HARVARD COLLEGE LIBRARY

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vita Christi

ex euangelijs & scriptoribus orthodoxis p Ludolphum Saxonem / professione carthusianum / excerpta. ad vetustorum exēplarium fidem recognita. M.D.xxxvj.

Jo. Amplexus ad lectorem.

Ut sine labe fuit Christi sanctissima vita:
Sicca pura tibi, sic sine labe datur.

Parisijs.

Apud viduam Thielmanni kerver. In vico sancti Jacobi. Ad signum Unicornis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Jo. Ampzeor lectori S.

Quod nunc Ludolphus tibi castigatior exeat/ac ceptum ferat bone lector meis viri eruditi studiis: qui vt id prestarem/anteq̃ prelo committeretur/diuersa quatuor exemplaria eaq̃ vetustissima diligentissime contulit. Nouis tamen non neglectis/ presertim emendationibus: quibus fere vsus sum/nisi quando deprauatis locis ad antiqua fuit recurrendum.

Hoc preterea tibi gratificatus sum. Vbi textus euangelicus passim cum paraphrasi mixtus nullo signo discernebatur ab ea (quod enorme vitium mille locis habet omnis anterior impressio) huic malo adhibui remedium/geminis velut vncis literam euangelicam vtrinq̃ complectentibus.

Sed et aliud mihi debes: q̃ plereq̃ sententie antea indistincte et confuse/nunc discrete periodis et commatis non modicam lucem acceperint. Vale.

¶ Idem ad eundem.

Fallebat multos numeris mendacibus index
Quem calligarum dat tibi Rhinoceros.

Index materiarum.

¶ Index materiarum cer tissimus/non minus docte q̃ operose collectus.

Abagarus rex quomodo epl'am scripsit ad christū. folio. cvi. F.
Abdicatio a trib⁹. folio. ccccrrii. F.
Abraham die christi vidit gaudium est. fo. ccl. xiiii. L.
Abrahe respectio et vocatio loth q̃o fuerit diuersa. fo. cccc. xx. C.
Abolitio est antrp̃o. fo. cccc cir. A.
Absconsio domini t eius cause. folio cclxxiiii. M. et fo. ccclxxx. J.
Absconsio talenti. fo. cccc vii. A.
In absconditos facere. fo. cc xvi. X.
Absentia clericor a beneficiis suis. folio. cc xxviii. J.
Abstinentia est in principio dñarum dura. fo. cc xxvi. F. N.
Abusiones plurime. fo. cclxxiiii. P.
Acceptio plonar q̃si fit. fo. xcvii. F.
Acus p̃o petra aut porte nomen. fo. cccxxx. B.
Adam plasmatur I agro damasceno. folio. vi. X. et ibidem scōs adam natus. fo. xxviii. F.
Admiratio q̃si fit et vnde. fo. cxlv. A.
Admiratio xpi qualis. fo. cclxx. D.
Aduēnus xpi cur nec primo nec posterius fuit t q̃o desideratus ab antiquis. fo. vi. C.
Aduenus christi in hierusalem humilis. fo. cccl xv. L.
Aer⁹ ad iudiciū signa. fo. ccc xcvii. A. et deinceps.
Aduēnus dñi ad iudicium optandus bonis. fo. cccc iii. X. et deinceps.
Aduēnus dñi tripler. ibidem. L.
Aduēnus christi a morte intelligitur. fo. clxxv. N.
Aduersitates f scimus se cognoscere. fo. vi. J. Nec possunt sanctos a charitate separare: tangunt enim eos/ sed non frangunt. ibidem.
Aduersarius nobis reconciliandus multipler. fo. cxix. J
Aduersarius noster fortis est: sed dominus fortior. fo. cc xiii. N.
Adulatio vitanda. fo. clxxv. L. et fo 110. cc lvi. X.
Affectus male grad⁹. fo. cclxxiii. N.
Afflictiones christi. fo. xxix. B.
Ager bi tripler. fo. cc xii. F. S.
Agnus vide de ceteris de agno de L. fo. lxxxix. X.
Alexādri magni audiētia. f. cc vi. F. et libere respondet et quidā pirata. folio. cc ii. L.
Alleluia quare non est translatum. fo. cxxxi. Z.
Alpha t o. fo. cxxv. N.
Altissimus est deus ⁹o. xvi. R.
Amādus deus gratiarum. fo. cxxv. N.
Amor. vide charitas.
Amor temporalium. fo. cxxxv. N.
Amor propinquiorum impedit sequelam christi. fo. clxxix. C. et. B.
Amara dulcib⁹ miscere xp̃o. fo. xlix. L.
Amor seculi effundit ex. fo. cclxix. J.
Ambitio clericor vānat. fo. cc xxv. X.
Ambitiosus olo seruit. fo. lxxxvi. T.
Ambulatio dñi et petri super mare: t erectio petri ne mergeretur. folio. cc xxx. X. et deinceps.
Amen qualiter vor/et quare nō trāslata. fo. cxxxi. Z.
Ancille filiū se fecit deus. fo. xviii. P.
Andreas prim⁹ fuit xpian⁹. fo. xc. X.
Angelus cur in forma hūana marie in annūciatiōe apparuit. fo. xv. F.
Angelorum christo post triumphum ministratio. fo. lxxiii. B. lxxvii. Z. et. lxxviii. CC.
Angelorum bonorum t malorum diffinitio. fo. xii. C. et fo. cccc xxxi. F.
Angaria t angar⁹ iare. fo. cxvii. E.
Animus inordinatus sibi pena est. folio. cl. B.
Aie dignitas et causa creat⁹ f. xlvii. X.
Anime curatio. fo. cix. J.
Anima christi sponsa. ibidem. J.
Anime sedes. fo. cxxix. C.
Anima accepit corpus mutuo. folio. cix xvi. X.
Anima q̃o accipi solet. fo. clxxx. E.
Aia odienda dupliciter, fo. clxxii. M.
Animal rationale deo precipue est cure. fo. cx xiii. F.
Anne marti/filie/t nepotes. f. xi. B.
Anne ,pphetisse cōmēdatio. f. xlv. X.
Anne t earphe meminit. fo. lxi. X.
Anni trigesimi perfectio. fo. cii. E.
Annūciatio dñica. f. xii. X. per totū.
Antichristi qui sint. folio. cix xvi. X. et fo. cccl xxxvi. B.
Antichristum iudei primi suscipiēt. fo. cclvii. N.
Antichristi aduēnus. fo. cccl cix. E.
Antichristi aduentus et persecutio. folio. cccc cix. X.

Apertes oña pulsanti.f.cccccxiii.C.
Apor primus vocatio.fo.rc.Z.per to tum.cxiio apostolatui idonei fuerūt electe.fo.rciii.3.
Aprim secunda ⁊ tertia vocatio.folio cii.Z.per totum.
Aprimdem electio in apostolatum.fo lio.cx.Z.per totum.
Aprum nomina.fo.cxi.E.
Apt'or ad predicādum missio cū potestate curādi.fo.clxviii.Z.p totū.
Apostoloꝝ a predicatōe remotio.folio.cxci.Z.per totum.
Apt'or per fegetem transeūntium fames.fo.cxxxv.Z.per totum.
Apostatatio cordis.fo.clvii.E.
Apparitio fest epyphanie domini.folio.rxxvii.Z.per totum.
Apparitio eⁱ in otēte.fo.xi.O.
Apparitio dñi facta matrisue .folio cccccxviii.Z.per to.Tribus mario.fo.cccccxxvi.Z.per to.Petro.fo.cccccxix.Z.per to.Eunibus in emaus.fo.cccccxx.Z.p to.Discipulis thoma absente.fo.cccccxxi.Z.p to.Thoma pāte.fo.cccccxxv.Z.p to.Septē discip.ad mare tyberiadis.fo.cccccxxvi.Z.per to.Undecim discip.i galilea.⁊ quingēto fratrib'.fo.cccccxii.Z.per totum.
Apparitionum christi epilogꝰ.folio cccccxiii.Z.per totum.
Aque in vinum mutatio in nuptiis.fo.rciii.Z.per totum.
Aque benedicte vsus.fo.rlvii.K.
Aque pro⁹ tentes ⁊ cur in eis baptizantur.fo.lxxix.K.
Aquefrigide remuneratio.folio cxxxiii.C.
Arator retro aspiciens.fo.clvii.E.
Arbor' casus ⁊ tractio.f.lxiii.D.M
Arboris bone et male partes.folio cxiii.B.
Arbuscula cuāgelice rami.fo.ccriii.Z.
Arbustri nostri liberi bonum.folio cxxxii.D.
Arcuriclinus.fo.rcv.F.
Area ventilatio.fo.cccxv.Z.p totū.
Arguentes imprudenter mala .folio cxxxiii.B.
Arianoꝝ maiorꝝ forma.f.ccxcviii.Z.
Aristras tripler.fo.cxxxviii.C.
Arundo non fuit Ioannes baptista.fo.lxxxvi.E.
Ascensio dñi.fo.cccccxliii.Z.per to.
Aspersi ⁊ positi super quos sedit dūs spūs sanctus.fo.cccixiii.C.
Assensus marie a quibus expectabatur.fo.xviii.D.
Assumēdus vnus ⁊ alius relinquendus.fo.cccc.Z.per totum.
Assumptionis marie cuāgelium cur tā sit.fo.ccii.B.
Assumptio marie et eius laus .folio cccccix.Z.per to.
Assumptio dñi corporaliter a discipulo.fo.lxxxv.O.
Attributa ꝑsonis diuinis.fo.rcix.3.
Auaritie deuicte figura.f.lxxxvii.Y.
Auaritie fuga suadet.fo.cccxxi.C.
Auditus tripler.fo.ccxiii.M.
Aue maria frequenter dicēdum marie.fo.rix.T.
Auerti ab inimicis prohibemur .folio.cxxv.M.
Auferri ab eo qui non habet.folio ccxv.O.
Augustinus vnde dictus.fo.xxvii.Z.
Auis vocem simulans dum sibi placet/ad ꝙuam redit laceſſit:quod de impatientibus dī.fo.cxiii.F.
Auiditas in viduis nocet.folio cxxxvii.F.
Aures audiendi que sint .folio cxiii.M.
Aurea et aureola quomodo differūt.folio.cxiii.3.
Aurea ⁊ aureola ⁊ palma. folio cccclxix.F.
Aurum marie datum quomodo expēsum.fo.xi.T.
Baptismo euacuant circumcisionem.fo.rxxvi.F.
Baptismus ioannis q̄d differt a baptismo xpi.et multa de vtroq.fo.lxii.Z.et deinceps.
Baptisma quintuplex.ibidem.C.
Eius cause.ibidem.D.
Baptizare poterat ioānes.fo.lxx.F.
Vbi plura consequenter:⁊ de baptismo duplici ⁊ de triplici.K.
Baptizatio xpi a ioāne. fo.lxxvii.Z. per totum.vbi multa:vt de loco/de tempore/et ceteris declarantur.
Item an eum baptizari decuit cum esset predicaturus.fo.lxxix.G.
Baptismi forma i primitiua ecclesia. folio.lxxxi.K.
Baptismi figure.ibidem.S.
Baptismi institutio.ibidem.
Eius non iterādi minister.fo.rc.E.
Baptizandi multiplex potentia .folio.xc.D.
Baptizatio xpi actiua quomodo sem per baptizet.fo.rcix.Z.
Baptismus christi est sanguinis eⁱ effusio.fo.clxxix.B.
Beatitudines octo.folio.cxi.Z.et folio.cxvi.P.
Beelzebub quid.fo.clxvii.D.
Benedicta maria ⁊ benedictus fructus eius.fo.rxi.D.
Benedictio timorosus.fo.xliii.D.
Beneficia ecclesiastica petentes .folio.ccc xvi.B.
Beneficium perfectorum triplex.folio.cxxiii.L.
Beneficium accipiens memor sit.folio.cclxxxix.E.
Benefacere quid sit.ibidem.F.
Benignitas dñi.fo.xlix.D.
Bethsaida quid sit .et duplex est .folio.lxxii.L.
Bethsaidat eⁱ exprobratio.f.cxc.D.
Bias philosophus omnia tua tecum ferens.fo.cclii.L.
Blanda facilius decipiunt q̄ aspera.fo.cxxx.3.
Blasphemia ꝓ species.fo.cclxxxii.B.
Blasphemare triplex sit.fo.cixii.B.
Bonoꝝ ordinatio.fo.cxxxvii.L.
Bonum manus ꝓ malo omittendum.fo.clvii.D.
Bonum nemo inuitus facit. folio clxxvi.D.
Bona nostra triplicia de quibus sanctus sit.fo.lxxv.K.
Bona matrimonii.fo.rcv.V.
Bona contra peccata.fo.cvii.V.
Bona per inimicum nobis venientia.fo.cxxv.O.
Bonum tripler.fo.cxxv.3.
Bona opera palam fiant.fo.cxxv.Z.
Bonoꝝ ecclesie inutilis ablumptio. fo.cclxxvii.K.
Eorundem vtilis expositio suadetur. fo.cclxiii.3.
Bonus est solus deus .fo.cccxxv.Z.
Bos et asinus in nativitate domino famulantes cuius erāt .fo.rxix.E.
Cadere in faciem ⁊ retrorsum. folio.cccxi.3.
Caiphe ꝙphetia.fo.ccclvi.D.
Calumniantē quomodo respondendum sit.fo.cccixxi.B.
Cameli ⁊ cuticis sit mentio.folio. cccxcv.E.
Candelabrum aureum figuratum.fo.xiii.C.
Cantici componendi ⁊ discendi instituto.fo.rxii.F.
Cantuum musicorum exercitationes. fo.clxvi.F.
Capharnaum cur civitas dñi.folio.clxi.Z.
Capilli nostri numerati sunt . folio clxxviii.F.
Capitulum quomodo non peribit.folio cccxcvii.D.
Carnium eius vsq; ad diluuiū ignorabatur.fo.cclxxvi.D.
Caro pro muliere et pro homine . folio.lxvii.E.
Item cur christus caro factus dicatur.ibidem.F.
Castellum cur dicatur hierusalem. fo.ccclxiii.B.
Castitatis gradus tres.fo.ccxi.D.
Castimargis damnatur.fo.cccv.Z.
Catigan illaferi vidit dñm. fo.cxci.E.
Catechumini informanda media.folio.cccxcviii.3.
Cathedra moysi.fo.cccxci.Z.
Cecidno ⁊ mutuo vnus sanatus.folio.clxvii.Z.per totum.
Cecitas quadripler.ibidem.D.
Ceci a nativitate illuminatio . folio cclxxiii.Z.per totum.
Ceci infra bethsaidam illuminatio. fo.ccxci.Z.per totum.
Ceci ante ingressum in hiericho illuminatio.fo.cccliii.Z.per totum.
Ceci duo post egressum hiericho illuminati.fo.cccix.Z.per totum.
Cecitie virginis in xpi contemplatione laus.fo.ii.E.
Cedere quibus cōperit.fo.ccvii.B.
Celi ꝛpo ob inuitia.fo.ci.Z.
Celi gratia omnia aduersa fiunt toleranda.fo.cxii.B.
Celum frustra a malis impetitur.folio.cxxii.Z.
Celum tripler/et celorum transitus. folio..cccviii.F.
Cena magna ad quā tantantur multi/accedunt pauci.folio.cclxv.Z.per totum.
Cene dñi in primo vesperi meditatio.fo.cccccxvii.Z.per totum.
Censitus capite xpo.fo.rxix.C.
Censum moraliter solui.ibidem.D.
Census an cesari sit solvendum . folio cccl xxxvii.Z.per totum.
Cepit impropriare signārer dictum. folio.cxc.E.
Cesar vnde dict⁹.Wemineris ramentum cesarem nō fuisse natum eo matris vtero.fo.xxvii.Z.
Cesarea philippi vbi sit.fo.cccevi.Z.
Charitance fides/perseverantia/humilitas.fo.cclxxv.Z.per totum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Character non iterādis sacramēto in presbis. folio xxii. Y.
Charisma spiritum sanctum indicat habitare. fo. lxxx. W.
Charitatis excellentia. folio. cix. I. cxix. N. cclxxxv. C.
Charitas ordinata. fo. clxxix. C.
Charitate practica est deo precipue offerenda. fo. cc. B.
Charitatis quantiot species. f. cccc. C.
Christi vita notabitur in vita. et cetera in suis vocabulis: vt annunciatio/incarnatio/nativitas/circumcisio &c. Iré humilitas/paupertas/passio/labores &c. Verum que ipm vocabulum respiciunt sunt hec.
Christus est nobis omnia. fo. iii. K.
Christi et mediū et perfectio. f. iiii. O. Facies et forma. ibidem. P.
Cur nec primo nec posterius venit. folio. vi. C.
Imitandus est nobis. fo. xxx. R.
Dicens est ab vocatione. fo. xxxi. W.
Christi infantis officia. fo. liiii. I. Eius in templo manibus et disputatio folio. liiii. Z. per totum.
Quomodo plenus omni perfectione ab initio incarnationis. ibidē. Z.
Eius pueritia et adolescētia. fo. lviii. Z. per totum.
Christus rex et sacerdos. fo. xci. E.
Quomodo crescit ioanne decrescēte. folio. c. B.
Quomodo cessit. fo. ci. Z.
Cincus est in pectore ioannes in lūbis. fo. cxix. K.
Christi et ioanne baptista comparatio. fo. clxxxvii. Z.
Christi nomina. fo. ci. I.
Christus sequendus precipitur. folio cccix. Z. per totum. Vide in dictione Sequendus.
Christus aliis non est nobis querendus. folio. cccci. S. Dicitur corp⁹. ibidem. V.
Christus in morte cuiusli bet videtur. folio. ccccxii. C.
Cum christo esse qd sit. fo. ccccxix. S.
Cibum qui perit et non perit operari. folio. ccxxxiii. C.
Cibotum varietas est causa morbor. folio. ccxxxvi. D.
Cicius quid sit. fo. xlvi. O.
Circuitio rpi ad predicādū. fo. cvi. E.
Circumcisio ioannis bap. et nominis eius impositio. fo. xviii. Z.
Circumcisio domini. fol. xxxiii. Z. per totum.
Eius ratio et modus. fo. xxxvi. F.
Circumcisio est per baptismū cuiacunq; tc. per ordinem illic notata.
Civitates a christo specialiter electe. folio. xxxiii. F. cxvi. A.
Civitatum exprobratio. fo. cxc. D.
Clamor elizabeth qualis sit. f. xvi. D.
Clamor christi. fo. ccxiii. R.
Clamor ad iudicium. fo. ccccxvi. C.
Clericorum et religiosorum vita carpūnit. fo. ccxxv. Z. per totum.
Clerica secularibus dediti taxantur. folio. cccxxiii. E.
Cogitatio est sola deo nota. f. xcviii. F.
Cogitationes non immunit sed auget diabolus. fo. ccccxxix. B.
Cogitur nullus a deo. fo. cxciii. V.
Cohabitatio mulierum detestatur. folio. cxix. R.
Columbe proprietates. fo. lxxx. R.
Communicantes indigne assimilantur herodi. fo. xxxviii. V.
Cōpūctionis ineramēta. fol. cxiii. D.
Comprehensio triplex. fo. vi. I.
Cōceptio saluatoris. fo. xii. Z. p totū.
Concipere in vtero quid sit. fo. xvi. I.
Concepcio elizabeth cur marie nūciatur. fo. xvii. D.
Conceptionis christi spiritualis conditiones. folio. xix. U.
Conclusio et signatio operis. folio. ccccxix. Z. per totum.
Concupiscentia carnalis damnatur. folio. cxix. R.
Condimentum est facile fameuti. folio. ccxxxvi. E.
Confessio ioan. bap. de christo vera et humilis. folio. lxix. B.
Confessio et eius diuisio ac conditiones. fo. lxxiii. Z. et deinceps.
Confessoris qualitates. fo. lxxv. P.
Confessio fidei sine operibus nō prodest. folio. cxlvii. N.
Confessionis conditiones quatuor. folio. cxlvii. S.
Confessio demoniorum coacta. folio. cli. C. clx. Z.
Cōfessio suadenda est egrotis a medico. fo. clvii. D.
Interdum otio confessio est necessaria. folio. clxxvii. N.
Confessores qui. fo. clxxvii. G.
Confessio rpi qualis fuit. fo. cxciii. V.
Confessio de christo q esset filius dei a petro pio omnibus facta. folio. ccxcvi. Z. per totum.
Confessio vere fidei interdum faciendā. folio. cccxlvi. S.
Confessio humilis quantum possit. fo. cccl xxvi. E. et. D.
Confidentia improbatur. fo. lxvii. R.
Congregari in nomine domini. folio. cccxix. D.
Conjugium inter castos verum est. folio. xxvi. C.
Conjugatorum provincia durissima. folio. cccxviii. C.
Consanguinei vitandi. fo. lvii. Z.
Consanguineorum ad prelaturam electio. fo. cxxvi. E.
Conscientia mala morti refugit. folio. clxxvii. Z.
Cōscientie quadruplex. fo. ccxx. R.
Conservatio rerum a deo. fo. lxvi. B.
Consilium prudenter mutari potest. folio. xii. D.
Consilia euangelica duodecim. fo. cccxxvii. Z. per totum.
Consolatio discipulorum inter onera preceptorum. fo. clxxvii. Z. p totū.
Consuetudo peccandi est pessima. folio. clv. F.
Consuetudo mala plus nocet igne. folio. ccli. F.
Conspiratio pontificum et phariseorum cōtra christum. fol. cccxlvi. Z. per totum.
Contēplandum interdū. fo. cxci. B.
Contēplativa vita manet. fo. cci. C.
Contendendum in iudicio non esse. folio. cxvii. C.
Contentis licita. ibidem. D.
Contentio bona. fo. cxii. Z.
Contentio est vitanda. fo. ccxliii. P. Vide in dictione Zizy.
Continētia a nō est. fo. cccxviii. C. et est gloriosa. ibidem. D.
Cōtritio tēs ꝓditionē. fo. lxxiii. Z. Quare debet esse perpetua. ibid. K. Eius efficacia. ibidem.
Cōmutatā pari decernitur. f. clxxvi. Z
Conversi retrocedentes grāue peccant. folio. clvii. E.
Conviviorum mathei. fo. cvii. B.
Cur in conviviis dominus esse solebat. folio. cviii. C.
Cophinus quid. fo. ccxviii. C. et. F.
Coquus preferrur nunc sapienti. folio ccxvii. F.
Cordis puritas per quatuor exercitia. fo. lxxiii. E.
Cordis munditia et eius laus ac beatitudo. fo. cxiii. S.
Corda loquentur in die iudicii. folio. cxliii. Z.
Corona pharaonis moysi data. f. ii. X
Corpus mortale et eius membra. folio. cxxxii. B.
Corpus carcer est. fo. clxxxiii. Z.
Corpus christi in sacramento. Vide in eucharistia.
Correptum exprobratio. fo. cxc. D.
Correctio seu correptio fraterna precipitur. fo. cxxxvii. F. S.
Correptio fraterna. fo. cccxvi. Z. per totum.
Crastina curare prohibemur. folio. cxxxvi. B.
Crastinus dies quid sit. ibidem.
Credere in nomine rpi. fo. xcviii. K.
Credere in deum quid sit. fo. cxliii. Z. et fo. cccci. B.
Crescere oportet christum. fo. c. B.
Crucis rpi utilitas. fo. cccxiii. S. In qua gloriandum. ibidem. W.
Cruce sua tollere qd sit. fo. cccix. C.
Crucifigi cur dominus voluit. folio. ccclxxx. V.
Crux in frontibus fixa. ibidem. Z.
Crucis apparitio in iudicio. folio. cccvi. Z.
Culpe et pene gradus in peccato tres. fo. cxviii. F.
Culpe interdum puniende sunt. folio. cxxx. V.
Cupiditas etiam in vilibus nocet. fo. cxxxvii. F.
Curatorum seu fanatorum a christo significatio. fo. cvi. B.
Curare crastina vetat. fo. cxxxvi. K.
Cure vitande. fo. clvi. Z.
Curiositas clericor⁹ et religiosorum. folio. ccxxx. Z.
Curiosus anime. fo. cci. V.
Cunctari adhuc operantur vos luctare: quia permanet. fol. cxliii. K.
Damni reportis vtilitas. fo. clxi. S.
Dandū semper aliquid. fo. cxviii. S.
Danda quadruplicia. ibidem. V.
Date et dabitur vobis. socii sunt. fo. cxxxvii. E.
Dans ex tedio. fo. cxxxix. K.
David et abrahe filius dicens christus. fo. lxxii. Z.
David filius christus. fo. clxvii. Z.
Debitores summo etiam quia nō peccauimus. fo. cxcix. F.
Debita nostra que sint. fo. cxxx. V.
Decapolis vbi sit. fo. cclxxxvii. Z.
Decime carnis. fo. lxxxiii. I.
Decimatio phariseorum. fo. cci. E.
Decollatio ioānis bap. fo. cxviii. Z. per totum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Peccatum tepi tripler. fo. cclxxx. A.
Deliberandū in incertis. fo. lxxvi. B.
Demoniaci curatio & locus petri fluuius. fo. cli. A. vbi de demonijs multa notantur. per totum.
Demoniaci duo a legione obsessi et eorum curatio. fo. clx. A. per totum.
Demones abominantur peccata turpia. fo. clxi. E.
Demoniaci sunt a sacris prohibendi. fo. clxii. D.
Demoniacꝰ effectꝰ predicatoꝝ. ibidē.
Demones etiam a malis arceri possunt. fo. cxcii. D.
Demoniaci ceci & muti curatio. fo. cxci. A. per totum.
Demoniaci surdi et muti liberatio. fo. cclxxxvii. A. per totum.
Demoniꝰ prātes diuerse. f. cccvi. D
Denarius qualis & quomodo dabatur in censum. fo. lxviii. B.
Denarius diurnus quo conducti fuerunt. fo. ccclxxxiii. A. per totum.
Denarij multiplicitas. f. cccclxxiii. E.
Depositio dñi de cruce. fo. cccccxii. A et deinceps per totum.
Derisio non debet nos auertere a bono incepto. fo. clxvi. B.
Deserti commendatio. fo. lii. C.
Desiderium domini in perficiēda nostra salute. fo. clxxix. B.
Desperandum non esse. fo. cc. B.
Desponsatio marie. fo. r. A. p totum. Fuit miraculosa. ibidem. C.
Per verba de presenti. ibidem. D.
Detractores nō sunt audiēdi. fo. c. C.
Detractoꝝ consuetudo. fo. cviii. C.
Detractores comparantur porcis. fo. clxi. E.
Eorum auditor. ibidem.
Detractio quibuscūq; expedit. fo. clxxv. K.
Detractores reprehendūtur. fo. clxxxix. C.
Detractoꝝ periculū. f. cxxiiii. O. P.
Deus res summe sufficiens / hō summe deficiens. fo. i. A.
Deus inuitat hoiem ad ventā. ibidē.
Deū esse attestātur oia. fo. vii. J.
Deus est parentibus preferendus. fo. lvi. D.
Deū & hoiem se ostēdit xps. f. lvii. J.
Deus amandus propter se & gratis. fo. cxv. H.
Deus vbiq; est & q̄o. fo. cxxix. C.
Deus neminem cogit. fo. cxciii. D.
Deū nemo vidit vnq̄. fo. lxix. A.
Deus omnia facit et omnis conservat. fo. ccdvii. A.
Dij participatiue. fo. cclxxxi. E.
Diabolus ex decasu mittit. f. lxxxv. O
Nō infert vim tētato. ibidē. Si pol licitatio & fuga. fo. lxxxvi. K. & O
Nō tñ nocet q̄n vult. f. lxxxvii. F.
Diabolo tria dant locum & cur sit deus spūs immundus. fo. cclxvi. E.
Diabolꝰ est officii nomē. f. cclxxii. D.
Deo iudici terribilis. fo. ccccvii. E. Est cognitandus. fo. ccccvii. C. Est ignotus. fo. cccc. D.
Dies dñi vēturꝰ. f. cccc. A. p totum.
Digito q̄ parat spūs sctūs. fo. ccvii. E.
Digito loqui. fo. cxxi. D.
Dilatio boni operis nocet. fo. xxi. B.
Diligendi quomodo sint inimici. fo. cxxiii. K.
Dilectio signalis signa. f. cxxiiii. K.
Dilectio ad vitam et dilectio multiplex. fo. cxxv. H.
Dilectio triplex & eius mandatum. fo. cxcv. C.
Dilectionis verituloꝝ in xpo cōspectu q̄de est & priorū. i. hō. fo. cxcvii. B.
Dilectionis officium. ibidem. D.
Dilecto est ignis. fo. cxcix. F.
Diligere ex toto corde &c. fo. cccbxxxix. A. C.
Dimittere debem⁹ saltem offensam etiam non petentibus. fo. cxviii. D.
Diogenes cynicus videns puerū manibus haurientem aquam sibi mādatum est. fo. xxxvii. A.
Diogenis ad alexandrum lectio. folio. cc. K.
Discedere a deo q̄ vbiq; f. cxliii. K.
Discipulus xpi vocatio. vide Apl'us.
Discipuli ioannis bap. fo. c. B. Eorum similes. ibidem. C.
Discipuli duo vocati a dño. f. clvi. C. D
Discipulorum. lxxii. ad predicādum missio. fo. cxci. A. per totum.
Discipuli sunt speculum magistri. fo. cxxxv. A.
Discenda a christo. fo. cxciii. A.
Dispensatio in pluribus beneficiis. fo. cxxvii. D.
Dissidii causa. fo. cccxvii. B.
Diuersorum marie et quid proprie sit. fo. xxix. E.
Diuinitatis laus. fo. cxc. D.
Diuina officia non sunt intermittenda. fo. cxcix. E.
Diuitie sunt ipsius dei. fo. cxviii. B.
Diuitiarum amor impedit sequelā dei. fo. clxxxi. K.
Diuitis voletis hostea ampliare parabola. fo. cciii. A. per totum.
De diuitijs quomodo non beant sed miseros faciunt / multa. ibidē.
Diues epulo et lazarus mendicus. fo. cccxxviii. A. per totum. Eius vita. fo. cccxi. F.
Diuitis saluandi difficultas. fo. cccxxx. A. per totum.
Diuortij causa. fo. cccxviii. B.
Docere minus prodest q̄ facere. folio. cxvii. C.
Docere in potestate q̄d sit. fo. cli. B.
Doctrina non vita phariseorum et simulum tenenda ac imitanda. fo. cccxci. A. per totum.
Dolere de pēa alteno. fo. cxxxv. A.
Dominus tecum. libenter auditur a maria. fo. xv. F.
Dominus quibus seruiri non posse. fo. cxxxiii. D.
Domini non simus in hoc mundo. fo. cccxxxvii. D.
Domus iacob que. fo. xvi. A.
Domus iudi. fo. cxlv. M.
Domum pretiaram quare non frequentauit christus. fo. cliii. F.
Domus petri que et vbi. ibidem.
Domus diuā virāde. fo. clxxxvi. F.
Dona spūssancti. fo. cxcii. D.
Donec multipliciter accipitur. folio. xxvii. D. Accipitur pro nunq̄. fo. cxix. J.
Dormitio dñi in nobis. fo. clx. D.
Drachme perdite parabola. folio. cccxiii. F.
Duci et trahi quibus conueniant. folio. cxi. A.
Duodenarij nūeri pfectio. fo. cxi. D.

Ecclesiasticoꝝ vitia carpuntur. fo. cclxv. A. per totum.
Ecclesie vsus quadruplex. fo. cccbxxiii. D.
Ecclesia non est ex male acquisitis edificanda. fo. cccxcv. D.
Egyptus cur xpi ,pfugiū. fo. xlix. B.
Electio vendentiū de templo prima. fo. xcvii. A. per totum.
Electi de templo qui sint. ibidem. E.
Electio secunda e templo. fo. cccbxxii. A. per totum. Q. uefuit acrior q̄ prima. fo. cccbxxiii. D.
Electio. xii. apl'oꝝ. fo. cx. A. per totū.
Electoꝝ casus. fo. cccxvii. D.
Electorū consolatio appropinquante redemptione. fo. cccbxviii. A. p totū.
Elemosyne et largitatis cōmēdatio. fo. cxviii. B. Eius genus duplex. ibidem. J. Q. uo facienda. f. cxxv. B. & de ceps. Est ad celos via. fo. cxxxii. A.
Elemosynam facere tibi. fo. cci. C. De quibus eam facere debemus. fo. cccxxxvi. F.
Elemosyne faciende preceptum. fo. lxv. O. lxvi. T.
Elizabeth & marie cognatio. f. xvii. O
Elizabeth per mariam visitatio. fo. xx. A. per totum.
Emorrhoisse curatio et fides. fo. cxviii. A. per totum.
Encenia in quibus indei voluerunt ꝙm lapidare. fo. cclxxx. A. p totū. Encenia quid sit. ibidem. A.
Enim non est omittendum in consecratione. fo. cccbxxv. A.
Epiphania dñi. fo. lxxvi. A. p totū.
Episcopatum deliderare quid sit. folio. cxxvi. C.
Eremite in deserto dñi. fo. lxxxii. B.
Erubescentia non est de christo habenda. fo. ccci. J.
Esse ipsius dei quale sit & quid a nostro differat et quid esse a fieri. fo. cclxviii. A.
Non esse est melius sm aug. q̄ damnatum esse. fo. cccbxxviii. D.
Etas mundi ante numeratem christi. fo. vii. D.
Ethnicus quis & quis publicanus. fo. cccxviii. C.
Euangelij ioannis principij excellētia. folio. v. A.
Euangelium quid sit. fo. cli. C.
Euangelij laus. fo. clxxxvii. A.
Euāgelice scripture finis & vtilitas. fo. cccccl. A. per totum.
Euangelica perfectio. fo. cli. D.
Eucharistie sumende forma. fo. cccxxiii. J.
Eucharistia non est tradita iude. fo. cccccxxiii. E.
Eucharistie institutio. fol. cccbxxxv. A. per totum.
Exaltatio xpi. fo. cccbxxx. D. Cur in aere moti voluit. ibidem.
Excōmunicatio etiam iniusta timenda est. folio. cccxvii. C.
Excommunicatū e raro. f. cccbxxii. A
Exemplum sumendum a bonis. fo. cxvi. ante D.
Exercitij mētis i deū. fo. cccclii. O.
Expectatio iudeorum. fo. xcii. D. cxxvi. A.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Facere plus prodest q̄ docere. fo. vi. H. cxviii. E. cccviii. F
Facere ꝓ dicere. fo. ccxliii. W.
Famam potius q̄ innocentiā amittas. fo. cclxviii. B.
Febrem concernentia. fo. cliii. F. B.
Febris allegories species. fo. ccix. F.
Feria. iii. abstinendum a carne. fo. ccccc xvii. E.
Fermentum in tribus farine satis abscondirum. fo. cccliii. W.
Fermentum malorum cauendum. fo. cccxii. A. per totum.
Festucā in oculo videre. f. cxxxviii. F.
Festum duplex. fo. cclxvi. C.
Festa appetentes. et festum diaboli cum. ibidem.
Festa secrete agenda. ibidem. E.
Festa cordis septem. fo. cclxviii. J.
Ficulnee sterilis maledictio. fo. ccclxxvii. A. per totum.
Eiusdem maledicendi cause. ibidē. A.
Ficus sterilis maledicit. fo. cclix. B.
Fidei efficacia. fo. clxv. C. clxvi. A.
Fidei augmentatio. fo. ccxvii. E.
Filius solus incarnat⁹ est. fo. xvii. A.
Filii reguli sanatio. folio. ccvii. A. per totum.
Filios dei fieri nō esse dixit Jeānes. folio. lxvii. D.
Filios dei fieri summum est premiū. fo. cxviii. W.
Filie archisynagogi suscitatio. fo. clxiii. A. per totum.
Filii vidue suscitatio. folio. cliii. A. per totum.
Filii duo ad vineam ire iussi. fo. cccl xxxi. A. per totum.
Filiorum zebedei petitio. fo. ccclī. A. per totum.
Filii prodigi parabola. fo. cccev. J.
Filium nescire diem vltimum. folio. ccccciv. D.
Fimbria vestimenti christi. fo. ccxxxii. F.
Fimbria domini & superstitiosorum. fo. cccc ii. D.
Flenda peccatibus. fo. cccl xx. F.
Fletus christi super hierusalem. fo. cccl xix. A. per totum.
Fletus et stridor dentium septies dicta. fo. cccl xxxvi. F.
Floti comparatur christus. fo. r. B. xiii. B.
Fons virginis marie. fo. cclxxv. B.
Fore quomodo dictum a domino. folio. cxc. E.
Fratres christi. folio. xi. E.
Fratres sunt pauperū quicūq; rām habent patrem. fo. cc cviii. A.
Fratres domini q̄ sunt. fo. cccl ix. D.
Frater petens hereditatem sibi partiri. fo. cclii. A. per totum.
Fraterna correptio et correctio / et quotiens fratri ignoscendum precipiatur. fo. cccc vii. A. per totum.
Fructus quinq; marie. fo. xxi. E.
Fructus digni penitētie. fo. lxxvi. S.
Fuga christi in egyptum. fo. xlix. A. per totum.
Fuga xpi ne res fieret. fo. ccxxv. J.
Fuga eius ne lapidaretur. fo. cclxxxiii. W.
Fugam suasit dās. fo. clxxxiiii. F.
Fugiendum interdum iudicio. folio. xlix. E. ci. A.

Gabriel quid interpretatur. folio. xiii. A.
Galilea duplex / & q̄d sit. ibidē.
Gazophylacium in quo vidua immissit minuta. fo. cccl xxiii. A.
Gemitus quadruplices. fo. xlvi. O.
Gemitus christi qualis sit. fo. cclxxxviii. B.
Generatio terna christi. fo. xviii. A.
In tempore et matre & eius progenitores. fo. xviii. A. per totum.
Generationes ab adam vsq; ad christū septuaginta septē. fo. cccxix. F.
Gentibus quando predicare liceat. fo. clxix. D.
Gerasenorum fides. fo. cc xxvii. F.
Gladium mittit dominus in terram. folio. clxxix. B.
Gloria deo et pax hominib⁹ cōgruit. folio. xxvi. O.
Gloria vana. vide in Vana gloria.
Gloria fugientem sequitur. folio. cxlviii. J.
Gloria vitranda. fo. clxvii. B.
Gloriam fugit dominus glorie. folio. cclxvii. E.
Gloriam non querenti damus. folio. cclxxii. F.
Eius virande difficultas. ibidem.
Gloria celestis et pena infernu. fol. cccc clxviii. A. per totum.
Gradus novem ad perfectionem. folio. cc viii. W.
Grad⁹ cuarto ad pacē. fo. cxxi. W.
Grani sinapis parabola. fo. cc viii. B.
Granum sinapis. fo. cccv. B.
Granū frumenti in terrā cadens describitur. fo. cccl xxviii. A. per totū. et precipue in. C.
Gram dei recige i vacuū. fo. cccvi. C.
Gra dei opus est nobis. fo. cxxc. D.
Gra dei q̄b⁹ impertitur. fo. cccci. D.
Gratis dare precipit apostolis dominus fo. clxx. E.
Gratitudinis laus & ingratitudinis vituperatio. fo. cccxlix. F.
Grauata non est maria grauida. folio. xxii. D.
Gule mala. fo. lxxxiij. D lxxxiii. M. ccxxxvi. E.

Habenti dabit. fo. cccc xviii. C.
Habit⁹ iudaic⁹ christo fuit. folio. ccv. C.
Hamicatio spiritussci. fo. lxxxiii. F.
Hirario cū bestijs & angelis. ibidē. G.
Hammon deus pharaonis in colona eius. fo. li. A.
Helias & moyses in transfiguratione visi quid significēt. fo. lxxxiii. D.
Heraclii l hierzigress⁹. fo. ccc lxvi. J
Hereditate sibi petiri a xpo petens. fo. celii. A. per totum.
Herodis de xpo timor. fo. xxxviii. F.
Herodes fuit idumeus. fo. xi. A.
Herodis crudele preceptū. fo. lii. A.
Herodis testamentū & filii. fo. liii. G.
Hydrie in chana galilee. fo. xciii. E.
Hydropici curatio. f. cclxii. A. p totū
Hierusalem deserta a deo & ab angelis. fo. ccc xvi. Z.
Hypapanti quid sit. fo. xlviii. F.
Hypocrita quis sit. fo. cxcix. D.
Homo est microcosmus. i. minor mūdus. fo. ccc xiii. F.
Dominis prestantia. fo. clxi. C.
Homic⁹ summū malū. fo. clxxiii. C.
Est grauissimum pōdus. ibidē. D.
Homines gratie. fo. cl xxix. A.
Homo non repetisse in christo iustitiam. fo. ccc lxxiii. J.
Horrea dilatare volens. fo. cclii. C.
Hospitalitas ꝓmēdat. fo. clxxiii. D.
Eius conditiones. fo. cc cix. E.
Hostes duo. fo. clxxii. C.
Humani gñis spes. fo. vi. B.
Humilitas marie. fo. cviii. P. xxii. J
Humilitas christi. fo. xxvii. E.
Humiliatio laus et premia. folio. xxv. B. xlix. A. lviii. C. D. & cōsequēter. vbi de humiliatis multa.
Eius merito sit. fo. lxxi. J. cccii. D. cc cii. J.
Humiliatis fructus. fo. cc cliii. J.
Humiliatē docet. f. cclxii. C. & deiecps.
Hūilitas ad graz disponit. f. cccix. J.

Iacob⁹ minor cur minor & frater dñi dictus. fo. xi. E.
Ieiunia austeritas. f. lxxvi. B
Ia cobite qui sint. folio. ccv. F.
Idolor⁹ cultus et cōtritio in egypto. folio. li. A.
Idolorum origo. folio. ccci. C.
Ieiunū xpi et ieiuratio in deserto. fo. lxxxii. A per totum.
Ieiunii laudes & gule mala. ibidē. D.
Ieiunū pharisecorū. fo. cix. F.
Ieiunii multiplex. ibidem. L.
Ieiuniuꝫ hypocritarū. fo. cc xxii. E.
Bonorum. ibidem. F.
Ieiunij fructus. ibidem. G.
Ieiunū diaboliū. fo. cc xiv. W.
Iesus qui salutem fecit. fo. xvi. J.
Iesu et eius nominis laudatio. in fine operis totius. fo. ccccl xxi.
Ignis gehēne. folio. ci. E. et cxvii.
Ignis in terram a dño missus. folio. clxxviii. A.
Ignoratia nō excusans. f. cc xxvii. G.
Ignoratia affectata. f. ccccv. E. F.
Imitatio christi est hominis perfectio. folio. clxxv. J.
Imitatio christi in triplici via. folio. cc cix. D.
Imitatores ioannis baptiste. folio. lxxiii. F.
Impedimenta sequele xpi et perfectionis. fo. clxxviii. A per totum.
Impenitentia finalis est irremissibilis. folio. cc xiii. R.
Imperare sibi quid sit. folio. cc ix. D.
Impossibile non precipitur. folio. ccccc vii. A.
Incarnatio christi. folio. xiii. A per totum.
Inferni pena et gloria paradisi. fol. ccccc lxviii. A per totum.
Infideles sunt iam mortui. fo. clvi. E
Infirmitates cōtingunt quinquplices. fo. clxii. C.
Infirmitates nr̄as suscepit xp̄s sed non omnes. fo. ccc. D.
Ingratitudinem grauantia tria. fo. cxc. F.
Inimici amandi possibilitas. folio. cxxv. O.
Iniuria felix. fo. clxxiii. D.
Iniuria tripler. folio. cc xviii. Z.
Innocentum occisio. folio. xlix. A per totum.
Interiotus xpi in hierm sup asinā et pullum. fo. cc clviii. A per totum.
Inuitatus ad nuptias non habēs vestem nuptialem. folio. ccc lxxiii. A per totum.
Iniuium non vult dominus. folio. cc cix. A.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Joannis baptiste cōceptio et natiuitas.fo.xi. ti per totum.
Eius pnic mirtū.fo.xii. Ti per totū.
Joannis baptiste iuuo. q monachorum princeps.fo.lvi.D.
Eius officia.fo.lxi. Ti per totū.
Joan. baptista q a deo missus fuit et fecit oia.fo.lxvi. Ti per totū.
Eius fuit defunct⁹.fo.cclxxvii.F.
Joan. bap. cur primus est xp̄s. eius cōfessio de xp̄o. quō vox et pcursor xp̄i, quomodo helie similis et doctrina eius.fo.lxix. Ti per totum.
Joannes quō xp̄m baptizauit.fo.lxxvii. Ti per totum. et p̄cipue in D.
Et de xp̄o testimoū.f.lxxix. Ti p totum.
Joānis baptiste incarceratio.f.cxix. Ti per totum.
Quomodo multa signa fecerit et quatis respectu christi.fo.ch.C.
Joānis baptiste in vinculis q̄stio et causa.fo.clxxviii. Ti per totum.
Eius decollatio. f.cxxvii. Ti per totum.
Joannis euangeliste vocatio ad apostolatum.fol'.cxvii.B.
Joānis euāgeliste mors.fo.xviii.R.
Joseph quō vxorē dimittere voluit.fo.xvi. Ti per totum.
Joseph vouit virginitatē.fo.x.C.
Joseph nō fit mentio in epiphania nec in cā.fo.xxix.J.
Cur nominatur i annūciatione.fo.xiii.C.
Joseph quatuor/totidē virtutes cardinales habentes.fo.xiii.C.
Jordanis baptizantibus aptꝰ.f.lxii.C.lxix.R.
Ira vitanda est.fo.cccl.D.
Ire refrenatio et cetera eā respicientia.fo.cxviii.F.B.
Judas quādo et cur vendidit dñm.fo.ccccxxvi. Ti per totum.
Jude charitatiua correptio et eius egressio.fo.ccccxxvii. Ti per totum.
Jude auaritia.fo.cclxii.B.prodicionis origo.fo.cclxiii.R.
Judei indicātes magis christū cōprauantur arce noe fabulas etoribus t ludicibus viaꝝ indicib⁹.f.xxxviii.B.
Judeorū infidelitas increpatio et condēnatio.fo.clxxxviii. Ti per totum.
Judex dei aut operū eius ne sis. fol'. cxciii.D.
Judices iniqui.fo.clxxix.C.
Judicandū nō esse alterū.fo.cxxxvi. Ti per totum.
Judiciū diuersimode accipitur.fol'. cxxvii.B.
Judicat intentiōē mentiū cogitationū.fo.ccx.D.
Judicare dꝫ ḡa seipsum. fo.cclxx.D.
Judicaturus disquirat duo.ibidē.E.
Judicare dꝫ quisq; seipsum nō alterum.fo.cccliii.D.cccci. F.
Judicii tempore nō erit patrocinium. fo.cccxvi.D.E.
Judicia dei occulta. fo.cxc.D.
Judicii extremi terribilitas et recordatio.fo.cccevii.E.
Judiciū per aquā et ignē.f.cccc.Ti.
Judicii finale describit.f.cccccixiii. Ti per totum.
Jugū dñi leue.fo.cxciii.H.
Jugum euangelii.ibidem.
Julianus sanctus fuit simon leprosus.fo.cccix.B.
Juratio t eam cōcernentia plurima. fo.cxx.W.H.
Juramēti p creaturas.f.cccxciii.D
Justitie acceptio et eius partes. fol'. cxvii.E.
Justitie laudes.fo.ccli.F.
Justificare impium q̄ sit difficile.fo. clxxxv.C.
Justitia vera.fo.cxcix.D.cc.B.
Abotes et dolores christi.fo. ii.B.iii.B.lx.J.
Labozandū vt manducem⁹. fo.ccccxxxiii.D.
Lachrymarū emittendarū difficultas.fo.cxcix.E.
Lachrymarū efficacia.fo.cc.D.
Lachrymę sunt signum tristitie. fol'. cccixix.Ti.
Languor et infirmitas differunt.fol'. clxviii.E.
Lapidantes christum tripliceo.folio cclxxvii.F.et D.
Lapides a ioan,mōstrati.f.lxiii.J.
Lapidare cur xp̄m volebāt.f.cclxxi. Ti per totum.
Lapides.xii. pciosi significātes duodecim cōsilia dāl.fo.cccxxviii.F.
Largitas et elemosynaꝝ sacīda.fol'. cxi. Ti per totum.
Latro i cruce cur beat⁹.f.clxxxv.D.
Latrones magni suspendāt paruos. folio.cclx.E.
Latrocinū q̄druplex.f.cccixiii.D.
Laudatio ē iusto flagellū.f.clxvii.B.
Laudari cotā est periculosū.f.clxxv.R
Laus humana,p bene factis non expetenda docetur.fo.cxxv. Ti p totū.
Laudis humane vitatio.f.cxxxix.F.
Laudis dei ḡnoi cause.fo.cccix.C.
Laudis diuine cōmēdatio.f.cccccixviii. Ti per totum.
Lazarus pauper et ulceratus.fo.cccxxxix.C.
Lazaro resuscitato nō est creditum. fo.cccxiii.D.
Lazari frātris magdalene suscitatio.fo.cccxiii. Ti per totum.
Lazar⁹ post resuscitationē suā nō risit.fo.cccxiv.J.
Lazari ab inferis reuersio.f.cccix.C.
Lectio diu in synagoga nazareth.fo. cccxvi. Ti per totum.
Lector fuit christ⁹ lectoris approbāo officiū.ibidem.C.
Lectus quid sit.et quid de lecto surgere.fo.clxiii.F.B.
Legē soluere nō venit xp̄s.fol'.cxvii. Ti per totum.
Ler rationis: et q̄d ab euāgelio differat.fo.cxvi.Ti.
Leprosi curatio. fo.cxlvi. Ti per totū.
Lepre quintuplex curatio.ibidē.B.
Leprosorū decē a dño curatio.fo.ccclxvii. Ti per totum.
Lesio xp̄i ratio.fo.cxciii.G.
Liberas arbitrii manet cū fuidentia dei.fo.ccccxviii.W.H.
Libertas duplex.fo.cclxxi.C.
Liberi arbitrii bonum.fo.cccxxii.V.
Liber eraditus xp̄o in synagoga.fol'. ccxvi.Ti.B.
Licitorū immoderatus vsus nocet. fo.cccc.Ti.et.C.
Lignī crucis fit mentio.fo.cclv.B.
Lingua pessima.fo.clxxxix.C.
Lis non vetita.fo.cxvii.C.
Litibus abstineat clerus.fo.ccli.D.
Loquendi christianus forma.et loq̄ di gito.fo.cxvi.O.
Loqui cū mulieribꝰ cōsuetū dño.fol'. ccv.E.
Loqui volenti sunt quinq; attēdēda: q̄d/cui/vbi/q̄n/t quō.f.cceliii.B.
Loci descriptio,pdest.fo.liii.R.
Locutio marie rara et fructuosa.fol'. cxii.V.
Locutio iudicis in iudicio extremo qualis erit.fo.cccxv.B.
Loculos habuit dñs.fo.cxxxvi.L.
Loca parua non sunt p̄dicantib⁹ cōtēnenda.fo.clxviii.G.
Lucernā abscōdi quid sit.fo.cxvii.B.
Luciferi casus.fo.vii.Ti.
Luciferi imitatores.fo.ccxxvi.C.
Lumbi precincti et lucerne ardētes in manibus.fo.cccciii. Ti p totum.
Lunatici sanatio.fo.ccc.v.Ti per totū.
Lux illuminans oēm hoīem.f.lxvi.B
Lux tripler. fo.cxvii.B. Ubi tractatur.Sic luceat lux vra tc.
Lux mūdi xp̄s.fo.celxvi.Ti.
Luxurie clericoū.fo.ccxxx.W.
Luxurioſi ab augustino cōuersio.fol'. cclx.F.
Magdalene penitētia et remissio.fo.cxcviii.Ti per totū.
Magdalene accusatio et defensio.fo.cci.B.
Magistrorū 7 doctorū quatuor vitia. fol'.cccxciii.E.
Magnificat declaratur.fo.xx.Ti cere per totum.
Magorum apparitio/gen⁹/fides/et religia. fo.cxxvii.Ti. cxxviii.F.et deinceps.
Maiestas in regno dei.fo.ccclxiii.V
Maiestatis inter discipulos contētio.fo.cccvi.Ti per totum.
Mala primi sūt tacēda.f.cclxviii.J.
Mala rē nulla volumus pter vitam. fo.cclx.F.
Maledictiones cōtrarie beatitudinibus.fo.cxvi.P.
Malis displicendū est.fo.cclxviii.G.
Malo quatenus resistendū sit. folio cxvi.Ti.
Malis expedit tempotaliter punīri. fo.cccv.B.
Mānone seruire 7 deo. f.cxxxiii.D.
Māci manū aridā habētis sanatio. fo.cxxxvii. Ti per totum.
Mandatorū dei catena. fo.cxv.J.
Manducandi cum peccatoribus que fuerit rō ratio.f.cviii.C.cccviii.Ti
Manuū lotio ante cibum.fo.cci.Ti.
Manus aride sanatio.fo.cxxxvi.Ti per totum.
Manus nostra ad q̄ sit extendenda. fo.cxxxix.D.
Marcella fuit mulier que dixit. Beatus venter qui te portauit.folio.ccxlviii.Ti.
Marie laus.fo.viii.C.
Marie purgatio in vtero.fo.ir.G.
Marie predestinatio / natiuitas / et parentes.fo.viii.E.F.Item nativitas et cōceptio. fo.ir.J.
Marie vita per Ambro.et Anselmū. fo.ir.D.
Eius matrimoniū.fo.x.Ti per totū.
Eius excellentia.fo.xi.G.clxir.D.
Marie gratie et dotes.fo.xiii.C.D. et deinceps per totum.
Eius fructus 7 visitatio.ibidē p to.
Locutio eius.fo.xv.E.t D.
Marie et ioseph habitationis cōmendatio.fo.xxvi.B.
Oblō hospitum quesiuit.f.xxix.E.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Marie virginis humilis apparatus in magorum aduentu. fo. cxxix. Z.
Maria comparatur stelle. fo. xi. P.
Maria fuit optima discipula / et cur post christum in terris mansit. folio. xxviii. E.
Cū summa laude mater dei dicitur. ibidem. Z.
Fuit plus q̄ martyr. folio. xiv. R.
Fuit operosa et sedula pro christo. folio. lii. W.
Maria quomodo filium amisit et inuenit. folio. lxii. Z per totum.
Quomodo in impatio mulier dicta et quomodo locuta fuit. folio. xciii. L. D.
Et⁹ plenitudo gratie. folio. ccii. V.
Mentitudo ex fide. ibid⁹. quomodo ter dominū quefuit. ibidem.
Maria sola fidem seruauit triduo. fo. ccccl vii. Z. plura de ea in passione domini suo locis notantur.
Marie assumptio et laudes plurime. fo. cccccix. Z per totum.
Marito non plus q̄ vnoi adulterii competit. fo. cxx. Z.
Margarite imitente parabola. folio. ccxv. O.
Martha an fuerit emotrhoissa. fol. clxv. D.
Marthe ministerium et magdalene otium. fo. cci. Z per totum.
Martyrum marie. fo. xiv. R.
Martyrum sit multipliciter. folio. li. Z. ccxx. E. F.
Mathei vocatio et eam concernētia. fo. cvii. Z per totum.
Matrem nasse dissimilat dūs. folio. ccxlix. E.
Matrimonium marie. folio. x. Z per totum.
Matrimonij bona. fo. xcv. V.
Matilda altera quomodo peruenerit prebenda. fo. cxxi. B.
Mechis per concupiscentiam. folio. cxix. N.
Medicādi optima ratio. fo. lxxvi. T.
Medicine quas xp̄s pro nobis suscepit. folio. lxxiii. E.
Medicus magnus christus. folio. cvi. F.
Medici rarantur. fo. cliii. V.
Meditationum vite xp̄i fructus. fo. c. c. et deinceps.
Membrorum abscissio et erutio quatis precipitur. fo. cxx. R.
Membrum christi quis sit. folio. cxcviii. V.
Mendacij pater quomodo diabolus. folio. cclxxii. F.
Mēdacium custodum. f. ccccc xxvii. Z per totum.
Mentiendum non est vt humiles videamur. folio. ccccc xxi. F.
Mennius non est petrus falsum dicens. folio. ccccc xxviii. Z.
Mensuram patrum implere. folio. ccccvi. Z.
Mensa solis in fabulo. folio. ix. K.
Mercedem beneficiorum a deo petere debemus. folio. cxxv. Z.
Mercenarius quis sit. f. cclxviii. S.
Messis multa: operarii pauci. folio. clxix. C.
Miles malus qui gemeno sequitur ducem. folio. clxx. Z.
Militum per ioan. bap. disciplina et regula. folio. lxv. N.
Multum gloria. folio. ccxvi. K.
Miracula vetantur publicari. folio. clxvi. V.
Miraculum primum christi in nuptiis et quomodo soluus dei est facere miracula. fo. xciii. D.
Miracula sunt etiam malis concessa. socio. ercii. L.
Miracula discipulorum. folio. clxix. C. ct. E.
Miracula multa paucis verbis narrata. fo. cliii. Z.
Myrrha multiplex. folio. ii. G.
Misericordia in non iudicando. folio cxxxvi. Z per totum.
Misericordiam suadet dominꝰ. folio. cclxiii. Z.
Misericordie dei immensitas. folio. ccccvii. Z.
Mitis est de lege triplici. folio. cli. K.
Missio discipulorum ad predicandū. folio. clxviii. Z per totum.
Mixtorum qualitates. fo. clxix. D.
Mina quid ponderis sit. folio. cccc xviii. E.
Modice fidei quis dicendus. folio. clxiii. C.
Modo bene modo bene. dictum pzelati. folio. cccxvii. F.
Mola asinaria in collo scandalizantis. folio. ccc. B.
Mollis responsio christi. f. cclxvii. Z.
Monachetum inclusio. fo. xxvii. F.
Monachi in claustris esse iubentur. folio. clvii. E. et supra fo. 364. b
Monachi pomposi vituperantur. fol. clxx. F.
Monachus an fieri debeat qui vtilio est alijs extra claustrum. folio. cccclxx. V.
Monumentum vnde dictum. folio. cccliiii. E.
Mordi otigo ex cibo vario. folio. cc lxxvi. D.
Mors bona / videlicet christi. folio. vii. D.
Mors non fienda. folio. cccclxiii. M.
Mortuos tres suscitauit dominus / et eorum signatio. fo. clv. F.
Mortuos sepelire mortuos quid sit. folio. clvii. D.
Mortuus dormit christo. fo. clxvi. F.
Morte et vita triplex. folio. ccviii. C.
Mortem non timere admonemur. fo. clxxvi. Z per totum.
Mortis timor et mors ante diem. ibidem. Z.
Mors fidelium non debet quēto turbare. fo. cccc xxxix. Z.
Mortis recordatio auaritiam expellit. folio. cciiii. E.
Mortis hora quare incerta. folio. cccxxii. R.
Mortis incertitudo. folio. cccxii. B.
Qualis quisq̄ moritur talis iudicatur. ibidem.
Quomodo morienti xp̄s apparet. ibidem. C.
Mulier appellatur a christo mater eius. fo. xciii. C.
Mulier septem nupta cuius erit. fol. ccclxxvii. Z per totum.
Mulier samaritana ad puteum cum christo loquens. folio. cciii. Z per totum.
Mulier extollens vocē de turba: et mater ac fratres christi querentes eū. folio. cclxviii. Z per totum.
Mulier in adulterio deprehensa. fol. clxix. Z per totum.
Mulier chananea scriptheniſſa. fol. cclxxv. Z per totum.
Mulier curuata et eius sanatio. folio cclviii. Z per totum.
Multi parentes suos predicantis fabella. folio. lxvi. F.
Mundus peruertere demonstratur. folio. liii. C.
Mundus nobis seruire debet. folio. cc R.
Mundi huius exilium et labor. folio. cclxvii. C.
Munus minus q̄ dator placeat. folio. cc. B.
Muneris offerendi traditio ex vnumeribus magorum. folio. xxix. M.
Vbi consequenter de muneribꝰ magorum multa.
Munus oblatum sine charitate non prodest. folio. cxviii. V.
Mutera abel. folio. cxix. V.
Muri sanatio. folio. clxvii. Z per totum. et precipue. D.
Mutuum dandum gratis: et que mutuantis merces. folio. cxviii. V.

N Vbi putantur omes tue epule. folio. cccc xxviii. B.
Nathanael cur non apostol⁹. folio. xciii. J.
Natiuitas ioannis baptiste. folio. xx. Z per totum.
Cur sola celebretur. folio. xviii. R.
Natiuitas gloriosa saluatoris. folio. xxvii. Z per totum.
Natiuitas christi triplex. folio. xxxiii. Z.
Eius miracula. folio. xxxvii. D.
Nazarium seu generis mutatio gloriatio. folio. lxiii. K.
Natura est paucis contenta. folio. ccxxvi. E.
Nauicula petri perire non potest. fo. clviii. Z.
Nazareth / nazareus / nazarei. folio. liii. V.
Necessaria nobis que sint et quomodo comemenda. fo. cc xxvii. E.
Necessitas legem non habet. folio. ccxxv. B.
Nicodemi ad christum aduentus. fo. xcix. V.
Ninuitarum cum iudeis comparatio. folio. ccxvi. C.
Nominis mutatio instituta. folio. xcii. F.
Nominis christi impositio et sanguinis effusio. folio. xxviii. Z per totū.
Nomina scribi in libro vite. folio. cc cii. E.
Nominis iesu dulcedo et excellentia. in fine operis. fo. cccccl xxi.
Nouissima sunt prouidenda. folio. cccvii. B.
Nouissima quatuor. in fine opis duobus capitulis habent. fo. cccccl xiii. Z et deinceps.
Nubere ē nubi q̄d sit. f. ccc lxxviii. E
Numerus saluandorū. respice Saluandorum.
Numerus apostolorum. fol. clxix. C.
Nuptiarū ad q̄s innitar⁹ est xp̄s hō notatio. fo. xciii. Z.
An fuerint ioan. euāge. ibidem.
Nuptie triplices. fo. cccl xxviii. Z.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Obediente forma. fo. ciii. B.
Obediente merita. fo. clxxxviii. F.
Obsequium triplex. fo. ccclxviii. L.
Obstetrices in nativitate domini. fo. xxxii. O.
Odium sanctum. fo. cxii. D.
Octauianus seu octauiano augusto sibylla rom infanti demonstrauit. folio xxviii. Z.
Odit natura. fo. ccl xxviii. D.
Offensa tanta est quantus q offenditur. fo. cccxx. D.
Omissio etiam sine cõmissione damnat. fo. lxvii. N.
Oñs pro eo q̃ est plures. fo. cclxv. C, cclxxviii. D.
Onus dñi. vide Jugum. fo. 194. N.
Opera gratia imperfecta. f. cclii. S, cccccii. B.
Opera dñi sunt innumerabilia. folio cclvii. R, Z.
Opa quedã ostẽdit sed non faciunt sanctũ. fo. cclxxxi. L.
Opinionis pertinacia vituperat. fo. lvii. M.
Oratio multiplex et multa de ea. fol. cc. Z. B.
Oñs hypocritarũ ecclesiastici/ et alia de ea. fo. cxxvi. C. D.
Oratio dñica et eius petitiones. fol. cxxviii. Z per totum.
Eius bonus intellectus. f. cxxii. O.
Orationis ale. f. cxxxvii. D. cxxvi. S.
Ofonis fiducia. fo. cxxxix. V.
Orandũ quo. ibidem. R.
Orationis efficacia. fo. cxi. M.
Orari vult dñs. fo. civiii. C. clxix. C.
Oratio est melior lectione. f. civiii. C.
Oratio generalis quid momenti habeat. fo. ccccvi. E.
Orandi locus. fo. cc v. D.
Orandũ in solitudine. fo. ccxxv. R.
Orantes pro nobis. ibidem.
Orandũ perseueranter. fo. cclv. C.
Orates offerentium. fo. ccccviii. D.
Ordinum numerum officia exercuit christus. fo. ccxvii. C.
Orare nunq̃ desistamus. fo. ccc. D.
Osanna quid sit. fo. ccclxvii. B.
Omnia dei signa et cognitio. folio. cclxxi. C.
Onus pene parabola. fo. ccccviii. B.

Pallium quo dandum portus q̃ contendas. fo. cxvii. C.
Palmarum prostratio in introitu hierũ. fol. ccclxiii. Z. p totũ.
Panis multiplex. fo. ccxviii. G.
Panes ordinacij suauissimi. folio. ccxxii. Z.
Panum secatores. fo. ccxxxiii. B.
Papa est decidere de dubio fidei. folio. ccxcvi. C.
Parabole domini septe explanate. fo. ccc. Z. per totum.
Parabolas fecit et tetrit dominus. fo. cccl xviii. B.
Parauli et pusilli non sunt scandalizandi. fo. cccc. Z. per totum.
Parabole cuiꝰ/diuine/et filii pdi gi. vii. p ordinẽ. fo. cccviii. Z. p totũ.
Paralytici curatio. folio. clviii. Z. per totum.
Paralytici per tectũ dimissi curatio. fo. clvii. Z. per totum.
Paralytici ad probaticam curatio. fo. cclviii. Z. per totum.
Paralyticus tres curauit dominus. folio. cxlii. C.
Paralysis signat peccatum. Et sunt eius tria genera. ibidem.
Parentes neminem clarũ faciunt. folio. xxv. F.
Parẽtũ nobilitas. f. lviii. R. lxvii. F
Parẽtũ exigua fidelitas. f. cxxix. C.
Parentum honoratio et sustentatio. fo. cclxxxviii. S. C.
Parnulum esse opꝰ. fo. ccc viii. B.
Parnulorum cõditiones. ibidẽ. F.
Parnuli domino oblati et eorum admissio. fo. cccxviii. C.
Pascha domini et diuerse eius acceptiones. fo. cccc xviii. Z. per totum.
Passionis domini memoria prodest in aduersitatibus. fo. clxxxi. L.
Passionem suam cur predixit christus. fo. ccc cviii. R.
Passionis spiritꝰ. fol. cccl xxviii. C.
Passionis domini efficacia. fo. clxxix. B. cccl xxx. B.
Passio dñi est exemplar virtutum et antidotũ vitiorũ. fol. cccc xviii. B.
Passio dñi descripsit p horas canonicas. Prime vespere describuntur fo. ccc xcvii. capꝰ. iiii.
Primũ cõpletorii. fo. cccc lix. capitulo. lix.
Et deinceps reliqui hore per singula capitula.
Passio dñi in generali. fo. cccc lv. Z per totum.
Passionis domini memoria quid cõferat. fo. cccccv. L.
Passionis dominice epilogus. folio. cccccc. Z. per totum.

Passionis dominice pñotationes. fo. cccii. Z. Demonstratio. cccii. C. Susceptio. cccii. B.
Pastor qui christi natiuitati interfuit monumẽta. fo. xxxi. W. vbi plurima de illis consequenter.
Pastor ouium bonus. folio. cclxxvii. Z. per totum.
Patientia et tolerantia laudantur. fo. ci. E. cxxi. Z. per totum.
Patientia in aduersis habenda. folio. clxxii. Z. per totum.
Paule ad quam Piero. scripsit penitentia. fo. cxcix. D.
Patrimonium origo. fo. xcii. E.
Patientia christi. fo. lxxxv. O.
Paupereꝰ sunt vtiles diuinibus. folio. lxv. P.
Paupereꝰ latent hic/ sed preferũtur in celo. fo. ccc xxxix. C.
Pauperum cur mentio fiat in euangelio. fo. clxxxv. C.
Pauperes honorandi et mundandi propter christum. fo. cclxiii. R.
Pauperum electio. fo. cc lxv. O.
Pauperes semp hẽri. fo. cccl xiii. R.
Paupertas nostre a dominica distantia. folio. ccxxvii. V.
Paupertas domini et matris eiꝰ. fo. xxix. E. F. S. cxxiii. D. ccxxvii. V. cccvii. E.
Paupertatis laus. fo. xli. T.
Pauperras spiritus. fo. cxii. B.
Pauperraris perfectio. fol. cccxxv. Z. per totum.
Paupertas felix. fo. cccl xxi. C.
Pax sub augusto. fo. xxviii. B.
Par fugatatẽ reuocãda. fo. lxv. R.
Par vobis in principio misse ab episcopis dicitur. fo. clxxi. R.
Peccatum quocunq; animo fiat emꝑ est. fo. cxxiii. C.
Peccati origo. fo. ccix. F.
Peccatoris curatio. folio. cclviii. D. clxvi. F. Eius mala. folio. ci. S.
Peccatorum seruitutes. ibidem.
Peccati perseuerantia omnia a quasi nor. folio. cliii. C
Peccatorum remissio exigit fidem in adulto. fo. clxi. B.
Peccatum comparatur paralysi. folio. clxiii. E.
Peccator omnis est demoniacus. folio. clxvii. D. Nõ est dignus pane quo vescatur. folio. clxix. C.
Peccator debet adherere deo medio suo. folio. i. Z.
Peccati radices tres. fo. lxxvi. R.
Peccatoris enecandi modi et pene. folio. cccl xx. D. Et mala ventura et fienda. ibidem. F.
Peccatoris resuscitatio difficilis. folio. ccccliii. S. eiusdẽ iustificatio. folio. ccccly. P.
Peccare in celũ. fo. cccxv. R.
Peccatoris idignitas. ibidem. Eius recipiendi modus. folio. cccc vi. R. Non cõtemnendi ratio. fo. cccxvii. O.
Peccatoꝰ septem necessaria. folio. cc lxxvi. B.
Peccata non nocent si non placẽt. folio. cccxvii. R. et fo. cccc xxii. h.
Peccata minora cur non penitus auferantur. fo. cccc xxi. E.
Peccata occulta non sunt reuelãda. folio. cccc xviii. E.
Petri in coide gilat. fo. cclxxiiii. E.
Peccati in spiritum sanctum species. folio. cccliii. I.
Petri irremissibile. fo. cccliii. R.
Peccata tria capitalia regnãt in clero. folio. cccxx. W.
Peccare cum securitate pessimũ est. ibidem. R.
Peccatum quomodo fiat. fo. cclvi. F.
Pecunia non est amãda. fo. cclii. D.
Pedum discipulorũ per christũ ablutio. fo. cccc xix. Z. per totum.
Pena inferni duplex. fo. ccriii. I.
Pena inferni et gloria paradisi. folio. cccc lxviii. Z. per totum.
Penitentie gradus. fo. xviii. C. Fructus digni. fo. lxiii. I. lxv. P.
Penitentia facienda est / et que eam respiciunt. fo. lxii. Z. per totũ. vbi eius partes et reliqua ad longũ tractantur. Item. fo. ci. B.
Penitentia nouiter cõuersi. fo. cx. R.
Penitentie partes quomodo fiant. folio. cxv. B.
Penitenti quatuor sunt imperata a christo. fo. clxiii. F.
Penitens facit contraria peccatis suis. fo. cxcviii. C.
Penitẽtie agẽde forma. fo. cxcix. D.
Penitentia est tabula secunda ad salutem. fo. cxxxi. D.
Penitẽti quatuor sunt necessaria. fo. cxxxviii. C.
Penitẽtia est iniũgẽda. fo. cclxx. S.
Penitẽtie partes septem. fo. ccxcv. I.
Penitentie inutilis genera sex. folio. cccxix. B.
Penitenti cognoscẽda. fo. cccv. R.
Penitenti soli remittere tenemur. folio. cccxix. F.

Universidad de Deusto
Biblioteca

*Pentecostes figura. folio.cexliii.M.
*Penrecostes solēnitas. fo.cccccliii. Z.per totum.
*Periculum in mora. folio.crix.J.
*Peruersi prohibitio. folio.cxx.L.
*Persecutio fratrum. folio.clxxiiii.E. Duplex est.s.ghone t fidei.ibidē.B.
*Persecutiōis cause tres. fo.clx.Y.
*Perseuerantie laus t due eius species. folio.clxxiii.F.cclxxxvi.B.
*Perseuerātia necessaria.fo.cclxix.J.
*Perseuerātie habēda ratio.f.lxi.M.
*Persona ficta diu ferri nequit. folio. cxliii.F.
*Personarum acceptio in plurio pessima est.fo.cclj.E.cccixxxvii.Z.
*Persona quomodo t quatenus cōpetit xpo.fo.xviii.R.t.S.
*Petitiones orationis dominice t earum expositio. fo.cexviii.Z.p totū.
*Petri consilio t responsio pio omnibus.folio.cccevi.C.
*Pharisei vnde dicti.folio.lxiii.Y.
*Pharisеorum a christo increpatio.folio.ccl.Z.per totum.
*Pharisеorū vana gr'ia. fo.cccexli.C.
*Phyiacteria phariseorum.ibidē.D.
*Philippus primus vocatus a domino.folio.xcii.S.
*Pilat⁹ galileos interfecit.f.cclviii.Z.
*Pigrorum increpatio. fo.cccccii.Z.
*Pirate liberum in alexandrinum magnum responsum.folio.ccli.E.
*Pisces duovarie accepti.f.cexviii.Y
*Platonicus quidam euangelii Joannis principium aureis literis scribendum censuit tc.folio.vij.R.
*Plenitudo multiplex.folio.lxviii.J.
*Potci et serpentes demonibus apti. folio.clxi.D.
*Potestate cōcessa licitum est nō vti. folio.clxxi.J.
*Potentia sua cur vti noluerit dominus.folio.clxii.Z.
*Potentia christi.fo.ccxviii.Y.
*Preceptum duplex /affirmatiuum et negatiuum.fo.cxl.W.
*Preceptoriz domini facilitas. folio. cxlii.D.
*Preceptum triplex.fo.cclvii.E.
*Precipiēdi triplex ratio.fo.clxvii.C.
*Preceptis diuinis parendum etiam non cognita ratione. fo.clxxxiii.F.
*Preceptorum decem a christo et a iudeis interpretatio.fo.cxviii.F.
*Preceptum primum et magnum in lege et secundū illi simile traditur per xpm. fo.ccclxxxix.Z.per totū.
*Preceptum magnum.ibidem.Z.
*Preceptum simile.fo.cccxc.D.
*Preceptorum diuorum in vnum collatio.ibidem.S.
*Precepti affirmatiui obligatio.folio. cccxvii.Z.
*Precium ioseph notauit esse tantū viginti argenteorum vbi scriptuz est triginta.folio.cccexxvi.B.
*Precipitium et salnus domini. folio. ccxviii.Y.
*Precursor cur dictus.folio.lxx.D.
*Predestinati soli ad cenaz recipiēsur.folio.cclxvi.L.
*Predicatoris officium. folio.lxiii.S. ci.B.et deinceps.
*Predicatio domini prima. folio.xc, Z.per totum.
*Predicationis eius publice initium. folio.a.Z.per totum.
*Predicatoꝝ tria expedientia. folio. ciii.C.
*Predicationis christi diligentia. folio.cv.Z.per totum.
*Predicatum murmurant apostoli. folio.clxviii.Z.per totum.
*Predicari quando gentibus ꝑgrum. folio.clxix.D.
*Predicantium victus et merces. folio.clxx.D.J.Cur non curent temporalia.ibidem.F.t.S.
*Predicanti est patiēria necessaria et vite puritas.item prudentia t simplicitas.fo.clxxii.Z.B.
*Predicator debet premeditari diceenda.fo.clxxiii.E.
*Predicat in suis ōlib⁹. fo.clxxxii.E.
*Predicatores exēplo xpi debēt in die docere t nocte orare.f.cccixxvi.W
*Prelati debent lucere verbo t exemplo.fo.crvii.Z.per totum.
*Prelatis competit predicare. folio. clxxiii.S. Eorum ignorantia tangitur. folio.cclx.F.
*Prelatorum vita et precipue pōpa. folio.ccxxvii.R.
*Prelatorum dānatur auaritia.folio. ccli.D.
*Prelationis t maioritatis inter discipulos contentio.fo.cccvi.Z.p totū.
*Premiū fernentū deo. fo.cccxiii.W.
*Preordinatio diuina.fo.cccliii.S.
*Presciti et saluati exemplum. folio. ccccxvii.R.
*Presentatio domini in templum. folio.xlii.Z.per totum.
*Presentia dei omnia videntis est veneranda.folio.cccexxvii.V.
*Preterita quasi ꝑsentia habēda sunt legendo xpi vitam.fo.iiii.A.
*Preuidentia dei stat cum arbitrii libertate.fo.ccccxxii.W.A.
*Primogenitus cur domino offerebatur.fo.xliii.B.xlvi.D.
*Primi facti nouissimi.f.ccexxxiii.Z.
*Principio huius mundi electio. folio.ccclxxx.S.
*Principiis obstādū.fo.clxxxv.F.
*Principium duplex folio.v.B.
*Probatica piscina et paralytici curatio.fo.cclxiii.Z.per totum.
*Processio pape ordine murato.folio. xli.T.
*Processio in purificatiōe.fo.xiv.A.
*Prodigialis parabola.fo.ccexv.J.
*Prophetia caiphe/ et quibus data est prophetare.fo.cccxlvi.D.
*Prophete falsi tres.fo.cclii.E.
*Prophetarum dignitas apostolis cōcessa.fo.clxxiii.E.
*Prophera non accipitur in patria.folio.ccvii.E.
*Procuratores salutis quatuor. folio. clxiii.F.
*Proximus noster quis sit. fo.ccxvii. B.ccccxv.B.
*Prudentes seculi.fo.cccexxvi.D.E.
*Prudētia serpētina.fo.clxxii.B.
*Publicanus et pharisеus orantes in templo.fo.ccclxxv.C.
*Publicani et meretrices precedēt in regno celoꝝ scribas et pharisеos. folio.ccclxxii.D.
*Puerorz innocētiū occisio.fo.l.S.
*Pueri centurionis curatio. fo.cxlviii. Z.per totum.
*Puericia et adolescentia saluatoris. fo.lviii.Z.per totum.
*Puericie curatio et conditiones. folio.cccvii.Y.
*Puerorū puritas et cetere conditiones.fo.cccexliii.F.S.
*Purgatorii pena.fo.lxxiii.S.
*Purgatorio destinat bernardus oēs penitentes.fo.lxxvi.U.
*Pulueris ereussio.fo.clxxi.R.
*Punit nemo immerito. fo.cclix.B.
*Purificatio marie. fo.xli.Z.p totū.
*Puteus iacob et quid puteus a fonte differat.fo.ccxiii.Z.

Quadragenarii numeri perfectio t cur quadragita dies ieiunant dies.fo.lxxxiii.V.
Quadragēnarii ꝑfectio.f.lxxxiii.J
Quadragesime congruentia et initium.ibidem.Y.
Qualis quisq; moritur talis iudicabit
Quatuor rēporū ieiunia.ibidem.J.
Quatuor milium hominum refectio. fo.cclxxxix.Z.per totum.
Quinq; miliū hominum refectio miraculosa.fo.ccexii.Z.per totum.
Quarentena deserti vbi christus ieiunauit.fo.lxxxii.Z.
Querendus est iesus et quomodo et vbi.fo.lvii.Z.ccxxxiii.B.
Querentiū dūs intētio.fo.cclxvii.E.
Querētes nō inuenētes.f.cclxviii.Y
Questiōes facte a ioanni baptiste si bi quisq; facere potest.fo.lxix.Z.
Questio ioānis baptiste in vinculis. fo.clxxxiii.Z.per totum.
Quiescendum est interdū.fo.cxci.B.

R Abbi vocari volentes. folio. cccxiii.F.
Radices peccatoꝝ tres.folio.lxxvi.A.
Rationē ponens rex cuz seruis suis. folio.cccxx.Z.per totum.
Recedendum ab obstinato in malo. folio.ccxxxix.E.
Recipere xpm in nomine xpi/ t recipientium merces.fo.clxxxii.Z.B.
Recipiēdoꝝ differētia.f.clxxxiii.D.
Reciduātis periculum. fo.cclvii.J.
Reditⁿ xpi et egypto.fo.lii.Z.p totū.
Refectio quīq; milium hominum in deserto.fo.ccxii.Z.per totum.
Refectio quatuor milium hominum. folio.cclxxix.Z.per totum.
Regnum celorum varie accipitur.folio.lxii.D.ccccxiii.Z.
Regni celorum promissio nō ante ioannem.ibidem.E.
Regnum celorum vim patitur.folio. clxxxvii.L.
Regnum celorum quibus paratū sit. folio.ccclii.F.
Regnū in se diuisum desolabitur.folio.ccvii.E.F.
Regina austri prefertur iudeis. folio.ccxlvi.C.D.
Reguli puer sanatur/et quis regul⁹. folio.ccxiii.Z.
Religiosis an competat sua repetere.folio.cxvii.D.
Religiosorum stulta in suis spes. folio.clxx.S.
Religionis ingressus nō est differendus.fo.clvi.C.civii.D.
Religionis vota.fo.cclix.E.
Religiosi aut optimi aut pessimi sūt hominum.fo.cclx.E.
Relinquentis ola premiū.fo.ccexxx. Z.per totum t precipue.D.t.E.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Relinquenda religiosis. fo. cxiii. V.
Relinquere omnia quid sit. fo. cv. Z. clxxxi. Z.
Remedia contra tentationes spūales eo nouissimi tempore. folio. cccci. Z. per totum.
Remedii saluationis nostre per virginem inuento. fo. vii. Z. per totū. Eius difficultas. folio. viii. V. E.
Remissio peccatorum exigit fidem i aduito. folio. clxii. B.
Remissio peccatorum fit soli penitenti. folio. cccxix. F.
Renunciare omnibus. fo. clxxxi. Z.
Repetere sua contingit displicentem: et an religiosis competat. fo. cxvii. D.
Reperi curiosos omnium. fo. cxxi. Z.
Repudium non faciendum. fo. cxx. Z.
Reges in terris minima. fo. cxci. Z.
Referuare deo tria. folio. cxlviii. Z.
Resistendum quatenus in malo. folio. cxxi. Z.
Responsio christi semper mollis. folio. cclxxiii. Z.
Responsio facta ioanni a christo. folio. clxxxv. C.
Restitutionis lex. folio. cxix. V.
Resurrectio animaz martyres. folio. clxxviii. F.
Resurrectio defunctos reddit maiores. folio. ccxxxii. F.
Resurrectio omnium qualis erit. folio. ccccxvi. C.
Resurrectio ossi. f. ccccccv. Z. p totū.
Retentio alicui⁹ q̄ damnabilis sit. folio. cclvii. C. cclvii. F.
Retributio a deo petenda est. folio. cclxiii. R.
Rex esse noluit rp̄s. fo. cxxv. Z.
Rex ponēs rationē cum seruis suis. folio. cccxx. Z. per totum.
Ridendi nullum esse tempus. folio. cxvi. O.
Risus christi nō legit. fo. cccxlvii. D.

Sabbato curare. f. cxxxviii. Z. Sabbato precipue operat⁹ est dom⁹ virtutes. ibidem. B.
Sabbata quomodo sint sanctificanda. fo. cclxi. R. cclxii. B.
Sabbati sacri mysteria. fo. ccccexiii. Z. per totum.
Sacerdotis hebdomadarii castitas. folio. xiii. F.
Sacramenta et eorū institutio & olim multa. folio. lxxxi. F.
Sadducei q̄/ & vnde dicti. fo. lxiii. V.
Sagene misse in mare parabola. folio. ccxv. R.
Sal terre qui sint. Item salis virtus et depranatio. fo. cxviii. Z.
Saluatio elizabeth. fo. xx. Z. p totū.
Saluare marie quomodo deus eam. folio. xxii. F.
Saluare i via venit dñs. f. clxxi. R.
Saluandorum paucitas. fo. cclvi. F.
Salus est summopere diligenda. folio. cccxi. F.
Salutis procuratores sunt quatuor. folio. clxiii. F.
Salus dupler. fo. ccclxvii. D.
Samaria vbi sit. fo. cciii. Z.
Samaritani qui. fo. clxix. D.
Samaritani hospitiū domino n⁹ grantes. fo. ccci. Z. per totum.
Samaritanoꝝ religio ob leoneo introducta. fo. ccc. C.
Samaritana cum christo loquēs ad puteum. fo. cciii. Z. per totum.
Sanctorum numerus. fo. clxviii. E.
Sanctorum imitatio est necessaria. folio. cccxi. Z.
Sapientia et gratia non crescebāt in christo. folio. lxiii. Z.
Sapientis officium. fo. cccv. B
Sapientia huius mundi/ et cuelata parnulis. fo. cc cii. F. B.
Sarepta vbi sit. fo. cxxvii. F.
Sathane in iudam introitus. folio. cccexvi. Z. q̄ quid sit ipsum intrare in aliquem. fo. cccexxxiii. B.
Satisfactio et eam respicientia. folio. lxxv. O. lxxvi. Z.
Sauciatus et a samaritano curatus. fo. ccc. Z. per totum.
Scandalizātum matū. fo. cxxxix. Z.
Scandalizare quid sit. fo. cccv. Z.
Scādalizari in rp̄o. fo. clxxxv. D.
Scandalum vitandum est: et quod. folio. cccvii. D.
Scandalum virādum precipitur. folio. cccv. Z. per totum.
Scandala expedit. folio. cccv. C.
Scenophegia iudeoꝝ. fo. cclxvi. Z. per totum.
Sciencia auget peccatum. folio. ccxxxviii. B. et fo. 415. b.
Scriba doloſus et duo alij volentes christum sequi. fo. clvi. Z. per totū. Vbi scribe intentio habetur. Z. Reprehensio a domino. B. Dolus. C.
Scribarum malitia et odium pharisęorum. folio. clxvii. D.
Scire et nescire in deo quid sint. folio. cccclxvii. C.
Scire et non facere nocet et grauat. folio. cclxxvi. D.
Scoli & ignari damnātur. fo. cci. B.
Scorpius non lacessitus non nocet si cui⁹ homo interdum. folio. cxv. R.
Scripture facere laus ⁊ utilitas. folio. cccccl. Z. per totum.
Secreta dei non sunt inquirenda. folio. cxciii. V.
Securitas magna vbi sit. f. clxxvii. C.
Sedenda ac stands in predicando cōsuetudo. folio. cxii. Z.
Semina dei genera. folio. ccx. B. ccxi. D.
Semen bonum dupler. folio. ccxii. F.
Sententia iudicis non est p̄cipitāda. folio. cclxix. B.
Sequele christi ⁊ perfectionis impedimenta. fo. clxxvii. Z. per totum.
Sequentes christum et eorum intentiones. folio. cvi. B. cclxxxi. D.
Sequi christū p̄cipimur. fo. cccxix. Z. per totum.
Sequentiū rp̄m paucitas. fo. ccc. E.
Sequēdus est christ⁹. fo. cccixxix. D.
Sequi aliquem quid sit. fo. xcii. B.
Sepelire patre spedit a sequela xp̄i. folio. clvii. E.
Sepulchra habitant demoniaci. folio. clx. Z.
Serpentura vbi. fo. cccccvi. Z. per totum.
Sermo domini in mōte de beatitudinibus. fo. cxi. Z. per totum.
Sermo domini in cena. fo. cccexxix. Z. per totum.
Serpentes et scorpiones quid differunt. folio. cccii. D.
Serpentis caput corpus et cauda. folio. lxxxvi. V.
Seruitus iudeotum. fo. cclxxi. C.
Seruitus peccati. ibidem. D.
Seruilendū est deo nō mūdo: vt docetur multiplici exēplo. fo. cxciii. V.
Seruientium premium. ibidem.
Serui inutiles qui sint. fo. cccv. B.
Signatio libri ⁊ eius conclusio. folio. cccclxx. Z. per totum.
Signa aduentus domini et consummationis seculi. fo. cccxcvii. Z. p totum. Quomodo fere completa sunt. fo. cccxcvii. E.
Signum triplex. fo. clxxii. V.
Signum de celo queritur a iudeis. folio. xcviii. E. cclxv. Z. per totum. et cccciii. Z.
Signum iudeis datum a christo. folio. xcviii. E.
Silentium maligno⁹um. fo. cclv. E.
Siloe fons. folio. cclxxv. B.
Simeonis desiderium et canticum. folio. xliii. F. B.
Simoniaci damnantur. fo. clxx. F.
Simonia destruxit hierusalem. folio. ccclxxii. B.
Simoniaci sunt e templo pellendi. folio. ccclxxiii. E.
Simonia tam in emente q̄ in vēdente. folio. cccccxxvii. C.
Simon leprosus dicitur iuliamus sanctus. folio. cccix. B.
Simplicitas colūbina. fo. clxxiii. B.
Simulationis malum et qui simulatores. folio. cxiii. E.
Sinus abrahe. fo. cccxxxix. D. E.
Sinistram nescire quid faciat dextera. folio. cxxvi. B.
Synodalis concio a diabolo instituta. folio. cxxx. D.
Socrus petri curatio. folio. cliii. F.
Sodomitici criminis detestatio / abominatio / et punitio. fo. clxxii. O.
Solus iustitie illustrationes. folio. cxviii. D.
Solis dotes quatuor quibus iusti cōparantur. folio. cxvii. Z.
Sollicitudo de victu et vestitu tollenda. fo. cxxxiii. E. F. B.
Sollicitudo triplex. fo. cxxv. V.
Soluere legem non venit christ⁹. folio. cxvi. Z. per totum.
Sperandum semper. fo. cccexii. V.
Spiritꝰ et anima quomodo differūt. folio. xxx. F.
Spiritus sanctus quomodo fuit in columba. folio. lxxxi. O.
Spiritus sancti habitatio. f. lxxiii. F.
Spolium auferri ab ecclia. fo. cix. V.
Statua salis et eius significatio. folio. clvii. E.
Statua ab emourhoissa erecta. folio. cix. D.
Statua iuliani apostate fulmine dejecta. ibidem.
Stella a magis visa. folio. xxxvii. C. xxxviii. E. et xxxix. V.
Superbia diaboli antiq̄. fo. lxxxvi. E.
Superbie malum. fo. cclxii. B. C. D.
Superbia e celo deiecta vñ recipitur in ipsum. folio. cccviii. B.
Superbie reprehensio⁊ detestatio. folio. ccclxxvi. E. F.
Surdi muti et demoniaci sanatio. folio. cclxxxvii. Z. per totum.
Susceptio christi in hierusalem gloriosa. fo. ccclxvi. Z. per totum.

Ciuitas commēdatur. folio. lxxx. P. Tacendi precepto non obser-

Universidad de Deusto
Biblioteca

u.mida.folio.ccc xvii.B.
Talentorum seruus tradicto.folio ccccxvii.Z.per totum.
Talentum abscondere.ibidem.Z.
Tauri ad ficum ligari decum.ar manuetiori.folio.ccix.E.
Tecta palestinoti. & super tecta predicare.folio.clxxvi.M.
Templum in quo inuentus ihs cum xii.esset annoium.fo.lxx.Z.p totū.
Uti eiecti vēdētes &c.f.xcviii.E.F.
Templo anime eiciendā quarnot. folio.ccclxviii.F.vbi agit de electione secunda vēdentium & emētium.
Tempus nascendi aptum elegit dominus.folio.rrr.V.
Tempus nullum pretermittendum. folio.rci.D.et fo.277.b.
Temporalia vetantur predicantib⁹. folio.clxr.F.
Tempus domini implendum erat. folio.ccixviii.V.
Ihs iudicii ignorat & cur.f.cccci.E.
Tenebie exteriores.folio.ci.E. cccixviii.D.
Tentatio christi in deserto. fo.lxxxii. Z.per totum/& precipue.Z.
Tentatio triplex.folio.lxxxiiii.Z.
Tentare deum.fo.lxxxv.P.
Tētādi et vincēdi exēplo.fo.lxxxvi.U.
Quis christū tentauit.fo.lxxxvii.V.
O./ non facias imperfectum tentatio. folio.lxxxvii.ZZ. Cū tentationes expetende. fo.lxxxviii.BB.
Testimonium ioan. baptiste de christo.fo.lxxxix.Z.per totum.
Testimonium christi de se quomodo sit verum.fo.cxviii.W.
Tharsensium naues ab herode exuste.folio.xli.S.
Thesauri zandum in celo non in terra.folio.cxxii.Z.per totum.
Thesaurus cordis.folio.cclii.S.
Thesauri abscōditi in agro parabola.folio.ccxv.P.
Timē dū est vnicuiq⁹.fo.cccxcviii.E.
Timor mortis vetatur et expellitur. folio.clxxvi.Z.B.& per totum.
Timor multiplex.fo.clxxvii.C.D.
Traditiones phariseorum cōtra dei mandata. fo.cclxxxii.Z.per totū.
Tradentium christum diuerse voluntates.folio.ccccxcv.C.
Transfiguratio domini et eam respicientia.folio.ccci.Z.per totum.
Transfretatio domini. fo.cxxxii.F.
Translat⁹ dñi ac discipulorū per sata. folio.ccxxv.Z.per totum.
Tribulatio bonorum. folio.rxvii.E.
malorum.rxviii.V.
Tribulatio multorum.folio.xlix.D.
Tribulatio est tolerāda.fo.clxxv.V.
Tribulationum bona.fo.cclxvi.C.
Tributi solutio pro domino et petro. fo.cccvi.Z.per totum.
Trinitas & ei fidei meritū.f.xcix.I.
Trinitas in christi baptismo apparens.fo.lxxi.O.
Turba impedit inuenire christum.folio.cclvi.V.
Turba est nebis fugienda. folio.cclxxviii.D.
Turturis castitas et viduitas. folio. xlii.D.
V Vigationes prohibentur.folio. clxi.R.
V Uana gloria vitupat. fo.c.V.
Ue eternum quibus debeatur. folio. cccxcii.Z.per totum.
Uellentes spicas pre fame discipuli. folio.ccxxv.Z.per totum.
Uenatoi est odio.fo.clxxix.C.
Uendentium et ementium e templo eiectio prima. fo.xcvii.Z.per totū. Secūda. folio.cccixii.Z.p totum.
Uenditio christi. folio.cccccxvi.Z. per totum/et precipue.C.
Uendit oonum qui preces exigit. folio.cxviii.G.
Uenia nō est in inferno.fo.crix.I.
Uenire & abire cui ꝓperat.fo.lxvii.C.
Uentis et mari imperat dominus.folio.clviii.Z.per totum.
Uēsilatio arce in extremo iudicio. folio.ccccxx.Z.per totum.
Uerbum christi primuz quod scriptū est.folio.lvi.V.
Uerbū caro factū est.quāvim habeāt hec verba.fo.lxviii.V.I.
Uerba ihū ꝓpter que quidam retrocedebant.folio.ccxxii.Z.per totum.
Uerbo dei pasci.folio.lxxiiii.W.
Uerba xpi in cruce. fo.ccccxc.S.et deinceps vsq; ad.fo.ccccxcviii.
Uerbū profacio.fo.cclxii.R.
Uerbū dei cōparat hamo. fo.cii.D.
Uerba christi ob que volebant eū lapidare. folio.cclxxi.Z.per totum.
Uerecūdie laus & quomō inuerecūdi inemēdabiles & bestiales.f.xii.F.
Uera taceri nō debēt : & qui tacet ea/ prodītor est veritatis.fo.clxxvi.Z.
Ueritas nō est reticēda ꝓpter scandalum.folio.cclxxiii.D.
Ueritas est amicitie preferēda.fo.c. L.Est libere predicāda. ibidem.D.
Ueritas deprimitur et in eam peccatur tripliciter.fo.cclxvii.F.
Ueritas i ꝓpotripler.f.cccixxvii.U
Uestis nuptialis q̄ sit. f.cccixxv.C.
Uestes quater deposite a christo. folio.ccccxxx.C.
Uie due ad virtutem.fo.cxi.W.
Uia ad vitā arcta.fo.crii.Z.per totū
Uicarius xpi vnus est.fo.cccvii.F.
Uidere xpm spūaliter. fo.cxcv.Z.
Uidetur xps quadrupliciter.ibi.B.
Uidere deū est olim finis.fo.crviii.K.
Uidue minuta in gazophylaciū missa.fo.cccixviii.Z.per totum.
Uigilia pfamilias custodiēris domū suā ꝓ rapturēs.f.cccxvi.Z.p to.
Uilicus iniquitatis & ville commissio.fo.cccxxxv.Z.
Uindicta iniusta et quadrupler. folio.cxviii.S.
Un fit facienda.fo.cccli.D.
Uinee locatio et sanguinarii vinitores.fo.cccixxiii.Z.per totum.
Uini inuentio.fo.cxxxvi.D.
Uini defectus ꝛmiraculū in unptiis. folio.rciii.B.
Uirga nō portāda in via.fo.clxxi.I.
Uirginitatē primavouit sub cōdītōe maria.fo.ix.D. vouit autē fo.x.Z. Sam amauit cū fecūditate.fo.x.D.
Uirginē cur matrez elegit christus. folio.xiii.C.
Uirginum decē parabola.fo.cccxv. Z.per totum.
Uirtus vitiosis arcua & vitium dulce.folio.crii.D.
Uisus et contactus illicitus vituperatur.fo.crx.K.
Uisitat maria elizabeth.f.xx.Z.p to.
Uita xpi qualiter sit eligenda / quis fructus/q̄ eius scrībende rationes: et multa similia.fo.l.et.li.
Uita xpi a puode cimo ānoꝝsp ad trigesimū.fo.lvii.Z.per totum.
Uita christi tota est passio & paupertas.fo.ccccxiii.Z.
Item doctrina nostra.ibidem.B.
Uita presens nō amāda.fo.clxxx.E.
Uita in patientia habenda/et motu in desiderio.fo.cccxiii.B.
Uite lōge spes decipit.fo.lxxiii.E.
Uita ecclesiastica non vituperatur. fo.cxxv.Z.per totum.
Ultio est differenda.fo.cccli.D.
Unguēti supra caput christi effusio. fo.cccix.Z.per totum.
Unus eiectus notat multos.folio. ccclxxvi.F.
Uocatio apostolorum et discipulorū prima.fo.xc.Z.per totum. Secūda et tertia.fo.cii.Z.per totum.
Uocatorum a dño obedientia.et alia multa.fo.cv.Z.per totum.
Uocatio matthei et eius comitivum. folio.cvii.Z.per totum.
Uocatio humilium.fo.cx ciii.J.
Uocandi gentes et iudeos modus. fo.ccxcviii.V.J.
Uolūtas sola remmerat.fo.crlii.F
Uoluntatem dei facere.fo.crliii.J.
Uoluntas peccādi manet eadē post mortem.fo.crliii.K.
Uoluntas nostra est deo subdenda. fo.clxxxi.M.
Uoluntas ꝓpria et eius mala. folio.clxxxiii.F.
Uoluntas est radix operationum. fo.crliii.M.
Uoluptuarij⁹ resistēdū.fo.ccxxxvi..F.
Uerum ꝛgnitatis prima vouit maria.fo ix.D.et fo.x.Z.
Uorū est cito soluendū.fo.rcvii.D.
Uox diabolica deorsum mittit. folio. lxxxv.D.
Uoces xpi quatuor.fo.cclxxxi.C.
Usura palliata dānat.fo.cccixvii.B.
Usitis aliis an fieri debet monachi⁹. fo.cccctrx.D.
Uulneratus et derelictus a latronibus.fo.cc cv.Z.per totum.
Uxor non dimittenda vbi cur & quādo.&c.fo.cxx.Z.
Uxoris dimittēde cause. fo.cccxviii. Z.per totum.
Z Zacharias pater ioannis baptiste/nō fuit summus sacerdos.fo.xii.D. Cur facē munus. fo.xiii.F.
Zacharias barachie et eius moto. fo.cccccvi.
Zachei conuersio et eius comitivum. fo.cccivi.Z.per totum.
Zebedei motꝰ.fo.cccbi.D.
Zelꝰ bonꝰ & a zelo comedi.fo.xcvii.C.
Zizanie superseminatio et quid zizania.fo.cxvi.F.S.
Zona & indumēta ioā. bap.fo.lxii.F.

C Finis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Index euangeliorū dominicaliū ⁊ feriarum solēnium tot⁹ anni.

¶ Dominica prima aduentus domini.

Cum appropinquaret iesus hierosolymā: misit duos ex discipulis suis dicens. Ite in castellum. Mat.xxi. Parte.ii.cap.xxvi.

¶ Dominica.ii.

Erunt signa in sole ⁊ luna ⁊ stellis. Luce.xxi. Par.ii.cap.xiii.

¶ Dominica.iii.

Cū audisset ioannes in vinculis opa xpi: mittēs duos ex discipulis suis/ ait illi. Tu es ꝙ venturus es an aliū expectam⁹? Mat.xi. Par.i.cap.lvi.

Feria.iiii.quatuor tempor. Missus est angelus gabriel a deo in ciuitatem galilee cui nomen nazareth. Lu.i. Par.i.cap.v.

Feria.vi. Exurgens maria abiit in montana cum festinatione in ciuitatē iuda: ⁊ introiuit in domum zacharie. Lu.i. Par.i.cap.vi.

Sabbato. Anno.xv. imperii tyberii cesaris. Lu.iii. Par.i.cap.xvii.

¶ Dominica.iii.

Miserunt iudei ab hierosolymis sacerdotes ⁊ leuitas ad ioannē: inter rogantes eum. Tu es qui venturus es an alium expectamus? Joan.i. Par.i.cap.xix.

¶ In vigilia nati.xpi.

Cum esset desponsata mater iesu maria ioseph. Mat.i. Par.i.cap.viii.

¶ In missa prima nati.xpi.

Exiit edictum a cesare augusto vt describeretur vniuersus orbis. Lu.ii. Par.i.cap.ix.

¶ In aurora.

Pastores loquebantur ad inuicem. Transeam⁹ vsq; bethleem: ⁊ videamus hoc verbum quod factum est. Lu.ii. Par.i.cap.ix.

¶ In summa missa diei.

In principio erat verbum: ⁊ verbum erat apud deum. Joā.i. Par.i.cap.i. et.xviii.

¶ Stephani protomartyris.

Dicebat iesus turbis. Ecce ego mitto ad vos prophetas ⁊ sapientes. ⁊c. Mat.xxiii. Par.ii.cap.xxxviii.

¶ Joannis euangeliste.

Dixit iesus petro. Sequere me. Conuersus petrus vidit illum discipulum quem diligebat iesus: et dixit. Domine hic autem quid. Joā.xxi. Par.ii.cap.lxxix.

¶ In die innocentium.

Angelus domini apparuit in somnis ioseph dicens. Surge et accipe puerum et matrem eius: et fuge in egyptum. Math.ii. Par.i.cap.xiii.

¶ Dominica infra octa. nati. domini.

Erant ioseph ⁊ maria mater iesu mirantes super his que dicebantur de illo. Lu.ii. Par.i.cap.xii.

¶ In die circumcisionis dñi.

Postq; consummati sunt dies octo vt circumcideretur puer. ⁊c. Luce.ii. Par.i.cap.x.

¶ In vigilia epiphanie.

Defuncto herode angel⁹ domini apparuit in somnis ioseph dicēs. Surge accipe puerum et matrem eius: et vade in terram iuda. Mathei.ii. Par.i.cap.xiii.

¶ In die epiphanie.

Cum natus esset iesus in bethleem iude in diebus herodis regis: ecce magi ab oriente venerunt. Mat.ii. Par.i.cap.xi.

¶ Dominica infra octauas epiphanie.

Cum iesus factus esset annorū duodecim: ascendentibus illis hierosolymam remāsit puer iesus in hierusalem. Luce.ii. Par.i.cap.xv.

Feria.iii. Vidit ioannes iesum venientē ad se et ait. Ecce agnus dei. Joan.i. Par.i.cap.xviii.

¶ In octa. epiphanie.

Venit iesus a galilea in iordanem ad ioannem: vt baptizaretur ab eo. Math.iii. Par.i.cap.xvi.

¶ Dominica.i. post octauas epiphanie.

Nuptie facte sunt i chana galilee: et erat mater iesu ibi. Vocatus est autem iesus. Joan.ii. Par.i.cap.xxv.

¶ Dominica.ii.

Cum descendisset iesus de monte secute sunt eum turbe multe. Et ecce leptosus veniens adorabat eum. Math.viii. Par.i.cap.xii.

¶ Dominica.iii.

Ascendente iesu in naviculam secuti sunt eum discipuli eius. Et ecce motus magnus factus est in mari: ita vt naricula operiretur fluctibus. Mat.viii. Par.i.cap.xlvi.

¶ Dominica.iiii.

Simile est regnum celorum homini qui seminauit bonum semē in agro suo. Cū aūt dormirent homines/ venit inimicus homo ⁊ superseminauit zizania. Mat.xiii. Par.i.cap.lviii.

¶ Dominica.v.

Confiteor tibi pater domine celi ⁊ terre: quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus/ et reuelasti ea parvulis. Mat.xi. Par.i.cap.lviii.

¶ Dominica in.lxx.

Simile est regnum celorum homini patrifamilias qui exiit conducere operarios in vineam suam. Math.xx. Par.ii.cap.xviii.

¶ Dominica in.lx.

Exiit qui seminat seminare semen suum. Et dum seminat: aliud cecidit secus viam. Lu.viii. Par.i.cap.lvii.

¶ Dominica in.l.

Assumpsit iesus.xii. discipulos ⁊ ait illis. Ecce ascendimus hierosolymam: et consummabuntur omnia que dicta sunt de filio hominis. Lu.xviii. Par.ii.cap.xxi.

¶ Feria.iii. cinerum.

Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. Mat.vi. Par.i.cap.xxxvi.et.xxxviii.

Feria.v. Cū introisset iesus capharnaum: accessit ad eum centurio. ⁊c. Mat.viii. Par.i.cap.xxi.

Feria.vi. Audistis quia dictum est. Diliges proximum tuum et odio habebis inimicū tuū. Mat.v. Par.ii. cap.xxvi.

Sabbato. Cum sero esset: erat mutus in medio mari. Marci.vi. Par.i. cap.lxix.

¶ Dominica Invocavit.

Ductus est iesus in desertum a spiritu: vt tentaretur a diabolo. Mat. iii. Par.i.cap.xxii.

Feria.ii. Cum venerit filius hominis in maiestate sua/ et omnes angeli eius cum eo. Mathei.xxv. Par.ii. cap.i.

Feria.iii. Cum intrasset iesus hierosolymam: commota est vniuersa ciuitas dicēs. Quis est hic? Mat.xxi. Par.ii.cap.xxvii.

Feria.iiii. Accesserunt ad iesum turbe dicentes. Magister/ volumus a te signum videre. Mat.xii. Par.i. cap.lxviii.

Feria.v. Dicebat iesus ad eos ꝙ credidissent ei iudeos. Si manseritis in sermone meo: vere mei discipuli eritis. Joā.viii. Par.i.cap.lxxviii.

Feria.vi. Erat dies festus iudeoꝝ: et ascendit iesus hierosolymam. Erat autem hierosolymis probatica piscina. Jo.v. Par.i.cap.lxxvii.

Sabbato. Assumpsit iesus petrum ⁊ iacobum et ioannem et duxit eos in montem: et transfiguratus est coram eis. Mat.xvii. Par.ii.cap.iii.

¶ Dominica Reminiscere.

Egressus iesus secessit in partes tyri et sidonis. Mat.xv. Par.i.cap. lxxiiii.

Feria.ii. Dixit iesus turbis. Ego vado et quaretis me: et in peccato vestro moriemini. Joan.viii. Par.i. cap.lxxvii.

Feria.iii. Super cathedrā moysi sederunt scribe ⁊ pharisei. Omnia ꝙcunq; dixerint vobis facite. Math. xxiii. Par.ii.cap.xxxvii.

Feria.iiii. Ascendens iesus hierosolymam assumpsit duodecim discipulos secreto: et ait illi. Ecce ascendim⁹ hierosolymam: et filius hominis tradetur. Mat.xx. Par.ii.cap.xxi.

Feria.v. Homo quidam erat diues: et induebatur purpura et bysso. Luce.xvi. Par.ii.cap.xvi.

Feria.vi. Homo quidam erat paterfamilias qui plantauit vineam: et sepem circumdedit ei. Mathei.xxi. Par.ii.cap.xxxiii.

Sabbato. Homo quidam habuit duos filios: et dixit adolescentiori. Pater da mihi portionem substātie que me contingit. Lu.xv. Par.ii.cap.viii.

¶ Dominica Oculi.

Erat iesus eiciens demonium: et illud erat mutum. Luce.xi. Par.i. cap.lxviii.

Feria.ii. Quanta audiuimus facta in capharnaum: fac et hic in patria tua. Luce.iiii. Par.i.cap.xxv.

Feria.iii. Si peccauerit in te frater tuus: corripe eum inter te ⁊ ipsum solum. Mat.xviii. Par.ii.cap.viii.

Feria.iiii. Accesserunt ad iesum ab hierosolymis scribe et pharisei: dicentes. Quare discipuli tui trāsgrediuntur traditiones seniorū? Mat. xv. Par.i.cap.lxxviii.

Feria.v. Surgens iesus de synagoga: introiuit in domum simonis. Lu.iiii. Par.i.cap.xliii.

Feria.vi. Venit iesus in ciuitatem

Universidad de Deusto
Biblioteca

famarie que dicitur sichem. Joannis.iiii. Par.i.cap.lvii.
Sabbato. Perrexit iesus in montem oliveti. ℣. Addux̃erunt autem scribe et pharisei mulierē in adulterio deprehensam. Jo.viii. Par.i.cap.lxxxiii.
¶ Dominica Letare.
Abiit iesus trans mare galilee quod est tyberiadis: ⁊ sequebatur eū multitudo magna: quia videbant signa que faciebat super his qui infirmabantur. Joā.vi. Par.i.cap.lxvii.
Feria.ii. Prope erat pascha iudeoꝝ. Joannis.ii. Par.ii.cap.xxix. de secunda electione vendentium ⁊ emētium e templo.
Feria.iii. Jam die festo mediante ascēdit iesus in templum: ⁊ docebat. Joan.vii. Par.i.cap.lxxxii.
Feria.iiii. Preterieno iesu vidit hominem cecū a natiuitate. Joannis.ix. Par.i.cap.lxxxv.
Feria.v. Ibat iesus in ciuitatem que vocatur naim. Luce.vii. Par.i. cap.xliii.
Feria.vi. Erat quidam languens lazarus a bethania. Joānis.xi. Par.ii.cap.xvii.
Sabbato. Ego sum lux mundi. Qui sequit me non ambulat in tenebris. Joan.viii. Par.i.cap.lxxxiii.
¶ Dominica Judica.
Dicebat iesus turbis iudeoꝝ. Quis ex vobis arguet me de peccato? Joannis.viii. Par.i.cap.lxxxiii.
Feria.ii. Miserūt principes ⁊ pharisei ministros vt apprehenderent iesum. Joan.vii. Par.i.cap.lxxii.
Feria.iii. Turbabat iesus in galileam: nō enim volebat in iudeam ambulare/quia querebant eum interficere. Jo.vii. Par.i.cap.lxxii.
Feria.iiii. Facta sunt encenia in hierosolymis ⁊ hyems erat. Joan.x. Par.i.cap.lxxvii.
Feria.v. Rogabat iesum quidā pharisēus vt manducaret cum illo. Lu.vii. Par.i.cap.lx.
Feria.vi. Collegerunt pontifices et pharisei concilium aduersus iesum. Joannis.xi. Par.ii.cap.xviii.
Sabbato. Nisi manducaueritis carnem filii hominis: non habebitis vitam in vobis. Joānis.vi. Par.i. cap.lxx.
¶ Dominica palmarum.
Cum appropinquasset iesus hierosolymā: misit duos ex discipulis suis dicens. Ite in castellum. Mat.xxi. Par.ii.cap.xxvi.
Eadem die. Passio ℣m Matheū. Et factum est cum consummasset iesus sermones hos omnes. Math.xxvi. Par.ii.cap.lvii. ⁊ deinceps vsq; ad cap.lxvii.
Feria secunda. Ante sex dies pasche venit iesus bethaniam vbi lazarus erat mortuus quem suscitauit iesus: et fecerunt ei cenam. Joannis.xii. Par.ii.cap.xxv.
Feria tertia. Passio ℣m Marcum. Erat autē pascha et azyma post biduum. Mar.xiiii. Par.ii.cap.lix. et deinceps vsq; ad cap.lxvii.
Feria quarta. Passio ℣m Lucam. Appropinquabat autem dies festus azymoꝝ. Lu.xxii. Par.ii.cap.lix. et deinceps vsq; ad cap.lxvii.
Feria quinta in cena domini. Ante diem festum pasche sciens iesus q̄ venit hora eius. Joannis.xiii. Par.ii.cap.lxiii.
In parasceue. Passio ℣m Joannem. Egressus est iesus cū discipulis suis trans torrentem cedron/vbi erat ortus: in quem introiuit ipse et discipuli eius. Joannis.xviii. Par.ii. cap.lxvi. et deinceps vsq; ad cap.lxvii.
In vigilia pasche. Uespere autē sabbati. Mat.xxviii. Par.ii.cap.lxviii. et.lxxi.
¶ In die sancto pasche.
Maria magdalena ⁊ maria iacobi ⁊ salome emerunt aromata vt veniētes vngerent iesum. Marci.xvi. Par.ii.cap.lxix.et.lxxi.
Feria secunda. Duo ex discipulis iesu ibant ipso die in castellū emaus. Lu.xxiiii. Par.ii.cap.lxxvi.
Feria tertia. Stetit iesus in medio discipulorum: et dixit illis. Pax vobis. Lu.xxiiii. Par.ii.cap.lxxvii.
Feria quarta. Manifestauit se iterū iesus ad mare tyberiadis. Joānis. xxi. Par.ii.cap.lxxix.
Feria quinta. Maria stabat ad monumentum foris plorans. Joā.xx. Par.ii.cap.lxxii.
Feria sexta. Undecim discipuli abierunt in galileam in montem vbi cōstituerat illis iesus. Matthei.xxviii. Par.ii.cap.lxxx.
Sabbato. Una sabbati maria magdalena venit ad monumentum cū adhuc tenebre essent. Joannis.xx.

Par.ii.cap.lxxi.
¶ In octa. pasche.
Cum esset sero die illo vna sabbatorum/et fores essent clause. Joā.xx. Par.ii.cap.lxxviii.
¶ Dominica secunda.
Ego sum pastor bonus. Joannis.x. Par.i.cap.lxxxvi.
¶ Dominica tertia.
Modicum et iam videbitis me: et iterum modicum ⁊ non videbitis me. Joan.xvi. Par.ii.cap.lvii.
¶ Dominica quarta.
Vado ad eum qui me misit: et nemo ex vobis interrogat me quo vadis. Jo.xvi. Par.ii.cap.lvii.
¶ Dominica quinta.
Amen dico vobis. Si quid petieritis patrem in nomine meo: dabit vobis. Joannis.xvi. Par.ii. cap. lvii.
¶ In letania maiori.
Quis vestrum habebit amicum: et ibit ad illum media nocte. Luce.xi. Par.i.cap.xxxix.
¶ In vigilia ascensionis.
Sublevatis iesus oculis in celum: dixit. Pater/venit hora: clarifica filium tuum. Joannis.xvii. Par.ii. cap.lvii.
¶ In die ascensionis.
Recumbentibus vndecim discipulis: exprobrauit incredulitatem illorum et duritiam cordis. Mar.xvi. Par.ii.cap.lxxxii.
Dominica infra octauas ascen.
Cum venerit paraclitus quem ego mittam vobis a patre spiritum veritatis. Joannis.xv. Par.ii.cap. lxxxii.
¶ In vigilia pentecostes.
Si diligitis me: mandata mea seruate. Joannis.xiii. Par.ii.cap. lvii.
¶ In die sancto pentecostes.
Si quis diligit me sermonem meum seruabit. Joannis.xiii. Par.ii. cap.lvi.
¶ Dominica trinitatis.
Erat homo ex pharisēis nicodemus nomine: princeps iudeorum. Hic venit ad iesum nocte. Joannis.iii. Par.i.cap.xxvi.
¶ In festo corporis christi.
Caro mea vere est cibus: et sanguis meus vere est potus. Joan.vi. Par. i.cap.lxx.
¶ Dominica prima post trinitatem.
Homo quidam erat diues/et inducebatur purpura et bysso/et epulabatur quotidie splendide. Luce.xvi. Par.ii.cap.xvi.
¶ Dñica secunda.
Homo quidam fecit cenam magnā. Luce.xiiii. Par.i.cap.lxxi.
¶ Dominica tertia.
¶ Erant appropinquantes ad iesum publicani et peccatores vt audirent illum. Luce.xv. Par.ii.cap.vii.
¶ Dominica quarta.
Estote misericordes sicut et pater vester misericors est. Luce.vi. Par.i. cap.xxxix.
¶ Dominica quinta.
Cum turbe irruerent in iesum: vt audirent illum. Luce.v. Par.i. cap. xxix.
¶ Dominica sexta.
Nisi abundauerit iustitia vestra plus q̄ scribarum ⁊ pharisēorum non intrabitis in regnum celorum. Mat. v. Par.i.cap.xxxiii.
¶ Dominica septima.
Cum turba multa esset cum iesu/nec haberent quid manducarent. Mar. viii. Par.i.cap.xci.
¶ Dominica octaua.
Attendite a falsis propheris qui veniunt ad vos in vestimentis ouium. Mat.vii. Par.i.cap.xi.
¶ Dominica nona.
Homo quidam erat diues qui habebat villicum: et hic diffamatus est apud illum. Lu.xvi. Par.ii.cap.xv.
¶ Dominica decima.
Cum appropinquaret iesus hierusalem: videns ciuitatem flenit super illam. Lu.xix. Par.ii.cap.xxviii.
¶ Dominica vndecima.
Dixit iesus ad quosdam qui in se cōfidebant tanq̄ iusti/et aspernabantur ceteros parabolam hanc. Duo homines ascendebant in templum vt orarent: vnus pharisēus et alter publicanus. Luc.xviii. Par.ii.cap. xxx.
¶ Dominica duodecima.
Exiens iesus de finibus tyri: venit per sidonem ad mare galilee. Mar.vii. Par.i.cap.xc. de curatione surdi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Dominica.xiii.
Beati oculi qui vident que vos videtis v. Dico enim vobis q multi reges et prophete voluerunt videre q vos videtis ꝛc. Luc.x. Par.i.cap.lx.
¶ Dominica.xiiii.
Cum transiret iesus in hierusalem transibat per mediam samariam et galileam. Et ecce viri decem viri leprosi. Luc. xvii. Par.ii.cap.lx.
¶ Dominica.xv.
Nemo potest duobus dominis seruire. Mat.vi. Par.i.cap.xxxviii.
¶ Dominica.xvi.
Iba: iesus i ciuitate q vocat naim ꝛc. Cum autem approprinquaret porte ciuitatis: ecce defunctus efferebat filius vnic matris sue. Luc.vii. Par. i.cap.xliii.
¶ Dominica.xvii.
Cum intraret iesus domum cuiusdã principis pharisеorum sabbato mãducare panem. Et ecce quidam hydropicus erat ante illum. Luc.xiii. Par.i.cap.lxxx.
¶ Dominica.xviii.
Accesserunt ad iesum pharisei: et interrogauit eum vnus ex eis legisdoctor. Quod est mãdatum magnum i lege: Mat.xxii. Par.ii.cap.xxxvi.
¶ Dominica.xix.
Ascendens iesus in naviculam: trãsfretauit et venit in ciuitatem suam. Et ecce offerebant ei paralyticum in lecto iacentem. Matthei.ix. Par.i. cap.xlviii.
¶ Dominica.xx.
Simile est regnum celoꝝ homini regi qui fecit nuptias filio suo. Mat. xxii. Par.ii.cap.xxxiiii.
¶ Dominica.xxi.
Erat quidã regulus cuius filius infirmabatur capharnaũ. Jo.iiii. Par.i. cap.lxiii.
¶ Dominica.xxii.
Simile est regnum celorum homini regi qui voluit rationem ponere cũ seruis suis. Mat.xviii. Par.ii.cap.lx.
¶ Dominica.xxiii.
Mecum erant principes consilium inierunt vt iesum caperent in sermone: quereꝝ licet censum dare cesari. Mat. xxii. Par.ii.cap.xxxv.
¶ Dominica.xxiiii.
Loquente iesu ad turbas: ecce princeps vnus adorabat eum dicens. Domine filia mea modo defuncta est. Mat.ix. Par.i.cap.xliv.
¶ Dominica.xxv.
Cum sublenasset oculos iesus: et vidit quia multitudo magna venit ad eum ꝛc. Joan.vi. Par.i.cap.lxvii.
¶ In dedicatione ecclesie.
Ingressus iesus perambulabat hiericho. Et ecce vir nole zacheus. Luc. xix. Par.ii.cap.xxiii.

¶ Finis.

¶ Inder ad euãgelia pro pria sanctorũ totus anni.

¶ In vigilia sancti andree.
Stabat ioannes et ex discipulis eius duo. Et respiciẽs iesum ambulantẽ dixit. Ecce agnus dei. Joan.i. Par. i.cap.xxiii.
¶ In die sancti andree.
Ambulans iesus iuxta mare galilee vidit duos fratres: simonẽ qui vocat petrus: et andream fratrem eius. Mat.iiii. Par.i.cap.xxix.
¶ In die sancti thome.
Thomas vnus ex duodecim nõ erat cum eis quando venit iesus. Joan. xx. Par.ii.cap.lxxvii.
¶ In purificatione beate marie.
Post ꝗ impleti sunt dies purificationis marie ꝑm legem moysi: tulerũt dominum in hierusalem vt sisterẽt eum domino. Luc.ii. Par.i.cap.xii.
¶ In cathedra petri et ceteris eius festis.
Venit iesus in partes cesaree philippi: et interrogauit discipulos suos dicens. Quem dicunt homines esse filium hominis? Math.xvi. Par.ii. cap.i.
¶ In annunciatione beate marie.
Missus est angelus gabriel a deo in ciuitate galilee. Lu.i. Par.i.cap.v.
¶ Philippi et iacobi.
Non turbetur cor vestrum neq formidet. In domo patris mei mansiones multe sunt. Joan. xv. Par.ii. cap.lvii.
¶ In vigilia ioannis baptiste.
Fuit in diebus herodis regis sacerdos quã nomine zacharias Luc.i. Par.i.cap.iii.
¶ In nativitate ioannis baptiste.
Elizabeth impletum est tempus pariendi et peperit filium. Luc.i. Par. i.cap.vi.
¶ In visitatione beate marie.
Exurgens maria abiit in montana cũ festinatione in ciuitatem iuda. Luce.i. Par.i.cap.vi.
¶ In assumptione beate marie.
Intrauit iesus in quoddã castellum: et mulier quedam martha nomine/ excepit illum in domum suam. Luc. x. Par.i.cap.lvi.
¶ In festo marie magdalene.
Rogabat iesum quidam pharisеus vt manducaret cum illo. Luce.vii. Par.i.cap.lx.
¶ In die sancti iacobi.
Accessit ad iesum mater filiorum zebedei. Mat.xx. Par.ii.cap.xxi.
¶ In decollatione ioannis baptiste.
Misit herodes manus ne tenuit ioannem et vinxit eũ in carcere. Marci. vi. Par.i.cap.xxvii. Et par.ii.cap. lxvi.
¶ In nativitate beate marie.
Liber generationis iesu christi filii dauid filii abraham. Mat.i. Par.i. cap.vii.
¶ Matthei euangeliste.
Vidit iesus hominẽ sedentem in telonio matheum nole. Math.ix. Par. i.cap.xxxi.
¶ In festo sancti michaelis.
Quis putas maior est in regno celorum. Matthei.xviii. Par.ii.cap.vi.

¶ Finis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Index ad euangelia cōmunia sanctorum.

¶ De apostolis.
Hoc est preceptū meū vt diligatis inuicem. Joan.xv. Par.ii.cap.lvii.
Hec mando vobis. ibidem.
Ecce ego mitto vos sicut oues in medio luporū. Matthei.x. Par.ii.cap. xxxii.
Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumꝰ te: quid ergo erit nobis? Mat. xix. Par.ii.cap.xiii.
Designauit iesus et alios septuaginta duos. Lu.x. Par.i.cap.lviii.
Conuocatis iesus duodecim apīis dedit illis potestatem super oīa demonia: et vt languores curarent. Lu.ix. Par.i.cap.li.

¶ Tempore paschali.
Ego sum vitis vera. Joan.xv. Hoc euāgelium aut aliud magna para et exponitur. Par.ii.cap.lvii.

¶ De vno martyre.
Si quis vult post me venire: abneget semetipm et tollat crucem suā et sequatur me. Luc.ix. Par.ii.cap.ii.
Qui amat patrem aut matrem plus q̄ me: non est me dignus. Matth.x. Par.i.cap.liii.
Nisi granum frumenti cadens in terram mortuū fuerit: ipm solū manet. Joannis.xii. Par.ii.cap.xxvi.

¶ De pluribus martyribꝰ.
Cum audieritis prelia et seditiones nolite terreri: oportet primū hec fieri. Lu.xxi. Par.ii.cap.xxxix.
Attendite a fermento phariseorum: quod est hypocrisis. Luc.xii. Par.i. cap.lii.et.lvii.
Descendens iesus de monte steterit in loco campestri. Lu.vi. Par.i.cap. xxxiii.
Videns iesus turbas ascendit in montem: cumq̄ sedisset dixit discipulis suis. Beati pauperes spiritu. Mat. v. Par.i.cap.xxxiii.
Loquente iesu ad turbas: dixit ei quidam. Ecce mater tua et fratres tui foris stāt. Mat.xii. Par.ii.cap.lxxv.

¶ De cōfessoribus.
Vigilate et orate: nescitis enim quādo tempꝰ sit. Mar.xiii. Par.ii.cap. xliii.
Vigilate: quia nescitis qua hora dñs veniet venturus sit. Mat.xxiv. Par. ii.cap.xlv.
Sint lumbi vestri precincti et lucerne ardentes in manibus vrīs. Luc. xii. Par.ii.cap.xlvii.
Homo quidā peregre pficiscens vocauit seruos suos et tradidit illis bona sua. Mat.xxv. Par.ii.cap.xlix.
Homo quidā nobilis abiit in regionē longinquā. ibidem.
Nemo lucernā accendit et in abscōdito ponit: sed super candelabrū. Luc. xi. Par.i.cap.xxxiii.

¶ De virginibus.
Simile est regnū celorum decem virginibus. Mat.xxv. Par.ii.cap.xlviii.
Simile est regnum celorum thesauro abscōdito in agro. Mat.xiii. Par.i. cap.lviii.

¶ De cōmemoratiōe dñe Vgīis.
Extollēs vocē quedā mulier de turba: dixit ad iesum. Beatus venter q̄ te portauit. Luc.xi. Par.i.cap.lxxv.
Stabat iuxta crucem iesu mater eius. Jo.xix. Par.ii.cap.lviii.

¶ In officio defunctoꝝ.
Dixit martha ad iesum. Dñe si fuisses hic: frater meus non fuisset mortuus. Jo.xi. Par.ii.cap.xvii.
Omne q̄d dat mihi pater ad me veniet: et eum qui venit ad me nō eiciam foras. Joannis.vi. Par.i.cap. lxx.
Ego sum panis vitus qui de celo descendi. ibidem.

¶ Finis.

¶ Sequuntur tituli capitulorum prime partis.

Prologus autho ris. fo.i.
De diuina ⁊ eterna xpi generatione. cap.i.
De remedio salutis humani generis: et de nativitate gl̄iose virginis marie. cap.ii.
De desponsatione virginis marie. cap. iii.
De cōceptione ioānis bap. cap.iiii.
De conceptione saluatoris nostri iesu christi. cap.v.
De nativitate et circūcisione pncipis solis dñi. cap.vi.
De genealogia saluatoris nostri iesu christi. cap.vii.
De eo q̄ ioseph voluit occulte dimittere mariam. cap.viii.
De natiuitate saluatoris nostri iesu christi. cap.ix.
De circūcisiōe dñi nr̄i iesu xpi. cap.x.
De epiphania dñi. cap.xi.
De psentatione dñi in tēplo. cap.xii.
De fuga dñi in egyptū et nece puerorum. cap.xiii.
De reditu dñi ex egypto: et initio penitentie ioannis bap. cap.xiiii.
De eo q̄ puer iesus remansit in hierusalem et inuēr est in tēplo. cap.xv.
Facta xpi a duodecimo anno vsq̄ ad trigesimum. cap.xvi.
De officio et vita ioan.bap. cap.xvii.
Joannes a deo missus venit ad baptizandi officiū. cap.xviii.
Joannes cōfessus est se nō esse xpm: ⁊ eius precursorē et nūciū. cap.xix.
De penitētia faciēda et qualitatibus eius. cap.xx.
De baptismo dñi et paterna renūciatione. cap.xxi.
De ieiunio ⁊ tēptationibꝰ dñi. cap.xxii.
Testimoniū ioannis baptiste de xpo agno dei. cap.xxiii.
De prima discipulorū xpi vocatiōe et eius predicatione. cap.xxiiii.
De mutatione aq̄ in vinū in nupciis. cap. xxv.
De p̄ma ejectiōe vendentiū de tēplo et de nicodemo. cap.xxvi.
De incarnatiōe ioan.bap. cap.xxvii.
De initio publice predicationis iesu christi. cap.xxviii.
De secunda et tertia vocatione discipulorū. cap.xxix.
Epilogus vocationū discipulorū ⁊ de diligentia xpi ad predicādū. cap.xxx.
De vocatione matthei ⁊ eius cōuiuio. cap. xxxi.
De electiōe xii. apīorū. cap.xxxii.
De sermone dñi in monte et octo beatitudinibus. cap.xxxiii.
Quib⁹ prelati debent lucere opere ⁊ sermone/⁊ q̄ xp̄s legem non soluit sed adimpleuit. cap.xxxiiii.
De paciētia et largitate circa proximos habenda. cap.xxxv.
De laude humana in bonis operib⁹ non querenda. cap.xxxvi.
De orationis dñice inrellectu et effectu. cap.xxxvii.
De non thesaurizando in terra ⁊ in celo. cap.xxxviii.
De mīa facienda ⁊ non iudicando ac fiducia ofonis. cap.xxxix.
De arcta via ad vitam et conclusione sermonis dñi in monte. cap.xl.
De curatione leprosi. cap.xli.
De duo cētūrionis paralytico. cap.xlii.
De curatione demoniaci ac socrus petri. cap.xliii.
De suscitatione filii vidue ad portam naim. cap.xliiii.
De scriba doloso et duobus aliis xpm sequi volentibus. cap.xlv.
Dominus excitatus imperauit ventis et mari. cap.xlvi.
De duobus demoniacis a legione obsessis. cap.xlvii.
De curatione paralytici per tectum submissi cap.xlviii.
De emorrhoissa et archisynagogi filia. cap.xlix.
De duobus cecis et vno muto. cap.l.
De missione apīorū ad predicādum cū potestate curationū. cap.li.
De patientia in aduersis habenda. cap. lii.
De nō timēdo morē et cōfitēdo christum. cap.liii.
De quibusdā impedimētis perfectionis et sequele xpi. cap.liiii.
De cōsolatiōe discipulorū inter onera preceptorū. cap.lv.
De questiōe ioan.bapti.et eius cōmendatione. cap.lvi.
De ingrepatione et cōdēnatione infidelium iudeorū. cap.lvii.
De reuersiōe apostolorū ac missiōe et cōuersiōe gentiū. discipulorū. cap.lviii.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tituli capitulorū prime partis.

De homine sauciato ervulnerato a latronibus. cap.lxv.
De penitentia marie magd. cap.lxvi.
De ministerio marthe et ocio marie magdalene. cap.lxvii.
De muliere samaritana ad montem sichar. cap.lxviii.
De filio regulī. cap.lxviii.
De quatuor parabolis domini ad turbas/et de tribus ad discipulos habitis. cap.lxviii.
In nazareth legens iesus exiuit de medio eorū ne lapidaret. cap.lxix.
De decollatiōe iōānis bap. cap.lxvi.
De refectione quinq; milium hominum. cap.lxvii.
De ambitiōe et ḡbulatiōe atq; clericoꝝ et religiosorū defectib⁹. cap.lxviii.
Dominus supra mare ambulauit: et petrū ne mergeret erexit. cap.lxix.
De verbis domini propter que quidā retro abierunt. cap.lxx.
De transitu domini et discipulorum eius per sata. cap.lxxi.
De manco manum aridam habente. cap. lxxii.
De demōniaco ceco ⁊ muto. cap.lxxiii.
De iudeis signum de celo querētib⁹: et de spiritu immundo olim exeeto ab eis. cap.lxxiiii.
De muliere vocem ex turba extollente/ac de matre et fratribus domini eum querentibus. cap.lxxv.
De increpatione phariseorum et legis doctorum. cap.lxxvi.
De fratre petente hereditatem/et de diuite volente horrea sua ampliare. cap.lxxvii.
De ydropica pisema et paralytico ibi curato. cap.lxxviii.
De infructuosa arboze ⁊ muliere curuata. cap.lxxix.
De hydropico et exhortatiōe ad humilitatem ⁊ misericordiā.cap.lxxx.
De inuitatio ad cenam magnam. cap. lxxxi.
De scenophegia festiuitate iudeoꝝ. cap. lxxxii.
De muliere in adulterio deprehensa. cap.lxxxiii.
De ḡbulatiōe verbis dñi ꝑ ḡbus iudei volebant eū lapidare. cap.lxxxiiii.
De ceco a natiuitate illuminato. cap. lxxxv.
De pastore ouium. cap.lxxxvi.
De excessu in quib⁹ iudei voluerunt lapidare iesum. cap.lxxxvii.
De traditionib⁹ phariseoꝝ etiam cōtra dei mandatū. cap.lxxxviii.
De muliere chananea. cap.lxxxix.
De surdo et muto a demone possesso. cap. xc.
De refectiōe quatuor milium hominum. cap.xci.
De fermento phariseorum caueādo/et ceco bethsaide illuminato. cap.xcii.

¶ Finis.

...um qui Vita chri... scribitur Prologus.

...per dei acceptat: I quo ...eleritati pie meditationes ...quito quotidie celebrandorū cogitationes ⁊ affectiones/orationes et laudes rerūq; opus dei ad illud reducendo in ipso delectetur a ruminatione exteriorū ⁊ nullatenus impedimentis requiescere et suauiter obdormiret ad illud (vbicūq; fuerit) velut ad certū ⁊ pīū refugium contra vitiosas humane infirmitatis varietates continue dei famulos impugnātes sepe recurrere. Sepius tamē recurrat ad scripta xpi memorialiter videlicet ad incarnatiōnē/natiuitatē/circumcisionē/apparitionem/presentationē in templo/passionē/resurrectionē/ascensionē/spiritussancti effusionem/aduentum ad iudicium: causa speciali recordationis ⁊ exercitationis/ac spūalis recreatiōis ac consolationis. Sic etiam ihamvi cum xpi legat vt moyses cuius ꝑ posse imitari studeat. Parū enim prodest si legeris: nisi ⁊ imitaris fueris. Vnde Bern. Quid tibi prodest pīa saturetia nomen lectitare in libris nisi habere studeas pietatē in moribus: Vnde ⁊ Chrysostomus. Quis tegenia de deo vult immente deū: festinet viuere digne deo et ipsa cōuersatio bona sit quasi lūen luminis ante oculos cordis eius/viam veritatis aperiens. ¶ Ista vita in summo desiderio debet esse peccatori ꝑpter multa. ¶ Primo propter remissionem peccatoꝝ. Cum enim fecerit de re-

Vita pī est scribenda tim non cursorie legenda.

Vita xpi ...

Vita xpi ...

Vita xpi ...

Vita xpi ...

Vita Christi. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

quam ...
rens aquarum vite.
peccatoribus sibi adhe...
re. ¶ Quarto propter reparation...
lapsum quotidianorum de quibus
semper reicuat dñs sibi adherētes.
Jurta illud. Faciem serpentem eneum
t pone eum pro signo: qui percussus
aspexerit eum viuet. ¶ Quinto pro
pter dulcem t desiderabilem degu
statione quā in se habet. Jurta illd
Gustate t videte qm suauis est dñs.
¶ Sexto propter cognitionem pater
ne maiestatis: que per ipsum solum
haberi potest. Jurta illd. Nemo no
uit patrem nisi filius t cui filius vo
luerit revelare. ¶ Septimo propter
securum exitum ab hac vita pericu
losa: fidelis nāq; peccator qui modo
quotidie suscipit xpm i hospitio cor
dis sui / lectuum florudum per sua
nes meditationes eidem preparan
do: conuersio post mortem requiren
tur t suscipietur a xpo: vt sicut con
suetus t cōcupiuit / semper t in eter
num sit cum ipso. ¶ Hec vita est vita
bona t irrigua predies sibi adhēren
tes mundana t renouans: t eos ci
nes scdz et domesticos dei faciēs.
Est amabilis t dilcis ad cōuersandum: non est habet amaritudinem
cōuersatio illius nec tedii cōuictus
ipsius: sed letitiā t gaudiū. Est deli
tiosa t suauis: ceteris que hanc non
sapiūt fastidientis et erciris cum ali
quādiu pio corde fuerit frequentata. Est pascens t refitiēs. nam pm
Ambro. Ambrosiū. Qui domicilio xpm recipit interno: maximis delectationib⁹
ebrietatib⁹ pascitur voluptatum.
Est consolatoria solitario t quidem
optim⁹ comes ingis locūditatis so-

...o cu...
...ai nobis cl...
...diū. Verbi gra. M...
...ego mater mie pietatis
...e poterit te despicere vel oculo... tu
os a te auertere Quis flo peccatoz:
qui non solum semel in die sed t fre
quenter viderit filiū suum quem su
per oia diligit: in brachijs tuis t in
ter vbera tua ymorantē? Rumquid
poterit te cū filio tuo quē porta: de
serere qñ viderit te predicto mō fi
liū suū tā solicite per singula comi
rantē: t eidē pietatis officio deuo
tionis ministeriū per dies singulos
exhibentē? Nullo mō. Sic et ceteri
sancti libentissime respiciūt illos cuz
quibus de⁹ placat⁹ habitare digna
tur: cū ista vita faciat cultores suos
consortes illoz quia est cwita ipsoz.
¶ Plane hec vita est vita beate ma
tris xpi ipsi sedule ministrantis in
annis plurimis t famulantis. Hec
est vita aptor xpo familiariter ad
herētiū t cū eo fideliter perseuerā
tiū. Hec est vita ciuiū supnoz christo fruentiū t eius opera mirabilia
admirantiū: t sibi reuerēter assistē
tiū in eternum. Hec vita est optima
para. f. sedere ad pedes xpi t audi
re verbū eius. Una merito a possesso
re suo ipam mō p gratiā colente nō
auferet: qz ipsa est retributio illa q̄
serno fideli t prudēti promittit t hic
incipiēs i cēnitate perficiet. Dic vi
tā nulla lingua laudare sufficit adeo
bona est t sancta et super oēs vitas
dignissima: cū sit initium cuiusliz
altioris contēplationis: ac vite an
gelice t eterne que speratur in pfa
An parum est vnū continue cū cōti
sto esse in quē desiderāt angeli sem

per ꝓspicere? Si vis in eternum re
gnare cū xpo: incipe regnare modo
t noli deserere eū cui seruire regna
re est. ¶ Appropinqua ergo ad ipm
pio corde: vt descendēti. f. de sinu pa
tris in vtez vginis quasi alter ceti?
cū angelo sancte ꝓceptionis exultas
in pura fide t ꝓgratulare vgini ma
tri sic propter te fecundate. Adesto
eius natiuitati et circūcisioni quasi
bonus nutritius cum ioseph. Uade
cū magis in bethleē: t adora cū eis
paruulū regē. Ultima cum parēti
bus potrare puez t presentare in tē
plo. Comitare cū apostolis pīs pa
stor: gloriosa miracula facientem.
Adesto morienti cū beata matre ei⁹
t iohāne ad cōpatiēdum t cōdolen
dum sibi: t quadam pia curiositate
palpādo tracta singula vulnera sal
uatoris mi. propter te sic mortui. Que
re resurgēte cū maria magdalena:
donec merearis iuuenire. Admira
re in celā ascendentē quasi inter di
scipulos in mōte oliueti existēs. Se
de cū apostolis in cēnaculo t abscon
dere ab exterioribus singulis vt vi
dere ipsūsci ex alto induti merearis. Et
si pio ac humili t deuoto corde sic cū
modico xpe fueris ꝓsecut⁹ i terris:
ipse te subleuabit ad se sedēdum in
dextera dei pris in celis scdm q̄ ꝓ
misit fideli perdti sibi adherenti di
cēs. Qui mihi ministrat me sequat
te. ¶ Quicuq; ḡ fidelis perdt hanc
vitā amabiliter ampleranus fuerit
nō dubitet q̄n xpo eā i filiū adopta
uerit. vñ scriptū est i. puer. Ego dili
gētes me diligo. vñ t Bern. Quā nō
placet deo nō pōt illi placere de⁹ nā
cui placet de⁹ deo displicere nō pōt.
Caue ergo ne prudēter fidelis perdt ve
numq; in quocūq; statu fuerit confi
denti am in merito suo habeat: sed
tanq; medicus pauperibus oino nu
dissimus ad clemosynā dominicaz
mēdicitatē semper vacuus accedat.
Dec nunc faciat non quasi ex humi
litate ficta merita sua abscōdēs: sed
certissime sciēs q̄ non iustificabitur
in ꝓspectu dei oīs viuēs. Etiā soli⁹
cogitationis nostre nō possumus ra
tionē reddere si ipse voluerit nobis
cū in iudiciū intrare. Isto autē mō
ab runctiōe se ingerat / cum pio tī ti
more t reuerētia) ad bonū dīm pec
catores vocantē ꝓsumptuosus nō
reputabit: sicut pauperes seculi quā

to nuciores sunt cum se non tāq̄ di
gnos sed tanq̄ miserioles ꝓpius in
gerunt ad clemosynā diuitto mēdi
candā ꝑsumptiosi vel sugbi non di
cūtur: sed a benigno diuitte⁹ mise
ricordibus respiciunt. ¶ Hanc vitā
beatus Bernard⁹ plurimū frequen
tauit: fasciculū myrrhe. f. cumulū
amaritudinis ex vita t laboribꝰ xpi
colligēs: t inter vbera sua. f. affectio
nes suas collocās sic ait. Tu quoq;
si sapis intrabis in spōse prudentiā
atq; myrrherā charum fasciculū de
principali tui pectoris nec ad horaz
parteris auelli / amara illa oīa que
ꝓ te pertulit semp in memoria reti
nēs t assidua meditatione reuoluēs:
quo possis dicere et tu. Fasciculus
myrrhe dilectus me⁹ mihi inter vbe
ra mea ymo: adit. Et ego frater⁹ ab
ineunte mea ꝑuersatione ꝓ acerno
meritoz quē mihi ocelle triebā hūc
mihi fasciculū colligare t inter vbe
ra mea collocare curaui: colleceū ex
oībus amicis inimicis t amaritudini
bus sibi mei. ¶ Primū scz ifantilis
illiaz necessitatum: deinde laborum
quos pertulit in ꝑdicādo: fatigationū
in discurrēdo: vigiliaz in oratione:
rationū in tetinando: iachtymaz in
compatiēdo: insidiaz in colloquen
do: postremo periculoz in falsis fra
tribus: conuitioz: sputoz: colaphoz:
subsannationū: ꝓprobationum: ꝑ
uersationū: horribq; similiū q̄ in salutē no
stri generis filius euāgelica copiosi
sime nosci ꝓcurrisse. Ubi sane iter
tor odoriferē myrrhe huius ramus
eulos minime pretermittendā puta
ui etiā illā myrrhā qua in cruce po
tatus est: sed neqs illā qua vnct⁹ est
in sepultura. In quaz primo appli
cuit sibi amaritudinē meoz pecca
torū. In secūda futurā corruptionē
mei corporis dedicauit. Memoriaz
abundāter suauitatis hoz eructado
quoad vixero. Inseruū non obliui
scar miserationes tuas: qz in ipsis
tuis iustificatus sum. Dec meditari di
ci sapientia: in his iustitie ꝓfectio
nē mihi constituit: in his plenitudi
nē scientie: in his dimissio salutis: i
his copiaz meritoz. Ex his mihi in
terdū poc⁹ salutaris amaritudinis:
ex his rursum suauis vncio cōsola
tionis. Dec me erigūt in aduersis:
in ꝓsperis reprimūt: ter icta tri
stiaq; vite ꝓtis via regia incedēdi

Universidad de Deusto
Biblioteca

tuū predē vtrobiq; ducatū: hicin-
de mala imminentia propulsando.
Hec mihi gaudia mūdi iudex dū
tremēdū potestatibus mitram humi-
lēq; figurant: dum non solum pla-
cabilem sed et amicabilem repre-
sentant eum qui maccessibilis est
principibus terribilisq; apud re-
geo. Preterea hec mihi in ore fre-
quenter: sicut vos scitis. Hec in cor
de semper sicut scitis deus. Hec sti
lo meo admodum familiaria sicut
apparet. Hec mea sublimior iterum
philosophia scire iesum et hūc cru-
cifixum. Hunc et vos dilectissimi
tam dilectum fatecinum colligi-
te vobis. Mementote quia accepit
eū simeon in vlnis: maria gestauit
in vtero: fouit i gremio: spōla sibi in
ter vbera collocauit. Arbitret to-
seph sup genua illi frequenter ar-
risisse. Hi omnes ante se eum ha-
buerunt. Nullus retro: exēpla igi-
tur sint vobis vt et vos similiter fa-
ciatis. Si enī ante oculos habueri-
tis quē portatis pro certo videntes
iugultiao domini: lenitas et vestras
portabitis hec Bernar. Sed q; ista
multi minime cogitant: statim fati
gati sunt: quia si ista cogitarent: nō
tra eiro de bono opere fatigari es-
sent. ¶ Hanc etiam vitā beata cecī-
lia virgo legitur habuisse. Nam in
ter alia virtutum et laudum precō-
nia de ea scribitur q; euangelium
christi absēdītum semper in pecto
re portabat: quod sic intelligi videt
tur q; ipsa de vita domini iesu i euā
gelio tradita quedam deuotiora si-
bi prelegerat in quibus die ac no-
cte corde puro et integro: attentione
precipua et feruenti meditabatur, et
completa circulatione iterum repe
tens ac dulci et suaui gustu rumi-
nans ea in arcano pectoris sui pru-
denti consilio collocabat. Simile ti
bi suadeo faciendum. ¶ Super om
nia q; spiritualia exercitia stu-
dia hoc magis necessarium credo
magisq; proficuum: et q; ad excelsio
rem possit pducere gradum. Nullo
enim inuenies vbi sic doceri possit
otrauana blādimēta et cadūca: cō
tra tribulatiōes et aduersa: contra
hostiū sētā nēta et vitia sicut i vita
dñi iesu q; fuit absq; oī defectu per-
fectissima. Et frequēti enī et assi-
dua meditatione vite ipsius addu
citur anima in ei⁹ amorē ac cōfidē-
tiam et familiaritatē: ita q; stabili-
tur cōtrauana et cadūca vt ea vilip-
pēdat et contemnat. Ut patet in pe-
dicta b. cecilia que ita cor suum de
vna christi repleuerat q; in ipsam
vana intrare nō poterant. Unde in
pompa nuptiarū vbi tot vana gerē
tur existens cantātib⁹ organis ipsa
stabili corde soli domino decantabat
dicens. Fiat domine cor meum im-
maculatum vt non confundar. Fo
tificatur quoq; contra tribulatiōes
et aduersa vt ea minꝰ timeat et sen-
tiat: vt patet in martyribus. Unde
Bernardus. Idcirco denīq; audit
columba mea in foraminibus pe-
tre q; in christi vulneribus tota de-
notione verseur et iugi meditatio
ne demoretur in illis. Inde marty
ri tolerantia: unde illi fiducia ma-
gna apud altissimum. Unde beni
gnus dux deuoti militis vultum et
oculos in sua sustolli vulnera: vt ip
sius ex hoc animum erigat: et exē
plo sui reddat ad tolerandum fo-
tiorem. Animuero non sentiet sua
vbi illius vulnera intuebitur. Stat
martyr tripudians et triumphans
tuo licet lacerato corpore et riman
te latera ferronec modo fortiter q;
hilariter sacrum e carne sua circū
spicit ebullire cruorem. Ubi ergo
nunc alia martyrio: nempe in tuor
nempe i petra: nēpe in visceribus ie
su: vulneribus mitrium patentiū
ad introeundum. Si enī in suis es-
se viscēribus scrutatis eaterrā pfe
cto sentiret: dolorem nō ferret: succū
beret et negaret. Nec aurē i petra
habitando: quid nūrum si in modū
petre durueris? Sed neq; mirū si
erui a corpore dolores non sentiāt
corporis: neq; hoc facit stupor sed
amor: submittitur enim sensus non
amittitur: nec deest dolor: sed cōtēni
nit. Ergo ex petra martyris fortī
tudo hec Bern. ¶ Inde quoq; est q;
multi confessores et etiam alii in ta
doribus et tribulationibus et infir-
mitatibus suis non solum patien
ces: sed et hilares fuisse et esse re
periuntur: q; ex deuota meditatio
ne vite et passionis christi eorū ani
me nō in eorū corporibus erubescē
buo: sed christi fuisse et esse vide-
rentur. Instruitur contra hostium ten
tamēta tyria: vt in facīdis tonit

Ex eruditi
cōtra ad
uersa fo
tificatio.
Bern.

In aduer
sis tenta
cio.

Virtutū

exēplar
xpi vita.

trendis errare aut falli non valeat
cum ibi perfectionē omniū virtutū
reperiat. Nā pauperratus: humili-
tatis: charitatis: mansuetudinis:
obedientie: patientie: ceterarū vir-
tutum ex empla et doctrinam nusq;
sic inuenies sicut in vita dñi virtu-
tum. Quicquid eni virtutum in ec
clesia habetur ab ipso christo p ex-
empla operum illius trahitur. vn-
de Bern. Quid vobis cum virtutī-
bus qui dei virtutem christi igno-
rastis? Ubinā queso vera prudētia:
nisi in christi doctrina? Ubi vera iu
stitia: nisi de christi mia? Ubi vera
tēperantia: nisi in xpi vita? Ubi ve-
ra fortitudo: nisi in xpi passione?
Solli igitur qui eius doctrina im-
buti sunt prudentes dicendi sunt:
soli iusti qui de eius mia veniā pec
catorū consecuti sunt: soli tēperan-
tes qui eius vitā imitari studēt: so
li fortes qui eius sapientie patien
tie documenta fortiter in aduersis
tenent. ¶ Ingressum proicde quo ia
boraz in acquisitione virtutum: si a
liunde eas sperādas putas q; a do-
mino virtutum: cuius doctrina se
minarij prudentie: cuius miseri-
cordia opus iustitie: cuius vita spe
cialum temperantie: cuius mors in
signe est fortitudinis. vnde et Ore-
gorius. Quid est q; dilectum suum
sponsa non myrrham sed fasciculū
myrrhe nominat: nisi q; dum sancta
mens christi vitam ex omni parte
considerat: contra omnia vitia ex
eius imitatione virtutes repugnā-
teo congregat: ex quibus sibi fasci-
culum aptat: quo carnis iue sempi-
ternam putredinem abstergat. vn-
de et ipse Augustinus. Cum omni-
bus modis medeatur animis deus
pro temporum opportunitatibus q
mira sapientia eius ordinātur: mi
lo modo beneficentius consulit ge
neri humano q; cum ipsa dei sapie
tia i. filius vnicus cōsubstantialis
patri et coeternus totum hominem
suscipere dignatus est. Et verbum
caro factum est et habitauit in no
bis. Satellites volupratum diuiti-
no pernitiose populi appetebant:
pauper esse volui. Honoribus et i-
periis indiabant: rex fieri noluit.
Carnalem filico magnum bonū pu
tabant: tale cōiugium ptolemeo cō
tempsit. Contumelias superbissi-
me horrebāt: omne genus contume
liarum iustinuit. Iniurias intole-
rabiles esse arbitrabantur: que ma
iez iniuria est q; iustum innocentē
q; damnari? Dolores corporis ex-
crabantur: flagellatus atq; crucia-
tus est. Mori metuebāt: mortē mul
cratus est. Ignominiosissimū mor-
tis genus crucem parabant: crucifi
xus est. Omnia que habere cupien
tes non vitabamus: carendo vilefe-
cit. Omnia que vitare cupientes a
studio oem abamus: per cupiēdo de-
tecit. Non enī vllum peccatum cō
mitti potest: nisi dum appetuntur
ea q; ille contempsit: aut fugiuntur
que ille sustinuit. Tota itaq; vita
eius in terris per hominem quem
suscepere dignatus est disciplina mo
rum fuit. Et iterum. Concedamus
non apparere nūc homines dignos
imitatione: quisquis hec puras mē
te deum inuere: qui homo factus
est vt hominem viuere doceret. Re
cordare quid sit illud quod Johan-
nes. Qui se dicit in christo manere
debet quemadmodum ille ambula
uit et ipse ambulare: et ita nec de-
erit tibi quem sequeris. Quia ois
christi actio nostra est instructio.
Item alibi habemus de passione
domini. Ex emptum enim dedi vo-
bis: vt et ita faciat. vñ Beda. Qui
dicit se in christo manere debet si
cut ille ambulauit et ipse ambula-
re: quod est non ambire et terrena: nō
caduca inera sectari: fugere hono-
res: omnem mundi contemptum p
celesti gloria amplectī: libenter cū
ctis prodesse: iniurias nulli infer
re: et sibi illatas patienter insserre;
sed et inferentibus a domino veniā
postulare minimq; suam sed condito
ris gloriam semper querere: et q;
secumvolet ad tupua crigere. Nec
et huiusmodi gerere est vestigia
christi sequi. hec Beda. ¶ Christi
itaq; vestigia sequi debemus: quia
(vt ait Ambrosius) in agnitione
christi omnem salutem et sapien-
tiam habemus. Et iterum. Omnia
habemus in christo et omnis nob⁹
christus. Si vulnerum curatorem
desideras: medicus est. si febribus
estuas: fons est. si grauaris iniqui
tate: iustitia est. si indiges auxilio
virtus est. si mortem times: vita est
si tenebras fugis: lux est. si celum

Tota xpi vita disciplina et mistrucio.
1. Joā. ij.

Joā. xiij.

Beda.

Ambro. Xps nobis ola.

1. Cor. ij.

Cecilia.

Meditationū harum cōmēdatio.

Scire vere nescire.

desscara: via est. si cibum queris: alimentum est hec ambo. Et ideo bene per quendā sapientem dicitur Hoc est nescire: sine christo plurima scire. Si christum bene scio satis est si cetera nescio. Utinam sapientes huius mundi hoc saperent et intelligerent: et scientiam suis in hanc cōmutarēt. Aut ergo christū sequitur errare vel falli non potest: ad cuius virtutes imitandas et adipiscendas ex frequenti meditatione vite ipsius cor accenditur et animatur ac diuina virtute illuminatur a deo: vt plures fuerunt illiterati et simplices qui magna et ꝓfunda deinde cognouerunt: quia ibi inuenitur vnctio que paulatim purificans animam et cleuans docet de omnibus. In omnibus itaq; virtutibus et bonis moribus semper pone tibi illud clarissimum speculum et certus sanctitatis exemplar scilicet vitam et mores filii dei domini nostri iesu christi qui ad hoc de celo nobis missus est vt preiret nos in via virtutum: et legem vite ac discipline suo nobis daret exemplo: et erudiret nos sicut semetipsum: vt sicut ad imaginem eius naturaliter creati sumus: ita ad morum eius similitudinem per imitationem virtutum ꝓ nostra possibilitate reformemur: qui eius imaginem in nobis per peccatum fedauimus. Quantum autem quisq; se ei in virtutum imitatione conformare studuerit: tantum et in patria in gloria claritate propinquior et similior erit. Percurre ergo singulas quasq; etates christi: virtutes eius per singulos (sicut fidelis discipulus) ꝓ posse studeas imitari. ¶ In labore etiam exteriori et interiori recordare laborum et aduersitatū christi. Et quandocunq; in aliquo grauaris: statim ad ipsum ptū patrem panperum tanq; parvulus ad matris gremium curre: totū illi reuela: totum cōmitte: totum i ipsum facta ex proiice: et ipse procul dubio tempestatem sedabit: et releuabit te. Non solum autem vigilans domino iesu intendas: sed et cum corpus strato recolligis et caput reclinatorio imponis: sit tibi quasi cum beato ioanne super pectus iesu recumbēs: sicq; recumbēs sup pectus iesu fuge vbera eius. et in pace in idipsum: dormies et requiesces. Ferui uentius in oibus dictis et factis tuis quasi ad exēplar respicias in eum: incedens et stans: sedēs et tacens: comedens et bibens: loquens et tacens: iesus et cum illo. et hoc enim magis eum diliges et familiaritatis eius gratiā et fiduciā maiorē assequeris: et in oi virtute perfectior eris. Et hec sit sapientia tua et studium tuū semper de iesu aliqua cogitare vnde ꝓficeris ad imitandum: vel officiaria ad amandū ipsum. Talis enim meditando et rēpus vtiliter expendes dum occuparis in bonis studijs et diuinis eiusdim iesum: et mores tuos emendabis ad formam vite ipsius: dum in omnibus agēdis semper ad ipsum respicis omnis perfectionis speculum et exemplū. Et ꝓmagis has frequentaueris meditationes: tanto magis eas tibi reddes familiares et facilius tibi occurrent et iocundius te reficiēt. ¶ Vidisti ergo ad quem excelsum gradū meditationes vite christi te ꝓduxerunt: nūc in ipsas meditationes te aliqualiter introduxere tentabo: nō ola que in euangelio scripta sunt ptractando: sed quedā deuotiora ex his eligendo. Nec credas q̄ omnia q̄ christū dixisse vel fecisse meditari possimus scripta sint: sed ad maiorem impressionē ea tibi sic narrabo que contigerunt: vel cōtigisse pie credi possunt secundum quasdam imaginatiuas representationes quas animus diuersimode percipit. Nā circa diuinam scripturam meditari intelligere et exponere multifarie possumus (ꝓout credimus expedire) dūmodo non sit contra veritatē vite vel iustitie aut doctrine. i. non sit contra fidem vel bonos mores. Quicunq; vero asserit de deo aliquid quod non est fidei certum vel per naturalem rationem: vel sydereas imagines vel per fidem: vel per sacram scripturam: presumit et peccat. Cū ergo me narrantem inueneris ita dixit: vel fecit dominus iesus seu alii qui introducuntur: id per scripturā phari nō possum nō aliter accipias q̄ deuota meditatio eligit. Hoc est pinde accipe ac si dicer? meditor q̄ ita dixerit vel fecerit bonus iesus:

Introductio i meditationes vite ꝓpie.

Scriptura rarvaria meditatio.

Presumptionē vitat.

Preterita ꝑsentia legenda tanq.

et sic de similibus. Tu autem si eris bis fructū sumere cupis: toto mentis affectu diligenter delectabiliter et mozose oibus aliis curis et solicitudinibus rēe omissis: ita presentē te exhibeas his q̄ dūm iesum dicta vel facta sunt ex his q̄ narrant: ac si tuis auribus audires et oculis videres: qi suauissima sunt et desiderio cogitanti: et multo magis gustāti. Et ideo fuis multa ex his tā q̄ in preterito facta narrant: tu tamē ea tāq̄ in presenti fierēt meditetis: qi ex hoc maiorē fine dubio suauitatē gustabis. Lege ꝙ q̄ facta sūt tāq̄ fiāt: pone ante oculos gesta preterita: tāq̄ presentia: et sic ea magis sapida letica et iocūda. ¶ Unde et quādoq; intrem loca i quib⁹ hec vel illa sūt facta: q; multum valet hoi cū audit euangeliū legi: et hoc vel hoc factū tali loco gestū: cū rē gestā scit et loci situ. Dicit terrā esse sanctā quā vnquam se ꝓbe necne nocte dieq; sonare non desinit quā bonus ille iesus inhabitāuit: et verbo vel doctrina illuminādo illuminauit suo sacratissimo sanguine edificauit: delectabile est aspirare: q; delectabilius ea oculis cor potius intuemur: et mētis intellectu reuoluere quomodo in locis singulis in ea nr̄am saluti dīs operatus sit. Quis esset enarrare sufficit quot deuoti discurrētes p locis singulis i spiritu vehemēti osculant terrā: ample etiam et loca in quib⁹ dulce iesum habent: in lachrymas ꝓrumpit plerūq; etiā saracenos: Quid dicā de patriarchis Jacob: Joseph et fribus eius: q̄ q; vixi in terra illa esse nō potuerūt elegerūt i ea mortui sepeliri. Quid plura? Tarditas ingemiscēda est xpianoꝝ: nisi tēporis q̄ tot exēpla haberēt tardi sunt de mōibus inimicoꝝ eruere terrā quā cōsecrauit sanguine suo iesus xps. ¶ Et nota ꝙ regula ghali q̄ vbicūq; in scripturis meditationes singulares nō inueneris: sufficiet tibi q̄ re p dūm iesum dicā vel gestā ante meū oculos ponas q̄ cū eo cōuersetis: ac familiaris ei fuis. Nā in hoc videtur haberi maior dulcedo et deuotio essi

Loci mortis et sepulti.

Terre sc̄te mēoria.

Fructus operis est

eaciori: et si tamen fructus haurī medīs in oi ditatione nō ꝓsisteret: vt vbiq; et sēp tui⁹ fructū capiat: essi deuote in actu suo et motu ri. dus: vt qñ stat cū discipulis suis: qñ cū pēdib⁹: qñ loquit et quādo pdicat: quādo vadit et quādo sedet: quādo dormit et quādo vigilat: qñ comedit et quādo alios ministrat: quādo sanat egrotos et qñ alia miracula facit: describens tibi in corde tuo mores eius et actus. Et hūiliter se habuit inter homines: qm benigne iter discipulos et misericors fuit sup pauperes et b⁹ se similē p ola fecerat: et q̄ familia eius specialis videbat: quā nullū spernit vel horruit etiā si leprosi essent: quō diuitib⁹ nō adulabat: qm liber fuit a curis mūdi nec anxius ꝓ corpis necessitatib⁹: qm paries ad cōsumptionē et qm mitis i respōsis: nō est studuit se ꝓbo mordaci et amaro vindicare sz dulci et humili risu alteri⁹ malitiā sanare: qm ꝓpositū i oib⁹ gestib⁹ suis fuit: qm solicitus de alaz salute ꝑdū etiā amore dignus est moriꝝ: quō seipz ꝓbuit exēplū oib⁹ bonꝝ: qm copassus afflictis fuit: quō i timoris ipfectiōi cōdescēdit: quō pēnitentes susceperit: qm obediēs fuit ꝓlatis: qm ꝓpter ꝓximū ministrādo oib⁹. vñ ipse ait. Ego in medio vr̄m sū sicut q̄ ministrat. Quō cēm tactātū et cēm singularitatis ostentatione declinauit: quō oē scādalū cauit: qm modeste in edēdo et bibēdo se habuit: qm ver eccl̄ducu in visu fuit: qm studiosus ad orandū: qm patiēs labor: et penurie: et qm placidus i oib⁹ fuit. ¶ Et similit ꝑm hūc modū i oibus dictis et factis q̄ dexpo legeris vel audieris meditare mores et gestus suos: Iuter ipse in oib⁹ sp optimo et ꝓfectissimo modo se gerebat q̄ i oib⁹ semp optim⁹ et ꝓfectissimus est. Erat essi alpectu dulcis: colloquio suauis et oi perfectio cōuersatiōe benign⁹. Et maxime cū xpi et mēplare facie ei⁹ si poteo ea imagi. rum eius nari. qs supra oē videt difficiliue. Sz Facies fecere reflectere locū diuinū. Et istud sic christi. tibi ꝓ doctrina et recursu oim q̄ sequunt: vt vbicūq; dicti vr̄i fetis narrationē: si alie singulares meditationes nō fuerit expresse vt etiā iste ginis fuerit omisse recurras ad hūc locū et sufficit tibi q̄ h gnāl dicta ē.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Vnde vbi facile & formā seu figurā totā & ex his acrius meos lusus & gestus melius valeas meditari: quā de his alibi scripta hic literere vtile iudicaui. Legit est libris annalibus apud romanos existentibus qp Jesus xps ḡ de semine fuit & gentibus pphetauerit aduentum: fuisse fuit ptocere mediocris et spectabilis. Vultu habitu venerabili quē possent intuentes & diligere et formidare. Capillos habēs ad modū nuces auellanas maturas ferentes ad aures: ab auribus circinnos: crispos: aliquātulū ceruleos ab humeris pendentes: diuisi mē habēs i medio capitis iuxta morem nazarenorum. Frontem planā et serenissimam cū facie sine ruga et sine macula: cui rubor moderatus venustauit. Pā si ptotus & toto nullis fuit reprehensio. Barbam habēs copiosam & impubē capillo cōcolorem non longam sed in mēto bifurcatam. Dispectum simplicem et maturū: oculis glaucis varios & claris existentibus. In increpatione erat terribilis: in ammonitione blādus et amabilis. Hilaris seruata grauitate. Aliquando fleuit: sed numq̄ risit. In statura corporis ꝓpagatus & rectus. Manus et brachia visui delectabilia. In colloquio grauis rationabilis rarus & modestus. Et ideo merito secundū. Psal. dicitur. Speciosus forma pre filiis hoiū. Nec vbi supra. ¶ Inter omnes ergo scripturas ꝓcipue euangelium quod secundū Aug. Inter omnes diuinas auctoritates que sacris literis continentur merito ꝓcellit: iudeos pie manibus semp habere & in corde nostro iugiter circumferre: qz hoc te deuita et mortibus domini nostri iesu christi et de omnibus ad salutem necessariis poterit clarius edocere. Nā secundum Chrysost. In euangelio totius perfectionis natura rationalis summa continetur. Et secūdum Hieron. Euāgelia legis impletio sunt. et in his ꝓcepta et exēpla viuendi plenissime sunt digesta. Unde Chrysō. Oportuerat quidē nihil nos indigere auxilio literarum: sed tam mūdam in omnibus exhiberē vitam vt illorum vice gratia spiritus vteremur. et sicut atramēto paginis cordis nostris inscriberētur spiritus. Quia vero hāc a nobis exclusimus gratiam agere: vel secundas diuinas expectemus et inuēdamus his que scripta sunt. Non est ꝓpterea dare sunt scripture vt in libris eas habeamus solummodo vt in cordibus cōgestas habeamus eas. Si est domus vbicunq; fuerat euangelium positum non audebat accedere diabolus: multomagis animam intelligentias tales habentem et circūferentem non tanget vnq̄ neq; supernemet ei demonesq; peccati natura Sanctificat igitur animam sanctificat corpus tuum hoc in lingua et cor de semper habeto. Si enim turpiloquii sordidat & demones vocat: manifestū est q̄ spiritualis lectio sanctificat et spiritus euellit gratiam.

Scripture i corde habere de fugere demones fugiant.

¶ Attēdamus igitur dilecti scriptoris: & si nullum aliud euangelia salē circunstudiosa nobis fiant: & hec ꝓ manibus habeamus. Cōfestim enim expandēs libris si permanseris vsq; ad finē oia respues mūdana offitia derideb̄is que hic sunt. Et si dines fueris nihil reputabis diuitias: & si inops fueris non confunderis inopia. Nō rapies: non auarus eris: sed concupisces eris magis timore & despicies diuitias. Si vo hoc fiet omnia exterminabis mala. Multa alia est lucrari que non est nunc secundum partem dicere. Scitis autem qui experimētū susceperūt. Et iterum. Quid igiturq; euāgelijs equale fiet? Vtiq; deus cōuersatur in terris: homo ascendit in celum & facta est omnium vita permixtio: angeli cum hominib⁹ chorū faciebāt: homines angelis cōmunicabant et aliis celestibus supernisq; virtutibus. Et erat videre antiquum ꝓlium repentinum: demones fugātes: mortē peremptā: paradisum apertum: maledictionem remeram: peccatum de medio sublatum: errorem expulsum: veritatem reuersam: pie ratio sermonem vbiq; seminarum & vegetarum: ecclesiam conuersationē in terre regione plantatam: supernas virtutes familiariter nobiscum loquētes: et ad terras sepe angelos ventitātes: ex hiis omnibus spem firmari certissimam futuroꝝ. Ꝓpterea igitur euangelium istavocatur historia: quasi. Omnia alia verba inania dicuntur: quibus solent presentia promitti. Que vero pisca

Euāgel. quid sit.

Chrysost. August.

Nā euangelia sunt oia dicta vel gesta dñi saluatoris euāgeliste

Euāgelia legas vt terrena cōtēnas.

tor annūciata sunt verbis: ꝓpie ac vere euāgelia nominantur: quia cum omni nobis facilitate donata sunt. Non est laboribus nostris atq; sudoribus non doloribus & erumnis: sed per dei tantūmodo in nos charitatem tam grandis hec ꝑmissa suscepimus. hec Chrysō. Unde & Augu. Euāgelij nomen latine interpretatur bonus nuncius vel bona annunciatio: quod quidem cum aliqd bonum annūciatur semper dici potest: ꝓprie tamen hoc vocabulū obtinuit annūciatio salutaris. Narratores quippe originis factorū dictorūq; passionis domini nostri iesu christi ꝓprie dicti sunt euangeliste. ¶ Sed anteq̄ ad euangelii historiam accedamus scias q̄ quedā per euāgelistas salubriter directione spiritussancti: aliquando anticipando vel preoccupādo que post dicenda erant. Aliquando rememorādo vel recolendo que omiserant. et aliquando recapitulando vel repetendo q̄ dicta fuerāt posita sunt: que ſtus aliter conferri non debēt q̄ per eos summe vtiliter sunt dictata: quia secundū Augu. ꝓbabile est q̄ vnusquisq; euāgelistarum eos ordine credidit debuisse narrare: quo deus voluit eius recordationi suggerere: ne ramē turbari posset decursu paruulorum / locis debitis quodam ordine alio ꝓut res gesta vel dicendi congruentia exigere videbatur: in sequentibus per ordinē situabitur. Non tamen affirmo q̄ hic sit verus ac certus & debitus rei geste ordo descriptus. quia ratio viri ad aliquo reperitur expressus. In ipso autem euangelio reperies verbi incarnati historiam mandata et promissa: in quibus habes viam veritatem & vitam. Christi igitur ex ipso nosse q̄ bene vinere possumus: preceptis bene viuere scias: promissis bene vsucre velis. His itaq; tribus tria pulsare necesse est. Impositū ignorantiam: et negligentiā. Ignorans enim ignorabitur. Negligēs vero nescitur: neq; simulator impunitē nichilominus eligetur. Exper gisc̄ere ergo anima christo deuota: euigila omnis anima christiana: et singula que de christo iesu dicūtur diligenter discute: considera attentemoseq; pertracta: & dñi cui initia

Posse scire & velle bene vinere ex euangelica lectione discitur

re vestigia. Ille ꝓpter te de celesti sede descēdit ad terrena: tu ꝓpter te fuge terena: appete celestia. Si dulcis est mundus: dulcior est christus Si amarus est mundus: omnia ꝓpter te tolerauit christus. Surge et ambulamoti pigrescere in via ne locum perdas in patria.

¶ Finitur prologus.

¶ Sequit oratio eiusdē in librum vite christi Jesu.

DOmine iesu christe fili dei viui: concede michi fragili et misero peccatori vitā et moresuos pie oculis cordis semper habere: et ꝓ mea possibilitate imitari: facq; me in ipso ꝓfficere et crescere in virum perfectum & in templum sanctum in domino. Illustra quesso cor meum lumine gratie tue: atque me tuiter preuenias et sequarur vt te ducatorem in omnibus vijs meis habeam cuncta ꝙ tibi placent implere: et que tibi displicent vitare possim. Dirige obsecro cogitationes sermones et actiones meas in lege tua et in preceptis tuis: confirma cuncta altissime: vt i omnibus volumtatem tuam faciens: hic et in eternū ꝑ te merear salus esse. Amē

¶ Opus preclarum atq; insigne cuius titulus erat Vita christi a magne literature deuotionisq; viro Ludolfo de saxonia sacri carthusiensium ordinis elaboratissime editū: non quidem ab apocryphis de infantia saluatoris extractum: sed ex serie sacri euāgelii sancte rumq; doctorum sancte ecclesie ex toto collectum. Incipit feliciter.

¶ De diuina et eterna christi generatione. Capitulum. i.

IN plenitudine itaq; euangelii vim feliciter domi quod vsq; ad hoc tempus gratie dominus Jesus seruauit quosdam guttas haurire cupientes: summus imperium a diuina eius generatione: de qua euange. Joānis specialiter loquitur: quia omnia ad hoc inducit: vt diuinitas verbi manifestetur: et maxime contra quosdam hereticos dicentes christū purum hominem esse & per consequēs

Iurta dicū archi tricliniū.

Joan. ſ. 1

Universidad de Deusto
Biblioteca

Propter tēporalem natiuitatem nec semper nec ante Mariā fuisse. Et ideo de eternitate verbi dicit: ostēdens diuinā christi naturam in qua eternaliter precessit Mariam. Et ponit quinq; de diuinis personis q̄ per ordinē rangūtur in subscriptis.

Deitas personę dnę noranda. Primus Joan.1 ℣ In principio erat verbū.

℣ Principium dupliciter.

℣ In principio erat verbū.

℣ Verbum cur potiꝰ q̄ filius dicatur. Verbum duplex.

℣ Christo.

℣ Quinq; personę diuine.

℣ Primus.

℣ Secundus.

℣ Tertius.

℣ Quartus.

℣ Quintus.

℣ Quarta.

℣ Quinta

Vite esse nouitas.

ni sunt in deo t arte diuia que est vita ut in se sint vita: qz ibi habent exemplar t rationē viuentē. Omnia nāq; ēporaliter sunt vel facta sunt: ab eterno fecit. i. facere, disposuit. t priusq; fierent facta nouerat. t in eius mente t psentia viuebant t vigebant: quia ola ante mūdi initium in ipso dei filio imaginata erant. et vt posset ea fieri dispositum erat ac per hoc quasi facta erant t viuebant. Ut unus enim ola que in dei dispositione sunt: qz sicut disposita sunt nō euenire non possunt. Et sic pater modo per quem creature procedunt a verbo: videlicet sicut artificiata ab arti fice vel arte: propter quod dicit Joānes. Tu effecta superno ducis ad exemplo. pulchrum pulcherrimo ipse mundū mente gerēs similiq; imagine formans. ¶ Moraliter est hic notandū qz opus virtutis est op⁹ vite. sicut opera vitiosa dicuntur opera mortis. opus autem virtutis siue opus bonū nullus operatur nisi in deo. Si vis igitur scire an op⁹ tuum sit vituum. i. si sit opus virtutis siue op⁹ bonū t diuinū: vide si sit factū i ipso. i. deo: quia hic dicitur qđ factū est in ipso) scilicet deo (vita erat). i. vitale t viuū erat. In deo autem sit qđ in charitate sit: t quod extra deum t preter deum nō habet mouentq; nec finem. ¶ Ostēso autem qualiter verbū se habeat ad eōs creaturas i ghali. eōsequenter ostendit qualiter se habeat ad holes in speciali: dicēs (Et vita erat iur holm.) Quia vita. i. ipsum verbum qđ est vita in se. in qua t per quā creature viuunt. erat lux hominū. i. vnde rationales creature vt beate fierēt illuminādē erāt qi non deficte holes illustrare p gratiā super eōs irradiando si homo faciat quod in se est: se ad deum per cognitionem t amorē prout potest conuertendo. ¶ Moraliter vita bona est lux holm qi pius illuminat t edificat. primū vita qi verba. vnde Piero. Multo plus intelligitur qđ oculis videtur. qđ qs aure percipitur. t Seneca. Longum iter per precepta: breue t efficax per exempla. Unde ipse cepit facere t docere (Et lux i tenebris lucet). i. in peccatoribus: qz verbū qđ in se est illustrat eos in ce qđ ceci ed qz tenebrosi sunt: hoc est qz se subtrahunt ab influentia diuine lucis siue verbi. Ideo sequit. (Et tenebre eā non comprehenderunt) t pulcher hanc lucē nō sequuntur: nō propter lucis sed propter ipsarum defectum. Unde Augst. Quis est homo positus in sole cecus: est alii sol sed ipse sibi absens est: sic oīs iustus: omnis iniquus: solis impijs cecus est corde presente sapientia. Sed cū ceo plens est: oculus eius absens est. Non qz illa ipsi absens est: sed qz ipse absens est ab illa. Quid ergo facient iusti vt mundentur vt possint videri deus. Peccata t iniquitates tolle t videbis sapientiā que plena est: qz deus est ipsa sapientia. et dictum est Beatis mūdo corde: qm ipsi deum videbunt. ¶ Sēm Augē. Lux in tenebris lucet: qz dei vbi vita t lux hominū in nostra natura que per se in uestigata t considerata inuenimus q dam tenebre nobis inueniuntur: lucere non desinit. Et qm ipsa lux omni creature est incōprehensibilis: tenebre eam non comprehenderunt. ¶ Ubi vero qz triplex est cōprehensio: scilicet per inclusionē: per aptam visionē: per fidei t charitatis adhesionē. Primo modo a nullo. Secundo modo a beatis. Tertio modo a sanctis: sed nullo istoꝝ modoꝝ a malignis cōprehenditur: ideo dicitur (t tenebre eā nō cōprehenderunt). i. qui nō fide nec amore adheserunt. Dicitur etiā aliquid cōprehendi quādo peruenitur ad finem cognitionis ipius: t hoc est quādo res cognoscitur ita perfecte sicut cognoscibilis est: t sic solus oculus diuinus lucem hāc cōprehendit. t nulla creatura. Moraliter lux in tenebris lucet: quia virtus lucet t apparet in aduersitate ppositis. Nā virtus in infirmitate perficitur. Unde Gregō. Nemo quātū ꝓficerit nisi in aduersitate cognoscit. qualis enim quisq; apud se latear: illata contumelia probat. Et qz nulla aduersitas potest superare fideles t separare a charitate christi: ideo dicitur (Et tenebre eā non cōprehenderunt.) Bene est vir si stāgant aduersitatibus nō tamē frangunt aut vincunt: immo in eis gaudent t delectātur. Uel (Lux in tenebris lucet) quādo deus per consolationē illucet his qui aduersa t tribulationes sustinent. sēm illud. Justa est dominus his qui tribulatos sunt corde. et

Moraliter.

Op⁹ virtutis.

Lux holm

Moraliter vita bona

Piero.

Seneca.

Dauid. i.

August.

Leo. pp. i. Hebr. i.

Deū esse

Origē.

De luce in tenebris.

Compre hēsio ad ipsa.

Augustin. Gregō.

Pompa: rio. Augu.

Ro. viii.

Justi nō debent ꝑturbari

pſ. xxxiii

cum ipso sunt in tribulatione. (t tenebre eā non cōprehenderunt) qi nō sunt condigne passiones huius temporis ad futurā gloriā. Semper est deus remunerat supra condignū. et punit citra condignū. Lux etiam in tenebris huius mūdi lucet qi creator in creaturis apparet. Sicut enim in patria deus est speculū creaturarū in quo creature relucent t in quo ola videbimus que ad gaudiū nostrū pertinebunt. sic in via ecōuerso creature sunt speculum creatoris: in quo creatorē nostrū speculamur: qi vt ait apostolus. videmus nunc per speculū videlicet creaturay. i. enigmate t obscure: t inuisibilia dei a creatura mundi per ea q facta sunt intellecta cōspiciuntur. Deū est esse nō solū fides recta testat: scriptura sacra loquitur: cōparatio rerū id ipm indicat: ratio naturalis dictat: sanctoꝝ patrum. verū etiā creature clamant. Ola nāq; sic modo dicit ipse fecit nos t nō ipsi nos: qi de⁹ est pour nature: qua ola pulchra testant ipsum esse pulcherrimū: dulcia dulcissimū: sublimia altissimū: pura purissimū: fortia fortissimum: nec sic de aliis. ¶ Sane cum audis in premissis filiū er deo patre genitum: caue ne mentis tue oculus infirmū aliqđ carnalis cogitationis occurrat: qn potius colūbino t aquilino intuitu simpliciter crede ac ꝑspicaciter cōtemplare qp ab ista luce simul immensa t simplicissima fulgentissima et summe arcana: coeternus: coequalis: et consubstantialis splēdor eroni: que est virtus summa t sapientia: t in quo ola pater disposuit ab eterno. per quē fecit t secula. factaq; gubernat t ordinat ad gloriā sui partim per naturā. partim per gām. partim per iustitiā. partim p misericordiāre nihil ira in hoc mundo ordinatā relinquat. Unde Augustinus. ¶ Sicut splendor et substantia patris genitum intelligamus. Et si cut non est sol aut ignis prius splēdore suo. licet et ipso nascatur: sed et qui sol aut ignis processit: simul cū eo t splendor eius apparuit. nec dici potest splendor sole vel igne posterior. est tamen vt dici et ipso nascatur. Si ergo in creaturis aliqđ inuenitur quod t nascatur t posterius non sit genitore suo: cur hoc a creatore fieri posse desperet? Sicut splendor ex sole natus replet orbez terrarum: et tamen a genitore suo non abscinditur aliquando nec recedentia a filius a patre genitus vbiq; dū sit in patre semper permanet. Et sicut subsistentialiter splēdor in sole est: et sol in splēdore: ita substantia lucet pater in filio t filius i patre est: t sicut sol t splendor una substantia duum sit nomen tamē una persona: quia nec solem splendorem essemus splēdorem dicimus solem: ita t pater et filius cum sint vnius essentie: non tamen vnius sunt persone. Et si cut sol splendore calefacit et illuminat et siccat et soluit et excandidat et denigrat. et omnia que ei a domino intimata sunt operatur: ita et pater per vnigenitum filium suum ois legim⁹ fuisse operatū hec Augu. Sēm eundē Aug. hoc initium sancti euangelii: quidā platonicus ausi ceis literis prescribendi: et per oēs ecclesias in locis eminentissimis proponendum esse dicebat. Oratio.

Platonicus.

DOmine deus pater omnipotēs qui coeternus es coequalē et consubstantialem tibi ante oīa secula filium ineffabiliter genuisti cū quo atq; spiritusancto omnia visibilia et inuisibilia ac me miserum peccatorem inter omnia creasti: te adoro te laudo te glorifico. Esto propitius mihi peccatori. et ne despicias me opus manuum tuarum: ꝛ salua et adiuua me propter nomē sanctum tuum. Operi manuum tuarum dextera tua porrige. carnali fragilitati succurre. Qui me fecisti refice infectum vitio: qui me formasti reforma corruptum peccatio: vt sēm magnam tuā miam saluos animam meam miseram. Amen.

¶ De inuentione remediū pro salute generis humani t natiuitate virginis marie. Capitulum secundum.

Lucifer cathe.

IN principio cū in tuciferi creatus esset: creatisse contra deum creatorē suū: t in eum oculos dei celsi celum. placet est t infernū. Ex ob hac causam decreuit de⁹ genus humanū creare vt q tūm posset

Universidad de Deusto
Biblioteca

Serpēs genus.

celum luciferi ⁊ socioꝝ eius restaurare: quapropter diabolus hoc inuidēs sibi illudebatur ⁊ ad precepti trāsgressionē ipm iducere nitebat. Et quoddā genꝰ serpētis sibi eligebat q̄ rēcte erectus gradiebat ⁊ caput virgineū habebat. In hāc fraudulētus deceptor intrauit. et p os eiꝰ locꝰ vbi deceptoria mulieri narrauit ac ea decipiens sup oē genus humanū mortē induxit. Et opositae nos oēs carcerē inferni ingredi: de quo nō poteramus aliquꝰ aduentio eripi. Sed rēdē pī misericordiarū et oīs totius cōsolationis clemēter respexit ⁊ tantum nostre dānationis ⁊ nos p semetipm liberare decreuit: super quo signū nobis p oliuā dedit: quā cōlūba inclusis in arca offerebat: q̄ mīam dei futurā in ciuitatē in timbo prestolabat. Nō solū eis his qui in arca erāt mīa ꝓmittebat sed ⁊ tot mūdo signū salutis in oliua dabat. et hoc idē deus premonstrauit nobis in multis aliis figuris. ¶ A principio aūt conditionis nostre ada in agro damasceno tulerat ebū de terra formato: ⁊ a deo in paradisum voluptatis translatus: ac cum in paradiso de costa ade dormientis facta ⁊ p eloquē ei data: nup sisp primis parentibus in paradiso ad operandū et custodiendū collocatis: ⁊ dehinc ꝓpter ligni vetiti esum p diuini secreti seueritatē expulsis: superna miseratio nō deliquit boleo incitare ad bonum p occultos instinctus: nec distulit hominē errabundū ad penitentiā renocare spem venie dando p repromissum saluatoris aduentū. Et ne forte per ignorātiā ⁊ ingratitudinē tāta dei dignatio nostre salutis foret inefficax: in quinq; huius seculi etatibꝰ p patriarchas: iudices: sacerdotes: reges ⁊ ꝓphetas ab abel iusto vsq; ad ioannē bap. filiū sui aduentū prenūciare repromittere et prefigurare nō destitit: vt p multa milia tēporū ⁊ annoꝝ magnis ⁊ varijs multiplicatis oraculis ⁊ intelligentias nras ad fidē erigeret: ⁊ affectꝰ p mīta ⁊ vtia desideria inflāmaret. vñ Leo papa. Cessent illoꝝ ārcle q̄ de pōtice nascuntur: cardinare causā tāq; pie terre ꝙdbꝰ nō sit impēsū. q; in vlcīa mūdi erate sit gestū. Verbi incarnatio hoc ꝓstitit facēda q̄ sō: et sacramētū salutis hūane q̄ nulla

Olina salutifera.

Ade ptaprmatio.

humanū genꝰ ad spem venie erigitur ab abel vsq; ad ioānē bapti.

Leo pa.

vnq̄ antichriste cessauit. Quod pōt cauerē apostol: hoc annūciauerūt ꝓphete. Necesse est implerium quod semp est creditum. Sapiētia vero et benignitas dei hac salutifera operis mora capacioꝝ nos sue vocationis effecit. Ut q̄ mīe signis ac nūq̄ vocib⁹ mutuisq; mysteriis p tot fuerat sc̄a nūciatū. ihs euangelij die⁹ nō esset abiguū. Et natiuitas saluatoꝝ tāto cōstātiore i nobis gigneret fidē: q̄to p̄cursio et antiquioꝝ p̄essisset et erebriꝰ. Nō itaq; nouo cōsilio de⁹ humanis reb⁹ nec seua miseratōe cōsuluit: sz a ꝓstitutōe mūdi vna eadēq; oībus causa salutis ⁊ fuit. Gratia enim dei qua semp est vniuersitas iustificata sanctoꝝ aucta est ꝙ nascerē nō cepta. Et hoc magnū p̄erat sacramētū tā potēs etiā i suis signis eandē fuit vt non minus adepti sint q̄ illud crediderē ꝓmissum. q̄ qui suscepere donatū. hec Leo papa. Et neta secūdum Aug. q̄ christus nō primus venit ni si homo de lege naturali et scripta pu⁹ esset: qz si ꝙ statim venisset dicerer hō q̄ p legem naturalē saluari poterat: et supflūū crederet aduentū xpi. similiter dicere poterāt de lege scripta. Sz comperto q̄ nō sic saluari poterat. eū omnes ad iferos descendere: ⁊ tūc venit ipe. qz tūc erat tēpus miserendi: et primus venire nō fuit necesse. qz non pdest medicina spiritualis sine affectu recipientis. Nec posterius venit ne fides et spes ex ꝓmissa incarnatione periret. Si enim tardasset venire: queri dic decreuissent et repussent sedm eūdē Aug. Magnū desiderū habebāt antiq; videre xpm. Sciebāt enī illū esse venturū: ⁊ non solū patriarche et ꝓphete: sed etiā eōs q̄ pie vixerā desiderāres dicebāt. O si hic me inueniret illa natiuitas. O si qs credoviderā occulto mēto. Si ergo fideles isti tātum desiderabāt tamq; deuoti erāt christo adhuc venturo quid faciendū est tam susceptor fed venobis miserto huius moderni temporis: qui nec tantū afficimur ad gratiā exhibitā ꝙ illis antiq; afficiebant ad promissam vñ Bernardus. Desiderium suspirantium christi presentiā frequentissime recogitās cōpūgor ⁊ ꝓsumdere in memētipo ⁊ nūc vix cōtineo

Gratia dei p natiuitatē xpi aucta nō cepta.

Augu. Cur xps non primo nec poste ri⁹ venit.

Bernar dus.

lachrymas: ita pudet repetis / toꝝ ponsoꝝ miserabilū tempoꝝ hoium. Cui nāq; nostrum nō ingerat gaudiū huius gratie exhibitio: ꝙm accenderat vetereꝰ desiderata sola promissio: hec Bernar. ¶ Cum igit per longissima tpa circa sparsū q̄q; milia ⁊ fere duceneoꝝ annoꝝ mi serabiliter tacerat genus humanū: ⁊ nullus propter pctm primi hominis ad eternā beatitudinē ascēdere posset ad primū discrimē sp̄is compatientes eandē ruine: ac de sua sollicita restauratione licet pluries anteā nō aduenīente plenitudine tempoꝝ instātius ⁊ deuotius dō sup plicauero. Unde misericordia pulsabat viscera patris vt subueniret: secum habēs pacē: sed contradicebat veritas: secū habens iustitiā: et inter eas magna ꝓtroversia facta est. Hanc narrat Bern. longe sermone de annunciatione: sed dicti sut summa hec est. Dicebat mia deo. Eget misericordia diuina creatura rationalis: q̄si misera facta est ⁊ valde misera bilis: venit ꝙ miserendi eius. Sed tra veritas dicebat. Quesso dñe impieri sermonē quē locut⁹ es. Totus moriatur adam cum oībus q̄ erant in eo q̄ p̄uaricando pomū vetitū gustauit. Dixit misericordia Ut q̄d me dñe fecisti: Scit esse ipse veritas q̄ ego perū si mihi misereris. Sed tra veritas. Si predicta mā sententia p̄uaricatoꝝ euaserit: perit vitas tua ⁊ non pmanet in eternum. Fuit aūt hec questio p patrē missa ad filiū. Veritas aūr ⁊ mia cōtra eo eadē dicebāt. Non videbat quō cū homine posset mia ⁊ veritas simul cō seruari. Scripsit aūt rex sentētiā sic ꝓtinentē. Hec dicit. Perū si adā non moriat: ⁊ hec dicit. Perū si mia nō ꝓsequat. Fiat merito bona ⁊ hz vtra q̄ qd postulat: vt ⁊ adā moriat ⁊ misericordia ꝓsequatur. Obstupuerūt oēs in verbo sapientie: ⁊ ꝓsenserunt q̄ moriat adā misericordia ꝓsequēdo. Sed querit quō mors posset fieri bona cū horribilis sit ipa auditu. Respondit rex. Mors peccatorum pessima: sed sērtum est preciosa ex vite iamus. Innumerāt ergo q̄ ex charitate mortē non obnoxius mortē: ⁊ sic mors non poterit tenere innocētes: sed facter in ea foramen per quod erūpēdo liberat. Placuit sermo. Sed vbi (aiunt) talis poterit inuenirī? Circuit ergo oīa terrarū veritas: ⁊ nemo mūd⁹ a sorde nec infans vn⁹ dieī. Sz ⁊ misericordia plustrat celū ⁊ neminē inuenit qui sufficienter ad hoc habeat charitatem. Et ergo hec victoria debebat quo nemo maiorē charitatē haberet vt ei am suā p̄o suis inimicis⁹ poneret. Redeūt itaq; ad constitutū die⁹ anrie plurimū nō inuēto qō desiderabant. Tā dem seorsum pr eos cōsilio dixit Sept. vl. Reficitis q: nō est qui faciat bonū non est vsq; ad vnū? Qui dedit cō silium ferat auxiliū. Intellexit hec rex: ⁊ ait. Penitet me feciſſe boleq, Pena (inquit) tenet me. Penā sustinere incūbit michi ꝓ bole quē creauī. Et vocato angelo gabriele dixit. Vade die filie sīō. Ecce rex tuus venit. Festinauit ille et ait. Adorno thalamū tuum et suscipe regē. hec Bersi. Video ergo ꝙ magni pericli ⁊ ꝓtū fuit perū ⁊ q̄ magna difficultas fuit inuenire remedium. In hoc tracꝰ ꝓsenserūt p̄dicte virtutes: ⁊ tūc impletū est illud ꝓpheti cum. Psal. Misericordia ⁊ veritas obuiauerunt sibi: iustitia ⁊ pax osculate sunt. vñ et Leo papa. Qz nō ita in primū holem diabolus violēt⁹ exticerat: ut eū ꝙ pax deo suas fine arbitrū ꝓsensione trāsferret: sic destruī dñi fuit potēs voluntarius ⁊ hostile ꝓsilium: vt bono gñe nō obesset norma iustitie. In totius igit humani gñis strage edi vnū solū fuit remediū sub diuine rationis occulto: q̄s posset subuenire prostrato si aliquis filioꝝ adā originalis p̄uaricationis alien⁹ atq; innocens nasceret: q̄ ceteris exēplo prodesset ⁊ merito. Sed q̄ hec naturalis generatio non sinebat dicens. Dauid factus est filius dauid: ⁊ de ꝓmissi generis fructu ples est ora sine vitio. vnde et am Ysel. Natura nostra ad similitudinē dei i ꝓncipio creata fuit ḥtēn⁹ ic desinēter ipo deo frueretur: et eius gloria sine oī corruptione et mirabilitate aliquā do poriretur. Nocrā grandē bonum ſtarim in primis parentib⁹ perdidit: atq; in huius mundi miserias: infelix et ꝓceps ruit i eosq; missus decurso vite labentis articulo mōtis lethi⁹ futura trāsfert mitra fera et dūnatio ipi⁹ imanitas sup oēs filios holm ē i deci⁹ roborata. Nec

D

Deus mūdū ad xpi naturitatē ꝓmisit.

Bersi.

Mier in fine cōsilio.

Augu. Cur xps non primo nec poste ri⁹ venit.

Psal. Misericordia ⁊ veritas obuiauerunt sibi: iustitia ⁊ pax osculate sunt. vñ et Leo papa.

E

Remediū vnicum.

Deus bo nus.

Ysel.

Psalm. 84.

enim summi sapientia dei vllam in nulla creatione humane vtiam inuenit per quam vt dispositum erat misdum vemens tam iniuriose perditionis subueniret donec ad istam de q̄ loquimur virginem venium esset.

Marie laus.

Sed hec mox vt in mundum venit per humane generationis lineam: tanta omnis boni virtute atq; constantia perfecte resplenduit vt eam ipsa sapientia deinde dignam iudicaret per quaz in hominē veniēs non tantummodo reatum primoꝝ hominum: sed et totius mundi peccata deleret: atq; diabolum sibi operis inimicum cum suis euicaret: necnon damna patrie celestis hominem illuc reducendo reintegraret. Quis igitur ista perpendens estimare queat: qua laude digna sit que tantorum bonorum sola prae ceteris mediatrix esse meruit: hec Anselm. ¶ Hec fuit illa virgo subito et casu inuenta: sed ab eterno predestinata. vnde Damascenus. Ipsa dei genetrix ab eterno etiam prenisa tempore dei consilio predestinata: et diuersis imaginationibus et sanctis oracionibus prophetarum per spiritum sanctum preimaginata et predicata fuit. Exurgamus et ego in gratiarū actione: et pro tanta dei erga nos dignatione laudes referamus cum Anselmo: dicentes Adoramus te christe rex israel: lux gentium: princeps regum terre: domine sabaoth: virtus dei omnipotentissima. Adoramus te preciosū nostre redemptionis precium: hostiam pacificam: que sola odor tui inestimabili suauitate patrem qui in altis habitat ad respiciendū humilia inclinastiet filius ire placabilem reddidisti. Tuas p̄he misericordiones predicamus: tue suauitatis memoriam cum abundantia eructamus: tibi christe sacrificium laudis immolamus pro multitudine donatoris tue quam ostendisti nobis semini neq; filio seelerati et perditis. Cum enim adhuc essemus inimici tui domine: et antiqua mors in omnem carnem iniquum ex tercet dominium: cui omne semē adā lege primordialis culpe obnoxium erat: recordatus es vberrime misericordie et prosperasti de sublimi habitatione tua in hanc vallē plorationis et miserie. Audisti dñe afflictionem populi tui: et tacens dolore cohibitans: matri eius apposuisti cogitationes super nos cogitationes pacis et redemptionis. hec Anselm. ¶ Tacitis autem istis que ad initio omnis creature ysq; ad sancti filii sui aduentū de hac dñā ygitur ꝓpheratā sunt q̄ p eos ante legē q̄ p eos q̄ sub lege fuisti fuerūt: de natiuitate ipius quidem ex linea generationis humane defendisse scimus: et magna quedam atq; mirauda signorum indicia precurrisse creditimus: consequenter aliquos videamus. Virgo itaq; gloriosa ex qua incarnatio filii dei est facta de tribu iuda et stirpe dauid est orta. Nā vt ait Chrysost.) dignū atq; conueniens erat ce lesti mysterio: vt eadem maria que mater dei secundū carnem esse meruit: et ex regali genere et ex sacerdotali origine nasceretur: de qua filius dei q̄ rex et sacerdos eternus est corp⁹ humane carnis assumpsit. Anno autem imperii Augusti circiter. xxvii. nata est gloriosa ygo maria ex patre Joachim de nazareth: ex matre anna de sephoz oppido distante ad duas leucas de nazareth ambobus tustis ante deum. Qui q̄ annos viginti prole carentes: p hac benda sobole etiam eis nouentes se illam domino oblaturos. Cum autē videret Joachim sacerdos ioachim inter concives suos cum oblatione assistere: despexit illum improperio sterilitatem. Quī improperii pudore ad pastores pecorum suorum se contulit: ibiq; apparuit ei angelus dñi confortans eum: et dicens ei Deus eius eruditus erat elemosynas ascendisse in conspectu dei. Tertiā enim partem substantie sue dabat pauperibus: et tertiam tempto et ēpli ministris: de alia tertia viuebat ipse domo sua. Et sic ei ingelus. Ecce vxor tua pariet tibi filiā vocabisq; nomen eius maria. consecrata erit domino vt voluit: et spiritu sancto replebitur ex vtero matris sue: et in templo dñi erit conuersatio eius. Eadēq; angelus nunciauit anne. Mox itaq; angelico ambo ascenderunt in hierusalem: et debitas gratias dño persoluentes in templo regressi sunt ad propria. Concepit q̄ anna et peperit filiā quā vocauit mariā.

Maria ab eterno ꝓdestinata. Damascenus.

De natiuitate marie.

Ebrysostomus. De ipsa.

Concepcio Marie.

Joachim elemosynas.

Nascitur maria.

¶ Ub originali autē quodā priuilegio singulari in mētis vtero purgata fuit. vñ Bern. Est itaq; virgo maria bonor titulis cumulata q̄ pculdubio ante fuit sctā q̄ nata. Ego pro q̄ copiosior scriptoris bñdictio q̄ in alijs scriptoris ab vtero in eā descenderit: q̄ non solū ipsius ortus scīficaret: sed vitam eius omnem ab oī peccato ꝓseruaret immunem. Decuit nimirū vt singulari priuilegio vitā absq; peccato duceret: que dum peri moriturq; peremptorie parere: sine sustentaculo mūs plus olbus obtineret. hec Ber. vñ ait Augustinus. q̄ beata ygo ante p̄ceptionē filii dei scīficata fuit et peccare venialiter potuit: sed post conceptionē filii dei nec mortaliter nec venialiter peccare potuit. Ipsa aut̄ gloriosa virgo maria cum trium esset annoꝝ patris sui ad templum ire a parentib⁹ in templo oblata: intra septa templi cū aliis virginib⁹ collocata vt litteras disceret: et dño seruire: ibidē vsq; ad annum. xiii. permansit. Sed accelerato in ea diuina gra ratibus vsu q̄ parentes eā in templo dimiserunt: nunc statuit in corde suo dñm habere in patrē: et fecit se doceri dei legē: ac deuote et frequēter cogitabat: qd posset facere deo gratū vt sibi gratiā suā dare dignaretur. Petebatve ro affectuose a deo gratia obseruandi mādata et p̄cepta legis: et vt faceret eā amare ola que ipse amat: et odire oia q̄ ipse odit. Petebat quoq; oēs virtutes per quas efficeretur gratiosa ante conspectum sui: et melius ac melius in dei opere proficiebat. Oī rēpore contēplationi aut oratioi aut lectioni aut operationi se dabat: p̄o salute g̃neris humani sine intermissione orabat: scripturas aduentu xp̄i frequenter legebat: et quicquid in scripturis de incarnatione dei inuenirebat: hoc osculan ꝺo et ampler ꝺo diligenter relegebat. Fiebat vt in vigilijs inueniret p̄tori: i sapientia dei erudiri: in humilitate humiliori: in carminib⁹ dauidicis elegātiori: in charitate gratiosiori: in puritate puriori: in oi virtute perfectiori: Erat enim constans et immobilis. Et cū quotidie melius transiret hanc transeunte nullus vidit vel audiuit. Oīs sermo eius ira erat gratia plenus: vt in lingua eius agnoscerētur deus. Et erat sollicita circa socias suas: ne aliqua ex eis in vllo sermone offenderet: ne aliqua in risu vocem suam exaltaret: ne aliqua iniuriosa vel superba circa pare sua existeret: et ne in aliquo peccarent. Sine intermissione bñdicebat dominum. Et ne forte in saluatide sua a laudibus domini tolleretur: si quis eā saltabat: ipsa p̄o resaltatione deo gratias respōdebat. Denicq; p̄ mum ab ipsa exiit vt dū homines sancti saltantur: deo gratias dicāt. Ipsa etiam prima omnium de obseruanda virginitate cepit: nisi deus aliter ordinaret) votum vouit: qui nulla ab initio seculi ex quo hic facrus est: mūdus deo obtulit. Tam prudēter: tā humiliter: tam deuote se habebat q̄ vita ipsius exemplū viuendi cunctis prebebat. vnde de vita eius sic scribit Ambro. Sit nobis tanq̄ imagine descripta vita marie: ex qua velut speculo refulget species castitatis et forma virtutis. Virgo erat corpore et mente: ccide humilis: verbis grauis: animo prudēs: loquēdi peritior: legēdi studiosior: nō in incerto diuitiarū sed in piece pauper is spē reponens. Intenta operi: verecūda sermone: arbitrū mētis nō hominē sed deū quereremulū ledere: oīnatibus bene velle: maioribꝰ assurgere: equalibus nō inuidere: iactantia fugere: rationē sequi: amare virtutē. Quando illa vel nuru iefit parēco: quādo fastidiuit humilē: quando irrisit debilē: quādo vitauit inopē? Nihil eorum in oculis: nihil procax in vbis: nihil inuerecundū in actu. Nō gestus fractior: nō incessus solutior: non vox petulantior: vt ipsa species corporis simulachrū fuerit mētis et forma probitatis. Talis esse fuit maria: vt eius vitea vita omnū disciplina sit. Si igit aeror non displiceat opus prodemus: vt quicūq; sibi exoprat premiū imiterur exemplū. hec Ambro. vnde et Anselm. Nata igitur et infantiles annos erura: q̄ caste: q̄ sanctec: q̄ deo digne vitā instituerit ac ēstituā egerit: nec cogitatu quēau conteerari. Nulli deniq; dubium castissimā corpus et sanctissimā animā eius fuisse ab omni macula pcti iugi angelor custodia ꝓtectā: vtpote aut̄ quā suus et omnū creator deꝰ corporaliter inhabitatus

Deo gratias vnū otium.

Nosti virginitatis primum.

Ambro.

Anselm.

De mārie puritate.

Infinitū pro imperfectis indicatiu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

rua et er qua hominē iste ꝓfone vnis
ū ineffabili fuit operatione fumptu
rus. Et quid mirum: Nā t inter ho
mines vtuo obtinuit ſi tamē celeſtibꝰ
duo ad cernenda pōt eſſe cōparatioꝛi
la: vt eū ꝓpoteſ aliqs vel perſona
diues aliquo vadit hoſpitaturꝰ: cūc
tes locū ꝓcurent: mundāt: mundēt
ornamenta: cuſtodiāt: quo veniēti do
mino ſuo aptꝰ ad habitandū t cōgruus fiat. Q. ſi talis apparatus fit
ꝓ aduentu terrent hominis t mo
mentanee ꝓtio: qualis putamꝰ ap
paratus olꝰ bonꝰ fiebat pro aduēru
celeſtis t eterni regis i corde ſacra
tiſſime virginis q̄ ullꝰ nonſolū erat
in ſemetipſam trāſitiue hoſpitatura
ſed etiā ex ſubſtātia ſua hominē fa
cturꝰ parturira. Hec ille. Cōſidera hic
amēte virtutes t moꝛes virginis ma
rie: t ꝓ poſſe tuo etiā imitari ſtude.

¶ De marie cōceptiōe t ſanctifica
tione eſt ſciendū q̄ cū deꝰ humanā
naturā aſſumere decreuiſſet: cōgru
um fuit vt matre de qua naſceretur
premitteret. Et hec per filiam regis
Aſſyragis ꝓfigurata fuit: q̄ i hiſto
ria ſcholaſtica dicit. i viſione vidit q̄
de vtero filie ſue vitis pulchra cre
ſcebat que frōdibus t floribus ſe di
latabat: t fructū proferens rorū re
gnū ſuū obūbrabat. Dicitq̄ eſt ei q̄
de filia ſua rex magnus naſciturus
erat: q̄ poſt hec cyrū regē generauit
q̄ filios iſrael de captiuitate babylo
nica liberauit. Ita ioachiz dicit eſt
q̄ filiā gigneret que ꝑz regē portā
ret qui noꝛ de captiuitate diabolica
liberauit: qui t vera vitis fuit t ro
tū mūdū oūbrauit. Ipſa etiā ꝓfi
gurata fuit per fontē ſigillatū i otto
concluſe poſitiuꝰ: eā cōcluſaz in vte
to matris ſpūſſanctus ſanctificauit
t ſigillo fidei tetrarcharū ſic conclu
ſit t ſignauit q̄ in eā numq̄ aliquid co
inquinatū introiuit. Hec etiā ꝓfigu
rata fuit q̄ ſtellā balaam q̄ emiſit q̄
de Jacob oriret ſtella ꝓ quā figura
batur maria fluctuantiū ductrix et
aduitrix ſingularis ꝓ ꝓcipua: ſine q̄
ſtella nō poterāmꝰ hoc ſeruitū ma
re grāſire: nec ad portū celeſtis pa
trie puenire. Ipſa etiā beata vir go
quoad ſuā natiuitatē ꝓfigurata fuit
ꝓ virgā de radice t ſtirpe ieſſe ꝓce
dauid egreſſam: de qua flos amenti
ſimꝰ. Grbo aſcēdit ſup q̄ repoſitoriꝫ
gra ſpūſſancti requieuit. Quomodo
aūte flozē ꝓduxit ꝓfiguratū fuit in
porta ciuitatis quā dño ezechiel mon
ſtrauit q̄ nunq̄ aperiri debebat: ſed
dñs ſolꝰ p̄ eā clauſam tranſire vole
bat. Ipſa etiā ꝓfigurata fuit ꝓ tē
plum qđ ſalomō dño edificauit. Hoc
tēplū erat conſtructū marmore can
didiſſimo t ornatū interiꝰ ecus auro
mundiſſimo. Sic maria erat albiſſi
ma eādore puriſſime caſtitatis t or
nata interiꝰ ecus auro perfectiſſime
charitatis. ¶ Oblatio vero marie in
tēplo fuit ꝓmōſtrata p̄ mensā ſo
lis in tabulo. de qua mēſa dicitur in
ſcholaſtica hiſto. Piſcatores eſt qui
dam rete in mare mittētes caſu mi
rabili mēſam aureā extraxerūt que
tpli ſolt materiali q̄ē geno illa rāſ
deū ſoluit oblata fuit in tēplo quod
ibidē in titrore marie in tabulo con
ſtructū erat. Per illā mēſam q̄ in tē
plo ſolis materi alis eſt oblata: bene
eſt maria figurata q̄ vero ſolis ſum
mo deo t i tēplo ſolis eternalis ē obla
ta. Et pulchre ꝓ mēſam maria eſt ſi
gurata: quia p eam celeſtis eſca no
bis eſt collata: nā ipſa filiū dei ieſuz
ꝑz nobis genauit qui nos ſuo ſan
gꝰe t ſanguine refocillauit. Ite ꝓ
monſtrata fuit per iepte filiā: z illa
ex abrupto et inconſiderate obtata deo
poſtea ſeruire nequiuit: maria vero
rite t diſcrete obtata poſt obtatione
ſuaz ſemper dño ſeruiuit. Illa poſt
victoriā hoſtiū ſpoꝛaliū ꝓ gratiaꝝ
actione: maria ante victoriā ꝓ vi
ctoria hoſtiū ſpoꝛaliū collocatide.
Qualiter aūt deo ſeruiuit t quā vi
tam habuit hoc in otto illo ſuſpenſo
demonſtrātā fuit quē res plāe vro
ri in alta ſtructura plāuit de quo
patriam ſuam de longe cōemplari
affecrauit: ꝑ quam contemplatiua
vita marie deſignatur que in tēplo
domini cōtēplationi inſiſtēs patria
celeſtē ſemper cōtēplabatur. Hoſo

¶ Virgo virginū maria ſ nec
primā ſimilē viſa eo nec ha
bere ſequentem: que prima
inter feminas ſeruāde virginitatis
vorum vouiſti t gloꝛioſum munus
deo obtuliſti cū hoc a nullo homine
nec verbo didiciſſes ſnec er tēplo ad
imitationē inuitata fuiſſes: hac q̄
vtute t ceteris ornata deo placuiſti
t vtiādi exēplū omnibus reliquiſti
deſco: hominē tuā immēſam vt tu
ſummū meū ſolatiū virigas vitam
meam: meq̄ tuas virtutes t exēpla
ꝓ poſſe imitari facias t gratiā tuā
ſemper mihi adeſſe ꝓcedas. Amen.

¶ De deſpō. Virginis Marie. c. cap. iij.

Igo itaq̄ dū mario cum ete
rnis proceſſu quotidie crīam in
virtutibus ꝓficiebat: t quia pater
t mater eā derelinquerant dñs eam
aſſumpſit. Quotidie nāq̄ ab āgelis
frequentabatur: quotidie omnia vi
ſitatione fruebat q̄ eā a malis olꝰ
cuſtodiebat: t bonis olꝰ redūdare
faciebat. Itaq̄ ſic virgo ad an. xiiij.
peruenit. Tunc pontifex publice de
nunciauit vt virgines que in tēplo
conſtitute hanc etatē impleſſent om
nium reuerterentur ad nuptias oper
ram darent: cui mandato cū cetere
ꝓ ne parutſſent ſola virgo maria hoc
ſe facere nō poſſe reſpōdit. Siquidē
t parentes ſuos ſe dixit dñi ſeruitio
mācipaſſe: t inſup ſeipſam domino
virginitatē vouiſſe. Pōtifex igitur
in anguſtia poſitus cū ꝓceꝛ contra
ſcripturā q̄ dicit. vouete t reddite
vota infringendū putaret: neq̄ mo
rem gētis inueterū introducere aude
ret: conſiliū habuit cū primoꝝ q̄d
eſſet faciendū. omnibuſq̄ in cōſi pla
cuit dominū ſup hoc eſſe cōſulendū.
Et ceteris quidē otianoꝝ incūbenti
bus penitꝰ ex more ad cōſulendū
dñm acceſſit. Nec mora: cunctis au
dientib⁹ de propitiatoꝝ loco vox fa
cta eſt elate vaticinio rephendā eſſe
cui virgo cōmendari et deſpōſari de
bereꝰ ille ſcilicet / egrederetur virga
de radice ieſſe ꝙ cūq̄ de domo
t familia dauid nuptūs habētes nō
coniugaꝝ: virgas ſuas ad altare
tuſſu altatuꝝ. Erat aūt inter cete
ros homo nomine ioſeph qui cū vir
gam ſuā attuliſſet et ipſa illico flo
rē germinaſſet: ꝛcep in eius ecumi
ne colūba de celo ventēs cōſediſſet:
liquido omnibus patuit ipſū virginē
deſponſandā eſſe. Unde in numeri
legit q̄ moyſes inuenit virgā aaron
germinaſſe: et turgentibus gēmis
flores erupiſſe qui ſeſtio dilatatio i
amygdalas nefomari ſunt. ¶ Per
iſtā ſtelligi poteſt dā virgo ſ inſtar
virge fuit gracilis ꝓ paupertatē: t ſle
xibilis ꝓ humilitatē: et recta ꝓ rectā
tionē t charitatē. Iſta virgo mulēra
eſt gēmis turgentibus quando filiꝰ
dei i vtero ſuo cōcepit. et qua flores
fructū ferī eruperant quādo dei filiꝰ
ipſa manēte virgine natus fuit. Nā
ſicut flos nō violat arborē ſed ornat:
ſic dei filius non violauit virginem
ſed magis decoꝛauit t gratioſo adoꝛna
uit ſcōz Chriſ. Dic virga eſt q̄ in ta
bernaculo teſtimonii poſita: ſine hu
more terre fructū vtilis genuiſſe
q̄: ſine femine viri ſilū edūcāq̄ eā
q̄ nur ligno paſſionis adheſit. Et b
ne uſ flos nſic fructꝰ dicit: q̄ ſcōm
Ambro. Uetuſti boni arboris fructꝰ
p noſtre vetuſtis ꝓceſſu nunc floꝛeti
nūc fructificat in nobis: nūc reditu
na cōꝑtio reſurrectione reparat.
Ideo etiā alibi flos alibi fructus di
citur: q̄ in vetuſto teſtamēti pagi
na ꝓdicat. Flos i littera: fructꝰ
in ſpū. Flos in lege fructꝰ in gra et
ritate. Flos in priori tabernaculo:
fructꝰ in poſt. Flos in obſeruatione
carnalis ſacrificioꝝ: fructꝰ in ſpiri
tuali intelligētia myſteꝛioꝝ. Sicut
enim in floꝛe fructꝰ ꝓnūciatur: ſic
in illis ceremoniis ꝓfi vētuꝝ ſigni
ficabat. Patet itaq̄ q̄ ihs flos dicit
in ꝓphetica veteris teſtamēti, pmiſ
ſione qui t fructus vocat in nouo te
ſtamēti gratie ꝓfectione. Sed ſicut
fructꝰ nō apparet virente floꝛe: ita
nec ihs veritas patuit carnali obſer
uatione manēte. Arreſcēte vero floꝛe
fructꝰ videt: q̄ beatissimo lege gra
et veritas per ieſum xp̄m facta tene
tur. ¶ Igitur virgo dñi eū quibuſdā
virginibus collacteaneis ſuis quas
ob miraculi oſtēſionē t puderis ſui
cuſtodiā a ſacerdote acceperat: ad
domum paꝛentū in nazareth reuer
ſa eſt / habēs ꝓcul dubio ſecū ꝓ
dotio cuſtodes t reſteꝛo ſine quibus
nūq̄ ꝓcedere ſolebat. Unde Hiero. ſi
per ſingularem virtutis ꝓdicitis co
nices ire remota māſit: q̄ omnino pu
doꝛ indiuiduꝰ comitari eſſe debeꝛ:
ſine quo caſtitas vera ſeruari non
pōt. Nūq̄ igit beata maria ſine pu
dotio ſui cuſtode, ꝓceſſit. Joſeph q̄
ſp ſeceſſit ibidē t mutua deſpōſatio
ne facta recedit in domū ſuā ea diſ
poſiturus et nuptiis neceſſaria qui
turus. Fuit itaq̄ Ygo maria teſeph
viro ſue tribus deſpōſata: q̄ mulier
viro alterius tribus nubere non po
teraꝝ: niſi ad ipſam hereditas pater
na pertineꝛet. Beata autem virgo
fuit vnica ioachim patri ſuo ſucce
dens ei i hereditate: ideo ex lege
cogebat viro ſue tribꝰ nubere. Ama

Per virgā teſſe.
Figura pōtū cōciſum t fontem ſi gnarum.
Per ſtellā balaā.
Figura
3
Aſſyragis filia.
Per ſtellā ieſſe.
Per ſtellā ieſſe.
Per ſtellā ieſſe

bo autē de eadem tribu erant: qi am bo a dauid descendērāt: sed maria p nathan: et ioseph p salomonē. Et licet ioseph extā cogeretur ad matrimonium contrahendū secundū tēporis illius modū: tamē habebat virginitatē in desiderio et propositō: iz nondū expresserat in voto. Cōtrariatur tamē matrimonio sēl cum virgine commissens sēl voluntati diuine. Et postmodū ex diuina reuelatione ioseph agnouit ppositū marie: et tūc ex cōi consensu vouerunt virginitatē seruare. vnde Augu. Maria et ioseph anteq̄ facta esset mutua despōsatio: virginitatē seruare proposuerūt et vterq̄ cōsensit in matrimonii reuelatione spiritussancti. Nec aliter cōsensisset in alterū: nisi docente spūssancto alter alterius cognouisset ppositum. Sed postea vterq̄ ppositū suū exprimens verbo deo vouerunt virginitatē. Adhuc enim vt creditur Joseph vgo erat: cuius ratio hec esse potest. Quia cū christus in passione sua nulli matrē seruandā tradidit nisi virgini: nō est ꝓbabile q̄ ante cōceptū dū adhuc esset innocula traderet alicui custodiēda nisi virgini. Fuit aūt deū vgo despōsata ioseph nō despōsatiōe futuras nuptias ꝓmittēte: iz despōsatione cōsensu ꝓba de ꝓsenti. Et ita verū matrimonium fuit inter ipsos cōsummatū. solēnitatesq̄ enim nuptiarū non sunt de substantia matrimonii. Unde et ioseph sponsus et vir eius solet dici. vnde dicit Hugo q̄ cum beata virgo virginitatē vouisset et parentes eā nubere inberent: timens illa inobediēto esse parentibus: nec virginitatis propositum deserere volens: ꝓ spiritum sanctum edocta communisse se deo certam habens fiduciā quod eā diuina misericordia ita custodiret: vt posset parētibus in contrahēdo matrimonio obedientiā exhibere: et tamen votum virginitatis non cogeretur frangere. et ponit exemplum de abraham qui repromissionem acceperat in semine ysaac quē tamen postea iussus est immolare: cui iussioni paruit: sciens pīa certo q̄ si secundū humanā rationē ꝓmissioni cōtraria videret iussionē: deus illā tamē virtutē qua deo possibilia sunt ostenderet: cuius obedientia iussionis impleri posset ꝓmissio. Sicq̄ factum est vt et obedientie inueniret meritum: et promissionis consequeretur effectum. Ita potuit esse in proposito de beata virgine. vnde t Anselm. Et quidē hec duo ipsa secundūm amabat. virginitatē s. t fecūditatē. Virginitatem quia hāc deo ꝑ oia placere intelligebat. Fecunditatē quia sine hac maledictū legisque ādhuc carnaliter custodiebātur incurrere meminebat. Duo ergo erant in virginis animo mutabilia: sed magno cōfortantia pretio: virginitatis amor: et legalis maledictionis timor. Ue runtamen librato diu multumq̄ cōsilio vicit amor qui preondebat / et terga dedit timori. Uicit in eo amor seruande virginitatis: et ereptus est ab ea timorem incurrende maledictionis. Virgo itaq̄ tenera t deliberata regali ex stirpe ꝓgenita t speciosissima totam intentionem suā ad tutum amorem suum: totū studiū suū ad hoc intēdit: vt corpus t animam suā deo perpetua virginitate consecraret. Sciebat enim q̄ quanto sanctius eā conseruaret: tanto sublimiꝰ ei qui omnium castissimus immo ꝯ ipsa castitas est: appropinquaret. Amplectendo igitur quod acceptabilius esse cognouit domino legis: sperauit t credidit se plene exulaturā maledictionem date legis: reputās secum illud tante bonitatis contēptū sapientie: vt dā se nullatenus turbaret conscientiā suā melius scire aut posse facere ꝙ faciebat adnerteret: tutum consiliū ne ād ꝑtes in istis subiret inuenirent. Nec decepta est. Quis enim sperauit in domino t derelict? est ab eo? Deniq̄ vbi tam sancta intentionem eius: tam castū propositū eius: tam firmam fidem: constantē spem et indeficientem vidit charitatem eius: eo misericordie sue intuitu egit circa illam: vt nec sanctitas intentionis eius frustraretur: nec castitas ppositi eius violaret. Ne autem firmitas fidei infirmata spei cōstantia turbaret: aut charitatis in complendo deficeret: occurrit ei auctor suus qui et quod timebat eripuit / et quod amabat salua stamineo nō auferret. Dedit ergo illi vt ex virgo quod et magis optabat permaneret et nemo illam a maledicto liberrimam subtraheret ecclesiaq̄ fleret. Dedit ei vt esset t prole fertilis et virginalis dāni immunis. hec Anselm.

Et est dic secundum ꝓpter marie cognationem de qua in euangelio sepe fit mentio: q̄ anna tres viros habuit successiue habuit. ¶ Primo Joachim. ¶ Secundo Cleophym fratrem Joseph. ¶ Tertio Salemam. De quibus ter horum filiam vnam suscepit. et quamlibet mariam appellauit. Ue tres marie tres viros habuerūt. Prima Joseph. Secunda Alpheū. Tertia zebedeum. Prima parit Christum. Secunda Jacobum minorem t Joseph iustū qui et Barsabas est dictus ac Simeonem et iudā. Tertia Jacobum maiorem t Johannē euangelistam. Jacobus aūt zebedei licet posterior natu: tamen maior est dictus: q̄ prius a domino vocatus. ad cuius distinctionem Jacobus alphei minor est appellatus. Hic Jacobus minor t tres fratres sui prie ceteris consanguineis dicti sunt fratres dñi q̄ non solum cognati erant de duabus sororibus: sed t pueri abantur ignarit tanq̄ ex duobus fratribus s. Joseph t Cleopha descendentes. Inter quos tamē antonomastice Jacobus frater domini est dictus: quia erat ei in facie t lineamentis corporis similis. Uoluit autem dominus matrem suā habere virum: t non de simplici sed de despōsata concepit t nasci etuersio ex causis: quarū quedam accipiūtur ex ꝑte pueri: quedā ex parte matris: quedā ex parte alicuius. Ex parte pueri sumunt rationes quinq̄. Prima secundū Piero. propter declarationē originis. vt p generationē Joseph cuius maria coniugata erat ostēdo matre mōstraret: t more scripturarū genealogia ꝓpter virū describeretur. Secūda secūm Ambro. ꝓpter remotionē suspitionis. ne. s. a legis iniuria incepisse videretur: cū partus inupte lege damnatur. Tertia secūm eundē propter remotionē suspitionis ne. s. herodes t iudei ꝓm iuste quasi de adulterio nati persequi viderentur: t ab insidiantibus tanq̄ illegitimi abūcerent. Quarta secūm Origē. ꝓpter sustentationem pueri matrime cū deberet in egyptum portari: vt. s. Joseph nutriret. vnde et Joseph nutritius dicitur. Quinta secundū Origenē Piero. t Ambro. propter occultationem nativitatis christi vt videlicet mysteriū et partus filii dei diabolo celaretur dum cum putaret non de virgine sed de vxore generatum. ¶ Item quinq̄ rationes sumuntur ex parte matris. ¶ Prima secūm Ambrosium gravida appareret infamaretur: et ideo permisit dominus ꝙ partus de suo ortu ꝙ de matris pudore dubitaretur. ¶ Secūa secūm Bedā t Piero. advitandā penemc. s. rancꝙ adultera a iudeis caluniaretur et sic lapidaret. ¶ Tertia secundus Piero. et Origē. ad sustentationē sociati: vt. s. viri ministerio et solatio: et maxime in egyptum fugiēdo t inde rediens fruereti. ¶ Quarta secundum Bo. ad roborationem fidei: vt. s. Marie verbis matei fides adhiberetur: nupta enim pregnās mētiri videretur: nec ei si se virginē esse diceret crederetur. ¶ Quinta ad participationem status singuli: vt vez mater domini haberet aliquid cuiuslibet status: scz virginitatis: matrimonii: t viduitatis. ¶ Item quinq̄ rōnes sumūt ex parte aliorū. ¶ Prima secundum Ambro. ad remotionem excusationis peccati ne virginibus impudicis t male viuentibus velamē excusationis prederetur: ex quo mater domini infamata videretur. ¶ Secunda secundū Origē. ad confirmationem matrimonii contra futuros hereticos matrimoniū dānare volentes. Uel vt per hoc q̄ de virgine et despōsata nasceret vterque status et virginum et coniugatorū approbaretur contra hereticos alterutrorum derrahentes. ¶ Tertia ad subtenationem opprobrii: vt scz ab omni gradu femininum tolleretur opprobrium qđ in Eua scurrebant: et omnes femine tam virgines ꝙ nupte ꝙ etiam vidue a cōi opprobrio qđ in Eua contra erant extimerentur in persona Marie. ¶ Quarta est ad cōmendationem exemplū: vt vez ostenderet facta despōsatione ante consensum liberū esse rēsilire ad melioza vota: sponso irrequisito: vt est in religiōis ingressu: vbi anima despōsatur deo: sicut fuit in beata virgine. ¶ Quinta est secundum Chrysost. ad declarationē mysterii: cū scz ipsi christo deo sponsatur ecclesia que virgo est immaculata semper t sine ruga: cui virginis sumus filij in fide Jesu christi: quia scīm Zeo-

nem papā: quo spiritu de virginis vtero nascit christus hoc de ecclesie vtero nascit christianus. Ideo aūt sequitur Christo. de ma Maria fabio ligneo desponsata fuit: quia christus ecclesie sponsus omnū saluez per lignū crucis operari debebat. Et sequitur Augu. Christ⁹ natus de matre que fabio despōsata erat omnem carnalis nobilitatis rumorem extinxit. Hec fuit prefigurata p virginē Saram Raguelis filiā Tobie desponsatamque ab omni concupiscentia mundam seruauit animaz. Multo magis maria ioseph despōsata que virgo meternū gmānsit immaculata. C Cōparat eam virgo maria turri fortissime que dicebat Baris: que (vt i scholastica historia dicit) duobus custodibus defendi poterat ab olibus viuentibus. Tam fortissima t inuincibilis fuit vgo maria cuius custos precipu⁹ erat deus eterna sapiētia. Cuius vita etiā cōparat turri dauid que mutta erat mille clypeis qui de ea depēdebāt: quia mille virtutes t multo plures i maria apparebāt quibus vita ei⁹ munita erat: intantū q oēs tētationes t peccata superabat: t nō solum hoc a se sed etiā ab aliis gratia sua infundēdo repellebat. cōsidera modo quante ante hanc beatam virginem: t etiā quante post eam mulieres t virgines fuerint: hec tamē sola mater dei fieri meruit. Magna enim t ineffabilis gratia est vt vna et tantis mulib⁹ eligatur. Ideo aūt pre ceteris electa fuit: quia omnes alios sanctitate precelluit. vnde Anselmus. Eam solam seruans corda t renes deus et omnibus virginibus quāq capiebat mūdo eligit et sacrauit: vt habitaret in ea corporaliter quam tam prudem plenam virtutibus fouebat et circumplectebatur spiritualiter. Ipsam autem omnes mulieres sanctitate precelluisse quilibet intelligit: qui animaduertit. Nam alie quidē parres gratiarum meruerunt: ipsa autem plena gratia ab angelo saturatur. Hec Anselmus.

Christo. Cur fabio nupsit.

Augustin.

Turris Baris.

Turris Dauid

Excellentia marie in gra t i merito.

Anselm.

Oratio.

Dine virga Jesse florida et fructifera Maria vgo beatissima/de qua vnicus ille t singularis flos t fructus prodijt: vnde virtutum spiritualium germen erupit. flos suauissimo emittens odorem: fructus sapidissimo immittens dulcorem. Flos cuius bonitas expellit meritiam: fructus cuius saturitas plenam dat lenitatem. Benedicta virgo de radice iesse: benedicte et flos qui de tali radice ascēdit. Benedicta arbor: benedictus t arboris fructus. Tuo ergo flore me recrea: tuo fructu ab omni miseria me libera virgo Maria in eternum benedicta. Amen.

De cōceptiōe Joannis precursoris. Cap'm. iiij.

Vt autem in diebus illis. s. [in diebus Herodis reg⁹] iudee [sacerdos quidam nomine Zacharias de vice Abiaz et vxor ei nomine Elizabeth] aaronica [erant que ambo iusti ante deū] non sicut hypocrite qui fingunt iustitiam ante mundum [incedentes in omnibus mandatis] quantum ad obseruantiam moralium precepto⁹ [et iustificationibus domini] quantum ad obseruantiam ceremonialium [sine querela] quantum ad obseruationem iudicialium: quia pacifice ad proximos se habebant [et non erat illis filius] propter sterilitatem: que est causa specialis mulieri: et senectutem que est causa communis viro et muliere. Ex quo apparet conceptio precursoris miraculosa: quia non fuit tantum per naturam: sed per naturam gratia diuina adiutam. Ite Herodes de patre Idumeo descendens fuit alienigena: et iam sceptrum ablatum fuit de Juda. Et ideo tempus aduentus christi instabat: quia Jacob patriarcha spiritu prophetico signū aduentus christi predixerat: quando regnum Judee ad alienigenam translatum esset: dicens. Non auferetur sceptrum de Juda t dux de femore eius donec veniat qui mittendus est: ipse erit expectatio gentium. Et scendum hic q cū Moyses vnicum instituisset summū sacerdotem cui mortuo vnus per ordinem succederet / David volens ampliare cultum domus domini de xxiiij. familiis que descenderūt ab Aaron instituit xxiiij. sacerdotes: super quos tamen vnus maximus erat t summus omnium: qui dicebatur princeps sacerdotum. Instituit etiam vt septem ministrantes per hebdomadam a sabbato vsq; in sabbatum tempore vicis sue singuli castimonie studerent: nec interim in domum propriam intrarent: sed in dormitoriis extra templum cōstitutis (que exedre vocabantur) cubarēt. Et secundum sortes dedit cuiq; vicis sue hebdomadā t occasu solis cecidit super Abiā de quo descendit iste zacharias. Si mulier de tribu israelitarum. xxiiij. leuite erant: vtpote quoq; eodē modo sortiti iuxta morem sacerdotio octauo diebus ministrarent. [Zacharias autem cum in ordine vicis sue sacerdotio fungeretur] secundum exigentiam sortis sue octaue [exiit] de domo: vbi se sacerdotalibus vestibus induit [vt incensum poneret ingressus in templum domini decima die mensis septimi. s. mensis septembris. [Et interim populus fortis orabat extra templum] quia nō erat licitū populo ingredi templum: sed ēis mris. Et bis videtur zacharias fuisse sacerdos simplex: nō summus: qz hic dz q ingressus fuit templum ad ponendū incensum ramenū. Hoc aūt licitū erat minoribus sacerdotibus sēm quod dicit apl's.

Exedre.

Zacharias non fuit summus sacerdos Nota.

Cōceptio et natiuitas Joannis baptiste fuit miraculosa Herodes Idumeus.

In primo quidem tabernaculo quod dicit intrabant sacerdotes sacrificiorum ministeria cōsummantes. Quia per sacrificio in altari bo locaustoriū qd erat in atrio vbi ministrabant sacerdotes minores sacerdotes qui ibi administrauerat sacrificabat primas de altari holocaustorum: t intrans primam partem templi q vocatur sanctum vel sancta: concremabat in illa super altare incensi thymiama: t ille erat sacrificiū cōsummatum t hoc fiebat omni die. In hoc erat consummatio sacrificii: qz sacrificia veteris legis nō erāt accepta nisi ex fide t deuotione offerentis. deuotio aūt q thurificatione designabat: t iō in hoc sacrificiū ysumm abatur. In illa vero partem templi q dicebatur sanctū sanctorū, solus summus sacerdos intrabat cū sanguine hirci t vituli immolati p̄o peccato populi: vt ex illo aspergeret contra ppitiatoriū q aūt zacharias intrauerit cū sanguine vituli nō dz hic: sed solū ad ponendum incēsum. [Vbi angelus apparuit ei a dextris altaris incēsi] ads erat vocat altare aureū. Hoc aūtē altare nō fuit intra sctā sctōrū: sed in pīa parte templi ad quā simplices sacerdotes poterāt ingredi. C Sed incēsum qd soli summo sacerdoti licitū erat ponere intra sctā sctōrū in die expiationis. hoc nō poterat ad oferendū: sed vt nebula inde cōsurgēs operiret oraculū qd ibi erat asperg̃ebat sanguine vituli t hirci cōtra oraculū. Et nec aliqs historiographus describēs sacerdotiū inducit mentionē facit de summo zacharie sacerdote. Per zachariā q dñi memor interpretatur bon⁹ ptas signat q in suo pectore dz dei memoriā gerere p̄ sua t suoz subditoz salute. Die aūt ēpli ingredit q vtiq; ecclie diuini cult⁹ sollicitudine: t offert incensum p deuotā oronē: t ppl's erat q ei⁹ informationē. Tripler vo dz habere de deo meoria. s. poētie ei⁹ quoad opa creationis: sapiētie quoad opa recreationis: bonitatis quoad opa retributionis. Prima ad patrē. scda ad filiū. tertia ad spiritū sanctū referat. Apparuit aūt zacharie Gabriel angel⁹ stās a dextris altaris incēsi. Quo viso timor irruit sup eū. ppter altioris t potētioris nature asperitū: sed bon⁹ a malo discernit: ex mal⁹ horrore cōtinuat q ꝑm Beda milla melt⁹ rone ꝑ fide intrepida sup naturibon⁹ aūt stat an ꝑfortat t cōsolat. Vñ angelus statim ei ꝑfatur dicēs. Ne timeas zacharia. ꝑ̄ dicere. Veni ad cōsolationē mā. t iō subdit. Oz exaudita est deprecatio tua. Orabat eni nō p̄ sobole de q̄ tā nō sp̄abat: ꝑsertim cū de sua sueta vxore erate difficeret eousq; vt angelo id ꝑmitteri nō crederet. Sz p ppria petis t redēptione t adueniu melioriz qz sal⁹ ppli p ꝑm futura erat: nūciauit ei filiū nascitur. q̄ futura erat: nūciauit ei filiū nascitur. q̄ ꝑsum t fide predicādo plebē saluatori ꝑparare. Nomē quoq; pueri idicauit: qz ioānes vocari debuit.

Zacha.

Moralit.

Memoria deo tribuit.

Angelor discretio. Beda.

Oso. 18.

Joānes quid.

Beda.

Ioānes enim interpretat in quo est gratia inpe vo p̄m manifestauit q̄ que gr̄a t veritas facta est. vbi Beda. Ioānes interpretat in q̄ est gr̄a vel dñi gr̄a: quo nomine declarāt primo parentibus eius gratiā quib⁹ decrepitis filius nasceret esse donatā. Deinde ipsi ioānī q̄ magnus coram dño erat futurus: et adhuc in vtero matris spiritu sancti fit munere dicendus. Postremo etiā filios israel quos ad dñm deū ipso⁹ erat conuersurus. Hec Beda. Pōt ēē inde gaudium. s. interius t exultationē. s. exterius insinuauit. Dicit em exultatio quasi extra saltatio: t hec est. p̄prie quādo gaudium est tantū interius q̄ non potest cōteneri quin oppareat exterius. Letiā etiā multi⁹ altho in ei⁹ natiuitate. p̄misit: q̄ in ortu ei⁹ nō solū pater sed t alii multi sunt gratulati: t nūc etiā videm⁹ impleri: q̄ dies sue natiuitatis non solum festiuatur ab oibus christianis: sed etiā a saracenis et quibusdā aliis. vnde beda. Merito pater gaudet q̄ vel in senecta natū vel tali⁹ gratie acceperit filium. Gaudent et alii quib⁹ inaudituꝫ extenuo regni celestis euāgelizauit ingressū. vſ t Ambro. Solennis letitia est in ortu t generatione iusto⁹. Sanctus enim non solū parentū gratia: sed etiā suus est plurimo⁹. Vñ admonemur hoc loco sanctoꝝ generatione letari. Decambio. C Moraliter i quolibet nostrū possumus inuenire zacheriā et vxorē eius elizabeth q̄ parit ei filium cuius nomē debet vocari ioānes: cerit⁹ sibi gaudiū et exultatio et multi in natiuitate eius gaudebunt. Elizabeth vxor zacharie potest intelligi caro copulata sp̄ui sancto: q̄ sicut vir regit et castigat vxorem. ita sp̄us castigare et regere debet carnē ne talcitrat t incitat l fornicationis reatū. Hec parit ei filiū quando sp̄us p carnis offīa exercet op⁹ virtū: vt si dat elemosynā: vestit nudū: pascit esurientē: visitat infirmū: sepelit mortuū et cetera hmōi: tūc vxor ipsi⁹ sicut virtus abūdat in lateribus dom⁹ sue. Vnus filii nomen debet ioannes vz dei gr̄a vocari: q̄ nemo bonū op⁹ debet sibi ascribere si tm gr̄a dei. Letꝫ sibi gaudiū et exultatio: q̄ de bono ope gaudebit et exultabit q̄ mērē letificat et sere

D

Exultatio.

Gaudiū natiuita. Ioan.

Beda.

Ambro.

Moralit

nat. Et multi in natiuitate ei⁹ gaudebunt: oēs videl⁹ boni qui primo suo congratulantur in bono. Est ergo nobis summopere p̄uidēdum vt q̄ gaudemus exterius tripudiātes in corpe / gaudeam⁹ et inter⁹ exultātes in mente: q̄ reliquie cogitationū diē festum agūt dño. Nō est impūs gaudere dicit dñs nec peccatoribꝰ a facie p̄dr. Quocirca purgemus a nostris a maculis vitiorū: vt tante solemnitatis gaudium digne celebrare possimus. Magnificentiā etiam pueri eorum domino futurā in virtute / sanctitate t dignitate angelus p̄nūciauit. Cuius magnitudo in quatuor p̄sistit. s̄m quatuor dimensiones. s. in altitudine cōuersatione: in profunditate humilitatis in latitudine charitatis: in longitudine perseuerātie finalis. s̄m illud apostoli. Ut possitis comprehēdere cū oibus sanctis &c. Saluatorē quoq̄ post modū attestāte. Inter natos mulierū maior eo nō surrexit. Sed t angelus multis retrā eius magnitudinē subsequēter exposuit: t plura ipsi⁹ p̄miscuit. seriatim memorauit. Vñ vitā ei⁹ cū abstinētia predixit: sēz q̄ vinū t sicerā id est posculū qd inebriare p̄t bibiturus nō esset: q̄ nō decet vās celestī mācipatū gratie secuti illecebris deseruire. In quo pateter indicauit angelus: q̄ ab omnibus vitiis t mūdi illecebris q̄ strāmento solēt euerte re futurus erat immunis. Predixit etiā angelus q̄ spūsancto ex vtero esset replendus. s. ētū ad purgationē originalis pec̄ti: t ad expatiandum boni meritoꝝ. In quo p̄fecto ostēdit q̄ natus in mūdū est ctis virtutū facibus clarificandus esset. Predixit quoq̄ q̄ multos filios israel conuerteret ad dñm id est ad christum: quod t fecit predicādo ipsum t perhibendo de eo testimonū. C Prenūciauit insuper angelus q̄ ante dñm in spūtu t virtute helie esset p̄cessurus. Primo propter similitudinē effect: q̄ sicut helias p̄cedet aduēt⁹ christi sēz ira iohānes p̄cessit primū. Secūdo propter similitudinē vite: q̄ vter q̄ vixit in magna victus t vestit⁹ austeritate. Tertio propter similitudinē doctrine: q̄ vter q̄ cōstanter redarguit vitia etiā personarum magnarū. Ad hoc autē debebat p̄cedere vt cōuerteret cor dā patrū ad filios. scilicet q̄tū ad scripturarū intelligētiā. t mentes dūoꝝ ad p̄udentiā iustoꝝ quoad fidei obedientiā. t parare dño plebem perfectam quoad susceptiōnē: q̄ neminē ad perfectū adduxerat lex. Et propter hoc dicitur illa lex timoris: q̄ imperfectos ad timorē penē retrahit a malis. Lex autē euāgelica. q̄ lex amoris: q̄ perfectorum est a malis retrahi amore boni. Sicut aūt de parentibus sembus ratus t tam⁹ natus est: sic sepe p̄uenit eratis holes t bonis operibus sterilis ex dono sp̄ūs sancti factum magnū fructū in ecclesia dei: sicut patet de Augustī. et Dionys. q̄ puecte eratis vocati fuerunt ad fidem xp̄i. Zacharias autē sterilitatem vxoris t virtusq̄ senectutē cōsiderans non credidit: t ob hoc vsque ad diē partus obmutuit: significās q̄ tā aduenīēte xp̄o lex t prophete adimplete facerēt. vnde Chrys. Et ideo zacharias sacerdos iudeorum obmutuit: q̄ tam cessare t obmutescere oportebat sacrificia eorū q̄ p̄ peccatis populi offere dārur. Verebatur enim sol⁹ sacerdos qui agno p̄prio immolare sacrificiū deo p̄ peccis oīm offerret. Per hoc queq̄ q̄ dubitās locutus est mutus: significatur q̄ lingua dubitantis in fide sacra est muta: q̄m eius ef⁹ nō est deo accepta. Per hoc etiā q̄ post reuelationē sibi factā obmutuit: manifē q̄ post reuelationē sue visionem debet homo reticere quasi mutus: nē se tacere tāq̄ elatus. Ut aūt impleti sunt dies officii eius: abiit in domū suā ad quā nō licebat reuerti durante officio. Licio enim fuerit tempore sacerdotes castimonie studebāt ac s̄m p̄ceptū dñi vinū vel omne qd inebriare p̄t nō bibebāt. Sed si legalis sacerdos tenebatur ad tantā cōtinentiā t abstinētiā ac reuerentiā sanctoꝝ: multo magis sacerdos euāgelicus qui tantū cōscit sacramētū. Et q̄ totꝰ hebdomadā qua in templo ministrabat sacerdos ad hoc deputatus in templo manebat t nō ēbat ad p̄priā negociā / nec⁹ ad dūmodo hoc inolescit cōsuetudo apud aliquos religiosos sancta t honesta. s. q̄ ille qui est hebdomadarius per totā hebdomadā manet intra claustrū non exiens ad exteriora intentus ad diuina: q̄ filio p̄ medium t sequester inter cōuentū t deū. Apud quosdā etiā religiosos abstinet illa hebdomada a cōi colloquio: t apud quosdā etiā seculares canonicos in communi tale dormit dormitorio. Post hoc elizabeth concepit. s. vñ. kal. octobris t sexta feria: t q̄ senex erat / p̄ vere credia se. v. mēsibus occultauit dominā mariā cōciperet t ferus ei⁹ exultans cū gaudio p̄pheraret. Licet enim de cōceptu t de oblato opprobrio sterilitatis gauderet: propter tmē ramen etatē aliquātulū erubescebat ne in senectute videret libidini vacasse. Zinziqm enim vbi nō erat spes de p̄le nō ebuerebāt semper se. vbi Beda. Quanta sensa cura sine ād turpe de quo erubescere debēat admittant ostendit elizabeth: q̄ et de ipso que accipere cupiebat donis erubesc̄t. Considera ergo hic quomodo elizabeth etiā de licitis erubescebat cōiā holibus. t stude de illicitis oīb⁹ erubescere t abstinere: nō solum cōiā holibus: sed etiā cōiā deo t angelis eius. Vñ testante Boetio. magna est nobis indicta necessitas recte viuēdi t p̄uidēdi: q̄ oia facimus ante oculos iudicis cui eta cernētis. vnde Aug. Quicquid fecero deus assistit: vtpote perpetuꝰ inspector oīm cogitationū: intētionū: t actionū. Ideo hec diligēter cōsideres timore pariter t mgēn rubore cōfundēs: q̄ illi vbiq̄ p̄sente t oīa occulta meā videāt intuitu: nulla enim sunt in me de dbus cōiā deo erubesco. Et deo ait Ansel. Ibi pecca vbi deū ēē nescio. Vñ t quidā alius. Cū quis turpe facis q̄s me spectāre ruberes. Cur spectāte deo non magis ipse rubes? Inter proprietates quippe holis vna est verecundari in turpi perpetrato. Propter q̄ inuerecūdi dicūtur meretrices: q̄ in aliquo a rōnis honore mutari sunt preter rōnē nature assumentes t tanq̄ effrontes inter homines rationales se habentes. Oratio.

Sancte Ioānes eodem angelo quo christus denūciante cōceptus t prius ab ipso angelo laudatus q̄ a parte genitus. Tu de quo dixit dñs. Inter natos mu-

Zer timoris.

Zer amoris.

Wagnitudo quadruplex.

Ephe. iij.

Mat. xi.

Cur obmutuit zacharias. Chrys.

Abstinentia sacerdotum legalium.

Ebdomadarii honestas. Puerilis puditcia

Dies cōceptionis elizabeth.

Erubescētie cōsideratio. Beda.

Augustī.

Verecundia.

Ansel.

Mat. xi.

Delicie spūs ihesu ihesu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

uerū nō surrexit maior: ad te dominē tam sanctū: tā beatum: tam magnū cōfugio dubito de salute mea: quia certus de magna mea culpa: sed sperans de maiori tua gratia. Dele ergo apud deū scelera mea: q maiora sunt apud eum merita tua. Magna enim sunt (magne iōānes) merita tua: vt sufficere possint tibi ⁊ mihi: et si plus mihi nihil minus tibi. Suppleat ergo tua abūdan tia mea inopia: vt de te me ditari ⁊ saluarū in eternū gaudeā. Amen.

¶ De cōceptione saluatoris. Cap. v.

¶ Cōceptio saluatoris nostri

IN mense aūt sexto a concessione precursoris post cōceptionē ipsius plenitudo illius sacratissimi ⁊ felicissimi repōsit. i. principiū sexte etatis quo summa trinitas generi humano per incarnationē verbi prouidere ante tēpora ordinauerat: vocans deus omnipotēs gabrielē archāgelū vnum de primis principibus regni sui: misit eū in ciuitatē galilee dictam nazareth ad virginē mariā despōsatā ioseph viro de suo genere: qi ambo erāt de domo dauid: de familia regali: de tribu ⁊ stirpe nobili ⁊ pre ceteris religiosa. sicut dicit Bersi. Placuit deo eodē ordine ⁊ eodē modo hominē recōciliare quo nouerat eū cecidisse. Ceciderat aūt homo (sm Bedā) diabolo deitatē tēptante ex equa re: dialogo intercedente: mulieree cōsentiente. Reparatus est eodem ordine cōtrario deo deitatē/ angelo ex equente/ dialogo intercedēte: ⁊ virgine consentiēte. Verba autem hic posita mysterijs sunt plena: ⁊ ideo (vt dicit Beda) solēniter sūme notāda: tantoq; diligētius cedi inferenda: q̄to manifestius apparet q̄ in ipsis tota redemptionis nostre summa cōsistit. Libenter est debemus recordari de principijs nre salutis. Notandū ergo q̄ numerus senarius non vacat a mysterio. Unde xp̄s conceptus est sexta etate: q̄ per ipsum debebāt omnia perfici: numer⁹ est senarius p̄fect⁹ est. Jtē sexta chiliade. i. milenario qui est timeor finis omniū numerorum: ⁊ xp̄s est timeor finis omniū eorum. Jtē sexto mense: q̄ illo mēse factus est mundus qui per ipsum reficī debebat: sicut per ipsum factus fuerat.

Bersi.

Beda.

Senarius numer⁹.

Item sexta feria: q̄ illa die homo est creatus: ⁊ per ipsum recreari debebat tam perditus. Et ideo similiter eadē etate/ eodē millenario/ eodem mense/ ⁊ eadē feria passus est redemptor. xxxiij. annis. Et forte (vt ola cōueniret) dici posset q̄ etiam sexta hora cōceptus esset: q̄ ea hora passus est: licet etiā eadem hora homo peccauit: vt sit scōm quādam congruentiā eadē hora qua eua seducta fuit per diabolū/ Maria eadem hora sit per angelū. [Ipsius est igitur angelus Gabriel] qui dei fortitudo interpretatur: vt dei virtutem ⁊ dei sapientiā carnē suscipere nunciaret: in qua humilis apparēs ueteres patres debellaret. Et ideo merito de ordine archāgelorū esse debuit: q̄ magna nunciauit. Deus aūtē mittens angelū fuit tota trinitas licet patri specialiter attribuatur. Pater quide misit: q̄ ei mēbebat prouidentia de filio/ de sponsa/ ⁊ de genitrice. filius vero misit: q̄ venturus erat in virginē. spiritussanctus etiā misit: q̄ ipse sanctificare ⁊ obūbrare habuit ipsam. ¶ In ciuitatē galilee] que interpretatur trāsmigratio: q̄ scilicet trāsiturus erat de incredulitate iudeorū ad fidem gentiū. Est aūt duplex galilea: vna est gentiū cōiuncta tyrio quā salomon dedit regi Jram ⁊ de illa hic nō dicitur. Alia est iudeorū que est super mare galilee ⁊ de illa hic intenditur. ¶ Cui nomen Nazareth] q̄ interpretatur flos: cōuenies eis fuit vt verus flos. i. xp̄s conciperetur in flore. i. in nazareth: ⁊ de flore id est de beata virgine: ⁊ eū florib⁹. i. sepore florum: ⁊ sic accipere mus florem de flore in flore inter flores. Dicitur aūt flos iesus propter sanctē conuersationis pulchritudinē ⁊ decorē: propter bone opinionis suauitatem et odorē: propter passionis fructū ⁊ cōuersationis fidelīū utilitatem. Iste flos floruit in cōceptione/ apparuit in natiuitate/ emarcuit in passione: sed refloruit tandē in resurrectione. Si ergo vis capere utilē florē sequere decorē siue conuersationē: predica odorem operationis: et sic habebis fructū passionis. Voluit dūs sicut terrenī reges magnā ciuitatē eligere in mupitio suis quibus sibi copulauit naturā humanā: sed nazareth ciuitatē paruam propter humiliatis exemplū vt nos doceret semper humilia loca eligere: sed in ciuitate hierusalē magna elegit patrē vt nos doceret opprobria cōa multo ꝓ ipso non erubescere. ¶ Willuo est inquā ad virginē nō quālibet sed virginē mētē/ virginē corpore/ virginē professione. Voluit aūte xp̄s concipi ⁊ nasci de virgine. Primo sm Ber. qz congruū fuit vt si deus concipi vel nasci debuit: nō nisi de virgine cōciperetur vel nasceretur. Jtē si virgo cōcipiura vel parturiura erat: nō nisi deū cōciperet vel pareret. Scōa ratio est scōm Damascenum vt qui in celis patrē haberet sine matre/ in terris haberet matrē sine patre. Tertia sm Augu. vt figuraret membra sua mystica de virgine ecclesia sm spiritū nascitura: ideo decuit caput de virgine nasci. Quarta vt sicut primus Adam de terra virgine factus fuerat: ita secundus adam de virgine homo fieret. Quinta vt sicut per euā virginē facta fuit humani generis perditorixa per Mariam virginē fieret eius dē reparatio. ¶ Ad virginē inq̄t despōsatā viro. Cur autē de despōsata cōcipi ⁊ nasci voluit supra in de despōsatione virginis marie dictū est. Utrū vero nominat (vt dicit Ber.) nō q̄ maritus: sed q̄ homo virtutis ⁊ iustus erat: ⁊ ideo fuit testis legitimus. Unde ioseph t. ucere cōcessit ꝛc. per augmentū virtutum ⁊ per q̄s continuo profectus virtutū inuuntur. Et nota quatuor famosos ioseph in scriptura. Primus fuit filius Jacob in quo notat prudētia: quia somnia Pharaonis prudenter exposuit. Secūs ioseph vir marie in quo notatur tēperātia: q̄ mariā virginē resignauit. Tertius ioseph ab arimathia in quo notatur fortitudo: quia audacter introuit ad pilatū ⁊ petiit corp⁹ ihesu. Quartus ioseph iustus in quo notatur iustitia: vnde ⁊ iustus est nominatus. Talem itaq; decebat habere sponsum virginis in quo lucerentur mysterium omnis virtutis. ¶ Additur autem de domo dauid ad ostendendum q̄ xp̄s descēdit de semine dauid sicut fuerat per prophetas predictū. Licet esset ioseph nō fuerit pater saluatoris: tamen virgo maria de qua xp̄s carnem assumpsit fuit de eadem tribu cū ioseph. s. de tribu ipsius dauid. ¶ Merito aūtē dicitur nomē virginis maria: hoc est venerabile nomē triplicē habet interpretationē in triplici lingua. Dicitur interpretatur stella maris vel illuminatrix. Latine etymologizatur mare amarum. Syriace vero ossa nūcupantur. Ipsa fuit mare stella in filij dei nativitate: tunc enim emisit radium totum mundū illuminantē. Mare amarū in filij passione: quia tunc ipsius animā pertransiuit gladius. Sed dīa in sua assumptione: quā do super choros angelorum est exaltata. Item maria dicta est stella maris ut peccatorū conductione: quia per mare huius seculi eos dirigit / ad portum penitentie ⁊ ad filium perducendo: in cuius etiam signū in nativitate xp̄i stella magis apparuit que eos ad natum inf aūtē perduxit. vnde oculi omnium peccatorū sint ad ipsam sicut oculi omnium nautarum ad stellam. Unde Ber. Ne auertas oculos tuos a fulgore huius syderis si non vis obrui procellis. O quis cunq; te intelligis in huius seculi profundo magis inter procellas et tempestates fluere & super terram ambulare: respice stellam / voca mariam. Si taceris superbie vndis/ si ambitionis / si detractionis / si emulationis: respice stellam voca mariam. Si fracundie / aut auaritie/ aut carnalis illecebris nauicellam concuserit mentis: respice stellam voca mariam. Si criminum immanitate turbatus vel conscientie feditate confusus baratro desperationis incipias absorberi: respice stellam voca mariam. In periculis / in angustijs / in rebus dubijs mariam cogita: mariam inuoca. Non recedat ab ore/ nō recedat a corde: ⁊ vt impetres eius orationis suffragium: ne deseras conuersationis exemplum. Ipsam sequēs non deuiabis: ipsam rogans non desperabis: ipsam cogitās nō errabis. Ipsa tenente non cades: ipsa protegēte non metuis: ipsa ducente nō fatigaberis: ipsa propitia ad portū perueniss. Sic in remeipso experiri poteris q̄ merito dictum sit nomen virginis maria maris stella. hec Bernar.

Gabriel.

Trinitas misit angelū.

Gallilea.

Nazareth

Jesus. flos.

¶ Virgo tota. Cur de virgine nasci voluit Ber.

Damascenus Augustī.

Ber.

Joseph cur notat

Joseph quatuor habuit/ primus fuit filius/ secūs maritus/ tertius cur tutor/ quartus quare habuerit.

D Maria interpretatur triplicē.

Maris stella.

Bernar.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Illuminatrix.

¶ Item illuminatrix interpretata est q̄ splēdore gratie t exēplis sue sanctissime vite mundum illustrauit. Unde de ea canit ecclesia cui⁹ vita inclyta. cunc. illust. eccle. Hinc ait Ber. Tollie hoc corp⁹ solare: vbi dies? Tolle mariā hanc maris stellam: quid nisi caligo involuens et vmbra mortis accedentium et nocte relinquitur? Dec Ber. Est quippe stella maris humoriq̄ tenebrosi mario. vbi reptilia quorum non est numerus. Plures stellas habet celum: mare vnam que pio omnib⁹ illis clarior t melior est mitans meritis illustrans exemplis. De hac enim vna ortus est sol iustitie cui⁹ fulgore illustrantur omnia: quam qui sequitur non ambulat in tenebris sed habebit lumen vite. Cuius ergo fulgoris illam stellam esse putamus que hunc tantum talemq̄ solem peperit mundo? Qui hanc stellam sequitur deuiare non poterit

Ware amarum

nec errare. ¶ Item est mare amarū in peccatorum cōuersione quam eis impetrat vt conuertantur de peccatis suis: facies aquam carnalis delectationis conuerti in vinum compunctionis. ¶ Hoc etiam nomen cōuenit ei inquantum mare presentis seculi in tota vita sua fuit sibi amarum t insipidum propter desiderii videndi filium in regno suo. Item latine dertuatur a mari inquātum in ipsa est confluētia omnium gratiarum sicut omnia flumina confluunt ad mare. Item est domina in tentationum subuentione liberans omnes de angustijs suo tēpore. Potest quidem t pult subuenire: quia regina celi est t mater misericordie. Hoc etiam nomē: scilicet domina conuenit ei inquantum ipsa domina existit non tantum hominum in terra: verum etiam angelorū in celo t demonum in inferno. Et ideo in omni tentatione t maxime contra infestationes demonum inuocanda est maria: quia secundum Bern. Non sic timent hostes visibili deo quilibet castrorum multitudinem sicut ille aereę potestates marie vocabulum pariter audiunt t corruunt. Sicut enim pulueri ante faciem ignis liquescit: sic ad inuocationem huius nominis maria fugiunt t pereunt. Et iterum vbi nomen marie nominatur ibi demonia effugat. reis venia / medela egris / pusillo corde robur / afflicto consolatio / peregrinantibus aduiutorium datur. hec Ber. ¶ Uel aliter potest accipi vt inquantum mare amarū gerat typum actiuorum: inquātum stella vel illuminatrix seu illuminata gerat typum contemplatiuorum: sed inquantum domina gerat typum prelatorū. [Missus est (igitur) angelus gabriel ad Mariam] vt annunciaret t diceret quia dei filius spectem suum concupiuisset: et eam sibi in matre elegisset: ipsamque moneret t induceret vt eundē filium leaniter susciperet: quia per eam totius humani generis salutē deus operari decreuisset. vnde Bernar. Felix maria cui nec humilitas defuit nec virginitas. Ut enim que sanctum sanctorum cōceptura erat pariter t paritura sancta esset corpore accepit donum virginitatis: vt esset t mente accepit et humilitatis. Dic nimirum virgo regia gēmio ornata virtutum: geminoq̄ mēnio pariter t corporis decore preful gida: specie sua t pulchritudine sua in celestibus cognita celi ciuium in se prouocauit aspectus: vt t regio animum in sui concupiscentiam inclinaret t celestem nuncium ad se de supernis adduceret. [Et ingressus angelus ad eam] quos puro in secretarium cubiculi: vbi illa secretissio clausio sup se ostio orabat patrem suum in absēdito. Hec suspiciendum est quod aptū angelus ut veniret ostium virginis cui in proposito erat hominum frequentias fugere/vitare colloquia: ne vel oratio perturbaretur silentium vel continentie castitas tentaretur. Clausserat itaq̄ etiā illa hora suum super se habitaculum prudentissima virgo sed hominibus nō angelis. Dec Ber. Non igitur in plateis maria erat/non in publico morabatur: sed in penetralibus: sola sedebat: necnon sola tamen virtutum exercitu circumsepta. vnde Ebry. Inuenit angelus mariam non foris vagantem: sed solitariam t contemplationi vacantem: t quia non quesiuit gratiam apud mundum: inuenit gratiam apud deū. vnde t Ambro. Dec ad ipsos ingressus angeli intenta est domi in penetralib⁹ sine comitem: quis intentionem abrūperet. Neq̄ enim comites feminas desiderabat que bonas cogitationes habebat. Quinetiam tunc sibi minus sola videbatur cū sola esset. nam quemadmodū sola cum tot sibi adessent tot archangeli tot prophete? Denicq̄ gabriel vbi eam reuisere solebat inuenit. Unde alibi Hiero. Habebis cellulam que te solam capiat. immo non eris sola: angelica tecum turba versabitur: tot socii quot sancti: lege euangelium/fabulatur tecum tetus: replicabis apostolos vel prophetas: nunquid potes talem alium tuis sermonibus habere consortem? Et Bern. Nunq̄ minus solus sum q̄ quando solus sum. Credendum autem q̄ tūc erat tota abstracta in deuotissima oratione: vel in intima contemplatione consurgente forte tūc specialiter exmeditatione super salute generis humani: qualiter scilicet per virginē debebat saluari. Unde etiā quidam dicunt eam tunc actu legisse illud Esa. Ecce virgo concipiet etc. In hoc igitur actu tam intime contemplationis quo erat deo totaliter conformata: ingressus est angel⁹ ad eam. Rationabile enim videtur q̄ quādo corporaliter sibi voluit virtī verbum eternum: tunc ipsa spiritualiter sibi fuerit visita in contemplationis actu [Ingressus est itaq̄ angelus ad virginem] in thalamo t conclaui domuncule sue manentem. ¶ Et ad sensum corporali visione t humana specie apparēs ait. [Aue gratia plena dominꝰ tecum: benedicta tu in mulieribus] Angelus in hoc forma apparens quasi exemplo docuit quia desi incarnari t spiritum cooperari nunciauit. Quia enim illum nunciauit qui in se inuisibilis corpus visibile voluit ex virgine sumere: congrue debuit corpus: aut specie apparere. Formate autem angelus sibi corpus sicut dum. Quia secundum Augu. facie rutilans t veste coruscans virgini apparuit. Conuenienter vero annūciatur virgini incarnatio verbi: vt scilicet prius ipsum concipiat mente q̄ carne. Mutans ergo angelus nomē eue dicit virginis [aue] indicans eam ab omni ve liberam. Que bene gratia plena dicit: quia alius ad mensuram gratia datur: hec autem tota gratiam quam nulla alia meruerat concepta est vt gratie repleretur auctore. Que cum gratia plena sit prius etiam q̄ concipiat: post conceptionem quanta dei abūdet gratia quis cogitare possit? Unde Hie. Et bene plena: quia ceteris per partes prestatur gratia: marie vero simul se totum infudit gratie plenitudo. Vere gratia plena / per quam largo sancti spiritꝰ imbre superfusa est omnis creatura. Que ceteris dedit gloriam: terris deum: pacem: refudit hominibus: fidē gentibus: finem vitijs: vite ordinē: moribus disciplinam. Dicitur quoq̄ ei [Dominus tecū] scilicet sit in vero qui est tecū in animo: ad impleat ventrem qui adimplet mentē [Tecum] non tantum per effectiam potentiam et presentiam qualiter est in omnibus rebus mee solū per gratiam eo modo quo est in sanctis hominibus: sed etiā per carnis assumptionem de tuis purissimis sanguinibus. ¶ Ubi nota q̄ erst tec⁹ a salutatio angelica sit virgini gratissima: ista tamen clausula scilicet Dominus tecum: potissime eam delectat: t ideo singulari deuotione dicenda est. Licet autem sum erat cū virgine: nouum tamen misit nūciū: quia modo singulari voluit esse secum. Nec etiā sola pre omnibus mulieribus t super ostios mulieres benedicta predicatur. Omnis enim mulier subiacet maledictioni dei vel legis. Nam corrupta subiacet maledictōi delicti ait in dolore paries. virgo maledictōi legis in qua erat maledicta sterilis. Si maria verū q̄ maledictum vitauit. maledictū dei: quia virgo permansit. maledictum legis: quia filium habuit. Unde ipsa primiceria virginum dum primo virginitatem suam deo obtulit: maledictum legis abolevit. Et merito benedicta dicitur per quam mundus a maledictione liberatur. ¶ Et notandum q̄ super hanc salutationem nunquam homo peruenire valebit: nec aliquis excellentius dictus t gratius beatam virginē saluare poterit q̄ hac salutatione quā ipse deus pater dictauit t p an

Maria gratia plena.

Hiero.

Dñs est maria.

Dñs tecum.

Primicieria virginum. Salutatio angelica.

Dicitur.

Bernar.

Bern.

Maria virgo et humilis.

Esa.vij.

Ingressus in, cōcubitum cum illo tuit tunc.

Angelus cur visibilis apparuit marie.

Aug.

Chrysost.

Ambro.

Universidad de Deusto
Biblioteca

celum ei destinauit. In cuius verbis
augustus dulcissima implicatur my-
sterria. Nam deus pater sua omni-
potentia eā confirmauit vt esset im-
mune ab omni vepoā. impetrat ista
verbum (Aue.) virtus quoq; de sua
sapientia. sic eam illustrauit vt esset
preclarū ip̄m quo celū t terra il-
lustrātur: quod notat hoc nomē ma-
ria; q̄ sonat idē quod maris stella.
Spiritus sanctus etiā tota sua diui-
na dulcedine eā penetrādo sua gra-
tia eā tam gratiosam effecit: vt oīs
qui quesierit eā per gratiā inueniat.
q̄ innuitur in his verbis (Gratia
plena). In hoc aūt ꝓbo (Dñs recū)
admonetur. vtinā ineffabilis vnio-
nis operatio quā tota trinitas in ea
perfecit: eū sue carnis subsistentiā di-
uine nature in vna ꝑsona copulauit
ita vt deus fieret homo t homo deꝰ.
quid in illa hora gaudii t dulcedi-
nis habuerit humilitas vsq; hodie ad
plenū experiri potuit. Per hāc etiā
salutā (Benedicta tu in mulieribus)
oīs creatura mirando agnoscit t re-
staurat eam benedictā t exaltatā su-
per omnē creaturā tā celestē q̄ ter-
restrem. Per (Benedictus fructus
ventris tui) benedicitur t extollit
excellentissimus fructus vētris vir-
ginalis q̄ omnē creaturā viuificauit
sctificauit t in eternum benedicit.

5 Turbata quo. ¶ Ipsa vero virgo maria. vt salutā-
tionē angeli audiuit (Turbata est)
Et nihil respondit. Nō fuit turbata
turbatione incredulitatis sicut Za-
charias: vel alia ratione culpabili:
nec de visione angeli quia angelos
videre solita erat: sed turbata fuit ꝓ-
mo secundū Chry. propter nouū ap
partionis speciē: qi etsi cōsueta fue
rat videre angelū nunc tamē nouo
modo apparuit ei sumpta specie cor
porali t ēsi ingenti lumine t splen-
dore: et hoc aliqualiter perterrita
fuit. Unde cāat. Et expauescit vir-
go de lumine. Secundo propter vir
ginalis pudicitie verecundiā: qz (vt
dicit Ambro.) trepidare virginum
est. ne ad omnes viri ingressus pate
re: omnes viri affatus vereri. Ter-
tio propter nouā salutationis formā
quam sermo eius ingerebat. Unde
Ambro. Benedictionis nouā formu
lam mirabat: que nusq̄ est ante ap-
rta soli marie salutatio hec seruabat.
Quarto propter laudationis excel-
lentiam qua angelus in suo sermōe
eam laudauit. Venere enim mētes
humilitū quanto amplius laudibus
attolluntur tanto magis timēt. Tur-
bata ergo fuit et verecūdia virtuo-
sa t honesta nō ꝓturbata: vnde tāq̄
prudens t cauta t tota pudicicia ni
hil respondit cogitāo intra semetip
sam de nouitate tanti salutationis: t
dictum examinans: non enim sic sa
lutare angeli consuerant eā: nec
vnq̄ tales loquentes audierat. In
qua salutatione cū videret se de tri
bus commendari nō poterat humili
s homina non turbari. Commēda
batur enim q̄ esset gratia plena: et
q̄ dominus esset secū: et q̄ esset bene
dicta super omnes mulieres. Et hu
milis domina non poterat suā com
mendationem sine rubore t turba-
tione audire: quia verus humilis de
laudibus t honorib⁹ erubescere so-
let t dolere. vnde Bern. q̄ turbata Bernar.
est fuit verecūdie virginalis: q̄ nō
perturbata: fuit fortitudinis. q̄ vero
tacuit t cogitauit: fuit prudentie
t discretionis. ¶ Tunc angelus in-
tuitus virginem t varias eā secum
voluere cogitationes facillime de-
prehendens t causam sue turbatio-
nis cognoscens cōsolatur pauidam:
confortat timentē: ac quasi notaz fa
miliariter et nomine vocans: ne timeā
re debeat: benigne ꝑsuadet. t inbet
dicēs. (Ne timeas maria) nec ō tan
dibus quas tibi dixi verecundiaꝫ.
est enim veritas in eis. Hec solum
ea gratia plena sed etiam tot in ge-
neri humano gratiam multiplicem
recuperasti: et meruisti apud deū:
quam nulla vniquam reperit creatu
ra. q. d. secundum Chry. qui apd deū
meretur gratiam non habet quid ti
meat. (Inuenisti gratiam) quo meri
tor: Certe humilitate: pudicitie casti
tate: t conscientie puritate. de primo
dicit Chry. Qualiter quisq̄ gratiaꝫ
reperit emisi mederate t humiliter
Nam humilibus deus dat gratiaꝫ.
de alio duobus dicit Bregō. Inue
nisti vero gratiam coram deo: qz spē
dore pudicitie preoptiam exornans
animam gratum sē deo habitaculū
preparauit: t non solum celibatum
inuiolabilem reliquit: sed etiā im
maculatam conscientiā custodiuit.
Isaye (Inuenisti gratiam) scilicet
dei t hominum pacē: mortis dextra

Augustꝰ.

3 Mariam nulli deneg. Ber.

Chrysso.

Chrysso.

Chrysso.

Ambro.

Bregō.

etionem t vite reparationē: vt per
te deus mundum redimeret: per te
illuminaret: t per te ad vitam reuo
caret. Plena ergo tam gratia inue
nit gratiam sed altius t ad dispēsā
dum. vnde Augustꝰ. O maria gra
tiā apud dominū inuenisti: hanc p
totum mundum diffundere meru
isti. Unde notāter dicit inuenisti: nō
dicit habuisti vel acquisiuisti: quia
res habita vel iuste acquisita vt ꝓ
pria custoditur: sed inuenta hiis qui
perdiderunt restituitur: sic maria in
uenit gratiam non sibi soli retinen-
dam: sed tam alijs restituendam.
Qui enim inuenit perditum tenet
restituere: gratiā vero quam eua p
didit maria inuenit: non solum ꝓ
se sed t ꝓ nobis: immo etiam ꝓ-
pter nos: quia si nos peccatores non
fuissemus deus de ipsa carnem nr̄
sumpsisset. Et ideo omnes q̄ pecca-
do gratiā amisimus: securi ad thro
num gratie accedamus: t mariam
inuenientes gratie pijs fletibus t de
uotis orationibus pulsemus: vt gra
tiam nobis reddat quam ꝓ nobis
t ꝓpter nos inuenit. ¶ Ipsa est ei
ta tegulis tuta: pia et propria: q̄
nulli querenti denegat gratiā. vnde
Ber. Omnibus omnia facta est: oib⁹
sinū misericordie: die aperuit: vt de ple
nitudine eius accipiant vniuersa: ca
ptiuus redēptionē: eger curationē:
tristis cōsolationē: peccator veniaꝫ:
iustus gratiā: angeli letitiā: denīq;
tota trinitas gloriā. t ieiū. Filioli
hec peccatoꝝ scala: hec mea marti
ma fiducia: hec tota ratio spei mee.
Dico vobis si pie a vobis petita
fuerit: si pie fuerit inuocata: compa
tietur vobis nō deerit necessitati vr
re. Sequi dē nec factas deesse po
terit nec voluntas: quoniā regina ce
lum est t misericors est. t mr̄ mi
sericordie. t ieiū. Ultimo inuenimi
ni quanto deuotius affectu a nobis
eam voluit honorari: qui totius bō
plenitudinē posuit i maria: vt si ali
spes i nobis est: si quid gratie est: ad
salutis. ab ea noueri⁹ redundare. nihil est nos habere voluit deus
q̄ per manus marie non transire-
het Ber. ¶ Inuenisti inquam gra
tiam: totius gratie anehotem coe-
pitura. Nam (ecce cōcipies in vtero)
sine peccato t macula (de partu fi-
lij) sine dolore t tristicia: virgo per

Cōcipere in vtero.

Jesus.

Saluum facere.

Chrysso.

R Magnus Jesus.

Ambro.

Altissimus deꝰ

Beda.

manens in partu sicut t in cōceptu.
Et bene dicit (cōcipies in vtero.) tā
enim per fidem t deuotionē conce-
perat eum in corde suo: t hoc modo
debemus nos cōcipere. s. per fidē
t deuotionē t parere per sanctā ope-
rationē. (Et vocabis nomē eius Je-
sum). i. saluatorē. Nō dicit ipse: nos:
quia hoc nomē ab eterno fuit a deo
patre impositum: per angelum ma-
rie t ioseph ac per eos alios diuul-
gatum. Hoc etiā nomen impositum
est cecūdū proprietatē futurā: quia
saluū humani generis futura erat
per Jesum qui saluos interpretatur:
et ideo subditur. (Ipse enim saluū
faciet) nō quēcūq; sed (populū suū)
electi. s. per fidē adherentem: t ipsum
bonis operibus imitātē (a peccatis
eorū). Et per hoc notatur verus esse
deus: quia solus dei est saluare a
peccatis. vt ait Chry. Populus chri-
sti non tantū natio Judeorū est: sed
omnes quoque qui ad eum veniunt
eiusq; agnitioni donantur. Utinam
et me peccatorem dignetis domine
Jesu annumerare populo tuo vt sal
uum me faciaꝫ a peccatis meis.
(Hic erit magnus) non quidem eo
dem magnitudine qua Joannes de
quo etiam prediceum fuerat: erit
enim magnus coram domino: sed
differenter secundum Ambrosium:
quia Joannes magnus vt homo co
ram domino: hic vero magnus vt
deus et dei filius. Dicitur autem
hic erit magnus non q̄ ante puerꝫ
virginis non fuerit magnus: (sem
per enim fuit magnus deus) sed fu
turus erit magnus homo: quia ma
gnificentiam quam habuit filius dei
eternaliter per naturam: accepturus erat filius virginis ex tempo
re per gratiam et eternaliter habi-
turus: vt vna sit persona homo et
deus. Et bene magnus: quia filius
altissimi meretur appellari. Un-
de sequitur. (Et filius altissimi vocabitur) id est
ipsius dei qui solus est altissimus.
Homo enim altus est inter creatu-
ras corporales: sed angelus altior:
deus autem altissimus. (Et dabit il
li dominus deus sedem). i. regnuꝫ
dauid patris eius. secundū Bedā.
Quod angelus primo dixit ꝑ hoc filius
altissimi minime vero patre suum di-
cit esse dauid: per hoc euidenter de

monstrat duas naturas in vna persona xpi: dominam ꝑm quã est filius dei: t humanã ꝑm quã est filius dauid. Habit aũt ei sedẽ dauid non typicã sed veramnẽ temporalẽ sed eternamnẽ terrenam sed celestẽ-quo idcirco dr fuisse dauid: qui a hec in qua dauid tẽporaliter sedit: et ne illius imaginẽ gerebat. vñ Beda. Beda. Dauid. Beda. Recepit aũt sedem siue regnũ dauid oĩs vt gentẽ cui dauid quondã tẽporalis regni gubernacula simul t celestia iustitie prebuit: quãq; modulo hymnorũ ipsiusq; ad fidẽ atq; amorẽ sui cohortatio accedere solebat: hãc ipse factis verbis donto t promissis ad regnũ celeste t immortale vocaret: atq; ad ipsam dei patris visionẽ perduceret. Angel⁹ ergo nõ loquitur de regno tẽporali: qui illud negauit xpo coĩ pilato dicẽte. Regnũ meũ nõ est de hoc mũdo. neq; xpo in hoc mũdo exercuit tẽporale regnũ in iudaico populo: cui tamẽ debebat regnũ indaorum iure hereditario: sed loquit de regno spũali ecclie militãtis: t celestis ecclesie trũphãtis: quod figuratiũ fuit per regnũ dauid tẽporale: sicut t celestis dicit'm per tẽporalẽ: t sicut dauid regnauit in regno tẽporali ita t xpo regnabit in spũali t celesti: qi regnabit in ecclesia hic in via t in patria. Unde t subditur. Domus iacob. [Et regnabit in domo iacob in eternũ] hic quoq; accipiẽda est domus iacob nõ temporalis: sed eterna in qua regnet in eternũ. Regnabit ergo in eternum in domo iacob. i. super omnes electos: de domo enim abrahe t isaac aliqui fuerũt reprobati: sicut ismael t esau: sed in domo iacob oẽs eius filij a sanctis doctoribus inter electos sunt cõputati: quia etsi aliqui peccauerũt penitentiam tamen egerũt. Jacob quippe interpretatur supplantator. In illis enim qui supplantant passiones mortificantur t vitia regnat christus: sed in illis qui supplantantur ab eis regnat diabolus. Regnabit ergo non solum in domo dauid. i. in tribu iuda: verumetiam in domo iacob. i. in toto populo israel: t in tota ecclesia: t in omnibus electis: nõ ꝑm successionem carnis sed fidei. Per quod intelligitur q̃ in eius regni exercitu omnes enumerantur quicunque Dauid et Jacob fidem t imitatiã imitantur: quia ipsi sunt spiritualis t eterna sedes dauid et dom⁹ iacob in qua sedebit t regnabit dominus Jesus in eternum: et nunc quidem per gratiam t in futuro per gloriam. Beati in quibus tesito regnabit in eternum: quia t ipsi cum eo regnabunt. [Et regni eius non erit finis]. Christus enim non solum inquantum deus sed etiam inquantum homo regnabit in eternum: non solum super homines sed etiam super angelos. Hoc regnum eternum est t non corrumpetur: hoc imperium non deficiet t non auferetur: quia regnabit dominꝰ in eternum t in seculum seculi. vbi Beri. O q̃ gloriosum est regnum illud in quo reges congregati sunt/ conuenerunt in vnum: ad laudandum scilicet t glorificandum eum qui super omnes est rex regum t dominꝰ dominantium. De cuius splendidissima contemplatione fulgebunt iusti sicut sol in regno patris eorum. O si t mei peccatoris meminerit iesus in beneplacito populi sui: cum venerit in regnum suum. O si me in illa die quando traditurus est regnum deo patri visitare dignabitur in saluatari suo: ad videndum scilicet in bonitate electorum suorum ad letãdum in letitia gentis sue: vt laudetur cum a me cum hereditate sua. Veni interim dilecta: auferscandala de regno tuo quod est anima mea vt regnes qui debes i ea: quia tu es ipse rex meus t deus meus q̃ mandas saluates iacob. Hec Ber. Et cum angelus renuntiasset tanta: maria perplexa fuit: quia secundum Ambr. Neq; non credere debuit angelo neq; tam temere vsurpare diuina. Unde de alio certificari volẽs de quo multum timebat scilicet ne virginitatem suã perderet: de modo conceptionis querit dicẽs [Quomodo fiet istud.] scilicet q̃ tu promittis me parere filium [quoniam virum non cognosco]. i. me virũ nõ cognituram in animo voti t ex voto proposui: quia quamuis desponsata erã tamen se nunquam nupturã neq; virum cognituram certissime sciebat. Et ita fuit virgo mente carne t proposito. q. d. rẽ credo: sed de modo quero. cũ sciat dominus me

3

Regnũ sine fine. Beri.

Berũ.

Ambro.

Non cognosco quomodo accipitur.

Ambro. testis q̃ scĩẽtie mee votũ esse ancille nõ cognoscere virũ qua lege/quo ordine placebit ei vt fiat istud. vñ Ambro. non dubitat esse faciendũ q̃s ꝙmodo possit fieri inquirit. Legerat maria [Ecce virgo cõcipiet in vtero t pariet filiũ.] t ideo id credidit futurum: sed quo fieret ante nõ tenebat. Nõ ei quẽadmodũ fieret vel ẽ alicui prophete fuerat reuelatũ. Tantũ enim mãdati mysteriũ non fuit hominis sed angeli ore promendum. hec Ambro. [Et angel⁹] Fiet igitur nõ modo humano sed diuino: nõ p virũ sed p operationẽ spũs sancti: qui in te superueniet sicut ignis diuinus mentem tuã illuminando/ carnemq; tuã dei filij omnipotẽs p̃fectissima puritate sanctificãs: et singulari modo te secundabit: t ex eius operatione salua tibi virginitate tua concipies. Spũs sanctus primus in virginem venerat in sua sanctificatione tam ab originali peccato purgãdo/ sed in conceptione filij dei superuenturus. iterum venit maiorem gratie plenitudinem conferendo: que non solũ sanctificauit mentem sed etiam ventrem. Superueniet igitur spiritus sanctus in virginem quemadmodũ virtus solis descendat super rolam et lilium/ dans illis concipiẽdi virtutẽ. Et licet ista ineffabilis conceptio celebrata sit operatione totius trinitatis/ est opa trinitatis sine ydiotismate: specialiter tñ appropriatur hoc opus spũsancto propter piam rationem. Prima est ista. Aug. apparet ostensionem gratie sine meritis: vt ex per hoc q̃d dicitur cõceptꝰ de spũsancto/ ostendatur q̃ sit ex sola gratia quã nulla hominũ merita precesserunt. Diuina aũt attribuit spũsancto. Usiglo. Spũs est nomen olim gre que a deo inspiratur. Scda est secundum Ambia. propter virtutẽ operationis: q̃ ex operatione t virtute spũsancti cõceptus effectui attribuitur opa clementie t pietatis. Tertia est ex Magistri sententia: propter ostensionẽ trinitie charitatis q̃ attribuit spũsancto: vt ex ostendat q̃ verbũ dei caro factũ est ineffabili charitate: q̃ deus sic dilexit mundũ vt filiũ suũ vnigenitum daret. [Et virtus altissimi] pariter ex dei verbi seu filij: q̃ ꝑm apostolũ dicit dei patris sapientia t virtus altissimi [obumbrabit tibi]. i. de te corpus quasi vmbraculum assumet in quo de⁹ quasi hamis sub cuo se abscondet: q̃ in beata virgine sub vmbra carnis latuit virtus deitatis. Diuinitas obumbrata fuit virgini per inscriptionem humanitatis: ne q̃s impossibile erat mortali femine/obiectu tamen vitalis corporis ferret preteritã maiestatis: t iccm sustineret inaccessibilem: sicut sol quando cũ visu intueri no possumꝰ obũbratur nobis aliquo velamine. vñ Beri. Quia deus spiritus est nos vero caro/vmbia corporis tui temperauit se nobis: vt obiectu vitalis carnis videamus verbum in carne: solẽ in nube: iumen in testu: cereũ in laterna-hec Beri. Quod aũt in ꝑfatione beate Marie cantatur: ꝙ tuũ genitorem tuum sanctũ spiritus obumbratione concepturum est contrarium huic q̃ hic dicitur obumbratio fieri per corpus christi applicatum diuino intimi. Cum enim tam filius q̃ spiritus sanctus sint virtutes patris/ et corpus christi virtuti conueniat: filio tanquã cui vnitur: spiritui sancto tanquam agenti a quo formatur: patet q̃ hec obumbratio tam filio quam spiritui sancto conuenire potest. Et attende quomodo hic angelus totam eruditurã virgini edidit. primum namq; spiritum sanctũ sub nomine proprio cõmemorat: deinde filium nomine virtutis: t consequenter patrem nomine altissimi infinuat. Sic ergo vt necetur tota trinitas fecisse incarnationem/ appropriat hic spiritui sancto incarnationis cooperationem. cum dicit spiritus sanctus superueniet in te- sed filio carnis assumptionẽ: cum subdit: t virtus altissimi obumbrabit tibi. sed patri authoritatẽ cum dicit/ altissimi. Et ecclesiam namq; incarnationis opus totius trinitatis fuit: quia sicut persone sic t opera trinitatis inseparabilia sunt t indiuisa: vt quicquid operatur vna persona operetur et alia: quamuis solus filius fuerit incarnatus non pater nec spiritus sanctus: vt per eandem sapientiam qua deus mundum condiderat reparatio fieret: et qui dei filius erat in diuinitate ipse filius hominis fieret in humanitate: ne filij nomen ad alium transiret qui non esset filius eterna natiuitate Et habe

Berũ.

Trinitatis notificatio.

Filius solus incarnatus.

Tres in
quentes
vnum ex
ipsis tri
bus.
Auguſt.

mus ſimile de tribus indutibus vnum de ſemetipſis. de quibus dici poteſt q̄ omnes ſimul vnicū faciūt opus ⁊ quicquid facit vnus facit alius: nō tñ induitur niſi vnus. vnde Aug. Jeſus ſinguloꝝ quoq; in trinitate eqs trinitas operat/vnicuiq; operanti cooperantibus duobꝰ: quemēcūq; tribus agēdi concordia/nō invno deficiente efficacis peragendi. [Jdeo ⁊ qđ naſceretur ex te ſcm vocabitur filius dei.] nō adoptiuus ſicut alius naturalis: qui tamen ab eterno fuit filius ſed nō vocabatur vel manifeſtabatur nomine aliquo niſi in tempore. quaſi dicat. quia enim feciſti virtute ſpiritus ſancti nō ptolem viri generabis ſed filiū dei: quia nō ex libidine cōcipies: ideo nō paōrem ſz ſcm̄ gignes ⁊ p̄ vſis ſine dolore paries. vñ Ber. Quid eſt dicere: qđ nō de hoie ſz de ſpūſcō concipies? aſſt virtutē altiſſimi hoc eſt filiū dei. [Jdeo qđ naſcet ex te] .i. ex tua vera natura [ſcm̄ vocabitur filius dei] .i. nō ſolū qui de ſimplīs in veriū tuū veniēs obūbrabit tibi/ſed etiā id qđ de tua ſubſtantia ſortiabit ſibi ex hoc id [vocabit filiꝰ dei] quemadmodū ⁊ is qui a patre eſt ante ſecula genitus/tuus quoq; quodāmodo/reputabitur filius. Sic autē ⁊ quod natū eſt ex ipſo erit tuus: et quod ex te naſcetur erit eius: vt tamen non ſint duo filii ſed vnus. Et licet aliud quidem ex te aliud ex illo ſint: tam tamen non cuiuſq; filius/ſed vnus virtuſq; filius erit. Hec Berñ.

Sanctū.

O

¶ Et nota q̄ dicit ſanctum abſolute et ſubſtantiue abſque determinatione: quia ſi diceret ſanctū caro/ſanctꝰ homo/vel aliquid conſimile: parum videretur virtiſſe: nec expreſſiſſet ſanctitatem eius completē. Poſſit ergo indefinite ſanctum: quia quicqd fuit quod virgo genuit/procuſdubio ac ſingulariter ſanctum fuit. Et ne virgo de partu in aliquo deſperaret/et vt fidem exemplo angelus aſtrueret et confirmaret: exemplū ſterilis anus et pariture induxit: ſenio riſus femine et ſterilis inopinatum fecunditatem virgini nunciauit: vt oſtenderet omnia poſſibilia deo poſſibilia que ſolito ordini nature videntur contraria: nec qui ſupra naturam concepium dedit ſterili/daturus nō dubitaretur et virgini. Et vt facilius

credas [ecce inquit Elizabeth/cognata tua] cum eſſet ſener et vocatur ſterilis propter notam famoſum eius ſterilitatem: iam ſex menſes ſunt quod concepit filium per dei virtutem. Tamen quia illud erēpium non eſt vſquequaque perfectū quia maius eſt virginem concipere q̄ ſterilem: ideo angelus induxit rationis efficaciam ex/dei omnipotentia: dicens [quia non erit impoſſibile apud deum omne verbū] .i. omnis res digna verbo/quam impiere poſſit omne verbo ſuo promiſſum/vel verbum. i. quodcunque ep̄ vel factum in eius diſpoſitione promiſſum: nam dicere dei eſt facere ſecundum illud ꝓ. Ipſe dixit ⁊ facta ſunt. quicquid enim contradictionē non implicat totum eſt deo poſſibile: cuiuſmodi eſt virginem parere. Sed que implicant contradictionez vt contradictoria ſimul eſſe verum: ea que facta ſunt fiant non facta. Huiuſmodi talia non ſunt deo poſſibilia: non propter impotentiam dei ſed propter impoſſibilitatē rei. quaſi dicat. per virtutem ac actionem nature nec ſterilis nec virgo poteſt cōcipere: ſed diuina potentia poteſt facere. ¶ Secundum Berñ. Dicit omne verbum et non omne facibile: quia ē facile poſſunt homines loqui quod volunt: ſic incomparabiliter facilius poteſt deus impiere quicquid poſſunt illi verbo exprimere. Preterea ſm eundem Berñ. cōcepius Elizabeth virgini nūciatur: vt dum miraculum miraculo addit̄ur ⁊ gaudium gaudio cumuletur. Jtem quia occultauerat ſe et tam occultare non poterat: contemēs fuit quod ante ceteros virgo hoc ſciret. Jtem vt tam precurſoris quā ſalutatoris geſta ſcirentque ſcriptores docere debebat. Jeē ꝓpter ſanctificationem Jo. baptiſte: qui adhuc in vtero matris poſitum Jeſum voluit ſanctificare. Jeē vt antique cognate obſequium preberet ⁊ vt humilitatez ipleret. Maria quippe ⁊ Elizabeth cognate ſeu conſobrine fuerūt in ſecunde gradu qui filie duaꝝ ſororum i. Anne et Vſmerie. Fuit etiā Elizabeth de tribu Juda ſicut et Maria. Jnuere hic ⁊ meditare qualiter trinitas eſt ibi preſens: reſponſionem huius ſue filie ſingularis expe-

Uerbū
nō eſt
poſſi. q̄
deus.

ꝓpter
verbū.

Expectat
eius aſſen
ſum.
Ber.

Verbū.

Deus.

Elizab.

P

trans: ⁊ amāter ac delectabiliter et⁹ verecūdiā ⁊ modeſtiā alpicies: verba auſcultans. O qualis eſt domicula: vbi tales tunc et talia exercent. Mālicet ſancta trinitas ſit vbique: tribus tamen mihi aliquo modo ſingulari cā eſſe mediterris ratione ſingularis operationis. Jnuere etiam et meditare qualiter angelus cum reuerentia vultuq; placido dominam ſuam diligenter induit/et verba ſua ſapienter ordinat: et ſuper hoc opere nutrifico voluntatem domini ſui perficere valeat. Et etiam qualiter ipſa ſe habet timorate et humiliter facte pudorioſa quaſi ex improviſo ab angelo verbis iſtis preuenta. Non extollitur neque ſe reputat: et cum audit magnalia de ſe qualia numquaz alteri dicta fuerunt ſibi ſed totiuſ ſcribit gratie diuine. Jam ergo angelus expleto nunc ambaſſiatoris officio expectat virginis reſponſum. vnde Berñ. Audiſti virgo quia concipies ⁊ paries: audiſti quia nō per hominē ſed per ſpiritum ſanctum. Expectat angelus reſponſum tuum: tempus eſt enim ne exuertatur ad deum qui miſit illum. Expectamus ⁊ nos o domina verbū miſerationis/quos uiſceribus ſuis premit ſententia damnationis. Dece tibi precium offertur noſtre ſalutis: ſtatimque liberamur ſi cōſentis. Hoc ſupplicat tibi pater ille flebilis Adam cum miſera ſobole exul de paradiſo. hoc David/hoc ceteri flagitant patres tui: qui ⁊ ipſi habitant in regione vmbre mortis. hoc totus mundus tuis genibus proſtratus exoret. O domina reſponde verbum: quod terra quod inferi quod celi expectant: reſponde verbum ⁊ ſuſcipe verbum: profer verbum ⁊ ſuſcipe diuinum: emitte tranſitorium ⁊ amplectere ſempiternum? hec Berñ. vnde ⁊ beat⁹ Aug. eciam. O beata Maria ſeculum omne capitum rium deprecatur aſſenſum: et domina mundus ſue fidei obſidem facit: noli morari virgo: nuncio feſtināter reſponde verbum et ſuſcipe filium. ¶ Tandem prudentiſſima virgo audito angeli verbis conſentit: et proprie dicitur profunda deuotione genua flexit: ac manibus expanſis deinde junctis et oculis ad celum elevatis cum ineſtimabili humilitate protulit deſideratiſſimum verbum

Ecce ſerui
la dñi fc.

Aug.

Aug.

Anſel.

Ber.

Humilitas Marie.

toꝝ cordis affectu audiendum dicens [Ecce ancilla domini: fiat mihi ſecundum verbum tuū.] Ecce promptus obedientie: deuota oratio: fidei conſenſus: ancilla inquit ſum dñi: nō mee ſed illius poteſtatis ſum [fiat mihi ſm verbum tuum]. i. ſecundū q̄ tu mihi nunciaſti. O. ue mater domini eligitur/ſue cōditionis ⁊ dignationis per omnia memor: ancillam ſe nuncupat et cū magna deuotione promiſſum angeli impleri optat. Ad hanc vocem Marie exclamat Aug. dicens. O felix obedientia/o inſignis gratia/que dū humiliter fidem dedit celi in ſe opifice comparauit. vnde et Anſel. O fides deo accepta: o humilitas deo grata: o obedientia ſi ſacrificio deo iocundius obiata. o ſublimis virgo mater dei. o mater humilis ancilla dei: quid ſublimius eſſe poſſit: quid humilius ſentire poſſet ⁊ vnde etiam Ambroſius. Vide humilitatem vide deuotionem: ancillam ſe dicit domini que mater eligitur: nec redemptiua exaltata promiſſione ſe ancillam dicendo nullam ſibi prerogatiuam tante gratie vendicauit: quando faceret quod iubereiur. Videmus humilēq; humilēq; partura humilitatē debuit etiaz ipſa preferre vñ Berñ. Semper ſoler eſſe gratie diuine familiaris vir⁹ humilitas: de⁹ enī ſuperbis reſiſtit/humilibus aute dat gratiam. humilitas ergo reſpondet vt ſedes gratie preparetur. [Ecce (inquit) ancilla domini] Dne eſt hec tam ſublimis humilitas: que cedere nō nouit honorib⁹: inſolefcere gia neſcit? Non magnū eſt eſſe humilem in abiectione: magna profuſo et rara virtus humilitas honorata. hec Berñ. Beata ergo virgo que vltra omnes homines mūdi p̄ annunciationem angeli attollebatur: ⁊ tamen in ſe profundiſſime humilia batur. ideo eius humilitas inter parabilio pie olbus alijs virtutibus cōmendatur. Jnter oēs enim virtutes eſt placuit humilitas beate virgini filio dei/q̄ attractiuum ipſum de celo vt ex virgine carnē aſſumeret: quēadmodum ferrū trahitur ab adamante. vnde Aug. O vera humilitas q̄ deū hominib⁹ peperit: vitā mortalib⁹ edidit: paradiſiz aperuit: ⁊ hoīz animas liberauit. Facta eſt Marie

humilitas scala celestis/ per quam deus descendit ad terras. Decebat enim (vt dicit Beda) quod sicut per superbiam Eue mors in mundū intrauit: ita per humilitatem Marie vite introitus panderetur. Tantus autem placuit christo ista vor virginis/ cum dixit [Ecce ancilla dñi] q̄ ex hoc magis appellat se in scriptura filium ancille q̄ virginis. Ex quo trahitur euidens argumentum q̄ plus placuit deo Marie humilitas quā virginitas. Et licet singula verba huius euāgelii sint plena mysteriis ista tamen verba que in sui consensus expressione virgo ponit/ precipue redolent virtutes incomparabiles. C Ponit enim sex verba que redolent sex virtutes eximias in ea. Dicit namque [ecce] in quo obedientia prompta/ ancilla] in quo hūilitas perfecta [domini] in quo virginitas immaculata [fiat] in q̄ charitas inflammata [michi] in q̄ spes secura [secundū verbum tuū] in quo fides deuota. Credere fides deuota erat in virgine: quia illud credidit in se debere fieri ad verbū angeli quod nunquā a seculis fuerat auditum/ nunquam reperti/ nunquā visum aut ab aliquo cogitatum. De hac fide dicit Bern. Tria mirabilia fecit dominus in incarnatione. Cōiuncta quidem sunt admixtem deo et homo: mater et virgo: fides et cor humanum. Et quidem tertia omnino est in fertor alibi duabus: sed nō minus fortis. Virum enim est quo modo cor humanum bis duobus fidem accōmodauit: quomodo credi potuit q̄ deus homo esset: q̄ virgo fuerat que peperisset. Nec enim nequeunt commiscerī si non misceat gluttinum spiritus sanctus. Igitur bis vbis dictis a virgine statim in illa hora sanctissima spūs sanctus in eā superuenit: ac dei filium virgo gloriosa concepit. Ut statim in his vbis Marie filii dei totus intrauit in vterum eius: et ex ea carnē assumpsit et tot⁹ in sinu patris remāsit. In instanti esse fuit totū corpus vbi formatū et anima rationalis creata: et statim virtute diuinitati in persona filii cōiuncta: vt idem esset deus et homo saluatrix iuxta nature proprietate. Fuit autem corpus christi formatū ex sanguine beate virginis non ex carne: et fuit in instanti sanguinis separatio/ consolidatio/ figuratio/ animatio/ deificatio. Et in eodem instanti fuit plen⁹ et perfectus homo in anima et carne secundū omnia corporis lineamenta sed paruitas valde ita vt membrorum distinctio vix posset discerni visu humano. Postea vero naturaliter in vtero creuit vt alij: licet membrorum distinctio et anime infusio dilata non fuerit vt in alijs. Fuit etiā perfectus deus sicut et perfectus homo secundū humanam naturam ex anima rationali et humana carne subsistēs: sed̄ diuinā ex verbo vtrutiq̄ in vnitate persone coniuncto. Sicut enim in deitate est vna essentia et tres persone: ita in christo econuerso est vna persona et tres essentie/ scilicet deitas anima et caro. Hoc est eternum nouum et antiquum: est enim deitas eterna: anima noua quia in assumptione creata: caro antiqua quia ab Adam propagata: et Christus secundum naturam deitatis est generatus/ secundum animam creatus et secundum carnē factus. Et fuit vnio triplex in Christo. I. deitatis ad animā et eonuersio ac deitatis ad carnez et eonuersio et anime ad eamdem. Due priores vniones semper manserūt: tertia separata fuit in morte. Unio igitur diuinitatis ad humanam naturam non est inuenitate nature sed personarū: persone humane sed diuine non assumpte sed assumētis: nec psone cuiuslibet/ sed solius verbi. Quia enim impossibile est q̄ natura diuina conuertat cum alia sicut pars ad tertij constructionem: vel q̄ ipsa transeat in aliā vel alia in ipsā: ideo diuinitas et humanitas nō vniuntur in vnitate nature sez persone: Et quia diuina natura in nullo supposito potest subsistere preterq̄ in ppria hypostasi: ideo vnio illa non potest esse in persona hois sed dei: propterea deus in vna personarum suarum fecit seipsum suppositum humane nature. vide tamen vna est ibi personalitas et vnitas personalis scilicet ex parte assumentis/ et ideo Christus secundum quod est homo non est persona. vnde Hugo. Ex quo hominem deus assumpsit totū assumpsit/ carnē scilicet et alias id est humanā naturā/ non hoīs persona sed hominem in personā. Caro enim illa et anima antequā verbo vniretur in personam/ non erāt inter se vnita ad personam. Unio siquidem vna fuit ad vnum verbi caro et anime: non primo verbum et caro: nec primo verbum et animam nec primo anima et caro: sed simul verbū et anima et caro. Nec cepit persona esse verbum quādo homo esse cepit: sed hominem sic assumpsit vt persona esse homo inciperet/ nec alia persona q̄ erat illa que eum acciperet. Itaq̄ verbum persona suscepit hominez: non personam sed naturam: vt qui suscepit et qd suscepit vna esset in trinitate persona. Ergo Christus persona ad inferna descēdit sed secundū solaz animaz et Christus persona in sepulchro iacuit sed secundū solā carnē: et Christus persona vbiq̄ fuit secundū solā diuinitatē. Quid est autē qd̄ scriptū est: q̄ cum Christus in sepulchro iacuisset: dicitur/ totus pro parte positum est. Forsasse cogitas quasi tria quedā diuinitatē et animā et carnē composuisse Christum. Absit. Non enim pars Christi verbū et pars homo: sed totus Christ⁹ homo: et totus Christus deus. Diuinitas pars non fuit nec in ipsa pars fuit: in humanitate sola partes sunt alia scz et corpus: et vbi alterum illorum est/ pars hominis est. Verum est ergo q̄ in sepulchro Christus iacuit: nec tamen vbi totus homo iacuit: cuius totus homo Christus fuit: anima et caro dei verbo in persona vnita fuit: ideo vbi caro erat verbum deesse nō potuit. hec Hugo. De hac verbi incarnatione sic dicit Ansel. Uidisti domine afflictionem populi tui: et tactus dolore charitatis interiusq̄ opposuisti cogitare super nos cogitationes pacis et redemptionis. Et quidem cum esses filius dei: verus deus deo patri sanctoque spiritui coeternus et consubstantialis: lucem habitans inaccessibilem: potensque omnia verbo virtutis tue: non despexisti in hoc nostre miserie ergastulum aliquantulum inclinare tuam: vt nostram et gustares et absorberes miseriam: nosque repararet ad gloriam. Parum bone domine Iesu fuit charitati tue ad cōsummandū op⁹ nostre salutis cherubin vt seraphin autvnū ex angelis destinare. Ipse ad nos venire dignatus es per mandatum patris cuius nimia charitatem experti sumus in te. Uenisti enim non locum mutando: sed presentium tuam per carnem exhibendo. Descendens a regali sole sublimis gignie tue in humilem et abiectam ancillam in oculis suis: puellam primo virginalis continentie voto sigillatam. In cuius sacrosancto vtero sola sancti spiritus virtus inenarrabilis/ et cōcepit te fecit et natū in vera humanitatis natura: ita vt nec maiestatem diuinitatis in te/ nec integritatē virginitatis in se violaret natiuitatis occasio. Idem ad saluatorem suum. Primum cum beata Maria ingressa cubiculum: ubi eos quibus virginis partus/ et rbi prophetatur aduentus euolue. Ubi aduētum angeli prestolare: vt videas turrātem: audias saluatorem. et sic repleta stupore et extasi: dulcissimā Mariam dominam tuam cum angelo saluatore saluteo: clamans et dicēs. Ume maria &c. Hoc erebrius repetens: que sit hec gratie plenitudo de qua totus mūdus mutuauit gratiam quando verbum caro factum est. Contemplare et admirare dominum: qui terram implet et celum intra vnius puelle viscera claudit: quam pater sanctificauit: filius fecundauit: spiritus sanctus obumbrauit. O dulcis domina: ita fabrita baris dulcedine: quo amoris igne succēdebaris cum cernires in mente et in ventre rāte maiestatis presentiā: cum de tua carne carnem assumeret/ et mētis quibus corporaliter omnis plenitudo diuinitatis inhabitaret/ de tuis sciis membris aspiraret. hec Ansel. O si valeres vel q̄ sentire quale quātumq̄ fuerit illud e celo emissum incēdium: collaudi refrigerium: in fulum solatiū. Ista subli mario virginis matris: quāta nobilitatio humani generis: quāta cōdescensio maiestatis. Si virginē canere cum tibilo posses audire: estimo q̄ cum illis pariter pro tanto beneficio inciperes iubilare: et nō cessares deo gratias decantare. Uergo ipsi virgini tūs gaudiū renouare et ad mentē reuocare valeas: ere bro eā cum dulci versu angelico saluture et deuote saluationis oscula

Beda.

Fili⁹ ancille dñi.

O. Sex verba virginis totidem virtutum significantia.

Fides virginis

Bern.

Incarnatio filii dei.

Concep. filii virginis

Incarnatum est

Trin. in Christo

C Christ⁹ persona vna varia dicitur fe.

Unio triplex.

Unio naturarum

Christus homo non est persona

Thelesfor⁹ de incarnationis beneficio

T Marie cōcipienti alm⁹.

Maria frequenter angelica, salutatio ne saturā da. Ber.

salē pedibus eius insistere nō negligas dicēs. Ave Maria. vnde Bern. Est tibi virgo Maria quasi osculuz audire hunc versum angelicū Ave. ne saturā torieris enim beatissima osculatio: quotiens per aue deuote salutatio. Ergo fratres charissimi / ad imaginem eius accedite: genua flectite: oscula ei imprimite: ave Maria dicite. Et iterum. Celi resplendent: angeli iubilant: mundus exultat: demones contremiscunt cum dico Ave maria. hec Bern. ¶ Moraliter

VI Moralis Conditiones christum con cipere volentis.

Conditiones quas debet habere quelibet anima sancta Christum spiritualiter conceptura. Debet enim primo habitare in quā separatione et alienatiōe omnis creature delectationis: vt sic habitet in Galilea quod interpretatur transmigratio. Illa enim anima p̄fecte habitat in transmigratione q̄ trāsmeauit omnē creatā delectationē: ita q̄ nulla re creata amplius delectatur: nisi inquantum in ea reluceat imago et perfectio creatoris: quod non solum nullam rem diligit contra deum: sed nec vllam diligit nisi in quantum in ea deus relucet vel imago dei/vt proximum: vel inquantū potest esse accommoda vltimate salutī/ sicut alia res. Secundo debet talis anima habitare in quadā flositione deiformis operationis. s. vt inhabitet in Nazareth quod interpretatur flos/ virgultum/sanctitas vel cōsecratio: vt scilicet floreat vel in flore habitet ex candore innocentie: sit virgultum dulcore diuine influentie: sanctitas feruore diuine charitatis. et inhabitet in quadā cōsecratione splendore veritatis. Tertio talis anima debet esse virgo: vt ab omni motu non solum sensuum sed etiam omnium animę virium sit restricta. ita vt nihil in ea corruptionis valeat subintrare: nec per vias sensuum intret aliquid quod moueat ad carnalitatem: nec per vias virium intellectiuarum veniat aliquid quod tendat in curiositatē. Et secundum Augustī. quicunq; anima talis fuerit virgo censetur. Quarto talis anima debet esse desponsata: vt fidem et amorem ad vnicum bonum restringat: quod est deus/ne in incerto vagetur nunc istud nunc illud amando. Et signanter dicitur quod debet esse desponsata Joseph/quod interpretatur augmentum vel appositio: vt in fide et amore apponeno semperque proficiens augmeuetur: quia in talibus non proficere est quodammodo deficere. Et signanter additur de domo david/quod interpretatur manu fortis: quia per gressū spirituales / fortes conatus et operationes in spirituali exercitio augmentatur. Quinto describitur hec anima vt tota illuminata: quia nomen eius est Maria: quod interpretatur illuminata sec vt signatum sit super eam lumē vultus domini: t habeat lenitā spiritualem in corde suo. Sexto describitur vt a deo confortata per donum fortitudinis spiritussancti. quia ingreditur ad eam angelus Gabriel/ quod interpretatur fortitudo dei: et per eum fit annunciatio. s. quando anima contemplatiua fortificata a deo per spē elenatur vt capeat gratie plenitudinem/ domini presentiā et quandam singularitatem benedictionis inter oēs creaturas. ¶ Specialiter autem circa tertiam conditionem est sciendum quod mysterium per hoc quod Christus conceptus t formatus fuit in vtero virginali p̄ operationem spiritussancti/ signific̄atur quod spiritualiter concipitur et formatur in mente pura eiusdē spiritussancti operatione. oportet enim mentem eternī verbi concepti nam esse virgineā: id est non solum a vitijs sed etiam a speciebus creaturarum rerum et ab huiusmodi speciebus delectatione et corruptione immunem esse et abstractam. Cum enim omnis creatura vanitati sit subiecta: omnis species a re creata abstracta vanitati est connectata: ac per hoc mentem ad altiora tendentem abducit /quodammodo et corrumpit. Dā hanc autem mentis abstractionē horatur Dion. Timo. dicens. Tu ast amice Timothee fortē contritionis sensum derelinque ymaginales operationes t ola sensibilia et intelligibilia: t ad eius vnitionem propera: qui est super omnem substantiam et cognitionem. hec Dion. Et in hac abstractiōe perficitur illa beatitudo de qua dicitur Beati mūdo corde. Intelligendo mundum cor illud quod est ab omni extraneo

Virgo p fecta.

Augu.

Dion.

Mat. v

Apocal. viii. Bernar. De mēte desemel dedita.

spectē emūdatum. Tales autē deū videbunt. t dic per internā contemplationē: t in patria per eternā fruitionē. Et tales virginee mentes sequitur agnū totius puritatis quocunq; ierit: virgines enim sunt. Dē tali mēte t anima sic dicit Bernar. Anima que semel a domino didicit nutrare ad semetipsam t in intimis suis dei presentiam suspirare t quere facie eius semper: talis inquā anima nescio an vel ipsam gehēnā ad tempus experiri horribilius penalius ve ducat. ¶ Post spiritualis huius studij gustatā semel suauitatem exire denuo ad illecebras vel potius molestias carnis sensuumq; inexplebilem reperire curiositatē. Dico ergo vobis: nihil est q̄ intantum formidet quisquis hoc beneficium semel acceperit: q̄ ne gratia deficiat necessarie habeat denuo egredi ad carnis consolationes immo desolationes / rursumq; carnalium sensuum sustinere tumultuosos. hec Bern. ¶ In Nazareth autē vbi annunciatio facta est sunt due ecclesie. vna vbi erat domus in qua angelus ad Mariam venit t annunciationem fecit: in qua est altare Marie in loco vbi orabat quando angelus eam salutabat: t altare Gabrielis vbi annunciationē faciendo stetit. Altera vbi domus fuerat in qua dño nutritus est cum infans erat. ¶ Fuit autem cōceptio dñica in rubo ardenti prefigurata. Rubus est sustinuit ignem t non perdidit viriditatem. Maria concepit filium: et non amisit virginitatem. Dominus habitauit in rubo ardēte: ipse habitauit in Maria grauidato vētre. Descendit in rubum propter Judeorum liberationem: vt eos educeret de Egypto. Descendit in Mariam propter nostram redemptionē: vt nos eriperet de inferno. ¶ Cū autē dominus incarnari voluit Mariam solam pre omnibus mulieribus elegit. Et hoc fuit prefiguratū in vellere Gedeonis quod solum celesti rorem capiebat: t tota terra circumiacens siccа remanebat. Sic Maria sola diuino rore replebatur: et in mundo nulla alia digna inueniebatur. Repletio velleris signum erat liberationis filiorum Israel ab hostibus suis: conceptio Marie signum erat nostre redēptionis. Vellus Gedeonis est virgo Maria: de quo vellere Jesus Christus fecit sibi tunicam. Vellus suscepit rorem sine tane lesione: Maria cōcepit filiū sine carnis corruptiōe. Gedeon expressit rorē t conchā ex eo replevit: maria emisit filium qui totū mundum rore gratie replevit. Nec autem cōceptio facta est per annunciationem Gabrielis: quod figuratū est in seruo Abiahe t Rebecca filia Bathuelis. Abraham misit seruū vt de virgine filio suo in sponsam procuraret. Rebecca autem nūcio posito prebebat: t ideo eam filio dñi sui in sponsam eligebat. Sic pater celestis misit angelum suum vt filio suo quereret virginē in matre: qui virginē decentissimā. s. Mariaz inuenit: que sibi pertā. i. nunciationi sue consensum dedit. Rebecca non solum nuncio sed etiā camelos eius perauit: Maria rā angelis q̄ hominibus fontē vite propinauit. ¶ Gabriel itaq; peracto legationis sue officio reuerēter se inclinās: t dñe sue valefaciens discessit: ab ea t dispariuit/gaudens vtiq; t exultans: quia responsione deo acceptabilem relaturus erat: iam enim venerat sponsus: t ideo recessit paranymph⁹ dimittēs sponsum in sanctissimo spōse cubiculo/matri monio consummato. Discessit quidem ab ea angelus: sed remansit cum ea rex angelorum et dei filius. Discessit ab ea quantū ad apparentiam: sed remanserunt cum ea multi propter reuerentiam/ quam t sibi propter dignitatē mentis t suo regi exhibebant. Recedēs ergo peracto nūcio t ad patriā rediēs hoc̄s narrans fecit ibi nouū festū t nouū gaudiū t exultationē magnā nimis. ¶ Considerare ergo debes quanta est hodierna solemnitas: t iubilare in corde tuo: t agere dñi letitie. Inaudita est enim vsque time a secutionē vnq̄ fuerat solemnitas talis. Hodie nanq; est solemnitas dei patris: qui filio suo in desponsationē dñam nature nuptias fecit: quā hodie sibi filius in separabiliter vnit. Hodie est solemnitas gloriose dñe nre. Hodie ē solēnitas nuptiarū filij dei. i. vtero: sed potius ex vtero. Hodie est solemnitas spiritussancti propter hoc mirificē

Nazareth duo ecclesias hz.

Figura cōceptionis dominice in rubo.

In vellere gedeonis.

Mariā.

Recessus angeli.

Solemnitas incarnationis dñice.

opus qđ attribuit eiter qi hodie in
cepit estendere benignitatem sin-
gularē humano generi. Hodie est
solennitas gloriose dñe nostre: que
a pre in filiā/a filio in matrē/a spi-
ritusco in sponsam est recognita
assumpta. Hodie est solennitas to-
tius celestis curie: qz inchoatur ei⁹
reparatio. Hodie multo magis est
solēnitas humane nature: qz ei⁹ sa-
lus incipit redēptio totius mū-
di reconciliatio: qz ipsa hodie est
subl̃imata atq; deificata. Nusq; enī
dei filius angelos apprehēdit: hoc
est/nō in vnā sibi pſonā assumpsit:
sed semen Abrahe. Hodie nouā obe
dientiā suscepit filius a patre de no
stra peragēda salute. Hodie a sum
mo celo egrediens exultauit vt gi-
gas ad currendā viā nostre salutis:
se reclusit in claustro vteri virgi
nalis. Hodie factus est quasi vnus
ex nobis frater nr: accepit peregri
nari nobiscū. Hodie de celo lux ve
ra descendit ad fugādas nostras te
nebras tollēdas. Hodie pauis vi
uus qui dat vitā mūdo in vtero vir
ginali est cōfectus: sed in cruce qua
si in ciboriō decoct⁹. Hodie verbū
caro factum est vt habitaret in no
bis. Unde vocat Emanuel/qđ dici
tur nobiscū deus. i. de⁹ z homo. Ho
die impleta sunt preambula figura
rū documenta scripturarū: ac desi
deria ppheratū. propter qđ etiam
aduentus xpi plenitudo tēporis di
citur. Clamabant eni desiderio ine
narrabili: z hodiernū diē vehemen
tissime expetebant. Hodie est prin
cipiū z fundamentū omnium solen
nitatum: z totius dom nostri initiū.
Nam vsq; nūc indignatio erat do
mino contra genus humanū pro
pter trāsgressionē primorū paren
tum: sed amodo videns filiū homi
nem factū non vlterius trascetur in
eternū. Uides q admirabile opus
z solennissimum festū sit illud. To
tum delectabiliter totum iocundum
totum desiderabile z omni venera
tione suscipiendum: in tribulatione
ac terimis z exultatione ducendum.
In his ergo meditare: in his dele-
crare z iocundaberis: z faste ostē-
det tibi dominus ampliciā si vigi-
lauerio. Oratio.

Pcb.q.

Pſal. xviij.

Joā.i.

Oesu fili dei viui qui ex vo
lūtate patris cooperāte spi-
ritusancto de sinu eiusdem
patris velut quidā thalamo de loco
voluptatis egrediens per humilia
dectionē cōuallium humiliter ānu-
cille tue respiciens in vterū virgi-
nis descendisti: vbi cōceptus mēsis
biliter carnem assumpsisti: deseen-
dat Jesu misericors gratia tua per
merita matris z virginis super me
seruum tuū indignissimū: per quā
teipsum amide desiderē z amore in
tuo concipiā/z per eandem gratiā
speranter in me fructus bonorū ope
rum salutares proferam. Amen.

¶ De natiuitate z circūcisione pue
curiosio domini. Correspondet euā.
Exurgens maria abiit in montana.

Capitulum vi.

Dū decrecogitāt Maria de
verbis angeli que de cōcep-
tione sua Elizabeth dixerat:
eam visitare ad congratulādum et
seruiendum eidem volebat. Jesus
enim qui in vtero illius erat Joan-
nem adhuc in vtero matris posiū
sanctificare festinabat. [Exurgens
ergo] de loco in quo erat z a quiete
centēs ptationis in qua prius sede
rat z ab oratione que omnibus ope-
ribus suis erat preuiata: uit de licen-
tia Joseph a Nazareth: et [abiit]
versus austrum [in montana] quia
Judea in mōtanis. i. in altiori loco/
et ad austrum est respectu Galilee
a qua recesserat Maria. Et nihilo-
minus dom⁹ Zacharie in loco mō-
tuoso vbi montana Judee sunt erat
sitare via ad eam petrosa z montuo
sa. Juit vero [cū festinatione] quia
diu in publico notebat apparere:
vt ostenderet q virgo non debet mo
rari i publico: nec ibi cōtrahere col
loquia cum aliquo. Et venit in Pie
rusalem [ciuitatē Juda] quod hoc
loco nomen est nō tribus sed regni
scitz Juda. Hierusalem est in tribu
Beniamin erat: per quā videt trās
isse ad oppidum in quo dicitur fle
habitasse Zacharias z natus Joā
nes quarto miliario vltra Hieruſa
lē: fere contra Occidentē sed aliquā
tulū ad meridiē. Maria ꝛcepto ver
bo eterno uit ad visitandū Eliza-
beth. Et ꝑ Ambro. hoc fecit nō qua
si incredula de oraculo. i. per ange-
li dictonec quasi incerta de nūcio.

Elizabeth.

Ambro. Cur Elizabeth visitauit.

Distāt a Nazareth a Hierusa.

Mirandū non fecit Maria.

Cur pius salutat.

Maria non credit de se.

Chryso. Dilatio benignos facit.

Luce.i.

Judea.

Zacharias.

Elizabeth.

¶ Joā. baptizat repletur spiritu sancto

Joan.i. Chrysost. Cur Maria salutauit.

f. sibi missō: nec quasi dubitās de ex
emplo ꝛz de Elizabeth sibi dato: sed
quasi lesa pro voto ꝛz animi sui: re-
ligiosa pro officio. f. obsequēdi: festi
nans pre gaudio. i. inde cōcepto. Con-
spice igitur quō vadit regina celi et
terremon eques sed pedes cum ali-
quibus de virginibus quas secum
domi habebat/per tam longam z as-
sperā viam vt illa erat. Sunt enim
de Nazareth vsq; ad Hierusalem
triginta quatuor miliaria: z deinde
ad oppidum Zacharie. iiii. vel circ
ca: quorum duo facūt vnā leucam.
Uadunt autē cū ea/vereclidis hu-
militas z paupertas oīaq; virtutū
honestas. Est etiā secum ipse domi-
nus virtutum. Magnā z honorabi-
lem habet comitiuā: sed non huius
secuit vanā z pomposam. Nec erat
a concepto filii gravata vt cēteri cō
ringit alias mulieribus: nō eni fuit
dominus Jesus matri sue onerosꝰ.
O ff felix fuisset qui in illo itinere
Mariam obuiam habuisset: z vocē
salutationis ab ea recepisset. [Et in
trauit in domum Zacharie] z Eli-
sabeth cognate sue. Domum reli-
giosam visitat sue q̄s humilitatis et
mansuetudinis signa manifestat.
[et ꝑtes [salutauit]. i. salutē opta
uit [Elizabeth] quasi congratulans
et de dono qđ eam accepisse dicebe-
rat. Prior ipsa virgo profert saluta
tionē propter duo. Primo eā pietatis
qua humilior: secdo eā pietatis
qua superior: Prima ratio respicit
modum illarū regionū vbi inferio-
res solēt salutare prius superiores
quasi reuerentie exhibitione. Sed
secda respicit motem illarū regionū
vbi salutatio profertur a malcitō
in signum q omnis benedictio de
sursum est. ¶ Nota moraliter q̄ sex
dēr hic de beata virgine q̄ nos ex
imitatione etiam debemus facere.
Primo q exurrexit/surgam⁹ z nos
a torpore accidie: z a desiderio ter
renis nos elōgemus in quibus me
rando dormimus. Deīde abiit in mō
tana: ascendamus et nos in montana
tendendo in altiorē vitā z appe
tendendo celestia z appropinquādo
ad ea. Tertio festinauit: festinem⁹
z nos ad bona opera accelerādo/et
quicquid possimus tristēr operā-
dom: vt dicit Chry. Nihil ita est qđ
vitā nram valeat euertere vt operū
actionē bonorū dissimulare semper
q differre: sepe eni illud omnibus
nos bonis facit excidere. Unde di
xit dñs q bonū opus nunq; differē-
dum est ne forte aliquo casu super-
uenīēte impediat/malū vero vigēs
semp differri debet. Forte aliquis ca-
sus superueniēs impediet. Quartove
nit in ciuitatē Juda: ingrediamur z
nos in ciuitatē Juda. i. cōfessionis z
laudis diuine. f. in ecclesiā ad lau-
dēdū z obsequēdū illi. Et in ciuita-
tē cōtēplatiuā celestem Hierusa-
lem ad cognitendū nomini dñi: Ju-
das eni cōfitēs interpretat. Quinto
intrauit in domū Zacharie: intre-
mus z nos in domū Zacharie nō le
quētes cogitationes vanas: sed ma
gis memores mandatorū dñi: Za-
charias enim memor sui recordans
interpretatur. Sexto salutauit Eli-
sabeth: salutemus z nos Eli
sabeth creaturas fastidiendo z in
solo deo saturitatē nostri desiderii
statuendo/qui solus replet in bonis
desiderium nostrū. Elizabeth enim
dei mei saturitas interpretatur: et
insuper quatus percepta cōicemus
proximo sicut Maria fecit Eli
sabeth et puero. ¶ Quarto autē
virgo [salutauit Elizabeth] replē-
tus est Joānes spiritu sancto in vte
ro priusq; reprimissum fuerat ab an
gelo: z sentiens dñi presentiam
pre gaudio in matrio vtero exultā
do z saltando tripudiauit: ac quasi
dā gestus ad similitudinē exultā-
tis repletentauit: z quē lingua z vo
ce non poterat/animo exultante et
etiam motu saluauit. Mouebatur
enim in vtero quasi gestiens saluta
re: z domino suo assurgere: ac quasi
egredi vellet ex vtero et ei occurre
re. Et tūc primo precursorem suum
Jesus prophetam fecit qui in vtero
exiliens eius aduētum cuāgelizauit
z precursionis sue officium in-
choauit: quasi etiā intra matris vis
cera iā clamaret. Ecce agnus dei ecce
qui tollit pcā mūdi. vnde Chryso.
Ppo ideo fecit Maria saluare Eli-
sabeth: vt sermo precedens ex vtero
matris vbi habitabat dño/z per au
res Elizabeth ingressus descende-
ret ad Joannem et illicem vnge-
ret in prophetam. Nam si arim vt
vox exultationis puerie ad aures
eius/exultās puer ꝑpheraut: non

voce sed motu hec Chrysо. Dic infans: dic prophetarū olim inaudite qui digne satis plus q̄ ꝓpheta vocaberis: vñ tibi hec exultatio? Mōdū natus es t iā ꝓphetas. Dñi ad uentū agnoscis: quē quia nec salutare nō potes/exultādo agis q̄ potes. Quō leno ei occurreres si iam natus eēt videres: cunus agnito adūctu exultādo obuiam ire conaris.

Joā. bap. replet ꝑ spū ſc̄o mat.

Deinde [replera est etiā mater spiritu sc̄o] per filium et meritis filii. Nō prius repleta est mater q̄ filius: sed filius repletus replet et matrē. Et plenitudine eius gratie qua xp̄s se receperat in Maria/effudit per salutationē virginis gratiam sanctificationis in Joannem que viteriꝰ redūdabat in matrem. Unde exultās se tota exhilarata? spiritu sancto accēsa amplexat virginē nutrimet? pre gaudio exclamat magna voce. Filius intus tacēs docet quid mater exterius agere debeat.

D Vox magna Elizabeth.

Spūs eiꝰ infantio nō valentis clamare nec loqui voce ꝓpria/fecit clamare mē vocē magnā. Clamauit aūt voce magna: rū in signū magne affectionis eorum q̄ magna dei dona cognouit: rū q̄ illā in vtero tenebat ꝙd verbi erat. Quasi ergo magna vi Elizabeth intus cōcuru nō solū virginē resaluauit: verūetiā voce magna clamauit: non tam clamosa q̄ deota: q̄ nō clamoꝛ sed amoꝛ sonat in aures dei. Unde ista magnitudo magis est intelligēda rōne deuotionis interioris q̄ soni exterioris. Deuotio enim magnus clamoꝛ est: ita vt vsq̄ celum audiatur. Quid (inquit dñs Moysi tacenti) clamas ad me? qui tū non clamabat ad dēm clamoꝛe oris sed desiderio cordis. Clamoꝛ ad dñm est imēnsi cordis t flagrātia dilectionis: qua sem̄ petitur q̄ optat. [Et dixit Elizabeth. Benedicta tu inter mulieres] i. super oēs mulieres et inter benedictas benedictione insignis. Nulla eēt benedicta fructus sui aut esse poterit. Benedicta eo: t ampliꝰ benedictione cumulaberis. [Et benedictus fructus ventris tui] per quē benedictio venit alijs qui ꝑm q̄ homo benedicit? est benedictione gratie: quippe plenus dono olim charismatum. Benedict? etiā benedictione q̄ ſc̄a ꝑm q̄ de? ab eterno t ſc̄p in eternū. Nō q̄ tu benedicta iō benedictus fructus ventris tui: sed q̄ tue fuerit te in benedictionib? dulcedinis iō tu benedicta. Benedicta arbor: benedictus t arboris fructus. Benedicta virga de radice Jesse: benedict? t flos q̄ de tali radice ascēdit. Benedicta talis mater: benedictus t talis filius. Benedicta est Maria ab angelo supra/q̄ ꝛrisꝰ pharis ecclesie ruinā reparauit: sed hic ab Elizabeth/q̄ miranꝰ ecclesiā quasi iam mortuā suscitauit. vbi Beda. Sacē voce ab Elizabeth qua a Gabriele benedict? quatenꝰ t angelio t boibus venerāda monstretur. C Et notādū q̄ quinq; fructꝰ colligit ur er bta virgine. Primus est veritas/hec est ḡnatio per quā fructū vite cōcepimus. Secūs est meritꝰ/t hec est cōpassio quā habet ad afflictos t sup̄ passiones. Tertius est opus et hec est obo. Quartus est opus/et hec est ꝓtectio. Quintus est nois/t hec est denotio que habetur er benedicto nomine eiꝰ: etiā a sceleratis: ita vt in oibꝰ periculis ab oibꝰ inuocet. [Et vñ hoc mihi ve veniat mr dñi mei ad me?]. i. qua mea iustitia/q̄bus meis factis vel meritis accidit hoc mihi/s. sterili t seni t ꝑm reputatione? holim maledicte: vt mr dñi mei. s. virgo fecunda t benedicta: veniret se hūtilie deuote? reuerenter/ad me seruā t ancillā suā. q. d. multis. Nec? eēt scitas nec religiones q̄ nobilitas aliqua hec mihi ꝓfutisse: vt tanto honoꝛe t tāq; beatitudine fierē digna: sed sola dei gra. Ego potius debui re ad te: sed tua misꝛ filii humilitas te coegit venire ad me. C Et notandum q̄ dña venit ad pauperes per compassionē in? est amarū mare donec eis amaritudinē cōtritionis: venit ad oppressos p protectionē inquātum dña liberans eos: venit ad mestos per cōsolationē in? stella letificans eos. vnde Augu. Sancta Maria succurre miseris/ecce primum. tuua pusillanimeo/ecce sequ. refoue flebiles/ecce terrū. C Et vere benedicta es: t benedictus fructus ventris tui: t admiroꝛ de humiliate visitationis tue ꝓpter magnificentiā virtutis q̄ apparet in te. Ecce eēs in tuo aduētu t saluratione non solū ego sed t infans in vtero meo gratulat: t q̄ voce nō pōt gaudio facet. sic Elizabeth mi

De natiꝫ et circūci. Joā. bap. Fo. xxiij.

raculū t incarnationē verbi cognouit: Maria esse matrē dñi: deo plenā intellexit. Intellexit quippe per spūs sc̄i quo replera erat/q̄ exultatio infantis illi? significaret venisse matrē ei? cui? ipse heraldꝰ erat futuꝰ: t iā que ante erubescebat enꝰ parētis dñi adhuc nescaret mysteriū religionis/iā benedicit: t q̄ se occultabat q̄ cōceperat filiū/tacet se q̄ generabat prophetam. C Elizabeth etiā q̄ in occulto t secretꝰ inspiratione cognouerat: hoc q̄ simul adeūt pala euāgelizabat dicēs [Et beata q̄ credidisti]. s. angelo q̄ per assensum fidei cōcepisti [q̄n ꝓficientur] amplius in futuro [ea q̄ dicta sunt tibi a dño]. s. p angelū nunciantē et per spiritū sc̄i mentē tuā illustrātē t te immediate docentē. Uperte dic indicat q̄ verba angeli ad Mariā dicta per spiritū agnouerat. Nā (inquit) q̄ credidisti. Sed t dei illi q̄ audiūt t credūt. Considera itaq; q̄ magne virtutis est beate Marie virginis salutatio/q̄ ꝛpfert gaudiū: cōfert t spiritūs sc̄i: conferet reuelationē secretorū diuinorum: cōfert t ꝓphetie actū. Et ideo semper est saluтāda ꝓpter resaluationis lucrū inde sperādū. C Audita igit responsione Elizabeth qua eū matrem dñi sui appellādo se beatā predicādo t Mariē tante laudādo ꝓpheta: amplius Maria tacere nō potuit dona q̄ perceperat. t q̄ virginali pudore t ex humilitate acceptū oraculū silētio tegerat: iā cōgruo tēpore ꝓfecit. Unde exultās ꝓpter in cōtēplatione? tetitie q̄s dño edidit dicēs. [Magnificat aia mea dñm ꝛc.] totū ibidē cōplēs locūditatis t letitie canticū. Odueuerūt eēt Nebrei in cāru magno cāticā cōponere t dicere dño q̄ deus mirabilia fecit circa ipleos. Et plus olbus pōt hec virgo magnificare dñm. Beata siquidē virgo eēt mysteriū sibi esse manifestatū t Beata p hoc esset more hūilis nō statim reuelauit: sed quousq; p Elizabeth reuelaret abscōdit: quā q̄ cognouit mysteriū p spiritū sc̄i cognouisse/intelligēs dñm illud reuelari velle/rādem t hoc ipsa reuelat deūq; magnificat. i. magnum in operibus eius laudat t ꝓdicat/nō magnū facit: q̄ in se grandescere nō potest: nec detrimentū nec augmentū recipit. q. d. Maria. O Elizabeth: tu me magnificas de bonis que video in me: sed anima mea dño t creatori (videlz deo pri) per quo sunt ola attribuēs/ipsum in hoc cātico magnificat: t eius magnificētiā predicat nō mi lingua latidat. [Et exultauit spūs meus in deo saluari meo.]. i. saluatore meo. s. in filio per quem sunt omnia: p quē salus mundo reparatur. In hoc autem saluari virgo bene habet causam exultationis plus q̄ omnes creature: quia parētes in filio solent exultare. Et licet ipse sit saluare oim dominū: singulariter tū fuit saluare virginis pre cēctis holibus, ꝓpter singulares virginitis pterogatiuas. Spūs ipse est anima: interdū m accipit ꝓ anime rōnabilitate t excellentia. Anima nāḡ viuimus/spū discernimus t intelligim?. Uñ ꝓphēdit oēs vireo sub ala t spū sub ala ꝓphētā aut subditā ale suu vireo? suptores/Ab? rapit supra se dulcedine cōtēplationis. Maria ergo ala t spū deo deuota de oib? bñficijs circa eā de intus exhibitis oēs vireo? suas in gra rū actione et laude dei impēdit. q. d. Dñs Timbro. Tāto mmere me de? ratiōe spūs sublimauit: vt nullo lingue officio rit? Mā? explicare possim/sed totū animi interioris affectū in agēdis gr̄arum laudib? offero: totū q̄ viuo q̄ sentio q̄ discerno/in eiꝰ magnitudine cōtēplāda/in eius ꝓcepto obseruādis impēdo. Magnificat aūt? et ille dñm in cui? bonitate magnificatur t laudat dño. Sic eēt in discipulis magistri: sic in egibus suis artifices singuli laudantur t magnificant. Magnificatur ergo de? in nobis dū aia nra q̄ ad imaginē dei facta est p iusticiā xp̄o se conformat q̄ est imago p̄ris: dū imago dei q̄ est in ipsa magnificat. i. virtutū magnitudine magna efficit: dū fr̄s pcepta diuina viuim?: dū bonis egib? lucem?. t iō ait xp̄s. Magnificate t portate deū in corpore vr̄o. C Uñ nota q̄ de? magnificat tripliciter in beneficiis suis. Primo ipsa bñficia deo attribuēdo. Secūo ꝓ ipsis deo grates agēdo. Tertio in ipsis nos eius exercendo. C Notandum etiā q̄ bta virgo i isto cātico dilatauit se in dei

Elizabeth se errā cognouit p spūs ꝓphetie.

Beda.

Fructus quinq; Marie.

De bñdictione Marie.

Maria nit ad ꝓfectū.

Augu.

Clamoꝛ ad dēm. Augusti.

Bñdict? fructus Marie.

Salutare Marie deus est peculiari ter.

Spūs est anima.

De exultatiōe spūs Marie.

Magnificatur deus in beneficijs suis tripliciter.

laude & gratiarum actione. Nusq̃ autē alibi legitur fuisse locuta nisi valde parum & pauca verba. In vniuerso enim tantum septem vicibus leginus eam locutā: vt ex hoc oste̊deret se gratia septiformi plenam: videlicet cum angelo bis. Primo

Locutaz esse Mariā septies legimus.

Luce. i.

Luce. ij.

Joan. ij.

Quomodo fiet istud. Secundo. Ecce ancilla domini. Cum Elizabeth bis. Primo cū saluatur Elizabeth. Secundo cum ait. Magnificat anima mea dominum. Cum filio bis. Primo in templo. Fili quid fecisti nobis sic: Secundo in nuptiis. Vinum non habent. Et semel cum ministris ibidem. Quodcunq; dixerit vobis facite. In omnibus his pater & nimis locuta est nisi breuiter paucis verbis: excepto & in cantico se dilatauit: vbi cum deo locuta est.

Quantus miraculā secuta Marie loquelas.

¶ Et notandum & hec. vij. verba locuta est in quatuor temporum vicibus: & nō sine euidēti veritate quadlibet vice. Quater igit̄ est locuta, & quatuor miracula sunt secuta: scilicet in angeli annūciatione & tunc cōcepit deū: In Elizabeth visitatione & tunc exultauit infans in vtero: in nuptiis & tunc conuertit aquam in vinum: in templo & tunc erat subditus illis. ¶ Notandum etiam q̃ inter predictas locutiones cū quatuor personis locuta est beata virgo: scilicet cum angelo: cum Elizabeth vetula & cognata sua: cum filio & cū ministris. In quo ostendit pulchrū documentum q̃ puella iuuenis & precipue monialis rarissime debet loqui nisi vel cum angelo: id est cum angelico sacerdote quia angelino domini est sacerdos: & hoc in confessione. vel cum sancta Elizabeth id est cū vetula vel alia matura & sancta muliere: & hoc in rara consolatione, vel cum filio dei: hoc in oratione vel lectione. vel cum ministris honestis: & hoc i necessariorum postulatione. Considera ergo quomodo tacitur matres ambitiant deum de viragi conceptione: & in gratiarum actione consistentes agunt deo leticie. O qualis domus vbi pariter commentantur & requiescunt tales matres: scilicet maria & Elizabeth, cū suis filiis: scilicet Jesu et Joanne feremdate. O si cū domina tua in montana posses cōsentire: si sterilio et virginis matris suauem cōtueri complexum & salutationis officium: puto q̃ eximium illud sacrū Magnificat anima mea dominum. cum beatissima virgine suaui cum modulatione cōcineres: mirumq; cōceptum virgineum vna cum prophera parturio exultans ei tubilans adorares. vnde Anselmus. ad sororem suam. Jam cum dulcissima domina tua in montana consenderis: sterilis & virginis intuere complexum & salutationis officium: in quo seruilis dominum: preco iudicem: vox verbum: inter anilis: viscera conclusus in virginis vtero clausum agnouit & indicibili gaudio phetauit. Beati ventres in quibus totius mundi saluo exoritur: pulsisque tristitie tenebris sempiterna letitia propheratur. Accurre quaeso accurre: tantis gaudiis ad miserere: prosternere ad pedes virtusq; & i vnis ventre sponsum tuum amplectere: amicum vero eius in alterius vtero venerare. hec Anselmus. Attende hic imitare humilitatis exemplū: q̃ enim Maria ad Elizabeth/Christus ad Joannem/domina ad ancillam/dominus ad seruum venit: et Maria Elizabeth seruire non dedignatur: quid aliud & humilitatis exemplum ostenditur? De qua etiam specialiter in cantico suo predicto Maria gloriatur: & plena omnium virtutum solam humilitatem recognouisse dicens [Quia respexit humilitatem ancille sue.] ergo & tu dere humilia cum Maria sentias: et quicquid boni habes deo nō tibi cū ea attribuas. [Et fuerit Maria cum ea si mensibus tribus cum Elizabeth] pro cuius cōsolatione & obsequio venerat ministrans & seruiens ei humiliter reuerenter et deuote in omnibus quib⁹ poterat: quasi oblita se matrem dei esse et totius mundi reginam: vt in omnibus impleret humilitatis mensuram. In ea igitur contemplatio nō deseruit actione: nec actio diminuit contemplatione. Unde et euangelium scripsit de ministerio Marthe & contemplatione Marie legitur in ipsius beate virginis assumptione: que et actiua fuit vt paret in hoc loco: et contemplatiua, quia conseruabat omnia verba hec conferens in corde suo. Tandiu quippe mansit Maria cum Elizabeth donec partus tempore completo procurrentis dñi sui propter quem venerat natiuitatem videret: vt ei et matri obsequendo: & vt in via & publico non videretur frequentius: et vt tanto tempore Elizabeth & Joannes crescerent in gratiis profectus. Nam si in primo aduentu Marie sed & etiam ipsius domini/spiritusancto sunt repleti: multum est illis superadditū de gratiis in tanta mota mansione. ¶ Completo igitur pariendi tempore [peperit Elizabeth filium]. s. viij. Kalendas Julii et feria sexta: cui nato ac etiā matri eius humilia obsequia beata virgo exhibuit: & in domo etiā aliena ministrare potius & ministrari voluit. [Et audierunt vicini] qui erant cohabitantes [et cognati] qui erant consanguinei vel affines Elizabeth [quia magnificauit]. s. magnifice fecit [dominus misericordiam suam cum illa] id est magnā misericordiam ei fecit. s. opprobrium sterilitatis auferendo: et eorum et talem filium sic nunc tandem mirabiliter & cōcepti supernaturaliter ei dando [et congratulabantur ei] super tanto dono secundum q̃ angeli Zacharie dixerat: multi in natiuitate eius gaudebunt. Hoc autē gaudium sanctitatem in eo futurum significabat. Sic quilibet debet congratulari de bono alterius & gaudere/contra inuidos: qui de malo gratulantur & de bono tristantur. Et nota & hac die sanctus Joannes euangelista de carcere huius mundi migrauit ad celeste palatium ierarchias angelici gloriosus ingrauit. ex quia propter ingens officium nō potuit hodie eius festum celebrari: statuit hoc ecclesia in hebdomada natalis domini die tertia solēniter fieri: vel quia ea die fuit ipsi basilica dedicata: vel quia tunc insulas est patriarcha ecclesiarum in Asia. Et sol emitas baptiste in suo die remissit: nimirum qi hic dies ab angelo gaudio natiuitatis precursoris authenticatus fuit. Igitur dilectissima hos equiparemus summos dei amicos inter choros angelorum rutilantes decoris hodie laudibus honoremus/& orationes ad thronum gratie mittamus: vt misericordiam cōsequamur & gratiam in auxilio opportuno inueniamus. ¶ Sed cur natiuitatem Joannis potius q̃ alicuius sancti celebrem⁹/hec causa est secundum Augustinum, quia illorum post natiuitatem & actatis accessum fides domino adhesit: sed nullius eorum natiuitas Christo militauit. Joannis autem dominus ipsa natiuitas prophetauit: quem conceptū et vero saluauit. Idcirco etiam Joānis celebratur natiuitas: quia Joannes dei est gratis/datus. s. & natus inutio tempore gratie: quia etiam gratiam noui testamenti erat predicaturus: quia etiam in vtero est mundatus. Die quoq; natiuitatis Joannis quidam lucernas multas accendunt: in quo significatur eius esse die de quo dominus dixit: ille erat lucerna ardens & lucens. [Factum autem die] a natiuitate precursoris [venerunt circūcidere puerum] secundum preceptum legis. Et quia i circumcisione tunc imponebatur nomen puero sicut modo imponitur in baptismo: ideo subditur [Et vocabant eum nomine patris sui Zacharias.] Mos enim erat antiquorum imponere nomina patrum primogenitis & maximeq; unigenitis. Congrue autem imponebatur nomen in circumcisione: quia nullus nisi abscisa carnalitas quod significatur circumcisio: dignus est vt nomen eius scribatur in libro vite. [Et respondens mater eius dixit. Nequaq̃] s. vocabit Zacharias [sed vocabitur Joannes.] Hoc fidei a deo reuelatum fuit: quia a patre muto nō didicit. Pater etiam & signo de nomine imponendo interrogatus [per quod videretur q̃ non tantum erat mutus sed etiam surd⁹] [postulauit] signo nō verbo [pugillarem]. i. tabulam tāq̃ qui poterat pugillus capere. Unde sec̄ dum vulgare Romanorum pugilla est tabula ad scribendum. Dicitur etiam aliquando pugillario calamus & stilus & graphium quo scribimus. [Et scripsit dicens. Joānes est nomen eius.] Non dicit erit sed est. q. d. Jam est impositum nomen a deo et ab angelo ergo non impono sed impositum indico. Et notandum quod hoc nomen Joannes fuit ei proprium. Primo propter plenitudinem gratie quam habuit. Secundo propter tempus gratie quod

Zacharias [sed vocabitur Joannes.]

Hoc fidei a deo reuelatum fuit: quia a patre muto nō didicit.

Pater etiam & signo de nomine imponendo interrogatus [per quod videretur q̃ non tantum erat mutus sed etiam surd⁹] [postulauit] signo nō verbo [pugillarem]. i. tabulam tāq̃ qui poterat pugillus capere.

Unde sec̄ dum vulgare Romanorum pugilla est tabula ad scribendum.

Dicitur etiam aliquando pugillario calamus & stilus & graphium quo scribimus.

[Et scripsit dicens. Joānes est nomen eius.]

Non dicit erit sed est. q. d. Jam est impositum nomen a deo et ab angelo ergo non impono sed impositum indico.

Et notandum quod hoc nomen Joannes fuit ei proprium.

Primo propter plenitudinem gratie quam habuit.

Secundo propter tempus gratie quod

Augustinus. Cur Joānis bap. nat. celebretur magis q̃ alior.

Anselmus. De Maria vbi visitauit.

Nat. Jo. baptiste.

Ex nat. Joānis dicit Augustinus hoc esse festū Joānis euangeliste.

Euāg. de Maria & Martha. cur legitur de Maria. Lucā. x.

Z Circumcisio. Jo. bapt.

Impositio nois

Pugillaris.

tincho auit. Tertio propter excellentiam gratie quam primus predicauit: scilicet remissionem peccatorum et gratie collationem. [Et mirati sunt uniuersi] super conuenientia et concordantia inter patrem et matrem de nomine pueri seu de impositione nominis huiusmodi. [Et tle [apertū est os Zacharie] et resoluta est lingua eius: quia quam uituperat se credulitas fideo soluit. Per confessionem enim fidei in scripto quam verbis facere nō poterat muit liberari: sicut propter verbum dubitationis demeruerat ligari. quo facto gratia nouū testamenti referata id est manifestata ostenditur esse. [Et loquebatur benedicēs deū] pio beneficio ostentis circa eū. Nec mirum si loquebatur: quia prius fuscitet deus dederat ei benedicere: et ideo benedixit deum secundum illud. Benedicite sacerdotes domini domino. [Et factus est timor magnus super omnes vicinos eorum] timor scilicet admirationis de his que facta sunt in ortu Joannis: scilicet de partu senis et sterilis: de impositione nominis singularis: de miraculosa restitutione loquentis. Ut timor punitionis: quia videntes virum religiosum propter hesitationem se punitum timebant sibi omnes: scientes quod non esset tutum offendere deū. [Et super omnia mōtana Judee circumcirca. [diuulgabantur omnia verba hec scilicet predicta mirabilia. [Et posuerunt omnes qui audierunt in corde suo] scilicet miracula que facta fuerant cōsiderantes: et cuiusum rei tacite presciuntes. [dicentes] scilicet intra se. [Quis id est qualis [putas puer iste erit] q.d. valde magnus et laudabilis erit. Nec mirum q̄ ita querebant de puero. [Etenim manus domini] id est potestas diuina q̄ virtus dei operatiua [erat cum illo] scilicet Joanne in mirabilibus circa eum factis: ex quibus rationabiliter concludebatur magnitudo pueri futura coram deo. [Et Zacharias spiritu est spiritusancto] et prophetizans canticum diuine laudis fecit dominoq̄dicens. [Benedictus dominus deus Israel &c.] per totum.

¶ Magna est largitio diuine pietatis et munera eius: si prompti et parati ad accipiendum simus. Nam ecce loquela que sola ablata est diffidentie et spiritu prophetie est restituta credenti: et vbi abundauit delictum superabundauit et gratia. Et ita frequenter amplius reddit dominus quam sustulerit: qui etiam quos sanauit in corpore: hos etiam in anima sanauit. vnde Ambro. Ille de ꝟ bonus deus est facilis indulgere peccatis: non solum ablata restituit: sed etiam inseperata cōcedit. Ille oudum mutus prophetat. Nec est gratia dei maxima / q̄ cum qui negauerat confitetur. Nemo ergo diffidat: nemo veterum consciis delictorum premia diuina desperet. Non deus mutare sententiam si tu non uerio emendare vitam. Nec Ambro. Maria vero eandem vale facienes Elizabeth et Zacharie ac benedicens Joanni redit ad domum habitationis sue in Nazareth: completo tamen primo ortu precursoris: priour optato magis communis renet. Per hoc autem q̄ peracto obsequio post partum cognate sue redit in domum suam: ostendit quod inhonestum sit morari sine officio in domo aliena. ¶ Liber nunc inueri quantas tunc Zacharias / quantas et Elizabeth lachrymas fuderunt: quando virgo Maria inde recessit: quando mundi gaudiū et stella maris in domum suam reuersa est. Joannes quoq̄ in eius discessu nō parum doluit: qui in illius aduētu tāto gaudio exultauit. In reuersione autem Marie paupertatem eius ad memoriam reuocare studeo. Redut ad domum: in qua nec panem / nec vinum / nec alia necessaria erat inuentura. Stetit quasi tribus mensibus apud illos forte opulentiores autem redit ad pauperitatem suam: vt propriis manibus laborando victum procuret. Comparere ergo sibi et in amorem paupertatis accendere. [Puer autem] Joannes [crescebat] quantum ad augmentū corporis [et confortabatur spiritu] quātum ad augmentum gratie et virtutis: quis secundum crementum corporis crescebat per augmentū virtutis: caro enim est infirma / et ideo spiritu prompto est confortāda [Et erat] quantum ad perfectionē conuersationis [in deserto] loco ora-

Zoquela

Deo pius

Reuer sio marie ad mon tuer inde

tionī et contemplationi aptō: ibi enim habitauit a septimo anno etatis sue [vsq̄ in diem ostensionis sue ad Israel] id est donec placuit deo ipsum Israelitico populo demōstrare scilicet quando venit trans Jordanem predicans baptismum penitentie. quod factum est anno. xv. imperii Tyberii Cesaris: sic enim erat de deserto ad predicandum populis. Considera in primissio magnificentiam Joannis: et in multis aliis que de eo reperiuntur priuilegus.

Oratio.

Sl Dnete Joannes baptista: qui plenus deo ꝟ natus ex vtero: primus noscendo deum ꝟ natus in mundo: ad te domine quem gratia fecit tam amicum: confugio auxilius / quem iniquitas fecit tam reū dei. Memento ergo domine vt sicut gratia dei te sic sublimauit: sic misericordia tua erigat quem culpa sua sic humiliauit. We enim iniquitas mea talem fecit: te autem talem nō tu sed gratia dei tecum. Obtine queso mihi miserē vt sicut in primo ad uentu nostri saluatoris magno gaudio exultasti: sic et ego in secundo aduentu eius merear gaudere / et cū sanctis in gloria exultare. Amē.

¶ De genealogia siue generatiōe Jesu Christi saluatoris nostri.

Cap. vij.

Descripto igitur ortu precursoris: consequenter sequitur genealogia saluatoris: quia hec eius ortū precedit. de qua Matheus sic dicit [Liber generationis scilicet temporalis [Jesu Christi] id est saluatoris vncti] filii David. filii Abraham.] hic scilicet est qui sequitur. Matthei liber dicitur est liber generationis: quia scripsit Hebraice. Consuetudo autem Hebreorum est libros ab eorum principio seu ab eo de quo tractatur in

Mat. i.

principio denominare: et ideo a Christi genealogia euangelium suum denominat seu intitulat: quia ab ea ipsum incipit et inchoat. Preposuit autem in prologo istos duos scilicet David et Abraham potius quam alios: et bonum duorum filius specialiter dicitur Christus: quia vnus inter patriarchas / alter inter reges fuit principalis: et his duobus solum in veteri testamento facta est expressa promissio de Christo eis nasciturō: vt dignitas sacerdotalis ex Abraham / et regalis ex David originali iure ostenderetur in Christo. Preposuit vero David Abrahe cum eorum esset quantum ad tempus: prioritas temporis: et quia David profundius fuit peccatos: ideo vt ex sola misericordia Christus nam ostendatur / peccatos nostro preponitur: et quia euidentius et sepius confirmius promissio facta est David: et ne ordo genealogie turbaretur: quia finis clausule vnius est principium alterius: vnde incipiens genealogiam subiungit [Abraham genuit Jsaac &c.] vsq̄ ad Joseph descendendo. Due generationes narrantur propter illum qui Maria genuit Jesum qui vocatur Christus: de qua dicetur inferius. Et ideo dicit [Liber generatiōis] singulariter: quia quamuis multe generationes per ordinem reperiuntur: vnius tamen id est Jesu Christi generatio queritur propter quā cetere hic inducuntur: qui dicitur Jesus quoad diuinam / et Christus quoad humanam naturam. Unde nomen Jesu est nomen proprium: sed nomen Christi est nomen commune. et nomen Jesu est nomen gratie. ¶ Considerandū autem q̄ Matthеus descendendo texit generationem Christi: quia agit de humanitate qui Christus ad nos descendit: et assumptionem infirmitatis nostre a deo ostendit. Unde ab Abraham incipit / ostendens modum qualiter deus venit in mundum carnem a patribus descendentem assumendo: et procedit vsque ad Joseph virum Marie de qua sola virgine natus est

Cur ꝟ ceteris filius David et Abrahe et Christus.

David ante Abraham.

Cur descendendo Matth. narrat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Jesus materialiter: quia de patre est
ille naturaliter. Econtrario autem Lucas describit eam ascendendo: quia
filios gratie per Christum ad regnū
ascendere ostendit / & reductionem
humane nature in deum describit.
Unde & a baptismo vbi filij gratie
fiunt incipit: vsq; ad Adam procedit: quia spiritualis generatio omnes qui volūt in Christo filij dei fieri comprehendit. Ut autem dicit Hilarius Hila. gradum quem Matth. in ordine regie successionis ediderat: Lucas in sacerdotali origine cōputat: quē dum vterq; diuinorat/cognationez in domino vtriusq; tribus vterq; significat: atq; tra suis quecq; partib⁹ domini nostri Jesu Christi (qui est eternus rex & sacerdos) et in carnali ortu vtriusq; generis gloriā protulerunt hoc Hil. Unde & Augustinus. August. Solus autem hunc vngebatur rex & sacerdos: & in his duabus personis prefigurabatur vn⁹ rex & sacerdos vtroq; munere: vnus Christus regens et interpellans pro nobis: faciensq; nos membra sua: vt in illo & nos Christi essemus. ¶ Incipiens tamen Matth. ab Abrahā & per Jude lineam veniens ad Dauid primum regem in tribu Juda / totam sibi succedentium genealogiam vsq; ad Joseph ex ordine texuit: saluatorem nostrum ex semine Abrahe qui principalis fuit inter patriarchas: & de progenie Dauid qui principalis fuit inter reges: & de tribu Juda que inter tribus principalis fuit / secundum carnem descendisse ostendat. Nam & Abrahe & Dauid Christus dominus fuerat promissus: et q⁹ de tribu Juda originem duceret fuerat prophetatum. ¶ De scribitur autem hic generatio Christi per treos quaterdenas generationum quarum aliqua fuerit ante legem / & aliqua tempore legis / & vltima sub ipso Christi generatio tēpore gratie: quod incepit ab eius conceptione. Et per hoc significatur q⁹ ad qui istis tribus temporibus saluati fuit per fidem Christi. Item secundum Chrysō. ¶ Completo ter quatuor decim generationibus mutatus est in Judeis hominū status: ab Abraham enim vsq; ad Dauid fuerunt sub iudicib⁹ a Dauid vsq; ad trāsmigrationem sub regibus: a transmigratione vsque ad Christum sub pontificibus. Ostenditur per hoc q⁹ sicut completis ter quatuordecim generationibus mutatus est status hominum: sic a Christo hominum status mutatus est. Ut ipse sit iudex rex et pontifex. Item per hoc significat q⁹ in Christo consummatur obediētia decalogi & veritas euangelii in fide terminatur: in qua dedit nobis potestatem filios dei fieri: & q⁹ per istorum observationem Christus (q̄ est sol iustitie) oritur in nobis per spiritualem illuminationem. Item tres quaterdene faciunt. xlij. generationes per quas ducimur ad Christum qui promissus est nobis in premissicut filij Israel per. xlij. mansiones venerunt ad terrām sibi promissam. ¶ Per has tres quaterdenas notantur tria tempora: ante legē/sub lege/ & tēpus gratie. Prima quaterdena est ab Abrahā vsq; ad Dauid inclusive. Secūda a Dauid vsq; ad transmigrationem Babylonis. Tertia a transmigratione Babylonis vsq; ad Christum. Prima continet patriarchas. Secunda reges. Tertia duces. In prima ponuntur primo nati ante ingressum Egyptum: ibi Judas autem. Secundo nati in Egypto: ibi Phares autez. Tertio nati post egressum: ibi Aminadab autē. Prima quaterdena signat generationem Christi per gratiam in anima penitente. Secunda i anima proficiente. Tertia in anima perfecta. Generatio Christi spiritualis in anima penitente ostenditur secūdum treos gradus penitentie. Primus est in inchoatione. Secundus in progressu. Tertius in consummatione. In inchoatione penitentie imphcantur tria. i. precedentia/constituentia/& conseruantia penitentiā. Precedentia sunt duo. i. fides diuinitatis diuine / que per Abraham: spes venie / que per Isaac. Constituentia sunt tria. Contritio: in qua est luctu detestando peccatum primo amatum: que per Jacob. Confessio que per Judam. Satisfactio que p fratres eius. Conseruātia sunt tria. Primus offensie que per Phares: qui dicitur demisso. Dimoz gloriē qui p Zaram: qui dicitur oriētis. Notoz gehenne qui per Esron: qui dicitur sagitta. ¶ Sequitur spiritualis ge-

Quid p treos quaterdenas. Ter quaterdenarius numerus.

Gradus penitentie.

Spiritalis status Christi. neratio Christi in anima: in progressu penitentie: que continet. xiij. generationes sm. iiij. expedientia progressui. Primum est electio boni a malo: que per Ziram qui dicitur electus. Secundum est voluntas perfecta in bono exequendo: que per Aminadab qui dr spontaneus. Tertiū est prudentia discernendi tutum a nocuo: que per Naason qui dr ser pentinus. Quartum est sensus gaudii in complacēdo: qui per Salmon qui dr sensibilis. ¶ Subsequitur tertia generatio Christi in consūmatione penitentie: ad quam concurrunt xiij. generationes. sm. iiij. ibi expedientia. Primū est robur contra tēptationes culpe: qđ significatur p Booz in quo robur. Secūs est seruitus ad operationes gratie: q signatur per Obeth qui dr seruiēs. Tertiū est cōstantia contra persecutiones pene: qđ designat Jesse. i. unctio Libani / insula enim quatuor rivulis. Quartū est fortitudo finalis perseverantie: quod signat David. i. manufortis. ¶ Deinde incipit secūda quaterdena in qua signat generatio Christi spiritualis in anima proficiente: & hoc sm. iiij. gradus. Quorum primus est in voluntate bonorū. Secundus in declinatione malorū. Tertius in egemātatoz. Quartus in implētione cōsiliorum. Ad primū gradū pertinent tria: quietudo cordis ad hominem ipsum: quā designat Salomō. i. pacificus. Tertitudo charitatis ad proximum: quā designat Roboam: id est latitudo populi. Subiectio voluntatis ad deū: quā designat Abia. i. pfessio: in quo amoris & timoris subiectio intelligitur. Ad secundū gradū qui est profectus in declinatione malorum pertinent similiter tria. Ultatio scādali: quod signat Asa. i. rotlens. Utratio pfidi: quod signat Josaphat. i. iudicans. Utratio ēptus proximi: quod signat Joram. i. excelsus. Per primū significatur vtratio mali in effectu: per secundum in cogitatu: per tertiuz in effectu. Ad tertiū gradum qui est profectus in opere mandatorum pertinent quatuor generationes: quia observanda sunt mandata in statu ad uersitatis & prosperitatis. Ad statū aduersitatis pertinēt duo. fortitudo in aggrediēdo difficilia: quā signat Ozias. i. robustus domini vel fortitudo. patientia in sustinendo aduersa: quam signat Joatham. i. perfectus: quia patiēria opus perfectum habet. Ad statum prosperitatis pertinent duo. continentia a delectando in bono commutabili: quā signat Achaz. i. continens. confortatio in bono incommutabili: quam signat Ezechias. i. cōfortauit me dominus. Ad quartum gradum qui est profectus in adimplētione consiliorum concurrunt. xiij. Primum est obitus terrenorum huius mundi: quam signat Manasses id est obliuio. Secundus est susceptio ingi domini quasi spiritualis nutrimenti: quam signat Amon. i. nutritus. Unde ait alibi. Ue nite ad me oēs qui laboratis et ego reficiam vos. Tertiū est deuotio respectu presentis meriti: quā signat Josias. i. incensum domini. Quartū est preparatio respectu futuri ppmi: quam signat Jechonias. i. preparatio. ¶ Ultimo incipit tertia quaterdena: que signat generationez Christi per gratiam in anima perfecta secundum quatuor gradus. Primus attenditur quantū ad perfectionē religiosorum: secundus prelatorū: tertius actiorum: quartus respondēs cōmuniter omnib⁹. i. perseverantiū. [Post trāsmigrationē Babylonis] i. post transitū a statu imperfectionis sequitur perfectio religiosoruz. Ad quam pertinent tria. obedientia prompta: quā signat Jechonias. i. preparatio. pauperias voluntaria quemlibi aliud quam deum querit: quam signat Salathiel: id est petitio mea deus. regularis disciplina quam signat Zorobabel. i. magister confusionis: quia disciplinat confusionem peccati. Ad perfectione prelatorum pertinent quatuor. i. paterna solicitudo ad subditos: quod signat Abiud id est pater meus iste. doctrina excitans pigros: quod signat Eliachim: id est resuscitans. scientia imperitis consulens: quod signat Azor id est videns lumen. sanctitas vite alios informans: quod signat Sadoch. i. iustus. Ad perfectionē actiorū pertinent quatuor. i. perfectio charitatis ad proximos: quod signat Ichim: id est frater meus. perfectio amoris ad deum: quod signat Eliud. i. deus meus. ge-

Watt. vj.

E Tertia quaterdena.

fectio fraude in deū insidiaueris: qđ signat Ezechiel. deus me⁹ admoni. perfectio humilitatis in prosperis vt omnia reputentur bona dei: quod signat Mathanuid est donū. Ad perfectionem vero communem pertinent tria: scilicet supplantatio vitiorum: quod signat Jacob. i. supplantator. Continuus profectus virtutum: quem signat Joseph: id est accrescens. Constantia fidei immobilis: quod signatur in hoc q dicitur vir Marie / que interpretatur stella maris: que est potus qui non mouetur. Nec enim ista sunt necessaria perseuerantie. Per hos autem predictos omnes figuratur Christus: quia ea conueniunt ei secundum interpretationum nominum predictorum. ¶ Considera die progenitores domini: quia de erimo et peccatoribus non dedignatus est nasci / et nolunt in progenitoribus gloriari. Neque enim in his / neque (quod amplius est) in virtutibus et operibus gloriari debemus: ne horum mercedem in aliquo minuamus: vel etiam in toto perdamus. Unde Chrysostomus. Die refulget dignitas Christi: non quia magnos progenitores habeat ac peperit: sed quia ex quibus ac viles. Sublimium enim illa maxima et admirabilis gloria est / humiliari sponte submissus. Sicut enim admirabilis iudicatur: nō quia mortuus rannum est / verum quia etiam crucifixus est et sepultus: sic etiam in generatione ultima dici potest q non solum quia suscepit carnem et homo factus est / admiratione sit dignus: sed quia et etiam tales progenitores habere dignatus est: nihil de nostris vitiatibus erubescens: per ista proculdubio docens vt nos quoq nunquam de virtus erubescamus parentum: sed vnum illud queramus semper / nobilitari proborum honore virtutum. Non est omnino non est nec de virtute nec de vitio parentum aut laudandus aliquis aut culpandus: nemo inde vere aut obscurus aut clarus est. Immo (vt considerantibus aliquid dicamus) nescio quomodo magis ille resplendeat qui ex parentibus a virtute prorsus alienis exitens: ipse tamen fuerit de virtute mirabilis. Rursus igitur in superbiam de gloria eleuetur parentum: sed considerans progenitores domini omnem euacuet et comprimat mentis tumorem: t de solis virtutibus gloietur. Quinimmo ne de istis quidem. Sic enim etiam pharisęus publicano deteriores effectus est. Noli igitur ipse eorum cetrumper structus laborum: et noli fiducias tuas in vanum effundere: noli cursum inanem dirigere post mille circuitus mercedem laboris euacuare. Homo enim dominus tuus et quidem multo te, meliusuarum merita virtutum. Ne igitur in superbiam tumescamus / sed dicamus nosmetipsos inutiles: vt in partem vitium transeamus. Si enim laudandum te esse diceris reprobus efficieris: etiam si fueras ante laudabilis. Si vero mutile te fateris factus es vtilis: etiam si antea reprobus fueras: propter quod necessaria nobis est preteritarum obliuio virtutum. Beatissimum enim erat rum virtutum est obliuio virtutum. Itaq si eas in memoria quasi venales assidue portemus / ar mamus hostem: irritamus inimicum: et dolosum inuitamus ad furtum. Si vero nemo alter hec sciet nisi quem nulla occulta possunt latere: nimo in loco preciosa consistent. Nequaquam igitur huiusmodi bona frequenter euentilemus ne quis forte ea diripiat: quod etiam pharisęus passus est in lingua illa circumferens: vnde ea et diabolus rapuit. Caueam⁹ igitur de nobismet ipsis dicere aliquid gloriose. Dos enim nos et hominibus odibiles et deo abominabiles facit. Et ideirco quanto maiora fecerimus: tanto de nobis minora dicamus. Nocenim modo maximam et apud deum et etiam hominibus gloriam consequemur: nec solum gloriam apud deum / sed etiam mercedem retributionemq⁹ plenissimam. Quando enim aliquis facta fecerimus habemus proculdubio debitorem: quando vero nihil nos arbitramur operatos / amplius etiam de talibus meremur affectu qui propter opera ipsa que facimus. ¶ Itaq virtutum omnium merita bonum humiliratis exuperat: que si non adsit nec ille pro terum esse laudabilis. Itaq si bona

perfectionis

progenitorū christi humilitas ad designat

Christe.

Parētes clarū nō facit: nec virtus.

Matth. viij. Luc. xv.

Marci x Joan. i.

Luce. v.

Joan. xij.

Matth. xxvi.

Deo q Joseph voluit dimittere Mariā. Fo. xxvj.

tua magna vis facere noli illa pura re magna: aliter magna esse nō possunt. Sic enim Centurio air. Non sum dignus vt intres sub tectum meum. Propterea dignus effecta est iuxta q omnes tunc Judeos mirabilio. Sic etiam Paulus air. Ego sum degnus apostolus vocari. et omnium primus effectus est. Sic t Joannes. Non sum inquit idoneus vt soluam corrigiam calciamēti eius. et ideirco amicus factus est sponsi: et manum quam indignam dixit calciamentis / hanc Christus supra caput attrahit suum. Sic etiam Petrus air. Exi a me domine quoniam homo peccator sum: et propterea factus est fundamentum ecclesie. Nihil enim ita est amicum deo vt se aliquis minimum ac humilem reputet. Que virtus non alitur de nostris aut oritur aut nutritur: quam si nunquam animus a contemptione sui et odio sui fuerit deiectus. Qui enim humiliatur cotidie atq; conteritur: non efferetur in gloriam / nō in muticie tumoremnon iracundie furore vera bitur: non aliquam aliam suscipiet passionem. Discite enim (inquit) a me / quia mitis sum et humilis corde: et inuenietis requiem animabus vestris. Ut ergo hic et ibi requie multa perfruamur: humilitatē magnam bonorum nostrorum penitus insequamur animabus. Sic enim et istius pelagus sine fluctus transire poterimus: et ad tranquillissimum etiam enauigare portum. hec Chrysostomus.

Diario.

Domine Jesu Christe spes t fiducia nostra memor esto que pro redemptione nostra fuisti: memor esto q creator omnium susceptione nostre nature consentis fieri dignatus es figmentum nostri. Ueniat domine propter peccatores: vt omnium peccata deleteres. Quid tibi retribuit: quid pro hoc digne potest agi: Te laudo: tibi gratias refero: tibi gratias ago: pro immensis beneficiis tuis quibus humano generi perdito subuenisti. Et precor te piissime domine vt qui sic pro nobis non in nobis partaris perire qđ decreuisti miseranus assimere: et fac me tibi gratum et debitam seruitutem exhibere. Amen.

¶ Deo q Joseph voluit dimittere Mariam. Cotemplandet euangelio cū esset desponsata. Ca. viij.

Matth. i.

Luc. ij.

Traducere đđ sit.

Joseph dimittere volēs sponsam.

ET quia in humilia Christi genealogia Matthei ostendit veram eius humanitatē: consequenter nunc ostendit eius diuinitatem per modū conceptionis et mirabilem vterq; [Christi autem generatio sic erat] quasi diceret. Hō credatur q deus sit genitus et cōmixtio de maria t femine sicut precedens: sed potius modo mirabili q sequit. [Cum enim esset desponsata Maria Joseph] t ipsa de elizabeth ad domum suā in Nazareth redisset: certandē Joseph a Judea in Galileam veniens: t desponsatā sibi in domum suā ducere volēs [antequ cōueniret] scz antequ nuptias solēnia celebrarent. nō q postea conuenerint: sed ostendit proximum tempus nuptiarū solemnū. t est tropus loquēdi huic similis / antequaz penitet me te preueniens est: nō q postea penituerit. Uel [antequ conuenirent] eō habitatiōe. i. antequ simul in vna domo habitarent: nondū enim cōuenerant: nondum simul habitabant. Ille in sua / t illa adhuc i sua domo manebat: quia licitū non erat apud Judeos q sponsus et sponsa absq; nuptiarum celebratione simul conuenirent vel habitarēt. [inuēta]. i. visa est Maria Joseph [in vtero habens]. i. grauida. ¶ Sed dd sequit: nō inuenit nec agnoscit manifeste: sed hoc est de spiritu sancti operatione. Perpendēs igitur hoc t ignorans tanti secretū mysterii doleoat t turbabatur: ac [nolens eā traducere] in publicū. i. diffamare ne sz tanq adultera lapidaretur. Uel [nolens eā traducere] in domum suam ad cohabitationē sibi fidiuam: quia propter mysterii virtutem quam nesciebat se indignum ad eius consortium estimabat [voluit occulte eam dimittere] parcitur bus a quibus eam acceperat. Legerat enim Egredietur virga de radice Jesse. vnde nouerat Mariam duxisse originem: t legerat etiā Ecce virgo cōcipiet. t hec de ea credebat: precipue q post acceptionē faciem⁹ ita resplēdere diuinitate: vt propter confusionē vix eā irreuerberatis oculis t nō cū timore posset intueri.

Hieron. de laude Marie.

¶ Ideoq; voluit se ante tantam gratiam humiliare/indignum se reputans tante virginis cohabitatione. vnde Hieron. Hoc testimonio Marie est q̄ Joseph sciens illius castitatem et admirans quod euenerat celat silentio cuius mysterii nescie bat. vnde t Chrysо. O inestimabilis laus Marie, magꝰ credebat Joseph castitati eius q̄ vtero: t plus gratie q̄ nature. Conceptionem videbat: t fecundationem suspicari nō poterat. Possibilius enim credebat virginē sine viro posse concipere q̄ mariam posse peccare. hec Chrysо. ¶ Et nec Maria pertransiit ablq; tribulatione. perpendebat enim t videbat Joseph turbatum: et de hoc ipsa turbabatur non modicum. Humiliter tamen tacebat t occultabat donum dei volens potius vilis et mala reputari/q̄ ipsum donum propalare: t de se aliquid loqui quod ad sacrāriam pertineret. Rogabat autem dominum vt ipse dignaretur remedium apponere: t hanc sibi et viro tribulationem auferre. Videns q̄ magna tribulatio t anxietas eius erat: t quomodo dūs suos tribulationibus vexari et tentari ad ipsorum coronam permittit. Sed tandē dūs virtus prouidit. Joseph enim de diuisione marie cogitante t delibe

Beliberandum in incertis.

rante (vbi habes argumentum diu deliberandum esse in incertis t dubijs ne peccetur temeritate leuitatis) misit dūs angelū suū. l. habitatem sm Aug. Et hoc fecit triplici ratione sm Chrysо. Primo ne iustus homo faceret rem iniustam iusto proposito. Secundo propter honorem matris. l. ne dimissa notaretur turpi suspitione. Tertio vt intelligens Joseph causam conceptionis reuerentius se haberet cum virgine. Quarto secundum glosam ne vl terius premeret dubietas quem commendabat equitas. [Cui] scilicet Joseph [apparuit angelus in somnis] non manifesta visione: quia ipse dubitare animi premebatur vel somno infidelitatis: et dixit ei. [Joseph fili David] per quod secūdum Chrysostо. reducit eum in memoriam promissionis facte Dauid

Chrysо.

de ipso Christo. q. d. sm glo. recognosce promissionē factā Dauid de cuius stirpe es t Maria: t videlicet in ea [noli timere accipere] t domi retinere [mariam coniugē tuam] nō ad carnalē copulā, sed ad cohabitationem eā ea t ministratio nē deuotā nec nō affectu t copulationē animoꝝ: qs est verū coniugium. Exemplo ergo Marie liquet fideles cōiugatos (seruato pari cōsensu) in continentia posse permanere/ coniugium posse vocari non permixto corporis seruitio sed custodito mentis affectu. Vñ t Joseph vir Marie dicit: qi verū coniugiū est vbi amoris affectus seruat/t eriā in Maria fructus nuptiarum inuenitur. Quasi diceret angel⁹. Ne suspiceris q̄ hic interuenerit humana conceptio. [Quod enim in ea natum est] .i. cōceptum [de spiritu sancto est] .i. virtute spiritus sancti est factum. In ea quippe nasci est concipi: sed de ea nasci est in lucem proferri. Et sicut hoc dr q̄ duplex est natiuitas. l. in vtero t ex vtero. Nascimur enim in vtero cū cōcipimur: dr ex vtero cum in lucem educimur. Vic ergo ponitur explicita reuelatio facta ipsi Joseph ab angelo. Ante ea enim nouerat impietate quidē diuinū esse in virginis cōceptu (vt supra dictum est) explicite tamen nescierat factum et conceptionis modum seu mysterium: t ideo hec expliciter sibi reuelantur per angelum. [Pariet autez filiū] quando scilicet erit natiuitas exterior: quem ipse sicut stella lucem/sicut virga florem/sicut terra germē parituram erit [et vocabis nomen eius iesum] id est saluatorem. [Ipse enim saluum faciet populum suum a peccatis eorum] quod non est modicum: quia nulla seruitus miserior q̄ seruire peccatis: t hoc propter vilitatem ipsorum. Vbi ostendit angelus eum verum hominem in partu virginis: et verum deum in saluatione populi a peccatis: quia nullus potest saluare a peccatis nisi solus deus. De hoc latius videre poteris supra de conceptione saluatoris. Joseph igitur certificatus de conceptione et virginitate Marie [exurgens a somno] dubietatis/et ad mandatum angeli accipiens sponsam in [coniugem]. i. ad nomen coniugis t vocabulo/ cum virgine virgo permanēs: et ei obsequiose tanquam domine ministrauit. Vnde habemus argumentum q̄ quicquid a deo monemur statim facere debemus. Ergo si vouisti deo aliquid/statim si potes persolue: si nō potes/cito satisfacere habebis statim implere teneberis. Vera etiā que sine expressione certi temporis sunt facta statim sunt adimplenda. Vbi Chrysо. Joseph per angelum de sacramēto mysterii celestis instruitur: monetis angeli letus obtēperat. gaudēs diuina tussa prosequitur. Suscipit sanctam mariam t votis exhilaratibus glorial: qi rite manifestatis virginē nostrem coniugē dicit/ab angelo meretur audire. hec Chrysо. Per Joseph ergo iuramē dimittere Mariā qui certificatus de mysterio per angelum accepit eam vt dominam: significatur homo dubitans in fide vel meritis: qui per predicatorem vel confessorem bonum solidatur in fide: t subsistit se mentionibus ipsius. [Et nō cognouit] id est non agnouit eam [donec peperit filium suum primogenitum] quia eo nato dignitatē eius maxime agnouit. vñ

Chrysо. Dño Joseph cognouit Mariā.

Chrysо. Vere non cognouit eā ante cuius fuerat dignitatis: sed post q̄ peperit tūc cognouit eam: quia speciosior t dignior facta fuerat q̄ totus mundus: quia quem totus mūdus capere non poterat/in angusto cubiculo vteri sui sola suscepit. Vel non cognoscebat eam opere coniugali propter ea que dicebatur: donec pro eterno sumendo t dest numq̄: vt per purum temporis significationem omne tēpus significatum accipiat. Est etiā hec dictio donec quādoq; significatiua determinati temporis quo trāsacto fit aliquid: sic dicitur/ille nō comedit donec esset hora sexta: qua cōpleta comedit. Quādoq; est affirmatiua sm tēporis: et accipit pro semper: vt ibi/sede a dextris meis donec ponā inimicos tuos scabellū pedū tuorū. l. semper sede a dextris meis. Quādoq; est abnegatiua omnis tēporis: t accipitur p̄ nunq̄: vt hic in proposito. Si etiā eā nō cognouit ante partū: multo magis nō cognouit eā post partū: visa videlicet tot signis et miraculis in natiuitate t post natiuitatem domini/cognoscens deum esse qui natus est. Aliqui exponunt hoc de cognitione facie dicentes: q̄ ex presentia xpi in vtero virginis tanta erat claritas in facie eius q̄ Joseph facie ad faciem eam videre non poterat: quā spūs sanctus a cōceptione penitus impleuerat: sicut dicitur de claritate faciei Moysi ex consortio sermonis domini: quia nō poterant intēdere in eum filii israel. et ideo Joseph non cognoscebat facie ad faciem quā desponsauerat donec vterus euacuatus esset. Remanet igitur t stat gaudenter eā sua benedicta coniuge t vitra q̄ dici possit eā caste diligit amore t curam ipsius gerit fideliter: t domina eā eo moratur cōsidenter t simul in sua patientia viuunt letēter. Unde tribulatione cessante redit magna consolatio. Sic t nobis cōtingeret si in tribulationibus patientiam haberemus. ¶ Stat etiā domin⁹ Jesus more aliorum vsq; ad nouem menses in vtero reclusus: vt homines qui in miserijs mundi vel inferni clausi erant/ad consortium nouem ordinum angelorum reduceret. Stat benigne ac patienter sustinet: t tempus debitum expectat. Compatere sibi q̄ ad tantam humiliatis profunditatem deuenit. Multum debemus hāc virtutem affectare: nec deberemus ad elationem vel nostri reputationē vnq̄ intumescere/ quādo tantum se voluit dominus manifestatis inclinare. Et quia de hoc solo beneficio humus tā prolixe reclusionis nūq̄ ei digne satisfacere possumus: saltem cotidie hoc cognoscamus et gratias eidem toto affectu agamus/q̄ nos ex alijs assumere dignatus est: vt vel hoc modicū repēdamus eidem q̄ reclusi stemus ad suum seruitium. Ipsius quippe beneficium est hoc non nostrum meritum: t quidem beneficium multū acceptabile ac venerabile t permaximū. Non enim ad penam sed ad caurelam simus reclusi et in arce religionis munitissima collocati: ad quam huius mundi nequissimi venenose sagitte vel tumultuosi maris procelle nisi nostra temeritate nō possunt attingere. Conemur igitur toto posse (mente recisa et abstracta ab omnibus caducis) eidē domino cotidie puritate vacare: q̄ corporalis reclusio nihil aut parū

Donec.

Littera cognitio.

E Jesus in vtero stans nos docet patientiā t humilitatē

August. Mach. fū lectio ēlite sīr.

fine mentali videntur prodesse. vnde Aug. Quid prodest solitudo corporis si solitudo, defuerit mentis? et Gregor. Quid prodest corpore conuersari in claustro et mente vagari in seculo? Conemur etiam in omnibus ei gratias agere? ex corde eū benedicere. nam hoc in virtutibus nobilissimum est? coram deo ipleni dissimum: vt homo in coactione obedientie/in exilio/in paupertate/ in contemptu/in infirmitate/in multiplici meritis? corporis tribulatione velit scisci et possit deum laudare et ex corde benedicere/ac ei cum gaudio gratias agere: desideria sursum erigere? cum operibus collaudare. vnde Bern. Felix qui passiones corporis sui propter iustitiā ordinat: vt quicquid patiatur propter dei filiū patiatur: quarenus? a corde tollatur murmuratio/? in ore verset gratiarum actio? vox laudis. hec Bern. Qui enim bene attēderet q̄ diligentibus deum omnia cooperantur in bonum: ad magnā animi quietem peruenire: ro q̄ in eo loco

Bern.

Prouer. 28.

habuerit quod Sapiens ait. Non contristabit iustum quicquid ei acciderit. quia secundū Aug. Quicquid accidere iusto / volūtati diuine deputandum est. nō potest ei nocere.

Et similiter ipse dicere posset cum Job. Sicut domino placuit ita factū est: sit nomen domini benedictum.

Job. i.

¶ Tribulatio bonoꝝ

¶ Igitur in tribulationibus seu flagellis? afflictionibus non debes dubitare: quia deus non permittit eos ad suos venire/ nisi pro ipsorum vtilitate. Aliquando quidem vt homo a seculo se auertens oblectamēta temporalia respuat: ? ad deum se conuertens eterna concupiscat. vnde Aug.

August.

Non enim ab hoc seculo auertitur: nisi pernicioso eius voluptatibus laborio? doloris aque miscebantur. Si enim cessaret dominus? nō misceret amaritudines felicitatibus seculi obliuisceremur eū. hec Aug. Et ideo aut Psal. Multiplicate sunt infirmitates eorū: postea accelerauerunt. Aliquando vt peccata sua melius agnoscat: ? inde penitens et se corrigens purgatus? mundatus

August.

fiat. Vnde aut Augustinus. Quod lima ferro/quod fornax auro/quod flagellum grano: hoc tribulatio viro iusto. vnde fratres Joseph dicebāt. Merito hec patimur: quia peccauimus in fratrem nostrum. Aliquando vt subtiato aduersa meliora imperfectionem suam videat: ? scipsum cognoscat. vnde Pa. Ego dixi in abundantia mea nō mouebor in eternum. sed vt melius me michi ostendere? auertisti faciem tuam a me? factus sum conturbatus. Aliquādo propter humilitatem obseruandam et virtutum custodiam: ne de merito suo presumat. ne forte

Pā.

Ecclesi.

cum superbiam se extollat. vnde Apostolus. Ne magnitudo reuelationum extollat me/datus est mihi stimulus carnis mee angelus satane q̄ me colaphizet. Aliquādo vt clarat q̄ malum sit reliquisse deum: ? ab eo esse derelictū. vnde Piere. Scito? vide quia malum et amarum est reliquisse dominum deū tuum/? nō esse timorem eius apud te. Aliquādo vt deus patientiam alicuius declaret: et per sanctorum exēpla alios ad patientiam instruat. vnde Jeb. Nec sit mihi consolatio: vt affligens me dolore non parcat: nec contradicam sermonibus sancti. Aliquādo vt alii magis animeant? exemplum vindicte inde sumant. vnde Sapiens. Percutiente flagellato stultus sapientior erit. Aliquādo ad dei salutaris laudem? eius gloriam manifestandā: sicut infirmitates ceci nati? Lazari fuerunt/ vt in eis opera dei manifestarentur: ? ipse deus glorificaretur in eternum. Aliquando vt amorie? pfi insignia recoguiret: ? misericordiam dei circa se recognosceret. vn de ij. Macha. vi. Eternum multo tēpore non finere peccatoribus ex sentētia agere/sed statim vltionem adhibere magni beneficii est indicii. vñ Sm Piere. Magna miseria est/ ad presens misericordiam non consequi. Et Sm Augusti. Magna ira dei est quādo peccatē nō corripit: sed licentiam vagam in peccatum ruendi permittit. Aliquando vt spē maiorem ad deum habeat: et reducitum ampliorem inde accipiat. vnde Aug. Cum timore debes esse quādo tibi bene est. Bonne metius est tentari? probari: q̄ non tentatū reprobari: vnde? Bern. Tunc magis truitur deus cum non frustratur. Non enim cum nescio sed cum sentio te iratum/tunc maxime con-

Pā. exx.

Psal. exxi.

Piere.

Jacob. i.

Chrysost.

Tribulatio maloꝝ.

Job. v. Prouer. xx.

Piere. xvij.

Aug.

Piere.

Aug.

Aug.

Bern.

fido propitium: et enim cum iratus fueris misericordie recordaberis. Aliquādo vt q̄ paratus sit deus ad succurrendum homo sciat: si tamen ad eum toto corde recurrat. vñ Psal. Ad dominum cum tribularer clamaui: ? exaudiuit me. Aliquādo vt homo probetur si deū amet? si virtutes in se habeat. vnde Grego. Pena interrogat si quietus quis deū veraciter amat. ? iterum. Nemo in pace vires suas cognoscit: si enim bella desint virtutum experimenta non proderunt. Aliquando vt homo inde probationē habeat? per patientiam coronam maiorem? meritum ampliꝰ accipiat. vt patet de Job ? martyribus. vnde Jacobus. Beatus vir qui suffert tentationem: quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vite/ quā repromisit deus diligentibus se. ¶ Item Sm Chrysso. vt signum creditorum sibi thesaurorum. i. bonorum collatorum ac capiat: meq̄ esset superueniret ei diabolus nisi eum maiori honore affecerum videret. sicut insurrexit aduersus Adam: quia multa illum dignitate vidit conspicuum. ? contra sanctum Jobiquita videbat illum a deo miris laudibus coronarum. Insuper quidam flagellis? tribulationibus arterunt: non ad peccati punitionem? vindictam? ad eterne dānationis inchoationem? augmentum: quod reprobortī est proprium. sicut Antiochus et Herodes ac quidam alii sunt passi: ? multi adhuc hodie videntur pati: quibus congruit illud Prophete. Duplici contritione contere eos. talibus enim presentes in plestie sunt quoddam preambulum et initium penarum gehenne: quia afflictionum suarum miseria ostendunt quod perpetuo in gehenna passuri sunt. Circa suos vero dominus omnia misericorditer ordinat: ? ad vtilitatem eorū cuncta dispōsat. Omnia ergo vel tuste vel misericorditer facit vel fieri permittit dominus: ? ideo in omnibus semper est laudandus. vnde Aug. Vere fidelium humilitas est: in nullo superberein nullo murmuratenec in gratiarum esse nec querulum: sed in omnibus dei iudiciis gratias deo agere deumq̄ laudare: cuius omnia opera aut iusta sunt aut benigna. hec August. ¶ Vio tracp consideranto/ sic cor nam frabulare et ordinare studeas: vt in contingentibus aduersis et quibuscunq̄ displicentiis humiliter ac patienter ? tranquiler te habeas: ? in via spiritualis te exerceas: vt eius repletus seruore etiā hec pro amore domini Jesu appetas/? in se ? in suis hāc viam exeisam tenuit et monstrauit et exēplum ambulandi per eam omnibus reliquit. Patitur ergo et sustinet vt electi? filii regni affligantur hic in interiori homine? exteriori. Nam Sm Apostolum. Omnes extra disciplinam sumus non filii sed adulteri sunt. Et Sm Aug. Quis exemptus est a passione flagellorum: exemptus est a numero filiorū. Unde? idem Aug. Nemo sibi promittat q̄ euangelium non promittit. Necesse est vt vsq̄ in fine sic sint sicut scripture dixerunt. Non nobis promittunt scripture nostre in hoc seculo nisi tribulationes/pressuras/ angustias/augmenta dolorū/abundantiā tentationum. Ideo ista precipue nos paremus ne imparati deficiamus. ¶ Sed aliquando peccatores in hac vita aut non aut minus flagellātur: quia tam desperata est correctio eorū. Et vere illi quibus paratur vita sempiterna/necesse est vt hic flagellentur: qt flagellat omnē filium quē recipit. i. qué receptus est in hereditatē eternā. Dicit omnē etiā vinctū: qui sine omni peccato est. Quia ergo flagellat omnem sine peccato: reliquit adoptatū qui est sine peccato. Unicus sine peccato: nō tamē sine flagello/exemplū nobis proposuit in passionibus suis. Nō ergo cōturbari debemus si aliquis sanctus grauia? indigna perpetitur: si obliti nō sumus que pertulit iustus iustorū/sanctusq̄ sanctorū. Omnia eis terrena bona contēpsit vt ea cōtinēda monstraret: tolā terrena mala sustinuit que sustinēda precipiebat: vt nec in illis quereretur felicitas/nec in istis timeret infelicitas. hec Aug. Expedit igit nobis tribulari hic? affligi: ? ideo non debemus in his frangi vel impatientes esse: sed potius hec alacriter facere? diligere: quia sepe a malo nos retrahunt? ad bonum inducunt.

Heb. xij August. de flagellis oīū.

Non flagellati.

Heb. xij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cunt. Contraria vero pio aduersarius habere debemus & fugere: quia contraria predictis in nobis efficiunt. Oratio.

DOmine Iesu Christe qui eos in expugnabilis murus olim in te sperantibus: esto in tribulatione mea refugium. Vide tribulationes & angustias meas: & mei miserere: & per omnes miserationes tuas mihi succurre. Vide infirmitatem meam: & paterna miseratione me prege: vt tua suffultus prudentia nunq̃ tua destituar consolatione: miserico[r]dia. Memento die creature tue: & insidias eos mihi hostes a me repelle: vt tua mihi munima bonitatis tue dulcedine in me cognoscã: & digna penitentia peccatis meis exoluã. Amẽ.

¶ De natiuitate saluatoris. Correspondet euangelio. Exijt edictum a Cesare Augusto. Capitulum. ix.

IN diebus illis [scz maria ad huc pregnãte] exijt edictum a Cesare Augusto vt describeret [.i. inscripto redigeretur] vniuersus orbis [.i. quilibet in ciuitate sua sub censu videlz perseuerãdo. vt ait Grego. Nascituro dño orbis describit: qui ille venebat in carne/qui electos suos ascriberet in eternitate. Vltimam dñe Iesu de electis tuis me miserũ facias: vt me in eternitate ascribas. Vnte regi nro debem⁹ censum fidei & iustitie /petere: corde/ore/& opere. huic debemus denarij.i. aiam lumine vultus ei⁹ insignitã: vel decalogũ legio in quo vultũ regis nri.i. volũtatẽ eius inuenimus. Sicut ei⁹ null⁹ a denario ere piebat: sic nullus ab obseruãtia mãdatorũ excipit. ¶ Vbi nocãdũ q̃ primus imperator romanorũ fuit Julius Cesar/qui ẽm Isidoro. ib Cesar appellatus est: qi cesso mortue matris vtero eductus /platusq̃ fuit: vel qi cũ cesarie natus est: vel qi fortiter hostes cedebat. vñ ab eo imperatores ceteri sunt Cesares appellati. Julio motuo successit sibi Octauianus August⁹ nepos Julii imperator: scõs: ideo appellatus August⁹: qi maxime rempublicã et romanũ aurit imperiũ. Unde ab eo imperatores ceteri dicti sunt Augusti. Vide recto cognomine predecessorũ scilz Cesare: vna cũ cognomine suo scz Augusto/vocatus est Cesar Augustus. Ti quo mẽsio qui primus vocabatur sextilis dicus est august⁹: vel qi in eo natus est: vel qi tunc de victoria rediit. Ti tẽpore istius primo pceptas cepit imperũ q̃ grece dicit monarchia. & regnauit annis. lvi. & semis. Vic. xij. annis circa tẽpus natiuitatis xpi in pace regnauit: & tali tẽpore pũs eni par ista famula bak nasci voluit: qi pace magnopere quesiuit/& pacis charitatisq̃ amatores & etiã sectatores semper inuisere dignatus est. Quis enim nasciturus erat rex pacificus & princeps pacis: cõgruũ fuit vt ipse ante ortũ suũ pace quasi pncũciã premitteret: quã etiã pace ipse postea vinẽs in mũdo docuit/& exemo de mũdo discipulis reliquit. Ex quo etiã moraliter datur intelligi q̃ verbũ eternũ nõ nascitur nisi in corde pacato. Unde ps. In pace factus est locus eius. Pacatis ergo oibus regionibus per orbẽ vniuersum: eis quieti siteuriũ vniuersalis pacis sub Cesaris Augusti imperio pturbata pis⁹ secula seruallent: memoratus Augustus rẽpublicã legibus pacificis adequare & nutrire desiderijs prouidit edicto/vt describeret vniuersus orbis. Volens enim scire numerũ regionũ in orbe que ditioni subderãtur romane: numerũ etiam ciuitatum in qualibet regione: numerum quoq; capitũ.i. personarũ in qualibet ciuitate: vt sciret q̃ & quanta deberẽt iure tributa dare: & sic tributis indebitis nõ grauarentur: & sciret per quẽ modũ singule terre sub Romano imperio melius regerentur: pceperat vt de suburbanis oppidis ac vicis & plagis vbicũq; habitarent ad suam boles ciuitatẽ cõfluerent vbi territoriũ habebant vel origine trahebant: & quisq; denariũ sciz nummũ argenteũ pcedecem nummoꝝ vsualium [vnde et denarius dicebatur] presidi .puincie tradens se subdituꝝ Romano imperio recognosceret/ & ad soluendũ tributa se obligaret. Nã & numerus pferebat Cesaris imaginẽ: & nois ei⁹ subscriptionem. Dicebatur autem professio: quia quilibet quando reddebat pfecti denariũ/ponebat illi super caput suum: & propitio ore fatebat se Romano imperio esse subditum. Vel aliter. Augustus dicitur ab augendo. Augustus enim dicitur ab augendo. Augustus enim dicitur ab augendo. Augustus enim

pter conuentū ⁊ frequētiā multorū qui ob eādem causam conuerrāt. ☞ patere hic domine ⁊ conspice de Marie non inuenient hospitū cōparatēdū.

licatam inuentulā ignotū quinde: eim ex lōgo itinere fatigatā ⁊ cum verecūdia inter hoies vrianē, que rentē vbi quiesceret ⁊ nō inueniret.

Diuersorium mystice.

Omnes eā ⁊ locū licētiant. ⁊ abdicāt: et sic in cōi trāsitu in diuersoriū se receperint: qđ intra ciuitatē in fine turris vnā portarū sub rupe constituta erat: nō habens desuper tectū (vt hodie cernit) nisi rupem de mōte dependentē. Sētus Beda. Diuersoriū est spatiū inter duos vicos ex vtroq; latere habēs murū ⁊ ex vtraq; parte portā: vt sic inde exitus in virtuq; vicū desuper cooperti⁹ propter aeris intemperiem: vt in festiuis diebus possint vbi homines cōuenire ad colloquēdū et solatiādū. Et figurat ecclesiā inter paradisum ⁊ mundū existentē in qua diuertamus ab erroribus mūdi huius. Ibi ertā hominēs ad illā ciuitatē. propter negociū aliquod venientes / animalia. propter aeris intēperiē locare cōsueuerāt. Unde ⁊ diuersoriū dicebatur: qz illuc hoies diuertebāt. Forte

Bos ⁊ asinus.

ibi Joseph habet liguarius presepe fecerat boui ⁊ asino quos secū duxerat. Asinum quidem vt virgo pie gnans super eum veheretur: bouem forte vt ipsum vēderet ac censum pro se et pro virgine solueret et de residuo viuerent. Uel forte aliquis alius bouem adduxerat vt illum ibi venderet: qui tunc cum asino in eodem presepio comedebat.

Chryso. De paupertate parētum xpi.

Chryso. Qui cūq; pauper est accipiat cōsolationem. Joseph ⁊ Maria mater dominī non habebant seruientem: non ancillam. De galilea de Nazareth sibi venientem non habebant timentem. Ipsi sunt domini et famuli. Rem nouam. Ingrediuntur in diuersorium / non ingrediuntur in ciuitatem: pauperias enim timida inter diuites non audebat accedere. Ubi cum venisset hora partus / scilicet in media nocte dixit dominice dum nox medium iter haberet, nam ea die qua dixit Fiat lux. ⁊ facta est: visitauit nos oriens. et alio⁹ [pepererit virgo filium suum primogenitum] id primogenitum tamen non dicit hic ordinē respectu sequentium sed primationem respectu priorum: quia nullum habuit ante illū. Unde de fm Beleam. Primogenitus dicitur non post quem alius sed ante quem nullus. Et fm eundē / omnis vnigenitus est primogenitus: et omnis primogenitus vt sic est vnigenitus. Et qz filius dei cōpositor nō sci voluit ex matre sēm carnem vt ipse multos fratres acquireret per regenerationem spiritus: hinc est q vt sic melius est dictus primogenitus quā vnigenitus. Et hoc est quod dicit Beda. q Ipse est vnigenitus in substantia diuinitatis / sed primogenitus in susceptione humanitatis. In nocte natus fuit: quia occultus venit: vt et eos qui in nocte erroris erant ad lucem veritatis reduceret. Filium quoq; natum mater statim vt deum adorauit [inuoluit⁹q; ip semetipsam [pānis] id est vilibus et veteribus indumentis. Unde pānosi dicuntur pauperes qui panno indumtur veteri. buo instimul consurto. [Et reclinauit eum] ac posuit: nō in reclinatorio aureo: sed [in presepio] in medio bouum animalium predictorum: scilicet inter bouem ⁊ asinum [quia non erat et locus] alio⁹ [in diuersorio.] Ecce magna xpi paupertas ⁊ inopia: quia non solum nō habuit domum propriam sue natiuitatis: sed nec in communi diuersorio potuit habere locum conuenientem et congruum: et ex ipsius eum penuria loci in presepio reposuit. Unde verificatum est illud. Uulpes foueas habēt / volucres celi nidos: filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet. Et intelligit q diuersorium illud ⁊ stabulū erat vna animalibus⁹ altis repletum: vt nō haberet locum nisi inter bruta animalia arctissimum. Unde poterat dicere illud Psal. Ut iumentum factus sum apud te: ⁊ ego semper tecū. Primo quoniā in virginis aluēolo. Secūdo in vili presepio. Tertio in crucis patibulo. Quarto in sepulchro etiā alieno. Ecce quātā inopiā ⁊ qualia reclinatoria. ☞ Uidere ex premissis q ip̄s incipiebat statum perfectionis exēplo docere qui cōsistit in humilitate / austeritate ⁊ paupertate: vtvere posset dicere illud

Paupertas ⁊ humilitas parentum xpi.

Beda. Quid sit primogenitus.

Beda.

Bernar.

Psalm. lxxxvii.

Xpc nascendo fecit xpi exemplum.

Strauit / fecit / docere / reclinauit.

Fo. 87. Psal. Pauper sum ego ⁊ in laboribus a iuuentute mea. Dic ergo damnatur huius mūdi honor: eo ac pene ac vanitate: et inde q̄ delicie ac molliries ⁊ carnis delectationes: insup dimitte ⁊ abundante ac superfluitates. Unde Anselmus. O amanda ⁊ admiranda dignatio. Deus immensē gloie / permixo cōtemptibilio fieri non despexisti: dominus omniuz conseruus apparere voluisti. Parū nibi visum est parē nobis esse: ⁊ frater noster esse dignatus es. Et tu domine vniuersorum / qui nullam habes indigentiam: inter ipsa natiuitatis tue initia nō horruisti abiectissime pauperratis degustare incōmoda. Ut enim ait scriptura: nibil nō fecerio. Nō erat locus in diuersorio: nec cunabula que teneri ne dum tuā acciperent hanuisti: sed in vili presepio sordentis stabuli, tu qui terraz palmo concludis / inuolutus pannorum reclinatus es: et hoc ipsum a bruto animalibus mater tua ministro accepit. Consolamini consolamini / qui in sordidibus pauperratis enumtis: quia vobiscum est deus in pauperrate. Non cubat in delectis splendidi cubilis: nec imminet in terra suauiter vinētrum. Quid igitur gloriaris (o diues) res intea / in voluptabro lecti pieri ⁊ delicati: cum vet regum suo recubitu stramenta pauperū honestare maluerit? Quid dura strata detestaris: cum tener in cunabulis in cuius manu sunt oia regna: tunc sericis plumeis lectis duras tumentorum stipulas preelegerit? vnde Bern. Non consolatur xpi infantia garrulos: non consolatur Christi lachryme cachinnātes: non consolantur panni eius ambitioso in stoffis: non consolatur stabulum ⁊ presepe amātes primas cathedras in synagogis. Uigilātib⁹ pastorib⁹ annūciatur gaudiuz lucis: ⁊ eis dī esse natus saluator pauperib⁹ atq; labentibus: non vobis diuitibus qui vestram habetis consolationē / non dicimus. Et iterū. Nascitur dei filius: in cuius arbitrio erat quodcūq; vellet eligere / tempus elegit quod molestius est presertim parturiēti⁹ q pauperis matris filio: q̄ vix pannos haberet ad involuendum: presepe ad reclinandum. Et cū tanta esset necessitas: nullam audio fieri pellium mētionem. Christ⁹ vtiq; qui non fallitur: elegit q̄ carni nostre lestius est. Id ergo melius / id vtilius: id potius eligendum: ⁊ quicq; aliud docear vel suadear / ab eo rāq; a seductore auertā. Et tamen frater ipse est promissus olim p Esaiam. Puruulus scies reprobare malum ⁊ eligere bonum. Malū ergo voluptas corporis est: bonum vero afflictio est. Siquidem ⁊ hanc elegit ⁊ illam reprobauit puer sapiēs: verbum infans: infantulus tener. caro scilicet infirma: caro omnis laborum impatiens / omnis operis impatiens. Itaq; tam carnalis homo fuge voluptatē: da posita est mors secus delectationis introitum. Age penitentiam: quia per illam appropinquat regnum. Hoc stabulum illud predicat: hoc presepe clamat: hoc mētia illa infantilis manifeste annunciant: hoc lachryme ⁊ vagitus euangelizāt. O duritia cordis mei. Ultima domine: sicut verbum caro factuz es / ita carnē fiat ⁊ cor meū. Siquidem ⁊ hoc petitorium es p̄ prophetam. Auferam (inquiens) a vobis cor lapideū ⁊ dabo vob⁹ carneū. hec Bern. ☞ Uidisti ergo sacratissimi principio: vidisti simul ⁊ partū regine celestis. ⁊ in vtroq; arctissimā pauperratē attendere potuisti. Hec virtus est illa euāgelica margarita. p qua emēda ⁊ cōparāda oia sūt vendēda ⁊ dāda. Hec est tot⁹ spiritualis edificii primarij fundamentū. Hec est spūalis vie salutis cāp humiliratis fundamētū: ⁊ perfectionis radix cui⁹ est fructus mūtipler / sed occultus. Potuisti etiā attendere in vtroq; profundissimā humiliratē. Nō est sine stabulū dedignari / non presepe / non senū / non cetera vilia: ad dandum nobis exēplū perfecte humiliratis. Sine hac virtute salus nō est: quia nulla operatio nostra cum superbis deo placere pōt. Nempe vt virtutes sepe dentur / vt accepte seruentur aut seruate consummentur: humilitas meret: ⁊ absq; ista tille nec esse virtutes videntur. Potuisti etiam attendere in vtroq; (et maxime in puero Jesu) nō paruam corporis afflictiones. Inter ceteras autem hec vna fuit: q̄ quando mater sua in presepio eum lauit / et pannar secum vel aliud

£ 30. 36.

I Paupertatis cōmendatio

Humilitatis cōmendatio

Afflictiones xpi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

huiusmodi nō habere: ad caput eius quendam lapidem non sine grandi cordis amaritudine posuit: interposito forte feno quod ab animalibus mundo accepit. Et (vt dicit) adhuc tale lapis ibidem ad memoriam reseruatus videtur. Paupertate igit & humilitatē afflictionemq; corporis studeas & tu pio posse ampiecti: & in his Christum pio modulo tuo imitari. vnde Bern. Tribus exemplis viam nobis ostendit qua eum sequi debemus. Exemplo paupertatis: quia in hoc mundo diuitias habere noluit: quod exemplum leuem facit & expeditum vt curras. Exemplo humilitatis: quia mundi gloriā spernit: quod modicum facit vt laxeat. Exemplo patientie: qui a malasustinuit. quod fortem & robustum facit vt sustineat. Nec Bern. secundum Anselm. Redemptor noster ecce carne luminibus collyrium sue incarnationis appositit: vt qui dēi in secreto materialis fulgentem videre non poteramus: deum in homine apparentem aspicere cimus / aspiciendo cognoscere emus / cognoscendo diligere imus / diligēdo summo studio ad eius gloriam peruenire satagere mus. Incarnatus est: vt nos ad spiritualia reuocaret. Mutabilitatis nostre participē factus est, & vt nos fue incommutabilitatis participes faceret. Inclinauit se ad hūilia nostra: vt nos ad excelsa sua sublimaret. Et secundum Chrys. Filius dei naturalis / etiam David filius esse dignatus est: vt nos filios dei faceret. Seruum suum habere pārē dignatus est: vt nobis patrez faceret deum. Non enim frustra nec vane ad tantam humilitatem ipse descendit: vt nos ex humili sublimaret. Plurus est secundū carnem: vt nos secūdus spiritum renasceremur. Et quia partus sequitur conceptionem sicut fructus florē tenem: congruū fuit q̄ Christus qui conceptus fuit in flore / scilicet Nazareth quod interpretatur flos: nasceretur in fructu / scilicet Bethleem quod interpretatur domus panis vel refectionis: q̄s pertinet ad fructum. Quotidie quoque dominus in Nazareth concipitur & in Bethleem nascitur: cum aliquis fidē verbi suscepto se domum eterni panis efficit. Ideo etiā congruum fuit vt in Bethleem (que domus panis interpretatur) Christus nasceretur: quia ipse est panis viuus qui de celo descendit: qui electorum mētes interna saturitate reficit. Natus quoq; i Bethleem que inter omnes ciuitates Iude exigua erat: nolluit quenquam de terrene ciuitatis sublimitate gloriari. Qui nam i parētum domo sed in via nascitur: vt se peregrinum esse / & regnum suum de hoc mundo non esse ostenderet: qui etiā dicit. Ego sum via: qua scilicet ad patriam veniamus. In diuersorium se recepit: vt nos non patria sed diuersoria in hoc mūdo habere doceret. Stabulum ad nascendum elegit: vt curiositatem edificiorum & gloriam mūdi damnaret. Paruus factus est: vt nos magnos ac viros perfectos efficeret: & ne vltra magnificare se homo super terram appeteret. Infirmus factus est: vt nos ad bona opera fortes & potētes faceret. Pauper factus est: vt sua inopia nos ditaret: & ne deterrentis diuitis quisquam se extolleret. Pānis vilibus inuolutus est: vt nos laqueis mortis absolueret: & stola primo immortalitatis indueret. Manus & pedes eius constringuntur: vt manus nostre ad bene operandum laxentur: & pedes nostri in viam pacis dirigantur. In diuersorio loco egnit: vt nobis i domo patris sui mānsiones multas prepararet. Et sic in presepe angusto positus est: vt lectos deliciarū & ample edificia reprobaret: & vt nos per celestis regni gaudia dilataret: & nos locum cordis nostri sibi propriuz dilataremus. Iuxta illud. Fili prebe cor tuum mihi. In presepio etiam reclinatus est: vt nos quasi sacra animalia carnis sue frumento reficeret: & vt cibus esset iumentorum: homo enim factus est tumentum per peccatum mecum: dum illud. Homo cum in honore esset non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus / & similis factus est illis. ideo dominus factus est cibus quod est cibus iumentorum: quia verbum caro factum est: & omnis caro fenum. Bos quippe designat populum Iudeorum: & asinus qui designat populum gentiū: dominum in medio habentes & miraculose cognoscentes flexis genibus incessanter eum adorabant: & tanq̄ laudando voces dabant. vnde Ambro. Infantis audio vagitus: nō audio bouis dominum agnosco: presepe mutum: & asinus presepe domini sui. vnde & Gregorius Nazianzenus. Venerare presepe illud: per quod cum esses pene tam mutum animal / pasceris nunc verbo & ratione dei. Agnosce (vt bos) possessorem tuum & sicut asinus presepe domini sui, sine fit de numero mundorum animaliū es / & eorum qui ruminare norunt: & verbum dei ad memoriam reuocare: quicq; etiam diuinis sacrificijs atque altaribus apti sunt, seu certe ex immundis eos animalibus / & neque cibis nec sacrificijs denotatus es.

Ambro. Esa. i. Gregorius Nazian. Iumentum & bos. Jo. xxii.

Et Per Mariam ecclesia designari potest / & per Ioseph sponsus eius epi scopus. Propter quod annulum habet sicut sponsus. & sicut Maria fecunda fuit non tamen a Ioseph spō so sed a spiritu sancto. sic et ecclesia fecunditatem gratie habet a Deo. Vt ascendunt ieiendo in Bethleē ciuitatem suam / scilicet celestem: & professionem omnium imperatori exhibere seruitutem. Ecclesia vero in qualibet bona persona parit filium quando bonum pium cōcepti perducit ad effectum: et paruus inuolute quando ab humanis laudibus hoc abscondit: & in presepio reclinatur quādo ex bono opere nō eleuat / sed magis se humiliat. Nascentem etiam dominum angeli circundede runt & natum statim adorauerunt. Wolatie

[Et pastores erant in eadem regione vigilantes super gregem suum] Ppe p militare. s. iuxta turrim quādam inter Bethleem et Hierusalem vbi Jacob rediēs de Mesopotamia moriens est cū grege suo / vbi mortua & sepulta est Rachel: & turris gregis dicitur. Ubi etiā in ecclesia tria pastorum illorum monstrauntur monumēta. [Et ecce angelus domini] circa quartam vigiliam noctis venit ad eos. Dicitur enim nox in quatuor vigilias. et [steterit turba illoo] in veste candida & facie rutilā et iocunda. Et creditur fuisse Gabriel: qui virginī conceptum verbi nunciauerat. Unde ipse amplius ceteris gaudens de impletione eius Quod preceratiante omnes se pigere bat vt Christi natiuitatem predicet. [et claritas dei circumfulsit illos] vndique exterius in corpore et etiam interius in mente / in signum q̄ eor⁹ erat sol iustitie / & in tenebris lumen rectis corde et appropinquabat claritas gloriæ. Ideo ergo immē angelus attulit: quia eum nunciare venerat qui est lux vera que omnez hominem illuminat. Magis autem apparuit angelus pastoribus q̄ alij generi humano. Primo quia pauperes propter quos Christ⁹ venerat: secundum illud pe. Propter miseriam inopū et gemitum pauperum &c. Secundo quia simplicesq; iuxta illud Prouerb. Et cum simplicibus sermocinatio eius. Tertio quia vigiles scilicet secundū illud Prouerb. qui mane vigilauerit ad me inuenient me. Quarto propter mysterium: vt significetur q̄ doctrina debet a pastoribus & prelatis venire ad subditos. [Et timuerunt timore magno] propter insolitam angelicā visionē & subitā claritatem. Sed angelus eos consolatur dicens. [Nolite timere.] Cuius causa subditur eis dicitur. [Ecce enim euangelizo]. i. bonum nuncio [vobis] scilicet [gaudiū magnum quod erit omni populo]. i. ecclesie de circumcisione populis. s. iudeorū & gentium colligēde: quia [natus est vobis]. i. ad vtilitatem vestrā. s. hominum. [hodie]. i. in isto die naturali noctem precedentem suppositō ad diem sequentem. Unde ex hinc nox incepit precedere diem. & postea dicit hodie q̄ hac nocte: quia gaudiū venerat nunciare et nox illa sicut dies illūmata fuit ex diuina claritate. [saluator]. i. saluus amator / & dispensator [qui est Christus] quoad humanitatem [dominus] quoad diuinitatem / in ciuitate david]. id est Bethleem vnde David traxerat originem. Christus grece idem est qđ vnctus latine. In veteri autem lege vngebantur tantum reges et pontifices. Christus vero rex est et pontifex: et ideo bene dicitur Christus.]. vnctus non vnctione humana sed diuina: quia in humanitate pro nobis assumpta fuit vnctus a deo patre / immo a tota trinitate plenitudine gratie. secundum Bedam. Aliter angelus Moriam / aliter Joseph / aliter pastores instruit. scilicet et eōcipiē

Turris ad quā pastores venerūt.

Monumēta pastorum.

Gabriel.

Pastores.

Prouer. iii.

Ibidem viii.

Christus vnde dr.

Lapis Christo sub capite positus.

Bernar. Tribus exemplis xpo seruandus.

Anselm⁹ de xpo inuitādo.

Chryso. Cur filius dei factus.

Locus cōceptionis & partus xpi ostenditur cōgruus.

Pisum. Fabi.

Jesaie. xl. & Esa. xlii.

dum & conceptum & natum dominū
fecit audire & videre sufficienter im-
buat & sum deo seruitiū incessan-
ter impendat. [Et hoc vobis sit si-
gnum] inquit Judeorum qui signa
querunt [inuenietis] scilicet ramē
absconditum non se ostendentē [in-
fantem] non fantem: & tamen verbū
dei existentem [panno] no fericeo
[inuolutum] ecce eius paupertas
& hospitio vilitas [& positum in pre-
sepio] non in reclinatorio aureo. ecce
mira humilitas vt dominus do-
minorum reclinatoriū se ipsi ad presē
pe animalium vilissimum. Et notan-
dum quod pastores erāt simplices
pauperes & humiles seu contempti
biles: ideo ne timerent accedere da
tum est eis signū infantie pauper
tatis & humilitatis in Christo. Hec
sunt signa aduentus primi: sed alia
erunt signa aduentus secundi. Mo
raliter in hoc instruimur qualiter &
a quibus Christus inueniatur. Quia
nō nisi a paruis & simplicibus: quod
respondet eius infantie: & a paupe
ribus: quod respondet pannis in
uolutionis: et ab humilibus & contem
ptibilibus / quod respondet eius in
presepe reclinatorio. Quattria com-
prehenduntur in tribus votis reli-
giosorum: scilicet castitate quantuz
ad primum: paupertate quantū ad
secundum: & obedientia quantū ad
tertium. et bene nato summo pasto
re angelus pastoribus apparuit et
vigilantibus: instituamus quales de-
beant esse pastores ecclesie. i. humi-
les & vigilantes. Vnde ergo secū
dum Bedam isti pastores gre-
gū signant doctores & rectores fide
lium animarum qui vigilant super
viram subditorum ne delinquant: &
custodiunt vigilias noctis sup gre-
gem suum ne infernalium luporuz
morsibus pereant. Nox enim per-
cutla tentationum indicat: a quibus
se suosq; subiectos omnes qui perfe
cte vigilant custodire nō cessant. Et
iuxta illos stat angelus ad cōfū cu
stodiam [et claritas dei circumfulsit
illos] ad fidem et subditorum di-
rectionem. Et secundum eundē Be
dam: nec solum episcopi / presbyteri
diaconi vel etiam rectores mo-
nasteriorum pastores intelligendi
sunt: sed etiam omnes fideles qui
vel paruule domus siue custodia ge
runt / pastores recte vocantur inquā
tuz sue domui sollicita vigilantia
presunt. Et quicunq; talem vel
nouum fratrū quotidiano preest
regimine / debet eisdem pastoris of
ficiū impiere: quia iubetur inquan-
tum sufficit hos verbis apibus pa-
scere. Imo vero vnusquisq; q̄ etiā
primat⁹ creditur viuere pastoris of
ficium gerit: & spiritualem pascens
gregem vigilias noctis supra illuz
custodiat: si bonorum actuum & mun
darum cogitationum sibi multitu-
dinem aggregans / hunc tuto mo-
deramine gubernare / et celestibus
scripturarum pascuis nutrire / per
vigilisq; solertia contra immundos
spirituum insidias seruare contem
dit. Cumq; pastores de visis & audi
tis mirarentur: ne vnus angelo et
testis authoritas parua videretur /
pligno & concordia testimonij [tu-
bito facta est cum angelo] qui tanq̄
primcipalis inter alios nunciat eas
natiuitatem Christi [multitudo mi
litie celestis]. i. angelorum qui no-
mine militie designantur quia pro
salute hominum cum demonib⁹ pu
gnaturi: vel quia natus est rex celes
tis ideo multitudinem angelorum
nomine militie designat: quia vero
dixit ad preium natus est / ideo cum
secundum aliam literam exercituz
appellat [laudantium deum] consō
na voce de Christi natiuitate eo q̄
ipsum scirebant homines ad salutez
deduci / & ruinam angelorum repa
rari: & in honorem dei vna benedi
ctione [dicentium Gloria in excel-
sis deo]. i. in celis: quia licet ei⁹ glo
ria vbiq; relucea: maxime tamē in
celo empyreo / vbi est angelorum et
sanctorum habitatio. q. d. in terris a
multis despicit: sed in celis ab om-
nibus glorificatur. [Et in terra pax
hominibus] nō qualcunq; sed [bo
ne voluntatis] scilicet eis qui bona
voluntate Christum natum suscipi
unt / non persequitur. Non enim est
pax impijs: sed pax multa diligen-
tibus legem domini. Nam secundū
Zeonem papā Christiano vera pax
est a dei voluntate non dimidi / et in
his solis que dei sunt delectari. Ad
deum quippe patem habere est vel
le quod iubet / et nolle qđ prohibet.
Pax ergo nunciatur hominibus bo
ne voluntatis. i. hominibus bonis.

Vniuersi fideles.

Militia ratio.

Gloria.

Pax hominū.

Pfalmus cxviii. Leo papa de pace vera.

Bonitas voluntatis.

Prouerbia.

Esaias.

Beda.

"Per bonitatem enim voluntatis di
citur homo simpliciter bonus: magis
q̄ per bonitatem aliarum potentia-
rum animę: quia voluntas mouet a-
lias potentias ad actus suos: & ideo
bonitas eius vel malitia in omneq
actus redundat potentias / sicut in
fluentia cause mouētis in motis ab
ipsa. Malus autem hominibus non
est par: quia non est pax impijs. Et
hoc etiam verbo angeli patet q̄ illa
pax que primo pliter per prophe-
tas predicta fuit futura in aduentu
Christi / erat pax interies bone voli
tatis: quia secundū q̄ dicitur in Pro
uerbijs. Non contristabit iustū quic-
quid ei acciderit. Pax autem repor
talis que fuit in aduentu Christi pa
cem omnibus gentibus sub impe-
rio Romano: fuit figura huius pa-
cis principaliter intente. Et bene di
citur gloria deo / & pax hominibus:
quia per Christum est pater glorifi
catus: & pax facta inter deum & ho
minem / ac inter angelum & homi
nem / & inter Judeum & gentē. Tan
damus te. & cetera que sequūtur in
hoc cantico / crediter Hilarius ad
didisse: & Anastasius papa secun
dus instituisse ipsum cantari in missa
diebus dominicis & festiuis: quia est
canticum gaudij & exultationis. De
gaudio huius diei dicit Esaias⁹ pro
fecie dominus. Licet (inquit) deus
super illud Psal. Nec est dies quaz
cunctos dies creauerit: singulariter
tamen hunc diez fecisse dicitur qui
Christi domini natiuitate sacratus
est in quo merito exultare conuenit
& letari: quoniaz in eo diabolus tua
perdidit / & saluatem mundus acce
pit. Et notandum q̄ multitudo cele
stis angelo nuncianti socia est: ve
multitudo adnuentes dictum ange
li confirmaret. Et secundum Beda.
Uno euangelizante angelo multi
tudo in consonam laudem protinus
prorupit creatoris / & officij sui de cō
pendens / & nos exemplo sui instru
eus: vt quotiens sacram eruditionē
ex fratrio audimus: vel ipsi que
piacatis sunt intra nos ad mentem
reducimus: statim deo laudes red
dere & opere / & corde / & ore
demonstremus q̄ per hanc natiuita-
tem hominem ad pacem vnitus fidei
spei & dilectionis / atq; ad gloriaz di
uine laudationis essent conuertendi. Deinde ascendentes angeli in ce
lum cum subito & canticum nuncia-
uerūt hec similiter ecclesiis sunt.
Tota igitur superna curia exhila
rata magnoq; festo facto ac laudi
bus & gratiarum actionibus deo pa
tri exhibitis / venerūt omnes per or
dines suos videre fatū dominū dei
fuit: adorantes eum et matrem ip
sius cum omni reuerentia laudis ei
dem personabant cantica. Quis est
iste: a talibus audiris nouis romā
fisset in celo quin visitasset dominus
sum: sic humiliter constitutum in
terra: In nullo eorum cadere potu-
isset hec tāta superbia. vade depsto
luo. Et cum introduceret primogeni
tum in orbem terrarum dicit. Et
adorēt eū oēs angeli dei. vñ Aug.
In stabulo nascitur: & a matre Ma
riavili fascia cingitur / in presepio
reclinatur. Non erat ei cedrina do-
mus / nec tecta eburnea: q̄ quo pa-
reret creatorem & omnium poneret
redemptorem. Idcirco velut erat e
peregrina in aliena domo nūcii do
minum peperit: & tanq̄ femina pau
per non fericis sed viribus pannis
involuit / et in presepio collocauit.
Quez vt peperit statim vt deū ado
rauit. O stupor! o feliz / o presepe bea
tum: in quo nascitur Christus ere-
ctatur omnium deus. Ibi fuerūt
obstetrices ageltice pēdes & solatiū
angelorū. Ibi erāt milia militū erul
tantiū. Ibi pagiebat Christus in sta
bulo: & flebat infantia magna in celo.
Plorabat in presepio Christus: tñ de
ipso exultabat multitudo celestis ex
ercitus: resonāte deo gloriā in altissimis /
& in terra pace annūciās hoibus bo
ne voluntatis: qui bonitas celi nata erat
in terris. Descenderat pax vera de
celo: & inde angeli gratulātes decā
tabāt gloriā in altissimis deo. Exul
tant angeli: cōtremiscit Maria mi
rat pastores: sed exultatione timida pfenerat. hec
Aug. Post hec [pastores loquebāt
adinuicē] dicētes [Trāseam⁹ vsq;
bethleē] hoc quod nobis dictū est: &
videamus] ibi oculis nostris [hoc
verbum] id est istam rem dignam
verbo vel recordatione que res fac
ta & impleta est: quam rem fecit
dominus] qz alius facere nō potuit

Obstetrices dñi.

Augu. de humilitate nascētis Christi.

Hebre. i.

[et ostendit] .i. reuelauit [nobis.] quasi diceret. Videamus puerum natum per verbum angeli nobis signatum. Uerbum enim vel sermo i sacra scriptura sepe p re digna verbo accipitur: vt in Eſa. Nõ erat verbum i domo sua. i. res grandis quã non ostenderet eis. Uel [hoc verbũ videamus] quod erat in principio apud patrem/quomodo caro factus est: quia cum caro dominu nostri videtur verbum videtur quod filius est [quod factum est] quod tota trinitas incarnari constituit [et] se facturum hominem scilicet mortalem [ostendit nobis] quia in deitate videri non poterat. [Et venerunt festinantes] principaliter ex vehementi gaudio t desiderio videndi infantem natum: t secundario vt citius redirent ad gregem sinum sine custodia dimissum. in quo notatur eorum deuotio t sollicitudo querendi. Nemo enim cum desidia querens Christum inuenire meret. Ua quę secundum Bedam festinanter ire est nõ pedum gressus accelerare: sed in fide semper ac virtute proficere. [Et inuenerunt Mariam t Joseph/t infantem positũ in presepio] Et abundantia quippe pacis qua tũc hominis gaudebant/t propter hospitũ superuentientium frequentiam portę non claudebantur: ideo pastores nocte intrare t ad puerũ venire poterant. Inuenitur Christus cũ Maria virgine/t Joseph viro iusto/et in presepio. Per quod docemur q̃ qui vult inuenire Christũ debet habere mundiciã cordis respectu sui/quod per Mariam virginem: iustitiam respectu proximi/quod per Joseph iustum: t humilitatem ac veritatem respectu dei/quod per humile presepium inuenitur. Inuenitur autem Christus mediante Maria t Joseph. i. contemplatione t actione: inuenius figuram Jacob (qui et Israel. i. videns deũ dictus est) per tria quę vtrorum scilicet Rachel t Lia habuit. [Uidentes aũt] oculis corporalibus t exterius puerum secundum carnem [cognouerunt] cognitione intellectuali: t per fidem interius [de verbo]. i. filio dei dictum esse [quod dictum erat illis de puero hoc] et sic per cognitionẽ humanitatis venerunt ad cognitionẽ deitatis: quia (vt predictum est) nõ solum errerius sed etiã interius fuerunt illuminati de cognitione verbi incarnati. Et adorantes puerum referebant que ab angelis audierãt. [Et omnes qui audierunt mirati sunt] t de incarnatione mysterio t de pastorum attestatione. Et Moraliter per premissa nota q̃ volentes spiritualiter inuenire Christũ Tria sunt necessaria. s. colloqui per meditationem scripturarum: trãsire per contemplationem creaturarũ: festinare per degustationem gratiarum. Uel volentes inuenire Christũ debemus colloqui per peccatorũ confessionem: trãsire per carnalium t temporalium abiectionem: festinare per feruentis desiderii accelerationem/t hoc vsq; in Bethleem. i. domum panis vel diuinorum degustationem. Et tunc inuenimus Christũ in presepio cordis nostri per delectabilem sue presentie exhibitionem/cuius delicie sunt esse cum filiis hominum. Et Moraliter etiam t anagogice per Bethleem que interpretatur domus panis/patria celestis designatur: quia ibi est iste beatus panis de quo infra dicitur. Beatus qui manducat panem in regno dei. Ad hanc Bethleem triplici transitu peruenitur. Primus est de vitiis ad virtutes. secundus de virtute in virtutem. tertius est ex hoc mundo ad patrem siue de morte ad vitam. Igitur secundum consilium Bede. Transeamus etiam nos ex gregio horum pastorum vsq; in Bethleem et interiorem Dauid cogitando: ac incolamus amando/t inenarrationẽ rei digne honoribus celebrando. Trãseamus etiam abiectis carnalibus concupiscentiis toto desiderio mentis vsq; in Bethleem supernam. i. domum panis viui non manu facta sed eternam in celis: t incolamus amando/quia verbum caro factum illuc carne assecuti: ibiq; sedet [dextera patris. Illuc eum toto virtutis instantia sequamur: t sollicita cordis ac corporis custigatione procuremus: vt quem illi in presepio videre vagientem/nos in patrio solio mereamur videre regnantem. Nõ est tanta beatitudo cum desidia ac torpore querenda: sed alacriter sunt Christi sequenda vestigia. Et sicut

Verbũ i sacra scriptura.

Eſa. 39.

Beda

Cur pore agere erãt

Moraliter Inuenire sine volentibus necessaria.

Maria virginitatis optima.

Moraliter = anagogice.

Beda.

Hiero. De maria in terra exilio.

Eſa. vii.

illi videntes cognouerũt: sic t nos dicta sunt de saluatore nostro plena dilectione festinemus ampleci: vt hec in futuro perfecte cognitionis visu cõprehendere valeamus. [Maria autem] [prudentissima [cõferens verba hec] .i. de annunciatione angelica/de exultatione infanti in vtero/de virtutibus saluatoris/de cętero angelorum/ac de apparitione t fide pastorum [cõferens ea in corde suo] cũ scripturis prophetarũ. Cece ergo optima discipula/que audita cõseruabat memorie cõmendando omnia t nihil obliuioni dando: t conferens cõseruata frequenter repetẽdo. vnde fuit arca continens diuinorum eloquiorũ armaria. Conseruabat ergo omnia t memorie cõmendabat: vt postea ipsa docere t narrãre scriberetur: t in vniuerso mundo predicaretur. Ab ipsa enim apostoli plurima de gestis domini didicerũt/maxime ea que gesta sunt ante q̃ eos vocaret: t ad ipsam omnes quasi ad magistram recurrebant. Et quia sanctas scripturas legerat t prophetas celebratis ferebat que secũ sunt acta de domino cũ his que nouerat a prophetis scripta de eo/attendens pudẽter quomodo prophetie impletbantur in puero nato. Conferens ergo ea que in puero fieri videbat cum illo que de eo in ora cultis prophetarum legerat: tanto verius eum deũ esse credebat/quanto ea que de illo legerat in eo compleri cernebat. Et ista collatio erat delectabilis valde et vtilis ecclesie: quia secundũ Hieron. Ipsa post ascensionem filii sui remansit ad replenius instruendum: quia omnia familiarius viderat et tractauerat: propter q̃ melius exprimere poterat. Ue enim dicit Hiero. q̃ melius nouimus: melius proferimus. Maria ergo virginalis pudicitie ultra custodiens et non minus pudica ore q̃ corpore/secreta Christi que nouerat nulli diuulgare volebat: sed tacito corde seruando t̃ rum tempus quo deus hec omnigari vellet erpe erabat: conferens ea q̃ videret circa agenda. Legerat eĥ in Eſa. Ecce virgo concipiet t pariet filiũ. t videbat se virginem: t cõcepisse t peperisse. Legerat/cognouit hos possessorem suum t asinus presepe domini sui. t videbat deũ t suũ filiũ inter hec animalia vagientem in presepio. Legerat/Egredietur virga de radice Jesse tc. et videbat se de stirpe Dauid ortam et natam. Legerat/Nazarey vocabitur puer iste. t videbat se in Nazareth/de spiritu sancto concepisse. Legerat/Et ru Bethleẽ terra Juda tc. t videbat se in Bethleẽ peperisse. Comparat ergo verba prophetarum que legerat factis t his que audiebat et videbat: et in omnibus vna mater sapientie cernit concordiam/ser habet certa fidei augmenta. O quantum gaudere poterat cuius se matrem dei cognosceret: quia vt ait Anſel. Solum de sancta Maria virgine predicare q̃ dei mater est: excedit omnem altitudinẽ que post deum dici vel cogitari potest. [Pastores] autem abierunt cum gaudio ingenti [et reuersi sunt] ad curam et custodiam gregis sui [glorificantes] corde [et laudantes] ore [deum] tanquam auctorem et opificem [in omnibus]. i. de omnibus [que audierant] scilicet ab angelis [et viderant] in Bethleem propriis oculis [sicut dictum est] ab angelo [ad illos]. i. in hoc gloriam deo laudes referebant: q̃ non aliud adhuc intendentes inuenerant q̃ sicut ad illos dictum erat. Ipsi enim de tam eximio beneficio toti mundo generaliter collato et eis specialiter ostenso grati existentes: deuotionem suam in laude dei eructabant et deũ glorificabant. In hoc etiam reputabantur deuoti: quia post contemplationem saluatoris reuertuntur ad exercitium actionis. In quo datur forma pastoribus ecclesie: qui aliis doctoribus debent vigilare t ire ad quando in Bethleem contemplationis: et ad studium sacre scripture vt ibi pane celesti reficiantur: et refecti pane doctrine ad pascendum gregẽ reuertantur. Unde in Ezechiele. Animalia ibant t reuertebantur. Uade nunc t ru ad videndũ verbũ patre carnẽ factũ: t genibus flexis adora dominum tuum t eius matrẽ: acre uerenter salura Joseph sanctum senem. Deinde osculare pedes pueri Jesu tacentis in presepio: t roga dominam vt cũ tibi porrigat vel accu

Eſaie. xl.

Wart. 8.

Ibidẽ et Mich. v.

Reuersio pastorum ad gregem.

Ezechi. i.

Meditatio historie dicte

Universidad de Deusto
Biblioteca

pere p̃mittat Accipe ergo eũ ad te t
in̄ brachia tua retine. Intuearis fa
cie ei⁹ diligenter ac reuerẽter deosculare: delecteris vce ex corde. Cõsideranter hec facere poteꝭ: q̃ p̃ salute eoꝝ venit ad peccatores t cũ eis humiliter cõuersatus est t tandez se eis in cibũ dimisit. vnde benignus dñs patienter permittet p̃ tuo velle se tãgine: imputabit p̃sumptioni sed amori. Semper tamen cum reuerentia et timore hoc facias: q̃ ipse sanctus sanctorum est. Postea redde ipsum matri fue: et conspice studiose si diligenter et sapienter eum tractat et gubernat ac cetera obsequia ei facit. Sta et tu ad ministrandum paratus / et admina eam si potes. In his delectari: oc̃idari et sedule meditari memento: et quantum potes sta familiaris domine et puero Jesu: et intuearis factem eius sepe: in quem desiderant angeli prospicere: semper tamen (vt dixi) cũ reuerẽtia t timore: ne pariaris repulsaz de p̃sumptiõe. Reputare enim te debes indignũ conuersatione tanti t tãtorum. vnde Anselmus. Dine matrez cum omni deuotione in Bethlem̃ prosequere: t in hospitium diuertẽs cum illa assiste: et obsequere parienti: locatoꝝ in p̃sepio parulo crumpe in vocem exultationis: clamans cũ Esaia. Parvulus natus est nobis: et filius datus est nobis: et amplectere illud diuinum et dulce p̃sepium. Mitiget verecundiam amor: timorem depellat affectus: vt sacratissimo pueri pedibus labia figas / et oscula gemines. Deinde pastorum excubias mente pertracta: angelorũ currentem exercitum admirare: celesti melodie tuas interpone laudes: simul corde et ore decantans. Gloria in excelsis deo: et in terra pax hominibus bone voluntatis. vnde t Aug. Angelor̃ voce per quam dñs Jesus Christus nat⁹ virginis partu pastoribus annũciatus est: cui⁹ euangelia legeretur audiuimus. Gloria in excelsis deo: et in terra pax hominibus bone voluntatis. Festa vox t gratulatoria: non vni femine cuius vterus ediderat ꝓolem / sed humano generi cui virgo peperit saluatorẽ. Dicamus ergo t nos: t quanta possumus cum exultatione dicamus. dicamus (inq̃) fideles corde / deuoto vore Gloria in excelsis deo: et in terra pax, hominibus bone voluntatis. Et hec verba diuina / has dei laudes / hoc euangelicũ gaudiũ quanta valemus cõsideratione perspectum: fide et ipse t charitate meditemur. vnde etiã Dicgo. / Nazianzenus. Cum pastoribus puerũ venerare: cũ angelis hymnũ dicito: cũ archangelis chorũ ducito. Exulta: et si nõ poteꝭ vt Joannes ex vtero / certe velut Dauid in collocatione arce tectamẽti tripudia: venerare natiuitatẽ per quã terrene natiuitatis vinculis liberatus es. hec Greg. Venias t nihilominus quotidie: vt videas Jesum in p̃sepio spirituali. s. in altari: vt carnis sue fruméto mercario cũ animab⁹ sanctis refici. Et sciẽdũ q̃ triplex est Christi natiuitas: scz diuina / humana / et gratuita. Prima est ex pse eternaliter. secũda ex matre tẽporaliter. tertia in plenitudine spirituali. Et iste tres natiuitates sumuntur fm tres Christi substantias: que sunt deitas / caro / et spiritus. Nam ex patre nascitur deus: ex matre caro: in mẽte nascitur per gram spũsanctum. Ex patre nascit semper. ex matre semel. in mente sepe. Scoz natiuitatẽ dñi̇ Christus hz patrẽ sine matre: scdm humanos matrẽ sine patre: scdm gratuitã hz patrẽ t matrẽ: scdm illud. Quicũq̃ fecerit voluntatẽ patris mei qui in celis est / ipse meus frater t soror et mater est. Has vero Christi natiuitates repiesentat ecclesia in die natiuitatis eius. Primam natiuitatem repiesentat in missa que cãtatur in nocte: qua diuina natiuitas est nobis occulta. Secundam repiesentat in missa que cantatur in aurora: qz natiuitas humana fuit partim occulta s. quantũ ad modũ / et partim manifesta. s. quantũ ad effectũ. Tertiã repsentat ꝺ missa q̃ cantat in die: qz gratuita natiuitas manifesta est in alijs. Christ⁹ cipit p affectũ / nascit p effectũ / matrik per profectũ. Honorata t venerare ciuitatẽ Bethlecz puellam t minimã: per quam tibi regressus patefactus est ad paradisũ t ad patriã. Dec ciuitas spatio modica / primo dicta est Ephrata: secundo facta est vbi famen magna q̃ tranꝺiit facta est ibidẽ magna abundãtia: et tunc vocata est Bethlee. dom⁹ panis. ꝓpter eueniũ abundãtie segnentem. Dec ciuitas nõ est minima in principib⁹ inda. s. dignitate excellẽtia. quippe qz ꝓcia mysterioz fuit Dauid: vbi sacrificiũ lo lennizauit: vbi coniubiũ Ruth t Booz celebrauit. In q̃ prefiguraba humanitatis t diuinitatis coniubiũ / verũ sacrificiũ / et immortalitatis regnũ. Jtẽ conscia gaudioz in aduẽtu Christi. O quis digne penser gaudiũ angelorum laudantiũ: pastorũ videntiũ: regũ adorantiũ: pplorũ credentiuz? Jtem cõscia martyrioz post aduẽtũ Christi: q̃ herodes fecit ifantes occidi. Sed maxime beata ꝺ germine: q̃ inde exiit germẽ nobile. s. dux et ductor: / germe virile regẽs populum Jsrael. De cuius ciuitatis laude sic dicit Beri⁹. O Bethlee parua ꝺ magnificata a dño. Magnificauit te ꝺ factus est inter parvulos et magnos. Que ciuitas (si audiat) nõ laudeat deiosum strabũ illud: et illũ ꝓsepii gloriã? Vnde gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei: vbicq̃ canit / q̃ homo natus est in ea / et ipse fundauit eaz altissimus. Dec Beri⁹. Bethlee sita est in monte longo sed arcto / ab Oriente se extendens in Occidentẽ. In cuius fine Orientali sub rupe quadam que erat in quodaz diuersorio / illuc tendebãt sol iustitie Christ⁹ dñs noster: et contra Occidentem ad quas tuos vel quinq̃ pedes erat p̃sepe tumentorum in quo dulcis puer ille fuerat reclinatus. In hac ciuitate est sancta t venerabilis ac mire puritatis et deuotionis ecclesia cathedralis / consecrata in honorem beate virginis Marie: quam edificari fecit beata Helena mater Constantini imperatoris. in qua est crypta: et in illa pulcherrimum altare marmoreum in loco vbi virgo Maria peperit / t Christus nasci voluit. Est etiã in ipsa ecclesia capella pulcherrima t deuota: in qua erat illud p̃sepium venerabile t diuinũ. In eadẽ ecclesia est sepulchrũ innocentium: t sepulchrum beati Hieronymi. Jbi beata Paula t Eustochium requiescũt. Jbiq̃ est cisterna in qua stella dux magorum dicitur cecidisse. Hanc sanctus t deo dilectꝰ etiam b. Hieronymus preelegit vbidem domino deseruire. Beata etiaz Paula t Eustochij filia eius cũ multis aliis virginibus in monasterio scti monasterij dei seruitio t diuine cõtẽplationi deuotissime vacãtes / regnũ mundi t omne eius ornatum propter amorẽ dñi nostri Jesu Christi t loci deuotionẽ ꝓtẽpserũt. Multi quoq; ex his q̃ desiderio terre sancte de terra t de cognatione sua t de domib⁹ patrũ suoꝝ exierunt: illi cet turba t tumultus hominum plerunq; religiosi fiũt impedimentum: maluerũt tamen inter turbas populorum corporaliter habitare q̃ sanctarum ciuitatũ quas Christus specialiter elegit (s. Jherusalẽ / Bethlee t Nazareth: que tanq̃ celle aromatice salutatoris ꝓuersatione redolẽt) habitatione priuari. In Nazareth enim de spũ scto ex Maria virgine fuit dño conceptus. In Bethlee natus. In Jherusalez ꝓ salute nra crucifixus / mortuus t sepult⁹. In Bethleem ergo recũbus Adam est nat⁹: de qua ad septem miliaria vel circa cõtra austrũ est Ebron ciuitas / vbi in agro damasceno fuit primꝰ Adã de rubia terra formatus: de quo agro ad factum orcus est spelũca duplex: vbi ipse Adam cum coniuge sua est conditus t sepultus: t tres magni patriarche. s. Abraham / Jsaac t Jacob cũ coniugibus suis. Et Christus tradi natus est vt captiuum hominẽ liberaret. Et hoc ꝓfiguratũ fuit in pincerna Pharaonis: cui in carcere videbat ꝙ coram se vitis de terra crescebat habens tres propagines seu ramos: que cepit florere t vuas producere / quas in calicem Pharaonis exprimẽs potum Pharaoni offerebat: qui sm somnij interpretationem post tres dies liberatꝰ est. Sic cum genus humanũ miserabilem sustineret captiuitatẽ vitio. s. Christus de terra sola. s. Maria exorescebat / qui in se tres propagines s. carnẽ animam deitatem habebat vel tres ꝓpagines sunt tres persone sancte trinitatis. Tertia vero die post ꝺiuinũ sanguinis sui t cruce est expressũ t regi celesti oblatũ: tunc genus humanum de captiuitate est egressum. Hoc vinũ regem celestem ita inebriauit / q̃ omnẽ offensam humano generi relaxauit. Hoc vinum nobis sub sacro reliquit: vt quotidie regi celesti ꝓ mũdi offensa offeras: q̃ quotidie a mũdo offenꝺit. Nã cũ

Mysteria i bethleē facta

Ciuitates a Christo specialiter electe.

Adam se cũdito er primo.

Figure nati Christi. Gen. xl.

Ulnecem gaudio floruerit
Christus nasceret / vinee Engaddi florueritq; Christū verū vitē ventū se ostenderet. ¶ Modus aūt nouitatis Christi figuratus est in virga Aaron / q̄ floruit & fructū amygdali num protulit. Sicut enim virga illa mirabiliter cōtra naturā germinauit sic Maria supra ordinē nature mirabiliter filiū generauit. Virga Aaron protulit fructū sine plāctatione: Maria genuit filiū sine virili pmixtione. In testa amygdalina dulcedo nucis latebat: in testa carnis Christi dulcissima deitas abscōdita fuit. In virga Aaron inuenim⁹ frondis viriditatē / floris suauitatē / fructus vberitatē. sic Maria habuit viriditatem virginitatis / suauitatē pietatis / & vberitatē pperue fecunditatis. Nō solum alie Christus tudeis / sed & pagānis ortū suū pnemonstrauit: quos oēs holos saluos fieri voluit. Unde

Nuptiarū Christi mod⁹ figurat⁹.

Virga Aaron.

Octauian⁹ qui sic tot mundo dñabatur & ideo a Romānis tanq̄ deus reputabat: Sibyllā pphetissā sibi fecit in mūdo alīq̄s eo maior: futurus erat. Sodē aūt die q̄ Christ⁹ in iudea nascebat / Sibylla rome circa sū aurei ture fole cōtēplabat: i quo circulo virgo pulcherrima resplendebat q̄ puerū speciosissimū in gremio gerebat. Q̄ visa Cesari Octauiano mōstrauit: & regē potentiarum ipso nasci esse intimauit. ¶ Meditari ergo debes cū gaudio ḡra sic hodierna solēnitas. Hodie nāq; natus est Christus: & sic vere est dies nata lia regis eterni & filij dei viui. Hodie puer natus est nobis: & filius datus est nobis. Hodie sol iustitie qui in nubibus erat / clare fulsit. Hodie sponsus ecclesie electorum caput de thalamo suo pcessit. Hodie speciosus forma pre filijs hominū desideratam facie sua ostendit. Hodie illuxit nobis dies redēptionis nostre / reparationis antique / felicitatis eterne. Hodie pax est nūciata nobis hominib⁹: vt canū in hymno angelico q̄ hodie est factus. Hodie vt canat ecclia p cetū ozbē melliflui facti sunt celi. Hodie apparuit benignitas & humanitas saluatoris nostri dei: q̄ vt dicit Beri. Potentia apparebat i rerū creatide: sapiētia vero i earū gubernatione: sed bonitas mi fericordie maxime nūc apparuit in hūanitate. Hodie adorat⁹ est deus in similitudine carnis pcti. Hodie & nos cū Christo sumus cōgenitiq; gratie Christi ortigo est populi xpiani. Hodie illa duo miracula origenum q̄ oēm superāt intellectū & sola fides apprehēdere pōt. s. q̄ deus nascitur & virgo parit. Hodie aliorum miraculoꝝ claruit multitudo. De

Octauian⁹.

Solēnitatis huius magnitudo.

quib⁹ q̄ de incarnatiōe dicta sunt / quasi hic clarius eluceſcit. Ibi inchoata / hic manifestata videas: nūc illa istis coniunge & applica. Merito ergo est ista deo gaudij & exultationis ac letitie magne nimis. O

Z

Esu dulcis qui de ancilla hūmanum humilitatis pānū induisti / & in presepio reclinari voluisti: da mihi clementissime domine per tuam inenarrabilē natiuitatem renasci in me noue vite sanctitatem: & sic sub habitu & pannis mee religionis humiliari: vt inter arcta regularis discipline studia vetus in quodam presepio reclinatus / ad cumen vere humilitatis valeā attingere. Et qui nūc humanitatis & mortalitatis fieri dignatus es particeps: da mihi tue diuinitatis & eternitatis esse participem. Amen.

Virtūs.

Xersi.

¶ De circumcisione dñi. Correspōdet euangelio Postq̄ cōsummati sunt dies octo &c. Cap. x.

Postq̄ aūt cōsummati ⁊ impleti ſ. sunt dies octo ſ. sex a nativitate domini verunq; extremitatem cōputando ſ. vt circūcidere tur puer ⁊ fm legis pceptū: q̄ hoc erat tēpus circumcisioni deputatum [vocarum] ⁊ declaratū ſ. est nomen eius ⁊ esse [Jesus] .i. saluator: q̄ in circūcisione solebat nomen imponi [quod] .s. nomē tam ante impositū a deo [vocatū] .i. prenunciatū ſ. est ab angelo pmisq̄ in vtero .s. virginis ſ. cōciperetur ⁊ de spiritu sancto.

Xersi.

Ritus circumcisionis a beato patriarcha Abraham erogatum sumpsit quando ⁊ nominis amplificationē accepit. Nam cum signaculo circumcisionis augmentum ⁊ immutationē promeruit nominis: vt qui prius dicebatur Abram. i. pater excelsus: deincepa ob meritum fidei diceret Abraham. i. pater multarū gentiū. Nec solū ipse sed etiam venerabilis vxor eius augmentum & nominis mutatione promeruit: vt q̄ prius dicebatur Sarai. i. princeps mea: et dominus sue tantum: deincepa dicere tur Sara. i. princeps omnium: recte credentiū feminarū. Ex hoc ergo in circumcisione venit q̄ ad huius rei imitationē nomina imponerentur pueris in die circumcisionis eorū: sic & puero Jesu est factum. Ab humilitate ergo (que est radix et custos virtutum) Jesus sumens initiū / circumcisionis accepit signaculum: vt pro te sanguinis precium non rarum esse undere te tuum perissimum saluatorem ostendat patribus tam verbo & signo repromissum: cuius assimilatum per omnia preter ignorantiam & peccatū. Duo magna hodie sunt facta. Primum q̄ nomen s. Jesus est manifestatum q̄s ab eterno erat sibi impositum / et ab angelo (priusq̄ in vtero conciperetur) vocatus. Angelus enim Gabriel nūcius ad Mariam ait. Ecce concipies in vtero et paries filium: & vocabis s. in circumcisione nomen eius Jesus ſ. a deo patre sibi impositum. vnde in Esa. Et vocabitur tibi nomen nouum quod os domini nominauit. secundum Origen. Uocabulum Jesu dulce & gloriosus / omni adoratu cultuq; dignissimum / nomen quod est super omne nomen: non decuit primum ab hominibus appellari: neq; ab eis asserri in mundum: sed ab excellentiori quadam maiorique natura. Voc ergo nomen ei imparum est: vt enim saluator sit a propria natura habet. Et huius hoc nomen alius ante fuerit impositū: tamen fuit nouum in Christo inquantū fuit impositū ab hac ꝓpietate q̄ est saluator omniūq; in aliquo fuit / licet saluatorem in aliquo facto particulari fecerunt. Jesus enim hebraice saluator interpretatur latine. Dicitur autem saluator: Primo a potentia saluandi: & sic cōuenit ei hoc nomē ab eterno. Secūdo ab habitu saluādi: & sic fuit impositum ab angelo / & ei conuenit a cōceptionis sue principio. Tertio ab actu saluandi: et sic fuit vocatus nomen in circumcisione / et cōuenit ei ratione passionis sue. Igitur secundum Chrysost. Voc nomen dei quo Jesus ex vtero virginis nūcupatur / non nouū est ei sed antiquū: q̄ Jesus. i. saluator vocatus est fm carnē qui erat saluator fm diuinitatē. Uū cōsidera dignitatem huius nominis. Primo q̄ hoc nomen fuit ab eterno

Nō in ponendi ratio.

Magna duo hodie facta.

Esa. ixii.

Origen. de nomine Jesu.

Jesus.

Chryso.

Dignitates nois Jesu.

precedentib⁹ & consecutis. Secundo fuit diuino ore nominatum. Tertio patriarchis & patribus antiquis desideratum. Quarto a prophetis pphetis. Quinto ab antiquis (sic in Jesu nave qui & Jesus dicit) ꝓfiguratū. Sexto ab angelo virgini & Joseph prenunciatū. Septimo a beata virgine predicatū. Octauo a Joseph hodie impositum. Nono ab angelis diuulgatū. Decimo ab apostolis magnificatum. Undecimo a martyribus ꝛ confessoribus collaudatum. Tredecimo a sanctis virginibus tanq̄ olei effusum pregustatū. Decimoquarto a fidelibus veneratum. Est aūt fm Augustinū differentia inter nomen Jesus & nomen Christus: q̄ nomē Jesus est nomen ꝓprium / & nomē Christus est nomen cōmune & sacramēti. Item nomen Christus est nomē gratie: & nomen Jesus est nomen glorie. Sicut enim hic per gratiā baptismalem a Christo dicimur xpiani: sic in celesti gloria ab ipso Jesu dicemur Jesuite i. a saluatore saluati. Et quārā est differentia inter gratiā & gloriam: nūquā differētia ponet: dicit inter nomē Jesus & Christus. Breuiter ꝛ Beda sicut Christus in sua circumcisione corporali accepit hoc nomen Jesus: ita electi in sua circumcisione partipant isto nomine. vt sicut ipse a Christo dicti sunt Christiani: ita a saluatore vocentur saluati. Quod etiā nomen eis nō solū priusq̄ in vtero ecclesie per fidē cōciperentur: sed ante secula a deo vocatū est. Hoc est ergo nomē q̄s est super omne nomē. Nec enim est aliud nomē sub celo datum hominibus in quo oporteat nos saluos fieri. Nomen q̄s fm Beri. est mel in ore / in aure melos / in corde tubilus. Nomē q̄s instar olei lucet predicatū / pascit recogitatū / lenit et vngit invocatum. Et fm Petrum rauen. Hoc est nomē q̄s dedit cecis visum / surdis auditū / claudis gressum / fermonē mutis / vitā mortuis: totamq̄ diaboli potestatem de obsessis corporibus virt⁹ huius nominis effugauit. De hoc nōie dicit Anselm. Jesus est nomē dulce / nomen delectabile / nomē confortans peccatores / & nomē beate spei: ergo Jesu esto mi

Circumcisio abrahe incepta.

Augustin. De differentia nominū Jesu & Christi.

Beda.

Excellentia nominis Jesu.

Phil. ii. Act. iiii.

Beri.

Petrus rauen.

Anselm.

hi Jesus. Nomē Jesu est virtuosum: iuxta illud Ysaie. Abluti estis/ sanctificati estis/ iustificati estis in nomine dñi nostri Jesu Christi. Habz enim nomen Jesu virtutem abluendi quoad peccati maculā: virtutē sanctificandi quoad culpam: et virtutē iustificandi quoad reatum. Cuz igitur tria sint in peccato. s. macula/culpa/ et reatus: patet q̄ quoad omnia ista peccatum remittitur p nomen Jesu. Unde Joānes. Remittuntur vobis peccata propter nomē eius. In hoc nomine omne genu flectatur/ celestium terrestrium ⁊ infernorum. Hoc nomē dñi quicunq; invocauerit saluus erit. Et hoc quoq; nomine ipse dñs ait. Quicquid petieritis patrem in nomine meo/ dabit vobis. Hoc igitur nole in oibus orationibus vrī debemus / ac petitiones in nole Christi formare: ⁊ p ter hoc orationes ecclesie i fine formantur in Christi nole dicēdo per Christū dñm nostrū. vel aliquid simile. In hoc nomine ille nō petit ā patre dei dispositionez ⁊ cōtra sua vel aliorū salutē petit: immo vero aliter petit/ cōtra hoc nomē est petere dubiū non est. Uere ergo ⁊ pie dictus est Jesus: quia nō nisi in hoc solo nomine salutē obtinere possumus. Ut de seipso dixit. Ego sum alpha ⁊ o/ principium ⁊ finis. Quia sicut per verbum eternaliter dicitur omnia producuntur: sic per verbum carni vnitum reparantur/ promouentur ⁊ finiuntur. Secundum quod hodie factū est: qz cepit hodie dñs Jesus fundere sacratissimū sanguinem pro nobis. fundere/ est ipsius caro cultello incideretur lapideo. Cepit ergo hodie portare incepit pro peccatis nostris. Nō solū est in virili sed etiā in infantili etate sanguinē fudit. p nobis voluit fundere. Plorauit autē puer Jesus hodie propter dolorem quem in carne sensit: nam verā carnē ⁊ passibilē sicut ceteri homines habuit. Sed eo plorante credito ne q̄ mater potuerit lachrymas continere. Plorauit ergo ⁊ ipsa. Cōpatere ⁊ tu tibi ploranti etiam cum eo: qz hodie ipse fortiter plorauit. Nam in solēnitatibus istis multū gaudere debemus propter salutem nostram quam Jesus nit: sed multum compati et dolere propter suas angustias quas pro nobis sustinuit. Multum etiam ex hoc animari debemus ad tolerandum penas pro peccatis propinho: cū cernimus ipsum tantas voluisse pro alienis. vnde Bern. Omnis non erubescat refugere multo minores penas pro peccatis suis/ cum noverit Christum tanta pertulisse non pro suis sed alienis: Et sciendū q̄ sexvicibus fudit sanguinē suum pro nobis. Primo in circūcisiōe: ⁊ hoc fuit nostre redēptionis initiū. Secundo in oratione: ⁊ hoc fuit nostre redemptionis desideriū. Tertio in flagellatione et quarto in coronatione: et hoc fuit nostre redemptionis meritum/ qz illuxe eius sanati sumus. Quinto in crucifixione: et hoc fuit nostre redemptionis pretium/ cum enim que nō rapuit exoluebat. Sexto in lateris apertione: ⁊ hoc fuit nostre redemptionis sacramentum: p quod figurauit nos per aquam baptismatis debere mundari/ qui quidem baptismus habiturus erat efficaciam a sanguine Christi. Per primum docemur nos spiritualiter circūcidere ⁊ perā abscere. Per secūdum/ mentis angustias pro salute nostra sustinere. Per tertium/ carnem nostram domare. Per quartum/ alias nostrā virtutibus ornare. Per quintum/ membra nostra mundatis deo ligare. Per sextum/ vulnerarus cor: charitate dei habere. Uideo ergo quotiens Christus fudit sanguinem propter nostram redemptionē. Ubi sume nostre lachryme/ vbi gemitus/ vbi fletus/ vbi grauum oriones. p tā copiosa sanguinis effusiōe: Uenite adoremus ⁊ procidamus ante eum: ploremus ante dominū qui fecit nos/ ⁊ tam copiose redemit. vt ait Ber. Sufficisset ad redēptionē vna preciosissimi sanguinis gutta: sed data est copia: vt in beneficii recordatione virtus diligentio clareteret. copiosa enim apud eū redemptio. Ut aūt dicēs est, ritus ⁊ religio circūcisionis ab Ubzabā fuisse creditū: qz primo vnius dei cōfessus est fidē. Et in signū huius pio accepit circumcisionē. q̄ fuit signum distinguens fideles ab infidelibus. Credens ergo Ubzabam adhuc i prepucio posit filiū se habiturū: qui de

Lcap. vi. Uirtutes nole Jesu.

1. Joā. ij.

Phili. ij.

Roma. x

Jo. xiiij.

In nole Jesu petere.

Jo. viij.

D Siguinē hodie fudere cepit xps.

Plorauit ⁊ mater Jesu.

Ber. 2

Damascen. libro tertio

Psalmus lxxxviij.

1. Pet. i.

et promisit: huius rei signū circumcisionē accepit vt q̄ credēs iustificaretur sic cerneretur. Fuit ergo institūta circumcisio. Primū ppter meritū fidei Ubzahe: vt sicut fide distabat a nationib⁹ ceteris / sic distaret etiā signo circūcisionis. Item vt populus q̄ ex eade progenie nasciturus erat/ p circūcisionis signū peculario deo agnosceret: ⁊ ab alijs nationibus discerneret: ac semē eius qui credēs deo hoc ipsum acceperat esse sciret. Itē vt si qui ex eode populo in prelio corruissent: hoc signo circūcisionis inter gētes cogniti qnia de stirpe sua descēderāt/ sepulture traderētur. Et ideo in eremo nō circumcidebantur: vbi soli sine gētibus cōuersabantur. Item in remediū peccati originalis ⁊ ad repressionē cōcupiscētie carnalis. Data est etiam circumcisio in preparationem susceptionis fidei: qui circūcisio est quedā professio mosaice legis seruāde/ sicut ⁊ baptismus est professio legis euangelice: ⁊ per professionē illā disponebant ad istā. Circumcisio igitur preteriti reportis mādatis fuit et signū promissionis cessare. Unde fiebat circumcisio. Petrinis cultris fiebat circumcisio.

F Circumcidi voluit xps ob multa.

Ber.

Ber. 3

Psalmus xciij.

Rosti. xi.

Baptismus succurrit circumcisioni.

Bz Bede.

Ber.

Ber.

Ber

Circumcisio duplex non fuit necessaria.

Duplex est circumcisio que a nobis fieri debet. s. interior: t exterior. Exterior: ybi stit in tribus / scz in habitu ne sit nouabilis: in actu ne sit reprehēsibilis: t in sermone ne sit contēptibilis. Interior similiter in tribus consistit / scz in cogitatione vt sit sancta: in affectione vt sit pura: in intentione vt sit recta. hec Ber. ¶ Debemus igitur esse circūcisi corde a cogitationibus noxiis t immundis / a iudiciis falsis t temerariis / ab intentionibus t voluntatibus iniquis: vt coram deo pertimescamus versare in corde qđ coram hoibus erubescere⁹ dicere vel facere: qđ que dicta vel facta hominibus / hec sunt cogitationes deo. Debemus quoq; esse circūcisi lingua a verbis turpibus / detractatiis / mēdosis / otiosis / t superfluis: qz de ol verbo otioso (certā ignoratēr prolato / sicut t de cogitatione minutissima) reddēda est ratio in die iudicii. Debemus etiā esse circūcisi oculos sensibus t membris corpis nostri a / phibitis t illicitis / a voluptuosis t sug fimis oīb⁹ abstinēdo: nō solū a peccato sed ab omni occasione peri noꝰ subtrahēdo: qz nisi quis occasionē peri vitauerit vitiū peccādi declinabit. Tali circūcisione oia vitia t peccata tollunt et excludunt. ¶ Ubi t octaua die circūcisio merito fiebat / in qua t vltima resurrectio fiet qñ mēbris oībus circūcisio. i. vitijs t pctis abscisis totus ex integro innouat⁹ olim superfluitate mūdatus hō ad immortalitatē resurget. Octaua dies ipsa est que t prima. In hac est mūdus cepit / ybi resurrexit⁹ hac vna⁹ vniuersalis resurrectio erit. ¶ Sex etēi sunt huius seculi etates: in quibus p deo laboribus insistere / et p accipiscēda sempiterna requie ad tēpus operari necesse est. Septima etas est nō in hac sed in alia vita quiescētiū / vbi ad tēpus resurrectionis oim. Octaua aūt eras ipsa est dies resurrectionis finevllo tēporis fine beata. Ille aūt non solū circumcisi / sed ab omnibus pctis abscisi: mundi t immaculati eternū nomen sancti suscipiēt t hereditabūt. Qui ergo mala t vana cogitare vel loqui aut facere nō appetit / iste interius et exterius perfecte circumcisus est. Patū autem ꝓdest circūcisum esse ex parte vna et non ex alio. vt est air Pius pa. Nihil prodest homini si mutare et otiare t alia religionis bona agere remisit mens ab inimicitate / t ab obtrectationibus lingua prohibeatur. Nihil quidem prodest. s. horum ad vitam eternā: prodest aūt horum ad temporalia. vñ Beda. Nemo sane eū circūcisionē predicari audierit: vnius solū mēbri continentiā autumet imperari: quasi a fornicatione tm abstinentē vel licito matrimonio tēperāter vtentem vel virginitate gloriosum existere absq; aliarū virtutū adiectione sufficiat / t non o⁹ potius quos corde vel corpore gestamus sensuū castigationem precipit. Ille itaq; vera circumcisione mūdatus est qui obturat aures suas ne audiat sanguinē: et claudit oculos suos ne videat malū. qui custodit vias suas ne delinquat in lingua sua: t attendit sibi ne grauetur cor eius in crapula t ebrietate. qui lauat inter innocētes manus suas: t ab omni via mala phibet pedes suos. qui super ea castigat corpus suū t seruituti subiicit: omnip custodia seruat sui⁹ cor / qñ ex ipso vita ꝓcedit. Sed et ipsa bona actio sua q̄ in abscondito est circūcisione non minus indiget: vt cū teimo / ezo / elemosynā facio / gloriā intrinsecus querā. Quapropter t Dñs abscēditā cordis circūcisionem sedulo cōmendat. cui tamen nō er holdō sed er veo esse hec Beda. Debem⁹ ergo omne peccatū intus t extra vitare: t ex omni parte spūaliter circumcisi esse. Totiens erīa homo circumciditur: quotiēs post peccatū ad penitentiā reuertitur. Nunc aūt circuncisionem precedere oportet octo spirituales illuminationes diuinarū gratiarū: que per. viii. dies intelliguntur. z sic octauo die circūcisis in anima celebratur: vez peccatis ad deum cōuersio / peccati recognitio / cōtritio / confessio / satisfactio / peccati detestatio in futurū cautio / t extīe octauo sequit impij iustificatio: qua gratia infundit t pctis expellit: t in ipsa die octaua. s. in iustificatione impij celebrat circūcisio in alia penitētie. Que qui dē circumcisio nō est aliud q̄ amputatio vitioꝝ / q̄ habet fieri in cultello penitētie. Sicut enim in circumcisione corporali sit amputatio superflue carnis: sic in circūcisio ne spūali sit amputatio vitioꝝ t pctōꝝ que sola sunt homini superflua. ola est alia creata in hoc sint valde bona. Et nisi ista circumcisio fiat in anima ipsa est filia perditionis / Et illud Bern. Malesuadus cinus ipeuntī coro circūcisanō fuerit per ibit de populo suo. ¶ Item isti octo dies sunt. viii. illuminationes spūs sepcies septē virtutū⁹ principaliū⁹ q̄ pleuerāt in finali q̄ est octaua. ex qua sili per xp̄m pctā non tolluntur / ipse est ecce agnus dei qui tollit pctā mūdi⁹ (vt dicit⁹ est) circūcisio cultris fiebat petrinis: q⁹ petra erat xp̄s. Hec illa indecētū circūcisio significat: t sine hac signatione inutilis est. Et hō xp̄s circūcisus est vt circūcisionis significationem nobis cōmendaret. Sicut enim nobis est natus / nobis baptizat⁹ t passus: ita t nobis nō sibi est circūcis⁹. Spiritualē ergo circūcisionē signari ꝓ corporalē habere studeam⁹: vt illā spūalē (q̄ in octaua resurrectionis in nobis futura est) ab omni corruptione culpe t pene cōsequi mereamur. Tres itaq; cōstat esse circūcisiones. vna est sacramēti scz circūcisio q̄ est in corpore. alie vero sunt res illius sacramēti: videlz circūcisio a pctō que quotidie est i anima: ac circūcisio a pctō t ab omni pena peccati / que in resurrectione erit in anima t in corpore. Oratio.

O Jesu clemēs qui de virgine natus sub lege circūcidi voluisti: circumcide Jesu miseri cordia cogitationes verba t opa seruti tui: vt mi tue voluntati cōtrarii cogitando / loquēdo / operādo pgā: t tui sensu sit mihi cogitatus dei: et eloꝗ narratio mea in ꝓceptis altissimi: t in operibus mādatoꝝ tuoꝝ dirigantur omnes actus mei. Sece domine cordis t sine cor meū / lingua mea sensus t membra cōnātur quidē sed per se nō possunt. Fac tu qđ ipsa nō pñt: t perfice in bono desiderii mei pcedentia / qui cōfortauisti desiderium sum dare iustis. Amen.

¶ De apparitione domini. Cap. xi.

Tertiadecima vero die puer Jesus manifestauit se gentibus. i. magis q̄ erant gētiles. Prophetarum quippe seu vaticinium fuerat per Balaam prophetā gentilē q̄ oriret stella ex Jacob / et cōsurgeret homo de Israel. vbi et dicitur q̄ ortus none stelle apparuerat signū Christi nascētis. Isti ergo videntes in cōi stellam cognouerunt per inspiratione diuinam q̄ illa erat que per Balaam predicta fuerat: t ideo statim mouerūt se de locis suis vt ad venerādum puerū natum venirēt. Ista Balaam gentilis dixerat t no mimo fidei ꝑ q̄ veris successores t heredes erāt. vñ non a magica arte sed a magn tudine scientie venisse magi: quasi in sapientia magni: t erant in scientia astrorū periti. Quos et hebraei scribas / greci philosophos / latini sapientes: nos vero magos appellāt. Et ideo erant magi nō malefici sed sapiētes: optimi tē fidei nostri. Aut ideo etiā reges dicti sunt: q⁹ illo tēpore philosophi t sapientes regnare consueuerūt. Unde de antiquorū tēpoꝝ felicitate Seneca sic dicit. O si ma felicitas erat gētilitium quibus nō poterat potētior esse nisi melior. Illo ergo seculo qđ aureū perhibetur: officiū erat imperare nō regnū. Parū erat regi sine arte t difficultate sibi inuenire aliquod receptaculum. Unde de quodā philosopho timerognante iterum subiugit. Diogenes cynicus cū vidisset puerū ex vna manu aqua bibentem: fregit ꝓtinus et ꝑ cupidē e petula calliē / hac obiurgatione sui. Quandiu homo fluitus superuacuos turgidos habebit? Quis se compliciuit in dolio t in eo cubitauit. hec Seneca. O ꝗm distat inter rectores huius temporis t illius: nūc omnia illis contraria: qui felices diuitias honores t delicias querūt: t ideo in futuro forte pene gentibus habebūt. [Et venerūt magi ab Oriente]. i. a partibus que respectu Jherusalē sunt versus Orientem: vt sim Christo. Unde dies nasci inde procederet / fidei imisi: qui fides lumen est animarum. t sm Bern. Merito ab Oriente venisse qui sole iustitie nouū nobis ortū annūciante: leuisse rumentibus tocā mūdū illuminare. Venerunt aūt specialiter de finibus persarum / medoꝝ / t chaldeoꝝ: vbi fluuius est sabaticus a quo t sabei regio illa dicitur. inter quā est arabia vbi magi reges fuisse memorantur. Sunt autem due

Beda.

Esa. xxv

Pius pa.

Beda.

Ezech. xxvi

Joan. i.

Esa. xxv

Psal. xxxi

Luc. xvi

Pro. xxv

Octo illuminationes quibus circūcisio mētis ꝑficit.

Matth. ii. Fluminis ymi.

Magorū genus et denominatio.

Reges.

Seneca.

Seneca de diogene.

Cur ab Oriente Veri.

Arabia

B Arabie. Una conterminia et vicina Judee t respectu Jerusalē ab oriē te: de qua videntur magi venisse. Alia conterminia Judie/ distans a Jerusalē quasi vnius anni itinere: t de hac infra. xiii. dicm nō poterant venire. vñ Remigi. Sciēdum est q aliqui solēt dicere q puer qui tunc natus est/ in tā brevi spatio tēporis de virginis fluibus terre eos ad se perducere potuit: vel si fuerit successores Balaam regio istorum non longe distat a terra promissionis: videtur eis in tam brevi spatio temporis Jerusalē venire potuerunt. hec Remigius. Factum est autem vt visa stella quicquid per eā significabatur / sancti spiritus illustratione mox intelligeretur. Christum igitur deū t hominem in stella que rebant: quē divina inspiratione per stellā significari intelligebāt. C Ista stella differebat ab alijs multiplici ter. Primo in substantia: q; alias stellarum materia est materia celestis t quinte essentie: hec aūt de substātia corruptibili fuit. Scdo quoad eius principiū effectiuū: q; alie stelle a deo per verbū create sunt nulla cooperante natura/ sed ista ministerio angeli a verbo facta est. Tertio in duratione: q; alie a principio mūdi sunt cōdite t in eternū manebūt: ista xpo nato creata est/ t postea esse desijt. Quarto in fine: quia alie sunt in celo: ista aūt non fuit fita in firmamēto/ sed in aere nō lōge a terra. Quinto in magnitudine/ q; sm Ptolemeū quelibet stellarum firmamenti visibilis nobis maior est tota terra: forte ista non fuit vltra quartē duodecimi vel tricesimi. Sexto in motu: q; alie mouētur circulariter ab Oriente in Occidentē; hec autem ferebatur motu recto ab ortu in meridiem. Septimo in statu: q; alie mouētur motu etbimo t nunq̄ stāt: ista aūt cum magis esset ibat/ t cum stantibus t quiescentibus quiescebat. Octauo in visibilitudine apparitionis t occultationis: cū enim intrauerint Jerusalē occultauit se: deinde vbi Herodem reliquerūt seipsam mōstrauit. Nono in rēpore: q; alie lucent solū de nocte: hec vero in meridie sole lucente apparebat quā tur diurna nō impediebat: q; sm Chrys. ipsos etiā

Remigi⁹ de subito aduentu.

C Stella a magis vi vsa ab alijs differt.

Chrysto.

solis radios ppitio fulgore superabat. Decimo: significationem: q; alie signāt tempora t annorū distinctionē: ista vero significabat creationis natiuitatē. Undecimo in effectu: q; alie habent esse certū ad transmutationē istorū inferiorū: ista aūt nullū habuit effectū nisi q; notabit natum saluatorē. Duodecimo in ministerio: ceteris est altra creauit de⁹ in ministerio cunctis gētibus: hec aūt stella in ministerio solis xpi est edita. Tredecimo in singularitate apparitionis: q; quelibet stella apparet oib⁹ qui sunt in hemisphērio ei⁹/ sed ista visa est tribꝰ magis. Quartodecimo in motore: quia alie stelle non hūt motores ppios: ista aūt habuit motorē ppriū. s. angelū qui natiuitatē xpi pastorib⁹ nūciauit. C Multa et magna hac die festa sunt p dñm facta: et maxime circa ipsam ecclesiā. Primum est: q; ipsa hodie in psona magorū ab eo in spām est recepta: q; est ex gētib⁹ maxime cōgregata. Nā die natalis sui in psona pastorū Judeis apparuit/ de qb⁹ nō nisi pauci vbi deo receptē erāt. Hodie vero apparuit gētib⁹ q; ecclesiā implenerūt: q; in stelle fulgore dei filiū t in trib⁹ magis vocatio gētiū precessit. ipsi enī magi primitie gētiū fuerūt: t gētes in xpm credituras signauerūt. Ulū festū hodiernū ppriē est festū eccle t fidelium xpianoꝝ. Scdm est: q; ecclia hodie sancta est ab eo desponsata: cui per baptismū vere cōiūcta: quē tali die anno suo. xxx. recipere dignat⁹ est. Et ō ieiunare cēsetur. Hodie celesti sponso iūcta est ecclia; quoniā in Jordane lauit xpo ei⁹ crimina. Nā in baptismo desponsat aīa xpo qui virtute sumpsit a baptismo suo: t ō aīa mar. baptizatū cōgregatio vocat ecclesia. Tertiū est: q; tali die. s. anno revoluto post baptismū fecit ad nuptias primū miraculū/ qđ etiam ad ecclesiā et spirituales nuptias adaptari potest: ut infra suo loco apparebit. Dio ergo: vt cēsat ecclesia) tribus miraculis omnē sanctum diē colimus. Uñ (vt dicit Maximus epo: t in antiquioribus tibris inuenit) dies ista dr pluraliter dies epiphaniorū. i. plurium illustrationū xpi. epiphanes est illustratione soluta. Vas aūt eos ma-

D Magorū fides.

E Venerūt pastores/ reges/ et gentes ad xpm.

Maximus de epiphania.

nifestationes ppitio quidā nominibus distinguunt: epiphaniā vocātes eā que per stellā facta est quando ei sursum facta: theophaniā eam que in baptismo quasi a deo. t. a patrio quasi domo factā. bethleem dominū soluat. Recteq; tria hec in vno die acta nobis mysteria predicunt/ qui trinitatis ineffabilis arcanum vno die sub nomine cōfitemur. hec Maximus. Insuper sm Dilge. eriā hac die panes quatuor milia hominū de septē panibus t paucis piscibus. Unde magis q; venerabilis est dies ista/ qua deus elegit ad rem mirificā t magnificā faciendā. Consideram ergo ecclesia tot magna beneficia hodie sibi a sponso exhibita: frata existere volēs exultat/ letādat t tubilat: ac die hac magnifice solēnizat. Dicamus itaq; nūc de primordio suo. [Cum ergo] sm ppheriā Michee [nat⁹ esset Jesus in Bethlee Jude] que est in tribu Juda: qs ad distinctionē alterius Bethleem que est in Galilea in tribu Zabulon [in diebus Herodis regis] scz animo regni sui. xxx. per qs ostēdit tēpus prefinitū xpi nascētis. pherauerat eū patriarcha Jacob ad tēpore xpm nasciturū. qū delicet venturū siue rex et aut de ppīis Judeis: t hoc impleri est in Herm⁹ regnauit alienigena. [Ecce magi] t gētiles vniuersim ecclesiā furā er gētibus representātes/ a primā] ceuerāt regiā/ ibidē de xpo nato inquirētes et dicētes [Ubi est qui nat⁹ est rex Judeoꝝ] fecte ergo timū⁹ a magis hieruſalē. a Judeis reputabatur ibi / noli scribere rex Judeoꝝ. q; Pilato cōfirmans ibi / qđ scripsi scripsi. [Uidim⁹ ei⁹ in Oriente stellā eius]. s. ppriā q; hanc creauit ad sui ostensionē [t venimus adorare] hūiliter [ei singulariter. Uenūt pastores vt certificētur vt supra. venūt reges vt veneretur vt hic. venūt sences vt gratulentur vt infra. Primi actiuos: tertii ad cōtemplatiuos. Primi videt t dilexit. secūi venerātur t adorāt. tertij amplexātur t tenent.

Dilge.

Cur stella disparuerit.

F Magorū fides.

Chrysto.

Secūdum quosdā magis Judeam intrātibus stella disparuit: vt amittentes itinerū duce necesse haberē recurrere ad ciuitatē regiam: scilicet Jerusalem: et ibidem inquirere de rege nato. Sm vero alios cū magi Jerusalē ad querendum de puero ingressi fuissent/ stelle discretum amisere: quoniam auxilium humanum requirētes iuste perdere diuinum meruerunt: quia recte diuino deseritur auxilio qui humanū preponunt diuino. Et pōt stella ista illuminatio gratie intelligi: qd dū boni a malo consilium querūt verā illuminationem amittunt. C Sed sive ante ingressum in Jerusalem/ sive post ingressum disparuit: factū est hoc a deo pluribus de causis. Prima/ propter ipsos magos: vt qui primo fuerant commoniti celesti signo / cōfirmarentur etiā dicto prophetico ex doctorum ibi residentiū responso. Secūa propter xpm: vt ei⁹ natiuitas in ciuitate regia publicaretur/ t ppheria de loco natiuitatis xpi impleta monstraretur. Tertia vt studio magorum damnaretur pigritia Judeorum: quia gētibus solliciter xpm querentibus ipsi in nullo mori sunt ad querendum. Quarta vt Judei xpm non recipientes/ inexcusabiles de aduentu eius notitia remanerēt: cum magi Judeis tempus t Judei magis locum nativitatis ostenderēt. Per hoc etiam figurabatur q; fides Christi erat a gentibus deuote recipienda: a Judeis ppio maiori parte i infidelitate remanētibus refutanda. Isti magi fuerunt in timore xpi t fide firmati: quia non obstante q; scirent tutta edictum imperiale / capitali sententia puniendum esse qui cuiq; regem alium q; tiberium Romano imperio nominaret: xpm tamen intrepidi sunt confessi. vnde Chrysost. Sed nunquid nesciebant q; in Jerusalem regnabat Herodes? Nunquid non intelligebant q; quicunq; rege viuente alterum regem pronūciat aut adorat / punitur in sanguine? Sed dum considerabant regem futurū non timebant presentem. adhuc non viderant christū et iam parati erāt mori pro christo. O beati magi: qui ante cōspectū crude lissimi regis primi q; xpm viderunt

Chrysto.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Augustinus de tirone Herodis

Chryso.

B Augustinus de iudeis iudicantibus xpm.

Epi facti sunt confessores hec Chryso. [Audiens autem Herodes rex] talia de puero nato [turbatus est] timens ne regnaturus esset pro eo / se tanq̃ alienigena destrueret. Ubi Augu. Quid erit tribunal iudicātio: quādo superbos reges cum terrebat infantis? Timent nūc reges ad patris dexterā tam sedentē / q̃nē rex impius timuit adhuc nō tota lactentē. t non solū turbatus est ipse: sed [tota Hierosolyma cū illo] nouitate miraculi perculsa: t fauere volens Herodi quem timebat: q̃si sibi subiecta. Sepe etiā populꝰ plus eis nimiste fauet quos crudeles sustinet. vñ rex iustus cēo ministros habet impios t adulatores. Turbatur ergo pm Chryso. cis Hierosolyma cā illo / ne forte causa adulationis vel timoris. Turbantur etiā ille t iste: qi de aduentu iusti nō possunt gaudere iniqui. Uel accipiendo hic partem ꝓ toto: omnis Hierosolyma intelligitur illa paro que sibi fauebat. sic communiter dicitur quando maiores ciuitatis aliquid faciunt / q̃ tota ciuitas illud facit. sic in propositō: qui erant ibidē maiores t in regalibus officiis assistentes: illi cum rege turbati sunt. [Et congregans omnes primcipes sacerdotum et scribas populi [sapientes Iudeorum [sciscitabatur ab eis vbi Christus nasceretur.] Quia enim volebat Christum perdere: ideo studuit de loco natiuitatis Christi diligenter inquirere ab illis qui scripturas prophetarū predicebāt, de Christo nouerant / et genealogias descendentes a Dauid sciebant. [At illi dixerunt ei] q̃ [in Bethleem Iude]. i. que sita est in terra Iuda, ꝓut scribitur in Michea. tecūdō. Augustin. Iudei in hoc facto q̃ docent alios locum natiuitatis / et tamen ipsi non vadunt: similes sunt fabricatoribꝰ arce Noe qui alios vbi euadere prestiterunt: et ipsi diluuio perierunt. Similes etiam sunt lapidibus militarium qui alios viam indicant: nec ipsi per eam ambulant. de quibus etiam dicit ibidem Augu. q̃ ostensa aliis vite fonte ipsi sunt mortui sicientes. Per scribas autem t sacerdotes qui locum natiuitatis Christi ex ꝓphetis declarauerūt: t tñ ipm nō adorauerūt sed magis persequi sunt: signantur doctores bone doctrine sed male vite: qui quem predicant tam bone doctrine persequuntur mala vita. [Tunc Herodes clā] vocauit [vocatis] ad se [magis] didicit ab eis temp⁹ stelle que apparuit eis.] Cognito enim loco natiuitatis Christi ex Iudeorū responsis voluit scire tempus natiuitatis ab ipsis magis: vt si ad ipsū redirent ex temporis t loci cognitione posset Christum interficere: t cū esset alienigena non confidebat de Iudeis: t ideo voluit consiliū suū tacere eos. [Et mittēs illos in Bethleem dixit] eos dolose t volens decipiendo. [Ite t interrogate diligēter de puero] nato [et cum inueneritis renunciate mihi vt t ego veniēs adorem eum.] Sponder falsum obsequiū vt facilius eos decipiat: t q̃d redeundum per ipsum induens. Falsa quippe fuit Herodis promissio: quia secundum Chryso. Deuotionē promittebat: sed gladium acuebat t malitiam cordis sui humilitatis colore depingebat. talis est consuetudo omnium malignorum: quando aliquem in occulto grauius ledere volunt / humiliatem illi t amicitiā fingunt. Et secundus Raba. Finxit Herodes tā vultu q̃ verbis se adorare eum velle: quem inuida cogitatione tractabat occidere: t hoc vt vꝑ ad ipsum magi alacrius redirent: vt ne Iudei quorum rex erat futurus ab eo ipsum abscōderent. Cuius personam omnes hypocrite tenent: qui dum fidē deum querunt inuenire illum nunquam merentur. Et sicut Herodes sub specie religionis voluit occidere Christum sic hypocrite quantum in eis est occidūt eū / secundum illud Apostoli. Rursum crucifigentes sibimetipsis filiū dei. nam secundū Grego. Similata sanctitas est dupler iniquitas. t secundū Chryso. Herodi similes esse ꝓbantur qui sacra communione mysterii indigne assūnūt: adorare quippe se fingunt t eum quantum in ipsis est interimunt / tortu illud Apostoli. Qui māducat t bibit indigne: reus erit corporis t sanguinis domini. [Cum autem magi audissent regem.] Herodem / nihil mali suspicātes [abierunt] precedente eos. f. de Hierusalem vt irent versus Bethleem

Stella vbi vsa stare.

Julgen.

Chryso. de Herode

Raba.

Vbi supra.

Grego.

Chryso. de inuidia Herodis ibidem.

Chryso. cur Joseph tacetur.

eloqui de hoc per prophetam. [Et] cum Hierusalē egressi fuissent [ecce stella quam viderant in Oriēte] que disparuerat iterum eis apparuit: quia auribus deferentes humanum meruerūt recuperare diuinum. In ipso autem loco quo eis apparuit stella / facta est in memoriaz huius ecclesia. Deinde [antecedebat eos] e viaz ostendebat [vsq; dū veniens staret supra] locum t vicina domui [vbi erat puer.] Stabat quasi supra caput pueri: vt quasi ipse ostenderet t diceret / hic est qui nascitur est quem testabar: vt iquem loquendo monstrarem non poterat testando monstrare. Et sic stella duce cū magno gaudio ad tugurium in quo dominus Jesus natus est peruenerūt. ¶ Ambiguum est quod istorū fuerit. f. an magi in Oriente positi viderint stellam super Judeam existentem immobilem: vel viderint stellā in Oriente existere quesitos perditi in Judeam. Potuit enim nasci Oriente t eos precedendo in Hierusalem perducere: vt sensit Chryso. t tenetur communius. Fulgentius tamen videtur velle q̃ eam primo viderint immobilem super Judeam / que deduxit eos signū venienti in Judeam: qui Hierusalem tanquam caput Judee adierūt: t ipsis egressis stella motu notabili eos precessit: que pacto officio suo in pretacentē matrem reuersa est. [Et intrantes domum] magi scilicēt diuersorii [inuenerunt puerum cum Maria matre eius] forte tunc sedente t tenente super genua puerum. valde gaudentes sunt nec in minter laborauerūt. vnde Chryso. Propterea gratulari sunt: quoniam quod quesitum est defecerat tum̄ repererant / quoniā effecerat fuerūt nunci veritatis / t quia non frustra tam longe vie confecerūt. Quia Christum cupiditate fugitabāt. ¶ Felix Maria nā Jesus sine Maria non nascitur quia ipsa ministra incarnationis: sine Maria non inuenitur quia ipsa famula educatiōis: sine Maria non crucifigitur q̃ ipsa socia passionis. Joseph autem secundum Chryso. silencio tacetur: q̃ nutrimentum officio ad nutricium pertinentibus commemoratur. Uel secundum Hilarium t Raba. Diuina dispensatione actum est vt illa hora absens esset ne pater eius credere cur / vel aliqua suspitionis occasio daret genitibus q̃ deus non esset: qui primitus suas stari nato saluatore adeum adorandum miserunt. Ingressi tnaq̃ [procidentes] iam mente q̃ corpore genua flectunt puero Jesu humiliter [t adorant] in carne deū verum adoratione. f. latrie reuerenter. Honorant vt regem: t adorāt vt deum. vident enim hominē t agnoscunt deum. Procidunt in signū humilitatis sine qua nullus vere adorat: quia omnis adorator omnem fastum t considerātiam sui deponere debet: vt quam corpore detectione ꝓferat / in oculis dei animo gerat: contritiq̃ cordis t humiliati victimā offerens deo se curandum committerat. Quanta tunc exultatio tibi fuit o virgo beatissima / q̃s cogitare valeat: quando eū quem nuper genueras tam quasi deum adorari videbas? O q̃ magna fuit horum magorum fides. Quid enim erat credere q̃ ille puerulus sic vilitter indutus cum pauperula matre t in loco sic abiecto sine societate / sine familia / sine omni ornatu intenuisset rex et verus deus? Examen vtrumque credidērunt. Parumne enim non adorassent t honorassent si parumū tantūmodo credidissent. Tales ducēo t talia primitiua nos habere oportebat. ex quo patet q̃ cognouerunt Christi diuinitatez per diuinā reuelationem. Cum enim viderent puerum pannis vilibus inuolutum / in gremio pauperis matris posita / nullum regie dignitatis habentem signum: non est verisimile q̃ talem reuerentiam ei exhibuissent: nisi in eo aliquid supra hominē cognouissent. vnde Bernar. Adorant magi t offerunt munera adhuc lactenti materia vbera. Sed vbi est o magi / vbi est purpura regis huius? nunquid viles panni isti quibus est inuolutus? Si rex est: diadema vbi est? Si vos eum vere videritis in diademate quo coronauit eum mater sua in sacco nostre mortalitatis / de quo cōsurgens ait. Comedistis saccum meū t circundedistis me tenitia. et iterū. Sed vnde vobis hoc o alienigene vt a vobis adoretur Christus? Neq; est

Vtilarius. Adoratio magorum.

Magorū fides.

Bernar.

cātic. iii. Fo. xxix.

Universidad de Deusto
Biblioteca

in Israel tantam fidē inuenimus. Sic vos nō offendit vilis habitatio stabuli: nō p̄ompereo cunę p̄ręsepis? Non vos pauperis matris p̄ręsentia non lacerens scandalizat infantia? Quid facimo magi/q̄d facitis? Lacerentem puerum adoratis in tugurio vili/in vilibus pannis? Ergo ne deus est iste? Deus certe in templo sancto suo/de⁹ in celo sedeo ei⁹: t vos cum queritis in vili stabulo i mris gremio? Quid facis/q̄ t auro offers? Ergo rex est ipse: vbi aula regia/vbi thron⁹/vbi curie regalis frequētia? Nusq̄d aula est stabuli: thronus p̄sepii: curie frequētia Joseph/et Maria? Quomodo ita insipientes facti sunt viri sapientes: vt adorēt paruulū despectibilem/tam sua erate q̄ paupertate suorum? Insipientes facti sunt vt fierent sapientes: t p̄decoit eos spiritus quod postea p̄dicauit Apostolus/Quit vult esse sapiens fat stultus vt sapiens fi. Rome timendū erat (fratres) ne scandalizarentur viri iti t illusos se crederent cum tanta indigna viderent: In regia ciuitate vbi regem querendum cōtectabantur: ad Bethlem villam paruulā dirigūtur. Ingrediuntur in stabulum: inuenium inuolutum pannis infantulum. Non illis sordet stabulum: non offendunt pannus: nō scādalizantur lacerto infantia. Procidūt ante eum: venerātur vt regem: adorant vt deum. Sed profecto qui illos adducit ipse t instruxit: t qui p stellam foris admonuit/ipse in occulto cordis int⁹ edocuit. Hec Bernardus. vide t Augusti. Nō sub podice sella regalis: non de membris purpuramen in capite diadema fulgebat. Non pompa famulantiū: nō terror et regius: nō gloriosior fama p̄tiosū hos ad cum viros ex remotis, cum tanto voto supplices attraxerat. Jacebat in p̄sepio puer ortu recens: et iguis corpore: contemptibilis p̄ superate. Sed magnum aliquid latebat in puero: quod illi homines non terra portante/sed celo narrante didicerāt. vide t Chrysologum. De mīlio sa. ¶ Et intrātes domum inuenerūt puerum cum Maria matre eius.] Matre inquam eius non diademate coronata: non auro refulgēte: aut gen lecto aureo recūbente: sed pīe tuneam vnam habente: non ad omas mentum corporis sed ad regimentum muditatis/quatem habere poterat carpentarij vtor peregre constituta. Si ergo regem terrenū que rentes venissent magis fuissent cōfusi q̄ gauisi: quia tanti temeritatem latebrā sine causa suscepissent. Rūc autem quia celestem regem querebāt: et si nihil regale videbāt in eo/tamen solius stelle testimonio contenti gaudebant oculi eorum contēptibilem puerum aspicere/quia spiritus in corde eorum terribilem eum monstrabat. vnde t Leo papa. Nec immerito cum treo ad adorandum puerum noui syderis claritas deduxisset: non eum imperatorem demonibus/non eum motuos suscitātem/non cecis visu aut claudis gressus aut mutis eloquium reformantem/vel in aliqua diuinarum virtutū actione videruntsed puerum silentē cū tum sub matris sollicitudine constitutum. In quo nullum quidem apparet de potestate signum: sed magnum preberur de humilitate mirāculum. Tota enim vita saluatoris q̄ et diabolum superauit t mundum: humilitate est concepta/humilitate est cōfecta: dispositos dies sub gressione finiuit. Hec puero tolerāda passionis: nec passuro defuit mā suetudo puerilis. Unde tota Christiane sapiētie disciplina nō in abiūdantia verbi/non in asturia disputādi/neq; in appetitu laudis t gloria: sed in vera t voluntaria humilitate consistit: quam dominus Jesus ab vtero matris vsq; ad supplicium crucis p̄o omni fortitudie t elegit t docuit. hec Leo. Ut ergo possis et tu diabolum t mundum vincere/ceneris p̄o viribus humilitatis ac patientię virtutes exemplo Christi seruare: quia his mūitus pateris facilius aduersarios t inimicos tam visibiles q̄ inuisibiles superare.

¶ Et magi inuenio puero aperuerūt thesauros.] In quo moraliter informamur vt thesauros nostros in via non pandamus: donec preteritis hostibus soli deo ex occultis cordis offeramus. Et [obtulerunt]singuli puero Jesu/aurū thus t myrrhā.] Traditio fuit antiquorum vt nullus ad deum vel ad regem veniret vacuus t sine muneribus. Legebat

tem auro t diuersis generibus aromatum abundans: et talia munera offerre consueuerunt: et ideo magi ista obtulerunt. Et licet motem huiusmodi in donis offerendis sequerētur; hoc tamen diuina inspiratione est factum: vt aliquid mysterii muneribus demonstrarent: fidem suā mysticis rebus profiterentur: cum scilicet per ea trinitatis fidē t mysterium reuelantes t in Christo trinitatem/adorantes/tum cum regez et dominum deum sed mortalem significantes/t Christi regiam potestatem ac diuinam maiestatem et humanam mortalitatem venerantes. Hec enim tria magi de Christo cognouerunt vt supra diximus: vbi est qui natus est/ecce hūanum: rex Judeorum/ecce regia potestas: venimus adorare eum/ecce diuinitas. Significatur enim in Christo regia potestas per aurum quod regi soluitur in tributum. nam aurum propter sui nobilitatem munus est regale: t ideo offendit puerum regez esse t se illud decere. Signatur vero diuina maiestas per thus quod deo offertur in sacrificiū: t ideo ostēdit puerum esse deum. quod etiam erat oblatio sacerdotalis: t puer ille erat sacerdos cui nullus vsquaz fuit equalis. Signatur quoq; humana mortalitas per myrrham qua cōdiri solent corpora mortuorum: et Christus rex t sacerdos voluit mori pro salute omnium. vnde Augustinus. Aurum ergo solmitur quasi regi magno: thus immolatur vt deo: myrrha plebetur tanquam pro salute omnium morituro. Unusquisq; autem eorum predicta tria obtulit: quia vt dictū est mysterio congruit. Nullus enim vere Christianus dicitur qui non Christum et deum et regem et passum confiteatur: quod vnde Remigius. Isti magi non singuli singula obtulerunt: sed singuli tria/et singuli cum suis/muneribus rem⁹ deum t hominez predicauerunt. hec Remigius. Deo omnis vere Christianus imitatur: qui Christum verum deum regem et passum confitetur. Offeramus ergo ei aurū vt eum omnium regem esse t vbique regnare credamus. thus vt deū verum t creatorem omnium esse confiteamur. myrrham vt sic illum deū esse credamus q̄ hominem t mortalem propter nos factum esse non dubitemus. Omnia enī hec sancta fides veraciter Christo offerre non desinit: dum vnum eundemq; deum verum verumq; hominem credit/t vere pro nobis mortuum veraciter recognoscit. Habemus itaq; secundum Hilarium in dis non modicā sacramentorum cognitionem: in homine mortis/in deo resurrectionis/in rege iudicij. Et ego domine Jesu in extremo vestigio seruorum tuorum adoro te sedētem in gloria dei patris vbiq; regnantem: t offero tibi splendorem fidei: qua te credo regem omniū seculorū/deum de deo/et hominē de virgine mortuum pro peccatis nostris. Secundum Bernardum. Obtulerunt auri precium ob paupertatez/scilicet ad pauperis matris t filij sustentationem: thuris odoramentum ob fetidā domum stabuli mansionem t cōtra loci fetorez: myrrhe vnguentum ob infantuli vt adoleti corporis teneritudinem et debilis membrorum pueri consolidationez. ¶ Quia ergo obtulim⁹ Christo sua/offeram⁹ ei t nostra. Quia enim regem t deum et hominem eum esse credimus/sunt est: nostra vero sunt que nobis a deo donata sunt. Sunt enim in nobis tria munera deo placentia: t hec offeramus. Primū est anima nostra que notatur per aurum: quia sicut auro nihil est nobilius vel pretiosius aut pulchrius: sic nihil nobilius vel preciosius aut pulchrius ē anima coram deo reputatur. Secūs est corpus nostrū q̄ per myrrham designat: myrrha enī est amara: et corpus est amaricandum per castigationes t passiones. Tertium est conuersatio sancta et honesta in vtroq; scilicet in corpore t anima: hoc designatur in thure. thus a se nō redolet nisi in igne ceretur: sic conuersatio nostra nō redolet odorem deo nisi cremetur igne tribulationis. Debemus etiā offerre Christo aurum dilectionis eo q̄ pro nostra salute subiit penam passionis; ac rbus deuote laudis per gratiarū actionem: t myrrham compassionis per mortis eius recordationem. Habet etiam ecclesia moraliter aurum i p̄fecta sapiētia t doctrina ac recta

Tria in xpo cognita a magis.

August.

Remig. ¶ singuli tria obtulerunt.

Leo papa de vera et falsa humilitate.

Bernar. de mūcratione.

Hilari⁹.

Winers dei i nob̄ deo gra a ta t offerenda.

Universidad de Deusto
Biblioteca

stat. thus in deuota oratione vel bona cogitatione ac laudes de bene deo vedolente conuersatione, myrrham in penitentie amaritudine & carnis mortificatione ac bona operatione. Aurum ergo offerit doctor eruditus martyres & confessores: myrrham penitentes peccatores. Omnis enim odorato in his tribus numeribus continetur. Talia ergo munera magi obtulerunt: in quibus & fidei veritatem & totam ecclesiasticam disciplinam significauerunt secundum Bernar. Aurum offerimus saluatori: tus, pro nomine ipsius ex integro deseruimus: sub aduentum huius mundi. Jam vero necesse est vt qui terrena contemptissimus fragranti de sideria celestia requiramus. Die est offerimus quarto odoramentum: quo numerus designatur orationes sanctorum. Oportet etiam non solū vt prefatus fecimus contemnas: sed et carnem ipsam castiges ac seruitutis subiicias. Duas igitur alas habet oratio/ felices contemptum mundi & affectionem celi: nec dubium quin celos penetret et in conspectu dei sicut incensum dirigatur/in qua cum auro & thure myrrha quoq; et offertur. hec Bernar. Sic ergo magi Christum honorauerunt de subsidiis tribus tribus editis: spiritualia quia adorauerunt temporalia quia munera obtulerunt. Plus quippe non habet homo nisi corpus animam & temporalia. Bene autem tres magi fuisse dicuntur: quia qui ad fidem veniunt individuam trinitatem debent credere: ut beatissime quia qui deū adorant tres principales virtutes scilicet fidem spem & charitatem debent habere: sine qui deum videre desiderant/cogitationē locutionem & operationem/seu memoriam intellectū & voluntatem debent a malis obseruare & in bonis occupare. vnde sedulius Arego. ꝯ regem. Eden viri bene reges vocantur: quia cinctis motibus carnis non consentendo turpibus/sed bene regendo prefuisse noscuntur. Et secundum Isidorum. Rectores a recte regendo vocantur: & ideo recte faciendo regis nomen tenetur/peccando amittitur. Et di venium & recedunt ab Oriente per quod intelligunt prosperitas humana/ que est

Bernar.

Munera magoꝝ erant tria de tribus

Isidorus de eodē.

tripler. s. diuitiarum delicij & honorum. Per stellam autem que magis apparuit significari potest virgo Maria/que interpretatur maris stella. Hec autē stella apparet magis seu regib⁹ cū descēdēdo sibi deuotos se bene regentibus: & eos per huius mundi mare turbulentum naugantes dirigit ad portum salutis qui est Christus. & ipsum inuentem tes venerantur munera ei offerētes scilicet aurū charitatis/ & thus deuote orationis/ac myrrham mortificationis carnis. Eodem autem die cum Christus in Judea esset natus ortus eius magis in Oriente est nūciatus. Videbant namq; stellam nouam in qua puer apparebat: supra cuius caput crux aurea splendebat. Audierunt vocem sibi dicentē. Ite in Judeam & inuenietis ibi natum nouum regem. Igitur in Judea festinauerunt: & audacter eam intrantes regi celi nato munera obtulerūt. Vi ergo tres magi p tres robustos prefigurati fuerunt qui regi David aquam de cisterna Bethleem attulerunt. Tres robusti exercitum inimicorum non timentes/ sed virili ter castra eorum transeuntes aquā hauserunt, sic tres magi potentiam Herodis non formidantes/sed audacter Judeam intrantes de nouo rege interrogauerunt. Tres robusti perrexerunt Bethleem pro aqua cisterne quam hauserunt de cisterna terrestri. tres magi venerunt Bethleem pro aqua gratie eterne quam fuscepturi de pincerna celesti. Figurabat ergo ista Bethleemitica cisterna q̄ in Bethleē nascitur⁹ erat celestis pincerna/qui propinaret aquam gratie omni sitienti: & daret aquam vite non habenti. ¶ Figura huius nri regis & huius nostre oblationis ꝑ nostrata fuit in regno Salomonis. Salomō residebat in throno de ebore candidissimo qui vestit⁹ erat auro purissimo. Vniuersi reges terre regem Salomonem videre cupiebant: et munera preciosissima apportabāt. Sed & regina Saba talia & tanta munera ei offerebat quibus & qualia in Hierusalem visa non erant. Thyomus vero Salomonis est, beata virgo Maria: huius residebat Jesus Christus vera sapiētia. Hic thyomus factus est de ebore

Maria stella matutina.

Thyomus Salomonis.

Castitas longa.

ebūdo & auro puro. Ebur propter sui candorē & frigiditatē designat virginalis mūdicie castitatē: sed ebur antiquū in rubozē vertitur. sic & ista castitas martyrium reparatur. Unum quia in valore penitur omne metallum: signū car charitatē q̄ est mater omniū virtutū. Maria ergo dicitur eburnea propter virginalē castitatē: & auro vestita ꝓpter perfectissimam charitatē. & pulchre virginitati coniungitur charitas: quia sine charitate coram deo nihil reputatur virginitas. Thyomus salomonis super sex gradus erat altatus: & Maria super celle beatorū sex status. s. patriarcharum/prophetarū/ apostolorum/martyrū/confessorū/& virginū. Duodecim leones cū super sex gradus thyomi erat ornabant: q̄ duodecim apostoli Marie tanq̄ regine celi ministrabant: vel qui a duodecim patriarche ꝓgenitores Marie erāt. Sella mittas thyoni erat rotunda: qui Maria erat sine angulo foeditatis & tenebrositatis. Due manus sedile hinc inde tenebant: q̄ pater & spūs⁹ a matre filii numq̄ recedebant. ¶ Tande magi reuerenter ac deuote pedes pueri deosculati sunt: & adorato domino omnipotente obsequio peracto & deuotione completa ac benedictione accepta/ inclinantes se cum magno gaudio recesserunt: qui cum de reditu deliberassent/ responsum acceperunt in somnis ꝑ diuinā reuelationē/ne ad herodem redirent. Qui cogitaverunt nō vti errore. Per hoc etiā admonemur q̄ est malis hominibus societatem aliquā non contrahamus: et cognitos errores vitemus. vnde Seneca. Non est leuitas a cognito errore discedere: non est turpe cū re mutare consilium. Quia ergo intus in conscientia quarebant quid vellet diuina voluntas de reuersione ad Herodem (sicut enim Moyses tacens clamabat: sic isti pio affectu interno gaudebant quid diuina voluntas iuberet) ideo dei meruerunt responsionē. f. internā vel angeli ministerio facta. Ea descendentes ad mare p̄ nauē trās freta unes in pharis cilicie abierūt: & sic per aliā viā in regionē suā redierunt. Qui Ꝑm Piero. infidelitati miscē dū nō erāt Judeozū. Propter qd̄ facti heredes fratris postea naues pharsenſiū incēdit: sm̄ ꝓphetā

Seneca de cōstātia muando

Manes pharsenſium.

Psalmus xlvij. Chrysostomus De fide magoꝝ.

Die mutande ratio.

Gregor.

Ꝑ

Proces sio pape.

Aug. ma rie datib.

Pauperes tatis pie cōtia.

David. In spū vehemēti pterees naues tharsis. vel Chry. Intuere autē magoꝝ fidē qualiter nō scādalizati sunt in seipsis dicētes. Si magnus est puer hic in necessitate fuge & occulte recessionis: Hoc est est vere fidei nō frere causas cor q̄ vere piscipiunt/ sed suaderi solū ab eis. hoc Chrys. In hoc ergo forma datur credentibus vt deuoti ad deū veniāt et in omnibus operib⁹ suis ꝺ̄ iubeat attendāt: sic ne ad diabolū redeant: sed per Christū/qui est via veritas et vita) & per semitas virtutum ad patriam reuertamur. Die magis admonemur omnem salutem et spem in Christo locare: et ab ītinere priori/ vite abstinere: et per aliud iter incedere. vnde Aug. Non qua venimus via redeamus: nec priorib⁹ nostre conuersationis vestigia repetamus: via munita est. vnde Gregor. Magnum vero nobis aliquid magi innuunt: q̄ in regionem suam per viam aliam reuertūtur. regio quippe nostra paradisus est: ad quā Jesu cognito redire per viā qua venimus prohibemur. A regione etenim nostra superbiendo/ inobediendo/ vitiis delectando/ cibum veritū gustando discessimus: sed ad eā necesse est vt flendo/obediendo/ vitiis contēnendo/ atq; appetitū carnis refrenando redeamus. Per aliam ergo viam in regionē nostram regredimur: quando qui a paradisi gaudiis p̄ delectamenta dilectissima/ad hec p̄ lamenta reuocamur. hec Gre. Ad hoc etiā significandū q̄ per aliā viam in regionē nostram redire debeamus: dominus papa in processione nubua redit per aliam viā ab ea per quam est egressus. Magi vero reuersi studiose piuo ꝺ̄ primo deū colentes glorificauerūt: predicantes multos eruditerunt. ¶ Pie autē credi potest q̄ domina pauperitatis amatrix zelans fortiter pro paupertate & intelligens filii sui voluntatem/ rorum aurū infra paucos dies pauperibus eroganit. Unde quādo iturarit templum nō habuit de quo agnum emeret quem offerret pro filio: sed emit turtures vel columbas q̄ erant pauperum oblatio. Videns hec preconia p̄ pauperie in duobus. Primo q̄ hodie puer Jesus elemosynā accepit vt pauper: et mater sua simi

liter. Secundo quia non solum non procurabat acquirere: sed etiã que habebantur nolebat retinere. Increscebat desiderium paupertatis: si aurẽ bene attendisti/et profunditas eruit humilitatis. Sunt etiam qui se viles & abiectos in animo suo reputant & in oculis suis non extollitur: sed sic esse nolunt in oculis aliorum. Humilitatis indicia.

Non sic puer Jesus dominus omnium: qui etiã alios suos defectus & vilia patere voluit: et nõ paucis sed regibus & eorum sociis quos in comitatu suo adduxerant/ et in tali casu & reprehensione in quo multum timendum erat. Nam cũ illi venirẽt vt regem Judeorum quẽ etiã deum esse credebant inuenirent: dubitare potuerant ne talibus de ipso visis reputãtes se deludos sine fide & deuotione recederent. Sed nec propterea dimisit humilitatis amator: dans nobis exẽplum ne sub spe alicuius apparentis boni recedamus ab humilitate: & q discamus eriam in aliorũ occulto viles & abiectos esse apparere. Expeditis igitur magis et versus patriã suã regressis: adhuc stat diua mundi cum puero suo Jesu & mundicie eius Joseph apud presepe in ꝓximo loco cellã patienter & humiliter vsq; ad quadragesimum diem: nisi quòd mulier alia de populo/& puer Jesus homo purus esset/& ipsi legis obseruatione indigerent. Erabat igitur domina vigilans & attenta super dilecti filii sui custodia. O cũ quanta solicitudine & diligentia ipsum gubernabat: ne vel in minimo defectus haberet. Cum quãta etiam reuerentia cautela & pio timore ipsum contrectabat: quem sui deũ & dominum esse sciebat. Fieris quidẽ genibus accipiebat ipsum de cunis & reponebat in eis. Cum quanta etiã iocunditate cõfidentia & authoritate materna ipsum amplectebatur/ osculabatur/ stringebat dulcit & in eo delectabatur: quem filii sui esse ceremabat & certissime sciebat. O quã sepe q̃ curiose et prudenter tenella membra ipsius fascijs componebat: sicut est fuit humillima sic fuit & prudentissima. vnde in singulis officijs & obsequijs sedule ministrabat vigilanti & dormienti: non solus infantulo sed etiam grandeuo. O q̃ libenter eum tractabat. viz. fieri potuit qui magnã & alijs feminis inexpertam dulcedinẽ in tanto filii tractatione sentiret. Ipsa virgo infantem hunc concepit sine pudore/peperit sine dolore/lactauit celestis roris. virgo ante partũ in conceptione/virgo in partu i puerpe exitione/& virgo post partum in puerilissima lactatione. vnde Augustinus virginem matrẽ dulciter alloquens ait. Tacta mater Christum & dominum nostrum & tuum. Tacta panem de celo venientem. Tacta cũ qui talez fecit te: vt ipse fieret in te. Tibi & munus fecunditatis attulit concepit: & denũ virginitatis nõ abstulit natus. vnde Anselmus. Uerũ dum hunc parulum inter manus tuas versari & ad vbera sua pendere aspicis ad paruas pueri corporis lesiones paruulorũ more pagire conspicere: quo precor affectu moueberis piissima mater animo cuius: quo vt studio ad occurrendum cuncris que incõmoda illi fore timebat parabat castissimum corpus eius: Sed & de sancto sene Joseph refert Beda. q̃ puerum Jesum super genua sua tenens eũdẽ frequenter arrisit. Stãte igitur ante presepe domina: sta & tu iuxta presepe cum ea/ & delectare cum puero Jesu: quia virtus exit ab illo. Quamuis libet anima fidelis ex maxime religiosa deberet a die natiuitatis dñi vsq; ad purificationẽ saltem semel in die apud dictum presepe dominã visitare: puerũ Jesum & matrẽ eius adorare: de paupertate & afflictione/ humilitate & benignitate ipsoꝝ affectuose meditari. Uidisti quomodo beata virgo in solãti stabulo patiẽter multis diebus cum puero Jesu & Joseph perseuerabat. vnde nõ deberet nobis graue esse nec magnum videri i monasterio & secreto nostro cõsistere. Considera nũc quanta sit solemnitas hodierna: & leta ge in ea/ quia hodie apparere cepit filius dei nostre inuita. vnde Leo papa. Ilgnoscamus ergo dilectissimi in magis adoratoribꝰ Christi vocationis nostre fidei primitias: & exultãtibus animis beate spei initia celebremus. Honoremur a nobis sacratissimus dies in quo saluris nostre author apparuit: & quẽ magi venerati sunt in cunabulis nos omnipotentẽ adoremus in celis: vt sicut illi de thesauris suis mysticas dño munerum species obtulerũt ita & nos de cordibus nostris que deo sunt digna ꝓmamus. Sacramentũ enim presentis festi oportet i nobis esse ꝓpetuũ: qd virgo sine fine celebrabit in cordibus nostris dño Jesus Christus apparebit. hec Leo. Et Ildefonsus ergo q̃ multa noua in natiuitate dñi concurrerũt: q̃ eum nasci ꝓhauerũt. vnde Chrys. Omnia tracta noua & ꝓter modũ admirationis humane in dñi natiuitate concurrerũt. Angelꝰ in tẽplo Zacharie loquitur: futurũ Elizabeth filiũ reprimuntur: non credens angelo sacerdos obmutescit. Sterilis cõcipit: virgo parit: Joannes in vtero matris exultat. Christꝰ dño natus ab angelo nũciatur: et q̃ salus mũdi sit pastoribꝰ ꝓdicatur. Gaudent angeli: exultant pastores: magna in celo & in terra letitia hui⁹ admirãde natiuitatis exoritur. Nouum signum stelle de celo magis ostenditur: per quod dominus celi ac terre rex Judeorum nascitur natus. hec Chryso. Chryso. de natiuitate domini.

Oratio.

O Jesu bone qui de virgine natus tuo tempore magis stella duce reuelasti & eos per aliam viam in regionem suã redire fecisti: illumina Jesu misericors lumen gratie tue tenebras ecclesie tue: & per tuã terram apparitionem da mihi plenam tui & mei cognitionẽ vt intus reuideam tuum et inueniam: tibiq; myrrham compunctionis interne/ thus orationis deuote/ aurũ dilectionis pie tue manifesti offeram: & qui per viam tenebrarum et culpe recessi a patria felicitatis superne/ per viam veritatis et gratie ad eam redeam te ducente. Amen.

Ad Marie I filii cura & amor.

Ad Chri. ꝓpter quẽ ꝓpter quos.

Ad Dñi. ꝓpter quẽ ꝓpter quos.

Ad

Cur Maria purifi. cuiꝰ vo luit sub di.

Q. namulo etiã beata virgo ad legẽ mulierꝫ nõ teneretur nec purificari indigeret / qꝛ non concepit sũ cepto semine sed spũsancti mystico spiramine: voluit tamen subdi purificationi propter plures rationes. Prima vt se in hoc alijs mulieribus cõformaret: sicut et filius per omnia fratribꝰ assimilari voluit. vñ Bern. Vere beata virgo non habeo quid suscipiendi opus est purificatione. Sed numquid filio tuo opus erat circumcisione: Absit inter mulieres tanquã vna illarum: nam et filius tuus sic est i medio puerorꝫ. Secũdꝫ Bedã. Sicut Christus sic et beata virgo legi est sponte subiecta: vt nos a legis vinculo solueremur. Tertia vt occasionẽ scandali vitaret: nõdũ esset erat norũ ipsaꝫ sine semine peperisse. Vñ si nõ obseruasset dies purificationis sue / fuisset Judeis occasio scandali et murmurationis cõtra ipsaꝫ. Quarta vt legẽ purificationis terminaret aduenientẽ. s. Christo. qui nostra est purificatio per fidẽ nos purificans. Quinta vt nobis exemplum humilitatis daret. Vñ a humilitate se etiã in his ad que nõ tenebatur: vt humilitatẽ doceret. Ut enim mater doctoris omniuꝫ et ipsa doctrix existeret: cũ nõ posset ꝓpter sexũ publice docere verbo / ideo voluit docere exemplo. Maria igit lz purificatiõe non indigeret purificationẽ tñ peragere voluit. qꝛ oia q̃ legis erant diligẽtissime obseruabat: et ideo ipsa est ꝓ arcam testamẽti ꝓfigurata in q̃ scissa erãt legis mãdata. Ibi etiã erãt due tabule in quibus. x. preceꝑta scripta erãt / que Maria diligenter obseruabat. Urea etiã habuit legis cõtinebat: et Maria libros sacre scripture libenter legebat. In arca erat vga Aarõ ꝟ floruit: et Maria floruit et benedictũ fructũ ventris sui protulit. Urca etiam vnam aueam cũ manna celi continebat: et Maria verum manna celi nobis offerebat. Urca de ligno Cerbim, imputribili erat facta: et Maria in putredinem vel in pulueꝛem non est redacta. Urca. iiij. circulos aureos in lateribus habebat: et Maria quatuor virtutes cardinales / que omnium virtutũ radices et initia sunt / in se gerebat. Urca habebat duos vectes quibꝰ portabat: per quos duplex charitas in Maria designabatur. Urca tã intrinseca ꝟ foris deaurata erat: Maria intus et foris virtutibus resplẽdebat. Quia propter ipsa etiam pulchre figurata est in candelabro aureo qđ iacebat Mccclxxvmis in tẽplo dñi supra qđ vij. lampades ardentes stabant qꝛ vij. opera mie in Maria figurabãt / que regina mie et mr pietatis erat. Hoc candelabrũ et eius candele honorauimus: qđ in festo purificationis accẽsas cãdelas benedixim⁹. Maria est candelã dño in sua purificatiõe offerebat: qđ Simeon lumẽ ad reuelationẽ gentiũ continebat. Christus Marie filius est candela accẽsa / ꝓpter tria q̃ inuenimꝰ in ea. s. hyemis et cera: in Christo sunt tria. s. caro alia et deitas vera. Hec candela ꝓ hũano gẽre dño est obiata: p quã nor tenebrar nostrar est illuminanda. Oblatio huius beatissime cãdele ꝓfigurata fuit in puero Samuele. Anne sterili contra motem nature obtinuit a deo filiũ dedit: Marie virgini sua pia curiosa nature filiũ inspirauit. Anna obtulit filiũ qui Judeos erat ꝓpugnaturus: Maria obtulit filiũ qui mundũ erat protecturus. Filiꝰ Anne postea a Judeis est refutatus: filius Marie est ab eis turpissima morte condẽnatus. Hoc est qđ Simeon Marie prophetãdo ꝓdicebat: q̃ filii ipsius gladius animã suam pertrãsire debebat. Ibant igitur parentes Jesu in Hierusalez vt legis mandata perficerent: et Jhus timerent Herodez / tamen non sunt ausi transgredi legẽ quin ad cumplũ puerum deferrẽt. Et forte adhuc omnia quieta erãt: adhuc Herodes magos expectãs nondũ sui cordis malitiã reuelauerat. Dominus itaqꝫ Jesus Christus cũ matre i his et aliis legẽ obseruans / ostendit cũ quanta solicitudine et vigilãcia debemus obseruare euangelij ꝓcepta quãdo ipse ꝓcepta legalia que per seruũ dederat cũ rãta obseruauit diligẽtia.

Addũt erunt ergo dominũ in tẽplo ad templũ: et facerent ꝑm consuetudinẽ legis ꝓ eo. Cũq; intrassent tẽplũ emerũt duos turtures aut duos pullos colũbaꝝ: vt ꝓ eo offerrẽt sicut ꝓ pauperibus erat consuetũ. Et quia pauperrimi erant / credendũ est magis q̃ de pullis columbarũ emerũt: quia facilius et ꝓ minori ꝑcio illis

uenirent: et ideo in lege vltimo loco ponuntur. Et facer euãgelista de agno: qꝛ erat diuitum oblatio. Unde qꝛ eam pauperes parẽtes dominus elegit qui non haberẽt agnum quẽ ꝓ eo offerrẽt: sed tantũ par turturum aut duos pullos columbaꝝ / que erat oblatio pauperum. In lege enim dominus ꝓceꝑrat: vt die quo parẽs infantem in tẽplo ꝓsentaret / ꝓ sua et sobolis purificatione agnum anniculum immaculatũ in holocaustum ac etiam turturem siue pullum colũbe ꝓ peccato quia in libidine conceꝑat offerret. Qui vero non sufficiebant ad offerendum agnum / duos turtures offerrent vel duos pullos columbarum. vñ loco agni in holocaustum: quod totum incẽdebatur. et alterũ ꝓ peccato / qui cedebat in partem sacerdotis qui orabat ꝓ multitudine / et sic mundabatur. Pãe hostiã et oblationem pauperum voluit dominus ꝓ se dare: et cum diues esset ꝓ nobis pauper dignatus est fieri: vt nos sua paupertate ditaret et diuitiarum suarum donaret esse ꝑtes ceꝑet: et nos faceret hic in fide diuites / et in celo regni heredes. Sicut enim mortalitatem nostram assumpsit vt per eam nobis immortalitatem conferret: sic paupertatem nostram voluit assumere vt per eam nobꝫ eternã diuitiã attribueret. Imitemur ergo nos dominum nostrum / et ꝓnostram paupertatem amemus: vt habentes victum et vestitum bis contenti simus. Cur autem pullũ columbarum et non simpliciter columbe sicut turtures in sacrificio domini permittebantur offerri declarat Bern. dicens: Et licet alias quidem per columbam spiritussanctus soleat designari: quia tamẽ libidinosa auis est non decuit offerri eam in sacrificio domini nisi ea sane erate que nesciret libidinem. At turtur non destruatur eras: quoniam agno sciatur castitas in quacumq; etate. Dicit compare voo contenta esti quo amisso alterum non admittit: numerositatem in hominibus nupciarum redargueno. Cernere est turturem tempore sue viduitatis / sanctę viduitatis epus strennue ac infatigabiliter exequentem: videas vbiq; singularem: vbiq; gementem audias: nec vnquam in viridi ramo residentem prospicias. et tam ab eo diceas voluptatũ virentia virulẽta vitare. Dicit qꝛ in iugio mõtium et in summitatibus arborum frequentior illi conuersatio est: vt quod vel maxime propositum pudicitie decet / deceat nos terrena despicere et amare celestia. hec Bern. [Et ecce Simeon] inter sacerdotes famosus et nominatus qui [iustus] erat in omni operatione boni [et timorat⁹] in cautela mali: vel [iust⁹] recte se habendo ad ꝓximum [et timorat⁹] quoad deum: quia difficile iustitia sine casto et filiali timore domini custoditur. Timor est domini iustitie et ceterarum virtutum custos est: quia iustus quanto ardentius deum diligit / tanto solertius offendere cauet. Jiiozum enim operatio comitatur iustitia / quos ꝓ. eccl. rum mentes timor dei illuminat. te stante Psal. qui ait Beatus vir qui timet dominum ꝛc. Et Salomone qui dicit. Qui timet deum nihil negligit. Et bene iustus erat et ad ꝓximum se recte habebat: quia non suam solummodo sed et rectore popoli salutem querebat [expectans consolationem Jsrael] in desiderio et spe boni ꝓmissi quoad fidei et spei rectitudinem quam habebat. Minores qui dem expectabant consolationem tẽporalem per ꝓmissum salutis authorem: vt qui ab Herode pressi fuerant / in aduentu salutaris liberati consolationem acciperent. Maiores vero (vt Simeon et huiusmodi) etiam spiritualẽ consolationem et redemptionem a diabolo / expectabant. Consolatio quippe Jsrael (.i. videntis deum) domini aduẽtus in carne fuit: sanctꝰ esti parres quos metus originalis peccati contristabat / per domini incarnationem consolari credebant. Vñ consolationẽ Simeon qui obediens interpretatur expectabat: quem maiores eius de mundo exire compellebat: tamen propter desiderium videndi dominum in carne manebat. [Et spiritussanctus] et sanctificator er presentia summi boni [erat in eo] quantum ad gratie plenitudinem quam possidebat: quia non solum habuit gratiam iustificantem ꝓut cõmuniter dicitur de iustis

Universidad de Deusto
Biblioteca

stis: sed etiam quantum ad illuminationem et consolationem diuinas speculeo. Dicturus euangelista de Simeone quia spiritussanctus erat in eo/premisit q erat iustus et timoratus: quoniam illorum corda deus inhabitat qui timentes deum iustitiam seruãt: vnde ipse per prophetam dicit. Super quem requiescet spiritus meus/ nisi super humilem et quietum et trementem sermones meos? Et ab ipo [spiritu sancto] qui per inhabitãtem gratiam in eo erat [responsum] in orationibus suis de uotis [acceperat] inuisibiliter in mente per occultam inspirationem: et intellexit de Christi aduentu q [Christũ] quẽ videbat oculis mẽtis [videret] oculis corporis antecq̃ ꝑsentem finiret vitã. Et quo patet q ꝓ hoc primo orauerat: q hoc sperabat t consolationem Israel expectabat. Tũc enim erat opinio cõmunis apud israelitas/ q imminebat aduentus Christi ꝑm signa a patriarchis et prophetis data. Et ideo Simeon de hoc feruentius deum orabat [et in spiritu]. i. per reuelationem spiritussancti: t ipso spiritusancto qui in eo erat iubente [venit in templum] vt sicut responsum ei ꝓ missum ab eodez spiritu acceperat: Christum dominũ. i. vnctũ a deo antecq̃ moreretur videret. O quãto desiderio videndi dominum senex iste beatissimus estuabat/ quem tam ecitas, de hoc seculo exire cogebat: sed dei responso ꝓuidebat [quia non erat mortem visurus]. i. sensurus vel experturus [nisi prius videret Christum domini] Messiam ꝓmissum oculis corporalibus. Hoc ergo desiderabat: hoc mente, tractabat: hoc semper cogitabat dicens. Scio quia veniet: scio quia videbo eum. Deꝰ quando veniet: t quando eum videbo? Uenit domine Jesu solue mihi hec vincula: et me iam nũc in pace ire permitte. Dum autem hec secum diceret: dum hoc desiderio estuaret: dictum est illi a spiritu sancto. Ecce adest quez expectas: quem queris nunc enim videbis: surge/ propera/ festina/ vade ad templum. Cum autem festinanter veniens templum intraret et cum videret: statim cum spiritu prophetie cognouit. Eadem quippe spiritus gratia qua olim ꝓcognouerat ventурum/ etiam nunc venientem t in tempo a se videndum cognouit saluatorem. Et accelerando occurrens genua flexit: et eũ inter brachia adorauit matris: brachiaq; sua extendit ex parentibus ait. Nũc dimittis seruũ tuũ [abire in pace] iez de hac vita trãsire in celestia dẽte quieturũ in sinu Abrahe. Quasi secure mortem qi ꝑsa est t in primo passurus quo redimar. Sciebat ꝑnum venturi oculi qui Ꝑm essent visuri: t nõ donec illum videret nolebat morte dissolui. Nor autẽ vt vidit: orabat solui a corpore/ t in sinu Abrahe pacẽ habere. Zetãter est descẽdere volebat ad limbũ patrũ/ ex quo sciebat saluatorem nr̃m. Sed q̃so in pace dimittit eũ oẽs tũc sternerẽt lectũ suũ in tenebris: In pace (inquit) quietis/ nõ in pace fruitionis dei. Ecce Simeõ perfectus fuit: habẽs vitã in patiẽtia t morte in desiderio. Ideo ergo in quibusdã ꝓfecti fuerũt ꝓes vete. vt notũ Ꝑm Bedã. Qui vult tenere Jesum manibus t amplexari/ t in pace dimitti: omni labore mirat vt habeat spũ ducẽ: veniatq; in Hierusalẽ cõuersando in celestibus: vt maneat in tẽplo apãdo se exẽplo illoꝝ in quibus habitat deꝰ: sul spirãdo et venã ꝓtendo vt inhabitet semp in domo dñi: expectet dñm t aduẽtum eiꝰ. Sic est t ipsum Ꝑm dei in manibus accipere/ t fidei aq; spes t charitatis brachia merebit amplecti: sic dimittet vt nõ videat morte eternã quia vidit vitã. Multũ est felix mortem videbit carnis/ quicũq; sic Ꝑm dñm sategerit ꝓꝰ videre oculis cordis. vñ Bersi. Dimittet in pace dꝰ ꝑm habet in pectore. Ipse est pax nr̃a. Tu quo cribis ala miserã q̃ duxẽ timerio Jesũ ignorãs? ✠ Moraliter Simeon (q̃ obediẽs inspirat) bonũ religiosum significat: t hic manet in Hierlm q̃ interpretat pacifica: qui manet in pace interna t fraterna q̃ est iustus ad ꝓximũ/ timoꝰ ad deũ/ expectãs cõsolationẽ Israel. i. diuine visiõis: qui Israel videꝝ deũ iez ꝓtat: t ꝑsẽs est in eo ꝑ sue gre plenitũ. Et tali dat Jesus ad amplexãdũ: t sic eũ Simeone de tão bẽficio bñdicit dñm: t desiderat exire de mũdo vt ei deꝰ ad ꝑfecte fruẽdũ/ ꝑm Ap̃lm

Desideriũ habẽs dissolui t esse cũ Ꝑsto. Moraliter etiã hic instruimur de multis. Primo q̃ per virtuosa opa q̃ ꝑ brachia intelligunt/ Jesus apprehendit. Deꝰ in hoc q̃ senex infantẽ suscepit/ instruimur q̃ deposita culpe vetustate debemꝰ induere vite nouitatẽ. Tertio in hoc q̃ Ꝑsto q̃ alia potuit voluit portari/ habemus exẽplũ hũilitatis. Quarto in hoc q̃ bñdixit deũ instruimur ad agẽdũ gras deo de oibus bonis nr̃is. ✠ Possumus etiã dicere q̃ in hoc cãtico magnificat Ꝑsto quoad quatuor ꝓz quatuor Simeon tenere ꝓmissa dꝰ Simeon Ꝑm appellat. Cõmendat eum Ꝑsto vt pat/ vt sat⁹/ vt iuste/ vt gratiꝰ. Pax est q̃ mediatori satisfacit qui reddẽptor: iuste q̃ doctor: gratiꝰ q̃ premiator. Et in his quatuor ꝑfecte Ꝑsto cõmendatio: immo totius euãgelice historie q̃da breuissima cõprehẽsio. Laudãs q̃ respexisse eiꝰ incarnatiõnẽ cõprehẽdunt in pace. Ipse enim est pax nr̃a q̃ fecit vtraq; vnũ: q; vtraq; natura in vno supposito voluit: duos pꝑos in vnũ cõpulauit/ duꝝ pacẽ his qui lõge erãt his q̃ prope: deũ etiã homini reconciliauit. Ea vo que respexisse eius predicatiõnẽ t sue vite conuersatiõnẽ ac miraculoꝝ operatiõnẽ/ cõprehẽdunt in luce: vnde ipse dicit. Ego sum lux mũdi. Que autẽ respexisse redẽptiõnẽ t passiõnẽ/ cõprehendunt in nole salutie. Et q; cantica ista sic conuenit laudis Ꝑsto plenitudinem et sensꝰ morientis consolationem: ideo in fine t fine cantatur in cõpletis. [Et erant pater eius] scz puratiuus. i. Joseph qui meruit vocari pater christi eo q̃ fuit nutricius eius [et mater eius] vera scilicet Maria [mirantes] non dubitando sed assentiendo t cõgaudendo [super his que dicebantur de illo] scilz Jesu. Mirabatur virgo de his que audierat ab angelo in annũciatione: ab Elizabeth ī salutatione t Joãnis exultatione: et a Zacharia in Joannis natiuitate. Item mirabat ipsa et Joseph de exultatione angelorum nato christo: et de cantico nouo. Item de aduentu pastorum t de reuerentia magorum. Item de aduentu Simeonis t laude eiusdẽ. Que oia erant mira t admiratione

Ambro. digna. vnde Ambro. Non solum ab angelis et prophetis / a patribus et parentibus: sed etiã a senioribus et multis generatio dñi accepit testimoniũ. Omnis enim et verus seruus eius miraculã fidem ad se trahit: virgo generat / sterilis parit / mutus loquitur / Elizabeth prophetat / magus adorat / vetus claudus exultat / vidua confitetur / iustus expectat. Et ex virtute pueri quem erat habitus inuitus [benedixit Simeon Marie et Joseph] cum affectu et gaudio ac deo gras referendo: finis esse Maria et Joseph esse maiores in sanctitate: ille tamen precellebat filii ad sacerdotis officium / ad quẽ spectabat benedicere populũ. Hoc quippe erat in lege q̃ quando parentes presentabant puerum in templo / sacerdos benedicebat illius sez parentibus et puero. Et ideo [benedixit Simeõ parentibus] z̃ ipm presentãtibus. i. beatos eos dixit et benedictos predicauit: vel benedictionẽ a deo eis optauit. Plus autẽ benedicentis formã pñs habemus expressam: sed potest ista benedictio intelligi laudationis et gratiarũ actionis: sicut dicimus q̃ creatura benedicit creatori / ipsum cũ gratiarũ actione laudando. Benedixit parentibus, propter filiũ: sicut econuerso plerisq̃ benedicitur filii, propter parentes. Et nota q̃ in Joseph patris filitudo erat / q̃ matris eius: ideo non est eis benedictione priuatus. Maria vero q̃ vere eius mater erat / de puero magis ad eã pertinebat: ideo ad eã singulariter se vertit reuelando ei occultorũ prefagia. Cognouit enim (illo docente quẽ gestabat in vtero) diuinũ illud non esse ex Joseph sed ex virgine: ideo ad eã direxit sermonẽ: et nõ solum benedixit / sed etiã prophetando futura predixit dicens. [Ecce positus est hic] per aduentũ suum et a deo statutus et ordinatus [in ruinã]. s. superbo: vel se stare putauit de quibus ipse dicit. Si nõ venissem et locutus eis nõ fuissem / peccatũ nõ haberẽt [et in resurrectione multorũ]. s. bñ iustũ se nõ stare reputantiũ qui in eũ credẽtes resurrexerunt a pctis per eũ. et dicit [in Israel] q̃ multi Judei a veritate cadẽtes fuerũt exceptis: multi pitus simplices ignorãtes illuminati [et in signũ]. s. federis et recebellationis inter deum et hoiem [cui contradicetur] primo a Judeis / deinde a gẽtibus seu pagãnis / pestes ab hereticis hoc nõ credẽtibus. Vbi notandũ sm Origẽ. q̃ in oibus q̃ de Xpo narrãtur a fidelibus / contradictionẽ passus est falso ab incredulis: de quibus ipse cõqueritur in ps. dicẽs. Insurrexerũt in me testes iniqui: et mẽtita est iniquitas sibi. Potuit esse Xpo impugnari sed nõ expugnari. Sed et plani Xpiani contradicunt ei in mortibus et operibus: et sũ in fide et sermonibus / qui cõfitentur se nosse deũ: factis autẽ negant. Venit ergo salus in ruinã non credentiũ et superbiũ: hoc per occasionẽ. et in resurrectionẽ credentiũ et humiliũ: sed per causam. Non solum alii alijs in ruinã et alijs in resurrectionẽ venit: sed etiã vni eidẽq̃ homini in ruinã pariter et resurrectionẽ apparet: in ruinam scilz vitiorũ / et resurrectionẽ virtutũ. Nec est fit resurrectio virtutum: nisi precedat ruina vitiorũ. vnde Beri. Non potest virtus cum vitijs pariter crescere: ergo vt illa vigeat / ista crescere nõ sinamus. Tolle superflua: et salubria inde surgẽt. Vnde notandũ q̃ Xpo destruit regnũ peccati et cõstruit regnũ virtutũ: propter qõ et positus in ruinã et resurrectionẽ. Ruit enim superbia et eius humiliatur: ruit auaritia et eius paupertate: ruit luxuria in eius castitate: ruit inuidia in eius benignitate: ruit gula in eius sobrietate: ruit ira in eius patientia: ruit accidia in eius labore et vigilia. Et sic Xpo cõstructo regnum virtutũ destruit regnum vitiorũ: ita q̃ eiscẽ venerit in ruinã et resurrectionem. Nam sm Chrysostomũ superbus humilis efficit / falsimus castus / auarus misericors / et ita de alijs: illẽ in eadẽ persona est ruina vitii et resurrectio virtutis. Et ad hoc a deo positus fuit hic in mundo tanq̃ signum ad sagittã: vt quilibet quasi p̃ tibito in eum mitteret in eũ. Et ꝓphetizãs Simeon de Xpi passione ait. [Et tuam ipsius animam pertransibit] per compassionẽ [gladius]. i. passio seu dolor passionis ipsius. Non est absq̃ magno affectu notandũ doloris potuit videre crucifigi filium: etsi sperauerit mortẽ deuicturum ac resurrecturum et post mortẽ victurũ. vñ dicit Piero. q̃ qz in parte impassibilis passa est / plus q̃ martyr fuit. Dolores quippe quos pariens effugit: hos repone passionis Xpi sustinuit. Vnde Anselm. Nunc reponit debitũ atroz vis nature / q̃s tibi detinuit olim parturire. pensasq̃ cũ fenore ei tunc vsure / que cõmuni matribus debebant ture. [vt reuelẽtur ex multis cordibus cogitationes.] Xpi namq̃ passio multorũ cordium cogitationes reuelauit: q̃ ꝓphetice dicta cogitationes et occulta mysteria sibi reuelata sunt et cõsummata. Et hoc quidẽ velum templi significauit q̃s eo mortẽ cessasse est: vt sancta sanctorum oibus apparerent. Vel multorũ cordiũ (scilz bonorũ et malorũ) cogitationes tunc reuelate sunt: q̃ Xpo passo alii crediderunt / alii credere noluerunt. Et sm Bedam Littea incertum erat qui Judeorũ eum recepturi erant et qui non: post ea certum fuit. Et Mystice (vt dicit Beda) vsq̃ ad finẽ seculi gladius tribulationis animam ecclesie pertransit / cum signo fidei ab impijs et reprobis contradicitur: cum multos ruere videt: cum reuelatis cordium cogitationibus vbi bonum semen seminauerat zizania germine conspicit. Et notandũ q̃ ly vt nõ tenetur hic causaliter: non est propter hoc principaliter pati voluit Xps vt reuelarentur hominũ cogitationes. sed tenetur hic consecutiue: quia hoc q̃s est reuelare cogitationes / secutum est ad passionẽ Xpi. Sicut si dicerem: ex im ad cãpos vt caperer ab hostibus. capi ab hostibus non fuit de intentione mea: sed quodãm consecutum ad eximum meũ. Et est similis modus loquẽdi cũ dicitur sepe in euãgelio / Hoc factũ est vt implerẽtur scripture. Nec enim non fuit principalis intentio Xpi q̃ talia fecit vel passus est vt implerẽtur scripture: sed postq̃ ea euenerunt / cõsecutiue scripturas sunt implete. Non enim prophetia est causa euentus rei: sed ipsa res est causa ꝓphetie. Aliter exponit Origenes de reuelatione occultorum pctõrũ in cõfessione: vt reuelationẽ que prius occultabantur / que per effectum passionis in sacramẽto penitẽtie operãtis sanantur [Et ipsa eadẽ hora] qua sez Simeon loquebatur de Xpo: tenes cũ in vinis [superueniens Anna prophetissa] nõ a casu vel ex dispositione hũana sed spũs sancti reuelatione (sicut dicit cũ est de Simeone) et adoptio eum [cõfitebatur ostio] confessione laudis et gratiarũ actionis / laudãs deũ de talis beneficijs adimpletis et in incarnatione et natiuitate exhibitis: perhibensq̃ testimonium de filio: et instruens populũ [loquebatur de illo omnibus qui expectabãt redẽptionẽ] Jerusalẽ et [Israel] annũciãs eis natũ esse redemptorẽ et humani gẽris saluatorẽ: et q̃ ille diu desideratus esset qui eos redimere et liberare deberet. Omnibus fidelibus q̃ iugo Herodis alienigene grauati liberationem ciuitatis et populi ac etiã spirituale expectabant / per aduentũ Xpi in ꝓmo fieri redẽptionẽ a tyrãnide Herodis et demonis ꝓmittebat. Hec mulier venerabilis cuius nobilitas extollitur / cõtinentia laudat / eras cõmendatur / religio predicatã dona est / et digna valde erat que dei filio incarnato testimoniũ phiberet. Vnde et ꝓphetissa defertur vt eius testimonii auctoritas roboretur: qz prophetie inspiratio vel reuelatio diuina esse perhibet. vñ Origẽ. Iuste sancta mulier spiritũ prophetandi meruit: qz lõga castitate / longis etiã ieiunijs ad hoc cumulẽ ascenderat. Omnis ergo oẽm sexũ et oẽm etatẽ / oẽm gradũ et oẽm ꝓfessionẽ dñs redimere venerat: dignũ erat vt oẽs in eius natiuitate testimoniũ perhiberẽt. Sunt enim tria genera in virgẽ seru cõmẽdata: puta de virginibus. s. Maria et Xpo. Tẽ de viduis. s. Anna et Simeon: cuius eras cõparat Anne. Et etiã tertium genus. s. de cõiugatis: sez Elizabeth et Zacharias. Nullus ergo gradus Xpianorũ fidelis preterm̃issus est: de quorũ haberet testimoniũ salus oim. Ut aũt dicit Ansel. Oblatus est in templo et a sacta vidua suscepit: vt fidelis suos domũ dei frequentare / et vtẽ mereantur suscipere studio sanctitatis intendere moneret. Vt Simeone cõ suscepto atq̃ laudato esset: vt vite grauitatem et morum maturitatem se diligere paresceret. Exulta ergo et tu cum illo

Anna ꝓphetisse cõmẽdatio.

Origẽ.

Omne genus hoiz de xpo gs hibet testimoniũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

sene Simeone ⁊ Anna longeua: pce de in occursum mkio ⁊ paruuli: vin cat verecundiã amoꝛ: timoꝛé expel lat affectua: accipias ⁊ infantẽ in vl nas tuas dicaseq; cũ sponsa/ Tenui cũ nec dimittam. Tripudia cũ illo sanctissimo sene ⁊ cãne. Nume dimittis seruũ tuũ dñe ꝑm verbũ tuũ in pace. Dec Anselm. Walaꝛ: nota q inopinatus cõcursus istarũ perso narũ de quibus fit die mẽtio/ nõ sine mysterio instinctu diuino factus est. Unde nos spãliter in mẽte de bemus istarũ quatuoꝛ personarum pcessione celebrare. Per Simeonẽ qui interpretat audiẽs (q̃ et risum audiuerat a spũ sancto/ mẽtali. i. re uelatione) significat verbi dei stu diosa auditio. Per Annam que in terpretatur gratia/ ⁊ que non discc debat de templo: significatur ere dia oratio. Per Joseph qui inter pretatur appositio vel augmẽtum/ qui ⁊ sollicitꝰ curã habuit de puero ꝓ̃o: intelligit bonoꝝ operũ contin ua appositio. Per Mariã/ que interpretat illuminata/ q̃ ꝛ ꝑm po tauit in utero: significat diuine cõ formitatis pfectissima visio. Ue ãlt quatuoꝛ pcoue ꝓ̃m offerẽtes/ in mẽ re debẽt portare quatuoꝛ lumꝛaria. Simeon portat lumẽ sancte medita tionis. Anna gestat lumen interne deuotionis. Joseph defert lumẽ vir tuose ꝑgressionis. Maria vero poꝛ tat lumẽ superne contemplationis.

Cantl. iij. Dec quatuoꝛ inuoluitur in psal. cũ di citur. Memoꝛ fui dei/ et delectatus sum/ ⁊ exercitaꝝ sum/ ⁊ defecit spi ritus meꝰ. Et patet referẽdo singu la singulis. Et cõsiderandum est q̃ ꝑsentationi domini interfuerunt quinq; persone. Ipse Jesus per quẽ significantur innocentes. Maria. i. amaꝛã mare per quam penitentes. Joseph. i. accrescens per quẽ ꝑficiẽ tes. Simeon per quẽ ꝑfecti in vita actiua. Anna per quã perfecti in vi ta cõtemplatiua. In quo significa tur illi qui sunt digni vultui dei in tẽplo dei celestis Hierusalẽ ꝑsentari. Et Tandem Simeon puerũ Je sum in ulnis recꝑdit: quẽ illa letan ter reaccepit. Postea vadit ad alta re facientes ꝓcessionẽ que hodie re ꝓsentat ꝓ ventuꝝ sibi. Ꝓcedunt alacriter illi duo venerabiles seneꝝ/ Joseph ⁊ Simeon: cum exul tatione magna iubilãtes. Sequitur mater ponẽs regẽ Jesum cũ meffa bili cordis letitia: ⁊ Anna associans eã vadentes ex latere cũ reuerẽtia in bilaris ⁊ ipsa cũ indicibili gaudio ⁊ laudans oĩm affectu immenso. Ub ĩtio ergo fit ꝓcessio venerabilis: paucis q̃dẽ sed valde magnis ⁊ qua si de omni glia boim repꝛesentabil⁹. Sunt ẽt inter eos de masculis ⁊ fe minis: senibus ⁊ iuuenibus: virgi nibus ⁊ viduis. Maria quidẽ ⁊ Jo seph tanq̃ parẽtes pueri Jesum in tẽplo ꝓsentauerũt: Simeon vo et Anna vt prophete preconiis ꝓphetiꝰ eis laudauerunt. Sic ⁊ nos in ista die missarum solẽnia celebrãtes eꝛ reũ accensum (per quẽ significatur puer Jesus) in manibus baiulam⁹: ⁊ ꝓcessionẽ facientes vsq; ad altare deferimus ⁊ offerimus/ recolentes illud lumẽ ineffabile quod Maria ⁊ Simeon hodierna die portauerũt in manibus. Sunt ẽt tria in cereo: per q̃ significantur tria q̃ fuerũt in ꝓ̃o. Nam cera significat carnẽ ꝑi q̃ nata est de Vgine Maria sine coꝛ rupti de: sicut apes cerã gignũt sine alterutraꝝ commixtione. Lychnus ãlt in cera latens ſignificat animã ꝑi cãdidissimã in carne latẽtem. Ignis vero siue lumen significat di uinitatẽ: qz deus nr̃ ignis cõsumẽs est. Per hec etiam tria pr̃ trinitas designari. vnde est versus. Cera fo cus lychnus tria sunt monstrãtia tri num. Cum ãlt peruenerit ad altare mater cũ reuerẽtia genua flectit: et dilectissimũ filiũ deo patri suo sup altare offert. ꝓsentat ipsa dñ virgo puerũ dñoꝝ dñoꝝ agẽs deo ꝑi de munere cãto ꝑ ipsa virgo eũ cõce perat ⁊ pepererat: ⁊ ipsa in tali ꝑ le dignissima deo patri eũ immola bat. Ꝓsentatio eũ pueroꝝ ad tẽ pliꝰ hoepta erat ꝓpter tres causas: rũ vt ex hoc infans dñs ꝑsecraret: rũ vt ꝑ hoc diuine custodie oĩ̃ daret: rũ vt gratiarũ actio deo redderetur a quo tale donum parentes accepe rant ⁊c. Sed prime due cause non habebãt locum in ꝓ̃o: quia mor cõ ceptus in utero fuit plenissime deo consecratus / ⁊ diuine custodie per diminutatis vnionem cõmendatus. Sed tertia causa precipue locũ ha buit in ꝓ̃o: ꝓ qua beata virgo gratias agere habuit deo patri pẽ

omnibus matribus: vꝛpote que eũ singulari ꝓuilegio concepit et pe peꝛit. Quid autem ipsa tunc oran te qui dꝛedir erit scriptum non ha bemus: sed forte similia hijs verba saltem oꝛe cordis dicebat. Sece dñe sancte pater/ ꝓsento tibi filiũ tuũ a te eternaliter genitũ ⁊ de me tem poraliter natũ. Ego ꝓsento tibi eũ qui tibi semper est ꝓsens. Gratias tibi ago q̃ eum tuo munere sic con cepi mirabiliter/ ⁊ peperi ineffabili ter. O sancte pater hunc filiũ tuũ ⁊ meum tibi offero oblationez nouã deum carnem factum: qui ꝓ salu te mundi oblaturus est tibi semet ipm. O qualis est ista oblatio. Ab̃ talis facta est a seculo. vnde Bern. Offer filium virgo sacra: ⁊ benedi ctum fructum ventris domino ꝛep̃senta. Offer ad nostram omnium re conciliationem hostiam sanctã deo placentem. hec Bernar. Voluit ãlt Christus deo patri ꝓsentari / qui nunq̃ ab eterno aspectibus latitino deo dare exemplum: vt sicut nõ gra tia sui deus factus est homo/ sed vt nos per gratiã faceret deos: nec ꝓ pter se circumcisus est in carne sed vt nos spiritualiter circumcidamur: sic ꝓpter nos suscipitur dominꝰ vt di scamus deo ꝓsentare nosipsos. De inde aduocãt sacerdotes/ ⁊ redimi tur dño omnũ tanq̃ seruus quinq; ciclis argenteis: qz erat primogeni tus. Quinq; ciclis argẽteis redime batur primogenitꝰ: ⁊ erat ciclus ge nus monete oboloꝝ. xx. habẽs. Pre cepit ẽt lex omne masculinũ primo genitũ tam hoim q̃m pecoris sanctũ dño vocari. i. dño ꝓsentari ⁊ ꝑsanctificari/ ac sanctificarũ ⁊ dedicatus dño dei facerdotis ⁊ esseꝛus q̃ primoge nitꝰ de tribu Zeui nõ redimeretur: sed in ministerio ⁊ seruitio domus Dauid. Exemplisemper ⁊ ꝑpetuo temerentur. Primogenitum vero de aliis vndecim tribubus facerdos re dimi faceret/ ⁊ precio accepto illud ad ꝓpria a parentibus referri ꝑ mitteret: primogenitꝰ quoq; aliis mũdi deo offerret / sm̃ dñi vero aut precio redimi aut inside murari aut occidi faceret. Est ãt aial mũdũ ad offerendũ/ mundũ ad esum. Immũ dum vero aliud est immũdũ ad of ferendũ/ sed mũdũ a natura: vt ass mus. id eoq; aut ꝓcio redimebat: aut agne cõmutabat. Aliud immũdum ad offerẽdũ ⁊ redimẽdũ seu cõmu tãdũ: vꝛ canis. ⁊ id precio aliquod nõ habẽs occidebat: ⁊ ex toto ab vsi bus tẽpli ꝑiciebat. Cũ igit ꝓ̃s de tribu Juda vna de vndecim fuerit: pater q̃ redimi debuit: ⁊ nõ redem ptus fuit. Accepit eriã mater de ma nu Joseph aues predictas: ⁊ genua flectẽs offert super altare deo patri eas. Obtulit ergo beata virgo tanq̃ paupercula par turturum aut duos pullos columbarũ: vnũ in holocau stũ ꝓ filio/ alterũ ꝓ peccato: in hoc se subdẽs legi peccatricũ q̃ nis nunq̃ haberet ꝑfectũ. Facta ergo ob latione ⁊ redẽptione mater filiũ re cꝑit: ⁊ eum secũ domum reportat. vnde Bern. Oblatio ista fratres sa tis delicata videtur: vbi tantum filium duobus/ redimitur aut bus ⁊ ti lico reportatur. Uenter tẽpus q̃ tã non offerebat in tẽplo nec inter bra chia Simeonis sed extra cimiterem inter brachia crucis. Uenter q̃ nõ redimet alteno: sed redimet alios sanguine ꝓprio/ q̃ma redemptoꝛ rem misit eum deus pater populo suo. Istud est sacrificium matuti numillud autem vespertinum. hec Ber. Mystice per primogenita ani malia significatur ille qui vniuersis dei dignatus est nasci primoge nitus. f. dignitate omnis creature q̃ est vere sanctus domino: quia sine peccato. Moraliter aute per primo genita significantur bone actionis initia q̃nque quasi corde gigniamus ex dei gratia. Commencemur ergo hic ve omnia primogenita nra deo offe ramus: et quicquid bonũ et iustũ in nostris ogibus inuenim⁹/ eius gꝛe no nr̃is meritis deputemus dicẽtes Nõ nobis dñe nõ nobis: sed nomini tuo da gloriã. Si aute immũdũ ali quid parimus. i. si peccarũ in opere perperamus/ occidamus. i. malis p emẽdatione radicitus euellam⁹. aut certe mutemus illud mũdo: de clinãtes a malo ⁊ facientes bonum. audiamus quinq; ciclis/ bona opera et dignos fructus penitentie per quinq; sensus corporis facientes. Comencmur etiam hic ve si in gre ge operũ nostrorũ agnũ innocentie vel principales virtutes (quales est charitas/ castitas/ hũilitas/ patien tia/ ⁊ hmõi) iuenim⁹: deo offeram⁹.

Simeon.

Bernar.

Redimi tur dño .x. ciclis.

Primogeniti obtatio.

Mundũ aial dupler ⁊ si mile im mundum.

Cera ẽ humanitas.

Deitas.

Q. Patiens ciclus sc.

P Bern. De redẽptõe ꝑ dñi

Ex ps. cx.

Fo. cxiij.

Joan. xv. Phil. ii.

lā est q̄ dignerimur non nostris meritis deputemus / sed ultimo quidē ait in euangelio. Sine me nihil potestis facere. ipse enim dat velle et perficere. Si autem tam pauperes sumus vt in opere nostro agnum et duos turtures innocue vite vel principales virtutes non inueniamus: offeramus saltē duos turtures vel duos pullos columbarum: id est duo genera compassionis: videlicet timoris t amoris. t nō solū pro nostris aliorumq; diuendis peccatis: sed etiam pro impetrandis virtutibus t desiderio patrie celestis quotidie deferamus. Et sic vnum pro peccato offerimus / dū de malis perpetratis gemimus: alterum in holocaustū quādo amore celestium inflammamur.

Motaliter hic attēdēda sūt tria.

¶ Moraliter hic attēdēda sūt tria. scilicet mysteriū purgationis Marie: sacrum delationis dominice: et significantia oblationis facte. Quārum ad primum sciendum q̄ Maria que interpretatur stella maris vel amarum mare: designat animā sius sit in lumine vite contemplatiue / siue in amaritudine vite actiue. Et veriq; necessaria est purgatio: q̄ videlicet anima contemplatiua purgetur a superbia / quod fit per timorem: t anima actiua a negligentia / quod fit per rigorem t laborem. In Hierusalem enim (que interpretat visio pacis / t significat vitam beatam) nemo intrare nisi primo dies purgationis eius impleātur. Quia nisi quis sit plene purgat⁹ t ita purus sicut fuit in baptismo: nō potest peruenire ad istam Hierusalem vel etiam in templum celeste. Talis autem purgatio celebratur / vel hic in presenti per penitentiam aut tribulationes t huiusmodi: vel in penis purgatorii. Quantum ad secundum sciendum q̄ legimus Christum delatum in Hierusalem vt hic sit legimus eum delatum in Egyptum. In quo docemur q̄ proles mentis nostre (que est intelligentia) nunc eleuanda est ad contemplationē eternorum / que per Hierusalē designatur que visio pacis interpretatur: nunc vero deprimenda est ad considerationem propriorum defectuū / que per Egyptum designatur: Egypt⁹ enī sic tenebre interpretat. ¶ Possumus etiā aliter quinq; numerare

Loca in que Christus portatur vel ducitur.

loca in que Christus portatur vel ducitur: scilicet in Hierusalē / Egyptum / desertum / montem excelsum t templi pinnaculum. Et ista quinq; loca significat quinq; status in quibus inuenitur Christus. Hierusalē significat viram contemplatiuam: vbi est visio pacis. Egyptus significat viram actiuam in qua est merore t angustia tribulationis. Desertum significat religionem: in qua insistitur celestibus. Mons excelsus significat fastigium prelatiōis. Pinnaculum templi est sedes magistralis. Et in his statibus inuenitur Jesus: quia in omni statu ecclesie potest inueniri Jesus. i. salus. Sed considera quis portauit eum in Hierusalē t alibi. Et inuenies q̄ in Hierusalē et in Egyptum tulerunt Christum Maria t Joseph: stella maris t augmentum: fides. i. t charitas. In desertum ductus est a spiritu sancto. Sed in montē excelsum t super pinnaculum stitit eum diabolus: t ideo timere debent prelati t magistri ne eos portauerit diabolus in montem excelsum. i. prelationis / t in cathedram magistrationis. ¶ Quantum ad tertium est notandum q̄ oblatio indeterminate fiebat de turture vel columba. Per turturem que est solitaria t casta / intelligitur vita contemplatiua: per columbas vero que gregarium volat t fecunda est significatur actiua. Et vtroq; auis genitum habet pro statu: sed aliter t aliter. Gemitus est turturis cōperti cōtemplatiuis: hic geminatur. vnde dicitur Par turturum. Primus gemitus est amoris: de quo dicit Dominus q̄ intra nos gemimus adoptionem filiorum dei expectantes. Secundus est deuotionis: de quo dicit idem Apostolus q̄ spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Gemitus vero columbe cōperti actiuis: t hic est duplex. vnde dicitur duos pullos columbarū. Unus est pro peccatis propriis: secundum illud Esa. quasi colūbe meditantes gememus. Alius est pro peccatis alienis. secūm illud Thren. Omnes pōte eius destruxerūt sacerdotes eius gementes. Nunc quadruplicem gemitum offerre debent qui agnum. i. innocentiam non habent. Predicta igitur recolligen-

do dicendum q̄ in hac purgatione delatione t oblatione significatur q̄ qui purgatus est a superbia t negligentia: dispositus est vt ascēdat ad contemplationem dei / t descendat ad considerationem sui. Et rursus ascendens gemat ex amore t deuotione: t deorsum rediens gemat ex contritione t passione. Jn his ⁊ sic fit perfectio fidelis anime deo deuote. Et quia vtroq; iste vite deo sit acceptemon est difficultum vtrū pro domino turtures an columbas offeramus. Et ideo ad indifferenter est dictum / par turturum aut duos pullos columbarum. ¶ Audistis ergo in predictis Christi t parentum eius paupertatem: quia pauperum tantum habebant oblationem. Si autem pro informari de humilitate / considerate obtatione t redemptione ac legis observatione de facili poteris aduertere. Aduerte etiā hic de Christi humilitate: quomodo a precedentibus sit aucta successiue. Nam in natiuitate se habuit vt pauper homo: in circumcisione vt pauper t peccatoz homo: ⁊ hodierna die vt pauper t peccator t seruus. Ut pauper quidem in eo q̄ pauperum oblationem elegit: vt peccator: vero in eo q̄ ipse cuz matre per obtationem expiari voluit: vt seruus autez in eo q̄ redimi se fecit. ¶ Et quia (vt visū est) post circumcisionem filii t purgationem matris tulerunt Jesum in Hierusalem vt sisterent eum domino. Sciendum est t diligenter aduertendum q̄ ex predictis tribus motaliter instruimur fideles: vt cum templum dei materiale id est ecclesiam ingredi volumus: in ipso tribus circumstantiis se debeant beate virgini et Christo cōformare: vt videlicet sint a peccatorum scoria purgati t eiusdem quoad primus / sint brachijs sancte matris ecclesie deportati quoad secundum / sint recte intentionis fine ordinati quoad tertium. ¶ Primo ergo ingressuri ecclesiam debēt a peccatorum scoria esse purgati et eiusmodi. nam beata virgo antequā templum ingrederetur in templum post purificationis implemit. ipse etiam filius anticipi voluit. Non q̄ mater purificatione indigeret / aut filius circumcisione: cum illa non susceperit semine conceperit: t ipse ex intacta virgine natus fuerit. Uterq; tamē in hoc legem seruare voluit vtpote dare forme purgationis t circumcisionis spiritualis: quia purificari t circumcidi debemus a vitijs antequā ecclesiaz ingrediamur t deo offeramus / si volumus q̄ ei nostra placeat obtatio. quia secundum Bedam. Nemo nisi purificatus t circumcisus a vitijs / dominicis est dignus conspectibus. Et quo trahitur documentum q̄ nullus ingredi debet ecclesiā cū conscientia mortalis criminis: nisi prius sit confessus vel saltem cōtritus si non adsit copia confessoris: et q̄ ingressuri ecclesiam prius debēt purificari a peccatis saltem generali contritione: etiam si non habeant conscientiam certi peccati / cum bonarum mentium sit culpam timere vbi culpa non existit: exemplo beate virginis purificande minime indigentis. Propter quod cōsuetudo est q̄ aqua benedicta haberur ante fores ecclesie: vt ingressuri eius aspersione purificentur etiā a venialibus qui de mortalibus sibi conscii non existunt. Jn cuius figura labijs cum aqua erat ante ostium tabernaculi: vbi Aaron t filii eius ingressuri tabernaculum lauabant manus t pedes. ¶ Secundo debent esse brachijs sancte matris ecclesie supportati: sicut Christus portatus est in templum brachijs sue matris. vt de fidelibus digne ecclesiam ingredientibus dicat ipsa mater ecclesia illud Osee. Portabam eos in brachijs meis. Extra ista autem brachia vnitatis ecclesie sunt heretici qui aberrant a fide: schismatici qui deuiant a charitate: t omnes excommunicati qui precisi sunt ab vnitate ecclesie. Hi enim omnes qui non portantur in brachijs matris ecclesie: non sunt idonei ad ingressum eius. vt dicit Cyprianus. Nō potest habere deum patrem / qui matris ecclesie non tenet vnitatem. Frustra ergo t indigne ecclesiam materialem ingredi tur qui inter brachia ecclesie mysticē non constringitur. ¶ Tertio debent esse recte intentionis fine ordinati: vt videlicet causa deuotionis et orationis ingrediantur ecclesiā. Non causa vane simulationis: sicut

Loca in q̄ Christus portatus est.

Puer⁹ reos p̄fi.

Dñs similitudinis xpi in eremita.

Moraliter descriptus ingrediē dum.

Hieron. quadrupl. pliciter. No.

Bede.

Esa.

Thren.

Bede.

Cypria.

Ingressio xpi in templū ingredientis tiuum.

hypocrite. Non causa ostentationis
& inanis gloriationis illi qui se ornat
in vestibus & alijs, vt appareant ho-
minibus. Non causa lasciue: sicut
qui vadunt ad ecclesiam ad videndum mulieres vel viros / vt concupiscant & concupiscantur. Non causa vanitatis & solationis: sicut q vadunt ad ecclesiam vt pacent vanis colloquijs / cachinnis & lasciuijs. Nō causa questus & auaritie: sicut clerici qui vadunt ad ecclesiam solū propter pecunias sibi dandas / vel qui vadunt ad negociationē & causa lucri tēporalis. Hi enim omnes quia finem debitum non intendunt / non sunt digni ingredi in templum: quia ingredientes non fiftūt se domino / nec veniunt spiritu in templum. Unde non vident Christum nec eū amplexari possunt spiritualibus anime brachijs. Et nota secundum Bedaz q ille post circumcisionem Hierusalem ablatus & domino oblatus est: q̄ iuxta eum qui dixit / declina malo & fac bonum. post q̄ desiit a peccatis: bonis cepit operibus abundare: q̄ di-
cere potest. Nouit mei semp ad dominum vt audiam vocē laudis me. qui dicit. Christi bonus odor sum⁹. et / lenaui manus meas ad mandata tua: & conuerti pedes meos in testimonia tua. qui sine manducat / siue bibit / siue aliud quid agit: omia in gloriam dei facit & dicit. O nam dulcia fauctib⁹ meis eloquia tua domine, & ad extremum / cor meum & caro mea exultauerunt in deum viuū. Quare autem saluator in templum portari voluit: preter ratiōem aliam potest esse ratio / vt per suam presentiam templū sanctificaret: sicut baptizat⁹ est vt ipse aquas sanctificaret. Unde sicut per baptismū Christi non solū sanctificata est illa pars aque Jordanis que tetigit carnem Christi / sed & oēs aque: sic per eius relationē in templum illud in Hierusalem / sanctificata sunt omnia templa in eius nomine dedicata. Propter quod statuit est q̄ in ecclesijs debet haberi etiam corporalis Christi presentia: videlicet in sacramento. Unde etiam ibi reconduntur reliquie sanctorum: ibi etiam ministeria fiunt angelorum. Et ideo dignū est vt ecclesie in veneratione habeā-
tur: & non nisi cum summa reuerentia & deuotione frequententur. Unde secundum Psal. Domum dei decet sanctitudo. Possunt autem hec exponi de templo mentali in q̄ vt dum eternum quotidie inducitur a deuotis fidelibus. de quo ait Ipo stolus. Templum dei sanctuz est q̄s estis vos. Et quia nobilitas cuiusli bet rei ex eius causis colligitur: hinc est q̄ huius tēpli nobilitas col ligitur ex quatuor causis: scilicet ex efficientis dignitate / & materie pre ciositate / & forme speciositate / finis honorabilitate. Primuz patet: quia hoc templum quod est inens anime rationalis: est ab ipso deo met immediate creatuz: & hoc arguit maximā anime nobilitatem. nam ad creādā animaz deus non aduocauit aliquā creaturam / sed ipsa trinitas seipsam inuitauit dicens. Faciam⁹ hominem ad imaginem & similitudinē nr̄am. Non enim hoc verbum dixerit deus ad angelos / vt dicit Augusti.) sed ipse pater ad alias personas in diuinis. Et ex hoc ostenditur hoc esse opus singulare ipsius trinitatis. Secundum patet: quia non ex aliqua pretacente materia facta est anima sed ex nihilo. In omnibus enim rebus creatis non inuenitur aliquod materiale tra nobilis: vt ex eo posset fieri anima rōnalis. Non quidem terra vel aliquod aliarum elementorum: nec celuz / puta sol / luna / stelle seu aliquod corporum celestium) fuit dignum intrare compositionem anime rationalis vt materiale principium eius esset / que longe altioz & nobilioz eis existit: & sic facta est ex nihilo: q̄d maximam nobilitatem ei cedit. Tertiuz patet: nam forma rationalis anime est nobilissima / cum sit imagine dei insigniata. Nō enim deus imprimit alteri imaginem alicuius rei create / sed formam sui ipsius: ita q̄ ipsa forma anime rationalis non est aliud q̄ quedā reluscentia ipsius beatissime trinitatis. Hec patebit beata trinitas magis anima rationalē nobilitare q̄ eam sibi assimilauit & ppie imaginis forma ei imp̄ressit: vt (q̄ similitudo est causa dilectionis) anima omnem affectum dilectionis in ipsum cōuerteret / cum nihil sibi simile in rebus creatis inueniret. Quartum patet: nam deus non ad

Beda.

Po. 36.

Po. xxiiij

ij. Cor. ij.

Po. cxvij.

Ibidem.

Replī sā ctificatio

Po. xxi.

Primer. Psal.

Primer. viij.

Po. cxxv.

Vtrū. de ij. nobilitate.

Beda. j.

Gaudia sancta. Seneca de peri fruare.

alium finem creauit animam q̄ propter seipsum: vt videlicet esset habitaculum suum. turta illud Psalmi. Quoniam elegit dominus Sion. in habitationem sibi. Et quemadmodum speculatricem: elegit eam in habitationem sibi. Et quemadmodum speculatricem: elegit eam hoc eam elegit: summe eius inhabitationē cōpleuit: iuxta illud Prouer. Prebe fili cor tuum mihi. Et illud Sapientis. Delicie mee sunt esse cum filijs hominum. Unde quando deus huiusmodi animā digne preparatam inuenerit: quasi vno potius dicit illud Psal. Hec requies mea in seculum seculi: hic habitabo quoniam elegi eam. Q̄ igitur fidelis anima / si nobilitatē tuaz ex omnibus premissis causis attenderet: vtiq̄ nunq̄ peccaret. vñ Bernar. Si nobilitatem tuaz cognoscis o anima mea / peccatuz abominaris. Et certe intantum desiderato nobilitatis anime ducit in abominationem peccati / q̄ etiam non habendo respectum ad premia vel ad penas adhuc inducerent ad non peccandū: quia anima nobilis omnia ista caduca reputat nimis vilia & indigna ad hoc vt ipsa eis velit conquinari. Et hec est quedam sancta & nobilis superbia anime generose: quā etiaz habuit ille gentilis Seneca / qui dixit. Si scirem deos ignoscituros esse homines ignoscituros: adhuc propter peccati vilitatem peccare dedignarer. Hoc igitur templum dei mentale debet esse ornatum & depictuz variis coloribus virtutuz: videlicet colore albo castitatis / rubeo voluntarie pro Christo passionis / croceo spirituali luciditatis / viridi virtuosi exercitij / blaueo celestis desiderij / aureo charitatis / demum nigro humilitatis. In istud igitur templum sic compositum sic ornatuz / debem⁹ inducere puerum Jesum verbum eternum: debemus offerre pro eo par turturū aut duos pullos columbarum. i. geminum dilectionem dei videlicet & proximi: vel solitudinem cōtemplationis & publicū actionis: aut castitatem mentis & corporis / quia turtures sunt aues castissime. ad multiplicationem bonorum operum: quia columbe sunt aues in ptole fecunde. Debemus etiā eum cum Simeone portare in vnis / amplexando eū brachijs veri amoris. Debemus nihilominus eum benedicere pro omnibus beneficijs mentis in huiusmodi pregustatione diuine dulcedinis exhibitorye sic desiderio dissolutionis affecti / beataz fruitionem verbi eterni expectem⁹ cantantes canticum nubilosum cuz Simeone & dicentes. Nūc dimittis seruum tuum domine secundū verbum tuū in pace. Quia viderūt oculi mei salutare tuū. Quod parasti ante faciē olim populoꝝ. Et Magna est ergo presentis solemnitas propter multa q̄ in ea facta sunt: qui tamen tria specialiter attoluntur. Primū est Christi in templū inductio presentialis. Secundum est parentum eius pro eo oblatio legalis. Tertium est Simeonis senis consolatio salutaris. Et secundum hec tria festum istud sortitur tria vocabula. Nam ratione primi dicitur hypapanti / quia ibi in est quod presentatio: eo q̄ ipso die Christus presentatus est in templo. Ratione secundi dicitur festuz purificationis: eo q̄ tunc beata virgo pro sui purificatione secundum legem (licet non indigeret) oblationem fecit. Ratione tertii dicitur cādelabra vel festū luminis: eo q̄ hodie candelas benedictas et accensas in manibus gestamus / repreſentantes et secantes in hoc deuotionem Simeonis. Nocte templi domini sanctum (de quo hic dicitur) in monte Moria est cōstructū: in quo voluit Abraham immolare Isaac filium suum. In quo etiam loco Jacob dormiens vidit scalam erectam vsq̄ ad celum. In hoc quoq̄ mente videns Dauid angelum stantem & cedentem populum in terram corruit: & penitens grauiterq̄ se affligens a deo veniam meruit. In hoc mente aurearina Jebusei erat / quā Dauid ad constituendū ibi domū domini emerat: eo quod misericordiam in illo loco consecutus fuerat. In hoc sancto loco cum Salomon opere cōsummato domino sacrificia offerret / nebula impleuit domum: et apparuit gloria domini: et ignis descendens de celo deuorauit holocausta. Cum autem ibi sterto genibus & manibus ad celum expansis Salomon dominum oraret: vt quicunq̄ beneficia petiturus ingrederetur / preces eius a domino recipe-

Festū hypapā ti.

Purificatio.

Festū luminū.

Moria mons in quo templū dñi et templ. et insignia.

per eum: apparuit ei dominꝰ dicēs/ Exaudiui orationem ⁊ deprecationem tuam: elegi enim ⁊ sanctificaui mihi locum istum. In hoc loco Heliodorus a rege Antiocho missus vt locum sanctum violaret ⁊ spoliaret: flagellatus ⁊ sine intermissione multa plagis vulneratus/ verberatus est. Templum autem domini vocatur: quia in eo sacrificia domino offerebantur: sed modo consecratum est in honore saluatoris mūdi ⁊ genitricis eiꝰ Marie. Quod licet primo a Babyloniis ⁊ postea a Romanis fuerit destructū: a fidelibus tamen ⁊ religiosis viris opere rotundo in eodem loco magnifice ⁊ miro artificio est iterum reparatum. In hoc loco beata virgo cum aliis virginibus dicitur ministrasse/ templi cortinas ⁊ vestimenta facere deoratia sparādo/ literas sacras addiscēdo/ iejuniis/ vigiliis/ orationibus/ ⁊ diuinarum lectionum studiis vacās. In hoc loco duꝫ sanctus Zacharias incensum domino offerret apparuit ei angelus nuncians sibi orationem tuam esse eruditam ⁊ Joannis nativitatem futuram. In hoc loco (vt hic dicitur) dominus noster Jesus Christus a parentibus est oblatus: a Simeone susceptus: a sancta Anna vidua omnibus qui expectabāt redemptionem Jsrael annunciata*. In hoc templo Jesus cum iam duodecim esset annorum / inuentus est ad disputationem sedens in medio doctorum. Supra pinnaculum huiꝰ templi Jesum diabolus statuit: et vt se deorsum mitteret rēdendo suggessit. Ab hoc templo vendentes et ementes electit: ac mensas nummulariorum ⁊ cathedras columbas vendentium euertit. In templo hoc dū moraretur in Jerusalem: docebat Judeos licet cum emulantes. In tēplo hoc liberauit adulteram ab accusantibus eam. Imminente etiam eius passione tota die erat in templo hoc docens/ ⁊ vespere in Bethaniam secedens. Vnius templi velū in morte eius scissum est a summo vsq; deorsum: vt pateret futuroꝝ ad sancta sanctorum. Ab huius templi pinnaculo versus meridiem Jacobus apostolus primus sub gratia Hierosolymorum episcopus predicans precipitatus: pertica fullonis percussus martyrio est coronatus. Inter hoc tēplum ⁊ altare quod est ante templum fons in atrio ad meridiem: Zacharias filius Barachie martyr occubuit. ⁊ Ipsum vero tēplum rotundum constat ex octo partibus conclusum exterius per circuitum: interius vero ingēribus columnis marmoreis per circuitum: in medio quoq; ipsa altitudine i modum fornacis est obductum. Est autem intrinsecus scriptum in tres ordine. Audi domine hymnum ⁊ orationez quam seruus tuus orat coram te hodie: vt sint oculi tui aperti ⁊ aures tue intente super domum istam die ac nocte. In ynoquoq; autem pariete extrinsecus scripti sunt singuli istorum versuum in circuitu: ita vt per totam ciuitatē legi possint. Contra ciuitatem. Pax eterna ab eterno parte sit huic domui. Contra templum militum. Bene fundata est domus domini supra firmam petram. Contra Bethaniā. Non est hic aliud nisi domus dei ⁊ porta celi. Contra montē Oliueti. Beati qui habitant in domo tua domine. Contra vallē Josaphat. Benedicta gloria domini de celo sancto eius. Contra claustrum templi. In domo domini omnes dicent gloriam. Contra montem Sion. Templū domini sanctum est: dei cultura est: dei edificatio est. Item contra ciuitatē. In domum domini ibimus. Stetit templum in interioꝝ parte vbi i vicinia muri ad Orientē nec longe a muro ad meridiem est situm. In huius templi ecclesia solebant esse cum abbate canonici regulares/ secundum regulam beati Augustini domino seruientes. Non longe autē ab hoc templo dominꝰ est templum aliud immensę quantitatis ⁊ altitudinis: quod domꝰ salutis (id est) de ligni Libani dicitur/ ⁊ tēplum Salomonis vocatur: quia Salomō ibi docebat ⁊ iudicia faciebat. ⁊ ad distinctionem alterius predicti quod specialiter appellatur templum domini. Ut ergo Maria ⁊ Joseph perfecerunt omnia que secundum legem debebantur/ nihil omittentes quamuis non tenerentur: recesserūt de Jerusalem volentes redire in Galileam ad ciuitatem suaꝫ Nazareth. Erat quidem (vt dicit Theophilus) eorum ciuitas Bethleez ciuitas patria: Nazareth vero tanqꝫ habitaculuꝫ. Vade ⁊ tu semper cū eis/ ⁊ actiua potare puerum Jesum: ⁊ seruare eis in quibus poterit. O Jesu desiderabilis qui in tē plo te iusto Simeoni te adorandū desiderāti ad amplexandū misericorditer tribuisti: veni Jesu dulcissime et toto desiderio te expectanti templum clemēter indulgere quicquid immunditie in me in uenerit per gratiam purificationis tue: et cor meū templū tuū dignanter habitando perficere: vt tibi te dignā deseruiā ⁊ placeā. Da mihi semp desiderare te fonteꝫ lumen omnis qui es apud patrē: ⁊ nō priuode hac vita ereā ⁊ te oculis cordis videā/ ⁊ eo amore ⁊ desiderio/ vita ⁊ premium te desiderantium. Amen.

¶ De fuga dñi in Egyptū. Cap. xlix.

Cum ergo Maria ⁊ Joseph gerent versus Nazareth nescientes adhuc super hoc cōsilium dñi: ⁊ timoꝫ tam de puero interficiendo ⁊ [angelus domini apparuit in somnis Joseph dicens ei/ vt surgens acciperet puerū ⁊ matrē eius ⁊ fugeret in Egyptū: qꝫ futurum esset vt herodes ꝛ quereret puerū ad perdendū eū.] Ob humilitatē ꝓfectū specialiter adornari decet comitatū virtutū. ſ. paupertatis in fugiendo diuitias vt fomenta superbie/ pariter et vero in equanimi ꝓpositione cōtemptus/ obediēcie quoq; in silentio parēdo mādatis. Adeo fugue reuelationis oraculo Jesus in Egyptū trāfertur vt peregrinꝰ: ⁊ pauꝑ in pannis ipse causa occisis occidit ⁊ quasi in quolibet trucidat: ad patriā reducꝰ adeo erat subditꝰ parētibus/ vt nunqꝫ vel ad momentū recederet. Nusq; cū duodecim factus annoꝝ remansit in Jerusalē nō sine matris dolore ⁊ fletu/ nec sine gaudio inuentus. Joseph vero euigilans matrem ei cum: ⁊ quamꝫ ipse ab angelo audierat ei narrat. Ipsa vero meditata ⁊ nulla mora ꝓtracta surrexit: ⁊ ad iter arripiendum disposuit secūdum ea que fuerant enim ad hāc vocē omnia viscera eius: ⁊ etiam circa salutem filij nō tebat negligens salē inuenire. Conspice et meditare ista: et quomodo puerū Jesum dormientez mater eleuat: et puer sic importune exclamans plorat: ⁊ cōpatere ipsis si qua in te sunt viscera pietatis. Cogita que cōsolatio matri esse poterat: quādo ipsa puella delicata q̄ de partu recenter surrexerat/ in terrā longinquā per vias asperas ⁊ incognitas cogebat fugere: quando puerum tenellū sic per vias longas cogebat circumferre: quando inter idolatras compellebat manere. Igitur de nocte versus partes Egypti ire cepe runt/ qi nos magis ꝯ dies fuge competere sic negociū magis occulte fieret ⁊ secretius pericula eminentia euaderent. ne. ſ. fuga auidētibus accusari apud regē posset. Licet enim de hoc haberent reuelationem diuinam: non tamen propter hoc debebant omittere qs poterāt facere ꝑ uiā humanā. Ecce fugit Christus de nocte fugit: vt fuga q̄ ꝓ se difficilis est/ nocte obscuritate difficilior fiat. Fugit ait in Egyptū vt eos spiritualiter illuminaret ꝑ ceterio ⁊ sanaret. vnde Aug. Audi etiā magni mysterij sacꝝ. Moyses quandoq; in Egypto pōdus claudere dicit: illuc Ihesus adueniēs sedentibꝫ in tenebris redidit lucē. vide ⁊ Chryso. Sed ire in Egyptū: Rex: datus est eis dño (q̄ in finē nō transeat) quāta mala fecerat sup Egyptū: ideo misit filium suū in eam dando illi recōciliationis signū ⁊ ꝓpterea amicitie pignꝰ: vt deceꝑ plagas Egypti vna medicina sanaret. O mutatio dextere excelsi: vt ppⁱs q̄ ante fuerat ꝑsecutor ꝓpri ꝓtimogeniti/ postea fieret custos filij vnigeniti. ſt trez. In Egyptū pueruꝫ matrē: vt illā regionē que prius omnibꝫ terris flāma impietatis ardebat/ igne potiꝰ dei succederet. exhis ꝓuadēs etiā de aliis mūdi partibus sperāda esse meliora. Licet etiā addiscam⁹ q̄ ab ipsis vite initijs ad sanctitatēs debeam⁹ atq; insidias ꝑparari. Nā ab ipsis cunabulis Ihesus effectū est: vt tu vel hoc audiēs cum videris te tribulationes varias ⁊ mille sustinere diferimina nihil omnino turberis: sed vt iste mundꝰ exēplo virtutez cuncta sustineas/ scies tribulationes maximas inseparabiles quasdam comites esse virtutuꝫ. hec Chrys. Ideo etiam fugit in Egyptum magis ꝯ in aliam terram: vt

Fuge labores et difficultates.

Cur in Egyptū. Augustꝰ.

Chryso.

ostēderet se verū Moysen. Nā sicut Moyses ppīm dei de Pharaone et Egypto liberās in terrā suā ex ,missionis: ita ipse ppīm fidelīū de diabolo et inferno liberās secum ad regnum suū beatitudinis. ¶ Multa quidē bona cōsiderare potes in presenti negocio et materia. Primo cōsidera quēadmodū dēus in sua pſona circa ,pperā tulcepit etiā aduersa. Etenim in nativitate sua magnifica tus fuit a patronis: ranō deus: et parum post circūcisus tanq̄ peccator. Deinde venētes magi cū pluriīā honore: tulerūt: et ipse nihilominus in stabulo remanens inter bestias stabat: et vt cuiuslā homūculi filius pio rabat. Postea ꝑcursū in tēplo Simeon et Anna extulerūt ꝓpiurimū: et tunc ab angelo dicitur vt fugiat in Egyptū. Et multa talia in vita sua poteris perpendere: q̄ ad nostrā instructionē possum⁹ retorquere. vnde Chry. Misericors deus mestis rebus quedam etiā iocunda permiscet. qō certe in sanctis omnibus facit: quos neq; tribulationes neq; iocūditates sinit habere cōtinuas: sed tū ex aduersis tū ex ,pperis tuitorū vitam quasi admirabilī quadā varietate conterit. Quod hic quoq; cū fecisse consideres. Videlicet quippe sanctus Joseph gravidā sponsam in turbationem incidit maximā. Sed affuit repēte angelus tuitionē soluēns et timorē prorsus extinguēs. Deinde videlicet puer signo natūe maxima exultatione repletus est. Sed rursus huic gaudio periculum grande succēssit: cū tota ciuitas turbaretur / et ipse rex fureret. Sed et hūc meroreꝫ rursus letitia subsecuta est: apparitio vēl stelle: et adoratio magorum. Post hāc quoq; iocunditatē iterū ꝓpe periculum iterumq; formido. Queris Herodes animā pueri: et fugere necesse est et in longinqua pertransire. hec Chrys. Cū ergo consolationē habueris tribulationē expecta: et econuerso. Unde nec in cōsolationib⁹ debem⁹ extolli: nec in tribulationibus frangi. Dat enī nobis de⁹ ,solationes ad spē subleuandā ne deficiamus: et tribulationes ad humilitatē conservandā / vt cognoscēres nostram miseriā semp in suo timore stemus. Secundo ꝓsidera circa dei cōsolationes et dōna quē ea ꝓpie nō papienti se ꝓferre nō dēre q̄ nō peripie nō deficiat aliq̄ nec peripieri inuideat. Nā et angelor⁹ locutiones fiebat Joseph et nō marī: cum tū longe esset ea intelligere: Item q̄ peripit si nō peripit ꝓpter vellend dēs esse ingrat⁹ vel murmurare: cū esset Joseph q̄ tanq̄ erat apud deū / nō patiā sed in somnis talēs locutiones acciperet. Tertio cōsidera qualiter deus per matrē suos perfectionibus et tribulationibus ,verari. Et vere magna erat tribulatio matri et Joseph cū viderent puerum Jesum ad occāsionem queri. Quid enim grauius audire poterant? In hoc etiaꝫ tribulatio erat q̄ in terram longinquam quā ignorabant et pervias alperas eos tre oportebat cū essent inhabiles ad eundū / dūa propter innumerū: Joseph vero ,pter senectutē. Ipse etiā puer quē portare habebāt: adhuc tenerrimus erat. Peregrinari quoq; habebāt in terra aliena: pauper et ,ās nihil haberes. Dia em ista sunt afflictionis materia. Tu ergo es turbaris patientiā habe: me credas tibi a deo pulsari. Quarto ꝓsidera benignitatē domini. Unde? q̄ cito ꝓsecutione pacis et fugatur de terra nativitatis fuere q̄ benigne cedit furor: et illius quē poterat in momento perdere. Magna patientia dī: sed nō minor eius bōtas. Ille enim ante faciē ꝓsecutoris fugit: cui angeli ministrant. Deest: sed vt homo fugit Herodē misericordiā refugium est ojm. Profunda hec eius hūilitas et mira patientia. Holebat ꝓsecutori vicē reddere nec eū offendere: sed fugiendo insidias vitare. In quo dedit nobis exēplum vt et nos sic facere conemur. Saluator sanctus vel ꝓsequētib⁹ nō resistere: nec de ipsis vindictā expetere: ēt patienter expectare et furori ipsor⁹ cedere: et quod plusest (vt alibi docet) ꝓ eis orare. Quia ēt dīa nec occideretur sublat⁹ est i Egyptū / signat electos sepius malor⁹ impetebrare suis a sedibus effugandos: vel etiā exilio dānandos. In quo etiā debent duo exēpla reliquī: et eos ad patientiā confortant. Nam q̄ fugit facere exēplū nō timoris: vt exemplū daret suis: maxime cū fuga et exilium ꝓpter iustitiā ,pcēt ecclesie vt Paulus ait: quando grex nō periclitatur de

fuga plari. ¶ Moraliter q̄ fugā istā in Egyptū / significatur fuga iusti a periculo et ,dītione peccati in statū penitētie: vbi debet manere vsq; ad obitū. Herodis. i. donec cessent impugnationes hostis. fugiebat quoq; dñs ante faciem ferum fuit: immo potius serui diabolī non q̄ metuere ret / sed vt tempore congruo sustineret. Non enim fugit mortē qui mortem erat: nec insidias expauit qui insidias et ,petitas diabolī aperire venerat. Portauit enim mater tenera crumenis valde et sanctus Joseph multum senex in Egyptum ,per viam silvestrē / solitariā / nemorosam et inhabitatam / per viā etiā valde longā. Dicitur enim q̄ ad iter cursus dūa ꝓpter innumerū: Joseph vero ,pter senectutē. Ipse etiā puer quē portare habebāt: adhuc tenerrimus erat. Peregrinari quoq; habebāt in terra aliena: pauper et ,ās nihil haberes. Dia em ista sunt afflictionis materia. Tu ergo es turbaris patientiā habe: me credas tibi a deo pulsari. Quarto ꝓsidera benignitatē domini. Unde? q̄ cito ꝓsecutione pacis et fugatur de terra nativitatis fuere q̄ benigne cedit furor: et illius quē poterat in momento perdere. Magna patientia dī: sed nō minor eius bōtas. Ille enim ante faciē ꝓsecutoris fugit: cui angeli ministrant. Deest: sed vt homo fugit Herodē misericordiā refugium est ojm. Profunda hec eius hūilitas et mira patientia. Holebat ꝓsecutori vicē reddere nec eū offendere: sed fugiendo insidias vitare. In quo dedit nobis exēplum vt et nos sic facere conemur. Saluator sanctus vel ꝓsequētib⁹ nō resistere: nec de ipsis vindictā expetere: ēt patienter expectare et furori ipsor⁹ cedere: et quod plusest (vt alibi docet) ꝓ eis orare. Quia ēt dīa nec occideretur sublat⁹ est i Egyptū / signat electos sepius malor⁹ impetebrare suis a sedibus effugandos: vel etiā exilio dānandos. In quo etiā debent duo exēpla reliquī: et eos ad patientiā confortant. Nam q̄ fugit facere exēplū nō timoris: vt exemplū daret suis: maxime cū fuga et exilium ꝓpter iustitiā ,pcēt ecclesie vt Paulus ait: quando grex nō periclitatur de congauderet: cum ēt lachrymantē super gemma sua quibus poterat modulis cōsolaret: cū denicq; aliis atq; aliis studijs ad q̄ ipsa materna pietas informabat / et ,p qualitatum vicissitudinibus sedula blandiretur.

¶ Item vtrum notandū est qualiter Maria in via apprehensa est cū puero Jesu a latronibus. Opinare verū esse q̄s dicitur eā esse a latronibus cōprehensum in via: et adolescentuli cuiusdā beneficio ereptum. Erat is (vt dicit) principis latronū filius: ā preda potit⁹ cū parumlū in matris gremio aspexisset tanta in eius speciosissimo vultu splendoris maiestas apparuit: vt eū supra hominem esse non ambigens / incalescens amore amplexatus sit eū. Et o (inquit) beatissime parvulorū: si aliquā se tēpus obtulerit rursus miserendi / tunc memēto mei: et huius rēpotis nolit obliuisci. Ferunt hunc latronē fuisse qui ad dexterā dei crucifixus alterū blasphemantē corripuit dicēs. Neq; tu times deū qui in eadem dānatione es? Et nos quidem iuste: hic vero nihil male gessit. Cōuersus vero ad dīm: ait illi q̄ in parvulo apparuit innuens maiestate: pacti tui nō immemor / memento (inquit) mei dū veneris in regnum tuū. Itaq; ad incentiuū amoris hac non inutile arbitror / vti optione: remota omni affirmādi temeritate. hec Unselmus. ¶ Herodes autem cum magi (quos eis timebat per eandem viam regressuros) ad eum non reuerterentur et nihil sibi renunciaret / putauit eos visione stelle deceptos et erubuisse ad eum redire: et ideo cessauit a pueri inquisitione. Vel tot et tantis occupationibus regia cura distēdebat: vt a pueri inquisitione auerteret vel impediret. Sed cū postmodū audiret q̄ in tēplo gesta essent / quid Simeon dixerit / et quid Anna prophetauerit: tunc fama pueri nati crescente turbatus cum magis timuit: et sentiens se illusum a magis ad ipsum non redeuntibus / iratus est valdē: tum propter sui contemptū: tum propter timorē amittendi regnū. Ides de monte puorum Bethleem trahi tractauit: vt cum illis occideretur ille qui incognitus sibi fuit. Putabat enim q̄ sī oēs pueri occiderētur: vn⁹ quē quia

rebat euadere non posse. Non est manus inferit qi non est consiliū/non est sapiētia/nō est prudentia contra dñm. Dum ergo de nece pueroꝝ disponeret per epistolas hortatus est a Cesare Augusto vt Romā veniret. Qui cū iter faceret per Ciliciam/audiens naues Tharsenium magos transuertisse [i ratus valde] in spiritu vehementi [id est in ira] cōburi & conteri fecit naues de Tharso Ciliciē: quibus magi credebantur occulte redūsse/ꝑm quod Dauid ꝓpheta uerat dicens. In spiritu vehementi conteres naues Tharsis. Et de Roma reuersus Hierosolymā [misit] spiculatores [& iussit occidi omnes pueros qui erāt in Bethleē Jude et in omnib⁹ finib⁹ eius] & loco actaēcitibus [a bimatu & infra] id est biennes & minoris etatis vsq; ad puerum diei seu noctis vnius ꝑm tēpus quod a magis de ortu stelle exquisierat: vt nec in loco nec in tempore celaretur qui natus erat. Quorū ma xima pars octertio miliario a Bethleē ad aquilonem sepulta est. Bimat⁹ spatiū duoꝝ annoꝝ dicitur: a bis & timos grece qđ est ann⁹ latine: & inde bimatus quasi binus annus appellatur. vnde dicitur binus bima bimum seꝝ animal duoꝝ annoꝝ/& trimus ma mū annoꝝ trisū. Inter opiniones diuersas pluriū sententia est vsitatior hec est. q. Herodes cuoluto anno post Christi natiuitatē occidit infantes: & q stellā eadē die qua natus erat dñs ostam didicerat: et ꝑm ostrum stelle dñm anni cursum & insuper aliquot dies esse sciebat: ideoq; supra etatē eius vsq; ad bimos & infra vsq; ad vnius diei seu noctis/in infantes defuit puerōs: timens ne puer cui sydera famuli abantur paulo supra etatem suam vel infra/speciem suam transformaret: vt etatem sui tēporis occultaret. Sic ergo post annum et quatuor a natiuitate domini dies verisimile est eum occidisse infantes. [Tunc implenta est illud Hieremie. Vox in rama audita est: ploratus et vlulatus] &c. Rama nō est hic proprium nomen loci: sed est hic nomen commune ac interpretat et signat excelsuz/vel sit sensus. Vox in excelso audita est. i. longe. Intersperſaq; a multum exoltata circumquaq; diffundebatur ꝓ sua magnitudine immensa. Quibus enim ploratus? ꝑtū ad fletū parentū/tum latus quantū ad lamentū matrum ibi erat/vbi tot parentes tot homines vtriusq; sexus visa tanta crudelitate etiamsi vellent voces cohibere nō poterant. In paruulis autem motus facti hoc dolorē in matrib⁹ vero semp per memoriā reparabat. et ideo dicit vlulat⁹ multus. Uel hoc sensu audita est qi de morte innocentū mittebatur/quoꝝ sanguis vsq; ad deum ꝓ interfectores eoꝝ clamauit: & illud. Vox pauperis penetrat nubes. Quibus aūt Bethleē sit i tribu Juda orta de Lia/& Rachel in tribu Beniamin orta de Rachel: ploratus ille Rachel filios Jude. i. Bethleē quasi suos. siue qi iuxta Bethleē. i. Ephratam sit sepultus/ac ꝑ hoc sepulture eius mācū corpuscoli hospitio nomen matris accepit & dicta est mā ipsius Bethleē & habitantiū in ea. siue qa Juda & Beniamin due tribus fuerāt ac vicine sibi & ꝓxime erāt: qui iuxta se hereditate acceperāt/ & fumantes sortis Beniamin ꝓpe Hierz pueme bat: & Herodes ꝓceperat nō solū in Bethleē sz & in oib⁹ finib⁹ eius interfici pueros: & ꝑ occasionē Bethleem intelligimus multos Rachel filios de Beniamin ꝓ victima fuisse occisos: qs euāgelista insinuat ad exaggerandū scelꝰ Herodis q ex ei⁹ era crudelitate hoc fecit. vsitatū Rabanus. Crudelitas in multo modum tenuit. nō est ergo tanta vastatione Bethleē: sed & adiacētia loca vastauit. [Ploratū aūt Rachel filios & nolunt cōsolari qi nō sunt]. i. de hoc q non essent & sup hoc q mortui crant: qi in eternum victuros esse sciebat. Rachel (ꝑ quos vel vidēs principiū dicitur) ecclesiā significat: cuius ꝓ ra intētio vt deū contemplet inuigilat: & ipsa est eius ouissima quam pastor in humeris ad caulas reportat. Nec ergo filios suos ploratur: quia ꝓ piecuide fidei eū gemit. Nō vult aūt ꝓsolationē recipere de hoc qi nō sunt. i. qi sunt mortui: vt q̄ piceruit secula morte rursus ad secula cerramina secū toleranda redeant. treſi pugnaturi: ſs gaudet porꝰ qi felices sunt & regnāt cū Christo ꝓ martyrii coronam. Ploratur ergo eccles bonos/vt martyres: quia videt eos iniuste cruciari: sed qi scit illos beatos non

vult tēporaliter sed eternaliter cōsolari. Plorat insuper etiā malos/vt impenitentes: qi videt eos dānandos nō vult cōsolari. C Ubi scieduꝝ ꝑ triplex est genus martyrii. Quidā em parant voluntate & actu: vt Stephanus: quidā voluntate non actu vt Joannes euangelista. tertii nō voluntate sed actu: vt innocētes/ in quibus Ihs (cuius vice mortui sunt) supplenit si qđ defuit voluntatis. Uel ordinatur eorum festa post natiuitatē dñi ꝑm maiorē martyrii dignitatē. Primo Stephani. Secdo Joānis. Tertio innocentium. Ham dicit⁹ ecclesie C hrisostomus cādidus in Joāne: rubicūdus in Stephano: electus ex milibus in innocentibus. Innocētes ergo etsi vsum rōnis non habebāt & sic testificari nō poterāt: Christus tamen eorum vice mortui sunt supplenit si quid defuit voluntatis. ipsi autem non loquendo sed moriēdo testificati sunt. Taxato igitur vocabulo martyres Christi. i. testes dicuntur: quos enim testes latine dicim⁹/grece martyres appellant. Non quia proprie testes Christi sunt: quia nec ꝑ fide Christi nec ꝓ iustitia occubuerunt: sed qi ꝓ fide Christi. i. loco ꝓbi occisi sunt: qi in eoꝝ numero Christus querebatur occidi/ in quo eum etsi non loquendo tamen moriendo sunt cōfessi. C Unde vero de causis pōt quis martyr fieri: sex ꝑ iustitia: vt Abel. ꝑ lege dei: vt Machabei. ꝓ assertione veritatis: vt Esaias & Hieremias. ꝓ arguitione peccati: vt Johannes baptista. ꝓ salute populi: vt Christus. ꝑ fide & nomine Christi: vt Stephanus. ꝓ liberate ecclesie: vt Jonas. ꝓ Christo seu loco Christi: vt hi pueri. Unde et ecclesia ꝓ his pueris solemnizat. Quos ad inferos descendentes: & ob hoc quedam cantica lectis precinitur. vnde Chrysostomus. In Bethleem omnes occelduntur infantes/qui dū innocenter ꝓ Christo moriuntur primi Christi martyres erriterunt: et perfecte laudis martyrium consequunt. vnde non immerito infantes illi beati ꝑ omnia erriterunt/ qui primi mori ꝓ Christo meruerunt. vnde & Augustinus. O parui beati modo nati: nunq; tētati: nō-

dum luctati: iam coronati. Et iterū Hunc ꝙphanus hostis beatis parvulis tantum ꝑdesse potuisse obsequio/quantū profuit odio. Nā quāto contra eos iniquitas abundauit: tanto gratia diuine benedictionis effudit. Et dū insequit ꝑm gregibus eoꝝ: procurauit exercitū sibi victoribus euadicari. hec Augustinus. Considera hic quō Christus adhuc infans tenerrimos iam cepit pati in se & suis: et vehementer ei ꝓpterea sigua in se sunt vitera pietatis. vnde Anselmus. Sed & tenella hec Christi & tota infantia a ꝑsecutoꝝ gladijs tuta non fuit. Adhuc enim inter dulcia matris vbera fugiens depēdebas quādo apparuit angelus in somnis Joseph dicens. Surge & accipe puerū & matrē ei⁹: & fuge in Egyptū & esto ibi vsq; dū dicam tibi. Futurum erat vt Herodes quereat puerū ad perdēdum eū. Jā ergo bene Jesu pati cepisti. Non solū aūt illam anime infantie vexationē in teipso pertulisti: sed etiam mortem in pusillis tuis (quos R rū multa milia inter mānillas matrū ꝓ te Herodis truciduante immanitas) exercepisti. hec Anselmus. In rege Herode crudelitas impiorum existimantium martyrii cedere posse religionem Christianā extinguere: & in occisione paruuloꝝ/cōctorum martyrum (qui paruuli. i. humiles & innocentes occisi sunt ab impijs) forma preceſſit. Sed nō sic religio in Christo fundata extinguitur: quia vt Leo ait. Non minuitur persecutionib⁹ ecclesia: sed augetur. vnde ſcs Bedā & Ber. Herodiana malitia & Babylonis crudelitas est nascentē velle religionē extinguere/& paruuloꝝ Israelis allidere. Siquis ergo qđ ad saluē ꝓtinēs / siquis religionis & scitaris aūt vel ꝓfectū vel cōsummationē impedit vel ꝑsequitur: talis plane cū Egyptijs paruulos Israelitici germinis necare conat: immo cū Herode nascentē saluatorē ꝑsequit. Quod aūt nato dño ꝑsecutio cepit/ significat ꝑ oē tēpus vite ꝑsentis nō deesse futuros q̄ electos dei persequātur: sicut dñs in euāgelio ait. Si me persecuti sunt et vos persequentur. Et Apostolus. Omnes qui ꝑ pie volunt viuere in Christo ꝑsecu-

Herodis imitatores.

Leo. Beda. Bernar.

Joan. xv. Tim. iij.

tionem patiunt. Os vero pueri pro
dño occisi sunt significat q humilitas
tis meritū ad cozonas martyrū esse
Lu.xviij. venientium. quia vt ait dño. Qui se
humiliat exaltabitur. Puerorū est
innocētia humiliatē significat sim
Marc.x. plicitatē /de quibus dñs ait. Sinite
parvulos venire ad me: talium est enī
regnum celoz. Quedaū occisi sunt
sed Christus euasit: insinuat corpora
martyrum ab impijs posse perimi:
sed Christū pro quo persecutio semp
nullatenus posse a fidelibus auferri. sine enim vitā mus sive mortuus
Roma. xiiij. dñi sum⁹. ¶ Moraliter occidit pue
Moralit. rosmultos & multiplicater Pharao
submergendo: Herodes detruncando Antiochus suspendendo: Medi
tagirrando. In flumine submergen
te significatur delectatio presentis
voluptatis. In gladio detruncante
inflictio presentis aduersitatis. In
sagitta de longe percutiente timor
future afflictis. In suspendio spes
sine ambitio future prosperitatis.
Sic ergo diabol⁹ qui Pharao. i. dissipans per invidiam: qui Herodes
i. glorians per superbiam: qui Medus. i. mensurans. s. culpe penā per
malam intentionem: qui Antioch⁹
i. silentium paupertatis per fraudulentiam. paupertatem enim celat et
divitias suggerit. hic occidit pue
ros secundum quatuor affectiones:
que sunt gaudium presentis prospe
ritatis et spes future/ tristitia pre
sentis asperitatis & timor future. Et
est notabile q̄ interficiuntur pueri
in quo stultitiantin Bethleem in quo
abundāt ara bimatu & infra in quo
tuga abundāt. & hoc p̄ariendo in
geri ecclesia. Cum aūt Maria & Jo
I Idoloruz seph ēt puerō Jesū intrarēt Egyptū
calsus. ola idola illius pūncte in templis
suis corruerūt sicut per Ysaiam fue
Esa.xix. rat ꝓphetatū. Traāit enim q̄ sicut
Idola pe in crimi filiox Jsrael de Egypto nō
ritus cō fuit domus Egypti in qua deo pro
terentur. curante non tacerent mozruū primogenitum: ita nec modo fuit templuz
in Egypto in quo nō corruisset idolum. Sicut & ante arcaz dñi corruit
Dagon idolū ēt arca appropinquas
Moralit. set ad ipsuz. Spūaliter etiā corruūt
vitia ingrediēte dño domū cuiusq;
pectus deserā per pāā. vt etiam dicitur in scholastica dictoz. quando
Hieremias in Egypto p̄captiuitatē

ductus fuerat/ prophetauit eis q̄ in
futuro quedā virgo partitura esset: Virgo
et tunc eēo dīi et omnia idola Egy- Deus
pti ruerent. Egypti ergo imaginē
virginis ēt puero sculpebant & sibi divina
honores exhibebant. Hec aūt̄ pro
pheta modo quando Ihs cum ma
tre intrauit Egyptum ēt impleta
nā omnia idola Egypti corruerūt/
& virginem (sicut predictū fuerat)
peperisse indicauerunt. Hoc idem
prefiguratū fuit in Moyse & Pha
raone in contractione dei sui Domo
nia & cozone. Ut enim in scholasticis
histo. dicitur: Pharao rex Egypti Corona
cozonā regalē habebat in qua ima- Pharaonis.
go dei sui Damonio Egypti sculpta
fuerat. Filia ergo Pharaonis que
Moysen puerum in filiū adoptauit
ret / postea quadā vice decrevit ve
ēt Pharaoni regi videndum pre
ferret. Cui Pharao alludēs cozonā
suam imponebat: quam ille in terrā
prosciens penitus confringebat. Et
cum eum occidere voluisset dicerūt
quidam q̄ puer hoc ex insipientia
fecisset. Moyses mox de salvatus
est a nece Pharaonis: sic Ihs mox
dei salvat⁹ est de gladio Herodis. Moyses
Moyses natus est vt filios Jsrael
educeret de Egypto: Ihs homo fa
ctus est vt eriperet nos de inferno.
Moyses deum regis Egypti ēt co
rona confregit: Ihs omnia idola
Egypti & deos in nihilum redegit.
Vane ruinam idolorum illa statua
pretendebat quā rex Nabuchodono
sor in somnio videbat. De monte ab
scisus sine manibus quidam lapis est
abscisus/ & in pedes illi⁹ statue seu
imaginis & idoli est illisus. Contri- Lapis
uitq̄ eam & in pulverem redegit: & abscisus
postea idem lapis in montem ma de monte
gnum excrevit. Lapis ille significat Ihm/ qui abscisus est de monte
sine manibus: quia natus est de ma
ria sine exactibus maritalibus. Le
pis iste. s. Ihs contriuit in Egypto
omnia idola de quacunq; erāt mate
ria. Et confracta statua lapis ille in
montem magnum excrevit: quia de
structa idolatria fides Ihu per to
tum mundum involevit: & Ihs cre
uit in montem talem & tantū q̄ flu
mina immēsitate repleuit ram celum
q̄ mundum. Per transitum dīi in
Egyptum propter persecutionē De
rodis/ significat⁹ fuit transitus apo

stolorum ad gentes propter perse
cutionē eis motam a Judeis. Per
reditum autem eius in Judeam de
functo Herode/ significatur illumi
natio Judeorum in mundi finem. Remig.
vade secundum Remigiū. Per Jo
seph vel ignaturr predicatores: per
pueruz fides et meritia salvatoris:
per Mariam ecclesia & sacra scri
ptura: p̄ persecutionē Herodis pre
cursio facta a Judeis: per fugā Jo
seph in Egyptū transitus predica
torum ad gentes/ ad quas fidē xpi
et ecclesie tulerunt relicto Herode.
i. Judeorum infidelitate. per tēpus
autem quo fuit in Egypto spatium
temporis ab ascensione dñi vsq; ad
aduentum Antichristi: per obitum He
rodis extinctio invidie in cordibus
Judeorum in fine. Tunc itaq; domi
nus in Egypto ignorantie tenebras
effugauit: et idolorum vanitate dis
cussa dei veri cultum veneratione
q̄ reparauit. Ubi ignis fidei succē
sus intantum excrevit q̄ etiam de
serta eius repleuerit. Domum enim
presentiam postmodū eremus Egy
pti meruit: et paradiso melior & ce
lo clarior effecta videretur. vii Chry
so. Denicq; si quis modo ad Egypti
venit solitudines: paradiso pri- Chrysa.
stino omnem illam videat eremū di De Egy
gnotem/ et innumerabiles angelo pti par
rū cetus in corporibus fulgere mor tibus.
talibus. Est enim cernere tota illa
regione diffusum et rectum Ihu/ et
admirabilem illum regium gregē
virtutumq; celestium conversationē
in terris micantem. Nonne parvis
afrorum choris celum refulget/ vt
Egyptus innumeris monachorum
distinguatur acies illustratur habita
culis. Noctes quidem sacris hym
nis & vigiliis: dies vero orationib⁹
manuumq; operibus exercent/ apo
stolice cursum virtutis imitantes.
hec Chrysa. Jueruntergo ad quan
dam civitatem Thebaide que voca Heliopo
tur Heliopolis: & ibi aliquam domū lis.
cuilam conducentes habitaverunt
per septem annos tantū aduene et
peregrini/ pauperes et egeni. Sed
vade & quo modo isti tanto tempo
re vivebant: numquid mendicabat Maria o
Legitur autem de domina q̄ colo et peresa.
acu querebat sibi & filio necessaria.
Sciebat ergo & filabat domina mū
di pro precio/ paupertatis amore et

zelo. O quot et quante hmōi adue
nius fiebant iniurie / quas dominus
vitare nō voluit sed suscipe. Quid
etiam si aliquando filius famē pa
tiens panem perijt/ nec vnde daret
mater habuit? Nonne in his & simi
libus toraliter concutiebatur viscera
eius? Cōsolabatur verbis filium
pro ut poterat: & nihilominus opera
victum procurabat/ et sibi forte ali
quando de victu subtrahebat vt fi
lio reservaret. Et si exopere manuū
oportebat querere victum: quid di
cemus de vestimentis/ quid de vti
libus/ scilicet lecto et aliis infra
domum opportunis? Numquid du
plicia/ numquid superflua/ numquid
curiosa habebat? Nec contra pau
pertatem sunt: et hec si habere pos
set nollet ea paupertatis amatrix.
Sed numquid domina sumdo vel
alia opera faciendo faciebat more
quorundam operā curiosa? Absit.
Est enim periculosum & valde ma
gnum vitiū/ propter multa: de quo
latius differetur infra. ¶ Conspicue
nime dominam in laboribus & ope
ribus suis filio/ fuendo/ terendo
sollicitam: quomodo facit ea fideli
ter atq; humiliter cum diligentia
agendo: et nihilominus super filio
suo et gubernatione domus curam
diligentissimam habendo: vigilissē
q̄ orationibus iuxta posse semper
intendendo: & toto affectu comparere
sibi et considera q̄ non habuit omni
no gratiā regiū dei domina regi.
Sed & Joseph sanctus faber ligna
rius aliquid operarius in arte ligna
minis. Unde quia compassionis oc
currit materia/ eandem ēt aliquam
motam cum eis contrarcris pete re
cedendi licentiam: & benedictione
accepta primo a puero Jesu/ deinde
a matre/ postea a Joseph: genibus
flexis & cum lachrymis compassio
ne magna vale facias eis: quia tan
q̄ exules a patria sine aliqua cau
sa et erbanniti remanent ad pere
grinādum ibidem per annos septē
in sudore vultus sui victuri. Oratio.

DOmine Jesu Ihe qui adhuc infans persecutiones & exi
lia pari & infantes tuc pro te
occidi voluisti: da mihi misero hec
omnia ac etiā mortem (si opz) pro te
patienter tolerare / eāmq; prospe

ra mūdi despicere ⁊ nulla eius aduersa formidare. Et vos o sanctissimi innocentes/flores ⁊ primitie martyrū/qui per innocentiam ⁊ martyrū palmam dei filio infanti adhesistis: dignemini de plenitudine gre et innocētie vestre infirmitati ⁊ miserie peccatoriū meorum veniam et gratiā ab eodem dei filio benignissimo obtinere. Amen.

¶ De reditu dñi ex Egypto: ⁊ initio penitentie Joannis baptiste. Cōtrespondet euangelio. Defuncto Herode ecce angelus dñi ⁊c. Cap. xliij.

II Mat. ij. GOmpletis autē fere septē annis quibus dñs peregrinat⁹ est in Egypto ⁊ Herode mortuo: vocatus est dño ex Egypto: qui cut dicit in hist oriis tricesimo anno regni Herodis natus est Xpc: et xxxviij. anno regni sui mortuus est Herodes. Hoc autē factum est vt cō

Osee. xj. secutione adimpleretur quod dictū est a dño per Osee ꝓpheta. Ex egypto vocaui filiū meum. s. cōsubstantialē. Hoc autē de vocatione ⁊ exitu Israel de Egypto ad litera legitur: qui etiā qlīb puer et filius a domino appellat. Ista ergo authoritas habet duplicē sensum ifallē: quia verificata est ad literā de populo Israel vocato a dño de Egypto: perfectius tū de dño nostro Jesu xpo q; ipse est filius dei naturalis/alii aūt sunt filii per adoptionē. Primo ergo anno Archelai senioris filii Herodis: ⁊ anno dñi octauo ꝑ apparuit angelus dñi Joseph in somnis dicēs ei. Tolle puerū ⁊ matrē eius et vade in terrā Israel] scz in Judeā [defuncti sunt enī ei qui querebāt animā pueri] i. vitā corporalē. s. Herodes ⁊ complices eius: ⁊ fauorēs in

Herodis crudele preceptū. morte dñi. s. scribe et pharisei: q; secundū Josephū/ Herodes precepit in nocte sua plures de nobilib⁹ Judeorum interfici: vt sic cogeret Judeos qui eū odiēbāt flere in sua morte. Uel Herodes mortuus est ad literā: alii quoscūq; patrem. Et hoc ergo loco scām Hiero. intelligimus non solū Herodē sed ⁊ sacerdotes ⁊ scribas eōdē tēpore necē dñi fuisse meditatos. Ut aūt ait Remigi⁹/ Per hoc q; angel⁹ in somnis Joseph apparuisse dr: mystice designat q; illi à curis terrenis ⁊ secularibus negocijs requiescēt/perfrui angelica

Remigi⁹ visione merēr. Igitur Joseph [cōsurgēs] tanq; promptus ⁊ obediēs [accepit puerū] tanq; nutricius solicitus [⁊ mīrem eius] tanq; comes obsequiosus et cepit redire in terrā Israel. Uadit ergo ⁊ transeunt per desertū per qs venerāt. Uade ⁊ tu cū eis/auriliū ⁊ seruitiū exhibens ⁊ impēdēs ipsis in quibus poteris. Et in ipso itinere poteris cōpati eis ⁊ respicere ipsos fatigatos ⁊ laborē ductos/ ⁊ tā de die q; de nocte parū quietis habentes. O q̄m puer egregius ac delicatus rex celi ⁊ terre pro nobis laborauit: ⁊ quā cito ce perit. vñ et Prophet⁹ in eī ꝑsona predixit. Pauper sum ego ⁊ in labor ib⁹ a iuuentute mea. Penurias magnus/labores arduos/ ⁊ afflictiones duras corporis ꝑ anni ssime assumpsit: et seipsum quasi odio ꝑ amore nostri habuit. Certe solus die labor de quo nūc tractamus: ad plenā redēptionē nr̄am sufficere debuisset. Dicit aūt q; ppe finē ꝑfecti deserti ā puer Joannes baptista penitentiā agere ceperat cū rō nullū certū haberet/ q; ōs perisse desertū cū sepē annorū esset: ⁊ q; loc⁹ Jordanis vbi baptizauit ipse Joannes est ille vbi trāsierūt filii Israel qñ venerūt de Egypto per ipsum desertū / prope quē locū in eōdē deserto Jōnes fecit pnām. Predicator⁹ pnē futurus quāto citius potuit aspera solitudinis elegit ⁊ petit: vbi primeuā etatē transegit: vt viuēs in desertis vitā austeram duceret / ⁊ ab amore ⁊ illecebris mūdi ⁊ se ⁊ auditores suos suspēderet facilius ⁊ remouaret: vt ibi cōtēplationi vacaret liberius diuinā sapiēciā hauriēdo quā postea effudit predicādo. Nonū est igitur eius exēplo ab adolescētia iugū dñi portare / ⁊ dñi natura teneram est bonis se assuescere ⁊ in predictis authoritas actu ꝓcedere. Ex quo sumitur argumētū q; ante ōs ꝑfectus fuerit aliorū magisterii obtinere nō debet. Manebat Joānes in deserto vbi est aer purior/ celum apertius/ ⁊ familiarior⁹ deus: vt q; nondū baptismi ⁊ predicationis tēpus aduenerat: cōsortibus vacaret ⁊ cū angelis cōuersaret: ⁊ extra multitudīs malitiā nutriret et neminē vereret arguere nihil sibi cōscius: et esset fide dignior qui ꝑm erat ꝓbaturus ⁊ de ipso testificatur⁹. Nemo est alter⁹ rectus esse potest idoneus nisi primo fuerit finis. Fugit igitur turbas ⁊ tumultū ppī ne ex cohabitatione cōtraheret infamiā vel vitā aliquam maculam scādali vel delicti. Quis si in mūdo manisset forte malitia ei cōuersatione hominū depranatus fuisset. Mundū itaq; fugit vt sanctitatē suā custodiret et ne tenū saltem verbo vel pēo vitā macularet. Ham scām Chrysostomus impossibile est arborē iuxta viam positā fructus vsq; ad maturitatem seruare: sic hominem iuxta mūdum positum vsq; in finem vite innocentiā custodire. Sunt aūt que dā arbores q̄ licet in horto sint plātate ita q; ad stipitē translatites non possunt attingere: tamē ramos suos per viam expandūt et ideo maledictū a transeuntibus: sic est de religiosis in negocijs secularib⁹ se implicantibus. Excellens valde ⁊ mirabilis est puer iste Joannes. Ipse enim fuit primus eremita ac principium ⁊ via religiose viuere volētium. De cuius singulari cōuersatione Petrus rauennas ita scribit. Infra renerentinē annorū beatus iste puer spiritu ducente ad eremū ducrus est. Hec obstitit erat⁹ inspiratus quam maiestas dñi fecūdauit. Reliquit Joannes mundū: homines fugit: patriā nescit: parētes aspernatur: ⁊ in solitus diuinitatis spiritū beate contēplationis figit oculos. Mira rerum cōuersio. homines vir mundum ingressum mūdi gloriam fugere: et seculi cupiditates non solum obliuisci sed nescire et perpetuum cū diuinitate stabilire cōsortium. Accessus montium/ siluarum anfractus/ ⁊ vallium latebre/ ⁊ aceō vastitas puero patriarche domicilia cum nox coegerat prebuerunt. Sic Joānes etatis sue supergressus infantiam ⁊ nobilitatis generis generositatem obliuis soli vacat diuinitati: fama vite: monachorum propositum: anachoritarum principium: religionis religionis assertio. Uni pes sunt apostoli: sic monachorum princeps Joānes baptista est. Hēc tradit Hebreorū scriptura ⁊ ysychodie in mementis est. Considerate monachi dignitatem vestrum: Joānes princeps vestre est dignitatis. Ipse monachus statim vt nat⁹ est in eremo viuit in eremo nutritur: ꝑm experet in solitudine: non vult cū hominibus conuersari: in eremo cum angelis ꝓbatur. Felix ista cōuersatio. despicere holes: angelos querere: vides deserere ⁊ i solitudine ꝑm inuenire: ꝑm non querebat in templo: sed in deserto. Separauit se a multitudine. Oculis exp̄tentibus ꝑm nil aliud dignum est aspicere nisi ꝑm: felices tunc qui imitantur Joannē quo maiorē inter natos mulierū non fuit. hec Chrys. Infelices ergo monachi sunt qui Jōnē principē suum non sequentes solitudinē suam deserūt et in vitijs cū hominibus conuersantur quibus solitudo carcer est et oppidū paradisus. Non sic Hieros. sentiebat qui dicebat. Uiderint alii quid sentiāt: vnusquisq; ei sensui suo ducit: mihi oppidū carcer est et solitudo paradisus. hec Hiero. Agnoscat ergo monachus nomē suū. monos ēst grece vnus latine ⁊ inde monachus quasi vnus ⁊ tristis interpretatur. Sed eat sol⁹ ⁊ tristis: officiosus vacet alteruter officium non vsurpet. Qui tamē si docere vult audiat cōsilium Dugonis qui dicit. Utilius habitus tui est simplicitas vultus et sanctitas conuersationis tue docere debēt homines. Melius fugiendo mundum doceo q; sequēdo. Qui etiam secundum cōsilium Gregorii reuerentiā sui habitus in actu: in cogitatione: in locutione semper circumspiciat: vt ea que mūdi sunt perfecte desereat: et quod ostēdit humanis oculis habeat: hoc ante dei oculos mentis ꝓfitēdat. Nō ergo gloriēris q; in solitudine vel religione sis aut longo tēpore fueris: nisi in eis bene vixeris: qui nihil tibi proderit: immo magna dāna poteris si eremita vel religiosus vocaris ⁊ vitā nō agis. Ut ait Hieros. Nō Hieros olymis fuisse: sed Hierosolymis bene vixisse laudādi est. Unde Augu. ad fratres eremitas. Non est satis ꝓdesse q; ipsum locū experimur si tales simus quales in seculo esse poteramus. Aliquid nobis habitatio hui⁹ fecerit aliud, ꝓdest qñ tyrānico dñatu malitia in nobis regnat: qñ tra

Chrysost. de mūdo querēdo.

D Joā. bap. latus. Pet. ra. uen. de eo dem.

Joā. bap. monacho rum pri ceps. Chrysost.

E Hieros.

Mona chi nomē et qualis sit vita.

Hugo.

Hieros.

Augusti.

supere ẽrat ꝙ malo: ẽ nobis victoriã humanus oculus ꝙ diuinus induxit: quãdo laudabiles eremite extra mundum nos esse credimus: ⁊ per diuersarũ passionum vitia mundũ intra nos inclusum tenemus: ita vt qui putabamus nos ꝓ ceteris nr̃is seculo ipsi succurrere: pene necesse sit vt videamur magis seculi intercessoribus indigere. Dubium quippe nõ est ꝙ illa anima que ẽcupiscentia voluptatum possessa efficit mundane cõuersationis: non possit effici regnũ diuinitatis. Ideoq; fratres videte vocationẽ vestram. Venire quidem ad eremũ summa perfectio est: sed non perfecte in eremo viuere summa damnatio est. Quid enim ꝓdest si locꝰ corporaliter quietus teneatur: ⁊ inquietudo in corde versetur? Quid (inq;) ꝓdest si in habitatione silẽtium: ⁊ in habitatoribus sit virtutum tumultus ⁊ collucentio passionum: si exteriora nostra serenitas teneat: et interiora tempestatas? Non enim ideo ad locum istum venimus vt nobis mãdus famuletur: vt rebus omnibus abundantes oĩ quiete fruamur. Non vtiq; ad requiẽ nec ad securitatem: sed ad pugnã huc venimus: ad agonẽ processimus: ad exercenda cũ vitiis bella ꝓperamus: vt lingue gladio retũdamur: vt non solũ non inferamus iniurias: sed nec statim sentiamus illatas. hec Augu. Sed heu pauci hodie religiosi reperiunt ꝙ de bono in melius proficiũt: ⁊ de virtute in virtutẽ ascendũt. vñ Ber. Multo ꝓ raro modo eiusmodi reperies multos seculares cõuertisse ad bonũ studium de religiosis trãsire ad melius. Rarissima autem in terris est qui de gradu quẽ in religione semel forte attigerit vel parũ ascendit. Aut ascẽdas necesse est aut descẽdas: si autẽ stare vt rus necesse est. Et uersũ. Minime ꝙ certo est bonus qui melior esse non vult: ⁊ vbi incipis nolle fieri melior ibi desinis esse bonus. hec Ber. ⁊ Ioseph aũt ⁊ Maria cum puero Iesu trãseuntes Iordanẽ venerunt in terrã Israel ꝓ angeli iussionẽ. Nõ erat determinatum erat angelus in quo loco terre ⁊ Israel: nec nominatum erat terre aliquã ciuitatem determinatum erat dubitãte Ioseph iterũ reuerti: ⁊ ex reuersione angeli instrumento cũ de loco Ioseph ex frequẽtiori visitatione angeli locutione cũ eo certior redderet ex magis consolaret. Quod ꝓfectus in patriã suã reuertere tur: nos quoq; in patriã nr̃am festinare admonet. [Audiens] vero Ioseph [ꝙ Archelaus] filiꝰ Herodis sentiret regnare in Iudea ꝓ suo patre timuit illuc ire ꝓ Archelao patrue crudelitatis heredem: ille tñ ꝙ principalis magis ꝓ ꝑte zelabat ⁊ olo imperus ꝓsecutionis in Berlee eiusq; finib⁹ deseruiebat. Iudea aliqñ accipit ꝙ tota terra. xij. tribuũ vt ibi. Notus in Iudea deus. aliqñ ꝙ sola terra tribus Iude: vt ibi. Iudea ⁊ Hierl'm nolite timere. aliqñ ꝙ terra duarũ tribuũ scz Iudee Bẽiamin: vt hic sit ꝙ Archelaus regnauit in Iudea. Diuisum ergo erat regnum ⁊ tã a pluribus regebat. Ad cuius euidẽtiã est sciendum ꝙ ꝑm opinionẽ magis ꝓbabilẽ. Herodes moriẽs cõdidit testamẽtũ in quo ordinauit Archelaũ filium suũ regni sui successorẽ: ita tñ ꝙ coronã sibi nõ imponeret nisi per romanũ imperatorẽ. Ad hunc ergo venit: sed ⁊ fratres eius duo. s. Herodes antipas et Philippꝰ ꝙ ipso post mortẽ ꝑtis superstites erãt: ⁊ qꝫ alios tres filios scz Antipatrũ fuũ ꝓmogenitũ ⁊ Alexandrũ ⁊ Aristobolum pater ante mortẽ suam interfecerat: ⁊ ea Romã venerunt et paterne hereditatis partẽ petierunt. Tandem imperator et senatus romanorũ volẽtes frãgere Iudeorum superbiam ⁊ auferre eis rebellãdi occasionẽ: abstulerunt eis regnum nomen ⁊ diuiserũt regnum in quatuor ꝓcu. s. terrarchias quarũ duas. s. Iudeã ⁊ Ubitin̄ dederũt Archelao filio seniori: tertiam vero s. Galileam et regionẽ trãsiuerẽ dederũt Herodi antipe sub quo Joanneo est decollatus ⁊ duas pallus: scil quarrã scilicet Iturẽã et Traconitidem regionem dederunt Philippo cuius uxorẽ abstulit ipse Herodes Antipas frater eius. Et sic Archelaus erat diarcha: sed alii duo fuerũt tetrarche. Adhuc autẽ preter Herodẽ ascalonitã et Herodem antipam supradictos etiã tertius Herodes ex eius Agrippa filius Aristoboli filii Herodis ascalonite fuit: ꝙ Jacobũ fratrem Joãnis gladio occidit: persecutionem ꝓmouit: ⁊ Petrum ꝓ pascha cum apprehendisset: ⁊ in carcere posuisset: ⁊ ꝓ populo occidere disposuisset: ab angelo de carcere liberatus est. Act. xij. Et ꝙ Archelaus fuerat a patre ordinatum in se erat in toto regno Iudee: ꝓ substitutum indeo magis fauebat factis a patre: ꝓpter quod Joseph timuit ire in Judeam: ⁊ admonitus in somnio [per angelum iussionẽ] cũ pueret matre ei⁹ in Galilea vbi dñabatur alius filius Herodis qui portione sibi debita a patre quatenũ erat in secunte puerito fuerat: ꝓpter qꝫ Joseph ibidem est puero securius mãsit que et ipsa terra Israel erat: ꝙ eam Israel incolebat. [Et veniens habitauit in ciuitate que vocat Nazareth] vt ibi Christus nutriretur vbi fuerat conceptus: ⁊ in Bethlee fuerat natus: ibi est securius habitare poterat: ꝙ in Hierusalẽ vel Bethleẽ vbi Archelaus mãebat. vnde Chryso. Venit igitur Jesus in Nazareth non setũ pueri timore verũetiã patrie amore cogente. s. vt securius ibi habitaret ⁊ gratius. Hoc aũt factũ est [vt adimpleret qꝺ dictũ est per ꝓphetã quoniã Nazareus vocabitur] Lyra tenet ẽsecutiue nõ causaliter: quia ꝓphetia nõ est causa euẽtus rei: ꝫ euẽtus est causa impletionis ꝓphetie. Nazareus aũt Christus est nũcupatus: tã ex loci appellatione vbi ẽceptus est ⁊ nutritus: ꝙ ex sacramẽto legis secũdũ qꝺ Nazareus sanctus interꝓetat: ⁊ ꝺsim oĩs scripture sancti dicit ⁊ testatur. Sicut ergo elegit locũ vbi naceret: sic ⁊ et uitatẽ in qua coadolescẽs nutriret: cuius nomẽ est meticio ꝙ essentialiter ipse fons sanctitatis in sanctitate nutritus: sanctus sanctorũ quasi nazareus nazareorum recte ꝺr. Nazareth est flos cãpi vt germẽ noueli vel sanctitas interꝓetat: de cuius radice germinis sanctus scribit. ꝺ. nazareus ascendisse legit. Ut et ex hoc ꝙ Christus dicitur est nazareus dicti qui ei⁹ ⁊ Christiani pr⁹ cõmuni nole cõsueuerũt nazarei vocari: sed postꝫ Petrus Antiochenã ecclesiã tenuit: ecclio greco nomine a Christo Christiani dicti sunt. In Nazareth ergo ẽcepit ⁊ nutriri ꝓpter voluit: vt ꝙ hoc daret intelligi ꝙ flos rida fuit ⁊ eius ẽceptio ex fine peccato originali: ⁊ eius conuersatio ex fine actuali. Unde dicit Bern. ꝙ amat flos tigerũ patriã flos de radice esse. In hoc aũt ꝙ dereliquit Egyptũ ⁊ venit in Galilee habitauit: ⁊ in Nazareth horũ nobis exẽplum ꝙ statum cuique debem⁹ deserere ⁊ de virtute ad virtutes transire: in perseuerantias bonorũ operũ florere: vt sic ad patriã celestes valeamus peruenire. Ecce reduximus puerũ Jesus de Egypto. Eo reuerso soluto omne elitus consanguinei ⁊ amici conuenerũt ⁊ ad visitandũ eos festinãt. Ipsi aũt Nazareth remanẽt ⁊ patrem ⁊ matrem duxerũt. Ubi moze soluto Joseph operas fabriles locauit: ⁊ Maria filando ⁊ suẽ de ꝙ alios ꝓuidere potuit laborauit: ne nihilominus circa filiũ suum diligens ⁊ sollicita fuit. Ut enim ait Anselmus nec est aliqua scientia que possit penetrare: nec eloquẽtia que possit predicare quãta dulcedinis ꝙ sedulitate parentum fouerit: quãta diligentia obsequioq; adolescente ⁊ in robur etatis ꝓcedente vadentẽ. Et vt ipsamet cuidam deuote persone reuelauit: multotiẽs cum filiũ suũ gremio cõfoueret ꝓ nimia deuotionis dulcedine caput suum caput filii accliuãs tantas lachrymas effudit: vt caput eius totã eius faciẽ lachrymis amoris rigaret ⁊ diceret. O salus ⁊ gaudiũ anime mee. Quis hec audiẽs vel mẽte tractans se a lachrymis poterit continere? Exinde vsq; ad. xij. annũ pueri Jesu non legitur aliqd de ipso vel eius parentibus. Dicitur tamen ꝙ verisimile est ꝙ [Nazareth adhuc est] sono paruus ad quem dominus aliquãdo ibat: ⁊ de quo puer Jesus frequẽter aquã hauriebat ⁊ matri ministrabat: ꝓpter qui subditus illi erat. Ꝓto summus ergo delicio: interdum aquam tribuit Ihe matri qui dat escam omni carni. Ubi eriã herbas in agris collegit de quibus mater olera conficeret. Faciebat hu iusmodi seruitia matri humilis dñs. Non enim habebat aliam seruientem vel iuuantem in necessitatibus. In humilitate se tempestiue exercere cepit: de qua postmodũ ꝓcederis virtutibus gloriãdo dixit. Discite a me quia mitis sum et humilis corde. vnde Anselmus. Videt vesanie estimes tibi accessurum si eũ apud Nazareth puerum inter pueros contempseris: si obsequẽte matri: si operanti nutricio assistentem intuearis.

Anselmus. De sedulitate marie in filium.

Matt. xi.

Anselmus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Oratio.

O Jesu mitissime qui de virgine natus in partes Egypti secessisti & ab Egypto vocasti in terram Israel redisti: revoca me homine seruum teum a vultu oculorum tuorum in Egypto huius exilii protectum / in huius peregrinationis tenebris exulatum. Ab Egypti partibus / a mundane conuersationis tenebris reduc corpore: reduce mente: reduc & voluntate. Fac mevtis deserere & adstructes transire & interras promissionis me dignetis introducere modo fide / spe / charitate: in futuro vero re / glorificatione: & veritate. Amen.

¶ De eo q puer Jesus remansit in Hierusalem & inuentus est in templo. Cap. xv.

Luc. ii. VEr autem Jesus crescebat] in augmento [& confortabatur] in virore. s. quantum ad corp. Et ne quis imaginetur ita eū crevisse secundum animam sicut creuit secundum corpus. Ideo subdit q erat [plenus sapientia] scilicet quantum ad animam & gratia dei erat in illo] scilicet quantū ad versq. Unde secundum Bedam. Quia in Christo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter: ideo puer iste erat plenus sapientia nec scīa dū hoc indiguit augeri vel confortari: vtpote verbum dei et deus: sed inquantum fuit homo erat in eo gratia. Magna enim gratia illi homini Christo donata est: vt ex quo homo fieri cepisset perfectus esset & deus. Et secundum eundem Bedam huic simile est quod scribens Joānes eū plenum gratia et veritate eandem ipse diuinitatis excellentiam nomine veritatis quam Lucas sapientie nomine commēdauit. Habuit quippe Christus plenitudinem omnium virtutum & donorum spiritus sancti exceptis fide & spe: pro quibus habuit certam scientiam & firmam tentionem: quia ab instanti sue conceptionis beatus fuit. Quotiēs ergo Christus crescere & cōfortari vel tale aliquid agere dicitur: omnia ad corp referuntur. Nam secundum animā ab instanti conceptionis totaliter plena fuit: sed hanc perfectionem nō ostendebat nisi prout conueniens a tempore exigebat. Unde Bernardus erat Jesus nondum natus: sed sapientia nō erat: anime vigore nō corporis maturitate: integritate sensuum non corpulentia membrorum. Nec enim minus habuit scīe Jesus conceptus q natus: parum q magnus. Siue ergo lactens siue vagiens in presepio siue iā grādiusculus interrogans legis doctores i tēplo: siue iaz perfecte etatis docens in populisque perfecte fuit plenus spiritu sancto. De his & huiusmodi habes etiā infra in fine huius capituli [Et ibat parētes eius] tanquam deuoti & religiosi legis observatores [per omnes annos] vt esset [in Hierusalē in die solemni pasche] scilicet paraseuen legē audirent: sacrificiis participarent: solemnitati interessent: & eius adhuc vmbre seruiebant cuius iam veritatem tenebant. ¶ Ubi nota q legales festiuitates Judeorum quedam erāt communes & continue: quedam annuersarie. Communes et continue erant due. s. sabbatum quo vacabat ab omni opere q: illo die deus requieuit ab omni opere creatūre. alia est neomenia in principio. s. nouelune ad laudes creatoris qui creauit omnia tempora. Annuersarie vero festiuitates erāt quinq: scilicet festū pasche quod celebrabatur decima quarta luna mēsis primi. Erat hec festiuitas in memoriam liberationis de Egypto. Secunda erat festiuitas pentecostes que celebrabatur quinquagesima die a pascha: eo q tunc data fuit lex Judeis in monte Sinai a deo. Tertia festiuitas erat tubarum & clangorum que erat prima die mensis septembris: tunc enī bucinabant omnibus pecoribus in memoriam q eadem die fuit Isaac liberatus ab immolatiōe patris pecore substituto p eo. Quarta festiuitas erat propitiationis: & celebrabatur decima die mensis septembris: quia eadem die venit ad eos Moyses referens dei iram placatam de offensa conflationis vituli quē adorabant. Quinta erat scenophegia. s. festum tabernaculorum quod erat decimaquarta die septembris: & tūc illis diebus habitabant in tabernaculis in memoriam q patres eorum quadraginta annis in deserto fuerunt sub vmbraculis habitātes. Inter hec quinq; festiuitates solebant scilicet pasche / pentecostes / & scenophegie erant solemniores & protendebantur septem diebus. In his tribus enim masculinum secundum preceptum legis, ascendebat in Hierusalem: vt appareret coram domino. qui tamen erant remoti ex ratione habili causa de peteretur & scenophegia se poterant excusare: sed de pascha no nisi infirmitate cogēre. Ista autem lege mulieres nō erant astricte: sed tamē plurime veniebant ex deuotione. Unde & beata virgo ascēdebat singulis annis nolens puerū dimittere sine cura / maxime quandiu regnauit Archelaus. Quamvis ergo parentes timerent Archelaū: ibant tamen in Hierusalem ad diē festum: quia poterat fieri vt tunc in tercam ingentem turbam latenter ascenderēt mox reuersuri: vt nec solēnitate pretermissa essent irreligiosi nec longa mansione cōspicui. [Et cum factus esset Jesus annorū duodecim: ascendit eum parentib⁹ suis secundum legis consuetudinem ad diem festum in Hierusalem]. Per hoc ostendit q puericia debet homines assuescere ad diuina: & ad idē facit q alibi recedentibus in loco diuini cultus remansit. Laborauit ergo etiam nunc puer Jesus trimestri longius: & vadit vt honoret patrem suum celestem in festis suis obseruans humiliter legem dominus legis. Nulla enim dominus venit vt haberet omnis perfectionis & humilitatis exemplum voluit legem quādiu stetit humanam habuit conseruare. vbi Beda. Seruauit ipse legem quam dederat vt nobis qui homines sumus pariter ostenderet seruandum per omnia quecūq deus iubet. Sequamur ergo iter humane conuersationis eius si desiderio gloriam delectamur intuieri. Dec Beda. Nos itaq; serui ad exemplum domini debem⁹ magno studio bonorum operum & pietatis: solemnitates et celebrare / ac frequentare diuina precepta obseruare. Unde quidam frater cū magne devotionis ad festa Christi & beate virginis & ad festum omnium sanctorum erat q ante quodlibet festum ieiunio ac orationibus et castigationibus ad suscipiendum ipsum festum se preparabat: & quādiu aliquod festum durauit: tandiu circa illud meditationibus & orationibus se occupauit. ¶ Moraliter hic instruimur q specialiter in diebus festiuis quilibet Christianus debet ire ad locū quem elegit dominus: i. ad ecclesiā non ad theatrū vel tabernam: debet vacare diuinis laudib⁹ nō chorcis & vanitatibus: debet insistere elemosynis nō viuris vel spoliis: debet intendere bonis operibus nō comessationibus & ebrietatib⁹. Nam de his qui secus faciunt dicit dominus in Ysaia. Solennitates vestras & neomenias vestras odiuit anima mea. Postq ergo Jesus ad etatē. xii. annorum venit tūc sapientiam manifestare cepit: & aperire quid patri celesti: quid terrene matri deberet. Erat enim duodecimo typus erat duodecim apostolor⁹ per quos diuinitas & humanitas eius erat per orbem nūciandauniuersū. Recte ergo in duodenario numero tubar perfectionis eius declarari incepit: per quē quasi per duodecim tribus & p duodecim apostolos vniuersitas saluandorum significatur. [Consummatis autem diebus] festis: & completa solēnitate que per dies octo durabat recedē tibus parentibus [remansit puer in Hierusalem] non a cultu nec parentum negligentia vel oblitione: sed sua voluntate & ordinatione: vt a puericia zelum suum ostenderet circa spiritualia: & sicut parētibus q̄s debebat exhibuerat ascendens cū eis tanq̄ homo cum hominibus ad offerenda deo sacrificia: sic etiam patri debitum spirituali doctrine vacādo exhiberet. [Et non cognouerunt parentes eius] sed non aduerterunt q in Hierusalē remaneret [existimantes illum esse in comitatu]. i. inter eos qui simul fuerant comitati. Secreto autem & eis ignorantibus remanere voluerunt ne eis obediēdo recedens retraheretur a disputatione quam non obediendo remanendo vt deceret eos contemnere. Unde habetur argumentum q filius absq; cuiuspresentia pater et mater vitam possunt transigere / ipsis etiam nesciēntibus aut nolentibus potest ad religionem et ad sanctam perfectionis euolare: sed humano cuiusmanipulare: discretionis iudicio comite. Et impeditoribus aut dominus. Simile

Virtutes oēs hierē & spē habuit xpus nec erescebat in anima

Beda de plenitudine sapientie xpi

Beda.

Mozaic. De festis celebrandis.

Esa. i.

Erat duodenus.

Religiosi nolentib⁹ parentib⁹ accepta ri potest.

War. x.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De ignorãtie pa rentũ rõi queritio.

parvulos venire ad me: talium est enim regnum celorum. ¶ Sed queritur hic quomodo parentes ei⁹ obliuiscendo eum reliquere potuerũt qui tanta cura nutriuerunt? Ad hoc dicendũ q̃ mos erat filios Israel ad festa conuentiones vel ad propria redemptiones seorsum viri & seorsum mulieres propter munditiam castitatis incederent vt alterutrum continentes magis religiose secundum legis dationem festa celebrarent: ne eorum mutua societate aliquid inhonesti contingeret. Puer autem cum quolibet parente indifferenter ire poterat. Unde Joseph videns puerum Jesum non esse secũ: putabat eum esse cum Maria in comitatu mulierum. Similiter & Maria putabat eum esse cum Joseph in comitatu virorum. Sic ergo [venerunt iter vnius diei] a Hierusalem sine puero cum hac existimatione q̃ esset in comitatu virorum vel mulierum. Et cum in sero venissent ad locum vbi hospitari debebãt: videũs ipsum Joseph sine puero quem cum eo redisse credebant: dolore vehementi concussa cum lachrymis p domos & deuerter poterat sero circuibat & de ipso puero querebat. Joseph vero senex cum fletu eã sequebatur & associabat. Unde & in semper cum eis & quere puerum Jesum donec inuenias. Puero autem a parentibus tunc non inuento qualem quierem habere poterant nisi ipse cogitat? maxime mater que ipsum ardentius diligebat. Et licet a notis consolaretur tamen consolari non poterat. Quid enim erat perdere Jesum? Conspice hic ipsam & vehementer ei compatere: quia in magna angustia est nũc anima sua. Humanũ ex quo nata est vsq; tunc fuit in terra. Non ergo turbemur quando tribulationes habemus cum etiam matri sue nõ pepercit dominꝰ. Ad hoc enim eas venire permittit: & p ipas signium sue dilectionis suis ostendit. Eadem domina in eamera se recludens & ad orationes & plancti⁹ se conuertens per totam noctem illã angustiabatur fugi dilecto filio suo. Mane vero sequenti tempestiue domum exeuntes eum etiam per circunstantia loca querebant: nam redeuntes per plures vias patebat. Circumeundo igitur eum in viragi comitiua requirebant. Iterum & iterquerebant maxime [inter cognatos & notos] amicos qui in vroq; comitatu erant. Quo etiam tunc non inuento mater sine tpe anxiabatur & consolari non poterat. Vbi diligenter recogita quantus vulneribus & cruciatibus cor beate virginis tunc fuit clarum fuerit atque suspiria / que lamenta / quas anxietates pertulerit cum quesitum filiũ non inuenit. Ja experiri cepit qualis esset futurus dolor eius: de quo ꝓdixit ei Simeon dicens. Tuam ipsius animam pertransibit gladius. Nesciebat virgo quid ageret: quia thesaurũ sibi pie a deo commissũ perdiderat. Unde lamẽtabiliter potuit dicere illis de nobis. Puer vero non ẽsset & ego quo ibo? Considera hic q̃ beata virgo de terra sua expulsa in Egyptũ fugara in rama tribulatione posita filiũ nõ perdidit: sed post & adfruitate tuit ipsum amisit. p quod datur intelligi q̃ Jesus sepe in aduersitate custoditur: & in prosperitate perditur. Tertia vero die regressi sunt in Hierusalem a qua pernoctãdi causa recesserant & cum ibidẽ requirebant. Puer q̃ cum labore multo iterato redijt Hierusalem et apropiare potuit dicere illud Cant. Quesiui quem diligit anima mea: quesiui illũ & non inueni. I. inter cognatos & notos. Surgam ergo eundo de loco ad locum: & circuibo ciuitatem per vicos & plateas: & quesiaz quez diligit anima mea. Et post triduum amissionis eius (in quo preficuratũ est triduum mortis eius in quo credebatur amissus) quarto die mane [inuenerunt eum in templo] ꝛc secundum Ambro. daret in dicti: quia post triduum exiliphatis passionis resurgere qui credebat mortuus: & tunc cum gloria immortalitatis est inuentus. Inuenerũt ergo eum in templo in loco vbi docuit in loco dei sancto. Non inuenerunt eum in theatro aut foro vel ludo scit solent pueri inueniri: sed in loco deputato doctrine facre et oration. Filius libenter in domo patris sui manet. Ille igitur qui libenter stat in ecclesia signũ est q̃ sit filius dei: quia stat in domo patris sui. Ille vero quĩ libenter stat in taberna signũ est q̃ filius sit diaboli: quia moratur in domo patria sua. Inuenerunt inquam eum in templo non huc arcta) discurrente: (quod mos est puerorũ) discurrente: sed tanquam sapientie fontem [in medio doctorũ] vt melius audire & cum eis conferre posset. Composite [sedentem] et [audientem illos & interrogantẽ] tanquam exemplar hũilitatis ꝓfi⁹ docentem. Ille doctores interrogat in templo qui angelos docet in celo. Ille doceri interrogando voluit qui verbum sciencie ipsis suis doctoribus ministrauit. Interrogabat non quia indigeret vel vt addisceret: sed vt nobis addiscendi & sciendi scripturas sacras formam daret: et vt ea que non intelligimus interrogare nõ erubescamus. De quo tamen erubescunt multi superbi: dicentes potius in errore permanere q̃ instrui. Ad exemplum quoq; humilitatis prius audire q̃ instruere voluebat: docens q̃ boles doctiprom ptiores debent esse ad audiendum q̃ ad docendũ: quia q̃ prius respondet q̃ audiat stultum se esse demonstrat. Ad probandum etiam q deus esset: eesset hominꝰ subtiliter interrogat & sapienter respondet: ita vt audientes inde stuperent. Unde dicitur [Stupebant autem]. i. valde mirabantur [omnes qui eum audiebant super eius prudentia] ingenio & opponẽdo: & in [respõsio] soluendo: quia aliis inauditum fuerat q̃ puer talis eratis tã sapienter locutus esset. Stupor quippe est vehemens admiratio rei omnino in consuete: & sic fuit hic. Audiuit eũ humiliter / quesiuit prudenter / & respondit sapienter: cum tamen esset puer. Ipse interrogabat / ipse rudes docebat: ipse suas & filiorum questiones soluebat: motem agens perfectissimi magistri qui nunc interrogãdo nõ respondendo discipulos instruit. Vnde secundum Bedam. Ad ostendendũ q̃ homo erat omnes magistros humiliter audiebat: & ad ꝓfundum limitem respondebat. Stupebant autem de ingenio eius infantiam & tantes eum corpore et etate parvum sed interrogationibus & responsis magnum: hominem & non deũ considerantes: & inter alia que audisse / & in firma que vident dubia admirationis ne turbantur. Hos autem non cum sensibus Judeorum super prudẽtia & responsis eius stupeamus nec miremur. sed ipsum verum deũ verumq; hominẽ esse credam⁹: a quo est omis sapientia & cui quo fuit semper & est ante eum: scientes secundum prophetiam q̃ sic parvulus natus est nobis q̃ permanet deus fortis [Et] parentes eius [videntes] eum in templo in medio doctorũ sedentem [admirati sunt] valde propter rei inexperientiam: q̃ nunq; fecerat rem talem vel similem. Mater ẽt eius quasi reuntus: cõ erubitara deo gratias egit immẽsas. Et puer Jesus videns matrẽ venit ad eam: quem ipsa suscipiõs & dulciter osculans ac deinde respiciens in faciem eius decoram dixit ad illum. [Fili quid fecisti nobis sic] quasi diceret. Desideratissime fili quare hoc fecisti vt nobis ignorantibus et nescientibus remaneres? Quid taz dilecte ꝑam diligenti matri tantaz materiam dolorꝭ inferre potuisti? Peto fili hoc mihi indicari: vt dolor meus ex hac cõceptus valeat mitigari. Quem virgo mater per triduũ anxio dolore quesierat: post inuentionẽ inter meroꝛ & gaudiuz posita pia correctiõe increpauit. Joseph autem licet pater eius diceretur non fuit ausus filium arguere cum firmiter crederet ipsum dei filium esse: sed mater ex maxima dilectione quam habebat ad filiũ que sic querebat sic arguebat illuziquia amoꝛ excellens nescit modum. Loquitur ergo ipsa & non Joseph: quia in ea fuit maioꝛ dolorꝭ affectus. vñ de Diego. Maria maternis affectꝰ visceribus quasi cum lamentis inquisitionem dolorosam ostendit: et omnia sicut mater sinceriter & humiliter & affectuose exprimit dicẽs. Fili quid fecisti nobis sic? Unde et Anselmus. Quid si duobus nem per triduum cum matre quesieris? O quanta copia fluent lachryme cum audieris matrem dulci quadam increpatione filium verberantem / et dicentem. Fili quid fecisti nobis sic? Uel melius et probabilius posset dici q̃ non fuit increpatio: sed

Marie dolores.

Beda.

Ambro.

Cur puer triduum mansit.

Diego.

Anselm.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pta de eius absentia cõquestio. [Ecce pater tuus] scilicet nutricius [ego dolentes] scilicet de amissione tua & absentia [querebamus te] cuius presentia est nobis dulcissima. In quo moraliter instruimur q̃ debere debemus cum Jesum a salutez eternam amittimus, quod per peccatuz fit cum peccamus. Et tunc eũ queramus per triduum penitentie scilicet per contritionem cum dolore, per confessionem cum pudore, per satisfactionem cum labore & remittemur eum. Sed heu multi plus dolent de amissione rerum transeũtium q̃ de amissione eterne salutis sue & aliorum, vnde Bernard. Cadit asina & est qui subleuet: perit anima & non est qui succurrat. Sacra autem ago parrem eius appellat Joseph: nũ propter Judeorum suspitionem minuz propter eius educationem: num propter genealogie explicationem. Et nota q̃ numq̃ legimus Joseph dño fuisse locutum: sed hoc virgini dimittebat: quia ad ipsam sicut ad veram matrẽ magis pertinebat. Querendus est Jesus sociatter cũ Maria & Joseph quod notatur cum dicitur. Pater tuus & ego. Joseph est interpretatur augmentum & significat opera bona que semp debent augeri. Maria interpretatur illuminata & significat fidem que est illuminatio mẽtis: interpretatur & stella maris & significat charitatem: q̃ sicut ceteris stellis occidentibus illa non occidit: sic ceteris virtutibus deficientibus illa non deficit. Cũ ergo igitur sociatur Jesus est querendus: scilicet cum fide bona, operatione solicita, & charitate succensa et tunc inuenietur. Si enim alterum istorum defuerit inuniri non poterit. Debet etiam queri tacitymaliter quod notatur ex eo q̃ virgo dixit: dolentes querebamus te. [Et ait ad illos] non matrem exasperãdo: sed potiꝰ instruendo: dicens [Quid est q̃ me querebatis? scilicet inter cognatos & consanguineos: cum potius deberetis me querere in templo quod est domus patris mei: et in occupatõe circa spiritualia. Nõ est vox indignantis sed humiliter se excusantis & mysteria detegẽtis. Non enim increpat et vituperat q̃ cum quasi filium querunt: sed quasi corrigendo verbum matris quis sibi verius pater sit: & quid ponꝰ eterno patri debeat illis & nobis insinuat subdens. [Nesciebatis q̃ in his que patris mei]. s. dei [sunt oportet me esse]. s. in templo, in doctrina, et in operibus quibus manifestet pater meus. q. d. Potius debeo respicere eum cuius sum eternus filius secundum naturam diuinam, & re cuius sum filius secundum naturaz humanam, & Joseph cuius tantum sum filius nutritus. vnde non debetis mirari si vos dimisi propter patrem eternum cui plus teneor. Maxime afficiebatur Jesus ad patrẽ naturalem & eternum & ad matrem naturalem & patrem putatiuum. Quamuis eis parentes diligeret & eis obediẽs fuerit: tamẽ principalius deum honorare voluit. In quo dat doctrina q̃ pietas ad deum preferi respectu parentũ est preferenda. Discamus igitur & nos deum & parentes diligere & honorare & eis obedire: sed in omnibus deum preferre. Nota etiã moraliter q̃ per hoc q̃ Christus interrogationi respondit: quasi corrigendo verbũ matris que ipsuz cum dolore inter cognatos & notos sustinerat omissionem vinculorum sanguinis pro parte suggerit ostendens q̃ non contingit metam perfectionis attingere eum qui adhuc vagatur in his que corpori conferunt, & q̃ homo defficit a perfectione propter affectum cognatorum. Et hoc innuit q̃ primam claudam cum ait [quid est quod me querebatis]. s. inter cognatos & carnaliter ꝓpinquos. Per hoc vero quod addit [nesciebatis] &c. docet nos non per infima gradus sed ad superiora debere mẽtis oculos attollere. Et moraliter per hoc q̃ Christus cum correptus esset hic a matre se dulciter & humiliter excusauit: alibi autem. s. in nuptiis cum inuitatus est ad miraculuz pure respondit: dedit nobis exemplũ & formam humilitatis vt maximus corripi & laudari. Et nota q̃ istud fuit primũ verbum quod ab ore sui natoris prolatũ esse legitur: in quo suam diuinitatem expressit. Et ipm verbũ tante fuit altitudinis q̃ Maria & Joseph ipsum non intellexerunt. Et hoc est quod subditur. [Et ipsi non intellexerunt verbum quod

Versi. S Joseph. eur hic pr̃ dicr.

Dei filius mentis se ostendit Christꝰ.

Maria

Joseph

August.

Subdit. magnary spiritualia pretiosa.

locutus est ad illos]. s. qs de patre diceret: & quid per hoc verbum innuere vellet. Videbat enim eos innuere q̃ sicut ad patrem ita ad ipm pertineret cura tẽpli & spiritualiuz: & omnium que patris sunt gubernia & cognitio amborum vna est materias gloria & operatio: ac vna fedes & dignitas. Cũ Maria & Joseph Jesum dei filium n credunt nõ tamẽ animad uertunt quid dicat: nec diuine nature arcanã intelligunt: quia talia ab eo audire adhuc affuerit non crãtiet de diuinitate sua nondum ad eos loquentem audierant. Vel intellexerunt quid dixit: sed non ita plene vt postmodũ. Ipse vero ad matris requisitionẽ & voluntatem redit cũ illis Nazareth ad eoꝝ consolationẽ vbi erat educatus & educandus. Hã quia deus & homo est verangs suam naturam nobis hic commendat: & nunc excelsa deitatis & infirma humane fragilitatis preferri. Itaq̃ quasi homo cũ parentibus Hierusalẽ ascendit sed quasi deus illis nescientibus in templo remãsit. Quasi homo seniores interrogabat: sed quasi deus q̃ seniores mirarentur respondebat. Quasi dei filius in templo patris et suo cõmoratur: quasi filius hois cũ parentibus quo iubent reuertitur. [Et erat subditus illis] ad nostraz instructionem & superbie nostre confusionem qui frequenter renuimus subdici superioribus nostris. Erat quippe subditus illis. s. in ea natura qua patre minor est. Quia vt dicit August. secundus Fo mã serui puer Christus minor erat etiã parentibus suis. Et tu ergo subditus esto ꝓpter illum vt ad eum per obedientie laborem redeas: a quo per inobedientie desidiam recesseras. Vide enim exẽplum & formã obedientie & humilitatis Christus nobis prebuit & ostendit: dum ipse imperatoꝝ mũdi & omnium subditorum est parẽtibꝰ suis subditus & subiectus est parẽtibꝰ suis tanquam imperio humiliter subdit vocem. Audiãt ergo hec subditi subditi esse non dedignentur: siquidem omnibus prelatis subditus fieri nõ est dedignatus. Prelati quoq̃ non superbiant & in Joseph prelato & in Christo subdito intelligant q̃ sepe illi pe maioris meriti sint subditi q̃ prelati. Quod si meliores erit nõ elevabitur superbia qui est subditus meliori dignitate, sciens meliorẽ sibi subiectum esse. Et aduerte quanta fuit dignitas virginis quod ei ille subiectus esse est cui omnis creatura subiicitur. vnde Augu. Hoc singulare priuilegium habuit virgo vt haberet sibi subiectum quem non solum humana creatura, verumetiam angelica reuereretur et adoraz multitudo. vnde Versi. pertractans hoc idẽ verbum [& erat subditus illis] mirare inquit virgo: & elige id quod amplius mireris siue filij benignissimam dignationem, siue matris excellentissimam dignitatẽ. Uterq̃ stupor, verumq̃ miraculum: q̃ femine deus obtemperet humilitas abs q̃ exemplo: q̃ femina deo principatur subiimitas sine socio. Et subdit. Discite ergo homo obedire: discite terra subdi: discite pulvis obtemperare. Erubescat superbe cinis: deus se humiliat et tu te exaltas. Deus se hominibus subdit: et tu dominari gestiens hominibus, tuo te preponis authori. Quotiens enim hominibus prẽesse desidero: totiens deum meum preire contendo: et tunc vere non sapio ea que dei sunt. hec Versũ. Et nota q̃ filius multa debet parentibus, primo amorem cordis. Secundo honorem operis. Tertio in necessariis subuentionem. Quarto in obsequiis famulationez. Quinto reuerentiam in verbis. Sexto obedientiam in honestis. Septimo veniam in offensis. Octauo tolerantiam in aduersis. Sed quid facit puer Jesus in illo triduo? Conspice eũ: attende quomodo se ad aliquod hospitale pauperum reducit: et cum verecundia se ibi hospitari petit: & ibi cum pauperibus Jesus pauper hospitatur et comedit. Mendicat etiã ostiatim cum pauperibus: quod et alias quãdoq̃ fecisse creditur. Unde Bernardus hoc querens a domino eum alloquitur. Homine inquit quis te in triduo sustentauit? Et respondet sibimet sic dicens. Ut te dominе Jesu Christe nostre paupertati p omnia cõformares: quasi vnꝰ in turba pauperũ stipendia postia mẽdicans quesisti. Quis oabit me hec cellarum illarum mendicarum participem fieri: & illius sacri eduli re

Versi. Q̃ Christꝰ ꝓpter nos factꝰ est pauper.

Q̃ Versi. de eo q̃ ꝓs subditur.

Q̃ue sit os parentibus.

Ꝓs me discesse a seruitur. Versi.

Z Moraliter cõsiguinei vitandi.

Bs. xliii.

De relinquendis ad cõsolationē diuinā.

Origē. de querēdo Jesu.

Bersi. de codē.

W Proprii sensus vitandi.

liquio ea ginaris hec Bersi. Cōspice enim etiā inter doctores vultu placido sapientē reuerenti: quomodo eos quasi ignorans interrogat & audit. qd ex humilitate facit: & etiāne illi super mirabilibus responsio eī vere cundarent. Considerare aūt potes moraliter in predictis tria valde notabilia. Primum est: qui vult deo adhērere nō debet inter consanguineos quērari: sed potius ab eis discedere. Nā puer Jesus dimisit a se dilectissimā matrē eū operibus patrissandē deuolutus: ac etiā postea inter cognatos & notos quesitus inuenitus nō fuit: qz caro & sanguis eū nō reuelauit: nec inuenit in carnali societate. Unde Ber. Puer Jesus inter cognatos & notos querit nec inuenitur. Fuge fratres tuos et tu: si tuam vis inuenire salutem: & obliuiscere populum tuum et domum patris tui: vt concupiscat rex decorem tuum. Et iterum. O bone Jesu si nō inuētus es inter cognatos tuos: quomodo te inuenīā inter meos? Qualiter te inuentum in gaudio: quē vix mater tua dolens inuenit? hec Ber. Nec inueniri potest i comitatu multorum: quia non inuenitur in multiplicitate mundanorū: sed in intimo corde mentis vbi deus est templum. Secundū q̄ spiritualiter viuit nō mireatur si aliqñ mente aridā remanens videatur sibi q̄ a deo deseritur: cum etiā hoc marti dei cōtigerit. Non ergo mente rabescat: sed p continuum exercitiū in sacris meditationibus & orationib⁹ ac bonis operibus plistendo diligēter eū querat: & cuz si sollicit⁹ fuerit reperiet. Bā Orige. Oportet eū qui querit Jesum nō negligēter & dissolute transire: sicut multi querūt & nō inueniunt: sed cū labore & dolore. vñ Bersi. Si nolumus frustra querere querimus veraciter vt nō pro illo aliud: reuerenter et nō cū illo aliud: perseueranter vt non ab illo ad aliud cōuertamur. Facilius enim celuz & terra transire possunt q̄ vt sic querens nō inueniat: sic petens non accipiat: sic pulsanti non aperiatur. Tertium: q̄ non debet quis esse propriū sensuum vel propriæ voluntatis. Nam cum dominus Jesus dicisset oportere eū operibus patris intendere mutauit consilium: & matris voluntatē secutus recessit cum ea & nutricio suo: & erat subditus illis. Hinc etiam perpēdere debent homines obedire deo: quandoquidē ipse deus obedit hominibus. Si enim exemplo dominus obediēdū est hominibus multo magis oportet obedire deo: obediamus igitur non solū deo sed & hominibus: qz dei filius obediuit non solum deo patri celestiū: & parentibus. [Et mater eius conseruabat] quasi magna [omnia verba hec] que nūc & alias audierat ab eo: & hoc [in corde suo] quasi sub sigillo. i. recōdens & signaculo. Nisi enim ipsa cōseruasset nos ea nō haberemus. De eius nanq; thesauris nos ista suscepimus. Oū appō de dño vel a dño dicta vel facta cognouit siue intellecta siue nō: & intellecta i corde & memoria quasi rumināda & diligētius scrutanda recōdebat: vt cōpone suo vniuersa prout gesta erāt intelligeret ac cuāgelistis & quercubus sufficiēter explicaret: & hoc tamē regula & lege per totam vitam vrebatur: docens vt nos cresta factorum & dictoz domini medi tatione imponimus cogitationes repellamus & alios instruere laboremus. Et ideo si quis indiget bonis sermonibus ad eam recurrat: qz fera & verba Christi in custodia conseruat. Moraliter ex isto habemus exemplū qualiter audiri debēant diuina. s. vt in corde conseruentur & ibidē ruminentur: non vt intrent p aurēnā & exeāt p alia. [Et Jesus proficiebat etate & sapiētia & gra apud deū & homines.] Etas ptinet ad corpus: sapiētia ad aiam: gra ad vtrūq; simul. proficiebat vtiq; etate: sicut carnis: est etatis incremento suscipere qz de infantia ad pueritiā: de pueritia ad iuuentutē cōsueto hominibus crescendi ordine perueniat. Petro in sapientia et gratia potest aliquis p ficere dupliciter. Uno modo p habitus sapientie et gratie augmentatorem se Christus in eis non proficiebat: quia ab instanti conceptionis sapiētia et gratia plenus fuit. Alio modo p effectus inquantum. i. alius quis sapientiora et virtuosiora opera facit: & sic Christus proficiebat in sapiētia & gratia sicut & etate: p̄m q̄ processū gratis perfectiora opera faciebat: et in his que sunt ad deum et ad homines. et hoc est quod addit

Ambro.

Diego.

Theophilus.

Bersi.

Exale. liij.

Moraliter.

tur apud deum & homines. Uel aliter p̄m Ambrosi. Proficiebat sapientia quoad manifestationē & virtutum: quia sua sapientiam & gratiam magis & magis patefaciebat. Uel p̄m Diego. Proficiebat in aliis quia doctrina eius & exēplo proficiebant: sicut magister in scholarius dicitur proficere: quia scholarca sub eo proficiunt. Et hoc apud deum. i. apud laudem dei: et apud homines. i. ad vtilitatē hominum. vel p̄m Theophilu. apud deū et homines: quia primo vebet placere deinde postea hominibus. Scilicet Jesus in se non proficiebat sapientia et cognitione habituali: quia hec in eo augmentata non sunt: ab instanti enim conceptionis plenitudinē huius habuit: proficiebat tamen & in se cognitione sensuali & experimentali: quia sensus eius conuertebatur de nouo ad aliquid ad quod antea non conuertebatur. Unde p̄s Apostolum. Didicit ex his que passus est obedientiā. Non tamen de nouo aliquid didicit quod prius nesciret: sed quod didicit primo nouerat et sciētia diuina ex inspirata. vnde Bersi. Ue ob alienā miseriam cor miserum ha beas oporteret tuā prius cognoscas: vt primo mētē in tua inueniao & ex te noueris qualiter illi subueniās. Uerus quippe dei filius primū se exinaniuit formam serui accipiens: sicut miserā et subiectionē experius non erat/sic misericordiam vel obedientiam experimento non nouerat. Sciebat quidē p̄ naturam: nō autem sciebat per experientiam. Sic vbi minoratus est vsq; ad illam formam in qua et pueri et subiici possunt/ in passione expertus est miseriam: et in subiectione obedientiam. Per quā tamen experientiā nō illi scientia sed nobis fiducia creuit/ dū in hoc misero genere cognitionis ad cōgere erraueramus facti⁹ est propinquare auderemus in sua impassibilitate manenti/ Nunc aūt monemur ei fiducia adire ad thronū gratie ipsius quem nimirū languores nostros cōpatiri & dolores portasse/ eo ipse/nobis compati nō dubitamus. hec Bersi. Moraliter sicut ipse proficiebat sapiētia erate & gratia apud deum & homines: et passus est: & resurrexit & ita intrauit in gloriam suā: sic etiam suos sequaces ostendit. p̄ certa virtutibus: & palmas ad gaudia traiusmigrare debere. Nec aute sancta & deo amabilis ciuitas Nazareth in qua verbū caro factū & flos omnia vincēs aromata in vtero virginis germinauit (vñ & merito flos interpretatur) in hoc sup oēs alias speciali gaudet priuilegio q̄ saluator noster ibi in ea principiū processuz: & ipse preterea nutriri & parentibus subiici dignatus est: cui pater omnia que sunt in celo & in terra subiecit.

Oratio.

O mine Jesu christe fili dei vivi: qui per triduum a parentibus tuis dolentibus quesitus tandem in templo es inuētus: da mihi misero te desiderare: desiderando querere: querendo inuenire inuentendo amare: amando mala mea redimere: redempta non iterare. Et qui peremulare gratis: quereneti inuentio: pulsanti aperio: non denegas mihi minime quod omnibus promittis. Quicq; ad volumtatē patrium Nazareth redisti: et subditus eis existens formam ostendi sti obedientie: da mihi durovoluntatem propriam frangere: vt subiecto sim tibi et propter te omni humane creature. Amen.

Quid fecerit dñs Jesus ab anno duodecimo vsq; ad principium anni tricesimi. Capitu. xvii.

XI Luce. ij.

Quid a xij. vsq; fere. xxx. annūr ys fecerit.

Uersus ergo dñs Jesus a templo & Nazareth cū parentibus suis in Nazareth erat (ut ois enim est) subditus illis. Et ibidem cum eis vsq; ad principium anni tricesimi habitauit: nec in scripturis reperitur q̄ in toto tempore isto aliquid fecerit. quod valde videtur mirabile. Quid igit̄ meditabimur ibi fecisse? Stent ne dño Jesu otiosa tanto tempore nil facerēt dignum scriptura & recitatione? Si enim fecisset: cur sicut reliqua facta sua) non scriptum fuisset? Omnino stupor videtur. Forte ideo scriptura tacet: ne acta illorum nimis, se publicent. Sed attende hic bene: q̄ patēter poteris videre q̄ nihil faciendo fecit magnificū. Nihil enim de factis eius a mysterio vacat/ sed sicut virtuose loquebatur & operabat: sic virtuose

Gregor.

tacebat ⁊ se subtrahebat. Credendū est enim sicut dicit doctor Gregor. q̄ ante ⁊ deinceps absq; ostensione alicuius famosi ⁊ publici miraculi taliter inter homines cōuersatus fuerit: quasi fuerit vn⁹ ex illis donec ad virile perueniet etatē. Unde de ipso dicit Joānes baptista. Medius aūt vestrū stetit quē vos nescitis. Et totum istud tēpus breuiter cōplexus est Lucas sub hac verbis. Quia descendit cū eis ⁊ erat subditus illis.

Joann. i.

Thomas

Unde ⁊ Thomas. Medio tēpore. s. a nativitate vsq; ad baptismū multū miraculū Christus operatus est: sz cōformis cōuersationis aliis erat: ⁊ sua virtus ignota oibus existebat. Ideo aūt non fecit miracula medio tēpore: ut nō putaret mysteriū incarnationis fantasma esse: si non se hūiliasset sicut alii erat inanitas: ⁊ ō demonstrationem scientie ⁊ virtutis suetā id distulit tempus in quo alii homines scientia et virtute vigere consueuerunt. hec Thomas. Magister hic summus aliquando doctus virtutes ⁊ viam vite cepit a sua iuuentute opera virtuosa facere: sed modo mirabili et incognito / accreuit ocis temporibus inaudito: videlicet se in conspectu ihesu inutilem ⁊ abiectum ⁊ insipientem reddendo: vt de nocte ⁊ sine omni temeraria assertione cogitari ⁊ meditari potest. Et cū hac modificatione omnia tibi affirmo que p̄ authoritatē sacre scripture non probantur prout etiā supra in p̄logo recitatur. Subtrahebat ergo se a consortio hominum: nimirum ne cor demitabat credituy orationibus intentus erat. Ibat ad synagogā. i. ecclesiam: ⁊ stabat ibi multū in oratione ponēs se in loco vltimo ⁊ magis humili. Redibat domū ⁊ cū matre ac nutricis suo stabat: ⁊ aliquando eos adiuuabat. Perrāsibat cūdo ⁊ redeundo inter homines: ac si non inuenirer homines. Mirabant cuncti: cernētes tm̄ tam speciosum nihil facere (cū tm̄ apparebat) laude dignum. Expectabat q̄ faceret magnifica: p̄pōdi viri opera. Cū enim puer erat proficiebat etate et sapiētia ⁊ gratia apud deū ⁊ homines. Sed ecce crescēs ⁊ puenīēs vsq; ad vigesimum annum / ⁊ etiā vsq; ad vigesimumquintum / ⁊ vltra: multa faciebat opera aliquā speciē habitatis ⁊ virilitatis p̄tendentia. Stupebant vehementer eū ⁊ deridebāt: ⁊ apud omnes cōmuniter vilis ⁊ abiectus reputabatur. Quod bene p̄ Prophetā in p̄sona ipsius dictū fuerat. Ego aūt sum vermis ⁊ nō homo: opprobriū hominū ⁊ abiectio plebis. Oēs videntes me deriserūt me locuti sunt labiis ⁊ mouerunt caput. Reddebat se vilē omnibus videntibus. Sed an tibi parum hoc videt? Ipse quidē nō indigebat sed certe in operibus nr̄is multū magis aut difficilius reputat. Ad altissimū gradū peruenisse videt ac difficillimū: qui ad hoc peruenit vt corde ⁊ animo vere ⁊ nō ficte: ita se vincta ac dominatur animo suo et superbo carnis sue supercilio: q̄ nolit alicuius momenti reputari: sed vt abiectus et vilis sperni. Usquequo igitur ad hunc gradum peruenerit nihil nobis fecisse videaris. Nam cum in veritate tuta verbum domini omnes simus inutiles etiam cum bene fecerimus: quousq; in hoc abiectionis gradu non sumus nondū in veritate stamus. sed in vanitate consistimus et ambulamus. Unde nō seducamus nos metipsos: quia sz Ipse solum. Qui se existimat aliquid esse cū nihil sit ipse se seducit. In omni quidez cura quam pro salute tua geris: non est vilius officium vel medicamentū vilius tibi q̄ recipiuz vt superare atq; cōculcare. Quicunq; ergo hoc facit adiutor tuus est: hoc est agit qđ tu agebas aut agere debebas vt salus fieres. Ad cum itaq; qui iniuriam tibi fecit priuatū magis te erubide et affabilem: ad cum vero cui eu feciſti supplicem et erubescentem. Ad uersarium tuum ⁊ eū qui tibi molestie aliqđ irrogat amicum et adiutorē estima: damnū tibi iturū et contumelias lucrū esse proficuum tuū reputa: ⁊ pro his gratias deo ⁊ inferentibus referre nō cessa. Nā secundum quendā humilis gaudet cū despicitur dolet si honoratur: gemit in prosperis exultat in aduersis: timet in diuitijs luget i deliciis: cruciatur in abundantia et in penuria gloriatur: laudes contemnit trāsitorias et omni honore estimat se indignum: abhorret hypocrisim: nescit simulationem sed diligit veritatez: temporalia obtusicitur et eterna cōcupiscit: nescit que mundi sunt vt ea

Bern.

Dauid

Paulus

Baruch

Dicit.

Dauid

Phil. ij.

festia mereatur: nunch de se presumere consueuit: vires suas vel gratias si quas habet nunch sibi tribuit: merita sua non suis viribus vel suo sensui ascribit: sed diuine clementie dona humiliter recognoscit. Idem latere desiderat si fieri possit sine damno proximi me possit vel modico iactantie seu elationis vitio inquinari. Quis est talis et laudabim⁹ eū? vnde et Bernar. Tria petere de humilitate laudem / humiliatis non est virtus sed habuisse. Uerus humilis vilis vult ⁊ putari: non humilis predicari: gaudet in contemptu sui: hoc solo sane superbus q̄ laudes cōtemnit, hec Bernard. Si ergo queras quare dominus sic vilebat. Respondeo tibi: nō quia indigeret / sed vt nos instrueret. Unde si non discimus: inexcusabiles sumus. Dominabile est profuso si se erigit vermiculus et verminum esca futurus: vbi se humiliās abiecit dño maiestatis.

Si aūt absurdū aliqm videat q̄ sic inutiliter staret: ⁊ q̄ euāgeliste multa de factis eius omiserint: et alia si multa forte dicat: responderi potest q̄ non erat inutile facere ⁊ plebere tanto virtutis exercitiū: immo erat valde vtile: ⁊ omnū virtutū rectus et stabile fundamentū. Hoc autem quod dico videtur etiam Bern. sentire prout habes infra in tractatu de baptismo domini circa finem. Quomodocunq; autem se habet veritas rei: plum et vtile videtur sic meditari. Habes ergo quomodo dominus Jesus cepit primo facere q̄ docere. Docturus enim erat discite a me q̄ mitis sum et humilis corde. Hoc ergo primo facere voluit / sz non fecit sed ex corde faciebat: sicuti vere ⁊ ex corde humilis et mitis erat. Non poterat in eum simulatio cadere: sz potius intime fundauit et profundauit se in humilitate / vilitate / et abiectione. et sic se in conspectu omnium annihilauit q̄ etiam post̄ predicare ac diuina et altissima loqui / intra ula quoq; et magnifica opera facere ceperit: non cum reputabant: sed vilipendebant dicentes. Quis est hic? Nonne hic est fabri filius? Et multa alia de stulta et de spretissima dicebant. Uerificatum est ergo secundum hunc intellectū verbū Apostoli. Exinaniuit semetipsum formam serui accipiens: ⁊ nō solum cuiuscunq; serui per incarnationē: sed etiam inutilis serui per humilē et abiectam conuersationem. Considera singulos eius actus: semper in eis relucet humilitas. Dic igit ihesu fabricauit: id est ostendit qualiter acquiri possit: scilicet per vilificationem et abiectionem. Cuius passio in conspectu suo et aliorum: ac per consimilem exercitiū operam vilium et humilium. Si enim vis adipisci humilitatem oportet q̄ precedat humilitatis et exercitium humilium. vnde Bern. Humilitas ad quam virtutē dicit humiliationis totius est spiritualis fabrice fundamentum. Si quidem humiliatio via est ad humilitatem: sicut patientia ad pacem / sicut lectio ad scientiam. Si virtutem appetis humilitatis: viam nō refugias humiliationis. Nam si nō poteris humiliorem nō poteris ad humilitatem proficere. Prodest tibi mihi meam insipientiam scire: et a scientibus iure confundi: cui sepe contingit a nescientibus iniuste laudari. Stande reuera periculū audire quenq; de se supra q̄ sentit in se. Quis dabit mihi apud homines tantū de veris digne humiliari q̄tum vel de falsis datū est indigne exaltari? Illam vero vocē prophetica iure assumerem. Ego autem sum humilis tus ⁊ cōtemptus. Et illud. Tanquā et vilior fiam. Et under. s. vt illudar. Bonus ludus quo Michol tractetur ⁊ deus delectatur. Bonus ludus qui hominibus quidē ridiculus: sed angelis pulcherrimus spectaculum prebet. Bonus inq̄ ludus quo efficiamur opprobrium abundantibus et despectio superbis. Hoc casto et religioso ludo ludebat qui dicebat. Spectaculum facti sumus deo et angelis et hominibus. Hoc ludo et nos interim ludamus vt illudamur / confundamur / humiliemur: donec veniat qui deposuit potentes et exaltat humiles: qui nos letificet et glorificet et in eternum exaltet. Et iterum oportet quenq; humiliter sentire de se nitentem ad altiora: nisi firmiter per veram humilitatē fuerit solidatus. Maxima enim nisi humilitatis merito minime obtinetur. Propterea qui proueh̄dus est

Bern.

Psalm. lxxxvij.

ij. Reg. vi.

Ro. xxvij.

i. Cor. iiij

Luc. xij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Prouer. xvi.

8. Regū xvi.

Ps. vij.

Ps. cxviij. Est ve dicā mandata tua.

Ps

Vilitatio sine hūilitate inutilis est.

Vers. de exercitio hūilitat.

subreptione humiliatur: humilitate gratiā mereat. Tu ergo cū te humiliari videris: habeto id signū i bonum: omnino est argumentū gratie propinquātionis sicut ante ruinam exaltatur cor: ita t ante exaltationē humiliatur. Sane virūq legio: dēū sc̄z t superbis resistere: t hūilib⁹ gratiā dare. ac parū est cū p seipsum humiliat nos deus si nō cū beneficio accipimus: nisi t quādo per aliū hoc facit sapiamus sīr. Quāobrem accipe huius rei mirabile documentū de sancto Dauid. Aliqn maledicētū est illi t a seruo. At ille nec commutatum est: nec iniuriā: q; presensit gratiā. Quid mihi ait t vobis filij Sarviæ? O vere holem scām: cor: dei cū se vilescere: parum & exprobrāti succedendum putauit. Vā t secura cōscientia loquebat. Si reddidi retribuētib⁹ mihi mala: decidā merito ab inimicis meis manu. Venit ergo: p̄hibere maledictū conuicīātē: quē tu estimās maledictū. Seruiebat signa maledictāt: ille nō debebat quicq; de culto agere dei. Vox maledictis in auribus: t animā inclinabat se ad benedictiones. Et ideo dicit. Bonum mihi q; hūiliasti me vt discā iustificationes tuas. Vides q; hūilitas iustificat nos. Humilitas dixi: t non hūiliato. Quāri humiliatur q̄ hūiles nō sunt? Illi cū rancore humiliātur: alij patienter: alij t libēter. Primi rei sunt: sequētes timorē: vltimi iusti. Quāqñ t innocētia pars iustitie est: sed cōsummatio eius apōs humilē. Nō hūiliatur: sed hūilis⁹ dat gratiā. Est alīs vere hūilio: qui hūiliationē cōuertit in humilitatem: nec hic potest dicere deo. Bonū mihi q; hūiliasti me. hoc Vers. Et sane plura que ad humiliationē t humilitatis exercitiū valēt: ne quis ide Vers. sic dicit. Ad exercitiū humilitatis: quinq; posse possimus. Amor vilitatis: vt ea queratur homo in quibus t locus quidam videatur inuitare. Assiduitas subiectionis: vt semper velit esse eum aliquo: quez reuereatur t timeat: vt discat frangere suum voluntatem. Tertio in humilitatis exercitio est comparatio melioris: vt eum semper attendat homo in quo inueniat gratiam que ei desit: obliuisq; que retro sunt t in ea que ante sunt extendat. Quarto est assidua meditatio propositi conditionis: vt ad omnem elationis motum statim occurrat: qui desperderra et cinis. Quintum est consideratio occulti inspectoris. Quomodo enim qui septies confessionem fecerit ei cui de verbis que arroganter dixerit si forte contingat vt primus similē aliquid loquens illum videat audientem valde confunditur. ita qui considerat occultum inspectorē: cui cogitatio oīs cōfiteri nō potest nō erubescere si eius quid meditetur: propteres non solū cētra superbiam sed t contrariū a vniuersa vsidenti le est hominī semp videre videntez se: sic attendere oculos eius in corde suo acsi hec sola cura sit deo contē plari quid agat: aut qua ad modū se habeat ipse. hec Vers. Humilitates igitur pro posse sectare: sine grauamen poteris profecto: aut virtutē aliquā possidere. Unde iterū Ber. Humilitas ceteris virtutibus tirannum est necessaria: vt absq; ista illi nec esse virtutes videantur. Nempe vt charitas sine quoq; alia virtū deturpat: humilitas meretur: quoniā humilibus deus dat gratiā. Seruat acceptos: quia non requiescit spiritus dñi nisi super quietum & humilem. Seruat eos cōsummatq; virtutes infirmitate hoc est in humilitate perfecit. hec Vers. Humilitas ergo meretur gratie implētionē. Unde i psalmo. Qui emittis fontes in conuallibus. i. gratiam tuā prestas humilib⁹ inter medios montiū pertransibit aque. Duo enim montes sunt due spēs superbie: quaz vna nascit ex rebus prosperis: alia ex rebus aduersis. t inter istos duos montes est vallis humilitatis non declinans ad aliquā speciem superbie: et in isto medio transeunt aque gratiarum. Dicto humilitas meretur implere gr̄a augmentationē: e ideo volēs vberiorē gratiam recipere a deo non estimet se magnū sed humiliet se ipsum. Quod alle homo nō etenim se de gratia quam habet sunt enim signa. Primum si non vult vt propter gratiā vel perfectionem quam habet exhibeatur sibi maius commodum & alii. Secūm si parcius est cōtempti incommodū t laborem patiens alīs. Tertiū q; facto sibi incommodo credit in hoc nō sibi fieri iniuriam: sed iustitiā. Tertio humilitas

Vita xpi

Vers. de fine huius tractatus.

Humilitatis tractatus finit.

meret gratie augmentatē conseruationem. Sicut enim cinis conseruat ignem sic humilitas gratiam que est ignis spiritualis. Conseruatur etiam ignis per ligniū appositum: sic t gratia per bonorum operum multiplicationē: que est quasi ligniū appositio. Item cōseruatur ignis per insufflationem: sic t gratia per feruentē meditationem: que est quasi quedā insufflatio. Itē conseruatur ignis per preseruationem a contrarijs: sic t gratia per occasionum t societatū malarum deuitationem: que est quasi quedā a contrario preseruatio. Sed redeamus ad iucundum actus et viram domini Iesu speculi nostri quod. est principale nostri propositi. Igitur in omnibus exhibeas te presentem: t cōsidera illam super omnes alias benedictam familiā paruam sed valde excelsam: pauperē et humilē viram ducentem. Felix Joseph senex querebat de arte lignaminis quod poterat. Domina vero colo t acu p precio laborabat: victum sponso et filio parabat: t alia expedientia domus obsequia que multa sunt facie bat/ quia seruientem non habebat. Compatere et igitur sibi: quā sic oportet laborare t suis manibus operari. Cōpatere etiam domino Iesu: qui eā adiuuat fideliter t laborat in hoc que pbr. Venit ergo (vt ipse ait) ministrare: t nō ministrari. Intuere igitur bene eū humilia obsequia dominus faciētē: t nihilominus intuere eius ofiam t Joseph senē. p vite necessariis laborātes. hec Basilius. Ipsa aūt primeua erāt parentis huius obediēs quantum laborē corporeū humilitet reuereter sustinuit. Cum esset homines esse honesti et iusti egeni ramē t necessitatū pecuniā patiētes reste precepti manifestā est q; subditos corporeos frequētabāt necessaria vite sibi inde querētes. Jesus aūt obediens illis etiā in sustinendo laboris subiectionem plenarie ostendebat. hec Basi. Conspice etiam qualiter ipsi treā cōsedime ad vnā mensam simul per singulos dies: nō lautas et exquisitas sed pauperes t sobrias cenas sumētes: qualiter postea simul colloquūtur non inania et otiosa vba: sed plena spūalitate t sapientia nec minus mente refleimur & corpore. t qualiter post aliquātē requiē cantemē conuertunt se in cubilibus suis ad oratione. Non erāt eis domus ampla: sed parua. t Meditare etiam tria cubilia in aliqua camerula. s. vnū p quolibet eorū: t intuere dñm Jesum super vnū sero post eloñe se cōponere per singulas noctes tam longissimi tēporis spatio sic hūiliter: sic viliter: sic etiā perseuerāter: vt facere et quicqz alius pauperculus de populo. Quoliberē sero in hoc strato deberes tibi cōpatiēdo eū aspicere: t te eide hūiliter t deuote recōmendare. In tanta tū corporis afflictione t penuria pia mater res plebat mētis letitia de tāti filij pulcritudine Unsel. Quo vel quali gaudio replebat tota subditaria eius quādo eū quē tantopere diligebat: quē creatorē atqz dominatorē oīm rerū esse sciebat: secum edentē: loq; quecunos nosse volebat dulci affatu vocantē haberet/ quis capiat: Quantū mirabilis traqz et ineffabilis amoris affectus consideranti quez: inter hūc talem tantę matris filium: et hanc talem tāti filij matrem persedāt hic saltē quoquo modo) qui vnico dilectionis feruore sepe altrin secus amant/ mater. s. filium: t filius matrem. Nec puretur ab aliquo vel parū quid sentire in se quēlibet de affectu istius matris in filiū suum. Nullo siqui de modo credi derim q; io qui ad eā intelligēdum proueni merueris ab amoris ipsius dulcedine extraneus vsquequaqz fieri possit. Qui aūt in huius dilectionis suauitate transit nullo pacto deserē dū quin t in retributionis eius participium transiturus sit. hec Unsel. Uidisti quanā paupertatē: vilitatem t asperitatem: vigilando: dormiendo: abstinendo: t in oībus suis actibus rex regum t deus eternus per tā longissimi tēporis spatia pro nobis sustinuit. Ubi sunt ergo querētes otia t exēplo humilitatē: pauperiē: ornatus: q̄rētes curiosa t vana: Nō didicimus in scholis magistri huius qui ratiocinamus. Sed nunc & sapiētiores eo sumus: Ipse nos docuit verbo t exēplo humilitatē: paupertatē: ne corpis t laboris afflictionē. Sequamur ergo sūmū magistrū qui nec fallere vult nec falli pōt: et

Universidad de Deusto
Biblioteca

habēres iuxta doctrinam Apostoli vicium et cum quibus regamur ad congruentem. s. necessitatem nō ad superabūdantiā: his contēti simus. Illis etiam virtutū exercitiis et studiis spiritualibus cōtinue indesinēter et vigilater pro posse insistam⁹. Et hoc ergo facto domini accipe doctrinā in tuam paruitatē reflexēdo: ac teipsum nō solū in tuo sed etiam alienorum conspectu vilificādo: et per exercitium vilis et humilium operum abiciendo. Videas cōtinue defectus tuos et peccata tua: et ea aggrauia quantū potes. alienū vero defectus post tergū proiicias et nō videas: quod si videris alienos et exculos: et ipsis compatiaris et succurras p virtutes: cogitans semper q̄ tu faceres pcius nisi sola tua gratia te ꝓseruaret Jesus xp̄s. Auerte oculos tuos et meritis et corporis ab aspectu aliorum: vt in lumine vultus dei cōspicere possis teipsum. Nihil enī ad te humiliandū vtilius reperire poteris: q̄ si teipsum bñ inspexeris. pñ Vers. Volo proinde aliam primo olim scire teipsam: quia a tanto se ientia nō inflat sed humiliat: et est quedā preparatio ad edificādū. Nisi enī super hūilitatis stabile fundamētū spūale edificiū stare minime pōt. Porro ad se humiliandā nihil anima mūnere vtilius seu accōmodatius pōt q̄ si se in veritate pspexerit: nō dissimulet: nō sit in spū eius dolus: sit tanus se ante facie suā: nec a se auertere abūdet. hec Vers. vñ et Augu. dicit q̄ nō est parus ad beitudinē accessus cognitio infelicitatis sue. Teipsum ergo sine cessatione considera: semper sine simulatione dijudica. In omni actu motu ol locutione tua: et in omni cogitatione tua teipsum reprehendē: et in te semper cōpūctionis materiā studeas inuenire: cogitādo q̄ et iam bona que facis non sunt ad plenum ex cogitanecillo remote quo deberēt facta: sed multis inquinata negligētijs: et merito omnis iustitia tua panno menstruate cōparari debeat mulieris. Considera etiam diligenter et cum magno pauore frequētissime rumina q̄ omnē aptitudinem ad bonum et ad omnē gratiam seu quemcunq; sollicitudine circa virtutum acquisitionē a teipso nō habeas: sed xp̄o tibi dedite sola tua miseria dia: qui si voluisset potuisset ita cōterre cuicunq; ribaldo te in imo fecis et lacu miserie derelicto. Quomodo enim sibi aliquid tanq̄ suum attribuet ad ab ipso preueniat: qui multoties suam impossibilitatem in quibuscunq; bonis operibus magnis et parvis est experius: qui toties cognouit se non posse bum volūit: et quandoq; vt ita dicam: non volūit nec curauit / nec super talibus cogitauit: sensit se subito diuinitus excitatum fernore mirabili ad illa opera facienda que primo cum omni suo conatu implere nō potuit. Hā ex tali em impossibilitatem ideirco deus tam longo tempore dominari in hoc permittit vt discat humiliari: et nūq̄ in seipso manifer gloriari: sed deo omne bonū attribuat nō solum ꝓsuetudine quadā et labitu: sed potius ex intimo sui cordis. Cogitet etiam q̄ non est ribaldus vel quilibet q̄ peccator qui nō magis assistere deo suo q̄ tu: et q̄ nō magis recognoscere de beneficia q̄ tu si receptis sec gratias quas tu sola dei gratuita benitate et non propriis meritis recepisti. Propter quod potes teipsum vilificē et inferiorē omni homine iudicare: et ne ꝓpter ingratitudinem tuam a suo conspectu te xp̄s forte abiciat: nō immerito formidare: et peccata aliorū in te sub quadā similitudine transformare. sic te in tua conscientia increpando. Ecce ille est homicida: et ego miser multoties occidi animam meā. Ille fornicator est et adulter: et ego tota die fornicor et adulteror a deo meo oculos auertēdo: et diabolicis suggestionibus supponēdo. sic de aliis suo modo. Debes etiam habere in proprio tuo sentimēto duo/ vel q̄ sentias de teipso sicut de vno corpore mortuo: fetenti: pleno vermibus: et male olēte: sicut de vno cadauere q̄s homines dedignant videre: immo clamdum nares propter eius pessimū fetorē auertūt facies vt nō videant talē neranā abominationē. Et q̄ si cuius de tuo corpore instituā faceret sentias et tuitum efferret tibi oculos eruēret: ac nasum aures et os abscinderet: et sic de aliis sensibus et membris corporis: q̄s offenditi cum eis: et q̄ grāti de hoc gauderes vt nunq̄ aliud de te tantum desiderares aut velles: et q̄ omnia vituperia verecundias et diffamationes plusq̄ possent imaginari vel cogitari /pe vnū bonū ac cum summo gaudio et letitia cordis reciperes. immo in facie vidēte spūalēs et alacer appareres: et q̄ omnes tevidētes faceres admirari: et ad teipsum cōuerti: et q̄ crederent non posse sine deo hoc fieri. Deinde oportet q̄ dilectas de teipso taliter et de oibus bonis tuis et de tota vita tua: et cōuertas te totū et redines super brachia Jesu xp̄i pauperrimi: humillimi: impropeariati: despecti: et mortui ꝓpter te: vbiquo tu sis moriens in omnibus tuis sentimētis humanis: et q̄ Jesus xp̄s crucifixus viuat in tuo corde et in anima tua: et totus trāsformatus et trāsfiguratus et viuē hec corda liter sentias in retrāctum vt nunq̄ videas vel audias nisi solum Jesum stantē in cruce suspensum et mortuum propter te: ad exemplar beate virginis mortuus mundo et viuens in fide: et q̄ in illa fide viuat tota tua vita: vsq̄ q̄ ad resurrectionē in qua deus mitter gaudiū spirituale et donum sanctū spūs in anima tua et in illis q̄ diligunt adunctū eius. Ex his premissis q̄ habit in te virtus illa q̄ est mater et origo oim virtutū. s. hūilitas q̄ inerectes oculos apit ad dei conspectū: et cor humanū ab omni superbia cogitatione purgādo. Nam dū homo in suā paruitatē reflexit se vilificando: se increpando: se detestādo: suā nihilitatem cōsiderando: sibiipsi inertissime displicendo. per hec et similia intimū circa propria occupat negocia q̄ olo alia inutilia cogitatio a rexit: et sic dū ola alia audita visa et ꝓpualiter operata a se repellit et in oblitionē adducit. inclinabit ad seipsum redire et modo mirabili in seipsum reuoluit: et sic ad ortū naturalem iustitiam et celestem quodammodo puritatē incipit propinquare. Sic dū in seipsum reflexit et increpationis oculos dilatat: et in se fecialem erigit per quā trāseat ad cōtemplādū et angelicū spiritū et diuina ola ab eorum suo excludat: sicut aliquis volēs foiem visibilē intueri necesse est vt ab oibus aliis visibilibus oculos auertat. Et ex tali cōtemplatione anim⁹ ad bona celestia inardescit et ola ꝓpualia tanq̄ nihil et longe ꝓspicit. Per hoc illa charitas in mente feruescere incipit que velut ignis oīm rubiginem viriorū consumit. Sic etiā anima intra nimi occupat charitas / q̄ nō est qua intret vanitas. Jā quicquid cogitat hō quicquid loquitur vel operat forti ꝓuenit ex dictamine charitatis. Ut ergo in deno iugiter perseueres: ista iugiter in timore et a deo totaliter recognosce et ab ipso perseuerantiā pete. Et si nō vis corruere noli alios iudicare. nec cōtra eos indignationis spū meuearis si eos videris in aliquibus deficere: et eis cōpatiaris ex corde ac p eos suppliciter ora et eos in corde tuo ytum potes excusa: eo gitando q̄ nō potes aliquid nec ipsi plē: nisi sibi xp̄i gratia manū suā porrigit: q̄ non p meritis sed p sue voluntatis ꝓplacito tribuit. Si hec cogitaueris firmus eris. Nam que est causa q̄ multi q̄q; incipiūt multa in abstinētia et in alijs facere qui nō perseuerāt corpore lāguente vel spū frigescēte: certe nulla alia causa: nisi ꝓpter eorū elationē et ꝓsumptionē dū de se ꝓsumētes alios indignātur et eos in cordibus suis iudicāt: et deus suberahit ab eis donū suū: efficiunturq; deficientes pluo q̄ alii quos primitus iudicabāt. Nam cōmuniter ifud accidit q̄ quicunq; alium in aliquo iudicat deus rande eū in eodem defectu vel maiori cadere permittit. Ergo seruias deo in timore et si qñ te sentias in exaltatione quadam ob memoriam beneficiorū que tibi donat altissimus/ apprehende disciplinā increpationis et propter reprehensionis: nequādo tibi irascat dñs et pereas de via iusta et cadas. C Et breuiter sequere vtilē Anselmi doctrinā. Dia (inquit) interiora tua et ea q̄ agis inspiciās et ad quē finē quēq; ꝓcurrere sint videns. Et credo (nisi insanus sis) ea facies: vñ felicitarē et gaudium recipies. ea vero dimittes: vnde tez menta et tristitiam merearis. hec Anselmi.

Oratio.

O Jesu mitis et vere patientie forma et humilitatis exemplū / repelle a me omnes fastus superbie cunctosq; appetitus inanis glorie: omnia sinuū genera

R Seipsum inspicere humillem facit. Vers.

Augu.

I Deus ad vilitatē cognitio.

M Perseuerātie hūbēdiē.

Anselmi.

tante pestis tam ceca malitie. Nō sit dominus necq; videri possit ullum tā ti mali tanteq; perditionis signum in seruo tuo: neq; in membris meis: neq; in vbicunq; in facto: neq; cor rā te cogitationibus meis. Fiat ita in vera ⁊ pfunda humilitate vt nullus in me pateat locus inimico rū insidis: ⁊ presta vt sim paruul⁹ in oculis meis qi tremo plenā gra tiam inueniam in oculis tue maiestatis. Amen.

¶ De officio ⁊ vita Joānis bap. Cor responder euangelio. Anno. xv. imperii Tyberii Cesaris ⁊c. Cap. xviii.

Et Matt. Luc. iii.

Reuertimur ergo ad illud altissimi sancte saluatoris actiuum curra fuit descripto ipsius euāgelistā describere facta ⁊ dicta Christi que gessit ꝑm etatis plenitudinē et ꝑm virā perfectā: ⁊ primo de baptismo quo a Joanne baptizatus fuit. Premittēdū est igitur mysteriū ⁊ officiū Joannis baptizātis: et baptismum penitentie predicētis. [In diebus itaq; illis] quibus adhuc in Nazareth Jesus habitabat: vel qñ hec q sequūtur contigerūt ꝑm qs ō; in ꝓncipio euāgelior in ecclesia in illo tēpore: scz. anno. xv. imp. tyberij cesaris.] q̄ successit octauiano Augusto: sub quo natus est xp̄s [ponrante] ⁊ regēte [pontio pilato iudee: tetrarcha aūt] adhuc [galilee herode ⁊ Iturie ⁊ galilee tetrarchante philippo ⁊ adhuc [tetrarchante ⁊ reconmitidio regionis] Ubi sciēdum q; vt supra dictum est regnum iudeorū in quatuor: tetrarchias diuisum fuerat: quarū duas scz. iudeā ⁊ abilinā habebat archelaus: tertiā vero ⁊ quartam philippus. Accidit aūt vt archelaus tyrānidem exercens apud augustū accusaretur: qi ob hec ab augusto depositus in exilio est missus. x. anno sui principatus. Et euenerūt pauo principatus sui scilicet iudee: cepit per potratores et officiales romanoꝝ administrari quorū quinq; pōtius pilatus fuit: dicens a pontio in sua in qua steriit. Ubi non erat princeps ordinarius: sed fuit vicarius vel deputatus: ⁊ ideo ꝓcurator est dictus. Si ergo ostēsū legitur pilatus ꝓcurator rūdē. Utrūq; ꝓcurator fuisse in exilio gentiū est de procuratore quia vt videtur nūdū pilatus fuit: sed eo procuratore extitere vitellius pilatus syrie cuius pars iudea erat tūc. Et forte ideo pilatus dicit potestatē quia qñq; pfectis officiū exercebat. Altera vero pars principatus sui scilz abilina: tradita est lisanie suo nomine tetrarchie. Jtē ꝑ tūdē dicit quidā fuisse filium Herodis ascalonite sub quo natus est dominus. sed iosephus dicit q; fuit nepos eius natus ex alexādra sorore ipsius herodis: ex patre ptolemeo de tibe no: ⁊ hoc magis videtur. Et subditur [sub principatus sacerdotū Anna ⁊ Caiphā] Isti affirmare erant cōtenti et vicissim pontificiū administrabant: sed annos quo anno dominus est baptizatus et caiphas illo quo est passus: inter quos tres illos tribus annis tres alii scz ismael: eleazarus: ⁊ simon fuerunt qui hic tacentur. Et ītgit euangelista solū illos sub quibus predicatio incepit Joannis ꝓ passus est xp̄s. Quia aūt predicatio Joannis rā solēniter describitur. s. per imperatoris ⁊ pncipis et principū tēpora: est ad differēdū et excellentiā eius quē nūcturus veniebat: vt pote q̄ summus imperator ⁊ pōtifex ⁊ gubernator oīm existebat. Hic ergo [factum est verbum dñi] .i. supra mentis inspiratio ō; verbū: qi ineūm̄ere loquit scz illud ps. Audiā ād loquat in me dña de⁹ [super toāne zacharie filiū in deserto] q̄ rune in anno erat. xxx. qō tēpus predicationi debitū est: qr tūc etas virilis viget: vt baptizās ⁊ predicās xp̄i aduentum ⁊ redēptionis solariū annūciaret. Audiuit toānes per internam inspirationem ac reuelationē diuinam ⁊ auditu mētis/ verbum domini sola gratia desuper et loquentis. vnde ꝑm Chrys. Verbū ostī hic mandatum seu precepti dei ꝓpri nō a semetipso Joānes: sed deo illum monēte ad ministerium illud accessit. Unde ⁊ ipse ait. qui me misit baptizare in aqua ⁊c. ex ne propter defectum aque differretur baptismus eoꝝ qui in ea predicatione cōuertebātur: ⁊ vt predicādo magis ꝓficere posset: ecce iuxta de deserto vbi tam penitētiā agēdā predicare ceperat: ⁊ venit in regionē [circa iordanē vbi copia aquarū ⁊ loca pplosa erāt [baptizans ⁊ dicēs baptismū penitētie in remissionē pcōrū.] Et in hoc dedit ex̄plū

predicatoribus: vt loca fructificatio nis verbi diuini erāt: nō recreationis. Baptismum ioānis significans quo homines ad suscipiendū xp̄m adeo non baptizabantur ab eo nisi indices quibus principaliter ꝓmissus fuit xp̄s. Mulieres etiā non baptizabā turq; ipse erant instrūēde a viris. Nec infantes baptizabātur: qr ipsi nō necessaria erat. Baptismus Jo. christi datur omni seruo. omni gēti. omni crati in remissionē pcōrū. Quod ergo hic dicit in remissionē pcōrū: non est referendum ad baptismum ioānis: sed ad penitentiā que baptismo annectebatur. tota enī ipsi penitentia remittebat. Baptismus q̄dem Joānis baptismus penitētie erat: quo ad penitētiā baptizandes monebat: ⁊ nō nisi adultos quos penitentes videbat baptizabat. Unde licet baptismo ipsius non dimitterentur peccata: suscepto tñ ipsius erat que dā ꝓfectus agēdi penitentiā: per quā dimittunt peccata. Erat enī baptismus ioānis in remissionē peccatorū. nō effectiue: sed ꝓparatiue: quia ꝓparabat ad xp̄i baptismū in quo fiebat remissio pcōrū. Baptismus ergo Joannis erat baptismus penitētie qr puiam detectoꝝ habebat ea relaxare nō poterat. Baptismus aūt xp̄i est baptismus efficax in xpo datur ⁊ pcā relaxant. Ubi hoc [gratia. Ibi venia: dicit ecclia. Et notādū ꝑm Grego. Nazianzen. q̄ quintuplex est differentia baptismatis. Est enī quoddam figuratiuū quo baptizant in mosen: sed in aqua solum scilicet in nube ⁊ mari. Aliud est ꝓparatiuū quo baptizantur ioānes. De quo hic dicitur. Tertiū est perfectiuum: vt baptisma xp̄i quod fuit in spū. Quartum est supererogatiuū qō scz fit in sanguine p martyrio: ⁊ hoc est venerabile⁹ ceterio: quia iterato nō recipitur contagio. Quintū est culparū actualiū abolitiuū: qd fit quotidie in lachrymis: ⁊ de baptismo erat ꝓparatiuus: qi necessariū erat hominē ꝓparatū se habere baptismo eius. ⁊ ꝑm hoc xp̄i baptismum sicut catechismus in quo baptizandi instruuntur de fide ⁊ ꝓparātur ad baptismū se habet ad baptismū verū. vnde Remigi⁹. Baptismus ioannis figuram gerebat catechumenoꝝ. Nam sicut modo catechizātur pueri vt digni fiant ad sacramentū baptismatis: ita ioānes baptizabat: vt baptizati ab eo postea deinde vtiendo digni fierēt accedere ad xp̄i baptismum. vnde ⁊ Chryso. Ipse ergo cum dixisset q̄ venit predicauo baptismū penitentie adiecit in remissionem peccatorum. q. d. Adeireo suadebat illis penitere vt subsequentem venia facilius impetrarēt credentes in xp̄m. Unde baptisma illud nullam aliā habuit emundam nisi q̄ ꝓparatoriū erat ad fidē. hec Chry. Unde et baptizabātur in iordane cum confessione interpretatis de superbia veteris hominis ad humiliatē cōfessionis et emēdationis deseidēret: quatenus abdicata vita veteri renouari mererent in xp̄o. Ideo etiā cōuenienter baptismus Joānis factus est in iordane: q̄ erat quedā ꝓfectio penitētie agēde: per qua appropinquant regnū celoꝝ trāsīt⁹ ad terrā viuentiū: sicut filii israel ad terrā ꝓmissionis trāsierūt p iordanis fluuiū. Baptizauit aūt Joannes ꝓpter plures rationes. Prima est ꝑm Augustinū significaret baptismum xp̄i: a sic fuit sacramentū. Secūda est ꝑm Chrysostomū er nomine baptizandi plures ad Joānē cōuenirēt quibus de xpo annunciaret. Tertia est ꝑm Grego. vt p baptismū ioānis homines assuescerent ad baptismū xp̄i. Quarta ꝑm Bedā vt per baptismū ioānis deinde ꝓpararentur humiliarētur ad baptismū xp̄i. Quinta est ꝑm ipsum ioānē: vt manifestaret xpo in israel in baptismate ioānis voce patris ⁊ spiritussancti. Dicebat ergo ꝓtius in deserto: ꝓpter eos circa iordanē ad eos qui mori cōuersatione vite eis exibent ad ipsum [Penitentiā agite]. i. penitentiam quisq; mala priora vite [appropinquabit enim regnum celoꝝ] scz penitentiā agentibus ꝑm Remigiū. Regnū celoꝝ quatuor modis dicitur scilicet xp̄s: Ecclesia. Regnū dei intra vos est. sancta scriptura: ꝑm illud. Auferetur a vobis regnū dei ⁊ dabitur gēti facienti fructū ei⁹. sancta ecclia. ꝑm illud. Simile est regnū celorum decē virginibus.

Pilatus procurator rūdē.

Utrūq; ꝓcurator fuisse in exilio

Baptis. minus Jo. non mūdabat fi. re penitē tia.

Baptis. ioannis xpi

Baptis. ioannis gre.

Baptis. ioannis quintuplex.

Joannis baptismus figurat. ⁊ fi gurauit

Remigi⁹

Chryso.

D Baptizās di cit se in Joāne.

Grego.

Beda.

Remigi⁹

Reg. cel. Luc. xvii. Mat. xxi

Mat. xxv

supernū solitū: sm illud. Multi venient ab oriēte t occidēte: t recumbēt in regno celoꝝ. Et hoc totū pōtē intelligi. Agēda est penitētia: t nō sera que est damnatiū: nō coacta q̄ est latronū: non ficta q̄ est hypocritarū: nō desperata q̄ est perditorū: sed vera q̄ Pm Chry. Cor mūdat: sensus illuminat: et ad susceptionē xpi hylaria feorcia pparat. Ut ait Piero. Primum baptisma Joānes regnū celoꝝ predicat: vt precurſor dīi hoc honorē primilegio. Unde t Petrus raūnas dicit q̄ post peccatū Ade t illius diluuiū vastitatē solemne electa est iustoꝝ infinita pluralitas: ex quibus deus facie ad faciem locutus fuisse dinoscitur. Et enumeratis preciputis patriarchis patribus t pphetis veteris testamenti subinfert: qz ab eis nulla mētio facta fuit de regni celestis gemma mūsione: nec in his olds memoria regni nominat nec auditur: nubilos de celestis regni gloria prophetarum. Exhibuit. Quid plura? In principio mundi vsq; ad Joannem vniuersalitatis humane electionē recolligit: nec in sermone vel opere illius regni celestis poteris reperire dulcedinē. Uenit ergo ad Joannem t audi voce exultationis: vocem letitie: misericordie verbū: sermonē gloriē: gratie largitatē: qs celauerat deus ratiocinatores angelos: latuerat patriarchas: pphete nescierāt. Penitētiā (inquit) agite appropinquabit enī regnū celoꝝ. Uerū penitētie dulce t gloriosum: verbū regni celoꝝ iocundum t aduocandū: illi soli primo cōuenīēs qui primus non tetamkī potuit fundamēta. t addit. Ti diebus Ide vsq; ad Joānē organū nām versum est in voce flētiuꝝ: vbi certe frequētia nec plē locus: duplex erat deplorandi materia. Joānes natus ostendit medicamen vulneri: peccatoꝝ penitentiā veniam iniquitati. Nec est prima vox quā clamās in deserto proposuit: et vox turturis audita est in terra nostra: et tunc immisit in os nām nouū carmen deo nostro: et resonat in ore nostro gratiarum actionē vox laudis. Super exaltat a mia: perdrices paricis regnat pietas: institia disſimulatur: t misereri non leriedi queritoccasionem misericors et miserator dominus. hec Pe. Et vt ostendatur idoneitas Joannis ad testificandū de Christo t sanctitate vite: descripsit eum et ait. Erat Joānes: sed hoc est ler in Joanne: vestitus pilis camelli. Non poterat habere tunicam nisi agno de quo dicitur. Ecce agn̄s dei: ecce qui tollit peccata mundi. et zonam pelli eam habebat in lumbis: quia Judei hoc solum putant peccatuz esse quod opere peccant. Ceterū dominꝰ noster Jesus Christus qui in Apocaly. Joannis videtur inter septem candelabra: habebat zonam auream non inſumbis sed in pectore. Zer in lumbis cingitur: ceterum Christus hoc est euangelium t monachorum virtus non solum in lumbis sed t in mente cōmendat. Nec nec cogitare quidez expediti: ibi qui fornicatus fuerit tenetur in crimine. Tertio ab abstinentia et victus parsimonia [locustas enim]. i. herbas sic appellatas [et mel silueſtre edebat] qui cibus pauperum est in terra illa. Ubi sciendum q̄ locuste plura significant de quibus iste per suo erat. Radices herbas t arbo dic esse locustas. Sunt enim parua animalia per medium saltuo volitā tia que reperiuntur in deserto Judee: et frixa cum oleo sunt cibus pauperum: sed non videtur q̄ Joannes locustarū carnes manducauit qui pe ne etiam vesci renuit: t q̄ frixuris vsus fit qui nihil coctum accepit: et ideo magis videtur probabile de arbo illis quandam herbam languine. i. locustam nominārique dicitur ilia esse quam beatus Joannes edebat. Mel autem silueſtre ex apibus in rūcis arborum reperitur. vel secundum Raba. Sunt folia arborum albe t teneraque manibus contrita saporem habent quasi mellis. In uenitur etiam ibide mel ex calamel Ita: que calamelle sunt calami pleni melle. i. de succo dulcissimo. vocant eniz alio nomine canamelles: quod nomē ex canna t melle componitur eo q̄ cannis siue arūdinibus huiusmodi calami sunt sicci. In hoc itaq; beatus Joannes aperte demōstrat q̄ pro nullo mundum istū emnesq; eius blanditias ducere: qui tam vilissimo indumēto cibocq; tenui t imparato vtebatur. Sola enim huius vite necessaria querebat qui sic vite rejiciebat. Uultus exemplum ti sequuntur qui dicunt/habemus enim t vestitum his cōtenti sum⁹. Propteres enim quia penitentiam predicabat qualiter penitētes vitae debēt: vt bonus magister eis in exemplo exemplum t regulam daret. Erat enī terra cubile: antra domus: locusta cibus. Et sic non solum mundum t blanditias eius cōtemnere: sed etiā totius generis humani pecora deflere t se ostendit: t exemplū vite posterio derelinquit. Totum ergo quod erat in Joanne penitentia t locus quia deserti: t habitaculū cilicium: cibus quia locustarum: t sermo quia penitētie verbum: t operatio quia baptisma effectacios ad bonum. In Joanne describitur euangelii predicator: t primo quantum ad doctrinam. Debet enim exēplo Joannis predicare penitentiā et ea que recedere facit a peccatis: t ea que facium accedere ad confectionem regni celestis. Secundo quantum ad continentiam: quia zona dicitur esse circa lumbos vt predicator continentiam habeat. Unde dominus Pieremiam iubens predicare ait. Accinge lumbos tuos. Tertio quantum ad vitam. t hoc duplicater. s. quantum ad vestimentum et victum in quibus etiam a Joanne accipiat exemplum. Qui ergo penitētiam t aspera intingit vel predicat t corripit: habitum penitentie pretendat: aspera veste tegatur: t parce reficiatur: vt in eo vilitas vestitus t cibi laudetur: quorum vsus in deserte arguitur. Austeritas enim vite requiritur in euangelii predicatore. ideo dicit Apostolus. Castigo corpus meum t in seruitutem redigo: ne forte cū aliis predicauerim ipse reprobus efficiar. vnde Piero. Uestis quippe t cibus t potus totā austeram vitam predicantium ostendebat. vbi t Chryso. Talē esse oportebat predicatorem domini/propheta t apostolū Christi: qui totum se celesti deo contemptis rebus mundi prestaret. Unde non immerito a domino etiam angelus nūcupatur: et in mundo positus mundum ipsum angelica vita calcabat. Si autē qui purus ita erat t celo clarior: t prophetis celsior: quo nullus hominū maior: fuit: quicq; tanta apud deum familiaritate gaudebat: ita se ipm ad omnium patientiam durabat labrum/furta delicatorum cum diuitiis deliciis atq; ad omnem se vite rigorem coarctans: quam nos habemus ex cursionem qui post tot Christi beneficia post tanta t insinita onera peccatoꝝ neq; minimaz particulam illius castigatiōis imitamur: sed confessionibus t ebrietatibus dedim⁹ nr peregrino odore fragrātes vel potius fetentes: ac undiq; nosmetipsos relaxantes t mollissimantes in predam diaboli preparamur: et captabiles nos facim⁹. hec Chrysost. Tunc audita Joānis fama [Exibat ad eum omnis Hierosolyma: quantum ad habitatores in ciuitate illa [et omnis Judea] quantum ad circūhabitantes in eo] t

baptizabantur in Jordane flumine confitentes peccata sua. Et ipse Joannes habebat vestimentum de pilis camelorum: et zonam pelliceam circa lumbos suos: esca autem eius erat locusta et mel silueſtre. Et predicabat dicens: Penitentiam agite: appropinquabit enim regnum celorum. Et baptizabantur ab eo in Jordane flumine confitentes peccata sua.

Penitentia multiplex.

Chryso.

Piero.

E Regni celestis promissio prima per Joānē baptiz.

Locuste.

Mel.

Balsamus.

Imitato Joā. Baptiste.

Jo. pulsa.

E Predicatio enumeratio eius t ter⁹ efficium.

Luce. i.

Piero. i.

i. Cor. ix.

Piero.

Chryso.

Mat. iii. t Mar. i.

Joā. bap. laudes.

Mat. iii.

omnis regio circa iordanes] quāuis a .i. duas tribus t dimidiam omnino tm̄ nam. i. multi de omnibus vt sit hyperbolica. i. multum excessiua locutionis ponitur vbi contrā pro contento. [et baptizabatur ab eo in iordane] baptismo suo [confitētes peccata sua] se aptātes baptismo Christi suscipiēdo. Baptismus enim Joannis ad hoc erat ordinatus quasi quedam preparatio et figuratio baptismi ipsius Christi de proximo venturi. Et ideo Joannes non solus predicabat sed etiam baptizabat: quia sicut sua predicatione nunciabat Christum de proximo venturum: sic suo baptismo assuefaciebat homines ad libentius suscipiendum Christi baptismum. Unde baptismus Joānis erat quedā protestatio credendi in Christum venturum t faciendi opera penitentie vt deuotius acciperēt ipsum. Et hoc est qđ in Actibus dicitur q̄ Joannes baptizauit baptismo penitentie populum dicens in eum qui venturus esset post ipsum: vt crederent. Hoc est in Jesum: t ideo dicitur hic confitentes peccata sua docendo .i. per Christum venturum: q̄ non poterat hoc facere Joannes: sed denunciabat hoc per Christum fiendum. [Videns autem multos pharisęorum t sadducęorum [non confitentes peccata sua [venientes] cum turbis [ad baptismum] non ex vera religione sed populi timore actiue et inflictose ortis eis [Semenina] seu progenies [viperārum]. i. venenatī t venenatorum filij [quis ostendit vobis [non penitentibus] fugere a ventura ira] t euadere severitatem futuri iudicij. q. d. nullus nisi a malitia vestra recedatis t penitētiā faciatis. Licet enim falsitas vestra lateat in conspectu populi: non tamen latere poterit in iudicio dei: quia tunc erunt manifesta abscōdita cordis vestri. Sic eos arguebat vt a malis suis resipiscentes: per istam penitentiam futuri iudicij eu nam euaderent. Nam secundū Ambrosium. Ultura ira est extrema dei vindicta: quam sic fugere peccator non valet qui nunc ad lamenta penitentie non recurrit. Pharisei dicitur a phares quod est diuisio quasi ab aliis diuisi vel secundētes. i. Judeorum sacerdotes qui in habitu t in victu t in gestu erant quodāmodo distincti ab alijs in signum maioris religionis. Sadducei dicuntur a Sadoch quasi iusti vel se iustificantes: qui quinq; libros Moysi recipiunt: prophetas respuunt: resurrectionē t angelos esse non credūt.

Vos quoq; qui inter Judeos maiores esse videmini: videns Joannes ad suum venire baptismum eos increpabat: t confidentes vitia eorū arguens/vtroq; genimina. t progenies viperarum vocabat: quia venenum hypocrisis t erroris a suis transferunt progenitoribus: t quia malorum acta imitantes eis maliciā et eos persequuntur: ita venenati filij de venenatis parentibus sunt nati. Nam secundum Remigium cōmune studio scripturarum est ab imitatione operum nomina imponere: sic et ab imitatione viperarum progenies viperarum dicuntur. Cum igitur penitētia t correctione maxime indigeret enumerepātur qi non prius venena deponūt: vt sic ad baptismū veniant. vide subiungitur. [Facite ergo] scilicet in presenti et eno [dignos fructus penitentie]. i. penitentiam dignam t fructuosam per contritionem/per confessionem/per satisfactionem: vt fugiatis ītā venturam: quia hec est sola via euadendi illam. Ubi Chrysostomus. Non enim satis est penitentibus peccata dimittere: sed opus est eius facere fructus: secundā aliud. Declina a malo t fac bonum. Sicut non sufficit ad sanationem sagittam euellere: sed oportet vicera medicamēta apponere. Non autem dicit fructum sed fructus/copiam designans. hec Chrys. Fructus vero dicit non quasi efficientes: sed dignos penitentie. i. secūdū existentiam culpe: vt secundum Greg. Quanto quis grauius peccauit tanto amplius pro qualitate culpe penitreat: t tanto materia queratur bonorum operum lucra per penitētiam/ quanto grauiora sibi inuisit damna per culpam. vnde in Apoca. Quātū se glorificauit t in deliciis fuit: tantum illi date tormentum t luctum. Ubi Petrus cantor Parisiēsis. Sed quid faciendū irrecto pluribus facinoribus confitenti tamen t penitēti qualitercunq; molenti autem fructire opus t fructum penitētie dignū

culpe: Ergo ne a se repellat charitatem per impositionem grauioris penitentie respuens eam per tedium: modicam ei intinge penitentiam. Melius est vt in purgatorio supplicetur quod min⁹ hic agit q̄ quis in inferno eternaliter puniat. Ame enim deus aut homo punit. Sed dū fi confessor: mihi nō intingit fructū dignum penitentie: sed licet pro qualitate culpe t Ego suppleboquātū secundum quantitatem culpe meruit debet qualitas pene: quod fit ex discretione que necessaria est penitenti sicut t confessori. Nec Petrus. 83 quia Judei de generis nobilitate et sanctitate gloriabātes: scilicet quia de Abraham descenderūt: et promissione facta Abrahe sine operibus salutem consequi presumebāt. ideo subiungit [Et nolite dicere] verbo vel mente [intra vos] per falsam. i. estimationē [patrē habemus Abraham] de cuius iustitia confidendo: t ex hoc vos iustos reputando credēres vos saluari sine operibus penitentie. q̄ sine fructu penitentie nullus sanctus poterit peccatores saluare. Sic autem videtur de pluribus Christianis: qui deuotionem speciem ad aliquem sanctorum habentes per eius merita saluari credūt sine operibus bonis. Nec est est gloriatio quorundam religiosorū qui gloriantur de benitate t sanctitate fundatorum t parentum suorum: quibus dicit potest/si filij Abrahe facite. Nec etiam est fructus gloriatio quorundam miserorū qui vane gloriantur de statu suo natalitij. vbi Chrysostomus. Quid est prodest ei quem fordida mater genera claraverant quid nocet illi generato vilis quem mores adornāt. Nam t aurum de terra nascitur/ et non est terra: aurum quidem eligit t terra contemnitur. Melius est esse de vili genere clarum fieri q̄ de claro genere contemptibilem nasci. Melius est alicui vt in re gloriētur patrem/quia talem filium habent: q̄ vt ipsem patrem gloriet. Sic et vos nolite gloriari dicentes quia patrem habemus Abraham: q magis erubescite: quia filij estis eius t sanctitatis eius non estis heredes. Qui adulterio enim natus videtur qui non assimilat patrem: t qui sanctitati sui generis non respondens amittit generis dignitatem. hec Chrysostomus. Et ideo non de propagatione carnali sed de imitatiue spirituali est considerandum nimirum in carne sed in fide est gloriandum. Non enim qui semen sunt Abrahe omnes eius filij sunt sed qui fidem eius imitantur. Nā sanctitas non venit per progationem nature: sed per gratiam virtutis diuine. Judei quidem filij Abrahe erant secundum carnem: q non secundum fidei imitationem: et quia fidē Abrahe de Christo respuerunt: ideo nomen filiationis Abrahe perdiderunt. Econtrario gentiles qui a fidem Christi deuote ad predicationem apostolorum receperunt: ideo filij Abrahe facti sunt. Et hoc est quod subdit Joannes [Dico est vobis quia pōt de lapidibus istis]. i. de gentilibus p hos lapideos significatis [suscitare filios Abrahe fide et imitatione. i. imitatores fidei Abrahe. Qui enim fidē atq; opera Abrahe fuerit secutus ille Abrahe merito dici filius. Potest etiam deus de lapidibus filios Abrahe suscitare. i. de duris t peccatorib⁹ deuotos facere: quod verinam in me dignetur ostendere. q̄ Dicitur autem q̄ Jūnes digito ad literam demōstrasse Josue per. xii lapideos illos quos de medio t fundo Jordanis in aridam transferari precepit/qui ceteris tribus in eodem alueo et terra reponi fecit: per primos arditatem t erectionem figurans Judeorum per sectidos fidem gentium per baptismum. vel per primos emersionē gentium in luce fidei: per secundos submersionem Judeorum in infidelitate. Et merito per lapides signātur gentes: vel quia colebant idola de lapidibus facta. vnde in psalmo dicitur. Similes illis fiant qui faciunt ea. vel quia habebant eos da lapideos: id est ad intelligendum dei insensibilia. De quibus filij Abrahe suscitati sunt: quia dum in Abrahe semine: id est in Christo crediderint/ eius filij facti sunt: eius semine sunt vniti. vnde ecclesie gentibus Paulus dicit. Si autem vos Christi t ergo Abrahe semen estis secundum promissionem heredes. Filij ergo Abrahe de lapidib⁹

fuscitati sunt: quādo Iudeis per indefatigabilem a filiatione Abrahe decidentibus, gentiles fidem Christi recipientes in locum eorum substituti sunt. Sic ergo secūdum Raba. Quia preco veritatis ad dignū penitentie fructū faciendum Iudeos incitare volebat eos ad humilitatē provocabat: sine qua nullus penitere potest. Et q; doctor veritatis non solum debet vitia considenter arguere sed etiam penas predicere: ideo quasi rationem assignāt cur ad penitentiam in presenti & eam faciendam monuerit: subdit dicens [Jam enim securis]. i. severitas diuine ultionis [ad radicē arboris posita est] ad prestendendum peccatores obstinatos de presenti vita & ad comburendum eos in gehenna. Uel secundo. i. transitus vite succedentis: ad radicem & naturalitatem arboris et cuiuslibet hominis posita est: q; ab ipso naturalis initio incipit homo tendere ad casum. Nam secundum Augustinum. Nihil aliud est viuere q; de vita transire & ad mortem tendere. Nor enim quasi vivus carpit spacia: de dicta arbore tollitur nullus capillus: & dies similiter aliuz: quot enim diebus & noctib⁹ vivit homo: tot min⁹ habet viuere: & ad vltimū necesse habet arbor cadere. Et certe vbicunq; ceciderit ibi remanebit: vt dicit Ecclesiastes. Sive ceciderit lignum ad austrum scilicet paradisi: sive ad aquilonem scilicet infernum quocūq; loco ceciderit ibi erit. Naturaliter vero cadit arbor ad partem in quam magis inclinant eius rami & fructus: sic homo cadit vbi magis inclinat modo per affectiones modo per opera seu actus. Unde Bernar. Sive ad austrum sive ad aquilonem arbor ceciderit ibi erit. Austri calor & lenitas in sacra scriptura bonam solent habere significationem: ab aquilone vero pandit omne malum. Porro homines sicut arbores videt aliquis. Excidit ergo arbor in mortem quocūq; ceciderit ibi erit: quia ibi iudicabit & deus vbi re inuenerit. Ibi (inq;) erit immutabiliter & irretractabiliter. Uideat quo cadura sit antech cadat: q; postq; ceciderit non adiciet vt resurgat. Una parte cadura sit arbor si fecerit voluerit ramos eius attendere: vbi maior est copia ramorum et foliorum: inde cadurā esse nedubitet: si tamē fuerit fructifera. Tanquam nostri desideria nostra sunt quibus ad austrum extendimur si spiritualia fuerint: si carnalia fuerint ad aquilonem. Que vero preponderant medii corpus iudicat. Alia prius ponderant que secum trahere incipiunt. hec Bernard. Et subdit Joannes. [Omnis ergo arbor] id est omnis homo generaliter sine personarum acceptione [non faciēs] hic [fructum bonum] simpliciter & sine criminis admixtione [excidet] a certa fidelitate sementi aliter in morte [et in ignem] in exstinguibilem [mittetur] eternaliter sine redemptione que est pena contra culpam. Per hoc ergo patet q; sola omissio damnat. Exemplum de hoc habetur de seruo pigro: & inde est q; in iudicio fiet contra malos de omissionibus tantum commemoratio. Non ergo sufficit homini declinare a malo: nisi faciat etiam bonum. Nihil enim infructuosum diligit deus: nihil in horto suo: nihil vinea sua: nihil in agro suo vult esse infructuosum: sicut nec in paradiso erat arbor: infra cuiuslibet ex hoc patet: quia primi parentes iubebantur comedere ex omni ligno in paradiso preter ligno scientie boni & mali. Si autem ille qui non facit fructum bonū in ignem est mittēdus: quid erit de illo qui malum facit? Arbor ista est genus humanum siue homoqui est quasi arbor conuersa. Quedam vero arbores omnino sunt aride et sterriles: vt pagani vinereduli. Quedā virides: vt Christiani. Et inter has virides: quedam infructuose sunt & nullum fructum faciunt: vt ociosi, necligiosi. Quedam faciunt fructū: sed inutilem & non bonum seu meritorium: vt hypocrite. Quedam faciunt fructum non tantum inutilem: sed malum & venenosum: vt heretici qui predicando fructum partim sz mortiferum. & he omnes incendio apte sunt & damnabiles. Quedā vero bonum fructum faciunt: vt boni catholici obedientes verbo dei. Radices arboris sunt cogitationes quibus planetas vel sursum celo fustollimur: vel ad ima inferni mittimur. Uel radices sunt voluntas bona: malaz malaz quia sicut ex radice procedit fructus bona vel mala verba & opera que voluntatis sunt testimonia. Igitur (vt dicit Ambr.) faciat fructum qui potest gratie / qui debet penitēte: adest oliq; qua fructum requirat: fecūdos vinificet: sterriles reprehendat. Turbe vero comminationem gehenne pro operibus malis et omissione bonorum audientes territi querebantur dicentes. [Ergo] ne exiudamur? in ignem mittamur [quid faciemus] et operabimur? Quasi dicerēt. Utiam nostra corrigere parati fumus. [Et respondens dicebat] iustis [qui habet duas tunicas]. i. vestimentum superfluum [det] quod superabundat [non habentibus qui habet escas superfluas similiter faciat.] Et ita intelligēdum est de alio regimine quibuscunq; que superfluunt considerata conuenienti necessitate status persone. vnde Basilius. Hinc autem docemur quia ex omni eo quod affluit supra proprii victus necessitatem teneamur erogare illi qui non habet propter deum: qui quecunq; possidemus largitus est. vnde et Gregorius. Dalia est in lege scriptum est / Diliges proximum tuum sicut teipsum: tuum proximum amare convincitur qui non cum eo in necessitatibus etiam ea que sibi sunt necessaria partitur. Ubi sciēdum q; duas tunicas habere est vltra necessitatē aliquid superfluum habere. non habens autem potest intelligi existens in necessitate extrema vel citra necessitatem que aliter absq; periculo potest probabiliter transire. Tūc dicendum q; habens sic superflua q; vltra necessitatem sui et suorum (quos regimini cura et nexus maior ex charitate filii incumbit) ea habet et absq; illius potest transgredi precepto tenetur non habenti existenti in extrema necessitate dare, aliter sibi suum auferret et vitam. cum in tali necessitate sic superflua illi sint tanq; debita sua quantum ad ipsius necessitatem pertinet. Si vero non habes sic citra extremam necessitatem nisi dare non cadet sub precepto / sed sub consilio. Die proinde homo et apparet in paradiso quid facturus esset in magno. vnde non dat pro deo tunicam suam: quomodo in perfectione dabit? erit animam suam? Uirtus ergo charitatis vt tunicata sit in perturbationem non trahatur per misericordiam in tranquillitate: quatenus omnipotēti domino primum discat sua impendere / postmodum se. vnde Augustī. Charitas vt perficiatur nascitur: cum fuerit nata nutritur: cum fuerit nutrita roboratur: cum fuerit roborata perficitur: cum ad perfectionez venerit quid dicitur? Mihi viuere Christ⁹ est & mori lucrum. Optabam dissolui et esse cum Christo. Incipit ista charitas fratres vt de suis superfluis tribuāt egenti in angustiis aliquibus constituto: hanc ita ceptam si verbo dei et spe future vite nutrieris puentes ad illam perfectionē vt paratus sis animam tuā ponere pro fratribus tuis. hec Augu. Non ergo pigeat diuites subuenire pauperibus: q; pro diuitū vtilitate pauperes deus fecit: vt per hoc quod eorum miserentur ipsi misericordiam consequātur. vñ Chrysostomus. Ne putes quia propter vtilitatē pauperū deus diuites fecit / quos et sine diuitibus poterat sustentare: sed propter vtilitatē diuitum pauperes fecit: qui infructuosi & sterriles erant futuri nisi pauperes eos faceret. hec Chrysost. C Joannes itaq; turbis et ruditibus nondū difficilia. i. vigilias / ieunia / et hmōi imponit: sed opera mie ac dignos fructus penitentie iungit: super quibus deus in iudicio discepdabit: et de quibus alibi dicit. Date elemosynā et ecce munda sunt vobis. vnde Beda. Ordo predicandi aptissimus est vt post penitentiā elemosyna. i. opus mie suggeratur. Ille enim penitens iuste a deo vt sui misereatur impetrat / qui primi indigentis fratris valet ipse misereri nō tardat. Et qui querit aurē suam ne audiat pauperē: oratio eius erit execrabilis. Unde & Joannes baptista cū turbis suaderet ne merito sue sterilitatis in ignem mitterentur / dignos penitērie fructꝰ esse faciendos: mor cōsilio saluris querētibus adiūrit: atq; ait [Qui habet duas tunicas / det nō habenti: & qui habet escas similiter faciat.] Inter hec aūt vt ait Gregorius. Sciendū est quātum mie opera valeant cū ad fructus dignos penitentie ipsa pie certe peripiantur. Et bene mentionē facit de tunica & esca: quia tunica qua interius et de necessitate

Augustī.

Phil. 1.

Paupe-res ad vtilitatem diuitum.

Chrysō.

Beda.

Ordo predicendi.

Penitēs iuste.

Gregā.

regimur plus ꝙ pallium est necessaria: et adhuc magis necessaria est esca. Ad fructum ergo dignos pñie pertinet vt non tantum exteriora et minus necessaria: sed etiã ipsa valde necessaria cũ proximis dividamus: vt esca qua vivimus et tunica qua vestimur. Hinc habet argumentũ ꝙ si habemus duas tunicas præcipit vnã dare nõ habenti: ergo multo fortius qui habet duo beneficia tenet vnum dimittere non habenti: et maxime ideo qz duob⁹ ne quit seruire altaribus. Et si habemus escas superfluas iubet dare nõ habẽti ergo qui habet duo fercula: qð præter necessitatẽ est vel ad minus eque liberale: tenentur de duob⁹ erogare egẽti. Per tunicas possunt virtutes que sunt anime vestes intelligi: quas habens debet applicare ad bonũ proximi. Et per escam possunt intelligi sacre scripture que sunt spũales esce: quas habens debet primum spũaliter inde pascere. [Venerunt ergo et publicani] sic dicti qz de negociis ad publicum pertinentibus se intromittunt: vt qui publica vectigalia redonea pedagia et tributa colligunt: ne qui horum et redditum fisci vel rerum publicarũ conductores sunt: nec non et hi qui seculi huius lucra per negocia. s. ꝙ mercaturas firmas et huiusmodi querunt. Post multos peccatores venerunt etiam multi [vt baptizarentur] ab eo [Et dixerunt ad illum. Magister quid faciemus] vt scilicet vitam eternam habeam⁹? [Et ille dixit. Nihil amplius] scilicet in tributis et vectigalibus ab aliquo [exigatis] ꝙ quod cõstitutum est vobis] scilicet a legibus et consuetudinibus approbatis. Hoc autem dicit: qua collectores talium solent esse proni ad plus colligendum ꝙ eis sit permissum vel mãdatum: vt quod amplius fuerit eis remaneat. Non prius monet eos de elemosynarum largitione: sed vt caueant a rapina rei alienę. in quo innuit ꝙ prius declinandũ est a malo et postea faciendum bonum: et sic prius restituenda est res aliena ꝙ fit facienda elemosyna. vnde Beda. Publicanos ab agenda fraude coercet: vt dum primo se ab alienorum temperarent appetitu/tandẽ ad proprias cum proximo communicanda pertingerẽt. Per publicanos pñt intelligi officiales dñor⁹ tpõsitt: qui non debẽt a populo exigere nisi qð cõstitutũ est ꝑm ordinẽ iustitie. [Interrogauerũt autẽ et milites. Quid faciemus et nos]. s. vt salui sim⁹. [Et ait illis. neminẽ concutiatis]. s. sub pretexti officij vestri: pauper qui se defendere nõ possunt opprimendo vel corporaliter affligendo vel indebite terrendo/ neq; calũniã faciatis. falsum crimen diuinibus et potẽtib⁹ imponẽdo/ et eos in causam trahẽdo: nec pecuniã et bona eorũ que per aliã viam a talibus rapere et habere non potestis extorquendo/ et contenti estote stipendijs vestris [que pro defensione patrie et reipublice habetis/ Super hec etiam sine oppressione et falsi criminis impositione a nullo tales exactiones munera vel seruitoꝛ exigendo. Ad hoc vero aũt inducebat beatus Joã. milites: qz ad cõrraria quã esse solet requirẽtes insultando pãs ab eis quib⁹ militãdo ꝓdesse debent. Unde Petrus blesen. Hodie militaris disciplina prorsus euanuit. Olim se milites iuramenti vinculo obligabant ꝙ starent ꝙ reipublice stanti/ ꝙ in acie nõ fugerent/ et ꝙ vite proprie vtilitatem communem prehaberent. Sed et hodie enses suos recipiunt de altari vt profitentur se filios ecclesie esse ad honorẽ sacerdotij/ad ruinationem pauperum/advindictam malefactoꝛ et ad patrie libertatem defendendam accepisse. Postea in contrarium res versa est. Nam et quo hodie militari cingulo decorantur/ tantum insurgunt in christos dominos: desiderant in patrimonium crucifixi: spoliant et predantur subiectos sibi pauperes: miserabiliter atq; inmisericorditer affligunt miseros: vt in dolorib⁹ alienis illicitos appetitus et extraordinarios impleant voluntates. hec Pet. Olim quippe rectores et gubernatores terrarum a militibus sic ad regem et imperatorem vtilitati reipublice magis ꝙ priuate intendebant: pauperes se fieri non valẽtes defendebant. Sed proh dolor hodie degenerauit. Publica et pauperibus parum curãt/ terras / possessiones / et res alienas inuadunt et occupant: vt alijs eripiãt sibi ipsis dominis suã dirent et augeant: pauperes miserabiliter affligi patiuntur (qð plus est) etiam ipsimet immisericorditer eos affligunt. Et ideo ne

mendum est eis ne in posterũ a terra viuentium alienentur et a regno celorum (quod pauperum est) excludantur. vt etiam dicit Augu. Quilibet quoq; rectores quilibet clerici si amplius ꝙ decretum est eis quã sinant/ nõ calumniatores et concussores Joannis sententia condemnãtur: milites enim Christi sum⁹. Per milites etiam possunt predicatores intelligi quos armat Apostolus dicẽs. Accipite armaturam dei et gladium spiritus quod est verbũ dei. Istis dicit nemineꝫ concutiatis nimis aspere ꝓhibendo: et sic ad desperationem inducendo: nec calumniã faciatis ꝓ dictationem subiungẽdo: reputantes eos indignos exhortationis verbo: et contenti estote stipendijs vestris ꝙ sumit reddimus assignari predicatoribus. s. possessiones non habentibus: et elemosynam date mendicantib⁹. O ꝙ felices turbe / mercatores seu publicani et milites essent: si hanc doctrinam Joannis obseruarẽt. Sed quis est qui de duabus tunicis: immo de multis vnam det non habenti? Quis est qui sine fraude mercationes faciat et qui aliena bona sibi commissa non inuadat? Quis est ex maioribus qui minoribus calumniã non faciat/ qui seruos non concutiat et qui stipendijs suis contentus existat? Quis est officialium qui vitra sum nõ acceptat? Certe talis rarus inuenitur. ¶ Et nota ꝙ Joannes secundum audientium dispositionem effundebat sermonem: vt dum mitiora perficerent tandem ad maiora perringerent. vnde Chrysost. Volebat autem Joannes quando publicanis et militibus loquebatur / ad aliam maiorem perfectionem eos traducere: sed quoniam nondum erant ad illã idonei minora refert: ne si patriota proferret: nequaq; illis intenderẽt: et his etiam priuarẽtur. hec Chryso. Maiora alie que turbis precepta: etiam ad publicanos et milites ac communiter ad oẽs pertinent. vnde Ambro. Singulis quoq; generibꝰ hominũ conuenies tridui sacerdos ꝙ baptista responsum vnum omnibus tm. Publicanis ne vitra preceptũ exigant: militibus ne calumniã faciẽtes predam requirant. Sed hec et alia officiorum precepta singulorum mia cõmunis est vsus: ideo ea ꝙ precepta omnib⁹ officijs/ omnibus etatib⁹ necessaria: et ab omnibus deferenda est. Nõ publicanus: nõ miles existit: nõ agricola vel vbannus diues et pauper: omnes in cõmuni admonẽtur vt conterãt nõ habenti. Misericordia enim plenitudo virtutũ est: et ideo omnib⁹ est ꝓposita ꝓcte forma virtutis ne vestimẽtis alimẽtisq; suis parcant. Nie tamen ipsius ꝙ possibilitate cõditionis humane mensura seruet: vt non sibi vnusquisq; totũ eripiat: sed qð habet cum pauperibus partiatur. hec Ambrosius. Oratio.

Beatissime Joannes baptista precursor Christi et virgo sanctissime qui penitentiam peccatoribus verbo predicasti et eam mihi tuo mimus exemplo demonstrasti, et sez austeram in victu et vestitu viam ducẽdo et re a mundi illecebris elongãdo: obsecro te obti ne pio meritis sacris precibus: vt donet mihi dominus congruentem abstinentiã cibi et potus / cogitationis locutionis atq; operis: custodiat me ab omni pollutione mentis et corporis: et cedere ꝙ mihi ꝓdit in hac vita temporali subsisto segregari a vitijs ac militare sibi: et ita dignos fructus penitentie facere vt valeam omnia peccatorum meoꝝ vinia consequi et ad vitã eternã peruenire. Amen.

¶ De eo ꝙ Joannes nõ per seipsum sed a deo missus venit ad publicum. Correspondet euangel. Fuit homo missus a deo cui nomen erat Joannes. Cap. xviii.

Quod autem Joannes officium baptismi non propria ambitione arripuerit/ sed ad testificandam Christi maiestatẽ missus: testatur Joannes euangelista dicẽs. [Fuit homo missus a deo cui nomẽ erat Joannes.] Quia enim Lucas dixerat: factũ est verbum dñi super Joannẽ zacharie filiũ in deserto. qđ hoc significet Joannes hic declarat cum dicit. [Fuit homo]. i. viuens vita hominis ꝑm dictamen recte rationis [missus a deo]. s. de deserto ad baptizandũ et testimoniũ perhibendum de Christo. Ubi obedientie virtus in Joanne cõmendatur: non enim a semetipso. i. a sua ꝓsumptione venit sz a deo missus [cui nomẽ erat Joannes] et conuenit hoc nomen

Universidad de Deusto
Biblioteca

rei. Joannes erat ex quo est grā. et ideo fuit idoneus ad p̄currendū ei illū qui est aut hoc grē[Dic venit in testimoniū (scz) vt testimoniū perhiberet de lumine (scz) Christo]vt per illum .i. per cuius testimoniū [oēs crederent] in Christum. ¶ Et nota q̄ euangelista quandoq; hic mutat nomē verbi. nunc enim appellat ipsum nunc lumē: t hoc ideo q̄ iux dicit claritatē in puritate sua: sine alterius nature adiunctione. Sed lumen dicit claritatem cum aliqua re coniuncta: sicut claritas aeris non est iux sed lumē. Et quoniā Joānes missus fuit vt testimoniū p̄hiberet de Christo in quo est vnio hūane nature cū verbo: ideo dicit euāgelista eū perhibere testimoniū de lumine. Sed q; Judei estimauerūt de Joāne ne forte ille esset Christus. Ideo eor; falsam opinionē remouet euangelista dicens. [Non erat ille iux] .i. vera; p essentiā t ex se naturaliter lucens t ad 'illuminandu; alios lucē gratie per se sufficiens: sed iux p participationem: t a luce vera illa que lucem habuit inaccessibilem et luminatus vt de ea luce vera t sole iustitie. i. verbo que est substātia patris: iux; in quo tenebre nō sunt vlle: testimonium perhiberet. Joānes quidem t sancti nō sunt lux illuminans effective: sed iux illuminata a luce prima. Est enī lux illuminans effectiue que est iux per essentiā: et sic solus deus est lux illuminās. Et est iux illuminans dispositiue que est iux per participationē: et sic sancti sunt iux qui illuminant verbo et exemplo. Ipse autem iux de qua testimoniū perhibebat erat ab eterno lux vera sine falsitate sine vmbra et sine participatione: sed per essentia que illuminat lumine gratie omnez hominē venientem in hunc mūdū et nebulosum t quēliber vere illuminādū: qz p̄m Aug. nullius est de omnib; qui illuminat qui nō p hāc lucē illuminentur. vel p̄m Chrysо. Illuminat oēm holez q̄tū in se est t ad eū gignet. Quia si aliqui nō sunt illuminati: hoc ideo est q; se subtrahunt ab influentia huius lucis. Si enim quidam mentis sue oculos claudentes nolunt suscipere lucis huius radiationem a lucis natura obtenebratio est illius sed a malitia eoz̄ qui hanc illuminationi obicē ponunt t a luce se reuertētes volūtarie seipsos gratie dono priuant. Et ideo nec causabilis est homo qui se ad gratiam recipiendam nō preparat Et quidem verbum t iux illa .i. sapiēcia dei per quā factus est mūd⁹. i. vniuersitas ipsoz. i. mundi exordio sicut causa in effectu t ars omnipotentis dei per quem omnia facta sunt in facto: hoc est in vniuersio creaturio lucebat ratione creandi et gubernandi eos: deus enim est presens vbiq; p potentiam: qz eius virt⁹ ad oia se extēdit sicut rex est in toto regno t per plentiam qz omnia nuda t apta sunt oculis ei⁹ sicut est rex in aula sua: quia omnia que sunt ibi patent eius aspectui. t per essentiā qz non solū dat rebus esse sed rebus creatis inexistēs conseruat eas in esse quod non faceret nisi per seipsum vbiq; p essentiam p̄sentialiter existentē: sicut rex est in suo loco determinato cui corpus suū est proportionatum [Mundus]mūdus [per ipsum factus est]sua bonitate vt essent quibus suam gratiam impartiret. [Et mundus].i. homo mūdum inhabitās [eum nō cognouit] et ideo necessarium erat q; ipse creator per carnem in mundū veniret vt per seipsum cognosceretur. Uel mūdus. i. mundani t mundi amatores eum non cognouerūt: quia mundane impressiones in cordibus ratium impediunt a cognitione diuinarum. Qui autem dei amici erant: eum ex tā ante corporalem presentiā cognouerūt. Et ideo ꝛ esset in mūdo sicut deus vniuersaliter est in rebus creatis: hoc tamen non sufficeret vt cognosceī, posset a rudibus et mundanis. Quapropter vt ad sensum ab omnibus videri posset carnem indutus: et sic per incarnationem seu carnis assumptionem [in propria venit] scilicet in mundum qui suus proprius est sicut creatura sua quam ipse fecerat per quem facta sunt omnia: qz in mūdo apparuit per humanitatē que fecerat per diuinitatē. Et spūaliter venit in Judeam que dicebatur terra dei: et ad Judeos de quib⁹ oīs mundus fuerat quos pre ceteris populum peculiarē sibi elegerat: qz semen Abrahe apprehēdit oīs extra p̄ce venit in mūdū carnē assumēs.

Venire et abire. In mundo erat per deitatem sed in mundū venit per humanitatē. Uenire quippe vel abire est humanitatis: sed manere deitatis. Unde scriptū est: venit. i. visibiliter apparuit: t venit nō propter se: sed ,ppter nos t hoc bene innuit euangelista: quia enim nō cognoscebat mundus subtilitatem diuinitatis apparuit in humilitate humanitatis. [Et sui] per fidem t probationē [eum non receperunt]. i. homines quos ad imaginem et similitudinem suam fecerat magna ex parte in eum credere noluerunt: vel[sui].i. Judei [eum] p fidē t charitatē [non receperūt.] Die t hodie clerici qui respectu omnium ꝓfanorum magis proprie sunt sui quia de sorte dei sunt: p̄o magna parte eū non recipiūt: sed prauis suis moribus magis q̄ laici eū abiciunt. ¶ Moraliter deus in propria venit quia venit in menres hominum qui se totos deo dedicauerunt et seipsos abnegātes deo se totaliter proprios fecerunt: vt iam nō sibi sed deo viuant. [Et sui eum nō receperunt]. i. illi qui sunt suimet querentes. Que sua sunt non que dei tales enim eum non recipiunt nec venit in talem mentem. Et sic volens deū in se venire oportet q̄ sit filius dei. verbū em cuius proprius est q̄ est filius / non venit nisi in propria. i. in omnes qui sunt filii dei: qui credunt in nomine eius cuius nomen proprium est filius. Aliqui tamen de suis et pauci comparatiue receperunt eum per fidem charitate formatam: filium dei a patre missum ac verum deum et hominem credēdo et confitentes / sibiq; per charitatē inhērentes. Sed quid eis profuit q̄ eum receperunt: Multum quippe profuit eis: quia vniuersaliter quotquot ab eo distinctione status aut ꝓfessionis: et eius aut etatis: t sine differentie personaꝝ recepērūt eū per fidē[dedit eis potestatē filios dei fieri [scilz adoptionis per regenerationē baptismi et gratiam adoptionis [his qui credūt in nomine eius]. i. in te veritate nois quod est ipse deus virgineꝰ t homo vnctꝰ. Nomen quoq; eius est emanuel. i. nobiscum deus: et ideo ille credit in nomine eius qui credit eū deum t hominem: et hoc est filius dei. pñ

Joann. Omnis qui credit quoniam ipse est filius dei: ex deo natus est. ¶ Et notandum q̄ non dicit fecit eos filios dei: sed ait. dedit eis potestatem filios dei fieri. et hoc signanter secundum Chrysost. Primo ad ostendendum q̄ multo studio opus fuit imaginem filiationis dei in baptismo formaram incontaminatam semper custodiamus. Secundo ad significandum q̄ hanc potestatem nullꝰ nobis auferre poterit: nisi nosmet ipsi auferamus. Tertio ad ostēdendum q̄ hec gratia non datur nisi volentibus t studentibus: tta q̄ hoc est in operatione gratie t potestate liberi arbitrii. Nam hoc quidē est dei: s. dare gratiā. illud aut hominis. s. habere fidē. Potestas ergo filios dei fieri nō datur nisi ꝓfitentibus fidez Christi. per se si sunt adulti: vel aliū si sunt paruuli. Per filium enim naturalem t per credulitatem in eum hmōi filiatio acquirit: non per carnis propagationem. Sicce quarum fructus aduentus filii dei: quia ex hoc homo fit filius dei per adoptionis gratiam quod ipse est q̄ naturā. Et hic est magnus fructus: quia vt dicit Apostol⁹: si filii t heredes: heredes quidē dei coheredes autem Christi. Ubi larga misericordia dei ostenditur: quando qui serui nō fuerunt digni etiam filii dei sint t nominentur. vnde Aug. Magna dei benuolentia vñ⁹ natus est: t noluit manere vnus: nō timuit habere coheredes: qz hereditas eius non fit angusta si multi possederint. Ne quis putaret hanc naturitatem carnalē esse t nō spūalem: subiungit euāgelista modum quo assequimur ista filiationē dei. (Qui nō ex sanguinibus.) i. ex materia seminū patris et matris: pluraliter ex secundū grecos dicendo ex sanguinibus / viri pariter et femine cōmunionē ostendit: quod etiā exponēdo subdit(neq; ex voluntate].i. concupiscentia t delectatione[carnis]id est mulieris: qz enim caro minus fortitudinis habet: et ab illius sustentatur: ideo ꝓcam ferns infirmior designat [neq; ex voluntate]. i. ex concupiscentia et delectatione[viri: sed ex deo nati sunt]ip er baptismi sacramentum et spiritualem generationem et filii adoptionis facti sunt: quia non fi

Zur. Lumen.

Augustꝰ.

Chrysо.

Moraliter.

Joann. v. D Filios dei fieri. Chrysо.

Roma. viij.

Augustꝰ.

per modum carnalis generationis: sed/spiritualis inquantum homines a deo recipientes gratiam trahuntur quodammodo per naturam diuinam: quia per donum gratie efficiuntur consortes diuine nature. Moraliter hinc colligē q̄ nichil humanum est per consequens nichil mundanum neq; creatum debet se gignere in nobis vt non ex illo sed ex solo deo nati simus. Deinde ostendit et manifestat modum quo verbum venit in mundum: quia non venit loca li aduentu et vbi prius non erat: sed quia nouo modo ibi esse incepit: sicut rex qui prius est in aliqua ciuitate per solam sui potentiam: quando venit illuc personaliter incipit ibi esse nouo modo scilicet per sui presentiam: sic dei filius qui erat prius in mundo per potentiam presentiam et essentiam / venit ibi nouo modo scilicet humiliando se per carnis et nostre infirmitatis assumptionem vt filii adoptiui efficerentur q̄ filius naturalem: et hoc est quod dicitur [Et verbum caro factum est] .i. caro uit verum est / seu carnem assumpsit: hoc est hominez assumptum in vnam personaz sibi copulauit. Caro enim hic p̄ homo accipiēdo synecdochice partem pro toto: sicut dicerem facta est caro. i. homo. Factū est vtiq; verbū caro: nō q̄ verbū mutaretur i carnē: sed q̄ carnē anima rationalis aut matā suscipiēdo ex diuinitate et humanitate vna psona facta est: ve sint due nature in vna persona inconfusibiliter integre et indistincte vnitenon vna in alia conuersa: sed ambe in vna psona deus et homo. Natura ergo humana assumpta est a verbo nō in vnitate nature: sed in vnitate suppositi vel persone: et ideo sensus est. Uerbū caro factum est: acsi diceretur deꝰ homo factus est. vñ Aug. Filius hominis habet alam/hz corpus. Filius dei q̄ est verbū dei habet hominem ranā/ anima corp⁹. Sicut ala hūs corp⁹ nō facit duas personas sed vnū hominē/sic verbū habens hominē nō duas personas sed vnū christū. Quid est homo? Mala rationalis habēs corp⁹. Quid est christus? Uerbū dei habēs hominē. hec Aug. Perfectū ergo in se naturā hominis dēs demonstrauit q̄ totū hominem saluare venit. vñ Chrys. Ham q̄ tamdiu ꝓpter peccā homo tote sententiā mortis incurrerat et in eos pote et in alia: necessario dēs virum q̄ suscepit vt vtrunq; saluaret. hec Chry. Voluit aūt euangelista nomā nare totū vt ostenderet singularē et maximā vnionē verbi ad hoiez que tanta est vt nō solū verbū sit homo et homo verbū: sed etiā separatis pribus hominis. i. carne et alia vtrunq; est vnaquęq; partiū et quelibet pars est verbū. Et licet alia sit nobilior et preclarior: carne: nominat tñ carnē magis q̄ animam: q̄ vt magis nos certificaret/ideo partē ingnobiorem expressit: de qua magis dubiū esse poterat q̄ verbū ipsaz assumpserit. Moraliter aūt̄ maluit dicere caro q̄ anima ad cōmendandū immensa bilem condescensum benignitatis et humilitatis dei. vnde parē vilioz nominauit. In quo superbiā multoz percutit qui reqsitis de cognatione sua respondēt nominādo aliquem de remotā tatū dignitatis etiā in linea remota dicentes se esse nepotes talis epi ꝓpositi vel decani aut hmōi et tacēt de parentibus et aliis qui magis sunt ꝓpinqui. Exemplū ad hoc fabulosum narratur de multo qui re quisitus quis esset pater eius respōdit q̄ dextrarij⁹ esset eius⁹ auricul⁹: tacēs et erubescens q̄ asinus esset p̄ eius [Et]sic verbū [habitauit i nobis] .i. in nra natura inseparabiliter ꝑ amplᵃ nullatenꝰ ab ea diligerēt. Nō ē intelligēdū q̄ habitauit in nobis sīc in vnitate suppositi in quolibet nrm sicut in ꝑsona: iō intelligendū in vnitate nature humane quam cōem nobiscū habuit. eā qua mansionē perpetuam intelligi habitauit in nobis] .i. inter nos i mūdo sīc illud Baruch. In terris visus est et cū hoīb⁹ conuersatus est. Moraliter p̄terea intelligi de inhabitatiōe mētali qua deꝰ mentem inhabitat p gratiam. Et hoc verbi inhabitatio mentalis bene sequitur eius inhabitationē carnalē qua verbū factū est caro: sicut effectꝰ sequitur suā causam. Et eo est q̄ verbū est incarnatum processit nobis illud bonū q̄ idem verbū nos inhabitet mētaliter. [Et vidimus gloriam eius] .i. cognouimus maiestatē gloriosam diuinitatis: quasi .i. vere vnigeniti a patre vnitus et eiusdē cū eo nature. Unde re accipit ꝓfūdē corporali cognitione intelligibili: et vtroq;modo videndi habuit Joānes et alii apostoli noticiam verbi incarnati: quia cum et sic viderūt sensibiliter conuersari: carē totius nature et credēbant qui bono visu mēris perceperūt et intellexerunt diuinitatis eius excellentiam in carne latentem quam p infirmitatē carnis visibilis supbi credere noluerūt. Gloriā quippe verbi cognouerūt discipuli in sapiētia doctrine: q̄ erat docens sicut potestatem habēs et propria auctoritate loquēs: similiter in miraculoz operatione: quia creature obediebāt ei ad nutū sicut dño et creatori: necnon in transfiguratione: in passione: in resurrectione: in ascensione: et in spiritus sancti missione. Propter q̄ dicēs [et vidimus gloriā eius sicut quasi vnigeniti a patre .i. tale q̄le decet vnigeniti dei. Est ergo filius iuxta diuinitatis excellētiā vnigenitus a patre. iuxta fraternā vero societatē primogenitus in gratia. Inde est q̄ frater nuncupat et dñs. frater q̄ primogenitus: dñs q̄ vnigenitus. Cognitio aūt verbi incarnati quā habuerūt apostoli et credentes fuit ꝓtū ad veraz naturā: scilz diuinā et humanā. ꝓtū ergo ad diuinā dicit [et vidimus gloriā eius quasi vnigeniti a patre. Sed ꝓtum ad humanā subiungit [et vidimus eū plenū gratie] .i. charismatibus. q̄ ois dona sanctiſpiritꝰ absq; mensura recepit [et veritatis] quia ꝓmissa adimpleuit. et dicit plenum gē ad exhauriēda peccata: et plenū veritatis ad implenda ꝓmissa. Et vere plenū: q̄ in xpo habitat oīs plenitudo diuinitatis corporaliter. ¶ Et notandū q̄ illud euangelistē cū sit altissime intellectꝰ et continet profundissima mysteria: precipue vbi dicit: verbū caro factū est. cuius mysterij modū explicare tibi seruilis mus ioānes se fatet indignū: nō dubiū quin verba sint magne efficacie. vñ consuetudo laudabilis est q̄ in fine misse illud euāgelij legitur/ de cuius euāgelij efficacia breuiter retexo quedam exempla. ¶ In aquitania fuerūt duo demoniaci ambo mūti: et videbāt vnus q̄ alteri plus daret missam vni sacerdoti dixit. Si scis certo tū q̄s ibi dixerit: scilz q̄ illud euangelium In principio erat verbū. legeris in aure eius mendacium non audiet. ꝑ certo fugabitur de mon ab ipso. Intelligens aūt sacerdos versutiam demonis alte illud euāgelij legit. Et cum diceret. Uerbum caro factum est: statim demones euolauerūt: ambo liberati sūt. Item narratur diabolū dixisse cuidā sancto homini esse quoddā verbū euāgelij valde tremebundū demonibus: quo interrogante q̄s esset illud verbū noluit dicere. Uir aūt ille cum produceret in medū plures anthonitates: diabolus respondit ad singula non esse illud. Tandem interrogatus an esset illud. Uerbum caro factum est. non respondit: sed cum clamore disparuit. Item cuidā abbati apparuit diabolus in forma mulieris pulchre utiliciens cum ad concubitum cum foli essent in quodam viridario: et aduertens abbas

Moralit

Caro pro hoie toto

Augusti. Filius dei hz hominem.

Chryso.

Quasi vnigeniti

Chryso.

Plenum gre ꝛc.

V Euāgelij de incarnatione verbi pientia.

Demōsia p euāge. Joā. cius gata precipue per illud. verbum caro factū est.

malitiam diaboli signauit se dicēs. Verbum caro factum est et habitauit in nobis. et mox demon cum magno strepitu disparuit. ¶ Ité legit de quodā monacho qui cū audiens flectenda sunt dum legi istud euangeliū. In principio erat verbum. et peruēto ad verbum dicit Et verbū caro factum est: non genu flecteret nec aliquam reuerentiam faceret: diabolus ei alapam dedit dicēs. Si legeretur/verbū demon factum est. nos nūq̄ genu flectere cessaremus. Et experimento patet q̄ [vidimus eum plenum gratie et veritatis] q̄ de plenitudine eius nos omnes accepimus gratiam pro gratia. q. d. etiam nos omnes duodecim et omnis multitudo fidelium et qui nunc sunt et futurorū: de plenitudine et⁹ accepimus: et ideo pleniū fuisse dicere possumus. Vbi sciendum q̄ multipler distinguitur plenitudo. Una est vniuersitatis siue numerositatis et corporeitatisque generaliter secūdū diuersas personas est in ecclesia/ cui nullum bonū deest. Alia est sufficientie que fuit in stephano et in aliis sanctis et est in singulis iustis in vno quoq̄ pro sua capacitate. Tertia est progatiue siue abūdātie que fuit in beata virgine que omnes sanctos excedebat in donis gratie. Unde sicut in sole deus posuit virtutes omniū syderū: ita et in Maria virtutes omniū sanctorum. Quare nō sufficit ei habere eā alīa plenitudinem sufficientie: nisi habeat eā cum singulari prerogatiua et in ranta abundātia q̄ possit superexcrescere et redundare super peccatores: cuius ramen gratie author est xp̄s. Quarta est plenitudo consummationis siue excellētie et superfluētie que fuit in xp̄o de qua dicit beatus. Non soli enim habuit plenitudinē in aliis reperta: sed etiā in altos redundantē: q̄ de hac plenitudine donorum quam habuit oēs nos electi tanq̄ huius capitis mēbra quasi per paruos riuulos quosdā supra merita nostra accepimus. s. gratiam p̄ gratia. Gratiā receuisti etiam et salutis p̄ gratia fidei qua in eā erecdimus: gratiam vite eterne p̄ gratia preueniēte et iustificāte: gratiā remunerationis p̄ gratia meriti. dicit est nobis gratia vt per eā gloriā cōsequamur q̄ est gratia cōsummata: et breuiter quicquid de gratia addatur gratie preuenienti totū est gratia p̄ gratiā est illud. Quicquid habes meriti preuēerit gratia donat. Nil deus in nobis preter sua dona coronat. vnde Augu. Augustinus. Augustinus. Augustinus

Matthe. xxi. Tertia

vobis. Si ergo neuter eos audies. Amen dico vobis nescio vos. Tertia questio est: qualis eo scitz in forma morum ⁊ actionum interius et exterius: vt attendas diligenter. Et ⁊ prothetas vel ⁊ qm deficias. Quarta. Quarta questio est. Petrus sic scitcet in spirituali statura ⁊ paruus per humilitatem: vt sciatur an possis per angustam portam intrare ad vitam: ⁊ magnus per charitatem: vt sciatur ⁊ tibi locus in cetu detegatur. Interrogatus ergo quis esset [confessus est] veritatem [et non negauit] hoc enim esset negare ipsum christum qui est ipsa veritas. vnde sequitur. [Et confessus est qz nō sum ego xps.] In quo magis ad mentem et intentionē queretis ⁊ ad verba ⁊ questionē respondit: ad hoc enī querebant quis esset: vt responderet eo si esset xps an non. vnde licet expresse nō quereret an ipse esset xps hoc tamen ꝑm Chrysi. intendebant in corde: vt patet ex Johannis responsione. Confessus est se non esse quod non erat: non negauit se esse quod erat. Cōfessus est se nō esse christum quod opinio vulgi publica habebat: ⁊ non negauit se esse christi precursorem quod erat. Confessus est se non esse iudicē: non se negauit iudicis preconem. Confessus est se non esse ecclesie sponsum: non negauit se sponsi amicum. Confessus est se non esse verbum non se negauit esse vocem. Elegit solide subsistere in se: ne humana opinione inaniter raperetur super se. Magis enim voluit infirmitatem suam humiliter recognoscendo inter mēbra christi numerari: ⁊ eius nomen immerito vsurpando ab ipso christi corpore abscindi. Vide ergo nobis Joannis humilitas (qua nihil maius est) commendatur: qui cum tan ⁊ virtutis esset ⁊ auctoritatis apud iudeos vt cum crederent xpm: non est tamen elevatus in superbiam vsurpans nomen et honorem alterius. vt enim ait Chrysa. Heuoti fa nulli est non solum non rapere gloriam dominī: sed et oblatam a multis respuere. Sed hanc Joannis humilitatem lucifer non habuit, / qui gloriam diuinitatis vsurpare sibi voluit. Hanc etiam humilitatē primi parentes non habuerunt qui divine sapientie similitudinem sibi vsurpare voluerūt. Hanc igitur humilitatem ille malignus non habebat qui se extollens diuinū sibi honorem vsurpabat. Et adhuc hodie quidā imitantur lucifer: ⁊ vtinam non qui sentiendo ⁊ loquēdo superbe presumūt et amant diuitias qui se extollēdo nequiter iactant peritiam querunt. Quidā imitantur pretoplastū: vt heretici ⁊ homines mundane sapientie qui volunt plus sapere ⁊ oportet sapere. Quidā vero prefigurāt antichristū ⁊ hypocrite simulantes sanctitatē: ac mendaces ⁊ dolosi negantes veritatem. Igitur quia iudei estimabant Joānē esse xpm in lege ꝓmissum: patet qꝝ ꝑm scripturas scilicet Non auferetur sceptrū de Juda. et huiusmodi: nōtice incarnationis eius adesse tūc eis fuit notum. Sed mira cecitas iudeorum qui cū crederent ioannē esse xpm: credere nolebant ipso ioanne attestante xpm esse saluatorem tot signis ac virtutibus approbatum. Et qz sicut a populo iudeorū expectabatur xps vēturus: ita ⁊ helias ipsum precessurus. sicut est aduētus xpi fuerat iudeis ꝓmissus: ita etiā helie aduentus. ⁊ ideo videntes qui missi erāt ꝙ Joannes nō confitebat se esse xpm querebant si esset helias. Propter quod querebant si esset helias: quoꝝ vnus est similitudo habitus ⁊ vite austeritas. aliud similitudo officii precedendo aduentum xpi [et respondit se non esse heliam] sicut Joannes fuit angelus non natura ⁊ persona sed officio ⁊ vita: sic etiam hic se negat heliā esse corpore ⁊ persona: sed alibi xps dicit eum esse heliā officio ⁊ vita. Non fuit ergo helias in persona ⁊ corpore: sed in spū ⁊ virtute: qz scitz in suis operibus ostendebat similitudinē helie: sicut est helias aduentū dñi preuenit sic eum: ita Joannes preuenit primū. Ille precursor ⁊ venturus est iudex: iste precursor ⁊ factus est saluator. Et sicut helias in deserto moradatur/ parcis cibo vtebatur/ ⁊ duris vestibus operiebat: sic ⁊ Joānes. Ambo in deserto conuersati: ambo vicem parent: ambo vestitu incuti. Et sicut helias magni zeli fuit: sicet Joannes zelo veritatis mortuus est. Ambo reges arguebant: ambo regum

Chrysa.

Chrysa.

Ebion vera hu milis Joannis.

Vanitas mundane sapientie

Error Simonis Magi.

Error Cerdonis.

Error Manetis.

Error Basilidis.

Error Valentini.

Error Marcionis.

Error Arriani.

Error Nestorii.

Error Eutichetis.

Error Pelagii.

Error Luciferi.

Error Donatistarum.

Error Arriani.

Error Macedonii.

Error Apollinaris

Universidad de Deusto
Biblioteca

recti intelligunt qui a terrenis sunt abstracti & contemplatione & dilectione tota ad superna erecti, vnde dicit q̃ querere & sapere que sunt sup terrã cumulus anime est: meditari vero & desiderare que sursum sunt rectitudo. Cui etiam rectitudini secundum eundem Bern. attestatur Natura erecta corpus hūanū. Quid enim indecentius & nirum recto corpore gerere animum? pernersa reo est & fedā iumentum vas quod est corpus de terra/ oculos habere sursuz/ celos libere respicere: spiritualem vero celestemq̃ creaturaz suos ẽcontrario oculos. i. internos sensus atq̃ affectus trahere deorsum i terrã. ℭ Et subditur. [Omnis vallis] id est populus gentilis vel quilibet humilis [impletur] bono spiritualibus scilicet gratia in presentia: & gloria in futuro [& omnis mõs & collis]. i. Judaicus populus vel q̃cunq̃ superbus [humiliabitur]. i. euacuabitur: quia gratiam & gloriã amittet. deꝰ enim superbis resistit: humilibus autem dat gratiam. Et qui se exaltat humiliabitur: & qui se hũiliat exaltabitur. Mõs dicit quãtum ad maiores: et collis quantum ad minores. [Et erunt prauа]. i. corda malorum per iustitiam distorta [in directa]. i. per equitatem iustitie rectificabũtur & ad iustitie regulam dirigentur [& aspera]. i. mẽtes tracide & immites [in vias planas]. i. per infusionẽ gratie ad mansuetudinẽ conuertentur: & corda contra Christum indurata mollificabũtur [& videbit] oculo corporali i primo aduentu [omnis caro]. i. omnis homo tam gentilis q̃ Judeus [saluare dei]. i. Christum dei filium. Dicitur enim tunc cõmunitas hominũ in duas partes scilicet in Judeos & gentiles: et multi de pluribus hominibus viderunt eum in mũdo inter homines conuersantẽ. Potest etiam hoc verbum intelligi de visu spirituali quo vident eũ conuersi ad fidem catholicam ex omnibus gentibus totius mundi. Vel videbit eum in forma humana omnis homo: eum reprobi q̃ electi in secundo aduentu. i. in die iudicii. ℭ Et cũ missi a Judeis audirent a Joãne q̃ non erat aliquis trium predictorum quos expectabant tanquam personas solennes: quesierunt ab eo dicẽtes. [Quid ergo baptizas] nouum ritum inducendo et officium alienũ usurpando [si tu non es Christus] qui prãte propria baptizabit [neq̃ Helias] qui in trãsitu Jordanis baptismum significabat [neq̃ propheta] cuiꝰ officiũ est baptizare: vel per Helisei à Naaman baptizari missi. Quasi dicerent. Quare tibi officium baptizandi usurpas cum vice personaruz quibus scriptura baptizare concedit non gerasi: aut opportune confessus es? Nondum autem q̃ licet Joannes non esset Christus: poterat tamen baptizare quia erat precursor eius: & ideo deouit parare viam illius. Item licet non esset De ratione personaliter erat tamen virtute. Jtẽ si non erat prophetа illi singularis: erat tamen plus q̃ propheta communis: & ideo baptizare potuit. Et respondit eis Joannes testimonium de Christo iterum perhibẽdo: quia sicut precurrebat predicationem Christi sua predicatione et denunciatione: ita baptisma Christi precedebat, suo baptizare: sicut et prophete antiquitus aliquando denunciabant futura nõ solum verbis sed etiã factis. vnde dicit. [Ego baptizo in aqua] in penitentiam: nõ in spiritu in remissionem peccatorum/ docendo vos penitere non potens vos absoluere. [Ego baptizo in aqua] & parature corpora tantũ tangendo ad significandum illum qui venturus est baptizare in spiritu sancto auctoritatiue etiã animas abluendo. q. d. Non debetis imputare audacie q̃ ago: nec mirari si ego qui non sum Christus neq̃ Helias neq̃ ille propheta singularis/ baptizo: quia baptismus meus non est completus & perfectus. Ham ad completionem & perfectionem baptismi exigitur lotio corporis et animꝰ: et corpus quidem secundum naturam lauatur aqua: aia vero non nisi spiritu. Unde et ego baptizo in aqua ramum in penitentiã. i. in signum penitentie purgando animã propter quod & corpus & instrumẽta baptizandi vsum parauit ad fontioti me donec veniat qui abluit animas per spiritum. vnde Umbro. Ego inquit vos aqua baptizo. Cito probauit se non esse Christũ qui humilibus operetur officia. Hoc

eum ex duabus naturis homo. i. ex anima subsistat & corpore: visibile q̃ visibile/ inuisibile per inuisibile mysterium consecratur. aqua enim corpus abluitur: spiritu anime delicta mũdãtur. Et ideo aliud fuit baptisma penitẽtie aliꝰ est baptisma gratie. Jtem ex utroq̃ ritu: aliud ex vtroq̃ Nam cum delicta cõmunia sint mẽtis & corporis/ purificatio quoq; debuit esse communis. Et bene nõ vocat opera penitentiam delictorum: dei munus est gratiam impetre mysterii. hec Aimb. Joannis ergo baptismus umbra & figura erat melioris baptismi: quod significatio preparatio que dabat futuri. Propter quod vt haberur in Iembuo. Forma baptismi Joannis erat in nomine venturi. Nec putandum est baptismũ Joannis parum profuisse hominibus: qui eos peccata non dimittebat. omnes tamen qui ab illo baptizabãtur sub peccati vinculo constrictos esse sentiebat. & ideo redemptorem & mundatorem qui peccata dimittere posset/ expectabant. vbi apparuisset querere necesse habebatur. Unde baptizabat in penitentiam. i. ad hoc vt agerent penitentiam: vt sicut eos ipse aqua lauabat, exercitio ita ipsi se penitẽtia lauarẽt interius: vt mox Christo venienti parati essent ad eius baptismum suscipiendũ: quia quos baptizauit baptizati sunt iterum. Baptismus enim ipsius erat quedam preparatio credendi in Christum venturum: & faciendi opera penitentie vt deinceps reciperent ipsum. Utile ergo erat baptismus Joãnis propter affectationem ad Christi baptismum: & propter vite emendationem: quia baptizabantur confitentes peccata sua/ & propter Christi manifestationem. Unde & subditur. Medius vestrum stetit. i. presens est inter vos quem predico qui est meus deus & hominũ/ quem vos nescitis nec cognoscitis: & ad illũ conuersandum ego vos preparo baptizãdo in aqua. Jlla verba exponi possunt. Uno modo secundum humanitatem Christi/ secundum quam ad tempus quia inter homines cõmoratus est conuersans quasi vnus ex eis/ & non cognouerunt presentẽ quẽ credidérũt futurum. Alio modo exponuntur de Christo secundum diuinitatem: secundum quam vbiq; presens est & inuisibilis. Et secundum hoc medius est omnibꝰ rebus creatis: & tamen nemo scit eum: quia nemo cõprehẽdit. ℭ Mediuz locũ ẽpho tenet. Medius dicitur Christus secundum humanitatem: quia vnicuiter se habet ad omnes: vt centrum ad circumferentiam. vñ Petrus. In veritate comperi quia non est personarum acceptor deus. Item medium est locus virtutis: quia extrema virtutur in medio. vnde Dyonisiꝰ. Ipse est pax nostra qui fecit vtraq; vnum. Item est locus habitationis: quia medium mundi est firmum. vnde Dyonisius. Fundamentũ aliud nemo potest &c. Jtẽ locus priuilegiatus: quia ceteris patribus appropriat. vnde in Iembuo. Si forte attenderet eum cum non lateret. Et subdit Joannes de Christo [Ipse est qui post me venit vel venturus est] quem ego vt precursor? nunccio [qui tamen ante me factus est] licet iam venisset faciendo: tamen dicit esse venturum quia nondum venerat ad baptismum: nondũ se manifestauerat predicãdo/ & miracula faciendo/ ac nostre redẽptionis mysterium complendo. Et licet Joannes precesserit Christum tempore natiuitatis & mortis: non tamẽ resurrectionis & ascensionis. Uel [q̃ post me venturus est]. i. qui predicatus est a prophetis: post me venturus est. Secundum Remigiũ quin q̃ modis venit Jesus post Joannẽ: scilicet nascendo/ predicando/ baptizando/ mortiẽdo/ & ad inferos descẽdendo. Et cum hoc q̃ dicit ante me factus est: non potest intelligi secundum deitatem que facta non est: nec de humanitate qua Christus posterior est Joanne factus: oportet q̃ intelligatur quoad honorem & dignitatem: quia quasi dominũ sequitur eum Joannes & vadit post eum. Ille enim hoc in loco nõ tempora sed ordinis habet significationem vt notat dignitatis non naturitatis prioritatem. Dicit dicas secundũ Chrysо-

Jacob. iij. Luc. xviij. c. xviij.

Joan.

iiij. Reg. v.

Dict. xix. Joannis baptismus profuit.

Baptizati a Joã. dicti baptizandi erant.

Medius vestrum stetit.

Mediuz locũ ẽpho tenet.

Luc. xxij

Actuũ. x.

Ephe. ij.

i. Cor. iij.

Act. xviij.

Remigiꝰ q̃n q̃ modis venit Jesus post Joannẽ.

Facтus ẽpho ante Joãnem.

Chrys.

Non quia prior veni ad predicandū vt maiorem illo me estimetis. Postme ergo venit repone: quia postmodū natus ante me factus est dignitate: quia tanq̄ clarior et honorabilior seu maior et dignior mihi preposit̄o est et prelatus. Huic simile est cum de aliquo dicimus. Hic olim me minor vel mihi par erat: sed modo ante me factus est honore: modo me precedit modo mihi prelat⁹ est: vel factus est ante sinceritate conscientie / innocentia vite / fame decore. Prelationis autem Christi confusa Joanneo aperit cum subiūgit. Qui prior me erat. Pro tanto enim [ante me factus est] i. mihi prelatus et dignitate anteposit̄us est: quia etsi posterior sit in tēpore est tamē prior in eternitate: quia prior me erat nō secūdum humanitatem quam accepit in tempore: sed secūdū deitatem, in qua est ab eterno cum patre, prior me erat: qz ipse ab eterno ego ex tempore. Quoniam qui post me natus est de matre sine patre / ante omnem creaturā sine vllo initio genitus est ex patre sine matre. Et fortior me est: qz ipse deus fortis et potens: ego autem homo et fragilis et impotens. Ille dominus: ego serv⁹. Ille imperator: ego miles. vnde Raba. Fortis est Joannes qui spiritus sancti dign⁹ est habere: fortior qui eundem potest dare. Fortis qui regnum celorum predicat: fortior qui donat. Fortis qui baptizat in peccatorum confessione: fortior qui i eorū remissione. Immensitate autem excellentie eius subdēdo manifestat.

Raba. qz fortior e Joanne Xp̄o.

3

[Cuius non sum dignus vt procliens bene] soluam corrigiam calciamentorum eius [quod humile et vile officium est. q. d. Intantum est ante me vt ego nec ea seruire eimeq; vltimus ministrorū eius vocari dignus sim.

Calciamēta solere ceteros ea non habet.

calciamentum enim soluere vltimi ministri res est. Cum Christus calciamēta non portauerit parent q̄ hec est metaphorica locutio: qua Joannes in hoc dicit se non esse dignum exhibere Christo etiam minimā obsequium / hoc exprimens secundum communem loquēdi modum. Cum enim aliquis suam paruitatē et alterius excellētiam vult exprimere: solet cōmuniter dicere nō sum dign⁹ gangere forulares eius. vel aliud huiusmodi. Nec mirum si Joānes hoc dicit qui homo quantumcumq; magnus deo comparatus, nihil est nisi paruus et exiguus: nec etiā aliqua creatura est digna ei seruire nisi p gratiam assumatur. Per hoc ostendit etiam Joannes ipsis phariseis q̄ officium alienum non vsurpabat: sed tantum suum proprium officium. s. precursorium exercebat. vel secundum Greg. allegorice per calciamentum humanitas: per pedes deitas: per corrigiam vinc calciamentorum. s. anime et corporis ad deitatem intelligi potest: quia nec ipse Joannes / nec aliquis alius sufficiens est vel potest mysterium et modum illius ineffabilis vnionis duarum naturarum. s. diuine et humane qua verbū caro factum est explicare vel aperire cum hec vnio tanta esset q̄ hominem deum et deum hominē faceret. vnde Esa. Generationem eius quis enarrabit: Q. nasi diceret. nullus est dignus. vbi Greg. Qua in re pensandum nobis est quomodo sancti viri vt humilitatis in se virtutem custodiant: cum quedam mirabiliter scimus illud ante mentis oculos studeant reuocare quod nesciunt: vt dum ex parte aliqua infirmitatem suam cōsiderant / ex ea parte qua profecti sunt eorum se animus non extollat. Restat ergo vt in omne quod scit se sese mente deprimat: ne quod virtus scientie congregat, ventus elationis tollat. Cuj bona fratres agitis semper ad memoriam mala acta reuocare: vt dū caute culpa conspicitur, humiliō de bono opere animus leteretur. Superiores inuicem proximos vestros arbitrēdre. Quia et quos agere aliqua prava conspicitis: que in eis latēt bona nescitis. Que sicut bona affirmē opera, nulla sunt nisi ex humilitate condiantur. Quia enim sine humilitate virtutes congreget: quasi in vēto putuerem potare. Nec Greg. Desinde Joannes subiungit. [Ipse vos baptizabit] nō solum in aqua / sed et [in spiritu sancto et igne] gratia spiritus sancti et charitatis conferendo quod nō potest facere nisi deus. In baptismo enim Christi confert gratia spiritus sancti: et per ipsum ignis charitatis si debite suscipiat vel obtinet. Baptismus aūt Joannis ista non cōferebat: sed baptis-

Beda.

Greg.

Baptismus triplex.

Esa. 53.

Ventilabrum.

Joan. 1.

R Chryso. 8 bapt. duplici.

mum Christi significabat et ad ipm disponebat. Unde Chrysosto. Aliud fuit baptisma Joannis: aliud dominicum. Illud penitētie: hoc sanctificationis et gratie: in quo et spiritus sanct⁹ in vnoquoq; credente ad decoquendā peccata modo ignis operat vicē delicte / purgās sordes carnis et anime. vnde et Beda. Baptizamur autem a domino in spiritu sancto non solum cum in die baptismatis fontē vite in remissionem peccatorū abluimur: verumetiam quotidie cum per gratiam eiusdē spiritus ad agenda que deo placent accendimur. Est ergo baptismus flumineus in aqua: flammineus in penitentia: sanguineus in martyrio.

¶ Deinde post testimonium Joannis de primo Christi aduentu / adhuc etiam de extremo / authoritate et ministerio iudicij Christum commendando et populo comminando dicens. [Cuius ventilabrum in manu eius.] Ventilabrum a ventilando paleis dictum est instrumentum quo in palestina solebat purgari bladum / et est factum sicut palla qua proiicitur granum paleis commixtum in aium: et ventus paleas tollit et granum in area cadit. Joannes ergo metaphorice loquens per ventilabrum intelligit discretionem iusti examinis / seu diuinum iudicium et potestatem discernendi bonos a malis: sicut ventilabro diuidūtur grana a paleis et fructuosa ab infructuosis. quod est in manu id est in potestate et arbitrio eius: quia iudicandi officium sibi eraditum est a patre: quia omne iudicium dedit filio. [Et permundabit] id est perfecte mundabit [et purgabit] in futuro [aream] id est ecclesiam suam a paleis in qua nunc grana cum paleis id est boni cum malis commixti sunt: sed in iudicio separabuntur ab eis. [Et congregabit triticum] mundos pluribus locis dispersum: scilicet bonos et iustos qui ad modum tritici sunt interrus candidi per mundiciam interius rubei per patientiam: graues moribus: veluti seminibus: mutuo tolerabiles alterum conferendo. [in horreum suum] id est in celeste habitaculum. [Paleas autem] id est malos et reprobos: leues per superbiam: pallidos per inuidiam: fragiles per incundiam: aridos per auaritiam: infructuosos per accidiam: viles per carnalem concupiscentiam [comburet igne] Gehennale [inextinguibili] et pena sensibili. In hac etiā presenti vita dominus ecclesiam purgat dum ob manifesta peccata peruersi et mali de ecclesia per sententiam eiciuntur: vel per mortem de hac vita abscinduntur: sed hec purgatio in fine perficietur quando per angelos de regno suo omnia scandala colligentur. Uel modo mundat discernendo merito non numero: sed nume et numero et merito. [Multa quidem et alia exhortans] et docens Joannes [euangelizabat] et annunciabat [populo.] Ex quo patet q̄ non omnia facta et dicta Joannis scripta sunt: sc. pauca respective. sicut et de Christo dicitur Joannis vltimo.

¶ Moraliter Joannes dat formam viuendi: predicandi: et fructificandi. nam eius vita austera est quoad victum durum: et quoad vestitum asperum: et quoad locum desertum. eius doctrina vera fuit de deo siue de seipso siue de proximo. eius operatio fructuosa: quia multos vocando baptizando et rectificando. In primo fuit exemplar religiosorum: in se cundo doctorum: in tertio prelatorum. Si enim talis esset predicatorum omnis Hierosolyma quoad claustrales / et Judea quoad clericos / et regio quoad laicos: venirent confitentes peccata sua tam venialia quam mortalia. veniret et Jesus cum eis ad sanctificandum eos et verbo / et remedio / et exemplo.

Z Moralit̄ Joān. dat formam viuendi predicandi et rectificandi. triplicem asperum. formam.

¶ Ad maiorem autem expressionem predictorum locus vbi facta sunt determinatur consequenter cum subiungitur [hec in Bethania facta sunt trans Jordanem vbi erat Joannes baptizans.] vt enim dicit Chrysosto. Non in domo neq; in angulo Christum predicabat: sed Jordanē transiens in media mutitudine presentibus omnibus qui ab eo baptizabantur. In Bethania que bonus obediens interpretatur Joannes baptizare dicitur: vt q̄ ex obedientia dei veneret Christum nunciare: immo laudandum pro redemptione mundi: ostendatur et intelligant homines quia si a peccato originali (quod per inobe-

Joan. 1.

Chrysost.

Bethania mistica.

bedientiam primi parentis contigit) absolui desiderant: subdito corpore et credulo corde baptismi sacramentum suscipere / et per obedientiam fidei omnes ad baptismum peruenire debent: et vt significetur q̄ baptizatis obedientia conuenit. Est autem duplex Bethania. vna est quedam villa citra iordanem ad duo milliaria de Hierusalem scz in latere montis Oliueti vbi lazarus fuit suscitatus. Alia (de qua dictum est) sita supra iordanem ex altera tamen parte fluminis scilicet in forte duarum tribuum et dimidie / a Hierusalē ultimere dicī vnius vbi erat Joannes baptizans. in confinio gentium et Judeorum: vt his et illis ostenderetur baptismus communis. Et bene trās iordanē baptizabat: quia gentes cōmunius q̄ Judei baptismum receperunt.

Bethāia duplex.

¶ Oratio.

JOannes beatissime precursor Christi: preco iudicis: amicus sponsi: vox verbi diuini qui solatium nostre redemptionis annunciare meruisti: impetra mihi misero apud eundem dominum nostrū Jesum christum tuis sanctissimis precibus: vt purgato a vitiis pectore et ornato virtutibus / paremi secundum salubria tua monita viam domini et rectas facias semitas eius: quatenus in extremo iudicio cum ariem ecclesie sue mundauerit / et triticum a paleis separauerit: merear inter grana electi et electoo suo numeriri / et in horreum celestis mansionis cum eis reponi. Amen.

¶ De penitentia faciēda. Cap.xx.

QUia vero de penitentia per quam regnum celorum apropinquat / via hominū paratur faciun est in precedentibus / nunc consequenter de ipsa aliquantulum latius videamus. Dicī veram itaq̄ penitentiam quam amor dei et odium peccati faciunte omnia quo requīrūr. scilicet q̄ peccator de peccato preterito doleat / e nunq̄ itera ta vice peccandi firmam voluntatem habeat. Sine his duobus penitentia vera non est: quia sine eis nec deus peccata dimittit / nec sacerdos absoluere a peccatis potest. Unde Bern. Vera siquidem penitentia est sine intermissione temporis de preteritis malis dolere: et sic plangere commissa vt non committat plangenda. Irrisor namq̄ est et non verus penitēs qui adhuc agit quod penitet. Si ergo vis verus penitentia esse: cessa a peccato et amplius noli peccare. Quoniam inanis est penitentia quam sequens conquinnat culpa. vnde et Gregorius. Penitētiam quippe agere est et perpetrata mala plangere et plangenda non perpetrare. nam qui sic alia deplorat vt tamen alia committat: adhuc penitentiam agere aut ignorat aut dissimulat. vnde etiam Augustī. Nihil prosunt lamenta si repliceamur peccatis: nihil valet a malis veniam posse re et mala denuo iterare. et rursum. Penitentes penitentes: si tamen essis penitentes et nō trricentes: amate vitam: reconciliamini. Penitentiam agis genu flectis: rides et subfannas patientiam dei. Si penitens es penitet te: si non penitet penitens non es. Si ergo penitet cur facis quod male feceuit? life cesse penitet nolī adhuc facere: si adhuc facis penitēs non es. De quibus aute penitentia fit agenda notat idē Augustī. di. Tres sunt actiones penitentie. vna est que nouum hominē parit. Hanc oportet esse in omnibus parentem omnium preteritorum fiat abitio peccatorum. Omnis enim qui ad sue voluntatis arbitrium conuertitur cum accedit ad sacramenta fidelium / nisi cum penitet vite veteris nouū inchoare non potest. Ab hac penitentia cum baptizatur fere parvuli immunes sunt: nondum enim vti potestate libero arbitrio: quibus tamē ad

D

Penitentia

Penitentia quid sit.

Penitentia quotuplex.

Penitentia vite.

Bern.

Hiero.

Augustī.

Penitentia quotuplex.

Penitentia quotuplex.

consecrationē remissionēq̄ originalis peri / deest non fides a quib⁹ offeruntur: quasi eis q̄ maculao delictorū q̄ alios ex quibus nati sunt contrahit erit: altoq̄ erūā interrogatiōe / responsione purgetur. Ceterū hoc minime transit ad christum vt ignoret esse quod non erat nisi penitet eum fuisse quod erat. Altera vero penitentia est cuius actio per totam istam vitam perpetua suppliccatio nis humilitate fuienda est. Primo quia nemo verax eternam desiderat nisi cum vite huius cōportatio penitet. Quis dubitet in quacūq̄ cōportatione debere huius vite: vt ad illā incorruptionem tota mente durare currimus. Quia ergo festinat q̄s exoptat ad patriā emeare nisi peregrinatio sue penitet? Quis itaq̄ sane mentis non ingemiscat cui non p̄penitentiam sic esse displiceat? Deinde multa sunt peccata que ignis singula nō letali vulnere ferire sentiūtur tamen simul omnia congregata quo plura sunt necant: nisi medicamento quotidiane penitentie deferā tur. Quisquis itaq̄ se diligēter attendit facto intelligit cum ipso periculo peregrinetur a dō. Tertia actio est q̄ legis decalogus ptinet. In hac ergo penitentia maiorem in se quisq̄ scrutatem debet exercere: vt a seipso iudicatus non iudicetur a domino. Ascendat itaq̄ homo aduersum se tribunal mentis sue: constituat se ante faciem suam. Atq̄ ita constituto in cordis iudicio assit accusatrix cogitatio: rectio conscientia: terrifer timor. Inde quidē sanguis animi afflictus per lachrymas p̄fluat. Postremo ab ipsa mente talis seuerētia proferatur: vt se indignum homo iudicet participatione corporis et sanguinis dñi: vt qui separari a regno celorum timet per vltimam sententiā summi iudicis: q̄ ecclesiastica disciplinā a sacramento celestis p̄nis sep̄ retur. Judicet ergo seipsum homo in istis: voluntatē dñi ne efficiam tam nō poterit etiam preterno tinitatem a domino iudicetur. Sed peccata peccatis: sicut scriptum est.

Penitentia quotuplex.

Penitentia vite.

Penitentia quotuplex.

Penitentia quotuplex.

Penitentia quotuplex

dare non possum. Non dico dānabitur sed nec dico liberabitur. Vis te de dubio liberare: Vis qđ incertum est euadere? Age pñaz dū sanus es. Si enim agis vērā pñaz dū sanus es: et inuenerit te nouissimus dies currentē vt recolligeris: si sic agis/ securus es: quia egisti penitentiam eo tēpore quo te peccare potuisti./ Si autem tunc vis agere pñam quando tam peccare nō potes: peccata te dimittūt/ nō tu illa. Due res sunt: aut ignoscitur tibi aut non ignoscitur. Quod horum tibi sit futurum ego nescio. Ergo dimitte incertum et tene certum. Hec Augst. Ideo autem Augu. dubitat de hijs qui penitent in extremis: quia tales pctus vident penitere timore pene ḡ amore iustitie: ideo eorum penitentiam derur esse dubia. Non ergo tardes vel dissimules in sanitate penitentiam agere: et cito peccati onus deponere: quia vt ait Aug. Scrutinum est in illo statu viuere in quo quis non audet mori. Et audacter est qui cum vno peccato mortali dormit ḡ qui cum septem hostibus pugnat. Sepe quidem promittunt sibi homines ouiam longam et eo ḡ sunt iuuenes vel bone complexionis aut fortes/ nescientes quid superueniat pariat vite: nec attendentes ḡ raro quis moritur morte naturali: sed frequenter ex accidentibus: puta febre: apostemate et huiusmodi: vel quandoq; morte impetuosa et casuali: et tamen creditur ḡ quilibet in statu meliori mittur. vnde Hugo de sancto victo. Sciendum ḡ nec iustus nec impius: nec puer nec senex ante soluuntur a corpore ḡ sint in illo puncto bonitatis vel malitie vltra quem si vltra vinerent nunq; transirent. hec Hugo. Sed propter vanam longe vite spem multi decipiuntur et penitentiam quam expectant non consequuntur. vnde Chrysostomus. Nihil tantum decipit homines quam vana spes longioris vite. et Augusti. Experti sumus multos expirasse peccantes reconciliari. Et posito ḡ homo certus esset de vita longa adhuc tamen penitentia non esset vsq; ad senectutem et senium prolonganda: quia sic insaniti sunt homines ad laborem et vix in his etatibus reperitur quis qui se a peccatis que consuenit euellat per penitentiam. optimum ergo consilium/ summa prudentia et maxima prouidentia in hoc consistit: vt per veram contritionem et puram ac integralem confessionem: et satisfactionem condignam homo sanus et fortis se disponat/ cū cuncta noxia eum a salute eterna retrahentia ac impedientia proiciat: et se iugiter omni tempore tic teneat: ac si hodie vel cras vel ad longius in hac septimana discessurus sit de hoc mundo. In extremis quippe vite sue potest homo penitere: quia vsq; tunc potest peccare: et ergo vsq; tunc potest de peccatis per diuinam misericordiam cōsequi penam/ quia misericordia dei vincit humanam malitiam. Sed talis penitētia tarda raro est vera et fructuosa quia in ea non habetur distinctiua et sufficiens de peccato displicentia. Contritio enim sufficiens requiritur vt peccatum dimittatur: sed hemens passio et dolor in parte sensitiua qualem habēt cōmuniter illi in articulo mortis impedit impenitente vsum rationis ne bñ deliberet de peccatis. Ne pñia ergo inuimicra aut voluntarie assumpta gaude deo gratias age qui te ad candē decreuit misericorditer expectare. Nō sis ingratus: quia hodiernum diez habes in quo corrigaris. Veri malus fuisti: hodie bonus esto. Confidera quoniam multi modo moriuntur quibus si vna hora ad agendam pñam concederetur que tibi cōcessa est/ quomodo palparia et ḡ festinanter currerent: et dubiteris gemere vel certe toto corpore in terram prostrato tam diu suspirare et plorare et orare donec plenissimam peccatorum suorum veniam a deo consequi mererēr. Tu vero comedēdo: bibendo: locando: ridendo et ociose/ vendo tempus perdis qđ tibi deus indulsit ad requirendam gr̄az et ad promerendam gloriā. Cogita etiam quot animę in inferno cruciant fine spe venie et misericordie. Si amor dei te tenere et mulcere non potest/ saltem teneat et terreat timor iudicii: timeres gehennā et aquei mortis et omnia mala. Sed heu multi bēdie abuntes dei patientia parum hec attendunt: et tempus (quo nihil est pretiosius) inutiliter transire permittentes miserabiliter amittunt. vnde Bern. Hodie fili hoim anime curam negligunt: curam pecuniam tu omni desiderio. Neq; eiusmodi peccare mentiuntur sed punire: nec virtutis corporis: imo etiam voluptatis diligunt hec. Tempus hoc anima huius non corporibus est assignanda: dies saluti vsq; non voluptatis. et iterum. Nihil pretiosius tempore: sed heu nihil hodie vilius estimatur. Transeunt dies saluti? et nemo recogitat: nemo sibi nō redituram momenta periisse causatur. hec Bern. Et reuera nihil in hac vita pretiosius est quis venia? et grām ac gloriā obtinere? plus ḡ totus mundus valeat promereri. Non est enim hora tam breuis in qua non spiritalia lucra in valore incomparabiliter ofa terrena excedēria cōparare posset. Attende etiā qz plus valet hic in penitētia modico vnius ḡ in purgatorio annis. vnde Ezech. Die pro anno dedi tibi. Pena illi purgatorii excedit omnem penam qualem in hac vita dicit enim Aug. ḡ ille ignis purgatorii durior est ḡ quicquid in hoc seculo penarum aut sentire aut videre aut cogitare quis potest. Igitur magis est curandum de bona vita ḡ de longa. vnde Seneca. ḡ bene vitaa refert nō ḡ diu. Vere vitam metiamur non tempore. Sunt autem tres partes penitentie seu contritionis: oris confessio et operis satisfactio. Precepit enim scriptura scindere corda nō vestimenta: confiteri alteruꝝ peccata: facere dignos fructus pñe. Nā cū omne peccatū cōmittatur corde opere vel ore/ iustum est vtra curari per contrarium: vt peccator culpam animo detestetur: verbo accusetur et facto puniatur. Iste tres partes pñe sunt a me dicte quibus ad rectam ḡmissionem tur. de quibus in Deuteronomio vocauit nos vt eamus viam trium dierum in solitudine et sacrificemus domino deo nostro ne forte occidat nobis pestis vel fames in furneo. In hoc triduo quelibet virgo Maria filium suum et inuenire ēt. In quo felici triduo similiter tu si quesieris inuenies Iesum. i. saluū eternū. Nec est scala nisi tribus gradibus quam vidit Jacob erectā a terra vsq; ad celum: et dum innixū scale, per tria. Primū vt est fortiter sustinear. Deum vt ascendenti ḡ eam manus (si necesse fuerit) porrigat. Tertium vt ascendens cum laborauerit et fatigatus fuerit in ihū respiciat: et totam suam curam in eū iactet. Non enim ita crudelis est ḡ eum cadere permittat. ¶ Prima ergo pars penitentie est cordis contritio. est autem contritio dolor voluntarie assumptus pro peccatis cum proposito seu intentione confitendi et satisfaciendi: qui nullus vere censetur contritus nisi habeat propositū huiusmodi. In qua cōtritione homo sigillatim omnia peccata sua ante tribunal conscientie sue adducat: vt sibi seipsum accusans in amaritudine anime sue de singulis conteratur et postea cōfiteatur. De singulis quippe peccatis mortalibus requiritur contritio singularis. diuersoꝝ enim morborum diuersę sunt medicine sed cōtritio est medicina singularis cōtra vnū tantum mortale: ergo non sufficit vna cōtio de omnib⁹ peccatis: sed de quolibet mortali tenet homo specialiter cōteri si habet distincta peccatorum memoriā. Sed ex Chrysostomi in radio solari vbi videntur atomi minuti in aere qui nequaq; extra radios solares apparent: ita mentis radio circumspectionis proprie illustrate apparent seu defectus minutissimi qui aliter delictosio ac per hoc tenebrosis mentibus occultātur. Si vero queritur quantū quis de peccato dolere debeat: dicendum ḡ deus quando absoluit hominē a vinculo peccati seu a culpa et pena eterna: ligat eum vinculo perpetue detestationis peccati. Vtile est ḡ sacerdos aliquā penitentiam iniungat: vt homo per hoc peccatoꝝ suorum preteritoꝝ aliquando in cōtritionis spiritu rememoretur. Sed detestatio peccati, perpetua est duplex. Quedam in actu ad quā homo non tenetur semper. si quis tamē faceret perfectionis esset/ non tamen tio ommino de essentia: sicut beatus Petrus legitur semper flenisse: et sanctus Dauid dicebat: peccā mea contra me est semper. Illa est in habiti

Augusti.

E. Vite lenta ge spes decipit.

Ouisq; l optio stat tu moriꝝ. Hugo.

Chrysо.

August.

Bern. de gnio pcio stare.

Tola pe tentiaa.

Ezech.

Augusti. de purga torio.

Seneca. D Partes penitere

Joan ij. Jacob. v.

Apoc. v.

Scala Jacob. Genes. xxviij.

¶ Prima pars penitentie cordis cōtrito.

Cōtritio singulor

Chrysо.

Cōtritis perpua.

Cōtritio et detestatio plex.

Psal. l.

Augusti. ti ad quā homo semper tenetur etiā post perfectā peccati remissionem. De hac secunda dicit Augustinus ḡ̄mo de penitēte. Penitēs oēs fructꝰ penitentie sue q̄runt habeat: nunquā sufficiat: semper doleat: ⁊ de dolore gaudeat: ⁊ nō semper doluisse se doleat: semper pro dño ante quē peccauit erubescat: doloreꝫ cū vita finiat. Et iterum. Aut cōtinui dolorez cruciabunt penitentem vitam meā: aut eterni cruciatus verabūt punitiuā animam meam. hec Aug. Iste ergo dolor cessare non debet in penitente nec finiri in hac vita: sed sicut homo in deū qui eternus est peccauit: ita in eternū sui. s. ḋiḋm vixerit dolere debet. Sed multi genus pro peccatis: non q̄ peccata eis displiceāt ꝓpter deū: sed propter penā. Nonnulli etiā penitet peccasse pro solo peccati turpitudine. Fructuosa ergo cōtritio est cū quis de peccato quodcū̄ cōmittit dolet ⁊ inde turbat ⁊ gemit: qz iniquitas amore iustitie sibi displiceat. Et ḡtis aliquis sic vere penitet: tantorius deus peccatū dimittit. Est autem deum peccatū dimittere eternam penā pro illis debitam per collationē presentis gratie relaxare. Sic quoq; actualis peccati per iustificationē mentis eterna pena relaxata relinquitur tēporalis in quā eterna est cōmutata: vt q̄ illicita anime delectatiō fuit etiā carnaliq; luptare cōmissum est satisfactionis digne amaritudine purgetur ab homine: dum licet ne diutius a deo puniatur in futuro: quia nullum malum preterit impunitum. Est aūt duplex pnie gemitus: vel dum plangimus q̄ male gessimus: vel dū plangimus qz non egimus q̄ agere debuimus. ¶ Secūs pars penitentie est ozis confessio. Est aūt confessio per quam morbus latens spe venie āperitur. Et est confessio duplex: quedā mentalis que fit coram deo ⁊ hec est de iure naturali: quedam vocalis q̄ fit homini: et hec non est de iure naturali. Igitur ante incarnationem Christi sufficiebat mentalis confessio facta soli deo: quia deus nondum erat homo. Sed postq̄ deus homo factus est requirit ab homine q̄ confessio sibi tanq̄ homini fiat. Et quia ipse in forma humana nobis cū vbiq; presens esse nō potest vicarios suos ostituit homines: quoꝝ primus fuit Petrus ⁊ ceteri apostoli ac cēsequēter sacerdotes quibuscūq; ipse dixit que cunq; alligaueritis super terrā &c.

Per hoc enim q̄ ministris sacramentoꝝ dedit potestatem ligandi ⁊ soluendi: insinuatur confessionem eis tanq̄ iudicibus debere fieri. Nec ergo Christus instituit confessionē tantū sed apostoli ꝓmulgauerūt ea expresse. Ideo etiam confessio facienda est homini Christi vicario: vt per hoc peccata nra celētur diabolo. vñ Aug. In omnibus scripturis diuinis fratres charissimi vnitter admonemur vt peccata nostra debeamus iugiter ac humiliter non solum deo sed etiam sanctis hominibus et deum timentibus confiteri. Non enim ideo vult deus vt ea fiteamur peccata nostra q̄ ipse ea scire non possit: sed qz diabolus hoc desiderat vt inueniat quid nobis ante tribunal eterni iudicis obiciat: ideo vult vt magis defendere q̄ accusare peccata nostra velimus. Econtrario deus noster qui pius et misericors est: vult vt ea confitendo nos iustificemur in hoc seculo vt pro illis non condemnamur in futuro. Sciens ergo diabolus virtutem pure confessionis toto nisu impedire conatur hominē vt non confiteatur. Et sicut iuggessit primo vt homo caderet sic postq̄ cassus impedit ne resurgat: quia scit nos non resurgere posse sine confessione. hec Augustinus. Penitus est confiteri nolle q̄ legem contemnere. Penitus est dei offensam satisfactione nolle placare q̄ peccando deū contemptui offendere. Quis enim in contritione dimittatur peccatum: tamen confessio vocalis necessaria est vel in re quando habetur opportunitas: vel in proposito quando articulus necessitatis eam excludit et non contemptus religionis: et in necessitate confitendi post contritionem non est in tali casu propter necessitatem remediū: sed propter obligationem precepti. Est autem confessio conuenienter instituta vt qui in sua potestate positus a deo discesserat: sub alio positus cum humilitate et deuotione rediret. Ideoq; deus instituit sacerdotem sui vicarium: et quasi medicum cui peccatorum vulnera detegerentur: vt peccator nō a se sed ab alio materia humilitatis causa sacrificationis mediam susciperet. Sunt enim sacerdotes quasi quedā emplastra. Igit ait Aug. Ponat se oīno penitēs l potestate iudicis / in iudicio sacerdotis nihil sibi reseruās: sed oia parata sit facere eo iubente: pro recipienda vita anime hominē nocere, p curanda corporis morte. Doleo etiā ad peccandū efficerent prioris confessi turpitudines suas nō estimarēt rediturā. Et qz initiū operū bonoꝝ est cōfessio operū malorū: valde est vtile cōfessionē frequētare. Euenit esse eos primo ceteritū ⁊ humiliatum cōfirmari in confessione: et plerumq; peccator solo timore vel ecclesie consuetudine sacerdoti presentatus per sacerdotale officiū vere cōpūctus ac plenus charitate recedit. Nonnulli etiā nec ex corde recedūt: sed ad forma penitētie quā suscepūt paulatim in eis humilitate et charitate nutrit. Nec ob pudorē cesses a confessione: qz erubescentia ⁊ pudoris anteras ac cōfessio humilitas maxima pars est penitētie. vñ Chry. Cōfessio peccatoꝝ est signū bone mētis: ⁊ testimoniū cōscientie dei timētis: perfectus est timor: soluit oēm pudorem. Ille autem turpitudo confessionis aspectus vbi futuri iudicii pena nō creditur. Et quia ipsum erubescere pena est grauis: ideo inde non desistra confiteri peccata: vt verecundiam patiamur pro penamanve hoc ipsum pro diuini iudicij est. vnde ⁊ Vale. Venia dignus est qui peccati exculationē nō querit. Vbi est confessio ibi est remissio: qz proximum ad innocentiā locū tenet verecunda confessio. vñ etiam Augu. Quomiā verecundia magna est cōfiteri peccata: qui erubescit pro eo fit dignus miseri cordia. Et quāto pluribus cōfitet quis in spe venie turpitudinē criminis: tanto facilius cōsequit gram remissionis. Et iterū. Oratur erubescio boi dicere qđ nō erubuisti in cōspectu dei facere: Demone a te pudorē: curre ad sacerdotem: revela secretum: cōfitere peccata: aliquin nihil tibi proderit cōtritio cordis nisi sequatur ozis confessio si possis. Et iterum. Confessio est salus animarū: dissipatrix vitiorū: restauratrix virtutū: oppugnatrix demonū. Quid plura? Obstruit os inferni: portas aperit paradisi. Hec Augusti. vñ ⁊ Greg. ad cōmendationē confessionis sic dicit. Miretur qui vetustā in quolibet iusto castitatis continentiam: miretur integritatem iustitie: miretur viscera pietatis. Ego non minus admiror confessionē humillimam peroꝝ cōtot sublimia gesta virtutū. hec Greg. ¶ Utile est etiam et valde salubre confessionem etiā eiusdem peccatoꝝ frequenter iterare et pluribus confiteri: qz confessio iterata licet ad salutem non sit necessaria: tñ multum est profectua: cum quia nesciat homo an in prima confessione sufficienter contritus fuerit: tum quia maior humilitas ⁊ erubescentia meritum causat ⁊ acquirit: tum qz per quamlibet confessionē tollitur virtute sacramenti aliquid de pena et cōfertur aliqua gratia. Quia enim sacerdos virtute clauiū aliquid relaxat de pena debita: posset aliquis totiens confiteri q̄ tandem nihil remaneret de pena. Et licet aliqui dicant q̄ sola prima absolutio effectū habeat vi clauium: alie aūt nouē nihil inueniūt absoluendū: secūm benignioꝛ tamen opinionē aliorū nō reputatur inconueniens quin homo posset totiens idem peccatum corde contrito confiteri ⁊ ab eodem absolui q̄ per hoc dilueret totam penam purgatoriū: et talio morieṅ statim euolaret. Cum virtute clauium que semper aliquid relaxat. etsi talis absolutio non inuenit culpā: inuenit reatum pene. Et dato q̄ nihil pene inueniat: tamen facit ad augmentum gratie. Tum ex vi ceteritatis: nec tamē peccatum remaneret sine pena: non esset modica pena pene est dolor contritionis ⁊ erubescētia cōfitentis que in sequenti confessione iteratur. Quid igitur melius q̄ frequenter confiteri quousq; per cētesimam vel millesimā confessionem tota pena relaxetur confitenti: Et notandū q̄ confessio generalis que fit ante missam in ecclesia purgat peccata venialia: et delet peccata mortalia oblita. Valde aūt curus debet esse confessor in tenēdo secretum confessionis: ita vt nec illud reuelet etiam de licentia confitentis. In casu etsi quo confitens reuelet

K Ad ceteritōis perfectū.

Peccata dimittere ḋ̄ fit.

L Secūs pars penitētie cōfessio est duplex.

Augusti. Penitēs tubitur se sacerdoti.

Confessio Frequentanda.

Chrysost. De cōfessione vti tilitate.

Vale.

Augusti.

Confessio fit secreta.

suo secreto: t dat confessori licetiam dicendi cū voluerit vel sequendū: eo non potest ipse confessor reuelare dictum sibi in confessione: qr ipse confitenti non potest in precepto legis obtinere t euangelice sub quo secretum confessionis cadit dispensare: t ideo si cōfessor non habet potestatē absoluendi vel indiget consilio sanioris: debet sibi iterū extra cōfessionē ob hanc tm causam dicta facere: t tūc pōt exprimere superiori vel alteri consulendi. Sed nec in casu mortis sibi immineri me sub sigillo cōfessionis pōt vel debet quis secretū confessionis alijs reuelare: nec debet ipsi cōfitēti post cōfessionē petēti impoperare me ab eo peccatū ad denudandum vel detrahēdum cautelose post confessionē exquirere. ¶ Tertia pars penitentie est operis satisfactio. Est autē satisfactio qua pro qualitate culpe pena digna exoluit. Hinc illud baptiste Facite dignos fructus penitentie. vnde Iheg. Nō solū fructus penitentie sed dignos penitētie fructus admonet esse faciendos. Neq; enī par fructus est boni operis/ eis qui minus t ei qui amplius deliquit: nec eius qui in nullis t eius qui in quibusdā facinoribus cecidit. Per hoc ergo cuiusliber conscientia cōuenit/ vt tanto maioris querat bonorū operū lucra per penitentiam: quāto grauiora sibi intulit damna per culpā. Et iterū. Nam cogitandū sumopere est vt qui se illicita memnisse cōmisisse a quibusdā etiā licitis studeat abstinere quatenus per hoc cōditori suo satisfaciat: vt q cōmisit/ phibita sibimet abscindere debeat etiā cōcessa. vnde Ber. Pro eo q ab ipsis licitis abstinemus ea nobis q prius cōmisimus illicita cōdonant.

Tertia pars penitentie est operis satisfactio. Luce. iij. Iheg.

Ber'ſus.

Patet ergo ex dictis qđ ad priam p tinet operari contraria his q aliqs peccauit. vñ Chrysō. Penitentiā vero dico nō solū vt a malis priorib⁹ desinamus: verū etiam vt bonorum operū fructibus impleamur. Facite inquit fructus dignos penitētie. Quo alit modo fructificare poterimus: si vtiq; peccatis aduersa facia mus: Ultima rapuistis: incipe bona re tam propria. Longo ex tempore fornicatus: a legitimo quoq; re vsu suspende coniugē: ac perpetuam continentiam septus pauce⁹ diebus cultitate meditare. Iniuriā vel opē re cuiusq; vel sermone fecisti: refer de medicentis verba comitis: t p cuiuscunq; re nunc officio nunc etiā beneficio placare contende. Neq; est vulnerato sufficit ad salutem tantū modo spicula de corpore euellere: sed etiam remedia adhibere vulneribus. Delictis autem et temulētia diffunde⁹ lacrimis t aque potu virtū qp compensa vt famem superes inanimentem. Vidisti impudicis oculis alienam decoram feminā: tamen omnino ne videas maiore tacē cautione post vulnera. Declina inquit a malo t fac bonum: inquire pacem t persequere eam. Non tantū hanc dico pacē que cū hoib⁹ verumetiam q deo est copulāda. Et bene ait perse quere. Fragilata est vndiq; t prosus explosa ac terras relinquens in celum profecta. Sed tamē possum⁹ eam rursus reuocare si volumus. Si iracundiam superbiā atq; tactantiam omniaq; abscidētes impedimēta pacis/ modestiam habeamus pudicam/ sectemur. hec Chrysō. Satisfactio autem debet fieri per opera penalia: per satisfactionem enī opponer peccati vulnus sanari perfecte: sed peccatorum medicine sunt penē ergo ad satisfaciendū sunt necessarie. Nam ipse nihil possit subtrahi tantum peccato: peccando quātum in eo est subtrahit qđ est ad honorem dei: t ideo cum satisfactio sit quedam recompensatio oportet q p eam sibīpsi penitens aliquid subtrahat qđ ad honorē dei cedat. Hoc autem non potest esse nisi sit opus bonum quantum ad dei honorem/ t penale opus quantum ad peccatorē penitentem cui est subtrahendum: sic er deo satisfacit et etiam a vitijs et futuris malis inquinamur penale preseruat. Satisfactio ergo debet esse talis per quam aliquid nobis ad honorem dei subtrahamus. Sed nō habemus nisi tria bona. s. bona animā bona corporis: t bona fortune. s. bona exteriora. Ex bonis quidē fortune subtrahimus nobis aliquid p elemosynam: ex bonis corporis per ieiunium: ex bonis autem anime nō oportet q aliquid nobis subtrahamus quantū ad diminutionē bonorum animi: qr ea efficimur deo accepti

Pnia per contraria fit.

Bona tribus modis affligunt. Ber. Corpus. Cassia. Anima.

sed per hoc quod submittimus ea. s. tam animā q̄ eius bona totaliter deo: t hoc fit per oratiōē. Iste erā duo sunt radices omnium operū satisfactoriorū videlicet esse ordinatus cōtra radices peccatorū que sunt cōcupiscētia carnis: concupiscentia oculorū: t superbia vite. qr contra cōcupiscentia carnis ordinatur ieiunium: contra concupiscentia oculorū elemosyna: contra superbia vite oratio. Igitur (vt dictum est) sm exigentiā culpe facēdi sunt fructus penitentie: quod est contra illos quorum culpa est multa et penitentia modica. Unde dicit Aug. q̄ clemosyne t orationes que fiūt in ecclia subueniūt recognoscenti mentem suam ad venia. Tertio subuenit perditi, ppria satisfactio. Et his tribus. s. meritis dominice passionis: t totius ecclesie: t proprie penitentie/ compensatur tantorū preponderāo culpe. ¶ Et sciēdum secūdū Piero. qr similiter circumuenit sathanas per nimiam duritiam vt peccatores pereant desperādo: quomodo in nimia remissione corrigēdo. vñ Salo. Ne declines ad dexterā neq; ad sinistrā. Ne autem ad agendā penitentiā congruā magis accendaris: considera si vnum peccatū ade tam districte punitum est vt nonīngētis annis t amplius vite hui⁹ miseriā ingeret: t in augmētū miserie multis subsidijs t solatijs mechanicorū quib⁹ nunc vtimur careret: ac fere quatuor milibus annorum inferni tenebras sustineret: qualiter punit̄ trāsgressiones nostre tam multe tā magne: cū supernus iudex cui reddituri sum⁹ de singulis rationem/ t multitudinem numeret: t magnitudinem pōderet: et diuturnitatem mensuret. Et ideo multis lachrymis t orationibus muniēdi sumus est opus: vt peccata nostra quibus mors eterna debebatur satisfactione cōdigna deleam⁹. ¶ Cōsidera etiā t attende qđ per peccatū perdidisti: qđ incurristi: quis sit quē offendisti. Perdidisti amicitiā totius trinitatis: angelor⁹:

Radices omnium operū satisfactoriorū videntur.

Pnie fructus digni

Pnia contra

Pnia penitentis

Pnia satisfactoria

Pnia per contraria fit.

Ber'ſus.

Pnia satisfactoria

Ber'ſus.

apostolorum ⁊ oim sanctorū: decoꝛē anime suffragia ecclesie. Incurristi laqueos fortissimos: hostes crudelissimos: flatuum periculetum: horribile precipitium: defectum gratie ⁊ mortem anime. Offendisti eum qui te creauit: pro te mortem sustinuit: multa beneficia contulit et eterna premia repromittit. Si hec iugiter cogitares vtiq; doleres: ⁊ pro peccatis fleres. Et quia in modo agendi penitentiam raro penitentes docti sunt: non omisso penitētiam veram agunt. Hom fm Timbo. et Grego. facilime inuenimur qui innocētiā seruauerunt: q̄ qui veram penitentiam egerūt. Et ideo pones tuꝛ qui igne purgatorii non indigent. vnde Bern. Iudicem et seruiāt alii vt volunt: ego certe scribe nullum penitentem nouit: quem non estimem igne ⁊ flammis purgatorii indigere. Mecum felicissime actum credam: si vsq; ad diem iudicii ita me purgatorium. i. emendatorium omni secula permundabit vt audeam iudici occurrere. hec Ber. Ecce quid sperare possunt multi miseri si ille vir tam sanctus de se fle tremuit et expauit: Te igitur penitentiam veram agas et perfectam remissionis gratiam consequaris: caueto magna est adhibenda vt s. circumcisus ⁊ purgatus per confessionē de peccato/maneas fm Iosue v. in eodem castroꝝ loco donec perfecte sanctis. Quod fiet si ponem dolorie ⁊ penitētie cū silentio extra turbam manduces: subtrahendo te a ludis et spectaculis mundanis / et aliis consortiis ⁊ ab omni occasione peccandi. Circumcide tuapte oēm causam ⁊ omnē occasionē ⁊ suspitionem peccati: ac personas ⁊ locꝰ ⁊ cōsortia ecclī ea quibus edueꝛsabaris peccans. Circūcide sensus tuos quibus transgressor fuisti: ⁊ intra in cubiculum tue mentis et ostio clauso contra omnes tumultus petitum ora in abscondito porrē tuum qui est in celis. Sedere est ⁊ in vno loco manere penitentium est: nō vagari nō discurrere ad comunia / ad spectacula ⁊ huiusmodi: maxime in creatiōis penitētie sedē dō recentia sunt vulnera circumcisionis tue. Unde Iosue v. Non siuebat castra moueri antequā perfecte vulnera circumcisoꝝ sanarentur. Maria fedit ad pedes dñi: lachrymis rigauit: capillis terſit quesq; audiuit. Dimissa sunt tibi peccata multa. Et vt manus redeat te laboris penitentie recolere obtecto Iacobi minoris qui licet spiritū sanctum tanq̄ primogenitus acceptisset: ⁊ sic cōfirmatus de vita eterna certus esset: nihilominus tñ in penitētia ⁊ vita dura vsq; in finem perseueranit ac vertig etiā ipse carnalis desiderii suppliātator fuit ⁊ adeo magni meriti vt ab omnibus vocaretur iustus. qui etiam meruit filius alphei. i. doni est cognominatus. Unde quando hieroſolymā paulus ingressus est vt cum ceteris apostolis de dogmatis verſtate conferret: continuo ad hunc intrauit. Vide epistolā canonicam cōscripsit. Vide vt refert Chryso. ⁊ egesippus vicinus apostoloꝝ temporū historiographus: tam mirabilis fuit vt statim post passionē dñi epi scoporum hierosolymoꝝ ordinatoribus apostolis primus accepit. Vide vero matris sanctus vocatus fuit. Unum ⁊ sicera nō bibit: carnem nihil comedit: nunq̄ arrōsus est: neq; vxorius est vnquēto: nec quisus est balneo: die noctuq; flexis genibus orabat in tantum vt genua eius obdurusse calle ⁊ camelorum durities traxisse dicerentur. Tanta igit̄ atonia in eo fuisse carnis incentiua ⁊ ipsum dure vite ita intendere q̄ membra omnia mortificauerit: ⁊ adhuc viuentis omnia fere membra moterentur: atq; assiduitate orationis tugies ad pauimenta ꝓstratione corporis: frontē q̄ eius calio similiter obduciā ⁊ obdurata vt nihil fere a camelī genibus diseꝛepare. Redue etiam diligenter ad memoriam eiicium ⁊ locustam Iohannis baptiste: labores pauli: virginis Barthelomei: sacrum et pane Hieronymi: cunicam et vepres Benedicti: sudarium et lachrymas arlenſis: matrialam eulalie: columnam et vermes simeonis: mulieratem ⁊ radices herbarum peccatricis egyptiace: dauid etiam regem de solio descendisse ac in cinere ⁊ cilicio humiliter et abiectum in terra secundo penitentiam egisse donec ab eius misericordia dño per nathā prophetā. Tristitia dño pctis tuis ⁊c. In sessione hu-

Iuxta 1

Iacobi minoris

Pauli primi eremite.

Hieron.

Benedicti.

Virginis.

Eulalie.

Simeonis.

Egypciace.

Nathā.

Iohannis baptiste.

Barthelomei.

Arlensis.

Hieron.

Grego.

Chryso.

milliatio demonstratur: in cinere vero consideratio mortis per quā tota humani generis massa in pulueꝛē est redigenda. In cilicio quod de pilis conteꝛitur / memoria peccati aspere pungentis significatur. vnde Grego. In cilicio quippe asperuas ⁊ compunctio peccatoꝝ: in cinere autē putuis ostenditur mortuoꝝ: et iacere vtrunq; hec adhibeꝛi ad penitētiam solet vt in compunctione cilicii cognoscamus quid per cinere fragilitatis: cinis fumi: et putredinis quid per tuditium faciemus. hec Grego. Consolationē ergo in his habe: ⁊ ipsum in his exerce: quia cinis et cilicium sunt arma penitentium. Warime enim in cibo et veste consistit labor penitentie. ¶ Cures premissa vero his verſtibus poteris edoceri.

Sit tibi potus aqua: cibus uricdus: aspera vestis.

Dorso virga: dicunto somnus: durus q̄ cubile.

Fleete genuit unde peccus: muda ea pur orano.

Pereat os terre: mens celo: lingua loquatur.

Cor dicter: fit larga manus: lectuntia credita.

Mens humilis: simplex oculus: casto mundacpium cor.

Recta fides: firma sit spes: dilectio semper

Feruea: assiduis precibus iustis tamen ora.

Hec peccator age quem vere penitet a te

Hunc potius pensa peccatis exige dignas.

Quam te perpetuis addicat iudicis ira.

Iudi etiam Bernardum qui dicit. Uere penitens de repeze nihil peꝛdit: q̄ ⁊ preteritum restaurat per conuersionem: ⁊ presens tenet per bonam operationem: ⁊ futurum tenet per boni propositi constantiam ⁊ firmitatem. hec Bern. Utiliter ergo repete est suo merēdi deficientes. ex vitatione meter. Confoꝛtet eos ergo sperāten cum martyribus partem habere: quia fm Chrysostō. viuentes in penitētia possunt martyrio comparari. grauior est esti longa fuga q̄ velox mors. Sed et ipse dñs eos beatos pronunciat eisq; consolationem promittit cū dicit. Beati qui lugent qm ipsi consolabuntur. Penitētium est iudicium dño perpetui gaudij consolatione cōpensat. De penitentie quoq; laudibus sic dicit Cyprianus. O penitentia quid de te nō referā: Omnia ligata tu solutio: omnia clausa tu reseras: omnia aduersa tu mitigas: omnia contraria tu sanas: omnia confusa tu lucidas: ola desperata tu animas. Hactenus.

Ferret me vita mea. Nam diligenter discussa apparet mihi aut peccandi aut sterilitas infructuosa. ⁊ si quis fructus in ea videtur: aut est simulatus aut imperfectus / aut aliquo modo corruptus. Quid ergo mihi restat pcēri nisi vt in tota vita mea plorem totam vitam meā: Certus sum dñe q̄ pēnā mea eternam meꝛētur dānationem. certior q̄ penitētia mea nō sufficit ad satisfactionē. certissimus q̄ misericordia tua superet oēm offensionē. Fac ergo meā misericordiā ⁊ concede mihi peccatoꝝ meoꝝ indulgentiā: quia meritum meum indulgentia tua est domine deus meus. Amen.

¶ De baptismo domini. Capi. xxi.

Completis autem. xxix. annis etatis sue quibus dño Jesus sic peracte ⁊ abierat vicesimo ⁊ trigesimo tam incepte [⁊ in diebus illis]. s. quib⁹ Joānes baptizabat ⁊ predicabat anteq̄ clauderet in carcere: dixit Jesus matri sue: q̄ tempus est vt vadat ⁊ glorificet se manifestet patrē suum: ⁊ se mūdo ostendat qui diu latuerat: et operet animarū saluteꝝ p̄ qua pater ipsum hue miserat. Et reuerēter se licētiāto abeat nutricio suo ioseph iter arripuit [a nazareth galilee] vbi nutritus fuerat que respectu hierusalem est ad aquilonē: ⁊ iuxt versus locū iordanis vbi Joannes baptizabat non longe a iericho que respectu hierusalem est ad orientē. De iericho est similiter ad orientem sunt quasi duo miliaria vsq; ad capellam sancti Joannis vbi ipse habitabatur inde est quasi vnum miliare vsq; ad locum iordanis: vbi christus dicitur baptizatus. Putatur tamen a nonnul-

Matt. 1.

Cypria. Penitentie laus.

Hactenus.

Iericho

Locus baptismi christi.

nullis Christus baptizat⁹ inter eos non ⁊ latim: nō longe a monte gelboe in bethanitaq; est fuit a iordanem tribus leuis de hiericho: sed duabus de capella sancti Joannis.

Remigi⁹ secundum Remigium. Quia Basilica transmigratio et iordanis descensus interpretatur: per hoc quod Jesus de galilea venit ad iordanē/ significatur q̄ eius membra si velint baptizari et per gratiam lauari/oportet ea transmigrare de vitiis ad virtutes: et descendendo humiliari. Ut autem ait Beda. Jesus annorum triginta baptizatus incepit apertius signa facere et docere: legitimū tempus ostendēs his qui omnem etatem vel ad sacerdotium vel ad docendum putant opportunam. Nec contra hoc mouere quempiam debet q̄ Dieremias atq; Daniel prophetie spiritum pueri acceperunt: quia miracula in exemplū operationis non sunt trahēda. Tricennalis autem baptizati saluatoris erat conueniens fuit/et nobis conuenit propter mysterium trinitatis et operationem decalogi. Quid ergo baptizatur vel gaudet se esse baptizatum tricennalis sit in hunc modum: vt in fide sancte trinitatis intelligat ⁊ cōpleat decalogum.

Beda. Cur dñs Jesus annor. xxx. baptizatus fuit.

Rabanꝰ. hec Beda. Vie ergo secundum Rabanum instruimur nullum debere sacerdotem aut predicatorem fieri vel ecclesie preesse: nisi virilis et perfecte etatis fuerit. Sed heu usque tales presentiuntur regimini ecclesie qui seipsos nesciunt regere: tales sunt/curatores patrimonii ecclesiarum qui suarum rerum tutores esse non possunt. alios etiam preesse volunt qui pedagogo adhuc indigent. secundum vero Chrysost. Triginta annorū venit Jesus ad baptismā: quia sez post baptisma illuc legem veterem erat soluturus: propterea vsq; in hanc etatem que omnia potest capere peccata i legis obseruatione permāsit: ipsam vniuersam implens ne quis diceret ideo illam soluisse legem/quia eam non voluisset implere. Propterea igitur omnem hanc christus expectauit etatem per quam omne tempus iustitie impleuit in actum: demum venit ad baptisma quasi cumulū p illud cunctis obseruationibus leges imponens. hec Chrysso. Audit ergo Ioānes mūdi solus peccatus nudus per

monium a Joanne acciperet: vt exteriori ablutione baptizaretur ab inferiori: q̄ interiora sua mundaret: ⁊ sic conflictus fons a riuo: plenitudo a minimo ministro: non purgatione indigens sed nostram faciens: non necessitate ablutionis vt ipse remissionē peccatorum per baptismum acciperet: sed vt baptismate suo baptismū Joānis approbaret ⁊ ipsum a deo ostenderet: vt nobis mysterium baptismi insinuaret: vt qui a homo natus erat omnem iustitiam legis ⁊ omnem humilitatem implendo doceret: vt trinitatis mysterium reuelaret: vt nemo quāuis sanctus baptismi gratiam superfluam iudicaret: vt primo faceret quod postea facturus erat imperaturus: vt cognoscerēt serui quanta alacritate deberēt currere ad baptismū dominum quādo ipse dominus non dedignatus est suscipere baptismum de seruis: ⁊ nemo refugiat lauacri gratie quando Christus non refugit lauacrum penitentie. Ut caput discipulos in aqua conuertere: peccata deleret: ⁊ veterē Adam sepeliret. vt conditam mundissime sue carnis et corporis aquas sanctificans vim obtinerēt regenerationis aquis cōferret: et sanctificatas aquas baptizandis post modum relinqueret. Ut per descensionem columbe in lauacro ereditum spiritussancti aduentū super baptizatos monstraret: vt populus testimonium Joannis de Christo ⁊ etiam dei patris audiret: et vt per hoc q̄ ipse filius dei baptizatus est omnes per baptismum renatos dei ⁊ fratres sibi faceret. Cur Christo regenerans concomitare: eiusq; sacramenta ⁊ cultus que agitur seruare. Volens ergo dominus operari nostram salutem prius a Joanne sacramentum ⁊ fundamentum penitentie: voluit a Joanne baptizari. Dicit itaq; Joannis tunc peccatores baptizati. Rogo te vt me cum istis baptizes. Joannes vero meum ⁊ spiritu per diuinam reuelationem recognoscens eum esse verum deum ⁊ hominem nullū peccatum habentem: ⁊ ob hoc lauacro non indigentem. alios a peccato lauantem. timuit ⁊ expauit: ⁊ vt humiliter regis imitaretur miles et reuerentia eum prohibēs dixit. Domine [ego] terrenus [a te] celesti qui nō egeo [baptizari debeo] quia egeo baptizari [et tu] cuius generatio non est vitiosa [venis ad me] baptizari. Tu maior ego ⁊ dominus et ego minor et seruus: et tu non ad me sed ego potius debui ire ad te. Tu mundus ego ⁊ omnia mundas: non tu a me sed ego a te mundari et baptizari debeo. Ego homo sum: tu deus. Ego peccator: quia homo: tu sine peccato quia deus. Quid vis a me baptizari? Non recuso obsequiū sed ignoro mysterium. Ego peccatore baptizo in penitētia: tu quid vis baptizari qui nō habes peccati causam? Immo potius quid vis vt peccator baptizari: qui venisti peccata perdonare: vnde Bernard⁹. Baptizari vis domie Jesu. Ut quid enim aut quid tibi opus baptismate? Nūquid sano opus est medicina: aut mundatione mundo? Unde tibi peccatum vt baptisma sit necessarium? Quam maculā habere potest agnꝰ sine macula: vnde ⁊ Chrysostomus. Ut tu me baptizes est ydonea ratio: vt iustus efficiar ⁊ dignus celo; vt autem ego te baptizem: que est ratio? Omne bonum de celo descendit in terram: non de terra ascendit in celum. vnde etiam Leo papa. Quid facis domine? Ecce quasi mendacez me iapidabunt. Ego magis te predicaui: et tu tam simplex velut hospes aduenisti. Tu iurium filius regis: et deorum filius regio: ⁊ nūquam cepertum regale ostendis. Ostende dignitatem tuam. Cur solum ramum humilis aduenisti? Ubi angelorum agmina? ubi ministrationes? rubin ser afarum? vbi ventilabra? Tu Moysen glorificasti in nube lucida et columna ignis: et tu mihi caput scinas. Renuedomine: caput eos omnium. Ostendisti humilitatem ostendisti sublimia. Baptiza omnes presentes/et me ante omnes. Quid baptizari vis sordem non habens? Et si baptizare volnero totadamnis non suscipit: cognouit te factorem suum: conuertit fluenta retrorsum. Nec Leo papa. Non mirum si baptista acterruit quādo manibus suis humiliatur cui omne genu celestium terrestrium ⁊ infernorū cur-

Bernar.

Chrysso.

Leo papa

Beda. l. c.

D Mat. iij. Dic Joānes. Remittere baptizat. ⁊ ihm.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bernar. uatur. vnde Ber. Inclinatur sub baptiste manibus caput ad tempus; angelis reuerendum potestatibus; tremendum principatibus. Quid mirum si tremit homo nec audet attingere sanctum dei vertice? Quis vel ipsa cogitatione non cõtremiscit? Quantum erit in iudicio caput istud quod modo se inclinat: et vertex qui modo tam humilis videtur & subimis & erectus tunc apparebit? Hec Bern. Dominus vero probat quidē famuli sui fidelem seruitutē obsequiū sed despēsationis sue manifestat mysterium dicens. [Sine] id est permitte [modo] scilicet me a te baptizari in aqua. vt tu postmodum a me baptizeris in spiritu: quia mysteriū est quod ago. In quo secundū Chry-

Chryso. so. ostēdit quia postea Christus Johannem baptizauit. [Sine modo] vt qui formam serui assumpsi expleaz hūilitatē ei⁹. Et subiūgit. [Sicesh] faciendo dū ego suplor & non iudigeno a te suscipio baptismum [decet nos] me suscipiendo & te baptizando [implere] & dare exemplum implendi [omnem iustitiam.] Et accipitur hic iustitia non pro ea est vir-

Justitia. tus specialis vitio auaritie opposita: sed generaliter pro includit omnem virtutem seu omnium virtutū

Chryso. perfectionem. secundum Chrysō. qđ dicit tale est. Omnis tam legalis cõpleuimus nec vllum transgressi sumus aliquando mandatum: vnum adhuc deest solūmodo: oportet etiā istud adimpleri: sicq; a nobis iustitia omnis impleatur. Justitiam vero hic complementum cunctorum nominat mandatorum ostendens hāc veram esse iustitiam: vt ipse dominus ac magister omne in se saluteis nostre sacramentum impleret. Mādatum siquidē erat hominibus baptismū subire prophete. Uel omnē iustitiā faciendo virtutiq; quā sua est. Qui enim Christi baptismū sus-

Eccl. xxx cipit misereatur anime sue placens deo & saluti medelam suscipiens: et humiliter subditur creatori suo ei⁹ institutionē obediens: proximumq; exemplo edificat eum ad bonum inducens. sic ergo omnem iustitiā implet quia deo & sibi & proximo facit quod debet. Uel omnem iustitiā faciēs prius quod postea fieri debet ab alijs. q. d. Ideo me nunc subdo ut bi minori ne dedigneretur maiores a minoribus baptizari vel regi. vñ de Ambro. Quae est iustitia: nisi qđ alterum facere vetis prius ipse incipias & tuo alios horteris exemplo? vnde & Chry. Non ergo sui causa baptizari dominꝰ voluit: sed causa nostri: vt impleret omnem iustitiam. Justum est enim vt quod quis docet alteruz facere prius incipiat. Quemadmodum dominus magister discipulis humilitatis perfectionē ostendens. Unde & ad minorē se vis iustitia esse perfectus: docet inferiori & minori se iclinare. hec Bern. Sequitur. Tunc dimisit eum. In hoc apparet iustitia in humilitate: qz alteram non surripuit: nec sibi attribuit qđ nō dixit sed vocauit ius suū reddit. Non surripit honorē deo & sibi attribuit: sed deo honorē & sibi vtrinq; reddit. Non rapit. Nō leuit prius nec eū diuidicat: nec sperat se alteri vel cōparat: sed minorē omnibus se reputat: & loco nouissimū sibi eligit & optat. Unde & itaq; quo augmentata est dñi humilitas a precedentibus. Ibi est parentibus subdit⁹ erat: hic vero se etiā seruo subdit: et seq; vtilitatē ac seruū iustificat & magnificat. Dz & in alto consistere a quomodo eius creuit humilitas. Nā vsq; modo cōuersatus est hūilis quasi inutilis & abiectus. Dic aūt etiā peccatos voluit apparere hoibus. Peccatoribus enim p̄dicebat Joānes penitentiā & eos baptizabat: & dño Jesus inter eos & cetā eis baptizari voluit tanq; vnus ex illis. Et iz idē dici posset de circūcisi & fide/qua voluit peccatos apparere: tñ hic ps est: qz cōtra turba publice; sed tbi magis occulte. Dz nōne timē tendere ad predicandū ne tanq; pec cator; spernerēt: Nō propterea dimi nuit humilitatis magister quin prouidentissime se humiliaret. Ipse ergo propter nos instruendos voluit apparere qđ non erat in sui abiectionē et despectionem: ac nos econtra volumus apparere quod nō sumus in nostram gloriaz & laudem. Si quid habemus. defectus vero qui in nobis sunt celamus. Ex hoc etiam potemus cognoscere/ quod in suscipiendo baptismum et in alijs que fecerūt legem debebāt: dominus legis & supra legē exu-

Justitia. plena iustitia fuit: siquidem ille seruuit sui se manibus inclinauit. Videant nunc quibus quē timet: hunc an cum qui extollitur supra omne quod creditur aut colitur deus. et timet eum. Homine deo inquit subiecta est anima mea: Et parum est esse subiectum deo nisi & omni humane creature propter deū. Sic est decet nos inquit implere omnē iustitiā. s. consummationē perfecte iustitie in humilitatis perfectione ostituens. Unde & nā ad minorē si vis iustitia esse perfectus: defer inferiori & minori se iclinato. hec Bern. In hoc apparet iustitia in humilitate: qz alteram non surripuit: nec sibi attribuit qđ nō dixit sed vocauit ius suū reddit. Non surripit honorē deo & sibi attribuit: sed deo honorē & sibi vtrinq; reddit. Non leuit prius nec eū diuidicat: nec sperat se alteri vel cōparat: sed minorē omnibus se reputat: & loco nouissimū sibi eligit & optat. Unde & itaq; quo augmentata est dñi humilitas a precedentibus. Ibi est parentibus subdit⁹ erat: hic vero se etiā seruo subdit: et seq; vtilitatē ac seruū iustificat & magnificat. Dz & in alto consistere a quomodo eius creuit humilitas. Nā vsq; modo cōuersatus est hūilis quasi inutilis & abiectus. Dic aūt etiā peccatos voluit apparere hoibus. Peccatoribus enim p̄dicebat Joānes penitentiā & eos baptizabat: & dño Jesus inter eos & cetā eis baptizari voluit tanq; vnus ex illis. Et iz idē dici posset de circūcisi & fide/qua voluit peccatos apparere: tñ hic ps est: qz cōtra turba publice; sed tbi magis occulte. Dz nōne timē tendere ad predicandū ne tanq; peccator; spernerēt: Nō propterea dimi nuit humilitatis magister quin prouidentissime se humiliaret. Ipse ergo propter nos instruendos voluit apparere qđ non erat in sui abiectionē et despectionem: ac nos econtra volumus apparere quod nō sumus in nostram gloriaz & laudem. Si quid habemus. defectus vero qui in nobis sunt celamus. Ex hoc etiam potemus cognoscere/ quod in suscipiendo baptismum et in alijs que fecerūt legem debebāt: dominus legis & supra legē exu-

stens faciebat vt ceteri homines: nec volebat vllas habere p̄rogatiuas specialeꝫ. Non sic multi in communi congregatione positi faciunt qui p̄ ceteris p̄rogatiuas singulares habere volunt. Cum ergo Joannes cognouisset iustitiam sic et tali ordine debere compleri: spiritus est in momento cum decuit quod prius nescierat: tunc consensit et dimisit eum. Ja se baptizari. s. non viterius restitit: nō viterius eū tradidit quinimmo vt baptizaretur acquieuit: et eū secundū suam voluntatem facere permisit. Quasi renebat eum Joannes ex reuerentia prohibendo [sed dimisit eum. Ja obediendo. vera enim est humilitas quam comes obedientia nō deserit. et ideo officium quod prius timens et expauescens humiliter recusauit: postea consentiens & obediēs deuote implenit. vnde Bernar. Dequitem Joannes, et obediuit: baptizatur agnum dei et aquis lauit. Nos abluti fumine non illic: qz nobis lauandis aque cognescuntur abluere. hec Bernar. Nunc ergo bene ipsum dominum conspice. Spoliat se dominus maiestatis sicut quilibet alius homunculus: et creatos elementorum subiicit se humili elemēto aque et mergitur in aquis frigidis tempore magni frigoris pro nostro amore. Operatur nostram salutem tactu sacri corporis aquas mundans et consecrans: de vim regenerationis et tue baptismatis eis conferens: sacramentumq; baptismatis sanctificans et constituens: ac crimina nostra tanano et purgans despōsat sibi virtuersalem ecclesiam & omnes animas fideles. nam in fide baptismatis despōsamur domino nostro Jesu Christo prophete in persona ipsius dicente. Despōsabo te mihi in fide. Unde hec solēnitas & hec operatio valde vtilis est et magna: et ideo letanter cantat ecclesia. Deo celesti sponso tuncta est ecclesia quoniam in Jordane lauit Christus eius crimina. vnde Unsel. Ut vero vbi robustioris etatis plenitudo adueuit mittsurus manus ad fortia egressus es in salutem populi tui: vt gigas fortis ad currendam viam eorum nostre miserie. Et primū quidem vt per omnia te fratribus assimilareo/ferum tuum baptizantes

D Bernar. de Christo baptizato.

Oseē. ii.

Unsel.

peccatores in penitentiam tanq̃ pec
catores adisti: baptizari te quoq; po
stulasti. Innocentio agne dei qui nul
la peccati scintilla vel cogitatio vnq̃
maculauit baptizatus es: non te in
aquis sed aquas in te sanctificans:
vt per eas sanctificares noo. vnde t
Chrysostomus. Baptizatus est Christ⁹ Jo
annis baptismate: vt ex ipa natura ba
ptismatis scias q; neq; peccati cau
sa neq; propter indigentiã boni spi
ritus baptizatus est. Judaicã qui
dem baptisma abolerur ac delitur:
nostrum vero sumit exordia: quod
q; in paschę mutatione factũ est id
ipsum efficitur etiã innouatione ba
ptismatis. Nam t pascha dominus
cum virtutę celebrauerit: vtili quidẽ
terminum posuit hui: e vero princi
pium. Nec vero postq̃ Judaicã im
pleuit baptisma continuo t tanuã
ecclesię referamur. Sicut ergo in vna
tunę mensa: ita in vno nunc flumine
t recepit vmbram t addidit verita
tem. Sancti enim spiritus gratia in
Christi baptismate est: Joannis ve
ro baptisma hac donatione priuatur.
Et iterum. Quia ergo nouũ baptis
ma daturus erat ad humani gene
ris salutem et remissionem pecca
ti: prius ipse baptizari dignatus est:
non vt peccata deponeret qui pecca
tum solus non fecerat: sed vt aquas
baptismi solus sanctificaret ad di
luenda peccata credentium. Nunq̃
enim aque baptismi purgare pecca
ta credentium potuissent: nisi tactu
dominici corporis sanctificate fuis
sent. Ille ergo baptizar⁹ est: vt nos
lauaremur a peccatis. Ille tinctus
est aqua: vt nos a delictorum sordi
bus purgaremur. Ille lauacrum re
generationis accepit: vt nos ex aqua
et spiritu sancto renasceremur. Ba
ptism⁹ ergo Christi abluto est pec
catorum nostrorum: t renouatio vite
salutaris. Per baptismum est pec
cato moriamur: sed Christo conuiui
mus. Vite pristine sepelimur: t no
ue vite resurgimus. Veteres homi
nis errore exuimur: non noui homi
nis indumenta suscipimus. Dec et
alia plura dicit Chrysostomus.

Cur Ihc
dane bapti
zatus
est dñs.

Congrue aũt voluit dominus in
tordane baptizari vt ibi aperiretur
tanua regni celestis: vbi datus est
aditus filijs Israel intrandi terrã
promissionis: quia sicut per illud flu
men filij Israel transierunt ad terã
promissam eis per dominũ: sic
per baptismum fidelis transeũt ad
terram viuentium. Et etiam ideo q̃
tordanis est fluuius medius gen
tium t Judeorum. t baptismus com
munis est gentibus t Judeis venie
tibus ad fidem t Christum. In tor
dane quoq; baptismus domini in
Delia t Heliseo t Josue t Naama
prefiguratus fuit: quia in his figu
ra baptismi precessit. In aqua vero
baptizatus est: quia aqua est cõtra
ria igni et peccatum est ignis: vn
de t igne supplicii punitur. vt ergo
hic ignis extinguat in aqua bapti
zatus est. Aqua etiã sordes abluit:
sitim extinguit: imaginem reddit.
ta gratia spiritussancti in baptis
mate sordes peccatorum abluit: si
tim anime verbo dei restinguit: ima
ginem dei per culpam amissam re
stituit. Et ex hoc q̃ dom⁹ in aqua
est baptizatus trahitur argumentũ
q̃ in alio liquore q̃ in aqua non po
test fieri baptismus. In aqua etiam
vniformiter baptismus consecratur
quia a dextro latere aqua manauit.
et quia nullus liquor adeo ad abluẽ
dum valet t apud omnes facile
ter acquiritur ne se aliquis propter
inopiã excuset. Et licet spiritus mi
nister interius: tamen necessaria est ad
que lauatio: quia sicut ex duabus est
homo. s. ex corpore t ala: sic ex duo
bus renascitur. s. spiritussancto t a
qua. [Factum est autem cum ba
ptizaret ja Joanne: fere [omnis po
pulus] terre illius. id est multi de
omni populo [t Jesu] a Joanne ba
ptizato]ac post baptismũ de aquis
ascenderet: t pro baptizandis se spi
ritum sanctum acciperent [orante:
apertum est celum]. i. inestimabilis
splendor factus est circa Christum
et tantus fulgor circumfulsit eũ ac
si celum empyreum apertum vide
ret: celos aereo t sydereo reserato
splendor celi empyrei terris se in
deretur. Non q̃ celum tunc diuisu
fuerit, non enim illa apertio in cor
pore celesti sed i aere fuit: sed quia
aperiri videbatur: sicut in contem
platione solet fieri in qua celum aperi
ri videtur. t per hoc significabatur
gloriam celestem aperiri credenti
bus in Christum: t q̃ renatis aperiri
t patet tanua regni celestis t adi

tus in celum qui preclusus fuit ho
mini pec peccatum. vnde Chry. Si
quidẽ in eius baptismo aperti sunt
celi vt discas etiam cum tu baptiza
ris hoc inuisibiliter fieri. tam deo re
ad celum vocante / quã terra
communis habere studente. Et ite
rum. Dicit autem apertum est celi
tanquam hactenus reclusum fuis
set. Jam autem omni superno t infi
mo in vnum redacto t vno existen
te omnium pastore celum patuit: et
homo terricula omni aggregat⁹ est
angelis. vnde t Beda. Jesu autem
baptizato et orante apertum est ce
lum: quia dum corporis humilitate
dominus vndas tordanis subijt / di
uinitatis sue potentia celi nobis ta
mens pandit: dũq; caro immixta fri
gentibus tingitur aquis / opposita
quãdam nobis rumphea extinguã
tur ignea. Dec Beda. In hoc etiam
q̃ Jesu baptizato t orante celum a
pertum est: significatur q̃ oratio mũ
di t sancti hominis celum penetrat.

Quare Ihc
post bap.

Oportuit autem Christum vt nos instr
maret ad orandum post baptismum:
et vt ostenderet nobis orandi ordi
nem t necessitatem. Ordinem quia
ad hoc q̃ placeat oratio oportet pri
mũ dari t baptizari & orare. Neces
sitatem quia baptismatis gratia in
digere per orationem conseruari. Qui
daret exemplum q̃ in receptione sa
cramentorum debet mens hominis
in deum eleuari. Unde Beda. q̃ Je
sus cuius omnia que patris sunt ba
ptizatus orasse memoratur: ad nos
informandos orum non dubitatur:
quibus post lauacrum baptismatis
vt alia celi pandatur: ideo non octo
se viuendum: sed tenuibus precibus
atq; elemosynis est insistẽdũ: quia
etsi peccata sunt omnia in baptismo
remissa / non adhuc tamen est carnis
fragilitas solidata. Nã quasi transi
to mari rubio gratulamur submer
sos egyptios: sed in deserto munda
ndis conuersationis hostes occurrunt
nobis: qui duce Christi gratia nostro
rudente vincantur donec peruenia
mus ad patriam. Dec Beda [Et de
scendit spiritussanctus] visibiliter
in [columbe specie: ac requieuit su
per eum sedens super caput ipsius:
descendit inquam non per gratiam:
quia a prima institutione sua
plenus fuit spiritussancto: sed defe

Spiritus
sancti vi
sibilis de
scẽsionis
pitio de
causa.

dit in signo visibili, et hoc triplici
ratione. Primo ad indicandum alijs
quod in ipso esset plenitudo gratie.
Secundo ad immediatum quod in ba
ptismo datur spiritussanctus acce
denibus non ficte. Tertio ad osten
dendum qipse est qui per spiritum
sanctum baptizat mundando a sor
de. Apparuit aũt in corporali spe
cie columbe quatenus mitem t sim
plicem sine felle omniq; amaritudi
ne eum esse: t nos per mansuetudi
nem colligere eũ venisse: seq; man
suetos et humiles inhabitare ostẽ
deret. Ideo etiam in columbe spe
cie apparuit vt in oibus habẽtibus
charitatem dei que precipue in co
lumba est spiritussanctum esse de
signaret. vnde Chrysostomus. Ideo
autem spiritussanctus speciem co
lumbe suscepit: quoniam pre omni
bus animalibus hec cultrix est cha
ritatis. Omnes autem species iustis
tie quas habent serui dei in verita
te possunt habere serui diaboli in si
mulatione: solam autem charitatez
sancti spiritus non potest immun
dus spiritus imitari. Ideo ergo hãc
priuatam speciẽ charitatis sibi fer
uauit spiritussanctus: quasi per nul
lius testimonium sic cognoscatur vbi
est spiritussanctus sicut per gratiaz
tũ sanctã
charitatis. Et secundum eundem
Chrysostomum respondet etiam fi
gure veteris testamẽti. Sicut enim
in diluuio columba apparens ex ra
mum viretis olive deferens osten
dit signum clementie dei his qui re
sidui fuerunt ex aquis diluuij / et
omnem orbis terrarum tranquilli
tatem annunciauit: ita t nunc in ba
ptismo veniens spiritussanctus in
columbe specie / ostendit signum di
uine clementie quo virtute baptis
matis et peccata remittit: et gratiã
confert: et liberatorem nobis demõ
strans pro ramo olive alloprienem
generi humano affert. Nihilomi
nus tamen omnis baptizatus sepẽ
virtutibus in columba significatis
debet repleri et perfici. Quicunque
enim est perfectus debet esse per
fectus quantum ad seipsum: quan
tum ad proximum: quantum ad de
um. et omnia ista significantur per
propietates in columba repertas.
Quãtũ ad seipsum in duplici, pri
mo: qi columba habet gemitus pro

Spiritus
sancti vi
sibilis de
scẽsionis
pitio de
causa.

In specie
columbe
cur.

Chrysos.

Beda.

Beda.

Columbe, p
prietates
septẽ vir
tutes in
dicantes

christ & caret felle: sic homo debet habere in se contritionem pro peccatis et gemitus cum lachrymis: & debet carere felle amaritudinis peccandi contra irrationabili. Quantum ad proximum triplici propietate. quia columba nullo rostro nocet: sic nec sanctus cuiq; detrahit. Unguibus nil rapit: sic sanctus aliena non recipit. Pullos alienos tanq; suos pascit: sic sanctus per suam compassionem indigentibus sua tribuit. Quantum ad deum duplici propietate. quia columba super aquas residet: & umbra accipitris in aqua presulis mergat se & euadat. sic sancti sup fluxa & labilia diuine scripture residere & cetera habere debet: vt diaboli versutias et incursus euadere queat. Melliora grana eligit et mundo vescitur: sic sanctus sanas sententias quibus pascatur eligere in solo deo in quo puritas summa est recreetur. Unde si columba in cauernis petre nidificat sic sanctus in plagis mortis Christi qui petra firma est nidum. i. suum refugium & spem ponit. C[Et vox patris] testimonium filio prebentis [inquit] & audita est de sublimi. s. de nube dicens. [Hic est filius meus dilectus] pre ceteris: qui non adoptiuus vt ceteri sed naturalis. vnde Christ. Suus vtiq; nō per adoptionem gratie meus per electionem creature/sed suus proprietate generis & veritate nature. Et vt ait Piero. Sedit columba super caput eius ne quis putaret vocem patris ad Joannem factam non ad dominum. [In quo mihi complacui]. i. in quo voluntas mea complebitur de salute generis humani. Alius vero euangelista sic dicit. [Tu es filius meus dilectus/in te mihi complacuit]. i. in te & per te constitui quod mihi placet facere: & agenda sunt agere. i. genus humanum redimere. Uel mihi complacuit. i. complere & totaliter placuit. Nihil est vnquam deo displicens in eo sicut in nobis qui primus fuimus natura filii tre vnde Bernar. Uere enim hic est in quo non est quod patri displiceat: quod oculos maiestatis offendat. Unde & ipse ait. Omnia que placita sunt ei facio semper. Doneт nobis dominus Jesus qui semper placet patri: vt nos per ipsum mereamur placere sibi. secundum Bedam tantum durauit splendor quandiu paterna vox audita est & cum ea terminatus est. Ipsum autem filii audire hunc credere & obedire pf nos admonet dicēs [ipsum audite] Cum enim nisi sapientie instrute & veritati credere debeamus vnde Bernard. Ipsum inquit audite. Ecce dominе Jesu vel nunc loqueris tam licenter loquendi habes a patre. Quandiu virtus & dei sapientia quasi infirmus atq; et inspiritu loco in populo? Quandiu nobilis rex & rex celi fabri filii te pateris appellari pariter & regnari? O humilitas virtutis Christi: o sublimitas humilitatis: quantum confundis stultitiam mee vanitatis. Parum aliquid scio vel magis scire mihi video: et tam sitere non possum: impudenter & imprudenter me ingerens & estentans: prompter ad loquendum: velox ad docendum: tardus ad audiendum. Et Christus cum tanto tempore silebat: cum tanta sumpsit abstinebat: numquid manet gloria mea qui est vera gloria patris? Utiq; timebat: sed nō sibi. Nō timebat ab illis a quibus nouerat esse timēdum. Nobis tacebat et nos instruebat. Tacebat ore & instruebat opere: & qđ postea docuit verbo iam clamabat exemplo. Discite a me quia mitis sum & humilis corde. Nam de infantia domini parum aliquid audio. Extunc tam vehemens trigesimum annum nihil timere. Nunc vero iam non potest latere qui tam manifeste demonstrat a patre. hec Bern. Et hec est una veritas quam supra allegauit per quam apparet quomodo filius domini Jesu ad nostram instructionem & excendo ore instruit et opere. Ipse agitur exemplo studie & tu taciturnitatisquia qui de omnibus tacet de omnibus pacem habet. Studie inquam & tacere. quia vt ait Timbio. Parcit est tacēdi virtus & loquendi. Utilisti ergo vbiq; in domino Jesu humilitatem redolere que est virtus magnifica & valde necessaria: & eo studiosius querenda & etiam affectuosius amanda est: quia dominus in singulis actibus suis studuit eam signanter obseruare & exemplum in de aliis ostēdere. C Hic ergo in hoc

ope excellentissima tota trinitas modo singulari se manifestando apparuit large apparitionē accipiendo: & sic trinitatis presentia baptismus consecratur. Pater apparuit in voce: filius in homine seu carne: spūs sanctus in columba. Differenter tn: quia filius apparuit in homine in vnitate suppositi. Joānis primogeniti ap patrimonie aliaq; plonaq; erat vno modum signi. Caro enim vnita erat filio in vnitate suppositi. vox autem & columba non habebant vnitatē suppositi cū patre & spūsancto: sed rantū in representatione signi. In columba ergo fuit spiritus: non spūs fuit columba. que et tamen non fuit vnita. non enim fuit incolūbatus: quia per naturaz humanā nunq; vlla creatura fuit deo personaliter vnita: nec unquet ei per gratiam sed per apparitionem & signum quemcunq; peracto est officio suo post apparitionem in primordialem & preiacentē materiā redit vnde sumpta fuerat: sicut etiā sentitur de aliis figuris in quibus dominus apparuit. Apparuit autem mystica trinitatis domino baptizato: & non cū baptizaretur: q̄t cū non esset gratia mundandi nō est baptizatus baptismate suo: sed Joānis. Baptismus autem Joannis dabatur in nole venturi. Baptismus vero Christi datur in nomīe trinitatis. & ideo nō decuit in actu baptismi sed potius nomen trinitatis explicari: vt discretus pateret inter baptismum Joannis qui non in nomīe, trinitatis dabatur: et baptismum Christi cui hec forma seruabatur. Et per talem apparitionem trinitatis baptizato Christo facta est significatum fuit q̄ baptismus deberet conferri in nole patris & filij & spiritussancti. In prima tamen ecclesia ad tempus fuit baptismus in nole Christi. nomen Christi in reuerētia huius erroꝛ qui virtutē baptismi attribuunt ministris dicētes. Ego suz sto & alius cephe &c. sed illis cauendum predicatum. Et ponitur dictus finis causa: quem baptizauit Christus. & cessauit apertio: quia celum reseratum fuit. Nec tamen in baptismo Joānis remissionem peccatorum gratia q̄ dō

Universidad de Deusto Biblioteca

oportet omnes per lauacrū baptismi transire qui desiderāt ad terrā promissionis puenire. Circa testamēti que in medio iordanis stabat Phm qui in iordane baptizandus erat figurabat. Duodecim lapides quos populi extulit de iordanis alueo p memoriali ppetuo sūt duodecim apli qui p orbē terrar testificati sunt baptismum Phi. ¶ Circa hmōi est tenendū q ois baptismū ihū instituendum insinuauit z instituit z instituit z nauit verbo z facto. verbo cū dixit. Nisi quis renatus fuerit ex aqua z spūsancto ꝛc. Facto qñ baptizatus est a Joanne. Instituit facto z verbo. facto qñ discipuli baptizabant eiusdē thonitate. verbo qñ misit discipulos ad predicandū z baptizandū. Instituit cōfirmauit z facto z verbo. Facto qñ de eius latere sanguis z aqua exierunt. Verbo quando post resurrectionem misit discipulos in mundū vniuersum ꝓdicare z baptizare. Vtr gratia huius tanti sacramēti. i. baptismi primo a Christo meritatis sacramentis aliquid videamus.

Baptismi institutio z cōfirmatio. Joan. iij. Mar. iij. Luce. x.

Joā. xix.

Mar. vi.

I Medicinali ratio optima a medicoceleſti ſeruata.

¶ Circa que sciendū q celestia medicina humani generis reparatiuis dictus humani modo sanauit egrotū sicut oportebat. Egrotus homo est: morbus autem originalis culpa est. Origo vero illius culpe licet primi patter fuerit ex consensu rationis/ occasionem tamen sumpsit ex sensibus carnis. Ad hoc ergo q medicina rē ponderat morbo oportuit q nō tantum esset spiritualis: verūetiam aliquid haberet de sensibilibus signis: vt sicut sensibilia fuerunt animē occasio labendi ita essent ei occasio resurgendi: propterea medicina nostri vulneris conuenit in ecclesiasticis sacramentis. Instituit autem deus sacramenta diuersimode: quedam. s. ante aduentum suum: vt matrimonium z penitentiam: sed hec duo confirmauit in lege euangelica z consummauit dum nuptiis interfuit: z dum penitentiā predicauit. Alia quinq; sacramenta solus Phs initiauit, baptismū quidē ipsum suscipiendo z deinde formā dando. cōfirmationē manuum pārulis impōendo. vnctionē discipulos ad curādum mittēdo: qui infirmos vngebāt oleo. ordinē vero poteſtatez ligandi z soluēdi ac efficiendi sacramēta ceteris tribuendo. eucharistiā cōficiendo z dādo discipulis imminēte passione sacramentū corporis z sanguinis sui. ¶ Institutā queq; sunt facta mēta multiplici de causa. Primo propter humiliationem. magna est humilitatis exhibitio est in istis vt sibilibus et homine multum inferioribus a deo querere salutem quam superbia perdidit. Secō. ꝓpter ordinem qua rapitur z ꝓficitur. Tertio ꝓpter congruentiā: q homo p sensibilia subdidit p sensibilia rebus corporalibus: ideo decēs fuit vt per q quedā signa corporalia spūalem adhiberet hominibus medicinā. Quarto ꝓpter exercitationem qua homo octi z nocti occupationem deberet: z se in bono missam audiendo/ eucharistiā sumendo/ z similia faciendo exerceat. Quinto propter cōfirmitatem medicine: q cū medicina sit deus z homo/ cōgruenter medicina debet constare ex aliquid humanum. s. invisibile gratiā: z aliquid humanum. s. visibile ex forma. Sexto ex congruitas ex parte infirmi: quia cū infirm⁹ sit homo conflans ex corpore z spiritu: spūs aūt in corpore non bene capiat spūalia nisi in corporalibus; congruū fuit dare medicinalia spūalia in rebus corporalibus. sicut dantur in nebula. Septimo propter augmentum meriti: nutrimentum valet ad meritum quando recipitur in his vbi humana ratione patet experimentū. Cōsistit autem sacramentū in rebus z factis de ceteris. Res sacrales sunt: vt aqua oleū. Facta vt baptizādo z subinde suffliatio z huiusmodi. Dicta vt sancte trinitatis inuocatio exacto verbo. Sacramentum est visibile signum invisibilis gratie: vt cū quis baptizatur ipsa exterior corporis ablutio quam videmus signū est interioris ablutionis anime q ꝓficit in peccatorū remissione quā non videmus. Scitum quidem fuit de egypto per baptismum tanq; p mare rubrum qui a sanguine christi confertur: mortis inimicū. i. peccatū nostrū. Et mortē quippe Phi z sanguinis effusione habet baptismus virtutē efficiendi sicut z alia sacramenta ante legem siue in lege. Per hoc enim Christus peccata q facta sunt

Bachus numerus.

dimisit: adimuat ne amplius fiant: perducat vbi omnino fieri nō possit. Ratio numeri sacramentorum est: quia ordinantur contra tripicē culpam z quadruplicem penā. Unde baptismus ordinatur contra peccatum originale: penitētia cōtra mortale: extrema vncio contra venialia: confirmatio contra impotentiā: ordo contra ignorantiam: eucharistia cōtra malitiā: matrimonium contra concupiscentiā qua temperat z excusat.

Character quid sit z quotuplex.

Quinto vero character est signum distinctiuum indelebile spūale: ideo non cōferūt in sacramentis q solēt iterari sicut est penitentia matrimonium vnctio z eucharistia. Baptismus vero z confirmatio z ordo characteres imprimunt per quos indelebiliter impressos semp distinguūtur qui recipiunt. Per baptismum enim fit distinctio fidelium ab infidelibus. per confirmationem fortium a laticis. vnde nullaten⁹ possunt iterari. Et huius hec tria sacramenta propter characteris impressionē nō iterantur: ramen commune est hoc omnibus nō iterari super eundē per totam z materiā z ex eadē causa. z hoc est ideo ne fiat cor⁹ umelia sacramento. Et hoc enim credi posset q sacramenta primo dispensata fuissent ineffectacia z inepta. Oratio.

Clementissime Jesu qui p manus Joannis baptizari voluisti fructuosa fide⁊ quam in primo do/ ad secundum recurro tanquam penitēdo. Cōfiteor tibi deo ego petr̄ re⁹ me grauiter peccasse cogitatione/ locutione/ opere z omissione. cum merabilia sunt peccata mea z circū stātie eor. Ne tamē me in laqueis adduci pcōr: sed z multoq; mea saluatione exēplo negligentiaꝫ vel occasione aliqua peccauerunt: pro quoꝫ omnia nobis mdulgeas misericorditer z abstergas. Amen.

¶ De iciunio z tentationibus dominī. Correspondet euangelio. Ductus est Jesus in desertum a spiritu.

II Joann. i. Matth. z Luc. iiij.

Capit. xxii.

Postq̄ dominus Jesus fuit baptizatus regressus est ab jordane plen⁹ spiritusancto pleni tudine super abūdante: de cuius plenitudine nos omnes accepimus. et incontinenti ac sine mora ⁊ est ⁊sponte⁊ in desertum ⁊ super quendam mōtem mire asperitudinis dictum quarētena. qui est inter hiericō z Hierusalem distans ab hiericō octobus miliaribus z a Hierusalem duodecim vel circa. In predicto deserto latrones morari solebāt qui locus vocatur Domyn quod sanguinem sonat /propter effusionē sanguinis quam ibi latrones faciebāt. Specialiter Domyn est casale vbi ille qui descendit a Hierusalez in hiericō incidit in latrones quasi circa medium in via que de hiericō ducit in Hierusalem a parte australi deserti quarentene: deinde est bethania z bethphage z Hierusalez z trās sit via in latere australi montis oliueti. Quia ergo homo qui ibi incidisse dicitur in latrones gerebat figuram ade qui a demonibus est vulneratus: cōuenies fuit vt ibi hiesus tentaret z Phs rē Phs superaret diabolus vbi figuraliter z Phs similitudinem diabolus dicitur hominē supasse ꝑmum. Unde dz q samaritanus eadē via descēdit: q carne indutus filius dei qui est custos hoim easdem tentationes ibi sustinuit. Pugnaturus quidem dominus cum diabolo in deserum secessit: vt nobis ostenderet q qui perfecte laqueos tentationum eius vult superare: non solum turbas demonū sed etiā societatē malorum hominū: aliquādo quidē corpore semp aūt mēte debet vitare z fugere exēplo illius qui in regali aula z inter turbas populares positus dicebat. Ecce elongaui fugiens: et mansi in solitudine. Nos ergo exemplo christi z Joānis agitemur a spiritusancto non per hypocrisim a malignō: in desertum loci z solitudinis vel saltem in desertum nostri pectoris et contemplationis: vt quieti a strepitu mundi melius deo vacemus: z in mente seculum deserētes quasi mānā deserti sola eterna gaudia esurire discamus. Ductus est igitur Jesus a spū sc̄o qui humanas Christi agit⁹ gitauit diuinitatis z ideo ad omnia agenda mouebatur instinctu spiritussancti. Hoc ergo motus fuit in deserrum locum z vt ibi spiritum in oratione pro nobis deo patri offerret: et per ea

Quarentena.

Domyn.

Desertū quo ductus Jesus congruētia.

Ps. lxiiij.

Spūs sanctus ducit Jesū.

tunium carnē innocentē, p nobis macerauerit: exemplū q fidelibus daret vt se deo q teiunū t orationem' esse rant. Non fuit inuitus sed voluntate pugnandi t[vt tentaret a diabolo] per qđ inimicū q aggredientes deterrum penitentie fortiuo tentatur ab hoste. Iurta illud. Fili accedēs ad seruitutē dei: sta in iustitia t timore: t prepara animā tuā ad tentationem. i. ad resistendū tentationi que imminet tibi. Ideo alit ducitus est a spū sancto qui eum designauerat in baptismo: q: quos ille replet mittit ad pugnam t prebet eis fortitudinem. Ideo duci voluit [in desertū] i. locum certaminis t in quo pugnatur asperū: quoniaz Adā in paradiso delicijs affluēs victus est obiectamentis. Ideo tentari voluit vt tentationes superando nobis potestatem superandi tribueret: sicut t mori voluit vt mortē sua nostraz destrueret. Et hoc post baptismum t ieiunium/ per hoc nobis insinuans q: post lauacrum regenerationis t gratie percipiendum/post laborem ieiunij t seruitutis propositum: statim diabolus tentator accedit et acrius in nos surgit vt nos a proposito religionis auertat: t q proficientibus t ad meliora rendentibus inuidet t insidiatur propter quod tunc magis cauendum est: quoq; bonos magis q malos tentat. Quia fm Siegot. Illos tentare negligit quos se quieto iure possidere sentit. Et fm Isido. Tunc maxime impugnatio cum te impugnari nescio. Nec enim quatuor: scilicet baptismus/desertum/ieiunij/ t cētatio sic ordinata fuerūt in Christo q primo fuit baptizatus: secūdo in desertum ductus: tertio ieiunauit: quarto tentatus fuit. in quo significatur q primo debet esse in nobis abiutio a peccatis: secundo subtractio a mundi illecebris: tertio exercitatio in ieiunijs: quarto est oppugnatio ab hostium insidijs. In figura horum quatuor occurrerunt populo Israelitico. primo mare rubrum. secundo desertum. tertio sitis t fames. quarto hostium insultus. Baptizatus igitur dominus solitariam ac duram vitam t penitentiā constanter assumpsit: vt fidelium mentes ad perfectionis aggressionem erigeret: vt ad grauia perferenda firmaret. Non enim propter se sed propter nos eremum adijt: vt deserti sue perfectis imitatoribus vitam eremiticam cōseranti: instructos nos nihilominus fm Christo. Vt primusquisq; baptizatorum relicto mundi illecebris et societate prauorum diuinis per ola deberet seruire mandatis. Et hoc reputant quidam fideles deuoti tempore isto ieiunij obseruantes: t per hoc se Christo velut in deserto configurantes. Q Voluit autē Christus penitentiā agere: non q egebat. sed vt ad penitentiaz nos moneret: t penitentia nobis exēplo suo ostenderet. Ubi docet tria que debent esse in penitentiavera et fructuosa. Primo debet esse pura: vt deo placeat: quia post baptismum statim se penitentiaz. Secundo debet esse asperavt carnem domet: qi fecit penitentiam in deserto nō in loco deliciosō. Tertio debet esse discreta nimis exceedat: quia Christus dicitur a spiritu sancto non quia ductore indigeret sed vt nobis ostenderet q in penitentia agenda ductore indigemus discreto. Et veniens dñs in desertū ieiunauit [.xl. diebus t. xl. nocibus. Inhibi interim manducāre. Ubi signanter nocibus additur ne in nocte comedisse putaretur. Item in signum q necesse habemus t die bus prosperitatis t noctibus aduersitatis contra diabolum nec minuere qui nunq; cessat tentando nos impugnare. Ieiunauit quidem vt aduersus tentationes exemplum teneamus nobis daret: quia fm Basilium volenti pugnas tentationum superare sobrietas necessaria est. t specialiter vt ostenderet q innocētia baptismalis periclitatur in vita voluptuosa: quia qui Christi sunt: vt baptizati/ qui sunt membra Christi/ t fm induerūt cōsepulti morti eius: debet carnē suā crucifigere cum concupiscentijs suis t estimare se mortuos super terrā spiritu mortificando facta carnis. vnde Chrysō. Ut ante escas q magnum bonum sit ieiunium t qualiter aduersus diabolum sanctus est maximus: t quoniā post lauacrum nō delictis t ebrietati t mense admanti sed ieiunio intendere oportet: propter hoc t dominus ieiunauit nō eo indigēs: sed nos erudiēs: quibus peccata que ante lauacrū erāt ieiunio emendata introduxerat. Quēadmodum enim si aliquis egrotāre sanū esse fecisset iubet non facere illa ex quibus egritudo contigerat: ita vt q t hoc post lauacrū ieiunium contra vitium edocuerit ipse induxit.

Plato. Nam t adam de paradiso incontinētia ventris ejectus: t diuturū quod fuit sub noe illa ebrietate t fulmine, in sodomitas ipsa declarit. ita et iudei maxima operati sunt ab ebrietate et delictis mala: propter hoc et ipse teiunauit nobis vtiq; demonstrās formā salutis. vnde t Ambro. Hoc enim fecit causa salutis nostre vt rē vtilem nō solū doceret verbis: sed etiā exēplis instrueret. Qualis alit xp̄ianus esset si rho eius tenere ret. Ille p salute tua famem sustinuit: tu p peccatis tuis ieiunare formidas. Et iterū. Nihil tā cecū q̄ secularis insanitatis periculū que dum mulier animi vitam obtuit) et sensum mentis illudit. Merito igit dominus noster Jesus Christus teiunio suo arip deserto aduersus voluptatum insormat illecebras t tentari se a diabolo dominus omniū patitur: vt in illo oēs voluptates vincere discat eius. hec Ambro. Et scien dū q rho propter infirmitates nostras ve eas curaret diuersas in se medicinas accepit. Curauit nos per ieiunia quando teiunauit. xl. diebus t nocibus. Per electuariū q̄ corpus t sanguinem suū dedit in cena discipulis suis. Per sudorem quando facta est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis in terram. Per emplastrum quādo facies eius spuitis iudeis fuit. Per portionem quando gustauit acetum felle mistum. Per unctionē quando clauis t lancea vulnerat est. Considera hic t ante te inspice dñm Jesum: plurimū enim virtutis tibi mōstrat exemplū. Ut vigilari: terra nuda iacere t dormire/ t hūiliter ac pacifice cū bestijs conuersari. Comparere igitur tibi: q semper t vbiq; et maxime hic vita tua penola est t corporis afflictiua: ac eius exēplo discere cū in his exercitari. Quatuor enim hic rangūtur que spiritualis exercitij sunt/ t nisi rudo tentatum oratio t corporis afflictiōne per ista maxime possumus ad puritatem cordis peruenire: que vtiq; nimiū peroptanda est. q in se quodāmodo oēs virtutes cōprehēdit t remotionē oīm vitiorū cōtinet: q cū vitio vel defectu virtutis nō stat puritas cordis. Et propterea in collatiōnibus scriptū patruj traditur q terni exercitiū monachi debet esse ad puritatem cordis habendā. Per hanc enim homo meretur deū videre dicēte dño in euāgelio. Beati mūdo corde: q ipsi deum videbunt. Et fm Bern. Qui clarior est deo: ppinquior est: esse alit clarissimū peruenisse ex. Ad hāc habendā multū valet oratio seruēs t assidua. Sed oratio cum crapula t corporis mollitie seu ociositate parum valet: t ideo requiritur teiunij t corporis afflictio discerta tamē q̄ indiscreta omne donum impedit: propterea ad oīm predictoz cōsummationē videt facere solitudo. Nam cū tumultu t strepitu nō pōt decēter fieri oratio. Et videre aut audire multa vix pōt fieri sine impuritate t offensa: q: motus in rra p fenestras sensuū ad animā nostraz. Et, pter superuenientes sepe relaxatur abstinentia t corporis afflictio. Et ideo quere solitudinem t separare a tumultu si vis deo coniungi t per puritatē cordis eum videre. Fuge collocutiones propter ta etiā utilitatis custoditam: interdum etiam a bonis cessa eloquijs: iuxta illud prophete. Obmutui t humiliatus sum et silui a bonis. Nō quero nouas amicitias: quia noua inde, p̄ueniunt colloquia et impedimenta. Non impleas oculos vel aures fantasmatibus vanis: et omnia q̄ quietem animi et tranquillitatem mentis perturbant: fugias tanq̄ venenosa t anime inimica. Nō est sine causa patres sancti petebāt loca solitaria t mandabāt his qui in cenobijs remanebāt q̄ esset cecī/surdi: et muti: sic melius poterāt deo coniungi. vnde Chrysō. Quādo spiritussanctus descendit super oīm nostrum statim expulit eū in desertū. Quando monachi habitant cum parentibus suis: si descenderit spūssanctus t māserit super eos expellet eos de domo et ducet eos in solitudinem. Spiritussanctus non libenter habitat vbi turbe t frequentia et dissensiones et rixe sunt: sed propriis sedi-

Ecclē. ij.

Tentari voluit Christus ut, qñ.

Siegot. Isido. de tērandia

Quatuor p ordinē in Christo facta.

Plato.

Ambro. de eādē.

Basilius.

Chrysō.

Quatuor spūalia exercitia.

Wer. v.

Bernar.

Solitudinis commēdatio

Chrysō.

Spūssanctus habitat.

habet solitudinem. Denig; t dominus noster erat in die cum discipulis: sed qñ volebat orare mittebat fortius recedebat. Ex nos ergo si volumus orare pius ql in publico habeamus cellulā: habeamus agros: habeamus desertā: possumus t virtutes habere de fratribus et solitudinem habere. vnde t Augu. Fratres charissimi quārum possumus otiosis fabulis t detractionibus ac securitatibus eligis finem studeamus imponere/t totis viribus de impedimentis mūdi istius fugiendo alias quas horas querere in quibus pro salute animę nostre orationi: lectioni possimus incūbere. Igitur a toto affectu t posse tuo coneris imitari dominū Jesum in solitudine: in oratione: t corporis afflictionibus discretis. De quo etiā scribitur q; erat cum bestiis /scz vrsis: leonibus t aliis feris pacifice / t angeli ministrabant ei. / In hoc ergo discet inter alios humiliter conversari: et equanimiter tolerare eos qui aliquādo tibi vidētur irrationabiliter se habere: ut per hoc moraliter instituatur q illi quoq; sensualitas subrōne pacifice teneatur/per angelorū ministeriū ad celestia trāsferētur. Angelicū enim est inter bestiales homines conversari quasi in eremo in solitudine. l. mentis. Hoc est in cōtēplatione: lectione: oratione clauso cubiculo: t moribus eorum ferinis non polluti. Difficile est cū tangere picem t ex ea nō coinquinari. vnde Beda. Inter bestias nō cōmoratur vt homo: sed ministerio vtitur angelico vt deus. Ex nos cū in eremo sancte conversationis bestiales hominū mores impolluta mente toleramus: ministeriū angelorū meremur a quibus corpore absoluti ad eterna in celis gaudia trāsferamur. vsq; t Piero. Tāe bestie pacate nobiscū sunt cū caro nō cōcupiscit aduersus spiritū: post hec angeli ministrāt mihi nuntiat nobis vt responsa et solutia cōtrarijs vigilantibus deus. Ipsum alīs dūm sepe in hac solitudine visita conspiciens cū. qualiter cōuersatur ibidē et mane qualiter iacet de mane in terra. Quelibet enim anima fidelis deberet cū semel ad minus in die visitare ab epiphania vsq; ad dies. xl. quibus tbi manebat/t se humiliter ei recōmēdare. In hoc siquidem monte t deserto desiderabili quidam exēplo dominī speciāliter dueri vitā eremiticam in parte celestis quedam deuote domino deuotissime militātes et aliarū tribus cellularum medicārū ramis apes dominī dulcedinem spiritualem melificantes. In huius montis quasi medio qđ a terra planū fere per dietā: vbi est ecclesia t cella: est ibi altare vbi stabat quando tentabatur a sarana. Quadraginta autē diebus t noctibus dñs ieiunauit: quadragenarius numerus ex quatuor consistit t decem. quater cū decem vel decies quatuor faciūt quadraginta. Per quatuor alterum testamentum quod in quatuor euāgelistis cōsistit significatur: per decem vero vetus q; in decem mandatis legis continetur. Quadraginta ergo diebus ieiunare est virtusq; testamēt precepta seruare: t ab illis q̄bus que vtrūq; testamentū interdicit: se imūicē et ieiunū custoditre: vt sicut caro extenuat ieiunat a cibis: ita t mēs meritis ieiunet a vitiis. Ieiunauit itaq; dñs. xl. diebus ac noctibus quatenus in ciborum ieiunio significaret nobis ieiuniū corporis: et in dierum numero figuraret ieiunium cordis. Exemplum sane ipsius hic numerus dierum penitentialium in ecclesia est. Unde t post epiphaniam non statim incipit ecclesia ieiunare: sed citra ter post quadraginta dies quasi ipso expleto ieiunium suum ieiunii dñi cōsecutum significans. vnde Beda. Quadragesima ieiunioꝝ habet auctoritatem et in veteribus libris et ieiunio Moysi t Helie: t in euāgelio/quotidiem diebus dñs ieiunauit. demonstrans euangelij non differre a lege et prophetis. In persona quippe moysi lex: in persona helie prophete accipitur. Inter quos in monte gloriosus apparuit: vt euidentius emineret quod de illo dicit apostolus. Testimonij habens a lege t prophetis. hec Beda. vsq; t Dicebat. Sicut Moyses legē Helias prophetiam: ita dñs noster euāgelicā predicationē quadraginta. diebus ieiunio dedicat. Congrue etiā ieiuniū quadragesime statutū est cōtra

fine passioni dñice: qz significat nos a mūdi amicitia debere cōtinere: vt deū sequi valeamus. vñ Aug. Moyses t Helias t ipse dñs quadraginta dies ieiunauerūt: vt insinuaretur nobis t in morse t in helia t in ipso hoc est in lege t prophetis t in ipso euangelio id nobiscum agi ne conformemur et hereamus huic seculo sed crucifigamus hominem veterem et carnis curam ne fecerimus in concupiscentiis. Congruit etiā nostre deuotioni vt qui domini crucifixi passionem celebraturi sumus/ repurmendarum carnalitū voluptatum crucem nobis ipsi etiam faciamus: sicut dicit Apīus. Qui autem Jesu christi sunt carnē suam crucifixerunt cū passionibus et cōcupiscētiis. In hac quidem cruce per totā istam vitam q̄ue in medio tētationibus ducitur: perpetuo debet pēdere q̄rentes. Non enim est in hac vita requies quātūcūq; clausos de quibus in ps. xl. cōfige clauis a timore tuo carnes meas. Carnes enim sunt carnales cōcupiscētie: claui sunt precepta timoris. Dic illas rimas: dei cōsilia qui nos ibi accepabile hostiam crucifigit. Sic semper hic vive q̄ viator. Si terreno limo gressus non vis inmergere: noli de ista cruce descendere. hec Augu. Sed caue ne de ista cruce per voluptatū admirrionem descendas: qz pavcit Augu. Babilonia est tota die longum duriste ieiunii si postea ciborū suauitate vel minus tare animā obruatur. Insuper hoc numero solum* decimas t primitias dño. Sunt ei in anno trecenti sexaginta sex dies quorum preterēs per dies. x. decima extirpigintā sex et ne sex relidui remanēāt indecimati addit vnus: qz minus addi nō potest. Has ait ait superaddūt soluuntur pro primitijs: pro quibus similiter tunc ieiunia quatuor tēpor per tres dies. Sicut ergo in lege offerre tu bemur primitias t decimas rerū: ita quadragesima diebus ieiuniādo offerimus primitias et decimas dierū. Ut qui nobis meri ipsis per acceptum annū vite nostre authori nr̄o nos t in decimis t primitijs per abstinentiā mortificemus: t qui a paradisi gaudijs per cibum ceciderimus / ad hec ieiunantem possimus per abstinentiam resurgamus. Igitur tempore quadragesime plus solito debem* abstinentie et deuotioni intendere: et aliorum temporum negligētias hoc tempore sancto soluere et emēdare. Hic numerus quadragenarius multipliciter est consecratus. Nam quadraginta annis pauit dominus filios israel pane angelorū in deserto: quadraginta mēsib* predicauit in mundo: quadraginta septimanis fuit in vtero Virginis: quadraginta diebus ieiunauit in deserto: quadraginta horis fuit in sepulchro ab hora mortis cōputādo: quadraginta diebus fuit post resurrectionē ēs discipulis in mundo. Jesus Ambro. Quia quadraginta diebus aque diluij mundauerunt peccata quibus perdies exterminati fuerūt: t exinde celi serenitas illuxit et refusa fuit: sic sacro isto ieiunij tempore abolent pcā et refulget diuina clementia. [Cum Jergo ieiunasset dñs [quadraginta diebus t quadraginta noctibus]non pitra processit vel trāsiit ieiunio: ne incredibilis videret carnis assumptio: t vt virtus diuinitatis celaretur diabolo: qi erat tor diebus Moyses ieiunauit t helias. Et [postea]dño [esurijt nō autē necessitate sed voluntate esurijt et corpus esurire permisit: vt in se et verisimilē humane infirmitatis ostēderet/t occasionem tentandi diabolo daret: ac infestantis monstraret qualiter superare t vincere oporteret. sclm Chrysō. Per quadraginta dies non esurire non erat hominis: postea autem esurire non erat deitatis diabolus sicut dubius de xpo accepit occasionē tentandi ipsum. Moysen t helias. xl. diebus ieiunauerūt: sed ieiunātes esuriebāt t sitiebāt: sic ihs. xl. diebus ieiunauit: sed postea. Christus esūt noluit ieiunare plus q̄ illi ne deus a diabolo putaret: nec minus ne purus hō videret. ¶ Tāe ergo diabolus sentiēs dominū esurire accessit vt tēraret si posset cum in peccatū deberet: t vt explōraret an filius dei esset: quem sciebat quandoq; venturū t sua per eū potestatē amissurum. sclm Greg. Tentauit diabolus dñm eisdem tribus modis quibus primū hominem deiecerat. primum hominem superauit gula in vetito pomo. vana gloria dicēs: eritis sicut dii. auaritia

Augusti.

Quadragesime virtus

Ambro.

Quadragesima dies cur nō plures cur dñs ieiunauit.

Beda.

Chrysos.

Jeiunia quatuor temporum.

Greg.

vitis dicens: scientes bonum & malū. Inanitia est etiā dicitur scientie & sublimitatis ambitio. Sic & dñs tentauit: sed victus recessit. Dauid goliam prostrauit tribus lapidibus de torrente: Christus diabolum tribus testimoniis de lege. Et secundū Grego. Cum tentatio tribus modis fiat scilz suggestione: delectatione: & consensu: dns sola suggestione tentatus est: qz delectatio peccati mentem eius nō momordit: nec ps̄ensus eū superauit. Et ideo omnis illa tentatio foris nō intus fuit: quia nihil contradictionis in semetipso tolerauit. Utrum aūt omnes iste tentationes facte sint vna die vel diuersis: nō est expressum in scripturis. Ps̄ motaq; tentauit eum de gula dicens. [Si filius dei es] scz naturalis: et per consequens in potestate ei equalis. [Dic vt lapides isti panes fiant.] Cogitabat enim se dicens. Si lapides in panes conuerterit: filius dei erit. si aūt conuertere non poterit homo purus apparebit. Hoc etiam esurienti congrue dicebatur: vt panes videns immoderato appetitu cibi accenderet. Non solum experiri voluit an deus esset: sed etiam quasi hominem allicere voluit: vt esuriens indebite delectaretur in cibo et sic vitio gule peccaret. Unde Pila. Intendebat demonū princeps ex mutatione lapidū in panes virtutem potestatis in deo agnoscere: et in homine oblectamentō cibi patientiam esurientis illudere. Sed non potuit diabolus magistrum decipere. Tollit enim respondit et sic se habuit q̄ nec ipsum ad gulā poterat inducere: nec deitatē eius perpendere. Non est in tētatione succubuit: seq; filiū dei esse nec negauit nec asseruit: sed est auctoritate scripture cōtenta dicēs. [Nō in solo pane] scz corporali [viuit homo] sed sustentatur [sed in omni verbo quod procedit de ore dei] scz scitz voluntatē suā per scripturas reuelat. vñ Augu. Certissime scitote fratres charissimi: q; qualis est caro que post multos dies non percipit cibum: talis est anima que nō alitur dne pascitur dei verbo. hec Augu. Hoc etiā dictum dñi verificatur nō solum de vita spirituali: sed etiā de corporali: sicut patet de moyse q̄ ieiunauit. xl. diebus et noctibus verbo & alloquio dei spiritualiter & corporaliter sustentatus. Quasi dicerent. Non est pane corporali sustentatus et vivit homo sed etiā spirali: pane scz verbi dei: pane operationis sancte: pane gratie: eadem victuro in eternum pane glorie. Et ideo non oportet de lapidibus panes facere. qz licet esuriat: dño poterit solo sermone esurientē sustētare. Unde persuasio tua tentatio est cū mentione facta: & mihi suadeat tantum de cibo corporis non de cibo mētis. Secundum Chrysō. De veteri testamento restimeuit: priorum aut̄ precepit: vt siue fame siue aliquid aliud patiamur: nunq; fame dñm relinquamus. Dñs quidem Jesus panes de lapidibus facere potuit: sed noluit nec decuit: & ideo nō fecit. primo vt diabolū eius diuinitas lateret. Secundō vt per humilitatem et sapientiā magis q̄ per potentiam vinceret nos doceret. Tertio vt ostentatione fugere suaderet. Quarto vt voluntatem tentatoris contēneret: quia eas non erat dominum voluntati eius obedire: nisi contēnatur. Quinto vt doceret nunq; esse credendū diabolo & nobis faciendum ad eius imperium etiā si bonum et vtile est quod suggerit vel iubet. Moraliter sepe vadet diabolus vt lapis. i. duricies penitētie sub quadā specie discretionis cōtegatur in panem. i. in delicias & mollitiem dicēs. Jam filius dei es: necesse tero rāta austeritate et penitētia nō indiges. Sicut athalia vineam naboth conuertit in hortū olerū: sic iste vanus cōuertit in chermel q̄s intrepretatur mollis/q̄s sit frequenter honore festiuitatis vel causa societatis: sic indei petierunt a pilato ne corpus Jesu maneret in cruce in die festo. Tunc diabolo ista suadēte est respondendum vt supra secundum responsionē dñi. Et nota hic exemplum dñi resistendum esse gule. Nam ab ipsis inchoandum est si cetera vitia volumus superare. Uidetur etiā q̄ qui gule succumbit imbecillis reddatur ad alia vitia deuincenda. vñ Beda. Nisi primo gula refrenetur frustra cōtra alia vitia laboratur. Et ideo primo hic ponit tētatio de gula: q̄ hec tētatio primo occurrit homini ab infantia et alie sequuntur postea. Quia ergo dño ieiunāti tentatio fuit: si tu ieiunaueris et tētatio nō dicens: q̄ ieiunij mei fructum perdidi. Nam est nō ibi, plus ieiunisti vt non tenteris: tamen proficiet tibi vt non tenteris: tamen non vincaris. Ut aūt anima a carne non vincatur necesse est vt diabolo tētatori resistat: et deo recti seruiat. vnde Augu. Uis seruire caro tua anime tue: deo seruiat anima tua. debes regire vt sibi regere. C Sed quia diabolus sic vincere eis nō potuit: cogitauit apud se dicēs. sicut aīt Chrysō. Homo iste sanctus videtur. Sancti autem essi non vincuntur de vitio gule: sepe tamen vincuntur de aliquo motu vane glorie: & ideo [assumpsit] dñs & portauit [eum in sanctam ciuitatē] i. hierusalem que respectu aliarum in quibus idola colebantur dicebatur sancta: q̄ diuino cultui deputata propter templū & sanctas sanctorū que erāt ibi, nec erat licitum in lege sacrificare alibi. Nunc aūt dicitur sancta propter sacramēta nostre redemptionis ibi patrata. secūm Chrysō. Ex patētia nō impotētia se permittit assumi: & hoc corporaliter: q̄ secundū Ric. verisimile est diabolum in humana specie apparuisse. sed ei ps̄ sic egit vt a nemine videretur: & secundū aliquos ei in brachiis portauit: sicut alios ad montem duxit/ qui sequebatur est quasi arbitra ad tentationē sponte ps̄iliens. Considera hic benignitatē & patientiā dñi permittit enim se portari et cōtrectari ab illa creatura beata que sub & omnibus. Nec mirum secūm Grego. si se ab illo permittit duci: qui se pertulit a membris illius crucifigi. [Et statuit] ac collocauit [cum supra pinnā templi] vt cum de vana gloria tentaret ibi. C Secundum autem Ric. in templo erant tres mansiones. Prima pauimentum vsq; ad primū xxx. cubitorum. Secūda a primo solario vsq; ad secundum. xxx. etiam cubitis alta. Tertia vsq; ad tertiū solarium quod erat tectū reputū nō camera rium. Quodlibet autem solariorum habebat in circuitu exterius viam deambulatoriū: & ista ambulatoria secundum magistrum in historijs dicuntur pinnacula super quorū vnū christum stantē diabolus. et forte in eminētiori: vel forte inferiori vbi scribe et sacerdotes alloquebantur populum exponendo legem domini. Et notā secundum Bio. q̄ in eo loco diabolus christum de vana gloria tentabat in quo multos per vanam gloriam in cathedra doctorum deceperat. Et simile volens explorare quod in pia tentauit cum de vana gloria dicens. [Si filius dei es mitte te deorsum] quasi dicat. Uere pie potis pote sine periculo se mittere deorsum: et etiam propter ministerium angelorum sibi seruētium et te custodientium. Cogitabat q̄ si per aera volando sine lesione descenderet filius dei esse. Suasitq; vt deorsum se mitteret vt sic cadendo & non seleuādo homines mirarentur et ipsum tanq̄ dei filium reuererentur: et inde occasionē magne glorie assumeret cum omnia ciuitas laudaret eum et magnificaret. Uere diabolica vox que non ad ascensum sed ad descensum inuocat & mētem hominis de altiori gradu meritorū precipitare cōdit. Non ess quos decipit surſum ascendere monet: sed in ima provocat: & deorsum ruere suadet q̄ optat dño cadere & se sentit pre omnibus ceciduſſe. Diaboli quippe est stārea deorsum mittere: dei aūt ineētos surſum erigere. Dicēs aūt [mitte te deorsum] infirmitatē sua manifestat: q̄ nemini potest nocere nisi ipse sibi nocuerit se miserit. Nā ipse & omnes deorsum cadere desiderat: persuadere quidē pōt: precipitare non ps̄. vñ Chrysō. Nō dixit mittere vim facere videatur: sed mitte te deorsum dixit vt ostenderet q̄ vnusquisq; in libertate arbitrij et voluntatis sue culpa cadit in mortem. Illius quidem est suadere: sed nostrū est pulsationes eius per legis obseruātiam superare. Et q̄ ps̄ supra vius est auctoritate: ideo & ipse auctoritate assumit scripturā: et docnō vt virtutes cōstruat & doceat: sed vt errores ingerat falsar. Unde subiungit Scripturā est enim de te scz in ps. Q. ma angelis suis mandauit de te: vt conseruent te in omnibus tuis. et in manibus tollent te: ne deducendo ne forte offendas ad

Augustī. Verbo dei pascimur.

Tentatio triplex.

Tentatio ps̄i nō fuit.

Pila.

Augustī.

Chrysō.

Quare glorie tentatus.

Chrysō.

Quare in pinna templi.

Pinnacula templi.

Pinnacula templi.

Diaboli vox de ascensu mittit suadet.

Chrysost. Quia non infert diabolus.

Ps. 90.

lapidez pedem tuū: malū incurren
Wanus angelorū. dō. Wanus angelorū dicit hic pote-
stas eox duplicr. i. pūdit a mato & p
monendi ad bonū: tra q prima est si
ultra: secunda dextra. Authoritas
hec nō est ad propositū: quia secun-
dum Hieronym. Non intelligitur de
Christo capite: sed de membris. i. quo
libet iusto. Christus enī nō portatur
manibus angelorū sz ipse verbo vir
tutis sue portat angelos & omnē cre
aturam: nec indiget angelorū auxi-
lio q̄ maior est angelis. Est ergo au-
thoritas illa secundū Glo. sic expo-
nenda: q̄ angelis suis administrato
ribus spiritibus deus mādauit de te
pueto iusto q̄ cunq; sīs: vt tollant te
in manibus suis. i. auxiliis suis sustol
lant: & ita custodiant te ne offendas
pedem. i. mentem vel affectum men
tis: ad lapidem. i. ad aliquod offen-
diculum peccati. Lapis enim dicit
quasi tedens pedem. Unde ex o pec-
cati & ruine occasio ad quam potest
offendi affectus mentis / nomine la-
pidis intelligitur. Est ergo sensus q̄
angelis mandauit deus vt custodi-
ant hominē iustum a peccatis. Non
q̄ bonus homo confidens de custo-
dia angelorum debeat se precipitio
exponere ad suggestiones demonū.
P Angeli ad custo- diā depu tati. ex quo loco tū illud cognoscitur: quia
ad custodiendum sanctorum vitam
angeli deputantur. Male ergo inter
pretantur diabolus scripturam et in-
tellectū eius: quū dicit: & si impertinen
ter allegauit. Item allegauit incom
plete quia et si esset de Christo / etiā
illud quod sequitur debuerat memi
nisse. s. super aspidem & basiliscum
ambulabis & conculcabis leonem et
draconem. Ipse enim diabolus est
aspis & basiliscus: ipse leo & draco:
quem tentationibus Christus con
culcauit. ideo partem scripture que
pro se facit tanq̄ superbus traxit:
partē vero que cōtra se est tanq̄ astu
tus dimittit. Nam de angelorū au-
xilio quasi ad infirmū loquit: de sui
conculcatione quasi terginersatos ta
cet. Sed & hic authoritate scripture
aduersarius deuincitur: & sua inten
tione frustratur. secundū Piero. In
Piero. omnibus his tentationibus diabolus
hoc agit vt intelligat si filius dei sit:
sed dño responsionē sic ēperat vt eū
ambiguum relinquat. Unde respon
dens ait illi: scriptum est & dictum
sez cuilibet homini. nō tētabis dñm
deū tuū: sz q̄dm aliter eu adere po
terit. Ego autē homo sum: & aliter
possum desendere q̄ per tentatiuū
me preceptum: & ideo nolo deū tēta
re. Multipliciter aūt quis tentat
deū. s. indebite explorādo dei potē
tiam: vel indebite experiendo eius
voluntē. vel indebite inquirēdo eius
sapientiam: vel indebite experiēdo
quid possit apud deū. Sed hec sunt
viāda q̄dm homo habeat ex humā
na ratione & facultate aliud q̄ faci
at. Ubi hic est argumentū q̄ q̄dm
homo hz aliquid q̄ p̄z facere pū-
vis humane rationis vel consilij vel
auxilij ad euadendū periculum nō
debet illud omittere querendo deū
timere experimentū: q̄ sc̄m Augustī. Augu.
Si periculū quantum cauēri potest
non cauerent: magis tentarent deū q̄
in deo sperarent. Unde Christus de om
nia possit discipulis ramen suis au-
di vos persecuti fuerint in ciuitate
vna: fugite in aliā. Et ipse idem fu-
git et latuit. Et propter hoc q̄dm
ferri cauendus & menia mobile. i. du
cti tanq̄ illicita prohibentur in tu
re. Si vero deficit humana ratio et
prouidentia: et homo non habet ali-
ud quod faciat: tunc secure ad dei
potentiam se conferat: et sue pro-
uidentie cōmittat: nō tentando sed
deuote considendo: q̄ sic nō est decē
da tētatio. sed q̄ Christus adhuc ha
bebat quod faceret: q̄ bonū erat ibi
gradus per quos de pinnaculo de
scendere poterat: ideo diabolo sic re
spondebat. Ubi Christus: Nihil mo
destia scripturarum ei rursus vo
cem nihil indignatus sed eū mutus
ce respōdet: nos vtiq; docens ipsum
diabolum per patientiam atq; tole
rantiam non per signa superari / mi-
hiq; ad ostentationem nostri atq;
ad amorem facere gloriandi. Et ite
rum. Aspice autem quomodo nō tur
batus est dominus: immo de scriptu
rarius est dominus: immo de scriptu
rio humillime eū iniquo disceptat:
& cōformeris Christo p̄o posse. Na
uit diabolus arma Christi quibus
cubuit. Et misericordie cum cepit
er humilitate deuincit: cū quos cum
videris hominem effectum diabolū
& tibi obuiā eo modo detinca.
Docens animam tuam formare ad
condescensionem Christi. Sicut enim
cum romanus forsitā resideret tribu-

nem ex audiet responsum ignorantis
eo modo loquentis & ipse mihi suo mo
do loquaris nō ex audiet: et nec vocā
bit te. Dec Chry. Metaliter multos
diabolus eleuat in altum: vt facilius
ad grauiorē trahat casum. sic et cor
nix mitem elevat vt ab alto desiciens
frangat: sic & pugil socium a terra
sublenat vt prosternat: multi ēsi du-
cuntur in altum prelationis & desici
untur ibi qui in valle simplicis sta-
tus fuerat securi. In mōtibus enim
Gelboe ceciderunt fortes Israel. vi-
de secundum Augu. quanto quis in
loco superiori tanto in periculo ma-
iori versatur. & secundū Chry. Pe-
tagoo sumserit elatio. ideo ad tale
locū dns se assumi permisit. nec ibi
diabolo cōsensit: vt in talib⁹ locis po
sita a diabolo resisterent. Supra pinna
culū tēpli etiā diabolus hominē sta
uit quose ceteris melioē estimet: et
per falsam humilitatem deorsum se
mittat. Et sic ergo secundū Bern. q̄
nihil ostēdit diuinitatis arbi-
trarius hostis eū esse hominē: tēta-
uit. et tertio vt hominē. Extunc est
assumens cum repertum esse in mō
te tam valde excelsum secūdo milita-
rio a quarētena versus Galileā vel. s.
locus cōgruit tentationi: vt sicut in
deserto vbi est eluries tētauit de gu
la: sic supra pinnaculū vbi cathedra est
doctoris de vana gloriarisse in monte
vbi videtur hec reparatis tētat de a-
uaritia. Et ostēdit ei ola regna mūdi. Christo.
scilicet eos que nesciebat indicādo. & Beda.
in loco excelso positus manū et ren-
dere dicens. Hec et illa parte est
africa: hec illa palestina: et illa gre-
cia: hec illa Italia & huiusmodi. Vel
ostendat. i. posuit & enarrauit ei in
momento & in breuib⁹ ola regna mun
di. i. omnia regnorū pompā & gloriā
ac magnitudinē: vel ola cōcupiscibi
lia mūdo sicut sunt diuitie / delicie
et honores: vt quasi speciosa & dele-
tabilia suaderet & vel sic eum sibi
subiceret. Momentum est decima Momentum
pars pūcti vel quadragesima pars ho quid.
re. punctus enim quarta pars ho
re est. per hoc ergo significatur bre-
uitas vel tēnitus bonorum tempo-
ralium mundi huius. vnde Dmb. Dmbro.
Bene autem in momento temporis
secularia & terrena monstrantur: nō
enim tam cōspectus celeritatis in-
dicatur q̄m caduce fragilitas pote-
statis exprimitur. In momento est
cuncta illa preterenire: et sepe hono-
res seculi abire anteqū veneris. Et tenta-
uit eum de auaritia dominum om-
nium: ex arrogantia & tactātis pro-
mittens mēdacter que dare nō po-
terat et dicens. [Dec omnia tibi da
bo / & te regem facia[si cadens adō
aueris me. [tanq̄ inferior [adorauerio me.] tanq̄
superiorem: quod vere esset cadere
& diabolo se subiicere. vnde Chryso.
Michil enim sic diabolo hominem
subiicit: facit vt indiuare optibus ac vo
bendi amore superari. Et iterum.
Regna mundi promittit illi qui re-
gnia celorum credentibus preparā-
tur: gloriam seculi pollicetur ei qui
dominus est glorie celestis. Spen-
det se vniuersa dare qui nihil ha-
bet ei qui omnia possidet. Ih eo se
tubet adorari in terra: quem ange-
li & archangeli adorant in celo. hec Chrysosto. vbi et gio. Ecce antiquus
diabolī superbia. Sicut ēsi in prin-
cipio voluit se similem deo facere:
ita nunc volebat diuinum cultum
sibi vsurpare. Et est hic notandum
q̄ si consideremus principium hu-
ius tentationis: tunc tentatio est a-
uaritie. Si finem / tentatio est ido-
latrie: et bene tangitur quia auari-
cia est idolorum seruitus. Conside-
randum etiam q̄ gloria mundi que
cum mundo peritura est: in mente
et in superbia demonstratur: & dia
bolus hominem ducere ad monem
nititur vt corruat et ei subiiciatur /
suadens vt seruiat ei negligens iu-
stitiam dei. a cuius seruitio liber
at nos christus p̄o nobis tentatus
et passus. Dominus autem ad eam
pestris et humilia descendit: vt dia
bolum humilitate superaret. Ret
tunebatur sibi ostensa oculo concu
piscentie sicut nos: sed sicut medi-
ci sine lesione videre morbos. Cum
ergo voluerit seri magnus et alt⁹:
et ante oculos mentis ista propo
nuerit: q̄ diabolus sibi regna mūdi
ostendit que si consequi voluerit
necesse est vt p̄cedens diabolum
adoret: quia adoraturus diabolum
ante corruit et nunq̄ sine casu dia-
bolus adoratur. Unde Ambro. Da- Ambro.
bet ēsi ambitio domesticum pericu Ambitio
lū: & vt dicetur aliis prius seruit: & seruitus
curiat obsequio vt honore doneturi

Christo de diaboli pollicitatione.

Sophia antiqua diaboli.

Gloria mundi.

T

t dum vult esse sublimitos sit remissior. Omnis quidē potestas et ordinatio potestatū a deo est: sed a malo presidis ambitio: nec est prīa nata: sed is qui male vtitur prāte. Doceamur ergo ambitionem despicere eo q̄ diabolice sublimet potestatē. hec Ambro. ¶ Sed et hic homicida ille succubuit: t dominus victor autho ritate diuina cōminatus eum abiecit t abscedere iussit dicēs [Vade] t recede a me sathanē in ignem eternum [satana] qui veritati t hominī saluti aduersario. In quo vt ait Chryso. finē tentandi diabolo ponit ne progrediatur viterius tentans. Continue enim illum in fugam vertit nec ultra iam eum persemetipsum tēptationibus appetiit. Vbi etiā docemur proprias iniurias portare sed nullo modo dei iniurias tolerare, vnde Chryso. Christus cum passus fuisset tentationis iniuriam dicente sibi diabolo. si filius dei es mitte te deorsum: non est turbatus nec diabolum increpauit. Nunc autem quando diabolus dei sibi vsurpauit honorem dicēs. hec omnia tibi dabo si cadens adoraueris me: exasperatus est t repulit eū dicens. [Vade satana] vt nos illius discamus erēpto nostro quidē iniurias magnanimiter sustinere: dei aut iniurias nec vsq̄ ad auditum sufferre: quoniā in propriis iniurijs esse quēpiā patientem laudabile est: iniurias autem dei dissimulare nimis impium est. vbi t Piero. Non vt plerīq̄ putant eadem sathanas vt apostolus petrus sententia condemnatur. Petro enim dicitur [vade retro me sathana]: id est sequere me qui contrarius es voluntati mee: hic vero audit [vade sathanaet non dicitur ei retro me]: vt subuadatur. Vade in ignē eternū qui paratus est tibi t angelis tuis, deinde dīa subiungit [Scriptū est Jomni hominī deum adorabis Jolin sez per posteritatē deū sez per creationē tuā sez qui debet esse tuus per cultū specialem] adorabis Jinterius fide sper charitate [t illi soli seruies] exterius seruitute latrie. Et per hoc sm Augu. nō excluditur seruitus debita dīis tēporalib⁹. Et sm Bedā iubentur hic soli deo seruire seruitute latrie ō soli diuinitatis cultui debet. vīl t hi qui hanc idolis impendūt idolatre timeantur. sed ab Apostolo iubemur per charitatem inuicem seruire seruitute dulie/que communis est fidelibus siue hominī siue cuilibet rerum nature. Iesus qui sit Beda. Diabolus dicens saluatori si procidens adoraueris me: econtrario audiunt q̄ ipse magis adorare eum debeat deum t dominum suum: quasi sibi dicerret. Non ego te sed tu me debes vt deū adorare: sed adoratio diaboli subiectionis est non deuotionis. ¶ Et nō placuit ostēdere tentationis patere diabolus incipit a leuioribus t procedit ad grauia: deinde ad grauissima et tandem ad grauissima. Incepit enim a tentatione leui quando contauit eum de gula que tēpore leue estimatur me tempore famis: t finaliter post alias peruenit ad grauissima quando tentauit eum de idolatria. Hinc autem Christus ipsas tentationes eis influxis principijs obuiando. Nam mox cum diabolus tentationes inferebat Christus eas repellebat. Sic t homo mox vt diabolicas tentationes senserit eas in suo initio debet repellere. Hā vt dicit Piero. Zabulicus est serpens antiquus: et nisi capite teneatur totus flatum illabitur. Habet enim serpēs inferualis caput. s. malam suggestionem: habet corpus. s. consensum: habet caudam. s. operis cōsummationem. Dum autem ponit caput suggestionis statim ponit corpus cōsensus: vbi ponit corpus consensus / statim ponit caudam operis: t ideo in suo capite id est in sua suggestione est conterendus t tunc nocere non poterit: nec quantum ad corpus nec quātum ad caudam: quia amputato capite suggestionis rota est confracta, vis serpentis infernalis. Secundum hanc superata omni tentatione ad quam expendā dominus venerat: lucifer nonsimulans quid ageret: audito dei nomine reliquit eum quem tamē nunquam tenuit: quia superatus a tētatione cessauit t recessit ab eo fūquam victus t confusus vsq̄ ad ēpus. postea enim non tantum deloso tentaturus: sed aperte per Judeos eum t in se t in membris suis impugnaturus aduenit: quia oppositus pinquante tempore passionis persecutionem et per principes sacerdō

tum sustentauit: non per seipsum solū sed t per alios ac per organa t instrumenta sua propria: erpit eum impugnare putans eū merito timere deū cere. secundū Chryso. Diabolus non quasi obediens precepto recessit: sed diuinitas Christi t spiritus sanctus qui erat in eo excussit inde diabolū. quod quidem ad nostrā profectum factum est non deuotionis. ¶ Et nō placuit ostēdere tentationis patere diabolus incipit a leuioribus t procedit ad grauia: deinde ad grauissima et tandem ad grauissima. Incepit enim a tentatione leui quando contauit eum de gula que tēpore leue estimatur me tempore famis: t finaliter post alias peruenit ad grauissima quando tentauit eum de idolatria. Hinc autem Christus ipsas tentationes eis influxis principijs obuiando. Nam mox cum diabolus tentationes inferebat Christus eas repellebat. Sic t homo mox vt diabolicas tentationes senserit eas in suo initio debet repellere. Hā vt dicit Piero. Zabulicus est serpens antiquus: et nisi capite teneatur totus flatum illabitur. Habet enim serpēs inferualis caput. s. malam suggestionem: habet corpus. s. consensum: habet caudam. s. operis cōsummationem. Dum autem ponit caput suggestionis statim ponit corpus cōsensus: vbi ponit corpus consensus / statim ponit caudam operis: t ideo in suo capite id est in sua suggestione est conterendus t tunc nocere non poterit: nec quantum ad corpus nec quātum ad caudam: quia amputato capite suggestionis rota est confracta, vis serpentis infernalis. Secundum hanc superata omni tentatione ad quam expendā dominus venerat: lucifer nonsimulans quid ageret: audito dei nomine reliquit eum quem tamē nunquam tenuit: quia superatus a tētatione cessauit t recessit ab eo fūquam victus t confusus vsq̄ ad ēpus. postea enim non tantum deloso tentaturus: sed aperte per Judeos eum t in se t in membris suis impugnaturus aduenit: quia oppositus pinquante tempore passionis persecutionem et per principes sacerdōtum angelus ille superior qui primum hominem superauerat: ere dus est autem ipse diabolus hoc formā ad horam assumpsisse in qua dominum circūducere t ei colloqui posset. ¶ Et notandum q̄ ordo tentationum Christi sic secundum Martyrium fuit secundum euangelium Luc qui fuit iste. In qua cūq̄ die cōsideritis. ecce gula: ecce tis sicut dū. ecce manus gloria: ecce reo bonum t malum. ecce auaritia: que nem est tantum pecunie sed et sublimitatis t scientie cū supra modum ambitur. secundum vero Augustī. Certum nobis non est que fuerit secūda t que tertia. Sz duo cūsgelistarum hanc iste/aliam vero ille premittit: quia vna tentatio est de cupiditate principaliter: alia de elatione: et frequenter contingit q̄ vnum vitiū ex alio nascitur t econuerso. t ideo Matth. preposuit vnam. Lucas vero aliā. Unde Remigius. Ob hoc euangelistarum hanc iste/aliam vero ille premittit: quia inanis gloria t auaritia adinuicem se gignunt. Christus vero diabolum in tētatione gule superauit t hoc in quodam idolo belli t draconis figurauit. In Babylone enim idolū belus pro deo colebatur: quod multum comedere et bibere dicebatur. quod Daniel destruxit t sacerdotes eius interemit. Ibidem leriam in specimen draco latebat quem geno tanquam deum estimabat: cui sacerdos stramio horis cibum offerebat: Daniel autem massam de pice t adipe t pilis confecit t in os draconis misit. Quaz cum comedit statim est eruptus: et sic vterq; deperatus t gulosus q̄ Daniel est destructus: t ideo Daniel Christum designauit qui tentationē gule superauit. Christus etiaz superauit diabolum intentatione superbie. t hoc prefiguratum fuit olim in Dauid t nece Golie. Golias superbissime de fortitudine sua se iactauit quem Dauid fundā ad terram deiecit t appio gladio interfecit. Golias gigas figuraz superbi tenet in eiseri. Dauid autem pastor qui hūc prostrauit Christus est, qui in tentatione superbie humiliter triumphauit. Tercio Christus diabolum in tētatione auaritie superauit quod et Dauid in nece leonis t vrsi prefiguranit. leo t vrsus auaritiam figurabant: quia auferendo sibi ouem eam perpetrabant. Dauid autem ouem

Ex hoc patet diabolū tentasse

Diabolus nō statim tentauit

Tentatio incepit a leuioribus

Augu.

Bedā.

Chryso.

Iniuria propria tolerāda sz nō diuina.

Piero.

Marcel. viii.

August. Bedā. Latrie ser uitus deo debetur.

Tentatio xpi ordine quo Dam.

Remig.

Figura gule destructe. Danielis xiiii.

Figura superbie destructe. i. Regū xvii.

De auaritia superata

Z. suam eripiens raptores inter fecit. er Christus superata tētatione an. ritie sathanam a se retrect. C Hoc. cto autem sathana [accesserunt an. Angelor accessus. geli]e eaīs victori [ministrabant ei] sic qui viriliter pugnando cōtra diabolum triūphauerit ministerio et consortio angelorum dignus erit. De tentationiz vero suggestoribus sic dicit Chryso. Nunc breuiter perstringamus quid significēt Christi tentationes. Jeiunium est abstinentia rei male. Quando vero quis instatus fuerit quasi sanct⁹ ducetus est quasi super tectum. Et hec tentatio sequitur primam quoniam victoria tentationis gloriationem operatur: et sic causa tacātie. Fuge exaltationem cordis t non patieris ruinam. Ascensio autez montis est processio ab altitudine diuitiarū t gloria huius mūdi: que de superbia cordis descendit. vt eriā dicit Petrus. qui quarā tentationem de domino non legit ignorat scripturam que dicit: q tentatio est vita hominis super terram. Apostolus quoq; dicit eū fuisse tentatum per omnia pro similitudine absque peccato. Uolunt autem Christus tentari pluribus ex causis. Prima est secundū diuum Gregorium. vt per suam tentationem nos a nostris liberaret: sicut per suam mortem nos a nostra liberauit. Secunda est secundum Hilarium. vt cunctos non faceret: ne. si. aliquis quāliscunq; sanctus presumat de se quasi de tētationibus sit immunis. Et ideo post baptismū t accepto spiritu sancto tentari voluit vt oltenderet q sanctificatio maior pugnis incumbit. Tertia est secundum Augustinum. vt nobis exemplum pugnandi daret et q hoc nos instrueret t ne esset mediator: non solum per actoritatem: sz etiam per exēplum. Quarta est secundum Chrysostomum. vt nos animaret: vt scilicet nemo turbetur de tentationibus preter spem irruētibus: dū etiā Christum vider subdi tentationib⁹. Quinta est, secundum Leonē: vt diabolum vincere t vincendo eius virtutem t audaciam reprimeret. Sexta est secundum Apostolum: vt tentatio melius misereri t compati sciret: t nobis de sua misericordia spē faceret: quia homo tentatus facilius misereatur t cōpatiatur tētatis. Item tentari voluit: vt tentatis cōsolationem daret: fuit enim tentatus statim quando fuit baptizatus: quādo a patre sanctificatus est appellatus: quando spiritus sanctus in specie columbe super eum manifestissime quando celum fuit apertum fuit: quando. xl. dierum et noctium ieiunium suscepit: vt per hoc de tētatione misericordiā q si aliquis tentat non desperet propter hoc esse minus a peccato mundatus: non est minus per sanctificatus plenus: non est minus celo dignus: nos est minus in penitentia sua deo acceptus. Igitur quia dominus fuit contentatus t tentatus: nō minuemur si nos tentemur. et qui omnibus vicit: nitamur t nos pe eius adiutorio vincamus. Nec in aliqua virtute nostra confidamus: sed tocā spem t fiduciam in adiutorio altissimi ponamus. Et sicut vbiq; pius adversarium suum non virtute potentie sed authoritate scripture conuincit dicens: scriptum est. quia humilitate non potentia eum vincere: et sue patientie nobis exemplum prebere voluit: sic nos quotiens a prauis hominibus aliquid patimur ad doctrinam patius q ad vindictam excitemur: t aduersarios nostros humiliter t patientia magis q superbia t potentia vincamus. Attende itaq; ex predicto documento q pius in omnibus tētationibus suis vsus est authoritatib⁹ sacre scripture ad nos informandum. Attende quid ei respondit t quando talis tentatio adiuit die illud t tu semper: vide licet respondēdo per scripturā sicut ipse fecit. Unde si tentat de appetitu boni⁹ debemus respondere. scriptum est. Quid superbis terra t cinis? omnipotentatus breuis est vita. Si tentat de appetitu diuitarum: respondeamus scriptum est. Nihil intulimus in hunc mundum nec auferre quid possumus: et nudus egressus sum de vtero matris mee t nudus reuertar illuc. Si tentat de appetitu deliciarū carnalis: respondeamus scriptum est. Caro et sanguis regnū dei non possidebit. vbi secundum Glo. per carnē t sanguinem venirem et libidinē: id est opera carnalia designat. t tā de alijs quibuscūq; vitijs impugnamur semper vtamur clypeo sacre scripture ad defensionem nostram contra istud vitium. De premissis dominus facius sic dicit Zinkel. De baptismo dei deserturn in spiritu fortitudinis ingressus eo: vt vite solitarie in te non deesset exemplum. Solitudinez et ieiunium quadraginta dierum: famis acerbitatem: tentamenta illius fortis ipso equanimiter tolerasti: vt omnia hec nobis tolerabilia efficeres. et iterum. Ermde dilectissimus Jesus solitudinis tibi secreta dicatur: et sanctificauit tibi ieiunium: tibi subeundum docens cum callido hoste cōflictum. Nec ibi facta pro te facta et quotanimodo facta sunt diligenter attendens / dilige eius a quo facta sunt. hec Zinkelmus. Et nunc Christi discipule cum pio magistro solitudinis secreta perquirez: et locus ferarum effectus arcani silentij / orationis deuote / diuturni ieiunij / trine confectionis ejs cauido hoste: imitatores fiaset participes et in omni tentationio discrimine ad ipsum discas habere recursum pio eo q non habemus pontifex qui non possit compati infirmitatibus nostris tentatum per omnia pio similitudine absq; peccato. Nec timere debes tentationes aut dubitare in eis: quia quos deus diligit sepe castigat: et misce tribulationes non querimur nos sed iustorum: vt cum probati fuerint coronā vite accipiant. vnde Ambrosi⁹. Docet igit scriptura diuinamen solum cōtra carnem t sanguinem sed etiam contra insidias spirituales esse certamen. Corona proposita est: fudeuda certamina sunt. Nemo potest nisi certa coronari: nemo autem vincere nisi ante certauerit. Ipsi quoq; ego ne maior est fructus vbi maior est labor. Et ideo tentationem nunc timere debemus. est enim causa victorie materia triumphatorum: non timenda tentationes sed magis in tentationibus gloriemur dicentes. cuz infirmamur tunc potentes sumus. Cum enim necitur corona iustitie: totie martyrium certamina tulisti coronamentelle cruciatus tulisti beatitudines. Non debemus igitur tētatio neo fecisti pio malis timere quibus bona premia comparantur: sed magis rogare contemplatione conditionis humane: vt eas tētationes subeamus quas ferre possumus. Nec Ambrosius. Unde t prosper. Ad magnam virtutez fidelium reseruata est materia certaminum: vt non superbiat sanctitas quādiu hostium incursum sentit infirmitas. Tentat mundi diabolus spiritualiter sex modis: in bonis per elationē: in malis per desperationem: in otio per luxuriam: in negocio per turbationem: in tristitia per crudelitatem: in misericordia per adulationem. Et quāuis multis modis tentet: quatuor tamē modis specialiter decipit et fallit. Primo suadendo bonū propter malum: vt cuz homini infidabili suadet religionis ingressum propter hoc vt apostatet postmodum. Secundo suadendo malum sub specie boni: vt perturbare pio rebus alienis conferendis. Tertio dissuadendo bonum tanquam nocium: vt cum dissuadet bono viro religionis ingressum ne de hoc peniteat et egredientes confundantur: vel quando dissuadet alicui orationem vel elemosynam ne per hoc incurrat vanam gloriam. Quarto dissuadendo malum vt pretius adducat: vt quando dissuadet intemperantiam victus t somni: vt in non discretam abstinentiam quod pejus est inducat. Multa ergo solicitudine precauēdum est omnibus ne diabolicis capiamur insidijs / et eius inuolutamur laqueis quos vbique pretendit modis varijs. Unde Leo papa. Non desinit hostis antiquus transfigurans se in angelum lucis deceptionum laqueos vbique prendere. Nouit cui adhibeat estus cupiditatis: cui illecebras gule ingerat: cui apponat incitamenta luxurie: cui infundat virus inuidie. Nouit quem meroze conturbet. quē gaudio fallat: quem meru opprimat: quem admiratione seducat. Omnem discutit consuetudinem: ventilat citras: scrutatur affectus. Et vbi querit causas nocendi: vbi quem studiosius viderit occupari. Nec Leo papa. Sollicite ergo quilibet vigilet: quia nullus sine tentatione est. Unde diuus Bernard⁹ ait. Noe premonitos vos esse volo: qz nemo in corpore vitere poterit sine tentatione: t dū ab vna liberat statim expectet aliam: sic petor ab ea liberari vt nouerit aliā priorē esse nemo.

Dinkel. Prosper. Fallendi modiquos tuor. Tēratos vigilātia Leo papa Bern. Tēratio

venturam sepius enim fit vt vnam dominus patiatur diutius immorari ne alia possit accedere: aut advenientium liberet vt alia possit exercere. hec Bernar. Victoria itaq; facta et tentatore victo pie confusione recedente/venerunt et redierunt angeli vt seruirent et subiecti sibi ad obsequium parati: et accedentes ministrabant ei sicut vero domino proprio seruo voluntatem eius implentes/qui precipiente domino ad tempus recesserant agonem eius procul aspicientes: vt diutius eius diabolo imagio lateret: et vt conuenientius locu tentandi haberet: ne forte videret eius eum angelos ad eum non appropinquaret: et vt victoria Christi excellentior appareret ex hoc q solus ipsum deuincere: et ne eorum presidio eguisse vel vicisse videret. Precedit tentatio vt victoria sequatur: post victoriam statim seruitium angeli: vt victoris dignitas comprobet. Ex hoc enim diuinitas Christi apparet: et fit manifesta: quia nulla natura super angelicā est nisi diuina. Ex secundum Gregorium. ex hac vna persone verag; natura ostenditur: quia et homo est quem diabolus tentat: et idem ipse deus est cui ab angelis ministratur. Nec autem ministratio tripliciter potest accipi. Primo de corporali subuentione: nec sit sensus: ministrabant id est seruienti in cibo subueniebant. Secundo de adoratione: vt sit sensus: ministrabant. i. ipsum tanq; deum suppliciter adorabāt. Tertio de congratulatione et laudatione vt sit sensus: ministrabant. i. sibi pugnanti et vincenti cōgaudebant et eū laudabant. De hac victoria dominī et ministerio angelorū sic dicit Anselm. Ridiculum compositum leuiusq; diabolum cū suis tentamentis superans angelico est ministerio glorificatus: redeuntes nos toto vite presentis tempore delectationes rerū temporalium declinando mundum cum suo principe pedibus nostris substernere: et sic angelicis presidiis communiri. vnde et Bern. Deinde tentationibus superatis et tentatore fugato accesserūt angeli et ministrabant ei: et tu ergo si vis habere ministeriū angelorū fuge cōsolationes seculi: et tentationibus resiste diabolo et vincat. Si solari anima cum deo vult in deo mentem delectari. vnde et nos Christi sostomus. quādiu enim fuit in conflictu positus nequaq; angelos apparere permisit: ne scilicet aure victoriam superandum fugaret. Postq; vero illum per cuncta semetipsum fugere precepit: sic angelis eius sequenter apparet: vt eu dicas q se quoq; post conflictum de diabolo victoria angeli repente suscipiēt plausibus tibi rex stipatorū multe potestates que comitantes et in omnibus honorantes. Sic vtiq; et Lazarum post fortunam paupertatis sancto Abrahe premio suppertatis sancto Abrahe premio suppertatis sancto Abrahe premio supp

nem filiū Israel liberati sunt a seruitute egyptiaca. Sic ⁊ Christus erat sine peccato: ⁊ per eius passionē liberari fumus a seruitute diaboli ca. Et nō solū propter innocentiā sed ⁊ propter simplicitatem Christus dictus est agnus: qr sicut agn⁹ ad victimā ducitur est ⁊ nō aperuit os suū. Secundo qr licet alia fierent sacrificia in templo certis tēporibus: missa tamen erat quotidiana in quo iugiter vnus agnus mane et alius vespere offerebatur: nec hoc mirabatur vnq; sed tanq̄ principale observabatur: alia erant ex adiumento ⁊ tempore determinato. Hoc ergo iuge sacrificiū qd figurabat perpetuitatē beatitudinis fiebat de agnicie ⁊ Christ⁹ nr̄a perpetua beatitudo est. Agnus etiā dr ab agnitione siue ab agnoscendo: qr agnouit patrē facē⁹q; ad mortē obediēs: ⁊ agnouit matrē cui⁹ eius discipulo p̄mittēs. Agnus dr etiam a pietate qua tollit peccā mūdi nō sibi nec ⁊ tantū sed ⁊ quecūq; vñ Theophil⁹ non dixit q̄ tollit sed qui tollit: quasi semp hoc faciēs. Nō enim tūc solū tulit cū passus est: sed ex illo tēpore vsq; ad p̄sēs tollit: nō semp crucifixus. Vnā enim p̄ peccatis obtulit oblationē: sed semper purgāsperser illā. hec Theophi. Tollit esti peccā satisfaciēdo ⁊ laudādo nos a peccatis in sanguine suo ⁊ preter hec dimittēdo quotidie q̄ facta sunt ⁊ adimādo ne fiāt: ⁊ omnino liberando: sez p̄ducendo ad vitā vbi omnino fieri non possunt. Nō solū aūt lauit nos quando sanguinē dedit pro nobis: vel qñ baptizamur in mysterio passionis illius: verumetiā quotidie lauat nos in sanguine suo cum eiusdem beate passionis memoria ad virtute replet⁹ eucharistie panis ⁊ vini creatura in sacramentū carnis ⁊ sanguinis ei⁹ inefabili spūs sancti⁹ sanctificatione trāsseruntur: cū sanctissimo eius corpore ⁊ sanguine sanctamur. Propter duo vero alios⁹ tres: sez p̄ dimittendo ⁊ adiuuando dicimus in missa bis agnus dei miserere nobis: propter tertium dicimus da nobis pacē. O agne dei agnosce me miserum inter oues a dextris tuis ponendas: sed prius dimitte mihi peccata ⁊ offensas vt me melius inter tuas oues agnoscas. Sm Chrys. Iesus nunc secundo pest baptismum venit ad Joannē duplici de causa. Prima qr illud erat baptisma penitentie ⁊ ipse cū cum minus baptizauerat: vt nullus suspiceretur ⁊ putet qñ ipse rati propositi ⁊ eadem causa ex qua ⁊ alii ad Joannē ⁊ ioīdanē venerat: puta vt peccata confessuros: aut in penitentiā in eius nomine adiuēdus. Propterea accedit dns Joannis ocasionem corrigēs hanc suspitionē quā Joannes p̄ veracunda ab omni q̄s in toto orbe erat peccato. Ecce agn⁹ dei ecce qui tollit peccata mūdi: omnem hanc penitus suspitionē q̄ esset vt hi qui p̄cora auātēsit certius reciperēt q̄ dicta erant ⁊ alia ruritus audirēt. Unde subūgit. [Hic est de quo dixi] anteq̄ ad baptismū veniret [post me venit vir] virtute ⁊ gratia et erat perfecta [ante me factus est] dignitate: quia prior me erat eternitate [et ego nesciebam eum] dum ad personam determinatam ante suum ad me aduentum [sed vt manifesterur in Israel]. i. ipsi Israel [propterea veni ego in aqua baptizans] et penitentiam predicans. ideo inquit determinatum est solitudinē reliqui et ad plateas descendens baptizare cepi: vt manifestarem eū populo venturū ad me constituendū. Totum enim efficiendo Joannis in baptizando ⁊ predicando erat ordinatum ad manifestationem Christi ad testimoniū dei perhibendum: vnde fuit sibi preceptum a deo vt baptizaret in hoc venturi ⁊ predicaret eius aduentū. ⁊ parabat populum ad eū recipiendum. ⁊ ferebat Joānes de Christo plurimos testimonij⁹: vt esset eius discipl⁹ plurimos latum. Deinde ergo narrat testimoniū perhibet dicens: qr vidi spiritum sanctum descendentē quasi ⁊ vere columbā de celo ⁊ manere sup eum: hoc fuit quando Joannes eum baptizauit: in eo manifestū spiritus sanctus etiam ex quo ceptus est nō solum baptizare.

Agn⁹ ab agnitiōe.

Agn⁹ qui tollit ⁊c. Theophi⁹ cur tollit non tulit dixit.

Lauat nos agn⁹ in sanguine suo.

Chryso. Cur ad Ioannem venit dūs.

C Chryso. Baptizati ieiunādū.

in alio vero quando venit ⁊ p̄ parū recedit. Unde Chryso. In Christo. s. minibus defecdit q̄dā fed non p̄ manet: quando enim ir ascensurus do det ap̄mūgā tristitiam habe mus q̄ dicit ad mortem usq; cogita mus ea q̄ne carnis sunt: putamus q̄ spiritus sanctus nō permanet in nobis. Si quando ergo boni aliquid cogitamus: ecamus q̄ spiritus sanctus habitat in nobis. Sz vero aliquid ma lū agimus est q̄ spiritus sanctus recedit a nobis. Dec Chryso. Quando spiritus manet inclusus in corpore/ quia mio corpus illud sicut aqua vene po test fluctuare ⁊ vndis agitari: nunq̄ tamen submergitur: sed semper sup natat ⁊ fluctuat. Si aūt aliquā pernas ⁊ fluctuat. Si aūt aliquā partem sui aqua submergit: tunc spi ritus exit ⁊ corpus submergitur et perit. Sic illi qui sunt in aquis mundi ac diuitiarum ⁊ deliciarum temporalium: si habent nullum spiritū per amorem oēt ⁊ p̄ormittet agi tentur a fluctibus tentationum ⁊ tribulationum mūdi ⁊ tamen submergūtur. Ad hoc aut emet bene custodiat spiritum istum requiritur q̄ habeat sensum clausum ad terrena ⁊ mundi delectabilia: aqua in vase bene clauso nunq̄ aqua intrabit: nec ergo p̄ consequens spiritus de eo exibit. Dē inde iterum subūgit [ergo nesciebam eum] secundum Chryso⁹. Nesciebam eum factaliter aut eō ad baptismum venirez: quia extra poterat homīm in deī certo conuersatus personaliter cum ante tempus quo venit ad ioīdanem nō nouerat: licet nouisset dīm Christum natū de virgine qui in spūm sancto baptizari debebat: sed cū Christ⁹ p̄sentialiter accessit ad baptismū diuina reuelatione nouit eum quem prius facialiter non nouerat. Augu. aūt refert nesciebam ad potestatez excellentie in baptismo quam Christus sibi reseruauit ac per ipsum exercere ⁊ nō alteri cōmittere voluit: quia nescio bat q̄ hanc excellentiam in baptismo sibi retineret. Ut postea subdatur: Dic est tu baptizat: scilicet sol⁹ quasi ad istam excellentiam. Ubi nocendū q̄ potentia baptizandi ut ripliciter est. Prima est authoritatis/ quam deus nulli communicauit nec communicare potuit: sicut nec potentiam creandi. Secūda est subauthoritatis: qua potuit dare secūdū magistrum: sed noluit. sed alii dicunt q̄ non potuit: quia implicat potentia creandi. s. gratiam. Tertia est ministrationis/ quam dare potuit: nā posset deus si vellet q̄ baptismus daretur in nomine sancti Petri aut sancti Pauli: sed hoc nomine spem in homine ponere mus: ⁊ ne fieret schisma ⁊ tot essent baptismi quot baptiste. Quarta est excellentie: puta q̄ vnus baptizaret efficacius alios quod etiam, nemini est concessum. Quinta est institutionis: quam habuit Christ⁹ solus qui hoc sacramentum instituit. Sexta est preparationis quam habuit Joanneo cuius baptismus erat quedam preparatio et significatio futuri. Septima est ministerii exteriorīs quam dedit ecclesie ministrio. Nesciebat igitur eum tam alte: tam subtiliter q̄ spiritu in eo descendēte cognouit. Tunc enim dicitur q̄ sicut aliorum sacramentorum sic et baptismi sui potestatem dominus esse sibi retenturus et nulli eaz seruo daturus. Sic ergo Christo veniente ad baptismum dicit secundum Chryso⁹. q̄ ille in persona ille erat quem predicauerat venturum. Sm Augu. vero dicitur q̄ baberet in baptismo potestatē authoritatis ⁊ excellētie qua sibi retineret: siue p̄sis in terra corpore: siue absēs corpe ⁊ p̄sens mīstrare. q̄ ergo Christus potest ne baptismi retinere doc Joanneo nescimus: sz per ea dicit. vide subditur. [Sed qui misit me scilicet deus ⁊ tota trinitas: cuius opera sunt indiuisa: sz baptizare in aqua] nō in spiritu [ille etiam mihi dixit] p̄ subtilitatē creaturam: sez angelum vel inspirationē. [Super quem videris spiritū descendentem ⁊ manentē sup eum] in signo visibili colūbe [hic solus est qui baptizat] authoritate et potestate [in spūsc.]. sm remissionē peccatorum que est per spiritum sanctū quod est proprium ipsius dei: scilicet lauare animas a gratiā spūsc. alius vero non potestatem communicat sed ministerium cōmune. Minister est ministrat: sz Ihs baptizat: quippe siue a clericis siue a laicis siue etiā a mulieribus necessitate imminente

Chryso. Augu.

Baptizādi potestas multiplex.

baptismus deturnō ēt iterat. Et ꝑ Beda. Siue hereticꝰ siue schismaticus: siue facinorosus quisq; in cōfessione sancte trinitatis baptizetur vaㆍ ler: ⁊ non debet ille a catholicis rebaptizari me cōfesso vel inuocato tāt nominis videat ānullari, potestas quidem a domino in neminem trāsit: sed ministerium in bonos ⁊ malos. ne quis ergo ex horreat malorū ministerium respiciat in domini potestatem: veritas enim sacramentorum nō minuitur merito ministrorum. Et subiūgit. [ego vidi]. ſ. spiritū sanctum predicto modo descēdentem super eum. [⁊ testimoniū perhibui quia hic est filiꝰ dei] vnicus nō adoptatus. In quo ostenditur quid baptista ex hac visione intellexerit. ſ. q; ihc esset filius dei verus ⁊ naturalis: ⁊ per ihm eandem virtutē habens cū patre. Vñ testatur dei filiū quem tā supra dixerat virum: vt ab eo habeatur vtriusq; nature testimonium. Quadrupertitū autē habuit dñs testimonium: habuit enim testimonium a prophetis: quia hic esset xps. habuit testimoniū ioānis: ecce agnus dei. habuit testimoniū patris: hic est filiꝰ meus dilectꝰ. habuit ⁊ testimoniū operū: si nō facio ea q̄ nemo ⁊c. Meditari hic potes quō dñs Jesus a Joanne alacriter susceptus ibi aliquantulū subsistit/ ⁊ illa cruda cremi cibaria comedit cum eo. Tu vero astans ibidē ⁊ aspiciens ortende manū sicut mendicus elemosynā petens: infinua quasi tu desiderus famem si forte vocari mereariꝭ ad refectionem. Tandē recreatione habita ⁊ gratiarum actione peracta dominus Joānē valefecit ⁊ ad tempus ab eo discessit. Tu aūt sequens Jesum ⁊ in aduentu et in discessu genuflecte Joāni deosculāsq; pedes eius: ac benedictionē petens recommenda te eidem. excellens enim et magnus est valde: ipso etiā domino testimonium de hoc perhibente.

Oratio.

O Omine deus agnus dei filius patris qui tollis peccata mundi/ per merita illiꝰ qui hoc testimonio te ostendit mundo: tolle peccata mundi que contraxi in mūdo. Et tu sancte Joannes qui ostēdisti mundo tollentē peccata tua p̄ gratiā ribi data/ fac mihi hāc mihi vt tollat peccata mea. Tu deus tollis peccā mūdi/ tu amice eiꝰ dicto. hic tollit peccata mūdi: ecce anteyos omittūt peccata mundi: probate mihi in me/ in rectum tuū ⁊ tu dictū tuū: tu es ille agnus dominus ⁊ tu magnus sanctus dominus qui est in eternū misericors et super omnia benedictus deus.

¶ De testimonio Joānis de Christo ac de prima discipulorum vocatione et occulta Christi predestinatione.

Capitulum. xxiiii.

ADhuc aūt Jesu in partibꝰ illis morāte [altera]. i. quadā alia seu vna [die] qnte ad hesternam nō refert. nō enim semper respectiue ponit [iterū stabat Joannes] iuxta iordanem immobilis in culmine pfectionis nec flectens se a rectitudine veritatis ranā paratus ad exercēdū officiū suū testificādo de xpo ac baptizādo ⁊ docēdo ⁊ desiderosos ad se venientes de ipso instruēdo. Supra ādē phibuit testimoniū de xpo ad turbas: hic vero ad discipulos. [Et] stabāt cū eo [ex discipulis eiꝰ duo] firmiter inhereūtes eiꝰ magistrio: quoꝝ vnus Andreas memoratur. sed alterius (qi insigne nō erat) memē tacet. Un sicut Stephanꝰ est primus martyꝝ post xpm ⁊ Andreas primꝰ xpianꝰ ⁊ similiter Johannes xpi discipulus: qi de duobus primo adherēnibus vnici patris extitit primus. Quidā tā dicūt q; alter duorū fuit Joānes euangelista: qi modus est scribentiū tacere laudē propriā: vel falsē loqui de se ranā de alio ad vitandā arrogantiā. ¶ Et videt Jesum [Jesum ambulantem] ranā in salutē nostra procurāda profectorum [extra iordanē]. ſ. prope locum vbi Joannes stabat: quia Jesus post q̄ a Joanne est baptizatus ad tempus prope locum illum morabatur: ⁊ factus est Joānī familiaris: vt ſ Joannes frequenter testimoniū in sui presentia diceret: ⁊ sic Christus ab aliis cognoscerēt. In quo cōmendatur Joānis constantia: qi nō vna die nec semel tantum sed pluribus diebꝰ ⁊ multoriēs xpo perhibebat testimoniū. Unde subditur eum testimoniū iteratō facētē: qn cum vidēret Jesum dixit. [Ecce agnus dei] ecce verues qui sequendus est sicut grex. dicitur repetit euangelista testimonium quod fuerat suꝑius dictū ⁊ ideo omittit residuū quod supra dictū est. ſ. qui tollit peccata mūdi sicut supra est habitum. Per Joānē p̄dicatoꝝ euāgeliū declaratur: ⁊ p hoc qđ ſ: hic stabat ⁊ videbat Jesum ambulantē ⁊ dixit. Ecce agnꝰ dei. significat q; p̄dicatoꝝ euangeliū dz esse ꝓpositū in p̄dicatione vbi dei ⁊ diligenter ꝓsiderare ꝓcessum vite Christi: ⁊ nō solū ꝓsiderare sed eā p̄dicare: ⁊ audientes debēt deuote recipere talē p̄dicatorē: ⁊ dño Jesu ac tales conuertit p̄ clementiā ⁊ eos recipit p̄ gratiaꝫ ⁊ instruit de necessariis ad salutē vnde subditur fructus testimonii. ¶ Et audientes illi duo discipuli ereduerūt magistro loquenti ac cōmēdanti Jesuꝫ ⁊ de eo testimoniū perhibenti [⁊ secuti sunt Jesum] ad verbū Joānis vt possent illū audirē q; Joānē gaudentes se tandē inuenisse illū de quo tot tiens Joannē audierant loquentē. Relinquentes Joannem secuti sunt non tamē passibus pedū sed etiam deuotione fidei ⁊ imitatione operū: cum quē ipsius testimonio cognouerunt ipsius quoq; Joannis esse magistrum: desiderātes ei adherere et eius doctrinam audire. Admirare simplicē ⁊ humilē ⁊ facilē discipulorum vocatione sine omni obiectione ⁊ perscrutatione factā. ¶ Benignus autem dominus sitiens eoꝝ ⁊ omnīū saluteꝫ [eōrum ad eos] ex sua dignatur/ qui semper conuertitur ad eos qui ad se conuertuntur ⁊ recipit venientes: videns occultis misericordie ⁊ benignitatis eos se sequi/ et vt daret eis de se fiduciam ⁊ audaciam [dicit eis quid querit is] q.d. paratus sum ad vestram volūtatem. Non dicit quem queritis: qi de persona illuminati per Joannem eram/ sed dicit quid queritis: qi scit qi de salute aliquid differe ḡrebantur. Nec petit hoc ex ignorātia vt aliquid discat/ sed vt per interrogationez magis familiares faciat/ vt ex eorum responsione eōrum animus eos durius it. Q.d dñs ad eos conuertitur: q eos respicit ⁊ cū eis loquitur: clementer ⁊ bone volūtatis est indicium. Sciebat enim quo affectu sequebātur eum. In quo datur nobis intelligi q; omnibus qui Christū sequuntur puro corde dat reducia ⁊ spem misericordie et ad eos se conuertit: vt opem misericordie sue eis impendat. Unde Chryso. Vnde erudimur: qi cū nos bene velle inceperimus: rursus multas dat nobis salutis occasiones. Unde et Theophi. Unde autem q; sequentibus se dñs conuertit faciem ⁊ respicit: quia nisi per bonū operationē ipsum secutus fuerit ad visionē faciei eius minimē pertinget: neq; ad domū eius potest peruenire. [Qui dicit illi et rabbi]. i. magister [vbi habitas]. q.d. magistrū tuū ⁊ doctrinā tuā querimus. Ecce paucis voluptatem suā ⁊ cur eum sequerētur insinuant: sapienti enim multa ex paucis innotescūt. [Ubi habitas]. q.d. vbi est hospitiū tuū vbi ranā qui transiit cōuersatus. de hospitio suo querunt non de domo eius quā non habebat. qz filius hominis nō habebat vbi caput suum reclinaret. Nihil habuit dominus in terra preter vnicū tugurium pilati: ⁊ nobis plures ciuili nō sufficiunt. Moraliter xpm interrogant vbi habitas quasi vellent scire quales debent esse homines qui digni sunt vt xpo in eis habitet: vt exemplo eoꝝ se tales exhibeant in quib⁹ habitare velit. Mystice autem delectabilis est ista questio cōemptantium lucem in qua deus habitat. vñ ps. Dñe dilexi decorē domus tue et locū habitationis glorie tue. Quere dūt ergo habitationē eius sicut studiosi discipuli vt possent ad eā frequenter venire et cum eo frequenter loqui ⁊ ab eo instrui. vnde Beda. Nolebant transitorie magistrio veritatis perfrui: sed mansionē querebant vt plenius ab eo possent instrui. Sed nos quotiens incarnationis xpi trāsitū ad mentem reducimus/ sollicite corde est rogemus vt mansionis eterne habitationē nobis dignetur ostendere. ¶ Ipse vero liberaliter condescēdens eoꝝ petitioni respondit eis. [Uenite ⁊ videte] venite testimonio ioannis ab onere legis ad fontem gratie: et videte reuelatis fide/ ranā visuri speciem. q.d. ꝑm Ticuinum. Habitaculum meum explicari non potest sermone: sed opere demonstratur. venite ergo credendo ⁊ bene operando et videte intelligēdo. Uel ꝑm Origē. Per hoc quod dicit venite ad actionem inuitat. per hoc autem qđ dicit

Mister baptismi Bede de baptismo non iterando.

Testimonium quadruplex de dño.

Vocatio discipulorum xpi

Quid et quus.

Chuersio xpi ad se sequentes

Chrysostomus

Theophi

Mat. viij

Moraliter.

Cur habitationem frequenter venire et frequenter loqui

Beda.

Uenite et videte.

Origē.

videre ad contemplationem. Nō dixerit illo vel in illo loco habito: qō si dixisset potius locum offendere ꝯ eos excitare videretur. Et dixit eos ad domum in quam tunc in partib⁹ illis se reducebat: quia propriam habitaculum non habebat [et manserunt ibi apud eum die illo] hoc est diei illius residuo: et sequentis siue noctis spatio audientes verba vite ab eo. dicit autem die: qz vbi est Christus tux virtutum ⁊ sol iustitie: ibi nulle tenebre possūt esse. O ꝯ beata dies ⁊ ꝯ beata nocte dux erūt audientes ⁊ videntes ea quē multi videre ⁊ audire volentes non viderūt nec audierūt. Quis est qui nobis nō eiter que audierunt a domino? Edificemus ergo ⁊ nos in corde nostro vbi habitet: ⁊ in nobis mentipsis faciamꝰ domum quo veniat ⁊ nobiꝫ colloquatur et nos doceat. [Nota aute erat quasi decima.] i. prope vesperā: vbi insinuat cōmendatione Christi ⁊ discipulor. hora enim decima est in occasu diei. Ex quo ⁊ Ihs cōmendat a diligentia ꝯ tam studiosus ad docendū fuit ꝯ nec propter temporis tarditatē eos docere distulit: ⁊ discipuli cōmendantur a feruore audiēdi Christū. Quis tarde esset ⁊ ad huc forte tecum ⁊ nō retardabāt a sequendo eū: ⁊ cū hora vespertina soleant homines reuerti ad domicilia. ꝓpriis omnibus dimissis manserūt cum eo vsq; in crastinum desiderio audiēdi ipsum. Ex Chrys. Hinc docemur omne tēpus ponere ad diuinā auditionē: qz omne tēpus ad eam aptū est: ⁊ nullum intemporaneum. Unde ⁊ Theophilus. Non frustra tēpus notauit euangelista: vt tam doctores ꝯ discipulos erudiret ꝯ doctrina propter tēpus nō est prętermittenda. Hec Theophi. Horum igitur exēplo multā horā prętermittamꝰ ad disponendū nos vt Ihs recipiamus: ⁊ cū eo habitemus: qz nescimus quando dñs siue in nocte siue in die: siue in mane siue in sero: siue in galli cantu venturus sit: ⁊ tam mare huius mūdi iudicare ⁊ dīare amaritudine peccatoꝝ que fecimus. Oremus ergo in nocte cuspe vbi Ihs habiter. sequamur eum ꝙ verā penitentiā vt nos clemēter respiciat. rogemꝰ eū sollicito corde vt habitationē mansionis eterne nobis dignetur ostendere: ⁊ vt nos secum habitare faciat in cuius domo beati qui habitant. Per decimā etiam horam exponūtur illi discipuli fuisse obseruatores decalogi: qui venerat ipsum implēdi. vnde ⁊ subdit. Numerus etiam iste legem significat: quia in decem, precepta data est. venerat tempus vt impleretur lex per dilectionez que a iudeis impleri non poterat per timorem. secundum Chrysost. Non alterius auctoritatis causa vel gratia Christum secuti sunt ꝯ propter doctrinam quia ita copiose voluntati sunt in nocte una: vt confestim alterutrer ⁊ ad alterius vocationem venirer. vnde Andreas audita Christi doctrina statim inquerendum fratrem suum ad audiendum Iesum Christum: ⁊ hoc est quod sequitur. [Inuenit hic] scilicet Andreas [primum simonem fratrem suum,] cui re cognitione carnis plus tenebatur ꝯ alijs: non inuenit eum a casu sed diligēter quesitum desiderans eum habere fratrem in religione fidei sicut ⁊ in propinquitate carnali: contra illos qui proprios amicos retrahunt ad ingressū religionis: vel aliquos a via veritatis ⁊ virtutis [⁊ dixit ei. Inuenimus] sicut lapidem preciosum ⁊ sicut thesaurū absconditum [messiam] in lege ⁊ prophetis promissum ac diu expectatum ⁊ quesitum [quod est interpretatum Christus.]. i. vnctus. ⁊ bene dicit inuenimus: quia sufficienter fuerat a Christo instructus ꝯ ipse erat vere Christus. Et vt dicit Beda. Hoc est vere dominum inuenire vera illius discipulos fieri: fraterne quoqꝫ salutis curam gerere. C Messias hebraice / Christus grece / ⁊ vnctus latine dicitur. Christꝰ est a chrismate. i. vnctus vnctione sit a quo oēs xpiani vngimur. Ille aūt singulariter vnctus est oleo inuisibili. s. spūs sancti pre ceteris suis. Participes enim eius fiunt omnes sancti: quia isto oleo vnguntur ⁊ ipsi: sed ille est singulariter sanctus: singulariter vnctus. vnde Cyrillus. Fuit autem vnctus sub natura spiritu sancto humanitus in forma serui: vngens vt deus spiritu sancto credētes in eum. Christus ergo est rex et sacerdos: vnctus non vnctione humana sed diuina: quia deus in humanitate prouidit assumpta fuit vnctus a deo patre: immo a tota trinitate plenitudine gratie: sicut regis et sacerdotes in veteri testamento vngebātur corporali vnctione. vt dicit Ildibrand. In fide nō quiritur amorum ministerio nec pecuniis. Andreas minor erat Simone statimq; inuenit nūcium fratri suo dicturus ei bona que susceperat: vt sicut sanguine sic germano esset ⁊ fide. Vera pietas statim thesaurum inuentum fratri nunciauit: qz eum primū inuenit: esi aliū prius inuenisset/ ⁊ nunciasset ⁊ ad salutarem eū adduxisset. nullius est boni inuidia. [Et adduxit eum ad Iesum] i. salutatorē quia nō dubitabat de se ꝙ posset eum sufficienter instruere. Et ex hoc accepit ecclesia ꝯ in sacramento baptismi ⁊ cōfirmatione venitur adducendus qui presentēr suscipientes sacramētum: qui patrini solēt vocari. Jesus vero alacriter eū suscepit: sciebat eū quid de ipso futurus esset. Unde die petri humilitate ⁊ obediētiā: quia non dedignatur maiori sequi minorem: sed cōsentit ⁊ nihil tardās obedit. [Intuitus aūt eū Iesus] oculo misericordie nō solū exterius sed ⁊ interius: vt deus deuotionem eius qz ipse inuscitat [dixit ei. Tu es simon] i. vere obediens. q. d. nomen tuum est proprietati tue consonum [filius ioanna.] seu bariona. i. eius in quo est gratia seu filius colūbe. q. d. hoc cognomen cōsonat tuo nomini: quia ille qui est vere obediens est filius gratie ꝙ spūs sancti: que per columbā significatur. Merito simon filius ioānis seu bariona dicitur siue vocatur. Simon est interpretatur obediens: ioanna ebra: bar filius et iona colūba. quasi ei diceret. tu es obediens filius gratie vel filius columbe. i. spiritus sancti qz humilitate de gratia spūs sancti accepisti: vt vocante andrea videre me desiderares. Consequenter ergo hec nomina mysterio vertuntur ꝙ obedientia necessaria est conuersis ad xpm per fidem: ꝙ per xpm per spiritū sanctū firmamur in amore dei. [Tu vocaberis Cephas] qđ latine interpretat petrus: id est in greco caput siue capitaneus: ⁊ cōgruit mysterio: vt ille qui debet aliorum esse caput et xpi vicarius/ firmitatē habeat quā designat petrus. Simon quippe erat nomē eius ante vocationē ⁊ conuersionem: sed post impositum fuit sibi nomen petrus: sicut etiā est baptizatur adultus: ⁊ quando aliquis in papam est creatus mutatur nomen eius. Simon ergo est proprium nomen. Petrus vero est cognomē. Barionas est hebraicum ⁊ sonat filius columbe. Secundum alium euangelistam dicitur filius ioanna: quia secundum quosdā idē erat nomen patris iona et ioanna: aliqualiter tamen propter subtractionem vnius syllabe diuersificatum: sicut in ignis nicolaus et colinus. Uel dicendum ꝙ pater petri erat binominis: ⁊ sic iona ⁊ ioanna sunt duo nomina: et hoc videtur ex eorum interpretatione diuersa: quia ioanna interpretat in quo gratia/ et iona interpretatur colūba. Cephas hebraeū est ⁊ syrum. Petrus greceū ⁊ latinū/ ⁊ in vtraq; lingua nomen petri a petra est derivatū. vocatur eū petrus quod interpretatur firmus ob robur mentis ⁊ firmitatem fidei ⁊ propter fidei confessionem xpi qua dixit. Tu es xps filꝰ dei viui: cui ex ꝯfessione petre firmiter adhesit. Uerum autem hoc nomen modo ei impositum an promissum impositum/ est incertum. Tutius tamē dici potest ꝙ modo ꝓmissum: quia cū dicitur vocaberis non impositio est sed predictio quasi de futura nominis impositione loquēdo: ⁊ tunc impositum cum dixit. Tu es petrus ⁊ super hanc petram edificabo ecclesiā meam. vel in electione. rii. vbi dicitur. Et imposuit simoni nomen petrus: sicut ⁊ claues ante resurrectionem promisit: sed post dedit. Si vero nomen modo impositū: tunc in sequentibus confirmauit: ⁊ sic hi prędicti discipuli primo ad fidem vocati in aliqualem notitiam et familiaritatem Jesu venerunt /et deinde ad propria redierunt. [In crastinum autem] post petri et andree vocationem [volens Jesus de Judea largo dicta vbi ioānes baptizabat redire [i galileā] de qua patria discipulos vocauit ⁊ ad matre suā ibi reliquerat: inuenit philippū] q erat de [bethsaida ciuitate] supra

Christo.

Theophilus.

D Tempus nullū pretermittēdum.

Dñs.

Nota.

Beda.

Matth. xvi.

Mar. iii.

Ioānis.

Petrus

Matth. xvi.

Petrino vocabulo.

Simon. Joanna. Barionas.

F Cephas.

Bethsaida.

mare galilee conclus [petri ⁊ andree] Et hoc ꝑgruit mysterio. Bethsaida enim domus venatoꝝ interpretatur: vt ostendat q̃ de domo venatorum congrue venatores ad capiendas animas ad vitam vocaret. nō a casu vel quasi ignotum: sed ex suo ꝓcōsilio ⁊ ex intentione questum inuenit esse: vt eū illuminaret et ad fidē vocaret. Unde sequit

Sequit quēlibet.

[⁊ dixit ei. Sequere me] hoc est doctrinam et exemplū imitare. vt dicit Eleutinus. Sequitur eū qui imitatur humiliterē ⁊ passionem eius: vt sit socius resurrectionis et ascensionis. qui statim sine vlla contradictione sicut bonus obediens secutus est eum. Secundum hec dicta primus omnium apostolorum Philippus videt esse vocatus. Vi quatuor predicti scz andreas ⁊ alter cuius nomen tacetur/ ac petrus ⁊ philippus fuerunt discipuli Joannis: qui videntes q̃ Ioannes de xpō testimonium dederat confugerunt ad eū. Philippus autem a xpō instructus tunc ad querendū nathanaelē fratrē suum desiderans eum habere fratrē in fide sicut in carne: ⁊ inuenit eum sub ficu: non casu sed diligenter questum [⁊ dixit ei. Quē scripsit moyses in lege et prophete nuncianerunt inuenimus] diu expectatum [Jesum] saluris autorem [filium Joseph]. s. puratiuū [a nazareth] quia ibi conceptus ⁊ nutritus erat: ⁊ quia de eo per prophetas audierat q̃s nazareus vocabitur. Philippus ꝑm cōmunē loquendi modum loquitur: q̃ filius Joseph cui desponsata mater eius erat putabatur. Et miratus nathanael q̃

Philippus.

Mich. v.

de galilea non de iudea surgeret, ꝓphetare q̃ scriptura Michee dixerat xpm in bethleem nasciturū: aut negatiue ⁊ dubitatiue ꝑm Chrysostomum. Mar. ii. Iudi. xiii

[Ti nazareth potest aliquid boni esse] quasi diceret non. Uel quia iste legisperitus legerat in ꝓpheta nazareus vocabitur: ⁊ signa dominici aduentus forte notauerat: quādo audiuit a nazareth statim erect⁹ in spe dicere volebat ꝑm Augustinum. affirmatiue et assertiue. Nunc rāde a nazareth potest aliquid boni esse. et quia philippus non erat ita perfecte instructus: ideo duxit eum ad Jesum vt ab illo plenius audiret:

Chrysostomus. Augustinus.

propter qđ sequitur. [Dixit et philippus veni et vide]. i. ab eo addisce per experimentum virtutis quę est in ipso: et adduxit eum philippus ad iesum. vt dicit Chrysostomus. Tra-

Chrysostomus.

hit quidem eum ad xpm sciens de reliquo eum non contradicturum si verba et doctrinam illius gustauerit. Nathanael interpretatur donum dei: ⁊ q̃ aliquis ad christum conuertit. est donū dei. Et [vidit Jesus] intimum dilectionis [nathanael ad se venientem] ⁊ magis intus ꝗ extra appropinquantem: quia non solum vidit corpus exterius: sed etiā cogitationes ipsius interius [et dixit de eo] circumstantibus. [Ecce vere israelita] deum videns [in quo dolus] et simulatio [non est] nam sine intentione doli et falsitatis veniebat ad veritatem agnoscendā: si enim haberet peccata confiteretur ea. non tegeret negaret enim esse peccata: cui laudat in eo confessionem. Doloſi quippe sunt qui se prediciunt bonos et iustos cum sint mali et peccatores. Magnus vir iste nathanael cui ipse dominus tale testimonium perhibet. Israel interpretatur videns deum vnde dicitur verus israelita. Primo ex fide qui iam deum videret et in eum credere incipiebat: ex instructus in lege per fidem et intelligētiam scripturarū saltem per speculum et in enigmate deum videbat. Secundo ex cōfessione quam xpō respondendo faciebat. Uidens ergo nathanael q̃ conditionem suę mentis expresserat quę fuit vnde ipsum sciebat dicens [vnde me nosti]. i. ex qua virtute cum hoc sit ipsa virtutem humanitatis. Et xpō respondit et per reuelationem altiorem occulti dicens. [Priusq̃ te philippus vocaret] tibi de me loquebatur [cum esses sub ficu vidi]. i. cognouī [te] et propositum cordis tui. Ad literam sub quadam ficu sedebat forte cogitans de futuro saluatore: vbi philippus superueniēs dominū cum eo singulariter multo illo presente loquebatur. Et ideo propter hoc signū et precedens nathanael statim confessus est ipsum esse christum. vnde sequitur. [Respondit nathanael et ait. Rabbi tu es filius dei et rex israel]. i. christus expectatus ab israel in regem.

Israel.

Christo.

Dominus.

Christo.

Amen.

Christo.

Expectatores indeorum.

⁊ defensore. Expectabant enim omnes iudei messiam temporalem regem futurū: ⁊ hoc modo videtur Iohannes qui iste nathanael: q̃ non habebat adhuc cognitionē perfectā de xpō: non enim videtur mirē dixisse nunc ipsius diuinitatem: quia non dixisset ea ex re israel: sed eorum numerum. ⁊ propterea cum dixit: Tu es filius dei. non fuit confessus eius diuinitatem sed intellexit hanc filiationem per quandā gratie excellentiam. vnde dicit Chrysostomus. Quod adhuc credens esse sapientem qui ex aliqua reuelatione dei secreta nouerit confiteretur eum esse filium dei nō per naturā/ sed per adoptionis gratiam: quia adhuc non erat plene illuminatus de fide trinitatis. Alii tamen dicunt q̃ hoc ex corde credidit sicut ore confessus fuit: sed primum probabilius est sicut inferius patebit. Unde dominus nocet eum ampliꝰ eleuando eū ad maiora: scz ad diuinitatis sue cognitionem per obsequia angelorū sibi tanq̃ superiori exhibēda. nulla est natura superior angelica nisi diuina: hoc est qđ sit. Respondit iesus ⁊ dixit ei: q̃ dixi tibi vidi te sub ficu: credis] me esse xpm filiū dei excellentiā gratie [maius his videbis] cognoscendo virtutē diuine substātie. Ubi Chrysostomus. q. d. Magnum tibi visum est hoc esse qđ dixi: ⁊ propterea me rege israel cōfessus es. Quid igitur dicere maius videris? Et quid sit istud maius ostēdit subdēs. [⁊ dixit ei] scilz philippo ⁊ nathanaeli [Amen amen dico vobis.] Amen idem est qđ fideliter: ⁊ ideo vbi duplicat est signum maxime certitudinis et firmitatis. [Uidebitis celum apertū ⁊ angelos dei ascendentes ⁊ descendentes super filium hoīs] in obsequium beatitudinis humane tantis natura. Sed ⁊ ante hoc accesserit ⁊ ministrabant ei. vbi Chrysostomus. Unde quasi per paululum enim aperta videbatur ⁊ facta q̃ nouitia efferuet ei hoīem solum. cui enim angeli ministrant equaliter hic homo purus esset: per

Nathanael cur nōdū apostolus.

hoc igitur suadet angelorum se esse dilatorē. hec Chrysostomus. Uerūtamen qui iste nathanael doctissimus et peritissimus erat in lege/ nolunt esse dō in aplm eū alios eligere. Nec etiam nicodemū de quo infra dicetur eo q̃ ipse peritus et doctus esset: ne propter suam scientiā se electos dicerēt vel presumerent. Uoluit enim xpō aptos primos fundatores ecclesie idiotas ⁊ simplices homines eligere: ne doctrina fidei ⁊ prima conuersio hoīs humane sapientie ascriberetur sed diuine. hoc etiā ideo fecit vt mundū et sapientes eius confunderet. Fuerunt tū nathanael ⁊ nicodemus a principio ad fidem vocati ne doctrina fidei quasi a solis simplicibus recepta haberet cōtemptui: ⁊ ne si a principio oēs fuissent simplices crederentur per oppositū per ignorantiam decepti. postea vero fideles catholici radicata fuit paulo ad apostolatū vocatus est. Fuit olim iterantus esset. Per andream ⁊ philippum qui a xpō edocti de salute fratrū suorum solliciti fuerūt significantur illi qui ꝓximos suos quātum bono modo possunt ad sequelā xpi inducūt. quod est contra multos qui non solum non inducunt: sed ꝓ posse suo auertūt [Et regressus est Jesus] cum philippo [in galileā: et ueniens nazareth] ad matrē suam cum indicibili gaudio receptus est per eā. Intende q̃ post baptismum post victoriā tentationis xpus rediit nazareth: quod interpretatur flos: et significat q̃ homo fructuosꝰ ꝓfecit a peccatis: afflictiōes tentationes superauerit: vel quecunq̃ bona fecerit: semper debet se reputare in flore ⁊ in principio esse. Et deinceps p̄ tria annū iesus in galilea remansit: nec aliquis euangelistā ponit quid interim xpus ad nuptias fecerit. In anno el⁹ baptismo xpus ad nuptias nihil aliud legitur xpm fecisse: nisi quod legitur de tentatio in deserto: ⁊ de tentatione a diabolo: ⁊ de testimonio baptiste: ⁊ de discipulorum conuersione.

Ubi post hāc vocationem quietio.

Diatio.

Bone iesu redemptor perditorum/ saluator redemptorum/ spes exuli/ pauperum spiritu dulce solatium/ laborantium fortitudo/ lassorum recreatio/ triumphātium corona/ supernorum ciuiū

vnica merces ⁊ letitia vera/inclyta proles summi dei et fructus sublimis vere virginalis/fons gratiarū omnium de cuius plenitudine nos omnes accipimus: in te vt finē omnū tendens/⁊ sperās/⁊ amans ferar desiderate Jesu. Illā te adducar/te sequar: quia nusq̄ sufficis/ extra solum salvus/nusq̄ bonus ⁊ suavis es nec querentibus et diligentibus nomen tuum. Amen.

¶ De mutatione aque in vinum. Capitulum xxv.

Ad Joan. ij.

Nupciar honoratio. Beda.

Nuptie Joannis euangeliste.

Nde anno sequenti scz. xxxi. cepit Jesus signis miraculis mundum illustrare. Et primo approbās coniugium nuptias intrat: ⁊ aquā in vinum convertit: quod eadem die qua baptizatus fuit: scilz anno revoluto fecit. Dñs sua corporali presentia: ac nuptiarum suarum inicio nuptias quas instituit tanq̄ licitas ⁊ honestas honorare ⁊ commendare voluit: ne ego beneri despicere et damnare presumerent. Unde Beda. Quia bona est castitas coniugalis: melior cōtinentia viduitatis: optima mūditia virginitatis: ad probandum oēs electionem gradium: discernendum tamen meritum singulor⁹ et inviolate Marie virginis vero nasci dignatus est: a pphetico anne vidue die mortuus benedicturis nuptiarū celebritatibus tam inuentis inuitatus hos presentia sue virtutis honorat [Die] itaq; tertia. i. tercio ab euangelista nominata post primos duos quibus Jesus post regressum a deserto ad Joannem venit ⁊ iuto inter eos multi dies fluxerint [nuptie ea te fiant in chana galilee ⁊. i. in quodam vico seu villa prouincie galilee sic dicta. Quānō aut̄ dubium sit cuius nuptie fuerint: tā nos meditemur ea⁹ fuisse ioannis euāgeliste: sicut in prologo super Joannem Piero. videtur affirmare. quem volentem nubere Xps de nuptiis vocauit: et exinde ioānes xps propter mūditiam continentie virginalis magis familiaris fuit. Hoc etiam videt er eo q⁹ xps nō legitur fuisse in nuptiis alijs: et per hoc [mater iesu erat ibi] tanq̄ in nuptiis sui nepotis. Non est est verisimile q⁹ ipsave uellet nisi nuptiā sibi attinuisset: sicut iuit ad elizabeth cognatā suam nec legit in tali casu iuisse ad alias. In ipsis ergo nuptiis domina nr̄a fuit nō tanq̄ extranea inuitata: sed tanq̄ primogenita et digniez inter sorores fuit in domo sororis quarūdā domo sua. Cum enim sorores Maria salome vxor zebedei vellet facere nuptias filio suo ioanni/ vadens ad hominem nostrum in nazareth quarto a ebdomada militario inuitauit hoc et ipse et sic ipsa ante omnes venit ad preparationem nuptiarū. Unde legit q⁹ [mater Jesu erat ibi.] Sed de Jesu et discipulis eius si q⁹ fuerit vocati qui ibi discipuli adhuc firmiter et non adherebant: sed sequebatur gratia familiaritatis imbuendi discipules eos doctrina. De ioseph aūt sponso virginis non fit mētio. Ram quidam dicunt eum tunc mortuum fuisse ⁊ virginem in custodiam filii translisse: q⁹ nec etiā de inecepis de eo legitur in euāgelio. q⁹ si nondū mortuus fuit: tamē in passione dñi fuit dubio mortuus erat quia vxor eius alij cōmendata est. Conspice igitur dñm iesum inter alios sicut vnus quilibet de populo comedētem et bibentem liter in loco infimo non inter maiores sedentem. Ram docturus erat in posterum. Cum inuitatus fuerit ad nuptias recūbe in nouissimo loco. Ipse vero primo cepit facere et docere. Conspice etiā dominam obediētem et in cunctis recte ⁊ ordinate faciendis sollicitam. Cūq; propē finem conuiuij cognoscerent vinū defecisse: iuit ad filium et dicit ad eum: vinum non habēt. Non cōfundit nec sotiatim accidisse putandum est vt dño veniente ad nuptias vinum deficeret: sed eo magis processit miraculi fieret. vnde intelligens sancta dei genitrix tam tēpus perfectā etatis quo per miracula seipsum deum mundo innotescere: et non filius ioseph sed dei ⁊ Marie virginis credēretur. ait [Vinum non habēt] scz. ad fulciendā etiā quasi dicat. filii mi vinum hic defecit. Scio inuisibiliter defectum nihil petendo scire q⁹ amari sufficeit solū insinuare necessitatē absq; vlis petitione. vnde non dicit. Da eis vinum/vt reuertentem filio seruet: et in liberalitate filii et misericordia spem ponens tantum defectū proponit. Et certe eis pmo voluit preuenire totale defectū ne cōfusio appareret: et ideo inuitauit filium quem ad hoc potentē sciebat. Plena quippe spiritu sancto tā etiā miraculum prenūciabat qd filius eius facturus erat: quod ergo facere cogitabat hoc illa vt facere admonebat. scilz Pierō. Conpetalis virum iocunditatis debet: recedebat. hoc est vino sancti non ebrietatur: q⁹ mebriat ad det oblionem ⁊ incendit ad cōcupiscentiam: nec dubium est quin christus ad delectandos in vino iocunditatis nūptis interfuisse: ⁊ ideo cōgruum est vt in nuptiis sanctorū defecerat. Respōdit Jesus [Quid mihi ⁊ tibi est mulier] quid me molestas: secundum literā. Maria mulier dicta est/nō eo⁹ rupta virginitate: sed appellatione dignitatis sue. Mulieres etiā omnes fe minas illi appellauerunt propriete tate lingue hebree. vñ et mulier de ea virgine etiā adhuc in paradiso esse dicitur. mulier quā dedisti mihi fecisti ⁊. scilz Origē. Congrue vocat Mariā mulierem postquā ⁊ pierate cessāte per misericordiam emollitis: qñ misericordia emollita mollia sensit de nuptias celebrātibus qui ex paupertate vini in proximo manifestanda verecūdiari fuissent: ⁊ addidit [Nōdū venit hora mea] .i. nondū vini defectū sentiunt qui assunt. sine ergo eos primū hoc sentire: cum necessitatē cognouerint magis requirēt beneficiū q⁹ recipient. Ram sm Chrysō. Beata virgo ex pietate mea voluit preoccupare tēpus debitū faciēdi miraculi. ⁊ quia istud miraculū inter mirabilia christi erat primum: ⁊ ad confirmationem discipulorum: ideo debuit esse notum. idcirco existentibus autem magis fuit ex eo q⁹ factū est ⁊ fuisset factum. Et quia ve dicum est mater iesu voluit prenūcire tēpus defectū. et q⁹ statim ante ei esset oppositum. xps facere miraculum: ideo xps matre haud dubiū sapiens ⁊ tunc ei mulier: [quasi dicat. Scio ⁊ pus aperuit ad faciendū miracula sed nondū est mihi et tibi hoc fieri. Nondū venit hora mea] .i. hora conueniens faciēdi miraculum a me/solo cognita. sed Sm Aug. Facere miracula competebat Christo sc̄m diuinā naturam quā a matre nō habuit: ⁊ ideo precisio modo respondendo matri ostēdere voluit qm hoc non tenebatur et obediret: q⁹ in natura diuina nihil habuit a matre nec per consequēs cū ea aliquid cōmune. Ideo dicit [quid mihi ⁊ tibi est mulier] q. d. Vis fieri miraculum: sed ad hoc agendum quid cōmune habeo tecum? q. d. ex natura communi tecum hoc non age: sed ex eo quod habeo a patre: q⁹ virtutem faciendi miracula a patre habeo nō a te. Sed quia humanitatem in qua passus est traxit a matre: ideo addit [Nondū venit hora mea] .a me disposita: hora. s. voluntatis non necessitatis. i. tempus patiendi ex cōmuni mihi ⁊ tibi. s. ex natura quam a te habeo: ⁊ tunc te recognosco ⁊ tibi condescendā. vnde cū venisset hora qua ve homo moreretur de cruce cognitam matrem recommendauit discipulo qui pre ceteris diligebat. Prime tñ sententie. s. Chrysostomi magis consonat litera sequens: quia mater Jesu ex eius responsione non ostendit petitionem suam repulsa: sed conuenienter oriatam. Tñ de domini responsione non dubitandum: sed de sua benignitate presumēs redit ad ministros qui sermebant in nuptiis illis: ⁊ fiducialiter mittens filio ad filium suum dixit eis [quodcūq; dixerit vobis facite] scz peccto hora conueniēti a filio sue cognita impetrōnē petitionis sue. q. d. Licet abnegare videatur tamen facies. intelligit enim in illis verbis dominis se non erasperaturum: ⁊ ideo fiducialiter imperauit ministris vt preces pra implerēt filii inuitētis. Sciebat enim eum tanre misericordie ⁊ pietatis q⁹ compateretur indigentibus ⁊ faceret q⁹ petebat: licet aspere loqui ⁊ negare videret. Dona docerina virginis Marie vt semper debemus Christo obedire: ⁊ per hoc etiā monemur de domino non desperare si nobis est o⁹ animo videat de facto durius respōdere: sed cū beata virgine fiducialiter eius misericordiā expectare. Si cū Christus maximā reuerentiā matri detulerit mirum videtur q⁹ sic extremes ei respondit.

Piero.

Ex Thomasit. Walter Maria

Dulge.

Maldige mat hora.

Chrysost.

D Miracula facere.

Horarij

Marie doctrina.

Augusti. Dura quidem videtur predicta domini responsio sed secundum Augustinum correcta est: quia in diuinis que dei sunt matre recognoscere non debemus. Et similiter secundum Bernardum. ad instructionem nostram fuit qui de hoc loco sic dicit. Quid ti bi & tibi domine mone quod filio matri: Quid ad illa primes queritio: cum filio benedicitur fructus ventris sui immaculati. Nonne ipsa est que sancto pudore concepit: & sine corruptione peperit? Nonne ipsa est in cuius vtero. ix. mensibus moratus est: cuius virgineis uberibus lactatus eorum qua. xli. annorum factus de Hierusalem descendisti & eras subditus illi? Dicis. Quid mihi & tibi: mulierum per omne modum sed manifeste iam video q non velut indignans aut confundere volens virginitio & matrem teneram verecundiaz dixeris: quid mihi & tibi. cum venientibus ad te turbis, preceptus eius ministris nihil concreatis facias qd suggessit. Ut quid ergo fratres: vt quid responderat primo vtique propter nos: & confessos ad dominum vt iam non sollicitet carnalium cura parentum: & necessitudines ille non impediant exercitium spirituale. Quidnam enim de mundo sumus debitores nos constat esse parentib⁹.

Bernar. Mariam non esse extraneam.

Religiosi mortui sunt mundo.

Vat. xli. Luc. viii.

Hydrie. Sunt autē ibi lapidee hydrie sex

Zt post hec reliquimus nos metipsos: multo magis ab eorum sollicitudine liberati sumus. Unde legimus fratrem quendam in eremo conuersantem: cum ad eum carnalis frater auditu gratia aduenisset / respondisse vt adiret alterum fratrem eorum cum ille vtiq; iam obisset. Quo admiratus qui venerat respōderet quia ille obiit: eremita se quoq; simiter obisse respondit. Optime ergo nos docuit dñs ne solliciti simus super propinquos carnis nostre pluscq; religio postulet quando ipsi matri et tali matri respondit. [Quid mihi & tibi est mulier?] Sic & in alio loco cum suggereret ei quidā: quoniā mater eius & fratres eius foris starent querentes ei loqui respondit. Quis est mater mea & fratres mei: Ubi modo sunt qui tam carnaliter & inaniter super carnalibus propinquis suis solliciti sunt: qui adhuc viuerent & ipsi cum eis. hec Bernard⁹.

posite secundum purificationem .l. secundum morem & ritum purificationis [Judeorū] hoc est vasa aquatica & aquarum receptui parata: ab hydos quod est aqua sic dicta: vel forte conteginisset, aliquem de communis vel ministris lauare se vel vasa/aquam ad hoc mueniret & haberet paratam. Crebro enim manus & vasa equitatoria Judei baptizabant id est lauabāt & purificabant: si ex su immundū aliquid retigissent nisi prius lotis non comedebant [capiebant autem [singule] hydrie [mensuras] .i. mensuras [binas vel ternas] a metron quod est mensura ut dicta. secundum Isidorum. Metreta quedam mensura est continēs. vi. sextarios: & secundum eundem sextarius continet tantum duas libras qui bis assumptus vocatur bilibrio [Et dixit Jesus] ministris. [Implete hydrias aqua.] Utiquid enim de aqua prius posita inde assumpserit ad purificationem vasorum & tulit Jesus suppleri qs fuerat ausus tum. Euntes igitur ministri hauserunt aquam de puteo qui adhuc ibi esse dicitur extra vicinum [& implenerunt hydrias vsq; ad summum. Que cum fuissent impiete: aqua ei uersa est in vinū diuina virtute. Non dicit hic quod aliqua verba ad hoc dixerit: sicut in transubstantiatione panis & vini in corpus suū & sanguinem: sed occulta virtute diuinitatis hoc operatus est. Sine ergo omni verbo solo sui voluntate in aquarum vinum aqua conuersa est: cuius tamen alia miracula & verbo et actu corporeo & aliquando sicca perfecerit. Et dixit eis Jesus [haurite nūc & ferte architriclino.] Jn hoc duo notantur. Primum discretio dominica: quia primo missi magis honorabili nec in hoc fuit personarū acceptio. quia secundum Augustī. Non ob hoc minus diuerso modo pios suos gradibus honoramus cum timendum est ne personas acciptamus. Secundū humilitas dominica: quia parēt quod sedebat longe ab architriclino: quod diceret ferte illi: quasi ab eo remoto. & cum ille sederet in magis honorabili loco colligitur q; dominus nō legens sedere ibi nec intra cum recedens ibi humillorem locum. Tricliniū est locus vbi sunt tres ordines mensarum

Clinc. Tricliniū dicitur.

rum: secundum gradus superiores & inferiores ordinariarum: sicut solet esse in refectoriis religiosorum: et dicitur triclinium a tripliciter accumbentes comedebāt. Clinc enim grece: latine significat. Nam antiquitus in lectis sedentes et accumbentes comedere solebant vt ex labore fatigatorum interim dum membra quiescerent: & ideo in scripturis dicuntur comedere accumbere: vel recumbere: seu discumbere: quod est quasi iacendo comedere. Architriclinus est principes & primus tricliniū id est principalis & primus inter cōmunes in triclinio. Et probabile est q; fuerit aliquis sacerdos illius reportis qui nuptijs interfuerat ab benedictum & ad ostēdēdū qualiter deberent. q; cedere secundum legē & statuta seniorū. Uoluit ergo dominus noster q; principalior inter communes primo de vino illo gustaret vt presidēs. tis feruentis acceptabilior esset rei ipsius commendatione miraculum notius fieret. Sic etiā nos debemus nostra examinatori pretato offerre ad probandum ea [Ut autez gustauit architriclinus aquam vinū factam .i. mutatam in vinum [& non sciebat vnde esset [scilicet per Christi virtutem: vocat spontum] quasi ad arguendum ipsum [& dicit ei. Omnis homo] rationalis & prudens ager agens [in principio bonum vinum apponit] conuiuantibus: quia nemo sensus est vinax & potest discernere vini bonitatem & acceptare [& cum inebriati fuerint tunc] apponit id quod deterius]. i. aquosius & debilius ad mitigationem ebrietatis: quia tunc non sciunt discernere inter bonum & deterius. [Tu autem] contra consuetudinem facientis & q modo sapor eius discernit naturē & imprudenter fecisti contra ignorantes loquebatur. Ministri ergo qui bederant vinū illi & alii discebant quomodo fuerat factum. Commendauit architriclinus vini bonitatem & post in communi commendauerunt miraculi nouitatem.

Non dubium quin melior erat mutati vini natura & nati. vnde Chrysostomus. Fecit aquam in vinum non simpliciter autem vinum: sed vinum optimum. Talis enim Christi miraculum multo his que per manum perficiuntur speciosior & potior quodāmodo fuit: ita & in aliis quando dixerit membrum corporis claudicās sanis demonstrabat hoc melius. Et iterum. Generale est in omnibus Christi miraculis q; semper ad aliquid melius terminantur & possit fieri p naturam. hec Chrysost. Hoc miraculum primo a Christo factum est ad manifestandum veritatem diuinitatis in eo latentis: & ad confirmandum eius fidem: & hoc est quod dicitur. [Hoc fecit Jesus initium signorum] per se factorum: quia ante hec fuerunt signa per patrem facta circa ipsum. & ideo falsum est quod dicit de signis puerilibus in libro de infantia saluatoris & in euangeliis apocrifis. Fecit autem hoc [in Chana] villa quadā prouincie [Galilee] in qua villa ostenditur locus vbi steterunt hydrie: & triclinium vbi steterunt mense: & descenditur ad eas per plures gradus sub terra: sicut est in pluribus aliis locis sanctis. quod forte accidit propter frequentes destructiones & ruinas ea tas in illis. [Et manifestauit] per hoc signum [gloriam suam] .i. gloriosam latentem in carne deitatez: et per hoc deitatis potentiam per quā hec fecit: & gloriosius est: ostēdens per effectū diuine virtutis q ipse esset dominus virtutum et rex glorie: & q ipse esset sponsus ecclesie: et q ipse esset qui cuncta ex nihilo potuit creare: qui etiā sicut dominus quando voluit potuit ejicere immutare. secundum Chrysostomum. Ostendens quoniam ipse est qui in vineis aquam transmutat: plurimaz per radicem in vinum vertit: quod & in planta per multum temporis fit hoc repente simul in momento operatus est. [Et] viso miraculo [credidērūt in eum discipuli eius] .i. magis firmiter & perfecte & ante miraculum. Habebat enim paucos discipulos sicut & Johannes quos familiariter docebat: non tamen sic inseparabiliter adherentes & perfecte credentes sicut post miraculū: sed qui

Chana. Galilee

Vini in vineis producti.

Discipuli dñi. illi fuerint nescimus. Unde dicuntur discipuli propter notitiam et sequelam et nuptiarum inter Christū et ipsos amorem: vel quia post humani discipuli erant. Ad verbum est Joannis plures eū occulte auditores: qui postmodum omnes eū secuti sunt.

Potest etiam dici q aliqui de nouo in eum crediderunt: et illi qui prius crediderant vt Andreas et alii: per hoc in fide fundati fuerunt. vel Augustinus. Scriptura nō solum illos quodcunq appellat discipulos eius: sed omnes qui in eum crederēt magisterio eius ad regnum celestū erudiebantur. ¶ Notandū hic q secundum quadruplicē sensum sacre scripture quadruplices sunt nuptie: scilicet carnalis copulationis secundū sensum literalem: diuine incarnationis secundum sensum allegoricum: spiritualis connectionis secundū sensum tropologicum: et beate fruitionis secūdum sensum anagogicū.

D Nuptie quadruplices. De primis nuptijs ad literā est eū gelium presens. Istius nuptie inter esse debent mater Jesu et Jesus cū discipulis suis. Per eos ista intelligūtur tria bona matrimonij. Primum bonum est fides castitatis: qđ significat casta mater domini. Secūdum est sacramentum: significat essentialem connectionem diuinitatis et humanitatis ī Christo: vel Christi et ecclesie: quam sacram rem significat et efficit Christus qui inter fuit nuptias. Tertium est proles suscipienda et educāda in fide Christi: quod significant Christi discipuli. Secunde nuptie allegorice sunt diuine incarnationis. In his nuptijs sponsus est filius dei verbum eternum: sponsa vero humana natura. In his nuptijs realiter fuit mater Jesu: et ipse Jesus et discipuli eius futuri quos elegit in ipso ante mundi constitutionem. Virgines nuptiarum proles sunt omnes qui credunt in eum. Utreque iste nuptie allegorice dicuntur esse inter Christum sponsum et ecclesiaz sponsam: quarum nuptiarum proles sunt omnes fideles. et realiter in eadem cum tam premissis. Tertie nuptie sunt tropologice: spiritualis videlicet cōnunctionis dei et animē in his nuptijs consistunt tria bona coniugij: fides proles sacramentū. Quarte nuptie sunt anagogice et celestes in quibus gaudium nostrū erit plenum. vnde in Apocalypsi. Gaudeamus et exultemus et demus gloriam deo: quia venerunt nuptie agni et vxor eius preparauit se. Ad hanc nuptias non intrant nisi beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati sunt: quales sunt virgines prudentes que intrauerunt cum sponso et clausa est ianua. Sicut ergo sunt nuptie hominis et hominis in carnali copulatione: ita sunt nuptie dei et hominis in naturarum connectione et spiritus creati et spiritus increati societate: et hoc in gratia et gloria. Prime nuptie dei et hominis facte sunt ēt humanam naturam diuine nature in vnitatem persone copulauit. Secunde dei et hominis sunt in vno spiritu in gratia charitatis continuēti. Tertie dei et holos sunt in gloria: quādo fidelis anima ingreditur thalamū sponsi in secreto celestis iherusalem.

In omnibus autem his aqua terrene consolationis insipide transit in vinum iocunditatis eterne in dei sapore et societate. Possumus etiam dicere q per nuptias de quibus secundum sensum literalem dicitur / connectio christi et ecclesie intelligitur / et q ritus matrimonij in vetero virginali initiatum fuit quando deus pater filio humanam naturaz in vnitate persone vniuit: et sic thalamus huius connectionis fuit vterus virginalis: publicatum autem fuit quando ecclesia sibi per fidem connecta est: consummatum vero erit quando sponsa id est ecclesia introducetur in thalamum sponsi / in celestem scilicet gloriam. ¶ secundū Bedam non vacat a mysterio q dicit tertia nuptie facte referuntur. Primus namq dies est tēpus legis naturē quo patriarcharum exemplo. Secūdus tempus legis scripte quo prophetarum scriptio. Tertius tempus gratie quo euangelistarum predicatio quasi tertie diei luce mundo refulsit: in quo dominus in carne egressus est et nuptias celebrauit. Unde Ose. Uiuificabit nos post duos dies: in die tertia suscitabit nos. et. Et per hoc quod in chana galilee: id est zelo transmigrationis ecclesie nuptie facte perhibētur / significat ecclesia dei dignos esse qui zelo deuotionis feruere / ac de vitijs ad virtutes et de terrenis ad eterna' noiunt erūpnigrare. Et secundum Augustinum mysteria que in illo domino miracula facta videamus: oportebat impleri in Christo q de illo scripta erant. Illa erant aqua. Facte aute de aqua vinum cum aperiunt eis sensum. Sic enim rapit quod non sapiebat: et inebriat quod non inebriabat. vt autez dicit Alcuinus / ministri sunt doctores noui testamenti: qui scripturas spiritualiter aliis interpretantur. Architriclinus vero est aliquis legisperitus: vt Nicodemus: Gamaliel: Saulus. Dum ergo ratibus euangelij verbum committitur quod in litera legis occultatur: quasi vinum de aqua factum architriclino approbatur. Et bene in domo naturarum tres ordines discumbentium distincte inter se distantes describuntur: quia ecclesia tribus ordinibus fidelium constat: scilicet coniugatorum continentium et doctorum. Optimum autem vinum Christus vsq adhuc conseruauit: id est euangelium suum vsq ad finem mundi duraturum. Sed alio propter prolixitatem vitandā omisso: de nuptijs eorum pologetis propter moralitatem aliquantulum latius videamus. Spiritualiter ergo in chana galilee fit nupte quādo intra sanctam ecclesiam fiue conuersationem bonaz mentis sociantur. Chana enim interpretatur zelus et significat feruorem dilectionis: Galilea vero interpretatur transmigratio facta et designat ecclesiā. et qua interpretatione hoc ostenditur q illi feliciter ad has spirituales nuptias ueniunt z discumbere q dilectionis et zelo amoris dei tam mala opera respuere et bona amare / et de vitijs ad virtutes discurrere: ac de vitijs ad virtutes / et de stata culpe ad gratiā / nec non de terreno amore ad celeste desiderium / et a seipsis in deum transire. Ecclesia siue in spiritualis vite conuersatione honeste respuentes mala amplectitur bona: et postponentes transitoria trāsitoriamus ad eterna. Ad hoc facit quod illa eternie nuptie in annunciatione quando beata virgo celi nuptias arbitrata est in Galilea facte: ad infimum gradum q meus apta nuptijs spiritualibus debet esse in transmigratione. In his nuptijs Jesus ih. natorūq est qui populum suum saluat a peccatis eorum: aquam conuertit in vinum quando conuertit impium et facit pium: quando aufert culpam et confert gratiā. sed ad preces beate virginis q semper compatitur misertis implentur hydrie: et aqua tristicie conuertitur in vinum consolationis et deuotionis interne. Ser hydrie sunt quinque sensus corporis cum vno simplici sensu animē: sed hydrie dicuntur lapidee: quia sensus nostri ante gratiaz obdurati sunt per culpā. Istas hydrias aqua implemus quādo fletu nostre compunctionis omnes sensus nostros a culpa transfacta perfecte lauamus. tali aqua purificantur Judei: id est veri confessores Christi qui non tantum confitentur cum voce oris: sed etiam opere manuum in veritate cordis. Capitur autem hydrie metretes binas vel ternas: binas quando flemus que commisimus delectatione et cōsensu. ternas vero quando fletibus purgamus nō solum dilectionem prauam et consensum verumetiam opus malum. Aqua denique in vinum cōuertitur quando fletu culpe iocunditas gratie sequitur. vel ēiā quando in mente hominis opus dei quod laborauit prius non sapit per spiritualē intelligentiam illuminato discessit.

Z [¶ Omnis autem homo primum vinum bonum ponit] quia homines ea que ad vinum pertinent: scilicet delectabilia amāt et querentibus presenti [deinde quod deterius est] quia amara inuenient et recipient in futuro. Sic ergo diabolus primo suggerit aliqua sub specie boni: et cum quis per complacentiam inhesuerit: tunc quod deterius est scilicet enormitates diuersas in peccatis superinducit. sed Christus non primo vinum bonum ponit: sed in posterum seruat: quia a principio amare et dura proponit: quia arcta est via que ducit ad vitam. Et omnes qui pie volunt in Christo viuere amaritudines et tribulationes patiuntur: sed in futuro delectationes et gaudia consequuntur. et parua sunt bona que nobis tribuit in presenti tempore / ad com-

Augustinus. Ilicius. Ambros. Ose. vi. Matt. ix. Luce. i. Uini bōi positio. Mat. vii. Joh. ii. Timo. iii.

parationē futurorum' que bonis datur nus est in eternitate. Bonus medicus nunq̄ dat bonum t purum vinū infirmo vel illi qui euasit de infirmitate quādiu est d ebilis donec perfecram habeat sanitatem⁊ dat florentum aqua mixtum. si homini existēti in vita ista qui huic euaserit infirmitatem peccati tamen debilis est t potest recidiuare: dat dominus vinum mixtum aqua tribulationi sed in fine quando habebit perfectam sanitatem tunc dabit vinum purū eterne consolationis. De predicto hydrūs t metretis sic dicit Bernar. Sex hydrie posite sunt hic qui post baptismum in peccata labunt. Prima hydria t prima purgatio in compunctione est de qua legimus: quoniam in quacunq̄ hora ingemuerit peccator omnes iniquitates eius non recordabuntur. Secunda vero confessio est omnia siquidem in confessione lauātur. Tertia est elemosynarū largitio. hinc enim habes in euangelio. Date elemosynam t ecce munda sunt vobis. Quarta est remissio iniuriarum secundū quod orantes dicimus: dimitte nobis debita nostra sicut t nos dimittimus debitoribus nostris. Quinta est afflictio corporis. quando exeramus ve mundi per abstinētiam deo canamus gloriam. Sexta est obedientia preceptorum sicut audierunt discipuli quod vtinā mereamur audire t nos vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. Nimirum quia non erāt sicut hi de quibus sermo dicitur. Sermo meus non capit in vobis sed in auditu verbi obedierāt ei. Ne sint sex hydrie posite in purificationem nostram. q̄ vacue sint t plene vero si pro tuanti gloria obseruantur. Ziqua repleantur si timore dei custodiantur: quoniam timor domini fons vite. aqua inquam timor domini est: t si minus sapida: sed optime refrigeratio animarum nostrarum desiderius eius tantem: aqua est que sacia inimici ignita possit extinguere. Sed diuina virtute aqua mutatur in vinum: quoniaz perfecta charitas foras mittit timorem. Dicimur autem lapidee hydrie non tam propter duritiā q̄ propter stabilitatem capientes singule metretas binas vel ternas. Duc metretes timor gehennē incurrende: timor glorie amittende: sed quis hoc de contingenti futuro sine t bñdicti sibi potest anima dicēs: potēs sit quādiu in voluptatibus tuis vitio ages penitentiam: vt nec ita amplas nec illam incurras: horum est adhiberi t rerum. quī vtiq̄ spiritualibus notus est: eo vtitur quod de presenti est. Timent qui nouerūt spiritualem cibum nequando sine fraudentur eo. Ipse est panis angelorum panis viuus panis quotidianus. Hic est de quo promissum est: quia centuplum accipiemus in hoc seculo. sicut enim mercenarius t ceteris quotidianus datur in opere et merces seruatur in fine. sic dominus vitam in fine reddet: t interim centuplum reponuntur t exhibet. Quanti ergo mirum si timet ne perdat hanc gratiam: qui iā affectus est caritate? Hec est metreta tertia quam sub distinctione signanter posuit eo q̄ non omnium sit: quia nec omnibus centuplum reponuntur. Et iterum seruantur. Quicunq̄ ergo mēsuras quas hydrie capiebant binas aut ternas. Nam t saluator triplicem nobis aquam apposuit: et perfectus omnis erit q̄ has tres metretas habere poterit. Plorat ipse super lazarū t super ciuitatem Hierusalem. hec est aqua prima sudata imminente passionis hora. t hec est secunda nō ab occulto tantum sed a toto corpore manans rubea quidē t sanguinea. terrena veronyca cum sanguine manantia eius lacere. Et tu ergo prima habes si p̄ peccatis compunctio sit. Secunda si in sudore vultus tui pane tuo vescaris t labore penitētie corpus tuū castiges. est autem colotis sanguinei siue propter laborē siue propter ipsum concupiscentie quē extinguit ignem. Jam vero si proficere poteris vsq; ad gratiam deuotionis perabis vsq; ad gratie saluatoris t superfluenti qui super mel dulcis est. Iste fiet aque fons in vitam eternam saliens. t memēto hanc esse aquam que de latere dormientis procedit. est sine omni molestia fluit. Operes enim q̄ tam mundo moriamus sequitur hec gratia delecari voluerit. Patima igit a preteritis delictis abluit conscientiam. Secūda vt futura cauteret timor. Tertia vero si ad eam peruenire meruerit / silentium ponat animam. hec Bernard. Et vinito autem conuiuio dominus Jesus vocauit Joannem vxorem t sequere me qui vilo mira cito in eius nuptiis facto statim relicta sponsa sua secutus est dominū: t hec fuit prima vocatio Joannis ad Xpi venit familiaritatē t notitiam. Spōsa vero eius anachita nomine vel Pś altoa maria Magdalena: voluptarie sicut sponsus eius ei alia sanctis imiuentibus dominū est secuta. Dei est p̄fecta sunt opera. t ideo er qua vocauit vnū coniugū cōueni eius fuit vocare t alterū. In hoc ergo q̄ dominus nuptiis interfuit carnales matrimoniū approbauit: sed in eo q̄ Joānem de nuptiis vocauit/instituit aperte docuit q̄ longe dignius spōsale matrimoniū q̄ carnale. Unde in ecclesia obseruatur q̄ ante equalem carnalem potest licite alter coniugum intrare religionem.

Oratio.

Domine Jesu christe q̄ die tertia scilicet tempore gratie ad nuptias sez coniunctionis tue ecclesie per carnē venisti/t aquā in vinum conuertisti diuinā in scriptura veteri carnalia predebantur spiritualia ostēdisti: vnde plene sunt hydrie quia implere sunt sphere: conuerte quesumus aquam meaz frigidam in charitatis tue feruorē: insipidā in suauitatis tue saporem: fluxibilem t inutilem in virtutis tue constantiaz: mutando quam totius mee deuotionis in vinū fructuose compunctionis: quo me miserum semper potare t inebriare ac illinc rancē in vinū socordie conuertere de tua misericordia dignemini. Amen.

De prima electione vendentiū de tēplo. Cap. xxvi.

Refato miraculo in mense iaquarij facto: mox iam traxit Jesus in galilea vsq; dū appropinquares mensis apilis: in quo tradebat pascha sui decessus: t tunc descendit in loci situm de capharnaū: metropolim galilee ipse t mater eius descenderūt similiter t fratres eius. i. cognati eius siue consanguinei marito vel Joseph qui pater putabat t discipuli eius. ā per eū erudiebātur. Ideo ait capharnaum q̄ erat metropolis voluit venire: qi iam inceperat gloriaz suā manifestare. Et manserūt ibi non multis diebus. q̄ ciues capharnaū valde corrupti nō se exhibuerūt deuotos ad suscipiendū christi doctrinā: t qi immundabat tēpus eundi in Hierusalē propter primū pascha iudeorum. Appropinquāte autem pascha iudeorum ascēdit Jesus cum discipulis suis hierosolymam metropolim iudee: secundum legis preceptum. Et inuenit in templo vēdentes boues t oues t colubas t nummularios sedētes. Nomine tēpli modo accipit hic ipsa domus domini in qua erat altare thymiamatis t candelabrū: nec artium sacerdotum in quo erat altare holocaustor: sed quoddā artificiū vbi dominus orabant t doctores docebant: et vbi vendebant ea que in tēplo offerebant. Et qi de longinquo adduci nō poterant: ideo sacerdotes qui propter cupiditatem diuersis adinuentionibus populum depauperabant: statuerant homines qui talia ibi venderent: vt venientes de longinquo excusationē de oblationibus dimittendis non haberent. Aliqui etiam aduenientium non habebant pecuniam: ideo statuerāt ibi cāpsores: qui sub cautione tradebāt eā: t cum hoc vitra sortem recipiebant aliqua minuscula: non tamen pecunias negarent manifeste facere contra legē dando aduersū t flagellū de funiculis facto. elecit oēs. f. vēdentes t nummularios: de oues et boues de templo t nummulariorum eē. t. pecuniam effudit. t in diuersa sparsit et mensas. eorum que erant quasi vasa denariorū euertit et dereliquit. et his qui columbas vendebāt dixit. Auferte ista hinc. i. de loco isto t nolite facere operē vestrū illicito domū patris mei que est domus orationis domum negociationis. t mercationis. Alio legimus Jesum ascendisse hierosolymā in pascha semel in primo anno predicationis vt hic: t iterū illo anno quo passus fuit. Et hic quidez in principio signorum expulit vendentes de templo: sed secūdo ad passionem veniens expulit vendentes

N Jesus vocatus.

Templū in quo vēdentes inuenti.

Capharnaum.

D Hierosolymā bis ascendit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Augustus. Funiculus peccatorum.

Pro. v.

Vicinus.

Augusti. Vendentes in ecclesia.

Duces pecudi.

Boues.

Columbas vendere.

Nummularij.

Flecti de templo.

t emẽtes dursus agendo: multo ꝺp pe mator numerus erat ementiũ q̃ vendentium. Vic quoq; remissa qua dam mercatione vtitur dicens [no lite facere domuꝫ patris mei domũ negotiationis] vbi aũt duriorib⁹ser monibus vtebat dicẽs. Nolite facere domum meam spelunca latronum. Fecit autem flagellum de funiculis: quia p̃m Augu. de peccatis nostris sumit materia vnde nos puniat. Ipsa enim ꝓpria peccatoꝝ p̃m qꝫ peccata peccatis addunt qui dam funiculi dicunt. vnde in Prouerb. dr q̃ impijs funibus peccatorum suoꝝ cõstringitur. Mystice p̃m Augustinum quotidie deus spiritaliter ecclesiam suam intrat: et qualiter vnusquisq; conuersetur attendit. cauea mus ergo ne in ecclesia dei fabulis vel risibus vel odio vel cupiditatibus vacemus: ne improuisus veniẽs nos flagellet et de ecclesia sua nos eiciat: secundum Augustinum. Vendentes in ecclesia sunt qui que sua sunt querunt: non que Jesu Christi: veniẽ le totum habentꝫ quia redimi volũt. ¶ Et nota q̃ per oues innocẽtie que sua vellera vestiendis prebent opera mundicie et pietatis signantur: q̃ venduntur dum ꝓ laude humana sub hypocrisi et in vestibus ouium geruntur. hypocrite enim q̃ mentem supinã habent sub ouina pelle. Per boues qui arant predicatores celestis doctrine significantur: quos ven dunt qui nõ amore dei sed ꝓ questu temporali predicant. Per boues etiam qui laboriosi sunt signari possunt illi qui magnos labores sustinent ꝓ animis vt per hoc in ecclesia valeant promoueri. Columbas vendunt qui acceptam spiritus sancti gratiam que per columbam accipitur: nõ gratis sed ad premiũ dãt: et si non ad questum peccunie ad vultum tamen fauorem tribuunt: nec ad vite meritum sed ad gratiam largiuntur. Nummos mutuo in ecclesia dant qui nõ simulate celestibus sed aperte terrenis rebus in ecclesia deseruiunt: et sua nõ que Jesu querũt. Domum etiam domini domũ nego tiationis faciunt: nõ solũ hi sed etiã qui gradũ vel gratiã spiritualẽ quã in ecclesia pereceperunt: non simplici intentione sed causa humane retributionis exercent. Omnes istos eiecit de tẽplo Christus signans q̃ sunt eruisi de templo gloriæ sanctorum. Cum ergo nolunt de ecclesia et de domo celesti veniente domino auferre auferant ista de actibus suis et ab auaritie et simonie esse negotiationibus eiciuntur enim de parte sortis sanctorum qui inter sanctos ponit vel stere bona vel aperte mala faciunt: et funiculis peccatorũ modo flagellantur ad correctionẽ quibus in extremo in fine tẽporum ligabunt ad dãnationẽ. Possunt aũt duo remedia et operta et verbi: vt doceret eos qui curam habent ecclesie subditos facto et verbo debere corrigere. ¶ Si igitur in figura templo etiã in atrio eius quod est domus orationis prohibet negotiationem que honesta putat eã sit de his que in templo offeruntur: multo magis prohibet comessationes: potationes: risus: lites: vaniloquia et huiusmodi fieri in ecclesia dei. Ergo cum omnia hec acta nobis debeat esse lex et preceptio: non licet candelas vel alias merces etiam dõ offerendas in ecclesia vendi nec aliquos de beneficium nisi meritis ecclesiasticis exerceri [Recordati vero sunt discipuli eius: qꝫ scriptum est]in psal. de Xpo [zelus domus tue comedit me]. accedit. ex Christi enim facto recordati sunt discipuli scripture illius et impleto nis eius in Christo. Bonus zelus est animi feruor in bonum quo mens recto et abiecto humano timore pro defensione veritatis accenditur. Unde Augustinus. Frustra vnusquisq; Christianus in membris Christi zelo domus dei comedebatur. Quis comeditur zelo domus dei: Qui omnia que forte ibi videt peruersa et aliena corrigi: cupit emendari: nõ accedit. Si emendare non potes tolera: gemme: suspira: sustine paleam. verbi gratia. Vides fratrem currere ad theatrum prohibe: monete: obtestare: si zelus domus domini comedit te. Vides alios currere et inebriari vel le: prohibe quos potes: arguere quos potes: terre quos potes: quibus nõ potes blandire: multi acquiescere. Et autem fueris frigidus et marcidus ad te solum spectans: et quasi nihil sufficies dicere in corde tuo. Quid mihi est curare de altena peccata? sufficit mihi anima mea: vel etiam emeam seruum deo. Ita non penitebit

ti meum seruus ille qui absẽdit talentũ? nolunt erogare: Numquid eum accusatus est qꝫ perdidit et nõ fit lucro sed damno: Sic ergo audite fratres meiꝫ et non quieti estis. Nolite quietescere lucrari ẽdo: quia lucrati estis a ẽdo. Hec Augu. Ubi sciendum q̃ Zelus dicit quandã imitationem amoris quo intense deum diligens mihi iustinet quos amoris suo repugnet. Ille igitur ꝓpriꝫ zelum dei habet qui nihil patienter sustinere potest contra honorem dei quem maxime diligit. Nos autem debemus diligere dominum dei intantum q̃ zelus eius nos comedat: cui si quid contrarij fieri videmus studeamus etiam Jhũ. Jch chari mortui sunt qui hec faciunt: removere: nec timeamus propter hoc aliquam malã perpeti. ¶ Attendendum est aũt quanti meriti sit zelus domini et generaliter omnis zelus boni cuiuscunq; actum inter primo opera nostra pactum sempiterni sacerdotij [Phinees sacerdos nobilis de tribu leui.] accepit: cuius feruore marthathias legem defendit: cuius igne succensus Helias prophẽta Baal interfecit. [Et dixerunt ei iudei: quod signum ostendis nobis et hec facis? id est quia cum tanta authoritate et potestate nos expellis: non videmur hoc tui officij esse: nec credimus tibi licere: ergo ostende nobis signum quo credamus. Quamvis enim factum esset bonum de se non tamen perimebat ad quemlibet hoc facere: sed solum ad eum qui haberet authoritatem corrigendi excessus sacerdotum: quod non conueniebat alicui de communi populi cum sacerdotes essent superiores in populo tales: sed prophete quandoq; mittebantur ad hoc spectantes a deo. Cũ ergo ẽdo non esset filius Aaron et p consequens nec pontifex. Pm legem nec esset res in conspectu populi: nõ apparebat eis quare sic authoritati tue obtemperare: mensaq; subuertere: remissi diuina authoritate prophetarum magnus missus esset: et ideo petierunt ut ꝗue potentie fidem capitalem signum in eum mitteret. Signũ aũt familiare enim erat Judeis signa querere: vtpote per ea ad legem et fidem vocati. Quærebant autem nunc signum: non vt crederent et venerarentur: sed quasi desperantes q̃ signũ ostendere non posset: sic eũ derideret et impugnarent. quod ex hoc patet: quia ibatim dictum fuit impugnauerunt. Dedit ergo eis signum potestatis diuine in sue resurrectione corporis sui ꝓprie virtute: et quia ꝓprie querebant non dedit eis signum apertum: sed occultum et in figura de sua resurrectione: quia dignum non erant vt prediceret eis resurrectionem sui corporis manifeste. vnde [respondit et dixit eis. Solnite templum hoc et in tribus diebus excitabo illud] Hoc autem dicebat spiritualiter de templo corporis sui scilicet intransitive: hoc est de templo quod est corpus suum loquendo de corpore suo sub nomine templi: quia humanitas Christi erat spirituale habitaculum ipsius dei. Templũ enim dicitur in quo deus inhabitat: et quia in corpore Christi diuinitas inhabitat: ideo corpus ꝓpriũ templum dei non solum secundum animã sed etiam ꝑm corpus dr. Nec dicebat hoc imperando vel consulendo vel hortando: sed id quod facturi erant predicendo et denunciando. non enim est verbum inducitiuũ ad hoc faciendum cum fuit simpliciter natum ex parte iudeorum: Ꝑs autem nõ poterat inducere ad malum: sed est verbum denunciatiuum eius quod erat per ipsos fiendũ quo hoc qꝫ affectabant demonstrat non esse absconditũ. q. d. [soluite]. i. soluentis: qi in passione xpi anima fuit soluta a corpore: et sanguis a carne: et compunctus membrorum in fixione clauorum et lancea: et ego virtute in me latente diuinitatis excitabo qui sit a tomno illud templum per vos dissolutum. Dedit ergo eis signum resurrectionis futurum: quia in hoc maxime potentia et virtus diuinitatis eius ostenditur: non enim puri hominis est vt se a mortuis excitaret: sed solus Christus qui inter mortuos liber fuit hoc potentia et virtute diuinitatis sue fecit. Hoc etiam fuit signum penitentie et remissionis quod solum peccatoribus competebat. Et quia dedit eis signum in figura vocans corpus suum templum: ideo illi carnales hoc non intelligẽtes sed de inanimato templo

Templũ

Soluite templum hoc. quõ dictum.

Signum a christo datum.

Templum Jude.

cum hoc dicere putantes deridebāt eum q volebant arguere dictum fuū per materiale templum/dicentes. [Quadraginta t ser annis edificatum est templū hoc].i. reedificarū [t tu in tribus diebus excitabis illud:] hoc dicerunt deridendo quasi esset impossibile: t multo plus derisissent si resurrectionem sui corporis manifeste predixisset: quia difficilius est reparare mortuum q edificare tale templum. Et non loquuntur de templo facto per Salomonem: quia illud fuit edificatum in septem annis t perfectū: et postea per Nabuchodonosor destructū. sed loquuntur de templo reedificato per Zorobabel et nec unam post captiuitatem babylonicam: quod factum fuit in.vj. anno ante q compleretur inimicis prohibentibus: quia iudei impediebantur in edificatione templi a nationibus in circuitu eorum existentibus [multi] autem tūc [crediderunt]. i. credere inceperūt [in nomine eius]. i. in sue diuinitatis nomine quam notas fecit per signa: t ideo sequitur [videntes signa q faciebat.] Ubi patet q in fide adhuc confirmati non fuerunt: quia magis signis q ex deuotione crediderant [Jesus autē nō credebat se eis] eo q ipse nosset omnes t ḡa esset in homine: scire esti ea q sunt in eo de homine solius dei est qui solus corda plasmauit: t ideo scivit q instabiles erant t in tempore tētationis recederēt. Quapropter vt dicit Beda monemur vt numq de nostra cōscientia securi simus: sed semper solliciti formidemus: quia quod nos latet eternum arbitrum latere non valet.

F Templū xlvi. annis factum.

Scire cogitatio est solius dei. Beda.

Dubitatur hic quenā signa viderunt facta a Jesu cum multum legamus eum tunc signū fecisse in Jerusalē. Ad qd potest dici vno modo q multa signa facta sunt ibi tunc a Jesu q hic non habentur: nam euangeliste multa scierunt preter miserunt de miraculis Christi: cū tot fecerit q nō possūt scribi de facili. Alio modo q inter cetera miracula potest mari mū reputari signū q cū flagello vno Jesus de templo solus t parū adhuc reputatus exercuit multitudinem hominū. Diuina quidē virtus in illo facto operabat q apparebat i effectu cū volebat. Corp ei xpi erat

Signa hic facta

instrumentū sui diuinitati continuum: t ideo quidā fulgor radiosus t mirabil' egrediebat de vultu t gestibus virtute diuina eos deterrēs/quemadmodū sacerdotes t leuite t alij nō audebant nec poterāt et resistere cuiusdā in passide vox illa diminuta quodammodo instrumentum erat quo magnā armatā t multitudinē regni prostrauisse. vnde Piero. in Mandebat de secunda electione. Plurimum q mirabatur maxima esse signacula Zazarus suscitatus est / q cecus ex vtero lumē accepit / q in lordanem profluens fit patris / q transfiguratus in monte gloriā ostendit cruciatus. Nullū aūt inter ista signa q fecit diis hoc videt esse mirabilius q vnus homo ex illo tpe prōpositus t insanū vitio vt postea crucifigeret scribis t pharisēis cōtra se frementibus t potuerit ad vnius flagelli verbera tantam ciuitatem multitudinem tam falsq subuertere t cōfringere exterebras t tanta facere que infinitus nō fecisset exercitus. Ignē enim omnia deus atq sydereum radiabat. et eorum eius: t diuinitatis maiestas latebat in facie. hec Hieronym. De his autem qui crediderunt in nomine eius est sciendum q secundum Augustinū illi credūt in nomine eius: qui non solum propter signa credūt t adherent nomini eius qui nondum sacramentū baptismi peeperunt vel susceperunt: hoc est instructi. Et qui plenam fidem vt oportet non habent in Christum t eius sacramēta. Ideo adhuc nō credit se eis: q ei qui bene cio corpus Christi nō q̄uis corpus Christi nō q̄uis ficiat ydiocre nō pōt nisi sacerdos cōsegratum: ita nullus sumere debet ni si baptizatus. Et Pm Chrysf. Illi qui propter signa credebant in nomine eius: non firmiter nec perfecte credebant in eū: t ideo non confidebat eis sicut ydiocis t discipulis perfecte et firmiter credentibus: nec recipiebat eos ad refectionem t communem vitam cum eo tute separabiliter habitarent: nec omnia sua dogmata secreta eis committebat: nec eis altiora mysteria fidei reuelabat: quia huiusmodi fidelitas non erat ex fide firma / sed ex suspicione quā de Ihū receperāt propter signa: nec estimabāt eū deū / sed hominem a deo missum docere.

veritatis. Et ideo signanter euāgelista vt ostendat eos imperfecte credere: non dicit q crederent in eum: quia nondū credebant in eius diuinitatē sed dicit in nomine eius. i. ḡa qs de eo nomine tenuo dicebat: sc̄ḡ q iustus t huiusmodi. Ubi [Nicodemus] inter istos [principes] ac primus de [pharisēis] t principibus seu magistris iudeorum: qi in tenebris huius erroris erat [nocte ad illum] et ad lucem venisse perhibet. Ipse quidem in tenebris erat non lucē: qa nō renatus. Et ideo nocte [ad lucē] venit: qi illuminari volebat. Pre timore quoq populi quem offendere metuit cum esset vnus de rectoribus: quia tunc populus per doctores et sacerdotes gubernabatur. in palam venire et sciri non audebat ne de synagoga expellerentur. pie vero secundā etiam palam additēdit: quia magister in israel erat: sc̄ere t errā turbam aliorum docendus ad iesum solus venit vt ab ipso plenius instrueret. In hoc etiā q̄ sacre venit a studio: diligētia in quibusdā commendatur: et sc̄ere tam signū habebat q̄ extra scripturā sc̄ere vēritatē volebat. Unde Beda. Dic venit ad Jesum nocte: cupiens secreta eius allocutione discere mysteria fidei: cuius aperta confessione tam rudimentum perceperat. Nec Beda. Et quia prudenter aperta signa noscuit / plenius fidei mysteria requirit. Et ideo de his que ad fidem pertinent docere meruit. Instruxit enim eum dominus de secunda t spirituali generatione seu natiuitate: sc̄ de baptismo t de introitu regni dei ac de sua diuinitate t prima natiuitate: de passione quo q̄ sua ac resurrectione et ascensione. nichilominus de prima aduentu t primitiua alia ad salutem necessaria. Unde congruenter hoc euangelium in festo trinitatis legitur: quia in eo de baptismo dicitur qui in nomine trinitatis confertur. Hoc quippe sacramentum baptismatis est necessarium. Et ideo oportet q habeatur in re si est possibile: vel in voto quoad precepta: nam vbi contemptus in aliquo baptismum aque non est: ibi nec baptismus flaminis prodest et ad vitam eternam: quia non potest introire in regnum dei. Homines nanq non ascendunt illuc nisi imperfecte credant: non dicit q crederent in eum: quia nondū credebant in eius diuinitatē sed dicit in nomine eius. i. alios qs de eo nomine tenuo dicebat: sc̄ḡ q iustus t huiusmodi. Ubi [Nicodemus] inter istos [principes] ac primus de [pharisēis] t principibus seu magistris iudeorum: qi in tenebris huius erroris erat [nocte ad lucem] et ad lucem venisse perhibet. Ipse quidem in tenebris erat non lucē: qa nō renatus. Et ideo nocte [ad lucē] venit: qi illuminari volebat. Pre timore quoq populi quem offendere metuit cum esset vnus de rectoribus: quia tunc populus per doctores et sacerdotes gubernabatur. in palam venire et sciri non audebat ne de synagoga expellerentur. pie vero secundā etiam palam additēdit: quia magister in israel erat: sc̄ere t errā turbam aliorum docendus ad iesum solus venit vt ab ipso plenius instrueret. In hoc etiā q̄ sacre venit a studio: diligētia in quibusdā commendatur: et sc̄ere tam signū habebat q̄ extra scripturā sc̄ere vēritatē volebat. Unde Beda. Dic venit ad Jesum nocte: cupiens secreta eius allocutione discere mysteria fidei: cuius aperta confessione tam rudimentum perceperat. Nec Beda. Et quia prudenter aperta signa noscuit / plenius fidei mysteria requirit. Et ideo de his que ad fidem pertinent docere meruit. Instruxit enim eum dominus de secunda t spirituali generatione seu natiuitate: sc̄ de baptismo t de introitu regni dei ac de sua diuinitate t prima natiuitate: de passione quo q̄ sua ac resurrectione et ascensione. nichilominus de prima aduentu t primitiua alia ad salutem necessaria. Unde congruenter hoc euangelium in festo trinitatis legitur: quia in eo de baptismo dicitur qui in nomine trinitatis confertur. Hoc quippe sacramentum baptismatis est necessarium. Et ideo oportet q habeatur in re si est possibile: vel in voto quoad precepta: nam vbi contemptus in aliquo baptismum aque non est: ibi nec baptismus flaminis prodest et ad vitam eternam: quia non potest introire in

Beda.

Dionys. iij. Eccles. hier. ad xpm accedentes.

J Baptismi virtute in celū ascendit.

Trinitatis expressio.

Attributa pſonis diuinis.

Esaie. ij.

naribus eius est. ideo ne de spiritu sancto hoc credatur: attribuitur sibi bonitas. Fides et cōfessio sancte trinitatis valet inter cetera ad tribulationum propulsionem. Nam sicut ait Joānes damas. Cum apud constantinopolim pestilentia grauis esset: quidam puer de medio populi in celum raptus canticum sancte trinitatis f. Sancte deus: sancte fortis: sancte et misericors saluator miserere nobis. ab angelis est edoctus: quod cum rediens coram populo decantasset: mox omnis pestilentia est fugata. Per meo demum qui venit ad Jesum vt de pertinentibus ad fidez plenius erudiretur: significatur discipulus humilis et diligens qui venit ad doctorem vt ab ipso instruatur quisquis debet cum diligenter recipere exemplo Christi qui nicodemū diligenter recepit: mansuetevalde et cū quiete et loquebatur. quod est cōtra trascentes qui furiose et cum clamore frequenter loquuntur: cōtra quos est remedium vrile molliter et sine clamore respōdere. secundum illud sapientis. Responsio mollis frangit iram: sermo durus suscitat furores. Extremum secundum Chrysō. Si famuli cum adiectus eos trascimur portant humiliter et cum silentio cōmeliam propter timorem nostrum: qua venia digni erimus: aut quam excusationem habebimus nos qui propter dei timorem aliquid ferre non possumus/ magis autem nolumus?

Fideo de trinitate ēdiferat

Moralit.

Prouer. Fr. Chryso.

Oratio.

TU domine vniuerso: qui nullam habens indigentiam voluisti templū tuum fieri in nobis: esto a corde et corpore meo omnia offendicula tibi displicentia: et munda me ab omnibus inquinamentis et maculis mentis et corporis: et fac de me tibi templum gratū et idoneum in quo habitare delecteris tu cuius delicie sunt esse cum filiis hominum. O sapientia que ex ore altissimi prodisti: et magister qui a deo venisti: docce me quesō a malo declinare et bonum facere: terrena despicere et celestia amare: vt veterē hominem cum suis actibus exuens et nouum induens quasi de nouo nat regnum tuum introire merear et videre. Amen.

De incarceratione Joānis baptiste. Capitulum. xxvij.

POst hec scilicet cōpletis diebus festis in hierusalem que est in vna parte iudee [venit Jesus cū discipulis suis] et cōmorabatur ibi cum illis et baptizabat. Et tribus est iude que erat principalis et regia terra vbi habitabat prime filii israel nominata est inde [et illic demorabatur] et per suos discipulos [baptizabat] multos sibi credentes et discipuli eius. Judea interpretatur confessio: ad quā venit Jesus quia rpō confitētes vel sua peccata vel diuinam laudem/ vel firat: et illic moratur qz tales nō relinquit vel firat [et illic baptizat]. ad peccatis purgat. Unde [Dicimus]. Per iudeam quippe signatur confitentes quos visitat rpō. vbi enim est peccatorum confessio vel diuinarum laudum: illuc venit Jesus et discipuli eius: hoc est doctrina et illuminatio eius: et ibi moratur purgando a delictis et vitiis per baptismū. Et sanctispūs. Ex Augu. Rpō primo baptizauit discipulos aqua et spiritu sancto. Postea officium baptizandi eodem baptismate discipulis reliquit intentus predicationi et doctrine: sicut et apostolus paulus paucos per se baptizauit: vt posset predicationi fideli⁹ intendere. Postea ergo soli discipuli Jesu baptizabāt et interim circa alios docendo occupato. In quo dedit exemplum prelatis ecclesie committendi ea que per inferiores possunt commode fieri: vt ipsi liberius possint in altioribus exercerī. Et licet Jesus tunc nō baptizaret manibus suis et ministerium exhibendo: sed discipuli eius: baptizabat tamen presentia maiestatis. Ipsius est erat baptismi sacramentum: et ad discipulos pertinebat ministerium. hic est enim qui baptizat: ergo adhuc Jesus baptizat: et quonsqz baptizandi summus Jesus baptizat. Unde Augu. Tūm qz verum est: quia Jesus et baptizabat et non baptizabat. Baptizabat enim: quia ipse ministrabat. non baptizabat: quia ipse non tingebat. Precedebant discipuli ministerii ordine: precedebat ille adiutorii magnitudine: de quo dictū est. hic est qui baptizat [Joannes autem baptizabat in enon iuxta salim] oppidum prope iordanem fluuium [quia aque multe ibi erant] quod est etiā inter cetera eius quod dicitur in euāg. Lumos hebraice dicitur aqua latine. Et dicunt aliqui q hoc oppidū alio nomine vocetur salem: et sit locus vbi regnauit melchisedech. sed hoc est falsum: quia salem vbi regnauit melchisedech idem est quod hierusalem. nam ipsam edificauit melchisedech et primo dicta est salem. i. pacifica et conditione regis qui regnauit in pace. Postea dicta est hierusalem a repore quo abraham voluit ibi offerre filium suum: qz locus illum appellauit dominus videt: et ita hierusalem interpretatur visio pacis: qz cum prima interpretatione additta est visio. Utrebat aūt Joānes ad Jesum baptizari qui veniebāt ad eum: sed non mittebantur ad Joannem venientes ad Jesum. Sicut ante baptismū rpi Joānes baptizabat in nomine rpi venturi: sic post baptismū rpi illos quos baptizabat ad rpm mittebat: et sic istum testimonium de rpo confirmabat. Et erinde turbari et inuidia moti discipuli Joannis: et indiscrete zelantes pro magistro suo volentesq preferre baptismū eius rpi baptismo/ murmurabant q magistri sui gloriam zelabat quia videbatur eis q magistri sui et baptismi eius auctoritatem minueret. [Et facta est questio] et controuersia [de purificatione]. i. baptismo [a discipulis Joannis] defecdentibus magistri sui baptismum: et purantibus eum maiore rpo quem viderant a Jōānes quasi maiore baptizatū [cum tu deis]. i. rpi discipulis et aliis ad ad ipsum. propter miracula currentibus et discipulos maiores esse rpm: et eius debere cōcurri baptismum tanqz ad baptismū melioris qz Joānes mittebat quos baptizabat ad te Jesus mittebat quos baptizabat ad Joannē. Et hec questio adhuc a re quetimonia de rpo facta q Joannem per suos discipulos est de baptizare et plures ad eū qz ad ioānem curerent. Unde zelo indiscreto moti [dixerūt ei. Rabbi] cū filo ex

Exmin. Filium.

Ioā. 3

Discipuli Ioānis.

testatio: de quo dictū est. hic est qui baptizat [Joannes autem baptizabat in enon iuxta salim] oppidum prope iordanem fluuium [quia aque multe ibi erant] quod est etiā inter cetera eius quod dicitur in euāg. Lumos hebraice dicitur aqua latine. Et dicunt aliqui q hoc oppidū alio nomine vocetur salem: et sit locus vbi regnauit melchisedech. sed hoc est falsum: quia salem vbi regnauit melchisedech idem est quod hierusalem. nam ipsam edificauit melchisedech et primo dicta est salem. i. pacifica et conditione regis qui regnauit in pace. Postea dicta est hierusalem a repore quo abraham voluit ibi offerre filium suum: qz locus illum appellauit dominus videt: et ita hierusalem interpretatur visio pacis: qz cum prima interpretatione additta est visio. Utrebat aūt Joānes ad Jesum baptizari qui veniebāt ad eum: sed non mittebantur ad Joannem venientes ad Jesum. Sicut ante baptismū rpi Joānes baptizabat in nomine rpi venturi: sic post baptismū rpi illos quos baptizabat ad rpm mittebat: et sic istum testimonium de rpo confirmabat. Et erinde turbari et inuidia moti discipuli Joannis: et indiscrete zelantes pro magistro suo volentesq preferre baptismū eius rpi baptismo/ murmurabant q magistri sui gloriam zelabat quia videbatur eis q magistri sui et baptismi eius auctoritatem minueret. [Et facta est questio] et controuersia [de purificatione]. i. baptismo [a discipulis Joannis] defecdentibus magistri sui baptismum: et purantibus eum maiore rpo quem viderant a Jōānes quasi maiore baptizatū [cum tu deis]. i. rpi discipulis et aliis ad ad ipsum. propter miracula currentibus et discipulos maiores esse rpm: et eius debere cōcurri baptismum tanqz ad baptismū melioris qz Joānes mittebat quos baptizabat ad te Jesus mittebat quos baptizabat ad Joannē. Et hec questio adhuc a re quetimonia de rpo facta q Joannem per suos discipulos est de baptizare et plures ad eū qz ad ioānem curerent. Unde zelo indiscreto moti [dixerūt ei. Rabbi] cū filo ex

cellenter magister omnīū et magistri debeas habere gloriā [qui erat tecū] sicut cum principatori [trāsiordanem] vbi cum quasi discipulū baptizasti: et sic benestimum ei prestitisti. [cui etiā testimonium perhibuisti]. i. quem tu clarum ostendisti: et sic magnū honorem impēdisti [ecce hic] a te separans nūc [baptizat] et eadem tibi audens tuū officium vsurpat. vndevalde miramur [et omnes ad eum] et ad ipsius baptismum [veniunt]. et qui eum baptizasti in mittunt. quasi dicerent. Hoc deserimur: hic rarius est: ad illū turbe concurrunt: de te non curatur: et sic gloria tibi surripit. Nōne prohiberi debent vt ad te potius veniant? Ubi Chrysō. Ipse quidem non baptizabat: sed nimiū volentes erigere eos qui audiebant in inuidiam ita annunciauerūt: qi omnīū malorum causa est vana gloria. Nec eīn eos zelotypis dixit: neq ad inuidiā solā impellit caprosos: sed et verubus obstat: laboreq quidē sustinere cogens/ fructibus vero priuans. Nec Chrysō. Joānes aurē emulationē et inuidiā discipulorū sedare volēs rpm cōmendabat: et excellia de eo predicabat: seqr nō rpm sed eius nunciū: nec sponsum ecclesie sed sponsi amicū esse dicebat: et q illū oportet crescere et exaltari nō in sensu quantū ad altos fama et authoritate inquantū quia virtus per miracula et opera magis et magis incipiebat eis innotescere: ipsuz aūt minui et humiliari in se vere et quoad populū in fama sicut lucifer minuitur in claritate quoad apparentiā oriente sole: et authoritas preconis adueniente iudice: et officium legati aduentante principe. In estimatione quippe populi et rpō creuit qui agnitus est qs erat: et inuentus est esse rpō qui puparatur tantū prophēta. Joānes decrevit: qr cessauit dici quod non erat: et inuentus est esse prophēta qui purabatur christus. Cui attestatur q Joannes natus est de crescentibus diebus: rpō crescentibus. et q Joannes capite minuitur: christus in cruce erexit. Moraliter aūt hoc debet esse in vnoquoq nostrū: qi oportet illū scz rpm in te crescere: vt scz eius profectus cognitione et amore: quia inquātū magis

Chryso.

Gloria vana.

Crescit rpō: decrescit Joānes.

Moralit.

cum potes cognoscendo et amando percipere: tanto magis ꝓficit in te. ⁊ sicut qui magis ꝓficit in videndo vnam et eandem lucē reputat lucem illam magis crescere: sic oportet homines sic ꝓficere: eo minui in sui reputatione: qⁿto plus homo cognoscit de altitudine diuinitatis eo minꝰ sē reputat parnitatē ⁊ humanitatē. Discipulio ioānis pro magistro suo indiscrete zelantibus: ⁊ de xpo querimoniam facientibus similes sunt multi etiam religiosi qui magis adherent quibusdā opinionibus: pro eo q̄ sunt opiniones illorum quos magis diligunt: q̄ ipsi veritati. et Plato dicit de Socrate magistro suo: amicus quidem socrates: sed magis amica veritas. Per hoc autem q̄ cessē discipulos suos reprehendit: informantur doctores boni vt tales adulationes nō recipiant sed magis repellāt. Considerent etiam hi qui detractores libenter audiunt: et contra eos quibꝰ detrahitur subito sentiunt: quomodo ioannes discipulos xpo detrahētes statim compescuit: christum laudibus extollendo ⁊ se humiliando. et exemplo eius detractores compescant de se humiliter sentiendo: et detractos laudando: ipsosq̄ detractores fortiter reprehendant et eis malum vitium ostendant: q̄ vt dicit sapiens. Ventus aquilo dissipat pluuias: ⁊ facies tristis linguā detrahentē. [In illo tempore] Cū hec agerentur ⁊ cū ioannes vno anno ⁊ tribus mensibus predicasset et arguens herodē pluribus conuertisset [misit herodes tetrarcha] ministros [ac tenuit] et cepit [ioannē] ꝙ eos [et vinxit] seu ligauit eum qui libere predicauerat dei verbum: et ad se in galilea adductum [posuit] seu poni fecit [in carcere propter herodiadem] quam fratri suo abstulerat: et sibi copulauerat illicite/quum secundum legem quā acceperat non liceret sibi habere vxorem fratris sui eo viuente. Sic diabolus spiritualiter tenet per delectationē: alligat per consensum: incarcerat per consuetudinē: propter animam a vero sponso xpo separatam ⁊ alii copulatam. Proselytus quippe fuit herodes: ⁊ circumcisionē receperat vt magis acceptus iudeis esset ⁊ regnare super eos posset: ideoq̄ ad legem moysi tenebatur in hoc sicut ceteri. et propter legis quoq; naturalis honestatem nō licebat fratri reuelare turpitudinē fratris sui: ducendo etiam eo mere tuo eius vxorem nāq̄ ad suscitandū semen. Unde [ioannes] tenēbatur reatis ⁊ defensor veritatis [dicebat] herodi [non licet tibi habere vxorē fratris tui] in quo virtus ⁊ constantia ioannis ostenditur qui nō timuit apud herodem pericitari ꝙ propter adulationē immemor esse precepti dei. q̄ est venerat in spiritu ⁊ virtute helie arguit herodē ⁊ herodiadem: sicut helias achab ⁊ iezabel. Non omisit dicere veritatem propter herodis ptātē vel herodiadis insidiationē: dās in hoc exēplū predicatoribus euangelii: vt ꝓpter aliqua non omittant cōstātiā predicādi veritatem. Primo ergo herodes diuertarem. Primo ergo herodes ioānem incarcerauit: ex eo q̄ ipsum reprehendebat de herodiade cui fratri abstulerat: ⁊ ideo ad suggestionem herodiadis ipsum in vinculis posuit. Secundo ex eo q̄ iustꝰ ⁊ baptismum predicabat: ⁊ cū timeret eum multus populus ad ioannem eb hoc ꝙ potissimum ⁊ predicatione vndiq; cōcurrebat: timēs herodes ne sui populi ioannem sequentis dispendiū haberet: ⁊ ob verba ioannis populo cum esset alienigena exclusus fieret: eumq; a regno ob incestum pelleret: ioannem hinc tenuit ⁊ vinctum posuit in carcere non auditus eum occidere. Tertio ex eo q̄ ioannes quēdam magnum regem post se venturum predicabat: ⁊ cum nomen ordinasset ne aliquis sine regnorum auctoritate rex nominaretur offensam cesaris timuit: et ideo ipsum incarcerauit. Et insuper propter hoc sit expensa ⁊ incarcerauit eum quia pharisei propter inuidiam ꝓ predicatione ioannis tur bari timebant herodi vt caperet eum/incitātes herodem ad eius mortem. [Herodias autem] adultera [insidiabatur ei] timebat enim ne herodes ad predicationem Joannis de peccato suo peniteret: ⁊ eam marito suo redderet qui eā fecte occiderat: ⁊ eis volens ioānē occidere mortem eius querebat: sed quonā pacto id aggredi posset inuenire nō poterat. [Herodes enim metuebat ioānē] eum reuerendo tm̄ore mūdano vel humano [sciens eum virum iustū] quoad homines [⁊ sanctum] quoad deum [⁊ custodiebat eum] ac ab herodiade occideretur: et ex hoc ipse herodes damnum ⁊ periculum pateret. Volo eū meum ab interfectione Joānis teneb atur: quia propter sanctitatem eius que erat nota tot populis timebat si eum interficeret ne totus populus cōtra eum insurgeret: omnes Joannem ꝓpheram sanctum reputabāt. [Et audito eo multa] sēs quedam parua non principalia [faciebat] simulatorie nō ex veritate [et libenter eū audiebat] scilicet simulatorie. t. audire simulabat: totum enim istud erat simulatorium: vt ex tali auditu et obtēperatione in aliquibus retineret populū a rebellione contra ipsum. Herodes populū ⁊ seditionem eius timebat sed amos: mulieris superabat. ꝙ ipsa erā deū posthabebat: qi deū in causa non habebat. Nam ꝑm Chrysō. Facile deuitat a iustitia q̄ in cāmor est dei corrigit: timor aūt humanꝰ est dei corrigit: timor aūt humanꝰ peccādi differt facultatē: ⁊ operatio nē nō aufert: sed retinet voluntatē bene habeat opportunitatē vel occasionem. Unde ⁊ quos suspendit a crimine auditores reddit ad crimē: ⁊ efficax animo quoslibet perficiat ad malum cogitata. Solitus est deus est timor qui nos etiā corrigit: fugat cri mina: innectam tributur per tuā essent facultatem. Nec Chrysō. Iste qui ioannē tenuit ⁊ ligauit in carcere eo q̄ de malis suis eū arguebat charitative ⁊ qui similia faciunt: si tales tūent frenetetis qui pium medicū persuere vel occidere querūt. Considera nunc quomodo Joannes magis volebat deo ꝙ hominibꝰ placere/magisq; timebat deum ꝙ homines offendere: etiamq; ex ꝓpto semper ad deum magis ꝙ ad homines aspiciendo in omnibus dei beneplacitum faciamus ab eius offensa omnimode abstineas. Unde Chrysost. Cum a pernicioso quid patimur hominibus ad principē nostrū cōfugiamus ⁊ consummatorie fidei: ꝙ nihil a malis hominibus: ⁊ quoniam propter veritatem: et quoniam propter eū. Si enim hoc excogitauerimus omnia facilia erunt: portabilia. Si etiā pro amabilibus quis patiens gloriatur: et propter deū si patiat quicq̄ suscipiet sensum. Si etiā ipse rem reprobabilissimam videlicet crucē gloriā vocabat: multo magis nos ira disponi oportet. Oportet ergo cum debemus quid pati indelectabile: nō labores sed coronas excogitare: si malum quid delectabile apparet excogitare quoniam deus non vultur indelectabile confestim apparebit. si enim hominum timor auertit ab inconuenientibus rebus: multo magis christi dilectio.

Vec Chrysostomus. Diarto.

Omine Jesu christe magister bene doce me veritatē ⁊ vie iustitie ⁊ doctrine: cordis oris ⁊ operis: propter meū vel fauorem humanum seu mūdanum non omittere ne temeritudo carnalis timoris vel amoris valeat in me perfectionem spiritualis dilectionis impedire. Et quoniam propter peccatum primorum parentum vis irascibilis nostra contraxit debilitatem/rationabilis caliginē/⁊ concupiscibilis pronitatē: da mihi paracletum defensorem contra persecutiones: illuminatorem contra errores: inflammatorem contra concupiscentias: vt in omnibus valeā beneplacitum tuum facere: ⁊ ab offensa tua abstinere. Amen.

¶ De initio publice predicationis domini Jesu. Capitulū. xxviij.

Um autem Jesus audisset q̄ Joānes traditus esset [scēm Chrysō. sine dubio a deo: q̄ in nullum sanctū nemo potest aliquid nisi tradiderit eum deus [et cognouisset] per inuitationem sibi factā qua audierant pharisei q̄ plures facerent discipulos et baptizarent ꝙ ioannes: et inde contra eum inuidiam ceperant maiorem ꝙ Jesus non baptizaret: nec per semetipsum exteriori tinctione corporum: sed discipuli eius quos tamen ipse baptizauerat primo [reliquit Judeam] in qua erant pharisei incredulī inuidentes augmento baptismi ⁊ doctrine christi qui ad capiendū ioānem consilium dederant ⁊ ꝑm eriā persequi cogitabāt propter baptismū ipsius qui crescebat: et propter doctrinam eius per quam euacuari

21 Mar. xiiij.

Discipulus ioannis sūcēs.

Plato: nis dictū

Detractoribus audiendi.

Chrysō.

Prouer. xxv. Ex mar. ci. vi. ⁊ Matthei xiiij.

Herodes ꝓselytus

Herodis humiliatio

Chrysō. De patiē tia ⁊ tole rantia.

legem intelligebant: t sic docebat gē
tiles habebat occasionē t [recessit]
seu abiit iterum [in galileā.] Cessit autem Jesus primo vt exemplū
patiētie et mansuetudinis multis
cedendis daret. Secundo vt absen-
tatione inuidiam eorum mitigaret
donec melioris animi fierent. Ter-
tio vt nobis fugiendi persecutiones
t pericolum formā praberet. Quar
to vt aliis euangelium predicaret.
Quinto quia tempus passionis sue
nondū venerat. Sexto vt verbi dei
transitum a iudeis ad gentes pre-
figuraret et ex hoc discipulos quid
quandoq; facturi essent instrueret.
Iste enim transitus eius trāsitum
eiusdem ad gentes significabat ad
quas eum transire impellebant. [t
regressus est] in galileam in vir-
tute spiritus faciendi signa et mira-
cula: quia Jhūs esset plenus spiritu
sancto: famen exinde primo manife-
stante virtutem suam in publicatio
ne doctrine t operatione miraculo-
rū [et fama exiit de eo] per vniuer
sam regionem. t receperunt eū ga-
lilei honorifice propter illa que eū
in hierusalem in die festo fecisse vi
derant et cognouerāt propter que
etiam nicodemus crediderat [t re-
licta ciuitate nazareth] vbi fuerat
educatus t nutritus [venit] ad pre-
dicandū in galileā [t habitauit in
ciuitate capharnaū maritima [que
iuxta mare est sita prope nazareth
[in finibus zabulon t neptalim] t
[exinde] .s. de finibus illis [cepit
Jesus] aperte [predicare et dicere]
qm impletū est tēpus .s. humane re
demptionis t venit plenitudo tem-
poris. Ergo dum tēpus habetis [pe
nitentiā agite] t credite euāgelio:
qi sine penitētia t fide impossibile
est placere deo. [Appropinquabit
enim regnum celorū] qi tamia cel
aperta est g nām. vñ Beda. Regni
eni celorum tanuis appropinquare
est de his quāq; quib⁹ ab eo discef-
serat penitere. vnde t Piero. Peni
tentiā agite qui vultis eterno bono
fcz regno dei adherere. Qui enī de
siderat nucleum frāgit nucē: ama
ritudinē radicis dulcedo pomi com
pensat. Pericula marie spes lucri
delectat: dolorem medicine spes sa
lutis mitigat. Mystice per hoc q
Jesus antequ publice predicaret etve-

Cessit ihūs ob multa.

Beda.

Piero. de penitētia agenda.

nit in galileam insinuatur q predi
carot euangelū primo debet trāsire
grare de carnalibus ad spiritualia: et
de terrenis ad meditandum celes
stia quia galilea transmigratio in
terpretatur. Et per hoc q habitauit
capharnaum que maior et popu-
lior erat: vt predicando t miracula
faciēdo plures illuminaret / resilit
Pm Remigium predicatoribus ecc
plumvr eo tempore t in locis illis
studeant predicare quando et vbi
multis possint pdesse. Capharnaū
enī dicitur esse inter fines iudeor et
gentium. exinde ergo Jesus predi
care cepit vnde vocare iudeos t ge
tes prefigurabatur: qui vtroq; salua
re venerat. In galilea eñ gētes ha-
bitabant t iudei habitabāt: ideo vt de
buit fundari lapis angularis qui fe
cit vtraq; vnum: duos in se vnientes
partetes gentium t iudeorum. Un
de t post diuersum sacerdotes ad pi
latū. Commouit vniuersam iudeā
incipiens a galilea vsq; huc. Sequē
autem due galilee: vna iudeorū: al-
tera gentium. Diuisa est enim ga-
lilea tempore salomonis qui viginti
ciuitates in galilea dedit hyram
regi tyri qui gentes ibi possiderāt
pars postea dicta est gentilis et rele-
qua iudeorū. Et merito in confinio
illo cepit dño predicare: vt inuitet
dei et gentiles ad predicationē eius
fluerēt. in quo etiā debatur q ad re
demptionē gentiū t iudeorū venis
set. Uel [exinde] scz postq̄ bapti-
zatus vbi monstrat in eo plenitudo
gratie per trinitatis testimonium:
postq̄ tētatus vbi māstratur in eo
sanctitudo vite per victoriā tētatio-
nū: postq̄ a Joāne testificatus vbi
monstratur certitudo idoneitatis
ad predicandū: postq̄ Joānes tra-
ditus vbi significat q deficiente le
ge incepit euāgelij: sicut sol sequē
tur auroraz [cepit Jesus predicare et
dicere penitētiā agite] nō tamē di-
cite extra loquēdo qui dicitur nō fa
cientes: nō tamen in animo. oportet
tra differentes non omittite contra
negligentes: nō destruite contra re
ciditores: sed agite penitentiā quia
si medicina ad sanādū morbū: quia
si armatura ad incundū bellū: quia
si clauē ad referandū celum. t ideo
subdit [appropinquabit est regnū
celorū] sicut elongat per peccatum:

Predicatio Jhū ex fonte Joānis.

tra appropinquat per pniam. Recto
autem ordine a Joanne tracto in
cepit predicatio dominj: quia destinē
de lege oritur gratia euāgelij: quod
bona annunciatio solet dici. Lex eñ
promittebat bona terrena t transito
ria sed euangelium promittebat ce
lestia t terrena. vnde Theophilus.
Uerus nanq; testamentum his qui
seruabant illud dicrum longitudi
nem promittebat: euangelium vita
eternam. vnde t Chrysost. propter
hoc neq; predicauit ante Joannem:
donec ille inteiderer in carcerem: vt
non hac predicatione multitudo po
puli scinderetur / crederet neq; signū
vllum fecit Joannes: vt ex hoc quo
q; multitudinē traderet christo que
ad eum signorum admiratione con
flueret. vnde etias Aug. Premissus
est Joannes velut vox ante verbū:
aurora ante solem: preco ante iudi
cē: seruus ante dominū: amicus an
te sponsum. Et quis vniuersum insi
dum tenebre non inuidebat: quas
pfesserant t solem iustitie aspicere
non valebant: beatus Joannes qua
si lucerna premittit: vt oculi qui tip
pitudine miserabiles oppressi magnū
et verū lumen videre non poterant /
admissum lumen lucerne primum
quasi tenuem splendorē videre con
suescerent: vt paulatim peccatorum
nubilo recedente et infidelitatis di
gesto humore Christo aduenienter:
ab illo celestis lumine terrificari pos
ēt rerosquerj possent. Dec Augustī.
Et notandum q perfecto euāge
lica veritatis precipue circa trīa. vi
delicet circa opera pietatis: circa eō
silius humilitatis: et circa precepta
charitatis. hec etiam tria precipue
dominus docuit in euangelio. Inee
dem predictis que ille ante dixerat:
vt predicatio discipuli t magistri con
sona esset: t dominus predicationē
ac doctrinam Joānis approbaret et
confirmaret: ac superbiam eoꝝ qui
dicta alterius dedignantur acerbe
re confutaret. acvt eiusdem dei filius
cuius me prophetarit se esse ostēde
ret. Uerbū ergo quod in Joanne or
mauerat predicans regnū dei a pe
nitentia incohare volebat: quia nisi
remisis peccato per baptismum et
penitentiam eō dignam non poterit

Euangelium.

Theophilus.

Christo.

Signa nulla fecit Joannes vt ex hoc quo ad eum turbe traderet christo.

Aug.

Prelatio Xpi cur post Joan.

Zuml. 30. pfectio.

Beñ. xii. ij. Reg. v

quis intrare in regnum celorum. vn
de non statim iustitiam predicauit:
sed penitentiam. Quis ergo audis
set dicere volo bonus esse t non pos
sum: penitentia enim correcto est
voluntatis: cessi vos mala contrectē:
vt sufficiet penitentiā agatis vel bo
na delereant: appropinquabit enim
regnum celorū: id est beatitudo re
gni celestis. acsi dicat. Parate vos
ad penitentiam: quia appropinqua
bit tēp⁹ mercedis eterne. hec Chry-
sost. Predicauit autem dominus pe
nitentiam appropinquāte regno ce
lorum t fine mundi: vt formidaret
forte imunitis eius mundi. Hūc ve
ro appropinquante regno celorum:
ostenditur regnum mundi agere in
extremis: ideo merito debet conuer
ti. Dic itaq; dominꝰ a baptismo suo
vsq; ad Joannis incarcerationē pre
dicauit t docuit occulte t [loco pri
mario] sed post eius incarcerationē
publice t in synagogis. Sicut enim
Joannes erat precursor Christi: ita
predicatio Joānis erat prima Chri
sti predicationi: t ideo Christus nō
predicauit cōmuniter t publice an
te Joannis incarcerationem: sed fi
nita eius predicatione. Exhoc nobis
tribuitis exemplū humilitatis stu
pende / dum seruo suo Joanni longe
se inferiorem in predicationis et doctri
ne officio humiliter dignatus est de
ferre. O quot sunt proh dolor hodie
religiosi qui non dico inferiori: sed
nec pari: immo nec superiori defe-
runt: in quo se dei filio preferre t eū
picere contendunt. Tali predicationē
quoq; et doctrinam requiritur eras
perfecta. perfectio autem etatis est
annorum triginta: t ideo conueniēs
fuit vt Christus non nisi post trigesi
mum annum publice predicaret et
doceret. Dec tempus est aptum pre
dicationi vt hic patet: aptum pretā
te fuit Joseph / q hac era
te factꝰ est prepositus Egypti: aptū
regimini vt patet de Dauid qui tri
ginta annoꝝ erat cum regnare co
pit. Dac etiam tempore prefici debent
et episcopi: sed hen hodie prefician
tur pueri ac insufficientes pro honesta
tui et minus idonei. Fuerunt autem
a baptismo Christi vsque ad mor
tē eius tres anni et tanto plus quan
tum ab epiphania vsque ad pascha:
et sic modico tempore predicauit.

Eadez enim die qua baptizatus est
reuoluto anno conuertit aquã in vi-
num: & in pascha sequenti. xl. trigesi-
mi primi anni incarnationis est Jo-
annes: & in alio pascha sequenti sci-
licet trigesimitercundi anni decollatus: & in certo pascha scilicet trigesi-
simitertii anni passus est dominus:
Etas xpi & ita virit triginta duobꝰ annis in-
tegris. de trigesimotertio quantum
durauit tempꝰ a natali vsq; ad pa-
dicatiõis. scha quod pro anno dimidio compu-
tari solet. Fuit autẽ anno trigesimo
pascha Judeorum. v. kal. aprilis et
feria. vi. anno trigesimoprimo fuit
decimo octauo kal. maij & feria quar-
ta: anno vero trigesimosecundo fuit
nonis aprilis in die dominica: & an-
no trigesimotertio fuit. viii. kal. a-
prilis & feria sexta. Et potest triplex
causa assignari quare christus mo-
dico tempore voluit predicare. Pri-
ma ad demonstrandam suam virtu-
tem qꝫ felicem in tam modico tempo-
re totum mundum immutaret. Se-
cunda ad excitandum desiderium di-
scipulorum: vt magis cum desidera-
rent quem tam modico tempore cor-
porali presentia habituri erãt. Ter-
tia ad augmẽtãdũ discipulorũ spi-
ritualem profectum: cũ enim christi
humanitas sit nobis via tendendi
Joã. xiiii. in deum: nam ipse dixit ego sum
via: non debemus in ea vt in termi-
no quiescere: sed per eam in deũ ten
dere. Ne ergo corda discipulorũ ad
christum carnaliter affecta in eo vt
in homine quiescerent / corporalem
presentiã cito subtraxit. Unde Dio
ii. Cor. v. stolus. Etsi christum secundũ car-
nem nouimus: scilicet, quãdo corpo-
raliter nobiscum erat: sed nunc tam
non nouimus. vnde & ante passionẽ
inter cetera dixit eis. Si ego nõ abi-
ero paraclitus nõ veniet ad vos. qꝫ
vt capaces spiritus fierent: expedie
bat qꝫ caro & forma ferui ab eis au-
ferretur: ne adhuc carnaliter eum
diligerent. Ipse enim dominus qui
mundũ vicit voluit vt discipuli ani-
mum tortum ad celum transferrent:
qꝫ sic vt ipse faciliter vincere mun
dum possent. Nos quoq; similiter si
ad patriam nostram cor transpona-
mus: & ad principem fidei nostre in
spicientes viam eius sequi volumꝰ:
facilius aduersa & prospera mundi
contemnere/ & ipsum mundum vin
cere poterimus. Oratio.

O Domine Jesu christe qui nostre
miserie compatiens & tandẽ ve-
rus medicus medicinam animarũ
nobis dare voluisti a penitentia pre-
dicationem tuam incepisti: & nobis
peccatoribus diu tempus habenti
eam facere tulisti: dã mihi misero
peccatori spatium & effectum peni-
tendi: qui tãdiu (pro quo tibi laus)
misericorditer pepercisti delinquen
ti: vt per penitentiam appropin-
quet & referetur mihi regnum celo-
rum quod eloganr & claudunt per
peccatum. Per veram penitudinem
et lachrymarum compunctionem ob-
tinere me esse concede in mortis arti-
culo: qualem me esse per aquam re-
generationis prestitisti in baptisma
tis lauacro: vt apius esse merear ce-
lorum regno. Amen.

¶ De secunda & tertia vocatione di-
scipulorum. Cap. xxix.

POstq; igitur dominus Jesus
reuersus de Judea in Gali-
leam multa predicasset & fe-
cisset propter que fama clare de ipso
crebuerat: vt turbe cum pressura &
impetu irruerent & impingerent in
eum pre nimia deuotiõe & desiderio
audiendi verbum dei: quadam die
cum esset [secus stagnum genesa-
reth] quod & mare Galilee vel eius
tyberiadis dicitur: & in terra stare
pre pressura non posset [vidit duas
naues secus stagnum stantes. quas
rum vna erat Simonis & erãt Jun-
dree sui fratris: altera vero Jacobi
et Joannis [piscatores autẽ descen
derant] ad terram [et lauabant re-
tia sua] amonuitos inuidiatias vt
piscarent ea: quia nullos pisces ce-
perant nocte illa[ascendens autem
in vnam naues que erat Simonis]
vt populum de nauli conuenientius
doceret [rogauit eum a terra reduc
cere nauem pusillum] & paululum:
ita vt non nimis a terra distaret: qꝫ
ita volebat a terra elongari: ve pos-
set audiri non tamen oppnimi. [Et
sedens] tanq; doctoris auctoritate
in terra stantes. Ecce mira christi
humilitas & mansuetudo. precipere
poterat (preceptor enim erat) et ta-
men rogat. in quo prelatis formam
dedit vt libentius monent & preci-
piant: magisq; amari & timeri ope-

Duci et trahi. ret: quia dicit Seneca. Generosus animus facilius ducitur & trahitur. Sed redeamus ad factum. Factum fuit de quibus in Ezechiele dicitur. cum autẽ
Stagnũ genesareth. tarent. ¶ Mystice per stagnum potest intelligi lex extra quam deus erat: quia lex gratia tam cessare inepiebat. et due naues quas vidit fuit duo po-
Vocatio. puli: scilicet Judaicus & gentilis: quos vidit qꝫ de vtroq; populo multos misericorditer visitando ad fidẽ vocauit. Piscatores fuit predicato-
Lauare retia. res & ecclesie doctores: qui nos per predicationis & fidei compe-
tentiã aduehunt: qui debent descen dere de alto predicationis ad confi-
derationem sue fragilitatis: & retia lauare: id est maculas peccatorum que in predicatione ꝓtrahunt aqua
Ii. Lucã. v. contritionis delere: quia verba pre-
dicationis sepe maculantur a que-
rentie falsa. Hic ergo lauant retia qui lucrum temporale/ vel curiositatem/ vel humanum fauorẽ a doctri-
na & predicatiõe sua excutit. Nauis Simonis est primitiua ecclesia Ju-
deorum. quorum predicator Petrus erat: in quam dominus per fidẽ ascẽ
dens de ea turbas docebat: quia de authoritate ipsius ecclesie vsque ad hodie gentes docet. Alia nauis est
ecclesia de gentibus: quibus Paulꝰ doctor est missus: quia de Judeis nõ
simul crediturꝰ tot quot ad vitã eter-
nam sunt predestinati. In nauli autẽ terre vicina docebat turbas: tranꝫ
ecclesia debemus docere: vt ea terre ni valeant saltem per fidem capere
vel intelligere. ad turbas quidẽ ie-
perare est trahendi verbo diuino: vt nec terrena eis precipiant nec a ter-
renis nimis ve penitus non intelli-
gant in profunda sacramentorũ re-
cedatur. Aliter per istud stagnum quod dicitur mare intelligitur mũ-
dus: qui ad modum maris tumet per superbiam: ferunt per auari-
tiam: spumat per luxuriam. ad trãs
eundum istum mundum vidit christus. i. approbauit duas naues: qua
rum vna que non nominatur signifi
cat viam communem mandatorum eo qꝫ omnes indistincte obligentur
ad eam: & alia que nominatur scili-
cet Simonis qui interpretatur obe-

diens significat consilium & statum religiosorum quorũ potissimũ vota
est obedientia: & ad istam descendit christus: & in ipsa sedit & docuit et
voluit qꝫ reduceretur a terra: quia christus ad cor religiosi deuote con-
silia obseruantis descendit per gra-
tiam: sedet per contemplationem: & docet per donorum spiritus sanct in
fluentiam: et ipse vult qꝫ a terra red
carur pusillum scilicet corde et si nõ corpore: quia nõ potest aliter cor nostrũ
retinere ne aliquando terrã ex alia qua tangat parte: sancti viri non
possunt penitꝰ elongari: sed oportet corpori prouidere: sic ergo nauis si-
monis. i. religiosi debet a terra elon
gari: sed hodie multi per ingressum religionis non separantur nec elon-
gãtur a terrenis: sed portius magis & prius approximant eis. ¶ Item duas naues quas Deus vidit: fuit due
vie quas approbauit: quarum vera ꝫ ingressus est vna est via innocen
tie altera est via penitentie. Sicut enim duobus modis habetur here-
ditas. i. per successionẽ & emptionẽ: sic celum habetur per viam innocẽ-
tie quasi per successionem: & hãc na
tus ingressus est christus: qui pec
catum non fecit nec inuentus est do
lus in ore eius. Habetur etiam per emptionem. i. per penitẽtiam: & hãc
nauem pro nobis Christus ascẽdit: quam vsq; ad mortem nõ dimisit: p
hac duas naues transiuit mundus & venitur ad celũ. vt vero ait Chry-
Chrysostomus. sostomus pro naue ecclesie: pro gu-
bernaculo crucem: pro gubernatore Deum: pro rete patrem: pro vento spi
ritum sanctum: pro velo gratiam: & nautis apostolos: pro nauigantibus
prophetas: pro naui vetus testamẽ-
tum & nouum. committamus ergo nos pelagi huius profundo ad per-
quirendam in scripturis diuinis margaritam latentem. [Ut autẽ]
finita predicatione [cessauit loqui]
doctrinam suam miraculo confirma
re voluit: simoni [dixit duc]. i. na-
uem [in altũ]. i. ad locum aque ma
gis profundũ qui est conuenientior ad piscandũ & tarde retia vestra i
captura]. i. piscũ [& respondens si-
mon dixit] Jesu [pce: pro] eum obe
dire debemꝰ [per totã nocte laborã-
tes nihil cepimus] tuus diligentiã magnã adhibuerimꝰ] in verbo tuo

Universidad de Deusto Biblioteca

ruo laxando rete]. i. confidens in virtute verbi tui. [Et cum hoc fecisset] obediendo preceptoi [conclauserunt piscium multitudinem copiosam] tantam. s. quantam ipse maris & terre dominus volebat/ minimum quia obediebant ei cui subiecte sunt omnes volucres celi et pisces maris: ideo in eoiū potestate date sunt create. vnde Ansel. Jus siquidē nullum in his que dei sunt. s. creaturis debēt habere qui voluntati eius prauis actibus non verentur contraire. In hoc autem facto discipuloi ū datur religiosis forma obediēdi: vt. s. faciliter obediant simplici verbo nō preceptum vel comminationem expectando. Et attende q̄ etsi alias imperatur vt relaxarent retia predicationis in humilitate sermōis: soli tamen Petro dicitur: duc in altum rete scilicet in profundum scripture & doctrine: quia enim tam altū q̄ scire dei filium: q. d. Sufficit minoribus sacerdotibus scire predicare minora: episcopis vero siqua dubia in ecclesia emerserint offerri debēt: vt ea soluant & docerant. ¶ Mystice hic tāgunt tria predicatori expedientia. Primo sublimis conuersatio cū dicitur: duc in altum. Secundo plana et non tumultua locutio cum subditur laxate retia vestra. Tertio recta intentio cum additur: in capturam piscium: non propter adulationem humanam: non propter vanam gloriā: non propter vtilitatem temporalem: sed propter hominum edificationē. [Rumpebatur autem rete eorum] ex grauitate multitudinis piscium: ex quo patet duplex miraculū: quia non solum ceperant magnam multitudinem piscium supra modum solitum: & impossibilem per viam humanam: sed etiam rama multitudo tenebat in rete rupto [& immerſit.] Simon & Andreas [filius Zebedei qui erāt in alia nauī [vt venirēt] et iuuarent eos. vbi Theophilus. Per naviam ipsos vocat: quia ex stipore propter capturam piscium loqui nō poterant: et ponerunt & impleuerūt ambas nauiculas: ita vt pene mergerentur] sed ecclesia submergi et deficere non potest: licet fluctuet et quassetur. Et cum stupor admiratio sis circumdaret Simonem Petrum et socios eius: ac coram eorum mentis remoueretur propter facta Christi insolita/ Petrus intelligens & non poterat esse virtute humana procedit ex humilitate ad genua Jesu: dat intelligi q̄ in predicatione vel exhortatione cepta multitudine hominū debet predicator deberi se deo humiliare & ei totis viribus resistere: & nihil nisi defectū ascribere: & cū confortat a deo dicēte. [Noli timere: & tūc maior profectus sibi promittit cū subdit. Ex hoc iam plures boues eris capiēs [Et subducta ad terrā nauibus]. i. tractis et collocatis ad terram [relictis ibi rēpis [oibus]. i. nauibus & omnib⁹ instrumētis [secuti sunt dñm] aliquantenus causa reuerentie assistendo. Petrus & Andreas & Jacobus & Johannes: sed iterū ad ppria reducūt. Ideo est naues ad terram reducere: quia adhuc voluntatē reducere erāt: quia adhuc voluntatē redeundi ad eadē & manū instrumētis [secuti sunt dñm] aliquantenus causa reuerentie assistendo. Petrus & Andreas & Jacobus & Johannes: sed iterū ad ppria reducūt. Ideo est naues ad terram reducere

cuti sunt eum Jomnis non solū pedum incessu: sed magis obediencia et affectu non amplius ad propria reuersuri. [Et procedens inde] pusillum vitra [vidit Jacobum & Joannem in naui cum Zebedeo patre eorum] qui ranch̄ senex tenebat retinacula [reficientes .i. componentes vel reparantes retia sua: quod magne pauperratis erat indicium. vnde Chrysost. Vide autem q̄ etiā diligenter inopiam eorum euangelista signauerit. Jmmo (inquit) eos sequentes retia sua: tanta erat pauperratis nimietas et superabundātia: vt veteres & preruptas conterent et emendarent: quia nouas & meliores emere vel habere nequibant: & (quod ad maiorem pietatem eorum pertinet) in tāta paupertate sic patri suo succurrebant: vt secum habuarēt in naui: non vt istos ille adiuuaret in opere: sed vt isti illum consolarent sua presentia. Hec sane parua hec sunt cognata virtutis / facile omnē tolerare paupertatem: et de iustis laboribus viuere: mutua sibi charitate connecti: habere secum inopem patrem: atq; in eius obsequio laborare. hec Chrysost. Ergo quandaque quiescendum est a piscatione & cessandum a predicatione: vt retia reficias. Si refecisti retia & collegisti authoritates sacre scripture quibus unaritiam ingulasti quiescas a predicatione paulisper: vt iterum reficias retia et colligas authoritates quibus aliquem vitiosum hominem capias: & vitium eius tuguleo & extinguas. Et vocauit eos ad seruitiū de captura piscium transirent ad piscationem hominum. secundū Chrysost. Et iuntur piscatores quia erāt future dignitatis gratiam sui officii opere prophetantes: qui in melius mutato piscationis officio de terrenis piscatione ad celestem translati sunt: vt humanum genus de profundo gurgite erroris velut pisces caperent ad salutem. Illi autem statim relictis retibus et patre secuti sunt eum: omnino imitatione et sequele perfectione. Ecce q̄ mutatur intrinseco non piscatio. mutantur retia in doctrinam: cupiditas in amorem animarum. Fit mare seculum: nauis ecclesia: pisces hoc & mali homines. Jn his vñt dō forma omnibus Christum sequi volentibus. Per hoc enim q̄ Petrus et Andreas, Jacobus et Joannes relictis retibus et naui & patre vocantem dominum statim sunt secuti: ostenditur nobis q̄ non voluntas carnalis / non cupiditas temporalis nec affectio sanguinis nos retrahere debent a sequela Christi: quia q̄ recti sectatores Christi relictis retibus peccatorum & ui possessionum et etiam parentum quātum ad carnalem affectum ad nō prompto sequimur eum. Jn retibus enim et naui et patre relinquuntur que relinquere debent discipuli Christi: sciuet actio peccati que per retia quasi remēbrat: possessio mūdi que per naui: affectio de sanguinitatis que per patrē potest intelligi. vnde Chrysostomus. Tria enim sunt que relinquere debet qui venit ad Christum: actus carnalium qui per retia piscationis significatur: substātia mūdialis per naues: parentes per patrem. Reliquerunt ergo nauem vt fierent ecclesiastici nauis gubernatores: reliquerunt retia vt non pisces afferrent ad eternam terrenam / sed homines ad celestem: reliquerunt vnum patrem vt spirituales patres omnium fierēt. hec Chryso. Et notandū q̄ de Petro & Andrea dicitur q̄ mittebāt retia in mare: sed de Joanne et fratre eius dicitur q̄ reficiebant retia sua: quia secūdū Chrysost. Propter Petrum dicti sunt mittentes: propter Joannem reficientes: quia Petrus euangelium predicauit sed non edidit: Joannes compositi et predicauit. Item sciendum est hic: q̄ primo vocatur actio: deinde contemplatio. Que enim circa Petrum actionem significant: que vero circa Joannem / contemplationem. Petrus nanq; feruidissimus et magis actiuus alius: Joānes vero theologus excellentissimus fuit. Cōsidera nūc quanta fuerit horum. iiii. beatorum discipulorū obediēcia: qui ad vnius tantūmodo vocem statim relictis omnibus etiam voluntate et proposito habendi Christū dominum sunt secuti. in quo vt ait Chrysostō. se verē Abrahe filios comprobauerunt: qui simili exemplo audita dei voce sese curi sunt saluatorē. O miserie nostre statim quēlum corporalem vt eum

na lucra conquirerēt: reliquerūt patrem terrenū vt patrē celestē haberent: vnde nō immerito eligi meruerunt. Et tres. Perpende etiū vero fidē & obedientiā vocatorū: mosetis autez qualiter auidā quid est piscatio. Si quidē in medio ipsius operis cōstituti essent illi vidissent iubentem nihil dissuasisse: nihil omo eligerāt sumere: nō dixerunt reuertimur domū: locquntur. ppinquio: sed cūcta illico relinquentes fecerunt qd̄ helyseus quoq; sub dicta legitur implesse. Talē deobedientiā a nobis Christ⁹ exigit vt neqū puncti tēporis differamus esse nos aliquid necessariū vt sequi videat: ppter qs & aliū quem accedentē ad se ac rogantē vt ad sepeliendum patrē redire me iubeat dicit sinite mortuos sepelire mortuos suos. Et alibi. Qui amat patrē aut matrē plus q̄ me non est me dignus. Et iterū. Qui reliquerit patrem aut matrem aut agros propter nomen meum centuplum accipiet et vitam eternam possidebit. Et alibi. Qui non baiulat crucem suam et venit post me non potest meus esse discipulus. Et alibi. Qui non renūciat omnibus que possidet non potest meus esse discipulus. Et alibi. Si quis venit ad me et non odit patrem suum et matrem et uxorem et filios et fratres et sorores adhuc autem et animam suam non potest meus esse discipulus. Et alibi. Nemo mittens manum suam ad aratrum et respiciens retro aptus est regno dei. Et alibi. Nemo potest duobus dominis seruire. Et alibi. Quid prodest homini si mundum uniuersum lucretur animę uero sue detrimentum patiatur. Et alibi. Quid dabit homo commutationem pro anima sua. Et alibi. Qui perdiderit animam suam propter me inueniet eam. Et alibi. Qui amat animam suam perdet eam. Et alibi. Qui odit animam suam in hoc seculo in vitam eternam custodit eam. Et alibi. Si quis vult post me uenire abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me. Et alibi. Si quis non renūciauerit omnibus que possidet non potest meus esse discipulus. Et alibi. Si quis

silioqlio affectuose eos vocat reddēs se eis affabilē domesticum benignū et obsequiosum: attrahēs eos intus et extra/ducendo eos ad domū maestrio vel alibi vbi pro tempore manebat: ⁊ familiariter vadens ad domos eoꝝ. Docebat etiam eos ⁊ instruebat ac curā de ipsis precipuaz habebat sicut mater de vnico filio suo habere consuevit. Dicitur enim quia beatus Petrus referebat q̄ quando in aliquo loco eum eis dormiebat/surgēs de nocte eos recooperiebat: quia teneritme eos diligebat: sciebat enim quid de ipsis faceturus erat. Nam Ihus esset hominis rudis conditionis et humilis nationis: tamen principes mundi et duces in bello spirituali omnium fidelissimos eos erat constituturus. ¶ Cōfidera etiam vocatorum obedientiā que commēdatur: quia prompta eo q̄ continuo et statim eam ostenderunt: quia integra eo q̄ omnia reliquerunt: quia recta eo q̄ dūm Jesuz secuti sunt. Primum perfectū. secūdum perfectius. tertium perfectissimum. Sed ad quid reliquerunt omnia: secūdum Chrysō. In hoc docuerūt nos apostoli q̄ nemo potest terrena posside re et perfecte ad celestia ꝓperare. Ter inter celum ⁊ terram cōstitutus ostendit q̄ inter celestia ⁊ terrena nulla potest esse cōtinentio: celestia enim quia spiritualia et leuia sursum ducunt: terrena quia ponderosa et grauia deorsum deprimūt. Sed nonne postea resumpserunt ergo imperfecte reliquerūt. Dicēdū q̄ perfecta fuit obedientia: quia etsi postea resumpserunt non ex proprietate scilicet amore vel cupiditate: sed ex necessitate vite hoc fecerūt. Considera etiam ⁊ nota quibus et quot et qualibus cepit ⁊ orta est ecclesia. Voluit dominꝰ primos fundatores ecclesie eligere sapientes vel potentes aut nobiles huius seculi: ne fides euangelii ⁊ virtus fidei ⁊ opera que fienda erant ascriberentur eorum sapientie vel potentie aut nobilitati. Sibi hoc reseruauit: quia sua potentia sapientia et bonitate nos redemit. Si enim doctus vel potens aut nobilis eligeretur/forsitan ideo electum se diceret quia doctrina vel potentia vel nobilitas eius eligi meruerit. Volens frangere superbiam elegit illiteratos ⁊ mundo despectos: ꝯtra doctores facieus et ad predicandum mittens per eos subiecit mundi reges: ne fides credentium putaretur ꝯ in virtute dei esse sed in sapientia et virtute hominum. Vnde Aug⁹. Relictis sapientibus insipientes/ve electis fortibus debiles: relictis diuitibus pauperes elegit: et predicatores infimos abiectosq̄ qui postmodum et fideles populos colligerent habere studuit. Id predicādum nō q̄ eum tales venire deberent qui de laude propria nil habebant: vt ita solus veritatis cognosceret esse quod ageret: quamo ⁊ aperte erudiretur si ad hoc agendum idonei per se non fuissent. Unde Chrysost⁹. O beatos piscatores istos quos dominus inter tot doctores legis et scribas: inter tot seculi sapientes ad diuine predicationis efficium et ad gratiā apostolat⁹ primos elegit. Et digna sane ꝺño nostro atq̄ cōuenies predicationi eius fuit talis electio: vt in predicatione nominis sui tanto maioris laudis admiratio nasceretur/cito enim ea mūdi infimi ⁊ humiles seculi predicassent. Quis non per sapientiam verbi scindens cuncta perenniter/sed per simplicem fidei puram dicationem de erroꝛe mortis humanum genus liberarent. Nō ergo mundiles mundi aut diuites elegit/ne suspecta fieret predicatio: non sapientes seculi qui per sapientiam mundi persuasisse humano generi crederentur/sed elegit piscatores illiteratos/imperitos/indoctos: vt aperta esset gratia saluatoris. Humiles quidem in seculo etiam in ipso artis officio/sed preciosa fide ac deuotos meritis cōsequio. Ignobiles seculo: sed nobiles Deo. Nō scriptos in albo senatꝰ terreni: sꝫ in albo senatꝰ in celo. Despectos terre sed acceptissimos celo. Pauperes mundo sed diuites deo. Scit enim deus quos elegit qui occulta cordis nouit: eos vtiq̄ qui non sapientiā seculi quererent/sed dei/nec cupiditas mundi desiderarent: nec diuitias mundi cuperent: sed thesauros celestes optarent. hec Chrysō. Intendamus nos nobiles potentes sapientes et superbi huius mundi: et cognoscemus nos ignobiles impotentes et idiotas sibi preferri: et ex hoc confundamur et erubescamus et a sua superbia resipiscamus. Exemplo itaq̄ horum principum ⁊ nostrorum relinquamus et quo habemus omnia: et sequamur Jesum in quo habemus omnia: ad quod bene hortatur nos Chrysost⁹. dicens. Monachus apostolicam vitam delicias

poterant virtute diuina. Uel qꝫ dixit [languore] ad passiones voluit trahere corporales: q aũt dixit [infirmitatem] ad passiones animę ipsius ve ostendat nature cõditor virtutis. Unde tangit verus medicꝰ eos interius ⁊ exterꝰ curauit infirmitates. Hoc enim sphera ꝑtigerat dicens. Uere lãgores nostros ipse tulit ⁊ infirmitates nostras ipse portauit. vnde Chry. Ad hoc enim doctor vite ⁊ medicus celestis Christꝰ dominus venerat: vt magisterio suo hoies erudiret ad vitam: ⁊ egritudines corporis animęq; celesti medicina sanaret: vt obsessa corpora a diabolo liberaret ⁊ vario infirmitatibꝰ laborantes reuocaret ad vitam ⁊ integrum sanitatem / nũ valitudines corporum diuine potestatis verbo curabat: animaꝝ aũt vulnera celestis doctrine medicina sanabat. verus ergo ⁊ perfectus medicus ille est q̃ ⁊ corpori salutarē ⁊ animę salutē restituit. hec Chry. [Et abiit ergo in]ꝫ fama [eius in totam syriaꝫ] que est regio spatiosa continens palestinaꝫ in qua tudei habitabant / et quasdam alias prouincias circa eã. Syrie enim terminus ad orientem est eufrates: ab occidente mare magnũ achon: et a septentrione armenia et cappadocia: a meridie egyptus ⁊ sinus arabicus. Et sic large accipitur hic syria: qꝫ stricte accipiendo. ſ. ꝓ quodaꝫ regio cuius caput est damascus: sic non comprehendit iudeam non solum ergo in iudea sed ⁊ in prouinciis vicinis abiit eius fama propter crebra ipsius miracula. ꝓpter quod rex Abagarus qui regnabat iuxta eufratem scripsit saluatori ynam epistolã: vt habetur in ecclesiastica histo. [Et obtulerũt ei omnes male habentes varijs lãguoribus ⁊ tormentis comprehensos: ⁊ qui demoniã habebant: ⁊ lunaticos ⁊ paralyticos ⁊ curauit eos] curat corpora vt parentes adeũt inuisibilia: aliter parum erat mox moriturus eurã impendere sanitatis. vbi Chryso. Et attende moderationẽ euangeliste qualiter non omnibus quibus curabat narrat curationẽ: sed breuibus verbis copiositatem transcurrit signorum. hec Chryso. ꝑ demoniacos significantur fatuigi ⁊ vtuti et superstitiosi: per lunaticos instabiles in bono: et per paralyticos pigri quasi impotentes bonum operari. Isti enim possunt curari per bonam doctrinam predicatorijs et confessoris diligentem. [Et secute sunt eum turbe multe de galilea] que interpretatur transmigratio [et de decapoli] que dicitur decem ciuitatum regio [et de hierosolymis] que interpretatur pacifica [et de iudea] que interpretatur confessio [et de transiordane.] qui interpretatur riuus iudicij. Per hoc enim significatur q̃ illi Christum sequuntur qui de vitijs ad virtutes transmigrant: et qui decalogum obseruant: et qui pacifice cum alijs habitant: et qui peccata humiliter confitentur: et qui diuina iudicia formidant. Multi diuersarum regionum sunt eũ secuti sicut diuersi corporis infirmitatum diuersi mente. Dñs propter istructionem et celeste mysterium: vt discipuli. Isti propter curationes infirmitatum: vt infirmi. Illi propter refectionem: vt famelici. Illi propter videnda miracula: vt curiosi volentes si verum esset quod decebatur experiri. Illi propter inuidiam: vt iudei obseruantes eum et querentes in aliquo verbo vel facto sue. Verbum: signa: cibus: diaphonia: dogma fuere causę cur demissi fuerunt. Et ideo quorum turba scema fuit. Et ideo quod intentus in euangelio turbe vocabulum inseritur: sicut diuersitas hominum / ira et diuersitas voluntarum intimatur. non enim omnes eadem voluntate sed et diuersis causis sequebantur. Quidam pro bono: quidam pro malo: omnibus tamen dominus beneficia prestabat docendo atq; curando. Istis quinq; generibus dominum sequentium respondent quinq; loca predicta: quia de galilea .i. rota veniunt curiosi quibus deficitur. Uri galilei quia statio ꝛc. De decapoli veniunt infirmi: vt per obseruantiam decem mandatorum curentur: quibus dicitur. Si vis ad vitam ingredi ꝛc. De hierosolymis obseruatores ⁊ inuidi quibus dicitur. Hierusalem que occidis ꝛc. De iudea famelici: vt confessio peccata exponendo et laudes agendo doctrinis euangelii satientur. De transiordane discipuli: vt instruantur et edoceantur ⁊ postea instruant et edoceant. Iuxta

antem quinq; significantur quinq; status hominum qui sequũtur Christum. per galileam id est transmigrationem status penitentium: per decapolim id est decalogi operationem status actiuorum: per hierosolymam id est pacis visionem status contemplatiuorum: per iudeam. i. confessionem status prelatorum: per transiordanem status innocentium propter restitutionem sanctitatis ꝓ baptismum in iordane signatus. vbi Chryso. Sequamur ergo eum / portemus languores animarum: ⁊ hi sunt quibus principaliter vult mederi. Accedamus ergo ad eum et indulgentiam peccatorum precemur. Nam etiam nisi nobis daret tale si nos non negligimus postulare. Nunc vero siquidez habuerimus aliquam corporis passionem omnia facimus et negociamur vt in reliquum egritudine liberemur. anima vero nostra tam male se habente dissimulamus: semper differimus. Propterea nec corporis quidem lãguoribus liberamur: quoniam que maxime necessaria sunt superflua esse dicimus: que vero necessaria iudicamus: et fontem ipsarum pene dissimulando hec omnino incurabilia relinquentes malorum ramos purgare conamur: quoniam malorum que sunt in corpore malitia est fontem malorum / et cuncta continuo languorum fluenta siccabuntur. Hec quia non doles ipse eam peccas age te securum: sed propter hoc ipsum maxime ingemisce quia non sentis de peccatis dolore. hoc enim fit non quia peccata non moleste sed qꝫ insensibilis est anima que peccat. Est ergo primum bonum habil omnino peccare: scõm vero post peccatum sentire qđ cõmisero atq; lugere. Si aũt neq; hoc habuerimus / qualiter deprecabimur deum ⁊ remissionem petãt: petemus ab eo quibus nihil omnino curamus? Ut est ipse ille q̃ deliãt ne hoc quidem ꝓ ipsum qꝫ peccauit studeat agnoscere: ꝓ quibus deũ delictis rogauit ignorans quonã modo nosse potuit dubitãs adhuc se omnisse meruerit: Deprecemur igitur ꝓpia delicta fidere ve diligas quoniã accipias veniã: atq; ita ipsi beneficio gratus existas. Non dolere enim quia peccauerit magis indignari atq; irasci facit deum ꝗ illud ipsum quod ante peccauerat. Propter hoc ergo omnia sic deum precemur vt etiam nostra tangamus: voluntate vez ac studium ⁊ desiderium boni. Ita enim citiũ bene tempore poterimus a malis que nos obsident liberari ⁊ tunc saltem vbi nõ fuerimus addiscere ac digna ꝑfruti liberrate. hec Chryso. Oratio.

O Omine Jesu Christe qui tamq; studiosis medicis circuendo quesisti egrotantes accessisti ⁊ animarũ sanasti infirmitates: sana me quesso interius et exterius varijs languoribus infirmitatibus. Trahe me post te: vt te sequar de vitijs ad virtutes transmigrando: decalogũ obseruando: pacifice cum alijs habitãdo: peccata humiliter confitendo: et diuina iudicia formidãdo. Educ me de loco miserie et de luto fecis: ⁊ dirige gressus meos in viam salutis vt in preceptis tuis proficiant et ad beatam patriã festinent: ac sine impedimento ne perducant. Amen.

¶ De vocatione Matthei et eius cõsimilio. Capitulum.xxxi.

E cum preteriret dominus Jesus venit ad mare galilee] vbi vectigalia maxima de rebus per mare deductis soluebantur [Et vidit ibi] non tam corporis q̃ mentis et miserantis intuitu [hominem] scilicet Mattheum: qui et Luce. v. ante vocationem iterus est: alphei filium [sedentem] in domo [ad teloneum] id est ad curam et dispẽsationem vectigalium. telos enim grece vectigal interpretatur latine. Sedebat quippe. i. perrimaci animo in loco inhabitabat. sessio enim morum in loco consequendo notat. [Et ait illi] Jesus. [Sequere me] q. d. etiam non sede: sed amodo sequere. non iuera nec secularia negocia sed me. et affectu cordis et officio corporis et effectu operis. Mattheum autem talibus occupatum vocauit: vt de gratia dei nullus desperet. Eam cumq; vilibꝰ occupatus fuerit. [Qui statim surgens] a teloneo in quo sedebat et de amore terrenorum ad desiderium supernorum [relicto omnibus] scilicet suis et etiam alienis ex rapina collectis: reliquit enim ea

Universidad de Deusto
Biblioteca

Chryso. Telo-neum.

tiã p̃cepta qui rapere solebat aliena q̃ p̃m Chryso. telonei est rapina p̃missa [secutus est eũ] sine aliqua dilatione tam gressu q̃ affectu sicut discipulus magistrũ: sicut vitam ducem suum: sicut seruus dominum: sicut oues pastorem suum: sibi nem precedens non soluens p̃m Dionysium consilium. Secutus est qui dem sine dilatione: diuina potentia intus operãte accedente ꝛ docente. Qui enim exterius vocauit vt mox sequeretur intus precedit: trahit et modum docuit. vnde Dionysius.

Dyo.

Fulgor vultus. Dyonis.

Fulgor ipse ꝛ maiestas deitatis occulte qua etiam in facie relucebat humana: videntes ad terrahere poterat in primo aspectu. Si enim in magnete lapide hec esse vis dicitur vt ferrum trahat: quomagis dominus omnium creaturarum ad se trahere poterat quos volebat: vbi ꝛ Chryso. Sicut vidisti vocãtis virtutem: ita addisce vocati obedientiam. Recti enim restitit neq; vacillauit: sed protinus paruit: et nec in proprium domum abire rogauit vt suis hec intimaret. hec Chryso. Letus igitur dominum sequens ꝛ gratus existens eũ ꝛ discipulos ipsius in domo sua recepit et conuiuii magni apparatum eis exhibet cõ gruã celestis beneficii vicem. p̃ho rependens: vt illi redderet terrena qui ei seminauerat spiritualia: ꝛ accõmodaret temporalia a quo expectabat bona perpetua. [Conuiuium] quidem exhibet [magnũ] id est ex magna deuotione et delectatione mentis p̃o aduẽtu ꝛ p̃sentia tanti hospitis: ꝛ tam magnũ vt de reliquiis refician̄t angeli in celis: quia gaudium est angelis dei super vno pec catore penitentiam agente. Et bene congruit q̃ magnum esset. Qui est (vt ait Ambrosius) domicilio p̃hibet receptit interna: maximus delectatio nibus eruberantium pascitur voluptatum. Itaq; dominus libenter ingreditur vt in eius recumbat affectu. vbi Chryso. Statim sicut dictũ est illi a domino [sequere me] non morat̃ur nou tardauit sed [mox] surgẽs [secutus est eũ]. In quo se fidelem deo ꝛ abrahe filium esse simili exemplo vocem domini sequendo probauit. vnde statim exẽplo abrahe et hospitio dominũ receptit et cõ

Chryso. Matt. vocati obedientia.

2 Cõuiuiũ matthei.

Ambro.

Chryso.

uiuium exhibet: vt vere per omnia dignus abrahe filius nasceret. hec Chry. Videtis sicut matheus post suam conuersionem fecit ꝛ̃po cõuiuium in domo sua: sic quilibet conuersus ad christum debet sibi facere communi spirituale in domo sua spirituali. s. in corde et conscientia vbi seruire ei debet de sanctis cogitationibus meditationibus et affectionibus. vnde ꝛ in Apocalyp. Ego sto ad ostiũ ꝛ pulso: si quis aperuerit mihi introibo ad eum ꝛ cenabo cum eo ꝛ ipse mecum. [Discũbentibus autem eis in domo ecce multi publicani et peccatores] ne ceteri eiusdem ordinis homines illuc ad conuiuium conuenientes [ꝛ cũ Jesu ꝛ discipulis eius discumbebãt.] Fuerant enim socii matthei ꝛ eiusdem artis seu officii: et ideo rogabant eis ad eis et volens sequi p̃m fecit eis cõuiuium sicut fecit heliseus socius suus volens sequi heliam magistrum suum. Erant etiam multi peccatores alii qui tam penitentes sequebantur dominũ sperantes veniam consequi peccator. vnde Dionysius. Quia viderant publicanum a peccatis cõuersum et penitentie tempus venisse locum: ob id etiam ipsi non desperabant: sed veluti penitentes venerabant ꝛ discumbebant cum Jesu ꝛ discipulis eius: forte mutuati a matheo: vt haberet socios ꝛ penitentia quos haberet socios in culpa. et p̃m glosa. pulchrum fuit p̃fagium quia qui apostolus ꝛ doctor gentiũ erat futurus: in prima sua conuersione peccantium gregem post se trahit ad salutem: vt iam perficeret exemplo quod perficere debebat ꝛ verbo. vbi Chryso. Post compositam igitur ſcẽ matthei quiescentis publicanis fuit merito iam cum dño in cõuiuio peccatores ꝛ publicani recubũt. cõueniunt ante publicani ad eum sicut ad collegã ꝛ habentes eiusdem officii. decorarus est in ingressu ꝛ̃pi et glorians de p̃sentia eius. sed̃s eos cõuocauit. Ꝑho etiam quodlibet genus remedii exhibebat ꝛ non solũ disputando ꝛ p̃cipiendo sanitatis remedia vel arguẽdo emendãdo: sed etiã comedẽdo omnibus eruditis dirigebat: unde nos instruit q̃ quodlibet opus et ꝛ̃p̃s p̃ nobis fecit vtilitatem afferre. Sic nec publicanis participationẽ vitauit p̃pter vtilitatẽ sequentẽ mox bonã meditationi q̃ mihi sanẽ rangerer a motu bono deberet. vñ ꝛ Dyo. Ibat aũt dñs ad cõuiuia peccãtũ: vt occasionẽ haberet docẽdi ꝛ spiritales imitatoribus quẽ per pergere ad cõuiuia describa/ mihi refert aliud nisi quid ibi fecerit quid docuerit: vt ꝛ humilitas eius eundo ad pacẽdos/ ꝛ potẽtia doctrine eius in conuersione penitentiũ demõstraret. hec hie. Et nos ea de causa possumus mãducare cum peccãtibus vt alterius causa potius q̃ nra a gat: nõ rñ cũ vsurariis ꝛ rapatoribus q̃ ea q̃ apponunt restituere tenent. [Pharisei] vero tenacitati iustitie legis et traditionũ suarũ adhereres et misericordiam declinantes. de hoc indignati [murmurabant] et hoc arguentes ad discipulos Jesu dicebant. [Quare cum publicanis et peccatoribus manducat ꝛ bibit magister vester] quasi dicerent. Contrarius est legi hoc prohibẽti: et estis fauti qui talẽ magistrũ sequimini. Cõsuendo detractorũ est sequi de alio nõ in facie illius. Unde q̃si discipuli videbantur eis peccare/ alloquebant magistrũ vt alibi. q̃i vero magister alloquebant discipulos: vt hic. vtrobiq; ni in magistrũ inuriam irrogãtes: q̃si errores discipulorũ ignominiua est magistro: ꝛ. Sic hodie faciũt detractores bona facta membrorũ ꝛ̃pi demurãtes. Dupliciter isti errabant q̃ putabant se esse iustos cum superbi essent: ꝛ illos reos cum tam penitentes similes pharisco qui se iustificabat ꝛ alios condẽnabat. Vera iustificatio compassionẽ habet: falsa dedignationẽ. Solent etiã iusti peccatoribus indignari. sed aliud est q̃ agitur typo superbie: aliud q̃ zelo discipline. Dio pharisei similes sũt q̃i traditiones suas p̃ceptis dei et operibus misericordie p̃ponũt obligentia cultui suarũ traditionũ ꝛ negligentes camelũ mãdatorũ dei: ac mãdata maxima saluti necessaria quasi amara cito exhauriẽtes ꝛ p̃tereũdo postponẽtes. Sed ipsis pharisẽis murmurantibus obuiat ꝛ̃s misericordia p̃cepto petẽtes ad penitentiã: cuius cibus ꝛ potus

Pharisei similes.

ꝛ ambulatio et ola que gessit saluti seruiũt: cuius ois actionis est electo ꝛ instructio. Et magister cunctos infirmos sanari sumꝰ seipsum medicũ ostẽdẽs, p discipulo suis respõdit pharisẽis primo per rationẽ dicẽs. [Non est opus] ꝛ operosus. i. necessarius [valẽtibus]. i. sanis [medicus] verũ est ad collationẽ sanitatis: sed ẽt ad cõseruationẽ bñ est necessarius [sed male habentibus] et infirmis: ꝛ ergo familiarius se debet habere ad infirmos qui eo indigent q̃ ad sanos qui nõ egent. Cum igitur christus sit verus medicus animarũ/familiarius se debuit habere ad peccatores qui sunt infirmi infirmitate spirituali. quasi. d. Vos sani estis reputatione vestra: ideo opus nõ habetis visitatione nostra: sed isti se infirmos reputãt et peccatores. Unde glo. Ideo vos decimo quia puratis vos non indigere: sed illos visito quia penitendo dant locum gratie. vbi p̃m Chryso. ostendit non mereri eos sanitatẽ celestẽ cõsequi qui sanos se. s. iustos esse putant medicinam domini respuẽtes: sed eos qui infirmitatẽ suã hoc est peccata propria cognoscentes ac tota fide credentes medelam celestis gratie querunt. Ut ẽt ait Augustinus. Nemo adeo sit firmus nisi qui se a seipso sentit infirmum. Deinde respondit eis secundo per auctoritatẽ in Osee scriptam: exprobrando eis scripturarum ignorantiam dicens [Euntes autem] a temeritate vestra recedendo [discite] ignorantie vestre subueniẽdo [quid est] qđ dicit dominꝰ in Osee. [Misericordiã volo] per peccari dimissionẽ [ꝛ nõ sacrificium] per holocaustorum oblationem. vnde in Proverb. Facere misericordiã ꝛ iudiciũ magis placet domino q̃ victime. q. d. Ire ꝛ diligẽter cõsiderate illud qđ scribitur in Osee prophera: qꝛ si hanc cõsideraueritis scripturã inuenietis me facere seꝰm ipsum. [Misam volo] potius sine sacrificio ꝛ cũ cordis hũilitate: q̃ sacrificiũ sine mia ꝛ cũ cordis elatione. vnde plus diligit deus peccatorẽ humilẽ qui sue infirmitatis conscius penitẽdo se gratie dei submittit/q̃ iustũ superbũ qui de sua iustitia p̃sumẽs alios ꝺdẽnat ꝛ miam circa eos reꝓhẽdit. Ꝑho

D Chryso. Misericordie dignitas.

Augustinus.

Osee. vi.

Proverb. xxi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

E Chryso. Scribe t pharisei ola peccata sua putabant sacrificiis legis posse deleri: t eem reliquā virtute cōtinentes in sacrificiis rosā spem ponebant. et ideo dīs misericordiā sacrificio pretulit: vt manifeste ostenderet nō per sacrificia legis sed per opera misericordie peccatorū delicta posse purgari. vbi glo. Nō in de spreit deus sacrificiū sed sacrificiū sine misericordia. Faciebāt aūt pharisei sacrificia vt iusti apparerēt coram populo: nec exercebat opera misericordie in quibus probat vera iustitia. vbi et Rabanus. Admonet itaq; eos vt per opera iustitie ipso superne misericordie premia conquirant: t non contemptis pauperum necessitatibus per oblationē sacrificiorū se deo placere confidant, vnde t subdit de misericordia exemplū eis propenit dicēs [Non enim, veni vocare iustos] i. ad penitentiā: sed tantū ad penitentiā vt cōfrigantur per eam. vel [Non veni vocare iustos. i. eos qui se iustos reputant/ qui ignorātes dei iustitiam suam constituere volunt: qi si conuertantur peccatores tam non sibi iusti videtur, sed peccatores id est peccata et mala sua attendēres: qui se peccatores esse t medico egere recognoscunt: ac gratie dei pretendo se subtrahunt. vel [Non veni vocare iustos] quia nulli sunt iusti sed peccatores: quia omnes peccauerunt et egent gloria dei. vbi Hiezech. Haziar. 9. d. Ideo peccatores non abominos q eorum tantum gratia veni: non vt maneant peccatores sed vt conuertantur et deus fiat vñ apostolus. Christus venit in hūc mundum peccatores saluos facere. Ecce magna spes peccatorum quia propter eos venit dei filius in hunc mundum. vnde t Augu. Nulla causa ventendi fuit ipso dicenti peccatores saluos facere. Tolle morbos tolle vulnera: t nulla est medicine causa. sic venit de celo magnus medicus: quia magnum per totum orbem iacebat egrotus humanum genus. Venit vnus sine peccato: qui plures saluos faceret a pec. Non enim de celo struxerunt eum nostra merita: sed nostra peccata. Ergo vt ait Ambro. Usurpatores iustitie nō vocantur ad gratiam. Nam si gratia ex penitentia: vnde qui fastidit penitentiam abdicat gratiam. Publicam quippe vocantur qui vel pu. blice sceleribus sedātur: vel qui publices vectigalia seu tributa exigūt vel qui conductores sunt vectigalium seu fisci vel rerum publicarū: vel qui aliis publicis negocijs et actibus implicantur et secuū lucris per negocia secantur: vt communiter sunt campsores et pecuniarum numeratores ac alij huiusmodi et telonei. Principaliter tamen qui vectigalia seu tributa exigunt: dicuntur publicani a Publio rege romano qui eos primo ordinauit/ sic dicti. Et qui secundum Hiezo. talia negocia vix aut numq̄ sine peccato exercere possunt: ideo in hoc magna dei gratia patet que ex talibus matheum ad statum apostolicum vocauit. Ostenditur aūt hic tria per hoc t facto xpi q peccatores recipiēdi sunt dulciter recipiendi: qi xps dulcē se exhibuit in receptione matthei publicani. vnde sm Piero. Consueti euangeliste propter verecundiam t honorem matthei nolluerūt cum appellare nomine vulgato sed dixerūt leui. Ipse autem matheus sm illud salomonis Iustus in principio accusator est sui. matheum se t publicanum nominat vt ostendat lugentibus nullum debere seruum deperare si ad meliora conuertitus sit: cū ipse de publicano in apostolū sit repente mutatus. In hoc etiam instruimur q peccata et defectus aliorum inquantum possumus celare t occultare debemus: venec vere do nec nuru veniant in aliorum notionem: ac nō meritis eos accusare et quod turpi⁹ est in peccatis nostris exemplo confiteri. sm Bedam per matthei electionem t publicanorum vocationem fides gentium exprimitur: qui prius lucris mundi inhiabant: nūc spūaliter a domino reficiuntur. sed p hoc pharisei murmurabant: nec ad salutem eorū instruat qui de salute gentiū rogunt. f. Vel matheus significat hoelem terrenis lucris inhiantē: quē Jesus videt dū occulto misericordie respicit: t vocat eū vel per benedictionē: vel per scripture admonitionē: vel per internam inspirationem vel per tribulationē: vel per quācunq; viam altam. Peregit enim vocatio matthei ad apostolatum signi ficare vocationem hominis secularis ad vitā gentis sanctam. Pharisei vero murmurant quia homines malignā religionis statui detrahētes quibus debet dicitur. Cunctos dicere quid est, misericordiam volo t nō sacrificium: opus est magne misericordie est peccatores ad penitētiā vocare. Tunc accedentes pharisei t discipuli Johānis querebant a dño ihesu quare ipsi frequēter sed nō sui discipuli ieiunarent. Pharisei erāt frequēter ieiunabant cū quibus ioannis discipuli adhuc in cōsuetudinibus iudaicis permanebant. Sicut autē primo pharisei ad discipulos accesserant: vt apud eos magistrum de cōsortio peccatorum increpando arguerēt: sic modo ad magistrum accedunt: vt apud eum discipulos de ieiunio cū omissione arguant: vt sic inter eos materia diffidij possit oriri. Iste in duobus deficiebant. Primo quia de sua abstinentia se iactabāt cum talia in secreto fieri debeant. Secūdo quia xpm arguebant ex defectu abstinentie in discipulis: defectum et errorem discipulorum retorquentes in magistrum. Per istos qui de frequenti ieiunio se iactabant: et propter illud de discipulis christi preferebant: significantur hypocrite propter apparentiam sue religionis fratis alios contemnentes dicentes illud ēē pharisei. Non sum sicut ceteri hominū: ieiunio bis in sabbato &c. Jesus autem confutauit eos et rationabiliter erudiuit discipulos: tum quia corporaliter eum eis erat: tum quia rudes t nondum perfecte imbuendi essent nec difficilia et noua sustinendi: tum quia tempus ad idem tres similitudines scilicet de nuptijs et sponso de panno t vestimēto. de veribus vino, vnde ait. Numquid possunt filij nuptiarum seu sponsi. f. xpi spō ecclesia per fidem genuit: ieiunare filij thalami ēē filii ecclesie qui de meritis seu ingere fidei ēē illis est spūsus timuit expectationis vt pericula martirij expectarent: et sic in veteri testamento ieiunabatur. vt isto discipuli non indigebant: q iam presentem rēm habebant. Illud est ieiuniū vexationis quod existimatur ad eorum refrenationem: t disponit ad cōtemplationē: que quia ieiunat retrahendo se a delectationibus carnalibus vt repleatur spiritualibus: et isto etiam non indigebant cū ad hoc non afficerētur delectationes t christum presentem haberent cuius presentia t doctrina plus retinauit concupiscētias illicitas in eis q̄ ieiunij austeritas in aliis. Et ideo ieiunare et iugere non habebant ēē dum sponsum per corporalē presentiam cum sponsa esse videbant: sed potius de spōsi gratulari presentia que plus proficit q̄ corporalis abstinentia. Est et aliud ieiuniū quod ex plenitudine t perfectione contemplationis procedit: quale ieiunium mysi in monte fuit. Quanto enim anima est in cōtemplatione magis elevata tanto est paucioris nutrimēto contenta. t tale ieiunij non cōpetebat discipulis: qi adhuc erant rudes t imperfecti. Sed primo debuerunt per charitatē spūssancti ieiunari qd factū est in die penthecostes qñ fuerunt per gratia spūssancti innouatur tunc debebant incipere nouum modū viuēdi. Deinde subsumgit. [Uenient autem dies]. f. passionis t ascensionis [cū auferetur ab eis sponsus] corporalis presentia [t tunc ieiunabit] ieiunio merentes in humilitate tribulationis t illi dies lucrus erunt t doloris. Unde apls. In fame et siti et ieiuniis multis. Ysa t Augu. Quasi diceret. Tūc delabūtur t in merore t luctu erūt: donec eis per spiritūssancti gaudia t consolatoria refrigerantur. Secundum Bedā notandum hunc luctum absentie sponsi non nisi tantū. i. post mortē resurrectionē ejusdē sponsi sed et inter incarnationē illius per totum huius seculi tempus esse celebrandū. Prima quippe tempora ecclesie ante virginis partum sanctos habuere qui desiderarent incarnationis xpi aduentum. Ista vero tempora ex quo ascendit in celum sanctos habent qui desiderāt eius manifestationem ad vitios t mortuos iudicandos. Hec hic desiderabilis ecclesie luctus requietur aliquā tulū nisi Sdiu hic ēē discipulis incarne versatus est. Per Beda. Et ij.

Publica

Ieiunium primitiuo tempore

Diui.

Luc. xviii

Beda.

f. Cor. xi. Augu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

D Moraliter.

hoc de presentia sua corporali xps dicerit: moraliter ñ dico quibus auferetur nobis xps tunc dies cuiq; quãdo a domo conscientie excludimus verum sponsum anime xpm: et introducimus adulteranum diabolum: et tunc ieiunamus et cãremus cibo spirituali consolationis: et habemus dies luctus et doloris. Igit̃ remendus est sponsus ne perdatur ejbus. Sed cum auferur a nobis sponsus per mortale peccatum: ille ieiunandum est nobis per penitentie affectum et luctũ. Quãdoq; etiã sponsus se subtrahit: vt auditus reuocetur et fortius teneatur: et tunc continuis desideriis et suspiriis est requirendus: quia q̃dtu sponsus no discũ est in leticia summus nec ieiunare nec lugere possumus. Vñ Ambro. Ieiunat hi qbus abest xps qui bonorum meritorũ copijs egent. Ut vero cui virtus sua voluntate sufficit: qi sua domo recipit xpm/communium magnũ exhibet: hoc est: bonorum operũ spiritale cõmunum quo diues populus eget pauper epulat. Nemo enim xpm potest auferre nisi te illi ipse auferas. Non te auferat tacitarnitas tua: non te auferat arrogantia. hec Ambro. ¶ Spiritualiter anima sponsa est cũ qua xps esse desiderat. Ille sponsus habet oẽs conditiones desiderabiles in sponso. Quia dilectissimus: alioquin sponsam tuam non dotaret. Unde in proverbijs. Mecum sunt diuitie. Quia sapientissimus: alioquin rerum dispararet. Unde Apostolus. In quo sunt oẽs thesauri sapientie. Quia pulcherrimus: alioquin spõse displiceret. Vñ in Pñ. Speciosus forma pre filijs hoim. Quia nobilissimus: alioquin contẽnet. et Unde sapientis generositatem illius glorificat. Quia potentissimus: alioquin opprimeret. Vñ Eccli. vnus est altissimus creator. Quia optimus: alioquin non diligeret. Vñ in cant. Dilectus meus candidus et rubicundus. Electus ex milibus. De his olim apls ad Heb. Loquens est nobis in filio. Ecce nobilitatis excellentiarq; constituit heredẽ vniuersorum. Ecce diuitiarũ affluẽtia: per quẽ fecit et secula sic mira. Ecce mirabilis sapientia: qui cum sit splendor glorie. Ecce forme elegantia: portans ois verboy virtutis. Ecce infinita potentia: regens omnia verbo virtutis sue. Ecce bonitas immensa. Talis sponsi sponsa. Talis sponsi filius habet lugere q̃dtu sponsus est cum illis. ¶ Est nota q̃ xps quãq; vocat se dominum: quãq; patrẽ quãq; sponsum. Unde de Diego. Quãdo vult timeri dicit quãdo honorari patrem: q̃ amari sponsum se nominat ãs. Attende ordinẽ. Et timore exit solet procedere honor: et honore amor. Unde et Bernar. Si ego dñs: vbi est timor meus? Si ego pater: vbi est honor meus? Sed si se sponsum exhibeat: pure q; murmurat vocem et dicet. Si ego sponsus vbi est amor meus? Si ego deus timeri vt dominus: honorari vt pater: erit sponsus amari. Quid in his prestat quid eminet? Nempe amor. Ubiq; hoc et timor: penam habet et honor non habet gratiã. Sermuis est timor: q̃dtu ab amore non manumittitur. Et qui de amore non venit honor: nõ honor sed adulatio est. Et quidẽ soli deo honor et gloria: sed horũ neutrũ acceptabit deus si melle amoris condita non fuerint. Jo per se sufficit. Jo per se placet et propter se. Ipse meritum: ipse premium est sibi. Timor preter se nõ requirit causam: non fructũ. Fructus eius vsus eius. Nec Bern. Et vt dicit Bernardus dicit Augustinus sponsa dicitur: quia donis gratiarum subarrhata: q; casto amore illi sociata: q; prole virtutis fecundanda. ¶ Unde ponit secũdam similitudinem quia [nemo] sapiẽs et discrete operans assint vel [immittit] et intexerit veteri vestimento assumẽdi vel [commissura]. i. particulã seu fimplementum [panni rudis] sez novum vsteati: q; in nouitate est sapiens: et rudis. Nouum est [solue plenitudinẽ]. i. vniformitatem seu puchritudinem [a vestimẽto] et facit diffor mitatẽ et propter pondus sui rumpit vetus: et facit meo sensu foramẽ seu rupturam maiorem. Commissura quippe idem est quod iuncture seu particula que mittitur cum alia vidcta a con. i. simul et mittere quasi simul mittere: illa enim que coniunguntur simul mittuntur. ¶ Deinde ponit tertiam similitudinem: quia nemo sapiens et discretus agens [mittit vinum nouũ in veteres] q; tunc est in ebullitione [et vtres] propter vinũ fortitudinem [rumperentur] et vinum effundere tur] et nemo bibens vetus vinum statim vult nouũ] propter q̃uetũ veterius sum. Sic a simili hominibus veteri consuetudine imbutis de nouo conuersis nõ expedit statim graues abstinentiã imponere: quia difficile est assuetã relinquere. Et omnib⁹ his similitudinibus concludere vult magister bonus q; discipuli sui adhuc quasi nouiti non deberent austerum continuare ieiunium: sed postea roborarent et essent magis solidati et timorati per spiritũ sanctum. ¶ Et dicit etiam vult ẽdudere q̃ nouit cõ uersis non fore nimis per penitentia onerandũ: ne propter nimiam austeritatem desperent et rorum dimittunt. et que sunt perfectionis magne non sunt hominibus imponenda do nec spoliati fuerint veteri vita: quia hominibus de nouo conuersis opera inchoata sunt difficilia et dura: sed paulatim assuefacendo efficiuntur facilia et suauia. Qui ergo vult aliquem ad virtutem et perfectionem inducere/parua quedam debet primum fundere: emendare: et sic gradatim vitra procedere. Unde Chrys. Hoc autem dixit regulas dans suis discipulis: vt discipulos ex virtutibus ad virtutes terrarum cum manifestatis ad omnibus expectamus in prohemiis/sed quecunq; possibilia sunt et velociter et vitra procedemus. Nec Christ. Primus loci motor debet esse quisquis ibet condens de terrenis ad celestia tiones: et etiã confessor imponere nitentiam penitentibus. Melius est enim ex exẽplo domini penitentiã leue et tolerabile aliquid iniungere q̃ imponere q̃dam graue et importabile quia non implera onerarus reus cõstituatur. Melius est leuis penitentia hilariter peracta q̃ grauis in angaria et tristicia. Ita est de sententia dãda: ita de decreto promulgando: vt semper misericordia et lenitas superexaltet iudicium et vsurpetur.

¶ Oratio.

Domine Jesu Christe qui multis modis me vocas et admones vt sequar te: tu diuina inspiratione cor meum accende: vt te vocantem sequar tua gratia: nec aliquid me separet a charitate tua. Da mihi vt de sanctis eccl̃i tationibus: meditationibus: et affectionibus bonis q̃ operibus et virtutibus tibi seruiam: et continuum et magna delectatione tibi deuotione mẽtis exhibeam. Et qui misericordiã vis potius q̃ sacrificium: et venisti vocare peccatores magis q̃ iustos: presta mihi misero peccatori vt me tua misericordia mereat̃ clementer experiri. Amen.

¶ De electione duodecim apostolorum. Cap.xxxii.

Deinde post̃ dominus plurimos discipulos vocauit [videlicet Matth. v. et Luc. vi. duodecim] quos et apostolos nominauit [et ait illis vos estis sal terre. vos estis lux mundi. et cetera]. Et ascendens in montẽ [Thabor] [solus orare] quia qui bene orat meritum sursum leuat a terrenis: cui etiã necessaria est tranquillitas corporalis. Vicinus est in campo Galilee in cuius descensu et pede ostenditur locus vbi Melchisedech obuiauit Abrahe a cede regum reuertenti: et ad radicẽ eius fluit torrens etson. In hoc monte fuit abbatia nigrorum monachorum sub metropolitano Nazarenos a qua ciuitate contra orientem ipse mons distat quarto miliario. Uel secundum quosdam ascendit in quẽdam montem altum supra mare galilee situ. [Et erat pernoctans in oratione dei] non secundum pro seruandis infirmis et indigentibus/sed pro nobis tantũ prius et clemens. Quedã enim oratio est dei: vt pro spiritualibus et veris bonis consequendis. Quedam est seculi: vt pro terrenis conferendis que est etiã diaboli si ex cupiditate fiat. Quedam est tantum diaboli: pro carnalibus desiderijs impiendis. Ubi Ambrosius. Et erat in quit pernoctãs in oratione. Spectemus ibi dat: forma prescribit qua debes emulari. Quid enim te pro salute tua facere oportet quando pro te xps in oratione pernoctat? Quid te facere cõuenit cũ vis aliquod efficiũ pietatis adoriri quãdo christ⁹ missus⁹ apostolos orauit prius? Et solus orauit nec vigi alibi si nõ fallor orasse cum apls reperitur. Ubiq; solus obsecrat: dei est spiritũ humana vota nõ capisse: nec quisq; interiorũ potest esse particeps cũ xpo. Uñ et Ber. Tu inquit cui orauerit intra in cubiculũ tuũ: et clauso ostio ora. Et qs dixit fecit.

Matt. v. Luc. vi.

Thabor.

Oko mũ tiplex.

Ambro. B

Oko xpi q nobis.

Beli oratẽ

Bernar. Mat. vi.

Solus in oratione pernoctabat nemo abscondere se a turbis: sed nec vllum quidē discipulorū nec vllum domesticorū admittēs, denique tres secum intimos sibi adducebat ad vitro properaret ad mortem: similiter est ab ipsis orare volentē. Ergo et tu fac similiter qū orare volueris

Chryso. Hocte media orādum. Uñ et Chryso. Exurge igit et tu in tē pore noctis: puriori est tunc tēporis mitia: ipse tenebre silētium nimiū possunt sufficienter ad cōpunctionē perducere. Tunc non verset inanis gloria: non accidia et cōfusio occupat. Non sic ignis ferri sequitur rubiginem: velut nocturna oratio eruginem peccatorum. Que de die solis estus percussit: nocte refrigerātur. Quelibet rerum superant nocturne lachryme: et contra concupiscentiam valent et quelibet inmoderati vero predictorum ordinē seruat homo ad refectionē sue die. Quapropter orationi nocturne et ostende q non solū ad corpus nos pertinet: sed etiam ad animam. Nec Chry. Qui ergo deū orando querit exurgenū strepitum priorū premens ad superiora progrediatur: et ad verticem sublimioris curie ascēdat: vt exteriori cessante tumultu in quodam mentis secreto per interna desideria silenter cū deo intimo loquat. Cupienti enī cū deo loqui et consolationē diuinā promereri expedit solitudinē querere et consolationem humanam reinquere.

Joan. euange. Cuius exēplum habemus in Joanne euāgelista qui Hiem in solitudine profecerit et lucratus sit: pene oībus notū est. In pathmos est insula exilio relegatus et cōsortio hominū destitutus cōsolationē angelorū meruit: et apocalypsim quā ei dño pio statu ecclesie presentis. i. et futuro revelare dignatus est, propria manu scripsit. Uñ Beda. Historia nota est Ioannē a domitiano ecclare propter euāgelii in insula relegatum: cui tunc cōgrue secreta dari est celi penetrare cum certa terrarum spacia negabatur ereedere. Et similia reperiuntur de pluribus alijs qui modico tempore plus lucrati sunt soli q toto tempore suo lucrati quieverint in comitatu. Quando autē rēp otat theoricum / quando docet practicam vitam informat: ne quis proficere proficiat a repētionis studio

Beda. corpescat: vel pio studio diuine contemplationis finis superior sit proximi curam negligat. Unde Anselmus. Regnum dei predicando diebus cū populo cōmoratur: et constructos variis miraculis et verbis edificatorum animos vocat: admonens pro congruentia temporis nunc proximis inter quos viuimus / verbis erēpius pro modulo nostro vite viam demōstrare: nunc solitudinem mentis adeuntes et virtutum mōtem ascendentes dulcedini superne contemplationis inhiare et intentionem nostram infatigabili affectu ad superna dirigere.

Bern. Unde illud Bernar. confortat quod se et sibi ipsi dicebat. Uenite ascēdamus ad montem domini et ad domū dei Jacob et docebit nos vias suas: et ambulabimus in semitis eius. Uenite ascendamus per deuotionem mentis: per intentiones: cogitationes: voluntates et affectiones: et omnia interiora mea. Uenite ascendamus in montem domini in locum vbi dominus videri vel videre. Cure: solicitudines: anxietates: penitet peccare hic cū affecto corpore isto: donec ego cum puero. i. intelligentia vsq; illuc properes reuertamur ad vos. Reuertemur enim ad vos: et heu reuertemur

Beda. Heito. [Et cum factus esset dies vocauit dominus ad se discipulos suos] forte adhuc dormientes [et elegit ex ipsis. xij.] seu fecit statuendo vt essent. xij. cum illo magis principales [quos et apostolos]. i. missos. Unde q dicādum regnum dei [nominauit] patius quidem vocauit eos ad discipulatum: sed modo ad apostolatum. Considera hic q Christus apostolos electurus orabat prolixe quia erat pernoctans in oratione: et sic diuina et nocturna oratione prebabita elegit apostolos: per hoc ostendens q promoturi prelatorū in ecclesia dei debent orationes deuote premittere: et ex ipsis per deuotas orationes et non per inductiones et promissiones fieri eligendi. Uñ glo. Dominus in montem ascendens ad se vocat et eligit quos vult: quia non illorum electionis et studij: sed diuine erat dignationis, et gratie vt in apostolatū vocarentur, vnde ait. Non vos me elegistis sed ego elegi vos. ergo humanum studium vt precij humanat / pecunie / quest / generis et diuitum excludit dominus ab electione pia

Matth. Regnum celorum aperiendo. Quintodecimo. xij. fundamenta ciuitatis ecclesiam meritis et preceptis sustētando. Sextodecimo. xij. stelle in corona sponse ecclesiā doctrinis et miraculis illustrando. Secundum Bedam ergo hunc numerum apostolorum instituit certa causa mysterii: vt scilicet mundi salutem quam verbo predicturent suo quoq; numero cōmendarent. Ter enim quatuor. xij. factūr. et totidem apostoli ad predicandum missi sunt: quia per eos fides sancte trinitatis in quatuor mūdi partibus predicāda erat: vt quadratum orbem fide sancte trinitatis insigniret. Unde et de ciuitate sancta Hierusalem descendēte de celo a deo scriptum est: quia erant ab oriēte porte tres et ab austro porte tres et ab occasu porte tres. Ubi figuraliter ostendebatur: quia predicante duos apostolos apostolorumq; successoribus cunctę

Hiero. gentes in fide sancte trinitatis ecclesiam essent ingressure. Secundū Hieron. fecit vt essent duodecim: vt sint ipsi super rhizonos. xij. multicāceo. xij. tribus Israel. Uel cū duo denarius cōster ex duplici senario qui est numerus perfectionis significare voluit q duplex perfectio scilicet vite et scientie siue operis et sermonis debent esse in his qui habent apostolicum officium. Nomina autem apostolorum quos elegit sunt hec que sequuntur. Simon qui post

A Apostolorū nomina. conuersionem cognominatur ce Petrum: et Andreas frater eius: Jacobus Zebedei. s. filius: et Joannes frater eius. Imposuit his duobus nomina bonarges. i. filii tonitrum: quia sepe audierunt terrificam vocem de tonitruum patris per nubem de filio tonantis. Philippus et Bartholomeus: Thomas et Matthews publicanus / Jacobus Alphei. s. filius qui et Jacobus iustus propter sanctitatem vite: et minor quia posterior in vocatione: et frater domini propter similitudinem est vocatus. et Simō Chananeus frater eius a Chana vico seu villa Galilee qui et Zeloteg est dictus. Chana quasi zelus et Chananeus zelotes. i. emulator dicitur. et Thadeus similiter frater eius qui et Judas Jacobi. s. frater est vocatus. et Judas Scariothes a Scarioth vico

Jude in apratum electio.

Judee in quo omis est: est nomina tus. Dic inter apostolos eligitur ad ostendendum prophetiā Dauid esse completam qua dominus Jesus tradendus per discipulum predicitur:

Psal. xl.

et ad executionem bonorum quando in congregatione eorum aliquis malus reperitur, vnde Augustinus

Augustinus.

audeo mihi arrogare q̄ dom⁹ meus sit melior: ceru apostolorum. Item secundum eundem Aug. vt ipse malos vteris bene t sue passionis imperet dispositum t ecclesie sue tolerandorum malorum preberet exemplum. Insuper secundum Ambro. predicte

Ambro.

eligitur vt ostendatur quia magna est veritas quā nec aduersarius minister iſirmat. Voluit deseri: voluit prodi: voluit ab apostolo suo tradi: vt in a socio proditus moderate ferat ruinam erraſſe iudicium: periisse beneficium. Item secundum Theophilum.

Theophilus.

Ut discamus q̄ deus nō repellit aliquem propter futuram malitiam: sed propter presentem virtutem dignum habet. C Nominat aūt apostolos propius nobis vt pseudo et falsi apostoli qui futuri erant excludercntur: t ab omnibus vitarentur: nec quisq̄ auderet alium inserere catalogo apostolorum. Item vt tam nomina apostolorum q̄ fidei erudentium ostenderentur scripta esse in libro vite. Combinat vero eos / ac duos et duos nominatim exprimit i signum mutue dilectionis t appropationis iugalis societatis. Item q̄ vt murmur se inuideo esset fortiores: et insuper contra dolum infidei confessione et contra conflictum in tormentorum toleratione. Ut aurez dicit Aug. Elegit hos discipulos quos et apostolos nominauit hiliter natos: in honoratos utiliter ac: vt quicquid magnum esset et faceret ipse in eo esset t faceret. Unde t Ambro.

Rolationis apostolorum cause.

Augustinus.

Ambro.

Similiter aduerte celeste consilium. Non sapientes aliquos: nō diuites: non nobiles: sed piscatores t publicanos quos dirigeret elegit: ne tradutisse prudentiane redemisse diuitiis one posse nobilitatisq̄ auctoritate traxisse aliqs ad suā gratiā vt deretur: vt veritatis ratio nō dispu

Modus predicandi ratio.

tationis gratia preualeret. hec Ambro. C Ut montana ergo dominꝰ cōscendit vt a turbis recederet t quiete otiaret: et familiariter apostolos eligeret t instrueret: t vt turbas ad altiora traheret. sed turbis ascendere non valentibus sequuntur discipuli eius. Voluit etiam doctrinam in montem ascendere: vt altiora precepta daturus de altis ea predicaret. Et qui minora legis precepta filiis Israel in monte dederat maiora discipulis euangelicis in monte dare voluit: vt se eundē deū ostenderet qui legem t euangelicam vitam dedit. Post electionem tradit apostolorum voluit eos de operibus perfectionis instruere: quia ad gradum maiores promoti debent cognitionem maiorem habere. Unde Beda. Wystitie mons ille in quo apostolos elegit eo minimus altitudines designat iustitie qua instruendi erant t quam predicaturi hominibus. Nam quia misturus erat eos ad predicandū euangelium regni celestis: merito per sublimitatē loci in quo electi sunt admonere voluit eos nō in ifimis desiderijs animi dissoluere: sz ad superna desiderāda t querenda semper erigere debere. Sic etiam legem daturus prius populo suo in monte apparuit: de monte que agenda essent innotuit. vnde t glo. Ascendit quippe mons in montem vt altiora virtutum culmina doceret: t ecclesiam in per quam sedet predicans preceptis domini sublimius erigendā ostenderet quam eadem doctrina vsq̄ ad finem seculi plenius erudiret. Quamuis ergo ibidem docere poterat vbi erat: in montem tamen ad predicandum ascendit: in signum q̄ in montem t altitudinem virtutum debet ascendere qui predicare vult t iustitiam dei docere. Unde Chrysost. In veritate consistere debet qui iustitiam docet t audit nemo enim potest in valle stare t de monte loqui. Quid stas de loquere: aut vnde loqueris tibi sta. Si animus est in terra: quomodo de celo loqueris? Si de celo loqueris: in celo consiste. Et si iustitiam facere non vis: quomodo magistrū iustitie audis? Ut quid magistrum vocas eum non vis esse discipulum? vñ Richar. Qz autem dominus discipulos in montem ascendere curauit: t hic nobis insinuat q̄ qui facere doctrine verbi dispensat non in valle praui operis / non in campo effrenate dissolutionis consistere debeat:

Ex. xx.

sed in montem spiritualis conuersationis per exercitia virtutū et exhibitionem bonorum operum ascendat: sicut scriptum est. Super montem excelsum ascende tu qui euāgelizas Sion.

Oratio.

Dominе Jesu Christe qui propter inestimabilem misericordiam tuam in mundū venisti: vt peccatores ab erroribus ad penitentiam reuocares. t ex his q̄ plures dignatus es eligere in tuos secretarios et discipulos spectabiles: reuoca misericors oculus me miserum peccatorem errantē: amplectere redemptorem cōfoue dolentem: instrue ignorantem: tandem meliceat in dignum) cum discipulis tuis admittens vt aliter a desiderio terrenorū leuem: et mentez omnino ad celestia transferas: vt audiam t intelligam verba tua t opere complea vniuersa. Amen.

C De sermone domini in monte. Et primo de octo beatitudinibus.

Cap. xxxiij.

De sermone dñi in mōte.

Post hec dominus Jesus fecit sermonem pulcherrimum t copiosū: quē vt dicit Augusti. Si q̄s pie sobrieq̄ consideraverit / inueniet i eo q̄ tum ad mores oprimos pertinet per fectum vite Christiane modū. t istū sermonē omnibus preceptis quibus Christiana vita informatur esse perfectum. Hunc sermonē Mattheus et Lucas varie narrant: t ob hoc q̄dam dicunt dñm primo sermonē fecisse discipulis tantū in supercilio mōtis sedēdo per modū doctoris: t hūc narrat Matheꝰ: t post i latere mōtis communiter turbis t discipulis simul: t sedendo per modū predicantis: t hūc narrat Luc. Alii vero dicunt eum primo sedisse cū discipulis: vñ Richar. Qz autem dominus discipulos in montem ascendere curauit: t hic nobis insinuat q̄ qui facere doctrine verbi dispensat non in valle praui operis / non in campo effrenate dissolutionis consistere debeat:

Matth. v Luc. vi.

narrat diuersimode / eadē tñ rei veritate. Sed primū conueniendum tenetur t veritati magis ꝓsentire videtur. Et ex hoc inolevit cōsuetudo i ecclesia q̄ quādo fit sermo turbis t secularibus fit p̄dicatio: vt murmur ad pugnā t cōpationē: q̄si clericis et religiosis sedet vt immixtis ad quietem t cōtēplationē. C Proponit aūt dñs Jesus in principio sui sermōis octo beatitudines seu virtutes: t sub necnon premijs singulis beatitudinibus seu virtutibus correspondētis. Ubi ponit ibi aliquid p modū meriti puta beati &c. t aliud q̄ modū premissi puta quoniā &c. primū est pertinet ad beatitudinē meriti. p̄m vero ad beatitudinē ꝓmij. Sed q̄ desiderat consequi premiū: studeat primū habere meritū. vñ Aug. Nemo appetat inueniri potest qui beat⁹ esse nolit. Sed o si boies quomodo desiderāt mercedē sic ep⁹ mercedis nō recusaret. Quis nō alacre currat t libēter audiat eū et ꝺ:beat⁹ certis si hec feceris: Nō recusēt certamē si dirigitur ꝓmiūr: accēdatur animꝰ ad alacritē epis cōmēdatione mercedis. hec Aug. Beatudo quippe dicit dupliciter. vno mō in spe sicut habetur in via. alio mōi re sicut habet i patria. Beati sunt ergo excellētes i virtute beatitudine vie p gram / beatificādi beatitudine p̄fecta gloria. Uel scdz Aug. Non inde dicti sunt q̄ pauperes spū: sz q̄a ipsoꝝ est regnū celoꝝ. t ita de aliis suo mō. [Docebat ergo eos dicēs. Beati ꝓpauperes spū]. i. volūtate t electione nō necessitate vel simulatione [q̄a ipsoꝝ est regnū celoꝝ] q̄s est primum correspōdēs dēo meritū cōsū. Ubi sciendū q̄ paupertas spūs sumit hic pro abstinentia ab amore mundi. i. ab amore cōsū t in mundo sunt t q̄ amatoꝝ mundi explerit: et sic est plenaria ois delectabilis abdicatio: cōs delectationes q̄ sunt i diuitiis deliciis t honoribus cōtēnēs. Et id beatudo ista p̄t intelligi dupliciter. vno mō ꝓ cōtēptu diuitiarū t carnalium voluptatū. secō ꝓ contēptu sui t ꝓprie excellētie: vt eas bonus se iustū t ceteris reputet inferiorē. Cōtēptꝰ aūt diuitiarū n esset ex ꝓcēptu sui: q̄ esset veraciter t ꝓprie ter. ꝓpter deū se ꝓtēnit: rēpozatio q̄ ꝓpter se sunt faciliter etiā cōtēnit: nec magno ꝓcio exercita estimat q̄

Beatitudo dupliciter dr.

Pauperitas spūs.

Beatitudines octo.

Augustinus.

Beda. Carl. Mag.

Ambro.

Augustinus.

Theophilus.

Rolationis apostolorum cause.

Augustinus.

Ambro.

Modus predicandi ratio.

Beatudo prima.

Ambro.

Augustin.

Eccli. 1.
Eusebius.

Chrysos.

Beda.

Augustin.

Gregorius.

Bernardus.

Ysaie. 11.

Ysaie. 66.

Ysaie. 57.

Ysaie. 26.

Ysaie. 32.

Ysaie. 60.

Ysaie. 65.

Ysaie. 35.

Ysaie. 61.

Ysaie. 42.

Ysaie. 49.

Ysaie. 54.

Ysaie. 62.

Ysaie. 63.

Ysaie. 40.

Ysaie. 41.

Ysaie. 45.

Ysaie. 48.

Ysaie. 50.

Ysaie. 51.

Ysaie. 52.

Ysaie. 55.

Ysaie. 56.

Ysaie. 58.

Ysaie. 59.

Ysaie. 60.

Ysaie. 61.

Ysaie. 62.

Ysaie. 63.

Ysaie. 64.

Ysaie. 65.

Ysaie. 66.

Ysaie. 1.

Ysaie. 2.

Ysaie. 3.

Ysaie. 4.

Ysaie. 5.

Ysaie. 6.

Ysaie. 7.

Ysaie. 8.

Ysaie. 9.

Ysaie. 10.

Ysaie. 11.

Ysaie. 12.

Ysaie. 13.

Ysaie. 14.

Ysaie. 15.

Ysaie. 16.

Ysaie. 17.

Ysaie. 18.

Ysaie. 19.

Ysaie. 20.

Ysaie. 21.

Ysaie. 22.

Ysaie. 23.

Ysaie. 24.

Ysaie. 25.

Ysaie. 26.

Ysaie. 27.

Ysaie. 28.

Ysaie. 29.

Ysaie. 30.

Ysaie. 31.

Ysaie. 32.

Ysaie. 33.

Ysaie. 34.

Ysaie. 35.

Ysaie. 36.

Ysaie. 37.

Ysaie. 38.

Ysaie. 39.

Ysaie. 40.

Ysaie. 41.

Ysaie. 42.

Ysaie. 43.

Ysaie. 44.

Ysaie. 45.

Ysaie. 46.

Ysaie. 47.

Ysaie. 48.

Ysaie. 49.

Ysaie. 50.

Ysaie. 51.

Ysaie. 52.

Ysaie. 53.

Ysaie. 54.

Ysaie. 55.

Ysaie. 56.

Ysaie. 57.

Ysaie. 58.

Ysaie. 59.

Ysaie. 60.

Ysaie. 61.

Ysaie. 62.

Ysaie. 63.

Ysaie. 64.

Ysaie. 65.

Ysaie. 66.

Manafr.

Wich.

Cassio. in collatõe

Rich. in.

Edificans

Aurum.

Argentū.

Lapidea

Ligna. Fenum. Lapides.

cationes quasdã lapides pciosos hõnent opeꝝ. Jsti quidẽ salvãtur ex merito fundamẽti et bonoꝝ opeꝝ. Alii vero edificãt ligna; fenumẽ ardẽtionem tpalium: alii fenum; scz simplicẽ delectationẽ carnalẽ: alii simplicẽ seu otiosum verbosꝝ et optimum mi firmoꝝ. Jsti etiam salvãtur merito fundamẽti: et tñ quasi per ignẽ quo exuritur edificium tanto fundamẽto nõ idoneũ. Hoc ide ad cõclusionẽ oim precedentium subtiliꝝ gitur. [Ut factũ est cũ cõsummasset vba hec. [sis sermones istos in mõte habitos qui bene vbi cõsummatiõ nichil imperfectionis habẽt: et ita salutis necessaria continẽt [admirabãtur turbe super doctrina eius [et de excellẽtia sapiẽtie eius: qz nullus homo est locutus. et bene admirabãtur: qz vt ait Chrysost. Quicqd digne laudare nõ possum; admirari. vbi ostẽditur eminẽtia doctrine ipsiꝝ admirabãtur turbe eo qꝫ eminentissimas virtutes docebat: et imperfectionẽ legis supplebat: et nõ solũ terrena bona sed etiam celestia promittebat ac doctrinã suã mirabiliter confirmabat. vñ cum sua admiratiõe subdit dicẽs. [Erat enim docẽs eos sicut potestatem habẽs [scz per sessum in sermõe pcedẽte: et que minus vsitata docẽbatur in lege adãdo obscuritates legis explanãdo: in tre condẽdoret ac inbetũ in unũ [licut auctor et pdctor iuris sui] mutãdo. vel illud licut nemini subiectum esse vel let renuẽdo cepit [licut potestatẽ habẽs] in firmoꝝ sanãti et miraculũ faciẽdi. pe[sless ut potestatem habẽs] imperandi et exãdiendi: et exãdiendum ad secutoꝝ tẽpus: sicut scribe et pharisei [qui ea que per legem docebãtur precepta populis dabãt: nec eis aliquid de suo mutare licebat. Sicut nec etiã Moyses aliquã ex illis fullerat potuit [sed et nihil de preceptis etiam mutare vel subtracere. vñ Chrysost. Admirabãtur vero eius tunc multa alia precipue potestatẽ: nõ ex quali ex alterius ꝑsona precepta ponebat sicut Moyses fecerat et pphetes: sed frequẽter ꝓbibens se maledicabat esse qui imperandi auctoritatẽ teneret. Nunqꝫ enim precepta ipsa sanctus: sepe dicebat ergo audistis dictũ vobis. et terribilis illius iudicij faciẽs mentionẽ se monstrabat esse iudicẽ de premiis atq; suppliciis. hec Chrysos. Cõplete nunc et eorum ludos dilim sellam in sermone illo quo ait: et ego sedebam: et efficaciter loquitur auditoribus: et eos ad actus virtutis inducit. Cõspice etiam de scriptos quo erant enter humiliter et cum tota mentis intentione eum aspiciunt et quodammodo illa mirifica auctoritate et gratia et ea memoriter commendant: et cum iocunditate magna tã in verbis qꝫ in aspectu fruuntur. Erat enim speciosus forma pre filiis hoim: et diffusa est gratia in labiis eius. In hac enim consideratione tocti debent tu aspectũ ad auditũ: ad recipiendum et loquẽtem: et quo ille simplicitẽ cordis et humilitatem manẽdo qꝫ erat: ad imitandum. Tũc enim de mõte descendit [scz per sessum] secute sunt eũ turbe multe: [ut ait Matheus] et ecce leprosus venit: et adorabat eum: et ecce ꝑsona ad ꝑsonam: et ecce leprosus ad Dominum. Ecce quãta gloria et humilitas est hominis sequi huc dñm. Et hoc ꝑ Augustinũ. primo leprosum mundauit: et ꝑ hoc apparet: et nouũ testamẽtũ i mõte datum est: et ita in euangelio supra lege esse que legem mundabat non sanabat. videtur aũt hic Christus tetigisse in eo qꝫ apud. dicit eum descendisse de mõte. Luc. vo dicit eũ esse in una ciuitatum. Ad hoc dicẽdũ Sanctus [Ambrosius] quod descensum de monte fuit absq; dubio ante quã introiret ciuitatẽ et in medio turbe fuit sanatus leprosus: quod Matheus loca ponit. Lucas vero dicit cum esset in una ciuitatum. scz capharnaumiq; erat ibi prope ad leuã et domũ a contra [ut ait] leprosus [ergo] veniens: nõ tam ꝓbitas corporis ꝙ fide credẽs [gratiã sibi Dominum in facie suam adorabat eũ] cum humilitate corporis [et rogauit eũ] cum veratione ora. vbi ista tria concurrũt scz fides humilitas: et oratio. Nihil enim negatur a deo [dicebat in facie [licet humilis in cordis [sua non tegens: sed humiliter confitẽs et petẽs. Si exandiri meruit et mundari. vel [inquit] Si vis potes me mundare. Ut in facie paccidit humilitatẽ [et ꝓfunditatẽ: ut vnusquisq; de vtre sue malicia erubescat: sed cõfessionẽ peccatoꝝ non reputet timendum: sed ꝓfitendum. Ad[dens ergo est dicens] vbi [per qui ala facta sunt [Si vis potes me mũdare [voluntas tua opus est et opera tue bonitatis obedientiã nouit: nõ dubitat de potestate: et sicut deo potestatẽ et auctoritatẽ cur ãdi tribuitur et totum cõcedit. [Si vis potes sicut ꝓbe. vbi Dñs. Absit enim quas ex verbis leprosi cõpositus [ut ait Ambrosius] infirmitatem medicã non querere: sed obsequio beneplacito totum cõmittere qui no mit opportuna et ea iudicio disponit. Ipse [ut ait Ambrosius] cognoscit in ꝓpio dimittere potestatis auctoritatẽ: nec sua otiosa [sed sine ulla pietate] petra muros [fregit cui voluit] qꝫ fuit humilitas petra superbos [dicebat] quod fuit pietas petra inimicos [mũda

Dum.

Si vis potes me mundare.

Ubi tute[dum qꝫ leprosus cognouit [quãtã ꝙ nã sicut ꝓbe in Naaman: et significat tachymorum effusionẽ. Secõdo per obtẽtionem sacrificii, pt ꝓbe in decem leprosis qui cũdo ad ostendũ se sacerdotibus mundatos fuisse et significat confessionẽ. Tertio per separationem: sicut ꝓbe in Maria sorore Moysi et significat excõicationẽ que filiae cantra dꝫ esse mediocrissima. Quarto ꝓ inclusionem sicut ꝓbe in mania Moysi ꝙ de sua extra cta leprosia apparuit. sed in simili repolita curata fuit: sic multi qui in seculo spualiter erant leprosi mundãtur claustrũ ingressi.

Rursũ. cũ. Sco. tiũ

Quinto per tactũ: sicut ꝓbe vbi manus ꝑpit carnẽ leprosi tetigit et mundauit. Ubi not omnẽ qꝫ tripler est dei tactus: scz pure tactus pure cõpassiuus et tactus pure spualis et tactus partim cõpassiui et partim spualis. Tactꝰ pure cõpassiuus est in quo et qꝫ tãgit et qꝫ tãgitur est pure cõpassiue: et sic fuit in ꝑpo. vbi per tactum suorũ odorũ tãtam mitatẽ sanabat universas infirmitates de multis ꝓbe in euãgelio. Tactꝰ partim spualis et partim cõpassiuus. est in quo quod tangit est ꝓprium: sed qꝫ tangitur est cõpassiue. hoc est tactus tribulationum: et iste tactus est fere valde virtuosus. Valet nãq; ad cõstringẽdum peccatum ad ꝓuocandum et ad reprimẽdam carnis cõcupiscẽtiam et ad probãdam iustoꝝ patiẽtiam.

Tactꝰ dꝫ tripler.

Tactꝰ pure spualis est in quo et qꝫ tangit et qꝫ tangit est spualiter: hic est tactꝰ infra[structionis nisi fit valde virtuosus.

¶ Virtus aũt erat ad septem effectꝰ. Primus effectꝰ est ꝓpositi ꝓpitiatoꝝ siue acceptoꝝ: hic primus ad omnẽ tm̃ntũ ad cõsequendũ spiritũ salutis. Secõdus est per gratias ꝑcõ remissionis: et hic potest referri ad bonũ pietatis. sicũ illud Dauid. pcta tua clemens[is nobis reddimus. Tertius est vtilis siue necessarium ad salutẽ instructio: et hoc referri ad bonũ scientie qua docet recte viuere. Quartus est ad bene operãdum et arduas aggrediendum roborationem: et hoc quantum ad bonum cõsilij qꝫ respicit maxime opa superogationis. Quintus effectꝰ est in tribulatione cõsolatio: per quã ala fortificat ad tolerãdum aduersa: et hoc ꝑtinet ad bonum fortitudinis que precipue attenditur in tolerãtia aduersoꝝ. Sextus est charitatis et dilectionis dei inflammatio: et hoc quãtum ad bonum intellectus qui oculus intelligere. Lintus legere. dei [scientia: per que anima mei] amorem accenditur et inflammatur. Septimus est a terrenis elevatio et celestiũ contẽplatio: et hoc ꝑtinet ad bonũ sapiẽtie: est de eterno. Sapiens ꝙ sit ait: sunt [ap]erenda ꝙ sunt sup terrã. [Est ꝓ illi mũdata est lepra ex] ad ꝑfectũ imperfectũ: potissime [scz op⁹ est secundũ. Ps. Lintus. Lintus. Psal. xlij. Lepra. Lepra. Lepra

Universidad de Deusto
Biblioteca

humilitas eius declaratur humanitas. Leprosum enim quē ler extra castra ei⁹ebat, qui scribe ꝛ pharisei ptr respicere dignabā: imaspe tāgere non recusauit: non solum propter occultum rei mysteriū: sed vt nobis forma humilitatis praberet et cōpassionis exemplū: ne quis horum pro quacūq; corporis macultatione pelleni⁹ mundū spernere vel abhorrere. Jte testatur eum vt se non esse lab le ge sed supa legē qui leprosum tāgere potuit hoc declarat: nec se tamen sed diuīs legis obsēde retinqui eū sedm legē ambulasse: etiam supra legē sanare eos quos remedia legis non sanauerāt. Jte vt lepra que cōtamina re tangētem solebat: ecōtra tactu diū fugare ꝛ et ederet, nequi ei man⁹ a lepra ꝛcā est immūda: sed corpus leprosum a manu factū est mūdatum. Tex nūq; que facere non potuit vt lepra tangētem non foudaret: ideo lepā tangi phibuit non vt leprosi non sanarēt: sed vt tangētes nō inquinarēt: non aūt inquinari a lepra potuit qui eam in sua dauit: ideo diuis literā legis soluere: ttit prohibitionē legis nō obseruauit. Nec propositū eius solauit. Qi non erat prohibitum tāgere leprosum ei⁹ ex tactu suo poterat cursus ēuidicit bellas ꝛ he lisum nō fecerit cōtra legē tangēdo mortuū ad resuscitandum. Tx etiā dīs posset solo verbo curare lepā: ut appositis manibus: qi hūanitas ipi erat quasi instrumentum ipius diuinitatis: et ideo sicut artifex mediāte instrumento opatur ille virtus diuina in ipo per applicationē humanitatis aliqua facit vt ea cōtingat diuinitatis declarat. Et precepit ei dīa q mitteret eum fetīs nemini diceret ne tacitāter se sanatū esse predicaret: vt daretur nobis exemplū et nos doceret nō diligere obtationē et honorē set bona que facim⁹ non esse diuulgāda sed subticēda ꝛ et non solum abstinere a mercede pecunie: sed etiā gratie ac laudis humane et vane gloriaret ita non quērantes in operib⁹ nris ne vnqī aliqua sinistra manus se admisceat dextre in eis. Illi aūt Chr. ēt nulli hoc eum nollit fateri docēs q̄ esset alien⁹ ab omni gloria et pōpa tactātie. Et certe nouerat ille qi non esset tacituras sed potius tam grande beneficii predicaturas: et tāquātum in ipso est fugit ostentare qō fecerat. Et alibi publicari tā ipse precepit non contra se peniens: sed curatos a se gratos esse precipiēs. Non ēn semetipm predicari nollit: sed hoc gloriā deo: vt et p leprosum non nō esse ingne gloriosus: et gloriet tactū ierusalē docere: et per illū quem a legion emūdauerat: nō esse ingratos: sed gratias nob deo referre cōmoneret eiusq; bēficia cōfiteri: atq; et ostenderet semper ex mirabilibus suis laudem non nisi deo referēdam. Qi enim holeo sdīta egritudine detinētur dei seruī per mūnerū tā modo sūt inhereat gratiā nūm obtinētur languore desiderii: dicit recipiens vt et egroti et sani deū tāquter pecatores condemnat: et quē curaturus est de gl nomen deo. hec Chrysō. ¶ Ubi notandū q̄ ex ipius est precepti⁹, q. sanū recognoscitus a cōpetenti sacerdote ꝛ ab eo approbatus a cōmunione fidelīū non arceat. Qui enim sic facit: ipius legis est preceptū transgressor. Et ideo non inter dicitur nec⁹ qui primo occurrit sacerdoti: sed quē ipe elegerit. Et hoc optimus est: sed gloria que ammittit: si bo actib⁹ et bonitas. tale preceptum fuit. Et secūdo non vult deus actum fidei: sed obedientiam virtutis quē latet in eo: et ne ipius ostentationem virtutis quē latet in eo: et ne ipius ostentationem virtutis quē latet in eo: et ne ipius ostentationem

Universidad de Deusto
Biblioteca

elende deseruum erga dominū ergo primo a
charitate. Nichil est nobis p̄ vitā istam
debem⁹ attribuere: sed obsequio offerre. De
oibus est ogebus nostris deus vult vt hu
beam⁹ totū meritū: q̄ penit⁹ habent dono
rem p̄missionis deus vult habere laudē: q̄ glo
riam. Trin⁹ est deus: sibi p̄cipiter reseruan
uit: nulli creature vnq̄ p̄missa scripturar.
sed vnum p̄dicta: q̄ indiuisa potestate. Bo
tā aūt auferūt bone gloriosi, pudicicā su
perbi: q̄ iracundi qui de humana fide illatio
nē sciunt se expūt: tedentia temerarij: et
p̄sumptiosi: q̄ de occulto alterius iudicare
volunt. Et qa vt dicit Titus. oportet bene
facientē graue esse: ego nō reddet gratiā si be
neficia nō indigeat. Jdeo licet ꝓcepisset
deus leproso mūdato vt de sua curatione
taceret: tri[egressus] recedens[sermo
nē] id est opera. Dñi diuulgabat] q̄
sermo sanitatis et doctrine de illo magis
pambulabat: q̄ hoc ipso q̄ nō fugit famā
gloriā acquirit eā. Nā vt ait Beda. Boc so
lū habet mundi gloria gloriosum q̄ insec
quentes se fugit: q̄ fugientes insequitur. Et
ideo p̄ara[ventus quā si secu]ritas nō
apphendere: si p̄curritur nō effugiet. Il
le tenus fuit⁹ officio euāgeliste[cepit ꝑ
dicare] q̄ se interius exteriusq̄ sanatū q̄
cerebat q̄ vnū salutis multoꝝ ad deum
cogeret venire: nisi q̄ tā nō posset mani
feste ꝑpter turbā: q̄ pressurā hoim ad ꝑsen
tiā sanitatis: q̄ videnti miracula q̄ curā
tiū in ciuitate ad euangliū introire. Ibi se
cedebat in eremū vt secretius oraret. Q̄s
nat vt deus sed carne hō[et quem dūtaxat
eū vndiq; turbe vt eis doctrinā audirēt
q̄ sanitates perpetent. Si reputum igitur
q̄ tumultū dñm fugit: q̄ secretū locū q̄rit
vt offendat se magis quiet āl̄ seculi curis re
motā diligere vtiq; q̄ tumultū et carna
les mentes vectigalia cerebat vero a mun
danis curis p̄stitat. In quo erūt offendi q̄
p̄dicatores Ybodiuini debent fugere ap
plausus populi: q̄ligit se retrahere a mul
titudine vt vacet oationi. vbi Hiero. Q̄s
aūt nō poterat ieſus manifestē in ciuitate
ēt introire sed foris in desertis locis esse:
signat q̄ nō oīb⁹ manifestat ieſus: q̄ Iudā
atq; p̄latores seruāt laudib⁹ q̄ applaus
tantib⁹: q̄ hys q̄ cū petro foris erūt: q̄
in desertis locis sunt: q̄ egrit dñs ad eos
aūt reflexi ēt ꝑtim: q̄ deserūt delectatio
nes mūdi: q̄ ola ꝑfidē crūt dicimꝰ pos
tio mea dñe. Gloria vero dñi manifestat
hinc: q̄ indigi p̄mittit. Q̄ per plana q̄ des
dias ad eū venit: quos medi p̄t separa
re a charitate ꝑfidie. vbi Beda. Q̄ in vbe
miracula facerūt: deserto se vel mōte cū
ꝑo oratur: vtriusq; nob⁹ ꝑtet actiue[s
q̄ ꝑtemplatiue vocamur] ꝑnōstrat: nec

ptemplatiōs studio q̄ primo curā nō
gligat: nec cura primoꝝ immoderate ob
ligat⁹ p̄templatiōs studia deserat. q̄ quo
tempo nec amore deꝑpetat: antes ꝑtet
nec amori primi obuiet amor sec. In mon
te ipse orare: et reliquis iubet. Exemplū
nouū curis tota mēte quietē ad celestia
fugere cōtemplatiōs gaudia festinare. In
deserti secedere: q̄uare est cure cessatio
truncus: et repti terrenos fodientes pus
mere: q̄ quodā sibi cū dño intra referen
tū ꝑtrecybit esu illoꝝ exteriuꝰ esse. Ite ma
nifestū ꝑ interna celesteria mēter loquat⁹
ph̄ erūt Hugo. Redeptor mūdi ꝑ mi
racula in vbis exhibet: et ad oratiō tha
dii: i mōte ꝓcreat: ipe ctus vocabitur ꝑ
dicatoris⁹ inuiat quatenus ꝑnec actiua vita
re speculatiōis fundit⁹ deserat: nec secta
platonia gaudia oationis minuerare cu
rā mutuā

mes] dico [q̃ hoc q̃ facit] sine resistẽtia. Et his peractis q̃si dico eis [vos] facite et alius venit et alt̃ facit qđ iubeo: multo plus si ꝓ me [et] dñs dicat mihi ministrabo de paradiso: q̃ sanitati venit et venietur: q̃ para ytico fac hoc et facit: vel seruienti dñi sibi ungenti q̃ hec miracula faciant: q̃ facient. Et est ratio q̃ minor auctoritas ꝓpter verbum dei q̃ hominis subiecta est sed ꝑbum meũ fit q̃ sum homo: q̃ nõ deꝰ: subiacet et non dño summo: ergo et tuus q̃ deꝰ et summus dñs. Et ergo ego qui sum homo michi potẽs sub me milites: et alij dicunt oĩb⁹ potestati et seruulitiũ ꝑgit: q̃ ois obedit: potenti solo ꝑbo ꝓ me ministro meo: et potius imperare inferiorib⁹ q̃ ad verbum meũ mihi obedit: multo magis tu q̃ deꝰ es ybiq; ꝑsens: potẽs sub te oĩa potestates et oĩs obediunt oĩb⁹ potestatem seruulitiũ ꝑgit: q̃ oia obediũt: potenti solo ꝑbo: q̃ sine ꝓsentia corporali seruũ meũ curare: et ideo nõ est necesse corporaliter eũdo te fatigare. [Audiens aũt iesus] ꝑba centurionis expectãs ut tante fidei. [Admirabat] q̃ sub velamento carnis agnouit excellentiã maiestat[is] [mirat⁹ est] laud modũ mirantis se habuit: q̃ multi mirantes offendũt. Admirabat dñs fidem centurionis qua credit ei⁹ mirabiliter ministrat: hatre magnalia dei in eo laudauit: nõ q̃ et alĩ ad mirandũ esset: q̃ cuncta mirabiliter operatur: sed ut nos in beneficijs dei mirari et laudare doceret. ꝑ Augu. Quia mirabatur dñs nobis innotuit: q̃ illi sunt mirabiles adhuc opus est sic moneri: oĩs enim tales motus cũ de deo dicunt nõ ꝓturbati animi signa sunt: sed docẽtis magistri. Centurionis ergo dñs fidẽ admirans partier et collaudãs [sequentib⁹ se dicit] fidẽ ei⁹ approbando et in exẽplũ ꝓponẽdo. [Nõ inueni tanta fidẽ]. i. tãte fidei signũ vt fidei facultatẽ. i. in credẽdo [in israel]. i. populo israhitico. i. huius ꝓpositi. Inuenit enim in multis mansuetũ in abrahã isaac et iacob: et alios plurib⁹ patriarchis et ꝓphetis q̃ fuerũt fidei nr̃e principũ. Excipitur aũt semp dtã ygo est demerittis vel peccatis sit mentio. Nec tñ hoc ꝑbis ꝓpositis: in tanto illa. in tali esta modo loquendi nõ cõnumerat secum venientes et recubitur iocunda vera q̃ plurib⁹ absentibus. Vel sm Chrysostomũ. Si volumꝰ fidem hui⁹ ꝑcepe fidei aplor̃ hic intelligẽdũ est sm q̃ multi q̃dq; homũ bona sm ꝑfectũ illis laudant. Nichil enim dicere aliq̃s ingẽter magnũ est: qđ de philosopho nõ est mirũ. Sic et hic, nõ enim erat equale iudeis credere et gẽtilibus vel sm eandẽ Chrysostomum. Intelligendũ est gẽtil ad originẽ credẽdi: q̃ alij plurib⁹ signis ꝑhis credidẽrũt: iste ꝑo nullo miraculo ꝑspecto tñ auditu credidit. vnde Hiero. De gẽtilib⁹ dicit nõ inuenit tantã fidẽ in israelitico de patriarchis: ꝓphetis nec in tota ecclesia: in centurione fidem gentili ꝓbauit israelit⁹. Beda. ꝓbitas ideo fidei centurionis aliter q̃ iudei legis ꝓphetarũq; monita edocti erãt: hic aũt nemine docente ꝑfecte credidit. hoc Beda. Mirabat ergo infidelitate de fide centurionis gentilis hoteruꝰ laudauit vt ex illo laude erubescãt et ꝓuocãt israelite. q̃ tãe fidẽ gẽtili mirabat q̃ in vetera fidẽ radicem crescere videbat. Nec tñ illi fides gẽtili est in centurione collaudatur: sed etiã ꝓfigurata, vñ occasione accepta ex fide hui⁹ gẽtilis ꝓcudat q̃dam dñs conuersionẽ q̃ vocationẽ gẽtiliũ q̃ ex oppositis similitudinẽ reprobationẽ indeq; dicens. [Amen]. i. fideliter dico] q̃ ꝓtico. [vobis] q̃ ad exẽplum illius in quo fides gẽtium ꝓfigurat [multi] sed nõ oẽs: q̃ nõ oẽs obediunt euãgelio [ab oriente q̃ occidente] Jacetiã ab austro et aquilone. i. exul parte illi⁹ et ex oi genere gentiliũ [venient] ad fidẽ et vnitatẽ ecclesie. vñ sm Aug. Illos dumbus ꝓtibus, [colentes q̃ occidẽte tot⁹ orbis] deligunt. vñ sub typo ecclie dicit̃ fuit ista cob. Vbi tabernaculi ad orientẽ et occidẽtẽ ad ꝓspectionẽ et meridiẽ. Mo aliter ab oriente ventiũt q̃ ex ꝓsideratiõe ꝓpie matris ecclie natiuitatis h̃ siluanꝰ ait q̃ ꝓlapsi aũt i fides tunc erunt: ab occidẽte q̃ ex medio mundi cõuertunt vel q̃ putam agit in senectute: ab austro q̃ fuerãt ꝓsperitate pacis: q̃ ꝓpietatis et inter ꝓspers seruant tẽperantiã: ab aq̃lone q̃ necessitate ingẽte ꝓpinquant: q̃ inter aduersa seruant patientiã. i. de oĩb⁹ aliq̃ saluabunt. [Et recubẽt]. i. requiescẽt nõ carnaliter iacẽtes: sed ꝓpie tualiter pausantes [cũ abrahã ysaac et iacob] quos fidẽ imitati sunt: q̃ cũ aliis fidelib⁹ et amicis meis [in regno celoꝝ]. i. in regno dei vbi hec: q̃ gñia et longanimitas ꝓpter eternitatẽ nõ est omne bonũ. Abrahã ysaac et iacob specialiter nominat: q̃ filios ꝓcipaliter fuerãt ei ꝓmissio de terra: multi ionis ꝓ qua patria deꝰ significat. [Filij aũt regni]. i. iudei in q̃b⁹ regnabat deꝰ: ꝑ filij regni vocatiõe nõ electiõe ꝓmissione nõ caritate: sua reputatiõe non rei: ꝓ regnum habendo facti fuerant: sedẽ indigni reꝰ diuerant [ejicientur]. q̃ facie ꝓ vocatione [in tenebras exteriores]. q̃ ista in se habent interiores. Tenebre patrie sunt culpe: alie aũtem sunt gehenne. q̃ sm Aug. Inter ꝓpriam tenebre sunt occulta ꝓpter conscientiam: res eterna nox dãnatiõis. Ideo autem de exterioribus dicit, ibi esse tenebre exteriores: q̃ ibi sit ignis: tñ nõ incet ad ostendẽdũ odoratiõ aliq̃d ad eam cõsolationẽ: sꝫ ad cruciatiõ desolationẽ. Ille Jsido. Ignis gehenne incendit misericordia augmentũ vt videant vñ ostendit: nõ ad consolationẽ ꝓ vindictã dãnat vñ gnaliter [Jbi erit fletus] oculoꝝ ex humore calore ignis eo q̃ meus intrauit per fenestras: q̃ non licet intueri q̃ non licet cõcupiscere. [et stridor dentiũ]. ex frigore: q̃ nimius animis: stridus ex indignatiõe affectus eo q̃ ceteros penituisse de ꝓcessu hoc ostendit cum tormẽtis magnitudo. [Et dixit ille centurioni]. ꝑ interuentiones ꝓpias dicens. [Vade]. i. secure reuertaris: [sicut] ꝓfecte credidisti: sic [fiat tibi] in sanatione serui tui, vt sicut ꝓ nũcios accessisse sic et ꝓ nuncios reuertur: nulle enim eligatur. Dei rabam. Fidei merito ostẽdit ꝓpter quã saluat seruo vt fidei robur: magis in eo accresceret quo ꝓficeret q̃ueq; vellet ꝓ alia ꝓpter illa se posse. Et sanatus est puer ex illa hora: q̃ ꝓ absentia ex illa hora: q̃ ꝓ ꝓsentia ꝓpter

petiã dũ annis est qõ nesrat honores di uitias mlicrobiectamẽta corpis. Locquek iter ipsa p curã suppliãt: et iter aductia p ipatheia. Jtẽ male tocquek qñ cõsiderat turpitudinẽ vitioꝝ i hõ iacentꝝ penas in fernales hõ eternaliter subiacebit; nec tamen miser p primã reuilit. Et ñ tñ taliꝫ curat dñs veniẽdo ad eũ suffragãtibꝰ meritis sctoꝝ. Tu ergo si habes alam paralyticã i talis mala in te sentis rogꝝ i mitte sctos; et ad dñm intercedãt ꝛ testificant cõtio res p centurionẽ: ꝛ clama ad dñm dicens dñe te rogo. [Dñe puer meꝰ iacet paralyticus in domo i male torquet; ꝛ nõ sum dign⁹ propter fragilitatẽ naturæ; ppt̃ sedulitatẽ culpæ; ꝛ multiplicitatẽ miseriæ [ut ẽtres sub tectũ meũ] tã anxiabilis i immũdus: tã ruinosum [ñ tñ die ẽho ꝛ sanabit⁹] ad tuum imperiũ. Et qz istud dñi centurionis tante efficacie fuit; p (vt supra dictũ est) dignũ fiducie vt i corde eius ho detraeret; ad recipiendũ corpus ꝓ i sacramento eucharistie nullus est dispmendũ si ad mensẽ ꝓt accedimus ꝛ fragilitatem nostrã cõsideramus dñia centurionis eductis dicamus singuli. [Dñe nõ sum dignus vt intres sub tectũ meũ] nõ sum dignus vt corpus ꝛ sanguinem tuũ suscipiam in os meũm videlicet virtute dñica illum digni efficiamur. Ait Origenes etiã si sanctꝝ ꝛ acceptabilis ecclesiã antistites sub tectũ tuũ intrant; ibidẽ dñs p eos tuã redolere tu sic etiam quasi dñm salutifera. Et si corpus ꝛ sanguinẽ dñi mandũcas ꝛ bibis: tũ dñs sub tectũ tuũ intrat; tu ergo humiliãma teipsum dica. Dñe nõ sum dignus vt intres sub tectũ meũ. Vbi est indigne ingredientes ibi ad tuditetũ impreche acceptent. Dez Origen. q illũ ctiã centurionẽ significet ratio vel intellectus cuius sermo est appetitꝰ sensitiuus ꝙ dx obedire rationi: sed ex corruptione nature est infirmus ad obediẽdũ ei. propter qđ hõ per rationẽ cognoscens hec mandatur ẽ tu sibi appetitui sensitiuo p se ꝛ per alios dꝰ rogare deũ vt faciat famulũ suũ: sic puer ei⁹ sanat⁹ p dñm. Jtẽ sient ille centurio dicebat [nam ꝛ ego homo sum sub potestate constitut⁹ hñs sub me milites: ꝛ dico huic vade ꝛ vadit: ꝛ alio venit ꝛ venit: ꝛ seruo meo Fac hoc ꝛ facit] sic vt dicit Cassian⁹. Perfecta mẽs ꝙ p centurionẽ intelligitur sub dei potestate ẽ strictura ordinis vtrũque fuit⁹ dominat⁹: ꝛ habet potestatẽ cogitationes malas depellendi ꝛ in bonis cogitationibus immorandi. Tunc malas cogitationes dicere possimus abire et obedienti homini vero dicamus venire ꝛ persistere quoties nobis ea dicit cogitatio quod dicere ꝛ operari ꝛ spiritui ea que cantantis et cõtinentie sunt similiter imitemur: ꝛ sine vllis obliquitatibus ꝛ perabitionibus ꝛ subiectionis spiritui exhibeamus famulatum. ¶ Quam.

DOmine ihesu ẽ non sum dignus vt intres sub tectũ carnis mee qz pontes infirmitatis iacet paralyticꝰ obliquus modo peccati in domo corporis mei: tu ille torquet cõcupiscentiarũ motibus ꝛ nisi p gratie infusionem ꝛ dic verbo veritatis et sanet puer meus ꝛ reliquat a peccatis. Presta misericors dꝰ mihi misero filio potestatẽ tue gratie consentio et habeam de tua gratia sub me viros ꝛ virtutes naturales vt habeã potestatẽ cogitationes ꝛ motus noxios repellẽdi ꝛ in bonis immorandi ac corpoꝛ vt spiritui seruiat imperanti. Amen.

¶ De curatione demoniaci ꝛ socru petri. Cap. xliij.

Et ingrediens [ingressus] dñs ihesus in capharnaũ] qđ interpretat̃ aggressio pulchritudinis vel consolatio ꝛ ita significat animam religiosi benedicti que dꝰ ẽ ingressus ꝛ pungnãs p̃ gnãs diuine cripticã scripturã: dignos ꝛ dignatos sibi ꝛ cõsolatione habita ꝓfecit dicens ꝛ cõsolationis. De pulchritudine ꝛ cõsolatione habita ꝓfecit Petrus ꝛ Jacobus. Juxta sententiã cuiusdã magistri ꝓfectus in hac vita ꝓficere est nil ꝛ desinere. In scholis aliquando esse est ꝛ ꝓficere. Hec duo plenissime sunt in ecclesia militante: ꝛ hoc ꝓficere ad ipsum ꝛ ad proximum. Ait Hugo. Nihil in hac ꝓpria vita ꝓficit ad cuius sententiã nihil agitur. Sunt enim quidam mentem ab amore mundi separat̃ nihil ibi animũ cõtra tẽptationes roborat; nihil ibi holem excitat ꝛ adiuuat ad ꝛ ꝓficiendũ. Et statim sabbato qñ plures conuenerant ꝛ ab operibus seruilibꝰ quotidianis sp̃ualibus vacabant [ingressi in synagogam] vbi legis peritꝰ ad docendum ꝛ conuocandũ populum ad audiendũ legis doctrinam commendabat [docebat eos] in illo tali tempore ꝛ loco docebat christus que erant congruentia doctrine euangelice. Plurimam ad synagogam fiebat conuentus. Sic modo quilibet christianus tanꝛ ꝑfectꝰ

huius hominicij venire ad ecclesiã ꝛ audire ꝓt missam tota ꝛ integrã. Et nota qꝫ missa est aliquo modo de lege nature diuina: euangelica. Ter nature pulꝫ quilibet altus ꝛ compositꝰ spacio vacet ad oratiõ dei. Ter scripture precipit sabbato pacandum ad orationẽ sed canones ordinauerunt ad illam orationẽ tẽpus misse vbi deus ꝛ hoc modo tractatur cõtinuatur. Jdeo (vt dicit ysidorꝰ) ꝙ peccant mortaliter ꝙ missam non audiũt (qꝫ ꝓceptum est) nisi cogat necessitas aliꝰ quibus non est ꝓceptũ sed consilium. [Et simpebant] id est admirabantur [super doctrina ei⁹] illi qꝫ legẽ ꝛ ꝓpheras nõ bñ legebant ꝛ tamen clarissime docebat illi qꝫ doctrinã sũmis operibus cõfirmabat. Ait subdit. [Erat enim docens eos quasi potestatem habens] qz in oblibedell greci ꝛ virtutis docebat: ꝛ quia ꝓ tunc ꝓpter ita celabat [ꝛ non sicut scribe] q̃ soliti erant docebat ꝛ veritatẽ dicere timebant sed ꝛ ꝓ christo docebat ꝛ veritatẽ dicere timebat. Unde Beda. Sermo doctoris in potestate ẽ cui ei qđ docet operatur. Nã qui facta ipse sua dictis destruit contentus tantum ꝛ ideo in potestate erat docẽs eos non sicut scribe] quoniam scribe que per legem dicebant ꝓcepta populo dabãt que vero quasi aucta implenda legis vel mutando vel augendo que minus ꝓdebãt tur libere subdiuit. Hec Beda. Quia ergo christus doctrinam suam cõfirmabat per opera mirabilia scribe ceteri ꝓdicatores ꝛ doctores qui hoc non ꝓssunt debent doctrinam suam confirmare per opera virtutis: et non sicut scribe qui dicunt et non facti mirabilia doctrinam suam verbotenus tantum affirmãt ꝛ ostendant. Ait statim ꝓtestabatur hominem obsessum ꝛ factum ei sub ditus. [Et erat in synagoga eorum] forte addictus ad locum sanctum vel ibi libera retur [homo] qui dã [habens spiritũ immundum] qui ei obsessus a demone] ꝛ exclamauit [voce magna] dicens. Quid nobis ꝛ tibi iesu nazarene? Venisti ante tẽpus perdere nos? Jo timuere ꝛ auferre nostrã ꝓpriam nocendi hostibus ꝛ torquere nos. Quia enim diabolus inuidia motus de salute hoiũ tangebatur: ideo de xpi doctrina que erat vitarum salus ꝛ medicina dolebat: ꝛ fie clamabat. Ait Theophi. Stare est ab hoie ꝑditionem sua dicebat demonis anima. Immundi enim ꝙ existunt in hominibus immundum aliquod patẽ se ei⁹ animã/ ei hoiem nõ molestant. [Sc cio te] [q̃ sis] id est vehementer optime. i. sanctus dei. i. christus ad salutem hoiũ missus. ꝑ ꝓphetas enim de xpo dictum ꝙ determinat tẽpus ꝛ modum ꝛ locum venturi ipsius christi et per alios circumstantias sciebãt ipsum esse rpm in terra promissum verũm nesciebant ipsum esse deum: nec per tentationem xpi in deserto diabolus potuit scire de xpo vtrũ dei filius per naturam esset/aut ad hunc fines tripliciter eũ retraxerit. Si eũ cognouissent dñm glorie ipsum esse deum nunq̃ indixissent hanc ad ipsum crucifigendum. Unde Apostꝰ. Si eũ cognouissent nunq̃ dñm glorie crucifixissent. Secc quare pessimi sunt immundi hostes qui tã aduersitate sua deũ blasphemant: esti tamen demones ipsum predicẽt. Vbi Beda. Nõ voluntatis illa confessio est qua premiũ nõ sequitur cõfitendi: sed nescientes errorẽ cogit multos. Et velut si seruꝰ fugitiuꝰ post multos tẽpoꝛ dñm videant nihil aliud nisi de perditꝰ fugit cantur/ille ꝛ demones cernẽtes dñm in terris repente ꝑfectꝰ ad tuditandos se ꝑfitẽtes credebãt. ꝓsentia saluatoris tormẽta sunt demonũ. Hec Beda. Nichilꝫ autẽ de nouis ꝛ immundis immundus ab effectuq̃ fas est immundũ quem ꝓfidentissime dicitur ꝛ mutũ facit. Ad hoc Chrysostomus ꝓ dicitur propter impietatẽ ac cloquutionis a deo: quia omnibus immundis et ꝓfanis operationibus se immiscuit. Ipsum quoq̃ immundũ ꝛ ꝑuitũ dñs licet vera de eo testificantẽ tñ silentio tolerare ne verba ꝛ sa miscerẽt: ꝛ ne videretur ab ipso testimoniũ quere et remanere qđ ꝓpheret dicebant ipsum in beelzebub demonia ejicere: et ne ꝓficeretur vltius ad crucis ꝓpassionis fine. In quo datur nobis dogma salutiferum: vt demonibus qui mendaces sunt ꝛ in veritate non stetẽrunt nec credamus quamtũ cũq; dẽmentiant veritatẽq; si aliquos ex his dicendo se mentiri: ꝛ veritatem in mendacium cõuertisse vera dicendo nituntur credentes in errorem ducere ꝛ peccata indicere. Per hoc aũt qꝫ ipso increpant demone qui suum conflictabitur ꝓfectum ꝛ similiter imponens et silentium: docuit nos linguas turpium fugere. Unde sũ Senecam, tam triste ꝛ tam turpe nobis esse debet laudari a turpibus qñ si laudemur ab turpia. Et spiritus immundus iactus ille exiuit ab hoie ꝓcedit illũ in medio [ꝛ discerpens eũ] qui tũ ad afflictionẽ extitit inde ꝛ nichil eũ nocuit. [Et] ad mortificationẽ. Ubi Piero. Cyprianus discerpens hoiem erutit ab eo. Ipse quippe ꝓficiente salute appropinquat tentatio, Phãrao dimissus ab israel persequitur israel. Ydolatras cotẽptus surgit in scandala. Hec Piero. Sic etiam accidit spiritui immundo qui tã diu ꝛ ꝑuitũ ꝛ quasi diabolꝰ sepe in medio ꝑfecit peccatũ aliquẽ ad ejus infamationẽ: ꝛ ei peccatores videt se confusum et mittit petitũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pñcipiū timorē dñi vtilitas.

cogitur q̄ vi dabol⁹ ad eo erire. Vñ l⁹ Psal. Imple facies eoꝝ ignominia: et quærent nomen tuū dñe. Verecundia enim quā habet peccator de peccato est valde vtilis ad humiliandū pctīm. Propter quod dicit seneca q̄ non humiliabimus est pudoris ostendere animo durauerit alicuius/erit bone spei locus. Per hoc aūt q̄ dicit pena sum erait ab ipsa tortura ligit q̄ nullus liberatur a diabolo nisi discerpat p cōpunctionem ⁊ cōfessionem salutarē. Et specialiter hoc de carnis vitio intelligitur q̄ vitium carnale non nisi carnis afflictione curat: vt per que q̄s peccat per hec ⁊ torqueat [Et factus est sicut mutus cui ta vt multi dicerent qi mutus est.] Vñ Greg. Dicat mutus a pe ostiū q̄ a malignis spiritu⁹ potestate liberatur: q̄ quisq̄ ⁊ terrena desideria subiicit vtā in se carnalis conversationis extinguit: ⁊ mundo mutus apparet q̄ posse esse primo qui p lingua desiderio se agitabat carē. Que multi mortuum dicunt⁹ spiritualiter vivere nescivit: cū qui carnalia bona non sequitur extinctū fundit⁹ arbitrant. Hec Greg. Si ergo a malitia liberat⁹ est mutus sequit q̄ qui nō est mundo mortuus nō est a malignis liberat⁹: quod est verbū terribile mūdū veligentibus. [Et ecce aūt tenēs manū eius leuauit eam ⁊ surrexit.] Iste est prostratiua manuum auxiliū portigit. ipse eis os erigit. Vbi Ambro. Mystice aūt q̄ in spūa grossa habebat spiritū immūdū populus ē tudeorū qui innodatus diabolī laqueis simulat: ⁊ corpore mūdītia interioris mentis fœditate inquinabat. Et hō spūs immūdū habebat: q̄ spūs sanctum amiserat. Introierat eū diabol⁹ vnde ejcerat. vbi ⁊ Theophi. Sed dū est etiā q̄ multi nunc demonia hūt: ois. s. q̄ demonium delide ria implet: vt furiosi habent demoniū ire. et sic de cæteris. Sed dīs in synagoga venit cū mēs bona fuerit cōgregata ⁊ tunc dicit demoni inhabitanti obmutescere. statim egreditur ab eo. Et primo egredit⁹ dīs de synagoga. Cposti predicationē ⁊ cōfirmationē post demonis expulsionem introivit in domū petri: vt ibi refectionē acciperet post labore. Salvator enim noster cū corpus passibile ad nostrā acceptionē fuisset salute? aliqñ declinabat ad loca amicitiam fidē ⁊ devotionē ad quietē habendam post jadacem ⁊ fatigationē: ⁊ illo modo venit ad petri domū seu hospitiū. Vñ Chrisostomus. Ipse autem quomodo manet penes virū timor? ipsa qui spōtaneā paupertatē p nobis passus est: vt discamus cū pauperibus cōmori sarcinec spnere depellos ⁊ pauperes. Unde Chrysa. Et nimirum ecce gratia quales erant domus piscatorū horū: si tū

Ambro. Populus fuit cecus.

Theo.

E We socru petri.

Chrysos.

non dedignat⁹ est sub vilia tugoria pisca torū intrare: verūtamen q̄ ola humanū cor calcare tumor. Et iterū. pter hoc mundū intrauit in domū pharā q̄ post⁹ sed in domū publicani ⁊ principis publicanoꝝ ⁊ pessimoꝝ tonsoꝝ: palatia diuitū/ ecce q̄ molliū indumenta vestimenta. Si ergo eū vis ⁊ tu vo carere in domū tuā clemosynis: fundes supplicationibus ⁊ vigilijs. Nullus ergo verecundetur domū vile habens: sit hoc habuerit opertoria. Nulla diues magnū sibi piat domum habens pueriolam: sed verecundetur magis ⁊ hanc velestat illā diuitē: vt ⁊ hic xp̄s suscipiat: ⁊ illic eternis pollatur habernaculis. Hec Chry. hic quidam dicunt q̄ is Petr⁹ fuerit de bethsaidā ratione vxoris habebat domū in capharnaū. Sed cōtra hoc videt q̄ Marcus dicit. Venit in domū Symonis ⁊ andree. Ideo dicendū sm S. Stephanū q̄ domus petri non dicit posse fuisse ad quā declinare consueuit causā videndi pficiendi et hac etiā familiaritate eoꝝ dicit de domo illa: que etiam dicitur dom⁹ andree propter insepabilitatē eiusdē in piscatorio negotiatione. Et mox discipulis petrum pro socru petri. s. matre proxie ægr⁹ dicitur tante stans. ossa super illā imperauit febri vt cessaret vel recederet: ⁊ apprehendit manū leuauit eam ⁊ statim ⁊ subito ipse ritā essētia vt continuo surgens ministraret ei ⁊ discipulis suis: vires quas accepit/quasi gras agendo/in obsequiū sui erectoris salvatoris. Non remanente (vt sic lex) molestia egritudinis: qs nisi tāta ⁊ tale nō potuit fieri. Natura enī nō opat ī sanctis. Et ideo hoc puū ē medici celestis. sed secus est in aliquib⁹ enī virtute nature potest homo a febribus curari: nō tñ i tāta ⁊ tā subito q̄ recte q̄ potest⁹ dicere opera consueta facere sicut hic dicitur fecit esse: eo quo officit ista curatio miraculosa ad discipulos cōfirmationē ī fide. Beda. Naturale est febricit ītibus ipse febre sanitate iussere: egrotationis semine molestiam: per un similia que dormit in fertur imperio simul tota fugit. Hec Beda. ipsa rodit: sed et tanto robore comitantes eis continuo quibus se adhuerent ministrare sufficiat. Et tacta legeo tropologie mōbra que seruiebāt inūdicie ad. mala fecē pfructificare ēt mortis: seruāt tñ ī spūalē vitā. Vñ Chrys. Et nos si ceptum ī sinu est visitauerit deus nos⁹ pot⁹ mēbra eū in mēte ⁊ corde: tūc ecōtinū pulsus tū ēlū extinguet ⁊ leo mōs facet: ps mi nistrem⁹ ei: hoc ē ei⁹ hūilitatis ⁊ paupertatē a pctō nō ē gratum huīmō ipsū deo: si pēnitēs q̄ cito curat⁹ ē a febre pctī

Beda. pl.

Beda. Mystice.

Gregor.

Ambro.

Augus. ī Johā tract. 17.

Beda.

Col.iij.

Beda.

Beda.

Chrysos.

Beda.

Beda.

Beda

tiſty vona trāſmittit. ꝓpoſuit er vo occa ſus ſolto poteſt dici caſus miſdane ꝓſpe rītatis poſt quē multi ſanātur qui ſuccē ſiue ꝓſperitatis grauiter infirmātur. Con

Cur pau cis mīra. Chriſto.

ſidera q̄ pauca vbis multo hic miracu la cōgnouēdūtur ꝙ expectā forāſtis mere dibilia videretur, ꝓſi Chriſ. Tu aūt incēde quātū multitudinē curarum trāſcurrit euangeliste nō vnūquēq; curatū dicēdo nobis ⁊ enarrāte: ſed pauo vbo pelagus ineffabile miraculoꝝ ſuppoſitū: vt non rarius magnitudo miracult incredulitatē ſubmittat, ſi tātā plebē ⁊ partas egritu dines in vno tēporis momēto ſoluiſſe cōſtat. hec Chriſ. ¶ Audiant aūt demonia a

¶ Scis de monū. be chō. Beda. Mat.viij.

mittēclamantia ⁊ dicētia q̄ tu es filius dei. ut increpāo nō ſinebat eos loqui q̄ ſcie bāt ꝓphetāre cōfeſſorē [ſūm eſſe ꝓſ] nō tamē per ſcientie certitudinē, ꝓſi Beda. Demonia filiū dei cōfitebātur ⁊ ſciebant ipſum eſſe ꝓpter q̄ eis ſeruādo fatigatiū eſt diabolus poſſe: ſed nō bolem intellexit: ſed q̄ tētādo non poſſunt virū filiū dei eſſe dubitabat. Hinc alii ꝓ ligno; potem tū vel intellexit vel poſſe ſuſpicatus eſt eſſe filiū dei: ſed ſe monte tātum nō poſſe dit eſſe dānātū. vere enī de hoc ꝓpterito

1. Cor.ij. a ſeculo abſcōdito dicit apoſtolus q̄ nē mo principū hui ſeculi cognouit. ſi enim cognouiſſent nūq̄ dūm gloie crucifixiſſent. hec Beda. Ideo aūt nō ſinebat eos lo

Demōia cur ꝓhīb ere ꝓphi bita.

qui: ne boſes malitēs demonē ꝓdicare mūdo veritatē: deinceps acquiſcerēt ſi bi ꝓdicāti fallitatē. Chri. glo. Ideo ꝓhibet loqui ne dū ab iquis audit demones vera ꝓdicāte poſtea ſequatur errāte. Impudus vero magiſter vera falſis pmiſceret vt ſub ſpecie verītatis fallitatis teſtimoniū ob tegat. De hoc habes ⁊ alibi cauſā, ꝓme ſupra ꝛ ſpiritū mundo dictas. Facte au te die ⁊ valde diluculo: egreſſus ieſus de

Applicat ſuo vitā dus.

capharnaū ibat in deſertū locū vt appli ſum popli fugeret ⁊ ibi ſecretū quaret. In hoc dās exēplū q̄ ꝓdicator ⁊ mirabilis ac utmo; operator debet vanā gloriā ⁊ oblo tatione fugere: ⁊ ad ſolitudinē cōſequētio nis ac ſecretū quatiōis poſt labore ꝓfectionis redire: vt deo gr̄as agat de ꝓfectu ꝓpterito ⁊ ſe diſponat ꝓ futuro: et ibi hau riat q̄ poſtea ꝓpto eſſundat: ⁊ ſm Theo

Theoph. Jaco. i.

phi. Oſtēdit nobis q̄ deo debet attribui ſi aliquid boni facimus ⁊ ei debemus dicere: reqēſcāt omne optimū dōnū eſt deſcēdēs a te. In deſerto christus orabāt, q̄ ipſe exēplū tione indigeat. ſed vt nobis bone exēplis cationis operationis exēplū ⁊ forma fie ret: ⁊ vt nos tumultū fugere ⁊ cūrā mūdi pitare: ac ſecretū mentis querere doce ret: cū eū ouāo vel et illēter loqui affectus mus. Et turbe requirebant eū ſec; per fidē ⁊ peneruīt vſq; ad ipſum per ſpēm: ⁊ detī nebant illū per charitatē ne diſcederet ab eis: vt profectū cōſequerētur manēdo. ibi

Chriſto

Chriſ. Gaudēs aūt eos ſuſcepebatiſq; et voluit eos dimittere: vt ⁊ reliqui docētur ne ejus participes eſſent: ⁊ ideo ſequun

Beda. Ambro.

[quibus ait: q̄ ⁊ aliis ciuitatibus oportet me euāgelizare regnū dei.] tū eis qualiter peruenitur ad regnū dei: q; per penitēti am: que eſt vita ad hoc perueniendi, ꝓdicāpi. Thomas

Thomas

phi. Tranſit eīm ad alioq magis indigētes doctrina q̄ nō cōſentē in pno loco docere nā cōſiderat: ſed vbiq; ꝓfectos ergo eruditos dere, ꝓbi ⁊ Chriſ. Si simꝫ ettam cōſidera Chriſto

poterat in eodē loco manēdo oēs erudire ad ſe nō tamē illud facit: ꝓbēs nobis exēplū vt per ābulemus ⁊ requiramus per

Cyprianus.

cūtos ſicut paſtor ouē ꝓdūcit: medicꝰ ag cedit ad infirmū. Una eſt omnia recuperā ta poterit aliqs mille delicta abolere. hec Chriſoſtomus.

Quarto.

Omine Jeſu ꝑ reuo ce cecis ſpūs mundā a me ne aliquo modo meretur maculare vel in maculo detinere: ſed ſim ⁊ appream mūdo mentuo: cū a poſſeſſo

Ypolitus. Beda.

re paulo qui ꝑ immūdā deſiderio non ag nat/ fuero liberatus. Peto etiā vbi te mi diceū alaq; vt me curare dignetis a fetue vitiis: quatenus ſurdo ab eis auleā tibi ministrare ⁊ gratā ſeruitutē exhibere. Tu etiā dñe cura me: ⁊ oēs varijs me defectus languoribus: vt a pcss ſani ⁊ mundus facti tibi ministremus cet beneplacita tua peragamus. Amen.

¶ De ſuſcitatione filij vi due. Capi.xliij.

Et deiceps ibat Jeſus cū de cipulis ⁊ turba copio ſa que cum ſequeba tur] nouitate operū ſimitate doctrine ex ſanctitate ꝓmo tione [in ciuitate nitiles que vocatur naim] ſcīs miſeris a monte ⁊ abo eſt ci uitas naim: et ſupra

Naim

naim mīs endor: ad cuius radicē ſtatt ha rens eſtor. Ante huius ciuitatis portam vbi erat maior cōcurſus populi: obuiauit dñs multitudini holm efferebatiſq; eſt ex tra portātum defuncti filij viuēti vidue ad ſepeliendū; aq; antiquitus loca ſepultu

ꝓpulta re erant extra ciuitatem ⁊ holm habentio nūme cadauerib⁹ vſq̄ereturi loca ⁊ ho mines. Hec aūt ſic factū eſſent euidētius eſſet miraculū cūm multo facti; ⁊ multi eſſent teſtes tāti miraculi. Et qz vocabāt ad portam opus ꝓpter dō ſumus ⁊ cōſo lādo videā ⁊ cohabē matrē meruerūt ipſum videre mīrantē. Ubi Grego. nicomus erūs me moſt diuinus vbis explicuit. Mater vidua erat quem ſi per obat ꝓtectus ſibos perueniendo habebat in quē dirigeret aſpe ctū vitē defuncti q; poterat ſubſtantiā ſuā lactaret. Hic ſolus aderat alacritas cauſa in homo ⁊ qui equid matri dulce ac pectolum hic ſolus exiſtebat. Illi ⁊ Chriſ rilium. Offerēda pallia ⁊ qd ſtetū ⁊ ad ta chymus potēs pauare. Quā cū vidiſſet dño ſic trīſtē ⁊ afflictā miſereordia ⁊ pie tate motus ſm q̄ homo; ſup eā: ſū q; vi dua es ortū q; nō habebat ultū filiū a quo ſe ſenectute ſuſtētari poſſet: q; ab ipſo hu ius ſili vbo cōſolatio ⁊ dulce [Noli fle re.] quaſi diceret. cito cōſolata eris: deſiſte quaſi manuū flere quē mox vitali reſurges te pōdēre. Meritū cōſolator deus ſibi ſimine lachrymas intuetur: qui alios mi ſeretur ⁊ peccata delet. ſm Beda. Ipſa miſereordia motus eſſet nobis exēplū imitande pietatis ne oſtēderet. nō ⁊ Chriſtus Jubet ergo ceſſare a lachrymis qui cōſo latur methoum monet nos de preſentib⁹ dex tractis cōſolationē recipere: reſurrectios ne ſperare. Pagani ⁊ gentiles cauſā ha bēt plāgēdi de ſuis mortuis: quia reſurrectio nē neſciūt: ſed chriſtiani ea credūtes ideo

1. Theſſ. iiij.

ſunt plāgendi non habent [Et accedē ſit ⁊ tetigit lectū] td eſt feretrū vt effe ctus ſaluator tactu corporis ſui deuenteret: et oſtēderet qz corpus ſuū deitati vnitum et ei inſtrumentū deitatis in miraculis fa cōdūm. Nouimus diminutiuū eſt motus lo cūtis in quo iacet: cui ſm ymnū magna pa latus ⁊ ample dormus non ſufficiebant po locere: non dubi paruū ſpacīū ſufficit pro lonato. Unde mattheo alexandro dicit qui dam philoſophus. Quem totus mundus non capiebat, hodie pānus continet arcu. Et mirem qui portabant ſteterunt: nec vl tra ꝓcedē ausi ſunt. Et ait. Adoleſcēs ſur ge ⁊ tibi ſm quod dicūs ſuſcitault. Et re ſedit qui erat mortuus ⁊ ſurgere cepit in loculo in quo iacuerat ꝓtus ⁊ cepit loqui. Ut manifeſte appareret qz erat vere ⁊ nō apparēter reſuſcitatus: fonte verba ipſi us ſuerunt gratiaꝝ actiones [⁊ dedit illi matri ſue] quia nō ſine merito ſed matris in ipſo conſolabatur. Omnes autem mur mur; non ſunt auctus multi: ſed reuerētie de potentia et bonitate ei; magnificabant id eſt laudabant deū ⁊ magnū ꝓdicabāt quia quādo grauior eſt caſus tanto ꝓtior ex erigentis eſt gratia: ⁊ ſpes ſalutis pentē ſtibus eſt certior. Et in deo ārquita ꝓphe ta magnus. Luce ⁊ ꝓphetis ꝓmiſſus ſuccurrit in nobis nimo plus ꝓphetat: ⁊ quia deus viſitauit plebē ſuam mittendo vnū ſaluatorē vt eos redimeret: ſicut multi eius ꝓfitar inſtruū vt eus ſanet. Myſtice

E

Defuncti ecclia mpfitet. Ecclēſia mat pectatorum tūdini.

tile defunctus eſt homo per peccatū mor tale mortuus. Eius mater eſt eccleſia que eſt vniuerſitas credētiū: ⁊ cuius filij ſunt credentes ſingulī. Peccator aūt dicitur filius vnius matris ſue ecclēſie: quia quilibet ſi deflet de peccatis ea dicit ſicut mater pniēti filiū quādo occidit. Eccleſia quoq; dicitur vidua qz ſpōſi ſui morte redepta: vel quia ūdē ſtāq; pecerit ſua ur odio: et ab amplexibus ſponſi ſui ꝓuiatur de qua vidua dicitur in ꝓuerbiis. Ut

ꝓb. xxxi.

diam eius benedicam. Efferūr defunctus cū ſenſus interio exterio opus. Quatuor portatores huius defuncti ſunt quatuor affectiones cordis noſtri: ſci

Portatores rea quatuor mo raliter. Berſi.

licet gaudium et triſtitia: ſpes et timor. Iſtis enim quatuor portant mortuum pec catum, de quibus dicit Beruar. Amant quod non decet: timēt quod non oportet: ſperant vane: et gaudent vanis. Uel iſti quatuor portatores ſunt amor peccatū: ti mor penitētie: ſpes emendet: et preſumptio de dei miſereordia. Uel quatuor portato

Quatuor in pctō p fectare facientes.

res ſunt quatuor que alium in peccato per fectare facientes: fiducia longioris vite: que tamē hominē ſepe decepit: conſideratio culpe aliene qua homo ſuo correctione po poſtum deuotē triſtitia ſpe penitendi in fu turo et fiducia de venia qua homo concu pit ex magna dei miſereordia impunitus peccatoꝝ qua redditur ad peccata magis ꝓclīuus. Poſſunt etiā iſti quatuor portatores carnales deſiderat vel ſalutationē benedictionē blandimentā vel pulcatorum mercenariorum verba ꝓmittātium pungentiaret que cunq; verba vel facta ꝓ gnent hominē in peccata. Porta per quam

Porta ꝙ effertur pctā.

effertur ſeu egreditur mortuus: eſt aliqs de quinq; ſenſibus peccati manifeſtationis. Nam qui videt vel audit vel lo quitur q̄ nō licet: mortuus extrahitur ꝑ portas ꝓprius vel auditus vel alter; ſic ſuo modo de aliis: ideo cuſtodit ad vias pa tas ſunt abſtinēte. unde Beda. Portam

Beda.

ciuitatis qua defuncti efferebatur: ꝓpo to aliquem de ſenſibus eſſe corporis. Qui enim ſeminat inter fratres diſcordias qui tuſquitates in eccleſiam introducit: per quas portam extrahitur mortuus. Qui videlicet

Matth.v.

mulierem ad concupiſcendū eius oculos

Universidad de Deusto
Biblioteca

portā sue mortis indicia pfert. Quib⁹ abl̄is octoplo obscurior pcurandis vel detractionib⁹ aut ẽ habent aperti: hanc ale sue portā mortis effectuet: eroganti non seruat sensus: mortis sibi ipse reddit aduersus.

Loculꝰ de cui⁹ dicti est cōfessio

Loculus est cōfessio petōis: in quo rāgi in lecto male pfessōe requiescit. Talis aūt mortuꝰ per petōis mortale suscitatur a deo p preces ecclie. Sed quō resuscitatur in figura hic docetur. Sicut enim tria sunt signa mortis spūalis: sic tria sūt signa resuscitationis spūalis. Signū mortis spūalis accipitur scōm signum mortis corporalis. Signū aūt mortis corporalis triplex est. Primum est carētia operationis: sic carētia ad bene operādū est signū mortis spūalis. Unde in Exodo. Fiant similes eo quasi lapis. Et cōm est carentia sensus: qñ percutitur: nō sentit: sic qñ hō nō sentit pcussiones & ammonitiones spūales: signū est q̄ ipse spūaliter est mortuus. Ut in Prouerb. Verberauerūt me: & non dolui: trāsierūt me: & non sensi. Tertiū est regressus: homo qñ hꝫ cor ita rigidū q̄ flecti nō potest per cōpassionē ad primū: nec p obedientiā ad bene: signū est mortis spūalis. Unde in libro Regū dr q̄ manꝰ Hieroboās qñ exēssit de altari exaruit. Sic ergo tria sunt signa mort⁹ spūalis. Vñ quisq̄ pe operi tollit syphia: sensum aufert humoris: & rigorē facit aquirito. Et ecōtra sunt tria signa resuscitationis spūalis que tāgūtur in hoc q̄ refert: & cepit loquī: & edit illam matri sue. Per hoc q̄ dicit resuscitat intelligitur cōtritio, in cōtritione enim hō resūrgit & resilit a pctō. Per hoc q̄ dicit cepit loqui, intelligitur cōfessio: in q̄ homo loquit se accusando. Per hoc q̄ dr dedit eū matri sue, intelligitur satisfactio. Per hoc est q̄ homo solutus & absolutus restituitur matri sue. s. ecclie & cōsortī fidelium per spūalē incorporationē: que quidē satisfactio fit per triplicē per oationē/ieiunū/& elemosynā. Et modus iste resuscitādi tāgitur ex hoc q̄ accessit & erexit eū loculū. Ad mortuū spūaliter surgendū accedit & appropinquat cuilibet q̄ grata pcurantē vel deficerū p̄prie salutis et donat. Loculū tāgit: quādo cōfessū a cor durū pctōis ad pēnitētiā emollit: & peccatoꝝ ad sui cognitionē reducit: tunc mortuus apctō refurgit. Et sciendū q̄ spūs sanct⁹ petīs per mortē vos luit designari. ad ostendēdū q̄ntū peccatū sit fugiendū: & q̄ntū de eo sit dolēdū quādo est cōmissum. Petīs fugiēdum est vt mortem de eo dolendū est tūc de morte. Si de dolere debet q̄ alicui fuī in peccato mortali videt: actī eū mortuū plorare: multo etiā cū plus dolere debet. Et quia sicut mortuꝰ ille figurat peccatorē sic ei⁹ suscitatio figurat pctōis cōuersionē: sicut multū timēdū est pctīs & multū dolendū de eo cōmisso: sic multū gaudēdū est pctōis cōuersione: & multū gaudendū de ipsa in facta. Obsecra ergo o pctōr ne minū vt resuscitet te a morte peccatōr: & suscitat te sancte ecclie sue in multā & gloriā nominis sui. Et vt ait Ambro. Si grauiter pctīs est q̄s pēnitētie sue lacrymis p se lauarenō possit fieri p te mater ecclia: que plāgentis tanq̄ proprios filios vidua mater interuenit: ne pereāt quoddā modo spūtalī dolore nature: ecclia suos liberos in talibus vtilis ad mortē cernit vigeri. Ut scers essi firmus de pscribēdis ea. vnde et Aug. De tumente ito resuscitato gemīa est mater vidua: de bolbus in spūtu quem die suscitatio gaudet mater ecclia. Ille ch dē mortuꝰ erat corpore: sil altūmēto. Nam liter tres mortuos xps suscitauit. puellam in domo cū iacam. Lazarum q̄ etiā fetebat delectationis pauce in cogratione sue volūtate adhuc tecti. Iuuenē in porta. Lazarū tūli per actum peccati in verbo motꝰ vel ope. Lazarū in sepulchro. s. mortuū ligatū .i. mote cōsuetudinis peccādi pessimum le olentē: & altos fama courūpētē. Omnes illos suscitat: & sanat ossi: est ad ipm redeuntes per uiter pentēdo: & ato ieuna resuscitatur quisq̄ p̄ fam⁹ quātō minus peccatus est p culpā. Unde dīs puellā erigens paucis de facili suscitat/ puelle dicēs. Iuuenē cōā plurib⁹ quasi difficilius tangēs ferē tri: & dicēs. Adolescēte tibi dico surge. Lazarū difficillime: qui iacebat mūdi frementi ruīs sui turbationes: et mūdi gnā voce dicens. Lazare veni foras: quasi cū auctio & testimonio plenitudo dicēs. Ecce vt suscitatur dīus cogit lacrymari: & ero fuerit resuscitatio lazari sicut puelle. cum (vt ait Aug.) nemo tā facile ecclia in lecto cō xps in sepulchro sed dīs facta alias rū rerū sunt excepta. Tōta est cōsuetudine puellus vte: & quasi cū labore suscitat. Qui vt suscitatur dīus cogit lacrymari: & ero lure. & ideo licet ofnepctīs maxima sit pec cādi cōsuetudinē fugere debem⁹: q̄ ea sanatur difficilis⁹. Vñ Ambro. Dīlige pctīs cōsuetudine peleret et sit homini: sit mala ilī sit: & ecōuerso ois virtus bona cōsuetudine fit grata & facilis: q̄ntūq̄ difficult assuefiet sic vel sic. Triplex est q̄ mortalis culpe deligata in pdictop tria mortuoꝝ pctīs condīs/petīs operis/ & peccatī consuetudinis. In suscitatiōe vero hoc tria meruit ossium est q̄ saluator potestatē habet fugi triplicē mortē. s. natur⁹/culpe/ & gehēne: super triplicē vitā. s. nature/ gratie/ & glorie. Quartum mortuū insuscitatione

turandi necessitas. Tertium est pars iuramēti. s. iudicium siue discretio aliter enim non esset debita pena cautela. Unde in Hiere. Iurabis dicit dominus in veritate et in iustitia et iudicio. Et non solum mean te iurare per deum est illicitum: sed etiam per creaturas inquantum iurat. Nec per celum: quia thronus dei est. .i. principaliter ibi refulget gloria dei. Neq; per terram: quia scabellum pedum eius est. .i. infima creaturarum: sic scabellum est inferior pars sedis. Neq; per Hierosolymā: quia ciuitas est magni regis. .i. dei qui est rex regum & ad eius deputata cultum: quia scitter est opus diuinum non humanum: quod probat dicens [quia non potes facere vnum capillum album aut nigrum.] Unde vult dicere sicut nec per deum non est iurandum: ita nec per creaturas: quia cum quelibet creatura sit opus diuinum: qui iurat per creaturam: iurat per deum. Ideo etiam prohibemur iurare per creaturas ne creaturam in honore diuine veneratōis habeamus: vel ne putemus non esse periurium iurare falsum per creaturas: et nam per creaturas iuramus nihil iurare et iuramentum non obligare credamus. Fiunt tamen interdum per cruces et euangelia. i. per eum qui hec sunt declarata. Et similiter fiunt per sanctorum reliquias: quātum hic potest. deum & sanctos veneramur: a quo autpote omne bonum quod habent eos habere recognoscimus. Qui autem iurare prohibet quomodo loc oporteat docuit iudicem. [Sit autem sermo vester est est: non non] simpliciter affirmādo veritatem: & negando falsitatem. Unde duplicat veritatis: vt quod est in corde. hoc dicatur foris in ore. Tunc est enim sermo noster est est: non non. cum gemina veritate cordis et oris affirmamus vel negamus. Igitur sicut est in conscientia ita sit & in lingua: & sicut est in re ita resonet quod ore affirmamus operibus probemus: & quod verbis negamus factis non confirmemus [Quod autem his abundantius] et amplius [est] scitter iurare [a malo ē] Lab infirmitate et suspitione illius qui

Dte. iiij.

Mt. v. Dte. vi.

Dte. vi.

Mat. v.

Dte. vi.

Mat. v.

Dte. vi.

Digitis loqui.

sine iuramento non credit. Non dicit malum est. Aut enim non facto malum qui bene vtetur iuratione que & si non bona tamen necessaria est vt uteri persuadeas quod vtiliter sua deo: sed a malo et infirmitate illius est cuius infirmitate cogeris iurare cum vides pigrum ad credendum quod ex vtile est nisi firmetur iuratione. Semper tamen est malum tibi ex aliqua parte: vel ex parte iuratis quando iurat sine necessitate: vel si requisitus iurat est tibi a parte requirentis: et hoc vel malum culpe: quādo scilicet requirit iuramentum sine necessitate. vel malum pene quia ex infirmitate humana que est quedam pena generi humano inflicta procedit q̄ homines nō credunt sibi mutuo simpliciter verbo absq; iuramento. Uerum igitur loquamur: neq; id iurationibus credatis: sed motū proximi commendemus. Et in loquendo ore tamē vtamur: quia quod ore amplius est: scilicet etiam cetera arribus vti a malo est. Ut enim in prouerbiis dicitur. homo apostata vir inutilis digito loquitur. Stultus ergo est qui talem imitatur & similiter digito loquitur: sed magis stultus est si certum manū in qua plures digiti sunt loquatur: & per cōsequēs stultissimus est si etiam brachio et humeris in loquendo vtatur. Si autem ad motum membrorum ifirmorum accedit et morbo capitis: iam videtur quasi insano similis. Expedit ergo omnia membra preter ōs in loquendo continere: ne inde scandalū ad alios possit quomodolibet deriuari.

Oratio.

O Omine Jesu christe qui antequā temporalia/ nobis vere eterna promisisti: vt nostra superabilia dēr iustitia: da mihi coram te & proximis sermone et opere lucere: ne legem tuam non soluere: sed superabili danter implere. Custodi me ab ira et offensione proximi: vt munus coram dis: ozio: vel bono operis quod tibi obtulero/ acceptum sit in conspectu tuo. Concede mihi clemētissime deus concupiscentias & aspectibus malis cauere: omne iuramentum declinare: vt sicut a proximi sic & a tua iniuria valeam abstinere: & tibi in omnibus semper placere. Amen.

c. De patientia z largitate circa p̄ximos. Caput. xxxv.

Hoc ergo dominꝰ docuit nō esse inferendam iniuriā p̄ximo nec irreuerentiam deo: consequēter docet qualiter christianus se habere debet ad eos qui sibi iniuriā inferunt ponens pauca verba que omnibus hominibus ad perfectionem sufficiunt in quibus omnis patientie z largitatis virtus apparet commendatur z suadetur. Et primo ponit intellectum cuiusdam p̄cepti iudicialis: vbi errabant iudei credentes q̄ vindicta esset p̄pter se appetenda: sed hoc est falsum: quia velle penam alicuius absolute non potest habere rationem boni: sed solū inquantum appetitur p̄pter aliud: scz p̄pter ordinē iustitie seruandum: vel p̄pter illius qui deliquit correctionē: vel p̄pter aliorum terrorē vt videntes talem puniri coerceantur a malo: vel p̄pter aliquod hmōi. Vbi ergo nullus bonus talis est pena alicuius estimatur cuenire: sed magis timetur de scandalo vel de maiori malo suscitādo: sic tenetur homo desistere a vindicta querenda: z hoc est necessitatis: si autem extra talem casum desistat est supererogationis. Ideo q̄ non resistere malo in aliquo casu est p̄ceptum: z in aliquo consilium: et aliquando non resistere esset malum: quando scilicet per hoc daretur audacia malis hominibus simplices opprimendi: et posset eorum malitie fine periculo occurri. Malo enim culpe semper est resistendū: sed malo iniurie nunq̄ libidine vindicte: sed per iudicem amore iustitie causa. s. veritatis ecclesie z correctionis p̄ximi ne male discat affluescere. Unde in lege p̄ceptum iudiciale de pena talionis erat circa mortem: percussionem: mutilationē: vt p̄cussus in eo pateretur z punit̄ur in quo leserat: et redderet animaz p̄o anima: oculum p̄o oculo: dentem p̄ dente. Quia enim iudei p̄ni ad inferendas iniurias p̄ximo etiā sine causa: z seu in vindictā do p̄priarū iniuriarū erant: modumq̄ z mensuram pene excedebant: lex tam p̄o temeritate ledentium q̄ lesorum instituit modum et terminum vltrā quem nullus excederet in iniurijs vindicandis: scz penā talionis. Prudentia enim quedam cautela modum posuit tam p̄pter p̄terituros ledentium vt reprimeret eorum temeritatē: quam p̄pter lesorum ne vltionem sumerent vltra modum p̄priū. Christi autem eius misericordia superexaltat iudicium z ipsius euangelij institutā est non resistere malo: scz per mansuetudinem in bono patientie vincere malū iniurie. Nec etiam respondendū est iniurijs quod maius est: vt iniurijs cessuri parati z p̄ompti simus ad illas patienter sustinendas. In lege est retributio: quia iubet lesus equalē iudicio iudicatum euangelio gratia: quia docet patientie virtutem etiam per membrorum damna seruari. Sm̄ Chrysost. Si alterius oculum eruis nō tuum recuperasti: sed cum membro etiam patientiam perdidisti. Diabolus vulnera procurat corporum: p̄pter vulnera animarum. Si tu non repercusseris: ab homine quidē victus videris sed diabolum vicisti. Unde si non reddideris malum p̄o malo: sanū membrum corporis perdidisti lucrum patientie acquisisti. Si autem reddideris et corporis damnum passus es: z salutis. Nec enim lederis quādo ab iniquis nocteris quantum cum a constantia bonitatis recesseris. hec Chrysost. Sunt autem quatuor gradus ad patientiam. Primus est non plus reddere. Secundus etiam minus reddere: hoc additum est per traditionem pharisęorum qui dabant. xl. dictatum vna minus. Tertius est malum non reddere. Quartus est paratum esse amplius tolerare. Primi duo fuerunt in lege: in tertio incipit euangelium: cum dicit [non resistere malo] in quarto euangelij consummatio quod consequenter exponendum est.

Unde quia non dixit resistere malo ne aliquis intelligeret de malo culpe non iniurie subintendendum. [Sed si quis te percusserit in dexteram maxillam: p̄bet illi et alteram]. s. dexteram mentis iudicium ne exterioris hominis redde vel tractu intra se moueatur interior: id est sis paratus in animo ad illatam p̄cussionem z maiora et ampliora sustinendum anteqū per impatientiam malo resistas: z scandalum moueas aliquod malum aliud contra christianitatem suscites. Vnde Augusti. Non tantum non repercutias: sed si vult alteram ferre patienter sustineas. vbi Chrysost. Qui repercutit legis implet mandatum non Christi. Sed dicis dignus est ille reperiri. etiā: sed tu non es dignus repercutere: quia discipulus illius es qui cum maledicēretur non remaledicebat. hec Chrys. Ad omne ergo nos exercitium patientie et humilitatis doctrinam per euangelica p̄cepta cōfirmat. Non solum enim prohibet repercutere percutientem: sed et iubet nos paratos esse iterum percutere non resistere malo iniurie quominus adhuc possit nobis inferri. vnde Beda. Quid tam magnum q̄ percutienti p̄bere maxillam? Nō ne indignationis impetus frangitur ira sedatur: et p̄ patientiam ille mutatur vel imitatur ad penitentiam? Per huius ergo mandati impletionem homo Christo conformatur. diabolus ab homine vincitur. plena pax inter homines obtinetur. vnde Chrysost. Huiusmodi meditatio tolerantie / ducit ad passionem martyrii. Facile enim perseuerantis tempore penas corporis poterit sustinere: si in pace ante exercitatus humilmodi iniurias equanimiter ac libenter susceperit. et secundū Augustinum. Non prohibetur ea vindicta que ad correctionem valet. Sed huic vindicte inferende non est idoneus nisi qui odium dilectione superat. non enim odit pater filium castigando. Unde non debet quis odio et libidine vindicari: sed amore et ad correctionē: et vt iniurias ab eo cui rerum ordine potestas data est tanq̄ filius a patre corrigatur: paratus si opus sit equo animo plura tolerare ab eo quem vult esse correctum. Talis est vindicta ad correctionē properat amorem pertinet ad misericordiā. Beatus ergo qui ipso corde est ad omnia parat⁹: vt in omnibus que patitur p̄o deo veraciter possit dicere illud p̄pheticum. Parat cor meum deus paratum cor meum. Non solum autem maxillā p̄bendā percutienti dominus precepit sed damna subiri. Quia secundum chrysō. Posit corporalis iniurie tolerantiam vult nos etiam dominus secularium habere contemptum: et non tantummodo in plagis verumetiam in pecuniis rebusq̄ ceteris nos vult p̄stare patientiaz. Unde additur. [Et ab eo qui aufert tibi vestimentum noli prohibere] scilicet repugnando vel cum eo contendendo: exemplo dominī qui vestimenta sua permisit a se auferri et a militibus diuidi. Dum enim vis vindicare vestem corporis: pretiosissimum animę vestimentum perdis. [Et qui vult tecum in iudicio contendere] id est contentiose agere [et tunicam tuam tollere] id est vestem interiorem et magis necessariam per quam z cetera necessaria intelligo. hoc est si te ad iudicium p̄pter tunicā trahat nec negocium tibi molestiāq̄ cōmoueat [dimitte ei et pallium]. i. exteriꝰ vestimentū z cetera quibꝰ nō adeo indigeo nunq̄ cōtentiose z cū iracundia agas. Quasi diceret. Siquis cōtendere vellet vbi auferre vnū de necessarijs anteqū contendas in iudicio sustine potius vt auferatur tibi z reliquum de eis. Hoc quoq; ꝑm Aug. ad preparationem cordis: nō ad ostentionē operis est intelligendū. Et hoc etiā potes trahere: vt sīlis vult tunicā tuā tollere. i. animam vel interiora bona: dimittas pallium. i. exteriora negocia. vbi Chrysō. Si litē tibi videris imminentē: etiā illa que nō poteris indulgere: melius est eis iurgio liberari q̄ retinere materiā iurgior. Difficile est rem dimittere: sed difficilius de iudicio sine peccato exire. et iterum. Non solū inquit iniuriā patiēs nihil iracūdie moueas aduersus eū qui iniuriam facit: z non solū q̄ hinc abstulit non indigneris: sed z si quid tibi forte sub retentū est id spōte largire ei qui totum abstulit. Cū enim ille talē te inuenerit resipiscet continuo: z facti pigebit eum. vbi et Beda. Quod de vestimēto z tunica dictum est: nō in eis solis sed in omnibus faciendū est que aliquo iure tēporaliter nostra esse dicimus. Si enim de necessarijs hoc imperatum est quāto magis superflua contenere oportet. Lex igitur est vt alteri⁹ nō tollas cui tuū nō das: gratia aūt vt et alterum nō tollas z tuum des. ℔ Aug. qui spōte vel cōuictus pecuniam debitam reddere noluerit in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Contētio licita.

tantum vt velit litigare dimittenda illi est. Seruū enim dei non opz litigare mente illa regula: vt in alio paratus sit amittere quod sibi debetur. Nam si modeste ac leuiter oīno egerit vt sibi restituatur: nō tam in rendens fructū pecunie ꝙ vt habeat corrigat eum sine dubio pusillosq; est habere vnde reddat. ⁊ non reddere non solum non peccabit sed p̄oderit etiam plurimū: ne ille dum aliena pecunia tuerum facere valit damnū fidei patiat. Quod tanto est grauius vt nulla sit comparatio. Et nota ꝙ repetere tua contingit dupliciter. aut coꝝ iudice infideli: ⁊ sic christiano nō licet: ⁊ maxime vbi ecclesia liberatez habet. aut coꝝ fideli: ⁊ hoc dupliciter: aut contentiose ⁊ cū fraude: ⁊ sic nullī licet: aut modeste ⁊ cū iustitia. ⁊ sic infirmis et imperfectis licet: simpliciter vero repetere sine contentione ⁊ fraude non coꝝ iudice omnibus licet. ¶ De religiosis vero sua non habentibus est sciendum ꝙ repetere aliqua contingit dupliciter: aut vt aliquos p̄opter vilitatē p̄o priam sic perfectio nō iz. aut vt congregationis p̄opter vilitatē cōmunem: sic licet etiaz perfectis: qui ⁊ si non habēt sua in ꝓpio: tamen habēt in cōi: ⁊ ita nomine cōitatis licet repetere: vel si non habent diuinum nec in cōi nec in ꝓpio: habent tñ res ad vsum deputatas. Tamen magis expediret iudici secreto significare ꝙ in iudicio repetere. Deinde subiungit. [Et qui te angariauerit mille passus: vade cum eo alia duo milia] .i. patienter ferao si amplius te ire oporteat. Angaria vt indebiti seruitij exigentia in ꝓpria persona: vel quecunq; coactio iniusta. Unde angariare ē iniq̄ue seu iniuste aliquo modo trahere: vel personalia obsequia t opera impendere opprimendo in persona ⁊ grauando. Est ergo sensus /quicunq; te in seruitio indebito sine peccato tñ coegerit seruire: ad hoc etiā ita debes paratus esse vt ampliꝰ pati velis ꝙ ille optat inferre. Naz mille passus est iter sabbati: ideo hoc non est contra sabbatum legis: sic sustine iniurias in his que non sunt contra sabbatum pectoris. Uel in millenario perfecto spiritualis significatur: que in impletione huius p̄cepti ostenditur.

Repetere ressus dupliciter fit.

Religiosi an repetant abla ta.

E

Angaria

mille passus iter sabbati.

Et cum millenarius sit numerus perfectionis: in tribus millenarijs meretur ꝙ in tribus consistit perfectio patientie: scilicet in corpore et rationabili voluntate quod significatur per alia duo milia. vbi Chrysostomus videtur abundantiꝰ philosophie cumulū facere. Postq̄ ergo abstuleris tibi pallium ⁊ tunicā ⁊ vestimentū etiā si quidem sic quidē illis opz ꝓhiberi. Uult enim nos possidere cōtra pecunias vez ⁊ corpaliū cū iniuria facientibus. Unū enim mle est: aliter vero parātie. Et iterum. Ad omne deuotionis opꝰ impigros nos esse p̄cipit. Dñs ac paratos. Nonū enim nostrū vult non tam necessitatis esse ꝙ propte voluntatis: vt dum amplius ex nobis facimus ꝙ ab aliis postulamur/ maioris mercedis gratiā consequamur. Integre enim charitatis ac feste deuotionis efficiū est plus ꝙ te prestare ꝙ poteris. hec Chrysost. Ubi ꝛz angu. monet non tam vt pecuniis agas: ꝙ vt animo sis paratus. Non solū ergo tua vt debitor alienationem sed ⁊ ipsum p̄bet angariant. nam cum opere ⁊ pecunia ꝙ animo ⁊ cōpassionis affectu parare multo plus seruire ꝙ p̄cepit. Tercium enim qd dicit est intelligendū est fm ꝓparationē animi in casu cōsimili: non autem in casu in quo ex tali permissione nutriretur petulcia aut rapiens vel angariatus seu alius offendens in sua malitia ex iniquitate. Immo in tali casu sustinere esse bonum: nisi ꝓpter scandalū vel aliquod maius malū euitandum. Nam testante Augusti. cui licentia iniquitatis eripitur: veliter vindicatur quoniam nihil est infelicius infelicitate peccantis qua penalis impunitas nutritur ⁊ mala voluntas roboratur. ¶ Ut autem dicit idem Augu. in his tribus exemplis nullius genus iniurie est pretermissum. Nā ola in quibus impeditatem aliquaꝝ patiuntur: in duo genera diuidūtur: quoꝝ alterū est quod restitui non potest: in quo vindicte solatium / tumidus animus quere re solet qui talia fomenta desiderat: sed sanus et firmus mitiores corditer preferendam alteriꝰ mil-

mitatem indicat: neq; hic vindicta ad correctionē p̄hibetur: vt etiam supra dictum. Alterum iniuriarum genus est qd in integrū restitui potest: cuius sunt due species: vna ad pecuniam: altera ad operā pertinet Et emptum primo de percussa massilla. Secundi de tunica ⁊ vestimēto. Tertiū de angaria passuū. Quia quod in corpore lesum est non restituitur integrū: ⁊ reddi vestimentū potest: et adiuuari opera potest: si opus fuerit. In his ergo oībus gitibus iniuriarū dñs docet patientiā ⁊ misericordiā maximum ⁊ ad plura perferēda paratissimū animum ꝓpiandū esse oportere ꝓpter spem ⁊ retributionis eterne. Sed qñ parū est nō nocere: nisi etiam prestes beneficium quātū poteris: cōsequenter adiungit dñs ⁊ dicit. [Omni petenti te tribue.]Quasi diceret. Ira debes esse paties in aduersis ꝓpriis: sed ⁊ compatiens alienis. Nō dicit quid tribuēdum: qz non semper res est danda: semper tamen dandū est salue bonum respectum. Qui ergo in necessitate sua petit a te rē corporalē vel spiritualē da ei bonum vel verbum. Si etiā rationabiliter petit tribuendū est bonum qd petit: vel de precepto est in extrema necessitate positus omnino indiget dare: q; possis: vel de cōsilio cum petēs aliter transire poteris: ⁊ hoc est elemosyna corporalis. Et si deest tibi facultas: da affectum ⁊ bonā voluntatem: bonum responsum ⁊ orationē. Si aut̄ irrationabiliter petit: dandū est verbum docendo eū de irrationabilitate sue petitionis: ⁊ de causa iuste negationis: vt nō cum inanem dimittas. et hec doctrina est pars ⁊ opus iustitie et elemosyna spiritualis. Et si ille non accepit id quod petit: meliꝰ tamen scilicet correctionem accepit. Ita [omni petenti te dabis] quis non semper id quod petit dabis. Unde [omni petenti] inquit nō omnia petenti: vides quod dare homini male et iuste potes. vide Ambro. tollere ꝙ cum possis et abundans his indigentibus denegare. Et est retentio panis est quem tu detines: vidua rum indumentū quod tu recludis: miserorum redemptio ⁊ absolutio est pecunia quam tu in terra fodis. Tot ergo bona scias te inuadere: quot bona posses prestare. Quis vt dicit Chrysostomus. Dimitte nostre non sunt: sed dei. omnes enim dispensatores diuitiarum suarum nos voluit esse dominos. Da ergo et tribue non vende. Uendit qui multas preces expectat: vendit qui beneficium ꝓcrastinat: vendit qui pauperi impoperat: vendit qui tristi vultu donat: vendit qui vicissitudinem expectat. Pauper tamen et nihil habens non tenetur ad donum muneris a manu: sed ad donum cōpassionis a corde: consolationis in ore: subuentionis in opere tenetur pro loco⁊ tempore. Unde glo. Si deest facultas: da obsequium: vel affectum: vel verbum. Hec sunt illa quatuor que obtulit magdalena ꝛ̄ho scilicet lachrymas compassionis: capillos subuentionis: oscula obsecutionis: unguentum cōsolationis. Et eodem modo intelligendum est quod subditur. Et volenti mutuari .i. mutuū accipere a te / ne auertaris ab eo. fnon mutuādo vel mutuū differendo vel diminuendo. Mutuum tibi si petit rationabiliter: vel ratione nem redde si petit irrationabiliter. Da mutuum hilariter. hilarem enim datorem diligit deus: ⁊ ex charitate pura: nihil inde sperās vel recipiēs vera fenoris nec seruitium: nec qd̄cunq; cōmodum: ita ꝙ ꝓpter istā spem non debet mutuum fieri: licet a deo possit inde mercedem sperari. Si miser cordia te non auertat: nec in homine spem mercedis ois gas: sed in deo qui cū multo fenore tibi reddet quod illo iubente facis. vñ Augustinus. Nec ꝓpterea voluntatem alienes ab eo qui petit: quasi nihil receptur⁹ a deo: cū rem que datur mutuo ille qui accepit exoluat: qi cū id. ex precepto dei facis: apud illum qui hoc iubet infructuosum esse nō potest. Dic Augu. Dicens ergo omni petēti tribue: ⁊ volenti mutuum ne auertaris: duo genera bñficii cōplectitur: vel cum beneficio damus: vel cum reddituro cōmodamus: et ad vtrasq; parati esse debem⁹. Inutrogq; enim genere elemosyne: dato scilicet et mutuo tenemur omni petenti egēti subuenire etiā inimico si perfecti sumus/si imperfecti non/ nisi in summa necessitate esse videamus.

Chryso. Dimitte dei sunt. Uendit q̄ ꝓces ꝓrit

Q. mutuoꝝ dandū.

Mutuum dū ē grat⁹ tis. ℔. Lox. ix

Mutuū mercēs a deo est.

Elemosyne genus duplex.

Chrys.

vnde Chryso. Si miam postulamur quod possumus largiamur: vt ipsi id quod a deo petimus precedente merito facilius impetrare possim⁹. Verum si eos qui nos perunt despiciamus: quis fiducia deum nobis quod petimus prestare credimus? Jubemur enim per omnis religionem pietatis ac fidei custodire ne ecclesiastē tributarios alteri⁹ quasi propriam computemus: nec pluris facultatem q̄ fratrem faciamus: et peccantes mercedem retributionis eterne. Dec Chryso. Et non solum de elemosynis hoc intelligendum est: sed t de pecunia que nunq̄ deficit: id est de sapientia et doctrina: que

Sapiētia dādo cre scit.

non est petenti deneganda: quoniaz a tuarum dedignatur possessorem et in alios transfata crescit: et magis ditat auditorem. Ergo petenti eam p̄o deo distribuas et volenti eam mutuari a te vt alios doceat ne aduersatis: quis quod alios preter te docebit: tibi reddetur a deo cum fenore multo. Utraq; ergo pecunia sei licet corporalis et spiritualis est cōmodanda: sed materialis sine vsura: spiritualis cum vsura. ¶ Deinde sequitur. [Et qui aufert tibi que tua sunt] siue permiam: siue rem aliam [ne reperas] scilicet in iudicio: ac cum lite et contentione. Non enim licet alicui rem in iudicio repetere turbato animo: t ex ira et cōmotione: ac per inordinatum affectum vindicte potius q̄ ad emendam delinquentis: vel ex auaritia qua magis vult cum iactura proximi bene se habere. Et quia docuit dominus iniuriam inferentibus nō esse resistendum: sed ad plura perferenda esse paratum: consequenter docet iniuriam inferentibus impendendum esse charitatis effectum simul et affectum. Quia enim opera iustitie infructuosa sunt sine charitate: ideo addit de charitatis perfectione: et dat intellectum precepti de dilectione proximi: in quo errabant iudei. Ex hoc enim q̄ preceptū est in lege. Diliges proximum tuum sicut teipsum: ex toto corde tuo et iterum ibidē dicitur. Diliges amicum tuum, arguebant a contrario sensu q̄ debebant odire inimicum: sed hoc est falsum: quia omnis homo ex charitate diligendus est inquantuz ad imaginem dei est t capax ipsius per cognitionem t amorē. Dicit ergo Augustus qi dicit est in lege. Diliges proximum tuū: t affectu sic tigat omnes. t affectu sic tigat perfectos p̄o loco t tēpore: et oderis inimicum tuum: sed hoc vltimum non est scriptum in lege: sed est traditio scribarum qui hoc audebant: et ex aliis scriptis ibidem vt dictum est colligebant. Uel si alicubi scriptum dicatur: tunc secundū Augu. Non vos iubentis iusto accipienda est: sed permittentis infirmo: ego autem dico vobis. Diligite ꝛ affectu inimicos vestros: homines scilicet non vitia: naturam non culpā. Quia secūdum Augu. Sic diligendi sunt homines: vt eorū nō diligamus errores. Diligere debemus inimicos: bona gratie t glorie eis optādo quidnis homo non potest vti male: alia vero bona ꝛ natureꝛ vel fortune non sunt eis optanda: nisi quadam generalitate inquātum valēt ad salutem eorum: quod soli deo est notū: qi talibus bonis potest homo bene vti vel male: t ideo circa hoc nō est aliquid petendum determinate. ¶ Et nota q̄ diligere amicū est magis debitum: t non excludit dilectione amicorū mercedē: sed inimicū minorem: qi ceteris paribus dilectio inimicorū est magis meritoria q̄ amicorum: qi difficilioꝛ est maiori conatu benevolentiā ostendere: puriorꝛ t ex motu gratie non nature inclinantis: qi liberalior non ex debito meriti precedentis. Et qi nō sufficit diligere corde: nisi dilectio probetur operis exhibitione. Admonet loco t tēpore: subdit benefacere: ꝛ effectu: his qui oderunt vos: in his que spectāt ad eorū salutem cū modo debito et possibili, prouidendo: q̄ benefacere est dilectionis effectus et exhibitio. Et ideo sicut tenemur diligere inimicos quantum ad bona gratie et glorie: ita tenemur in effectu salutē eorum procurare. Inimicus ergo quod naturam qua est proximꝰ de necessitate precepti est generalit dilectione diligēdus: quia dicit diligeo. Proximum tuū: sed bilectione speciali vt specialiter quis moneatur ad diligendū inimicum: non est precepti sed p̄fectionis. Nō essi est precepti ad oēs specialiter

afficiāt: qi nec hoc est possibile: t ideo nec est preceptum specialiter affici ad quemlibet: sed generaliter inquātum est homo proximus. Et qi ceteris beneficia p̄portionātur interiori dilectioni: signa gratis dilectionis: vt aliquod bonum facere eo cōmunitatiue vel orare p̄ toto populo vni cui: ista exhibere inimicis cū ab his que sunt gratiter exhibēda non debeāt excludi est de necessitate precepti: qi si ab his mentiretur homo eos excludere: tam generaliter dilectio nō ferret: immo magis odiū ostenderet. Et qi in tēpore extreme necessitatis obligatur homo omni homini in tali necessitate existenti: ideo etiam inimico (nisi ex hoc deteriꝰ fieret et fidem impugnaret) debet in tali necessitate beneficiū exhiberi: beneficia vero que sunt signa dilectionis specialis nō tenetur inimico exhibere extra casum necessitatis: sed hoc est perfectionis. Dilectio ergo alia interior: alia exterior. Dilectione interiori t perfectione sufficientie quilibet etiam imperfectus tenetur quilibet etiam inimicū diligere. Dilectione autē exteriori i. beneficij exhibitione t p̄fectione supererogationis non tenetur nō ēt perfectus hoc facere: imperfectus eni tenetur inimico rancorem odiū dimittere t bonum optare: siue peterit veniam siue nō: t si peterit veniam tenetur ei colloqui t dicere me sed non tenetur beneficia tēporalia ministrare. Perfectus autem tenetur ertā p̄sidia temporalia cōferre et necessaria ministrare: siue ab eo veniā peterit siue nō. Quia si tm̄ ab ecclesie communione nostra separamus: eo ipso ei benefacimus: dū illud hoc fine faciamus: vt cū ab errore reuocemus. vnde glo. Benefacite ministrādo cibū meritorio. i. instrumentū vel correctionē corrigendo. omnis est in ecclesia ertā excōmunicatio eo peccāte vt fratres et amici fiant. Et qi est quoddā difficilius ad salutē pertinēs q̄ a quolibet quātūcunq; paupere p̄t exhiberi. Ceterare p̄ animarū salute cū fiducia dicit. [Benedicite maledicentibus vobis] ferro [t orate] dicta bona optādo: t deū deprecando. [p persequētibus t calūniantibus vos] falsum crimen vobis imponēdo. Huius exēplū dedit dominus in cruce suspēsus. et stephanus lapidatus: t Dauid a semei maledicēt⁹. ¶ Ubi nota q̄ triplex est iniuria. s. cordis que ꝛācor vel odium dicit: oris que detractio vel maledictio: operis. s. lesio manualis. Dicitur generibus tria dōa opponit remedia: cōtra primū [diligite inimicos vestros] cōtra secm̄ [benedicite maledicētibus vobis t orate p̄ persequētib⁹ t calūniātib⁹ vos] cōtra tertiū [benedicite his qui oderūt vos.] vnde glo. Cōtra ecclesiā trib⁹ modis pugnatur odio verbis: t cruciatu corporis: econtra ecclesia diligit: orat et benefacit. Si ergo volumus esse perfecti debemus iniuriā tribus nobis beneficium dare cordis ipsos diligēdo beneficium oris p̄o eis orādo: t benefic operis ipsis benefaciēdo. Et qi magnū dedit p̄ceptū preclarū subdit premiū. Ita inquit diligite benefacite orate p̄o inimicis vestris [vt sitis filij patris vestri] altissimi [qui in celis est] filij inquā per bonitatis imitationē: per gratie adoptionem per educationē per hereditatis adeptionem. Ut sitis estis filij dei per naturā t creationem: sic etiam sitis filij eius per gratiā t imitationem in eo q̄ est et propriū. nā p̄o p̄prio est ei misereri t esse benefici. vñ Beda. Nulla maior potest esse merces q̄ filios hominū terrigenos effici filios altissimi qui in celis est. Nos enim potestate accepta efficimur filij dei inquātū ea que ab eo precipimur implemus. Et subdit. Qui solem suum facit oriri super bonos t malos: et pluit super iustos t iniustos: ac grauos t ingratos. Et nō solum amicis sed etiam inimicis benefacit. Sic enim inimicos nutrit vt amicos: ac bonos t malos sui solis splēdore illuminat: t suarum pluuiarū inundatione fecundat: t beneficia cōia nō subtrahit: certā malis boibus qui tñ ei inquātū in eis est inimicātur: sed p̄o sua misericordia indiscrete oibus vite p̄sentis beneficia largit. vbi Hieron. Noli negare q̄ deus multi negat. huius fit blasphemus t impius. Sine distinctione omnibus tribuamus non querentes cui: nec quare debem⁹. Ut autē dictū est su-

Ps. xl. Beatus qui p̄spicit.

Diligite inimicos.

Ps. xxxiiij. Dicite huic q̄ deus tuus sum.

Ps. cviij. Pro eo vt diligerent me detrahebant mihi.

Ps. cxviij. Diligebam inimicos meos.

Ps. cxxxviij. Perfecto odio oderam illos.

Ps. cxxxix. Eripe me domine ab homine malo.

Ps. cxl. Declinet cor meum in verba malitie.

Ps. xxxiiij. Testes iniqui surgentes.

Ps. xl. Inimici mei dixerunt mala mihi.

Ps. xxxiiij. Retribuebant mihi mala pro bonis.

Ps. cviij. Et pro dilectione mea detrahebant mihi.

Ps. cxviij. Et in nomine tuo quia non confundar ab iniquitate mea.

Ps. cxxxviij. Et inimici tui accepti sunt mihi in vanitate.

Ps. cxxxix. Custodi me a manu peccatoris.

Ps. cxl. Ad excusandas excusationes in peccatis.

Ps. xxxiiij. Iniqui testes surgentes.

Ps. xl. Inimici mei dixerunt mala mihi.

Ps. xxxiiij. Retribuebant mihi mala pro bonis.

Ps. cviij. Et pro dilectione mea detrahebant mihi.

Ps. cxviij. Et in nomine tuo quia non confundar ab iniquitate mea.

Ps. cxxxviij. Et inimici tui accepti sunt mihi in vanitate.

Ps. cxxxix. Custodi me a manu peccatoris.

Ps. cxl. Ad excusandas excusationes in peccatis.

pti: orare generaliter ꝑ inimicis ⁊ eis benedicere: pro ḣis in ḡsalita-te populi inclusitur est ꝓceptum sicut ꝙ in ḡsali dilectione diligam: sed in speciali ista facere nō est ꝓ-ceptum: sed perfectionis. ℭ Scien-dū⁹ no dum ꝙ Chrysō ponit nouē gradus uē ad ꝑfe ctionem secundum accessum ad perfectionē mandati humo. vñ ait. Dicitur nē-pe quātis ad perfectionē gradibus ascendit: ⁊ quemadmodū nos in ip-sum veritatis cacumen statuit. Pri-mus gradus est: nequaq̄ ad lecedē-dum ꝓtinꝫ venire. Sedo vt nō am-plius referat: q̄ quod a ledente sus-tinuit. Tertio ne Iesus faciat illa que passus est: sed quiescat. Quar-tus vt etiā prebeat seipsum ad inu-riam sustinendam. Quinto vt etiā ad maiora se ꝓbeat ꝙ vult esse qui fecit. Sexto nō odisse eū a quo ista perpetitur. Septimo etiā diliger re ledentem. Octauo benefitio est libenter afficere. Nono etiā deum ꝓo aduersario deprecari. Perspe-xisti celsitudinem philosophie: ⁊ id circo tam claro digna est premio: qi tā magno est subiecta precepto. Nā ⁊ premiū illi tale ꝓponit quale ꝓto-sus omnino nulli vt sez fierēt similes dei: ꝓpter q̄ hoibus id esse possibi-le est. Igitur benefaciendū est olb⁹ qi vt dicit Sene. Nemo non cum al teri prodest sibi ꝓfuit. Quia vero perfecta dilectionis vera dilectio-nē inimicoꝝ non potest procedere: ideo postq̄ ꝓcepit inimicos dilī-gere: consequēter subiungit. Estote ergo vos perfecti sicut ⁊ pater cele-stis perfectus est: que est lex amo-ris conseruādo vr queratis etiā ini-micis prodesse qđ deū facere manī festū est qui beneficia largitur etiā malis hoibus: sic ꝙ propter eorum malitiā non deserit beneficentiā cir ea ipsos: ita nec vos circa inimicos.

Seneca prodesse oibus.

Filios et filias dei sum mum pre mium.

Chrysost. Nam secundū Chrysō. sicut filii car nales similant patres in aliquo cor poris signo: ita filii spirituales deū in sanctitate: ⁊ nihil nos deo ita as-similat sicut intuitu facietis⁹ ignō-scere et ꝓ eis orare. Et arguit hoc exemplo publicanorum et iniqdē-tium qui suos amicos diligūt ⁊ eis benefaciūt. Si ergo supra ipsos mer cedem beatitudinis voluimus ha-bere: debemus plus ꝓpter deū fa-cere: dilectionē etiam ad inimicos extendendo. ⁊ Si enī diligitis (in-quit) eos qui vos diligūt quam mercedē habebitis? hoc sez de cau sa a deo in eterna vita. Quasi dice-ret nullā: de his enim dei ꝓpriꝫ-pitis mercedē vestrā. Talis namq; dilectio est naturalis: ⁊ non ꝓcedit de charitate que se extendit ad oēs homines: et ideo non est meritoria. Sed tñ hec oportet facere: ⁊ illa nō omittere. Diligere enim diligentes est nature: diligere non diligentes est gratie: non diligere diligentes est peruersitatis maxime: non dilī-gere non diligētes est imperfectio-nis humane. ⁊ Et si saluaueritis fra tres vestros tantū ⁊ qui aliqua affi-nitate iuncti sunt vobis. i. saluē eis optaueritis: ac charitatis ⁊ dilectio-nis affectum eis ostenderitis: quid amplius. i. quum ad perfectionem facietis. ⁊ Et si benefeceritis tātum his qui vobis bene faciūt ⁊ gs est de-biti naturalis et accepto difficilis: q̄ vobis est gratia. i. quod meritum gratie apud deum. Quasi diceret nullum. Nam publicani et ethnici .i. pessimi ⁊ gentiles hoc faciūt. Pu-blicani qui publica vectigalia exi-gunt: a publio rege romanorum no-men traxisse dicūtur. Ethnici vero ab ethnos grece: quod gens latine est vocantur: qui tales sunt vt fue-rint gentiles. i. sub peccato. ⁊ Et si mu-tuum dederitis his a quibus spera-tis recipere: q̄ gratia vobis? ⁊ Fenus ꝑ apud deū. Quasi diceret nulla. Nā vt dicit Glo. ex hoc qđ sperat⁹ recī-pere non ꝓ deo datis. Unde de na-tibus dei pōt: receperūt mercedem suā: quia spe retributionis humane mutuāt. ⁊ Nam ⁊ pessimi ⁊ qui gra-tiā dei non habēt: pessimis fenerā-tur. i. mutuū dant: vt equalia nō ꝑ-tra sortem recipiāt. Et quo pater q̄ plusq̄ pessimi sunt qui mutuāt et cōm-ꝑ fusura recipiant. Quasi dicat et cōm Bedam. Si tales inter se natura bu-ce nomē esse benefici: quāto vobis gradus ꝓfessionis eximit: necesse est vt cura ꝓximis sit vberior: qua-tenus etiam non amantes charita-tis sinu amplectamini. vnde Chry-so. Quonam igitur digni supplicio sumus: qui cū ad similitudinē dei vitā nostrā informare iubemur: fe-stinam⁹ ne gentibus quidē mutuū nos equales. Et iterū. Sed si nos in dis

Publica nus et publicanos nec gētilibus mello-res efficimur nisi ꝑfectiores ꝓ-gendi fuerimus? Quāuismo infan-tum longe sumus a diligēdis inimi-cis: vt nec amicis quidē charitatis vice reddamus: sed ecb⁹ arto odio haveamus etiā diligēres: in quo nō ꝓfuimus a gentilibus ⁊ publicanis ne quaq̄ differimus sed multo etiam infertores existimur. Ihc etiā non ꝓfuit nos ignoscere delinquē-tibus: sed vt etiā amemus eos ⁊ ore mus ꝓ ipsis. Nam si tantummo-do non ledas eum qui te lesit: mer-ces tc tamen ab eo nec libenter eum videas: maner sine dubio vulnus in pectore et dolor angelat in corde. Nunquid tu ira vis tibi propitium fieri deum: vt non te quidem ledat: auertat se tamen abs te: ⁊ peccato-rum memoriam teneat: ⁊ vide-te ne notet? Igitur qualē vis erga te esse deum cum delictorum veniam ꝓcio: talem te exhibere debes his qui deliquerunt in te. hec Chrysō. Intelligē q̄ quando ista fiunt ex na-turali affectione: que potest proce-dere ex causa veili aut delectabili: ⁊ ex causa honesti: ⁊ per habitum mo-ralis amicitie: sic non sunt merito-ria vite eterne. Sed quādo ista ꝓce-dunt ex habitu charitatis: tunc sunt meritoria: ac ꝓinde ꝑfecti ⁊ ratis me-rendi ad deum: quę sola diuidit in-ter filios regni et perditionis. Dili-gere enim ꝓpter amorem recīpto-rem nature est debitum. Diligere ꝓpter beneficium acceptū vel spe-randum est mercenarium. Diligere ꝓ-pter mutuę familiaritatis oblecta-mentū: est malum. Diligere ꝓpter peccati cōsensum: est malignū. Di-ligere ꝓpter opus bonū est gratuī-tū. Aut est diligit ꝓximū aut q̄ bonus est: aut vt bonus sit: aut quia eiusdem corporis mēbra ⁊ eiusdem ꝓfo filii sumus: vere diligere dicit. Talis est amor spiritualis est: ⁊ nō deficiens. Carnalis est amor: cito dilabitur sicut et ipsa caro: quali vi delicet amore publicani ⁊ ethnici se ea fine gratia: ⁊ in quibus est natu-ralis simꝫ amplectamini. vnde Chry-so. Quonam igitur digni supplicio sumus: qui cū ad similitudinē dei vitā nostrā informare iubemur: fe-stinam⁹ ne gentibus quidē mutuū nos equales. Et iterū. Sed si nos in dis

Ethnici

Publica ni

Fenus

Mutuū

Dilectio ne nisi ꝓximum diligit.

non querentes cui sed quare ista fa ctamus. Sic esi augetur amor: ⁊ cō cordia crescat. Ista itaq; debēt fieri: nō in spe retributionis humane sed diuine. Sicut esi deus est omnis bo ni principiū: sic vult esse ⁊ finis. ego sum inquit alpha ⁊ o: principium ⁊ finis. vñ Aug⁹. Qui amicū ꝓpter cōmodum quodlibet amat nō amī-cū communitur amare: sed cōmodū. Et ideo deus quo nihil est maiꝰ aut melius ꝓpter quod diligatur: ꝓto pter seipsum ꝑfecte diligitur. Si vero fallax ꝓpter illa que ꝓstat amatur: nō vtiq; gratis amatur: q̄ tā aliud ꝓpter quod diligit: ei cui dictu quoq; nefas est) antefertur. Et iterum: Gratis deus amatur: ve operis quo illi ministratur ꝓcium sit esse cū illo. Nihil est debemus ꝓ amore Iesu querere: nisi eius suauem ꝓsentiā. hec Aug⁹ vñ Ber. Non sine ꝓmio diligitur deus: cessi absq; ꝓmiō mruitu sit diligendus. Uerus amator: ꝓmium nō querit: sed merēd. hec Bern⁹. Timemus ergo aduersarios nros et nihilomin⁹ eis bñficia ꝓstemꝰ: ve simus ꝑfecti ꝓ modulo nro perfectionē gēris cui: ⁊ pater nr celestis perfectus est perfectione nature: qui ꝑfectus bis bonos ⁊ ꝑfectos vult habere fide-les. Simo interim perfecti saltem perfectione sufficiētie: que est in dei et ꝓximi charitate: et nitamur ad cumulum perfectionis super eroga tionis que est diligere inimicos: et orare ꝓ eis: sicut fecit xps. vñ Chry so. Non nīl ledimur ab iniquis quā do nocemur ab ipsis: quia cum per malitiā eoꝝ constantia bonitatis a suo ꝓposito vicia recesserit. Ne igi tur odio habeas facientem tibi ma la: ⁊ ne maledicas verberāti: sī magis ama quasi mutuū tibi conciliatrē benignitatē: ad amplissimum bo nos ꝓficiendo ducētē. alioquin ⁊ la bor sustinuisti: fructu quē ꝓmu tus es. ⁊ iactura quidem fere: mer cedem autē perdes. Quod certe ex treme olno demēte est: vt aliqui cū maiora perpessi sunt nequaq̄ mino ra sustinēāt. Et quādmodū inūes fieri ista possibile est. Uidīti deū holem facere: et cōuerti ꝓ tua defectē te salute: tantaq; ꝓpe. erre esse per pessum: ⁊ adhuc inquiris aut dubi tasq̄ admodū possibile sit iustus

Alphā to Ipoc. xxi et. xxii. Deꝰ amā dꝰ ꝓpter se et gra tis.

Bernard. Premiuꝫ q̄ nō ḡrit amanti mercetur.

Chrysost. Bonos ē inimicus nobis cōciliator.

Possibili tas ꝙ amādi inimi ci exēplū est xps.

bonare conferuloꝝ Sed ru plurimū omnino ielus es. Uerum quid tale perpessus es: quale tuus oino omnīū dominus? Sinaurē omnino nmus ielus es: idcirco maxime beneficiū retert nocenti vt t tibi ipſi clariorem factus coronam / et fratrem a pericolo grauissimi languoris absoluas. hec Chrysolte. Oratio.

Omne Jesu ꝓpe mitissime totius humilitatis t patientie magister da mihi seruoꝝ tuorum vltimo t simplici: vt me humilem t alijs inferiorem cōstituēs ab omnibus contēni cupiam t conculcari. iniuriāq; in corpore vel rebus patienter sustinēs: animum paratū ad plura sustinenda habeam: ac omni petenti in corporalibus et spiritualibus ꝓ posse subueniam. Concede etiā vt non solum amicos: sed t inimicos me cozde: ozē: vel opere persequētes: econtra valeam diligere: eisq; benefacere t benedicere: ac ꝓ eis ozare: vt inter filios et electos tuos merear tua gratia numerari. Amen.

¶ De laude humana in bonis operibus non querenda. Capi. xxxvi.

II Post hec magne perfectionis verba docet ne de bonis operibus maniter gloriemur: qꝝ valde difficile est vt i eis vana gloria totaliter cuitetur. vñ ait [Utrēdite. i. diligenter cōsiderate t attēdi aut cauti estote. s. contra insidias superbie: qꝝ etiam bonis operibus insidiat: vt facta ea perire [ne iustitiā vestrā]. i. opera iustitie. s. opera bona de genere quecuq; fuerint illa: qꝝ omnis cōtinentur sub iustitia ghaliter dicta [faciatis coram hoibus] eo. s. fine vt videamini ab eis. i. est ꝓpter laudē humanam t fauoꝛe miſdi nō ꝓpter gloriā dei: nec ꝓpter edificationem ꝓximi alioquin mercedem non habebitis apud deū cuius amore nō fecistis. Ille est debet mercedē dare cuius mādato mouet operarius vel amore. Niſi ergo de singulariter sit in causa: nō operis mercedē sed fallacie supplicij apud deū habebit: qꝝ hic ab humano ore mercedem. s. leuem auram fauoris recipere voluerunt: ab hio tamen dumtaxat acceperunt a quibus eam concupierūt. Et quo enim tentio fertur ad hominem tantū: non est aliquid a deo iuste expectandū: quia non virtus sed causa virtutis mercedē habet apud deum. Poet igitur deputatur eis ꝓ mercede cuius amore fecerunt iustitiā suā humana quam quelierunt. Et non solum vera mercede ob ꝓpriam intentionem euacuantur: sed et nihilominus ꝓ inani gloria sue precedat opus siue sequatur: qꝝ semper mortale peccatum est: penā eternam meretur. Minuitur etiam probitas cōscientie et fame mercede. vnde Boe. Minuit le probitatis conscientie secretum quotiens ostendendo quis fructū recipit fame pretium. Et ideo vt idem Boetius docet. Sapiens bonū sunum non populari rumore: sed cōscientie veritate mertitur. Et considera q vt ait Chrysolo. Non solum nō ostendi iubet sed et studere latere. Neq; esse est equale non studere apparere: et studere latere. Per hoc tñ non ꝓhibentur opera bona fieri coꝝ hominibus ad ꝓximi edificationem: sic ad dei gloriā t ꝓximi edificationem: qꝝ hoc est bonum t meritoꝝ apud deū. Sed vt dicit Hiego. Valde per fectoꝝ est sic ostensa opere gloriam auctoris querere: vt de illata laude nesciat priuata exultatione gaudere: quā infirmi quia perfecte cōtemnendo non superamus restat necesse est vt bonum quod operamur abscondant. ¶ Deinde postā generaliter instituā nominauit: nunc consequenter per partes exequitur: et specialiter prohibet in elemosyna et oratione ac ieiunio vanam gloriā querere: qꝝ hec tria precipue cōsueuerunt ea gloria comitari. Dec sunt tria sanctificationis opera. s. elemosyna contra peccatum in deū: ieiunū cōtra peccatū in semetipsum. Dec etiam tria valēt cōtra treo radices pessimas. s. cōtra tria mala que in mundo sunt. Elemosyna est est iustitia contra cupiscentiā oculoꝝ: oratio contra superbiā vite: ieiunū cōtra concupiscentiam carnis. Dit ergo [cū facis elemosynā] corporalē. s. vel spiritualē [noli ante te tuba canere: sicut faciūt hypocrite]. i. noli eā facere in manifestatione et velle innotescere vt gloriēris in laude tua: sicut ille qui aperti dat signū qui canit tubam. Nō est ingrata deo elemosyna que videtur sed que ideo fit vt videatur. Et quia tales principaliter intēdūt honorem vanum t transitoriū: ideo amittunt verum t eternum. vnde sequit. [Amen dico vobis receperunt mercedem suam] scilicet gloriā humanam quā querebant ꝓ deuo elemosynesq; pena expectatur ꝓ mala intentione. Ita ergo faciunt hypocrite. [Te autē faciēte elemosynam] qd est opus de genere bonoꝝ [nesciat sinistra tua] t intētio pertenctio sancta. Sinistra est apparitio t delectatio laudis humane: vel cō modi terreni. Dextera autem intentio simplicis dicitur sua seu amor dei t celestis ꝓmii. Est ergo sensus. non se immiscear intētio alicuius ꝓpriatis: dum preceptuꝝ dei implere facio. Et exponit qd dixit nesciat: illud enim nescitur quod in abscondito estt ideo dicit [vt sit elemosyna tua in abscondito]. s. secundum rationem intentionis: est non secundum rationem operationis. Sit in abscondito t secreto mētis. i. in ipsa bona ꝓscientia: que humanis demōstrari non potest oculis. Sufficit tibi ad ꝓmerendum ꝓmiū: qui solus conscientie inspector est: t hoc est qd subditur. [Et pater tuus]. s. deus qui est pater omniuꝝ per creationē: et ihesuꝝ per gratie adoptionē [qui videt in abscondito] quia ipse solus videt intentionem cordium [reddet tibi] quia retribuet bonis secundū intentionē cordis hominibus abscōditam t occultam: et si non in presenti examen in futuro. Non ergo si hec scias: homines formidandum est: sed si hoc animo si ant vt fructus ꝓpiandi hominibus in eis expectetur: et laus humana ad miſeatur. In oībus facit dextera: si nō amoꝛe laudis humane: sed amore dei t iustitie id agat. Et ideo siue in synagogis siue in plateis elemosynam vel aliud opus bonum quis faciat / in abscōdito non ab hominibus sed a deo videri desiderat. Econtra vero qui in abscōdito facit t videri cupiens laudem ex hoc et gloriam querit: non in abscondito quidem facit: quoniam abscondi non vult esse quod facit: quantumq; ualet actū in publico fieret. vnde Chrysostomus. Potest esse aliquis coram hominibus elemosynam facere: nec tamen ad hoc facere vt eam hominū oculis ostentet: et aliquis non coꝝ hominibus faciēs: eo tamē animo facere vt se id faciētem opter videri. Propter quod nō facerum ipsum sed voluntatē aut coronat aut punit: nec sint operis sed voluntati operantis mercedē dānumve decernit. Non igitur tantummodo dedisse elemosynam: sed quēadmodum oportet dedisse virtutis est. Dec Chrysostomꝰ. Similiter in oratione docet fugere vanam gloriam: vt non ozeo in publico ad manifestationem vt videaris ab hominibus: sicut facile hypocrite qui vt dicit Chrysostomus. non intendit exaudiri: sed videri. Et quia intentionem habent peruersam: ideo damnosam subdit sequelam [quia receperunt mercedem suam]. s. laudem transitoriam: sed tandem recipient penam eternam. Argumentum habes ex hoc q eū vana gloria sit mortale peccatū ideo omne opus ex vana gloria factū est mortale reputandū: quia ꝓ eo pena mīligitur eterna. Ita ergo faciunt hypocrite. [Tu autē cum oraueris intra in cubiculum tuum]. i. in locum secretū [et clauso ostio] ne veniat multitudo impediens elucubrationē mentis: t queretenō te a ꝓposito [ozā patrez tuū] celestem [in abscondito]. Et est sensus secundum Remig. Sufficiat tibi vt ille solus noueric tuam oratonem: qui omnīū cordium nouit occulta: quia ipse qui est inspector: erit exauditor. [Et pater tuus] cui ꝓ honorem debes intendere [qui videt in abscondito reddet tibi] fructum oratonis in aperto. secundum Chrysoqui sic ozare docet vt ab hominibus absconse ozare videatur non deum aspicit: sed homines: t ideo quanctū ad ꝓpositū suū in synagoga ozare etiaꝫ sic dupliciter laudatur: t qꝝ ozat t quia absconse ozat. Cuius autem ozantis mens solum aspicit deū quāuis in synagoga ozet: nō apud se in secreto videt ozare. Otiō ergo nihil nouum facit quod aspiciāt homines vel clamando: vel pectꝰ percutiendo: vel manus expādēdo. hec Chry. Ubi sciendū q duplex est ozatio: quedam publica que fit a nis certa.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

nisteriū ecclesie: z ista non debet fieri in occulto: sed in publico z in ecclesia coram populo: quia pro tota offertur cōmunitate: z populus in hoc conformare se debet ministris ecclesie ipsum verum deprecando secundum modum congruum et sibi possibilem. Alia est oratio privata: et talis magis debet fieri in secreto duplici de causa. vna est quia oratio est elevatio mentis in deū. Hec autem citius z melius elevat in deū quando homo est in secreto loco et a cunctis separatus. Alia est ad cautionē vane gloxie que de facili insurgit in publico. Orare itaq; volentibus salubre dat Christus cōsilium: vt intret in cubiculum. s. cordis secretum: et claudant ostium. s. carnales sensus per quos exteriora impio de se ingerunt z turbe fantasmatum orantibus obstrepunt: vt sic etiam clauso ostio meatus et collectis animē viribus oratio spiritualis fiat in intimis cordis: ex inde dirigatur ad deum feruētius vbi oratur pater in abscondito: quia absconditum et cubiculum est secretū cordis intentio. Quantum enim homo elōgnit quod est extra se: tantum potest se recolligere intra se. z quantum se recolligit intra se: tātum potest supra se ad orationē z dei contemplationē ascendere. Deinde circa orationem excudit gentilium errorem dicens. [Deprecantes autem nolite multum loqui/ sicut faciunt ethnici: qui putant in multiloquio]et altiloquio ac strauiloquio suo exaudiri: et q ipsi ita verbis flectere queunt deum: sicut oratores tradicēt. [Scit enim pater vester celestis quid op⁹ sit vobis antequ petatis eum]quia audit preparationē cordis singulorum. hoc addit ad excludendum istorum gentilium falsum intellectum secundum quē aliquid deo notificatur de nouo: q omnia scit ab eterno. Non prohibet dominus in oratione multiplicationez verborum simpliciter z absolute: q erit ipse pernoctans in oratione z facius in agonia prolixiq; orabat: sed prohibet ne multiloquio vtamur in oratione eo fine z ea intentione quibus vtebātur gentiles ydolatre: qui triplici de causa vtebant vocali oratione in multiloquio facta. Prima q orabant demones qui nescirent quid illi peterent nisi verbis z signo exterioꝛi instructi essent: secreta enī cordis humani penetrare non valent. Secunda: quia putabāt demonibus quasi hominibus verbis persuadibilibus z multis persuadendum esse: et sic eos ad miserandum provocari. Tertia: quia demones quos orabant: quandoq; absentes esse putabant z q per talem orationem removeari possent. Ista sunt mala: et ideo ab oratione fidelitū removenda. Similiter autem tripler est causa qua nos vtamur vocali oratione. Prima: vt obsequiū orationis sicut z cordis z operis deo impēdam⁹: tripler enī sacrificium deo debemus: scilicet sacrificium cordis: oris: z operis. Secunda: vt ad memoriam reducamus quod petere debemus z per ipsa vocalia oratio spiritualem nostram excitet: quia si homo semper in silentio oraret ne facili obdormiret oblivio quid peteret. Tertia: vt vocali oratione proximo instruatur z ad similē opus inuitetur. Unde autem deus vt oremus: ne quod adeo nobis datur vile habeam⁹: sed eo ipso amplius eum adoremus z desiderēmus ad eum orantes frustra scienti loquamur: quia secundum Piero. Nō nanq; oratores sed rogatores sumus: aliud est enim narrare ignoranti: aliud petere sciēti. vnde Christus docet orare: vt scilicet deū non doceamus sed inflectamus vt familiaris efficiamur interpellationis frequentia: vt humiliemur orando pro peccatorum motum recordemur. Et notandum q possunt multiplicari verba in oratione: vt per significationem verborum deuotionem animi⁹ melius eleuemur in deum: z non solum mēte sed etiā multiplici corporali voce homo eleuetur in deū cum secundum illud. Eos meum z caro mea exultauerunt in deum viuum. non tamē potest ibi dari regula certa: sed debet homo talibus vti in oratione quantum percipit quod facilitat ad deuotionis exercitationē. Si autem ecōtrario percipiat q multiplicatio verborum distrahat mentem eius: quia aliquando multiloquium ortis impedit deuotionē mentis: esse debet cessare a verbis et orare bene mentis affectibus. Unde secundum Augustū. Quando rogamus deū pte

tate opus est non verbo fatere: aliud est sermo multus: aliud diuturnus affectus. Nam pierūq; hoc negotiū plus gemitibus agitur q sermonibus: plus fletibus q affatu. Nec ratione intelligenda sunt de orationibus priuatis z voluntariis: quia orationes debite z publice debēt esse l verbis: vt possint percipi ab alijs. Deinde docet fugere hypocrisim in ieiunio dicens [cum ieiunatis] quod expedit pro tempore [nolite fieri tristes sicut hypocrite] Nō solum pro tempore fieri: sed velle cum dicit nolite. in voluntate enim est prima radix merendi vel demerendi. Item fieri prohibet non esse: q secundum Chrysost. Scitens dominus q non potest esse hilaris qui ieiunat non dixit nolite esse tristes: sz nolite fieri: aliud est enim esse: aliud fieri. Assiduum quidem ieiuniū naturaliter facit esse tristem: qui autem per hypocrisim patientes apparent tristes non sunt sed fiunt sicut hypocrite tristes in apparentia: vt ipsa vultus tristitia sit ostētatio ieiunii falsa z vana. [exterminant enim]et quasi extra proprios terminos ponunt z addunt cuti [facies suas]ac deformāt corpora sua z habitu sordido z squalido deturpant [vt pareant hominib⁹ ieiunantes]ac semper videātur tristes: z quasi de peccatis aliorum tu benēs. ostendunt enim quandā faciei tristitiam z extra solitum alioꝛ modum in vultu z vestc squallorez demonstrant: vt penitentie rigorem simulent: et religiosi pie ceteris appareant: z inde laudes ab hominib⁹ recipiāt. O insana vanitas. nolūt esse quod tamē volunt apparere. Et propter hoc cum assertione commi natur eis penam non modicam dicens. [Amen].i. vere dico vobis: qui receperunt mercedem suam. s. laudem hominum quam querebant: et in futuro recipient pro simulatione damnationem quam non timebant. Et signanter dicit receperunt nō recipiunt: quia talis laus adeo brevis est q quasi nihil de presenti habet. vnde in Job. Laus impiorum brevis est. et gaudium hypocrite instar puncti. non ergo prohibet dominus tristitiā penitentie pro peccatis: sed tristitiā fictam pro laudibus consequendis: nec prohibet videri ieiunantes: sed

Chryso.

Jeiunium hypocrite fictum.

Jeiunium bonos vi gere ca put.

Piero.

Lauare faciem.

Augustī.

hoc non appetere propter hominum fauores: quia nō virtus vetatur: sed mens ficta reprobatur. vnde Chrys.
Si ergo qui ieiunat z tristem se facit hypocrita est: quanto magis iniquior est qui non ieiunat: sed argumento quibusdam in facie sua pingit venalem pallorem quasi ieiunij signum. Deinde subdit modum ieiunandi debitum. [Tu autem cum ieiunas] non scilicet imitatio hypocritaꝛ: sed [unge caput tuum et faciem tuam laua.] Q. quis ridiculum esset caput oleo ad literam ungere: ideo Fm Piero. accipitur metaphorice a palestritis qui in festis solebant hoc facere: vt quando ieiunamus letos nos z festinos esse monstremus. Unge ergo caput tuum].i. hilarem te exhibe [z faciem tuam laua]ad literam ne sordibus apparean. Duo dicit ebera duo: unge oleo letitie contra tristitiam hypocritarum. Laua aqua munditie contra exterminationem faciem. Uel p̄z duas partes iustitie lauā faciem internam id est conscientiam a malo p confessionem tergendo vt munda sit ante deum. sicut enim in conspectu hominum gratiosa est facies pulchra: sic in oculis dei preciosa est cōscientia munda. Et unge caput id est mentem secundum rationem que in anima preeminet ac cogitationes et cetera hominis regit in bono per deuotionem gaudendo: vt in ieiunio hilaris animum exhibeas deo: spiritualis enim hilaritas ieiunio sicut in elemosyna est necessaria: quia sicut deo diligit hilarem datorem sic z hilarē ieiunantem. Ubi Augustī. Intelligēdum est hoc preceptum ad interiorē hominem pertinere. Ungere caput ad letitiam pertinet: lauare autē faciem ad munditiam. Et ideo caput ungunt qui lerantur interius mēte atq; ratione. Et hoc facit qui nō foris querit letitiam: vt de laudibus hominum gaudeat. Ita enim et faciem lauabit. id est cor mundabit quo visurus est deum: non pro interposito velamine propter infirmitatem contractam de sordibus. vel secundum Chrysost. Unge caput. i. Christum oleo misericordie scilicet pauperes recipiendo. lauā faciem id est intentionez propter deum hoc faciendo. Et subdit removens intem

Chryso.

Augustī.

Chryso.

Ofo dicētibus ymēdatur.

Nihil in dicit deo

Ofo gētibus ista cur ista z vocalis.

tionem prauam [ne videaris hominibus] id est ad laudem & gloriam hominum querendam ieiunare: sed patri tuo celesti cuius gloriam tantum debes in operibus tuis querere qui est in abscondito cordium: quia seruaturus reneas & corda hominum: vel in abscondito remunerationum quas abscondit timentibus eum. vel quia deus in vita presenti nō potest a nobis videri: licet presens sit vbiq. [Et pater tuus] qui non obliuiscitur prolē suam [qui videt in abscondito:] id est approbat recram et secretam intentionem [reddet ti]bi [ratio ieiunij merecē: quia reddet deus mercedem laboriz sanctorum suozum. Vbi Remig. Sufficit enim tibi vt qui est inspector conscientie sit etiam remunerator. Deutitate autem et fructu ieiunij sic dicit Auguſt. Ieiunium purgat mentem: subleuat sensum: carnem spiritui subiicit: cor facit contritum & humiliatum: concupiscentie nebulas dispergit: libidinem extinguit: castitatis lumen accendit. Vicieuciā Auguſt. Animaduertendum est nō solum esse sacrandam in corpore et rerum corporearum nitore atq; pompa: sed etiā in ipsis sordib⁹ & squalore: & hoc eo periculosiꝰ est quo sub nomine seruitutis dei decipit. quamen ceteris operibus cognosci potest. Et ideo medium est tenendum quia nec nitor nec squallor nimius decet Christianū. Et premissis etiā perpende q virtutes propter se et deum non propter homines sunt appetende. Unde Chrysostomus. Nō parum autem fructus est humanā gloriam contemnere: per hoc enim aliquis a graui seruitute liberatur: et proptius virtutis operator efficitur: eam amans non propter alios sed propter seipsam. Precanter vero orationi elemosynam et ieiunia adiungit: quia oratio est quedam anima quā penetrat celum: & habet duas alas: scilicet elemosynam et ieiunium: et ideo primo agit de elemosyna: et vltimo de ieiunio: et medio loco de oratione: quia ipsa oratio dis quasi pennis a dextris et a sinistris subleuata penetrat celum: & ipsa quasi volādo puenit ad deum. Vnde in Tobia. Bona est oratio cū ieiunio et elemosyna. In omnibus nostris operibus humanam laudem fugere debemus: quia vt dicit Gregorius. Sapiens bonum suum non populari rumore: sed conscientie veritate metitur. Non solum autem in operibus: sed etiā in otio laus vana est fugienda. Vnde Seneca. Abscondē te in otio: sed & ipsum otium abscondē. Nō inferibus tibi philosophiam: aliud proposito tuo nomen impone: va. studium & timbe cillitatem vocato & delectam. Bonariari in otio ambitio est. Animalia quedam inueniri possunt que vestigia circa ipsum confundamus cubiles idem tibi faciendū est: aliquorum non deerunt qui persequant. Optimum est non iactare otium suum. Iule secabscondit: ille clausus est: ille multis annis non transit domus sine limen. Cōuocat turbam quisquis otio suo aliquam fabulam imposuit. Cū secesseris non est hoc agendum vt de te homines loquantur: sed vt ipse te cum loqueris. Quid in otio facio? Vtinā meum curo. Si ostenderem tibi pedem turgidum: aliud am manum: ac contracti cruris aridos neruos: permitteres me vno loco tacere et feuere mozbum: matus malum est hoc quod non possum tibi ostendere. Volo me laudes: nolo dicas. O magnum virum: contempsit omnia & damnauit humane vite furoribus fugit. Nihil dānauit nisi me: non est quod proficiendi causa venire ad me velis. Errās qui hinc aurū aliquid speras. Non medicus sed eger hic habitat. Malo illa eum discesseris dicas. Ego ipsum beatum hominem putabam et eruditū. Ere ram aures: destituras sum. Nil vidi nil audiui: quod concupiscerez ad quod reuerterer. Si hec scripsisti hec loqueris: aliquid profecto est. Vale ignoscas otio meo & imitēre. hec Seneca.

Laus de

Benedi

Ambro

Oratio.

Domine Jesu Christe qui nobis in omnibus operib⁹ tuis humilitatis exemplum ostendisti: da mihi vanam & inanē gloriam fugere cordis et oris: custodi me quo intus et foris cum: instrue

ne verbi: vt nullus pateat locꝰ intimicia anime mee: et da mihi vt in eloquentia: oratione: ieiunio et in cunctis bonis operibus laudem humanam & mundi fauorem non querez. sed pure propter dei gloriam et proximi edificationem ea faciam: nec de eis vnq; inaniter gloriari presumam: nec mercedez hic recipiens in futuro vera mercede merear eua: euariter nihilominus penis eternis deputari. Amen.

De oratione dominica Cap. xxxvi.

Pater cetera autem que de oratione dicitur oratio dominica interseritur q̄ multis ex causis orationib⁹ ceteris antecellit: scilicet auctoritate doctoris quia ipsius saluatoris ore prolata fuit: dignitate sermonis quia facile dicitur & cito proferri: sufficientia petitionum quia verius q̄ vite continet necessaria: et breuitate mysteriorum quia immensa continet sacramenta. Unde Chrysostomus. Dominus sub compendio verborum formā orandi tradens discipulis: et summam et sufficientiam omnium petendorum illi beatitudinum tum bonorum omnium videlicet ad vitam presentem et futuram pertinentium complectitur. In hac oratiōis formula breuis paritate verborum: sed sufficientis cōtinentia omnium petendorum: omni oratione spiritualiter is et sanctius: quia ex ore altissimi processit: petuntur et includuntur que in omnibus aliis orationibus continentur. O & fidelius hec et beata nobis oratio est cuius oratiōē nobis doctor: vite ac magister celestis instituit. & beati erimus non esse possumus. si huius oratiōis dominice verba nō tātum offerimus sed etiam fidelissime conuersationis actu seruemus. Dante trans formam oratiōis dominus discipulos suos ad spem salutis humane cōstituit. vniuersa igitur que fidei ac saluti nostre sunt necessaria in hac breuitate orationis dominice continentur. Nec Chrysostomus. De sufficientia quoq; istius orationis benedicere sic dicit Augustinꝰ. Augu. Quecunq; alia verba dicamus que affectus oratis formarum aliud dicimus q̄ quod in ista oratione dominica positum est: si recte et congruenter oramus. Et si per omnia precationum sanctarum verba discurras: nihil inuenies quod in ista oratione dominica continetur. quisquis autem id dicit quod ad istam euangelicam precem pertinere non possit: carnaliter orat: quod nescio quomodo non dicatur illicite: quando remos dominus nō nisi spiritualiter docet orare. hec Augustinus. Cyprianus. etiam de oratione dominica dicit q̄ Christus in ista oratione magisterio suo omnem precem nostrā salubriter fermōe breuiauit. Quare autem hec oratio tam breuis est: & tam pauca verba complectitur: possunt assignari septem rationes. Prima vt citius addiscatur: secunda vt memoria retineatur: tertia vt nullus deeius ignorātia excusetur: quarta vt frequentius dicatur: quinta vt reditum in dicendo remouentur: sexta vt fiducia cito impetrandi tribuatur: septima vt in deuotione mentis non in multiplicatione verborum virtus oratiōis esse ostendat. Omnes vero petitiones sub septenario numero comprehenduntur quia septenarius est numerus vniuersitatis: et vniuersitas omnium rerum desiderabilium in his comprehenditur petitionibus: ideo rationabiliter omnes petitiones sub septenario est cōprehensus. Habet ergo hec oratio dominica octo partes. Prima est captatio benuolentie quam sequuntur septē petitiones. Captatur autem benuolentia tripliciter. ex parte rogatiq; pater cuius filij sumus per fidez. ex parte rogantium: quia noster nobis datus per charitatem. ex parte accessionis rogati: quia [in celis] est: id est in sanctis quorum auxilio eripimur per spē. Dicamus ergo [Pater] in quem credimus [noster] quem diligimus [qui es in celis] de quibus speramus. Hec enim res faciunt orationem dignam: scilicet motus fidei et charitatis et spei.

Ysa. vi. Ezech. xxxiii.

Cyprianꝰ

Septem petitiões oratiōis dñice.

Partes octo.

Captatio benuolētie.

Pater nos ter de⁹. Esse triplex.

Ipse quidez dominus dicitur pater noster tripliciter: secundum triplex esse quod ab eo accepim⁹ scilicet nature gratie ⁊ glorie. Esse nature dedit nobis in creatione: esse gratie in recreatione seu redemptione: et esse glorie in regni comitatuꝫ. Dicitur ergo pater omnium generaliter ratione creationis: sed fidelium specialiter ratione adoptionis. Nomine autem patris intelligitur hic tota trinitas: scilicet pater ⁊ filius ⁊ spiritus sanctus. O quanta fiducia ⁊ ficta cialis audacia: q̃ factura factorem: creatura creatorem: homo deum patrem audeat nuncupare. Quis vnq̃ ausus est in veteri lege talia presumere: Nemo vtiq̃. Quia secundum glosam deus antiquis vt seruis dicebatur dominus: nunc dicitur pater: cui non timore sed amore seruimus. vnde ⁊ August. Nunquam inueniretur preceptum populo Israel vt diceret pater noster: sed est eis insinuatus tanq̃ dominus seruis. Nos vero per sanguinem domini Jesu Christi adoptionis effecti conditer clamamus. Abba pater. Et iterū. Quo nomine ⁊ charitas excitatur. Quid enim charius filiis esse debet q̃ pater? Supplex affectus cuz hominis dicunt pater noster. Et quedam presumptio impetrādi que petituri sumus. Quid enim non det iam filius petentibus: cum hoc ipse ante dederit vt filii essent? Postremo quanta cura animum tangit vt qui dicit pater noster ⁊ to patre nō sit indign⁹? Admonentur hic etiam diuites vel genere nobiles fecundum secundū eū Christiani facti fuerint non superbire aduersus pauperes et ignobiles: quoniam simul dicunt pater noster: quod non possunt vere ac pie dicere nisi se fratres esse cognoscant. Nec Augustin. Unde ⁊ Chrysostō. Quanta domini circa nos dilectio quanta miseri cordia eius ⁊ pietas que nobis tante gratie munus indulsit vt licenter dominum ac deum nostrum patrem dicere audeamus: quo vocabulo nec tam rantum seruos q̃ etiam filios dei esse demonstrat. Ex ergo tanti muneris gratiam consequi fumus quasi filii dei agere ⁊ cōuersari debem⁹: vt id nos esse quod dici mur spiritualis vita probemus: ne aliter agentes q̃ dei filios conue-

Pf̄ p trinitate.

August. Pf̄ nr̄ tā dicē⁹ deū.

Roth. 8.

Chryso.

nit rei sub vsurpatione tanti nominis teneamur. Docet autem et generales pro fratribus facere orationem enim dicit pater meus: sed pater noster: vt pro cōi. s. corpore precefundas: ⁊ vbiq̃ non tam propria cōmodā q̃ proximorum requiras. Ad hec autem et inimicitias interimit: et superbiam repimit: et inuidiam repellit: et matrem bonorum omniū charitatem introducit: ⁊ humanarum rerum inequalitatem prestruo erigit et inturiam regis cum paupere equalitatem honoris ostendit: si ramen in maximis ⁊ ad eternam gloriam necessariis communione sociemur. Cuncti enim vnam atq̃ eandem nobilitatez donauit deus cum dignatus est pater omnium vocari. hec Chrysosto. Admonemur hic ad fraternam vnionem et dilectionem sicut geniti ab vno patre celesti per gratiam: ab vno etiam terreno per naturaz plasmato ⁊ creato a summo patre celesti. omnes etiam de codez luto formati tie sim⁹ elati quasi alii alijs clariozibus sine ozi natalibus. Per celos autem intelligitur ceti et iusti: qui rēplum dei sunt: quia in omnibus per dominicatis presentiam: tamen specialī modo in iustis per inhabitantem gratiam: ⁊ specialissime excellētia ei⁹ relucet in beatis per gloriam. Unde Augustī. Nec ete intelligitur quod dictum est: pater noster qui es in celis] in cordibus iustorum esse dictum tanquam in templo sancto suo. Simul etiā vt qui orationē quoq̃ ipso velit habere quem inuocat. Et cum hoc affectat teneat iustitiā: quo mūnere inhabitandum animam deus. hec Augustī. Uel [qui es in celis] in secreto tue maiestatis ad hoc celarum nobis: secundum illud Esa. Uere tu es deus absconditus. In quo admonemur et sanctos imitari in operatione: ac secreta ⁊ abscondita petere. Uel in celis. i. in illa celesti regione eterne beatitudinis: vt commoratione vite presentis velut peregrinam: ea patre nostro nos separātem horreamus: ad regionem in qua patrem nostrum commorari letamur sumuno desiderio properemus: ad illam tanq̃ ad patriā cor nostrum intentionem figamus. Admonemur etiā vt nihil admittamus etiā modi quod hereditate paterna nos priuet. Et q̃ hoc q̃s dicitur esse in celis non excludit quin sit vbiq̃ ⁊ in omnibus locis: q̃ nec eum vbiq̃ sit totus essentialiter: plenarie ⁊ potentialiter tamē dicit de eo [qui es in celis] vt innuat q̃ celestis pater celestes vult habere filios (vt aut Chrysō.) Erubescit carū ideo: vt aut Chrysō.) Erubescit terrenorebus subditum recipi pa trem habent in celis. ¶ Item vt oīa ete celestia peramus: vt in celis hereditarem filiorum dei cogitemus. Jē quia in celis magis relucet sue diuine operationis potēs ⁊ virtus: dicitur anima vbiq̃ est in corpore: inte sicut anima vbiq̃ est in corpore: inte sicut ei ōz esse in capite: ita ibi nobiles etiam dī esse in corde. Uel p̄z alios hic operationes magis videntur apparere. Jam nūc que sunt appetenda videamus. Primum autem omnium que petuntur: hoc est. [Sanctificetur nomen tuum]. i. nomē tuū quod in se ⁊ semper venerabile est ⁊ sanctū: glorificetur ac sanctum ⁊ celebre fit ⁊ ostendatur in nobis: et in corde credendo ⁊ amando: ⁊ in ore laudando ⁊ predicando: ⁊ in opere bene viuendo. vt. s. nostra vita ⁊ conuersatione spirituali sanctus appareas. Ita ergo dicitur sanctificari id est clarificari et magnificari non in te sed in nobis. non enim petimus q̃ aliqua sanctitas ei de nouo accrescat. hoc est impossibile: sed q̃ sanctitas que ei eternaliter inest: recognoscatur ab hominibus. Dignare inquit ampliꝰ in creaturis: ac primo principaliter queraℓ in operibꝰ hu manis vt ꝑm Zipꝛm. Ola in gloriaz dei faciamus. vñ Chrysō. Digna prosus eius qui deū patrem appellauit oratio: nihil omnino prius q̃ p illi⁹ gloria supplicare. Dignare inquit nam munda tuos conuersatione seruare: vt per nos cūcti re omnino glorificent. Sicut enim ē quis celi pulchritudinez aspicit dicit: gloria tibi deus. sic etiam cum aspicit alicuius virtutem: q̃ hominis virtus multo magis q̃ celū glorificat deum. hec Chrysō. Uel [nomen tuū]. s. paternum. i. confirmetur in nobis per perfectionem ⁊ stabilitatem: ne à sanctificatione nominis in aliquo discrepemus: sed patris nomen in nobis tanq̃ in filijs vita et moribus

Deus. vnus est.

Christo.

Spūs sanctus.

Ecclesia.

Nomen dei.

Ecclesia.

Ecclesia.

Ecclesia

Universidad de Deusto
Biblioteca

Regnuz dei tripliciter.

F

Petitio tertia.

Voluntas dei fieri i celo z in terra.

Cypria. Voluntas dei.

fiat semper oramus: tales nos in fide domini z mandato eius exhibere debemus vt futuro regno digni esse possimus. hec Chrys. Et sic regnum dei est tripliciter. S. in ecclesia: z in anima: atq; in vita eterna. nec possumus ad deū venire per gratiaz nisi tpic primo ueniat ad nos p gratiā. Post hec sequitur petitio tertia. [Fiat voluntas tua sicut in celo z in terra]. i. sicut in angelis et electis qui sunt in celo: perfecta est voluntas tua: prouiniat: nec formari preceptis tuis obediant: et ibi omnino adhereant z inseparate seruiāt tibi: z perfruātur: ita fiat in hominibus qui de terra sunt z in terra querūtur. Uel [fiat voluntas tua sicut in celo z in terra] i. sicut in iustitia z in peccatoribus: vt ad te. s. unum deum z verum conuertantur: z viuant. si non suam sed tuam faciāt voluntatem: ac te credāt omnia quecunq; eueniunt vel aspera vel prospera / pro nostris meritis dispensare. Tantum enim spiritualiter interesse videtur inter iustos et peccatores quantum corporaliter inter celum z terram: et hoc accidit ex diuersitate affectuum: nam affectus iusti est circa celestia: peccatorum autem affectus versatur circa terrena. Uel [fiat voluntas tua sicut in celo z in terra]. i. sicut in spiritu: ita et in carne: vt caro non concupiscat aduersus spiritum: sed quemadmodum bonus spiritus non resistit tibi: ita z corpus non resistat spiritui: z per consequens nec tibi: vt ea omnia que odio odiamus: et que diligio diligam⁹: z que precipis impleamus. De voluntate dei sic dicit Cypprianus super orationem dominicam. Uoluntas dei est quā Christus fecit et docuit: humilitas in cōuersatione: stabilitas in fide: modestia in verbis: in factis iustitia: in operibus misericordia: in moribus disciplina: iniuriam facere non nosse: et factam posse tolerare: cum fratribus pacem tenere: dominum toto corde diligere: amare in illo q̄ pater est: timere quod deus est. Christo nil preponere quia nec nobis quicq̄ preposuit: charitati eius inseparabiliter adherere: crucis eius fortiter ad ipsum assistere: quando de eius nomine et honore certamen est exhibere in sermone constantiam qua cōfitemur: in questione fiducium qua congredimur: in morte patientiam qua coronamur. Hoc est coheredem Christi velle esse: hoc est precepta Christi facere: hoc est voluntatem patris implere. Hec Cypprianus. Inde sequitur quarta petitio. [Panem nostrum quotidianum da nobis hodie] id est victum quotidianum corpori necessarium nomine panis designatum. Et in hoc intelligunt

S

Panis

Aug.

Aug. Sic ergo dic sufficientiam petimus a parte que ex celitus id est nomine panis totam significat. [panem ergo dicit non carnes: non pisces id est non aliquod superfluum: sed tantum quod est naturale necessarium quod bene significatur per panem. quia secundum Ecclesiasticum. Initium vite hominis aqua z panis. Et addit nostrum: vt nemo sibi temporalia appropriet. quia sic Chrysо. Omnia que nobis dat deus siue orantibus: siue militantibus: non solum nobis dat: sed etiam alijs per nos: vt de eo quod accepimus a deo parte impotentibus faciamus. Qui ergo de laboribus suis indigentibus non prestat: non tantum panem suum sed etiam alienum mādicat. Et qui de iustitia panem acquisitum manducat: qui autem cum peccato alienum. Nam illi deus dat panem: qui cum iustitia preparat: diabolus autem ei qui preparat cum peccato secundū Ber. Hostrum hūc panem dicimus: et rameute detur oramus. Dei enim est ex muliere quia ab illo datur. et noster fit ex perceptione cum accipitur. Dicit autem quotidianum: non annuum vel ad plures annos prouisum: et in horreis reseruarum: quemadmodū dicit superfluus substantialem id est superadditum substantie ad sustentationem. Et secundum Cyrillū. Et eo etiam q̄ quotidianū alimentum iustis querere: videtur q̄ nobis concedat eos habere: sed magis damnestam celare paupertatē. Non enim est habentium panem petere: sed prestolari penuriā. Et subdungit. [Da nobis hodie] quia nec minimum habere possum⁹: nisi deo ille qui dat escam omni carni. Unde homo debet sibi de manu domini presentia

Panis

Aug.

Chrysо.

Ber.

Cyrill.

liter ministretur. Et addit [hodie] id est in presenti. vel [hodie]. i. illum qui nobis hodie tantummodo sufficit: vt de crastino non cogitemus: qui nescimus si in crastinum perueniamus. O sapientia vera et diuina prudentia que docuit et panem solum petere et hodie nominare: hoc enim tedio et auiditas et auaritia tollitur: et humane vite incertum insinuatur: Uel [panem nostrum quotidianum da nobis hodie] id est panem spiritualē scilicet precepta diuina que quotidie oportet meditari et operari. Nam de ipsis dominus dicit. Operamini cibum qui non perit. Quotidianus dicitur iste panis quandiu durat hec vita temporalis. Dicitur est autem [da nobis hodie] quod intelligitur pro toto tempore huius vite humane. In futuro enim eis qui hic meruerint non ministrabitur: quia cibo spiritali in eternum saturabuntur. Uel [panem nostrum quotidianū da nobis hodie] id est panem sacramentalem trinitatis qui de celo descendit: qui est superessentialis id est super omnes substantias et vniuersam superat creaturam: qui panis noster est in altari et quotidie offertur pro salute fidelium: qui verbi animam naturam corporis transcendentem: quo quotidie ad roborandum nos indigemus: quia quotidie labimur: ad lapsum prouisum. Qui etiam vocatur quotidianus: quia quotidie ipsum sumimus per ministros ecclesie qui hoc sacramentum percipiunt pro se: et pro tota communitate. Unde Chrysо. Non immerito semper orare debemus vt hunc panem celestem quotidie mereamur accipere: ne aliquo interueniente peccato a corpore domini separemur. Potest etiā adhuc de alio triplici pane exponi. s. doctrinali seu intelligētie: lucrativo seu mestitie: et celesti seu glorie. De primo dr. Cibauit illum pane vite et intellectus: de secūdo. Cibabis nos pane lachrymarum: de tertio. Qui manducat panem in regno dei. Et bene ista beata fruitio dicit panis: qui sicut panis corporalis fortiat appetitū edendi: ille fruitio illa fortiat desiderium cōtemplandi. secūdum illud. Satiabor cū apparuerit gloria tua. C Post hoc sequit petitio quinta. [Et dimitte nobis debita nostra] id est peccata que nos debitores pene constituunt. z quibus obligamur ad penam: aut satisfactionē: aut purgatoriam: aut eternam. Debita imquam et peccata quecunq; contra te commisimus: vel contra proximos: vel contra nosmetipsos. Item cōtra te parrem: vel contra filium: vel contra spiritum sanctum. Item corde: vel ore: vel opere. Ubi Cypprianus. Et ne quis sibi quasi innocens placeat: et se extollendo plus peccet: instruitur peccare quotidie dum pro peccatis quotidie iubetur orare. [Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.] Ecce regulā nobis proposita q̄ si volumus nobis dimitti peccatum nostrum: debemus dimittere proximo peccatum in nos commissum: vt secundum Gregorium. Bonum quod a deo compuncti petimus hoc ipsum primo proximo conuersi faciamus. Unde Cypprianus. Qui ergo pro peccatis orare nos docuit: paterna misericordia promisit: sed plane addidit legem certa conditione nos constringens vt sic nobis debitum dimitti postulemus sz quod nosipsi debitoribus nostris dimittimus. Unde z Chrysо. Non autem dixit: prius nobis deus dimittat z postea nos debitoribus nostris. Scit enim deus homines esse mendaces: quomō z si acceperint remissionem peccati sui ipsi suis debitoribus non dimittunt. ideo sic dicit: ve prius dimittamus z postea peram⁹ dimissionē. Et iterū. Hec igitur anima dum vertetes grates agēde sunt debitoribus nostris: sunt etiā nobis si sa primus causa indulgētie martine: z pauca exhibentes plurima recipiemus. Nam z nos multa debemus z magna debita domino: querit si minimam partem a nobis velit erigere tam perisse⁹. hec Chrysо. C Sed quid de illo qui non satisfacere vult cum potest nec veniam postulare cū non potest: sane distinguendum est. Jo enim qui viam perfectionis arripuit: debet etiam nō petenti veniā omnimode indulgere: non solum rationem animi dimittendo sed satisfactione iniuriar: sine restitutione rerū: sine interuētu precū omnia dimittere: et ex puro corde diligere: et ad hoc tenentur perfecti: qui sic

Petitio quinta.

Debita nostra.

Cypria.

Dimittere debemus p⁹ q̄ dimittatur nobis.

Grego. Cypria.

Chrysо.

Dimittendum etiā non petentibus.

consilium est. Qui vero nondum perfectionis verum assumpsit: tenetur quidem rancorem animi dimittere: vt nec malum inimici velit augeri: nec bonum eius minui: sed quod in eum deliquit aliqualiter satisfieri: et ad hoc tenentur omnes: qui a sic peccatis est. Remissio ergo offense est de necessitate: quia homo tenet esse

Remissio offense Remissio iniurie

in charitate et omnes obligere: sed remissio iniurie non est necessaria: sed supererogationis. Sicut enim peccatum non abigeram nō tenemur quia auferant dimittere: sed potest eā repetere. sic pro iniuria sibi illata potest recompensationē per emendā petere sm ordinē iustitie. Nam sm Augustī. Nō loquitur de debito peccatis sive iustitie exigende: sed rancoris et inimicitie non reinferende. Quia vero sunt culpe in quibus culpa est vindictam relaxare: etsi peccatum in nos teneamur dimittere peccatuz tamen in deum: et peccatum in proximum debemus punire. Unde Hieros. Si peccaverit in nos frater noster: in qualibet causa nos leserit: dimittendi habemus potestatē immo necessitatē. Si autē in deū quis peccaverit: non est nostri arbitrii. Nos econtrario in dei iniuria benigni summus: in nostris cōmunitis ex ercemus odia. Nec Hier. Qui ergo laborat odio vel inimicitia: granatur magis hac oratione q̄ iuuet ea. Tale enim est acti dicat. Nolī mihi dimittere peccata mea: qui nec ego volo alijs dimittere sua. Ecce Deum detestatur dīs fraternū odium cum ita condītionaliter et nō aliter dimittat peccatum q̄ si fratri dimiserimus. Nam vt ait Ansel. Indulgentia nō habebis nisi dederis. Vñ dicit Seneca. Liberi semper ignosce: nūquā sinuā. ¶ Deinde sequitur sexta petitio. [Et ne nos inducas in tentationem] scilicet carnis: vt nos non absorbeat per voluptatem: vel mundi vt nos non comburat per cupiditatem: vel diabolī vt nos non perdat per iniquitatē. ¶ Est autē tētatio duplex. Una. s. probationis: et hac deus sanctos bene tenet: non vt ipse per hoc de eis noticiam capiat: cui ante omnes tentationes quilqz notissimi est: sed vt ipsi seipsos prodeant et sibi ipsis innotescant qui se nesciebant. Alia est tentatio deceptionis: et hac deus neminē tentat: sed fit a carne que suggerit mollitiē: et a mundo qui offert vanitē: ab hoste qui ingerit desperatiōes: sed deus bene permittit in hanc induci ex causa. Unde est sensus [Ne nos inducas] id est ne permittas nos induci in tentationem et tentari fac cum tentatione etiam exitum: vt possimus sustinere: ne irretiti teneamur: et superemur eius fortitudine. quasi dicat. Et si nos permittas duci per sensum vt exerceamur: non permittas induci per consensum vt succumbamus. Causaliter dicendo efficiendo deus per seipsum nō inducit: sed permissiue et deserendo patitur induci eum quem suo auxilio deserit. sicut cor pharaonis induravit id est indurari permisit: et sicut dicitur q̄ non est malum in ciuitate quod dominus nō faciat id est quod fieri non permittat. Ubi Cyprianus. Quia in parte ostenditur contra nos nihil aduersarium posse si deus ante permiserit: vt omnis timor noster et deuotio conuertatur in deum. Aliud est in tentationem duci et aliud induci. In tentationem enim ducit qui a tentatione pulsatur: sed non deducitur. In tentationem inducitur qui tentatione succumbit: et ab ea superatur. Inducit enim est intus duci et succumbere. Ostendit ergo non id a nobis optandum esse vt non tentemur: quia tentari non est malum: sed magis velle non tentari. Tentatio enim est virtutis exercitium quando viriliter resistitur. Nam sine tentatione nemo potest probatus esse siue fidēlis siue alius: sed ne deserti eius adiutorio per blandā vel asperā in tentationem per consensum inducamur: ne alicui tentationi vel consentiamus decepti vel cedamus afflicti: et sic ab ea deuincamur a deo deserti. Sed qui blandis nō decipitur: etiam asperis non deficitur: quia vt dicit Augustī. nemo frangitur rerū aduersarum molestia qui prosperarum delectatione non capitur. Et certationes postea dolores. Quomodo enim superare poterit mundum qui nescit qui non potest blandientem: Sic ergo dominus voluit nos ad se in tentationibus recurrere: et non de nobis presumere. Unde Ambro. Ansel. Seneca. 3 Petitio sexta. Tentatio duplex. Tentatio deceptionis. Ambro.

Augustī. guſt. Voluit ergo deus a se peti ne inferamur in tentationem quod poterat nobis etiam non orantibus dare: quia voluit nos admoneri a quo hec beneficia accipiamus. In quovt dicit Cyprianus admonemur infirmitatis et imbecillitatis nostre ne quis se insolenter extollat: vt dum precedit humilis et submissa confessio et datur totum deo: quicquid supplicter petitur ipsius pietate pīsterur. ¶ Post hoc sequitur petitio septima et vltima [Sed libera nos a malo] scilicet omni: vel innato q̄s contrahimus scilicet originali: vel adiecto quod committimus scilicet actuali: vel inflicto quod sustinemus scilicet penali id est pena consequenti. Uel a malo omni scilicet visibili et invisibili id est culpe et pene. vel a malo omni .s. preterito presenti et futuro. ¶ Et notandum q̄ hec petitio nō intelligitur de malo culpe iā perpetrate: quia tunc coincideret cum quinta petitione: sed culpe inferis perperrari possibilis a quo malo liberari nos petimus nevidelicet peccemus. Item nō intelligitur de malo pene future: quia sic coincideret hec petitio cū secunda: sed pene presentis inquantum est nobis causa et occasio ruine. Potest etiam accipi de malo pene future: ita q̄ petamus sic nos liberari a malo presenti: vt non incurramus malum pene futu re. Et ab omnibus predictis petimus liberari. exantes et loquentes in persona ecclesie. Sed qui vult a malis liberari et studeat malis oportunis eō patiēs: quia qui vult imperare misericordiaz a deo necesse est vt exhibeat eam proximo. ¶ Deinde sequitur conclusio totius orationis premisse cum dicitur [Amen]. i. fiant omnia predicta. Quo verbo desideriū orantis exprimitur: quia est verbū optationum precedentium: et optatio implectionis omnium petitorum. Hoc verbū amē additum a Domine quia angelicū est sicut et alleluia. nulla lingua presumpsit dicere: et nec grecus interpres ausus est interpretari: nec latinus propter reuerentiam saluatoris qui ad confirmandam veritatem sepe eo est vsus. Sic manifestat non est interpretandum vt honorem haberet velamento secretionis vt esset negatum: sed ne pollesceret mendacium. Ponitur autē quandoq̄ nominaliter: vt in apocal. vbi dicitur. Nec dicit amen .i. veritas. quandoq̄ verbaliter: vt vbicunq̄ in psal. dicit: fiat fiat idem est q̄ amē amen: et sic ponitur in fine orationis vt hic: quandoq̄ autem aduerbialiter: vt in euangelio vbicunq̄ dicitur amen dico vobis: id est vere et fideliter. Habet autē hec dictio amen positis in fine tripliceꝫ efficaciā et virtutem. Nam concludit orationem: quia ꝑ Dionys. est orationis signaculum vt sicut per sigillum claudit: ita per amē claudit oratio. Recolligit etiam intentionē: etiam quando dicitur amen intentio summari fertur super omnia precedētia: nec si aliquid ex fragilitate humana per distractionem mentis in oratione absq̄ actuali intentione p̄transitum fuerit / ad id intentio redit dicendo amen. Impetrat nihilominus et audītionē. est enim amen et audītionis nota et signum. Unde Raba. Per hoc q̄ dominus dixerat amen signat indubitanter illis a domino conferri omnia que rite postulant qui conditionis addite seruare pactum non negligunt: quequidem conditio est dimittere debitoribus nostris de qua dictum est. Hec Raba. O domine parum est q̄ dixerim amen vel fiat optando: nisi tu dicas amē imperādo. i. fiat. O magnificā et efficacissimum verbū fiat: hoc est verbo tu pater summe in principio id est in verbo tuo coeterno omnia creasti dixisti et facta sunt. Hoc etiā verbo nos perditos reparasti dicendo illa facilissima reparatrice nostra ad angelum. Fiat mihi secundum verbum tuum. O salutiferum verbū fiat: o amen: o fiat: o verbum omnipotēte: verbum mire efficacie. Eia mi domine Jesu bone verbuz patris: comple tu orationem meam: perfice tu verba mea per te dictata: tu os meum commendata: perfice ea q̄ dicamen / dic fiat / dic mihi sicut dixisti illi mulieri ꝑphetisse. fiat tibi sicut vis. O dulcis amor Jesu: o dulcis veritas: o dulce amē: o dulcedo dulcium fiat. fiat mihi secundum verbū tuum. fiat amen. ¶ Et sciendū q̄ Luce omittit duas petitiones orationis dominice scilicet tertiam et septimam quia omnes petitiones a te ca omisse

Tertia. Prima. Secunda. Quarta. Quinta. Sexta. Septima. Petitio septima. Petitiones a te ca omisse

Amē ꝑfi cacia. Piero.

Raba.

Fiat.

Luce. 4.

Mat. xv.

mam. qz tertia cõtinetur in duabus precedentibus: et septima in sexta. In sanctificatione enim anime que peccat in prima: t in resurrectione carnis que peccat in secũa: implebitur diuina voluntas que peccatur in tertia. Uel si gloriam dei principaliter q̃ramus t participationem regni eis que conueniuntur in duabus primis petitionibus: bene voluntatem eius facimus et eius voluntas impletur in nobis quod continetur in tertia: quia ad hoc precipue voluntas dei tẽdit vt eius sanctitatẽ cognoscamus et cũ ipso regnemus. Similiter septima cõtinet in se tertiam vt sciat vnusquisq; se liberari a malo/cum nõ inducitur in tentationem. Si enim in tentationem nõ inducimur et succũbendo sed magis prevalem⁹ resistẽdo: bene liberamur a malo. Et sic qđ matheus dicit explicite Lucas complectitur implicite. Ut autem dicit Augu. Non negligenter preterendum est q̃ ex oibus his sententiis q̃bus nos dño orare precipit eam potissimum cõmendãdũ esse iudicauit que petit ad remissionẽ peccatorũ in qua nos misericordes cẽ voluit: quod vnũ est consilium miseriis euadendi. In nulla enim sententia sic oramus: vt que si pactscamur cũ eo. Dicimus enim: dimitte nobis sicut et nos dimittimus. In qua petitione si mentimur totius orationis nullus est fructus. Nec augu. Unde post orationem subiungitur [Et cum stabitis ad orandum dimittite si quid habetis aduersus aliquem: vt et pater vester qui in celis est dimittat vobis peccata vestra] vt ait Chrysо. Ideo celorum et patris meminit vt ex hoc prouocet auditorem Nihil enim ita deo assimilat sicut iniuriam facientibus ignoscere. In conuenientes est autem si talis pater/is filius existens feralis efficiatur et ad celum vocatus terrenum quẽdam et vite huius proprium habet sensum. Nec Chrysosto. [Si enim dimiseritis] non retinendo rancorem/non appetendo vindictam [hominibus peccata eorum] .s. in vos commissa[dimittet vobis pater vester celestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus nec pater vester dimittet vobis peccata vestra] Bene dicit vestra: quia hec est sola operatio hominis t possessio. s. peccatum: in malum enim potest per semen in bonum. Ecce tex homo tibi a deo posita est. Si ergo dimiserit tibi: si non dimiserit non dimittetur tibi. Unde Cypria. Exultatio enim tibi nulla est in die iudicii: cũ secundũ tuã sententiã iudicetur: quod fecerit hac ipse patietur. Ubi t Chry. Post tua pietà oratiõis formulam multum proficit mandati meminisse: ut ibi certe quo ad dandã nos veniam excitauit. Ait quippe [Si dimiseritis hominibus peccata eorũ: dimittet t vobis pater celestis peccata vra.] Itaq; a nobis tota hec res fumit exordium futurisq; de nobis in nostra est potestate iudicium. Ne enim vel irrationabilis quispiam aut in magno aliquo aut in exiguo delicto de iudicio dei conquerri possit: ipse rerum dominum illius fecit esse sententie. Quemadmodum inquit ipsi iudicaueris: ita tibi ẽt iudicabo. Si enim dimiseris cõseruo meo quoq; eandem gratiam cõsequeris. Et certe nequaq̃ istud equale est. Tu enim remittis cum ipse quo cum nullius vnq̃ indigeat ignoscie Tu cõseruo remittis: deus seruo. Et tu quidem mille denarios reus deo vero ad omni petõ extraneus. Et si sic quoq; abũdãtiã propitie misericordie ostẽdit. Quo nõ igitur digni supplicio sumus cũ tali a deo potestate donata ipsi saluris nostre efficimur proditores? Quẽadmodũ vero in istis cauſis vt audiamur rogamus: qui nobis eaipsa que⁹ dii fumus nõ impendimus: Nihil est qđ sic dei similes faciat vt malignis ac ingratis esse placabiles. Propter res et per singula queq; verba nos cões heri oratibus docet: dicẽdo pater noster. ꝛc Pluralis vtiq; numero nos vti docens: vt proximis per cuncta placatis ne vestigium quidem in nobis iracundie relinquamus. Quod si vnius diei saltem vellem⁹ nostra peccata dinumerare: tunc optime discerneremus quantorũ rei essemus malorũ. Quis est vir⁹ in oculis nõ horrescat? Quis nõ fugiat? Quis nõ deiiciat? Quis nõ frangat? Quis nõ ingemiscat? Quis nõ ploret? Quis nõ ieiunet? Quis nõ humiliet? Quis nõ afflig

Thesaurizandi modꝰ excellentissimus.

tur: qꝛ ibi nulla violẽtia vel fraus. Excellentissimus modus thesaurizãdi est quando bona temporalia trãsitoria in pios vsus nõ cõsumuntur: t sic in bona spãlia t eterna et per consequens incorruptibilia cõmutãtur. Non ergo thesaurizemus in terra emolumenta terrenorũ: vbi recondita deficiunt t perdunt̃: et vnde sumus exituri: sed in celo pia mia meritorum vbi recõdita proficiunt t seruant̃: t vbi semper sumus mansuri. vñ Piero. Seulitia est illic thesaurũ reponere vnde exiturus es: t illuc non premittere vbi semper victurus es. Illuc ergo subtantiã tuã colloca vbi putriam habes. vnde t Grego. Justi dic edificare t thesaurizare negligimus, vbi peregrinos et hospites se esse cognoscũt: nã quia in propriis gaudere de sideram̃: in alieno felices esse recusant. vñ Chryso. Mali frustra respiciũt celũ.

Piero.

Grego.

Chryso.

Aug.

Fulgẽtius.

Grego.

Chryso.

Aug.

Thesaurizemus ergo celestia vbi nec tinea nec erugo demolitur. Ibi nec fures effodiunt nec furantur. Ibi nec latro appropiat nec vindex auferre potest. Ibi nec mutatio nec vicissitudo. Ibi nec mors nec timor mortis. Ibi nec dolor nec tristitia. Ibi nec labor nec fatigatio. Ibi nec egestas nec indigentia. Ibi nec inuidia nec contentio. Ibi nec ira nec furor. Ibi nec bellum nec ruina. Ibi nec aduersitas nec infortunium. Ibi nec tenebre nec obscuritas. Ibi nec infirmitas nec debilitas. Ibi nec fames nec sitis. Ibi nec frigus nec estus. Ibi nec senectus nec puericia. Ibi nec mendacium nec falsitas. Ibi nec error nec ignorantia. Ibi nec superbia nec vana gloria. Ibi nec inuidia nec detractio. Ibi nec hypocrisis nec simulatio. Ibi nec ambitio nec cupiditas. Ibi nec auaricia nec cõtentio. Ibi nec luxuria nec libido. Ibi nec gula nec ebrietas. Ibi nec desperatio nec pusillanimitas. Ibi nec impietas nec impenitentia. Ibi nec peccatum nec occasio peccandi. Ibi nec mors nec mortalitas. Ibi nec corruptio nec corruptibilitas. Ibi nec tristitia nec molestia. Ibi nec dolor nec gemitus. Ibi nec miseria nec calamitas. Ibi nec pena nec infernus. Ibi nec tormentum nec tormentator. Ibi nec demon nec diabolus. Ibi nec aliquid mali nec aliquid quod malum sit. Ibi nec aliquid quod non sit bonum. Ibi nec aliquid quod non sit optimum. Ibi nec aliquid quod non sit summum. Ibi nec aliquid quod non sit deus. Ibi nec aliquid quod non sit beatitudo. Ibi nec aliquid quod non sit gaudium. Ibi nec aliquid quod non sit letitia. Ibi nec aliquid quod non sit exultatio. Ibi nec aliquid quod non sit iocunditas. Ibi nec aliquid quod non sit delectatio. Ibi nec aliquid quod non sit felicitas. Ibi nec aliquid quod non sit beatitudo. Ibi nec aliquid quod non sit vita. Ibi nec aliquid quod non sit eternitas

D

Philisduobus seruire.

Beda.

August.

Cypria.

Claudãdi mod⁹.

Chryso.

Duo dñi.

Wämona, Wämon.

Seruire deo cũ diuitijs pot est.

eiat ineidum quatenus quicquid feceris facias ꝓpter deũ ⁊ ad locũ vnde exeunt gratie redeat vt iterũ fluant. Et quia aliquis cupiens assequi terrena et celestia posset dicere ꝙ recta ⁊ simplex potest esse intẽtio: vt quis agat ⁊ propter temporalia et propter deum bona que agit: hoc remouet exemplo duorũ cõtrariorũ dñoꝝ: sic; quia [nemo potest seruire duobus dñis] sez contrarijs et disparatis ⁊ non subalternatim positis. Nam vt ait Beda. Non valet simul transitoria ⁊ eterna diligere. Et vt ait Augu. Unus oculus non potest videre in celo et in terra. vide et Cypria. Mundi amor ⁊ dei pariter in vno habitare non possunt: quemadmodum celũ celũ et terra nequaq̃ conspiciunt. Sicut autem dicit philosophus in libro de aialibus. Aueo claudit oculos cum palpebra inferiori: animalia vero grossa cũ palpebra superiori. Per aues intelligãtur viri spirituales qui ad inferiora ⁊ terrena oculos claudũt. Per animalia vero grossa intelligũtur viri secundani qui habẽt oculos clausos ad celestia: et apertos ad terrena ⁊ secularia. secũdũ Chrysostomum. Duos dños dixit qui contraria iniũgunt plures autẽ idem inuitgẽtes nõ sunt plures: sed vnũ. Nam concordia multos facit vnum. Iste dominum quibus nõ potest simul seruiri sunt virtus ⁊ virtutes: celestia ⁊ terrestria: deus ⁊ diabolus: caro ⁊ spiritus nam ad contraria trahunt et contraria iniungunt: et ideo consequens est vt vnũ deseratur: altera ob temperet. Unde quasi declarando subiungit. Non potestis deo seruire ⁊ mãmone. Wämona mãmone syriace dicitur diuitie latine: ⁊ mammon mãmonis nomen est demonis: qui preest diuitijs et tentat de vitio cupiditatis: non ꝙ in eius dditione sint diuitie vt dare eas possit vel auferre nisi quando deus permittit: sed ꝙ his vratur ad decipiendũ et irretiendum homines laqueis quos in diuitijs preiendit. Et licet homo non possit seruire deo ⁊ diuitijs: potest tamen seruire eum diuitijs. Diuitijs ergo sic qui seruit illi vtitur: qui de cuius dilectatione diuitiarum tentat ⁊ decipit. Ille autem diuitijs seruit qui eas propter se ⁊ vt finem vltimum diligit: aut quicquid acquirit: vel auare retinet: et vt ei seruo custodit. Ille autem qui in operibus pijs diuitias expendit nõ seruit diuitijs: sed magis diuitie seruiunt ei: quia eas distribuit vt dominus: et eis vtitur ad opera virtutum sicut instrumentis. nam secundum Ambro. sicut diuitie sunt impedimenta impiorum: ita probis sunt adiumẽta virtutis. vide Chrysost. Duo ergo sunt nobis domini propositi deus et mammona id est diabolus qui mammone est auctor. Ille nos ad miseri cordiam promouet: hic ad auaritiam. Ille ad veritatem: hic ad mortem. Ille ad salutem: hic ad perditionem. Cui de duobus obtemperare debemus? Et vtiq̃ qui nos ad vitam iuuitat. non qui nos trahit ad mortem. Quid enim terribilius est ꝙ si propter pecunias a christi seruitio discamur exeidere: vel desiderabilius ꝙ si despectu pecuniarum eos illi iungit? Dec Chrysosto. Et eyeronimo modo possit quis duobus dominis seruire: multi tamen fuisse nantur contra hanc impossibilitatem. Similes illis de quibus in libro Regum dicitur ꝙ fuerunt gentes deum timentes et ydolis seruientes. Et sciendum ꝙ diligere diuitias propter se: et deũ propter se: ⁊ verunꝙ vt finem vltimum vt in hoc seruitio vtriusq̃ dicatur: est impossibile: licet possit vnum in ordine ad aliud appetere: pura diuitias propter deum. Dicit ergo corporalis potest referri ad finem temporalem: dummodo postea illud temporale referatur ad deum. Si autem in actionibus finis prorimus ponatur deus: et finis vltimus temporalis: permissimum est. Quemadmodum enim propter aliud aliquid queritur vt fertur: est ꝙ id propter quod queritur. Unde bene licet constituere huius duos finis: scilicet temporalem ⁊ eternum: et finem sub fine ponere: vt illud quod est eternum finis vltimus sit: quia vna intentio multos actus informat. Diuersi vero fines quos vnus non sit ad alium referibiles non sunt faciendi. ¶ Post hoc consequendo inducit vt de victu et vestitu

Beda.

Beda.

Beda.

Beda.

Chryso.

Chryso.

Luce. xvi

Solicitudo vicẽ.

Dial rationale.

Solicitudines que necessaria sunt non sollicitemur. Et notam loquitur ad discipulos suos quos specialiter ad mundi contemptũ instruxit. Dec enim specialiter dicuntur apostolice: eorumq̃ successoribus et ceteris omnibus qui ad summum perfectionis culmen attingere cupiunt. nam talibus nulla terrenorum bonorum sollicitudo est: quia habentes victum ⁊ vestitum hijs cõtenti sunt. Dec omnia dicuntur hic ad rollendum a predicatoribus cuiuis sollicitudinem superfluam de necessarijs quantum ad presentem vitam. Unde ne diceremus qualiter poterimus viuere si omnia abiecerimus: ideirco inferendo intentum suum ex premissis subdidit. [Ideo dico vobis ne solliciti sitis] solicitudinem superfluam et inordinata [quia me vestre] ideſt vite animali: que cibo sustentatur [quid mãducetis vel bibatis] [neq̃ corpori vestro ad indumẽtum] Quasi diceret. Si vitis deo seruire oportet renunciare mammone in minima rerum alium sollicitudine. Non ait: ne laboretis ne exercetis querat̃ de cibo aut potu: aut vestimento: sed ne solliciti sitis: vt vitiosam solicitudinem prohibeat que mentem pertubat: et ab eternis retrahit seu reuocat: et vt necessarium concedat. Unde Beda. Precipitur nobis ne solliciti simus quid comedamus: et quis in sudore vultus preparamus nobis panem labor exercendus est solicitudo precauenda. vide ⁊ Chrysost. Non enim solicitudinibus spiritualibus sed laboribus corporalibus acquirendus est panis: qui laborãtibus pro premio dilectis deo pstãre absq̃ dubio negligentibus pro pena deo factori discretio vel barbaries auferre subducitur. Ite nõ ait. Ut mãducetis vel bibatis aut indumenti: sed quid mãducetis vel bibatis aut indumenti. Manducare namq̃ ac bibere ⁊ indui necessarium est ad sustentationem nature: solicitari vero circa tempestatem vel delectationem ad victum pertinet gule nuncupatum Beda. Ideo victus ⁊ vestitus communi tantum cibi vel auctoritas pro his quibus vita ducit ultimẽ vel indumẽta redditi. Sed aliter ergo in mãducatione possumus intelligere gulosos: in indutõe vane gloriosos: in vitreq̃ auaros. vnde subdit. Erat quidam diues in quo cupiditas: qui indubatur purpura et bysso in quo vanitas: ⁊ epulabatur quotidie splẽdore in quo gula. Noli ergo qui cupis ea qui mundi gloriam sprenisti ac deo seruire elegisti: noli inꝑ solicitus esse vite tue de victu vestitu: qz vanũ est pro his esse solicitus. Unde confirmat spem nostram dominus. primo de maiori ad minus defendens et probat a maiori neminem esse solicitum circa huiusmodi. Si enim maius donabile datur ex amore /et minus dabitur saltem in necessitate: sed deus dedit nobis maiora beneficia scilicet animam: et corpus: ergo dabit et minora scilicet victum et vestitum. Non enim anima propter esẽ creata est: nec corpus propter vestimentum: sed magis econtra est factum: ideo non sit solicitus animus ne perdat quod propter se creatum est. vnde Chrysost. Nisi deus vellet conseruare qs est ipsum nõ creasset: qz vero ipse constituit vt anima cibo/⁊ corpus indumento cõseruetur: ideo ipse verunꝙ tribuit. hec Chry. Aut ergo dedit sine solicitudine nostra superflua etiã illud vnde regatur vita: fatuus est ergo qui propter minus. s. escam aut vestimentum perdit maius sez animam vel corpus. ¶ Deinde probat singulariter de vtroq̃. s. cibo ⁊ vestimento. Et primo de cibo de quo cõfirmat spem nostrã a minori ad maius ascendens: ⁊ ex minori maius persuadens. Et ponit exemplũ de irrationabilibus creaturis. s. volatilibus celi. i. aeris in quo volitant qui os [non seminũt: neq̃ metunt] scilicet ad cibum acquirendum vt manducent [neq̃ congregant in horreos] scilicet ad conseruandum in futurum tempus [et pater celestis pascit illa] ꝑpter hominẽs sine solicitudine eorum magna, ergo multo magis pascit homines qui sunt charioꝛes sine solicitudine eorum superflua. Rationale enim animal (sicut est homo) maioris est dignitatis ꝙ irrationabilia sicut sunt aues: quia animalia facta sunt ꝓpter hominem finis autẽ est nobilioꝛ hijsque sunt ad finẽ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sicut ergo deus pascit aues cū sollicitudine cōuenienti sue nature: sic pascit homines cum sollicitudine cōuenienti eorū nature qui est fin regulam rationis recte. si tñ ea que precipit studeant implere. Quia sicut natura aiāl est predicto modo viuere: sic natura hominis est viuere fm discretionem rationis recte. ad qđ sequit ipsum debere solicitari solicitudine moderata ad querēdum ea que nō dedit sibi natura vt cibū t vestimentum necessarium. Unde nō dicit de auibus non volāt ad grana t ad pascua: qnō prohibet laborē t prouidentiā: sed solicitudinē et anxietatem. vbi Chry. Ostaa violentia fecit deus propter hominē: hominē autē propter seipsum. Si ergo animalibus ministrat propter hoiem: qđo non homini ministrat propter seipsum? Deinde ꝓbat de vestimēto t ponit duplex exemplū. Primū est de eo qđ est intra hoiem magnitudine corporis quā dat de⁹ sine sollicitudine ipsius: qđ ex hoc patet qz quātūcunq; alijs solicitet de augmētatione sua non potest addere ad staturā suā cubitū vnū. Cum igitur vestimētū cōferat multo vel minꝰ fm quātitatē corporalē: t quātitas dek ei sine sollicitudine sua: per cōse quēs vestimentū conueniens dabit ei sine sollicitudine sua superfluus. Sc̄m exēplū sumitur ex eo qđ est extra hoiem: scz ex terre nascētib⁹: vt lilijs t herbis: qz sine sua sollicitudine crescūt: t fm suam quantitatē a deo vestimunur: propter qđ dicit [non laborāt] ad ornandū se coloribus [neq; nent]. i. fiant ad faciēdū sibi vestimentū: t tñ optime vestiūtur dei prouidētia tam pretiosis coloribus indutа. Ipse est color oprimēkll est florū qui oēs excellit colores vestiū: t regale excedit ornamentū. Quod probat: qz Salomon licet fuerit rex potentissimus: tñ non fuit ita bene vestitus: qz licet aratmitetur naturā: tamē opera artis nō adequātur perfectionē operū nature. Unde Pierosi. Et reuera qđ sericū: que regū purpura: que pictura textricū potest floribus cōparari? Quid ita ruberet rosa? Quid ita cādet vt lilia? Unde vero purpuram multo modo superari murice: oculeo magis ꝓ sermonū iudicio est. vñ t Chrysost. Cur vero tanto etiam deo decore vestiunt: vt stupam faciāt sapientiam demonstrent: et superabili dantā virtutis vt vndiq; eius gloriam discamus. Non enim solū celi enarrant gloriaz dei: sed t terra. hec Chryso. Et ex hoc concludit qz deus sufficienter vestit hominem absq; sollicitudine superflua dicens [Si autem fenum]. i. herbam [agri qz hodie est]. i. in presenti [t cras clibanum]. i. in furnuz [mittitur] seu ponitur: quia in quibusdā terris loco lignorum vtuntur stipulis et alijs ad calefaciendū furnum [deus fiet] pulchre t varijs coloribus t formis [vestit] et vestitare adornat [quanto magis vos minime fidei] scilicet sine sollicitudine superflua vestiet quasi diceret Si de floribus qui nati sunt tantummodo vt videantur t pereant tantam deus curam gerit: quāto magis de hominibus qui ad imaginez dei sunt facti: t ad eternā vocati? Uocat autem eos qui nimio solliciārur modice fidei: qui ex defectu fidei procedit talis sollicitudo superflua: non autem sollicitudo rationalis t moderata. secundū Glo. sancti non immerito auibus comparantur: qui nihil in mundo habetes nec laborantes: sola contemplatione terrena despicimus: celestia petimus tam angelis similes. Sece q es commendantur in sanctis tria: scilicet paupertas voluntaria: qua a nihil habentes: contemplationis quies illaue otiositas sancta: qua nō labezantes: meritis elevatio ad superna: qua eterna petit. Per volatilia ergo celi intelligi possunt viri contemplativi qui non seruunt neq; metunt neque congregant in horreā se negocijs secularibus implicando: et dominus ꝓ eis sollicitatur necessaria ministrando. Per lilia vero agri intelligi possunt vere casti: propter candorem munditie: t ꝓpter odorez virtutis in quibus crescunt: non tñ fiducia habese q̄ dei bono: qui considerando sunt ad laudandum et timendum: et in crementor: t in quiete sancte edificationis: t in decore honeste conuersationis. Ex his ergo instruti non diffidamus de necessariis: qz cum ꝓpe opportuno deus promicbet nobis de illis: si tamen ea que precipit facimus. Si enim de temporalibus

Christo.

Solicitudo stature t amictus.

Pierosi.

Pierosi.

Chrysostomus.

Augustinus.

Penurie causa.

dixim⁹: quomodo eterna sperabimus? Fides famem nō timet. Modica fides que nec de minimo certa est: medium eternā nō sperat. Quis insipiens quid est homo non desperat de deo: qui aut desperat de deo: nescit quid est homo: quia deus in homine fit homo in deo. De creatore de sperat: qui in creaturis spem ponit. Agitur vt ait Thisel. Non te futuri temporis sterilitatis terreat: nō future t fames timor mentem tuam deiiciat: sed ex ipso tota fiducia tua pēdeat qui aues pascit: et tuta vestit. Ipse sit horreum tuum: ipse apotheca: ipse marsupium tuum: ipse diuitie tue: ipse delicie tue solus sit tibi omnia in omnibus. Le ponit hic dominus tria bona que deus homini dat scilicet animā. corpus. t res. Anima debet subesse superiori. s. deo sibi obtemperādo: t corpus suo superiori. i. anime sibi obtemperādo: t res suis superioribus. s. deo vt pauperibus distribuātur: t anime vt diserete dispēsentur: et corpori vt sibi necessaria ministrentur. Sed istum ordinē pauci seruant diuites qui non subiciuntur deo: qui pauperibus nihil tribuunt: nec anime quia res inique diligunt: nec corpori quia illud fatue afficiūt.

¶ Deinde ad tuendum arcetur quid supra dictum est repetens subiungit. [Nolite ergo solliciti esse dicentes: quid māducabimus? aut quid bibemus? aut quo operiemur.] secundum Chrysostom. Quod dicitur: nolite solliciti esse: non idem est qđ nolite operari: sed nolite rebus mundanis mente affligi: cōtingit enim aliquem operantez nihil solliciti esse. Et secundum eundem. Si ꝓ necessariis nō oportet esse solliciros: quanto magis ꝓ diuitijs? Ecce qui pena digni erunt qui ꝓ superfluis non dormiunt t aliena rapiunt? Non enim omnes [scilicet ad victum t vestitum pertinentia] [genteo]. i. gentiles [thesaurizant] cum solliciturine anime t vitiose: qui diuinam prouidentiam circa nos humanos negant: quorum videlicet erga presentem vitam studiū omne consumitur: qui nullā ꝓsus cura est futurorū nec cōsideneta de promissione eternorum. Unde [hec omnia gentes]. i. homines mundani cum solliciturdine immoderata t anxia [inquirūt] quia magis bona presentia ꝙ futura querunt: et ideo talis solliciturdo facit eos infidelibus similes. Quid enim amplius habet fidelis gentilis cuius infidelitas animuz sollicitat: et curis huiꝰ vite fatigat: Sed heu multi ex nobis ea ꝙ mundi sunt magis ꝙ gentes inquirunt. Uos ergo hec querere non est necesse: querere (inquam) cum solliciturdine. [Scit enim pater vester] qui vicera non claudit bonis filijs [quia his omnibus indigetis] scilicet in via necessario. sine his enim neq; viuere: neq; deo seruire potestis: que vtiq; ipse dat nisi infidelitas vestra auferat. Quia non est pater pius qui nō tribuit necessaria filijs indigentiaz sibi notam patentibus. Et quia pater est vult. t quia celestis potest: si autem potest t vult: sine dubio dabit quod nobis expedit ad saluteꝫ. vnde Raba. Quis rex militib⁹ debitis debitam non procurat stipendiam? Quis dominus famulis suis non ministrat cibaria? Quis pater non dat filijs alimentum? vñ Chrysost. Non ꝓtit nouit deus sed nouit pater vester: vt eos in malo tem spectat. Si enim pater est: t pater talis: non poterit despicere filios in vltimis malis: cum vtiq; neq; hominei patres existētes hec sustinere. Est enim omnino clarum ꝙ deus natura ipsam nouit t eius creatos existimiquit quam talem formando creauit: indigētiam quoq; eius magis prospicit ꝙ tu ipse qui eiusmodi necessitatibus coartaris: nam ipsi vita ꝙ sic placuit vt hanc indigentiā natura pateretur. Nequaq; ergo contrarius in his quib⁹ei opus esse decreuit necessariarum eam rerū perceptione fraudabit. Dec Chrysosto. vnde et iam Augustinus. Scit celestis medicus quid nobis datur⁹ est ad consolationem: quid ve subtractum sit ad exercitationem: cum homo iumēto suo cibaria subtrahit sine causa. Si ergo scit vt dictū est: et vult quia pater: et potest quia omnipotens: ergo nec est timēdū quin promittat nobis. Dre Augusti. Nostrandum autem qđ ꝑ pluribus⁹ causis aliquando patimur penuriam in vite necessarie. Prima est ex meritis peccatorum nostrorum. Secunda

Raban⁹.

Augustinus.

D Penurie causa.

est causa exercendevirtutis. Tertia est ex importunitate nostre auaritie: nimia nanq; solicitudo ne deficiat necessaria faciuve aliquādo deficiāt. Quarta est hūana superfluitas: omnium est enim qui superflua queri mus vt aliquando necessariis careamus. Quinta est abusus temporalium: qui enim creatura dei abutitur: dignum est vt aliquando ad necessitatem et rollatur. Sexta est ingratitudo: dignū enim est q beneficiis dei priuetur qui ingratꝰ extitit. Septima causa est: vt credamus deum nobis prebere temporalia: t non esse a nobis: vel ex debito nobis tribui a deo: ea enim superabundando ostēdit q ipse sit dominus. Prohibet ergo dominus solicitudinem diffidentie et timorem: sed permittit solicitudinē prouidentie t laborē. Prohibet solicitudinem deordinatā t superfluā per quam impedimur t postponimur bona spiritualia: sed giuittit solicitudinem moderatam et necessariam secundum regulā rationis recte cum sit pars prudentie: aliter se quereret q homo teneret deū si expectaret ab eo ea necessaria omitendo quod debet fieri circa hec via humana. Igitur cum duplex possit esse amor rerum temporalium, s. rerum superfluarum vel respectu necessarii: contra primum prohibet dominus thesaurizationem: contra secundum prohibet prefocantem solicitudinem. Et vbi notādum q triplex est solicitudo. Prima est nature q versus labor t cura dicitur prouidētie: que homini ne deum tentet conceditur: vt tamen deus omnibꝰ preferatur. Unde t Ade dictum est. In labore et sudore vultus tui viseris pane tuo: et dominū oculos habuisse patet ex euangelio. Secunda est culpe que consistit in quantitate rerum cum supra necessitatem acquirunt: t hanc solicitudinem parit et comitatur auiritia: in qualitate etiam in inutilia rerum quam comitatur luxuria: in minis quoq; anxia necessariorum prouisione ex qua sequitur spiritualium negligentia: et t hec solicitudo omnino prohibetur quia vitiosa iudicat. Tertia est gratie que consistit in operibus iustitie et proximi compassione, vñ Apostolus. Instantia mea quotidiana t solicitudo omniū ecclesiarum: hec solicitudo precipitur: quia ad charitatem pertinere dinoscitur. Prima est laudabilis. secunda vituperabilis. tertia commendabilis. Tandem concludit de quo debet homo esse solicitus. quia de eternis non de terrenis. Et implicat hic triplex bonum: scilicet celeste: spirituale: t temporale. Primum est gloriose: secundū tutiorum: tertium fortune. Primū est maximum: secundum minus: tertium minimum. Ideo primum debet esse in intentione sicut preminus: secundum in operatione tanq; mediocre: tertium in adiectione tanq; fastidiosum. Ita (inquit) nolite esse solliciti circa temporalia querēda sed [primum] intentiones affectiones precipue t pre omnibus alijs t principaliter tanq; beatitudines omnis actionis: et vltimuꝫ finem qui est per se appetibile [querite regnum dei] .i. vitam eternam: celestia bonāque sit error in querendo. secundo tanq; rectam viam t id per quod meretur obtineri regnum dei querite [iustitiam] dei sequendo eius precepta: etiam iustitie opera. t tertio adiecta necessaria vobis [hec omnia]. Temporalia quotum viuentes in istis bus possum. s. in cibo potu t vestimento. [adiicientur]. s. [vobis] cooperātibus t collaborantibus: ac solliciti dinem modo habentibus quia sicut propter mala opera fructus terre subducuntur sic propter bona opera additur. Uerūtamē si presentia subtrahuntur/ad exercitationem est t pro bationem: ac etiam penitus subtracta martyrū promerentur coronam: si vero dantur/ad consolationem est et gratiarum actionem. Quia diligentibus deum omnia cooperantur in bonū: scit enim medicus celestis quid magis expediat nobis. Igitur quia primum relatiue dicitur ad secundum: patet q non excludit solicitudinem omnino circa necessaria vite: sed oblendit q principaliter debemus solliciari de spiritualibus: et secūdario de temporalibus: quia temporalia adiicientur nobis. t consequetur sine vlo nostro impedimento cum ista querimus illine auferamur: aut ne duos fines constituamus. Nam secundum Augustī. Cum dixit primum querite regnum dei: significauit tēporale posterius querendum non tempore sed dignitate. Illud tamē homam hoc tamē necessarium propter illud benus. Hoc est primum quer ere regnum dei: t posterius temporale. t. hoc potiore loco ponere et illud posteriore. s. vt ideo queramus temporalia vt habeamus regnum dei: t non econuerso. Iperre enim ostendit non temporalia sic esse appetenda vt propter ipsa bene facere debeamus: licet sint necessaria sed quecūq; facimus propter regnum dei facere instituimur. Ergo cum aliquid boni operamur: nō temporalia sed eterna cogitemus: t primum intentione t affectione regnū dei queramꝰ. Sancti primitiui querūt primo regnum dei: t ideo deo adiecit eis regnum mundi. s. tempore cōstantini: sed hodie a multo plus t precipue querit regnū mundi magis q dei: t magis solliciti sunt pro terrenis t diuitijs q pro anima bus t ecclesijs: t ideo timendum est ea ne cum regno mundi amittāt regnum dei. Deinde vetat cogitare de crastino t futuro dicens. [Nolite ergo solliciti esse in crastinū]. t. in futurum solliciti tudinem. s. futuro tempori debitam inordinate preoccupādo: t curam que incūbit diei crastino in diem hodiernuꝫ anticipando. De presentib⁹ ergo vt ait Hieronym. cessat debere esse solliciros qui futurā prohibet cogitare. Sufficit enim nobis presentis temporis cogitatio: finitas que incerta sunt relinquamus deo. Unde Petrus cantor. Supia prohibet solicitudinē vitiosam de presentibus que scilicet sunt vnius anni: semel enim in anno seminamus: semel colligimus. Unde t presentia quasi diemur. hic autem prohibet solicitudinem de futuris: vt de dies que post annuꝫ veniunt. De his enim que precurat diuina ordinatio non conuenit solliciari. Si ergo prouidentia tua vitra annum extenditur/tam in vitiosam solliciti dinem vertitur: vt abbatis qui vsq; in tertium annum rei eruame annonā. Cui sus modi homines modo reprimam? sapientes enim veniant contra dominī prohibitum qui concedit tantum curam presentium. Talem etiam de deo diffidit t ob hoc miserrimi sūt hec Petrus. vnde t Chryso. O si nūc dicrum est nolite cogitare de crastino: scio ego nec audire aliquem nec omnino seruare. Cum enim neq; ora re pro his rubeamur nos omne studium erga hec expēdimus: t de his singulis cogitando consumimur. Sed ehū his q ad corpꝰ sunt curā adhibemus imo ibge et maiorē. hec Chryso. Non vult autem dñs de futuro nos esse solliciros nāch certi de futuris vita simus: quia neq; de presenti certi et securi sumus. Unde Anfel. Puta te quotidie moriturum: et de crastino non cogitabis. vñ t Seneca. Omnem dies sicut vltimā est ordinanda. Sufficit ergo nobis presentis cogitatio temporis: futurorum curā que incerta est relinquamus. [Crastinus enim dico solliciuus erit sibi ipsi]. s. crastinus ipse affert solliciturdinem suaz secū: quia tempus futurum habebit solliciturdinem suam sibi cōgruam t desideram: sicut patet q ex variis de tēporis occurrunt varia flenda de quibus sufficit nunc solliciturdinem cum venerit eorum habere: nō dicat. Cum futurus dies aduenerit de ipso curabitis t non ante: sicut enim hodiernā solliciturdinem non inducit cras crastinā posti crastinus dies aduenerit. Et secundum hoc in predictis hoc nomen solliciuus dicit anxietatem auaritieque semper est fugienda: hic differentie prouidentie que de presentibus non de futuris est habenda. Sit ergo hodiernus dies de se solliciuus tantummodo: t non de alio. [Sufficit est diei malitia sua]. .i. cuilibet tempori labor t fatigatio calamitas t contritio: dolos t tristitia afflictio t angustia: solliciturdo et cura. vñ malitia hic .s. non malū culpe q̄ agim⁹: sed malū pene q̄ patimur. In statu em innocētie nō timuisset hō tali solliciturdinem: si dicat nō opꝰ q̄ laboret cogitare ad hūdnz vite necessaria t dies sufficiat: qi ad hoc sufficit dies q̄ necessaria sumere oporteat: si el p se sua dēar solliciturdinē nō opꝰ addere alia. Cur ergo malitia malitie laborē vultis t nō tm pro maligniratē ponit hic malitia: sed pro labore t miseria. Sicut dicere solemus multa mala hodie passi sumus: ergo ido aliquo magno labore vt miseria fatigamur. vñ chry. mali

Tempus dei.

Tempus hoīs.

Solliciturdo prohibita t permissa.

Timor rerū temporalium Duplex.

Solliciturdo triplex.

Bene. iij.

ij. Cor. vi.

Tres.

Crastinus dies a pro hibetur.

Vlerō.

Pet. Cla.

Chryso.

Tres.

Anfel.

Seneca.

Crastinꝰ dies.

Malicia.

Chryso.

tiam vero hic non malignitatē vo-
Amos. 5. cat: sed miseriam et laborem. Sicut enim cum alibi dicit: si est malitia in ciuitate quam dominus nō fecit: non auaritiā significat ac rapinas nec aliquid quicq̄ aliud omnino sed eos profecto plagas que diuinitus inferuntur de quibus rursus loquitur p prophetam. Qui facio pacem et creo
Esa. xlv. malum. Neq; enim hic malitiā voluit intelligi: sed pestilentias profectoz fameo cetera q̄ huiusmodi que mala esse putantur a pluribus: ita hic quoq; malitiā pro afflictione posuit dicēs [sufficit diei malitia sua]
Nihil enim ita dolorem infert animeꝛ: vt sollicitudo t cura. hec Chrysosto. Itaq; non labor et prouidentia damnatur: sed mentē prouocans cura.
August. Et ideo secundum Augustī. Hoc loco vehementer cauēdum est ne cū viderimus aliquem seruū dei prosperari ne ista necessaria sibi desint vel sibi commissis: iudicemus eum contra precepta domini facere: et de crastino sollicitum esse. Nam t ipse dominus cui ministrant angeli propter exemplum t ad informandam ecclesiam loculos habere dignatus
Zoculos habuit dominus. est: ne quis in hoc scandalum patereꝛ. Et tertiō facis apparet dominum nostrum non hoc improbare si quis humano more ista procuret: ꝫ si quis propter ista adeo militet vt in operibus suis nō regnum dei sed istorum acquisitionē intueatur. Ad hanc ergo regulam hoc totum preceptum rediget: vt etiam in istoꝝ prouisione regnū dei cogitemus: in mi nistraꝝ vero regni de ista nō cogitemꝰ: et simplici corde tantummodo propter regnū dei debemus operari bonum ad omnes: non antē in hac operatione vel solam vel cum regno dei mercedē temporaliū cogitare. Ira enim etiam si aliquando deseruire (quod plerunq; propter exercitationem nostram deus fieri nō solū nō debilitant propositum nostrum: sed etiam examinatum propositum confirmant. Hec Augustinus.

Oratio.

DOmine Jesu Christe fac me non thesaurizare in terra clementa terrenorum: sed in celo premia meritorum: q̄ quia nemo potest duobus dominis seruire per contrarietatem obsequiorum/libera me a dominio et seruitute mūdi cor-
Rom. 6. pus t diabolum vt respiciam conem-
Colo. 3. plationes celestes nō terrenas. Dic ice ad animam nature mee cubitū gratie in presentē gloriē in futuro: vt considerem illis agri deuotos et delie coopertos virtutū candore: potius fetidum diuitias seculi mitten-
Ysa. 30. dos in clibanum gehenne. Quoꝝ precipue regnum dei t iustitiā et: vt cum viatico temporalium per vim virtutum perueniam ad regnum celorum. Amen.

¶ De misericordia faciendo et non iudicando ac fiducia orationis.

Cap. xxxix.

QVoꝝ hec hortatur dominꝰ ad misericordiam circa proximum faciendā dicens [Estote misericordes sicut t pater vester misericors est.] Deus enim relevat miseriis nostris non expectādo aliquid a nobis: sed propter suam bonitatem. Sic nos debemus moueri ad leuandū miseriam proximi: non propter nostrum commodum t emolumentum: sed propter illius salutē et diuine bonitatis amoꝝ. Qui est propter suum commodum vel emolumentum proximo consulit vel benefacit: nō vtiq; per charitatem hoc facit: quia non illius quē debet sicut seipsum diligere: sed suam vtilitatē querit. Unde nos dominus patrem imitari in misericordia qua nos miseret multum indigemus: non in patientia quam superbe appetens diabolus in infernum est detractus: nec in sapientia qua appetens homo paradisum pdidit: immortalitatis gloria. Magnum ergo preconiū piecratis animabus nostris impendit: itaq; nos deo conformes reddit. Naturale est omnibus animalibus eiusdem speciei animicē misericordiam seruare: multo magis homo ad imaginē dei conditus debet alter alteri tanq; consanguineus compati: t vnus alterius miseriam corde assumere velut suā: t in hoc consistit ratio misericordie. De pietatis operibus sic dicit Hiero. Non memini me legisse mala morte morientium libenter opera pietatis exercuit: habet enim multos intercessoꝝ reos: t impossibile est multorum precēs non exaudiri. ¶ Deinde ponit tres species misericordie quarum

prima consistit in non iudicando. De multis enim incertū est quo animo fiant: cum possint simplici corde fieri aut duplici: t ideo bñ subiungitur [Nolite iudicare] .s. iuste t temerarie de proximo [et nō iudicabimini] .s. nō incurretis peccatū propter quod filius digni a deo iudicari essi forte ex humana fragilitate contingat vos suspiciose iudicare [nolite flammen [condēnare] .s. aliquē diuinum condemnationē dicere] t non condemnabimini] .s. a deo pio hoc peccatoꝝ quia aliquis est hodie pessimus qui forte crastino bonus. ¶ Circa istud sciendum est q̄ iudiciū vno modo est actus iustitie pertinens ad iudicem si cuiarem vel ecclesiasticū: t de hoc non loquimur hic. Alio modo accipitur iudicium pro aliquibus signis aliquis iudicat de proximo malo: t hoc prohibet hic dicens. [Nolite iudicare.] ¶ Potest autem aliquis multum iudicare de proximo multipliciter. Uno modo ex credulitate facti: vt cum aliquis iudicat aliquem hominem dā quia vidit eū interficere hominē: t hoc nullum est peccatum. Alio modo ex signis euidentibus: vt si aliquis iudicet aliquē fornicatorem: quia vidit eum nudā cum nuda solum cum sola: t hoc similiter nullum est peccatum. Tertio modo ex signis leuibus. Et in hoc iudicio est triplex gradus. Primus est quādo ex leuibus signis incipit aliquis dubitare de fratris bonitate t hoc peccatum veniale est: quia procedit ex humana infirmitate: t hoc non vocatur proprie iudiciū: sed suspicio. Secundus gradus est quādo ex talibus signis firmiter tenet in animo q̄ frater sit malus: t hoc proprie dicitur iudicium: quia iudiciū importat firmam sententiam: t hoc est peccatum mortale si matū quod iudicat de fratre ex leuibus signis sit de genere peccati mortalis: quia dilectio est contra charitatem. Tertius gradus est quādo ex leuibus signis nō solum credit t iudicat modo indicato: sed etiā procedit ad punitionē fratris sicut de facto t hoc est grauius: quia non solum est contra charitatem: sed etiā contra iustitie equitatem: t de talibus melius intelligitur verbum predictum [Nolite iudicare etc.] Prohibet dominus ne temere iudicemus vel eos

damnemus. Male enim homines sepe in malam partem iudicant que videnē vel audiunt. Bona autē in bonam partem interpretātur: t nō dubitant quin recte omnia fiant deo cōsciis vel recte operantibus: vel iuste permittentes: t ideo de omnibus incertis facium. vnde ait Augustī. In tribus consistit ordinatio bonorum: in estimando bonū de quolibet: me: in habendo bonum cuilibet: in sustinēdo malum pro quolibet. vnde Bernar. Caue alienē conuersationis esse aut curiosus explorator: aut temerarius iudex: etiam si per eam actū quid deprehendas: nec sic iudices proximū: magis autem excusa. Excusa intentionem si opus excusare non potes / pura ignorantia: pura surreptionez: puta casum. Quia si horum omnino dissimulationem rei certitudo recusat: suade nihilominus ipse tibi t dicito apud temetipsum. Uehemens fuit animus tentatio. Quid de me illa fecisset si accepisset in me similiter potestatē? hec Bern. De dubio ergo iudicare t suspectos quasi reos condēnare penitus repellit a nobis dominus. Et ideo semper dubia sunt in melius interpretanda: t in dubiis benignius sunt preferenda. vnde Augu. Hoc loco nihil aliud nobis precipi existimo: nisi vt ea facta que dubium est quo animo fiant: in melioꝝ rem partem interpretemur. Sunt enim quedā facta media q̄ ignoramus quo animo fiant: qui t bono t malo fieri possunt de quibus temerarii est iudicare maxime vt condēnemus. Duo aūt sunt in quibus temerarius iudicium cauere debemus. ¶ Cū mysterii quo animo quid factū sit vel incertum est quatus futurus sit quis nisi malus vel bonus apparet: non ergo reprehendamus eos q̄ nescimus quo animo fiant: neq; tra reprehēdamus que manifesta sunt vt desperemus saniratē: t vitabimus iudicium de quo nunc dicit. Nolite iudicare ne iudicemini de vobis. hec Augu. vsq; et Chrys. Non oportet erpobiare delinquentiū illum qui peccato aliquo sit preuentus insolenter obiuere sed clementer monere: neq; persequi iurgio sed iuuare consilio. Non enim illum sed temetipsum profecto condemnas: t facis tibi terribilius esse iudicium: cogisq; aduersus te duli-

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

gentissimam fieri etiã de minimis vitionẽ. Ut ẽm diligentius peccata examinentur in legem primo ipse posuisti seueritas de hijs que priori mus peccauerit iudicãdo. Sunt autem he diabolice tentationis insidie. Nam qui seuere discutit aliena nõ ẽ propitiorum retributum meredetur veniam. Et iterũ. Si nullum nobis aliud peccatum fuisset admissum: pro hoc solo gehenne nos tradi satis abundeq; sufficeret. Quippe qui in aliorum delictis seueri ⁊ amarissimi iudices residemus: nostras autẽ trabes oculis infras propijs nõ videmus qui aliena etiam minima ẽ solicite perscrutamur: ⁊ ad condemnandos ceteros oẽ vite nostre rẽpus absummus a quo vitio neq; seculi hominem neq; monachorum vitium facile inuentas liberum. hec Chrysо. [In quo enim iudicio]. i. p qua li scilicet iusto vel iniusto misericor diã vel duro [iudicaueritis] alios [iudicabimini] a deo [⁊ in qua mẽsura mẽsi fueritis] alijs modo [remetietur vobis]. s. in iudicio. i. iuxta qualitatẽ remeritatis in iudicando erit qualitas penẽ: ⁊ pm mensuram pravitatis voltratis erit mẽsura retributionis in futuro. Cõminat ergo duo. s. iudicium et mẽsuram. iudicium refertur ad culpe ⁊ pene qualitatem: mensura ad earum ẽqualitatem. ⁊ pm Augu. nõ est intelligendũ si remere nos iudicauerimus q; remere de nobis deus iudicabit: aut si mensura iniqua mensi fuerimus q; apud deũ iniqua mensura nobis remetietur: sed quoniam remeritas qua punio alii eadem ipsa re punitur. Unde non accipitur hic equalitas iniquitatis ad iniquitatem: sed culpe ad penam: vt qui per culpã male iudicat: per penam iusti diuini iudicij mala sustineat: ⁊ iuxta mẽsuram culpe sit mẽsura pene. Ad hõc sensum etiam retorquetur illud. O qui gladio. s. iniquẽ sententie iudex quemq; percutit: seritur gladio diuine sententie iuste ferietur et eterna morte morietur.

Secũda misericordie spẽs.

Deinde ponit secũdam speciem misericordie que consistit in dimittendo cum subditur. [Dimittite]. s. iniurias vobis illatas a proximo ⁊ date vobis a pauperibus [⁊ dimittetur vobis]. s. peccatum vestrũ a deo cui frequenter iniuriari estis ⁊ debitũ quod deo debetis. Et ponit tertiam speciem que consistit in dando cum addit. [Date]. s. indigentibus beneficia temporalia [⁊ dabitur vobis]. s. vita eterna. Indimittibiles enim socij sunt dimittere ⁊ dimitti ac similiter dare ⁊ dari. vnde Duo. Duo sunt opera misericordie q̃ nos liberant. Dimittite ⁊ dimittetur vobis: date ⁊ dabitur vobis. Dimittite ⁊ dimittetur vobis ad ignoscẽdum pertinet: date ⁊ dabitur vobis ad beneficium prestandum. Ignosci vobis vult: q; ignoscatis: remittite ⁊ remittetur vobis. Uel opere vultis: date ⁊ dabitur vobis. Et pm eundẽ de. sunt due alegationis quibus volat ad deum si illud quod committitur ignoscat delinquenti ⁊ donat egenti. vnde Beꝺ. Dimittere nos iniurias dare beneficia iubet: vt ⁊ nobis peccata dimittatur ⁊ vita detur eterna. Qua sententia breui sed crimia effecta que laudabilissime de conversando cõ inimicis mandauerat: cõprehendendo concludit. Et quia vt ait Iacobus iudicium sine misericordia fiet ei q̃ nõ fecerit misericordiã subiungit. Nobis insistendum est circa misericordiam in proximorum necessitatibus vt nos eam in nostris necessitatibus repertamus. vt enim ait Augu. Unusquisq; talem indulgentiam accipiet a deo qualem ipse prestiterit proximo suo. Et iterum. hoc vnũ remedium est de malis eradicãdis vt infirmitatem aliorum ferat ⁊ eis cũ tum potest opitulet: qui sue pũnitentis deficerat subuenire ⁊ dimittat sicut sibi vult dimitti. Beati eis misericordes quoniam ipsorum misereb. tur deus. Ubi nota ex vitijs patrum q; eum fratres cuiusdam monasterij multum abundarent ⁊ ad pauperes multum liberales essent: cũdẽ eleemosynas dimiserunt ⁊ ipsi egere ceperunt. Quod cum viro sancto referrẽt ait. Duo soci in isto monasterio consueuerunt habitare. s. Date ⁊ dabitur vobis. vos expulistis primum ⁊ noluit secundus remanere. Deo. de ex vberrate pietatis liberales nos facit dominus ad beneficiendum ⁊ misericordiam impẽdendum: quibus sit dabunt. i. erunt cãtra quare deus dabit nobis premium. Nam per ipsorum intercessionem ⁊ merita quibus vel calicez aque frigide dederimus dabit nobis in eterna beatitudine mercedem ⁊ [mensuram bonam]. i. iustam: quia pm meritorum erit gẽ iam [et conferetur.] id est plena: quia supra condignũ [⁊ coagitatam] quia supra desiderium. [⁊ superefluentem] quia supra cogitatum. Uel premium quo remuneramur misericordes deserviendo solet [mensuram] quis vult q; distribuitur premiũ iuxta mẽsuram meritorum et [bonam] quia bonum est illud beatitudinis premiũ imo bonum omnis boni: complectens in se quecunq; sunt bona [⁊ cõferam]. i. plenam. plena nãq; erit quam a celesti beatitudine ita vt nihil eius sit vacuum a gloria [⁊ coagitata]. i. firmam. que enim firma esse volumus coagitamus. i. quassamus: sic premium beatorum erit ita plenum et securum [⁊ superefluentem]. i. abundans. ante: quia excedit merita nostra: dedimus temporalia p eternis: mundana p diuinis. Et dicit in sinum] quia pm Diego. Nihil recertius ⁊ amabilius eo quod in sinu collocamur. Deinde ponitur equitas retributionis cum subditur. [Eadem quippe mẽsura qua mensi fuerit vobis] in merito [remetietur vobis] in premio. Non dixit in tanta: sed in eadem. i. consimili: qui enim bene facit bene fiet ei: quod est remeriti eadem mensura: sed superefluentem dicit: quia milies benefacientes ei ⁊ vltra. deus enim abũdantius premiat q̃ mereamur sicut ⁊ minus punit q̃ demereamur. Generaliter autem de omnibus que mẽte lingua manu gerimus accipi pñt: quia reddet deus singulis secundum opera eorum: et secundum q; opera pietatis fuisse manifestabuntur. Ita tamen maioritas non est attendenda semper secundum magnitudinem operis exteriorꝭ: sed secundum magnitudinem affectus interioris. Unde ⁊ vidua que misit duo minuta in gazophylacium secundũ testimonium saluatoris dicitur plus misisse q̃ multi diuites qui magna bona miserunt in ipsum. [Dicebat autem illis similitudinem. Numquid potest cecus cecum ducere:] id est fatuus fatuum docere et diriere in regulam iustitie. [Nonne in foueam.] et perditionem [amboꝝ cadunt] scilicet primo culpe: et deinde gehenne. Nam vt ait Gregorius cum pastor per abrupta gradit: consequens est vt grex ad precipitium sequatur: quasi diceret dominus. Predicta facere debetis: vt illuminati eo verbo et exemplo alios gubernare possitis: ne scitis de ecclesie. Ridiculosa res est: nimmo magis periculosa speculator cecus: doctor insens: precursor claudus: prelatus negligens: pieco mutus. Ergo ratione vitandi periculi non debet ignorans presidere. Si ergo tu altum iudicas ⁊ ipse in eisdem peccatis cecus cecum ducenti assistis. Quomodo enim ille a te ducetur ad bonum enim es tu pecces qui te doctorem purus ⁊ magistrum: Deinde inducit et aliam similitudinem de eodem dicens. [Quid autem] id est quare et quomodo [vides] et consideras [festucam] id est paruũ et leue peccatum: quod tamen oculum non excecat ⁊ de facili sicut festuca consumitur ardore charitatis [in oculo] id est in intentione ⁊ conscientia [fratris tui trabem autem] id est magnum et graue peccatum [in oculo tuo] id est in intentione et conscientia tua [non consideras] quasi diceret. Cur habes oculum apertum ad iudicandum minima et alienа clausum vero ad iudicandum tua magna: ⁊ consideratione tui relicta consideras alioꝝ errata: cõuenit autem hoc omnibus ⁊ maxime doctoribus qui cum subditorum minima peccata punias: propria in punita relinquunt. [Aut quomodo.] id est qua conscientia aut qua fronte [dicis fratri tuo] minimo peccatum vel innocenti [frater] loquendo simulatorie [sine] id est patienter sustine et permitte [eiciam festucam] id est culpam licet modicam [de oculo tuo] id est de conscientia et intentione tua te corripiendo: et [ipse trabem in oculo tuo non vides?] Quasi diceret non poteꝭ dicere ordinate. Ut enim dicit Chrysostomus: videre festucam et eiicere non est omnium: sed doctoꝝ ⁊ sanctoꝝ. Et quia secundũ eundem Chrysost. Omnis sacerdos qui vult docere populum debet prius docere seipsum: rideo bene sequitur. Igitur

tu[hypocrita]. i. simulator et reprin
tator: p̄sone alterne: qt sepe male dicta
arguit vt iustus videatur: et alii ac
cusat vt se exortat[erige primum]p
collyrium penitentie[trabem]maio
ris peccati[de oculo tuo]t consci
entia: quia magis tui q̄ alterius ea co
gitor: quia magis vides maiora q̄
minora: quia magis te obligas q̄ ac
cusiquia si maioris peccato mai⁹ est
periculum[et tunc]. f. cum munda
tus fuerit oculus tuus videbis et
[prespicies]: vt ejicias festucam[mi
noris peccati[de oculo]t confessio
[fratris tui]ipsum arguendo: quia
oculus conscientie purgatus videre
potest: sed nube et caligine peccati
cecatus nō potest. Sic facias vt exē
plo potius q̄ dicto fratrem emen
des ne tibi dicatur: medice cura te
ipsum. et illud apostoli. qui alium
doces: teipsum non doces. Sic est or
do charitatis q̄ a seipso incipiat et
primus se ac postea alios corrigat et
emendet. Circa correctionem enim
proximi attendi debet ordo correc
tionis scilicet vt homo primo se cor
rigat deinde proximū: modus man
suetudinis: causa motiua. s. zelus
charitatis: circunstantia loci et tem
poris: estimatio eventus sequentis.
Propemodum et fere naturale est:
vt quilibet peccata sua leniget et ac
cusata aggrauet. vnde dicit Hilarius
q̄ vir mentitur aliquis ab hoc vi
tio alienus: quia vnusquisq̄ vitiis
suis tanquam alienis facile reprehen
dit. Et ideo vt ait August. pie cau
teq̄ vigilandum est: vt cum alteri
reprehendere vel obiurgare necessi
tas coegerit: primum cogitemus v
trum tale sit vitium quod nunq̄ ha
buimus. Et si nunq̄ habuimus co
gitemus et nos homines esse et ha
bere potuisse. Si vero habuimus et
non habemus tangat memoriā com
munis infirmitas: vt illam reprehē
sionem aut obiurgationem non odi
um sed misericordia precedat. Si
autem cogitantes nosmet inuenerī
mus in eo vitio in quo est ille quem
reprehendere parabamus: non re
prehendamus neq̄ obiurgemus:
sed tantum congemiscamus: et non
illum ad obtemperandum nobis/
sed pariter conandum muniemus.
Raro ergo et magna necessitate ob
iurgationes adhibende sunt: ita ta

men vt etiam in his non nobis sed
deo vt seruiatur intendamus. hec Au
gustinus. ¶ In omnibus istis verbis
docet Basilius considerandū est quam
te sit difficultatis alios iudicare: Iudicium
quia oportet vt primo seipsos iudi
cent et conspiciant quod videtur esse
grauissimum omnium: quia cum
oculus cuncta videat exteriora: ta
men super se visum non vitur. Ita nos
tellectus cum alienum corrigit pec
catum difficile est proposito defe
ctus percipere. Aduertendū tamen
q̄ crimina arguentis aut sunt pu
blica aut occulta: si publica pec
cat dupliciter arguendo scilicet pec
cato presumptionis et peccato scan
dali. si autem sunt occulta tunc pec
cat primo modo tantum: si tamen
iste qui arguit primo penituerit: et
postea humiliter arguat non pec
cat. ¶ Sed quia aliqui dei precep
tis obtemperare cupientes quan
doq̄ aperiendo ea que hi quibus a
pertinuntur capere et sustinere nō pot
sunt amplius nocent q̄ si occulta
rent: recte subiungit. [Nolite sanc
tum]id est sacre scripture mysteria
et fidei secreta vel etiam eccle
siastica sacramenta [dare]id est/
publicare et reuelare predicando
mysteria dispensando sacramenta
[canibus]id est oblatrantibus hes
tacionibus et veritatis oppugnato
ribus [neq̄ miseritis margaritas]
id est quid sanctum [ante porcos]
id est contemptores et derisores [ne
forte conculcent eas] scilicet porci
contemnendo et falsificando [pedi
bus suis]scilicet intellectui et efferos
[et conuersi] scilicet canes ab eo qs
audierunt a vobis [dirumpat vos]
reprehendendo et blasphemando
ne fidei simplicitatem et veritatem
impugnando. Ut enim ait August.
due res facium magna non recipi:
scilicet contemptus et odium: Pri
mum ad porcos: secundum ad ca
nes referūt. Cauendum est ergo
ne quid aperiatur ei qui non capit:
melius enim querit quod claudatur
est q̄ id quod apertum est: aut in
felicet per odium vt canis: aut ne
gligat per contemptum vt porcus.
¶ Et quia posset aliquis ignorare
sue consensu dicere. Quod sanctum
me dare canibus prohibeo et quas
margaritas mittere ante porcos/

cum adhuc me habere nouerideam.
opportune subiecit dicens. [Petite] scilicet in fide et orando [et da
bitur vobis: querite]scilicet in spe et
vere piuendo [et inuenietis: pulsa
te]scilicet in charitate et perseue
rando [et aperietur vobis]vbi Chry
sosto. Quoniam maiora erant man
data superius posita q̄ virtus hu
mana: transmittit eos ad deum cuius
gratie nihil est impossibile dicens
[petite et dabitur vobis] vt quod
et hominibus consummari non po
test/ per gratiam dei adimpleatur.
Cum enim alia animalia deus mu
nierit veloci pedum cursu: aut ve
locibus pennis: aut ungulibus: aut
dentibus: aut cornibus: hominem so
lum sic disposuit vt virtus illius sit
in ipsa infirmitatis sue necessitate
quam semper necessarium habeat
dominum suum. Ubi et Hieron. Si
petenti datur et querenti inuenit et
pulsanti aperitur: ergo cui non da
tur et qui non inuenit. et cui non a
perietur/apparet q̄ non bene petie
rit quelierit pulsauerit. Et Chryso.
petentis negligentia reprehenditur
vbi de bonitate misericordie non du
bitatur. Unde etiam Augustinus:
Dominus Iesus Christus inter nos
petitores cum patre datores non vult
nos tantum hortaretur vt petere
mus: nisi dare vellet. Erubescat hu
mana pigritia: plus vult ille dare
q̄ nos accipere. Plus vult ille mi
sereri q̄ nos a miseria liberari. Nā
ille quod nos hortatur propter nos
hortatur. Exigitemus et hortati cre
damus promittenti obsecremus vt
exaudiamus gaudeamus: hec Augu
stinus. ¶ Sciendum vero q̄ oratio
est exaudibilis tribus concurrenti
bus. Primum est q̄ sit pia et iusta/
id est de pertinentibus ad salutem
quia exaudiri in aliis quandoq̄ nō
expedit. Secundum est q̄ sit perse
uerans id est non interrupta per a
liquā oratiōni contrarium: quia
non cessat orare qui non cessat be
nefacere. Tertium est q̄ oret pio fe
cit pio alio: oratio tamen posset
impediri propter demeritum illius
pro quo oratur sed tribus predictis
concurrentibus semper exaudimur:
et hoc est quod notatur in tribus ver
bis hic positis scilicet [petite] pie
[querite]perseueranter [pulsate et
aperietur vobis] et quo pareat q̄ lo
quitur de oratione facta pro se cum
dicit [et aperietur vobis.] Et quia
istis concurrentibus semper exau
ditur oratio: ideo ne homines despe
rēt in sua oratione exaudiri subdit
omnibus spem conferens imperan
di. Omnis enim (inquit) qui credē
do petit sicut debet: accipit: et q̄ spe
rando querit sicut debet: inuenit: et
operando pulsanti aperietur. Ergo
perseuerantia opus est vt accipia
mus quod petimus: inuentarius q̄
querimus: et q̄ pulsantibus aperia
tur. Nec enim tanta concutienda
verborum manifeste deo ostendit
q̄ solicitos molestos et importunos/
violentos et impetuosos ad petēdum
nos esse velit. Unde et quidam ait.
Labor omnia vincit improbus. Illud
enim quod ad salutem pertinet
non semper statim datur: sed differ
tur vt congruo tempore detur et vt
dilatione charius habeatur: quia
diu desiderata dulcius obtinentur:
cito autem data vilescunt. Expedit
etiam vt ab otiosa locutione abili
neat qui in oratione exaudiri desi
derat. Quia sm Diego. Os nostrū
ab omnipotēte domino tūc minus
exauditur in prece/ quāto amplius
inquinatur stulta locutione. Conet
ur etiam orans vt seipsum intelli
gat si vult q̄ deus eū exaudiat. Nā
sēm Ambro. Illum oratione deus
nō audit ad quam ipse qui orat non
intendit. Vult deus fideliter peti a
se quod disposuit petentibus erogā
re. Unde Bersi. vult autē a se requi
ri deus etiam quod polliceatur. Et
ideo forte multa que dare disposuit
prius polliceatur: vt ex promissione
deuotio excitetur: sicq̄ quod gratis
daturus erat deuota oratio promē
reatur. Non autem dicit dominus
qui accepit petens vel querens aut
pulsans: quia quandoq̄ exauditur
ad vota: vt cum datur id quod peti
tur quandoq̄ ad meritum: vt cum
aliquid equipolens vel melius da
tur. Aliquando enim sancti nō reci
piendo quod petūt magis exaudiū
tur q̄ si illud reciperent. Unde Au
gust. Nolite pro magno habere ad
voluntatem a deo exaudiri. aliquā
do deus quasi iratus dat quod peti
t propitius negat qđ petis. Quid pro

Luc. xiii. Rosm. ii. Correctio fratris ordo Modꝰ causa: locus: tēpꝰ eventus.

Hilarius.

August. Cante corrigas.

Chrysa.

Augustī.

Diligenter attendendum est.

Chrysa.

Augustī.

Ambro.

Bersi. 3

Exaudi tio multi plex.

Augu.

ste et quid non: medicus nouit: quia deus si voluntati nostre non dat: saluti dat. Quid enim si hoc petentis quod tibi obest: et medicus nouit quia obest tibi: Fratres discite rogare deum: vt medico committatis. Quod ipse nouit faciat. Tu mortum confitearis ille medicamentum adhibebit. Non te erudiat ad voluptatem: sed erudiat ad salutem. Non fiat quod vis: sed fiat quod tibi expedit. Dec Augustin⁹. vnde et Bernar. Nemo vestrum paruipendat orationem suam: quoniam ipse ad quem oramus non paruipendit eam: sed aut dubitat quod petimus: aut quod nouit vtile. Frequenter dominus discipulos ad orandum monuit sepe opere comprobauit et exemplis plura ad hoc eis proposuit: vt nobis virtutem orationis commendaret. Est quippe virtus eius inesti mabilis et efficax ad omnia bona et proficua impetranda: ac mala et nociua repellenda. Si ergo vis patienter aduersa tolerare ora. Si vis prauas affectiones conculcare ora. Si vis astutias sathane cognoscere et fallacias eius euitare ora. Si vis le caster in opere dei viuere ac laboribus et afflictionibus nō cedere ora. Si vis in spirituali virtute exercere et carnis curam in desideriis non agere ora. Si vis vanarum cogitationum muscas effugare ora. Si vis animam tuam sanctis et bonis cogitationibus ac desideriis feruoribus et deuotionibus impingnare ora. Si vis cor tuum virili spiritu et constanti proposito in dei beneplacito stabilire ora. Si vis vitia extirpare et virtutibus imbui ora. Si vis ad contemplationem ascendere et sponsi amplexibus frui: ora. Si vis celestium dulcedinem exalta dei magnalia degustare ora. Et breuiter in quacunq; necessitate oratio valet: q̄ spiritus malos a nobis fugat et bonos ad nos vocat. Unde Beda. Sicut fur audito clamore fugiunt vicini excitantur et veniunt ad succurrendum: ita clamor orationis diabolum fugat et angelos ac sanctos omnes ad succurrendum excitat. Unde et Bernard. Inter babylonem et hierusalem est numerus fidelissimo regi bene notus et curie: oratio scilicet que in secreto noctis silentio per

Bernar.

Oratiōis virtꝰ inestimabilis.

Beda.

Versi. Oratiōnes fidelis.

signoras semitas vsq; ad celi penetrare et cubiculū regis adire et opposita impedimenta impij regis omnia ad auxilium mittendum inflectere nouit. hec Bernard. Vides q̄ magne potentie et virtutis sit oratio. Ad quorum omnium probationes omnis scripturarum probationibus hoc tibi sit pro efficaci probatione quod audiuimus et vidimus quotidie experientia multiformis et simplices personas predicta et plura alia etiam maiora per orationem impetrare. Magnum quippe signum est gratie dei vacare frequenter orationi. vnde Augustinus. Cum videres non a te amotam deprecationē tuā: securus esto quia non est amota a te misericordia ipsius. Et vt breuiter vtilitatem orationis dicam: multum est necessaria ad salutem promereri dam. vnde Augustinus. Nullum credimus ad salutem nisi deo iuuante venire: nullum iuuatum nisi deo adiutante bona operari: nullum nisi orantem dei auxilium promereri. Vacat igit orationi nihilq; aliud necessarius curis tantum exceptis te delectet nisi oratio: quia nihil tam tum te delectare debet quantum morari cum deo quod fit per orationē. vnde Chrisost. Considera quanta est tibi concessa felicitas: quāta gloria attributa orationibus fabricare cum deo: cum christo misceri colloquia: optare quod velis: quod desideras postulare. Deinde augere oratibus obtinendi fiduciam a miseris duos consurgens ad maiora confirmans superius promissum per exempla. Et ponit primo similitudinem de amico qui propter importunitatem et constantiam amici media nocte venientis et petentis surgit: panes necessarios commodat. Si enim homo perseueranter petenti dat et tedioso multo magis deus perseuerāter petenti dat et amicitia. Unde Beda. Comparatio est a minore. Si enim amicus homo surgit de lecto et dat non amicitia sed tedio compulsus: quanto magis dat deus qui sine tedio largissime donat quod petitur: sed ad hoc se peti vult vt capaces donorum eius fiant qui petunt. Unde Augustinus. Non propter amicitiam huius amicus fit: sed propter importunitatem quia pulsare nō

Beda.

Augustin.

Deus q̄ tedio largissime donat.

desistit: quia et cum esset negatum non se auertit ille qui nolebat dare quod petebatur fecit: quia in petendo non defecit. Quanto magis dabit bonus pater qui nos hortatur vt petamus cui displicet si non petamus? Ubi etiam Ambro. Westa nocte petrexit vt omnibus momentis non solum diebus sed etiam noctibus oratio deferatur. Et ideo scripto: ut memores noctibus ac diebus orationi instantes peccatis nostris ventam postulemus. Nam si ille ram sanctus z qui regni erat necessitatibus occupatus septies in die laudem domino dicebat matutinis et vespertinis sacrificiis intentus. Quid nos facere oportet qui eo amplius rogare debemus quo frequentius carnis ac mentis fragilitate delinquimus: vt de via lassis z ultimo seculi cursu ac vite huius anfractu grauiter fatigatis: panis refectionis deesse nō possit qui bolos cot confirmet. Hec solum media nocte dominus: sed omnibus prope docet vigilandum esse momentis. Uigilandum est semper: multe enim insidie sunt nobis et grauis corporis somnus. Quia si dormire mens cepit vigorem sue virtutis amittet. Secura igitur somnum tuum: vt pulses ostium christi. Dec Ambro. Secundo ponit similitudine de patre carnali qui dat filiis suis bona data z necessaria que petunt. Et potuit exemplum de tribus per que intelligitur que a deo postulare debemus. Primum est panis et significat charitatem: quia sicut sine pane omnis mensa inops dicitur: sic sine charitate omnis virtus vana et inanis est: z omne opus bonum perditur. Huic opponitur duritia cordia que per lapidem intelligitur. Et pro viroq; istorum debet orari: vt scilicet charitas detur et duritia cordis auferatur. Secundo ponit exemplum de pisce per quem intelligit fidem: quia sicut pisces in aqua nascuntur z in fluctibus aque nō maritur: sic in baptismo fides nascitur et inter tribulationes z fluctus angustiarum huius mundi non extinguitur sed potius purgatur. Huic opponitur serpens propter venenum infidelitatis. Istam fidem

Beda.

Petrus.

Serpens

Duum.

Scorpio.

Spiritus sanctus.

Scandiri potest necessaria.

debemus petere a deo et non dabit nobis serpentem: id est infidelitatem aut doctrinam vel peruersitatem hereticorum que per serpētem intelligitur. Tertio ponit exemplum de quo et significat spem: quia sicut in quo nondum est ferus perfectus: sed tota spes fetus: sic spes non est de habitis: sed habendis. Unde sicut ab ouo expectatur pullus si ouū a matre fuerit calefactum: sic eterna beatitudo a spe expectat si spes a matre caritate conseruatur. Huic contrariatur scorpio cuius venenum est cauda. Hanc spem debemus petere a christo et non dabit nobis scorpionem qui pungit cauda et occidit: et mortem inferni inducit. Tres virtutes predictas petere debemus: quia sine eis non est salus [Si ergo homo] qui malus est ad comparationem diuine bonitatis et clementie respectu cuius nemo est bonus: qui etiam ideo malus dicitur: quia ad malum est pronus [dat bona dara] sibi a deo scilicet temporalis filio petenti [multo magis pater noster celestis] qui ex natura sua bonus et pius est per essentiam [dabit spiritum] id est bona spiritualia scilicet gratiam et gloriam [petentibus se] non renuentibus. Uocat autem omne donū spirituale spiritum bonum: quia secundum Augu Spiritus sanctus est primū donum in quo omnia donantur. Ubi Augustin. Non denegabit se penitentibus: qui sponte obtulit se non penitentibus. Et preter hec omnia qui proprio filio suo non pepercit: sed pro omnibus tradidit illum et dedit ad occidendum: quomodo nobis non cuncta que petimus donabit: cum largitor sit ipse bonoꝝ non tamen repotatium verberium spiritualis. Dabit aute ea que petimus si tamen ea que precipit fecerimus. Et iterum. Qui vult audiri a deo prius audiat deum. Qua fronte postulas quod promisit deus si non facis quod iussit deus? Prius audi monitiones z sic exige promissiones. Quia preceptis dei auertitur quod in oratione postulat non meretur. Dec Augustinus. C Deinde ostendit per quid oratio a patre oēs exaudibilis sit: z ad meritū ex-

auditionis concludendo subiungit. ¶ Omnia ergo quecunq; vultis]. i. rationabiliter & discrete charitate [vt faciant vobis homines]. i. vtiliter & ordinate [eadē et vos facite eis] scilicet loco & tempore. Quia cū fronte petis dominū tuū qui non agnoscis parē tuū? Quasi dicat. Si vultis perita accipere: quesita inuenire: pulsantes intrare: ergo vos facite alijs q̄ vobis fieri vultis ab illis. Sed nec ab alijs expectetis q̄ illis nō feceritis. Vbi Chry. Nisi diceret. Si ergo cupitis audiri preter illa que dixi etiam ista perficite. Vidisti certe quia cum oratione opus sit etiam disciplina virtutū. Quę vis tibi fieri a conserno ea tu erga proximum inquit ostende. Quid vnq̄ hoc precepto aut lenius inuenitur aut iustius? Nec Chryso. Et quia iusti faciunt hec omnia: ideo multum valet oratio iusti assidua. Justus quippe fortis ut rursus & murus est in aduersis esse et alios defendit ab eis. Unde figura in numeris eis dicitur q̄ aaron stans inter mortuos & vivos depecatus est & plaga cessauit: & ab incendio eos liberauit. Unde & super illo verbo Gene. non delebo propter decem. dicit Ambro. Nunc discamus quantus murus sit pars ille homo iustus. Illorum fides vos seruat: iustitia ab odio diuino nos defendit. Unde Grego. Melius pugnat vir iustus orando q̄ innumeri prelatores pugnando. Oratio enim viri iusti celos penetrat: quomodo ergo in terris hostes non vincat? Et nota q̄ cum dicit sic omnia: hoc mandatum non impleri qui aliquid talium dimittit (precipue quando illud facere potest) nisi maius bonum illud excuset. Quid ergo dicetur de illis qui non tantum omittendo: sed alios multipliciter affligēdo quod sibi nolūt fieri alijs faciēt: huius mandati transgressores efficiuntur? Dici potest q̄ perfecti tenentur ad virtūs scilicet nihil talium omittere: et nihil molestum quod sibi nollēt alijs inferre. Imperfecti autem tenentur ad vltimum: sed non ad primum: nisi in casu necessitatis: quia primū in ratione precepti est precepti: sed in alijs est superrogationis. Cum ergo sit duplex preceptū legis naturalis. Unū negatiuū de quo in Tobia dicitur. Quod ab alio tibi oderis fieri vide. Aliud affirmatiuū de quo hic habetur: in hoc affirmatiuo negatiuum illud intelligitur. Unde Chryso. Cum due sint vie que ducunt ad virtutem: scilicet abstinentia mali & operatio boni: hanc posuit per istam et illam significans. Nec Chryso. Et illud affirmatiuum ad maiorem perfectionem obligat q̄ negatiuum: et ideo rationabile fuit vt affirmatiuū poneretur in nova lege que maioris est perfectionis. Ibi malum facere interdicimur: hic autem etiam malo bona facere iubemur. Quia cū charitas patiens est benigna et. Charitas non emulatur: non agit perperam: non inflatur: non est ambitiosa non querit que sua sunt: non irritatur &c. Non tantum minutias priorum fortiter sustinet: sed eius quoq; gratiam benigne prevenit: vt beneficijs ad amorem trahat. Perpende quante perfectionis sit hoc mandatū cuius est affectus non amittere beneficia cogi ad amorem. Unde non ait prout faciunt facite: sed prout vultis vt faciant vobis facite illis. Qui hanc regulam observaret nullum offenderet sicut a nullo vellet offendi: & alijs bona impenderet sicut ab alijs vellet sibi impendi. Qui enim cogitat vt ea alteri faciat que sibi ab altero fieri expetit: pensat nimirum: vt malis bonā bonis meliora exhibeat. ¶ Et declarans istius precepti precessum consequenter adiungit [Hec est enim lex et prophete] id est impletio legis naturalis: quia hec lex naturalis scripta est in corde hominis et insita nobis: per quam quid sit virtus & vitium discernimus: ac impletio legis mosayce et prophetice predictionis: quia nihil dicitur & diliges proximum tuum tanq̄ teipsum. quod tamen ex dei dilectione est faciendum. Quasi dicat. Hoc tendunt: & propter hoc sunt: et hoc docent lex et prophete et omnes sacre scripture, omnia enim precepta ordinantia hominem ad proximum non sunt nisi quedam conclusiones ex isto principio derivate. Unde Ypolto. Qui enim diligit proximum legem impleuit. Unde et Chryso. Breui sermone omnia que salutē ac fidei nostre erant necessaria dominus complexus est: vt ea que nobis ab alijs fieri volumus ipsi quoq; alijs similiter faciamus. In quo mandato vniuersa precepta legis ac prophetarum consistere dominus aperte monstrauit dicendo: hec est enim lex et prophete. Nam quecunq; lex et prophete sparsim in omnibus preceperint scripturis: hoc compendioso continentur mandato quasi innumerabiles arborum rami in vna radice. Qui ergo ab alijs nobis non nisi bona et vtilia fieri volumus: ipsi quoq; vicem gratie amoris q̄ rependere debemus: vt precepta legis ac prophetarum impleamus retributionem fidei a domino consequamur. Nec Chrysosto. Jugum ergo domini suaue est: et onus eius leue: vt in tam breui regula eius lex et precepta ad proximum compleantur. Nam alio loco de duobus preceptis: scilicet de dilectione dei et proximi loquens non tantum ait lex pendet in his & prophete: sed addidit tota lex et omnes prophete. Quod cum hic non addidit seruauit locum alteri precepto quod ad dilectionem dei pertinet. Quidam tamen volunt q̄ cōprehendatur etiam dilectio dei sine qua non impletur charitas proximi: quia nec proximus sine deo nec deus sine proximo diligitur. ¶ Considera nunc premissa domini precepta: et vide q̄ rarus sit qui obseruet ea. Precepti quidem affirmatiui hic in euangelio positi scilicet omnia quecunq; vultis vt faciant vobis homines & vos facite eis: scio si obseruatur aliquis possit hodie reperiri. Precepti vero negatiui in Tobia positi scilicet quod ab alio tibi oderis fieri ne facias alij: si quia vt dicit Chryso. Nos eoque ipsi pati et sufferre nolumus. Hoc quippe nō solū in secularibus: sed et in quibusdam patet religiosis qui sepe in personis et rebus simplicium alios subtrahendo: sine debitis mutuum se expectende fraternitatis mutuam faciunt: sicq; in his & ceteris modis varijs contra pre-

dictum domini mandatum id faciunt quod ipsi pati nollēt: nec mirum si in futuro patiēntur quod nolunt.

Oratio.

Domine iesu xpe qui docuisti nos facere omnia nos misericordiam & non iudicare queemq; da mihi quod doces perficere vt tibi per te valeam complacere. Doctoris nos vt oremus: & vti q̄ cōferre vis qui semper cōmoneo vt rogeris. Peto ergo quia iubes: quero quia precipis: pulso quia instigas. Qui me fecisti petere fac accipere: qui dedisti querere da inuenire: qui docuisti pulsare aperi pulsanti vt possit intrare. Et te habeo desiderare: te habeā impetrare. Dona quod offeram: custodi quod extigas: vt velis coronare quod prestas. Amen.

¶ De arcta via & conclusione sermonis. Capitulum. xl.

Et quia multa et admiranda dominus preceperit eiusmodi q̄ passionibus suos esse liberos iusserat ne aliquis diceret: quia impotabilia sunt ista prorsus ac dura: arcta via est ista: valde difficilis observationis sunt ista mandata: subdit monitionem dicens [Contendite ergo et solliciti estote intrare per angustam portam non per laram] Quasi diceret. Quamuis precepta sint difficilia et angusta: tamen meritoria sunt & introitus ad celestia. Et notanter dicit contendite: quia regnum celorum vim patitur: et violenti rapiunt illud. Non enim potest fieri sine conatu magno q̄ homo terrenus hac cluso in celo. ¶ Et hec contentio est bona et sancta qualis fuit in legione rhebeorū inter quos erat de gloriose mortis accelerationē contentio. Sed hodie est contētio de alijs: quia de maioritate et excellentia: de acquirenda pecunia: de iniuria remittenda: & huiusmodi similia. ¶ Deinde recedit mentionis dicte rationem: dicens. Arta ergo intrare per angustā portam nō per laram [quia lata est porta et spaciosa via que ducit ad perditionem: et multi sunt qui intrāt per eā.] Angusta vero est porta et arcta via que ducit ad vitam: et pauci sunt qui inueniunt eā: por-

Matt. xvi.

Ambro.

Grego.

Precepti duplex.

Chryso.

Ypolto.

Matt. xxii.

Chryso.

Matt. xiii. & Mar. vij.

Contentio bona.

Porta.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vita.

tā ingressus est quoad incipiētes: viam progressus est quoad proficientes vel deficientes. Et bene dicit viam ad vitam angustam et arctā: aliam vero latam et spatiosam. Nā letum mercy igitare: a carnis desideriis et voluptatibus abstinere: propriam voluntatem non facere: cui non videtur angustum et arctum? Ue vero delitiose manducare et bibere ceteriscy carnis desideriis et voluptatibus obedire ac voluntati sue in nullo contradicere: cui non videtur latum et spatiosum? Sed heu per latam viam quasi omnes incedimus et de angusta pauci curant.

Xp̄s. De via lata.

Unde Chrisō. qui iussi sumus per angustam portam incedere: per latam semper incedimus. Et quidem si homines secuti latam viam spatiosamq; gradiantur non valde mirum est. Eos autem qui videntur sua stultisse crudelitate suam et sequi rhomines per hāc latam et spatiosam velle incedere non tibi prodigium videatur. Deniq; monachi cum de monasteriis requirunt et de locis habitationum percunctantur: ante omnia inquirit si requies sit in loco: si abundent omnia: si aquarum copia confluat. Sed est de eremo requirunt: etiam ibi ante omnia de requie tractant: et de opportunitate ministerii corporalis. Jam vero si ad aliquam dispensationem vocaueris: aut aliquid ministerij diuini iniungere volueris: prima statim solicitudo eius est prima verba eius ista sunt. Si est tibi requies: quo eundum est: si inuenirank ea que necessaria sunt abūdanter: si nihil desit eorum que lata via et spatiosa deposcit. Quid agis o homo: quid loqueris? Arctā viam et angustam tuus es ambulare: et quid de requie: et quid de abundantia percunctaris? Per angustam tamen transire tuus es: et quid amplos requiris ingressus? Est aliquid ista percunctatione nequius est aliquid ista perueritate deterius? Et quidem qui principibus seculi ministrant: horum nihil requirunt: sed tantum si lucri habeat aliquid rporalis militie eius locus. Quod si totum esse cognouerint iam nullus refugitur labor: nullum periculum vitatur: nulla indignitas excusatur: seruitia etiam si ab ingenuo deposcuntur officia nō negabit. Peregrinationes quoq; ingressissimas periculosasq; non refugiet: contumelias: cruciatus: permutationes temptum: feret omnia spe lucri. Hec timere me forte ad ipla mi serabili spe decipiatur ac decidat: nec immaturam peregrinis in locis mortem et subitum pertimescat: separationem suorum cōiugis et ac liberorum absentiam tolerabiliter patitur: non patrie non charoru mollitur affectu: sed desiderio et cupiditate pecunie velut amens agitur: et amore eius incensus nihil labo bris sentit: nihil dolotis intelligit.

Monachi non requirere ab arctam viā debet.

Nos econtrario qui non pecuniam querimus sed sapientiam: nec terram sed celum petimus et ad celi diuitias festinamus: quāo neq; oculus vidit neq; auris audiuit: que nec in cor hominis ascenderūt. Dec inq̄ quereres et ꝓ hijs celo ipli vim paranres inferre de requie corporis percunctamur. Unde illis quāto miseriores sumus et molliores. Quid dicis o homo: quid agis? Celum paras ascendere et regnum celi inuadere: et interrogas ne qua tibi difficultas occurrat in itinere: ne quid in via tibi asperū accidat aut laboriosum: et nō erubescis non pudet oppressus sub terram temerarius demergi? Si ēn omnis tibi mala occurrerent: si vniuersa tibi pericula imminerent: si comites: si inimici: si ignominie: si calūnie: si gladius: si ferrum: si ignis: si bestie: si precipitia: si fames: si egritudo: si cuncta que dici vel cogitari possunt mala super te irruerent: dignū aliquod erat vt nō tibi hec omnia pro tantis et talibus causis ridēda prosus et penitus spernenda videretur. Unitis animi metus hic et exterminat. Erit ergo aliquis ita abiectus: et ita infelix: et ita degenerosus: et ita infelix: et ita degeneris animitve celum cupiens ascendere: de terrena requie cogitet: quam nō solum requirere: sed etiam parare recipere indecorum est: Non videt charissime et aliquis nostrum vera et perfecta cupidine celestium teneatur. Alioquin omnia que videntur esse gramia vmbras putaret et risum, hec de via lata Chrysō. De via vero arcta sic dicit Greg. Arcta dicitur bene viuendi censura nō est alia pla via: sed tenues in qua quisq; studiose constringitur qui sub preceptorum custodia solliciter coangustatur. Tum nō quasi quedam angustia itinerio est in hoc quidem mūdo viuere: sed de mundi huius concupiscentia nihil habere: aliena non appetere: propria non tenere: laudeos mundi despicere: et pro deo opprobria amare: gloriam fugere et despectum sequi: adulatores dispicere: despicientes honorare: mala nocentium ex corde dimittere et erga eos dilectionis gratiam immobilem in corde retinere? Que quidem omnia remite sunt sed magne: quia quāsti in hac vita pro ipsa viuendi custodia anguste sunt: tanto amplius in eterna retributione dilatābur. Per fecta quippe scientia est et cuncta hec agere: et de suis viribus scire se nihil posse. Unde et ioānes abbas mōnis sinai. Attendamus nobismetipsis ne quando arctam et angustam viam ambulare dicimur amplam et spatiosam tenētes curramus. Arctam vitam tulit cabit tibi et incidabit tribulatio venturis: statio ad vigilandum in orationibus per totam noctem: mensura aque et panis penuria: subhabnationes: derisiones: illusiones: despectio propriarum voluntatum: ignominiarū pondus: passionum et impulsionum patientia: subiectione esse sine murmuratione: violentia iniuriarum letus sustinere fortiter: detractione non indignari: contemptus et vilipensus nō irasci: tradi cauus humiliari. Beati post dicetam viam ingredientes qui ipsorum est regnum celorum. Dec ioānes. Non autem te moueat quia hec dicenty [angusta est porta et arcta via que ducit ad vitam] et dicit iugū enim meū suaue et onus meū leue: quia sicut onus dicitur leue in comparatione ad mercedē licet in se sit graue: sic presentis incommoditas dicit poterit hec via quia in amore celestium cor dilatat cogitantium: quoniam non sunt condigne passiones huius temporis ad futurā gloriam que revelabitur in nobis. Et erat et terrenis hoiem alienat. Ut fiat et terrenis hoiem alienat. Ut fiat pm Chrysō. Arcta est via et angusta et tribulationis leuis ac facilis: quia cuncta aspera vite huius pertransemus et quia ad bonum finē i. ad vitam perueniūt temporale sudorē et perpetuū coronatorū. Et qi pīs sunt laboriosa que transfert et pestes gloriosa que permanent: maximum potest laborum esse solatiū. Igitur ergo si in se difficile sit quod inducimur ramen faciendum est vt ad gloriā peruenire mereamur. Qui enim nō cō patitur non coronabit. nec coronabitur nisi qui legitime certauerit. Et iterum. Si quis vīs laboriosam existimat suam desidiam accusat. Si enim nauris pelagi fluctus: si tempestates aeris hyes agricolis: si vulnera cedes militib⁹: si grauissimi ictus plagas pugilibus leues videnī et tolerabiles sunt propter spē temporalium ac perennium cōmodorū tanto magis cū celū preparatur in premio / nihil et presentibus asperitatib⁹ debet sentiri. Nec aspicias q̄ via est aspera sed quo ducit: nec alia: quia lata est sed vbi desinit. Dec Chrysost. Quemodo autez domini precepta nobis nō difficilia et onerosa: sed magis facilia et leuia esse videantur: docet adhuc idem Chrysost. dicens. Vis ergo que dicta sunt ne vitra inobedientiam contemptione foueamus: maxime cum premia et voluptatem habeant in se et vtilitatem ipsa precepta. Que si molesta et onerosa pleriscy et ingentis cuiusdam videtur laboris: intellige propter Christum te ista fuisse facienda: et quod videtur esse triste toe maximum iucundabis. Si enim cogitationem hinc semper habuerimus nihil experiemur onerosum sed ex diuerso plurimam vndiq; capiemus voluptatem. Siquidē labor ipse non amplius labor apparebit: sed quanto magis intenditur tanto dulcior et voluptuosior fiet. Quando igitur te cupiditas pecuniarum aliorumq; obedierit censue rudo vitiorum: ipse ad animam ruam loquere. Tristaris: quia te corporis voluptate defraudo: sed leta re potius: quia celorum tibi regna prouideo. Non enim propter hominem sed propter verum deum ista operaris. Paululum igitur expecta et videbis quam sit commodus grande paranum. Disce presentis vite ponderā, ex alio magnanimiter

Seculariū ꝓ lucro laborant.

Diabolus ꝓ vita non terret.

Prima pars.

Xp̄s. De via arcta.

Ad Tim.ij.

Ibidem.

Prima pars.

Preces proficiscitur facilitas.

sustinere: & ineffabili apud deum fiducia ac liberalitate gaudebis. Si enim ista semper nostre inculcem⁹ animę celeriter ab omnibus illa vitia subtrahem⁹. Unde illud ate ac soliz requirit desiderat aduersus hostem ferus inimicitias et pro honore regis & eius salute suscipias. Itaq; si et istud obtuleris omne tā bellum ipse conficiet. Ita etiaz illa que

Virtꝰ vitiosis ardua. impossibilia nunc putamus facilia prorsus ac lenia amabilisque putemus. Quādiu enim in vitio permanemus: asperā arcq difficilem & omnino arduaz opinamur esse virtutē: ipsa vero vitia desiderabilia ꝙ suo ac dulcia. Sinautem vel breui illa tempore deseramus: tunc et hec horribilia & turpia et virtus delectabilis apparebit ac facilis. Hec autem ex illis abunde valemus adducere qui vitam suam facta in melius cōuersione mutauerunt. Hec Chy. vnde dicit et seneca. Quedam nō quia

Seneca. difficilia sunt non audem⁹: sed quia non audemus difficilia sunt. C Et qz dixit paucos esse qui inueniunt angustam portā & arctam viaz: ne hereticī & peruersi homines falsitatez apparentia virtutum palliantes: et se plerumq; paucitate cōmendātes se nomine paucitatis supponant et simplices in via dei ambulātes decipiant statim subiecit dicens. [Attendite] id est attente et diligenter

Hilari. cauete [a falsis prophetis] vñ Hilarius. Quia pauci: si est inuenire arctam viam: fraudulentiam eoz qui se eam inuenire mentiuntur exponit: ne ab illa nos impediant. [Dicendi te inquit a falsis prophetis]. i. a deceptoribus hereticis: simulatis hypocritis: falsis fratribus religionis specie pretendentibus et huiusmodi.

E Moraliter prophete falsi tres. Moraliter tres falsi prophete sunt: caro/mūdus/& diabolus. Ille enim dicitur falsus prophera qui vnum predicit et premittit: & aliud euentus soluit sicꝙ homines decipit & fallit. Primus ergo est concupiscentia carnalis promittens delectationem et soluens eternam afflictione. Secundus est cupiditas mundialis ꝙ mittens sufficientiam & solutis finalem inopiam. Tertius est diabolus siue superbia secularis promittens exaltationem et soluens futurā ab-

Luc.xviij jectionem: quia qui se exaltat humiliabitur. Potest etiaz hoc exponi de omnibus demonibus se in angelos lucis vt tutos decipiant transferentibus. Unde dicit Joannes. Nolite i.Jo.iiij credere omni spiritui: sed probate spiritus an ex deo sint. [Quia venient ad vos [scilicet decipiendos [in vestimentis ouium]. i. sub specie pietatis aut religionis in conspectu hominum: similes iustitie ministrio: in habitu humili & oratiōe prolixa: in celestio arcano/in elemosyne largitione/in verbis blandis / ceteriscq religionis signis: quia pretendunt simplicitatē/ simulant mansuetudinem/ ostentāt religionem/fingunt suam ad populum humilitatem: habentes (secundum Apostolum) speciem pietatis virtutem aūt eius abnegantes. Unde subiungitur. [Intrinseco aūt] scilicet in corde & voluntate decipiēdi [sunt lupi rapaces] quia sub specie virtutis sint induti vitijs: pravitate sunt corrupti: & ideo magis cauendum ne rapiendo diuanent nos blanditijs & simulationibus. Ut ait Chrysostomus. Nullares sic exterminat bonum sicut simulatio: nam multum sub specie boni celatum diu non cognoscitur non euenit. Ubi Hieronymus. Et de omnibus quidem istis dici potest: qui aliud habitu ac sermone promittunt aliud opere demonstrant. Sed specialiter de hereticis intelligendum est qui videntur cōtinentia: castitate: celo multi quasi quadam pietatis veste se circumdare: intrinseco vero habētes animum venenatum simplicium fratrum cor da decipiūt. hec Piero. Et qz isti falsi prophete non possunt cognosci ex apparentia exteriori: ideo ostendit vnde debeant cognosci: scilicet a fructibus & operibus. Cum enim alteri sint exterius in cōuersatione alteri interius in affectiōe: ex ea difficile cognoscuntur: tamē [a fructibus eorum] id est operibus [cognoscetis eos] scilicet finaliter: licet bona & laudabilia opera videant aliqn nō tamen omnibus sed quibusdā et marime per impatientiā eoz & temporis persecutiōis & aduersitatis quibus facili in tēpore tētatiōis recedūt & simulata iustitia prestituras non sustinent. Sed vt dicit Augu. Uestimenta religiosa sine bonis operibus non solum remedium habere nō possunt

Beneca. ferunt: sed etiā iustum dei iudiciuz sustinebunt. vt enim dicit Seneca. Mal⁹ vir bonū se simulat tunc pessim⁹ est. Igitur vt idem Seneca dicit. ꝺa sis interest non ꝺs habearis.

C Deinde, ꝑbat quod proposuit exē plo particulari: quia spine & tribuli ac vitis & ficulnea cognoscuntur diuersis & fructu ex fructibus diuersis: ergo & holea. [Non enim colligunt de spinis vuas aut de tribulis ficus] Ubi

Chryso. Chryso. Quod vero dicit huiusmodi est. Nihil habēt mansuetū: nihil mitte: nihil dulce: ꝙ ad pelle sunt ouis: ideoq; facilis est cognitio: ne q; de cōingēti ambiues. hec Chry.

Spine. Nomine spine potest intelligi carnalis concupiscentia que semper ardet & nunq; cōsumitur. Unde tribuli: spiritualis malitia que plena est

Tribuli. pturbationibus pcōiū. Unde vne ferunt vite actiue. Unde ficus dulcedo

Vite. Fice. vite contemplatiue. Et concupiscentia ergo carnis non colligitur bona actio que reḡit corpus spiritui obedire & subiacere: nec de malitia cordis exemplario que requirit cor bonorum & pacificum: quia in malitiosam animam nō introibit sapientia quoad contemplatiuam nec habitabit in corpe subdito peccatis quoad actiuā que ministerio corporis exercetur. C Deinde confirmat hoc ideꝝ exēplo generali: qz sicut vnusquisq; arbor ex fructu suo cognoscitur: ita vnusquisq; homo ex fructibus & operibus suis cognosci potest. Ideoq; non dixit a fructibus eoz. i. verbis sed [a fructib⁹]. i. opibus [cognoscetis eos.] Si est verba attendamus non facile boni discernūtur a malis: sed qui in verbis non discernuntur in operibus comprehendūtur si fides eos sunt/si mites/si patientes/si humiles/si casti/si quarti am ode: vnde: & similia que enumerare longū esset. Cognoscentur ergo falsi ꝓphete a fructibus suis: qui est aliquis de bonum aliquod facere videātur: scilicet elemosynā/orationem/ieiunium/& huiusmodi. tamen qui vel ꝓpter lucra vel ꝓ laude faciunt: eorum enim intentabile sit eos homines: potest tamen humano iudicio maxime longo tempore cognosci ex actibus & operibus que vocat fructus: quia qualis vnusquisq; eō talis dicit & operatur. Unde licet mali ex vitiosi malitia sua operent oliquo tēpore & operentur bonū ex generositi non est bene possibile quin operentur quandoq; ꝙm inclinationem sue malitie. Unde Seneca. Nemo potest deus ferre personam ficā: cito in naturam suam recidit quibus veritas non subest: qui aūt ex solidonascuntur/tēpore ipso in melius ꝓficiunt. Deregitur etiam error quādoq; temporalis commodi tentatione persecutionis tempore etsi fingāt humilitatē & bona opera tempore prosperitatis cum honoratur: beregitur tamen eorum superbia cum aduersis tāguntur & honor subtrahitur. Possunt etiam cognosci quando cessant operari. vnde Aug. Quecunq; in factis vel dictis apparere non potuerunt tentationib⁹ aperiuntur. C Tentatio autem duplex est: aut in spe acipiendi aliquod cōmodum temporale aut in timore amittendi. Cum enim aliquib⁹ tentatiōibus ceperint ea ipsa illis subtrahi vel negari que ito velamine vel consecuti sunt vel consequi cupiunt: tunc necesse est vt appareat pīi lup⁹ in cutina pelle sic an agn⁹ in sua. hec Aug. Inlup & in hoc cognoscunt: quia simplices opprimūt/ maioribus detrahunt: minima rēdarguunt/correctionem impugnāt non faciunt quod dicunt/in dignitatibus se tractant/in bonis inceptis fastidiunt/in aduersitatibus murmurant/& marime per impatientiā in aduersitatibus (vt supra dictum est) cognoscuntur. Ubi nota ꝙ homo non loquitur ita expresse nec ita ꝓprie sicut in lingua propria. Sic autem aliqui qui faciunt sicut auis in caueola que mutat linguā propriā: & fingit vocem hominum vel alterius animi: & licet quando bene fit sibi hoc faciat: tamen si aliquis eam in pede leserit vel alibi dolorē senserit vel quicq; ebera voluntatē receperit/statim ad vocē propriam reuertitur. Sic multi quando sunt in ꝓsperitate: vel qñ bene fit eis mutant vocē, ꝓpriam: deū laudāt: adulationibus seruiunt: sed si sint in aliqua aduersitate vel aliquo modo tedeant

9 Seneca. Persona ficta diu nō fert.

Aug.

Tentatio duplex.

Auis vocē simulans.

Universidad de Deusto
Biblioteca

eur/statim ad linguam propriã:scilicet ingratitudinem/impatientiã/ & huiusmodi reuertitur. Et bene dr xii q. ex fructibus cognoscuntur.nã [omnis arbor bona].i.homo bonus habens voluntatem bonam[fructus bonos].i.opera bona et vite eterne meritoria[facit:mala aut arbor].i.homo habens voluntatem prauam [fructus malos].i.opera mala et demeritoria.[facit] Nam actus interiores voluntatis causa est immediata actus exteriorib. Et ideo vt Ambro. dicit. Effectus tui operi tuo nomen impone. vnde ſm Chryſo. Voluntas est aut que remuneratur pro bono:aut condẽnatur pro malo:opera autem testimonia sunt voluntatis. Et vere ita est.quia [non potest arbor bona]inquãtũ huiusmodi [fructus malos facere:neq; arbor mala]inquantum huiusmodi [fructus bonos facere.] Istud enim compositũ intelligendum est:quia[arbor bona]manens bona[non potest fructus malos].& demeritorios[facere:et arbor mala]manens mala [nõ potest fructus bonos facere].i.meritorios vite eterne.Et ideo si homo bonus facit fructus malos tam bonus nõ est essi malus vult bona operari bonus primo fiat.Et vere bona arbor bonos fructus facit & mala malos:q; [bonus homo de bono thesauro cordis sui].i.de bona intentione & voluntate:que sicut thesaurus absconditus latet interius in mente [profert bona]verba scilicet & facta [& malus homo de malo thesauro].i.malo voluntate & intentiõe[profert mala] scilicet verba & facta:quia cõtrarie cause habẽt cõtrarios effectus. Hã ſm Bedam idem est thesaurus cordis quod radix est arboris:& quod de corde,pferur idem est quod arboris fructus Unde & remigius. Thesaurus cordis intẽtio est ex qua deputat opera vt aliquando minora maiora:aliquãdo maiora minora mercedes sequatur. Magnũ donũ dei est bona voluntas:& prestantius superãdo res terrenas. Unde Aug. Bona voluntas est qua appetimus recte honeste q; viuere:& ad summam sapientiam peruenire. Voluntatẽ quis q; cum habet bonam; idcirco habet quod terrenis omnib⁹ regnis voluptatibusq; omnibus corporis longe anteponendum sit. Quisquis autẽ non habet/earet profecto illa re quã prestantiore omnibus bonis in posteritate non constituit.sola illi voluntas per seipsam daret. Et iterum. Si desit facultas non requiritur nisi voluntas.hec Aug. Arboris ergo bene radix est voluntas gratia prima informata/folium cogitatio/flos sermo/fructus opus. Arboris vero male radix est voluntas gratia dei deficiens cuius cadunt folia/marcescunt flores/putrescunt fructus:que ex bona arbore non possunt procedere.Et merito quod ex bono vel malo corde procedit bonum vel malum debet iudicari fructus:ex abundantia enim bonitatis vel malitie cordis que intus latet eos exterius loquitur verbum dictionis & operis. Et interius enim homine procedit exterior effectus:tam in verbis q̃m in factis:ne verbum & factum exterius restimonium cordis est & significatiuum eõ ceptus interioris. Per opus enim locutionem vniuersa que dicto vel facto vel cogitatu de corde proferuntur dominus voluit significare. Hã mos scripturarum est verba pro factis & res ponere.vnde de Ezechia Non fuit verbũ quod non obtulerit ei ezechias in domo sua: qui vtique rerum & non verborum thalcius erat ostentator. Sed ne puremus ad ea reuelauerat arcana. De ore autẽ hic specialiter exẽplificat:quia per eos maxime manifestat se q̃ verba in signio primatũ tenẽt. ſm Aug. Deus autẽ ſm os omnia cordis oculos dicat:q; ex qua intentione verba procedunt non ignorat. Et notanter dicit [ex abundantia cordis os loquitur] quia plus intus est q̃ effunditur. Sicut fumus ab igne surgit:sic ex ira ebullitens redũdat. Unde Chryſost. Naturalis enim cõsequentia est vt cum intus abũdat nequitia: effluat exterius verba nequã. Quare enim audieris hominem pernicioſa & inhonesta loquentẽ:non tamen puta in eo latere nequitiã quanta verbus eius exprimitur:sed multo amplius rem cordis esse fontem. Quod enim exterius dicitur superfluum est ex quod intus est. Lingua quidem effusa multotiens non repente effunditur nequitiam.cor autem multis bonum habens testem sine rimore quecunq; vult parit mala:dei enim

non multa cura est ei. Hec sententia et similitudo de arbore hic ponitur contra hypocrisim specialiter scribarum & phariseorũ:sed infra etiã ponitur pena eor malitiã & blasphemiam qua dicebãt christum in Beelzebub eiicere demonia:Et ne tepidi putẽt se esse immunes a pena:quia a malo abstinent:attenta non rapiũt sine querela viuunt:tamen bona nõ agunt:propterea nõ compatiuntur: sua exemplaribus non tribuunt:ideo additur [omnis arbor que nõ facit fructum bonum excidetur].i. sentẽtia iudicis a consortio omnium bonorũ et numero fidelium separabitur:et sententie executiõe ab angelis mesſentibus [in ignem] eternum gehenne [mittetur] vbi minabur dominus inſructuoſis penam damni quia excidentur a terra viuentium: et pena sensus quia mittentur in ignẽ eternũ. Hec reprobabit dominus q̃ mala fecerint:sed q̃ bona non egerint dicens. Esurini & non dedistis mihi manducare &c. Et sciendum q̃ fructus cordis sunt contritio: diuine legis meditatio:beneficiorũ dei recordatio:mortis memoratio: proximi compassio. Fructꝰ oris ora tio: predicatio:gratiarũ actio:consilium: fratris erranti⁹ correptio ignorantis instructio. Fructus operis sunt penitentia/elemosyna/ obedientia/ obsequiorum diligentia /difficultũ tolerantia. Sed ne putemus ad fructus tam pertinere:si quis dicat domine domine:et eo nobis arbor bona videatur esse/ subiungit [Quid autem vocatis me domine:& non facitis que dico:]quasi vellet dicere hypocrita & specialiter scribis et phariseis. Vos estis arbores habentes folia similia bonis folia sine fructu: et verba sine opere:et ideo maledicti tales sunt sicut salices habentes folia similia olivis: sed fructu carentes. Tantum enim est inter dicere et facere quantũ inter folia et fructus. Deinde ostendit q̃ ad salutem non sufficiant verba confessionis:sed q̃ exigitur executio divine voluntatis dicens [non omnis qui] verborum nomine tantum [dicit mihi domine domine]confitendo fidem catholicam: intrabit in regnum celorum] Confessio enim fidei sine operibus non sufficit ad salutem: quia talis fides mortua est sicut illorum qui deum ore confitentur:factis autem negant. Sic modo plurimi in oratione possit verbo tenus et nomine tantum dicunt domine domine:cor autem eorum longe est a deo. Hypocrite etiam dicunt hoc facto sanctitatem exterius simulantes coram populo[Sed qui facit voluntatem patris mei qui in celis est ipse intrabit in regnum celorũ] Vt enim sunt fructus boni & bone arboris:sic facere voluntatem patris cuius facienda seipsum prebere exemplum dignatus est. Quid enim meriti est domino dicere domine domine? Nil quid dominus non erit nisi fuerit dictus a nobis? Uere dicere domine domine vel dominus Jesus/est corde credere:ore cõfiteri:operibus attestari. Nam vanum sine alio negare est.vt enim ait Aug. Credere in deum est credẽdo amare:diligere: credendo in eũ tre & eius mẽbris incorporari. Et notandum q̃ hec videtur immediatius facere voluntatẽ dei:scilicet super omnibus agendis sustinendis/& habendis ei se cõformare & inde quies mentis: faciem domini omnis intuetem semper vt presentem intueri & inde reverẽtia pudor et disciplina:intus & extra bonitatez gratiose liberalitatis dei libenter considerare: sepius actualiter aduertendo: et inde amor gratuitus et confidentia defuturo:semper attẽdere ad edificationem proximi:omne verbum et opus premeditari sepius recti. ¶ Et ne decipiamur non solum nomine christi per eos qui nomen eo⁹ habent sed etiam quibusdam et factis et miraculis.adiungit & dicit [Multi dicent mihi in illa die]notabili & famosa terribili impiũ et blanda phariseiez die extremi iudicii quãdo ſm Chryſo. loquentur corda & tacebunt ora:quando non persona interrogabitur sed conscientia discutietur: & iudicabitur iuxta consentiam vbi non erunt testes aduersarei: sed angeli siue arces [obsedomine nomine in nole.tuo].i.in virtute invocatione nominis tui[prophetauimus].i.propheticum sermonẽ protulimus & occulta demoniorum [& in nole tuo demonia eiecimus]ab obsessis [& in nomine tuo virtutes

Ambro. Chryso. Voluntas

Beda. thesaurꝰ cordis. Remigius

Effectus

Fructus cordis.

Verba & facta pro re ponuntur.

Opera.

Aug. Deus os omnia cordis oculos dicat.

Chryso. Corda loquentur in die iudicii

3 Aug. Credere in deum.

Voluntatem dei facere.

Effectus fidei sine operibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

multas].i. miracula[fecimus]his similes sunt bene docentes ⁊ male viuentes. vbi Chrysost. Illi quippe quia contrarium expectationis fuę finē vidēbūr quia hic fuerunt mirabilia faciendo conspicientibi autem se intelligent puniendos quasi stupentes dicent atq; mirantes. [Domine dñe nonne in nomine tuo prophetauimus]quem ad modū nobis aduersatis modo? Quid si ⁊ vult nouus iste finis nec a nobis aliquā do finitur? ¶ Deinde subiungitur sententia iudicis tales reprobantis et abiicientis.]Et tunc]inquit[confitebor]⁊ dicam illis[nunq̄]in prędestinatiōe[nouit vos].s. notitia approbationis sed reprobatiōis. Illos enim dens dicitur scire quos approbat; illos vero nescire quos in sua dilectione nō approbat, vnde Aug. Scit reprobos quos cognoscēdo iudicat. nos autem approbat volumus tenere que ab ipso discordat. vnde et Beda. Non facietis scripturarū deo notū facit quem operum iniquitas obtutu eius offendit indignum. Et tandē eos propter opa iniquitatis abiiciendo subiungit[discedite a me]bonos glorificantes[qui operamini iniquitatem. Discedite].i. dimisi per iniquitatem cedite in eternam dānationem mō ergo cognoscit nisi eū qui operatur equitatem. Ii dicuntur recedere quia licet sit vbiq; per presentiam veritatis: non tñ vt obiectū beatitudinis. Dicit aūt ꝑsenti ꝙ opantur qui affectus malos adhuc remanet in eis. vnde Piero. Non dicit qui operati estis iniquitatem ne videretur tollere penitentiam: sed qui operamini hoc est qui vsq; in presentem horam cum multis tempus aduenerit licet non habeatis facultatem peccandi tamen adhuc habetis affectū vnde ⁊ Chrysost. Non dicit qui operati est is sed qui operamini: qui iniqui post mortē non desinunt esse iniqui: quia etsi peccare nō possunt peccandi tamen voluntatem non amittunt. Nam mors animam quidem a carne separat: animę autem propositū non immutat. Igit vt ait Chrysost. Voluit dominus hoc loco asserere ꝙ fides absq; operum sanctitate nil valeat: ⁊ non modo fides sine ipsa quidem quippiaz mirabilia prouocatum: sed ad declarationem virtutis Christi ⁊ confirmationem fidei: licet ipsi inuocantes sint mali: sicut bona elemosina aliquādo datur a domino mediāte malo seruo. Non ergo secernimur: malū omne vitemus: totoq; affectu precepta celestibus obtemperemus: ac talibus officiis cogniti deo simus agētes quo tutius quod vult ꝙ quod potest glorificemur. ¶ Et quia dominus repellit ipsum confitentes ore ⁊ opere legē suam non implentes: concludit inutilitatem auditus vbi nō sequitur opus. et ammonet nos vt Christi doctrina opere impleamus: ne cum operarios iniquitatis ab eo discedamus: quia inutilis est legis auditor nisi sequatur operis impletor. Unde cōcludit rerum sermonem cuius conclusio ꝙ terribiliter inferatur valde attendendum est[ois ergo]inquit[ille

Chryso.

Scire et nescire dei.

August.

Beda.

R Discedere a deo.

Piero. Operanti adhuc vitare dānati.

Chryso.

Chryso.

futura sint si ea operatus fuerit absq; ꝙ possessione virtutum: quia neq; si deo neq; mirabilia quicq; valent si non assistat vita. et iterū. Nunq̄ in opere signorum et mirabilium beatitudo ponit: sed in expletione mandatorum ⁊ perfectione. Cum signorum et mirabilium indicijs probari vult non potest probus videri. Vita enim et actus probi erūt sine signis. Cum mirabilibus meretur coronā quisquis autem conuersatio etiam si signa et prodigia fecerit supplicia non euadet. hec Chrysost. ¶ Notandum hic ꝙ miraculorum operatio quandoq; Miracula
prouenit ex merito inuocātis nonnūq̄ ex merito illius qui operatur
domini: quandoq; ex merito illius et merito huius nec ex merito illius: sed ob vilitatem assistentium: vt videntes hoc deum honorent ⁊ in christum, credant quandoq; ad damnationem inuocantis et presentium: vt videntes non videant ⁊ videntes ea fiant: quandoq; etiam in elationem et vanam gloriam extollit: vel aliquo alio modo facienti nocet. Non mireris ergo si quandoq; iniqui ꝓphetent aut miracula faciant: quia iste sunt gratie dei gratis date que dantur principaliter ad communem vtilitatem ecclesie et raro ad vtilitatem singularis persone. et ideo aliquādo per malos homines a deo nobis datur ad inuocationem nomi nis christi: non propter merita inuocātium: sed ad declarationem virtutis Christi ⁊ confirmationem fidei: licet ipsi inuocantes sint mali: sicut bona elemosina aliquādo datur a domino mediāte malo seruo. Non ergo secernimur: malū omne vitemus: totoq; affectu preceptis celestibus obtemperemus: ac talibus officiis cogniti deo simus agētes quo tutius quod vult ꝙ quod potest glorificemur. ¶ Et quia dominus repellit ipsum confitentes ore ⁊ opere legē suam non implentes: concludit inutilitatem auditus vbi nō sequitur opus. et ammonet nos vt Christi doctrina opere impleamus: ne cum operarios iniquitatis ab eo discedamus: quia inutilis est legis auditor nisi sequatur operis impletor. Unde cōcludit rerum sermonem cuius conclusio ꝙ terribiliter inferatur valde attendendum est[ois ergo]inquit[ille

retrusio[qui audit]unre interiori intelligēdo[verba mea hec]que locutus sum in aperto[⁊ facit ea]assentia charitatis opere adimplēdo[assimilabitur viro sapienti]ibi in futurū prouidenti]qui edificauit domum suā].i. bonor. operū cōstructionēs[supra petrā].i. Ihm omnia sua opera facteno propter ipsum. talis enim facit opa bona de genere ⁊ recta intentione q̄ duo requiruntur ad impletionem legis euangelice. Non enim quisq; firmat q̄ audit vel precipit nisi faciēdo ⁊ opere implēdo. Et q̄ petra est Ihs: tale in Ihm edificat q̄ quod ab illo audit facit. [Descēdit pluuia].i. temporio carnalis laseruie ⁊ concupiscētie[venerunt flumina]mūdane cupiditatis ⁊ auaritie[flauerunt venti]diabolice vanitatis ⁊ superbie[⁊ irruerunt]per impetuositatem ⁊ importunitatem tentationum[in domum illam].i. edificium virtutis in Ihm constructū: sed nō diuertit eam[nec cecidit]a stabilitate virtutis succumbendo tentationibus istis[fundata enim erat]firmiter: radicaliter ⁊ perseuerāter per fidē[petrā]ꝛ solidam. s. Ihm non in terre nis. Tangitur ergo hic tripler differentia in q̄ significatur ⁊ consistunt omnia tentationū genera. Potest etiā dici ꝙ quedā sunt tentationes voluptatis ⁊ cōcupiscentie carnalis q̄ designantur in pluuia q̄ intrantes cadit ⁊ emollit: alie sunt aduersitatis et tribulationis que significantur per flumina que cū impetu veniunt: alie sunt persuasionis sine per minas: sine per blanditias humanas: sine per suggestiones diabolicas: que designantur per ventos. hominem autem omnibus qui prosperitatibus inducitur aduersitatibus frangitur. Quotuis mihi meruit qui fundauit habere domum supra petram: s. Christum cui immittitur in obseruatione preceptorum, t. qui non solū audit precepta domini sed etiā facit: et hoc ois pericula subiacet q̄ audit ⁊ nō facit. nō enim q̄ quisq; stabile fundamentū habeat nec firmat in se que dicit scripti vel ipse audit nisi ea fecerit. Unde consequēter ait. Et per opposituꝫ omnis qui audit verba mea hec supra dicta[⁊ nō facit ea]ꝛ edificauit[similis erit]in culpa[viro stulto]⁊ malo[qui edificauit domū suam].i. edificium operum suorum [supra arenā].i. amore terrenorum mobile ⁊ instabile fundamentū: q̄s facit omnis qui contēpto celestibus non cessat inhiare terrenis ⁊ qui intentiones suas super aliud q̄ super ipsum deū ponit: quia omnis creatura mutabilis est. Terrena cupiditas terrenor. comparatur quia sterilis: sic qui amat diuitias frui nō potest: quia fluxa sic transeunt omnia velut umbra: quia fluctibus pcussa sic in mūdo est pressura. Item per arenam congregationem malorum significat q̄ innumerabilis per multiplicatē: quia discoherens per dissensionem: quia sterilis ad bonum multiplicationē: ⁊ ideo sequit casus in peccatū[quia venerunt]supra dicta mala tentationū[⁊ irruerunt]in dicto impetu ⁊ simul[in domū illā]male fundatam[⁊ cecidit]per cuius pam[⁊ facta est ruina eius magna] Ruina
quia ruit vsq; in gehennam. Primo malorum.
ruit in foueam culpe ⁊ postea in foueam gehēne que est ruina magna quia omnino irreparabilis: omnis conscientia que spe fixa in deo nō permanet in tētationibus subsistere nō valet ⁊ tanto amplius agitantur fortius in his que mundi sunt a superioribus diiudicatur. vbi Beda. Manifestum est quia ingruente qualibet tentatione mox ⁊ vere mali ⁊ fideles boni pleriq; fiunt donec ad extremum perduꝫ labantur in penam. vbi ⁊ Chrysost. Et facta est (inquit) ruina eius magna. Neq; enim exiguarum leuiūq; rerum periculū est sed de animę discrimine: de immortalibus supplicijs: deq; celestis regni amissione res agitur. hec Chrysost. Nec tamen semp audiēs verbum dei et non faciens cadit in illā pericolosam ruinā sed dupliciter distinctione opus est. Una ex parte audientis: qui is qui audit verbū dei aut omittit facere ex contēptu: ⁊ tunc locum habet similitudo propositi: aut ex fragilitate ⁊ infirmitate. Alia est parte vbi dei: quia ea verba q̄ quis audit: aut sunt verba necessitatis. ad salutem sicut precepta euangelica: et tunc similitudo habet locum: aut sunt verba consilii ⁊ supererogationis: ⁊ tūc non: nisi inquantum ad perfectionem. Beda. Chrysost. Moraliter.

¶ Moraliter dominus iuste cuius edi Dominus iusti.

Mich. vi

Casus in consensu ope & obstinatione

¶ Nota. 5. differentia trium generum.

ratio est bona conscientia pertinet ad bonorum operū perfectionē: fossio ad conceptū terrenor̄ siue pauperē: fundatio ad meditationē celestiū & amorē: impulsio ad tentationum impugnationē: immobilitas ad finalē psecutionē. Dom⁹ impu est mala psciētia: ve qua in michea. Adhuc ignis in domo impii cui⁹ terrena edificatio primet ad terrenor̄ amorē: fundamēti priuatio ad mētis instabilitatē: fluminis insultatio ad carnaliū delicias: ruina: deiteratem: casus scleritas ad peccādi promptitudinē: ruine magnitudo ad eternā dānationem. Domus etiā construitur in tentatione: ruinatur in delectatione: cadit in cōsensu. Et est casus magnus in psensu quia sic cadit a gratia: maior in opere qi sic cadit a virtutibus: maximus in obstinatione: quia sic cadit a mia. Sapiēs ergo qui audita operē complet & perficit: structuraz firmā erigit: qi per cumulum bonor̄ operū deus gratiam dat: que nostra merita ab ois ruina casus consolidat & cōfirmat. Per gratiam enim bene operando meremur perseverantiam in bono qua spirituale nostrum edificium in petra fidei fundamentum: per spem erectum: per charitatem solidatū: nec pluuia nec fluminibus nec ventis poterit euerti Christo gratiam suam donante. Stultus vero q̄ audit & non operatur: sed audita dissimulat: obtusiosus auditor: facinoꝰ: tanq̄ super arenam opus edificationis impendit: & quia aure preceptū opus nō firmat: statim tentationibus superuenientibus ruit & euanescit.

Nō enim auditores legis iusti sunt apud deum sed factores. Sunt autē tria genera hominū edificantium. Sunt enim qui amant solū deum: et edificant aurum argentum et lapides pretiosos: in amore virtutis aurum: in cognitione veritatis argentum: in cooperatione boni operis lapides pretiosos. Sunt alii qui amāt quedā preter deū: tamen nil contra deū nec aliquid plus q̄ deū: & in hoc fundamentū quidē manet qi amor dei nō destruitur: tamē quia ex effectu eoꝝ que pariter amātur quedaz corruptio cōtrahitur: lignū & fenum & stipula super edificat: in ligno peccatuz illiciti operis: in feno sine opere peccatum p̄aue delectationis: in stipula peccatum illicite cogitationis. Sunt alii qui amant quedā contra deuz: & in his omnino destruitur fundamentū. quia amet deū esse non potest vbi vel solus vel luminosus est. Igitur ad primos pertinet tendere et saluari: ad secundos cotrahere et saluari: ad tertios argui et damnari. Item super fundamentum fidei quidam edificant aurum contemplationis: quidam argentum predicationis: quidam lapides pretiosos bonorum operum. Isti quidem saluantur ex merito fundamenti et bonor̄ oper̄. Alii vero edificāt ligna: fenum: stipulā: id est amorē aī dentiorem temporalium: aliī fenum: sez sinum delectationis: carnalitē: alii stipulā: sez desiderium verborum & operum infirmorū. Isti etiam saluantur merito fundamenti: & tamen quasi per ignem quo exuritur edificiū tanto fundamento non idoneum. Deinde ad cenitulum dominum p̄cedentiū subiungitur. [Et factū est cū cōsummasset Jesus verba hec.] sez sermones istos in monte habitos qui bene dicuntur consummatiuq; nihil imperfectionis habēt: & omnia salutis necessaria continens [admirabantur turbe super doctrina eius] et de excellentia sapientie eius: quia numq̄ sic homo est locutus: & bene admirabantur: qi ve ait Chrysosto. Quicquid digne laudare non possumus admiramur. vbi est enim tur enumeria doctrine christi quia admirabantur turbe eo q̄ eminentissimas virtutes docebat et imperfectionem legis supplebat: & nō solum terrena bona sed etiam celestia promittebat & doctrinam suam miraculis confirmabat. vnde cautaz ad mirationis subdit dicens. [Erat enim docens eos sicut potestatem habēs] sez per seipsum in sermone preferens sua dogmata consilia preceptis: et que minus videbantur in lege addendo: obscuriores legis explanando in ture cōdendo: et ad librum suum (sicut author et conditor iuris sui) mutando vel aliud sicut nemini subiectus cui vellet reuocando: vel [sicut potestatem habens] infirmos sanandi et miracula faciendi. vel [sicut potestatem habens] impiis mendi et corda auditentium ad se conuertendi [non sicut scribe et pharisei] qui ea que legem didicerant precepta pu-

Gloria. Matth.

pulis dabant: nec eis aliquid de his imitare docebat. Sicut nec etiā Moyses aliud q̄ dominus iusserat potuit loqui et nihil de preceptis eius mutare vel subtrahere. vnde Chrysostomus. Admirabant vero eius inter multa alia prudentie potestatem: nō est quasi ex alterius persona p̄cepta ponebat sicut Moyses fecerat & prophete: sed fere vbiq; se iudicabat esse qui imperandi authoritatem exercet. Penitus cum precepta ipsa sanctorum sepe dicebat: ego autem dico vobis. et terribilis illius iudicii faciebat mentionem se monstrabat esse iudicem ve premiator atq; iuppitrialis. her Chrysostō. Conspice nunc et considera dominum Jesum in sermone isto quomodo affectuose: benigne: et efficaciter loquitur auditoribus: et eos ad actus virtutum inducit. Conspice etiam discipulos quomodo reuerenter humiliter et cum tota mentis intentione eum aspiciunt et verba illa mirifica auscultant et ea memorie commendant: et cum locundi tate magna tam in verbis q̄ in aspectu frunitur. Erat enim speciosus forma pre filiis hominum: et diffusa est gratia in labiis suis. In hac efficonsideratione locundetis et tu aspiciendo et auscultando acsi cum videres et loquentem audires: et apprehendo et si forte vocatus fueris et immorando ibidem: ve dominus tibi dabit. Deinde conspice eum cum discipulis de monte descendentem et cum eis familiariter etiā per viam eundo loquentem: et quomodo ille simplicium cetus gregatim sequitur est non curiose ordinati sed sicut pulli post gallinam: et quilibet ve melius audiat magis eidem nititur appropinquare. Sequere et tu precelsum illum thesaurum vel a longe: si forte micas vel reliquias aliquas inde cadentes post tergum tam pij magistri valeas colligere.

Oratio.

DOmine Jesu Christe clementissime fac me per angustiam viam iustitie: et arctam salutis viā gloriose doce me ambulare penitentie: introire per angustum ostium fallacias de mihi vitare deceptoris: et spiritualis ouis simplicitatem imitari spiritualis agni innocentiam: fac me radicē cordis celo non cessare affigere: me in solis verborum tantum sed potius in fructibus bonoz̄ operū fidelius meretur inuenire: fac ve volūtatē patris celestis faciā & verba tua audiēs operē adimpleam: vt in te firmatus nullis a te separer tentationibus. Amen.

¶ De curatione leprosi. Cap. xli.

Matth. viii Mar. viii et Luc. v. Miracula post doctrinam. Piero.

Chryso.

Theophilus.

Mystice

Ege ergo euangelia in monte data: consequenter ponitur eius cōfirmatio p miracula: qi vere magistri est doctrinā suam cōprobare per facta. [Cum]itaq; cōpleto sermone [dominus descēdisset de mōte: secute sunt eum turbe multe] propter quam edificationē & rogātis populi deuotionē mouebatur ad faciendū miracula. vnde Hieronymus. Post predicationem atq; doctrinaz signorum offertur occasio vt per virtutū miracula preceptis apud audientes sermo firmetur. & Chrysostomus. Post sermonem immediate pcedit ad miracula: vt verbis precedētibus authoritatem prestarent: et mirabilis in verbis: mirabilis appareret in opere. & Theophilus. Doctrine autē operationē immiscuit: nisi enim ostenderet miracula eius sermoni nō crederetur. Sic & tu post doctrinā operare vt non sis in te vacuus tuus sermo. ¶ Mystice. [Cum descendisset Jesus de monte] sez diuine excellentie in vallem humiliatis manēdo quod erat: assumendo quod nō erat. Tunc enim de mōte descendit qñ se ermanuit formam serui accipiendo: tunc post descensum [secute sunt eū turbe multe] quia nisi deus descendisset homo ad sequelam suam non ascendisset: quia magna gloria & dignitas est hominē sequi hunc dñm. & sm Augustū. primo leprosum mūdauit: vt ex hoc appareret nouū testamentum in mōte datum: & gratiā euangelii supra legē esse que leprosum excludebat non sanabat. videtur autem hic contrarietas in eo qđ Matthe⁹. dicit cum descendisset de mōte. Lucas vero dicit cum esset in vna ciuitatum. Ad hoc dicendum secundum Glo. q̄ post descensum de monte fuit aliquod interuallum anteqū intraret ciuitatem et in illo interuallo fuit sanatus leprosus: quod Matth. suo loco ponit. Lucas vero dicit cum esset in vna ciuitatum: scilicet capharnaum: quia erat ibi prope ad leucam et dimidiam contra

Universidad de Deusto
Biblioteca

erentem [leprosus] ergo [veniēs] nō tam pāssibus corporis q̄ fide cordis [genu flexo procidens in faciez suam adorabat eum] enim humiliter corporis [q̄ rogauit eum] cū oratione orto. vbi ista tria concurrūt sicut licet fides: humilitas: oratio nihil negatur a deo [procidit in faciem] sicut humilis maculas suas non tegens sed humiliter confitens q̄ publicano. ideo exaudiri meruit q̄ mūdari. sic q̄ tu humiliter: vt et audiri mereatis. vnde Ambro. Quia in facie procidit: humilitatis est q̄ pudoris: vt vnusquisq; de vite sue maculis erubescat: sed confessionē vere cundia nō repressit: vultus ostēdit: remedium postulauit. [Videbatur ergo eum dicens Domine] per quē omnia facta sunt] si vis potes me mundare] voluntas tua opus est q̄ opera tue voluntati obediūt non dicit mūda me: sed in voluntate ei sicut deo potestatem q̄ authoritatem curandi tribuit: q̄ et rerum concedit. q. d. quicquid vis potes sicut omnipotēs. vbi Titus. Addisce[m]s exverbis leprosi corporalium infirmitatum medelā non querere: sed diuino beneplacito totum committere qui nouit opportuna q̄ omnia iudicio disponit. Leprosus ergo confidendo in Christo diuinam potētiam q̄ potestatis authoritatem: ac suam ostendendo fidem q̄ deuotionem meruit curationē [Jesus enim misertus eius] per cōpassionem q̄ affectum q̄ [extendens manum suā] quod fuit liberalitatis cōtra auaros [tetigit eum] quod fuit humilitatis contra superbos [dicēs volo] qđ fuit pietatis cōtra inuidos [mūdare] quod fuit potestatis contra incredulos. C Vbi notandū q̄ in ista corporali quinq; modis curatam legimus. Primo per ablutionē sicut pater in Naamā: q̄ significat lachrymarum effusionem. Secundo per ostensionē: sicut patet in decē leprosis qui eundo ad ostendendū se facerdotibus mundati sunt: et significat confessionem. Tertio per separationem: sicut patet in Maria sorore Moysi: q̄ significat exēmunicationes que instar cauterii debet esse medicinalis. Quarto per inclusionem sicut patet in manu Moysi que de sinu extracta leprosa apparuit: sed in sinū reposita curata fuit. sic multi qui in secula spiritualiter erant leprosi mundantur claustrum ingredi. Quinto per tactum: sicut patet hic vbi manus ihū carnem leprosi retigit q̄ mundauit. Vbi notandum q̄ et Leo super terram. [Et cō tactus pure corporalis: et tactus pure spiritualis: q̄ tactus partim corporalis q̄ partim spiritualis. Tactus pure corporalis est in quo q̄ qđ tangitur q̄ quod tangitur est pure corporale: et sic iste fuit in Christo valde virtuosus: quia omnem infirmitatē sanabat vniuersaliter: sicut de multis patet in euangelio. Tactus partim spiritualis q̄ partim corporalis est in quo quod tangit est spirituale: sed quod tangitur est corporale: hic est tactus tribulationis. et iste tactus est similiter valde virtuosus. Tales nanq; ad constringendum peccatorum duritiam et ad reprimendum carnis concupiscentiam q̄ ad probandum iustorum patientiam. Tactus pure spiritualis est in quo q̄ qđ tangit q̄ qđ tangitur est spūs: et hic est tactus interne instructionis: et iste fuit valde virtuosus. C Unde autem eius ad leprē effectus est sin le pē dona spūsancti. Primus effectus est boni ppositi inspiratio sine cōsensu peccati: secundus est per gratiam precum remissio. et hic potest referri ad bonum pietatis: secundum illud Psal. peccata tua elemosynis redime. Tertius est veritum sine necessario rum ad salutem instructio: q̄ hoc referrur ad bonum scientie que docet recte conuersari. Quartus est ad bene operandum q̄ arduus aggrediendum roboratio: q̄ hoc quantum ad bonū consilii quod respicit maxime opera supererogationis. Quintus effectus est in tribulatione cōsolatio: per quā anima fortificat ad tolerandas aduersa: q̄ hoc ihūm ad bonum fortitudinis que precipue arctātur in tolerantia aduersorum. Sextus est charitatis et dilectionis dei inflammatio. et hoc quantum ad bonum intellectus qui docet intelligere id est totus legere dei beneficia: per que anima in eius amorem accenditur et inflammatur. Septimus est a terrenis elevatio et celestium contemplatio: et hoc ihūm ad bonum sapientie quē est de eternis sentiendi bonis que sursum sunt sapere non que super terram. [Et cō fessus mūdata est lepra eius] ad dñi imperiū q̄ voluntatē sanatis opus est secundū. sm Cyrillū. Ista dicta cōfirmant pardus ꝓpter cū opus sanationis fuerit factū. cū aūt hic magna apparent dñi pāo: non minor eius declarat humilitas. Leprosum enim quem lex extra castra ejiciebat: cuē scribe et pharisei vir respicere dignabantur: ipse tangere non recusauit: non solum propter occultum rei mysterium: sed vt nobis formā humilitatis preberet et compassionis exemplū: ne quis homine pro quacunq; corporis maculatione vel infirmitate spernere vel abhorrere. Item tetigit eū vt se non esse sub lege sed supra legē que leprosum tangere prohibuerat: nec seruum sed dominū legis ostēderet: qui cū secundum legē ambulasset: etiam supra legē sanare et eos quos remedia legis non sanauerat. Jtē vt lepra que examinare rangentem solebat/eos q̄ tactu dñi fugarentur et cederet. nec cis manus a lepra facta est immunda: sed corpus leprosum a manu tacta est mundatum. Ter nanq; que facere non potuit vt lepra tangentem non foedidaret: ideo lepra tangi prohibuit non vt leprosi nō sanarentur: sed vt tangentes nō inquinarent a lepra potuit qui eam mundauit: et ō Christi literam legis soluerit: tamen prohibitioni legis nō obuiauit. Nec ꝓpositū eius soluit. Quia non erat prohibitum tāgere leprosum ei qui ex tactu suo poterat curare eum: sicut helias et helizeus non fecerunt contra legem tangēdo mortuum ad reuiscitādum. Licet etiam dñs posset solo verbo curare leprosum: tamen appōsuit manū: q̄ humanitas ipsi erat quasi instrumentum ipsius deitatis: et ideo sicut artifex mediante instrumēto operatur: sic virtus diuina in ꝓpo per applicationē humanitatis aliqua faciebat vt eā cōstaret diuinitati declarare. Et ꝓcepit ei dominus q̄ miraculum factū nemini diceret ne tacitanter se sanatum esse predicaret: vt daretur nobis exemplum et nos doceret nō diligere ostentationem q̄ honorē: et bona que facimus non esse diuulgāda sed subticenda: et non solum abstineamus a mercede pecunie: sed etiam gratie ac laudis humane et vane gloriet: et ista nō queramus in operibus nostris ne vnā aliqua illustra manus se admiscerat dextre in eis. Vñ ait Chry. Et multi hoc eū tussit facere docens q̄ esset alienus ab aura glorie q̄ pompa tacētie. Et certe nouerat ille quia nō esset taciturus sed passum tam grande beneficium predicaturus: q̄ tamē quārit in ipso est fugit ostentare quod fecerat. Et alibi publicari talia ipse precepit non contra se veneno: sed curatos a se grates esse percipiēs. Non enim semetipsum predicari tussit: sed dari gloriam deo: vt q̄ per leprosum nos non esse mane gloriosos: et glorie ac tactantie renunciandū deceret: et per illum quem a legione mundauerat/nou esse ingratos: sed gratias nos deo referre cōmoneret eiusq; beneficia cōfiteri: atq; vt ostēderet semper et mirabilibus suis laudem non nisi deo referendam. Quia enim homines q̄dāu egritudine detinentur sed semper memoria retinentia morbo autem liberati grauius obsidentur languore desidie: idcirco precipiens vt et egroti q̄ sani deum ingiter recordemur/et quē curauerat ait de gloriam deo. hec Chrysо. C Ubi notandum q̄ tripler est preceptum scilicet cautele: probationis: q̄ obedientie. In primo nō interdicitur actus qui optimus est: sed gloria q̄ immisceat se bonis actibus et honestis. tale preceptum fuit hic. In secundo non vult deus actū: sed ostensionem virtutis que latet in eo cui datur preceptum: et est vtilis sibi q̄ alijs ostēsio virtutis eius: sicut in precepto facto Abrahe de immolatione filij cui dicitur. nunc cognouī idcirco te et alios cognoscere feci: quia timeas dominum. In tertio autem vult deus actum. vt pāter. Exod. xx. per totum. Vel iussit vt nemini diceret propter credentium sponte maiorem vtilitatem: quia meliores sunt qui sponte nec q̄ qui sperato beneficio credūt. Vel vt nemini diceret scilicet aut est que in lege sunt compleret: quia primo expectandum erat iudicium sacerdotum ad quos ꝑtm lege gratie

Ambro.

Titus.

B Lepre curatio ꝑtm cupler. tuo. Re. v Luce. iiij

Ru. ri.

Exo. iiij.

Chrysost.

Titus.

C Tripler preceptum pier.

Exo. xxii

Universidad de Deusto
Biblioteca

hat tudicare de lepra. vnde Chrysostomus Uel nō simpliciter prohibet vt non aliquando dicat: sed vt antequā ostenderet se sacerdoti nemini dicere: ne forte si aure attenti nunciarent audirent sacerdotes / & occasionē haberent lepre propter odium & inimicitias Christi expellerēt eum de populo quasi leprosum non recipiētes mandatum. hec Chryso. Et humiliter misit eum ad sacerdotes quoniz erat lepram discernere: precepitq; secundum legem munus eius offerre.

Chryso.

Cur ad sacerdotes missus leprosus.

Hoc autem primo ideo fecit: quia licet esset mundatus: non tamen reputabatur mundus nec debebat secundum legem restitui ad communem habitationem hominum: nisi primo per sacerdotum iudicium mundatus esse demonstraretur: et munus domino pro eius mūdatione offerretur. Unde sicut ad eorum arbitrium separabatur: ita non sine eorū arbitrio ad consortiū aliorū admittebatur. Secūdo propter humiliatē: ne sacerdotib⁹ debere⁹ nō videret eorum gloriā rapere: vel honorē: & vt crederet exhibendā sacerdotib⁹ reuerentiā. Tertio vt quod in eo sepe criminabant ostenderet se nō legis trāsgressorē nec legē soluere: sz ipsere seruo legē gradiens & supra legē curans. Quarto vt intelligerēt eū nō legis ordine & cōsuetudine: sed dei gratia & operatione supra legē curatū esse: & se maioris virtutis esse q̄ legem vel sacerdotes / qz lepra cognoscebāt quā mūdare nō poterāt. Item vt sacerdotum animos ad crudelitatem prouocaret: et nō credentibus oēm excusationem auferret: offerri munus voluit in testimoniū illis. i. contra illos si viso miraculo non crederent: sed pro illis in testimoniū salutis si crederēt: vt sz videntes leprosum mundatum si crederent mūdatori salui fierent: et si credentibus esset testimoniū & causa salutis eorum: si non crederent inexcusabiles essent eo q̄ viderint et non crediderint: & si nō credentibus noceret accusatio & testimoniū dānationis eorū.

F Cur ad sacerdotes missus leprosus.

*Per hoc etiā q̄ eum ad sacerdotes mittit figurare & docere voluit q̄ peccator qui per leprosum signatur liceat sit mundatus a lepra peccati per contritionem: tamen adhuc tenetur se sacerdoti ostendere per confessionem & ad ei⁹ cōsilium salutare satisfactionē. Unde dominus leprosum tangēdo mūdauit: sed eos vt sacerdoti se representarent & sacrificiū offerret precepit. Tūc enī leprosus a deo tangitur quādo peccator compungitur: tunc sacerdoti se representat quando peccatū confitendo manifestat: tunc sacrificium offert quando satisfactionem cōpiger *piger quippe expectat dominū facere deo eum querat: sed tu presentia sacerdotem & lepram anime ostende per oris confessionem: que confessio quatuor conditiones debet habere.

Beda. Typice

Primo est q̄ debet esse voluntaria. vñ dicit⁹ Unde non ducis: nec tractus nec coact⁹: sicut q̄ tormēta aliqua fictus vel timore mortis inuitus tamen confitetur peccata. Secunda est q̄ confessio debet esse nuda & aperta. vnde dicit⁹ ostende]qd scilicet egisti: quid cōgitasti: quid locutus es: non dicit absconde. s. excusationis aut verborum palliatiuor⁹: vel mitigando: aut etiam mussitando: vel non plene omnia peccata cum debitis circumstātiis recitando. Tertia est quia cōfessio debet esse pura. vñ de dicit⁹]scilicet ostende & non alios. Contra quod aliqui duplicitер faciunt: vel aliorum facta recitādo vel eos cum quibus peccauerunt re uelando. Quarta est quia confessio debet esse ordinaria. vnde dicit⁹ sacerdoti]quia non cui cunqz facienda est: sed sacerdotibus qui habent clauem scientie & auctoritatis: Typice leprosus significat genus humanum lepra originali infectum: et per hoc ad varia peccata pronum.

Leprosi

cupidi.

*Per lepram enim que morbus contagiosus est originalis culpa significatur que per carnalem generationem ad posteros deriuatur: qui manu christi tactus sanatur: quia virtute eius per baptismum emundat.

*Per oblationem autem munerio⁹ diuulgationem operis significatur q̄ baptizatus tenetur deo fideliter seruire: & est iugiter collaudare. vñ Beda Typice autem leprosus humanum gen⁹ languidū peccatis significat plenū lepra: q̄s omnes peccauerunt & egent gratia: dei filia. s. vt extrema manu. i. incarnata dei verbo humanamq; cōtingente naturam a pristi erroris varietate mū

Beda. Typice

dentur & offerant pro sua emundatione corpora sua hostiam deo viuā hec Beda. Docuit dominus miracula per gratiam suam facere q̄ quicūqz non dedignat. Quocirca cū enim aliquem impium iustificat recte leprosum mundat. Et Moraliter quippe per leprosum significat peccator: plurib⁹ de causis. Primo quia lepra est morbus contagiosus & pernicios⁹: est commotiui leprosis. sic peccatores contagiosi sunt et infectiui alios ad peccādū: & ideo periculosum est cōuersari eis. Secūdo quia lepra est morbus pernicios⁹: inficit enim totum corpus nō tantum partem eius: sed peccatum pernicios⁹ corpus & animam infi cit & corrumpit: & ideo valde timendum & fugiendum est. Tertio quia lepra est morb⁹ feridus & abominabilis sic peccātes fetētes sunt & abominabiles deo & angelis. Quarto q̄ leprosi separātur ab aliis hoib⁹ & locantur extra alios: sic peccatores positi sunt extra gratiam dei & extra cōmunionem fidelium & ecclesie: & separātur a bonis. hic xp̄ū ad merita: & futuro xp̄o ad p̄mium & xp̄o ad locū & xp̄ū ad p̄mia. Quinto q̄ sicut lepra varium exprimit colorē in cute: sic peccatum varias habet species i mēte. Illa est ala leprosa est que fugit ira: auaritia: accidia: inuidia: vel luxuria sordescit. Illa significat i carnis tumore superbiā: exultāte tracūdia i sitī auaritiā in pōderositate accidia: i pruriginē qua: in putredine inuidia: i fetore anhelit⁹ luxuria. Talis leprosus confidenter currat ad iesum: festinet ad medicum nō desperet: vere penitеat & mūdari desideret. Ille fidelis leprosus ex humilitate & pudore in faciem proiectat: vt de sue vite maculis erubescat. Sed confessione verecundia non reprimat: vnde⁹ ostēdat ac cuz lachrymis & gemitibus se peccatorem recognoscat: detecto vulnere remedium queratꝫ & dominū misericordiam compuncto animo & corde imploret & remedia ꝑcipiat. Deo se humiliet & deprecetur cum vt sua gratia se tangat & sanet & liberet. Tūc se ipse in mūdā & christus potest ad se mundandū & apud ipm cum leproso clamet & dicat.]Domine si vis potes me mūdare] Si ēm hoc egerit cert⁹ sit de misericordia: nō desperet de venia quia benign⁹ est dns qui neminem ad penitentē repellit: sed omnibus sinum sue misericordie aperit & expandit. Non egeri spacio annoꝝ vel longitudine ꝛporis in penitentia: sed cor contritum & humiliatū requirit & digne penitentibus peccata p̄ misericordiam relaxat. Tali est manus dñi ne mīe p̄tēdit⁹: cuius tactu & imperio cuncta eius crimina relaxantur. Extendit enim dns manū quādo diuine misericordie impedit auxilium & statim consequitur remissionē delictorū: nec debet eccle reconciliari talis nisi iudicio sacerdotis. Si peris autē mūdat⁹ debet deo offerre munus. i. sacrificiuz laudis & ei vbiq; laudare: quia debet deo valde gratus esse. ei semper gr̄as referēdo: & primis bona que potest faciendo: seruans erga deū & erga ꝓximos charitatē. Nihil em nobis per vanā gr̄iam debem⁹ attribuere sed omnia deo offerre. De oblis em opibus nostris de⁹ pulit vt habeam⁹ eōrū meritū & p̄mia habeat honuz exemplū: sed de⁹ pulit habere laudē & gloriā. Tria em deus sibi specialiter reseruauit & nulli creature vult cōmunicari volunt. s. gloriam vindictā & iudicii potestatē. Gloriā esse superbi & tracūdi qui de iniurijs sibi illatis vindicare se cupiūt: iudicii temerarii & p̄sumptuosi q̄ de occultis altoꝝ iudicare volūt. Et quia vt dicit Tullius. oportet beneficiorū gratū esse: gratias reddere: ideo si beneficijs nō indigeat. Ideo licet hoc posset dns leproso mūdato vt de sua curatiōe faceret: nō [egressus]se recedens [sermonē]. i. opera & verba dñi [diffamabat]se sermo sanctitatis & doctrine de illo magis p̄dicabat: q̄ hoc ipso q̄ homo fugit famā & gloriā acquirit eā. Nā vt ait Bern⁹. Nec solū hz mūdi gloria gloriosum q̄ insequētes se fugit & fugientes insequit. Et ideo p̄ parā vmbrā quā si secum fueris nō apprehendes: & si fugeris nō effugies. Ille itaq; functus officio euāgeliste [cepit]dicare & se interi⁹ exteriusq; sanari docere: ita quod vnius saluatio multos ad deum cogeret venire: & iesus iam non posset manifeste ꝓpter turbas

Reseruat gloriam deo

Tria.

Titus.

Gloria fugientē se quitur. Bern⁹.

et pressuram hominū ad querēdū
sanitates ⁊ videndum miracula cō
currentiū in ciuitatē ad orandū in
troire. Ille recedebat in desertū vt se
creti⁹ oraret. Sanat vt de⁹: sed orat
vt homo. [Et conuenerūt ad eū vnde
decim] turbe vt ei⁹ doctrinā audirēt:
⁊ sanitates peciperēt. Strepitū igit
⁊ tumultū alios fugit ⁊ secretū locū
querit: vt esse dat se magis quietis ⁊
seculi curis remotam diligere vitā:
quia rumultum ⁊ carnales mentes
declinat: secretas vero a mundanis
curis visitat. In quo etiā ostendit q̄
predicatores verbi diuini debent fu
gere applausum populi et aliquando
se retrahere a multitudine vt va
cent orationi. vbi Biero. Quod au
tem non poterat iesus manifeste in
ciuitatē introire sed foris in deser
tis locis esse: significatur q̄ nō omnib⁹
manifestat iesus qui tactis atq; pla
nandis seruitutis laudibus et ꝓpriis
voluntatibus: sed his qui cū petro to
tas exeunt et in desertis locis sunt
que elegit dominus ad orādū ⁊ refi
ciendū populū: qui deserūt delecta
tionem mūdi ⁊ oia que possident: vt
dicant postea deo. Gloria vero
dei manifestat his qui vndiq; cōue
niūt. i. q̄ plana ⁊ ardua ad eū ve
niūt: quos nihil pōt separare a cha
ritate xp̄i. vbi ⁊ Beda. Quia in vi
de miracula facit: in deserto vero
vel mōte orando pernoctat: vtrusq;
nobis vite ⁊ actiue. i. ⁊ cōtemplati
ue documenta premonstrat: vt nec
contemplationis studio quis ꝓ
ximorum curam negligat: nec cura
ꝓximorum immoderatus obli
gatus contemplationis studia de
seruerit. Quatenus nec amorem
dei ꝓpellat amor ꝓximi: nec amori
ꝓximi obuiet amor dei. In monte
quippe orare est relictis infirmarū
cogitationū curis tota mēte quēli
bet ad eterna supne cōtemplationis
gaudia festinare. In desertū fece
dere ⁊ orare est exurgēte intrinse
cus strepitū terrenorū desideriorū
premere ⁊ quodā sibi ex deo intra
se secretū querere: vbi cū illo (exte
riore cessante tumultu) per interna
deficeria silenter loquatur. vnde
etiā Diego. Redemptor noster per
dies miracula in vbib⁹ exhibet ⁊ ad
orationis studiū in monte pernoctat:
vt perfecto videlicet ꝓdicatorib⁹
tumultu quatenus nec actiua amore
speculationis fundit⁹ deseruat: nec
contemplationis gaudia operationis
nimirate contēnat: sed quiete cōtē
plantes scire dant quod occupati
erga ꝓximos loquentes profuēdat.
hec Diego. Qui aūt hic ꝑm Marci
⁊ Luce dicit Jesus nō posse manif
feste in ciuitatē introire sed secede
bat in desertū: nō intelligit de illa
die qua curauerat lepr̄: sum q̄ illa
curatio intrauit ipsa die capharnaū
ciuitatē secundo miliario ab ꝓ
mā antecēs sermo seu fama ad mul
tos perueniret. vnde ⁊ Matth. hoc
miraculum de leproso cum sequenti
de centurionis seruo simul cōn
tinuat. ¶ Oratio.

DOmine iesu xp̄e qui de mon
te patrem ihesu et virginalis
vterī delectasti vt sanares
lepram generis humani: ecce ego le
prosus variis ꝓcorum maculis ap
persus: rogo te. dñe si vis potes me
mundare. Extende manū gratie et
pietatis: tange interiora ⁊ exterio
ra leprosi te innocātis: miserere mi
hi penitenti: ⁊ impera morbo pecca
ti. Deus meus ⁊ misericordia mea
qui non vis mortem peccatoris sed
magis vt cōuertatur ⁊ viuat perfi
ce hec in me peccatore: vt in anima
non mottar: sed conuertar ⁊ viuam
tecum in eternum. Amen.

¶ De seruo paralytico centurionis.
Capitulum. xlij.

DEinde cepit Jesus appro
pinquare ciuitati caphar
naum que (vt dictum est)
ibi prope erat ⁊ tunc [centurio] seu
tribunus. i. princeps centum militū
positus ibi a romanis ꝓ collectio
ne tributi ⁊ custodia galilee: ne fors
te vellēt cōtra romanos quibus ro
ta illa terra subiecta erat rebellare:
ꝓpter q̄s remanebat in capharnaū
q̄ erat metropolis illius terre: nec
ciuitas gloriosa sed nūc valde abie
cta. [accessit ad eū] fide desiderio ⁊
deuotione potius q̄ gressu corpo
lis ꝑtis. vñ Origē. Necessit alien
gena gētilitas sed domestic⁹ eccl̄e
de alien⁹ natione sed ꝓximus fidei
princeps militū sed soci⁹ angelor.
Iste nō erat inde⁹ sed gētilis: ⁊ ꝓ
ꝓ seipsum nō est ausus ad ihesum
ꝓpaliter accedere: reputās se indi
gnū ꝓsentiā xp̄i esse: sed primo p
seniores iudeorū quasi per familia
res ⁊ delectos iesu accessit quos mi
sit ad eū rogās ꝓ eo dicēs. [Dñe]
in cui⁹ potestate est morbus ⁊ sani
tas motus vitę [puer me⁹]. i. seru⁹
⁊ subditus: quē curialiter loquēs vo
cat puerū ab erate vel familiarita
te potius q̄ cōditione: contra supbos
qui dedignant famulos [iacet pa
ralyticus in domo] cōtra inhuma
nos dōos q̄ de domo sua expellūt in
firmos ad hospitale mittūt eos [⁊
male torquet] ꝓpter multa incōmo
da q̄ pat. Tria verba hec. s. iacet
paralyticus ⁊ torquet dicit: vt ⁊ ante
me fuc angustios dicerē: ⁊ dum ad
iam flectat. vñ Chryso. Infirmita
tē tamen exposuit: sed remediū
sanitatis in ꝓtate mie eius dimisit
Diuina aūt ꝓuidētia iudei sunt
missi: vt inexcusabiles fierēt si viso
miraculo ⁊ credere gētili nō crede
rēt. Iste quidē centurio audito xp̄i
miraculis firmiter credidit q̄ pote
rat sanare seruū eius quo erat sibi
char⁹: ⁊ moriturus nisi per xp̄m fuis
set sanat⁹: ⁊ iō de eius sanatione erat
sollicit⁹. In hoc ergo facto centurio
nis tanta cura ⁊ sollicitudine ꝓ ser
uo habēdus/discere debemus cōmi
serī seruis nr̄is ⁊ subditis ne sole
licitudinē ⁊ curā habere de eis. Nō
erat ipse sicut multi sunt hodie q̄ vi
dētes subditos suos infirmari eos
negligunt et ꝓpius de se ipse sanis
q̄ de subditis infirmis solliciti sunt:
pius q̄ sibi ipsis in voluptatibus q̄
subditis in necessitatibus cōdescē
dūt. Rogante mḡ affectūs: vt veni
ret ad domū suā: minus plene pre
angustia serui ⁊ desiderio cure co
gitans xp̄i maiestatē et reuerentiā.
Jesus autem sciens deuotione eius
respondit per ipsos internuncios.
[Ego veniam] ecce humiliter [et
curabo eum] ecce pietas. Venit au
tem potentia sanādi non ꝓsentis
corporalis. [Et ibat cum illis] Alie
nus modi erat iste medicus q̄ sunt
alii qui nō pauperes sed diuites vi
sitare sunt parati. [Et cum iam esset
ꝓpe domum centurio] plenius co
gitans ⁊ per actum fidei se conuer
tens ad xp̄i eminentiam et maiestā
tem accessit quasi redirum alio⁹um
per amicos sibi magis domesticos
quos [misit ad eum] rogans: vt nō
veniret ⁊ dicens. Domine noli ve
xari: nō enim sum dignus vt intres
sub tectum meum. [Non dicit pala
tium: nō domū: licet princeps esset:
sed tectum ꝓ humiliter se suis con
sideratione magnitudinis xp̄i ꝓ
pter gentilis vite conscientiā: ⁊ me
dar offendere xp̄m quem credebat
deum si corporali ꝓsentia intraret
ad eum. Sed s̄m Augu. dicendo se
indignum prestitit se dignum: non
intra cui⁹ parietes sed in cuius cor
xp̄s intraret. vnde ⁊ Chryso. Quia
indignū se fecit suscipiendi xp̄m in
domo: dignus factus est regno. Et
ad maiorem sui humiliationem ad
iecit dicēs [ꝓpter qō ⁊ meipsum
arbitratus non sum dignum vt ve
nirem ad te] et intermuncios submi
si ꝓ me. [Sed tantum] sine ꝓ
sentia corporali [dic verbo] per qō
omnia creantur regūntur ⁊ sanant
[⁊ sanabitur puer] ⁊ seruus [me⁹]
ipse enim dixit ⁊ facta sunt. vt dicit
hic Beda. Magna est fides que di
cere credit esse facere. Vbi petrus
cantor parisiensis. Nic argue me
lius esse abstinere ab ordine a con
fectione vel sumptione eucharistie
nisi plurimum ad hoc vel illud ac
cedentem conferret bona edificatio
q̄ ordinari vel conficere vel sumere
eum conscientia non dico lesa quia
hoc esset mortale: sed dubia de qua
dubito an sana sit eum sit accedens
pei⁹ grauer q̄ iuuer. Et quia irre
gularitas excludit aliquem a mini
sterio huius sacramenti. ideo non
debet ignorare ex quo incurritur ir
regularitas: ex quo potuit se ad ta
lem actum: sed scire debet suum sta
tum. In opere hui⁹ cōritionis tres
mirabiles nobis ostenduntur virtu
tes: scilicet humilitas: fides: et pru
dentia. Magnam enim humilitatē
habuit qui cum dñs ad eum venire
paratus esset: indignum se vt sub
tectū suum intraret indicauit. Per
fectam quoq; habuit fidem: quia cū
esset gentilis solo verbo deum cre
didit posse puero reddere sanitatē
Non parum, etiam prudentiam
habuit: quia vitra carnem diuini
tatem latentem cognouit: et cum
quem corporaliter ambulantem vi
dit: vbiq; per diuinitatem esse pre
sentem intellexit. Nec charitas in
eo defuit: quia cum multi ꝓ sua
suorumq; filiorum ac charorum sa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

iuste ad dominum rogaturi accederent: ille pro seruo tantum sanitatem rogant. Unde adhuc in fide sõ stantia perseuerãs ostendit q̃ verbo posset sanare dicens. [Nam et ego homo sum sub potestate] aliori. scilicet preside et imperatore [cõstitut⁹ habens sub me milites] et seruos [et dico huic] mihi [vade et vadit] rum ad negocium implendum in absentia [et alio] quod antiqua est grammatica. i. alii [dico veni et venit] rum ad officium implẽdum in presentia [et seruo meo] dico [fac hoc et facit] sine resistẽtia. Ex his concludit q̃ si dico eis cyn⁹ vade et alius venit et alt⁹ facit quod iubeo multo plus si christus deus et dominus dicat infirmitati vade et vadet. et sanitati veni et veniet: et paralytico fac hoc et faciet vel seruitẽribus sibi angelis vt hec miracula faciant et facient. Et est ratio a minori talis: potius debet fieri verbum dei q̃ dominus subiecti: sed verbũ meum fit qui sum homo et non deꝰ: subiectus et non dominus summus ergo et unus qui est deꝰ et sum⁹ dominus. Si ergo ego qui sum homo modice potentie et maiori subiectus solo verbo operor: q̃ ministros meos: et possum imperare inferioribus qui ad verbũ meũ michi obediũt: multo magis tu q̃ deꝰ cuy⁹ diq̃ presens et potens super omnes potestates et omnium dominus cui oẽs potestates seruiũt et angeli et oia obediunt: poteris solo verbo et sine presentia corporali seruum meũ curare/et ideo non est necesse corporaliter eundo te fatigare. [Audiens autem iesus] verba centurionis ex pressius tante fidei. s. q̃ sub velamẽto carnis agnouit excellentiam mirabilis dei in eo laudauit: nõ q̃ ei aliq̃d notandum esset qui cuncta mirabiliter operatur: sed vt nos in beneficiis dei miraret et laudare doceret: vñ Augu. Quia mirecur dominꝰ nobis mirandum esse signat: quibus adhuc opus est sic monere. omnes esse rales motus cum de deo dicimur nõ perturbati animi signa sunt. sed docentis magistri. Centurionis ex go dominus fidem admiratus pari ter et collaudans [sequentibus dicit] fidem eius approbando et in exemplum proponendo [Non inuenit tantam fidem] ita est tante fidei signum vel fidei facilitatẽ scilicet in credendo [in israel] ita est in puto israelitico scilicet huius temporis presentis. Inuenit enim in antiquis maiorem: vt in abraham isaac et iacobet alijs pluribus patriarchis et prophetis qui fuerunt fidei nostre principium. Excipitur autem semper beata virgo cum de meritis vel peccatis fit mẽtio. Nec tamen hoc verbum christi de omnibus presentibus est intelligendũ: quia excludunt̃ illi quibus loquebatur sed aperi sequentes eum. Hoc autem apparet ꝑm cõmemorationem loquendi: vt si aliquis intret domũ alicuius cum societate: si nullus ibi inueniri/dicit non inueni aliquem in domo ista. in rali enim modo loquendi non commemorat secum̃ venientes et redditur locutio vera ꝑ pluribus absentibus. Vel ꝑm Christo. Si volumus fidem huius prefere fidei apostolorum sic intelligendum est ꝑm q̃ vnumquodq̃ bonus hominis ꝑm qualitatem illius laudatur. Rusticum enim dicere aliquis sapientes magnum est: quod de philosopho non est mirum. Sic et hic. Nõ enim erat equale iudeis credere et gentilem. vel ꝑm eundem Chrysost. Intelligendum est quantum ad originem credendi: quia alij pluribus signis visis crediderunt. iste vero nullo miraculo viso sed tantũ audito credidit. vbi Hieronymus. De presentibus dicit nõ inueni tantam fidem in israel: non de patriarchis et prophetis nisi forte in centurione fides gentium preponatur israeli et Beda. Preferibus ideo fides centurionis anteferꝛtur: quia illi legis prophetarũ q̃ montris educti erant hic autem nemine docente spõte credidit. Beda. Mirabatur ergo iesus de fide centurionis gentilis hominis: et eam laudauit vt et isti⁹ laude erubescat et confundatur israelita. et ideo tunc fidem gentium mirabatur quam vitra fidem iudeoꝝ crescere videbat. Hec solum fides gẽtilis est in centurione collaudata: sed et ipsa figurata. vnde occasione accepta ex fide huius gentilis conclusit et predicit dominus conuersionẽ et vocationẽ gentiliũ et ex opposito. s. infidelitate reprobationem Judeoꝝ dicens. [Amen]. i. fideliter [dico] et predico [vobis q̃] ad exemplũ istius in quo fides gentium prefiguratur [multi] sed nõ omnes: qi non offendentes euangelio [ab oriente et occidente] ac etiam ab austro et aquilone. i. ex omni parte mũdi et ex omni genere gentium [venient] ad fidẽ et vnitatem ecclesie. vnde ꝑm Augustinũ. Istis duabus partibus. s. oriente et occidente totus orbis designatur. vnde sub typo ecclesie dictũ fuit Jacob. Dilataberis ad orientem et occidentẽ/ ad septentrionem et meridiem. Moraliter aut ab oriente veniunt qui ex confessione vere ab occidente que ex memoria mortis pertimuerunt: vel qui penitentiam agunt in sua iuuentute: ab occidente que ex memoria mortis pertimuerunt: vel qui penitentiam agunt in senectute: ab austro qui fauente pro speritate vacãt operibus pietatis et inter prospera seruant temperantiã: ab aquilone qui necessitate vigente compunguntur: et inter aduersa seruant patientiam. de his omnibꝰ aliqui saluabuntur. [Et recumbẽt]. i. feliciter requiescent non carnaliter sedẽtes: sed spiritualiter paulantes [cum Abrahã Isaac et Jacob] quorum fidem imitati sunt et cum aliis fidelibus et amicis meis [in regno celorum] et fruitorum vbi lux et gloria et longeuitas vite eterne et omne bonum. Ubi abã Isaac et Jacob specialiter nominantur: quia istis principaliter facta est ꝓmissio de terra. ꝓmissionis per quam patria beatorũ significatur. [Filii aute regni]. i. Judei in quibus regnabat deus: vel filii regni vocatione nõ electiõe: ꝓuocatione non consecutione: sua repudio facti fuerant sed se indignos reddiderunt. efficiuntur. Ja facie et visio dei in se habent interiores. Quia in se habent tenebras exteriores eternas nox dãnationis. Ideo autem dicuntur ibi esse tenebre exteriores: qz licet ibi sit ignis tamen non lucet ad ostendendũ damnatis aliquid ad eorum consolationẽ sz ad eorum desolationẽ. Vñ Isido. Ignis geherme incedit miseris ad miserie augmentũ vt videant vnde doleãt: non ad consolationẽ vt videãt vnde gaudeãt. [Ibi erit fletus] oculorum ex fumo et calore ignis et ꝙ moris intrauit per fenestras quia nõ licet in tueri q̃non licet concupisci [et stridor dentium] er frigore: qz hic gaudẽt de edacitate. vel fletus ex angustia animi: stridor ex indignantis affectu eo ꝙ sero penituerunt de peccato: et in hoc ostenditur torqmentoꝝ magnitudo. [Et dixit Jesus centurioni]. s. per internuncios supra dictos. [Uade]. i. fecisti ꝛ reuertatur et [sicut] fecisti [credidisti] sic [fiat tibi] in sanatione serui tui. vt sicut ꝓnuncios accessisse sic et per nuncios reuersus fuisse intelligat. Ubi Rabanus. Fidei merito ostendit impetrasse salutẽ serui vt fidei robur magis eo accresceret quo prospiceret quecunq; vellet per illam impetrasse posse. Et sanat⁹ est puer verbo Christi absentis ex illa hora: q̃ Christus ꝓnulit hoc verbũ siue quo etiã verbo omnia creata sunt vt fides centurionis verificaret: et poẽtia Christi quam centurio ꝓfectus fuerat ex opere subsecuto pateret: dixerat enim centurio et confessus est [dic verbum et sanabitur puer meus] et Christus dixit et opere complẽt. Uñ Chryso. Ubi velocitatem admirare. neq; enim solum curare: sed inopinate et in momento temporis hoc facere virtutez Christi ostendebat. In itinere autez verbo sanauit cum ne putaretur ire corporaliter ob impotẽtia nõ ꝓhibitaret. Vic considerãdum est quantũ vnicuiq; fides valeat ꝓpria quando ista valuit aliena: nam propter fidem centurionis sanitas puero est reddita. Cõsidera etiã hic humilitatem dñi: quia ad seruũ centurionis etiã non rogatus ire paratus fuit: ad filiũ aũt regule de quo infra dicetur quasi pompã refugiẽs etiã rogari ire noluit. Excelsus est dñs humilia de prope respicit: et alta. i. superba a lõge cognoscit. i. ꝓhibit. In quo sim Greg. Superbia nostra reprobat et inter epas: qui personas accepiãdo in hoibꝰ nõ naturã qua ad imaginẽ dei

D
Admiratio ephi.

Augu.

Fidei augmentum.

Maria.

Augu.

E
Moraliter ab oriente et occidente.

Chryso.

Rabanꝰ.

F
Humilitatis exẽplum. po. 137.

Greg.

Greg. Tenebre exteriores.

Isidorus Ignis geherme.

facti sunt: q̄ honores & diuitias ouenerantur. Ecce de celo venit q̄ seruo occurrere in terrā non despicit: & humiliari in terra contēnimus qui de terra sumus. Quid vero apud deum vilius: quid esse despectius potest q̄ seruare honorē apud hominē & interni restis oculos non timere? & ꝫ

Ambro. Ambro. ad regulū filium voluit pergere ne in regulī filio videretur magis diuitis seruisse: hic ipse perrexit ne videretur in centurione famulo conditionem despexisse seruilē. omnes enim seruos & liber in Christo vnum sumus. Nec Ambro. In cētu tone fides gentium prefiguratur & per eum primitie et electi de gentibus designantur: qui quasi centenario numero plene, & pari virtutum perfectione sunt sublimes credentes in Christum et laborantes ad conuersionem alterum. Unde Remigi. per centurionē designatur qui primi ex gentilibus credidere & perfecti in virtutibus fuerūt. Centurio enim & q̄ centū militibus preest. Cētenarius autē numerus perfectus est. Recte ergo centurio pro puero suo rogat: qui a primitie gentiū pro salute totius gētilitatis deo supplicauerūt.

Fides gentiū.

Remigi.

Cēturio.

Primitie.

Et si opponit de magis q̄ primo duo crediderunt: respondendū q̄ centurio dicitur primitie gentiū: q̄ primo credidit a nullo edoctus nisi a spū sancto: magi vero etsi primi crediderunt edocti tamen per libros balaā: & per nouę stelle indicium. Ipsis autē gentibus corporalis Christi p̄sentia nō est exhibita: sed verbū fidei per apostolos eis missē & ab infidelitate sanauit. Moraliter p̄ istum puerū centurionis significat peccator. ꝓpter quatuor mala q̄ peccator incurrit q̄ designant 4 quatuor ꝑdit onib⁹ q̄ de isto puero hic scribūtur.

Moral'. puer centurionis.

Mala peccatoris. Joā. viij. ij. Pe. ij. Augusti.

Primū malum peccatoris est seruitus peccati. i. pronitas peccādi. Ut dicitur de puero isto q̄ erat seruus. Unde Joānes. Omnis qui facit peccatum seruus est peccati. & Petrus. A quo quis superatus est huius et seruus est. & Augu. Peccator est seruus tot dominorum quot vitior. Perīt ille cū homini dicatur facit eū. pnū ad peccandum: vt ex vno peccato ad aliud rendat. Perīt etiā viteri⁹ deducit ad vltā seruitutē. i. diaboli. q̄ cuius est seruus luciferi: auarus seruus est mammonis: luxuriosus est seruus asmodei. Secundum ma Gregorium est impotentia ad bene operandum quod significatur per infirmitatem.

Vltimū dicit iste puer iacere in domo: iacētes enim nihil operāri vel operari possunt. Iacet autem peccator aliquando in igne tractidie: aliquando in lecto. aliquando in luxurie: aliquando in ipsa latrocinio auaritie. Et bene dicitur iacere: quia nullum bonum meritorium potest operari. Tertium malū est tremor & timor: quia semper peccator est in timore quod p̄ paralysim designatur. ex qua fit dissolutio et tremor membrorū. Si enim dicatur peccatori vt det elemosynam: aut male possessa restituat vel abiurata restituat: timet ne sibi deficiat. Si dicitur q̄ timet timet ne efuriat. Si dicitur quod ēs fixeatur peccata sua: timet de verecundia. Si dicitur q̄ facias penitentiam & satisfactionem de peccatis: timet de afflictione et incommodo corporis. Ecce quomodo iste paralyticus tremit & ad sonitum folii pauescit. Quarum malū est afflictio spiritus quod signatur per hoc q̄ de puero isto dicitur quia male torquetur. Et reuera peccator male torquetur in seipso propter vermē conscientie qui semper pungit & rodit. Unde Augu. Iussisti dominē tua et est vermis tuus. Et vermis iste est vermis fibrosus sic omnis motus inordinatus animi. Unde & sap. Semper presumit sensus & perturbata contra prouidentiā. Ex alio etiam torquetur peccator dum animus est quomodo acquirat honores: diuitias mūdi obtenebrat honores corporis. Torquetur inter spera per curas superfluas: & inter aduersa per impatientias. Item male torquetur quando considerat turpitudinem vitiorum in quibus iacet & penas infernales quibus ēternaliter subiacebit: nec tamen miser penitentiā resipit. Sed vltra ēm quādoq̄ curat dominus venire ad eū. suffragantibus meritis sanctorum.

Tu ergo si habes animam paralyticam & multa mala in te sentis: roga & mitte sanctos vt ad dominum intercedant pro te: sicut sentiens pro centurione: & clama ad dominū dicens deuote cum eodem. Domine puer meus iacet paralyticus in domo & male torquetur: & non sum dignus propter fragilitatem nature: ꝓpter

fecditatem cuius pe: & multiplicitatem miserie[vt intres sub tectum meū] tam angustum: tam immundū tam ruinosum[sed tantum dic verbo et sanabitur]ad tuum imperium. Et quia istud verbum centurionis tantę efficacie fuit q̄ (vt supra dictum est) dignum prestitit vt in corde eius habitaret / et ad recipiendū corpus & sanguinem dominicum quādo ad mensam christi accedimus & fragilitatē nostram consideramus: verbis centurionis edoceat dicamus singuli. [Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum]non sum dignus vt corpus & sanguinem tuum suscipiā in os meum: vt videlicet virtute verbi tanti hominis digni effici mereamur. Unde Origē. nunc etiam quando sancti & acceptabiles ecclesiarum status sub tectum tuum intrant: ibidem dominus per eos ingreditur: et ita fit ecclesia quasi dominum suscipiens. Et quando corpus et sanguinem domini manducas & bibis: tunc dominus sub tectū tuum intrat et tu ergo humiliās teipsum dicas. Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum. Ubi enim indignus ingreditur: ibi ad iudicium ingreditur accipienti. Nec Origē. per istum etiam centurionem significatur ratio vel intellectus cuius seruus est appetitus sensitiuus qui debet obedire rationi: sed ex corruptione nature est infirmus ad obediendum ei propter quod homo per rationem cognoscens hanc infirmitatem in suo appetitu sensitiuo per se et per alios debet rogare deum vt sanet seruum suum: et sic puer eius sanatur per dominum. Item sicut ille centurio dicebat[nam et ego homo sum sub potestate constitutus habēs sub me milites: & dico huic vade et vadit: et alio veni et venit: & seruo meo fac hoc et facit]sic vt dicit Ambro. Perfecta mens qua per centurionem intelligitur sub dei potestate constituta omnibus viribus suis dominatur: et habet potestatem cogitationes noxias depellendi: et in bonis cogitationibus immorandi. Nunc malas cogitationibus dicere possumus abite et abscedite: bonas vero dicemus venite et venīte seruo quoq̄ nostro id est corpori quod debet seruire spiritui /ea que castitatis & continentie sunt similiter imitemur: et sine vlla conditione obedire abstinentie mēq̄ subiectionis spiritum exhibens famulari. ¶ Oratio

O Domine iesu christe non sum dignus vt intres sub tectum carnis mee quia puer sensus & ratiocinatio iacet paralyticus dissolutus motibus peccati in domo corporis mei et male torquetur concupiscentiarum motibus: sed veni per gratie infusionem et dic verbo veritatis: vt sanetur puer meus & resurgat a peccatis. Presta misericors deus mihi misero sub potestate tue gratie constituto & habenti de tua gratia subministrante vires et virtutes naturales vt habeam potestatem cogitationes & motus noxios repellēdi: et in bonis immorandi: ac corpori vt spiritui seruiat imperandi. Amen.

Tu Mar. i. & lr. Luce. iiij et Mar. viij.

Perꝑ rationem: Studiuꝫ sacre scripture cōmendat.

Hugo.

¶ De curatione demoniaci et socru petri. Cap. xlij.

Et ingrediebatur dominꝰ iesus in ciuitatē capharnaū] quod interpretatur ager seu villa pulchritudinis: & pinguedinis et consolationis: et significat animā religiosi deuoti que debet esse impinguata pinguedine triplici. s. charitatis deuotionis et contemplationis. Dicitur istam villam descendit habere christus: & ob hoc efficitur villa pulchritudinis & consolationis. De pulchritudine & consolatione huius ville dicit Petrus ranennas. Iurra sententiam cordis mei si paradisus in hac vita presenti est: vel in claustrovel in scholis est: quicquid enim est extra hec duo plenum est anxietate: indecundine: amaritudine: fetiditudine: solicitudine et dolore. Hoc tamen quod dicit de scholis intelligē de diuinis scripturis nō de aliis vanis scientiis. Unde Hugo. Nichil in hac vita dulcius sentitur: nihil auditus sumitur: nihil ita mentem ab amore mūdi separat: nihil sic animum contra tentationes roborat: nihil ita hominem ad veritatem erigit et adiuuat ad omne opus bonum et ad omnem laborem: sicut studiū sacre scripture. Et statim sabbato quādo plures concurrebant: & ab operibus seruilibus quiescendo spiritualibus vacabant [ingressus synagogā] vbi legisperiti ad docendum et communis

nis populus ad audiendū legis doctrinam conueniebāt [docebat eos] maxime tali tempore & loco docebat Christus: quia erant ydonei ad doctrine eius: tunc enim plurium ad synagogā fiebat conuentus. Sic modo quilibet Christianus tenetur die dus dominicis venire ad ecclesiaz & audire ibi missam eorum & integrā. Et nota q̄ missa est aliquo modo de lege nature diuina & euāgelica. Lex nature vult q̄ quilibet aliquo tēporis spacio vacet ad orandum deum. Lex scripture precipit sabbato vacādum ad orationem: sed canones ordinauerunt ad istam orationem tēpus misse vbi deus & homo realiter conuertur. Ideo (vt dicit glosa) peccant mortaliter qui missam non audiunt (quia precepta est) nisi excusat necessitas: aliis vero diebus non est preceptum sed consilium. [Et stupebant] id est admirabātur [super doctrina eius] non quia legem & prophetas non didicerat & tamen clarissime docebat: tum quia doctrina sua diuinis operibus confirmabat. Unde subditur. [Erat enim docens eos quasi potestatem habens] qz in ostensione signorum & virtutū docebat: et quia pro timore veritatem nō celabat [& non sicut scribe] qui solum verbis docebant & veritatem dicere timebant: vel qz non custoditebant/ ideo docere erubescebant. Unde Beda. Sermo doctoris in potestate fit cum ea que docet operatur. Nam q̄ factis ipse sua dicta destruit obtemperatur: vel ideo in potestate [erat docens eos & non sicut scribe] quoniaz scribe que per legem dixerant precepta populis dabant: ipse vero qua si author implendorū legis vel mutando vel augendo que minus videbantur libere substituit. Nec Beda. Quia ergo Christus doctrinam suā confirmabat per opera miraculosa: ceteri predicatores et doctores qui hoc non possunt debent doctrinā suā confirmare per opera virtuosa: & nō sicut scribe qui dicunt & non faciūt: ac doctrinam suam verbosi tacrantis affirmant & ostentant. Unde statim potestas domini ostenditur per factum eum subditur. [Et erat in synagoga eorum] forte adductus ad locum sanctum vt ibi oraret [homo] quidam [habens spiritum immundum] id est obsessus a demone [et exclamauit] voce magna [dicens. Quid nobis et tibi na jazarene] Uenisti ante tempus perdere nos] id est diminuere et auferre nostraz potestatē nocendi hominibus & tota quere nos. Quia enim diabolus insidia motus de salute hominū torquitur: ideo de Christi doctrina que erat animaruz salus & medicina debebat: & sic clamabat. Unde Theophi. Exire enim ab homine perdituz demonem suam dicebat demonium. Inmiserti cordes enim existunt in homines: malum aliquod pati se estimantes cum homines nō molestāt. [Sciо] te [quis sis] id est vehementer opinor scilicet sanctus dei: id est Christus ad salutem hominum missus. Per prophetias enim de Christo dictas que determinauerant tempus et modum et locum veniendi ipsius Christi: et per alios circumstantias faciebant ipsum esse Christum in lege promissum: verumtamen nesciebant ipsum esse deum: nec per trinitatē Christi in deserto diabolus potuit scire de Christo verum dei filium per naturam esse: licet ad hunc finē tripliciter eum tentauerit. Si enim cognouissent demō eos ipsum esse deum nunq̄ induxissent Judeos ad ipsum crucifigendum. Unde Apostolus. Si enim cognouissent nunq̄ dominum glorie crucifixissent. Sece quāte peruersitatis sunt mihi homines qui in aduersitate sua deū blasphemant: cū tamen demones ipsum predicent. Ubi Beda. Non voluntatis ista confessio est quam pietatis non sequitur confitendi: sed necessitatis extorsio que cogit inuitos. Et verum si ferut fugiuntur post multum tempozis dominum videant: nihil aliud nisi de verberibus suspicantur: sic & demones cernentes dominum in terris repente versari ad tuā ecclesiaz venisse credebant. Presentia saltem rozmenta sunt demonum. Nec Beda. Dicitur autem demon spiritus immundus ab effectu: quia facit immundum quem possidet: sicut dicitur spiritus surdus vel mutus: quia hominem surdum vel mutum facit. Uel secundum Chrysost. immundus dicitur propter impietatem & abominationem a deo: & quia omnibus immundis et prauis operationibus se

immiscet. Ipsum quoq̄ immundus spiritus dominus licet vera de eo confitentem iussit obmutescere ne per ipsa falsa misceret: & ne videretur ab ipso testimoniū querere maxime qz pharisei dicebāt ipsum in beelzebub demonia ejicere: & ne videret vilipendi crucis & passionis sue. In quo datur nobis dogma saluticerum: vt de nomine duo qui mendaces sunt: & inuentore non ēterunt: non credamus qui annuncianti deum dicunt veritatē: quia si aliquos sibi credentes inuenirent veritatem mendacium miscent et veritatem in mendacium conuertunt: ac vera dicendo nititur credētes in errozē idolatrie & peccata inducere. Per hoc autem q̄ Christ⁹ increpauit & demonem qui suam confitebatur potestatem & sanctorē impotentem et silētium: docuit nos laudes nequam tam triste & tam turpe nobis esse debet laudari a turpib⁹ q̄ si laudemur ob turpia. Et spiritus immundus tussim exire ab homine prohecit illum in medium [& discerpens eum] quantum ad afflictionem exiuit inde [et nihil ei nocuit] quantum ad mortificationem. Ubi Dicro. Spiritus discerpens hominem exiit ab eo. Ipse propinquante salute apptopinquat tentatio. Pharao dimissus ab Israel persequitur Israel. Diabolus cessante furgit in scandala. Nec Dicronimus. Sic etiaz zelotē spiritualiter quia diabolus sepe in medium prohibet peccatuz alicuius ad eius infamationē: & cum peccator videt se cōfessum dimisit peccatum cogitur q̄ diabolus ab eo exire. Unde in psalmo. Imple facies eorum ignominia: et quarent nomen tuum domine. Uere cundia enim quam habet peccator de peccato est valde vtilis ad dimittendum peccatum. Propter quod dicit Seneca q̄ non dimittēdus est pudor: quia quādiu in animo durauerit aliquis/ erit bone spei locus. Per hoc autem q̄ discerpēs eum exiit ab ipso intelligitur q̄ nullius liberatur a diabolo nisi discerperur per compunctionem et contritionem salutarem. Et specialiter hoc de carnis vitio intelligitur: quia vitium carnale non nisi carnis afflictione curatur: per que quis peccat per hec & torquetur [Et factus est sicut mortuus: ita vt multi dicerēt qz mortuus est.] Unde Gregorius. Uelut mortuus quippe ostenditur qui a maligni spiritus potestate liberatur: quia quisquis iam terrena desideria subiicit vitam in se carnalis conuersationis extinguit: et mundo mortuus apparet qui possessore prauo qui q̄ immunda desideria se agitabat exuit. Quem multi mortuum dicunt: quia spiritualiter viuere nescium: cum qui carnalia bona non sequitur extincti funditus arbitrantur. Nec Gregorius. Si ergo a maligno liberatus est mortuus sequit q̄ qui non est mundo mortuus non est a maligno liberatus: quod est verbū terribile mundum diligentibus. [Jesus autem tenens manum eius leuauit eum & surrexit] ipse enim prostratis manum auxilij porrigit: ipse elisos erigit. Ubi Ambrosius. Mystice autem qui in synagoga habebat spiritum immundum populus est Judeorum qui nunciatus diaboli laqueis simulatam corporis mūditiam interioris mentis sordib⁹ inquinabat. Et bene spiritum immundum habebat: quia spiritum sanctū amiserat. Introierat enim diabolus vbi Christus exierat. vbi & Theophilus. Secundum est etiam q̄ multi nunc demonia habent: omnes scilicet qui demoniorum desideria implent: vt furiosi habent demonium ire. et sic de ceteris. Sed dominus in synagoga venit cū mens hominis fuerit congregata & tunc dicit demoni inhabitanti obmutescere: et statim egreditur ab eo. Et protinus egredientem dominus de synagoga scilicet post predicationem & eius confirmationē post demonis expulsionē introiuit in domum Petri: vt ibi refectionem acciperet post laborem. Saluator enim noster cum corpus passibile ad nostram accepisset salutem aliquando declinabat ad loca familiarium sibi & deuotorum ad quietem habendam post laborem et fatigationem: et isto modo venit ad Petri domuz seu hospitium. Unde Cyrillus. Ipsi ce autem quomodo manet penes virum inopes Christus qui sponte nā pauperratem pro nobis passus est: vt discamus eū pauperibus conuertantur: nec spernere depressos & pauperes. Uñ Chrysо. Et nimirū excogita

Beda. Docere l potestate

Beda.

Dicro.

Dicro.

Beda.

Beda.

Beda.

Seneca.

Beda.

Chrysо.

Ambro.

Theo.

Cyrillus

Chrysо.

quales erant domus piscatorum horum: sed tamen non sedignatus est sub vltra iuguria piscatorum intrare: erudiens per omnia humanū cōuictare timorē. Et iterum. propter hoc nunquā intrauit in domum preclaram christus: sed in domum publicanorum & piscatorio: palatia dimittens/& eos qui molita indumenta vestimenta. Si itaq; eum vis & tu vocare: roma domum tuam elemosynis: orationib⁹: supplicationibus et vigiliis. Nullo itaq; verecundente domum vilem habente: si hec habuerit opportuna. Nullus dixeo magnum sapiat dominum habentis preciosam: sed vereatur magis & hanc zeletur ill̄a dimittere/ve hic christum suscipiat et ille eternū portatur tabernaculis. Vec Chry. hic quidam dicunt q̄ licet Petrus fuerit de bethsaida: tamen ratione vxoris habebat domuz in capharnaum. Sed contra hoc videtur quod Marcus dicit. Venit in domum Simonis et andree. Ideo dicendum ſm Stephanum q̄ dom⁹ petri non dicitur possessiue: sed ad quam declinare consuerit causa vēndi pisces et hac etiam familiaritate vxorem duxit de domo illa: q̄ etiam dicitur dom⁹ andree propter inseparabilitatem illorum in piscij negotiatione. Et mox discipulis petentib⁹ pro socru petri. i. matre vxoris eius febricitante stans/ dominꝰ super illam impauit febri vt cessaret/vel recederet: & apprehensa manu leuauit eam que statim & subito liberata est ita vt continuo surgens ministrauerit ei & discipulis suis: vires quas accepit: quasi gratias agēdo/in obsequium sui exercens saluatoris. Non remanente (vt solet) molestia egritudinis: quos nisi diuina virtute non potuit fieri. Natura est non operat in instanti. Et ideo hoc propriū est medici celestis: sed secus est in aliis: licet enim virtute nature possit homo a febribus curari: non tamen in instanti: ac ita subito et perfecte q̄ possit statim opera q̄sueta facere sicut hic dr̄ factū esse: ex quo ostdit ista curatio miraculosa ad discipulorū confirmationē in fide vnde Beda. Naturale est febricitantibus inesse sanitate tasse sceret egrotationis sentire molestiam: verū sanitas que domini infertur impio simul toto redit. Nec soluz ipsa redit: sed etiam robore comitante: vt eis continuo quibus se adiuuarent ministrare sufficiat. Et iuxta leges tropologie membra que seruiebant immundicie ad iustitiam vt fructificarēt mortifernitate iustitie in vitam eternā. Unde et Cyri. Et nos suscipiam⁹ iesum cum enim visitauerit nos et pernoctauerit nobiscum in mente et corde: ne cessemus eum in mente et corde suscipere: quiescet et incolumes faciet: vt ministremus et hoc est eius beneficia. Mora. per hoc datur intelligi quod ante culpam peccatores a peccato non est gratum seruitium impensum deo: sed penitentes & recto curamus est a febre peccatorum. Debet se occupare & totaliter manere pare seruitio dei sicut Beda. illud apostoli. Sicut exhibuistis membra vra seruire immūdicie & iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitie in sanctificationē. Si ergo anima nra rogatu gratia dei curet te: q̄ possis ei & sanctis eius gratam seruitutē exhibere. In hoc etiam q̄ discipuli rogauerūt pro illa: datur nobis exēplum orandi pro infirmis & necessitatibus alienis. ſm Beda. Mystice Mystice domus petri est ecclesia de circumsiene eius apostolorum cōmissa. Socrus est synagoga: atque quodam modo mater est ecclesie petro cōmisse in cura & custodia. hec synagoga febricitat: quia inuidie et tribus iabore rat persequēs ecclesiam. cuius manum dominus tangit: quando carnalia eius opera in spiritualem intellectum & pfum conuertit: & sic erecta ministrat i spiritu. Moraliter autem socrus petri febricitans est corpus cenerupiscens. cum enim homo ex loze concupiscentie laboratur quasi febribus estuat: quod potest esse. Implicite iuxta illud Joan. Omne quod est in mundo aut est concupiscentia carnis/aut concupiscentia oculorū/aut superbia vite. et si scripte habemus febrem. Quedam enim est febris corruptie in spiritibus. Alia est corruptionē humoribus: Tertia est corruptione in membris: & in omnibus est calor inordinatus superegrediens naturę cursus. Prima facit superbia. Scdā luxuria. Tertiā auaritia. Ad hāc venīs Jesus videt p gratiam illuminātē: imperat p gratiā ad iustificante: tāgit manū p gratiā ad mentē/surgit sana in confessione/ministrat in satisfactione. Moraliter etiam stans sup illā: q; nullū ipse aliter sanat nisi eū qui sub eo est. & p timorē se humiliter humiliatē. vbi Beda. Si virtū a demonio liberari moraliter animū ab immūda cogitatione purgari dicerimus/ pſequēter se ipsa febrib⁹ tentata ſz ad imperiū obi curat a: carnē ostendit a concupiscentie tue seruore p contrariū precepta frenari. omnis enim amaritudo/ & ira/& indignatio/& clamor/ et blasphemia spūs furor est immūdi/ & fornicatione vero/immunditiā/libidinem/concupiscentiā malā/& auaritiam que est simulachroꝝ seruitꝰ hec Beda. Potest etiā per socrū petri intelligi mulier erat sensualitas (que per christū autē qui est imago patris ratio: ſm quā homo factus est ad imaginē dei. Igitur moraliter socrus petri sanatur cum sensualitas que calore concupiscentie febricitās facet: per rationem ad debitū ordinem moralis virtutis reuocat. Ideo subditur [et ministrabat eis] quia sensualitas reformata virtute moralium ministrat & seruit rationi. Et tunc homo peccatum quod ante cū in eo esset non nouerat: incipit agnoscere & de posito ab eo erubescit. vnde Chrysologus. Si vis vitare peccati fetorem/ exco gitata ibi posita facium est cum a deo creatus ab eo erubuit: et tunc videbis quod non molestat ignis: et tunc videbis quod est peccatum. ¶ Nota cuz a deo creatus infirmitatibus premissis q̄ spiritualiter per leprā potest intelligi culpa originalis: per paralysim culpa actualis in omittendo: per febrem actualis in committendo: per rotis. Deinde ponitur ad confirmationem demoniacam culpa erudiem legis euangelice multa miracula in generali: quia audito hoc miraculo / vespere facto: cum sol occidisset: ad occasum venisset: omnes qui in illa ciuitate habebāt infirmos varijs languoribus detentos & a demonijs vexatos: ducebant illos ad Jesum & obtulerunt eis vt curaret eos: quia tunc adhoc poterant vacare. vnde dicit Theophilus q̄ ita tarde adduxerunt eos ad christum: quia illa die erat dies sabbati & crederant curationes nō esse licitas diurante die sabbatique finiebatur in vespere illius diei: et ideo expectabant occasum vt curandos ad Jesum adducerent. Et ipse singulis manus imponēs curabat omnes: nullius enim morbum horrebat: quod est contra medicos superbos et indignātis nature qui a pauperes et miseros dedignantur visitare & tangere. Et ille cebat spiritus immundos verbo: in signum q̄ verbum christi denote audirum fugat demonem de corde peccatorum. Licet autem posset etiam omnes curare solo verbo: tamen quā dogs apposuit manꝰ: q; humanitas Et erat quasi organū seu instrumē tum diuinitatis ipsius in miraculis faciendis. Et ideo sicut artifex mediante instrumēto operatur sic virtus diuina in ipo per applicationez humanitatis aliqua faciebat: vt ea obtinerā deitas declararet. Miracula quidē christi ad duo ordinabant. ad manifestationē diuinitatis sue & ad confirmationem fue doctrine: per quam hominēs ad fidez inducebantur. Unde & ad tactū mānꝰ eius sanabantur infirmi / curabantur leprosi/illuminabantur ceci/& advocē eius suscitabantur mortui & eiciebātur spiritus immundi. Per hoc aūt q̄ vespere facto obtulerunt sibi infirmos & demoniacos significat q̄ hora mundi vespertina christus venit demones eiicere et infirmitates hominum curare: et per occasum solis significatur q̄ passio sua in qua sol iustitie occidit futura erat medicina omnis spiritualis infirmitatis. vel secundum Bedam Mystice solis occubitus passionem mortemq; illius significat qui dicit. Dum sum in mundo lux sum mundi. et sole occidente plerique demoniaci et egroti sanantur: quia qui temporaliter in carne viuens paucos iudeorum docuit / omnibus per orbem gentibus fidei salutisq; dona transmittit. Moraliter vero occasus solis potest dici casus mūdane prosperitatis post quē

Theophilus. Cur vespere adduxerūt.

Errame dicos.

Mirac. xpi ad duo ordinata.

Beda de solis occasu. Joan. ix.

Homum detoramnon intrauit xps.

Domus petri quę & vbi.

Stepha.

Socrus petri curatio.

Natura non operatur in instanti.

Beda. Febricitantium natura.

multi sanantur qui incente sole prosperitatis graviter infirmantur. ☞ Cur pauca mira. Cōsidera q̄ paucis verbis multa hic miracula comprehenduntur que ex pressa forsitis incredibilia viderētur. vnde Chrys. Tu autem intende quantam multitudinem curarit ēt̄ currunt evangeliste non vnumquēq̄ curatum dicentes nobis t narrantes: sed vno verbo pelagus inestabile miraculorum superveniens: vt non rursus magnitudo miraculi incredulitatem immineat: si tamen pietatem t varias egritudines in vno rē portis momento solut t emendauit. hec Chry. ☞ Erbant autem demonia a multis clamantia t dicentia quia tu es filius dei. Et increpans non sinebat ea loqui quia sciebant]per vehementem coniecturam[ipsum esse Christū]non tamen per scientie certitudinem. vnde Beda. Demonia sibi dei confitebantur t sciebant ipm esse Christum: quia cum tentando fatigarunt eum diabolus videret: verū hominem intellexit: sed quia t̄ando non prenouit verum filium dei esse dubitabat. Nunc autez per signorum potentiam vel intellexit vel potius suspicatus est esse filium dei: sed se morte illius non preuidit esse damnandum. vere enim de hoc mysterio a seculis absconditio dicit apostolus q̄ nemo principum huius seculi cognouit. si enim cognouissent nunq̄ dominum glorie crucifixissent. hec Beda. Ideo autem non sinebat ea loquiue homines audientes demonem predicare mundo veritatem: deinceps acquiescerent sibi predicanti falsitatem. Unde glo. Ideo prohibet loquiue cui aliquis audit demonem vera predicantem postea sequatur errantem. Improbus vero magister vera falsis permiscet: vt sub specie veritatis falsitatis testimonium obtegat. De hoc habes et alias causas prorsime supra de spiritu immundo dictas. Facta autem die t valde diluculo: egressus Jesus de capharnaum ibat in desertum locum: vt applausum populi fugeret et ibi secretius oraret. In hoc dans exemplū q̄ predicator: t mirabilium operator debet vanā gloriam t ostentationem fugere: et ad solitudinem contemplationis ac secretum orationis post labore predicationis redire: vt deo gratias agat de profectu preterito et se disponat p̄ futuro: vt sibi hauriat quod postea populis effundat: et secundum Theophilum: Ostendit nobis q̄ deo debet attribui si aliquid boni facimus et ei debemus dicere: quoniam omne optimum desuper est descendens a te. In deserto Christus orat non q̄ ipse oratione indigeat. sed vt nobis bone exemplificationis operationis exemplū et forma fieret: vt non timuerimus fugere et curam mundi vitare: ac secretum monte querere docereticum cum orare vel et silenter loqui affectamus. Ut turbe requirebant eum scilicet per fidem: et venerunt vsq̄ ad ipsum per spem: et detinebant illum per odium ne discederet ab eis: vt profectum consequerentur misericordie. vbi Chrysostomus: Gaudens autem eos suscipiebat: sed et venit eos dimittere: vt et reliqui doctrine eius participes essent: ideo sequitur. ☞ quibus ait: quia et aliis ciuitatibus oportet me euāgelizare regnum dei ☞ id est qualiter peruenitur ad regnum dei: quia per penitentiam que est via ad hoc perueniendi. vbi Theophilus Transit ciuitas ad alios magis indigentes doctrina quia non conuenit in vno loco doctrinam concludere: sed vbiq̄ radios eius extendere. vbi et Chrysostomus: Sic multi etiam considera q̄ poterat in eodem loco manendo omnes attrahere ad se non tamen illud fecit: sed bene nobis exemplum vt peramba lemus et requiramus peritissimum pastor quem perdituri mediocriter accedit ad infirmum. Una enim anima recuperata poterit aliquis mille delicta abolere. hec Chrysost.

Oratio.

Domine Jesu Christe remoue et effer spiritum immundum a me ne aliquo modo valeat maculare vel in mundo dimittere: vt sim t appaream mundus mortuus cum a possessore prauo qui per immunda desiderio nos agitat fuero liberatus. Peto etiam domine te meticum animarum: vt me curare digneris a febre vitiorum: quatenus surgens ab eis valeam ti bi ministrare et gratam seruitutem exhibere. Tu eriaz domine cura me et omnes vanitio amatores lāguoribus: vt a peccatis sani et mundissimes facti tibi ministremus: et beneplacita tua peragamus. Amen.

¶ De suscitatione filij vidue. Cap.xliiij.

Et deinceps ibat Jesus cum discipulis: et turba copiosa que eum sequebatur] nouitate operum: iucunditate doctrine: t ex sanctitatis eius deuotione[in ciuitatem galilee que vocatur Naim] secundo miliario a monte thabor est ciuitas Naim: et hispa Naim indendor: ad cuius radicem fuit torrens cison. Ante huius ciuitatis portam vbi erat maior coemiterius portus: obuiauit dominus multitudini hominum efferentium: id est erant autem defunctum filiū vni cum vidue ad sepeliendum quis antiquus loca sepulture erant extra ciuitates t hominum habitationes: ne cadaueribus inficerentur loci et homines. Hoc autem sic factum est: vt eadem ciuitas esset miraculum coram matris factum et multi essent testes tanti miraculi. Et quia vocabant ad penitentie opus prosequendo futura et confestando viduam t orbatā matrem meruerunt ipsum videre miraculum. Vbi Brego. nicenus eruditus dicit huius verbis exprimit. Mater vidua erat que non sperabat vlterius filios procreare: non habebat in quem dirigeret aspectus vice defuncti quia vnicus erat: hunc tot lunis tacruerat. Dic solus aderat ad sacrificatio causa in domo: quicquid materi dilecte ac preciosum hic solus erat. Unde et Cyrillus. Miserabilis passio et ad flectum et ad lacrymas potens prouocare. Quam cum videret dominus sic tristem et afflictam misericordia t pietate motus ea: cum quia vidua erat rum quia non habebat altum filium a quo in tenebrute sustentari posset q̄ ab ipso virile eis verbo consolationis et dulcedine [Noli flere]quasi diceret cito consolata eris: desiste quasi mortuum flere quem mox vinum resurgere videbis. Merētum consolator deus illorum maxime lachrymas intuetur: qui aliorum miserias et peccata deflent. secundum Bedam. Dominus misericordia motus est: ve nobis exemplum tmitande pietatis ostenderet. vnde et Chrysostomus: Jubens ergo cessare a lachrymis/ qui consolatur mestos: monet nos de presentibus defunctis consolationem recipere: resurrectionem sperātes. Pagani et gentiles causam habent plangendi defunctos: quia resurrectionem nesciunt sed Christiani eam credunt: et ideo causam plangendi non habent[ut accessit et tetigit loculum[id est feretrum vt effectu salutis faceu corporis tui deueniret et ostenderet q̄ corpus suum detrati ymnum erat instrumentum detrahis in miraculis faciendis. Locus autem diminutivum est mortui locus in quo iacet: cui enim viuenti magna palatia et ample domus nō sufficiebant pro loculo tei mollenti parum spacium sufficit pro loculo. Unde mortuo alexandro dixit quidam philosophus. Quem totus mundus non capiebat hodie parua continet area. Di autem qui portabant stetērunt: nec vltra progredi ausi sunt. Et ait. Adolescens surge et sic eum secundum quod deus suscitauit. Et resedit qui erat mortuus: quia surgens sedit in loculo in quo iacuerat prius t cepit loqui. Ut manifeste appareret q̄ erat vere et non apparens resuscitatus: et forte verba ipsius fuerunt gratiarum actiones[et dedit illum matri sue]quia non suo merito sed matris resurrexerat: vt que de ipso tristis fuerat in ipso consolaretur. Omnes autem timuit timor: et stupore tanti miraculi: qui timor non fuit alicuius malitie: sed reuerentie de potentia et bonitate: et magnificabant id est laudabant deum t magnum prophetam dicebant: quia quanto tanto pietas erigentis est gratior: et spes salutis penitentibus est certior. Et dicebant: quia prophetam magnum surrexit in nobis: et quia deus visitauit plebem suam misericordia visitationis plebem suam misericordia visitauit plebem suam misericordia visitauit plebem suam misericordia visitauit

Defunctus mystice. Ecclesia mater peccatorum

Vidua.

Ps. cxxxi

Portatores quatuor moraliter. Versi.

Quatuor in peiō p seuerare facientia.

Portā ē efferetur peccator.

Beda.

cuius visitat infirmum vt eum sanet. Mystice iste defunctus est homo p peccatum mortale mortuus. Eius mater est ecclesia que est vniuersitas credentium: et cuius filii sunt credentes singuli. Peccator autem dicitur filius vnicus matris sue scilicet ecclesie: quia quilibet ita desset quando in peccatum cadit: sicut mater vnicum filium quando decedit. Ecclesia quoq; dicitur vidua quia sponsi sui morte redempta: vel quia nunc quandiu peregrinatur a domino: est ab amplexibus sponsi sui priuata: de qua vidua dicitur in psalmo. Viduam eius benedicendo benedicam. Efferitur defunctus cum sensu interiori exit in opus. Quatuor portatores huius defuncti sunt quatuor affectus cordis nostri: scilicet gaudium et tristitia: spes et timor. Ista enim quatuor portant mortuum per abusum. de quibus dicit Bernardus: amant quod non decet: timent quod non oportet: dolent vane: et gaudent vanius. Uel isti quatuor portatores sunt amor peccati: timor penitentie: spes emendē: et presumptio de dei misericordia. Uel quatuor portatores sunt quatuor que animā in peccato perseuerare faciunt: scilicet fiducia longioris vite: eque tamen hominem sepe decipit: consideratio culpe aliene qua homo correctionez propriam deuitat: fluxa spes penitendi in futuro et fiducia de venia quam homo concipit ex magna dei misericordia: impunitas peccatorū qua redditur ad peccata magis pronus. Possunt etiam intelligi isti portatores carnalia desideria: vel adulatorum et benedictorum blandimenta: vel prelatorum mercenariorum verba vngentia non pungentia: et quecunq; verbo vel facto fouent homines in peccato. Portā per quam efferrur seu egreditur mortuus: est aliquis de quinq; corporis sensibus peccati manifestatiuus. Nam qui videt vel audit vel loquitur quod non licet: mortuus extrahitur per portam visus vel auditus vel oris: et sic suo modo de alijs: et ideo custodie ad istas portas sunt adhibende. vnde Beda. Portam circuit qui defuncto efferebatur: puto aliquem de sensibus esse corporis. Qui enim seminat inter fratres discordias: qui iniquitatem in ecclesiam loquitur: per eius portam exit mortuus. Qui videt mulierem ad concupiscendum eam: per oculorum portam sue mortis indicia profert. Qui fabulis otiosis vel scenicis carminibus vel detractionibus aures libenter aperit: huius anime sue portam mortis effingit. Et generaliter quilibet qui non seruat sensus: mortis sibi ipse reddit actum. hec Beda. Lectulus est conscientia peccatoris: in quo tanq; in lecto male consentiens requiescit. Talis autē mortuus per peccatum mortale suscitatur a deo per ecclesie. Sed quomodo resuscitatur in figura hic docetur. Sicut enim tria sunt signa mortis spiritualis: sic tria sunt signa resuscitationis spiritualis. Signū mortis spiritualis accipitur secundum signum mortis corporalis. Signum autem mortis corporalis triplex est. Primum est carentia operationis: sic carentia ad bene operandum est signum mortis spiritualis. Unde in Exod. Filii immobiles quasi lapis. Secundum est carentia sensus: quando peremptur et non sentit: sic quando homo non sentit percussiones et admonitiones spirituales: signum est q; ipse spiritualiter est mortuus. Unde in Prouer. Uerberauerūt me sed non dolui: trahebā et non sensi. Tertium est rigor. sic homo quando habet cor ita rigidum q; fleti non potest per contritionem ad deum: nec p; obedientiaz ad deū signū est mortis spiritualis. Unde in libro Regū de quodā Jheroboā qui extendit de altari exarsit. Sic ergo tria sunt signa mortis spiritualis. Bene quippe operari est luperdia: sensum auferre iuxta illud Prouer. Uinum et ebrietas auferunt sensum: et contra rigorem facit auaritia. Et contra hec tria sunt tria signa resuscitationis spiritualis que tanguntur in hoc q; refertur euangelio quo tanguntur in hoc q; refertur dixit: et cepit loqui: et dedit filium matri sue. Per hoc q; dicit resedit intellige contritio. in contritione enim homo residet tristitia peccato. Per hoc quod dicit cepit loqui: intelligitur confessionis qua homo loquitur se accusando. Per hoc quod dicitur dedit eum matri sue. intelligitur reconciliatio. Per hoc enim q; homo soluitur et iniungitur ei satisfactio restituitur matri sue. i. ecclesie reconciliationi fidelis per spūalem incorporationem: que quidē satisfactio fit per tria. s. per orationē: ieiunium: et elemosynam. Sed modus iste resuscitationis tangitur cum dicitur. accessit et tetigit loculum. Ad mortuū spiritualiter saluandū accedit et appropinquat cum aliquis gratiā preuenientē vel desiderium propter saluandū donat. Loculus tangit: quando conscientiā et cor durū peccatoris ad penitentiā emollit: et peccatore ad sui cognitionem reducit: et tunc mortuus a peccato resurgit. Et sciendū q; spūalis mors peccati per mortē voluit destruere. ad est etiendū quantū peccatum sit fugiendū: et quantū de eo sit dolendū quādo est cōmissum. Primo fugiendum est vt mors: et de eo dolendum est tanq; de morte. Hic dolere debet qui amicum sum in peccato mortali videt: ac si cum mortuum videret: immo etiam cum plus deberet. Et quia sicut mortuus iste figurat peccatorem: sic eius suscitatio figurat peccatoris conuersionez: ideo sicut multū timendū est peccatum et multū dolendū de eo cōmisso sic multū desiderandā est peccatoris conuersio: et multū gaudendū de ipsa tam facta. Obsecra ergo o petri dominū vt resuscitet te a morte peccati: et restituat te sancte ecclesie sue in tandem et gloriā nominis sui. Et vt ait Zimbro. Si graue peccatū est quod penitentie tue lachrymis ipse lauare nō possis: stet pro te mater ecclesia: que pro singulis tanq; proui eo filiis vidua mater interuenit: cō patitur quodam modo spiritali dolore nature: cum suos liberos temporis vitio ad mortem cernit vergere. Ulcera enim summo de visceribus cius. vnde t Augu. De iuuene filio resuscitato gaudia est mater vidua: de hominibus in spiritu quotidie suscitatis gaudet mater ecclesia. Ille quidem mortuus erat corpore: isti autem mente. Moraliter tres mortuos Christus suscitauit puellam in domo clausam. i. mortuum per consensum delectationis prauc: in cogitatione seu voluntate adhuc tecta. Iuuenem in porta. i. mortuum per actum peccati in verbo aut vel opere. Lazarum in sepulchro. i. mortuū: lapide. i. mole consuetudinis peccati pressum: male olentem: et alios fama corrumpentem. Omnes istos suscitat et sanat dominus: cū ad ipm redeunt veraciter penitendo: et tāto leuius resuscitatur quisq; per gratiam: quāto minus mortificatus est per culpam. Unde dominus puellas coram pauco de facili suscitat: puelle dicens. surge. Iuuenem coram pluribus et quasi difficilius tangēs feretrum et dicens. Adolescens tibi dico surge. Lazarum difficillime: nec cum lachrymis: cum fremitu: cū fui turbatione: cum magna voce dicēs lazare veni foras: et quasi cum auxilio et testimonio presentium dicens. soluite et sinite abire: nec q; dominio tam facilis non fuerit resuscitatio lazari sicut puelle. cum et ait Augustinus. memoram facile excitetur in lecto q; Christus in sepulchro: sed domini facta aliarum rerum sunt exēpla. Lōga enim consuetudine pessimus vir et quasi cū labore suscitatur. Quia vt suscitetur diu cogit lachrymari et ciulare: et ideo licet omne peccatū maxime tamen peccāti consuetudinez fugere debemus: qi hec sanatur difficilius. Ait Zimbro. Omne peccatum consuetudine viteseit et fit hominis ultimū sit: licet econtrario omnis virtus bona consuetudine fit grata et facilior quia nihil differt assuescere sic vel sic. Triplex est ergo mors culpe designata in predictorum trium mortuorum. s. peccatum cordis: peccati operis: et peccatum consuetudinis. In suscitatione vero horum trium mortuorum ostensum est q; saluator: potestatem habet super triplicem mortem. s. naturē/culpe/et gehēne: super triplicem vitam. s. nature/gratie/et glorie. Quarum mortuum insuper disciplo audiuit sed ad eum tre voluit. i. ad mortuum in obstinatione vel desperatione seu prauo peccati excusatione. De quo dicit. Dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Nec igitur audientes: qui stant non presumant: sed cum sint ne cadant: et qui ceciderunt non desperent: sed festinent vt resurgant. vnde Augustinus. Nec ergo charissimi audiamus: vt qui viuunt viuant: qui mortui sunt reuiscāt. Siue adhuc peccatum in corde conceptum non placeat in facto: penitear: corrigatur cogitatio: resurgat mortuus intra domum cōscientie. Siue iam q; excogitauit a3 mille: nec sic desperet.

Matth. ix.

Joan. xi. Facilitas xpi in suscitando a morte.

Confuetudo peccādi.

Zimbro.

3 Mors triplex.

Quarus mortuus non excitatus.

Augusti.

Non surrexit mortuus intus: surgat clamet: poeniteat facti: de proximo reuniticet: non erat in proximo sepulture: non accipiat desuper coniectum molem. Sed forte tam illi loquor qui iam durotine molis lapide premitur: qui tam vigetur cōsuetudinis pondere: qui iam quatriduanus putet: nec ipse desperet: prosundus mortuus est: sed alius est Christus. Ligam etiam tales penitentiam: nec enim lazaro resuscitato post quatriduanum vitus putori in viuente remanserat: ergo qui viuunt viuunt: qui autē mortui sunt in quacunq; harum trium mortes se inuenerint penitentiā agant: accelerent: tam resurgant. vnde Chrysost. Ne audiamus qui stamus: sed dicamus nobisipsis: qui estimat se stare videat ne cadat: ne desperem⁹ si cecidimus: sed dicamus nobis nunqd qui cadit non resurgat. Etenim muti in ipsum celi vertice ascendentes & omnem patientiā demonstrantes: parum lapsi sunt: & ad ipsum venerunt malicie barathrum. Inde aūt rursus ad celū inde ascenderūt & a secunda & scurrilitate ad angelicam sunt translati vitam humanitatē: & tanta ostenderunt virtutē: vt demonios abegerint: & multa signa alia operati fuerint: & horum quidem plene sunt scripture: & plena vita exemplis bonis. Quē admoduz enim medici difficiliores egritudinum eligentes libris inserunt & huius emendationis methodum. i. doctrinam docent: vt in maioribus exercitati facile minora sanēt ita vtiq; & deus magna peccatorum in medium adducit: vt qui parua de liquerunt per illa facilem hoz emēdationem inueniant. Si enim maiora habuerint sanationem: multo magis minora. Igitur armem⁹ nosmet ipsos bonis operationibus: si aduenerit aliquod delictū abluamur: vt digni efficiamur in gloriam dei viuētes post presentē vitā futura fruamur vita. hec Chryso. Cōsidera hic viduā de morte filii flentem: & ita tu omnibus post positis de morte animę meę luge & lachrymare: vt mercaris ab ipsa morte animę per lacrimas diuine miserationis resuscitari. Abstine a risu et cachinno: cogitans quia de cunctis actibus tuis reddituris es rationem in iudicio. vnde Chrysost.

Chryso.

Hieremi. viii.

Lachrymādū est nobis.

Chryso.

Nihil quippe ita cōgluntinat deorsum lachrymę sicut quas peccati dolor et amor virtutis exprimit: siue, p̄pria peccata quis hic siue etiā tamenet aliena. Cuius etenim rei gratia in cubitum tuum taxaris ac diffluis: qui tamen tum sponte factus es causa meroris: ante terribile illud christi fratrum tribunal: & summa cū examinatione pro cunctis actibus reddituri rationē deo Chryso. Valde aūt pertinax est & peccatorum insolubilis pec. catorum & in morte animę tacet nō curans se per penitentiā purgare & resurgere: si est linguis hoz loquentis et angelorū: & si tot per tuā doctrinā conuertereo homines quot fuerunt boleo ab initio mundi vel quot futuri sunt vsq; in finem celi: & recipisti per penitentiā nō fuisti caueris: facto es velut ex sonitu cymbali tinnies. Cipana etiā de vilitate hominū seruēs pulsando seipsam cōsumit. Et si habueris omnem scientiam: et si per eā scientiā et mis diseretis consiliis omnes regeres mūdi vel principes: immo totum mundum pacifice dirigeremur: & per ipsum per penitentiā nō conuerteris: nihil profecisses. Esti habueris omnē fidē ita q̄ trahas ad fidem omnes Judeos hereticos & paganos: si in peccato mortali es: nihil tibi prodest ad vitā eternā salutē. Jē si milles claustra faceres: & mille hospitalia manu propria edificares: & in illis oēs mundi pauperes bonis tuis pascereo: quādiu in peccato mortali persistis: in statu saluandorum non es. Item si corpus tuum ad cremandum dares vt Laurentius: aut exoriandum vt Bartholomeus: si cruci figereris vt Christus: si cum voto peccato mortali moreretis nō fi salueris. Item si mille milia missarum pro te dicerentur: si omnes sancti de celo cum omnibus angelis postrarent se ante deū sanguineas funderēt lachrymas vsq; in diem nouissimum orationes pro te non flecterent misericordiam dei ad miserandum te: si discederes in pēs mortali. Et si peccatoi in morte aīe tacenti plus valeret vna confessio bona & omnia beneficia predicta per cuncta secula vel sibi impensa. Oratio.

OMine Jesu christe veni in animam meam fluctuantem tentationibus & propinqua pos-

ea cohibēdo ne per sensus veniant ad effectu. Recede p gratiam: tange per correctionem: sistent porta tores occasiones peccandi & importunitates die mee facti in peccatum ut resideat per bonā voluntatē incipiat loqui per cōfessionem: surgat per bonam operationem. Accede mater sue gratie nutrici vt stet per habitatorem: & sic plebem tuam virtus anime affectiōes & cogitationes visitet: tua veritas per cognitionē virtus per operationem: & bonitas per conservationem. Amen.

Portas fidei.

Peccatū.

De scriba doloso & duobus aliis scripturi sequi volentibus. Capi. xlv.

Matth. viii. Marc. ix.

QUidam autem Jesus turbas multas circū se vt se sequerentur: iussit discipulos ire trans freti. i. vitra mare galilee in loco secretū & ibi cum eis: vt trāsiret & eos a turbis sequestraret. Docens etiam predicatorem euangelii & oēs plausu populi declinare: & nihil ad ostentationem facere. Per hoc etiaz munit & cure mūdi sunt fugiēde: q; turbe multe fūr multe cure que turbāt animam et omni parte: & ideo dicit circū se. Nā impediunt a posteriori ne posteriora recolat: ab anteriori ne se ad maiora extendat: a dextris ne desideret eternam: a sinistris ne timeat supplicia. Vel a posteriori ne desiderentur defectus vite preterite ab anteriori ne considerentur status vite future: a dextris ne cōsiderentur pericula in statu prosperitatis: a sinistris ne considerent pericula in statu aduersitatis. Secum esse habet q̄ vult minuere equum cooperit sibi oculos & ille pcurit vbi vult. Sic diabolus voluit hoiem percutere operit sibi oculos per curas et sollicitudines: & tunc vulnerat per peccata & extrahit sanguinē virtutis: & ideo ab hac turba est declinandū. Hec est turba que impediebat Zacheum in videndo Jesum. Et in via ascendens corporaliter non spiritualiter. vnus scriba. i. legisperitus seu literatus ait illi. [Magister inquit dicit domine quia causa discendi non scrutādi venit nec quęrens magistrum sed ex magistro lucrum: sequar te quocūq; ieris.] Ille duplici de causa volebat sequi christum. s. causa cupiditatis & lucri temporalis ac lucrantis & vane gloriē. Multitudine enim & magnitudine signorum virtutum motus volebat sequi dominum: vt discere signa facere propter lucrum acquirēdum: vel propter vanam gloriā cōsequendam. Hoc idē desiderat consequi a deo q̄ simon magus volebat emere a petro. Jesus aūt videns eius animā non respondit ad eius verbū: sed ad eius animum dicens. Vulpes foueas habēt ad quiescendum & latitandum: volucres celi nidos habent ad quos ascendunt & cōfugiunt: filius aūt hois. i. virginis. ecce a parte inferiori denominat genus suum contra gloriā eos de genere suo: & allegāres quod est in eo despuū: non habet domicilium propriū vbi caput suum reclinet ad pausandū. q. d. cura habēt sua latibula & loca vbi possunt latere & quiescere: ego aūt sum tra pauper q̄ non habeo hospitiolum propriū vbi percipiendo quietem caput reclinem: & ideo frustra venis ad me. propter lucrū pale. vñ Chry. Aspice qualiter pauperratē quam dñs docuerat per opa demonstrat. non erat ei mensa: non candelebrum: nec domus: ecce quicūq; talium. hec Chryso. Hospitiolum quidē habuit virginis: verum reclinatoriū habuit presepiū nō propriū: & crucis patibulū: sepulchrum habuit sed alienum. Dic ergo remoueatur cupiditas terrenorum a volentibus sēq; christū. Audiens aūt hoc pauperratē non institit amplius vt sequeretur. vnde Chryso. Non aurem respōdet sequar te pauperē: hoc esset dīs forsitan concessisset. Vel per vulpes dolositas et simulatiōes per volucres inanis leuitas & elatio signatur. i. dñs. Dolositas & elatio latent in corde tuo: quia sez causa cupiditatis et vane gloriē vis me sequi. Et ideo te insocietatē meam non recipio: quia filius hominis simpler & tra dolositatem: humilis contra superbiam: non habet in te vbi caput reclinet. Caput enim christi deus est: deus aūt habitat in humiliter simplici & tremēte sermones eius: & ipsa reclinatio capitis: non erectio humilitatis magistra est. Si illi locū non habēt. In tribus ergo iste repre-

Zacheus. vñ

Pauperratas vñ.

Chryso.

Respondit scriba.

hendit̃r a dño: scilicet in dolositate: quia ficto animo et non simplici sequi volebat: et cupiditate quia eũ ꝓ questu sequi intendebat & in elatione: quia propter inanem gloriam ei adherere cupiebat: sicut vulpis est alal fallax illicitis inhiatum & rapinis plenũ: auis vero alta petens & alcendens sursum. Hic ergo sequi volebat magistrũ nõ vt virtutes discere: non vt pauperta tem & humilitatem magistri imitaretur: sed vt ficta discipulus discipulus discipulus

Universidad de Deusto
Biblioteca

sunt obliuiscens quasi dominꝰ dicat ei. Vocat te ostiarius tu attendis ad orientē. Vic ergo remouetur iniq̄tas otiarie. quia cum propositum mutandi vitam p̄cētibus reuelat q̄libet ab eis remouetur. Ziratoꝛ quippe retro aspiciens facit sulcum rectum & inceptum sic accipiēs melioris vite statum & habēs affectū redeundi ad statum pristinum manet aptus est ad regnum dei adipiscendum. Talis est religiosus qui nundum reliquit: sed ad mundū mētē recurrit: nūc hos nūc illos seu pristina vel facta in corde reuoluendo & amore eoꝝ seu delectatione ad huiusmodi flectendo. vnde Maximus episcopus. Dis ciū aratō si retrospicit aut rectum sulcum aut inutilē facit sulcū: sant aratrum boum suorum vestigia vulnerabit. Ita & qui directo tramite ac spūali vomere vitia mundana persuleans incedit ad regnum dei: si aspectū suum ad impia & vana conuerterit: & iugum huius hoc est corpus aratri animam vulnerabit: & optimi itineris peritū tolum nimis incurrit errorez. vide et Augu. Apponit manum aratro qui affectuose est ad sequendum: retro tamen respicit qui dilationez petit occasione redeundi: ad domuz & cum amicis conferendi. vnde et Ber. Si autem securus dominum discipulus: qi vel domui renūciare velit arguitur: cū fiet illis qui nulla veritatis: nulla fidei: edificande gratia sepiꝰ sunū quos in mūdo reliquere domos reuisere nō timēt. Voc facit cōtra monachos in domibus parentū & secularium cōmanentes. vñ etiam Chryso. obtēdit q̄ qui sequi dominū desiderat qui manuz in aratro ponit. i. qui in spe crucis christi euangelica fide fundatꝰ seculo renunciat: respicere retro non debet. i. rursꝰ ad ea que seculi sunt redire mēte q̄ humilmodi inanē seculi curam & vanā cupiditatē regno dei efficiatur indignꝰ. Unde nō immerito & apostolus admonet ne ad terrena & egena mūdi reuertamur. vnde & Bern. Et hoc olim timendū est ne quis aut corde solo: aut etiaz corpore flat apostata: Legimus etiā de filiis israel q̄ corde redierūt in egyptū. Nā corpore reuerti claustro post corū ratos rubrū mare vetabat hoc est quod ego vereoꝝ fratres ne forte sint aliqui quibꝰ si pudoꝝ negat apostatā corpore: reperiatur apostata alias corde. vt vez in habitu religionis cet seculare gerāt: quod secularia cōuersatio minime potuerint. teli susceperint. hec Bern. Qui ergo seculo renūciauit nullatenus retro respiciat: quis vt ait Ber. dānū angelis charꝰ: nisi deo acceptꝰ: nisi homini fructuosꝰ: & in his opera religione persisterenus: aq̄ obedientie obseruare & cōplere. & vsque in finē deuote arroiter in disciplina dñi nr̄i iudicij arguendi sunt qui q̄ piacessione sponderūt opere implere cōtempserūt: & ideo eaus esse bemus ne mūdo vndiq̄ retrahātur: & post dorsum vt retro respiciamus repēte seducamur: & retro cū vxore Loth que in statuam salis versa est. respiciamus. Unde nota q̄ statua sal habet figurā humanā: sed nō sentit nec mouet: sic persone que exterius mundum habētes ea: adhuc ad mundana gaudia mundi nō habent sensum vel morum altenus boni operis. Item terra vbi sal seminatur efficitur fertilis: sic tales reddūt sedentem in turpitudine qua sunt sterilem. Jō sal prebet sapore alijs: p̄ consumptionē sui sic tales consummunur in religione sine fructu vtilitate: & hāc alijs exemplum cōuersationis. Pm Beda. cui vecla manū ad aratrum mittit qui quasi quodam instrumēto compūctionis. i. ligno & ferro discē passionis. Qui sibi tam cordis sui emollit & euertit aspectum: vt ad bonos fructus feros dos terrā cordis vomere pñe aperit recolēs discā passionem. Qui sibi ad retera vitia desiderio rapitur: a regno dei cum vxore Loth excluditur. Sancti eiꝰ posteriozū obliti semper in anteriora se extēdāt: iugum dei. i. corpus & animā quasi boues iugo dei colligatos a iugo eis nō relinquāt: sed semp colla subdātur: vt sic eiꝰ placeāt. Et sic dū & diuino seruitio pelire parēt & renunciare bono vel pio amicis per se non impedīt holem impetrare a pfectione & regno dei per accidēs tamen & propter aliqua superuenientia imminet periculū retrocedendi a via dei q̄ ei deberet implere. propositum potest facilius immutari ab eo quod proposuit. propter inutilium cogitationes que dimissi: vel reuocari a pristinis cogitationibus. Et bene dicit operiretur non submergeretur: quis nauicula petri concuti potest: sed submergi non potest: cuius figura i arca noe fuit. ipse vero dormiebat in puppi. i. in posteriori parte nauis iuxta tabernaculū: super cervical nauis lignenum. ostēdens sm Chryso. suam humilitatē. Nec mirū si dormiebat. ipse enim multum de nocte in orationibus vigilabat: multūq̄ de die in predicationibus laborabat. Dormiebat quidem corpoꝝ: sed vigilabat deitate. Ut ipse in cantico dicit. Ego dormio & cor meū vigilat. vbi Chryso. Ascendat in parvum nauiculam vt nauigaret ille qui totum mundum diuina virtute gubernat. Dormit in summum qui pñm sui vigilia eterna custodit. Voluit aūt dñs dormire multiplici de causa. Prima vt veritatē humane nature in se demonstraret. In utroq̄ ergo ēst xp̄s semp aliquid ponit ad ostendēdū veritatē humanitatis: & aliquid ad ostendēdū veritatem diuinitatis. Secūa vt discipulorum fidem p̄baret: nō q̄ ipse corda eoꝝ ignoraret: sed vt ipsi seipsos agnoscerent. Tertia vt discipuli magis timerent: & sic eos ad orationez prouocaret. si enim vt ait Chryso. eo vigilante tempestas facta esset: vel non timuisset: vel rogassent. Quarta vt veritatē diuine nature & suam potentiā demonstraret: que magis clarum in eo q̄ mor. erat: p̄ imperauit vētis q̄ ei parebāt. Timentes ergo discipuli: & in periculo positi accesserūt recurrentes ad ipm et suscitauerunt eum dicentes. Dñe salua nos: tu enim potes & nos indigemus: qui perimus & in periculo constituti sumus. Ubi Orige. O veraces discipuli saluatorē vobiscū habentes & periculū timentes: vita vobiscum est: & de morte solliciti estis. Et ideo q̄ dixerūt salua nos: fuit fiducie: q̄ perimꝰ fuit pusillanimitatis: q̄ suscitauerūt infidelitatis: propter q̄s increpando dixit eis. Quid timidi estis modice fidei: q. d. si haberetis fidē nō timeretis: sed faceretis q̄s velletis. Vētos & mare placaretis. vbi Cyrill. In quo ostendit q̄ timorem. Jō facit tērationū inductio: sed imbecillitas mentis. sicut ēst aut̄ q̄ i igne: sic i tēratiōib⁹

E Ziratoꝛ retrospiciens.

Maxim⁹

Augu.

Wonachi sunt i claustro.

Bernar. Dispositio cordis.

Nam. De discipulis.

D Matth. 8. Marci. 4. Luce. 8.

Beda.

Origene.

Origene.

Cyrillus Timoꝝ vide

Cantic. v.

Dormitio dñi et causa

fides. Redarguit ergo in eis duo. s. mentis pusillanimitatē: qn̄ dē debant timere eo p̄sente q̄ videbant tot miracula facere: & cui quis adhereat perire non potestras fidei medicinalē: quia nō credēdāt eum tantū posse in dormiendo quātum in vigilando: vel tantū in mari quātum in terra. Arguit̄ hinc habemus: quia modice fidei est qui in aduersitate famis pressure & huiusmodi cōstituit murmurat timet & impatienter fert. Unde fides maxime necessaria est in periculis: hec est enim victoria que vincit mundū. t. mundi pericula fides nostra. vt autē dicit Ambro. Jeonia seruantur in aplis vt aduersitas sine temptatione neminem possit ex hoc vite curriculo denigrare: quia experimentum fidei tentatio est. Subiecit ergo salnus nequitie spiritalis procellis: sed quasi pernitiosis naute gubernatorem exitemus. [Tunc surgēs tetus imperauit ventis & mari] sequentibus: sicut dominus creature dixit: tace & obmutesce & cessauit tē pestas & facta est trāquillitas magna. ita q̄ nec lemitra nec vestigium alicuius turbatōis remaneret: sic itaq; veritusq; sue nature. s. diuine & humane: veritatem dominus tetus christus dignatus est hic cōmēdare: quasi enim homo nauē ascendit: sed quasi deus mare cōturbatq; quasi homo in naui dormit: sed quasi deus vētis & mari imperat & coruscis furoꝛē verbo coercerna sentiūt dominū mādāte: quoꝛ tā insensibilis natura vidēt. vñ dicitur deo obedire inanimata: q̄ solo verbo de his facit q̄s vult: sm̄ quē modū loquendi solet dici materia obediens vel inobediēs medicine. [Porro homines] Sm̄ Hieroym. nō discipuli. sed nante & ceteri qui erāt in naui [mirati sūt] ex effectu virtutē deitatis ei⁹ cognoscētes ac ertā cōfitētes et admirando dicentes. [Qualis est hic] & Gr⁹. s. Jmagn⁹ ipotens: et quāte dignitatis & potestatis. q. d. non est homo purus: sed ver⁹ deus. Ubi Chryso. Somnus holem: tranquillitas dei ostendebat: ideo dicunt quales est hic: quia sicut homo dormit: & sicut deus miracula facit. Leta ergo admirantur⁹ homines dormiente & deum imperāte & creaturam obedientem. vñ addunt [quia venti & mare] que insensibilia sunt [obediunt ei] ad nutum ei⁹ sequēdo sicut creatura creatori suo. In quo redargūtur creature rationales que non obediunt creatori cum creature insensibiles obediāt ei. Q. d. ergo potens miracula in terra fecit etiam in mari facere voluit: vt dominus terre & maris appareat. et in signum q̄ rota et seruit orbis machina & cūcta ad nutū sunt facta. Per hoc autem q̄ a discipulis excitatus pro garus eos liberauit ostēdit q̄ sem per vult rogari a nobis. sepe eis exponit non p̄sentis: quia vult vt eruz oremus & sic liberemur ab illis. Unde patet q̄ utro melios est oratio q̄ lectio. secundum Chrysost. Christus fecit in mari magnam turbationē: vt magna turbatio magnum discipulis ineneret timorem: & magnus timor: educeret eos ad clamosa oratiōnem: & clamosa omnio inducerēt Christum ad magnam miraculi operationem: & magnum miraculum inducere homines ad fidem & admirationem. vnde Augusti. Ideo permittunt iusti vt pressi clament: clamantes exaudiantur: exauditi glorificent deum. Iste aut clamor non tantum debet fieri voce & corde: sed etiam opere: vt insistant ieiunio et elemosynis & macerationi corporis.

¶ Mystice istud potest exponi dupliciter. Primo allegorice: pone pertinet ad locum corpus ecclesie vel naucula intelligatur ecclesia fidelium que admodū nauis in principio fuit arcta quia paucos habuit credentes in fine autem scilicet tempore antichristi erit angusta: quia tunc pauci erunt fideles: in medio autem est lata: quia modo fides est multum dilatata. In hac naui continentur fideles: qui cum Christo per mare lectionis ad regnum celestum perueniunt. hanc itaq; nauem ascendit Christus per regimen & gubernationem quia ipse est rector ecclesie & gubernator in qua discipuli continentur. Nauem autem ascendit in baptismo: quia baptismus est tanua sacramentorum. In ecclesia ergo tanq̄ i naue fuerūt et dominus nobiscum propter fidē sacramenta. Sed contra ecclesiā fluctuant venti varii & validi maleuntes: et eleuantur fluctus contra eam: vt fere ea quasi operiantur fluctib⁹: submergatur tamen non potest: & inter hec omnia Christus dormire videtur et non attendere: quia secundū Origenem patientiam bonorum & penitentiaz impiorū exp̄cetat. Christi enim dormitio est diuina in tribulationibus permissio qui excitatur quando bonorū precibus pulsatur. accedamus ergo ad eum dicentes. Exurge quare obdormis domine: exurge & ne repellas in finez. Ipse autem exurget et imperabit ventis. i. demonib⁹ qui concitāt fluctus. i. malos huius mūdi ad immittendum persecutiones sanctis: facietq; tranquillitatē magnam pacem ecclesie et serenitatem mundo. per cessationem tribulationis conferendo vel patientiam tribulatōnis dādo. De ista naui sic dicit Chrysost. Non dubium est nauem istam ecclesiam figurasse que nauigantibus apostolis gubernante dño flante spiritu sancto predicationis verbo vbiq; dei currit & portans secum magnum: & inestimabile pretium quo totum mundū sanguine Christi mercata est. Mare vero seculum intelligitur quod a diuersis peccatis & variis tentationibus velut quibusdam fluctibus estuat. venti autem nequitie spirituales et immundi spiritus intelliguntur qui ad naufragium ecclesie per diuersas seculi tentationes velut per fluctus maris desiliunt. Dormire vero dominum in hac naui intelligitur cum ad probationem fidei ecclesiam suam p̄ssuris: & per tentationibus mūdi istius retūdi permittit. Excitatio vero discipulorum exclamantium dominum et auxilium implorantium ut liberemur: precez sanctorum omnium ostendūtur. Et quamuis infestatione inimici ecclesia vel secuti tempestate habeat: ānauis tamen nauigium fluctibus pulsetur: naufragium tamen facere non potest. quia dei filium habet gubernatorem. Inter ipsos enim turbines mundi: inter ipsas seculi persecutiones in fide firma & indissolubili permanet. Nauicula enim instructa fidei quidem mare habens deum gubernatorem omnīū sanctorum: recta in medio ipa salutari arboꝛe crucis: [quia

euangelice fidei vela suspēdēs sancte spiritus sancto ad portum paradisi et securitatem quietis eterne deducitur. Nec Chrysost. Alio modo hoc idem potest exponi allegorice p̄ut pertinet ad capud ecclesie quod est Christus. vt nauicula quam Christus ascendit intelligatur arboꝛ crucis cū qua mare huius mundi pertrāsitur sine periculis: cuius p̄ beneficio & auxilio fideles adiuti transferūtur et emersis mundi fluctibus peruenīūt ad littus et portum patrie celestis. Hanc nauiculam Christ⁹ in die passionis cum discipulis suis ascendit per quam mare presentis seculi transiuit: non quidem quod ipsi sua passi fuerint: sed quia tunc eis exemplum patiendi reliquit. Unde ascendente eo in hanc nauiculam sunt effecti: quia omnes ad tormenta et vsq; ad mortem fuerunt cum illo parati. Cum ergo Christus in cruce positus fuisset magnus motus in mari factus est: quia mentes discipulorū morte sūt a stabilitate fidei corruerūt: terre motus magnus factus est: petre scisse sunt: & ceteri signa q̄ tunc facta sunt: ita q̄ nauicula operata est fluctibus: quia tota vis persecutionis circa crucem Christi fuit: & mētes omnīū contra ipsum fluctuabant: & facta est crux Christi iudeis scandalum gentibus autem stultitia. Sed inter has cōmotiones ipse dormiebat in cruce moriendo quia suum dormire hoc loco mori est. Exercitant autem discipuli dominum dū turbati mente maxime desperatione clamoribus resurrectionem efflagitant dicentes [Salua nos] resurgendo a mortuis [quia perimus] per turbationē tue mortis. Ipse vero resurgens & per resurrectionem excitatus: primo increpat discipulorum modicā fidem: quia expiobrauit incredulitatem eorum & duritiam cordis. [Imperauit autem ventis] q̄ diaboli superbiam strauit: imperauit [et mari] quia vesaniam Judeorum compescuit [et facta est tranquillitas magna] & consolatio: quia vita resurrectione sedate sunt mentes discipulorum & gaudio: nos vero homines videntes hec omnia & cognoscētes dicimus [qualis est hic] & quantus. discipuli ergo. i. homines fideles debent cum sequi iuxta illud. Si

Universidad de Deusto Biblioteca

quis vult post me venire abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me. Et quia per penitentiaz maxime erur tollitur: ideo etiã tropologice seu moraliter per nauticulam penitentia designatur: qz per ipsam homo ad portum salutis deducitur: et quicunq extra istam nauticulam inuentus fuerit ad portuz salutis non peruenter: sed ipsum vnda infernalis inuoluet: ideo signifficata est per arcaz Noe: quia illi qui in eam ascenderunt fuerunt saluati: qui vero non ascenderũt fuerũt submersi. Tunc autem Jesus nauiculã hanc ascendit quando quis salutis sue auctor penitentiam assumit: et sepe contingit qz quando quis penitentiam inchoat grauis tẽratio eum pulsat nec deus ipsuz liberat sed auxilium subtrahit ipsumideo recurrere debet ad eum per feruentẽ orationem et tam perseuerantẽ instare donec impetret dei misericordiam. Tanta autem gratia sepe eum consequitur qz ipse etiam in admirationem excitatur: vnde secundum Beda. Cum signo dominice crucis imbuti secutum relinquere disponimus: nauem cum Jesu consecuturos maare transire cõamur. Qui enim abnegans impietatem et secularia desideria crucifigit membra sua cũ vitiis et concupiscentijs: et cui crucifixus est mundus et ipse mundo: qua si cum domino nauem ascendẽs: mare huius seculi transire desiderat. Sed nobis nauigantibus quasi inter equoris fremitus obdormit dominus quando crebescente vel immãnium spirituum vel hominum prauorum vel nostrarum cogitationum impetu fides splendor obtenebrescit: spes celsitudo cõtabescit: amoris flamma refrigescit: sed tunc ad dominũ recurramus quatenus tempestatez compescat: tranquillitatem rependat et portuz salutis indulgeat. Potest etiam aliter tropologice seu moraliter exponi vt per nauticulam intelligatur quelibet fidelis anima. hec nauicula mari exponitur qui a corpori sociatur, vere enim corpus nostrum mare est: quia omnia opera eius amaritudinem habent amaram. In hanc nauiculam Christus ascendit cum eam per gratiaz inhabitat. Sequuntur autem eum discipuli: id est virtutes tres theologicae et quatuor cardinales: et septem dona spũs sancti. Sece ẽ pulsãt Christi contritus que eum semper comitabantur et quotidie cum in animam fidelem ascendere contrarur. Sed et hanc nauiculam commouent pessimi tentationum: id est exteriores temptationes impulsiones: et vnde seu procelle passionum: id est interiores voluptates carnales que frequenter insurgunt pie in Christo viuentibus: et nonnunq; est tantus tentationum impetus: qz quasi anima operiatur fluctibus et quibus timendum est virtutes et dõa periclitari in ea: sed Christus in nobis dormit cum talia permittit eo qz somno nostro propitiatur in nobis ita qz videtur nos deserere quasi non esset ira summo ipse protulisse: sed nõ est ira summo ipse protulisse dicens: cum ipso sum in tribulatione etc. Et ideo redeunte anima ad se virtutes et dona excitãt dominum exclamantes voce grandi et dicentes. [Dñe salua nos perimus] tunc Christus omnem turbinem sedat: exteriores ventos demonium compescit: fluctus carnis cõtra animã se erigentes mitigat: et sic fit magna tranquillitas exterius cum tribulatio et tentatio cessat: vel interius cum patientiam bonam prestat. et hec tranquillitas virtutis melior est q tranquillitas corporalis: sicut dictum fuit Paulo. Sufficit tibi gratia mea. propter quod libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis: vt inhabitet in me virtus Christi. tam magna autem fit tranquillitas vt ipse nos homo miretur et dicat [Qualis est hic] miseretur potentissimus potentissimus et sapientissimus dominus [quia mare et venti] tentationum et passionum [obediunt ei] ad nutum. Quid igitur est bonius de celo veniens pro delictis habet esse cum filiis hominum: quid insuper tam admirabilis me vtilitatis esse potest q̃ deus conformis anime ipsam promouet ad salutem: qui descendens in animaz dormire tunc dicitur cũ subtracta gratia spirituali motus tentationis insurgit. Vigilare vero et excitari tunc dicitur cum spiritualis gratia tam pro sensu sentitur ad cuius presentiã omnia tentationũ genera conquiescũt.

Mozaliter pria p nauticulã

Beda.

Timo. i.

Bal. vi.

Mlo fidelio p nauticulam intelligit

Et pulsãt

Dormit ergo nr̃m.

Marci. iiii.

Dñs imperauit ventis et mari. Fo. clxi.

Circa illud Augustini quasi de vno ex omnibus inducens sic ait. Intrãt vẽti et ruit turbo nimis ne ẽ vita nostra tanqz procellosum et periculosum pelagus transire intrant vetustum mentem fluctus: turbant nauem. Qui sunt venti? Audiste cum tu: tales ergo conuictum ventus est: tranquillitas fluctus est. Perscitatus: dispono et respondere: disponite maledictum maledicto reddere: tum nauis propinquare naufragio: excita Christum dormitem eum: ideo et fluctus et mala pro malis reddere preparas: quia Christus dormit in naui. In corde cum tuo somnus Christi est obliuio fidei: nam si ex eo Christum in recolas fidem quã tibi dicit: tanqz vigilans Christus in corde tuo. Ego audiui demonium habes: et pro eo quod audiui dominus et patitur: audit seruus et indignatur: sed vindicta pro: quid enim ego tam sum vindicatus: cum tibi hec loquitur fides tua quasi imperauerit ventis et fluctibus et fit tranquillitas. hec Augustin. Et similiter de alijs que nos tẽtare vel tribulare intelligas suo modo vt ex omni parte concludatur mala cõdicio: quia sicut modicum fermẽ exit toto: sic nauis ponit eam in periculo nisi obturatur: sic anima est in periculo damnationis propter vnã malam conditionem nisi excludatur: et ideo dicitur in prouerbio. Omnit custodita cetera tua custodi. et in ecclesiastico. Sepi aures tuas spinis et auditum noli facere hostia: et feras auribus. Igit quando tribulamur et tentamur debemus esse constantes in fide et nihil deflare: quia licet circa nos et fidem nostrã dominus videatur dormire: ipse tamen altissimus et fortissimus est custodi a nostra quotidie: quiet si eam tuis corporis somno non dormitat: excitemus tamen ne nostri corporis somno nobis dormiat et quiescat. Dormit enim quando ab oratione desistimus et bonis operibus cessamus: et si fuerit aliquo tunc est in nobis exhibita deuotio precibus: ipse tunc facit tranquillitatem: quia facit in tentatione presentis: sed forsan ipsum magis excitare facimus: non deficiẽs ad humanum conflictum. Nichil igitur suggeritur humano cordi ad inuisibiliter expugnandus inimicis nisi quod deus non est adiutor: vt requirentes alia adiutoria iuuemur inualidi et ab inimicis ipsis capiamur. Per Aug. Volens ergo ad seruituem dei accedere secundum consilium sapientis preparet se ad tentationes imminentes. cum enim quis a vitijs et peccatis se subtrahere voluerit: vt soli deo vacare id est intendere possit: cõmercio magna fit in mari seu mundo id est persecutio multiplex cuius causa est triplex: scilicet impulsus vesanus: hoc est tentatio a diabolo: turbatio animi hoc est tẽtatio a mundo: et dolor animi seu tempestatis hoc est tẽtatio a carne. quas tentationes contra se sentit insurgere. procella est tentatio ex inuidia diabolo conatus viri iusti a bono proposito commouere operari aliquando prauorum persecutionibus exterius: aliquando impulsu malarum cogitationum interius. nonnunq; etiam ex propria fragilitate carnis stimulus: qz quanto magis quis deo appropinquare voluerit: et in deum profecerit: tanto amplius inuenit quod durius portet. In exemplum videlicet Israelitarum qui tunc durius a Pharaone fuit afflicti quando per Moysen et Aaron ad terram promissionis fuit vocati. quod dominus exiam suo exemplo ostendit quando post baptismum et triumphum tentationis diabolo pruit. sepe enim post conuersionem nos diabolus acriori tentat quos a sua seruitute recedere considerat: sed ille qui non dormitat neque dormiet custodiens Israel vt in Psal. Secce nõ dormitabit etc. quasi dormit in naui cũ mentem viri iusti inter procellas tentationum durius permittit fatigari. Cumq; sentit tentationes sua virtute superare non posse: accedit ad omnipotentiam dei recurrens et suscitat dominum cum mentis deuotione sibi appropinquans: et suam fragilitatem humiliter recognoscit: vt deuinam potentiam ac dei misericordiam deuotissime totis viribus mentis implorare non cessat: quo usq; in sui adiutorium diuinum excitet auxilio. tunc enim surgens imperat ventis et mari: quando tentamenta diaboli insurgentia a cõtra mentem viri iusti conquiescere facit et

Perscutio tribus cause tres.

Ec. xii.

ens sibi libere seruire permitti. Fit autez tunc magna tranquillitas: qz expulsis malarum tentationum radicibus virtutes ale tes que prius non sine formidine obseruabat; post modum velut natur aliter per bonā consuetudinē custodie incipit gaudens enim prophet tz cantans. Declinate a me maligni: scrutabor mādata dei mei. sicp trāsnauigato mari et huius seculi fluctibus calcatis ad portum feliciter peruenit paradisi.

¶ Oratio.

Ps. cxviii

Omine Jesu Christe impera suggestionum tz tentationum tz fluctibus tz motib⁹ venti tz grādere super cordis fluct⁹ vt serena et tranquilla fiant omnia mea: requiescat in te deus meus cor meum: cor mare magnum timens fluctib⁹ dormitat ab omnib⁹ que sub celo sunt vt gliscam in te/quatenus amplectar te verum bonum meum tz contempler te lumen oculorum meorum/tz letabundus clāem tz dicam: ego dormio et cor meum vigilat. tz illud. In pace in id ipsum: dormiaz tz requiescā. Amen.

Cauti. v. Psal. iiii

¶ De duobus demoniacis a legione obsessis. Cap. xlviii.

Mat. viii

Um autem Jesus et discipuli eius trāsfretassent tz mare galilee transiissent venerunt in regionem Gerasenorum contra Galileā] gerasa quippe est insignis ciuitas Arabie trans iordanem iuxta montem galaad in quo Zabam comprehendit Jacob in tribu Manasse non longe a stagno tyberiadis ex opposito Galilee stagno intercidente: a qua ciuitate denominatur regio gerasenorum: tz cum de naui essent ad terram ingressi [occurrerūt ei duo] homines demoniaci [seu nimis] qui in se tz in alios seuiebant: nō quia de demoniaci aliquid possint nisi quantū deus eis permittit [ita vt nemo possit per viam illam transire] hoc est intrendū seuientes in nos demones scilicet obstruere nobis viā vite [ex eorum de monumentis] in quibus habitabant [et domicilia habebāt.]

Gerasa.

Cur i monumentis habuerint dēmōes habitare.

Judeis in monumentis gentilitz vbi corpora eorum sepulta erant demones habitabāt: tanq̄ habituri super corpora eorum potestatem post iudicium super quorum animas potestatem iam habebant. In monumentis etiā aliquando demonstrat habitāt: vt per hoc demones terrorem hominibus de animabus defunctorum ingerārent: etiam quia in mortuis operādent. qui etiā vincebantur catenis et cōpedibus tz ruptis vinculis agebantur in deserto a demonibus. Nos similes sunt multi religiosi: si quos vincula obedientie tz constitutiones nō possunt tenere quin exeāt de monumentis. i. de claustris. in mundo mortui debēt esse: tz hoc ad negocia secularia vel inutilia seu etiam inutilia exercenda. [Et virtutem dei sentientes] atq; ex magno timore nō ex humilitate ante Jesum [prosilientes eo eum adorauerunt tz clamantes] scilicet coacti voce magna: vt enim dicit Hila. Non est voluntatis confessio: sed necessitatis extorsio: quia timent eius presentiam [dicentes. Quid nobis tz tibi Jesu fili dei] quia si dicat nihil est commune tibi tz nobis: tu deus nos diabolicus humilis nos superbi: tu venisti saluare nos perdere. Unde Apostolus. Que conuentio christi ad Belial. i. ad diabolum: certe nulla: quia christus omnis facit bene: diabolus omnia male. Supra vbersō dixit: si filius dei es: hic eruditus tormentis asserit Jesu filii dei. pena enim oculos operit quos culpa claudit. non cognoscunt ex certa scientia Jesum esse filium dei: sed ex coniecturis quibusdam opinabantur: non tamen debebant certi. Unde Auguſt. q demones dicunt quid nobis tz tibi Jesu fili dei: magis ex suspitione q̄ ex cognitione dixisse credendi sunt. si enim cognouissent num. q dominū gloriæ crucifigi permisissent. Istis demōstratis ex timore dominum adorantibus et confitentibus similes sunt qui timore gehenne potius q̄ amore iustitie deo seruiunt: qui magis habent oculum sinistrum ad gehennam vel ad commodum transitorium: q̄ oculum dextrum ad celum tz incommutabile bonum/non gratis coleres deum. [Venisti ante tempus debitum requere nos.] Sciebāt enim in die iudicii se futurum damnationem et se mittendos in abyssum tz ratq̄ deos: sed tam torqueri se dicebant: quia se cundum Hiero. Presentia saluatoris tormentum est demonum. Unde

Dyabo.

Legio.

Diuers. Collatio

Mat. viii

Demonia. homines.

Demones.

Chry. Eternum flagellabātur inuisibiliter punctis et intimi et miserabilia patientes et presentia fota: vel ideo torquebantur quia suspicabantur q̄ erunt ei a lesione cessare cogerentur. Nam Fm Piero. magnum tormentū est demonibus a lesione hominū cessare propter odium quod erga nos habent: et tanto grauius dimittunt cito humano posse decrūt. Laueat ergo ferum a diabolo vt cito eius iugum de rapiat: quia tanto facilius deo cuius eius dōni existunt. Et interrogabat eum de nomine qz ignorabat: sed vt manifestaret demonū ex confessione eorū apparereret: et magis credibile esset q̄ tot demones in duobus hominibus fuissent. et vt confessa pestis virtus cuiusq; gratior emicaret. Unde dicens [legio mihi nomen est] qz multi sumus. Legio autem proprie dicit numerum determinatum armatorum in exercitu et continet ser milia sercē nos ser agmina ser: et inde dr legio in demonibus qz militāt contra nos: et quia esti non possint hominibus nocere in persona saltem appetunt eis nocere in substantia/ideo rogabant eum si eos ejiceret [ne se expelleret extra regionem. id est habitationem hominū vel [in abyssum. et in inferni. Locus enim inferni debetur demonibus: permittuntur tamen interdum homines habitare vsq; ad iudicium: vt gloriosior sit victoria electorū in superatione demonum tentantium [et ideo permitteret eos in porcos] vt saltem sic in aliquo affligerent homines: quia volebāt homines in meliorem mittere statum. Ecce demonum infirmitas: q̄ nisi possunt nisi permissi: si ergo porci eis nocere non poterant nisi permissi: multo minus hominibus facris ad imaginem dei. oportet igitur deū solum timere: illos autem contemnere. in quo enim apparet eorum vilitas: qz ingredi volunt in porcos. [Et permittit homines concedendo eis peritum effectum. Nā porcorum gregē q̄ iuxta pascebantur immiserunt: et duo milia in stagno genezareth seu tyberiadis submersi sunt et cruci: permisit autē liberari sunt et curari: permisit autē hoc dominus non propter eorum perfasionem vel vtilitatem: sed propter multiplicem causam et vtilitatem. Quarū prima est: quia forte homines illius terre peccato suo illud dānum sibi fieri demeruerant. Secunda vt ex eius ejectu et tactu magnitudine apparent hominibus q̄ sint crudeles et nocentes sibi subditis obtemperantibus: tz q̄ homines quos magis odiūt plus affligerent si deus permitteret et eis licēret. Unde Chrysto. tz concessit eis: volens furiam quam contra homines habent demones omnibus demōstrare/et q̄ multo peiora vellent hominib⁹ infligere si possent virtute nō impedirī diuina: et quia in hominib⁹ hanc demōstrationē fieri cuius pietas non ferebat ipsos in porcos intrare permisit vt in illo virtus et furor demonum videatur. Tertia Fm Chrysto. vt discant omnes qui negligunt aduersus porcos audent vel possunt nisi deus concesserit vel permiserit. Quarta propter salutem hominū vt inde hominibus salutis occasio prebereтur: et vt homines regionis illius discerēt dei virtutem et in eius ventura cognitionem. Nunq enim occasione pasto reo fugerunt nec hec omnia hominib⁹ in ciuitate gerasa nunciarētur. Quinta propter dignitatem hominis ostendēdā. i. quo dignior sit homo destructo: cū propter salutē duorum hominū perire permisit de⁹ duo milia porcorū. Multi ergo peccant qui hominem perdere vel mutilare non formidant. Sexta ad communia demonum: quia porcus animal est immundū. Egerūt enim intrare in porcos quia hoc magis sibi permitti putabāt: et hoc magis congruebat. Porci enim propter immundiciam et serpentes propter afluriam magis eis competunt. Unde Remi. Ideo autem non petierūt intrare in homines: quia illis eiusmodi virtute torquebantur humanā speciē gestare videbant. nec petierunt vt in pecora mitterentur: quia vsus mundanimalia in templo dei offerebantur. Petierunt autem vt in porcos mitterentur: quia multum animal immundius est porco: et demones semper in spurcitijs delectantur. Septima propter mysterium: nam porci qui non habent ad celum faciem sed ad terram tz in luto iacere delectantur: significant illos qui deum pre oculis non habent: sed deditis sordidantur et in potestatem demonum tradantur:

Porci et serpentes demonibus apti. Remig.

Porciter renos significant.

et in infernum cum eis finaliter demergantur: et nunc suffocati in actu et voluptatibus huius mundi / tunc suffocabuntur in abyssis et puteo infernj. Unde glo. Nisi quis morte proprij vicerit diabolus potestatem in eo non habebit: nisi forte ad probandum non ad perdendum. Unde Aug. Certi mysterij gratia et certa dispensatione dimisit demones i porcos: ut ostenderet diabolum in eis dominari qui vitam porcorū gerunt. Ubi secundū Ambro. Clementiā domini debemus aduertere q̄ nullum prius ipse condemnat: sed vnumquisq; ipse sibi auctor est pene. Timeant ergo libidinosi / extrimarg; / et immundi qui in sordibus luxurie et voluptatum viuunt: ne in potestatem diaboli etiam viuentes domino iubente vel permittente tradantur: et postea cum eo in infernum demergantur. Dicitur etiam q̄ demones nobiliores peccata detestātur vilia: quanto magis homo debet detestari eaꝝ? Patet autem ex hoc q̄ detestabilis sit libido: castimargita: sicut et superbia. Non enim legit diabolum in aliquod animalis organū intrasse preter q̄ porci serpentis et hominis. Ubi Chry. Cum porcini homines sunt facile capi possunt ab actionibus. Porcini sunt homines auide comedentes per gulam: pingues per luxuriam: in luto iacentes per accidiam: in terra fodientes per auaritiam: spumantes per iracundiā. Per porcos etiam significantur detractores et referendarii qui pascuntur de fecibus et immunditijs aliorum tāq̄ porci: referentes que vident vel audiunt: rodunt vitam communiq̄ eis cum demones intrant et demergunt in infernum. Erubesce miser de hoc detestabili officio / pacis turbamento et discordie seminario: et insuper time de anime periculo: quia diabolo in te potestatem accepit quādo te ad hoc officium perduxit: et qui nunc te suffocauit in hoc vitio postea te suffocabit in inferno. Timeat etiam q̄ caueat auditor ne talibus consentiendo et aures prebēdo eis similis fiat: quia sicut super linguam detractoris sic super aures auditoris diabolus sedeat: si non esset auditor non esset detractor. Unde glo. super illud. Tetus aquilo dissipat pluuias et facies triſtis linguam detrahentem. sic dicit. Sit hilari vultu detractorem audiens: si vero triſti discat non libenter audire: quod dicitur non libenter audiri. Auser domine opprobrium tale. Ysa. xxvi. um hominum pestiferorum a religione seruorum tuorum. C. Mystice per demoniacum significatur diabolus / qui in monumentis et memoribus est in fecto et superbia habitat hominibus. Nomen eius legio dicitur ob multis in malum associatur: eoq̄ aut eum electio per christum significetur demonum multitudinem designemus per ipsum. Legio quoq̄ ab hominibus pulsa porcos ingreditur: quia demones ab illis qui ad vitam eternam predestinati sunt per gratiam electi / male viuentibus et terrenis intendentibus dominantur: quod tamē non faciunt nisi iesus cedat: quia nec malos tentare possunt nisi potestia diuina permittat. Grex vero porcorum a legione mare proiicitur dum per demones mala rum vniuersitas ad infernale baratrum vniuersaliter perducitur. Non reputemus autem quod Matheus de duobus demoniacis marcus vero et lucas de vno loquuntur: sed secundum Augustī. intelligas vnum eorum fuisse persone alicuius clarioris et famosioris. vel secundum Chrysō. secundum nocius insanie et maioris pro quo illa regio maxime dolebat: quod voluit significare duo euāgeliste solum vnum commemorandum iudicarunt de quo facti huius fama latius preclariusq; flagraueret. Illi autem homines de ciuitate exeuntes [venerunt ad iesum] Ubi Titus. Illos amittit ad saluatorem dirxit damna necessitas. frequenter enim deus bonos damnat in rebus possessis: et contra. fert beneficium animabus. Et bonum iesum ac facta videntes completi fragilitatis sue velut adhuc infirmi et presentia domini indigni rogabāt eum et humilitate vt a finibus eorum discederet: quia timore magno admirationis et reuerentie tenebantur. Reputabant enim se indignos tanto doctore et eius conuersatione / sicut centurio reputabat se indignum tanto hospite: et sicut petrus fragilitatis sue memor ait: exi a me domine quia homo peccator sum. Uel forte ista geralem ex peccatis suis peri-

rist timebant offendere presentiam christi: et per consequens incurrere penam maiorem precedentem et per eam amplius q̄ in amissione porcorum damnificationis. sicut oza tangendo arcam dei. Ipse autem ascendit nauem vt infirmos deseret: quos per sui sanctam presentiam esse videbat. Ubi Chrysō. Merito autem christi humilitatem: postq̄ eum collatio a se tanti beneficij emittebant / non obstat sed discedentes eos qui seipsos in demonis fina doctrina promulgauerāt derelinquentes ab eis doctores liberos a demonibus et porcorum posito vero [Cumq; iesus nauem ascenderet rogabat illum] ex deuotione sanatus [vt cum eo esset] quia gratia de beneficio sibi collato eum sequi volebat. Jesus autem non admisit id est non recepit eum ad discipulatū propter precedentis passionis horrorē: et ne asseueraretur demoni quod iste faceret si discipulus christi esset. Ex hoc loco accipitur et confirmatum est ecclesia q̄ demoniaci et furiosi post curationem non promouentur ad ecclesiastica officia. sed dominus eum quem curauerat secum tucere noluit vt lucanie causam vitare doceret: et propter fructum predicationis ipsum ad suos remisit vt per eum alios procurarent saluari infidelibus esset exemplo ipse sanatus. Unde cum a sua sequela simpliciter non repellitur sed ipsum predicatorem magnanimum vel confirmat dicens. Uade in domum tuam ad tuos quibus ex officio charitatis plus teneris ex numeris miseris sit: sanans te in anima et in corpore. Unde Theophi. Unde saluatoris humilitate nimiū dirit de nulla omnia que fecit tibi sed omnia que fecit tibi dominus. sic tu cum bonum aliquod operaris: non tibi sed deo attribuas. Unde et Chry. Licet autem alibi sanatis precepit nemini dicere: conuenienter tamen huic precepit q̄ annunciet / quoniam omnia mandabat. Unde etiam Augustī. q̄ au tem ille sanatus cupit tam esse cum christo et dicitur ei / redi in domum tuam et narra quanta tibi fecit deus. sic intelligitur: vt sic quisq; intelligat post remissionem peccatorum sic esse deuandum sibi esse in confidentiam bonam sicut in domum / et seruiendum euangelio propter aliorum salutem: vt deinde cum christo requiescat. Ne cum proponere velit tam esse cum christo / negligat predicationis mysterium fraterne redemptionis accommodandum. Et Grego. cum enim quantumlibet parum de diuina cogitatione perceperimus: redire iam ad humanam nolumus / quietem contemplationis quereremus: sed dominus precepit vt meno prius exerceder in opere et postmodum reficiebeat per contemplationem. [Et abiit] non mente sed corpore separatus a domino [et predicauit in decapoli] id est in regione .x. ciuitatum: quanta sibi fecisset Jesus magnalia: et omnes mirabantur: et per eum ad fidem edificabantur. Ecce mutatio dextere excelsi: quia ex infideli et demoniaco factus est predicator fidelis et deuotus operante domino. et vere fidelis: quia ad gloriā dei et ad vtilitatem proximi effectus est talis. Quod vero hic dicitur de vno intelligendum est etiam de alio qui erat cum eo: quia ambo volentes christum sequi ad suos missi sunt: et ambo salutem sibi factam et magnalia dei predicauerunt. hoc quoq; exemplo docetur quemq; suo proximo salutem sibi factam predicare: et a diabolo se liberatum esse verbis et operibus bonis demonstrare: et alios ad eandem salutē percipiendam vocare. Studeamus ergo et nos si nondum liberati sumus a diabolo liberari: et si iam nos liberatos esse cognoscimus: saluterm alios predicemus quam nos obtinuisse gaudemus memores quod scriptum est / q̄ audit dicat veni. Sed multi hoc exemplum minime sequūntur et de his que ad corporis pertinent circa amicos suos solleciti sunt et in curiositate de his que ad salutem animarū pertinent solicitudinem nullam gerūt.

¶ Oratio.

Domine Jesu christe amator hominum benignissime supplico lachrymabiliter bonitati tue libera me ab omnibus peccatorum sordibus et demonum infestationibus: meq; ab eis liberatum vsq; in finem misericorditer custodi illesum: vt ad nam gloriam et proximorum vtilitatem va-

Demoniacus beatus effectus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

leam verbis narrare et operibus demonstrare / ſtra magnalia fecerit animę mee per quam gratiam libere: quatenus cognoscentes ceteri qui hec mutatio dextre excelsi: omnes mecum exemplo prouocentur: et ad miserãte ad meliora conuertãtur. Amẽ.

De curatiõe paralytici p rectũ dimiſſi. Cap. xlvij.

Mat. ix. Mar. ij. Luce. v.

ET cum dominus ieſus aſcẽdiſſet in naviculam j vt de terra geraſenorum rediret in galileã / venit de illuc iterat. ſecundum Chry. Hanc igitur trãſiberat qui poterat pẽde pertranſire. non ſemper enim voluit potentiam oſtendere in mirabilibus ne incarnationis nocet̃ mꝰterio. Et contra homines huius mundi ſi vilem habent potentiã ſemper volunt ea vti magis q̃ ostentare inſtrue. Ideo etiam hinc vehiculo noluit transire vt nos doceret nauẽ et ſuffragio penitẽtie vti in mari ſeculi huius vt in ciuitatem celeſtem perueniamus. Nec enim nauis penitentie in ciuitatem celeſtem deducit: ideo ſequitur. Et venit in ciuitatem ſuam. ſ. capharnaum in qua frequentius conuerſari ſolebat: et

Chryſo. Capharnaũ ciuitas diſſi.

miracula operari. ſecundũ Chryſo. Ciuitatem ſuam hic dicit capharnaum quam non natcendo ſed miraculis illuſtrando ſuam ipſe fecerat. Alia quidem eum extulit id eſt extra i lucem duxit vt bethleem: alia autẽ nutriuit vt nazareth: alia autem diu inhabitantem habuit vt capharnaum. Nanc enim ciuitatem magis frequẽtauit conuerſatione et in miraculoꝝ

Auguſti.

operatiõe: q̃ ſecũdũ Auguſ. erat quaſi metropolis et inſignis: ciuitas galilee vbi plurimorum concurſu fideꝝ et doctrina eius clarius pareret: et miraculis confirmata ad multos ſalubriter perueniret: vel quia vt ſupra dictum eſt capharnaum interpretatur villa pulchritudinis et pinguedinis et conſolationis que ſunt occaſio peccandi multis: ideo ad ſui conuerſionem plurimos indigebat miraculis: vel ſicut metropolim regionis alicuius ciuitatem noſtram dicimus exiſtentes tamen de ciuitate ſubiecta illustra et capharnaum metropolis nazareth galilee ſtra inter nazareth et tiagnum dicitur ciuitas dominꝰ in nazareth cõcepi et nutriꝰ. [Et cum in domo docet̃ turbas viri quamplurimi portantes in lecto paralyticum homine. et multitudine tantam obtulerunt eum et illum inferre prꝰ turbas non poterant ſuſpia tecti per regulas ſubmiſerunt illũ cum lecto in medium ante ieſum: hoc fuit ſignum magnum fidei ipſorum.

Unde poſt fidem eorum oſtendit dominus diuine poteſtatis actum. et per animam et ſuper corpus ipſum. et hoc tripliciter. Primo in remiſſione criminis. Secundo in cognitione cogitationis: et hec duo pertinent ad animam. Tertio in ſubita curatione egritudinis corporalis quam videns ieſus fidem illorum. ſ. offerentium et etiam paralytici obtam: non cum ſe potrari et per tectum ſubmitti fecit: nec ſimiliter ei peccata dicens [Confide fili remittuntur tibi peccata tua] et non dicit remittunt: ſed remittuntur de fili remittuntur tibi peccata tua] cauſa humiliatis et precatio inſinuande. Et hoc patet q̃ fides paralytici adeo atq; quia licet ſanitas corporalis vel aliquid huiuſmodi detur alicui propter fidem alienam: remiſſio nõ fit peccatorum non datur alicui adulto ſine fide propria. et ideo bene filium ſui ro. O mira humilitas. deſpectum et debilem totiſq; membrorum compagibus diſſolutum filium vocat: quem sacerdotes non digñabãtur attingere. Aut certe ideo filium: quia dimittuntur ei peccata ſua. [Et quida de ſcribis]id eſt legiſperitis [dixerunt intra ſe]id eſt cogitabant: quia extra dicere propter populum non audebãt: verbum enim intrinſecum eſt cogitatio mẽtis. [Nic blaſphemat] id eſt quod dei eſt ſibi vſurpat. Eſt enim blaſphemare deo iniuriam irrogare: quod fit tripliciter: vel cum deo attribuitur quod ei non conuenit: vel ab eo remouetur quod ei competit: vel ei homo ſibi quod proprium eſt dei tribuit: et hoc modo tertio iudicabant eum blaſphemare: quia ipſum curabant hominem tantum. et nõ deum eſſe: nimirere autem peccata ſo

li deo conuenit. Sed chriſtus conueniẽter eos redarguit oſtendens ſe eſſe deum dupliciter. Primo quia reſpondet eorum cogitationibus quas cognoſcere per certiſſimum ſoli deo proprium eſt dicẽs. [Ut quid cogitatis mala in cordibus veſtris]imponendo mihi falſo blaſphemiam: ſcilicet quia dixi paralytico: dimittuntur tibi peccata tua. Dicere enim poſſe peccata dimittere: et hoc eſt vſurpare. q. d. qua poteſtate cogitationes veſtras video / ea peccata dimittere poſſum: quia cogitationes ſunt ſolius dei. et ergo malitioſe: vt ſcitote perpendentes nec mala ſcribarum cogitationes vitia prodirẽt in penas ſtatim redargui eos dicẽs. [vt quid cogitatis mala in cordibus veſtris] quaſi nobis dicentes: vt dicitis perpenderim⁹ nec malas cogitationes puniri ſtatim debemus noſtis enim pios reprehendere vt. q. d. ſibi ipſi hec chriſti verba / vt quid cogitatis mala in corde veſtro. Deinde hoc etiam oſtendit ſanando paralyticum per imperium cuius potentie virtute / quod eſt eiuſdem poteſtatis ſicut et peccata dimittere. Licet enim paralyſis virtute nature aliquando poſſit curari: nõ tamen ſubſequitur effectus vt ſtatim homo poſſit lectum in quo iacet portare: vt hic dicitur facium eſſe. vnde ſubiungit [quid eſt facilius] inter duo iſta. ſ. dicere dimittuntur tibi peccata tua aut dicere ſurge et ambula] hoc eſt ſolo verbo efficere vt dimittant peccata: an verbo efficere vt paralyticus ſurgat ſanus et ambulet. q. d. Si vobis hoc manifeſtius et magis videt. ſ. libera curano corporum q̃ animarum: et poſſum horum primum. ergo et reliquum: quia equalis poteſtatis eſt verbo: et verbum eſt virtutis infinite. Unde et hoc concludit virtute diuinitatis ſue per factum dicens. Ut autem ſciatis quia filꝰ hominis habet poteſtatem in terra dimittendi peccata [tunc ait paralytico] quod verbum interponunt ab euangeliſta [Surge]. ſ. ſanus a lecto [tolle lectũ tuum] in quo nec deambulare poteras infirmitate. fit probatio ſanitatis [et vade in domum tuam]per terram in deſcẽſu vbi tuus portare. Et fecit ſic [magnificãs deum] qui ſanauit eũ. Magna virtus vbi ſine mora ſalus impetrum comitatur: vt nemo tam

Mirac. loꝝ cauſe in chriſto trco.

dubitaret eum paralytico dimiſiſſe peccata: quin eundem ſubito grabato ambulare preceperit. vnde merito qui aderant ſtupentes et mirantes relicto blaſphemiis ad laudem conuertuntur tante maieſtatis. propter quod ſequitur. [Videtes autem turbe]. ſ. miraculum factum in paralytico [timuerunt]reuerendo et admirando [et glorificauerunt] laudãdo [deum qui dedit poteſtatem talem] ſ. dimittendi peccata et curandi ſolo verbo infirmos [hominibus] ad eorum. ſ. ſalutem. vel ſecundum glo. hominem tam potenter inter homines operantem. Et bene poteſtatem dedit deus pater chriſto cauſante / hominibus autem receptrice. Chriſtus quippe erubis de cauſis miracula faciebat. primo propter illorum circa quos faciebat vtilitatem: quia eos in corpore et in anima curabat. ſecundo propter aliorum converſionem: quia multi videntes ea converebantur. tertio propter dei gloriam et honorẽ. et iſta tripleꝫ cauſa hic tangitur. Et hoc tamen q̃ timuerunt videtur q̃ nec de chriſto plenam cognitionẽ habebant: quia putabant hominem eſſe et poſſe / et bene poteſtatem a deo credebant. vnde glo. Speraut ſurgentem incredulitas imitantur ab euentu met di uini operis miracula malunt timere q̃ credere. Nam ſi crederent non timerent ſed diligerent: perfecta enim charitas foras mittit timorem. ¶ cõſidera hic q̃ dominus curando paralyticum incepit a morbo ſpirituali q̃ erat cauſa et radix morbi corporalis: quia primo remiſit peccata eius que fuerãt cauſa morbi: ad modum boni medici q̃ primo remouet cauſã morbiditet rime poſtmodum intendit curationem. Infirmitas autem hec fuerat inflicta paralytico propter peccata ſua vt purgarentur: et ideo dominus primo remouit cauſam: quia ceſſante cauſa ceſſat et effectus introduci eius ob illam cauſam. Nulla enim nocebit aduerſitas ſi nulla dominetur iniquitas. vnde ſecũdũ glo. quicq̃ modis infirmitates contingunt: vel vt iuſtis merita per patientiam augeantur vt iobi: vel ad cuſtodiam virtutum ne ſuperbia tentet vt paulus: vel ad corrigẽdum peccata vt maric lepra et ſicut huic paralytico: vel ad gloriam dei vt ceco nato et lazaro:

t. Joã. iiij. Peccũ cur pꝰ remiſſiõ ſana tur.

Infirmitates contingunt quinquipliciter.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vel ad initium pene vt herodi quatenus hic videatur quid in infirmo sequatur. Die ergo secundū Hiero. debitur intelligi pierales corporum debilitates euenire propter peccata. Et ideo primo peccata dimittunt vt causa debilitatis ablata sanitas restituatur: et sic visibile signum vt inuisibile probetur. vnde t Beda. Curaturus autem hominem a paralysi dominus primo peccatorum vincula dissoluit vt ostenderet eum ob nexus culparum artuum dissolutione fuisse dānatū: nec nisi hac relaxatis mēbrorum posse recuperatione sanari. Sed heu nos eo miserio magis sauciamur de curatione corporis q̄ animę: ideo sepe destituimur vtrobiq;. vnde Chrysо. Nos autem si corporaliter paramur: tot agimus nocium abiecte. Cum vero male sit anime differimus: atq; ideo nec a corporis nocuis curamur. Abscindamus ergo fontē malorum et cessabunt egritudinum flue⁹. hec Chry. Ergo quia constat q̄ propter peccata quandoq; homo egrotat: medicus egrum visitans primo eum ad penitentiam et confessionem monere debet / ne peccato ranq; ferro manente in vulnere frustra sit empiastrū apponere. Unde peccant medici qui curam materialem adhibent corpori priusq; cura spiritualis sit adhibita animę: ignorantes causam morbi videlicet q̄ p peccato anime influentia sit corporis. vbi Chrysо. Sed quia hec ipsa domini gesta spiritualiter in se verum cōtinent rationem: animus eorum paralyticus iste gerat debemus aduertere. Figuram nāq; in eo populi gentilium preostendisse cognoscimus qui peccatis grambus animo dissolutos quasi quadam insanabili infirmitate plagab⁹ in quatuor angulis mūdi ictibus velut in lecto iacebat. Unde et in eo paralytico cui remissa sūt peccata id ostensum est quia populus gentium qui grauissima valitudine peccatorum laborabat data sibi remissione per medicinam celestem integram t perfectam sanitatem secundū corpus et animā eterne salutis accepit. Cui non immerito post remissionem peccatorum reddita salute iam dicitur redi in domum tuam. i. in domum paradisi de qua adam ītudum expulsus fuerat qui humo infirmitatis autem eterne erubescat. et merito sequitur. Hec visa turbe admirate et magnificauerunt deum qui tantam potestatē dedit hominibus. Magnificatur enim deus qui vel apostolis suis potestatem dimittendi peccata donauit: vel hominibus tamē gratiam concessit vt post remissionem peccatorum per meritum fidei atq; iustitie potestatē recipiant ad paradisum redeundi. vbi et Pila. Videntes autem turbe timuerunt. Magni enim timoris est non dimissio peccato a christo nostrum eternam reduuis si cui inciuitas non fuerit venia delictorum. cessante autem timore honor deo redditur. potestas hominib⁹ hac vita data sit per verbum eius et remissionem peccatorum: et corporum resurrectionem et retributionis in celū. hec Pila. Moraliter per paralyticum qui patitur est vsu membrorum corporalium significatur homo peccator operibus mortuus primus t turpi marcēdine. Talis enim priuatur gressu mentione affectionis et tactu bone operationis et gustu suauitatis celestis et visu diuine contemplationis t audito diuini sermonis et odoratu bone ne consolationis. Et nunc licet in hoc quando superuenerit tenet eum prauia consuetudo, hoc enim lector potest hoc loco. Ipsum quoq; peccatorem per malā dilectionem reddit infirmabilem per obstinationem impedit ad penitentiam per desperationem. Unde legitur dñs q̄ sicut dominus legitur resuscitasse tres mortuos: sed multo plures sunt se legitur curasse tres paralyticos. Legitur etiam plures fuisse paralyticum in domo paralyticum iuxta piscinam: paralyticū in lectoribus in proposito. Et quia paralyticus dictum est peccatorem significat. Ideo notandum q̄ tria sunt genera peccatorum sc̄z peccator occultus: publicus: et confuendinarius. Paralyticus in domo est peccator occultus: paralyticus iuxta piscinam peccator manifestus: paralyticus in lecto est peccator cōsuetudinarius. hec peccatū in cōsuetudine ducunt diuiniter relinquitur: t paralyticus hic lecto iacere dicit. i. peccatū consuetudine dñi. Predictos peccatores quamuis exportant extra domū propie cōsuetudinis tamen extra ecclesiam ram militantem triumphantem. Primū est recipiendus homo qui in homine incipit et desiderio repetere in bono inchoato ratio diminuit deum: et per consequens diminuitur a deo. Secundū est delectatio mali quod consumitur quasi sonitus eius: cum enim deus deficiunt statim alia in malo delectantur: et hi deo socii precedūt. Tertiū est mala operatio cum delectatio ad opus ducitur. Quartū est mali operis consuetudo cum ipsum malum frequentatur. Et hi duo sequūtur portantes peccatorem extra suffragia ecclesie q̄ eius ipse priuatur. Sunt autem quatuor que ipsum reportant et reconciliant. Primū est vite breuitas: vt hō considereret q̄ breuis sit vita presens et incerta. Secundū est timor pene ne perennalis: vt homo cōsideret eius acerbitatem / duritiem / et eternitatem. Tertiū est cōsideratio culpe: vt homo cōsideret quid grauedinis / qd immunditie / quid malitie sit in peccatis. Quartū est spes venie: vt q̄ uis in multis offendimus nihilominus tamen veniā speremus. Qui hec quatuor habuerit ante deum potabitur et misericordiam consequetur. Vel portatores eius vt sanet a christo sunt quatuor sue salutis procuratores: scilicet monens secrete / predicās publice / orans pro eo / et exemplo. et sic illi offerunt eū christo solicitantes pro ipso: et ipse offertur quando eius cōformatur consentiēdo et meritis eorum obicem nō ponendo. Christus autē fidē illorū inspicit cum preces eorum exaudit: et paralyticus curatur quando peccatum sibi dimittitur t donatur sibi gratia per quam ad acē meritorios restituatur. Et tunc sum male consuetudinis le cum tollit quando ab ea per exercitium boni operis recedit. et sic procedens de virtute in virtutem vadit in domum suam: quando bonis actibus ad celestem sedem patriā. et populus ei gloriificat de mirandis ei⁹ quę fecit. Illi vero qui inde murmurant signantur demonibus qui inde valde dolent. Christus vero curans quatuor iperat penitēti. Priusquam ei⁹ ore emittat vt confidat et spē de venia consequenda habeat: quē etiā iam filiū per adoptionem vocat. Deinde volens eum sanare iubet eū surgere et lectū tollere t in domū suam abire. Surgere inq̄t a peccato t mentis delectiōe. in peccato enī male delectando peccator quasi in lecto quiescit: et ex peccō ita mens detinetur vt nūq̄ possit esse letaq̄ta semper presumit sua perturbata cōscientia: nec aut surgit quando ista deserit. Tollere vero lectum et portare: vt peccatum quod erat sibi quiete et delectationi inciptat sibi esse oneri et dolori. Ibire quoq; in domum suam: vt in celum meditatione pergat vel conscientiam suam que domus animę est discutiat: et si quid ibi immundum inuenerit per os quasi per ostium confitendo proiciat: a qua homo per multiplicem peccatorum ita alienatur q̄ quasi ipsam perdat t seipsum non cognoscat. Homo ergo paralyticus hoc est mollitie et illecebris carnis vel voluptate seculi resolutus et torpens ne pro turba cogitationum et causarum sequi videre deum non valens: post q̄ supra tectum carnis ascenderit: vt spiritus dominetur carni: videt deum t ad cognitionem dei vere redit: et sic deus cum sanat per gratiam ab omni q̄ deliquit: et vocat filium per adoptionem: et iubet surgere de torpore negligentie et se erigere a carnalibus desiderijs per penitentiam: et corpus in cuius desiderijs iacuit ad voluptatem spiritus attollere / ac carni dominari per continentiam: t ire ac rendere per bonam operationem et honestam conversationem in domum suam sc̄z paradisum que prima fuit hominis domus: hoc est in habitationem eternam. vel in bonam cōscientiam segregatus a terrenis: et custodiens illam. vel ne iterum peccet ad eternam sui custodiam. Ubi Beda. Spiritualiē de lecto surgere est animam se a carnalibus desiderijs vbi egra quiescebat abstrahere. Lectum vero tollere est ipsam quoq; carnē p continentie frena correpta spe celestiū premiorum delicijs priuare terrenis. Ipse est enim lectus qui per singulas noctes lauatur a dauid id est pro vnaquaq; nocte macilis dignio penitentie flumine castigatur. Sublato autem lecto domum ire ad paradisum redire est. Ipsa est enim vera domus que hominem prima suscepit non iure amissa sed franden-

Hieroſ.

Beda.

Chryſo.

D

Confessio a medico suadēda est.

Chryſo.

Paralyticꝰ figurat populū gentilē.

Beda.

Pila.

Beda.

Beda.

Beda

dēg restituta per eū qui fraudulēto hosti nihil debant. Ubi et Ansel. sed et domum illam non pretertbis vbi per regulas paralyticus ante pedes eius submittitur: vbi pietas et potestas ebuiuerimt sibi [Fili inquit remittuntur tibi peccata tua] o mira clemētia: o inducibilis misericordia. Accepit felix remissionem peccatorū suorum quam non petebat: quam nō precesserat confessio: non meruerat satisfactionem exigebat cōtritio. Cui portis salutē petebat nō animē: et salutem corporis et anime recepit. Ue re domine vita et voluntate tua si de creueris saluare nos nemo poterit p hibere: si aliud decreueris nō est qui audeat dicere cur ita facis. Pharisee quid murmuras tam oculus tuus nequā est quia ipse bonus est: certe misereatur cui ipse voluerit: ploremus et oremus vt velit: bonis etiam operibus pinguescat oratio: augeatur deuotio: exciteur dilectio: leuentur pure manus in oratione quas non sanguis immundie maculauit: non ratio iniquus fedauit: amaritia non exasperauit. leuetur et cor sine ira et discceptatione quod tranquillitas fedauit/pax composuit/puritas cōscie tie laudt: sed nihil horum paralytici ille legitur premisisse: qui tamen legitur remissionem omnū peccatorum meruisse. Nec est autem ineffabilis misericordie eius virtus: cui sicut blasphemum est derogare: ita et hoc sibi presumere stultissimum. Potest quicunq; velit et hoc ipsum efficaciter dicere quod dixit paralytico: dimittuntur tibi peccata tua: sed quicunq; sine suo labore vel contritione vel confessione vel etiam oratione sibi hoc dicendū expectat nunc et remittunt petā. Dec Ansel. Oratio.

Ansel. de eo q̄ non petita venian obtinuit.

Et matthei. ix. Marci. ix.

Omine iesu christe qui in passione tua nauiculam crucis ascendisti: in resurrectione tua freta stit: in ascensione in cinitate tua venisti: ecce timor de perfide ira dei: de periculo superuenientis infirmitatis: et de incertitudine mortis offerunt tibi animam peccati morbo dissolutam. Die tacentibi peccatis vt confidat de gratia remissionis: confugiat per contritionem et confessionē: tollat lectum suum per satisfactionē: ambulet per profectum virtutum in domum suam eternam beatitudinē: vt turbe fidelium videant/timeant/et glorificent deum qui talem potestatē dedit ad hominū vtilitatē. Amen.

¶ De emorrhoissa et archisynagogi filia. Cap. xlix.

Post hec cūm transcepo synagogemine Jairus ad iesum [cessit ad iesum] tā fidei q̄ corporis gressibus [et adorabat eū] Faciendo sibi reuerentiam debitam et procidendo ad pedes eius quibus cir cumpotrauit omnibus salute [rogans] pro vnica filia an. xii. di- [Domine filia mea modo defuncta est] et mortua. Hoc dicit secundum reputationem: quia enim desperabat filiam posse inuenire vitam: de ea loquebatur vt iam defuncta/desperans a domino vel morientē sanari vel mortuā suscitari. Sed marcus dicit q̄ erat in extremis: tamen erat mortua ita propinqua q̄ reputabantur mortua. vnde secundum cōmunem modum loquēde de illo qui sic est morti propinquus dicitur quod est mortuus: quia quod modicum distare videtur quasi nihil reputatur [sed veni] et per misericordiam appropinqua [et impone manum] admirericem super eam et viuet similitate sibi restituta. duo petit propter tertium faciet vt veniat et manum imponat: et sic filia reuiuiscat ignorans. s. q̄ et absens liberare posset. Sic moraliter cum quilibet non habeat nisi vnicam animā magis debet curare de eius saluatione: q̄ si eam amittit totum amittit. Spiritualiter autem venit deus per gratiam preuenientem: manum imponit per gratiam concomitantem: et tunc anima viuit per gratiā cooperantem. [Et surgens iesus sequebatur eum et discipuli eius et turba multa eum eo] in hoc datur subditus forma obediendi: ac paribus nunc obsequēdi: et prelatis animas morituras suscitandi. vnde Remigi. Mira autem pariter nos imitanda domini benignitas et māsuetudo. Nā nec vt rogatus est rogantem cepit sequi nec subditos et prelatos pariter instruere subditis exemplū obedientie relinquit: prelatis vero instantiā et solicitudinē docēdi demōstrauit: vt quoties audierint aliquē mortuū in alia ciuitate adesse studeāt. vnde Chry. Cū rogatus esset ab archisynagogo Jairo vt ad suscitandā filiā ipsius ventret: nō mouit/sed statim surgēs secutus est eū. Quo exemplo docuit nos impiger dei operarios esse debere. Et dum iesus pgeret ecce mulier emorrhoissa a morbo quā patiebat sic dicta [ab omnib. xii. sanguinis fluxū passa] que in medios erogabat oēm substantiā suā [accessit retro ja tergo: vñ q̄ vere cōsiderabatur de infirmitate fenda: vñ quia sed in lege reputabantur immūda: vñ quia ante faciē nō potuisset accedere pre turba: vñ propter mysterū cōfusionis quā debet homo habere p culpa sua] et tetigit fimbriā vestimenti eius [non solū tactu corporalis sed deuotiōe fidei in quo laudāda est humilitas ei⁹: q̄ indignā se reputabat tangere pedes diū vel plenitudinē vestimēti. Habebat enim christus similitudinē carnis peccatricis sed non legis peccati. Ecce q̄ nō habebat vbi lauaretur vel stiparetur seu mallet verberaret. et ideo libere mulier accedere et turbe pmisit. vbi Remigi. In ea fides et admiranda est: q̄ despectis sanatoribus vel stiparatoris seu malleatoribus turrea cōsuetudinē iudeox secundū legis precepta. Ecce q̄ nō habebat vbi lauaretur vel stiparatores seu malleatores: nec aliquē qui cōpiumeres eū verberaret. et ideo libere mulier accedere et turbe pmisit. vbi Remigi. In ea fides est admiranda est: q̄ despectis sanatoribus et malleatoribus

rationem fides enim christi dei filiationem prestat. Notandum etiam q̄ dominus non dixit ego sanau tesed fides tua: vt vitanda ostentationē doceat et meritum fidei extollat. vnde sin Chryso. Dñs aīt q̄ fides sua ip lam sanauerat / nolens suū virtutē sed fidei eius sanitatis beneficiū arrogare: docens per hoc in virtuosis actionibus nostris non nostram sed dei laudem querere debere et predicare: et addidit dñs [Vade i pace] que scilicet primo erao in perturbatione propter longam infirmitatē tuā corporalem. vbi Chrysost. dicit aut̄ et vade in pace mirteno in fuē bonorū. In pace esti deus habitat vt cognoscat q̄ non solum corpore curata est: sed etiā a cauſis corporalis passionis a peccatis mundata. [Et salua facta est mulier ex illa hora.] Vbi glosa. Intelligendū est ex illa hora ex qua tetigit fimbriam non ex illa hora ex qua iesus cōuersus est ad eā: tam enī facta salua erat vt ex verbis dñi perpendi potest. Ex verbis Ambro. quibusdā videtur q̄ hec mulier Martha fuerit qui in quodā sermone inter beneficia christi que enumerat sic dicit. Dum largum sanguinis fluxum siccauit in martha: dum demones expulit de maria: dum corp⁹ redimum spiritus calore constrinxit i Lazaro. Sed ex istis verbis Ambio. bene habetur q̄ Martha fuerit a xp̄o curata a fluxu sanguinis: q̄ autem Martha fuerit hec mulier de q̄ hic agitur non habetur ex verbis illis. Et q̄ hec mulier non fuerit martha ex hoc videtur quia de hac muliere dicitur q̄ omnem substantiam suam in medicos erogauerat: martha autem diues erat. Hoc etiam patet per Eusebium qui dicit hanc mulierem fuisse quādam cesaree philippi ciuē. Nam sc̄m eum mulier emorrhoissa postq̄ sanata est fecit in cesarea philippi (vnde otimda erat) statuam eneam in curia sua fieri ad imaginē christi cum fimbrijs vestimenti: ipsamq̄ imaginem in magna reuerentia habebat: et deuote adorabat. Fecit et ex opposito imaginem suam flexis genibus et manibus tunicis ac cancellatis quasi precaretur et supplicaret: versus quā imaginem xp̄i mirum ertendebat. Contigit autem q̄ subtus imaginem xp̄i crenit herba quedā nullius efficacie tyrimus: que cū fimbriam attingebat tacerebat. Dicit Hieron. q̄ Julianus apostata cū cognouisset q̄ in cesarea philippi esset simulacrū q̄ sanguinis liberata. pfluuio femina fecerat eo depolito suā imagine ibi collocauit q̄ fulminis ictu fracta ē. Vide habes quoddam valde notabile ad humilitatis custodiā sicut Beriū. hoc modo introducit dicens. Quātibet domino perfecte seruiens potest apparere fimbria quasi vitima pars vestimenti domini propter suam humilem reputationem: qui ergo ad nīs fructū perueneris q̄ scias se a dño ex audire in liberandis infirmis vel alijs miraculis non extollamur propterea: non ipse sed dñs facit. Quātus enim hec mulier tangeret fimbriam ad cuius sacrum se liberari confidebat. et sic contigit: non tamē a fimbria sed a domino virtus liberatis exiuit. Et propterea ipse dicit [sensi de me virtutem exisse.] Nota igitur hoc bene: et nihil boni tibi in perpetuum arrogetur: quia tonum est a domino. Illegotice mulier sanguine fluens sed a domino curata est ecclesia de gentibus congregata que fedata fuit sanguinis martyrum effusione et fidei trie pollutione et his q̄ carnis et sanguinis gerūr delectatione. Que et fimbriam vestimenti christi tenga quando fidem incarnationis credit humanitas enim vestimenti dicitur humanitas est in christo. De que dicit q̄ in similitudinem hominū facta est et habitu inuentus vt homo. exinde a fluxu sanguinis sanata fuit: is fuit dere sanguinem catholicam destruere et ab idolatrie ac carnis delectatione et sanguinis effusione sanata fuit: ac ab eius pollutione cessauit. Perpetuo autem domino ad filiam archisynagogi mulier morbosa sanata est: quia sic dispensata est salus humani generis vt primo aliqui ex Iudeis de inde plenitudo gentium intraret: et sic omnis israel saluus fieret. Emorrhoissa autem sanata archisynagogi filia nūciatur mortua quia dum gentilitas ad deum conuertitur synagoga perfidie et malicie recte mortua nūciatur. Hoc etiam significatū fuit in parabola de duobus filijs quorum fuit de conuersione erisabatur ta

riatum. Et dicebat [nolite fiere: non est mortua puella] id est i mortē mā sura [sed dormit] scilicet mihi: quia de facili possum eam suscitare vt de somno excitare. vnde Beda. homi nibus mortua erat quia suscitare nequiuerāt: deo dormiebat in cuius dispositione et anima recepta viuebat et caro resuscitanda quescebat: vnde mos apud christianos obtinuit q̄ mortui qui resurrecturi esse non dubitantur dormientes vocentur. [Et deridebant eum] putantes q̄ de dormitione somni diceret et eā esse mortuam nesciret. Ecce deridetur in cunctis principiū nec transcitur: nec arguit eos: quia quanto maior fuit derisio tanto postea maior virtutis ostensio. vbi Piero. Non autem erant digni vt viderent mysterium resurgentis qui resuscitantem indignis contumelijs irridebant. Quāuis autem dominus deridebatur ab eis nō tamen destruit ab incepto. in quo instruuntur boni q̄ cum deridentur a malis non ideo debent desistere a bono inchoato. [Et cum eiecisset turbam] scilicet lamentantium tumultuantium et deridentium: qui propter incredulitatem et derisionē non erant digni videre miraculum [intrauit cum patre et matre puelle] quos in fide confortare tanto miraculo disponebat. ac Petro Jacobo et Joanne Ipsos specialiter instrui volebat. Nos enim quinq̄ volunt habere testes miraculi: vt in ore duorum parentum vel trium apostolorū stet omne verbum. In hoc etiam facto ostēdit nobis dominus quia blasphemus et irrisoribus non sunt reuelanda mysteria sed fidelibus qui honorant ea. Et secundum Chrysostō. In hoc q̄ turba eiicitur et discipuli solum in domum intrant et neq̄ hostes: erudit nos gloriam que est a multis curare. vnde et Theophi. Mortuam suscitans eiecit omnes q̄si nos doceno abiqui gloria esse: et nihil ad demonstrationem facere: non enim humilis christus ad ostentationem volebat aliquid operari. "predicros autem tres discipulos tantum permisit dominus interesse sue transfiguratiōi. Item agonis sui orationi. Item huic suscitationi. "primo propter certū dignitatem. secundo propter signandam trinita-

Beda. Mortua dormit christo.

Derisio non auert te a bono.

Discipuli a dño admissi.

Daniel. riozio. vnde Ambrosius. Quem autem putamus synagoge principem esse nisi legem cuius contemptione dominus synagogam non permisit ingredi? Ad hanc autem principis filiam dum properaret dei verbū vt saluos faceret filios israel: sancta ecclesia ex gentibus congregata que ruinosorum lapsu criminum deperibat paratam aliis fide preripuit sanitatem. Quid autem sibi vult q̄ hec principio filia annorum. xii. mortuatur et mulier ista fluxu sanguinis ab annis. xii. laborabat: nisi vt intelligatur qua ōdu synagoga viguit ecclesia. vnde et Piero. Nota q̄ eo tempore hec mulier id est gentium populus ceperat egrotare quo tempore credidit iudeorum: nisi cum per comparationē criminum virtū nō ostenditur. Moraliter etiam per mulierem sanguinis fluxum patientem intelligitur peccatrix a longo tempore q̄ peccato in peccatum cadens posset inaciligi: que tamen remedium queria a domino dicens ei. Libera me de sanguinib⁹ deus de⁹ salutis mee. Dominus ergo quotidie mulierē sanguine fluentem sanat dum animā desertis vitijs corruptam per gratiam curat. Deinde cum princeps ad archisynagogum venisset dicetes eius filiam tam mortuam: dicit Jesus archisynagogo cum ad fidem confortādo [noli timere] im fide dubitando: tantummodo crede et salua erit Ja mortua. [Et veniens dominus ihesus ad domum principis] invenit filiam eius defunctam et ridiculos conductitios carmen lugubre canentes: diuerse enim melodie diuersas passiones exprimunt in homine. Alique esti exerant audaciam: vt patet in tubis bellicis. alique deuotionem: vt patet in cānticis ecclesiasticis. alique letitiam: vt patet in diuersis instrumentis musicis. alique exerant fletum et dolorem lamentationem: et talibus vtebantur antiquitus in exequijs mortuorum personarum vt prouocarentur multitudo ad fletum et luctum. Christianis tamen non conuenit talibus habere: quia non debent inconsolabiliter fiere [et ingressus eam tenuit manum eius] in fidei plenitudinem [et ait illi puella surge] quod vocatur eius vitalem virtutem: quod vocatur eius motus: quia inde canitur somno cō fusus: ac etiam in preparatione sue

tis fidem. tertio propter restrum numerum sufficientem. quarto propter omnia statuum ecclie significationem et commendationē. Per petrū enim qui vxorem habuit significantur coniugati. Per Joannem qui virgo fuit/virgines. Per Jacobum qui nesciur virgo fuisse vel vxorem habuisse/viduales status. Patrem autem et matrē permisit intrare ꝓpter eorum credulitatem et propter eorū testificationem. [Et tenens manum puelle ait illi/tibi dico surge] per tactum et vocē eam curabat vt ostenderet q̄ humanitas esset instrumentum diuinitatis miracula faceret/is. vnde secundum Chryso. manu Jesu vnificatiua existēs mortui corpus vnificat: vox aut tacentē excitat. [Et confestim surrexit puella et ambulabat] q̄z nulla mota inter verbū eius et factum erat. vbi Chryso. In ambulatione eius non solum suscitata: sed et perfecte sanata ostēdatur. [Et iussit illi pari māducare] ad demōstrādū q̄ eā vere suscitauit et nō vt videretur fantasma esse qđ factū est. C. Mystice puella in domo mortua est alia mortua p peccatū in cogitatione. Dicit aut dominus q̄ puella dormit: q̄i peccant in presenti adhuc per penitentiam relisciari possunt. Tibicines sunt demones suggerētes vel homines adulatores qui fouēt mortuum et tenent hic corpus in carnis lasciuia et solatio que facilius terminantur ad lucrum inferni et desolationis. Sed nos ad patriam tendentes mortiferos syrenū cantus fugiamus aures preterēamus. vnde Ulixes fecit se ligari in malo nauis et aures suas obturauit ne deceptus syrenū cātibus in mare saltaret. Turbe tumultuātes sunt affectiones vel amici carnales: derisores sunt seculares vel detractores. Turba ergo foris eiicitur vt puella suscitetur: quia anima inuis tacens mortua non resurgit nisi prius affectiones carnales et cure seculares de corde et pectore tollantur: hec enim impediunt ne quis ad cōsiderationē sue salutis se colligat. Tibicines enim eiici debēt qui tanq̄ magistri in errorem animā demulcent. Derisores quoq; eiiciendi sunt: quia cōtēnendi et minime curandi. Et tunc puella suscitatur quādo christus domum cordis ingreditur ducens secum Joannem gratiā: Petrum cognitionem: et Jacobum supplantationem vitioꝝ. Qui vero a spirituali morte. s. a vitijs resuscitatus fuerit: non solum a foeditatibus seculorum erurgere: sed etiam in bonis ambulare et proficere debet: et mensa celesti pane. s. verbi dei et sacramento altaris sanari necesse habet. Possunt autem hic notari tria. s. peccatoris pericula in filia. i. in anima morriente: penitentis remedia in puella: et ecclesia deum rogante: creatoris beneficium in christo propitiante. Periculum sic procedit: nā mens aptopinquat cum delectabile illicitum concipit: in errorem labetur. cum ad consensum accedit: sed mortuitur cū consentit: et tunc opera sunt mortificata. Remedium quēritur cū primeppo ad christum accedit credendo: adorat diligendo: dominū appellat metuendo. Beneficium datur cū christus surgit preces exaudiendo: turbam eiicit peccata expellendo: vel impedientia remouendo: dum tangit gratiam infundendo: primo enim eiicitur culpa: et sic ingreditur gratia. Et ad infrascriptum humanitatem docens dominus Jesus fingere oculum rationem et humanum gloriam: precepit parentibus ne alicui dicerent qđ factum erat: ostendens vt dicit Chrysogo. q̄ largitor bonorum est non auarus cupidus gloriē: datq; eorum votis recipiens. Et tamen exiit fama hec in vniuersam terram illam: scitz per totā galilee ad manifestandā miraculi magnitudinē et veritatē. Prohibuit quidē dominus tacentiā non miraculi manifestationem: cum res ipsa se indicabat et manifestum faciebat. acsi diceat. Nolite gloriam bonis operibus vestris fieri nec ego in meis. Vbi scie dū q̄ christus potuit eam prohibere opa miraculoꝝ: poterat et honorē et laudes hominū fugere vanā gloriā: sed ad glorificandū deū et ad fidē probandā propter que signa miracula faciebat: non. vt hinc etiam rare. Unde et parentes puelle precepit dñi seruauerūt propter humanū applausum ipm miraculi nō publicādo: nec ꝓtra ꝓhibitionē dei fecerūt hoc ad dei gloriā ꝑducēdo. Et sic fecerūt duo a cecitate curati de quibus mox subiungitur: et plures alii de quibus altibi simile reperitur. Oratio.

Dñe Jesu xpe adoro te pedes meos et veritatio tue: precor te pissime fons sancte gratie tue animam meam sanguinolentam et peccatis variis maculatam: ac resuscita eam a morte voluntatis propositiq; pessimi et occulti: ac restitue me deo et patri tuo cui filium inter cohēredes nos adoptasti. Pe mentitis bone bōe iustitie tue aduersꝰ peccatorem enim/neq; tre aduersus reatus etiam: sed memor esto benignitatis tue erga creaturam manuum tuarum: et misericordie tue erga miserum nāli domine deus meus. Amen.

De duobus cecis/et vno muto. Cap.l.

Et transeunte inde Jesu [siz de domo principis [secuti sunt eū duo ceci] miam eum clamore tis via petentes et deuota oratione dicentes. [Miserere nr̄i fili Dauid.] Vulgata enim erat fama apō nr̄os q̄: xps nasciturus erat de semine Dauid scōm carnem. Et ideo quia credebant ipsum esse xpm ipsi dauid promissum: vocant sic eū dauid filium. Clamabant autem quia ad lucrum non videbant quoniā propē est dominus. vbi Chrysost. Unde mutē eorum obsiderium et a clamore et ab ipsa interpellatione. Neq; enim simpliciter accesserūt: sed magis clamantes et nihil aliud q̄ miserēcordiam postulantes. Filium autem Dauid vocabant: quia nomen honoris esse videbant. [Cum autem venisset domum] .i. ad hospitium suum in illa regione [interrogauit eos] si credere eum hoc posse facere. q.d. confessi estis humanitatem me dicendo filium Dauid: si creditis q̄ possum hoc facere vt deus: copus enim est diuinitatis. Nō interrogat quasi ignorans eorum fidem: quia omnia scit per certitudinem: sed vt confessio eorum adderetur fidei interiori: et sic essent digniores illuminari et me credē ampliori: quia secundū apostolum. Corde creditur ad iustitiam: ore autem confessio fit ad salutem. vnde Raba. Non quasi nescius interrogabat: sed vt fidem confessio promat: confessionem virtus: salutiq; comitetur virtutem. [Dicunt ei] fidem cōfitendo [vtiq; domine] vbi Chrysostom⁹. Non vitra filium Dauid vocant sed altius extendunt et dominum confitentur. quod est nomē potestatis. [Tunc] post confessionem fidei [tetigit oculos eorum] vbi Raba. confessio orto tactum meruit ditine pietatis. Felix tactus ad quem tanta sequntur virtus [et dixit: secundum fidem vestram iacobus] id est sicut fides mentem illuminat ita oculis tactum restituat. [Et] statim [illuminati sunt] et aperti [oculi eorum.] Ecce ḡta est fides simpliciter credentium: que meretur tot donorum collationem et augmentum a deo vt omnia possibilia sint credēti. Nō eos inuia curat: vt laudes hominum et tacentie gloriam vitare doceat. vnde Chrysostomus. Rursus autem hoc erudit nos gloriam muliebriter fugere. Gloria enim p̄pe erat domino ducit eos illinc singulariter curaturus. Unde et propter humilitatem etiam [cōminatur eis ne cui dicant] vt ad fugiendam tantiam et inanem gloriam nos instruat. vt enim dicit Chrysostomus. Iustꝰ cum laudatur in facie flagellat mēte. Sed [illi] ecca illuminati [exeuntes] scilicet de domo [diffamauerūt eum] id est famam eius per miraculum factum diuulgauerunt [in tota terra illa] et publice nunciauerunt: et propter memoriam gratie non potuerunt beneficium tacere: sed non ingrati gratie dei facti sunt eius precones et euangeliste. vnde Hieronymus. Dominus quidem propter humilitatem fugiens tacentie gloriam hoc preceperat: et illi propter memoriā gratie non potuerunt tacere beneficiū. vnde et Chrysostomus. Si autem aliter videtur dicens. Unde et enarrauit gloriam dei. non est contrarium illi hoc sed vt valde conueniens. Erudit enim nos ipsos qui dem de nobis ipsis nihil dicere: sed et eos qui volunt nos propter nos laudare prohibere. Sin autem ad dei gloriam referāt: non solū nō ꝓhibere: sed et inisigere hoc facere. Ut enim supra dictum est solum prohibet dominus publicari beneficia ad laudem humanā: sed non prohibet hec enarrari ad dei gloriā. Ubi sciendum q̄ preceptum datur

Universidad de Deusto
Biblioteca

Precepti tri plex rō.

[bol vel ad credendum: vel ad prohibendum: vel ad instruendum. Primum obligat ad faciendum rem precepti. Secundum ad sequendum voluntatem seu intentionem precipientis. Tertium ad discēdum aliqd ex precepto: hoc tertio modo [cōmunis est eis ne aliter dicerēt.] Unde non fuit simpliciter inhibitio dicēdi: sed potius moralis instructio vt exemplo sui bona que faciunt homines velint latere: sed tamen vt proximi alios prodant inuiti. et ideo isti non fuit transgressi: quia non fecerunt contra intentionem precipientis. Unde deus nullis tacere non simpliciter sed propter gloriam: sed tacere non potuit verum est vtiliter. p

Nō posse

ter aliorum salutem. Nam nō posse vtiliter fieri dicitur secūdū illos nō posse fieri. De hoc etiā habes supra

Allegori.

de curatiōe leprosi. ¶ Allegorice vter q populus cecus et sine lumine veritatis erat domino per hoc seculum transeunte: et nisi vterq; in domum sanctā ecclesiam veniat et verbo dei credat: lumen non merentur recipere. In ipsa enim ecclesia in quam venit christus per carnem: illuminantur

Remigi⁹

cecī per fidem christi incarnati. vnde Remigius. Allegorice autem per hos duos cecos duo populi designantur id est iudaicus ⁊ gētilis. Devoto autem populo i se credentes ihc illuminauit in domo: per quam intelligitur ecclesia: quia absq; vnitate ecclesie nullus saluari meretur. Illi autem qui crediderunt, aduentum domini per vniuersum orbem diffamauerunt. hec Rem. Spiritualiter etiam duo cecī sunt intellectus et affectus. duo autem sunt oculi intellectus: dexter fides diuinitatis: sinister fides humanitatis. duo similiter sunt oculi affectus: dexter amor bonitatis: sine glorie diuine: sinister timor iustitie et gehenne. Et sic est quadruplex

Moraly

Oculi intellectus.

D

Cecitas ḡdruplex

cecitas in quatuor oculis. Prima est error circa diuinitatem, secunda est error circa humanitatem. tertia est malignitas continens bonitatem finie glorie diuinam. quarta est presumptuositas non videns gehennā ⁊ non timens iustitiam. [Egressus autem]de domo illius] scilicet duobus

Multi demoniaci curanto.

cecis iam illuminatis obtulerūt ei [hominem illius terre [hominem mutum] et quod peius est [habentem demonium] hic fm Chrysostō. non erat mutus a natura sed a demone fidiante et linguam tenente: et ideo [ejecto] et expulso p dominū demonio locutus est]quia amoto impedimento habuit loquendi officium fi

Pilatus

cut prius. In quo secundum Pilatum rerum ordo seruatus est nam demonium prius eiicitur: et tunc reddita corporis officia succedunt. [Et mirate sunt turbe] scilicet ex signorum notitia[dicentes. Nūq; apparuit sic in israel]id est talia miracula nō

Chrysō.

sunt visa inter iudeos. vbi Chrysost. "Preponebant quidem ceteris eum: non quia curabat solum: sed quoniam facile et velociter et infirmitas egrorum et infanabiles sanabat. Phariseī autem dicebant in principe de

Hieron.

monionum eiicit demonia. Quasi dicerent non est hec potestas a se vel a deo sed a diabolo. vbi Hieron. Q; virtutem negare non possunt operis

Remig⁹

caliūniantur. et Rem. Scribe nāq; et pharisei facta domini negabant que

Malitia.

poterant: et que non poterant negare in sinistram partem interpretabant. Turbe nāq; id est deuoti et simplices opera dei confitebantur et simplici reuerentia et laude admirabantur: sed pharisei inuidi et inficiantes ea

Chrysō.

pulsionem demonis principi demoniorum asscribebant et opera dei calūniabantur. Odium enim et inuidia faciūt ingrati facta i deteriorē partē et peruerti iudicia. "Pharisei autē inuidebāt christo: acriter arguebat

Beda.

vitia eorum: et ideo miracula a christo facta virtute diuina dicebant esse facta arte magica: et eodem modo ejectionem demonū faciam per christū dicebant fieri virtute eiusdem de

Beda.

monis superioris sibi familiaris et principati (quem vocabant belzebub) cui inferiores demones obediebant ad nutum de corporibus ejectis. Et ipse ad nutum de corporibus ejectis. Et ipse ad ignē inferius de alio denuo ad eorum habitacula reuersuros. Merito autem in turbis confessio nominis christe: in pharisei infidelitas significatur iudeorum. Et sicut in diabolo ejectis signatus est vterq; populus iudeorum et gentium: ita in homine muto et demoniaco generaliter significatum est omne genus humanum. vnde predicatores obmutescunt domino hominem mutum id est gentium mutā a confessione fidei dei

monium habentem et idolatrie deditum. Sed [ejecto demonio]et idola

Ydolo. et demonia.

tria relicta [loquutus est mutus] et christum confessus. "Per mutum etiam mutum signatur quilibet homo peccatis a demone per peccatum mortalie. Et dicitur mutus quia loqui nō potest meritorie: sed deo curandus offertur quando nulli pro eo deprecante: tunc demon ejicitur quādo peccatum ipsius a deo per infusionem gratie relaxatur: tuncq; soluitur eius lingua ad dei preconia persoluenda. Quando enim a demonie per peccatum possidentur quis si conuertatur et ad penitentiam redeat/mox videbis mutum loquentem: deum laudātem: seipsum accusantem: et veritate predicantem. "Pharisei autem hoc

Demoniorum principi attribuentes

Beda.

sunt homines maligni bona aliorū deprauare et peruertere studentes. Dominus autem non desistebat a predicatione propter illorum deprauationem docens nos accusatoribus nostris retribuere non accusationes ⁊ beneficia. Unde Chrysost. "Uolunt dominus ipso facto accusationem redarguere pharisęorum dicentiū [in

Chrysō.

principe demoniorū ejicit demonia] demon enim conuictum passus non benefacit sed nocet eis qui eum in

Malitia.

homines: dominus autem contrariū facit qui post conuicia et conuictum non solum non punitur sed etiam

Beda.

nec increpauit quinimmo beneficia prestitit. Unde sequitur. [Et circuibat iesus] hoc est contra negligētes

Terra lo bit iesus per ciuitates

[omnes ciuitates et castella] id est omnia loca maiora et minora. hoc est contra locutum vel personarium accepores. vnde Theo. Non solum in ciuitatibus dominus predicabat ⁊ eam in castellis vt distamus parua loca non spernere neq; magnas semper querere ciuitates sed verbū dei in vicis abiectis et vilib⁹ seminare. [Circuibat (inq̄) docens i synagogis eorum]. i. in locis cōmunibus et debitis. "Ibi erat cōuentus hominū: nō in tabernis sicut mos est hereticis [et predicans euangelium regni]id est legem nouam que immediate ducit ad regnum quod non faciebat ler ve

Theo.

Idiotas.

nos meas fabulosa inutilia vel curiosa [et curans omnem languorem] proferens qui licet non sit multum vehemens gratiam tamen ex diuturnitate

Infirmitas.

[et omnem infirmitatem] scilicet vehementem que gratiam et passionis acerbitate: vt non sermone tantum sed et opere persuaderet. Et quo patent multa miracula hic in quodam generali concisa ad confirmationē legis euangelice a christo facta. Hic enim ponuntur miracula in generali: quia euangeliste non poterant omnia facta christi scribere in particulari. Nam vt dicit Ioannes: multa alia signa fecit iesus que non sunt scripta in libro hoc. Sicut enim in ecclesia legitur et dicitur in martyrologio (et aliorum plurimorum sanctorum martyrum et confessorum atq; virginum) hec scilicet de causa: omnia horum magno fecit inquirere diligēter obitus et actus martyrum et aliorum sanctorum: et tamen est q; in

Joan. xx.

Sednum numer⁹.

diebus singulis occurrebant plus q̄ trecenta festa: propter quod statutū est vt in fine martyrologii addatur clausula predicatiua: saltem in generali fiat memoria sanctorum in die transitus eorum. Ita similiter euangeliste quia non poterant omnia miracula christi particulari scribere: ideo frequenter multa concludunt i quādā generalitate: sicut patet hic et alibi in diuersis locis euāgelii. [Circuibat ergo iesus] non ad deuorandum et perdendum: sed ad maxima beneficia eis afferendum: vnum quidem regni euangelium: aliud autem omnium egritudinum curationem. i quorum primo salus animarum / in secundo salus corporum erp̄imitur: et illos quos corpore sanabat extrinsecus etiam mente sanabat intrinsecus. Omnium quidem salutem affectabat: et bonum cōmune magis q̄ priuatum procurabat. Sed proh dolor hodie bonum priuatum magis q̄ pereūtis

Mundi

causa.

commune queritur: et per hoc in magna parte mundus destruitur. Hoc aūt precedit ex defectu charitatis q̄ nō

i. Cor. x.

querit que sua sunt: sz q̄ aliorū. vnde

¶ Luce. x.

Chrysostomus. "Nec est perfecta gratia charitatis quādo quis alio festinat amplius vtilis et lucrosus esse sibi. Igitur ad eam piam samaritanam: ad tam salubrē pastorem et medicū in omni necessitate semp est recurrendum. et non solum anima rum sed corporū salus ab ipso solo est

¶ Joā. x.

¶ Luc. v.

Chrysō.

querenda: et in eo tota spes nostra est ponenda: ipse enim melius nouit

Augu. et cōsiderat ꝺ̄ cuilibet expediat. vnde Augu. Bonum est vt de salute corporis non satagas misi vt a deo illam petas. Si scit tibi prodesse dabit illā. Si non tibi dederit: non tibi prodesset habere illam. Nouit deus ꝺ̄ expediat nobis. Jā agamus vt sanum sit cor nostrum a peccatis. Et quando forte flagellamur in corpore tm̄ deprecemur. Precatores ideo viri ne quis queratur aliquid preter auxilium dei. hec Augu. Permittit quidē deus tribulationes et temptationes aduenire et esse ꝑ̄ta vehemēter durare: ipse est qui earum nouit principium et introitum: nouit etiam finem et exitum. Et ideo omnia patienter feramus: et ad ipsum solum recurrentes omnia sibi cōmittamus. vnde Chrys. Orationibus cum diligentia intendamus: et si non acceperimus immoremur vt accipiamus. Ideo enim aliquādiu ꝙ animare precantibus differt et tribulationes irruere permittit vt continue ad ipsum refugiamus: nec ab eo aliquando discedamus. Quia si qualescunq; in tribulatione sumus tales essemus etiam in requie: nequaq̄ egeremus afflictionibus erudiri. Et quid dico de vobis? Etenim omnes quicūq; viri ꝑ̄ clariores ꝺ̄ sunt coronas ꝗ a tribulationibus et temptationibus coronati sunt et famosi effecti. Que omnia cognoscentes non pusillanimes in tēpore inductionis mali: sed omnium solū eruditi amur: et viriliter cuncta toleremus: nec de his que nobis accidunt questionem curiosi faciamus. Scire enim quando oporteat solu tribulationes permittentis est eas admittere: illatas autem cum omni fervore gratiarum actione nostre est bone mentis opus. Quia si fiet omnia bona sequentur. Ut igitur hec cōsequamur et probabiliores hic et clariores illic fiamus: omne quodcunq; superuenerit equo animo suscipiam⁹: gratias agentes et qui super omnes scit magis id quod nobis expediatre his qui genuerūt vehementius nos diligēti. Et ad singula ꝙ discrimina has verasq; cogitationes in nobis ipsis cōtinues iustitiam cōpungamus: glorificemus autem in omnibus deū ꝓ nobis cuncta facientem nobisq; ola prouidentem. Sic enim facile ꝙ eas que virtuti opponuntur expellemus infidias: et immarcescibiles consequemur coronas. hec Chrysosto. Oratio.

Ad Matthēum coronat. Chrysost. F

Ex mat. vi.

DOmine Jesu xpe lume clarum ꝰ eterne illuminā oculos nr̄os interiores ne nūq̄ obdormiam in morte anime: vt per gratiā illuminatus omnia que agenda sunt videam̄ et per eādem admirabilem inde mā beneficia enarrē ad nr̄ gloriam et aliorū vtilitatem. Aperi etiā dñe os meum nr̄i peccata per infusionem gratie relaxando: et linguam meam ad mā proconta sobrie loquendi gratia perecpta mea ipsum accusemte deum laudem̄po rimum edificēr et verare ꝑ̄dicē. Amē.

¶ De missione apostolorū ad ꝑ̄dicādum cū potestate curationum. Cap.ii.

POsita euangelice legis lectione per xpm ꝑ̄dicationem̄ describ̄ scripta eiusdem legis cōfirmatione ꝑ miraculorum operationem̄ inme cōsequenter ponit pacifice legis promulgatio per discipulorum missionem. vbi Chrysosto. Unde autem opportunitatez missionis. Postq̄ cum viderunt mortuos suscitatos tantem̄ mare increpantem: et cetera huiusmodi: et sufficiēter virtutis ex demonstrationem̄ susceperant ꝙ per ea et operantem eos emitter. Unde ꝙ ibi ait. Non ab initio misit illos? Postq̄ viderunt paralyticos curatos et mortuos suscitatos. Quia ergo multi iesum sequebantur: tum ꝓpter ꝑ̄dicationem audiendam: tum ꝓpter infirmitatum curationem habendā: iesus enim tm̄ pauper erat ꝙ nec domicilium vbi caput reclinaret habebat: et ideo turbe sequentes eum fessi et vexati sub dio super terram iacebant. ꝓpter quod ⁊videns ⁊ immisericordiā clementie ⁊turbas ⁊ ad se congregatas viscera miseri cordie expādēs et ea ipsas ⁊ multitudines ⁊ et cōpassus ⁊ et eis: quia erant vexati ⁊ labore corporali et etiam spirituali. i. corporum et peccatorum: et abiecte ⁊ iacentes sicut oues pastorem ⁊ qui eos dirigeret ⁊ non habentes. ⁊ In quo pontifices

Mat. ix. Marci. vi. Luce. viii.

Mat. ix.

iudeorū redarguit qui magis lupi ꝙ pastores erāt. Unde Piero. Uexatio gregis et omnium aqq̄ turbarum: passionum culpa et vitium magistrorū. Sacerdotes enim et doctores illius temporis intenti auaritie nō vacabant debito modo eorum doctrine: sed erant sicut lupi rapaces spoliantes populum bonis rēporalibus per malum exemplum rendentes a spiritualibus. Jesus vero tamē pastor bonus pascebat eos continue verbo doctrine sue spiritualiter: et aliquando etiam temporali subsidio corporaliter. Sicut autem tunc sic et hodie plures boni multi pastores dicuntur: attamen ea que impotum sunt facere non verentur. Non solum enim non emendant subditos sed per negligētiam et mala exempla nocet eorum ꝓfectibus. Uitantur collectores decimarū et pisatores rerū ꝙ aliū inquisitores heresum et emēdatores vitiorum: et ideo tot et tante heresis et sectes virtutum in hosto ecclesie ita pullulant ⁊ crescunt ꝙ vix eradicari et exterminari possunt. Uexatio ergo ouium et negligentia pastorū fuit occasio mittendi apostolos ad predicandum populo et sanandum infirmos: vbi non esset necesse ꝙ turbe curarēt post iesum tanto labore. Et ꝓ. ista primo apostolis et postmodū septuaginta duobus discipulis cū eos instruere ꝓcepta quedam dominus dederit: tamē quia fere omnia ⁊ his ei illis et non solum ipsis sed et cōtū successoribus et imitatoribus conuenire videntur adeo in sequentibus ꝑ. mul et adhuc congruenti ponuntur. Considerās itaq; iesus vexationem eorum ⁊ negligentiam pastorum poterat dicere discipulis suis. ⁊ Messis quidem multa ⁊. i. multitudo preparata ad hoc ꝙ per fidē colligat et in horreum reponatur. vnde ⁊ ubi dicitur. Leuate oculos vestros et videte regiones: qui albe sunt ad messem. ⁊ Operarii autem pauci ⁊. i. doctores et predicatores veri respectu tante multitudinis conuertende: quia adhuc nondū ꝑ̄dicauerant xpi discipuli. Messis est turba credentiū in qua nunc sunt granā cum paleis. i. boni cum malis sed in futura messione separabunt. sicut enim vno modo messis collectio hoīm ad fidem: alio modo collectio fidelium ad retributionē.

Operarii sunt in ecclesia qui querūt opus nō ocium: onus non honorem: unitas non decimas: prodesse non preesse. Pauci autem sunt operarii sed multi conducentes: pauci operarii sed multi mercenarii: pauci operarii salutem animarum querentes: sed multi questuarii lucrum temporalium sectantes. Et ideo rogandus est dñs vt operarios multiplicet et mittat eos: quia etsi sunt ꝙ bona audiant: desunt tamen qui dicant. ⁊ Rogate ergo dominū messis ⁊ scilicet me qui (secundū ꝙ deus) sum dñs messis ⁊ ve mittat operarios in messem suā ⁊ .i. ꝑ̄dicatores ad eruditēdum populum: quia nullus sit aptus ad predicationē verbi omnino nisi per gratiam dei ab eo missus immediate vel mediate. Ecce optima et necessaria oratio quam quotidie debemus deo facere. Ut mittat inquitinos vt ipsi se ingerant sicut fures et latrones factum in messem suam. i. in salutem animarum ad hoc enim mittūtur: sed multi conueniunt falcē suam in messem alienam. i. in temporalia ad que non diriguntur. Dñs mittere proponit: tamen rogari vult: et hoc ꝓpter roganitum excitandam charitatem et augendum meritum: quatenus fideles sui non solum de operatione: verūm etiam de affectu et voluntate remunerentur. Et quo patet ꝙ licet deus velit aliquid facere: vult tamen quādoq; ꝓ hoc a nobis exorari. ⁊ Et cōuocat duodecim apostolos dedit eis potestatem eiiciendi spiritus immundos ⁊ ab obsessis ⁊ et curandi omnem languorem ⁊ corporum ⁊ et infirmitatem ianimarum: que quidem dominus facit potestatem sed discipuli fecerunt in eius nomine. ⁊ invocatione et virtute. vnde Beda. Benignus et clemens dominus nō inuidit seruis suis discipulis virtutes suas: et sicut ipse curauerat omnem languorem ⁊ omnem infirmitatem: apostolis ꝗq; suis dedit potestatē vt curarent omnem languorem et omnem infirmitatem. Sed multa distāria est inter habere et tribuere: donare et accipere. Ite quodcunq; agit potestate agitur: si si quid factum imbecillitatem sua et virtutem domini confitentur dicētes. In nomie iesu surge et ambula. hec Beda. Per istum numerum apostolorum duodenarium qui compositi

Operarii

Mitti debent ꝑ̄dicatores.

Rogari vult deus

Beda. Miracula discipulis rum.

Duodenarius ap̄lor numerus

Universidad de Deusto
Biblioteca

nur ex denario et binario significantur
Mat.vi. Luce.r. q̄ apostoli et eorū successores debent
pie ceteris impiere decalogum legis
et duo precepta charitatis. ¶ Et misit
illos binos] in signum charitatis q̄
requiritur in predicatoribus et vt hi
berent mutuo solatium societatis: q̄
adhuc erant infirmi: quando autem
erant perfecti sufficiet post perceptio-
nem spiritussancti mittit eos simplici
ter sine binos sine solos: q̄ tunc erāt
spiritussancto solidati. [Misit]inquā
[illos predicare regnum dei] id est
euangelium quod promittit regnum
dei: et docet qualiter ad hoc iter et
perueniatur: quia per penitētiam. vel
[predicare] .i. in sua p̄dicatione pe-
nitētibus ,minutere regnū dei [et sa-
nare infirmos] corporaliter ⁊ spūa-
liter. Hoc etiam quotidie facit predi-
catoribus euangelii si faciant quod
in se est: quia dat eis potestatem ej-
iciendi demones spiritualiter de cor-
dibus hominum et sanandi languo-
res vitiorum. Instruxit etiam domi-
nus apostolos quo pergerent et quid
facerent: quo irent et a quo abiti
rent: et a quibus cauerent et a qui-
bus non timerent. Sicut itaq; ex pre
D Miserū ēlicates. cedentibus et sequentibus potest in-
telligi nō nisi virtuosi sunt multi pau-
peres ⁊ expediti, stabiles ipigri ⁊ be
nigni: non malis cōmunicantes nec
quicquid debent predicare regnum dei.
[Misit]ergo [duodecim precipiens
eis et dicens. In viam gentium] sci
licet que ad gentes ducit [ne abieri-
tis]vbi prohibuit eis ne irent ad pre
dicandum gentibus extra terram ,p̄
missionis [et in ciuitates samarita-
Samari- tani. norum ne intraueritis] qui samari-
tani licet essent in terra promissio-
nis: tamen erant partim gentiles ⁊
partim iudei: quia ceperunt libros
moysi: et cum hoc se ruerunt idolis.
Ideo autem apostoli fuerunt prohi-
biti predicare predictis gentibus: q̄
vsq; ad passionem christi nō erat ma
gnum tempus: et conueniens erat vt
euro aduentus primo denunciarent
iudeis quibus principaliter erat mis
sus: et ideo tempus quod erat vsq; ad
passionem christi futurū erat neces
sarium ad manifestandū iudeis per
apostolos christi aduentum. Et hoc
est quod subditur [sed potius ite ad
oues domus israel que perierūt] ,p̄
pter idolatrie peccatū ⁊ legis preua
ricationē. Non ergo negat quin ali
quando uiri sint ad gentes: sed post
quando uiri sint ad gentes: ne iudei hā
tus et primo ad iudeos: ne iudei hā
berent excusationem et causam non
recipiendi dominum ⁊ euangelium;
quia ad gentes misit apostolos sic-
teo se qui propiū erant esse reiecto.
Unde post resurrectionem ascensu-
rus in celum dixit eis. euntes in mū
dum vniuersum predicate euange-
lium omni creature. vbi Piero. Non
est cōtrarius locus iste precepto quo
postea dicitur. euntes docete omnes.
q̄ hoc ante resurrectionē illud post
resurrectionem precepti est: et spa-
rebat prius aduentum christi mūta-
re iudeis ne tristam haberent et cul-
tionem: dicentes ideo se dominū reie
cisse: quia ad gentes et samaritanos
apl̄os miserit. vñ et Greg. Redepto
noster primo soli iudee volute; ⁊ post
modum eunctis gentibus predicare
vt dum illa vocata cōuerti remueret /
predicatores sancti ad vocationem
gentium per ordinem venirent: qua-
tenus redemptoris nostri predicatio
ne a propriis repulsa gentiles pepa
los q̄si extraneos q̄rerent. hec Greg.
C Mystice in viam gentium non est
adeundū .i. modus viuendi eorū non
est remedandus: et in ciuitates samari-
tanorum per quas significantur con
uenticula hereticorum non est intra-
dum per consensum: licet enim anima
rtani. Gentiles partim remedium re
nus testamentum et partim negāt
sie hereticī partim confitentur fidem
christi et partim negāt. Deinde offe-
ditur forma docendi cū dicitur. [Eū
tes autem predicate dicentes] .i. a-
appropinquabit regnū celoꝝ. q.d.
Predicate quia prope est vt aperia-
tur tamen regni celestis: sed mea gra
tione. quod regnū ante christi adue
tum erat longe: quia multus potera
illuc peruenire. Hoc regnum fuerit
modo nominatur. Aliquando regnū
dei a regnante: aliquando autem re
gnū celoꝝ a subditis angelis ⁊ sanc
qui celi dicunt. Iste erā quia ,p̄ est
vt rex celoꝝ regnet: hostibus sibi rebe
dimis in fide ⁊ obedientiā. Vel aptio
plauabit regnū celoꝝ .i. ꝑfectū ad-
tor regni celoꝝ. ¶ p̄dicatione igit re
gni celorum incipit dominus et eius
stros et discipuli eius. Et quia doctri
na non est efficax nisi adsit ,p̄ba-
quitur modum conuertendi ad predi-

dum veritatem huius doctrine: scilz
opera facta virtute diuina cū dicit
[Infirmos] corpore vel mente [cu
rate mortuos] in corpore vel mente [cu
ma [suscitate: leprosos] respersos
maculis in corpore vel anima [mun-
date: demones] ab obsessis et crimi-
na a peccatoribus [eiicite] p̄ce ponū
tur quatuor genera miraculorum ad
dicationis confirmationē. Proce
dit autem ordo secundū mysterium:
quia infirmi sunt qui tēptationibus cō
sequuntur: mortui sunt qui operāntur et
signa mortis opera faciunt: leprosi
sunt qui cōtactu dine se et alios infi
ciunt: demoniaci sunt qui cōtemnūt.
Dec autem ideo dīs concessit vt ip-
sa miraculorum operatio fidem ser-
moni eorum faceret. vnde Piero. Ne
dominus rusticanis et absq; eloquii
venustate indocto et illiterato pol-
licentibus regna celorum nemo cre-
deret / dat potestatē miracula facie-
dive magnitudine promissorum ,p̄
bet magnitudo signorū. vnde ⁊ Gre
go. Audacia sunt autem predicatori
bus sanctis miracula vt fidem ver-
bis daret virtus ostensa: et nouaſa-
cerent qui nouas predicarent. Et ite-
rum. Dec autem signa in exordio ec-
clesie necessaria fuerunt: vt essi fides
cresceret credentiū miraculis erat nu
trīcula. ⁊ Chry. Postea aute stetertūt
numeria fidei vbiq; plārata. Si aūt
⁊ postea facta sunt pauca ⁊ rara fue
rūt. Deinde et ciuides ab eis cupiditā
te subiungit. [Gratis] et sine pcio
[accepistis] potestatē miracula fa-
ciendi/gratiam predicandi et mini
sterium sacramenta dispensandi et
bona alia a deo vobis collata [gra-
tis]et sine precio date aliis eodem
modo quo accepistis ne desinat esse
gratia sed mercēs videatur: ne vile
scat inestimabile dum precabile re
putatur. Quasi dicat se eam dū Piero.
Ego magister et dominus absq; pre-
cio hec tribui: ergo et vos sine precio
date. vnde et Chryso. Ne videamur eo
rum beneficium superbiam eor; com
primis dicens: gratis accepistis. et
ab amore pecuniarum eos mundos
pparat dicens: gratis date. Et ite
rū dicat. nihil vos de vestro
largimini suscipientibus: neq; enim
mercede hoc accepistis nec q̄ labo-
rastis. Mea est gratia: gratis enim ac-
cepistis ita igitur aliis date: neq; essi
est cōdignū precii eorū inuenire. hec
Chryso. Hoc audiant simoniaci: hoc
audiant illi qui spiritalia vēdere vel
emere non formidant. Pro spiritali-
bus enim acribus vt pro administra
tione sacramentoꝝ et predicatione
vel miraculorum operatione et consi
muibus non debet aliquid quasi pre-
cium accipi: quia non est precium eo
rum dignū inuenire. Deinde ab oīa
bus liberat sollicitudie vt vacatione
omnē tribuat verbo dei: et tota solli
citudo eor; cōgregata cōuertatur ad
predicationem euangelii di. [Nihil
tuleritis in via] euntes ad predicā-
dum [neq; aurum neq; argentum:
neq; pecuniā aliquā in zonis]et bur-
sis [vestris]ad prouidendū .i. vobis
in via de necessariis [neq; saccum
neq; per ā] .i. repositorium ciborū ad
portandū in via [neq; panē]qui ma
gis videtur necessarius inter alia: et
multo minus cibaria delicata. [Neq;
duas tunicas] .i. vestes superfluas
[habeatis] quocunq; enim sunt ne-
cessarie pro vna reputant [neq; calc
amenta] .i. integra q̄ apostoli san-
dalia vtebātur. [neq; virgam] que
scilicet itinerantis prebet auxilium,
Oīt enim domini habet auxiliū cur
baculi vel alterius rei querat presi-
dium? Sed si prohibet virgā ⁊ que-
dam alia que videnē necessaria: quā
de equis ⁊ equorū phaleris vel cete-
ris superfluis? Ubi oīs cupiditas et
auaritie occasio et sollicitudo tempo
ralium tollitur: omne superfluū am-
putatur et sola necessaria cōcedunt.
Deniq; expedit via: fugit timor: ⁊ cre
scit securitas. vñ nō immerito poeta
Iuue. air. Cāebit vacuꝰ coram latrone
viator. Dec ⁊ totū dicit ad ex cludēn
dū a p̄dicatore ea vbi diuini sollicitudi
nē ꝑpūlit. ꝑalia essi in sui acq̄sitione
molestiā alāt: et adhuc pluꝝ i sui pos
sessione turbāt essi: tā sunt quasi mē
bra ipsi habēti corpora: ita ideo ma
gis trahūt ad inordinatū
dilectionē sui: ⁊ q̄ suffocat verbū
dei: ideo nō debet esse i p̄dicatoribus
euāgelii. Iusk vt dicit Greg. ista bdi
catori debet i deo esse fiducia et ꝑsen
tie vite sumptus: ⁊ si nō ,pulcedat)
essi sibi hoc non defecturos certissime
sciatme dū mēs eius occupat ad tēpo-
ralia minus aliis, pulcedat eterna. Et
sm Greg. nazianzenū. hoc summa est
vt a deo virtuosi existāt et nō minus

F Contra simoniacos

Contra p̄dicatores mo nachos.

Mat.x.

Tpalia sollicitudo ,pficiens impedimentū p̄dicātis.

Greg.

Greg. nazianzen.

propter vite modum ⁊ propter cotidianum euangelium proficiat. vnde secundum Chrysost. hoc erga eos offo precepit: vt per habitum ostenderent quantum a mundanarum desiderio distabant. Et secundum Theophilum vt videntes eos predicare paupertatem acquiescant cum apostoli nihil habet. Ita autem eripuisse prohibuit possessionē temporaliū quia sic oportebat in primitiua ecclesia: vt ostenderet omnia gubernari dispensatione diuina: et ostenderetur virtus fidei contra errores hominum qui cursi siderum vel formam credebāt agi omnia: hoc adhuc competit apostolicis viris apostolorum successoribꝰ. Quidam tamē sunt qui putant nō paupertati succedere volunt: cum tamen non potestati sed paupertati regnum celorum sit promissum. Tres ergo sunt rationes quare hoc precepit. prima ne sint quasi cupidi et ambitiosi. secunda ne sint solliciti quasi pusillanimes. tertia vt nutrientis virtutem ostenderet quando nihil eis deest. Si queritur an alii ad hoc obligentur dicendum q̄ consilium est nō preceptū. Sed certe non auderet aliquis velle et sanum consilium repellere in facie eius: quāto magis illud quod dedit magni consilii angelus. Et quicunq; huic consilio fiducialiter adhereret: nō dubium quin deus sufficienter sibi prouideret. Quando enim missi fuerunt apostoli ad predicandum sine sacculo ⁊ prouisione alia quia necessariorum erat dominus eis salutē prouisum: quia nihil eis defuit. quando vero relatum fuit illis ꝓuidere sibi de necessariis in via passi sunt penurias multas postea. Hoc autem fecit deus ad dādum fiduciā pauperibus predicatoribus ad exequendum constanter predicandi officium. Ubi nota pulchrum de duobꝰ religiosis viris mare ad terram sanctam profectis exemplum. Cum essent vltra mare et redeundo circa mare adhuc iter ignotos essent semper in deo solo spem habebant: et nihil de necessariis eis deficiebat. Cum autē peruenissent ad dulce natale solū dixit vnus inter eos ad alterum. Modo pericula euasimus quia tā in terra nostra ⁊ inter notos sumus. Et cū sic ponerent spem in hoie inceperūt in necessariis deficere et maiorē pati penuriam ⁊ aute. ℭ Et quia quodā modo nudos et expeditos ad predicandū discipulos dominus misit ne seruitus seruitutem preceptis inferret. Et ideo ait. Dignus est enim operarius]. A precitor: qui operatur opus dei ad vitam. Item prouisum [cibū uo]. A necessariis ad vitam: quia in cibo intelligat omnia. Vestimentum uel domicilium sine quibus decenter non viui potest inuenium. Quasi diceret. Tantum accipite quantum in victu et vestitu votes necessarium est. Unde et apostolus replicat. Ordinauit deus his qui euangelium annunciant de euangelio viuere. et iterum. habentes victum et vestitū his contenti simus. Dicit ergo ꝙ discipulus procedat a presbytero quasi missus a deo ad predicandū euangelium: cui subdiaconus ferat psalmar quo liber sustentatur: quia alii debent predicatorē sustentare. Dignus est enim operarius mercede sua: non solū eterna que debetur in patria ad remunerationem: sed etiam temporali que debetur in via ad sustentationem scz conuentui victu ac vestitu et domicilio: hic est dupler honor quo digni sunt qui bene presunt. Nam secundū Greg. Merces predicationis hic includit et in celo plicitur: qz vna nostro operi due mercedes debentur. vna in via que nos in labore sustentatia in patria que nos in refectione remunerat. Ergo qui non operantur nec laborat non manducet nec mercedem erigat. Ecce quare precepit eis nihil ferre: quia omnia debentur eis pro laboze. De ure enim naturali est et diuino ac etiā humano: vt illis qui seruiūt cōmunia spiritualibus scilicet in diuino cultu et doctrina: prouideantur a cōmunibus te in temporalibus necessaria. Non ergo ꝓhibuit eis ferre necessaria ad sustentationem huius vite: sed vt demōstraret hec eis deberi ab illis quibus predicarent. nec omnino et simpliciter precepit eis illa: sed magis ad reuocandū cor afferū ab inordinato amore temporaliū vt non quererent superflua: sed eis sufficerent necessaria que in eis non defecerunt minuto ordinauit deuido eis potestatem sumendi ea ab his quibus euangelizabant: et sic carnalia mererent qui spiritualia seminabant. Nec tamen inobedientes sunt qui de suo iure cedunt. Unde Augustin. Apparet autem hec non ita precepisse dominum quasi euangeliste viuere aliunde nō debeat ⁊ eis prebentibus quibus annunciant euangelium. Alioquin contra hoc preceptū fecisset apostolus qui victum de manuum suarum laboribus transigebat: ne cuiꝰ grauis esset: sed potestatem dedisse apostolis in qua scirent sibi ista deberi. Cum enim a domino aliquid timetur. nisi fiat inobediēte culpa est. Cum autē potestas detur licet cuiq; non vti: et ranch de suo iure cedere. Hoc Augu. Et nota secundū Chrysost. ⁊ Matheus et Lucas nō calcamenta nec ꝙ habuisse ꝓ pedibus permittit: quod ostendit perfectissimum esse. Marcus vero iubet baculū assumere ⁊ sandalias calceari: quod dictum est permissue. Unde et illud de duabus tunicis non portandis exponit Hiero. nec ad literam: sed ꝙ vna tunica debetur vestimentum necessarium: secunda superfluum: nec alio vestitui nobis futurorum timore seruiendo. Sed si non propter timorē multo minus propter ostentationem. In quo reprehendūtur qui parribicas vestiuntur arcas implentes qui equos marmoreis vestimentorum onerant. Unde et Augu. hoc de duabus tunicis intelligendum est ne quisq; ceteris preter eam quam esset indutus aliā portandā putaret/ solicitus ne opus esset cum ea illa portare posset accipere. In Matheo enim et in Marco virga accipitur equiuoce. In Matheo cum accipitur metaphorice. vt sic sensus nec virgam quā est nec mittendos. Vel non tantummodo subditio temporali sicut corpus innitur baculo sustētari et similibus. In Marco autem vbi dicitur: nisi virgā tantum. accipitur ad literam: ꝙ quātum intelligatur potestas accipiendi sumptus qua vti poterit vel nō vti secundum ꝙ voluerint. Unde dominus habet eorum in signum doctrine virgam in manu portabant: quia apud indeos consuetum erat prouidere eis de victu a populo quem docebant: ideo christus voluit ꝙ hoc eis ꝓ alia prouisione sufficeret. per hoc enim cessabat murmur ꝙ populus cui predicabant gaudere eis debebat. Ideo non prohibuit dominus necessitatem sed superfluitatem: et prohibet euangelium annunciantibus minus curam et solicitudinem de temporalibus ne velint portare vitra necessaria timentes ꝙ aliud sibi deficiat.

℟ Salutare in via ꝓtendatur adiunxit. [Et neminem salutaueritis.] Non simpliciter salutationem prohibuit: sed cum mora cum fabulatione hanc fieri voluit: ne occasione salutationis impediretur a cursu predicationis quominus eis salutem predicarent auditoribus. vel prohibuit ne saluta rent: scilicet ex curiositate sicut quidam faciunt qui non ex studio salutē optandi saluare cōtinuerunt: sed non prohibuit hoc fieri ex charitate et ad consulendum ac studio optandi salutem. Ubi ostenditur quāta diligentia et festinatione predicator verbi diuini debet officium sibi iniunctum exercere: quia non debet ab officio huiusmodi propter familiaritatem cum aliquo retardari. Et ideo predicator multum debet plangere tempus quo preterminitur fructū predicationis: et similiter alii debent plangere tempus quo preterminitur spiritualia exercitia ad comm statum pertinentia. Item omnium eis aperiens domos de necessario cibo fecit eos conscire dicens [In quācunq; autem ciuitatem aut castellū] id est in quocūq; loco maiora vel minora [intraueritis interrogate quis in ea dignus sit] id est fidelis et bone fame et non suspectus ipse vel locus eius ne infamia suscipientis fama et dignitas predicatorum maculetur: et eorum predicatio et doctrina deturpetur: ac tanch suspecta impediatur. Ubi Hieron. Testimonio vicinorum et per famam eligendus est hospes ne eius infamia predicatio ledat. Ergo multo magis socius eligendus est dignus. Item hoc dicit vt sciat hospes se magis gratiam accipere q̄ dare. [Et in quācunq; domum intraueritis] causa hospitandi. in eadem manete] non sine honesta causa inde exeundo: nec curiose et inutiliter discurrēdo [donec exeatis] transituri scilicet alio ad predicandum. Non est tamen intelligēdū ꝙ per hoc velit excludere causas honestas exeundi vt ad docendum

Discursus vagi phibentur.

vel aliquid huiusmodi faciēdum: cū propter hoc intrauerint ciuitatem vel castellum, sed pcr hoc vult discursus vagos et ciudere qui non debent esse in predicatore: sed magis cessante ne cessitate ex eunch debet vacare contē platiem: vt ibi hauriat quod populo postea effundat. ¶ Item horiat eos ad temperantiam dicens [edentes et bibentes que apud illos sunt] id est non querentes nec querī facientes extra domum delicata et superflua que apud illos non sunt: sed manducate que vobis sponte apponuntur et effe runtur ab illis: quis modica sint et vilia non querentes lautiora vel plura etiā si apud illos sunt talia. et cere quanto paucioribus et vilioribus vtuntur tanto amplius implēt quod hic dicitur. Dignū est vt ibi maneāt et ab eis conſequantur terrena quibus offerunt celestia [dignus est enī operarius mercede sua] non solum eterna in patria ad remunerationē: sed etiam temporalia in via ad sustentationem. Item iubet ne de domo ad domum quadam vaga facilitate demigrent: et hospitem propter lautiora habenda nō mutent quem etiam et hoc infamare possent. Unde subet

Hospes non mutādus.

Chrysost.

Chrysost. hoc ideo secundū Chrysost. ne teneas et vagabundi discursores videant: et quosli quibus non sufficit vnius hospitis victus necessarius: et ne contē nere et iniuriari seu contristare videretur susceptentem vt ingrati. Duo ergo hic mandātur. vnum de electione hospitis: aliud de impermutatione electi. nec dicitur hic quin liceat predicatori aliquando mutare hospitū: vel eum alibi comedere martine vt non grauet hospitem suum: dum tamē ad dignos diuertat et honestos. Sed prohibuit dominus mutationē hospitis ratione triplici, vna est vitatio leuitat' que nullo modo debet apparere in predicatore. alia suspitio curiositatis: quia homines consueuerūt nouos hospites lautius parare. tertia declinatio infamie hospitis: quia si dimitterentur videretur indignus. Item iubet vt cum benedictione intret domū dicens [Intrātes autē in domum saluate eam] scilicet fami lia id est homines habitantes in ea: vt sit lata relatio scilicet antecedens pio consequente et relatium pro contentis [dicentes: pax huic domui]

W Hospitū nō mutādi rationes.

id est familieve qui cibum et necessaria recipiunt/ saluetur et pacis benefi cium largiatur. O predicator debet habitantibus in domo quam intrat pacē offerre et optare/ et nō scitū operare sed etiā cuāgelū vbi quod est etiam gentibus pacis predicare/ et eos ad pa ce eternā et fraternā inducere: ne lucrum habeant inanem. bonis verbis et exemplis procurarent apparent eos legatione fungi pro christo vere ut et vera pax et salus hominū. Ob hoc fa tum vicarius apostolorum seruans qui cepit principio ecclie sponsi: ait in principio misse salutare populum et dicere pax vobis. Pax preca tionum pax reportis: tandē pax eterni tatis. Ut ergo introitus cum operatione et hec duo sunt opranda hospitibus salus in amotione malorum pax in adeptione bonorum. salus contra pericu lum damnationis: pax quantum ad modum intrandi et saluandi demā datus dedit: vt ex hoc ostenderet ad ad uenire/ pacē scilicet facere: bella se dare: predicatores nō de magna ifa de fuerit domus illa digna [et si fuerit pacem obtineat id est si fuerit ei fa milia ad vitam eternam predestina ta [et tibi fuerit filius pacis id est ma tor vel obseruator vel heres pacis ad pacem eternam ordinatus [re niet] et requiescet [super illum pax vestra] a vobis nuncupata et eis opta ta: quia oratio vestra et predicatio ha bebit ibi effectum: recipientes pacē ce vestram doctrinam: et sequentē eā que prouocat ad pacem eternā. [si autem non fuerit digna] id est ad ve tam eternam non ordinata et natam doctrinam vestram recepere et nutrire tuto fuerit: vos tamen non eritis sine fructu nec priuati merito vestro quia [pax vestra] id est meritum et mer ces operate pacis [ad vos reuertetur] quam vobis a deo recompensabitur: a illo non habeat gratiam ad ipsos effe ctum: vos tamen habebitis mercedē inde apud deum a quo pro labore ve stri operis redditur vobis premium. [Et quicūq; nō recep erint vos] hos spitio necessaria vobis ministrando [nec audierint sermones vestros] vestris monitis obtemperando [exeuntes de domo vel ciuitate illa excu

Signum vite Piero.

Pulueres excussio.

Baba.

O Remissio pedū. Pedū pulueris excussio.

tate pulueres pedū vestrorū in testimo niū illis [in signum. s. triplex: q; ut dei figura queritur: q; nos fuit indicatū typicis et figuratiue vt opti⁹. Primum vt dicit Piero. in festimonium laboris fuit. s. q; ingressi sunt ciuitatē et predicatio ad illos peruenit. Excutite ergo pulueres] a minima itineris et laboris que pro illis fuistis passi ponite: et erit eis occasio maioris damnationis. Secūs signū est: quia pulueris manifestare significat labores: inutilia est. ex eum solent et abiici. Excutiendo ergo pulueres ostē dunt quia inaniter laborauerunt: et ideo inexcusabiles erunt nec inuiste damnabuntur qui salutē sibi oblatā re cipere noluerunt. Tertiū signū est: vt ostenderet se ab eis nihil terrenū quererent: nec etiam minimū de terre nis opibus acciperent nec enī pulueres de terra sua sibi paterent adhe rere ei incorrecti fuerint et euange lii spreuerint. Ergo nil vnqm nec enī necessaria acciperent ab incorrectis et a contemptoribus euangelii et in dignis. Vel [excutite pulueres pedū] a terra peccata que solent ex talibus accidere enī in hominib⁹ perfectis.

Beda. ¶ Notaliter pedes iubent excuti in signum ex cultionis terrem appetē vel humane laudis. Prohibent ergo in predicatoribus et prelatis sarcina rū multiplicitas: vicī curiositas: tē potiuū cupiditas: vestium superflui tas: mutabilitas: et malorum comuni cabilitas. Et ne leuis culpa videat apostolos nō recipere / subdit [Amē dico vobis tolerabilius erit terre so domorū et gomorreorum in die iudi cii q illi ciuitati] id est habitatorib⁹ illius ciuitatis que spreuit vos et ser monem vestrum. Pul⁹ ō est secundū Piero. si illis non fuit predicatum: huic aūt cum predicatū sit non rece pit euangelium. ¶ secundū Baba q: illi fuit lege nature transgressi sunt: sed illi etiam lege scripta mei dicta prophetarū et apostolor. Non fit cō paratio horum quantum ad peccatū carnale quo sodomite grauius pecca uerūt q illi magis peccabāt: quia de illis dicitur q egeno manum non porrigebant: sed isti rāos post audi tā veritatē reprehendebant. ¶ non est dū dum q grauius peccatū est negare

vicium seminantibus spiritualia: hi bus tenentur hoies de iure naturali diuino ¶ humano: q; manū non por rigere egeno simplici spiritualia nō seminanti. Cui enim multum datum est multū quereturab eo. Ut Beda. Beda.

Sodomite etsi hospitales fuerit in ter cetera carnis immundicia flagitia: nullū tamen apud eos tales hospites quales apostoli reperti sunt. ¶ ioth q dem aspectu et auditu iusti erat non tamen ibi aliquid docuisse aut signa fecisse perhibet. Unde ¶ Remi. sūpe Remigi. cialiter tamen sodomor⁹ ¶ gomorreo rum meminē facit⁹ per hoc deno stret quia illa peccata sūt deo magis odibilia que sunt contra naturā: pio quibus delenis est mundus aq̄ diluu ii et quatuor ciuitates submerse et mundus quotidie diuersis malis af fligitur. Unde secundū Piero. videt⁹ dominus hoc peccatum in carne pe ne destruere incarnari: quia natura quā assumpturus erat corruperant. Su ma enim mundicia talem summam immundiciam maxime abominatur et sustinere non potest. Unde etiam dicit Augustī. O ut autem faciēdo q̄ malum est/ etiam mala consuetudi ne se implicent: vt ipsa consuetudo mali non eos sinat videre quia ma lum est: sunt defensores malorū fa ctorum suorum: a se curantur cum reb⁹ hendantur: in tantum vt sodomite quondam dicerent loth reprehendē ti nequissimam voluptatem: habita re venisti non leges dare. Tantus est ibi nephandę turpitudis cōsuetudo erat: vt iam nequitia esset iustitia: et prohibitos potius reprehēderentur q̄ facere. Nec Augustī. Quam grauiter autem hoc peccatum deus punierit testatur mare mortuum siue diaboli, et vere mortuum quia nil viuum re cipit: et diaboli quia instinctu ei⁹ qua tuor ciuitates igne sulphureo cōcre mate in illud submerse sunt. Unde mare maledictum etiam appellatur semper fumans ¶ tenebrosum de ve ritate fumans q̄si sit inferni caminꝰ. Est terra hierico non longe posituꝫ: di uidit eo ideam et arabiam: et habet in latitudine septem leucas. Et licet quinq; ciuitates fuerint destructe, p̄ pter hoc peccatum: tamen hec nomi nātur tantū quia maiores ¶ famosio res erant in multitudine populi et turpitudine peccati. ¶ Oratio. Augusti. Eiusdem abomina tio. Eiusdem punitio. maledi ctum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DOmine iesu christe qui discipulos tuos ad predicandum mittens dedisti eis potestatē curandi: ac precepta viuendi et conuersandi: dirige pedes meos in viā pacis /et da mihi salutem mentis et corporis. Et vt habeam in operibus tuis tuam mansuetudinem mortificā in me omnia vitia: meq; tuis donis interius et exterius restaura: vt ea que discipulis tuis precepisti pro modulo meo merear imitari: et cum ipsis eterna gloria de tua misericordia numerari. Amen.

¶ De patiētia in aduersis habenda. Cap.liij.

Ti Mar.x.

ET quia omnem solicitudinem discipulorum abiecit et eos signorū ostensione armauit ac ferreos quodāmō operatus est et fecit: abest huius huius vite negociis eos eripiens et ab omni temporalis solicitudine liberans: nunc post ,ꝑspera dicit etiā illa que debent eis contingere mala ad pugnandum contra mundum et diabolum eos ꝓparando: et ad patiētiam contra aduersa tolerāda instruens: quia vt dicit Seneca, cuiusdam doloris est remedium patiētia. Et hec precipue discipulis erat necessaria: qui enim (vt dicit Greg.) locum predicationis suscipit mala inferre non debet sed tolerare: vt ex ipsa sua mansuetudine tram feritatem mitiget: et peccatorum vulnera in alios ipse afflictionibus vulneratus sanet. dicit ergo, [Ite]scilicet ad predicationis officium [ecce ego] dominus et magister veltter q̄ vos elegi: vos hoc audite ego dominus omnipotens q̄ vos armaui: ego cui neme resistere valet: ego inquam qui vōbis sum missus [mitto vos]homines electos: doctos instructos: mitites armatos: me dicos pericos [sicut oues]id est simplices et innocentes per arma vos nō defendentes: vt facie doctrine alios nutriatis: exemplo mansuete conuersationis attrahatis: pro eis etiā corpora exponatis [in medio lupor].i. scribarum et phariseorum et aliorū crudelium persecutorum ⁊ detractorum: qui dicuntur lupi propter rapacitatem: crudelitatem: et dissimulationem. q.d. Sicut mānetis inter crudeles ad patiendū mo: patiētiam et innocentiam custodite. Non vos defendatis: quia cues estis sicut ille qui lupi sunt. ¶ Mirabilis venator est dominꝰ qui per agnos suos cuos capit et deuincit lupos: et per patiētiam vincit potentiam. Et bene dicit [in medio lupor.]vt patiētia sit quasi centrum ad omnem inuectiuam circumdantem. Item [in medio]per communem omnium conuersationē: ac proprie: et omnium vitiorum in fidelibus lupor.m pharisaicam in erroribus. Et hec vnitas maxime faciat nectere: quia vt dicit Tymbro. ois pugna vna numero aggressa parit victoriā. Potest autem, [Ecce ego mitto vos]vt dicit Beda. Mitto vos ꝓ dum nutrientis potestas considerat: pericula magnitudo non timeat. Unde Chrysо. Que igitur hoc erat consolatio? Mittēris virtus. Ideo ꝓ hoc ante omnia posuit dicens: ecce ego mitto vos. Sufficit hoc ad confidendum et nullum formidandum superuenientium: vides auctoritatem: vides potestatem: vides virtutem inexpugnabilem. Hec Chrysо. Mittit dominus discipulos sicut oues inter lupos: ⁊ heu hodie multi plus sunt inter fideles sicut lupi inter oues. [Estote ergo prudentes sicut serpentes] contra scribarum astutiam et fallaciam: scilicet ad intelligendas et cauendas fraudes et insidias [⁊ simplices sicut columbe] contra crudelitatem et malitiam seruorum crudelitatem et malitiam sustinendo et ignoscendo lesiones et iniurias. Prudentia est necessaria in precauendis malis: simplicitas in faciendis bonis. q.d. Sicut serpentes resistunt corporis ꝓ capitis periculo exponit, /et caput in quo vita est toto corpore occurrendo custodit: et letale vulnus ex cuiuslibet ita et vos totius corpus periculo capitis vestrum id est me ac fidem et animā integre et incorrupte seruate et custodite. Et sicut columbe sine fele et amaritudine malitie sunt ⁊ nulli malum faciunt: ita et vos innocentiam custodiendo malum nō inferre: referre aliis nolite: vt per prudentiā malum deuitetis et per simplicitatem nulli malum faciatis. Potest etiam prudentia serpentis considerari in tribus: veterem enim pellem ad arcta foramina deponit: corpus ꝓ capitis salute exponit: et cum sit frigidissimare solem diligat. Pellis depositio pertinet ad incipientes: qui debent deponere sm̄ pristinam conuersationem veterem hominem cum actibus suis. Corporis expositio ꝓ capite ad ꝓficientes pertinet: qui ꝓ proximis defendendis que est caput bonorum eorum homine mori tradūt. Solus dilectio pertinet ad perfectos: qui usq; ad mundi contemplationem: qua et illuminantur et inflammantur: se enim serpens propter duo diligit solem: ꝓpter calorem quo nutritur: et ꝓpter lucem qua tota mundum illuminat: quia est veneficus amator vitus: sed ad radios solis directe oculos opponens recipit eum. In his tribus nos omnibus voluit assimilari prudentes serpentis: sed non in venenata conuersationem in lingue partitione: nō in auaricia nec in duplicitate. Similiter in columbis similiter cohibitus debet esse in tribus: scilicet cognitionis in mundicie: habet enim diadocos oculos ⁊ dilectem aspectum, affectionis in diligendo: figurat enim in amore ad gemitus iam̄ unde et frequentat osculū, intentionis in operando: refidet enī super fluenta aquarum vt accipitris insidias cauear per vinbram. Et sm̄ Remigium bene adiungit prudētie simplicitatem. Nam simplicitas absq; ꝓdentia facile decipi potest: ⁊ prudentia periculosa est ad decipiendū nisi simplicitate temperetur. Vñ paulus: vt astutia vulpina vituperabilis est ⁊ similiter rusticitas bestina: sed medium est tenendum et medio modo est incedendum. vnde et Greg. Utraq; necessario in admonitore cōmendat: vt simplicitatem columbe a fraudi serpentis instruentet. et rursus serpentis astutiam columbe simplicitas temperaret. vnde et Chrysо. Estote ergo prudentes sicut serpentes ad cautelas fraudes id est simplices sicut columbe ad ignoscendas iniurias. Nolo vos esse semper quasi columbas: ne ꝓpter simplicitatem viriam per seductionem in laqueū incurratis. Nolo vos esse semper sicut serpentes me ex corde contra alterius ꝓsonas fundatio: sed sm̄ temꝑ quem venenū fundatio: sed sm̄ temꝑ quem venenū fundatio: sed sm̄ temꝑ quem venenū

nus eo ipse mihi⁹ inimicus est ab-
Ephe.vi. q̄ primario inimicitio. Nō enī est no
bis colluctatio aduersus carnē et san
guinē: sed aduersus principes et po
testates et spūalia nequitie. i. aduersus
diabolū et angelos eius: q̄ et si pati
mur hoies importunos ille instigat:
ille inflāmat: ille tāq̄ vasa sua mo
Hostes uet. Attendamus ergo duos hostes
duo. q̄ videmus et q̄ nō videmus: ho
minē videmus diabolū nō videmus:
hoiem diligamus diabolū caueam⁹:
q̄ hoie oziemus cōtra diabolū oiem⁹.
hec Augu. Unde etiā legitur in vita
sancti cuthberti: q̄ cū iple per opaca
salnus iuxta deum ambularet: libri
humeris sereno de scripturis sacris
secum disputaret: subito cogitatio in
mētē ruit quid elegeret melius: in ho
minū inimicas incidere anfractus se
uitiā sustinere. Cūq; vrgeret cogitati
one illata seueritas: crebro frontē si
gno crucis armauit aq̄s oīans intra
se ait melius esse ferocitate destitui q̄
ablq; ulcione peccā q̄ hellm rabiem su
stinere cū dāno animarū. vñ interro
D gauit q̄dam philosophus quare hor
Nō horri ribilis grā ribilis hō grauior ei esset q̄ quodli
ussimū bet pōdus: taliter respondisse fertur.
pondus. hō inquit horribilis pondus est cor
poris et alienata vō pōdera felis⁹ cor
Seneca. poris sunt. vñ Seneca. Quid est ho
minis inimicissimum? Uiter hō. [Ca
uete igitur ab hoibus]vos malitiose
et insidiose ad peccatū trahere nite
ntibus neve decipiāt neve seducāt:
ne vos blāditiis et pīsuasionibus ne
vos minis et flagellis a veritate dei
are faciant. [Tradet enī vos]primū
[in consiliis]. i. in locis primariis vbi
cōuenientes cōsiliantur quasi ratiocī
nantes operētur: vos ibidē cōuenien
do vel phibēdo nē p̄dicetis in nomi
ne meo: et deinde incorrectos [flagel
labūr vos in synagogis suis]. i. pu
blicis cōuentib⁹ et cōgregationibus.
vbi cōuenisse sub specie cuiusdā iustitie
et sanctitatis: et rādē [ad magi
stratus]. i. principes synagoge. s. pō
tifices [et ad regem]. i. ad maiores
principes [et pīdes]. i. primipes
maiores. s. romanor⁹ [ducentes] sez
violentia non manifeste vt. s. cōdēne
mini ad mortē q̄s nō licebat iudex:
q̄ erant subditi romanis [propter
me]. i. cōfessionē nois mei. eece optī
mus titulus et honestissima causa pa
tiendi: quia vt dicit Beda. Felix in-
Beda. turia cui deus est causa. vñ et Chrys. Paruus
Nō enim parua consolano est apud Chrysi.
christū pati q̄s nōvit pernicioli et nō
cium hoc patiebātur. Et hoc [in testi
monīū illis] sez iudeis de cōtū per
uersitate [et gentib⁹] de earū contu
melie: illis ad accusationē et gentes
bus ad cōpunctionem et correctionē
[in testimoniū] quippe salutionis
electorū et [in testimoniū] damna
tionis reproborū: quia cōtra illos et pro
ulis fercris testimoniū. vnde Chrys.
Ante reges et pīsides stabitis in te
stimoniū illis et gentib⁹: et vō apostо
li accusauit dū respondēt in q̄buslibz
frontis vltī veritas pdicet: indecorum
pīdita demōstrantes gētibus ad fa
ciē credentibus mysteriū resurrectio
nis. Uoces quippe iustorū bonis
i aduersorū est: malis in testimoniū.
vt inde pereūtū sine excusatione pe
reant: vnde electi ereptū capillis vt vi
uant. hec Chry. Fumus ergo aduer
sus vt p̄cepta nimus ledāt a bono pdi
cetis: q̄ tot terroribus audito dulcipa
li narbari poterāt: subiugit contra ter
rores cōsolatione dicēs. [Cū aūt]
inducent er [tradet vos] ad tudi
ces adducendo/oppositionē contra
vos machinādo: vt me negetis [no
lite cogitare] et solliciti esse vos pro
solliciticdine anxiādo [graliter aut q̄
modo]. i. de modo, qđ dicatis aut q̄
mam [aut qđ]. i. de modo tuendi
di quo ad materiā [respondeatis] in
terrogantib⁹ [vel loquantur] disce
pevolentib⁹ [odit eūpebis]. i. a patre
luminū [in illa hora]. i. ad respon
dendū opportuna [qđ loquamini]
. i. sapientia in mentē et eloquentiā in
ore. Nō confidatis de conscientia ve
stra et eloquētia: sed de diuina pmissi
one: q̄ spūssanctus docebit vos rēc
fine p̄meditatione vestra qđ los opor
teat. Non eīs vos ellis q̄ loquimini. i.
nō ex solo ingenio vestro, procedunt
ba vestra. sed ex spūssancti gra. filius
enim patris vestri est qui loquitur in
vobis vt in organis: q̄a sicut organa
emittūt modulationē ad motum ten
peranti: sic bonū quod predicatoz lo
quitur ad vtilitatē patris inspiratis.
Per hoc autē vt dicit Chrysso. ad eos
pheras eos pigneratē reducitur filius
dei spū sunt locuti. vñ Greg. Nolite
bus suis infirmātibus dicat. Nolite cogi
primesscre: vos ad certamē accedit.
sed ego pugnabo. vos verba ministrabi-

Luc.xxi ego sum qui loquor. Dine paulus air.
Nīn ex pertinentiu querimus et q̄ in me
loquimur ipse: Securi ergo illame quo
cūq; pugnabamur. Securus esti ad pre
lia vadit qui talibus armis et sub ta
li principe pugnat: securus ad cōflīū
pergit qui tali ploquitore causam suā
defendit. vñ Chrysso. Cū aūt tradent
vos nolite solliciti esse quomodo aut
quid loquamini: anxa est enim causa.
Ideo vos mihi tantumodo personas
prestate et ego vobis sensum. Nā sol
licitū esse ante iudicium non est pre
parato: sed desperato de deo. Sic
tate ergo vt in causa sua deus loquat
pro vobis qui conscientiam interro
gantis agnescit. Nō enim est impos
sibile vt rex qui multos suos mittit
ad bellum prestet illis arma aduer
sus hostem. Quis ergo solliciti⁹ est q̄d
loquatur: in sua sapientia speret qui
est prima causa rnine. Nam in perse
cutionibus virtus dei non requiritur
nisi precesserit fides. vñ et Piero. Cū
ergo propter xp̄m ducimur ad iudi
ces: voluntatem tñ nostram pro xp̄o
debemus offerre. Ceterū ipse xp̄s qui
in nobis habitat loquitur pro se. t spi
ritus sancti in respondendo gratia ma
nifestatur. hec Piero. Per hoc ta
men non excludit excludere meditati
onem respondendi: z vsa prouidendi
de responsione si tempus et scientia
cultus affuerit: sed promittitur securitas
si ista deficiant. Quod frequenter con
tingebat in primitiua ecclesia: q; tūc
sepe fideles illiterati et simplices su
pito trahebantur ad iudices: et deus
prouidit filio. Unde non debent pro
pter hoc cessari si ista deficiant:
quia hominibus de deo confidentib⁹
spūssanctus non deficit in necessita
te cum non possint aliter occurrere.
Et item q; in tali casu sufficit ad salu
tem, constet constanter in generali
fidei quod potest facere quilibet ch⁹
tianus. spūalēq; simpler. Et patet ex
predictis q; non loquitur hic de ver
bis predicatoris: debet enim predicas
re verbum dei proponere: aliter
debeat deus si negligeret de hoc co
gitare. Nam ramen de hoc tempus op
portunius possit habere. Plane prohi
bet dominus premissionem in diebus
ornatum et nimiam sollicitudinē per
multum temporis. Facile est enim
veritatē dicere que sine ornatu pfia-
dicere: vt recipiatur vbiq;. Et ne in au
xilio amicoꝝ cōfidant subiungit gra
uiorē persecutionē q̄ est ab amicis q̄
sim Diego. Plus in nobis ea tormen
ta seuiunt que ab illis patimur de qui
bus presumebamus: quia cum dāno
corporis mala nos cruciant amisse
charitatis. Unde ait [tradet autem
frater fratrē pater filiū: et filius pa
rentes]. sez infidelis fidelē:
quia vt ait Pieron. Non est inter eos
vllus fidus affectus / quotū diuersa
fides est. vnde Chrysso. Nemo speret
in patronis / nemo in amicis aut pa
rentibus: cum etiā frater fratrē tra
dat in mortē / pater filiū / et filius pa
trē. Unde quale tunc incendiū persc
cutionis ardebit: vt nec sibi ipsi par
cat natura. Quomodo autē tunc pa
tronoꝝ aut amicoꝝ fidem integrā
queras: cum videris amicitiā fratcr
nitatis et paternitatis esse extincta?
Si enim amicitia in ipsa natura defi
cit quomodo mutuetur certa natu
rā: hec Chry. [Et eritis odio oibus
hoibus] humanis sapientibus sez a
maroribus mundi q̄ inimici sunt dei.
Nō enim hic magis dicit virtutum q̄ na
turā: q; multum repugnāt amor dei
et mundi. distant etiā plusq̄ celum et
terra. q. d. Eritis odio non solū inimi
cis sed etiā amicis. nō solū extrane
is: sed etiā propinquis sez parēbus
et fratribus. Sequentes eīm xp̄m fre
quēter sunt odiosi aliis etiā carnali
bus et fratribus. Et subditur [propter
nomen meū] quod additur propter
cōsolationē eoꝝ: q; delectabile est pe
pter amorē nominis dei esse odiosus.
q; enim habemur odio propter nomen
xp̄i: causa est sufficiens patienter pse
cutiones sustinendi: et ad hoc ma
gnū sequitur premium q; nō martyrē
facit pena: sed causa. Et ne in tribula
tionib⁹ deficiāt cōsolatur eos subiun
gens. [Qui autē perseuerauerit vsq;
in finē] sez in gratia permanendo:
non finaliter succumbendo. vel fin.
Remigius. Remigi⁹. Qui precepta fidei non
deseruerit: et in persecutionibus non
defecerit [hic saluus erit] quia fi
nis: non pugna coronat. non enim ce
pisse sed perfecisse virtutis est. In q̄
non modicam dat consolationem in
ter persecutiones et in tolerantia tri
bulationum: quia non tuchoantibus
sed perseuerantibus conferrur pre
mium. Non enim coronabitur nisi
Diego, Amicoꝝ pfecmo cur grauor.
Piero.
Chrysso. Persecutio fratrum.
ti. Tim.ij

Universidad de Deusto
Biblioteca

Finis coronat.

quil legitime certauerit. Hoc signu[m] canit in signo thau que est vltima littera: quo omnes saluandi signantur.

¶ Perseuerantia. Chryso.

Dicit enim hic in signo discretionis singularitat[em] et paucitatis. vñ Chrysost. Dura incipere multorum est: finire paucorum: semper in principio delectatio est: in fine probatio. Cura bone fidei est eximus bonus / quia nō incipere aliquod bonum gloriosum est: sed finire. Quod propter deū sit eternū est fidūr deus eternus est. Cū ergo conuer[sus] fuerit ad deū et ceperit deo seruire: opera iustitie facere: ne aliquando acta tua piecrita recorderis: sed finem tuū cogita: quia preteriti enim operum bonorū considerātio negligentiā vel iactantiam operatur. consideratio autem finis timorē.

Versi. Perseuerāne laus

vnde ¶ Versi. Perseuerātia est vigor virium / cōsummatio virtutū / nutrix ad meritum / mediatrix ad premiū / soror patientie / constantie filia / amica pacis / amicitiarum nodus / vinculum iuratis vincultum / sanctitatis propugnaculū. Tolle perseuerantiā: nec obtinuum habebit mercedem / nec beneficium gratiam / nec fortitudo laudē. Deniq; non qui inceperit: sed qui perseuerauerit saluus erit. hec Versi.

Persuerantia duplex.

Et nota q; duplex est perseuerantia. Una est continuatio in bonis operibus. hec nō est in proposito. Alia est perseuerantia voluntatis in proposito bene agēdi. et hec est in precepto. Et q; apostoli adhuc erant infirma mondū virtute et alto induti: nocet eos ramis teneros fugere: vt pluribus possint prodesse di. [Cum autem persequentur vos in ciuitate vna fugite in aliā] vt amplius glorificetur nomē vestrū: et vestra predicatio audiatur: ¶ vt vestre infirmitati prouideatur: et hostibus parcatur. vnde Chry. Sciens in

Chrysost.

tentationibus infirmitatem humane nature: signis vos inquit persecutus fuerit in ciuitate ista fugite in alterā. Non enim contemno timidos: nec ego tantum fortes: quia non virtutem hominum deus considerat: sed voluntatem. Nam ille qui fugit etsi virtute quidem dissimilis est: voluntate tamen equalis est. Nam sicut iste ideo passus est ne se magis videatur amare q̄ deum: ita et ille ideo fugit ne vitam in dolorib⁹ thesaurum christiane nature amittat. Hoc aūt mandat: nō vt qui steterit peccet: sed vt qui fugerit non peccet. Infirmitati humane consulit: non fidei propitio vt rursū ex eludit. Dicimus autem ad confessionem fugiendum christianorū quā do stare quidem fortis fidei est: magne aūt humilitat[is] fugere. hec Chrysost. vnde et Remig. Dicit preterea Remig.

perseuerandi in persecutionibus spe

cialiter ad apostolos primitiuos qui ha

bent necessitatem remanendi non re

linquantur ab eis per quos illorū ec

clesiastica supplenda est necessitas:

vt vel pariter viuant: vel pariter sufferant quod eos pater familias voluerit. hec Augustī. ¶ Sed ne diceret.

Augustī.

missum ne ad gentes irruant: quid ergo faciemus si ethnici christiani in fidem

Ethnici.

¶ Dubitatio.

circūeuntes et nos abiecerint? Hoc premens: hunc timorem removendo: dicens. [Timen dico vobis: non consummabitis ciuitates israel] predicando scilicet ibi aduentum vel fidē christi [donec veniat filius hominis] resurrectionē scilicet a mortuis: quia demicato aduentu christi ab apostolis per ciuitates iudee immediate passionis est christus: et a mortuis resurgens apparuit discipulis. vnde Ra-

Ratio.

banus. Predicit q̄ non ante predicationis ciuitates israel q̄ resurrectio dominica fuerit perperam: et toto orbe terrarum predicandi euāgelium potestas concessa. Vel si intelligatur de aduentu christi ad iudicium: nunc intelligē da est cōsummatio ꝑdicationis apostolorum per totum orbem ditum ad

¶ Exemplum christi. Chryso.

gentes: et conversionis effectum: quia vbique dispersus filius israel secundū predestinationē. Dicit enim predicatio apostolorum per totū orbē q̄ ipsorum: qui in eum nō credunt fontes omnium et fecundus querulosis fidelium sitis ad eos ut plenarie effecti circa mūdi finē. Unde dicit. [Amē dico vob⁹: nō consummabitis] i. cōplebit[is] [ciuitates israel donec veniat filius hominis] i. ad resurrectionē christi in

Chrysost.

carnē vita, nō est cōuertend[i] cōter filii israel donec ꝑdicatores christi possimus fugere ciuitates. Et sī dicat[ur] vnde christus possimus fugere: ne ꝑdicatores christi deficiant. Respondeo: quia fine mūdi. vñ Chrysostomus: ¶ consolatio eos propterea dūs ne venīat filius hois. Si de aduētu hoc tantum intelligatur dictū: nō ꝑcedit

secutoribus queritur: vt ab alijs qui non ita querūtur non desereatur ecclesiaster ecclesiarū cōtinuus quos aliter viuere non posse neuerim. Cū quib⁹ omissis. episcopor[um] clericorū et laicorum est cōmune periculum: hi q̄ alijs quibus indigent non deseramus ab alijs quibus indigent. Nunc igitur ad loca immuta ora transeāmus qui habent necessitatem remanendi non relinquantur ab eis per quos illorū ecclesiastica supplenda est necessitas: vt vel pariter viuant: vel pariter sufferant quod eos pater familias voluerit. hec Augustī. ¶ Sed ne diceret. [Non est discipulus super magistrum: neq; seruus sup dominū suū] intelligēdū est donec et ipsum fuerit discipulus et seruus. non est. nūq̄ sup magistrū et dūm sūm honoris naturā. vel [nō est discipulus]. i. non debet esse [supra magistrū: nec seruus] debet velle [supra dominū suū] contraria et quasi potentiola magistro et dño suo operando. q. d. Non debemus tolerare vos seruī et discipuli quod ego solero vel tolerabo dominus et magister: quia dominus sum faciens quod volueri magister docēs quod vtile scio. Mea exēpla vos docēt: ad me respicite. Quod in me fieri videtis hoc in vobis ne formideris. Quia me offendere et persequi non timent: vos quoq; offendere et persequi nō timebūt. vnde Chry. Nunc incipit eos consolari in passionibus certū futuris suo exēplo. Naturaliter est res si pro deo tum riam patimur ab alijs indignis / trascimur et dolemus. Si vero audiremus aliquam ꝑclarā personam que similiter passa est refrigeramur: et inflatio indignationis nostre lacerat. Dicimus enim. si vir ille qui clarior est q̄ ego passus est talia: plane ego iniurie mee non debeo sentire dolorem. Quāto magis consolabamur

Tribulatio tolerāda.

¶ Exemplum christi. Chryso.

discipuli in passionibus suis cum discipuli essent ⁊ seruiri recusarent christum dominum et magistrum talia audiunt maiora perpessum. hec chry. Et ideo debent dominum nō solū patiēter sed etiam gaudēter sequi quia vt dicit Seneca. Malus miles est qui imperatorem gemens sequitur. Et subiungit. [Sufficit discipulo].i. sufficere debet [vt sit sicut magister eius: ⁊ seruo vt sit sicut dominus eius]iniurias suscipiendo et vindictam nō querendo: mala recipiendo et beneficia cōferendo. vel sufficere debet ei si nō plus conculcetur et contemnatur. [Perfectus autem erit si sit sicut magister ⁊ dominus eius ipsum in suis imitando operib⁹: quia perfectio est assimilatio magistri. vnde Beda. Si magister nō suas vult vindicare iniurias qui deus est: sed ipsos mansuete pscientes patiendo reddere mitiores: cedi nec esse discipuli qui puri homines sunt: vt ad regulam perfectionis sequantur. hec Beda. Hoc autē dictum dominū in propōsito est verū vbi de se loquitur qui est magister et dominus: nimo pater oīm. se enim dicit magistrum et dominū: apostolos autem et cetū imitatores vsq; ad finem seculi dicit discipulos et seruos. Puto magistri ⁊ domini imitatio est humana perfectio. vnde Augu. Sūma christiane religionis est imitari quem colis. Non aūt dicit hoc dominus de alio: si enim magister in hoc⁹ fuerit non sufficit discipulo ignotantia magistri: et si dominus miser fuerit non sufficit seruo miseria dñi. vel secūdū Chry. Non secundum ea q̄ raro contingunt: sed ab amplioribus ⁊ ab his q̄ sunt in pluribus suscipit hūc sermonem. ¶ Et addit [Si patrēfamilias].i. me qui paterna gero solli citudinem patris habens auctoritatē [beelzebub vocauerūt].i. me operari i beelzebub dixerūt [ḡto magis domesticos eius]scz vos in hoc etiā diffamabūt: Quod esi apostoli facerent miracula vnte demonis sepe dicerunt iudei ⁊ gētiles: vt patet multipliciter et ap'or legendo. Nō ergo boni cōtristari debēt si forte ab aliquibus prauis hoībus sine culpa detrahantur eis: quia ad cōsolationē nostrā sua eis opprobria adducere dignatus est dicēs. [Si patrēfamilias beelzebub vocauerūt ḡto magis domesticos eius.] Sunt esi plurimi q̄ virtutē bonoꝝ si forte fuisse amplius laudant q̄ debēt: et ideo ne eis elatio de laude surrepat: permittit oportere de malos in obtrectationem prosilire: vt si qua culpa ab ore laudantium in corde bonoꝝ nascat: per obtrectationem malorū ad penitentiam reuocetur. Sed inter verba laudantiū et vituperantiū ad mentem semp recurrere debemus: et si in ea non inueniat bonum quod de nobis dicit: magna tristitia in nobis generari debet. et si in ea nō inuenitur matū quod de nobis dicit / in magnam letitiā resilire debemꝰ. vnde Grego. In omne quod de nobis dicitur semp tacita ad mentem recurrere debemus et inuenire vt dicit Grego. Q.n non amat gloriā nō sentit contumeliam. Et de virtutibus aliis et de vitijs similiter iudicabis. Valde autem periculosum est hominem in presentia sua laudari quia oporteret eum valde fortem in deo et in se ⁊ se q̄ nō eleuaretur inanis in corde. vt etiam consulit Horatius. Qualem commendes aspice ne mox. Incunte alterius rīs peccata putabere. Igitur loco glorie tā ampliectimur si domino nostro in passionum cōfatiōib⁹ adquamur. Quia est igne tribulationis peccata purgāntur: ideo sicut eme cuiusdā ecclesie christum fluctib⁹ passionum deus exposuit: sic et corpus eccl̄e fecit ecclesiam suam vsq; in finem seculi ad probationē et purgationem tribulari p̄mittit: aspera est et dumosa ac serpentibus plena ⁊ horrida est vita ista via. Sic patriarche: sic prophete: sic apostoli: sic martyres: sic cōfessores: sic virgines: ⁊ quoscunq; placuerūt deo: per multas tribulationes trāsierūt fideles. sic et ista ecclia christi membra vt q̄ ad diē iudicii perseuerauerint. vnde Augu. nullus ferme christi fine tribulatione est. Si putas non habere patiendo. Et subiungat dñs cōcludendo [ne ergo]domestici eius [timuerint]scz persecutiones meminerint fragiles ⁊ pēdētes: nec eorum blasphemias vel sentias omittendo veritatē fidei. propter persecutionis timorem sed ferte patienter iniurias. propter deum amorē. Ad tolerandū igitur patienter aduersa mutuū unusq; quisq; christus pro se passum cogitet. vnde Augu. Nolli esse pusillanimis: si enim pleno corde iniurias fueris q̄d ꝑ te christꝰ passus fuerit: nec tu pusillanimitate deficies sed magnanimitē ⁊ tu quicquid aduersi acciderit tolerabis: super et gaudebis: quia inuenies eo in aliquā similitudine passionis regis tui. Et iterū. Si ille qui verissime oberat. Ecce vetus precepta audi hui⁹ in mansuetū inuenies / dicēs est pēdus quibus beelzebub infamꝰ: tu de digna ea serue audiare. p meritis tuis quod pius audiunt multis meritis suis. Ille venit vt preberet tibi exemplū qua si gratis hoc fecerit si tu nō proficis. Quare enī ille audiuit nisi vt cū audires tu nō deficeres: Ecce tu audis et deficis. Frustra ergo ille audiuit: nō el propter seipsū propē te audiuit. Ideo est prior ille sustinuit vt nos sumere discerem⁹: et si ille qui nō hē quod sibi obiciebat: ḡto magis nos ḡ. est nō habem⁹ peccā q̄d nobis obiicere inimicus / hēm⁹ est alterū q̄d dignie i nobis flagellat. Nescio quis fuerit re dicit: ⁊ nō es fur: audis opprobrū nō ramē sic non es fur vt nō sis aliquid q̄d deo displiceat. Et iterum. Imaginēq; cōsiderans cōscientia suā si mihi dat amarē. ē mutentur: fiat amatos christi ne sit antixp̄s. Si q̄s ei dicerit ⁊ antixp̄s sit: trahitur iniuriā sibi facā putat. Dicit ei xp̄s. Patiēs esto. Si fallum audisti gaude mecū: quia ⁊ ego ab antixpto falsa audio. si autem verum audisti conuenit cōfessorē tuam: et si audire times esse pius time. hec Augusti. vnde et Grego. Tunc illata conuicia bene tolerat. mala cum in secreto mentis ad mala perpetranda recurrim⁹. Leue quippe videbitur q̄ iniuria pertimur: dum in actione nostra cōspicimus q̄ pēs q̄d meremur hec Grego. D. interiorem ex cōsideratione diuini iudicij in quo omnia manifestabūtur: quia nihil ē occultū ⁊ mala omnium erūt cōfessus manifesta. Tale esi erit iudicium q̄ ostensus videbit iustum: quod nō posset esse nisi merita ⁊ demerita viderent ab oībus manifeste. vnde dicit [Nihil cōfessū est quod operū] in presenti tempore ignium ad opā que occultant ex industria [q̄s nō reuelet]in iudicio futuro [⁊ nihil est occultū] nunc ḡtū ad cogitata que occultant ex propria natura [q̄s]rūc [nō scient]qz nō solū opera sed etiā cordis secreta que solet deo sunt nota: nunc erūt nobis manifesta. q.d. secūdū Piero. Nolite time re persequentiū sciutiā et blasphemiā rabiē neq; emulemā simulatores q; venit dies iudicij in quo ⁊ vestra virtus et cotū nequitia omnib⁹ demonstrabit ⁊ cuilibet sm opera sua tam interiora q̄ exteriora rēddet q; tunc patientia martyrū premiabitur nequitia persecutorum punietur. Nolite ē euangelij erubescere sed tota intentione verbo operā date fixa mēte retinentes illū extreme retributōis diē quo illuminabit deꝰ abscondata tenebrarū ⁊ manifestabit cogitationes cordiū: nunc esi erit vobis a deo laus: et aduersarius veritatis pena manet eterna. Cōsiderato huius manifestationis debet dare magnā audaciā in veritatis p̄dicatione: et predicatores monere ad predicandū veritatē securē. Propter qꝰ subditur [Os dico vobis].s.mō ex tenebris [in tenebris] scz rumoris. i. dū adhuc in timore carnali estis [dicite].i. p̄dicate [in lumine].i. in fiducia securitatis qꝰ ⁊ fecerunt accepto spūsancto [et qd in aure auditis] i. soli audiri pcipitis [p̄dicate]opere cōplendo ex tectis [sup tecta]corpora vestra q̄ sunt ante martū domicilia. Vel [ex dico vobis in tenebris: dicite in lūe].i. qd audito i mysterio et enigmatice p̄dicate aperte ⁊ manifeste [⁊ qd i aure auditis: p̄dicate sup tecta].i. qd vos eruditi i puncto iudex loco audacter dicite in toto mūdo. vel qd dico vobis i tenebris. i. in locis primatis: dicite in lūe. i. in locis publicis ⁊ cōib⁹: et apl̄ postea in pala pp̄o p̄dicauerūt ea q̄ scorium a xp̄o didicerūt [et os [audire auditis].i. in secreto soli: p̄dicate sup tecta].i. publice cotā oibus nullo abscōdente verbū ea si qꝰ stet sup tecta ⁊ clamet in publicū. Et loquit secūdū modū in palestina: vbi domꝰ non habet tecta ē cuminata sed plana: et ibi solebant sermones fieri ad populum inferius in terra positum. Considera hic quia discipuli dñi expo nūtur ꝑsecutionib⁹. nos aūt in pace hendūtur

Seneca. Malus miles malus.

Magni assimilatio.

Beda.

Augu. Imitatio christi / boni est ꝑfectio.

Chryso.

Diuersa.

Tribulatio ecclie.

Augu.

Gregorius.

Tribulatio.

Pigritia.

pigritam⁹ propter quod venia digni non sumus, vnde Chrysо. Quo vtique crimus digni q̃ in pace moliri ꝛ pigri tantemo? Nullo denique bellante occidi murmullo persequente dissolumur i pace saluari iussi ꝛ nesc̃ hoc possum⁹: quic igitur nobis venia? Non flagella non carceres non principes nō synagoge non aliud aliquid talium immineret, sed et contrarium vnusquisq. Nos regnum⁹ eternum regesq; pij sumꝰ et honores multi sumꝰ christiani: et nesc̃ tu superamur. Si igitur fieret pretiū ecclesiarum et persecutionis ego gutta esset, verisimile opprobrium et valde decenter. Cum enim in palestra nullius exercitat⁹ aliter in agone erit clarius? Sta igitur aduersus passiones: fer viriliter dolores q̃ sunt mentis: vt et eos qui sunt corporis sustineas. Etenim beatus Job nisi bene esset exercitatus ante agones non vtiq; tam clarus in agonibus effulsisset. Nisi medaratus fuisset extra omnem tristitiam esset: nisset vtiq; aliquid pertinax, nisi autem ad omnia strenue certamina. Hanc igitur fortitudinem hanc manusuetudinem et nos zelemus illius q̃ ante legem et gratiam fuit: vt eternis eli eo possim⁹ cōmuni cure rabere iaculis. hec Chry. Otauo.

Chrysо.

Job.

De nō timēdo morte et confitēdo christo. Ca.liij.

Dominejesu christe clementissime qui discipulos tuos ad pugnandum contra mundum et diabolum sicut oues inter lupos mittis: et eis consolationem in tolerantia tribulationum prestitisti: confirma fragilitatem meam: ne mihi contra mundi pericula et insidias diabolicas prebe firmitatē: custodi me ab hostibus meis visibilibus et inuisibilibus et da mihi patientiam in aduersis et tribulationibus vt te meū creatorem semper sentiam meum defensorem: et in presenti vita semper a te defensus post hanc ad re pertenia a peccatis omnibus absolutus. Amen.

A Matth.x.

Dostq̃ dominus et cessit discipulis timorem per secutionum: et inf amie seu maledictionis cōsequēt̃ auferet eis timorē mortis corporalis que est vltimum omnium terribilium in hoc mundo et finis. et vt ait Chrysо. Chrysо.

Nō promittit eis exemptionem a morte sed promittit non minora largiēs q̃ si non fecisset hoc pat: suadere eis cōtinuere mortem maius est q̃ euitare a morte. Euacuat autē dominꝰ timorem mortis sex rationibus que in serie litere ponūtur. Prima est ex cōsideratione humane impotentie qua homines non possunt lēdere nisi in minimis: sez in corpore et sic Iesus q̃ fuit in magnis: sez in alijs, vnde ait. Dico autē specialiter vobis amicis meis: qui nihil terrenū cupitis quia debetis aliis esse exemplum fortitudinis [Nolite timere eos q̃ occidunt corpus] .i. hominem in corpore tantum: et ad eorpus [animam autem nō possunt occidere, quum deus eam corpori reddat et ipsum corpus resuscitet. vbi Chry. Nolite timere eos q̃ occidunt corpus ne forte propter timorem mortis non libere dicatis in lumine quod audistis i tenebris: nec fiducialiter predicetis omnia⁹ quod in aure soli audistis. Sicut ergo et his verbis ostenditur: non solum ille est proditor: veritatis q̃ transgredit⁹ veritatem palam pro veritate mendacium loquitur: sed etiam ille q̃ nō libere nunciat veritatem qui ani libere re nunciare oportebat: non libertatem defendere conuenit: proditor est veritatis. Non solum ille transgressor est veritatis qui palam denegat veritatem: sed etiam ille qui propter timorē eorum qui possunt occidere corp⁹ tacet veritatem. Et quid dico quis propter timorem mortis tacere homines veritatem? propter miserum ventrem: et propter spē vani honoris tacēt homines veritatem. Sed forte dicit aliquis consentio mēdacio eorum: Die mihi. Si princeps aliquis romanū imperatoris videns ciuitatem romanā ab hostibus expugnari cum possit liberare defendere negligeret: nū iste videbitur crudelissime quam potuit liberare si voluisset? Sic et tu videns veritatem dei ab impio expugnari cum posses eā defendere si locum dedisses: tacens expugnabi per hoc ipsum q̃ eā passus es expugnari. Et si propter timorem eorum qui occidūt corpus tacere veritatē impietas est

Chrysо.

Timor mortis.

Proditor veritatis

Vbi supra.

Ecclesiastes.

Chrysо.

Timor mortis.

Timor mortis.

Timor mortis

Universidad de Deusto
Biblioteca

bono declinat ad malum: vt viret corporale periculū. Sicut Petrus ꝙ ne mortem incurreret: vitā negauit immemor: eius quod audierat a magistro: nolite timere eos qui corpus occidūt: aliam autem non possunt occidere.] Mūdanus timor est ille quo quis a bono declinat ad malū: vt piget reportale incommodū siue dānū.

Mūdan⁹

Sicut herodes qui ne regnū p̄deret innocētes occidit: ille trepidans timore vbi nō erat timor. Naturalis timor est ille ꝙ quilibet hō naturaliter horret penā ꝛ timet: nocumentū nature. Sicut ꝛ ipse christus de quo legitur q̄ Jesus cepit pauere ꝛ tedere: contristari et meestus esse. Seruilis timor est ille quo ꝙs timet peccare p̄pter gehennā: et non amore iustitie sed formidine pene cohibet manū sed non ānā a peccō. Et de tali timore legitur. Timor nō est in charitate: sed perfecta charitas foras mittit timorē, norem. Initialis timor est ille quo ꝙs timet gehennā et cum hoc dei offensam: ac declinat a malo partim amore iustitie ꝛ partim formidine pene.

Er p̄o. iij. Naturalis. Marci. viij. Seruilis. i. Joā. iiij.

De hoc timore legitur. Initiū sapientie timor dñi: intellectus bonus omnibus facientibus eum. Hēo illi timeres sunt imperfecti: quia p̄fecta charitas foras mittit timorē. Sed filialis siue castus timor est ille quo quis amore boni ꝛ virtutum succesus pure timet offendere deū ꝛ ab eo separarinae declinat a malo tantū amore iustitie. Iste timor est perfectus ꝛ nō expellitur per charitatē: immo auget̄ sedm augmētū charitatis. Et de isto timore legit. Timor dñi sanctus permanet in seculū seculi. Prohibet ergo dñs ne timore humano vel mūdano: et p̄pter corporale periculum vel temporale incommodū de virtute ad vitium declinemus. De timore seruili et filiali seu casto specialiter sic dicit Augu. Est timor seruilis: et est timor castus. Est timor ne patiaris pena: est alius ne amittas iustitiā. Timor ille ne patiaris penā seruili est. Nō est magnū timere penam: sed magnū est amare iustitiā. Nam deus innocentiam probat: qua homo nō mem pene sit innocēs: sed amore iustitie. Nā qui timore nō peccat ꝙ tuto nō noceat cui vult nocere: sibi tamen plurimū nocet: et abstinendo ab aliquo opere: sibi tamē reus est voluntate. Et iterū. Iniuste putat victorē se esse peri ꝙ timore pene non peccauit: et sic nō implet totus negocii mate cui pidiat' ipa in mala capitalia: sic est hostis. Hā quārū i ipso est malleri nō esse iustitiā punitere petā. Immo ois iustitie est ꝙ pene timere nō peccare: amicus aūt erit si ex amore iustitie nō peccauerit. Vnde sanctus dei si timore pene nō peccauerit. Quādiu dei si timore pene nō peccauerit. Quādiu dei si timore pene nō peccauerit. Quādiu

corā hoīb⁹ scz malis: nō timēdo eos apud quos confessio christi est odibilis. sed nō est magnū cōfiteri corā bonis. cōfitebor et ego in gloria et vita eterna corā patre meo: rege summo. qui est in celis eterne beatitudinis: vt approbet: vt recipiat vt remuneret. Qui ergo christū hic confitebitur. i. simul corde et opere fatebitur: nō recusans mori pro eo et cor confessione nominis christi ac mādatis eius: vsq; ad mortem fideliter firmiterq; persistēs: cōfitebitur ⁊ christus eū de omnio iudicio corā patre suo. p eo attestans. ac ipso affectu remuneratione testimonii adiecit dicens.

Matthei. xxv. Venite benedicti patris mei percipite regnum. Non solum enim martyres sed et confessores christū cōfitentur. vnde Anselmus. Qui olim veneranda confessores et doctores doctrinis sanctis et operibus iustis confessi sunt eorum hominibus: nunc conferentur eos coram patre suo et sanctis angelis eius. Quanto aūt melior est deus homine: tanto melior est confessio eis confitente hominis. Certa ratio est ex consideratione future damnationis quia [qui corā hominibus] vbi debet prodesse cōfessio nominis mei [negauerit me] non audens me cōfiteri: et veritatem euangelij [negabo et ego eum corā patre meo] tanq; indignum gloriam consequi in celo. Qui ergo hic christū negauerit coram non credendo in eū. vel ore: quia non solum corde credere est necessarium ad salutem: sed etiam confiteri ore pro loco ⁊ tempore casu requirēte. vel opere: quia qui preceptis non obedit: certi ore confitentur facit tamen negat. hunc christus negabit in cōspectu. i. extreme necessitatis quādo dicet: nescio vos: et ite maledicti in ignē eternū. vbi Chry. Dēm rē possibilē ihesū ad naturā carnalē mādare: nūc ⁊ penā ꝓponit et finium: vt modo timore pene modo desiderio finis vr' ale adamet. Et prius dicit finis: postea penā: q; misericors desparatiōē est ad remunerādum q; ad puniendū. Igit vt ait Aug. Ama que placet et oīs deus: time q; minat oīs: et sic vitabit oīs mūdus sine promissōs sine terrēs. q; mūdus sin Aug. periculosior est blādiēs q; molestus: et magis cauēdus cū allicit se diligi q; cum admonet cogiq; cōtemni. Oso.

Anselm. Confessores.

Dominē iesu christe da mihi vt sic omnes cupiditates terrene et dilectationes vitiales despiciam ꝙ mihi pro nō nomine terris pariter cum illis nomen meum et tua passio sic eorū meo scribatur: vt patria mihi et cum tua omnia aduersa et spera anima mea habere mereatur: et sic te confitear corde ore et opere coram hominibus in terris ꝙ tu coram patre meo in celis: vbi de tua pietate et misericordia cū sanctis et electis tuis perfrui merear gaudia per te bone ihesu cōfitentibus repromissa. Amē.

¶ De quibusdā impedimētis perfectionis et sequele christi. Cap.liiij.

Et quia dominus ihesus valde nos dilexit: ⁊ tra etiam diligi vult a nobis: ideo vehementiam amoris quem expectat ostendens consequenter subiungit dicēs. [Ignem veni mittere in terram]. i. accendere in hominibus ad concupiscentiam celestium et amorem sui: quem ipse accendit in cordibus fidelium per incarnationem [mitte re in terram]. i. in homines ad consumptionē peccatorum ⁊ amorem mei mediante fide infusa diuine inspirationis: vel humane ꝑdicationis: vel scrutari mediationis [accendatur] id est ardeat et augmentetur: quia charitas meretur augeri: vt auctu mereatur perfici. vnde Greg. Ignis quippe in terram mittitur: cum per ardorem spiritus sancti affectus terrena mens a carnalibus desideriis fusis concrematur. Succensa autem a spiritali amore malum quod fecit plangit: et sic ardet in terra: quando accusante se conscientia eos peccatorum in dolore penitentie cōterens. vnde Beda. Ignem quippe diuit spiritus sancti feruorem qui fideles eorum illuminans continuis meritis ad superna prouocat: vitia consumendo carnalis quasi spinas tribulosq; cōburit: aurea dominice domus vasa probando meliorat: et lignum fenum stipulamq; consumit. Et quid

Ysaie. xxxiij. Iacob. iij. Beda.

Iacob. iij. Ysaie. xxxiij. Beda.

Ambro.

eo hoc solum de sinu patris exiui et veni in mundum: vt homines a terrenis cupiditatibus ad celestia desideria succendam: quid volo aliud q; vt huius incendii ardor cunctas mundi plagas illustret: huius flāma de uorans vsq; in finem seculi fidelium semper augescat in corde: neq; vllo infidelium vel fluctibus extinguatur tentationum vel flaminibus. Beda. vnde et nam ymo de sancto Ambro. Nomen grane sunt hi qui per inspiratio nē spiritussancti sunt illuminati vt bonum qđ faciendū est agnoscāt: et inflammati vt diligāt. hec Ambro. Si ergo te a vitiis purgaueris accedes in te ignem diuini amoris: si dulcedinem dilexeris de dulcedine tempotalis nō curabis. Et subdit tempus missionis ultius ignis: quia nō perficietur eius missio donec ipse passus fuerit. vnde dicit. [Baptismo autem habeo prius baptizari]id est secundum Bedam. sanguinis proprii tinctione prius ha beo perfundi: et sic corda credentiū spiritus igne inflammare. quod est dicere. angelis mittam spiritum: dabo me crucifigendum. Unde dicitur. nō erat spiritus datus: quia ihesus nondum fuerat per resurrectionē et passionis victoriam glorificatus. Quia enim passio christi quam ex magna charitate pro nobis sustinuit est maximum charitatis incentiuum: ideo dicit se primo baptismo baptizandū. Baptismum hic appellans effusionē sanguinis sui sanguinis in sua passione benedicta ex quo baptismo et alia sacramenta ecclesie habent efficaciam. Quasi dicat vt ignis iste accendatur quo a meis omnia terrena despiciantur per effusionē proprii sanguinis perfundi habeo: vt baptizatus in sanguine meo alios baptizem in eo: vt eos magis in meum accendam amorem. Mihi enim est quod ita ex ore et accendat nos ad diligēdum deum sicut q; passus est pro nobis ⁊ in sanguine suo lauit nos a peccatis nostris. vt autem dicit Ambro. Tanta est domini dignatio: vt infundendo nobis deuotionis: et confirmando perfectionis in nobis: ⁊ maturande pro nobis passionis studiū sibi mercle tribuatur. Unde sequitur. [Et quomodo coarctor] vel angor vt contristor [vsq; dum perficiantur]

Ysaie. xxxiij. Iacob. iij. Beda. Ambro.

Ysaie. xxxiij. Iacob. iij. Beda. Ambro.

per passionem [meus baptismus] et hominum salutē: id est ꝙto desiderio affectu oratione mea et passionem pro salute generis humani consummari. quasi diceret multū. Per hoc ergo intelligitur magnum desiderium eius perficiendi nostram salutem per suam passionem. Unde alibi. Desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscum: vt mihi veniret per dilectionem. Unde Ambro. Cum enim in se nihil habuit qđ doleret nostro tamē angebatur crūcio: et repote mortis mestitiam pretendebat quam non ex meru cordis sui sed ex mota nostre redemptionis assumpserat. vt autem dicit Beda. O quomodo post baptisma sue passionis post ignis spiritualis aduentum terra sit arsura: declarat subdens [Nolite arbitrari]. i. falso iudicio rōnis opinari [quia veni mittere]. i. pacificare vel cōfirmare [pacē i terra] id est concordiam praue colligationis sue carnalis afflictionis [Non veni pacem scz talem mittere] quia guerram constituit et hominem inimicum dei facit [sed gladium]id est separationem et precisionē eius que pacē inducit et hoiem deo cōiungit. Uem separare filiū aduersus patrē suū: ⁊ filiā aduersus matrē suā: ⁊ nurū aduersus socrū suam. i. Pm glos. Uent primaros carnis affectus extinguere: quibus ita inuitem diligunt: vt deo minus seruiant: vel penitus a dei seruitio se auertant. Unde Ioquitur hic de separatione spirituali scilicet ab amore amicorum inordinatorum de corpali quando est sine cōmunitate creatoris et offensa [et inimici hominis]qui scilicet sic separatus est ab alijs vel fide vel religione et moribus: sunt domestici eius] qui etiam sine separatione essentialiter diligunt: ramen spiritualiter odiunt: dum cursum vite spiritualis impediunt. ¶ Deinde ostendit modum quo venit separare hominem ab amicis: et ponit primum impedimentum perfectionis et sequele christi/ quod est inordinatus amor proprinquorum dicens. Qui amat patrē aut matrem: vel filium aut filiā plus q; me. quod sic multipliciter: cum propter eos ad fidem non venit vel accepram dimittit: vel mortale committ vel status sui periculo se exponit.

Matthei. xxv. Ysaie. xxxiij. Iacob. iij. Beda. Ambro.

[non est me dignus] me feliciter in mundo habere hospitem: in malicio testemur regno remuneratorem, secundum enim Augusti. Peccatorē etiā non est digna pane quo vescitur. Quasi diceret dominus. Sic venit se parare homine a patre vel amicis, non quia parentem obligaret in parentes pietatem sue salutis/etiame religioni ac pietati, cuius anteponat. & vbi patris vel matris nō posset seruari honor nisi pietas fine offensa dei et iactura propie salutis: tunc odium in suos pietas est in deum nec salubriter retinquitur pater et mater: quia preferendus est creature creator. Charitas ei est sic ordinata q̄ hō dz deū diligere vsq; ad odiū cuiuslibet amicitie dz retardari quin prosequat ea q̄ pertinēt ad honorem dei. Sub deo et propter deum quicquid amatur est amandum. vnde Hiero. Hic ordo in omni affectu necessarius est. Anima deum ama patrem ama matrem ama filios, si autem necessitas venit vt amor parentum ac filiorum amori dei comparetur et non possit vterq; seruari: etiam odium in suos pietas in deum est.

Augusti. Peccatorē etiā non est digna pane quo vescitur.

Charitas ordinata

Hiero.

Exēplum de parcēdi exigua si debitate.

¶ Circa hoc primum impedimentū sequendi christum nota hic vnū exēplum. Cum enim quidam amore p̄ pinquorum detentus per hoc a sequela domini esset impeditus/quadam vice volens apponere remedium cōuocauit eos ad communum: et inter cetera rogauit vnum ex illis quem magis sibi fidelem esse credebat pre ceteris: vt si cum diligeret/digitum suum minimum p̄ eo in ignem mitteret. sed ille penam timens hoc facere renuit: nec fidem quam simulauerat ei exhibuit: et deinde ceteris oībus per ordinem similiter requisitis idem quod in primo etiam reperit in eo. Tunc propositum suum aperiens omnibus dixit: q̄ eb solum amorem oīum hactenus a sequela domini retardatus esset: sed quia fidem in eis non inuenit amplius retardari noluit: et qui a ipsi nimium membrum corporis noluerant pro eo ad horam exponere ignis transitorie: nec ipse totum corpus et animam pro eis exponere vellet igni perpetuo: et vale dicens omnibus illis recessit ab eis.

¶ Deinde subiungit de nō diligendo corpore proprio pl⁹ q̄ christum: q̄ nisi secundū impedimentū quod est amor carnalis voluptatis dicēs. [Et qui non accipit crucē suā] quoddic [et sequitur memō est me dign⁹] q̄ nec meo consortio p̄ gratiā nec meo solatio p̄ familiare p̄sentia nec meo cōmuno p̄ gloriam, vt ens dicit Bern. Delicata est diuina cōsolatio q nō datur admittendus alienum. crucē autem accepimus cū propter fidē christi martyria sustinem⁹: passione domini p̄ sanguinis effusione imitamur: dicauit cū penitēe omne affluamus cōcupiscētia carnis p̄ cē afflictionem reprimēdo: aut cū proximo cōpatimur necessitate illius nō q̄ppropriōne p̄prio. In cruce quippe omnia membrorum genera designantur.

Bern.

¶ Unde crux a crucians dr: e crucians dicitur q̄ quelibet modo affligitur: et quocūq; ac semper crucē portare debem⁹: vt amore christi obtineamus et semp nos christū amare doceamur. Hō sunt aduersa timēda/nō prospera et carnalia desideria sectanda: vt crux ipsi⁹ feratur q̄ necessario in hac vita est ferenda. vnde Aug. Crux domini non rauit illa dicitur que in ea passionis ligni affixione cōstringit sed et illa q̄ totius vite curricula cuiuscumq; disciplina p̄ virtutem exp̄imitur, tota est vita christiana bonis si secundū euangelia viuat: crux atq; martyriū est. vbi Chrysto. Crucē suā tollit qui paratus est ad omne periculū propter deū si necesse fuerit/vsq; ad mortē/magis q̄ relinquere christū. Ille et si mia dei tali⁹ crucifera men quantum ad propositum suum quotidie crucian⁹. adeo etiā nihil passus fuerit: tamen mercedē percipiet. Voluntas enim apud deū remuneratur nō opus: qi voluntas et arbitrio nō procedit: opus aut per dei gratiā cōsummatur. hec Chrysto. Et quia cruces accepto posset fieri sinistra interiōe. ideo additū est [et sequitur me] nō mūdū p̄ vtā cupiditatem nec carnē p̄ vtā voluptatis: nō bona p̄ta vtē & gloriam vanitatis. Dum est nō sed licet crucem ferre videatur: nō ,propter dei laudē & eternā intentionē sed propter inanem gloriam et reprobrale lucrū aut cōmodum imitantur dominī passionē: seu affligit carnē: sed proximo carnaliter cōpatiuntur vel aspe eius faueat: vel etiā qui in angustia

Chrysto.

Crux q̄ dicatur

Bern.

Augusti. Chrysto.

Tria accipiuntur

ria vt rota ferum crucē portat. Quia vero vt dicit Chrysostom⁹. Precepta hec que iniungit onerosa videbantur: ponit et veritatē eorum maximā dicens. [Qui inuenit animā suam]scz hanc presentē vitā q̄ custodit ab alia existente in corpore & querit eam sibi nam facere/scz portans christum & non admittendus alienum. crucē autem acceptimus cū propter fidē christi martyria sustinem⁹: passione domini p̄ sanguinis effusione imitamur: dicauit cū penitēe omne affluamus cōcupiscētia carnis p̄ ce afflictionem reprimēdo: aut cū proximo cōpatimur necessitate illius nō q̄ppropriōne p̄prio. In cruce quippe omnia membrorum genera designantur.

Chrysto.

Augusti.

Chrysto.

Augusti.

Chrysto. Mortem dū pro vita cū deo habēda.

Augusti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

§ Exemplum cōtinēdi mūdum.

secundum impedimentū nota hic p edificatiōe exemplū. Nā cū quidam monachus deuotione motus vitā austerā duceret: et parentes sui hoc cognito ad eum venientes ipm super hoc arguerēt: tale dedit eis responsum corde et memoriter comendandū. Tanta et talia audiui et legi de vita eterna q̄ non auro quantū mihi constaret: et quid erpendā pro ea. CO mia aūt dicit manifeste nō amare pōt: et hoc plus q̄ ꝓpm. hoc refert Lucas de odire dicēs. [Si q̄s venit ad me] i. vult venire p fidē credēdo: vel stratum perfectionis assumendo [et non odit patrē suum: et matrē: i. voluptem: et fratres: et sorores: adhuc autem et animā suā] i. animalitatē et vitam animalē seu corporalē eam cōtinendo propter deū: paratus si opus fuerit pro fide expenere: et eligēs occidi potius q̄ vt deū peccare: etiam si quis secōdo desiderio carnalibus [non potest meus esse discipulus] quod valde damnosum est quia ipse est veritas et vera docet. Nō q̄ propinquos naturā odiamus: i. ea quibus nobis in minore dei obsistūt: et nos impediunt ne ad christum fide et charitate accedamus. Nullus enim odio est habendus: etiam si sit malus. vnde Boetius. Quid sapiēs ceo nullus pretium odio locus retinquitur nam bonos quis nisi stultissimus oderit: malos vero odisse rōne carere: nam si ipsi corpusū languoꝛ tra vitiositas quidem est quasi morbus animoꝛ: cum egros corpore minime dignos odio sed potius miserantes iudicem⁹: multo magis non inseq̄ndi sed miserenda sunt quoꝛū mentes omni languore atrociꝛ viget impio ditas. Hec Boetius. Unde ex cludit hic affectio carnalis: scilicet amoꝛ in ordinatus parentū et cōsanguineoꝛū: et hoc vnū impedimentum supra secundum matheū est dictum quod obest sequele christi: et volētib⁹ venire ad ipsū. Ubi Ambro. Etenim si propter te dño sue renunciauit matri dicens. Que est mater mea aut qui fratres mei: cur tu dño no cupias anteferri? Sed negs ignoare naturā negs seruire nature dominus iubet: sed ita indulgere nature vt venereris auctoremne a deo parēnm amore desistas. Unde Grego. Quisquis iā eterna concupiscit: ea quam aggredit

Luc. xiiij

Odiū nullū sit i natura sz in vitia.

Boetius.

Amoꝛ parēnm excluso.

Ambro. Mat. xij.

Nature nō seruēdum est.

causa dei extra parētes extra proximos extra filios: extra cognatos sectā ipsum fieri debet: vt eo vertice cognoscat deū q̄ in eius causa nomine recognoscit. Amandi ergo sunt parentes impendenda charitas omnibus et proximis q̄ extraneis atq̄e tanquā deū. Fideles quoq̄ cōpatiant proximis per charitatē et tamē de vita dei non exorbitent p cōpassionē. Secundū impedimentū etiā secundū matheum supra positū est amoꝛ carnalis voluptatis: et hoc tangitur secundū lucam cū subditur. [Et q̄ non baptizat crucē suam et venit post me non potest meus esse discipulus.] Nā vt ait Chry. Perfectus ipe discipulus est qui oia mala patitur: aut patiatur pro Christo. De his duobus impedimentis iā supra dictum est. Simile etiā habes supra ante domini transfiguratione: sed non est idē. Tertium impedimentū est inordinata cupiditas mentis qua quis impeditur a perseuerantia vite assumpte: dum inconsiderate aggreditur viam quā non potest perficere. Unde huic qui aggreditur viam perfectionis necessaria est discretione cōsiderare si habeat illā quod ad hoc requiritur: quod ē fortitudo animi ad relinquendū omnia: et sustinendum aduersa pro deo: ne propter indiscretionem resultet ab incepto. et hoc est dicit per similitudinem de volente edificare turrim. Aggredi perfectionē euangelicam et vite sublimitatē per quam christi summus discipulus qui ergo christi discipulus esse et dici desiderat: sedeat primo et computet. Ne liberans cōsideret si habeat sumptus requisitos ad perficiendū sibi disciplinam vitam tenere: patientiam habere: labotem sustinere: simul cum eis turrim virtutum edificare: ceterā hostes pugnare: et ceteros que sequuntur agere valeat. Magnum etenim turrim edificare incipit qui multa bona opera vitam ac monachorum conuersationem promittit. sed iste primo cōsiderare debet q̄ arcam et habeat viam aggrediatur: et q̄ magnum et difficile opus agere incipiat: quia secundum Grego. Omne quod agimus: prouenire per studium cōsiderationis debemus. [Sedens] igitur. i. a vita vetere: et a tumultibus mundi: et passionū quietus et quiescens [et cogitet] ter diligenter discernat: et cogitādam esse substantiam temporalem: et cōs a cupiditatib⁹ auertendum: et animam extra ipsam aduersa preparandam. Debet etiam cogitare si habeat sumptus spirituales: virtutum et bonorum operum: sumptus enim corporales: pauos spargendi sunt: ieiūs congregandi [si habeat] inquā [ad perficiendum] opus inceptum ad est humiliter: et patienter: obediētiā: et perseueranciam que consummat: tenere et custodire valeat: quibus hoc edificium perfici nō potest. Sāptus quidem sunt ea q̄ debes deo tibi et proximo. Edificeans ergo spiritualiter cōsidera si prius bene: et iuste vixeris [ne postea ꝙ posuerit fundamentum quod consistit in obseruanda mandatorum [et nō ponere perficere] a bono proposito declinando: et in edificio bone operationis deficiendo [irrisionem patiatur] ab inimicis scilicet malignis spiritibus nostris bonis operibus semper insidiantibus: et ex nostro defectus gratiarum [et omnes qui videbunt] eum deridere [incipiant illudere ei] aut homines in vita: aut demones in morte: aut dominus in iudicio: et etiam sancti qui super eum iudicabūt. [quia hic homo cepit edificare] iter perfectionis assumendo [: et non potuit consummare] in incepto perseuerando. Sed quid et cepit prodest si salvus nō erit: Non est qui ceperit: sed qui perseuauerit: hic saluus erit. Quartum impedimentum est confidentia stulte securitatis: quis confidit in securitate suarum vel meritorum: quibus violet ter credit celeste regnum obtinere: et meritis saluari iuste. Sed q̄ non potest: cū multis meritis suis ad gloriam peruenire posse nisi seuerī ultricis sententia temperetur per misericordiam: necesse est vt premittens legationem lachrymarum et operū fletum [roget ea que pacis sunt] et ad pacem anime pertinent. in consperta enim eius omnis homo impeccabilis est nullus iustus. Et hoc ostendit per similitudinem de rege volente committere bellum aduersus aliū regem: qui cum non potest cum decē milibus occurrere venienti cum viginti milibus: querit pacem. Si rex a rege pacem querit: multo magis nos infirmos cum deo pacem habere congruit. Nec quippe accipitur rex quicunq̄ velit aggredi: statum p fectionis: quia debet bene regere oīa rationes et cogitationes suas: omnesq̄ sensus suos interiores et exteriores: et habere committere bellum ad rapiendum sibi celeste regnum: quia regnum celorum vim patitur: et violenti rapiunt illud. Ecclesiā quasi committere bellum cum deo est aliquem confidere se ex meritis debere ab eo saluari. Sed quasi cum decem milibus deo occurrit qui offert opera obseruantiam decem mandatorum que exercuit gessit. Deus vero celestis duplicem obseruantiam exigit ab eo scz mandatorum et consiliorū quia prima non sufficit ad perfectionis statum acquirendum. Vel secundum Grego. Deus rex quasi cū decē milibus exercitu contra simplum venit: quia nos vix in solo opere preparatos: simul de opere et cogitatione discutit: vel quia multo plura se pro nobis sustinuisse allegabit. Mittamus ergo ad eum nobis placendum legationem assentiendo et in obseruantia consiliorum vel offerendo munera lachrymarum: orationum: et bonorum operū. Sicut ergo premeditatio est necessaria ad euitandam inimicorū irrisionem: ita est necessaria ad imperandam iudicis misericordiam. Unde hec similitudo eadem est que et superior: nihilq̄ aliud his verbis admonemur nisi vt vitra vires nostras nos non extendamus. Quinto impedimentum est amoꝛ substantie temporalis: quam multū impedit perfectionem et sequelam christi. Unde subiungit inferens et similitudinibus premissis. sic ergo [omnis ex vobis qui non renunciat omnibus que possidet: non potest meus esse discipulus] quia nō potest quisq̄ deo seruire simul et mūdo. proinde vt ait Prosper. volut deus cultores suos omnibus renunciare: vt ex causa mūdi cupiditate: omnia in eis charitas possit augeri et perfici. Unde Augu. Discat non diligere mūdum: qui desiderat diligere deum: funde vt impleatur: auerte vt conuertatur: dilectio ergo temporalium non possessio hic repre

Rex hoc loco.

Grego. Deꝰ rex placādus nobis.

Q Quintum impedimentum.

Mat. x.

Augustī. Mūdus nō amandus.

Prosper.

Universidad de Deusto
Biblioteca

henditur: quia vt dicit Augu. Non dãt se deus diuitias: vnde ineruntur celum: sed cor appositum quod eas non erpendit: sed recõdit. vnde abraham legitur multas possessiones habuisse: tamen fuit perfectus. Nõ dicit ei dominus: relinqui omnia: sed simbolica cõtẽ me sectãtes perfecte me imitandos: et sic esto perfectus. Sed q̃ difficile est diuinas habere in area possessionem: et non in animo per amorem. Adeo confulsit dominus tutiori dicens. Si vis perfectus esse: vade et vende omnia que habes: et da pauperib⁹ ⁊ sequere me. Hac igitur conclusione secundũ glo. ostenditur q̃ edificare turrim: facere cũ rectore: pacem: nihil aliud est q̃ esse discipulum christi. preparare vero summo: mittere legationem: nihil aliud est q̃ renũciare omnibus. Et ideo infert ex predicto similitudinib⁹ q̃ si non potest edificare qui non computat: sine turri nec secure occurrere qui nõ premittit legationẽ. sic[omnis ex vobis qui non renunciat omnib⁹ que possidet: non potest meus esse discipulus.] Hec omnia sunt non solũ reportanda: sed ⁊ amor: priorum: ⁊ ipsa anima: quibus omnibus deum preponere debemus: vt renunciemus temporalibus: et carnalibus propinquorum affectibus: et a talibus nostre vt etiam ipsam animã (vitam scz ꝓsẽtẽ) pro deo ⁊ primo si opus fuerit ponamus. Unde dicit[omnib⁹] vt intuitu q̃ integra debet esse renũciatio scz quo ad sua: quo ad suos: et quo ad se. secundũ quod dictum est Abrahe. Egredere de terra tua ⁊c. Unde quidam ait. Christe non tua te: gratis accepimus a te. Ergo meo mea me: merito non ertis a me. Istud quod dictum est abrahe potest exponi de religioso cui loquitur deus dicẽs. Egredere de terra p votum paupertatis: quia sicut lucrum et pulvis adherens katigat et impedit ambulãtem: sic terrena cupiditas post diuitias volẽtes. Et de cognatione tua quantũ ad votum castitatis, in cognatione est tangitur carnalis usus: que multum impedit castitatẽ. Et de domo patris tui quantum ad votum obedientie: requiritur monachus debet esse in religione sine patre: sine matre: sine genealogia. Ista tria significata fuerunt per munera magorum: per aurum votum paupertatis: per myrrham castitatis: per thus deuote obedientie: et humilitatis. Et veni in terram quam monstrauero tibi: spiritualiter. non dedero quia adhuc quãdiu sumus in hac vita nõ datur terra paradisi. sed ostenditur. Et nora q̃ secundũ Bedã distat inter renunciare omnibus ⁊ relinquere omnia: paucorum enim est ter perfecte relinquere omnia: hoc est omnia tẽporalia ⁊ curas mundi postponere: ⁊ solis eternis inhiare. cuncto autem fidelium est renunciare omnibus: hoc est sic gerere terrena et temporalia que inhãbi sunt: vt tamen per ea nõ teneamur a mundo: sed tota mente tendãt ad celestia. Unde renunciare conuenit omnibus eis q̃licite nitidatus vnumur: relinquere vero ea q̃ta perfectorum est: vt apostolorũ ⁊ discipulorum sequacium. Omnibus ergo renunciat qui finis aliqua possidet: omnia tamen si necesse sit pro christi nomine amittere non timet. Nam ipsi quoq̃ apostoli et vestimenta et calciamenta quãdiacunq̃ habebant: quibus tamẽ ita renunciauerunt: quod si necesse esset ea simul cum ipsa vita perdere non timebãt. Habemus igit victum et quibus tegamur pro cõdicto sumus. hoc enim vt air Hieron. est precepta euangelica. Et secundũ hoc, ꝑ sidera q̃ duplex est discipulatus: scz ꝑfectus. Unus est necessitatis: et sic tenet omnis ecclesia cõ dicebantur discipuli qui nunc dicimur christiani. Alius est superogationis: quo quis christũ sequitur in consiliis euãgelicis. Primo discipulatus necessariũ est renunciare omnibus quãtum ad affectum ne quis ita afficiatur ad bona tẽporalia vt postponat eterna: et amore tẽporalia vt postponat eterna: et amore diligat creaturã ꝑ creatorẽ. Secundo discipulatus necessarium est aliq̃ relinquere: nõ solũ quantum ad rem in effectu: sed etiam quãtũ ad rem in affectu: sicut apostoli ola reliquerũt per voluntariã paupertatẽ. non ergo omnes tenẽtur ola relinquere quantũ ad effectũ nisi perfecti q̃ voto paupertatis sunt astricti. ceo vero tenent renunciare omnibus quantũ ad affectũ ne plus afficiantur ad ista q̃ ad deum. Similiter relinquẽdi sunt parentes ꝓpinqui secũdũ carnẽ ⁊ amici ꝑ sectãtes aliter nõ potest quis esse ꝑfectus discipul⁹. Q̃ ergo ad primũ discipulatus intelligendum est sic q̃ hõ hmõi propinquos et amicos non amet nisi in ordine ad honorem dei: et ideo si instigent ad aliquid quod sit contra diuinum honorẽ eis non sint odiendi et relinquendi. Sed q̃ro ad quid discipulatus relinquendi sunt? respondeo quod ad omnẽ cõgressũ mundanũ etiam inlicitus nisi forsan ecclesie in honorẽ dei. Tertio relinquendum est corpus ꝓ quod est vita corporalis. q̃ significat dõo per aliam scõm vnũ sensum cũ air [adhuc aurẽ et alam suam.] Ubi ve supra dictum est: alia accipit ꝑ vita animalis: que alia viuificat corpus et delectatur in eo. Et sic scm Augu. Omnia dupliciter est odienda: vno modo vt homo moriẽ ꝓ xpo non timeat: vt eũ xpo in perpetuũ viuat. alio modo vt animo vite delectationes respuat: vt volũtatẽ felicitet in regno dei imeniat. Et verumq̃ horũ est necessariũ si velimus esse discipuli xpi q̃rũ ad discipulatum veritãs. Nã primo discipulatus necessariũ est vt q̃s in eam fidei interrogatus ⁊ exact⁹/ mortẽ ꝓ xpo non timeat ꝑparatus mente animi q̃rũ ad primũ ꝑ in delectationibus corporalibus ad precantionem mortis quãdiu militamus acquiescat q̃rũ ad secundũ. Secõ autem discipulatus necessariũ est vt q̃s ea q̃ta fidei vt q̃ eriã non exact⁹ cum de fide agatur: ad mortẽ se offerat: et hoc q̃rũ ad primũ. Iurtius Jhesum ad solum hunc discipulatum cõuenit vt nõ natã: sed eriã vt corpus nõ nutriatur ꝑpter voluptatẽ ⁊ ꝑpter solam naturẽ necessitatẽ: nec hoc ꝑpter se sed ꝑpter honorẽ diuinũ: vt ex hoc deo expedit⁹ seruiatur. ita q̃ homo tunc sibi quasi deus sedeat in mentem et pecunia corpis necessaria tanq̃ sint accipiãt sic q̃dã homo de cibo vel potu sumat ꝑ hoc intendat non solũ sue necessitati subuenire: sed eriã deo ꝑ ꝑfui mancipi sustentatione. simodo cospat. Quarto relinquenda est alia ꝓpria accipiendo ꝑ nobiliori vt aĩe quãtũ est volũtatẽ: et scm hoc in ꝓpõsito relinq̃re aliam nihil est aliud q̃ volũtatẽ ꝓpriã relinquere et eam diuine volũtati conformare. Quod continet dupliciter scm duplicem discipulatum. Uno modo q̃rũ ad diuina ꝑcepta quib⁹ homo non vult aliqualiter contrafacere hoc est necessarium primo discipulatui. Alio modo q̃rũ ad cuncta diuina deplacita quibus home voluntatem suam inquantũ fieri ꝑ potest per ola conformat. Ita q̃ omnibus quãtũ in omnia exteriora obtemperet deo et diuinã voluntatem trãsformet. extra illud verbum dñi. Qui vult venire post me abneget semetipsum. Ubi dicit Basilius q̃ abnegatio timplicio est tota sui oblatio et recessus a ꝓprio voluntatibus. et isto modo relinquere animã ꝓpriã cõuenit secundo discipulatui. Et no. q̃ hoc ola fidei ꝓpter xpm relinquenda cõprehenduntur in professione religiosorũ etiã hoc modo ⁊ aliter q̃ supra. Nã relictio rerum et exteriorũ ac etiã ꝓpinquorum et amicorum cõprehenditur in voto voluntarie paupertatis: relictio vite carnalis et delectationis corporalis intelligitur in voto castitatis: relictio ꝓprie voluntatis intelligitur in voto obedientie.

Amen.

Domine Jesu christe splendor paterne gloie mitte i me ignẽ et feruorem spiritussancti vt accendatur et augeatur ac perficiatur in me charitas dei et ꝓximi. Da mihi affectionem carnalis ꝓpinquitatis et amorem corporalis delectationis omnino relinquere: ita q̃ super omnia diligere: super consideranciem et discretionem in omnib⁹ agendis habeat animã in securitate virtutum vel meritorum meorum cõfidere: sed legationem luebrymarum ⁊ bonorum operum semper ad te mittere: pacemq̃ a te petere et ꝓpitiare. Da etiam mihi vt omnibus renunciem et affectu: et omnia relinquam in effectu: vt sic tuo verbo sim discipulus. Amen.

¶ De consolatione discipulorum inter onera precepto rum. Cap. lv.

Uia vero dominus se parat discipulos ab amicis et temporalibus bonis: dat eis ꝓ consolatione alios q̃ eos charitatiue suscipient ⁊ ipsis domos suas aperient

Ti Mat. x. Luc. ix.

Basilius

Prosecutio religiosis conuenit relinquenda.

ne necessaria ministrabunt vite propter spem retributionis eterne dicēs. [Qui recipit vos] corporaliter [me recipit] spiritualiter [et qui me recipit recipit eum qui me misit.] Similē alibi habetur vbi dicitur [q̄ accipit si quem misero me accipit. q̄ autem me accipit: accipit eū qui me misit.] Quia unquit vos membra mea estis: et ego in vobis sum [qui recipit vos me recipit.] Similiter autē q̄ ego et pater veniam sumus: et ego sum in patre et pater in me est [qui me recipit] in membris meis [recipit eum qui me misit] scz patrem. Et p consequens etiam recipit spiritū sanctum qui cum patre et filio per gratiam habitat recipientis meritum. Unde manifestum est quia et patrem et filium totāq; trinitatem recipit q̄ dei nuncium veneratur et recipit: q̄ vero dei ministro iniuriam facit / deo omnipotenti et trinitati inuicparabili iniuriam facit. Et certe hoc magnū est premium: q̄ in recipiendo hominem efficiatis totius trinitatis habitaculum. Et per hoc hortatur eos qui discipulos suos et nuncios recipiunt: ostendens magnanimitatē premii quā habebunt. Unde Chrysost. Scipsum posuit in eis: vt ad suscipiendum eos omnem christianū populum promoueret: sibi imputans acceptum quod eis foret datum. Nec Chryso. Sz studeant predicatores et discipuli eōrum: vt se tales exhibeant q̄ ceteri honorū operum eorū exemplo prouocati: beneficia charitatis libentius eis impendant. Unde dum quidam in predicando exclamationem non modicam faceret de hoc q̄ charitas et affectū hominum multorū ad deum et nā sanctos eius defecisset: et q̄ xp̄us suam martham in mundo tam non inueniret que tot vt olim obsequia sibi faceret post completum sermonem quedam matrona devota ipsum admirans q̄ quasi subito mutando dixit. O frater si martha nunc vt olim inueniret suum dm: vtiq; xp̄us nunc quoq; sicut olim inueniret suam marthā. intendens q̄ si quidam de predicatoribus essent sicut deberent: adhuc essent qui eis cum omni deuotione subuenirent. Et ve in suscipiendis discipulis vnusquisq; credentium christū se suscipere arbitrarentur adiungit. [Qui recipit prophetam] non simpliciter: sed [in nomine prophete: et iustum] non simpliciter: sed [in nomine iusti] id est non ex affectu carnis: seu propter consanguinitatez vel affinitatem: aut quia amicus est seu compatriota vel huiusmodi: nec propter lucrum vel cōmodum temporale: sequitur sic non recipit eum pure: i dei vel prophete seu iusti nomine: sed q̄ dei minister est nec christi fidem profitetur et nūciat vel iustitie opa facit [mercedem prophete vel iusti a deo] cuius propheta ille est: et qui hunc iustificat [recipit.] Recipit enim quis dupliciter: vel nimirū bonitatē sue: sic dicit propheta. vel nimirū bonitatē sue: sic dicit iustum. Merito prophete et iustitie mercedem accipiet qui tantum tantorum prophetarum et iustorum diligit: vt omnibus hominibus ex affectu seruiat in quibus prophetam vel iustum esse cognoscit. Nam quasi operarios in prophetarum et in operibus iustitie sibi consentiunt: dum sua largitate eos sustentat ne propter inopiam deficiant. qui enim spiritualia dona habentibus impertit: illa subsidia tribuit in ipsis spiritualibus donis eis collaborat et cooperator existit. et ideirco cum illis apud deum premia habebit: et particeps meriti eorum erit. similiter qui sacerdotes xp̄i nomine et quia sacerdotes sunt veneratur et recipit: mercedem sacerdotis habebit. Eandē itaq; mercedem habebit recipiens de recipiendo quam propheta de prophetando. et iustus de iustificando: et sacerdos de sacerdotio: et potest esse equalitas ipsum ad mercedem substantialem si equaliter operemur charitate. Ut Chrysost. prophete docentes intelligantur omnes christiani. prophete ergo nomine omnes predicatores xp̄i: iusti autem nomine omnem hominem christianum. In nomine prophete id est quasi prophete xp̄i. In nomine iusti. quasi iustum christi seruum. Qualem autem mercedem habet ille qui propter deum peregrinatur: talem mercedem habet et ille qui suscipit propter deū peregrinantem: et sunt ambo equales. et ille q̄ propter deum laborat: et ille qui propter deum laborantem refrigerat. vtpote suscepti sacerdotem: sacerdotis habes mercedem. suscepti iustum: iusti habes mercedem. Hec Chrysostomus. Si ergo omnibus sufficis omni petenti et indigenti sine personarum electione tribuens: nec nature vel gratie nū q̄. culpesti non omnibus sufficis deo clemosyna in manu tua donec inuenias tamen si opus fuerit pasce fame morientem: aliquin si non pascueris occidisti. et ꝑm Hieronym. ne q̄s possit se per pauperrtatem excusare ac causari et dicere pauperras me retinet q̄ hospitalis esse non possum. hanc excusationem leuissimo precepto delebit dī. [Et quicunq; potū dederit vnum ex minimis meis] non dico aliud [vnū] non plus [ex minimis meis] non solū maioribus [calicem] non lagenam [aque] non vnū [frigide] non calide [in nomine discipuli] id est vnum ex his quia est discipulus meus et fidelis beniuncians fidē christianā. amen dico vobis] id est fideliter et certe inuidiabiliter promitto [non perdet mercedem] quam et bono affectu poterius meruit q̄ et actu et quia actu meruit et affectu. non enim inquit de magni obsequio: sed de minimo quoq; mercedem suscipiet quicunq; i nomine discipuli vobis seruierit. Hoc autem de aqua frigida dicit: vt nemo erubescat et cuiquā se per inopiam. non enim alit aque calide ne in calida et pauperrima penuria de ligorum occasione quererentur: et ideo q̄ non habet vnde aquam calefaciat: saltem frigidam det pro deo petenti. Quilibet ergo fidelis q̄ pauper pōt aliqua pietatis opera facere: q̄ potest aque frigide potum dare. In his enim que dantur propter christū: nō tantum pensatur quantitas doni q̄ datur. quam pensatur quantitas boni voluntatis ex qua datur. Hō quidē videt ex quāto attendit deus. Verū quidem attendit: sed potius hoc q̄ illud. vnde Chrysosto. Vere iustus iudex. qui cum et pro verbo ocioso condemnet: iustum erat vt pro aqua frigida daret mercedem. Fricidam aquam ideo dixit: vt nec calefaciendā impendat laborem: non quia alimēti est quod dat ideo habet mercedem sed quia magnus est propter quem dat. Quod enim si aliquid amplius voluit dare et non potuit. tamen quia iustum est vt ꝑm modicum opus angustetur larga voluntas: meliusest ergo vt opus ostendantur ꝑm voluntatem q̄ larga voluntas angustet ꝑm opus. Quomodo ergo deo pauperes volentes benefacere confortata no lentes benefacere increpabiles redditur. qui enim aquē frigide mercedez constituit: puto q̄ sine opere nude voluntati reddet mercedem. hec Chrys. Et nota q̄ triplicem recipiendorū differentiam ponit scz prophetam et iustum et minimū discipuli. in prophetā prerogatiua doctrine. in iusto prerogatiua vite. in minimo discipulo prerogatiua supererogationis. ꝑm glos. enim minimi sunt qui nil penitus ex hoc mundo habent: et ideo iudices ecclesie xp̄o erunt. Ultimo autem loquitur de receptione discipulorum. quia hoc ꝑm cipaliter intendebant quasi ex ꝑmissis concludere sic. Maior est tutela discipuli ad magistrum q̄ prophete vel iusti: sed illorum receptio remuneratur a xp̄o ergo multo plus discipulorum xp̄i receptio. magno ergo affectu recipiendi sunt discipuli propter xp̄m: qui tam minima beneficia non ea quia a mercede. Ea enim que fiunt xp̄i fidelibus reputat sibi fieri xp̄us: et hoc tam in facto malis si curibi. Paule saule quid me persequeris. fideles meos: q̄ etiam in bonis sicut patet hic ex premissis: quia dicis se esse receptum in discipulis suis. Unde benedictus in regula. Omnes superuenientes hospites tanq; xp̄us suscipiantur: quia ipse dicturus est: hospes fui et suscepistis me. Omnibus venientibus siue discedentibus hospitibus inclinato capite xp̄us in eis adoretur: quia et suscipitur. Pauperum et peregrinorum maxime suscepto omni cura solicite exhibeat: quia in ipsis magis xp̄us suscipitur. Infirmorum cura ante omnia et super omnia adhibenda est: vt sicut reuera christo ita eis seruiatur: ouia ipse dixit. Infirmus fui et visitastis me. Et eos festiue vnd de his minimis meis mihi fecistis. hec Bene. Iccirco vt dicit Chryso. Caueamus ne si nos duri in hospitum receptione fuerimus. postea vitam nobis hospitis sanctorū denegentur. Deinde ad cōmendandum obedientiam subiungit. [Qui vos audit me audit: et qui vos spernit me spernit. aut quē me spernit] in vobis [spernit eum qui me misit] scilicet patrem: quia ego et pater

ergo vt opus ostendantur ꝑm voluntatem q̄ larga voluntas angustet ꝑm opus. Quomodo ergo deo pauperes volentes benefacere confortata no lentes benefacere increpabiles redditur. qui enim aquē frigide mercedez constituit: puto q̄ sine opere nude voluntati reddet mercedem. hec Chrys. Et nota q̄ triplicem recipiendorū differentiam ponit scz prophetam et iustum et minimū discipuli. in prophetā prerogatiua doctrine. in iusto prerogatiua vite. in minimo discipulo prerogatiua supererogationis. ꝑm glos. enim minimi sunt qui nil penitus ex hoc mundo habent: et ideo iudices ecclesie xp̄o erunt. Ultimo autem loquitur de receptione discipulorum. quia hoc ꝑm cipaliter intendebant quasi ex ꝑmissis concludere sic. Maior est tutela discipuli ad magistrum q̄ prophete vel iusti: sed illorum receptio remuneratur a xp̄o ergo multo plus discipulorum xp̄i receptio. magno ergo affectu recipiendi sunt discipuli propter xp̄m: qui tam minima beneficia non ea quia a mercede. Ea enim que fiunt xp̄i fidelibus reputat sibi fieri xp̄us: et hoc tam in facto malis si curibi. Paule saule quid me persequeris. fideles meos: q̄ etiam in bonis sicut patet hic ex premissis: quia dicis se esse receptum in discipulis suis. Unde benedictus in regula. Omnes superuenientes hospites tanq; xp̄us suscipiantur: quia ipse dicturus est: hospes fui et suscepistis me. Omnibus venientibus siue discedentibus hospitibus inclinato capite xp̄us in eis adoretur: quia et suscipitur. Pauperum et peregrinorum maxime suscepto omni cura solicite exhibeat: quia in ipsis magis xp̄us suscipitur. Infirmorum cura ante omnia et super omnia adhibenda est: vt sicut reuera christo ita eis seruiatur: ouia ipse dixit. Infirmus fui et visitastis me. Et eos festiue vnd de his minimis meis mihi fecistis. hec Bene. Iccirco vt dicit Chryso. Caueamus ne si nos duri in hospitum receptione fuerimus. postea vitam nobis hospitis sanctorū denegentur. Deinde ad cōmendandum obedientiam subiungit. [Qui vos audit me audit: et qui vos spernit me spernit. aut quē me spernit] in vobis [spernit eum qui me misit] scilicet patrem: quia ego et pa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ter vnū simus. Hoc addit saluator ad ostendendum q̄ doctrina discipulorum eius est deuote et reuerenter audienda saltem propter reuerentiā ipsius dei cuius principaliter est hec doctrina quia enim christus in discipulo / pater vero in filio et filius i patre est: non potest vnus honorari sine alio vel contemni. Igitur in audiendo euangelii predicatores: scias te cum q̄ non vilem personam quamlibet: audire vel spernere: sed ipsum dominum saluatorem et vnum patrem. In discipulo enim magister audiatur: et in filio pater honoratur. quicūq; ergo eos qui sacerdotes audire debemus: et eorum verbis et exhortationibus acquiescere despicit: saltem deum ipsum nō parui pendat: et cum audire non festinat. Si despicis audire sacerdotē: audi vel dominū in eo loquētem: et per eum te admonentem: et ad vitaz reducentem. in sacerdotibus enim discipulis christus loquitur: et in eis honoratur vel contemnitur. Vnde apostolus. An experimentum queritis eius q̄ in me loquitur xp̄us? Nolit tragi spernere discipulos et nuncios christi ne ad illum perueniat quod illis fecerimus. et ideo quilibet sic missum et prepositum accipiat: vt in eo mittentem et preponentem attendat vt in petro xp̄m sez in seruo dominum in christo patrem sez in vinugento genitorem: et deo ac prelato non in hijs que expresse docēt vel dicunt: sed in his que noverit eos procise esse voluntatis vel consilii obediat. vnde Augustin. Magna est veritas hominis subditi deo etiam incognita tullionis ratione seruire. subdito enim deus vnde facit quicquid subtrahere voluerit: de quo meritendum nō est ne non profutura recipiat: nec fieri potest vt voluntas propria nō grādi ruine pondere super hominem cadat: si eam voluntati superiorum extrollendā preponat. et iterum. Suam voluntatem hominis facimus nō dei: quando facimus quod voluntarium q̄s subtrahet deus vt diuine seruitutis voluntati. quando autem ira faciunt quod volunt: illius volentes agant quod a quo tullius tñ voluntas est a quo p̄paratur et iubetur quod volunt. Volēs fac quod iubet: vt ita et dicit facias eo quod vis: et non voluntatem tuam facies. sed iubentis. vnde et Bernar. De triplici differentia subditorum. Alius enim sic facit propria voluntate. vestigare deo propriam: que non est cōmunis cum deo et hominibus: sed nostra tñ id est quādo q̄s voluntatē nō ad honorem dei: non ad vtilitatem proximi: sed propter nosmetipsos facimus nō intendentes placere deo: et prodesse proximis: sanū facere nobis ipsis. Huic contraria charitas est que est deus: quid enim odit aut quid punit deus preter voluntatem propriā? Esset voluntas propria: et infernus non esset. vt autem ait Piero. Tanti virtutē habet actus quanti voluntas subtrahendo: et ergo non confidas in orationibus et operibus priuatis: contempto maiore superiori. quia vt dicit Augustin. ecclesia examinatur vita oratio obedientia q̄ decem milia contemptorū. et ideo vt dicit Bernā. Stande malū est propria voluntas qua fit vt bona quibi bona non sint. ¶ Quando vero magis et quando minus meretur fit obediētia ostēdit Grego. Obedire alicui quando si de suo aliquid habetur multa est: aliquādo autem si de suo aliquid non habeat minime. Nā cuius animus mundi successus precipitat: cū locus superior tumescit: tūc ad percipienda hec obedit / obedientie fibi virtutem cuacuat si ad hec etiā ex proprio desiderio anhelat. Hoc cuius se sub obediētia dirigit qui ad perpienda huius mundi asperā / libidini propie ambitionis seruit. Nuncius cum mundi despectus precipitur: cū probra adipisci et contumelie inferri: nisi hec et ex semetipso minime appetat obediētie sibi meritū minuit qui ad ea que in hac vita despecta sunt / inuitus nolendo descēdit. Debet ergo obediētia et in aduersis et suo aliquid habere: cui sua aliquid deesse non habere: quia tēnus et in aduersis tanto fit gloriosior quāto diuino ordini citius et deuotius obtemperat et in asperis ālo fit vtior quanto a presentis ipsa quā dulcia nimis percipit glia fundituus et mente separatur. hec Grego. et ante Bernā. Tria vincula debet habere vera obediētia: videlicet celeritatē in mansione / alacritatē in labore / perseuerantiā in operis executione. ¶ Quando vero bonū sue obediētie non p̄ oppositum quātū malū inobedientia ostendit Augu. dicens. Perfecte deus cognoscere nos monstrauit: qui sit bonum obediendi: cū hoiem in paradiso posuit malū. Sola tibi obediētia potuit tenere palmā: sola inobedientia incidit penā. vnde et Bernā. Inobediēta deū offendit: angelos alienat: eiicit a cōmunione sanctorū: vitā eternam amittit: gaudium facit demonibus: eternū meretur supplicium. Et iterum. Nō habet inobedientē quid puniat: peior est malus obediente: qui maluit moti q̄ non obedire: et ne perderet obediendi / perdidit vitā. hec Bernā. [Cū ergo cōsummasset iesus] sermones predictos [precipiens duodecim discipulis suis] modū scz predicandi et vitā dū predicum [transiit inde] vt doceret et predicaret [in ciuitatibus eorum] scz discipulos quorū bonis non erant: sed in quibus nata vel enutriti scimus: ut fuerant: hoc est vt predicarent iudeis quib? missus erat. Predicate inquit dicens iudeis / non habetis argentum non gentibus: Fecit q̄s dicit Grego. vt discipulos doceret et mandaret: et mandauerat discipulis: vt fm promissa primo offerrentur iudeis occasio salutis. Dic ergo dat malis iudeis prelatis exemplum: vt ipsi predicare non destinant: finis alios destinent ad predicandum: ne alios labore animabus otiosi fiant: et bonorum gloriosum fructū perdant. Sed heu hodie multi prelati vicarios nō admittunt querunt: et quescere non cū laborare volunt opinātes q̄ sic fiunt et fundatiorū anime requiescant in pace. Immo q̄s petius est predicationibus omissis quādā vacant querris et pugnis gaudet qui predicādo deberet alias pacificare / querras faciendo non timet et corpora et animas perunet sic ignis exterminat. Sic malis / pollutis intrinsecus cordibus ad altaria accedere. vbi Chrysō. Cū cōsummasset iesus precipiēs discipulis suis vt ite ad predicandū: me laborantibus discipulis otiosū esset magister. Non enim vicarios operis sui illos ordinauerat: sed adiutores: et ideo se stenuitatibus meretur is necesse erat vt amplius ipse paterfamilias festinaret. Nā in secularibus qui fuerit maior aut clarior et habuerit secus

se minores aut subditos: adeo omnia que eius necessaria fuerint ipsi adimplentille autem in suo honore constituunt tantūmodo tullionibus prosit: et ab omni labore secur? est. In spiritualibus autem viris non est ita: sz qui maior est maiorem habet laborē: ideo predicantibus apostolis amplius laborabat christus: miserat enim illos quasi sol radios suos: quasi rosa suauitatis odores: quasi ignis scintillas suas dispergit. vt sicut sol radios suos apparentes: sicut rosa in odoribus suis seruitur: sicut ignis in scintillis suis aspicitur. sic in illorum virtutibus christi potētia cognoscatur. Quis est videns discipulos suos bene institutos: non scientiam magistri collaudet? Vnt opera eius magna considerans non potentiam admiretur auctoris? Faciebat enim xp̄s miracula: faciebant et discipuli eius: et inter mirabilium operationes maior: virtutū fama crescebat. hec Chrysō. Exeuntes autem. vii. discipuli circūibant p castella euāgelizantes: ante eos non solum p curationem recipientes et curantes i anima et corpore: non malo exemplo occidentes: et hoc vbiq; suis personis acceptione. Exierūt ab arce contēplationis ad actionē predicationis et curationis inducendo homines verbo et exemplo vt penitentiam agerent de peccatis. Sed heu multi hodie exeūt a latebris: vt perverse cogitationis ad actionem iniquitatis corrispondo hominibus verbis et exēplis malis. Oro. Exit? discipulorū

Omine Jesu xp̄e magister bone da mihi prophetas sez q̄ doctrina tua requiescant in pace: multos q̄ bona vita re demonstrant: et discipulos ac nūcios tuos qui re quoq; in dēficiant: sic p nobis tuos venerari et recipere: ac eis charitatis obsequia et beneficia impendere: vt mercedē cum eis merear re dominante meritis eorum obtinere. Da mihi etiam ōne de? meos prelatos predicatores et sacerdotes reuerenter audire: et eorum admonitionibus obediendo acquiescere: vt cum veris obedientibus valeaz apud te gratiam inuenire. Amen.

¶ De questione Joannis baptiste / et eius cōmendatione. Cap.lvj.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Zi

Mar. vi.

IOannes autem baptista vinctus ⁊ carcere custitus⁹ / cum per discipulos suos magis iudea ꝙ simplici corde sibi mundatos audisset opera et miracula q̄ faciebat xp̄s : plus de discipulorū salute q̄ de suo periculo sollicitus [mittens duos de discipulis suis] dubitantibus vt ipsis reuerso crederetur ab

Deut. xix

alio : quia in ore duorum vel trium testium stabit omne verbum [ait ille] sez christo per discipulos suos missos quasi dicat sibi multi non creditis q̄ testimonium de xp̄o perhibui : volipsi dicere ei. [Tu es qui venturus es] xp̄s et messias in lege promissus qui debet saluare Israel [an alium expectamus] ad saluādum. Joannes interpretatur gratia : ioannes ergo in

Questio ioannis.

Joānes ⁊ vinctus.

vinculis est cum gratia in aliquo vinculis mundi vel carnis vel peccati tenetur ne proficiat. Deus ⁊ multis hodie ioannes reuertur in vinculis : corpus enim carcer est impedimentum hominem a contemplatione veritatis.

Corp⁹ carcer est.

Nō autem ipse ioānes dubitauit nec dubitando quesiuit qui de xp̄o presentia in vtero matris exultauit : qui et

Luce. i.

Mar. xiii.

etiam ad baptismum venientis dixerat : ego a te debeo baptizari et tu venis ad me : et in baptismo eum p colūbam descendentem ac per patris vocem et testimonium agnouit : et postea digito demonstrauit : qui etiam p xp̄o ac fide eius et institia positus est in carcere : et paratus mortem sustinere. Sed mortē dubitātis gerēs quesiuit vt discipulorum dubitationi consulendo eos per xp̄m confirmaret et

Ibidem.

Joan. i.

Joā. ḡfitit vt fitos doceret.

discipulos faceret : quos de christo adhuc dubitantes noperatur vt deinceps signa et correcti dicta crederent. scandalum enim patiebantur : quia iesum ꝑponi et preferri suo magistro audierant. vnde Augu.

August.

Dicite illi non q̄ ego dubito : sed vt vos instruam : quod ego soleo dicere ab ipso quidem audistis precenem : cōfirmamini a tudice. vnde et Hilarius.

Hilari⁹.

Joannes igitur nō fuit sed discipulorum ignorantie consuluit : vt eis sciret nō alium a se predicatum ad operā eius imitanda discipulos suos misit : vt auctoritatem dicto illius operā conferrent : nec xp̄s alium expectaret ꝙ cui testimonium operā prestitissent. vnde etiam chrysos. Joānes in carcere scicus se esse tum ut eritu cōstitutum volebat discipulos suos christo adiungere / tangi ꝙ paulus pater mittens filios suos cum signet fideli nutrici. desiderabat enim vinens plenam fidem videre discipulorum suorum : et sine dubitatione alia credentes christo. Sicut pater mittens ꝙ videret filios suos bonis moribus ornatos et omni sapientia perfectos : quasi securus moritur : nihil deceterō timens de illis. sic ioannes volebat discipulos suos p̄fectos videre in christo vt incundius moreretur. Magis autem non sicut pater filios suos commēdauit christo quasi nutritos : sed quasi pedagogo⁹ alienos filios quos ad tēp⁹ accepit vt eruditos reddere : eruditos volebat christo reddere quasi proprio patri ipsorum. Ideo nō

Chrysos.

Pauli ad Ephe.

terrogabat per discipulos suos : non vt ipse accipiens responsum a christo audiret et discere : sed vt missi discipuli oculis suis viderent opa eius et crederent. Vnde ioannes discipulos ad christum vt miraculis eius videderent : qui tot fecit vt paucos alias lucrarentur : quia melior est apud deum vnus ⁊ totus mundus peccatoribus plenus. hec Chrysos. Sed secundum Orego. queri ioannes per discipulos. tu qui venisti in mundū nasce do eo in ventre⁹ ad inferos mitte de eo. et potest dici q̄ nō simpliciter dubitauit de descensu ad inferos : sed de descensu in anima ⁊ corpore ad eos. Jesus autē amouit dubitationem discipulorū et ostendit eis primo per opera et postmodum verbo : quia ipse esset christus secundū illud cepit iesus facere et docere. In quo predicatores et doctores instruit : vt non solum verbo sed etiam facto docerent. In eorum esset presentia et multorū cum ibi aderant cecos / surdos / claudos / et leprosos curauit alia miracula fecit et populo predicauit : cuius euangelium primo pauperes receperūt : et pauperes et humiles magis crediderunt euangelio christi ꝙ diuites. Et per hoc respondet questioni ioannis vel magis discipulorum eius videndens per miracula fore diuine virtutis possibilia : q̄ ipse esset vere christus. Nec enim plenū perfectūq̄ testimonium q̄ esset de filio. Nam cū ante euangelium aliqui similia egerint / nō tamen fuerunt : et non sua auctoritate / et assūptione sed ministerio et oratione hec fecerunt. Unde dicit [et respondens Jesus ihez verbis ⁊ factis] ait illis. Ite ⁊ renunciate ioā que audistis [ab aliis antea venientes] et vidistis] presentialiter ad precepta mei. [Recenimini per eū posita ꝙ ipse. Videte que audistis] in predicatione [et vidistis] in miraculor⁹ operatione. q.d. Videns me agnoscere me : videtis facta agnoscere factorē. Cecos illumino / mortuos suscito / pauperes ad fidem conuerto / et cetera facio que me facturum prophete nunciauerunt [Ipsa opera que ego facio testimonium perhibent de me. Unde si mihi non creditis : vel operibus credite] Conferte opera que in me vidistis cum prophetarum oraculis que legistis : vt et me illum de quo dicerūt esse cognoscatis. [Et videant] vt impleatur illud prophetam. esse aperiendum oculi cecorum [Claudi ambulant] vt impleatur illud. tue salue sicut cervus claudus [Leprosi mundantur] vt impleatur illud. Languores nostros ipse tulit et ipse sanari sumus. [Surdi audiunt] vt impleat illud. et aures surdorum patebunt [Mortui resurgūt] vt impleatur illud. vnde mortui resurgent. [Pauperes euangelizantur]. i. per euangelium instruūtur et illuminantur / et ad fidē conuertuntur : vt impleatur illud. euangelizare vel ad annūciandum pauperibus misit me. Fit autem potius mentio de pauperibus ꝙ de diuitibus : quia pauperes conuertūtur facilius. Vbi Dicro. Pauperes euangelizantes intelligere el pauperes spiritu vel certe opib⁹ pauperes : vt nullis inter nobiles et ignobiles / inter diuites et egenos in predicatione differentia sit. Hinc rate ergo ioāni q̄ ꝙ quondam audistis in prophetis per me impleta. ea enim rōe agebat christus que prophete loquentes de temporibus messie predixerāt cum facturū. Subtiliter ergo respondit : immensam omnem nature facultatem excedēs ꝙ prophete predixerant de christo talia opera : ergo ego sum. Uuliter ergo ad ioannis discipulos respōdit bis potius p opera ꝙ si dixisset ego sum : vt ipsa opera eius manifestarēt eis q̄ ipse esset messias potius ꝙ verba : quia testimonium ḡs est a rebus et operibus / credibilius et validius est testimonio quod est a verbis : et validior est vox operis ꝙ sermonis. nolite etiā apis verbis dicere : ego sum : propter arrogātie vitande exemplū : sed tamen euidentissime ostēdit se et se ipsum de quo querebant eum. Moraliter per ser opera christi mirabilia hec posita quibus liberauit homines a corporalibus defectib⁹ : possunt accipi ser mala a quibus quotidie spiritualiter liberat animas. Cecus est ignorantia ⁊ error : rationis elegātie. Claudicatio est infirmitas et curuitas affectionis mouentis. Lepra est concupiscentia ex immūditia concipiscentie carnalis. Surditas est malitia et duritia et obstinatio mentis. Mors est separatio anime a deo per mortale peccatū. Pauperes est defectus gratie ⁊ virtutū. Vel ser mala pte magna parte nobis ex peccato primi hominis inflicta tollit fides et predicatio christi deuote accepta. Nam ratio illuminatur / affectus certificatur / concupiscentie ardor extinguitur / obstinatio frangitur / peccatū fugatur / et gratia conferūt. Quidā enim sunt ceci per ignorantiā : quos liberat christus illustrando mentem ad diuinorum cognitionem. Quidā sunt claudi in affectu prime voluntatis : qui bene vident quid agendū sit : et quomodo derelicto malo christus sequendus sit : sed nolunt. vel partim volunt sequi mundū partim christum : claudicātes in duas partes id est versus deum et mundum : quos liberat christus ꝛ ponendo mentē ad diuine voluntatis explectionem. Quidam sunt leprosi luxurie aue cupus et animam maculat : vel alterius peccati cōtagione : quos liberat christus depurando mētem omnimode a cuiuspabilib⁹ defectibus quibuscūq̄. Quidam sunt surdi per cordis duritiam et inmisericordiam siue ad predicationis vocem / siue ad pauperum clamorem : quos liberat christus inclinādo mentem ad verbi dei et pauperū obaudītionem. Quidā sunt mortui p peccati mortalis obstinatione : quos

Moralit. Ser opa christi.

Claudi.

Leprosi.

Surdi.

Mortui.

Zi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Pauperes.

liberat ꝑ̄s vīificādo ⁊ renouando mētem ⁊ hoīem interiorem. Quidā sūt pauperes a celestibus gratiis ⁊ virtutibus nudi ⁊ miseri: quos christus liberat dirigendo mentē gratijs ⁊ vestiendo virtutibus. Ista autem miracula spiritualia sunt maiora q̄ corporalia, magis enim est scām Aug. iustificare impium q̄ creare celum ⁊ terram: plus est iustificare animā in eternum victurā q̄ saturare carnem iterū moriturā: plus est in anima re formare imaginē dei q̄ in corpore reformare materiā nostri limi. Dein de dño subungit. [Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me] scz in infirmitate ⁊ humanitate meam dirigendo de deitate ⁊ diuina potentia credēs me purum hominē esse: quia me vider in passibili carne: beatus q̄ me pati viderit ⁊ non me negabit: cuius fidei nihil tēramēti affert crux mors ⁊ sepultura. Unde ⁊ latro fuit beatus: quia non fuit scādalizatus.

Augusti. Iustificare impiū.

D Larro beatus.

q. d. Licet operer vt deus mirabilia: quia tamē vt homo sum crucifigendus: cauendū est valde hoibus ne in me moriē despiciāt: q̄ signa veneran.

Scandalizari in christo.

Et bene dixit in me nō a me: qi christus numq̄ fuit causa scandali accipiendi sed potuit esse quodā modo materia scandali ⁊ occasio. Unde ⁊ dicit petra scādali, petra essi nullum scandalizat: quia natura sue debitū facit: sed de petra cecus vel incautus scandalizatur qui ledit. In hoc ergo do minus internuncios ioānis qui eum christum nō credebant percutit: et a perfidie scādalo castigat. Hoc enim indurit vt ioannis discipulos ad se traheret qui de eo offendebantur: qz ioannes in operibus maior clarebat. quasi eis diceret. Videte ne scandali gemini in me: ne i aliquo de me minus sentiat. Sicut aūt precursor: intendebat amouere a discipulis dubitationem de christo: sic saluator: vt certa a turbis de precursore: commendans eum multipliciter turbis que nesciebant mysterium secretum seu causam interrogationis: ne turbe suspicarēt̄ Joannem male motum fuisse ⁊ ideo discipulos misisse: ac per hoc minus credere ꝑteritis testimonijs Joānis. Ut dicteres enim questionē a discipulis Joannis christo propositam: putare poterant Joānem leuem in fide ⁊ mollē in vita: q̄ videbatur ꝑius dū erat liber de christo affirmasse: q̄ modo in carcere quasi aduersitate fracto videt dubitare. Leuitas ad beneficiendum rationis / mollities ad contumeliosa iniuriatis pertinet. vt ibi: Quid existis in desertum videre arundinem &c. et cum de contrario et quibusdam aliis commendat. Non ergo in absentia discipuli eius dimendato nō erat sentiat vt eius commendato / sed illius. Non sicut quidam hominum blādiūtur eis qui libenter hominem in facie laudant: aut quādo vident amicos suos fideles: aut domesticos et quos credūt nunciaturos illi q̄ quid audierint. Nā qui insipiēs est laudat laudatus in facie: risit autē stupiens quādo laudabatur in facie / flagellatur in corde. Propter duas ergo causas homo in facie laudari non debet. Primum si sapientem illum p̄uum ꝑfecturus est. Et ne ille laudibus tuis molestiam faciat: si insipientem illum esse existimas: non erit lendus est: ⁊ quare insipientem eius laudibus tuis nutris? hec Chrysost. Deinde cōsequēter commendat Joānē a multis: ⁊ primo a constantia dei ⁊ mētis. Dicit ergo. [Illis autē] scz discipulis Joannis [abeūtibus] scz a christo ⁊ reuertentibus ad Joānē [dixit Jesus ad turbas. Quid] qualem [existis in desertum videre] non modo sed olim cum adhuc Joānes esset in deserto: tūc enim erat in carcere, quasi diceret. qualis credimus q̄ sit ille quem tam dudum ante vinculā frequenter existis videre? vide Chrysō. Uelsi diceret. propter quid exturates dimittentes ecclesias in deserum: Non plebs rauca cum esset desiderio in eremū venisset: tūs magnum quendam et mirabilem et generā solicitudinem se videre existimās. [Existis (inq̄t) videre arundinem vento agitatam] q. d. Non fuit mobilis sicut arūdo: vt leuitate mentis ex fidei de dominō ambigeret quem antea predicauerat: sed ita constans q̄ nec timore nec fauore a veritate dei

Arundo non fuit Joānes

Chrysost. Calamus

Diego. Arundo ferunt ex flumi

Dyalice

3 Chrysost a vestitu.

Deus? Jo nem.

Thomas nouerum vtunde.

clinat. Nō fuit arūdo ioānes: sz colūnamo mouebat vero: nec ꝓpero erigi nec aduersis leuiari neberat: sed inter aduersa ⁊ ꝓspa imodius pma nedat: seruās i ꝓperis humilitatē / et i aduersis patiētiā. Nō quatiebat timore nec flectebat blādiatione: nec eu bi mdi grā nec asperā ira cuiusli bet faciebat: ꝑpo eodēq̄ vultu respiciebat ultos q̄ cū laudabāt ⁊ illos qui eū vituperabāt. Nec inimicos ⁊ amicos diligebat: sic poterco ⁊ ipotentes arguebat. Arūdo igitur nō agitata ioānes no erat: quē a statu sue recti tudinis nulla rerū varietas inflectebat. vt Chrys. Calamus est vacuus ⁊ mul lā habes ventē: ⁊ ideo ḡtus vis vētus leuis fuerit sup eū: huc ⁊ illuc flectet eū. sic ⁊ hō carnalis ⁊ secularis in q̄ fides nulla est mediocris ⁊ virtus vitaꝝ, nō mutabit cōsistēq̄ tēratio veherit sup eū curuat eū. vñ Gre. Dicamus ḡ. Pes charissimi arūdinē dō to agitarā nō esse: fortidemus animū ine auras linguarū positū: ꝑter insie ribilis statuo nostre mentis: nulla nos detractio ad iram prouocet̄q̄ ad remissionem iniurijs gratie mutuo faciat meminer. Non nos prospera eleuent: non aduersa perturbent: vt qui solidiate fidei figumur / ne q̄nā rerum transeuntium mutabilitate moueamur. hec Diego. Wyscefe hic Joannem laudat: vt sicut ipse nec motibo rimote nec carnalio vi re timore formam tuffurie deserat. sic nec nos vlla reiiq̄amus ꝓ vanito vel eterna ꝓtransitorio: ⁊ cru ce portuo ꝑ phaleras nandi cupidinis. Secundo commendat eum ab austeritate vite ⁊ penitentia quia nō fuit mollibus vestimis nec deliciis vsus. vnde dicit. [Sed quid existis videre hominem mollibus vestitū] scz per carnis curam delicios. q. d. Non habebat vestimentum de ꝑlis carnei fluxibre: vt ipso conuerfationis sue vestimento contemneret mundi et deliciis suis. Ad hoc enim manebat in deserto: vt austeram vitam duceret non solum vicui et vestitu sed ⁊ eram et loco: ꝓpter quod dicit. [Ecce q̄ mollib⁹ vestiūt] ⁊ de mulb⁹ regijs sūt] qi ibi vita deliciosa agut. Ad hoc ei multi magnatib⁹ adunant vt cū ipsis ꝓmotātes delicijs vanit: sed homines veritatis talia aspnātur. vñ narrat Valerius marī. q̄ dā otrit diogenē diera lauān. Si tu dionysio adulari velles ista non ederes. Cui respōdit. Si multa ederem vel leo: dionysio adulari nolleo. ⁊ sequit sic. veridicus virtutis annūciatore: inalies oleribꝫ fuit terari q̄ magnatū⁹ adulari. Sz bene hodie multi etiā religiosi ꝓui faciūt ⁊ ꝓ modico maiori b⁹ ⁊ etiā alijs adulari nō erubiscūt. Et bñ dicit [i domib⁹ regū]uo ponūt cū. Debet cū pōtifices ⁊ ꝓlati eccl'ie ⁊ etiā cor familia idutescere simplici ⁊ religiosiano molti ⁊ ꝓciosa. vñ legit de bō Aug. q̄ vestimēta cuis erāt nitida plurimū: nec abecera nimio. vñ et Hiero. Nitar' ⁊ sordes pari modo fugiēda sūt: qz alterū delicias/ alterū gloriā redolet. Dnō ḡ clerici et religiosi eque mollib⁹ ⁊ deliciis vrūt: sicut ⁊ bt q̄ [domib⁹ regū sunt] z amenant ⁊ caueāt sibi: qi nō celesti ꝛ terreno regi militāt q̄ ꝓ deo ꝓpen' afpafu giūt: sed solis exterioribꝫ dedūt pūs vite mollitiē ⁊ delectatione ārūt. Si q̄ vlib⁹ ꝓstimat' idā ꝑ nō esse mēq̄ q̄ dño ioānē de pestimēti sui aſpirare laudasse. Et si deicitio indui vestimētis pcīs nō esset: nec̄ q̄ de pena dantꝫ locutus⁹ ꝓmesisset: q̄ habebat purpura ⁊ byssō. Quā ꝓ pīculosum sit vti mollib⁹ vestib⁹ ꝓz p Chry. qui dicit. Mollis vestꝫ dissoluit rigidā animē fi rigidū corꝑ assumat ⁊ asperā facile ꝓ hmōi mollitiē delicatū reddit ⁊ fragile. Facto aūt corpore molliori necesse est ⁊ alam participare lesionē. nā vt plurimū operibus ipsū ꝓdnāt dispositionib⁹ corpis. hec Chry. Mystice ꝓ vestitos mollib⁹ ꝑle itelligi adulatores: q̄b⁹ bñ signat ꝓ indumēti. Stant em idumēti adaptat se illi cui⁹ est: sic adulatores adaptant se maiorib⁹ q̄ timore ꝑsecutionis vt amore laudis peccātū vitia nō pedat q̄rere. vt ꝓpalia lucra vel ꝓmoda cō sequi possint / illis se ꝓformare nō metuūt. Sz Pm Greg. Joānes sic mollib⁹ vestib⁹ nō erat: qz peccātū vitia nō bilādicdo fouere sz increpādo castigare nouerat. Notat' Pm Hiero. ⁊ Raba. Docemur hic q̄ ꝑdicatores veritatis declinare debet mollia palatia: q̄ mollib⁹ idutj adulatores frequētāt: qui vitā peccatū palpāt ynglis ⁊ nō pūgūt. Item notat hic q̄ predicato

Vestis ecclesiastica.

Hiereny.

Chrysost. Vestimus mollis.

Vestiti molliter.

Diego.

5 Hieronym. Predicatores vitet palatia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

veritat, cōuenit cū dulcia cibi t ve-
stitus ante faciē dicamt adulteros
fornicatores fecerāt diuitias ḡrūdeli
eius affluunt. Et tales sic mollib⁹ ve-
stitu[sm somnbra regnum sunt] .i. se-
cundū Gregō. extorres regni celestis
sub iure diaboli sunt q̄ sunt reges re-
nebrarum. Per desertū quoq; potest
intelligi religio: quia sicut desertum
fuit medium t quedā via inter egy-
ptum et terram sanctā promissionis:
sic religio est quoddā medium inter
celum t mundum: et quasi quedā via
directa qua itur ad celum. Per Joā-
nem existentem in deserto intelligit
religiosus qui nō debet esse arūdo .i.
hypocrita ceterus sicut arūdo virēs
et interius vacuus: sed exterius de-
bet virere per honestam conuersatio
nē: et interius debet esse plenus per
fidem et feruentem deuotionē. Item
non debet esse fragilis sicut arūdo et
omni vento cedere: sed debet esse fir
mus et omni tentationi resistere: et
nec benedictiōe nec maledictione de
bet moueri. Itē non debet esse mollib⁹
vestitus. i. adulatet sed seriosus
ad vitia t nullius in hoc persone ac-
ceptor. Tertio commendat saluator
Joannē ab excellentia persone t cla
ritate nominis: quia plus q̄ prophet
fuit. Propheta quidē fuit: quia chri-
stum premidit et predixit/quod t alii
prophete fecerunt. vnde supra dictū
est. tu puer prophera altissimi voca-
beris. Itē plus q̄ prophet fuit. Pri
mo quia a deo per angelum prophe-
tatus fuit. Secdo quia i vtero matris
prophetare cepit. Tertio quia filius
Apphetarū fuit. Quarto quia christū
a se t ab alijs precussum t predictum
digito demonstrauit: quod alii non fe
cerunt. Hā sm Greg. pphete offici
est vētura petere sed nō etiā demō-
strare. Quinto sm Aug. t Ambro. est
maior prophetis: quia prophete dē
venturum prenunciauerunt quē vi-
dere desiderauerunt et nō viderunt:
huic autem prestitū est quod illi que
fierunt. Sexto sm Piero. quia ad pri
uilegium prophetale etiam baptiste
accessit premium vt fuit t pphetarū
baptizaret dominum. Septimo quia
angelus essi non natura tamen offi-
cio dictus est. Octauo quia primus
christo fuit t pene cum ipso venit. vn
de Chryso. Omnes quidem prophete
ante faciem christi trāmissi sunt: so-
lus autem Joannes sic missus est an
te faciem christi vt pene cum christo
veniret. Quamuis pie ceteris, pphe
tis Joannes in tepore supra christū
tātum iustitia pie illis, primus erat
precedens numquam ortus aduen-
tum: nulla earū inferiorem ha-
bere meruit nisi vna: quia cum ipsa
luce procedit. Sic omnes prophete
ante faciem christi precedūt nuncia-
tes aduentum eius: solus tamen Jo-
annes precursor est appellatus: quia
non solū aduentum eius annunciat:
sed etiā illum digito ostendit dicēs.
Ecce agnus dei. hec Chryso. Quarto
commendat eum ab auctoritate de-
cerne t officij dignitate cum dicitur
[Ple est cuius de quo scriptum est]
in malachia. et sunt verba patris ad
filium Joannem commendantis et
dicentis. [Ecce ego mitto angelum
meum] .i. nuncium sc̄z Joannem ba
ptistam qui etiam virum dicit ange
licum [ante faciem tuā] .i. ante pre-
sentiam tuam temporalē t ante eius
dem potestie manifestationem t co
gnitionē [qui preparabit viam tuā]
predicando penitentiam: baptizādo
ad assuefactionem penitentie agendo ac
manifestando: ac corda auditorū ad
recipiendum te et tuam predicatio-
nem perua reddēdo [ante te] .i. an
te ostensionem tuam ad mūdum. sic
officium predicatorum est preparare
corda auditorum ante aduentum
domini ad iudicium vel in mentem.
Dictus est autē Joānes angelus p
pter duo. Primo propter officij digni
tatem: quia nuncius. officium enim
angelorum est arcana reuelatrix of
ficium Joannis arcana predicare.
nam sicut angelus gabriel nuncia-
tem saluatoris paucis nunciauit
personis: scilicet virgini Joseph pa
storibus et magis: ita Joannes pa
nes non nature societate: sed offici
dignitate. Quo nomine recte appel-
lari potuit homo ille qui fuit missus
a deo/vt testimonium perhiberet de
lumini/et venientem in carne domi-
num mundo nunciaret. Et sacerdo-
tes angeli nuncupantur. vnde apo-
stolus prohibet ne mulieres veteres
capite orent propter angelos dei id
est sacerdotes. Et secundum Greg.

vnusquisq; fidelis si a pauitate pro-
priam reuocat et ad bonū erhortā-
tur: si eternum regnum vel supplī-
cium errans denunciat: profecto an-
gelicus id est nuncius domini est. Se-
cundo dictus est angelus propter vi
te angelice puritatem quam duxit in
solitudine id est virginitatem in con-
templatione, vnde Chrysostomus.
Beatus Joannes qui talem meruit
habere laudatorem, audi nunc et in-
telligе dignitatem. Puto si non esset
audacie dicere q̄ gloriosior est Joan
nes quia homo fuit per propter meri-
tum virtutis angelus est vocatus: q̄
si nomine angelus est natura fuisset.
Angelus enim hoc ipsum q̄ angelus
est non tantum est virtutis premium
quantum nature proprietas. Iste au
tem mirabilis est qui in natura hu
mana angelicam trāsgressus est san
ctitatem. Et hoc obtinuit per grati
am dei quod non habuit natura. hec
Chrysostomus. Et vt summam vir
tutum commendationis eius domi
nus breuiter comprehendat subdit.
[Amen dico vobis: inter natos mu
lierum non surrexit maior Joanne
baptista.] Signanter dicit [natos]
non narans ne videretur matri chri
sti preferri vel equari quoad sancti
tatem que intelligitur plata esse om
nibus sanctis / et post christum san
ctior fuit vniuersis. Dicit autē [mu
lierum] non virginum ne christo cō
parari videatur: quia mulier ibi non
solum serum sed etiam corruptionez
significat: secundum quem modum
beata virgo mulier non fuit. Et si mu
lier aliquando in euangelio nuncu
patur: ibi mulier profemina et seru
ponitur. Hec ceteris prophetis et pa
triarchis cunctisq; hominibus pre
fertur hic Joannes: sed equatur vel
nullatis et anteponitur. Non enim sta
tim sequitur: vt si alii eo meliores nō
fuerunt ille maior alijs sit. Unde non ne
gat quin equalis sibi aliquando fur
erit: verum vero postea sanctior eo
vsq; ad finem mundi futurus sit
solomnis. Scriptura quidem nō di
cit, sed ceteros sanctos non esse ma
iores Joanne. Coeuauit cum cere
monia, non prepefuit. Et iterum. Quod
autem dicit tale est. Non veperit ma
iorem. Et sufficit quidem
hec annūciatio christi. Si autem vis
a rebus ipsis discere: hic excogita
eius immensam conuersationem et
mentis altitudinem. Uelut enim
qui celitus descēdisset degebat in ter
ra: fere nullam gerens curam de cor
pore: intellectualiter erectus in ce
lum: soli deo commentus: de nullo mū
danorum sollicitus. Sicut enim in
celo ita conuersabatur: nature ne
cessitatibus superior: effectus extra-
neam quandam ambulabat viam in
hymnis et orationibus omne per-
transiens tempus. Hominum quidē
nulli/deo autem continue soli collo-
quens: neq; enim vidit aliquem con
seruorum neq; ipsius est alicui hortū.
Non lacere ius est: non lectulo: non
tecto: non foro: non aliquo quoq; po
titus est humanorum. Seruo seue-
rus et leuis. Nam cum populo iudeo
rum viriliter et feruenter / cum rege
audacter/cum discipulis teneter con
ferebat: nil frustra vel leuiter sed
omnia conuenienter agebat: propter
hoc dicit. Non surrexit in natis mu
lierum maior Joāne bap. hec Chry.
Et q̄ multa est Joannis cū filio dei
collatio. ideo secundum Chrysost. vt
copia laudum Joannis iudeis occa
sionem non daret preferendi Joan
nem christo: subdit distinguendo ex
cellentiam christi ab excellentia Jo
annis dicens [Qui autē minor est]
scilicet erate et multorum opinione
[in regno celorum] id est in ecclesia
sanctorum militante [maior est il
lo] scilicet dignitate et maiestate.
Quod de christo recte accipitur/qui
tunc in ecclesia militante / que a pri
mo iusto incipiens vsq; ad vltimum
electum perdurat/minor a multis re-
putabatur. sed secundum Chrysosto.
Non putes q̄ comparatur se dixe-
rit maiorem Joannē. vt enim etiam
dicit Ambro. Alia est ista natura:
nec cum humanis generationibus
comparanda. non enim potest homi
nis cū deo vlla esse collatio. Uel no
uissimus angelorum qui in regno ce
lorum id est in ecclesia triumphan
te ministrat/ seu minimus sanctorū
qui iam ibi cum deo regnat / maior
est eo, pater sanctum fruitionis: quia
quilibet beatus t comprehēsor qua-
rumcunq; minimus maior est actu
q̄ quilibet viator purus: licet al e
quis viator sit maior in potentia alis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hieron. quo iam beato. Unde Hieron. Nos autem simpliciter intelligamus q̄ omnis sanctus qui tam deo est maior: si nullo qui adhuc confligit in proelio. Illud est enim coronam vincendo possidere: aliud adhuc in acie dimicare. Intellige tamen quantum ad premii securitatem non quantum ad meriti magnitudinem. Deinde quasi declarando q̄ erat plus q̄ propheta: commendat eum a tempore commoditate in quo venit: quia in rē pore gratie commodo q̄ utili humano generi [Ei diebus enim Johānis] id est postq̄ cepit Joannes predicare consecutionem regni celestis per penitentiam [vsq̄ nunc] inclusum quia tempus gratie a tempore predicationis Joannis inchoatum sem per erit. Hūc nunc dici potest et vsq̄ ad finem mundi durabit [regnum celorum vim patitur] a penitentibus [et violenti] illi scilicet qui non videntur habere ius: sicut publicani et peccatores [rapiunt illud] ex clusio scilicet filio regni. a simili dicimus est: sicut si aliquod regnum darum esset extraneis quasi violentia viderentur inferri ipsi regno. Unde de Hilarius. Regnum celorum vim patitur: quia gloria dei israel patribus debita: a prophetis promuncia ta: a christo oblata: fide gentium oc cupatur: cum per penitentiam quā Joannes predicauit fideles ad celestem patriam quasi in locum alienum penetrant. Unde Chrysostom. Videos ergo quia magnus est Joannes in cuius tempore tanta gratia effusa est super terram: et quod in diebus omnium prophetarum factum non est / in illius tempore factum est: et ipse factus est gratie huius minister. Hec Chrysostom. [A diebus ergo Joannis regnum celorum]patuit penitentibus: a quibus [vim patitur] et violenter rapitur: quia primus penitentiam predicauit / qua velut quadam violentia noe affligendo et pro peccatis satisfaciendo regnum celorum quasi violenti non pigri rapimus et intramus. A quo enim per peccatum alieni facti sumus: id ei virtute penitentie acquirimus. et id quod nobis de iure non debetur: labore et violentia rapimus. Quasi rapere quidem est vbi nullum ius habemus et quod angelorum est possessio acquiretur. non potest enim homo natus in terra rapere celum nisi sibi faciat violentiam coercendo a delectationibus proprium appetitum: et subiugando spiritui carnem suā. Unde Hieron. Stando est violentia nos in terra genitos esse et celorum sedem querere: possidere per virtutem qui non tenemus per naturam. vnde et Ambro. Et ideo facturus vim regno celorum. Omnis enim qui vim facit: vehementi studio properat ad rapiendo tenendo affectu: ideo vim facimus nature vt non ad terrena demergat: sed ad superna se furripiat. vnde et Grego. Cum peccatores ad penitentiam redeunt: quasi in locum alienum intrant: et violenter regnum celorum rapiūt. Et iterum. Recogitemus ergo fratres charissimi mala que fecimus: et nosmetipsos afflictis lamentis atterramus: et reditarem iustorum quam non tenuimus per viram: rapiamus per penitentiam. vult a nobis omnipotens deus talem violentiam perpeti. Nam regnum celorum rapi vult nostris fletibus quod nostris meritis non debetur. vnde et Esse. Non sine violentia fieri potest vt vnusquisq̄ iracundiam patientia / superbiam humilitate commutet: amore pauperatis et indigentie affluentiam superet: vinolētiam sobrietate / luxuriam castitate commutet: et homo subito in virum alterum transmutetur: et sic a talibus per violentiam regnum celorum diripiatur. Unde etiam in collatione abbatis Abraham sic dicitur. Regnum etenim celorum non desides: non remissi: non delicati: non reneri: sed violenti diripiūt qui nō alios sed animę sue predicarum inferunt violentiam: omni eam presentium rerum voluptate frangentes. Isti profecto sunt laudabiles violenti: qui vim faciunt perditioni sue. Homo enim vt scriptum est in deliciis labotat sibi et vim facit perditioni sue. Perditio nostra est obiecta presentis vite et exercito desiderio voluptatumus nostrarum: quas si quis ab anima sua subtraxerit ac mortificauerit / gloriosam profecto et vtilem perditionis sue vim facit: abnegamo dumtaxat et incundissimas voluptates. hec Abraham. Ex

Bernar. cundum Bernar. Quidam regnum dei merentur: vt qui exercent operationem misericordie elemosynam et hu iusmodi. Quidā furantur: vt qui faciunt. Violenti rapiunt: vt qui ad penitentiam. Quidā cōpelluntur intrare: vt pauperes necessarii non voluntarii. Quidaz rapiūt: vt pauperes voluntarii qui pauperes spiritu sunt. Si autem adhuc dubitas regnum consequi forte propter defectum meriti vel auxilii: audi Augustin. Augustinum. Tanta ē mercedis quanti. Tu tibi. Si queris quomodo istud potest fieri: quibus meritis quibusve auxiliis: audi. Nec ista est petita in potestate facientis: quoniam regnum celorum vim patitur. Regnum celorum o homo aliud non queritur precium nisi seipsum: tantum valet quantum es: te da et habebis illud: quid turbaris de precio? Christus semetipsum tradidit vt te acquireret: regnum deo patri: tu temetipsum da vt sis regnum eius: vt non regnet peccatum in tuo mortali corpore sed tu in acquisitionem vite. Et iterum. Venale habes quid domine? Regnum: quo emitur? Pauperate regnum: dolore gaudium: labore requiem: ignominia gloria: morte vita. vnde et Chrysosto. Qui scipsum do Chrysost. nauit hominibus: quomodo regni sui Regnum celorum non dabit: hec Chrysosto. celestis dat. Igitur non curemus quid vel quantum modo cōsequamur quid vel quantum de commodis seu lucris temporalibus perdamus: aut quid vel quam de incommodis seu damnis temporalibus sustineamus vt regnum illud de quo tam gloriosa dicta sunt rapiamus et possideamus. ¶ Deinde subditur [omnes ei prophete et lex] que erant de christo duraverunt [vsq̄ ad ioannem]. A. vsq̄ ad tempus Joannis et etiam christi: quia christus et Joannes fuerunt quasi confines temporum: et nunc enim cessarunt legalia et prophetica. Ubi tñ tempus ostenditur quem illi venturum esse dixerunt Joannes venisse ostenderet: non q̄ nunc lex et prophetia fuerit annihilata: immo impleta et imperfectio eius amota: quia nunc predicari cepit perfectio euāgelica. Sed ioannes unicum est enim Jer esse et lex finis et prophetarū. Jer vsq̄ Ex quo esse prophetia tibi finit vbi id q̄ Augustin. Augustinus. Figura cessat et prophetatur adimpletur. Nā vsq̄ ad ioannem lex et prophete figurarunt et promiserunt: sed ex tunc in antea figurata et promissa succedunt: regnū in lege et in prophetis veritas de christo erat sub figuris et enigmatibus / sed a ioanne est manifeste ostensa. quem enim lex et prophete venturum predixerant ioannes venisse ostendit dicens. Ecce agnus dei. Et quia post ioannē fuerunt prophete: vt egabio et quatuor filie philippi: non tamē de christo in carne venturo sunt vaticinati vt precedentes de quibus tantum hic fermo. vnde Beda. Jer et prophete vsq̄ ad ioannem: quia non potuit vltra venturum prophetari quod Joannis preconio iam venisse clarebat. vnde et Augusti. Inter omnes Augustinus Euāgelium laus. dumnes mercuratos euāgelium merito excellit. Quod enim lex et prophete futurum pronunciauerūt hoc redditum ergo completum in euangelio demonstratur. Non observamus sacramenta que in lege et prophetis precepta sunt: quia mutata sunt: sed intelligamus que ibi predicta sunt: et reuelamus que ibi promissa sunt. vnde etiam Chrysostom. Chryso. Joannis laus. Ergo finis promissionis ioannes est. Si autem finis promissionis Joannes est: et finium beatitudinis ipse est. Quecunq̄ enim promissa sunt sculo isti / vsq̄ ad ioannem promissa sunt. Et illo autem iam non promittuntur futura: sed ea que promissa fuerant adimplentur. Usq̄ ad eum fuit spes: et illo autem cepit esse res. De commendatione etiam ioannis sic dicit Bernar. Joannes vbiq̄ maior: in omnibus singularis: intrabilis super omnes. Quis sic gloriose annunciauit est? Quis sic specialiter in matris vtero spiritusancto legitur fuisse repletus? Quem legistis intra matris viscera exultasse? Cuius natiuitatem videstis ecclesiam celebrare? Quis sic puer eremum concipit? Quis ita sublimiter legitur conversatus? Quis penitentiam et regnum celorum primus obtulit? Quis regem glorie baptizauit? Cui se primum trinitas sic aperte reuelauit? Cui tale testimonium perhibuit dominus ipse christus? Quem sic honorauit ecclesia? Joannes patriarcha: immo patriarcharum finis et caput. Joannes pphēta: immo plus q̄ propheta: quia quē venientem nunciat / digito demon-

Bersi. Joan. ex celleritia.

Joannes olo scribit

strat. Joannes angel⁹: sed ꝛ inter angelos electus saluatore attestante dicit. Ecce mitto angelum meum ꝛc. Joannes apostolus sed et apostolorum primus et princeps: quia fuit homo missus a deo. Joannes euangelista: sed et euangelii primus inceptor: predicans euangelium regni. Joannes virgo: immo virginitatis norma: predicatur virtutis exemplum. Joannes martyr: sed et martyrii lumen: inter natos mulierum: quidē maior: Christi constantissima forma martyrii. Ipse vox in deserto clamantis: precursor iudicis: preco verbi. Ipse est helias vsq; ad quem lex ꝛ prophete lucerna ardens et lucens: amicus sponsi: sponse preparator. Silēno trāseo cetera: fe nouem ordinibus angelorum insertus est vt etiam ad seraphim apicem trāsferatur. Nec mirū.

O helie similitudo iōannes.

Deinde dominus subdit[ꝛ si vultis recipere]et intelligere[ipse est helias]nō in persona sed in spiritu: quia fuit similis helie et hoc in trib⁹. Primo in austeritate penitentie: quia de

iiij. Reg. i.

helia scribitur q̄ erat vir pilosus: q̄ habebat vestem hirsutam et asperā: et zonā pelliceā accinctus renibus. Similiter de ioanne dicitur q̄ habebat vestimentum de pilis cameleōrū: et zonam pelliceā circa lumbos. Secundo in soliditate constantie. de helia enim scribitur q̄ ipse constanter arguebat regem achab et reginā iezabel: et similiter Joannes cōstanter arguebat herodē. Tertio in auctoritate doctrine. quia sicut helias venturus est per predicationē suam denuncians christi aduentum secundū ita Joannes (vt supra dictum est) precursor primus. Et secundū Hieron. hoc

Hieron.

dictum ipse est helias. mysticum esse et egere intelligentia si quis pro domini sermo demonstrare dicēo. [Qui habet aures]cordis[audiēdi]. Intelligendi[audiat]id est intelligat: sed quia non dixit ioannem esse heliā in persona sed in spiritu. Vel [qui habet aures]ad officium audiendi exterius[audiat]interius adhibendo diligentiam circa ea que dico et dixi superius. Vtinam autem christus talibus verbis proponendo aliquod arduum vel mysticum: ita hoc vrsel mouet intellectum ad intelligendum / vel affectum ad acquiescēdum et exequendum. Oratio.

Domine iesu christe quoniam tu es qui venturus es ad iudicandum nos et alium nō expectamus da nobis vt vicii mo amore et timore exeamus de arundineo vanitatis: et de molli vestitu voluptatis in deserum penitentie. Pestifera nobis per effectum misericordie tue quia tu es veritas qua mentes ecci vt deus: charitas qua affectu clamamus: humilitas: humilitas qua superbi lepros fi mundantur: verbum quo surdi audiunt: vita qua mortui resurgunt: virtus qua pauperes euangelizantur: vt omnes ad te conuertantur. Amen.

De increpatione et condemnatione infidelium iudeorum. Cap. lvii.

Remissa igitur cōmendatione ioannis increpat ꝛ condemnat dominus superbiam iudeorum q̄ predicatione ioannis non sunt sed ꝛ ipsius christi predicationē despexerūt: ꝛ cō parat eos generationem pessimam et obstinatā per quam tam predicantes q̄ audientes comprehendit[pueris in foro ciantantibus et eorū coequalibus]i. in partes equales diuisis se sibi inuicem inuocantibus et dicentibus. [Cecinimus vobis et non saltastis: lamentauimus et non planxistis.] Vbi sciendum q̄ pueri

Matth. xi.

Increpatio iudeorum.

hebreorum ad exercendū se in iocis honestis inducebātur ad virtutes et retrahebant a virtutalē ludū habere ofiscierūt. Diuidebātur in medio ciuitatis in duas partes equales: et illi qui erant ex vna parte canebant carmen letitie: et alii ex opposita parte carmen lugubre: deridentes et irrisionem sibi mutuo exprobrabant et exultantes plebant alter⁹ quare sibi non cōgaudebant: ꝛ econtrario alii quare sibi compatiendo non condelebant. et hoc fiebat ad exprimendam vanam letitiam hominum et defectum compassionis et amicie adinuicem in hoc mundo: sicut videmus frequenter fieri. Eadē ciuitate: immo ꝛ in eodem vico: vel etiam eadem domo q̄ aliqui letantur et aliqui ex opposito

Carmen.

tristantur: et quandoq; modicum sibi inuicem compatiuntur. Huic negocio simile est negocium circa iudeos et postea christi tempore facti. Multi enim prophetas: sedentes propter docendi et iudicandi auctoritatem in foro. i. in ecclesia vbi lex et iura pnūtiant: et cauentes per gaudiorum eternorum promissionē: monuerunt iudeos ꝛ ultare pro spe futurorum et ꝛ ultare noluerūt. multi etiam lamētantes per tormentorū comminationē monuerūt eos dolere pro peccatis et noluerunt. Propter hoc igitur potenter eos arguere: ꝛ phete dicentes. [Cecinimus vobis et non saltastis] ad laudes dei assurgendo [lamentauimus et non planxistis] penitentiā agendo. i. tunc tamen vos ad exultadum pro spiritualibus bonis et nō ꝛ ultastis nisi in terrenis: nonnūq; ad penitentiā ꝛ non penituistis nec dolu istis. eo modo etiam factum est ꝛ sponse christi. Joannes enī tetigimus et abstinens inuitabat eos ad dolendum pro peccatis: ꝛ dolere noluerūt. dominus autem comedens ꝛ bibēs cum eis inuitabat eos ad exultandū pro gratia: (quia mos comedentium est exultare) ꝛ noluerūt hoc facere. Sub similitudine ergo eos increpat: quia nec habuerunt planctum compunctionis et penitētia p̄dicata a Joanne nec festum exultationis et misericordia exhibita a saluatore. Joānes enim predicabat lamenta penitentie: christ⁹ exultationē misericordie: sed generatio iudaica nō plorat cum Joāne plorante: nec gaudet cū christo gaudente. Per clamantes et ludentes intelliguntur predicantes ꝛ Joannes et christus: ꝛ per coequales ipsi quibus predicās ꝛ audientes. Nā ꝛ ait. [Lamentauimus et non planxistis]ad ioannē pertinet cuius abstinentia a cibo et potu luctum penitentie significabat: quod autem ait [cecinimus et non saltastis]ad ipm dominum pertinet qui vtendo cum cibi et potu letitiam futuri seculi figurabat. Joannes enī precessit in typo presentis vite que debet esse in lamentos: sed christus secutus est in typo future que erit in gaudio. Unde p⁹. Qui seminant in lacrymis in exultatione metent. Sed periere si nūdei videntes austeritate Joannis: per hoc mori non sunt ad penitentiam. et postea dulcedinem christi: et tamen per hoc mori non sunt ad pietatem. vnde Hiero. Dicūt ergo ecce nimus vobis et prouocauimus vos vt ad nostrum canticū bona opera faceretis: et noluistis. Lamentauimus et vos ad penitentiam prouocauimus nec hoc quidem facere voluistis: spernentes vtramq; predicationem: tam exhortationis ad virtutes q̄ penitentie post peccata. hec

Hieron.

Dicron. Doctor vel predicator cuiā dogy cantat quando scilicet de virtutibus et eternis gaudiis docet vel predicat: et tunc auditores extra vitia ꝛ mundum saltare debent. quandoq; lamentatur quandocunq; scilicet vitia et inferni dolores detestantur: et tunc auditores plangere debent ꝛ penitere. Spiritualiter pueri sunt predicatores et doctores: pueri per conuersationis humilitatem: per columbinam simplicitatem: et per vite puritatem. sedentes in foro quia vendētes celestium: iudices animarum: et preconeo regularium preceptorū. clamantes predicando coequalibus secundum capacitatem auditorum doctrinam contemperādo. canentes misericordiam peccatorum: gratiam iustorum: gloriam beatorū exprimendo. Tripler ergo canunt carmen ſcz nuptiale pro vnione dei et anime: famistare pro inhabitatione diuine ſcientie: triumphale pro consummatione victorie. et non saltant mali saltare. Trū conuersionis quo ad primum: saltatio deuotionis quo ad secundum: saltatio cōtemplationis quo ad tertium. Lamentant ostendentes culpam multiplicem: miseriam presentem: penā eternam. sed mali non plangunt pia cum compunctionis pro culpa: planctum compassionis pro miseria: planctum oratiōis pro pena. Deinde applicando similitudinem ad propositum: subdit increpationis duplicem rationem: quia non credidērunt ioāni ad penitentiā exhortanti: nec saluatori ad misericordiam aduocanti. Nā nec predicatio et penitentia Joannis eos ad luctum et penitentiam mouerit: nec predicatio et conuersio christi eos placauit: sed remanserūt obstinati in peccatis virtutis p̄dicationem contemnendo: virtutis vitam nō mandatum interpretādo. [Venit enī ducans Joannes non manducans neq; bi-

Carmen. Carmen nuptiale. Nuptiale. Familiare. Triplex. Saltatio triplex.

Nō manducans Joan.

Universidad de Deusto
Biblioteca

beno].i. in abstinentia maxima vi-
neng. ille enim qui parum comedit
dicit non comedere secundū cōmune
modū loquendi. vel[nō manducans
nec̄ bibens]scitatra sc̄z. vel[nō mā
ducans]sc̄z pamē[nec̄ bibens] sc̄z
vinū. t sicerā. Pm Augu. Iohannes di-
cens est non manducans nec̄ bibēs:
quia illo victu quo vident vesci nō
vescebatur. hoc ergo dominꝰ ut ves-
cerentur non in eius comparatione mā
ducans et bibens dicebat. Ecce vnus
puerorum iam erantium. i. propheta
rum ad penitentiam verba et ēplo
prouocantium[et tamen non credūt
ei vident: sed dicit demonium habet]
q. d. male demonium non comedit ne
q; bibit: vel demoniacus est et insanus
est: auferentem eius demoni terri-
bile. do. demoniaci enim possunt mul
ta agere et pati que non possunt alii.
vel[non est hic homo a deo ita rigi
dus sibi et aliis cum dominꝰ sit suauis
t mitis. [Venit filius hois. sc̄z
virginis nō hominum sc̄z viri t mu
lieris[manducans et bibens]sc̄z in
mundo et in publico cum alijs homi
nibus. i. cōmuni vita inter homines
ducens. hoc enim facere debebat: qi
mediator dei t hominum erat. t ideo
talem vitam debuit communiter du
cere vt communiter viuentes pecca
tores accessum familiarem ad chri-
stum possent habere. Ecce vnus gue
rorum gasidentium. i. propheratum
letitiam promittentium[et tamē di
cunt]pueri generationis et pharisei
male interpretādo[Ecce homo]nul
la habens omnium[vitia]per amici-
tiam[potentes: viri] per confuendi
nem[publicanorum]. i. peccatorum
publice[et peccatorum]. i. peccato-
rum occulte[amicos]sc̄z per malam
societatem[cum illis manducans t
bibens]quod tamen non faciebat vt
eorum vitia amaret sed magis vt sa
naret et eos alliciendo attraheret t
ad penitentiam conuerteret. Ipse ei
hominem attrahebat et vicius cōfor-
mitatez familiaritatis ostēdebat. vbi
Piero. si ergo iaunū placet vobis:
cur ioannes displicuit? Si saturitas
vobis placet cur non placet filius ho
minis: Quorum alterum demonium
habentem: alterum voratorem nūcu
patis et ebrium. hec Hieronymus.
Ecce pessime lingua que et manducā
cantes iudicat t non manducātes: t
ex vtraq; parte scandalizat quia maledi-
cit deum et hominem: nec est enim q̄
se abscondat a furore eius. Multimen
ria quidem iomnis fuit alio erem
pium austeritatis et penitentie: mā
ducans vero christi fuit alios ex emplo
pium condescensionis et misericor
die. Per illos igitur qui vtrūq; ma
lum interpretantur: significatur de
tractores bonos actus aliorum vel-
ter deprauantes. Sunt nāq; quidam
perversi istis similes de omnibus ma-
le iudicantes. Dicunt enī signos im-
det et vacat humiliari q̄ hypocrita
est. si patientie et mansuetudini simi
pitetrati sanno est. si prudentie ma
liciosus est. si naturitati stegmatos
est. si mundicie dissolutus est. si re-
ligioni singularis est. si societati seca
lario est. si silentio t paci metumebo
licus vel dissimulator est. si alicuius
correctioni turbator pacis et pacium
pnos est. si dissimulat negligēs est.
si instat vigilus et oratcribus indef
crebus est. si cōmuni doctrinal sem
nolentius est. si predicationi et saluti
saluti apperit: laudis est: si desistit
remissus est. si habet granaria homi-
nū adulator est. si adulari nemini su
perbus est. similiter in multis aliis
temere iudicant. et que bene fieri pos
sunt in malum interpretantur. Cui
cum rationis habetur potest dicere il-
lud Job. Frater fui draconum et so-
cius struthionū. Dominꝰ ergo et ipse
et per ioannem conatꝰ est indeos in
regnum ut reducere. acti cum zelo
ra vicerer. Quid debui facere. vince
bat et non flectebat. Et pm Osee. Ephra
sicut faciunt venatores qui per inua
vias contrarias alicui insidiant aut
malo vt in alteram incidat et capiat.
Misit enim ioannem cum vita auste
ra venit ipse cum communi vita. Sed
ipsi renuerunt et veram viam salutis
respuerunt. quia nec cum ioanne in-
gere nec cum christo gaudere voluē
runt. Istis indeis similes sunt mul
ti q̄ nec flagellis nec beneficijs a mal
lo reuocari vel ad bonum prouocari
possunt. ideo cum superbis et per
uersis iudeis infallibiles sunt. et ip
ligati penas merito sustinebūt. Et is
christus est sapientia dei patris
sit predicto modo reprobatus a pha
risēis et legisperitis qui dei consilia
et vite documentum spreuerūt. tam

iustificat̄ est id est cognit̄ et cōpro-
batus iustus[a filio suo]id est di-
scipulis et ab eo qui regnum celestū
fidei iustificatione deripiunt qui sunt
christi per adoptionem consortes in
sum sapientie opus ac dei dispositio
nem et doctrinam. ¶. Deinde post cō
munem iudeorum increpationē qua
si nominatim increpat tres ciuitates
galilee sitas i tribu ioel genezareth
quibus specialiter predicauerat t mi
racula fecerat: nec tamē conuerti vo
luerant. [Tūc]enim scz postq̄ increpa
pauit iudeos i communi: videt eos
obstinatos[cepit] in specali[erpto
brare]. i. ad modū erpobrantis ma
la futura predicere [ciuitatibus in q̄
bus facte sunt plurime virtutes et̄]
verissimam operū magnificentiā t mul-
titudinem crederent[quia penitētiam
non egissent]. q. d. et doctrinam au-
dierunt et miracula viderūt: tamē
nō remanserūt. Erpobrat eis domi-
nus ad correctionē: et cōminatur eis
ve. i. eerumam dānationem predicēdo
venturā: nō optando mala. sicut t cū
dicitur maledicans illis qui maledi-
cunt tibi. i. qui male facient inligam
eis penam. maledictio enim in scri-
pturis nūcis est imprecatiua: sed pro-
phetica. vbi Chryso. Deploratur aut̄
hominis ad nostrū et emplum eo q̄
essētis lachrymarum t gemitus amā-
rus super passiones insensibilitatem
nolentis: non modicum auditoris est:
et ad correctionem patientium et ad
remedium ingemiscentium sup eos.
hec Chrysost. Dicit ergo[ve] sc̄z dā
nationis eterne imminet[tibi corozaī
propē quā ciuitatem iordanis ingre
ditur mare galilee et in qua nutriet
antichristus[ve tibi bersaida: de
qua cum ire fuerunt petrus et andre
as[iacobus et ioannes: et distat ab
hierusalem quarto miliario[quia si
in tyro et sidone] que fuerunt vrbes
gentilium idolatrie t vitijs dedite: ā
earum legem naturalem habebant
[facte essent virtutes]. i. diuina pro
digia et miracula[que facte sunt in
vobis]frequenter et penitentiam eis
set[tibi vobis[olim penitētiā
fuisset[tibi vobis[olim penitētiā]
quam vos nō fecistis ipsi[egissent]
cinteres de peccatis[in cinere] et
cilicio[in consideratione mortis[et cilicio] et
consideratione peccati punigentis
[fedentes]. i. in confessionis se hu-
miliantes. vel in cinere humiliatio
interior: in cilicio exterior designat.
hec addit ergo quia quamuis erat mo
sic agere penitentiam. [Verumtā
men dico vobis]iudicio[q̄ tyro t si-
don]licet non sint conuerti[remis
sius erit in die iudicii q̄ vobis]quia
minus puniuntur q̄ vos iudei obsti-
nati: nam minus peccauerunt illi.
Similes enim nec̄ legem scriptam
receperunt nec̄ predicatores habue
runt: nec̄ miracula viderunt sed tā
tum legem nature transgressi sunt.
Iudei vero doctrinam audierunt et
miracula viderunt et post transgres
sionem legis naturalis et scripte eti-
am legem gratie et signa patrum per-
derunt: et ideo propter ingratitudi-
nem punientur illi leuius: et illi re
missius. cuius grauius est fidem au-
ditam repellere q̄ non in gentilita
te. Et est argumentum q̄ certis pa-
tribus maior erit pena christianoꝝ
q̄ infidelium: clericorum q̄ laicoꝝ:
sapientium q̄ simplicium: prelatorū
q̄ subditorum. nam cui multum do-
natum est multum ab eo querentur:
potentes potenter tormenta patien-
tur. t feruno scienes ve iniquitatem do-
mini et non facientes plagis vapula-
bit multis. ¶. Deinde separatim ex-
probat ciuitati capharnaū q̄ sit di-
strictꝰ alijs iudicanda eo q̄ bona a
domino acceperat et ebrietate. Item q̄
duas alias arguerat de omissione pe
nitendi t negligentia: hanc vo de cō
tempta t superbia. Unde t alijs cō
minatus est penam in genere cū ge
ve. hunc autem in specie q̄s apparet
plus esse. Dicit ergo[ve] sc̄z dā
nationis[tibi capharnaū]
ponendo vt supra continens pro cō
tento[nūquid]secum qui opinione mā
[ysq; in celū exaltaberis]q. d. Ben.
immo propter peccatum superbie et in
gratitudinis ysq; in infernū descen-
deos: nā qui se exaltat humiliabitur
[Q. d si in sodomis]q̄ ramen fuerunt
boies pessimi[facte fuissent virtutes
q̄ frequenter facte sunt in te forte pe-
nitentiam ysq; in hāc die]q̄ fecissent
pnam vt minuite fecerūt ad tone p̄di-
cationis. Dicit aūt forte nō ad detio
ramdū dubitationē ex pte sua: sed ad
denotādū mutabilitatem libert arbi-
trij ex pte hois. [Verūtamē dico ve-
bis: cuius terre sodomeorum remisse
erit in die iudicii q̄ tibi]. i. minorem
penā sustinebunt rone fecrudulitatis

Augusti.

Pluer.

Ephra

Tyrus

Sydon

Forte di-
cū a dño

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed maiorem ratione enormitatis peccati et criminis. Per istas ciuitates quibus xps frequenter predicauerat et miracula fecerat/significantur illi qui frequenter audiunt verbum dei ⁊ vident exempla virtutum et tamen i peccatis suis obdurãtur: propter qđ ceteris partibus grauius alijs punĩtur. Specialiter autem per has tres ciuitates assignantur tria in hominibus que maxime aggrauant ingratitudinem in eis. Primũ est literatura et sapientia: quod per corozaim quę interpretatur villa pulchritudinis seu consolationis vel uiger pinguedinis: et vinam interi⁹ sicut extrerius. Et isti si inuenti fuerint negligẽtes seu peccatores ⁊ xpo inobedientes durius qꝫ ceteri redarguentur/et acrius punientur. Vel p corozaim significantur huius seculi sapientes: per bethsaidam omites: p capharnaum carnales. qui spectaliter xpm repellunt: sicut ille ciuitates fecerũt. vbi Chryso. Considerate christiani: quia quedam miracula facta sunt in corozaim: quedam autem in bethsaida: alia in capharnaum: apostoli autem christianos omnia facta sunt. Que enĩ facta sunt in corozaim: forsitan bethsaida non cognouerat. ⁊ que facta sunt in bethsaida: forsitan capharnaum nesciebat. Nos autem christiani quicquid vbiqꝫ operatus est christus omnia euangelio referente didicimus. Si ergo sic christus ingerit super illas ciuitates quia penitentiam non egerunt/quę non omnia mirabilia viderunt/putas quomodo ꝺn̄s die iuꝺicii super nos rp̃tanos ꝺ quotidie virtutes eius in ecclesia legimus et audimus et tamen penitentiã peccatorum nostrorum non agimus? Si tempore sodomitarum xps venisset et talia ⁊ tam ostenderet forsitan cõuersi fuissent. Illi quia ioth hominẽ in istum non audierunt sulphure ⁊ igne combusti sunt. Nos que et tanta ⁊ tot peccata commisimus qui ipsum cõtinuus xpm: Et vide quia non dixit tũc

Ingratitudinem grauantia tria.

Chryso.

Miracula ꝺi nobis sunt facta: ꝺa scripta.

B Cepit im

improperauit eisꝫ: nisi quia sed tũc ⁊ postea cepit improperare. Si ergo nunc cepit: reflectamur et vsq; nunc quotidie improperat nobis. Et quotiens legitur in ecclesia improperans improperat his qui tales sunt i ecclia. Ue ergo vobis xpc ait quibus quotidie omnes scripture vociferantur: et vos ratiõ assidues surde obiurantes aures vestras nostris auditis voces earum. Quidam enim dicunt: peccata nostra erubescimus confiteri. Dic homo quid est peccare nisi malum an dicere? Si ergo ante dei conspectum facere malum nõ erubuisti: quomodo ante conspectum hominis erubescis dicere? Et iracunda ꝺn̄s excitare nõ timuisti: ad misericordiam eũ flectere oblitus? Nec Chryso. Oportet igitur lectionis scripturarum vacare et intendere ad peccatos ad meli⁹ poterit proficere. ꝺ. Unde idem Chry. Debemus scripturas scrutari cum diligentia ⁊ nõ simpliciter: poterimus salute nostra proficere si semper eis intimo⁹ adnitamur. Et si vehementer durus quis fuerat: et nihil lucrando fuerat in aliis temporibus: tempus saltem lucrabitur hoc. Quis et suscipiet aliquem veritate. Quis igitur nis quoniam audiens non faciet non parum lucrũ: misericordiã consequetur. Et ingemueris solum quoniam audiens non facis: omnino adfacies. Quotiens quandoq; Non enim est deus loquentem ⁊ audientem: deum ꝺnm non lucrari. Et iterum. Quicqꝺ queritur ad saluatem: bonum tam ad ꝺnm quam ad proximum. Et iterum. Quicqꝺ implerũ est in scripturis. Quicqꝺ primo est inuenitur ibi quod discat. Quicqꝺ communiter est et peccatorũ inuenitur ibi futurũ iudicii flagella que timeat. Quicqꝺ labotat inuenitur ibi gloriosa promissionis perpetue vite/cuius memoriam ducendo amplius et citius ad opꝰ. Quicqꝺ pusillanimis est et infirmitatem nouit ibi mediocres iustitie cibos: quibus possit pinguem animam non sentire. Quicqꝺ mentiri non permittitur. Quicqꝺ magnanimus est et fidelis: inuenit ibi spirituales escas communionis vite: quibus ꝺducant eum prope ad angelicam patriam. Quicqꝺ peruersissimi ꝺ diabolo vitiis nerauit est in peccatis fuerit ibi mendacium: et ꝺ cibos: quibus eum per penitentiam reuocent ad salutẽ. Dec Chryso. ꝺn̄s Beda, quare non olim his ꝺ ere dere potuerimus: verum iudicio ꝺ ere dere voluerunt sic euangelizatis: ipsis est ferre cas vniuersę sunt vie misericordia et veritas, qi ꝺn̄s. Et alio modo iuste ꝺnat malos: alio mõ tribuit partem malis. Nam cum ꝺnnat malos iustum est: quia illorum merita cõtemnit. cum vero parcit malis tunc est: non qꝺ illorum meritis/sed quia bonitati sue condecens est. Parcendo ergo malis iustus est ꝺn̄s et misericors ꝺn̄s nos/non ꝺn̄s se. Non ideo est misericors qꝺ miserũ corpus habet: sed qꝺ cirga miserorum corpus ratio impendit. Qui etiam ꝺn̄s Augustinus vult misereatur: nõ in iniustitia ipsius gratia: quem vult obdurat non iniquitate sed veritate vindicet. Sic tamen misericordia et veritas obuiant sibi vt nec misericordia impediat veritatem. qua plectitur reprobus: nec veritas misericordiam tribuat indigno. Deus qđe ab eterno sciens conuersationem hominũ malam futuram: et quia nec sola misericordia peruenire ad profectum meritorum: decreuit qꝺ in vnoquoq; tempore prędicandum esset: vnicuique ea permittens suo iudicio. i. naturali legi que dicat in corde. quod vbi fieri non vis alijs ne feceris. Sed qꝺ naturalis lex obturpuit ꝺsuetudine peccandi: prędicatoria est ꝺ refrenaret peccatores. Et quia iterum homo non se per legis seueritatem cohibet: iuuno ꝺ uinum reus tenebatur: prędicatoria est mala que saltaret confugere ad eam: vt ecce caret refutantes: mittens gentes ad promissionem tuam: vt ipsi audiet saltem emulantes gentium conuertentur. Et hec est altitudo consilii dei quo mira prouidentia tudeos et gentes reduxit ad viam qua ꝺdiderãt in Ada. C. Oso.

Omine iesu xpe qui nos verbo et exemplo prouocasti ad bonũ ꝺum pro peccatis: et ad erudiã ꝺi gratiam lachrymarum/et terram cordis mei aridam irriguo celestis vite mea: ita vt efficiantur mihi lachrymę mee panes die ac nocte: et mens mea oblita vanitatis et insipiens ardeat in tuo amoretota vt saltando ad bona opera et laudes dei assurgendo mane eruiam in spe/et tandẽ semper te laudando tecum gaudeam sine fine. Amen.

De reuersione apłorum ac missione. lxxij. discipulorum. Cap.lvij.

Reuertentes autem apostoli] de predicatione [ad iesum: nunciauerunt ei que docuerant] predicãdo [et fecerãt] miracula operãdo: ostendentes qꝺ manda = tum eius fideliter exequti fuerunt et gratias referentes super his que acceperunt. Uenerunt apostoli ad iesum/ruit ad fontem: ad locum vnde exeũt fluminia reuertuntur vt iterum fluãt. Ibant ai alia de quiete cõtemplationis ad laborẽ actionis: et reuertebantur iterũ ad quietẽ cõtemplationis. Et cõpatiẽdo eis de laboribus suis [dixit eos seorsum in desertum locũ: vt] post laborẽ [quiesceret paululũ] segregari a tumultu populorũ: et vt se colligerent in oꝺne sicut dispersi fuerant in prędicatione [nec eis spatium edendi habebãt] prę turbis que veniebant et redibant. Uñ Beda. Ubi magna temporis illius felicitas de labore docentium fuit et discentiũ studio demõstrat: que vtinã in nõ cuncti rediret vt tanta ministris verbi frequentia fidelium insistat auditorũ que nec liberũ eis curandi corporis spatiũ cõcedat. Nã quib⁹ necessaria curandi corporis hora negat: quãto minus illecebr⁹ amice sue carnis studẽ ꝺmagnas adest. quin pori⁹ a quib⁹ verbũ fidei et salutare mysterium oportune exigitur/horũ animꝰ cõmuniter ad agenda semp et cogitanda celestia succenditur: ne ea ã verbis docentis facris ipugnent. Dec Beda. Mystice autẽ ꝺn̄s Dicro. seorsum ducit discipulos quos elegit: vt inter malos viuentes mala non intendant. Et bene dicit: vt quiescerent paululum: qꝺ pusillã requies est hic sanctis et laboriosa requies in magnis/sed postea dicetur eis vt requiescant a laboribus suo. opera eoꝝ illorũ sequunt illos. Unde dicit Gregorius: qꝺ tãto tũc maior requies erit quãto modo ob amorem cõditoris sui requies multa fuerit. Et econtra intellige o piger qꝺ tanto tunc minor requies erit: quanto nũc ob amorẽ carnis requies maior fuerit. Et ideo vt tunc

Ecclesi.

Beda.

Electorũ segrega = tio.

Dicro.

Requies sctoꝝ in = certus pu = silla.

Biego.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gaudere possit dulcedine quietis: nō
abhorreas nunc gustare amaritudi-
Boetius. nem laboris/attendendo verba Boe-
tii dicentis. Dulcior est aptum nielle
labor: si malus ozat primus sapor edat.
Quiescere ergo facit Christus discī-
pulos suos: vt discant omnes et ma-
xime qui presunt q̄ qui laborant in o-
pere et sermone requiem promerent.
Per hoc etiam ostenditur q̄ predica-
tores post predicationem discussis re-
dire debent ad cōtemplationis secre-
tum: et opera sua coram deo discute-
re et diligenter examinare: vt de bo-
nis gratias agant et de defectib⁹ ve-
niam petant. Admonemur itaq; hic
Quiescēdum inter dum est. in domini sacrio vt aliqn̄ ab actione
quiescamus: et ad secretum contem-
plationis transeamus: quia in actio-
ne exteriori spatium contemplandi
non habemus. Que contemplatio re
cte deserenda dicitur: quia a multis
deseritur: et a paucis inhabitatur. in
qua requiescimus pusillum: quia pro
nostra fragilitate non diu diuinevisi-
oni valemus inhererenec pro necessi-
tate proximi illius curam diu pter-
mittere. Tacens ergo ad tempus a
proximorum edificationeverti tacendo
discas qualiter suotempore vtilis eło
qui valeas. Nogando tamen deū q̄
per seipsum supplear cordibus pri-
monum interius ea inspirando: qui
bus interim te abstineas linguam q̄
silentium edomando. Unde Bregō.
Bregō. Nemo debet propter contemplatio-
Contēplā dū inter dum. nē dei omnino postponere necessita-
tem proximi: nec propter necessitatē
proximi continere contemplationez
dei. Quid enim proderit si amantes nos
metipsos relinquamus, primos: vel
quid rursus prodest si amantes nos
metipsos relinquimus nos
metipsos? ℭ Et [post hec dño iesus
designauit]. i. signanter elegit et ab
aliis distinxit ac instituit [xxii. di-
scipulos alios] preter. xii. predictos i
signum q̄ post christi resurrectionez
et ascensionē in celū: fides xpi predi-
canda erat gentibus. lxxii. linguarū.
sicut ante. xii. tribubus fm numerū.
xii. apostolorum. Prima ergo lingua
Prīa lin gua. inter omnes erat hebraica que post-
ea in. lxxii. fuit diuisa. Et sicut aposto
Xpōv et discipulo rū figura
li formam demonstrabant episcopor
ū est primi ordinis et maiorum sa-
cerdotum: sic et isti figuram gerebāt
presbyterorum id est secundi ordinis
et minorum facere dictum: scilicet cus
torum. In primis tamen ecclesie tē-
poribus vtriq; presbyteri vtriq; vo-
cabantur episcopi. Quid ergo episco-
pi sunt: sunt successores apostolorum.
ideo si gaudent de apostolico honore
debent eis similes esse in labore. Se-
pmagines quoq; consurgunt ex tri-
ceni denarii per septenarium ad de-
cimam implendam decalogi nu-
septem donis spiritus sancti. Per tri-
narium vero superadditum figuratur
mariime gemina charitas: scilicet
dei et proximi que omnia debent esse
in predicatoribus euangelii. Et mi-
sit illos binos. Sic etiam fm Origen.
et. x. bini et bini numerati fuerunt:
vt in eorum catalogo Matheus osten-
dit. Misit autem binos, primo pro-
pter duos populos conuertendos: in
deorum scilicet et gentili. Secio pro-
pter salutē triplicem operandā exem-
plis scz et ale. Tertio propter duplex
mandatum charitatis. i. dei et proxi-
mi que debet esse in predicatore exē-
plū. Quarto propter gemina pfec-
tionē scz vite et scientie predicande
necessariā. Quinto propter mutuam
cōseruationē: scilicet vt custodiret
vnus esset custos custitatis alterius
et bonorum eterorū. Sexto propter
mutuam consolationem et solacium
emolumentū. Septimo propter con-
firmationem veritatis predicande ab
ipsis et eius testimonium: vt in ore
duoum testium staret omne verbum
[ante faciem suā] scilicet ante ipsū
nam os adiuentus xpi non laterer: et
vt ei via et hospitium in ciuitate bo
minū prepararetur [in omnem ci-
tatem et locum] quia indifferenter
xpc et discipuli eius predicabant in
ciuitatibus et locis parum z magnis
[quo erat ipse venturus] scilicet in
iudeaz. Post resurrectionem ramen
et ascensionē dñi ad predicandū est
gentibus missi sunt. Fm Gregō. pedi-
catio preuenit: et sic ad habeadum
meritis domini venit: quia verba ex
hortationis precurruntiper quā vere
ras in mente suscipitur. Et dicebat il-
lis [Messis quidem multa: operarii
pauci.] Sita et plura alia que scripti
tur modum predicandi et viuendi de
scipulorum continentia dicta sunt in
pria de missione apostolorum: et ideo
hic repetere non est necessarium. Et
pleto autez ministerio legationis sue

Reuersio septuaginta duū.
[reuersi sunt. lxxii.] discipuli [cum
gaudio] tum de fructu predicatio-
nis sue per quam populum edifica-
uerant tum de infractorum opera-
tione quia demones eiecerant gloria-
tes et [dicentes] sibi [in nomine]
et invocatione nominis [christi] nō
solum languores et infirmitates: non
solum homines iniquos: sed [etiam
demonia subiici] que tamen sunt tā
te potestatis: vt non sit potestas sup
terram que comparetur eis. Ubi Be
da. Bene quidem profecisse sunt dece-
rentes honorem nomini christi: sed
infirma adhuc fide gaudebant in vir
tutibus. Et quia discipulos de signo-
rum operatione dominus vidit ela-
tos qui ex hoc nimis gloriabantur
tanq; infirmi et imperfecti: ideo hec
gloria eorum reprimitur cum subdi-
tur. [Et ait illis. Vidi sathanam si-
cut fulgur de celo cadentem] qi pre
cipitatur. Fulgur enim cadit celi-
ter et manifeste et cum fetore et in-
flammatione: sic demones de celo en
pyreo ceciderunt in instanti: et vide
runt sanctos angelos et eum feroce
impetu peccati ad inflammandū ho
mines per tentationem parari. z cau
sa huius rituę fuit elatio siue super
bia de sua excellentia. quasi dicat sa-
nator suus discipulis. Cauere diligen-
ter debetis ne ex elatione et potesta-
te concessa super demones nimis ele
mini: et sic corruatis. Satis me ex-
emplo deterrenum: et ad humili-
tatem reuocantur: vt qui hinc ob su
perbiam de celo recordarentur ele-
mentarium magis se de terra editos
si superbierint humiliando: vt casus
proprium hoc exemplo caueat: et qui
stat videat ne cadat. Et si ille propter
superbiam de celo ceciditmulto mi-
nus superbus illuc ascendet: quia vt
augs dicitur. Turpius eiicitur q̄ non
admittitur hospes. Unde Gregorius.
Bregō. Dixit angelo dominus vt in discipulo
rum cordibus elationem premeret: ut
dicimus rusne remittit quod ipse magi-
ster elationis acceptrix in auctore su
perbie discerent quid de elationis vi-
tio cogitarent. Unde Isidor⁹. Quid
Isidor. quisq; iam ex deteriori meritoz esse ce-
pit: caueat de acceptis extolli virtuti-
bus: ne grauius per vanam gloriam
corruat ab ipsis per lapsum vinorum
faciebat. Itaq; non confidas in natu-
re dignitate: non superbias de sapien
tia non de honoratione: et tamen de
potestate reliqua i omnibus natura an-
gelica excedit: et tamen ex superbia
cecidit et ex celo est eiectus: et tuus
pedibus subiecitur. Ut enim dicit Au-
gustinus. Melior est in malis facies
humilis confessio q̄ in bonis super-
ba gloriatio. Et plus placet deo hu-
militas in factis malis q̄ superbia i
bonis. Humilitas tamen non illa tā
tum laudanda que de conscientia pec
catorum venit: sed illa que ex virtu-
te descendit de qua ibidem est. Igitur nō
debet homo gloriari in gratia gratis
data/que malis z iniustis quandoq;
conferuntur sed in gratia gratum facie
te per quam in libro vite adscribuntur et
cum humilitate in omnibus gratias
agere. Unde ait. [Ecce dedi vobis
potestatem calcandi] scilicet pede
spirituali [super serpentes et scor-
piones et super⁹ omnem virtutem]
malitia spiritualia nequitie [ini-
mici] et omne genus immundorum
spirituum de obsessis corporibus eij-
ciendi: et nihil vobis nocebit. secun-
dum Bedam. quia serpentes dente z
scorpiones cauda nocent. serpentes
enim morsu ozis: et scorpiones pun-
ctione caude venenum fundunt: ideo
serpentes apexe seuientes: scorpio-
nes claculo iniidiantes / vel homi-
nes vel demones significant. Uel ser
pentes sunt qui inchoando virtuti-
bus venena prauę persuasionis obii-
ciunt: scorpiones qui consummatas
virtutes ad finem virtutis irrideant.
Fm Theophi. Serpentes sunt qui vi-
bo aut per nocentiam velut fomentationes z
hominū dū demon. qui vero insidiabili-
ter nocent scorpiones appellantur sicut
in verbo spiritualibus. Insuper et as
calcare serpentem est subiicere pabu
li sensualitatem. que fm Augusti. si-
gnificatur per serpentem. et calcare
scorpionem est detestari detractiones:
et calcare omnem virtutem inimici
est abhorrere omnem occasionem mor-
talis peccati. Uerumtamen in hoc
nolite gaudere quia spiritus vobis
infirmis [subiicuntur] non malos
spiritus arcere et alia signa facere a-
liquando concessum est etiam ma-
lis hominibus: non propter ipsos
sed ad confirmationem fidei christi
predicate per eos: z aliquando non
ex meritis eorum qui operantur: sed

D
Augusti. Humilitas excellen-tia.

Beda.

Theophi. August.

Beda. Serpen-teo. Scorpio-nes.

Theophi nus.

August.

Mali pos sūt malos spiritus ar-cere.

potius per inuocationē nominis xpi
cōcedi: vl' ad maiorē vēnerationē, eo
rū qui inuocant: vel ad virtutē eorū
qui vident et audiūt. in quo semper
honorat' deus: per cuius nomē mi
racula fiunt: Iz despiciantur q facult.

Chryso. Unde Chryso. Expere demones cum
Expere demones nunc opus est inter ministros dei t
ministros diaboli. Veritatem confi
teri et iustitiam facere primum est
opus sanctū sanctorum. Ideo quē vi
deris demonia eiicientē si nō est con
fessio veritatis in ore eius: nec iusti
tia in manib⁹ eius non est homo dei.
Si autem videris veritatē confiten
tem: et iustitiam facientem: et si demo
nia non eiicit: homo dei est. Et iterū.
Non signa pere: sed animę sanitatē.
Si aūt signa vis facere: seruato a de
lictis: et omnia expleti. Etenim ma
Peccatū demon. gnus demō est peccatū: et si aufers
maiora: decē mille demones abigen
tibus operatus es signa. Esi multo
tiens alios profuerūt facientes autem
obfuerunt in elationem extollentia t
vanam gloriam: vel in aliquo modo.
In operibus vero nihil tale suspica
ri est: sed et participantibus eis t a
lijs multis prosunt. Nec itaq; cū ma
E Miracula oibus concessa. gna diligētia operemur. Si enim ab
humanitate ad elemosynā transi
mutatus fuerit siccam manum exi
stentē extendisti. Si a spectaculis de
sistēs ad ecclesiam ieris: claudican
tem pedem correxisti. Si aūt destite
ris ocios⁹ tuos a meretrice t pulchri
tudine aliena: cecos existentes aper
uisti. Si pro sathanicis vitis didiceris
psalmos spirituales: mutus exi
stens locutus es. Nec itaq; miracula
sunt maxima: hec signa sunt lopina
bilia. Si hec signa fecerimus: et ipsi
magni quidem et mirabiles per hec
erimus: et pernicioso⁹ vniuersos ad
virtutem attrahemus: t futura frue
mur vita. Nec Chry. De hoc etiā ha
bes supra circa finem sermonis dii
in mōte. Si ergo nō est gaudendum
in subiectione spirituum: multo min⁹
est gaudendum in subiectione homi
num: et adhuc minus in subiectione
rerum temporalium de quib⁹ tamen
gaudent multi: tam qui vident spi
rituales deuoti. Et subiungit. [Gau
dere aūt q nomina vestra scripta]
t sine obtinone mōnie tradita: [sunt
in celis].i. in libro vite dicit dese
amur et tanq; malum eiciantur in ter
ris et hominum reputatione. Contra
nomina malorum scribuntur et
magnificantur in terris: et ideo non
in celis. C In libro vite aliquoti no
mina dicunt scripta cupiūter. Una scriptu
modo secūdū preteritē iustitiam: que pro vna
scriptura est delebilis. Alio modo se
cūdū eternam predestinationē: que
scriptura est indelebilis: et ver⁹ no
do nomina eoū erant scripta in ce
lis: quia erant predestinati: et eis hoc
habebant gratiam dei: quia ita glo
riatio quam habuerunt de electione
demonum non fuit mortale peccatū.
Si autem t nūa nomen vis scribi in
celis: alude vt bonum et non malum
operis: qui qualia opera facis talibus
nōmē tuum inscribitur literis. Et er
bis literis electi⁹ iudicium qua i
Apocal. dicitur. Judicati sunt mor
tui ex his que scripta erant in libris
secundū opera ipsoru. Unde Beda. Beda.
Salubriter aūt intelligendum est
q sine celestia sine terrestria q ope
ra gesserit: per hec quasi literis sinc
tatus apud dei memoriam fit eterna
liter affixus. Quedam autem sunt. q
scribunt quidem non in vita sed scri
bū Piero. in terra. vt secundū hoc in
telligatur duplex quedam scriptio.
horū quidem ad vitam: illorū ad per
ditionem. Quod aūt dicitur de libro
viuentū intelligitur de his qui digni
purabitur in libro dei scribi. Et secū
dū hoc fieri dicitur scriptura mutatus
quādo a virtute dilabitur in pecca
tū vel econtra. Nec Beda. Gaudere
ergo discipuli christi non de humilia
tione demonū: qui per superbiam ce
cidi sedem amiserunt: sed de sua subli
matione: quia in locū illoz electi sūt.
vt vnde illi ceciderunt subliman⁹: i
hac isti ascendant humiliati. Jllis ergo
gaudium vanam reppetit gloriā: hoc
ad vitā eternā. Illud ad vanam
reppetit gloriam: hoc ad gloriam spe
ratē eternā. Et illud quide finaliter
habere possunt et mali t boni: hoc autē
nō nisi boni. C Et quia ingressi sūt
puti de duobus gaudebant: primo ex
predicationem eorum receperant illi
ad quos missi fuerant. Secūdo quia
demonia a subiciebantur eis: idco re
pressa superbia discipulos⁹ audita
fide eoz et illoz quib⁹ predicauerant
verbum salutis [erubescant] domi
nus iesus in domo spiritualiter: et cū eis
gratias egit pro salute hominum deo

Ihū patri. Unde Theophilus. Sicut be
nignus pater videns filios suos viri
liter quadere: sic christ⁹ exultat q discu
pulis tam bonis facti sunt digni. Un
de t Cyrillus. Jnsperit quidem per
spiritum operationem omnem apostō
lis a traditis plurib⁹ acquisitionē. Un
de et in spiritu sancto letantes dicitur
a. In eis enim qui per spiritū sanctū
possumunt. Quasi enim amator ho
minū gaudii reputabat materiā con
uersionem errantium / de quo gratias
agit. Nec Cyrill⁹. Gratias ergo egit
deo. [cōfitetur tibi] .i. gratias ago
tibi quia de [pater ip eterna genera
tione[dñe celi et terre] manifestiorem
et visibilium per temporalē creatio
nē[quia abscondisti] per iustitiam
[hec] scz mysteria xpi et arcana sa
pientie rue q in aduentu filij sunt im
plenda[a sapientibus et prudētibus]
secundū suam reputationē t in oculis
suis scz scribis et pharisęis: et alijs su
perbis sapientibus qdem in omnibus
vt in lege et prophetis: t prudentib⁹
in mūdanis siue humanis. vel[sapiē
tibus] secūdū phiam humanam. de
qua apostol⁹. Stultam fecit deus sa
pientiam huius mundi. Nec aūt est
triplex / scz terrena propter affectum
terrene cupiditatis: animalis ppter
affectum carnalis voluptatis: diabo
lica propter affectum mūdialis subti
litatis. Terrena est i cupidis t ava
ris: animalis in voluptuosis t luxu
riosis: diabolica in superbis et ambi
tiosis[t revelasti ea parvulis].i. hu
milibus t intellectum in obsequium
fidei captivantibus / scz piscatoribus
et alijs simplicibus se exaltare nesci
entibus: vt humiles ad te veniant: t su
perbi a te recedant. Christus in eo q
deus est equalis patri: in eo q homo
factus est inferior patre: in eo q deus
et homo confertur. i. Gratias agit deo patri: i
mo videndue triniari. Pulchre au- Ambro.
tem sapientibus t prudentibus nō in
quit sapientes et hebetes: sed parvulos. i.
humiles opposuit. vt sm Gregoz. pio- Gregor.
nem acumen ingenij t sapientiam. Et
sm Chrysō. vt crudiret per ofa nos Chryso.
ab elatione cruc et humiliatem zela
tus. Magnus honor ex hoc est humili
tatis. Magnus honor ex hoc est humili
tatis. Magnus honor ex hoc est humili
tatis

Universidad de Deusto
Biblioteca

lam vero aliam rationem redderevo luit filius quia pater illos reprobauerit ⁊ hos elegerit: nisi solum beneplacitum ipsius patris: in exemplū ne secreta dei discutiamus: ⁊ in confusionem illorum qui de secretis dei voluit quere re rationē. vnde Greg. Ipse dominum verbis exemplis humiliauit ac instruxit: ne temere discutere superna consilia de aliorū vocatione aliorūve repulsione presumamus. Cum enim promisisset virtus non mox rationē reddidit: sed ille deo placuit quia placuit: hoc videlicet intendens quod iustū esse non potest quicquid placuit iusto.

Greg. Secreta dei nō iq̄renda.

¶ In electis ergo que exterius a deo disponunt aperta causa rationis est occulta iudicia voluntatis. vñ ⁊ Chrysostomus dicit q̄ ratione sic ei placuit: sed tamen gratias agit patri quia sic ei placuit. Sic et tu nūq̄ discutias consilia dei in operibus eius quid fecerunt aut qua ratione fecerit sed quocūq̄ modo rem suam voluit ordinare gratias ei agas: sufficit nbi ad testimonium ipsa dei natura: quia deus sine ratione ⁊ sine iustitia nihil facit. Nō enim ad discussionē suam sed ad hominem suū creauit te: nec iudicem te voluit esse actuum suorum: ser seruū preceptor. Boni enim dei est omnia prouidere que ad veritatē pertinent serui: boni autē serui est fideliter operari: ⁊ nō discutere dñi sui actus. hec Chrysost. vñ ⁊ Aug. Quare illū trahit ⁊ illū non trahit/ nolli velle iudicare si nō vis errare. vt aūt dicit Prosper. Deus resistentē non trahit: inuitum non compellit: sed ex inuito volentē facit: infidelitatē resistētis inclinat: ut eos audientis obediendi in se delectatione gentis ibi surgat vbi premebatur: inde velit vbi nolebat. hec Prosper. Et licet in speciali non possit assignari ratio quare illū eligat ⁊ illum dimittat: nisi eius simpler voluntas: q̄ tamen aliqui sint electi et aliqui reprobati bene potest assignari causa in generali: etiā ex parte dei. vt in electis appareat dei misericordia: in alijs autem eius iustitia. quia sicut ad gloriam regis et decorem sui regni nō solum pertinet aula in qua sfrenuus milites honorātur: sed etiam pauimentum in quo malefactores puniūntur. sic ad gloriam dei non solum pertinet premiatio bonorum: sed etiam punitio reproborū.

Chrysost.

Augustin.

Prosper. De nemine cogit.

¶ Et quia dictū est de vocatione hominum: consequēter ponitur huius vocationis medium. Christus enim vocando mediator est dei et hominū: debitus humanis autem processus est vt ab extremo in extremum procedatur per medium. ideo omnis processus gratie pertinet ad nos per christū: et hoc est quod dicit [omnia mihi tradita sunt a patre] quia secūm naturam diuina christus habet esse a patre: et per consequens posse: licet habeat idē esse numero ⁊ posse cū ipso: et sic omnia tradita sunt sibi a patre ab eterno. secundum autem naturam humanam. Tradita sunt omnia tradita sunt in potestate christi ⁊ domino a deo patre. Uno modo quantū ad auctoritatē: ⁊ sic sibi sunt tradita ab instanti conceptionis: quia ipso ipso q̄ natura humana verbo est vnita omnia creata sibi sunt tradita. Alio modo quātū ad effectū: ⁊ sic in die dicto oia erunt subdita pedibꝰ eius: quia tunc eius voluntas perfecte implebitur in oibus. Et quia secūm naturā est idem cū patre: ideo subdit. [Et nemo nouit filiū nisi pater: neq̄ patrē q̄s nouit nisi filius] nec tamen per hoc excluditur spiritus sanctus: quia sit ex ceteris spiritus sanctus non est alterius essentie q̄ pater. Et quia christus est mediator dei ⁊ hominum: ideo notitia diuinor: ad nos derivatur per christū: propter quod subditur. [Et cui filius voluerit reuelare] non ē ipse quibus reuelatio fit mediante filio habeat notitiā cognitionis sicut filius: quia hoc est impossibile creature, illud enim quod comprehenditur totaliter ⁊ perfecte cognoscitur. Et quia (vt dictum est) christus est mediator dei ⁊ hominū: ideo consequenter ostendit q̄ familiariter ⁊ secure ad ipsum est accedendum, vnde nos ad hoc inuitans ait. [Uenite] credendo ⁊ obediendo pedibus sed motibus: non corpore sed fide. Iste nāq̄ spiritualis est accessus quo ⁊ deo appropinquat ⁊ proximus [ad me] orando p fidē: ad me contrahendum per imitationē: ad me fruendū per glorificationē. erant vocati [venite] vos claussi [ad me] oblatum veritatis [venite] vos egri ad medicū [ad me] potū quieti. Feste terminus ad quem: sed infelix terminus a quo: ideo ait [oēs qui laboratis] siue per naturā in qua nascimur: siue per culpā qua erroi gredimur: siue per penā in qua morimur. Specialiter tamen loquitur hic de doloze miserie i cultura idoloz. O miā q̄rū laborat iste vitiosus i voluptatibꝰ: amarus in cupiditatibꝰ: ambitiosus in dignitatibꝰ [Et onerati estis] triplici onere legis veteris legis: phārisaice tradicionis: diabolice seruimus. O dei nostre dignatio admirabilis: o charitas ineffabilis: o verba dulcia/ verba deifica. Ecce inuitat inimicos: hortatur reos: allicit ingratos. vbi Chrysost. Non aūt dixit venite ille et ille: sed omnes qui in sollicitudinibus: qui in erumnis: qui in peccatis estis/ nō vt expectans iocūdos sed vt soluans peccata. Uenite nō quonia indigeo vestra gloria: sed quia volo vestram salutē. Unde dicit. [Et ego] non solū ego: verū eos sed etiam [reficiam vos] tri plici cibo scz doctrine/ eucharistie/ ⁊ gloie. vel reficiā vos. i. interna refectione ⁊ tocūdate saturabo ⁊ recreabo: et in presenti per gratiam ⁊ in futuro per gloriam. Ubi Chrys. Non dixit simpliciter reficiā vos. i. in omnia que cōstituam. Id ipsum quippe est vēnite ad me: qui est quies laboratibꝰ: sabbatismus otiantibus: est refectio famelicis ⁊ deficientibus: ⁊ non venit vocare iustos sed peccatores ad penitentiā. Unde Aug. Uidus clamat ego medicam: caro clamat ego infirmor: cor ipsum clamat ego reficiā. ad quem ibit? Iugum ergo legis ac peccati et solicitudinis temporalis que vobis laboriosa sunt et onerosa abiicite: et ita [tollite] .i. voluntarie accipite [iugum] ia iligendo dicens: iugum inq̄ euangelice legis et crucis mortificationis: eo q̄ carnē spiritui subiicitur. meū] dicit: q̄ primo docē do/ facio diligendo/ et in futurū p̄mio. [sup vos] vt imitemini ⁊ in honore habeatis me fortes futuros ponentes ⁊ conterētes pedibus vestrorum conculcet. Ubi Chrysost. O grauissimum pondus quod magis confouebat portantes. Hā pondus terrestrū dominorū afferit paulatim ministrantiū vires: pōdus autem christi magis adiuuat humanam temptā: nō nos portamus gratiā sed gratia nos. nec nos ad auxiliū gratie datī sumus: sed gratia magis ad nostrū. hec Chrys. [Et discite a me] magistro docente verbo et exemplo [quia mitis sum] exterius in mansuetudine: interius in affectibus [et humilis corde] nō ficus ꝑ humanis laudibus [mitis sum] qua mitissimi iesu [humilis] q̄ nullū despicio: sed [corde] q̄ nullū decipio. Ecce tria imitanda: mitem in conuersatione/ humilitas in cogitatione/ veritas in interiore tc/ q̄bꝰ maxime generat ac nutrit et ꝑseruat dilectio. q.d. [Discite a me] q̄ sitis mites motibꝰ: vt nemini lesionis: humiles meritis: vt nemini ꝓmatis: corde vt quod extra est in opere sit: ⁊ intus in corde: ne lateat serpens in specie columbe. Meritō ergo tugū eius est soliditū: quia mitis est et humilis: libentius est enim quis sub iugo domini manserit ⁊ humilis q̄ rigidi ⁊ superbi. Considera hic q̄ dñs inter ceteras suas virtutes specialiter ad humilitatem nos remittit vt hanc ab eo discamus: quia omniū virtutum radix ⁊ fundamentum est. vnde Umbro. Non dixit discite a me quia potens sum. Nō dicit discite q̄ gloriosus sum: sed discite quia humilis sum/ quod poterit imitari. vnde Augustin. Fratres mei tota medicina nostra est ista: discite a me quia mitis sum ⁊ humilis corde. vnde etiā Bern. Quid denuo queritis et datur virtutum christus in quo omnes thesauri sapientie ⁊ scientie sunt abscōditi: in quo omnis plenitudo diuinitatis habitat corporaliter: nōne ibi ipse de humilitate rāq̄ summa sue doctrine suarūq̄ virtutū gloriatus est? Discite ait a me nō q̄ sobrius/ aut castus / aut prudēs/ aut aliqđ hmōi: sed q̄ mitis sum ⁊ humilis corde. Q me (inq̄t) discite: non ad doctrinas parū archarissimō ad ꝓphetarū libros vos mittoꝛ: q̄ meipm vobꝭ exēplū me formā humilitatis exhibeo. Nescio q̄ pacto familiarius semp humiliatat ꝓpinquare vult dīs. suasiuā/ formā/ habitū gestans humilitatis: ipsius nobꝭ ꝓmēdās virtutis excellē

Z Discēdū a christo. Mititas hūilitas.

Bernar. Col.ii. Ibidem.

Supbiā virādam docet.

Biego. Humilitatis excellentia.

tiam quam speciali sui voluit honorare presentia. vnde ⁊ Biego. ad hoc ⁊ilas vnigenitus dei filius formā infirmitatis nostre suscepit: ad hoc infirmitatis nostre suscepit: ad hoc inutilibus / non solum vilibus sed etiā despectis apparuit: ad hoc contumeliarum ludibria ⁊ irrisionum probria et passionū tormenta tolerauit vt superbum non esse hominē doceret de⁹. Quanta ergo humilitatis virtus est propter quam solam veraciter edoctē dam is qui sine estimatiōe magnus est⁹ q̄s ad passionē facē est parius. Ecce quippe nonnullos eum de sue celsitudinis culmine vt humano generi gloriam daret ad ima descendisse. Quia enim originem perditionis nostre se ꝑbuit superbia diaboli: instrumentum redemptionis nostre inuenta est humilitas dei. Quia igit redēptor noster corda regit humiliū: ⁊ leuiathā rex dicitur superbo⁹: aperte cognoscimus quia euidētissimum reprobōrum signum superbia est / ac contra electorum humilitas. Cum ergo quam quisq⁹ habeat cognoscitur / sub quo rege militet intelligitur. vnusquisq⁹ enim quasi quendam ritulum portat operis quo facile ostendat sub cuius seruiat potestate rectoris. hec Biego. Et breuiter vt dicit Cassiodo.

Cassiodorus de eadem.

tanta fuit in sancta incarnatione humilitas quanta est in diuinitate incōprehensibilis maiestas. Eligē ergo magis sub rege celi q̄ principe mundi militare: ⁊ magis sub dei q̄ hominis potestate seruire. Et ad hoc facē dum nota hic vtile exemplum. Cum enim quidam miles domino suo sedi cuidam marchioni militādo diu ad voluntatem deseruisset: tādem ad infirmitatē de qua et mortuus est peruenit. Quem ⁊ ipse marchio in infirmitate eadem visitās exhibuit se paratū ad omnia que pro eo facere posset dicens q̄ nec auro nec argento q̄ ipsius necessitate parceret. cui miles gratias agens dixit q̄ cum sanare non posset: quia ipse secundū medicorum iudicium moriturus esset. Deinde idem miles aduocatis simul in vnū nobilibus ⁊ suos qui circa marchionem erant: admonuit eos dicēs. Charissimi quia victoria q̄ dominus meus marchio cui dū ad nutum seruiui iam me in necessitate positū iuuare non potest / Ihūs etiam vellet: et sic corpus ⁊ tempus ac seruitium

Exemplū vt deo seruiamus.

meum perdidi vane quod me penitet: rogo vos et admoneo vt tali domino studeatis seruire: qui vobis in necessitatibus omnibus poterit subuenire. Deinde subiungit ꝑ eundem dicens [Et si tuguam acceperitis] et dixerit obediendo [inuenie] requiem animabus vestris] sacrificia quies hic inchoatur: sed in patria ꝑficietur. vnde Chrysostō. Non dicit requiem inuenietis requiem ⁊ cacant: sed addidit animabus: quoniam manducatio christi in hoc seculo animarum requies sunt non corporum. Quoniam et si laborant ⁊ cruciantur in corpore requiescunt et gaudent in spiritu et in spe. Ideo alibi dicit. Vos autem in causa sum vobiscū in me pacem habetis / in hoc mundo autem tribulationes. Et ne et iugo legis euangelice tanq̄ graui ⁊ onerosa aliqui terreantur ⁊ timeant / ⁊ quare sub iugo domini requiem animabus suis inueniant: subiungit dicens [Iugum enim meū suaue est] sed graue erat iugum legis ꝓpter multiplicitatem cerimoniarum / propter austeritatem iudiciarum / propter defectum sacramentorum insufficientium: sed nō sic erat euangelii iugum. Unde ⁊ seq̄tur [et onus meum leue] quia fides et charitas pro huius oneris relatione. vnde Hieronym. Nil amabilius nobis christum ⁊ facile nobis vilescimus omne difficile. Unde erā Augustinus dicit q̄ nulla pena est nisi culpa: nullum habemus nisi de impatientia dolorem: ⁊ vt crudele aliquis sit mens facit. Queritur autem quare iugum euangelii suauius sit q̄ legis: cum in lege adulterium et homicidium in euangelio ira puniatur. Et respōdetur secūdum Hieronym. quia in lege opera requirebantur: in euangelio sola bona voluntas premiū non amittit. Item cur dicit onus leue cū sustinerius dixerit angustam portam ⁊ arctam viam que ducit ad vitam. Et respondet ꝑfus Augustī. ⁊ Ysa. q̄ arcta vel angusta via dicitur quia angustat in tritio / grave est enim ꝑfuerantiam dimittere / sed in ꝓcessu temp⁹ ineffabili dilectionis dulcedine dilatatur: sicut ꝓpter onus pennibus grauat in principio comes

derens postea delectat. Suauis ergo ⁊ leuis est impetio euāgelii amāgressu confortemur: vel in respectu operum lego: vel respectu expectate mercedis. Oratio.

Domine Ihesu christe da mihi per sanctam discipulorum tuorum predicationem sic gratia tua edoceri: q̄ non in vanitatibus vel quibuscunq; elementum ⁊ exterioribus mihi tingerentibus / sed in tua cruce ⁊ singulis humiliationē in me et circumbus mihi libeat gloriari. Ipsa sancta doctrina euangelica in profunda humiliate ⁊ in omnibus viribus cor meum confirmet semper et corroboret: vt a vitiis purgatus et virtutibus ornatus merear in presenti vita ⁊ in futura requiem anime inueniat: quia tuquietum est cor meum donec requiescat in ꝑ Ihesu bone. Amen.

De homine sauciato et vulnerato a latronibus. Cap. lix.

Et q̄ dixerat dominus Ihesus mysteria fidei et arcana sapientie abscondita esse superbis et reuelata humilibus: consequenter omissa Iudeorum exacerbatione ostendit discipulorum illuminationem: vt ostendat eos esse paruulos quibus pater adueniens sua mysteria reuelauit. Unde dicit eos beatos / quia in eis fuit complenum quod antiquis patribus fuerat promissum [Beati] inquit [oculi qui vident que vos videtis] Et per hoc eos beatos dicit: quia hominem Ihesum et corporaliter oculis exterioribus et mentaliter oculis interioribus videre meruerunt. vita: fuerat promissum beati sunt in spe: et ecce ꝑfuerunt beati erunt in re. [Dico enim vobis q̄ multi prophete] pollentes in cognitione [et reges] seu iusti pollentes in sanctitate: quos enim locus reges dicit matheus iustos appellat: q̄ magni reges sunt / qui tentationum suarum motibus non consentiendo succumbere / sed regendo preesse nouerunt [voluerūt videre que vos videtis ⁊ non viderunt: ⁊ audire que auditis ⁊ non audierunt] desiderauerunt enim videre ⁊ audire eo modo quo discipuli viderunt ⁊ audierunt: sed non viderunt neq; audierunt eo modo: quia non corporaliter licet spiritualiter: sed discipuli viroq; modo. Nam exterius viderunt presentiam corporalem miracula conspiciendo: ⁊ interius viderunt diuinitatem latentem intelligendo. ⁊ exterius audierunt vocem doctrinam percipiendo: ⁊ interius audierunt per fidem attendendo. Prophete siquidem ⁊ reges a longe aspicientes per figuras vel visionum species quasi per speculum et in enigmate christum viderunt ⁊ audierunt per fidem: sed discipuli presentem dominum habemeo / ⁊ ab ipso que volebant interrogantes docebantur per ipsum aperte non per angelos aut varias visionum species in enigmate. Non beatificat eos qui corporaliter ⁊ non mētaliter per fidem eum viderunt vt iudei: qui incredduli remanserunt: ⁊ quem corporaliter viderunt mentis oculis non viderunt: et ideo eorum oculi nō beati / sed maledicti. sed eos beatificat qui eum per fidem videbant non solum exteriora cōspiciendo sed etiam virtutem diuinitatis latentem intelligendo: quorū interiores oculi beati per quos etiam presentem cernere meruerunt. Viderunt enim apostoli gratiosam presentiam in assumpta humanitate: viderūt sanctitatem vite in eius conuersatione: viderunt eius potestatem in miraculorum operatione: viderūt eius gloriam in trāsfiguratione. Beati ⁊ illi qui licet corporaliter non vident que vos videtis / per fidem tamen ⁊ mentis oculis viderunt et crediderunt / quod per speciem ⁊ facie ad faciem quandoq; videbūt. Utriq; beati per fidem ⁊ hoc in spe: sed illi qui non viderunt propter difficultatē offensum in quo maior strenuitas: illi qui viderunt propter presentialiorem asperitatem in quo maior delectabilitas. Ubi secundum Chrysost. veritas testamenti liquet veritas: vt quod patres veteris testamēti futurum perciderunt ⁊ videre cupie-

Videre ꝑfti seruū ⁊ ꝑpm.

Chrysost.

rũ: hoc in nouo est complenum: et ab eodem spiritu et eadem fide antiqui viderũt: futurũ christum quẽ apostoli prædicauerunt viderunt et nos credimus aduenisse: vt eadẽ fidei prodeatur in nobis et in patribus: et idem auctor nõ auctoritas contrarii fuerint verus q̃ testamenti. Et notandum q̃ quadrupliciter videtur christus: scz oculo corporali quomodo visus est in carne. Alia autẽ visio non beatificat: qui sic etiam eum viderunt iudei et infideles. Secundo ex visione corporali oritur in mente admirabilis visio: qua ipse creditur filius dei. Vñ est illud. Iohan.xx. O.uita vitaliti me thoma: scilicet oculo corporis: credidisti videndo me oculo fidei. Tec visio beata non est: sed hmõi beatitudinis mercatio qua meremur beatitudinem. Tertio ex visione fidei oritur visio qua christus ipse videtur oculo intellectuæ contẽplationis: hec visio tam est aliqua beatitudinis participatio: unde enim Ro.xviij. videtur et gustatur quoniam suauis est dominus. Quarta visio qua ipse videtur sicuti est in lumine gloriæ. Tec visio beatificat intellectũ: quẽadmodum perfectus charitas beatificat voluntatem nostrũ. [Et ecce tũc quidam legisperitus]peritia litteralis non intelligentia spiritualis: verba legis tenens vim legis ignorãs [surrexit]vt melius audiretur: vel vt bonus videretur [tentans eum]nõ vt addisceret: sed vt reprehenderet [et dicens. Magister quid faciendo vitam eternam possidebo]Magistrũ vocat non dominum: quia vult scire non seruire: audire et non obedire. Magistrum vocat cuius non vult esse discipulus: et significat laudatores sanctorum non imitatores. Et bene dicit [quid faciendo]quia nõ auditores legis sed factores iustificabuntur: et non in sermone est regnũ dei/sed in virtute [et dominus dixit ad eum. In lege]scilicet diuina [ad scriptũ est: Quomodo legis]scz de habendo vitam eternam: hec lex diuina est ter legumnde quia fuit interrogatus in examine districti iudicii. Roma.ij. scim illud apostoli. Quicunq; in lege peccauerunt per legem iudicabuntur. In hac ergo studere debemus vt de ea respondere possimus: sicut vir iustus de quo in psalte. dicitur: et in Psal.i. lege eius meditabitur die ac nocte.

Sed vt ait Piero. tanqñ materia sint imperatorum scita q̃ leges xpi amanuis: euangelia contenuntur. Beda. Beda. Iste tentando quærit de vita eterna: si forte diceret aliquid contra Moysen. Et ideo xps per verba Moysi respondendo confudit eum: q̃ hoc ostendens q̃ deridebat fidei ea. tholice sunt confirmandi per illud q̃ tenent indiscusse: scilicet iudei per legem hebreorum: et saracenis per legem mahomet. [Ille]vero respondens dixit]quod legerat: sed nondum impleuerat. [Diliges dominum]ex per totam potentiam re creatam: [deũ] quia per totam sapientiam te beatum [unum]quia per totam bonitatem te finem fecit /et hic te redimat. [et proximum tuum sicut te ipsum]quomodo alteri misereberis quo ipse eligat adhuc inuste vitãdo sit timptus sibimetipsi: De hac materia habes latius infra: scilicet feria tertia post palmas[Dixit illi]dominus[recte respondisti]hoc fac scilicet deum et proximum diligẽdo. et vicit hac: quia non sufficit diligere nisi dilectio demonstretur in opere: quia probatio dilectionis exhibitio est operis[et vives]scilicet vita per penia: hec est enim excellentior via ad vitam eternam. Quasi dicat. Dec dicis: sed non facis: et ideo ad vitam nõ vadis. [Ille autem volens iustificare seipsum]id est iustũ ostendere secundum apparentiam puranis se esse ante hominem qui tãtum videt exterius et non ante deum qui videt interius: dixit ad Iesum [Et quis est meus proximus:] In quo a dilectione proximi vacuum se esse dixit: quia proximum non nouit. Forsitan putabat q̃ christus diceret indeum est proximus tuus: et tunc respondere: deum et eudemum diligo: et sic apparet eos iustus. [Suspiciés autem]scilicet.]id est sursum aspiciens [propositum et parabolam de homine qui descendens ab Hierusalem in Hiericho incidit in latrones.] Ideo sursum aspexit: quia de rebus magnis locuturus erat, vnde scilicet humanum genus descenderat dum a peccatum cecidit. Secũdum aliquos est hec parabola: secũdum alios est res gesta: quia inter Hierusalem et Hiericho erat quedã solitudo vbi frequenter homines transeuntes spoliabantur et occidebantur a latronibus de serum illud inhabitantibus. Allego rice[homo]iste designat genus humanum: qui in primis parentib⁹ [descendebat ab Hierusalem]que visio pacis vt. a. pulso et superne ac cælestis beatitudinis pace et visione[in Hiericho]que tuna interpretatur et mutabilem significat. i. in defectum

et toto corde tuo de. primo sicut teipsum. Quod si diligenter obtemperare: nec seruus esset nec liber: nec vicinus nec peregrinus: nec diues nec pauper: nec nobis vnq̃ esset diabolus. Portare enim pateretur et sustineret inimicum hominem et feruorem charitatis diabol⁹ adeo cunctas superat dilectionis constantia. vnde etiam Grego. Cum autem dicatur/diliges proximum tuũ sicut teipsum: quomodo alteri misereberis quo ipse eligat adhuc inuste vitãdo sit timptus sibimetipsi: De hac materia habes latius infra: scilicet feria tertia post palmas[Dixit illi]dominus[recte respondisti]hoc fac scilicet deum et proximum diligẽdo. et vicit hac: quia non sufficit diligere nisi dilectio demonstretur in opere: quia probatio dilectionis exhibitio est operis[et vives]scilicet vita per penia: hec est enim excellentior via ad vitam eternam. Quasi dicat. Dec dicis: sed non facis: et ideo ad vitam nõ vadis. [Ille autem volens iustificare seipsum]id est iustũ ostendere secundum apparentiam puranis se esse ante hominem qui tãtum videt exterius et non ante deum qui videt interius: dixit ad Iesum [Et quis est meus proximus:] In quo a dilectione proximi vacuum se esse dixit: quia proximum non nouit. Forsitan putabat q̃ christus diceret indeum est proximus tuus: et tunc respondere: deum et eudemum diligo: et sic apparet eos iustus. [Suspiciés autem]scilicet.]id est sursum aspiciens [propositum et parabolam de homine qui descendens ab Hierusalem in Hiericho incidit in latrones.] Ideo sursum aspexit: quia de rebus magnis locuturus erat, vnde scilicet humanum genus descenderat dum a peccatum cecidit. Secũdum aliquos est hec parabola: secũdum alios est res gesta: quia inter Hierusalem et Hiericho erat quedã solitudo vbi frequenter homines transeuntes spoliabantur et occidebantur a latronibus deserum illud inhabitantibus. Allego rice[homo]iste designat genus humanum: qui in primis parentib⁹ [descendebat ab Hierusalem]que visio pacis vt. a. pulso et superne ac cælestis beatitudinis pace et visione[in Hiericho]que tuna interpretatur et mutabilem significat. i. in defectum et miseriam huius vite mutabilis et erronee: quia a contemplatione supna et vita pacifica quam in paradiso habuisset/ad mutabilitatem humus erũt et terrene miserie per culpam corruit[et incidit in latrones]id est in procellares demonum seu in diabolicas vel etiam humanas tentationes in quas non incidisset nisi primo inuito gimuisset. Vera est enim sentẽtia dicens. ante ruinam exaltatur cor. [O.ui enim despoliauerunt]vestem innocentie et immutabilitatis seu immortalitatis per fraudulentia auferendo. Deste innocentie seu stola prima amissa cognouit se esse nudum: gloriaq̃ immortalitatis per data pellicium hoc est mortale simplicium indumentum. Unde in signum mortalitatis indute deus primos parentes tunicas pelliceas que ó mortuis sunt animalibus [et plagis]peccatorum [impositio]et vlanis. i. naturalibus p̃ peccatum vulneratis et debilitatis [abierunt]non ab infidijs cessando: sed eos occultando. Primo est sensibiliter in specie serpentis diaboli⁹ decepit: sed post occulte et insidiose tentat[semiuiuo relicto]q̃ esti immortalitas posset auferri: occidens tamen rationis remanet homini quo deꝰ posset cognosci. vnde Beda. Semiuiũ reliquerũt: q̃ beatitudine vite immortalis exuere/sed nõ sensus rationis abolere valuerunt. Et q̃ ei parte sapere et cognoscere deum posset viuus est homoter qua vero peccatis contabescit/et miseria deficit: mortuus idem tenebrosq̃ est vulnere fedatus, vnde et Theophi. Ne semiuiuus de homo post peccatum: q̃ anima immortalis est: corp⁹ vero mortale: ita vt medicas holo succũbat. vñ Augu. Semiuus ei habet vitalẽ motũ. i. liberũ arbitriũ vulneratum quo ad salutẽ quã per diuinam reduire non sufficiebat. Et ideo dicebat: qui vires sed ppte ad surgendũ non sufficiebãt: vt ad sanãdũ medicũ. i. deũ requireret. Uel semiuiũ reliquũ remanere vita nature; nõ vita gre. scilicet illud apl̃i. viuo aũt scz vita nature: tã non ego scz vita culpe: viuit vo in me xps scz vita gre. Fecerat enim deꝰ hominẽ ad imaginẽ suã scilicet ratione: ad similitudinẽ sm dilectionẽ: vt pro rũ q̃ deo adheret: liberũ deo esset. Sed diabol⁹ humane brietudini inuidens

D Beda. Semiui et uus dereliquus. Theoph. Augusti. Gal.ij.

denis: contra duo bona predicta/duo homini in originali inuulit principalia mala. In eo nāq; q̄ facꝰ erat ad imaginem suam secundū rationem vulnerauit cum per ignorantiā boni: in eo vero q̄ factus est ad similitudinem dei secundū dilectionē vulnerauit cum per concupiscentiā mali. Uno modo ergo vulneramus sentiamus rectius est: quia est in humana natura posse duma similitudo que i dilectione est penitus corrumpi: tamen imago que in ratione est non potest penitus deleri. Quāuis enim tanta malitia possit affici vt nil diligat bonū: non tamē ignorantia tāta cecari pōt vt nil cognoscat veri. [Sacerdos autem[et lenita]descendentes [eadem via/illo] spoliato et vulnerato[pretereunt]et vite presentis statū nūc sancte viuendo perāgit: sed humanum genus per culpā vulnerarum minime sanauerat/quia sacerdotiū legis et eius ministerium peccata nō curauit: imo seu solū ostenderunt. impossibile enim erat sanguine vitulorum et agnorū et hircorū auferri peccata hominū. Uel sacerdos et lenita intelliguntur lex et prophetia cui homini non sanauerūt/sed peccata ostenderunt et reprehenderunt. [Samaritanꝰ vero iter faciēs] .i. christus qui animas custodit p̄ mansionem momenta vite huius curens: pro nobis ens factus est homo i mundo[venit secus eū].i. vulneratum: quia in similitudine hominū factus et habitu inuentus est vt homo [et videns eum]oculo clemētie[misericordia motus est]et compassus est. [Et appropinquans] homini vulnerato miserationis exhibitōe[alligauit vulnera eius] quia redarguendo peccata coh̄ibuit[et vinculis]gratie [ligans infundens oleum] mitigationem: spem venie penitentibus promittendo [et vinum] pungentia terrorem pene peccatoribus incutiendo. Illigat ergo vulnera cū precipit penitentiam agite: infundit oleum dum addit/ appropinquabit enim regnum celorum: infundit vinum cum dicit/ omnis arbor que non facit fructū bonum excidetur et in ignem mittetur. Quia in re docuit nos dominus quāliter infirmis et ad penitentiam venientibus mederi debeamus. Ulnera enim ligamus quādo peccatorem a peccato cessare iubemus. Oleum autem infundimus quando misericorditer et blande consolando iniungimus penitentiam peccatori pro mansuetudine. Uinum uero et vinum infundimus quando asperare et austere increpando terrores carnem macerare iubemus. Non figitur oleum sine vino: nec vinum sine oleo. vnde Grego. Misericordia ergo est quoddam ex vtroq; temperamentum: vt nec multa asperitate exulcerentur subditi: nec nimia benignitate solueantur. vnde et Bernar. Semper punire ferocitatis est: semp parcere pusillanimitatis: nec hoc nec illud equitatis. Uobete pl̄o amarissimos ꝯ summentes damnabile est/ecclesiasticis cōmēdabile: vtriq; tolerabile. [Et] leuans[illum in iumentum suū imposuit]ducens in stabulum curam eius egit]Iumentum dicitur hic carō christi in qua ad nos venire dignatus est. Huic iumento sanctorum imposuit fidem incarnationis inspirando per lignum portando: et iuxta aliam parabolam inuentam que erat ante oculos humanos suis impositis ad gregem repetrando. [Et duxit in stabulum].i. intra sanctam presentem ecclesiam collocauit vbi depositis onere peccatorum vtaros: lassis reficitur et refectus salubri pascua reparat. Nō domum sed stabulum vocauit: nō mine festos et miseras huius siluis vite significat ne domo in hoc exilio ranā in patria gaudent. Et vero dus medicus et necessarius[curam eius egit]dicit hac vita cū ea fuit: quia circa egrotum sollicitꝰ fuit. Et altera die]post peractum mysterium redēptionis seq̄ post dominū resurrectionem que magis splendet & ipsum precedens. Prima enim dies fuit dies mortalitatis et passibilitatis. altera fuit dies immortalitatis et impassibilitatis: quando splendet inuisibilis eterne magis effulsit [promisit duos denarios. seq̄ duo testamenta in quibus et nomen et imago regis eterni continentur et quorum precio vulnera nostra curantur. et dedit stabulario [auia distribuit virtusq; testamenti scientiam et predicandi officium apostolis quibus sensum aperuit vt scripturas intelligerent: ac prelatos et eis qui ecclesiam gubernare debent vt curam egroti agerent et haberēt. Qui etiam debent in hac cura aliqd supererogare: et non solum ea que in duobus testamentis continentur studeant predicare/sed alia multa secundum ea q̄ scripta sunt laborent alios predicatione manifestare. Superogat etiam qui sine sumptibus exemplo apostoli predicat et ab eis quib⁹ predicat sumptus non accipit. Item supererogat qui nō solum precepta sed etiam cōsilia impleꝫ et predicat. In hac autem iudicii cum dominꝰ reddet rationem quod promiserat nāq; debitor: reddet cū fideli seruo dicet: quia super pauca fuisti fidelis/supra multa te constituam. intra in gaudiū domini tui. Quilibet ergo peccatoꝝ pec cando mortaliter a deo q̄ est pax nostra ratiq; ab hierusalem se auertit/ et ad Iericho.i. ad culpabilem deficit: et sic a bono in cōmutabile ad bonum commutabile declinat. Ponitur autem sic lapso in latrones et spoliato ac vulnerato et relicto quid aliud restat nisi flagitare? Ut samaritanus ille.i. custos animarum Jesus iter miserationis suę suspicions factat latrones fugiat: spoliatos gratia restituat: vulnera nostra ligat: semiuiuos in viae grū habiliter: et sic tandem in celestem hierusalem nos perducat. Moraliter per hierusalem stat⁹ virtutis designatur: et ideo per hominem descendentem ab hierusalem in Iericho designatur petōr descendens a statu iustitie in peccatum mortale. qui incidēs in latrones .i. demones spoliatur per eos gratuitis et vulneratur in naturalib⁹. ac relinquitur semiuiuus: quia tollitur ab eo vita gratie remanēte vita nature. Sacerdos et leuita transeuntes sunt mali ministri ecclesie. Samaritanꝰ est confessor et predicator: motus ex charitate alligans vulnera sauciati per fericordie et iuxta misterie. ex imposito illum in iumentum: quia non solū meipse prebet auxilium: sed etiam proximis. et ducit in stabulū et dum ecclesie vbi datur pabulum verbi dei et sacramenti eucharistie. et altera die post duos denarios designatur gra in presenti: et ea que designatur gra in futuro. Et dicit stabulario. Diabolus denunciatur bono curatori faciendi debitū finem erga peccatorem sibi subditum: ac ei curam peccatoris commēdatur dicēs[curam illius habe]debitū finem exercendo[et quicquid supererogaueris]faciendo extra debitū aliquod bonum ad quod non teneris[reddam tibi].i. retribuendum denuncio promittens ei vitam eternā pro salario. Et interrogamus legisperitum a domino quis proximus fuisset ei qui incidit in latrones: respondit[Qui fecit misericordiā in illum]vbi Cyrillus. Hec enim sacerdos nec⁹ leuita factus fuit proximus patientis: sed ille q̄ est eius misericors. iustitia est enim sacerdotis dignitas et legis scientia nisi p bona o, era confirmentur. vnde et Beda. Iurta litteram manifesta est dñi sententia: nullum nobis amplius ꝯ qui miseretur esse proximum. Sic et hieroselymite non sacerdos nō testa ex eadem gēte/immo in eadem vbe nati et nutriti: sed externe gētis accola(q̄ magis miserius est) facꝰ est proximus. Deinde dominꝰ ex legisperiti responsione et cōfessione ostēdēs omnem hominem misericordiā facientem esse proximum: et specialiter ipsum dei filium constituit cum [Uade]sez de virtute in virtutē [et tu fac similiter]proximo sicut samaritanus fecit tibi: eq̄ cēm hominem etiam inimicum proximū reputes et ei misericordiam affectu affectu et effectu impendendo necessitates eius subeuntes/vt te proximum diligere sicut te ipm manifestes. vnde Chrysostomus. quasi dicat. Si quem vides oppressū ne cesse vnq; nec⁹ est/sed sue sit gētilis sue iudeus et ope indigentē: nō cauillerio. suo habet auxilium quicūq; mala fuerit passꝰ. hec Chrysostomus. Ex responsione quoq; legisperiti dominus cōcludit q̄ proximus eo generis nō facit proximum: sed opus misericordie impensum. ecce dicat ei. Tu ergo me dilige et in me virtusq; mādatū legis implere studē: quia sum deus et sum ille unus proximus: et quicunq; vales in proximi necessitate subleuādo vel corporali vel spirituali benefactione operarer manifesterio proximus esse. vnde Bernar. Utrāq; teneo dilectionem dei et proximi cū te amo dñe Jesu: qui meus proximus es esse desisti mecum misericordiā. hec Bernar. Ex vtraq; ergo dñi cōclusione

Universidad de Deusto
Biblioteca

legisperitus comunicatur: quia xp̃m deum et hominē proximum non dilexit qui suscipiens carnē nostram per humanitatem factus est nobis proximus et tot misericordie opera impēdit. vnde merito diligi debet. Sic enim dilectionem i nobis et erga nutriendam et augendam nihil tam valet sicut beneficiorū eius frequentia et diligens consideratio. Magna est igitur misericordia que ignotis et extraneis nos proximos facit: magna est misericordia per quam vita possidet eterna. Ille quippe est proximus tibi cui miserendo appropinquas: q̃ vero nulla miseretur nullū proximū habet. In illo ergo mandato: diliges proximum tuū sicut teipsum: omnis proximum intelligit omnem hominē. Dic autem eū qui implet legem naturāle: vt qui facit alii que sibi fieri vult. vbi Ambro. Ergo quoniā tiemo magis proximus ē q̃ qui vtilitatem nostram curat: diligamus eū qua si dominū: diligamus et eum quasi proximum. Nihil est tam proximū q̃ caput membris. Diligamus etiam eū qui imitator est xp̃i. Diligamus eū q̃ inopie alterius corporis vtitate cōpatitur. Recp enim cognatio facit proximū sed misericordia: q̃ misericordia secundū naturā ē. Nihil est tā secundū naturā q̃ imitare consortē nature. hec Ambro. Ad hoc quoq; faciendū hortamur nos Augu. dicens. Nunc cum in hac vita. i. in via sumus inuicem onera nostra portemus vt ad eam viram que caret omni onere peruenire possimus. Dilectionis officium est inuicem onera nr̃a portare: nil sic probat amicū quā dimodā oneris amici portatio. Recp vlla rep officiosius istū laborem ad portāda onera alteriū facit libentius impendat: nisi cogitemus dñs pro nobis pulit deus. Vnde admonēs ait apostol⁹. hoc sentite in vobis q̃d i xp̃o Jesu. Vnde cogitationi accedit etiam illa q̃ homines sumus et q̃ egritudinem suę animę siue corporis quam in homine alio videmus etiam nos habere potuim⁹ aut possum⁹. Hoc ergo exhibeamus et eius infirmitatē portare volumus quod ab illo vellemus nobis exhiberi: si forte nos in eo essemus: et ipse non esset. Ad hoc pertinet quod apl's ait. Omnibus omnia facti sum vt oēs lucrificarē cogitando scz in eo vitio se esse potuisse vt cupiebat alii liberare. Deinde etiam illud cogitando nullū esse hominū qui nō possit habere aliquod bonum quod ei non habes (cuiꝰ si lateat) in quo sine dubio possit re esse superior. vnde apl's. Nihil per cōtentionem neq; per inanē gloriā sed in humilitate mētis alter alterum existimāteo superiorē sibi. Iste cogitationes deprimentes de tumore superbiam et acuentes charitatē facunt onera fraterna inuicem portare solum equo animo sed etiam libenter sustinere. hec Augu. vnde. s. Greg. ego. Si quisq̃ sua incommoda que aliis portantur cōsideratius que ob alios sustinet tenius portat. Et iterū. Quia vita interna pacis visio est tanto ex cuiusq; congregatione constructior: hierusalē celestis vt cuntas edificatur. Quę nāq; in hac peregrinatione terra dū flagellis percutit et tribulationibus tundit: cuiꝰ lapides quotidie quadrant. Quę vero caritas habet hic in sanctorum mētibus magnum tā edificiū fuit. In edificio quippe lapis lapidem portat et qui portat alterū portatur ab altero. Dic nūc in sancta ecclesia vnusq; et portat alterum et portatur ab altero. Nam vicissim se proximi tolerāt: vt p eos edificium charitatis surgat. Omne aut̃ pondus fabrice fundamentum portat: quia redepto ipe de quo Paulus apl's ait. Fundamentū aliud nemo ponere potest p̃ter id q̃d est positū q̃d ē christꝰ iesꝰ. ossa nr̃a tolerat: sed i ipso malum non fuit quod tolerari debuisset. hec Grego. Et bis verbis Gregorii colligitur q̃ dicto plura quis pro deo portauerit tanto erit ei fundamento scz Jesu propinquior: et dicto pauciora portauerit remotior. Debet ergo ab ipso fundamento remotios. Debet igitur omnia bene considerare: et proximum infirmitates ac defectus et onera non solū patienter sed etiam libenter pro deo portare et tolerare. Vnde Ambro. Quę bonus alterius arridet: malus eius censetur: qui vero inuidet: malus bonus. Siquidem magis puto falsa ratione eius sperandam qui parum bonū facit et facta alieno fauet q̃ ei nimium et inuidet. Et iterū. Charitas que colligit et vitificat omnia membra ecclesie cum nos videmus de alterius ruina gaudere statim nos scimus de corpore. Forte igitur non dolemus de ruina proximorum nostrorum: q̃ prescisi sumus a corpore. Si enim ibi essemus sine dubio doleremus: quia tam diu dolet membrum q̃diu in corpore continet. Si aut̃ abscisum fuerit nō dolere poterit nec sentire. Ex his ergo potest homo perpēdere si est membrum christi. Et sicut dictū est de cōpassione et congratulatione ita iuret lige de cōmunitate: q̃ in corpore humano vnum mēbrum cōmunicat alteri indigēti. suum officium / vt cibū quem recipit. Ita in corpore christi (quod est ecclesia) quilibet debet alteri cōmunicare gratiam sibi diuinitus datam ac cibum et etiam rēpotaria omnia a deo recepta. Similiter intelligē de cōsideratione: vt sicut mēbra inter se adinuicē tanta amoris concordia vt nulla ratiōe inter se vacant dissentire occasione aliqua: ita etiā fit inter nos. Similiter intellige de suppotratione. vt sicut vnum mēbrorum suppotat alterum et sustinet lesionē pro curatione siue protectione alterius: et si lēdatur ab alio sine vitione sustinet lesionem sic debet esse in nobis. hec Anselm. Oratio.

Omine Jesu christe custodi nos descendētes de cōtemplatione ad actionē: ne incidamus in latrones: sensuum appetitus: nec spoliemur gratuitis nec vulneremur in naturalibus. Sacerdos et leuita superior et inferior: ponto rationis non defendant: eadē via ofendendo in peccatū. sed potius accedāt ei simus. Samaritanus vero gratia predestinationis secus nos appropiet: nobis vulnera peccatorum ligēt: infundēs eleum spem venie / et vinum. Timorē iustitie ponat in iumentum: ordinādo rationem supra sensualitatē. Ducatq; in stabulū in cōsideratione peccatū. Altera die resurrectionis denarios: scilicet animę et corporis. Amen.

C. De penitentia Marie magdalene. Cap.lx.

Ost hec ascendit iesꝰ de galilea in iudeā. vbi q̃dam de pharisēis] s. simon leprosus volēs se iustificare et de iustitia gaudere [rogauit eum iesū vt eū illo māducaret.] Cuius ei similata iustitia benignē mediocr nō virtutiscd magis curare voluit [et ingressꝰ domū pharisei discubuit.] Legit aut̃ xp̃m māducasse cū publicanis et peccatoribus vt eos ad penitentiā prouocaret: sicut quādo in domo Matthei cū publicanis comedit. Item cum iustis cum diligētibus: vt eorum ametem et deuotione nutriret et augeret: sicut dicitur de martha et maria. Item cum cognatis et paupertibus: vt eoꝝ inopia suppleret: sicut habetur de nupciis vbi aquā i vinū vertit. Item cum pharisēis superbientibus: vt eorum superbiam reprimeret et eoꝝ vitia argueret: sicut i hoc loco facit. Aliquando etiam humiliter et cum gratiarum actione cum inuitabatur recipiebat pro loco et tempore et pauperitatis amore: quia pauperat et de humo mundi substantia parum habebat. Nō immerito ratus et tantus hospes esse inuitādus et cum se inuitat libentius suscipiendus: venium est omnia bona pariter cū illo [Audiēs autem hoc Magdalena] que iam forte ipsum predicantē audierat [tacta dolore cordis intrinseci] pro peccatis suis: de eis plene et pfecte contrita amoris q̃ eī igne accensa [cū alabastro]. i. tali vase vnguenti [perrexit] ad locum cōuiui. vt ait dicit Beda. Alabastrum est genus marmoris candidissimi colorio interincti: quod ad vasa vnguētaria cauato vti solet eo q̃ optime seruare leo rumpta dicat. Iste pharisēus q̃q; i cuāgelio simō leprosꝰ dicat̃ lepra nō fine causa memorat. vt Chrysō. Nō simpliciter aūt lepre simonis meminit euangelista: sed vt ostēdat q̃ cōfidens accessit hec mulier. q̃ ei lepra videbat. vt de immūda esse passio et abominabilis: vidit aūt q̃ ieꝰ curauerat illū holeme: cōfidit q̃n et ale et immūditiā facile purgabit. hec Chrysō. Et cū mulier ad locū pueniisset facie inclinata et ocꝰ i terrā demissis ante cuius transitū: nō quierunt donec ad iesum pueniret: et tūc illico retro ad pedes eī p̃strata: q̃ aūt pre pudore non audebat p̃ce peccatū suoꝝ vere cōfiteri: pedibꝰ vultū sup pedes ipsos cum quadā cōfidentia: q̃ tam in esse et sup ola eū diligebat et ieꝰ amore ardebat: cepit forte fletibꝰ et singultibꝰ abūdare: ac lachrymis largis de

Ymie laus

Ambros.

Augusti.

Dilectionis officiū.

*Phil. ii.

Exhibitio opis mie.

i. Cor. ix.

Matthei

Beda.

Alabastrum.

Chrysō.

Ambro.

Augu.

Greg.

Chrysō.

Ambro.

Augu.

Anselm.

Oratio.

Matthei

Beda.

Alabastrum.

Chrysō.

Dñs q̃ sit

Mandu. cendit cū peccatrib⁹ ratio.

Lucę vii.

Universidad de Deusto
Biblioteca

currentibus pedes ysi balneare ⁊ lauare. vnde patet magnitudo contritionis ex qua lachrymas penitentie sanguinem cordis fundens tantum ficut ⁊ pedes ymus hominis lauare potuerunt. tandem a fletu cessans capillis suis pedes ihesu lotos extersit et amore crescente osculabatur eos sepe dulciter et amanter nec de hoc satiari potuit. Et quia propter itineris qualitudi et lassitudi erant eos etiam vnguento pretioso vngebat ad refrigerium caloris et mitigationem doloris ex labore inferis. Et hec quidem que dicta sunt agebantur exterius: que vero reuoluebat eius intentio multo feruentiora erant/que solus deus inspiciebat. vnde Greg. ait ecus. Indignitatem autem suam ostendens stabat post tergum deiectis luminibus ⁊ effusa coma pedes amplectens lachrymisq; eos perfundēs: ꝯ ꝑ rebus triste animam ostendebat veniam implorans. Nec Grego. In eo ergo q̄ mulier retro stat/deuotio et humilitas agnoscitur: in eo vero q̄ lachrymis pedes rigat vera penitentia et cordis compunctio demonstratur. Et quoniam eisdem lachrymas capillis tergendo obscondit et delet: ideo de illis non esse ostendit qui opera sua faciunt vt ab hominibus videantur. In osculo pacem amorem et dilectionem monstrabat: in vnguento vero cordis intima blandimenta/ et deuoti obsequii affectionem significabat. Per alabastrum pectus et cordis secretarium plenum fide et charitate possumus intelligere. tale enim alabastrū humi modi vnguentum consuerit seruare. vbi Grego. Cogitanti mihi de penitentia marie flere magis libet ꝙ aliquid dicere. Cuius enim vel saxeus pectus ille huius peccatricis mulieris lachryme ad exemplum penitēdi nō emollant: cōsiderauit nāq; quid faceret/et noluit moderari quid faceret. Super conuiuantes ingressa est: non tussa venit: inter epulas lachrymas obtulit. Discite quo deforte ardet que flere et inter epulas non erubescit. Sed quia turpitudinis sue lachrymas aspexit auanda ad fontem misericordie cucurrit. Conuiuantes non erubuit. Nam quia semetipsam grauiter erubescebat inuenire nihil esse credidit quod vereundaretur fatis. hec Gregorius. Mystice pedes dominici corporis sunt pauperes: quia sunt inferiores pars corporis mystici per deuotionem/et cruciatibus per afflictionem. Dum ergo et peccatrix volens obtinere veniam in presentia et regni quod pauperum est gloriam in fuga ro: debet secus pedes ihesu stare per familiaritatis exhibitionem et amicitie acquisitionem: lachrymis rigare per compassionem: capillis extergere squalloremq; paupertatis et refouere per temporalium que per capillos designantur cōmunicationem et misserie releuationem: osculum dare per affabilem ⁊ blandam allocutionem: fraternitatisq; amorem: vnguento vngere per misereṅdi hilaritatem et eius benigni dulcedinem ac consolatorius suauitatem. Aliter enim sm Augustinum non possunt dimitti nisi petenter pater noster: misse fratres pauperum cognoscant. Sed heu mihi si facimus his contraria: et ergo cum pharisco nec graciam merenmur nec gloriam. vnde Grego. Nos ergo nos illa mulier expellit si toto corde ad dominum post peccata redeamus: si eius penitentie lacrymis inuitemur. Quid autem vnguento nisi bonus odor operis exprimitur? Si igitur recta opera agimus quibus optimus bonor odore ecclesiam respergimus: quid aliud nisi vnguentum fundimus? Contra pedes dñi tergimus cum in peccatis posiri eius temere renitebamur. Sed si ad veram penitentiam post peccatum conuertimur: tam retro secus pedes sequimur quam eius vestigia sequimur quem imitamur. Lachrymis mulier pedes rigabamus, quod nos quoq; agimus si quibus liber vitimis membris alis per compassionis affectum inclinamur. Capillis pedes dñi tergimus quando sanctis eius quibus ex charitate compatimur etiam et his que nobis superfluunt misereṁur. Osculatur mulier pedes quos tergit: quod nos quoq; agimus si fraudose deliniamus quos ex charitate continuimus. hec Grego. Per hanc ergo mulierem peccatricem ad dñi pedes accedentem significatur quelibet persona vere peccatis penitens et contrita/ ad quā requiritur ꝙ sicut deum offendit per culpam: ita ei feruat per penitentiā: sm illud apostoli. Sicut exhibuistis membra vestra seruire immunditie et iniquitati ad iniquitatem: ita exhibere nunc seruire iustitie in sanctificationem. et sic fecit mulier hec penitens, vnde Grego. Liquet fratres q̄ illicitis actibus ꝑ ius inuenta vnguenta sibi ꝓ odore sue carnis adhibuit. Quod ergo sibi turpiter exhibuit/hoc iam deo laudabiliter offerebat. Oculis terrena concupierat: sed hos tam per penitentiam conterens flebat. Capillos ad compositionē vultus peruerat: sed iam capillis lachrymas tergebat. Ore superba direrat: sed pedes dñi osculans hoc in redemptoris sui vestigia figebat. Quod er go in se habuit obleccamenta tot in se tumenti holocausta. Committit ad numerum virtutum numerum criminum: vt totum seruiret deo in penitentia quicquid ex se deum contempserat in culpa. Dec Grego. Consimile inducit Piero. de beata paula dicens, cumq; a nobis crebrius moneretur vt parceret oculis vt eos euangelice seruaret lectioni/asebat. Turpanda est facies quam contra dei preceptū purpura et cerusa et stibio depingi. Intelligendum est corpus quod mulier vacauit delicijs. Longus risus perpetuo compensandus est fletu. Mollia lineamina et serica preciosissima asperitate cilicii sunt cōmutanda. Quattuor et secula placuisse ꝛpo displicere desidero. hec Piero. Dinc ergo habemus quomodo facienda sit penitentia. In quo enim quis peccat in eodē per contrarium penitentiam agat. Verbi gratia. Peccasti nimis potando: penitentiam age a potu abstinendo. Qui nimis comedisti vel preciosiora: tenuia et comede vilioia. Et sic de alijs suo modo. C. Conspice igitur bene hanc mulierem et eius deuotionem et super his motose meditare: et facium hoc solenne fuit valde. Conspice autem dominū Iesum ꝙ benigne eam suscipit et ꝙ patienter sustinet quicquid facit. Cessat et quiescit a comedendo donec negotium cōpleatur: cessat et conuiue et omnes stupent: nouitate miramur. Sed [pharisea qui cum vocauerat] non ramen intus cognouerat quod melius fuisset: falsitatis veracitate superbus: nullaq; iustitia ꝓ affectione nature mouus et sue fratris [aut iuxta se] contra suum hospitem murmurando dicens [hic si esset ꝓpheta] verus sciens occulta [sciret vtiq; que] in persona [et qualis] in vita [est mulier que tangit eum] ⁊ ꝙ consequens non permitteret se tangi ab ea [quia peccatrix est] et ideo vt quentium cuius vitare deberet. Egram reprehendit de egritudine: que potius commendanda/quia languoris sui remedium querebat apud tantum medicum, quam etiam reprehendit de subuentione de qua grauarū actiones erat: referende/quia ipse quoq; de elatios vulnere egrorabat: et ideo nec medicum ꝓ subuentione requirebat. Nescis pharisee stulte nescis: nuper te mundauit a lepra quem modo non credis esse propheram. Et ꝓpheta quidem esset optime scit quia peccatrix est mulier que eum tangit. Ad hoc enim ipse venit: ad hoc ipse de celis descendit. Nō enim venit vocare iustos sed peccatores ad penitentiam. Hoc ipse testatur: eius verba sunt hec. Non horret ego peccatores qui ꝓ peccatoribus factus est homo. Igitur sm Grego. Necesse est vt cum peccatores quosq; conspicimus nos metipsos prius in illorum calamitate defleamus: quia cū eis in similibus / aut lapsi sumus: aut labi possumus si lapsi non sumus. Per istum pharisceum qui ꝛpm norauit de ignorantia et mulierem de immunditia significatur hypocrita de falsa iustitia presumens ⁊ alios conteminēs: quia sm Grego. vera iustitia comparationem habet: falsa vero imaginationem. propter quod iste pharisceus arguitur de pietatis omissione in modicis respectiue: et mulier commendatur de malorib⁹ valde. Unde dominus Iesus non verba pharisei audiens; sed cogitationes inspiciens respōdit cogitationi eius ad confutationem illius: per hoc enim quod ad eius responditur cogitationē (que soli deo est nota) ostendit se plus ꝙ propheram: ⁊ dñm prophetarum. et proposite et parabolam de duobus debitoribus: vt conueniens cui dat contra eum et responsione ipsius. Ex enim de sua sententia pharisceus conuincitur: ꝙ si frenetius sua portat cum quo ligetur. Isti duo debitores erant maria deo debitrix quingentorum denariorum: et pharisceus qui quinquaginta debebat: quia minus se peccasse credebat.

Contrito magdalene.

Grego. mi cenus.

Pedes domini.

Pensa magdalene.

Tollecum ⁊ mag. dalene.

Pedes

Penitentie fructus.

Grego.

Penitentie fructus.

Grego.

Pedes

Penitentie fructus.

Reprehensio iniqua pharisei.

Mat. iii.

Grego. Peccatis vsq; flendū nobis

Hypocrisis.

Grego. Iustitia vera.

Cogitationē noui dñs.

Universidad de Deusto
Biblioteca

et ideo maria plus diligere debebat: quia maiorem remissionem accepe-rat et plus diligebat: ideo maiorā ob-sequia ei[us] do prebebat. Exemplo igi-tur debitorum et creatorū comun-est pharisem q̄ hec mulier esset gra-tia dñi amoto iustificanda: et di-gitus: amaret peccata sibi remittiā plura a gratia deo obtulit in hoc facto q̄ superbus pharisēus in communi-do: quia amor in humanis plerūq̄ causatur ex donis precedentibus: et p̄ consequens maior amor ex donis ma-joribus. Unde dominus enumerans bona peccatrici: et mala falsi iusti: redarguit pharisēum ex defectu ri-plici: scz pietatis quia nō dedit aquā pedibus sue: qui tamen erant fessi et dolentes et laborē itineris: ac iuroli seu pulverizati eo q̄ incedebat sine cal-ciamentis. Ad Rm. q.p. Facilis est visus aquarum: non est facilis la-chrymarum effusio. ni promptis non es visu: hec effudit non promptia: la-crimis lachrymis pedes meos / lauit maculas propias. Secundo redar-guit ex defectu charitatis quia non dedit ei osculum quod est signum a-micicie et dilectionis. Tertio ex defe-ctu hilaritatis que designatur in no-mine olei: quo non unxit caput eius. tria enim predicta faciebant olim su-is hospitibus: q̄ primo dabant osculum in signum securitatis: deinde la-vabant pedes propter laborem itine-ris: postea ungebant caput unguen-tis refrigerantibus contra estum calo-ris. Et predicta tria scz charitas pie-tas et hilaritas requiruntur in hospi-talitate vera et gratioſaci: qua ad ob-sequium magis renebatur pharisēus q̄ mulier superueniens ab extra. Un-de considera q̄ preferatur hic devotū obsequium largitum ubi ex por[ta] credibile est pharisēum in domo sua domino prebuisse. Hinc potest elici ar-gumentum q̄ cum suscipitur q̄ ho-spitio magis meritorium est ei beni-gne ministrare q̄ ipsum cibum et po-tum exhibere. Et econtrario laudat do-minus mulierem de triplici perfectio-ne defectibus pharisei opposita: pot-ut clare patet in litera. Et facto ex-go mulierio apparet q̄ dominū mul-tum dilexit: et ideo veniam reportās iustificata fuit propter quod et ex pec-catis multis sibi dimissis magis in amore eius exarsit. Unde volens do-minus monstrare q̄ omissa in hac cr-cione consummantur dicit simoni [Propter quod dico tibi: remittun-tur ei peccata multa: quoniam dile-xit multum] charitas enim operit multitudinem peccatorum. Et in pri-mum diligit vt sibi plurimum remit-tatur. vnde Chrysost[omus]. Nam qui Chrysost. vehementer se ingesserunt in salu-tem sue et bonis vehementer insistant cō-sensu ad quod debita se obligauerunt. [Cui autem minus dimittitur minus diligit] vt scilicet ni pharisee. Sed non superbias si in paucioribus tene-ris: quia tu quoq̄ venia eges. nullus enim potest per semetipsum a debito peccati liberari nisi divina gratia ve-niam cōsequatur. Igitur vt ait Chrys. Chrysost. sostomus. Opus est nobis fervente a-nima: quia nihil impedit hominem fieri magnum. Nullus ergo conſidat in peccatis desperet: neq̄ vir-tuosus dormiter. Nec hic confidat: se peccatum meretrix precedet eum. nec ſra. ille diffidat: possibile namq̄ est eum etiam primos superare. hec Chrysto-stomus. vnde et Brego. Quid frartres Brego. mei esse dilectionem credimus nisi ignem? Et quid culpam nisi rubigi-nem? Unde nunc dicitur [remittun-tur ei peccata multa] quia dilexit mul-tum.] Incendit plane peccatrix ignem: quia ardet valde per amoris ignem. Et si parum est valde quod coquitur: rubigat tamen amoris ig-quo etiam dura consummuntur. Tan-to ergo amplius peccat rubigo con-sumitur: quanto peccatrix cor ma-gno charitatis igne cōcremauit. vbi Augustinus. Nic multa committit et multorum debitor factus est: sic qui-bernarde deo panca committit. Cui de purat ille quod dimittat: huic et ille de-plurit quod non committit. Multum est enim peccatum quod facit homo quod non posset facere et alter homo si desit rector a quo factus est homo. vnde et Bernardus. Quis non vide-at q̄ sicut i multa peccata cecidit sic et in multa alia cecidisset nisi omni-potentis pietas seruasset? Fatetur et Salvator: nisi quia dominus actumet me paulominus habitasset in infer-no anima mea. ad est. cecidisset [om-ne peccatum anima mea. ¶ Unde-ce fenerator iste deum significat qui pro culpa penam et pro dono gratia rum meritum bonorum exigit. Dicit

roies hic possint maria. et pharise-quantum ad propositum: vel popu-lum gentium et publicanos: vel peccatos notorios et occultos: vel clericos et laicos. et sic duo debitores sunt duo populi: vel duo status peccatorū. pri-mi debet quingentos denarios quia plura peccant: secundi quinquaginta quia minus. Sed non habent vnde reddant: quia nullius predictorū po-test absolui propriis viribus absq̄ gra-tia: ideo donat veriſq̄ id est donum gratuitum dat per quod eis debitum dimittit. non enim fit dono dei gra-tuito fit culpe remissio. [Dixit autez dominus ad mulierem: remittuntur tibi peccata / scilicet non solum huius ad reatum et culpam sed etiam ipsius ad reatum et penam. et hoc fit ex ve-hementi amore dei: et horrore pecca-ti preterii. O felix maria cui tot dom-tur numera. Nā primo datur ei pec-catorum remissio. vt hic dicitur. Se-cundo fit spiritualiter familiaris do-mino. vt in sequenti capitulo subdit. Tertio fit ei dominice resurrectionis prima apparitio. prout infra de resur-rectione domini narratur. Et accum-bentes simul cum illo [dicebant intra se. in corde suo. [Quis est hic q̄ etiā peccata dimittit:] Hoc dicebant: da humanitatem exterius apparentē q̄ non pōt peccata dimittere nisi vide-licet deus. Sed illis cogitationes eorū pa-tentibus dicit ad mulierem. [Fi-lia tua fides te saluam fecit. q: ista fides charitate for-mata fuit. et ideo habuerunt dignum vita eterna fecit. Fin Brego. Fides cā-saluam fecit quia hoc quod petit pos-se accipere non dubitauit. Spem enī tam ab illo acceperat a quo salutem quereret. [Vade in pace] id est in quiete et cessatione a vitiis non dicoz-dando a gratia tui amoris. In pace ire precipitur vt in veritatis itinere perseueret et ab eo in via scandali vi-delicet non declinet. vnde Theophil. Theoph. Post q̄ autem ei peccata dimisit non fidei in remissione peccatis sed felicie operationem boni. Unde subditur. [Vade i pace] id est in iustitia. Ha-bet iustitia est pax hominis ad deum: si-cut peccatum est inimicitia inter deū et hominem. quasi dicat. Operare ea que ad pacem dei te ducūt. hec Theo-philus. In hoc ergo q̄ dicitur [vade in pace] notatur q̄ ipsa tuas sollicite per bona opera: et q̄ ipsa habuit pa-cem in conscientia. O verbum dele-ctabile et suave: q̄ libenter id magda-lena audiuit et iocunde recessit: et perfecte ad deum conuersa deinceps honeste et sancte vixit: ac domino ie-su et marti eius perseueranter adhe-sit. Et bene ait in pace post remissio-nem peccatorum: quia iustificatio est pax cum conscientia non remordet: sed non est pax impiis et existenti-bus in peccatis. Hic habes aperte q̄ charitas reformat pacem inter deū et peccatorem. vnde et beatus petrus dicit q̄ charitas operit multitudinē peccatorum. Sine qua profecto im-possibile est placere deo: cum qua si-ne dubio placet quicunq̄: et ideo hāc precipue debemus deo referre. vnde dicit Ambrosius. Nihil est quod di-gne referre deo possimus. Quid enī referamus pro suscepte carnis mun-ria. Quid pro verberibus? Quid pro cruce obitu sepultura? Ue mihi si non dilexero. Iudeo dicere. non reddidit petrus: et ideo plus dilexit. Non red-didit paulus. Reddidit quidē mor-tem pro morte: sed alia non reddidit: quia multum debebat. Reddamus si-cut crucem pro cruce: sanguinis pro sanguine. reddimus quia et ipse t per ipsum et in ipso habemus om-nia? Reddamus ergo amorem pro debito: charitatem pro munere: grati-am pro sanguinis precio. Plus enim diligit cui donatur amplius. hec Am-brosius. Nemo ergo desperet: nemo de dei misericordia diffidat. Clemēs est dominus: qui et corde conuersis-tam facile misereatur. Unde si quid confessio et lachryme possunt videre vis: vide quid fides et dilectio opera-tur. Parvo temporis spatio iustifica-ta est mulier et ab omni peccato mū-data: que vniuersis vitiis plena et tā peccatrix fuerat / vt eam pharisēus videre dedignaretur. Vane igitur imitamur peccatos peccata nunc de-fleat: vt eius lachrymas quandoq̄ deus abstergat. Nam vt ait Bern. Felices lachryme quas benigna ma-nus conditoris abstergat: et beati o-culi qui in fletibus defleti flen-bus potius elegerunt q̄ eleuari in superbia: q̄ omne sublime videre: q̄ suauiter pereuntie familiari. vn-de et pulchre Joannes Chrysosto-mus. Sicut aūt vbi vehemēs imber

Charitas pacifica ē deo pcipue offe-renda.

Desperā dū nō est.

Bern.

Lachry-mar. Ver. Chryso.

prorumpit sic serenitas: sic lachrymis effusis apparet tranquillitas: et parit caligo reatum. Et sicut per aquam et spiritum purgamur: sic per lachrymas et confessionem denuo mundamur. vbi Ansel. Jam nunc ingredere domum pharisei: recumbentem ibi dominum tuum attende: accede cum benignissima peccatrice ad pedes eius: lauta lachrymis: tergе capilli tui demulce oscula: fove unguentis. Nonne tam sacro liquori eius odore perfunderis? Si tibi adhuc suos negat pedes: insta: ora: et gravidos lachrymis oculos attolle: nisi suspiras tuenarrabilibus gemitibus extorque quod petis: luctare cum eo sicut iacob vt ipse se gaudeat superari. Videbitur tibi aliquando q̄ aversetur oculos: q̄ aures claudat: q̄ desideratos pedes abscondat. Tu nihilominus insta opportune importune: clama. Quousque clamabo et non exaudies? Redde mihi iesu bone letitiam salutaris tui: quia tibi dixit cor meum quesiui faciem tuam: faciem tuam requiram. hec Ansel. Nullus ergo peccator debet de clementia dei desperare: quia presto est cunctis debita relaxare et penitentes ad regnū celorum revocare. Istud deus p̄ manasseм regem israel olim prefiguravit quem propter penitentiaz ad gratiam revocavit. Manasses infinitis deum offenderat. Etiam qui cum deo peccatis suis redarguit: serra ligneo per medium desecari fecit: et tot prophetas ipsum arguentes trucidavit q̄ plateas hierusalem sanguine prophetarum purpurauit. Tandem ab hostibus est captus: et in exilium deductus: et carcere depulsus: vbi cepit penitere et ex corde scelera sua deflere. Et cum lachrymis ora: dominū deum suum rogare: peccauī domine: peccauī domine super nomine eius. Et sine mora exaudit eum: et in regnum suum in hierusalem revocavit. Per hunc peccator designatur: qui prophetas dei ipsum arguentes crucifat quando predicatores et doctores audire recusat. Et deus talis perseverat in peccato mortali: tādiu est in captiuitate diaboli. Si autem ex corde egeris penitentiā: deus paratus est eā suscipere ad gratiam. Hoc idem prefiguratum fuit in rege david qui adulterium et homicidium perpetrauit. cuius redargutus a nathan peccati dixit: peccauī domino. Et nathan respondit. dominus transtulit peccatum tuum. id est dimisit. O q̄ magna est pietas dei et q̄ inestimabilis qui nullam penitētem despicit cuiuscunq; conditionis. Non ergo propter immanitatem peccatoꝝ: desperemus: quia diuersis retro tempore misericordie habemus. neq; propter peccatis seruitutis: quia magnā dignitatem amittimus. multi domini seruiendo peccatis quidam amando carnis voluptates et concupiscentias: quidam aspirando ad honores et excellentias: quidam pertinaci studio querentes mundi faculares et diuitias. Et quia pauci sunt hodie qui istum ternarium nephandum non sequuntur: certe miseri merito dicuntur: quia illis rebus que eos deberent seruire et obsequi seruiunt et obsequuntur. Tales procul dubio se viles ostendunt non nobiles: non dominos: sed potius servos et seruos. Exemplū de hoc legitur q̄ cum quidā philosophus ex gente de qua legitur q̄ cum quadā vice ratione sue eminentis scientie et sapientie imperator cum visitaret: philosophus et assurgere noluit. quod videns imperator iracundia motus rediens imperator iracundia motus recessit: venerunt; ferut eum et occiderūt ad cum. Domine quare sic egere voluisti? Non modicum et imperatori honorabat: quia re pauperem talis actantus vilipendat. cui vero econuerso ipsum inhonorasti: quia et ipse surgere noluisti. Quibus respondit. Non decet dignitatem meam vt seruo serui mei reuerentiam faciā. Sed iuste iste seruo meo. s. mundo qui mihi seruit. Igitur non decuit me signum alicuius reverentie sibi exhibere. Ne dominabatur iste mundo et imperabat: bene nature sue dignitatem et presidentiam observabat. Quanto

Jesu bone spes penitentium qui marie peccatrici ad pedes flenti: eos lachrymis rigāti: capillis tergenti: labia osculanti: pietatis signum aperiens peccatorum veniā tribuisti: me despicto iesu misericors me peccatorem ad te mente me vestigia prosolutum: rigantem lachrymis mitte compunctionis: osculantem labijs deuote ostendo. Et fac me audire vocem tuam plenam dulcedine et clementia: suauitate et misericordia plena: quam audire meruit ipsa: vt dimittantur mihi peccata mea multa: per mā gratiā et ipsius merita. Amen.

De ministerio Marthe: et ocio Magda. Cap. lxj.

Et post hec quadā vice [intrauit iesus i quoddam castellū] fecit eū Marthā quę interpretat domus obedientie. per quod signatum est q̄ libenter intrat dominus dominum conscientie vbi ei obeditur deuote. Et venit ad domū marthe et marie. ad illam enim domum frequenter diuertebat et seruire: propter quod ei habebat animum amicitie et deuotionem. Sed martha de domus sue dam martha nomine excepit illum in domum suam: quia maioꝝ nā erat: et curam domus habebat. At ille forores toto affectu Jesum diligē tes reuerenter et alacriter cum susceperant de tanti hospitis aduentu gaudentes. Et martha quidem se inconuenienti ad refectionem domino et discipulis suis procurandam paravit et in ministerio laborauit: vt eis conuenienter prouideret. maria vero ad pedes domini sedebat: vt diligentiā sedulitatem solertiam erga audiendum offenderet: et ei multum reuerentiam gratiam ad dominū habebat. Illa stabat et satagebat vt p̄sceret dominum cibo vtiq; corporali: ibi sedebat et audiebat vt pasceretur a domino suo cibo spirituali. Sane quo melior est anima corpore: tanto dilectior est cibus spiritualis in mente q̄ carnalis in venere. Ut autem dicit Augustin. Quanto humilior sedebat tanto amplius capiebat. consulit enim natura ad humiliandum consilijs: dum minus se suis noīs stare otiosa: sine exemplū discipulis p̄ebet. cū rectoris doctrinis. Maria optimā suscipiens repleat vbera in ea intenta speciosissimā faciē eius contemplabat: et in eius suauissimo sermone reficiebatur: et vtera q̄ dicit posset in aspectu et verbis eius iocundabatur; nec quicq̄ aliud cogitabat: sed tantū dulcedinē vbi anima et operibus vite cōtemplatiue intēta erat: et de illa mēsa dñi epulēta micas de verbo dñi colligebat. Martha vo in operibus vite actiue occupata stetit: et subtilitur quasi fatigata et fessa labore ministerij cessans aliquantulū et molestē ferens q̄ ipsa sola in necessitatibus domus laboraret; soror vero eius ocio et quieti vacaret et dño hoc permittēte cōquerens postulauit ab eo vt ad laborandum secū in ministerio et iuuandū illā cōpellere: et contrariā sententiā reportauit. Maria autem martham admisit consilium operis eius dirigendo: et sui ragus pe ipsa orādo. Ecce q̄ soroꝝ iste nec seruit nec ancillā habebat qui eis seruirēt: nec dño coquū vel ostiariū qui eius cōmodo prouideret. Et quo habes argumentū contra superbiā p̄sertim prelatoꝝ. Martha de sorore conqueritur et illoꝝ persona loquit qui adhuc dumne cōplationis ignari solū q̄s dicierūt fraterne dilectionis opus deo placiū dicunt: ideoq; eiusdem ocio aut tpo per cōtēplatiōē deuoti esse volūt; huic mācipando aurimār. Hāc ignaroꝝ obiectionē solvit Hiero. in epistola in qua instruit nobilem et diuitem matronā ad eremū dicens. Nullū sine habebit ista seruitus imperfecta? Quicquid non habet ois vnde alat pauper nisi p̄ te? Imminuitur aute maria accessita replicet. sez a pharisēo de p̄sumptione et temeritate: eo q̄ peccatrix tam recumbere vrgeat. Iudas de. p̄diga ut ceo q̄ pciosum unguentum effudit caput et pedes dñi vnxit. Et sorore de occasitate sicut pz hic. et vbiq; maria tanq̄ p̄uīēs tacuit: christus semp pro ipsa respondit et ea excusauit: offendens pharisēo q̄ sacri matrimōnū ex p̄sumptionis sed deuotionis esse dedit. Jude vide et aliis discipulis q̄ ista effusio unguēti nō erat prodigalitatis sed pietatis: esse dēs etiā sororē q̄ sibi marie non erat otiosa sed melioribus actibus occupata. Maria aūt q̄ in verbis dñi quiescebat: et intra sinuitatē tenebat: ad clamorē sororis ab somno emigilia de quiete sua rimuit: et facie inclinata in terra stetit: ac causam sui tanq̄ otiosa

Zinsel.

Ecclesiasti.

Zibac. 1.

3 Manasses penitens. iij. Reg. xxi.

Fone eius i fine secunde paralip.

Ysa. 1.

Ysa. 58.

Ysa. 1.

Ysa. 58.

Ysa. 1.

Ysa. 58

iudici cōmisit nō parās respondendi sermonē ne remitteret vel interrumperet audiendi intentionem. Et dño excusando mariam dixit ad martham. [Martha martha] repetitio nominis signum est dilectionis vel motus de intentione: vt scz audiret intentius [sollicita es] et turbaris erga plurima [ac circa multa es occupata. Opera enim vite active sollicitudine et distractionē mentis inducunt: et frequenter perturbationē ingerunt. Si ergo vis cum letitia viuere noli multa agere: quia in multis actionibus minor eris. [Porro vnū est necessarium] scilicet deo inhiare. scōm illud. Vnā petij a dño hanc requiram. 26. Vel [vnum] scilicet ipse deus qui vnus est pr oībus querendus. Vel [vnum] i. vnitas mentis ad deum: quia per vitam contemplatiuā mens adhęret deo qui est simpliciter vnus: sicut ecōtra per vitā actiuam intendēdo creaturis que multe sunt: anima diuiditur et p multa distrahitur. Et tamen multa sunt necessaria tendentibus ad vnum quod omnibus est preferendum. [Maria optimam partem elegit] securā magis et dignioꝝ. q.d. Non tu malam: sed illa meliorem. Ne ergo conquerare de ocio sororis: q; maior est qui recumbit ęi qui ministrat. Sed quomodo dicitur optima cum eam tantū sit consecutura in patria? Sed et illam optimam: dulcedinis et iocunditatis patrie iam hic pregustantium: sicut in futuro apprehendit. Nō tamen reprehenditur pars marthe: quia et ipsa est bona: sed laudatur pars marie quia optima: cuius causam subiūgit: quia [non auferetur ab ea] hoc enim elegit quod semp manebit. In hac vita meliꝑ et auget: in alia vita plenius perficietur: q; nos nunc videmus per speculum in enigmate tunc videbimus facie ad faciem. Et augetis ignis qui hic ardere inchoat: sed ipsum quē amat videre in amore amplius inardescet. Charitas nunq; excidit: quia et vna et eadē charitas hic et in patria remanet. Ignis est in sion et caminus in hierusalem: ita et contemplatiua eadē est hic et i patria: sed hic tenebrata mēte est semiplena: et ibi erit perfecta. Nō ergo cōtemplatiua auferet et subtracta dicent: sed lucida efficiet. Actiua vero sicut et fides euacuabitur

Beda. li. 2. expositi. super. xxvi.

Luc. xxii.

1. Cor. xiii

Ibidem.

E Contēplatiua vita manet.

quę et auferet: q; in eterna patria nō erūt opera pietatis necessaria in quibus ipsa exercent. Maria ergo per domini excusationē excusata deinde securius sedit: et iocundius quiescit. Unde Aug. dñs ꝑ maria respondit marthe: et ipse cuius factus est actus eius qui inde fuerat interpellans. Quia sententia interpellanti respondit et susceptā defendit. Iuxta quid ergo martha quomodo paterer dimittenda maria quomodo paterer a dño. Et martha cōmunem dño parabat cibum cuius commodo ita Maria locum dabat. Vbi ergo manifestare tenebat: q; profecto est malo: meritū ꝑ venire. Excusata est: sedit securius. Non ergo dño opus reprehendit sed minus dilexit. vna est theorica. contemplatio dei cui merito vniuersa virtutum studia postponuntur. Unde augustinus. Agat te licet Martam deliberata sapiēte. Doc enim maiore: hoc perfecte eius opus. Nec ministerij cura a contemplatione verbi celestis te auertat. Hec arguas eos vt ociosos iudices quos videas studere sapientie. Nec martha tamen in bono ministerio reprehenditur: sed maria ꝑ meliorem partē sibi elegerit antē erunt. Ibi enim multo abundat et multa largiuntur: et ideo sapientior quod principale aduerit elegit. Denigs apostolum non putauerunt relinquere dei verbū et ministrare mensis. Doc Ambro. Iesus Marie pars. i. contemplationis ocium marthe ministerio potior fuit: q; dignius scz angelos: quibus fruitio ꝑpetua: q; securius: et quę nō auferet: q; iocundius: et q; diuturnius [nō auferet] Illa vo pcuratione iustum et pulueri pedibus accinctum adherentem et laboriosis ꝑpter solicitudinem et occupationem: ꝑ meritum tamen vtilis: ꝑpter subditionem et edificationē. Actiua autē quandam est prelationis et predicationis quedā ministerij et vite cōmune. Ibi cubi ergo legitur actiua preferri electa planius / intelligēdū est de actiua prelationis et predicationis: in aliquo excedit actiua contēplatiua: et in aliquo excedit per illam. ¶ Dicta eiusdem ꝙ distinguitur duplex actiua a doctoribus. Una que cōsistit in exercitio virtutū moraliū: et ista deficiet ad contēplationē. Unde Greg. Quia eterna visio contēplationis arcē tenere desiderat.

necesse est vt primo in campo actionis se probent. Sedatis enim passionum stimulis per exercitium virtutum morum disponitur anima vt libere possit elevari in contemplationem virtutum: et quo patet q; talis actio ordinatur ad cōtemplationem sicut ad finem: finis autē melior est his que sunt ad finem. Et ideo de ratione actione concedunt omnes q; contēplatio est melior. Alia autē actio est que sequitur contemplationem prout redens ex plenitudine contemplationis licet est docere et in regimine animarum laborare et huiusmodi opera facere: et de tali actione dicunt aliqui q; est melior ipsa contemplatione: et de ista actione non loquitur hic christus vt patet intuentibus. Alii vero dicunt q; etiam ista actione contemplatio melior est: quia id quod simpliciter preeligitur videtur esse melius absolute ęi id quod preeligitur in casu: sed contemplatio est per se eligēda: cura autem animarū in casu necessitatis fraterne est susceptēda. vnde Aug. Otium sanctum querit charitas: negocium iustū suscipit necessitas charitatis: quam si cessa si nullus imponit necessitas incumbendi veritati vacandum est. Si autē imponitur suscipienda est propter charitatis necessitatē. Nec Aug. Ne due sorores domino displicerent martha et maria duas vitas demonstrant spirituales quibus proximis exercetur ecclesia: martha actuam qua proximo in charitate assistitur: maria contemplatiuam quia in dei amore suspiramus. Unde non maria sed martha christum suscepit in domo sua. Maria enim non habet domum: quia vita contemplatiua omnem huius seculi spernit habere possessionem. Sufficit ei ad pedes domini sedere: et verbum dei semper audire ac mentem potius q; venerem nutrire. Sufficit ei remotis omnibus curis et sollicitudinibus lectioni et orationi assidue insistere: et in dei contemplatione vacare: ereditq; quoq; lachrymarum compunctione pro peccatorum remissione et eterne vite susceptāe dulcedine suspirare. Talem enim habere fuerunt. Talem et apostolos. Tales et multi alii omnia relinquentes / inundum fugientes / domino adhęrentes: tanq; nihil habentes et omnia possidentes. Actiua vero vita dicitur: quia semper in actu: semper in fatigatione et labore est: et vix aliquādo i quiete potest esse. Unde hic de martha dicitur: quia [satagebat circa frequens ministerium.] Videmus enim multos ecclesiarum prepositos et ministros ac multos alios solicite discurrere: laborare: et fatigare: et multis modis fratrum et proximorum necessitatibus et miseriis die operibus insudare: vt eos quoq; meritis circa frequens ministerium satagere dicamus. Et ideo Maria sedet: quia contemplatiua pars vitorum tumultibus optat. Ā in christo quiete merito perfruitur. Martha vero stat: quia actiua laboriosa desudat in certamine. Unde Aug. Remanserunt ergo in illa domo que susceperat dñm in duabus feminis due vite: ambe innocentes ambe laudabiles. Una laboriosa: altera otiosa. multa facinorosa quam cauere debet laboriosa: multa deliciosa quam cauere debet otiosa. Erant ergo in domo illa due vite et ipse forme vite. Nec Aug. Ne autem mulieres prudentissime totius ecclesiastici exercitus ducēs et premie sunt. Duo cetera turba sequitur: alii post martham: et alii post mariam vadunt. Nulli enim cessēt illam partiam ingredimur nisi qui hanc vel illam sequuntur. Sed in hoc necesse est vt vnusquisq; vires suas cōsideret et ad quod opus aptus: sit. Si enim ad contemplationem sit habilior et ad otandum deuotior: ute transferat ad eremū ꝑ se et alios otia curans. nec sic obscondit talentum in terra: sed in domino licet non prodeat quia talentum orationis et deuotionis in quo amplius valet et melior se sentit: eis bis erogat. nec piger dici debet qui totus in sancta deuotione et oratione lectionis et vigilijs et lachrymis est. Et de actiua similiter suo modo accipe et intellige. Nō tamē sit dubium inter has species vite quasi ꝑ oppositā: sed per officia. cōuenit enim etiā ei qui est officia habet diuitera. Uterinus enim sepe est contemplatiuus et econuerso: qui tamē denominat ab altera cui⁹ scz plura et frequentius gerit officia. Sūt aūt officia actiue legere in publico ꝑdicare: cōtripere: arguere: reuocare: nescientes docere: pauperes suffragare et alere: peregrinos consilium et auxilium dare: inopem de

E Augusti. Vita duplex in omnitudine.

Dilectus vite habet duo.

Actiue vite officia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

manu fortis eriperet: insirmantiū cu rā gereret: cōmissis nobis ītuer subsistere valeāt, vnderet: ā singulis quibusq; expediāt cōspicere: opera pietatis ois exercere. Officia cōtemplatiue sunt: sibi ī se secreto legere: in lege dei meditari: secreto orare: suauitatem ī proximū parrie cum angelis pregustare ī plenire: sola desiderio conditoris vbiq; ferre: seruam mentē amicto habere terreno: cāp quātum humana imbecillitas sinit vnire cum christo: vt nil tā agere libeat: sed calcatis curis omnibus ad videndam faciē sui creatoris animus inardescat: adeo vt conuersatio cōtemplatiua iam quasi in celis sit: et nihil de terrenis sapiat. Cōtemplatiuus esti et vere spiritalis homo rā fidelis deber esse in tota vita sua ī in omni opere suo: agēs singulis horis meditari debeat cōtā deo: ī tam ardenti desiderio viuere ī ardere quasi singulis horis debeat iungi angelorum cetibus ad fruendum deo eternaliter: et qui habet cor in supernis eleuatū quādo sedet: quādo ambulat: quādo requiescit: quādo aliquā facit: ī cor a deo nō recedit: omnes ad dei amorem exhortatur: ordet huius mundi gloriā et felicitatē: miratur hominum cecitatē: ēt studiū sit in transitorijs fiduciā habere ostēdit. Contēplatiuus tamē, p opportunitate tēporis et necessitate impare: inter alterius sumat officia: sitq; de contēplatiuo actiuus ī econuerso cū expedire visum fuerit ecclesie. Vnde Cenomanēsis scribēs cuidā assumpto in prelatū conquerenti ademptā sibi esse cōtemplationis requiē: et actiue sollicitudinis sarcinā se imparem sustinere: ait. Ad pedes olī cū maria sedebas: nunc cū martha dño ministras. Species rachelis te allexit: sed neck astidias ītā lippam: qi gigantū tibi sobolē. Maria a dño fercula sumit: martha dño apparat ī apponit. Nec deū reficit: illa a deo reficitur. Nec ministrat panē hominibus: illi ministratur panis angelorum. In mēsa eius nil fastidiatur: in mensa marthe multa. Ibi audiebas canticum angelorū: videbas illita virginum: rosas martyrum: violas confessorum. hic filium dei de celis descēdentē ī discendētē: audium in via est angelis dei super vno peccatore penitentiam agente. ꝛc. Videtur tibi cō templatiuā actiue debere preponi nem si solicite consideres actiua materia est ad gloriam sicut contemplatiua/non defectus ad ruinam: quarū vtrāq; i codē ī diuersis fuit mos. Christus enim docens in campestribus: ī monte orauit. Moyses in monte ī in tabernaculo loquebatur cum dño: descendēs de monte ī egressus de tabernaculo loquebatur cum populo. Petrus cui dictum est in cenaculo macta ī manduca: predicauit populo. Apostolus raptus in paradisum factus est doctor gentium. Maria legitur tantum sedisse et audisse: nec aliquando sorori auxilium quidam mentis amaritudine motus dixerit subuenisse: licet eius auxilium quaerat postularet. Martha vero legitur partem marie suo misisse obsequio: et ideo sicut dominus refert, [Maria optimam partē elegit: que non auferetur ab ea.] Per mariam ergo signantur ii quorū conuersatio in celis est: vt qui dicunt. Nostra conuersatio in celis est: vt qui fugiens. ꝛc. Per martha negotiosi sacerdotes reprehenduntur: in quibus turba negotiorum cōtemplationis excludit sacrarium ī contra cordis extinguit sacrificiū. Neq; enim fieri potest vt aliquando loquatur cū domino qui etiam silens cum eo habitare mundo. Talibus occurrunt inimica negocia quorum recordatio illos sequitur vsq; ad sacra altaria ī defraudant suis temporibus ecclesiastica officia. Martha ministrat: ī pro christo discurrit. Si nobis displicitis agis: bene agis. Si inter hospites discurris et rachelem: metuo agis. Si cū maria sedes ī audis: optime. Bonum est seminare quod illi fecit: melius est metere quod illa. C. Propterea dicit vir magnū reputes honū sic alternare studia illa rū: vnde quieti vaces/nunc proximorum vtilitati. Vna quippe et eadem est scala quā iacob ascendentes ī descendētes vidit angelos. Racheli diligēs pro specie: liam pro prole. Neuera ergo prelato est postponenda: sed vtraq; est amplectenda. Verum vero alteri

preponas ignoto. Verum hoc scio q uno sunt in lecto: vnus assumetur et alter relinquetur. ꝛc. Hec cenomanē ra fine quibus castrum cōseruari nō potest. per que intelligitur copia alimenti spiritualis quam sufficientissime in se beata virgo habuit: ipsa enī intra se continebat panem et vinum verum qui de celo descendit. Deprimum est flumus confluens. per quē intelligitur plenitudo gratie que cōfluxit in beata virgine. vnde Ptero. Ceterio per portes: marie autem se totam infudit plenitudo gratie. [In ipsa est castellū in quo dominus in trauit: vel qua vtras ī officia illarū sororum habuit. Castellum quippe fuit corpus intemerate virginis marie quod intrauit dominus Jesus in conceptione. Quod bene dicitur castellū propter septem que constituunt nobile castrum. Primum est situs aluei: vt videlicet castrū sit in alto situ. per quod spiritualiter altitudo vite spiritualis accipitur: vt homo spiritualis sit elevatus ab inquietudine et affectione eorum que in mundo sunt ī in altitudine celestium desiderium et contemplatione diuinorum. Talis fuit beata virgo Maria que altitudinem vite spiritualis excellentissime in se habuit quoad omnia predicta. Secundum est murus clausus et firmus. per quem intelligit firma clausura ī vigilia custodia Ignatio ītegritas, q̄ est celeberrime fuit i beā virgine: quā ramurus Ignatius integritatis vindex vallauit: vt nullus vnq̄ illicitamo accessus ad eā esse tentet nec sensus eius sola eius cogitatione ab alto tāgeretur laudatur. vnde in ea verificari est illud canticorum. Hortus conclusus ī fons signatus. Tertium est turris. per quam intelligitur humilitas que homini meruit in altum vsq; ad celsitudinem proiecit ī conseruat oēs virtutes in homine. Et hoc monimentū turris humilitatis valde cōuenienter ad murum virginitatis que duo munimenta se defendunt: ī excellentissime in beata virgine fuerunt. Quartum est fossatum. per quod intelligitur paupertas que omnem terrenitatem euacuat ab anima: et hec fuit in virgine maria/de qua dicitur q̄ non pareret filium. Quintum est armamentum ad propugnacula castri et cōmunitatem ad id necessaria. per quā intelligitur abundantia pietatis que est in virgine beata qua protegit pec catores et ab hoste compellos fugientes ad eam. Sextum est altimēta

V Pieron. Plenitudo gratie Marie.

Maria martha fuit ī magdalena.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tha martha solicita es & turbaris erga plurima] quia beata virgo solicita fuit quādo herode persequente in egyptum fugit: quādo iudeos filium suum persequentes cognouit [sed vnū est necessariū] vt sez vnus moriatur pro populo: & non tota gens pereat: 2 [maria] sez pars superior [optimā partē elegit] sez i oibus cōtenture deum voluntati: & ideo [nō auferetur ab ea] quia sic eporuit christū pati: et ita intrare in gloriam suam. vide Anselm. Hoc castellum quod intrauit Jesus singulariter intemeratam virginem emisdem sexus generticem maria per similitudinē accipimus. Castellum enim vocatur quelibet turris et murus in circuitu eius: que duo sepe inimicos defendunt ita vt hostes per murum ab arce / et a muro per arcē arceantur. Nunq̄ modi castello nō incōgrue virgo maria assimilatur quā virginitas mētis & corporis ita quasi muris vndiq; valiatur: vt nulli vnq̄ libidini esset ad eam accessus: nec sensus eius aliqua corrumperet illecebra. Et quia virginitate eum libido vincere nō possit solet impugnare superbia: est in eadem virginitate turris humilitatis oēm repellēs superbiā. Iuxta duo hec muris videlz Virginitatis et turris humilitatis ab alterutro munimur: vt nunq̄ in humilitate virginē fuerit nec superba virginitas: nec in nuda humilitas. sed semper in eadem pernāserit et humilis virginitas: et virginalis humilitas. Due iste sorores (sicut sancti patres plenissime exposuerunt) duas in sancta ecclia vitas designant. Martha sez actiuā. Maria vero contemplatiuam. Ista laborat ad exhibēda indigentiā humanitatis officia: illa vacat & videt quoniam suauis est dñs. Ista circa exteriora occupat: illa interiora cōtēplat. Sicut aūt maria sine querela est mater dñi: ita et effectus istarū vitarū quarū iste due sorores typū tenēt i ea extitit singularē. Hū ēt in aliqua pſona imo in oibus maria sic est opata: nūq̄ sic alias maria cōtēplationi vacauit: nunq̄ sic alias hec vel illa qđ suū est exhibuit alteri. Martha & maria dico: cor signiſcatiā intelligo. Sz tā videam⁹ actionē huius martheː deinde cōsideremus cōtēplationē huius marie. et vt plenius id faciamus qđ aliq̄ martha operaturet quid ista operata est eferam⁹. Ille hospitem quemlibet in domo sua suscipiens: ista non quemlibet sed propium filium dei (qui nō habet vbi caput suum reclinet) nō in domo sed in vtero suscepit. Ille in domum quilibet veste mutauit atq; eam rapuit: vtpote vbi compotita operatrix verbum dei quod in eadem virgine carnem in vnitate pſone assumpſit: que sine fine incorruptibilis atq; incommutabilis pmanebit. Ille quilibet eiurientem vel sitientem cibo vel potu exteriori reficiens: ista hominem humanitatis indigentem nō solum exterioribus cibis vel potibus: verūtā interiori sino lacte nutrit.

Anselm. Castellū Maria.

Opa ma Martha

Et breuiter ser illa opera mie pertinent⁹ que si vni ex hijs minimis fiant⁹ deus sibi facta computat. Ista non quemliber ex minimis sed ipm̄m dei filiū hospitem in se cepit: manducare vel etiam pannis operire / educare: lactare potare: in humanam per infantiam & tenerē nō formam virilem: sed & balneando: lauando / fouendo / gestando: et cruciē quā si i carcere posito adhuc sicut scriptū est. Stabat aūt iuxta crucē ihu mater eius. Inter hec sollicita erat & turbabatur cum fugeret in egyptū a facie herodis: turbabatur cum audiret insidiantes eū mortem et interfectores cognosceret. Ad vltimum nimis dura est valde cum vidit filium tam crudelem comprehendi / ligari / flagellari / cōspui / spinis coronari / deridere / colaphizari / crucifigi / mori / sepeliri.

Ysa. Ecce ego mitto in fundamentis lapidem pretiosum angularem fundamentatum. Ad Ephe. Christo Jesu in quo omnis edificatio constructa crescit in templum sanctum in dño. Ad Colo. Vos estis templum dei viui. Ad Corin. Templum dei sanctum est quod estis vos. Ad Corin. Templum dei cum idolis quod templum dei viui sumus. Ad Corin. Templum dei sanctificatum est in vobis. Ad Corin.

Unde ei cōgruit quod dicit [martha martha sollicita es et turbaris erga plurima] Nemo vero dubitat quin beata maria filiū vellet de omni tribulatione eripere: seipsam in pernoctatione adunari a diuinitate quam eidem filio sciebat inesse per deitatem que est pars Marie. Hoc est quam martha conqueritur q̄ eam soror reliquit solam ministrare et cum angelis in ministerio flagitat. hec de parte marthe. C Porro de parte Marie que optima predicat quanta vel qualis fuerit beata maria quis digne loquatur: Si talis est vt dixim⁹ in beata maria paro martheque tamen a domino non laudatur: sed tamen nō vituperatur: quamuis est pars quam optima maria elegit: que sic laudatur vt ab ea nō auferri dicatur: O ēt magna multitudo vulcedinis dei fuit in beata virgine Maria quādo spiritus sanctus in eam superuenit & virtus altissimi eā obūbrauit: & de eodem spiritu intacto cōcepit: Quid de eo nō sapiebat qua sapientia dei tacebat: & in manu viero corpus filii apetabat: Nec autem nō solum [ad pedes] sed ad caput [dñi sedentis audiebat verbum ex ore ei⁹.] Nec cōsentabat eius verba angelorū / pastorū / magorum / nec nō ipsum filiū sui conferentem in cede sua. Nemo vnq̄ sicut ista gustauit q̄ suauis est dominus. inebriabatur ab vbertate domus dei & torrēte voluptatis ei⁹ potabatur. Hec mirum: quomō apud ea immo intra eā erat fons vite de quo manabat tanta pfectio veritatis vite. Circa plurima vt martha occupabatur: circa vnum vt maria delectabatur. [Porro vnū est necessarium] qđ plurima auferum nunquam manet. Singulariter igit parte marthe pegit: singulariter optimam marie partē elegit. Sed paro marthe et auferetur. nā enim non erit sollicita vt ministret ei sicut puero / cum omnes angelorum ordines ministrās sicut deo. Jā non erit labor in egenis in egyptum a facie herodis: q̄ ipsa ascēdit in celū: & herodes defecit ad inferiorum a facie eius. Jā non turbabitur erga plurima que fecerūt filio suo iudei q̄ omnia subdita sunt ei. Jam filius marie a iudeis vel ab inimico nō flagellabitur nec occidet: q̄ christus resurgens a mortuis iam non morietur amplius illi vita nō dñabitur. Paro ergo marthe auferet [sed bono suo cognita paro marie et pficietur que nō auferetur ab ea. Et altata est super chotos angelorū: replenium est in bonis desiderium suum. Videbit deum facie ad faciem sicut & gaudet eum filio suo i eternum. Hec est pars optima que nō auferetur ab ea. Cui⁹ et nos participes simus metuis & pcibus eiusdem per iesum christū dominū nostrum. Amen. hec Anselm. Ipsa etiā virgo maria elegit optimā partē: et i gratia et gloria. In gratia quidem i vita ista per omnimodā virtutū suarum perfectionē: quia vt dicit Piero, Sicut in cōparatione dei nullus homo bonus: sic in cōparatione marie nulla inueniuntur perfecta quantūcūq; virtutibus exornata reperiatur. Ideo bene de ea canit ecclia. Hec In officio primam similē vsa est nec habere sequente. In gloria etiā elegit optimā partem / illā videlz partē qua nulla in celo aut in hyronimi: aut magistratus sublimior: quia exaltata est sup omnes choros angelorum: & hec pars optima nūq̄ auferetur ab ea in eternū. maturino

De hac parte optima Augu. loquēs ad eam dicit. Ad hanc vsq; gloriam virgo gloriosa prouecta esset sup no regni superius habeas in supiemis / que etiā angelica transcendens dignitatē ad superni regis cubitū mata conciliū. Ubi enim rex filiꝰ natus potuit quod ex te sumptum est: ibi posuit esse matrem ex qua sumptus est. Hec enim fas est credere esse alibi & vbi quod ex te sumptū est. Dec Augu. C Moraliter exponitur istud de religiosis: vt castellum sit ipsa religiosarum istꝰ castelli est abbas et prelati eius: fossata sunt pauperes / que fossata diabolus castellum possit capere conat abūdantia diuitiarum implere: aqua autem quando hoc castellum est fons lachrymarum: alimenta sunt vigilie / ieiunium / disciplina: quibus caro attenuatur sed alia impinguatur: turris est contemplatio. In hoc castello est martha sez officiales qui sunt solliciti et turbantur erga plurima. & Maria / sez claustrales in claustro circa pedes domini residentes. Ad istud castellum venit iesus quādo aliquis causa hospitalitatis ad ipam religionem declinat. Jesus enim recipitur quando aliquis nomine eius recipitur. Igitur iesus in mebris suis [intrat in quoddam castellum] .i. religiosis locum [et mulier quedā martha] sez compassionet significat q̄ officiales debent esse miles benigni et sedulī circa hospitum receptionem. [et hinc erat soror nole maria] non dñam non ancillā: q̄ officiales i claustro non debent esse dñi claustralis / nec eq̄uerso / sed oēs fratres: et magister vnus est christus: & vnꝰ est pr̄hor vna mater regula. [Que sedēs secus pedes dñi] vbi describitur officium claustralium sez sedere / tacere / meditari / audire dominū loquentem in scripturis: et in cordibꝰ eorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed martha cōqueritur dicēs. [Domine non est tibi cure &c.] quia officiales q̄ sunt circa tēporalia occupati debent etiam de claustralibus qui vacant cōtēplationi cōsquere pacē cōtēplationis appetendo: et tumultum negotiorū mundanorū fugiendo. vnde Ber. Felix domus et beata congregatio vbi martha cōqueritur de maria. Nam mariā martha emulari indignum est prorsus [nam maria optimam partem elegit] sed claustrales qui vocant cōtēplationi [q̄ non auferetur ab ea] quia nullus hodie appellat contra claustralem qui vult in claustro residere: sed bene appellatur contra eum qui vult abbas fieri. vel qui nec auferetur ab ea: qui vita actiua cum vita plena deficit: vita vero cōtēplatiua post hāc vitam proficit. Oratio.

Bernar.

DOmine Jesu christe q̄ pro nobis venisti in carnem per dignationē nature et humane vnionē: moueantur viscera misericordie tue super me indignum seruum tuū peccatorem et rem: et illo[rum] martyre cuere in virginali vteri tui susceptū hospitio: et illius martyre que verba tua cōseruauit cōferens in corde suo: sic licet illius clementissime genitricis tue fide meritis et precibus veni et in me tem meum per gratie infusio nem: ve nil preter te diligam: nil oue ramenti eriam cogitare cōcupiscam: sed tu solus mihi sis spes et omne opus oro: vt hic preditare aliquatenus valeam cōsolationis tue dulcedinem. Amen.

¶ De muliere samaritana. Cap. lxij.

Joā. xiij.

TAbite iterū Jesus in galileam: de qua venerat in iudeam. Unde ☞ venire autem in galileam [oportebat eum transire per samariam] regio nem non ex intentione declinādi ad samaritanos ne doctrine sue videretur contrarius qui dixit discipulis suis. In viam gentium ne abieritis. et samaritanam partim crant gentiles et ex vie dispositione: necessitate quia samaria media est inter iudeam et galileam. [Uenit ergo turpa ciuitatem regionis samarie que corrupte fichar dicebatur: nūc vero neapolis. distans quarto miliario a ciuitate que samaria dicebatur: nec vero sebaste dicatur: a qua tamen adhuc regio samaria denominatur. Ecclesia vero fichem de hierusalem trecim leucis ad aquilonem. Ut autē in Geneſi dicitur. Jacob veniens de mesopotamia emit agrum ab emor principe ciuitatis fichem: et ibi ad puteū habitauit iuxta vrbem: sed postea per regnum sine filie sue occisi fuit habitatores illius a filiis iacob: ita cessit in possessionem eius. cum iacob moriens filio suo ioseph: sed tempore processerunt ad samaritanos et gentiles. [Erat autem ibi fons iacob] id est puteus profunde a porta fichem amplius octo ipse foderat quando ibi habitabat: q̄ hactenus sic vocatus fuerat: sed ex eum qui sequitur postea puteus ecclesia fuit constructa in medio cuius in cuius medio ipse puteus est situo: ad cuius finistra ostenditur mā sio iacob et predium quod dedit filio suo. Iste puteus est fons viuentium omnis puteus fons est: sed non omnis fons puteus. Fons enim dicitur vbicūq; manat aqua de terra sed superficie scaturit fons tantū: et pro pte dicitur si in profundo scaturit puteus appellatur vt nomen fontis non amittat. hic enim fons pro puteo ponitur. [Jesus ergo fatigatus] ut uere] quia apparebat veritas humane nature ex infirmitate [fatigabat sic supra]. Gaudet [fontem Jesus puteum propter loci aptitudinem ad quiescendum et docendum unde. s. ut de fore faceret corpus: quia sessio propter laborem facta est. vt dicit chrisostomus. Et iuxta fontem erat locus aptus fo. chisti doctrine apud quem est fons aque sapiēie gratie et vite. vbi erat propter auctoritatem doctoris sedebat quia summus doctor erat. Vera autem erat quasi sexta. Hoc dicitur ad ostendendum constans fatigatio nis: quia per magnum tempus erat predicando laborauerat. non est mi

Matth.

Sichar.

Gene. xxxiij.

Puteus iacob.

Fons viuentium.

Fons cū puteo.

Ioan.

Chrisost. Tractatu. xxxvj. in Ioā.

B Vera fer fatigatus xpc.

Hystorie fides inter ariarem habitam.

nētū habebat. Ista fatigatio christi potest scripta fuit quinquagesimo future tali hora. Fatigatur dominus secundum carnem quinq; horis tantūne coditi omnes fatigantur per quem fatigari recreamur: fatigatur quo defecante fatigamur: quo presente firmamur. Susceperit enim ea que nostre infirmitatis sunt sine peccato per nos a peccato liberaret: et nos q̄ si infirmus infirmos nasceret. Forti tudo māgs eius nos creauit: infirmitatos nos recreauit. Assumpsit non solum naturam humanam: sed etiam defectus circa naturam quos vt ipse sum decuit assumere. Unde cum pene sine exercitatione virtutis perfecte et rectificatiue humane nature: non similatione assumpsit penalitates tā corporales q̄ spirituales que respiciunt nostram naturam in communi ficia: fame et sitim in absentia alime tristitiam et timorem in presentia nocumēti: et cetera huiusmodi vt est calor et frigus: lassitudo et similia. Fuit tamen omnes defectus assūpsit corporales sicut sunt defectus egritudinum multiformium: omnes spirituales sicut peccatum / ignorātia / rebellio carnis ad spiritū. Christus quippe voluit ostendere veritate humane nature permittebat eam agere et pati que sunt propria hominis: voluit etiam in se ostendere voluntatem diuine nature faciebat et operabatur opera dei. vnde quādo retrahebat infirmū diuine nature et virtutis a corpore esuriebat et fatigabatur: quādo vero ipsam virtutem diuinam cohibebat sine cibo nō esuriebat et in laboribus non fatigabatur. Ipse rant autem discipuli in ciuitatem ut ehem ptes cibos emerent. Nunc secundū Chrysos. Euangelista ostendit christi humiliatem in eo q̄ solus relinquebatur: etenim tra discipulos assueſcit omnem superbiam conculcare. Ubi etiam nota christi parsimoniam. nā tra parum de cibis curabat q̄ nihil consentibile secum ferebat. Et [venit mulier de samaria] regione scz de tribu ephraim. Samaritanos appellat a ciuitate sichem nunc samaritanos veraliter propter defectum corporalem: sed in mysterio propter defectū spiritualem illos doctrine et grauie pcepto rum. inter quā et ipm dialogus fuit: quo plures locutiones mutuo habuerunt. Mō ergo potū petere quasi fidem eius fundere: et sitebat ut quā propter primum fatigationem et salutem huius propter cuius amorem: mulier notanda cum q̄ cognoscendo ex humilitio pallii ipsum esse iudeū / desprit iudeos non coiri samaritanis: q̄ iudei abstinēt a rebus eorum. Et habitu ergo quē portabat cognouit mulier q̄ iudeus esset: quia sicut erāt distincti ab aliis i cultu dei et in corpore rāsit circumcisionem etiā in veste. Iudei enim habebant fimbrias in vestibus per quas discernebātur a gentibus. Ergo et in re habitu cognoscere debuerunt clericos vel religiosos. Sed hodie vtr cognoscuntur et ab inuicē discernuntur clerici a laicis: et christiani ab infidelibus. Et sciendū hic q̄ subiacto decem tribubus in captiuitatem rex assyriorū multis propries homines in odium iudeorum ad colendum regnum decem tribuum scz terram samarie: et misit dominos leones eos occidentes. Et ideo rex assyriorum hac de causa consilio misit vnum de sacerdotibus captiuos vt docret eos colere deum: qui consilio persuasi receperunt ob metum ferorum a deo immissarum libros moysi et iosue discipuli eius et legitimo ritemonem autem prophetias: et inde illo errantes inerat. Nō tamen ab idolatria cessabant: cum lege etiā ydola colebant: sic partim erant gētiles et partim iudei. qui primo cimei a suito vocati / nunc dicebātur samaritani: quasi inter gentiles et iudeos medii. Non igitur iudei execrantur: abstinendo se a cibis et vasis eorum. supplantatores seu vocationis hereditatem patriarche iacob sibi vēdicāt: a quo etiā samaritani sacchite sunt dicti. Licet esset iudeis precepti ne iungerent fedus et amicitias cum nationibus: tamen specialiter abominabantur samaritanos: et eos habebant tanq̄ ex communicatos: tū quia terrā eoz pro parte occupauerant: tū quia eis multas molestias in reedificatione templi et ciuitatis fecerant: tū quia ydola colebāt: tū quia in mōte et nō in templo deū orabāt. ¶ Cūq; colloquēdo esset Jesus mulier accepisset ab eo q̄ quinq; viros. s. legitimos habuerat: et secti cōcubina erat: q̄ non

C Pabitus in daic⁹ ypo sunt.

Samaritanoz rerum ārgio / de lectio in remonem introducta.

Cimei.

Jacobite

Samaritani odio habiti.

Chrysō.

D Orandi locus.

Adoratio patris.

erat sūmo legitimus vir: licet hoc ab hoc⁹ loci ritu⁹ crederet. aut [Ut arco].s. per effectū hoc est per scire reuelationē [qz prophet⁹ es tu].q.d. Pm Chrysō. In hoc q mihi occulta dicis ostendisti prophet⁹ esse. Et ideo conuertit se ad interrogandū cum de quocūq dubio qs inter iudeos t samaritanos verteb⁹ fcz de loco debito orationis qui apud eos aut⁹ et alib⁹ habebatur. Dicebant enī iudei p⁹ritū locum adorandi esse hierusalē et templum a salomone in mōte morta edificatū pro quo templo iudei t samaritani⁹ preferebant. Ecōtra vero samaritani montem garizim iuxta sichem sicū iuxta fontem predicti⁹ adorare solebant quo patres eōrum adorauerūt: qz ante templi edificationē iudei in mōtibus adorare t sacrificare cōsueuerūt. t ideo probabile est q iacob et filii eius qui prope locū illū manserūt in monte garizim oones et sacrificia fecerunt. Ubi est adhuc phanum ionathe hospitale: de quo dr. li. ij. machab. vt patet intuenti. Pro hoc ergo monte samaritani aduersū iudeos se iactabāt: q adhuc celebris locus erat. Et vocabant samaritani patres veteris testamenti patres suos qz receperant libros Moysi: et in parte erant iudei. Sciendum tamen q locus cōuenies⁹ erat in Hierusalē: quia erat a deo electus vt esset oationis t sacrificij locus. [Jes⁹ autē] rēspōdens dicit [rēpus venisse].s. pn blicationis euangelij [quādo neq; in Hierusalē adorabūt homines] qz ceremonie cessauerunt iudeoꝝ [neq; i monte illoq; similiter cultus cessauit gentiū [sed veri adoratores adorabunt patrem in spiritu et veritate.] Dicit autem patrem qz adoratio legis nō erat pfecta sed domino: nos essadorauim⁹ vt filiū per amorē: illi vo adorabāt vt seruū per timorem. Dicit etiā [in spiritu] per qs excludunt figurales t carnales ceremonie legis et iudeoꝝ. Et subdit [t veritate] per qs excludunt falsitas et error idolatrie qui erat in cultu gentiliū: quia veriqs est amotū per christū. Ad rēpone est ꝓdicatio rei incepit predicatio euangelij: per quam introductus est ver⁹ cultus diuin⁹ et ex iudeis et gentibus factus est vnus pp⁹s christianus. Cum ergo vmbra ablata lux veritat⁹ fidei radiauit: apparebat nō esse deum in locis materialibus: sed potius in puris mentib⁹. Quasi dicat. Non prefero locū loco in adorando: vbiqs adoretur deus, tantū [in spiritu t veritate] id est in feruore spūs et dilectione seu charitate que est a spiritu: et pro hoc que vere sunt. i. interno cordis speciali adoratōe / ac veritate fidei t eius cognitione. Nec puteris oratiōē esse meliorem tanto ne corporalis localised magis rationeferuoris et desiderii. Cum enim deus sit spiritus et nō corpus spiritualem locum. s. cor mundum et deuotum magis paratū mētem et non fierans querit: non corporalem locū ex monetum vel templū in quo orandum sit quia locus non est de substātia oationis: sed ex templum est spiritus purus: in quo oetur deveris bonis scilicet eternis non de vanis t trāsitoris. Qui sunt vbiqz existūs vbiqz adorari vult et potest. vnde Dauid ait. In omni loco dominationis eius benedic anima mea domino. vnde Theophi. Samaritani notum erat opinio q deus loco gētiu deberet⁹ et q in hoc loco deum adorare oporteat. contra quos dicit q⁹ [vos nō adoratores] non localiter sed spiritualiter adorant. Judeis vero ostensa sub figurā erant: et ideo dicit q veri adoratores non in figura adorabūt sed in veritate. Quia enim deus spiritus est: spiritualies adoratores querit: qz veritas veros. vnde et Augustin⁹ fuerit deo esse propinquior: sed qui se qui in altis habitat humilibus apropinquat. ergo defende ve asserdas: ascensiones (unquā) in eode est incomunalie plorationis que humilis ter. ratem habet. In templo vbi oratcin te ora: sed prius esto templum dei. Et sic patet q christus instruit mulierem de vero cultu domino in spiritu et veritate: quia idolatrie genitium et cerimonie iudeoꝝ cessare debent. in spiritualem nouę legis cultum deuotum. [Et venientes discipuli de ciuitate] scilicet emptū [mirabantur quia cum muliere loquebatur] nō propter aliquam suspitionem sed q talis et tantus doctor de dominus orbis terre dignatus est alloqui vnā solam mulierem pauperculam t ꝯtēptibilem. Non mirabantur q cum mulierib⁹ loquebatur: quia mulieribus quādoq; loqui consueuerat: et quandoq; in comitatu eas habebat. sed mirabantur clementiam: qua gentilem et alienigenam erroneam docebat signo rantes mysterium quo mulier ista typum gereret ecclie de gentibus future: quam querebat qui venit querere et saluum facere quod perierat. vn de Chrysostom. Mirabantur quidez super abundantem eorum manitenti dinem et humilitatem: quomam ita periplacuis erubens suffrunt loq cuz tanta humilitate inopi et samaritane. [Neuo tamen illorum dixit cuiqd querit⁹ aut quid loqueris cuz ea / licet ea q cuius locutio cum muliere non erat inutilis et vana ꝙuis hoc non videret. quod bene ex sequenti esse cognouit. Nam [mulier] edocta a christo et fernore denunciandi quod audierat [reliquit hydriam suam et abiit in ciuitatem] annūciare de christo magnalia: monens eucs egredi ad videndum hominem qui dixit ei quecūqz fecerat etiā occulta. Et quo patet cuius deuotio quam conceperat de christo: cū obliti aque necessarie ad vitam corporalem cucurrit ad denunciandum aquam sapientie necessariam ad vitam spiritualem: non ea rans de corporali commodo propter salutem. In quo etiam sequitur exēplum apostolorum: qui relictis omnibus secuti sunt dominum. Et hoc debuerunt angeli imitari primo deponere curam et onus secūli. vnde Chrysost. Sicut apostoli vocati dimiserunt rete et naua hec dimittit hydriam: et ciuitatem vocat ad ciuitatem integrā. vnde et Augu. Oportebat aute vt christo credens secūlo renūciaret et relicta hydria cupiditatem secularem se relaquisse demonstraret. Processit ergo ad christum et properauit manere veritatem. Discant qui volūt ciuitatem habere vt prius hydriam ad puteū proficiant. hec Augu. Item ex eo patet mulieris deuotio: quia non verecundatur facere suam turpitudinem: et eos adducat ad christi predicationē. vnde Chrysost. Non verecundata aut⁹ est hoc dicere: anima enim cum accenderit ignē diuinū: ad nihil eo rubescit que sunt in terra de reliquo intuetur. Discant qui gloriā ꝙ aduersitatis sed gloriāmur ꝙ cum mg. fatigati sumus. Et ideo [reliquit hydriam suam] scilicet aquam. Videtur enim magis de⁹ ꝙ hydria q⁹ fons deus nouę cogitationes et secreta hoīm. Nota hic q⁹ rpūs hanc mulierē et nos in ea ad tria inducit. Primo ad cōtēnendā amorē mundi cū dicit. [Olꝰ q biberit ex aqua hac].s. materiali [sitiet iterū] licet ad rpūm sitim auferat: amor enim mūdanoꝝ. s. deliciarū et diuitiarū et honoꝝ sitim non extinguit sed auget: de quib⁹ dr i Prouerbia. Sāguisuge due sunt filie q semper dicunt: affer affer. Sāguisuga est amator superbie que est causa et nutrimentum oim malorū. habet aute duas filias: scz cupiditatē et voluptatē: qt superbus nō ēst honores ambit: exteriora bona alioꝝ rapit et voluptuose vtit. Ista aute q sint vacua et vana i mortē ostendit Aler andri: qui cū esset totius mundi diuitiis plenus et libidinosus: et eius ossa in vase aureo reposita fuissent: philosophi ibidem conuenerunt. Unus ergo volēs suum dīm ostendere vanū fuisse ait. Peri iste non sufficiebat totus mundus: hodie parua sepultura est contētus. Alius volens ostendere vanum esse aurum et argentum congregare ait. Peri iste faciebat thesaurum de auro: hodie aurū thesaurum facit de ipso. Alius volēs ostendere vanū esse corpus delicijs nutrire dixit. Peri iste nutriebat corpus suum diuersis deliciis: hodie vero comeditur a vermibus. Sicꝰ rpūs inducebat istam mulierem et nos in ipsa ad desiderandū amorem dei cum ait. [Qui autez biberit ex aqua quam ego dabo ei].s. de gratia spiritus sancti [non sitiet in eternum] qz amor spiritus sancti extinguit amorē mūdanorū deliciarū et honoꝝ. vñ Aug. Qui biberit de fluuio paradisi cuius vna gutta maior est oceano: restat vt in eo omnis sitis mūdi hui⁹ penit⁹ extincta sit. hec Augu. Dm fluuii paradisi vna gutta peperat Paul⁹: et stat⁹ extinxit in eo oēm cupiditā: ita qz feroce lupi mutauit i agnū mansuetū. Peceperat Matheus: et mox extinxit eo auaritiā ita qz rapacē quēcūq in cōtēplatōē nā ꝙ prius rapiebat alteri post modū cōtēpsit. ꝓpter. Peceperat Maria magdalene: mox extinxit in ipa oēm luxuriā ita qz cotinuā nigrā quēcūq i colūbā candidam. Tertio inducebat eam et nos in sui cognitionem. Sta-

Prouer. xxx. Sāguisuga.

Aler andri Magni vanitas.

Fōs aq̄ viue.

Augusti. Gutta fōtis vnā.

Chrysō.

Augusti.

Chrysō.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gradus cognoscendo.

Et dabatur autem mulier surrexit ad cognitionem christi: nam primo dixit eū esse vnum dei cultorem in hoc quod dixit eum esse iudeum: et hoc fuit magnum. deinde dixit eum esse prophetam: et hoc fuit maius. tandem dixit et credidit eum esse christum: et hoc fuit maximum. Per hoc datur intelligi q̄ debemus a minimis et paulatim ascendere ad maiora. Iste gradus significatur in Marco vbi dicitur. Ultro terra fructificat primo herbam: deinde spicas: deinde plenum frumentū in spica. hoc est secm̄ Glo. timorem: penitentiam: et charitatem. Primus permittit ad incipientes. secūs ad proficientes. tertium ad perfectos. De hoc habebitis latius infra post sequēs capitulū in secūda parabola q̄ est de zizania. [Et exierunt] homines de ciuitate [venientes ad ipsum] vt pie sentiunter audirent eum. In quo datur intelligi q̄ si ad christum volumꝰ ire oportet nos cupiditatem exire. i. amorem carnalis cupiditatis deponere [interea] scilicet dum mulier abesset et ciuibus predicaret: et anteqū samaritani ad eum venissent [rogabant eum] quem fatigatum videbat [discipuli] qui cibos attulerāt vt manducaret: quia hora comedendi et locus ad hoc aptus erat et similiter tēpus aptum ad prandium in absentia aliorum. Habuit autem occasionem cibi spiritualis: scz de conuersione samaritanorum qui per eius predicationē sunt ei scitpotati. vnde subdit. [Ego cibum habeo] et patris ordinatione [manducare] id est mihi incorporare [quem vos nescitis]. q. d. alius cibus (scilicet conuersio gentium) plus me delectat q̄ cibus per vos apportatus. vbi Theophilus. hominū salutem hic cibus vocatur: ostendens quātum desiderium habet nostre salutis. Sicut enim nobis concupiscibile est comedere ita et saluare nos. hec Theophilus. Dicant ergo prelati ecclesie exemplo domini cum eis offeruntur exenia ciborum. et hiemalia: ego cibum habeo manducare quem vos nescitis. et conuēnant oblata eis: quia erecxant oculos cordis. Et adiungit. [Meus cibus est] id est in hoc est mea refectio et delectatio ac firmitas et sustentatio [vt] non curans de corporali commodo propter salutem: in quo etiam sequitur exemplum apostolorum qui relictis omnibus secuti sunt dominum [faciam voluntatem eius qui misit me] vt perficiam et ea pleam opus eius quod ipse cum veselle hominū conuersione et redemptione/qui vult omnes homines saluos fieri et ad agnitionem eius venire/voluntas quippe patris est vt nostrum eius credamus: opus vero plenarium nostre redemptionis. Ecbrus ergo et petrus. i. delectabilis refectio xpi nostra est fides et nostra est salus quam ipse cum magno quesierat desiderio: cuius delicie sunt esse cum filiis hominum. Tunc ergo deo cibum spiritualem offerimus quando per ꝑ uenire gratiam ab eo salutem nram postamus/cū fatz petimus fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. secm̄ Origē. Omnis homo qui bene operatur ad huc debet dirigere suam intentionem: scz ad honorem dei et ad vtilitatem proximi: quia finis precepti est charitas que continet amorē dei et proximi. et sic quando aliquid facimus propter deum finis precepti est deus: quando vero propter vtilitatem proximi finis precepti est proximus. Facit ergo voluntatem patris dicendo credere in se/facit opus eius manifestando mysterium incarnationis quousq̄s per passionez perficiat illud et complear. [Et q̄ videt tempus hoc faciendi ostendit dicendo. [Nonne vos dicitis: quia adhuc quatuor menses sunt: et messis venit] vnde perpenditur (sicut in scholastica historia dicitur) q̄ hyemis reputo hoc factum esse videtur q̄ factum sit in mense ianuario: quia in illa calida regione sunt messes tempestiue. vnde in festo pentecostes offerebantur primitie. q. d. xpo. licet tempus messis corporalis adhuc differt: tempus tamen messis spiritualis iam instat. Dicitur enim messis materialis et corporalis colletio frugum: et ad huius similitudinem messis intellectualis et spiritualis dicitur vocatio et colletio hominum ad fidem per quam congregamur in dei horreū. Vnde sequitur. [Ecce dico vobis leuate oculos vestros] [et videte regiones] ad fructum fidei dispositas [quia iam albe sunt] scz candore deuotionis vestre et mature [ad messem] metendum. Vocabat propter samaritanos ad ipsum venientes / quos vocauit segetes albas et paratas ad messem id est paratos et dispositos ad credēdum. Et eiusdē autem illa que dicebatur Siche: multi samaritanorum credidere in eum propter verbum mulieris testimonium perhibentis: quia dixit ei quecūq̄s fecerat que etiam occulta erant. [Cum ergo samaritani] venissent ad eum rogauerunt vt ibi maneret] vt ab eo instruerentur melius et firmi in fide fierent. Ecce deuotio auditorum: quia accepta fide desiderabant p ei⁹ doctrinam amplius informari ad suam confirmationem. In quibus omnibus ecōtrario arguitur nutricia iudeorum qui in omnibus fecerunt cōtrarium. vnde Chrysо. Sic ergo solo mulieris testimonio credentes et nullum signum videntes erierunt deprecantes xpm vt apud eos maneret: in dei vero miracula videntes / omnia egerunt vt a regione eorum cito abiceret. Et inde quidem etiam visis signis incredeli manserunt: hi autē et sine signis multam circa eum fidē demonstrauerunt. Et acquiescēs dñs petitioni eorum que erat honesta et deuota [mansit ibi] quia semper sanctis facit deuotis in oratione sua [per duos dies] propter duo precepta charitatis quibus innitunt credentes. Ter cius autem dies est dies gratie: et in hoc non mansit ibidem: quia samaritani nondum erant capaces gratie. Sicut hodie quotidie mulier samaritana ecclesia filia qui foris sunt xpm annunciat cui veniunt ad xpm per famā et credunt xpm manet per charitatem dantes apud illos. hoc est. dat eis duo precepta charitatis scz dilectionis dei et proximi: quibus pendet lex et prophete. Rogemus eum et nos vt et nobiscum duos dies maneat: quatenus duo precepta charitatis / duorūq̄ testamentorum fidem et amare et tenere nos doceat. [Et multo plures] ex illis in principio [crediderunt propter sermonem eius] quem sicut verba vitalia libenter audiebant verbis mulieris: quia vtilis sic homo est locutus. [Et mulieri dicebant quia iam non propter loquelam tuam credimus] que nihil est. Licet enim ex doctrina alterius incipiat quis ad credendū fides tñ firmatur et instituitur diuine veritati sicut Veruti ad id quod creditur firmandū. [Ipsi enim] ex tertius et inuenimus [auditu] ipsi enim ex tertius et inuenimus [auditu] sapientie verba ab ipso qui est deꝰ et homo [cognouimus] firmiter credendo: quia in fide est maior certitudo ādherentie ꝑ scientia. et quia nō sufficit coīde credere: sed oportet fidem confiteri ozeides fidem suā confitetur dicendo [quia hic] per eminentiam singularem [est saluator] p efficaciam salutarem [mundi] per influentiam generalem. Conspice nunc dominum Iesum: quia itinerando nō vtitur subiugalibus aut vecturis: sed pedib⁹ incedebat. ne grauis esset his ad quos deuinabat. et quomodo fatigatus plane et mirose incedit ac tandem ad quiescendum super puteum se ponit. In hoc ergo q̄ fatigatus est ex itinere datur nobis exemplum nō refugiendi laborem pro aliorum salute. simulq̄ datur et pauperratis exēplum: quia predicabat et sedebat sic prout corrigit iuxta puteum sup mundum locum. q. d. secm̄ Chrysost. Non in theatro aut pulueriarised simpliciter iuxta puteum: et vt contingebat super terram. Sepe fatigatus est dominus Iesus: et tota vita sua in patientia et labore fuit. Vnde ps. in persona ipsius. Pauper sum ego: et in laboribus a iuuentute mea. vnde Chrysosto. Christus igitur in samaritana accedens facilem et deliciosam vitam abiicens/laboriosam vero et strictam sequens non subiugalibus vtitur: sed ita valide et difficiliter incedit vt et itinere fatigetur. Et hoc vtiq̄ erudit se operationem esse et nō superfina petere: et multis indigere. Ita enī vult a superfluis alienos nos esse vt ipsorum necessariorum multa abscindamus a nobis. Propterea dicebat. Vulpes foueas habent et volucres celi habitationes: filius autem hominis nō habet vbi caput reclinet. Propterea et in montibus ꝓpiurimum conuersatur: nō solum in die sed et in nocte: et in deserto. Nec Chrysosto. Considera etiam quia discipuli non deferebant victualia: sed hora comedendi instante ibant ad comparandum ea. vnde Chrysostomus Discipulus autem domini non solum erga itinera validum robur/ sed etiam circa cibaria negligentiam. Non est igitur discipuli eius deferebant victualia: sed tempto.

Mediatio historie.

Fatigatio xpi.

Chrysо.

ꝑ. lxxxvij

Chrysо.

Chrysо. Uerū et

viaticula. et ostendit hoc aliis euangelista dicens. Cum defecerunt pharisei eum loquerentur quoniam illi estimauerunt quia panes non portauerunt. et cum essurientes inducit et incidentes spicas et comedentes. et cum dicit eum ad ficum propè esse iuriem venisse: nihil aliud per omnia nos erudit q̄ hoc. s. contenere vērē: et non studiosam eius estimare esse ministrationem. Iuuere quidē eos et hilares deferentes vrbi quidnā q̄ quia non poterant statim ab initio diei huius sollicitos: sed secundum tempus secundum quod omnes pulmentum acceperunt escas comparantes: sed non vt nos qui mane et lectulo surgentes p̄e aliis hec intendimus coquos et mense potiores vocantes: et cū nihil hoc seruātes studio: et postilla tra alia tūgentes: secularia ante spiritualia facientes. et que superuacua habere oportebat / vt necessaria honestates: propter hoc omnia surdi et inferius sunt. Contrarium eīm oportaret / omnium spiritualium minima facientes rationem. Postq̄ compleuerimus illa tunc tangere hec. hec christo. Ambulauit ergo ipse sine equis vt eis ad lassitudinem: sine expensis vt eis ad eluriem: ac sine seruitoribus et pompis vsq̄ ad administrationem. Conspice etiam quomodo non dedignatur cū neglecta et alienigena mulliere loq̄ monstrans q̄ mitis q̄q̄ humilis sit. Nō despicit personas viles et humiles: rales enim interdum capiunt arcana saluris plusq̄ diuites et nobiles. Item conspice quomodo interim erat studio spiritualium: cū esset ipse comedendi voluit tū differre vt intenderet predicationi et diuitiit refectionem corporis accipere. Volens comedere suscepit illius de ciuitate predicare: quia iā esset hora sexta: et ipse etiam erat itinere fatigatus esse volens prius intendere conuersioni samaritanorum: et operari ea q̄ erant spiritus q̄ ea que erant corporis q̄nimoq̄ tunc indigeret. In quo bono exemplum aliis similiter facēdi ostendit verbo et facto quantum predicator euangelii debet esse sollicitus de salute hominum: et postponere omne aliud negotium: et q̄ homo debet esse magis sollicitus de suis proximi salute spirituali q̄ de propria necessitate corporali. Item conspice quomodo fatigatus et famelicus sedet in terra nuda nō suppositis puluinaris: et reficitur cum discipulis ficur aliquis pauper de populo q̄ munificus nec ad magna hospitia in ciuitate declinat sicut nos miseri. Non enim legitur q̄ ciuitatem tunc intrauerisset sibi contrarius esset qui discipulos in vrbe / et in ciuitates samaritanorum ne intrauerint. Nec credas q̄ tota hac vice in terra comedit dominus humilis et amator paupertatis: sed fere cū ibat per mundum comedebat extra ciuitatem et villā ad aliquem rusticum vel fontē: sitiēsq̄ fatigatus foret et affectus. Non habebat chara et crassa cibaria: non vasa diuersa vel curiosamon pretiosa et delicata: panis q̄ habebat aquam puram de ipso fonte vel riuo que vineas fecundat: et pauperem tantū pauper sedens in terra humiliter comedebat: qui et cum carni ministrat. Comparere sibi nunquam vides cum fatigarumet sic humilitatem ac sustentatione potus q̄ cibi eius potatis indigentem: et sicut ceteros de populo his vtente. vnde Augustinus. Sitiuit qui omnes pascit: fatigatur qui est fons satietatum: fatigatus est et itinere q̄ vīā nobis fecit i celū. Deo.

OMne Jesu xpe diues omnium bonorum et largitor quidē lenissime: da mihi fatigato in huius vite itinere cibum et potum vt reficiar a te. Fō vite et omnis gratiarum vberrime cor meum ab vbertate voluptatis mee inebriare vt obliuiscar omnia ista transitoria. Panis viuus qui mihi deficis da mihi hunc cibum spiritualem: vt eum in oībus faciam voluntatē. Mane apud me dulcissime deus: quatenus duo p̄cepta charitatis / duorūq̄ restaurationū fidē me amare facias q̄ obtinere: ac terrea despicere q̄ sic apud te sp manere. Amen.

De filio reguli sanato. Cap. lxiij.

EIndē post duos dies exiuit inde. Jesus manifestus est inde. Jesus de samaritanis confirmans samaritanos in fide [et abiit in galileā] vbi fuerat nutritus. Quod significatur q̄ in fine fidei confirmatis gentibus in fide et veritate venerūt ad iudeos cōuertendos [venitq̄ iterū in chana galilee vbi fecit aquā vinū] comitatus discipulis suis. [Et erat quidā regulus cuius filius infirmabatur capharnaum. Hic cū audisset q̄ Jesus] ad partes sibi vicinas [aduenisset abijt ad eum. Jn chana vbi eum nouerat esse [et rogabat eum vt descenderet]. i. i capharnaum que erat in basso respectu eius in quo Jesus erat [et sanaret] presentialiter [filium eius] quem deligebat: quasi non posset sanare nisi presens esset. Jun Theophi. Iste regulus inter fuit miraculo facto in rupelo quando christus aquā in vinū mutauit: qui tunc credidit: sz tamen christi diuinitatez perfecte nō cognouit. Dicitur autem regulus multiplicater. Uno modo parnus rex qui paruo preest regno: et hoc modo non accipitur hic: quia nunc temporis nō erat rex in iudea. romani enim volētes frangere indeorum superbiā abstulerāt ab eis regiam dignitatem: ne quis iudee in quatuor tetrarchias diuidentes ad precauendum eorum rebellionem. Alio modo sm Chrysto. dicitur regulus aliquis de stirpe regia seu generis existens regalis: nec hoc modo accipitur hic. Tertio modo dicitur aliquis regulus regiū officialis: et isto modo accipitur hic quia erat officialis imperatoris deputatus ad custodiam galilee / propter quod manebat in capharnaū que erat metropolis illius terre: vel forte aliquis de familia herodis tetrarche polleus aliqua principatus dignitate. Regulus iste audiens miraculo xpi sperat ab eo impetrare sanitatem filii sui et credit ipsum posse sanare filium suum a quo salutem quesiuit: sed in fide dubitauit in hoc q̄ presentiam eius requirens non nisi presentia corporea tacta eum posse sanare putauit: non enim vbiq̄ presentem eum esse credidit: sicut centurio qui ait, Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo et sanabitur puer meus. Arguit eciam ista hominum eos diffidentia arguit hominem in fide tepidum dicens. [Nisi signa fecerit et communia] et prodigia exemplo eo q̄ similia eis non sunt visa vel audita et ideo procul a dicto id est a similium demonstratione dicta [videritis] sicut incredulī [non credidit] nam signa dantur infidelibus ad confirmationem doctrine: nō fidelibus qui essentiam scripture. Non reprehendit eum de petitione salutis filii sui: sed de defectu fidei. Ue rumtamen quia ex deuotione repetit petitionem dicens [Domine descende priusq̄ moriatur filius meus] ideo exauditur a domino. Jesus tamē ibidem remanens: et propter semplenam fidem eius se non deesse sed vbiq̄ (sicut deum) presentialiter esse indicans soto iussit ei verbo filium absentis sanat: vt pater amplius crederet dicens, [Vade] non enim voluit tetius ire corporaliter vt amoueret ab eo falsam estimationem qua putabat ipsum posse sanare tantum per presentiam corporalem [filius tuus viuit] id est. restituus est perfecte sanitati de tanta morbi cui appropinquauit quia mori incipiebat. [Credidit homo sermoni iesu] quia fides requiritur ad obtinendum dei beneficium: et tbat sine corporali presentia christi credens quia vbiq̄ esset virtuteus ad curandum. Jam incipit credere quia sermone sanauit ita eū deum esse et presentem vbiq̄ existere quod non supra credebat. Ad informationem ergo nostram cessit dominus superbo regulo ne iret cum eo ad filium suum: concessit humili centurioni vt iret ad eius seruū. vnde Gregorius. Quid est q̄ regulus rogat vt ad eius filium veniat et tamen corporaliter ire recusat: ad seruum vero centurionis non inuitatus / et tamen se corporaliter ire pollicetur? Sperat regulus filio per corporalem presentiam nō dignatur adesse: centurionis seruo non dedignatur occurrere. Quid est hoc nisi q̄ superbia nostra retunditur: qui in hominibus non naturam qua ad imaginem dei facti sunt: sed honores et diuitias veneramur? Cūq̄ pensamus que circa eos sunt: profecto interiora minime prouidemus. Dum ea considerauimus que in corporibus de specta sunt / negligimus pensare q̄ sunt. Redemptos vero nostros prostenderet quia que alta sunt hominū sanctis despicienda sunt: et que despecta sunt hominū despicienda non sunt: ad filium reguli ire noluit /

Doctrina quibus ceda mus.

Gregō.

ad seruum centurionis ire paratus fuit. Increpatus est ergo superbia nostra que nescit pensare homines propter homines hec fiebat. Non ergo consideremus aut pendemus que circa homines fiunt sed quid sunt. multi enim negligentes quod sunt: solliciti sunt de aliorum alienis de quibus querunt. unde Chrysostomus. Habitchodonosor inquit plurimum nunc inuenimur imitari.

Chryso.

Nec re ꝑ sanctis ex tra.

Ue enim ille nunc de imaginefic modo alii de vestre preciosa: de equis vel curribus. de amplitudine domorum: de pulchritudine columnarum et pictoris parietum opinantur esse melioreo. Quia enim quod erant homines perdiderunt: solliciti huc illuc circumeunt aliunde sibi gloriā colligentes omni sane irrisione plenissima. hec Chrysos. [Credidit ergo regulus sermoni ihesu non tamē integre neq; sane quod ostenditur ex hoc quod sequitur. Nam eo descendente de chana galilee in capharnaū que magis est in valle cum seruū sibi occurrerent et congaudendo filium suum sanatum renunciarent. [Interrogabat horam abeis in qua melius habuerat.] Odixerunt ei quia heri hora septima reliquit eum febris.] Ubi

Chryso.

Chryso. Unde qualiter miraculi materium est. Non enim simpliciter neq; vt contingit a periculo ereptus est: sed repente et simul. vt appareat non esse ex nature consequentia quod fiebat. sed actione christi. Unde sequit. [Cognouit ergo pater quia illa hora erat in qua dixit ei Ihesus] auctor salutis [filius tuus viuit] et ꝙ in hora verbi dominici sanatus esset [et credidit ipse et domus]. i. familia [eius tota] et hec est conclusio miraculi. Ad

C Miraculi finis.

hoc enim factum est. ut ut. miraculū vt regulus cum familia sua crederet in ihesum per eorum precus in fide fuit: quia perfecte credidit. unde sm Augu. et Bedam datur intelligi in fide gradus esse sicut et in aliis virtutib⁹. August. Beda. Gradus fidei.

sex numeri incrementum et perfectionem. Primo ergo reguli fides minus habuit quando dominū rogauit vt descenderet et filium suum sanaret. ne enim et credidit et dubitauit. Credidit quidem vt filium suum sanare posset sed non credidit q̄ eū sanare posset nisi et corpore presens esset. Deinde fides eius accepit incrementum: quando scilicet credidit sermonem domini dicentis: vade filius tuus viuit. Sed perfectionem non obtinuit: quando scilicet serui sapientem fidē nūciauerunt: quia tunc perfecte credidit. et tota eius familia. Sm illud Luce. Hodie hute domui salus a deo perfecta est. Jam ergo hic regulus erat inter fideles fieri dum ad fidem susceperat alios inducebat. Et ideo signanter quidam regulus in euangelio est vocatus propter fidei crescente fide homo est dictus: et consequenter propter perfectam fidem pater est appellatus. Item notandum q̄ tribus vicibus in hoc euangelio de vita filii iſtius regulis habet ostensio. Primo per dominum qui dixit [filius tuus viuit] secundo per seruos [qui nūciauerūt dicētes q̄ filius eius viueret] tertio pater hoc cognouit [quia illa hora]. i. septima sanatus esset. et hoc ad denotādum q̄ triplex est vita triplici morti opposita. Prima nature que habet oppositā mortem nature: secunda gratie cui opponitur mors culpe: tertia glorie cui opponitur mors gehenne. C Mystice iste filius regulis significat humanum genus filium regulis propagatum de adam qui de rege factus est regulus quādo perdita charitate factus est malus. Vte filius regulis febre languebat quando per ouersa etia genus humanum estuabat: cuius fabricatio inter chana et capharnaum cōpletur ad dandum intelligere q̄ de zelo mie divine (quia chana zelus interpretatur) processit salus in hominē. erat in capharnaum hoc est comestationem habens ebrietatibus dedītus. qui a capharnaum interpretatur pinguedo. Note autem septem fuisse septē status stationes solis iustitie cui est christus. scz sanctificādis nature in incarnatione: reparandis humanis in nativitate: reformandis hominum in regenerationis nostre in circumcisione: sanctificationis pro nobis et nostra in eruditionis nostre in predicatione: et miraculis: et redemptionis nostre in passione quādo hora septima scz dominus et infirmitas sanata fuit. et hoc significabatur in libro Regum. vbi dicit. vade lauare septies in iordane. iordanis enim humilis descensus interpretatur et significat per septimam descendentem ad nos dominū in cuius gratia lauamur ad sumina rem. Vel hore septem sunt septem recordationes solis iustitie: quia in nocte in manibus recolimus dña capti uitatem. prima illusionem: in certa. ꝙ discretionem ad iudicium. secunda sententiam: tm nona mortem: tm vespera sepulturam: tm completorio positionem cuiusdā circa sepulchrū. tribus enim horis perducimur ad vitā et saluteū. vnde in psal. Septies in die laudem dixi tibi super iudicia iustitie tue. C Mystice etiā iste cuius filius infirmabatur nō rex sed regulus appellatur: nā sicut in Priorat. dicitur. rex qui sedet in solio iudicii dissipat omne malū intuitu suo. Qui ergo seipsum bene disponit regere se scat in solio iudicii discretionis effugat opera sua: vt si quid se interrumpat discretionis iudicio illud dissipet. quoniam qui regnum sui bene administrat merito rex dicitur. vnde Seneca. Vis habere magnum honorē? roga te tibi imperium: impera tibi. Qui vero male regnum administrat non rex sed regulus dici debet. Quilibet ita peccator potest dici regulus dum infirmatur: quia defecit in suipsius regimine: et tunc eius filius infirmatur quando rationi sensibilis appetitus non paret. Sed quādoq; dicit christus sanatur per quē sensibilis appetitus sub ordine rationis collocatur. Ipsa ergo ratio res est in regno. que bene rex dicitur: quia totum corpus hominis per eam regitur et affectus hominis ab ea dirigitur et informatur. Sed quādoq; dicit regulus sanatur. Sed quādoq; dicit regulus quādo scz dominus in cognitione: et obscurata sequit inordinatas passiones et non resistit eis: et ideo filius eius id est affectus infirmatur id est debitat a bono et declinat ad malum. Si esset rex fuisset rex. i. fortis: filius eius nō infirmaret. sed quia regulus est ideo filius eius infirmatur. Ser homo est ossa actuum suorum et affectuum imperium et dirigens. Isti autem partes sensitive quia obediūt rationi imperanti et dirigenti. Isti autem seruis annunciant q̄ filius regu-

guli scilicet rationis vituit: quando scilicet in opere q̄ vires inferiores obediunt rationi. Per horam autem septimam in qua puer a febre dimittitur signantur. vij. dona spiritus sancti in quo omne peccatum diuiditur et vita spiritualis in anima creatur actora et perfecta salus mentis et corporis consistit. Note etiam. vij. quib⁹ anima de peccato per penitentiam resurgere possunt dici iste. Una est in cōfessione que est vera simplex et integra: tres in confessione que est vera simplex et integra: tres in satisfactione scilicet elemosyna: ieiunio: et orationo: et elemosyna. Iste septem hore significantur in libro Regū. vbi dicitur q̄ puer ab heliseo resuscitatus osculatur septies et redit ad vitam: quia iste. vij. resurgitur a pctis mortis ad vitam. vbi Theoph. Regulus est omnis homo non solum quia regi vniuersorum propinquus sm animam creatus est. q̄ ipse super omnia principantium summus: cuius filius. i. meus febricitat vel luxuriatur. Accedit autem ad iesum et deprecatur vt descendat. i. vt cum descensu misericordie veniat et peccatis parcat prius q̄ a voluptatum infirmitate mortificetur. Sed ossa dicit: vade id est, precerum cōtinuū circa bonum ostēdas: et tunc filius tuus viuet. Si autem ambulare cessaueris mortificabitur tibi intellectus circa boni operationē. hec Theop. Quotidie etiam regulus pro filio infirmo sanando inter cedit dum prelatus quilibet pro suo subdito vario rentationibus deprauato vt a domino sanetur precēs effundit. Infirmus vero sanatur dum per culpā depraua tus: per gratiam ad iustitiam reuocatur. Debemus ergo rogare deum vt a peccatis sanemur: quia nullus per se potest ad statum redire iustitie nisi a deo sanetur. In hoc autem q̄ infirmabatur capharnaum notantur tria que sunt causa spiritualis infirmitatis. Capharnaum enim interpretatur ager pinguedinis vel villa consolationis: erat etiā ciuitas magni honoris. Ex hijs habet q̄ sepe causa spualis infirmitatis est abundantia rerum temporalium et nimia ꝓsperitas mundana et nimia et alienatio terrenarum ꝓsperitatum nocent homini ꝙ aduersa. Unde boetius. Plus hominibus reor aduersam ꝙ prosperam prodesse fortunā. Unde et Seneca. Hunc consilia salu

B Mystice. Regulus quidam.

Prospe ritas no cet. Boetius. Seneca.

teria aduocs cū tibi alludit vite prosperitas. Cū te velut in lubrico fluctib⁹ ac fluxo nec dabito tibi impensis liberos: sed cū cūspicies quo cunctū sit vel quousq; hec veniē. In hoc etiā q erat filius reguli datur intelligi q nobilitas generis sepe est causa infirmitatis spiritualis q: nobiles sepe efferuntur in superbiā: sepe exercent rapinam: sepe etiam ummergūt se in luxum luxurie ⁊ lasciuiam. Cauendū ergo in prosperitate huius mūdi ne spiritualiter infirmemur: quia tunc facilius ⁊ frequētius per peccatū arripimur. Unde Chry. Quando q̄ spe
Chrysost. ritate perfruimur cum in malignitate viuamus tunc magis nobis est ac magis dolendum. Nam semper quidem nos oportet meminere peccātes: maxime autē cum nihil triste perpetimur. Quando enim per partes abvnoquoq; nostrum penas exigit: lesionem nobis ipsam animaduersionem facit. Quādo vero partiētus nostra videtur dissimulare delicta: ad maximum nos in talibus permanēres penam reservat. Sanatur autem filius hora septima in virtute verbi dei. hora enim septima declinat sol a meridie ⁊ vergit ad occasum. Cū ergo vite nostre videmus transisse meridiem ⁊ nos i declinatione positos: tempus est vt in virtute diuine predicationis reliquat nos febris ⁊ ad dominum conuertamur. ¶ Et notandū
Febris. q bene per febrem significantur peccatū: ⁊ febricitans potest intelligi peccator. Dicit enim febricitans nūc habet calorem nūc frigus ⁊ tremorem: sic peccator habet modo cupiditatē et inordinatum amorem boni transitorii set hic est calor: anime: modo habet timorem qui est frigus eiusdem anime. Unde dicit Augu. q ois pec-
F August. Peccatorū origo. catus duo reos facit in homine scilz timorē ⁊ cupiditas. Timor facit fugere omnia que sunt carni molesta: cupiditas facit appetere ostia que sunt carni suauia. Et scām hec duo duplicem penam habebit peccator i inferno. sed in illud Job. Ad nimium calorem transibit ab aquis nimium. In
Job. xxiiij. ter cetera etiam incommoda que patiuntur febricitantes est illud q habet palatum inordinatum: propter quod dulcia videntur sibi amara et insipida et econuerso. eodē modo peccator: sic habet inordinatum palatū q ois spiritualia sibi videntur insipida. Dicitur autem febris a feruore. ⁊ ideo omnis inordinata passio feruens ignis maligno febris est anime. Sicut autem sunt diuerse species febrium: sic etiam sunt diuersa genera peccatorum. Prima est ephimera que dicit ab ephimero pulcre martino: qui est die quo nascitur moritur: ⁊ significat eos qui inordinate passionis et impetuositer subitum tre motū: qui debet finiri ante solis occasum: scām illud apostoli. Sol non occidat super iracundiam vestram. Secunda febris est tertiana: que vno die intermittitur: qua labor ante illi qui cum peccatori volent de peccato ⁊ sic habet vnum diem penitentie que est contritio: sed ad secundum diem confessionis non peruenimus: ex ideo sanum in idem redeunt. Tertia febris est quartana: vbi duo dies absq; accessione sunt. Quidam enim post accessionem peccati duos dies penitentie seu contritionem ⁊ confessionem assumunt: sed quia iuxta sacerdotis arbitrium ad diem tertium scilz sacrificationis non perueniunt: ideo rursus in peccati passionem incidit. Quarta febris est quotidiana: eorū videlz qui absq; contritione aliqua frequentant vitia: qui ad literam omni die gule et ebrietatis: luxibus seu iuramentis vacāt. Sed hanc sequitur febris quinta scz continua: qua frequentationem sequitur continuatus: et hac febre maxime laborant iuuenes ⁊ vsq; uidi ⁊ quari: qui propter confuetudinem difficulter possunt curari. Sexta febris est tam generale confusa dinis: que per ethicam intelligitur. ethica enim dicitur que in mente est deducta: ethis namq; mos appellatur. Hec autem febris radicatur in membris: ⁊ naturalem humiditatē absumit ⁊ consumit: ex specialiter significat secuū tristitiam que ossa exiccat et mortem operatur. vnde in .xxvij. Spiritus tristis exiccat ossa. ⁊ rolatur que est defensio confuete tam nocte cum quis tam nō erubescit nec metuit nec pauescit facere que confundit. De salute talis valde timendum est: qui in tali febre sole medici despicere. ¶ Hoc verum secundum Galienū: qui fecit Jesus Jm chana Galilee: vbi prius mutauit aquam in vinum: ⁊ mō

fecto sanauit reguli filiū. Quāuis esset filius regulis cū sanaret i capharnaū fuerit ceteris tri: in cana hoc signū fecerit. ita corporaliter existens verbo cum absens sanauit. 2ō mystice autem per duplicem dñi aduentum in ea
Mystice. na significatur duplex affectus ver- bi dei in mente. Primo enim terret eat: et significatur in miraculo vinum quod letificat cor hominis. secundo sanat ⁊ hoc significatur in cura infirmi. Ité per hoc significatur duplex aduentus filii dei ex primus quidem manifestus ad letificandū: quia in nativitate eius angelus nuncia- uit pastoribus et oēi populo magnū gaudium: et hoc significatur per vinū. secundus aduentus eius in nubibus erit manifestus quando veniet tollere infirmitates ⁊ penalitates nostras et configurare nos corpori claritatis sue: et hoc significatur in cura infirmi. Amen.

Omine Jesu christe qui de tua dilecta angelice cōfessionis ⁊ laudis in galileam totam huius mundi aduenisti: quoniam infirmus sum temporalium rerum pulchritudine tētatus: ⁊ ideo ieiunio mortificationē fatigatus: miserere mei pius: ne moriar morte culpe vel corpis aut gehenne. ⁊ virtute verbi: humiliate me ieiunio: scām orationē: per tuā gratiam tuam liberet a febre hominis ⁊ egritudine peccati et nulli fuecumbā inordinate passioni. Amē.

¶ De quatuor parabolis dñi ad turbas ⁊ trib⁹ ad discipulos hab. Cap.lxiiij.

Matt. xiij. Post hec dominus Jesus uit ad mare piscatorius homines in terra existentes ⁊ pte turba ad eum congregata ascendēs eum discipulis in nauiculam et sedet docebat turbas simplices
Chrysost. Ille enim in natura: vt post se nemi- nem discrepet: sed omnes auditores eadem haberet: ⁊ vt audiret eū populus ⁊ videret ⁊ visus declarat audientem ⁊ auditus visum. vbi ⁊ Beda. dā. ¶ Prefigurabat hec nauis ecclesiā in medio nationum edificandam in qua dño dilectam sibi cōsecrat māsionē. Et proposuit dño turbis quatuor parabolas diuersas diuersis conditionibus hominū congruentes: vt p
Nauis ecclesiā significat. varietate morboū varia esset medicina: alii auferioribus: alii lenib⁹ delectarentur cibis. vt ait Piero. Turba n⁹ vnius sententie est: sed diuersarum in singulis voluntatum: ⁊ ideo
Piero. Turba varietas. loquitur ad eā in multis parabolis: vt intra varias voluntates diuersas reciperent disciplinas: et quasi diues pater familias inuitatos diuersis reficiens cibis: vt vnusquisq; scām naturā stomachi sui alimēta varia susciperet. Et secundum hm eiusde Pie- ro. q non ola locutus fuerit in parabolis sed multa. Si enim derisset cūcta in parabolis absq; emolumento populi recessissent. perspicua misceat obscuris: vt per ea que intelligūt, p-
Parabole dicā dñicas. nocentur ad ea notitiā que nō intelligunt. In his autē quatuor parabolis ⁊ aliis tribus cōsequenter subiūctis cedētibus ponitur decursus ecclesie a predicatione christi vsq; ad finem mūdi. In prima parabola que est de semine. Piero in terrā cuius quarta pars tantū fecit fructū demorat predicatio christi ⁊ apostolorū qui predicauerūt indeo indifferenter bonis ⁊ malis: ⁊ pauci comparatiue credi-
derunt: pro maiori autē parte in infidelitate remāserunt. ¶ Prima ergo
Parabola prima. est de semine ⁊ vbo dei qd ipse exiens a patre quando de inuisibilitate pris mūdo visibilis apparuit / seminauit in mūdo ⁊ in gtiis: locis cecidit scilz in terrā tripliciter mala nec ferētem fructū: nec in terrā bonā facientem fructum triplicem. Seminantur autē plura genera seminū. Primo seminant
Seminū dei gña. legem naturalē in mente cuiuslibet hominis sicut est: quod tibi fieri non vis alijs ne feceris: et quod tibi fieri vis alijs feceris. Ité seminant per angelos reuelationes: per moysen legem scriptā scz precepta ⁊ phibitiones: per prophetas. promissiones ⁊ cōminationes: sed nūc exiit seminare ep scm in terrā legē euāgelicā oībus fidelib⁹. Non cessat etiam semper in nostris animabus seminare nō solum cū docet: sed etiā cum erearit in eis semina bona, virtutū scz bonorum. exiit ergo dei filius de sinu patris: non secundum diuinitatem: qua sic est vbiq;

sed sedm humanitatem ⁊ carnis assumptionem. vnde Chryso. Erit autem qui vbiq; est: nō localiter sed incarnatione ⁊ per amicā carnis propinquit. nobis factus. [Exit.] inq; [qui seminat] .i. qui habet officium sciendi ⁊ grām seminandi [semnare semē suū] .i. doctrine verbum. Seminator ergo .ppie christus est: sed dicator esti potius est cophinus seminatoris q̄ seminator. [Et dum seminat] i. doctrinā indifferēter spargit [aliud cecidit secus viam] .i. super eos demum per errores: vagum per lasciuias: terrenum per carnales affectiones: ac suggestionibus demonium ⁊ variis tentationibus virioꝝ ad modū vie expositū per carnis cōcupiscentias. ⁊ horum omnium secuꝝ tranſitu ⁊ frequenti meatu semen verbi conculcatur ne germinare possit [⁊ volucres celi] sez aeree .i. demones qui volucres celi dicūtur: siue. propter aeris inhabitationē q̄ per aera discurrunt: siue propter naturam celestē quia celestia siue spiritualia natura sunt: siue propter velocitatem ad malum. quia ad hoc semper intēdūt [comederunt illud] .i. sua suggestione rapuerūt ⁊ fructum impediērūt: et sic tollunt verbum ⁊ memoriā vt de corde: vt nec memoria nec mēs teneat quod opere exercere negligit: vt impeditoverbo impediatur fides: nec credentes salui fiant: quia fides ex auditu est. Vi sunt qui audiūt sed in verbi virtute non afficiūtur. Unde ꝙq; narratur: q̄ diabolus de corde eorum tollit verba: ergo dei mente retinenda sunt: ⁊ sicut semen sub terra: ita verbum dei in memoria debet occultari ⁊ fructificet: quia secundū ſ. ergo. sicut de eius vita desperatur qui languente stomacho alimēta non retinet: sic eterne mortis periculū formidare debet qui verba vite. i. alimenta iustitie in memoria non retinet. [Aliud cecidit supra petram] .i. supra cor petrosum ⁊ durum ac rebelle ⁊ preterimum per superbiam [⁊ natum] ſtorim sole et feruore tentationis orto [aruit] ⁊ vigorem fidei perdidit [quia non habebat profunditatem terre] .i. stabilitatem patientie [et humorem] deuotionis ⁊ gratie. Vi sunt qui audiunt et aliquo modo afficiuntur: sed non proponunt facere q̄d vi. vñ nō radicat in eis verbū per bonū ꝓpositū. In cordibus enim duris quādoq; cito ad horā nascitur germen cōpunctionis cum verbū ministrationis audiunt: ⁊ statim ferueꝝre persecutionis vel cuiuslibet tribulationis ⁊ tētationis arescit cum per impatientiam desolantur ⁊ deficiūt quia verbum predicationis sine humore gratie ⁊ amoꝛe virtutis nō ſſit. Et hi radices nō habētes: ſ. ꝓfunde firmitatis ⁊ firmū desiderii: ideo ad tempus credunt ⁊ in tempore tentationis recedunt: quia verbū eoꝝ receptum renuūt. Sicut arbor que sepe transplātatur radices suas nō habet: sic hi frequēter de bono in malum mutantur: ⁊ ideo in bono nō radicant. Tentatione nempe probatur ſi verbū dei radices fixerit: sicut impetu ventorum apparet ſi arbor bene radicata sit. tales instabiles sunt de familia regis Saul: qui inter prophetas erat propheta: ⁊ inter stultos stultus. [Aliud cecidit inter spinas] id est in corda quottidianarum ambitione sollicita ⁊ sollicitudinibus earum lacerata ac curis tēporalib⁹ unnis de dita per auaritiā [et simul exorte spine] .i. multiplicate diuitie [suffocauerūt illud] .i. impediuerunt fructum predicationis occupādo mentem ne in ea proficere non possit fructus spiritualis. Vi sunt qui audiunt et ambulantes cum curis ⁊ diuitiis et voluptatibus ſ. Rites enim a loco predicationis ad mundana suffocantur a sollicitudinibus que importune auaram acquisitionem: et diuitias que norant asseruare conſeruationē: ⁊ voluptatibus vite ſi importune ſi ſcitam fruitionē. ⁊ fructum non referunt: quia hec tria semen spirituale fructificare nō ſinūt: sicut spine ex edificatione semē emissum suffocant ⁊ oriri non permittunt. Diuitie quippe ⁊ honores spine sunt: quia sicut spine suis punctionibus corpus lanians et cruciando ꝓpe rumpit et fedum in occulto holm reddunt: sic amor ⁊ ambitio diuitiarum et honorum cogitationum suarū pungentionib⁹ ac curis et sollicitudinibus (que sunt spes acquirendi ac timor perdendi ⁊ sollicitudo conſeruandi) animā lacerant: ⁊ cum vsq; ad peccatum pertrahunt quasi influxo vulnere cruentant ac miseram ⁊ infelicem coram oculis dei facunt. Et tamē sub his seruibus esse deliciās multi reputant: ⁊ quando de spiritualib⁹ cogitare incipiūt statim se temporalibus immiscent ac suffocari ⁊ emolliti rigorem virtutum amittunt. Dicit ouis cōuersans inter spinas semper ibi de lana dimittit: sic vacās curis temporalibus ⁊ mundo multa bona spiritualia amittit. vnde Chryso. Quemadmodū spina vndecunq; detineatur pungit eum qui detinet: ita et secularia vndecunq; detineantur conuritant eum qui constringit ⁊ fouet. Sed nō spiritualia talia: sed mariare alienū assimilantur que vndecunq; circumuoluerīs / delectat oculos. Dec Chryso. Uel diuine dicūtur spine: quia pungunt animam in mūdo ⁊ iudicio ⁊ inferno. In mundo triplex est pēnitentia ſez labor⁹ in acquisitione: timoris in possessione: ⁊ doloris in amissione. In iudicio etiā pungent mentem quando dns dicet auaris. Esurivi ⁊ non dedistis mihi māducare: sitiui ⁊ non dedistis mihi bibere. ⁊c. Alte puncture erunt ira pessime ꝙ ipsi auari qui sibi cupient nō esse ignia dicent mōtibus cadite super nos et collibus cooperite nos. In inferno etiam iste spine pungēt animā perpetuo cruciatu: quia ex eis paralisis quo peccauit anima comburitur. Et nota ordinem istorum predicatorum trium seminum non fructificantium. Primum nō germinat: sed conculcatur ⁊ ab auibus comeditur. Secundum germinat: sed non multum crigitur: quia humorem non habet. Tertium vero tam in stipitem elatur: sed non fructificat: quia a spinis suffocatur. [Aliud] scilicet quartum [cecidit in terram bonam] que est nigra per despectū: pinguis per affectū: culta per virtuosim exercitium: ⁊ sic fecunda per fructum fidelem ⁊ deuotum [et ortum fecit fructum] bonorum operum. Ubi Beda. Terra autem bona est electorum cōscientia que omnibus predictis eruditis contraria facit: quia ⁊ commē dationem fidei semen verbi libenter excipit et exceptum inter aduersa et prospera constanter ad fructus vsq; centesimū: aliud sexagesimū: aliud tricesimū.] Alia vero triplex differentia fructuū primo potest considerari quum ad tres status fidelium qui sunt incipientes: proficientes: et perfecti. Incipientes sunt tanq; terra que profert fructum tricesimum: quia sufficit vt habeant fidem trinitatis cum implerione decalogi. Proficientes sunt tanq; terra que profert fructum sexagesimū: quia non tantū habent fidem trinitatis et seruāt decem precepta sed etiam exhibent sexpera misericordie. Perfecti sunt tanq; terra optima que profert fructum centesimum: quia habent duplicem perfectionem seruantes veteris legis precepta ⁊ euangelii cōsilia. Alte tripler gradus sez incipientium: proficientium: et perfectorum tangitur infra in secunda parabola vbi dicit. Ultro enim terra fructificat. Primo herbam: deinde spicam: deinde plenū fructū in spica. Secūdo potest cōsiderari quantū ad tres status saluādorum: sez virgines viduas ⁊ coniugatos. Aliud ergo fecit fructum centesimum: sez in virginibus. virgines enim nomine multiplicari per opus carnale in alio: sed p opus spirituale in seipso: et ideo significantur per centenarium qui fit ex ducto denarii in seipsum. Aliud aūt fecit sexagesimum: sez in viduis ⁊ continentibus. sexagenarius enim constat ex denario ducto per senarium: in quo significantur decalogus cum senario operū misericordie. Aliud vero facit tricesimū: sez in coniugatis propter fidē trinitatis cū obseruantia decalogi. Ubi tangūtur tres gradus castitatis. Primus est castitas coniugalis per quem gradum vitantur illiciti concubitus: licito tamen concubitu retēto in matrimoniali actu. Secundus gradus est castitas vidualis per quē euitatur decetero omnis concubitus vt animꝰ possit decetero liberius deo seruire: licet possit licite matrimoniū trahere. Tertiꝰ gradus est castitas virginalis q̄ est superior: istis p quē omnis concubitus simpliciter euitatur. vt mens ipsa tanq; sponsa suo sponso deo per amorem copuletur. Unde Theophi. Qui in centum fructificat sunt qui perfectā habent vitā: vt vigiles ⁊ eremite. Qui aūt in sexaginta qui mediocriter se habent vt communes ⁊ qui in cenobiis sunt. Qui aūt in triginta qui parui quidē sunt sed

Hiero. Dromachus languens allegorice.

Status castitatis tres.

Theoph.

Universidad de Deusto
Biblioteca

propriam virtutē fructum ferentes: vt iuxta q qui in centuplo sunt. Unde
Augusti. et Aug. Centesimus fructus est martyrum propter sanctitatē vite vel cōtemptum mundi. Sexagesimus virginum propter ocū interitus: quia nō pugnant contra concupiscentias carnis. Tricesimus vero cōiugatorum: quia hec est eras pceptū. qui enim ueriorem habent conscientiam ne libidinibus superemur. Dec Aug. Uel tricesimum fructum affert qui detrimentum in exteriorib⁹ bonis cōtēptor sustinet: sexagesimū quādo sustinet detrimentum etiam propriū corporis per flagellationem et incarcerationem q cetera huiusmodi: centesimum quando cōtemnit etiam totā vitam per martyrium. Unde Chry. Terra bona sunt qui abstinent se a malis q sūt vires suas facūt bona: et est ille fructus eorum tricesimus.
Si aūt et oia bona sua cōtēnāt q accedāt ad seruitūdē dei: habt sexagesimū. Si autem q pceptū imperialis sententie de morte eorum processerit: habent centesimum. Aut si bona eorum perussa fuerint q fuga: habent sexagesimum. si autem infirmitas aliqua corporis eis cōungeret et fideliter fuit inuenire: habent centesimū. Nam iob ante tentationem tricesimum habuit: in facultatibus suis: iuste viuendo. post damna substantie q filiorum sexagesimum. post plagam aūt corporis centesimum fecit. Quū centesimum habet in se q sexagesimum habet q tricesimum. Econtra qui tricesimū habet sexagesimū non habet: q qui sexagesimum habet non erit centesimum habet. Semper enī maius q minus est in se habet inclusum: illud aūt quod minus est / maius in se non habet. Dec Chryso. Item vt dicit Remigius, semen verbi dei tricesimum fructum facit quando bonam cogitationem gignit: sexagesimum quādo bonam locutionē: centesimum quādo fructum boni operis pducit. Si ergo per terram bonam designatum cor de bono quod intendit verbū dei audire: et optimo quod intendat semen hec operari/audientes verbum dei deuote: retinent fideliter in memoria: q fructum afferunt in patientia sex visus ad finem exercitādo ptemia.
Gregō. quia scām Gregō. dum equanimiter proximorum mala tolerant q humiliter flagella suscipiunt/postmodū ad requiem sublimiter suscipiuntur. Et aduerte q bona terra habet cōtra se penitus oppositas alijs in quibus semen cecidit. Quia enim dicit audientes verbum retinent: est contra eos qui sunt secus viam q venit diabolus et tollit verbum de corde eorum. q autem fructum afferunt sanctarum scripturarum est contra eos qui sunt spine suffocantes dei verbum. q vero hoc faciunt in patientia est contra eos qui supra petram: qui ad tempus credunt q in tempore tentationis recedunt. Terra ergo mala in loca fructuosa viam perosa q spinosa distinguitur: sed terra bona non subdistinguitur quia vna est ecclesia: vna est columba mea: licet fructus et virtutes eor subdudant in centesimum sexagesimū et tricesimum. Ita etiam q premia diuersa sunt: quia differt stella a stella in premio sicut et in merito. De seminatione itaq tres ptes ptib⁹ dolet: pereunt ac vna tantum saluantur q proficiunt nequ hoc equaliter: sed cū multa differentia. Quamuis enim semen diuini verbi de se fit eeumdē: fit tamen vtilitas vnum est tripliciter in fructuosum.
Uū Theo. vide quomodo mali sunt plurimi q pauci saluantur. Quarta enim pars seminis salutaria fuerunt. Et quo patet q ex exemplo christi predicator: verbi diuini non debet cessare a predicatione licet videat inde pauciores proficere quia faciens quod in se est meritum suum non perdit. Unde nota sm Theophl. q non dicit q semen Theophl.
minans aliud protecit secus viam et aliud Lucas
ceneras sed q semē cecidit. Quia enim non dicit
seminat docet rectum sermonem sed non est licitus
sermo diuersimode cadit in audientes: quia semen quodlibet recipitur scām modum et dispositionem terre in qua seritur. que si fit sterilis q cultura prosert bonum fructum: si aūt fit sterilis q inculta germinat spinas et tribulos vel etiam nullū fructum: ita q scām variam dispositionē terre semen diuersimode profert ad fructū. Sic in nobis scām varia dispositionem cordis nostri diuersimode recipitur semē q ab christo verbo agricola de celo nob⁹ adducitur. Primum ergo debemus verbum dei cū deuotione audire ac cum gaudio q desiderio suscapere. Deinde intelligere ac inter prospera q aduersa viriliter conserua

re q denigq fructus facere vel centesimum vel sexagesimū vel tricesimū.
¶ In secūda parabola q est de zizania describit status ecclesie sequens immediate post mortē christi et apostolorū: quia diabolus fidei in cordibus fidelium seminate inducit: ideo post christi et apostolorum dormitionem per mortem aliquos inter fideles ad pernitiem heresis commouit quasi seminans zizaniā in medio tritici ad ipsius destructionem. Potest autem omnis immunditia in segete zizania dici: et lolium sterilesq anime et humilimedi. Dicit ergo zizania bono semini: sic hereses bōis scripturis superseminantur et eis se admiscere. Unde Aug. Neqs enim nascūtur hereses q quedam dogmata pernitiosa q illaqueantia animas et in profundum precipitantia: nisi dum scripture intelliguntur non bene: q qō in eis non bene intelliguntur etiam temere et audacter asseruntur. Et notandum q christus habet triplicē agrū triplex. ram propriū in quo seminat triplex semen bonū. Primus ager est mundus in quo christus seminauit semē verbi dei siue doctrinā veritatis. Secundus ager est ecclesia catholica in qua christus seminauit fideles bonos qui sunt filii regni. i. sancti electi viri qui inter filios regni cōputantur.
Tertius ager est anima in qua christus seminat duplex semē bonū. Primum est semen bone voluntatis: q hoc semen debet proferre fructū bone operatiōis. Secūm semē est cognitio sui: mundiq dei. Ex cognitione sui quasi et quedā semine oritur dolor. Sm illud Eccles. qui addit scientiā addit et dolorē. Ex cognitione mūdi oritur timor: quia in medio laqueoꝝ homo ingreditur. Ex cognitione dei oritur amor: qi ipse est creator: redēptor: et glorificator. Primū ergo semē seminat deus i agro affectus: secundū in agro intellectus: sed inimicus diabolus superseminat zizaniā. i. errores in intellectu et cogitationes multas in affectu. Doc semē tripliciter extirpatur. primo igne contritionis. secūdo p confessionē confessionis. tertio p cruciationē satisfactionis. Studeat ergo anima fidelis vt semen dei i ea germinet sanctis desideriis et operibus virtuosis. Die autem ager scilicet anima sepitur fide: aratur predicatione: complentur pluuia gratie. q rore misericordie. ¶ Scīa ita apparabola est de zizaniis et bonis bono semini superseminatis: que describit cetum hereticorum. [Simile est enim regnum celorum]. i. ecclesia militās seu status eius [homini] scilicet christo qui dat regnare in celestibus: et cui seruire regnare est [qui] per se q per apostolos [seminauit i agro suo] id est in mundo seu in ecclesia labore et sanguine christi et cultu [bonū semē] id est sanctam doctrinam. et fidem catholicam ac eos quos filios regni vocat. Et nota hic q in istis parabolis non fit comparatio persone ad personam sed negocii ad negocium seu facti ad factum, ac si diceret: factum quod agitur circa regnum celorum et circa ecclesiam simile est rati facto vel negocio. [Cum autē dormirent homines]. i. custodes interq qui ad tutelam et custodiam sunt deputati: per quos significantur prelati quorum somno id est negligentia interueniente diabolus superseminat zizaniam seu lolium. Dormiunt enim prelati tripliciter: vel cum torpent inertia: vel cum resolumuntur lasciuia: vel cum premuntur ignorantia sine culpa. hec autem dormitio nō solum signat superiorem negligentiam circa custodiam gregis sed etiā negligentiam cuiuslibet circa custodiam sue propie persone et salutis. Utrāq enim negligentiam exploiat diabolus et sic per suggestiones malas seminat zizaniam in cordib⁹ humanis. [Cum ergo dormirent venit inimicus]. i. diabolus] et superseminauit zizaniam. id est errores sequētes et iniquitates q eos quos filios maligni dominus interpretatur [in medio tritici]. i. electorum. Doc est hereticos permisit electis. Zizania alio nole dicitur lolium et est feminini generis in singulari: sed neutri vel feminini in plurali. Unde est versus. Est zizania / sunt zizania plura negs. ¶ Uigilent ergo pepositi ecclesie q subditi: ne p cetū negligentiā diabolus valeat zizaniam seminare. [Cum autem creuisset herba] per profectum fidei [et fructū fecisset] p effectum operis boni: quia fides sine operibus mortua est [tunc apparuerunt zizania] per manifestationē errorum et foriduin peccati et persecu

Inimic⁹ homo.

tionem fidelis christi. Et cum serui hoc domino dicerent [aut illico. Inimicus homo hoc fecit] Diabolus dicitur inimicus homo: quia sub timuitudine rationis humane hoiem decipit: vel ex eo q̄ homini a principio inimicatus fuit: vel ab euentu q̄ homine vicit: sicut ab africa dicit scipio africanus: quia africā deuicat. Serui isti sunt patres antiqui qui fuerūt in primitiua ecclesia: atq; admirantes perfidiam hereseos insurgentem in ea ac cesserunt ad deum per orationem inquirentes vnde oriretur talis perfidia: quibus fuit diuinitus reuelatum q̄ hoc erat ex diaboli opere deo permittente facerum: & hoc vt stabilitas probaretur fidelium. Diabolus quidē in mundo seminauerat tria semina pestifera scz ignorantiam obtenebratem: culpam infrigidātem: & miseriam ignominiosam. ideo de celo venit celestis agricola portās tria semina illis contraria scz sapientiam illuminantem: gratiam inflāmantem: & gloriam exaltantem. Seminauit quoq; christus sancta doctrinam et fidē catholicam: et superseminauit diabol⁹ errores et inimicitias multiplices. Seminauit deus in mundo pacē et fraternā charitatem: superseminauit diabolus inuidiam et malam voluntatē. Seminat etiam de⁹ quotidie in agro interiori. i. mente bona proposita: diabolus superseminat desideria carnalia. Seminat de⁹ in agro exteriori. i. in corpore mundiciam & puritatem: superseminat diabolus immūditiā et carnalitatem. [Serui autem dixerunt] i. sancti patres per orationem diuinum consilium quesierunt. [Vis imus et colligim⁹ ea] separando malos a cōmunitate ecclesie per excommunicationem & eundem diuitendo iustitie seculari et terminando p mortem. [Et ait non ne forte colligētes zizania eradicetis simul] cū eis [& triticum]. i. illud quod est triticū quo ad se: sicut si aliquis fidelis dānaretur sola suspicione. vel quod est triticum quo ad alios: sicut si eradicatur non primo victus: tunc alii fideles scandalizarentur: quia nō seruatur ordo iuris: et sic eradicatur triticum. i. alii fideles per scandalum. vel quod est futurum triticum: quia modo est aliquis malus cui crās erit bonus. Vbi prohibetur eradicatio festinata damnosa et suspitiosa. Festinata est quam non precedat admonitio. Damnosa est quando imminuto meritio est i causa vel principio nisi fuerit causa manifeste redūdans in maiorem ecclesie. Vnde Augu. dicit q̄ aliquando tolerādi sunt mali p̄ pace ecclesie: quando timetur de scissionate. Suspitiosa est quando non habetur certitudo de aliqua hereti vel vitio. Talleo ergo non sunt eradicendi quia tribus modis prohibetur hec eradicatio fieri. [Sinite vtraq; scz zizaniam et triticū molos & bonos] crescere vsq; ad messem]. i. vsq; ad consummationem seculi et totem intelligendum de illis qui non sunt notorii neq; pertinacēs nec q̄ per eos imminet vniuersale damnum ecclesie. Vic datur penitēcie locus et discretionis exemplum. In hoc enim monemur ne occulegnum iudicium nobis vsurpemus: sed deo illud reseruemus qui tribuit vnicuiq; iuxta opera sua. Hec ideo est contraria apostolo qui ait. Auferte malū ex vobis ipsis, quia hoc dictum domini intelligitur de ambiguis aliud aut apostol de manifestis. Vic etiam innuit diuina benignitas et patientia ostionis. sustinet enim patienter diuina clemētia zizanias cum tritico: hoc est malos cum bonis. Sustinet autem eos tribus de causis. Prima ne dum vult congregare et per bonos adunare. Secūda vt iusti plurimū deo regratientur q̄ electi sunt p̄ gratiam de numero pereuntium: et cōparatione plus mirāre ad bonū. Tertia vt boni proficiant et eos merita sua augeant. Prosunt enim mali bonis purgādo: vt si qua est in eis peccati rubigo eliminetur: et exercendo vt virtus in bonis latens manifestetur: ac stimulando vt electi in via huius exilii segnes non efficiantur / sed ad patriam suam festinēter eos nando: quia cum tribulationes multe ingerūt lapides preciosos in corona celestis glorie apponunt. Seruitur ergo malis bonis pacientia mediante: vt simul cum bonis pacifico in celo permittantur viuere cum eis. Deinde dominus subiungit. [Et in tempore messis] id est iudicii et finalis consummationis [dicam messoribus] scilicet angelis. [Colligite primum zizania] id est malos a consortio bonorum eos excludendo: et hoc quoad

penam dāni: et sequitur pena sensus [et alligate ea in fasciculos ad cōburendum] quia ministerio angelorum separabuntur ruine mali de medio iustorum: et mittentur in infernum qui credunt esse in centro terre / et terra vallatus undiq;. Et bene dicit [in fasciculos] non in vno fasce: quia vnusquisq; punietur p̄ modo peruersitatis sue et simul erunt immundi cum immundis / gulosi cum gulosis / auari cum auaris / superbi cū superbis: et sic alii impii cum suis similibus. vt qui socii fuerunt in culpa simul torqueantur in pena. quo ad penam sensus erunt plures fasciculi: sed vnus erit quoad penam dāni. Et subditur. [Ibi erit fletus] .i. dolor vehemens et dāno scz p̄ carentia visionis diuine. et exponitur p̄ tristitia et dolore: q̄ forte nō erunt ibi corporales lachryme [et stridor dentiū] .i. passio vigens ex pena sensus et tormentosz p̄ie penāz acerbitate. In quo significatur duplex pena inferni: vna ex parte membri scz tristitia vehemens que significatur per fletum: et alia ex parte corporis que significatur p stridorem dentium. Vel fletus ex calore dissolutente: et stridor dentium ex frigore constringente. vnde Job. Ab aquis nimium grandibus ad calorem nimium. Deinde sequitur [Triticū autem] .i. fideles & electos qui in area huius mundi sunt triturati flagellis afflictionibus et tentationib⁹ variis: vt in eis nulla sit palea vel macula [congregate in horreum meū] scz electorum mansionum [Et tunc iusti fulgebunt sicut sol] et hoc per dotem claritatis et gloria anime ad corp⁹ redundante. vbi Chrysо. Non q̄ ita soli sicut sol: sed quia hoc sidere alios magis lucentium non nouimus: eo quod nobis veluti exemplo. Nec Chrysо. Cōparatur autem gloria iustorum soli tm̄ in hoc quoad corp⁹ q̄ anima glorificata multo pulchrior erit sole. In sole autē quatuor dotes corporis glorificati notantur: scilicet claritas quia in creaturis inferioribus ruboli sole est clarius: agilitas q̄ occidente habilitas quia transit per virtutem theriam: impassibilitas quia radius eius non lesdit nec macula tur. Et subditur [in regno patris eorum] ergo tanq̄ filii regis accipiēt regnum decoris. O q̄ gloriosum est regnum in quo sancta societas quia iustorum in quo perfecta claritas q̄ fulgebūtur quo perfecta delectabilitas quia sicut sol. dulce enim lumen est & delectabile cui quo sublimis dignitas quia in regnoan quo paterna charitas quia patris eorum. Hanc parabolam secundā tāgit marcus faciēs tantū mentionem de bono semine qđ ad solos electos pertinet qui tāq̄ triticum et frumentum in horreum eterne beatitudinis colligentur quando zizania et loium in caminum ignis mittentur. Unde comparat regnum celorum. Ecclesiam que a deo regitur et hominis regit: homini iacienti semen in terram &c. Per semen intelligitur verbū vite quod homo scilicet christus seminauit in corda humana et dormiuit per mortem [Et surgit] autem semen [nocte et die ac germinat & crescit] quia post somnū christi numerus credentium per aduersa et prospera germinauit in fide et creuit in opere [dū nescis ille] hoc est nescire nos facit quem scz frumentū vsq; in finem afferat [et terra vitro fructificat] quia voluntate adducit vt fructum faciat [primo herbā deinde spicam et tādem plenum frumentū] Ex semine enim isto recepto i aliquo homine primo concipitur timor: deinde notum iudicium: et significatur p herbam que est quid imperfectum. & quia ex timore cessat homo a malis et incipit se exercere in bonis: adeo secundo concipitur spes diuinorum beneficiorum que significatur per spicā in qua est iam spes grani futuri. Tertio ex hoc datur charitatinus amor q̄ habet opus perfectum: et ideo significatur per plenum granum: quia vt dicit apostolus. Plenitudo legis est dilectio. Vel [era fructificat primo herbam: deinde spicam: deinde plenum frumentum] hoc est timorem: penitētiā et charitatem. Illi qui generant herbam. i. timorem sunt incipientes qui debēt incipere a timore. Sicut enim herba est principiū spice: sic timor dominī est principiū vite: ger initium sapientie. Illi qui generant spicā id est penitentiā duram sunt proficientes: qui sicut delectati sunt i peccatis sic debent se affligere in penitentia & tamētis. Illi qui producunt plenū frumentum. i. charitatem & bonor⁹ operum

Spes.

Ro. xiii.

Universidad de Deusto
Biblioteca

plenitudinē: sunt perfecti qui habent charitatem dei & proximi: quia plenitudo legis est charitas: & tunc est homo dispositus vt de statu gratie trahat ad gloriam: et ideo dominꝰ nunc [mittit falcem] .i. mortem abscindendo iustos de presenti vita vt transferat ad gloriā [quorū adest melius] .i. collectio iustoꝝ in patria. Pm Gregoꝝ. Grego. semen homo tacis in terram cum corda suo bonam intentionem inserit. Et post semen iacuerit dormit: q: tam in spe boni operis quiescit. Nocte vero exurgit ac die: quia inter aduersa et prospera proficit. Et semen germinat & crescit dum ille nescit: q: et cum adhuc mentri incrementa sua non valet semel concepta virtus ad profectum duci. Et vltro terra fructificat: q: pertinente ad se gratia mens, hominis spontanea ad fructū boni operis assurgit. Cum ergo desideria bona concipimus: semen in terra mittimus. cum vero operari recta incipimus herba fumus. cum aūt ad perfectum opus trahimus ad spicā peruenimus. cūq; in eisdem operis perfectione solidamur tam plenū fructum in spica proferimus. Omnipotens autem deus in proiectū fructum falcem mittit et messem sua de secat: quia cum vnūquēq; ad opera perfecta perduxerit eius temporalem vitam per immissam sententiam incidit vt granum sumat ad celestia horrea perducat. Vnde ergo ne sit tārū in herba vel spica et maturitatem expectes in purgatorij pena. non enim fructum immaturum congregat deꝰ in horreum suum. Nullus tamē qui ad bonum propositum adhuc in mēs tenetrinidine esse conspicitur despicatur: quia frumēntum dei ab herba incipit vt granum fiat. ¶ In tertia parabola q̄ est de grano sinapis describitur ecclesie status sequēs immediate post resurrectionē heresium: quia contra heresēs insurgentes sui erauit dñs in ecclesia doctores seros literatos: et per rationem et scripturam cōfutarent hereticos: et licet primo fuerint humiles et abiecti tamen diuina dispositione fuerunt postea exaltati. tertia ergo parabola est de exaltatione ecclie ac predicatiōis fidei et euāgelii in qua cōparatur regnum celoꝝ grano sinapis. [Simile est et regnū celoꝝ .i. id est predicatio euangelii quē placit regnū: quia docet regere mentem cuius cures sunt opa: regere os cuius cures sunt vba: regere cor cuius cures sunt cogitationes et desideria [grano sinapis] q: cadens in amōre. venenū expellit .i. errorē. caput purgat .i. mentē [quod accipiens hō .i. xps a pre[semitauit] et per se et p discipulos suos [in orbe suo] .i. in mundo [qđ minimū est omnibus seminibus] .i. omnibus disciplinis: vel q: vir ei in principio credit vel q: docet q̄ in mundo minima et vilia reputant: q: ampullositatem bonum non inuitiuntur [eū aūt creuerit per diuinā gratiōne [maius est oleribus olerib⁹] .i. scientia physices naturalibus et poeticis q̄ dicitur olera: q: cito deciduntꝫ nec fructum eternū sed temporalē habēt [& fit arbor] .i. ta per eius sublimationem: fructifera per eius vtilitate [ita vt volucres celi] .i. aie credentium celos affectantium [veniant per fidē [et habitēt] per amorē [in ramis eius] .i. in dogmatibus. vel [volucres] .i. predicatores qui vt nubes volant [veniant] studendo [& habitēt] meditando & operādo [in ramis eius] .i. doctrinis et profectibus et sentētijs. quarum ista rami sunt historia / tropologia / allegonia / anagogia. vnde [regnum celoꝝ potest hic intelligi primum ecclesia que ratione humilitatis / paupertatis / et parue multitudinis videbatur esse abiecta: sed vnate erat magna. vel pro feruore fidei que modica videbatur propter scādalum crucis: sed feruida est propter calorem dilectionis. parui [grano sinapis] .i. ecclesia ratur [quod cū sit minimū] .i. statuarū rameri est magnū in virtute & calore. que crescit arborem magnā: cuius vbiq; orbis est expansa habens frigidum per spē / et ramos exaltatos per dilectionem de vsq; latatos per charitatem proximi. Alta est: q: se ad celestia sublimat: ampla quia terū mundū occupauit. Quam arborem ascendit zacheus vt christū videret: quia nisi in ecclesie / et fidei arbore christꝰ non videtur. & [volucres celi] .i. pennes huius mūdi alta petentes vel alati et intelligeni. s. huius mūdi sapientes [habitant in ramis eius] & ei libenter regūtur eius consilio. Uel [volucres] .i. scil qui pennis virtutū in alta ascendūt: et ad premia celestium

bonorū volare contendūt [habitant in ramis eius] .i. in diuersis eoꝝ sensibus spiritualibus. Rami enim huius arboris sunt dogmatum diuersitates: vt pro varietate morboꝝ varia sit medicina in quibus vnaquēq; vocū. i. aliarum iustarum requiescat. Volucres enim celi sunt animē fideles que cor a terrenis leuantes ad celestia p desideriū volant: & negligentes reposituum rerum cupiditatibꝰ suum cor habent in celestibus: atq; in sanctorum dictis et consolationibus respirant et requiescūt ab huius vite fatigationibus. Unde ps̄l. Quis dabit mihi pennas sicut columbe et volabo et requiescā? Assumamus ergo et nos pēnas columbe vt ad altiora volāres possimus. [ramus huius arboris habitare et nidulos doctrinaꝝ nobis facere: terrenaq; fugientes ad celestia festinare. Magnū quoq; et feruens sit nobis desiderium exaltandi fidem nostrā vt dño iesus christus ab omnibus timeatur: cognoscat & amet. ¶ In quarta parabola que est de fermento describitur status ecclesie sequens et alteratione predictoꝝ sancto rū q: per diligentiā eoꝝ ad predicā dū iam fides vbiq; est dilatata. In hac ergo parabola cōparat regnum celoꝝ fermento [quod mulier abscondit in tribus farine satis.] Est aūt farina mensura in palestina capiens vsq; modiū et dimidiū. Regnū celoꝝ est ecclesia militans in qua deꝰ p regnū celoꝝ predicat. mulier autem ad predicandū vsq; quaq; fidem catholicā. tria vero sata farine sūt tres partes mūdi. s. asia / africa / europa. tres ligue [s̄z hebrea / greca / & latina. Fermentū aūt licet in scripturis frequentius accipiatur in malo q: sit corruptiuum: tamē q: aliquid est fermentū z̄ in bono: non tamē ideo q: sit fermentū z̄ in malo: semper tropice accipitur in bono tantum. Unde in figura in pente coste q̄ celebrabāt a iudeis propter beneficium legis date quinquagesima die ab exitu de egypto que fuit euangelij figura: transferebantur duo panes de simila fermentata. Mulier .i. dei sapientia vel sanctoꝝ diligentia accepit fermentum quod propter calorem intrinsecū et inclusum legem euāgelicam q̄ est lex amoris et feruoris fidei significat: et abscondit seu posuit in tribꝰ farine satis donec fermentaretur totum. Hoc enim fermentū positū fuit in tribus mundi partibus a tempore apostoloꝝ et ampliꝰ ponetur donec fermentetur totum et multiplicetur fides trinitatis per totum mundum: quia inde totū pene mundū iam fermentatū et vtilificatum in ecclie corpus creuisse videmus sicut medicū fermentū magnā farine massam trāsmutat in sui ipsius virtutē ac vtilitatem & crescere facit. Pm Bedā. mulier id est aia sanctā abscōdit per rectam intentionem a mundi laudibꝰ occultando fermentum .i. dilectionē: in tribus satis farine .i. in tribꝰ modis diligendi .s. ex toto corde / ex tota alia / et ex tota mēte. vel in tribus mie viribus sc̄z rationali / concupiscibili / irascibili / in quibus charitas siue doctrina abscōditur: donec totā mentem in sui perfectionem conuertat. quod quidē hic in choatur sed in futuro plicitur. scdm Hilariū farina est plebs ex diuersis collecta: tria sata tripler status fidelium. s. noe / daniel / iob. vel q: de tribus filijs noe processit totū genus humanū cui dei sapientia fidē et charitatē et sanā doctrinam cōmendat in presenti donec totū fermentetur. i. donec in fine mundi completo numero electoꝝ fideleo ad resurrectionis gloriam perueniāt: et tūc perfecta celestient charitate: modo enim est ignis parnus: sed tunc erit caminus [hec omnia] .s. predicta et talia multa [locutus est iesus ad turbas in parabolis] & licet alia multa sine parabolis dixit eis: vt sc̄z mouerent ad interrogandum de audītis. Quia enim hominibus rudibus loquebatur de regno dei: op⁹ erat induci eos in talibus parabolis et rerum sensibilium eis cognitarum similitudinibus ad diuinorum arcana: vt ex his que animo nouit surgat ad incognita: & exemplo visibilium rapiatur ad inuisibilia: ac per ea que visu didicit discat amare que non nouit: vt q̄ celestia capere non poterant / per similitudinem terrenam audire preparet. parabola est grece similitudo dicitur

Defectus charitatis in mundo.

Ire iusti.

Per abundantiam gratie.

Fermentum.

Formatio.

Conuersio.

Beda.

Modi diligēdi.

Hilarius Farina.

einur latine per quam veritas demõstratur et in qua aliud dicitur et aliud rationabiliter intelligitur. ¶ Hã subdit admonitionem [hec dicens clamabat. Qui habet aures audiẽdi audiat.] Hanc admonitionem addit dominus in locis pluribus. Hinc ẽm Pieroñ. vbicũq; ponitur hoc verbum designatur mysticus intellectꝰ: quia sub verbis parabolicis alius sensus est per intellectum requirendus. Et ẽm Bedã. Aures audiendi sunt aures cordis et sensus interiores. f. aures intelligendi obediendi et faciendi que tacta sunt. Immutt ergo triplicem auditum. f. sentiendi/ intelligendi/obediendi. Primus est exterior in corpore de quo dicit [q̃ habet aures] Secundus interior in mente de quo subdit [audiendi.] Tertius vtrũq; cõplectens de quo addit [audiat]. Primus auditus est sensuum. Secundus intellectuum: tertius affectuum. De his dicitur in psal. per ordinem. Audi filia. quo ad primum. et vide. quo ad secundum: et inclina aurem tuam. quo ad tertium. Et in Job. audiã auris audiuit te. In hoc autem q̃ tesus hec dicens clamabat tangitur magnitudo affectus eius in predicando. clamor enim iste signum erat magni affectus in ipso. De hoc clamore christi dicit Augu. Intonuit dñs iesus ꝑ hus clamans dictis/factis/voce/vita/ de sensu/ascensu vt redeamus ad eũ. Clamat surdis vt audiant/ clamat dormientibus vt exigilent/ clamat transeuntibus vt attendant/ clamat ignorantibus vt intelligant/ clamat errantibus vt redeant/ clamat peccatoribus vt poeniteant. Clamauit quippe predicando/clamauit orando/clamauit lazarum resuscitando/clamauit eundem moriẽdo. Quotidie in celis exclamat: clamat ad nos dicens. Venite ad me omnes qui labotatis et onerati estis et ego reficiam vos. Et nos miseri adhuc ramos clamoris cõterimus. hec Augu. [Tunc dimissis turbis]que cum non interrogauerũt et secedens a tumultibus [venit in domum]vt discipuli tanq̃ digniores haberent oppotunitatem querendi et interrogandi eum. [Et accesserũt ad eum discipuli eius] tanq̃ familiares non tam corpore q̃ discendi voluntate [querentes quare in parabolis loqueretur turbis]cum ipsi non caperent: et petentes vt eis parabolas exponeret. Quia enim per capitulũ dictum mystice loqui querit ne multi lectum exhibi exponi. [Qui respõdẽs ait. Vobis]re dẽmus / vobis humilibus / vobis obedientibus / vobis mihi adherentibus et dilectis / vobis mundo abiectis et odiosis / vobis ostentibus et simpliciter dignis ac vestris sequacibus ad me accedentibus [datum est]diuinitꝰ et ex gratia dei non ex merito vestro [nosse] aperte sine parabolarum inuolumine [mysteria regni dei]id est secreta et intelligentiam sacre scripture que continet statuta atq; decreta illius regni seu abdita et profunditatem veritatis euangelice que ducit ad regnum celeste vel [mysteria]regni celoꝝ.]. i. ecclesie militantis siue triumphantis. Apostoli enim erant quasi fundatores ecclesie post ẽm: et ideo ad ipos pertinebat scire secreta ecclesie de futuris eius erat processus ecclesie vsq; ad finem mundi: quia ista erant futura in diuina dispositõe ordinata: q̃ ibus potest hic vocari [mysterium regni celorum]. i. secretum ecclesie. [Ceteris autem] qui extra sunt qui claudis sensibus non curant intrare et cognoscere veritatem. f. vulgaribus turbis seu etiam scribis et phariseis incredulis [non est datum]neq; concessum ista intelligere nec propter hoc loquebatur eis ratta parabolice: vt videres [i. videre se putantes non videant] id est intelligere se putantes [non intelligant]sententiam interiorem. Ad hoc est vna causarum quare dña loquebatur in parabolis: vt sic veritas occultaretur malis et bonꝰ ad inquisitionem exercerentur in eis. Unde sequitur. [Qui habet] sc̃z amorem verbi [dabitur ei]. f. intelligentia verbi amati [et abundabit]. f. sensus interiꝰ dendi quia habentibus deuotionem et fidem datus est versus sacre scripture intellectus. Et est in Luca q̃ apparuit eis sensum vt intelligerent scripturas et abundantius reciperet eis ecclesie processus. Item [cui habet opus [dabitur et iuuelletuale] et abundabit]augmento proficet. Unde [qui habet]gratiam [dabitur ei]gloriam [et habundabit]gloriosa seueranria [et abundabit]gloriosa gratiam et gloriam dabit dñs. [Qui autem non habet]. f. amorem verbi [id quod videtur habere] sc̃z naturalem ingenio vel literarũ studio [auferetur ab eo] quia nulla vere sapientie gaudebit dulcedine. vnde non habentibus fidem et deuotionem ad xpi doctrinam intellectus scripture veteris testamenti ablatus est propter eorum incredulitatem et datus est gentibus propter eorum fidem. Item qui non habet opus id quod videtur habere. f. intelligentie auferetur ab eo: quia fides sine operibus mortua est. Item sicut auarus multas habet opes et nullas sic qui non diuinã sapientiam habet nullam habet: quia ꝑ m Dionysium, ille ras nescit qui sacras ignorat. ꝑ Zmb. intelligitur quod habet id est quod se putat habere. Secundum autem. f. in domo discipulis suis dixerat ola. vnde patet q̃ non solũ parabolas de quibus eis interrogabãt: sed etiam alia ibidem eis exposuit licet de aliarum expositione mẽtio hic non fiat. Et nunc etiam in parabolis locutus est discipulis et ꝓposuit eis eras parabolas alias a predictis. In quarum ꝓma que est de thesauro absondito in agro: designatur stat⁹ ecclesie sequens post predictum q̃ dilatata fide in orbe terrarum per predicationem sanctorum multi valentes et literati viri vt Augu. et alii ad fidem catholicam conuersi inceperũt se exercere et scientiam suam ad vtilitatem animarum conuertere. Ille ergo regnum celorum. i. celestẽ patriam thesauro abscondito in agro qui ager omnibus vendictis emit vt thesaurus ibidem inuentus habeat. Iste labor est in exercitio vite actiue et operibus omnibus misericordie in regimine ecclesie. thesaurꝰ autem absconditus est premium celeste cuius dulcedine nondum omnibꝰ apparent manifeste. f. m illud psalm. Q̃ magna multitudo dulcedinis tue quã abscondisti timentibus te. Immutamen ipse thesaurus essi non ad plenum cognitam sanctorum doctrina ꝓpter actu aliis sit corde retinet q̃ mẽ gna parte declaratur. hunc autẽ thesaurum inuentum ille abscondit qui cognito qualis sit corde retinet q̃ mẽ te illius desiderio misso modo obtinuisse tur. f. Et ꝑ gaudio illius vadit ꝑ dolibus mentis ipsum affectando [et vendit vniuersa que habet]remota tia ac voluptates carnis et desideria terrena contẽnẽdo. [Et emit agrum illum.]omnibus aliis omissis in agro dominico ꝓpter celeste premiũ laborando et rotaliter celestibus inhiando. Continere ergo scicularia debet vt eorum possideat et sit et potestas vtendi thesauro cum agro: quia celestes diuitie non nisi dãno secũli possidentur ab aliquo. ¶ Hã laudem virginum exprimitur ista parabola: et sic thesaurus in agro est virginitas in carne. Circa istum thesaurum considerãda sunt tria. primũ est q̃ inuenitur/ secũdum q̃ inuentus abscondatur/ tertium q̃ absconditus ceteris ꝓponatur. Non autem inuenitur in luxuriosis: non absconditur in vane gloriosis: non ꝓponitur in auaris. sic ergo habemus triplicem virtutem sc̃z virginitatis/humilitatis/et paupertatis. Virginitas nouit thesaurum inuenire vt habeatur: humilitas nouit thesaurum abscondere ne amittatur: paupertas nouit thesaurum omnibus ꝓponere ne vilipendatur. In secũda parabola q̃ est de margarita declaratur status ecclesie immediate sequens precedentez: quia post statum predictum incepe rũt aliqui contemptis mundi diuitiis et honoribus intendere vite cõtemplatiue/sicut beatus benedictus et alii sequentes eum in diuersis statibus et gradibus religionũ. Et iste status figurantur per margaritã que in venitur in conchilijs maris quia religio fundatur et nutritur in humore deuotionis. Ista autem margarita dicitur vna et preciosa. Una: quia homines vnit: actiua autem vita magis diuidit: et propter hoc dicitur q̃ martha erat circa multa occupata/ maria vero circa vnum intenta. dicitur etiam preciosa: quia vita contemplatiua simpliciter et absolute melior est q̃ actiua: licet in casu actiua sit magis fructifera: propter quod dicit. Maria optimã partẽ elegit. Assimilatur ergo [regnũ celoꝝ]. i. ecclesie sanctorum [homini negotiatori] qui sicut homo ille vnius margarite desiderio ola vẽdit et eã emit: ita [iusta vita preciosa margarita]. f. dilectione vite cõtemplatiue [vadit] ad totũ substantiã mercationis: et vẽdit ola que habet] ꝓ cõtemptu terrenoꝝ et emit eã] per conatu et desideriu eternoꝝ. ¶ Mona liter in hac parabola ꝓponitur nobis

Aures audiendi.

Pieroñ.

Beda.

Audiras tripler.

Ps. xliiii.

Job. xlii.

Augu.

Clamor dñi.

Mat. xi.

Virginitas.

Q. Sexta parabola ad discipulos.

Margarita.

Motak⁹ Imitãda tria.

bis eria imitãda. ſ. officiũ ſanctoꝝ/ ſtudiũ morũ/ deſiderũ eternoꝝ. Officiũ notatur in negociãdo/ ſtudiũ in querẽdo/ deſiderũ in operãdo. Felix q̃ nouit negociari ſpiritualiter: hoc ẽ tum ad ſtatũ actiuũ operib⁹ miſericordie dociliꝫ quãtũ ad ſtatum perfectionis p xp̃o oĩa relinquẽ dociliꝫ quantũ ad ſtatum ſuperogationis per predicationẽ alas/ eo mortificãdo. Item felix negociator: qui nouit querere nõ nociua ſicut ambitioſi: nõ inutilia ſicut curioſi: ſed ſalubria ſicut ſancti. Itẽ felix qui inuẽtis bonis mercabus bene nouit lucrari: q̃ ſcz abiit a ſe per carnis mortificationẽ: vẽdidit terrã p̃o celo per oĩm abrenũciationẽ: comparauit eã per propie volũtatis ſubiectionẽ. Et quia iſte ſtatus duraturꝰ eſt vſq; ad finem mũdi: ideo nõ ponitur alia parabola poſt iſtam: niſi illa que finẽ mũdi ſignificat: q̃ eſt de ſagena in mare miſſa. Igit q̃ ſub parabola theſauri et margarite induxit nos ad eterne beatitudinis amorem: cõſequẽter ſub parabola ſagene inducit nos in timorem vt mala caueam⁹ et bona ſectemur. Aſſimilatur ergo [regnũ celoꝝ] qꝫ hic notat preſentẽ eccleſiam [ſagene] q̃ piſcatoribus eſt cõmiſſa: et per eã quiſq; ad eternũ regnũ de preſenti ſeculi fluctibus trahit ne eterne mortis profundo mergat [miſſe in mare]. i. in mundũ qui dr mare propter magnitudinẽ et propter amaritudinẽ [et ex oi genere piſcium] id eſt hoim [congregãti] ſcz bonoꝝ et malorum: quia nulla in hac vita ſeculi fluctibus nulli reſpuit: ſed malos cũ bonis capit: et oĩs generis hoies ad veritã vocat. [Quã cũ impleta eſſet] quod erat in fine ſeculi qñ humani generis ſumma cõcludetur et numerus electoꝝ implebitur [educẽtes] ſcz de mari. i. fluctibus vite huius et trahẽtes ad litꝰ vite alterꝰ: qui fm Glo. ſicut mare ſeculũ: ita litus maris eſt finis ſeculi [et ſecꝰ litus ſedẽtes] p immortalitate [elegerũt bonos in vaſa ſua: malos aũt foras miſerũt]. Hũc eſt malos bonoſq; communiter quaſi permixtos piſces ſagena fidei cõtinere: ſed litus indicat q̃s ſagena eccleſie trahebat. Nã ſicut nõ diſtinguuntur boni piſces a malis q̃ducũ ſagena eſt intra aquas: ſic in eccleſia militãte permixti ſunt mali cũ bonis. Sed in fine mũdi trahentur ad litus per aperta iudicium: q̃ nũc erant manifeſta abſcondita cognita. Unde ſubditur. [Sic erit in conſummatione ſeculi] id eſt in fine mundi. Et d̃: cõmuno tripliciter: vel q̃ tunc cõpletus erit numer⁹ electoꝝ: vel q̃ terminabit ſtatꝰ peritoꝝ. vel q̃ ceſſabit ſucceſſio rerũ mutabiliũ. Exibunt angeli de celo cum pyrceo ad nocendũ pp̃m iudicandũ [et ſeparabunt malos de medio iuſtoꝝ]. Q̃ dura ſeparatio malo: quippe q̃ irremediabilis: q̃ irrenocabilis. [Et mittent eos]. ſ. malos [i caminũ ignis] in ſuſtinendos et exiccandos de ecclesia purgata offerẽt deo patri ſine macula et ruga: tunc enim boni nutrẽtur in vaſis celeſtium manſionũ: malis ſeparat⁹ et detruſis in infernũ. Sic introducto prudentibus virginibus et ex cluſis fatuis claudetur ianua regni celeſtis. Et ſubditur de primo maiore cum dr. [Ibi erit fletus] p̃ ardore [et ſtridor dentiũ p̃ frigore. Tũc ſero mali penitebũt et ingemiſcent: ſero ſibuſtis iraſcetur et indignabũtur q̃ tam pertinaci ipſo⁹ bitate deliq̃runt. Aperte in multis locis ſacre ſcripture dr deſcriptio malorũ ne quis ſe excuſet per ignorantiã: et toties commemoratur ſupplicia gehẽnalia vt ſtatuamus et anhelemus ad gaudia celeſtia. Deinde ponit ſeptimũ principaliter. ad hoc eſt in precedentibus parabolis ſcriptus eſt proceſſus eccleſie militãtis: vt apoſtoli q̃ erant ipſius fundatores poſt ipm intelligerent huius modi proceſſum. Unde ſubditur. [Intellexiſtis hec oĩa] ſcz parabolas predictas. q.d. ad vos pertinet intelligere eas. Unde ſequitur ad apoſtolos fit ſermo quos non vult audire vt populos: ſed erũ intelligere. Et eſt argumentum q̃ non ſufficit multitudo eũ audire ad faciendum: ſed oportet eriaz intelligere ad docendũ. [Dicũt ei eriã ſic] intelligimus. Deinde vitur exhortatione ad alios docẽdum cũ ſubdit. [Ideo omnis ideo oĩs ſcriba]. i. doctor: vt eſt mos Hug. apoſtolũ ſit ſermo [diſcipulis eſt verbũ ei⁹ ſignantes in tabulis cordis] [doctus] ſc. inſtructꝰ in his q̃ ne ceſſaria ſunt ſibi et aliis [in regno celoꝝ]. i. in eccl̃ia militante: vbi erũ dicit q̃ ſit doctus per habitũ ſcientie: ſcriba per officium doctrine: in regno celoꝝ p̃ meritum vite [ſimilis eſt homini patrifamilias]. i. miht: et intelligat de ſimilitudine imitatiõis non equiparatiõis [q̃ proferat de theſauro ſuo]. i. de ſcientia ſua in corde abſcõdita [noua et vetera]. i. auctoritates noui et veteris teſtamenti ex quib⁹ teſtamentis cõtexta eſt eccl̃ie ſagena. Hugo. vel ſim Greg. [noua] de ſi naturate regni [et vetera] de terrore ſupplicii: vt. ſ. pene terreant quos premia non mouẽt. vel [noua] p admonitionem veritatis [et vetera] p deteſtatiõne vitioſi. Ex quo patet q̃ epi q̃ ſunt ſuceſſores apl̃oꝝ debent habere noticiã veriuſq; teſtamenti: cuius ſignum portãt mitra in capite cũ cornu duplici. Et bene cõparat eum patrifamilias: q̃ ſicut pater familias habet patere filios pane corpali: ſic iſte paſtores fideles pane ſpiritali. Notanter ergo dñs diſcipulos q̃ parabolas intelligãt vt alios docere ſciãt: q̃ ideo ſimilis ei erũt ſi alios docebũt. Hoc.

Omne Jeſu xp̃e fac me de veteri vita exire ne ſemen verbi tui qd in meo intellectu / boni propoſiti quod in meo affectu / boni operis quod in meo actu ſeminaſti: comedatur a volucribus inanis gloie. Ne cõculcetur in via aſſiduitatis: ne areat in petra dure obſtinationis: ne ſuffocetur in ſpinis ſolicitudinis: ſ̃z ponas in terra bona q̃ optima cordis humilis cõpatiẽtis et hilaris centeſimum fructum afferat in patientia. Faciam me hec omnia in parabolis dicta intelligere et facere ac vbi vel ſaltem exẽplo alios docere. Amẽ.

De aduentu domini in Nazareth quando legit in ſynagoga iudeorum et ipſi volebãt precipitare eum. Cap. lxv.

Et factum eſt cũ cõſummaſſet Jeſ⁹ parabolas iſtas tranſiit inde cum diſcipulis et abiit per patriam ſuam [et docebat in ſynagogis eorum] tum propter plurium ibi commeniam vtilitatem: tum propter auctoritatem [et magnificabatur] propter doctrine et miraculoꝝ excellentiam [ab omnibus]. i. plurib⁹ et de omni ſtatu: non tamen ab omnibus vniuerſaliter cum multi eũ contẽnerent et ſibi contradicerent. [Et venit in Nazareth] vbi erat nutritus licet in Bethlem fuiſſet natus. [Et] die ſabbati quando plures conueniebãt [in ſynagogam] que erat locus orationis et doctrine legis quibus tuba ſecundũ preceptũ legis vacare debebãt in ſabbato. [Et ſurrexit legere] vt pre dicaret ſeipſum non verbo ſuo tantum ſed etiã teſtimonio ſacre ſcripture. ergo non eſt legendũ in eccl̃ia niſi ſtando: ſi aliter tamẽ poſſumus ſedẽdo [et traditus eſt ei] a miniſtris q̃rũ officiũ hoc erat [liber Eſaie pro phete] clauſus qui de xp̃o loquitur apertus: et ſcm Hieron. non tam prophetã q̃ euangeliſtã eſt dicend⁹. Hieron. Myſtice autem ſcm Glo. adeo traditus eſt et liber prophet̃icus vt oportuerit eum eſſe qui locutus eſt in prophetis et q̃ eis prophetie ad ipm pertinent et in ipo impl̃etur et per ipſum apertuntur. Item vt in hoc oſtenderet q̃ omnes prophete libros ſuos et tradiderunt. i. illi aſcripſerũt quic quid dixerunt. [Et vt reuoluit]. i. aperuit librum. in quo intelligere docuit eũ eſſe q̃ aperiret ſcripturas [mutuit] non a caſu ſed ex propoſito: quia ſciebat paſſus ſcripture loquentes de ſe [locũ vbi] ſcm tranſlationem. lxx. Inuenit enim [erat ſcriptum. Spiritus dñi ſuper me &c.] p̃ut patebit infra. Circa quod ſciendũ q̃ iudei expectant illa que eis p̃mittuntur in hac prophetia impleri per Meſſiam q̃ expectant futurũ. et toti mundo tp̃aliter dñaturũ et eductum iudeos de captiuitate et poſitum eos in maxima gloria et honore ſuper oẽs gentes. ſed quia xp̃s aduentu ſuo chriſti tranſtulit eos ad hec loca conueniẽter de ſe ipſo exponit dicens. [Spiritus domini ſcz] patris [ſuper me] ſcilicet requieſcit rã ſi doctor et preceptor cuius erhortationibus ſemper obedio [propter q̃ vnxit me] id eſt ſpũs ab initio ſanctificationis plenitudine grauie in rege in pontifice in prophetã et in deitatis tabernaculũ [euãgelizare]. i. bona nũcia re [pauperibus]. i. humilibus quibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

doctrina proficiam̃ superbis [misit me]quod et ipse perfecit dicẽs. Beati pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum. et propter hoc [sanare]non tantum corporaliter sz et spiritualiter [contritos corde] vulneratos a peccato et [predicare captiuis]a diabolo [peccatorum]eum carcere et vinculis [remissionẽ] sz ad penitentiam eos vocando [et viam]. i. veram dei cognitionem [cecis]. i. gentilibus et ceccatis per errorem [dimittere confractos]et deplorato importabili pondere legis [in remissionem] sz per gratiam noue legis allemando [predicare annũ dominum acceptum]annum sz benignitatis: quia nunc ipse acceptabile nũ dies salutis. Ille annus est totum tẽpus ecclesie specialiter annus passionis christi in quo dominus placatus est humano generi soluta emẽda priorum peccatorum [et diem retributionis] extremi iudicii sententiam comminando secundum merita: vbi remunerentur viuentes secundum opera sua. Tanguntur aut hic sex cõditiones quas debet habere predicator vel prelat⁹. Prima est misericordium consolatio ibi [euangelizare pauperibus]Secunda est penitentiũ confortatio ibi [sanare contritos.]Tertia est captiuorum visitatio ibi [predicare captiuis remissionem.]Quarta est imperitorũ instructio ibi [cecis visum.]Quinta est oppressorum relevatio ibi [dimittere cõfractos.]Sexta est pigrorum excitatio ibi [predicare annum domini acceptum et diem retributionis.] Reuoluimus ergo librum legit quia palam locutus est et omnẽ veritatem docuit. Et deinde plicuit librũ in quo legerat. in quo intelligere debet q̃ non omnia omnibus sunt predicanda. Nec etiam fecit ad ostendẽdum q̃ libri facre scripture reuerenter tractãdi sunt. Unde et iudei hãc reuerentiam facile libris veteris testamenti q̃ nullo modo iurta illos se deant rã alte q̃ libri sunt positi. multo magis debemus nos reuerentiam libris euangelii exhibere: quod tante est reuerentie: vt Sin Chrysо. si euangelium suscipere oporteret non lotis manibus: non vnqꝫ eligeres hoc facere. Et q̃ pz q̃ christiani sunt multum reprehendendi qui non solum libros veteris testamenti sed etiã nouas tractant/ et quandoq; irreuerenter libros genetium damnatorum sua vestes et multa alia rerum transeuntium. Et bene dicit resolvit et plicuit nec dicit aperuit et claussit: quia libri ideorum ironis sunt. dicitur autem nostro]libruꝫ plicatũ: quia alius tradidit euangelizandi officium et populo capti audientium commisit diuinum verbum [et sedit]vt sedendo exponeret maiore quod stando legerat reuerenter et deuote. Seatus ergo legit: quia dum nobis scripturas aperuit in carne operatus est: sed postea sedit: quia se superne quieti reddidit. Et instruimur hic quia primo nobis est sedendum et flendum per humilitatem penitentie. deinde surgẽdum a vitiis per sacerdotalem consolationẽ. tertio legendum. i. bene operandum et prelato etiam predicandum. et postea residendum premia quieta recipiendo: vt ea demum accipiamus in quibus in eternũ quiescamus. Et omnium in synagoga oculi erãt intẽdentes in eum. propter efficaciã verborum ⁊ aspectum humilem et deuotum ⁊ quia i facie eius quidam fulgor diuine gratie relucebat. qui animos audientiũ attrahebat. Fuit enim pulcherrimus: vt pote virgo de virgine non ex voluntate viri sed ex deo natus. Fuit ⁊ eloquentissim⁹: ⁊ de viro q̃ sic ei dictum fuerat per prophetã. Speciosus forma pre filiis hominũ: diffusa est gratia in labijs tuis. Et propheriam quam legerat in semso impletam ostendens [dicit ad illos. attendite et intelligite quia hodie impleta est scriptura hec in auribus vrris] sz in meipso. Impleta dicit esse scripturam: quia sicut illa predicerat sic ipse faciebat. q. d. In me impletam videre potestis oculis: quia ceci vident: claudi ambulant: pauperes euangelizantur. et audire etiam et intelligere auribus mẽtis cum vobis eam exposuerim ad me esse referendam. ℭ Conspice bene dominum quomodo humiliter suscipiens lectionis officium benigno et placido vultu legit inter eos: vt enim alt Timbus. Jesu ad omnia se curuauit obsequia vt nec lectionis quidem aspernaretur officiũ. Cõspice etiã quomodo humiliter se manifestans dicat: hodie ipleta est scriptura hec in auribus vestris] quasi

dicat. Ego sum ille de quo loquimur. Igitur exemplo suo approbat officiũ lectoris in hoc loco. officium ostiarii quando eicere vexationes et ementes de templo. officium exorcistę demones de obsessis corporibus expellendo. officium acoluthi suas ceroferarũ lumen mundi ostendendo et diuersa alia officia minorum ordinum in quantos suos operibus exercuisse ⁊ approbasse: propter quod nullus quantũcũq; magus debet dedignari minores ordines suscipere vel eorum officia exercere. Subdiaconarium vero exercuit quando linteo se precinxit et pedes discipulorum lauit. Diaconatũ exercuit quando in cena corpus et sanguinẽ suum discipulis ministrauit. Presbyteratus exercuit quando in cena panem et vinum in corpus et sanguinem suum mutauit. Dende ve pontifex in arg crucis se obtulit [Et omnes] id est multi de omni populo [testimonium illi dabant]sz q̃ illa scriptura esset impleta et q̃ ipse esset ille de quo Ysaias et alii prophete scripserunt: et hoc erat signum veritatis: quia vt dicit Beda. Veritatis argumentum est omnibus aliquid videri [et mirabantur in verbis gratie] id est gratiosis [que de ore eius procedebant]Bonus enim homo de bono thesauro cordis sui profert bona: ergo de thesauro gratie virtutis gratiosa. In ipso autem erat thesaurus gratie quia plenus gratie et veritatis: de cuius plenitudine nos omnes accepimus. ℭ Deinde post attestationem simplicium de christo subdantur scribarum et pharisęorum detractio et emulatio cum dicitur. [Et dicebant]sz scribe et pharisei et iuniores dicebant. (in ℌ) despectue et ex deridentes. [Usi huic sapia hec] doctrina et in verbis [et virtutes] operib⁹ miraculosis. hoc dicebant: quia non viderant eum literas discere. nec in lege studentem: quasi diceret. non habet hec a deo vel exercitio studioso. sed magis habet a diabolo quod arguit ex infirmitate et paupertate parentum dicentes [Nonne hic est fabri filius]id est Joseph qui erat faber lignarius: cuius ipse putabatur filius: quia cum Maria Joseph desponsata gemerat: putabatur quidem sed non erat [nomine matris eius dicit Maria: et fratres eius] id est consanguinei [et sorores eius] id est cognate [nonne omnes apud nos sunt]. Secundum enim consuetudinem scripturarum consanguinei et propinqui domini more hebraico fratres et sorores eius solent appellari [Unde ergo huic omnia ista]quasi dicerent. Si non habet ex exercitio vel ex generatione habet ex demone: et ideo sequitur [et scandalizabantur in eo] id est conturbabantur et indignabant considerantes generis paupertatem et humilitatem actis sapiẽs et virtuosus non posset de pauperibus et humilibus prodeari: cum potius oporteret propter hoc maxime obstupescere et ipsum honorare: quia maius miraculum et amplior stupor erat q̃ de talibus existẽs talia loquebatur et faciebat: quia manifeste apparebat q̃ non ex humana diligẽtia sed ex diuina gra erat. Humilia est dominus respicit: et alta a longe cognoscit. Irrationabiliter ergo mouebantur despicientes eum. propter paupertatem et humilitatem generis et attribuentes virtuti demonis quod debebat attribui virtuti diuinitatis. Nam Dauid qui fuit radix regum ⁊ erimius prophetarũ: fuit pastor ouiũ et cuiusdam agricole sz iesse filius. Sed et Moyses legislator valde a se deficientem habuit patrem. ⁊ in pluribus aliis simile poterit reperire. a quibus ergo oportebat admirari dominum ab his cõemnunt eum. Unde ⁊ hoc quod veritatis est et honoris pio virtuperio inducunt dicentes eum fabri filium seu fabrum. Sicut enim pater per filiũ in principio omnia fabricauit: sic ipse filius per quẽ omnia facta sunt omnium fabricator existit: vt vere ⁊ fabri filius ⁊ faber dici possit. In illorum ergo errore veritas latet: nã vnus fabri filius erat: sed non illius cuius ipsi putabant. sed fabricatoris omnium qui fabri carnis est auctor. et solem id est ecclesiam primitiuam et sequentem. Magna cecitas eorum erat: quia cũ in verbis ⁊ factis illius christum cognoscere poterant: ⁊ ramen propter generis notitiam eum contemnebãt: et ex paruitate generis ⁊ infirmitate carnis volebãt ab eo et eludere potentiam maiestatis. Et quia auditis famosis miraculis ab eo frequenter

Universidad de Deusto
Biblioteca

in Capharnaum factis illi de Nazareth indignati sunt contra eum nec credebant miracula eius esse vera; ipse inuenit eorum corda obiectione eorū raciam subripi obiecit vt ad eā congruenter responderet. Unde subditur [Et ait illis Jesus Jesu] scribus et pharisei. [Uniq dicitio mihi] q multos in Capharnaū curam [hanc similitudinem]. i. obiectionē a similitudine medici corporalis ad spiritualē sumptā [medice cura teipsum id est nos cōpatriotas: quibus magis teneris impendere beneficium charitatis. Sicut enim medicus verus ei nius et liberius curat seipsum et alios ad se pertinentes q extraneos: ita debebant et ei: si tu faceres vera miracula: citius faceres ea i ciuitate nta: et potius inter propinquos tuos q in ter extraneos. Ulī subdūgitur [Quanta miracula audiuimus facta a te in Capharnaū fac et hic in patria tua] id est tua ciuitate vbi cōceptus es et nutritus tot et tanta vt credamus: q̄ que facis apud alienigenas magis debes facere apud tuos compatriotas: magis eis teneris beneficia impendere tuis cōpatriotis q aliens. Quasi dicat. Multa audiuimus a te facta miracula: sed non credimus ei quod incerta vulgauit fama: cum apud nos nihil tale feceris quibus cō tenerentur talia impendenda erant beneficia q ceteris. Sed dominus cō sequenter respondens ostendit q nō dimittebat inter eos facere miracula propter odium patrie vel defectum potentie: sed propter eorum incredulitatem et malitiam. Quod enim ibi miracula non faciebat: non erat propter hoc q patriam suam despiceret: quam sua conceptione et educatione honorauerat. vel propter hoc q ipse impotens esset: sed q̄ ipsi indigni erāt. Et ad hoc inducit sacre scripture exemplā. Unde sequit [Dico autem Jesus. Amē]. i. vere [dico vobis quia nemo propheta acceptus est in patria sua] in qua natus est [Et in domo sua] ex qua secundum carnē processit: et hoc vt in pluribus ac cum debito honore et reuerentia. Minus enim Helias et ceteri prophete in suis ciuitatibus fuerūt honorati q̄ i aliis. Elizeus secundus: Hieremias carceratus: et ceteri vituperati. Mos est et pene naturale est ciues ciuibus inuidere: et non prescia viri opera nec virtutes considere: sed infantie fragilitatem recenda ri: quasi non et ipsi per eosdem eisdem gradus ad maturam etatē peruenerint. Dum enim cuius et conterminis ad altiorem virtutis vel probitatis eminentiam attendit cuiusq; fama crescit: concutiet et contribulat eum: nec sic laudātur inde grauius faciendi: et estimant se contemni si eis in tanto de et fama probitatis preferetur ma nor genere preferat. Nunc habemus in Joseph exemplum respectu fratrum suorum. Unde contingit q̄ facilius promouentur homines in terra aliena q̄ in patria propria. Ideo ea igitur nō curo patriam meā: quia ei acceptus non sum: et quia fidem ibi ea non inuenio: et mihi sicut ceteri non credit: tanto; minus me cognoscit quanto plus p̄e ceteris me nouit habuit [et] quia non erat acceptus eis nec ei credebant: ideo [virtutes multas]. i. signa et miracula [sibi facere non poterat] non de impotentia: sed de inconuenientia. Non enim conueniens fuit: quia digni non erant. et ideo statim subdit sez [Propter incredulitatem eor] propter quā certā dominus [mirabatur] quia ipsum etiam presentem habētes christum veritatem: sui verbis et signis eis ingerentem: nihilominus increduli perdurabāt. In hoc patet q̄ fides maxime requiratur in miraculis faciendis ipse propter incredulitatem subtracta sibi fecit ibi: aliquas tamen virtutes ibi fecit scilz paucos infirmos fidelēs et deuotos manibus deificis imposuit et curauit: quod patet ex hoc q̄ supra dixerunt. Unde hinc sapientia hec et virtutes. Pro tanto ergo non posse nocere dicitur quia nolunt nec decent propter incredulitatem eorum: ve negetur potentia non absoluta sed ordinata et gratuita et decentie qua se dispositurat nouā facturum: quia non erat de congruo et conueniens et congruum et ibi miracula facere multa. fides enim credentium est meritoria de congruo et ea fiunt miracula. Ideo autem aliquas virtutes ibi fecit vt fideles confirmaret: et infideles ex cuiusdē de peccato filio nō haberent/dum opera miranda in eo viderent. Nec fecit multas ne infideles amplius damnarentur. i. plus punirētur: dum sez conuincerē. Unde Chrys. Pauca fecit signa ne sic

ter et hostis est nobis et propinquos despicit: si facta essent signa et non vtiq; credidissemus. propter hoc ergo fecit vt quod sui est impleat: sed cōmutat vt non illos amplius cōdemnet. Odium autem et cuiusdē patrie vel maius in patria sua] Moraliter autē vidua de qua dictum est significat animā peccatricem que priuata est amplectibus spōsi sui Christi. Modo multe vidue tales sunt in mundo: tamen ad nullam mittitur Helias nisi ad illam que est in sarepta sidonie. Sarepta interpretatur incendium vel angustia panis: sidonia venatio inutilis/et significat animam peccatricē que propter hoc q cōsiderat q quicd querit in mūdo est venatio inutilis sine diuitie sine delicie: āgustiat q̄ per dictū illum panem verū quo reficiebat: christum sez qui dicit: ego sum panis viuus qui de celo descendi: et incenditur per contemptū terrenoz et desiderū supernoz. ad talē ajam venit verus helias christus vt eā pascat et reficiat cū filio suo. i. cogitationibus et affectionibus suis. Similit naamā significat peccatorē eo q̄ peccatū sicut lepra inficiat hominē: modo multi tales sunt in mundo tamen ad nullū venit helisseus nisi ad naamā syrū. Naamā interpretatur decorus vel cōmouens mestyrus sublimis: et significat peccatorē q̄ cōmouet seipsum p̄ penitentiā: currit ad lotrandē q̄ interpretat ruinus iudicii. i. ad cōfessionē et ibi induit gr̄e decorē: et per hoc efficitur sublimis: quia per hoc eleuatur ad deū. ad talē venit verus helisseus. i. xp̄s. [Et eēs in synagoga hec audiebāt eo] scilz q̄ eos indignos reputaret inter quos miracula faceret [indignati sūt] et repleti ira: q̄ ex xp̄i doctrina deficere debebāt a malitia. per istos significantur illi q̄ per sequuntur predicatores et defensores veritatis eo q̄ dicunt displicentia illo. hoc autē facto probatur verbum christi quod dictū est supra [quia nō est acceptus ,propheta in patria sua] nam cū audirent nazarent q̄ ,propheta se cōparabat et quia eos de incredulitate notabat et deuotionē gentiū quas ve canes abominabant deuotioni eor preferebat. crenit zel⁹. crenit ira. crenit inuidia. et quod dominus de eis diceret et detestabat verbo hoc ipsi ostendunt et tellannt facto mala p̄ bonis retribuendo: vnde

[surrexerunt] & cum eam sic dignum morte extra ciuitatem fuã nazareth euecerunt vt illum precipitarent. vnde dicit Ambro. Non mirũ si perdiderunt saluare qui de finibus suis eiecerunt saluatorẽ. Ipsi aute qui docuerat eccliã sui oblatis omnia fieri: nec volentes repudiat: nec inuitos alligat: nec excludentibus reluctantur: nec rogantibus deest [et durerunt illũ vsq; ad superciliũ montis] super quem edificata erat ciuitas eoꝝ [vt precipitarent eum.] Nazareth quidẽ edificata erat super montem sed non in cacumine. vnde extra ciuitatẽ ad ea cumen duxerunt eum ad precipitandum. In quo sc̃m Bedam nulli discipuli pectores diabolo magistro suo ostendunturꝰ quia ille verbo tenetur astr. Vnde te deorsum. ibi facto de superciliꝰ montis eum mittere et precipitare conabatur. C Jesus aũ vnite diuinitatis: ꝗ poterat se seruare illesum quando volebat. transiens per medium illorum ibat/ & descendit de monte non visus ab eis quos deserebat: mẽte furentiũ subito per deũ mutata vel obtupefacta. Et si ꝗs vult capiꝰ. ꝗs vult labi. quãdo vult suspenditur. quando vult nõ tenetur. Quod capitur & tenetur a paucis: voluntario est. ꝗa populo non tenentur sed transeũtis maiestatis est. non ergo resistit nec se vindicat docens nos in hoc vt non queramus vindictam de iniuriis nobis factis: sed per medium inimicorum transiens canes hinc inde latrantes contemnit malens eos sanare ꝙꝫ perdere: vt cassatam videres suam nequitiam deinde desisteret ab eius morte. Tunc enim eiudere potuit: quia penitentie locum adhuc illis reseruabat. et quia nondum hora passionis eius venerat nec tunc in loco passionis erat. et quia hoc genus mortis (qui crucifigendus predicitur) non elegerat. Adhuc ibi est dicitur locus qui dicitur precipitium & saltus domini scilz per miliare a nazareth contra meridiem versus hierusalem. vbi secundum Bedam. Cũ dominus de manibus illorũ elapsus per medium illorum de rupe descenderet: ergo in ipsa rupe latere vellet: subito ad tactum domini tee vestis saxum illud subeerfugit et instar cere resolutum quẽdã finum quo dominum corpus recipereruꝫ effecit: tam-

Ambro.

Beda.

Ꝟ potestia christi.

Precipitiũ dicit et saltus. Beda.

re vtiq; capacitatis quãte ipsum dominicum corpus erunt quãtumcũq; in quo vestigia pedum & vmbra humanea ex rupe vestis que a tergo domini fuerant velut de manu fabri precio impressa seruantur. Sacrã ista rupes sub descendente recedit: et quasi si nolens tangere et cedit et sub pedestrea emollescit. Mira res. Lapis et mollescit & ipse homo emolliri nescit sed lapidescit. Agnoscat dominum lapis emolliturꝰ & ipse homo a quo erat cognoscendus erat fortius. Et nouadum q̃ quarto modis est ista nouata intentata. quidam enim tentauerũt eum perimere gladio sicut herodes. quidam precipitio sicut hic nazareni. quidam lapidatione sicut in templo Judei. quidam crucifixione sicut eum in passione etiam iudei. Adhuc eriam christus spiritualiter crucifigitur in nostra recidiuatione. lapidatur in nostra obduratione. precipitatur in nra desperatione. gladio peremitur in blasphematione. Deuota.

Omne Jesu christe qui fit ad te humilitatis obsequium vt nec officium leprosis fugis a pere dedignaris ac eũdem posse tu certe beneficium nazareni hominẽ liter impensum mala & benis partiter recepisti cum te ab ipsis precipitare et volentibus duci sine resistentia permisisti. da mihi bone Jesu hãc gratiam vt te imitãdo ad omnia humilitatis obsequia me amare. eque tam & paratum gaudeam exhibere. da etiam mihi iniurias patienter tolerare & de ipsis vindictam non quere. omnesq; meos aduersarios et oditores diligere & eis beneficia exhibere. Amen.

C De decollatione sancti Joannis bap. Cap. lxvi.

Post hec anni tempus imminente pascha. Herodes tetrarcha galilee festinitate pascha. Herodes tetrarcha galilee festinitate pascha. Herodes tetrarcha galilee festinitate

Remigi⁹ dñs Remig. in herode minus peccatum facrũ est causa maioris peccati. Hã quia ibidinosam voluntatẽ non extinxit ideo vsq; in luxuriam pervenit: quia luxuriam non coercuit ad reatum homicidij descẽdit. Sed contra herodis impietatẽ q̃ Joannẽ propter veritatem decollauerat / ꝛ insepultum reliquerat cõmendant discipulorum religiosa ꝛ officiosa pietas: quia hoc audito venerunt ꝛ tulerunt corpus ei⁹ de carcere quod rex ipse reddi iussit: sepelierunt illud reuerenter vt decuit: ꝛ venientes nũciauerunt iesu scilz passionẽ ioãnis ac etiã opera ꝛ doctrinã. In oibus vero ostẽdunt discipuli deuotionẽ suã ad magistrum ꝛ q̃ venerũt velociter ꝛ tulerunt reuerẽter [et se pelierũt] humaniter [ꝛ nũciauerũt] compatiuntur.

C Discipulorũ ioannis deuotio. Ihrys.

Isti erãt discipuli ioãnis qui ad christi discipulatũ transierunt: huius est pietatis officio transire in christi societatẽ meruerũt, vñ Chry. Tu autẽ mihi inrẽde qualiter discipuli ioãnis tam magis familares facti sunt iesu. Ipsi enim sunt qui annũciauerunt q̃ facrũ est de ioãne ꝛ vniuersos dimittẽtes ad ipsum cõfugũt. ℣m Piero. ꝛ Josephũ. Joãnes occisus est in sebaste vibe palestine que olim dicta est samaria vbi herodes fecerat domũ regiã: sed sepultus est i matherõta oppido arabie trans iordanem in fonte diarum tribuũ ꝛ dimidie. Sed hoc videtur cõtrarij ecclesiastice historie in qua dicitur q̃ in matherõta fit occisus: sed in sebaste sepult⁹. Caput vero fecit herodias in hierusalẽ deferri ꝛ ibidẽ iuxta herodis habitacũlum caute sepeliri timẽs ne ꝓphẽta resurgeret si cum corpore caput sepulturn esset, quod postea reuelatione beati Joãnis duo monachi inuenerunt sacris cilicinis inuolutũ: vestibus (vt estimat) quibus in deserto fuerat indutus: ꝛ in hierusalem inter heliseum ꝛ abdiã ꝓpheras fuit sepultus.

Caput Joannis.

D Decollationis ioãnis dies.

Decollatus est aũt Joãnes non eo die quo decollationis eius festiuitas celebrat: sed circa dies a pymosij pasche iudeor⁹ in anno passionẽ christi precedente cum tam vno anno steterit in carcere. Oportuit autẽ vt ꝓpter dñicas sacramẽta passionis ꝛ resurrectionis xpi nimor⁹ fec Joãnes cederet maiori scz xpo: ꝛ ob hoc decollationis festiuitas fuit alio tempore fieri instituta. f. eo die quo caput eius inuẽtũ est siue elevatũ. vnde aut Eusebius. Facrũ est ioannẽ q̃ ipse predixerat. De dño enim iesu christo dixerat: illũ oportet crescere: me aũt minui. Iste nimirus est in capite: ille crucifixus in cruce. ℣m Grego. Decollatus ioannis mirabilitate fame illius qua xpo a pplo credebatur insinuat: sicut ergo ratio saluatoris in cruce ꝓdicabat fidei: ita ioannis in carcere martirij exemplum penitentie vitã peccatorum vera. fidei disciplina. Joannes maior homine. par angelis. legis summa. euangelij sanctio. apostolorum vox. silentium prophetarum. lucerna mundi. precursor iudex. christi mediator. testis domini. totius mundus criminatus. Et hic tamen datur incestus: traditur adultera: adulterium saltatrici. Merito ergo concussa sunt viscera: corda remuerunt. Et verum. Deus autem iustitiam et iudicium amplius coronans: et hic qui postea inulte patiuntur multorum dei clinquens mitigationẽ. Iudicamus igitur quecunq; in virtute viuentes mala patiuntur a pernicioso hominibus: certum deus tunc sustinuit eum qui in cremorem qui in Zona pellicearium qui in cilicio vestimento rum qui prophetarum manus erat: cum qui nullum maiorem habebat occidi a puella incõuenienter et corrupta mercrice: et hunc leges defendentem diuinas. Nec itaq; cogitantes feramus vim nostra vitiuter quecunq; patimur. Quis enim non vehementer horresceret scelerum illud caput sanguine stillans videns i cena prepositum? Di enim nos audiẽtes hec horresciamus: quid dignum erat vitium illum tunc opera rit: Quid pati eos qui simili recumbebant mensee occisi capitis sanguine stillantem videntes in medio conuiuio? Sed non inquinor herodes neq; abominabilior eo mulier neq; sanguinis votatrix illa passa est aliquid ob spectaculum illud. Hec Chrysostom. vñ de et. Grego. Non sine admiratione grauissima perpendo q̃ ille prophetie spiritu intra matris vterũ repleti: quo inter natos mulierum nemo maior surrexit: in ipsis salutis capite ter cunctis: et nil ꝛ de sanctuario ꝓ vita ꝓpriam mouit. Plurimi non erediderunt aliquid fuisse in eius vita q̃ sibi fit despecta mors erigere? Sed

Ioannes baptista.

Herodias furcina.

Grego.

Chrysost.

Grego.

Ihrys.

fermur: concussa sunt viscera: corda tremuerunt: caligauit visus: debuit intellectus: auxilia audite: aut quid constat in sensibus humanis quando virtutum magnitudinem operit criminum magnitudo? Joãnes ecclesia virtutum. magisterium vite. sanctitatis forma. norma iustitie. virginitatis speculum. pudicie titulus. castitatis exemplum. penitentie via. peccatorum venia. fidei disciplina. Joannes maior homine. par angelis. legis summa. euangelij sanctio. apostolorum vox. silentium prophetarum. lucerna mundi. precursor iudex. christi mediator. testis domini. totius mundus criminatus. Et hic tamen datur incestus: traditur adultera: adulterium saltatrici. Merito ergo concussa sunt viscera: corda remuerunt. Et verum. Deus autem iustitiam et iudicium amplius coronans: et hic qui postea inulte patiuntur multorum dei clinquens mitigationẽ. Iudicamus igitur quecunq; in virtute viuentes mala patiuntur a pernicioso hominibus: certum deus tunc sustinuit eum qui in cremorem qui in Zona pellicearium qui in cilicio vestimento rum qui prophetarum manus erat: cum qui nullum maiorem habebat occidi a puella inconuenienter et corrupta mercrice: et hunc leges defendentem diuinas. Nec itaq; cogitantes feramus vim nostra vitiuter quecunq; patimur. Quis enim non vehementer horresceret scelerum illud caput sanguine stillans videns i cena prepositum? Di enim nos audiẽtes hec horresciamus: quid dignum erat vitium illum tunc opera rit: Quid pati eos qui simili recumbebant mensee occisi capitis sanguine stillantem videntes in medio conuiuio? Sed non inquinor herodes neq; abominabilior eo mulier neq; sanguinis votatrix illa passa est aliquid ob spectaculum illud. Hec Chrysostom. vñ de et. Grego. Non sine admiratione grauissima perpendo q̃ ille prophetie spiritu intra matris vterũ repleti: quo inter natos mulierum nemo maior surrexit: in ipsis salutis capite terũ cunctis: et nil ꝛ de sanctuario ꝓ vita ꝓpriam mouit. Plurimi non erediderunt aliquid fuisse in eius vita q̃ sibi fit despecta mors erigere? Sed quãdo ille vel in cibo peccauit q̃ loci ritas solũmodo et mel siluestre edit? Nõ puersationes sua offendere potuit q̃ de cremo non recessit? Quid est q̃ cipotens deus sic vehementer in hoc seculo despicat quos sic sublimiter ante secula elegit: nisi q̃ pterat fidelius patet qñ ideireo sic eos premit in ultimis q̃ videt quomodo remuneret i summis: et forsas vsq; ad despectum deiicit q̃ intus ad inõprehensibilia perducit. Hinc ergo vniuersi colligãt quid illic passuri sint quos reprobat si sic cruciat quos amat. hec Grego. Martyr est igit ioannes ꝓ ꝛpo: quia ꝓ veritate. vñ Grego. Neq; enim baptista ioannes de cõfessione xpi ꝛ de iustitie veritate requisit occubuit: sed q̃ christ⁹ est veritas ideirco vsq; ad mortem pro christo ꝛ ꝓ veritate pervenit. Et quo patet q̃ nõ solum pro fide sed etiã pro veritate justitie martyr⁹ quis efficitur. vñ dicit Augu. q̃ cum mors pro veritate iustitie sustinet martyres facit. vñ ꝛ in ecclesiastico 51. Certa vsq; ad mortẽ ꝓ iustitia. Martyrem enim non facit pena sed causa. i. mors propter christũ suscepta. ¶ Ubi vota q̃ mitis de carnis poterit quis martyr fieri. f. pro iustitia vt abel. pro lege vt machabei. pro assertione veritatis vt esaias et hieremias. pro arguitione peccati vel etiam assertione veritatis vt ioan. baptista. pro salute populi vt xps. pro fide christi vt stephan⁹. pro christo vt innocentes. pro libertate ecclesie vt Thomas cantuariensis. Et nõ solum mors pro veritate et aliis predictis causis suscepta sed etiam vera in aduersis patientia martyrem facit. vnde Grego. Duo quippe sunt martyrij genera. vnum in mente aliud in mente simul et actione. Itaq; siue ferro martyres esse possumus si patientia veraciter in animo custodimus. Patientia autem vera secundum eundẽ Grego. est iniurias fortiter sustinere et penas vindictã nõ querere: sed ex corde ei qui mala irrogat ignoscere: et contra eum nullo dolore morderi. Ille enim veraciter patiẽs est qui et ipsum amat quem potrat. nã tolerare et odisse non est virtus manifestus dãnus sed velamentũ furoris. vt etiã dicit Aug. Vera patientia est pati vel agere contra quod libeat: sed non peter quod licear. Insup secũ Chrysostomus.

Augusti.

Eccli. 18

Martyr fit multiplicater.

Grego.

F Patiẽtia vera.

Chrysost.

Martyrum per fectum. Bernar.

Martyriū non sola sanguinis effusio nec sed et abstinentia peccatoriū ⁊ exercitatione preceptorum dei perficit. vide et Beri. Semper christiam persecutione patiuntur. Dia que in mundo sunt persequuntur christianū. Si comedero panibus et corpus cruū meum fuerit robustū: sanitas corporis mei persequitur animā meam. Quocūq; me vertero persecutio mihi est. Si videro mulierem oculis meis placuit me: capit enim interficere animā meam. Si videro diuitias: si aurū: si possessiones: si delicias corporales: si pulchra vestimenta: quodcūq; videro p sequitur animam meā. Adolescentium libido persequitur. Non putem⁹ ergo in effusione sanguinis esse martyrium christianū ac religiosū. Si ergo sunt martyria in pacis ecclesie et negationes. Ego hodie qui videor monachus: si rupero propositū meū christum negauī. Et si i pace christū nego in persecutione quid faciet: Doc ergo dico q̄ omni tēpore sunt martyria: sunt et persecutiones. hec Beri. Dicit ergo patēter sufferre debem⁹ iniurias ab alio in nos delatas: ⁊ tribulationes infirmitatum ⁊ penas que nobis eueniunt patienter sufferre necesse est. Multis ei calamitatū tentationibus mentes bonoꝝ pulsantur et multis modis a diabolo tentātur. Sed nō ampliꝰ tentat eos q̄ dei voluntas permittit: et si nolens tamen utilitati eorum seruit quando eos tentationibus suis non decipit: sed potiꝰ erudit. Tentat aūt eos aliquādo per stimulos paupertatis: et cum per stimulos paupertatis nō potest eos muliere diuitias adhibet ad seducendū: et dum per cōtumelias ⁊ opprobria non prenalet: laudes et gloriam adhibet. Si per salutem corporis nō potest: egritudines mittit. Et dum p delectationes seducere eos non potest: per molestias que contra voluntatem eueniunt eos conatur subuertere. Infirmitates vero etiā quasdā aduersitates eos qui tentandi sunt adhibet: vt per eas pusillanimes faciens conturbet charitatem eorum quam habent ad deum. Sed q̄uis concutiatur corp⁹ et febribus validissimis inflammetur: insuper etiam si intolerabili cōtritione affligatur quisquis es qui hec sustines recordare tuum secuti penas et eternum ignem ⁊ perpetua tormē

Tentatiō pulsatio.

tatem hec cogitans non desicies ad ea que in presenti contingunt. Infuger etiam gaude: quia visitauit te deus. Quem enim diligit deus corripit: et flagellat omnem filium quē recipit. exulta videns cui similis factus es. Nam Paulo apostolo simile donum recipere meruisti qui dixit. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis: vt inhabitet in me virtꝰ christi. Et nusum. Quādo enim infirmor: tūc fortior sum ⁊ potens. Si frigore si febre huc castigatio memor: esto quod scriptura dicit. Transiuimus per ignem et aquam quia refidium: sed vt ducas nos in refrigerium. Etiama cū in psalm. In tribulatiōe dilatasti me. perfectio enim heris per huiusmodi tribulatiōes. Si forte animus ocios non feras grauiter. et rollente enim instrumentum amisisti: sed interiorib⁹ ocultis gloriam dei speculari debe. Surdus factus es: non contristeris q̄ auditum vanum amisisti. Manus tue et aliqua passione debilitate sunt: sed interiores parate habeas aduersus inimica cogitationes. Infirmitas totum corpus tuum tenet: sed interiori hominis sanitas creset. Nihil enim aliud est egritudo corporis q̄ sanitas mentis. Si infirmitas tibi fuerit vt non possis stare ad orandum et psallendum: non contristeris inde: quia ipsa infirmitas excusat pro te. Si ciuinas non tibi inueniat occasionem dicendo quia grauatus in egritudinem incurristi: quomodo et qui nō iciunant similes egritudini incurrit. Incohasti aliquā benignū remoueris per impedimenta infirmitatis. quonia ieiunia ⁊ labores nobis tui sunt. propter turpes delectationes hec ela nobis proffecerunt ad [illegible] da corporis desideria. [illegible] defecat non murmurare qui [illegible] ignoret cur patitur: et per hoc iustus non [illegible] se pati arbitretur q̄ ab illo iudicatur quasi malū iudicia iniusta sunt. Qui ergo in flagellis murmurat: iniquitatem iudicamus accusat. Qui vero iuste recognoscit a iusto iudice pati quod sustinet: etiā si confessus pro data pant ignores) per hoc iustificatur per quod scipsum accusat et dei iustitiam laudat. Igitur pro christo. pro fide. pro veritate. p iustitia virtutes vsq; ad mortem certemus: et ad sustinendum pro deo patienter aduersa

Martyr⁹ nos ad hec preparemus. Et ideo martyres maxime commendantur quia pro christo sustinuerūt propter amorem dei tentationes contra humanā voluntatem. vnde Eleazarum plagis pene retur ⁊ gemmis ⁊ corde. Dñe q̄ habeo celestia scrām manus. ecce tu qui a morte posse liberari duros corporis sustines dolores: p̄m iam vo. propter amorem tuum libenter hec patior. In martyrio enim non debetur premium secundum hoc quod ab exteriori sustinetur / sed secundum hoc quod pro christo voluntarie sustinetur: quia nō mercemur nisi per ea que sunt in nobis: et non per ea que sunt extra nos. sicut nec demeremur nisi per ea q̄ sunt intra nos. Quāto aūt aliquis plus sustinet voluntarie difficultatis est propter christum illud sustinere. ostendit firmatas in rpo fixa esse: ⁊ ideo efficaciam quippe meretur ⁊ auct. premium est difficultas operis: quod patet in martyrio: quia vt ait Gregorius meriti est aduersa patienter tolerare q̄ bonis operibus insudare. Secundum est promptitudo voluntatis: quia secundū apostolum. Hilarē datorem diligit deus. Et sm Augu. Nemo inuitus benefacit etiam si bonum sit quod facit. Tertium est magnitudo charitatis: q̄ ipsa charitas ponderis est sanctuarii sm q̄ omnia que in templo erant ponderabātur. Et ideo opus tantum in conspectu iudicia ponderat christi amor: vnde prouerbia. Opera autem bona meritoria sunt gratie: faciunt vite eterne: augmentum gratie: remissionis pene. Primum horum scilicet substantiale primum vite eterne: respondet radici operis scilicet charitati. Premium vero accidentale augmentum gratie respondet generi operis: quia operibus exterioribus et corporis et operib⁹ supererogationis merentur maius augmentum gratie q̄ operibus aliis. Remissio autem pene non respondet penalitati operis. nam opera que magis sunt penalia magis sunt meritoria remissionis pene. Est enim regula in theologia q̄ pena pene est refrigerium. Sanctorum igitur pugnam: et patientiam ante oculos ponamus: vt singula nobis adversa ⁊ contraria faciamus pro deo. libentius autem patiamur. vnde Gregorius. Memoria sctōr. Chryso.

go. Et alibi. Precedentium sanctorum recolamus et non erunt grauia que tolleramus. vnde et Chrysostō. Sanctorum luctamina in corde nostro sint in tabula describamus: et assidue meditemur contra omnem spiritualium nequitiarum armaturam: et eorum patientiam nobis proponamus ad exemplum: inuicte virtutis: vt hic emulantes fortitudinem illorum simul⁹ ter illic eorum coronam possim⁹ adipisci. Quantam illi patientiam in periculis corporalibus ostenderunt: tantū non in passionibus irrationabilibus continuas demonstremus. id est contra iram vel auaritiam vel inanis gloie concupiscentiam et humiliodi duino timore mundi sensibus repugnantes: et confita figmenta diaboli destruentes in nobis. Si enim cupiditatum et victorum huiusmodi ignes vicerimus sicut illi tyrannidis ignem vicerunt: poterunt⁹ tutꝰ ipsos pari gloria coronari similes habeti. et iterum. Speculum est spirituale et bonorum virorum memoria et beate vite ipsorū historiarum scripturarum lectio: ⁊ que a deo date sunt leges. Et si volueris semel solum inspicere ad sanctorum filiorum imaginem: turpitudinem vicdebis mentis tue et videns nullo indigebis alio in liberationem sordis huius. Etenim in hoc vite est nobis speculum et facilem facit transpositionem. Neq; enim monstrat deformitatem solum: sed transponit eam ad pulchritudinem ineffabilem si voluerimus. hec Chrysostō. vnde etiam Augusti. Christum animo attende: attende apostolos: attende animo tot martyrum milia. Ibi videbis non solum viros sed etiam feminas / postremo pueros et puellas: nec impudentia decipiunt: nec iniuriarum pericula: nec periculorum timore frāgi: nec secuti amore corrumpi. Ita re non inuenientem quod ex cause non solum preceptorum incultabilis recludit: sed etiam exemplorum innumerabilis multitudo circumdabit. hec Augusti. Deū ve nobis miseris qui nec flectimur preceptis: nec mouemur exemplis. vt enim ait Gregorius. Hos plerumq; a bono opere verba reuocant: sanctos viros a sancta intentione frangere nec tormenta possunt. Hos ad precepta dominica lar

Speculū spūale.

Augusti.

Indurat⁹ io nfa. Gregorius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

3

girl nostra saltem superflua nolumꝰ: sanctis non solum oco suam habitatiam conferimꝰ: sed pro illo etiã pro pria carnem dederunt. hec ergo. Et magna quidẽ alacritate hoc multi fecerunt et illam horam tanq̃ ad nuptias imurari expectauerunt. vnde Jsaac abbas syrie dicit de multis martyribus q̃ in hac die qua presto labantur coronam percipere martyrii si presciebant hoc est reuelatione vel ab aliquo amico suorum illa nocte aliquid non gustabant: sed a sero vsq̃ ad mane stabãt vigilantes in oratione glorificantes deum in psalmis et hymnis et canticis spiritualibus et in letitia et exultatiõe spabant horam illam sicut illi qui sunt ad nuptias preparati prestolantes occurrere gaudio in tempio suo. Nos quoq; qui ad inuisibile martyrium vocati sumus ad recipiendas sanctificationisq; coronas: vigilemus nec in alia parte negatiõis signum nostris inimicis exhibeamus. hec Jsaac. Ideo ergo quia secundum doctorũ cõsilium debemꝰ labores et agones sanctorum nobis quãq; oculos ponere in exemplũ: ve ergo illis qui gesta sanctorum tãq̃ apocrypha eruditantes non solum legere nolunt: sed (q̃ mun in ipso est) nec inter alios legi permittunt. et ideo tãq̃ illegitimꝰ a sanctis patribus in religione christiana degenerantes foltem hereditario inter filios dei non merentur: nec merita sanctorum qui pro deo passi sunt eis suffragantur. Contra quos patrice et congrue in quodam prologo passiõis beate Anathasie sic dicitur. Omnia que a sanctis gesta sunt vel geruntur: si quis voluerit studiose perquirere et sibi et plurimis edificatio exhibet fructum: et quasi arbor fructifera non sine causa probat terram occupare dũ viuit cum ipse suo pomio ornat: et omnis qui ex eo fructus percipit sagiatur. Scribimus vt q̃ gestis inuenimus quid egerint. quid locuti. quid passi sint sci. Ostendimus vos esse catholicos qui christi victorias libenter legitis et audiro. Interrogo vos qui ista inter apocryphas literas eruditantes celestis: quos stat canon scripturarum omnium diuinarum: numquid non per eos qui pro ipso canone occidi magis optauere et vinci. Quid enim temerunt martyres: Fidem certam que sacris voluminibus certo iudicio numero continetur. Quint illis gratias apices sacratissimi: quia per eorum persecutiam persecuãt. Et ideo volumẽ eorum gesta conferimꝰ in conspectu dei et hominum semper sancti laudẽtur qui in conspectu iniquorum pro eoꝝ defensione tota mente immania pertulerunt. Nihil ergo preter scripturas canonicas recipientes eorum gesta studiose conscribimus: ostendẽtes dogma catholicum per catholicos martyres constare. exemplum petentes patrum: edificationem credentibus tradimus. artem belli christi militibus demonstramus. Constat eos quidem militare: si necesse sit: qui nolunt legere pugnatores. Imperent fidentibus infideles: spectent pugiles diabolo: eos qui arbitrio domini sperare ebeant. nos damnas virtutes laudamur: scribimus: predicamus. Proinde audiant: verberent contemnentes: legentes increpent: libenter hec audientes accusent. Bonosos faciunt martyres vulnera pro imperatore laudentibus: pro christo autem cuius amore etiam animas ponere libẽter optamus. Triumphi christi ac victoriam laborioſi exercitus de occultis solus profert. Sed nemo enim q̃ illi visibiliter passi sunt inuisibiliter nobis ereari quoniam: et negligenter pugnantes acerbitate. Ergo vt arma portracteat: tende bellantes. Da meteꝝ studio vt hostis capiatur et timere. hec vis pia. Vides ergo impudens sanctorũ detractor: et christianę religionis impugnator: quia secundum parabolam tanq̃ arbor infructuosa terram occupas dum vnus: et non te catholicum esse habeas ne merito ereadaris et in quem mutaris ac patrem cum infidelibus consequaris. Da ergo multe gloriam sanctis vt cum eis partem habere merearis.

Sancte precursor et alme baptista et magne amice christi ioannes / hortus inclusus et ardens ora pro me misero ad deum patrem misericordiarum: vt eos meum teneboſum et frigidum illuminet et accendat: ita vt te imitando pro christo: pro fide: pro veritate pro iustitia patienter aduersa sustineã: et viriliter etiam vsq̃ ad mortẽ certare non timeam: vt post hanc fragilem vitam tuo merito et precibus inter cedentibus feliciter peruenire valeam ad regales nuptias immaculati agni quem in almo tuo digito postulo ostendisti. Amen.

De refectiõe quinq̃ miliũ hominũ. Cap. lxvij.

Cum autem audisset ihesus necẽ ioannis propter doctrinam veritatis [assumptis discipulis ascendit in nauculã et abiit trans mare galilee in montẽ et deserti locũ secretum [deuotionis et doctrine aptũ interius ethereadẽ cuiuare galilee: et ibi sedebat cum discipulis suis et docebat eos. vt dicit chrysо. Audiẽtes in monte eruditi non a tumultib⁹ ab ea que est i mundo turbatione quiescere. [Secessit] ausi dño et declinauit hebraidis tyrannidẽ: nõ timens mortem sed q̃ nõdũ venerat hora sue passionis: et vt peeret inimicis ne homicidii sibi ingerent homicidio ioannis: et vt ostenderet q̃ adhuc tẽpus est ecclesiasti humane malitie: q̃q; licitũ est vbi fidelibus fugere in persecutiõe vt se seruent pro multoꝝ salute: et vt poeret nobis exemplũ vitande temere mortis: vbi tradentibus seipsos: nõ opes eadẽ cõstãa pseuerãt in rectitudine qua se offert: quãdoq; deo. Necessitas ergo vt probaret fidẽ credentiũ si ieiunare essent: vbi fecit. [cũ] ausi [cognouisset] hoc [turbe] simplices scz et infirmiores ac pauperes: nõ sapientes durissimis portẽtos: nõ diuites [secundum cũ] nõ in numeris et vehiculis: sed pedites labore pedũ [pedestres] vt ardore mentis et desiderii sue salutis offenderet. Erubescebãt etiam pedestre dñm in equis scã et quadrigis sedere. Winores sequebant: sed maiores pergere. Adhuc tẽpus: vbi populares magis currũt ad sermonem: q̃ diuites et potẽtes. Circa eos autẽ beneficiuras tpi multiplicat: apparuit q̃ viscera ihie in eis expansa sunt. cũ esset fugiendo: oculos et vidisset eos venientes ad se descendens de more et obuiã eis exiẽs curatiõe illoꝝ excepit [et misertus] in corpe et aia [curauit] vt plena fides statim precessit haberet. Nam quos cũq; i corpore saluabat eos pariter et in aia reformabat. sm Bedã. per hoc q̃ dicitur sublenasse oculos ihesus: datur intelligi q̃ oculos non erigebat huc atq; illuc sed pudice sedebat attent⁹ cũ discipulis suis. et sm chrysо. nõ sim pliciter et ociose sedebat: sed diligenter loquẽs eis aliquid et eos ad seipz conuertens. Quanto autẽ beneficia fecit dño se sequentib⁹ tanto magis fecit dño se sequentibus. Vnde sunt quanto: de deuotione credentium leteatur multiplicando. Vnde sunt quanto: beneficia q̃ dño spiritualiter exhibet sequentib⁹ eum. Primo suscipit ad penitentiam operib⁹ peccatoꝝ fatigatos. Secõdo illustrat per gratia tenebrias peccatorũ et peccatos. Tertio sanat per unctiõez tactilis peccatoꝝ vulneratos. Quarto reficit per interiorẽ cõsolationem pondere peccatoꝝ debilitatos et desolatos. Hic etiã debet bonus prelat⁹ facere subditis scz suscipere dulciter: docere sapienter: sanare efficaciter. reficere spiritualiter. Qui ergo interdeserta rpm querũt et non fastidiunt a rpo suscipiuntur: ac corporaliter et spualiter si indigent curantur. Sed nemo cibum rpi accipit nisi antea sanatus fuerit quia post remissionẽ peccatorum tribuitur alimonia celestis. [Erat autẽ primũ pascha dies festus iudeoꝝ.] Istud erat scz festũ paschale et in eo nõ fuit dño in hierusalẽ. Sicut est seruando legẽ ostẽdebat se esse verũ holem de filiis israel sm carnẽ: sic aliquando intermittendo observationẽ eius ostẽdebat se esse deũ supra legẽ. Ubi nota q̃ istud euangelii bis in anno in ecclesia recitatur. sm quarta dñica quadragesime: et hoc propter principium euangelii vbi dr: [erat pr̃oriũ pascha dies festus iudeoꝝ] et in vltima dominica anne aduentum: et hoc propter finem euangelii vbi dicitur. hic est propheta qui venturus est in mundum. [Vespere autem factodiam hora] redeuntes ad propria et comedendi [peterit] et ideo refectio necessaria fuit. In quo ostenditur deficiemem salutationis quod de salute animarum habebat: quia vsq̃ ad vesperã sermonẽ

Jsaac. Patientia martyrum.

Sanctorum imitatio necessaria.

Ysaie xxxvi. et xxxvij.

Chryso.

Becka.

Chryso.

Beda. Officia quanto: fecit dño se sequentibus.

Euangelium bis recitatũ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

protrahebat: et turbarum deuotio q̃ discedine sermonis dominici retinebatur nec propter noctem imminentez ab eo recedebant q̃uo alimenta nõ haberent. Tantum enim desiderabant audire christum q̃ omnem ap portare secum alimenta: propter q̃d necessarium erat fieri miraculum. vbi Chrysost. Turbarum fidem ostendit Chryso. q̃ dominum etiam famem patientes expectabant vsq; ad vesperam. [Cuius ergo subleuasset ihesus oculos] misericordie sue [et vidisset] miserandis intrum [quia multitudo maxima venit ad eum] que totius mundi significabat multitudinem concurrente ad christum: incepit conferre cum philippo verante multitudinis refectiõe. q̃ secundum Chryso. magis rudis fuit Chryso. et magis indigens instructione: q̃ cognouit referente andrea q̃ vnus puer inter eos. v. panes orde aceos q̃ duos pisces tantũ haberet: quos eo ubenire in medium artulerunt. propter spiritualem refectionem quam continue a domino habebant: non multũ de corporali refectione sibi curabant prouidere. In quo arguuntur successores eorum qui de deiecto sibi prouidere non cessant. vbi Chryso. Addiscimus autem in hoc discipulorũ philosophiam qualiter cõtẽpserunt esca. Duodecim enim existentes quinq; panes habebant et duos pisces: contemptibilia enim eis erant corporalia et a spiritualibus possidebãtur. Oportebat autem erudiri discipulorum exẽplo: quoniam et si pauca haberimꝰ oportet erudiere indigentibus. Iusti namq; discipuli afferre quinq; panes non dicunt vnde mitigabimus famẽ nostram: sed obediũt confestim. [Et fecit turbas discumbere] i. ordinate ad comedendũ sedere [super fenũ] id est super herbam agri viridem in quo offenditur q̃ locus erat aptꝰ ad sedendum. Vbi innuitur probatio fidei turbarum: quia aliter non sedisset ad comedendum nisi credidisset miraculum. [Discubuerunt ergo, v. milia virorum] perfectorũ absq; paruulis et mulieribus. Sm modũ enim hebraicum soli viri a viginti annis et sursum numerantur sed paruuli et mulieres tacentur. Hoc autem dicit euangelista vt appareat maiꝰ miraculum. [Accepit ergo ihesus panes] et pisces in manibus gloriosis et venerabilibus que vim multiplicandi habebant: vt sacratissimarum manuum tactu multiplicarentur: ac mira munera daturus prius in celum aspexit: vt omne datum optimum et donum perfectum desursum esse: nouerit: vt patrem suum honoraret et non virtute elementari sed celesti hoc fieri esse ostenderet. Deinde eius [patri gratias agens] vt est inde cum de nostris proferebus gratulatur. Et sm Chryso. vt nos imitemur nos ad agendas semper hec gratias cum vel i carne reficimur vel in alia; et non prius tangere mensam nouerit gratias egerimus et qui cibum tunc nobis prebuit: et dat nobis eterna in tempore opportuno. Similiter etiam [benedixit] vt sua benedictione multiplicaretur: sic enim in principio creationis rerum omnibus creaturis benedicens contulit illis naturalem virtutem: vt et semmitem naturaliter multiplicarentur: cuius benedictionis semel accepta vigo hodie fruentes nõ cessant. in quo dat exemplum q̃ in principio mense debemus panem deo offerre et benedictionem sup illum super ipsum sucere: q̃ non debemus ad mensam accedere vel cibũ sumere nisi premissa benedictione. Et sic benedictionem vt credimus ihesus his verbis expressit quibus creauram et sanctificauit et multiplicauit. sed que illa verba fuerunt euangelista non potuit: quia forte secreto ea protulit. [Et fregit] in cruce fas non scidit per minutiõa: vt nos doceret panem nostrum frangere debere et dare pauperibus: et sic multiplicata est illa materia inter manus eius frangentis: quia hoc habet virtute deitatis: cuius organum et instrumentum est humanitas eius. scribit Chrysosto. Multiplicat panes et pisces ad significandum q̃ tam mare q̃ aride dominantur. Fregit ergo et frangendo multiplicauit [dedit discipulis suis] scilicet panes et pisces multiplicatos vt ponerent ante populum in signum q̃ data sunt a deo ipsa prelatis propter pauperes populi: et doceret sic per discipulos distribuere. est distribuendum et discumbentibus cibum enim prelati est ministrare et non ministrari. Ipsos autem panes et pisces dominus ita multiplicauit vt omnes pro libitu suo comederent

et multa fragmenta superarent. vn de sequitur. [Ut autez impleti sunt] quia omnes in adducauerunt et sati erant: quod signat celestem refectionem in qua sancti plene saturantur [dixit ihesꝰ] discipulis suis [vt fragmenta] residua [colligerent] vñ post ea cibum egerunt: q̃ debuerunt. nõ sic dines epulo fecit cuius reliquias canes non panes comedebant: cui hodie multi sui similes idem vel peiꝰ facientes. In hoc quippe q̃ turba panem dedit nobis exemplum vt operibꝰ misericordie insistamus: et illud hoc sit apostolum: tamen est multũ frugalis. Cophinus. [Collegerunt ergo et impleuerunt] de reliquiis [xii. cophinos] hoc est magnas sportas que circuito per quos brachia inferuntur in dorso portantur. vnusquisq; enim apostolorum implet cophinum suum: vt quo libet vnum super humerum apportã et ineffabile videretur miraculũ. Hic dominꝰ miraculum augmentauit. Magnum enim miraculũ nõ esset si de. v. panibus et duobus piscibꝰ / ãq; milibus hominũ saturatis nil super esset. Sed erant signum terra admirationemiquia non soluz. v. milia hominũ saturati sunt: sed etiam tot fragmenta remanserũt vii. xii. cophinꝰ repleretur. Hoc ergo etiam ad eudẽtiam miraculi facit q̃ plus remanserit q̃ a principio fuit. et sm Cyrill. Hoc facit: vt hinc esset manifesta certitudo q̃ opus churirano in proximos verebam vendicat retributionem a deo. et sm Theo. vt addiscere mus q̃ ignum hospitalitas potest et fructu suum nostra cum indigentibus sub uenimus. [Illi ergo homines] aliquid de ratione habentes [cum vidissent potentiam diuinam per effectu probatam] quod fecerat signum] atq; non dubitum: in quo probant se esse credentia illa multiplicatio per beati facta multus deficiebat ab ista [dicebant] magnificantes deum [quia hic est vere prophetꝰ] immo sm Augustinum. sic dominus prophetarum de quo dixit moyses. prophetã suscitabit tibi dominus de fratribus vestris: tanq; me audietis eum: sm legis dictum venturus est in mundum ad tpus saluandum. sic autem non venerunt alii prophete: sed solum ad certum tẽpus aduenit. Et vbi scie dum q̃ rpõ promissus erat in lege tã

Chryso.

Fides turbe.

Chryso.

Chryso.

Chryso.

Cyrillus.

Theophy.

Chryso.

Augustinus.

Vincent.

Chryso.

Chryso.

Chryso

Universidad de Deusto
Biblioteca

et panem potest dare vel parare mensam in deserto: hoc per opera ostendit: propter hoc et in deserto eos ducit: vt sine omni suspitione fiat hoc miraculum & nullius prope existentis inferri aliquid ad mensam. hec chrys. Volunt enim in deserto hoc miraculum facere: vt significaret se esse illum qui .xl. annis pauit populum in deserto: qui parriburo erat promissus. Item in signum futuri: quia in regione et statu multorum vbi nec seminatur nec metitur pascit deus seruos suos. vnde seqm Theophi. Addiscimus ex miraculo perpetrato non fieri pusillanimes in coartationibus paupertatis. Et bene panibus pauit ordeaceis: quia panis delicatus non hic sed in futuro est gustandus. Quoticies autem dominum legimus et paucis panibus multas Theoph. hominum turbas pauisse: non tantū est mirandum sīū veneranduz. Nō est mirum quia pauit sed potius venerandū quia facere voluit. Qui est ex nihilo cuncta creauit: non est mirum si ex paucis panib⁹ multas turbas pauit. Mystice per quīq panes quinq libri moysi: per duos pisces .p Mystice. phete et psalmi intelliguntur. In his enim tribus scz lege prophetis & psalmis totum verus testamentum comprehenditur. Per quinq autem milia virorum dūm sequentium designatur actus omnes quinq sensibus interioribus & exterioribus quos possident bene viventes: per mulieres vero et paruulos significantur infirmi nondum pugne idonei qui numero sunt indigni. Vi ergo predicti recte quinq panibus aluntur: quia tales ne cesse est legalibus adhuc precepris iuuari. Hā qui mundo ad integrum renunciant quantos sunt milia. ex septem panibus refecti hoc est euangelica perfectione sublimes et spiritali sunt gratia docti. Cum ergo in hoc cō uenio dñi tantummodo viri fuisse dicuntur: mystice monemur vt si .q̄ sumus fr dñi gustare desideramus viri id est fortes cōra tēptiones simus. vir enim a viribus dicitur. et virorū nomine illos scriptura sancta designare consuevit: qui viriliter tentamenta vicerunt. Qui ergo cenaz dñi manducant virtute mentis et sensu viri esse debent: nō in cōcupiscentiis emolitis sicut femineum ee puerile sensum habentes sicut pueri. Per ordeum autez et selliscem corporis ruditas religatur quies mentis. qui enim a deo spūaliter pasci desiderat oportet q̄ sedeat .i. a curis superfluis et ruditatibus conquiescat. Vnde Beda. quoq; super fenum discumbentes omnibus pascamur alimentis qui per continentiam calcatis concupiscentiis audiendo implendisq; dei verbis opera impendunt. Fenum enim carnem significat ꝓm aliud. omnis caro fenum. nec ad mensam dei pagine sedere poterit: qui carnem p seruitutem spiritui non subiicit. Qui ergo vult reficī pane gratie spiritualis congruum est vt sedeat super fenū. dominetur corpori suo et mortificet carnem suam. Saluator autē non nisi creatie cibaria: sed presentib⁹ hominibus ꝙ que lex et prophete predixerūt que dicantur: et ea mysteriis grate spiritualis demonstrauit. Refert in somnis vt illuc dirigendam mentis aciem: vbi lucem scientie doceat esse querendam. Sed tripliciter impeditur quis ne oculos subleuet ad deum. Primo quando nimis occupatur circa sensibilia .i. terrenas diuitias: quia nimis delectatur oculus fedatur pulvere amantis. Secundo quando occupatur circa delectabilia .i. circa carnales delicias: quorum oculus excecatur igne concupiscentie. Tertio quando occupat circa sublimia .i. circa ambitiones mundanas: quia tunc oculus obscuratur fumo superbie. Fregit quoq; et impertit turbas ponēda discipulis distribuit: quia clausa sacramenta legis et prophetie sanctis docendis qui breuiter ordine predicent patefecit. Quod autem turbis superetat ꝙ discipulis colligi voluit: quia secretiora mysteria que a regentibus cupi nequeunt non sunt negligenter omittenda: sed a discipulis diligenter inquirenda: et illis qui idonei sunt ad est fortes cōra tēptiones simus. vir enim a viribus dicitur. et virorū nomine illos scriptura sancta designare consuevit: qui viriliter tentamenta vicerunt. Qui ergo cenaz dñi manducant virtute mentis et sensu viri esse debent: nō in cōcupiscentiis emolitis sicut femineum ee puerile sensum habentes sicut pueri. Per ordeum autez et selliscem corporis ruditas religatur quies mentis. qui enim a deo spūaliter pasci desiderat oportet q̄ sedeat .i. a curis superfluis et ruditatibus conquiescat. Vnde Beda. quoq; super fenum discumbentes omnibus pascamur alimentis qui per continentiam calcatis concupiscentiis audiendo implendisq; dei verbis opera impendunt. Fenum enim carnem significat ꝓm aliud. omnis caro fenum. nec ad mensam dei pagine sedere poterit: qui carnem p seruitutem spiritui non subiicit. Qui ergo vult reficī pane gratie spiritualis congruum est vt sedeat super fenū. dominetur corpori suo et mortificet carnem suam. Saluator autē non nisi creatie cibaria: sed presentib⁹ hominibus ꝙ que lex et prophete predixerūt que dicantur: et ea mysteriis grate spiritualis demonstrauit. Refert in somnis vt illuc dirigendam mentis aciem: vbi lucem scientie doceat esse querendam. Sed tripliciter impeditur quis ne oculos subleuet ad deum. Primo quando nimis occupatur circa sensibilia .i. terrenas diuitias: quia nimis delectatur oculus fedatur pulvere amantis. Secundo quando occupatur circa delectabilia .i. circa carnales delicias: quorum oculus excecatur igne concupiscentie. Tertio quando occupat circa sublimia .i. circa ambitiones mundanas: quia tunc oculus obscuratur fumo superbie. Fregit quoq; et impertit turbas ponēda discipulis distribuit: quia clausa sacramenta legis et prophetie sanctis docendis qui breuiter ordine predicent patefecit. Quod autem turbis superetat ꝙ discipulis colligi voluit: quia secretiora mysteria que a regentibus cupi nequeunt non sunt negligenter omittenda: sed a discipulis diligenter inquirenda: et illis qui idonei sunt ad

virgultis facrum et de tumulis vel viminibus aut festis palmarii ēterra et ad ferula opera. Vñ in psal. de Ioseph dicit. manibus eius in cophino seruierūt. Sicut autē panes panes et pisces fracti in multas reliquias excreuerunt: sic eibus verbi dei ꝙo magis distribuuntur tanto magis multiplicatur. Nec a casu sz ex summa dispositione impleti sunt. xii. cophini ꝑm numerum duodecim apostolorum: nec data sunt turbe fragmēta portanda sed discipulis: vt per hoc designaret ꝙ fragmenta et reliquie vocabāt per apostolos erant p numerum portanda: et p eos corda iciuna pasfrenda. qui bene. xii. esse dicuntur: quia fides sctē trinitatis in quatuor mundi partibus per eos erat predicāda. vnde Ambro. Nec vero panis quem fregit Iesus mystice quidem dei verbū est et fons de xpo qui dum diuidet angelus. de paucis enim sermonibus populis redūdantē alimoniā ministrauit. Dedit sermones nobis vetus panes qui nostro dō ubertim germinātur. hec Ambro. Notat⁹ p apostolos intelligimur prelati. per quinq panes ordeaceos quinq bona spūalia quibus alia a deo reficiuntur in seculi. Sicut est in domo patrisfa multas soler esse multiplex panis: scz pauperū. famulor. filiorū. hoīū. et amicorū: sic in domo dei que est ecclesia sunt diuersa genera panū spiritualium: primus est panis nature et substantie corporalis: hic est panis pauperū. i. peccatorū: hunc esh panē largitur dñs etiam peccatoribus q̄ vere pauperes sunt. de quo in psal. Inebriabūtur vltius tui vescentis pane tuo. et in ysaia. Dabit tibi dñs panē arctum et aquā breuē. Alius panē debemus pauperibus communicare si voluerit enim bona nr̄a opera deo nō placere nisi elemosynis ornata sint. Secundus est panis penitētie narratio: hic est panis familiorū. de quo i psal. Fuerunt mihi lachrymē mee panes die ac nocte. Et iterum. Cibabis nos pane lachrymarum et potū dabis nobis in lachrymis ꝑm mensura: scz proportionis .i. pro mō culparum: qm̄ homo delectatus est in peccato. Pane panē dat dñs p peccatoribus penitentibus inducendo eos ad contritionem et mortificando penitētiā. Tertius est panis intellectualis et doctrinalis: hic est panis filiorū. de q̄ in euangelio dr. Non est bonū sumere panē filiorū. Et in ecclesiast. Cibabit illū pane vite et intellectus. Hūc panē ministrat dñs fidelibus p prelatos et curatos verbum dei seminādo vnusquisq; pro modulo suo pascendo. Quartus est panis eucharistie sacramentalis: hic est panis dominicus. de quo in euangelio dicit. Ego sum panis viuus qui de celo descendi. Et apostolus. Probet autē seipm homo et sic de pane illo edat. Panē panez dat dñs per prelatos mundis et peccato dominātibus: quia immundis et malo non est dandus. Quintus est panis deuotionis internalis: hic est panis amicorū. licet enim paterfamilias habeat in domo sua panē bonū tamē amicis supersticionib⁹ querit melioremd⁹ quo Ysaias. Erit panis terre nostre vberrimus et pinguis. Duo autē pisces dulcorantes hos panes sunt spes vente et amor dei/vel intellectus et opatio: quia sine eis multitudo panū est sapidus. Istis vero quinq̄ panibus et duob⁹ piscibus reficit dñs alam in pfectu effectiue / et prelatos ministerio. O q̄ felix alia est illa apud quā inuenti fuerint isti panes et duos pisces. vt de ea dicatur [est puer vnus hic qui habet quinq̄ panes et duos pisces.] Per puerū enim intelligitur fidelis alia à puritate innocētie puer dicta / que i quolibet fideli etiā obnoxio peccatis debet per penitentiā reparari: ad hō assequendum requiruntur quinq̄ panes / et qui habet illos est vere puer euangelicus. Est et panis celestis quē sancti manducabunt in mensa christi. de quo in Luca dicitur. Beatus qui manducat panem in regno dei. Et de ista manducatione dicitur in eodem. Et ego dispono vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum: vt edatis et bibatis super mensam meā in regno meo. Moraliter etiam sumi et allegorice et anagogice faciamus quinq̄ panes penitentie doctrine et refectionis eterne. Moraliter penitentie quinq̄ sunt panes. scz panis cōpūctionis et ꝑsideratiōe peccati. panis afflictionis et cōsideratione passionis xpi: quem ille comedit qui considerā-

Mat. xv.
Eccli. xv.
Joan. vi.
1. Cor. xi.
Esa. xxx.
Pisces duo.
Luce. xi.
Moraliter.

do rbi passionem corde et corpore se mortificando subiicit. panis compassionis ex consideratione defectuum et miseriarum proxim. panis timoris ex et cremoris ex consideratione futuri supplicii. et panis suspirii ꝛ deuotionis ex cõsideratione dilationis celestis gaudii et premii. Omnes isti panes sunt ordeacei: ideo sunt cum amaritudine sumendi. Pisces autem duo: sunt spes vite et dulcedo vite eterne. ¶ Allegorice autem panes docerine sunt quinq; libri moysi ordeacei propter litere duritiem: reficiẽtes tamen propter spiritualem intellectũ reficientem. Duo autem pisces sunt dulcedo prophetie et dulcedo psalmorum. ¶ Synagogice vero refectiones eterne sunt panes quinq; ad quos suspiramus: et er quibus reficimur in eternis. Quor⁹ vis⁹ est presentia dei. Sedis est pulchitudo visionis faciei dei. Tertius est societas angelorum inter quorum sortes est sors nostre beatitudinis. Quartus est consortiũ sanctorum qui cum christo regnãt in celis. Quint⁹ est dulcedo interne beatitudinis quam hic parũper experimur. ¶ In omnibus his ordeum est dilatio suspirantis ad ista. Dulcedo autem diuinum piscium consolationis certitudo consciẽtie et certitudo scientiarum diuine. ¶ Item primus panis ordeaceus qualis comunt peccatori vere penitenti est contritio in corde. Secundus est pudor in cõfessione. Tertius est teimium in carne. Quartus oratio in mente. Quintus pietas in opere. Duo vero pisces contenti ordeaceis panes sunt timor qui capitur in saliissimo mari id est penis inferni: et spes que capitur in dulcissimo fluuio paradisi: si cogitemus quia non sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriã que revelabitur in nobis. ¶ Insuper moraliter quinq; panes significant ꝯ quinq; sensuum refectionem. Primo dat pscientia. quo pane reficitur visus dum videt omnia transitoria esse et caduca. Secõs panis quem dat sunt preterita. quo pane reficitur auditus quando audit ꝙ omnia transeunt velut umbra et ideo spernit ea. Tertio dat futura. quo pane reficitur odoratus quando cogitat mortem futurã et inferni pericula. et ideo se compunit operibus virtuosis. Quarto dat spiritualia eterna. ꝛc. Bona celestia pane sanatur gustus quando gustat amorem eorũ in etnia contemplatione. Quinto dat flagella quo pane tactus sentit quando per flagella mouetur ad dilectionem dei et contemptũ mundi. Et pisces pro istum modum figurant cognitionem et dilectionem que mihi mar affectum. Cognitio enim primus primus dat sapotem: quia cognitio sapientia intelligit futura prudenter: presentia metuit: preterita recordatur. Dilectio similiter duabus vltimis dat sapotem: quia diligens ocum pte amore et deguitatis ne celestium etnis flagellis dei ocle ctatur. ¶ Hoc autem facto miraculo [statim discipuli dei discipulos adire in nauiculam et precedere trans fretum ad bethsaidam]iussit autem dree et petri et philippi apostolorum ne ab illo loco recederent [donec ipse has dimitteret]sub forma alicuius benedictionis et valedictionis: volebat enim separare se a turbis quia sciebat ꝙ venturi erant vt facerent eum regem. ꝛ ideo se a discipulis inter quos a turbis quereb̃atur separauit. Docegit eos quia non libenter recedebant ubiqs magistro suo: cuius doctrina delectant. vnde chry. cum autem dicat coegit: multam disciplinam instantiam ostendit: quia non de facili ab eo poterãt separari: et hoc quidem tum propter numium affectum quem ad eum habebant: tum quia sollicitabantur qualiter ad eos veniret. Et Piero. Quo sermone obtinuit imitros eos a dño recessisse cum amore preceptoris nec pisco quidem tempestis ab eo volumt separari. Necesse autem quasi inuiti a recedere: apostoli a domino recesserant ne tibi aperte naufragia sustinerent. Et dño ꝛps erat promissus rex futurus: deo postq; confessi sunt cum ipso voluerunt consequenter ipsius facere regẽ. considerabant enim ꝙ ipse qui eos tantum posset eorum necessitatibus subuenire: et sub tali rege videbant se non posse egere. Putauerunt forsitan illum sic vetusse vt tam regnaret super volebant prouenire tempus quo ipse apud se vsq; in finem seculi regnaret. Vnde cito subiungebat. vbi beda. Turbe vero cito miraculo intellexerunt pium atq; potentem: et ideo circo voluerunt eum facere regẽ. homines nanq; volunt habere regem pium ad regendũ / ꝛ potentem ad muendũ. vnde ꝛ Chrysost. Volunt eos quia tam faciliter mutant. ꝛ ideo sub ipso ociosam et resoluta et castrimargiosam pudebant facere vitam qui ceteris abundant. ꝛ nihil laboriũ vel impensarũ impenderent: ꝛ ideo corrupta eorum resolute ociositati et gulositati fugit ab eis: quia quia bonum vellent nõ tamen bene voluerunt. vnde etiam Augs. Fugit christus cum eũ voluerunt facere regem. Omnia enim bona terrena contẽpsit homo christus vt contemneda monstraret: ola mastimaret vt nec in illis quereretur felicitas. nec in istis timerentur aduersitas [Ieſus ꝛ] seruatos cordiũ eorum cogitationes volens ꝛ eorũ postq; precepit discipulis suis transfretare [ipse solus]a turbis [in mõte ora re] et gratias patri pro beneficio agere ꝛ nobis in hoc forma daret: ꝙ illi non perpederunt: nec eum inuenire nec potuerunt. Sequere autem eum a longe si forte dignabitur te vocare: vel saltem aliquid de reliquiis refectionis ꝛ gratie tibi impertiri [fuit ergo dño in monte] id est celeriter ascendit. voluit esse paliter homo vari ex pio suo nos doceret vt vanã gloriã fugiamus ꝛ ꝛ homis ꝙ agim⁹ humanis fauoris terrebitionẽ vitemus. vñ dño magna opatur dimittit turbas: docẽs nos nũqs gloriã q̃ a multo est petere. nec attrahere multitudinẽ. dicit Augu. Noluit res ab hominibus fieri: quia humilitatis via offendit misterio. Docuit itaqs nobis exemplo humilitatis ꝛ fugiendi honores. ꝛ acceptandi labores: quos fugiũt ad regnũ et honores fugit: que sequit ad passionẽ ꝛ mortem vitro se offerit: vt sez exemplo eius parati simus ad aduersa tolerãda: cauti ad blandimenta declinanda: ꝛ ne nos ad vera fatigando deiciant / vel prospera emolliendo decipiant crebrius proeibus ꝛ suis implerem⁹. Omnem ergo laudem humanã fugias cũ honore ꝛ famã venenũ mortiferũ: ꝛ omnem cogitationum suggerentem tibi appetitum cuiuscunqs altitudinis sub quocũqs pretexta charitatis in ipso primo capite ostendimus. Facies ergo tuo velut caput diaconis

infernalis tam cito mortifices cũ da cũto cruciis. Prepara quoq; teipsum ad quecunq; opptobria / quecunq; aspera / quecũq; aduersa ꝙ christi nomine sustinere debes: i despectu tuo gaudeas teipsum tale vere ꝛ ex corde reputans qui merito ab omnibus despici debeas: semper tibi christi humilitatem ꝛ curissimã passionẽ reuocando ad memoriã: qui regnum fugiens crucem voluntarie est amplexus omni cõfusione contempta [Ascendit] itaqs dñs [in mõtẽ] velut in locũ celo proximiorẽ: inuites vt ad sublimia vite virtutum ciuis ascendamus et celo primi esse capiamus. ꝛ [orare] vt sibi bene orare vellimus: mentẽ sursum a terrenis leuemus. et [solus] vt non in strepitu sed in loco quieto eternus: et nos toros et vires nostras ad deum colligamus. Et bene cõsigit ista duo / scilicet solus et orare: quia solitudo amica est vtilis est orationi scõm illud. Tu autẽ cũ oraueris intra in cubiculũ ꝛ clauso ostio ora patrem tuũ in abscondito. habemus hic exemplũ triplex sez a terrenis recedendi / orandi / ꝛ nobis ipsis vacandi. Et est notandus ordo: quia orationem precedit dimissio turbarũ. dimissa enim turba sez tumultu hominum affectionũ cogitationũ ascendit in mõtẽ ad orandũ: ꝛ comitatur solitudo quia solus ascendit cum intentione orandi: et sequitur nobis ipsis vacatio. quia [vespe facto solus erat ibi] In quo dat exẽplũ ꝙ homo post sermonẽ vel aliud opus bonũ debet a turbis recedere ꝛ tumultibus ꝛ redire ad locũ solitarium vt ꝓpius deo ceteris ꝙ cõtrahunt ex cõuersatione cũ hominibus recolligat ꝛ abstergat. ꝙ si ecus vero si quos inuenit dei gloriæ ascribat. ꝛ debet ascendere in montẽ ad orandũ: vt deũ orando queratur: nõ enim debet otius in terrenis desiderijs tacere mam scõm Bedã. qui de diuitio ꝛ honore seculi obsecrat ꝛ in timio tacet: vtiles ad deũ preces mittit. debet etiam sibi vacare vt hauriat quod postea docendo effundat vel operãdo exerceat. Hic datur intelligi quia cũ dñs sederet in monte cũ discipulis suis ꝛ videret turbas ad se venientes descẽdit de monte: ꝛ circa inferiora loca turbas pauiret deinde fugiendo honore regiũ iterum in mõtẽ solus ascẽdit. vñ Chry. Faciebat oũ

Beda.

hoc rursus eradicēs nos neq; turbis cōmisceri continue neq; fugere multitudinem semper: sed alterutrū viriliter facere. Conspice nunc dilm Jesum quomodo fugit honorem & ascēdit in montem orare: vel docemo mūdi prosperā fugere & contra ea deum invocare. & quomodo querit loca solitaria & vadit ad ea: affligit se et vigilias longas impendit pernoctans in orationibus & se humilians coram patre intercedit pastor fidelis pro ouibus suis. Orat ēt nō pro seipso, p nobis orat apud patrem. Orat etiam ut det nobis orandi exemplum. Frequēter inde discipulos monuit et hic opere comprobauit. Non orat inquantum deus: quia sic ei orare non competit: sed inquantum homo: et sic competit quia aduocatus noster factus est: et ideo p nobis nō interpellat. Ou.

Meditatio.

Pro discipulis p nobis.

Domine Jesu christe fac me oculos meos a carnalibus delectationibus terrenis diuertere: & a mūdanis ambitionibus ad te subleuare et super omnem carnalis voluptatis temporalis possessionis et mūdialis gloriae discumbere: ut merear satiari quinq; spiritualium panium refectione sez a tuae dulcedinis iudicij: horroze peccatorū dolore cōtritionis: pudore cōfessionis et labore satisfactionis. ac ouibus piscibus stabilirare sez apostoli & desiderio in melius communicandi & proficiendi: quos puer vnus sez humilitas habet que gratiam et gloriam mereri soleat. Amen.

¶ De ābitione & quibusdā aliis clericoꝝ & religiosoꝝ defectibus. Cap. lxviij.

Z

Ambitiosi clerici taxantur

Arca premissa meditare et considera quomodo dominus vere & non ficte honorem regum fugit & declinauit: non sicut illi q̄ ne apud homines vilescant recusant orare quod corde desiderāt. Sunt enim multi et potissime religiosi qui dignitates se non appetere simulant: sed cum offeruntur in animo & pectore promptissimi occurrunt & leti suscipiūt: immo et quādoq; voluntarie se offerūt. Sūt etiam et his aliqui qui in dignitatibus positi fingunt se velle eas nō habere: sed nihilominus per se & media tores procurant & occasiones querūt solicite q; possint in ipsis offitijs remanere. Nō fuit humilitate dī simulatio & ficta in nō: prout patet ex eius facto. Multi essi discipulos p mare: nec cum eis numerum tuerunt ne fuit ne eum inter discipulos quereret: & deipsis nō admirabilis solus in medium ascendit & sic manus eorum euasit. Unde cum quāto studio et cautela fugit & declinauit honorē, & emuntū dedit nobis vt ex nos tra facianmus. Nō enim p se sed pro nob' fugit. Cognoscebat nāq; quāte sit temeritatis ad honores aspirare. Vnor: est de malorubus est laqueus & grauedo bus ponderibus ad iudicium: & grauamarum siue sit honor prelationis & ne potentie siue scientie et similium. Ut ēt fieri potest q; qui in honore delectantur in periculo vel precipitio non sit: & quod est peius sibi ipsi cipitio collisus. Ambitio enim est vi tiū pessimū ac causa & radix multorū aliorum vitiorū. Multos quippe hec passio sic excecat vt etiā ea que manifesta sunt ipsi nō videant: & alios in foueam primo cadere et deinde gehēne cadāt. Et quid dicam eis si immūdū literentur vnitentiam: seipsos aūt perdant & perimentes fuerint: Sz forte blandiūtur sibi aliqui ambitiosi sub specie meri altaris quasi sic melius possint intendere sanctis aliorum. Quibus ber. respondet dictis. Utinā quis quis sic intrat & fieri posset rā fideliter ministrare & fideliter se interesse. ¶ Ut difficile est fortassis impossibile est vt ex amara radice ambitiōis suauis fructus prodeat charitatis. Ex hoc ēt ortum habet honor & nō omnis gloria & nō omnis tendit: & honoris nomē & nō pena attenet. vñ Bern. Curre a clero p̄fecto indoctis ad ecclesiasticas curas & sine curis tā quisq; vicinius fit eis q̄ curas pertinerit. Multi non rā ducia & alacritate currerent ad honores si esse sentirent & onera. Mutant pfecto meuerēt nec eū tanto labore et periculo quarūlibet affectarent in fulas dignitates. Nūc vero cum sola attēditur gloria & nō pena quasi sine clericū erubescit in ecclesia seqi vilia

Ambitiosi

Bern.

Dicto. v.

estimāt & ingloriosi qui quocūq; eminentiam loco nō fuerit subiuncti. Idē Ber. quasi subaudiēdo alloqui tur ambitiosum sic dicens. Ue ergo tibi q̄ dura illa iudicia dies q̄ premanent: & ecce ad superbia tua semper sequere regem tuū sonum sublime vi deant oculi tui: festina multiplicare pecudes & archidiaconatū volare inde aspira ad episcopatū nec ibi qui dem requie habituras qui sic citur ad altra. Quo progrederis miser? An vt ab altiori gradu sit casus grauior? Hec enim sic paulatim decidēs sed tanq; fulgur impetu vehemēti quasi alter Lucifer Ber. vñ & Hieron. Terramur ad ascēsum nimis amus lapsum. Nō est tanti gaudij ex celsa tenuisse: quanti terroris de ex celso cecidisse. Hec Hiero. Tuneat ergo ābitiosus et se corrigat ne apud boleo & altarius & ad tēpus fallis florens bonis apud deū humiliet & in eternū vero pereat tormēta. Hactēus de maiori honore sublimata q̄ fuerit tāto maioris vindicte reddet ertuntur maiori supplicio subiacebit. Honores ēt sunt quasi quedā ligna ad augmentandū ignē in futura pena. vñ Chrysp. Honoris siquidē magnitude bis qui nō digne vtuntur in honore cumulus incipit: esse pena vñ hec Chry. Et tunc ambitiosus vul tum reque habebit sicut nec in pēsum habere voluit. Sed eum ambitiosi nunq; quelete: sed vel honorem quē non habes appete / vel ēt quē habes amittere metuas: & sic diabolus cor cius semp mouet & rotat rāq; molēdi nūq; naviq; pausat. ¶ Se nota circa hāc materiā q̄ simoniā & alia mala que frequenter non sine grauī scandalo cōmittunt sunt adhuc quedam mala quibus hodie multi quasi non mala sed licita essent / implicantur. Primū malū est: quia plerīq; non rea & curas ecclesiasticas per se & p alios solicite querunt: nec vocatione ueniunt. Et male accedit: sedite a bi honorem: sed cui vocatur a domino tanq; asina. Quātumcūq; essi sufficiens quia fuerit & virtuosus profecto non erit plenus si nō assumatur humano. Nam cum quis honoris pri

Ber.

Dicto. v.

Ambitiosi

Augustī.

Gregor.

Bernar.

Osee. viij.

Ecclesiastes.

Lucifer

Ecclesiastes.

Ludouici regis frācie ēstio.

Gregorij.

Luciferi imitatores.

Esa. xiiij.

manum ambit er hoc solo efficitur indignus quia indecenter presumit. vnde Augu. Beatus superior sine quo respublica non regitur et si bene administretur indecenter tamen appetit. vnde & Greg. Virtutibus posseo cedentis ad regimen veniat: virtutibus vacuus nec coactus accedat. De his qui sese in patrimoniū christi ingerunt sic dicit Bern. Audi querelas dñi quid super hac temeritate loquatur. Ipsi (inquit) regnauerunt & non ex me: principes extiterunt & ego nō vocaui eos. Quid istud temeritatis immo quid insaniet vbi timor dei: vbi mortis memoria: vbi gehenne metus et terribilis expectatio iudicij? hec Ber. Unde si aliquis ad primum locum in ecclesia eligitur tolerabile est licet periculosum. qz secm Ber. Non omnes qui vocantur ad ministerium eligūtur & ad regnum: sicut patet de simile i regno & de inda in sacerdotio electis a deo. sed si se ingerit procurādo se eligi damnabile est & pernitiosum omnino. Nemo enim debet eligi vel promoueri seu preficī: nisi de quo spiritus sanctus ispirauerit: aliorum ipsi spiritu sancto iniuria fit. Ubi no ta q̄ cum sanctus Ludouicus rex frācie a quodā deuoto quereret cur episcopi modo sicut olim sancti non essent: ille vt creditur nutu diuino respondit: quia nunc episcopi per intrusionē & ispirationem spiritus sancti ab electoribus canonice eligebantur: nunc vero per supplicationes et procurationes aliās de eis prouidet: et ob hoc modo sancti non sunt sicut olim communiter fuerūt. Quo audito rex dixit q̄ deinceps nullatenus q̄ aliquis supplicaret. Non solum autē qui ad curas & dignitates se ingerunt in periculo sunt: sed etiam qui ad eas cum delectatione accedunt vel in eis cum delectatione perseuerant. vnde Gregorius. Unusquisq; superbus rector rotiens ad culpam apostate dilabitur: quotiens p̄esse hominibus delectatur ac honoris sui singularitate letatur. Unde autem hec vitiorum radix pullulat in corde regentium nisi ex imitatione illius qui despectis angelorū societatibus dixit. Ascendā super altitudinem nubium & similis ero altissimo. Ubi magnopere curandū est vt qui regendis hominibus preferuntur apud se pēse q; ad satisfa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

endum districto iudici de sua tan-
tumodo anima vir sufficit: t quot re
gendus subditus pcto est reddende
apud eum rationis: ipse vt ira dicam
tor solus alias habet. Nā qui esse nūc
iudicem libet: huic videre nunc iudi-
cem non libet. Numerari enim culpe
nequeunt que habende potestatis a-
more perperrantur. Nec Grego. Nō
dicit q̄ nūquā est: sed cui iudicē esse li
bet: animū vēz nō gradū redarguēs:
et ad voluntatem non ad factum vi-
tupatione referens. Cui autem vi-
dere nunc iudicē non libet: de nume-
ro reprobotum se esse non dubitet. Di
cit enim electi tūc de visione iudicis
gaudebunt: quia appropinquat eoꝝ
redemptio. sic t reprobi de visione iu
dicis dolebūt: qī appropinquat eoꝝ
pdāno. Unde t alio loco euāgelii dōs
dicit. Ue. i. eterna dānatio vobis qz
timinet qui diligitis prima s carne
dras. non dicit qui habetis: sed qui di
ligitis: nō arguens eos qui his vtun
tur ex officii ordine: qz eos qui hec dū
habent amant vel dum non habet af
fectant: quod procedit ex ambitione.

Luce. xi. Diligere honorem

Ue. Ue quippe in scriptura sacra notat eternam damnationē t gehēne sup-
plicium: sed heu huius seculi peregri
nationem t presentis exilium. vnde t

Chrysost. Chrysō. Nec dicitur ve semper in scri-
pturis dicatur de his qui non possunt
euadere a futuro supplicio. ¶ Solent
autem ambitiosi se excusando quan-
doq; allegare illud apostoli t dicere.
Qui episcopatum desiderat: bonum
opus desiderat. Quibus responderi
potest q̄ opus est bonum: sed deside-
rare est malum. Sic t dici potest qui
aurum furatur bonum rem furatur:
quia aurum bona res est: sed furari
malum est. vnde apostolus ipsum o-
pus tanq̄ bonum et fructuosum cō
mendat: christus vero ipsum deside-
rare tanq̄ malum t vanum condem
nat. Sic ergo patet ex christi verbis
t ceteris scripturis: q̄ ambitiosus nō
est in statu gratie t salutis. Patet hoc
etiam ex quibuslā rationibus t cau-
sis: quia in eo humanis defectibus
nulli relinquitur ambitioso locus ex
cusationis: t per hoc grauie ei immi-
net periculū perditionis. Multi enī
per infirmitatem vel ignorantiā aut
in toto vel in parte de peccatis ex cu
santur: sed ambitiosus cui preesse li
bet per nullum horū defenditur. Nō

§. Tibi. iij. Desidera re.

D

Ambitiosus nec excusabilis.

quidē per infirmitatē quia ducatum
gregis libēs suscepit t tenuit: t ideo
ranz aries in grege factus pie cete-
ris esse debuit. nec per ignorantiam
quia magisterium alioꝝ assumpsit
re sibi placuit: t ideo ignorare non de
buit qui magister esse voluit. Talem
ergo sez ambitiosum et cecitate cum
valde plangere debemus quia homi
nem ad dei imaginem factum: ipsum
luciferum (vt supra per Greg. dictū)
imitari videm⁹. Et quia ambitiosus
in tanto versatur periculo: t ideo qui
scienter talem eligūt vel promouent
aut in statu suo fouent: t defendunt:
grauiter deum offendūt t se partici-
pes eō eo in culpa faciūt. Unde time
dum est cōsentientibus ambitiosis ne
eadant cum eo: sicut cōsentientes lu-
cifero ceciderunt cum illo. Ista male
dicta pestis ambitiōis totā ecclesiā re
ligionē christianitatis t fidei ad tem
poris mundo parturit non solum in cle
ricis sed t in religiosis. Ue ergo ma-
gistris ad quos pharisei dr quibus dñs
ve imprecabatur vita transferit qui
p vitia t incertū bonis vite sue cur-
rit ad dignitatem t honorē sperā
te vel pro his laborare seu etiam cer
tare dei t forte postposito nō metuit.
¶ Secundū malū est: quia sepe car-
nales amici in beneficio collationis
aliis melioribus t dignioribus pfe
runtur quoꝝ promotoribus ve dam
nationis prophera cōminatur dicēs.
Ue qui edificat sion in sanguinibus.
Multi enim pro amicorum carnali
promotione t corpus t animā cre-
nis exponunt incēdio: qui econtra
so pro eoꝝ liberatione extremum de
gisti vir ad hoā ponerent in tormen
tis. Multi quidem prelatis pcurā
diabolus amicoꝝ carnaliū malitiu
dinem: vt eos in carnali affectione t
promotione obcecet dignitatē t fa
mi
critatē. Sepe nāq; nepotes prelatoꝝ
et alii carnales amici qui ante ipsoꝝ
prelatoꝝ promotionē nō apparebant
post promotionē eoꝝ apparere incā
piunt: quasi vna die sez promotus
nati videātur. Sed super hoc potest
ecclesia dicere illud Esaie. Quis ge
nuit mihi istos? Ego sterilis t nō pa
riens: transmigrata est captiua: et
istos quis enutrivit? Ego destituta t
sola t isti vbi erant? sez ante prelati
promotionem. Unde aut quali cum

Terra. factor rerum pduaret semine cleri.
Ad sarane votū successit turba nepo
tum. Di tales qui in promotionibus
amicos carnales pferunt: sacris et
operibꝰ suis illud Psalmiste dicūt.
Deredit: ite possideamus sanctuariū
dei. Et ideo timere habēt maledictio
nē que inde sequitur: quam non solū
ecclesia t alii sed etiam ipsimet sibi
Inferri. ipsis imprecantur septies cum dicant
dicentes. Deus meus pone illos vt
rotam: et sicut stipulam ante faciem
vēti. Sicut ignis qui comburit silvā:
t sicut flāma comburens mōtes. Ita
persequeris illos in tempestate tua:
et in ira tua turbabis eos. Imple fa
cies eorum ignominia: t querent no
men tuum domine. Erubescant et cō
turbentur in seculum seculi: et con
fundantur t pereant. Ubi nota vitio
Dicit. sum de quodam pontifice minuto ad
carnales amicos affectos: que statim
post mortem eius ostēsa est cuidam
legato ecclesie in via iā posito. Quo-
dam enim mane cum idem legatus
et ciratus a somno vellet orare vt cō
sueuerat: subnixus est quidā lectus
in superficie aureis tapetis circumse-
ptus in camera: vbi quiescebat. in quo
residere videbatur ipse defunctus ad
modum pōtificis ornatus: et in gyro
eius multi de genere suo per cum. p-
mori t duram chorea ducebant: et can
tilenas lugubres cantantes in hunc
modum proclamabant. Maledicta
promotio t exaltatio tua: tu es enim
perditionis nostre causa. Ille vero
et cuncta respiciens maledictio-
nē similiter eis imprecabatur dicēs.
Maledicti vos a deo: quia propter
vos traditus sum igni perpetuo. Et
hec dicens cooperuit eum aureū ele-
natur: et flamma de lecto cum fumo
feruentissimo ascendit et sic visio disp
parit. Nec autem visio predicto legato
(angelo sibi referente) ideo ostensa
fuit vt ipse a similibus abstineret: q
defuncti successor futurꝰ esset. Post
hec quodā tempore quidam pontifex
aliqua promotioni carnalium amico-
rum tuitus intendit: cui ex infirmita
te in qua per medicos neglectus fue
rat mortis esse propinquus: quasi de
salute corporis t anime desperās di-
xit plurimus circumstantibus t quidē
Medici abstulerunt mihi cor-
pus: t amici animam. Sicē qualem
retributionē de amicis habuit quos

Dimitti mortis me formā.

sic carnaliter dilexit t promouit. Sic t
hodie multi religiosi carnalitate ni-
mis sequentes: non ea que spiritus
et dei sunt / sed que carnis et diaboli
sunt in electionibus sine sapiunt: et
magis corpori q̄ anime / pudere sol-
licit sunt. Multi enim potius eligūt
bonum coquum qui carnalibus volu
ptatibꝰ eoꝝ satisfaciat / q̄ virū deuo-
tū qui vtilitatibus animarū pficiat:
vt sic simul cum illo ducant in bonis
dies suos t quasi de alta vita despera
ti recipiat bona t vita sua acsi sic irēt
ad astra. Ut tales similes illis sunt
de quibus Seneca sic dicit. Quidam
voluptatibus se immergunt: quibus in
suetudine adducto carere nō pos
sūt: t ob hoc miserrimi sunt q̄ eo per
tenerūt vt illis que fuerunt superua
cua facta sint necessaria. Dis etiam
talibus applicari potest quod de quo
dam parre factum est. Qui cum qua
dā vice melius solito se refecisset no
cte sequenti diabolus sibi assistēs vē
trem eius suauiter quasi manibus cō
frecando delinuit: t quasi eum sub-
sanando dixit. Modo bene modo be-
ne. Ille autē diaboli illusionem intel
ligēs penitētiā de hoc ercessu egit: t
ad abstinentiā confuetū rediit. Istud
etiam verbum sez modo bene modo
bene / potest dici cuilibet in hac vita
prospere vel delicate viuenti. Et simi
liter illud euāgelii / et quidem in hoc
die tua que ad pacem tibi: nunc autē
abscōdita sunt ab oculis tuis: sez ma
la futuri temporis. ¶ Tertium malū
est: quia plerūq; causa mala mouen-
te et alliciēte indigni t quādoq; etiā
mali t hostes christi ad ecclesiastica
beneficia, promouēntur: t magis perso-
nis q̄ ecclesiis / magistris vtilitati pri-
uate q̄ cōmuni / pudet nec fiunt cleri-
ci vel prelati deo sed mūdo. Unde
magna cura est multis vt in domo
sua officiales vnles proficiant: sed
parua cura est eis vt in domo dei mi
nistres idoneos instituant: quia heu
quasi nulla ministrorū tpi est electio:
cum tamen ministri hominū sepe cū
magno eligantur consilio. Proh do-
lor! sepe magis insufficientes assumū-
tur ad statum clericorum t ad eccle
siastica beneficia enim curata: q̄ ad
statum mechanicorū vel ad aliqua
huiusmodi officia. Quia essi mechani-
cus esse voluerit necesse est vt ad sūm
officium spectāria sciat vel addiscat:

Loquus plarius sa pientū.

Gule cōsuetudo.

Modo bñ

Tertium malū pro motio ma lorum.

Ignorantia nō excusans.

sed plerisq; clericis hoc fallit. Quomodo ergo tales per ignorantiam poterunt excusari maxime si ad dignitates & beneficia curata fuerint promoti: vnde ver. Que ignorantia excusare possit hominē qui se magistrū infantū doctorē insipientiū profitetur: Talium quippe cum quis promouetur recte a diabolo supia cepti pinnaculum elevatur: cui diabolus quasi subiugando tunc loquit. Si filius dei es mitte te deorsum. Jam inter filios dei computatus es: ab his qui te cognoscunt videris esse quod non es. Fac igitur aliquid vnde laudet: vnde gloriosus habeatis: & vnde magnus ab hominibus videaris. Mitte te deorsum. Quid enim ram propriū diabolo q̄ laudere vnūquēq; indignus ecclesie se subuuctat. Et reuera dū tales semper deorsum se mittunt: quia solas diuitias: dignitates: & gloriam querentes quotidie deteriores fiunt. Promotores enī talīū in quascunq; dignitate quasi supia cepti pinnaculum cōstituūt se ad persuasionē et consilium diaboli deorsum mittūt: quando per carnalem affectionē vel aliam causam malam eos exercentem talibus condescendendo eos promouent vel eorum promotionib⁹ acquiescunt. Simia quippe ponitur in tecto: latro in scalis coram populo non ad sui honorem / sed ad derisionem: nec enim est de digno in ecclesia exaltato. vñ Seneca. Loco ignominie est apud indignum dignitas. Vt autem dicit Grego. Necesse est vt is qui preest q̄ exemplo subditis prebeat solerter attendat: & tāto se sciat viuere quanto preesse. Et ideo vt idem dicit. Non debet hominum diuitum supplere: qui nescit homines bene viuendo preiremeos ad hoc eligantur vt aliorū culpas corrigat qui quod resecare debuit ipse committit. Et iterum. Durum quippe est vt qui nescit tenere moderamina vite sue: inde fiat aliene. Nec Grego. Dicet hodie apud multos etiam religiosos in electionibus et pulsionibus timore dei postposito Jesus id est vir bonus & dignus ac dei amicus qui se et alios saluare studet reprobatur: et Barabbas latro insignis id est malus & indignus ac christi hostis qui se et alios in anima perimit eligit. Vnde qui in talibus promotionibus

Simia in tecto. latro in scalis.

Dignitas indignoz Gregorij.

Prelatorū onus.

faciendo vel consentiendo culpabiles sunt: ipsi suo facto vel cōsensu cū iudeis dicunt. Non hunc sed Barrabā. Et ideo timeant tales ne alienari a Jesu saluatore partem habeant cū Barabba latrone. Tales quippe electi sunt subdito magis in ruinam et scandalum q̄ in reparationem & boni exemplum: nec hoc fecerunt prelatorum corruptis moribus subditorum. Quia dum ei⁹ egrotat: cetera membra dolent. Egrotant quidem sed non sanantur quia morbum nōn me cognoscere videmur: nec intacti remanemus si eo quorum interest debite non corrigimur. Et ideo heu iam apud plures de capite facta est caudarū plaga: et posteriores et de magistro discipuli: et vtinam christi non diabol. Sed timere habent homines in his culpabiles: ne iustitia per eos negligere dū supernum iudicem querelam sua dirigat: & ille voces querimonie cuius suscipiens iusto iudicio suo vindicta suam super peccatores et reprehensibiles inducat. Et istud in multis talibus factum nostrum ex actu nec frequenter fieri videmus: sed quidam mileri sic sunt et cecati q̄ nec cognoscere dei⁹ cum⁹ suos volunt vnde tot talia flagella procedant: et ideo grauiora eis supueniunt. ¶ Quarti malum est: quia vnus beneficio vno non est contentus / et in aliorū clericorum preiudicium et damnum plura occupat / et alios esurientibus ipse episcopū et vanitatibus inebriat. Paucorum enim necessitatibus subuenitur quicquid diuitum vanitatib⁹ accedit: et multitudo seruorum multitudinem pauperum facit. vnde est quod communiter dicitur. Quicquid deliraut reges plectuntur actum. Et quod peius est: inter cūcta vitia ad vnum etiam beneficium minus idoneus plura occupat: et qui vni cum sufficeret / plurimorum stipendia sibi vendicat. Plura quidem beneficia habentibus parantur vocandi et delinquendi materia: diuinus cultus et hospitalitas in ipsis beneficiis minuitur: ecclesiarum commodis et hospitalibus derabitur: que per hoc in temporalibus et temporalibus multipliciter collabūtur. Sed esto q̄ rectores habēt dispensationem sup pluralitate

beneficiorum: numq̄d dispēsationem habere poterunt: super perpetratione delictoꝝ malorum: Quis q̄dem malis fructus fiant q̄ sola ad dānationē nō sufficiunt: et reum in infernū detrudere possunt: vbi vnus vt plurci in beneficio erit vnus vt plures in cōmertio. Illos hui⁹ Verū. supra mōte ex cuius valde diabolus dicit quibus etiā cū ista regina mundi et cōū gloriā offenderet oblenta si placideres cum adorare dare promittit: et reuera postq̄ martie cōsilendo multa beneficia adepti sunt cum adorauerūt eum et vel⁹ rationi: cui⁹ quasi deum sequi tur: & post eū in tenebris demergunt. ¶ Vbi nota q̄dā exempla. De hac materia Guil. parisiēsis epō in theologia regens cōuocatione rectorū magistrorum. Et proposita questione de pluralitate beneficiorū solem et longa dispensatione, vbarū est duo beneficia quomodocunq; quinq; cum habitas parochiales valeret ab vno teneri cū salute non posse. Hoc determinant p̄ dicens epō. hoc ōēs alij magistri theologie determinauerunt: excepto duobus seq̄ magistro Philippo parisiēsi cancellario et magistro Arnoldo post modum ambianēsi episcopo. Quid autem predicto philippo contigerit audiamus. Leonizante in motec diocesis Guillelmus epūs rancō bonus pastor vel⁹ erat: rogatus cum vt sustinari optimē de pluralitate beneficiorum cederet et ola beneficia sua vno excepto in manū ecclesie resigna ret. Sed renuit dicens se velle experimentum verum esset diabolie pluralitas beneficia ab vno teneri. Mortuus est ergo si et post paucos dies dicto parisiēsi epō in cetera et miserabili forma apparuit: dicēs inter cetera propter pluralitate beneficiorum se esse damnatū. ¶ Similiter alius quidam clericus magne literature apparens cuidam post mortem suam obtulit se damnatū ob hanc solam causam quia duas tenuit prebendas. Super hac eadem questione Robertus romane ecclesie cardinalis et magister in theologia interrogatus morti vicinus respondit. Dicens tam mīgrantibus a vita q̄ mortuis. ¶ Docidē sancte memorie predicator. ¶ Dicebat sancte memorie predecessor. Petrus cantor parisiēs. et dicit et scribit cameracēs. episcopus verbo huius modi confirmauit. Nollem inquit p̄ toto auro arabie vna nocte duo beneficia detinere et hoc propter discrimē incerte vite. Super hoc etiam narrāte Bernardo quondam dñi pape penitentiario: cum beate memorie Gregorio papa nono interrogaretur si posset de plenitudine potestatis cum plurium beneficiorū: ōcentoribus dispensare respondit. Non possum inquit nisi tantum super vexatione detinentis dispensare. Quod forte ideo dixit: quia vt visum est plura mala ac peccata grauia et ineuitabilia inde subsequuntur super quibus faciendis dispensatio cadere non videtur: quia peccatū in nullo casu excusatur. Quis ergo erit sapiens qui se fallat et tanto discrimini committat: Esto q̄ multi dicant hoc et multi alij in contrarium opinentur. hoc solum tamen mortale ab augustino doctorum maximo indicatur cum quis in certissimo periculo aut mortalis peccati discrimini se committit. Sic et hodie multi religiosi non solum grangias sed et ecclesias non sine animarum periculo sibi incorporādo multiplicare solliciti sunt interponentes se periculo reddē de rationibus de animabus ecclesiarū quarum decimas et fructus percipiunt. ¶ Quintū malū est quia plerisq; in beneficiis non residentibus et fructus eorum percipientes debitum pro his laborem vel seruitium ecclesiis non impendunt. Gaudent et se tacent q̄ habent tot florenos sibi apportatos: sed timeant ne sint florenti eos ad infernum portantes. Frustra enim se tacent habere beneficium vel mercedem cuius non exhibent operationem. Sed esto q̄ tales habeant dispensationem sup absentia seu non residentia: numquid dispensationem habere poterunt sup peccatis & malis committendis que ineuitabiliter sequuntur ex eorum absentia et negligentia: Et ideo bene eis esset si haberent vicarium in tormentis sicut excusando se dicunt habere tñ beneficio. Qui enim residere nolunt in beneficiis timere habent ne residentiaz perpetuam faciant in tormentis. Et in hoc magis delinquunt prelati et curam habentes animarum quia ex illorum absentia maius sequitur periculum. Pauci quidem ex eis pastores / sed multi mercenarij sunt: quia

Dispēsatio pape.

J Quintus malum. Absentia fructū habentium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

non lucrū animarū sed mercedē t̄ porcatio cōmodū aut lucri vel honoris
Bernar. querūt. Istis bene ꝑgrunt illō Bernī. vbi ait. Te tibi clerice: te
Ez.xliij. Reg.xiij. mozo in humoꝝ delicio. Peccata enim populi comedis aci ꝓpria minus sufficere videntur. Sumptū ecclesiasticos grauis habere te reputas: sed bonum erat magis fodere et mendicare. Et iterum. Indignus latere t̄ tana cōmicā si nō pascit oues: si non vigilat in custodia gregis iudicium sibi mādicat et vescit. Quid tibi insipiens delicie sapiunt: quid dulce? Ille cecos delectant oculos quibus mereris tā graue iudiciū: tā dure teneri ipsum obligas rationi. Universa siquidē vsq; ad quadrantē nouissimum exigeris. hec Ber. Et iterū super illo verbo prophete. Pcrā populi mei comedent. q. d. peccator pre
Sfec.xlij. cia exigunt et peccantibus debitam solliciudinē non impendunt. Quem dabis mihi de numero ꝓpositoꝝ q̄ non plus inuigilet subditoꝝ euacuatis marsupijs q̄ vitijs exturpādis? Vbi qui orando fleuerat iram qui predicet animū placabilem dominō? Leuiora loquimur, grauiora grauis manet iudicium. Ministri christi sunt t̄ seruiunt antixpo. Honorari incedunt de bonis domini qui domino honorē non fecerūt. hec Bern. Sunt aūt quidā qui ecclesias et oūb⁹ sius ꝓpijs derelictis alijs deseruūt ecclesijs vel predicant populis sed per hoc de negligentia ecclesiarum et oūm suarū
er mat. v. non excusantur apud deū: quia reddent rationē de oīmb⁹ vsq; ad quadrantē nouissimū. allegant ēnā quādoq; non residentes q̄ in ecclesijs eorum sunt rebelles et tyranni vel infideles et huiusmodi. In quo scipsos magis redarguunt q̄ vident lupū et fugiunt cū tamen ꝓ illorum et ecclesie vtilitate deberent nunc ꝑtō residere. Sic et hodie multi in religiōe
Claustri fuga. curā aliarū habentes claustrū quasi carcerē fugiūt: et cū sathan circuendo terrā et perambulādo ēt quasi vagi discurrūt: pauꝫ timentes q̄ ligatis vagis cōtū pedib⁹ ꝓsiciunt in tenebras exteriores. Primi quidem religionis patres vides et palatia relinquentes solitudinem petebant dicētes cum hieronymo. Oppidum mihi carcer est: et solitudo paradisus. sed isti vagi solitudinem deserentes vrbes et palatia querunt quasi nurra se dicētes. solitudo mihi carcer est: oppidū paradisus. Uñ talib⁹ bene cōgrit et de eis scribi posset quod de quādā huiusmodi post mortem erupta. si ꝓ epitaphio quidā verificator fieri scripsit. Dū fuit in mundo per mundū vixit eundo. Hec postrema nec hec sibi prima quies. ¶ Septi malis estraqua multi fructibus beneficior⁹ t̄ bonis ecclesiasticis abuti nō mentiē ac patrimoniū xpi et res pauperū in vsus superfluos t̄ illicitos cōuertunt. O tiāūcūq; enim vtiliter in beneficio quis laboret vtra tamen victū et vestitum sibi vendicare nō debet. Quicquid amplꝰ est pauperū est. vñ Bern. Sed esto studiose quis et fructuose laboret: vitiat de altari vt alimenta et quibus tegatur habēs his contentus sit. Non supbeat nō iuriet: nec locupletari velit. Nonne scriptū est: Nemo militans deo implicat se negotijs secularibus. Et iterū. Nemo militans deo inquinat se negotijs secularibus. Et iterū. Nemo militans deo inquinat se negotijs secularibus. Et iterū. Nemo militans deo inquin

introducunt. vnde non videntur filii religionis veri et legitimi sed potius adulteri: quia a sancta patribus de generantes adulterinas nouitates et curiositates admittunt et quales sunt talia operati sunt. Unde de eis

Uersicu lus. uulgare dici potest. Qualis erat mater tale coquebat holus. Ministri ergo diaboli sunt quia opus eius faciendo sibi seruiunt. Et ideo propter nullum de mundo tale opus quis facere debet nec velle pro se fieri etiam si grauis fieret: quia nulla de causa peccato est consentiendum et ab offensa dei est omnibus modis abstinendum. Nam vt dicit Ansel. Omne peccatum per preuaricationem dei est honorare. Si ergo peccare est deū exhonorare/ hoc homo facere non debet: certam si necesse esset perire omne quod deus non est. Utrum ergo valde quomodo homicidio cinis et pulis tam audacter deum et tantam maiestatem presumit offendere. vii Berti.

Ansel. Peccati mala.

Berti. Tangit montes et fumigant. et tā tremendam maiestatem audet irritare pulusculus vno ictu flatu dispergendus et minime recolligendus. Et si propter nullum alium curiosa facere deberes: quāto magis offendis si propio motu ad solam complacentiam talia facis: volens magis complacere creature q creatori. Et premissis igitur apparet aliquantulum in quali et quanto periculo sit hodie status clericorum: et quanta p eos veniunt scandala: quantāq; persecutione suscitant in ecclesia. Ili eñ vere ecclesiam persequuntur qui virtus et malis exemplis persequuntur. Illi sacerdotes sanguinem fundūt qui christū

Berti. Scandalizatum malum. ipsis et in ipsis est in hoie occidunt. Unde Berti. Si dominus propriam sanguinem dedit in pretium redemptionis animarum: nonne tibi videt gratiotem suscitare persecutionem: qui suggestione mala/ exemplo pernicioso/ scādalo dat occasiōe auertit ab eo animas qui eas redemit: ab illo qui sanguinem suum fudit? Et terū. Quid obfero laicorum auidi clericis acquirit temporalia et ineptius vtitur acquisito? Cum tantum faetum videre latet in supellectile clericorum: nonne per eos potius inuitantur ad mundum diligendum q negligendū? Uedite cura reipsum. Si mundum predicas contemnendum: contemne ei primo et ad ipsum alios efficacius inuitabis. Da voci tue vocem virtutis: consonet vita verbis et statim erit in eterno vitaz et erit tuus sermo dei et penetrabilis: omni gladio ancipiti. Non sic profecto ait sed populus sic sacerdos: sicut laicus sic et clericus: vere q cupiverb q diligit mundum et ea que in mundo sunt. Laicus tamen cum laboret sed clericus sine labore volunt possidere rerum mundum. Communicare volunt cupiditati et superfluitati hominum: sed non laboti. Peccare volunt: sed non flagellari cum bonis viris. Unde timendum est q flagellentur cum demonibus. Quomodo seculares non expenderent subditam sibi suam vitam dum in mundo sunt in presentia sacerdotum: quomodo non intenderent vanitatibus et lenocinijs huius seculi: quomodo non essent insolentes et elati: cum tantum factum cernant tam insolentiam videant clericorum? Homo in presentia eorum irreuerenter audiunt: et eorum symonia pauperis? De patrimonio crucis ciuitati non facitis cedere in ecclesias sed pecunia pollutos: impingunt canes: edentatis equos. Et vere in capitibus omnibus omnium planctarum dispersi sunt lapides sanctuarii. Platee late sunt et longe facte vie que ducat ad mortem. Lapides ergo sanctuarii id est sacerdotes sunt in capitibus id est in turpitu sanctuarii. Et vias: docent enim populos per prauia exempla ingredi vias latas que ducunt ad mortem: et demergūt in profundum inferni. Dolor capitis in membra redundat. Et mentes clamat sancta ecclesia hodie. Sicut para ce amaritudo mea amarissima. Amara est hodie et longe grauior q erat dū posset persecutio fieri ecclesie: et talis incumbat qualis non fuit a principio. Multis modis persecutus est eam diabolus: sed tunc grauius q hodie: quia nunc sunt maiores peritio christianorum/ nec liberius aut licentius curiosi transgressio diuinorum preceptorum. Ecclesiam incipientes in persecutionis est per tyrannos: profitentem persecutio est per hereticos: sed tertiam et florentem persequuntur per motus illicitos. hec Berti. Debuit autem vnum de clericis in fine subiungo exemplum. Clericus quidam in

synodo episcopum predicari pulsus angustia abarui non modicū quid nam digne posset coram eo ecclesie prelatis predicare. Et vbi accessit in oratione facturus venit ad eum diabolus et dixit. Quid angustiaris istis clericis predicare? Die eis illud et illud aliud. Principio inferni tabernacula perpetua ecclesie. Leui offeres non est vobis veterinus gratias: quia per eorum negligentiam ad nos fere totus mundus deuoluitur: quia cum ipsis prelatis nobis eorum subditi patiuntur offerunt. Innumeros quidem cibo sed ateriam adhuc coacuo. Quam vera ista sint status preualibus ecclesie monstrat: qui nullum trium malorum que in mundo sunt (scz superbie/auaritie/luxurie) cōparationem recipit in clericis et prelatis. Unde moderatores orbis et regios magnos: vide duces: comites: et barones: nihil videbis in eorum cultu et apparatu tam singulariter exquisitum tam pompatum. Eorum autem si attendas nullam mercatorum nullam ciuium talem reperies. Quorum si heredes legitimos habeant tolerabilis: infamia videtur. De luxuria vero eorum nihil dicere presumo nisi q illam solus nescit omnipotens qui renum et cordium scrutator est deus. Et quaquidē turpitia valde terrere deberent eos quotidiana clericorum exempla de quibus nouit quosdam subito et improuiso in latrina et feroze vitam suam finisse terminasse/ et quosdam in ipso actu finisse cum fine operis expleto. Et si queris de causa que fomentum est luxurie: inuenies populū sacerdotem vnde Piero. Cum superbia et luxuria pecuniis: auaritia mercationibus: et his factum est mōstrum quod est malus clericus. Si enim monstrum ex huiusmodi malis compositum. Quandoq; enim pessimus est superbus et ambitiosus dignus preesse et querens modis omnibus in officio remanere. Est etiam quandoq; cum hoc cōcupiscentie carnis dedit⁹ querēs frequenter occasiones vacandi deliciis et voluptatibus. Est insuper quādoq; concupiscentia oculorum et auaritia cecatus pro questu faciendo discurrens et qualitercūq; temporalia acquirens vel ac quisita recipiens. Et quia talis habet hec era ex quibus oriunt omnia humano seculi malo. nam restante omne quod est in mūdo aut est cōcupiscentia carnis aut concupiscentia oculorum aut superbia vite. ideo expedire habet p retributione condigna omnia seculi alterius incōmoda. Si quis propter predicta mihi ea scribēti trascribit talis de reipso q plurimo dī sit cōtentus. Multi enim cū eis veritas proponitur indigne ferūt: et cū aliter euadere non possunt respōdēt q de talibus sibi cōsentiunt nō facium. et hec est mala cōscientia: quia veritati et rationi cōtraria. Unde nō

Tria capitalia mala.

i. Ioā. ij.

M Cōscientia quadrupler

randū q quadrupler est conscientia scz due bone et due male. Prima est bona et trāquilla. et hec est illius qui peccata preterita plurit et committē da diligēter refugit. De qua in ptol.

Ps. xxxi. Beatus vir cui non imputauit dominus peccatum. Ossa autem quod ipse non imputare decreuit: sic est quasi non fuerit. Secunda est bona sed turbata que se leuat non tamen in dulcedine sed in amaritudine repugnante sensualitate ita vt dura videatur et via recta. ad ē pacta vita et longa vigilia: et otatio prolixa: rudis vestis: cibus agrestis: et tamen veretur se freno timoris. Sed audiet iste a christo cum apostolis. Uos estis qui permansistis mecum in tentationibus meis. et illud psal. Cum ipso sum in tribulatione. Tertia est mala et turbata que non tantum timet peccatum ipsum deprehendi in peccatore timet timet dei offensam q peccati infamiam. De qua i psal. In operibus manuum suarum comprehensus est peccator. Et iterum. Impetefactes eos ignominia et querent nomē tuum domine. Quarta est mala et trāquilla qe per hoc summe periculosa. Ista nec timet deum offendere nec hominem vereatur scandalizare: quāc cū venerit in profundū peccatorū cōtemnit: et ideo in pcō ḡte manet. Sed nihil est q tñ possit vi

Ps. xxxvi.

Ps. lxxxviii.

Peccare: eũ securitate.

dicta iudicis sicut eũ securitate pec care et non desistere a peccatis. Talis est conscientia quorũdã qui cum errant et malefaciunt ita q̃ etiã scriptura vel ratione conuinci possunt: postpositio dei timore dicunt q̃ nõ faciunt sibi conscientiam: putantes q̃ deus in iudicando eorum sequatur opinionem fantasticam et relinquat iustitiam. ¶ Oratio.

Domine ihesu christe qui superbis resistis et humilibus das gratiam: da cunctis statuz dignitatis et regiminis pro bono obedientie humiliter et sine ambitione susceptentibus et sic in eo perseueratibus gratiam in presenti et gloriam in futuro: et resistere ambitiosis sepiẽdo vias eorum spinis ne prosperent in eis ita vt neq; prestesse hominibus delectentur neq; honoris sui singularitate letentur: sicq; randẽ illuminati et ad cor reuersi a pestifero vitio ambitionis desistant et tales esse desinant: vt te miserante in eternum non pereant. Amen.

¶ De eo q̃ dñs supra mare ambulauit: et petrum ne mergeret erexit. Ca.lxix.

Matthei. xiiii. Ioã. vi. Mar.vi.

TPosterim autẽ q̃ dñs orauit in monte solitus [nauicula] in q̃ erant discipuli [in medio mari iactabatur fluctibus et labebatur in remigando quia ventus erat eis contrarius.] Ex quo aduerte ꝙ formidanda sit xpi absentia: cui qui xpi societate carent tentationibus exponuntur. Conspice ipse eos et ipsis compatere: quia in magna sunt angustia et tribulatione. Tepestas enim eos inualiter tempus noctis est et obligo domino suo sunt. Cum autem a sero et deinceps quasi per totam noctem laborassent [videns eos dñs] occultis misericordie [in maris laborantes: quarta vigilia noctis] de monte descendit [et ambulans supra mare] eis appropinquauit. Dicitur autem nox in quatuor partes siu quatuor excubias seu vigilias quas faciunt in castris exercitantes et per vices quatuor sibi succedentes. Prima dicitur conticinii: quia tunc omnes horrendo cõticinio tacent. Secunda intempestiua: quia nondum est tempus ad surgendum vel operandum. Tertia gallicinii: quia tunc cantat gallus ad canendum. Quarta antelucanũ: quia ante lucem. Unde quelibet vigilia trez horas habet, quia vt ait Dyeronymus. Septem tenebre et vigilie militares in tria horarum spatia diuiduntur. Pastor ergo q̃ quasi per totam noctem pericitari fuerunt quia pene tam nocte quam die ad eos venit: et non nisi sub demum tamen eis succurrit: quia cum ad horam differre videtur auxilium tribulatis: tandem tamen eos confortari et corroborare non desinit. Unde Theophi. Permisit autem dñs pericitari discipulos vt fierent patientes. vnde non statim eis affuit: sed per totam noctem pericitari permisit vt decet eos patienter expectare venientem a principio in tribulationibus spem rent subsidium. Et iterum. Unde quia modo non in principio periculum affuit sed in fine: permittit nãq; nos esse in medio periculorum vt certantes in tribulationibus probabiliores fiamus: et vt ad ipm solum recurramus qui potes est et inperatis nos liberare. cum enim intelleximus humanis sibi prouidere non posse: tunc ad saluã diuinã aduenit. Considera nãq; dominũ quomodo fatigatis ex vigilia longa et oratione prolixa soluat de ascendit nocte te pedibus undas de monte laborioso et forte petrosi: et ꝙ hementer ei compatere. et quomodo ipse fuit supra mare firmo vestigio et nõ infusis pedibus sicut supra terrã non quidem assumpta agilitate: sed corporis grauitate et aquarum liquiditate manente. Cognouit enim creatura suum creatorem: cuius etiam potestati subiecte sunt omnes creaturarum mũdi. vnde miraculose hoc fecerunt sicut quando virgo manens virgo peperit et quando manente corpore sepulchrate per clausa exiit dominus introiit. Cum autem appropinquaret discipuli videntes eum turbati sunt et pre timore [clamauerũt quod tes esse fantasma] et apparitionem rei non existentis vel alicuius furis nocere volentis: et tamen tam videbant cum tanta miracula fecisse q̃ credere deberent ipsum super aquas posse ambulare. Et quia vt ex hoc apparet parue fidei erant dico [eos pauere volebat.] Ad modum volentis se habebat eo modo sicut post resurrectionem suam ambulans cum duobus discipulis finxit se longius ire: quia non cognoscebatur. tales enim apparitiones fiunt cõter secundum dispositionem interiorem ipsorũ quibus ostenduntur. Ideo etiam ad horã pertransire volebat: vt dilecta gratia magis gratificaret et liberatio dulcior esset. sic et finxit se longius ire: vt desiderium accenderet. Ut benignus dominus amplius eos rogari nolẽs ne uos forte retiret a timore: quia prope est omnibus inuocantibus cum in veritate. statim assecurauit eos dicens. [Habete fiduciam.] scilicet liberationis curam desperationem tribulationis [Ego sum.] liberator: non fantasma [nolite timere.] quia possum vos de periculo aque eripere. Sm Piero. non dixit quis esset: quia ex voce sibi mora poterant magistruz agnoscere: vel vt intelligerent ipsum esse q̃ mox fide erat: qui est misit me ad eos. vbi Chryso. Non cognoscebant pñam eius propter tenebras: statim autem in voce cognouerunt eũ et timor: solutus est. vbi et Theophi. Cum alii homines vel demones nos per timorẽ nimium mouere audiamus christũ dicentem. [Ego sum nolite timere.] id est ego semper assisto: et sicut permaneo: et numq̃ pertranseo. Non perdatis in me fidem prolixa terroribus. Tunc petrus amore vehemens et succensus et stimulatus: cupiensq; esse dixit. [Domine si tu es.] ex iube tuare et saluator: [iube me venire ad te super aquas.] q.d. Sm Piero. Tu precipe et ultro solidabuntur: vnde le uiet corpus quod per se est graue. [Et inuitat illũ dñs] voce et manu [vt veniret.] Et confisus de dñi potẽtia insilit in mare: ceptusq; est ipse supra mare ambulare vt ad telium posset venire. Fecit motus: quia super aquas mandatum prosperitatis per cõtrariorum saluatorem animarũ. In tantum enim desiderabat xpi societatez et poterat expectare aduentum eius q̃ ad tm̃: sed volebat occurrere super aquam obtimo pre amore xpi

aque periculum. Ubiq; petrus feruẽ tissime et ardentissime fidei fuisse mõstratur. Neq; enim profundissimo pelago sese crederet nisi fidem certissimam de domino haberet. Sciebat esse saluatorem nostruz omnia posse q̃ nichil miñ de potestate in mari q̃ in terra cum credebat habere. Et in hoc miraculum maius apparuit: quia nõ solum xpi virtute diuinitatis super aqs ambulauit: sed etiam petrus eadem virtute ad ipm venit. Sed postea petrus videns ventum validum et vehementem timuit ex infirmitate hominis et titubanter cepit mergi: parum fidem habuit parum submersus fuit. Fides ardebat sed humana infirmitas in profundum trahebat. Supra mare dñs eum ambulare facit: vt dominatus sue potentiam ostendat. mergi facit vt ꝑpriam infirmitatem cognoscat: ne putet se equalez deo et superbiat. Relinquitur ergo paululum eũ rationi vt tra per orationem augeatur fides et credentis se dñi imperio posse liberari. [Et cum cepisset mergi] statim dñs misericordie: et de terra dñi eum ne mergeretur erexit ac manu restringens dixit ei. [Modice fidei quare dubitasti?] In hoc enim paruitas fidei in petro apparuit: quia ex quo ad preceptũ dei super aquas liquidas ambulauerat: de vento contrario timere nõ debebat. vnde Chryso. Ueigitur motus straret quoniam non venti immissio sed ultius modica creduitas periculum operabantur: subditur. modice fidei quare dubitasti? In quo manifestat: quia neq; ventus nocere potuisset si fides firma fuisset. Modice fidei erat petrus respectu eius qui expediebat etiamsi tamen et ardentissime respectu nostre fidei. vnde Dieronymy. Si apostolo petro qui confidenter saluatorem rogauerat dicens. Domine si tu es iube me venire ad te super aquas: quia paululum timuit dicitur modice fidei quare dubitasti: ad nobis dicendum est qui huius modice fidei nec minimã quidem habemus particulam? Intrauit autem dominus nauem [cessauitq; ventus] et tempestas et ossia sunt pacata. In hoc xpus se ostendit dominum aeris sicut iam ballatione super aquas ostenderat se dominum maris. Unde datur intelligi ꝙ dominus patitur nos ad tempus tribulari vt virtus nostra probetur: si

Petri feruor.

Petri heratio.

Chryso.

Piero.

Piero.

Universidad de Deusto
Biblioteca

naliter tamen et in necessitate nō deterit; sed nobis proximus fit. [Et ita nim] virtute diuina [fuit nauis ad terram iad quam ibant scilicet bethsaidam cuitate in terra genezareth. Quod autem ioannes dicat discipulos venisse eranos mare in capharnaū non est contrarium: quia capharnaum et bethsaida in eodem littore sunt ex vicino: et forte discipuli venerūt in cōfinio vtriusq; oppidi autem aduerto q; extremo possimus denominare. Uel vento compellente venerūt primo capharnaum et postea inde bethsaidam. Et sic ea deserto bethsaide id est quod pertinet ad terminos ciuitatis bethsaide in quo deserto diis turbis populi migrauerunt vsq; ad ciuitatem bethsaide: quia inter ciuitatez et desertum pertinens ad ciuitatē est mare seu stagnum medium. Pluries legimus discipulorum nauiculas fluctibus et ventis eraguatas sed nunq; submersam. Semper enī deus adest suis in tribulatione quia promisit eis nunc esse. vnde Beri. Quantūcūq; sentiae tribulatio non meminerit te derelictū: sed memineris esse scriptum cum ipso sum in tribulatiōe. Et ego aliud interim in tribulatione q̄d requiram: Bonum mihi odie tribulari dummodo tecum et cū regina te sine te: equiari sine te: gloriari sine te. Mystice nauicula ista est ecclesia vel quelibet fidelis anima: que fluctibus persecutionum et tentationū seculi modo in hereticis modo in tyrannis: modo in falsis fratribus nunquā turbatur: cum ad patriam celestē tendere conatur. Uentus contrarius est malignorum spirituū flatus. Labor discipulorum in remigando: labor eo designat fidelium ad quietem patrie celestis peruenire conantiū. Sed dominus videns laborantes pericli tantum corroborat et aliquādo manifesto admirotio liberat. Nonnūq; aufert auxilium: cessi differat, non derelinquit: cessi quandoq; pressuris exponat. Dicitur autem appropinquante dominū supra mare ambulans & pressuras fecisse comprimens venire ad eos: quia cum homo mentem ad superna tenuerit pressuras euaserit: aderit dominus qui sicut lucifer matutinus omnes tenebras pellit et pericula tentationum cessare facit. deo enim presente pacificatur anima et fit tranquilla. Quia vero hec nauicula non torpentes vehit fecit ante remigantes: significatur quod in ecclesia non deficiosi et molles sed fortes et in bono operibus perseuerantes perueniunt ad portum eternę salutis. Mystice mare mundus est: nauicula ecclesia est penitentia vel crux christi: nostra autem maris motio est tentationum et flatu demonū. Discipuli sunt in naui: quia penitentia que est participatio crucis et passionis christi non continet nisi discipulos domini. Jesus adhuc non est in naui: quia penitentia non indiget eo q; aquas tentationis secuntur calcauit. Hec est secunda vigilia post nauigium. vt dicit Beda. Quamus sine qua nullus venit ad regnum celestis eternitatis. Jesus ancres saluos induxit tranquillitatem: quia tribulationes tentationes. Turbe admirantur quia subito tanta tranquillitate in se experiuntur quia non est par impressa. Petrus ambulans super aquas ad mali passus est ab aqua: sed a vento qui eum fere submersit. sic hominis ambulando super aquam mundi per cōtemptum diuitiarum nō ab eis mergi patiuntur: tamen debent timere ne per vicium venti superbie et elationis propter contemptum humilitatis eis mergantur. Nec debent timere illi qui in iustitia penitentia vel religione sunt: terrenā dimisere mente et pectore ad cōtemptum diuitiarum nō ab eis mergi affectionibus et desiderio eaibus animā gradiuntur super aquas ambulant: ne vento superbie agitentur et submergantur. Unde primo dominus dicit: dominamini vtriusq; mouentur super terram. Et item mo naliter nauis est corpus humanum in quo anima est sicut nauta in naui que fluctibus passionum tre et contrarietatibus quę in organis corporalibus sunt frequenter impellitur et aliquando periclitatur: nam motus passionis aliquando subuertit inclinans ad vicium. Sed quarta vigilia quę erat in nocte in luce matutina christus venit: quia dum mens ad superna immutatus claritatem oculos erigit passionum imperus conquiescit. Et tunc sic applicato ad terram genezareth. i. generationis auram per quam significatur spiritus auxe lenis vbi est dominus et famulus infirma a langore peccati. Sic ergo triplex hic occurrit miraculum scilicet ambulare super mare: subita tempestatis sedatio: et nauis multum a terra distantis ad portum deductio. vt discamus q; fideles in quibus est christus nunquam premunt: fluctus tribulationum caliginis: et velociter ad terram viuentium transeamus. vbi Augustinus. Transcidite seculum quasi mare. Uentus validus et magna tempestas vana cupiditas. Zmas deum iam habuit super mare: sub pedibus tuis fecit. Zmas seculum: abscondere. Zum atores suos votare non possit. Sed cum fluctuat ea pidatate cor tuum vt vincas tuam ea pidatem: nunqa christi diuinitatē. Dilige caleare seculum: memento si dem bre in xpo. Et si monus est pessimus tribulatio: si aquam non sipe: rauis mergi incipis. dic Pereo: libera me. Dic pereo ne pereas. Solus enim a morte eternis liberat te qui mortuus est in carne pro te. hec Augustinus. vbi et Beda. Nec miranda fuit descendente in nauiculam domino ventus cessauisse quocunq; est deus

Universidad de Deusto
Biblioteca

non imitari. Tremebat quidem & formidabat herodes ioannem adhuc vi
uum pauperem prophetam et nudum: timebat etiam ex formidabat eum tam
occisum et mortuum. vnde Chrysostomus. Sed nec abscisum eius caput se
cure poterat ac libere aspicere: quia
post mortem quoq; ioannis in illo ter
rore vigebat. Tanta est vis quippe virtutis vt post mortem quoq; sue viuen
tibus formidabilis sit imbecillis nec
tia etiam si honore regis tueatur: etiam si presidio multitudinis atq; vni
uersa huius mundi potentia fulciat:
omnibus tamen peccatoribus quib⁹
met ipsis eminio omnino rebus fragilio
res fiat. Et iterum. Peccatores enim scientes et nescientes quemq; trepidum pertimescunt. peccatum enim ne
mine arguente hominem prodit: ne
mine accusante condemnat: et timidum et pigrum reddit delinquentem.
hec Chrysostomus. ¶ Oratio.

Chryso.

Virtutis vis.

DOmine iesu xpe clementissime dignare in nauiculam pectoris mei ascendere. et superbie
venenositatem ac vitiorum insurgentium procellas sedare: ne in aliquo
tentationum genere submertar vel vinda submergar. Da mihi in perturbatione consilium: in persecutione auxilium: in tribulatione solatium: in adversitate fortitudinem: in omni tentatione virtutem. Libera me a tempestatibus huius procelloli maris: & pduc me ad tranquillitatem quieti littoris vbi dans mihi nunc pacem tpis et pectoris et post hoc eternitatis. Amen.

¶ De ꝓbis dñi ꝓpter q̄ qdā retro abierūt. Cp̄. lxx.

Zi Joan. vi.

POstq̄ ergo dñs Jesus trāstretasset cū discipulis suis desertū ysq; ad genezareth [altera die] turbe quas pauerāt nō in uenientes eum in tu
corbi hoc fecerat in
trauerunt naues superuenientes a ci
uitate tyberiade que est iuxta ide⁹ desertum [et transfretantes: venerunt capharnaum.] Et inuenientes iesum trans abantur quomodo illuc venisset cum solam nauiculam vidissent quā cum discipulis nō intrauerat et ait
runt ei [Rabbi quādo huc venisti.] qui. s. ne discipulorū nec alteram intrasti. [Respondit eis iesus] nesciebant ad questionē eorum sed ad uerita
nē. [Amē amē dico vobis] licet vos quasi deuocos oblectaris tamen signa non et sed minus [me]. Laliqui ex vobis: si nō omnes [non ꝓpter signa quem
dicitis] quibus me cognoscere potestis nō propter sermonē quem audistis nō propter sermonem quem audistis non vt mihi vel signis meis quibus facio credere velitis [sed q; manducastis ex panibus et saturati estis.] hoc est nō propter me sed propter re
fectionem ne pro victu laborare et habere solliciti[sed ꝓpter carnē me queritis nō ꝓpter spiritualia. s. vt saturemini interius sed deberetis esse magis solliciti de cibo spirituali quo alia sustentat: quia rāto melior est cibo corporali quo corpus reficitur ḡto anima melior est corpore dignioris. Considera mō
te suauitatis fuerūt panes illi quibus
ordeacei: quorum dulcedine illi
be capte adhuc dñm sequebantur
solliciti. Nec mirum quia tantā ex
dulcis erat prouisor & dispensator panum illorū. Similiter quotidie mi
ni querunt Jesum nō propter iesum
sed vt bene sit eis in hoc tēpore & pos
sint vita vt assequātur coronā & ei
vitent dānā. Multi etiam constituunt iesum nō propter iesum: sed propter
numum. Nic lerus obtinet iuramentū religionem et assumentibus clericatū et ignominia vt sic ociose et sine la
boze panem manducent. Quibus ait dominus. [Querititis me] iamen non plurium rēdimum ecclesiarum ecclesiastice plurium missarum: ꝓpter
ea huiusmodi [non quia videritis si
gna] i. opera in quibus veritas mi
mitarisde quibus o domine fac me cum signum in bonū [sed quia manducastis] ex rebus et oblationibus [nec tamen saturati estis.] Jā re
cundum dictum cōmune. Quo plus sunt pote plus sitiunt aque. Jta et est de cupiditate panis. vnde Greg. De panibus enim fuerant saturati: et per eorum perfortam dominum il
los intra sanctam ecclesiam deuita
tur qui per sacros ordines ad dona
num propinquāres non in eccle sola
nibus virtutum merita sed fabulis vite presentis exquirunt nec cognitā

Ambro.

Greg.

quā vtendo imitari debeāt: sed que
compendia perpendendo sectentur. Sa
est de sancta ecclesia temporalia alimentū sumpsisse. & non pro signis do
religionis officiis nō pro agendis vir
tutibus sed ꝓ requirendis subsidiis temporalibus inhiare. vnde & Chrysostomus affligere iesu: sed non pro
pter dationem sensibilium vt non ex
glebemur. Pñ iudeos. Etenī q̄ritis me alimen quonia vidistis signa: sed
quia comēdistis ex panibus & satu
rati estis. Propter hoc neq; continue facit hoc signum: sed secundo solum
vt erudiat eos non ventri seruire sed
spiritualibus adherere cōtinue. Vos
panem celestem: accipientes omnē
solicitamini vite huius solicitudinē. vnde etiam Augu. Quam multi non
querūt iesum nisi vt illis faciat bene
ficium temporale. Alius negociationem
querit: alius premitur a potentiore & fu
rit. Alius premitur a potentiore & fu
git ad ecclesiam. Alius vult pro se in
terueniri apud eum apud quem pa
rum valet. Ille sic. ille sic. Impletur quotidie ratibus ecclesia. Ait querit
ergo iesus. Propter iesum. vnde & Beda. Jterum qui in oratione queritur non
nō propter iesum sed propter aliquid aliud. Et quia turbe in hoc operabantur sed ꝙ ad cibum. ꝓpter cibū
corporalem inducat eos ad opera me
riora vt ad reficiendū querant cibū spiritualem. Unde sequitur operamini
non cibum qui perit: sed cibum qui manet in vitam eternā [scz spiritualem] qui eternā tribuit vitā. Cibū qui
perit operatur omnino ille qui intēdit ad temporale referre hu
ne spiritualē. ad temporale referre hu
manum: sicut illi qui dñm sequebantur ad hoc ꝙ corporaliter pasceretur. ad
huius tantum habitum corporalē per intentionem referre ad spiritualē habitū [scz cibū qui non perit sed ꝙ permanet
in vitā eternā. Hic aūt cibus est ver
bum dei et gratie. ꝙ quis deuotione se
qui debet. Et hoc principale studiū et intentione nostra
principale studiū et intentione nostra
debet esse circa. Opus & ibi. s.
benigamus ad querendum cibū qui

Hugo.

Ambro.

Augu.

Beda.

ducit ad vitā eternā. s. bona spiritualia. Ad rēpondit autem non deorum principaliter accedere: sed accedere solum ea procurare ratione corporis corruptibilis: qs in hac vita oportet sustētari. vbi Chryso. Quasi dicerent. Chryso.
vos exquiritis escam temporalē: ego
autē corpora vestra nutrimento ꝙ hoc
exquirere: ea illam escam que non ē
ponalem sed eternam tribuit vitam.
Et iterū. Sed q; quidam erūt qui vo
lunt pigre nutriri abundant hoc ver
bo necessarium est inducere id quod
est panis. Qui furabatur iam non fu
retur: magis aute laboret manibus
suis vnde tribuat necessitate patien
ti. Sed & ipse continuā penās mem
batur apud aquilam & pisillā & ope
rabatur. Dicēdo ergo ne operemini
cibū qui perit nō insinuat: oporteat
pigritari: sed ꝙ oporteat operari et da
re. hoc ēm est cibus q̄ nō perit. Ope
rari aūt cibum qui perit: est affici se
cularibus rebus. Hoc igitur pertinet
illi nullā fidei curam habebāt: sed so
lum volebant vētre implere nihil la
borantes. Et hoc decēter cibum qui pe
rit vocauit. hec Chry. Quem cibum
permanentē filius hois dabit vobis
i. paratio est dare: si ad hoc venit de
mundū missus a patre. Hunc em fi
lium hois deus pater signauit id est
ad hoc ipm specialiter assignauit et
instituit: ut recto in mundū vt daret
vitam eternā mundo. Unde infra di
cit. Ego ad hoc veni in mundū vt te
stimoniū perhibeā veritati. & hoc est
dare cibū spiritualē. Operā ergo da
te vt possitis cibum spūalem habere.
Quaerite me. ꝓpter aliud: quaerite me
propter me non propter aliud: q̄ sunt
cibus permanēs in vitā eternā. Se
ipsum est hunc cibū insinuat: vt sta
tim patebit. Operamur ergo op⁹ dei. i.
quod ipse acceptat et ꝙ quod cōgruū
possum⁹ hunc cibū qui nō perit: nō p
fidem verā et bona opera nos rbo in
corporamur: efficimus eū nostrum
mentis cibū quem ipse per gratiam
septum nobis dat vt maneat nobis
cū in eternū. Ipse est ergo cibus quo
viuunt angeli: qui permanet in vitā
eternā. Sed ut dei quasi ingrati de ci
bo quem eis dñs dederat: anima ḡ
patres in deserto comederant profe
rebant dicētes. [Patres nostri man
ducauerūt mānā in deserto sicut scr
ptum est. Panē de celo dedit eis mā

Augu.

Ephe. iiij

Ac. xviij.

Cibꝰ spūa
lis qui nō
perit.

Jo. xviij.

ꝓ

fo. lxxviij

ducare] quasi dicerent. Tu adhuc nō
fecisti similia moysi. Moyseo esti de
dit mānā 7 annis quadraginta. Tu
autem panē ordeaceū et pauisti nos
Augusti. semel tantū. vnde Augu. Attendebāt
itaq; quali a fecisset moyseo: adhuc
aliqua maiora volebant fieri. q.d. Tu
promittis cibum qui non perit 7 non
talia operatus qualia moyseo. panem
essi ordeaceū ille nō dedit: sed man
na de celo. Et [dixit eis ihesus. Moy
seo panem] sez significatiuū de re:
qui descedebat vt vos vel piumas
et [non verum panē de celo] descen
dente vobis nūc [dedit: sed] modo
[pater meus dat vobis panē de celo
verū. ipsum sez dōm ihesum: quem il
le panis figurabat. nā ille panis figu
rā erat istius panis qui veritas est.
E Verus panis. Unde nō dicitur nec distinguitur
hic verum cōtra falsum: quia panis
ille verus non falsus fuit. sed contra
figurale: 7 sic panis ille proprie non
fuit panis verus: quia fuit figura pa
nis substātialis dati in sacramento:
et ideo ille panis est ver' qui fuit p
illum figurat⁹. [Panis enī dei ve
rus] 7 nō figur⁹ ille. est qui descēdit
de celo: 7 dat vitam mundo. Effectus
nāq; panis est vitam cōseruare: et
ideo ille est verus panis spiritualis
qui dat 7 cōseruat vitā spiritualē: hoc
aūt competit verbo incarnato: cu
ius egressio a summo celo .i. a patre
vnde venit vt vitam daret mundo.
Panis corporalis nō dat vitam: sed
tantū pcēdentē cōseruat ad tem
pus. panis vero spiritualis ita vtiqz
at q ipse dat vitā: nā anima incipit
viuere per hoc q adheret verbo dei:
et ideo ipsum verbum dei principali
ter dicunt panis vite. propter qđ chri
stus dicit. [Ego sum panis vite] .i.
dans vitam per diuinitatem [qui de
celo descendi] per assumptam humā
nitatem. [et quosū quis] coniūgē [man
ducauerit] .i. se fide 7 dilectione cō
iunxerit: nō morietur] morte anime
sed viuet non tantū in presenti 7 mīe
vita gratie: sed etiā in futuro et [in
eternum] vita glorie. [Nō sicut pa
tres] eorum qui similes istis erant
[māducauerūt mānā 7 mortui sunt]
morte animę: q. quod videbāt tm intelli
gebant: qđ nō videbāt: nō intelligebāt.
Justi aūt qui similes istis non erant
nō secm animā mortui sunt: q. vidēt
et cibū spiritualiter intellexerūt. Un
de ergo deustos habebat esse delectā
mentū in manducatis: malo aūt erat in
fipidus quorū ai a manibus habebat ti
per cibo illo qđ edebant. Sic enī ba
ristia digne sumētibus est vite spiri
tualis solatiū: et indigne sumentibus
iudiciū. Ille ergo est vere panis vite
seu vitmus 7 de celo descendēs qui po
test preseruare a morte secm aiam 7
dare vitā eternā: talis vero panis est
verbum incarnatū non aūt dans a
moyse in deserto: quia multi qui ex illo
manducauerūt mortui sunt in ala
et morte eterna. Et nunc inter cetera
dixit eis ihesus vba spiritualia de cor
pore 7 sanguine suo [Panis inde .i.
signatū per panē [quem ego] dabo
mus sacerdos [dabo] sacramentali ter
ter 7 spiritualiter: vel saltē spiritua
liter māducāt] caro mea est [caro
ta] sufficāter: 7 si in quibusdā nō ef
ficit/culpa eox est. Et iterum. [Qui
māducauerit carnē sīm hominis]
vtificā ad vitā gratie 7 glorie [7 bi
beritis eius sanguinē .i. intima ap
genitē 7 emē dantē [non habebunt vi
tā in vobis] .i. principio vite/gratie 7
glorie. Et iterū. [Qui māducat car
nem meā] que principio est vite: quia
in carne est deitas que vtificat: 7 bi
bit meum sanguinem] quod spiritua
liqz missū manducat 7 bibit 7 debet
sez nō solū sacramētaliter sed etiam
spiritualiter] habet vitam eternā. qz
habet principiū vtificāns in eternū.
Et iterū. [Caro mea vere est cibus]
inquantū est coniuncta verbo dei qđ
est cibus quo viuunt angeli: et [san
guis meus vere est potus] q. tegus
punis nihil habēs de contrario ad
merū. 7 cetera huiusmodi dixit nunc
cio. Qualiter aūtem eius verba intel
ligere debeamus ipse dōs exponit nō
cens. [Qui māducat carnē meam 7
vē spiritualem cibū [7 bibit sanguī
nem meū] vt spirituale potū] in me
manet] per vite cōformationē. 7 ego
in illo] per gratie inhabitationem.
Profecto fides in corde nro est elige
tus in corde tuo. Crede ergo in eū
māducasti. Nec fides per dilectionē
operans est opus dei: veruntū 7 finis
omni boni. quia per fidem verā homo
incorporatur deo. Unde Aug. Crede
re in eum est credendo amare: credē
do diligere: credendo in eū ire 7 eius
membris incorporari. ipsa est fides
Dicere ihesum. Dare ihesus vbi supra. Credere. Augustin. Augustinus.

quā de nobis exigit deus que per dile
ctionē operatur. Credere ergo in eū
est manducare cibū qui manet in vi
tam eternam. Ut quid parao dentes
Augusti. 7 ventrem? Crede 7 māducasti. hec
est. spiritualis salx ecclesie materia
lis quā assumpsit de virgine maria.
Comestio ergo fit duobus modis. sci
licet spiritualiter quando ds ecclesie
vnitur: 7 sacramentaliter quādo cor
pus 7 sanguis in altari sumitur. Un
de panis in altari est sacramētū cor
poris christi quod est ecclesia 7 quod
sumpsit de maria. Et [cum hec dixis
set in synagoga] vbi locus communis
et publicus erat docendi [docens in
capharnaum] que erat metropolis
galilee. per qđ ostenditur qz christus
in palam docebat sicut habens doctri
nam sanam 7 non inspectam: et hoc
dicendo charitatem suam nobis com
mendat in dando corpus 7 sanguinē
suum. [multi ex discipulis eius] .i. ex
his qui cum sequebantur [ea] tanqz
carnales propter ecclitatē cordis [nō
intelligentes] sed carnaliter accipie
tes 7 abhorrentes [murmurabant]
et dixerunt scilz secrete apud discipu
los. [Durus est hic sermo] atqz diffi
cilis. quis potest eum audire] id est
intelligere 7 obedire. durum est pu
tabant ad intelligendum: inaudibile
ad faciendum. Hoc autem secūdum
Augusti. dōs dispensatiue permisit:
vt bene docenti bus causam parieti
et consolationis contra malignantes
eorum dicta praberet: cum discipuli
etiam verbis christi detrahere presu
mant. [Sciens autē ihesus] qui scru
tatur corda [q. de hoc occulte] mur
murabāt: solunt quod illos mouebat
et dixerit vnde fuerunt scandalizati
cum non intelligerent. Illi enim pu
tabant eum crogaturū corpus 7 san
guinem suū. ipse autem dixit se ascen
surum in celum vtqz integrum: 7 er
go de spirituali māducatione hoc in
tellexit non de carnali. [Cum videri
mini ascendentē vbi erat prius] qz
assumeret carnem/ certe vel tunc in
telligetis quia gratia eius non con
sumitur mordendo: et quia non eo mo
do suo paratis erogat corpus suum.
Ipsi enim intellexerunt carnem quo
modo in cadauere lacerantur: aut in
macello venduntur non quomodo spi
ritu vegetatur. vbi Augu. Filius hō Augustinus.
minis christus ex virgine maria hic Christus
esse cepit in terra vbi carnem assum in celo
psit ex terra. Quid ergo sibi vult qđ fuit.
ait: Cum videritis filium hois ascen
dentem vbi erat prius? Jussit vt intelli
gamus vnā personam esse christum
deum et hominē/non duos: ne fides
nostra non sit trinitas sed quaternī
tas. sic ergo erat filius hominis in
celo quemadmodum erat filius dei
in terra. filius dei in terra in suscepta
carne: filius hominis in celo in vni
tate persone. Unde et Theophilus. Theoph.
Non ergo propter hoc putes qđ de ce
lo corpus christi descenderit: sed
quia vnus 7 idē erat filius dei 7 ho
minis. Deinde dicit. [Spiritus est
qui vtificat] .i. verba sēm spiritua
lem sensum intellectu vtificāt et vi
tam dant [caro autē nō prodest quic
qā] sine spiritu .i. sēm carnalem sen
sum intellecta nihil psint: immo no
cent. Sicut scientia sine charitate in- Ex prime
flat sed per charitatē edificat. [Ver- Cor. viii.
ba que ego sum locutus vob] ad vi
tificandum vestram de corpore meo mā
ducando 7 bibendo [spiritus et vita
sunt] .i. spiritualem habent intelle
ctum 7 spiritualiter et nō ad literam
intelligenda sunt et vtificant. littera
enim occidit: spiritus autem vtifi- ii. cor. iii.
cat. Nam sicut palea frumentum sic
et littera tegit spiritum. Dixe enim vo
luit intelligere manducatores 7 po
tatores carnis et sanguinis sui: vt
in illo maneant et ipse in illis. [Et
hoc autem multi discipulorum eius]
in doctrina eius nō perfectorum qui
ad audiendum eius doctrinā ipsum
sequentes videbant: sed nō erant ve
re discipuli [abierunt retrorsum] et
retrocesserunt [et iam non cum il
lo ambulabant credētes] vel per pe
nitentiam redeuntes. [Dixit ergo
Jesus ad duodecim. Numquid et
vos] quos specialiter elegi [vul
tis abire?] Non petit quasi igno
rans/sed vt ostendat se eis non in
digere: quia potuit in eorum optio
ne cum alijs recedere. [Et petrus]
qui erat principalior et obediens ac
firmus sicut petra: et in omnibus
maxime ad interrogandū dominum
eiqz respondendum promptus ex fer
uore charitatis pro se 7 alijs] respō
dit. Domine] in cuius diuine cognita
sunt posita [ad quem ibimus] quia

non est nisi veritatis nisi tu. q.d. Simillem tui inuenire non possumus: tu solus sufficis nobis propter que omnia reliquimus. Et cum non sit similis tibi non est a te sed ad te eūdum. Augusti. vnde Augusti. Si nos repellis a te, da nobis alterum te qđ sequamur. D Chrysost. Petri fer mo. In petri responsione exprimitur maxima dilectio ad christū. vnde Chry. Petrus fratrum amicitie conseruator pro toto respondet collegio. [Dic ad quem. dominus:] Hoc autē verbū multe amicitie est obtentum: tu es christus eius honorabilior erat q̄ patres ⁊ matres. [Verba vite eterne habes]. i. verba vite eterne promissiua et ad tam inductiua: quibus qui non crediderit in eternū peribit. Qui in ministratione corporis et sanguinis tui, remittis vitā / etiā in verbis pdicatorib⁹ eē promittis eā. virtus esse dicet est in euangelio. Moyses habuit verba dei similiter ⁊ prophete: sed raro verba vite eterne: tu vero promittis vitam eternam. Quid ergo aliud manus querimus? Exprimitur enim in petri responsione vera confessio fidei cū laudatur. [Et nos credimus] corde [et cognouimus] signotis virtute. vel [credimus ⁊ cognouimus] quia de credere procedit ⁊ intelligere [quia tu es christus] quantū ad hu manitatem in qua victus es victorie ne deitatis vt rex et sacerdos [filius dei]patris naturalis genitus ad dignitatē: et per cōsequēs equalis ei na tura et potentia. i. sēm Augustinū. qua Augusti. ipsa vita eterna tu es ⁊ nō das in carne ⁊ sanguine nisi qđ es scilicet vitam eternam. "Panem ac carnem et "Panis et sanguinem suum vocat hic dominus sanguis fidelium societatē in corpore suo qđ eccl'a est est ecclesia. "Panē quia ecclesia quotidie reficit q̄ recipit: ⁊ in ea quousq; ad plenam sanctatē perueniatur alter alterum verbo ⁊ exemplo pascit. vnde dominus ad petrū. pasce oues meas. Caro autem ⁊ sanguis christi ecclesia dicit quia incarnatione verbi fide ⁊ sacramentis vnita vnit de spiritu christi. Sicut ei corpus vnius cuiusq; hominis vnit de spiritu suo id est de anima sua: ita fideles anime vnunt de spiritu sancto. Unus ergo panis ⁊ vnum corpus sue vna caro ⁊ sanguis christi multi sumus. Cō formitas etiam christi ⁊ ecclesie pariter ⁊ caro ⁊ sanguis christi appellat eo q̄ sit proprius effectus incarnationis verbi ⁊ finalis causa dilectionis. vnde Augusti. Augustin. et potum societatē vult intelligi corpozio et membrorum suorū quod est ecclesia. Unus rei sacramentum dicitur in omnibus vitis meis habeam: ⁊ semper te qui es super omnia pie omnibus rancam ex diligam: nam in omnibus facium voluntatem: nec vnqm a te recedam sed semper tibi adheream: quia tu solus sufficis et vitam eternam promittis: ad quam misericorditer pducere me digneris. Amē.

¶ De trāsitu dñi ⁊ discipulorū p sata. Cap. lxxi.

Matt. xii. Marc. xii. Luc. vi.

Dicit cum dominus quadam die sabbati [transiret per sata] seu blada. i. campos vbi erāt segetes [discipuli eius] vt homines esurientes [vellebant spicas] propter ciborum defectum et penuriam [et manibus suis confricantes edebant grana] consolando famis inopiam. Ecce fercula apostolorum scil⁹ grana spicarum. erāt enim re. Eiusmodi: cum ex paupertate: ꝝ turbarum importunitate. in quo si gnatur q̄ predicatores et prelati de beant postponere cibum corporum p̄ Jerom. super. Beda. petri salutem animarū. Unde Beda. Non habēbat enim discipuli spatiū manducandi propter importunitatē turbarum esuriebāt vt homines: sed vellentes spicas in diem consolabāntur / quod est indicium austeritatis vitanda prepparatas escas / sed simplicas quarē occupationē doctrine habebant apostoli: vt nec manducandi licentiam inuenirent. O beati apostoli qui cum tanto corpore quod suum esse nouerant quando animus quid ageret nō habebat. Carnales autem homines nec cum spiritualia curant cum nihil habuerint carnale quod appetant. "Pharisei autem videntes] reprehenderunt dominum de hoc: quasi contra legem ageret discipuli ex doctrina magistri. ⁊ dicunt [Ecce discipuli tui faciūt id quod nō licet eis facere sabbatis.] Non arguebāt eos agere cōtra legem quasi raperēt grana: quia scīm legem licitū erat proximo ⁊ conseruo nō tamen falcē mittere seu [illegible] vel alia p̄ximi ⁊ conseruo nō tamen falcē mittere seu [illegible] facere vel portare: sed super eo q̄ spicas vellendo ⁊ fricādo die sabbati cibum preparabant sibi: quia precepti erat in lege q̄ cibaria prepparentur die precedēti: ⁊ non in die sabbati. vbi Chry. Judei scientes quia discipuli quasi speculū sunt magistri: quia in discipulis magister videtur: propter hoc errorē discipulorū volentes in opprobriū christi retorquere ista dicebant. Nō propter iniuriā legis dolentes: sed per occasionē inuenire cupientes: ista dicebāt. Nec enim poterant aliis contra legē agentibus conuitiari: ipsi quotidie in lege peccarent. Nam qui alio peccāre dolet ipe circa infirmū multū est perfectus. Nec est potest aliquis alteri amplius misericors esse q̄ sibi. hec Chry. Deus autem confutat pharisēos: discipulos rationabiliter excusando: ⁊ q̄ contra legē non faciebant ostendēdo. Et primo per exēplū quo duplex tāgit ratio. "Prima est a simili ex parte sumentium: quia similis necessitas fuit in discipulis q̄ fuit in dauid quando comedit cōsecratos [panes propositionis quos nō licebat ei edere nec q̄ his qui cū eo erant]si ergo dauid ex cuiusdā quia comedit in necessitate: quod alias non licebat: p consequēs ⁊ discipuli excusantur: q̄ necessitas eis imminebat. Beda est a minori ex parte sumptorū: quia dauid in necessitate comedit sacros panes licite: quod licebat [solis sacerdotibus] q̄ multo magis discipuli spicas communes oibus. q.d. si necessitas ibi legē nō habuit: nec hic habere debet. Necessitas enim discipuli spatiū manducandi propter importunitatē turbarum esuriebāt vt homines: sed vellentes spicas in diem consolabāntur / quod est indicium austeritatis vitanda prepparatas escas / sed simplicas quarē occupationē doctrine habebant apostoli: vt nec manducandi licentiam inuenirent. O beati apostoli qui cum tanto corpore quod suum esse nouerant quando animus quid ageret nō habebat. Carnales autem homines nec cum spiritualia curant cum nihil habuerint carnale quod appetant. "Pharisei autem videntes] reprehenderunt dominum de hoc: quasi contra legem ageret discipuli ex doctrina magistri. ⁊ dicunt [Ecce discipuli tui faciūt id quod nō licet eis facere sabbatis.] Non arguebāt eos agere cōtra legem quasi raperēt grana: quia scīm legem licitū erat proximo ⁊ conseruo nō tamen falcē mittere seu [illegible] vel alia p̄ximi ⁊ conseruo nō tamen falcē mittere seu [illegible] facere vel portare: sed super eo q̄ spicas vellendo ⁊ fricādo die sabbati cibum preparabant sibi: quia precepti erat in lege q̄ cibaria prepparentur die precedēti: ⁊ non in die sabbati. vbi Chry. Judei scientes quia discipuli quasi speculū sunt magistri: quia in discipulis magister videtur: propter hoc errorē discipulorū volentes in opprobriū christi retorquere ista dicebant. Nō propter iniuriā legis dolentes: sed per occasionē inuenire cupientes: ista dicebāt. Nec enim poterant aliis contra legē agentibus conuitiari: ipsi quotidie in lege peccarent. Nam qui alio peccāre dolet ipe circa infirmū multū est perfectus. Nec est potest aliquis alteri amplius misericors esse q̄ sibi. hec Chry. Deus autem confutat pharisēos: discipulos rationabiliter excusando: ⁊ q̄ contra legē non faciebant ostendēdo. Et primo per exēplū quo duplex tāgit ratio. "Prima est a simili ex parte sumentium: quia similis necessitas fuit in discipulis q̄ fuit in dauid quando comedit cōsecratos [panes propositionis quos nō licebat ei edere nec q̄ his qui cū eo erant]si ergo dauid ex cuiusdā quia comedit in necessitate: quod alias non licebat: p consequēs ⁊ discipuli excusantur: q̄ necessitas eis imminebat. Beda est a minori ex parte sumptorū: quia dauid in necessitate comedit sacros panes licite: quod licebat [solis sacerdotibus] q̄ multo magis discipuli spicas communes oibus. q.d. si necessitas ibi legē nō habuit: nec hic habere debet. Necessitas enim discipuli spatiū

Christ. Discipuli speculum magistri.

Dolere de peccato alterno.

Necessitas legē nō habet.

propter te non propter aliud quere: requerendo inuenire: inuendo tenera cretendo amare: amando peccata redimere: redempta non iterare. Illustra quesō domine cor meum luminē me gratie tuame vt te ductorē in omnibus vijs meis habeam: ⁊ semper te qui es super omnia pie omnibus rancam ex diligam: nam in omnibus facium voluntatem: nec vnqm a te recedam sed semper tibi adheream: quia tu solus sufficis et vitam eternam promittis: ad quam misericorditer pducere me digneris. Amē.

Augusti. Discipuli ⁊ Jesus apostoli. Beda. Necessitas legē nō habet.

Augusti. Discipuli ⁊ Jesus apostoli. Beda. Necessitas legē nō habet.

marime cerimonias legis obseruare: violando sabbatum quandoq; sine crimine sunt: verum in templo opera manualia circa sacrificia facere animalia occidendo et excoriando: hostias lauando: carnes coquendo: et cotinualia faciendo: vel etiam dum pueros circūcidimus. ergo multo plus discipuli q̄ miluus in hoc legis fuit vel erat: vellētes spicas in die sabbati et comedentes sine crimine fuit. Deide post auctoritates alienas cōmuni eos auctoritate ꝓbat. Et primo per assertionem veritatis: et est ratio ratis. quia potentius est ē spiritum spirituale q̄ figurale: sed figurale potuit defendere sacerdotes sibi seruētes: ergo multo plus spirituale quod est christus / discipulos sibi credentes. de quo templo dicit [Soluite templū hoc: q; maior ē templo est hic] Sc̄a christus: quia est templi dñs. Secunda ratio est in qua cōmunes eos p affectum pietatis et est ratio. Magis vult deus affectum misericordie et pietatis q̄ cerimonias veteris legis: sed pascere esurientes est opus misericordie: et obseruare sabbatum vel victimas offerre est cerimoniale: ergo etc. Unde magis vult deus misericordiā qua quis subuenit alteri vel sibi indigenti q̄ sacrificiū: et opera misericordie tutiū magis accepta deo q̄ victime: hostia enī deo placabilis est filius hominū. Tertia ratio est in qua cōmunat eos per sue potestatis ostentionē. et est talis. Dñs potest dispensare in his rebus q̄bus totaliter p̄cellit: sed christus p̄cellit totaliter discipulis et sabbato: ergo potest dispensare cū discipulis de opere in sabbato. Ipse enim fecit sabbatū ꝓpter hominē: vt in eo quiescat et deo vacet: et nō homine ꝓpter sabbatū: et ita [dñs est etiā sabbati.] Et ideo sc̄m Ambro. sicut potuit sabbatum: ita etiā potest destruere. Quia ergo sabbatū ꝓpter hominē fecit et dñs sabbati est / magis curam adhibere voluit salutis hominū q̄ custodie sabbati permittēdo discipulos spicas vellere et famē repellere. Christus itaq; non subest obseruantie legis sed p̄cest: et eā mutare potest. ideo non peccat qui sub ordinatione eius obseruat. Quod ait dicitur. Facetus sub lege subiecto illa erat voluntario / non necessitatis: ideo quandoq; se subtecit ꝓpter humanitatem: quādoq; se p̄tulisse ostēdit ꝓpter auctoritatē. vbi Chry. Sabbatum nō ꝓpter otium fuerat omnino i die sabbati vacet: si vacatiōnes mederētur deum finem esse facerem / et per vacantiam dei opera recolerentur: et cū vacantie illius nemo quereretur deus rerū opifex demeruisse. Ipse enī lege dans sabbatū: nihil facieno (nisi) ꝓter ea que facier ait: hoc est enim festum si intendant spiritualia. et recedant terrestria. et pacem vacatione spirituali. hec Chry. Mystice per apostolos intelligi potest p̄dicatores et ꝓlati: per cursum fame saluti humane: per spicas mandure in quo sunt diuersa hominum genera seminata: per diuersas segetes diuerse nationes: p̄ spicas heresis per paleas corporaliter grana sic: quia sicut i spica duo sunt: sc̄z granū et palea: sic in hoie corpus et aia. Discipuli ergo A. predicatores et ꝓlati debent ministrare per fata. i. per mundum predicādo: et euellere spicas hominū a terrenis quibus corde inhesērant separando: confricare manibus exemplo suę operationis ad bonum prouocando: in qua separatur virtutis a vitio: sicut palea a grano: et sic mādūcare ecclesie intelligitur. Et sabbatū debent hoc agere scilz spe quietis eterne ad quam alios volūt inuitare. Et de hoc conqueruntur pharisei. i. demones et infideles pharisēorum cognomento. vbi Beda. Uellere igit spicas est hominem a terrena intentione qua solum mentis quasi radicem spicarum eruere: fricare autem manibus ex exemplo virtutum ab ipsis earum integumentis aristarum purificare. Grana vero manducare est emundatum quemq; ab omni inquinamento carnis et spiritus ꝓ cepta predicantium ecclesie membris incorporari. hec Beda. Item per sata intelligitur sacra scriptura que diuinarum sententiarum seminibus est seminata: per diuersas segetes diuersi libri: per spicas sentēcie. Item per sata predicatores cum omnimo ambulant cum sacra scriptura: deambulare studēdo et meditando: manducare est esurire dum in eis panem vite p̄sequi et alios inuitare desiderant: spicas euellunt dum ea que sibi vsibus vtilia demunt in eis colligunt: collectas cōfricant cum tandiu discutiunt donec sub paleis latere grana spiritualia intelligentie inueniant: grana vero ipsa manducant cum libi et alios nutriendo per impletionem operum in corpora et virtutes roborant: et hoc sabbato facium dum a terrenis negotiis et etiam turbidis cogitationibus quiescentes deo vacant. secundum illud Beda. Sapientiam scribe in tempore vacationis. hoc do mino sabbati sc̄z christus probat: sed iudeipel adulatores meritis refectionem et requiem animarum nescierūt reprobāt: dicētes quia quiescendum est saltem in sabbato: non intelligentes q̄ tunc magis debem⁹ videre quoniam suauis est dominus / et requiem celestem querere operando. Considera hunc et intuere discipulos: et in tanta necessitate comitatus comparere q̄uis ipsi gaudēter hoc facāt pauperiatis amore. Quid enim est cogitare principes mūdi ꝓ seruo omnium ꝑtore ad tam tenuē pauperiatem redactos vt tali pabulo more animantium oporteat sustentari. vnde Chrysa. Tu autem admirare discipulos qui ita erant suppositi et nullam temporalium habebant curam: sed contemnebant carnalem mensam et famē oppugnabantur cōtinua et ingrata debilitate a christo. Nisi enim eos coegisset vehementer clamare / nequaq; hoc fecissent. Nec Chrysa. ⁊ dulcis erat ille cib⁹ esuriētibus sicut et illa aqua instar mellis fluēbat obtinere videbatur: de qua dicitur. de petra mille fauriunt eos. Uspiciebat eos dominus et eis cōpatiebatur quia tenerrime eos diligebat. Sed nihilominus gaudebat tam ꝓpter eos quos in hoc multū meriri sciebat q̄ ꝓpter nos quibus exemplum relinquebat. Et hoc enim exemplo ad multas virtutes proficere possumus. Nam hic mirabiliter pompe relucet: pompa mundi cōtemnenda ostenditur: sumptuosa et superflua apostolorum ꝓparatio destruit: et gule occasiones cum turpi ventrofi enervat. Insuper et bestialitas multorum hominum hic confundit̄ur: qui vt dicit Augustin. Appetere voluptates corporis et vitare molestias fere omnis actio est. Igitur vt ait Persi.

Ridiculum est sanctos honorare cū quos deo abhuīcisse placuerit. Dic etiam renouata videtur prime etatis beata simplicitas i qua hominēs fructibus arborum ac herbis et aqua contenti viuebant. vnde Boetius. Fert nimium priscis etas cōuenta fidelibus arma nec inerti perdita luxu: facta que fera solebat ieiuna soluere glande: somnos dabat herba salubres: potum quoq; lubricos amnis: umbras altissima pinus: vtinam modo nostra redirent in mores tempora priscos: sed semper ignibus ethne feruens amor ardet habendi. hec Boetius. Unde et Hieronym⁹. Uidens deus ꝙ diligenter apposita esset ad malitiā eos homines ab adolescentia et spiritus eius in his permanere non posset / quia erant caro: opera carnis diluuio condemnauit: et antiquissimā hominum gulam ꝓbans dedit eis licentiam comedendarum carnium. Esum enim carnium vsq; ad diluuium ignorantes fuisse scias. Post diluuium autem quasi in eremo murmurantē populo coturnices ata deinde nostris neruos ⁊ virulentias carnis ingestas: vinum etiam cum carnibus post diluuium dedicatum est. vnde etiam Petr⁹ dicit. Post mundi nascentis exordium per mille fere atq; ter centos annos humanum genus sine vini poculo et esu carnium vixisse credimus. tamen quisquis eorum quos scriptura commemorat languore cōtabuit. hec Petrus. Tunc ergo erat simplex cibus et morbo rarissimus: nunc autem contrarium videmus. Unde Seneca. Innumeri erant abstis malis qui nondum se delicijs soluerant. Multos morbos multa fercula fecerunt: variusq; et disco⁹di cibo morbus est. Innumerabiles esse morbos non mirabere: coquos numera. Et istis non singulares morbi nascūtur: sed inexplicabiles diuersi multiformes. Uñ Chrysa. Uoluptas et inglusies sanitatis nostre stabilitatem omnē subtrahit facile. Et si ueris ad medicinalem locum et accedēs interrogaueris: omnes fere egritudinum causas illic inueneo eristēres. Nam vitio quidem ⁊ parua mensa sanitatis nil est: propterea ⁊ medici ita eā vocārūt non saturari demū sanitate vocāt: satietas et cibi sanitas est.

Bernar.

Boetius.

D Hieronym.

Carnium esus. Exo. xvi.

Petr⁹ dicit. Uni milio.

Seneca. Morbi origo et cibo varius.

Chrysost.

Sanitas ratio nū indigentia.

digenter cibari marem sanitatis dicentes. Si vero indigentia est mater sanitatis manifestū est quōd plenitudo mater est morbi et egritudinis et generat passiones et ipsorū superexcedentes medicorū artem. Ecce pedū dolores et capitis grauedines et caligines et manuū dolores et tremores et dissolutiones membrorū et tetericie febres longe ⁊ hāec ⁊ his multo ampliora nō ex parsimonia et philosophica vieta sed et abundāti comestione et plenitudine generari apta nata sunt. Si vero vis ⁊ anime egritudines videre que hinc nascuntur aspectas ḡh auaritie luxurie me lancolie desidie necnō ⁊ ceteras infinitates omnes hinc habent principium. Que omnia excogitātes fugiamus ⁊ ebrietatem ⁊ voluptatem non eā tantum que in mensis est sed et aliā omnem que est in rebus mundanis ⁊ p ea permutemus eam que a spiritualibus est voluptatem: et secundū propheram voluptuose mur ⁊ domino ihū cui que hec sunt: et ut uris portantur bonis. hec Chrysost. Uoluptates ergo corporis spernēde sunt: quia dolores ingerēdo nocent. vñ Horat⁹. Spernē voluptates nocet empta dolore voluptas. Hec solum corpori nocent sed et animam occidūt. vnde Greg. Dū eos delectamur in cōdimentis anima necatur comedendo. Et ideo qui sapiens est voluptate corporis in voluptatē animi cōmutet. vnde Raban⁹. Si dulcedinem diuini amoris perfecte gustauerit de temporali dulcedine non curabit. vnde t Sen. Animi voluptates quisq̄ sequitur et bñ intelligit: omnīū sensuum blandimēta cōtemnit. Si ergo sic hodie fieret populus iste nunc discipuli et in prima crate cō muniter homines faciebant non indigeremus apparatu rerum nec supellectili varia et pōposa in quib⁹ est nro humanū est incerte: subtiliter intricatum. vnde Chryso. Ubi est coquorū ars vitis est nobis: manifestū ⁊ valde inutiles et nociua et corpori et anime noxia: est mater et vniuersarum egritudinū et passionū: et talis piam et multa animi vitia inducit. vñ et Seneca. Si audire humanū genꝰ voluerit: tam supuacuum scier sibi quam esse q̄ multū. Nō desiderabis artifices si quid ignorā. Simplici cura cōstant necessaria: deliciis labo-

Uoluptates spernenda. Horatⁱ⁹ in epist⁹. Gregorⁱ⁹

Raba.

Seneca.

Chryso. Coquorū ars inutilis.

rant. vnde etiā Boetius. Si deest quod nature satis est repellere indigentiam velis / nihil est preter quod cōferre fortune affluentiam appetas: quando enim minimis nāra cōtenta est. Cuius satietatem si supplere velis / aut inuidū quod infuderis aut nouum erit. q̄ medicis aut natura contenta sit ostendit Seneca q̄ dicit. Panē et aquam natura desiderat: nemo ad hec pauper est. t Lucan⁹. Discite q̄ parum liceat producere vitam. Et q̄uis natura petat famem q̄ cererem. Si vero illis famem q̄ cōdimento et falsa addideris: nimio modo sapida reperies que sine hac insipida videntur. vnde Beri⁹. Pudet cōferre sobrietē comessantis satis est ad famem omne condimentū sal cū fame. Quia fames non expectata necesse est ut sit ingrata: aliās de nec cio dh⁹ sinceris ferculis vsici priuari nō eo q̄ vel patrie: gulam prouocent et ciet appetitum. hec Bernar. Igitur vt dicit Sene. voluptatibus resistamus: quia facilius non recipiūtur q̄ ceruntur. Et iterum. Plotice quecūq̄ cor: quia nimiā: voluptates precipue et frugales tui nimis cassas habe mōte: latronum que in hoc nos ample cūtur vt frangulent. Et vt idem dicit: ad rabiē cogunt venire deliciē: vt quicquid non er voluntate respondet iram concoc. Ad debellandum autem voluptatē multum valet fugere earum occasiones. vnde Seneca. Debellande sunt in primis voluptates: et nisi velis te nihil molliter faciendum: dis cogentibus interim̄ loca fera sint: et craq̄ eligere optet. Effeminat animos amenitas nimia: nec calor nimius quid ad corrumpendum vigorem refert. Sed quidam ex custodibus se dicūt quia debiles fumant: et absq̄ his carere nō possunt. Quibus ibidem Seneca respondet dicēs. Decurres hoc loco mihi illa voce. Nimis dura precipitamus hominibus: nimis odiosa nobis negare nō possumus. Sed cuius re non possumus ipsa: quia nos posse non credimus. Nolle in causa est. Multa non possumus: quia non possumus: quia non credimus. Nolle in causa est. Indubitatum est inquis carere afflictis: ⁊ impossibile abstinere cibo: sitire: ⁊ irrire. Nec primo abstinentia grauis sunt: deinde cupidus redimus: sed tedio: inde motibus est stomachus: inde ad ictus: inde ad mortem. Ecce quot modis tibi odium est: desi-

Temperata vita sufficit.

Bernar.

deria ipsa moriuntur. Non est accersiri carere eo quod cupere desieris. Quādmodum pernitiosū est: hominē fugientibus: sic et omne incōmodum magis iuuat cedere ⁊ auertere. hec Seneca. Et pedit autē vt non solum in delicato sed etiam in victu hoc ipso concupiscentia inordinata vitetur ad cauendum murmur quo deus multum offenditur. vnde Aug⁹. De nulla re magis deum offendit populus dicens est q̄ cōtra deum murmurat vnde. Sed vt iterum nos dei creaturam esse culpabilem: sed inordinatam cupiditatem: nō propter potum sed propter pomū mortem primi⁹ homo incurrit: et esau primogenita sua non propter gallinam sed propter lenticiā lentem perdidit. Et iterum. Dauid ideo vir desideriorum appellatus est: quia panem desiderii non tacuit et potum concupiscentie nō habuit: quia magis christum ꝑ totum corporis sed et animi voluptates sunt debellāde: quia vt dicit Gregorius. Incestum caro attentat si a prauis suis voluptatibus animus nō refrenatur. Tu ergo hoc exemplo discipulorum animaduuo: et puerilem temperantiam animis: et corporibus complectere viribus: que sic emittit in prefatio mundi principibus et similiter in domino Jesu ⁊ sua maiestate in omnibus qui voluerunt eos imitari. Spiritu autem castis esse et corde diligere: quia alias mendacia non esset. Laudabile quidem non est pauperē esse: sed in paupertate pauperratem amare: et paupertatis inopias propter christum tolerare: ⁊ hilariter sustinere. Probolor: quia multi de paupertate solo nomine gloriantur: sed quo pacto vt eos nomine paupertatis: sed pauperes ⁊ sodales et amicos fugiunt: et fictum: ceteris famem: situm: frigus: nudum: et vt dicit Bernar. Uolunt esse pauperes sine defectu: humiles sine despectu: patientes sine crimine. Tu vero nunq̄ pro aliqua re ipsam paupertate cedere velis: et nihil omnino vitra necessitatem habeas vel habere desideres. Et si queris q̄ sit ista necessitas. Respondeo tibi q̄ ista minimus pauperratem diligere: et minimus subtilius de necessitate indicabis. Illa nanq̄ necessaria sunt nobis sine quibus esse nō possumus. Unde ergo ea sine quibus commode poteris esse: et illa nec habere nec appetere nec procurare nec aspere oā ribus recipere. vnde Sene. Et cuncta superflua: et in arcum desideria tua constringe. Considera tecum ḡh rum natura poscat: non ḡh cupiditas exprobrat. Impone concupiscentie frenum: omnia que sunt blandicie tua reuoce. hec Seneca. Sed multi inducēdo de necessariis et superfluis decipiuntur: et superfluo tanq̄ necessario vtuntur. vnde Augu. Multa nos in facultatibus nostris superflua habere probamur si necessaria sola retineam⁹: nam vana querentibus nihil sufficit: et alicuius quedā modo retinet est qui profunda pauperibus inuitus her habet. vnde et Seneca. Quam multa superuacua sint nō intelligimus nisi deesse ceperint. Tota mihi vita mentitur: ne cessaria iudicat quorum magna pars superuacua est: que si quandoq̄ necessitas abstulit non sentim⁹ ablata. hec Seneca. Non solū autem superuacua ⁊ et necessaria sunt quādoq̄ contemnenda. vnde iterū Sene. Non te laudes si contempseris aureos lectos ⁊ gemmeā supellectilem: que est enim virtus superuacua contēnere: Tunc te admirare cum contempseris necessaria. Non magnam rē facis si vtere sine apparatu poteris: nunc te mirabor: si contempseris etiam sordidū panem: si tibi persuaseris herbā vbi necesse est non pecori tantum sed homini nasci. Et notandum q̄ abstractio a rebus mundanis secūm Bern⁹. fit tribus modis. Primus modus ꝑ quos solum in necessario conteuret: et tanq̄ aduenam et peregrinum se reputando victu et vestitu contentus grauē existimet alios onerari. quia secundū Gregoriū. hoc ipsum graue ter tolerant q̄ festinantes ad patriā immere multa portant. Secundus modus est q̄ quis necia necessariis delectetur et in illo ad temporalia sit affectus: sed tanq̄ mundo ⁊ mundialibus mortuus abundantiam et defectum laudem ⁊ opprobrium equaliter accipiat. Mortuo enim si quid defuerit nō sentiet se alia in suis affectibus mortificata commodū et incommodū non discernit. Tertius mod⁹

Necessaria nobis

Seneca.

Augusti.

Seneca.

Necessaria contemnenda.

V Distinctio tribus modis fit Bernar.

Gregorⁱ⁹

est q̄ ds in vsu necessariorū non solū nō deceremur: sed potius affligamur & crucietur vt dicere possit cū apostolo: mihi mundus crucifixus est & ego mundo. Talis nāq; non solum mundo est mortuus qui mūdana non seruit: sed etiam mundo crucifixus: quia omnia velut stercora arbitratur. Talis pena est res creatas pro quacunq; necessitate prosperere: sed solum delectatur per amorē dei omnino adhererere. Hec tamen dum in paupertate perfecte imitari poteris quācunq; restrinxeris. Hec videt & nostra paupertas sue eparari possit ā crucifixis a nobis totis viribus observata fuerit. Illud quod omisisse alios que redditi possunt rationibus, scilicet qui deus est & dominus omniū dominor: quia perfectissimus: et hūiusmodi similibus: hanc specialē adduco rationem quia ipse non solum paupertatis penuriam sed & cuius opprobrium assumpsit. Nam nostra paupertas quia voluntaria & p dei amore assumpta est: reputatur et est virtuosa: et ideo non opprobriosa ij honorifica habet etiā apud malos. Ipsius vero non sic: nō enim cognoscebantur nec sciebatur q̄ voluntarie pauper esset: sed credebatur q̄ necessaria paupertas cū teneret. & hec opprobrium et contēptū parit. Cum esset absq; domo et possessionibus et diuitijs sciendus hoc vniuersis magis habebatur contēptui a multis. huiusmodi enim paupertas q̄si ab omnibus cōculcatur: si sapientes sunt nō eis credatur: si nobiles nihilominus deridentur & contēnuntur: immo quod plus est sapientia et nobilitas et ois virtus in reputatiōe hominū in eis extincta videtur. Deficiunt enim quasi ab omnibus: adeo vt nec amicine amicine nec sanguinis vicinia (vt plurimum) eis prosint: cū omnes fere tales amicos vel cōsanguineos habere recusent. Video bene quō nec quis paupertati equiparare nec eam imitari potes in tā profunde paupertatis & humiliatiōis abnegatione. Et propterea pauperes mundi contēnendi non sunt qui ipsum dominū representant. Quātum cnā nostra paupertas a dominī paupertate differt: considerare potes ex pluribus que simul tangit Chrysostomus dicens. Cū nasciturus erat non exquisiuit ciuā dominum: nec; matrem diuite: sed paupertatis nō a ꝑfecta distantia. Chrysos.

Gala. vi.

Phili. iij.

Paupertatis dulce & excellentia.

perem & sponsum rectorem habentē. Et in augurio nasciturus in presepio ponitur. Et discipulos eligens nō ex ciuibus: nō sapientes: nec omnes nō nobiles: sed pauperes et ex paupertatibus & vndiq; ignobiles elegit. Et mā deaecos panes apponit: quādoq; quidem etiam ipo tēpore discipulos a foro emere iubet. Et sedilia facilis de feno fecit. Et vestimenta indueris vilia et a multis illo in tēpore differentia erat & cū amictur. dominum autem non habuit. Si autem cranium de loco ad locum epotebat ambulans & fatigabatur: et ita ambulans & fatigabatur. Et sedes nō throno opulo ei erat nec paulumari: sed pauimento. Sic ergo christus pauper erat qui tamē dominus omniū rex spectabilis erat. Ihesus. Ut ēdamus hec et exhortemur nos miseri: quia talibus non ē tenti dominum cōtēnimus imitari. Et maxime hoc tēpore male ego enim qui panem habeo cōtemari debeo qui panem habet cōtemari deberet. vnde Piero. Iusta miserias huius temporis et vbiq; gladios fremētes / sanis duces est qui pane non eligeret: sanis potens qui seruire non cogitur.

Paupertatis nō a ꝑfecta distantia.

Ihesus.

Piero.

¶ De manco manum aridam habente. Cap. lxxij.

Fuerū est autē quū ꝓcederet in alio sabbato: vt intraret in synagogā & docebat. Et ecce homo qui erat manū habens aridā. Et insidiabantur illi scribe & pharisei si in sabbato curaret: vt inuenirent vnde accusarent eum. Ipse vero sciebat cogitationes eorum: et dixit homini qui habebat manū aridam. Surge & sta in medio. Et ille exurgens stetit. Dixit autem ihesus ad illos. Interrogo vos si licet sabbatis bene facere an male: aīam saluā facere an perdere? At illi tacebant. Et circūspiciens omnes dixit illi. Extende manū tuā. Et ille extendit: et restituta est manus ei. Et ipsi repleti sunt insipientia: et cogitabant quid facerent ihesu. Factum est autem in illis diebus exiit in montē orare: et erat pernoctans in oratione dei. Et cum factus esset dies vocauit discipulos suos: et elegit duodecim ex ipsis quos et apostolos nominauit. Et descendens cum illis stetit in loco campestri: et turba discipulorum eius: et multitudo magna plebis ab vniuersa Iudea et Hierusalem et maritima et Tyri et Sydonis que venerunt vt audirent eum et sanarentur a languoribus suis. Et qui vexabantur a spiritibus immundis: et curabantur. Et omnis turba querebat eum tangere: quia virtus de illo exibat et sanabat omnes. Et cum esset ihesus in quadam ciuitatum: ecce vir plenus lepra: et videns ihesum: et procidens in faciem rogauit eum dicens. Domine si vis potes me mundare. Et ille extendens manum tetigit eum dicens. Volo mundare. Et continuo lepra discessit ab eo. Et ipse precepit illi vt nemini dicat. Sed vade ostende te sacerdoti: et offer pro emundatione tua sicut precepit moyses in testimonium illis. Et ibat sermo de illo magis: et conueniebant turbe multe vt audirent et curarentur a languoribus suis. Ipse autem secedebat in desertum et orabat. Et factum est in vna dierum: et ipse sedebat docens. Et erant pharisei sedentes et legis doctores qui venerant ex omni castello galilee et iudee et hierusalem: et virtus domini erat ad sanandum eos. Et ecce viri portantes in lectulo hominem qui erat paralyticus: et querebant eum inferre et ponere ante eum. Et non inuenientes qua parte illum inferrent pre turba: ascendentes super tectum per tegmina demiserunt eum cum lectulo in medium ante ihesum. Qui videns fidem illorum dixit homini. Homo remittuntur tibi peccata tua. Et cōperunt cogitare scribe et pharisei dicentes. Quis est hic qui loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata nisi solus deus? Ihesus autem cognoscens cogitationes illorum respondens dixit ad illos. Quid cogitatis in cordibus vestris? Quid est facilius dicere dimittuntur tibi peccata tua: an dicere surge et ambula? Ut autem sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata: ait paralytico. Tibi dico surge tolle lectulum tuum et vade in domum tuam. Et continuo surgens coram illis tulit lectulum in quo iacebat: et abiit in domum suam magnificans deum. Et stupor apprehendit omnes: et magnificabant deum. Et repleti sunt timore dicentes. Quia vidimus mirabilia hodie. Et post hec exiit et vidit publicanum nomine leui sedentem ad telonium: et dixit illi. Sequere me. Et relicto omnibus surgens secutus est eum. Et fecit ei leui magnum conuiuium in domo sua: et erat turba multa publicanorum et aliorum qui simul discumbebant cum illis. Et murmurabant scribe et pharisei dicentes ad discipulos eius. Quare cum publicanis et peccatoribus manducatis et bibitis? Et respondens ihesus dixit ad illos. Non egent qui sani sunt medico: sed qui male habent. Non veni vocare iustos: sed peccatores ad penitentiam. Illi autem dixerunt ad eum. Quare discipuli iohannis ieiunant frequenter et obsecrationes faciunt: similiter et pharisei: tui autem edunt et bibunt? Ihesus autem ait ad illos. Numquid filii sponsi possunt facere ieiunare quamdiu cum illis est sponsus? Venient autem dies: cum auferetur ab eis sponsus: tunc ieiunabunt in illis diebus. Dicebat autem et similitudinem ad illos. Quia nemo commissuram a vestimento nouo immittit in vestimentum vetus: alioquin et nouum rumpit: et vetusto non conuenit commissura a nouo. Et nemo mittit vinum nouum in vtres veteres: alioquin rumpet vinum nouum vtres et ipsum effundetur: et vtres perdentur. Sed vinum nouum in vtres nouas mittendum est: et vtraque conseruantur. Et nemo bibens vetus statim nouum vult: dicit enim. Vetus melius est. Et factum est cum transiret per sata: et vellebant discipuli eius spicas et manducabant confricantes manibus suis. Quidam autem de pharisei dixerunt. Quid facitis quod non licet sabbatis facere? Et respondens ihesus ad eos dixit. Nec hoc legistis quod fecit dauid cum esurisset ipse et qui cum illo erant? Quomodo intrauit in domum dei et panes propositionis sumpsit et manducauit: et dedit his qui cum illo erant: quos non licet manducare nisi solis sacerdotibus? Et dicebat illis. Quia dominus est filius hominis etiam sabbati. Factum est autem in alio sabbato: vt intraret in synagogam et docebat. Et erat ibi homo cuius manus dextera erat arida. Observabant autem scribe et pharisei si in sabbato curaret: vt inuenirent vnde accusarent eum. Ipse autem sciebat cogitationes eorum: et ait homini qui habebat aridam manum. Surge et sta in medio. Et ille consurgens stetit. Ait ad illos ihesus. Interrogo vos si licet sabbatis benefacere an malefacere: animam saluam facere an perdere? Et circumspectis omnibus ait illi. Extende manum tuam. Et extendit: et restituta est manus illius. Ipsi autem repleti sunt insipientia: et loquebantur ad inuicem quid facerent ihesu. Factum est autem in illis diebus exiit in montem orare: et erat pernoctans in oratione dei. Et cum factus esset dies vocauit discipulos suos: et elegit duodecim ex ipsis quos et apostolos nominauit. Et descendens cum illis stetit in loco campestri: et turba discipulorum eius: et multitudo magna plebis ab vniuersa Iudea et Hierusalem et maritima et Tyri et Sydonis que venerunt vt audirent eum et sanarentur a languoribus suis. Et qui vexabantur a spiritibus immundis: et curabantur. Et omnis turba querebat eum tangere: quia virtus de illo exibat et sanabat omnes. Et cum esset ihesus in quadam ciuitatum: ecce vir plenus lepra: et videns ihesum: et procidens in faciem rogauit eum dicens. Domine si vis potes me mundare. Et ille extendens manum tetigit eum dicens. Volo mundare. Et continuo lepra discessit ab eo. Et ipse precepit illi vt nemini dicat. Sed vade ostende te sacerdoti: et offer pro emundatione tua sicut precepit moyses in testimonium illis. Et ibat sermo de illo magis: et conueniebant turbe multe vt audirent et curarentur a languoribus suis. Ipse autem secedebat in desertum et orabat. Et factum est in vna dierum: et ipse sedebat docens. Et erant pharisei sedentes et legis doctores qui venerant ex omni castello galilee et iudee et hierusalem: et virtus domini erat ad sanandum eos. Et ecce viri portantes in lectulo hominem qui erat paralyticus: et querebant eum inferre et ponere ante eum. Et non inuenientes qua parte illum inferrent pre turba: ascendentes super tectum per tegmina demiserunt eum cum lectulo in medium ante ihesum. Qui videns fidem illorum dixit homini. Homo remittuntur tibi peccata tua. Et cōperunt cogitare scribe et pharisei dicentes. Quis est hic qui loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata nisi solus deus? Ihesus autem cognoscens cogitationes illorum respondens dixit ad illos. Quid cogitatis in cordibus vestris? Quid est facilius dicere dimittuntur tibi peccata tua: an dicere surge et ambula? Ut autem sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata: ait paralytico. Tibi dico surge tolle lectulum tuum et vade in domum tuam. Et continuo surgens coram illis tulit lectulum in quo iacebat: et abiit in domum suam magnificans deum. Et stupor apprehendit omnes: et magnificabant deum. Et repleti sunt timore dicentes. Quia vidimus mirabilia hodie. Et post hec exiit et vidit publicanum nomine leui sedentem ad telonium: et dixit illi. Sequere me. Et relicto omnibus surgens secutus est eum. Et fecit ei leui magnum conuiuium in domo sua: et erat turba multa publicanorum et aliorum qui simul discumbebant cum illis. Et murmurabant scribe et pharisei dicentes ad discipulos eius. Quare cum publicanis et peccatoribus manducatis et bibitis? Et respondens ihesus dixit ad illos. Non egent qui sani sunt medico: sed qui male habent. Non veni vocare iustos: sed peccatores ad penitentiam. Illi autem dixerunt ad eum. Quare discipuli iohannis ieiunant frequenter et obsecrationes faciunt: similiter et pharisei: tui autem edunt et bibunt? Ihesus autem ait ad illos. Numquid filii sponsi possunt facere ieiunare quamdiu cum illis est sponsus? Venient autem dies: cum auferetur ab eis sponsus: tunc ieiunabunt in illis diebus. Dicebat autem et similitudinem ad illos. Quia nemo commissuram a vestimento nouo immittit in vestimentum vetus: alioquin et nouum rumpit: et vetusto non conuenit commissura a nouo. Et nemo mittit vinum nouum in vtres veteres: alioquin rumpet vinum nouum vtres et ipsum effundetur: et vtres perdentur. Sed vinum nouum in vtres nouas mittendum est: et vtraque conseruantur. Et nemo bibens vetus statim nouum vult: dicit enim. Vetus melius est. Et factum est cum transiret per sata: et vellebant discipuli eius spicas et manducabant confricantes manibus suis. Quidam autem de pharisei dixerunt. Quid facitis quod non licet sabbatis facere? Et respondens ihesus ad eos dixit. Nec hoc legistis quod fecit dauid cum esurisset ipse et qui cum illo erant? Quomodo intrauit in domum dei et panes propositionis sumpsit et manducauit: et dedit his qui cum illo erant: quos non licet manducare nisi solis sacerdotibus? Et dicebat illis. Quia dominus est filius hominis etiam sabbati.

Marci. iij.

Luce. vi.

Beda.

Beda.

et post hoc synagogā ingredit. Sabbato iterum synagoga ad docendū propter maiore populi frequentiā et cōmendū vii Beda. Sabbatis precipue dominī in synagoga docet opera quibus virtutes non solū propter institutā spiritualē sabbati, sed etiam propter celebritatē eo die populi cōuenientis per legē iubebatur) legendis ac diuinis scripturis opera dare. Hāc sicut bi quibus venandi aro est: vbi ferax vbi pisces et volucres pl⁹ abūdare predicerint ibi maxime sua retia tendere: ita ihs semp docuit in synagoga & in tēplo quo oēs iudei conuenire volēbāt oēs boies saluos fieri & ad cognitionē veritatis venire. hec beda. Ecce in christo tria. scilicet mirabilia: q̄ licet pharisei insidiarēt: et non tamē metuebat venire vbi erat: hoc est cōtra pusillanimes. doceat veritas q̄ in publico procedat: hoc est contra hereticos. zeli imminentis animarum faciebat: et hoc est contra eos qui inde querunt vanam gloriam vel temporale lucrum seu commodū. [Et erat] in synagoga [homo habens manum aridam] et contracta [et obseruabant] id est dolose seruabant [si pharisei si sabbato curaret vt illum arguerent] vel accusarent. Unde [interrogabat eum] malitiose non [arguerent eum de immisericordia vel impetentia: si vero dicerent sic / accusarent eū de sabbati trāsgressione. circa quod pulchre Beda. Duas solutiones sabbati quam in diuinis scripturis operabatur exhibet: quibus arguebant excusauerat / ipse tamen eam nuari volentes obseruāt: si in sabbato curet trāsgressionis eū accusent. si nō curet crudeliratis arguāt. vnde ait Bernardus. Infacta obseruatores: in verba exprobratores: in tormentis stulti. Et videns dominus cogitationes eorum iussit hominem in medium surgere et stare in medio vt firmum esset magis manifestum miraculum: et circūstantes arguerentur ceritas manifestorem ab eis moram sub alio verbo hoc idem queritur ab ipso. Illis autem sic tacentibus proposuit similitudinem de animali et solute quetionem prius verbo / ostendens per

Chrysos.

Cūrādi Ihesu facilitate.

Hieron.

Raban⁹.

Joā. viij.

Hiero. Mācus aridā manū habēs

qui. Iste mancus fm Hiero. in euangelio quo vtuntur nazarei cementarius scribitur vtriusmodi vocibus auriū peccans. Homo cementarius erā manubrio vterum quertranso: peccō te iesu vt mihi restituas sanitatem nec rurpiter mendicem cibos. ℭ Dominꝰ

Sabbato pcipue operar⁹ est dño virtutes,

iesus maxime in sabbato docebat et operabatur virtutes. Primo vt ostenderet q euangelicum ⁊ spirituale sabbatum melius et fructuosius veteri sabbato fuisse debat. Secundo vt sabbato pluribus occurrentibus profice ret pluribus et saluator immūdi ex miraculorum virtute manifestius fieret. Tertio vt ois legis et sabbati probaretur. Quarto vt malum intellectum iudeorum de observantia sabbati auferret dum bene operando sabbatum se non violare probaret qui in sabbato curabat: et in hoc totam pluribus legisperitos confutabat. ℭ Circa qō

Aerbenti ī gñe dupli.

sciendum q aliquid sume actus boni in genere eius qui tamen ex se non habent bonitatem in genere motꝰ: sicut edificare domum vel huiusmodi: et talia non erant licita in die sabbati. Dicit autem sume actus boni in genere motꝰ fm se sicut sunt opera virtutum: et talia licita sunt in die sabbati: de quibus erat simonis manus aride: quia erat opus pietatis: et cū hoc erat ad gloriam dei manifestandam inditus fuerat miraculose est supta naturam: et ideo talia possunt fieri in die sabbati non solum licite sed et laudabiliter. ℭ Mystice fm Bedam ⁊ Rabanū. homo qui habebat manum aridā

Mystice Beda. Raba. Humanum genus.

humanuz genus indicat in bono opere arefactum pio manu in primo parente ad pomum vetitum extensa: ꝫ in miseratione dñi saluti et bonorum operum fructibus per innocentes xpi manus in cruce extensas est restituta. Et bene manus in synagoga erat arida: quia vbi manus domū scientie vbi transgressor maiori subiacet culpe: et grauius est periculum inerudito nore. Domadach manus arida tuberum extendit: quia infructuosa debilitas animemullo melius ordine ꝫ elemosynarius largitate curatur. Debebat autem homo de terrum manuz tangi: sed iam quia ab elemosynis torpebat: sinistram sanam quia sue vtilitati intendebat. Sed veniente domino dextra sanatur vt sinistra: quia quod egregiauerat aude/modo distribuit

Caritatiue. ℭ Mystice etiam in doctrina docuit quatuor necessaria pertinentia. scz q surgat a culpa per penitentiam: q stet in gratia per perseuerantiam: q in medio per boni operis exercitium: q extendat manum per bonum operationem. Extende ergo manū primo ad pauperes in elemosynarum largitione. Secundo ad deum in feruenti oratione: fm illud Ysa. Cum multiplicaueritis gō. frustra pro peccatis rogaturꝰ ad deum manus expādit: quas ab eo proximo ad pauperes non extendit. Vñ aliter homo habens manum aridam est peccator. habent enim quidā cor aridum quia sine bona affectione ad ne compassionem: quidam linguam aridam quia sine bona locutione: quidam manum aridam quia sine bona operatione. Hec autem pier aridas sumuntur ex similitudine arboris aride: quia nunc est vere arida quando est sine fructu / sine folio / sine frutu. Cor habet aridū qui misericordiā non habet. Lingua aridā habet qui linguam maledicam habet. Manum aridam habet manum quisquis ad opera misericordie que sunt de tribus partibus quibus constat imperatus ad bona sed pertinentia ad malā. Ex quo enim manus cessatur in operibus probitatis erunt arescit in operibus bonis. Iterum vero restaurabitur: quando in virtutibus operabuntur. Per manum enim que est organum organorum cognoscitur: et ideo manuū est arida que est ad hoc opus inualida. sed cū ad verbum xpi surgit per gratiam nunc manum extendit per sanctā operationē. Postest enim per hominem manū aridā habentem signari piger et ociosus. Cū ad operandum est inualidus. Sed cū ad verbum xpi stat in medio virtutibus exercetur. Specialiter tamen per manus eius sanatur et in bonis operibus exercetur. Specialiter tamen per precipue per hanc hominem manum signatur: cuius manus ad opera pietatis et largitatis inutilis reperitur. Manus manus sunt cuiusq; bona. Manus mundinarum desiderium habet. Manus dextera est cum labor acquirendi

solliciudo conseruandi quarum studium multiplicandi: quinto iusticia dispensanda. Sed vt sanetur et tiantur quia cum ex dei dono ad opera pietatis extendimur nunc sanamur. vi Iambo. Audisti dñi verba dicentis: extende manum tuam. Omnium ista generalis medicina est. Et qui manus habere te simam / cauc ne auaritia: cauc ne sacrilegio contrahatur. Extende fepius eam. Extende illam ad pauperem qui te obsecrat. Extende vt proximum tuum: vt viduas pfidum feras: eripias iniuria quem vt deo iniuste calumie subiacere. Extende ad dei pro peccatis tuis. Sic manus extenduntur ifie sanantur. hec Iambos. Igitur o auare qui manū aridā te coheretam habes: non vis dare non acciperem vis largiri vis pietatem porrigere: tibipsi verofuturaz darc extende manus tuas vt tribuas tibiipsi tuis: quia in hoc tibipsi pio thesauris habis in celo. vnde ad christo. Elemosynam facium et ne despiciamus a fame cotrepeos. Eternum tibipsi beneficies magna tibi beneficies. Nam his quide pietatis porriges: tibipsi vero futuraz gloriam preponis. hec Chrysō. Inter omnia ergo opera mle prerogatiuam habet elemosyna: quain tocius ⁊ tā ardue notio tendit ad diuina scripturā. [Pharisei autem] repleti inspiē tia. Iurisdictionis tradicta: cū magis deberent esse grati de diuino beneficio [eximios] de synagoga ⁊ de spem xpi: et a lumine recederēt tatim cum herodianis] principis secularis sacerdotibus [consilium fabebant aduersus iesum: quomodo eū perderent.]fm Iambo. quomodo vi tam perderent: non quomodo vitam ingrederent. Iam ergo de morte ipsius tractabant: et hic primo loquitur de primeratione motꝰ xpi pio qui eius primo consilium faciebant. Magna insipientia de nece eius tractare cuꝫ beneficia eiusdem iudicabant: ꝫ eam ad hoc non eius culpa sed iniquitas obstinatio: qui a nec verbis christi flatu obstinatio: qui a nec verbis christi amolliri inuidia permoti remanserunt in malo obstinati. vnde Chrysō. Pharisei autem consilium acceperūt sed adhuc vt perderent eum. Iniquitatis enim xpo nolebant cum facere signa ne gloriam acquireret et discipulos congregaret: sed rurpitudinem inuidie siue sabbati defensione tegebant: vt in prima quidem facie videremur sabbati iustitiam defendere: reuera autem sua exequerentur iniquitatem. [Jesus autem] scims machinationes eorum: qi nihil eum latebat [recessit inde cū discipulis suis et ad mare secessit.] Recessit autem inde propter multa. Primo vt eis parceret ex occasionem impietatis auferret: magisq; vtilitati ecclie se seruaret. Secūdo q nondū venerat tempꝰ passionis sue prefinitum a patre nec dum implere erant prophetarū scripture. Tertio quia non aderat locꝰ. s. hierusalē / extra quā non fuit locꝰ passionis eius. Quarto propter duplicem finis in persecutione fugiendi exēplū ne fuga eorum imputaretur in peccatum. Quinto propter humilitatis ⁊ patientie indicium: cū posset aduersarios suos nutu dei deiicere in abyssum. Sexto ad ostendendum vere humanitatis signum: cum licet ipse mortē non timeret: tamen tangi homo fugit a consilio malignantium. In quo etiam nos docuit vt ab illio recedamus quoo bonio semper deteriores fieri videmus: homines eis in malis obstinari vir possunt p rationez compesci. vnde Chrysō. Scies autem vtio confilium eorum non diu conprendit: ꝫ vna redditra ratione recessit me magis inflantam eorum erectarer: quia non potest fieri vt malitia ratione placetur. Ignotantia quidez ratione placatur: malitia autem amplius erigitur. Sciens ergo paratos illos esse ad maleficiendum secessit: non quasi timidus subtrahens se ab eis: sed quasi misericors parcēs eis: ne eos ad opus impium amplius retraheret. Quanto enim qui parat⁹ est malum facere apud deum iam fecit: tamen qui intelligit paratum esse alquem opus malum facere et irritat eum dano ei occasionem vt impleat malum / ipse particeps est peccati eius. Ut quid enim res mala pertetritum tuum tuenti? Et qui sine te facrat periturus: aut quantum ad voluntatem suam iam perdit⁹ erat: vt quid per te impleta est perditio eius: hec Chrysolto. ⁊ Et multi infirmi secum sunt eum]ex eo q viderāt predictum hominem curatum [ceu

Recessꝰ xpi cāe.

Recedendū ab obstinatis in malo.

Chrysō.

rauit eos oēs]remunerans fidē ipso rū: fore q̄ eos dignū fuerat curatio ne. Docet ḡ vitio signio pſequūtur an doctri opinion: eius ducti amando se quuntur: et ideo curari merentur. vñ Remi. Quem pharisei vnanimi con Remigi. silio perdere querunt: turba indo cta vnanimis dilectione sequitur. vi de mor sui desiderii consequitur effe ctum. Si vis et tu curari: si vis sana ri: si vis a mortis periculo liberari: se quere et imitare iesum. ipse enim ne mine repellit nomines qui eum sequūtur sanat. Per pharisęos qui diuersi interpretantur dyscoli qui dissentio Pharisei. nes facium signantur: per herodia nos vero superbi qui gloriosi in pecti bus interpretantur. Isti vero consiliu um faciunt contra iesum qui cū humi libus et charitatem habentibus com mouetur: et ideo recedit ab illis se eis gādo/ę humilibus cū sequētib⁹ bene facit beneficia salutis impendendo. [et precepit eis]qui curari erant[ne eum] manifestarent er [manifestū fa cerent]et manem glorium et glorifi cent se tactantiā declinaret: et ye no bis exemplū virandi eam daret. Nō prohibuit diū miraculorum predica tionem ad vtilitatem audientium: sed in beneficiis vane glorie appetitum. vñ Ambro. Pie mystice instruit nos ne cuiq̄ magnū aliquid faciamus lau dem foris queramus. vnde et Chry. Ambro. Chrysо. Ubi quidē propter alios alii curāntur non precepit eis ve nemini dicerent: quale est vbi oculos ceci nati aperuit et paralyticum triginta et octo ānis tacentem erexit. Ubi aut̄ non propt alios sed propter merium ipsius cu rat hominem precepit ei ve nemini di cat sicut et leprosis mandauit. Ideo t istis precepit ne vulgarent eū: quia propter ipsos soloś curauerat. eos aut̄ non estimationem hominum mira culis venabatur: sed eredentium desi derabat salutem. hec Chrysosto. [Et venerunt in domum]quandam ad hospitandum [t cemenū iterum tur ba]ad audiendum dei verbum t ruc ta ferenter intendebant predicatio ni q̄ ipse et discipuli eius non habe bant tempus panem manducandi. Hoc est contra illoś qui dimittunt o pus predicationis: propter curam et sanationem cometionis. vbi Beda. Beda. O ſpūs felix occupatio saluatoꝝ: ſi beata frequentia turbe confluentis: cui tantum studii ad audiendum ver bum dei/tantum fuit cure ad operā dam salutem: vt auctori salutis cum ctis qui secum erant ne vescendi cu ra/ bona a solatio vite miseris impen dendo libera maneret. Unum nouū ne iesu et in nostri temporibus cū ta num gratie tuo fidelibꝰ largiaris t doctores suos assiduitate discendi ad solum ab appetitu carnalium vo luptatum / verumetiam hominū ab ipsa quoq̄ panis quotidiani pere grinatione prepeditat. hec Beda. Et cū sui ſciliceꝫ tudei qui ex parte maxima de cognatione sua erant/viderent in solitum feruorem in eo et audirent ad ritudinem diuine sapietie quam ca pere non valebant: estimabant eum insane alienatum et in furorem ver sum sensu perdito loqui: t ꝯtra eum reuerē]er ligare ne libi vel alijs posset nocere. vbi Beda. Vere ſicut Beda. ipse dixit alibi. Non est propheta ac ceptus in patria sua et in domo mo sua. Quem enim extēri quasi ani mo honore: nisi in patria sua et in do cretotem vite et sapientiam dei audire desiderāt: hunc propinquū sibi menuis importem esse ligandum de cernunt. Allegorice autē ista ꝙ ea furiosus a suis conēmitur: sic ꝙ cre denciuum de gentibus approbatur et mundia iudeorum et perfidia notat de quibus air Joan. In propria venit et sui eum non receperunt. hec Beda. Similiter et hodie qui ad sequendum christum sunt feruidi / a mundanis hominibus tuſani reputantur et per eos quantum possunt a bono retrahi tur. O q̄nam vna non dico mens/ sed guttа huius vini valeret que hec insantam induceret. Felices qui hoc laborant insaniam vt de illis dicat sit illud sapientie. Deus insanientiū tam illorum estimabamus insaniā. Utinam et ego miser vnus de illis merear fieri ac cum eis inter filios dei computari et inter sanctos sortē habere.

¶ Oratio.

Domine iesu xpe rogo te per tu am misericordiā tuā ve mi seram misericordie tue ve mi nimum ad faciendum opera bona inualidum dignetis misericor diter sanare: et ad omne opus bonum fortem et aptum facere. Facme tibi ſe re in medio virtutum: vt ve nibeam t facienteꝫ extendam ad iustitiam non

ad iniquitatem manus meas: meq̄ in bonis exercendo tuum beneplaci tum in omnibus faciam: et in malis arescendo ab offensa tua omnino abſ tineā. Da mihi bone iesu vt pie om nibus diuinis et delectis seculi inten dam verbo dei ac mee et aliorum sa lutis. Amen.

¶ De demoniaco ceco et muto. Cap. lxxiij.

Matth. xij. t Luce. xj.

Post dicta oblationem est ei homo de monium habens cecus et mutus: sed iuctus mutuz tantū non cecum dicit cecus quod in aurib⁹ ex ſpiritu. Nec talia sunt in demone/ formaliter sed solum effectu: mutum et ideo ipso cecto vidit et lo quebatur homo. vnde sequitur. [Et cur ante eum]in quo notat a demonio liberatio[ita vt videret]in quo cecus illuminatio[t loqueret]in quo loquele restitutio. vbi Hiero. Tria si gna simul in hoste perpetrata sunt: ce cus videt: mutus loquitur: possessus a demone liberat. Quę nunc quidē car naliter facta est: sed quotidie cōplet in conuersione fidelium / vt ex passo de mone primū lumē fidei accipiant: de inde in laudes dei tacentia pulmona re uerent. vnde et Aug. Demoniū enim habēs cecus et mutus est/ q̄ non cre dit deo et subditus est diabolo/ q̄ non intelligit et nō cōfitetur ipsum fidē dei/ q̄ nō dat laudē deo. vñ etiā Chry. Pie dictis patet q̄ sufficit homini fi deli cognoscere deū esse t necessariuz esse deū: et ideo cecū et mutū ex stimari deū: et ideo cecū et mutū ex tunc oculos ad cognoscendū/ os ad cōfitendū dei. Quis cognoscit et non cōfitet/ ille essi oculos meritis habeat cunctos tñ adhuc mutus est. Quis ergo vidēs nō facit p̄cepta dei et q̄ loquēs ea loquitur laudem dei et gratias: ille ſi et mutus t cecus est. Non est ille qui videt deū/ q̄ sat deū: sed q̄ timet t diligit deū. Et q̄ sat et psallit t nō facit q̄ laudat ille cne loquitur: sed autē ta cet. hec Chrysо. Spūaliter demoniuz ille habet q̄ in peꝛō mortali persene rat. Quādiu em peccatū in homīe re gnat tandiu vicius et captiuus a dia bolo possidetur et tenetur. Uerat au tem demonium triplex: superbia in universā mentem/concupiscentia in carne/cupi ditas in rebus: quia omne quod est in mundo aut concupiscentia carnis est/aut concupiscentia oculorum/aut superbia vite. Hoc autem triplex de monium facit mutum/nam cum loq̄ la data sit homini ad laudandū deū et gratias agendum: ad loquendum veritatem et edificandum proximū: ad confitendum peccatum et veniaz de eo petendum: primam loquelam aufert superbia que quod dei est scili cet laudem vsurpat sibi: secūdam au fert auaritia que soli sibi intendit nō proximo: terciam aufert luxuria et martine contra naturam. vnde Sodo ma interpretatur silentium siue inu tea. Item facit cecum vt ad salutem suam pertinentia et sibi profutura non videat/et eam lucem que air ego sum lux mundi non sequatur: sed in tene bris ambulet. Hic demoniacus cec⁹ et mutus si homino offerantur: si ad peni tentiam cōuertantur: mor tesus cura bit eum: ita vt videat et loquatur. Abundat demonis malitia: sed abundat diuina clemencia. In isto demoniaco malitia demonis multum abundauit: quia cum tene bat obsessum a pessum fecerat cecum et mutum: ac secundum chrysostomū etiam surdū. sed dei misericordia in ipso abundauit: quia demonium ab obsesso eiecit: loquelam sibi restituit: lumē reparauit t auditum reseranit. Per hunc igitur hominem sic cura tum intelligere possumus peccatore iustificacū cui deus spiritualiter qua tuor beneficia supra dicta concedit. Primum est q̄ diabolum ab eo expel lit. Peccator enim diabolum in do mum ase suā induceꝛit: sed christus est expellitor eam inhabitet. Domus au tem ipsius anime tria habet solariꝫ vnum superius: scilicet spiritum: alte rius inferius scilicet corpus: tertium me dium scilicet animam. Deus in su periori solario scilicet spiritu habitat quando ipse spiritus contemplationi vacat: habitat in solario medio id est in anima quando ipsa intendit inter ne meditationi: habitat in solario in ferior id est in corpore quando ipsuz

Matth. xij. Marc. iij. Luce. xj. Mystice demoniacus cecus et mutus mittit tribꝰ peccatis mortalibus t cecis mutis t cecis.

Chrysо.

Beda.

Hiero.

Beda.

Chrysо.

Augu.

Chrysо.

Beda.

Chrysо.

Beda.

Beda.

Beda

corpus exercitatur et intendit mortificationi. Secundum beneficium est quia deus peccatoris linguam aperit.

Secūdū. Lingua cur data.

Deus dedit homini linguam ad tria scz vt deum laudet: vt proximum edificet: vt in confessione coram deo se reprehendat et accuset. Peccator autē quia lingua sua ad ista tria non vtit: ideo recte mutus dicitur. Cum ergo deum incipit laudare: proximum edificare: se accusare: tunc loquitur et lingua ad debita officia vtitur.

Tertium

Tertium beneficium est quando deus peccatori lumē restituit. Sigmum autem q̄ ipse sit illuminatus est quando videt ad̄ z retro a dextris z a sinistris.

Oculos habere ante et retro.

Ille habet oculos retro qui considerat z cogitat peccata que fecit q̄ mala q̄ turpia q̄ grauia: et inde habet dolorem. Ille habet oculos ante se q̄ videt et cogitat de iudicio dei futuro: et inde habet timorē. Ille habet oculos a dextris qui videt et cogitat mūdi prosperā q̄ sunt caduca et vana: et ad ea non afficitur per amorem: z recedit per aspernationem. Ille habet oculos a sinistris qui videt mundi aduersa q̄ sunt bruta et vilia: et ideo in eis non frangitur per impatientiaz.

Quartū.

Quartum beneficium est quādo deus peccatoris auditum restituit. Est enim peccator surdus quia non audit deum admonētem nec deum benefacientē: nec deum inspirantem: nec deū cōmunicē. nunc autem surdus auditum recipit quando deum in humilitate audit. [Et stupebant turbe] scz sumpliteos diuinā virtutem in ipo admirantes [z dicebant. Numquid iste est filius dauid?]q.d. sic quia hic est xpus nob̄ promissus de semine dauid.

Moraliter.

Moraliter etiam demoniaz in contritione cognoscunt qui prius erant muti in confessione: a detrahentibus turbe in satisfactione: scilicet quando vident bene operari eos qui non solebant nisi mala facere. [Scribe autē et pharisei] scilz literati et maiores / inuidie negutia pleni [audientes turbas] scz ipsum confitentes esse christum propter euidentiam factī [dicebant] in corde et cogitatione. [In beelzebub principe demoniorū ejicit demonia] et sic in spiritum sanctū blasphemabant: quia spiritu sancto cuius opus est demones ejicere et sanitates perficere cōmuneam inferebāt. Quia enim factum mirabile negare nō poterant: ideo modum faciēdi calumniabantur: et sic factum infamare conabantur per aliquem demonē superiorē sibi esse familiarem et principatū ejicere demonum inferiorum de corporibus obsessorum. Hā vt ait Chrysostomus. Impium est querere quid dicat: sed solummodo audire. Dicet hodie mirit cum non possint alioqui verba vel facta directe reprehendere: conantur intentionē eius infamare. vbi Beda. Turbis autē que minus eruditē videbantur dominū facta mirantibus: scribe et pharisei vel negare vel sinistra interpretatione peruertere laborabāt: quasi non diuinitus sed immundis spiritibus opera fuissent. Sin autem dem̄ Beda nomina idolorū a Belo habuerunt originem. Ritus enim rei cuiuslibet vel potius reparatio nimie deditos vel potius reparatos nimie deditos vel potius reparatos nimie deditos vel potius reparatos

Universidad de Deusto
Biblioteca

mediocribus ⁊ paruis: vt per hoc rationem sui ostendat fortiorem ⁊ sufficientem. vñ Chrysō. Nihil est ita terra regno potens: sed tamen per aliter cantionem perit. Quid aūt dicendum de ciuitate vel de domo? Siue magnum siue parium fuerit: cōtra seipsum pugnāns perit. hec Chrysost.

Chrysō. Sed [si sathanas] per me ⁊ ad meū imperium expellit et [eiiat sathanam] demonum regnū diuisum est cōtra se/et dicet: sibi: q; cōtra se pugnāt: et ergo regnum ⁊ potestas maxime ipsoꝝ stare nō potest: ita finis mūdi erit: q; vsq; ad finem mūdi stabūt hic/ad tentādum nos. Regnum est sathane est in malis hoib⁹ quos sibi inhabitare facit: quod ante finem mundi non cessabit: ppter duo ne iustitie ordinationē/et hoc ad hominum creationem: num. ppter appetitarium nondum impletionem. vide Chrysō. q.o. Regnum cōtra se

Chrysō. intestino bello diuisum / necesse est desolari: qs et in domo ⁊ in ciuitate

Regnū videtur. Quocirca et si sathane regnum in seipm diuisum est: ita q; sathanas ab hoib⁹ sathanam repellat:

Sathanc desolatio regni demonum apprōpinquauit: regnum autem eoꝝ i hoc est q; homines subditos tenent. si igitur ab hoibus pellūtur: hoc non est aliud q; regnum eoꝝ diuisum. Si aūt adhuc in hoib⁹ potest atem tenent/manifestū est q; regnum malignū adhuc stat / et non est contra seipsum diuisum. hec Chrysō. Mot aliter regnum diuisum est alia hois malitia: cuius sensui alteras rebellat rationi. et hoc regnum desolatur: q; christus qui est veritas inde recedit / et diabolus ingreditur. Item per regnum in se diuisum

Regnum diuisum. iuium significatur ois congregatio carens concordia et pace: in qua sunt duo sathane / quoti quilibet nititur suam partem ampliare / vt sic possit alteri parti preualere. et ratio cōgregatio desolabitur / et concordia dissipabitur: q; si sint a se diuisi per contrarietatem effectuum/nō potest durare sed deficit domus et congregatio eoꝝ. Sed heu vix inueniuntur aliqui hoies qui tantam cōsideratiam habent in bono/q;tam mali spūs in malo. Cum essent infiniti ⁊ innumerabiles/oēs tamen in eo cōsiderāt q; nihil nisi malefacere desiderāt. Et vtinam sic hoies in bono cōsiderarent/ et ad faciēdum bonum se mutuo animarent. ¶ Deinde probat hoc idem secunda rōne que talis est. Eadem potestatis est eiectio demonū per me et per filios vestros: sed tū per vos non eiciunt demonia in principe demoniorū: ergo nec ego. Tū dicit. [Si ego i beelzebub] .i. auctoritate principis demoniorum [eicio demonia] a corporibus obsessis [filii vestri] .i. exorcizite vos Beda et Raba. vel alios Scōs de eis nati vos Augu. et Dicit. [in quo] .i. i qua potestate [eiciūt] q.d. Cum non possitis attribuere eiectionem per filios vestros facta/nisi virtuti diuine: per consequens nec eiectionem facta per me. [Ideo ipsi ipsi dices vestri erunt] scz ex eo scitis/nos condēnātes de mēdacio q; dicitis de me: q; si i virtute dei eiicit mundo pius ⁊ ego: cui⁹ oppositum mēdaciter affirmat/ hoc demonū attribuendo. Vel apli de eoꝝ stirpe geniti/qui sibi bene conscij sunt nil male agūt a rō dicitur: erit iudices eoꝝ: hoc futuro/scilz assessione ⁊ approbatione iudicij: quia sedebunt in xii. solio in iudicando xii. tribus israel. ¶ Deinde cuius fatetur q; ex quo non eiicerentur dēmoli/sequitur q; eiicit virtute dei: et aliud medium non potest dari. Dicit ergo. [Si] .i. qz [in digito et spiritu dei eiicio demonia] et hic expello regnum diaboli: vt cōclusum sit ex predictis: et expulsio vñ⁹ cōtrarij est introductio alterius [.q.d. ego xps q; deus in vos regnū dei] .i. ego vos debeo regnare in vobis: quare ergo me blasphematis? Vel [regnū dei] id est xps gratie ad nos cōdum regnat gloriose: eoꝝ vobis offertur dum per verba veritatis et miracula potestatis predicatur. vel [pueniet vnos regnum dei] .i. adu⁹ regni celoꝝ patefacti est vobis ⁊ credentibus. Diabolo ergo ⁊ demon non est actor miraculi: quia de cōsequēter, q; hoc xps manifestat ⁊ ipse non est minister diaboli. Et prima ratio est talis. Minister non est potens: actor: sed xps potentior est diaboli: ergo xps nō est minister diaboli. Nec aūt obstat sic. Nemo [potest quisq; intrare in domum fortis nisi prius] .i. nisi quis ei⁹ diripere nisi prius: et tunc [ligauerit fortem: et tunc] eo victo [domum ⁊ vasa/arma ⁊ spolia

illi⁹ diripiet] auferet [et distribuet.] Diabolus fortio est fortitudine naturalium bonoꝝ: de quo scribit in Job. q; non est potestas super terram que ei coparetur. Arma eius sunt affectiones peccatoꝝ. Domus ⁊ atrium eius est mūdus / in quo principabatur vsq; ad saluatoris aduentum. Ua vel decepti a diabolo. O. no custodiēdo atrium suum in quo sicut in domo habitabat/in pace fuerūt ona sua: q; te sunt] ad eum [ona que possidet] id est ois peccatores qui ei obedium et faciunt: qz ꝑm Hiero. illos pulsare negligit / suos quieto iure possidere se iemit. Sed [fortior eo] scz christ⁹ [superueniens] .i. desuper de celo veniens [vicit eum] tentationib⁹ eius viriliter resistendo / et passionem ab eo acceptam patienter sustinendo: eum in infernum relegauit sub pede cōtos [panoplia eius arma] .i. cal tissimas virtutes quibus armatus [in quib⁹ cōfidebat] abstulit eas capiendo ⁊ deuegēdo [et vasa eius eripuit] .i. ocios diabolo subiugatos a potestate eius eripuit [et spolia eius distribuit] .i. peccatores prius a diabolo captos diuersis officio ecclesiasticis assignauit: q; quosdā apostolos/alios euāgelistas/hos pphetas/alios pastores ⁊ doctores ordinauit. ꝑm Beda distribuit spolia in regno ecclesie tam militantis q; triumphāte in diuersis dignitatibus ⁊ premiis. Et quia christus ista fecit/sequitur q; potentior est demonibus: et ideo non est minister eoꝝ: nec virtute eoꝝ egens ad efficiendum. Et christus: quia in aduentu christi/potestas demonio erat diminuēda ⁊ arripienda. Non ergo debemus esse securi quia aduersarius noster fortis vincit nos vocibus cōprobatur. nec debemus desperare: qua princeps noster fortis ille non dubitatur. vnde Chrysostomus. Non debet hostem ita mere fortem/q; habet principem fortiorem. Sed vigilemus ⁊ laboremus/ fiducia principis fortioris confidamus aduersarium nostrum. Nam si cōtendimus cōtra eum/fortiores eo inuenimur. Si autem negligimus/ille fortior inuenitur. Totum est diabolum nostra negligēcia facit/non illi⁹ potentia. hec Chrysost. vnde Grego. Diabolus cum ei resistitur / est debilis sicut formica: cum vero eius suggestio recipitur/est fortis vt leo. Et Diero. Tentamēta si ad te respicias Dierony. granda sunt: si ad eum bellatorem fortissimum / ludus et vmbra sunt. ¶ Deinde ponit secundam rationem: que talis est. Minister et actor concordant in voluntate: sed xps ⁊ diabolus habent contrarias volūtates: ergo christus non est minister diaboli. Et hoc est quod dicit. [Qui non est mecum] in bono conueniendo mee voluntati [contra] seu aduersum [me est] et huiusmodi est diabolus: quia christus vult animas saluare/sed diabolus vult eas pdere: christus vult homines a peccatis retrahere ⁊ ad virtutes reuocare/diabolus ad peccata trahere et per vitia distrahere. vnde Dierō. Diabolus qui cum ofio non Diero. est/cōtra ipsum est iniqua tile vult animas tenere captiuas/quas christus liberare desiderat. ¶ Deinde ad idem ponitur tertia ratio. Eadem sunt opera actoris ⁊ ministri/sed non eadem christi ⁊ diaboli: ergo christus nō est in operādo eius minister. Et hoc est quod dicit. [Et qui non congregat] seu colligit [mecum] scz in fidei vnitatem/in ecclesie sinum/in ouile supnum [spargit] siue dispergit sicut impius: et hic est diabolus qui diuersas sectas ⁊ hereses ac schismata cōtra potest introducit. Diuersa enim sunt opera christi ⁊ diaboli: quia christus colligit dispersos/sed diabolus dispergit colligata: ille predicat idola/hic vnitas dei notitiam ille trahit ad malum/hic reuocat ad bonum. Dic ergo et aliis modis diabolus est contrarius christo/et non est secū per cōcordiam in voluntate ⁊ factores ideo non est secum/nec cooperatur sibi in eiiciendo demones/⁊ expellendo. vnde de Chrysost. Quid igitur non mecum Chrysost. est nego mecum congregat/non est mihi cooperator: vt mecum demones deiciat/sz magis que mea sunt/spargere desiderat. ¶ Deinde post instructionem veritatis subdit cōminationem dānationis. Quia essi eos in duratos sermonib⁹ insuasibiles videt: ad cōminationes ⁊ terrores se cōuertit et blasphemiā spūssancti per quā peccabant/dicentes opus spūssancti

Universidad de Deusto
Biblioteca

in beelzebub fieri: dicit omnino carere venia in hoc seculo et in futuro. intelligę tamen nisi penitearit de peccato. vnde Chrysost. Quia dominus pharisęos excusando respondentes ita eos terret. est enim hec correctionis non parua pars non solum excusando respondere sed et comminari. Dicit ergo. quia non vultis acquiescere rationibus nec operibus: ultimo blasphemaris [ideo dico vobis] veraciter et pro certo [q omne peccatum et blasphemia] siq procedens ex humana infirmitate vel ignorantia [remittetur hominibus] per penitentiam. i. remissibile peccatū est desi: quia non obviat directe principio per quod fit peccatorum remissio sicut obviat peccatum in spiritum sanctū. cuius sex sunt species: scilicz desperatio/presumptio/obstinatio/finalis impenitentia/invidentia fraterne gratie/impugnatio veritatis agnite. Unde subditur. [Spiritus aūt blasphemie nō remittetur]. i. difficile et vix remittetur/qui vix aut nunq̄ tales penitent: et hoc peccatum non habet annexam excusationis rationē. Ex hoc patet differentia inter peccatum blasphemiam: et spiritum blasphemie: quia duo prima sunt remissibilia: tertium non. Peccatum in se vel in alterum: blasphemia in deum. que si est ex ignorantia vel infirmitate dicit simpliciter blasphemia: si est ex certa malitia/dicit spiritus blasphemie. Unde blasphemia erat in turbis sed spiritus blasphemie in phariseis qui scientes scripturas ex invidia impugnabant opera christi: et ex certa malitia blasphemabant deum dicentes falsa de ipso quādo miracula dumtaxat facta attribuebant diabolo: quod erat impugnatio veritatis agnite que est vna species peccati in spiritum sanctum.

Blasphemia quippe est de quam de deo falsa dicuntur. Sed sc̄m Aug. raro iam inuenitur qui blasphemāt lingua: sed multi vita. Quidam aūt blasphemant ex coactione: et hi peccāt in patrem per infirmitatem que est contraria patris potentie. quidā ex deceptione: et hi peccant in filium per ignorantiam que contrariatur filij sapientie. quidam ex studio: et hi peccant in spiritum sanctum per malitiam que est contraria bonitati spiritus sancti. Primum et secundum dimittetur digne penitentibus: quia ex aliqua ex parte fit remissio omnium. Tertium non. Unde Aug. Quicunq̄ odit veritatem vel ignorantiam committit: vel infirmitate peccat: remittentur ei. Qui vero impugnat veritatem cognitam: vel invidet fraterne gratie: non habet excusationem non habet. Item Chrysostomus. Si quis ex infirmitate peccavit: non est ei ultra in via: qui autem ex malitia et viceversa. Quia aūt propter magnitudinem scelerato desperat de mia dei/tanq̄ magni nando peccati sui excedat magnitudinem mie deinde obstinatur/peccata superadde: de peccato i peccatum et renata libertate ruet quo sq̄ ad cumulum dānationis veniat. Sed ḡnia nobis etiā remittas peccata veniendo: tamē tamē peccatum ideo specialiter attribuitur spūi sancto: q̄ ipse est patris et filij/ spiritus amor. ipse est pietas/ et benignitas virusq̄. Quia aūt deus vel pietatem/ specialiter facit inuriam. cuius benignitati attribuitur remissio peccatorum: q̄ putat eum misericordem vel inultum: q̄ si cuncta ea impunita nō relinquat. Malitia est iniquitas vel mia spūs sancti seu ḡre/ qui desperat vel presumit. Sicut ergo morbus tractabilis dicitur qui curete tollit remedia per que expellitur morbus et curatur: vt cum tollit virtutem nature vel virium naturalium: tamen qui est spūs oia potest curare cum. Sic peccatū in spiritū sanctū dicitur et ciuidam illa per que peccatum debet curari et vitari: vt virtutem diuine iustitie et spūm venie/ et bonitatis: et sic ex sui natura dicitur irremissibile. Deus tamen sua benignitate / omne peccatum penitentibus remittit. Unde Aug. irremissibile/quasi difficile: vix remissibile. De hac materia sic dicit Aug. Dico charitatem esse fortem in oībus sanctis scripturis nulla maior questio/nulla difficilior inuenit. Et in eo q̄ ait: qui blasphemauerit in spiritū sanctum/ non habet remissionem in eternū: non quasi magis blasphemauerit reus erit irremissibilis detentus modo quod aūt ait non querere atq̄ intelligere velint qui hāc sententiam veram timeto quo in vnum dei populum conspirent/ et ament spiritū immundus in spiritū bonitatis dicitur. Contra hoc verum grauantium: cū q̄ illā dei ḡre aīā loquitur cor impenitēs. Ipsa promittens sibi impunitatem/ purāo ipso obstinatur/ad est pertinaciter in peccato obdurari/ peccata peccatum attenuantes/ et ita peccat cōtra iustitiam q̄ est iniusto in mia: qui ex culantem non habet. Item Augustinus. Si quis ex infirmitate peccavit: non est ei ultra in via: qui autem ex malitia et viceversa. Quia aūt propter magnitudinem scelerato desperat de mia dei/tanq̄ magni nando peccati sui excedat magnitudinem mie deinde obstinatur/peccata superadde: de peccato i peccatum et renata libertate ruet quo sq̄ ad cumulum dānationis veniat. Sed ḡnia nobis etiā remittas peccata veniendo: tamē tamē peccatum ideo specialiter attribuitur spūi sancto: q̄ ipse est patris et filij/ spiritus amor. ipse est pietas/ et benignitas virusq̄. Quia aūt deus vel pietatem/ specialiter facit inuriam. cuius benignitati attribuitur remissio peccatorum: q̄ putat eum misericordem vel inultum: q̄ si cuncta ea impunita nō relinquat. Malitia est iniquitas vel mia spūs sancti seu ḡre/ qui desperat vel presumit. Sicut ergo morbus tractabilis dicitur qui curete tollit remedia per que expellitur morbus et curatur: vt cum tollit virtutem nature vel virium naturalium: tamen qui est spūs oia potest curare cum. Sic peccatū in spiritū sanctū dicitur et ciuidam illa per que peccatum debet curari et vitari: vt virtutem diuine iustitie et spūm venie/ et bonitatis: et sic ex sui natura dicitur irremissibile. Deus tamen sua benignitate / omne peccatum penitentibus remittit. Unde Aug. irremissibile/quasi difficile: vix remissibile. De hac materia sic dicit Aug. Dico charitatem esse fortem in oībus sanctis scripturis nulla maior questio/nulla difficilior inuenit. Et in eo q̄ ait: qui blasphemauerit in spiritū sanctum/ non habet remissionem in eternū: non quasi magis blasphemauerit reus erit irremissibilis detentus modo quod aūt ait non querere atq̄ intelligere velint qui hāc sententiam veram timeto quo in vnum dei populum conspirent/ et ament spiritū immundus in spiritū bonitatis dicitur. Contra hoc verum grauantium: cū q̄ illā dei ḡre aīā loquitur cor impenitēs. Ipsa ergo impenitentia est spūs blasphemie [que non remittetur/neq̄ in hoc seculo/neq̄ in futuro.] Contra spiritū eius sanctū (quo baptizātur quicūq̄ peccata oia dimittūtur et que accepit ecclesia vt cui dimiserit peccata/dimittūtur ei) verbū valde malū et nimis impium: siue cogitatione/siue etiam lingua sua dicit: que cum patientia dei ad penitentiam adducat/ipse pm̄ duritiam cordis sui et cor impenitēs thesaurizat sibi iram in die ire et revelationis iusti iudicii dei qui reddet vnicuiq̄ pm̄ opera ei⁹. Peccat ergo oīno impenitentia nō habet remissionem neq̄ in hoc seculo neq̄ in futuro: q̄ penitentia impetrat remissionem in hoc seculo que valet in futuro. Sed ita impenitentia vel cor impenitēs quādoquisq̄ in hac vita viuit non potest indicari: de nullo eīm desperandum est ḡdm patientia dei ad penitentiam adducit: nec de hoc vita rapit impium q̄ non vult mortē impii ḡdm vt convertatur et viuat. Ideo aūt oīne peccatū et blasphemia remittetur hoīb⁹ q̄ vbi hoc peccatū non fuerit cordis impenitēs contra spiritū sanctū quo in ecclesia pena solūmodo: cūcta alia dimittūtur. Duo aūt hoc dimittetur q̄ eīa remissionem impedit alios. Dia ergo diminuunt eis in quib⁹ hoc non est q̄ nunq̄ dimitteretur. In quib⁹ aūt est/ḡm hoc nunq̄ dimittitur/nec alia dimittūtur: quia ḡm remisso vinculo istius impedit. Ideo peccatum omne atq̄ oīs blasphemia dimittetur hoīb⁹ in hac cōgregatione quā in spūsancto ex non aduersum scipsum diuisus cōgregat christus. Ipsius autem spiritus illa blasphemia: qua fit vt cotide impenitēs hunc rāto dono dei vsq̄ in finem vite illi⁹ resistatur / non remittetur. Unum ergo suffuguim est ne sit irremissibilis blasphemia: cor impenitens caueatur: nec aliter penitentia posse credatur nisi veteneatur ecclesia vbi remissio perdatur: et sociatas spūs in pacis vinculo custodatur. hec Augu. Deinde ad refellendum et corrigēdum pharisęor⁹ errorem inducit sententiam sub similitudine arboris: ostendens q̄ miracula sua non sunt a virtute maligna et diabolica: sed a virtute bona et diuina. Unde dicit [aut facite arborem bonam et fructum eius bonum aut facite

Chrysost.

Peccū in spiritum sanctum species.

Peccatū Blasphemia.

Spiritus blasphemie.

Blasphe. Augustī.

Blasphemantes explicite in tres personas diuinas.

Impenitentia.

Cor impenitēs.

arborem malam et fructum eius malum.] Loquitur vulgariter facite .i. dicite secundum q̄ dicit iste facit bonum .i. dicit. Virbot autem hic accipitur principium ipsorum operū et fructus ipsa opera. Inter arborem vero et fructū semper est similitudo: quia arbor bona semper fructum bonum/ et arbor mala fructum malum producit. ergo quia opera miraculosa que christus faciebat non erant mala et vana sicut que fiunt arte magica: sed erant bona et salubria: concludit q̄ principiū p̄ quod talia faciebat erat sanctum et bonū. q. d. Cōsiderate fructum enim arboris bone et fructum arboris malefici et fructu cognoscat/ verū sit bona an mala: quia [ex fructu arbor cognoscitur.] Similiter considerate opus actoris verum sit bonū an malum: quia opus bonum procedit a bono principio/ et malum a malo: sic et bonitate operum que ego facio potestis perpendere q̄ virtute per quā ea facio non est mala sed bona: et ex operibus que fiunt per artem magicā enim cum sint mala et vana potestis ppendere q̄ fiunt virtute maligna: opus ergo eiciendi dementa cum cū sit bonū nō est a malo principio quale est demonium: sed a bono principio quod est spiritussanctus. Male ergo dicitis: qi ego in beelzebub eicio demonia. vbi Augu. In hoc admonuit nos dominus vt bone arbores simus vt bonos fructꝰ habere possimꝰ. Ubi enim ait facite arborem bonā et fructum eius bonū. est precepti salubre cui obedientia necessaria est. Quod autem dicat facite arborem malam et fructum eius malum/ non est precepti vt faciatis: sed monitio vt caueatis. hec Augu. Deinde quasi explanando et aptando dictā similitudinē pharisēis ostendit falsitatē eorum radicē. radix enim ista erat in nuptia et odium: quia licet pharisei et legisperiti primo cognouerint rpm: tamen quia cepit reprehendere vitia eorū ideo cōceperūt odium et invidia contra ipsum ex quibus excecati ceciderūt a prima notitia in errorē. qui talia perverterit iudicii rationis rectū: et ex hic incepērūt ola ferā et inꝑcari in matū ad diffamandū ipsum. Ostendit ergo illoc esse malam arborem ex mala radice: et malos fructꝰ dare cum in intentione cordis eorum malitia abūdet invidie dicēs. [Progenies seu genimina viperarum. .i. venenati filij venenatorum nō dest: quia venenū invidie ex vestris patribꝰ traxistis qui persecuti sunt prophetas ex invidia: ex vos ex eadē passione persequimini me patrē christū: et matrē ecclesiam [quō potestis bona loqui cum sitis mali? .q.d. Non potestis de me bona loqui nisi malū habeatis. cum enim sitis arbor mala non potestis fructū bonū facere. nulla quidē alia possunt loquifed mentia meritoria sibi. Ubi Chryso. Non pōt aliqui fieri vt alia germina producatur nisi qualis fuerit radix in terra. Ubera enim hominum radix est: verba autem et opera fructus sunt politia. Ideo quale cor vnusquisq; habuerit talia et verba loquatur et opera faciat. hec Chry. Et ideo subdit. [Ex abundātia enim cordis os loquitur] quia verbum exterius est significans interiorē cōceptū. q.d. Cor vestrum plenū est veneno et fructu de pleno. Ut parte autē totum intelligas: ex per locutionem otis / locutionem cordis et locutionē operis. Per os enim locutionem vniuersa que aut vel cogitam vel sermone de corde proferūtur dominus significat. Vñ vers. Ex abundantia cordis os loquitur. Item solet dicere q̄ bonum p̄ facto quandoq; ponit pro verbo. vnde Esaias de ezechia. Dicit hec verbum q̄ non est tenere eis. id est regna digna verbo. vbi Chryso. Et vide dicit Greg. maiorem accusationem malorum maiorem laudē bonorū q̄ dicit. [Ex abundantia cordis os loquitur] .i. cum hō locutus fuerit verbū bonum vel malum ne putes quia tantū boni vel mali habet in corde quantū ostendit in verbo sed multo amplius. Ex abundātia enim boni vel mali quod est in corde sermo procedit. Quod est exterius dē/ est superfluitas ei quod intus est. In quo cos vehementer tetigit. Si enim quod dictū est ab exterius cogita radice verbum malū est ex cogitatione malū est. hec Chryso. Et ideo vt bonū sit bonum. hec Chryso. Et enim dicit Greg. Curandū est ut cor a cogitationibus malis custodiat. Quia dū mens seruanda. nō est aliquando dos dei transvolant cogitationes malas ostrere nulla momenta expone q̄ animum trāseūt sine stant reprehendas. Et q̄ ex abūdantia cordis os loquitur ideo bene subdit. [Bonus homo de bono thesauro] .i. de bona mentione et voluntate que sicut thesaurus

abscondimus latet interius in mente [proferi bona] cogitationis / locutionis / et operis [et malꝰ homo de malo thesauro suo profert mala] qui contrarius / sicut dicat. Uno malo ethos: ideo de thesauro cordis pessimi nō nisi mala profert. secundum glo. Thesaurus cordis est unusquisq; ex quo deꝰ unicuiq; opera. vnde aliquando mino ra maiorem / et maiora minoribus habet merecedem. Sepe enim materia in genere minori sunt charitate et ecouerso: sicut sepe aliquis maiori charitate dat elemosynam q̄ alius cantat missam: ideoq; hic magis me venit de elemosyna q̄ ille de missa. Unde paupercula vidua dando duo minuta parificira est diuiti zacheo: omnia ecuio non pensat quantum: sed ex quanto. De predicta similitudine arboris et alijs tam pactis habeo etiā supra circa finem sermonis domini in monte vbi plura de hac videre poteris. Postq̄ autem processit probando et arguendo: consequenter procedit cominando ne credant parui vitium male loqui et mala verba nō puniri. Ita ergo malus profert mala verba: que quidem non sunt parua pendenda [quoniam de omni verbo ocioso] non tantum pernicioso [reddent homines rationem] quod erit valde difficile: qui locuti sunt sine ratione: vel [reddent rationem] .i. soluent [in die iudicii] penam: quod iudicium erit terribile: quia sine spe ueniē. Si autem dicit q̄ verbum ociosum sit quod ratione vacuum est: ergo de eo non debet queri: nec potest ratio reddi. respondendū q̄ licet ociosum sit ratione vacuum. tamen quia verbum debuit habere rationē. ideo de ipso exigitur ratio: sez omissionis rationis. Et ex hoc patet q̄ lōge magis verbum nocium et criminosum acriter punitur: et reddet homines in die iudicii condēnabiles: quale est verba turpia quo opera spiritussancti cauillantabātur et blasphemabāt dicentes: in beelzebub eiicit demonia.] Et est finis. Ita Piero. Si ociosum verbum non est absq; periculo cuius q̄loquatur: e vide iudicii reddet vnusquisq; rationem sermonis sui: quāto magis qui vos reddituri estis rationem eorum qui linguae vestre: Cauant ergo sibi detractentes opera proximorum minus

tes vel infamantes: dicendo illa esse facta in hypocrisi / vel pro vana gloria vel aliquo indebito fine: et ita in beelzebub demoniorꝰ principe. Si ista iudicat deꝰ de verbo ocioso / quāto magis de nocuto et criminoso. Ut aute dicit Piero. Ociosum verbū est quod sine veritate loquentis dicitur et audientis: si omissis seriis de rebus frivolis loquamur / et fabulas narremus antiquas. Ceterum q̄ scurrilia replicat / et cachinnio ora dissolut / et aliquid profert turpitudinis: hic non ociositermonis sed criminoli reputatur reus: ideoq; in verbo ponderare probatio consistit humane vite. Et iterū. Quicquid non edificat audientes / in periculum vertitur audientium. et Orige. Inanis est omnis sermo in quo nō est meritis ecus aliquid pro deo vel pro dei mandato. Unde etiā Gregorius. Ociosum verbum est quod aut ratione iuste necessitatis / aut intentione pie utilitatis caret. Et si de vbo ocioso et cogitatione minutissima reddenda est ratio in die nouissimo / pensandum est quāta pena exacta sequantur multos. Sic ergo deus vniuscuiusq; vias cōsiderat / sic gressus examinat: vt nec minutissime cogitationes aut remissima verba que apud nos valuerint / eius iudicio indiscussa remaneat. Unde et Chryso. Ociosum verbū intelligunt non malum / sed bonum quod non operatur / id est quod non edificat audientem. Si ergo pro bono verbo et ocioso rationem sumus reddituri: quid speramus de malo: Et si de malo verbo ratione damni sumus: quid speramus de opere malo: hec Chrysostomus. Et ideo diligenter et summopere omnis viriꝰ cauēdū est a verbis ociosis et malis. [Ex verbis enim tuis] si fuerint bona ac bonitati merito cōsona / et sub debitis circumstantiis prolata [iustificaberis] id est mereberis vel tanq̄ iustus remunerabēris [et ex verbis tuis condemnaberis] si fuerint mala et predicto contraria. Scriptum est enim quia mors et vita in manibus lingue. Et ideo et sermonibꝰ tuis iustificaberis vel condemnaberis quod omnium est iustissimum. Verumtamen nō dominus eos / et dicendi et non dicendi. vnde Chryso. Manifestum iudicium: non enim ex quibꝰ alius dicit de te: sed ex qui-

Ociosum verbum.

Orige.

Greg.

Chryso.

Pienet. et vita.

Chry so.

huo ipsemet locutus es calcitrationes tuidex fereti: et in dominum eo dicedit. Et iterum. Unusquisq; hominum ex voluntate sua sola aut peccator aut iustus communicat. Communicatur autem vnusquisq; peccatoris voluntato testimonio tribuendi est cogitationum/verborum/et operum. hec Chrysosto. Nichil ergo docemur vt os nostrū custodiamus ne verba otiosa vel mala loquamur: quia sicut vas quod nō operitur cito immundum fit: et quicquid est inuersus frigescit: sic est et de corde nisi os quod est eius operculū teneatur cum discreta custodia clausum. Et ve dicit Greg. Ab omni recti tudinis statu pereunt qui per noxia verba dilabuntur. Et ideo frequenter oremus dicētes. Pone domine custodiam ori meo: et ostium circumstantie labijs meis. vnde Chrysost. Magis vtiq; virgine aliqua custodi lingua. Equus est regalis lingua. Si igitur imposueris frenum et docueris ambulare cum bona compositione: quiescit super eam: et desuper sedebit rex. Si autem infrenatam dimiseris ferriet saltare: diaboli et demonum sessio fit. hec Chrysost. vnde et Hugo. Horum qui verba dei loquuntur os despicit: aliorum vero qui loquunt nienda cium/fallium testimonium/fauri tuatem/surpitudines/susurrones q̄ ex detractorum et eorum qui otia loquunt: diabolus os aperit. Magnum ergo periculum est loqui de secularibus et vanis: cum multa sint diuina et vtilia de quibus loqui possum⁹. vn de Ambrosius. Non mediocre periculum est cum tanta habeamus eloquia dei et opera que fecit: his pretermissis loqui que seculi sunt. Et mirum ne a verbo detractorio cauere debemus ne male loquamur de aliis. vnde Augustin. Vide quomodo trascerris quis de te mala loquatur. Quomodo trascerris alteri quando de te male loquitur: sic trascere quando de altero male loqueris. Et non solum cauere debemus ne verba detractoria loquamur: sed etiam ne audiam⁹: qi si non esset audītor non esset detractor. vnde Bern. Detrahere et detrahentem audire quid horum damnabilius sit non facile dixerim. Et iterum. Lingua detractoris et auris audītoris diabolus sedet super vtrāq;. Cauendum est etiam valde a verbis contentiosis et ripidis: quia occasionem dant multo malo. vnde Chrysosto. Contentio est altercatio longa. Rabiem autem et vana gloria que dicitur amor victorie. Nemo est qui contendit nisi q̄ vincere concupiscit. Gloriam tibi paras esse victoriosus: occidisti gladio amicum et amicam eius in ipso: et ideo quasi de amico et ciso dabis rationem. Nam si bonum non occidisti ferreo gladio: amicum tamen occidisti gladio obtrectationis et monia. hec Chrysost. Multum insuper cauere debemus ne plorumnumerosa vel cogitatu iudicemus. vnde Chrysost. Et sermonibus tuis condēnaberis. Et risens vera locutus es: sed rancorem tuum dedit vidicem. Iterum habet iudicem qui deliquit. Ne tuā capias dignitatem vindicantis illi iudicij deus conseruatio est. Sed si vis malum habere. Sedere fac in cōsilio tuo intellectum discernentem: et auscultā medium omnia deliera tua: et inuestiga omnia peccata anime: et operare cum diligentia nora⁹ etc. Propter quid hec et hec tu facere aut⁹ es: Et si hec quidem fugeris omnia quoque autem aliorum sunt inuestigauerit: tu ad ea. Non pro his te iudico: nō pro his iurasti te accusaturā. Quid est ille debeat: tu cur hec et hec delinquis? Et cuiusantem te accusatique mitis? Et iuste sunt iurniere/non que alienū. Et q̄ continue in hāc deduc agonizam. Deinde si nihil habere dicat/sed reprehendatur: diuana/flagella eū velut quandam ancillā etiam et cōuincit. Et hoc fm vnāquāq; diem constituit: iudicij et subscribe flumen ignis: ouerme consciencie venenū emittentem: alia tormentoriū: et ne dimittas eū effici diabolo. Et si dolueris hec audisse nec subtrahas manū. Non enim patrietur si pereusseris: a morte auferes eripies. Et paruorum magnas expete noras vt neq; prope magna desimat. Si hec feceris secūdū vnāquāq; diem cum libera propalatione fiducie⁹ tribunal illud terribile. Tu autem lus fac⁹ est purus: propter hoc et pa rit. Si nosmetipsos iudicaremus nō vtiq; iudicaremur. hec Chrysosto⁹. Aliter autem in verbis suis: in Ambro loquendo attendenda sunt quinq; quid/cui/vbi/quando et qualiter dicatur. Isti sunt quinq; digiti in manu lingue. Quid determinat apostolus dicens. Sermo vester sit semper in gratia sale condamo. i. gratio vnque aut ingenia aut inhonesta aut no cua sunt. Inanilia sunt q̄ nec loquen tibus nec audientibus prosunt. Inhonesta que nec dignitati loquentis nec audientis conueniunt. Hocina sunt que vel ad errorem vel ad prauitatem ducunt. Cui determinat sapiens dicens. Cum studio ne multum loquaris quarto. Quid ergo cum alio loquitur consideret an propter se vel propter alium loqui habeat. Si propter aliū: verum sit talis qui sua correctionem in dicetur: vel qui correctionem non recipit. Ubi quedam enim sunt loca vbi nullo modo vt in sanctuario: quedam vbi moderate vt in locutorio est loquendum. Quādo determinat ecclesiastes dicēs. Tempus tacēdi et tempus loquēdi. Tacendū est aliquādo propter auditorū infirmitatē: aliquādo propter vitādā precipitationē: aliquando propter personē alterius reuerentiam: aliquādo propter auditorū indignitatem. Quō autem loquēdum. i. quo gestu: quo sono: qua figuratione. Sit ergo gestus simplex et humilis: sonus mitis et suauis: figuratio vera: et dulcis. Compendium autē omnium predictorū hoc esse videtur. Seneca. Summa summarum dicitur: ut raro et diloquium te esse iubeo. Et iterum. Quicquid precurrit eos anteā alio exeritio tibi. Magna est rēs verū. Quod tacitū esse vis/ nequā dixeris. Cogita non poteris ab alio exigere silentium: si tibi ipsi non prestabis. hec Seneca. Sed heu sunt aliqui q̄ solum secularia sed et religiosi q̄ quādoq; etiā sine causa rationabili alios trahunt nimios oculos et vultus ostentant: actu insuper dentibus stridendo voces furiosas emittunt et sic demonem qui in⁹ eos possidet/alios extra nō irritant. Di tales bene in hoc Dacia nabum. Vincentiū semeuri assimilantur. de quo in sermone Augu. sic dicitur. Per furiosas est Dacianus vocis et per truces oculos et minaces vultus et per rigidum corporis motum: ille barbarus cuius interiorem monstrabatur et per hec signa visibilia tanq̄ per suos vasculi quod impleuerat crepātis ritualas videbatur. hec Augu. Tales etiam quandoq; suos ſingulos acutos parcunter se abscondentes taciturni rari inutiles: ac silentium quod bonum ex religionis obedientia deo sacrificāt: ipsi ex peruersitatis malitia demonio et non deo immolant. vnde in collatione abbatis Joseph de amicitia sic de talib⁹ dicit. Illud vero quia le est q̄ interdum patientes esse nos credimus quia respondere contēnimus lacessiti: sed ira commoros fratres amara taciturnitate vel motu gestuq; irrisorio subsannamus vt eos magis ad iracundiam vultu tacito prouocemus q̄ rumicia potuissent inciprare conuicia/ in eo nos estimatores minime apud deum reos: quia nihil ore protulimus quod nos notare hominum iudicio aut condemnare potuisset. Ita igit tacere nihil prodest: si idcirco nobis indicimus silentium: vt quod agendū conticio fuerat hoc taciturnitate faciamus assimilantes quosdam gestus quibus ex ille quem curare nos oportuit vehementior in ardescat iracundia. Utiq; enim tale silentium erit equaliter nocium: quia sicut exaggerat in alterius cordetristitiam/ ita nisi no permittit exiri qui. Nonnulli quoq; cum tristificari fuerint vel irasci ab ipso etiam pertinaciter abstinent cibo. In quo plane sacrilegii crimen cuidenter incurrūt ieiunia sēq; que soli deo pro humilia tione cordis et purgatione vitiorum sunt specialiter offerenda pro diabolico numine tolerātes. Quod tale est gesti orationes atq; sacrificia nō deo sed demonibus defer: unde illam quoq; molestiam increpationem mereāmur audire. Sacrificauerunt demonijs et non deo: cuius ignotabūr. hec vbi supra. Sic ergo predicti miseri ram peruerse litigando et malitiose tacēdo demonibus seruiūt qui vtrobiq; se ingerendo eis illudunt. Quorum illusiones non incurrerent si non fictam sed verā humilitatē et charitatē haberent: nec tunc ad tantam impatientiā deuenirēt. Et quod adhuc peius est tales sepe absq; fratris offensi reconciliatione accedūt ad altare: et sic accedētes iudiciū sibi mādūcāt et bibūt. Et insup a diabolo errecam quāq; se excusando dicunt qi nihil ad

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

uersus alium habeat: non intelligen-
tes quia secundum euangelium atte-
dere debent si aliud aduersus eos ad
habet. Auferat dominus opprobrium ra-
tium peruersorum a religione seruo-
rum suorum. ¶ Oratio.

Vera virtus esse a me demo-
nium per contritionem: o Ve-
rum patris tua mihi p cō-
fessionem: o mitra lux illuminā ce-
cū per satisfactionem: et vt fortis ar-
matus me non possideat vniuersa ar
ma eius. l. vires animę mee interio-
res/ et corporis sensus exteriores in
tuum conuerte obsequium. Opto etiā
et desidero deus altissime: vt quotiēs
cunq; malignus spiritus abominan-
das cogitationes blasphemię mihi
immiserit: totiens ex voto omniū de-
siderionum meorum ineffabilis laus
et gratiarum actio tibi sit in perpe-
tuas eternitates: et blasphemia sua
secum sit in perditionem. Amen.

¶ De iudeis signū de celo querētibus ⁊ de spiritu im mundo oim electo ab eis. Cap.lxxiij.

11 Mat.xii.

Iuitis autē verbis do-
mini aduersū blaspheā
mian scribarū ⁊ phā-
riseorum; quidam ex eis
procaciores volentes ex
peritia voluntate christi
et capere eum dicerūt. [Magister vo
lumus a te signum videre] sed non
quod ciuq; sed [de celo.] Reputabant
esse miracula christi parua eo q erāt
vt communiter circa inferiora: vepo
te circa sanitates corporum et simi
liando querebāt ab eo signa fieri cir
ca corpora celestia: forte mīna descē-
dere vt tempore moysi vel sonare to-
nitrua sicut tempore samuelis quod
magnum fuit i palestina tēpore esta-
tis propter defectū materie ⁊ potēn-
tiam agentis sed solus omnes vapo-
res consumentis: vel ignem de sublī
mi descendere vt tempore helie: vel
solē stare sicut tēpore iosue: vel retro
cedere vt tpe ezechie: vel alia huius-
modi. quasi nō possent ei illa calūnia
ri et dicere ex oculis et varijs pas-
sionibus accidisse. Nam qui calūnia
tur eis que oculis vident mani tenet:

Deut.xviij

i. Reg.xii

iiij.Reg.

Iosue.x. ibi.re.ll.

veritate sentit: quid facturus est de
his que de celo venerunt? Unde tales
debet et magos ⁊ egypti multa signa
fecisse de celo: vel calumniantur alio
modo. vnde Chrysto. Cum multa si-
gna videssent eorū si nullum videā
sent ita signum petebant. Uere enim
nullum viderunt: quia corporali affec
tu viderūt non spirituali affectu. Ubi
secundum q aliqui maligne mentes de
trahebant miracula christi duplicia
ter. Uno modo attribuendo ea virtu-
ti demonis vt visum est supra in pri
cedenti capitulo. Alio modo repudia
do ea penitus vt dicunt hoc loco. Alii
enim acsi signa eius nō viderent vel
quasi q videre parua vel nulla fuis
sent / tentantes cum de celo signum
querunt: non ex deuotione vt ex hoc
credant: sed magis ex curiositate: ve
luntes q primo contradicat. Adu-
lantes autem dicunt [magister] ve
blandiūs alliciant quem constabat
blasphemauerant. vnde Chrysto.
Vt quos oportebat admirari ⁊ obstu
pescere et credere: nunc a tergo non
desistunt. vnde eorum verba et
adulatione et tronia sunt plena. Pu
bant enim allicere per hoc. Ecce
quidem cōuiciantur: nunc adulan
tur: nunc autem demoniacum vocāt
nunc magistrum. verax pernicio
sus esti contraria sint que dicūtur: propter hoc et eos vehementer
tergit. hec Chrysto. Et quis male que
rebant: ideo non dat eis signum. Sed
[respondens ait illis. Generatio ma
la] opere [et adultera] in fide: qua
relicto proprio viro sc̄z deo idolis ser
uiebant: sicut idola non colebant nisi
a vero sponso christo se alienando. Si
gnum de celo querit] ad calumniam
contra me quasi alia que viderint si
gna nō fuerint. Unde quemodo cum
indei christo conuiciabantur dicen-
tes in principe demoniorum ejicit de
mones: manifeste eis respondet per
rationes improbatis dictum eorum: ergo
hic vero cum laudando adulantes ma
gistrum vocantes aspere eos tangit
demonstrās secūdū Chrysto. q virtus
passionis erat superiorum: nec q com-
tio in tram conducitur nec q commo-
tione mollitur. in quo ostendit impie
tenda esse opprobria et adulationes
vitandas. Nam vt ait chrysost. Ut
sapiens in facien cedentur / ita nec
in facie laudantur. Non sic mutato

Sapiens lotes huius temporis faciunt qui do
ma tia si audientes conēmunt: et eis tanq̄
ti conuiciantibus irascūtur: sed multa
suggerentes audunt: et eorum adu-
latione molliuntur. Utinam attende
rent consilium sapientis / qui dicit.
Melius est a sapiente corripi q̄ stul-
torum adulatione decipi. Deinde sub
iungit. [Et signum non dabitur ei]
scilicet potestatis et de celestib⁹ qui-
le petit ad calumniam [nisi signum
Jone prophete] quod fuit humilita-
tis et abiectionis contra eorum sup-
biam. q.d. Tu generatio prana petis
signum celeste/ et signum potēne vel
gloie de subtus: et ibi non dabitur
nisi signum terrenum: et signum pas
sionis et infirmitatis significatum
per Jone prophete. Jonas enim fuit nimirum signum duplici
ter sc̄z verbo et facto. Uerbo: q̄ vna
voce eis significauit q̄ perirent nisi
conuerterentur. Facto: eo q̄ fuerit in
ventre ceti tribus diebus ⁊ noctibus.
Ubi fuerunt tria. sc̄z absolutio: deten
tio: exonatio. Absolutio fuit signum
mysterii christi: quietis sepulture: exo
nerationis resurrectionis. Et sic dabitur
eis signum. i. significatio in facto Jo
nę: vt sc̄z conuertantur et saluentur.
Non hoc est dictum quasi alia signa
non fuerint christi non fuerint da-
tur: sed quia mors et passio christi fu
it signum precipuum et vltimum: et
signum signorum in quod omnia si-
gna tendebant. Ideo dandum subdit
dicit: quia si illi crederent saluarē-
tur: si non crederent damnarentur. si
cut Jonas fuit signum niniuitis vt si
volent credere saluarentur: sinautē
subuerterentur. Non ergo dat eis si-
gnum niniuitarum de celo quod quere
bant: quia propter eorum curiositatē
et malitiam videre indigni erāt: sed
de abysso maris ⁊ profundo tuferūt qua
si Jonas a ceto vomitus sed de abys-
so mortis liberatus et acceptit et de-
dit: signum vēz incarnationis nō di-
uinitatis: passionis non glorificatio-
nis. Discipulis autem suis signum
de celo dedit: quibus eterne beatitu
dinis gloriam et prius figuraliter in
monte transfiguratus ac postea re-
surgens ostendit. Hanc enim indei terrenu et infimi
erant: ideo de terrenis et infimis si-
gnum debebant habere. Unde dat
eis signum de ymo fuę passionis ⁊ se
pulture dicens. [Sicut enim fuit Jo
nas in ventre ceti tribus diebus ⁊ tri
bus noctibus: ita erit filius hominis
in corde terre tribus diebus et tribus
noctibus] per synecdochē: accipiedo
sc̄z partem pro toto. Tribus diebus ac no
ctibus. per istos qui querebant si-
gnum de celo signanter curiosi et su-
perbi qui supra viros celestia rimantur
/ et nimis curiose diuina scrutan-
tur: de celo et celestibus ac secretis
diuinis disputantes vel de reuelatio-
nibus et visionibus presumētes omis
sa via / scilicet precepti diu et consi
lii quibus veniūt ad illa. propter
quod opprimuntur a gloria: quia per
hoc aliquando labūtur in erronea do
cumenta: vel quandoq; in peccata spi
ritualia et carnalia: propter quod dici
tur eis [generatio mala et adultera
⁊c.] quia querunt que non sunt scibi
lia: nec ad fidem vel meritū vtilia. Et
ideo non dabitur eis signum. nisi si-
gnum Jone prophete quē degluttiunt
cetus: et sic deludit ⁊ deglutit eos dia
bolus. Deinde tudeorū malitia quaz
obstinatam et obduratam dīno pleni
dit exemplis quibusdam cōdemnat: q̄
conuersio niniuitarum et factum re-
gine austri ostendit istos in iudicio
quo omnes tam boni q̄ mali surgent
grauius punicndos nec condemnabit
eos. i. ostendet condemnando: quia
ex illorum facto apparebit iudicia illo-
rum condēnatio. Unde dicit. [Uiri
niuite] qui sunt assyrii [surgent]
sc̄z in resurrectione generali [in iudi
cio] futuro [cum generatione ista]
sc̄z iudaica que similiter tunc surget
[et cōdemnabunt eam] i. condēnan
dam ostendent: sc̄z primo ex compa
ratione populi ad populū: quia ibi ni
niuite gentiles et barbari: hic iudei
populus dei. Secōo ex comparatione
predicantis ad predicantem: quia ibi
Jonas ,pphēs petrus domo hic ꝛps
dīno prophetarū deus et homo. ibi Jo
nas peregrinus: hic ꝛps cōcius su⁹.
Tertio ex ꝓparatione ꝑdicationis ad
ꝑdicationē: q̄ ibi Jonas tribꝰ die-
bus: hic ꝛps tribꝰ annis ꝑdicauit. ibi
Jonas nullū miraculū: hic ꝛps mul-
ta fecit. Quarto ex cōparatione effec
tus ad effectum: q̄ illi egerunt pe-
nitentiam: isti vero non: sed etiam
addiderunt blasphemiam. vbi Chry

Jone.ij.

Synecdo che.

¶ Niniuita rū iudeis ꝓparato

Chrysō. so. Illi prophetam susceperunt: isti dominū Jesum repulerunt. Illi neq; in lege instructi neq; prophetis admoniti ad dominū conuerti sunt cognoscentes summ peccatum: isti tot preceptis eruditi legis et prophetarū uoso recesserunt. Illi qui semper fuerant populus diaboli infra tres dies facti sunt populus dei: isti qui semper videbantur populus dei / infra tres dies facti sunt crucifixo xpō populus sathane. Deinde subditur. [Regina austri]. i. regina saba: cuius regnum

iij. Re. x. erat in australi parte respectu Jerusalem que non dubitatur electa esse: et scōm quosdam dicebatur Sibylla [surget]. i. resurget [in iudicio] ex tremo [cum generatione ista] pessima [et condemnabit eam]. i. ostendet et condemnādo: hoc est ex facto suo ostendetur iusta istorum condemnatio [quivent a finibus terre]. i. a longinquis partibus [audire sapientiam salomonis] qui tamen non fuit nisi solū forma xpi. Ex his aggrauantur iudeorū malitia: quia illa mulier: isti viri. illa a remotis venit isti presentem habuerunt. illa cum labore isti sine difficultate. illa laudauit alienigenā isti condēnauerunt propitium terrigenā. illa ad ipsum venit quem sola fama cognouit: isti probatum miraculis cognouerunt. illa ad purum hominē: isti ad deum et hominem. illa cum numeribus: isti cum opprobriis et vulneribus. [Et ecce plus q̄ Salomon hic] scz xpus presentialiter positus: quia hic deus ille homo. ille scientiam habuit terrestrium: hic omnium. ille edi ficauit templum defectibile: hic indefectibile. vbi Chrysosto. Regina austri cum esset gentilis et mulier / ob tantam longitudinem itineris venire ad eum: nec propter infirmitatem sexus impedita est. Concipiscentia enim sapientie infirmitati dabat virtutem: isti autem viri et sacerdotes quotiens propitium esse debuerat amare sapientiam / ante oculos suos et in medio gremio sapientiam positā contempserunt. Illa ad hominem cucurrit: isti a deo recesserunt. Illa munera multa obtulit vt audiret eum: isti autem nec premia regni celorū accipere volunt nec credunt. Et iterum. Regina austri venit a finibus terre ad audiendum Salomonē: et xpiani nolunt venire de plateis ad audiendum xpm: multi etiā de ecclesia credit: et ibi solum xpm relinquūt. hec chrysō.

Ecclesia mystica. ¶ Mystice hic damnata plebs iudeorum ecclesie mysterium secretum exprimit: atque in minutis et in regina austri de totius fidei orbis congregatur: et in illis fides gentium Israel anteferatur. Due enim sunt partes ecclesie: vel duo genera hominū in ea. Unum quod peccauit: sed delitur per penitentiam: et hoc signatum est per

Ecclesia gentium. minutias de quorum peccato legitur. Alterum quod mortaliter non peccauit: et hoc signatum est per reginam austri de peccato cuius non legitur. Dionysius. Zimbro. Ecclia fidelitū et gētis electe

Dionysius. era que in minutiis per penitentiam preterita peccata delet: et regina austri que electa esse non dubitatur / per sapientiaz cauet futuram in iudicio cōdēnabit generationem hanc neqz dānabit autem non sine potestate diuinaoperationis exemplo: quia pietas ecclesia synagoge. Ex duobus igitur constat ecclesia: vt aut peccare nolens uel non peccare desistat. penitēntia et peccata aboleat: sapientia cauet. hec Zimbro. Per minutias etiam significatur peccatores ad vocem predicationis penitentiam agentes: et per reginam austri simplices sapientiam xpi deuote querentes: quorum saluti sollicitum eorum quividerunt milli vel sapientes / et de sua iustitia vel scientia presumentes. Minutie quoqz intelligende sunt germina pulchritudinis: ideo etiam significare possint tumentes et stentes in sua potestate: quos solent de facili ad vitia declinare: et ad bonam intentionem difficile reuocare: propter quod iudicatur q̄ fecerunt penitentiam ad predicationem Jone qui colliba interpretatur: et ideo per eum simpliciter admonens signa ficatur. Per reginam vero austri q̄ gnari potest anima rationalis. que si bene regat vires inferiores per dictamē legis nature dicitur regina: et si hoc facit ex charitatis feruore: tunc dicitur regina austri. eo q̄ ab australi parte venit feruor caloris signans feruorem charitatis. Et hec regina venit ad videndum Salomonem Jesum christum q̄ deuotionem offerentis et earum sapientiam: et ex gemmas virtutum: et aromata bone fame istis verbis ad diuinum honorem. Ex facto igitur tumentis pharisei obstinati seniores: ex facto mansuete hedie / et charitate se regentis ala frigida et negligens: condēnabiles ostenduntur qui per generationem in ea dictorum signatur. Post hec dñs contra iudeos volentes assimilari ninivitis quia eo penitentiam predicante non penituerunt: vel regine austri q̄ ea docente non didicerunt: inducit exemplum ad arguendum ingratitudinem eorum ostendens eos similes hominī prius a demone obsesso et post liberato et iterum post negligentiam plenius possesso. Nam primo diabolus habitauit in eis quando erant in Egypto viuentes scōm ritum Egyptiorum qui expulsus fuit ab eis quādo in figura xpi macauerunt agnū / et sanguine eius limen fuit: quando q̄ legem accepērūt que excludebat cultum demoniū: et inducebat ad colēdum vnū verum deum: et sic electus transiit ad possidendum plenius gētiles sine lege et propheratum otiosos / viuentes: et ideo eos tenebat in idolatria subiectos. Sed aduentente xpi predicatione et apostolorum in seruit: gentiles vero deuote fidē xpi acceperunt: et sic diabolus electus a gentibus recessus est. ad possidendū populum iudaicum errore excecatū: et facta fuit nouissima huius populi peior a prioribus / quia peior est modo a principio ante legem datam fuerit status eius. vnde sit. [Cum immūdus spiritus] scz diabolus immūdū faciens: et immūditia obligens vel in habitans. Demones enim dicuntur spiritus immundi: vel affectione quia pleni sunt immūditia: vel persuasione q̄ faciunt immundare vel inhabitatione quia inhabitāt corda immūda [exierit ab homine]. scz a populo iudaico: iudaici populi comparatio est: a quo venerat adhuc sub lege nature immundus spiritus exierat per susceptionem legis mosaice [ambulat per loca arida et inaquosa]. id est corda gentium prius humore gratie et vi rore fidei ac pinguedine spiritualis exercitii: ritum idolatrie et macularum criminum eis immittendo [quietem]. i. perpetuum [in eis: requiem]. i. perpetuum mansionem apertis sibi finaliter manere per infidelitatem et dominationem [et non inuenit] quia adueniente xpo et predicantibus apostolis sue peta xpi fide inde electus fuit. [Tunc dicit] intra se. [Reuertar in domum meam]. i. ad populum iudaicum [unde exiui] eos dimittendo. [Et veniēs inuenit eam vacantem] ab observantia legis et operibus virtutum per negligentiam ac fide et bonis operibus vacuam: et christū hospitem non habentem [et scopis mundatam] ab operibus vitioū superficialiter et scōz apparentia: quia populus iudaicus habebat quādam exteriorem mundiciam. Sicut esi scopa non tollit terram cum sordes sed superficialeo: ita ipsi quod de foris est scopabant et mundabant ac munditiam exteriorem querebant: sed intus sordida manebant. [et ornata] exterius per hypocrisim et boni simulationem propter legis apparentiam / et traditionum pharisaicarum obseruantiam. Tangit ergo eria que dant locum diabolo: scz otiositatem: sanctitatis presumptionem: et virtutis simulationem. Similiter hodie timendum est ecclie ne olim ex pulsus ab ea diabolus eam inueniat [vacantem] ab obseruantia mandatorum dei [et scopis mundatam] scm exteriorem apparentiam [et ornata] per exteriorem cultum et obseruantiam humanarum traditionum. Multi enim hodie plus attendunt ad cultum ecclesie corporalem q̄ spūalem: quia parietes ecclesie et altaria ornātur: et de ornatione et purgatione ministrorum parum curatur. Sed econtrario in ecclesia fuit primitiua: magis enim vis fiebat in ornatu spirituali et interiori. Et ideo multum distat nūc ecclia in hoc tpe malo a statu suo pristino, vnde Hiero. Christi ecclesia primo nata / post adulta persecutionibus creuit et martyrijs coronata est. At post q̄ ad xpianos principes venit / potentia quidem et diuitijs maior: sed virtutibus minor est facta. [Tūc] vt firmius possideat iudeos [vadit] per conatum [et assumit. vii. alios spiritus] per quos vniuersitas demoniū et vitiorum quibus tenuit intelligitur: ritum idolatrie. quia vniuersitas hoc numero sepe designat: hoc sunt septē gentes pugnantes contra filios Israel. Iste autem septenarius numerus, vii. donis spiritus sancti exprimitur. Et additur [nequiores se] vel propter numerum vel propter copiam / vel propē

Marthei xxiij. Diabolo locū dāti tria. Ecclie ornatus exterior. Hieronym. Septenarius.

effectuz quem inducunt: quia eos ad quos rédeunt negotiis q̄ ante fecerunt. [Et intrantes]seu ingressi, [habitant ibi]et fit eis cumulantur i eis vltia. Dec est enim intentio demonuz vt non erant eant ad horaz vel tempꝰ medicum sed vt immoriantur vsq; ad obitum. [Et sunt nouissima hominis] sc3 populi iudaici [peiora priorib⁹] quia nudet ante legē datam fuerunt peccatis irretiti et a diabolo possessi: sed post adventum xpi in peccato suo obstinati sunt peiores facti: quia eoz peccata propter ingratitudinē eoz sunt quasi duplicata. Meteriores enim sunt tractare blasphemantes xpm in conuenticulis suis q̄ olim fuissent i Egypto ante notitiam legis: qz maior infidelitas est venienē non suscipere q̄ venturū non credere. ¶ Deinde assimilatiuē dicram et quo tendat parabola exponit. quodq; hic quasi de vno hoīe per similitudinē dictū de toto populo iudaico intelligatur ostendit dicens. [Sic erit generationi huic pessime]. s. iudaice prout supra dictū est de hoīe vno. Mala fuit generatio hec in deserto q̄ vitulum adorauit: quando cōtra dñm murmurauit: q̄ terre promissionis detraxit. sed peior in terra promissionis ante aduentum christi: quando filios et filias demoniis immolauit. sed pessima post aduentum xpi: quando dei filiū ad eam missum crucifixit. Moraliter exponitur istud exemplū de homīe qui post gratiam baptismalē vel penitentiale recidiuat in culpam sicut canis reuersus ad vomitum. Diabolus enim ab homīe exit quando in baptismo pompis vtiis et precedentium peccatorum illecebris homo abrenunciat: vel quando per penitentiam et cōfessionem a peccatis mundatur propoſito q̄ ab eis abstineat: qui cicerius [ambulat per loca arida et laquosa] quia cotidie tuitorum ab omni carnalis cōcupiscentie amoze siccata et immunia tentando explorat si quos ibi nequitie sue gressus figere possit. Sz in eis tanꝫ per gratiam dei solidatos requies non tam potest: quia qui prauos cogitationibus et actibus placeant in mentibus fidelium omnia sua tentamenta cessare perpendit. [Et volēs reuerti in domum] priorē: peccatorum est demon diaboli: sicut iustus templum dei [mundat eam vacantē] a bonis actibus per negligentiā [et sordibus] a sordibus vitiorū seōm apparentiam [et ornatā] simulatio virtutibus. i. exterioribus et apparentibus non interioribus et veris. [Tunc assumit alios septem spiritus nequiores se]id est vniuersa multitudo nequitia: quia diabolus tanto suggerit malum: habitus autem vitiosis intranei cum quadam violentia ad malum inclinant: [et ingressi habitant vacantem et emptum. Et fiunt nouissima]et enim demonibus homo possidet quot vitiis subiicitur singulis enim vitiis singuli demones p̄sidere dicuntur. [Et sunt nouissima hominis illius peiora priorib⁹]et hoc propter ingratitudinem dei et gratie peccatis debite. Grauiora enim sunt crimina post baptismum vel penitentiam: quam melius est (id est minus malum est) viam veritatis non agnoscere q̄ post agnitam retrorsum conuerti. id est minus est committere aliquod peccatum cum ignorantia quam idem cū scientia quoad penam. Minorem enim et illo patietur pene vindictam: q̄ per contemptum gratie quam de se malle vindicto pellit deteriora supplicia meretur: et vulnus iteratum cicatrix non naturi. vnde Chrysostomus. Dec autem non solum ad illos sed ad nos erit dictum. esse rationem habet si illuminati et a prioribus eruti malis rursus ab eis vincamur. Secundum dem possideamur nequitia. Secundum difficilios tam erit pena posteriorum peccatorum: propter quod paratus Jesus. eo dicit xps. Ecce sanus factus es noli peccare ne deterius aliquid tibi contingat. Et iterum. cum semel aliquis liberatus a malis non fortius effugatur/multa difficiliora patietur priora posteriorum peccatorum. hinc autem non solum penam ex cogitat: sz etiam infinitam dei longanimitatem. Secundum confidamus: sed timeamus. Exemplo pharao si in prima plaga eruditus fuisset non vltra accepisset experientiam posteriorum: non vltra posteriora simul cum ipso exercitu submersus esset. Sed non rubrum mare tam pertransire nunc est: sed pelagus et ignis. pelagus non rale neqz tantum/sed multo maius et filiestrum. Adeo rogo vt compungamur sermones ad herme audientes. Habet enim delectabilis est dispositione hac: quare

hac nubi amarius. Conuertit enim animas nostras et erigit intellectū: et penitentiam concupiscentiarū cauterizationē p̄ficit et medicina nobis pbe fit. Et cogitemus igitur et mittamus principium vel nunc et ostium penitentie et tanganius viam arctā. Cleopas lasciua vsq; ad remissionē non impleti sumus pigritantes: desiderantes. Deū eadem rursus crimina mensa: et saturatio: et superabundantia: et peccunie: et possessiones: et fabricationes. Et quis finis: Cinis et pulius: et sepulchra et vermis. Ostē demus itaq; nouam quandam viā: factamus terram celum: et omnino assumamus virtutem vt futurio potiamur bonis. hec Chrysostomus.

¶ Diario.

Omine ieſu xpe magister bone fac me cum signū gratie tue in bonū: vt me miserū quez ce tus et psaco ille magnus absorbuat peccatis spūalibus et carnalibus tā hodiernis et nocturnis et hoc tribus qz confessa et opere ac consuetudine mea misericorditer de faucibus eius digneris liberare. Fac etiam me preterita peccata plangere: et futura cauere. Tetera me ab hymnote concupiscentie: vt quiescem non inuenias in me. Expanda me scopis confessionis a vitiorum sordibus: ne ornata me veris virtutibus: ne me a bonis vacantem inuenias: et iteratō deterius peccare faciat. Amen.

¶ De muliere vocē deturba extollente: ac de matre et fratrib⁹ dñi querentibus. Cap. lxxv.

Factum est autez cum ihesus hec diceret respondēs blasphemātis in deoz⁹ [extollēs] .s. et cōde rellēs ac cōtumeliā ꝫ alte ꝑferens [vocem]in xpi commendationē indeoz⁹ blasphemātium confirmationē [dā mulier]non dubium potest non nobilis ꝫ paupertate [de turba] et de cōmuni plebe et popularibus. Solent enim populares et deuotiores esse magis ꝛibus [dicit] in laudem xpi cōtra vituperiū iudeoz. Et dicit fuisse sancta marcella ancilla dñi marthe que nō potuit amplius blasphemias iudeoz⁹ cōtra xpm sustinere: et cōtra blasphemiaz vocē erumpit in laudem xpi et matris sue cōmendans eius cōceptū et partū cōpotalē et piceus. [Beatus]est [venter qui te]beatum [portauit] p quez oēs beatificamur [et brā]sunt [vbera que suxisti.] Matrem beatificat ꝫ laudat ex filio et non ecōuerso qz a gratia et gloria proueniat principaliter ab ipso. Ubi apparet magna confidentia et audacia et fides et deuotio ſtius mulieris in duob⁹. primo in eo q̄ non silenter et in aure loqbatur: sed extollens vocē in signum nō timuit. suauitate enī verboꝝ xpi accēsa fuit. Scdo in eo q̄ scribis et pharisei dominū tentantibus simul ꝫ blasphemantibus ipa magna fiducia dei filium confitetur: vt psentiū indeoz⁹ caliūniā et futuroz⁹ hereticoz⁹ pfidiam cōfundat. Dā sicut nunc iudei blasphemātes ꝫ eū in beelzebub ejcere demonia dicentes negabant eum esse dei filium. ita postea quidam heretici negabant eum esse verū hominem: dicentes eum non veram carnē ex maria virgine assumpsisse/sed cū paſo erberēū attulisse. Dec autem mulier vtroſq; cōfutat: quia et verum dei filiū patri consubstantialē aduersus blasphemantes confitetur/cum matrem ex filio tanꝫ principio ratione diuinitatis beatificat. et verū nō fantasticum hominis filiū matri cōsubstantialē testatur cum eum vere portarum vberibus lactatū significat. ¶ Spiritualiter autē ista mulier ſtan eram ecclesiā signat que inter turbas indeoz⁹/paganoz⁹/ꝫ hereticoz⁹ credula voce dominū iesum xpm confitetur: cuius reuera voce venter marie virginis beatus predicatur qui totius mūdi redemptorem portare meruit sicut ipsa de se ait. Et hoc beatū me dicent omnes generationes. vbi Beda. Et nos igitur extollamus vocem cum ecclesia catholica cuius hec mulier typum gessit: extollamus et mentem de medio turbarum ofelamus saluatori. Beatus venter qui te portauit et vbera que suxisti. Vere enim beata parēs que [sicut dā ait]

Beda. Luc. ma rie.

Xpi ra puerpera regem. Qui celum terrāq; regit per secula: cuius Nomē ab eterno complectens omnia Gyto. Imperium sine fine manet: que ventre beato Sancta maria habens ei virginitatis honore. Nec primam similem visa est nec habere sequentē. Ac ipsius confirmando verbū multiplicat et commendando laudem matris ac fidem et consentaneam eiusdem mulieris alterius similiter dixit. [Quinimmo beati qui audiunt verbum dei et custodiunt illud.] Per quod signatur beatam virginem se concepisse felicius per fidem et deuotionem spiritualiter q̄ corporaliter. Vel dicat. Iurta quam sententiam principaliter beata est illa cuius venter me portauit: sed non solum ipsa beata est [imo] etiā osses sunt [beati] in presenti in spe et eandem in numero in re [q̄ audiunt verbum dei] corde credentes [et custodiunt illud] opere adimplentes. Beata quidem et felix est mater mea que me portauit et lactauit: sed magis ideo felix atq; beata quia verbum dei audiuit: audiendo credidit: credendo custodiuit. hoc enim nisi fecisset nec fecit nec mater mea esse potuisset. Unde elizabeth ad eam ait. Beata que credidisti quoniam perficientur in te que dicta sunt tibi a dño. Beatior ergo fuit quia verbum spiritualiter mente concepit: audiui fidei susceptum: memoriter ea: studiosa operatione custodiuit: quia conceptio spiritualis qua rp̄s in corde concipitur felicior est q̄ carnalis. Fides enim per dilectionem operans beatitudinem eternam promeretur: non autem conceptio vel portatio sine fide qua impossibile est sine fide deo placere. vnde pm Augu. Beatior fuit maria prius fidendo fidem rp̄i q̄ concipiendo carnem rp̄i et ferendo concepit deū mente per fidem q̄ corpore per carnis assumptionem. Nihil enim marie materna propinquitas profuisset nisi illum felicius corde q̄ carne gestasset. vnde Chrysostomus. Neq; concipere christum neq; mirabilem illū ferū parere habet aliquam vtilitatem virtute non existente: quoniam nulla huius ei vtilitas si non vniuersa q̄ oportet fecerit: et nihil parvus ei profuisset nisi valde bona et fidelis esset. Si vero marie nihil prodesset sine ea q̄ fm̄ animā est virtute genuisse ab ea esse christum: multo magis non est parrem eius filium habuerunt virtutem et nobilem ipsi vere longe minus a virtute illius / nobis prodesse poterit. hec Chrysostomus. vbi Beda. Pudicitie arrestationi mulieris animus: non tantumodo que verbum dei generare meretur: sed et omnes qui verbum dei spiritualiter auditu fidei concipere et bona opera custodia vel in suo vel in proximorum corde parere et quasi alere studiosa asserens esse beatos: qua et eadem dei genitrix est inde quodes beata: q̄ verbi incarnandi ministra facta est temporalis: sed inde multo beatior quia eiusdem semper amandi custos manebat eterna. Qua sententia sapientes iudeorum tanq̄ indignos beatitudine eam perenne: qui verbum dei non audire et custodire sed negare et blasphemare querebant. hec Beda. Ex fm̄ eundem tota vite celestis perfectio duobus his comprehenditur: videre verbum dei audiamus et faciamus. Quez ergo beatitudo marie delectat verbum dei libenter audire et custodire studeat/ et beatus erit. Qui fide enim verbum dei libenter audit rp̄m concipit: si autem opere implerent rp̄m parit: quem maria portauit corporaliter ipse portat spiritualiter. vnde Augusti. Quis corde credit ad iustitiā concipit rp̄m: et qui ore confitet ad salutem parit christum. vnde alibi. Si quis fecerit voluntatem patris mei: ipse meus frater soror et mater est. Hec laude rp̄i matris eius cum se audiret laudari a quadam muliere Robertus fundator et edificator monasterium Premostratense tenste ait ei. Et maledicta tu: et ubera tibi suggesserit verba dñica et laudem eius in me miserum retorquere / quia etiā modica laude capi consueuerat. Verbum dñi debet audiri reuerenter propter preciositatem. Si enim aliqd haberet particulam de veste dñi: vel lachrymam que ex ore eius exiuit: vel stillam sanguinis que exiuit de carne ipsius: valde reuerenter ipsum perere et seruaret. multo fortius verbū dei quod non solum egreditur de ore eius: sed de intimis cordis ipsius. Iccirco non cum rectio vel murmure / detractione. Item obediuerunt ei quod quia audiit opere implerat. Vult libenter debent audire verbum dei vt corrigantur. Nam verbum dei est medicina animē contra morbum peccati. Sunt etiam qui sunt in statu perfecti libenter debent audire verbū dei. Incipientibus enim hoc conuenit: vt erudiantur. et illis verbum dei est lac. Proficientibus etiam conuenit audire verbum dei: vt augmentum in via profectus spiritualis. Perfectis etiam conuenit audire verbum dei vt amplius perficiantur: quibus verbum dei est solidus cibus. Est enim verbum dei manna celeste: et sapit cuilibet pro suo velle. vnde Origen. Nunc ergo festinemus celeste manna suscipere: illud enim manna prosequitur desiderat talem saporē recipit in ore eius. Tu ergo si verbū dei quod in ecclesia predicatur tota fide et tota deuotione suscipias: fiet tibi illum verbum quod cunctis desiderus. tur te dicens. Cor contritum et humiliatum deus non despicies. Si letaris prospere futurorum cumulat tibi gaudia dicens. Letamini in domino et exultate iusti. Si iracundus es mitigat te dicens. Desine ab ira et dereliquere furorem. Si in doloribus es sanat te dicens. Dominus sanat omnes languores meos. Si in paupertate cōsumeris consolatur te dicens. Dominus alleuat de terra inopem: et de sterquilinio erigit pauperem. Sic ergo manet verbi dei reddet in ore tuo saporē quecunq; volueris. hec Hugo. [Ad hec autem] domino iesu predicente: et que supra dicta sunt [ad turbas loquente: mater eius et fratres] .i. consanguinei venerunt [querentes eum] licet enim pharisei essent mirati cum hoc propter turbas erudiendas. Et quia facilius eum audire pte turba non poterant et etiam ne fructum qui inde verbi impedirent [foris stabāt] et miserunt ad eum vocantes ipsum. Fratres hic vocantur consobrini dñi fm̄ morem scripture que sepe cōsanguineos solet fratres nominare. Et cum dominus esset occupatus in officio predicandi / primo vnus et post ille mater sua et fratres eius. [Ecce mater tua et fratres tui foris stant querentes te.] Ibi insidias rē debat ac maliciose et insidiando hec dicebant sciliet ad reuocandum eum a predicatione incepta dimitteret vel interrumperet: vel si spirituali operi preferret carnē et sanguinē arguerent ipsum esse parū hominē natū propter affectionē carnalē: vt populus videns q̄ parentes carnales haberet ipsum filium dei nō crederent/ cui deus carnaliter non generet. Et ideo multas implicāt circumstantias que ipsū mouere poterant ad cessandū dicentes. [Ecce mater tua] que precipit honorari [et fratres tui] quos q̄ natura q̄ lex iubet diligi [foris stant] expectātes te in loco exteriori vbi verecūdū est stare [querentes te] quasi propter te tanū venerint: et ideo debes merito ad eos egredi. vnde Chrysostomus. Ut demens diabolus q̄ persuadebat ppter christus esse se filium dei dicēs. Et ecce pater q̄ salomō hic. tumeno ne si filius dei cognosceretur q̄ putabat hō/ ipse derelinqueretur ab olbus: ad cō mendos sermones eius subintroduxit parentes ipsius carnales: vt per eorum obtēplationem disuaderatis eū obseruaret naturā. Ideoq; venit aliquis quasi diaboli aduocatus qui hu manos oteverba diabolica loqueretur dicēs. [Ecce mater tua et fratres tui foris stant volentes loqui tecum.] Nesci dicat. Quid gloriaris o iesu de celo decens te descēdisse qui radices habes in terra: Ecce mater tua et fratres. Non potes esse filius dei quem homines genuerunt: non potes in te filium absondere quem natura coniunxit. hec Chrysostomus. Sic et hodie multis pretatis procurat diabolus ppter quorum multitudinem vetus carnalis affectione obscurat eorum dignitatē et sanctitatem. Et bene dicitur foris stant/ ad significandum q̄ carnales amici clericorum debent esse remoti ab eis: vel saltem a cordibus eorum q̄ntum ad carnalē affectum: et tamen in multis videmus hodie contrariū. Mystice secundū Bedā. mater et fratres iesu possunt dici synagoga et iudei ex quibus secundū carnē est editus. qui foris stare dicuntur christo predicante: quia gentib⁹ christo credentibus synagoga cum iudeis extra fidem mansit pro maiori parte. Et notandum de beata virgine q̄ tā q̄ pia mater filium querebat parvulum: quia eius absentiam non sustinebat fer quando eum amiserat. que rebat aditum: quia eius presentia

Xpi ra puerpera regem. Qui celum terrāq; regit per secula: cuius Nomē ab eterno complectens omnia Gyto. Imperium sine fine manet: que ventre beato Sancta maria habens ei virginitatis honore. Nec primam similem visa est nec habere sequentē. Ac ipsius confirmando verbū multiplicat et commendando laudem matris ac fidem et consentaneam eiusdem mulieris alterius similiter dixit. [Quinimmo beati qui audiunt verbum dei et custodiunt illud.] Per quod signatur beatam virginem se concepisse felicius per fidem et deuotionem spiritualiter q̄ corporaliter. Vel dicat. Iurta quam sententiam principaliter beata est illa cuius venter me portauit: sed non solum ipsa beata est [imo] etiā osses sunt [beati] in presenti in spe et eandem in numero in re [q̄ audiunt verbum dei] corde credentes [et custodiunt illud] opere adimplentes. Beata quidem et felix est mater mea que me portauit et lactauit: sed magis ideo felix atq; beata quia verbum dei audiuit: audiendo credidit: credendo custodiuit. hoc enim nisi fecisset nec fecit nec mater mea esse potuisset. Unde elizabeth ad eam ait. Beata que credidisti quoniam perficientur in te que dicta sunt tibi a dño. Beatior ergo fuit quia verbum spiritualiter mente concepit: audiui fidei susceptum: memoriter ea: studiosa operatione custodiuit: quia conceptio spiritualis qua rp̄s in corde concipitur felicior est q̄ carnalis. Fides enim per dilectionem operans beatitudinem eternam promeretur: non autem conceptio vel portatio sine fide qua impossibile est sine fide deo placere. vnde pm Augu. Beatior fuit maria prius fidendo fidem rp̄i q̄ concipiendo carnem rp̄i et ferendo concepit deū mente per fidem q̄ corpore per carnis assumptionem. Nihil enim marie materna propinquitas profuisset nisi illum felicius corde q̄ carne gestasset. vnde Chrysostomus. Neq; concipere christum neq; mirabilem illū ferū parere habet aliquam vtilitatem virtute non existente: quoniam nulla huius ei vtilitas si non vniuersa q̄ oportet fecerit: et nihil parvus ei profuisset nisi valde bona et fidelis esset. Si vero marie nihil prodesset sine ea q̄ fm̄ animā est virtute genuisse ab ea esse christum: multo magis non est parrem eius filium habuerunt virtutem et nobilem ipsi vere longe minus a virtute illius / nobis prodesse poterit. hec Chrysostomus. vbi Beda. Pudicitie arrestationi mulieris animus: non tantumodo que verbum dei generare meretur: sed et omnes qui verbum dei spiritualiter auditu fidei concipere et bona opera custodia vel in suo vel in proximorum corde parere et quasi alere studiosa asserens esse beatos: qua et eadem dei genitrix est inde quodes beata: q̄ verbi incarnandi ministra facta est temporalis: sed inde multo beatior quia eiusdem semper amandi custos manebat eterna. Qua sententia sapientes iudeorum tanq̄ indignos beatitudine eam perenne: qui verbum dei non audire et custodire sed negare et blasphemare querebant. hec Beda. Ex fm̄ eundem tota vite celestis perfectio duobus his comprehenditur: videre verbum dei audiamus et faciamus. Quez ergo beatitudo marie delectat verbum dei libenter audire et custodire studeat/ et beatus erit. Qui fide enim verbum dei libenter audit rp̄m concipit: si autem opere implerent rp̄m parit: quem maria portauit corporaliter ipse portat spiritualiter. vnde Augusti. Quis corde credit ad iustitiā concipit rp̄m: et qui ore confitet ad salutem parit christum. vnde alibi. Si quis fecerit voluntatem patris mei: ipse meus frater soror et mater est. Hec laude rp̄i matris eius cum se audiret laudari a quadam muliere Robertus fundator et edificator monasterium Premostratense tenste ait ei. Et maledicta tu: et ubera tibi suggesserit verba dñica et laudem eius in me miserum retorquere / quia etiā modica laude capi consueuerat. Verbum dñi debet audiri reuerenter propter preciositatem. Si enim aliqd haberet particulam de veste dñi: vel lachrymam que ex ore eius exiuit: vel stillam sanguinis que exiuit de carne ipsius: valde reuerenter ipsum perere et seruaret. multo fortius verbū dei quod non solum egreditur de ore eius: sed de intimis cordis ipsius. Iccirco non cum rectio vel murmure / detractione. Item obediuerunt ei quod quia audiit opere implerat. Vult libenter debent audire verbum dei vt corrigantur. Nam verbum dei est medicina animē contra morbum peccati. Sunt etiam qui sunt in statu perfecti libenter debent audire verbū dei. Incipientibus enim hoc conuenit: vt erudiantur. et illis verbum dei est lac. Proficientibus etiam conuenit audire verbum dei: vt augmentum in via profectus spiritualis. Perfectis etiam conuenit audire verbum dei vt amplius perficiantur: quibus verbum dei est solidus cibus. Est enim verbum dei manna celeste: et sapit cuilibet pro suo velle. vnde Origen. Nunc ergo festinemus celeste manna suscipere: illud enim manna prosequitur desiderat talem saporē recipit in ore eius. Tu ergo si verbū dei quod in ecclesia predicatur tota fide et tota deuotione suscipias: fiet tibi illum verbum quod cunctis desiderus. tur te dicens. Cor contritum et humiliatum deus non despicies. Si letaris prospere futurorum cumulat tibi gaudia dicens. Letamini in domino et exultate iusti. Si iracundus es mitigat te dicens. Desine ab ira et dereliquere furorem. Si in doloribus es sanat te dicens. Dominus sanat omnes languores meos. Si in paupertate cōsumeris consolatur te dicens. Dominus alleuat de terra inopem: et de sterquilinio erigit pauperem. Sic ergo manet verbi dei reddet in ore tuo saporē quecunq; volueris. hec Hugo. [Ad hec autem] domino iesu predicente: et que supra dicta sunt [ad turbas loquente: mater eius et fratres] .i. consanguinei venerunt [querentes eum] licet enim pharisei essent mirati cum hoc propter turbas erudiendas. Et quia facilius eum audire pte turba non poterant et etiam ne fructum qui inde verbi impedirent [foris stabāt] et miserunt ad eum vocantes ipsum. Fratres hic vocantur consobrini dñi fm̄ morem scripture que sepe cōsanguineos solet fratres nominare. Et cum dominus esset occupatus in officio predicandi / primo vnus et post ille mater sua et fratres eius. [Ecce mater tua et fratres tui foris stant querentes te.] Ibi insidias rē debat ac maliciose et insidiando hec dicebant sciliet ad reuocandum eum a predicatione incepta dimitteret vel interrumperet: vel si spirituali operi preferret carnē et sanguinē arguerent ipsum esse parū hominē natū propter affectionē carnalē: vt populus videns q̄ parentes carnales haberet ipsum filium dei nō crederent/ cui deus carnaliter non generet. Et ideo multas implicāt circumstantias que ipsū mouere poterant ad cessandū dicentes. [Ecce mater tua] que precipit honorari [et fratres tui] quos q̄ natura q̄ lex iubet diligi [foris stant] expectātes te in loco exteriori vbi verecūdū est stare [querentes te] quasi propter te tanū venerint: et ideo debes merito ad eos egredi. vnde Chrysostomus. Ut demens diabolus q̄ persuadebat ppter christus esse se filium dei dicēs. Et ecce pater q̄ salomō hic. tumeno ne si filius dei cognosceretur q̄ putabat hō/ ipse derelinqueretur ab olbus: ad cō mendos sermones eius subintroduxit parentes ipsius carnales: vt per eorum obtēplationem disuaderatis eū obseruaret naturā. Ideoq; venit aliquis quasi diaboli aduocatus qui humanos oteverba diabolica loqueretur dicēs. [Ecce mater tua et fratres tui foris stant volentes loqui tecum.] Nesci dicat. Quid gloriaris o iesu de celo decens te descēdisse qui radices habes in terra: Ecce mater tua et fratres. Non potes esse filius dei quem homines genuerunt: non potes in te filium absondere quem natura coniunxit. hec Chrysostomus. Sic et hodie multis pretatis procurat diabolus ppter quorum multitudinem vetus carnalis affectione obscurat eorum dignitatē et sanctitatem. Et bene dicitur foris stant/ ad significandum q̄ carnales amici clericorum debent esse remoti ab eis: vel saltem a cordibus eorum q̄ntum ad carnalē affectum: et tamen in multis videmus hodie contrariū. Mystice secundū Bedā. mater et fratres iesu possunt dici synagoga et iudei ex quibus secundū carnē est editus. qui foris stare dicuntur christo predicante: quia gentib⁹ christo credentibus synagoga cum iudeis extra fidem mansit pro maiori parte. Et notandum de beata virgine q̄ tā q̄ pia mater filium querebat parvulum: quia eius absentiam non sustinebat fer quando eum amiserat. que rebat aditum: quia eius presentia

satiari non poterat: vt hic pater. que rebat magistrum factum scz crucifixum: quia tam eius presentiam amittebat quando iuxta crucem stabat. Sed inuenit primo in medio doctorū interrogantē: nunc in medio populorum predicantez: vltimo in medio tronū patientem. Primo in templo: secundo in domo: tertio in patibulo. Ibi cupiebat inuenire et ideo laborabat et dolebat in querēdo filiū: hic cupiebat videre et nō stabat forte ex pietādo eius aspectum sibi cupiebat simul crucifigier ideo stabat iuxta crucem vsq; ad finem suum. ¶ Jesus autem ad requisitionem matris vocantis p dicationis officium propter matris affectum (licet eam summe diligeret et honorare) relinquere vel intermittere noluit: quia nobiliora sunt opera misericordie spiritualia q̄ corporalia et veritas matris ecclesie p̄ferenda est veritati matris propie. In quo fertur xp̄s apparuit quem in predicādo habuit. Unde inuidiantes confutauit et sicut qui intima prauam intentionem vidit / malignum eorum verbum rationabiliter repulit: ostendēs q̄ spiritualis occupatio carnali affectioni et opere dei negocijs familiarium personarum prepoti debet di ceno. [Quae est mater mea: et q̄ sunt fratres mei:] Nesti diceret matri. p. primis. Nescio vos in opere spirituali: pater mei predicatio non est p. pter vos dimittenda seu etiam interrumpenda. [Et extendens manus] quasi ad protestādum veritatem [in discipulos suos] qui in circuitu eius sedebant dicit. [Ecce mater mea]. s. hi qui me in suo corde concipiunt: et me per predicationem in cordib⁹ auditorum parunt [et fratres mei] q̄ opera patris mei faciunt: et mihi in celo coheredes erūt. quasi dicat. intātum est mihi aliquis propinquus in quantum est spiritualibus acubus in me unus. Et ille est mihi magis propinquus qn spiritualib⁹ operib⁹ est magis intentus. Spirituales priorimos p̄fero carnalibus: et vtilioꝛa opera minus vtilib⁹ adeo vt spirituali operi vacans omnino carnales postponam affectus. Dominus se nosse matrem simulat et per cognationem priorimos / dicens sibi priorimos esse per spiritum connectos. Duo exemplo nobis monstrauit quod verbo docuit / scz qui amat patrē aut matrem plus q̄ me: non est me dignus. s. qui operi spirituali carnales p̄ponit. fecerus. Dan ergo in conferendis beneficijs et dignitatibus ecclesiasticis personas accipit p̄ferens carnē spiritui / et opus minus vtile vtilioꝛi. mam a deo p̄scripsam relinquit: et maxime deum offendit. vnde Ysa. Non matrē negauit ne nimis de fini tasimate putaret: scz apostolos cognitionē p̄tulit: vt et nos in cōparatione dilectionis earū spiritū p̄feramus. vnde et Zimbo. Nec tamē matrem refutantes parentes: sed religiosis copule mentis docent esse q̄ sanctos potiꝰ: nec putet esse aliquis offendiculum pietatis vbi mandatū legis violatur. vnde etiā Chrysa. Non spernitur. cies generationem carnalē nem cupiscens humanam conceptionē exhedu respondisse: sed voluisse ostendere quia p̄ponenda est cognatio spirituālis carnali. ¶ Deinde ostendit quasi rationem dicti sui reddit quasi dicendo: nec solum despecti spiritualiter / sed etiā quicunq; fideles et virtuosi mei sunt mater mea. q̄ per virtutes mei. [Quicunq; enī fecerit] corde cōcepto et opere [voluntatē] in p̄ceptis et consilijs et exemplis [patris mei qui in celis est] ipse meus frater et soror et mater est. si facer et soror credendo q̄ filius dei est: dedit eis et p̄cepta tem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. Frater quippe et soror dr propter veritatē scrū qui ad fidem colligitur. Qui autē xp̄i frater et soror est credendo: mater eius fit credendo et in cordibus p̄dicando. Igit quis vel exēplo eum generando. Et quia filii et filie ac heredes dei sunt p̄ gratiam: fres et sorores et matres ac heredes xp̄i sunt qui est dei filius p̄ gratiā. Hinc etiam eos ex fratres et sorores ac matres vocat: quoniā quasi fratres et sorores ac matres diligere debemus quos xp̄s matrem et fratres suos dilexit. Diligebat enim eos: non quia magis sibi carnaliter p̄iungi erant: sed quia voluntate patris eius magis faciebant. Ille ergo

Matrem nosse dissimulat dñs.

¶ Nō intermittēda officia diuina.

Mattheus.

Marcus.

Luce.

Ysa.

Chrysa.

Beda.

Beda.

Matthei. Lucas. Christo est .p̄inquior qui est melior: quia vt dicit Hieronym. Non in scribo. Apud dñm non gradus eleganties sed vite meliores accio cōprobat. Hanc autē suam sm Chrysa. Dñs docuit: vt nullus de generis nobilitate aut sēctorum propagine sine virtutum confidat. docens nos in nulla cogitatione confidentes virtutem negligere. Si enim marie nihil prodest quis vtiq; alius per cognationē saluabitur: Una enim nobilitas sola est voluntatem dei facere: et hic nobilitatē mod⁹ est illo melior ꝛ p̄cipuaꝛ.

¶ Oratio.

Omine iesu xp̄e da mihi vt verbum tuū audiam fide credendo/et custodiam opere adimplendo. Facme spiritualiter per audiū portare et per custodiā mutire opm dei verbū. Da mihi domine deus meus vt occupationem spiritualē oi affectione carnali et opus dei negocia humana ac vniuersaliter vaniora minus vtilibus /te rectore et discipiam semper et p̄eponam. Facme corde gre et opere mam in p̄ceptis consilijs et exemplis facere vt possim. vt merear seruitoꝛ tibi gratus fieri/et tandem inter dei filios et heredes p̄uā gram cōpetari. Amē.

¶ De icrepatiōe phariseorum et legis doctorum. Cap.lxxvi.

Matthei. Marci. Lucas.

Um aut̄ dñs tam p̄dicando loqueretur [rogauit eū quidam pharisei vt p̄randeret cuz illo.] Inuitabāt pharisei dominū non vt reficerēt: sed vt comprehenderēt: accusarent: ac perderent. Unde ad hominū pharisēorum nō intrabat nisi rogatus: sed ad communium publicanorum bene sbat etiam non inuita. Supponendum. est q̄ dñs post sermonem erūs de domo in qua hospitari fuerat et docuit: ipsius est et deinde iuit ad domū pharisei manducaturus. Sz xp̄s q̄ pharisei mala intendēs reficere q̄ refici. vnde Cyrillus. Sz xp̄s q̄ pharisei malū nouerat dispēsatiue cōdescēdit saluare cōmonere eos/ad similitudinē optimoꝝ medicoꝝ q̄ grauius infirmantibus afferūt remedia sue industrie. [Et ingressus] domū [recubuit] et requiescit. s. ad comedendum se posuit. Unde aut̄ lauare manus vt illoꝝ errorem corrigeret qui credebant q̄ illa lotio ad salutem necessaria esset/et q̄ per eā interiora mūdatio a peccatis fieret: et vt demonstraret q̄ non lotio manibus manducare homem nō coinquinat. Uñ pharisei intra se murmurauit: ꝛ reputauit magnam esse culpam q̄ sm traditiones indoctoꝝ nō esset lotus ante p̄randiū. Mira stultitia. stultī dei arguit q̄ p̄ceptā hominū non seruat qui traditionibus hominū subiectus non erat. Dñs aut̄ cogitationi illius respōdit ostendens p hoc se esse deum cui nuda et aperta sunt secreta cordiū: et arguit ipsos pharisēos qui quod foris erat a sordibus exterioribus mundabant: et q̄ intus erat a macula rapine et iniquitatis exfraudis nō mundabāt. q̄ de mūditia exteriori in vasis et corporibus suis erāt multū sollicti et diligētes: et de mūditia interiori ipsius mentis negligentes et non curantes: cū tñ meriꝰ deberet esse ecōuersoꝝ interiori mūditia est necessitatis / exteriori aut̄ solūmodo honestatiaruū non interiꝰ sed exteriori sine peccato omitti potest. Et ideo xp̄s exteriozē lotionē omisit vt haberet occasionē arguendi pharisēos de exteriori mūditia tñ curātes et interiorē negligentes. et exteriꝰ simulantes iustitiā et sanctitatē: intus retinēteo ne quitiā et iniquitatē. Sed o pharisee mūda prius q̄ intus est. s. cor: ꝛ animam a fraude et malis desideriis vt mundū fiat q̄ est defotioꝝ vt foris per opera peracter sanctitatē ostendere possis. Qui eñ vtrāq; hois naturā. s. corpus ꝛ aiam fecit vtrāq; mundari desiderat. vbi Beda. Hoc q̄ra illos q̄ corpalia pcā. s. fornicatione / immunditiā / ebrietatē / furtū / rapinam / ꝛ cetera talia q̄ grauissima detestātur. Spūalia vo q̄ nō minus dānat apl's hoc est amaritudinē / irā / indignationē / clamoꝛē / blasphemiā / superbiā / et auaritiam que est idolorū seruitus vt Ieuita contemnunt. hec Beda. Per hoc etiā arguimur illi qui de minoribus macham vim facimus: et de maioribus parum curamus. Si cut aliquā

Manuū lotio ante prandiū.

Beda.

Spūalia vitia non minus fugienda.

religiosi plus ponderant fractionem
siliceu vel aliquid eiusmodi q̄ inustu
granamē pro ymi vel alia etiā grauī
gressionem preceptorum dei. Pharisei enim similes sunt clericis qui de
nonso capite et rasa corona imvelte
alba et munda et lotis manibus acce
dunt ad altare tunis plenī aurarīa q̄
iniquitate alijsq̄ immundiciis multa
faciūt. ac legem dei postponentes: et
traditiones hominū in exteriorib⁹
solicite custodientes. Deinde dominus quasi bonus preceptor docet qualiter nostri corporis mūdare debemus defectus. [Uerūtamen do
vobis salum] cōsiliū [ic; [quod superest] .i. de eo quod superest post alioz restitutionē [date elemosynaz] quia primo debet fieri restitutio: et de eo
quod remanet elemosynarum largitio. vel ſm Bedam de eo qđ superest victui et vestitui necessario. Aegs enī ita facienda habetur elemosyna vt te
ipsum consumas inopia sed vt tui cura corporis erpiens inopem gemmya
les sustentes. [Et ecce omnia mūda
sunt vobis] quia elemosyna magnā habet virtutem ad peccatoū remissionem. vnde Daniele dicitur. Peccata tua elemosynis redime. Uel [ve
rūtamen] consilium et remediū [qđ
superest] et restat post tanta scelera do vobis. hoc ic; [date elemosynam] sc; ordinate vt incipiatis a vobis.
Quod dictum sic est intelligendū vt primo homo sibi faciat elemosynam mundandose interius per fidem et
baptismū credendo in xpm: et si post baptismum et immunditia innocentia fuerit fedata emundet conscientiam per penitentiā. qui enim vult ordinate elemosynam dare. .i. misericordiam facere a seipso debet incipere: et eam primo sibi dare. Est enī elemosyna omne opus mle. vnde in ecclesiastico dr. Miserere alc tue placens deo. Nullum enim opus hominis deo placere potest nisi ipse primo placeat. vñ in Gen. leginus q̄ deus respexit ad Abel & ad munera eius. Et tunc superest vt qui proprie subuenit miserie: subueniat et alicne dando elemosynam procedentem ex fide et charitate: et sic p̄ misz sui et proximi omnia munda sunt: et nullam mentem inquinant et immūdam faciunt. Ergo misericordia et absolutio peccati promittit

'Pharisei similes.

Beda.

Daniel. iiij.

Ecclesi. xxx. Homo placeat. Gen. iiij.

sericordiam facientibus. Quod magis
hic occurit [date elemosynaz] ad omnia que pertinent misericordie fiunt vtiliter. Non enim solū qui dat eleemosynā et cetera hmōi: verū etiam et qui debet venia peccati atq; eam pro eo et ei exigit et alia emē datoria pena placat. elemosynaz dat. Unde Luce. Facite elemosynam est facere misericordiā. Si intelligis/a te incipe. Quamdiu enim misericors es alteri ſi crudelis es tibi? Unde scripturam accipimus. Miserere anime tue placens deo. Redi ad conscientiaz tuam quecunq; male aut inſideliter vnisti: et misericordiam mendicantem animā tuam inuenies egentem/pauperē/eruditē famulantem. nues forte nec egentē sed egestate abundantem. quando inuenerit aliquē talem intus in corde suo illi faciat primo elemosynam. In iudicio q̄ charitate face elemosynam cum ala tua. Quid est iudicium? Dispice tute. Quid est charitas? Dilige deum et dilige proximum. Date elemosynam si potes: si non potes amen habilē facio quidquid do recū non facio. hec Augu. Et quia pharisei et hypocrite non solū querebant exteriore mundiciam sed etiam apparentē iustitiam decimas dabāt et elemosynā faciebant: puniuntur et cyrillū inantes loqui quasi eis q̄ elemosynā nō facerent: et eſi in corde suis deridebāt. Non solū eſt. vtilis venit et oleū/sed etiā res essentialis sc; cymīnū/rutā/mentā/et hmōi. decimabantur et de residuo elemosynam faciebāt. quod nō facile facere cupiunus aliq̄. vt p hoc appareret iusti quasi volendo implere mandata dei de decimis reddendis etiaz circa minima vt per hoc crederentur multum volumtarii ad imitandū diuina mandata: cū tamē essent transgressores in maioribus: et vt de eis dicerēt et scientibus / quoniā omnium decimas dant qui etiā olerū decimas dare non negligunt. Uūs vero cogitatis cogitationis [vobis pharisei qui dicit] sc; mantis mentē et rectam et emundatam sc; minutā et obrēpsibilia fraternum vestroū [et relinquitis grauiora legis. Iudiciū] et iustitiā subuertitis [ac charitatē] et opera misericordie omittendo. Non est hoc facere misericordiam et elemosynam [hec] sed potius iudicium et charitatem [opes

nus facere] homo loco: quia hec precepta sunt ad deū honorem [z illa] scilz decimā et elemosynā [non omittere] que sunt ad sacerdotum et proximi necessitatem. Illa facite: et ista precipere. Non enim per elemosynā emittunt impunitas in iniquitate manentibus. Decimantes igitur et elemosynam facientes exteriora mundabāt: sed quia iudicii et charitatē relinquebant interiora non mūdabant. Ubi enim misericordia ibi iudicium. Ubi autē iudicium sine charitate vera et misericordia sine crudelitate: charitas sine iudicio in remissione: charitas cum iudicio in equitate. Illud autem de decimatione potest dupliciter intelligi. Uno modo respectu sui: quia licet ministri templi acciperent decimas a populo: tamen de illis acceptis a populo et de his que habebant ex laboribus suis decimas reddebant sacerdoti summe. et ideo ad simulationem sanctitatis reddebāt eis decimas de minimis. Hoc etiam faciebant ratione quidditatis vt per exemplum suum inducerent populū ad reddēdū sibi decimas de oibus vsq; ad minima. Alio modo pō intelligi respectu aliorum quos per occasiū suum inducebant ad decimas stricte sibi soluendas. Si hoc enim quod de omissione grauiorum legis adiungitur similiter dupliciter exponatur. Uno modo respectu sui: quia ultra que erant magne necessitatis facere omittebāt. Alio modo respectu aliorum a quos ad ralia obseruanda inducere negligebant. Similiter hodie faciunt sacerdotes ecclesie et plebani qui solliciti sunt circa scribendos de reddimone decimarii et similium que eis debentur/et parum curant si in maioribus criminibus in notantur. Et quia honor est premiū virtutis: et ex appetitu apparētis in side sequit appetitus indebiti honoris: ideo consequenter arguit arrogantiā et ambitionē phariseorū cōmnādo eis ve et penā eternā dicens [Ue id vobis qui diligitis primas cathedras in synagogis.] Non dicit qui habet cathedras sed qui diligitis. hoc enim appetere ambitionis est animum habere. Ambitio autē est inordinatus appetitus honoris. Ideo monet nos dominus vt ambitione caremus. et primatū in ecclesia nō ambiamus. Ue ergo miseris ad quos pharisaorum vitia transierunt. Ubi breue et incertū huius vite sue curriculum quo peccata humiliter deplāgere debuerunt: ad primatū aspirare vel pro eo errare nō metuunt. Et nō solum volebant esse doctores et magistri in synagogis volentes vocari ab hominibus rabbi: sed etiā querebant [salutationes in foro] causarū et negotiorum. ex quo videtur q̄ idē erant in synagoga magistri: et in foro aduocati. Sed non conuenit vt liberi intēdant qui diuino officio mācipantur. nemo enim militans deo implicat se negotiis secularibus. vñ Rabanus. Culpa non carent si in foro litibus intendant: qui in cathedra moysi et synagoge magistri cupiunt appellari. Et quia vita occulta pmientur adeo grauius sito peccatores tales volunt aliis preferri in honoribus: ideo post hec arguit eorum simulationem cōminando eis ve pene eterne quia erant quasi sepulchra q̄ non apparēt. s. exterius qualis sunt interius: quia aliquando exterius ornantur: et feroze interius replent: et homines ambulantes supra nesciūt qualia sunt intra. Sic quicūq; decepti per phariseorum et hypocritarū sententias eos imitantur quasi supra sepulchra ignoranter gradiuntur. Et bene comparat eos mortuorum sepulchris: quia ala mortua est in corpore hypocrite et peccatoris. Uis sepulchrū dicit quasi semi pulchrū: z tales sunt hypocrite exterius nitidi et interius feridi. Tales non sunt filii sponsi: id est ecclesie quedicit. Nigra sum sz exterius/sed formosa sollicet interius: sed isti econtrario sunt dispositi. Ne reprehendit quilibet sanctarū simulatio falsa vt abstinea mus ab ea. vñ Cyrillus. Per ea q̄bus illos reprehēdit nos facit melliores: vult enim ambitione nos carere: et nō plus venari apparentiā q̄ veram eruditionē. q̄s nunc pharisei agebant. vñ et Chrysa. Sed q̄ tales extiterint pharisei non est mirabile. Si autem nos digni reputari fieri cepta / flam reuerente simulachra solū feroze cōtinētia hoc est extreme misie. Quidā autē legisperitus [dicta a christo cōtra phariseos in cōmunitā legisperitorū retorquet dicēs. [Magister hec dicens] non tm̄ phariseis sed [etiam

Pharisei similes.

Beda.

Daniel. iiij.

Ecclesi. xxx. Homo placeat. Gen. iiij.

Iudicium et charitas.

Ambitio.

Primatus.

Litibus abstineat clerus.

Rabanus.

Sepulchra.

Simulatio prohibetur. Cyrillus.

Chrysa.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nabis] legisperitis qui maiores su-
mus[commmeliam facis.] Hic legis
peritus ignorabat imperitis legem
veritatis: quia redarguto culpe non
est contumelia personecet qui erube-
scit redargui esset a culpa: nec offen
dat cum corripientis charitas/sed p
pria iniquitas. vbi Beda. O quam mi-
sera conscientia / que audito dei ver-
bo sibi cõmeliã fieri putat: et com-
memoratã pena perfidorum se semp
intelligit esse dãnandam. Unde mi-
hi melius similibus vnũ superest. sal
fugium dño cum propheta supplica-
re. Unã dirigantur vie mee ad cu-
stodiendas iustificationes tuas. tunc
non confundar dum respiciam in om
nia mandata tua. hec Beda. Cõmu-
niter scribe et legisperiti erant docto
res legis questiones legis sciuentes:
pharisei vero. i. facerdotes indocti:q
diuisi ab aliis quasi religiosi videban
tur. Dño autem uberrimus virtutũ
corrector: nec legisperitorũ aliaudi-
nẽ verebatur: sed eos redarguit: qa
peccata eorum publica et manifesta
erant: et ideo publice eos arguendo
contumeliam eis non faciebat: prout
iste legisperitus sibi imponebat. Sed
non sic hodie nostri maiores faciũt:
qui in corrigendo personas accipiũt.
vnde Augustꝰ. Nostri principes cuz
pauperes delinquentes publice ar-
guant et confundant: diuitibus ma-
iora peccantibus nec nunnꝫ faciũt.
Quapropter anarogatas leges pn-
cipum telis aranearum comparabat
que minora animalia capiũt: et ma-
iora tranſmittunt. vnde Chrysosto-
mus. Si possibile esset in duntes vin-
dictam procedere: videres ex eis re-
pleri carceres vniuersos. Sed cũ om
nibus suis hoc malum habeant dimi-
tie q in malignitate peccantes ab vl
tionibus eruunt. Unde etiam valeriꝰ
maximꝰ. narrat q demetrius vidẽs
vnũ duci ad suspendiũ risit: et interro
gatus cur rideret respondit. Video
magnos latrones ducẽtes parui la-
tronem ad suspendiũ. Minuta sceri-
legia puniuntur: sed magna triũphis
et tollimur. vnde t Aug. Remota iu
stitia quid sunt regna nisi magna la-
trocinia? et latrocinia quid sunt nisi
parua regna? Ideo eleganter et vera
citer alexandro magno quidam pira
ta cũ ab eo comprehensus esset inter
rogatus quid sibi vrmare infestum
haberet. Ille libera voce respondit. q
tibi vt orbem terrarũ: Sed quia ego
exiguo nauigio facio latro vocor: tu
magna classe imperator. Et revera
sic heu est hodie/ nã innocens et
pauperes pro iesu transgressione gra
uiter puniuntur: sed maiores et pote
tes etiam pro enormibus nihil patiũ
tur. Sed non glorientur qui in pec-
catis sic intacti permanent: nã in fu-
turo penas debitas cum vsura recõ-
pient. Tunc potentibus qui hic per
peram pauperes innocentes iudica-
bant: mitium erit constitutum: multa
tribunal: sed eorum illis nunc iudicio
stabunt quos hic sine peruersione iudi
cio nequam iudicabant sed et seipsos
condẽnabant. O quot insultatur hie
hodie in vna ciuitate: de quibus non
esset mirum si ipsa tota pariter ruã
gerentur in nihilum. Aliter enim iudi
cant extraneo ꝙ domestico. Aliter
minori ꝙ maiori. Aliter per carnem
coniuncto ꝙ remoto. Aliter pauperi
ꝙ diuiti: quod omnino et manifeste
est contra legem dei altissimi. Nulla
quippe lege scripta in iudicando
respicitur: sed sin affectiones varias
quas ad diuersas personas habent /
sententias varias proferunt pecuniose
sic vel sic mihi videntur: nec dicunt sic
vel sic in lege scripta habetur. Quã
ra nunꝫ mala iniustitia inducit patrẽ
ex homine que iustitia facit. de quibus
Cyprianus sic ait. Iustitia regit pa-
pulorum: iuramẽ pricipis plebis: mu-
nimentum gentis: cura lan-
guorum: gaudium hominum: tempe-
ries maris: certa serenitas: terre se-
curitas: solatium pauperum: here-
ditas filiorum: et sibi metipsi ipes fir-
mat. beatitudinis. hec Cyprianꝰ. Dolẽ
dum est de iniustitia quam in lege
veteri et euangelica legitur positus
punitus propter mala iudicia: et den
multis locis iustantiꝫ ex eruit q vin-
cerit pari possit. Unde quia mala cõ
suetudo intra mala inducit: ideo qui
longobardos cõmuniter dici consue
uit q melius est in custodie igne iudi-
nere ꝙ malam consuetudinẽ iudice
resqꝫ ad extinguendum igne odio cur
runt: ad malã vero consuetudinẽ am
plitandã omnes intendunt. Sed pru
nam sequerentur doctrinam ex cor-
lium Senece qui sic dicit de consuetu
dine. Bona consuetudo excutere de-
bet quod mala inseruit. Et primo re-
dargut dominus legisperitos de im
moderata dominatione: t inordinata
austeritate comminando eis [ve.] oã
ria imponebantur ipsi nec vno digito
eorum tangere tarnen curabãt. i. alijs im-
ponere: sed alios onera imponebãt
possita nec in minimis perficiebant:
alijs erant feteri et sibi nimis propi-
ui: cõtra tuã naturalem aliis fieri vo
luisti. quod sibi nolebant: dicebant t
non faciebant: docebãt grandia t nõ
facienda memoria. Sibi diuersa põde-
rabãt: aliter enim sacra. scripta /
et aliter aliena põderabãt. vbi Theo
philꝰ. Quotiens enim docet facit que
docet alienas fatem tradens ad er-
rorem ego ꝙ docet/nunc graues fascis
videntur eis qui doctrinam susceptur-
rpore que nec a docente possunt por
tari. Per istos signantur pietati alios
imponentes grauia et magna: t pau
ca facientes aut nulla. vnde Grego-
rius nazianzenus. Tales sunt modo
dices seueri peccatorum: t de-
bites agentes: intolerabiles legislato-
res et debiles portatores: nec appro-
pinquare volentes: nec palpare vte
rentur a subiectis. Deinde redar
guit legisperitos condemnando eos
de simulata deuotione et falsa religio
ne: qua ob fauorem vulgi captãdum
simulabant se honorare et condemna-
re acra t peccata ac perfidiam patrũ
suorum[monumenta prophetarum
quos occiderunt patres]eorum p hy
pocrisim et non ex pietate magnifice
ædificãdo] et ornando ꝙ de morte
innocentiũ prophetarũ doleretes t di
cerẽs q si fuissent[in die bus patrũ
suorum [non essent soci in sanguine
prophetarũ]vt viderentur iustiores
patribus[suis qui occiderunt illos: sed
ipso opere testificabãtur ꝙ eum pater
rum suorum prophetarum eis promit-
tens olim prophetarum semen q vin
cerent[ab ipsis prophetis pmittentibꝰ.
Deficeus autem videbant et nõ suos:
quia veracit Chrysꝰ. Alter alterꝰ cui
pam faciet intelligit: suam difficile. se
ut viderentur honorare crudeliratẽ pa
trum suorum. t similiter faciũt quitvi
tas verbis detestantur: vt ab eis immu
nes ab ignotantibꝰ videant. C Deinde redarguit legisperitos condẽnan
do eos de prauia et peruersa scripturarum expositione quia gloriabantur se habere notitia legis t prophetarũ quam christꝰ vocat clauem scientie. qi per hanc notitiã potuerunt in fidem et veritatẽ christi intrare: sed ipsi ma
litia et cecam hanc clauẽ abstulerunt dicta legis t prophetarum vel trun-
cando vel peruerse intelligendo t ex
ponendo ac christi dogmata t opera denigrando: vt ipsi ad intellectum ve
ritatis et fidẽ nõ intrarent nec alios qui intrare desiderabãt intrare per-
mitterẽt qi peruersitate doctrine sue prohibebãt. Clauis ergo scientie est au
ctoritas docendi per quã debet intel-
lectꝰ verus latẽs interius aperiri. et
ipsi ecõtrario claudebãt peruerse in
terpretando: et alios in errorẽ inducẽdo: vt patet circa precepti de honore pa
rentum quod per suam exacuabant doctrinam: et etiam circa alia plura
domini precepta. Hm Bedam. Dñs ista etiam docuit qui auditores quos ver
bo edificat exemplo scandalizat/ nec ipse regnum dei intrat nec eos qui po
terant intrare permittit. C De pmissis redarguitionibus scribarũ t pha-
riseorum habes Ian⁹ infra feria tertia post palmas vbi penitus multa
similia. sed non sunt eadem: quia di-
uersis temporibꝰ dicta. C Ultimo ex-
aggerat phariseorum et legisperito-
rum nequitiam et obstinationem qui
ex verbis christi non fuerunt emẽda
ti sed magis peiorati: quia[cum]do-
minus[hec]premissa[ad illos dice
ret]veritate offensi ceperunt doctrie
veritatis psequi t dolose sibi insidiari: quia[ceperunt grauiter insistere]
.i. resistere ac instare[et os eius com
primere] .i. sermonẽ eius in plurib⁹ interrũpere seu vba eius ex calũnia
ri[de multis insidiãtes ei: t multa ab eo]insidiose[querẽtes]vt cũ irrere-
rent t stupefacerẽt/ qz cõturbati mi-
nus putarent: et sic ex variis ẽius et obiectis aliqd calũniabile de ore eius
extraherẽt: t [in verbis eũ caperẽt] vt accusare eũ possent. Doctrina er-
go veritatis fiebat deteriores qui in-
de deberãt fieri meliores. Unde Be
da. Quã vera pfidie simulatiõis t l-
pietatis sue crimina audierit/ ipsi re
ferãtur: quin tanto inconsãte furbine nõ
ipsi resipiscere sed doctrie veritatis
insidias moliuntur aggredi. Diuino.

Domine iesu xpe da mihi ante ptandum spiritualē scz ante perceptionem scē eucharistie per confessionem puram spiritualiter baptizari et lauari: vt ab inimicorum insidijs et accusationib⁹ te protegente valeā liberari. Da mihi vitare omnē hypocrisim ⁊ simulationē: omnem arrogantiā ⁊ ambitionē: nec peccem in te vel in proximū meum p mendacē vsurpationem perfectionis: per excellentiā singularitatis: per temeritatē iniusti iudicij: vel per plausum cuiuscūq; medacij. ne cū phariseis in vanitate participem: sed te veritate me duce per te vitam ad te vitā misericorditer perueniā. Amen.

¶ De fratre petēte hereditatem ⁊ de diuite volēte horrea āpliare. Ca. lxxvi.

II Luce. xii.

Quidam autē de turba cognescēs iesū esse iustū dixit ei [Magister dic fratri meo vt mecū diuidat hereditatē] nō fuit iste expert⁹ q̄ bonū est ⁊ q̄ iocundū habitare fratres in vnū. Inconuenienter aūt petebat quia nec tempus nec locus erat: et christus temporalibus nō intrēdebat immo ea cōtēnere docebat: qui etiā ranēū colligere et nōn dispergere venerat. ⁊ ideo respōdit di. [hō] scz carnalis ⁊ terren⁹ humū sapiens ⁊ secundū hominē ambulans [q̄s me constituit iudicē] scz litium [aut diuisorem] scz facultatium [super vos] scz quis fratres estis inter quos nō iudex sed pietas debet esse segnestra. a. d. Nō sum nūllus sine cōstitutus ad iudiciū terrenarum possessionum sed celestiū. Nō sum dissensionis dei: sed collectionis ⁊ pacis et viuitatis. qui veni holes pacificare cū deo et angelis ⁊ vt multi cōuiuam ⁊ animā vnam habeant non vt diuidāt p diuersa: sed vt colligātur et habeāt oīa cōmunia. nec sit alicui egēs inter illos: sed diuidātur singulis p̄ut vnicuiq; op⁹ fuerit. Ille qui non colligit mecū: est fraterniratio diuisor ⁊ dissipatorius auctor. vbi Beda. O. q. mag⁹ stros superne pacis gaudia commendāt terrene diuisionis vult ingerere molestiā merito hō vocatur. Cum sit inter vos zelus et contentio: nōne homines estis? dī Ambro. Ne ergo terrena decimat qui spiritualia deseruerat. Nec inter diuina recipitur esse litium et arbiter facultatum: vsurum habēs mortuorū iudicē ⁊ arbitrum mercatorum. Neq; enim ergo quid petas: sed etiam a quo postules iniciendum est. Nec mansuetus intento animo pares minoribus obstrependū. vnde nō immerito refutat hic frater qui dispēsatorē celestiū gestiebat corruptibilium accepare. hec Ambro. Per hec q̄ christus docuit se intromittere de diuisione hereditatis terrene: ostendit q̄ prelatos ecclesie eu negotijs et spiritualibus deditos non debent se intromittere de negocijs secularibus: ob que minus solliciti sint de spiritualib⁹. Sic ⁊ apostoli vt possent vacare verbo dei curam temporalium a se abiecerunt dicentes. Nō est equum nos derelinquere verbum dei ⁊ ministrare mēsis. Sed heu hodie plene ecclesiastice litibus ⁊ curis seculis occupātur: vt his solūmodo vacare videantur vtilioq; postponēte er legē dei/auaritia ad hec trahentes ⁊ inuitan. Primo quidē flagrat discordia in strage mart⁹ū. Secūdo crescit in persecutione hereticor. Tertio autem corruptione falsoꝝ fratrū in libris et inuisibus decretis ecclesie nō deficit. Quātūo ergo dominū petebat: ne (sicut nūnq̄ faciunt) spūalia propter temporalia intermitteret: et nescire videret quare cupiditati petentis qui ad eternum veniendū fratrem hoc percebat: cui non tā ius ⁊ res ei amor habēdi trahebat: quia terrena ⁊ non celestia sapiebat: sicut terreni inter quos hūmodi zel⁹ et cōtentio diuidēdē hereditatis esse solet. Unde ⁊ ex hoc consequenter auaritia que a deo separat⁹ fratrum reprehēdit ⁊ conuenit docuit. Cauete ⁊ cauens rā ad nūbas ad discipulos: q̄ auaritia cōmune vitiū est tā clericoꝝ q̄ laicoꝝ: tā religiosorum q̄ secularium: tā minorum q̄ maiorum: quia oēs auaritie student. Unde eos Beda occasiōe huius stulti petitoris aduersus auaritie pestem que radix oīm malorū est p̄ceptis pariter et exemplis munire catagit dī. [Cauete ⁊ Beda. Cyrillus. Ambro. Ambro. Ambro. Beda. Beda. Beda

Detēto bonorum raxatur.

rimos vnde poteris obtinere? Dic aggustur habentib reducto sibi sufficientes repehēsibilis detēto et collecto supra annuum eorum que singulis annis redeunt et inuolātur. Et subūngit [Nequesce]fez a laboretib pestiauaritie peste iungit delicie vt nec p temporalibus deum interpellet: ecce otiositas [comede] ecce gulositas [bibe]ecce ebrietas [epulare]spiendide et superbe magnio deliciarū apparatu vbi predictis malis etiā lasciuiā et voluptatem addiderece comessationis celebritas. Hic ergo exprimmuntur quatuor mala que euenire solent ex diuitiarum abundantia. Hec fuit iniquitas sodome /superbia ſ epulatione: saturitas panis in comestione: abundantia in otietate et otium in requie. vbi Beda. Cui simile est qđ in ecclesiastico legit. Est qui locupletatur pce agendo ⁊ hec est pars mercedis illi⁹ in eo q̄ dicit inueni reḡem mihi: et nunc manducando de bonis meis soluo: ⁊ nescit q̄ tempus preter eat et relinquat omnia alijs. Secundum eundē Bedam non reprehendi dum ille diues in eo q̄ terrā colluerit ⁊ fructus seruare voluerit: sed q̄ oēm vite sue fiduciā in sua abūdantia posuerit fructusq; natos fructui suos ⁊ sua bona computans nihil pauperibus erogare constituerit iuxta imperium domini dicēs. Quod superest date elemosynā. sed sue in futuru ete mosyne referuare studuerit. Sed vt dicit Basilius: dū in abscondito loquitur eloquia eius examinantur. vñ sibi responsa prouidēt. Sequitur est [Dixit aūt illi deus] .i. contrarium sue cogitationi fecit, dicere est dei facere est scām vlind psalm. Ipse dixit ⁊ facta sunt. [Stulte]qui non cogitas de dei prouidentia ⁊ iustitia. Vbi Basilius. Nudi conuenio tibi stultitie nemē quod tibi nullus imponit hominū sed ipse deus [hac nocte repetent] scz ex actores ⁊ demones [a te animā tuam]scz suam et tibi peccatum vēdita et obligatam vt de cetero tempus non habeas emendādi et te redimendi. Unde in ecclesiastico. nihil iniquius q̄ amare pecuniam: hic est qui vendit animā suam: habet. vbi Beda. Qui multa tibi delicia rū reḡta promittebat /proxima hac nocte morte frepitus alijs cōgregata relinques. Hec a deo ad homines dicere est prauas eius machinationes subtra ainducrsione compescere. Dicēs enim exitus tanq̄ fur in nocte cōprehendit: quādo stultorum animos futura nō premeditantes elicit. vnde et Grego. Eadem enim nocte subtrahit qui multa fuerat prestolatus: vel sibi qui in longum sibi subtracta collegerat. do, placeret, subsequentem vicinum minime videret. In nocte aūt ablata est anima q̄ in obscuritate cōsiderationis lucē habere nolut: vt ablatis est cassa. In nocte ablatis est q̄ quod pati poterat prudēter, hec Gregō. [Que aūt parasti cuius erit:] Quasi dicere non erunt mea quia non potrabis ea tecum. solus enim sum cū Christo. Nec enim ea deferes nec fructum nullū inde percipies cōmodū: sed etiam sarcinam peccatoꝝ portabis super humeros propitios: ⁊ que equisita ⁊ congesta sunt plerūq; in manus inimicoꝝ peruenient: a te vero superbis ratio requirent. vnde ⁊ Ambro. Frustra enim congregat opes qui se his nescit uti futurum. Heq; enim nostra sunt que non possumus auferre nobiscum. Sola virtus comes est defunctorum: sola nos sequitur misericordia que tabernacula defunctis acquirit eterna. hec Ambro. Nec quero, c. [que parasti cui⁹ erūt]potissime de- Eccl. xiii. test fieri persone ecclesiastice que non possunt retinere bona ecclesie hereditāb⁹ suis. vnde in Ecclesia. Unus est: ⁊ secundū non habet mon filium: non fratrē: ⁊ tamē laborare non cessat ⁊ nō saciatur oculi eius diuitijs. Et applicando ad propositum subiungit. [Sic est]videlicet similiter thesaurus et ad similē finem veturus ac in nocte et impunite a domino iudicius rapiend⁹ [qui sibi] .i. vtilitati proprie [thesaurizat]scz bona temporalia non distribuēs pauperibus vel ab eis recipiant in eterna tabernacula. Ruina enim in monte pauperrimus erit qui thesaurizat ⁊ ignorat cui ea cōgregabit /an rinee demolitēr: an furi effodient: an hosti diripiēti an igne deuorāti ⁊ non est diues in deum, qui vacuus bonis spūalibꝫ ⁊ fine thesauro meritorum: cui⁹ expectatio non est dīs: nec apud deum est subsistēs ex. In deum nāq; diues est qui eruditus cōtēnens pauperibus tribuit. cuius expectatio est dominus: cui⁹ substātia in diuinis expeditus ostringitur /et futuris incendijs preparatur. Dicitur tamen malum esse in inferno q̄ semper simile ⁊ nūq̄ sacietur: et hanc penam auari tam sustinent/ qui tantam cupiditatem acquirendi diuitias habent vt nullo modo sanētur. Unde dicit Basilius de isto diuite q̄ hostea quidem crepabant pre copia conductorum: auarus tamen animus nequaq̄ implebatur. Que est ista auaritie hominum cum ipsius auaritie modum bene non habeant? Nunc detestatio enim bene rapiunt quando esuriūt: parcunt vero prede cum saturitatem sentiūt. Inexplebilis est auaritia hominum: semper rapit et nunq̄ satiatur: nec deum timet: nec hominem reuerētur: nec patri parcit: nec matrem agnoscit: non fratri obtemperationem fidem amico seruat: viduam opprimit: pupillum inuadit. Que est infamia hec acquirere aurum et perdere celum? Ut autem dicit Petrus damianus /auaritia quasi biceps est coluber: vtroq; consuevit ore mordere: vtroq; pestiferum virus infuere; dum aut aliena res queritur / aut habita delectabiliter possidetur. Alienā etiam (secundum Gregorium) rapere conuincitur / qui vltra sibi necessaria retinere probatur. Unde dicit hic Basilius. Un iniustus est deus inequaliter res nobis distribuens? Cur tu abundas /ille vero mendicat: nisi vt tu bene dispensationis merita consequaris /ille vero patientie bratia decoretur: At tu nonne spoliator es / que dispensanda suscepisti propria reputando? Est panis famelici quem tu teneo: nuda /tunica quam in conclaui conseruas: discalciati /calceus qui penes te marcescit: indigētis /argentum quod possides: quocirca tot iniuriaris quot dare valeres, hec Basilius. Unde et Bernardus. Clamant nudi: clamant famelici: conquerunt ⁊ dicūt diuitibus. Nobis fame et frigore miserabiliter laborantibus: quid conferunt tot mutatoria vel extensa in pertitis vel plicata in mantitis? Nostrum est quod effundis: nobis crudeliter subtrahitur quod iniuste erpenditis. Et nos enim dei plasmatio: christi nos sanguine redempti sumus. Nos germen fratres vri. Uidere quale sit de fraterna portione pascere oculos ve

Ezec. xvi.

Beda. Eccli. xi.

D Diuitis repehendi nō.

Basilius

Basilius

Eccliā. v. Pecunia nō amanda.

Grego.

stantia id est conscientia fideo ⁊ possessio qua sustentantur et pascuntur est apud deum non in faccultis inferioribus terre humo. Sed vt dicit Gregorius: tanto quisq; minus adoler q̄ desiunt eterna: igit magis gaudet q̄ assumpta temporalia. vbi Beda. Si eo qui sibi thesaurizat ⁊ non est in deum diues: stultus est ⁊ in nocte rapiend⁹: ergo qui vult esse in deū diues nō sibi thesaurizet: sic enim sapiens ⁊ futurus iudex eos esse merebitur. Unde bene et ꝑ. Luc. xii. fisset. Si ct frustra conturbatur: thesaurizat ⁊ ignorat cui cōgregabit ea. mor vbi condās sua thesaurum locaſce aperuit dicens. Et nunc que est ex pectatio mea: nonne dūs ⁊ substātia mea apud te est: hec Beda. Per istū ergo diuitē intelligitur omnis homo cōgregās ⁊ conseruans bona tēporalia vt inde ociose ⁊ delicioſe viuat: et frequenter contingit q̄ tales subito moriuntur: et sic a proposito suo de Thren. iii. fraudātur. Cū itaq; aūt diuite ⁊ multi alij dicēt apud se. Epulare /letare /quiesce /plenus es bonis /vtere lege, nos eis, non curo qualia sint post me futura: sit tantū pax et veritas tempora mea: sic ait Ambro. Sed timeāt tales ne sub eodē meo. Sed timeāt tales ne sub eodē tecto cū ipsomet alam ab eis rapiāt bona et ereticos, vnde bene de talibus ait Augu. Sanctus et similib⁹ sic dicit Augu. Sanctus Augustinus. ctas pascua quando hanc nō videt ecclesia deuorat. Sed cum piscator eū ipsum piscem de qua lerat⁹ est ad consumptionē trahitur. Sic sunt omnes qui de bonis temporalibus bene cum illo vagantur: nemet tempus vt eternam vitā redimēda cum auiditate consumerent. hec Augustī. Quis ergo in hac in diuitijs spem suam ponet cum et diuitie rapiāt facile amittentur ⁊ homo tam subito moriatur? Ecce enim vt bene attendere: de facili ab auaritia cauere. Nam vt ait Hieronymus. Facile contemnit omnia qui se cogitat moriturum. Diuitie ergo si affluant noli cor apponere: et si Psal. xlvi. ne iniuncta peste macuteris auaritie. Ita vt ait Ambro. Oēa cupidi /oēa auri gia si tepsā cū diuitijs tuis posſi Ecclesia. est. Ea vt dicit Chrys. Qui auaritie ser

Universidad de Deusto
Biblioteca

stros: vita nostra cedit vobis in superfluas cogitus. Vestris necessitatibus detrahitur / quicquid accedit vanitatibus vestris. Vno denique malo de vna prodeunt radice cupiditatis: dum et vos vanitando peritis / et nos spoliando perimitis. vide ꝙ Christus. Omnia que nobis dedit / per nos illis dat: vt de eo qđ accepimus / partē impertiri faciam⁹. Oꝝ.

AErumnosos me fecit in timidio dierum meoꝝ: nec morte impatiens me perire permittas: sed spatium vere et fructuose et vbi grate penitere mihi concedas: vt sic valeam transitoria continere / et digna satisfactione in hac vita peccata delere: quatenus post hanc vitā merear sine impedimento te videre / et ad te letus ac securus pertendere. Tu es enim vita et peccatorū mea / et apud te est mea subsistantia: tu es pars hereditatis mee / qui restituis hereditatem meam mihi: vbi cum fratribus meis electis tuis quiescam / equier ꝙ videar in cōspectu tuo in eternū. Amen.

De probatica piscina et paralytico. Cap.lxxviij.

21 Joan.v. Pentecoste.

POst hoc ascēdit Jesus in Jherusalem ad diem festum indeoꝝ. [sc̄z pentecostes. Et hoc erat festum nouoꝝ: quia in hac solennitate / mensis primitiuoꝝ offerebāt primitie frugum. Vbi notandum ꝙ apud iudeos erāt precipua tria festa / in quibus debebat quilibet ascendere ad locum statutum a deo sicut erat illud ēplum: sc̄z in solennitate azymoꝝ in solennitate hebdomadarum: et in solennitate tabernaculoꝝ. Prima solennitas sc̄z azymoꝝ que vocabatur phase / fiebat anniuersarium in primo mense / hoc est in martio ad cōmemorandum beneficium liberationis de egypto ꝙ phase interpretatur transitus. Istud festum spiritualiter celebramus quādo cum dimisso vitiis ad virtutes transimus. Secūm festum sc̄z hebdomadarum / hoc est pentecostes / fiebat in memoriam legis date / que data fuit quinquagesima die ab exitu de Egypto. Hoc festum nos celebramus / cum ieiunio obtēperam⁹. Tertium festum sc̄z tabernaculoꝝ / hoc est scenophegia / fiebat ad rememorandum beneficium protectionis per desertum: vbi in tabernaculis habitauerunt sub vmbra ramorum: ad significādum ꝙ per arctam terram deserti / eos duxerit ad terram promissionis. Hoc festum nos celebramus / quādo per hanc mundum quasi peregrini transimus: et sic ramos / virides ramos habere / et de virtute in virtutem proficere debemus. Ad dies festos iudeoꝝ dño accēdit / homo cum bobus solennitates celebrās / et cum eis dies festos ogđ. vt legi cōtrarius videretur / vt populo ydiotico dñe construēret / fidei scientiam annūciaret / et imperturbate / sua religio mysterium panderet / et veritatis lumen ostenderet / ac virtutem suam manifestaret / et eos per doctrinam et signa attraheret. [Erat autē in Jherusalem Juxta templum] probatica piscina [in qua aque pluuiales a templo et edificiis tēpli stillabāt / colligebantur. Et dicebātur piscine qđ aque non habēs pisces / in aliqua continentur colligerā / etiam piscina quasi percōtrarium dici solet. Et a probatoꝝ grege qđ est ouis latine / dicebat probatica / quasi ouina stru cuiaria vel pecualis: qđ ministri sc̄z nathinei ꝙ adhuc hauiti in tēplo erāt certa / et cadauera pecudum et precipue ouiū que vt plurimum i sacrificiis offerebāntur / ancta ad sacrificiū primo lauabāt / et postea in lateribus in atrio sacerdotū ea stentibus: cui⁹ interpretationem posuit in hebraico / dicēs / que cognominabat hebraice bethsaida / i. domus pecoꝝ seu pecudalis: qđ ibi corpora pecoꝝ in portici iacebāt donec lauarentur a ministris. [Et habebat quinque porticus] et adhuc in circuitu per plura loca poterant ministri ad aquā descendere / et inde bestias abluere. [In his] sc̄z porticibus iacebat infirmos [magna multitudo languentium / cecoꝝ / claudoꝝ / aridoꝝ] et alioꝝ infirmoꝝ / expectantium aque motū. Et sabbatum erat ibi. [Dicebat enim quidam ad illum tēpus / aliqs / i. in diuersis locis] potuerō per interpellationem / descendebat in piscinam et mouebat aquā] et descensu angeli / qui dabat virtutē sanandi aquā illi [et sanabat vnus] infirmus / sc̄z qui primus descēdebat in aquam post eā ab angelo motionem. [A quacūq̄ detinebatur infirmitate. Quidā est incertum erat tēpus quo angelus in piscinam descēderet et aquā moueri deberet: ideo languentes communiter ibi iacebāt vt parati essent ad illud tempus. Dicunt aūt languentes / dim ex quacūq̄ infirmitate infirmantes: qđ tāmen est longius angelo. Causa vero descensus angeli et ipsius miraculi / et signandi a quibusdam / dicentibus ꝙ i piscina fuit signum dñice crucis / et propter eā presentiam et reuerētiam habebat efficaciā ibi per aque motionem significari reposte commenti sc̄z apposito prius ante passione xpi. Per hoc etiā ostendebat qđ natura humana a morte peccati p lignū dñice crucis erat sanāda. Et qđ hoc aucte origine nō proueniat / ideo potius est dicēdum qđ prima reuerentiam accepit. tum a facto / tum a mysterio. A facto aūt dicitur / sc̄z ab aduentu Sancti Spiritus / et ab hospitalitate pauperū ibi receptoꝝ. A mysterio aūt / qđ ibi spiritualiter nouā dignitatem figurabat. Postmodū ostendere voluit / propter dignitatem passionis xpi que in ea significabat / nec ideo angel⁹ lotum illum visibiliter mouebat aquā: sed infirma ex ipso aque motu sciebant se esse curandos. Mouebat aūt aliquā curationis adesse. Mouebat a fundo cōmiscebantur qđ relictū fuit ablutione de carnib⁹ sanctis / cum aqua sanctificationis et curationis: per baptismus significaretur cōmuniō cum passione xpi / qui curationem spiritualem perfecit cum fuit exhibitus⁹. Voluit ergo dñs expressam figuram baptismi / hac piscina ostēdere / que conueniebat cum baptismo in mundando et sanando virtute occulta dei ad motionem angeli: sicut baptismus fidei fecundū elementū mundat vsum virtute occulta verbi / et aliquādo cū hoc sanat corpus miraculose. Verūtamen qđ figura est / deficit a figuratis: ideo ista piscina non sanabat nisi vnum / baptismus aute pertingit ad omnes: et vna vice non sanabat nisi vnum / baptismus aute pertingit ad quos quotquot veniunt ad ipm nulli ponunt impedimentum. Hec itaq̄ piscina sanāo infirmitates tantūmodo virtute apparuit ante baptismum xpi ad significandum virtutē huius baptismi [quinq̄ porticus habens] i. aditus: per quos significantur lex / prophete / agiographa / euangelium / et aplica doctrina. Nec enim quinq̄ mentionem faciunt de xpi baptismate / quasi ad ip̄m simpliciter pertinentes aditus: tria prima figurant. cetera alia exhibentia. Per angelum descendentem in piscinam / significatur xp̄s qui dicitur magni cōsilii angelus. Ipse est descendens in iordane / vim regenerationem dedit aquis sacramentis sanctissime carnis sue. Sed qui diuina virtute nō allegantur sacramentis. ideo ad hoc significādum lāguentes site de quo hic agitur / nonfuit sanatus per descensum in piscinam / sed per xpi sermonem: cum et dixit [Surge / tolle grabatum tuum et ambula.] Multi erāt ibi infirmi. sed vnus sanabatur quia solus in vnitate fidei et ecclesie que vnum deum colit consistens / iustificatur / vnus dñs / vna fides / vnum baptisma. Ue ergo illis qui vnitatem odiunt / et in homin⁹ partes faciūt. [Erat aūt ibi] paralyticus iacēs in grabato / et [xxxviij. annos habens in infirmitate sua.] In quo ostenditur infirmi patientia / qui tot annis expectauit erigi et non desistebat / et propter hoc digni⁹ ad sanandum apparebat. Ille est propter peccatum precedēs infirmitatem incurrerat / et diu puniuit fuerat / et qđ peiam patiētes sustinuerat / ideo digni⁹ erat vt ei sub ueniretur. Propter qđ dñs non solū oculo corporis / sed etiā misericordie cum videns [dixit ei. Vis sanus fieri?] q.d. in voluntate tua est: et si tibi per peccatum fuisti causa infirmitatis: et ideo voluntatem ad me a peccato cōuerte sicut ad auctorem salutis / et curaberis. Nō pent qui sibi dubitāt de voluntate: sed vt ei erigat in spem sanitatis de qua tam quasi desperabat: et vt magis et citius desiderii et⁹ qđ per hoc homo dignus efficitur accipere dei donum. [Respondit ei languidus] ostendens suum desiderium. [Dñe hominem non habeo vt cum turbata fuerit aqua mittat me in piscinam: dum enī venio ego / alius ante me descēdit.] q.d. Multum desidero et bene habeo voluntatem: sed inopia tanta est qđ non habeo adiumentum et portantem: et ego tam debilis sum qđ ita cito sicut alii venirendo possum.

Quis de xpo testificatur.

Paralytici infirmitatis ca.

Peccator est omni destituitur auxilio humano: et hoc quidē facit peccatum in hoīe ipsoꝝ tollit cōmunionē sanctoꝝ per quā deberet habere adiutorium ab aliquo: vnusquisq; autē ipsam naturam per quā deberet habere auxilium in scipso. hoc aūt dicebat paralyticus: quia videbat Jesum fortem et aptum ad portādum eum / et magnū reputabat sibi hoc ei seruire velle: sed ipsum cōsulit ei maius beneficium / vz sanitatem perfectam. vnde sequitur. [Dixit ei Jesus. Surge.] resturat sanitatem [tolle grabatū tuū] restituit passiuo vigore [et ambula] ad declarationē diuini miraculi. Grabatū sumit a grauitate. a graba q̄ est caput: q̄ est lectus portabilis in quo tm capiti aliquid substratum est / et solum caput in stramēto reclinat / sicut pauperes infirmi habere solent. [Et statim sanus factus est.] q̄ anima virtutis infinita est / et in instanti operatio sanitatis aūt que virtute nature restituitur in tēpore est / et non in instanti acquiritur [et sustulit] seu portauit [grabatum suū et ambulabat] in signum restitutę virtutis. Et sic potest penitēs omnes peccati in quo primo recurrit / quādo tm̄ cram suū pro peccato penitēriam suffert: et ambulat si cut gradu corporis ita pfectu virtutis. Grabatum est in quo iacet petōr est peccati delectatio: q̄ dicit homo portat ab isto grabato / vel de eo surgere non potest / tm̄ est sed cum surgit de eo et portat cum / tūc est pfectę curationis signū: sed multotiens impeditur homo ne portet grabatū suū / propter peccati cōsuetudinem. ergo factū est miraculū / et tm̄ in alia / et exteri⁹ in corpore. Ad literā quippe precepit vt surgeret et tolleret grabatum et ambularet / vt ostēderet pfectam sanitatem homini restituram. In oīb⁹ est miracula sm̄ ipsā naturę optimū dīs opus fecit perfectum: sicut de aqua perfectum fecit vinum: q̄ dei pfecta sunt opera. Nihilomin⁹ tamen hec tria in iustificatione piecte petūtia. Primo / q̄surgat precēdēdo a peria. scdo vt tollat grabatū postūdo omnis penitētia pio eo. tertio vt ambulet pficiendo in bonū / et de bono in melⁱ⁹ / et cūdo de virtute i virtutē. Considera hic q̄. xxxviii. annos iste infirm⁹ habebat et tamen non desperabat in quo pcōrib⁹ exēplum datur paciencie et vt perseuerāter insistam orationi cū spe saluatis cōsequēde ab eo q̄ aūt. Pcrite et accipiens q̄ surrexit et intuentio: pulsate et aperietur vobis. vñ Chrysō. Ostēditur patientia Christi paralytici. xxx. ānis et. viii. annos ma. Pulmōnes hic: et sm̄ vnūquēq; animā alios et alios q̄ quidē erunos videt / sepm̄ vero deū. Numquam egritudine neq; ita recessit ut desperaret. Et nimirum non sibi propterea sufficies erat cum / nisi patiens esset) abigere ab hoc loco. Sed nunc. Dicunt quidē infirmitas impedimentum vel pena. Sed ut ipsa per quos ois nostra actio ad esse lēri curari fiebat: nūc aūt pot⁹ vnde quisq; est accedere. Non est. q̄ nemo est qui turbat: sed angelo / sic nos dicta operat. Non est nūc dicere laborārem / hoīem non habeo. Non est nūc me descēdente: et si obito cetera veniat / sius veniat / gratia nos cōsummet / neq; actio finitur: sed simul manet et talito et ista ante hoc: et sicut solares radii q̄ vniquāq; illuminat sui nō efficiunt / neq; multa largitōe minuitur eius fit lux: ita et multo magis ipsa actio in nullo minuitur a multitudine eoꝝ qui potiūtur ea. Et trec. ānos ipotēs diuersi / et ingemiscam⁹ in mea ta debilitā. Triginta et octo annos habebat assistēs paralyticus / et tm̄ pot⁹ timēs est his que volebat et non poterat / sed datur: non a propria negligētia / sed prepeditus ab aliis. ex vim̄ parētū et nequa tenus ita rogabat. Pos aūt si dece bus assederimus studiose pro aliquo rogātes et non potūerim⁹ impetrare: gemma de reliquo eodem vel studio. Et hoīb⁹ tāto maiōr affidem⁹ zelo quanto maiores et afflicti / et in fine magnas tiēs ab ipsa spe exci. Et recipiatur vo clemēti vbi olim est recipere reperiat tionem multo maiorem laborē ipsi⁹ sustinemus affidere cū deo. Et quāto hec supplicatio pigna. Et si nihil suscipere esset / hoc ipm̄ sēt cōtimere et loqui / nōne infinitis augmentis bonis est estimarer. Sed laborē ipm̄ alio cōmodo ostendo. Et quo nūc gratia vnigs esset vt ex⁹ vel suscipere incredem si non laboriosa. hoc ex⁹ interdispōnitur pro multo labore. Ex. Chrysost. Considera cū a deo petitur requisiuit infirmū si velit sanus fieri nobis sine nostro consensu facere. Et facilius cōsequitur homo veniam a deo / dummodo velit et obicem non ponat. Et ideo inexcusabiles sunt pcōres volūtati hominis et sue saluti non consentientes: quia vt ait Augustī. Qui creauit te sine te: non iustificabit te sine te. C. Moralitates hic: et sm̄ vniquēq; animā alios et alios q̄ quidē erunos videt / sepm̄ vero deū. Numquam egritudine neq; ita recessit ut desperaret. Et nimirum non sibi propterea sufficies erat cum / nisi patiens esset) abigere ab hoc loco. Sed nunc. Dicunt quidē infirmitas impedimentum vel pena. Sed ut ipsa per quos ois nostra actio ad esse lēri curari fiebat: nūc aūt pot⁹ vnde quisq; est accedere. Non est. q̄ nemo est qui turbat: sed angelo / sic nos dicta operat. Non est nūc dicere laborārem / hoīem non habeo. Non est nūc me descēdente: et si obito cetera veniat / sius veniat / gratia nos cōsummet / neq; actio finitur: sed simul manet et talito et ista ante hoc: et sicut solares radii q̄ vniquāq; illuminat sui nō efficiunt / neq; multa largitōe minuitur eius fit lux: ita et multo magis ipsa actio in nullo minuitur a multitudine eoꝝ qui potiūtur ea. Et trec. ānos ipotēs diuersi / et ingemiscam⁹ in mea ta debilitā. Triginta et octo annos habebat assistēs paralyticus / et tm̄ pot⁹ timēs est his que volebat et non poterat / sed datur: non a propria negligētia / sed prepeditus ab aliis. ex vim̄ parētū et nequa tenus ita rogabat. Pos aūt si dece bus assederimus studiose pro aliquo rogātes et non potūerim⁹ impetrare: gemma de reliquo eodem vel studio. Et hoīb⁹ tāto maiōr affidem⁹ zelo quanto maiores et afflicti / et in fine magnas tiēs ab ipsa spe exci. Et recipiatur vo clemēti vbi olim est recipere reperiat tionem multo maiorem laborē ipsi⁹ sustinemus affidere cū deo. Et quāto hec supplicatio pigna. Et si nihil suscipere esset / hoc ipm̄ sēt cōtimere et loqui / nōne infinitis augmentis bonis est estimarer. Sed laborē ipm̄ alio cōmodo ostendo. Et quo nūc gratia vnigs esset vt ex⁹ vel suscipere incredem si non laboriosa. hoc ex⁹ interdispōnitur pro multo labore. Ex. Chrysost. Considera cū a deo petitur requisiuit infirmū si velit sanus fieri nobis sine nostro consensu facere. Et facilius cōsequitur

Grabatū literalie.

Grabatū moralie.

Augustī. Bernar.

Bernar.

Chrysost.

Augustī. vt ait Augustī. Qui creauit te sine te: non iustificabit te sine te. C. Moralitates hic: et sm̄ vniquēq; animā alios et alios q̄ quidē erunos videt / sepm̄ vero deū. Numquam egritudine neq; ita recessit ut desperaret. Et nimirum non sibi propterea sufficies erat cum / nisi patiens esset) abigere ab hoc loco. Sed nunc. Dicunt quidē infirmitas impedimentum vel pena. Sed ut ipsa per quos ois nostra actio ad esse lēri curari fiebat: nūc aūt pot⁹ vnde quisq; est accedere. Non est. q̄ nemo est qui turbat: sed angelo / sic nos dicta operat. Non est nūc dicere laborārem / hoīem non habeo. Non est nūc me descēdente: et si obito cetera veniat / sius veniat / gratia nos cōsummet / neq; actio finitur: sed simul manet et talito et ista ante hoc: et sicut solares radii q̄ vniquāq; illuminat sui nō efficiunt / neq; multa largitōe minuitur eius fit lux: ita et multo magis ipsa actio in nullo minuitur a multitudine eoꝝ qui potiūtur ea. Et trec. ānos ipotēs diuersi / et ingemiscam⁹ in mea ta debilitā. Triginta et octo annos habebat assistēs paralyticus / et tm̄ pot⁹ timēs est his que volebat et non poterat / sed datur: non a propria negligētia / sed prepeditus ab aliis. ex vim̄ parētū et nequa tenus ita rogabat. Pos aūt si dece bus assederimus studiose pro aliquo rogātes et non potūerim⁹ impetrare: gemma de reliquo eodem vel studio. Et hoīb⁹ tāto maiōr affidem⁹ zelo quanto maiores et afflicti / et in fine magnas tiēs ab ipsa spe exci. Et recipiatur vo clemēti vbi olim est recipere reperiat tionem multo maiorem laborē ipsi⁹ sustinemus affidere cū deo. Et quāto hec supplicatio pigna. Et si nihil suscipere esset / hoc ipm̄ sēt cōtimere et loqui / nōne infinitis augmentis bonis est estimarer. Sed laborē ipm̄ alio cōmodo ostendo. Et quo nūc gratia vnigs esset vt ex⁹ vel suscipere incredem si non laboriosa. hoc ex⁹ interdispōnitur pro multo labore. Ex. Chrysost. Considera cū a deo petitur requisiuit infirmū si velit sanus fieri nobis sine nostro consensu facere. Et facilius cōsequitur

Chrysost.

Saluādorum pacientes.

Sabbato ieiunare licet.

cepiuet per cõsequẽs sibi qui tantus
est ⁊ beneficiũ mihi tale conuulit/ebe
dare teneor: / nec sum transgressor.
Paralyti ci sanatio. Quare eis non acciperem sufficienem
a quo acceperam sanitatem: Non er
dit adiacẽs: nec timet predicare
eum qui eum sanum fecit. Sed quis
vel vbi est qui nunc contra scripturam
principum vel dãnum proprium cum
predicet? Et q; curantem hoiem qui
per curantem se conmemeret excusa
bat calũniari non poterãt: ideo ⁊pm
curãtem calũniãtes inuenire querebãt
de eo: non quidem bona inuentione
vt proficeret/sed maligno animo vt per
derent. Et hanc eoꝝ malitiam ipsoꝝ
verbis manifestãt: cum ei dño ⁊ sa
nanti languidum / et tollit lectum
grabatum: primum virtutis diuine
ostensiuum et terret agabile signum
subtrecunt/et aliud qđ transgressio le
gis videbatur replicãt / interrogãdo
eum dicentes. [Quis est ille homo
qui tibi dixit: tolle grabatum tuum/
et ambula?] q.d. Malus homo q tas
lia precepit. Non calũniamur de col
latione salutis / sed de portatione lec
tuli: sic accipiebant qđ possent salte
Malitio- sos nos. apparenter reprehendere/non quod
poterãt laudare. Sic mali hominꝫ
et malitiose contra aliquem agẽtes/
frequẽter notãt et considerãt in aliis
qđ possint reprehendere ⁊ accusare/
non qđ possint laudare ⁊ ad edifica
tionem trahere. Si qđ bonꝫ in eis vi
dent/tacẽt: et mala siqua vidẽt/ma
nifestãtur qũq; etiam bonum in ma
lum cõuertũt. vbi Chrysо. Videamꝰ
quãnum liuor malum/et qualiter ale
oculos excecat aduersus eum qui ca
ptus est salutem. Inuidi enim proptie
rationem non facũt saluti/et feris
sunt deteriores. Ille quidẽ aut cibo
indigẽtes/aut ptius a nobis exacer
bate aduersus nos armantur. Vi ve
ro ⁊ benefacientes multoties his que
sunt iniusta facientium benefactores
dispositorum. Igitur feris quidem hi
sunt difficiliores/demonibus parci/
forsallis aũt illis deteriores. Illi enim
ad nos quidem inexpiabilem habẽt
inimicitiam: his autem quibus sunt
eiusdem generis non insidiãtur. Hi
vero negq; cõmunionem nature vere
cũdãtur/negq; fabule parẽt: ptius
enim ẽ eorum quibus insidient suas
ipsorum alas rozquẽ numinum omni
et tristitia implẽtes eas vane ⁊ ina
niter. Nec passio ⁊ fouit causãe ⁊ adiu
terio malorum est deterior. Nam hec
quidem visa ad cum qui egit stare:
liuor vero tyrãm ecclesias magnas
euertit et ordem terrarũ vniuersum
lesit. Nec homicidiũ me est. Interfe
cit fratrem Caynes Jacob Esaum
Joseph fratres: ita boies vnusquis
diabolus. Nec nimirũ alius est dyabo
lior est si mulcrearis/et si vigiles et si
teumes oib⁹ fortidio: facius ea tam
denos frarri. hec Chrysо. Ja aũt ꝑ
mus fuerat ei ecc̃ [nec scicbat. Jacebat
[quis esset. Nec genere ⁊ patria/nec
terer in persona et pfessione. et qua
diu languid⁹ iacuerat/adeo facta fa
et ei⁹ famam ignorabat. [Jesus au
tem] nolens se iactare de miraculo
permittẽs ab ipsis sunm facium ex
minari: vt eo absente/ testimonium
fierer insuspicabile: quos quoq; ex mi
plum non querẽdi in bono operibus
laudem ⁊ fauorem hoim/ac decinde
da aliquãdo consortia calũniari vel
ribus nostris/me ex hoc inuidia vel
racuio ⁊ solitꝰ turbꝫ [inuenit eũ no
sus in rẽplo] qz ad agẽdum gratias
de sanitate sibi collata / frequẽbat
templum qđ est locus ad orandum.
In turba posit⁹ nõ cognouit Jesum:
sed post in rẽplo inuenit et cognouit
eum. In quo mystice datur intelligi
q; iesus in mysteriũ dne hoim ⁊ sua
bine curarũ ẽpotalium de facia nos
inuenitur: si in spũalis secreto cius
plo cordis qđ deus inhabitare dignat
tur. vnde Chrysо. Inuenit eũ in tem
plo: qđ maxime religiosis est signũ.
Non enim secessit ad vilãnias ⁊ cu
tiones: nec q voluptati aut negotia
tie ⁊ remissioni dedit se: ipsum: sed in
templo conuersabatur. Jesum in tur
ba non cognoscebat: cognouit in tem
plo in loco sacrato. vñ et Aug. Dif
cile est in turba videre Jesum. Sole
tudo quedam necessaria est mẽti no
stre. Quadam solitudine intelligimus
videmur deus. Turba strepitum hoꝝ
betrusio tibi secretum desiderat. hec
Aug. In hoc ergo datur nobis exem
ligi q: si gratiam conditoris cogni
scere/et ad eũ visionem venire volu
mus: fugiendꝫ est turba consuetudi
num ⁊ affectuum ptaue: desinãdꝫ
sunt conuersacula hoim male q; ter

tiendum est ad templũ cordis nri ⁊
interne ẽonis. Ad secretum mundi
cõscientiam nolipsos rẽplo dei studea
mus facere quos dẽ inuisere et in ip
tato manere dignetur. [Et dixerat]
instructo eũ ad cautelã futuroꝝ. [Ecce
er sanus factus es] dei beneficio [tã
noli] a non velis [peccare] decetero.
hoc est habe voluntatẽ firmam non
peccandi: qm̃ omne peccatũ ex volun
tate sicut ex radice procedit. Deinde
ponit ex ostendit qđ pernitiosa sit re
cidiuatio in peiꝰ dicens [ne deterꝰ
aliqđ tibi contingat] vel hac vel in fu
turo: qn in recidiuare nouissima sunt
peiora prioribus. Ex illud periculum
arcẽdum. Primo ex parte dei: qz recí
diuis grauiter peccat propter ingra
titudinẽ. et ideo a deo grauius punit.
Secũdo ex parte diaboli: quia
dabit si postea illud recuperat fortius
munit et cautius custodit: sic diabolꝰ
filio vexationes sedi ponit: et ad ea
fecerem peccata mortalia ipm trahit.
Terno attẽditur ex parte hominis:
qm̃ recidiuãs facilius pestea in pec
catũ cadit. tam enim ex quadã mala cõ
suetudine peccare ꝑ nibilo ducit. In
his ergo verbis suis innuit dñs q; ꝑ
peccata paralyticus languebat
et q infirmitas illa propter peccata
sibi facta fuerat. vnde Chrysо. Ubi di
cimus q; ex peccatis ei nata est hec
infirmitas. Quia enim septus anima
lis nobis egrotante insensibiliter nos
habemus: corpus autem si paruam
sustinuerit lesionẽ omnes facimus stu
dium vt ab ipsa mitigate liberemur: ꝑ
pterea deus punit corpus pro his q
anima delinquit. Cũ his et illud defi
cit q si grauẽ sustinuamus penam
pro ptaxibus peccatis/deinde in ea
dem incidamus: grauiora patiemur:
et hoc pecemer. Qui enim neq; sup
plicia ⁊ acꝰ est melior: / vt insensibilia
et relapso et cõceptor: ad matus du
cerur totimentum. Si autem hic non
omnes pro peccatis torquentur/non
ideo dimittuntur. nichil enim nos hic pati
pro peccatis figmum est maioris il
lic supplicii. Cuncte ergo debem⁹ ne
cessum in pena cõmendo tanꝫ in
durati in peccato permanemus vel
tanti a domino tanꝫ ingrati in pec
catum relabamur ne propter cotẽ
ptum vel ingratitudinem deterꝰ no

bis cõtingat: vel qz deteriores efficia
remur/vel grauioꝝ supplicio hic vel
in futuro traderemur. Jesꝰ ergo sicut
exterꝰ corpore/sic interꝰ mẽte para
lyticum sanauit: premenõ ne iterũ
peccaret ⁊ grauꝰ iudicium incurre
ret. q.d. Precedẽs peccatum est tibi
dimissum ne iterum peccando consti
tuas te magis reum. Quis enumera
re sufficiat mira ⁊ magna opera dñi
et quãtas in oẽs volũtates eꝰ: que in
materiã laudis sue ⁊ in vsum necessi
tatis nostre creauit? Videt deus ola
que fecerat/et erãt valde bona: et ni
hil odit eoꝝ que fecit: solum peccatũ
(qđ nihil est) odit / persequit et de
struit. Unde cũ sex diebꝰ solo vbo cũ
cta creauit/annis plus ꝑ minus ad
destruẽdum peccatũ in mũdo labora
uit. Hoc solũ est qđ ex pfecto: quod
oculos maiestatis eiꝰ offendit: quod
ipm nitrem et suauem nobis asperũ
et durũ reddit. hoc est qđ de angelo
diabolũ fecit de amico inimicũ: de li
bero seruum: de incorrupto mortalẽ
et corruptum: de beato miserũ: de ci
ue exulem ⁊ exectum: de filio dei filiũ
diaboli. hoc est qđ mũdũ impiũatum
est relinquendum. [Tũc abiit ille ho
mo] ad publicãdum ⁊ ꝓbi virtutẽ ⁊ ei
nũcium indicio qz iesus esset qui fe
cit eum sanum.] Ecce nũcii mẽte sa
nantis fide cognouit dñm: et eo noto
non est piger in annũciãdo illum. vñ
Aug. Nũc aũt ille postea ꝑ vidit le
sum ⁊ cognouit cũ salutis sue auctoꝝ
rem: non fuit piger in euangelizãdo
que viderat. Iste ergo nũciauit salu
tem vt scribitur. Si ille eo contra perse
quimur. Unde sequitur. [Propterea
sequebantur iudei Jesum] tanqꝫ viola
torem legis diuine [qz hoc faciebat
in sabbato] agẽo cõtra deum qui re
quiescit in eo: opinantes q; nihil peni
tus esset in sabbato faciẽdum: sed ab
omni opere hoim vacãdum quantũ
cũqꝫ sit vile ⁊ diuinum. Male de sab
bato intelligẽbãt hoiem in sabba
to sanare/ac pietatem ⁊ miam exer
cere peccatũ esse putabãt. Judet pse
quebantur ꝛpm/opus eiꝰ bonum pers
uerrẽtes. I matiuer adhuc multos ha
beut tequaceo/frequenter sermos ꝛpi
,ppter opus bonũ molestãtes. cũ ergo
arguerent eũ et murmurarent ⁊ e
hoc qđ in sabbato operabatur / et cu
sano se ait illis. [Pater meus] qui
in celis est/quio in sabbato cessauit

Paralyti ci sanatio.

Malitio- sos nos.

Chrysо. Iuuoꝝ seu inui die/mala pessima.

Aug.

Aug.

Opa dñi. Gen. i. Pcti de ti. uerio/ difficilioꝝ ꝑ mundi creatio.

Opera ꝛpi semꝑ.

rit a b omni opere creationis dispositionis et ornatus tamen [vsq; modo operatur] gubernando et instaurando quod corrumpitur in opere et propagando et per hoc non soluit sabbatum. ergo cum et ego operor restauro et reparans corrupta et sanans infirma no soluo sabbatum: sed i operando me patri conformo: et sicut in principio creando disponendo et ornando operatus sum cum ipso: ita facio et modo. Deus dicat. Non tamen ser dicebas primis vt putatis operat⁹ est pater meus creaturas nouas condendo et producendo a quibus requie die septima: sed vsq; modo et semper vsq; in finem continue operatur in esse conseruando et gubernando vt condita permaneant. Non solum enim deus omnia fecit: sed et facta ne deficiant in esse conseruat: ita q; si se rebus subtraheret et eas manu remitteret sicut de nihilo facta sunt sic in nihilum vniuersa tenderent et desinerent. Unde sic deus intelligendus est requiuisse ab omnibus operibus suis: vt iam nullam nouam creaturam conderet: non vt conditas continere et gubernare cessaret. cum quo in cunctis pariter [et ego] operatus sum et [operor] quia sum verbum patris per quod omnia facta sunt et conseruantur in esse: et ergo bonum est quod ago: nec mirum si hominem in sabbato sano qui deus cum patre omnia semper operor. In nullis enim que fiunt operatio mea deest operationi patris: sed in omnibus simul ego cum patre operor: cum diuina potentia nihil nisi per sapientiam suam faciat. Si ergo me in aliquo q̃ per me factum sit reprehendere presumitis / reprehenditis et deum patrē pariter mecum operantem cuius vos populum presumitis esse lacerato. vbi et Augusti. Quomodo ipse pater et filius inseparabiles sunt: sic et opera patris et filii inseparabilia sunt: non tantum patris et filii sed etiam spiritussancti. Sicut equalitas et inseparabilitas est personarū: ita etiā opera inseparabilia sunt. hec Augu. Dic autem totius trinitatis opa indiuisa. i. etia esse dicunt: qi quicq̃ potētia gerit idē sapiētia moderatur et bonitate conditur. Usi bō in hoc q̃ facimus vel deū facere exoramꝰ cōmemoratione trinitatis facimus dicentes. In nōe patris ⁊ filii ⁊c. vel in nomine sancte et indiuise trinitatis: sicut personarū indiuisa est operatio sic et earū sit inseparabilis inhabitatio. Et sic xp̃s exaltatur in sabbato operando. Sed q̃ ex hac ecclesie sequitur q̃ xp̃s sit equalis deo patri ideo ex hoc verbo magis persequebatur eū tanq̃ blasphemū: q̃ dicebat se patrē suū]naturaliter filius ecclesie dicebat deum] non vt nos filii adoptiui patrem vocamus eū: equalitatem nature ⁊ potestatis / quod est blasphemiam esse dicebam. Cū enim ex tumodo homine putarent nos deo quasi non esset cū rerum omnium et q̃ rapinā faciat se equalem deo: quia ipe per naturam unus est ei equalis. Duo quippe crimina in hoc ei equalitatis. Duo quippe crimina in hoc ge morte punita fuerūt / scz crimē sabbatizandi et magis crimē blasphemie. et hec duo ei imponebant. Propterea eum occidere querebant. Et quia ex eius ore de se dicebat. q̃ ipse esset ex eius se de scō. q̃ ipse esset filius dei et equalē patri. Et ne iudei dicerent: tibi non credimus / nullum enim sibi testū dignum est fidei ad cōfirmationē proposito multiplex inducit testimoniū scz ioannis ⁊ ope rū ac patris et scripturarū. Dicit er. Ego. [Si ego testimonium perhibeo de meipso testimonium meum nō est verum]. i. efficax fm̃ reputationem vestram q̃ius in se sit effectus. Vñ fm̃ Chry. Hoc quod dicit nō est verū non fm̃ eius veritatem sed fm̃ opinionem eorum ad quos dicitur. Vñ fm̃ Aug. Potest ergo q̃ in testimonio suo quia sunt quatuor reperiri ⁊ testimonio perhibere. Primum ioannis: secundum opera: tertium scripturarum: quartum patris. Primum ioannis: veritatis confirmatio: secundum operum: veritatis immobilitas: tertium scripturarum: veritatis veritas. Demonstrato autem habet per ioannem. ipse enim testimonium perhibuit veritati. Ad quem iudei miserunt et quem ipsi omnibus fide digniū putabant. testimonii perhibuit non filii dei sed veritati rpo sicut amicus veritatis. Cū firmatio fiebat per opera fortissima q̃ enim cecos illuminauit: aures opere surdos mutorum resolvit: demonia fugauit: mortuos suscitauit: hec operatio testimonium ihesu perhibebant. Immobilitas patebat per attestationem patris qui testimonium perhibuit de christo: quia vox patris audita est in baptismo / et in monte ipso christo transfigurato. Veritas autē scripturarum est scripturas que meum esse tendebant. Scripture enim legis ⁊ prophetarum de ipso testimonium. Et hec omnes hec quatuor. que omne testimonium veritatis fulciunt ista quatuor testimonia accipiuntur. Et q̃uis esset per tot inconcussibilia inducti et coniuncti testimonia / tamen nolebāt credere in eum. Unde dicit [et non vultis venire ad me]scilicet p fidem ad me non vultis credere in me et a me querere verā salutem et sola mundana vestre voluntatis: quia nihil aliud impedit vos nisi odium contra me et credere in me[vt vitam eternam habeatis]nunc in spe et in futuro in re habeatur per fidem formatam charitate: ita nec veritas vos convincit nec promissio vite vos trahit. ¶ Deinde redarguit eorum ruinam ⁊ tarditatem ad credendum dicens [ego veni in nomine]et ad honorem [patris mei] vt per me pater glorificetur ⁊ nō accepistis me]nec in me credidistis sed magis persequimini: quia diuinam dei nō habetis. Et inde pecatum habetis hec erit: quia altum est antichristum in nomine suo venientem id est non habentem predicatorem testimonia et suam gloriam proquerentem accipitis pro christo et vero deo: vt secundum apostolum credatis mendacio qui noluerūt credere veritati. quasi dicat. Quia nō accipitis me id est quia non credidistis me esse christum / hoc pena inflictum habetis recipiatis. Per hoc arguit q̃ iudei primi erunt qui ad antichristum conuertentur. Iudei enim quia et facietis: quia facere se circumcidere et dicere se ego promissum et ad patrē per Enoch et Heliam. fm̃ Au-

gustinum. Antichristus cerimonias legis tenebit restaurare vt euangelium soluat: que reo indeos cum pro christo recipere suadebit. Deide causam infidelitatis eorum subdit [quia gloriam humanam abnuitem accipientes] et acceptatis id est et superbia humanū salutem capitantes [gloriam que a solo deo est]id est humilitatem que est vera gloria vel gloriaz celestem non querebant. Non ergo quia non est aperta veritas non credunt: sed quia superbia eos excecat: que laudari et se super alios efferre desiderat. Ideo enim in christum credere non poterant: quia cum superba mens eorum gloriam et laudem appeteret et sese super alios efferret reparabant inglotiam et dedecus in christum credere qui abiectus et pauper videbatur: et ideo ei credere non poterant. sed ille in eum credere potest qui eoz habens humile solius dei gloriam querit et ei placere appetit. Non autē to qui de se vel de suis viribus aut meritis curn dei gratiā aliquid boni posse psumunt. Talis est talis psumptiōe temeraria gloriā diuinā sibi quodāmō attribuit: ⁊ tāq̃ sacrilegus appetit ar sibi qd soli deo spetit / iurta illo. Gloriam meā alteri nō dabo. Et quo apparet q̃ multum periculosa est inanis gloria. Unde Chrysostomus. Nihil ita deformat animam sicut gloriam petere et terrenam: no est possibile qui hāc gloriā amat / gloriā q̃rere crucifixi. vñ dicit et Tullius q̃ cauenda est hominū gloria que aufert animi liberrat em: pto quia magnanimis viris omnis debet esse contemptu. Et ideo fm̃ gloriam / vanagium vitium est tacentia ⁊ humane laudis ambitio qui de se estimari appetit: quod in se non habet / et gloriam suam non dei querit. Econtra vero magna virtus est humilitas q̃ se nihil reputat et soluo dei gloriam querit: etiā soli placere appetit. Hec est etiam causa cur mādat a deo nō impleamus: quia non humiles sed superbi et ambitiosi sumus / psumentes de industria et viribus nostris: vt ad ea implenda nequaq̃ humiliari possimus. Uel hoc impedit iudeos a fide xp̃i in parte: qi solam attendebat et adhuc attendunt ad gloriā et eral ratiōē temporale dandā eis per messiam. videbant autē xp̃m pauperem

et abiectū: et ideo non receperunt eū non attendentes scripturas prophetarum que de eius paupertate & abiectione loquūtur. gloria autem & exaltatio que per xp̃m danda p̃dixerunt illa est gloria celestis quam nō intelligebant: et ideo gloriā que a solo deo esse non querebant: et propter hoc in infidelitate permānerunt. Ipse solus potest xp̃o pauperi et abiecto credere qui non p̃priā sed dei gloriam quaerit. vbi de viro vane et humane gloriē sic dicit Beda. Hoc aūt vitū caueri melius non pōt q̄ vt ad conscientias nostras redeamus nosq; pulueream esse consideremus: et si q̄d boni nobis inesse deprehendamus /nō nobis sed deo ascribam⁹. hec Beda. vbi et Chrysō. Una gloriam fugiamus omni studio. Et qualiter eam superabimus ait. Si ad altam respexerim⁹ gloriam que ex celis est: a qua elicere nos hec cogit. Quo igitur nobis spes erit salutis cum tuti esse ab his exteri qui hic sunt /exteri a celo sumus & eorum que illic sunt? Quid hac insensibilitate deterius fiet vnq̄ cum p̃m viam quāq; diem ea que iudicii ea q̄ regni audientes eos qui sub Noe et Sodomis erant imitemur experientia rerum expectantes omnia discere? Et nimirum propter hoc omnia illa scripta sunt: vt si quis de futuris credit ab his que facta sunt manifestam et de futuris demonstrationem accipiat. Hec igitur intelligentes et preterita et futura parum saltem respiremus a difficili hac seruitute /et aliquam animę faciamus rationem: vt et preteritū⁹ et futurorū potiamur bonis. hec Chrysostomus.

Beda.

Mle supra Chryso.

¶ Oratio.

Dómine iesu xp̃e sana me languidum longo languore male per annos paralyticum diuturno torpore boni gratuiti. Da mihi vt surgam recedendo a peccatoribus tollā grabatum portando onus penitentie pto eo: et ambulem proficiendo in bonum et de bono in melius /et eūdo de virtute in virtutē: sanus quoq; faciēs meo beneficio studeā a peccatis abstinere deceteroque bereuiosumbi aliqd contingat: vel hic vel in futuro. Os mihi etiam bone Jesu vt te humilem sequēs humanā et terrenā gloriā abnegem: ac laudari et sup alios efferri non cupiam: sed mi soli gloriā tuam et tibi soli placere apperam. Amen.

¶ De arbore infructuosa et muliere curuata.

Cap. lxix.

Et reliquis illis in [credulitate sua [in rū abut] iesus [in galilea.] Cōp̃a ma manēret et docere [aderāt eo ne cui dā iudei [nūciant reo] xp̃o. Et pilatus

quoddā [de galileis] .i. virginū vrosum sacrificarent et in actu sacrificandum occupati essent interfecit [et sanguinem eorum cum sacrificiis mixtum fecit] qi morte cum sacrificiis concurrente sanguis interfectorū mixtus fuit. Et quia in hac sacrificatorū mixtus fuit. Et quia in hac sacrificatorū mixtus fuit. Et quia in hac sacrificat

Universidad de Deusto
Biblioteca

norum meneos nec inspirata ler naturalis corrigit nec precepta eruditis nec incarnationis euo miracula cõuertunt. Sed cũ rumore audiendum est quod dicitur. [Succide eã ut qd terrã occupat.] Unusquisq; est iuxta modũ suum fructuum bone operationis non exhibens: potest nũ fructuosa arbor terram occupare? nec Diego. Cultores vero sunt q fideliter prestant ei eius curã gerũt: vel sancit qui intra ecclesiã orant pro eis qui extra eam sunt: qui eos interpellant dñm pro singulis diebus. [Dũe dimittem illam hoc anno]. i. spes ilio sub gratia [usq; dũ fodiã circa illam]ex colendo et vitia reprehendendo [et manũ stercorea] p stercore peccatorũ ad penitentiã sufficiãdo. Circũfodere eni est hũiliare pe Ponit humilitas. nitẽtie et patientiã docẽ. Fossa nãq; est hũilis terra: sterc⁹ aũt sordes sunt et memoria peccatũ: et fructũ dãt. Quid ergo. est stercore fœtidius et tñ si bene vtaris ad fructuũ? ut ait Greg. Ex stercore igit ad fructũ reuniscit arbor: qui de cõsideratõe peti ad bona se cepa resuscitat. Uel fossio est peccatũ recognitio. peccator est peccatũ sua cooperit: et fodiendo videbit abominationẽ peccatorũ et inde erubescet. Stercoratio autem vel sumi appositio est mortis recordatio. in morte enim homo sterc⁹ efficitur et putredo: ipsa nanq; mors [memoria] peccato pleruit: in bono opere sollicitat: et grauia dei conseruat. Per arborẽ eni significat quelibet persona in ecclesia dei ad fructificandũ plantata signari: et per tres annos in quibus non facit fructum inuentus et etas media et senecta ineligit propter qđ meruit p mortẽ de presenti vita succidi: per cultorem autem angelus custos hui⁹ hominis accipitur qui rogat vt adhuc in sensu viuere dimittatur vt per eius diligentiam circa talem hominem: se emendet et fructificet: alioquin succidatur et in ignem mittatur. ¶ Potest eti mozaliter arbor fici dici religio quam dñs ejus q eam seruat sc̃z christus [habebat plãtam in vinea sua]. i. in ecclesia sc̃z per Antoniũ per Benedictũ per Augustinũ [veniẽs querens fructũ] scilicet religionis et sanctitatis proffectũ in illa [scilicet religione [et nõ inuenit] nisi folia tantum et nihil de veritate religionis preter verba et exterioꝛẽ habitum. [Dixit aũt ad cultorem vineę. sc̃z ad eccl̃m prelatum et doctoꝛẽ quorum officium est seminare et amputare spinas euellere: cetera huiusmodi facere. [Ecce trẽ anni sunt] sc̃z ẽpus Antoniũ Benedictum et Augustinum. [ex quo veni⁹ querens fructum] sc̃z virtutum et operis [et non inuenio] illum. nimis enim prope vitã et mũdum erat: et ideo fructus eius vsq; ad maturitatem non potuit pduc̃re nec portare. Sed reuera omnis religiosꝛ timoꝛ cuertitur cum hic succiditur. [Succide ergo illam]. i. succidendam annũcia: quia est infructuosa. [Ut quid terrã occupat?] ab aliis potalibus virtut: quia locum quẽ in corde operibus bonis nõ exercet. Ut ei dicat Augu. Peccator nũ est dignus pane quo vescitur. [Et respondens ait ei] prelatus: quia prelati debẽt se opponere pro subdito [dixit] sc̃z etiam si nõ pro eis [domine dimitte illam et hoc anno]. i. vt penitẽat et fructificet. Et hoc breu quia confestim spatio pene nullo abundamus in superbia se nos emendãdo [Usq; dum fodiam circa eam] sc̃z per increpationem humiliando: et ab amore terrenorum removendo. qui enim fodit terram extrahit. i. tollit sum. i. humilitatem facit [et mittam stercora] sc̃z malorum quẽ facit abominationem et fœditatem et vilitatem ad memoriam reducẽdo. Sanguine multi qui nec sic penitere volunt: sed murmurant contra illos qui eis peccatorum suorum abominationem ad memoriam reducunt: siue in predicatione siue in electiõe: siue in correctione siue in accusatione. et ideo timendum est eis ne succidantur: quia arbor que non facit fructum bonũ excidetur et in ignem mittetur. Tres etiã ãnt possunt significare tres vota cõmunia omni religioni: super quibus dominus quẽlibet nr̃m diligabit cũ exactiõe magna quemadmodũ fuerint obseruata: sed nimis eheu multo ne ista vota inueniat fracta vel male obseruata. Cultor etiam huius vineę potest ipsa ratio esse: qui debet fodere circa cõscientiam suam inducendo ad omnia opprimit mollia cogitãdo de hui⁹ mundi mulieribus considerando hui⁹ mundi mulieres non sunt nisi stercora: et vtinam eos

fideratio et fossio predicta faciunt fidem efficiente religiosi fructificare. Religiosꝛ et bene per arborem fici intelliguntur religio. religio. Primo qꝛ sicut ficus suo vno ramo cuncte multa grana continet in qua dã cuncte data religio sub vno modo viuendi et sub vna regula multos habet homines eodem modo viuentes. Secundo quia folia ficus habẽt qua si similitudinem manus humanas dicitur religiosꝛ que per folia significatur debere operibus adequari vt quicquid dicunt illud faciant. Tertio quia nauri ferocissimi dicuntur manus ficus suere quãdo ficus alligant. sic nunc nos infideles et dissoluti manus suere et christi iugo humiliter subiicimur si religionem ingrediunt et cerimonias ordinis alligant. Sed nota qꝛ in parabola dicitur. Quid cu vides hic ficus bonas bonas valde. et ficus malas malas valde. qꝛ quãdo religiosus est bonus non est melior eo: et quãdo est malus non est eo peior. vnde Augu. Simpliciter fateor et q̃ pessimos seruire cepi quorum ut sic dixerim le expertꝰ sum meliores q quos modo nostrorũ professerunt: sic nõ sum expertus peiores q̃ q̃ in eis defecerim. Docemur ergo hic et monemur vt nõ simus sterilis sicut arbor infructuosa: terram inutiliter nõ occupemus ne sine fructu bonorum operũ inueniat sue ad amaritudinem. qꝛ ait Hieꝛõ. arbor infructuose duo de Terra alte per terram sterili sicu occupatam ee et populorum vmbra premitur ne fructum ferat. Inutiliter terrã occupat qui locum quem reuera bonis operibus nõ exercet: qui exemplo proximis impedimẽtum prestat ceteris. Sed vt ait Dicto. Qui videtur se inutilem esse vel nõ proficere in loco suo ministrare et alios prodesse desistere cedere: ne melioꝛes locum occupet. Unde Augu. Nihil est quod magis cogitare debeat nũs vt in semetipsum oculos conuertatur et de statu suo cognoscere quærat et se inutilem et quod displicet necet: quod placet aptet et plantet. Cum enim se homo inanem inuenerit meliorum bonorum; vt quid est nudus exercitiũ honoꝛũ? Ecce quid prodest plena bonorum area si manus est conscientia? Bona vio haberet et bonus non vio esse. Non vides erubescere te debere de bonis tuis si domus tua plena est bonis et te habet malum? Quid enim est quod velis malũ habere? dic mihi. Nihil omnino. Non proxem: non rem nullam seruitium seruitium: non villam: non tu lam volumen pestremo non caligam: et tamen vio habere vitam malam. Noli ter vitaꝛ. go te/ prepone vitam tuã caligine me. Omnia que circumcent oculos tuos elegantia et pulchꝛa tibi chara sunt: et tibipsi vilis es/ fœdus es. Et posses tibi reponere bona quibus plena est dom⁹ tua que habere optasti: que perdere timuisti: neme tibi eximarent tu nos bona vis habere? et nos volumus bonum habere dominum? Tacita voce interpellant contra te dominum tuum. Ecce tanta bona dedisti huic et ipse mal⁹ est. Quid enim prodest quod habet quando cũ qui omnia dedit non habet: hec Augustꝰ. Per hec verba predicta quendã subitanea a peccatis terruit Iudeus inbri gustinus in quodam sermone suo. cum con[Erat autem docens in synagoga eoꝝ uertit. rum]in loco communi vbi conuenie bant iudei: in sabbatis in quibus homines debent intendere diuino cultui ad audiendum verbum dei vt ibi prediceꝝ humilitat⁹ quem preponẽs eam ad synagogam pertinere meꝛcaret: et quod synagogam infructuose arbori compararet. arbor⁹ enim succisio figurabat synagoge exclusionem quoad quosdam reprobos et damnandos: sed mulieris de qua sequitur erectio ecclesie exaltationem et cumulabit fidelis gle erectionem siue ad fidem et gratiam siue ad gloriã. vnde Ambro. Quã clemens dñs Ambro. q̃ pius in verbo: cum aut mulierem Clemẽtia cur vindicat. in synagoge typo arbo domini. rẽ et cidi iuberet typo ecclesie feminã saluat. Tunc ergo mulierẽ quan- Mulier dã [que habebat spm infirmitatis]. i. infirmitatem a spũ maligno inflictã curuata. et caulam aniq̃ grat a satã/ na[decem et octo annos]vinculo infirmitatis alligata et moie humoꝝ incurvatata vt[nec posset surs̃ respicere]in celũ ad qđ erat creãtꝰ terrena sapiẽs et infima requirẽs/ celestia ex

superiora cogitare nouiā faciebat. cū eam videret vocauit ad se et sanauit et cum manꝰ ei imponeret [cōfestim erecta est ⁊ glorificabat deum] ꝑ benefitio accepto. Solam enim gloriā retinet deus de operibus suis: totam vero veritatē concedit nobis. Jn hoc ostendit dominus suam humilitatē: quia infirmos nō dedignabatur tangere. Curatus deformem vel grauem haberent infirmitatem. Licet autem ista inclinatio mulieris intelligatur de inclinatione infirmitatis quā diabolo vexante sustinebat: tamen accipimus eam mō aliter sic q̄ vitiū omnis mulier sic habet ⁊ vultum ⁊ oculos ad terram demissos q̄ in perpetuum hominem non respiceret: quia aspectus eius valde est periculosus.

Pullitas domus.

Videet mulieris

Vic erudimur ne vitā nostrā sic terrenis implicata: sicut mulier terre erat inclinata: quia vt dicit Augu. Quanto magis quisq; terrenis occupationibus implicatur: tanto magis a sui conditore visione prepeditur. ⁊ vtique est Grego. Concupiscens visibilia inuisibiles virtutes amittit. Ille quippe homo curuus est: qui inclinatus ad culpam sursum respicere non potest ꝑ tutitiam: quia terrenis voluptatibus dedit' sola terrena ⁊ trāsitoria cogitat et diligit: ad celestia vo contēplanda mentis oculos nō erigit et eterne felicitatis diuitias non requirit. Vūc autem si dominus per gratiā tangat ⁊ sue misericordie manum super eum ponat: statim per iustificationem erigitur et terrenorum oblitus celestia contemplatur. vnde

Augusti.

Gregorius

Grego. Omnis enim peccator terrena cogitans et celestia nō requirens sursum respicere nō valet: quia dum desideria inferiora sequitur a mētis fine recreatione curuatur: et hoc sem per videt quod fine intermissione cogitat. Et quia ad celeste desiderium nō assurgit quasi mulier inclinata sursū respicere nequaq; potest. vñ ara eiꝰ

Consuetudo mala.

culpa obligat mētē: vt nequaq; assurgere possit ad rectitudines. Conatur et labitur: quia vbi vis sponte persistit ibi ⁊ cum voluerit coacta cadit. Si ergo iā bona patrie celestis ignominus displiceat nobis q̄ curui sumus. Ponatur ante oculos mulier curuia et arbor infructuosa. vnde et

Augusti.

Augu. Ergo qui sterilis est anar penitentiam et facit fructum dignum penitentie. Qui curuus est ut erram intueatur: terrena felicitate lenitur ⁊ erigatur. Si per legitimum non potest inuocet deum. qui Augustin. Et mentes ⁊ erigere debet: homo habet enim faciem ad celum erectam vt pluuia ad tendat celestibus ⁊ eternis q̄ litus ꝛc potantibus et caducis. vnde Augustin. Erecta in celum corporis forma admonet q̄ sursum sunt sapere. Deinde dominus protractas ut facit eos ꝑ situm querēres de terrenis in suos ꝛc deos erexit: quam facie sursum aterdere voluit. Non discordet cor mentis a facie tua: vt habeas faciem sursum et cor deorsum. vnde ⁊ Basi. Bestie terrestres sunt ad terram respicentes: sed celestis arbor homo quantum figura corporalis platitudinis ⁊ eminentia dignitate animę differt. Quadrupedum figura quasi ad terram respicit: vel corpore ad terram respicit: superuenirem vadit: ⁊ quicquid volumen sum est ex omni parte prosequit. Quum capur ad celum erectum est: vt si tu tui superiora contemplamur: vt si quādo ni passionibus carnis rapiū connitebaris venire ferueno et ima que sub ventre sunt: comparantis ea bestijs insipientibus. i. non sapientibus similes effectus es eis. Illa tibi fol lucendo est digna que superius sunt querere vbi christus est: superq; terre stria esse mente. vt forma ad quā creatus es ꝛc. Ambro. Et Ba. Augu. Ambro. Cum dispone tuipsius vitā. Urbanitatem habes i celis vera tua patria que superius est hierusalem. vnde ⁊ Bern. Curuitas anime est querere ⁊ sapere que super terrā sunt. Turpe est humano corpore qđ est erecte fronte bestiā mentem gerere. Et ibē. Corpus rius ⁊ naturā pedit hominē de rectitudine fortasan vt ista corporea exercitatio vigilatio; rectitudo figuret hominem interiorē illum qui ad imaginē dei factus est/spiritalis siue seruando dei tuditus admoneret: ⁊ deos tuos deformitatem arguret animi. quod eis indecentius ꝑ curui recto corpore ge rere alim: Periuerſa res est ⁊ fedā ha tem vita qđ est corpus de terra ortum los sursum habere oculos vbere fuisse cere: celestibus luminaribus obtectare aspectum spiritalem vero celestium creature ipsa edocuerat oculos. i. in tentus sensus ang affectu grabere in terrā deorsum: quāe debuit mitrari in erecto/herere iuto quasi vnā de fun-

Bestias.

Oculos

Terrestre. ta cū ⁊ vt dicit Aristo. in libro de animalibus q̄ quos claudunt oculos cū

Palpe. pebra inferiora animalia vo grossa

Mala. ⁊ cum palpebra superiora. ꝑ quos intelligimur viri spirituales qui ad inferiora et terrena oculos claudunt ac celestibus ⁊ superioribus intēdūt.

3 Tri. pte. carne. ꝑ viri mundani qui habent oculos apertos ad celestia et spūalia et aperitos ad terrestria et secularia. ¶ ꝑ hac mulierem curuam signatur peccatrix anima et mens auara: multum ⁊ quia ꝓpter absentiam charitatis frigida: tepefacta quia longo tempore diabole procurare sic ad inordinata amorem terrenorum est incurata q̄ ꝓpter longam consuetudi nem aspicere nō potest superna tantum affectu. Lobianus ꝛc effrain. A. frugifer habens spiritum infirmitatis q̄ ad spiritualia infirma: decem ⁊ octo annis quia valde diuturna. Jm enim Diero. Cum cetera vitia homine secedente fugiant: sola auaritia tunc recedit. Sed iesus eam tangit in sabbato quando cuius inspiratione quiescat a peccatis: et sic erigitur sursum p celestium appetitum. Jn sanatione mulieris fecit dominus quinq; vidit mulierem: dixit: vocauit: tetigit: et erexit. Sic dominus animā peccatricem perfecte curaturus: ꝓmo videt ea per pietatē. Secundo vocat per inuernam ispirationem. Tertio tangit ꝑ peccati remissionē. Quarto erigit ad superna per amoris feruorem. Per archisynagogum vero: ve quo statim subdit: hypocrite qui de hoc murmurat quando male intelligit et interpretatur: ꝓpter quod merito arguitur de murmure tali: qui ea mala: circa humanam naturā ꝑ ea alta diuina ꝛc adhiberi. Un

Archisynagogus

de scitur. ¶ Respondēs aūt archisynagogus].i. princeps synagoge q̄ ex

Ambro.

Vinculū solutere ly sabbato.

Ambro. Quam dulcis parabola: facilis quidē. Vinculum vinculo comparat ꝑ infirmitatis iudeorū aeruginē rediargu̇itur. Nam cum ipsi animalibus sabbato soluant vincula: reprehenditur dominum qui hominem a peccatorum vinculo liberauit. Deus q̄ et deus ab operibus humanis requiuit sed non ab operib' sanctis cuius sempiterna ⁊ iugis operatio est: sicut filius ait. Pater meꝰ vsq; modo operatur ⁊ ego operor. vt ad similitudinem dei secularia opa nostra nō religiosa cessarent. hec Ambro. Archisynagogus ergo male legem iureliniebat qui pietatis et mie opa i sabbato fieri nolebat. lex ei nō fuit ale ⁊ libera le sed seruilez norium equus sabbato prohibebat: ꝓfigurās ips quo nostra secularia opa non religiosa ⁊ laudanda deū cessabunt. Jn signum etiā huius rei dominus sabbato curabat. vñ curatio ⁊ miraculoū operatio q̄ ordinatur ad dei gloriā ⁊ videtium deuotionē excitandā / poterat fieri in die sabbati ⁊ cōuenientius ꝛ die illa q̄ in aliis eo q̄ dies illa erat ordinata diuino cultui et ad deuotionē populi. Ex ipsi equus charitatis sez sanationem boīs nō verētur postponere operi ei vidiarie sez pecoris. Jdeo bene eos hypocritas .i. simulatores vocat: qui cū magistri plebium videri appetūt hominem bestie postponūt. vñ Chrysostomus. Nā dicit hypocrita principē synagoge: facit habebat legis custodes: mēs vero ei' erat vana ⁊ inanis. Nō enim turbabat propter sabbatum qui vitalia: sed poter ips ꝛ glorificat. hec Chrysostomus. Similiter hodie multi nō solū seculares sed etiā religiosi sunt tales: magis de pecore q̄ de homine curantes. vnde Bern. Cadit asina et est q̄ sibi leuet: perit aia ⁊ nō est q̄ erigat. Ergo q̄ ꝓponit curā eq̄ vel cumi-

Chrysostomus.

Bernar.

Universidad de Deusto
Biblioteca

cūs pecoris sui vel eriā corporis / libencius sumpsᵒ faciendo z laborando vt liberetur a morbo vel ab alio periculo q̄ pro alia christi vt sanetur z liberetur a diabolī laqueo: cum cā multo magis teneatur diligere q̄ corpus proprium / hypocrita est et grue facit peccatū. Est ergo q̄ quādo dicitur. Sabbata sanctifices. istud potest tripliciter accipi. Primo generaliter: vt cessemus a vitiis z peccatis. Secundo specialiter: vt cessemus ab operibus corporalibus q̄ impedunt vacationē ad deum et eius cultum: vt sunt opa mechanicae agricultura ac mercantium et placentia z huiusmodi. Tertio specialissime: vt est in viris contemplativis qui ab omnibus mundanis se separant vt totaliter deo vacēt. Prima vacatio est necessaria. Secūda debita. Tertia perfecta [Et cum hec diceret erubescebāt omnes aduersarij eius] confusa sua ratione dii responsione quā veritati aperte nō poterant cōtradicere. [Et omnis ppl'us] scz simplices z humiles [gaudebant] in factis z dictis sui gl'iosi cū q̄ amaritudo veritatis. [In ipa die accesserūt quidā pharisēorum dicentes illi] scz ihesu: quidā forte bono zelo scz vt sibi cōsulerent. quidā malo scz vt probarent si timore mortis a doctrina cessaret [Exi z vade hinc] scz ad locum in quo herodes partē non habet. Et ostendens se talib⁹ nō terreri ait illis [Ite dicite vulpi illi]

Vulpes. Per vulpem intelligit malus principes. vulpis enim est alas dolosa pax tortuose incedens z fetidum: sic principes malus quasi erat iste herodes est dolosus per machinationē malitiarum pax erio alienis tortuose incedēs pertinacitate indicit: fetidus per infamiā nominis sui. Qui etiam intimat rēm occidere in se z in suis mē

Bernar. bris. Unum in ipso est. vñ Bern. Per ihesū nocerat ipsius prāsumptionem quo ea put impiū trahit subiectos quousq; fiue cōformet impietati. Misera plane cinitas i qua regnat herodes: nisi herodiane participes erit malitie. Herodianum vero malitia fuit nascentem velle extinguere religionē. Si q̄ ergo religionis vel sinceritatis odibilē profectū vel cōsummationem impedit vel plequit talis cū herode rēm perficiūt. hec Bern. [Dicite in ivul pi illi / Ecce cilcio demonia] z nō pos

sunt resistere cū sint maioris potentie q̄ herodes: z ideo nō habeo timere eum [z sanitates] scz in corpore q̄ in alia [perficio hodie z cras] i. pauca dies vsq; ad tempus passionis mee [et tertia die consummor] per mortē. q. d. herodes nō poterit me impedire quin faciā quod intendo. Tangit aut̄ intentionem in tribus dictis. Prima cōsistit in demonū expulsione. Secūda in infirmitatum curatione. Tertia in officii sui per cruce⁹ tribulū consummatione. Hec enim tria summata sunt omnia de ipso in lege et prophetis dicta. vnde dicit consummatum est. Et notandum q̄ adiecta hodie z eras singularum rēdidit singulis verbis: vt sit sensᵘ hodie cilcio demonia z eras perficio sanitates. Primo enim est demonum electio: pelitur ita nitatis collatio: tertio sanitatis cōsummatio. Mystice prima datur ea fuit hostia et passio. Secūda sanare vulnerate pfecta sanatio. Tertia holos ad deū recēciliatio. Moraliter Prima dicta cōsistit in alienatione a tionum. Secūda in collatione virtutū. et exercitio motū. Tertia in adeptione premiorum. vnde in Mce. Tunc cabit nos post duos dies z in die tertia suscitabit nos scz ad significandum parres penitentie que sunt contrito cum dolore: cōfessio cum pudore: satisfactio cū labore. Et subdingit de lo co passionis vbi cōsummabit q̄ mo tem dicēs [Verū tamē oportet me hodie et eras et sequenti scz ad locū passionis [ambulare] i. paucis diebus [quia impossibile non est prophetā perire] i. occidi [extra Hierusalē] vbi mei [pphetare filr occisi] ego caput pphetarum de quo ea phete scripserunt debeo suscitari. Et quo pz q̄ mors mea non est in potestate eī: sicut nec hora nec ego. n. scio qū debeo mori: sed ipse nō. Unus est locus passionis necessitatis. scz Hierusalē hodie pficiatores ex [et ac fidelium ceteri a doctrina z cōsortio [et ne] timore principū et malorū homi non cessarē: sed christū inuictis confitentium virtute cōsta hominibus confiterentur. Et ait

Herodes, rx. Sabbata modo sanctificanda.

Vulpes.

Bernar.

Domine Ihesu xpe da mihi frucum bonoꝝ operum feruēter facere / et in eis iugiter perseuerare / ne fructū tuū⁹ merear deus meᵘ vt nō sim deorsum inclinatus per culpam / sed sursum respiciā per iustitiā: nec a mentis rectitudine curuatus terrena z transitoria cogitem z diligam / sed ad celestia conplacula mētis oculos erigam / et eterne felicitatis diuitias requirā. O domine vide me p pietatē: voca per internam inspirationem misiam per peccati remissionem: tange per satisfactiōis doloremerige ad superna per amoris feruorem. Amen.

De hydropico z exhortatione ad humilitatem et misericordiam. Cap. lxxx.

Hydropici curantur

Ihesus

Hydropici curanto

Opera ḡ bus abiti nēdū est sabbato.

Et ecce vir quidam hydropicus erat ante illum] scribas et phariseos. [Et respondens ihesus] non ad verba / qui sibi

Sinde ibat Ihesus per ciuitates z castella docens z indifferēter predicans / non personas accipiēs. [Et factū est vt dū intraret domū cuiusdā principis phariseoꝝ sabbato manducare panem] necessitatis / non delectatis non fercule / et exclusis superfluis / designā tur epulas. Quippe erat cōtēptus [et ipsi obseruabāt eū] non ex deuotione / sed malitiose. Ad primū aūt publicanos accessisse etiā non rogat⁹. Pharisei eūt vocatos z inuitos reputabāt / nec inducere: sed publicani se peccatores et infirmos confitebantur / et medico indigere. Ideo istos vt illuminet p iuste expectat. [Et ipi observabāt eū] insidiando vt vel in eis factis videret vnde eū reprehēdere z accusare posset. Magna materia odij erat eis q̄ sabbatū eū comedebāt / et ipm mortis reos tenebant. [Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum] scribas et phariseos. [Et respondens ihesus] non ad verba / qui sibi

Vnus locus passionis necessitatis. scz Hierusalē

Pharisei filij.

Pharisei obstinati.

sepe legimus curasse. Sepe dño in sabbato docebat et curabat: sine vt plures qui ad sabbatum conueniebãt in crucifacerent: sine vt in sabbato celestis quietis eõs infirmitates curandas esse ostenderet: sine vt interdũ a gere cõtemplationis, propter salutem animarum nos subtrahendos esse doceret. et ideo ad manducãdum sabbato cũ isto principe iubet non propter cibũ sed propter alias lucrum: vbi etiã hydropicum dñs in corpore z in mente curauit. [Et non poterant ad hec respõdere illi tanq̃ victi z confusi rõne euidenti. Mystice princeps iste fuit Moyses/domus eius synagoga: hãc intrauit dñs cum venit in mundum manducare panem. i. delectari in penitentia iudeoꝝ. Unde in Apoca. Si quis audierit vocem meã/et aperuerit mihi/et in cõfessione: intrabo ad eũ/et in oris cõfessione: et cenabo cum eo z ipse mecum, et delectãbo in operum sanctificatione. Istud etiã potest simili modo accipi de prelatis et ecclesia domo eius quam time intrauit z quotidie intrat dñs. Et notãdum q̃ propietates hydropici sunt septem: per que septem capitalia vitia designantur: et ideo iste hydropic⁹ quelibet peccatorem significare perhibetur. Habet etiã hydropicus corporis tumorem: sic superbus cordis inflationem. Secũdo habet spirituum cõpressionem: sic inuidus bona comprimit ne publicentur et veniant ad lucrum. Tertio sitis ardorem: sic auarus quãto plus de diuitiis bibit/tãto plus sitit. Quarto humor: indigestionem: sic tracũdo per tram diuumuit dies suos. Quinto pedum pigritiam: sic accidiosus pigritiam affectionum z cogitationum ad bene operãdũ. Sexto generatiuum inflationem: sic iurtuosus eorũdem rumefactionem. Septio oris fetorem: sic gulosus oris corruptionem. Specialiter aũt hydropisis auaritia designat: q̃ hydropicus dño magis abundat humore inordinato/et quanto plus bibit/tãto amplius sitit: sic auarus dño est copiosior diuitijs quibus non bene vtitur/et quo plus diuitias acquirit/tãto ardẽtior eas concupiscit: nec vt Augustinus dicit/crescit amor nummi cum ipsa pecunia crescit. Ferocissima pestis est cupiditas que eos dño capit egenos efficere ler dũ finem inquirendi non inueniꝝ; iz z magis quo fuerit locupletatus magis dicat. Et iste auarus stat ante scium cũ conuertitur ad deũ paratus acquirenda dispensare ad honorem dñi/et sic recuperat sanitatem: q̃ de cupiditate curat in liberalitatem. et dño ante pharisẽos hydropicum curat: et mox eos per exẽplum alalis bonis fic conuincit vt eodem etiã auaritie cõdemner. Cõparatur etiã hydropicus spũaliter et quẽ flurro carnalium luxuriarum exuberãs aggrauat. de eis dicit affer affer/iez carnis voluptas que sunt due filie sanguisuge/que semper clamant affer affer/iez carnis voluptas et auaritie cupiditas. Designat ẽt hydropisis spectaliter superbiam sicut in hydropico erat turgor cordis et corporis inflatio/sic i stipho est tumor mentis elatio. et ideo cõa stupbes pharisei⁹ curat hydropicum corpe: aliter vt hoc exẽplo ipsi discat curari ipsius superbie: et per istius egritudinem corporis oculos mentis ostẽdat in illis egritudinem cordis: q̃s ẽm iste in corpore/hoc in mẽte. Unde intuendum quomodo primos accubitus. i. primas z honorabilitates sedes in cõuiuiis sectant. Hos accubitus eligẽtes/hortatur eos ad humilitatem/ꝑponẽs exẽplum vnde loci superbie humiliter faciendi/vbi loci superbie arcentur appetentia: vt ad similitudinem eius fiãt cetera: et docet humilitatem non solũ apud deum/sed etiã apud homines esse laudabilem. Non ẽm inde docebat principaliter docere qd hic dr̃ ad literã/sed mystice. Quod inedebat fm spũalem intelligentiam. Monet ergo inuitatos ad conuiuium non in primo sed in nouissimo recubãr loco. Juxta illud sapiẽs. Quanto maior es: tanto te humilia in omnibus. Ut ẽm ait Chrysc. Nihil tã deo amabile cum est vt cũ virtutis fcia minuere pũsumat. hoc ẽm philosophie vnicum principium est. Nec aũt non ait cupere/sed literaliter/sed ꝑ spũaliter intelligendum. Multi ẽm cũ inertia z superbia cupiunt recubare in nouissimo loco: non nisi vt iusti z humiles reciubent. Pluriter multi vere humiles recubant in cõmu/conscientia et corde reputãtes se in nouissimo loco esse. vt Chrysc. Juber nos dñs in vltimo loco recumbere non solum vt corpore in nouissimo iacemus: sed etiã vt alio nouissimos nos esse olim iudicemus. Bonus causa loco se humiliat/dicit de se ipse

ferr. Ubi notãdum q̃ sunt quedã nupte spũales: et quedam celestes. Spũales sunt quas facit deus in presenti cũ ais in thalamo cõscientie. Cõnuentio aũt ais cum xpo fit per fidem et dilectionem: et per quã cõiunctione vnitur triplex bonum. fez fides/proles/et sacrameñ. Bonum fidei est ne diabolum adulterum suscipiat: bonũ prolis est vt sponsa xpi per bona opera fetum generat: bonũ sacramẽti est vt inter sponsum z sponsam diuisio nunq̃ fiat. Nuptie celestes sunt refectio visionis diuine: vbi erit plena satietas: in nuptiis eñ conuiuerũt ola abundare. Ubi aũt venienti ad istas nuptias est humilitas: q̃s notantur cum dicitur [vade et recube in nouissimo loco.] Et concludẽdo subiugit ratiocinando [humiliabitur] vel hic vel in futuro. Non dicit exaltabitur: q: fm Greg. Non potestas sed elatio in crimine est. [Et qui se humiliat] volũtate nõ qui humiliatur quasi ex necessitate] exaltabit] in futuro z q̃cũq̃ in hoc mũdo. Hec sentẽtia infallibiliter est vera in cõspectu dei: in cuius iudicio fiqbit abiecti sunt z humiles acceptissimi: in iudicio hoiũ aliter accidit: quia sic ecclesiaster superbi sunt i gloria z humiles contẽpti. Et si superbi exaltãtur in hoc mũdo humiliabuntur in inferno: et si humiles abiecti in hoc mũdo exaltabũtur in celo. vñ Cyrillus. Hoc dicitur fm diuinum iudicium/non fm humanam consuetudinem/fm quã plures concupiscentes honorem cõsequũtur: aliꝰ vero se humiliantes ingloriꝰ remanet. vnde et xpus. Potero non finaliter nec omnibus bonis est reuerẽdus ꝙ se bonorans ingerit: sed dum a quibusdam honoratur/aliꝰ derrahunt ei/et quia etiam ipsi honorãtes. Ubi nota q̃ cũ quidam superbus per ꝓcurationem exaltatus ambularet in ecclesia et sibi vba euãgelii [Qis qui se exaltabit humiliabitur] hoc verũ esse non reputãs/et quasi in vba blasphemie ꝓrupit dicens q̃ si se humiliasset z non se exaltasset/ad vltimum stans non permansisset. et sic in eodem loco eccidit/et a diabolo suffocatꝰ expirauit. Deus ẽm multi bodie hoc dicunt corde verbis fatẽ si non vbo quasi nũq̃ exaltari possent si ad hoc per se nihil facerent. Per primum ergo locũ non solum intelligit hic honorabiliori sessio in cõmuni solenitatꝰ/sed etiã quelibet dignitas i ecclesia seu primatus. Ad dignitates eñ nullus catholicus ad xpi z ecclie nuptias inuitatus se debet ingerere/sed alios meliores ꝓponere quãtum in se est: alioquin intrator principalis (fez de⁹ a quo est oꝰ potestas) deiciet eũ a sua dignitate: saltem spũaliter sentẽtia eterne dãnationis: aliquãdo etiã deiicit ealeo pena dãnationis tẽporalis. Si aũt humiliter z ex corde refugiẽs (sicut faciebãt antiqui patres: vt Greg. exẽplificat) dignitatem ex obediẽtia suscepit/et ex charitate fraterna bene ea vsus fuerit: eandem celestem gloriam obtinebit. [Quia oꝰ q̃ se exaltat] ꝓsumptione se dignitatibꝰ ingerẽdo [humiliabitur] modo predicto [et q̃ se humiliat] non fallaciter z ficte/sed veraciter z ex corde [exaltabitur] fm qđ dr̃ in Prouerbijs/humilem spiritum suscipiet gloria. Ubi sciendum q̃ humilitas meritoria cui debetur exultationis gloria consistit in tribus. Primo in ꝓprie estimationis annihilatione: et hec inducit contemptum sui: ita vt homo nihil reputet se ꝑfm qđ dr̃ in Ecclesiastico: et oim que habet/recognoscat dominum esse deum. Quid enim habes (inquit Apꝰ) quod non accepisti: Secdo cõsistit in dignitatum vilipensione: et hec inducit honorẽ deiter hec habetur quãdo homo in magnis virtutibus/domo/et honoribus cõstitutus inde non extollitur: sed eorum illi tñ fidat z integrũ retinuit a quo omne bonũ fluit. Tertio cõsistit in aliorum ꝓlatione: et hec inducit ꝓximi appetitionem. Quo seruare poterimus qđ ait Apꝰ. Honore inuicẽ ꝓuenientes. vñ Augustinus. Honor inuitus meritum inuitantis estimemus: Homo enim illũ quo se dignioꝝ estimat/vix honorat sed potius contemnit. Potest z hoc qđ dictum est de dignitate etiam accipi de meritoꝝ ꝓsumptione. Ut Beda. Mystice ais xpus nuptias xpi z ecclesie inuitatus adiit mebris ecclesie per fidem conuiuio/non se extollat quasi sublimior ceteris gloriando de meritis. Habet enim locum honorationis post inuitatoꝝ/cum illoꝝ a se in xpo seruti sunt aquitate ꝓcitur. Et cum rubore nouissimum locũ tenet/quando de aliis me

Locus primus.

Hũilitas meritoria consistit in trib⁹.

Jacobi.i.

Rosi.xii.

Meritoꝝ ꝓsumptio.

Beda.

Hydropici ꝓpietates septem/peccata tot⁹ dẽ significantes.

Auaritia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

liota cognoscēs quicquid de sua operatione celsius sentiebat / humiliat. Sed recūbe aliquis in nouissimo loco sis illud. Quanto magnus es: humilia te in oīb⁹. Venies autem oīs: qui humiliem fuerint / amici noie beatitudīs superius ascendere precipiet. Quicūq; est humiliauerit se sicut parvulus iste: est maior in regno celoꝝ. Pulcre ait dicitur [nicerit tibi gloria] ne nunc querere mercedē tuā q̄ tibi seruatur in fine. Potest etiā hoc ex in hac vita intelligi: quia quotidie oīs suas nupcias intrat in pedos despicīs / et humilibus sepe rata ipsius onera prestās et discūbentium cetus eos admirādo glorificet. Qui est se de meritis elevat / humiliabitur a oīb⁹ et q̄ se de beneficiis humiliat / exaltabitur ab eo. hec beda. [Cum ergo inuitatus fueris] a dño per predicatores suos [ad nupcias] spūales que cōsistunt in cōmunione xpi ꝛ ecclesie: ad quas nupcias inuitati sunt oēs christiani: quoꝝ quidā ceteroꝝ dignitate precedunt: alii vero merito virtutumq; et excellit vnus vna virtute / et excellitur alia: alii vero excellunt sacra intelligentia] non discūbas in primo loco [ne forte honoratior] id est dignioꝝ maioꝝ honore [sit inuitatus ab eo] et tale debes tibi preponere. Dignioꝝ enim maioꝝ honore est virtuosioꝝ ideo q̄libet quātacūq; dignitate polleat / habet inscitiam fugiendi honorem / si attēdat q̄ in cōgregatione esse potest aliq̄s eo honoratior. Non est dignitari debent ex excellentia honoris: nisi q̄ ipsa attestatur ex excellentiam virtutis. Secūdo hoc idem / probat ex indigni electione: q̄ locus subditus indigno nō est stabilis: sed sepe inde ejicit. Unde dicit. [Et veniēs] per affectum / qui te inuitauit et illi: dicat tibi [facto.t. te humiliādo: ad alia tibi preferēdo [da huic locū] quo reputabas te dignum. Hoc sepe euenit q̄ qui putabat se dignum honore / ejicitur a sua cogitatione et expellitur inde. Tertio hoc idem probat ex consuetudine que sequitur. Unde subditur [et tunc incipies cum rubore nouissimum locum tenere] erubescens se quādo qui de te maiora presumpsit incipies humiliari quasi peccata animo tuo: aut electus post mortem i inferno. Deinde ostēdit quid obseruādum est qui vult honorem acquirere quia debet humilia de se sentire. Unde dicit [Sed cū inuitatus fueris vade] ad te ex causa [et recūbe in nouissimo loco] minoratus te alijs reputādo: ex te esse i oīb⁹ in imo meritoꝝ et in fortis excellētioꝝ dignitate vel originis nobilitate. Et notandum q̄ triplex distinguuntur nouissimi: vel ex gradum / et locoꝝ. Inter gradus locus nouissimus est incipientium: supremus perfectoꝝ. Inter gradus locus nouissimus est subditoꝝ: medius prelatoꝝ: supremus maioꝝ. Inter locoꝝ nouissimus est infernus: medius mundi: supremus celi. Recūbe ergo quasi nouissimo primo / sez in charitate incipientium te reputando per humilitatem: aut in nouissimo secundo / sez in gradu subditoꝝ per dei timorem: aut in nouissimo tertio / sez i inferno per amorem mediatorem. Et adducit ratiōnem / propter que nouissimo locus est eligendus. Primum est: q̄ ex hoc habebitur gratia amicitie [ve cum venerit inuitator vitrāchoꝝ vel meritoꝝ pestmortem discutiēdo [qui te inuitauit ad nupcias dicat tibi amice ad propter istam humilitatem. Secundum est: consecutio loci digniorꝝ [ascendat superius] et in presenti per gratiam / et in futuro per gloriam quia ex hoc miliasti / et q̄ etiam amicus. Tertium est: honoris gloria que sequit dignitatem [nunc erit tibi gloria] hominis [coā simul discūbentibus] in mensa deū fide vel in eadem beatitudine quietē tibus: cum quia humilis amicus est to gradu sublimatus. Et nota q̄ dō non intendit hic docere quo acquirere debeamus humanam gloriam: sed cēpto acquirendi gloriam illam per humilitatem / docet nos acquirere gloriam celestem: ita q̄ sicut humilitas est necessaria et qui cupit exaltari honore ecclesiastico: sic est necessaria et qui cupit exaltari honore gratie et gloriae. Sed differentia est: q̄ quicūq; se humiliat vt exaltet / promotione ecclesiastica / peccat: est enim falsa humilitas in qua latet immunda superbia. qui vero se humiliat vt exaltetur donis gratiarum ꝛ premio glorie / hic bet rectam intentionem: quia vedicit Ysero. Sancta superbia est virtutes apparere. Ultimo assignat rationē dicti ejus quod ad ea premissa. [Quia omnis] siue talens / siue clericus / sicut reli gioſus [qui se exaltat] sez superbirdo [humiliabitur] sponte vel necessitate hic vel in futuro [et qui se humiliat] voluntarie / non qui humiliatur quasi ex necessitate [exaltabitur] vel hic vel i futuro. et hoc aut in effectu aut in merito: aut in primo. Humiles dicti sunt ab humo cui p̄ter hunum reputantes se conculcādos omnibus exhibent. propter hoc exaltari meruntur. et ideo homo qui facit eis est de humo humiliari debet: et exaltato non debent sibi nisi per humilitatis meritū / et ratio humilitas ducit ad letabūdum gaudium. Unde debes habere q̄ sis peccatoꝝ vilissim⁹ / et omni dono ꝛ gratia dei indignus: nec ad hoc aliquo modo apt⁹ vt deo orationem piam exaltat. Multum ergo debem⁹ fugere superbiam / que deo est odibilis ꝛ inimicos deo ꝛ hominem constituit: et amplecti humilitatem / que nos desiderabiles ꝛ amicos eos eisdem facit. Unde Chrysosto. Ne tuneras honore tuo destructo / si humiliaueris teipsum. Sea enim magis exaltatur gloria mentis maioꝝ est firme. Nec regni est tanta. Si voluisti magni apparere non eris magni / sed ex omnibus dehonorabilior. Quam est derisibiles sunt ꝛ omnibus inimici / et ab inimicis facile capiendis et irrisendis / apud deum hi primis omnium sunt. Quid autem humilitas est detestabilitas aut deformitas / cum humiles ꝛ deo sint desiderabiles: Sed ea que ab hominibus fiunt / vbi maxime potiuntur: et omnes eos velut patres honorant: ficut fratres salutant ꝛ ficut propria membra amplectuntur. hec Chrysos. Et qui dō instruxit imitatores ad humiliandum: nunc instruit imitantes ad nūc pictatem / et ad pauperum ac debilium potius q̄ amicorum / diuitum conuitationem: vt communia faciat non propter hominum fauorem ꝛ vanam gloriationem: sed propter charitatem ꝛ pauperum necessitatem. arguēs per hoc pharisęos: quia faciebant contra / non mori pietatem sed magis cupiditatem intendētes per hoc consequi vtilitatem seu honorem temporalem. Unde dño vt pro refectiōe corporali rependerer spiritualem / sez documentum pietatis [docebat et qui se inuitauerat] et per hoc etiam alios assidēs eos qui erāt in hoc culpabiles arguebat. [Cum facis prandium aut cenā noli vocare amicos / id est, propter amicitiā secularem [neq; fratres nos] id est propter consanguinitatem [ne q̄ cognatos] id est propter affinitatem [neq; vicinos] id est propter familiaritatem [neq; diuites / id est, propter aliquam vtilitatem consequendam. Nec determinatio / sez diuites / oibus predicatis videtur debere subintelligi: et ita fratres et cognatos / amicos ꝛ vicinos / pauperes sicut et alios egenos vocare poterit: et eis sicut et alijs pauperib⁹ distribuam pro deo. Et subditur causa / cum dicitur [ne forte i ipsi reinuitēt te.] Nec est consequendo carnalium hominum scilicet reinuitare inuitantes se [et fiat tibi retributio] ab homine non a deo / in presenti non in futuro. Ista nāq; reinuitatio intelligunt cuncti boni temporalis recompensatio. Unde dicit Ambrosius q̄ hospitalem remunerauris esse affectē amaritie est. [Sciēdum tamen q̄ si vocemur pt dicti ad cōmunia propter charitatem mutuo mutriendam / meritoꝝ est: si autem ad lasciuiam vel ad gulam exercendam vel ad inanem gloriam / peccatum est / et inuitans sustinebit penam: si autem ad reinuitādum / recepit mercedem suam: si autem ad beneficentiam seu liberalitatem / indifferens est / et potest bene fieri ꝛ male prout ad finem vteriorem ordinatur qui potest esse bonus vel malus. Unde hec inuitatio permittit nisi de patrimonio christi quod tenetur debet in vsus pauperum expēdituri de resta dant i pimento mihi cōmisso ad faciēdum ele os vsus, mosynam non possum in alios vsus expēdere quicq̄. [Sed cū facis cōuiuiū] monosyllabe [voca pauperes] census q̄ non habēt de suo ad vinēdū [debiles] coxas qui potēt non habent ad laborādum [et claudos] gressu q̄ ire nequeūt ad mēdicādum [et cecos] vitu q̄ non vidēt ad aliqs

Universidad de Deusto
Biblioteca

artificiū operādum [ꝫ bñs eris] sez in p̄senti beatudine speꝛ: in futuro beatudine rei [qꝫ] inuitan [nō habēt reꝛribuere tibi] ꝫ ideo dest nūq; obtulisse nē habebis debitores; pietas est ad ota vitio est, p̄uisione habēs vi
R Chryſoſt. Reꝛributio a dño pēdā. re que nūc est ei futuꝛe. vbi Chry. Nō ergo turbemur cum non recipiamus bñficii recōpēsatione; sz cū receꝑim⁹. Dñs si receꝑim⁹ nō amplꝰ recipiemus illic: sed si minime reꝛribuit ibi rūe tibi deꝰ reꝛribuet. Uñ sequit [Reꝛribuet enim tibi sez a dño] in reꝛrectione iustoꝝ. ℘m Beda. Et si obs
Beda. reſurgāt singulariteꝛ nō ꝫ quasi p̄ceptis nō immiscito reſurrectio iustoꝝ est qui in ea immunadi sunt ꝫ se bñs esse futuꝛos nō dubitāt. vbi Greg. na
Grego. Paupeꝛes honoꝛādi ꝙ xpo. tanze. Nō ergo negligas lacēres ḡ si nullo sint digni. Cogita ḋ sint ꝙ eiosmodi coꝛ inuenies. Saluatoꝛis indueꝛint imaginē futuꝛoꝝ bonoꝝ heredes: regni claudi sunt accusatoꝛes ꝫ ex cul⁹ uoꝛes idcirco ei: nō loquēres sed intuꝑeri a iudice. vbi ꝫ Chryſo. Dece
Chryſo. reꝛ ergo coꝰ surſum in solatio suſcipere. Si nō placet saltē deoꝝ ū vbi sunt subiugata ꝫ famuli. ℘m suscipiaꝰ: fiat saltē pauꝑ eoꝝ nr̄is. Ubi est elemosyna nō audet intrare diabol⁹. Et si fecū cōfeꝛas mitte ei de mēsa feꝛcula. Et iterū. Sed dicis. Immūdus
Immundus quo pauꝑ mūdādꝰ. est pauꝑ ꝫ sordidus. Lauꝛa eū ꝫ fac eum in mēsa federe. Si vestes sordidas hꝫ; mūdū indumentum ex hybe. ℘ps accedit ꝙ cum ꝫ infriuola loque
Worak'r. rie. hec Chryſo. ℭ Worak'r [cum factis cōmunī] i. cū accedis ad otationē vt reficiaꝝ pane lachrymaꝝ ꝫ inebriaꝝ vino cōpunctionis [noli iniuitare amicos i. nōli otare nīi ꝙ amicia ꝫ cōsanguineis tuis: ꝫ pluribꝰ i. ꝙ iustis qui sunt diuites in virtutibus sed ꝙ inimicis ꝫ petib⁹ qui vere pauꝑes sunt. Uñ subdit [Ex vocabis pauꝑes i. associa in tua otatione petōres. et subdiuidit in tria genera petōꝝ dicēs [debiles] i. peccātes ex infirmitate [claudos] i. peccātes ex malitia sez qui habēt pedē intellectꝰ sanū: sed pedē affectꝰ infirmū [et cecos] i. peccātes ex ignoꝛātia. Predicatoꝛ erā verbi dñi facit spūale cōmunū: sed si facit hoc ꝙpter honoꝛis vel lucri temporalis cōsecutionē non habebit a deo mercedē. Si veroꝛ facit ꝙpter alioꝝ salutē recipiet cū iusto vite eternā. Et eo ait ꝙ dño hic
Cōmunū pdicatoꝛib⁹. ait [reꝛribuetur in reſurrectōe iustoꝝ] ꝛndā de simul discūbentib⁹] ratio et carnalis motus vbi christi credit ꝙ reſurrectio mortuoꝝ esset ad vitā ebꝛis corporalibus indigētē: ꝫ ꝙ ꝓmitteꝛet eis ea corporalia in regno celoꝝ. ꝫ [dicit ei bñs est qui manducat panē in regno dei.] vñ Cyrillus. Homo iste aliqua erat nō deficiens ꝓficiēs ea que xp̄s ꝓmiserat. puta ut em corpoꝛa esse remunerandoꝝ sanctoꝝ. Sed quidā dicunt ꝙ ꝓ panē ista intelligebat beatudinē veram que ꝙ deꝰ cōsistit in visione ꝫ fruitione deitatis sed ꝛuisse intuitu cōsidaꝝ qui vocat se panē vite. vñ Zinguſt. Uel quasi in longanimo ille suspiꝛabat: ꝫ panis iste ꝛez qui edebat ante ultimū discūbebat. Ouis enim est panis regni dei nisi ā pueꝛ ego sum panis vitus ā de celo descēdi. Jo.vi. duꝛ Nolli parare fauces: sed coꝛ hec Zinguſti. [Beatus igitur ꝙ manducabit panē] qui refectio aiaꝝ est: manducabit in regno dei] videlicet deꝰ ex frue
Eccliast. do de quo dicitur in Ecclesiastico. Qui edūt me adhuc esuriet nō pauꝑ ex fruitionis mei dulcedine. ꝫ
Beda. Beda. [Panis qui manducatuꝝ in regno dei nō ceꝑoꝛalis unicus gendus est cibus: sed ille vnus ā qui Ego sum panis vitus ā de celo descēdi: si quis manducauerit ex hoc pane vivet in eternū. Jd est si quis hoc incarnationis sacramento perfecte incoꝛporatus mee diuine maiestatis visione frui meruerit ibi ꝙ perpetuꝝ ꝛe ummoꝛtalis beatudine gaudebit. hec Beda.

ℭ Domine Jesu christe manus mi fericoꝛdie rue me appetendis hydropisis carnalis voluptatis vel auaritie aut superbie. et da mihi ex ꝙ veram coꝛdis ozis; et opis humilitatē in nouissimo loco recumbā humilitate me alios reputando ꝙ per iniam inanitatis ꝫ ambitionis. Et licet ꝓpꝛios sine seruꝛ persuasionē tamen debēt esse fidei ꝫ charitatis ꝫ habituum diuersitate ꝫ gratie [hora cene] i. victima nra secuti. i. victima erat. Nā cēsi hoꝛ nes in alijs etatib⁹ ad cenam inuitabant: nullus tamen recipiebatur ad cenā sed oēs ad limbum descēdebant [dicere inuitatis ut veniāt] i. ad vitā dam per bona opa se ꝓparāret; quia iam parata sunt oīa.] Uide adueꝛtam ꝛbi nondum erat cena ꝛbi parata: qꝛ nullus poterat ingredi viam eternā: sed agno christo immolato apertus est regni celestis aditus: ꝫ tūc missi sunt apli ad quos ante fuerant ꝓphete missi. Sicut est christ⁹ missus fuit a patre vt inuitaꝛet ad cenā: ita ipse seruos suos apostolos suos misit et mittit predicatoꝛes: vt dicāt nobis venite ad cenā qꝛ parata sunt omnia. Cōstitit autem il
B Cenacele tis in tribus. la cena in tribus: sez in beata visione diuinaꝝ personaꝝ: in societate angelꝝ: ꝫ in cōsortio sanctoꝝ. que oia (vt hic dicitur) sunt data. [Et cepeſe se simul oēs excusare] i. ꝓ malis operā se retꝛahere quia ꝓ⁹ dilexeꝛūt terrena ꝫ corporalia ꝙ celestia ꝫ spiritualia. Deus se excusant ꝫ si non vbo
Oēs ꝓ⁹ pluriꝝ saltem cogitatu vel facto. Oēs dicit i. ꝓ⁹ maioꝝ parte qꝛ pauci saluāntur respectiue. ℘m Gre. Uulti vocantur
Grego. sed pauci venīūt: qꝛ multi ꝙ per fidē ei subiciuntur male viuendo eis contrariando. Sed ve vobis qꝛ ℘m eundem Greg. Ecce homo diues inuitat et pauꝑ accurrere festinat: ad dei imitamur communū et excusamus. Dominus clementeꝛ oēs inuitat sed qui venire nolunt excusare et sic eternū cōmunū quod deꝰ nō roꝛgauit sed gratis offeꝛt volentibus; sibi intercludit. Excusatio est ista est
Excusatio cena indispositio voluntaria: qua alii cadunt in superbiam: alii in auaritiā: alii in luxuriā. Primi signantur per villam emptam videntes. Secundi per iuga bouꝝ empta probātes. Tertii per uxoꝛē ducentes⁹, et oēs isti ad cenam dominicā sunt inepti. Uñ consequenter excusantiū cause subdunt cum dr. [Primus dixit Villam emi
Villam emit amatoꝛ mūdi sue superbie. et necesse habeo exire ꝫ videre illā.] Ubi notantur superbi amatoꝛes mūdi in quibus est ambitio dignitatum et huiusmodi. In villa est empta dominatio notatur et superbia: quia superbi volūt alijs dominari. [Et alter dixit. Juga bouꝝ emi quinq; et eo ꝙbare illa] ubi intelliguntur auari ꝫ cupidi quinq; sensibus et terrenis nimis
Juga boum ama ꝛius. inheꝛentes in quib⁹ est cupiditas terrenoꝝ rum et mundanoꝝ: ꝙ boues ei ā terra versant terrena sigānt. [Et alius dixit. Uxoꝛem duxi et ideo nō possum
Uxoꝛem duxit carnalis. venire.] ubi notant carnales ꝫ luxuriosi delicijs carnis dediti in qb⁹ est amoꝛ voluptatū carnaliū: ꝙ ros est ad voluptatē carnis pertinet. Dicit autem ℘m Basilium non possum ve

De inuitatis ad cenam magnam. Cap.lxxxi.

Chryso. nire: eo q̄ intellecr̄ human⁹ vergēs ad humanas illecebras / debilis est ad agēdum diuina. Hēo ergo predicti sunt indigni cena nuptiar⁹ agni. Unde sunt versus isti. Ulula: bosco: vroi: cenā claue reuocatis. Rusticus: curacaro: celli clausere renatis. Ad ista vo rria vltima reducūtur omnia a beatitudine celesti et ciuderia: quia

ɣ. Joā. ſ. (vt ait Joā.) omne q̄d est in mundo: aut est cōcupiscētia carnis: aut cōcupiscētia oculor⁹: aut superbia vite. vñ

Zingu. Zing. O qui ad cenam dei venitis / nolite diligere mundum / neq; ea que in mundo sunt. Zimo: rex terrenar⁹ / vi

C Zimo: rex terrenorum. seruus est spūalium penar⁹ q̄sū ois que in mūdo sunt concupiscentia carnis sunt / et cōcupiscētia oculor⁹ / et ambitio scī. Cōcupiscētia carnis vt vide du pl. concupiscētia oculor⁹ / quinq; iuga boum emi. ambitio seculi / villā emi.

Excusatio tollat. Tollamus ergo de medio excusationes vanas: et veniamus ad cenā qua inuitasse⁹ flagitemur. Non nos impediat excellentia nouū superbia extollat: non nos teneat curiositas illiciat: auertat a deo: non nos impediat voluptas carnis auoluptate oculis. Veniamus et flagitemur. hec Zug. Fm Chryso. Ehuis videātur rationabiles excusatiōs occasiones esse: tamen hinc discim⁹ essi necessaria fuerint que detinēt / oib⁹ prima facere spūalia. Excusat quippe ois qui plus terrena q̄ celestia diligit: et iam si se ad celestia tendere dicit. Q.d hodie clericus et religiosus multis obiici potest / qui curam et sollicitudinē tantam habent de terrenis et oib⁹ quib⁹ laici occupantur: vt nulla differentia

Grego. inter hos et illos videatur. vñ Greg. Sed ecce inter hec pensare possum⁹ quid sibi corda nostra respondeant. Occultis enī forte sibi cogitationibus dicūt. Excusare notum⁹ ad illud enim superne refectionis conuiuium et vocari et venire gratulamur. Loquētes nobis talia mentes nostre verum dicūt: si non plus terrena q̄ celestia diligāt: si non ample⁹ reb⁹ corporalibus q̄ spiritualib⁹ occupātur. hec Grego. Et cuerus seruus nūciauit hec dño. Predicatores erunt ad predicationem: reuertūtur ad dei cōtēplationem: nūciāt quid egerūt per interiorem confessionem. [Tūc erus paterfamilias] sez xp̄s cuius familia sunt oēs angeli / oēs electi fideles: contra sue cene cōtēptores ait non affectus sed effectus: quia primi vt tiranus. Nam fm Zingu. ira deicti vindicta peccati. Et iuste irascit de negligētis hominum / q̄ paratum pro eis eterne vite cenam cōtēnūt / et pūlib⁹ cibis mentem implere. Iratus (inq̄t) dixit [seruo suo] sez pūcipiēti euāgelico. [Et ecce] sez ab octo studiū et cōtēplationis ad publicum actionis et predicationis [in plateas et vicos ciuitatis.] Per vicos et plateas ciuitatis que sci claustrum habent intelligitur q̄ ocārio indeos / qui clausi erant legalibus obseruantiis / et quasi dei ciues: vtpote ciues legem tenentes. quos quidam erant in platea / pter defectū recte affectionis / et rectionis: hoc est humiles q̄ se tales reputant et introduci. Nam principibus et tribus ac legisperitis iudeor⁹ propter ingratitudinem et superbiam dimissis a deo relictis / humiles simplices et publicani tituꝫ populi sunt vocatiꝫ. Patet in apostolis et pluribus aliis ex decursu euangelii. vnde Greg. Quos ergo venire superbi renuunt / pauperes et debiles inuitant. Pauperes ergo et debiles / ceci et claudi vocantur et veniūt: quia infirmi quiq; atq; in hac mūdi vita despecti pierūq; tāto celestia nocem⁹ fortius audiunt / quāto in hac mūdi vita despecti pierūq; tāto celestia nocem⁹ fortius audiunt / quāto in hac mūdi vita habent vbi delectet̄ur. vnde Zing. Et quiuenerit nūi mendici / debiles / claudi / ceci? Illi autem nūcio fuerūt nō venerūt / quasi bene ambulantes / et acute cernentes / multum se pretiosum ēre: et ideo tāto despectiores quāto superbiores. Uenite merito: q̄ ille inuitat qui propter nos factus est pauper cum quales esset: vt illius pauperitatem mēdici ditaremur. Uenite debili: q̄ nō est opus sanis medicus / sed male habētib⁹. Uenite claudi qui et dicat. Compone gressus meos i semitis mis. Uenite ceci qui dicāt. Illumina oculos meos ne vnq̄ obdormiam in morte. hec Zingu. [Et ait seruus. Dñe factum est vt imperasti] sed etiam eo modo vt imperasti: et sic notatur perfecta obedientia: sez in opere et in modo [et adhuc loc⁹ est] q.d. Multos introduximus de indeis: sed adhuc est locus vbi recipiātur gētiles. Hoc etiā ideo dicit: quia ecclesia plures recipere semper est parata. [Et ait dño seruo. Exi cito in vias et sepes]. i. extra tuā tuam ciuitatis. Per vias essi et sepes intelligitur vocatio gētiliū: qui rauiq; agrestes in vijs et sepibus erant dispersi / et directioni hostiū repositi in via⁹ sez mūdane prosperitatis / et sepibus aduersitatis [et compelle intrare]. iustitia et importunitate predicationis. Uocantur essi ā a malo retrahūtur terroribus exhortationibus: compellūtur qui trahūtur duris cōminationibus. Unde indeos monet vocari / et gentiles compelli: quia indeis rāq; legem / et prophetas habentib⁹ / sentiri vocatio debebat sufficere / que non sufficiebat gētibus [vt impleatur domus] sez celum / et celestis patria / vbi est eternum conuiuium debito numero predestinator⁹: qui numerus non remanebit inexplenus. Uel compelluntur intrare deretur qui per ecclesiam puniri recipiscūt: vel dcūq; alii qui mundi aduersitatibus fracti / ad dei amorem redeūt. Felix necessitas que ad meliora compellit. Multi est quin in securitate / prosperitate mundi ad vitam eternitatē aduersitate / et peritio ad deum fugiunt. vnde Chryso. Quo vtimur inimicitate / aduersitate / et cupiditas vincere / q̄ in periculo positas posse contenere. Ipse est enim qui delectatio corporalis. Q. nonnulli sunt qui in securitate non fugiunt eberati pauperes esse: tamen vt dentes persecutionem magis contemnerent bona sua dimittere. q̄ pertinet. Illos tales scierit deus / frequenter pigritiā diuitias eor⁹: vt a sollicitudinib⁹ relaxans securi⁹ et melio⁹ permaneāt. hec Chryso. Liquet ergo (vt

Grego. ait Greg.) q̄ alii vocātur et venire cōtenūt: vel q̄ bonum intellect⁹ accipiūt si eūdē intellectū opib⁹ nō sequūtur. alii vocātur et veniūt / qui accepta intellectus gratiam operādo perficiūt. alii intrare cōpelluntur: vt quos ecclia tempo alter punit. In fine alr cōclu dō subūgit. [Dico aūt vobis] quod dicere infallibile est [q̄ nemo virorū illor⁹ q̄ vocati sunt] et se excusantes venire noluerūt [gustabit cenā meā] tamo nec videbit: sed sancti gustant et vidēt etiā in presenti: pm illis Psal. Fo. xxxiij Gustate et videte q̄m suauis est dño. Implēda est ecclia domus dei numero predestinator⁹: sed sūpli petūdes q̄ vocati venire noluerūt / seipos irrecuperabiliter excusarūt. Hec sentētia dñi (vt ait Greg.) valde timēda est. Nemo ergo venire cōtēnat / ne dñ vocat⁹ et excusat cum voluerit intrare non valeat. Et certe q̄ nō intrauerit / famelic⁹ et inanis a refectione diuine fruitionis / et visiōis remanebit. Ecce q̄ periculosum est cōtēnere inuitationē xp̄i. tales essi a refectione eiusdē in presenti per gratiā et in futuro per gloriā merentur et cludi. Precigit esa et ad que vocati sum⁹ diligēter consideremus: et p̄sentia despicientes ad futura nos preparemus. vñ Chryso. Permanemus igit custodientes eam quā inuito Chryso. fuscepim⁹ dignitatē: et futura quotidie regna sram⁹: oiaq; plus q̄ vindicas esse prioribus actionibus indicem⁹. Neqs enī rex terren⁹ alios assumēs te pau perē ac mēdicū repēte sibi adoptaret in filiū: nisi iam ad rugurij rui respicere⁹ vilitatē. Ita nūc igit nihil presentiū putes esse preciosum. Tōge quippe maiora sunt ad que vocatus es cōtendenda. hec Chryso. Oratio.

Omine iesu xp̄e qui oēs homines volens saluos fieri refectionē celestis disciplinę conuiuio ois⁹ preparasti: et multos ad eā multis modis vocasti: ne me misere excludas ab ista gra generali qua oib⁹ venisti impartiri. Ecce mihi calere oēm superbiam et ambitionem / auaritiam et cupiditatem / cōcupiscētia carnis et voluptatem: ne hec vel alia impedientia mihi eternū intercludāt conuiuium: sed qui sum pauper in gratia et virtute / et debilis in bene operatione / ac cecus in vera cognitione / et claudus in recta affectione / misericors dign introducar in id ipm. Amen.

De scenophegia festiuitate iudeoꝝ. Cap.lxxxiij.

Joā. vij.

POst hec ambulabat et manebat adhuc Jesus i galilea]docēdo in synagogis eoꝝ [non em volebat in iudeam ambulare:qꝛ iudei querebāt eum interficere.] Licet esset posset inter eos sine no cumēto esse / voluit tñ aliquādo ante tēpus passionis se absconsubtrahere. Primo rōne sui: qꝛ nōdū veneratē pus quo volebat occidi. Secōratiōe nostri:vt nostrā cōsolaret infirmitatem/dādo nobis exēplū q possumus aliquādo declinare pseutionem. Tertio rōne indeoꝝ:ne manēs in medio eoꝝ magis incitaret in odiū. [Erat aūt in primo dies festus iudeoꝝ scenophegia].i.festiuitas tabernaculoꝝ qū habitabāt filii Israel in tabernaculis/septem diebꝫ sub umbra ramoꝝ in similitudinem ꝛ memoriam tabernaculoꝝ in quibꝫ habitauerūt patres eoꝝ/cū educti ex Egypto peregrinarēntur in eremo: volūt reminiscentes beneficia dñi qui erant dñm occisuri.

Scenophegia.

Et est scenophegia dictio greca/composita a scenos qđ est umbra/et phagin qđ est comedere: qꝛ in umbraculis comedebāt durāte illa festiuitate. Et celebrabat collectis fructibꝫ anni in septēbri mense septimoqꝫ illo tempore quo vue erāt collīgēde/eriuerūt de eremi tabernaculis / et venerunt in terrā promissionis:vnde explotatores portauerūt in vectē vuas. Et rūc

Mle.xij.

iudei habitabāt in umbraculis qꝛ patres eoꝝ per.xl.annos habitabāt i tabernaculis. Imminēte igitur scenophegia[fratres].i.cōsanguinei dñi/non aūt sed alii ,principi eiꝰ cognatione ex parte ysgis Marie:qꝛ videbāt ipm non esse paratum ad ascēdēdum/inuitabāt eum vt ad diem festū in Hierlm(que caput regni est) ascēderet:ibiqꝫ gloriā miraculoꝝ ostenderet ꝛ se manifestaret. Christus enim habebat questā cognatos sm carnē qui more iudeoꝝ fratres dicebantur. [Et dixerūt ad eū. Transi hinc ꝛ vade in iudeam] hoc est Hierlm iudee metropolim[vt ꝛ discipuli tm].i.tu be re sequētes seu alie yndeciqꝫ illuc cōuenientes[videāt opera tua]ei mi racula. Licet sm Beda dicant. Tu signa facis/et pauci ea vident. Transi ergo ad regiam vrbem vbi sunt principes:vt visa signis/laudem amici gloriam eiꝰ querēte:vt illi participes fierēt/et per miracula eiꝰ magnificarent/carnale cōfitūm dabitquo saluatoꝛ noster mūdi gloriam acquireret/et nomen sūum longius deferret:ideoqꝫ non in occulto ꝛ abscondito / sed palam ꝛ in cōuentu multoꝝ miracula dñm Jesum facere admonebāt. Est nāqꝫ proprium mūdi gloriā cupidoꝝ : vt quicquid gloriosum sūum vel suoꝝ exterius / ostendant in publico. [Neqꝫ em fratres].i.cognati;neqꝫ cives]humanum ꝛ mundanum sapiunt:sed ꝛ ipsi carnaliter credebāt in eū] estimārēs cum vana gloriosum/et gloriē hoīm amatorem ꝛ cupidū. Facis (inquiūt) miracula:sed in abscōdito.nemo facit ꝛ quārit ipe in palā esse. Si facis hec manifesta hoibus:vt laudari possis ab hoibus:vt laudari possis ab hoibus:vt laudari possis ab

Universidad de Deusto
Biblioteca

transactis [tacēter ascēdit sine eis.] Sicut em̄ voluit esse in principio festiuitatis / ne fratribus suis malum persuadēnt videretur fauere: sic no iuit se oino subtrahere / nec doctrinā salutis omittere quam venerat docere. [Ascēdit ergo ad diem festum] sed non ad illum ad quē fratres eius ascenderunt: nec vt illi sēz manifeste et cū magna cōmitiua: nec vt videretur ab hoīb⁹ ne occasionem maioris inuidie daret iudeis: qz nō cupiebat gloriari reputaliter / sed aliqđ docere salubriter / holes corrigere / de festo eterno admonere / amorē ab hoc seculo auertere [sed ascēdit quasi in occulto] in hoc condescendēs fidelibus ꝯ timore mortis occultādi erāt: et ne se holb⁹ offēdēs fauorem humanum quereret: qz dies festus ōsit non ex teri⁹ sed interi⁹ / non in facie sed in mente agitur. De quo in *Psal. dicit.

Festa celebrate agēda. Beda.

Qui cogitatio hoīs cōfitebitur tibi: et reliquie cogitationis diem festum agēt tibi. Sic ergo age diem festum si ad viam festiuitatis vis venire te sum. Qui em̄ agit in manifesto / et vt ab hoīb⁹ videātur / receperūt mercedem suā. vbi Beda. Mystice aūt designatur q̄ singulis quibusq; carnalibus humanam gloriam querēnibus / dño manet in gallilea: qđ interpretatur transmigratio: facta sēz i membris suis que transmigrāt de vitiis ad virtutes ꝛ in eis / pficiunt. Postmodum vo dño ascēdit qz mēbra ei non hui⁹ vite sed eterne glorie querūt. Occulte aūt dño ascendit: qz oīs gloria eius abnuus. i. de corde puro / et conscientia bona / et fide nō ficta. hec Be.

Gloriā fugit dominus glic.

E. Hota q dño facturo miracula / immo in oīb⁹ magnis operib⁹ potentie et virtutis sue gloriam fugit: nolens socios habere vel nuncios preambulos: vt patet hic ꝛ in pluribus aliis. quasi diceret. Quāto maior eo / humilia re in oīb⁹. In operib⁹ vero humilitatis turbam comitem habuit: et ve ruens ad passionem discipulos premisit vt sibi aptiores ꝛ pulsum adduceret. Erāt em̄ festiuitas agnum paschalem premittit qui prepararent locum: sed hoc fecit in tanti sacramenti mysterium / quod non debet sumi nisi cum preparatione virtutum: de nouum operum. [Iudei ergo] communiter [querebāt eum in die festo] anteq̄ ascenderet: quia non vide⁹ vt eum adesse cum fratrib⁹ [et dicebāt. Vbi est ille] sēz talis et tāmis predicator: et miraculorum operator. Non nominant eum nomine proprio tanq̄ querentes eum animo bono ꝛ malo. Quidam enim querebāt eum deffendere. Quidam vero addiscendi vt eius doctrinā deo tribuere audirent: alii desiderio malignādi vt eum interficerent: alii vana curiositate vt viderent. Illi ergo qui querebāt eum ex odio / deligebātur eū nolle proprio nomine: quia nomen suum fuit eis graue. sed illi qui querebant eum ex deuotione non audebant eum nominare: vel ita reputabant eum famosum et autenticum q̄ non oportebat nomen proprium exprimere. vant autem non curabāt de suo nomine. [Et erat murmur de eo in turba] et dissensio propter contrarietatem opinionum de eo [quidam enim] sēz qui pia intentione ferebant eum [dicebant quia bon⁹ est] approbantes eius doctrinam et miracula [alii autem] sēz qui mala intentione querebāt eum [dicebant nō: sed seducit turbas] dicta eius perseguentes et opa. vbi Chrysо. Illā quidē ētimo opinionē multitudinis esse: hanc vo principum ꝛ sacerdotū. Iudeos vtiq; principantes subditum sanos iudicie. [Nemo tamen] sēz illoꝝ qui recebāt quia bon⁹ est [palam loquebatur de eo propter metum iudeoꝝ] sēz principalium ne extra synagogam ꝛ extra gregationem fieret alicuius. Et quo patet q̄ principes populi illius dicebant eum seductorem: maior pars dicebat contrarium. Seducit turbas. Chrysо. clarius sonabant: sed bonus est pastor. sius susurrabant. Ecce quantum premitur veritas vt extollit falsitas. Quidam erant ibi formidolosi et timidi qui in christum credebant: sed veritatem dicere non audebant. ꝛ in veritatem peccabant. Tribus em̄ modis fm Chrysо. inveritatem quis peccare potest. aut veritatem pro veritate mozet encendo: aut ipsam veritatē in mendacium cōmutādo: aut ipsam veritatem nō defendendo. De primis dicit. alii dicebant: quia bon⁹ est. Tamen palam loquebatur de eo propter metum iudeorum. ꝛ pdicit Augustinus. Vterq; est reus apud deū: et qui veritatem tacet et qui mēdacium dicit. Illequia prodesse non vult: illo quia nocere desiderat. Et de secundis subditur [alii autem nequā seducit turbas] hoc talibus dicit apostolus. contumaciam dei veritatem in mendacium. De terribilibus dicitur. [Nullus murmurauit ex eis propter timorem iudeorum. Per murmur intelligitur detractio. Quidam quidem de eo q̄ pharisei christum persequebantur: sed tamen eū non defendebāt: nec aperte resistere audebant: cum tamen dicat sapiens. Tēpus mutescendi et tempus loquendi. Vtiq; ad morte certa pro iustitia .de omittenda seruāda christi hoc idem dicitur. Sed non mirum si de hijs iniquis homines aliquando male loquuntur cum de ipso dei filio ratia loquerētur. vnde Augu. De omnibus seruis eis intelligendum hoc dicitur mō. Quicūq; apparuerit in aliqua grauia spiritualia: alii dicunt bonus est: alii nō sed seducit turbas. Quod dictum est ergo de domino valet ad consolationem nostram de quocūq; hoc dictū fuerit christiano. hec Augustī. Sed si bene consideras hec maiorum detractatio commendatio est. vnde Greg. Sciuitam valde est si illis placere q̄ eis placuisse cognoscimus. Et si nos placere deo scimus. Perueritatem aute deroganio est vite nostre approbatio: qđ tam offendit deum: qđ aliquid iustitie nos habere si illo displicere incipimus qui non placeret deo. In omni igitur quod de nobis dicitur / semp̄ racite recurrere ad mentem debemus ꝛ interiorem testē et iudicem querere. Quid enim prodest si omnes laudent nec eum conscientia laudet? Vnde ad poterit obesse si omnes derogent et sola cōsciēta detrahat. vnde et Boetius. Itaq; nihil est q̄ admireris si in hoc vite salo circūsonantibus agitemur procellis / cū huic hoc maxime propositum sit pessimis displicere. vnde etiam Seneca. Tam turpe est laudari a turpibus q̄ laudari ab turpi vel esse turpem. Et merito. Nemo mihi pl⁹ videtur erubescere / q̄ qui boni viri famā perdidit nec dum est ꝑ bona causa. Vnde Seneca. [Iam autem die festo mediante]. i. in medio festiuitatis: sēz die quarto: quando etiam deus ab initio mundi operare fecit tamen in celo [ascendit ad templum / publiceq; ibi erat locus congruus aptus doctrine et docebat] quia in principio festi dies festi erant magis intendebat: et ideo pestem christum arrestare auditebāt. Euangeliste quādoq; more tu Scenodeorum dies septem quibus celebri phegias tatis durabat diem festum ꝓpter vnā duratio. festiuitatem appellauerunt. Octauo autem dies de integritate scenophegie non erat ter tamē tot celebris manebat. Fiebat enim in eo collecta ad opus pauperum et in necessitates fabrice templi. Et quidā de turba dicebant eum vere prophetā ꝛ christum. Quidam autem dicebant eum habere demonium. quod patet manifeste falsum Calūnia quia demonia expellebātur per ipm. domini. Alijs autem non turbatus sed tranquillus: nō reddidit maledictum pro maledicto: sed tranquille ad oia respondet. In quo Pia Beda nobis patientie reliquit exemplum: vt quoties nobis ab aliquo falsa obiciuntur cō Beda. uicia patienter toleremus: et vera que possumus non obiciamus: sed salutaria monita prediceꝝ. [Et querebant app̄hendere eum] ad occidēdum: sed repressi sunt diuina virtute [et nemo misit manus in illum] quia nihil ei facere poterāt nisi quātum et quando ipse permittebat [qz nondum venerat eius hora]. i. ab eo ordinata de captione sua. voluit em̄ premissa longa serie preconum opportuno tempore nascitur similiter predicato euangelio opportuno tempore mortī [quidā aūtem de turba] humiles et pauperes predicatione ꝛ miraculis eius moti [credebant in eū] verba et fcā eius glorificantes. Nō dicit de principib⁹: qz quāto maiores erāt tāto magis inuidebāt. [Audiēs aūtem principes ꝛ pharisei murmurantem ꝛ eum glorificantē qz turbe non audebāt cohiberi palam: ꝛ ꝓpter cōtrarias de eo opiniones dissensionē in turba factā inuidia cōmoti [miserunt ministros] sēz satellites ꝓdicis quos ad hoc cōduxerant [vt eū apprehenderēt.] Nō sunt aūsi ire personaliter ad capiendum ꝛm timore turbaꝝ: sed miserūt ministros tāq; periculo expositos: qz tales persone ꝓpto precio nō timēt se periculis exponere. Ipsi quidē malēres stantes in litore nō timēt alios submergere. ¶ In fine aūdito murmure q̄ ipse a turba glificaret ꝛ tāta bōa de ipso dicerēt / doluerūt valde ꝛ querebāt eū occidere. [Dixit ergo eis iesus] eruditus

ad salutē etiam pertinaciū predicatā, [Adhuc modicum tempus vobiscū sum] quid festinatis me interficere? paruū temp⁹ sez septem' mensium expectate: quod modo facere vultis/ facturi estis non modo: q; tam nolo. q.d. Non modo implebitis quod vultis: q; adhuc modico tēpore volo manere in populo ad docendum & miracula faciendum. In vanū laboratis et vos et principes vestri: quia nō in vestra sed in mea potestate est vt me apprehendatis. Expectate tū temp⁹ adueniat cito vos relinquam: et perfecto opere redemptionis propter q̄s vobiscum sum [vado] quasi ꝯtrarius: sez per passionem & mortē [ad eum qui misit me] sez ad patrē. Implere debeo meam dispensationē predicando sez & miracula faciendo: et sic peruenire ad meam passionem cōpleto dispensationis officio. [Quęretis me & non inuenietis] hoc secūdū Augu. fuit post christi ascēsionē quādo multi inde compūcti ad predicatiōē apostolo⁹ crediderunt. ¶ Isti autem querūt die non ibi vbi est. sed vbi non est. Christus non est in delitijs: nec in diuitijs nec in honorib⁹: ideo non ibi inuenitur. vnde in Job. Non inuenitur in terra suauiter viuentiū: quantum ad delicioſos. abyssus dicit non est in me quantū ad amaros quorum cupiditas non habet fundum. & mare loquitur non est mecum: quantum ad superbos qui semper sunt tumidi & inflati. Inueniūtur autem i militare/ pauperate/ et asperitate: q; ibi est. Ista enim tria christ⁹ in hunc mundum veniens secū portauit: & eū ultra nasci voluit. vnde in Luca. Inuenietis infantem: ecce quanta humiliatus. Pānis involutus: ecce quāta paupertas. & positꝰ in presepio: ecce quanta asperitas. [In nouissimo autē die festiuitatis] sez die septimo qui sicut primus erat celeberrim⁹ & in quo maior erat populi concursus. vel [in nouissimo]. i. octauo: quia peracto septem diebus festiuitatis tabernaculorum i octauo die erat festum cetus vel collecte. et dicebatur illo die sanctissima in lege: quia figurabat congregationem sanctorum in superna felicitate. [stabat iesus] firme qui se nunq̄ deflectebat a rectitudine [et constanter [clamabat] predicando verbum dei publice. Vocat dominus iesus non vrgi loquendo: sed clamando vocis inflectione vt omnes possint eum audire. In quo ostendit fin⁹ eorum desiderium et affectus magnitudinem ad nostram informationem & saluterm. secundū Chrysō. Primo die laudibus & sacrificijs deducit ordē intermediis diebus equalando eos dominō voluptati vacabant: in vltimo die feruentius audiebant vt doctrine aliquid secum recedentes portarent: et ideo illo die dominus magis de doctrine instabatur quasi vtilia & salutis in doctrina habat que percipientes secum meditarentur vsq; ad aliud festum quo iterum docerē. Septem autem illi dies significant septem festa eccliē que domino agimus: in quorum primo sacrificiū laudis offerimus: quinq; autem sequentibus refectiones eram domino accipimus. Primo quidem in pane lachrymarum pro peccatis. Secūdo in confortatione conscientie & refectione virtutis. Tertio in pane serenitatis conscientie & peccatorum reliquiis. Quarto i refectione desiderij. Quinto in consolatione spiritus sancti. Sexto in refectione sacramenti. Septimo die surgit iesus reficiens in pane verbi. Quid autem docebat subditur. [Si quis sitit] sez inanis. A. desiderat aquā gratie/ docet nam vtte/ et gratiā spiritus sancti: neminem compellō. sed siquis multum desiderat et se vacuos desiderium habet/ hunc ego voco. generaliter loquitur signis/ nullum exceptiendo cuius⁹ cūq; status et cōditionis: cuilibet secundum suam sitim potum ministrat apud deum. [Si quis inquā sitit veniat ad me] Jesum aque viue: veritatem autem non corporis sed fidei fortis passibus mentem peccatis sed affectibus: non migrando sed me amando et ab amore mundi recedendo. [et bibat] abundanter aquam sapientie salutaris et spiritum sanctum: non solum ad sufficientiam sed etiam ad redundantiam: et tunc [fluminā aque viue] purgamis mentes & vitiis cordis et semper agentis sez doctrina sacra et dona gratiarum. ac tenuiter [fluenta que vult conferre. proximo] intelligit abundanter de ventre eius] interiorius hominis sez conscientia eorum qui ad iesum nocte venerat: qui et vnus ex ipsis erat: et legis auctoritate nititur eos a persecutione & captione christi compescere: ac christū quem occulte credebat erudire ex lege dicens. [Numquid lex nostra hominem iudicat: nisi prius audierit ab ipso et cognouerit q̄d faciat.] Hemo enim secūdum legem condemnatur nisi ex se confessus vel ab alijs conuictus: et presens non absens: quia in damnatione hominis non leuiter est procedendum. Nam etiam p̄m leges ciuiles diligens inquisitio debet precedere sententiam. Sed illi volebant puerse ante esse damnatores & cognitores. Credebat nicodemus si rūmodo dominum iesum vellent patienter audire & verbum christi esse tāte efficacie & forte similes fierent illis q̄ ad tenendum eum missi fuerāt & ad verba eius conuersi sunt in eo facto ad quod missi erant/ et crederent sicut illi crediderunt. & ideo volebat p hoc eos inducere ad audiendū christū vt conuerterentur per verba ei⁹: sicut etiam ipse fuit conuersus. Pharisei vero inuidia et iracundia agitati non recipiētes de veritate persuasionem sed magis nicodemo contradicentes tandē [reuersi sunt confusi in domū suam] & in propria: nullo perfecto negocio vt cui fide & fraudati a malo desiderio suo. vel in [domum suam] id est in propriam cordis malitiam: scilicet in infidelitate & impietatem suam valde dolentes q̄ facere non potuerunt voluntatis sue propositum: quia consilium eorum per diuinā dispositionē fuit dissipatū. [Jesus autem] qui misericordie viscerib⁹ vbiq; abundabat [perrexit in montem oliueti. in cuius latere bethania erat & dom⁹ marthe in qua hospitari solebat. nam dominus hanc sibi cōsuetudinem fecerat: vt per diē quando hierosolymis erat in diebus festis in templo predicaret et signa & miracula ostenderet: & tunc sero reuertebatur in bethaniā vt ibi hesterando quiesceret. ¶ Oratio.

Domine Jesu christe da mihi corde et desiderio ascendere ad diem festum solemnitatis eterne: et me semper ad illam preparare: vt cum tempus visitationis tue aduenerit ad contemplandum te facie ad faciem merear illuc feliciter peruenire. O fons aque viue sitio & des-

ad alios per redundantiam: quia si deo et bonitas vni⁹ fidelis debet ad alios derivari. non enim fluunt aque vsq; de ei⁹ ventre qui quod bibit pro se tibi soli sufficere. Si autem priori modo consideres festinat: non ideo siccando dicit Petrus. Unusquisq; sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes. Dominꝰ vocat illos sitientes qui sunt vacui ab amore mundi ad aquas gratie sez ad amorem dei. vnde Augusti. Si habitat amor mundi in te/ non est quo intret amor dei in te. Vas es sed plenum: funde quod habes vt recipias quod non habes: funde amorem seculi vt capias amorem dei. implearis. hec Augu. Vocat autem fm Chrysō. spiritusscī fluminā: quia sicut fluminibus nō restat sed semper currit: sic et illi qui habent spiritum sanctū non requiescunt ad peccata: nec stāt per otium: sed semper currunt a bono in bonum. quasi spiritussanctꝰ aqua ipsa quando aliquis habet gratie cōfirmationem et perseuerantiam fine qua nihil valerent omnia precedentia. vnde Augu. Tolle perseuerantiā: nec obsequium mercedem habet: nec beneficium gratiam: nec laudem coronatum. [Ministri] ergo sermonibus eius delectati et doctrine sue verbis capti redierunt se ex causa nec & dicentes. [numq̄ sic locutꝰ est homo sicut hic homo loquitur] quasi dicerent. Ita bene loquitur q̄ non videtur homo purus sed plus: propter quod terrorem esset ponere super eū manus. Verum et vos pfectus fuisse. [numq̄ et vos eius verba audistis] forte esse viterius aduersum aliquid agerent. Pharisei erant in mente mori reputabant eos sedu[illegible] et turbam que de facili posset [illegible] per ignorantiam: quos et [illegible] dicunt. Fm illud Deute. [illegible] qui non permanet in le[illegible] dicit. Augu. sic ista male [illegible] & simplices et laici sunt aliquando deuotiores & aliqñ in illud. Estate. Cognouit bos possessore suum & asinus presepe dominꝰ sui: israel autem me non cognouit. [illegible] et quia christi doctrina [illegible] a preconia / populum fides pharisēos a sua malitia [illegible] nem trahere nitebatur ad hoc nicode-

R Ler nōbā mat nisi cōfessum.

cōsueti: do dñi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dero ego miser gratiam tuam: veniam et suspiro ad te vt oro: affectu rogantes eam. da ergo mihi habere et tã abundãter de ea percipere: vt dona gratiarum tua mihi sufficiant: et per benignitatem a me ad proximos fluant: et ipsi proficiant: vt tu videns in me opus misericordie moueas: amplioré gratiam mihi infundere. Amen.

¶ De muliere i adulterio deprehensa. Cap. lxxxiij.

Sequẽti autem die[iterum diluculo venit ad templum]in quo ostenditur in eo zel9 anima rum[et omnis popul9 venit ad eũ]in quo pa ret occasio audiendi eum[et sedens docebat eos]de salute animarum[scribe vero]qui habebant notitiam scripturarum[et pharisei] q videbãtur prae aliis religiosi inuidẽres et insidiãtes ei: quia sciebant eum manifestũ et misericordie predicatorẽ: et ob hoc habere populi gratiam et fauorem [ad hoc adduxerũt ei mulierẽ in adulterio deprehensam]et ob hoc scỹm legem lapidandam [et statuerunt cãm medio]vt omnium oze cõdemnaretur ad mortem: tãdo expectantes christi sententiam: et querentes quid de ipsa faciẽdum esset: vt si eam lapidari iudicaret quasi crudelem et cõtrariam misericordie eum irriderẽt/et nõ haberem misericordiam/quam populo predicabat/propter quam etiam populus eum diligebat. si autem dimitti discerneret / quasi cõtrarium iustitie et preuaricatorem legis que adultera lapidari precepit cum ipsa adultera reum mortis iudicaret. Putabant deum vel im misericordem esse in iudicando vel iniustum. De iustitia faciẽda non curabãt sed christũ in sermone capere volebant. Ipse autem vtrãq; calliditatem prudenter euitauit: quia et iustitiam in iudicio seruauit: et a misericordia non declinauit. Prouulit enim iustum iudicium sed tamen misericordiã: et sic finem sermonis temperauit: vt et legi nõ cõtradiceret et pietatẽ nõ amitteret. Non ni starl ferbendi iudicauit: sed primo [mitmãs se]iustitie militẽ a rigiditate iustitie[digito scribebat]terra]ꝛ̃ch ẽm Augu. illos tacto in terra scribẽdo: significare nõ offendit quod bonus vel malus iudex iudicium solet reddere: fructuosum autẽ ꝙ articulo: copiosius: et ribilis est: sublimius: discretius: et primitur. Nos ergo iustitiam et mitis malis ,primo/nõ statim et terre iudicem9: sed primo ad cõscientia cordis humiliter reuerti: digito tionis ea sollicite discutiam9: nos ea Judex igitur ꝙ audit accusantes: dꝫ statim dare sententiã: sed discutere: et ea ꝙ audit dꝫ in corde scribere. discerne inquirere: et ꝙ agenda sunt dere. Digito quidẽ dño in terra scribebat: sed eis dicebat. Vos legis mihi testimonia afferitis/et legis verba narratis qui legẽ ipsam nõ intelligitis. hic est digitus ille ꝙ quondã tabulas legẽ scripsit i lapide. Precepit enim lex mulierẽ huiusmodi lapidari: sed nõ sicut vos iurelitigiose: nec a tanquales vos estis. pleni rancoribus et gio legem implere cupiebant. Unde [cum]in temeritate[perseuerarent interrogantes eum: et ipse]sed eorum importunitatem reprimendam: et propositum eis. sententiam iniecit: dicens[qui sine peccato est primus]in illam lapidem mittat]sine peccato: nec]sine crimine. poterit enim aliquis sine crimine esse/a quibus ribunal meritos iuste: et inuenies se peccatorem esse. Aut ergo sibam de gis accipite: punimini peccatores: et mittite aut simul cum illa penam non a peccatoribus: impleat lex quam allegatis/sed non a legis prauaricatoribus. Primo iusta sitis: postea punimini. Lecce plena iustitia et mita punitur/non reus. vbi Augus. Non dixit non lapidentur: ne cõtra legem dicere videretur: ab iustitie auctore dicetur lapidari: venit enim nõ perdere quod inuenerat: sed querere quod perierat. hec Augu. Si quis ergo in mortali est neminem iudicare debere: qz eum alium iudicat de illo vel confitetur: quo ipse tenetur exhortẽ/ sepius in hoc dãnat vel dãnandum edocet. go ante[aliquem iudicemus edoctrinã nostram videamus. Viget ei minande sint mala. Nam iustitie exigit vt nemo alio de crimine argumat /accuset/ et nouã feras/ quã ipse

Seneca. E Augustin. in epla ad Hieron. Augustin. Dicto. Beda. Ista ferẽ glosa est.

erasi de pari vel de maiori redarguẽdus est. Sed nos hunc rigorẽ nimis temperamus: et magis ꝙ iustum est relargimus. Iudi de hoc Senecã. Te primũ erhibe bonũ: et sic quere alterũ similibus pare. hec ille. Quod autem dño in terra scripsit ad literam incertum est. Aug. tamen dicit ꝙ scripsit illud qd voce expressit et eis respõdit: ecs / ꝙ sine peccato est vestrũ te. Et sic ipse ẽm modum iudicialẽ sua sententiam primo scripsit/ secõ. prudit. Dicto. autẽ in quadã epla videtur eũ velle scripsisse terra terra absorbe vitos istos abdicatos. Uel ẽm Ambro. Terra terram accusao. Uel ẽm quos dam primo se inclinans scripsit verbis hec. Terra/terra/terra: meq est cognitor meum est iudicium: meũ est iudicare illum vel illam. scdo vero se inclinans scripsit: terra terram accusatorem. autẽ est iudicium. Uel ẽm Beda. scribebat peccata eorum/vt eos ostenderet ineptos ad huius sententie executionem: que illi legentes pre verecundia exierunt. Et erat illa scriptura tante virtutis ꝙ quilibet eorũ cognoscebat in ea peccata sua. Non scribebat per singula: sed ponit faciem virtute diuina ꝙ in aliqua figura ab eo protracta quilibet eorũ videret sua propria peccata et non alia. [Et iterum se inclinans scribebat] cadẽs terre. [cadẽ denuo inclinans scripsit: vt offenderet mentem sententie sue firmitate ex eos sua visione indignos esse. vnde cum eos zelo iustitie peruasisset nõ est dignatus eos attendere: sed eorum ab eis auertit. In quo docet nos (sicut primo) ante correctionem alterius ita et nosipsos bene considerare/ne idem vel aliquid simile in nobis sit. Inclinauit se et rectum alto vertit benignus do minus etiam pro emulis et aduersariis suis /quasi dissimulans vt a stultitia sua declinarent: et vt eorum vecundie consilium liberã ereddit fatis ꝙ plura interrogaturos prudentes eos ẽm eos inuenret in facie maiestatis eius edole: [confusãcie nolit respice ve. Dic instrumur ex christi actione qualiter in iudicando proximum

Judicare nõ debet seipm: sz an pcõz aliũ ẽstis

defectib9 fidelis quisq; debeat se habere. ¶ Ad quod sciendum ꝙ primo dꝫ hõ ante oculos cordis ponã et defectus proprios scribere vt sic seipsum iudicet: nec minus dignios sit alios iudicare. Questio. Utrũ peccatores possit iudicare et reprehendere alios? Ad quod dicẽdum ꝙ iudicans aut est irretitus solum cõmunibus peccatis et leuibus: et nunc ad corripiendum nõ redditur indign9. aut eodem peccato vel maiori de quo corripit alium: et sic aut peccatũ corripiẽtis est manifestum/aut occultum. Si manifestum: nec nõ potest corripere ꝓpter proximi scandalum. Si occultũ: aut penitet: et tunc põt eũ humiliter corripere alios vt et ipsi de suis peccatis penitẽãt. aut non penitet: et tũc nullo mõ dignus est alios reprehendere qz talis correptio nõ procedit ex charitate vel virtũ detestatiõe: qz ab9 proximũ ꝙ seipm: imo in hoc casu in quo ipse aliũ iudicat / seipsum condẽnat. Et hac autẽ proprioꝝ defectuum cõsideratione inmascitur humiliatio: hec humiliatio docentur in inclinatione dñi deorsũ vsq; ad terram. Secũdo debet eiã homo anteꝯ alium corripiat cum summa discretione discutere duo. Primo persone dispositionem: an sez sic sit dispositus vt ex hoc emendetur/aut non. Secundo facti qualitatem et circumstantiam: an sez factum qd reprehendit in alio sit secundum se malum: et tunc dꝫ corripere. aut ad vtrũlibet vt sez bene fieri possit et male: tũc est in meliorẽ partẽ interpretandum. Certio dꝫ discutere proprium intentionẽ: an sez ex charitate moueatur ad talem correptionem/vel ex ꝓpria ostentatione vel ex passione vel suspicione. de talibus iudiciis temerarijs dicit alibi. Nolite iudicare ve non iudicemini. Et illi[discesserunt oẽs vnus post alium]qz oẽs peccatores se esse sciebant: quod et ipso abscessu de se cõfessi sunt [incipientes a senioribꝰ] rum qz grauioribus implicari erant peccatis et criminibus: tum qz melius cognoscebant equitatem sententie prolate. et examinerunt eorum astutie. [Et remansit christus solus]scilicet ab illis calumniatoribꝰ quia discipuli et multitudo ꝓpli mãserũt cũ eo [et mulier stãs in medio] Relicta

Judicãdi ordo duo.

sunt duo / scz iesu mia et mulieris mi-
seria. Et merito remansit mia cū mi-
seria: quia miserie necessaria est mise-
ricordia. C. Posito ergo timore iusti-
tie consequenter ꝓpo ipsum temperat
dulcore mie. Nam confutatis cal-
piatoribus [erigens se iterum iesus
dixit. Mulier vbi sunt qui te accusa-
bant?] quasi diceret. Qui venerant
ad querendum iustitiam fugati sunt
iudicio iustitie. [Ille autem]qui ad-
uersarios repulerat lingua iustitie
[lenans in illam oculos]manifuen-
dinis [interrogauit eam dicens /ne-
mo te condemnauit? Que respondit ne
mo dñe]iam enim recesserant: et qui-
liber eorum se simpliciter inquinatū
sciebat, vnde Augu. Ideo enim libe-
rauit dñs peccatricem: quia non erat
qui iuste mitteret lapidē. Q. uomodo
lapidaret qui se lapidandum cogno-
sceret: hec Augu. Et quia mulier ter-
rena poterat timere ne ipse qui sine
peccato est eam puniret: et timens ei
dicere / nemo quippe me condemnauit:
tu autem qui sine peccato es si vis po
tes: quasi tibi soli peccauit: ideo subdit
ꝓpt absoluto. Audiuimus ergo supra
vocem iustitie: audiamus nunc vocē
mie. Nam [mulier ei iesus. Nec ego te
condemnabo] a quo forte te dānari ti-
muisti quia in me peccatum non in-
uenisti, nec mirū: quia veni peccato-
res saluare / nō cōdemnare. Noli ti-
mere sed fecura sis: crede tuumodo
meis consiliis: nō abdicio peccatrices:
sed suscipio penitentes, q.d. Illi dimi
serunt te indamnatā ꝓpter peccata
tua: et ego te absoluo ex mia mea.
[Unde] absoluta a culpa et a pena
[et iam amplius noli] .i. non velis
[peccare]hoc est non sit tibi volun-
tas peccandi. Magnum ergo peccā-
tum est voluntas peccandi. Facta se
cura de preterito caue de futuro: dele-
ti quod cōmisisti: obserua quod prece
pi vt timeas quod promisi. Ergo t
dñs dānauit sed peccatum non homi
nem. saluando enim naturam dānā-
uit culpam. qui ergo amat in dño nā
suetudinem timeant et veritatem: er-
enim dulcis et rectus est dñs. Erecer-
tracq; dedit sententiam iustitie in ac-
cusantes: et iterum erectus sententiā
misericordie circa accusatam: q; hoc
versiculo facere diuine est potentie: t eā
vtiliq; ꝓpotium est deo punire. f. et
parcere: t eque iustum est seruare mi-
sericordiam sicut iustitiam. Punitis
te et parcit pie. Et sicut primo procla-
uit iudicium iustitie saluta mia: sic eo
ꝓtenus iudicium mie saluta iustitia: do
ret inter dicens. nam misericordia et ve-
mini mia et veritas. Sic ergo libera
ta est misera tubente mia. Licet au-
tem deus sit iustus sicut misericors:
tamen dicitur ei ꝓpotium esse pos-
misereri q; iustum esse quia misericor-
ritur ad complendum opus misere-
cordie nisi voluntas eius damnosa ad
complēdum opus iustitie requiritur
etiam aliquid ex parte hominis scili-
cet exigentia meritorum, vnde Au-
sei. Occurrat iam nunc memorie mu-
lier illa in adulterio deprehensa, et ne
sus rogatus sententiam ferre: quod
egerit quid dicerit recordare. Inter-
ra oculos tecit ne forte accusatam to-
spiciens nimis cōfunderet. Cū enim
scribens in terra terrenos eos ad co
lestes prodidisset: qui sine peccato es
quit est vestrum / primo in illam lapi-
dem mittat. O mira et ineffabilis
christi bonitas. Quā condemnare nulle
ponit aduerte q; pie et q; caute hoc e-
rauit. Cum enī omnes sententiam fer-
nuisset et expulisset de semp̄ misera-
nare q; ꝓtos oculos in illam lapidē
rit: q; dulci et suaui voce sententias
absolutionis eius ꝓnuntiat. Puto
q; suspirauerit: q; lachrymantis fuerit
cum diceret. Nemo te cōdemnauit mu-
lier tc. Felix (vt ita dicam) hec adul-
tera mulier: que de preteritis absolu-
tur: secura efficitur de futuris. Ita
bone: te dicente nec ego te condēno
bocquis condemnabit? Deus est qui
stificatquis est qui cōdemnet? Audiat
ramen decretro vor tua: vade et iam
amplius noli peccare, hec Dñe. Et
quid dño iesus mulierem a culpa ab
soluendo / et ne amplius peccaret mo
terdiendo nulla alia mulierem ex pe
niteriam seu penam: ramen hec fa-
cum christi non est trahendum ad
consequentiam et in consuetudinem
vt exemplo dñi aliquis a dño confes-
sioneet pene iustitiene quemq; absol
uat: quia christus excellentiam in sa
cramentis habuit et potuit conferre
effectum sacramenti sine sacramen-
to / quod nullus sacerdotes in foro peni
tentiali imponere penitentiam secun-
dum confuetudinem peccantis t pec
cam quia non habent talem potestatē
remittendi. Poterat etiam christus
alii mulieri tantam contritionem da-
re q; sufficeret ad delictionem totius
culpe et penet et illam contritionē co
gnoscere. non sic autem alius sacer-
dos potest: qui nec mouet cor nec vi-
det. Simili modo quotidie dominus
recipit adulteram cū per gratiam reci-
pit quamlibet animam a diabolo cor-
ruptam per culpam. Per mulierem
enim in adulterio deprehensam signi
ficatur quelibet persona christo per fi
dem desponsata: sed postea per mor-
tale peccatum cum diabolo adultera
ta. Per scribas vero et pharisēos fi-
guificantur demones, q; dicuntur hic
scribe qz peccata nostra retinent me-
mortiter tanq; firmiter scripta: et pha
risei, i. diuisi recte dicuntur qz a ꝓpo t
sanctorum consortio separantur. Pi
mulierem ad iudicium adducunt: qz
bilationem hominū sollicite querūt.
Et quia dño non vult mortē peccato-
ris: sed magis vt conuertat et viuat:
ideo q; dicit [vade et amplius noli pec
care]quia tibi sufficit vera penitentia
de preteritis et cautela contra recidi
uum ꝓ futuris.

C Oratio.

O Jesu clemens qui deprehen-
sam in adulterio clementer
ab accusatoribus liberasti: et
a te incondēnatam in pace misericor-
diter dimisisti: sta coram te anima
mea adulter arrui / que totiens a te ve
ro sponso recessit quotiens suggestio
nibus aduersarii inimici consen-
sit. Reuisat cōscientia: accusant ope-
ra et actio prana. Non turres dñe in
iudicium cum ea: ne memineris ini-
quitatum eius antiquarum: libera
ab accusatorib⁹ peccatricē et ream:
et domitor in pace sibi consciam / a
mo et emendo iudicio damnatam: qa
nis ꝓpotium est misereri semper et
parcere. Non est numerus mie misē
ricordie. Amen.

De quibus dā verbis dominus ꝓ quibus volebant eum de lapidare. Cap. lxxviii.

Ulla vero fm Au-
gustinum iesus mu-
lierē absoluerat a
crimine ne aliqui
dubitarent an il-
le quem videbāt
verū homine pos
set peccata dimit
tere: ostendit ipse
apertius diuinitatis sue potentiā des
monstrare, vnde dicitur. [Iterum er
go locutus est eis iesus dicens. Ego
sum lux mundi] scz totius non parti
cularis gentis vnius. Et ideo nece
dens ad eum per fidem et deuotionē
ab eo illuminarur ad salutem: ab eo
vero recedens obtenebrabatur ad gehē
nam. Ꝓpo scz veram naturam et lux:
quia sicut omnia rem illuminat in-
mo alam / et sicut humanitas infor-
mat et vitat: et hoc triplicit. s.
miraculis / predicationibus / et et em
plis, et primū est potentie: secm sapiē
tie: tertiū bonitatis. Ipse quippe est
lux que illuminat omnē hominē ve-
nientem in hunc mundum: ipse vni
uersaliter omnes illuminat et est fo-
tus lux per essentiā: quia ab ipso oia
noticia derivatur. cuius participatio
ne alii ab hac luce illuminati dicuntur
lux: sed non per essentiam vt ipse: qa
ipse est verbum a patre progrediens
sicut lux a luce. vnde fm Augu. Lux
mundi a patre egrediens nube car-
nis regitur: et sic contēperata tolerā-
da hominibus efficitur ve per homi-
nem veniatur ad diuinitatē. Illa er-
go luce illuminate illuminamur mo-
do collyrio fidei qui de adam ceci na
ti sumus. et sequimur tā verbis ꝑ ex-
emplis obediendo: vt ex cluses ignoā
rie vel peccatorum tenebris in futuro
manifesta visione deitatis illumine-
mur. Idcq; subiungit. [Qui sequitur
me]scz credendo / amando / et imitan
do [non ambulat in tenebris] scilicz
ignorantie quia ego sum veritas nec
culpe quia ego sum via: et per conse-
quens non venit ad tenebras gehen-
ne quia ego sum vita. fructus autem
huius lucis subdit ur [sed habebit lu
men vite] mine et in futuro: quia ha-
bebit ꝑfm dei sapientiam: qui est lu-
men indeficiōs t inextinguibile / hic
per fidem et ibi per spēm. Unde hoc
qđ dicit [qui sequitur me] pertinet ad
meritum. qđ vero dicit: habebit lumē
vite]pertinet ad premium. vbi Aug.

Al Joā. viij.

Lux mundi ꝓpo.

Joan. i.

Augusti.

Beatus dus est

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ergo fratres mei qsi dñs dicuit ait. Ego sum lux mūdi: q̄ sequitur me nō ambulat in tenebris: sed habebit lumē vite. quibus verbis aliud est quod iussit aliud quod promisit: faciamus quod iussit ne impudens frontē desideremus quod promisit. ne dicat nobis in iudicio suo. Fecisti ne quod iussi: et expetas quod promisi? Quid igitur iussit nisi vt dñe deus noster: diri nobis vt sequaris me. ergo faciam⁹ sequamur dñm: soluamus cōpedes quibus impedimur. Sequamur ꝓfm lumen mundi ne ambulemus in tenebris. te nebre metuende sunt: sed motū non oculoꝝ. Et si oculoꝝ: nō exteriorum sed interiorum vide discrimē non album et nigrū/ sed iustū et iniustum. hec Augn. De superet cellentia autē istius luminis nobis ꝓmisit dicit idē Augn. Tanta est iocūditas lucis eterne: vt etiā si non liceret in ea amplius manere q̄ vnius diei motu: propter hoc solū immensibiles anni huius vite pleni deliciis et circūfluētia honoꝝ temporaliū recte meritoq; cōtemnerentur. C. Deinde post aliquā tam incipiens ad certamē passionis iudeos prouocare: dixit eis. [Cū exaltaueritis ꝙ]sc̄z in cruce [filiū hois]. i. filium virginis ꝑm cuius carnem debebat pati et exaltari in cruce in qua fuit exēsus et exaltatus in aere: ꝓpter quod et exaltatus est a deo ꝑfe [tunc cognoscetis] sc̄z aliqui ex vobis p fidē [q̄ ego sum] sc̄z vere ꝛpius [ego sum] sub carne deus absconditus. vbi predixit quosdam de eis post passionem suam cognituros q̄s esset: et creduturos in eū: pnuncians eos p q̄ debeant pernenire ad fidem/ q̄ per suam passionem. vnde Augustī. Differo cognitionem vestram: vt impleā passionem meam: hoc oportebat impleri per manus eoꝝ qui postea fuerant crediturī. Quare hoc: nisi vt ne mo desperaret in quocūq; stetere male sibi consens: quando videbat eos donari homicidium qui occiderant christum? hec Augustī. Tribus modis nos offendimus deum et ipsum humiliamur: sc̄z malis cogitatiōb⁹/ malis verbis/ et malis operib⁹. Quādo vero conterimur/ confitemur/ et satisfacimus: nunc ipsum exaltamus in anima ipsum super oīa diligendo: et p cōsequens cognoscimus ipsum super oīa venerādo. Si ergo vis cognoscere deū ex alta eius tribus modis predictis. sc̄z cordis contritione cōtra malas cogitationes: oris confessione cōtra malas locutiones: et corporis satisfactione contra malas operationes. Deinde quibusdam iudeis tunc in credentibus dicebat [si vos manseritis in sermone meo] i. si perseueratis vsq; in finem in fide quem vos dixi fugiendo reqnescat. Seruus peccati quo fugiet? ecce se trahit quocū q̄ fugerit. Non fugit se ipsam mala cōscientia. Malum est quo cunq; fugiens ipse non recedit a se: peccatū enim q̄ facta me⁹ est. Fecit peccatū vt aliquā corporalē caperet voluptatem. Vo⁹ haptas eam fuisse peccatū manet. Pretercat quod delectabat: remāsit quod pungat. Mala seruitus. Ad christū fugiamus: cōtra peccatū deum liberatorē interpellem⁹: venales nos mur. Liberat ergo ab hac seruitute solus ihū. Qui iam non habemus ipse de illa liberat. Solus est in hac carne venit sine peccato. hec Augustīn⁹. Peccatū ergo (vt dictū est) seruū est. Tot bellorum quotidianorum. Unde legit ille de diogene philosopho q̄ cū alexander magnus diceret se tractare se dominatorem orbis: ille ait. Nequaq̄ eo dominus: sed seruoꝝ meoꝝ quam seruus. Superbia enim dña nata est ancilla mea te circumducit: ego autem eam suppedito mihi. Carnalis concupiscentia est quia sunt dñe nre et ancille mee: que te ducunt et nbi dominantur: ego autem eas suppedito mihi et seruas. C. Deinde ostendit penam huius seruitutis dī. [Seruus autem manet in domo] id est in ecclesia [in eternum] i3 mō ad tempus inquiunum est de nūmero fidelium quia modo sunt admixti cum bonis: et in futuro ab inuicem separabuntur sicut oues ab hedis [filius autē] sc̄z dei naturalis [manet in eternū] quia solus est sine peccato: et sic habet potestatem alios liberandi a peccato: faciendo eos filios dei per gratiam adoptionis vt sempiternum maneant in domo libertatis. et hoc est quod concludit dī. [Si ergo filius] qui vere liber est et potens in omne⁹ libertat[illegible] eos liberabit] a seruitute culpe [et eritis] liberi eritis] nō a corporis seruitute sed a diabolo: nō a corporis

Lucis eterne iocūditas.

C Cognoscēt nolunt vt crucifigantur.

Augusti. Offendimus deū cripliciē.

hominis: non peccati. Et iterū. Dis q̄ facit peccatū seruus est peccati. O miserabilis seruitus. Pietrūqi homines eū ipsos malos patiuntur venales se pernitatem quere: ēt dominū non habere/ sed salē mutare. Seruus peccati quid facias: quē interpeller: apud quem venalem se petat: Deinde seruus hois aliqui sui dñi duris ipertis fatig: suis fugiendo regnescat. Seruus peccati quo fugiet: ecce se trahit quocū q̄ fugerit. Non fugit se ipsam mala cōscientia. Malum est quo cunq; fugiens ipse non recedit a se: peccatū enim q̄ facta me⁹ est. Fecit peccatū vt aliquā corporalē caperet voluptatem. Vo⁹ haptas eam fuisse peccatū manet. Pretercat quod delectabat: remāsit quod pungat. Mala seruitus. Ad christū fugiamus: cōtra peccatū deum liberatorē interpellem⁹: venales nos mur. Liberat ergo ab hac seruitute solus ihū. Qui iam non habemus ipse de illa liberat. Solus est in hac carne venit sine peccato. hec Augustīn⁹. Peccatū ergo (vt dictū est) seruus est. Tot bellorum quotidianorum. Unde legit ille de diogene philosopho q̄ cū alexander magnus diceret se tractare se dominatorem orbis: ille ait. Nequaq̄ eo dominus: sed seruoꝝ meoꝝ quam seruus. Superbia enim dña nata est ancilla mea te circumducit: ego autem eam suppedito mihi. Carnalis concupiscentia est quia sunt dñe nre et ancille mee: que te ducunt et nbi dominantur: ego autem eas suppedito mihi et seruas. C. Deinde ostendit penam huius seruitutis dī. [Seruus autem manet in domo] id est in ecclesia [in eternum] i3 mō ad tempus inquiunum est de nūmero fidelium quia modo sunt admixti cum bonis: et in futuro ab inuicem separabuntur sicut oues ab hedis [filius autē] sc̄z dei naturalis [manet in eternū] quia solus est sine peccato: et sic habet potestatem alios liberandi a peccato: faciendo eos filios dei per gratiam adoptionis vt sempiternum maneant in domo libertatis. et hoc est quod concludit dī. [Si ergo filius] qui vere liber est et potens in omne⁹ libertat[illegible] eos liberabit] a seruitute culpe [et eritis] liberi eritis] nō a corporis seruitute sed a diabolo: nō a corporis captiuitate sed ab anime iniquitate: vt peccatum non dominentur in vob⁹: quia in hoc cōsistit vera libertas. Unde dicit Gregorius. Quem conscientia defendit: etiam inter accusatores liber est. vnde et Boetius. Liber est q̄ habet liberam conscientiā. patet ergo q̄ mundana libertas de qua gloriabantur non est vera libertas: nec carnis nobilitas est vera nobilitas. Sed heu hodie sumus multi qui de carnali nobilitate et libertate querūt extollī: non vereq̄dantes de seruitute peccati. Ꝑm Augustī. O⁹ ex amore peccat/ non ex languore nature/ nec ex ignorantia venit: seruus est peccati. alia enim sunt peccata infirmitatis: alia imperitie: alia malitie. Infirmitas et imperitia contraria sunt virtuti et sapientie: malitia contraria est bonitati. Deinde ostendit eos non esse filios abrahe de quo gloriabantur: sed potius degeneres: quia eū operibus fidei non imitabantur. Vera enim filiatio declaratur per imitationē patris et conditionis: quia imitatio patris est signum vere filiationis. Audeant autem non imitabantur facta abrahe: quia querebant eum interficere quod abraham non fecit: ex quo saluator concludit q̄ eius vere filii non erant ḡnis ab eo carnaliter descēdentes. Unde erant filii abrahe effimodo carne sed nō operum et fidei imitatione. Caro quidē illoꝝ ex ipo erat sed vita non erat. Et hoc patet q̄ frustra quis gloriatur quia ꝑm habuit filium augustini vel benedicti seu alterius sanctī: nisi opera ipsius secūdum suam possibilitatē studeat imitari. Videntes autem iudei q̄ ex operibus filiationē arguebat/ ideo dixerunt se filios dei cuius legem et cerimonias seruabant: non sicut alii idolatrie dediti. vnde dicūt ei [nos] vn⁹ dei cultores [ex fornicatione] scilicet spirituali gentilitatis que fornicatur cum multis dīis [nati non sum⁹] idola colentes sicut ipse in fide vn⁹ dei. fornicationem enim vocant idolatriam sicut et frequenter nominatur in sacra scriptura: quia anima separatur a deo per eam [vnum patrem] sptrīalem [habemus deum] quem colimus: quia non colebant pluralitatem deorum sicut gentiles. Sz hāc paternitatē saluator excludit: et deū non esse eius patrē ostēdit: q̄ nō fili-

Christus.

Liberi.

Liberi.

Gregō. Cōscientia defendit etiam inter accusatores liber est. Boetius.

Augustī. Peccati differentie.

Filiatio vera.

Deū patrē habētes.

gunt nec cognoscunt eius filium scilz ipsum ꝟbm ab eo missum. nam silencio et notitia ꝟbi est signum filiationis dei.eorum enim que ab vno procedunt munus est discretio in illo a quo

Filii diabolij. procedūt. C Deinde ostēdit cui⁹ sint filii et dicit eos ex parte diabolo esse: non creatione sed imitatione:quia de sideria patris sui scitteet diaboli volūt perficere:et innocentem occidere. quod probat consequēter condiciões diaboli explicans:et postea ad ipsos applicans.quam autē cōditione diaboli primo tangit dicens. [Ille homicida erat ab initio]mundi:et conduit hominus primos homines malos sua similitudine occidendo: et eis immortalitatem auferendo. homo enim in specie humana reponitur per animam:

Homicida afarij occisor ē. Augustī. et ideo magis proprie est homicida q̄ anima per peccatum mortale occidit q̄ille qui occidit corpus per quod homo cum brutis conuenit. vbi Augu. Potū ergo te putare non esse homicidam quando fratri tuo male persuadeo. Si fratri tuo male persuades occidis:et vt cetas q̄ occidis audi psalmistam. Filij holm dentes eorum arma et sagitte:et lingua eorum gladius acutus. Alia conditio diaboli tangit cum subditur [et in veritate] operis er tustitie [non stetit].i. in debita obediencia ad deum : qz non est veritas in eo. Res enim dicuntur vere inquātū conformantur veritati prime : a qua veritate deuiant diabolus per peccatum superbie:et deserūt ordinatiōē nature sue/que erat vt deo subiceret

Ps.lvi.

F Res vere que sint. omnia : nec stetit in veritate vocis et loquele:quia [mēdax est et pater] id est inuentor[eius]sez mēdacii:licut deus pater est veritatis. Ante ipsum non erat mendacium : ab ipso et per ipsum est factum vt sit omnis homo mendax. Ille quidem dicitur mēdax non ꝟbi pater mendacii:qui mendacium ab alijs in mente refert . sed mendax est et pater mendacii q̄ non solum referri illud:sed et facit . et propter hoc diabolus dicitur pater mendacii: quia primū mendaciū adinuenit diceno mulieri. Nequaq̄ morte moriemini. Hanc ergo proprietatem/hanc nepharia hereditatem filiis suis diabolus derelinquit: vt mentiantur t patrem suum diabolum mentiendo sequantur. Cum enim mentiunt a diabolo accipiunt:et eum imitantur. Ut

Mēdacij pater.

tendant mendaces illuc verbum est dicentis . Ego sum via veritas et vita : quia recedēdo a veritate recedit a vita et vita. Tales ergo ranāj negotium in religione christiana meritum sunt habendi: quia a deo patre degenerantes facti sunt filij diaboli. D q̄ multi sunt hmōi filij diaboli exemplo ligiosi:et q̄ plenus est de eis mūdus. Et vtinā omnes tales characterē patris sui diaboli in fronte gestarent vt cognoscerentur: ne alij per corū mendacia decciperentur.sed ben aliqui habent frontem meretricis:et parū erubescunt de mendacio. Ut quid verba occupant tales pestiferi seductores: errantes et in errorem mittentes audientes et sic patrem sui qui vniuersum orbem seducit imitantes . Mendax ergo in loquendo et mendacia fingendo: puerate diaboli assumit male viuendo. Unde dicit Augu. quod diabolus non speciale nomen est/ sed cōmune quocumq̄ opera diaboli fuerint:mala diabolus est appellandus: operis enim nomen est /non nature. Ergo fuge ergo o ꝟbiane et martine in rebus gloſe de hoc nolite ab omni mendacio abstine : quia in quolibet ꝟbiane debet esse veritas tanta vt inter hominum et simplicem affirmationem nulla sit differentia. Et quia scient innocentes annexū subeant iudicij pat rionis:ideo dñs noster sciens iudeos in monte suam conspirasse iudicium examinatiōis ab eis expetit/ad obtendendam suam innocentiam et malicias eorum malitiā et ad cōmendā patientiā eorum iudiciaria institutū . Quia nūs enim vtero mortem pati voluerit ipse tamen ꝟbs suam innocentiā omnibus manifestam esse voluit. Unde dicit. [Quis ex vobis]coram quibus palā docuit:et miracula fecit/ arguere et reprehendere poterit/ me de peccato].q.d. vos vultis me interficere:cū dicte peccatum quo merueritis mortē: quod si non poteritis manifestū ergo me innocēter occiditis . Sin autē ꝟbs. ꝟbm me innocētem occidistis . Sin autē ꝟbs. ꝟbm me innocētem occidistis . Sin autē ꝟbs. ꝟbm me innocētem occidist

Universidad de Deusto
Biblioteca

nur: neq; conuicio conuicia reddit.
1. Pet. ii. Et (ꝑ dicit Petrus) cum malediceretur non maledicebat. Hꝫ attende q̃ licet ofis iudeos sepe docẽdo vel corrigẽdo dure ⁊ aspere reprehenderit; tamen dura verba vel facta inferentibus nunq̃ vel hic vel alibi dure vel aspere respondit. Studiemus nos ꝑm
Chryso. Chrysosto. que ad deum pertinent vindicare: que vero ad nos despicere. Unde cum in veritate eis respondere posset, vos demonium habetis, tamen noluit: ſz malum quod in eis esse cognouit, patienter tacuit: imitabilem nobis patientiam ostendens ꝑ
Mala ꝑ mitacẽda. quotiens a ꝓximis iniurias patimur, eorum etiam vera mala patienter taceamꝰ: ne forte ratio correptio non ex dilectione sed ex odio nata vi
Grego. deatur. In his ergo (ꝑm Grego.) superbia nostra cõfunditur quũ ſi exagitata vel leuiter fuerit, atrocissimas iniurias reddit q̃ acceperat: facit mala que potest, ⁊ minatur facere que non potest. Duo quippe ei illata fuerant: vnum negauit, ⁊ aliud tacẽdo consensit. Facute quod recognouit: et patienter repulit quod dictum falaciter audiuit. Demonium se nõ habere respondit: sed tamen samaritanum esse non negauit. Dum enim
Samaritanus. samaritanus interpretatur custos: et ipse precipue custos noster est: nõ ẽm dormitat q̃ custodit israel: ideo se samaritanum esse non negauit. Negauit autem demonium habere: diabolus enim honoꝝ dei resistit: qui ergo honoꝝ dei querit, alienus a diabolo est: et ideo xp̃m q̃ honorificat patrẽ suum, ſz deum, demonium non habet. Unde ait [Sed honorifico deum patrem meum] declarando eius virtutem in miraculis, et omnia ei attribuẽdo ꝓpter quos honore [vos me inhonorastis] per falsa opꝓbria q̃ virtuti diuine attribui debet demoniũ asserbendo. Immo in hoc ꝙ inhonorastis me, inhonorastis et patrẽ meũ: qui enim non honorificat filium, non honorificat patrem q̃ misit illum.
Item habens demonium qui est ex
ꝓphil. ij. ipm ex animi elatione serui accipiẽs.

¶ Non quesiuit in isto miũdo gloriã nec vitam magnificentiam: venit ẽm vt docerei oẽs mudi gloriam cõtẽnere dam. Inquiunt homo est loquꝰ de [ego gloriã meã non quero] sed ea deus est qui potest gloriã suã querere absq; culpa ⁊ peccato: alius nõ nisi in eo. Sed [est q̃ querat] vera ⁊ debita gloriam meu [et iudicet] ſz iudicio discretionis i.e gloria vra humana ex ꝑm seculũ discernat ⁊ separet: ſz pater meꝰ qui me ⁊ glorificauit me remunerat: et vos ⁊ eẽ q̃ me nõ glorificat damnat. ¶ Cũ itaq; filius mirabilia signa faceret ⁊ virtutes multas ostẽderet, gloriam suã non quesiuerit nos et exẽplo instruxit discamus de bono qs aganus non gloriari, et cum a parte omne iudicii filio dato esset: illarum tamen iniuriarum patrio iudicio seruatarum: vt nobis insinuaret, gñs nos esse patientes debemus dum se vindicat non vult ⁊ ipe q̃ iudicat. Accepta ergo ab patre ultione meditemur in opere vocem dñi illã [ego non q̃o gloriã meã: est qui q̃rat ⁊ iudicet.] Et q; ꝑm Grego. cũ malos puerilitas crebrat; non debet predicatio frãgi nõ debet, sed cẽsã auferendo dñs potẽtiã ꝑpe demonii ꝓ cuio est / predicationeq; sue beneficia largit impedit. In quo ostẽdimur ingina xp̃i beningnitatis: illis a q̃rãdis q̃ recesserat cõcessit, nõ negauit se deo cerne beneficiũ. Unde dicit [Amen amen] i. dilectiter [dico vobis si quis sermonẽ meũ seruauerit] non solũ ꝑ de ſz etiã vita ⁊ opere [mortẽ non videbit] debet]. i. nõ experiet [in eternũ] hoc est eterne mortis amaritudinem: sed vitã habebit eternã. Deide ex hoc verbis dñi volentes ostẽdere eũ habere demoniũ / dixerũt. [Abraã mortuus est et ꝓphete] sed fuit dubium rationi sua sup̃ fallum: ſz q̃ xp̃s dixerat de morte tẽporali qui eũ intellexerat de morte eterna. et post pauca subdit [si ego] ſz solus sine patre meo [glorifico meꝑm] ſz manifestat se ẽ ꝙ ipe est riam meã pater regulã diuine veritatis ꝑ vos mihi ꝓponitis [si ea me]. quã dicitis meã [nihil est] et fallum est non eius ⁊ nihil. Ita mea di nihil est: q̃ est fum⁹ et aliẽ ꝙ ipe rius nimẽs / et ad nihil culpe ⁊ ad iu ferum deducẽs. Sed gloria mea est a deo ꝑfe a quo missus fallum pẽ esse. [Est enim pater meus] subintelligitur [q̃ glorificat me] voce ꝓpter mirabilia

bat ꝓpter resurrectionis et ascensionis gloriã [quẽ vos dicitis q̃ deꝰ noster est] per operũ imitationem. sed hoc est falsum: qđ probat dicẽs [et nõ cognouistis eũ] ſz ꝑ fidem formatã in qua cõstitit dei filiatio per adoptionem. Et q; dicẽres [Nũq̃d tu maior es ꝑfe nõ abrahã] reputabãt dñm eo minorẽ: ideo ostẽdit se esse maiorẽ q̃ abrahã: qui abrahã ab eo tãq̃ a maiore hominẽ redẽptio exꝑctat sibi ꝓmisse. vñ dicit [Abraham pater vester ꝑm carnẽ, de quo ſz gloriamini videre meã] intelligẽdo eo cognoscere ego aduẽtus xp̃i qđ est videre vi de die eternitatis ⁊ die future rẽptionis mee naturalitatis. qñ in figura trium angelorꝫ sibi apparentiũ cognouit trinitatis mysteriũ: et qđ dicũ est ei / in semine tuo benedicẽtur oẽs gẽtes ꝛc ꝓcreet in obtatione isaac in loco q̃ ideo dicẽs est, dñs videnꝫ: dñs fecit abraham videre occulti xp̃i mysterium [et gauisus est] ꝓpter hoc eũ a me ꝓ a maiore sibi ꝓmissum. ¶ Ineffabilis nãq; quadio euitare potuit quãdo ꝛ verbũ apud patrẽ manẽs / et ali quãdo in carnẽ ꝑcurũ nec de patris gremio recessurũ perfecit qñ eũ de stirpe sua nasciturũ ꝓmisit: ꝑ quẽ non solũ ipse saluaret / sed etiã totus ꝑ reꝓmissio implereꝛ. ¶ Et ei nadei fidã [ego etarẽ carnis nõ diuinã naturã pensantes / et de verbis suis meritũ dicere ad eũ. [Quinquaginta annos nõdum habes ⁊ abraham vidisti] ſz ante mille annos est mortuus, quasi diceret. Voc est impossibile vt volẽs eos ab stultitia carnis ad deitatem et abere respõdit eis. [Amẽ amẽ dico vobis] ſz temꝑali generatione [ego sum] eternaliter manens, non dixit / amẽ ẽ abrahã esset: sed antẽ q̃ abraham fieret: q̃ abraham creatura fuit, nec dixit / ego fio: sed ego sum / quod est verbum substãtiuum et olim. Ubi ostenditur eius eternitas commendando verbum ꝓsentis ꝛ fit. Unde deus solus habet esse ꝑfectum: quia illud ꝑfectum est cui nihil deest extra ipsum: et ideo diuinum esse eũ totum simul ſit: nec ꝺcõ de illo ꝓterierit aut futurum ſit: ꝑfectissimum est. nostrum autem esse quia habet aliquid q̃ extra se imperfectum est: deest esse nobis aliquid qđ de nostro esse iam ꝓterijt vel qđ futurum est. Quãtum ergo ad substantiam diuinitatis xp̃s est ante abraham: sed ꝑm naturam assumptam fuit post abraham. Unde xp̃s vidit abraham oculo diuinitatis: et abraham vidit xp̃m oculo cordis, fide videlicet illuminatꝰ. Et infideles ⁊ insensati iudei cõsiderãtes q̃ eternitas non nisi deo cõuenit / et q̃ se per eternitatem dẽsi esse, ꝑsistere ⁊ ostẽdere: illaq; eternitatis ꝓba intelligere et sustinere nõ valẽres: reputabãt ea blasphemiã. qđ ꝓ tali blasphemia esset lapidãdus: et ideo ẽm legio mãdatum eũ tanq̃ blasphemũ lapidare volẽres [nuler ũt lapides vt iacerent in eũ] sicue in blasphemũ et mortis reũ. Dũ eis non valebãt sapiẽte que ꝛhanur resistere: nec sciebãt verbis eius rationabiliter contradicere loquendo: ideo conuertentes se ad lapideos contradictores corporaliter ꝑ sequendo: et quem intelligere cunctis sermoni resistere non poterant / eum lapidibus obruere querebant. lapideos enim cordis cõtra veritatem ac duri et inflexibiles ad credendum erant: et eorum animus facto eorum consonabat. Unde ad hoc signficãdum / ser scripta est in rabulis lapideis per dñm. vbi Augusti. Tanta duritia quo curreret nisi ad lapides sibi similes? Sed dominus qui solo verbo eos superare poterat / vindicare se noluit: quia pazi venerat / et hostes suos non potestate sed humilitate vincere: et ideo abscondit se vt homo et vt humilis [et exiuit de templo] quia commendanda erat patientia / non exercenda potentia [abscondit se] non timore mortis / neq; impotentia resistendi eis: sed cedens furori eorũ vsq; dum veniret hora passionis eius: et docens nos furorem hostium quãdoq; et ꝓ tempore declinare [et exiuit de tẽplo] ab eis designans de electionem iudeorum et translatum ad gẽtes. ¶ Notandum autem q̃ dñs aliquando fugiebat: aliquãdo occurrebat: aliquãdo se occultabat. Fugiebat qđẽ honores: vt qñ

venturi erant vt facerēt eum regem: occurrebat suis crucifixoꝝ quādo volebant capere eum absondebat se sicut hic patet a iudeis furēbus/vt occasionē furēdi subtraheret ab eis. Per ista tria exempla dat nobis tria salutaria documēta: scz vt fugiamus mūdi prospera: desideremus pro xpo pati aduersa: seruiemus iustitia. Nos autem contrarium facimus: qi honores appetimus: q procuramus: aduersa fugimus: q vitamus: et iustis nos immiscemus. Considera hic (vt ait Grego.) saluatoris nostri mansuetudinem q humilitatem: qui cum potētia diuinitatis: nullo tacite mēris suos persecutores posset subito in penas mortis obtuere/tamē pauidus humiliter se absondit. Hoc aūt fecit propter tria. Primo qr tēpus mortis sue nōdum aduenerat. Scdo qr tale genus mortis nō elegerat. Tertio vt daret nobis intelligere q liceat persecutores declinare: et hoc quādo est persecutio personalis: Im illud qd dixit discipulis. Si vos persequūt in ciuitate/fugite in aliam. Sed quādo non est persecutio personalis/tunc prelatis non licet fugere: vt pater de mercenario et pastore. Idco etiam absondit se ab eis corpose: quia non merebantur eum videre mente.

Grego.

Aug.

Absondē di loco: Grego.

Aug. Non absondit se in angulo tēpli quasi timēs/aut in dominicalem fugiens/vel post murum aut columnam discrēs: sed celica potestate se inuisibilem insidiantibus cōstituens/per medium illoꝝ exiuit: a suis tamē discipulis videbatur/quia illi eum sequebantur. Doc ergo exēplo suo dilo nos instruit vt locum ire demus/et vt persecutorum ac maloꝝ feuitiam Im sine fidei periculo fieri potest fugiamus. vnde Greg. Quid autem nobis hoc exēplo tribuitur: nisi vt etiam cum resistere possumus/iram superbientium humiliter declinemus? Quanta humilitate iram proximi fugere debent perpendit homo si furores tracētium absondēdo se declinauit deus. Nemo ergo se contra accepras contumelias erigat: nemo contumelias comulcus comulcum reddat. Imitemur ne etenim dei gloriosius est iniuriam tacendo fugere/q̄ respondendo superare. hec Grego. Sunt autem multi qui indeotum duriciam reprehēdūt/sed suam minime attendunt. Vnde Grego. q̄ multi sunt hodie qui indeotum duriciam detestantur/quia predicationem dei audire nolunt: nec tamen quales illos arguit fuisse ad fidem/tales ipsi sunt ad operationē. Precepta dei audiunt/miracula cognoscunt: sed conuerti a suis peccatoribus nemunt. hec Grego. Conspice hic dñm iesum bene q cum vehemēti dolore: quomodo voluerit videntem furori cedere absondit se: et cum ipsum ac discipulos tanq̄ imbecilles meste q inclinato capite recedere: et eis ex corde compatere.

Absēdi occasio. Grego.

Math.x. Joan.x.

Aug.

Absēdi ratio. Grego.

Aug.

Ratio.

Dñe Jesu christe qui ad cuiuslibet iniurias sufferendas: optimam gloriam non quesisti: sed tacendo vitam et doctrine propter scandalum vitandum non omittere: propter illatam contumeliam q iniuriam a predicatione non desistere. Jesu christe summa veritas/bonitas/iustitia/misericordia/largitas/miditia/sobrietas/humilitas/charitas/qui lapidarios et absondentes a mendacibus q maliciosis/inuidis/impiis/impeditis/tumidis/luxuriosis/superbis q ocupatis/me exeas a tēplo anime mee recedas/me cognoscibilem/et recum per omnia concordantem. Amen.

Dececo a natiuitate. Capitulum. lxxxv.

Et pretereūs inde Je suo/vidit hominem cecum a natiuitate.]

Jo. ix.

Grego.

Chrysostomus.

Et qui ibi sedebat merito eternoꝝ/vnam ab integro illuminare tempiuit: et diligenter ei natiuus est cum Jesus: vt dicit Chrysostomus. Quasi vellet aliquid agere circa eum: vt ex hoc se misericordem ad misertum ostenderet: et discipulos in admirationem q ad quesrēdum prouocaret. Et ideo discipuli moti sunt ad querendum de causa ceitatis eius/dicentes. [Rabbi quis peccauit hic aut parentes eius vt cecus nasceretur: Im vindictam scz tanto filio sui vel parentum peccati. Putabant enim penam sine culpa non iustificā: et ideo crediderūt q peccatum ipsius vel parentum eius esset causa tam simpliciter ipsum peccasse vel parentes eius: sed solum ad id de quo est interrogatus respondet dicens. [Neq; hic peccauit neq; parentes ei⁹] scz vt ideo cecus nasceretur. quasi dicat. Neq; peccato p̄oprio cecus natus est/q̄m a ante natiuitatem peccare non potuit: in quo apparet questio apostolorum simpliciter. q̄rum ad hanc partem: nec mirum quia adhuc rudes erāt ante spiritussancti receptionem. Vel pōt esse sensus talis. [Rabbi quis peccauit hic aut parētes ec.] hoc est vtrū peccatum originale humanis/an peccatum actuale in parentibus fuit causa ceitatis istius? Omnes enim filii ire nascimur: filius autem ire merito punitur. Et si obiciat quis sic quilibet puniēdus esset cum quilibet in originali concipiatur. Dicēdum q̄ misericordie diuine est quādo aliquis punitur. Unde in Thren. Misericordie domini quia non sumus consumpti. et Apostolus. Omnes peccauerunt q egent gratia dei. Et sic ḡtio ad hāc partem fuit bona.

Thren. iii. Rom. iii.

Pena duplex.

Neq; peccato parentum hoc contigit licet peccauerint. Ubi scīdum q est duplex pena qua homines puniūtur. Una spiritualis q̄m ad animam/qua nam si filius pro patre punitur: quia anima filii non est ex patre sed a deo scz per creationem. Alia corporalis q̄m ad corpus/qua filius (etiā pro) pro patre punitur corporaliter: hoc est malus pater in filio vt filium videndo torqueatur. [Sed] causa ceitatis huius est scz [vt manifestentur opera dei in illo] in cuius illuminatione mirabili. ac si dicat. Non est peccatum cecitas ista est dispensatiua/vt manifestato opere mirabili in eius illuminatione filius dei manifestetur/et diuina eius virtus declaretur. Et sic ad fidem homines edificentur. Ubi considerandum q egredido de templo studiose venit ad opus suū manifestandum: Ipse enim vidit cecum/nō cecus accessit ad eum. Unde dicit Chrysostō. q̄ criens de templo curauit cecum/et absentatione furorem mitigans: et per operationē figni duritiam q̄ insanabilitatem eorum molliens: et hoc quo dicta sunt fidem faciens. [Et expuit in terram] vt ostenderet q̄ virtus saliua ḡdamodo erat ab ei⁹ humanitate inquātum est organum diuinitatis. saliua enim fluit a capite [et fecit lutum ex sputo] vt ostenderet se esse illum qui formauit primum hominem de limo [et unxit lutum super oculos eius] et sic homo ex ceitatis per peccati declerationem apponere debet pro remedio peccati ptitatem [et misit eū ad natatoria siloe] ad lauandum/vt cecus transeundo per ciuitatem sic lutitus luto a multis videretur/et per consequens miraculum magis diuulgaretur q firmaretur [quod interpretatur missus.] hoc addit euangelista volens interpretari nomen baptismi/et ad designandum mysterium christi missi ad saluandum hominum [et abiit q lauit q venit videns] non virtute luti vel aque/sed virtute diuina qua fuit illuminat⁹. Est autem filoa fons ad pedem ei radicem montis sion/descendendo in vallem iosaphat: qui non tugibus aquis sed certis horis per concaua terrarum ebullit: quia non singulis/q̄ continuis sed interpollatis diebus ter vel quater i hebdomada dulces aquas ex visceribus sue emunit: de quibus cum ex ciperentur quasi stagnum non longe a fonte construendum erat: quam collectionem modo piscinā modo natatoria scripturā vocat. Ibi est fons virginis Marie/de quo ipsa aquam pro se⁊ pro suo filio hauriebat q suos pannos lauabat. [Erat autem sabbatum] quando hec fiebant: et ideo phariseī hec cognoscentes reprehendebant/sed errabant: quia opera ad dei magnificētiam ordinata/licite in sabbato fiebant. Unde dicit Chrysostō. Ipse potius sabbatum custodiebat qui sine peccato erat. Sabbatum enim observare spiritualiter/est obstare non habere peccatum. et hoc admonet deus quando commendat sabbatum/dicens. Omne opus seruile non facietis in eo. Quid sit opus seruile a domino audite. Omnis q̄ facit pec-

Chryso.

Fons Marie.

Sabbatū obstuare.

Joā. viii.

Universidad de Deusto
Biblioteca

carum/seruꝰ est peccati. Sed isti sabbatum carnaliter obseruabant: et spiritualiter violabant. hec Chrysostō. Ecce quomodo dñi traditionibus suis inuitebantur: ve nullo modo violari eas permitterent: e mandata dei magis necessaria omittebant/colantes cuticem/et glutientes camelum. Sic et hodie multi suas traditiones et institutiones magis sequuntur et obseruāt q̄ dei mandata/timētes in hoc pharisei⁹ in operesed timeant ne etiam in mercedis retributione. Et cū schisma et dissensio inde fieret/cecus illuminatus constāter et viriliter etiā cōtra maiores iudeorum partem dñi defendit. In quo gratitudo eius magna appāruit: et per hoc etiam esse dicit q̄ quilibet gratanter et constanter beneficium diuinum recognoscere debet. Constans athleta et immobilis confessor veritatis aperte fateur beneficium ne incurrat ingratitudinis damnum. Annunciat gratiam/etiam gelizat et confitetur libere veritatem ad gloriam dei et laudem. hoc non nisi a dño nec a discipulis q̄bꝰ esset in eis fieret. Unde Chrysostomus.

Chryso. Uerit⁹ pīcco. Video preconem veritatis: video quanta audiuit et iuuenis: et quanta passus est et per verba et per operacet qualiter testimonus est. Non enim verecūdatus est de priori cecitate: neq; formidauit furorem plebis: neq; renuit ostēdere seipsum vt predicet beneficium. hec autem scripta sunt vt et nos imitemur. Et iterū. hec veritatis est natura: per q̄ patuntur insidias ab hominibus pati/per hec fortior fit: per hec clarei per que obumbratur. Mendacium vero sibi ipsi ebuiat: et per ea per que ledere veritatem videtur/per ea clariorem eam ostendat. quod et mihi factum est. secundum eūdem Chrysostomum. Ex ista cecī constantia apparet q̄ sit forte quid sit veritas: que si despectos assumpserit/claros et fortes eos facit. et ostendit q̄ imbecille quid sit mendacium: quod etsi cum fortibus fuerit/imbecilles eos monstrat et reddit. Tandem post longam concertationem male dixerunt ei ſm suam reputationem/licet magis esset benedicere ſm veritatem: et dixerunt [tu discipulus illius sis.] vnde Augustinus. Male dictum est si eo discentes non si verba perpendas. Tale maledictum sit super nos et super filios nostros. Et sequitur [nos autē Moyſi discipuli sumus.] Moyses predicā si quis. ut seruantibus legem/seruaturꝰ est bona temporalia: et propter hoc habet plures discipulos q̄ christus qui predicauit paupertatē et humilitatē. [et iniuste condēnantes] [et ecce nunc cum fortes] extra synagogam. i. ex tali detestatem iudeorum tanq̄ ex communicarum et reprobatum: quod apud eos erat maximum opprobrium/sicut apud nos ex communicatio et execratio a societate et communione christiana notum. Ob confessionem quidem veritatis/et quia dominū adhesit humilis: eiectus est foras a iudeis. Ipse ne deum contineret voluit contineri ab hominibus: nos vero ne ab hominibus contēnamur deum contemnimus. Deinde cum cecus curatus foras a iudeis eiectus esset: et a Jesum venisset: ab eo interrogat⁹ et instructus etiam lumen fidei recepit: et fidem suam quam corde credidit ore confessus est dicens [credo domine] et opere protestat⁹ est: [procidēs adorauit eum] adoratione et seruitute latrie per hoc eius deitatem veritatem ostendēs/et verbo optio adumgens. Nam prostratio et adoratio debetur soli deo et creatori. i. signum q̄ manus eius de nihilo sumus creati: sicq; eas credidit et confessus est vere deum et hominem. Quem ergo iudei repellebant hic christus recipiebat: gaudens magis enim quis propter deū ab hominibus contēnitur/tanto magis a deo diligitur: et quanto amplius ab illis eicitur/tanto amplius ab ipso recipitur. vnde Chrysō. O ni propter veritatem et christi confessionem iniuria opprimuntur hi maxime honorantur quod in cecō factum est. Eiecerūt eum ex templo iudei: et inuenit eum dñs: tēpli et cum suscepit sicut agones thera athletā multum laborantem/et coronauit. hec chrysō. Christus itaq; hūc cecū sanauit extra oculos et intra cor aperit. Jam dño aqua missus ad tollenda peccata mundi lauat immundos faciem cordis: tam mentis q̄ oculi illuminat. et ille confitetur non tantū filium hominis sed etiam dei. [Et] commendando cecum et deuotōe et fidei illuminatione [dixit et Jesus. In iudicium] sc̄z discretionis ſ̄ damnationis [ego in hunc mundum] qui

complectitur bonos et malos [veni] sc̄z per assumptionē carnis [vt simplices et humiles] [qui non vident] i. se non videre reputant et confitentur ac medicum requirunt [videāt et illuminētur per fidem et veritatis cognitionem] [ac legisperiti et sapientes superbi] [qui vident] i. se videre presumunt et tactant ac medicū non requirūt [ceci fiant] amplius id est in sua cecitate permanendo: et indurentur per infidelitatem: et quantum ad inuiendam veritatem nolentes suscipere veritatis lucem. vt ps implentur in hoc ceco nato/et in apostolis qui propter suam humilitatē a christo sunt illuminati: sacerdotes autē et legisperiti propter suam superbiā sunt et ceci. Item exponitur hoc de illuminatione gentilium per fidei susceptionem/et obtenebratione iudeorum per fidei reprobationem: quia antiquabantur gētiles ceci/et iudei videntes. Nunc econuerso gentiles videntes et iudei ceci sunt. vnde non ac cipitur hic iudicium condēnationis et premiationis manifestum quod in secundo aduentu expectatur futurū: sed iudicium discretionis credentiū et non credentium occultum quod in primo aduentu est factū. q.d. In hoc ad illuminandi intelligē q̄ ego veni separare pauperes spiritu a superbis: vt illi illuminentur illi cecentur. Ut non notat hic causam: ad hoc non venit finaliter vt aliquos excecaret. sed necessariū terminum quia aduentus eius fuit ad hoc terminatus: sicut dicitur operatio in desperatis terminatur ad mortem [Et audientes pharisei] repugnauerūt dicētes [nū quid et nos ceci sumus?] qui religiosi et literati in lege sumus: et spūale visum illuminatum habem⁹. Sed ex eorum responsione eos cōuincit dicēs [Si ceci essetis] i. ignorantes scripturas et prophetias de me/non haberetis petā [sc̄z ḡtiā habetis] nūc vero q̄ dicitis videm⁹] i. reputatis vos intelligere scripturas [peccatū vestrū manet] i. aggrauatur et magis punietur. Et quo pr q̄ scientes scripturas et grauiorē pēnā incurrūt. Dicunt. Dicimus q̄ scit voluntatem dñi sui et non facit: papulabit plagis multis. Pōt etiā exponi de corporali cecitate. Jtem exponi de corporali cecitate. Jtem exponi de corporali cecitate. Jtem

cauit. vnde pulueré massans de sputo iminet sup oculos ceci. quasi dicat. Ego inim qui pulueré de terra accipiés hominé platinam. Infacto etiã huius ceci illuminatiõ significat modus curationis cuiuslibet peccatoris iustificati. qui bene per cecum intelligitur: peccatum enim meritis oculos obtenebrat et obcecat. ¶ Tibi notandum & cecitas spiritualis causat tribus modis. Primo a pulueré cupiditatis terrene. Secũdo ex igne carnalis cõcupiscẽtie. Tertio ex tumore superbie. Pterũq; etiam peccator vel ex cõsuetudine peccandi/vel ex obstinatione mentis/vel etiam ex obcecatione diaboli peccatũ suũ non videt: quia videre non vult: nec potest reputari potest. vnde Grego. Cum in grauiperõ miser homo labi: suadet ei diabolus ne poeniteat/ne ptficiatur. pestilẽe et meditatum in corde affirmat: misericordiã predicat: tẽgum spatiũ vite promittit: vt permaneat in peccãto suggerit: vt sic eum in cõceptum dei et desperatione sui educat et perdat.

Ad huius ceci illuminationẽ tria necesse est cõcurrere. Primum est diuine gre preuenientis respectu. Secũm est cordis de peccatis cõpunctio. Tertium est pura peccatoꝝ cõfessio. hec tria per ordinem designauit dominꝰ in curatione istius ceci. Primũ significauit in eo quod dr: q̃ vidit cecũ ocu lo sue mie et gre preuenientis: quare ante ola perigitur ad conuersionẽ peccatoris. hõ enim per se potest in peccatũ labi: sed p se resurgere nõ pot sine auxilio gre dei. Nisi ergo dño peccatoꝛ oculo mie respiciat/resurgere nõ valebit. Secundũ designauit dñs per hoc q exspuens in terrã fecit. Iuxta exspuo quo linitur oculos ceci. Per spiritũ vel salutẽ que a capite in os defluit intelligitur diuina sapiẽtia q̃ exore altissimi prodit: per terrã autem intelligitur corpus humanũ. q̃ duo cõmixta fuerunt in pñõ sc̃z verbum eternũ quod per salutẽ / et caro humana que p terrã intelligitur. et hoc benedictũ fuit in fine mũdi. Tertiũ designauit dñs per hoc q̃ tactũ cecũ linit. Per tactũ vel linitionẽ significat dñs peccatoris ad cõfessionẽ. Quãmis enim dñs det peccatoꝛi gratiã ad cõfessionẽ peccatoꝝ: tamen ipse peccator nisi vice debet facere cõfessionẽ. Et ratio huius est: quia cõfessio facta in baptismi puritate. Preuenit hominẽ tribus peractis / cũ incipit peccare: videret: vt sic a sua cecitate diuina gra curaret. Secundo procedat humiliter: et adoret simpliciter gratias agens deo. Tertiũ vero q̃ peccator sit illuminatus est quãdo clare videt et cognoscit. Illa autem cognitio in nobis est per infusionẽ sc̃z in cognoscẽdo deum: et in cognoscendo seipsum. Cognoscere deũ in presenti est cognitio tue potentie et tue bonitatis. Cognitio autem potentie generat in nobis timorem: qui timoꝛ facit recedere a malo. Cognitio bonitatis generat in nobis amoꝛẽ: q̃ amoꝛ ducit nos ad bonum faciendũ. Cognitio autẽ nostri generat in nobis humilitatẽ: que est mater omniũ virtutum. Et sic ptz q̃ hec duplex cognitio sc̃z dei et nostri / est causa formalis nostre salutis: nã cognitio potentie dei generat timoꝛem qui facit vitare malum: cognitio bonitatis dei generat amoꝛem qui facit operari bonũ: cognitio nostri generat humilitatẽ que nos conseruat in curatione male et in operatione boni. Tẽpus igitur obseruemus et ab interpotentis abluere: ne cum cecis iudeis illud in vanitatibus consumentes cum ipsis in cecitate maneamus. vnde ait hoc loco Cyrill. Dedit nobis vite terminũ deus ad curandam animam: vnde gerã paucum cõsumpserit simpliciter et vane consumit. Et si aliter vbiuis rei vocabulo: dies autẽ nos consumens in põpas nullum putas te in ieiunio et oratiõnib⁹ consumere inconsentiens. Congruo existẽte tpe quam omnẽm in cumulnib⁹ / et turpibus verbis / et locum dirate tẽ poranea / et operibus lasciuis vitam consumis manifeste et in malo nescientia q̃ omni rei magis parcere opꝛ & tempora. Iterum si cõsumpseris poteris rursum recuperare: tẽpus vero si perdideris difficile id recuperare: et est ecclesiastes. Tempus nostrum gra agis parui reputãdo. Si quis dicens abuentes eoꝛ? Cum hoc cõsumpseris inaniter quam habebis cõsolationẽ? O insensibiliter aris et indeuotionis: pro quib⁹ maxime gratias agere opꝛ / q̃s nos laborantes et tudores incidit et requiem ionem et immortalem fecit: pro his in quib⁹ et grauatis. hec Chry. vnde et Seneca. Etiam si multum superesset tẽporis: tamen ipsa vetustas quã sibi vendicat / cuilibet necessarie omẽ que deinceps collocatur: et adiecta ponit effectum. Ho magis itaq; indigemus aliquos et hoc tpe. quod sufficere ad necessaria quidẽ potest: (etiã si custoditum diligentissime fuerit) in superuacua maiorem partem erogare. Non tam benignum ac liberale tempus natura nobis dedit vt aliquid ex eo vacet perdere. Et vide q̃ multa etiam diligentissimo pereãt. Aliud valitudo sua cuiq; abstulerit: aliud suoꝝ. aliud necessaria negocia / aliud publica occupauerunt. Totam nobis cum vixerit somnus. Ex hoc tẽpore tã angusto et rapido et nos auferente / quid putat maiorem partem mittere in vanitate? hec Sen. ¶ Oratio.

O Domine Jesu christe qui illuminasti oculos ceci nati illuminaq̃ (q̃so) oculos cordis mei: ne in tenebris offendam vel vnq̃ in morte obdormiam. Deus vite mee q̃ vane consumpta sunt / & infructuose lapsa sunt tempora mea que dedisti mihi vt facerem voluntate tuam in eis et non feci. O quot anni / quot mẽses / quot dies / quot hore perierunt apud me: in quibus fine fructu virtutũ coram te? Fiat amande pater hoc reliquum temporis mei fructuosum et sanctificatũ in gratiarum: vt in diebus eternitatis tue iustam locum / et conparabile sit ante te. Amen.

¶ De pastore ouium. Capitulum. lxxxvi.

Et quia ceci et increduli pharisei & iudei non accedẽtes ad lucẽ rẽm qui est via / veritas / et vita: nec intrantes in ouile ouiũ vt oues diuine essent: tractabile se visum re sine rõne: et per cõsequens posse ad veritatem peruenire sine eo. ideo christus qui supra incepit disputare contra superbiã & tacrantiam eoꝝ / nunc vt hanc magis reuocat proponit cõtra eam similitudinẽ humilitatis de ouili et ostio eius / quorum verũ est humiliter ac admittit nisi humiliantes se. acsi eis diceret. Si vultis intrare per humile ostiũ in humile ouile ouiũ / opꝛ vt vos humiliemini mee cõ altra de vobis sentiatis. Et non tantum inducit hanc similitudinem ad humilitatis institutionẽ: verũtamen vt ostendat per quod ostiũ in ouile ouiũ sit introeundũ: et per hoc dñs in ea distincta conditio furis & pastoris ouiũ / propter vtrorumq; ipsorum ingressum et offi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

etium. Dicit ergo. [Amen amen dico vobis: qui non intrat p ostium in ouile ouium, ille fur est & latro.] Nō enī venit propter bonum: ideo querit in debitum ingressum [qui autē intrat per ostium, pastor est ouiū] querens bona earum. [Huic ostiarius aperit] quia scit cum ouibus benivolum [et oues vocē ei⁹ audiunt] .i. cognoscūt: quia bruta animalia suos benefactores recognoscunt [et proprios oues vocat nominatim] quia distincte eas cognoscit quod alienus non facit [et educit eas] ad pascua vite huc necessaria [et cum proprias oues emiserit ante eas vadit] quia ꝓmunter solent pastores precedere greges: et ad pastorum gressum oues dirigumtur. ideo subditur [et oues illi sequūtur: quia sciunt] & cognoscūt [vocē ei⁹: alienum aūt] .i. furē [non sequūtur: sed fugiūt ab eo] quia nō nouerūt vocem alienoꝝ. pastores se meritentiū.

Ostendit itaq; christus pharisēis q̄ nec sapientia, nec observatio legis, nec bona vita quicq̄ valet nisi p eū: & ē impossibile eis eos viuere sine christo, et ad veritatē peruenire sine eo, dicens. [Qui non intrat per ostiū] .i. per christum [in ouile ouiū] .i. in ecclesiā et cōgregationem fidelium [ille fur est et latro] quales sunt oēs infideles et etiam mali fideles. vbi Augu. Intrat per ostium q̄ intrat p christum: qui imitatur passionē christi: qui cognoscit humilitatē christi [qui autē intrat per ostium] .i. per fidem christi et humilitatē et alias ei⁹ virtutes [in ouile ouium] ad pascēdum eas [pastor est ouium] secundū veritatem. Nō ois qui intrat per ostium pastor est: q̄ et oues intrant. verūtamē vnitas vniuersitatis ecclesie verbo et exēplo pascit quotidie. [Huic] scz pastori [ostiarius] spūssancꝰ reuelādo [aperit] ostium veritatis ad recte intelligendum, & iustitie ad bñ operandū vt oues pascere possit [et oues voce ei⁹ audiunt] .i. doctrinam recipiūt [& vocat eas nominatim] cōdescendēdo familiariter subditis singulis: vt ex familiaritate vnicuiq; dat ausum veniēdi ad se [& educit eas] per instructionē de tenebris errorū in lumē veritatis, et ex miseria seruitutis in regnū libertatis [& cum propās oues emiserit] de tenebris ignorantie ad lumē vite, & de carcere culpe ad libertatē gratie [ante eas vadit] per exēpla bonor⁹ operum, & verbe [et oues illum] ac vestigia ejꝰ sequuntur [per imitationem & rectum operationem] quia sciunt voce ei⁹ .i. id est cognoscunt et in ea delectantur [alienum autem] voce et vita [non sequuntur] recipientes eius doctrinā vel exempla: quia verba inducūt ad errorem et exēpla ad malum [sed fugiunt ab eo] tanq̄ a latrone & inimico [quia non nouerunt] approbādo [vocem] et doctrinā [alienorum] ita alieni aliena loquuntur. et ideo nō cognoscūtur. Quile ergo ouium christus est ecclesia catholica sub vno pastore christo. Ecclesie aūt congregationes particulares cōtinentur sub ista. etiam ouilia et caule ouium sunt ecclesie. vbi nemus aliū ex parochialium congregationibus accedat ad ecclesiam quam fideles simplices et manifestos, sub quo pascuntur oues. hoc est, fideles simplices et humiles. [Qui ergo nō intrat per ostium] hoc est qui per principia religionis christiane nō venit sicut per principia veritatis non venit hereticus, & principia gratie non venit simoniacus, & principia libertatis non venit potēter vel armatus, & principia iustitie non venit seculariter, & principia humilitatis non venit superbus [sed ascendit aliunde] .i. quādam cupiditatem vel ambitionem [cum ascendit] .i. intrat [ille fur est et latro] qui in hac parte furatur, & latrocinatur. [Ego sum ostium] per doctrinā & exemplum per quod ostium est intrādum [oēs quotquot venerunt] non per me et nō intrantes per ostiū sed per me per omnā auctoritatē et inspiratione, non cum intentione debite glorie querende: quippe non a deo missi sed propria sponte ingerentes seipsos impudice [fures sunt & latrones. .i. oues deo sibi vsurpando [et latrones] malo exemplo et peruersa doctrina quātum in se est occidendo [sed non audierunt eos oues] .i. fideles in ouili ecclesie permanentes. Alii scz de quibus dictum est: mouit eos qui sint isti. Deinde probat se esse ostium: q̄ officium ostij est saluare ea que sunt intra domū: et q̄ per ipm sit ingressus et egressus. Sic autē est de xpo: quia p̄z q̄ ipm fideles seruantur, et similiter per ipm est ingressus ad fidē & egressus ad gloriā. Per xpm enim q̄ fit ostium [si quis introierit] et per seuerauerit [saluabitur] quia nō est aliud nomen sub celo datū hominib⁹ in quo oporteat nos saluos fieri [& ingredietur] ab ista miseria ad gloriā et vitā eternam, & fide ad spē, & a credulitate ad cōtēplationē [ingredietur] eriā per studiū cōtēplationis & secretū orationis [et egredietur] per exercitiū boni ꝓpis et exemplū bone actionis [et sic inuenet] eterna refectionē [pascua] viridiratis. .i. mei diuinitatis et hue humanitatis: quia beati reficiumtur interiꝰ in aspectu diuinitatis: et exterius in aspectu humanitatis vbi per quē sūt saluati. et ideo dr [pascua] in plurali. vel i ecclesia militante inuenitur pascua scz doctrine et gratie: et in ecclia triumphāte scz gaudii et glie. vnde Aug. finis ergo et hic in ipso ouili non desinit pascua: inuenient ei pascua vbi saturentur / qualia inuenit cui dictū est: hodie mecum eris in paradiso. [Fur non venit] ad populi salutem sed magis ad eius destructionē [nisi vt furet] qđ non est sua sibi vsurpādo de ꝓceptis xpi suos seductores instituēs / & suo exemplo eos viuere suadēs [et mater] ptauo exemplo et mala doctrina ad malū inducendo [et perdat] in eternū damnationem mittendo. [Ego veni] non sicut fur sed ꝓ hominum salute missus a patre [vt] ingredientes in ouile [vitam] gratie [habeāt] in presenti p fidem in me: & iustus ex fide viuit [et] egredientes de corpe ad libertatē gratie [ante eas vadit] per exēpla bonor⁹ operum, & verbe [et oues illum] ac vestigia ejꝰ sequuntur [per imitationem & rectum operationem] quia sciunt voce ei⁹ .i. id est cognoscunt et in ea delectantur [alienum autem] voce et vita [non sequuntur] recipientes eius doctrinā vel exempla: quia verba inducūt ad errorem et exēpla ad malum [sed fugiunt ab eo] tanq̄ a latrone & inimico [quia non nouerunt] approbādo [vocem] et doctrinā [alienorum] ita alieni aliena loquuntur. et ideo nō cognoscūtur. Quile ergo ouium christus est ecclesia catholica sub vno pastore christo. Ecclesie aūt congregationes particulares cōtinentur sub ista. etiam ouilia et caule ouium sunt ecclesie. vbi nemus aliū ex parochialium congregationibus accedat ad ecclesiam quam fideles simplices et manifestos, sub quo pascuntur oues. hoc est, fideles simplices et humiles. [Qui ergo nō intrat per ostium] hoc est qui per principia religionis christiane nō venit sicut per principia veritatis non venit hereticus, & principia gratie non venit simoniacus, & principia libertatis non venit potēter vel armatus, & principia iustitie non venit seculariter, & principia humilitatis non venit superbus [sed ascendit aliunde] .i. quādam cupiditatem vel ambitionem [cum ascendit] .i. intrat [ille fur est et latro] qui in hac parte furatur, & latrocinatur. [Ego sum ostium] per doctrinā & exemplum per quod ostium est intrādum [oēs quotquot venerunt] non per me et nō intrantes per ostiū sed per me per omnā auctoritatē et inspiratione, non cum intentione debite glorie querende: quippe non a deo missi sed propria sponte ingerentes seipsos impudice [fures sunt & latrones. .i. oues deo sibi vsurpando [et latrones] malo exemplo et peruersa doctrina quātum in se est occidendo [sed non audierunt eos oues] .i. fideles in ouili ecclesie permanentes. Alii scz de quibus dictum est: mouit eos qui sint isti. Deinde probat se esse ostium: q̄ officium ostij est saluare ea que sunt intra domū: et q̄ per ipm sit ingressus et egressus. Sic autē est de xpo: quia p̄z q̄ ipm fideles seruantur, et similiter per ipm est ingressus ad fidē & egressus ad gloriā. Per xpm enim q̄ fit ostium [si quis introierit] et perseuerauerit [saluabitur] quia nō est aliud nomen sub celo datū hominib⁹ in quo oporteat nos saluos fieri [& ingredietur] ab ista miseria ad gloriā et vitā eternam, & fide ad spē, & a credulitate ad cōtēplationē [ingredietur] eriā per studiū cōtēplationis & secretū orationis [et egredietur] per exercitiū boni ꝓpis et exemplū bone actionis [et sic inuenet] eterna refectionē [pascua] viridiratis. .i. mei diuinitatis et hue humanitatis: quia beati reficiumtur interiꝰ in aspectu diuinitatis: et exterius in aspectu humanitatis vbi per quē sūt saluati. et ideo dr [pascua] in plurali. vel i ecclesia militante inuenitur pascua scz doctrine et gratie: et in ecclia triumphāte scz gaudii et glie. vnde Aug. finis ergo et hic in ipso ouili non desinit pascua: inuenient ei pascua vbi saturentur / qualia inuenit cui dictū est: hodie mecum eris in paradiso. [Fur non venit] ad populi salutem sed magis ad eius destructionē [nisi vt furet] qđ non est sua sibi vsurpādo de ꝓceptis xpi suos seductores instituēs / & suo exemplo eos viuere suadēs [et mater] ptauo exemplo et mala doctrina ad malū inducendo [et perdat] in eternū damnationem mittendo. [Ego veni] non sicut fur sed ꝓ hominum salute missus a patre [vt] ingredientes in ouile [vitam] gratie [habeāt] in presenti p fidem in me: & iustus ex fide viuit [et] egredientes de cor-

ueniendat se. [Qui autem intrat per ostium] in catholicā fidem et obsequiū [pastor] verus [est ouium.] et ille introitus est veritatis, liberalis, gratuite benignitatis, et. implicita. catholicam fidem: intrat ostiū libertatis per suprēmam vocationem: intrat ostium gratuite bonitatis nulli ꝓpter hoc faciens aliquā ꝓmissionem: intrat ostium simplicitatis non obtenens per aliquam dolositatem. Christus autem est ostium veritatis et libertatis et gratuite bonitatis et simplicitatis: vtpote non ex inuentionibus humanis per inuentionem diuinam. Quis ergo per inuentum dicetur et illud. Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialē? et ejicietur extra oues in tenebras exteriores [huic] vo pastori [ostiarius aperit] qui est triplex. ꝓ quidē exemplo / scriptura doctrinali / & ꝓpter inspirationis inspiratione. Isti enim sunt ostiarii ecclesie. Ipius potestatē scriptura docet claues volumen est auctoritas discernendi & dignitatem et idoneitatem cōfert ad intromittendum: sicut tamen fidelius cū cōmittitur custodia rerū. Talis ergo ostiarius exemplo xpi / doctrina scripture / et gratiarum spiritussancti aperit tali pastori. Aperit autē ostiū humile ad quod superbi impingunt: vero pastori humili vt nō impingat. aperit ostium, ne cum per quod aut pertranseat spiritus vt non constringatur / vt humāē et constrictum invitata et tribus modis muneris capessat quia fur est qui in furto / doc est in nigro. .i. in tenebris scz ignorantibus hominibus alienam rem concupiscit multo domino: latro autem est qui violentiā infert et manifeste eos preceps domino inuito. et ideo fur est qui caule ouium suffodit: ac oues ex vtilitatem earum clam inuito domino decipit vel hypocrisi vel heresi. latro autem est qui violenter eas aufert. Sic est in parabola quando p vocem vpis intelligitur. Et qua illi non intellexerunt, conqueuerunt exponit dicens. [Ego sum ostiū ouiū] per doctrinā & exemplum per quod ostium est intrādum [oēs quotquot venerunt] non per me et nō intrantes per ostiū sed per me per omnā auctoritatē et inspiratione, non cum intentione debite glorie querende: quippe non a deo missi sed propria sponte ingerentes seipsos impudice [fures sunt & latrones. .i. oues deo sibi vsurpando [et latrones] malo exemplo et peruersa doctrina quātum in se est occidendo [sed non audierunt eos oues] .i. fideles in ouili ecclesie permanentes. Alii scz de quibus dictum est: mouit eos qui sint isti. Deinde probat se esse ostium: q̄ officium ostij est saluare ea que sunt intra domū: et q̄ per ipm sit ingressus et egressus. Sic autē est de xpo: quia p̄z q̄ ipm fideles seruantur, et similiter per ipm est ingressus ad fidē & egressus ad gloriā. Per xpm enim q̄ fit ostium [si quis introierit] et perseuerauerit [saluabitur] quia nō est aliud nomen sub celo datū hominib⁹ in quo oporteat nos saluos fieri [& ingredietur] ab ista miseria ad gloriā et vitā eternam, & fide ad spē, & a credulitate ad cōtēplationē [ingredietur] eriā per studiū cōtēplationis & secretū orationis [et egredietur] per exercitiū boni ꝓpis et exemplū bone actionis [et sic inuenet] eterna refectionē [pascua] viridiratis. .i. mei diuinitatis et hue humanitatis: quia beati reficiumtur interiꝰ in aspectu diuinitatis: et exterius in aspectu humanitatis vbi per quē sūt saluati. et ideo dr [pascua] in plurali. vel i ecclesia militante inuenitur pascua scz doctrine et gratie: et in ecclia triumphāte scz gaudii et glie. vnde Aug. finis ergo et hic in ipso ouili non desinit pascua: inuenient ei pascua vbi saturentur / qualia inuenit cui dictū est: hodie mecum eris in paradiso. [Fur non venit] ad populi salutem sed magis ad eius destructionē [nisi vt furet] qđ non est sua sibi vsurpādo de ꝓceptis xpi suos seductores instituēs / & suo exemplo eos viuere suadēs [et mater] ptauo exemplo et mala doctrina ad malū inducendo [et perdat] in eternū damnationem mittendo. [Ego veni] non sicut fur sed ꝓ hominum salute missus a patre [vt] ingredientes in ouile [vitam] gratie [habeāt] in presenti p fidem in me: & iustus ex fide viuit [et] egredientes de cor-

pote vitam glorie [abundantius habeant] Iustitiario per spem in regi est gloria gratia cōsummata. vnde Gregorio. Oues ergo eius pascua inuenient; quia quisquis illum corde simplici sequitur eterne viriditatis pabulo nutriuntur. Attendamus ergo animū fratres; mar desicant ad supernā nostra desiderio. Ab eterne solēnitatis gaudio nulla nos aduersitas reuocet: qđ si quis ad bonū propositum ire desiderat / eius desiderium quelibet vie asperitas non frangat. Nulla nos prosperitas blandicijs seducat: quia stultus viator est qui in itinere amena prata conspiciens / obliuiscitur qđ rendebat. Ut si celestis pastoris vereciter oues sumus: quia in via delectationis non figimur / eternis pascuis inperuertente sarciamur. hec Chryso. Deinde ostendit se eram esse pastorem: hoc aut patet per hāc rationē, quia sicut per pastorem grex gubernatur et pascitur: ita etiā per xpm fideles regunt et sperimūr cibo ac etiā corpore et sanguine suo reficimur. sed ad differentiam mali pastoris et furis addit [bonus] Bonus quidē non solum in natura et gratia: sed et in pastorali cura / quia implet boni pastoris officia. vnde Chrysosto. [Pastorem seipsum et ouīū indifferenter predicat. Quia enim adducit nos patri / ostīū se dicit: qui vero procurat / pastorem. Et ponit conditiones boni et mali pastoris: quia bonus et verus pastor qui attēditur ad premiū glorie / debet habere affectionem ad gregem intantū q̄ pro eo si necesse est suffineat mortem. [Bonus enim pastor animā suam] propriam. i. vitam corporalem [dat] cū opus est: semp aūe paratus est dare [pro ouibus suis] et earum salute. Si hec est descriptio boni pastoris et signū: valde timendū est de paucitate bonorū pastorū. Cadit enim dextra priorum et multi eam subleuant: cadit ala sinistra et non est ex omnibus charis eius qui eam releuet: cum tamen ḡlibet plus teneat diligere animā proximi q̄ corpus proprium. Sed quomodo pro ea corpus meū ponam: qui nec rem temporalē dare volo vt eam a peccato eripiam? [Et nota q̄ mori pro grege dominico posset esse tripliciter. Aut pro ipso de bono in melius promouendo: et sic est supererogationis q̄dam ad omnes prelatos: sed ad opera supererogationis nullus tenetur nisi voto se alteruerit. Aut pro ipso ab imminente periculo liberando: et sic tenentur quidā prelatis: qui suscepit curam bonorum gregis / et de manu eo⁹ requirent sanguis. Aut pro ipso in extremo articulo necessitatis constituto q̄ nō potest euadere dānationem nisi bonū mercatorē exponat: et sic est necessarius ut det vendere sua et dare pauperibus] Et extrema necessitate exhibenda. Sed scienđū q̄ si est persecutio generalis que populo indicitur: nunc debet pastor se opponere et animā suā ponere ne totus grex dispergat. Si vero est persecutio personalis et ipse solus grauiter: nunc licet fugere placentia ecclie pro xpō. q̄ a facie heretici fugit i ciuitatem et euangelio pauli qui dimittit eos et euangelio pauli qui dimittit eos et fugit per muru. eucs nāq; pastoris sedenti orationibus cōmendatur: se autē vnitum carū fugiendo seruat. Nunc ait dñs. Si vos persecuti fuerint i vna ciuitate / fugite in aliā. Aliquando autem debet fugere nec animā suā ponere / sed patienter sustinere quia mercede conducti: nec qui mercedem terrenam sperat. [et qui non est] propitie [pastor] qui non attendit ad premiū glorie celestis / sed ad commodum rei temporalis. Talis enim secundum Gregor. merito nomen pastoris perdit: eo q̄ terrenā substantiā plus diligat: et timendo dāmni rerum vel corporis incurrere [dimittit oues] et fugit / rectoris reputiū patere [et fugit] tacendo / nō resistendo / et auxiliū debitum non trahendo. Dū enim sola exteriora commoda requirit / interiora et etiam exteriora gregis damna negligere patitur / et contra hec nullo zelo accenditur / nullo feruore dilectionis ardet [quia mercenarius est] scilicet qui curam de mercede accipit: et ideo temporali [et nō pertinet ad eū] id est ad ei⁹ curam [de ouib⁹] hoc quasi rū perditione non sollicitatur et curat: qi nō amore earū sed q̄ sua mercede temporali laboratur. nam ſm Augustī. non diligit in ouibus christū qui lacerat lanam. [et lupus rapit] ad manum et periculum perterrendo [et dispergit oues] ab vnitate charitatis [Sed bonus pastor] audierit o predicando vel aliquid. eos lupos [animā suam ponit] quia resistit tentationibus diaboli arguendo et increpando vitia: resistit fallacijs hereticorū predicando veram fidē. instruit perfectionibus malos exortando et inspirando celeste beneficiū. Bonus pastor quere vtilitatem cuiusuis sed magis pastoris et mercenarius commodū proprium. [Bonus pastor videns lupum venientem] i. tentationē diaboli carnem / decepționem hereticam / vel seductionem contra hāc tuplā triplicem tuetur non contra hāc tuplā triplicem tuetur dimittit oues / nec aduersarijs resistit per murū. eucs nāq; pastoris sedenti orationibus cōmendatur: se autē vnitum carū fugiendo seruat. Nunc ait dñs. Si vos persecuti fuerint i vna ciuitate / fugite in aliā. Aliquando autem debet fugere nec animā suā ponere / sed patienter sustinere quia mercede conducti: nec qui mercedem terrenam sperat. [et qui non est] propitie [pastor] qui non attendit ad premiū glorie celestis / sed ad commodum rei temporalis. Talis enim ſm

Universidad de Deusto
Biblioteca

est: quia omnes oues ad ouile deducit. vnde xps ne crederetur q̃ pro solis iudeis mori deberet subiũgit. [Et alias oues habeo]iam in predestinatione et gentibus mihi creditur as [que non sunt ex hoc ouili] sc̃z de synagoga iudeorũ: sed de populo gẽtiũ [et illas op̃z].i. opportunũ est [me adducere]in fidem ꝛ ecclesiam cum populo iudeorum: qs factum est per predicationẽ apostolorũ xpo principaliter operante in predicatione eorũ. Chryso. ꝓ3 Chryso. hoc quod dicit oportet/ non est necessitatis demonstratiuũ: sed confirmatiuũ eius q̃ oes oues sue saluas faceret. Et subdit [et vocẽ meã audient]et ad fidem venientiq; gentiles ad predicationẽ apostolorum deuote fidem receperũt[et fiet vnum ouile]et fidelitũ receptaculum. i. vna ecclesia ex iudeis et gentibus collecta[Vnus pastor]q̃ in celo est xps/ qui a ipse est pax nostra qui fecit vtra q̃ vnũ: in terra aũt est papa rpi vicarius. ¶ Bonus etiã pastor gregẽ suũ pascere debet. vnde et a pascendo nomen accepit. Vnde ait dñs Petro q̃si pastorem ecclesie ipsum instituit. pasce oues meas. Secundo debet ipm diligere: ideo Petrus quãdo debuit ꝑfici ecclesie fuit examinatus de charitate. Petre amas me? Tertio debet gregem a lupo custodire et defendere. Vñ dñs ait Petro. Et ut aliquando conuersus confirma fratres tuos sc̃z cõtra quoscunq; lupos: ũ turbationes. Nec aũ tria p quandam excellentiam facit nob̃ dñs noster: vt merito bonus pastor dici debeat. etenim nos pascit/ nos diligit/ nos defendit. Ostendit itaq; xps sub metaphora predicta q̃ per eum tanq̃ per ostium sit intrandum: et q̃ ipse pastor bonus sit sequendus. Bonũ ergo pastorem Christum sequamur: sub eius disciplina maneamus: et vocem preceptor̃ ac consiliorum eius audiamus vt ab ipso pasci mereamur. Quanta vero fuerit huius pũllimi pastoris ad peditas oues sollicitudine cura/ quãta q; clementia: ipse bonus pastor alibi in parabola pastoris et ouis centesime perdite/ multaq; cura quesite/ ac tandem inuente/ et in humeris cum gaudio reportate: pia metaphora indicat. sed hic sermone expresso aperte declarat cum dicit [bonus pastor animam suam dat ꝓ ouibus suis] et in eo illud prophetiam vere et plene implenat: sicut pastor gregem suum pascet. nam propter hoc fames/ res/ tẽptationes/ et mediũs passiones inter pharisęorum insidias et persecutiones circuibat et castella/ vicos predicabat in oratione perstitit: nec pharisęorũ veritus murmur et rabiem publicanos se prebebat affabilẽ: asserens propter male habentes se venisse in mundum: ad penitentiam quoq; paternum prouocabat affectum/ aperiam eis offendens dulcem misericordie fluuium. Dudum per pastores: et ab vno pastore bene pasti/ oues esse dispersę quid ipse fecit/ docet vos si necesse fuerit facite. Tu autem Ysa. dicit. animam ꝓ ouibus pone. Hinc qui periculosum regiminis locũ ascendens clausso silentij ostio et claustrali gregẽ in pace custodiam mã ponit qui solus inter mundanas cessaria querit: iam ponit qui ad tuendã turgia rei familiaris erigit. Qui inter adulantiũ et detrahentium linguas medius incedit: qui ꝓ vtilitate nis laborat et laborãtes pascit/ consolatur pusillanimes et cum fortibus increpando conterit. Nec dubitis increpando conterit. Nec Dubitis. Hinc ad omnes cure pastoralis pertinendum et salutem ꝓximoꝝ querendum hortatur Petrus. ad quẽdam abbatem sic scribens. Pascas verbo: pascas exemplo: pascas et sanctas fructuosis orationũ. Manẽt itaq; tria hec videlicet verbum/ exemplũ/ oratio. maior autem horũ est oratio. nam etsi voces virtutũ efficiũt op̃z operi ñ ẽt voci gratiam efficaciaq; ꝓmereri oratio. Quid enim ꝓderis re aliquoũ qui recti sunt magnis grauari censoritio q̃ frui solatio? Bene inq; grauariis mens iuxta se inquãtũ amari. mens tua nil sancta numinis. eligit ergo quos eligas/ an q̃ grauando iuuant/ an qui iuuando grauãt. Vt tibi ꝑmeritoꝝ/ vtilitatis dantes meritoũ crescat. Nã q̃ socii laboris sunt/ peribunt et mercedis participes erunt. Sciens ergo te mercẽ sum tuare nõ tuarijlle te et agno sce vicarium qui venit ministrare et non ministrari. Beati si sic permanserimus vsq; in finem/ semper ꝙ videntes non que nostra sunt ꝙ ea que iesu christi. Nec Petri. Sed ad hec facienda necesse est habere eũ

bene sibi cõscium et cõscientiam secutus vel decreta suos nihil suum quesierit/ aut salutem ꝓximorũ/ aut virtutes. Hec pure valet dei vel ꝓximi q̃rere tueraq; ꝓpria tion cõtẽpserit. Bona obtinuo si ipsum nec alios vt ꝓfuisse necesse est eos bene esse cõscium sibi: quo se in tuera se curuus totos et cõscientiam. Quid enim ꝓdest rie cõscientiam. Quid enim ꝓdest homini si mundum vniuersum lucretur: anime autem sue detrimentum patiatur: Sed ꝙ ordinis exigit ratio vt qui ad sui mensuram ꝓximũ tuetur. Itaq; duo sunt que post peccata bona reddunt cõscientiã penitere re de malis/ ꝙ abstinere a malis. hoc est (vt verbi loquar bea. Grego.) et cõmissa flere/ et fienda non cõmittere. Horum neutrum sufficit. Ut tuq; virtutis bene cõscius animus securo ter eam ꝓ ipsum deferat et quodã modo perdat vt alios lucrifaciat. hec Beri. Caueant aũt pastores ne sub duos scandalizẽt/ vel occasionẽ ruine eis ꝓbeant. ne enim eterne dãna lucrentur: et animarũ pericula ꝓuentus cõ inuinter per quos scanda ueniant: et animarũ pericula ꝓcedant. nam scdm Grego. tot mortẽ tos ipsos perditorius exẽpla transmittunt. Et scdm Augu. qui animas ad peccandũ inflammant et deo sub rapiunt/ magno peccato ꝑ qui carnẽ pius vtam mortis bonorum corũ. Bene. Nihil est tua iustitia suffragatur cuius in alia anima pereũtis exi. et si ꝓpriam bene dispensaueris vi. na tua am habueris: cum pernicios in gehennam vadit. hec Chryso. Ut. nendant etiam pastores: quia subdi. num culpas deus per ipsos leuius vindicat: ꝙ plurorũ in alã p semen. ꝙ subditorũ culpas per ꝓpositos vlci. scitur: nec ꝓpositor̃ mala p semet

Ysaie xxxviii.

Gregorius

ipsum seruãs dãnat. Attendant aũt subditi ne, ꝓpter negligẽtes ꝙ malos pastores a curiti certaminis sibi ꝓpositi deficiãt: ꝙ aspicientes in tetum fortius boni speculi etiã ruinam inditi ꝓ parẽter suscipiant: qi tũc postmodũ nõ habebũr aliud iudicii cum nõ puniat de bis in idipm. vii sup illud verbũ Ysaie. Nũquid tota die arabit aranus vt seret: dicit glosa. De multo aũt et vitia nõ dicit tetitio an tritu retur: qi subtrahi quotidie de suis actibus infirmis p ꝓlatos iudicanf. Et si ꝓcessu iudicii pariter sui ceperint/ ne decetero motea suos emẽdauerit/ nõ vltra iudicabunt: alioquin et ipsi iudicabunt. Attendant etiã subditi ꝙ humiliteul: quia defectus et negligẽtia pastorum sepe prouenit de meritis subditorũ. et a deo idcirco permittit: quia bonos pastores habere nõ merẽtur. vnde Grego. clero mediolanensi pastore ab eo postulanti inter cetera scribit. Verũtamẽ quia antique mee deliberatiõis ĩtẽtio est ad suscipiẽda pastoralis cure onera ꝓ nullius vindicti misceri personis: ꝓ nullius ꝓsequar electione vestrã/ vt omnipotẽs deus talem vobis pastore ꝓbeat in cuius lingua et moribus et hortationis dulcine pascua valeatis inuenire. Sed quia iusta meritum plebium solent supernis iudicio plone ꝓuideri pastorum/ vos spiritualia querite: celestia amate: temporalia et fugitiua despicite: et certissimum tenete q̃ pia centem deo pastore habebitis/ si vos inuicem cũctis actibus domino placeatis. hec Gregorius.

¶ Oratio.

DOmine iesu xpe pastor bone ꝙ ꝓ ouibus tuis posuisti animam in ꝓcio/ carnem in cibum/ et sanguinem in potum: qui faciens eos nobis ostium in ecclesia militantem ꝙ triumphantem vt per te ad salutẽ introeamus ad te: cognosce me inter oues tuas et miserere: conuerte nos respice in viam salutis dirigendo: vt cognoscamus te et tibi conformemur te imitando: et non audiamus vocem alteriũ scilicet mũdi carnis et diaboli/ sed tantum tuam obediendo tuis ꝓceptis et consiliis: vt vltã habeamus gratie ꝙ abundantius habeamus glorie et apud te pascua inueniamus refectionis eterne. Amẽ.

¶ De enceniis i quib⁹ voluerunt iudei iesum lapidare. Cap.lxxxvij.

Joan.x. Encenia.

Ncenia sunt autem encenia in hierosolymis et hyems erat.] Encenia dicunt ab en qđ est i/ & neos qđ ē nouū interposita ce syllabica adiectione: et sonat inoslationes / quādo scz aliqua res nouaſuo vsui applicantur: vel aliqua res a cōi vsu ad celebrē et diuinū vsum dedicatur. quod essi latinus dicit dedicationem: hebreus vocat inchoationē vl⁹ noue rei seu innouationem. Unde et vsus habebat hoc verbū: vt si quis nouā vestē induceretur enceniare dicebatur. Est igit encenio as are. i. innitiare et aliquid de nouo facere. vnde vestem nouā enceniat qui primo eā vestē portat: et ehs ecclesiam enceniat qđ eā dedicat. Nic igitur enceniavocantur festū dedicationis tēpli / qz in dedicatione tēplum applicat diuino vsui: qđ festū annuatim solēniter celebrant iudei. Et dicitur encenia in cemoriū in plurari: quia illud festum p plures dies solebat agi: hoc autem non ad primā neq; ad secūdam sed ad ternā spectabat dedicationē. ¶ Legitur enim triplex dedicatio tēpli facta a diuersis et diuersis tēporibus. Prima a salomone. x. die septēbris / q celebrabatur eadē die quo renouo vsq; ad euersionē templi facta a babylonio. Secūda tempore esdre a neemia x zorobabel et ab his qui redierunt de babylonica captiuitate reparato tēplo ab eis / facta est. xii. die martii: et eadem die quo tantū celebrabatur quo ipsi illud polluit antiochus potens in templo idolum iouis. Tertia propter hāc contaminationem facta est a iuda machabeo q templū prophanatū a gentibus mūdauit. xv. die decēbris: et eadē die exinde celebrata est quotannis: et hec dedicatio tempore xpi celebrabat / vnde hic agit.

Dedicatio tēpli triplex.

Tēplum. Tunc[ambulabat iesus in templo] scz [in porticu salomonis] .i. in porticu tēpli vbi salomon ad orādū stare solebat: nec ei⁹ templi nō solū corpus ipsius sed etiam porticus et aria seu loca circumstantia et ad hoc⁹ usū pertinēta intelligunt: in quib⁹ populus stabat ad orandū / non in tēplo. Nec licebat ingredi tēplum nisi soli⁹ sacerdotibus ministris: alii aūt stabant extra in porticibus seu ariis tēplum circūdantibus: vbi rex salomon sibi ornatū fecerat quod hic appellat porticū ei⁹. in quo oratorio die dedicatōis ad lūnam seu basem eneam habentē. v. cubitos longitudinis / et tres cubitos latitudinis / et tres cubitos altitudinis erexit: super quā genibus flexis orauit: qui locus erat regis oratorius. Unde dicebatur. Ubi Theoph. Salomonem regem. Theophi. qđ dū hyems imineret. i. vna pars anni turbinibus iniquitatis cōcussa: festa encenia nū tēpli celebrare temptat. renouamo templum et ascensiones in corde nro disponēs: nic ie⁹ erat filius in porticu salomōis pacifici patris sui. vbi tribuēs sub regimine propitio seculo aūt futuro nemo reprehendit. solēnia pficere poterit. [Circūdederūt ergo eū iudei] cōpromentes adinuicem quid ei⁹ medi et plequendi vt eum eū in verbis caperent[et dicebāt ei. Quousq; animā nostrā tollis]. i. cruciās dimittēdo nos in suspenso dubitationis: cernificandi ei⁹ fim⁹ de te. Ideo si tu es xp⁹ ostendere se desiderare sereverantia de ipso. q. d. Tu nostra est in suspenso desiderij. qđ tu vincros nos verum quis. Spes q̄ differtur affligit animā. per hoc immentes q̄ vellent ei⁹ doctrinā audire et eum libenter ficut xp⁹ recipere: eum tñ contrariū haberēt cōpede. [Si tu es xp⁹]. i. rex et vnctus. qđ ei⁹ nos rege dicim⁹ iudei appellant xp⁹. i. vnctū: qz vncto debebant regibus [sic nobis palā] vt etiam quem sequamur. palā ei⁹ annūciando: nō ēstis [nec esse vultis] ex ouibus meis]. i. humeritis et humiles: sed superbi / maligni / ideo dei iudicio non reuelatur veritas a me [vocem meam audiūt] credēdo corde et obediendo opere [et ego cognosco eas] non solū notitia vilitatis / sed etiā approbationis [et sequūtur me] imitādo. [Et ego vitam eternam dō eis] hic in patria per gloriā. idest semp. [et non peribunt in eternum] qz predestinatio dei frustrari nō potest. [Et] nō [nō rapiet eas quisq; de manu]. i. potestate [mea] per violentiā hic trahēdo ad culpā vel in futuro ad penam / qđ probat di. [Pater meus quod dedit mihi maius omnibus est]. i. deitas qua habeo a patre qz omnia ei cōdat in infinitum. vnde Augusti. Dedit mihi vt sim verbum eius: vt sim vnigenitus filius eius: vt sim splendor lucis ei⁹. Et nemo potest rapere de manu patris mei per violentiam cum sit manite potentie: ergo nec de manu mea cōtinente eas et conservāte. [Ego enim et pater vnum sum⁹] scz in virtute et potentia sicut in deitate et essentia. ¶ Notandum autem q̄ ex hoc verbo saluatoris [ego et pater vnum sumus] ex cludūtur duo errores contrarii circa articulum sanctissime trinitatis. Sabellius essi posuit in deo vnitatem persone sicut et essentie: et hoc removetur cum dicit [ego et pater vnum sumus] si enim pater et filius essent vna persona / dixisset sum in singulari. Arrius autē econtra posuit diuersitatem essentia rum sicut et personarum: et hoc excludit cum dicitur vnū. si enim pater et filius haberent diuersas essentias non dicerent vnum neutraliter / sz pluraliter igitur per [ego et pater vnum sumus] discretio et equalitas personarum et primitur: per [vnum] vnitas diuine substantie intelligit. In theologia enim per neutrum genus dicit substātia diuina: per masculinū persone: per femininum notio. Unde patet q̄ nō debet in hymno cantari vnū parri cum filio / sed vnum: quia pater et filius non sunt vnus in persona / sed vnū in substantia. vñ Augu. Uerbaq; audi et vnum et sumus. q̄ dixit vnū liberat te ab arrio: q̄ sumus / liberat te a sabellio. Si vnū / ergo non diuersum: si sumus / ergo pater et filius. Quos ergo dei per signa quantos cognoscimur / que hic per ordinem ramemorantur. Primo per bona opera q̄ faciunt cognoscūtur: quia oues christi sunt. Istud signum ponit dās de se ipso est pastor eum dicit[opera q̄ ego facio testimonium perhibent de me.] ¶ Notandum tamen est q̄ sancti quidam opera que homini sancti esse videntur: id non faciunt: sicut sunt opera miraculorum: que etiam aliquando malus facit virtute fidei. Ulla sūt

Augusti.

¶ Persone i deo plures.

Essentia vna.

Unus et vnum.

Augusti.

Signum dei signa quantos.

Opa esse dēfactiōis facientia sanctū ꝛc.

Mortuam et⁹ non aliam vtiq; querēdo eiq; ola tribuendo[hec testimonium perhibēt de me] et de mea deitate: q̄ non possunt nisi a deo fieri: et ideo manifeste apparet q̄ a deo veni. q. d. Utilius a me audire si ego sum xp⁹: et ego respōdeo vobis q̄ non oportet vt ego dicam vobis aqua [opera que ego facio / illa testimonium perhibēt de me. Et si operibus non creditis / equaliter verbis credetis:] et sic non habē: sed dixit aliquid equalens vel maius / quod tamen eis non sufficiebat: vt certitudem respōderet / et calliditate vtiq; et ludere. Sic ergo tem pe. Theoph. qđ dū hyems imineret. i. vna pars anni turbinibus iniquitatis cōcussa: festa encenia nū tēpli celebrare temptat. renouamo templum et ascensiones in corde nro disponēs: nic ie⁹ erat filius in porticu salomōis pacifici patris sui. vbi tribuēs sub regimine propitio seculo aūt futuro nemo reprehendit. solēnia pficere poterit. [Circūdederūt ergo eū iudei] cōpromentes adinuicem quid ei⁹ medi et plequendi vt eum eū in verbis caperent[et dicebāt ei. Quousq; animā nostrā tollis]. i. cruciās dimittēdo nos in suspenso dubitationis: cernificandi ei⁹ fim⁹ de te. Ideo si tu es xp⁹ ostendere se desiderare sereverantia de ipso. q. d. Tu nostra est in suspenso desiderij. qđ tu vincros nos verum quis. Spes q̄ differtur affligit animā. per hoc immentes q̄ vellent ei⁹ doctrinā audire et eum libenter ficut xp⁹ recipere: eum tñ contrariū haberēt cōpede. [Si tu es xp⁹]. i. rex et vnctus. qđ ei⁹ nos rege dicim⁹ iudei appellant xp⁹. i. vnctū: qz vncto debebant regibus [sic nobis palā] vt etiam quem sequamur. palā ei⁹ annūciando: nō ēstis [nec esse vultis] ex ouibus meis]. i. humeritis et humiles: sed superbi / maligni / ideo dei iudicio non reuelatur veritas a me [vocem meam audiūt] credēdo corde et obediendo opere [et ego cognosco eas] non solū notitia vilitatis / sed etiā approbationis [et sequūtur me] imitādo. [Et ego vitam eternam dō eis] hic in patria per gloriā. idest semp. [et non peribunt in eternum] qz predestinatio dei frustrari nō potest. [Et] nō [nō rapiet eas quisq; de manu]. i. potestate [mea] per violentiā hic trahēdo ad culpā vel in futuro ad penam / qđ probat di. [Pater meus quod dedit mihi maius omnibus est]. i. deitas qua habeo a patre qz omnia ei cōdat in infinitum. vnde Augusti. Dedit mihi vt sim verbum eius: vt sim vnigenitus filius eius: vt sim splendor lucis ei⁹. Et nemo potest rapere de manu patris mei per violentiam cum sit manite potentie: ergo nec de manu mea cōtinente eas et conservāte. [Ego enim et pater vnum sum⁹] scz in virtute et potentia sicut in deitate et essentia. ¶ Notandum autem q̄ ex hoc verbo saluatoris [ego et pater vnum sumus] ex cludūtur duo errores contrarii circa articulum sanctissime trinitatis. Sabellius essi posuit in deo vnitatem persone sicut et essentie: et hoc removetur cum dicit [ego et pater vnum sumus] si enim pater et filius essent vna persona / dixisset sum in singulari. Arrius autē econtra posuit diuersitatem essentia rum sicut et personarum: et hoc excludit cum dicitur vnū. si enim pater et filius haberent diuersas essentias non dicerent vnum neutraliter / sz pluraliter igitur per [ego et pater vnum sumus] discretio et equalitas personarum et primitur: per [vnum] vnitas diuine substantie intelligit. In theologia enim per neutrum genus dicit substātia diuina: per masculinū persone: per femininum notio. Unde patet q̄ nō debet in hymno cantari vnū parri cum filio / sed vnum: quia pater et filius non sunt vnus in persona / sed vnū in substantia. vñ Augu. Uerbaq; audi et vnum et sumus. q̄ dixit vnū liberat te ab arrio: q̄ sumus / liberat te a sabellio. Si vnū / ergo non diuersum: si sumus / ergo pater et filius. Quos ergo dei per signa quantos cognoscimur / que hic per ordinem ramemorantur. Primo per bona opera q̄ faciunt cognoscūtur: quia oues christi sunt. Istud signum ponit dās de se ipso est pastor eum dicit[opera q̄ ego facio testimonium perhibēt de me.] ¶ Notandum tamen est q̄ sancti quidam opera que homini sancti esse videntur: id non faciunt: sicut sunt opera miraculorum: que etiam aliquando malus facit virtute fidei. Ulla sūt

¶ Augusti. Deitas.

¶ Theophi. Theophi.

¶ Augusti. Deitas.

¶ Sabellius. Sabellius.

¶ Arrius. Arrius.

¶ Augusti. Augusti.

¶ Augusti. Augusti.

¶ Augusti. Augusti.

opera que sanctū facīt sed non ostēdunt: sicut simplicitas et humilitas sanctorum hominum ⁊ cetere virtutes eorum/que faciūt hominem sanctum coram deo/sed sepe reddūt despicabilem coram mundo. Alia sunt opera que hominem sanctum facīt et ostendūt: sicut sunt opera pietatis que ex charitate sunt. Secūdum signum est ꝙ oues xpi sunt/quando vocem eius audiūt. Unde subditur [oues mee vocem meam audiunt.] Quia autem voces iste pastoris dar ouibus suis. Prima est exterior exhortatio: secūda est interior inspiratio: tertia est beneficio reclarigatio: quarta est corporalis flagellatio. Sed ꝙ multi sunt qui istas voces nō audiūt/ideo dīs conqueritur dicens [vocani /sed per exteriorem exhortationem [et rē nisti: et tendi manum meā] multa bona faciendo [et non fuit qui aspiceret: despexistis omne consilium meū] quo vobis bona proposita inspirabā: [et increpationes meas negleristis] per quas aliquando vos arguebam et flagellabam. Et ideo subditur magna cominatio [ego quoq; in interitu vestro ridebo.] Tertium signum est ꝙ aliqui sunt oues xpi/quādo ipe xps qui est pastor eas cognoscit. Unde sequitur [et ego cognosco eas.] Cognoscit autē (vt etiā supra dictum est) fideles suos per imaginem ⁊ similitudinem suam quam eis impressit per arma virtutum quibus eos ornauit: per signa bonoꝝ operum quibus eos decorauit: per charitatem ad inimicum qua eos instruxit. Quartum signum est ꝙ sint oues christi/quando ipsum verum pastorem sequuntur. Unde subdit [et sequūtur me.] Quidam autem nolunt sequi christum: sed ab eo fugiunt et se auertunt: boni vero sequūtur ipsum per imitationem bonorum operum. Christum etiā quidam sequuntur ficte sicut ypocrite: quidam tepide sicut tepidi ⁊ negligentes: quidam sollicite sicut amore dei feruentes. Hec autem predicta domini verba quando dixit/ego et pater vnum sumus [iudei] cetera feriētes tam non tulerunt: sed [lapides sustulerunt] et hoc durissima inuentione fecerunt: sez [vt lapidarent eū] sicut blasphemium morte timore inuidie nō amore iustitie: quia absq; legis ordine. Quia enim duri erant/et proclui

Voces xpi. iij.

Preuerbio. xi.

Cognitio ouiū xpi.

D Sequentes xpm.

da dīi verba intelligere nō poterāt/lapidibus similes ad lapides currebant. [Respōdit eis iesus] iubens eos reprimendo [multa bona opera ostēdi vobis] ad vestram vtilitatem [ex patre meo] hoc est virtute patris facta nec veritatem docendo/infirmos curando/et alia miracula faciendo [propter quod horum] operum [me lapidatis] cum tamen hoc me honorare deberetis. Vtitur dum ꝙ quidam sunt qui reddūt mala pro malo: et istud est prohibitum: quia deus vindictam sibi reseruauit dicens. Mihi vindictam: ego retribuam. Alii sunt qui reddūt bona pro bonis: et istud est quod dam naturale debitum ⁊ non meritorium: quia ex publicani hoc faciūt. Alii sunt qui reddunt bona pro malis: et istud est perfecte charitatis indicium. Sic fecit christus ⁊ docuit suos ita facere. Alii sunt ꝙ reddunt mala pro bonis: et istud est valde iniquum: et ideo erant iudei circa christum: quia eos arguit dicens: multa bona opera ostendi vobis [propter quod horum] operum me lapidatis? [Responderunt ei iudei dicentes. De bono opere non lapidamus te: sed de blasphemia: quia tu homo cum sis facis teipsum deum.] Vtitur enim se esse vnum cum patre/inquantum se esse deum. non autem ipse se fecit deum: sed pater genuerando eum fecit ipsum deum. Dominus autem volens eos furorem temperare/respōdit eis [se non esse blasphemare/dicēdo se esse deum vel dei filium naturalem. quod probat primo per scripturam: quia scriptura sacra cum sit inspirata non potest esse falsa: sed attribuit hominibus sanctis et prophetis veritatem participatiue: ergo multo magis [quem pater sanctificauit] id est sanctum ab eterno genuit secūdum veritatem/et eum tanctificauit/id est plenitudine gratie/et plenit quātum ad humanitatem/et misit in mundum] ad saluandum et sanctificandum ipsum sicut ergo per prophetas dicūt: poterit dici vna proprie. cū tamen dicatur homo deus et verbum deus dīi: nisi intelligatur adoptione/verbum naturaliter homo adoptione/verbum naturaliter filius dei dicatur. Si (inquit) adoptiui filii dei dicuntur: quare naturaliter filius dei non dicatur? Scripturā quidem sacrā attribuit hominibus sanctis veritatem participatiue dicta: sī christo autri

Pretium

Dixi.

buit veritatem proprie dictam. Secūdum est Augu. trinus modus dicitur deus. natura vt deus omnipotens: adoptione vt particeps deitatis. de quibus in Psal. dicit. Ego dixi dij estis. operatione seu nuncupatione: vt idola et demones. Deinde hoc idem ostendit per rationem/sez ex operibus patris que faciebat. Ola enim (ꝑm philosophum) determinatur ꝓprio opere: et ideo per prepriā operationem certificamur de natura rei. Christus autem faciebat opera diuinitatis ꝓpria/sez miracula rerum creature transcēdēta ⁊ virtute propria non solum obsecrando diuinam potentiam/sed aliquando imperando. ex quo concluditur ꝙ in eo vere erat natura diuina/et per consequēs non erat blasphemus dicendo se esse deum vel filium dei. acti dicebat. Non ideo sed etiam per opera que ⁊ modo ea facio/et facto ipso ostenditur [Si non vultis credere verbis /saltem [operibus credite] vt merito firmius ad fidem deitatis [vt cognoscatis ⁊ credatis ꝙ in me est pater] et ego in patre] sicut a quo habeo naturam ⁊ veritatem: et opera. In eo est pater et ipse in patre/inquantum est vna natura amborum sicut vna operatio. Qui ergo magis diligit vel credit amplius cognoscit. Unde hic mirabiliter inducebantur ad credēdum [sed tamē obstinati querebāt] ipsum apprehendere [sez ad credēdum et intelligendum: sed mala/sez ad seruandum ⁊ occidendum. Tu apprehendas vt habeas/illi apprehendere volebant vt non haberēt. [Et exiuit de manibus eorum] virtute diuina/ transiens per ipsos sicut alios fecerat: vt ostenderet se non posse teneri nisi quādo vellet/et vt daret nobis exēplum de euitandis malorum sentiam quando sine fidei periculo fieri potest. Non enim apprehenderūt quia manus fidei non habuerunt. [Et rediit indea] propter incredulitatem eorum [abiit iterum trās. iordanem in locum vbi ioannes primum baptizauerat: et ibi] ad tempus cum discipulis suis [manebat] vt populi venientes ad ipsum recederentur de testimonio ioannis et de testimonio dei patris ⁊ aliis ibi factis ⁊ dictis: et sic habita primorum ⁊ nouissimoꝝ collatione cōfirmarēur in fide ipsi⁹. Conspice igitur tam eum ⁊ discipulos suos mestos recedere: et eos toto posse compatere. [Et multi venerūt ad eum] non tam corpore ꝙ mentis deuotione: et crediderunt in ipsum ex corde. Ecce isti apprehenderunt permanentem vt haberent: sed inquit iu dei apprehendere voluerunt discedē tem vt non haberēt. Mystice autem (secundum Theophilum) recedens ab hierosolymis dīs/hoc est a plebe iudaica/ad loca fontes habentia se transfert/id est ad ecclesiam et gentibus que habet fontem baptismi per quem multi ad christum accedunt/quasi transeuntes iordanem. Sciendum est hic ꝙ mali iudei sunt non solum illi qui litere legis ⁊ circumcisiōni carnis inuitētes christum blasphemant/sicut isti de quibus hic dicitur: sed etiam omnes mali christiani qui solo nomine christiani sunt/et solum nomen habent christi a quo appellātur christiani: non verbis confitentur christum/facto aūt negant. de quibus etiam verificatur quod hic dicitur [quia sustulerunt lapideo vt lapidarent eum.] vnde Ambro. Quod fecerunt nunc iudei persequētes/hoc fecerunt tunc iudei persequētes/hoc fecerūt hodie xpiani malevivētes: xpm essi lapidāt ⁊ occidūt. Quid est xps: Veritas pax ⁊ iustitia. Qui ergo ꝓfatitare vitatē dereliquīt/ꝓ discordia odiū vnitatē et pacē/ꝙ rē potali ꝓcio relīquīt iustitiāni/nihil aliud facere videntur ꝙ lapidare crucifigere ⁊ occidere xpm: qui ipsi⁹ bona extinguūt in scipsis. hec Ambro. Et tales sunt in triplici esse. Quidam essi lapidāt eum corde/quidā ore/et quidā manu. Primi sunt corda sua prauis cogitationib⁹ et malis voluntatibus indurātes: secūdi sunt vbi blasphemiāt in deum ⁊ sctos ꝓferētes/vel ꝓtecpio malorum ⁊ prelatis suis recolentes: tertii sunt per oppressionē violentie primos ledentes. Primi ergo lapidāt dīm iesum. quelibet essi ma-

Theoph.

F Iudeima li q̄ dicendi.

Ambro.

Lapidantes xpm triplices.

la cogitatio⁹ mala voluntas est vn⁹ lapis q̄ tacit ⁊ tra eū. vñ Beda. Quoc quot malas cogitationes q̄s assumit q̄si tot lapides in rp̄m mittit. Et ideo

Ambro. Ambro. nos admoneri⁹. Videte fratres ne per opera vel cogitationes malas lapideris eſum. Sed q̄o rā grave iudicantur pctā cogitationis ſi ad opus non ꝓcedit? Ad hoc dicendum q̄ tota ratio peccati est i corde: actus

ij. cor. vi. ñ⁹ ſui in corde / dicēte Ap̄lo. Vos estis tēplū dei viui. hinc est q̄ sicut rp̄s habitat ad tēplū ſuū per cogitationes et voluntates bonas / ita expellit per malas. Et ꝑm hoc q̄ibet mala voluntas est quasi lapis quo dño ieſu lapidant ⁊ expellit de tēplo ſuo. O q̄ detestabile est dñm domus lapidare et ejicere de hospitio ſuo. Nam sicut

Ibidem. dicit Ap̄lus. q̄s cōſensus tēpli dei cum idolis? Quid aūt aliud sunt cogitationes quas q̄s formal i corde quasi quādā imaginationē cōtra honorem dei / nisi quedā idola: Et cū talib⁹ idolis rp̄s in eo⁹ tēplo habitare dedignatur. Unde ad cōſeruādā rp̄i presentiā in tēplo ſuo / hortat nos ap⁹lus

i. Pet. iij. Petrus. Dñm (inquit) ieſum ſanctificate in cordib⁹ vr̄is. Ille dñm ieſum in corde ſuo ſtificat / qui nihil nisi q̄d ſanctū et deo placitū est in corde versat. Scōi lapidant dñm ieſum multi-

Blaſphemiarum ſpecies. pliciter / ſm q⁹ blaſphemia i deū multis modis cōmittitur. Primo est cōmittitur q̄si deo negatur q̄d ſibi cōpetat: ſicut q̄ negaret in deo ydoceriam et oēm ſcientiam vel puidentiam. Et ad hāc ſpeciē blaſphemie pertinet illi qui in diuerſis ſuccessib⁹ dicūt i alio ſuo / vere deus non curat res humanas / vel ſimilia: de quib⁹ dicit Aug. ſuper

Aug. Bernar. pſal. xxxi. Item illi de q̄b⁹ dicit Bernar. ſup. Cātica: qui vellēt deum peccata ſua vel vindicare non poſſe / aut nolle / aut ea nescire. Vult ergo eum non esse deum / qui (quantum in ipso est) vult eū aut impotētem aut iniuſtum aut inſipiēte esse. Crudelis plane ⁊ dino extranea malitia: q̄ dei potētiam / iuſtitiā / ſapiētiam perire deſiderat. Qui aūt vult deū esse iniuſtum / vult deū non esse deū: et q̄ deū deſiderat non esse / nōne quātum in ſe est deū lapidat et occidit? hec Bern̄. Secūdo modo blaſphemia in deum cōmittitur quādo deo attribuitur quod ſibi non conuenit: ſicut illi qui deum deū esse aucrorem peccati. Ad quam ſpeciem blaſphemie pertinēt illi qui peccata ſua in deum retorquent dicentes: deus ſic voluit vt adulterarer: furarer / vel occiderem: et ſic cōſimiliter deum ⁊ turbarer. et ita eū faceſſe⁹ cōſimilē. Ad hāc etiā pertinēt infideles qui cū non ſperantur deo maledicunt / et cōtēcia in ſanctos ꝓferūt. Similiter ⁊ illi qui iurāt per deum vēl per creabilia⁹ ⁊ vituperio⁹ aſſerūt per natos dei / vel per ſecur / vel per beatos dei / ⁊ ſimilia: que ſunt ex creabilia⁹ deum. Tertio modo blaſphemia i deū cōmittitur quādo illud q̄d dei est alteri creature attribuit: quo ſibi vel alteri creature attribuitur ſicut illi q̄ ſibi diuinum honorem vendicant: ꝓ quo Simon magus

Ysa. vi. dicit Ap̄lus de quibuſdam ba- penzatis ⁊ prelapſis / rurium crucifigentes in ſemetipſis filium dei. Ubi glo. Non q⁹ crucifigāt filium dei: ſed q̄ ſimiles ſunt crucifixoribus. Crucifigāt autem in ſemetipſis. i. quātum in ipſis est. Sic i. ꝓposito quādo mortaliter peccamus / christum lapidamus ⁊ cōculcamus / christum lapidamus in nobis est cū gaudio q̄d

Bernar. quo etiam ſenſu loquitur Bernard⁹ in perſona x̄pi ſic alloquens peccatorem: Homine propter te vulnerato / affligeris? Magis aggrauant me vulnera tua peccati q̄ vulnera corpo-

ris mei. hec Bernar. Sed vt omnib⁹ abſit dure mentis ſue ratibus scrit de rē

Ambro. pto cordis vox: et manifestat ſe amator ſuis et habitat in illis. Oratio.

Omine Ieſu x̄pe fac me emendata ⁊ innouationes in templo cordis mei ſpiritualiter celebrare / ſemper mentem reſonando laudes et affectiones in corde meo diſponendo. Da mihi bona opera facere que teſtimonium perhibeāt de me / ac vo-

Aug. luntem tuam audire credendo corde et obediendo operibus per imitationem bonorum. operum ſequi: et inter oues tuas a te miſeri⁹ cōdiſcere cognoſci. Cui

Ysa. vi. ſtodi etiam me diſſe ne o⁹ q̄ malis eo rationibus ⁊ voluntatibus / aut lo-

Ambro. cutionibus vel operibus quaſi lapidibus te a me expellam: ſed ſemper ac per gram in me habitare feruiam.

Amen.

ur ⁊ lapident ⁊ occidant. Vnuſmodi crūs lapidatio ſic declaratur. Cum x̄ps ſit aduocatus noſter ⁊ propitiatio pro peccatis noſtris / qui interpellat pro nobis apud patrem: dicit eo ipſe de patio noſtris doler ⁊ luget ſicut cōuerſio de noſtra conuerſione gaudet. Quotieſcūq; ergo peccamus / chriſtum cōcruciamus et ledimus / ac per hoc cum quodāmodo lapidamus. Et intelligenda ſunt hec ſane: non q⁹ x̄ps in corpore ſuo tam glorioſo lediatur ſenſibiliter cum corpus illud ſit impaſſibile: vel q⁹ in ipſum ea dant paſſiones anime vel partis ſen ſitiue / et quaſi ſic peccatis noſtris lapidatur. Sed hmōi lapidatio est me-

Bernar. rito ſic ⁊ crucifixio: q̄ dicit Bernardus ſuper Cātica. Non ſolum ſemel crucifixus est dñs noſter ieſus: Hūgiaſi non p⁹ iniquitate tua affligeris ſum: Ue. dd addis afflictionem afflictor: Magis aggrauant me vulnera tua peccati q̄ vulnera corpo-

ris mei. hec Bernar. Sed vt omnib⁹ abſit dure mentis ſue ratibus scrit de rē

Ambro. pto cordis vox: et manifestat ſe amator ſuis et habitat in illis. Oratio.

Omine Ieſu x̄pe fac me emendata ⁊ innouationes in templo cordis mei ſpiritualiter celebrare / ſemper mentem reſonando laudes et affectiones in corde meo diſponendo. Da mihi bona opera facere que teſtimonium perhibeāt de me / ac vo-

Aug. luntem tuam audire credendo corde et obediendo operibus per imitationem bonorum. operum ſequi: et inter oues tuas a te miſeri⁹ cōdiſcere cognoſci. Cui

Ysa. vi. ſtodi etiam me diſſe ne o⁹ q̄ malis eo rationibus ⁊ voluntatibus / aut lo-

Ambro. cutionibus vel operibus quaſi lapidibus te a me expellam: ſed ſemper ac per gram in me habitare feruiam.

Amen.

De traditionibus phariſeorum etiam contra dei mādatum. Cap.lxxxviij.

Quia vero ſcribe⁹ ⁊ phariſei q̄ putabant ſe habere pfectionē ſcientie / et phariſei q̄ ſimulabant ſe habere pfectionē vite / dñm ieſum i tēplo reprehendere non poterāt: ve-

Mat. xv. et Mar. vij. nerūt ab hieroſolymis in galileam eum inſequūtur. In quo nimia apparet malitia eor⁹: q⁹ deſcēderes ab Hieruſalem ciuitate ſancta relinquētes templum ſequebātur eum: et q⁹ ſenio res populi ⁊ legis doctores erāt / et nō ad ſcēdū ſed ad reprehēdendū dñm venerāt / obſeruando: inſidiando vt cum caperent in ſermone vel facto. Unde vt ſaltem ex diſcipulis magiſtrum ranſi cōtēptoſem doctrine ſue⁹ arguāt / et ſic cum populo odioſum reddāt: videtes diſcipulos eius cōibus. i. non lotis manibus manducare: q⁹ iudei cōia gentilib⁹ immūda reputabāt: dicebāt. Quare diſcipuli tui tranſgrediūtur traditiones ſenio-

Beda. rum? Non eſt mirus lauāt cum panem manducant. Ipbi Beda. Spūlia eſt pphetarum verba carnaliter accipientes que illi de cordis ⁊ operis caſtigatione precipiebant dicentes /

Exod. i. lauamini / mūdi efforte / et mandami- ni qui fertis vaſa dñi: ſi ita de ſolo corpore lauādo ſeruabāt. Superſtitioſa

Leui. viii. ergo hoīm traditio ob mandatū dñm panem precipit crebrius lauare: ſed neceſſarium est eos qui panem de celo deſcēdēte precipiare deſiderāt: crebro elemoſynis / lachrymis / et aliis iuſtitie fructibus ſua opera purgare. hec Beda. Iſti ſerūt typum eor⁹ qui plus zelant tranſgreſſiones humanas rum traditionum q̄ diuinoꝝ precepto⁹: plus deceruāt q̄ euangeliorum: plus confitendum q̄ vitiorum. Per iſtos etiam multum ſollicitos de mūdicia exteriori ⁊ modicum de interiori / ſignātur hypocrite ⁊ ſimulatri arguētes alios de leuibus: cū tamen ſint infecti grauib⁹: videntes feſtucā in alteri⁹ oculo ⁊ non trabem in ſuo. Dis quoq; ſimiles ſunt multi

Luce. vi.

qui volunt habere exteriora pulchra interiora aūt habēt fetida. Discipuli aūt dñi instruen ea que virtutis sūt sunt operari/non lotis manib⁹ manducabāt: qi hoc non pertinere ad veritatem vite intelligebāt. vñ Chryso. Ideo aūt discipuli non lotis manib⁹ mānducabāt: qi tam superflua despiciebāt/solū necessaria attendēres: et neq; lauari neq; non lauari pro lege habēres/sed vt cōtingebat alterutrum faciēres. Q. m est ꝙ tm necessarium cibum cōtenebāt: qualiter circa hoc studium haberēt: Et qi hec traditio sez iubere mās lauari non erat contraria legi: ideo dñs aliam traditionem legi contrariam dicit in medium: et quasi clanū elauo retundēs dicit eos deficere: qi faciebāt trāsgredi mādatum dñi, pter mādatum hoim. quod non erat faciendum: qi sm Bernar. nihil placet deo quodcūq; ei obtenditur: neglecto eo ad qđ tenemur. Unde [respondens ait illis. Quare et vos transgreditmini mādatum dei, pter traditionem vestram] q.d. sm glo. Si vos contrarius mandata dei pro traditionib⁹ hoim: quare arguitis discipulos meos qui mādata hoim dimittūt vt precepta dei custodiāt: Et dñs quidem non reprehendit mūditiam corporalem: sed hoc reprehēdit qi relicta mūditia interiori putabant sufficere tm exteriorem. Deinde hoc qđ dixit, phando subdit. [Nam deus dixit honora] scil: necessaria dando et reuerētiam exhibēdo. nam honorare non solum intelligimur reuerēria/ sed etiam necessariorū administratio [patrem et matrem] in quib⁹ etiam priorum⁹ quilibet intelligimur/sed illi nominantur quibus obligamur. [Et qui maledixerit patri vel matri] nō ram verbo vel signo qꝫ facto [morte moriatur.] Dñs enim imbecillitati et penurie parentum consuleno hoc per moysen precepit. et ideo ve illis qui parēres debiles vel pauperes cōtemnūt: et debita obsequia sez reuerentia et necessariorū exhibitione defraudāt. Hāc aūr legem pharisei cupidi per suam doctrinam falsam subuertēres vt sue auaritie consulerent/ et sub nōle pietatis impietatem indicerent: docebāt filios parentum/et dicebāt qꝫ melius erat bona parentibus administranda deo vouere et offerre: cum qꝫ est pater principalis et ꝑfectio: nunq; quia licet per talem oblationem parēres sustinerēt detrimentum corporale/consequebantur tamen bonum spirituale tnquātum simul quod erat in eoꝝ necessitatem cōuertebatur deo offerebamur: vt ita parentibus bona ab eis necessaria exigentib⁹ nō negare possent: et dñio eoꝝ frequentius offerrent. ex quo parēres egeni fierent: et oblatio filioꝝ sub pretextu religionis in lucra sacerdotum cederet. Unde instruebat filios quid egentes parentibus responderēt et hoc est qꝫ subdit dicite [Nos aūt] sez admonentes [dicite]. i. in traditione vestra aliud instruitis / falso sez ex ponēdo mandatum dei pro lucro vestro [quo cūq; do rum] i. dicere poterit [patri vel matri] o pater et mater qui indices petitis munus a me [munus quodcunq; est ex me]. i. ex meo deuotione/deo sez consecratū et oblatū [mihi proderit.] sez ad veritatem alie magis ꝙ sibi de rebus tibi qꝫ tunc, pdesset sibi corporaliter vel potest legi interrogative sic [munus quodcūq; est ex me]. i. ex meis rebus tam deuotum deo [tibi proderit] q.d. O vos deo vtile nitimini applicare et tibi, pdesse/ablatis sacre legium facerēs si reciperes. Sic docebant parēres vt illi timerēs accipere reqꝫ deo videbāt mācipatum et sacrilegii crimen incurrere / inopem magis vellent vitā ducere ꝙ de sacrificiis comedere. Et est hic constructio defectiua. Usi est sensus. [Nam cūq; dixerit ꝛc.]. i. licite et bene poterit decere illud/et implet precepti dñi num et legem/et est dignus vita eterna: nec regno celoꝝ. qđ tamē est faciendum sm veritatem est transgressio precepti: hoc est quod subdunt. et sic per vestras traditiones filius potest [non honorificabit patrē suū et matrem]illud qđ erat sibi debitum subtrahendo [et]ita qꝫ pretium fecistis mandatum] de parentibus honorādis et sustentādis ꝑ ꝓpter traditionem vestram] que vestre seruit auaritie. q.d. mandatum pietatis nō ꝓpter cupiditatem impietatis. Sed vide ne hac auctoritate/et ꝓximo rimi faciūt) abutaris/sicut modum de rebus ecclesie et pauperum erogans parentibus. Ad quorum evidentiam intellectum est considerandum qꝫ pater per se tenetur filios pascere/ quia est causa eorum quamvis ad esserit ideo debet eis nutrimentū et documentum. filius aūtem tenetur ꝓuidere parentibus de necessariis per accidens/ sez si illi indigeāt et ipse sit potens. et ideo si pater in necessitate incurreret bona de quibus filius potest et administrare tā sibi debita sunt. De alterno aūt nullus potest deo facere sacrificium: et ideo talia offerre non est licitum: quia hoc est transgredi pceptum de honore parentū. Set eius autem si filius bona sua voluisset antequā parentes in necessitate ponere essent: quia tunc non esset licitum de eis ꝓuidere parentibus. Deinde redarguendo eos de sanctitatis simulatione subdit [hypocrite bñ prophetauit de vobis esaias dicēs / populus hic labiis me honorat ꝛc. aūt eorum longe est a me] quia ostendebant sanctitatē in verbis et exteriori conuersatione/cum ramē corrupti essent mala intentione. Hoc potest dici de illis qui bene docēt et male viuūt. Labiis enim et non corde deum honorare est bene loqui et male viuere. [Si ne causa]et frustra [colunt me]non habentes fructū inde. sicut enim medicina dicitur frustra et sine causa ꝓ ꝑsanari que non curat infirmitatem sic cultus vanus qui nō ducit ad felicitatem. [docentes doctrinas et mādata hominum] et per hec trāsgredi mandatum ꝓpter auaritiam et iactantiam. Et confutatis superbis et sue ꝑtinacie scribis et pharisei ꝙ ad ꝑsonam videntur sibi predicta cōtra discipulos dirisse: conuertit se ad turbam humilem et simplicē volēs eos docere cognoscere eis dicit [Audite] et intelligite virtutem. [Nō quod in os]corporis. i. cibus corporaliter sez in anima et apud deum nisi in quā ad cibum/vel alias esset sibi ꝓhibitum: qi nō intrat in cor eius hoc est in animā que causa est omnis immundicie spiritualis. ¶ Unde corpora/ edes non coinquinant spiritualiter: et ideo nō est curandū vtrū lotis vel non lotis manibus corpora nō accipiantur cibus [sed quod ꝓcedit ex ore]cordis et ab interiori radice voluntatis [hoc coinquinat homi-

nem] sez verba male cogitationis q̄ sunt malitie interiores significatiua: quia ex eius secundum se non est culpa / sed ex his que procedunt ex ore cordis et corporis: et ideo os ꝑm est diligenter custodiendum. Et quia nō sufficit custodia humana: pter da est custodia diuina sicut petebat prophe ta di. Pone dñe custodiam ori meo. [tunc] sez quando audierunt illorū religionem euacuari [accesserunt discipuli] simplicitate moti et dixerūt ei. [Scis quia pharisei]quorum magna est religio in cibis [audito hoc verbo] quod sez euacuat discretionis ciborum et traditionem seniorū [scandalizati sunt]. i. indignati vel offensi. ¶ Istud non erat scandalū actiuū quia neq; ex facto neq; ex dicto mīr recto: sed potius passiuum quia audito verbo veritatis / pietatis / et equitatis scandalizari sunt: qi oculis egris odiosa est lux. vnde nō dicūr / tu scādalizasti sed scandalizati sunt. Et, pter tale scādalum aliorum veritas vite iustitie et doctrine non est dimittenda: quia procedit ex ipsius scāda lizati malitia. vnde Brego. Si de veritate scandalum oritur / recius oriri permittitur q̄ ꝙ veritas relinquatur. [Et dñs respondens ait. Omnis plātatio] traditionum humanarū. i. doctrina ab homine inuenta que legi dei non est consona [quam non plantauit pater meus celestis] immo cōsulunt cupiditas carnalis [eradicabitur]cum plantatoribus suis: et hoc a fundamento christo per reprobationem/a fidelibus per separationem / a terra viuentium per ꝓiuationem: quia non habet firmum fundamētū et radicem. [Sinite illos]in precipitium dānationis ire: et doctrinam illorum euitate. [Ceci sunt] in se carēres vero intellectu legis [et duces ceco⁹]in regimine aliorum: quia alios suo errore excecant et eos ad precipitiū ducunt [Cecus aūt]vt platus [si ceco]vt subdito [ducatū prestet/ambo in foueam cadunt] sicut obliquo linee procedit ex obliquate regule, vñ Brego. Cū pastor ꝓ abrupta vitiorū gradit/cōsequēs est vt grex in precipitiū ducat. Et Bern. Ridiculosa res est imo magis periculosa spectator cecꝰ/doctor insciꝰ/ꝑcursor claudꝰ / platus negligēs/ꝑco muꝛ. Sz heu: qi sicut claudi volūt ꝑire/ita fatui

Chryso.

Mādatū faciēdū. Bernar.

Honorato parentum.

Scādalū acceptiū nō datū.

Veritas nō est relinquēda Brego.

Brego.

Bernar. Abusiōes

precesse. Deinde petro exigente exposuit discipulis parabolam precitatã. Quia [omne quod in os intrat] id est aliqua pars de omni quod intrat in os [in secessum] per euacuationem tandẽ superiusq̃ [emittitur] et aliud tãdẽ necessarium retinetur: neutrũ istorum coinquinat hominẽ spiritualiter. et iste modus loquendi frequẽs est in scriptura: vt leuiches. Omnes sanguinis insidiãtur. i. de omnib⁹ multi. et similia. [Que autem procedũt de ore] tr⁹ nascũt et de corde exeũt] .i. de cordis immunditia / sicut fumus de igne et fetor de latrina [et ea hominem] tam inquinatũ cogitatiõe prauã [coinquinat]. i. simul et magis inquinant locutione sordida: quia sunt cõceptus mentis et male cogitationis significatiua. Ex cogitationibus enim malis procedunt et mala ybo et mala facta: et in actu interiori principaliter est culpa / cuius ea que extra apparent sunt testimonia. Unde subditur. [De corde enim] i. quo est sedes anime / et de libero arbitrio [exeunt cogitationes male] sicut principia malitie: et ex cogitationibus malis malus actus et verba procedũt vlterius esse [homicidia / adulteria / fornicationes / furta / falsa testimonia / blasphemie / auaritia] iniquitatum aliquas iuste dei nemini [nequitia] cum malum affectamus et implere non possumus [deus] qui consistit in decipiente priorimi [impudicitia] in cogitationibus / in verbio / in aspectu / in tactu / et quantum ad quelibet corruptionem mentis et corporis [ocium⁹ malus]. i. odium et adulatio. Nam qui odit / oculum inuidum et malum habet ad eum quem odit: et adulatori non recto oculo videns que sunt. prima ad malum ipsum declinat [superbia] in verbis / facto / vel signis [stultitia] cum scit malum et non cauet. vel stultitia est cum non recte sentit de deo: contrariatur enim sapientie q̃ est diuinarum rerũ cognitio. Omnia hec mala et huiusmodi transgressiones preceptorum dei in corde generã tur: et ab eius corrupta voluntate procedũt ac spiritualiter hominẽ coinquinant. i. immundum et impurũ reddunt. Hoc enim in culpã hominis imputatur quod in sua potestate existit. talia autem sunt que procedunt ab interiori voluntate / p quam homo est actuum suorum dñs. Et ideo cum sa immunditie spiritualis nõ est ut si mala voluntas. Igitur scribarũ et pharisęorum verba maledica que ex iniqua voluntate cõtra christum et discipulos eius procedebãt talia eos coinquinant. Non leuis autẽ macule est ducere / et huiusmodi transgressiones superstitiosarum traditionum⁹ inquinãt hominem tm immundum / spiritualiter nec facimus impurum. q. d. Ex quo null⁹ cibus coinquinat spiritualiter hominem: ergo a manuũ non lotis manibus manducare non coinquinat eum. et sic ostẽdit q̃ spiritalis inquinatio debet. Unde quãdo precipitur in scriptura lege abluite / magis de spirituali q̃ de corporali intelligẽdum est totiens. Sed vt dicit Chrysostomus. Videmus malos vt in ecclesiam ingredi. Et ideo ecclesiam laudãs manus q̃ cum trent qualiter autem mundum esse debeat animam / curam nullam faciẽs. Mo eus pro non lotis potius cõmunibus / et pro inquinat ponit cõmunes / immundos. Erant enim apud hebreos idioma qui cõmune / immundum dicebãt. Iudei enim putabãt se esse iustos / et cõsummeo deos vocant quibus omnes vsuuntur homines: quos ideo q̃ in lege prohibiti erant immundos iudicabãt. Cauendum ergo ne ergo quod ceteris hominib⁹ patet et quasi de parte dei non est / immundum appellant. Ex eo autẽ quod exit / de corde exeunt cogitationes male etc. colligitur q̃ est diabol⁹ qui immittit homini cogitationem mali: nõ cogitationem tamẽ malam non pot immittere: que mala sit ex nullo p consensum qui est in corde. Unde ps. dr cum misisset diabol⁹ in cor iude. et in psal. immisiones p angelos mal. los. Immissio accipit pro suggestione: ne: aliter enim non potest illabi ani me. vbi Hieron⁹. Et hac sentẽtia ut quẽdã sunt qui cogitationes a diabo lo immitti putant / et non ex propria natura voluntate. Diabolus adiuuat et incitat malarum cogitationum: esse tamen non potest: esse non potest. Ch ille semper insidiis positis ieuem cogitationem nostrarum scientiam debens⁹ qui hominibus inflammatis debens⁹ qui mali cogitationes nostras: sed ex corporis habitu et gestibus estimare quid versemus intrinsece. Uerbi gratia: si pulchram mulierem nos crebro viderit aspicere / intelligit

Augusti.

Ex Augu. Internas animę cogitationes diabolum non videre certum est: sed motibus eas corporis et affectio nũ indicio ab illo colligi experimen to deducimus. Secreta autem cordis solum nouit ille ad quem dicit: tu solus nosti corda filiorum hominum. hec Augustin. Solet quippe diabolus antecurrere et premunire sua aduentus veritatem: ne facit malã cogitationem: quam si quis in corde suo ceperit mu tauerit / diabolus in corde suo habitat eam preparauit. Et quia diabolus quandoq̃ sit admixta et occasio mala rum cogitationum / non tamen omnium. unde Augu. Non omnes male cogitationes nostre a diabolo instituũtur: sed aliquotiens ex nostri arbitrii motu emergunt. bene autem cogitationes semper a deo sunt. Qualiter autem cogitationib⁹ malis resistendum sit / docet Anselmus. Quo modo autem prauam voluntate aut malam cogitationem a vobis eximere debeo / hoc parvum consilium quod do intelligere et tenere. Nolite iugare cum peruersis cogitationib⁹ vel peruersa voluntate: sed cum vobis ipsis esse sunt / aliqua vtili cogitatione et voluntate mentem vestram. Nunq̃ enim expellitur cogitatio vel voluntas nisi alia cogitatione vel voluntate que non concordat illi. Sic ergo vos habere ad iurtices cogitationes: vt toto nisu intendendo ad vnicum meum vestra dedigniet eas alterum recordari vel aspicere. Cũ autem vultis orare aut in aliquam bonam meditationem intendere: si vocant cogitationes sunt cogitationes quas non debetis suscipere / nũq̃ p per illarum importunitatem bonum quod incepistis velitis dimittere: ne vos ab incepto facit deficere: sed eo (quem dici) modo illas contemnendo eas superate: neq̃ doleatis nec triste (licet dici) cõtemnendo multum eis assensum prebetis / ne occasione tristitie eorum redeãt ad memoriam / et suam importunitatem resuscitent. Deus enim habet mens bonis cõsolationem / vt hoc vnde delectamur aut contristamur sepius ad memoriã re

Ps. xviii.

Augusti.

Ps. xviii

Ex Hieron.

deat q̃ hoc quod negligẽdum sentit aut cogitat. Similiter se debet habere persona in sancto proposito studiosa in quolibet motu incedenti in corpore vel anima: sicut est stimul⁹ carnis / ire / inuidie / vel inanis glorie. Tũc enim facillime extinguuntur cum et illos velle sentire / aut de illis cogitare / vel quid eorum suasione facere de dignamur. Nec timeatis q̃ huiusmodi motus vel cogitationes vobis ad peccatum imputentur / si nullatenus voluntas vestra se illis associat: qñ nihil vãnationis est his qui sunt in christo Jesu: qui non secundũ carnem ambulant. Secundum carnem enim ambulare est carnis voluntati concordare. Carnem autẽ vocat apostolus omne vitiosum motum in anima vel corpore cum dicit. Caro cõcupiscit aduersus spiritum / et spiritus aduersus carnem. Facile quippe huiusmodi suggestiones extinguũt⁹ / si principium earum secundum predictum consilium conterimus: difficile vero postq̃ caputcepit intra mentem admittimus. hec Anselmus. unde et Piero. Dũ peccatum qs opere perpetrat: iamq̃ peruenit / si incongrua victorium statim in mente iugulabit: et parvulos Babylonis ad petram allides in qua serpentis vestigia non reperiuntur: et tandem deo promittis / si mei non fuerint dominati tunc immaculatus ero. hec Piero. Dũ vitandum ertũ cogitationes malas multũ valet habere cor vnitum cum deo: qz hoc ipse a nobis precipue requirit. vñ Hugo. In omni creatura quesiui et vanitatibus humanis occupatur nihil humano corde sublimius / nihil nobilius / nihilq̃ deo similius reperitur: quare nihil aliud queritis a te nisi cor nostrum. Et vniuersaliter in omni tentatione remedium saluberrimum est deo inhęrere. vñ Augu. Cum inhęsero tibi / erit omnino nusq̃ erit mihi dolor et labor. Moraliter autẽ in hoc euãgelio ponit dñs quedã ad increpationem phariseorum / et quedã ad instructionem discipulorum. Increpat vero pharisęos de tribus⁹ principaliter. Primo de impietate cũ dicit [quare et vos trãsgredimini.] Secũdo de simulatione cum subditur [hypocrite bene prophetauit de vobis Esaias.] Tertio de superstitione cum subdũgit [et cõuocatis turbis] In p-

Ex Hugone.

Ex Piero.

Hugo.

Augusti.

Moralit.

Omnes p multis Wich. vij

Ocium.

£ Pctã in corde generatur.

Umbulare Pmcar nem.

Caro. Esa. v.

mo suggillãtur tyrãni qui mala statura faciunt. In secũdo falsi fratres qui simulãt exterius quod intus non sunt. In tertio heretici qui prohibẽt homines a cibis quos deus creauit / et non abstinent a falsis doctrinis q̃ bus se et alios corrumpunt. Circa secundum ponit triplicem instructionem. vnam in destructionem gulositatis cum dicit [omne quod in os intrat] aliam i refrenationem oris cũ subdit [que autem procedũt de ore] tertiam in custodia cordis cum subungit [de corde em exeunt] ꝛc. Oro.

DOmine Jesu christe da mihi sic mandata dei sine trãsgressione seruare vt ea omnibus ꝛ singulis preferam / et ab eis quacũq̃ occasione non recedam. Da etiã mihi in omni quod i os corporis intrat gulositati resistere: ac interiora cordis mũditie sedule intẽdere: et os cordis ac corporis diligẽter custodire. Et q̃ non sufficit custodia humana nisi assit diuina: ideo te domine suppliciter peto / pone tu custodiam ipsi ostio meo / ne aliquid in illud intret vel inde procedat q̃ me spũaliter in aia et apud te maculare valeat. Amen.

¶ De muliere chananea et filia eius. Cap.lxxxix.

Mat.xv. ET relictis scribis ac pharisẽis calumniatoribus propter ingratitudinem eorum Jegressus inde Jesus scz a gentibus iudeorũ [abiit] ꝛ recessit [in partes tyri et sidonis] vt tyrios sidoniosq̃ curaret et gentilibus bñfaceret. ¶ Tyrus enim et Sidon vides fuerũt chananeorum et gentilium: hãc eamẽ in terra promissionis propter mõtem libani in cornde maris / q̃ filii Jsrael non potuerũt totaliter expellere et exterminare gentiles de terra promissionis. Tyrus ꝛ Sidon.

¶ Et cum ingressus esset quandam domum causa quietis et labore vie / accessit ad eum [mulier] gentilis nõ edocta p prophetas ꝛ legem [chamanea] inanõe / syrophenissa genere: q̃ chananea q̃s syriam et phenicẽ tenebant: vt dicak syrophenissa q̃ a syrio et phenicibus descẽderat. Syria quippe est nomen generale q̃uncie: phenice nomẽ cuiusdã specialis contracte in illa prouincia iuxta. Si tamẽ cõponitur syrophenissa. i. de tali contracta oriũda [a finib⁹ illis egressa] nõ solum a cunctis bus pro peccatis dimissione / sed a finibus per eloquium et occasionum vitationem: quia vbi mulier sequebatur Jesum / ibat illud in finibus gestum est geniliũ vbi mulier sequebatur Jesum / ibat a finibus illis / scz gentiliũ q̃ peccato [egressa] significat aiam peccatrice a finibus peccatoꝝ per penitentiã se auertentem. Nã etiam iustus homini a peccatis se auertere: nisi etiam exeat a finib⁹ peccatoꝝ: quia sunt occasiones peccãdi et causa. Vnde de Augu. Fines peccatoꝝ exire est causas peccatoꝝ et cladere et omnes suggestiones aditum non inuenire. Vbi notandum q̃ quãdo fugere dr̃ dño. In viam gentium ne abieritis scz ad predicandum: illud verbis prohibet iniuratione / non receptionem si venirent. vnde dño mulierem non respuit: non hoc significatur in aduentu mysterii gentium. Ista enim mulier fuit firmiter credebat q̃ filiam suam sanare poterat. vnde [clamauit dicẽs ei. Miserere mei] quia misera sum: et in hoc q̃ dicit mei / pz vehemẽs affectꝰ fuit: quia malum alienum sibi reputat suum. sic debet facere proximi quilibet [domine] propter humanitatem diuinã / fili dauid] propter humanitatem: sed simul [domine fili dauid] propter personam in duabꝰ naturis vnitam. q.d. ex diuina habes potestatem: q̃ potens es dñe / ex humana voluntatem: q̃ dauid mansuetudine. ex vtrisq̃ cõmissionem: q̃ ideo facturis es filium dauid vt nos salues. Filium autem dauid appellat: q̃ christum promissum iudeis descẽdere de genere dauid nouerat. ¶ Magna fides chananee hic notatur / q̃ verum deum et verum hominem iesum cõfitetur: deũ creatorem vbi dñm vocat: hominẽ credit ex filiũ dauid dicit. subit ex merito patris: sed solum dei miam efflagitat dicẽs [miserere]. q.d. Nõ allego meritũ: nõ peto iudicium: et obmitto peccãta: sed postulo misericordiam: et ideo miserere mei. vbi Chrysо. Miserere mei dñe fili dauid. O preciara ꝑfidia. Quãdo ista fit mulier detrahit eis ꝑfidie. Syrophenissa. Gen.x. Cham.

tionẽ annunciãs: cõfitetur eũ ꝛ dñatorẽ et incarnationẽ eius. Miserere mei. Vides philosophiã mulieris dicens / miserere mei. Hꝫ (inquit) habes fiducią. Ad miam cõfugio vbi cessat iudicium: ad miam confugio vbi inestabilis saltus est. Miserere mei. modicus sermo / sed immẽsum benignitatis continet pelagus. vbi est mia potestatis: ibi vniuersa cõprehensa sunt bona. hec Chrysо. Et vt magis eum ad cõpassionẽ moueat totum ei dolorem enarrat dicẽs. [Filia mea] nõ ancilla non extranea sed filia quod est mihi grauius [male vexatur] nõ quodq̃ volotez ꝫ [a demonio] quod est ei perniciosissimo. Jn q̃ vulnera mentis morbi qui premit. [Jesꝰ aũt non respondit ei verbum] nõ propter indignationẽ sed vt eꝰ constantiã proba ret et probatã manifestaret: et vt ex ea et petito dignior exaudatione. Et in filio fili dñi Aug. rpõ erruit domũ discipulus: quos mulier sequẽs in via nobilem minus instabat et peseuera tores clamãs / in fili vt ꝛ discipuli mysterio vieti rogarent pro ea [dicentes. Dimitte eam / quã tenco non audẽdo [q̃ clamat post nos] prece angustia que eã tenet premẽdo. Fac quod ipsa petit et sic recedit. non ei erant ad hoc videres eꝰ fidem ꝛ deuotionẽ. [Jesus aũt respondens ait. Non sum missus nisi ad oues domus israel]. Ad iudeos [que perierũt] Ad eos potius venire debuit quibus promissa fuit. In hoc vitat scãdalis iudeorum quãdiu est in se: et reddit eos ter cusabiles. Dicitur de sua missione / q̃ non fuit missus nisi ad iudeos primo et personaliter: sed ex cõsequẽti et ex post ad gentes. et ideo iudeis dicit ex aptitudine principaliter missꝰ in propria persona nr̃i predicauit et mi racula fecit: nisi i casu ex aliqua causa ecclesiam in fide gentium esse fundandam esset diuinitus ordinatum. hic ex supra vbi christus predicauit samaritanis demore cum recipientibus. Post mortem aũtem christi predicata est fides publice gentilibus. Ad hoc ꝛ de hoc. Ad hoc ꝛ de hoc. Christus.

[At illa] misera miam sequitur: repulsa non erubescit: importune [clamat] saluatorẽ adorando ꝛ latrie adorat [dicens. Domine adiuua me] se adiuuari postulat: infirmitatem esse filie suam reputat / et per cõsequens etiam sanitatẽ. q. d. Si vis modo nõ fui / ni modo volo esse ouis dei: in signum huius adoro te sicut ouis pastorem: et ideo [dñe adiuua me] si cut pastor adiuuat quem suam debilem et infirmam. [Qui respondens ait. Non est bonum] qz est cõtra ordinem iuris et etiam nature [sumere] et auferre [panem]. i. verbũ dei ꝛ salutis / seu doctrinã et operationẽ miraculosam [filiorũ]. i. iudeorũ: qi ꝓ missa sunt iudeis tanqm spũalibus filiis propter cultũ vnius dei [et mittere canibus]. i. dare gentilibus: qui ante conuersionem dicebãtur canes ratione immũditie / ratiõe idolatrie / ratione sentie in simeros. [At illa dixit.] Ecce humilitas mulieris q̃ tanto plus magnificatur ẽro malo fuit obiurgatio. que tanta fuisse ꝑz ex hiis verbis: qz non filia / non pane digna / sed potius canis est dicta: et ipsa cõfessa ea. Unde sequitur [etiã dñe]. q.d. verũ dicis quia sum canis. Canẽ me vocas: canis mea esse volo: ergo me canẽ tiam nutri: qz non possum relinquere mensam dñi mei. Dñi canes non expelluntur: si expelluntur pernia potẽ / ipsi reuertuntur per aliam. Si ergo sum canis non debes me expellere / ꝛ tenet si expellis me a te protinus redibo ad te. [Nam et catelli edunt de micis que cadũt de mensa dñorũ suorũ]. q. d. dñe non peto panem sed micã: qz tibi qñ pero est mihi ẽ micã parua. et qz consuetudo est q̃ dñi dent canibus et catellis suis saltem micas: ergo da mihi tibi micã quam pero sedicet filie mee curationẽ. Vel [etiam dñe]. i. bonũ est in casu. vnde non est contrarietas in verbo christi et mulieris: quia verbum christi est intelligendum q̃ non erat regulariter et vniuersaliter bonum cum rõe esset apostolus iudeorum: sed verbũ mulieris intelligendum est in casu scz ꝓpter petentis deuotionem: vt ostenderet ecclesie gentium futuram fundationẽ [nã et catelli edunt] ꝛc. quasi diceret. Si catelli aliqua micã scilicet micas cadentes de cibo filiis concesso percipiunt / ita etiam

¶ Catelli chananea.

gentiles aliquā saltem modicum de beneficiis xpi percipere debent. Unde sic intelligi pōt [nam t catelli id est gentiles imundi t miseri [edūt] id est edere debent [de micis] .i. de reliquiis [que cadunt de mensa dominorū suorum] id est indoctum quibus mensa scripture et sercula misteriorum et alia que ad salutem nr̄az pertinent posita sunt. q.d. Debemus habere aliquā micam tue largitatis. Unde etsi non pro facere nobis sicut iudeis varia miracula / saltē vnū fac: sana filiam meam. Non peto panem integrum cū filiis in mensa patris: sed micas et reliquias sub mensa eōrum catellis. q.d. Non in signature mea sed dīi in mia tua confides gratiā miam pero. In me seruetur ista similitudo panis t canis: ceti indigna sum vt panē integrū prebeas / vel micam tribue filiā meā sanando: qō si mica reparabitur respectu mirabiliū que fecisti. vbi Chry. Unde multeris patientiam et humilitatē. deus enim vocat iudeos filios et illa dōs: nec deluit de inimicor laudibus / nec de suo molestata est conuictoriimmo amplius se hūliauit. nā deus gentiles vocat canes t ista catellos. ille panē / hec mensam dicit. vnde et Piero. Mirasub persona mulieris chananee / dās ecclesie fides / patientia / humilitas. Fides que credit samari posse filiam suam. patientia que tot iens cōtepta pabus perseverat. humilitas que se non canibus sed catellis cōparat. Scio me (inq̄t) filiorū panē non mereri nec integros capere cibos posse nec sedere ad mensam cum patre: sed concepta sum reliquiis catellorum vt per humilitatem micarum ad panis integri veritam magnitudinem. hec Piero. ¶ Et nota hic triplicē miseris petitionē. In prima petit liberari dicens [miserere mei dñe fili dauid.] In secunda petit adiuuari dicens [dñe adiuua me.] In tertia petit fieri dicens [dñe etiam catelli edūt] &c. In prima confitetur se miserem: ideo aut [miserere.] In secūda infirmam: ideo addidit [adiuua me.] In tertia mendicam: ideo superaddidit [nam et catelli] &c. q.d. Etsi a mensa non tamen a micis excludas. Piscium est ordo. primo fit homo miser per peccatum: secō impotens ad resurgendum: et tertio mendicus ad recuperandum. In illis ergo petitionibus significatur ordo effectuū gratie. In prima petit gratiam remittentis: et hec pertinet ad gratia iustificantē. In secūda gratiam operationis: et hec ad gratia operantem. In tertia gratiam consummantem. Et qi sic pudenter habuit sensum rectū de benignum mia re responsum meruit. Tunc enim [respondens ihesus ait illi. O mulier] magna est fides tua] quod patet ex verbo et facto suo: quia non fuit retarda nec taciturnitatem: nec pessea propter negatiua responsione: nec propter illatum conuictū. Iam te non voco canem / sed mulierem fidelem. q. d. magna est fides tua q̄ me superasti et vicisti et ideo [fiat tibi sicut vis] quasi dicat. Fides tua hoc meretur: quod patet ex facto cum subditur. [Et sanata est filia eius ex illa hora] ex qua fides illa dixit [fiat tibi sicut vis] facere enim dei est facere. quia cui a seruo petitionis non refrigunt sed perseuerant: qualde se humiliauerūt non parua putas se ampliusq̄ continere non posse: que semp in oratione humilis respexit / et preces eorum non desperat. sed tur quia magnā fidē habuit / hoc operis impetrauit: imo plus adhuc mulier ꝙ postulauit. Nam postulauit filie sue corporis sanitatē: et non tm̄ hanc ei obtinuit / sed etiam iustificationem et sibi ipsi plenariam uersionem. Sepe enim propter magnam fidem petentis deus plus exaudit et plus cōcedit ꝙ ille petit. vñ Chrysa. Chrysō. O mulier / magna est fides tua. Non vidisti murmurātes arietes nec lepesium imolari nec sanguinē hircorum: nec legem meditata es: nec more in diuitiorū boū scindi victimā: nihil horum contemplata es: nec tm̄ despecta et cōtepta es a me: et tm̄ cessisti / sed perseueranti petenda / et quia magna est fides tua / copiosa infusa est gratia [et sanata est filia eius ex illa hora] non ex desperatione mater in dominū ei: sed ex qua vehemēti mulierem magno dono impleuit et feruo proceſſit. Et rursum chananea deus etiam illa que nobis parata est fiunt dare posſit si vehementius postulemus. [Non est (inquit) bonū sumere panē filiorū et dare canibus] Sed tamē pedetentim illa vehemēter exegit. Iudeis vero et regione monstrauit q̄ desciſcio nec illa quidem tribuit q̄ sua fuerant ꝓparata. Deinde illi multi acceperunt nemo etiā ꝓpria ꝓdiderunt. Et ideo q̄ minime queſierunt ne sua quidē acceperunt illa vehemēter incubuit vēdicauit / et regnū filiorū accepit canis: nō quippe ab alio ꝓ nobis. hec Chrysō. De fatō / ante cuius pozzam ostendamus nr̄a capella in loco vbi locutus est dominus chananee: et deinde sanauit filiam eius tuxta que ducit cesaream philippi in iuuram. Sicut autē fides matris cooperatur filie: sic fides ecclesie parentis ꝙ baptizantur in ea filie / vnde scām Remigi. Danur dicit [et puer catechizandi et baptizandi sunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

num tentati. ꝓpter quod paulo pe-
ti stimulū carnis a se auferri otrit do
minus: virtus in infirmitate ꝑficit.
Imitemur ergo et nos ecclie filii hāc
mulierē q̄ de gēibus credēdo mater
vestro in fide effecta est: qi de genti-
litate veninius. Habeamus fidē: vt
vnū et trinū deū credentes q̄cūq; u-
ste ab eo petim⁹ nos impetrare posse
credamus. Habeamus cōstātiā: vt si
diuina dispēsatio ꝑces nr̄as tardius
exaudierit/tādiu preces precib⁹ insta
mus q̄usq; hoc q̄s petim⁹ ꝑ̄petremus.
Er si ad ꝑpetrandū nos idoneos non
sentim⁹/ spūalis fratrum orationis
adiutorij gratiam: vt sicut ista mu-
lier apostolos ꝑ se interuenientibus
quod petebat ꝓmeruit/ita et nos cō-
munibus ꝓcibus magis q̄ singulari
bus et ꝓpriis adiuuari credamus.
Habeam⁹ humilitatē: vt altis de no-
bis maiora existimantibus nos mi-
notes iudicemus/ et ꝑ̄plo huius mu-
lieris/q̄ cū a dño canis⁹ cōparata es-
set/ tñ a de se hūil⁹ sentiens catellis
se coequauit. Hanc hūilitatē in cor-
de habebat qui despectus ab alijs di-
cebat. Iudā et vilior hā plus q̄ fact⁹
sum: et ero hūilis in oculis meis. Die
mus insūper dñm vt sanet filias no-
stras: ot emus vt sanet a ꝑsis et libe
ret alas nostras q̄ male a demonijs
et vitijs verant. Clamemus humili-
ter et ꝑseueranter ad eum dicentes
cū chananea: miserere mei dñe fili da
uid/et dñe adiuua me. Illa enim alia
a demonio verat⁹ que peccare non
cessat et in crimine perseuerat: que si
bene conuersa fuerit et de christi mi-
sericordia non desperauerit/ dicet ei
a ꝑfectissimo dño fiat tibi sicut vis: et sa
nabitur et illa hora: q̄ peccatoi quā-
cūq; hora conuersio fuerit et tnge-
muerit/vita viuet et non morief. No
li ergo desperare vel a petendo cessa
re: quia si corde integro fideli et puro
in oratione perseueramus te coraz deo
nro humiliauerit/ reputans te indi-
gnum beneficio suo: certissime cre-
das q̄ q̄cūq; peteris obtinebis. Et
sicut apostoli rogauerunt pio chana-
nea/ sic et angelus pio te rogabit et
orationem tuam deo offerens vtilita
tem tuam procurabit.

¶ Oratio.

DOmine Jesu xp̄e te rogo et ob-
secro miserere mei et adiuua
me in meis necessitatibus ac
tentationū et tribulationū veratium
bus. Er si dñe quia canis sum et ex
te vix vt canis non sum dignus mi-
grū a te panē. i. magnitudinem bono
rum nobis recipere: saltem da mi-
hi micas paruulas id est aliquantu-
lū de gratia tua sine qua anima mea
male a demonio veratur: cum ipsa
vero quātūcunq; ꝓtana fuerit a pec
cato et demonio liberabitur. Nā gra
tia tua existens in anima credit om
nia peccata et deo facit animam ha
bliam adoptiuam. Amen.

Dauid. ii. Re. vi.

¶ De surdo et muto a de-
mone obsesso. Cap.xc.

Iterum exiit Jesus de finibus tyri
et venit per sidonē ad mare galilee inter
medios fines decapoleos. [Decapo-
lis nomen est regionis. decē ciuitatis. et dicitur a decem quod est
decē/et polis quod est ciuitas. e tota
regionis vna pars est vltra iordanē
et alia citra. Igitur mare galilee qd
est quidam lacus per quē transfluit
danis fluuius) respicit versus par
tis regionis predicte fines et termi-
nos. [Et adducūt ei] per fidei fla
uorem et deuotionē[surdum et mutū.] Non
erat ille talis a nativitate nec ab in-
firmitate superueniente: sed a demone
ipsum obsidente ac eī auditum et lo-
quelam impediēte. et in ipso tria ma-
racula cōcurrunt: q̄ auditus et ora-
tus fuit ei redditus et a demone fuit
liberatus. [Et deprecabant eī vt im
ponat illi manū ꝓpter eum q̄ obtine
ret eum. efficax est enim manus xp̄i
ad saluandum. Sanatur q̄ tangit
testis: sanat quem tangit filius dei
ipse est saluus et vita. Nā si umbre ꝑ
rut herbas: ipse est et medicus et me
dicina. Tangit et sanat recipit et mū
dat. Moraliter ois xp̄i actio nobis
est instructioni ergo ni vis curari/ te
quaris exemplarem infirmorum me
dici. Exeas de ꝓvin. i. de peccato ꝑ cō
tritionē interpsi/ cōfessionē: interpsa
as ꝑ fidem. i. cōfessionē: interpsa
esti venatio/et confessio venat ereti-
stantias peccatoꝝ. ad mare galilee/

Matth. ix. Marci. vii.

Deuteron.

Deca-polis.

Marci. vii.

Matthei. ix.

Marci. vii.

Gen. xxvi.

Psal. xxxiii.

Psal. xxxiii.

Psal. xxxiii

C Beda. Surdus ⁊ mut⁹ tūs significat eccle intercessionē. vñ Beda. Surdus ⁊ mut⁹ est q̄ nec aures habet audiendi vba dei: nec os aperit ꝓ loquēdo: qualeꝫ necesse est vt di q̄ loquitā ⁊ audire diuina eloquia didicerūt/ olo soluēdos offerāt. vñ et Greg. Sed cū aures cordis ad obediendū aperte fuerint: et subiectione ꝓpeul dubio etiam lingue eī⁹ vinculū solui/ vt bona q̄ ipse fecerit etiam facienda alijs loquatur. Vñ et bñ subdit. [⁊ lochak recte.] Ille eñ recte loquit dñm cōfitēdo vel alios ꝑdicēdo/ q̄ primo obediendo fecerit q̄ loquēdo admonet esse faciendā. Q. nihil eñ peccator ad deū surdus est: q̄ obediat aures suas ne audiat deū sibi loquēti: siue per ꝑdicationē/ siue p scripturā/ siue p instinctū interni. his enim tribus modis deus loquitur nobis: et surdi sunt q̄ eum nō audiunt. Sunt etiam muti q̄ deo per multa beneficia eos ad seruiendum nō respōdēt ꝓ gratiarum actione et debitam recognitionē. Quarū ad virtūs defectum ecquerit dñs per Esaiā dicens. Locutus sum (inquit) et nō audierūt: vocaui et nō erat q̄ responderet. Surdus igitur est inobediēs / et mut⁹ laudeo debitas dei omittens / nec aures nec os ad dei verbo audiendā et ꝓfitendā aperiens / sed recti⁹ ꝓ virtutū tollitur impedimentū: q̄ cum ꝑ hūs sua gratia tangit cor bonū / fit humiliter obediens et deuote deū laudans. talis vero adducitur et sanatur in ꝓuincia vbi sunt decem vibes decalogum significantes. C Qualiter autē peccator de vitioꝫ defectu per diuinā clemētiam curari habeat / ꝓcessus sanationis huius infirmi declarat. in quo plures concurrunt circūstantie signāter attendende. Primo enim infirm⁹ ad saluatorē adducitur. Secō saluator ꝓ illo sanatione rogatur. Tertio infirmus a saluatore cōprehēditur et a turba sequestrat. Quarto saluator digitoo in auriculas eī⁹ mittit. Quinto linguā eius saliua sua tāgit. Sexto in celum suspicit. Septimo gemit. Octauo dicit effeta / et sic nono infirmus perfectam sanitatem recipit. Et hec omnia circa sanationem huius infirmi gesta corporaliter / explēbitur in sanatione cuiuslibet nostrū spūaliter. Primo ergo ad saluationem peccatoris erigit vt saluatori adducat: quod fit pluribus modis.

D Sanādi peccātis modus.

Zeli ducī ad salutē.

Zeli ducī ad salutē.

Zeli ducī ad salutē

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dñe ihesu christe ꝙ finaliter
matos deserto venī per fidonē
predicationis ad mare contri
tionis galilee/cōfessionis/sanctifactio
nis ⁊ trāsmigrationis inter medios
fines decapoleos charitatis in dece
logo profitentis/et apprehende nos
seorsum a turba tentationis multipli
cis. Mitte digitū misericordie in auri
culas nostri intellectus/et gustum sa
pientie in os nostri affectus: vt ad con
fitendum solutum vincula lingue nos
tre ⁊ loquamur recte/verbo ⁊ opere
non discordāte a voluntate: vt remissis
laudes hoīm: vt surdi audiāt per cō
fessionem/et muti loquantur per cō
fessionem. Amen.

¶ De refectione quatuor milium hoīm. Cap.xcj.

Mar.xv. Mar.viij

Deinde ascēdit ie
sus in montem
et deserti locū
[et sedebat ibi]
ad quiescendum
[⁊ accesserūt ad
eū turbe multe]
qi de multis ci
uitatibus et castel
lis ⁊ villis venerāt ad imperādum
sanationem infirmor. [habentes se
cum muros/claudos/cecos/ac debi
les/et alios multos] infirmos. quod
ad dit euāgelista ad includēdum ola
infirmitatum genera/q̄ hic non sunt
notata [er protexerunt eos ad pedes
ihesu]vt fidem: et deuotionem non solū
verbo sed ⁊ facto ostenderēt. Felices
pedes ihesu vbi peccata purgantur: vt
ibi / stans retro secus pedes ihesu. vbi
morbi curantur: vt hic. vbi verba sa
nera discūtur: vt ibi/que sedens secus
pedes dñi. vbi gaudia renouantur: vt
ibi/accesserunt ⁊ tetigerūt pedes ei⁹.
[Et curauit eos]solo verbo. Ille enī
solo verbo poterāt curare / qui totum
mundum solo verbo de nihilo potuit
creare. [ita vt turbe mirarentur vidē
tes omnes sanatos: et glorificabant
deum israel]quia fm Chrysō. Multi
tudo eorum qui curabantur et facili
tas sanationis /eos in stuporem mit
tebat. Dic enim in quodam generali
multiplicauit multa miracula et di
uersorum generum: que propter mul
titudinem in particulari deferri nō
poterant: quia si in particulari ea per
carentur/ eorum magnum tedium in
plerent propter quod dicit Joānes. ij. Joh. xxj
omnia facta christi essent scripta: no
mundus non posset capere libros
qui scribendi essent. Potuit ergo hic
multiplicitatem infirmorum/et spe
cialiter tangit quatuor genera mor
dos/cecos/et debiles. Spiritualiter
mutos habemus ex defectu boni ope
monis: claudos ex defectu boni ope
rio: cecos ex defectu vere cognitionis
debiles ex defectu bone voluntatis.
¶ Et notandum ꝙ fm Origē. primo
est debilitas in voluntate: deinde se
quitur cecitas in ratione: et sic claudi
dicat ꝙ operatione: et ex hoc sequun
mutitas a divina laude. sed hic oīa
nantur fm magnitudinem meritorum
ti. vbi glo. Multi autem sunt qui non
laudāt deum. Cecī qui per deum bene
viam vite. Claudi qui per deum bene
operis ⁊ nō recte eunt. Debiles sunt
qui infirmi sunt in bonis operibus.
Muros ergo curat cum eos ingressus
in laudem sui creatoris soluit. Cecos
illuminat cum ignorantiā cognitio
nem sue salutis infundit. Claudos fa
cit cum in via iustitie gressus eo
dirigit. Debiles fortificat cū pigros
et accidiosos operari bonum virtu
ter facit. Turbe vero miramur ⁊ de
glorificant cum ex talibus miracu
nibus que sunt dextre excelsi homi
laudant. vbi et Rabanus. Differenter
autem in monte: vt scias auditorē
sibus erigat ad supna et celestia me
ditanda. Sedebat ibi: vt demon
straret non nisi in celestib⁹ requiem
esse querendam. Eo autem sedente
in monte/id est in celorum arce/fa
dunt turbe fidelium deuota mēte ili
appropinquantes / dicentes secum
muros ⁊ cecos ⁊ alios infirmos. Et
eos ad pedes ihesu proiciūtquasi pec
cata confitentes / ipsi soli curandos
subiiciunt. Quos ita curat vt turbe
mirentur ⁊ magnificēt deum israel:
quia fideles quādo videntur diuersis
spiritualiter egrotare/ laudem
peribus virtutum ditatos / laudem
deo decantant. [Cum ergo multa tur
ba esset cum ihesu/nec haberent quo
manducarēt/ conuocans discipulos
loquebatur cum eis de hoc quod fu
turum erat. Fm glosam. Primo cha
ritatis infirmorum debilitatem adhuc

rumpēstea vero sanatis cibos offert:
quia primo remouēda sunt peccata/
et postea anima verbis dei nutrien
da. Dolent autem dominus primo de
fectibus cōmodare/et cum eis loqui
turus de causis. Prima fm Vic.
reor mum: vt magistris tribuat exē
plum non semper spernere cum in
notabiles consiliari: et de agēdis quā
doq; eos consultere. Secunda fm eum
dem: vt ex collocutione intelligāt si
gnis magnificentiam. Tertia: vt osten
datur magnitudo misericordie fue/
que dñs⁹ intrinsecus latere non po
tuit. [Et ait ihesus. Misereor super tur
bam] istam. Ecce verbum mire dul
cedinis & amoris procedens ex intu
mis cordis medullis: et pertingens
vsq; ad intima nostra. Me
tuo vigore vsq; ad intima nostra. Me
ipsi enim ait⁹ est qui nostris miseriis
ser sic miserator quemadmodum cō
dictos nostros/cuius misericordiones sup
omnia opera eius. Hoc verbum dirit
apostolis: vt eorū animos ad pieta
tem ⁊ misericordiam inducerēt ⁊ in
clinarēt. sc̄im glo. Cōpatitur ꝙ ve
ro homo pascit vt deum. Et subum
gitur ratio miserationis dupler: scilz
quia [non habent quod manducēt]
et ratio non solicitamur: ne ideo cō
sum demoris et quanto ei adherēbāt
desiderio ardentes suauem doctri
nam: contemplantes Gratiosam fa
ciem: videntes eius opera miracu
losa. ad que tantum afficiebātur: vt
quasi extra se rapti de alimento defe
cti sollicita nō essent: ⁊ per tres dies
ita cum christo in loco deserto ⁊ sub
divo ac sine cibo/sed non poterāt ꝙ vi
cum deficere: quia erāt cum ihesu salua
tore. Cibaria quippe que de omnibus
creatur in deserto loco victum acqui
rere non poterant. et ideo prima die
vel secūda hoc miraculum non fecit:
tum quia alimenta adhuc habebant:
tum qz miraculum maius apparuit
quando ex victus omnino defecit.
[Et dimisero eos ieiunos]sic tabo
rer/ne forte deficiant in via [deficient in via

C Sobrietas discipulorum.

Olige.

Jaco.i.

a xpo frangitur [et dedit discipulis] non vt sibi retineret: sed [vt] ea mi nistri dist ribuerēt et [turbe apponerent. et mäducauerūt quattuor milia hoim] absq mulieribus et parvulis [et saturati sunt] nec mirū: qt bonū ꝓfusorem habuerūt. [De fragmētis quoq; residuis tulerūt discipuli septē sportas plenas] vt daret pauperib⁹. in quo bene apparet eos fuisse saturatos. Sicut enim valet elemosyna q̄ cōmunicatio murus: qt res distribuendo crescūt: supabūdāt/coacervate vero putrescūt: inopia facūt. [Et dimisit eos.] Magna nāq; suauitate verbi et admiratione vehemente virtutis xpi detinebātur: ita vt nisi xpo iubente nō rederet. ¶ Mystice hoc miraculo designatur q̄ vita ꝓsentis vite aliter incolumes transire nequim⁹ nisi nos gra redēptoris nri altissimi tuo misericorditer reficiat. Triduo aūt turba dūm sustinet: qr tertiū tēpus est quo fidei christiane gra data est. Primam ipa est ante legē. scōm sub lege. tertium sub gra. Et qr restat quartum quo ad celestem hierlm vēturi sum⁹: dicit se turbam reficere ne deficiant in via. in presenti enim vita quasi in via sumus qua ad patriā pergim⁹. Ideo ne fideles in via deficiāt/per prelatos q̄ doctores pane eucharistie/doctrine pascēdi sunt: quo septiformis gra spiritussancti augetur. Et qr ad hoc turba sustinuerat dīs vt infirmos sanaret: ideo si infirmitates tuas spūales vis sanari/ereptis turbe sustine dūm triduo. vt primus dies sit doloris cōtritionis. secus pudoris confessionis. tertius labor satisfactionis. Aliud est triduū quo in desertum itur vt deo gratum sacrificiū offeratur. Teste ꝑm glo. Turba triduo dūm sustinet: cum multitudo fidelium peccata sua per penitentiam deleno/ad bonum se in opere/in locutione/et cogitatione cōuertit. Ymmo nihilominus triduum multipler: sc̄z penitentium/operantium/contēplantium/prelatoꝝ/predicatoꝝ. Penitentium: contritio/confessio/satisfactio. Operantium: cogitatio sancta/locutio vera/actio bona. Contemplantium: meditationis/lectionis/et orationis. Prelatoꝝ: discretio intellectus/zelus/affectus/iustitia/efficax. Predicatorum: paupertas/castitas/et obedientia. Quādā aūt de ꝓpe venit: vt qui baptismalem tunicam

D Mystice. Xpa dei epulo est nobis. Triduū.

Triduū multiplex.

centiam seruauerūt. quidā de longinquo: vt qui post multo fl⁹ gratia prevenerūt: qr chō ptus quis erranz tāto longius a deo recessit. Sed discipuli repurabant quasi impossibile q̄ istos sanare et paucis⁹ qui non intenderūt in solitudine. ¶ Ubi mediator Mediator. nandum q̄ cum panis aie sit cognitio veri t amoꝝ boni/in rei veritate ꝑsistentio nō inuenitur in solitudine ꝓsentis seculi vnde quis eam ibi ꝑfecte apiscat q̄ satiare possit. Panis etiā verus est mundane scientie/multo eā adhuc minus erroꝝ⁹: qui diminute sunt veritates a filiis hoim. Rursus panis humanis creature multas habet similitudines. vñ Zach. Miser est cibus amicus vinctus amicitia cerui mactatus: et dilaniatur cum eas amittit. Nec est igitur hic panis cognitionis nec amoris q̄ iam nostram satiare possit. Et cū dño cognoscere desiderāt los habere septē panes t paucos pisciculos: accepit eos in manus suas. in quo ostendit se panum t olim dōs et factorē: qui in manu eius sunt oēs fines terre. Et gratias egit deo patri a quo sibi potestas est: vt tpis quātum de salute generis humani cōpetebat ostenderet/et nos ad agendas deo semper gratias de eis⁹ a deo datis informaret. Dicte dicitur. Iacob virtutem multiplicationis eis dedit. Quia vo fregit cum dare vellet: nisi ꝓpulso/apertionem designat sacrum⁹ doctoꝝ quib⁹ nutriendus erat mundus. vel etiam fregit vt multiplicationem panum sua virtute faciendam ostenderet. In eo aūt q̄ dedit discipulis vt apponerent/eos honorauit significās q̄ spiritalis dona fideles tribuēda apt⁹is/p eoꝝ ministeriū volūt ecclesie per orbem vite cibaria distribui. Et hoc signatū est in distributione panum: vt dic. et supra in solutione mei tuoꝝ: verbi. solutis enim finibus abrenūtie et in adductione vehiculo: qui dicit. Ecce adduxi te et adducetur mihi. eoꝝ est mirabilis rio t fit adductio ad fidem/et solutio ad receptionem/et distributio ad refectionem. Dedit panes: quia ꝓpio est cibus quo sustētatur vita. Pisces vo dedit in condimentum esse: ad ostendēdum q̄ panis verbi dei addendum est condimentum boni exēpli. magis enim fit dē opera q̄ verba. Et apposuerunt turbe. in quia apposītione creuerunt per neue mate

dicitur esse in fine istius vel illius. et in tali loco erat iesus. [Et accesserūt ad eum] non tanq̄ doctori et simplici vt addiscerent: sed tanq̄ iudici vt inter eos diuideret hereditatem. Et dixit eis. Videte et cauete ab omni auaritia: quia non in abundantia alicuius vita eius est ex bonis que possidet. Dixit autem similitudinem ad illos dicens. Homines diuitis vberes fecit ager. Et cogitabat intra se dicens. Quid faciam quia non habeo quo congregabo fructus meos? Et dixit. Hoc faciam. Destruam horrea mea et maiora edificabo: et congregabo illuc omnia que nata sunt mihi et bona mea. Et dicam animę meę. Anima habes multa bona posita in annos plurimos. Requiescito: comede: bibe: epulare. Dixit autem deus illi. Stulte hac nocte animam tuam repetunt a te. Quę autem parasti cuius erunt? Sic est qui thesaurizat sibi: et non est in deum diues. Et conuersus ad discipulos suos dixit illis. Ideo dico vobis. Nolite solliciti esse aiae vestrę quid manducetis: neq̄ corpori quid induamini. Anima plus est quam esca: et corpus quam vestimentum. Considerate corui quia non seminant neq̄ metunt: quibus non est cellarium neq̄ horreum: et deus pascit illos. Quanto magis vos pluris estis illis? Quis autem vestrum cogitans potest adicere ad staturam suam cubitum vnum? Si ergo neq̄ quod minimum est potestis: quid de ceteris solliciti estis? Considerate lilia quomodo crescunt: non laborant neq̄ nent. Dico autem vobis: nec Salomon in omni gloria sua coopertus fuit sicut vnum ex istis. Si autem fenum quod hodie in agro est: et cras in clibanum mittitur deus sic vestit: quanto magis vos modicę fidei? Et vos nolite quęrere quid manducetis aut quid bibatis: et nolite in altum mente trahere. Hec enim omnia gentes mundi inquirunt. Scit autem pater vester quia his indigetis. Verumtamen quęrite primum regnum dei et iustitiam eius: et hec omnia adicientur vobis. Nolite timere pusillus grex quia complacuit patri vestro dare vobis regnum. Vendite que possidetis et date elemosinam. Facite vobis sacculos qui non veterascunt: thesaurum non deficientem in celis: quo fur non accedit neq̄ tinea corrumpit. Erunt lumbi vestri precincti et lucerne ardentes in manibus vestris. Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum quando reuertatur a nuptiis: vt cum venerit et pulsauerit confestim aperiant ei. Beati serui illi quos cum venerit dominus inuenerit vigilantes. Amen dico vobis quod precinget se et faciet illos discumbere: et transiens ministrabit illis. Et si venerit in secunda vigilia: et si in tertia vigilia venerit et ita inuenerit beati sunt serui illi. Hoc autem scitote quod si sciret pater familias qua hora fur veniret: vigilaret vtique et non sineret perfodi domum suam. Et vos estote parati: quia qua hora non putatis filius hominis venit. Petrus autem dixit ad illum. Domine ad nos dicis hanc parabolam an et ad omnes? Et dixit dominus. Quis putas est fidelis dispensator et prudens quem constituit dominus super familiam suam vt det illis in tempore tritici mensuram? Beatus ille seruus quem cum venerit dominus eius inuenerit ita facientem. Vere dico vobis quod super omnia que possidet constituet eum. Si autem dixerit seruus ille in corde suo. Moram facit dominus meus venire: et cęperit percutere pueros et ancillas: edere quoq̄ et bibere et inebriari: veniet dominus serui illius in die qua non sperat et hora qua ignorat: et diuidet eum partemq̄ eius cum infidelibus ponet. Seruus autem ille qui cognouit voluntatem domini sui et non preparauit se et non fecit secundum voluntatem eius vapulabit multis. Qui autem non cognouit et fecit digna plagis vapulabit paucis. Omni autem cui multum datum est multum quęretur ab eo: et cui commendauerunt multum plus petent ab eo. Ignem veni mittere in terram: et quid volo nisi vt accendatur? Baptismo autem habeo baptizari: et quomodo coarctor vsq̄ dum perficiatur? Putatis quia pacem veni dare in terra? Non dico vobis nisi separationem. Erunt enim ex hoc quinque in vna domo diuisi tres contra duos et duo contra tres diuidentur pater filio et filius patri: mater filie et filia matri: socrus nurui sue et nurus socrui sue. Dicebat autem et ad turbas. Cum videritis nubem surgere ab occidente statim dicitis quia imber venit: et ita fit. Et cum austrum flantem dicitis quia estus erit: et fit. Hypocrite faciem celi et terrę probare nostis: hoc autem tempus quomodo non probatis? Quid autem et a vobis ipsis non iudicatis quod iustum est? Cum enim vadis cum aduersario tuo ad principem in via da operam liberari ab eo ne forte trahat te ad iudicem et iudex tradat te exactori et exactor mittat te in carcerem. Dico tibi non exies inde donec et nouissimum minutum reddas. In illo autem tempore cum essent quidam nunciantes illi de galileis quorum sanguis pilatus miscuit cum victimis eorum. Et respondens ihesus dixit illis. Putatis quia galilei isti peccatores fuerunt prę omnibus galileis quia talia passi sunt? Non dico vobis: sed nisi penitentiam habueritis omnes similiter peribitis. Aut illi decem et octo quibus cecidit turris in siloe et occidit eos: putatis quia et ipsi debitores fuerunt prę omnibus hominibus qui habitant in hierusalem? Non dico vobis: sed si penitentiam non habueritis omnes similiter peribitis. Dicebat autem hanc similitudinem. Arborem ficulneam habebat quidam plantatam in vinea sua: et venit fructum quęrens in ea et non inuenit. Dixit autem ad cultorem vineę. Ecce anni tres sunt ex quibus venio quęrens fructum in ficulnea hac et non inuenio. Succide ergo illam: vt quid etiam terram occupat? At ille respondens dixit illi. Domine dimitte illam et hoc anno vsq̄ dum fodiam circa illam et mittam stercora: et si quidem fecerit fructum sin autem in futurum succides eam. Erat autem docens in vna sabbatorum. Et ecce mulier quę habebat spiritum infirmitatis annis decem et octo: et erat curuata nec omnino poterat sursum respicere. Quam cum vidisset ihesus vocauit eam et dixit illi. Mulier dimissa es infirmitate tua. Et imposuit illi manum: et confestim erecta est et glorificabat deum. Respondens autem archisynagogus indignans quia sabbato curasset ihesus dicebat turbę. Sex dies sunt in quibus operari oportet: in ipsis ergo venite curamini et non die sabbati. Respondit autem ad illum dominus et dixit. Hypocrite vnusquisque vestrum sabbato non soluit bouem suum aut asinum a presepio et ducit adaquare? Filiam autem abrahę cum sit et ipsa filia abrahę quam alligauit satanas ecce decem et octo annis non oportuit solui a vinculo hoc die sabbati? Et hec dicente illo erubescebant omnes aduersarii eius: et omnis turba gaudebat in vniuersis quę gloriose fiebant ab eo. Dicebat ergo similem esse regnum dei grano sinapis quod acceptum homo misit in hortum suum et crescit et fit in arborem magnam: et volucres celi requieuerunt in ramis eius. Et iterum dixit. Cui similem dicam regnum dei? Simile est fermento quod acceptum mulier abscondit in farine sata tria donec fermentatum est totum. Et circuibat per ciuitates et castella docens et iter faciens in hierusalem. Dixit autem quidam ad illum. Domine si pauci sunt qui saluantur? Ipse autem dixit ad illos. Contendite intrare per angustam portam: quia multi dico vobis quęrent intrare et non poterunt. Modicum autem tempus habemus: quia cum intrauerit pater familias et ostium clauserit et incipietis foris stare et pulsare ostium dicentes. Domine aperi nobis: et respondens dicet vobis. Nescio vos vnde sitis. Tunc incipietis dicere. Manducauimus coram te et bibimus: et in plateis nostris docuisti. Et dicet vobis. Nescio vos vnde sitis. Discedite a me omnes operarii iniquitatis. Ibi erit fletus et stridor dentium cum videritis abraham et isaac et iacob et omnes prophetas in regno dei: vos autem mittendos foras. Et venient ab oriente et occidente et aquilone et austro et discumbent in regno dei. Et ecce sunt nouissimi qui erunt primi et sunt primi qui erunt nouissimi. In ipsa hora accesserunt quidam pharisęorum dicentes illi. Exi et vade hinc quia herodes te occidere vult. Et ait illis. Ite dicite vulpi huic. Ecce eiicio demonia et sanitates perficio hodie et cras et tertia die consummor. Verumtamen oportet me hodie et cras et sequenti die ambulare: quia non capit prophetam perire extra hierusalem. Hierusalem hierusalem que occidis prophetas et lapidas eos qui ad te missi sunt quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas et non vultis? Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico autem vobis non videbitis me donec veniat cum dixeritis. Benedictus qui venit in nomine domini. Et factum est cum introisset ihesus in domum cuiusdam principis pharisęorum sabbato manducare panem et ipsi obseruabant eum. Et ecce homo quidam hydropicus erat ante illum. Et respondens ihesus dixit ad legis doctores et pharisęos dicens. Si licet sabbato curare? At illi tacuerunt. Ipse autem apprehendens sanauit eum ac dimisit. Et ad illos respondens ait. Cuius vestrum asinus aut bos in puteum cadet et non continuo extrahet illum die sabbati? Et non poterant ad hec respondere illi. Dicebat autem ad inuitatos parabolam intendens quomodo primos accubitus eligerent dicens illis. Cum inuitatus fueris ab aliquo ad nuptias non discumbas in primo loco ne forte honorabilior te sit inuitatus ab illo et accedens is qui te et illum vocauit dicat tibi. Da huic locum: et tunc incipias cum rubore nouissimum locum tenere. Sed cum vocatus fueris vade recumbe nouissimum locum: vt cum venerit qui te inuitauit dicat tibi. Amice ascende superius: tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus. Quia omnis qui se exaltat humiliabitur: et qui se humiliat exaltabitur. Dicebat autem et illi qui inuitauerat eum. Cum facis prandium aut cenam noli vocare amicos tuos neq̄ fratres tuos neq̄ cognatos tuos neq̄ vicinos diuites: ne forte et ipsi te reinuitent et fiat tibi retributio. Sed cum facis conuiuium vocas pauperes debiles claudos et cęcos: et beatus eris quia non habent retribuere tibi. Retribuetur enim tibi in resurrectione iustorum. Hec audiens quidam de conuiuis dixit illi. Beatus qui manducabit panem in regno dei. Ille autem dixit illi. Homo quidam fecit cenam magnam et vocauit multos: et misit seruum suum hora cene dicere inuitatis vt venirent quia parata sunt omnia. Et cęperunt simul omnes excusare. Primus dixit illi. Villam emi et habeo necesse vt exeam et videam illam: rogo te habe me excusatum. Et alius dixit. Quinque iuga boum emi et eo probare illa: rogo te habe me excusatum. Et alius dixit. Vxorem duxi et ideo non possum venire. Et reuersus seruus nunciauit hec domino suo. Tunc iratus pater familias dixit seruo suo. Exi cito in plateas et vicos ciuitatis et pauperes debiles claudos et cęcos introduc huc. Et dixit seruus. Domine factum est vt imperasti et adhuc locus est. Et dixit dominus seruo. Exi in vias et sepes et compelle intrare vt impleatur domus mea. Dico autem vobis quod nemo virorum illorum qui vocati sunt gustabit cenam meam. Conuenerunt autem ad illum turbe multe et conuersus dixit ad illos. Si quis venit ad me et non odit patrem suum et matrem et vxorem et filios et fratres et sorores adhuc autem et animam suam non potest meus esse discipulus. Et qui non baiulat crucem suam et venit post me non potest meus esse discipulus. Quis enim ex vobis volens turrim edificare non prius sedet et computat sumptus qui necessarii sunt si habeat ad perficiendum? Ne forte postquam posuerit fundamentum et non valuerit perficere omnes qui vident incipiant illudere ei dicentes. Quia hic homo cepit edificare et non potuit consummare? Aut quis rex iturus committere bellum aduersus alium regem non sedet prius et cogitat si possit cum decem milibus occurrere ei qui cum viginti milibus venit contra se? Alioquin adhuc illo longe agente legationem mittit rogans ea que pacis sunt. Sic ergo omnis ex vobis qui non renunciat omnibus que possidet non potest meus esse discipulus. Bonum sal. Si autem sal euanuerit in quo condietur? Neq̄ in terram neq̄ in sterquilinium vtile est: sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi audiat. Erant autem appropinquantes ei publicani et peccatores vt audirent illum. Et murmurabant pharisei et scribe dicentes quia hic peccatores recipit et manducat cum illis. Ad illos autem hanc parabolam dixit dicens. Quis ex vobis homo qui habet centum oues et si perdiderit vnam ex illis nonne dimittit nonaginta nouem in deserto et vadit ad illam que perierat donec inueniat eam? Et cum inuenerit imponit in humeros suos gaudens: et veniens domum conuocat amicos et vicinos dicens illis. Congratulamini mihi quia inueni ouem meam que perierat. Dico vobis quod ita gaudium erit in celo super vno peccatore penitentiam agente quam super nonaginta nouem iustis qui non indigent penitentia. Aut quę mulier habens decem dragmas si perdiderit vnam dragmam nonne accendit lucernam et everrit domum et quęrit diligenter donec inueniat? Et cum inuenerit conuocat amicas et vicinas dicens. Congratulamini mihi quia inueni dragmam quam perdideram. Ita dico vobis gaudium fit coram angelis dei super vno peccatore penitentiam agente. Dicebat autem. Homo quidam habuit duos filios. Et dixit adolescentior ex illis patri. Pater da mihi portionem substantie que me contingit. Et diuisit illis substantiam. Et non post multos dies congregatis omnibus adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam: et ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxuriose. Et postquam omnia illius consumpsisset facta est fames valida in regione illa et ipse cepit egere. Et abiit et adhesit vni ciui regionis illius. Et misit illum in villam suam vt pasceret porcos. Et cupiebat implere ventrem suum de siliquis quas porci manducabant et nemo illi dabat. In se autem reuersus dixit. Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus: ego autem hic fame pereo? Surgam et ibo ad patrem meum et dicam illi. Pater peccaui in celum et coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnum de mercenariis tuis. Et surgens venit ad patrem suum. Cum autem adhuc longe esset vidit illum pater ipsius et misericordia motus est: et accurrens cecidit super collum eius et osculatus est eum. Dixit autem filius. Pater peccaui in celum et coram te: iam non sum dignus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad seruos suos. Cito proferte stolam primam et induite illum et date annulum in manu eius et calciamenta in pedibus eius. Et adducite vitulum saginatum et occidite et manducemus et epulemur: quia hic filius meus mortuus fuerat et reuixit perierat et inuentus est. Et cęperunt epulari. Erat autem filius eius senior in agro. Et cum veniret et appropinquaret domui audiuit symphoniam et chorum. Et vocauit vnum de seruis et interrogauit quid hec essent. Ipse autem dixit illi. Frater tuus venit et occidit pater tuus vitulum saginatum quia salvum illum recepit. Indignatus autem est et nolebat introire. Pater autem illius egressus cepit rogare illum. At ille respondens patri suo dixit. Ecce tot annis seruio tibi et nunquam mandatum tuum preterii et nunquam dedisti mihi hedum vt cum amicis meis epularer. Sed postquam filius tuus hic qui deuorauit substantiam suam cum meretricibus venit occidisti illi vitulum saginatum. At ille dixit illi. Fili tu semper mecum es et omnia mea tua sunt. Epulari autem et gaudere oportebat: quia frater tuus mortuus erat et reuixit perierat et inuentus est. Dicebat autem et discipulis suis. Homo quidam erat diues qui habebat villicum: et hic diffamatus est apud illum tanquam dissipasset bona ipsius. Et vocauit illum et ait illi. Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tue: iam enim non poteris villicare. Ait autem villicus intra se. Quid faciam quia dominus meus auferet villicationem a me? Fodere non valeo mendicare erubesco. Scio quid faciam vt cum amotus fuero a villicatione recipiant me in domos suas. Conuocatis igitur vnoquoque debitore domini sui dicebat primo. Quantum debes domino meo? At ille dixit. Centum cados olei. Et ait illi. Accipe cautionem tuam et sede cito scribe quinquaginta. Deinde alii dixit. Tu autem quantum debes? Qui dixit. Centum coros tritici. Ait illi. Accipe litteras tuas et scribe octoginta. Et laudauit dominus villicum iniquitatis quia prudenter fecisset: quia filii huius seculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt. Et ego vobis dico. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis: vt cum defeceritis recipiant vos in eterna tabernacula. Qui fidelis est in minimo et in maiori fidelis est. Et qui in modico iniquus est et in maiori iniquus est. Si ergo in iniquo mammona fideles non fuistis quod verum est quis credet vobis? Et si in alieno fideles non fuistis quod vestrum est quis dabit vobis? Nemo potest duobus dominis seruire aut enim vnum odiet et alterum diliget: aut vnum sustinebit et alterum contemnet. Non potestis deo seruire et mammone. Audiebant autem hec omnia pharisei qui erant auari et deridebant illum. Et ait illis. Vos estis qui iustificatis vos coram hominibus deus autem nouit corda vestra: quia quod hominibus altum est abhominatio est ante deum. Lex et prophete usque ad iohannem: ex eo regnum dei euangelizatur et omnis in illud vim facit. Facilius est autem celum et terram transire quam de lege vnum apex cadere. Omnis qui dimittit vxorem suam et ducit alteram mechatur: et qui dimissam a viro ducit mechatur. Homo autem quidam erat diues et induebatur purpura et bysso et epulabatur quotidie splendide. Et erat quidam mendicus nomine lazarus qui iacebat ad ianuam eius vlceribus plenus. Et cupiebat saturari de micis que cadebant de mensa diuitis et nemo illi dabat: sed et canes venientes lingebant vlcera eius. Factum est autem vt moreretur mendicus et portaretur ab angelis in sinum abrahe. Mortuus est autem et diues et sepultus est in inferno. Eleuans autem oculos suos cum esset in tormentis videt abraham a longe et lazarum in sinibus eius. Et ipse clamans dixit. Pater abraham miserere mei et mitte lazarum vt intinguat extremum digiti sui in aquam et refrigeret linguam meam: quia crucior in hac flamma. Et dixit abraham. Fili recordare quia recepisti bona in vita tua et lazarus similiter mala nunc autem hic consolatur tu vero cruciaris. Et in his omnibus inter nos et vos chaos magnum firmatum est: vt hi qui volunt hinc transire ad vos non possint neque inde huc transmeare. Et ait. Rogo ergo te pater vt mittas eum in domum patris mei. Habeo enim quinque fratres vt testetur illis ne et ipsi veniant in hunc locum tormentorum. Dicit ei abraham. Habent moysen et prophetas audiant illos. Qui dixit. Non pater abraham: sed si quis ex mortuis ierit ad illos penitentiam agent. Dixit autem illi. Si moysen et prophetas non audiunt neque si quis ex mortuis resurrexerit credent. Dixit autem ad discipulos suos. Impossibile est vt non veniant scandala. Verumtamen vę per quem veniunt. Bonum est ei si lapis molaris imponatur circa collum eius et proiciatur in mare quam vt scandalizet vnum de pusillis istis. Attendite vobis ipsis. Si peccauerit in te frater tuus increpa illum: et si penitentiam egerit dimitte illi. Et si septies in die peccauerit in te et septies conuersus fuerit ad te dicens. Penitet me dimitte illi. Et dixerunt apostoli domino. Adauge nobis fidem. Dixit autem dominus. Si habueritis fidem sicut granum sinapis dicetis huic arbori morę. Eradicare et transplantare in mare et obediret vobis. Quis autem vestrum habens seruum arantem aut pascentem qui regresso de agro dicat illi statim transi recumbe? Nonne potius dicet illi. Para quod cenem et accinge te et ministra mihi donec manducem et bibam et post hec manducabis et bibes tu? Numquid gratiam habet seruo illi quia fecit que imperauerat sibi? Non puto. Ita et vos cum feceritis omnia que preceptasunt vobis dicite. Serui inutiles sumus quod debuimus facere fecimus. Et factum est dum iret in hierusalem et ipse transiret per medium samarię et galilee. Et cum ingrederetur quoddam castellum occurrerunt ei decem viri leprosi qui steterunt a longe. Et ipsi leuauerunt vocem dicentes. Ihesu preceptor miserere nostri. Quos vt vidit dixit. Ite ostendite vos sacerdotibus. Et factum est dum irent mundati sunt. Vnus autem ex illis vt vidit quia mundatus est regressus est cum magna voce magnificans deum. Et cecidit in faciem ante pedes eius gratias agens. Et hic erat samaritanus. Respondens autem ihesus dixit. Nonne decem mundati sunt? Et nouem vbi sunt? Non est inuentus qui rediret et daret gloriam deo nisi hic alienigena. Et ait illi. Surge vade quia fides tua te saluum fecit. Interrogatus autem a pharisęis quando veniret regnum dei respondit eis et dixit. Non veniet regnum dei cum observatione. Neque dicent. Ecce hic aut ecce illic. Ecce enim regnum dei intra vos est. Et ait ad discipulos. Venient dies quando desideretis videre vnum diem filii hominis et non videbitis. Et dicent vobis. Ecce hic et ecce illic. Nolite ire neque sectemini. Nam sicut fulgur coruscans de sub celo in ea que sub celo sunt fulget: ita erit filius hominis in die sua. Primum autem oportet illum multa pati et reprobari a generatione hac. Et sicut factum est in diebus noe: ita erit et in diebus filii hominis. Edebant bibebant uxores ducebant et nubebant ducebantur usque in diem qua intrauit noe in arcam et venit diluuium et perdidit omnes. Similiter sicut factum est in diebus loth. Edebant bibebant emebant vendebant plantabant edificabant. Qua die autem exiit loth a sodomis pluit ignem et sulphur de celo et omnes perdidit. Secundum hec erit qua die filius hominis reuelabitur. In illa hora qui fuerit in tecto et vasa eius in domo ne descendat tollere illa. Et qui in agro similiter non reuertatur retro. Memores estote uxoris loth. Quicunque quesierit animam suam saluam facere perdet illam: et quicunque perdiderit animam suam viuificabit illam. Dico vobis in illa nocte erunt duo in lecto vno: vnus assumetur et alter relinquetur. Duo molentes in vnum: vna assumetur et altera relinquetur. Duo in agro: vnus assumetur et alter relinquetur. Respondentes dicunt illi. Vbi domine? Qui dixit eis. Vbicunque fuerit corpus illuc congregabuntur et aquile. Dicebat autem illis parabolam quoniam oportet semper orare et non deficere. Dicens. Iudex quidam erat in quadam ciuitate qui deum non timebat et hominem non reuerebatur. Vidua autem quedam erat in ciuitate illa et venit ad eum dicens. Vindica me de aduersario meo. Et nolebat per multum tempus. Post hec autem dixit apud se. Etsi deum non timeo nec hominem reuerebor tamen quia molesta est mihi hec vidua vindicabo illam: ne in nouissimo veniens sugillet me. Ait autem dominus. Audite quid iudex iniquitatis dicit. Deus autem non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte et patientiam habebit in illis? Dico vobis quia cito faciet vindictam illorum. Verumtamen filius hominis veniens putas inueniet fidem in terra? Dixit autem ad quosdam qui in se confidebant tanquam iusti et aspernabantur ceteros parabolam hanc. Duo homines ascenderunt in templum vt orarent vnus pharisęus et alter publicanus. Pharisęus stans hec apud se orabat. Deus gratias ago tibi quia non sum sicut ceteri hominum raptores iniusti adulteri velut etiam hic publicanus. Ieiunio bis in sabbato: decimas do omnium que possideo. Et publicanus a longe stans nolebat nec oculos ad celum leuare: sed percutiebat pectus suum dicens. Deus propitius esto mihi peccatori. Dico vobis descendit hic iustificatus in domum suam ab illo. Quia omnis qui se exaltat humiliabitur: et qui se humiliat exaltabitur. Offerebant autem illi et infantes vt eos tangeret. Videntes autem discipuli increpabant illos. Quos cum ihesus aduocasset ait. Sinite pueros venire ad me et ne prohibueritis eos talium est enim regnum dei. Amen dico vobis quicunque non receperit regnum dei sicut puer non intrabit in illud. Et interrogauit eum quidam princeps dicens. Magister bone quid faciens vitam eternam possidebo? Ait autem illi ihesus. Quid me dicis bonum? Nemo bonus nisi solus deus. Mandata nosti. Ne adulteres. Ne occidas. Ne furtum facias. Ne falsum testimonium dicas. Honora patrem tuum et matrem. Qui dixit. Hec omnia custodiui a iuuentute mea. Quo audito ihesus dixit adhuc vnum tibi deest. Omnia quecunque habes vende et da pauperibus et habebis thesaurum in celo: et veni sequere me. Hec audito homine contristatus est quia erat diues valde. Videns autem ihesus illum contristatum dixit. Quam difficile qui pecunias habent in regnum dei introibunt. Facilius est enim camelum per foramen acus transire quam diuitem intrare in regnum dei. Dixerunt autem qui audierunt. Et quis potest saluus fieri? Qui ait. Que impossibilia sunt apud homines possibilia sunt apud deum. Ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus te. Ait illis. Amen dico vobis nemo est qui reliquerit domum aut parentes aut fratres aut uxorem aut filios propter regnum dei qui non recipiat multo plura in hoc tempore et in futuro vitam eternam. Assumpsit autem duodecim et ait illis. Ecce ascendimus hierosolymam et consummabuntur omnia que scripta sunt per prophetas filio hominis. Tradetur enim gentibus et illudetur et flagellabitur et conspuetur et postquam flagellauerint occident eum et tertia die resurget. Et ipsi nichil horum intellexerunt et erat verbum istud absconditum a eis et non intelligebant ea que dicebantur. Factum est autem cum appropinquaret hiericho cecus quidam sedebat secus viam mendicans. Audiens autem turbam transeuntem interrogabat quid hoc esset. Nunciauerunt autem illi quod ihesus nazarenus transiret. Et clamauit dicens. Ihesu fili dauid miserere mei. Et qui precedebant increpabant eum vt taceret. Ipse autem multo magis clamabat. Fili dauid miserere mei. Stans autem ihesus iussit illum adduci ad se. Et cum appropinquasset interrogauit illum dicens. Quid tibi vis faciam? At ille dixit. Domine vt videam. Et ihesus dixit illi. Respice fides tua te saluum fecit. Et confestim vidit et sequebatur illum magnificans deum. Et omnis plebs vt vidit dedit laudem deo. Et intrans perambulabat iericho. Et ecce vir nomine zacheus et hic princeps erat publicanorum et ipse diues. Et quęrebat videre ihesum quis esset et non poterat a turba quia statura pusillus erat. Et ascendit arborem sycomorum vt videret eum: quia inde erat transiturus. Et cum venisset ad locum suspiciens ihesus vidit illum et dixit ad illum. Zache festinans descende: quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinauit descendit et excepit illum gaudens. Et cum viderent omnes murmurabant dicentes quia apud hominem peccatorem intrauit hospitari. Stans autem zacheus dixit ad dominum. Ecce dimidium bonorum meorum domine do pauperibus et si quem defraudauit reddo quadruplum. Ait ihesus ad eum. Quia hodie saluti huic domui facta est eo quod et ipse filius sit abrahe. Venit enim filius hominis quęrere et saluum facere quod perierat. Hec illis audientibus adiciens dixit parabolam eo quod esset prope hierusalem et existimarent quod confestim regnum dei manifestaretur. Dixit ergo. Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum et reuerti. Vocatis autem decem seruis suis dedit eis decem mnas et ait ad illos. Negotiamini dum venio. Ciues autem eius oderant eum et miserunt legationem post illum dicentes. Nolumus hunc regnare super nos. Et factum est vt reuerteretur accepto regno et iussit vocari seruos quibus dederat pecuniam vt sciret quantum quisque negotiatus esset. Venit autem primus dicens. Domine mna tua decem mnas acquisiuit. Et ait illi. Euge bone serue quia in modico fuisti fidelis eris potestatem habens super decem ciuitates. Et alius venit dicens. Domine mna tua fecit quinque mnas. Et huic ait. Et tu esto super quinque ciuitates. Et alius venit dicens. Domine ecce mna tua quam habui repositam apud me in sudario. Timui enim te quia homo austerus es: tollis quod non posuisti et metis quod non seminasti. Dicit ei. De ore tua te iudico serue nequam. Sciebas me quia homo austerus sum tollens quod non posui et metens quod non seminaui? Et quare non dedisti pecuniam meam ad mensam vt ego veniens cum vsuris vtique exegissem illam? Et astantibus dixit. Auferte ab illo mnam et date illi qui decem mnas habet. Et dixerunt illi. Domine habet decem mnas. Dico autem vobis quia omni habenti dabitur: et abundabit ei autem qui non habet et quod habet auferetur ab eo. Verumtamen inimicos meos illos qui noluerunt me regnare super se adducite huc et interficite ante me. Et cum hec dixisset ibat ante illos ascendens hierosolymam. Et factum est cum appropinquasset bethphage et bethanie ad montem qui vocatur oliueti misit duos discipulorum suorum dicens. Ite in castellum quod contra est in quo intrantes inuenietis pullum asine alligatum cui nullus hominum vnquam sedit: quem soluentes adducite. Et si quis vos interrogauerit quare soluitis sic dicetis ei. Quia dominus eius opus habet. Abierunt autem qui missi erant et inuenerunt sicut dixerat illis stantem pullum. Soluentibus autem illis pullum dixerunt domini eius ad illos. Quid soluitis pullum? Qui dixerunt. Quia dominus eius opus habet. Et duxerunt illum ad ihesum. Et iactantes vestimenta sua in pullum imposuerunt ihesum. Ascendente autem illo substernebant vestimenta sua sub pedibus eius. Et cum iam proximaret ad descensum montis oliueti cepit omnis multitudo discipulorum gaudentes laudare deum voce magna super omnibus quibus viderant virtutibus dicentes. Benedictus qui venit rex in nomine domini. In celo pax et gloria in excelsis. Et quidam pharisęorum de turba dixerunt ad illum. Magister increpa discipulos tuos. Et ait illis. Dico vobis quia si hi tacuerint lapides clamabunt. Et cum appropinquasset videns ciuitatem flebat super illam dicens. Quia si cognouisses et tu quidem in hac die tua que ad pacem tibi nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te et circumdabunt te inimici tui vallo et circumdabunt te et coangustabunt te undique et ad terram prosternent te et filios tuos qui in te sunt et non relinquent in te lapidem super lapidem eo quod non cognoueris tempus visitationis tue. Et ingressus templum cepit eiicere vendentes in illo et ementes dicens illis. Scriptum est. Quia domus mea domus orationis est. Vos autem fecistis illam speluncam latronum. Et erat docens quotidie in templo. Principes autem sacerdotum et scribe et principes populi quęrebant illum perdere et non inuenerunt quid facerent ei. Populus enim vniuersus suspendebatur audiens illum. Et factum est in vna dierum docente eo populum in templo et euangelizante conuenerunt principes sacerdotum et scribe cum senioribus et dixerunt ad illum. Dic nobis in qua potestate hec facis aut quis est qui dedit tibi hanc potestatem? Respondens autem ihesus dixit ad illos. Interrogabo et ego vos vnum verbum et dicite mihi. Baptismus iohannis de celo erat an ex hominibus? At illi cogitabant inter se dicentes. Quia si dixerimus de celo dicet. Quare non credidistis illi? Si autem dixerimus ex hominibus plebs vniuersa lapidabit nos. Certi enim sunt iohannem prophetam esse. Et responderunt se nescire vnde esset. Et ihesus ait illis. Neque ego dico vobis in qua potestate hec facio. Cepit autem ad plebem hanc similitudinem dicere. Homo quidam plantauit vineam et locauit eam agricolis et peregre profectus est multis temporibus. Et tempore misit ad agricolas seruum vt de fructu vineę darent ei. Agricole autem eum cesum dimiserunt vacuum. Et alium seruum misit. Illi autem et hunc cesum et exprobratum dimiserunt vacuum. Et tertium misit. Illi autem et hunc vulnerantes eiecerunt. Dixit autem dominus vineę. Quid faciam? Mittam filium meum dilectum forsitan cum hunc viderint verebuntur. Videntes autem eum agricole cogitabant inter se dicentes. Hic est heres venite occidamus eum vt nostra fiat hereditas. Et eiicientes eum extra vineam occiderunt. Quid ergo faciet illis dominus vineę? Veniet et perdet colonos illos et dabit vineam alios. Quod audientes dixerunt illi absit. Ipse autem respiciens eos ait. Quid est ergo hoc quod scriptum est. Lapidem quem reprobauerunt edificantes hic factus est in caput anguli? Omnis qui cecidit super lapidem illum conquassabitur: super quem autem ceciderit comminuet eum. Et quęrentes principes sacerdotum et scribe mittere manus in illum in ipsa hora timuerunt populum: cognouerunt enim quia ad ipsos similitudinem hanc dixit. Et obseruantes misit insidiatores qui se iustos simularent vt caperent eum in sermone vt traderent illum principatui et potestati presidis. Et interrogauerunt eum dicentes. Magister scimus quia recte dicis et doces et non accipis personam sed in veritate viam dei docens. Licet nobis tributum dare cesari an non? Considerans autem dolum illorum dixit ad illos. Quid me tentatis? Ostendite mihi denarium. Cuius habet imaginem et inscriptionem? Respondentes dixerunt. Cesaris. Ait illis. Reddite ergo que sunt cesaris cesari et que sunt dei deo. Et non potuerunt verbum eius reprehendere coram plebe et mirati in responso eius tacuerunt. Accesserunt autem quidam sadducęorum qui negant esse resurrectionem et interrogauerunt eum dicentes. Magister moyses scripsit nobis. Si cuius frater mortuus fuerit habens uxorem et hic sine liberis fuerit vt accipiat frater eius uxorem illius et suscitet semen fratri suo. Septem ergo fratres erant et primus accepit uxorem et mortuus est sine liberis. Et secundus et tertius accepit illam similiter autem et septem non reliquerunt semen et mortui sunt. Nouissima autem omnium defuncta est et mulier. In resurrectione ergo cuius de septem erit uxor? Omnes enim habuerunt illam uxorem. Et ihesus dixit illis. Filii huius seculi nubunt et traduntur ad nuptias. Illi autem qui digni habebuntur seculo illo et resurrectione ex mortuis neque nubent neque uxores ducent. Neque enim mori ultra potuerunt equales enim angelis sunt et filii sunt dei cum sint filii resurrectionis. Quod autem mortui resurgant et moyses ostendit super rubum sicut dicit dominum deum abraham et deum isaac et deum iacob. Deus autem non est mortuorum sed viuorum omnes enim viuunt ei. Respondentes autem quidam scribarum dixerunt. Magister bene dixisti. Et amplius non audebant quicquam interrogare eum. Dixit autem ad illos. Quomodo dicunt christum filium dauid esse? Et ipse dauid dicit in libro psalmorum. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Dauid ergo dominum eum vocat et quomodo filius eius est? Audiente autem omni populo dixit discipulis suis. Attendite a scribis qui volunt ambulare in stolis et amant salutationes in foro et primas cathedras in synagogis et primos discubitus in conuiuiis qui deuorant domos viduarum simulantes longam orationem. Hi accipient prolixius iudicium. Respiciens autem vidit eos qui mittebant munera sua in gazophylacium diuites. Vidit autem et quandam viduam pauperculam mittentem minuta duo. Et dixit. Vere dico vobis quia vidua hec pauper plus quam omnes misit. Omnes enim hi ex abundanti sibi miserunt in munera dei: hec autem de penuria sua omnem victum suum quem habuit misit. Et quidam dicentibus de templo quod bonis lapidibus et donis ornatum esset dixit. Venient dies in quibus non relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur. Interrogauerunt autem illum dicentes. Magister quando hec erunt et quod signum cum fieri incipiunt? Qui dixit. Videte ne seducamini multi enim venient in nomine meo dicentes quia ego sum et tempus appropinquauit. Nolite ergo ire post eos. Cum audieritis autem prelia et seditiones nolite terreri. Oportet enim primum hec fieri sed non statim finis. Tunc dicebat illis. Surget gens contra gentem et regnum aduersus regnum. Terremotus magni per loca et pestilentie et fames terroresque de celo et signa magna erunt. Sed ante hec omnia iniicient in vos manus suas et persequentur tradentes in synagogas et custodias trahentes ad reges et presides propter nomen meum. Continget autem vobis in testimonium. Ponite ergo in cordibus vestris non premeditari quemadmodum respondeatis. Ego enim dabo vobis os et sapientiam cui non poterunt resistere et contradicere omnes aduersarii vestri. Tradentur autem a parentibus et fratribus et cognatis et amicis et morte afficient ex vobis. Et eritis odio omnibus propter nomen meum. Et capillus de capite vestro non peribit. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Cum autem videritis circumdari ab exercitu hierusalem tunc scitote quia appropinquauit desolatio eius. Tunc qui in iudea fugiant ad montes et qui in medio eius discedant et qui in regionibus non introeant in eam. Quoniam dies vltionis hi sunt vt impleantur omnia que scripta sunt. Vę autem grauidis et nutrientibus in illis diebus erit enim pressura magna super terram et ira populo huic. Et cadent in ore gladii et captiui ducentur in omnes gentes et hier

re. [Et] dño [ingemiscens spiritu] quia sicut de hominum salute lęta-tur ita super eorum dolet erroribus [ait. Generatio mala] quoad motũ querimoniæ [et adultera] quoad fidei violentiã / recedẽs a deo vero sponso aliarũ per infidelitatẽ [signum ẽrit] quoad matestatiis indicatione [et si-gnũ non dabit et nisi ione prępere] .i. signũ infirmitatis de quo ps. dicit.

Ps. lxxxv. Fac mecum signum in bonũ ꝛc. hoc enim est signum passionis per quod omnis homo est adunatus et consecra-tus. Simile habes supra vbi plura de hac videas materia. [Et] tanq; obstinatos relinquens pharisęos et saduceos quoad corporis presentiã et gratię effectum [ascendens uerũ nauem] cum discipulis suis [abiit] ab illis [trans fretum] .i. vltra fre-tum genezareth relicto streptu mũ-dano. [Et cum venissent discipuli trãs fretum obliti sunt panes accipere] id est fragmenta panum septẽ spor-tarum [et non habebant nisi panem vnum.] Causa autem huius obliuio-nis potuit esse multiplex. vna prohi-bitio sollicitudinis de crastino. alia occursus pauperum quibus reliqua dimiserant. tertia spes de dño: quia tam visis miraculis certi erant q̃ ni-hil eis deficeret. quarta interna dul-cedo vnꝰ et veri panis habentis i se omne delectamentum quem secum habebant: illo enim capti ne exterio-ri pane non cogitabant. vnde Beda.

Beda. Unus panis quem secum habebant in naui: mystice ipsum panem vite dñm videlicet saluatorem designat: cuius amore quia semper animo refi-ciebantur in corde / minus de terre-no pane quo corpus pasci solet cura-bant. hęc Beda. In quo ostenditur in eis feruor et desiderium superne doctrine et contemptus deliciarum mundi huius: cum etiam circa vite necessaria parum fuerint studiosi. et eorũ deuotio ad presentiam christi: quia sic inseparabiliter adherebant ei q̃ necessaria vite fuerant obliti. et ꝑ modicam carnis curam habebant in reliquis necessariis qui nec vigil-cum sumpserant intentione domini-

Remigi. et comitatus. vnde Remigius. Tãto enim amore magistri detinebantur: vt nec etiam ad punctum vellent ab eo recedere. Animadvertendum est ergo quantum alieni essent ab appe-

titu deliciarum: cum tam pauli-berent de necessariis curam ha oblti sunt panes accipere fine q humana fragilitas subsistere n rest. hęc Remigius. Deum ergo cipulorum et emplo et in magn ra de cibo manno ꝑ vianꝫ tra gio de virtute animi q̃ vance Chrysost. ris. Nam sm Chrysostomum. loco virtutis possessio omnem tu tiam et sollicitudinem expellit tiam et spem magnam imponit deoq; et hominibus acceptabilio cit. [Et dixit eis.] scilꝫ. [Intuen-ti] per indigentem confidentiam mentis [et cauete] per fidei puritã tem [a fermento .id est a corrupte ne et doctrina corrumpitur [phari scotum et saduceorum] fermentum enim quandoq; propter corruptione significat doctrinam malam: nõ tã quandoq; propter culpam inclinan significat fermentum fidei et virtu a fermẽto .id est corruptione [de fez ꝓmus mordax. Et sic habet ex plex fermentum. Primum fidei rum qui dicunt non esse resurrectu nem / neq; angelum / neq; spm. ꝓ phęsus ꝓpriissime ꝓfessum. Se seruant. Secundum pharisęos. decreta legis diuine tradentes. Se minum postponunt: legem dei irri verbo et impugnant. Tertium fa rum doctrina duo erant / scz peruer siue doctrine et simulatio vite. Ter nium est herodianorũ. scz tyrannor tes / hominũ dum / temporalium randi / simulatio religionis. Tertia est error. Secundum simul incipit rumpit rationem. Secundum operatores. De pri tionem. Tertium operatores. De tribus dicit Apostolus. Nemo ex ꝑ mento veteri quantum ad primum neq; in fermento nouitatis quantum secũdum: q̃ malitie signum ad nouã. Vel sm quosdam fermentum herodis dño vocat etiam doctrinam herodia nam herodianorum dicentium Iesu dem christũ. Alii herodiani fuerunt quidam iudei singulares qui dam secrez nouã dicentes de herode effalonita q̃ ipe erat messias / falso intellecti illius quod dicitur in Hene. Non auferetur sceptrum de iu da ꝛc. vbi dicit q̃ ablato regno a ro bu iudee erat signum adueniens messie. Iste autem herodes obtinuit

tatem illud / cum tamen esset alieni-genа / quia pater eius fuit idumeus: et quia messiam promissum intellige bant illic regnare temporaliter: nec videbant alium tunc regnare in iu-dea nisi herodem. ideo dixerunt eum esse messiam: cum tamen prophęta isto predicta esset fm veritatem de ipo tempore herodis nato intelligẽ-da. Ab his ergo omnibus monet di-scipulos cauere: ne in his consentiãt vel hęc in eis approbando / vel in his eos imitando. Non enim vtendum est fermento veteri ęgrum ad puer-tam doctrinam: neq; in fermento ma litie quarum ad motum prauitatis: et negotie quarum ad simulatiõnis fictã. Sed i azymis sinceritatis quo-ad veram et intentionem: et veritã-tis quoad doctrinam. [Et illi] .i. dis-cipuli dicebant dñm intelligentes de panefermentato et materiali [co-gitabant iuxta se dicentes] quodam occulto murmure: quia hoc ideo di-xit q̃ de pane pharisęorum fermen-tato accepimus. ¶ Putabant enim illum de pane materiali locutum esse et q̃ ad literam de pane fermẽ-tato loqueretur ne ab eis acciperent ea ꝙ panes secum non accepissent. Erubant apostoli in duobus: quia et de panum defectu dubitabant eo q̃ panes non attulerant: et quia verbũ sonant de fermento ad literam ca-piebant. Primo ergo arguuntur de pusillitatis q̃ timebant panis defe-ctum materialis. [Sciens autem ie-sus cogitationes eorum] tanq; deꝰ / arguit eos de fidei modicitate ꝙ: eo ꝓpterea et cum eo timebãt posse egẽ-re egentes. [Quid cogitatis modice fi-dei: quia panes non habetis?] et me-ritẽ de panibus terrenis de quibꝰ subtrahere non deberetis. Panem vite qui est causa omnium panum secum habebant: et ideo de panum defectu subtrahere non debebant. Hoc autem fm Chrysostomum dominus facit vt solicitudinẽ eis eorum ab eis abiciat. Quasi dicret. Et factis meis prece-dentibus ex doctrina debetis sic esse certi non de pane materiali: quia de illuminatiõe verbum meum intelligere pus possum vobis sufficienter prouisu dere. Quod probat duplici exemplo in quo magnã multitudinẽ saturauit primo cibo. Unde subdit [Nondum

intelligitis] scilicet mysterium. Nã si per panes intelligitur doctrina sa-nanecessario per fermentum intelli-gitur corrupta [neq; recordamini] scilicet virtutis in multiplicatiõe pa-num. vnde sequitur [quinq; panes] scz distributorũ [in quinq; milia ho-minũ: et quot cophinos sumpsistis] de residuo [neq; septem panum] scz distributorum [in quattuor milia ho-minum: et quot sportas sumpsistis] fragmentorum. reducit eos ad me-moriam miraculorum de quinq; et se-ptem panibus: vt cõfidant q̃ ipse pa-scet eos qui panes turbas. Quasi dice-ret. Non est vobis timendum cui de tam pauco pane tantas fecit abũ-dare reliquias. vnde Chrysostomus. 'Per hoc in memoriam eis reducit ea Chrysost. que preterierunt: et ad futura atten-tiores facit. Deinde arguuntur de se-cundo: scz q̃ habebant defectum in-telligentię spiritualis cum dicit [Quo-re non intelligitis] scz [quia non de pane dixi vobis.] Quasi diceret. Non est vobis dubitandum de pane mate-riali: quia tm possum eum multipli-care sicut vidistis: nec de illo ergo tol-licitos nec loquor vobis. ideo potius de alio pane et fermento intelligere debuistis scz doctrine peruerse / q̃ no re fermenti se veri panis substantiam simulat habere sed retinet totam sub-stantiam eius cui admiscetur corrũ-pit et ad saporem suum trahit. Hoc est de quo Apostolus dicit. Modicuꝫ fermentum totam massam corrum-pit. ¶ Ubi sto ergo sicut a nocuo cibo summe est cauendum. vnde Ambro-sius. Cibus corporalis nocuꝰ cũ ma-gna sollicitudine cauetur: quanto ma-gis spiritualis. [Tunc intellexerunt quia non dixerit cauendum a fermẽ-to panum] scz materialium: sed a do-ctrina pharisęorum et saduceorum] que ratione predicta vocatur fermẽ-tum. [Et venerunt bethsaidam. vbi ecce cum ei adducunt rogantes vt illũ tangeret] et firmiter credentes q̃ ad tactum eius sanus fieret [Et appre-hensa manu eius eduxit eum extra vicum] id est extra vicinitatem et in multum malorum. [Et expuens in oculos eius imposito manibus] su-per oculos [interrogauit eum si quid videret. et aspiciens] id est aspicere incipiens [ait. video homines velut arbores ambulantes.] Non enim

Ambro.

Cecī illu-minatio.

distinguere poterat lineamēta humanoꝝ corpoꝝ: videbat obscure corpa eoꝝ moueri de loco ad locū ⁊ postea pfecte illuminauit eū. Hāc iterū manu sup oculos eꝰ imposuit: et clare oia vidit. Ꝑp hoc arguit ignoātia discipulorū ⁊ cecoꝝ primo illuminat̄ cecū primo imperfecte ⁊ postea pfecte. ¶ Cerū est eū q̄ ꝓs potuerat eū statim pfecte illuminare: ꝙ talē modū voluit facere vt designaret discipulos adhuc in parte obcuratos caligine ignoātie/ et ad clare intelligendū indigere maiori illuminatione. Vñ et post resurrectione sua aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas. Alij dicūt illuminationē hui⁹ cecī successiue facta ꝑpt̄ paruitatē fidei ipius et offerentiū ipꝫ ꝓpter et pōt esse q̄ ultra eā et pdicta cōcurrunt ad istū effectum in ipo. per hoc enā significat q̄ dñs aliqñ dat suam gratiā augmentādo pr⁹ oratā. ¶ Et mittēs illum in domū suā influit vt ꝙmittit dicere. ¶ ad vanitatis ostentatiū vt multi gloriā nos docerent fugere: sed tñ dicere poterat et debuit ad pdicationē laudis diuine. hoc nōdū intelligūt q̄ ola opa sua vt ab hoīb⁹ videātur facium: de q̄b⁹ dñs ait. Necperiūt mercedē suam. Re ergo hic recipitas mercedē et recipiēdo pdas eternaz: vitositatē mā port⁹ enarra q̄ virtutē exēplo Xpi dicētis. Qui fui blasphemus et pſecutus sum ecclesiam dei. vnde Aug. Vis vtutes tuas augeriz, pdere nolit. Fuge videri q̄ esse meruisti. Quod manifestādo potes amittere; tacēdo custodit. vbi Beda. Lumen ē a dño cuiusmōdi languores/ spiritualium sunt signa languoꝝ q̄bus alia per peccatū eterne mortis propinquat. Dicut enim in surdo et muto a dño sanato sanatio mentis insinuat̄ eoꝝ qui nequ audire vbū dei nequ loqui nouerūt: et mox in refectiōe turbe esuriētis q̄ dñs secum habuerat suas mas tilia figuraturꝫ qua diligentiā seruet̄ qui ecclesiarum solet corda nutrire: ita et i hoc ceco paulatim curato a dño/ illuminatio designat̄ eoꝝ q̄ stulticiā q̄ longe a via veritatis aberrantiū. Reuocabant autē eum vt illum tangeret: sciētes q̄ tactus dñi sicut lepros sum mundare ita etiā cecū illuminare volueret. Tangimur autē dñi nos cū ei fide integra et sincera adhereremus. Tangit nos cum mentē ꝓfluus afflatu sui spūs illustrat: aut ad cognitionē nos ꝓpriē infirmitatis inducit̄ bone actionis accēdit. Dispēdēdit manū cecis vt eū ad exercitiū bone operationis confortet. Educit extra vicū: vt a vita vulgari separetur tuus voluntatē sui cōtactu q̄s tangit mundari mereant̄ liberꝫ sed hō immediate seruaret. Qualibz est immediate ꝓpria ris videre desiderat: nō exēpla hoīum sed ducatū necesse est. Ideo ante cecū redēptoris sequant̄. Ideo ante cecū huc paulatim ⁊ nō repēte curat̄ cui mox vno vbo si voluisset poterat illuminare vt magnitudinē hūane ostenderet/ q̄ quasi pedetim et per quosdā profectus gradibz ad lucē diuine visionis solet puenire. Bonum quod ꝑ manus vero fiunt nō bona corpoꝝ et ternus posita. Expūcta ergo in oculis cecī dño imponit manus suas vt ostendat; cecitatē generis humani q̄ inuisibilia diuine pietatis bona/ q̄ exhibita foris sacramenta oblatoꝝ humanitatis abstersit. Q̄ autē adhuc in domū tre pecpit. Mystice aūt ipet oēs q̄ cognitione veritatis adhuc strank: vt ad eoꝝ sua redeat. et ostendat sibi donatus sit sollicita mēte pergere/ et donatis collatis sibi beneficiis dignā operum exercitiū rependere deāt. Q̄a vo cū sicut et multos alios quos sanauit/ sanatione sua sibi ire precepit vt ad templum ꝓficerent ibidē de his que facium mirandus ostenderet exemplum fuerat vulgi requirat: sed dominus noluit aspectib⁹ (vbi et merces perit) sua placere contenti. hec Beda. Vnctio

Ꝺomine Jesu xꝑe facmedi tu infirmitatis ꝙpassionē me i bonū: et nūc ꝙ me ad iuuū gaudeā ⁊ cōsolari. Q̄ pone me tecū et dā mihi semp tuo amore ferui minus sollicitet de pene vel gloria solatio ꝓpositi. Da mihi vt a fomēto puerse doctrine ac similitudine cordis ⁊ actiōis pigne cauēdo/ tibi nō offendā. O fons pietatis xꝑe miserere mei. Q̄ nūc me ad mine rue ofe diuine: mens me ꝙfige laqueis et laqueis eruē/ ac ꝓpter tuū nomē ꝓpitius ac saluā. Qui

¶ Finis prime partis.

Cur pr⁹ imperfecte illuminatus sit.

Mat. vi.

1. Timo. i

Augusti.

Beda.

F Xāsimus dñs.

¶ Incipit Secunda pars Vite Christi.

¶ Seguuntur tituli capitulorum secunde partis.

De confessione fidei quam petrus fecit pro oibus. cap. i.
De exhortatiōe ad sequēdum christū et ipius passiōis erē plam. cap. ii.
De transfiguratiōe dominica. cap. iii.
De lunatico. cap. iiii.
De tributo eso dño ⁊ petro soluto: et de questione discipulorū super maiozitate eorundem. cap. v.
De paruulis ⁊ paruitate non scandalizandis exterius ⁊ non contemnendis interius. cap. vi.
De fratre peccante ⁊ quia /totiens dimittendus. cap. vii.
De modo fraterne correptiōis / et de humiliando fratri septuagies ſpties. cap. viii.
De rege qui voluit rationem ponere cum seruis suis. cap. ix.
De causa iuxta dicendi vpositē: et de parabola pharisei ⁊ publicani. cap. x.
De perfectione pauperis. cap. xi.
De filiis zebedei. cap. xii.
De resurgere et impossibilitate in/ uidi requirant: sed dominus noluit aspectib⁹ (vbi et merces perit) sua placere contenti. hec Beda. Vnctio
De petitione filioꝝ zebedei. cap. xiii.
De cieco illuminato ante ingressum iericho. cap. xiiii.
De zacheo ⁊ eius cōuersio. cap. xv.
De duobus cecis post ingressum iericho illuminatis. cap. xvi.
De effusione vnguenti super caput iesu. cap. xvii.
De sessione domini super pullum et asinam. cap. xviii.
De gloriosa domini susceptione ipsa die palmarum. cap. xviii.
De flenu domini super hierusalē ⁊ ingressu ipsius in eam. cap. xviii.
De secunda electione ementiū ⁊ vendentium in templo. cap. xix.
De duob⁹ minutis vidue: ⁊ de pharisei et publicani oratione. cap. xx.
De maledictiōe ficulnee ⁊ granoꝝ frumēti: ⁊ de principe mūdi. cap. xxi.
De duobus filiis quoꝝ vnus invitatus ut et alius ire neglexit. cap. xxii.
De locatiōe vinee et languinariis vitatoribus. cap. xxiii.
De invitatis ad nuptias ⁊ nō habēte veste nuptialem. cap. xxiiii.
De questione super tributo soluēdo / et de muliere ⁊ ꝑcem viros habente. cap. xxv.
De primo ⁊ magno/ ac secūdo ⁊ simili legis mandato. cap. xxvi.
De scribis et pharisēis in doctrina audiendis sed non in vita imitandis. cap. xxvii.
Quib⁹ debet ve eternū. cap. xxviii.
De signis aduentus dñi ⁊ cōsummationis seculi. cap. xxix.
De aduētu ⁊ pſecutione antichristi. cap. xl.
De remediis contra spūales nouissimi rūm tentationes: ⁊ de exercitio mentis in deum. cap. xli.
De orando ⁊ expectando aduentum dominū: et de posteriorib⁹ signis ad ueniens eius ⁊ consummationis seculi. cap. xlii.
De aduētu christi iudicio. cap. xliii.
De electoꝝ cōsolatione et oꝝpropinquante redemptione: ⁊ de similitudine ficulnee. cap. xliiii.
De die domini furtiua exemplum noe vel loth subito vēturo / ac de vno assumpto ⁊ alio relicto. cap. xlv.
De vigilia a patrisfamilias custodiendis contra furē domū suā. cap. xlvi.
De lumbis precinctis ac lucernis ardentibus. cap. xlvii.
De decem virginibus. cap. xlviii.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De talentis ⁊ bonis a domino seruis traditis. cap.xlix.
De ventilatione aree in extremo iudicio. cap.l.
De pascha ⁊ diuersis huius nominis acceptionibus. cap.li.
Qua die et cur iudas vendidit dominum. cap.lii.
Meditatio in primis vesperis in cena domini. cap.liij.
De ablutione pedum. cap.liiij.
De charitatiua coreptione proditoris ⁊ egressu eius. cap.lv.
De institutione sacramenti eucharistie. cap.lvi.
De sermone dñi in cena. cap.lvii.
De passione domini nostri in generali. cap.lviii.
De primo completorio. cap.lix.
De matutinis. cap.lx.
De prima. cap.lxi.
De tertia. cap.lxii.
De sexta. cap.lxiii.
De nona. cap.lxiiij.
De secundis vesperis. cap.lxv.
De secundo completorio. cap.lxvi.
Epilogus dominice passionis / et de laude crucis. cap.lxvii.
De sabbato sancto. cap.lxviii.
De resurrectiõe dñi nostri. cap.lxix.
Quomodo dominus ihesus apparuit marie sue. cap.lxx.
Quomodo maria magdalena ⁊ alie marie ⁊ petrus atq; ioannes venerunt ad monumentum. cap.lxxi.
Quomodo dominus apparuit marie magdalene. cap.lxxii.
Quomodo dominus apparuit tribus marus. cap.lxxiii.
De mendacio custodum. cap.lxxiiii.
Quomodo dominus apparuit petro / ioseph / iacobo minori / et quibusdam in lumbo. cap.lxxv.
Quomodo dominus apparuit duobus discipulis euntibus in emaus castrum. cap.lxxvi.
Quomodo dominus apparuit apostolis absente thoma. cap.lxxvii.
Quomodo dominus apparuit apostolis presente thoma. cap.lxxviii.
Quomodo dñs apparuit septem discipulis suis ad mare tyberiadis. cap.
Quomodo dominus apparuit undecim discipulis et plus q̃ quingentis fratribus in galilea. cap.lxxx.
Epilogus apparitionum domini post resurrectionem. cap.lxxxi.
De ascensione domini. cap.lxxxii.
De scripture euangelice fine ac fide et veritate. cap.lxxxiii.
De pentecoste. cap.lxxxiiii.
De laude diuina. cap.lxxxv.
De assumptione et laude beate virginis. cap.lxxxvi.
De finali iudicio. cap.lxxxvii.
De pena infernali et gloria celestis. cap. lxxxviii.
Conclusio huius libri et signatio ei⁹. cap. lxxxix.

¶ Finis.

¶ De cõfessione fidei quã petrus fecit. Cap.j.

PRima pars libri hui⁹ que precedit / nullam de passione mentionem explere facit. Secuda vo pars que hic sequitur / frequenter de passione facit mentionem et tota primet passionem et eor⁹ que vtra sunt series. Post pmissa ergo [venit ihesus] tã⁹ saluator / vbiq; lumen doctrine sparsura / vbiq; perditos querens / vbiq; penitentes saluans / in parte[s] et loco cuncta q̃ [cesaree philippi] vocabatur: sed nunc paneas dicitur. Philippus tetrarcha frater herodis eam⁹ tetrarchiam regnauit ⁊ ampliauit: et ex nõ eam cesaream philippi in memoriam sui nois / ⁊ in honorem tyberii cesaris qui et quartam partem regni dederat / appellauit. Et est sita in pede montis libani / vbi hinc inde in decliui latere montis oriuntur duo fontes ior ⁊ dan dicti / qui post modicum ad radicem ⁊ pedem libani confluentes / efficiũt iordanem: qui post locos circumiens ingreditur mare galilee prope ciuitatem ciuitatem. Dicit ergo cesarea philippi ad differentiam cesaree palestine vbi cornelius centurio dicitur habitasse. Est et alia cesarea metropolis cappadocie que est in regione ponti. In ista autem ciuitate scz cesarea philippi ⁊ in confinibus eius habitabat gentium populus: et ideo ex hoc q̃ ipse mysterium sue incarnationis hic revelare voluit / ostenditur q̃ fundamentum ecclesie in fide gentium sit. Nec est mirandum est phenicis regionis gentium ⁊ termini iudee ad septentrionem / ad quem tributum cesus capitis deferebatur / q̃ quo sub cesare augusto vniuersus orbis describitur dicitur. Congruum autem fuit vtrũ loco in quo cesus tributum solunt rec regum ⁊ dñe orbis: tributũ fidei exigeret quod soluitur de capite anime. i. de mente. [Et] cũ egressus ihesus orãdo in via [interrogauit discipulos suos] non quia dubitaret vel ignoraret et vt aliqđ disceret / sed vt eos veritatem instrueret et doceret / et errorem horũ per responsionẽ discipulor⁹ eliminaret. Item vt eis occasionẽ meredi daret / et nos fidei eor⁹ cõfessione i fide solidaret. Item vt fidem illor⁹ per sequẽtem approbationem et confessionem in ipsis fortiꝰ cõfirmaret: ac asserẽtia apl̃or⁹ ⁊ populor⁹ cõfirmãdo ostẽderet. Explora turus autem fidem discipulor⁹ prius vulgi sententiã inquirit: q̃i cõfirmaturus eos in fide prius opiniones ⁊ errores aliorũ a mentibus eor⁹ removere voluit / vt de veritate eos melius informaret. Sic doctor euangelicus debet errores destruere vt melius possit veritatem astruere. Voles ergo dño errores exponi vt eis expulsis discipuli veritatem ꝑcipiãt non vulgi opinione sed ex dñi revelatione: interrogauit eos dicẽs [Quẽ dicũt homines [esse] turbe vulgares [esse filiũ hois:] id est virgis. Doctoli xpo conuenit. Adam enim fuit filius terre / alij filii hoim / quia ex eroꝝ gignuntur parentes / sed solus xpus fuit filius vnius hominis: quia non nisi vnum parentem habuit in terra / sicut vnum in celo. Vocat se etiam non solum filium dei sed hominis ratione humilitatis / quod est cõtra illos q̃ semper volũt se a dignioribus nominare / et maiores sue parentele tactis ceteris allegant. Secũm Hieron⁹. non dicit / quem me dicunt esse homines: licet de se intelligere: nec tamẽ de se quereret videret. sed dicit sm chrysostomũ filiũ hois: q; dispensationem incarnationis credi vult / et i cõfessionem deuenire. Similiter prelati et doctores ac magni hoies deberẽt inuidere de fama sua a collateralibus suis: q; bona fama doctoris ⁊ prelatis / multum facit ad doctrine ⁊ edificationis fructum: quia ad detrimentum. vnde Hugo. Interrogauit christus discipulos: vt nos semper scrutemur qualis opinio sit apud homines de nobis: vt si quid male dicitur de nobis / occasiones illius precidamus: si quid autem boni / eis occasiones augeam⁹. Sed ⁊ discipuli q̃dor⁹ aplor⁹ instruuntur exẽplo: vt quales sũt q̃ opiniones audierint foris de ẽpis suis referat eis. In hoc aũt q̃ dñs ab aplis quesiuit de fide turbarũ / dedit intelligere q̃ prelati reddituri sunt rationẽ de fide subditor⁹. Et q̃ de xpo erãt varie opiniones in populo: ideo discipuli responderũt dicẽdo q̃ [alij

Filius hois.

Hiero.

Chryso.

Fama nostra nobis curanda.

Hugo.

Opiniones de christo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicerẽt eum esse ioãnem baptistam] qui in vtero matris positus senciebat dñi presentiam/et propter baptismum et vite eminentiam: cuius optimis fuit heroides et sui sequaces. vñ Theophi. Multi nãq; putabant q ioannes a mortuis surrexisset (sicut et heroden credebat) et post resurrectionem sua mirabilia perpetrasset. [Alii vero dicerent eum esse heliam] propter zelum veritatis quem habuit/et propter potentie excellentiam: quia igitur de celo polluit/et quia ad celũ raptus creditur inde esse venturus. [Alii hieremiam] propter sanctitatem qua sanctificatus fuit in vtero matris/et propter patientiam in aduersis/et propter beneficium misericordie: qui populi peccata plangit et lamẽtat⁹ fuit. [Alii autem vnum de prophetis] scz heliseum propter excellentiam sapiẽtie: habuit enim duplicem spiritum helie. vel qz surrexit vnus alius de antiquis ꝓphetis prioribus. Et sic patet diuisio erroris habiti de ihesu a diuersis. Sic adhuc hodie versatur homines inquirẽdo salutem siue beatitudinẽ. Unusquisq; enim ponit beatitudinem in eo qđ diligit/et hoc pro deo colunt: scõm Augu. hoc ab homine colitur quod prae ceteris diligitur. Deinde exigit a discipulis ꝓpriam de se confessionem dicẽs. [Vos autem] ab aliis differetis qui nõ estis de turba: sed mei discipuli quibus datum est nosse mysterium regni dei/qui estis iux numẽ di/quib⁹ omnia que cũq; audiui a patre meo nota feci [quem me esse dicitis:] q.d. Si alii errant opinione falsa de me/vos tamen non debetis errare q̃ram diu mecũ fuistis/et meã doctrinam audistis/et miracula tanta vidistis. [Et respõdit petrus] pro omnibus scilz pro se et pro aliis: quia omnes vnum sciebant et idem sentiebant. Unde licet alii apostoli ẽnã scirẽt iste tamen nãq; semꝰ et princeps et caput aliorꝝ fit eo⁹ totius collegii/ac pro omnibus et pro omnib⁹ respondit qui omnib⁹ preesse et prodesse debuit. Ex quo patet q̃ precipue ad petri successorem primi certificatio de dubiis fidei. de dubiis bitrationum de fide et pertinentibus ad eandem. Petrus igitur non a parentibus sed a patre celesti edoctus dei filium et hominem videns vtrũq; cõpler⁹ esse: hac veritatem diuine et humane nature. i. verũ deum et hoiem in eodem supposito confitetur dicẽs. [Tu es xp̃s filius dei viui] q.d. [tu es xp̃s] .i. homo sc̃m qđ vnctus est oleo gr̃e pre participibus tuis. et sic confitetur eius humanitatem in qua vnctus est oleo gratie pre aliis. et es [filius dei] naturalis scz et non adoptiuus sicut alii: et per cõsequẽs cõsubstantialis eidem nature cum deo patre. et sic confitetur eꝝ diuinitatẽ: et addit [viui] id est increatibilis et eternã: quia hebrei confitebantur vocare deũ viuũ ad differentiam et distinctionem falsorum deorum qui non viuunt: quos scz gentes vel de mortuis hoibus vel de insensibili materia et substãtia sibi instituerũt. [Respondẽs autẽ ihesus] petro et in petro oĩb⁹ mercedem vere confessionis [dixit ei. Beat⁹ es simon bariona] .i. filius ioanna. Bar enim idem est qđ filius/iona autem ponitur per diminutionem ꝓ ioanna subtracta media syllaba. Unde bariona hic accipitur acti filius ioannis dicitur et propter hoc ẽtiã petrus ipse simon ioannis dicitur. Scõm Chrysoſo. hoc dicit vt ostendat quoniam ita naturaliter est xp̃s filius dei/sicut petrus filius ioanna eiusdem substãtie cum eo qui genuit. Beatus (inq̃) es ꝓpter cõfessionem vere fidei que ducit ad beatitudinem [qz caro et sanguis non reuelauit tibi] .i. non pariens vel homo mortalis aut humana doctrina istam veritatem et tantũ arcanum fidei te docuerunt [sed pater meus qui est in celis] et per consequẽs tota trinitas: quia indiuisa sunt opera trinitatis. vbi Chrysoſo. Bernus iste cõsentit et ad oẽs vt singulis quibusq; dicantur. Beatus es quoniã caro et sanguis nõ reuelauit tibi: sed pater me⁹ qui est in celis. Tu dicis et verum dicis: qz ego sum xp̃s filius dei viui. [Et ego] qui sum veritas inimicis [dico tibi] .p. te et ꝓ sociis tuis: cui⁹ dicere est facere [quia tu es petrus] a me petra dictus. i. confessor vere petre qui est christus/ac fidei confessionis et doctrine stabilis. Merito ꝓpter fidei fortitudinem et fidelem christi confessionem hoc nomen petrus accepit/qui in petram christum credidit. Simon quippe ante vocabatur: sed hoc nomen petrus a deo ei impositum est vt ecclam significaret. Dicit enim petra xp̃s/petrus est populus christianus. [Et super hãc petram] quã

modo confessus es/et quam tu modo tu fidei fundamento positus. i. super ꝙm [edificabo ecclesiam meã.] petra enim erat xp̃s/super qđ fundamentum etiam ipe edificatus est petrus. Quia sententie Aplꝰ dicit. 1. Cor. iii. Fundamentum aliud nemo potest ponere/preter id qđ positum est xp̃s ihesus. ac. i. dicat. Non est aliud fundamentum nisi illa petra qua petrus positus fundamentum/cum diceret [Tu es xp̃s filius dei viui.] super hãc em petram edificatur tota dei ecclesia. Item [Et super hãc petram] .i. super hãc fidem et confessionem seu pur fidei et veritatis firmitatem rãq; super tale fundamentum firmum [edificabo ecclesiam meã.] Et porte inferi] que sunt suggestiones demonum/delectationes vitiorꝝ/doctrine hereticorꝝ/tormenta de blandimẽta pertinentia/ac prauitates malorꝝ opera/colloquia/et exempla quibus inter pũitentes ostenditur et ad tartara ducunt [non prevalebunt aduersus eam] scz ecclesiã sic firmatam: quia a fide et charitate xp̃i non separabitur eam. Ex quo patet q̃ ecclesia cõsistit in illis personis in quibus est nouitas et vera confessio fidei et veritatis. Item de clauis regni celoꝝ se petro datarum dicit. ꝓmittit: sed hic non dat: qz si statim dedisset/nunq̃ in petro postea suis confessionis de qua statim subditur/vel error negationis de quo in passione dicitur/locum inuenisset. Sicut autem pro omnib⁹ apostolis petrus respondit ita in eo omnibus claues regni dño promisit dicẽs [Et tibi] qui pre ceteris confessus es [vobo claues] id est iudicii potestatem [regni celoꝝ] .i. ecclesie presentis que dicitur regnum celoꝝ: qz ad vsum potestatis eis digne ministrantis/requirur actꝰ vel clausio regni celoꝝ. Unde Beda. Clauses autem ei non modo dantur/sed premittuntur: necdum enim fabricate sunt sup incudem crucis mee sanguine cẽ perfuse. Ego quoq; earum ministerio cum operis perfectionis fuerint ad hunc in arcẽtis passionis fornace/per mea tormenta et homicidę aperiam latronum paradisiue et mi ico ecclo publicanos et meretrices intrare ꝓmittens. Tu es super eoo iudicium exercebis qui confitebuntur culpam et peccabũt penam. Et ideo habebis ei dimittendi iurisdictionem et iudicia-

riam potestatem. Ad quod duo requiruntur: auctoritas cognoscẽdi vel arbitrãdi de culpa/et potestas absoluẽdi vel ea iudicãdi/atque duo sub nocte clauium tibi dabo. hec Beda. Clauses ergo regni celoꝝ ipsam discretionem et potestatem nominat. discretionem qua dignos vel indignos discernat: potestam qua ligẽt vel soluat. Clauis ꝺppe est potestas quedã spũalis supernaturaliter a deo data et infusa/non innata et acquisita. Et dicit hic glo. qꝺ que sunt clauis/scz sciẽtia discernendi/ac potestas ligandi et soluendi. Unde sciendum q̃ sicut in forte potentia liquefaciendi et indurandi vna est in radice/sed due in effectibus: sic tñ vna est clauis in radice/sed due in effectibus. Clauis enim dicitur potestas iudicandi in foro animarum/non corpoꝝ. Potestas autẽ iudicãdi ex duob⁹ integratur: ex potestate discernẽdi in cause examinatione et ꝑte diffiniendi in cause determinatione per sentẽtiam cõdẽnatoriam vel absolutoriam. Prima potestas dicitur hic sciẽtia/no vt est habitus cognitionis/sed auctoritas et potestas discernendi et iudicandi per sciẽtiã ꝓhabitã. Alia dicitur potentia admittẽdi ad regnũ vel excludendi ꝑm verũ iudicii ꝓhabitum: qi debẽt indigni excludi/et digni recipi. vñ Ber. Petrus claues accepit in sciẽtia et potestate filii data de sup: et he claues sunt potestas aperiendi et claudẽdi/atq; inter admittendos et excludẽdos discretio. Deide subdit [Et qcũq; ligaueris sup terrã] id est ipso sup terrã viuẽte [erit ligatum et i celis] .i. celestis curia apto habit⁹ cõformabit. [Et sit quodcũq; solueris sup terrã/erit solutũ et in celis] hoc est ꝑm glo. quicũq; indignũ remiseris iudicaueris dum viuit/indignus apud deũ iudicabitur: et quicũq; soluẽdũ iudicaueris dum viuit/remissionem a deo consequetur. Hec aũt soluẽdi atq; ligãdi potestas non soli petro sed et ceteris apostolis data est a dñice nõ tñ apostolis verũ etiam episcopis et ꝓcessoribus oibus ecclesie. Ita tamen q̃ potestas sacerdotalis est i solo deo q̃ aperit per gratie infusionem: potestas excellentie in xp̃o qui aperuit per passionis meritum: potestas ministerii in ꝓlatis ecclesie qui aperiunt per sacramẽtoꝝ

Universidad de Deusto
Biblioteca

ministeriū. Sed ideo petrus specialiter claues regni celoꝝ et principatum iudicarie potestatis accepit: vt omnes per orbem credentes nisi ligant quia quicūq; ab vnitate fidei vel societate illius quolibet modo se metipsos segregāt/tales nec auancu lis peccatoꝝ absolui nec tamquam regni celestis ingredi possint. Et sc̄m glo. specialiter eam potestatem dñs petro cōcessit vt ad vnitatem nos instauret. Ideo enim cū principem apostolorum constituit: vt ecclesia vnam principaliter xpi haberet vicarium/ ad quem diuersa membra ecclesie recurrerent si forte inter se dissentirēt. Quod si diuersa coptra essent ecclesia / vnitatis vinculum rumperetur. Nec ergo petrus eligitur ecclie prelatus: sed post cum alios apostolos hac pmissam potestatem accepit vbi apostoli episcopi sunt ordinati quādo post resurrectionem dñs insufflās in eos dixit / accipite spiritum sanctum. Et pastorem omnium fidelium et apostolorum principem ac summum vicarium in tota ecclesia prefecit cum ei dixit. Pasce oues meas. Nec predicta episcopi et prelati audiant: de numere gaudeāt: de potestate non superbiāt. Si enim sic ligauerint vt petrus: sicut soluerint vt petrus: quicquid ligauerint ligatum erit / et quicquid soluerint solutum erit. Imitentur ergo illum in discretione et iustitia / quem imitari volunt in ligandi ac soluēdi potestate. Ideo enim hec soli petro dicta sunt: vt omnes alii se in illo quasi speculo videant sic viuendo/sic ligando/sic soluendo/et a peccatoꝝ concordia non recedendo. Non presumat aliquis contra iustitiam et veritatem/attendere ea q̄ dum Apostoli dicentur. Non enim possumus aliquid contra veritatem sed pro veritate. Et sc̄m Origē. si irrepehēbilibus qui alterius ligat vel soluit: vt imitemur dicit. Qui ligauerint vel soluerint i terra iuste et discrete ac vtraq; claue cooperante et non errante/ligatum et solutum erit i celo. Si tamen iuste agit pectatus/sententia eius ligat quo ad ecclesiam militantem / non tamen quo ad triumphantem. Sed siue iuste siue iniuste proferatur/semper sententia pastoris timenda est. Ne forte culpa que non fit ex opere/fiat ex elatione. Unde Greg. Sub magno modo rāmine pastores ecclesie vel soluere studeāt vel ligare. Sed vtrū iuste an iniuste obliget pastor: pastoris animē sententia gregi timenda est. Ne se q̄ subest ex eius iniuste forsitā ligatur/ ipse obligationis sue sententia ex alia culpa non reatur. Pastor ergo vel absoluere indiscrete timeat vel ligare. Io aute qui sub manu pastoris est: ligari timeat iuste vel iniuste. Nec pastoris iudicium temere reprehendat: ne ex si iniuste ligatus est/ ex ipsa ea inde repehēsionis superbia culpa que nō erat fiat. Hec Greg. Tūc post cōfessionem discipulorū de filio dei eam in petro dicente/tu es christus filius dei viui[Precepit ipse discipulis suis vt nemini dicerēt / et primo tacerent [q̄ ipse esset iesus christus] vt secundū q̄ ipsi de xpo tuelle et crastinis nō p̄dicarēt. Nec p̄cepit christus causa humilitatis q̄z de se nō magna sed humilia predicari volūt. et causa non impediende sue passionis: q̄z si predicarentur et crederentur christus non crucifigeretur. et causa nō solida stande sue cōgregationis: q̄z si pusillanimi tales ex magna de eo predicata fuissēt/ et plena pusillis et adhuc infirmi in fide cum flagellari/crucifigi/et post multa ignominiosa mortē vidissent/scandalizari de eorum predicatiōe fuissent. Unde ista prohibitio fuit ad tēpus. f. vsq; post resurrectionem me si ante passionē fuit caretur/ et irritaretur fides i credentibus credentiū propter futurū scandalum passionis: sicut pz facti in ipsis apostolis. Instabat enim tēp⁹ passionis/ tēpus ignominie et ostendē de infirmitatis sed post resurrectionem habita perfecta victoria mortis/erat tempus predicādi gloriā sue maiestatis. Cū enim cessante causa. f. scādalum passionis: cessaret et effect⁹. vt Chrysostomus. Quis si manifeste esset q̄ unigenitus filius dei/nemo iustus fuisset manus in eū iniicere: et negi crucifix⁹ fuisset negq; surrexisset a mortuis: preterea nec inferoꝝ regnum esset in terra: et diabolo totum mundū teneret. vt Ambrosius. Multis ex causis iubet tacere discipulos: vt faciat proficipem/vt doceret tacentiā et docentē humilitatem/simul ne rudes et imperfecti adhuc discipuli maiori tentationis molimine oppugnarentur. Prohibebantur ergo discipuli cum euangelizare deū filium: vt euangelizet postea crucifixum. Nec est fidei gloria si vere intelligas crucem christi. Illis crucem nihil mihi prosunt: sola crux xpi mihi virtus est. Absit vt gloriar nisi in cruce dñi nr̄i ihesu xpi: per quā mihi mundus crucifix⁹ est et ego mundo. Si mihi crucifixus est mundus/scio q̄ mortuus est: et non diligo eum: scio q̄ peccauit et non cōcupisco eum: scio quia corrupta consuetudo hanc mundum et quasi fetidum puteo/quasi leuem cauco/quasi nocturnum relinquo. hec Ambro. Modū autem alloquendi et ad ecclām ac fidē vocandi sunt gentiles siue iudeos de scribe hoc loco idem Ambro. dicens. Cū aliqui ex gentib⁹ vocantur ad ecclesiam: nisi a priceptoꝝ seriem seruare debemus. vt primo vnum deū auctorem mūdi omniūq; esse doceam⁹/ in quo viuim⁹ et sumus et mouemur/ cuius ex genere sumus: vt non solum propter naturā lucis et vite veritatisq; diligendus a nobis sit. Deinde opinionem illam que est de idolis destruamus/ eo q̄ non possit aurū argētū vel ligni materia vim in se habere diuinam. Cum vnum deum esse p̄ferimus/tunc iudicio eius astruem⁹ p̄ chyistum nobis salutem datam/ incipiens ab illis q̄ gessit in corpore etiā diuina deferibens vt pl⁹ q̄ homo videatur: et cam huius virtute mortē mortuumq; ab inferis resuscitatum. Paulatim enim fides crescit: vt cuz supra homines fuisse videantur/deus esse credatur. Nam nisi probaueris q̄ facere illa sine diuina virtute non potuerunt quē admodum potest probari in eo vim fuisse diuinam? Talia athenienses informatur precepto apl̄i: talia nobis apud gētiles ordo seruādus est. Ut vero cum iudeos alloqueretur apl̄s/ipsum christum esse dicebat q̄ prophetarū nobis esset promissus oraculis/quem non primo cū auctoritate sua dei filiū nominabat: sed vt iustū/vtq; a mortuis suscitatum. Filium virum de quo dictū est in psalmis. Fili⁹ me⁹ es tu ego hodie genui te. Ita ergo et tu ad ea q̄ difficile credunt auctoritate diuini sermonis adisce: et pmissum ei⁹ aduentum pro phetaꝝ voce designa. Resurrectionē quoq; multo ante cōpertam scripturaꝝ testimoniis edocet omnēq; statum cum ceteris: vt in ipsa suscitati corporis assertione eterne testimoniū diuinitatis acquiras. Cum enim ceteroꝝ corpora corruptione probaueris subtilis post mortē: hinc vtiq; de quo dicitur. Nō dabis sanctū tuum videre corruptionē. cū probas humane fragilitatis experte: probas humane cōditionis merita suppressum/ deo magis q̄ hominibus cōferendū. Quia si ad sacramēta fidelium tendēs catechuminus imbuend⁹ sit: dicēdum quia vnus deus est ex quo omnia: et vnus iesus per quē omnia/non duos dominos esse dicēdos. Perfectū quidem patre/perfectum esse filium: et vnius patrem et filium esse substantie: verbum eternum dei: nō quod ꝑferatur sed quod operatur: nec patregenitū non voce editum. hec Ambro. Ut aute apostoli melius tenerent preceptum domini ne ante resurrectionē euangelizarēt: simulq; ne horrerent motus periculi si regni gloriam diligerent: predixit eis nunc passionem suam ostendens/ quia oporteret/ a. commencēs esse secūdū ordinationē diuinam/ filiū hominis/ sēz eū/ ire hierosolymā/ ad operandum salutē in medio terre: q̄z prēordinatū erat a deo patre q̄ ibi cōpleret mysteriū redemptionis nostre. Uis istud opz opē potare/opes apportat. Opz inq; non ꝑpter sua sed ꝑpter nostra peccata: et ideo in ps. 81. Que non rapuit nunc exoluebam. Et est notabile q̄ ipse loquens de sua passione nominat se filium hominis/non filiū dei. quasi vellet dicere q̄ passurus erat non secundum naturam diuinam sed humanam. Modus autem nostre redemptionis subiungitur cū dicit[et multa pati]facet est enim fascicul⁹ myrrhe. i. cumul⁹ amaritudinis: quia ex multis passionum generibus compositus est myrrhe fasciculus. Multa inq; pati: quia comprehendi/ colaphizari/cōspui/accusari/ denudari/ flagellari/et reprobari [a senioribus] qui debebāt habere preeminentiam vite[et scribis]qui videbantur habere prerogatiuam scientie[et principibus sacerdotum]qui habebāt excellentiam auctoritatis et potētie/ quia ab istis iudicatus est ad mortem/ et prefidi tradit⁹] et occidi]in cruce a gentibus qui eum crucifixerunt pressus mamb⁹[tertia die resurgere]

Uis xpi vicarius.

Joan. xx.

Joā. viii.

Petrus imitādus et timendus.

Origē.

Christus ne cito reuelaret.

Christus ne cito reuelaret.

Chrysost.

Ambro.

Oportet.

Ps. lxviii.

Fasciculus myrrhe

Universidad de Deusto
Biblioteca

tanq̃ virtute propria/nõ suscitari po
terat alteri:quod dixit ne unus de
eius morte contristaretur et sic spe re
surrectionis confortarentur. Sic hoc
ignominiam sue passionis et sue re
surrectionis gloriam predixit:vt suo
exemplo timorem passionis tolleret/
et eos ad considerandum sue resurre
ctionis gloriam elevaret.vbi Hiero.
Est autem sensus. Tunc me predica
te cum ista passus fuero. Quia non
prodest christũ public predicare et
eius vulgare i populis maiestatem:
quem post paululum flagellatum vi
suri sunt et crucifixum. [Et assumẽs
eum petrus]seorsum et ducens sepa
ratim me coram alijs videret argue
re magistrum[increpauit eũ]amantis affectu dicẽs[Absit a te domine]
sic pari[nõ erit tibi hoc] sz q̃ interea
filius dei viui.q.d.indecens est q̃ nu
dominus maiestatis rẽ ignominio
se patiatis. Increpauit petrus pũm
portius q̃ ceteri:quia non vult cõfessionem suam destrui/nec putat filiũz
dei posse occidi vel mori.vel potiꝰ ꝓ
pter feruoris amorem hoc fecit quo
pie ceteris ardebat. Et bene assumpsit eum petrꝰ secreto:relinquens nobis exemplum similiter arguẽdi maiorem:quia inferiori non debet in publico arguere superiorem. [Dominꝰ autem conuersus].i.facie versa ad petrum quem precedebat: vt sic conuersus cum aspiceret & efficacius arguere[diritet]arguendo ipsum[vade post me]conformitate voluntatis et retro non cõtra me[sathana]id est aduersarie et contrarie:quia mee voluntati & vie salutis cõmunis aduersaris et contraria loqris. Sathanas enim interpretatur aduersarius siue contrarius.q.d.nõ aduerserio mihi:
sed applica voluntatem tuã mee voluntati: & noli impedire passionẽ meam:sed magis sequere & post me ẽs
do vestigia mea imitare, vbi Orige.
Omnes autem ad quẽ cõuertit christus:etiam si corripiendi causa increpauerit.et subiungit dño [Scandalum
eos mihi].i.dño mihi occasionẽ offensionis & me offendis:quia in ipso cẽ
[nõ sapis ea que dei sunt]dispositionem dei de mea passione consideran
do[sed ea que hominũ] ꝙ presentia appetunt humane pio me zelando et
me affectu humano diligendo. Ergo,
sapere debemus non humana sed di-

uina:non carnalia sed spiritualia:nõ
terrena sed celestia. vt dicit Orige. Origẽ.
Omnem discipulum peccatrem scandalum sibi appellat. Petrum autem
quẽ dño ante ita magnificauerat sathanam vocauit / eo ꝙ propter amorem carnalem quem ad dominũ habebat dissuasit et de sua passione ne fieret. Warum nãq; ardoris et amoris legimus fuisse petrum in dominum saluatorem nostrum. Ut est legitur in itinerario clementis:petrus adeo afficiebatur ad christi corporalem presentiam quam feruentissime diligerat/q̃ post christi ascensionem quotiescũq; dulcissime presentie ac
societatis et allocutionis christi recordatus fuisset lachrymas resoluebatur: ita vt gene eius aduste lachrymarũ fluxu viderentur. Et zelo igitur christi volebat impedire eius passionem: et quia iste zelus erat indiscretus(nam christi passio erat a deo preordinata ad humani generis saluteꝫ):ideo duram meruit reprehensionem. Quia ergo affectum non regulauit vt vellet quod christus volebat:et voluntatem suam non conformauit voluntati diuine cui aduersari videbat / meritoria reprehenditur:et sathanas.i.aduersarius appellatur. Hoc ergo exemplo domini habeas et nõ omnes pro aduersarijs ꝙ pio corporali alienatione et consolatione a bono et correctio spirituali te vellent retrahere. Si
cui autem petrum quem ante probauit hic increpat:sic nemo ob bonis pijs
factis immunis sit a correptione prophete mala que facit. Non est ergo in
cruce domini verecundandum/sz potius gloriandum:quia est nostre salutis signum et bonorum nostrorum principium. vnde Chrysa. Ut corona
ita circumferamus crucẽ christi. Et
enim omnia que secundum nos fiunt per ipsam perficiuntur. & si regenerari oporteat crux accedit: & si pasci mystico illo cibo/et si conficerari/& quod
quidq; aliud fieri: vbiq; symbolum.i.
signum victorie nobis affigitur. propter hoc & i domo & in nuptijs et in thalamis et in fronte et in mente cum multo
inscribamus id studio: salutis enim nostre hoc est signum. Quãdo igitur
samaritis ex cogita omnem conditionẽ crucis vel causam. non enim simpliciter digito insigniri eam oportet: sz

cum multa fide.et multo prope te stare poterit immundorum demonum
videns eiusem & gladium in quo pla
gam et pestiferum vulnus accepit/ et arma per quie omnem virtutẽ eius
christus solvit. ¶ Oratio.

Omne Jesu christe quem beatus petrus verum dei filium
est confessus/te quoq; ego indignus toto corde et ore confiteor:qui
es christus filius dei viui eternus. Exorgo te domine clementissime da
mihi vt opere te cõtear:et factis nõ negando fidelis inueniar:quatenus
benedictionem tuam consequar cum petro/ac firmus in fide et opere permaneam cum ipso. Da etiã mihi vt meus et deus meus vt conformitate
voluntatis te sequẽdo beneplacitum tuum in omnibus perficiam: omnimode ab offensa tua abstineam:& sic
ꝓsequi in finem te largiente perseuerẽ. Amen.

¶ De exhortatiõe ad seqñdum christũ et sue passionis exemplum. Cap.ii.

Postquam dominus discipulis mysteriũ sue passionis secreto
patefecit: cõuocat turbam cum eis / et ri
ipsos discipulos ꝙ
oẽs ad sui imitationem et passionis to
lerantiam inuitat.q.d. Nolite prohibere passiões : quis oportet sustinere
eas omnes saluari volentes. Et ideo
hic ad omnes generaliter loquitur :
quia imitatio passionis ad omnes pertinet: vel per martyrium /vel ꝑ penitentiam. Unde ait.[Si quis]q̃s notatur varietatẽ [vult post me venire]
per affectum interiorẽ /per imitationem exteriorem ad patrem superiorem.et bene dicit vult:qz nemine cogit sed cõsulit / & vnumquẽq; suo arbitrio relinquit:vt seruitium sit gratuitus domino/et premium sit gratius
seruo. vnde Chrysa. Cũ aut saluator sit pius et benignus / nullum inuitis aut coactum habere vult famulum :
sed spontaneos et gratuitos agẽtes et
ꝓ famulatu. Et ideo neminẽ cogendo aut necessitatem imponendo/ sed

persuadendo & benefaciendo vniuersos volẽtes attrahit. Et merito. Si de
aurum daret aut thesaurum exponeret/oẽs currerent : multo magis ad
ea que sunt in celis.hec Chrysost. Et
subdit dño [abneget semetipm]per
propriũ voluntatis renunciationẽ: nõ
tantũ sua vel suos:sed suum intellectũ/sinum affectũ/suũ sensum[& tollat crucẽ suam]per mortificationem
corporis sui/ per compassionem proximi/& si necesse fuerit per sustinenã martyriũ [et sequatur me].i.me
habens lucem in intentione contra
fauorem humanum:me sequens ducem in operatiõe contra cyrotem diabolicum : me expectãs mercedem in
remuneratione cõtra tẽporale cõmodum. ¶ Rectus ordo vt qui vult seq̃
dñm primo abneget semetipm/et sic
tollat crucem vt primo voluntas eius
sit ꝓmpta ad omnẽ miseriam sustinendã. Et notandũ ꝙ primus homo
tria pdidit per peccatũ.s.libertatẽ/ felicitatẽ/et dignitatem.que tria do
cet hic dñs per tria recuperare.liber
tatẽ cum dicit abneget semetipm.felicitatem cum subdit & tollat crucem
suam, dignitatẽ cum addit et sequat
me. Uel abneget se in ꝓsperitate et
malum declinãdo : tollat crucem suã
in aduersitate & bonum operando: et
sequatur me vite cõformitate & i deũ
omnia ordinando. In verbis aũt dñi
precepti ex cludũtur seu genera peccatorum inutilia. prima est violẽta:cõtra quod dicit si quis vult.secũda diminuta : quãdo sz homo dat sua deo
et se mũdo:cõtra quod dicit abneget
semetipm.tertia delicata: quia sic vult quis facere penitentiã vt nullaz
sentiãt afflictionẽ : contra quod dicit
tollat crucẽ.quarta mutata /qñ aliqui gloriãtur de passionibus patrum
vel fratrum suoz /ipsi vero nihil talium faciunt:contra quod dicit suam
nõ alienã. quinta mometanea:quãdo
aliqui vna die abstinent & alijs diebꝰ
deliciis vacant:cõtra quod dicit quotidie. sexta simulata que est hypocritarum:contra quod dicit et sequatur
me non fauorẽ mundi. [Si quis enim
vult post me venire] hoc est si quis
vult attingere perfectionẽ vite christiane/faciat ea que sequunt:sz [abneget semetipm & tollat crucẽ suã et
sequat me.] Ubi tria exprimuntur in xpiane in quibꝰ perfectio vite xpiane consistit.

Petrꝰ in thalamis ceus.

Origẽ. Scandalum esse.

Origẽ. Gloriandum in cruce dominica.

Perfectio vite xpiane in tribus.

Primū est sui abnegatio: secūda est crucis portatio: tertium vite xpi imitatio. Quarto ad primum sciendum q̄ ad sequendū christum oportet hominem tria abnegare: scz sua sm illud/ Luc. xiiij. qui no renunciat omnibus que possidet nō potest meus esse discipul⁹. Et suos p̄m illud si quis venit ad me et non odit patrē ꝛc. non potest meus esse discipul⁹. Et semetipm sm q̄ hic dicit [abneget semetipm] .s. vetusta tē et pertī abiciendo ꝛ ad meliora mutando: vt desinat esse quod erat et incipiat esse quod nō erat: ꝛ aliter ex altero efficiatur. ac volūtatem propriā abnegando/ quod plus est q̄ abnegare res ipsas et abiecere. vñ Prosper. Quid eis prodest q̄ facultates suas abiciūt qui voluntates proprias non relinquunt: cum sit hōc p̄stantius voluntatibus propriis renunciare q̄ rebus humanis. Tertio abnegatio debet fieri omnib⁹ desiderijs carnis et mundi cōcupiscentijs perfecte reluctādo/ ꝛ in bonis actibus nulla complacentiā propriā vel humanam exprādo/ sed solum diuinum honorem in oībus que agimus intendendo: vt sic vera cite possimus dicere cū christo/ non veni facere meam voluntatē sed eius qui misit me. C Quantū ad secundū sciendum q̄ crucē tollere tripliciter potest intelligi: scz per carnis mortificationem/ per p̄ximi cōpassionem/ ꝛ per martyrij sustinētiam. Unde Hila. Sequendus est dominū cruce assumpta etiam passionis: ꝛ si non morte tamen voluntate comitādus est. Secundū Marimū episcopū. Duo abstinētie ꝛ crucis sunt genera: vnū corporale .s. a delectationibus eis ab aliis que decipiunt sensus viriliter renocare ac violēter abstrahere et coercere. Aliud spirituale q̄ est speciosius ꝛ sublimius: scz motus animi regere et perturbationes illi⁹ placare/ imperus vitiorum refrenare et cōtra ea quotidie litigare/ ac rixam quodam modo cum interiori homine conserere. hec Marimus. Hoc etiam de cruce tollenda potest ꝛ aliter exponi dupliciter. vno mō de cruce corporali: alter sic cōuenit martyrib⁹: et per hanc crucē intelligatur omne genus martyrij scz mortis et cuiuslibet alterius pene vel pericli p̄ quā sustinēdi/ animi tēratio ꝛ p̄paratio. Augusti. Tunc ei sm Augu. Crucē nostrā tollim⁹ q̄n penalitates quaslibet p̄ xpo voluntarie assumim⁹. Alio modo cōpanitur de martyrio spirituali: quod cōuenit religiosis ꝛ perfectis. de quo martyrio dicit Tyrs. Mihi mundus crucifix⁹ est/ et ego mundo .i. sm glo. Mundi cōcupiscentie non habeut in me dominū: nec mundus iam mihi se ingerit: ꝛ ego contra eum sum fixio. Et nota q̄ non sine causa p̄tūgit dicit/ scz sibi mundum crucifixum et se mundo. Plerūq; enim cōtingit: vt homo mundum nō teneat: sed tamē mundus eū in suis occupationibus astringit: ꝛ motuus est homo mundo/ et mundus eum quasi vinctum cupiat in alio inēanm in suis actibus rapere cōnītit. Sed fecisti Greg. Greg. nec paulus a mundo gloriam querebat: nec ipse a mundi gīa querebatur: ideo ꝛ se mūdo et sibi mūdo esse crucifixum gloriabatur. Sūt aūt Crucifix. da in mā. ctia in mūdo q̄ nobis debent esse cruciatus ꝛ nos eis. Ot. vt dicit Joānes. Omne q̄d est in mundo aut est cōcupiscentia carnis/ aut concupiscentia oculor./ aut superbia vite. Dō crucifixio sit p̄ tria vota religiosoꝝ/ qui vere martyres sunt spiritualeꝝ. Primū ergo martyrium consistit in temporalib⁹ voluntaria relictione. secundū in cōcupiscentie carnis relaxatione: et quanto fortior fit isto pugna/ tanto gloriosior victoria martyrij. tertium in proprie voluntatis abdicatione. q̄ sm Gregō. per obedientiam Greg⁹ macerantur voluntates proprie: ꝛ p̄ victimā caro aliena: et ideo obedientia dī melior q̄ victima. C Quantū ad tertiū de vite christi imitatione sciendū q̄ xp̄m sequi nihil aliud est q̄ ei vestigia imitari et eius vite conformari. Ipsum autem imitari debem⁹ tripliciter. Ipsum nanq; imitamur/ dū ei paupertatis/ humilitatis/ ꝛ alperitatis. xp̄m enim in suo ingressu nobis reliquit exemplum sm̄ercissime paupertatis. in progressu et exitu. p̄fundissime humilitatis. sed in egressu extē pū acerbissime penalitatis. Et q̄ tribus cribus debemus christi vestigia sequi. ideo ad istgem eoꝝ memoriam nos inuitat dicens. Recordare paupertatis mee quantū ad primum: et trāsgressionis mee .i. p̄fundissime humilitatis quātū ad secundū: et obedientie .i. amarissime passionis quātū ad tertiū. C Et nota q̄ ois q̄ Triplex bona. Luc. xiiij. Nolīte renūciatio. Prosper. Ut Christi. Ut Christi. Ut Christi

sideranti inuenire: cupiunt re consecq̃ sed nolunt sequi optant extrema iustorum non curant eos principia eorū. Et qua dño mouunt ad sustinendum pro confessione fidei martyr innocentes sequentes tollit huius cōfessionis terpler impedimentum. Et primo ꝑmū quod est nimius amor sui ipsius / dicens [Qui enim voluerit animam] id est alia sua[suam] scz vitam presentem aumonius indagēdam [salua facere]. i. an presentē custodire martyrii declinando vel corpus penitentia non macerando: hoc est pot⁹ saluare qꝫ perseuerando ꝙ me confiteri / scz eligens potius deum offendere ꝙ pro eo mori vel qꝫ pacis delicate seruare potius ꝙ per penitentiam affligere [perdet eam] in futuro scz vitam vel animam et pro vita momentanea incurret mortem eternā. Unde fugiendo mortem incurrit mortē: et seruādo vitam amittit vitā. [Qui autē perdiderit animā]. i. animalem et presentem vitam / perditam et mortī si necesse é se exponēdo eligere potius pro deo mori ꝙ eum offendere vel per penitentiam se affligendo eligere potius ꝙ deum placare ꝙ se delectare viuēdo ipm magis irritare: et hoc non propter mundi vanitatē vel erroris defensionē aut desperatione / sed propter me. i. anteꝙ contra mea faciat mandata [inueniet eam] in futura gloria: et pro vita mortali inueniet eternam. Illud dictum dñi de aia et vita saluanda et perdenda simile est ꝑm Grego. acti dicere ꝙ agricole. frumentum si semina perdis: si seminas reneuas. Ideo vt dicit Cassio. ve eorū que hic superans nō fuerit: nam qui in hac conuersatione vincitur, illic sine dubio coronatur. vnde Bernar. Qui voluerit animā suā salvam facere perdet eam. Et quidem prudentius eam perdis vt custodias: ꝙ custodis vt perdas. Quid hic vos dicitis obseruatores aboth / nos negligentes: Hippocrates et sequaces eius decent animas salvas facere in hoc mundo: rpo et eius discipuli perdere. Quēnam vos ex duobus sequi magistrum aut finem eligitis? Epicurus ergo hippocrates corporis alter voluptatem / alter bonam habitudinem prefert: nos magister veritatis rei contemptum predicat. Quid enim tibi aliud sonant cum clamant

Ꝟ Alia perdenda. Grego.

Cassio.

Bernar.

est: qui amat animam suam perdet eam? Perdet autem dicit sine ponēdo vt martyri / sine affligendo vt penitenti. Quāqꝫ martyrii genus sit perfectū carnis mortificare / illo membrum quo membra cedūtur ferro / hec rote quidem minus / sed omnimoda te molestius. hec Beri. Deinde tollit ꝑm impedimentum quod est nimia cupiditas lucri et desiderii terreni / dicens [Quid enim prodest homini si vniuersum mundum lucretur] de quo nihil secum mortem potuerit portare nisi peccatum: immo nāo plus acquisiuit de inferno. Unde in apoc. 18. Quantum glorificauit se et in deliciis fuit: tantum date illi tormentum et luctum [alie vero sue detrimentum patiatur]. s. amittendo gloriam / incurrendo penam eternam / et perdendo humanam subsistentiam. q.d. nihil proficit immo per ratia inutilem perdit. Sed quod est immortale / animi in eo. Et ideo aia cum sit immortalis preponēda est omnibus corruptibilibus et transitoriis: nam animi ratio ois imagine erinitas; iniquitas pricosior est cumeto terrenis. Et ideo stultus est qui plus pecuniam ꝙ scipsum diligit: quod facit qui propter illam tormēta eternis se exponit. Unde nimis stultus est auarus / imo pector ꝙ diabolus: quia auarus plus diligit nūmum ꝙ animā suam vel alterum: s. diabolus plus diligit vnam animam ꝙ totum mundū. Quapropter dixit rpo ꝑsumēs decipere eligendum vtrum. Et ideo vt dicit Origendum: ve mundum perdamus / et lucremur animas nostras. vñ et Umbro. Volde timendum est ne propter aliquam pecuniā / vel propter amorem carnalis vite salutem animarū quere negligamus: quia nihil prodest lucrificare temporalia si perdamus eterna. Et dat Chrysosto. exēplū. Si egēs in extremis malis positus videres seruos in lasciuia agere quod iuxta estimares eo eorum dñm esse: Sic quid lucratur anima tua misera carne lasciuiente si tamen damnationem expectat: Ꝙ magna heu hodie cecitas et amentia in hominibus reperitur. quia ꝑm Augu. si quis argentum auro preponit demētissimus iudicatur: si vero aurum deo prepo-

Ꝟ Alia perdenda. Grego.

Augustī.

Bernar.

Origē.

Umbro.

Chrysō.

nit a nullo reprehenditur. Exponit etiam predictum dñi verbum de illo q. i. animo aliorum lucrari volunt et suas negligant. vnde Chrysō. Si alterius solicitus contēnas tei: simulto es eis qui metalla fodiunt et necantur. Et quia posset aliquis dicere: esti animā perdam / tamē ex multis que lucrabor; eam redimā. id falsum est. vnde dicit [Aut quam commutationem dabit homo pro anima sua]. s. hanata. q.d. si pro ea totus mundus daretur non p hoc liberaretur. Et ideo nō potest cōparari lucrum mundi ad detrimentum anime / per quod homo perdit eā et viam eternam. Nam perdite dum tale possunt per alias dimitas compēsari: et si nōs tribigitur potest compensari per vitā immortalem que in resurrectione expectatur: sed si anima per culpam perdatur / non expectat in alia aia recompensari: qi non poterit aliam animam sed nequā aliquid aliud quasi cōmutationē pro ea dare: et liberet eam de eterna morte. Deus autem pro animabus hominū dedit cōmutationem / sanguinē filii sui preciosum. Perdenda est igitur anima et vita presens in hoc seculo propter dñm: non simulanda propter lucrum et desiderii terreni. Quapropter ve ait Augustī. Uolumus nic mundo pro rpo postponamus quandoqꝫ ꝑmutendame (quod absit) pro transitoria amittamus eterna. Si enim tibi dicerētur / Das toto hoc mense dimes et poteno es fac quicquid velis: vtere carnis voluptatibus sicut placet: ea tamen conditione vt oculi tui postea eruantur: et omne solatiū tollatur toto tempore vite tue in fame et siti / in omni cruciatu et in omni miseria vitae: nunquid illud tale bonum hoc tenore susciperes? Et quidem tota hec vita nec mensis est nec vnus diei vel hore spatium ad illius eternitatem infelicitatis comparationem: cui⁹ miserie nec finis est nec pena similis timetur. vnde Isido. Si haberes sapientiam salomonis: si pulchitudinem absaloms: si fortitudinem sansonis: si longanimitatem enoch: si diuitias creſi: si potestatem theboīnā: quid prodesset tibi si tandem caro daretur vermibus / anima demonib⁹ cū diabole cruciāda sine fine? q.d. nihil.

Duo quippe sunt tēpora eccle, vnū

Isido.

Tempus.

persecutionis: et tunc anteꝙ deū negemus ponēda est anima et presens vita. aliud pactū: et tunc frangenda sunt desideria terrena et lucra contēnenda. Nulla ergo mundi aduersitas animā tuam frangat: nulla prosperitas alliciat: nulla fallacia seducat a preceptis et mandatis dei et a charitate que est in christo dño nro. Omnibus modis et in omnibus debemus semper beneplacitum dei facere: et ab offensa eius abstinere. Deinde tollit tertium impedimentum ad confitendum fidem xpi / quod est pudor seculi. Nam ꝑm Grego. Sepe et humana verecūdia ꝑdimur vt rectissimum quam seruamus in mente nondum expunere valeamus in voce: et tanto deficit ad iustitie defensionem negligamus / quanto humanas facico contra iustitiam veremur. Et ꝑm eundem sunt qui dicunt. Hos non erubescamus deum confiteri, sed ad professionem fidei non sufficit cor⁹ professionis xpiani: dum veretur a proximis despici: dum indignatur iniurias tolerare: dum erubescūt si iurgium contigerit pro eis satisfacere. Hoc ergo impedimentum tertiū tollit. primo ex fructu. secundo ex pena. quia xpus confitentes confitebit et recognoscet: et erubescentes erubescet. i. non cognoscet eos de suis in secundo suo aduentu et iudicio [cū venerit in maiestate sua] scz humana id est in forma humana glorificata [et patrio]. i. maiestate diuina que sibi et patri est eōis: quam tamen habet a patre suo; et sanctorum angelorum] qui apparebunt cum eo. Tunc enim erubescet infideles: ignorabit famosus ygines: obiurgabit immiseri cordes. Unde patet ꝙ nō solū iudicabit filius in forma deitatis / sed etiam pater et filius et ꝑsūs etus quoꝝ est vna maiestas, in forma tamen visibili solus filius apparebit: vt et hoc solus filius hominis indicare dicat. Indumile tragis iudicant pater et filius nec non et ꝑsūs sanctus. Uerum quia potentia sapientie cedit in deceptione iudicii: vbi equitas magis est examinanda / et considerandum quid cuiq; debeatur pro merito (Huius et potentia sit exercendo nec bonitas subtrahenda: ideo ꝑsūs diserimā iudicii attribuitur sapientie: nam iudicium est per sapientiam diuinam.

Ꝟ Negetꝫ pudoꝛ fac amoꝛ uendus.

Iudicabit pater et filius et spūs sanctus.

sapientia aut̃ tota communicauit filio; et ideo etiã solus filius dr iudicare. Tempore ergo persecutionis non erubescat xp̃ianus fidelis pro xpo affligi; et in opus fuerit morte affici / ac subditãlio iudicari / & honorib⁹ denici. (Tempore vero pacis cũ vitia maxime subeperint carnem refrenet ne lasciuiat: et pro xpo non vereatur a proximis despici / timuit / adversitatẽ pati / prius proximo satisfacere: vt veraciter probetur secũ humilitatem capitis sui: et ipsum cõfitens mereatur ab eo recognosci. Et ne ad abnegãdũ se et tollendum crucẽ animi tores terreãtur: ideo tribubus tota subiũgitur oratio. [Filius enim hois]. i. virginis ꝺ ita se vocat propter sui humilitatẽ / propter caritis veritatem / propter mirã puritatem siue integritatẽ [veniturꝰ est]ad iudicandũ orbẽ [in gloria patris sui cũ angelis suis] et in forma gloriosa iudicabit. Dum primo venit humilis / venturus est per manifestationem gloriæ et virtutis. [Et tũc reddet]sine opis dilatione [unicuiq;]sine personarum acceptione vbi nõ persone sed opera considerant. vnde sequitur [sm opera sua]sine diminutione; nullis quidẽ premium ser̃ gloriã nisi et corporis: aliis aut̃ supplicium scilicet pena vtriusq;. Hic est locus merendi et liberandi animã: ibi metendi et recipiendi sm merita. Imbuta hic dum lucem habes: ne ibi tenebre te comprehendant. Suscipe hic morte: vt ibi suscipias vitã immortalẽ. Volti timere: quia tribubus lex succedit. Times mortẽ? auge gloriã triũphantis. Uereris crucẽ: insultet angelo⁹ ministeria. Attende et hic verbum Ber. qui dicit. Uis scire que debeas xpo? Debes ei vitam tuã: q; ipse vitã suã posuit pro tua. (Et q; rudes erant apti: ne cum sic venturũ dubitarent et fatigari expectatione deficerent / promittitur in presenti consolatio vt cũctus credant defuturo. Unde bonus magister ne discipuli desperatione frangantur aut tedio: fulciuntur eos consolando. [Amen dico vobis] vt securi de hoc sint [sunt ꝺã de hic stantibus Josephus [qui non gustabunt mortem] temporalẽ q̃ est quidam gustus respectu mortis eterne vel gustus dicitur q̃tũ ad bonos qui non permanent in morte [donec videant] oculis corporalibus [filiũ hominis venientem in regno suo]. i. in ea claritate regni quam habebit cum ad iudicandum veniet: vt qui us est venturus postea / presens quoq; pe demonstretur et appareat. hoc est bonee videant similitudine glorie quam corpora electorũ qui eum nũc confitentur habebunt in ecclesia triphante / vt per hoc sperent eternã futura in re. Unde p̃m glo. in corpore mortali ostendit eis non immortalitatem sed claritatem future immortalitatis similem: et ita sensus est. donec videant regnum dei. i. magnam regionem glorie regni dei. Cum xpo hic stantes sunt in statu gratie qui, xpo patienter passionẽ sustinent: et ibi mortem culpe vel gehenne non gustant / sed cum ipso ad gloriam eternam transeunt. Hanc piam promissionem eis fecit: vt per visam gloriã future resurrectionis et cõtemplatione gaudij manentis ad aduersa trãsmutaret. Ultionem autem promissam dilatuit / vt eam vehementius desiderarent: et desideratam magis acceptarent et gratam haberent. (Oratio.

Dñe Jesu xpe da mihi vt meipsũ sic abnegẽ q̃ in ꝓperitate et in omnibus q̃ placitter delectant a malo declinẽ: et nihil mihi honorem tuũ querã: meoq; voluntatẽ renuncians tibi et ꝓpter te oi creature obediã. Da etiã mihi vt tollã crucem meã afflictiones et penalitates per me voluntarie assumendo: et alias vltaras patienter sustinendo: ac ꝓrsus in necessitatibus cõpatiendo docet in omni aduersitate bonã facere non desistendo. Da etiam mihi vt te sequar vestigia tua imitãdo: et nuc vite me cõformãdo / post te veniã ad supernã patriã pertingẽdo. Amen.

(De transfiguratiõe domini. Cap.iiij.

Dicit qs tam supra ꝓmissi sol⁹ nit cum ꝺr / Et post dies sex / Jta Matheus nõ numerando errẽmos vt ꝺic octaua / sm luca numerãdo die primã quo promisit et vltimũ quo soluit [assumpsit xpc̃s petrũ et jacobũ et joannẽ et duxit illos seorsum in mõtem excelsum. Mathei. xvii. Marci. ix. Luce. ix.

Bernar.

Ti

Suffratio mortis.

Stantes cum xpo.

Thabor.

Claritas filiorum. Augusti.

C Trãsfiguratio dñi spẽ auget nostram.

Leo papa.

Spẽdor facies.

valde et excelsum. ſ. thabor / quare eo mutatio a nazareth / cõtra ortere: vt ibidẽ oraret. Matheus et marcus ponũt vñ dies medios: sed lucas etiã extremos. Illi ser̃ qi post sexta mundi etatẽ alẽ sanctor⁹ in beata expectatione requieſcẽt. Lucas octo: quia in octaua resurrectionis corpora sanctorũ in gloriã immortalitatis resurgẽt. Die ergo post sex etates quiescendũ esse abomni labore / et ibi octauo tpe resurgendũ designat. Unde p̃m Dies nouus. et glo. hoc bñ mysterio conuenit. sicut xpc̃s post septimã sabbati qua in sepulchro quieuit: octaua die resurrexit. sic et nos post sex mundi etates quib⁹ ꝓ ꝺño parimur et laboramus et post septimã quietis aãrã que nuerũt in alia vita gentr̃ octaua die resurgemus. Trãsfiguratio ergo fuit in octaua die: q; facta est ad ostẽdendũ discipulis suis gloriã resurrectionis future q̃ erit in octaua mundi etate: et propter hoc figurata est ꝑ octauũ diẽ. Assumpsit aũt secũ tres: et ꝓ in oi ecclia starent testimoniũ. Jtẽ in signũ et ꝙ nũc fidẽ trinitatis firmiter seruabũt / tũc in eterna visione gaudebunt. Istos autem tres. ſ. petrũ jacobũ et joannẽ specialiter assumpsit: q; istos familiariter dilexerat. Hoc aũt fecit ad designãdum ꝙ ꝺeus vult gr̃iam de his ꝓferre: ꝙ fidem cognoscat sicut petrus. ꝙ vitta supplaret sicut jacobus: et q; ad bene operandũ gr̃am habeat sicut joannes: q; omne meritũ cõsistit in credendo verũ / in declinãdo malũ / in faciendo bonũ. Jtẽ ad cõmendãdũ oĩm ecclesiarũ ecclesiã nã per petrũ significantur coniugati vel etiam prelati: per jacobũ penitentes vel actiui: per joannem virgines vel theorici. Et pulchre ostensurus discipulis resurrectionis gr̃iam seorsum eos duxit: vt intelligamus q; si eiusdẽ resurrectionis participes esse cupimus / a turbis malignorũ ꝺeim et tumultus secũli ꝺuxi esse debemus. Pulchre etiã eos in montẽ et celsum duxit et nõ vallẽ vt discam⁹ gloriã nõ in profundo huius seculi / sed in regno superne beatitudinis esse querendã: et q; ad illã gloriã future resurrectionis peruenire / et in decore suo xpm videre merebimur / summa et terrena despicientes ac sublimia et celestia desiderates mente in celestib⁹ habitemus. Necesse est enim eũdem qui deũ cõtemplari desideras / vt nõ in infimis voluptatibus iaceãs: sed semp ad celestia se erigat. Ascendit aute in montẽ vt oraret: iuuenũ oratorio in montem virtutũ ascẽdere et sursum nõ i unis corda habere / ac cõtinuis precib⁹ insistere. Et bene mõs iste dicr̃ est thabor: qs accessio interpretat: ꝺa ossi qs manifestatur in lumine manifestantur. Effect⁹ aũt orationis ostẽdit / ꝓpter quod oauit sc̃z ꝓpter gloriam future resurrectionis manifestandã aptio. Nũ esth oraret transfigurauit est cõtra eos. Non dicit trãsfigurauit sc̃z vt noterur actio fieri et ꝓcentia triuitatis / sed i natura humana. [Et bene dñs oraret facta est altera species vultus eius.] ferueth est et deuotio orationis dispositio est ad trãsfiguratione et extasim mẽtis. vnde petrus dñs oratet actus est in extasi mentis. Cõsipice bene ista et re presentẽ et hibeq; magnifica sunt valde. [Resplenduit eiũ facies eius sicut sol] immo plus q̃ sol: sed nihil habet clarit⁹ cui cõparetur. [Uestimẽta aute eius facta sunt alba sicut nix. Jet sic ꝓfusa lumine vt alba esse ꝺra appareret. Sm Augu. Cãdor vestium ꝓcedebat a facies splẽdore: et ista fuit vera mutatio in facie / sed nõ inuestre. Nõ subtrahitam vere carnis amisit: nec corporis veritatẽ subtraxit: sed splendorẽ addidit. Ut lucas dicit q; [facta est species vultus eiꝰ altera] nõ alia. In carne ergo mortali immortalitatis et resurrectionis sue vel nostre gloriã nõ in se sed in secuti claritate sicut volunt ostẽdere illius gloriã qua ꝓcedebat certissimos nos redderet. (Ecce quantũ pignus beatitudinis nostre habemus. nõ enĩ erat aliũde trãsfiguratio nisi sede aduersus ꝓuidicatio / in quo et ꝓpie dixit: et sancti eius lucebunt sole claritatis. vnde non assumpsit claritatis dotem: sed doctis similitudinem. Hã vt Leo papa ait. Illã ipsius dotatis ineffabilem et inaccessibilẽ visionem que in eterna vita mundis corde seruatur: nullo modo adhuc mortali carne circũdati iuuenire poterant et videre. Splendor aũt̃ faciei signi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ficat claritatem diuinitatis: fulgor vero vestium claritatem humanitatis eius. Item claritas facies repræsentat futuram claritatē capitis xpi: fulgor autem vestium designat futuram claritatē membrorū eius. S. sanctorum qui superabūdat a claritate xpi: sicut candor nimis superatur a fulgore solis. Candor ergo significat gloriā future resurrectionis: propter quod angelus ibīce resurrexisse nunciat. Et vestis eius facta apparuit. Et ꝑm Bedā

Beda. Ueritatis diu sanctorū ultimus chorus accipitur qui in tertio desperatus vi-

Moral'. debantur. Et moraliter circa transfigurationem dñi tria facit. quia discipulos assumpsit in montem ascendit: orationem premisit: ad significanda q̄ ad gloriam non peruenitur nisi p̄ virtutis societatem: per vite altitudinem: per orationis deuotionem. Fe-

Petrus. lix ergo qui talem comitatum assumpsit: Petrum fecit qui interpretatur agnoscens: vt sit in eo cognitio q̄ debet esse triplex: fec dei: sui: et proximi. Cognitio dei generat dilectionem et cauet desperationem. cognitio sui generat humilitatem et cauet presumptionem. cognitio proximi generat compassionem et cauet crudelitatē. Et sicut suam fragilitatem: sic et mundi vanitatem agnoscat et agnita contemnat. Jacobum qui interpretatur

Jacobus tractor vel supplantator: vt sit in eo tractatus et supplantatio: que etiam debet esse triplex. S. carnis/mundi/et diaboli: vt contra concupiscentias carnis et mundi ac tribulationes diaboli fortiter luctet/et eas deuictas sub planta prosternat. non enim coronabitur nisi qui legitime certauerit. In

Joānes. signum huius iacob post luctum accepit benedictionem. Joannem qui interpretatur gratia: vt in eo sit gratia que sūt debet esse triplex. S. incepte/

1. Cor. xv proficiens/et perueniens. vñ Apls. Gratia dei sum id quod sum: gratia ad primā. et gratia eius in me vacua non fuit: sed abundantius omnibus laborauī/non autem ego solus/sed gratia dei mecum. Jacobum ad tertiam. Joānes etiā priuilegio singularis amoris dei dotatus fuit. sic bonum diuinū sup oia diligat: et in omnibus tribulationibus nihil nisi amorem diuinū concupiscat.

Petrus. Item petrus alio nomine dictus Simon qui interpretatur obediens/sic

Jacobus Joannes gratia/significat mundiciam. Jacobus qui tractator: vel supplantans/significat pauperiatem voluntariam. et ista tria faciunt videre claritatem diuinam: sicut isti viderunt transfi-

Moyses Helias. gurationem. Felix qui talem montē ascendit. id est eminentiā vite ascendit. in quo sunt tres gradus: scilicet abiectio sui/mortificatio carnis/cōceptus mūdane prosperitatis. de quibus supra primo capitulo. si quis vult post me venire abneget semetipm et tollat crucem suā et sequatur me. Felix qui sic ascensioni insistit pie fideliter et perseuerāter donec appareat gloria. In facie clerici trāsfiguramur in sole: dū lucescunt per scientiam/ardent per charitatem/illuminant per exemplum et doctrinam. In vestimentis laicalibus sufficit albedo nitida per mundiciam mentis carnis q̄ operto. Et apparuīt illis moyses ⁊ helias/ꝑm animam in corpe assumpto vel sibi adoptato: sicut qui apparent angeli in corpibus assumptis. Et helias adhuc viuus in anima et corpore. Ꝓ-

D Apparuerunt non inepte ⁊ helias et enoch. ductum. Apparuerunt cum xpo tres duos pontes q̄ alii: alter moriturus alter adhuc viuus in signum q̄ futurum et moriturum seu viue et morte sit dñs: et q̄ tam illi mortui qui per moysen/q̄ viui qui per helia/qui tempore iudicii vel viui in carne reperiendi vel a morte resuscitandi sunt: regnaturi sunt in gloria cum illo. Item vt ostēdant ipsum esse quem legis et prophetarū scripta predixerunt et promiserunt: et vt hic appareat q̄ lex et prophete a doctrina xpi non discordant: et q̄ finis legis et propheratum in suo sermone ꝑfus erat et eius gloria propter quam venerunt: et ipse ostenderet se esse finem legem quam moyses legislator dedit/et supra propheras inter quos helias ꝑdicator pr̄cipuus fuit. Per moysen quidem significatur lex: per heliā prophete: et per vtrūm euangelium. Apparuit ergo dñs medius inter moysen et heliā/tanq̄ ipse et euāgelia haberent a lege et prophetis testimoniū. Item vnus moriturus et alter vinus apparuit: vt significet xpūs mortuorū ⁊ viorū victurū. vel vt non mortui tantum mundo/viui autē nec. Item vt ex ossa parte xpūs testimoniū haberet: de celo patrē in voce/de

ethere nubes/de paradiso heliam/de terra apl̄os/de inferno moysen. [Et loquēt̄es ei eo.] dicebāt̄ excessum ei⁹ q̄ cōpleturus erat i ierusalē. passionem i quā fuit excessus amoris/doloris/⁊ hūilitatis. Dmos fuit supra mensuram: ꝑm illud Joā. Maiorem hac dilectionē ꝛc. Dolos supra cōsuetudinem: ꝑm illd Thren. O vos oēs qui trānsitis ꝛc. Pumilitas supra virtutem: ꝑm illud Thren. Recordare paupertatis ꝛc. Loqui aūt ipsos est talem grām redēptionis futurā per xpm testimonio legis ⁊ prophetarū ꝓfigurātam esse ostendere. Et notandum q̄ non loquebāt̄ de tali materia tanq̄ indigētes xpo quem nesciret: sed ei adoriabit de aduētu ei⁹ in carne. Et qz mysterium passionis quod ipsi predixerāt viderūt in xpo cōpletum: nec ierl forte esse/qz videbāt redēptionis sue totius q̄ humani generis diem appropinquare. Cōparebāt̄ nihilominus xpo: qz tam gloriosa facies debebat sic cōfusi/et sic inuidiose tradi/et studiear/et crucifigi. Notandum etiā q̄ gaudiū magnū facti est aptis ⁊ ppheris/non solū de trāsfiguratione christi/sed etiā (vt dicit Efrem) de marina visione: qz per viscq̄ testamenti principes cōgregati sunt cum deo abrahām. Videbat etiā myrfes suz iudeos principē christianoz petrum: considerabat helias casus virginem ioannem: et vterqz in iacobo laudabat martyrii priuilegium.

[Petrus vo ⁊ qui cum illo erat gratia erāt somno ꝓpressi a gloria: qz splendore inēsprehensibilis deitatis premuntur sensus humani corporis. [Et cum gallāt̄es viderūt maiestatem eius ⁊ duos viros/scz moysen et heliam/quos cognouerūt predicte claritatis illustratione. Unde qriz Ambro. q̄do apl̄i cognouerūt moysen et heliam quos nūq̄ viderāt. Et respōdet q̄ per maiestatem sup eos venientem. In quo innuitur q̄ in futura gloria alter alterum q̄ntūcūq̄ vidit cognoscet. Scām glo. hic helias ut extimus ꝓphetarum/sed cōtra de dauid hoc dicitur in ꝓlogo sup ꝑalterium. et de moyse in glo. super Exodum.

Moyses. Et solutur: qz moyses fuit extimus dñi familiaritate/signoz ostēsione/legis ꝓmulgatione. Helias eximius vite austeritate/arguendi auctoritate/vite singularitate. Dauid eximius ꝓphetie sublimitate/regie dignitate/et spectatis et facta/gnūsse. [Tūc petrus] tā ferueno: [ditit ad iesum: dñe bonū est nos hic esse/scz in mente ⁊ in contēplatione dulcedine. Celesti esu dulcedine gustata volebant infima. vñ Raba. Quo ampli⁹ quis degustat dulcedinem vite celestis/eo amplius oia alia fastidit tanq̄ infima. [Si vis faciamus hic tria tabernacula] ad manēdum scz cōmune [tibi vnum/moysi vnum/et helie vnum] Non loquebatur de tabernaculis pro se ⁊ socijs suis faciendo: quasi supponens se ⁊ socios suos tanq̄ discipulos eis magistro manifuros in suo tabernaculo. Petrus optādo cōmēdat xpm ⁊ se in mōte manere/ex medico gustu participatione future gloie quā in xpo viderat: vt per hoc desiderio q̄ nihil sit difficile q̄ xpo pati (nec tormenta nec crux nec mors) vt ad mortem celestis glorie puenīamus. Si esu sensibilis visa gloria sic petrū in mōte impressionib⁹ et imperijs subiecto illexit vt diceret bonū ibi manere: quid estimādū est de illa ineffabili: intelligibili gloria eterna i celo: vbi nulla intemperies/nulla peregrine impressionis molestia: vbi nullum malum sed omne bonū obtinebit. vñ Beda. O gra felicitas visioni deitatis inter āgelos adesse ꝓpetuo: si mi trāsformata xpi humanitas discipulos/scz discretas ad primum visa deie crat/vt eis ne discedāt petrus ꝓstare velit obsequium. Unde et Remig. Unde dñi maiestate ⁊ duos seruos petrus adeo delectatus est/vt eligere tēporalis oblationi traderet/et ibi in ꝑpetuum vellet manere. Si aūt petrus sic accensus est/quāta erit suauitas et dulcedo videre regē in decore suo: et interesse choris sanctoz olim angelorū: hec Remig. Sed errauit petrus [et nesciebat quid diceret] hoc petēdo. tum qz in via patriā requirebat/ et umbram future gloie quā videre verā estimabat gloriā: cū nos regnū dei non esse sanctis ꝓmissum in terra sed in celo. tum qz in gloria tabernacula manu facta necessaria credebant: negantes dominum manu factam non esse necessariam in illo seculo futuro. tum qz se ꝛ coapostolos adhuc carne mortali circūdatos esse nō aduertebat: et absq̄ custu mortis immortalis vite statum subire volebat. tum

Remig. Remig.

F Petri error i optādo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Augu. etiam qꝫ suam et ꝓximoꝝ salutem non attendebat. vnde Augu. Quid dicto sancte petre? nūdus perit et tu secretum queris. Uideo tot gentes in vnum conuenire/et tu quaerem diligis. Uideo tenebras mūdi/et tu lumen absconsio. Math.v. Nemo quippe accendit lucernam/et ponit eam sub modio ꝛc. Unde et Damasce. Non est tibi (inquit) petre bonū qꝫ ꝑꝛs ibi moretur/qñ si ibi māsisset/nequaqꝫ tibi facta ꝓmissio conseqꝛetur effectū. Damasc. Neqꝫ enim etates obtinuisset regni/nec mortis ꝛꝫ annis abolita esset. Et vt dicit Chrysso. qꝫ audiuit qꝫ oporteret eum hierosolymam ire/et multa pati/adhuc nimet pio ꝛꝑhe ꝓ post incarnationem non audet aperte dicere rursus/ꝓpoꝛit°/esto tibi:sed idem occulte per alia signa insinuat. Quia enim videbat nuitam quietem ꝛ solitudinem/cogitauit conuenientem ibi esse stationem et loci dispositione. qꝫ significat dicens [Bonum est nos hic esse] vult enā semper hic esse:sed ꝛ tabernaculoꝝ meminit dicens [Si vis faciamus hic ꝛria tabernacula.] Cogitauit enī qꝫ si hoc fieret/non ascenderet hierosolymam:et si non ascenderet/ꝛꝑhe non moreꝛetur:ubi etiā sciebat scribas insidiari ei. hec Chrysost. Chryso. Et licet petrus vt homo stupefactus nesciret qđ diceret:in hoc tamen sua deuotionem ostendit/et insitū sibi ardoꝛis monstrat indicium. Unde merito petrus ꝓ eo qꝫ de vna gurta vini celestis quam biberat quasi treꝫ tabernas facere volebat. Sicut enim ex passionis magnitudine (vt timoris vel maioris) aliquis ꝓꝛeꝛupit in aliqua verba sine ꝓmeditatione:ita similiter ex magnitudine deuotionis et delectationis exꝑte dixit petrus illa verba que tamen non erāt rationabilia:qꝛ in solo aspectu humanitatis ꝛꝑi non cōsistit essentia beatitudinis:et ideo illud non debebat sufficere ꝓ ꝓfinali beatitudine. In monte thabor est grande monasterium grādi silua circūdatum/treꝫ habens ecclesias:nuꝛꝛa quod petrus ait. Facta mus hic treꝫ tabernacula. Trita tabernacula conꝛꝑlatiuus mocaliter facit quādo legem ꝛ ꝓpheras ꝛ euāgelium ꝓꝛactice legendo disponit/scz corde credendo/ore confitēdo/et opere adimpiendo. ¶ Sciendum autem qꝫ ista transfiguratio significās gloriam ſeꝝ ꝓmo describitur a matheo et marco/quia eoꝝ ꝓmo ꝛrinitas ibi apparuit: pater in voce/filius in humana carne/spiritus sanctus i nube. per qđ datur intelligi qꝫ gloria sanctoꝝ consistit in fruitione beatissime trinitatis. Sicut ēn petrus ebrius ex dulcedine illi⁹ claritatis voluit facere tria tabernacula:ita habet homo ꝛria tabernacula. I anima sua/que nec moyses nec helias sed sola beata trinitas delectabiliter inhabitat. ꝓm illo Joā. Ad eū veniemus ꝛ mansionem apud eum faciemus. Dec autem sunt mansiones legales ꝛ typi ꝓphetaꝝ:immortalis/intelligētia/et voluptas. Nam filius habitat in tabernaculo intelligentie/implendo ipsam dei plenissima ꝛ lucidissima cognitione:spiritus sanctus i tabernaculo voluptatis implendo ipsam sapidissima ꝛ suauissima dilectione:pater in tabernaculo memorie/implēdo ipsam cognitione dilecti ꝓpria refectione ꝛ securissima intentione:quibus actibus anima in deum quasi totaliter transformatur et quodammodo deiformis efficitur. Petri ardoꝛ. Petrus inde ꝓꝛeꝛupit ꝓ quadam ꝓpensa refectione ꝛ securissima intentione:quibus actibus anima in deum quasi totaliter transformatur et quodammodo deiformis efficitur. Dunc verificatur ꝓm quandam ꝓpensam gustationem illud quod dicitur alibi. Intra in gaudium dñi tui. Secundo describitur ista transfiguratio a scie rate consortio:quia ubi fuerūt moyses ꝛ helias/ibi et ihesus/petrus/et iohannes. Petrus in ordi. Thabor monasteria. Moraliter. Trāsfiguratio. Et helias/iacobus/petrus/et iohannes. In celesti igitur gloria habemus discipulos/oēs veteris et noui testamenti sanctos. Beati veteris testamēti distinguuntur in duos ordines:scz patriarchas qui intelliguntur per moyſen ꝛ helyam. Sic autem noui testamenti distinguntur in treꝫ:scz i martyres qui per tribulationis cōfessiones qui pleni ſuperētia dei intelliguntur per petrum ꝛ interꝓꝛetatur agnoscens:in virgines qꝫ per iohannem. Uel potest dici qꝫ ꝛ ꝓ voluit habere testimonium sui aduētus ab illis qui sunt in celo/scz a patre ꝛ cet ab illis qui sunt in mundo/scz a petro/iacobo/et iohanne: et ab illis qui sunt in terrestri paradiso/scz ab helia:et ab illis qui sunt in inferno/scz a moyse. Uel per ter personas significantur ter bona que deus confert eis templantibus:quia in contēplatione primo mens illuminatur/qđ signat petrus. Secundo caro supplantatur/qđ signatur in iacobo qui interꝓꝛetatur supplantator. Tertio grauia angeꝛtur Celestis patria. Contēplatio bona.

et ungmēratur/quod signatur in iohāne qui interꝓꝛetatur i quo est gratia. Quarto nūdus conteꝛnitur/quod signatur in moyse. qꝫ interꝓꝛetatur assumptus ex aquis. Quinto cor amare inflammatur/quod signatur in helia qꝫ raptus fuit i curru igneo. Sexto dulcedo celestis ꝓgustatur/quod signatur in ieiu. Unde petrus qui vnā guttam ꝓgustauerat dixit/bñe bonum est nos hic esse:nescies quid diceret. Tertio describitur ista transfiguratio a significatiōe subiectoꝝ/cum dicitur [resplenduit facies eius sicut sol/vestimenta aūt eiꝰ facta sunt alba sicut nix.] ꝑ que signatur beatitudo et gloria quibus sanctoꝝ corpora inducentur. Dño igitur petro non respondentem licet ex feruoꝛe deuotionis loquꝛeretur/ramen quia imp̄udēter interꝛogauit:ideo responsionem dñi non meruit:nōdum ēn vt in hac gloria cōsisteret tempus erat. Qui ante vult deo facere tabernaculum/ꝓparet ꝓpꝛiam cordis sui/et in ipsum veniet locum dño tabernaculum deo iacob. Qui vo male materiale tabernaculū ex frondibus ꝛ ramis quiete fuit cōtinuus in eterna illa gloria ꝛꝑpetua tabernacula necessaria/vbi nulla aduersitatis aura est nimēda/vbi deus oipotens templum est ꝛ domus ecclesie:ideo nubis lucide accipit obumbraculum. Unde sequitur. [Adhuc eo loquente] et de tabernaculoꝝ visibilium constꝛuctione cogitante [ecce nubes lucida obūbrauit eos.] qꝫ maioꝝ luce ꝛ vere cognitionis fuit/vt intelligeret electio i eterna tabernacula receptis non esse necessaria corꝑalia tabernacula:et eos non esse ꝓsequendos regnante domoꝝ vbi nubes ꝛ spiritus sancti gloria ꝓpetꝛatur/et i abiectōe faciei diu abscondatur. Et intelligas qꝫ cū petrus loqꝛeretur interim ārea vba cōpleꝛet diſſeꝛit moyses ꝛ helias/et moꝛ nubes subtecta est/et ſi interꝛūpitur vba eius per obūbrationem nubis. Dicebat petrus terrenū tabernaculum/et affuit celeste obūbraculum. Et ista nubes nō fuit cōstata ex ſtis caliginoſio vapoꝛib°/sed ex vehemēte igne/ita ista nubes fuit a luce. Ac in ſtruēdas aūt mētes apl̄oꝝ de cognitione diuinitatis/ymaginem filii dei post ruptā ꝛ helie testimonium [vox] patris [de nube] modo tonitruo testimonium ꝓhibuit dicēs. [Hic est filius meus] nōn adoptiue sed per naturā [dilectus] filius meus scz naturalis et ꝓpꝛius nō aliūde creatus vel adoptiuus. hoc est ꝓm Aug. non helias filius:non moyses filius: sed hic est filius qđ scīā videris. ¶ Recesserunt ēn illi vbi ceperat dño designari: vt ille solus demōſtraꝛetur ne errarent apl̄i [in quo mihi bene cōplacui.] i. in quo mihi beneplacitū de redēptione mūdi complere constituī. Uel ꝓm Chryso. in quo delectoꝛum in quo requiesco: qđ accepto. qꝛ ola que sunt ꝓpꝛia eū dilīgēnia exequiſtet est vna eadēq; voluꝛas ipsiꝰ ꝛ ꝓꝛris. quare etsi crucifigi vult ne cōtradicas. [Ipsum audite] magis qꝫ moysen vel heliam: qꝛ ꝛ christus finis est legis et ꝓpheraꝝ. [Ipm audite] vt ſuꝑemū et singulare magiſtriū qui docebit vos ola necessaria ad ſalutē. [Ipm audite] qꝛ veritas est ipm querite quia vita est: ipm sequimini qꝛ via est. Aesi (ꝛt ait Remig.) alibi vbi diceret/recedāt vmbre legales ꝛ typi ꝓphetaꝝ:et solum consecum lumen euāgelii sequimini. Felicēs ē apl̄i qꝫ nō solū dēi claritatē videre meruerūt:sz etiā vocem ꝓpꝛiis intonāte audierūt. Nec ab hac felicitate nos ex toto alieni erimus/si qđ illi crediderūt ꝛ nos credim°/et qđ illi viderūt amādo viuimus: et qđ illeꝛūt eoꝝ visceribꝰ inſumam°. Sed qꝛ humana fragilitas in ꝑſona magiſtris oppꝛimit:qꝛ ꝑdno diuinitatis et ꝛꝑcetū maiestat̄ gl'ie ferre nō valet:ideo dum audirēt voce terribilē de nube [ceciderūt in facies suas.] nō sicut mali retroꝛsum. vñ Remig. In eo vb ꝛ ſcel discipuli i faciē ceciderūt ſeruatis ſuis indiciis impiꝰ est retroꝛsum cadūt vt heli. hec Remig. Cadūt ergo tuſti in faciē: modo ꝓpter timoꝛē vt hic. modo ꝓpter humiliatiōnē vt magi. pcidētes adoꝛauerūt eū. modo ꝓpter gꝛām actionē: vt ſenioꝛes ceciderūt i cōſpectu thꝛoni i facies suas [et nimuerūt valde] qꝛ ſe errasse cognouerūt:qꝛ nubes in lucida apparuit:qꝛ voce quaſi tonitruum ſcz patris (qui⁹ matestati timoꝛ debebat) audierūt. Ad hāc vocem (vt dicit Efrem) fugerūt ꝓpheteceiderunt apl̄i ꝛ timuerūt. Tonitruū quidem terribile fuit. Unde de ipsa voce terra sub ipso contremuit. Sed quoꝝ

Filius dei ꝛꝑhe. Ambro. Chryso. Remig. Remig. Cadere i faciem et retroꝛsū. i. Re.iiij. Uocis de minice virtute. Efrem.

hūana fragilitas grauabat/benigne pius magister verbo pariter et actu consolatur ⁊ erigit. Nam clementer [accessit ceteros]q; per se surgere non poterāt [et tetigit eos] familiariter et dulciter/et tactu debilitata membra solidauit [dixitq; eis] vt metū et timorem fugarent [Surgite] cōtra casum[et nolite timere]cōtra metum. Beati illi quos tangit iesus beati illi quos tangit salus ⁊ vita. Illi essi fuit gunt illi sine timore ⁊ tecuri fūr. Ho genus ergo eius vt ⁊ nos tangat et nostro fugaret [Surgite] cōtra casum[et nolite timere]cōtra metum.

R Tactus christi.

Beati illi quos tangit iesus beati illi quos tangit salus ⁊ vita. Illi essi fuit gunt illi sine timore ⁊ tecuri fūr. Ho genus ergo eius vt ⁊ nos tangat et nostro fugaret [Surgite] cōtra casum[et nolite timere]cōtra metum. Beati illi quos tangit iesus beati illi quos tangit salus ⁊ vita. Illi essi fuit gunt illi sine timore ⁊ tecuri fūr. Ho genus ergo eius vt ⁊ nos tangat et nostro simo suo fuisset ⁊ insipientie ex cutere nrīq; ad se videndū nobis oculos aperiat. Dulcis amicus est q; pie consolatur ⁊ potenter adiuuat. Ad tactū ergo ⁊ consolationem iesu miserato rīs qui ⁊ stratis dexteram beneficiū ac auxilium porrigitur iacētes erigit: discipuli surgēres nec moysen nec heliam viderūt/sed solū iesum in figura couersura qua cōuersari solebat inter eos . ſm glo. Si moyses ⁊ helias perseuerassent/vox patris videretur incerta cui potius testimonū dedisset : et ideo recesserunt illi ne ad eos vox patris fieri putaret/sed vt ad solum iesum pertinere intelligeretur.

Allego.

Allegorice ablata nube videtur moyses ⁊ helias euanuisse ac solū iesum remansisse q; post ⁊ phetarum vmbra discessit que quasi nubes api'os texerat/videtur esse scripturis illis reuelata fuit : et euangelium in quo virtūs reperitur solū remanet.

Regiminū cōgruētia.

¶ Rectū aūt ſm glo. ꝙ bene conuenit mysterium secūde regenerationis / que scz erit in resurrectione vbi caro resuscitabit: cū mysterio prime que est in baptismate vbi ala resuscitatur. In baptismate enī ⁊pi operatio trinitatis ostensa est: fuit enī ibi filius incarnatus/apparuit i specie columbe spiritussanctus /et pater fuit ibi in voce declaratus. Et sic' in transfiguratione que est sacramētū sēde regenerationis tota trinitas apparuit: pater in voce/filius in boue/spiritussanctus in nube. Nam gloriam illi' quā modo in baptismate credētes cōfitemur/in resurrectione videtes collaudabim'. Nec frustra spiritussanctus hic in lucida nube /illic in cōtūba apparuit: dona enī sūt ista per species declarare solet. Innocentium aūt i baptismate donat/que per aquem simplicitatis designat: idaturus est aūt claritatem ⁊ refrigerium in resurrectione. et ideo i nube refrigerū/et in fuit gore nubis claritas resurgentium cor por figuratur. Q.ui eās nūc simplici corde fidem quā percipit seruat : tūc luce aperte visionis qō crediderat cō tēplabitur : ipsaq; qua illustrabitur/ in ppetuum gra ,protegetur. ¶ Et descē dēs iesus cū discipulis de mōte/precepit eis] precepto institutionis [vt nemini dicerent] visionem de gloria transfigurationis ante tuam resurre ctionem a mortuis. Prio ſm Pierone dictū esse incredibile,propter rei magnitudinem videret. Secūdo ſm Tho. ne holes audientes tam gloriosa de eo dicī/scāda alij arētur postea videntes eum crucifigi. Tertio ſm Remigine predicatio gloriose passionis frueret impediret : qr si maiestas illa' fuisset diuulgata in populo/plurimi resistēdo principib' sacerdotum passionem eius impediuissent:et sic redēptio humani ghis retardata fuisset. Quarto ſm Vila. qr tūc debebāt esse testes diuinitatis ⁊pi:cū essent spiritussancto repletiet ad tāte visionis testimoniū phibēdum cōfortari. Quinto ſm Damascenū, qr alii discipuli adhuc imperfecti fuissent tristati ꝙ hāc visionem non vidissent:et iudas magis incitatus ad petitionem saluatoris fuisset. Sexto / qr resurrectio ⁊pi multū fuit dubitabilis:ideo reseruata fuit illustrari sio/illo diuulgāda tēpore cū martyre oportebat ipsi resurrectioni testimonium phibere:cui prestabat argumentum non modicū ipsa gloria transfigurationis:ipsa ēgo visio magis certa dubitanti videbat quādo etiā visibiliter per resurrectionē facta monstrabat. Septimo vt darēt nobis ex ēplum ea que ad laudē et gloriā nostrā spectāt esse occultāda ꝯdicim' in hac mortali vitauet ad faciēdū hoc qd i Ecclesiastico 8z. Ne laudeo hoēm in vita sua. Et in eos. Ante mortē ne laudes quēq;. Per hoc etiā ostenditur ꝙ secreta ⁊ mysteria diuina nō sunt semper sed loco ⁊ tēpore debitis publicanda. Et dedit ex ēplū viris sanctis non facile publicandi reuelationes sibi facteas sicut Paulus ait 2o. xiij. enarrat raptum suum. Fuit aūt ista figuratio dīi facta circa veris principium. Unde euāgelium de transfiguratione legitur i ecclesia sabbato quādo tempozum post primam dominicam in quadragesimā. Festum ꝙ transfigurationis dīi celebrat. vi. Kal. augustī: q; nunc ab apostolis fuit transfiguratio predicata ⁊ publicata /quā tacuerāt vsq; ad diem illam propter phibitionem a dño eis factam in descensu montis thabor contra occidēntem/ vbi est vna capella vbi dño dixit apostolus [nemini dixerit' visionem hanc ⁊c.]

I Ueuenit ne cui nocet cetera. Vincen. Thomas Remigi Damascenus. Ecclesiastici. II. Cor. xii. Tertius ratione temporis.

Oratio.

Ihesu redemptor perditor/saluator redēptor/anime lachrymose/te post te currentio duce ſtarium ⁊ sitime refrigeriū:da mihi omne delectamentum extra te respuere ⁊ obliuisci : vt nō sapore mecar secūdari. Et veniat(o ihū) tēpus vt quod nunc credo reuelatis oculis tandem aspiciam : quod nunc spero et a longe saluto apprehēdam:quod pio votibus meis desidero/vt nis ame amplectar ⁊ deosculer:et in claritatis tue abysso totus abscondar : vt inuolamento alarum tuarum sit pax mihi per eundem. Amen.

¶ De sanatione lunatici. Cap.iiij.

Matthei xvii. Marci. ix. Luce. ix. xvii.

Egressi autem de Jesus rediens de monte vbi transfiguratꝰ fuerat/venit ad discipulos quos inferius dimiserat:et occurrit ei turba ꝯ circa ipsos erat. Similiter si prelati vellent ad subditos descēdere per humilitatem/cōpassionem/et affabilitatē multa turba occurreret eis per penitētiam. Sed qr semper stant in alto per elationem seu ambitionē vel curiositatem :ideo pauci eis occurrunt /id est pauci ad eos accedunt ⁊ paucissimos ab eis sanantur . Nullum enim legitur ꝙ ſm tiū more sanasse. [Et accessit ad eū] quidā de turba /petens misereri vnici filii sui lunatici]sedm lune inuolutionem magis patientem ⁊ spirituum immundum habentis/que euicere non poterant eius discipuli. [Q.ui eum apprehendēs ad terram allidebat] et voluendo per diuersa mēbra vehementiam passionis [spumabat ac dentib' stridebat/et languens arefiebat] et vix discedebat dilanians eum. Qui etiā sepe eum vexando etiam mare faciebat [et nūc in ignem/nūc in aquā imittebat/vt occidum perisset nisi puidētia dei eū cōservasset. Et cum iubente dño adductus esset [statim spūs conturbauit eum] videns enim se cito euicendum/faciebat quod q; poterat in eum. Deinde increpare eū dño ⁊ precipere vt exiret ab eo/et ne amplius in eū introiret/ quē etiā ab effectu malitie sue surdū et mutum vocabat:q; surdum ⁊ mutum eum fecerat [statim discerpens eum exiit ab illo. Et factus est sicut mortuus :sed iesus tenēs manum eius eleuauit illum : et surrexit .Sanus/et reddidit illum patri ei⁹. ¶ Moraliter iste lunaticus significat peccatorem/quē diabolus ꝓmo apprehendit per peccati delectationem. Secūdo iniecit per peccati ardentia desiderium. Tertio murū facit ad peccandū et diuine laudis confessionem. Quarto stridum/per obdurationem ad vbi monitionem. Quinto lunaticum/per mētis instabilitatem ⁊ continuam in malū variationem. Sexto allidit ⁊ volutat per eis ī diuersa peccata precipitationem. Septimo dissipat per diuersarū cogitationum varietatem. Octauo stridere facit dentibus per iram ⁊ indignationem/ac spumare ꝓ castrimargia et libidine. Nono in igne luxurie mittit vel etiā margine elationis: qr ignis surrum rēdit ⁊ aliquota penitentiam in aquā voluptatum sitas. et cupiditatū subuertit. Decimo aridum reddit per ociū seu ignauiam et indeuotionē. Undecimo vix discedit per peccati cōsuetudinē. Duodecimo dilaniat et dilacerat ꝓ naturalium vulneratione. Dum aūt puer ad deū accedit ꝑturbat/qr sepe post peccata ad deū cōuersi magis a demonio impugnāmur: vt vel per tedium virtutum et laborem penitētie ereuntes ⁊ ad vitia reducat / vel de sua expulsione se vindicet. Sic i primis fidē ecclia multa grauia certamina illius apposuit ꝙ suo regno subtrahere voluit. Nō aūt puer vim patiēs ꝑ diabolū vim inferens increpat:ꝙ peccātē vult sanare/vitium odiēdo debet arguere et detestere/sed hoiem amādo refouere et confortare. Exiēs yo demon ab hoc

nmq̃ reuerēt/si homo cor: sui claue humilitatis et charitatis seruauerit. Exiturus aūt discerpit eū: qt dum de corde erpellit/acriores in eo rētationes generat. Et liberat⁹ a demonevt mortuꝰ videt: qui eūs terrena desideria subegit/viuā in se carnatio ēuersationis extinxit ⁊ mūdo mortuꝰ apparet. Quē mīe hostis mortuo similē reddidit/hūc saluator pie derrere facta ieiunitate q̃ obtēdit dei auxiliū. erfurrexit in quo mōstrat hois studiū. Pīlo ergo nos imitari debem⁹ a nobis requirit vt bonū operemur. [Et cū in domū introisset/discipuli secreto interrogabāt eū quare ipi nō potuerūt eicere illū? at dixit. Propter incredulitatē vestrā.] Non dār discipuli increduli, ppt defectū fidei sicut iudei: sed ,propter remissionē seruoꝝ. Nam fidem remissam habebant: nō [sicut granū sinapis] qt non eā debito seruoꝝ credebant vt precipue ipsi facere debebāt. Nihil em impossibile est habēti seruēt fidē et per dilectionem operārē/cui nīmq̃ sufficit qđ bene gessit. Granū quippe sinapis est modicum/feruidū/amarū/et venenū expulsiuum. In hoc ergo q̃ hic cōparat fidem grano sinapis/innuit q̃ debēt habere fidem modicā per humiliatrem/feruidā per deuotionē/amaram per tribulationum ppessionem/venenū errorꝭ expulsiuam per ynce ritatem. Sēm Ambr. granū sinapis res est simplex: et si terit vim suā fundit. sic fides simplex videt: et si aterratur aduersis gram sue virtutis effundit. Deinde reducit eos ad humilitatem/monēdo ne q̃s de operib⁹ glorient sed humiliet se deo cui iure obsequium debetur/dicēs [Cum feceritis oīa que precepta sunt vobis/dicite]non em sic ⁊ corde me sit em vocalis hūilitas/sed ⁊ realis [serui inutiles sumus: qđ debuim⁹ facere fecimus] nec vos incertio qt bene seruistio. Nihil em fecistis qđ non debuistis. q. d. Dicite/gram non meruim⁹: sed debitū seruitium soluendo penas vitauimus/⁊ qđ cōtra superbi cum nequa q̃ cās/sed modicum quid eor que precepta sunt facium⁹ non solum mor de sua tulerit⁹ sed sumus: sed et infirmos quesq̃ desiciamus. Non est sumus nostri sed seruitꝰ precio magno empti. Et ergo cui⁹ulto cuius precio empti sum⁹ seruire tenemur: et nihil omittere quod debem⁹/nec aliqđ facere quod nō debemus. vnde Sen. Sapiens nihil facit quod nō debet: nihil pretermittit quod debet. Nō dicitur inutiles seruꝰ facē/eo iure debiti mandata dei/quia fructum recipiant vite beate/sed dicitur inutiles quia ois bonorum nostrorꝰ non fructuget: vel qt non sunt condigne passiones huius tēporis ad futuram gloriam que reuelabitur in nobis: vel qt quisq̃ magis debet se estimare imperfectum q̃ statum arripere pfectionis. vnde Beda. hec est igitur in hominibus sola fides perfecta/et omnibus que precepta sunt impleta imperfectos se esse nouerint: ⁊ qđ ipse peregrinātur a domino meminerint semper sibi inesse mala que desiderat. semper deesse bona ad q̃ grata ei⁹ amāte proficiant. Et terū. Quia sine me nihil potestis facere. nō tempora longitudine laborum merita pensare debetis/sed amore et fam̄lari sponsa no nouit semper studio augere fidē. hec Beda. et bñ dicit [qđ debemus facere fecimus. Jnō Beda. Nemo ergo debuimus qt qui nō venit ministrari sed ministrare/debitores sibi nos fecim⁹ nostris videl⁹ operibus cōfidentes/sed de eius semp et amīne pauentes/cum prophera dicam⁹. Quid retribuemus dño pro oīb⁹ que retribuit nobis? hec Beda. Nec de hic bene q̃ seruus inutilis reputatur qui hoc solum facit quod facere tenetur. Quantūcūq̃ etiam perficiendis deus meus tēlū efficere nihil valeo et male tibi seruio. Debem⁹ ergo nūq̃ a bono opere cessare: ⁊ tamē totum meritum nostrum insufficiens respectu mercedis eterne reputare. vnde *Psal. Qui coronat te in misericordia ⁊ miserationibus. Non ait in meritis et in operibus tuis: quia cum tuis misericordiis preueniuntur vt humiliter deo seruamus/eius mimere coronamur vt sublimiter cum illo regnemus. Et ideo cum omnia fecerim⁹/reputemus nos parum aut nihil fecisse dño reflectis mercedis quam expectamus ab eo. vnde dicebat beatus Fracisc⁹ etiā post multos ⁊ magnos labores. Fratres incipiam⁹ seruire dño: quia vsq̃ nunc parū profecim⁹. Et si preceptis Ipsius nos humiliare debem⁹: quanto magis eum

Beda.

Seruus inutilis.

Seneca.

Psal.ciii.

de illis multa omiserim⁹? Si ei inutilis est qui oia perficit: q̃d de illo dicā q̃ ea facere desperit? vñ Ambrosi. Nō te tactes si bñ seruisti: qt facere debuisti. Obsecrat⁹ sol: obtēperat⁹ inasserui ame angeli. Mas gentili⁹ electus a dño/nō sum/inq̃t/dign⁹ voc ri apl⁹: qt persecut⁹ sum ecclam dei. Deinde alibi nihil⁹ se estimādens conscīā culpe subiecit: sed nō in hoc iustificat⁹ sū. Et nos ergo nō a nobis laudē exigam⁹: ne pigniam⁹ iudicium dei/et p̃mentiam⁹ sinam iudicio/sed suo re pote suo iudicio referuem⁹. hec Ambro. Bonū est. ⁊ ag semp ī timore stare: ⁊ nihil de se p̃sumere: quia quēcūq̃ bñ quis seruierit/nescit ni si odio vel amore dign⁹ sit, vñ Bern. Jn veritate didici nihil eā efficax esse ad gratiā ,p̃merendā/retinendā/recuperandā: q̃ si oi rpe cor: a deo inuemaris nō alrū sapere sed timere. Beat⁹ nō q̃ semp est pauid⁹. Si adest gra: time ne nō digne operis et exsubtracta est gra/time: q reliquit te. Vera tua est custodia. Si reuersa ē gra/time ne forte cōringat recidiuare/ et cōringam⁹ nbi deteriora. hec Bern. Vñ ⁊ Apl⁹ hortat nos ne in vacuum gram dei recipiam⁹. Jlle ei gra dei in vacuū recipit q̃ se in bonis operib⁹ non exercet. Vñ si volum⁹ q̃ gra dei in nobis non remaneat vacua/necesse est vt eā bonis operibus ⁊ exercitio nutriam⁹/ et nos a vitiis custodiam⁹. Debem⁹ etiam in preceptis dei et in oīb⁹ operibus nīis attendere nō solum vt facīamus/sed etiā vt ea sēm voluntatem dei dirigamus. Vñ Basil⁹ ponit exemplum de fabro faciēte securim vel quidā aliud/q̃ semp meminit ei⁹ qui imiserit op⁹/et retinet in corde suo cui⁹ magnitudio vel q̃litatis vel forme ille imiuxerit fieri securi: ⁊ in illā semp intendēs quod sibi meminit a dño operis mimerū/ad hoc dirigit manū ministeriū vt forma operis cum ei⁹ q̃ imiunxit alio et volūtate cōueniat. Sic ⁊ nos oēm conatū et oē studiū in actib⁹ nīis habere debem⁹ vt p̃m voluntatē dei q̃ op⁹ imūxit nīm dirigam⁹ op⁹. et tunc poterim⁹ implere illud Apl. Siue mādūcatis/siue bibitis/siue aliud q̃d facitis: oia ad gram dei facite. Et subdit ofio ostendēs quō potentius diabolo

Ambro.

Bern.

Basilius.

Ofio.

Ambro.

Chryso.

Hieron.

fugetur/et dicit [Hoc genꝰ demonioꝝ in spū et carne simul seōm casum radicatū: quale supra dictum est [in nullo] potestatis remedio id est in nulla potestate. s. ministroꝝ [potest exire] ita q̃ non habeat potestatem in homine [nisi in oratione/jeiunio et ebrietate morbum illum incurrisse]. Nec etiam potest esse alia causa, propter quam discipuli non potuerint eum eicere. Demonia enim nō sunt otiū pr̃equales in virtute naturali: et ideo eos diuerso alio difficilius potest expelli. Ad expulsionem autem vitius requirebatur in expellēte subiectio carnis ad spiritū/q̃ fit per ieiunū: et eleuatio spiritꝰ in deum que fit per orationem. Talia autem non erant adhuc in apostolis: quia pro tēpore illo non comperebat eis ieiunare propter pr̃sentiam sponsi: nec erāt adhuc i deū perfecte eleuati/quia fuerunt rudes ⁊ imperfecti. vsq̃quo post passionem receperūt plenitudinem gratiā spiritus sanctī. Vel [non eiicitur] minister⁹ potestate/nisi in oratione jiunioꝝ ⁊ ieiunio/et hoc omiserunt apostolus sic fuit error: quia adhibende ad demonem ex cludendum: licut ad hue multi errant eo q̃ claudus secūdum debitum ordinē potestatis non vtuntur. q̃ enim minister vsurpet sibi potestatem diuinam et ablolutam hoc dicit esse Piero. de supcilio phariseorum/et de superbia luciferi qui sine merito sedem suam voluit collocari in summo. secundum Chrysost. dicit [genus hoc]non tantum lunaticorum sed vniuersaliter omniū demoniorum [non eiicitur nisi per orationem ⁊ ieiunium] qt semper diabolus peccatoē inhabitat nisi p penitētiā ad dominum cōuertatur: ⁊ quāto magis differt tanto difficilius expellitur. vbi Hieron. Dum autem docet apostolos quomodo nequissimus de mon possit expelli/oēs instituit ad vigilantiā: et se nouerim⁹ gr. aut ora quecūq̃ vel in mundo: ⁊ spiritū vel hominū cerramenta ieiunio ⁊ oratiōib⁹ esse superādaria/q̃ domini cū in vitionem nīor: sceleris fuerit accessa/hoc remedio singulari posse placari, hec Piero. Per ieiunū est (vt dictū est)

curamur pestes corporis / z per orationem pestes mentis: et sic quelibet ętatis superatur cum eis. Vel p ieiunium intelligitur declinatio malorum: et per orationem operatio bonorum. Et sic accipitur ieiunium hic generale / pro abstinentia non solū ab escis sed ab omnibus reprobis delectationibus et vitiis. Vñ dicit Aug⁹. q⁹ perfectum et magnum ieiunium est nō solum a cibo sed ab omnibus iniquitatibus et illicitis voluptatib⁹ seculi abstinere. vnde Bern⁹. Si sola gula peccauit / sola ieiunet z sufficit. Si vero peccauerūt cetera membra / cur non ieiunēt et ipsa? Ieiunet ergo oculus a curiosis aspectib⁹ z omni pernicia: vt bene humiliatus coerceat in penitentia / qui male liber vagabatur in culpa. Ieiunet auris nequiter p̄curiens a fabulis z rumoribus z ḡcūq; otiosis sunt et ad salutem animę pertinentia. Ieiunet lingua a detractione et murmuratione: ab omni libro / pausio / et scurrilibus verbis / interdum quoq; ob grauitatem silētiū ab ipsis que videri poterant necessaria. Ieiunet manus ab otiosis signis et operibus omnibus que cunq; non sunt imperata. Sed multo magis aja ipsa ieiunet a vitio et p̄pria voluntate sua. Et sīc sine ieiunio hoc cetera a dño repr̄obant / sicut scriptū est. Quia in diebꝰ ieiunii vestri inueniūtur voluntates vestre. Nō solum autem ab illicitis sed ab ipsis quoq; licitis oportet nos ieiunare: si ea nobis que prius omisimus illicita volumꝰ cōdonari. hec Bern⁹. Et p̄m Bedam. Sicut ieiunium generale est non solum ab escis sed a cunctis illecebris abstinere carnalib⁹ / immo ab omnibus vitiorum passionibus: sic et oīo generalis non solum in verbis est ḡbus diuinam clementiam inuocam⁹: verum etiam in omnibus q̄ in obsequiū nostri conditoris fidei deuotione gerimus: teste Apostolo qui ait. Sine intermissione orate. hec Beda. Tunc quippe sine intermissione orat⁹ cum ea solum opera gerimus q̄ nos pietati commēdēt auctorē. Semper est orat qui semp benefacit et in bono perseverat. ¶ Oratio.

DOmine Jesu christe q̄ nos humiliter verbo z exēplo docuisti: da mihi vt nūq; alta sapiam sed semper humilia de me cogitē sentiā / et ea p̄feram / et opere exercēdā. Eripe me et custodi a malignis spiritibus: et defende ab omnibus inimicis visibilibus z inuisibilibus. Et p̄sta michi saluator⁹ meus et deus meus vt sicut nūc et orationibus cōcupiscentiæ mee tuo cūcras inquinamentorum spiritualiū et p̄cauorum hominum tentationes valeā te iuuante superare et ab hostibus mentis z corporis merear te mihi seruante liberari et semper saluus esse. Amen.

¶ De tributo p dño z petro soluto: et de questione discipulorum suorū super maioritate eorū. Cap. v.

ET quia ex his que dominus egerat et dixerat in hierusalem videt q⁹ rebant cum cecidere / ideo ante pascha noluit in iudeam ambulare: quia nōdum hora eius venerat vt ostenderet q̄ aliqui persecutionem fugere licitum fidelib⁹ suis esset. vnde Aug⁹. Nō perderet ar potestatē: sed nostram consolabatur fragilitatem. Fuerunt enim erat vt aliquis fidelis se absconderet: ex ideo precesserat pro crimine. [In galilea] igit in terra vbi erat conceptus et nutritus cōuersabat cum discipulis suis. Et p̄m Chrysō. ne discipuli discerent / qua de causa continue hic conuersamur: rursus de passione eis loquitur: vt quasi assueti circa negocium mortis christi / minus cū veneric scādalizentur. Et cū morte sua etiam predixerit suam resurrectionē: ne in passione eius incurrerēt desperationē. Unde dixit ad eos [Ponite in cordibus vestris sermones istos] scz qui sequuntur de mea passione z resurrectione: q⁹ eorum recordatio z memoria vitalis est valde. [Filius enī hois tradet⁹ est] scz a parte per charitatem nimiam semetipso per obedientiam voluerit ad iustitiam: a diabolo per suggestionē iniquam: a iudeis per inuidiam dolosam: a pilato per pusillanimitatē condemnat⁹ [in manus hominum] id est uniuersarum nationum quasi humanis sensibus: scz iudeorum z gentium. et diuersorum statuum: quia militum / regum / principum / sacerdotum / religiosorum / et apostolorum [et occidēt eum] magna iniquitas q̄ homines occidāt hominum saluatorē. Et ne hoc audito tristitia absorbeant⁹ subiungit [z tertia die resurget] vt tristitia ista succedat. [Et contristata sunt vehementer] quia eius societas tā erat eis suauis z grata / q̄ non est mirum si contristati sunt passione eius audita. Ut enim ait Piero. p̄o dilectione magistri nihil de eo sinistrum et humile patiuntur audire. Contristati sunt non attendētes ad id quod dixerat: z tertia die resurget. et neq; vox patris audita neq; resurrectio p̄nūciata potuit eos cohibere a tristitia. vnde Piero. Semper prosperis admixtet tristitia: vt cū repente venerint non terreāt apostolos sed a p̄meditatis ferant animos. Si enim contristat q̄ occidēdus est / debet lętificare q̄ die tertia dr resurrecturus. Si tristia semp acciderent quis sustineret: si prospera / quis nō contemneret? hec Hieronymus. At illi ignorabant verbum istud scilicet de eius passione: et erat velamen ante eos vt non sentirent illud aperte. Quod fm Bedam. non ram ingenerare dr ei de p̄o saluatoris amore contristabant: quia carnales et adhuc rudes ac mysterii crucis ignari spiritualia non capiēres / quem verum deum cognoscebant mortuum credere nequabant: nec intelligebāt quo modo in vna persona mors z nō mori poterat. Galilei interpretatur volubilio. et ideo per hoc q̄ dominꝰ ibi predixit passionem suam discipulis: significauit q̄ mentes esse debent⁹ mortis christi / ac etiam nostre fragilitatis in volubilitate presentis vite [Et cum venissent capharnaum accesserūt qui didrachma accipiebāt] exactores scz tributi ex parte cesaris angusti [ad petrū] quia fm Hieronymū p̄ signorū magnitudine non audebant agere de dominum [z direxerunt ei. Magister vr non soluit didrachma]. q.d. dic ei vt soluat. non faciebant mentionem de apostolis quia non accipiebāt nisi a capitaneis. Capharnaum erat ciuitas principalis in galilea: et ideo ibi manebant qui tributum colligebant ex parte romanorum / quibus iudea erat subiecta: et quilibet capitaneus donum solucbat didrachma. i. duplex drachma: et in soluendo dicebat. Ego profiteor me esse sub romano imperatore. Et quia dominus nutritus erat in nazareth / quod est oppidum galilee subtaceens vbi capharnaum dicebatur ab ex eiusdem tributum. Capharnaum (qđ villa consolationis vel ager pinguedinis interpretatur / z vbi tributum a christo petitur) significat illū qui dat se delectationibus et solatiis huius mundi: a quo diabol⁹ petit tributum sibi dari / et vir euadet quin soluat aliquod tributum petit. Et notādum q̄ drachma drachme semi. genus est monete habens imaginem regis / z valebat decem nummos vsuales: de qua i luca di. Que mulier habens drachmas decem ꝛc. Item est genus ponderis. et sic accipit in medicina. Sed drama dramatis genus est. et alii respondent: z sic dicitur / dulcis cantica dramans. Tē drachma est quarta pars stateris. Stater vero est idem q̄ cyclus qui habet viginti obolos: didrachma media pars / et drachma quarta pars est. et ideo vnus stater sufficiebat ad solutionē p̄o duobus: quia tota ratio census erat didrachma. i. denarius qui p̄o capite soluebatur. Unde vt sequitur [stater de ore piscis afferri iubetur] Obolus (vt dicitur) valebat tantum qđ vnus parvus turonensis quos duodecim volent vnum turon⁹. grossum. et sic quilibet capitan⁹ soluebat annuatim quasi decem turonenses parvos. Dño autem hoc quod de petitione tributi petro dictum erat intelligens / misit eum ad mare vt hamum mitteret et [piscem qui primus ascenderet] i. quem caperet [illum tolleret: z statherem] valentē duo didrachma / que dimidiam unciam faciunt [de ore eius sumens p̄ domino z p̄o se solueret.] Et quo diuinitas eius patuit cum futura contingentia certissime aliter predixit. vnde Pierol. O inde primum mirer hic nescio: an pisciem in stateris in ore piscis / an magnitudinem virtutis si ad verū eius mod⁹ stater in ore piscis creatus est. Spiritualiter pisces est christus: mare mundꝰ: hamꝰ mors: stater inuentus in ore piscis pretiū redēptionis

Universidad de Deusto
Biblioteca

nis nostre ꝓnunciare christiote: et sic
solutum est tributum et nos liberati
sum⁹. Moraliter penitenti dr [vade
Moral⁹. ad mare].i. amaritudines in pecca-
ti consideratione [et mitte hamum]
in contritionis cōpunctione [⁊ aper-
to ore]in confessione [inuenies
sta-
terem da]in satisfactione: sic libera-
tur peccator a tributo diaboli et acce-
ris. Soluit autem dño tributum non
Tributa ex debito (quia ꝑm verāp naturam
ꝓpo solu- erat filius regis ⁊ per cōsequens li-
tio. ber a tributo: quia regū filii in omni
regno sunt liberi) sed ex humilitate tā
tum hoc fecit subdendo se minori et
solucdo quod non debebat/⁊ ne que-
relas census scandalizaret: docens
per hoc nos esse humiles ⁊ vitare ne
scādala per nos fiant. Voluit etiam
⁊ pro petro dare tributum in signū q⁹
petrus fuit caput aliorum: q⁹ census
debabatur ꝓ capite seu capitaneo tm.
Didrachma (vt dictū est) cōtinet du
plex drachmas: per vnum potest in
telligi penalitas corporis. f. fames /
sitis/et huiusmodi: per aliud penali-
tas mētis. f. errores/tristitia/et humi-
modi. Hoc autē duplex drachma dr
reddere quilibet imperatori omniū
pro peccato primorum parētū: quod
facit patienter tolerādo penalitates
predictas. Is autem christus non ha
beret peccatū: tamen reddere voluit
pro salute omniū. Et quia carnē assū
psit similem peccatrici sed non pecca
trici: ipse quidem redemptor corpus et
animam in precio posuit: et sic bina
drachmata solvit: eodēq; ꝑcio eccle-
sia libera facta fuit: petrum ecclesie
Piero. prefecit: et ideo etiam pro eo censum
soluit. vbi Piero. Et pulchre idipsum
datur precium: sed quia diuisum est
⁊ pro quasi ꝓ peccatore precium red
debatur: dño autem nolter peccatum
non fecit. Ostenditur autē similitudo
carnis dum eodem ⁊ dño et ser⁹ꝰ
precio liberantur. Dominus ergo tri
buta non debebat: sed qui carnis du
militatem assumpserat/omnē iustiti-
am implere volebat. Ille ꝓpter eri
mam charitatē pro nobis crucem su
stinuit et tributa reddiderunt nos alit in
felicem pro illius honore tributa non
reddim⁹ ⁊ quasi filii regis a vectiga-
libus immunes sum⁹. hec Hieronym.
Et nota q⁹ dño lupra non vitauit scā-
dalū phariseor: qñ de eis disputa-
bat: hic aūt vitat scandalū eor: q⁹ tri-
butum colligebāt: q⁹ illi sapientes isti
simplices erant: illi ex certa malitia Scādalū
isti ex ignorantia offendebant. Scā- q⁹ vitare a
dalū ergo q⁹ oritur ex malitia est cō vitare a christo.
tenendū: sed quod oritur ex ignoran-
tia est vitādū: salua tamē triplici ve
ritate. f. iustitie/vite/⁊ doctrine. ⁊ ta
le erat scandalū illud quod hic vita
bant: illi qui hic colligebant tributū
erant gentiles legē et ꝓphetas igno
rantes: et ꝓpter hoc ignorabant q⁹
ipse esset immunis a tributorū quia
filii dei ꝑm naturam omnia/et quia
filius dauid ꝑm humanā: ⁊ tatis ter
re illi non tenebantur. Hanc autē ve
ritatē non fuit cōtra veritatē iustitie/
vite/vel doctrine: ideo propter scan-
dalū vitandum voluit ipse hoc dare. Scādalū
Scandalū quippe est dictū vel factū
minus rectū/ubens occasionē ruine.
scādalū est grece obtēē sonat latine.
Unde sicut ober i via de se habet da
re ambulanti occasionem ruine cor-
potalis: sic dictum vel factū min⁹ re-
ctum habet dare occasionē ruine spi-
rtualis. Si ergo obtēē de phariseis
q⁹ scādalizati sunt ex vbo dñi: ve flu
pia est dictum) et ex illud verbū non
erat minus rectū. Dicēdū q⁹ ober du
pliciter accipit. aut ex natura rei que
obtēē: vel si quis lapidē magnum vel
lignū proiciat in via. aut ex vitio am
bulātis ꝓ ea: vt signo modicū lapi
dē aut ficēē proiciat in ipsa via. ꝙmo
modo ꝓ scandalum actiuū ⁊ hoc est
mortale peccatū: sic dō modo passi
uum ⁊ potest esse venale peccatum
vel etiā ꝓpus meritorū. Unde bonū
opus de se nō prestat occasionem ru
ine/sed ex vitio accipientis illud non Precep-
recte. Igitur (vt ait Grego.) confide- ta.
rendū est quis ingressum fine peccato
possimus/vitare ꝓrorum⁹ scandala
lū debem⁹. Si aūt de veritate fidei
lū sumit: vitium nasci scandalū per- E
mittitur ꝙ q⁹ vitare relinquat. Consi- Pauper
derandum hic quia dño cuncta sunt dominus.
omnia / qui est rex regum et dñs do-
minantium: tamē pauperiatis fue-
rit vt vnde tributum solueret non ha
beret. licet enim locutum haberet et
iudeas pecuniam in eo penetrarent: ta
men que sibi ad vsum pauperum da-
ta erant / in vsus suos seu alios con-
uertere nephas reputarunt: nobilisq; et
emplum valle in hoc tributi et reli-
quit. Ergo si viuens de patrimonio
christi inuiteter expendit res paupe-

rum: tenetur ad restitutionem et sa-
tisfaciendum. Sed quomodo ea resti-
tuet cum non habeat alta nisi de pa-
trimonio ꝓtinō apparet nisi ꝓpius
manibus hoc elaboret/vel necessita-
tem suam tra restringat et coartet vt
de residuo pauperibus restituat que
dilapidauit: vel saltem deuotōi sub-
sidium ad hoc faciendum imploret.
Dum vero in redditione tributi ⁊ cū
itate precii petrus, fuerat dño cōpa-
ratus/estimatus discipuli petrū eis
preferri et ceteris esse prelatū (qd a ca
Petrus ꝓ pitaneis colligebatur tributum) co-
Christo. gitabant quis eorū esset maior. Ip-
sorū ex multis ꝓsumebant petrum
a ꝛpo preferri: vt quando ei claues
regni celorū datarum/ et ecclesiā su-
pra petram fidei (a qua ipse nomē ac
ceperat) edificaturum se promisit: et
quādo ipsum cū iacobo et ioanne al-
sumpsit vbi transfiguratus fuit: et ꝓ-
pter tributum quod pro se et pro ipso
solvit et eū sibi quasi particeps ⁊ ex
his maior oīb⁹ videbatur: et ideo ad
querendum mouebantur. Ista aūt
questio inuitetiens fuit inter discipu
Maiori- los ꝛpi venitlata. Primo ergo de ea co
tas inter gitauerunt: vt dicit hic Lucas. fecū
discipu- do de cogitata disputauerunt in via
los dum trent capharnaum incipientes
cōquirere inter se quis eorum maior
esset: vt dicit Marcus. tertio disputa
tam in animo determinandam. ꝓpo-
suerunt: vt dicit Matheus. et nihilo-
minus de ipsa cōtēderunt: vt infra
in cena dñi dicit Lucas. Cum esset ve
rissent capharnaū ⁊ dñs pro se et pe-
tro equale tributum solueret / ceteri
apostoli ꝓtotē cogitationez augebāt
et ex preteritis et ex isto [intrauit co
gitatus in eos]vt Lucas dicit [qs eo
rum esset maior.] Dñs aūt videns
in mente discipulorū super hoc cogi-
tationem ex eorum ꝓprio augmen-
tum susciperet radicitus eam euelle-
re volēs questuit de cōquisitione quā
(vt Marcus refert) habuerunt i via.
Et tunc [in illa hora]videntes se de
prehensos ab ipso de cōtētione maio-
ritatis [accesserunt ad eū]vt Math.
dicit respōdentes ⁊ [dicētes. Quis pu
tas maior est in regno celorum].i. in
collegio tuo? vel merito in ecclesia
militante vel premio in ecclesia trī-
phante. Et volens dñs desiderii glo-
rie humiliare sanare aut illos [Si qs
vult primus esse] merito vel premio
[erit] et sit [omnium nouissimus et
omnium minister] humilitate et ob-
sequiorē nouissimus sit corde et mi-
nister actione. vnde Ambrosi⁹. Qui- Ambro.
cūq; vult frātrē preuenire regnando/
primus cum preuenat obsequēdo: vin
cat eū obsequio vt possit vincere fan F
citate. Si enim re nō lesit frater/ ob- Zer ꝓta
sequium meretur vt diligas. Quod si nozum.
forsitan lesit/ magis obsequium me-
retur vt vincas. Dec enim ire chri-
stianitatis summa est: re amantibus
vicissitudinem/ledentibus patientiā
rependamus. Cum ergo fuerit patie-
tior ad iniuriam: potentior constituc-
tur in regno. hec Ambro. Scām glo. Contēno
Contentio ista potuit esse ex humili- ītis fuit.
tate: volebat enim vnus aliū ꝓcuent
re in honore. vnde glo. Causa contē-
tionis nobis incognita est: sed nō est
credibile quin se inuicem honore pre Chryso.
uenire certarent. Non asserit glo. q⁹
ira fuerit sed q⁹ ira esse potuerit. Sm
vero Chryso. Contentio ista fuit ela-
tionis. Unde dicit q⁹ passi sunt aliāq;
humanum discipuli de principatu cō
tendentes: et licet fuerit contentio de
principatu/non tamen ibi fuit pecca-
tum sm ipsum: quia non de principa-
tibus terrenis contendebant: sed de
spūalibus in celo, vñ Math. [Quis pu
tas maior est in regno celorum:]
Dec infirmitatis erat vt dicit Chry.
Nos autem ad infirmitatē eorū non
debem⁹ pertinere. non enim crimino
sē maior est in regno celorū: sed quis Facta in
maior/quis copiosior/quis potentior moralib⁹
in regno terre. Et quia in moralibus plus ꝙ
magis mouent facta ꝙ verba: volēs yba mo
dño superbiam eorum retundere et uent.
eos de humilitate docere / ꝓposuit Martia-
eis humilitatis exemplum sensibile. lis.
[et aduocās parvulum]etate ⁊ mā-
tia / quem tradūt quidā fuisse mar-
tialem: qui post ea a beato petro mis-
sus in galliam predicauit le mouicē-
sibus fidem catholicam: quorū primꝰ
ēpus et apostolus fuit) qui in vertice
humilitatis et puritate simplicitatis
ꝓ omnibus excellere videbatur [sta
tuit eum]ꝓ exemplo [in medio eo-
rum]vt ab omnibus videretur et at-
tente cōsideret/ cui quilibet se com
mensuraret et imitando conformā-
ret. Et merito parvulum aduocat/ vt
qui maiores videri volunt eius ex- Simple-
emplo instruantur/et eū in humilitate xatio ꝛpi.
⁊ innocētia imitent [Et ꝛpleras eū]

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cant. ii.

quod signat solos humiles dignos esse suo amplexu et dilectione: qui vere possunt gloriari et dicere. Leua eius sub capite meo/et dextera illius amplexabitur me. Ut magis discipulos a superbia ad humilitatem reuocet/ sub assertione cōtrariorū eis penam nisi ab elatione et inordinato appetitu honoris retro cedant. [Amen (inquit) dico vobis: nisi conuersi fueritis]a vestra elatione et maiestatis ambitione[et efficiamini] gratia t p virtutem[sicut parvuli]sunt natura et p etatē. i. mites et innocentes/ simplices et humiles ac parui vestra reputatione: non solum maiores [in regno celorū]non eritis/ verūetiam illud[nō intrabitis]q; nec in eccliam per meritū me in gloriā p premium.

B Parvuli sc̄ipz.

Vbicūq; esse xp̄s est ostiū: et q; ostiū humile et manuetū est/ oportet mirantem humilē et manuetū esse. O ḡ terribile est verbū istud. Et dō est hodie sicut parvul⁹: certe rara anis est in terris. Rari sunt illi hodie: et ideo multum possimus formidare.

Sapbia e celo deiecta i ipsū nō recipitur.

Si enim diabolus propter superbiā de celo eiectus est: multo magis superbus illud non intrabit: quia nusquid eligitur ḡ non admittitur hospes. Et q; demones inde eiecti sunt per superbiam/deo operante homines illuc venire per aliam viam contrariam/scz per humilitatem. Per parvulum ergo volit intelligi humilē eo modo loquendi quo dr̄ Saul/ cum esset parvulus in oculis suis. Unde dicens[sicut parvuli]non vult q; efficiamur parvuli sensibus sed malitia/non etate sed condītione: vt videlicet formam virtutis quā natura puer habet obseruat/non p̄o nomine xp̄i tantum rationis industria sequitur: quia vt ait Ambro. non virtus est nō posse peccare/sed nolle. vnde Piero.

i. Reg. xv

Ambro. Nolle peccare. Piero.

Non p̄ecipitur apostolis vt etatem habeant parvulorum/sed innocētiā: et quod illi per annos possident: hi possideant per industriam: vt malitia non sapientia parvuli sint. Iesi dicat. sicut iste parvulus cuius vobis exemplum tribuo non perseuerat in ira cum dicam⁹ non lesto meminit⁹ nouidens vulcham mulierem delectat: non aliud cogitat et aliud loquitur: sic et vos nisi talem habueritis innocentiam et animi puritatem/ regnū celorum non poteritis intrare. vnde

Parvuli p dātōes.

et Leo papa. Amat xp̄s infantiā huius militiae magistram/innocentie regulam. Non ad iubrica tyrannie et ad imperfecta nobis primordia reuerendum est: sed aliud quod etiam grauibus annis decet. inde sumendū est. Uetor cōmorionū trāsitus/ cuius ad paecm recurrit⁹. Nulla memoria offensionis: nulla cupiditas dignitat⁹. Amor: socie dilectionis: equalitas naturalis. vnde etiam Pita. Parvuli sequūtur/ matrem amant. primo mala velle nesciunt: cura equi negligunt: non inuite cunctis odiūt: non mentiuntur/dicti q; credunt: et quod audiunt verum habent. Et hec omnium affectionum assumpta nobis et consecrata et voluntas celestis interpretum p̄estat. Reuerendum igitur est ad simplicitatem infantium: quia in ea collocati speciem hominis circumferimus. hec Dilarius.

Leo papa.

D Puerum gerat.

Pitas.

Ambro. dā.

Dilarius.

C Et notandum q; puericia vsq; ad quartū decimū annū durat/per quod intelliguntur quatuor decim proprietates que debent esse in homine q̄ sta Puerum gerendus est tanta xp̄m. Prima est q; puer paucis est contentus: et in hoc est sobrietas. Secunda est q; puer sedet in pulvere: et hoc est humilitas. Tertia est q; non sentit meum aut tuum: et in hoc est castitas. Quarta est q; libenter dat de pane suo: et in hoc est liberalitas. Quinta est q; parentibus statim obediterin hoc est vera obedientia. Sexta est q; pueri mutuo se diligunt: et in hoc est mutua charitas. Septima est q; nō confidit in se/ sed in parentibus ad quos omnes eius mores reportat: et in hoc est confidentia in deo et constantia. Octaua est q; non est sollicitus de aliquo: et in hoc est vera spes in deo. Nona est q; verax est: et in hoc est veritas que omnem falsitatem et mendacium excludit. Decima est q; cito placatur p̄o minimo: et in hoc est benignitas. Undecima est q; gloriatos homines expauescit: et in hoc est verecundia et reuerentia. Duodecima est q; non pudet puerum etiam mendicare panē: et in hoc est recognitio propriae paupertatis et fragilitatis. Tertiadecima est q; simpler est: et in hoc est simplicitas et innocentia. Quartadecima est q; hilaris est: et in hoc est vita riatis gratia. Isti sunt anni et proprietates pueri spūalis: quos qui ista

Puerum proprietates.

beret xp̄s cum apprehenderet/ et iuxta se statueret. Deinde ois postq; ecclie q non superbit et honorum appetitores/ sed parui et humiles intrabunt in regnum celorum: cōcludit resolutionem ad p̄missam apostolorum questionem dicens. [Quicūq; ergo humiliauerit se sicut parvulus iste: hic maior est].i. erit [in regno celorum.]Iesi dicat. vis esse maior in regno celorū: fac hic minimus per humilitatem: quia ibi humiliabitur et minor fueris/ tanto ibi exaltaberis et maior eris. C Ergo nimus et go sic. si simpliciter ad simpliciter: et magis ad magis. si ergo parimus per humilitatē est magnus in regno celorum: et parvulus erit maior. igit si hic minor eo alios i humilitate/ eris in regno celorum maior in dignitate illius quos excedis in humilitate.

Matt. xviii.

Quat cui hic fuerit humilior/ erit ma ior: per gratiā quia humilitas est recta dispositio ad gratiam suscipienda. Deus enim superbis resistit: humilibus autem dat gratiam. et talis erit maior in celo per gloriam. C Modaliter parvulus in medio stantium/ cum vere humilis in statu dignitatis ponitur: quia nunc sicut lucerna super candelabrum ponitur alta in exemplum: et parvulus humanus plus reputat se indignū. Et nisi alii a superbia conuerti fuerint et efficiantur sicut parvuli imitantes eius humilitatem et nō aspirantes ad dignitatem: non intrabunt in regnum celorum. Nam angusta est porta: et ideo humida/ et grossi per superbiam transire non possunt per ipsam/ sed tantum humiles et gracilis spiritū in ipsam non habentes. Et ad refrenationem ꝛcti et superbie in apostolis q̄ honorari cupiebant/inducit eos non ad querendum honorē sz ad exhibendum: tam quibuscunq; sed parvulis et humilibus et abiectis/ eos honorando et obsequia charitatis eis exhibendo: dicens [Et qui susceperit vnum parvulum talem]humilem. s. et fidelem mee innocentie imitatorem [in nomine meo].i. propter amorē meū et nomen quia xp̄ianus est et meo nomine signatus: vel ad mei nominis invocationem ipsum ad hospitiū recipiendo et necessaria ministrando: et per hoc intelliguntur ola alia bene facta que propter deum impenduntur

Suscipit a quo de Ambrosius. Ambro. recipit xp̄m recipit. hec Ambro. O ut magnalem suscipit affectu ad compatiendum/affatu ad consolandum/ofeem ad seruiendū/patrocinia ad sufferendum: nec suscipit. Magno ergo honore suscipienda sunt pauperes et humiles: signidem in ipsis deus suscipitur. vnde Theo. Unde quantumuis Theoph. ler humiliras: parvio nāq; et filii inhabitationem merentur et etiam spiritus sancti. Quasi dicat dño Sm Chrys. Chrysa. Non solum si tales efficiamur mercedem magnam accipietis: sed et si alios tales propter me honorauerit⁹/ isha mihi humilitas et simplicitas valde est honorabilis. Uel Sm Piero. ne cum dilarum fuerit apostoli se putent honorator⁹: adiecit illos non suo merito sed magistri honore suscipiendos: quia principalius illi fit cuius gratia et honore fit. Et quia dixerat dño [Quī susceperit vnum parvulum talem in nomine meo/ me suscipit. significans q̄ humiles suscipiendi essent: tantū tulerit tōnes q̄ eos non in nomine eius recipiant qui no sincere ambulant. vnde dicit ei [Magister vidimus quēdam in nomine tuo].i. in invocatione nois tui [eiciētem demonia et prohibuimus illū] ne scilicet hec in nomine tuo ageret [quia re non sequitur nobiscum] id est sicut nos sz mente et corpore: et non obsequitur in vita nec retinquit omnia. quasi dī. Vte i nomine tuo recipi non debet. [Jesus autem respōdit. Nolite prohibere illum] quasi dicat. Non debetis bona vel signa facientem prohibere: quia mecum est. [Nemo]enim [faciens virtutem in nomine meo dicito]et de facili [loquitur mala de me] existens ingratus mihi de tantis beneficiis [qui enim nō est aduersum nos]prorsus t manifeste [pro nobis est]quodam modo t ex parte/ scilicet inquātū aduersus nos nō est: et contrarius doctrine nostre non docet: tamen et nobis non sit. Nam licet signa faciētes quādoq; deseruantur: deus tamē eius invocatio hec facit honorantur. Secūm Theophi. discipuli prohibuerūt Theoph.

Universidad de Deusto
Biblioteca

R eum non quidem inuidentes: q̃ operationem miraculorum diiudicaret. non enim cum eis miraculorum potestatem acceperat: neq; enim dño eũ miserat sicut illos: neq; ictum in omnibus sequebatur. Sed (vt dicit Cyrillus.) Oportebat magis petare nõ hunc ipsum esse miraculorum auctorem/ sed gratiam que est in eo qui in viuit christi miracula perficit. Multe sunt differentie donorum christi: q̃ quia tradiderat saluator potestatem apostolo vt spiritus immundos ejicerent: putauerunt nulli alteri tum sed sibi soli licere concessam gerere dignitatem. et ideo accedunt se certantes si liceat t alius hoc agere. hec Cyrillus. Sed voluit dominus illum ꝺ se non sequebatur ab operatione miraculorum non prohiberi/vt discipulos seruaret in humilitate ne gloriarentur/ne superbiendo gauderent in miraculorum operatione/necsue virtutem ascriberent sed xpm dum videret eum qui christum non sequebat ejicere demonia: vt quos humiliare conatus est exemplo pueri/eos etiam humiliter exemplo illius qui xpm non sequebatur. Et q̃as non esset tante perfectionis vt in omnibus xpm sequerentur vt apostoli/sicut nec modo omnes fideles sequuntur christum p religionis ingressum: tamen in christũ credebat. et ideo dicitur esse cum eis et non contra quia nomen christi nõ blasphemabat virtudei/quos otra se esse. Fin Ambro. Non reprehẽdit Ioannes: quia hoc ex amore faciebat. nam precipua deuotione diligens deum et a deo dilectus/ putauit eum ex eiudẽ esse a beneficio exercitionis demoniũ et huiusmodi qui nõ vrebatur officio discipulatus et obsequio sequendi christum. sed docentur infirmorum esse firmorũq; distantes: quia dominus etiã remuneret sollicitudinem/non tamen excludit infirmos ne quemquam a bono quod ex parte habet esse arcendum: sed ad hoc potius q̃ nondũ habet esse prouocandum t inuitandum. hec Ambro. Tales etiã admittendi censentur ob salutẽ aliorum: et non tam propter illos q̃ propter aliorum vtilitatem est gaudendum: quia licet sibi quãdoq; noceãt/ multis tamen in ecclesia prosunt. vñ de Beda. Pacdoctus sententia dicit Apostolus. Sed sine occasione sine veritate christus annuncietur / et in hoc gaudeo: sed et gaudebo. Iesus in hereticis et in malis catholicis non sacramenta cõmunia in quibus non diffamatur/ et aduersus nos nõ sunt/ et dominũ non sequuntur nobiscum: detestari et prohibere debemus. hec Beda. Et non solum talis electio determinum facit ad declarationem virtutis christi sed etiam quia beneficia diuina nõ solum dãtur per maiores / sed etiam aliquando per minores et imperfectos: vt in hoc etiam declaretur virtus nominis christi que p ma operari. vnde Theophi. Mirare autem christi virtutem qualiter per indignos et non discipulos eius gratia operatur. Sic et per sacerdotes sanctificatur homines / q̃uis sacerdotes sancti non fuerint. hec Theophi. Si ergo a malis fiat opus bonum de genere/ non prohibendi sunt hoc facere. licet enim opus tale non sit meritorium sine charitate: tamen est despoliatum ad emendationem vite.

Per istum qui non erat de societate apostolorum/ signatur laicus bonus qui non habet predicandi officium / tamen bonis verbis t exemplis aget ad expulsionem demonis de cordibus proximorum/ q̃uis nõ sequatur christum per statum religionis t clericatum. Ecce quanta inantatio ad humilitatem / ad quam mutuat tunc ad virtutem christianissimam. sed tamẽ ad eam venire differimus vsq; ad horam supremam superbientes q̃dmu valemus: licet per superbiam demones efficiamur.

¶ Oratio.

Domine Iesu christe da mihi vt vadam ad mare recogitando peccata mea in amaritudine animẽ: et mittam hamum in cordis contritionem et aperto ore in confessione: et flatorem solium in satisfactione: et sic liberer a tributo diaboli et ex ea creatione. Da etiã mihi vt conuertãs ad elationẽ efficiar sicut parunlus t humilis in oculis meis: sicq; per arctã viam et angustam potã merear intrare in regnũ beatitudinis. Parumlos quoq; et humiles propter nomen tuũ suscipia / charitatis obsequia exhibendo: vt te in eis suscipiens a te suscipiar in celo. Amen.

¶ De pusillis et paruulis nõ scãdalizandis exteri⁹ et nõ prẽnẽdis iteri⁹. Cp. vj.

DOñ ergo dño reuocant apostolos ab elatione et altercatione ex susceptione honoris q̃ humilitas scipsos reciperunt: consequenter reuocat eos et pena qua quicunq; ex zelo cõtenderint aut minoribus scandalum potuerint incurrunt. Nam sm Chrysost. Sicut qui hos honorant propter deũ merce dem habebunt: ita vicissim qui dehonorant. i. scandalizant virtutẽ vindicta sustinebunt. Scandalizat autem q̃ suo dicto vel facto minus recto occasionem cuiq; dat ruine in peccatum / ac verbo vel exẽplo propellit ad malum. Et primo monet vitare scandalum acrius fuisse alteriũ poltea passum fuisse proprũ. Est ergo sensus. Vos apostoli nolite alterari de primatu honoris: quia ex hoc pusillos et paruulos nõ ętate sed fide ac super contra eos erit ꝙ natos scandalizabitis et perdetis. Unde dicunt pusilli qui a superba altitudine se humiliãt ręo/ parlerata et humilitate spõse humiles sunt et paruli: q̃ adhuc sunt in fide infirmi et de leui ad ulticra g mala exẽpla possunt prouocari. Talos autem scãdalizandi non sunt. minoteo esse eos scãdalizãtur: maiores vero nõ facilter scandala. i. offendicula recipiũt. Recte ergo qui scãdalizari põt pusillus ꝺr et paruulus est: quia nullus scandalizatur aut ex dicto vel facto alterius in peccatũ ruit/ nisi in se pusillus et parue virtutis fuerit. ¶ Hã magnus experfecte virtutis. i. robustus in fide et charitate quẽcũq; viderit vel audierit aut passus fuerit nõ declinat de facili a fide et veritate. nec ex dicto vel facto malo alterius in peccatũ ruit: q̃ vt in puer. ꝺr. Nõ ebersthabit iustũ quicquid et acciderit. Dicit ergo. Quia ale scãdalizauerit vnum de pusillis istis q̃ in me credũt: expedit et vt suspendat mola asinaria. i. in collo eius et demergatur in pfundũ maris. Mola asinaria ꝺr qua trahit ꝺvolutũ asinus vel eq cum rota in molẽdinis: et per hãc in pelliguntur quicũq; grauis et ponderosus lapis. q. d. multo vtilius et melius est innocẽti et penitẽte etiam noxiũ grauissima pena vitã finire temporalem / q̃ scandalizando et perdendo fratrem mortem ingeri eternãe cligibilius est rẽpotaliter afflicti q̃ eternaliter cruciari. vbi Hiero. Secũm ritum prouincie loquitur. quia maiorũ criminũ ista apud veteres iudeos pena fuit: vt in profundũ ligato sacco demergerentur. expedit autẽ ei: q̃ multo melius est pro culpa breuem recipere penã q̃ eternis seruari cruciatibus. non enim indicat deus bis in idipm. hec Hiero. ¶ Nec etiam de onere peccati potest accipi: q̃ [expedit et ꝺ]feliter peccatori [ve suspendatur mola asinaria in collo eius et demergatur in profundũ maris] mola asinaria est ois penitẽtie: mare est amaritudo cõtritionis. Peccatori ergo magis expedit cũ mola asinaria. i. graui penitẽtia demergi in profundũ maris. i. amare t cordialis cõpunctionis: q̃ reseruari eterne dãnationi. Hoc q̃ cuius diligẽter voluerit aduertere: nõ videbitur ei onus pene graue/ q̃ val de iene. Et subiungit [ve mundo]. i. mundanis hominibus [a scãdalis] id est. propter scãdala que faciũt alijs. Quia si tam graue est scandalizare pusillos q̃ et qui scãdalizat vnum pusillum magis expedit cum mola asinaria in profundum maris demergi quod non est pariusꝰ [ve]ter mundo [ve]ez eternũ imminentibꝰ [mũdo] id est mundi amatoribꝰ et peccatoribus [a scandalis]. i. pro scandalis q̃ non cauunt/nec ꝓximos scãdalizare timent/ac tanta et tam magna inferni scandala nedum parui sed t magni. prelatorũ autem et religiosorũ scãdalũ periculosius est et grauius: q̃ eorũ facti magis trahitur in exẽplũ. ¶ Sed q̃ posset abeo ẽri. Si ita malũ est alios scãdalizare quare permittit scãdala euenire. Rñdet [Necesse est ea]. i. expediens et vtile ad aliorũ ꝓbationẽ [vt veniãt scãdala]. i. bone et deo placẽt cõuersationis in pbationẽ. Et ideo dicit Apls. Oportet hereses esse vt ꝓbati sint manifesti fiãt in vobis. vñ Hiero. Dicit necesse est ignem calere/ nisi vero frigere: ita etiam necesse est vt iniquitas mundi erroribus pleni scan-

Cyrillus. Miraculorum auctor.

Ambro.

Beda. Philip. i.

Beneficia data quos dei tur.

Theopb. Scãdalizat multum.

Theoph.

Pusilli.

Scandalizari.

Diuert. vii.

Nicola asinaria. Ezech. xxvi.

Hiero.

Hiero.

Hiero.

Scãdala expedit.

i. cor. xi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dala parlat: perfectorum vero charitas pietatis operib⁹ inicat. hec Pierony. Non est necessitas absoluta: sz tantum ex suppositione. i. suppositā tanta vt appareat mundū iniquitate. Nulla enim necessitas cogat humana cōsida esse iniqua: que tamen quia iniqua sunt necessario mouent scandala. vnde ſm Chrysō. Non destruit libertatem arbitrij: neq necessitate aliquarum rerum suppositarū quod omittō fuarū est predicte. neq enī quia predixit propter hoc fit: sz quia omittō futurum erat propter hoc predixit. Scandala quidē in suis propositionibus recte vic: et [necesse est vt veniant.] i. omittō veniant. Sed ad terium posset argui. si necesse est vt veniant scandala: ergo qui faciunt scandala non sunt puniēdi. Respōdet q̄ minime/dicens [Uerūtamē vę.] sz eterne dānationis [homini illi q̄ quem] causaliter et cuius vitio [scandalum venit.] si tamen sine peccato euitare potest: qui quod necesse est vt in mundo fiat/vitio suo facit et per se facit. Si enim (vt ait Chrysō.) necessitas ista ex libero arbitrio soluitur omnem. Videns enim dūs quali ter homines inuitantur malo nec proponit aliquid boni: dixit q̄ quantū est ex consequentia eorum que videtur/necesse est contingere scandala. Dicut si medicus videns quēq̄ male diuta vtētem dicat/ necesse est hūc egrotare. Et ideo inducenti scandala ve dicit/et penam ei comminatur. vbi et Dyero. Cum necesse sit in isto mundo fieri scandala: vnusquisq; suo vitio scandalū pāt. Sinulq; per generalem sententiam pereuntur iudas/qui proditionis animū preparauerat. hec Pierony. Et si aliquando veliter scandalum quis faciat: nō tamen iudicabitur a deo ſm veritatem que inde proueniet/ sed ſm cruditatem q̄ scandalizans intēdit. Nona fuit crudelitas xpi: non tamen bene fecerunt qui eum crucifixerunt. Semper iudicat deus opus ex nequitia peccātū: non ex eventu cōmodorum inde prouenientium/que ipse solus facit: vt liter disponit. vt autem dicit Chrysō. Per scandalizantis penam bonitū saluātis addisce. Nisi enim vtilitatē me saluis sibi nimium cure esset/non comminaretur scandalizantibus tam penam. Et merito/ve illi q̄ scandalum venit] quia viam ad ve alios prestruit. Dicut enim qui intoxicaret fontē causa esset mortis omnium poratium e morientium. ec ergo sic est t de scandalo. De huiusmodi sic dicit Greg. Quamuis ex exemplum male conuersationis (etiam si illi nō sequantur) quos prebuerit se pro tāto rationem reuerit reddituri. vnde et Chrysō. Si vir aut mulier se ornauerit et vultus spectantium ad se prouocauerit: etsi nullum inde proprie suā detrimentum damnum/iudicium tamen patie tur in eternum: quia venenum deglutit etsi non fuit qui biberet. pulchritudo enim venenum animabus infūdit. Magnum ergo peccatum est scandalum: et ideo summopere est cauendum. vnde Augu. Magis peccant a animas ad peccandum inflammant et deo subtrahūt q̄ qui carnem cruciāt. sti crucifixerunt. vnde t Isido. Pierozios sunt q̄ sue doctrine sue exemplis vitam moresq; bonorum corrūpunt/his qui substantias alior⁹ predaq; diripiunt. ¶ Deinde quia egit de scandalo actiuo quod faciam⁹ prohibens ne scādalizemus credentes: nunc agit de scandalo passiuo quod patimur monens vt caueamus scandalizantes: quia sepe nihil vel parū dilitat in vitio scādalizare t fallere/ vel scandalizari et falli. Cauendum est igitur ne quis scandalizetur ab alio vel a seipso. Alius aute potest p̄bere materiam scandali tripliciter. aut per admonitū quod signatur per manumittat per seruitium quod per pedem: aut per cōsilium quod per oculum. Secundū vero q̄ aliquis prebet sibi materiam scādali/potest esse vel per actiones proprias que per manū: vel per effectum qui per pedē/vel per cognitionem que per oculū designatur. Ad fugiendum ergo peccatū scādali inducit metaphoram membror: et arguit. Inutilium graue est peccatum scādalizantium q̄ si nobis sint commune vt preoptata et charissima membra corpori/sicq; sine nobis necessaria vt manus t pes vel vt oculus:

ipsi sint sic scādalizāt t offendiculum vite ponunt. vnde nobis relinquendi et fugiendi sunt. Dicit ergo [Si autē manus tua].i. actiuus tuus quamuis ēdi tibi utilis qui tibi operole vt manū ministrat: ac ꝑ re operatur t ad nutum impendit/et ꝙ te sicut dextera tua defendit/ [vel pes tuus].i. discursus tuus qui tibi utilis tuos discurrit et te laborē vel sollicitudine supportarcet vt pes infirma tua portat [scādalizat ꝛc.].i. ledit te in causa anime [abscinde eū] quo ad affectum / sz affectum ipm rūpēdo [et proijce abs ꝛc] quo ad effectū / sz societatem ei⁹ desistendo: et intelligitur si castigare non potes. Et subdit rationem dicēs [bonum].i. melius [est tibi ad vitā ingredi debilē].i. sine gnatioso adiutore vel socio [vel claudū].i. sine gnatioso sustētatore vel amico/et adiutorio ac supportatione istor⁹ priuatum [ꝙ duas man⁹ vel duos pedes habē te].i. duo adiutoria vel duas suppotationes/sz nuptiis t amici scandalizā [mitti in ignē eternū. Et si oculus tuus] id est consolator: vel promotor t gubernator ad perspiciendum ancrus/qui te vt oculus ducit/vel dulcius sicut oculus [scandalizat te].i. in errorem vult ducere [cruc eū] separando a voluntate [et proijce abs te]separando a societate. [Bonum] id est vtile [est tibi cū vno oculo] sz simplici veritate: vt non nisi nūa ipsi⁹ quideriam ac consilium t gubernationem habeas [ad vitam intrare/ duos oculos habentem].i. duplicem dispositionem vel duplex consilium/sz simplex t mali amici [mitti i gehennam ignis.] Secm Augu. per oculum intelligimus otiosum amicum consiliarium: quia ocul⁹ ter demōstrat. ꝙ vero dexter est / intelligitur consiliarius in rebus diuinis: similiter autem oculus/est consiliarius in terrenis. vt sit ste sensus. Quicquid illud est quod ita diligis vt pro dextro oculo habeas: si scādalizat te. i. impedimento est tibi ad veram beatitudinem: erue illud t proijce abs te: quia occasiones peccandi sunt fugiende. De sinistro autem scandalizante simpliciter est dicere: quandoquidem nec dextro parcēdum est. Dextra autem manus accipitur dilectus adiutor in diuinis operibus que hunc vite et corporis sunt necessaria. Similiter suo modo est de pede. Et subdit dūs de ipso igne predicto [Ubi vermis] .i. remorsus et cauerium conscientie [eorum nō morit̄ur] nec quiescit mente rodens et mordens animam q̄ non sit operata bonū: vnusquisq; enī suipsius accusator: fiet rememorans que inuita gessit. vbi Ambrosi⁹. Quepena grauior ꝙ interius vulnus conscientie? Nonne hoc magis fugiēdū est ꝙ mors/ꝙ dispendium / ꝙ exilium? [et ignis] gehenne exterius corpus vicios [non extinguit] nec deficit. est enim ignis afflictionis non consumptiuus: et ideo materia eius semper durabit: nec habet contrarium a quo corrumpi possit. vñ Beda. Dicut ait vermis est dolor interius accusans: sic ignis pena exterius seuiens. Et est sensus premissorum in summa. Societas amicorum vel necessariorum quantumcumq; videatur vtilis esse: tamen preciendenda est et remouenda si sit occasio ruine anime tue. Melius est enī sine huiusmodi amicis vel necessariis esse in paradiso/ꝙ habere tales et postmodum esse i inferno. Nihil enim est quod contra sanctam animę debeamus diligere. vnde Cassio. Iustitia non patrem / non matrem nouit: personam nō accipit: solum deum considerat et attendit. Rumpe ergo omnem affectum carnalem: et separa eum a re si maior: et potentior: eo. si minor/separare ab eo: et in quantum poteris deuita societatē eius quē castigare nequis. nihil est tam nocuum ꝙ pernicioſa societas. Et ideo inemendabiles ꝙcumlibet amici nobis vitandi sunt: ne si cum perditis in hac vita partem habere voluimus / simul in futura cum illis pereamus. vnde Hieronymus. Melius est vt propinquitate et emolumentis carnalibus careas/ꝙ dum vis tuos lucrificare cognatos et necessarios/causas habeas ruinarū. Itaq; non frater/non vxor/nō filii/ nō amici/non omnis affectus qui nos excludere potest a regno celorum: amori dei preponat. Nouit vnusquisq; credentium quid sibi noceat: vel in quo sollicitetur animus ac sepe rentetur. Melius est vitam solitariam ducere ꝙ ob vite presentis necessaria eternam vitam perdere: melius est solū saluum fieri ꝙ perire cum pluribus. hec Piero. ¶ Et nota ſm Augustī. q̄

Necessitas duplex.

Chrysō. Necessitas ex vi boy ſpi.

Chrysō.

Theoph.

Pierosi.

Judas ſāgitur.

D Inducat inuentionem deyno eterū.

Chrysō.

Greg.

Chrysō. Omnibus sui detestatio.

Augustī. Exemplū mali detestatio.

E Scandalū passiuū cauendum.

Contra.

Uermis. cōscientie

Ambro.

Beda.

Cassio. Salus summe diligēda.

Consanguinei et amici salui posse habendi. Pierosi.

Augustī.

etiam hoc ipso separantur a quib⁹ separantur / q̄ eis mala suadentibus hoc est scandalizantibus non consentiunt. Sed queritur q̄d dimittendum est pro scandalo: Et dicendum q̄ illud de quo queritur: aut est malum in se siue mortale siue venuale/et de tali nō est dubium quin dimitti debet. aut est indifferens/et hoc similiter debet dimitti. aut est bonum/et tūc aut est bonum preceptiue: hoc homo non debet dimittere: quia pro virando peccato alterius nullus debet peccare. aut bonum supererogationis: et hoc q̄us posset dimittere pro scādalo alteri⁹: nō tamen toraliter debet/sed aliquādo ad tempus intermittere: quia est de vite perfectiōe t veritate/etsi non necessitate. vnde pertinas vite iustitie et doctrine non simpliciter est ꝓpter scandala dimittenda. Unde est versus. Justitie vite doctrine scandala cedunt. De hoc vide plura in capitulo precedenti. Et notandum q̄ multas humilitatis excellentias legim⁹ in hoc loco. habet enim humilitas excellentiam. primo in sanctorum collegio: quia est exemplar populi fanceti. vnde [adiecanis parvulum statuit in medio eorum.] Secūdo efficacitate: quia est ostiaria paradisi. vnde [nisi conuersi fueritis t efficiamini sicut parvuli/non intrabitis in regnū celorum.] Tertio in premio: quia est de maioribus regni. vñ [quicūq̄ humiliauerit se sicut parvulus iste/hic maior est in regno celor.] Quarto in primatu seu fastigio: q̄ est vicaria christi. vnde [qui susceperit vnū parvulum talem in nomine meo me suscepit.] Quinto in iudicio: quia est precipua virtus opprobrii. vnde [qui scandalizauerit vnum de pusillis istis expedit ei &c.] Sexto in hoc exitio: quia eius ministri comites et adiutores sunt angeli beati. vñ sequit [Videte ne contemnatis vnum ex his pusillis: quia angeli eorum &c.] Postq̄ ergo docuit vitare scandalum/consequenter docet vitare contemptum qui est quasi radix ipsius scandali. Quia cū pro vitando scandalo dominus omnes carnaleo affectus precepit respuerem⁹ tamen vsquaq̄ vt despicamus illos de quorum salu. e possimus spem habere: de qua folleti debemus esse. Unde dat speciale in cautam non contemnendi pusillos et parvulos: sed honorandi et salutem eorum querendi: quia ipsi sunt deo multum chari. quod ostenditur ex duobus. Dicit ergo [videte ne contemnatis vnū ex his pusillis.] scil dicat secundum Hieronymum. Quantum in vobis est nolite contemnere/sed post vestram salutem etiam illorum quorum salutem. Si autem perseuerant in peccatis videritis: melius est vos saluos fieri q̄ perire cū multis. Et primo ostendit hoc ex honorabilitate angelorum custodia dicēs. Dico enim vobis quia angeli eorum &c. id est ego assignati in celis [semper vident faciem patris mei qui i celis est. id est visione manifestationis dei per filium. Facies enim dei (secundum Augustinum) manifestatio eius intelligenda est. ideo possunt renunciare

Angelis coequādi

Archangelis.

Virtutibus.

Potestatibus.

Principatibus.

Dominationibus.

Thronis.

Prouer. viii. et Leuit. xxvi.

Cherubin

specu mo vt loquerer pro eis bonū: imo recordare teneat stare ante ꝓspe eum dei. hec Basilius. Et q; homines beatis spiritib⁹ socianda sunt: dicit eo hic nota q; quelibz in ecclesia t maxime in religione deo fideliter humiliter et deuote ministrāt: et qui ꝓpter deū infirmis t peregrinis seu pauperib⁹ et sibimutuo in charitate fraterna subuenīrant primo gradu consistunt angelicis spiritibus coequati. Qui vero oratione t deuotione familiarius deo intendunt/et ꝓ minus sua doctrinam confitium auxiliūz impendūrant secundo gradu archangelicis spiritibus inseruntur. Et qui se exercent in patientia / obedientia / et voluntaria pauperrate t hūilitate/omnesq; virtutes fortiter peragunt: tertium gradum cum virtutibus conscendunt.

Qui autem vitiis et concupiscentiis reluctantes diabolum cum cunctis suggestionibus contemnunt: quarto gradu cum potestatib⁹ triūphum glorie obtinebunt. Qui vo in ecclesia antiqua curas t prelaturas sibi cōmissas bene regunt t ministrāt/animarum lucris die noctuq; intelligantes/et talenta sibi credita summo conamine duplicāre: hi cum principatibus in quinto gradu gloriam regni pro labore suo possidebunt. Qui alīs deuine maiestati reuerenter cū omni humili subiectione se inclināt: et pro eis gloria oēm holem reuerētur t diligunt sicut seipsos/qi ad imaginem dei facti sunt: deo etiā ꝓnum possunt se conformant/carnem suam spiritui subiicientes t incentiuum mortificātes/animo suo dominantes t ad celestia transcendentes hi cum dominationibus in sexto gradu exaltabunt. Qui vo sedule meditationi t contēplationi inseruīrit: ac condigis mandatiam t mēris tranquillitatem ample crēdo quietissimum in se deo exhibēt habitaculum (qui merito paradisus dei appellari dicunturaut ta illis. De licie mee sunt esse cū filiis hoim. Deq; quib⁹ etiam ipse dicit. Ambulabo in eis: et habitabo cum eis.) in septimo gradu thronis sociāntur. Qui autem scientia t cognitione ceteris eminēt: qui singulari beatitudine deum facie ad faciem mēte illustrata cōspicīūt: et ea que ex ipso fonte omnis sapientie hauriunt/per doctrinam t illuminationem alios in ipsum refundūt: in octauo ascēsionis gradu cum cherubicis spiritibus locabuntur. Et qui deum toto corde et mente diligunt: et ignī eterno qui deus est se totos immergūt: eiq; simillimi fiēt tam non suo sed diuino amore sicut dilecti ab ipso sint: diligūt omnia in deo et tam inimicos q; amicos diligunt propter deum: quos quidē ab amore nihil potest disiungere seu impedire: qi quo magis inimici in eos insurgūt eo ualidius in amore virtutis consolescūt: nihil etiam consolationis t commoda temporalia requirūt nisi quod ad laudem t gloriam dei spectat: immo etiam tam feruenti accensi t mebria ti ad deum per mille mortes transire exemplo apostolorum et sanctorum non formidant. Omnibus enim penis t tribulationibus spretis propter feruorem dilectionis in carne mortali t vita presenti omnem tolerāt gaudenter molestiam. Feliciter quidem in semetipsis ardentes t alios accendentes ita vt si possent omnes homines in deifico amore inflammarent et perfectos facerent vt cum ipsis ardentiq; etiam aliorum vitia t peccata tanq; propria lugērent: que tua sunt querunt/sed solius dei patris faciem desiderabilem hūāti semper antimo super omnia diligunt t exquirūt. Isti merito in nono gradu cum seraphin comparabuntur. Inter quos et deum nulli intersunt spiritus q; ipsi vicinius contemplēntur/et ipsi immediatius appropinquare videantur.

Oratio.

Hic beginnt die Sermones

Dominе Jesu christe magister et rector: bone/omnia interiora et exteriora mea guberna ꝓpitius t rege/ne vnq; alius de me vel mihi de alio scandalum ꝓueniat: sed omnem occasionem scandali tua gratia a me abscindat penitus et excludat. Da etiam mihi vt minimum de pusillis seu paruulis presumam: contemnere/sed potius omnes studeam honorare: quos tu sic honorare dignatus es ꝙ ad eorum ministerium t custodiam angelos beatos deputasti: a te ipse ꝓ eis saluādis de celo in mundum venire t meti voluisti. Amen.

De trib⁹ parabolis: scilicet ouis / ac drachme/et filij prodigi. Cap. vij.

Deinde ne ꝙs scādalizet t contemnat pusillos / et ad ostendēdum quanti sint pusilli apud patrem/ subdit tres parabolas per ordinem. sed ꝑm Lucam cum duplex fuit occasio siue causa harum trium parabolarum: scz ꝙpinquantis publicanoꝝ et peccatoꝝ/ ac murmurantis scribaꝝ t pharisęoꝝ. [Erant enim appropinquates ad iesum]saluatorem [publicani t peccatores]qui salutē indigebant [vt audirent illum]qi rationabiliter peccata reprehendebantq; non cum asperitate sed benigne eos admonebat/et spem veniē promittebat. libēter debent ad ꝙm accedere t appropinq̄re qui ois remedia sc̄a poterūt inuenire. Pe quib⁹ sic dicit Amb. Dis ala accedat ad ꝙm: quia ois ꝙs est nobis. Si vulnus curare desideras/medicus est: si febribus estuas/fons est: si gratio iniquitate/iustitia est: si auxilio indigeo / virtus est: si mortes times/vita est. si celum desideras/via est. si tenebras fugis/lux est. si celum queris/alimentum est. [Et murmurabāt pharisei]simulata sanctitate ab alijs dūmodo [et scribe]legis notitia doctores populi [dicētes: quia hic peccatores recipit: manducat cū illis] quasi dicāt. hic ere dicitur bonus t sanctus /et tamen ad sua cōuersationem et ꝙm recipit peccatores /et qō ampius est: mānducat cum illis tanq; amicus. Si cognouisset scribe et pharisei ꝙ venit in hunc mundum peccatores saluos facere / nequaq; murmurassent: nam eos recipiebat vt conuersando cum eis a peccatis conuerteret t illuminaret ac saluaret. Ihs ꝙ peccatores penitentes recipiendos esse ostendit et super hoc tres parabolas adducit. C Tria est sunt ꝙ holem ad miserendum cōmouere: nec inducere: scz simplicitas / ppiquitas / et necessitas. Ista tria sūt deum inducunt ad miserendum. Prie nostra simplicitas: et ad hoc pertinet prima parabola de oue errante. Homo enī est simplex respectu hostis tam astuti. i. diaboli. Unde clamat Psalm. Errauī sicut ouis que perit: require seruum tuum tc. Secundo nostra ꝓpinquitas quam nobis sēl contraxit: ad hoc pertinet secunda parabola de drachma amissa/in qua est imago regis t suprascriptio nominis. sic t homo est ad imaginem dei formatus t habet suprascriptionem ꝓpē: qz a christo dicitur christianus. et ideo debet nostri misereri iuxta illud Apostoli. Nemo carnem suam odio habet tc. Tertio nostra necessitas t paupertas: et ad hoc pertinet tertia parabola de filio ꝓdigo reuertente/q̄ dicit. Quāti mercenarii in domo patris mei sunt q̄ habēt panem: ego aūt hic fame pereo. Quando enī homo cognoscit suam miseriam t infirmitatem: tūc deus sibi exhibet suā pietatem. Unde dicitur ibidem q̄ pater videns eum/misericordia motus est super eum. Respondens ergo scribis t pharisęis murmurantib⁹/subdit duo primam parabolā vnā⁹ ouis ex centum errantis: quam quesiuit et tandem inuentam (quia ꝓpter infirmitatem ambulare non potest) portat: bonus in humeris suis ad gregē reliquum repostauit: veniens domū conuocat amicos t vicinos ad cōgratulandum sibi super inuentione ouis que perierat. Sententia itaq; huius ꝓme parabole ꝑm Lucam /talis est in summa. Si quis ouem perditam postea inuentam libēter recipiendam deberis mirari vel indignari si peccatores receptio ad penitentiam q̄ ꝓmo amissi erant per culpam. Uel refertur ad pusillos de quib⁹ dictum est supra: talis est hui⁹ parabole sententia. Sicut nō est voluntas pastoris vt pereat vna de quib⁹ supra: sic non est voluntas patris celestis vt pereat vnus/ nec etiam multi de pusillis / nec etiā de alijs: et ergo pusillus non est contemnendus. Si autem perit non voluntate eius perit: quia nec voluntate approbationis/nec consilij/vel precepti eius peccat. eo tamen auctore dānatur: et ois pena ab ipso est. In hac autem parabola ꝑm sensum mysticū tanguntur septem in speciali. Quox primum est hois t angelox creatio. ibi [quis ex vobis homo qui habet cē tum oues.] Scām hois creāti prerogatiuam

Hic beginnt die Sermones

Ouis errans.

C Mystice. Septem notanda.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ricatio. ibi [et si perdiderit vnam ex illis] Tertium filii dei ad querendum ouem perditam fez hoiem incarnatio. ibi [nonne dimittit nonaginta nouem in deserto.] Quartum ipsi⁹ per ipsi⁹ passionem inuentio. ibi [et cum inuenerit eā imponit in humeros suos gaudens.] Quintum in celi⁹ et⁹ assumptio. ibi [et veniens domum.] Sextum angelo⁹ ad congratulandum inuitatio. ibi [conuocat amicos dicens eis: congratulamini mihi.] Septimū sensus mysticus exp̄ssio. ibi [dico vobis q̄ ita gaudium erit i celo &c.] Unde

Gregorius. Sententia huius nūeri.

ꝓm Grego. Quia centenari⁹ pfectus est numerus: ipse de⁹ centū oues habuit cum angelo⁹ et hoim naturam creauit et possedit: sed vna eius nunc errauit et periit cum homo peccando pascua vite reliquit. Et intelligit per vnam ouem homo: et sub homine vno vniuersitas olim hoim a principio vsq; ad finem mundi sententia est: quon⁹ creatus est homo vnde eēo ꝓdiderit: et in vnius hois errore / omne hoim genus aberrauit [nonaginta siue nouem.] i. nouem ordines angelorum. idem est significat numerus simplex et cōpositus [dimisit] ratione humanitatis assumpte [in deserto] siue in montibus et celsis. i. in celo / qđ et dicebatur q̄ homo deseruit qđ peccauit.

Celsū deserti.

Celsū ēppe dicit deserti. i. derelicti: tum q̄ fuit derelictum ab angelo qui in eo fuerat creatus tum q̄ fuit derelictum ab homine q̄ ipsum fuerat habiturus. Item quia tristar deserti i eo sunt dulces cātus autum. i. angelo⁹: ibi q̄ sunt rose martyrum / ac viole cōfessor⁹ et lilia virginum. Et vt perfecta summa ouiū reintegraretur in celo / hoiem perditum querebat i terra. Et inuenīs eum humeris suis imposuit et ad gregem reportauit. Cum ergo pius pastor ouem perditam repperisset / nō punuit / non verberauit / non vigendo ad gregem duxit: sed superponēs humiliter humeris et portans clementer gregi annumerauit.

Tertius Christus.

¶ Et attendendum q̄ christus gaudens imposuit eum humeris suis: quia licet magnus fuerit dolor: passionis et mortis quo gen⁹ humanum requisiit et humeris imposuit: hunc tamen laborem et dolorem leuiter sustinuit vt perditam ouem recuperaret. Inuēta autem eius ad domum venit: quia reparato homine ad celeste regnum redit. Ad quod cum eue reuertitur est cum celum ascēderet ea ptinam captiuitatem secū duxit. Et

Beda.

Dyonisius. Quātus sit numerus electorum ꝓ quo ingredi debeat ciuitatem celestem.

Ambro. Humeri christi crucis brachia sunt: illic mea perā depositi/

Gregorius. Diuersitas gaudii in celo.

Dyonisius. Ordines angelorum.

Augustinus. Quare angeli gaudeant de conuersione peccatoris.

Augustinus. Quare angeli gaudeant de conuersione peccatoris.

Augustinus. Diuersitas gaudii in celo.

Dyonisius. Ordines angelorum.

Ambro. Celum quare dicatur ciuitas dei.

Augustinus. Quare angeli gaudeant de conuersione peccatoris.

Augustinus. Quare angeli gaudeant de conuersione peccatoris.

Augustinus. Quare angeli gaudeant de conuersione peccatoris

Quarto ipsius per christi passionem inuentio. ibi [& querit diligenter donec inueniat.] Quinto angelor ad congratulandū inuitatio. ibi [& cum inuenerit conuocat &c.] Sexto inuitationis ratio. ibi [qz inuenta drachmā quam perdideram.] vnde sm Greg. Q.m significatur p pastorē / ipse etiā significatur per mulierem: ipse enim deus / ipse et dei sapientia. Dicit aut mulier: quia ex dolore nos parit. In gelos vero & hominum naturam ad recognoscendum se deo cōdidit & ad similitudinē suam creauit. Decē ergo drachmas habuit: qz nouē sunt ordines angelor: sed vt cōplerentur electorum numerus / homo decimus est creatus. Et qz imago exprimitur in drachma mulier drachmā perdidit: quando homo qui cōditus ad imaginem dei fuerat / peccando a similitudine sui cōditoris recessit. Quotidie adhuc ista drachma perditur / vel in puluere diuitiar: vel in luto luxurie: vel in diuerticulo erroris cuiuscūq. Accendit aut mulier lucernam: qz dei sapientia apparens in carne lumen deitatis accendit in testa nostre mortalitatis ad querēdum hominē perditum / et reducendum ad beatitudinem. Ista vero lucerna accensa refulsit miraculis: inflāmauit dictis: illuminauit exemplis. Colloca tus enim homo erat i obscuris & vmbra mortis: vnde istam opposuit accendere lucernā. [Et euerrit domū] conscientie: quia mor vt eius diuinitas p carnē clarnit / ois se nſa cōscientia cōcussit. [et querit diligēter] diligenter enim queritur quod intime diligitur. Ille vero ostendit christ⁹ dilectionem suam ad nos / vt animā suā pro nostra redemptiōe poneret. Unde subditur [donec inueniat] qz non destitit querere donec inueniret. Quesint enim vsq; ad contumelias / vsq; ad minas / vsq; ad flagella / vsq; ad mortem / vsq; etiam ad infernū. Nec mirum si eam inuenit quā vbiq; etiā vsq; ad inferna cum diuinitatis lucerna ardenti quesiuit. Euersa ergo domo inuenitur drachma: quia cum perturbatur hominis conscientia / reparatur in homine similitudo creatoris. Tunc enim confuetā relinquitur virtus vt reluceat imago conditoris [et cum inuenerit conuocat amicas et vicinas] scz supernas virtutes / que amice sunt vt ex equētes voluntatem ipsius: et vicine quia ei per gratiam cōtinue visionis appropinquant. quas ad congaudendū inuitat et gaudij participes facit: qz congaudent de peccatoribus ad cū conuersis. Cū deus de scripto habeat gaudium et angeli gaudeant in eo: gaudent tamen etiam de cōuersione penitentium qñ illud quod prędestinauit implentur. Nec illud gaudium est deo nouum aut temporale / sed eternū. Angeli vero quibus effectus predestinationis innotescit / de nostra cōuersione temporaliter gaudēt. Christus etiam gaudet super conuersione peccatoris propter duo. primo quia per penitentiam ira sua placatur. Secundo quia precium sanguinis sui in eo non frustratur. Est autem tātum gaudium christo de conuersione peccatoris: q si nō sufficeret sua passio / eius ipse rursus pati et mori esset paratus. vt dicat⁹ Dionysius in epistola qua ad scribit q cum quidā infidelis hominem fidelem a fide auertisset: Carp⁹ quidam vir magne sanctitatis adeo molestē hoc ferebat vt virtutē igne cōburi deum rogaret. Cui circa noctis medium apparuit christus i aere cū multitudine angelorum: in terra vero apparuit formā cum serpentibus accensus / ad quem trahebantur ambo homines. Carpo ergo petente ardenti desiderio vt mitteretur in focem / et molestē ferente dilationē: ecce christus miseratus descendebat a solio in terrā: et extensis manibus homines illos eripuit: eleuatāq; manu dixit Carpo. Iterum per cuius me lancea paratus sum rursum pati et mori pro hominib⁹ saluādis. Et subiungit dominus cōcludēdo [ita pico vobis gaudium erit angelis dei] qui sunt vicini et amici christi [sup vno peccatore penitentiam agente] nam anima viriorum laqueis capta & strictā cum se corrigit / et priora peccata relinquit: tam celestibus q̄ christicolis hilares facit. vnde Bern. Denique gaudent in cōuersione et penitentia peccatorum salutem hominū sentientes: quia lachrymę penitentium sunt vinum eorum. hoc certe vinum letificat cor hominis: hoc consolat et angelos ibere cum letitia. hec Bernar. Et si angelis tantum gaudium est p̄ peccatore qui propria peccata damnat: quantum est eis gaudiū p̄ iusto qui alienum peccata plangit? Considera hic quanta debet esse penitentia vt per eam accedatis nec corpe.a.g.et rotam domum.i.mentem et conscientiam cuertas vt prius ad nouissimum pulueres inquiras diligenter (non pigre motari) donec inueniatis. Moraliter mulier potest dici ipsa ecclesia: tum propter fecunditatem / tum propter pariēdi difficultatem. Cuius mulieris drachme sunt anime dei imagine insignitę quarum si vnam perdiderit debet accendere lucernam. s. oratōe / meditando / iustē viuendo. & euertere domum consientie peccatricis feruore predicationis / terrore comminationis. et querere diligenter donec inueniat: quod fit quando ad penitentiā reducit. Tertiam quoq; de eodem et eq̄li ius addit parabolam. s. de filio prodigo / qui facultatibus cōsumptis et perditis ad patrem reuersus susceptus est ab eo & honorat⁹: quia homo non solum est ouis chara pastori / nec solū drachma preciosa mulieri / sed piscis de charitatis filii charissimus patri. Deus enim pater homine ad imaginem et similitudinem suam creauit: et post angelos ex pietate similitudine pie ceteris creaturis filius dei dicatur. Ideo nullā creatū pusillus est contemnendus / cū sit summus regis filius. presertim ille cui dedit fidem et gratiam per quam est filius adoptionis. Et si post suscepram fidem et gratiam (que ipsū ex bono dei contingebat) viuerit luxuriose per culpam gratiam perdēdo / vel spiritualiter fornicatus fuerit fidem deserendo: adhuc non est contemnendus: adhuc a christi et ecclie gremio non est eliciendus. Q.i si pentuerit & humiliter redierit / adest deus pater miserator & misericors / qui nō letatur in perditione filiorum: nec recurrit penitenti & dat osculum pietatis et amoris. In cuius receptiōe gaudet tota celestis curia. qui enim motus fuerat ad infidelitatem et culpa / vitam fide & gratia: et qui perierat errore / inuentus est christo pastore oīm requirente. Per hanc ergo parabolā datur intelligi benigna peccatorum a deo receptio. Ex quo sēm Lucam vult haberi q̄ nullius dz indignari si benigne recepit peccatores. In hac autem parabola sex tanguntur. Primo status nature et virtuose filii cōmunis propagatio. ibi [hō quidā habuit duos filios.] Secūdo iapsi⁹ culpe et adolescentie a patre recessio. ibi [dixit adolescentior patri.] Tertio locus penitentie et eiusdem postmodum reuersio. ibi [in se autem reuersus.] Quarto minus gratie & reuertentis a patre benigna susceptio. ibi [cum autem adhuc longe esset] Quinto stimulus inuidie et de ei⁹ iocunda susceptione senioris indignatio. ibi [erat autē filius eius senior.] Sexto virtuosa doctrine & indignationis eius rationabilis sedatio. ibi [pr ergo illius.] Potest autem hec parabola exponi de populo iudaico et gētili. Uel de innocēte seu iusto tepido / et peccatore penitēte deuoto. Judaico (mō) vel iusto cōquerente de dilo dante maiorem gratia et deuotionis feruorem Gentili vel penitēti q̄ sibi. [Homo] ergo iste de quo hic dr christus est qui [habuit duos filios]. i. duos populos. s. iudaicū et gentilem qui sunt filii dei quatum ad eius imaginem. vel eius filii sunt omnes christiani per eius baptismum regenerati: quorum tamen aliqui sunt iusti et aliqui peccatores.] Et dixit adolescentior]. i. gentilis ppl⁹. vnde et ppl⁹ iudaicus vocatur in Exo⁹. filius dei primogenit⁹. Uel [adolescentior]. i. pcōr qui iuuenis est moribus [Pater da mihi portionē substantie q me cōtingit iure successionis. hoc dixit vt recederet a dei patris lege / et ageret pro libito voluntatis suc / ac regeret se propria voluntate [& diuisit illis substantiā] quia dona sua omnibus largit⁹ diuersimode: & dimittit quē libet agere scōm arbitrii libertatem. [Adolescentior] vero filius profect⁹ est in regionem longinquā] nō localiter a deo patre celesti qui vbiq; est presens / sed per multiplicationē peccatis a patre & patria celesti elōgās [et ibi] scz in regione peccati] dissipauit substantiā suam] per peccati bona gre perdēdo: & dona nature prodigendo [viuēdo luxuriose] luxuria interiori q̄ est fornicatio spiritualis & maxime idolatria: et luxuria exteriori que est fornicatio corporalis & manifesta. Peccator ergo a patre suo celesti recedit quādo mortaliter peccat. et tūc in regione longinqua est: quia

Sex notanda.

Judaic⁹

Universidad de Deusto
Biblioteca

longe est a peccatoribus salus, et talis luxuriose consumit suam substantiã/qã sensus suos ꝛ virtꝰ conuertat ad malitiã[ꝛ postq̃ ꝓsumpserat].i. cõsumpsisset[ola] oinamẽta nature tã naturalia qã ficta[fetã e tamen valida in regione ista]quia in regione peccati fit magnus defectꝰ pabuli diuini/et fames bonorum operũ atq; virtutum[et ipse cepit egere] scz spiritualibus bonis et virtutibus ecclz sonte relicto. Nam existens in morta li peccato fit egẽs omni spirituali bono.[et abiit]scz profectu erroꝛis ꝛ de malo in peius ruendo[ꝛ adhesit vni ciuium regionis illius]scz diabolo q̃ est ciuis in regiõe vmbre mortis[et misit illum in villam suam]id est in cupiditatem mundanam vel in peccatorum societatem in qua dominat[ur in propria villa[vt pasceret porcos].i. vitia que fetida sunt et immũda[et cupiebat implere ventrẽ]animẽ scz affectum[de siliquis]id est cibo porcorum qui est carnalitas[ꝛ nemo illi dabat]scz ad saciatem aquina venter impiorũ est insaciabilis. Demones enim ad hoc studeũt ne vnq̃ saturitas malorum proueniat. [In se autẽ reuersus]id est ad propriam cõscientiam per rationis dictamen a qua recesserat sequẽdo sensualitate.

Walli ĩsaurabiles

Domo enim in peccãdo errat se egredit ur: qi timides recte rationis trãsgreditur. et ideo penitendo ad se reuertitur. Debet autem penitens sese cũctis dare[quos recognoscere vbi sint/qi in peccatoꝛ et ideo debet dolere. vbi erit/quia in iudicioꝛ ideo debet timere. vbi est/qz in miseria:ꝛ ideo debet gemere. vbi non est/quia in gloria:ꝛ ideo debet suspirare. [In se ergo reuersus dixit] penitendo de peccatis et dolẽdo. [Quãti mercenarii].i. deo seruientes pro mercede eterna[in domo patris mei]id est in ecclesia seu congregatione iustorũ[abundãt panibus]spiritualib⁹.ꝛ verbi diuini et eucharistie sacramenti ac pluribꝰ virtutibus et donis[ego autem hic fame pereo] id est penuria omnis boni quo primitus me sentio.[Surgã] de luto culpe p infidelitatis vel peccati derelictionem:quia iacebat.[et ibo] per conatum bene operandi et meliorationem vite:quia longe aberat.[ad patrem meum] a quo recesserat ꝛ quia sub principe porcorum erat.[et dicam ei] recognoscẽdo culpam:[et petendo veniam[pater]scz ex natura quam dedisti mihi[peccaui]scz male viuendo[in celũ].i. ecclesiam celesti curia scz angelis sanctis. Et ideo multum debeo dolere et fieri quia eos contristaui. Specialiter peccator peccat in angelũ custodẽ suum qi spernit eꝰ cõsilium. vel[in celũ] qũ scz per culpã meã amisi/et q̃ mea negligentiam non queam[ex eorum re]scz videre et scire.ꝛ. in ipso cõscientie mee conclaui vbi mi⁹ fore⁹ qui inder meus ea penetrãt oculi:ꝛ ideo multum debeo erubescere et timere quia peccaui ante oculos iudicis cũcta cernentis. Hic docet modum confitendi/qui est q̃ omne bonum attribuam⁹ deo:quod notatur ibi[pater] a quo scz omne bonum habemus.ꝛ omne malum quod facim⁹ attribuamus nobis/ipsis:quod notat ibi[peccaui in celum et coram te. Jam non sum dignus vocari filius tuus.[Ipse me quia a te recedens te contristaui. secũdo quia imaginem patris nõ honoraui. tertio quia substantie mee digitus extra disciplinam virt. quarto quia seruum alterius scz diaboli me feci. quinto quia degener in moribus pascendo porcos extui. sexto quia in gratiis te contempsi. [Fac me]p cõdignam satisfactionem[ficut vnum de mercenariis tuis] scz bonum quod erunt pro eternis:mõ nãtum qui seruiut pro temporalibus. quasi dicerẽt. 'Paratus sum amodo nibi satisfacere: seruire spe mercedis eterne.mercenarius enim inhiat pro mercede. Ecce ergo post contritionem et confessionem satisfactionis oblatio: hec est penitentia meditantis in confessione peccati/nõdum tamen agẽtis. postq̃ tractꝰ ad necessitatem famis pueneratꝰ/in se reuersus penitentiam agere incipiebat:qz necessitas ipsum cõpellebat. In quo notare possumus dei clementiam:qi etiam peccatores compellit agere penitentiam. Intãtum enim nostrum salutem diligit et querit q̃ omnibus modis quibus potest nos attrahit:quosdam per predicationem /quosdam per mirabilia nem /quosdam per beneficiorum largitionem /quosdam per flagellationem. vnde dicit Beda. 'Prodigꝰ inte Beda. postãs in semet reuersus dixit famis supplicia formidabat:velut iam fa-

Penitẽtia cognoscẽda.

Peccare in celum.

Indignatio peccatoꝛis.

mes effectus etiam mercenarii statũ de mercede tã cogitando concupiscit. Ad filii effectum qui omnia que patris sunt sua esse non ambigit aspirare nequaq̃ presumit: sed mercenarii statum tam pro mercede seruitutis desiderat. hec Beda. Dicitur autẽ inter mercenarium/seruum/et filium.

Seruus.

Seruus enim est qui supplicia metuens solo timore pene pueniendi vel future temperat se a vitiis/et declinat a malo.

Mercenarius.

Mercenarius autem q̃ causa mercedis et desiderio regni celestis obedit mandato/et cauet offensa.

Filius.

Filius vero qui seruat ius hereditatis: non pro lucro seruit mercedis: sed gratia ipsius boni et amore virtutum succensus quicquid est illi cõtrarium toto detestat desiderio. [Et surgens]implendo quod deliberauerat [venit]id est venire cepit se ad penitentiam per bona opera disponendo [ad patrem suum]eius gratiam requirendo. Est autem pater redeuntis clemens: nam sequitur [Cum autem adhuc longe esset].i. attritus et motus ad penitendum:nondum tamẽ perfecte contritus/ad quod recuperatur gratia dei preuenẽdo.adeo subdit[vidit illum pater ipsius] oculo clementie,vt dicit Chrysostomus. Sensit pater penitentiam:nõ expectauit recipere cõfessionis verba:sed preuenit penitentiam misericorditer agẽs. Vn de subdit[Et misericordia motus est]misericorditer ei inspirando motum penitẽtie. [Et]velociter[accurrens]ipsum preuenẽdo per misericordiam inchoantem [cecidit super collum eius] cum amoris amplexibus cõstringendo per mĩam cõcomitantem[et osculatus est eũ]dulciter ipsum sibi perfecte reconciliando per gratiam subsequentem. Occurrit quippe deus penitẽti per gratiã preuenientem: et recipit eum per clementiam oia scelera dimittendo.vnde Greg. nicenus. Confessionis meditatio pia cause,et patrẽ vt obtuũ ei iret ꝛ osculo cõferret.vnde ꝛ Chrysostomus. Quid est aliud q̃ occurrit/nisi q: nos pessimis impedimentibus nostra virtute ad eũ peruenire non poteramus: ipse autẽ potens ad imanitatis peruenire descendit? Osculatur autem os eius/per quod emissa de corde confessio penitentie exierat/quam pater lenis excepit. Incipit autem tã peccata confiteri.

Hectus filius dei.

Gregorius.

Chrysost.

Beda.

Vnde sequitur[dixit ei filius. Pater peccaui in celum et coram te:tã non sum dignus vocari filius tuus]q̃s intelligo vt supra. sed hic tam nõ facit mentionem de statu mercenariorum:quia postq̃ suauissimum osculum recepit/extunc statum mercenarij dedignatur.sed(vt dicit Beda) 'Pater occurrens non contentus munera concedere/vtroq; gradu fine dilatione transcurso pristine filium restituit dignitati:nec iam de mercede conducticia sed de hereditate facit cogitare paratus.[Dixit autem pater]scz de⁹ [ad seruos suos]id est apostolos et ecclesie ministros quibus christus precepit benigne recipere penitentes ꝛ cõfitentes. [Cito proferte stolam primam].i. cito proferendam et restituendam vere penitentibus innocentiam nunciate ꝛ promittite[et induite illum]id est ostendite et certificate illum induendũ[et date annulũ].i. fidei signaculum docete dandũ[in manu].i. in opere[eius]vt per opera fides clareseat/ et per fidem opera confirmentur. Annulus enim rotundus cum non habeat principiũ neq; finem/significat fidem eterne trinitatis qua fidelis anima deo desponsatur. hunc annulum debẽt ministri ecclesie in manu dare docendo ipsum habẽdum in opere. 'Fides enim sine operibus mortua est: et similiter opus sine fide non sufficit.[et calciamenta]id est sanctorũ exempla[in pedes eius]scz intellectu et affectu, secũm Chrysm. Ad non tangendũ terrena et ad corrigendum viam vt per lubricũ mũdi istius iter fixus et immaculatus incedat.[Et adducite vitulũ saginatũ].i. xp̃m/qui fm Chrysostomum notat propter hostiã et immolationẽ corporis immaculati. Saginatum autẽ dr̃ propter gratiarum plenitudinẽ et plenitudinẽ q̃ pinguis ꝛ optim⁹ est omni spũali virtute/ inest vt p totius mundi salute sufficiat/ꝛ occidite.]hoc est fm Aug. mortẽ eius insinuate. Tũc est cuiq; occidit cum credit occisum. Pie ergo vitulꝰ filio reuerẽti addicit et occiditur:qi xp̃s passio gẽtili ppõ ꝛ cuilibet peccatori publicatur:aut qñ in sacramẽto eucharistie ministrat.hic vitulus semel occisus est in re:sed multotiẽ in sacramentali repetitione:quotidieq; immolat credentium fide/ex pre-

Calciamenta.

Christo.

Vitul⁹ saginatus.

Augusti.

Vitulꝰ occisus.

dicantium recordatione. [Et mãducemus ⁊ epulemur] quia peccatorum penitens ad mensam christi cum alijs xpianis recipitur. et non solum filiꝰ reuersus reficitur: sed etiam pater et seruꝰ eius: quia refectio dei et sanctorum est salus peccatorum. et ideo bene dicit pluraliter [manducemus ⁊ epulemur]. vnde Ambrosius. Epulantem autem inducit cum dicit epulemur: vt ostenderet qñ paternꝰ est abus salus nostra / et patris est gaudium nostrum redempto peccatorum [qz hic filius mortuꝰ erat] spiritualiter per infidelitatem et mortem culpe [et reuixit] per fidē et vitam gratie. Vel mortuus erat p separationem a deo timōr a patre: et reuixit reuerterendo ad deum tanqz ad patrem suum. Quia scōm Augu. Vera mors quam homines non timent est separatio anime a deo / qui est vera vita animarum. [perierat] scz recedendo a comunione sanctorum quasi a fratre [et inuentus est] quia matri ecclesie restitutus per baptismum vel penitentiam. Et nota hic circa receptionem peccatoris ꝙ pater de eius ꝓmo recipit penitentem velociter: quod notatur cum dicitur [accurrēs cecidit super collum eius] quia deus promptus est ad miserendum et tardꝰ ad puniendum: cuius natura et ꝓpositum est misereri et parcere. Scōdo recipit vnliter reconciliando eū per gratiam sibi: ideo dicitur [cecidit super collum eius. Tertio recipit honorabiliter dando [stolā primam] .i. restituendo innocentiam quā in baptismo induerat: sed per peccatum perdiderat [et annulū in manu eius] .i. gratiam bene operandi: quia non sufficit habere innocentiam nisi fiant opera bona. Sed quia in operando sepe aduersa occurrunt: ideo subditur [et calciamenta in pedes eius]. i. constantiam contra aduersa. Quarto recipit letanter. vnde dicit [manducemus ⁊ epulemur] deus enim ipsi penitenti cōsolationes ac dulcedines infundit: et in conuersione peccatoris ipse deus et angeli et omnes sancti gaudent. [Erat aūt filius eius senior i agro] id est audacior ꝙ opulus in cultu vite vel occupatus erat legem obseruando, vel ꝙ iustus in iustitia ꝓficiendo: remisse tamen operando. [Et cū veniret et approximaret domui] scz ecclesie [audiuit symphoniam ⁊ chorum] scz penitentes deum laudantes / et in dño gaudendo epulantes [⁊ interrogauit unum de seruis que hec essent]. i. festa ecclesie vel gaudia. [Ipse autē dixit illi. Frater tuus] id est genitus populus vel peccator [venit] scz ad fidem ⁊ penitentiam [et occidit pater tuus]. i. deus qui est pater omnium per creationem [vitulum saginatū]. i. xpm. quod inuitilige vt supra dictum est [qz saluum ipm recepit] scz genitem populum vel peccatorem. [Indignatus est autem frater eius] scz genitus vel peccator. [Indignatus] scz ad communū. in ecclesiam vel peccatorū cōtorem, ꝙter indignationē. [Pater ergo illius] scz deus volens pacificare et ammere hanc admirationem seu indignationem: et cupiens hunc saluare / vult eni oēs homines saluos fieri [egressus] scz de domo synagoge in ecclesiam: vel de rigore iustitie ad misericordiam [cepit rogare illum] p sc. interna inspiratione: et per suos vicarios scz apostolica predicatiōe ⁊ alioꝝ eruditione: ostēdendo iustū ꝙ hoc non prouenit ex parte veteris peccatoris penitentis: sed ex infinita bonitate dei conferentis scōm sua vera iudicia facultatem olim trāsgressa: et ꝙ quicquid operatur iuste fit / licet homo minus aliquando aliter videatur [At ille respondens dixit patri suo] indignationis sue causam ostendendo [ecce tot annis seruio tibi] scz legis iustitiam secundo: vel ꝓ te impleta sufficiendo et bona faciendo [⁊ nūq̄ mandatum tuum preterii] quod scz est de vno deo colendo / vel a iustitia incepta recedendo [et nūq̄ dedisti mihi hedum] quis enim beneficia veteris legis modica sunt et quia si nullius reparationis respectu b me ficium noue legis [vt cum amicis meis epularer] scz cum ꝓphetis / patriarchis / et angelis. Vel hedū. i. rātam peccatorum exprobationē et abominationem vt epularer ꝑ de notitiosū seruorem. [Sed postq̄ hic filius tuus venit qui deuorauit substantiam suam] scz temporalem et

Zimbro.

Augusti. Mors vera

Recipit penitentem modus.

Indignatio fratris.

Augustinus. Iudicium dei approbatio.

Chrysost. Iudicis

Bernardus. Beatus

fossalem [cum meretricibus] id est cum carnalibus vitijs et spūalibus [occidisti ei vitulum saginatum] scz xpm / vel dedisti ei magne deuotionis pinguedinē. q. d. scōm ordinationem tuam hoc fuit. [Ille autē] scz pater [dixit illi] scz filio senescti / tanqz pius pater ipm placare volens. [Fili tu scm per naturam ea] scz per legis obseruātiam vel per iustitie custodiam [⁊ omnia mea tua sunt] scz bona gratie in recta bona gloriē in sc. q. d. tanqz iure hereditario per debitum remuneratiōnis tibi omnia mea debentur. [Epulari autem et gaudere oportebat] qa frater tuus hic] scz vnde gaudere debebat / non indignari [mortuus fuerat] scz per priuationem fidei que est anime vita / vel per amissionem innocentie et iustitie [et reuixit] per iustificationem fidei et recuperationem innocentie [perierat] propter mortum amissionem [et inuentus est] qz redirus matri ecclesie propter emendationem. Monet eūs gaudere: quia in hoc apparet optime domus hominis quando scz libenter videt emendationem et correptionē fratris. vnde de Augusti. Mihi tu ꝓbas spiritum tuū sicut peccati alieni curatio: cum liberationem potius q̄ insultationem / potius auritia q̄ conicia me dicatur: et q̄m facultas tribuit scripsit. vbi Chryso. Nec ergo parabola ad hoc est composita vt peccatores non diffidant reuerti / scientes q magna consequuntur. vnde introducit altos turbatos in eorum bonis nō vt indiceret eos timore rubescentes / sed tanto decore honoratos redeuntes vt etiam inuidiosi possint alios fieri. hec Chryso. vsq; et Dionysius. Vere optimus et superoptimus iesus xpus: q̄ et redemptiuus amabilem se exhibet: accedentibus quocūq occurrit et obuiat et totus toros amplectens saluatur: et in humeros tollit quos vix ab errore conuertit: nec de prioribus illos accusat / sed diem festum agit et amicos conuocat vt se omnū letantiū habitando optimos quos angelos in letitiā suscitat. Nec Dionysius. Quicūq deus filium recipit reuertentem dum quaūlibet peccatorem recipit penitentem: alia supradicta circa eū facit dum gratiam quam in baptismo receperat ergo culpam perdiderat / iterū illi reddit. Igitur non debemus fratrem nostrum peccatorem contēnere vel derelinquere: sed reuertētē diligenter recipere / nec chartaretem circa eū ostendere et benigne tractare: ne saluatori nostro iratus nos peccatores merito cōtēnat et iuste derelinquat. Consideremus nunc quantum operatur penitentia: et quanta sit circa peccatores dei misericordia. vnde Bernardus. O felix penitentium humilitas: o bona spes confitentium. ō facile vincens inuincibilem: ō certo tremebundū iudicem conuertis in pijssimum pfectum. Et iterum. O quē et qualis et quanta est misericordia dei: que peccatorem conuersum non minus diligit ꝙ eum qui nullam peccati maculam contraxit. Nec Bernardus. Treo igitur parabolā vbi fine claudamur: de qua Ambrosius sic loquitur. Non odiosa sanctis Lucas ex ordine tres parabolas posuisse: quas que perierat et inuenta est: filii qui erat mortuus et reuixit. vt rubi qui remedio prouocati vulnera nostra curem. Spartum enim triplex non corrumpitur. Quasi sunt isti: pater / pastor / mulier: Nonne deus pater: xpꝰ pastor: mulier ecclesia: Ipse te in corpore suo reuehit / qui tua in se peccata suscepit: querit ecclesia: recipit pater. Quasi pastor reuehit: quasi mulier inquirit: quasi pater vestit. Prima misericordia suffragatio: tertia recōciliatio. Singula singulis ꝙdrāt. Redemptor subuenit: ecclesia suffragatur: auctor reconciliatur. Eadem diuini operis misericordia: diuersa diuersis ꝓ meritis nostris gratia. Quis a pastore lassa reuocatur: drachma q̄ perierat inuenit: ad patrem filii sui vestigijs redit / et plena conclinati erroris regreditur penitentia. Vides summus: o remus vt super omnem rectis nos collocare digneris. Dues (inquā) sum: pascua peram. drachma sumus: habeamus speciem. filii sumus: ad patrem redire festinem. Nec vereare ne te non recipiat: non enim delectatur deꝰ in perditione vitiorum. Jam occurrens o veniens tibi cadet super collum: iste erigit illos: oculum dabit quod est pignus amoris: stolam / annulum / calciamenta proferri iubebit. Tu adhuc infirmum meum ille restituit dignitatem. Tu supplicium veteris: ille ostentum defert. Tu cōtritū times: adornat ille

Zimbro.

Augusti. Mors vera

Recipit penitentem modus.

Indignatio fratris.

Augustinus. Iudicium dei approbatio.

Chrysost. Iudicis

Bernardus. Beatus

Peccatores nō cōtēnēdi sz corrigēdi

Bersi. Penitentium vis.

Ambro.

Dues sumus.

confessionis. Facile reconciliatur qui intense rogatur. Et ideo videam⁹ quia si pater obsecratiõe fit ambiendus. [Pater inquit qui misericors es/qui pius es qui nec offensio paterni dedignat nomen audire [Pater inquit [peccavi in celum et coram te. [Hec est prima confessio apud nostrum nature/ sed lem mie/ arbitrũ culpe. Sed etsi de⁹ novit ora vocem tamen rue confessionis expectat. Dic enim confessio fit ad salutem. Conferre magis vt intercedat pro re ꝓpria quã aduocati habemus apud patrẽ: roget ecclesia: illa christ⁹ met populus. Hec vereare ne nõ impetres. Aduocatus sponderventam: patronus promittis gratiã: filius reconciliationem tibi paterne pietatis pollicetur. Asserto⁹ crede q: veritas est: acquiesce q virtus est. Habet causam vt pro te intercedat: ne pro te gratis motus sis. Habet et causam ignoscendi pr: quia qꝫ vult filiꝰ vult pater. Occurrit tibi: q: audit te intra mentis secreta tractantem. Et cũ ad huc longe sis videt et occurrit: videt in pectore tuo: occurrit ne quis impediat: cõplectitur quoq. Jn occursu ꝑsentia est: in amplexu clementia / et quasi quidam patrij amoris affect⁹. Supta collum cadit vt tacentem ergastrot onerantem peccatis atq; i terrena deflexum reflectat ad celum in quo suum querat auctorem. Cadit in collum tuum ꝓpter / vt cervicem iugo eruat seruitutis: et collo tuo iugum suaue suspendat. hec Ambro. Considera nunc et premissis ꝑ multis modis inducit nos deus vt pusillos et humiles diligamus: nec aliquem ex his contemnamus: sed salutem eorũ cum diligentia queramus. vñ Chrysostomus. Videas per quot inducit nos ad vilium fratrum diligentiam ne vnqꝫ cõtemnamus tales animas: etenim hec ossium dicta sunt ꝓpter hoc. omnia ergo sunt tolerabilia propter salutem fratris. Ita enim pretiosissimũ quid deo est anima vt negꝫ proprio filio suo peperceris. Ideo (rogo) manie apparente confestim ereuntes a domo/ hanc in remissionem habeamus et ideo studiũ/ vt cum qui periclitantur erigamus. non dico hoc solum sensibile periculum: sed id quod est anime. i. qõ a diabolo hominibus inferrur. hec Chrysostomus.

¶ Oratio.

Romã. x.

Occurrit tibi.

Chryso.

Alie apõ deum pretium.

Jesu dñe iesu quere seruũ tuum nõ verũ pastor bone ꝛre errãtẽ et lassam ouem nõ vem ꝑ ditam: veni pater mie reape filium prodigũ ad te reuertentem. Veni nõ cũ virga / nꝫ cũ charitate et spiritus mansuetudine. Veni ergo dñe: qꝫ soles ꝙ possis errantẽ revocare/ ꝓdemq; inuenire/ proꝙ ꝙ recebillare. Veni vt facias saluũ in terris: et gaudiũ in celis. Et cõuerte me ad te: et da mihi verã et perfectã penitẽtiam agere: vt sim angelis occasio letitie beatus deus saluus mee. Amen.

¶ De modo correptionis fraterne: et de dimittendo fratri septuagiessepties. Cap. viii.

Et qꝫ deus gaudet de peccatore cõuerso/ consequenter datur modum reducendi peccatorẽ ad omẽ obsequẽ: et quẽ pertinet per culpã incurrat per correptionẽ fraternã. Circa hãc vero correptionẽ fraternam est sciendũ q: correpte peccantẽ hoc ꝓtũ est affirmatiũ / et est oĩm in oĩbus. qꝫ: sm glo. ita peccat qꝫ frater suum peccare videt et tacet: sicut qꝫ peccanti non indulget. Ista enim correptio ordinat ad emẽdationẽ fratris peccãtis: et ideo est actꝰ charitatis: et pertinet ad oĩa. Ja vt di: in Ecclesiastico. Unicuiqꝫ mãdauit de⁹ de proximo. et ideo sicut quilibet tenetur proximũ et charitate diligere: ita tenetur defectus eius charitative ad emendationẽ eius corripere. Plus tamen ad hoc tenẽtur prelati ꝙ alij: quia ex zelo charitatis et ex officio prelationis: sed alij ratiõe⁹ vt zelo charitatis. Item prelati habent corripere verbo et flagello: alij tantum verbo. Et cum sit precepti affirmativi non ad semper et frequenter: sed ꝙ loco et tempore quando licet et expedit: et homo credit qꝫ correptio fit vtilis apud illum quem corripere intendit. ¶ Sũt autẽ quinq; casus in quibus absolute hõ abstricto precepto. Primus est cũ nõ sit aliqua spes emẽdationis. vñ Piero. Frustra tuti et nubi aliud ꝙ odium querere/ extreme demencie est. Secũdo cum timetur defectus prodationis et criminaliter agitur: vbi secꝰ actor ad talionẽ si in probatione deficiat obligantur. Tertius cũ plato tangit iudici nõrũ est facti: quia ille nocumentũ est vel cõtentus. Quarto cum melioris operis vel ad minus eq̃ boni vacat: sicut monachi facere debent. Quintus cũ matrimadovel portas est in culpa: vbi correptio plus nocere ecclesie ꝙ prodesset. vnde est versus. Non spes inest rebus: plebs: pretiũ fert: monachus sum. Ostendit ergo hic debitum modum correptionis fraterne / et quis ordo in processu eius sit seruandus. Q.i peccatũ fratris aut est tibi sola cognitũ aut aliis ꝑmixtis est notum: aut est publicum. Si tu solus scis non vt debes per confessionem/ sed vt homo ꝓ certã cognitionẽ debes ipsum corripere amicabiliter/ secrete/ et seorsum. vnde dicit [Si peccauerit in te]. i. sm Zung. te sciente [Frater tuus] scz proximus [corripe] et increpa [enim] duleiter et charitative monẽdo/ secrete [inter te et ipsum solũ] vt non deducatur in publicũ qd est occultũ: vt sic fis emẽdator non criminis prodito⁹: intendẽs correptionẽ/ parcẽs pudorine si publice correptus semel pudorẽ aut verecundia amiserit in peccato pmaneat/ et pertinacia effectus difficile emendabilis maneat. Forte enim pie verecundia recipiet/ defendere peccatũ fuũ: et qđ vis facere correctionẽ facies peiorẽ. Peccat ergo frater in illos quibus scientibus peccat: qꝫ ꝑtim in eo est: exemplo corrupit quos testes sue iniquitatis efficit. Corripiẽs/ cum/ non laudes adulãdo: non dissimulando: non tacendo: non verecundando: non negligendo pigritando: non differendo: immicitias vel dãna temporalia metuendo: non timendo obsequium ꝓstando. vnde dicit Seneca. Amici vitia si feras facis tua. Plus peccas cum peccanti obsequio accommodas. hec Seneca. [Et si te audierit ꝙpenitendo et a peccato cessando [lucrabis eris fili⁹] animã eius saluando: et eius reuocatio cedet tibi in lucrum ꝓpriale scz salutis anime tue. qꝫ: vt dicit Piero. ꝑ Talentum alterius nobis quoq; acquiritur salus. Et certe libenter ac patiẽter debet quis recipere correptionem ꝓpter anime sue vtilitatẽ. vñ Seneca. Moneberis libenter: et reprehenderis patiẽter. Si merito obturgauit te aliquis/ scito qꝫ ꝓdesse voluit. Non accerba sed blanda verba timeas. hec Seneca. [Si autẽ te non audierit] taceas et cesses donec alia via procedẽdi habeas. Alia autẽ via põt haberi dupliciter. qꝫ illud peccatũ aut est iterabile aut non. si sit iterabile / debes aliquibus bonis q̃ velint ꝓdesse aliquid dicere q quod possint esse deprehendere vt tecum possint esse corripere. Si autẽ non sit iterabile/ nihilomin⁹ tuo coram talibus potes eũ corripere: vt de illo penitear et de similibus timeat: nec eris ꝓditor fraterni criminis. sicut dicit Zugu. Si ergo per primã viã peccator nõ emendat [adhibe tecum vnum vel duos] ita q̃ ex Piero. Cum peccator non audit correpientem in secreto: primo debet adhiberi vnus. q̃ sm Zug. velit ꝓdesse/ non obesse. [q̃ si nec illũ audierit ad hibeatur et tertius] vel corrigendi studio vt. s. aut admonitione aut pudore corrigatur. vel cõuenient eum sub testibus vt de peccato cõuincat/ vel sm glo. si dixerit non esse peccatũ probent cõtrariũ [vt in ore duorum vel trium stet omne verbũ] Si ergo peccatũ nõ est occultum tũc frater corripiatur occulte: si autẽ est publicum tunc debet corripi publice. quia tunc nõ solũ opus est vt ipse emendetur: sed vt alij quos scandalizauit in ipsa punitione edificentur: et ex⁹ exẽplo alij timeant et a malis coerceãtur. Et si non profuit ista via / addit dñs tertiam que habet vim coactiuã dicens [q̃ si eos] scz recti corripientes et cõmonentes [non audierit] se corrigendo [dic ecclesie]. i. prelato ꝓ denũciationem publicam sibi intimã dove qui prius eras correptor/ ꝓpter eius pertinaciã fias accusator. et tunc sunt testes inducendi ad facti probationem/ qui prius fuerãt inducti ad fraternã secretã admonitionẽ: vt q̃ emẽdari nolute correptione fraterna / in iudicio conuictus coerceat a malitia. Quos autẽ non potes corripiendo aut monendo vel accusando conuertere/ studeas saltẽ aliquo acquirere. deinde ad pẽnã peccãtis

Thomas.

Ps.

Occurrit tibi.

Chrysost. de forma.

Peccare in te.

Mat. xviii

Correptio fraterna.

Secũdus

Si corripiens non peccat.

Seneca.

Piero.

Caso in quo non tenet corripere.

Piero.

Seneca.

Monitor⁹ audiẽdꝰ.

Alia via corripiendi.

Piero.

Augustꝰ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne publice procedit di. [Si autem et ecclesiam nō audierit] p̄ceptum p̄tari conēnendo [sit tibi sicut ethnic⁹ et publicanus] in numero fratrum non computandus .i. separetur a cōmunione fidelium per excommunicationem et censuram ecclesiasticā : et deputa eum tanq̄ hereticum et excommunicatum : et vel saltem pudore corrigatur et opprobrius saluetur.

C Ethnic⁹. Publicanus.

Ethnicus dicitur gentilis. ethna est grece gens est latine. Publican⁹ vt qui lucra feculi sectatur per fraudē / furta / et peruria. vel qui publicorum exactor est vectigalium. Proponuntur autem isti in exemplum : q̄ apud iudeos quasi excommunicati habentur : nō enim eis communitur / et in hoc culpa eius et pertinacia magis detestabilis ostēditur / detestabilior est ei in eodem genere peccati et paribus aliis circumstantijs / qui sub nomine fidelis agit opera infidelium q̄ qui aperte gentiles sunt. Nec tamē ideo negligenda est salus eius : nam et ipsorum gentilium et publicanorum salutem semp inquirimus. Prima ergo correptio est amoris secūda timoris : tertia pudoris. quia p̄mo frater reuocandus est amore : et si hoc non p̄ficit reuocādus est timore : et si hoc non sufficit reuocandus est pudore.

Correctio prima triplex differentie.

Sane predictum ordo fraterne correptionis intelligitur tantum de criminalib⁹. Solent autē claustrales se in suis capitulis accusare nō p̄missa admonitione. Caueat vero accusans ne hoc ad infamandū sed ad corrigendum faciat quia aliter grauiter peccaret. Felicior est qui seipsum accusat ne accusationem alium de nō expectat. Et ne quis superb⁹ sequestrationem vel excommunicationem talē contēneret / potestatē tribuit apostolis : vt sciant qui a talibus diuidūtur eorum sententiam non contemnendā : quia robur et firmitatem habet a deo confirmāte in celo quod minister ei⁹ facit in terra. Unde dicit [Amen dico vobis : q̄cūq̄ ligaueritis sup terram] .i. in ecclesia militante ab ea excludendo [erunt ligata et in celo] .i. in ecclesia triumphante : q̄ talis sententia confirmabitur diuino iudicio [et quecūq̄ solueritis super terrā] vocando ad ecclesie vnitatem [erūt soluta et in celo] per diuinam ap̄probationem. acsi dicat. Sententia vestra firma stabit in absolendo cōtumacem / et in recipiēdo penitentem nisi forte habita ramen debita diligentia inuenerit eum indignum absolutione. Sine autem iuste sine iniuste p̄ferat / semper semēta pastoris timenda est : ne forte culpa que non fit ex opere / fiat ex dicto mentis. Hoc dicit ad commendationem auctoritatis ecclesie / et ad terrorem peccatorum vt coerceantur a malis et penitent de commissis / quando audiūt q̄ si in terra propter culpam ligāt : ligātur et in celo. Quod vero hic generaliter omnibus dicit / dicēdo fuit sup̄a petro singulariter : q̄a quamen omnes intelliguntur. Deinde vt peccatores non contēnāt penam qua ab ecclesia excludantur : ponit duo q̄ modia ex vnitate et communione ecclesie / quibus ab ecclesia p̄cul : et communicati priuantur. Primū tangit cum dicit [Si duo ex vobis cōsenserint] in bono per vnionem fidei et nexum charitatis [super terrā] vbi est opportunitas merendi vel demerenda et de aliis iudicandi [de omni re quācunq̄ petierint] cum fide et sine hesitatione [fiet illis] inconcusse [a patre meo celesti.] Semper ergo stantes exaudiuntur concurrentibus conditionibus ad hoc requisitis vt scz otent p̄o se ac p̄ te p̄ficere et petant expedientia .s. ad salutem pertinentia ac debitum ordinatio ni conuenientia. et si digni sunt ipsi q̄ petunt. Et ideo si non exaudiuntur : ideo fit quia in aliquo horū deficit. Sepe etiam p̄o aliis exaudiuntur : et si non / oratio eorum in finem eorum cōuertetur. vbi Auge. Et alia est etiā causa propter quam non exaudimur orantes : quia nō consentimus nobis per omnia super terrā / neq̄ dogmate neq̄ conuersatione. Sicut enim in mysticis nisi fuerit conuenientia vocum non delectat audientem : sic in ecclesia nisi consensum habuerit nō delectatur deus in eis / nec audit voces eorum. vbi et Piero. Possumus aūt et hoc spiritualiter intelligere q̄ nisi spiritus et anima corp̄i consentiant / et non intra se bellum diuersitatis habuerint voluntatis ve omni regulā petierint impetrēt a patre. Nullis dubium est quin bonarum rerum postulatio sit vbi corpus vnū habere et q̄ spiritū. hec Piero. Secundū commodum est q̄ [vbi duo vel tres] multi

Sola pax fecit.

Ecclesie.

Ecclesia mater nostra.

Communio ecclesie.

D Grandi stantes.

Augustin.

Piero.

Piero.

magꝰ vbi plures [cōgregati fuerit] q̄ est visitari per fidē et charitatē : non obstāt per defectū et offensionem : nō dispersi per terrenas rex occupationes nec segregati per singularitatem [in nole meo] .i. ad salutē ꝓpriā vel alienā querēdam / ad gloriā nois mei manifestādam. vñ Raba. In nomine dñi cōgregari sunt q̄ ipsius gloriam emulantur / ipsi⁹ spū feruēt / ipm in oib⁹ et per oia fidei ocultis et mūdo corde non desinūt inuocari [ibi sum in medio eor] fauēs eis et acquiescens bone voluntati et petitioni eor / ac tuens eos in oib⁹. Ipse enī qui est pax et charitas ac summū et cōmune bonum / sedē atq̄ habitationē sibi in bonis atq̄ pacificis collocauit : q̄ patre celesti vn⁹ de⁹ que unite perfit / fide et gratia cōgregari cōcedit et facit. vbi Chrysо. Nō dicit simpliciter / vbi congregati fuerint : sed addit / in nole meo .q.d. Si quis ꝓpter me principalem amicitie causam ad ꝓximum habuerit / cū eo ero : et sic in aliis virtuosus erit. Vbi et Raba. Amat medium mediator dei et hoim / qui in medio dei et hoim inuenius est : medi⁹ stetit ad petitionem : medi⁹ pependit in cruce : resurgēs quoq̄ stetit in medio discipulorum : medi⁹ quoq̄ ad iudicium veniēs separabit agnos ab hedis. hec Rab. Ecce premiū concordie ad quā totus iste sermo vocat. vñ Piero. Dic superior : sermo nos ad cōcordiā prouocauerat. Zgit et premiū pollicet : vt solliciti festinem⁹ ad pacem cū se dicat inter duos vel tres medium fore. hec Piero. Cōsidera nūc quātam charitatem et diligētiā circa ꝓximum ostendere debem⁹ ꝓ tpm ab errore reuocemus. Non est enim maior charitas et frat̄ peccāt corrige et ꝓ eo mori. Sed heu in paucis vera charitas et dilectio que ꝓpter rpm est reperit : et in multis dilectio et amicitia ficta reperit. Uñ hic ait Chrysost. Plures videlicet⁹ alias habētes amicitie occasiones. hic est q̄s diligit diligit : ille sūt q̄s honorat est alie aūt q̄s i alio quodam negocio seculari fuit vtilis : ille autem ꝓpter aliud tale. ꝓpter rpm aūt vere et ꝓpter ipm est q̄ ꝓpositum diligere eum. ꝓximum q̄ diligit : sed ola p̄curātes poetice. Ficticias magꝰ et hoc. hec Chrysо. Quia vo dñs supra loquens de correptiōe fraterna indurit vt peccanti et penitēti remittatur iniuria : ne dubitaret de numero / querit per⁹ caput discipulos quotiens fratri peccanti sit remittendū / utrum perit si sufficiat ad salutē dimittere septies peccanti ei eum. Cui interrogationi benigne et misericors dñs respondet q̄ [nō solū septies sz septuagiessepties] remittendū sit. Sm Augu. Soler per septē cuiuslibet rei aut ꝓpe vniuersitas indicari. vnde in ps. cantī. Septies in die laude dixi tibi. q̄s nihil aliud est q̄ semp laus eius in ore meo. Undenarius vero trāsgressionem significat : quia vbi trāsgrederis denarū (i quo decalogus cōstitit) ad undenariū vadis : trāsgressio aūt peccati est. Oēm ergo trāsgressionē et iniuriam ac ola petā intelligi et dimitti voluit quādo septuagiessepties dixit. q̄s ex numero vniuersitatis et numero trāsgressionis. i. ex septē et undecim cōpositū est : q̄si si undecim ducas septies fiunt septuagiessepties. Uel ponit hic numerus determinatus ꝓ indeterminato : ecclī sm eundē Aug. diceret. Totiens quotiens / hoc est etiā quotiēscūq̄ peccauerit totiēs dimittas. Alle vero numerus potius ponit q̄ aliq̄s alius : q̄ ab adā vsq̄ ad rpm fuerūt. lxxvii. gñationes. et ideo sicut christ⁹ totius hūani generis deleuit culpas : sic et homo oēs suas debet dimittere iniurias. Si enim ꝓ nobis milia peccōꝝ iniuit / et tamē ola donauit : nōli subducere mīam. vnde sm Chrysо. Cum dicit septuagiessepties / non numerū certum et determinatum ponit : sed quasi infinitū quod cōtinue et semper est significauit. Et ꝓs Piero. Septuagiessepties accipit ꝓ septies septuaginta / vel septuagies septem. i. quadringentis nouēginta vicibus / vt totiens peccanti fratri dimittas in die quotiēs ille in die peccare nō poterit. vel quotiens peccauerit / vt nō sit modus in te / nec numerus in remittendo : sz semper dimittas. Et sic prima expositio referatur ad omnē iniuriaz : secūda ad omne tempꝰ. vnde Beda. Septenario numero nō venie donde terminus ponit : sed vel omnia peccata dimittenda / vel semper penitenti dimittendum precipitur. Soler enim sepe per septem cuiuslibet rei aut ꝓpositi vniuersitas indicari. Et iterū.

Quotiēs remittendum sit.

Augustin.

Septies. h. cxviii. h. xxviii.

Undenarius.

Septuagies septies.

F Gñationes ab adā vsq̄ ad rpm. lxxvii.

Chrysо.

Piero.

Beda.

Septenarius numerus.

Caute inuenīdū est quia non passim

*Penitere peccāti/sed penitētiam agēti dimitti remittere iubemur. Et primo quidē peccātem misericorditer iterepare: vt sit ei posti modum habeam⁹ iuste dimittere. Quā ergo videō fratrem peccare iacuerit non minus dūci pcepti rāsgressor est q̄ his q̄ eide penitēti venīā dare noluerit. q̄ ḡ dixit/Si peccauerit dimitte. ꝑmulti/Si peccauerit increpa. Itaq; venia fratri post increpationem largienda est/sed illi vtiq; qui penitēdo ab errore cōuertitur: ne vel difficilis venia vel remissa sit indulgētia. hec beda. *Peccātem itaq; vt cōueratur corripiamus: et penitētem socia charitate colligamus/ donātes nobismetipis (sm Apl'm) sicut deus in xpo donauit nobis. vñ Ambr.

Ambro. Ignoscē libenter.

Dileas frequēter ignoscere nec indignationem tenere mihi enim est quo possit offendi cui ignoscendi est consuetudo. Dilce domare iniurias mas: q̄ perfecutorib⁹ suis chr⁹ ignouit.

Remissio integra.

hec Ambrosius. Utrum aūt teneatur quis remittere iniuriam inuicem non pēti/est distinguēdum. Ex iniuria est ortum primo rancor in affectu/scilo rancoris signum in effectu. Primum tenentur quilibet statim remittere cū ā se iniurias non petat venīam. Scdm tenetur remittere venīā vere ac citer petēti. i. parato emendare ꝑm suā facultatem: et tenentur et dicere/aut ē: sufficienter sibi si intelligerit. q̄s non petēti facere non tenetur nisi perfectus fuerit. Licet ergo non agatur hic de dimissione penitētiata: amē et penitēti: et non penitēti teneī quilibet rancorem ad dimittere (alioqn non haberur charitas) et in articulo necessitatis necessaria etiā ministrare. *Perfecti vo qui oia relinquerunt: et penitētib⁹ et non penitētib⁹ tenentur venīam dare/obuios in via saluare/citra articulum necessitatis necessaria ministrare/et multa in hac modum facere ad que non tenentur inperfecti. Utrum vo ille cui facta est iniuria/debeat amicitiā querere: Sciēdum q̄ duplex est debitum. *Primum est necessitatis sine quo non est salus. Secūm est perfectionis. Quantum ad primum debitum nō tenentur quis reconciliationem querere. sed de eo dicit chrysō. q̄ talis debet reconciliationem querere: et duplicem eorum assequantur. Unam q̄ iniuriā passus est: alteram q̄ ꝑtor rogauit.

5 Debitū duplex.

Chrysō.

Unde ireni idem Chrysō. Excogitēmus nos ipsi: et non solū non minorem faciem⁹ ad remissionem q̄ nobis iniuriā fecerat: sed et curres ad eos qui te contristauerunt vt fiat tibi remissionis occasio/vt inuenias curationem propriā maiorē. Mercedem ineffabilem determinat de⁹: vt pene tibi ipsi operaberis malum remenorās. Sed et non possibile est vt bonū aliquod malum pati. Si aūt deteris q̄si inflammatus eo consumetur mo-

Bonum malum non patit.

mōrās: recordare si aliqs facium est tibi bonū ab eo q̄ te ꝓtristauit/et nisi tu alijs fecisti mala. Vale tibi dixit et cōfudit: reputa q̄s et tu alijs dixisti. Quaūter igitur poteris venīa impetrare/nisi dicēdo ei q̄ te dixisti/ sed audisti dicēdo ei q̄ te ꝓtristauerit hoc est iniuriā. Nihil autem tra offensionē cōseruat venīā nec minuit eo⁹ q̄ in nos peccauerūt, hec Chrysō. Adueriēdum est aūt q̄ licet offensa sit semp mala: non tamen semper remittēda/ non ē semp iniuria. Si ens ex remissione iniurie non sequit et pene debite sequeret ꝓpositus ei⁹ iniuria. cui remittit ad facult⁹ peccātūm ēt mutata. bonum ei remittere. Sīl'r si ex tali remissione esset scādalum aliq̄: et emolumentū iustitie. Et sic in casib⁹ cōsimilib⁹ intelligē. Dimittam⁹ ergo debitorib⁹ nris debita pene peccati si penitearit in nos peccasse: dimittere vo qs quia in deū peccat/non est nostri arbitrij. Sed vt dicit Piero. nos ecōtrario in ꝓcura. dei iniuria benigni simus: in nostris cōmunib⁹ odia exerceamus. Oratio.

Offensa tanta est iniuria quātus offendit.

Offensa

Dominē iesu xpe multi indigni sumus vbis oēcede vt fratrē peccātem vbis oppoꝑtune: correctē emēdem: et si non vbis faltem ōrantib⁹ et bonis exēplis hoc facere nō desistā. Da mihi etiā vrin vnitate ecclie et charitate fraterna ꝓparatem dis merear⁹ ōrationib⁹ eor audiri: et ꝓfanotem⁹ auribus re ꝑfum experiri q̄ habitatione nibi in pacificis cōsolatis. Insuper et hoc tribue mihi vt quotiēcūq; peccauerit frater in me/ cotiēs dimittā eius q̄ nec rācor⁹ iure/ nec rācoris signū ex⁹ in me valeat aliqualiter reperiri. Amen.

De rege qui voluit rationem ponere cum seruis suis. Cap. ix.

1 Matthei xviij.

Quod aūt dimittēdum sit fratri peccāti/et non tātum septies sed septuagiesseptieo: et q̄ hoc nō debeat alicui gratie aut difficile videri ſ arrēdatur q̄ de⁹ mā tota remittit ſe peccāti: ostēdit dñs per exēplum. q̄ magis sum⁹ debitores dei/et plus offendimus eū ꝙ homo posset offendere ꝓximū. tāta eſt est offensa quātus est ille q̄ offendit. Deus aūt est infinitus: et ideo offēsa in ipm commissa quāda habet infinitatem. et ſ quiescūq; offendim⁹/ortes ipse paratus est remittere/dūm velimus veraciter penitere. & ſ ipse q̄ est dñs t rex oim dimittit seruo: multo fort⁹ et nos debem⁹ dimittere peccā tis nos fratri et. primo. Et ideo ꝓ exēplo ponit parabolam de rege q̄ voluit rationem ponere cū seruis suis: et in fine applicat parabolā ad ꝓpositū dicens. [Sic ꝙ pater me⁹ celestis faciet vobis.] Sīl'r essi deus ponit rationem cū seruis sc̄i hoīb⁹: nam olim actus de⁹ discutit diligēter/et merita causas examinat: hoc per scripturas/per creaturas/per confessores/ per illuminationē ꝓprie cōscientie/ nōles rationē de factis humanis exigere. Pōt ergo parabola ad ꝓpositum aptari t sic exponi. [Sīl'e est regnum celoꝝ.] i. status ecclie militantis seu ꝓsentis exponit/que regnū celoꝝ dr: tum q̄ legibus celi subiacet: tum q̄ de ea ad celū ꝓcedit [homini regi] id est xpo ḡ est verus homo t verus deus: et rex regū et dñs dominātium [qui voluit rationē ponere cū seruis suis. Sic] hoīb⁹ est dñs: quia ad ipm ꝑtinet examinatio meritoꝝ quorūlibet t singulorū. ¶ Et notandum ꝙ dñs ponet nos ad rationem de omnibus bonis nobis cōmissis/et bonis omissis. Itēq; de malis a nobis commissis: et de malis a nobis dimissis. De primo est parabola de villico iniquitatis: de secūdo de usurarum cōputatio multum timēda est. multa enī bona nobis commissa sunt t magni valoris: sc̄z bona nature/gratie/et fortune. de quibus oīb⁹ oportet reddere rationem qualiter eis vſi sumus. Et si nō haberem⁹ reddere rationem tuſi de tepore/multum esset nobis timēdum. Homine enī tepido hominū impensum requireretur ab eo qualiter fuerit expēsum: et una hora temporis potest homo absolui a debito t regnum celorum lucrari. De secūdo est parabola de talentis: et hec etiam cōputatio multum est timēda/cū dñs dicat ibidem inutilem seruum proiicīdum in tenebras exteriores. De quarto est parabola presens: et hec computatio multum est timenda propter vinum ingratitudinis qd est valde periculosum [Et cū incipit ponere rationē] id est merita t conscientias examinare: in qua examinatione modo sumus: sed postmodum dabitur de nobis sententia sm merita [offertur ei vnus debēs decem milia talenta] id est obligatus ad magnam penā propter multa peccata. In debito illius denotat gravitas t numerositas peccatorum: et accipitur determinatus numerus pro indeterminato. vñ Augu. Aug. Decē milia talēta

Ratio de omissis relata.

Dauid lex Dei decē preceptis cōmēdat/ille debebat decē milia talentoꝝ: ꝙ qd ola peccata designātur ā sez cōtra legem fiūt [Cum autem non haberet vnde redderet]. i. cum non posset vir⁹ suis deo satisfacere ꝓ peccatis. Homo enī per se potest iacere sed non resurgere: per se offendere: et peccare/sed per hoc debitum contrahere: sed non per se satisfacere nisi gratia dei accedente. et si homo ꝓ vno tñi peccato non sufficeret satisfacere: multo minus ꝓ decem milib⁹ peccatoꝝ talentis. [iubet cum dñs venūdari] in seruitutem pene: qi sm Remig. ꝓtium huiusvenditi suppliciū est dānari. [et vxorem eius]. i. concupiscētiam ex qua cōcipiūtur mali filij [et filios eius]. i. mala opera. in bole enī spūs est vir/sensualitas mulier per quam cōmixtionem filij. i. opera generant. Uxorem ergo t filios venumdari est ꝙ cōcupiscētio interiorib⁹/et malis operibus exteriorib⁹ penam soluere/ qd est ꝓtium eoꝝ [et ea que habet] sc̄z ꝓpositū: qr tota substātia sua ꝓ

Remig.

magnitudine delicti traditur qñq; extraneis. vel [omnia quecunq; habet] sicut vireos aie z corporis / et etiã bona exteriora atq; ola in penam cõmutantur: vt pena dicetur et ipsum ad ola in quib⁹ peccauit. Unde subditur [et redda] tuic ei debitum peccati reddi tur cum pro eo pene precium exoluitur. [Procidens autem seruus ille] ad eius peccatoꝝ per penitentiam z humiliationem sui qui prius quasi colli contra deum erexerat: obnubit [rogat eum dicens. Patientiam habe in me] donãdo mihi vite z penitẽtie spatiũ/ condonãdo delictum/relaxando supplicium [z ola reddã tibi] opera meritoria faciendo: et me emendãdo ma patiẽtia expectantis/tua gratia preuẽtus/tua misericordia actus⁹. [Ut seruus ille ad dñm] qi misericors z miserator: dñs paratus est misereri z parcere vere penitentibus [serui illius] sic procidentis in contritione / sic dicentis in confessione/sic promittẽtis de satisfactione [dimisit eum] liberu capciuitate culpe [et debitũ dimisit ei] relaxãdo reatum pene eterne.

Dimisit ꝛõtum: qi pius pat ℞ rogef. Chryso. vnde Chrysost. Unde misericordiam dei: periret dilatione/et accepit oim peccatoꝝ remissione. [Egressus autem] de obligatione peccati [seruus ille] a debito quidem liber: sed inquantis seruus z male inuẽre oblit⁹ [inuenit vnũ de conseruis suis] .i. de peccatoribus z hoibus qui sunt serui dei cum ipso. oẽs em cõserui z vnius dñi serui sumus/et nos z angeli [qui debebat ei centum denarios] .i. parum offendit eũ: et in modico tenemur respectue: qi offensa in deum modica Offensa in hoiem. est respectu offense commisse in deũ. inuenit aũt in animo per recordationẽ iniurie [et tenẽs suffocat eũ] strigendo z arctãdo: qi crudeliter coegit eũ reddere z satisfacere. Ille debitor rem tenet qui offensam tenet in memoria: qui tram z odiũ seruat in corde. Suffocare est strãgulare vel strigere per gulam: et qi gutture loquimur/ille suffocat, primum qui verba ex cuiantis non audientis quo oltendit austeritas in repetendo vindictam a ,primo. vnde Remigi⁹. Conseruum suffocare est in fratrem pro vindictam erardescere. Tenẽs ergo suffocat eũ [dicẽs. Redde qđ debes] scz roꝛmẽtum pro iniuria/pro verbis verbera [Et peccẽs] per penitẽtiam [rogat eũ dicẽs: patiẽtiã habe i me] tã est parce mihi [et ola reddã tibi] q.d. paratus sum ꝑm possibilitatem meã satisfacere et (vt dicit Remig.) emẽdabo iudicio vel consilio ecclie. qs deligat. Amẽde q eadem vba. ptu lit conseruus supplicẽs/quib⁹ suppli cãdo q dño remissionẽ meruerat maluo seru⁹. Sed (vt dicit Chrysо.) hec verba ingrat⁹ seruus recenter non est quib⁹ saluatus est. Ille aũt non vult habere patiẽtiã prestãdo dilationẽ/ nec dimittere sine vindicta rãcorem oftẽdẽs crudelitatem in modo repetendi vindictã. vñ Augu. Non talem tuent⁹ iste conseruũ qualẽ ille inuenerat dñm. Pertulit ille dilationẽ et remisit remissionem: iste qui mã pere bat dilationis / sensit penam suffocationis. [Sed abiit] in via cum a naturali pietate recedẽdo: et a familiaritate z amicitia primi se alienando [et misit eũ in carcerem] crudeliter affligẽdo [donec reddat debitũ] plenarie z ad mutũ satisfactiõdo. hic carcer infernus potest intelligi. Tenẽs Vo peccãrem in nos ,primũ in carcerem mittimus/quotiẽs eⁱ⁹ culpe non indulgemus. Prum esũ in nobis est/ dum non parcim⁹ / carceri dãnam⁹. [Ut deres aũt cõserui et⁹] scz angeli qui ꝑm apocalypsim cõserui sumꝰ nostri: qi eiusdem ofti sumus serui [qui tuit] scz crudeliter a seruo [cõserui suũ. ola esũ opera que agimus z supplicia que patimur videlicet coram deo representãt. C Treo esũ teñen habemus a hỹ⁹ non ablcõdimur: z deus/ angelos scrõs/et demones. Uidẽres (inquã) cõsilitãtur de ingratitudine et culpa serui: de afflictione/ pena cõserui. Angeli esũ contristãtur ad cãpatiendũ ad penitẽtiam: et ferunt animas ad gloriã [et narrat dño suo ola] ad dñm referẽdo/conquerẽdo/ et auxiliũ implorãdo. Uel isti conserui sunt ecclesiastꝝ ministri et quiq; fideles z iusti: q videẽdo crudelitatem hoim ergã ,primos/vel aliquem fratrem remissionem petẽtẽ: ad cepti non velle misereri conserui sui/contristãtur: quia ad eãdem virtutem pertinet gaudere de bono/et cõtristari de malo. et narrãt dño: qi in oratione pertẽ a dño talia iudicari ad declarationem iustitie non et tuore videre. vel dño narrare est dolores z cõtritiones eoꝝ

Verbare increpta.

Remig.

Chryso.

Lingua.

Greg.

Cõserui.

Chryso.

Chryso.

Remig. Conseruus ille dicit pro se z pro cõtuis.

Tenẽs suffocabat eum.

Angeli.

Remig.

Chryso.

Augu.

dis i suo affectu deo demõstrare. Uel eũ venisset ad dñm .i. ad prelatum qui vice dei gerit i terris/denũciãt ei ma la facta ad fine correctionis. [Tunc vocat eũ dño] per sentẽtiam mortis: et de hoc seculo migrare iubet vt de eiꝰ ratione reddat, vñ Remig. Dec vocatio non fit modo iuuis in cõscientia: sed fit et certius in iudicio [Et ait illi. Serue nequã] qz non est equus: sed iniquus recipiẽdo mã z reddẽdo immã. seu iniurtã [omne debitum dimisi tibi] .i. magnã offensam [me cõmisam. In hoc (vt dicit Chrysо.) patet magnũ esse penã ingratitudinis. nam primo qñ debuit erat docẽdus tal⁹ tor/non eũ nequã appellauit/non sibi insultauit: sed vbi incurris vitiũ rãe ingratitudinis/alo iratus ait ei [serue nequã] qz peior es esse eius qñ primo. Ham (vt dicit Greg.) sicut boni cõmunia efficiuntur meliores: sic semper reprobi de beneficio efficiũtur peiores. [Nõne ergo oportuit z te misereri conserui tui] remittẽdo par tã [sicut z ego tui misereꝰ sũ] remittẽdo maiora: nulla ꝓppe interuenẽte satisfactione. z ob hoc solũ [qz rogasti me] rogasti dilationẽ: sed meruisti remissionẽ. Oportuisset qđẽ vt tanti ,puocatus beneficio totũ etiã debitum relaxares rogãti: sed tu etiã qs minus est facere nolusti: qz dilationem cõcedere recusasti. vbi Chrysо. Si graue videtur dãnum/afficere debuit incrũli graue videt preceptum/ cogere piemũ: si graue sit remittere ei cui cõtristaut/graue⁹ est incidere in gehennam. Sedm Remig. seruus iste nullũ rẽspensum legit dedisse dño in quo dẽmõstratur qz in die iudicii ex tum post hãc vitã cessabit ois peccati exprobratio. [Et iratus dño] nõ per affectũ sed similitudinem effectus hois irati. i. admodũ irati se habens pena tisserẽdo [tradet eũ tortoribꝰ] .i. demonibꝰ et ministris tartarei qui in hoc sibi dñne iustitie executores: qz tortores patimur in pena quos passi sumus in culpa [quoadusq; reddat] per penã [omnem sum debitum] cõmissum per culpã: et hoc erit eternaliter et in ꝑpetũ. Quousq; em ponit pro infinito: sicut bonos ponit ibi / nõ cognouit eam bonos peperit. et est sensus, semp soluet z nũq; psoluet: meas reddet aliqñ/sz semp penã luet. nũq; est reddere poterit: qz eternaliter d ãnat⁹ erit. Nam in inferno semper est redditio absq; acquisitione: eũ pena semp maneat sine fine. quia ibi nõ est locus redẽptionis vel satisfactionis/sz cõdẽnationis z punitionis. Qui a aũt hãc rem similitudinẽ ad hoc utile rit ipse dñs modo quo dictũ est ad ꝓpositũ adaptãdo/et ponit dicẽs [Sic z pater meus celestis faciet vobis ,vniuersum debitũ a vobis exigẽdo nec vos tortoribꝰ cruciandos tradendo. Sm Chrysо. Non dicit pater vester/sed pater me⁹. non est dignũ est hois talis vocari patrem deum: qz ira gnuelissimus z odiosus est. vbi Hieron. Formidolosa sententia. si parcis fratri nõ dimittam⁹: magna nobis a deo non dimittentibus. Et quia vnusq; ꝑ se dicere ore / nihil habeo cõtra eũ: habet deus iudicẽ qui simulationem ficte pacis aufert dicens [Si non remiseritis a vnusq; fratri suo] non ficta pace. sz vera z integra dilectione. qz nõ sufficit labiis dimittere/ nisi ora z corda cõueniãt. Quãdã est dimittere nolũt oino: qz et malitiam seruãt in corde/et vindictã. dum possunt exercẽt in opere. Alij essi remittũt ꝓtũ ad videtã: seruãt eñ cõceptũ odiũ ꝓtum ad malitiã. Sed qui cs sibi a dño remitti deliderat / oportet vt vero⁹ mõ fratri remittat: vt nec opere exerceat vindictã, nec corde reseruet malitiã. Quia ꝑm Greg. qs in nos de. inquit ex corde nõ dimittimus: illud rursus a nobis erigitur qs nobis tam per penitẽtiã dimissum fuisse gaudebam⁹. Ubi ergo non fuerit charitas/ pseuerãtia: nulla est sufficies penitẽtia. Unde a petro soluto dr. Unde z amplꝰ noli peccare. Secundũ Joã. vñ. lares quoq; leges ,propter ingratitudines quas illa reuocãt manumissos ad priorem seruitutẽ. Sed ex his videt q; peccata dimissa redeãt, propter iteratam peccati ꝓpetrationem. Ad hoc dr. cõiter q redeũt per aggrauationẽ peti sequẽtis: non q; penã sequens fiat aliq; graue sicut ola ꝓcedentia: sed qz grauꝰ est ex cõparatione ꝓcedentiũ. Uñ exigit qs dimissum fuerat/nõ in se sed ꝑtum ad ingratitudinẽ dimissionis. et ideo dr ola redire: qz ingratitudo est respectu dimissionis q olim fuit: et ita q damodo respectum habet ad ola dimissa. Non q redeũt ꝑtum ad maculã et reatũ sed ꝑtum ad in-

gratitudinem. Qui est post acceptā remissionē ad peccatū redit / magis delinquit q̄ ingrat⁹ tāto beneficio existit: et ita ingratitudo peccatū reciduationis aggravat. Quidam vero dicūt q̄ peccata redeūt in quātū ea fibus: scz. propter odiū fraternū / propter apostasiam a fide / propter contemptum cōfessionis / et propter dolorē de penitētia habitā. Unde sunt vsus. Fratres odit: apostata fit: perniteq; faceri. Pe mitisse piget / priorum culpa redit. Faciter ergo t̄ merito in te peccāti dimittēs / si ignotum tibi dimittī desideras veraciter attēdas: q̄ Dñs Christo. Est septuagies septies dimittēdū: et si ola simpliciter peccata proximo concessero: tamen q̄dam gutta aquę ad pelag⁹ infinitū / tāto magis t̄ multo plus deficit tuus amor ad infinitā bonitatē deūm cui⁹ necessitate constituimus cū cū indebitorib⁹ t̄ nō ap tos tribueris. Et ideo bene peccata in decē milia talēta / et peccata in primum centū denariorū coparauit: quia ētā eadem peccata multo grauiora cōmissa sunt in deum q̄ in primum.

Dimittere docemur.

Docemur ergo hoc loco vt sicut dīs nob⁹ dimittit maiora peccata: sic nos dimittam⁹ cōseruis nostris minora si nos cōmissa: aliquorum a nobis exigeret debita vniuersa. vñ Aug. Dis homo debitor: est deus et debitorem habet fratrem suum. Ideo de⁹ iustus constituit tibi regulam in debitore tuo: quā faciet t̄ ipse cum suo. vnde Chrysost. Hec igitur si a intelligēres t̄ hec decem milia ex cogitantes: faltem hinc festinemus ad dimittendum primis parua t̄ vilia. Audiamus inmisericordes et crudeles: q̄si non alios simus crudeles / sed nobismetipsis. Cū memorari malox vis / excogita q̄si ipsi malox rememorario non alii: q̄si tua ligas peccata non priorini. Duo itaq; hinc querit / et cognoscere aduersum peccata nostra t̄ alios dimittere: et illud, propter hoc vt facilius hoc fiat. (Qui enī sua intelligit / facilius ignoscit cōsimo. Et nō simpliciter ab ore dimittere ex corde. Ne igitur dicas q̄si cōsiciat⁹ est t̄ detractit: et decē milia operat⁹ est mihi mala. Quāto enī detrectis / tāto magis monstras cū benefacere. dedit enī occasionem abūdi di petā tua. Quare q̄to maiora iniusta tibi fecit / tāto maiox petes t̄ dimissionis causa tibi crēscit ex iniuria.

Si enim voluerimus nullus iniusta nobis facere poterit: sed t̄ iuuat nos frime / plerumq; nobis. Unde ergo q̄s tum lucrari⁹ manserit inimicum / ferēs impudentias. primum quidē et maximum peccatoz⁹ remissionē / secundum patientiam et perseuerantiam: tertiū manifestationem t̄ amorem hominum: quartū ab ira coniuge esse liberā t̄ a tristitia que hinc est. Cum hec venerabilis ergo et spūs timetas / essi demones fuerint: magis autem neq; habebis iam inimicū ita disponēs. Quod autē est maius et primum / dei amicū amplect⁹ si peccaueris venia petieris. Et terum. Nō memoriā malorum habeam⁹ in eos qui lesdunt: nam nobis p̄fuisse magis me nūs nosipsos vindicaverimus. Nā puit ille: gratias egisti ei p̄ iniuriā tia t̄ glorificasti deum: infinitas fructificasti mercedes. Si autem otiose ris p̄ eo: deo facius es similis. Ubi deos qualiter maxime lucrarent ab actionum persecutione. Nihil p̄ deum letificat vt nō reddere malū p̄ malo / immo reddere contraria inimicis est nobis beneficia t̄ otationes. Non est quid difficilius q̄ memoria malorum. Dez igitur fratres humiliemur et debitoribus nostris etiam gratias agamus. Fiunt enim nobis (si philosophari volumus) non maxime fotū indulgentie / verum etiam mercedis occasio. Pauca siquidem damus plurima recepturi. Quid igitur expectas cum violentia / cum decoret / cetli nle velles dare) ei concedere vt a deo tot⁹ accipias? Hunc autē omnia facientes et litigas vt nihil tibi dimittatur tuorum. Quotcūq; ergo debitores habes et pecuniarū t̄ laborum / omnes dimitteo liberos: deum expete remuneratorem. Cūcta igitur t̄ pecuniaria et peccata debitoribus nostris donemus: vt nobis retributio oparis p̄ mietur. Quodas negligerim⁹ p̄ illam erpere virtutē hoc de obliuione admissein nos malitie adipiscēres et ex nis portamur bonis. hec Chrysost. Attende t̄ hic Seneca qui dicit. Si magnanimus fueris nūq̄ indicabis tibi cōmmeliam fieri. De inimico dico. Nō nocuit vult̄ animū nocēdi habuit. Et cū illū in potestate tua videris: vindictā putabis vindicare potuisse. Scito enī honestū t̄ magnū vindictę cesse genus / ignoscere. Erite

Ignoscere est magnanimi Seneca.

rū. Iniuriarū remediū t̄ obliuio. hec Sene. Et nota hic q̄ p̄m manē q̄ gradus apostolici duodecim: sunt duodecim media remittentū. primus est baptismus. vnde in euāgelio. Nisi quis renatus fuerit ex aqua t̄ spū scō. tc. Secund⁹ est charitas. vñ cētū in cūge. Remittuntur ei peccā multa q̄ dilexit multū. Tertius est elemosynarū charitatiue opera. vnde prophet. Sicut aqua extinguit ignem sic elemosyna extinguit peccatū. Quartus est lachrymę. dicēte dño. Quasi ficus in cōspectu meo non maducauit mala in dicebus suis. Quintus est cōfessio t̄ penitentia. vnde ps. Dixi cōfitebor. tc. et tu remisisti tc. Sextus est affectio corporis. vñ Apost. Transeuntium humiliatā hominē in uteri⁹ nam carnis: vt spūs salu⁹ sit. Septimus est emendatio morū vel abrenunciatio viciorum. vnde in euangelio. Ecce sanus factus es: iam amplius noli peccare. Octauus est intercessio sanctorum. vnde Jacobus. Infirmatur aliquis: inducat presbyteros ecclesie t̄ oleū super cū tc. Nonus est misericordie et fidei meritum. vñ in euangelio. Beati misericordes: q̄m tc. Decimus est conuersio t̄ salus. proximorum. vnde Jacobus. Qui conuertit fecerit peccatorē tc. Undecim⁹ est mutua remissio et indulgentia. vñ in cūge. Dimittite t̄ dimittemini. vt et in hoc loco presenti. Duodecimus est passio martyrū p̄ fide ecclesie. vnde latrom penituit ac patrem sibi dño. Timen dico tibi hodie mecum eris in paradiso. Ex hoc loco t̄ pluribus aliis euāgeliis locis salubria habemus remedia contra malum desperationis: et ideo non desperet aliquis cum multos habeamus potius salutis. Si enim desperasti p̄pter peccati magnitudinē habes petrum qui negauit fidem (quod est maximum peccatū) et tamen deus respexit eū. Si desperasti p̄pter petri multitudinē: habes mariā magdalenā q̄ septē habebat demonia. a. vniuersa petiuit tamē de ea dicrū est / dimissa sunt ei peccā multa. Si desperasti p̄pter petitur pluralitē habes mulierē in adulterio deprehēsam cui dictū est / vade et amplius noli peccare. Si desperasti p̄pter petri infamiā: habes matheū publicanū teloneo sedentē: t̄ nō dīs dicit ei / sequere me. Si desperasti p̄pter peccati diuturnitatē: habes latronem qui perseuerauit i malo vsq; ad mortē: t̄ tamen dictū est ei a dño / hodie mecum eris i paradiso. Si desperasti p̄pter petri crudelitatē: habes paulū apostolum lapidātem stephanum: de quo dictū est / vas electionis mihi est iste. Si desperasti p̄pter petri reciduationem seu iterationem et frequentiā habes hic auctoritatez expressam de dimittendo fratri septuagiessepties. vnde Aug. Omnino propter mansuetudinē que in te p̄dicat currimus post te domine iesu: audiēdo et q̄ non ipernas pauperē / peccatorem non horreas. Non potuisti cōfitentē latrone⁹: non lachrymātem peccatricem non chananeā supplicātem non deprehensam in adulterio non sedentē in teloneo nō supplicāt̄ publicanū: non negantē discipulū: non ipsos crucifixores nros. Tā valid⁹ venisti ad iustificādū q̄ iuuabis ad ignoscendū. Curris sponsa: curruū adolescentule: sed q̄ amat ardenti⁹ / currit velocius t̄ pluent citius. vnde Christ. Liberi q̄ppe nos arbitri⁹ creauit de⁹: vt voluntate nostra cū adiutorio dei quod voluimus faciam⁹. Si publicanus es potes fieri euāgelista: si blasphem⁹ es potes fieri apl⁹: si latro es potes paradisi colonus effici: si magus es potes deum adoiare. Hec est vita malitia que penitentia nō soluatur. Et ideo rāt̄ preciosus maligna tarū elegit ei⁹ iustus: vt nemo vsq; in finē semetipsum desperet. Noli michi dicere pertimoli mihi dicere peccatu. Et quidē medicū habeo sanū fortiorem tc / t̄ potentiosē q̄ infirmitas tua est. Medicum habes voluntatez tuam si voluerit extendātem t̄ potētē t̄ cupientē. Cū eis non subsisteres facie te: et q̄ perueritas es effectus / multo magis emēdare te poteris. Et fortitā dices. Quomodo potuit peccator similis esse sanctis? Noli rēcrere qua arte noli scrutari rationem: sed crede clemētie t̄ bonitati dīne. Sed dicis. grādia sunt petā mea: t̄ lemenia scelera mea. Et quis est finepctō? Et ego (inquis) pessime et supōm holem. Sufficit tibi ad placādū deum peccare desinere t̄ benefacere. Dic ni prior (inquit) iniquitates tuas vt iustificeris. Recognosce q̄ tu peccasti: t̄ si agnoueris / inimū coire

Universidad de Deusto
Biblioteca

erionis factū est tibi. Suspira/meste
sto/eiulande lachrymas. Hec enim
Luce. vii. aliud ḡd effudit mererit illa/sed la-
chrymis penitentiā secutus / et ipsa
comite penitentia ad fontē. hec Chrys.
Grego. vnde et Grego. Si spei ergo certitudi-
Sperādū ne nulla nos malorum nostrorū qua-
semper. litas/nulla quātitas frangat. Iudex
Electorū enim omnipotens de⁹ electos suos in
exclusus. quibusdam lapsibus cadere permit-
tit: vt alios in culpa iacentibus si to-
to ad eum corde confurgant spē ve-
nie reddat: nec eos per lamenta penite
tie viam pietatis aperiat. Quia qui
multos in suis iniquitatibus iam sa-
nauos aspicimus: quid aliud ḡ iupne
mie pignus tenemus? Et itē. Quid
tragis in hac re debem⁹ aspicere nisi i-
mensam miam cōditoris nostri: qui
nobis velut in signo ad exemplū pe-
nitentie posuit eos quos p penitentiā
viuere post lapsum fecit. Etenim in
hil in his aliud video nisi ante oculos
nros posita spei t penitētie exempla.
Omnipotens de⁹ vbiq; oculis quos imira
ri debem⁹ obiicit: vbiq; exēpla sue mi
Augusti. sericordie opponit. vñ t Augu. Quā
necessitas cogit peccatorē ad pen-
tentiā: Nec criminis grauitas / nec ꝑ-
cepti breuitas / nec vite enormitas /
nec horte extremitas excludit aveniā
si perfecta fuerit voluntatis immutatio:
sed in amplissimos sinus mē chari-
tas filios prodigos suscipit reuertē-
tes. Et itē. Pater tradidit filiū suū
quo redimeret seruos: misit spūm sanc
quo seruos adoptaret in filios. filiū
dedit in pciū redemptionis: spūm sanc
in pmium adoptionis: se totū ser-
uat in hereditatē adoptatis. Plemo
3 Magni- ergo de dei pietate diffidat: q̄ maior
tudo mie est dei mia ḡ nostra miseria: t quis-
dei. quis ad eū toto corde clamauerit / ex-
audiet illū q̄ misericors est. Tardē
siquidē ei videntur peccatori veniam
dare ḡ ipse petētū accipere. Sic enim
festinat reū absoluere a tormēto con-
scientie sue / quasi pius cruciet eū cō-
passio miseri ḡ ipsum miserum com-
Chryso. passio sua. vñ etiā Chry. Crede mihi:
talis est erga hominem pietas dei q̄
nō ḡ spernit penitentiā si ei sincere t
simpliciter offerat. etiā si ad summū
quis venerit malor; et inde velit re-
uerti ad veritatis viā / suscipit liben-
ter t amplectit t facit oia quatenus
ad pfectē reuocet statū. Unde super
Esa. liii. illo vbo cant. Maior est iniq̄tas mea

si vt veniā merear. dicit Aug. Men- Augusti.
tiris (inquit) cum mentiris: maior est
dei pietas q̄ tuq̄tas. Fece exe
pisse apparet q̄ despauit. et ideo ve-
cit Augu. q̄ ipse plus turbant deū in
desperatione q̄ in infractibilitate: sicut u
das in desperatione q̄ in pditione. Bernar.
vnde Bern. O res cōfusa / o res non
strnosa / pcōr desperans de dei mia:
cum cuncta peccata originalia / mor-
talia / venialia ab origine mūdi com-
missa diuine mie cōparata sint quasi
vna gutta ad pelagus totius marie.
Et breuiter dicēdo ꝑm Aug. t Greg.
Si vnus homo oim hominū pcā
perpetrasset: t velut cum t iudas de-
sperasset: preterea deus illi veniā de-
negare nō posset: si miser ille contri-
tus veniā rogasset / deus primus illi ve- A
niā nō denegasset. Et restāte Augu. t Piero.
Piero. peccata preterita non nocet si Peccā nō
nō placent. Multum etiā sperare de- nocent si
bemus in merito christi / sine quo nō nō placēt
possumus saluari. In merito enim xpi
radicata sunt oia merita nostra sine
sanctificatoria pene / sine meritoria vite
eterne: quia nec ab offensa creatoris
sumus digni absolui: nec immensitas
tē premii quod debito est dignū sumus
assequi / nisi per meritum holocausti. Et Passionis
precipue in merito passionis xpi est meritum
sperandum: quia hec est miserio spes Bernar.
ciale solatiū. vnde Bern. Passio mea
dñe vltimū refugiū / singulare reme-
dium. deficiente sapientia / non suffra
gante iustitia / non sufficiente sanctita-
te / succumbentibus meritis illa suc- Desper.
currit. Non solum autē a desperande ito. ꝑpe
sed etiam a vana spe est cauendū: q; uana.
vtrobiq; magnū est periculū. vñ Au- Augusti.
gust. Et vtroq; hominēs pericliran-
tur / t sperādo t desperādo. Quid igi
tur agit deus cū periclitantibus vtro
q; morbo? Illis qui spe periclitantur
hoc dicit. Ne tardes cōuerti ad dñm
neq; differas de die in diem: subito ei
veniet ira illius et in tempore vindi-
cte disperdet te. Illis qui desperatio-
ne periclitantur quid dicit? In qua cū-
q; die iniquus conuersus fuerit / om-
nes iniquitates eius obliuiscar. Pro
pter illos ergo q̄ desperatione pericli
tantur pposuit eis indulgētie por- Motus
tū: propter illos vero qui spe pericli- incertus
tantur et dilationibus illudūtur / fe- diuus ca.
cit diem mortis incertum. Quādo ve
niet vltimus dies nescio. Ingratus
es: quia hodiernū habes in quo cor-

rigaria: et cristinum erpectas / forte
non addetur. Et iterum. Ne desperā
do augeamus peccatum dat? est no-
bis penitentie portus: rursus ne spe-
rando augeamus peccatum pat? est
nobis dies mortis incertus. Et iterū.
Latro agnouit / pertus negauit. In pe
tro demonstratur quēq; iustum non
de se debere presumere: in latrone nō
impium cōuersum desperare debere.
Timeat ergo bonus ne pereat per su
perbiam: et malus ne desperet ꝑpter
multam malitiam. hec Augu. Unde
et Greg. Habete fratres mei fiducia
de misericordia cōditoris nostri: et ad
misericordem iudicem dū adhuc ex-
pectat cum lachrymis venite. Consi-
derantes nāq; q̄ iustus sit peccatave
stra nolite negligere: considerantes
vero q̄ pius sit nolite desperare. Et
iterum. Sic autem nos misericordia
eius refoueat vt nullo modo negligē
tes reddat: sic peccata pertubent vt
viens in desperationem nō prouat.
Quia cert presumentes meminimus et
memetipses sperantes / eternū regnū
eius adeptum sumus. vnde etiam
Chryso. Chryso. Ne audeamus qui tranus:
sed dicamus nobilissimus. Qui estimat
se stare videat ne cadat. Neq; despe
remus si ceciderimus: sed dicamus no
bis. Hunquā qui cadit nō resurgit?
Etenim multi in ipsum celi verticem
ascenderunt: et a cena et scurrilitate
ad angelicam trāslati sunt vitam: hā
tatem: et tantam ostenderunt virtu-
tem vt demones abegerint / t multa
signa operati fuerint. Et horum qui-
dem plene sunt scripture t plena vi-
ta patrum exemplis bonis. Et iterū.
Publius eorum qui in malitia sunt /
desperat: nemo in virtutibus existens
dormiter. Neq; hic confidat: multum e-
nim est meretrix eum pertrāsibit.
neq; ille desperet: possibile enim est
et et primos pertransire. hec Chryso
stomus. Oratio.

Ve mihi misero: quia cū ad pec
cata que feci inspicio t suppli-
cia que intelligo que pro his pati
debeo / non parvum timorem habeo.
Quid ergo et gerremanebo quasi despera
tus sine consilio / sine aduocato? Ubi
fe fontem pietatis et misericordie in-
fui christe curro et festino / in quo iam
cor et tantos peccatores abluros vi-
deo et agnosco: tuāq; ineffabilem mi
sericordiam exoro vt mihi sic conce-
das in presenti mecum et cum minis
tris tuis cōputationem facere: ac cō
seruis meis peccata sua dimittere et
mea emendare: vt in futuro quando
personaliter rationem ponere volue
ris cum seruo tuo / misereas mihi q̄
tibi debeo et proximis. Amen.

De causa dimittēdi vxorem: t de paruulis domino oblatis. Cap. x.

Post hec venit do-
mīn⁹ iesus de ga-
lilea[in fines iu-
dee trans iordā-
nē.] Obuius quip-
pe pumicia iudeo-
rū generaliter di-
cebat iudea ad di
stinctionem alia-
rum Gentium: veruntamen meridia-
na eius plaga in qua habitabant tri-
bus iuda et tribus beniamin / speciali
ter diebatur iudea ad distinctionem
aliarum regionum que in ipsa conti-
nebantur prouincia: sez samaria / ga-
lilea / decapolis / t reliquē alie site in
eis. Narrantur ergo ea que in hac p-
uincia (scilz iudea) fecit et docuit ac
passus est dominus: et primo q̄ trās
iordanem ad ciuitē vbi habitabant
due tribus sez manasse: deinde q̄ cir-
ca iordanem quando venit hiericō t
berthaniam et hierusalem. [Et secute
sunt eum de galilea [turbe multe.]
Ex quo patet deuotio populi ad eum:
quia multi sequebātur causa sue pre-
dicationis audiende: aliqui causa cu-
rationis impetrande. vbi Chryso. Et Chryso.
secute sunt eum turbe multe: quasi re
stimonia saluatoris doctrine eius: qua
si oues pastorem in manu ipsius ge-
nite et nutrite. Perducebāt eum qua
si paruuli filii prem suum peregre pe-
ficiscentē. Ipse aūt tanq̄ pater pcō
ciscēs bona pignora charitatis filiis
suis reliquit / pro exilio remedia sa-
lutarium. hec Chryso. Unde sequitur
[t curauit eos ibi.] S. in iudea t non
gnte in galilea: vt gētes in eā miam
seu venia que iudee parabat admitte Origē.
ret: in signū q̄ ex iudea gēs⁹ sal⁹ Cur trās
esset. sm Origē. Sanauit eos turbas iordanē
trās iordanē vbi baptism⁹ babat: q; sanauit
cēs a spūalibus infirmitatib⁹ in ba- dit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ptissimo saluauit. Et sic pz q euāgelista in vno vbo multa miracula sanitatum includit: qz ,ppter multitudinem miraculoꝝ nō poterant oīa in particulari describi. Deinde subdit narratio de triplici religiosoꝝ perfectione scz cōtinentie/obedētie/et paupertatis: et primo de cōtinentia cū dr [Et accesserunt ad eū]scz iesum [pharisei] q in ppto iudeoꝝ pre alijs videbātur religiosi [rērātes eū]scz capere in verbis. ℂ Notāda est mentium distātia in turbis et pharisēis. hi cōtenti sunt vt doceātur et sui infirmi sanent: hi accedūt vt saluatorē et doctorem virtutis tentando capiant et decipiant. hos deuotio pietatis /illos stimul⁹ addarit ignoꝝ. [et dicētes. Si licet homini dimittere vxorē suā qua cūq; ex causa:]s. ex leui causa. Hāc autem questionē proponunt ex̄o ad capiendū eū: quia responsio ad vtrāq; partē calūniabilis videbat. Quia si diceret vxorē pio libito voluntario dimittendā et aliā ducendā: pudicitie p̄dicator⁹ et assertor⁹ videret laxare frena carnali cōcupiscentie/et sibi ipsi et cōtraire. Si autē diceret q; nō: videret contra moysem dicere qui libellū permisit repudij. Sed ihe responsionem tēperat et ocrpulā cor⁹ trāsfert: et respondit sola fornicationis causa vxorem esse dimittendā: libellū vero repudij ob duritiā et malitiā cordis eorum a moyse fuisse pmissum. s. nulla lege punitū. Permisit aute hoc nō sicut bonū et licitum: sed ,ppter maius malū euitandū: qz maluit permittere diuortium q̄ odium vxorū vel desiderium secundaꝝ nuptiarum fieri homicidiū. Illa autem permissio nō absoluebat eos a pcō: sed tātum a pena legali: qz non fuit imperium dei/sed hominis dissimulatio in tolerando minus malū ne maius fieret. Deus enim nō est sibi contrarius vt aliud ante iusserit et aliud nūc imperet. Moyses quidē nec precipiendo nec concedendo nec indulgendo hoc mandauit/sed dispensando/ sustinēdo/et permittendo consilio spiritus sancti ne peius fieret hoc tolerauit. Sic apostoli permiserunt secundas nuptias propter incontinentiā hominū et malas eorum voluntates. Jure enim primariam institutionē non fuit nisi vnica vinculi/sed propter infirmitatem hominum trāseunt modo ad secundas nuptias. Unde cum de duobus malis minus tolerandum/hui⁹ permissio dicitur dispēsatio quasi diuersorum pensatio: quādo duo mala quasi eque sibi nocent vt videatur quodāmodo pensio sit et prepōderet. Est vbi triplex permissio. scz Dēi/essentie: vt cum abbas cōcedit monacho propter infirmitatem vesci carnibus: illicitum quidē propter votum/sed nūc licitum propter dēi essentie dispensationem. Alia est permissio libelli repudij quod fuit a moyse non de⁹: sed dei hoc ex men punitū et temporaliter vel eterna liter/quod moyses non punitur temporaliter. Est ei permissio sustinētie qū deus permittit nos peccare/qui nec concedit illud fieri nec dispensat/ sed sustinet. s. per patientiā expectat. Solum ergo fornicationē ponit dūs causam dissidiorum/nubes ceteras molestias pro fide cōiugii et castitate sustinēri. Et merito ille dissidium/qđ ad cohabitationem et debiti redditionem/ tamē finem ad vinculū matrimonij/ quod nō soluitur nisi per mortē: et ergo nec vir nec mulier potest cōtrahere altero viuēte. vnde Yaba. Una ergo solūmodo carnalis est causa. s. fornicatio: et hec ottorum spūalis hoc est timor dei vt vxor dimittatur: nulla autem causa est vt viuēte ea que relicta est alia ducatur. Spiritualiter per vxorē que non dimittitur nisi propter fornicationē/intelligitur alia cuius⁹ vr ē christus qui nūq; animā nisi ,ppter fornicationē pcti dimittit per quā christus a nobis recedit. ℂ Moyses q dimittit vxorem suam spiritualē scz ecclesiā/ et ducit aliam scz synagogē: mechatur. nō enim querit spiritualē fructū sed temporale lucrum. Precepto ergo quod est necessitatis in virtute cōtinētie/consequēter ponitur illud qđ est supererogationis et cōsilij. Continentia ab omni actu venereo. Discipuli enim hoc audientes q vinculū matrimonij est indissolubile: et mori ex verbis eius direrunt ei [Si ita est causa hominis cum vxore] q nō pōt fie eam nisi modo predicto dimittere [non expedit nubere]ac dicēt. Melius est simpliciter cōtinere ꝙ propter

Questio pharisēorū captiosa.

Permissio repudij.

Dispensatio.

Permissio triplex.

I. Cor. vii

Non oēs capere.

Distinctio ꝙ a deo est.

Causa dissidij.

Yaba. Doctissima nequa.

Mecatit.

Zac. vi.

Hiero. C

Sententia Aug. quia mortuus.

Chrys.

Aug. vi.

Chrysost. Cōtinentia gloria

D Eunuchi. Spadones.

Hiero.

omnis et grauc pondus vxorū et multa cōmoda q̄ possunt indeuenire. vñ Chrys. Leuitas est cōra cōcupiscentiā plurī et cōtra scripm q̄ cōtra imitere maiā. vñ ℣. Hiero. Grauc pōdus vxor est/si ex cepta causa fornicatiōis nō ti cet eam dimittere. Quid enim si te⁹ mulierā fuerit/si tracunda/si gulosa/si vaga/si mozbosa/si iurgarrix/si maledica: timēda erit huiusmodi: et erit volumus nolumus sustinenda. Cum enim liberi essemus voluntarie nos seruituti subiecim⁹. [Et dixit eis mult⁹]respondendo discipulis. [Nō omnes capiunt verbum istud]cōmunitatis scz vt impleant et se cōmunitatis quia non omnes capere volunt: nec omnes acceptum habent. auditer enim turpiosus et displicet ei [sed q̄ huius darum est] a deo ex speciali misericordia stamo alius est ad quē nō valemus nisi ex gratia accedere. Unde dicit sapiēs q̄ nemo potest esse cōtinens nisi deus det. actī dicat. Non casu seu fortuna virgines sumt: sed qui a deo petunt et laborant vt accipiant. vnde Hiero. Primo pater sibi hoc verbo vel famam vel fortunam introducit q̄ hi sunt virgines quibus a deo datum sit: aut quoo quidē ad hoc casus adduxerit: sed hic datum est qui pepererunt /qui voluerunt / qui vt acciperent laborauerūt. Omni enim petenti dubitur: et querenti inuenietur pulsanti aperietur. vnde et Chrysostomus dicit /non omnes possunt: sz nō omnes capiunt. s. omnes capere pōssunt: non tamen omnes capere volunt. Si el quidam in pugna caduerimus cadētium negligentie imputare debem⁹ / non defectui virtutis. Quod autem dicit quibus datum est: non hoc significat q̄m quibusdam datur quibusdā non datur: sed illud ostendit quia ni si auxilium gratie acceperimus / nihil ex nobis valemus. Ostē autem volentibus gratia non negatur /in euangelio dūs dicit. Petite et dabitur vobis: querite et inuenietis: pulsate et aperietur vobis. Debet aute votūtas pcedere: et sic sequitur gra. Nam sine voluntate nihil operatur: nec voluntas sine gratia. Nam terra non germinat nisi pluuia fuerit suscepta: nec pluuia fructificat sine era. ihe Chrys. Et ne omnem continentiam putarēt laudabilem et meritoriā: ēsequenter distinguit cā triplicē. Prima est contracta a natura: sicha a casu siue violentia: terria a voluntate et gratia. [Sunt eūch eunuchi] .s. cōnūeto. et est grecū vocabulū ꝑm Isido. [q̄ sic nati sunt] sine instrumentis siue frigide nature/q̄ propie dicūr castrati quasi castenati. [Et sunt eunuchi qui facti sunt ab hoibus] quibus secantur genitalia / qui ,ppie dicūtur spadones a spata genere ferri q̄ eunuchi dantur. Et ille due nō sunt laudabiles et nec meritorie nec demeritorie/scz necessitate fiūt non voluntate: nisi inquātum per voluntatem accipiātur. ꝑm Hiero. inter hos fellos cō putantur et hi qui specie religionis simulant castitatē. ℣. hypocrite et appetētes vanā gloriā ab hominib⁹ ex quocūq; suo ope. [Et sunt eunuchi].s. cōtinētes [q̄ seipsos castrauerunt]non p mēbrorum abscissionē: sed p cōcupiscentie repressionē/et se castrari seu castetiuere volūtarie docuerūt [ꝓpter regnū celorum] qui ,ppie dicūtur eunuchi .s. bene viuentes ab eu / qō est bonū/et multos quod est victoria quasi boni victores. et hi merentur ex ratione voluntatis q̄ spōtanee: et ratione actionis q̄ bone: et ratiōe intentionis q̄ recta. Ista enī tria pficiūt meritū. Dee ergo tertia cōtinentia q̄ est per voluntatem reprimēte cōcupiscentia ab actu venereo/victoriosa dicitur et laudabilis et tota est meritoria. vnde Chrysosto. Illa est gloriosa continentia /nō quam transgredi nō potest necessitas debilitatis corporis: sed quam complectimur voluntas sancti propositi. Et iterum. Cum autem dicit: qui se castrauerunt /non membrorum dicit abscissionem sed maturā cogitationum interemptionem. Et enim cōcupiscentia habet fontes ꝓcipue a proposito continēcie et mente negligente. Et si ipsa fuerit natura aliquum motū nullū est nocumentum. Necita abscisio membri cōpūmit tentationes et tramitē facit vt cogitationis frenum. Sed q̄ talio status alios etiā ee possūt ones ad hoc attingere sed solum perfecti: ideo infert dūs hortādo milites suos dicens [Qui potest capere] et imple re [capiat] cū admonitio dei vt sit cassus vel intelligat q̄ dico. vel qui pōt pugnare contra carnē /pugnet ac superet et triūphet. Et est vox hortantis ad cōtinēcie bonū/nō tubentis.

quasi dicat. Unusquisq; cõsideret an virginitatis et pudicitie precepta impiere queat. Tantum bonum non est necessitatis sed superogationis: nec est hoc preceptum sed consilium. cui liber offertur: nemini imponitur: qui potest cõtinere contineat. ¶ Abstinentia de perfectione continentie siue castitatis/cõsequenter agitur de perfectione obedientie siue humilitatis: et hoc cõmendatione parvulorum per quos designantur humiles et obedientes: quia sicut parvuli non propriavoluntate sz alterius ducunt/ita hũiles et obedientes alterius voluntate et impio mouent. vnde dicit Beda q̃ hec lectio humilitatẽ magisterio plena indicat/que vez innocentes ac simplices ad dñi gratiam pertingere posse demõstrat. Dum ergo dñs iesus de castitate disseruit[nunc obiiciunt sibi parvuli]ex deuotione offerentiũ [vt manus eis imponeret et oraret].i. vt manu et voce benediceret. Consuetudo enim fuit apud veteres vt parvulos benedicendos offerrent seniorib9: et impositio manuum actum habuit ab antiquis patribus/qui volentes benedicere parvulis imponebant eis manus. Videntes igitur iudei rpm moribus senẽ/vitaq; sanctum/doctrina sapientissimum/et de castitate loquentem: et habentes eum sicut prophetam: obtulerũt et infantes vt eis manus imponens q̃ oratio benediceret/manu per tactum et voce per orationem. In quo datur intelligi q̃ parvulis sufficit per fidem aliorum ad xpm offerri. [Discipuli vero] laboti magistri compatientes et propter eius dignitatem prohibebant et [increpabant]offerentes: non q̃ nollẽt infantibus a saluatore et manu et voce benedici: sed quia timebant eũ post tam longos sermones imponentem tale offerẽtium grauari et offendi. Ipse autem esi fatigabatur corpore non tamen animo: quia et placebat et proficiebat ac victor fortis eius affect9 quo hominum saluetur cupiebat vt nullo a confectione tue salutis prohibere tur. Sic fatigatus et itinere non extraneus famẽ aut cibos/ad conuersionem samaritanorum quorum saluteꝫ famesq; debat se conuertit. vbi Origenes. Hec ergo debemus attendere ne estimatione sapientie et cellẽtioris q̃ profectus spiritualioris contemnamus

Obedientie perfectio.

Beda.

Manus ipositio.

Origenes.

quasi magni pusillos ecclesie prohibentes pueros venire ad iesum. hec Origo. Parvuli etiam possunt dici pauperes et generis infimi: per pusillos autem impedientes ne ipso offerãtur/possunt accipi ecclesie rectores vel religiosi qui propter paupertatem vel generis infimitatẽ repelluntur tales a promotione vel receptione dñi/quos sunt apti et digni: propter quos impedientes arguũtur ore rpi. Unde de dñs indigne ferens dixit discipulis [Sinite parvulos venire ad me] quod quidem non est personarum acceptio [et nolite eos prohibere] cõmendationibus terrendo vel minis vel pliis coꝛrũpendo: quia tales sunt figura et forma vere humilium quorũ similitudinem ego volo et consortium. In quo docet prelatos exemplum corrigẽdi ostiarios suos pauperum accessum prohibentes. vnde Chrysost. Nolite vetare pueros: nam si sancti futuri sunt quid veritas filios ad patrem venire? Si autem peccatores futuri sunt: vt quid sententiam condemnationis proferitis ante culpam videnda? Nam quales modo sunt: meli est: quales autem postea futuri sunt ipsorum erit. Quod ergo meum est honorate: quod autem illorum erit misereminii. Et subiungit[Talium enim regnum celorum]non dicit istorum sed talium: vt nõ tam etatem ãrum sed talium: vt nõ tam etatem ãrum sed humilitatem et innocentiam cõmendet. Non omnium sed talium. i. similium et illorum qui similem habent humilitatem et innocentiam per studium et laborem: et qui tales sunt p̃ mores et virtutes quales sunt parvuli per naturam et etatem. Puerorum enim anima ab omnibus malis pura. est pura/et magistra innocentie: humilitatis: et nullus poterit intrare in regnum celorum nisi fuerit innocens et humilis: quia nihil inquinatũ introibit in illud. vnde Dicto. Non ait istorum sed talium: vt ostenderet nõ etatem regnare sed mores: et bis q̃ similem haberent innocentiam et simplicitatem premium repromittit. De q̃ bus Apostol9. Nolite pueri fieri sensibus: sed malitia parvuli estote/sensibus autem perfecti. vnde Ambro. Nõ ergo pueros preferrur eratis alioquin obesset adolescere. Cur ergo pueros nobis dicitur esse regno celorum? Forsasse quia malitiam nesciant: fraudare nõ

Chrysto.

Puerorũ malitia.

Ambro.

nouerint: referire non audeant: seruari ignorent opes: honorem aut ambitionem nõ appetant. Sed nõ ignorare ista virtus est: sed cõtemnere. Nõ enim virtus est non posse peccare: sz nolle. Non igitur puerilia sed emula puerilis simplicitatis bonitas desiderat. vnde etiam Chry. Et nos ita q̃ si volumus fieri heredes celorum/virtutem hanc cum multa bona possideamus diligentia. Etenim ab omnibus malis pura est pueri anima: et eorum qui contrafaciunt non memorat: sed ad eos sicut ad amicos accedit/sicut nullo facto. Et quamuis q̃ a matre flagellatus fuerit hanc in quirtiter pie omnibus eam appetecta tur: et si reginam ostenderis cũ diademate/non preponit hanc matri cui licio superbire: et necessarius nihil plus inquirit. Non tristatur in quib9 nos: puta dãno pecuniarum ꝛ talib9. non letamur in quibus nos/in tempore sanctis: non respicit ad pulchritudines corporũ. propter hoc dicit [Vosrũ est enim regnum celorũ]vt electionẽ hec operemur que a natura pueri habent. hec Chrysosto. Simi autem nobis proficiatis quasi qui imitatur regnum celorum cõsequetur: que sunt innocentia/mũdicia/obedientia/simplicitas/humanitas/veritas/maiorum illatorũ immemoratio/fortunatorum nulla reputatio/et presentium valde parvorum ad sufficientiã acceptio. Deinde parentibus sibi oblatos dño dulciter suscipere [et compierans eos] et in vinculo retinens in signũ q̃ simplices ꝛ humiles puros et deuotos diligit[ꝛ manus eis imponens]vt viris continẽtione gratiam sui auxilii conferendã significaret[benedixit illos] aliqua vocali benedictione que scripta non est: vt humiles sua benedictione discipulos ostenderet. Et sic spiritualiter quotidie humilibus manus imponit cum eis gratiam ꝛ auxilium tribuit: quia humiles spiritu digni sunt eius gratia et benedictione. Deus enim superbis resistit: humilibus autem dat gratiã. In quo humilium dignitas ostenditur: qui tanta bona merẽtur. vnde dicit Dicto. q̃ humilitas sola obseruatrix est custosq; virtutum: et nihil est quod ita deo gratum faciat et hominibus/quantum si vitam

Vetare nolle.

Chrysto.

Pueros preferri nõ pio ficiatis

Dicto.

meritio magni sed humilitate infimi videamur. Et bene humiles parvulis et innocentibus comparantur: quia humilitas macullas peccatorum lauare et innocentiam reddere consuetur. vnde Bernar. Deoz animę humiliras est. Non a meipso hoc dico/cum prophera prie: dixerit. Aspgesme dñe hysopo et mundabor. humilis herba ac pectoris purgatiua humilitatem significans/hac se posit grauẽ lapsum rex prophera lauari cõfidit: et sic inuenit quẽdam innocentie recuperate candorem. Et sciendum q̃ xp̃s manus imponendo parvulis/instituit et innuauit sacramentum confirmatiõis: cui9 ministerium potestas contulit apl'ic. Unde parvuli in frõtibus chrismate consignantur ab episcopo/qui in ecclesia dei locum obtinent apl'orum. Per impositionẽ enim manuum apostolorũ confertur spiritus sanctus ad robur et confirmationem fidei tum: cuius impositiõis manuum locũ obtiner predictum sacramentum. Considera nunc quãtũ christus simplicitatem et humilitatẽ ac innocentiam parvulorum diligit/q̃ hoc tanta familiaritatis et benivolẽtie signa ostendit: et studeas p̃ posse parvulos imitari et virtutes eorũ habere: vt valeas cum ipsis regnum celorum possidere.

Bernar.

psalm.l.

Cõfirmationis sacramẽtũ.

¶ Oratio.

Domine Iesu xp̃e q̃ nos ad cõtinentiã es hortatus/da quod hortaris et tribue mihi fragili castitatem mentis et corporis. Et q̃ parvulos venire ad te voluisti et eis manus imponens benedixisti: psta mihi misero vt sim parvulus in oculis meis/quatenus gratiam inuentã in oculis tue maiestatis: et quod parvuli possident per naturam ego consequar misericorditer per gratiã tuã: vt meritis omnium parvulorum et humilium tibi placentium ego viluus omnium te rectore te duce merear ad te peruenire/et a te benedictione in celestibus muneari. Amẽ.

¶ De perfectione paupertatis. Cap.xi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

A Abito de perfectione caritatis et obedientie seu humilitatis: cõsequẽter agit de perfectione paupertatis [et ecce vir adolescens [genu flexo] ait ei Mat.xix Mar.x. Luc.xviii

ihesum [interrogauit eum dicens. Magister] propter doctrinam famã [bone] propter vitam sinetam [ꝙd bonũ faciendo vitam eternam possi debo:] scõm Bedam. Audierat iste a dño tñ similes parentis dignos esse regno deinde ideo certos esse debe rans de ingressu regni/non per parabolas sed apertius postulat sibi exponi quibus meritis vel operibus vitã eternam possit cõsequi. [Jesus autem respondit ei primo ad cuius cogitationem: quia iste cogitabat ihesum esse purum hominem: licet crederet eum esse sanctum et bonum doctorẽ: et ideo quasi respondens eius cogitationi dicit ei [Quid me dicis bonũ:] quasi dicat. Ex quo me credis purum hominem/non debes me vocare bonum. [Nemo enim bonus nisi solus deus.]hoc est dicere. Deꝰ est solus bonus essentialiter per se et a seipso/et nullus alius: quia alij participative per ipsum et ab ipo. vñ Chrysostomus. Hoc autem dicens non excludit homines a bonitate: sed a comparatione bonitatis diuine. Quasi diceret dominus. Quare me dicis bonum cum non credas me esse deum: Si vero confiteris bonũ: credas etiã esse deum. Solus enim deus naturaliter bonus. ¶ Deinde consequenter respondet eius interrogationi dicens [Si autẽ vis ad vitã ingredi: serua mandata] quasi diceret. hoc sufficit ad salutẽ: qꝫ amplius est non est necessitatis sed supererogationis: quia fm Hiero. Justitia legis custodira/nõ sola bona terre sed et vitã cõferebat eternam suo tpe consequendam. Et qꝫ adolescẽs hec audierat/sollicitus facẽ interrogauit que essent hec mãdata quorũ obseruãtia est necessaria. Hec aũt fm Chry. Non tenuans fecit/sed estimãs alia ꝺ̃ã preceptaesse preter legalia ꝺ̃ vite et causa fierent. Jesus autẽ quasi infirmo cõdescendẽs/legis precepta clementissime exposuit dicens [Nõ homicidiũ facies] manu occidẽdo: nec videndo vel potẽs cõsiliando vel etiã detrahendo/qꝫ de proxima in ꝙ viuebat p bonã famã: nec corde mortẽ alterius desiderãdo vel odiendo nec retinendo aut beneficium subtrahendo. et per hoc preceptũ decalogi, ꝙ debetur nocumentum primi in persona. preterea. [Nõ adulterabis] per hoc prohibetur nocumẽtum primi in persona sibi connexa. [Nõ furtum facies] per hoc prohibetur nocumẽtum primi in re possessa. [Non falsum testimoniũ dices] per hoc ꝓhibetur nocumentũ primi in fama. [Honora patrem tuũ et matrẽ] ex quo subaudiendo cꝫ reuerentia exhibendo: per hoc preceptum affirmatiuum intelligitur omne beneficium proximo rendendũ: qua nomine patris et matris intelligitur omnis proximus. Et hoc est quod subditur [Et diliges proximũ tuum sicut teipsum]. i. ad id ad qꝫ diligis te ipsum. i. ad gratiam et gloriam. vel [sicut teipsum]. i. non verbo tantum sed opere et veritate. Proximus autem est noster est ois qui nobiscum conuenit in natura/quẽ debemus ꝺ̃ nobis ex nõ ipso diligere. Quam sententiam dño inducit vt ostendat qꝺ finis preceptorũ est charitas: quã obseruantia mãdatorũ non est meritoria vite eterne nisi fiat ex charitate. Jnc hec ꝺ̃ta preceptaostendantia in proximũ non ꝓgnãtur precepta de nõ concupiscendo rem proximi vel eius vxorem: ꝺ̃ reducuntur ad precepta de non adulterari et nonfurari/et sub illis possunt intelligi. Vel quia intelliguntur in hoc ꝙ dicitur [diliges proximum tuum] qui enim vere proximum diligit: nec rem eius nec vxorem concupiscit. Enumerat autem hic non omnia mandata/sed solummodo precepta secunde tabule que ordinant hominem ad proximũ: in quibus impleat et suppouit precepta prime tabule ordinantia hominẽ ad deum: quia homo magꝭ tenetur deo ꝙ proximo. et ideo si obseruantia mandatorum secũde tabule est necessaria ad salutẽ: multofortius obseruantia mandatorum prime tabule est necessaria ad eãdem. Unde bene dicit Zip̃s qꝺ qui diligit, primũ legẽ implet. qꝫ in ꝺ̃ lectione, primi intelligit ꝺ̃lectio dei vt finis, ꝓpter quẽ proximus diligitur: qꝫ, primus diligitur propter deum, / et nõ econuerso. Per ꝺ̃dicta etiã ostẽditur salutaret qꝺ obseruantia preceptorũ cerimonialiũ et iudicialium non est simpliciter necessaria ad salutẽ/ꝫ sufficiat decem decalogi precepta. Quorũ primũ est. Nõ adorabis deos alienos. 2. vñ deꝰ coleo erisup eum nihil amabis. Quasi cui hodie sunt ꝙ sibi deos alienos faciunt. Nã (sicut dicit Aug.) hoc ab homine colitur qꝺ prae ceteris diligitur. Superbus igit pro deo habet suũ ꝺ̃ium/luxuriosus luxuriam/auarus auaritiã. Scõm. Non assumes in vanũ nomẽ dei tui in os tuũ. i. nõ blasphemabis nec iurabis indebite in nole suo. Talis iuriam facit deo quẽ in testimoniũ sue falsitatis timore cat/quasi mẽdacia deꝰ debeat, et sibi/qui in iudicio dei puniendã se obligat si non est ita sicut iurat. Tertium ipsum decipit et defraudat. Tertiũ. Dies sabbati sanctifices. vt in eo moraliter nõ peccẽs et mala vites. Contra istud ꝓceptũ peccat ꝙ causa cupiditatis in sabbato opus seruile facit/ vel aliqꝺ peccatũ cõmittit/vel opera mie dimittit/quia a bonis operibus non est vacandum. Quartum. Honora parentes tuos. f. obediendo/obsequẽdo/subueniẽdo/et aliabus eorum miseriẽdo. In hoc etiã ꝓcipitur honor patrũ spiritualiũ scz prelatorũ. Quintũ. Non occides. opere/verbo/negligentia/cogitatione/auxilio/cõsensu/malo exẽplo/vel aliqua occasione. Homicidiũ etiã aliquando fit corde per odium: aliquando ore per verbum detractionum: aliquãdo opere per actum. Et istud vltimũ est triplex. quidam est occidunt corpus tm: quidam animam tm. quidam animam quãdo scz eam trahunt ad peccatũ: quidam vtrũq; quando scz alicuius interficit scipsum vel aliũ in peccato mortali existentem. Sextum. Non mechaberis. operando/cogitãdo/loquẽdo/vel in iurisdictione ma formicationem fornicando. Per hoc autem qꝺ dicit non mechaberis: prohibentur omnia carnalia appetitus et corruptio virtutis. Septimũ est quẽ est matrimonii. Septimum. Non furaberis. aliena modo quolibet tibi attrahendo: vel re aliena tuũ dño vtendo. Per furtũ intelligitur omne malũ ablatiũ siue occulte faciendo in acceptis: siue frandem exercendo in mercationibus: siue mercedem non soluẽdo operariis.

Chrysost.

Beda.

Bonꝰ solus deus.

Chrysost.

Hieronym.

Chrysost.

Ambro.

Aug.

Beda.

Beda.

Tertium

Quartũ.

Quintũ.

Sextum.

Septimũ

Aug.

Octauũ. Octauum. Detractionem. Bonum. Nõ desideres bonũ vel agrũ vel aliã rem proximi tui. tali vel mente qꝫ velles tibi cum suo bono adaptare. Decimũ. Nõ concupisces vxorẽ/seruũ/ancillã. primum. corde cõsentiẽdo/ore sollicitãdo/ope concupiscẽtiam perficiẽdo. Nec qui perfecerit saluari poterit. Cũ autem ille adolescẽs hec omnia a iuuẽtute sua se seruasse respõderet: quod tñ in multis religiosis vir aliqꝺ hodie reperirer. [Jesus intuitus eũ dixerit ei]propter bonã conuersationẽ suam precerita: et ostẽdit sibi vultum amicabilẽ [et] multiplicẽ eũ de perfectione [dixit tibi. Unum tibi deest] quoad istarum perfectionis. f. bonum paupertatis. Nec etiã mãdatorũ obseruatio sufficit ad salutem/non tñ ad eiã gerendam perfectionẽ sed ad hanc etiã requiritur obseruatio cõsiliorum. in qua primum est abdicatio temporaliũ. et ideo de hoc tantũ hic facit mentionẽ. vbi Hugo. Non tñ intelligendum est qꝫ in ipso tẽpore quo bona sua trãsdiderit pauperib⁹ fiat omnino perfectus: sed ex illa die incipit spectatio dei adducere eum ad omnes virtutes. Et subdit dño dicente [Sivis] qꝫ hoc est mea libertate [perfectus esse]. i. ad statũ perfectionis ascẽdere sup cõmunẽ statum saluti necessariũ: qꝫ hoc est de perfectiõe vite [vade] per affectũ cõtẽnendo rem temporalia [vẽde] per effectũ ea relinquẽdo et hoc [cis] nõ partẽ tantum/ vt ananias et saphira: qꝺ est contra ꝓtectarios [q̃ habes] set iuste possides: qꝺ est contra raptores et vsurarios elemosynas de alieno facientes: illa est habemus q̃ iuste possidem⁹. Illa ergo q̃ iuste possident vẽdenda sunt: q̃ vero iniuste/reddeda sunt illis quorũ fuerũt [et da] nõ vende q̃rendo mun⁹ a mãnu vel a iuncta vel ab obsequio [pauperib⁹] nõ diuinis a quibus similia accipias: nec amicis carnalib⁹ nisi fuerit indigẽtes: nec histrionib⁹ nec male viuentib⁹/quod est cõtra simoniacos et ambitiosos q̃ dant alijs vt acquirant beneficia et dignitates. et hoc fac ꝓpter deum non propter ostẽtationẽ: quia absicere tpalia

Hugo nec.

D ꝓpria vendẽda et danda ꝓfectis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

propter ostentationē non est meritorium [et] secundo [habebis thesaurum] .i. quēdam beatitudinis [in celo] locum tutissimum. Hoc autem nō dicitur quia paupertas sit malo: virtutis ꝫ continēcia vel obedientia : sed dicitur per quādam correspondentiā quasi thesaurus celestis sic respondeat voluntarie paupertati sicut exaltatio humiliationi. vnde Chrysost.

Chrysost. Bene autem non vite eterne fecit mētionem: sed thesauri dicens [et habebis thesaurum in celis] quia enī de pecunijs erat sermo et de abrenūciatione omniū: ostendit q reddat plura his que precepit relinquere: ḡto matheus est celum ꝫ terra: in thesauro eīn copiam retributionis ostendit. [Et veni] relictis omnibus [et sequere me] me imitando et sicut ego ambulo ambulando : quia in sequela xpi p opera charitatis consistit perfectio principaliter et complete. In paupertate autē voluntaria consistit inchoatiue per modum remouentis / prohibentis / et disponentis : quia per hoc aufertur cura temporalium que a dilectione dei impedit animū. vñ Glo.

Relinquere omnia est via ad perfectionem: sed in sequēdo consistit perfectio. Magna certe gloria est sequi dominū: et ideo valde est appetenda.

Sequendo dño. Ad perfectionē ergo non sufficit homini relinquere sua : nisi ōsim sequat id est nisi relictis malis faciat bona. vnde Theoph. Cum paupertate enī et ceteras virtutes homine hꝫ opotet: ob hoc ait / et veni et sequere me. id est. in ceteris esto mei discipulus ⁊ tugiter me sequaris. vnde et Hiero.

Hieronym. Facilius sacculus cōtemnit ꝫ volutas. Multi diuitias relinquentes dominū non sequuntur. Sequitur autē ōsim qui imitatur eius est: et per vestigia illius graditur. Vñ et Raba. Ecce duas viras hominibus propositas audiuimus: actiuam ad quam pertinet / non occides et cetera legis mandata. et contēplatiuam ad quam pertinet / si vis perfectus esse ⁊c. Actiua ad legem pertinet : contēplatiua ad euangelium: quia sicut vetus nouum precessit testamentum / ita bona actio precedit cōtēplationem. Actiuis esti conuenit obseruatio preceptoꝝ que in lege traduntur: contēplatiuis observatio consiliorum que in euangelio docentur. Et notandum ꝙ multiplex est perfectio. s. sufficientie / qua omnes habent existentes in charitate. et dino / cuius propterea est seruare continentiam. religionis cuius ꝓprium est renūciare omnibus. prelationis / ad quos pertinet ponere animam pro ouibus suis. securitatis / cuius proprium est habere mortem in desiderio et vitam in patientia. Ad ōmā perfectionem tenentur quilibet : ad vltimam vero nullus tenentur. tres vero medias tenētur aliqui ex causis. Unum ergo signū perfectionis posuit cum omnia relinquere cō sequitur / vt nudum xpm nudus sequatur. vnde scōm Theo. Omnia sunt mihi pauperiem suadent : si quis enim retinuerit illinc seruus est. Et scōm Ambro. Talem voluit adolescentem illum dño ad paradisum redire / qualis adam fuerat de paradiso exiturus. Nudus enim tuto nitate delectus. Nudus enim tuto la adam paradisi fuit. Quanto ergo cum possessione diuitiarum pessit ꝺs ad vitam ingredi seruando mandata. tanto minus ad perfectam sequelam xpi vt perfecto amore et integro affectu tendat in deum / deest sibi vnū scz q relinquat diuitias affectu: vt sic pauper spiritu. que paupertas tuc dicitur humilitate sine qua non est pauper tas vera : quia vanū est habere bursam vacuam et cor plenū superbia. Audiuit etiam cōceptum vanitatis esse cuiq difficile est valde quin habeat diuitias amore earū aut detineatur aut distrahatur et impediatur a perfecto amore dei ne ꝓm libere et expedite sequatur. Nam qui diuitijs implicat mittit pedes in rete ne possit coram deo perfectus ambulare / et libere ꝓm sequi: quia diuitie viscosissime sunt viscozet vt euellitur animo occupatus ab eis ⁊ detentus. Primum ergo dilectio terrenarum possessionum est huius perfectionis impedimentum. Quod bene patuit in hoc iuuene qui [cum audisset verba dñi] de perfectione paupertatis voluntarie [abiit tristis] sic cupiditatis mortem operante: impedimus a perfectione quam querebat terrenarum possessionum amore / ob quod non poterat ad perfectionem voluntarie paupertatis ascendere. vnde causa tristitie redditur cum subditur [Erat enī multas habens possessiones] spinas ꝓducētes et tribulos semente diuine

E Perfectio multiplex.

Chrysost. Pigritia ꝓ frequentia.

Theoph.

Ambrosi.

Aug.

Hieronym. super Mat.

Greg.

Chrysost.

Aug.

suffocantes: et ipse nihilominus habetur a possessionib⁹ : et duos valde diuitis saltaciꝰ / ob quaꝫ inordinatum amorem tristabat de ꝑfectione abrenūciatiōis earū: tristabile eīs est amara abiecere. Ad hēc ꝓpterea eīs paulisper afficiuntur cui⁹ cōtinuatione cōsideram aliqualiter contristatur. Nam plerūq cū hēc ꝓpterea assumimus ꝓ eis nō diligamus: sed eīs abesse cepiunt timentur qui sumus. Hoc eīs sine amore nostro adesse qd sine dolore discedit. Iste timens eīs audiret q quecūq haberet vēderet ⁊ daret pauperibus / abiit merens: qz et diuitias secuit ⁊ vitā eternam habere volebat. qd difficile erat vt fieret: qñ in possessione diuitiarū ablēs superbia elationis ⁊ absq ꝓsecutate voluptatis vix stare ds pōt. Sic etiā difficile esset q homo in cacuminc verticis alicui⁹ montis staret / et tempestate validi venti quassantis non caderet. Ut vero dicit Aug. hic adolescēs laudabilis quidē est: quia non occidit : non adulterat⁹ est. vitu perabilis autē cōtristatus est i ver bis xpi vocātis eum ad ꝑfectionem. Adolescens quippe erat ꝓm etatem ꝑterea relinquēs christū abiit. hec Aug. Sed tale rete frustra iacitur ante oculos pennatoꝝ sez contēplationis ꝑfectoꝝ: qui tāto minus contristantur q desunt tēporalia / ḡto magis appetit eterna. Nam vt ait Grego. Tāto ds minus dolet q desunt eterna: ḡto magis gaudet q assunt tēporalia. et qui minus dolet q desunt tēporalia / certe ex peccat vt assint eterna. Et ideo ꝓm Bernar. bonum est facultates cū dispensatione pauperib⁹ erogare sed melꝰ est ꝓ intentione sequēdi xpm oia ⁊ eorum simul bona re / et abiicere a sollicitudine cū ꝛpo egere. Ut eīs dicit Chry. Non similiter detinētur qui pauca habēt et qui multis abūdāt: qm adiectio diuitiarum adolescentem accēdit flammam ⁊ violentior he cupido. Non solū aūt diuinarum possessio / sed etiā rerum aliarū diuersitas holem a dei contēplatione et perfecto amore impedit ⁊ auertit. vnde Aug. Tēporalium rerum multiformitas ab vnitate dei hoiem per carnales sensus diuerberat / et multiplicat varietate eius affectum multiplicat. Quem ergo delectat libertas / ab amore mutabilium liber esse appetat: et quem regnare delectat / vni omnium regnatori deo subditus hereat. Et iterum. Duo sunt amores ꝺs mūdi ⁊ dei. Si mūdi amor habitat / non est quo intret amor dei. Cum exhauseris cor tuū ab amore terreno : hauries amorem diuinum. Unde et Grego. Cum cupiditate terrene substātie deus non ꝺligitur : quia terrenus amor oculum mentis sordidans et cecat ne diuina claritas videat. Nec mirum. Quomodo enim diligere potest quē nescit. Aut quomodo scit ad quē nesciendum oculum cordis claudit? Unde etiam Chryso. Fumo similes sunt humane res. Nihil enim ita cōtristat animę oculum ⁊ turbat vt vite huius curarum turba ⁊ concupiscentiarum multitudo: hec enim fumi huius sunt signa. Ut et Anse. Si vis esse quietus / nil secuit appetas. Semper requiē mētis habebis / si a te mūdi curas abiecerio. Qui curis terrenis se implicat : a dei amore se separat. Et vt paucis multa intelligas / attēde pauca verba Augustini sic dicētis. Nihil plus noui esse ꝺ ista seu fabula fugiēda. Cui cōcordat Dionysius qui sic dicit. Derelinque sensus et omnia sensibilia. Qui habet aures audiendi / hec pauca verba predicta audiat ⁊ corde intelligat: quia multa in eis latet que vanis ⁊ dissolutis nō apparēt. Unde eiidam de sermonis abūdantia sollicito dictum est in spiritu. Stude scire omnia prediscenda / separa te ab exterioribus: purifica te a temporalibus: libera te a carnalib⁹: et erige te ad celestia : et ric manifestabuntur tibi diuina. Ecce in his verbis totum est inclusum qd est ꝓtendendum ago enim tua imago dei est: depone ergo ab ea omne quod sibi accidens est / et apparebit tibi in ea quod diuinum est. Ut autem vtiliter ad tēporalia ⁊ eterna perfecte te habeas / scito q temporalia debeas aspicere sub sensu quadruplici. Primo scz vt tanqꝫ peregrinus ⁊ aduena sentias omnia vt extranea ⁊ aliena : ita q tua vestis sit tuo sensui extranea / nesi esset alicui⁹ de grecia vel india. Secundo vt in tuo vsu omnem abundantiam timeas vt venenum et mare submergens. Tertio vt in tuo sensu omnem inopiam ⁊ egestatem sentias vt mensam ⁊ aram ⁊ calam vite eterne / et vt speculum seu imaginem cru

E Amores duo.

Greg.

Chryso.

Anse.

Dion.

Exteriora sequestranda.

V Tēporalia quō ꝺs spiciēda.

ale christi. Quarto vt diuinas et apparatus diuinum tra sentias tibi difformes q in eorum memoria vel aspectu nullatenꝰ valeas delectari vel letari: q si videris te in eis gaudere/ a christi gloriosa paupertate te estima alienum fore. Hunc autem connectitur q in pauperum t despectorum memoria vel aspectu tangi in christi pauperis expressa imagine totus leteris: et eis quasi regibus cum summa alacritate t reuerētia assocteris. Considera etiam hic q ad perfectionem non sufficit quedam opera bona et quasdam virtutes habere/z oportet omnia pro posse perficere. Unde Chrysostomus. Cōpletus est dei homo ad omne opus bonum expletus: non vt hec quidem habeat/illa vero non habeat. Qui enim talis est/non est cōpletus. Quę enim utilitas (dic mihi) cum orat quis intense: non misereatur autem abūde? Aut cum misereatur autem abūde? Aut cum misereatur quis abunde: auarus autem et violentus existens? Aut cum non auarus aut violētus existēs: ad ostentationem vero sit hominum qui videnti? Aut cum misereatur quidem in id quod deo videtur: eleuetur autem hoc ipso t magna sapiat? Aut cum humilis quidem fuerit t iejunūs intendēs: auarus autem t negociator terre affirus t matrem omnium malox inducēs animę? Radicem enim omnium malox dixit Paulus auaritiam. Horreamus igitur hanc refugiamus hoc peccatum. Hoc orbem terrarum inhabilem fecit: hoc omnia confudit: hoc a beata seruitute nos abdurit christi. Non est enim (air) deo seruire t mammone: cōtrarium enim inimicit christus. hec Chrysosto. Et nota circa premissa q perfectio paupertatis non consistit in maiori defectu rerum temporalium/sed in maiori abstractione sollicitudinis eorum. Quanto enim modus viuendi in paupertate minorem habet sollicitudinem/tāto paupertas est perfectior: non autem quāto paupertas fuerit maior. non enim paupertas secundum se bona est: sed inquantum liberat ab illis quibus homo impeditur quominus spiritualib⁹ intendat.

Opera bona omnia facienda.

Chrysо.

*Paupertatis perfectio.

¶ Oratio.

Omine iesu christe da mihi mi sero t fragili qui tua mandata hactenus negligenter et male seruaui/saltem amodo ea obseruare: vt cum obseruatoribꝰ eorundem merear ad tuam ingredi. Da etiā mihi clementissime domine vt ad perfectionem tendendo omnia tēporalia propter te affectu contemnam t effectu relinquam: relictisq omnibus te sequar/te imitādo/et per ma vestigia gradiēdo vt te rectore te duce ad thesaurum desiderabilem t indeficientem valeam letus puenire/et de tua visione semper gaudere. Amen.

¶ De duodecim consiliis euangelicis. Cap. xlj.

Et qi dicti est de preceptis que sunt necessaria ad salutem: videam⁹ et de consiliis que requiruntur ad perfectionem. Unde t preceptor⁹ phi bitionibus teneminē. Nam consilium pertinet ad perfectos: preceptum autem ad perficiendos. sed permissio pertinet ad imperfectos: prohibitio vero ad peruersos. Ad observantiam quidē preceptorum vitiis est observantia contrariox. Aliquando enim fortitudo terre in ingressu illis consistit/et ideo passus ille bona custodia indiget: quia obtento ingressu facilius relidunum hostes obtinent. Sic est in terra animę quia tota fortitudo eox consistit in ingressu scilicet in occasionibus peccatorum: et propter hoc necessaria est bona custodia circa ipsum. Propter custodiam autem ipsius ingressus dantur consilia/que continēt et custodiunt mandata: ne retrahāt hominem ab incautis respectibus et discursibus et aliis periculis. Sunt autem duodecim consilia euangelica que christus adiecit ad precepta. Primum est paupertatis/que consistit in abdicatione proprietatis. vnde est illud. Si vis perfectus esse vade t vende omnia que habes/et da pauperibus t sequere me. et illud. Qui non renunciauerit omnibus que possidet/non potest meus esse discipulus. Secundum est obedientie. vnde est illud. Si quis vult post me venire/abneget semetipsum. et illud. Super cathedram moysi sederūt scribe t pharisei: que dicunt facite. Tertium est castitatis. vnde est illud. Sunt eunuchi qui seipsos castrauerunt propter regnum celorum. et illud. Audistis quia dictum est antiquis: non mechaberis. ego autem dico vobis: qui viderit mulierem ad concupiscendum eam/iam mechatus est in corde suo. vbi ostenditur q etiam damnabilis est consensus ad delectandum in corde. Hec tria cōsilia predicta sunt specialia omnis pfecte religionis t substantialia/quia suos obseruatores elongant a malo/non solum quātum ad culpam sed etiā quantum ad causam. Omne nāq malum oritur ex triplici radice/scilicet ex concupiscentia carnis/et concupiscentia oculorum/et superbia vite. Predicta vero tria consilia nos elongant perfecte ab hac triplici radice: scilicet paupertas a concupiscentia carnis/et obedientia a superbia vite. Quartum cōsilium est charitatis. vnde est illud. Diligite inimicos vestros. Istud quartum ad dilectionem affectus est preceptum: sed quātum ad dilectionem effectus est consilium. quia inimico velle gratiam et gloriam est necessitatis/sed impendere opera beneficentie t perfectionis. Hanc negare signa familiaritatis quando veniam petit vel ad familiaritatem non simulatorie se ingerit vel quādo necessitas exposcit/vindicta est/quia tūc inter amicos est cōputādus. sed q aliquis vltro se ad familiaritatem eius ingerat/hoc est perfectionis. Quintum consilium est manifestandi nis. vnde est illud. Si quis te percutit in maxillam vnam prebe ei t aliam/id est paratus sis t aliam percussionem sustinere patienter. et illud est consilium patiētie respectu lesionis corporum. Et illud. Qui tecum vult iudicio cōtendere t tunicam tollere/relinque ei t pallium. et illud est respectu abiectionis rerum. Cum contentione t vende mihi tuam tūc sua repete: cū charitate licet imperfectis/perfectis autem non. quia non repetere est infirmis consilium perfectis vero preceptum. Illis autem qui renunciauerunt proprietati licet repetant sua non tamen cum contentione. Sextum est misericordie et erogationis. vnde est illud. Omni petēti te tribue. non propter se sed propter bonum cōmune. et illud. Si vis perfectus esse/vende omnia que habes t da pauperibus. Dare superfluum in extrema necessitate est necessitatis et debiti: sed dare quibus egemus est consilii. Septimum est de simplicitate verborum. vnde est illud. Sit sermo vester est est/non non. si affirmanto vel negatio est in ore/sit etiam in corde. et illud. Audistis quia dictū antiquis/non peierabis: ego autem dico non iurare omnino. Jurare ignum ad infirmitatem pertinet permissionis est: non iurare autem quātum ad perfectionem pertinet consilii est. Octauum est de vitāda occasione peccandi. vnde est illud. Si oculus tuus scandalizat te erue eum t proice abs te. Ubi secūdum Augu. Nullum membrum ad literam precipitur erui/sed occasio peccandi: quia non solum peccata sed t occasiones peccandi sunt fugiēde. Nonum est de recti tudine intentionis t simplicitate operis vel finis. vnde est illud. Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis. et illud. Sic luceat lux vestra coram hominibus/vt videant opera vestra bona/et glorificent patrem vestrum qui in celis est. Decimum est de cōformitate operis et doctrine. vnde est illud. Qui fecerit t sic docuerit: hic magnus vocabit in regno celox. et illud. Attigāt humerꝰ onera grauia digito autem suo nolūt ea mouere: dicūt enim et non faciūt. In predicatione aliquādo asseritur consilio q̄ aliter de his que pertinēt ad statum salutis, aliquādo deo asseritur consilio sm statū perfectionis: vtpote religiōis. primo modo tenet facere qđ dicit predicator. sed asserat oēs ad hoc teneri. sedo modo non tenet nisi ipse pfectionem illā voluerit. Exemplū alit in peccato notorio peccat quādo predicat: qi scandalizat. Existēs alit in peccato occulto si pdicat t non tuder ex suo dicto cōpūgi/adhuc videtur peccare: quia videtur cōtinere. Undecimum est de vitanda sollicitudine. vñ est illud. Nolite solliciti esse. et illud. Nolite cogitare de crastino. Ubi sciendum q quadruplex est sollicitudo. Prima est laudabilis/et est

Consilia ad perfectos pertinent.

Septimū.

Octauū.

Nonum.

Decimū.

Sollicitudo ḡrauis plex.

prouidentie spiritualis quoad animam / quo quis deo placeat omnem sollicitudinem suã proiectõ in eum. Secunda est etiam laudabilior est prouidentie temporalis et fraterna charitate / qualis competit prelatis et religiosis officiarijs qui plusquam in solicitudine. Tertia est tolerabilior: et est cure temporalis quoad corpus. Quarta est pniperabilior est superflue thesaurizationis quoad animã. Prima consulitur consilio isto. secũda precipitur. tertia permittitur. quarta prohibetur. Duodecimum cõsilium est de fraterna correptione. vnde est tãs. Si peccauerit in te frater tuus corripe eum &c. Corripere fratrem qñs est consilium: vt quãdo alicui quis corripit frarrem de venialibus / et illum cum quo nihil habet facere nisi cõmunem charitatem. quandoqs est precepta: vt quando corripitur de mortali: et isto secũdo modo pertinet ad omnes / et obligat semper sed non ad semper: quia pro loco et tẽpore: quando vacat et licet credinir q̃ vtilis sit correptio. Et ad hoc precepta maxime tenẽtur prelati quoad eos quoꝝcuram gerũt. Ola peccatis dñi precepta et cõsilia facilia sunt volenti / et dei timorem pie oculis habẽti. vñ Chrysostomus. Sit tibi timor dei ostã necessitate violentior. Si enim velis occasiones semper obuiare / nihil de his q̃ sunt imperata custodieris: ita prioribus omnia que sunt precepta cadent. Quin si legem voluerit custodire xpi: necessitatem quidem nullam que te ab obseruatione eius impediat aliquando patieris. Noli igit o homo in otium reclinare: nec dissoluas bonam animi voluntatem: nec enim que imperantur onerosa sunt. Tantũmodo velle sufficit: et totũ qs subeatur impletũ est. Quin si mihi cõsuetudinem nam opponis ve legem: per hãc ipsam te admoneo q̃ sit facilis ista correctio. Si est in aliam consuetudine ex alia te conuerteris / hoc quod tibi difficile videtur efficieris. Quia sicut ad vitiũdum consuetudo est violentior: sic porro ad corrigendum. Et iterũ. Si in vsum semel bone philosophie transieas / etiã si postea aliquis tibi corpus obtenebrarit ramen facile poteris horum quippiam que precepta sunt transgredi: bona leg cõsuetudine firmitatem tam intellectãte nature. Quã enim facile est dormire / comedere / bibere / respirare: tã nobis facilia erũt bona consuetudine etiam opera virtutis. hec Chrysostomus. Unde et Tullius. Optima fortuna vtendi eligenda est / quam iocundam reddit consuetudo. Tanmm etiã delectatio et cõplacentia tibi in preceptis et cõsilijs dñi: vt si non sine grauamine vel difficultate videantur fieri: eo ueris ramen ob honorem ipsi⁹ legislatoris seruare et impiere q̃mm ipse vt res dubitauit: quia erit propter ipsum patri non elegeris / nihilominꝰ aliter patieris. vt enim dicit Aug. In hac mundo non timere / non dolere / non perclitari impossibile est: sed plurimum interest qua causa / qua expectande / quo termino q̃qs patiantur. vñ Chrysostomus. Si non propter christum elegerimꝰ aliquid pati dolorum: necesse est eos olino et aliter sustinere. Nego enim si propter xpm non mortuus fueris immortalis cristianus: si propter christi non protexeris penalias ferens eas abibis. Nec expecte ate / que q̃ non expetente eo dabis. Nec te vult facere tua voluntate / que et ex necessitate te oportet facere. Expecte autem solũ propter eum fieri: q̃ contingat et hec transire a necessitate que sim naturã fit. Ergo non iniuste auertit et punit deus cum omnibus seipsum nobis prebeat: nos autem refutamus. Ego (inquit) pater: ego et amicus et frater et soror et mater et omne quodcũque queris ego sum. Solum familiariter te habeas ad me: q̃ oino necesse est te patrizare propter me. Ego inops propter te: et peregrinus propter te. In cruce propter te: in sepulchro propter te. Superius propter te interpello patrem inferius pro te legatus venit a patre. Ola mihi tu es / et frater / et coheres / et amicus / et membrum. Quid plus vis: Quid cum qui te diligit auertis: Quid huic mundo labores: Quid vase fauris perforato: Quid vase hauris perforato: Noc enim est in presenti vita laborare. Quid flammam incidis: Quid aere impugnas: Quid inaniter curris: Uanitas enim vanitatum et omnia vanitas. Ita humiliemus nosmetipsos et poriores efficiamur: vt qui digne hic virimus futuris frumur bonis. hec Chrysostomus. Precedicta autem duodecim consilia duodecim lapidibꝰ preciosis possunt adaptari. Primum enim cõsilium quod est paupertas / significatur per lapidem sapphirum. Sapphirus est flauꝰ celestis est sicut celum serenatum: sic pauperes celestem celestem habẽt pio quanto a terrenis totaliter elongari solũ celestibus intendũt. Item sapphirus dicitur ardorem interiorem refrigerare / oculos purgare: sic sancta paupertas ardorem cupiditatis rerum temporalium qua communiter homines mundani estuant / ita in animo vltorum pauperum refrigerat vt omnia terrena bona arbitrentur vt stercora. Et ideo facit eos habere oculos mundos et limpidos ad contẽplandum celestia: q̃ non sunt terrenorum pulvere obfuscati. Item sapphirus fugat synanchen et morbus qui dicitur Mali me tangere: et vniuersaliter valet ad apostemata cutis. Sic paupertas spiritus nunc vos et infectiones vitiorum non contaminat: sed eas fugat et sedat. Secundum consilium quod est obedientia / significatur per lapidem topazium. Topazius in colore est auro similis: sic obedientia. Color enim auri nobilissimꝰ est: sine quo nulla pictura est perfecta. Et certe etiam sine obedientia nulla perfecta virtus est quia secundum Augustinum sine obedientia omnia vacua / et cum obedientia omnia plena charitate repertunt. Item topazius bullientes aquas cõpescat: sic obedientia aquas humane feruentis ire cõpescat. Nam ex naturali forma in nobis (incentiua vitiorꝰ ebullunt / quibus obedientia frenum imponit. Item topazius ignem refrangit: et certe obedientia iram et omnem passionem animi mitigat: quia quecũq passio vel tentatio in animã irrepserit / superueniente maiori obedientia restinguitur in homine obediente. Tertium consilium quod est castitas / significatur per lapidẽ smaragdum. Smaragdus enim est arbor ea specie amaror: castitatis: et nullo modo sustinet cotium nisi rũpatur. Unde et qui tantum se ad castitatem inclinat. Est autem virtus pre omnibus rebus vere virtutibus: cuius etiã fulgore virtutes aer virere cernitur: nec eius vires sole vel luna vel nubibus obfuscantur. sic castitas inter alias virtutes viret. Unde et ysa dicta est a virore / et ipsa castitas est virorum immaculata vt etiam proxima exemplariter et virtualiter virere faciat: nec obscuratur sole / id est ostẽtatione cuiuslibet remunerationis nec obfuscatur luna mũdane gloriationis / nec umbra carnalis delectationis. Item smaragdus mortuos insensibiles competenter resuscitat: gratum hominem in verbis reddit. et hec tria ad literam efficit castitas vt patet. Item smaragdus tẽpestates auertit / et caduceum morbum curare dicitur: sic castitas tempestatem carnalis impugnationis reprimit / et morbum cuius vnde homo quasi caducus et amens efficitur cõpescit. Quartum consilium quod est charitas proxime extenditur ad dilectionem inimicorum / signatur per carbunculum. Carbunculus est se habet ad alios lapides sicut aurum ad cetera metalla: et dicitur alioꝝ lapidum virtutem hꝫ. sic charitas excellit ossa virtutes et cõplectitur in se virtutes vniuersas. Carbunculus etiam est coloris igneus sicut carbo viuus qui nocere magis lucet q̃ die / et circa se nocem quasi tolem mutat sic charitas ignis est et magis lucet in nocte aduersitatis q̃ in die prosperitatis: imo etiam noctem aduersitatis et tribulationis vertit in diem consolationis. Item carbunculus fugat venenum aereum et vapotosum: sic charitas sua benignitate cẽm malitiam inimicum vincit. Quintum consilium est mansuetudo / signat per amethysthum. Amethystus enim est coloris viole et habet virtutem refrigerandi et leniendi: vnde operatur cõtra ebrietatem. sic mansuetudo refrigerat calorem iracundie et lenit appetitum vindicte. vnde et ebrietatem mentis qua aliqui raptuntur extra moderamen rationis et crapula animi sedat et hominem tranquillũ reddit. Item amethystus reprimit malas cogitationes et confert ut sobrie intellectum: sic et mansuetudo. qui vt dicit Ambro. Mansuetus homo cordis est meditus / et ps. Docebit mites vias suas. Sextum cõsilium quod est misericordia signat per onychinum. Onychinus in colore magnetis est ad similitudinem vnguis humani. Per vngues alie in scriptura vltimate operationes designantur. et certe consilium misericordie extendit se etiam vsq; ad vltimum possibilitatis nostre / imo per

Universidad de Deusto
Biblioteca

secta mia non habet vltimum ⁊ nullū implenter: qi si miserearis egenum poes/plus tamen velle debes. Itē ony chinus apponit oculo infirmo spōte sua quasi res sensata intrat sine lesione ⁊ circuit oculum ⁊ penetrat interius oēs partes quousq; cōtrarios humores prorsus exciterit. sic mia naturaliter ex seipsa oculum cordis subintrat: et cum pium eos intrauerit/emūdat ipsum ab humoribus vitiosis. Unde ois. Date (inquit) elemosynam: et ecce oia munda sunt vobis. Onychinus etiā valet contra scabiem ⁊ dealbat faciē: sic mia scabiem peccatoꝝ abstergit ⁊ faciem aie dealbat: quia sicut aqua extinguit ignem ita elemosyna extinguit peccatum.

Tucc. xi.

Chrysō.

Et vt dicit Chrysost. Elemosyna illi strat viam ⁊ eam bonā efficit ⁊ decoram. Septimū consiliū qđ est simplicitas vbor; significatur per iaspidē.

Jaspis.

Jaspis em̄ bon⁹ est viridis/transluscens/et rubeus habēs venas. sic sermo noster debet esse viridis vt semp aliqđ boni germinet/qđ est cōtra vaniloquos: debet esse transparēs vt in vbis appareat interio cordis/qđ est cōtra dolosos ⁊ mēdaces: debet etiā habere venas rubeas charitatis ad primum ad quē et de quo est sermo/quod est cōtra iniurratores/detractores/conuiciatores ⁊ calumniatores. Item iaspis fugat febrem ⁊ hydropisim ⁊ stringit fluxū sanguinis/sic simplicitas vbor; fugat febrē iracūdie: qi respōsio mollis frāgit iram. curat hydropisim auaritie: nā apud mercatores ⁊ alios tēporalib⁹ lucris inditos verbor; simplicitas reputatur fatuitas. stringit criam fluxum sanguinis/carnalis videlicet concupiscentie q̄ ex similitudis colloquiis sepe excitatur. Octauū cōsiliū qđ est vitatio occasionis peccandi significat per chrysolithum. Chrysolit⁹ em̄ micat ad solem quasi stella aurea: et si ponitur igne resistit ab igne. sic cauenda occasionis peccādi micat in anima quasi stella aurea dirigēs hoiem in factis suis instar stelle maris: vt sine offensione peccati pertingat ad portum. et per hanc cautelā mox vt homo aduertit se esse in periculo resistit fugiēdo a tali ipotunitate quasi ab igne.

Chrysolithus.

Item chrysolitus repellit fatuitatem et confert sapientiam: sic vitare occasiones peccandi est magne sapientie/sicut econtrario querere opportunitates peccādi magne stultitie est.

Nonum consilium quod est rectitudo intentionis ac simplicitas finis/ signatur per beryllum. Beryllus em̄ est coloris pallidi et transparentis: tales optimi sunt qui maculas interas non habent. sic bona opera nostra debent esse pallida. i. spiritualia: et trāsparentia veridicantur ab hominibus pro bono exemplo et dei gloria. q̄ hoc tunc solum est laudabile quando intentio est pura intus in corde: ita q̄ non sint macule intentionis fusche. Item beryllus si sit romanicus et opponatur soli/ignem accendit in carbone mortuo. sic bonum opus si sit bene rōdatum. i. ex omni parte debitis circumstantiis cocquatum et non obliquarum vel distortum a fine debito/et si dirigere opponatur soli ita q̄ tota intentio dirigatur ad lumen: tale accendit carbones mortuos. i. opera nostra prius per peccata mortificata reuiuiscere facit: vel etiam quia eius ardor accendit proximos mortuos p peccatis qui eius exemplo accenduntur ad penitentiam. Item beryllus valet contra fynanchen ⁊ glandes: sic rectitudo intentionis valet contra infirmitates hypocrisis et vane gloriationis. Item beryllus valet contra pericula hostium ⁊ reddit hominem inimicum: sic quia hostes nostri demones nituntur bona opera nostra vitiare per inanem gloriam et superbiam spiritualem (quia sm̄ Augustī. bona operibus insidiantur vt pereant) cōtra hoc beryllus recte intentionis reddit hominem inimicum. Item beryllus amorem inter coniuges reconciliat: et certe bona opera nostra recta intentione simpliciter in deum directa reconciliant animā cum deo spōso suo. Decimum consilium quod est conformitas operū ad doctrinam/ signatur per lyncurium. Lyncurius est lapis qui fit ex vrina lynces: nam (vt Plinius dicit) vrina hui⁹ animalis in lapidem durescit. Lynces comparatur doctori vel predicatori propter acumē visus intellectus: cuius doctrina prius debet esse in seipso digesta ⁊ operationem sibi ipsi portare: tunc quasi ex abundantia vite sue stillare in preciosum liquorem doctrine ad p fectum aliorum. Sed ipse debet p̄ id quod purius est sibi incorporasse:

Beryllus

Zabones

Augustī.

Lyncurius

sicut positū id quod purius est in vina conuersum est in substantiam alti/et tunc liquor vinalis egreditur. Unde sicut malum signum est in natura quando liquor vinalis indigestus et crudus emittitur: sic malum indicium est in moribus quando id quod docetur/prius opere non impletur. Item lyncurius confert cōstipatis et venerem soluit: sic cum aliquipleni malis humoribus peccatorum per confessionem eos egerere nequeunt/sepe tales ex predicatione exemplaris viri (cuius vita plus predicat q̄ doctrina) remedium consequuntur. Undecimum consilium quod est vitatio solicitudinis/signatur per lapidem achatem. Achates est nigri coloris cum albis venis intermixtis. In nigro colore designat humilitas et despectus mundi: que sunt in istis qui a solicitudine temporalium sunt abstracti. Nam ipsi mundum despiciunt et a mundo despecti sunt. Sed in hac vita non potest esse omnimoda abstractio ab omni solicitudine: sed propter necessitates corporis parua solicitudo permittitur etiam per fectis. et hoc significatur per venas albas intermixtas. Item achates venenatas fugat/situm sedat/pisum fouet. sic vitatio solicitudinis venena mūdana contagii fugat: nam omnia ista mundana venenosa sunt et vite abiecta contagio animę tractari possunt. Item solicitudo temporalium item plus carpit q̄ multum attrahit animas et non fatiatur/sicut qui nūq̄ dicit sufficit. Sed ab istis. f. veneno et situ vitiato solicitudinis per oppositum p̄seruat. Quę etiam fouet visum intellectus sensu: quia quo minus disgregatur ad temporalia/tanto fortificatur ad spiritualia. Duodecimum consilium quod est fraterna correptio/significatur per sardium. Sardius est coloris rubei sed artificiū terra rubea. Sic fraterna correptio debet esse rubea ex charitate qua fieri debet: sed quia charitas ista semper est cum dolore et compassione propter defectum fratris/ideo rubor ille ē turbulentus. Item sardius restringit fluxum sanguinis: sic correptio fraterna restringit horribilitatem peccandi pro quanto huiusmodi correptione multi restringuntur a peccando. Item sardius accendit animum ad gaudium et acuit ingenium: sic correptio fraterna fratrem bonum ex postfacto facit gaudentem. acuit etiam ingenium: quia (secundum Apostolum) omnia que arguuntur a lumine manifestantur.

Sardius

Eph. v.

Hilario.

DOmine Jesu christe rex meus et deus meus/q̄ me creasti et redemisti ⁊ insuper ad me regendum non solum precepta dedisti/sed et consilia addidisti: regnum (queso) in me construe et me rege. Illa bonitas et charitas tua que te coegit ad creandum ⁊ redimendum: ipsa cogat ad regēdum. Quid enim prodesset q̄ me compleuit et refecat bonitas et charitas tua: si non me regat dextera tua ⁊. Rege ergo me domine et regna in me: vtte rectore te duce valeam non solum que precipis/sed et ea que consulis letus adimplere. Amen.

¶ De difficultate ⁊ impossibilitate intrandi diuitem in regnū celorum. Et de premio relinquētium omnia et sequentium christū.

Cap. xliij.

VIdens autem ies⁹ tristem factum ex pauperta-
tis persuasione et abiisse occasiōe huius habentis diuitias ingredietur ser mone de auaro sub diuitis nomine. Et vt discipulos confirmet in assumpta perfectione/nec ejo graue sit q̄ reliquis omnib⁹ secuti sunt christum: ostēdit quomodo diuitie faciunt difficultatem ad perfectionem et regnum consequēdum dicens. Amē dico vobis q̄ diues difficile intrabit in regnum celorum. Qđ sex est pauperum, non dicit impossibile sed difficile. q̄ difficile est diuitias possidere et non teneri nimio earum amore, quia vt dicit Augu. Bona ter

XI Mat. xix.

Augustī.

Diuitias rẽ amoz.

rena diligimur arctius adepta q̃ cõ
cupita: aliud est enim nolle incorporare que desunt: aliud tam incorporata diuellere. illa enim velut extranea tam repudiantur: ista velut membra prescindimur. Et vt dicit Chrys.

Chryso.

Apposito diuiciarum maiore oppositi flammã: & vehementiori fit cupido. Vbi ergo difficile ponitur: ibi impossibilitas pretenditur: sed rarissimas demonstratur. Difficile enim diuitie habite conseruntur: & vix aliquis reseruat sine secuti viriis assequi. Nec enim sunt spine nec tribuli q̃ suffocauerunt semen dei. Quare rarum est nec habere nec amare diuitias. qz vt ait

Beda.

Beda. Quia hic multiplicandis diuitiis incubunt / alterius vite gaudia

Piero.

querere contemnunt. vnde Piero. Superflua est cura de rebus corruptibilibus / que cum angustia prodesse: adepte parvo tempore subsistunt: subsistentes solliciti custodiẽ ingerunt: recedentes dolorem faciunt: & (quod peius est) ingressum regni frequenter impediunt. Deinde quasi impossibile hoc ostendit: et quomodo diuitie faciunt impossibilitatẽ ad cõsequendum perfectionem & regnum celoz / dicẽs [Facilius est camelum per foramẽ acus transire q̃ diuitem] scz inordinate diuitias amantem [intrare in regnum celoz] scz portã angustam & arctã. Verbii terribile diuitibus: quoz nulla bona sunt in celo / sicut pauper & nulla bona sunt in mundo. vnde

Difficile est salvari diuitẽ.

Ambro.

Ambro. Nam ideo nudi accedimus ad lauacrum: vt nudi nõ celi tanuam properemus. Quã autem incongrue & absurdũ est vt quẽ nudum mater genuit / nudũ susceperit ecclesia: duces intrare velit in celũ. hec

Ambro.

Ambro. Vbi attende q̃ quando quis vult habere diuitias & non quidẽ in eis confidẽdo vel finẽ & spem cõstituendo: sed tamen vtendo eis afficit: et cum amore citra deũ eas possidet: ita q̃ a perfecto amore dei & libera se quela vtpote aliqualiter impedit: sic difficile regnũ celoz ingredit. Sed quãdo quis cõfidit in diuitiis & in ipsis finem & spem cõstituit: vt inde suphabat et lasciuiat retinẽs eas cupide & inordinate cũ amore supra deum: nec ad egenos manũ extendẽs: sic impossibile est eũ intrare in regnum celoz. Vñ q̃ dicit difficile respectu diuitis ꝓmodo: dicit impossibile respectu diuitis secundo mõ. Quemodo ergo plurimi diuites regnũ dei intrauerũt: si qz deo inspirante ꝓ nihilo diuitias habuerunt: Numquid diuitie in diuitiis cõsidebat q̃ de seipsis camelus sit. Ego vero egenus sum & pauper. Dilectos quos hortatur dicẽs. Diuitie si affluant nolite cor apponere. vnde Augu.

Augusti.

Diuitie ergo hic appellãt cupiditas rerum temporaliũ & de talibus superbiẽs: quia

Diues dis.

his diuitibus cẽrarii sunt pauperes spũ / quoz est regnum celoz. hec Augu. Aliud est diuitias habere: aliud amare. Multi habẽt & nõ amãt: multi nõ habent & amãt. Ire alii habent et amant: alii nec habere nec amare se gaudent. q̃ plurimi tutiores sunt et cum Ipso dicere possunt. Mihi mundus crucifixus est et ego mũdo. Vñ quidã philosophus ait. Licet inter diuitem esse pauperẽ nec maior est ille qui sic vitur ficticijs sicut argento: nec minor ille q̃ sic argento sicut filius vtitur. Uel facilius hic camelus significat positiuo sm contrarii. i. magnus difficile est. Poterit et deo facere vt transeat camelus per foramẽ acus. nullo obstãte: auarus vero (q̃ hic nominatur diuitis intelligit) ponere in gloria / etsi poterit de potẽtia nõ tamen de iustitia que reclamat. Oportet eũ auarũ amotem opũ dimittere si vult ad vitã intrare. Uel camelus nõ põt intrare p foramen acus nisi diuidat p multos partes minutas: sic est faciliꝰ q̃ diuitẽ in diuitiis cõsidẽrẽ et ꝓ amotem eis inhereẽ intrare in regnum celoz. qz illud est aliquo modo possibile: licet impossibile. Uel (vt dicit quedã potes error in hierim q̃ dicebatur acus: per cuius foramen nõ nisi deposito onere & fleris genibus poterat intrare camelus. sic nec diues p viam arctã põt intrare in regnum celoz nisi depositis diuitiis: vel p abiectionem eas relinquẽdo / vel saltẽ p subiectionem eas nõ amãdo. Uel p camelum cuius vnicũ & singulare officium est onera portare: hi intelliguntur q̃ peccatoz pondere pregrauantur. [Facilius est ergo camelũ] id est aliquem valde peccatorem [transire per foramen acus] id est per arctam et angustam viam que ducit ad vitam [q̃ diutem] cupidum [intrare in regnum celoz] quia ille facilius a peccatis & ille a diuitiarum spe separari potest. Quia autem nomine diuitis

Camelus per foramẽ acus transire.

Diues.

rum auarũ significasset / hinc patet quia [discipuli] inopes et pauperes [hec audientes] etiam hominib⁹ cõ patientes: offerunt q̃ charitatis salutẽ illoz zelantes querũt admirãdo [dicentes. Quis ergo poterit saluꝰ esse]

Augusti.

cum pene oẽs cupiant diuites fieri & Intelleruntur enim sm Augu. oẽs q̃ diuitias cupiunt vel amant (etiam si nõ habeant vel adipisci neqant) in diuinum numero deputari: et sic multi sunt diuites & pauci pauperes. Pauperes est rebus sunt pauperes q̃ diuites: et ita plures saluari possent si de possessionibus eoꝝ diceretur. Nec autem dicebãtur quia pauci sunt qui diuitias non diligant vel non appetant. [Jesus autẽ aspiciens] illes oculo modesto et mansueto clemẽtia sua se ueritatem serenitate temperãs: & timiam eoꝝ mentem mitigãs: et eos consolãs [ait. Apud homines] quoz fez est per se cadere / non per se resurgere [hoc impossibile est] vt per se a suis cupiditatibus conuertãtur & saluentur: quia nõ possunt ad hec aliquid nisi ex virtute propria sed solum ex gratia diuina [apud deum autẽ oia sunt possibilia] qui per graziã potest efficere a diuitiis separare / & hominem a cupiditate terrenoꝝ ad charitatem celestium conuertere. Unde non est hoc sic intelligendũ q̃ diues cum sua cupiditate et superbia in regnum dei sit introrurus: sed possibile est deo vt a cupiditate et superbia ad charitatem & humilitatẽ conuertãtur et sic intret. Composita deus facit nõ diuisam. vbi Chryso. Nequ etiam hoc

Chryso.

ideo dicit vt resupinus taceas: et sic ab impossibilibus abstineas: sed vt magnitudinem misericordie cõsideres diuinitas deum rogãs. Fugiamus ergo pestiferam auaritiam q̃ nos terre affigit: nolẽs intrare in regnum celoꝝ et saluari nõ permittit. vnde Chrysost. Quid igit tota mẽte auidi diuitijs inhiamus: quãdoquidem nos iste in celum euehere non possunt: Nege celorum inclamante nobis atq; dicente: quia difficile sit nos cum diuitijs diuine illius inhabitatiõis intrare vestibulum si nõ impendamus omnia. Et quanam hoc iniquis / ratione possibile est. Si fez aliquis id est celestis refers. Qui enim concupiscit illuꝝ refugit auaritiã. Qui semel christi seruus effecꝰ est: non erit mammone famulus / cuius certe ereqione sit dominus. Itaq; sectamus aliquando hoc pessimo auaritie cultui nodo. Si enim insensibiles materias non vincimus: quẽadmodum incorporeas possumus superare virtutes? Hec igitur intelligẽs fugiamus morbum hũc omnino ieralem: et venenatissimos auaritie motus curemus. hec. Chryso. Et quia dominus dixit timenti q̃ omnia relinquere: et si perfectꝰ esse vellet: petrus pro se & aliis apostolis respondẽs ait [Ecce nos reliquimus oia] Et qz nõ sufficit tantũ relinquere nisi sequatur quod perfectũ est [& secuti sumus te] sequi enim christum est fidei dilectione et deuotione ipsum imitari. Ille (inquit) diues neq; oia dimittere neq; sequi te voluit: sed etiam quid respõderis audiuimus. De nobis aũt quid dicis q̃ et oia reliquimus: et oibus eius postpositis te secuti sumus? Igitur fecimus quod iussisti illi [Quid igitur erit nobis] set quid dabis premiũ: Adolescẽti sua potius maneat mũdus: scire enim q̃ sit nostra portio deus. Illa esto q̃ reliquerat petrus de quib⁹ dictum est: vanitas vanitatũ & oia vanitas. illa aũt oia retinuerat de quib⁹ dictũ est: deus est oia in oibus. Licet petrus nõ oia immo valde pauca habuerit / tamen oia reliquit: quia nihil sibi retinuit & voluntate habuerit. Et quia per pauptatẽ voluntariam nõ solum relinquunt possessa in actu sed & possibilitas acquirendi & possidendi alia: et ista possibilitas aliquo modo se extendit ad oia: ideo conuenienter petrus dixit q̃ oia reliquit: qz eẽm cupiditatem dimisit. Nõ autem ad tacitarnã sed veridice & ad nram instructionẽ loquitur petrus: vt per fiducia pauperib⁹ ne solos diuites qui diuitias possunt relinquere extimẽt ad p̃fectiõis gratiam peruenire. Possunt nempe peruenire et pauperes: qui si non habere saltem animũ & affectum habẽt relinquunt. Voluisse quidem est habendi voluntate q̃ ipsum habere derelinquere. Nam vt ait Augu. Multis mortuus est mandato: ipsi tamen

D Ola relinquere.

Augusti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

plissim mundo mortui non sunt. bona enim secuti dilexerūt: et tamen ipsa que diligunt minime cōsequunt. Jre dicit hoc petrus vt omnium superbia reprimat: ne qui plures ouium ad relinquerunt suam humilitate deserant & paupercs conuenant ac ceteris preciores se dicant. Nō enim qui plura reliquit: sed qui maioris dilectionis affectu relinquēdi ofa christum consequitur/perfectior est dicend⁹. Unde putandū q̄ pet⁹ magis confidēs de animo & affectu suo q̄ de quātitate ipsar⁹ rerum relictarum/fiduciali ter et cōfidenter ait: ecce nos reliquimus omnia. vnde Ruge. Et si enim minima cum fratre reliquit: sed non minima sunt estimata apud deū considerantem quonia ex tanta plenitudine dilectionis illa minima reliquerunt: vt etiam si multas habuissent possessiōes oēs reliquisset. Item dicit hoc petr⁹ non ranculo pro se sz & pro omnibus interrogās: quid ergo erit nobis? vt audito premio oēs alliciat ad perfectionē et christi sequelā. vnde Bern⁹. Dixit simō petrus ad iesū: ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te. Nec nempe fuit verbum quę et conceptum mundi in vniuersis mūdo et voluit ariam persuadere hoibus pauperta. Nec sunt que monachis claustra replēt: deserta anachoritis. Nec (inquit) sunt verba q̄ egyptum spoliant: et optima quęq; ei⁹ vasa diripiūt. Nec sermo vanus et efficax cōuertendo animas felici emulatiōe sanctitatis/& veritatis promissione fideli. Ofa sane diuerim non tantū possessiones/sz etiā cupiditates & eas maxime: plus enī mūdi cōcupiscentia q̄ substantia nocet. Et hec fugiendarū causa diuitiarum precipua est q̄ aut vix aut nunq̄ sine amore valeāt possideri. Timosa siquidem & gluinosa nimis non modo exterior: verum etiā interior substantia nostra videntur: facile cor humanū ofibus que frequētat adhereat. Age ergo qui relinquere omnia disponis: te quoq; inter relinquenda numerare memento. immo vero maxime & principaliter abnega teipsum si deliberas sequi eum q̄ exinanuit propter te semetipsum. Pone grauissimam sarcinam: pone illa quinq; non hominum plane inga sed boum/que tibi inspicter emuli: alioquin sequi sponsum et venire ad nuptias spirituales quinaria hec prefus et oppressus corporis sensualitate non poteris. hec Bern⁹. Et respondens dns tangit triplex premium q̄ consequuntur relinquentes omnia et sequentes christum/et per eande via ambulātes secum. ¶ Primum est q̄ cum domino iudicabunt. vnde dicit [Vmen] id est fideliter [discipuli] quibuscunq; fidelibus [q̄ vos qui in missio omnib⁹ terrenis [secuti estis me] intrandeuuedi [in regeneratione]. A. in iudicio tēpore regeneratiōnis generis humani. Huc enim sunt aqua et spiritu in baptismo. Secunda corporum in generali resurrectione: que quidem resurrectio dicitur regeneratio vel secunda generatio: q̄ terminatur ad esse acceptum secunda rio [cum sederit filius hominis] ad iudicandum mundum: quia sicut in forma hominis iudicatus fuit/ita in forma humana iudicabit [i fide manifestatis sue] manifestam potentiam ostendendo/qui in primo aduentu fecit ma sedit in sede humiliatis [iudēs & ma iestatem occultando [sedebitis & vos super sedes duodecim iudicātes duodecim trib⁹ israel.] In duodecim apostolis vniuersas significat iudicantium. f. perfectos q̄ propter cuā gelium omnia sua dimiserūt & secuti sunt dūm in duodecim tribub⁹ vniuersitas iudicandorum bonos. & malorum. vbi Greg. Felix pauperas vo luntaria reliquētium omnia/et sequentium te dominc felix. Felix paupertas que tam securos inuno gradu elemento cit in illo singulari fragore elementum rumam illo tremendo et anime mei totum: in illo tanto discrimine iudiciorum. hec Grego. ¶ Et secundum q̄ multiplex est iudicii. Sit enim iudicium principatus auctoritatis/quo iudicabit tota trinitas. Est iudicium p mulgamento/quo iudicabit christus homo sententiam proferēs. Est iudiciū assessorie dignitatis/quo iudicabunt sancti et perfecti in seco eminētiori sedētes sicut assessores iudicis. iudicabunt vero non dando vocem sed assensum: non auctoritate sed assessoria dignitate. quia enim cōmunem statum iustorum transcenderūt vinculo seruantes non solum sed opera que sunt necessitatis/sed etiā cōsilii que sunt supererogationis: ideo specialem honorē habebunt in iudicio. vnde Beda. Justa profluo et digna retributio: vt qui p̄ xpi amore omnem mūdi gloriā cōtēpserūt et assecerent in iudicio: vt velut assessores iudicii mundane cōuersationis assistant. Et qui ab eius amore nulla in hoc mundo potestate ratione diuelli: illuc cum xpō pertendāt vsq; ad fastigiū iudicarie potestatis. hec Beda. Est enī iudicii comparationis/quo minus mali iudicabunt magis malos: vt ruinate surgent in iudicio &c. Est autē et iudicii approbationis/quo oēs electi quotū ex plo ceteri damnabunt iudicabunt: qi sententia iudicis approbabunt et laudabunt. Est quoq; iudicii terribilitatis/quo iudicabūtur oēs et dom et mali. Est et iudicii dispositiōis/quo iudicati sunt infideles. qui enī non credit iā iudicat⁹ est. Qui ergo nūc vident scabella pedū tossū suppoīū et sedeo: tunc erūt iudices et sedentes. O.ō bene minūs propheta ait. Oz illic sederūt sedes i iudicio. Tunc erunt primi nouissimi et nouissimi primi. Dann illi q̄ sunt hic primi in honore alios iudicantes inuite: tunc erūt nouissimi et inferiores ac iudicio aliorū subiecti. et econtrario qui sunt hic nouissimi et despecti: tunc erūt primi et iudicis assessores. Et hec miratio dextere excelsi. vnde Bern⁹. Judicet nunc & iudicet superbie filii eum rege suo: sedeāt cū eo qui sibi latera aquilonis elegit: extollantur et eleuetur sicut cedrus libani. transeuntes et ecce nō erūt. Oppriment nunc quos possunt/blasphement/congregent maledicta: veniet super eos maledicta opprobria opprobriūq; p̄ quib⁹ merces vestra copiosa est in celis. Hec Bern⁹. ¶ Sedz premiū est: q̄ centuplū accipient in hoc tpe. vñ dicit [Et omnis qui reliquerit domū] f. propriā [vel fratres et sorores/aut patrem/aut matrem/aut vxorē/aut filios] i. propinquios [aut agros] id est possessiōe terre nam. Ubi tangit abdicationis actū quē fieri ad tria. f. ad primū ad propriā dominationem que intelligitur per domū: ad secundū ad carnalē cognationē que intelligitur per cōsanguineos sine propinquos: ad tertium ad temporalē possessionē que intelligitur per agros. & patet ordo: q̄ difficilius est relinquere propriā dominationē q̄ cognationē: et cognationem q̄ possessionē et terrenū [propter me] et amore meū sen. propter nomē meū dilatadū/et ppt̄ euangelium. A. doctrina mea predicandā vel obseruādā non propter vanitatem mūdi sicut hypocrite et philosophi: nec propter lucrū sicut ambitiosi/et auari. pinouerī [centuplū accipiet] in hoc tpe. Hoc centuplū spūalium rerū est/videlicet virtutū et cōsolationum interiorum quas per experientiā cognoscimus magis q̄ per doctrinam. Cum enī anima gustat odorē pauperta/castitatis/virorē/patiētie cetrarūq; virtutū sapoē/et in eis delectatur: nōne centuplū tibi recepisse videtur: Et si vlterius ascēdat vsq; ad visitationē spōsi recipiat eius⁹ plenitudinē glorie: nōne tūc recipit plus q̄ milleciplum omniū que pro eo dimiserat: vñ Bern⁹. Nemo sane mentis ampliorē esse in vitijs credat q̄ in virtutib⁹ delectationem. Et iterū. Jn non omnia possidet eni oīa cooperātur in bonū & Jn nō centuplū habet oīm qui impletur spū sancto/qui tpm habet in pectore: nisi q̄ longe plus q̄ centuplum est visitatio paracliti spūs et plenitudo spūs. Et iterū. Centuplū est adoptio filiorū/primitie spūs/delicie charitatis/gloria cōscientie: que est regnū dei q̄ intra nos est. hec Ber. Utides quo modo verū est q̄ loquitur veritas. Nō fallit quin centuplū recipiat i hoc seculo: et non tm semel sed pluries et sepe/animę sibi denotē: adeo vt sic afficiat eam q̄ non solum id quod relinquit/sed et totum mundū arbitretur vt stercora: vt spōsum lucrificare possit. vnde Chrysō. Et nos itaq; si gustauerimus sicut oportet fructū spiritualis: de reliquo neq; estimabimus aliquid presentia esse/velut quadam optima obtinere sumrorum concupiscentia rapti. Sustinemus itaq; vt a rumultu presentium liberati eternis fruamur bonis. vnde et Hiero. Qui ergo propter fidem christi et predicationem cuncta cōtēpserint atq; abnegauerint affectus carnis cōtēpserint atq; diuitias et secularia meruerūt: isti centuplū recipient. Sensus est. quia qui carnalia pro salute eterna dimiserit spiritualia recipiet: q̄ comparatione et merito sui ita erunt quasi parui numero centenarius numerus comparetur. vnde et Aug⁹. Hoc etiā q̄ hic 9i centuplū accipiet/exponēs quodāmodo Zpūs aut. quasi

nihil habentes et omnia possidētes.
Centum. Cyrillus. Centum enim pro ipsa vniuersitate ponitur. Unde Cyrillus. Si domum quis dimittat recipiet mansiones supernas. Si patrem: patrem habebit celestem. Si a germanis cesserit: in fratrem hunc recipiet xpm. Cum dimiserit coniugem: inueniet diuinam sapiētiam a qua procreabit spūales fructus. Pro matre inueniet hierm celestem: que est mater nostra. hec Cyrillus. Loco etiam pauconum amicorum recipiet multo plures amicos spūales: et pro paucis bonis temporalibus recipiet multa. Fm illud Ecc. Erāt illis omnia communia. Unde in collatione abbatis Zbrahe. Manifestum est enim eum qui aliquid secularium vel affectui vel bonori xpo suadente cōtēpserit: a fratribus atq; consortibus propositi sui qui ei spirituali gaudio colligantur / centuplo gratiose etiam in hac vita recipere charitatem. Centuplā erā fratrum parentumve recipiet quantitatē q̄s quis patris vnius vel matris seu filiorum pro xpi nomine charitate cōtempta / in omnib⁹ qui xpo deseruiūt dilectionem sinceriss̄imā eruditr: pro vno scz tot incipiens habere patres fratresq; ferventiore atq; pfectiore sibi affectione enitentes. Multiplicatā etiam domorum atq; agrorū possessionē obtinebit quisquis vna domo pro xpi dilectione relicta innumera monasteriorum habitacula tanq̄ propria possidebit / in quacūq; orbis parte velut in sue domus iure succedens. hec Zbraham. ¶ Tertium premium subiungit cum dicit [et vitam eternam possidebit]scz in futuro. vñ Augusti. Quia multum amāt homines viuere in hac terra / promissa est illis vita: et quia multum timent mori promissa est illis eterna. Vae stultis vere vitam est humane infirmitati: vt dicerentur / habebis vitam eternam. Timemus vitam eternam et ex eo nolumus etiam p̄ vita eterna laborare debemus: cum videam⁹ homines amatores presentis vite temporalis atq; finicide / sic pro illa laborare vt quando venerit mortis metus quiescat / possimus: non vt auferant sed vt differant mortem. hec Aug. Felix pauperros que recipit centuplū i presenti et vitam eternā in futuro: quod magna debet esse xpi pauperibus cōsolatio. vnde Bern. Centuplum cinquit; accipiet et vitam eternam possidebit. Illud in via / hoc in patria. Illud consolatio presentis laboris / hoc future felicitatis consummatio est. Sic nimirum operarius huius seculi soler cibus in opere / merces in fine dari. Sic militantibus et stipendia ministrantur pro necessitate temporis: et nouissimū donariū magis erogatur pro quantitate laboris. Sic et filiis Israel donec terram promissionis intrarent in deserto manna nō defuit: et ab ecclesia post quelibet regni celestis aduentum quotidianus panis quotidie petit in oratione quā ipse saluator instituit. hec Bern. Cōsidera ergo bene hanc retributionem et gaudeas gratias age eo qui te ad talem adduxit negotiationem vt hic de vno lucreris centuplum / et nihilominus postea vitam eternam. Et in hanc paradisum sepe ingredere: q̄s consequi poteris et studio orationis et humilitate. Quid igitur est quod nec q̄ homines simpla pro centuplo et vita eterna emerantur relinquere? Cum itaq; sancti terrena omnia vt aurū et argentum abiecerint: cur eorum reliquias populo causa lucri ostendendo cogimus eos illa mēdicare que hic spreuerūt? Undevbi nos habemus sanctum / in greco habetur ageos / quod sonat sine terra: q̄ sancti nō terrenis dediti sunt nec in terra sed in celis conuersationem habent. Et ideo ad pedes apostolorum aurum et argentū ponebatur ex precepto eorum: vt sic docerent esse contēnenda. Imitemur ergo discipulos illi relinquendo diuitias ac gloriam et omnia que sunt mundi: quia sic ipsi precipue effecti sunt magni. vñ Chry. So. Quid est q̄s magnos ap̄los esse? dices? Pecuniarum contemptus / gloriae desiderio / ab omnibus q̄ vite huius negociis ereptio. Quia si non hec habuissent sed scriptionē passionez fuissent: et si deos nulle mortuos fuscitassent / se non solum nulli profecissent / sed e se ducentes vtiq; eis timam fuissent. Ista vita est que vtiq; fulget et spiritus attrahit gratiam: signa vero si non vigilauerimus obsunt multoties. Nec igitur quibus facti sunt apostoli magni ac clarum: et ab vniuerso desiderati vite huius negociis apponamus nosmetipsos xpo vt apostolorum ebortes efficiamur. hec Chrysostom⁹.

Vers.

Nō cessandum.

Tertium premium. Augusti.

Chrysost.

Tem. ult.

¶ Oratio.

DOmine Jesu xpe da mihi misero et indigno vt propter amorem tuum ac propter nomen tuum glorificandum diuinas ac deificas ac pompas et omnia que mūdi sunt / necnon et me ipm inter ola valeam relinquere: omnibusq; exclusis vbi fotti adhereā: et pro modulo meo te sequi qualicūq; imitatione viuendi: et te rectore te duce laqueos et insidias omnium inimicorum meorū visibilium et inuisibilū merear euadere: ac premia que relinquentib⁹ omnia es te sequentibus promisisti misericorditer obtinere. Amen.

¶ De denario diurno. Cap.xliij.

Ti mor. tic. et. xiij.

Tacui quia non sufficit predicta relinquere si homo corpore deficiat et non persecuetur: ideo ne quis timeat cum bene cepit inferri dīs et dicat [Multi autem erunt primi nouissimi et nouissimi primi.]Multi enim ascendunt et descendunt de statu in statum meliorem et peiorem. Multi prius feruidi postea torpēs: multi prius frigidi futuro in ordeficiunt. sunt enim multi qui opera perfectionis bene et frequēter pie multis inchoant: sed torpentes in progressu a diuino amore tepescunt: i bonis operibus segnes sunt et ab eis deficiunt: vel in vitia funditus labūtur et cadunt. et econuerso aliqui tardi vel tepide inchoantes ita feruide et bene operantur & meritis precūt illos qui eos precedere videbantur. Et sic qui primi fuerunt inchoando sunt nouissimi vel nulli in perseuerādo: vel qui fuerunt in primo et excellenti statu erunt in nouissimo. Unde ad hanc de apostolo in apostatam versum: et latronem in cruce confessōē facium. Unde simile de iudeis et gētibus: quia iudei primi fuerunt vocatione et nouissimi facti sunt conuersione: et gentiles econuerso. Sic e nouissimi per humiliatem. sunt primi per gloriam: et primi per superbiam sunt nouissimi per abiectionem finaliter. multi enim in seculo despecti in futuro sunt glorificandi: et multi apō homines gloriosi in fine sunt damnandi. Deinde hāc sententiam cōfirmat per similitudinem / ponens parabolam in qua docet nos fugere eorum imitari ad laborem. Que parabola specialiter pertinebat ad discipulos: et cōmune laborare in agro ostico precipue petiner ad plures. Ut autē facilius appareat quid in parabola lateat: ar tendenda sunt ser. Primo q̄ hō pa terfamilias est dei⁹ pater. qui hō dicit nō propriecrate substātie / sed pietatis affectu. Si enim hō q̄ est humanus. i. benignus mansuetus et misericors circa bonos: et si pater familias per creationē et prouidentiā qua tota gubernat ola sicut pater familias subditos in domo sua / de cuius familia est omnis creatura. Scdo quia operarii sunt predicatores et eni oēs recte viuentes. sed multi hodie tis verbarii non operarii sunt: quia dicunt et non faciunt. Tertio quia denarius est vita et na operarios dñi. promissa. Quarto quia vinea allegorice est ecclesia fm Brego. motaliter anima fm Basilium. iustitia generalis fm Chrysō. Quinto quia hoze sunt erarei mūdi vel erarei hominis. Sexto q̄ precatores vinee est xpus fm q̄ honorius quantū autē deus est paterfamilias est patre / q̄ vnū cum patre. Dicit ergo [Simile est regnū celoꝝ] .i. presens ecclesia vel iustorū vita [homini pfamilias] .i. deo vniuerse creature. et sic hic comparatio nō ta persone ad personā dī negoci ad negocium / et est sensus. negocio quod fit in ecclesia presenti / similari pōt negocio quod ab homie patrefamilias quandoq; fit [qui erat]per sui manifestationem et sue bonitatis diffusionem. vt essi dicit Brego. quando non cognoscitur in secreto est quādoq; vero cognoscitur / de occulto. pcedit ad notitiam. eo ergo frequentius exit quo amplius sui notitiam dedit [primo mane]. i. in prima mundi etate. f. ab adam vsq; ad noe [conducere operarios] i. iustos ei scrutantes nomen sui alios manifestātes [i vineā suā] .i. in ecclesiam multitudinem. cuius patres sunt iusti a primo abel vsq; ad vltimū electum. vel fm Chrysō. cō. ducere agarios in vineā suā. Lacrē

Brego. Basilius Chrysost.

Chrysost. Vinea.

Nouissimi per. pau.

Ser ista tenda.

Universidad de Deusto
Biblioteca

re recte viuētes in operibus iustitie: ⁊ sic iustitia est vinea, ⁊ palmites virtutes, vel Fz Basilium. "Per vineam Basilius. anima fuie cōsuetā significatur, in qua laborandum est vt amputemus palmites luxurianres carnalia cōcupiscentie: proūcianus lapides superbie: et erumpemus spinas auaritie. "Per vineam etiam intelligere possumus penitentiam: in qua per diuersas horas operarii conducuntur: quidā in puericia, alii in iuuentute, alii in senectute cōuertuntur. Ergo paterfamilias per dominationē, erit per manifestationem, cōducere per multiplicem imitationē: operarios non rectum locutores, qi melior est predicatio facti q̄ verbi. In vineam suaz per bonorum meritorum multiplicationem. Sic adā primo positus est in paradiso: sed quia non coluit est eiectus. Sic populus iudaicus i speciali cultu ozimo positus est eiectus. Sic et nos modo positi sumus, et si neglexerimus similiter proiciemur. Ruina precedentiū admonitio debet esse sequentium. ⁊ cōuentione autē facta cum operariis ex denario diurno. C Denarius diurnus. Ista cōuentio est vite eternie pio labore promissa: quidē vita eterna dicitur denarius. "primo ratione nois. denarius est a decem dicitur ex eo q̄ olim decē numos vsuales valebat: in quo significatur pretiū pro vsu ⁊ obseruantia decalogi promissum. ⁊ ideo illa vita denarius dicitur: quia pio decalogi obseruatione datur. Secōda ratione figure, quia in denario est figura spherica et rotūda vbi nō est inuenire principiū nec finē: in quo significatur vite eternitas et plena eternitatis possessio. Tertio ratione imaginis, in denario enim imago regis est scripta: in quo anime ad deum norate cōformitas plena. imago enim dei in beato impūmitur per assimilationem ad deum et trāsformationē in ipsum. Quarto ratione scripture. in quo notatur plena scientia ⁊ cognitio veritatis que ibi erit in beatis. Et vocatur iste denarius diurnus: cum quia tota vita hominis, tota etiam vita presens reputatur quasi vna dies: in qua nunq̄ a bono opere est desistēdum: cum quia non nisi operanti in die gratie et non in nocte culpe redditur: cum quia in die glorie p̄mo dabitur. [Et misit eos in vineam suā] quasi ab initio misit ad vocandū homines ad fidē redemptoris: et mundauit ad iuste viuendū et bene operandum. [Et egressus] per manifestationē [circa horam tertia] scz a repōte hoc vsq̄ ad abtebā [vidit] per inuitationem [alios stantes in foro otiosos] et illis etiam ad vineā iuitatis mercedē, misit. Fm Chrys. "Perfectum mundus accipitur: i quo Chrysf. Form. i. militia. caritate, iniuria, cōtentione, diuersorum negociorū difficultates semper tumultuose: omnia venalia sunt in isto foro anime hoim venales exponūtur, Mercatores duo sunt, deus et diabolus. Quidam sic ceci sumus vt res dant propriā animā diabolo pro vili precio: quia pro modica presentis vite delectatione: et gulosi et luxuriosi. Quidam, p honoribus et gloria mūdi superbi et vane gloriosi. Quidā pro diuitiis et bonis tpalibus: vt raptores et auari. Talem mercatorem fugiamus, et vendamus alas nras xpō qui nos emit sanguine suo pciosō. Ociositas est debiti operi defectus, vnde Fz Chrysō. "Peccatores mortui sunt, nō otiosi, qui diabolo seruit mortuus est: qui opus dei non operatur ociosus est, qui aliena tollit mortuus est: qui sua nō dat ociosus est. Colūs vineam meā si das semino: si ciuitas et si nemini das ociosus es. et sic de alijs. [Iterum autē exiit] p amplioris manifestationem [circa tertiā] scz ab abrahā vsq̄ ad moysen [⁊ circa nonam] scz a moyse vsq̄ ad xpm [⁊ facit similiter] inuitando et mercedē promittendo. [Circa vndecimā vero] .i. in vltimis temporib⁹ scz a tpe xpi vsq̄ ad finem mūdi [erat] per cāriosem manifestationem cū xpō apparuit et inuenit alios stantes ⁊ nō proficientes: non se humiliantes scz gentiles [et dixit illis. Quid hic] in loco tam periculoso / tam trāsitorio / tam fertico [statis] cum potius ire deberet, quia vita breuis, via lōga, viri tus debilis. [tota die] cum habeatis tpis opportunitatē, mercedis securitatē et immensitatē [otiosi] vobis nil proficientes, primo nō subsecutē tes, hostibus nō resistentes, et in posterum nō, quidentes: cū multa mala docear ociosi eras. Quasi dicat dūs ociosis. Cur tāto tepore pio saluteres tra negligētia laborare? [Dicūt ei quia nemo nos conduxit.] .i. nullus pro

D Chrysost. Operandū hic mā dicit.

phera, nullus doctor ad nos iustrue dum venit. [Dicit illis. Ite et vos] scz gentiles [in vineam meā] mente credendo, ore confitendo, opere laborando, quia fm Chry. Qui non operatur in hoc seculo non mandicat in futuro: immodicus iste est dies operationum, dies qui sequitur est dies remunerationis. Et interponitur hic cōtextio copulatiua. s. et, quia gentiles iudeis adunati sunt: vt vna ecclia ex ambobus fieret. Ista parabola principaliter et cōter exponitur fm diuersas mūdi etates: vt tam vitium est supra. C Moraliter. C Moraliter aūt potest exponi de vocatis ad gratiā fm diuersas etates hominū: et sic in mane seu in prima hora intelligitur puericia / in tertia adolescentia, in sexta iuuentus seu virilis etas / in nona senectus / in vndecima senilis seu decrepita etas. In q̄libus qui in bono operib⁹ laborare negligūt, toto die id est tota vita otiosus fuit. Ergo quolibet tempore / qualibet etate vocat deus hoīes ad gratiam ⁊ gloriā: qi semper aliqui ad vitam bonā per ducuntur ⁊ a deo premiantur: si cum vera mūdi fuga erit penitentia. C Hora die verbū cause hominis sibi ipsi opponentis et dicentis. Iam ego in hora nona: quid igitur otiaris? Vide ego in vndecima: quid igit stas? quam alia expectas? Sed nec in vndecima homo desperandum est ne mā. Fm Isido. Ser sunt etates hominis. C Prima etas est infantia et puericia tendens vsq̄ ad quartūdecimum annū. Tertia est adolescētia q̄ protenditur vsq̄ ad vigesimūoctauū annum. Quarta est iuuentus finiēs in quinquagesimo anno. Quinta senectus .i. grauitas que est declinatio iuuentutis in senectutem / nondū senectus sed tam non iuuentus q̄ etas a quinquagesimo anno incipiens in septuagesimo terminatur. Sexta est senectus: que nullo annorum tempore determinato finitur: sed post illas quinq̄ etates quātūcūq̄ vita est senectuti deputatur. Senium autem est paralytica senectus / dicta q̄ sit terminus ser te etatis. Septima vero est in quiete animarum vsq̄ ad diem iudicii. Et tunc in resurrectione erit octaua etas. [Cui sero facti estis] .i. cui tanto opere finis mundi vel vite huius aduenit, vbi fm Chrysō. Cōsi-

dera q̄ non mane immo sero redditur mercedē: q̄ tōtū remunerat perseuerantē operariū et fidelē [dicit illis vinee.] .i. deus pater qui nōs est [pro tanto tui] scz xpō. pater essi omnia dedit in manus eius. [Vocat operarios] et non otiosos ante tribunal [⁊ reddit illis mercedem] scz eternā, vocat [quā] eos de labore ad requiē / de merore ad iocūditatem / de bello ad pacē [incipiēs a nouissimis vsq̄ ad primos.] Denarius datur primo nouissimis, q̄ fm Aug. Licet detur omnibus simul: illi tamen qui post vnā horā vel paucas ipm recipiunt dicitur primo recipere q̄ illi qui post multas horas expectauerunt et postea receperunt. Et fm Chry. Iustitia finis omnibus reddere, sed nouissimis primo hoc non fuit iustitie contrarium / sed mie ostensiū: dum tamen alijs reddatur. Unde fm eūdem. Ut ostēdat deus inestimabilē miam suam: primus nouissimis reddit mercedē / postea primis. nimia enim mia oīdinem non aspexit. Dñs ergo misericordia que in suis donis plus aspicit eos et preferet operi et tempori: suppler in nobis dānā ipsius operis et tempor⁹. vnde Bernar. Exaggera ānum vite merita et extolle sudores: melior est misericordia dñi super vitas: et ea sine operis et temporis dāna mihi refarcio. [Et] sic ex precepto parrisfamilias [acceperunt] nouissimi et semiter vnusquisq̄ [singulos denarios] .i. singula premia iuxta conuentionem: scilicet eternitatem seu vitam eternam. fm Aug. Ista vnus denarius qui omnib⁹ datur est vna vita eterna que ab omnibus percipietur. q̄ equalis erit oīb⁹: nulli longior: nulli brevior: dana in ea non viuet vnus alio min⁹ nec plurius, meritoriū tñ diuersitate fulgebūt alii magis alii min⁹. Dic ergo denarius vn⁹ est in se / multipler, propter differentiā accipiēntiū: ibi erūt multe diuersitates meritor. [Et accipiēres] primi [murmurabāt adu⁹ri⁹ pfemfamilias [dicētes. Hi nouissimi] .s. gentiles vel martyres vel i bonis seruientes [vna hora fecerūt] qz medico tpe laborēs fuisti nutricūt. Deuotio essi voluntat⁹ q̄ spūs tñ bremanit cū merito passionis xpi [et pares illos nobis fecisti.] .s. premio [q̄ portauim⁹ pōdus diei ⁊ estu.] Pondus. pōd⁹ diei significat op⁹ iustitie: estus

Chrysost. Iustine / exhibitio.

Ordo mirabilis.

Bern. Mia dñi. pa. lxii.

Augustin.

Denarii multiplicitas.

Pondus diei.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vero calore tentationum quas cõflat malignus demonum/cupiditas rẽpotatium/delectationes mundi carnalium. Postremus ergo pondus: qua iustiam seruauimus et nõ succubuimus. Potest dici q̃ ista murmuratio erit admiratio de tanta dei bonitate in sanctorum remuneratione.

Murmur duplex.

¶ Ubi notandum q̃ duplex est murmur: scz conquestionis/et admiratiuus. Nunc vero sancti non murmurant tanq̃ de aliorum gloria conquerentes/sed quia vident q̃ deus tã copiose remunerat tarde venientes/ & sibi longo tpe seruientes/quasi murmurare dñr: dei super hoc liberalitatem et miam admirantes: qz illi nouissimi quasi pro nihilo et sine labore vitam eternam videntur acquirere. vnde et Petrus murmurare potuit q̃ latro citius ipso ad regnũ puenit.

Murmur. Metributio iustitia & mia

¶ Ubi sciendum q̃ ista retributio ultima est ḡtum ad precedentes: quia datur eis pretium conuenium. et mia quantum ad sequentes: quia p modico labore equalem prioribus accipiunt mercedem. Non igitur iniuste agitur cum primis: sed misericorditer dispensatur cum vltimis. Munerat primos per iustitiam: extremos scõm sui bonitatem. Et equale accipiunt premium: vt ostendatur scõm Aplm q̃ non ex operibus saluati sumus. Ideo non quotitatem nec ẽritatem operum vel laborum/sed potius et charitatem attendit dñs in remunerando: quia nõ considerat quãtum vel quãdiu operatus fuerit: sed ex quãto. Nunc etiam colligitur q̃ sera penitentia si fuerit vera: nec tollit gratiam nec diminuit. Et licet postremus equaliter remuneretur cum primis: non tamen frustre differas cõuerti vel bene operari vsq̃ ad vndecimã horam et vltimum tempus: tunc nimis oneratus peccatis habẽs cor impenitens exonerari nõ potes: vel si penitens/ad multam pro peccatis satisfactionem tenearis. Et ñ vsq̃ ad vndecimã diluisti bene viuere: nec time desistere sed magis q̃ prius exercitationi anime intende. vñ Tullius. Sensibus labores corporis mimundi/exercitationes animi augẽde videntur: et ira nihil magis cauendum est senectuti ne lãguori desidiæ succũbat. ¶ Moraliter isti murmurantes figurant tenent quotidã

Tullius. Moral'. Murmur claustralium.

claustralium: qui eo q̃ diutius fuerint in claustro murmurant si eis preponantur iuniores vel parificentur. Isti docentur hic seniores claustrales nõ debere murmurare si videãt aliquos iuniores eis equari/ vel etiam in officiis preferri & plus honorari. Inde datur hic documentum q̃ religiosi non debent facere comparationes sui ad alios/quasi ipsi plus seruant deo & secularibus: quia sepe videmus q̃ quidam secularium equant meritis quorũdam religiosorum: vel etiam eos excedunt per meritum. [Et ille respondens vni eorum dixit quod iniuriam sibi inferret: omnibus dixit. vel vni: quia vna et equalis erat omnibus occasio murmurandi. [Amice nõ facio tibi iniuriam] qz iniuria non habet locum vbi est mera gratia: ideo si facit et dat gratiam vni/non facit iniuriam alteri. [Nõne ex denario] et pro mercede [conuenisti mecum:] a principio. [Tolle quod tuum est] quasi dicat. paratus sum tibi reddere mercedem tuã [et vade] intra in gaudium domini tui. [An non licet mihi q̃d volo facere] q. d. sic: qz voluntas dei nullo modo distorta esse potest. Unde signanter dicit quodvoluerit enim vult ideo iuste iudicamus qz iuste iudicat ideo volumus. Et vt non solum licita / sed etiam benignitate plena ostendantur voluntas diuina: addit [An oculus tuus] i. cõsideratio tua [nequã est] et inequalis [quia ego bonus sum:] scz ex natura bonitatis mee abundanter communicans. Unde dicit nequam/nõ propter culpam sed propter considerationis inequalitatem: quia illa admiratio procedit ex cõparatione diuine iustitie magis q̃ eius misericordie infinite. vbi Brego. Scultea est questio hominis cõtra dei bonitatem. Conquerendum qui dem esset si non daret quod debet. nõ si dat quod non dz. vnde et Chrysost. De eius dato nemo iuste murmurat qui amplius dat q̃ homo desiderat. ¶ Ultimo cõcludens parabolam dicit [Sic]. s. vt ultimi sint primi [erunt nouissimi primi et primi nouissimi] vt nulla sit differentia temporis causa. Sepe enim illi qui ad penitentiã tarde veniunt citius remunerantur q̃ illi qui tempestiue veniunt: quia citius de corpore exeunt. vel sepe illi qui tarde ad penitentiã veniunt tempore/pacis

Vtilitas de licito facit.

Brego. Mat. vsi. Tullius de senec. Mat. st. Licer. iii. Brego. Chrysa.

gerunt alios infernoties sicut in tempestate consueuit vt qui tardius exierunt velocitate motus cõpensent. Uel illi qui sunt nouissimi i oculis suis / sunt primi in oculis dei. Uel illi qui sunt nouissimi iudicio hoim/sepe sunt primi iudicio dei: quia dẽ non considerat exteriora hoim/sed interiora cordis. Quibus nõ auditis in parabola dñs accepisse singulos denarios: non tamen putes dñs ad fidem vocabit vitam eternam accepturos. Unde addatur seuentia valde menuenda. [Multi (inquit) de primis/erunt/ nouissimi et nouissimi [sunt vocati] scz ad fidem & meritum [sed] pauci sunt electi] ad beatitudinis premium et regnum. Multi sunt de ecclesia militante/qui non erunt de ecclesia triũphante. In quo paucos ostendit esse eos qui saluantur/ad cõparationem eorum qui per singulas horas vocãntur: quia secundum Brego. Ad fidem plures vocãtur: plures ecclesie parietes impletur sed ad celeste regnum pauci perducuntur. Hoc figurantur de filiis Israel quorum multi ad terram promissionis fuerunt vocati: sed pauci ad intrandum fuerunt electi. Et similiter de gedeone qui plures ad bellãdum vocauit: s paucos elegit quos secum duxit. quia lata est via & spatiosa porta que ducit ad perditionem/et multi sunt qui intrant per eam: sed arcta est via & angusta porta que ducit ad vitã/et pauci sunt qui intrãt per eã.

Mat. vsi. Tullius de senec. Mat. st.

¶ Dupliciter ad vocat nos deus. In presenti ad laborem in futuro ad remunerationem. Unde necesse est vt quicunq; futuram remunerationem desiderat presentem nõ refugiat laborem: quia illi qui pro deo fideliter suscipiunt labores/feliciter perueniunt ad remunerationem quando audiet deum dicentem. Uenite ad me omnes qui laboratis & onerati estis: et ego reficiã vos. Et tanto maiorem remuneratorem accipiet/quo maiorem laborem sustinent. quia teste Apostolo. Unusquisq; mercedem sm laborem suum accipiet. Deo ergo q̃ vocati sum⁹ nostrum: verũ vero electi/adhuc ignoramus. Et ideo tãto solliciores esse debemus in bono opere/quãto inter cautos nos esse scimus deuocatione. vñ Brego. Duo sunt que solliciti pensare debem⁹. Primũ est vt de se ipse minime presumat: qz etsi tã ad fidẽ vocatus sit / virtũ gemmi regno dignus fuisse nescit. Deũ vo vt vnusq̃sq; primum quẽ facere fortasse in viris cõspicit: desperare non audeat: q̃ diuine misericordias ignorat. Quod cũ sit hodie aspicimus: sed quid eras futurus sit vnusq̃sq; nescim⁹. Plerisq; et q̃ post nos venire creditur: p agilitate boni operis antecedit. Et vix cũ eras sequimur: quem hodie prire videbamur. vnde et Chrys. Hec parabola postea est: vt q̃ tarde conuertũtur nõ desperẽt/sed auditores flãt: qui in hac vita nõ est ira sera penitẽtia qñ si cor de perfecto flãt posse tanto feruore procedere vt mereantur multis prioribus non sic feruentibus in premio anteferri. hec Chrysa. Nullus ergo desperatiõi/nullus locus restat excusationi: siquidẽ in ossi erate et in ora hora peccatori suscipitur. petõi cũ quacũq; hora cõuersus fuerit et ingemuerit: vita viuet et nõ morietur. Et q̃ incerta est in ossibus eraṁ⁹ cuilibet bona vocationis sue: paratus vnusq̃sq; debet esse in bona operatiõe: vt sicut incertus est exitus/sic et certus sit in bono ope animus: ne forte si qñ põt non vult bonũ opari / nunc incipiat velle qñ non erit posse. Debemus ergo ossa die sic viuere tanq̃ illa moriuri: vt sic residuũ temporis nõ possimus expectare securi. vñ Sene. Sic ordinandus est dies ossis tanq̃ cogat agonẽ atq; expleat vitã. Ille beatissimus et securus sui possessor est qui crastinũ sine sollicitudine expectat. Inter cetera mala hoc habet stultitia / ppriũ / q̃ semper incipit viuere. Quasi est turpius q̃ senex viuere incipiens? Cõsidera q̃ pulchra res sit cõsummare vitam ad mortẽ. Deinde expectare secure reliquũ sue reposito parte. Nullus ẽ sui vitã in crastinũ spectat. Non ẽt viuunt sed victuri ocia differunt. hec Sene. Multum quippe iuuat adueniendam delectationẽ peccati: recogitatio mortis et finis ultimi. vñ Sap. In omnibus operib⁹ tuis memorare nouissima tua/ et in eternũ non peccabis. ex Brego. Nil tantũ ad domãdũ desideriorum carnalium appetitum valet: sicut vt vnusq̃sq; mortem pẽset. et Bern. Saluberrimum est remedium recurrendi ad dominum habere pre oculis mortem. Multũ etiã iuuat nos vehides et pigros tesum es

Mundi pretire videbamur. Chrysost. Vite secretude. Seneca. Stultitie proprii. Brego. Bernar.

ff

dulios⁹ aspicere/si volum⁹ non desides fieri ⁊ pigritari:sed feruere potius et proficere:unde emere copia ⁊ bona multa poterim⁹ reportare. Oro.

O Dnane iesu xpe summe pater familias / mi me primo mane in vineam tuā duraturi dum me a inuenute mea ad fudem ⁊ tuū seruitium misericorditer vocasti/et ad laborādum pro denario vite eterne mecum cōuenisti : sed ego miser tota die vite mee ociosus steti/et negligenter viuendo debitū meū non feci. Dilecte qz bonus es ⁊ misericors/fac me saltem in vndecima hora resipiscere / et dignos fructus penitentie facere vt apud te merceden quā mutuā cap merear inuenire. Amen.

¶De villico iniquitatis. Cap.xv.

¶ Luce.xvi

Dixit autem et ad discipulos suos: homo quidam erat diues qui habebat villicum: et hic diffamatus est apud illum tanquam dissipasset bona ipsius.

Et vocans illum dixit illi: quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tue: iam enim non poteris villicare.

Ait autem villicus intra se: quid faciam quia dominus meus aufert villicationem a me? fodere non valeo: mendicare erubesco.

Scio quid faciam: vt cum amotus fuero a villicatione recipiant me in domos suas.

Conuocatis igitur singulis debitoribus domini sui dicebat primo: quantum debes domino meo?

At ille dixit illi: centum cados olei. Dixit autem illi: accipe cautionem tuam et sede velociter scribe quinquaginta.

Deinde alii dixit: tu autem quantum debes? Qui dixit illi: centum coros tritici. Dicit illi: accipe litteras tuas et scribe octoginta.

Et laudauit dominus villicum iniquitatis quia prudenter fecisset: quia filii huius seculi prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt.

Et ego vobis dico: facite vobis amicos de mammona iniquitatis: vt cum defecerit recipiant vos in eternā tabernacula.

Qui fidelis est in minimo et in multo fidelis est: et qui in modico iniquus est et in multo iniquus est.

Si ergo in iniquo mammona fideles non fuistis: quod verum est quis credet vobis?

Et si in alieno fideles non fuistis: quod vestrum est quis dabit vobis?

Nemo seruus potest duobus dominis seruire: aut enim vnum odiet et alterum diliget: aut vnum sustinebit et alterum contemnet. Non potestis deo seruire et mamone.

Audierunt autem hec omnia pharisei qui erant auari: et deridebant illum.

Et ait illis: vos estis qui iustificatis vos coram hominibus: deus autem nouit corda vestra: quia quod hominibus altum est abhominatio est ante deum.

Lex et prophete usque ad iohannem: ex tunc regnum dei euangelizatur: et omnis in illud vim facit.

Facilius est autem celum et terram transire: quam de lege vnum apicem cadere.

Omnis qui dimittit vxorem suam et ducit alteram mechatur: et qui dimissam a viro ducit mechatur.

Homo quidam erat diues: et induebatur purpura et bysso: et epulabatur quotidie splendide.

Et erat quidam mendicus nomine lazarus qui iacebat ad ianuam eius vlceribus plenus.

Cupiens saturari de micis que cadebant de mensa diuitis: et nemo illi dabat: sed et canes venientes lingebant vlcera eius.

Factum est autem vt moreretur mendicus: et portaretur ab angelis in sinum abrahe. Mortuus est autem et diues: et sepultus est in inferno.

Eleuans autem oculos suos cum esset in tormentis: videt abraham a longe et lazarum in sinu eius.

Et ipse clamans dixit: pater abraham miserere mei: et mitte lazarum vt intinguat extremum digiti sui in aquam vt refrigeret linguam meam: quia crucior in hac flamma.

Dixit autem abraham: fili recordare quia recepisti bona in vita tua et lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur tu vero cruciaris.

Et in his omnibus inter nos et vos chaos magnum firmatum est: vt hi qui volunt hinc transire ad vos non possint neque inde huc transmeare.

Et ait: rogo ergo te pater vt mittas eum in domum patris mei.

Habeo enim quinque fratres: vt testetur illis ne et ipsi veniant in hunc locum tormentorum.

Dicit illi abraham: habent moysen et prophetas audiant illos.

At ille dixit: non pater abraham: sed si quis ex mortuis ierit ad illos penitentiam agent.

Dixit autem illi: si moysen et prophetas non audiunt neque si quis ex mortuis resurrexerit credent.

Dixit autem discipulis suis: impossibile est vt scandala eueniant: vt autem per quem veniunt.

Vtilius est illi si lapis molaris imponatur circa collum eius et proiciatur in mare: quam vt scandalizet vnum de pusillis istis.

Attendite vobis: si peccauerit in te frater tuus corripe illum: et si penitentiam egerit dimitte illi.

Et si septies in die peccauerit in te: et septies conuersus fuerit ad te dicens penitet me: dimittes illi.

Et dixerunt apostoli domino: adauge nobis fidem.

Ait autem dominus: si habueritis fidem sicut granum sinapis dicetis huic arbori moro: eradicare et transplantare in mare: et obediret vobis.

Quis autem vestrum habens seruum arantem aut pascentem: qui regresso de agro dicat illi statim transi recumbe?

Nonne potius dicit illi: para quod cenem et accinge te et ministra mihi dum manducem et bibam: et post hec manducabis et bibes tu?

Numquid gratiam habet seruo illi quia fecit ea que imperauerat sibi? non puto.

Ita et vos cum feceritis omnia que precepta sunt vobis dicite: serui inutiles sumus quod debuimus facere fecimus.

Et factum est dum iret in hierusalem: transibat per mediam samariam et galileam.

Et cum ingrederetur quoddam castellum occurrerunt ei decem viri leprosi qui steterunt a longe.

Et ipsi eleuauerunt vocem dicentes: iesu preceptor miserere nostri.

Quos vt vidit dixit: ite ostendite vos sacerdotibus. Et factum est dum irent mundati sunt.

Vnus autem ex illis vt vidit quia mundatus est: regressus est cum magna voce magnificans deum.

Et cecidit in faciem ante pedes eius gratias agens: et hic erat samaritanus.

Respondens autem iesus dixit: nonne decem mundati sunt? et nouem vbi sunt?

Non est inuentus qui rediret et daret gloriam deo nisi alienigena hic?

Et ait illi: surge vade quia fides tua te saluum fecit.

Interrogatus autem a pharisei quando veniret regnum dei: respondit eis et dixit: non venit regnum dei vobis obseruatione.

Nec dicent: ecce hic aut ecce illic. Ecce enim regnum dei intra vos est.

Et dixit ad discipulos suos: venient dies quando desiderabitis videre vnum diem filii hominis et non videbitis.

Et dicent vobis: ecce hic et ecce illic. Nolite ire neque sectemini.

Nam sicut fulgur coruscans de sub celo in ea que sub celo sunt fulget: ita erit filius hominis in die sua.

Primum autem oportet illum multa pati et reprobari a generatione hac.

Et sicut factum est in diebus noe: ita erit et in diebus filii hominis.

Edebant bibebant: uxores ducebant: ducebantur a parentibus vsque in diem qua intrauit noe in arcam: et venit diluuium et perdidit omnes.

Similiter sicut factum est in diebus loth: edebant et bibebant: emebant et vendebant: plantabant et edificabant.

Qua die autem exiit loth a sodomis pluit ignem et sulphur de celo et omnes perdidit.

Secundum hec erit qua die filius hominis reuelabitur.

In illa hora qui fuerit in tecto et vasa eius in domo non descendat tollere illa: et qui in agro similiter non reuertatur retro.

Memores estote vxoris loth.

Quicunque querit animam suam saluam facere perdet illam: et quicunque perdiderit animam suam viuificabit illam.

Dico vobis: in illa nocte erunt duo in lecto vno: vnus assumetur et alter relinquetur.

Due erunt molentes in vnum: vna assumetur et altera relinquetur.

Duo in agro: vnus assumetur et alter relinquetur.

Respondentes dicunt illi: vbi domine? Qui dixit eis: vbicunque fuerit corpus illuc congregabuntur et aquile.

Dicebat autem illis parabolam ad hoc quod oportet semper orare et non deficere.

Dicens: iudex quidam erat in quadam ciuitate qui deum non timebat et hominem non reuerebatur.

Vidua autem quedam erat in ciuitate illa: et venit ad eum dicens: vindica me de aduersario meo.

Et nolebat per multum tempus. Post hec autem dixit apud se: etsi deum non timeo nec hominem reuerebor.

Tamen quia molesta est mihi hec vidua vindicabo illam: ne in nouissimo veniens sugillet me.

Ait autem dominus: audite quid iudex iniquitatis dicit.

Et deus non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die ac nocte: et patientiam habebit in illis?

Dico vobis quod cito faciet vindictam illorum. Verumtamen filius hominis veniens putas inueniet fidem in terra?

Dixit autem ad quosdam qui in se confidebant tanquam iusti et aspernabantur ceteros: parabolam hanc.

Duo homines ascenderunt in templum vt orarent: vnus pharisei et alter publicanus.

Pharisei stans hec apud se orabat: deus gratias ago tibi quia non sum sicut ceteri hominum raptores iniusti adulteri velut etiam hic publicanus.

Ieiunio bis in sabbato: decimas do omnium que possideo.

Et publicanus a longe stans nolebat nec oculos ad celum leuare: sed percutiebat pectus suum dicens: deus propitius esto mihi peccatori.

Dico vobis descendit hic iustificatus in domum suam ab illo: quia omnis qui se exaltat humiliabitur: et qui se humiliat exaltabitur.

Adducebant autem illi et infantes vt tangeret illos. Quod cum viderent discipuli increpabant illos.

Iesus autem conuocauit illos dicens: sinite pueros venire ad me et ne prohibueritis eos talium est enim regnum dei.

Amen dico vobis quicunque non receperit regnum dei sicut puer non intrabit in illud.

Et interrogauit eum quidam princeps dicens: magister bone quid faciens vitam eternam possidebo?

Dixit autem ei iesus: quid me dicis bonum? nemo bonus nisi solus deus.

Decalogum nosti: ne adulteres: ne occidas: ne furtum facias: ne falsum testimonium dicas: honora patrem tuum et matrem.

Qui ait: hec omnia custodiui a iuuentute mea.

Quo audito iesus dixit adhuc vnum tibi deest: omnia quecunque habes vende et da pauperibus et habebis thesaurum in celo: et veni sequere me.

Hec audiens contristatus est: erat enim diues valde.

Videns autem illum iesus dixit: quam difficile qui pecunias habent in regnum dei introibunt.

Facilius est enim camelum per foramen acus transire: quam diuitem intrare in regnum dei.

Dixerunt autem qui audierunt: et quis potest saluus fieri?

Qui ait: quod impossibile est apud homines possibile est apud deum.

Ecce nos dimisimus omnia et secuti sumus te.

Qui dixit eis: amen dico vobis nemo est qui reliquerit domum vel parentes vel fratres vel vxorem vel filios propter regnum dei.

Qui non recipiat multo plura in hoc tempore et in futuro vitam eternam.

Assumpsit autem iesus duodecim et ait illis: ecce ascendimus hierosolymam et consummabuntur omnia que scripta sunt per prophetas de filio hominis.

Tradetur enim gentibus et illudetur et flagellabitur et conspuetur.

Et postquam flagellauerint occident eum et die tertia resurget.

Et ipsi nichil horum intellexerunt et erat verbum istud absconditum a eis: et non intelligebant ea que dicebantur.

Factum est autem cum appropinquaret hiericho: quidam cecus sedebat secus viam mendicans.

Audiens autem turbam transeuntem interrogabat quid hoc esset.

Nunciauerunt autem illi quod iesus nazarenus transiret.

Et clamauit dicens: iesu fili dauid miserere mei.

Et qui precedebant increpabant eum vt taceret. Ipse autem multo magis clamabat: fili dauid miserere mei.

Stans autem iesus iussit illum adduci ad se. Et cum appropinquasset interrogauit illum.

Quid tibi vis faciam? At ille dixit: domine vt videam.

Et iesus dixit illi: respice fides tua te saluum fecit.

Et confestim vidit et sequebatur illum magnificans deum. Et omnis plebs vt vidit dedit laudem deo.

Et ingressus perambulabat iericho.

Et ecce vir nomine zacheus et hic erat princeps publicanorum et ipse diues.

Et querebat videre iesum quis esset: et non poterat a turba quia statura pusillus erat.

Et ascendit arborem sycomorum vt videret eum: quia inde erat transiturus.

Et cum venisset ad locum suspiciens iesus vidit illum et dixit illi: zache festinans descende: quia hodie in domo tua oportet me manere.

Et festinauit descendit et excepit illum gaudens.

Et cum viderent omnes murmurabant dicentes quod ad virum peccatorem diuertisset.

Stans autem zacheus dixit ad dominum: ecce dimidium bonorum meorum domine do pauperibus: et si quid aliquem defraudauerim reddo quadruplum.

Ait iesus ad eum: quia hodie saluus domui huic facta est eo quod et ipse filius sit abrahe.

Venit enim filius hominis querere et saluum facere quod perierat.

Hec illis audientibus adiciens dixit parabolam eo quod esset prope hierusalem et existimarent quod confestim regnum dei manifestaretur.

Ait ergo: nobilis quidam abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum et reuerti.

Vocatis autem decem seruis suis dedit eis decem mnas et ait ad illos: negotiamini dum venio.

Ciues autem eius oderant eum et miserunt legationem post illum dicentes: nolumus hunc regnare super nos.

Et factum est vt reuerteretur accepto regno: et iussit vocari seruos quibus dederat pecuniam vt sciret quantum quisque negotiatus esset.

Venit autem primus dicens: domine mna tua decem mnas acquisiuit.

Et ait illi: euge bone serue quia in modico fuisti fidelis eris potestatem habens super decem ciuitates.

Et alter venit dicens: domine mna tua fecit quinque mnas.

Dixit autem et huic: et tu esto super quinque ciuitates.

Et alius venit dicens: domine ecce mna tua quam habui repositam apud sudarium.

Timui enim te quia homo austerus es: tollis quod non posuisti et metis quod non seminasti.

Dicit ei: de ore tua te iudico serue nequam. Sciebas quod ego homo austerus sum tollens quod non posui et metens quod non seminaui.

Et quare non dedisti pecuniam meam ad mensam: vt ego veniens cum vsuris vtique exegissem illam?

Et astantibus dixit: auferte ab illo mnam et date illi qui decem mnas habet.

Et dixerunt illi: domine habet decem mnas.

Dico autem vobis quia omni habenti dabitur: et abundabit ei: ab eo autem qui non habet et quod habet auferetur ab eo.

Verumtamen inimicos meos illos qui noluerunt me regnare super se adducite huc et interficite ante me.

Et cum hec dixisset precedebat ascendens hierosolymam.

Et factum est cum appropinquasset bethphage et bethanie ad montem qui vocatur oliueti: misit duos discipulos suos dicens.

Ite in castellum quod contra est: in quo intrantes inuenietis pullum asine alligatum cui nemo vnquam hominum sedit: quem soluentes adducite.

Et si quis vos interrogauerit: quare soluitis? sic dicetis ei: quia dominus eius opus habet.

Abierunt autem qui missi fuerant: et inuenerunt sicut dixerat illis stantem pullum.

Soluentibus autem illis pullum dixerunt domini eius ad illos: quid soluitis pullum?

At illi dixerunt: quia dominus eius opus habet.

Et duxerunt illum ad iesum: et iactantes vestimenta sua in pullum imposuerunt iesum.

Ascendentibus autem illis sternebant vestimenta sua in via.

Et cum appropinquaret iam ad descensum montis oliueti: cepit omnis multitudo discipulorum gaudentes laudare deum voce magna.

Et ecce vir nomine zacheus et hic erat princeps publicanorum et ipse diues.

Et querebat videre iesum quis esset: et non poterat a turba quia statura pusillus erat.

Et ascendit arborem sycomorum vt videret eum: quia inde erat transiturus.

Et cum venisset ad locum suspiciens iesus vidit illum et dixit illi: zache festinans descende: quia hodie in domo tua oportet me manere.

Et festinauit descendit et excepit illum gaudens.

Et cum viderent omnes murmurabant dicentes quod ad virum peccatorem diuertisset.

Stans autem zacheus dixit ad dominum: ecce dimidium bonorum meorum domine do pauperibus: et si quid aliquem defraudauerim reddo quadruplum.

Ait iesus ad eum: quia hodie saluus domui huic facta est eo quod et ipse filius sit abrahe.

Venit enim filius hominis querere et saluum facere quod perierat.

Hec illis audientibus adiciens dixit parabolam eo quod esset prope hierusalem et existimarent quod confestim regnum dei manifestaretur.

Ait ergo: nobilis quidam abiit in regionem longinquam accipere sibi regnum et reuerti.

Vocatis autem decem seruis suis dedit eis decem mnas et ait ad illos: negotiamini dum venio.

Ciues autem eius oderant eum et miserunt legationem post illum dicentes: nolumus hunc regnare super nos.

Et factum est vt reuerteretur accepto regno: et iussit vocari seruos quibus dederat pecuniam vt sciret quantum quisque negotiatus esset.

Venit autem primus dicens: domine mna tua decem mnas acquisiuit.

Et ait illi: euge bone serue quia in modico fuisti fidelis eris potestatem habens super decem ciuitates.

Et alter venit dicens: domine mna tua fecit quinque mnas.

Dixit autem et huic: et tu esto super quinque ciuitates.

Et alius venit dicens: domine ecce mna tua quam habui repositam apud sudarium.

Timui enim te quia homo austerus es: tollis quod non posuisti et metis quod non seminasti.

Dicit ei: de ore tua te iudico serue nequam. Sciebas quod ego homo austerus sum tollens quod non posui et metens quod non seminaui.

Et quare non dedisti pecuniam meam ad mensam: vt ego veniens cum vsuris vtique exegissem illam?

Et astantibus dixit: auferte ab illo mnam et date illi qui decem mnas habet.

Et dixerunt illi: domine habet decem mnas.

Dico autem vobis quia omni habenti dabitur: et abundabit ei: ab eo autem qui non habet et quod habet auferetur ab eo.

Verumtamen inimicos meos illos qui noluerunt me regnare super se adducite huc et interficite ante me.

Et cum hec dixisset precedebat ascendens hierosolymam.

Et factum est cum appropinquasset bethphage et bethanie ad montem qui vocatur oliueti: misit duos discipulos suos dicens.

Ite in castellum quod contra est: in quo intrantes inuenietis pullum asine alligatum cui nemo vnquam hominum sedit: quem soluentes adducite.

Et si quis vos interrogauerit: quare soluitis? sic dicetis ei: quia dominus eius opus habet.

Abierunt autem qui missi fuerant: et inuenerunt sicut dixerat illis stantem pullum.

Soluentibus autem illis pullum dixerunt domini eius ad illos: quid soluitis pullum?

At illi dixerunt: quia dominus eius opus habet.

Et duxerunt illum ad iesum: et iactantes vestimenta sua in pullum imposuerunt iesum.

Ascendentibus autem illis sternebant vestimenta sua in via.

Et cum appropinquaret iam ad descensum montis oliueti: cepit omnis multitudo discipulorum gaudentes laudare deum voce magna.

dilia scelera: tam antiqua vitia. ⁊ ruta bona dissipata: qz repotalia male expēdita/corpus inquinatū/et alia pessima inuenerāti. Scōm verbum est anagnosticum: cum subditur [Reddē rationem villicationis tue.] O vbi streuū/o verolū anxium/o vbi diffusissimis districte rūc facīēde: qñ exigetur a nobis ratio de occultis cogitationib⁹ de otiosis sermonibus/de nostris operib⁹. Tūc aperti erūt libri celestes: tūc apertus erit liber conscientie in quo leget memoria quicqd homo cogitauit dixit ⁊ fecit: tūc examinabūtur alia/et nūc discutietur tota vita nra. Terciū verbū est amari dolorū: cū additur [Jam non poteris villicare] In futura enī vita tollitur ois villicatio hoīs/ita vt videri nec bene ne male possit operari. Augn⁹ igit est dolor ale qñ primāte hora mortis audit sibi dici qd vite eius nō possit villicare. Puto qd totū mūdū optaret vt sibi cōcederet spatiū vnīs hore quo penitere ⁊ aliqd boni ageret/sed non datur: qz ipse illud est reddēde rōnis/non ecce rōde villicationis. Audiam⁹ ergo hec tria verba seueri iudicis: et ante iudicīū placeamus ei vt non pereamus. [Timeo nūc villicus] De vocatione in morte vel in iudicio ⁊ reddēda ratione [aīt intra se]in sua cogitatione. Intra se loquitur ꝙ nulla amicū tuerit cum quo cōsiliari posit [Quid faciam qz dñs auferet a me villicationē?].i.olim villam predicat⁹ custodiā scz tam rerum qꝫ corporis ⁊ animē. et hoc erit in morte sepe enī cōtingit qꝫ tales tribulationes mortis ducūtur ad penitentiam et ad cogitādum de vita futura. Sic semper cogitare debet pctōr sm Job. Quid facīā cū surrexerit de⁹ ad iudicāndū: et cū quesierit ꝙd respōdebo illi: Non ait ꝙd dicā/sed ꝙd faciam: quia verba frustania / sed facta meritoria. [Fodere]per penitentiā [non valeo] id est ꝙpto labore ⁊ penitētia nō posum de peris satisfacere ⁊ ad vitam beatā venire [mēdicare] per oationem [erubesco]qz vere eūdum deber esse hūc mūdi diuitis⁹ petere ⁊ suffragia spialia ⁊ non repēdere in repotatibus. In alia vita nulla non potest operari opera ꝙd⁹ adiuuentur ad gloriā. vñ Chrysost. Vita plena habet exercitium mandatoꝝ: futura vo solatiū.

Si nihil operamur ex hiis frustra ī futuro speramus. Item nec bona ipsa potest ab alijs mendicando impetrare: quia non habetur ei. Primus signum sunt virgines fatue/que petētes oleū a prudētibus sunt expulse. sed nec diuites epulo mendicatū gutam aque merunt recipere [Scio quid faciam] qz scz antecū rollat me per sentētiam mortis a villicatiōe: debita relaxabo debitorib⁹ ꝙsi mei/et distribuā eis de facultatib⁹ ipsi⁹ [vt cū amotus fuero a villicatione]scz in morte [recipiāt me in domos suas].i. per cōmertia vt suffragia recipiar in vita beatarum cogar fodere aut mendicare frustra. Et in domos pluraliter/ propter diuersitatem premioꝝ/quia ibi mansiones multe sunt. In has domos nullꝰ potest ingredi nisi p ostiū mīe vel spūalis vel corporalis. In cuⁱ⁹ signū salomon ī ingressu sancta sctōꝝ fecit duo ostiola de lignis olivarū: per oleū essmia designat. ¶ Nota qꝫ mansiones celestes sunt pauperum: qz illis date sunt. pauper. ess ipsū est regnū celoꝝ. Unde si diuites illud hñe volūt/oportet vt a pauperib⁹ emāt. Diuites ess habēt domos ī terra/pauperes in celo. Debēt ergo diuites recipiāt pauperes ī domos suas ī terra/vt a pauperibus recipiātur in celo. vñ Augn.

Jos.xiiii.

¶ Mansiones celestes pauperum.

Augn.

Hebe terrā et accipe celū. Ubi cōsiderādum est ꝙ (vt supra dictum est) tres ville cōmisse sunt homīi. ſ. mūdus/corpus/et alia: quoꝝ fructꝰ debet dispēsiare ad honorē dei. Corpꝰ nāqꝫ suum debet distribuere ieiuniis/vigiliis/et ceteris laboribꝰ pro deo assumptis: tūc sanitas/fortitudo/pulchritudo (q̄ sunt bona corporis) optime erūt dispensata. Si vō corporis labores sustinere non possit dicēs cū hoc villico [fodere non valeo]saltē bona aie (q̄ sunt amor/cognitio/et memoria) ita distribuat oīando/meditando in lege dñi/et cūctos etiam inimicos amādo: vt orationib⁹ sibi recōpenset qꝫ laboribus efficere non potuit. Ecce rursū otare erubescit: vtpote qz nesciens/dicēs quēadmodū et hic villicꝰ dicebat [mēdicare erubesco] qui ess otare mēdicare/qz suffragia petit: nūc certe non restat nisi vt quideat sibi aliter de bonis terre ville dñi/scz de bonis reportatibus etemosynas largiendo: qꝫ talis dispensatio omnem defectum ex cursu corporis ⁊ anime. Jeiunium

Universidad de Deusto
Biblioteca

enim quod distribuit bona corporis/ et ratio que distribuit bona alie/ aeq; elemosyna q̄ distribuit bona mundi: sunt opera quibus habetur vita eterna[Conuocatis itaq; singulis]seruum his ad illius [debitoris dñi sui] qui religiosi et pauperes quātūcūq; in ciuitate sunt debitores dei [fecit circa eos miam ioe bonus tēporalib⁹ sibi tradi tis ad dispēsandum dans iplis oleū et triticum: oleum quippe compassionis/ et triticum subuentionis/ et hoc ergo tendit ista parabola: vt sicut debet de bonis dñi oleum et triticum misericet nos domus pauperibus de bonis a deo nobis creditis/ oleum cōpassionis interioris/ et triticum subuentionis exterioris: qi bonor nobis datorum non dñi sed nri dispensatores sumus. In hoc aūt q plus dedit de oleo q̄ de tritico/ significatur q plus debemus cōpati affectu q̄ possumus subuenire effectu [Et laudauit dñs] nō dñs oīm [villicum iniquitatis].i. villicū iniquum: non q̄ aduersus eum fraudulenter sed pro se prudēter fm prudentiam huius seculi/ non tamen bene vel meritorie egisset: non esset laudauit eum de fraude quam fecit: sed de prudentia et ingenio quo sibi in futurum prospexerit. est nāq; prudentia quedam sibi in posterum prudēter.

D Laudatio villici.

Sic diuites huī mundi non sunt laudabiles de deceptione illicitis negotiis/ sed de hoc q̄ prudenter se cōuertunt ad distribuendum bona in pios operibus: vt per hoc prouideant sibi in futurum. quia fm Ambro. Bola mia est coreo defunctor. Qui etiam prudentissime non solum dñs villici/ sed etiam dñs olim applaudere videtur/ subiungens ad quid hanc similitudinem dederit[Quia]inquit[filii huius seculi]et tenebrarum. i. homines temporalibus intenti et amatores mūdi[prudentiores sunt filiis lucis in generatione sua] carnali. Lm seculariibus ad que videntur geniti/ id est magis astuti et feruidi sunt in carnalibus et temporalibus negotiis q̄ filii lucis et vite eterne/ id est homines spiritualib⁹ deputati et amatores celestium sine in spiritualibus negotiis exercendis. Prudentes sect.

Ambro.

quantam calliditatem et sollicitudinem ist habet in acquirendis bonis tēporalibus et fugitiuis. Pro his enī die noctuq; vigilant/ angustiantur/ laborant: et modis oībus tales diuitias coaceruare nō cessant. Sicut ibo et eanus clarius vident de nocte q̄ homo: non ad legendum literas/ sed ad capiendum mures. sic filii seculi acutius vident q̄ filii lucis non ad sciendum legem dei sed ad acquirendum bona mundi. Eiusdem hec filii lucis/ et a filiis tenebrarum sc̄z huius seculi vinci erubescant. Ideo enī hec scripta sunt vt audiendo prudentiores fiāmus non autem vt iniquitatis villicum imitādo/ frandem vel iniquitatem in aliquo agant. vbi Beda. Eiusdē sapientes huī⁹ seculi/ vt filii lucis sapiētiā deserere/ et sapiētē dei stulticiā discere quarum/ quāri eor⁹ sapiētiā diuina equitas estimauerit/ quos nō vere prudētes sed in generatione sua prudentes esse commemorat. Iuxta hoc q̄s alibi dr. Ue qui sapientes estis in oculis vestris et coram vobismetipsis prudētes. Necnon et in arctos vite eterne filios lucis appellando/ non aliud eos q̄ sapientes sunt vt male facīāt/ bene aūt facere nesciant; q̄ filios esse tenebrar⁹ arguit. filii aūt lucis et filii huī⁹ seculi vocātur/ quomodo filii regni et filii peditionis⁹ cū⁹ est quisq; agit opera eius cognoscitur et filius. hec Beda. Sed heu nos (ve mihi Piero. fernentissimi sumus in ter renis: frigidissimi i celestib⁹. et iumam in rebus paruis exhibem⁹ alacritatem: ad maiora tepescimus. Cerlerem habeāt fīnē res fine fine quecūrūr: celestes diuitias/ immortales honores/ pigra quadā dissimulatiōne negligimus. hec Hieronymus.

Piero.

Beda.

Beda.

Beda.

Ambro.

Beda.

Beda.

Beda

Augu. & Nonos humilio.

in nras domos terrestres. vñ Augu. Dia dona sua dedit de duob⁹ hoib⁹; dnitib⁹ terrenis: pauperibus celestia. Sed deus voles vrrūq; saluare cōsti tuit vt hic diuites i sua hereditate re ciptant pauperes: et pauperes in sua hereditate eos collocēt: et vtrq; per alium collocetur. hec Aug. Et si non esset pauperes possunt nos recipere i domos celestes: vñ q; largimur hic recipiemur ab angelis. & scriptū: q; largie do pauperib⁹ /angelos nobis cete rotūq; sciōs gram cōparam⁹. Et si nis bonū sit eligere pauperes bonos et alios preferre i datione elemosyne: etī ḡ dar indigenti petēti non q; petit sed q; homo est / non petētem nutrit sed iustū: q; culpā non diligit sed na turā. Dan aūt elemosynā accepturus est attēdat bene si indigeat: alioquin non acciptat ne rapinā cōmittat. vñ

Elemosyne acceptor.

Piero. Pieron. Monache si egens & accipis/ bas potius q accipis: si aūt nō egens et accipis/ rapis. Potro non indiget monachus si habeat qd nature sufficit. Et hāc sufficiētia Apl's certa diffi nitione describit. Habētes (inq̄t) alimēta et qb⁹ tegamur/his cōtēti sim⁹. Unde in collatione abbatis Abrahe. Noueris aūt te ex hoc non leui affici detrimento: q; cū sis sani corporis ac robusti: stipe sustētaris aliena: q; tu

Opa mile te solius est debilibus attributa. Mle ergo operib⁹ insistamus: q; multa bo na & in vita & in morte nobis inde cō param⁹. vñ Piero. Non meminī me legisse male mortuū qui libēter exer cuit opa pietatis: hz eīm multos inter cessores: et ipossibile est multos pcss non exaudiri. Uñ et Leo papa. Quic quid in eibos pauper⁹ /in curationes debiliū /in precia captiuor⁹ /et in qe libet opera pietatis impenditur non minuitur sz augetur. Hec vnq; apud deū perire poterit qs fidelis benigni tas erogauerit: dum qs cuiqs tribuit id sibi ad premiū recondit. Beati eīm misericordes /qm ipi q; miser ebitur deus. Hec delictor⁹ memoria erit vbi testimonia pietatis affuerit. hec & Leo papa. Religiosus vo et ḡ non habet vnde possit elemosynam dare mate rialem: nihilomin⁹ ex corde potest fa cere elemosynā deo valde gratā: vez ad hoc volūtatē habēdo si esset eīa illatas sibi iniurias primo indulgēdo/ vel aduersitatē aliene ex corde cōpa tiēdo. C Ignur o monache/o clerice/

Piero.

Leo papa.

o laice: dum viuis cogita qualiter de beas operari vt eias & habeas quid in iudicio possis respondere vbi au dies / redde rationem villicationis tue. Ullici eīm sum⁹ nō dñi rerum tē poralium et spiritualiū nobis ad ne cessarios vsus pximorum commit tam. Et si eas proximis non distribu mus aliena rerum⁹. vñ Chrys. Qui nio ḡdā erroneo aggenerata mortali b⁹ auget criminā: minuit bona. Et vo est/opinari q ea que cūq; possidem⁹ in vsu vite possidemus vt dominū: et ideo etiā opportune ea appetebe dim⁹ ranḡ bona precepta. Sed contrariū est. Non enim nos vt dominū in vita presenti collocam⁹ sum⁹ in propria de mo sed ranḡ hospites & aduene quo nolumus vocamur et quo non puta mus: et qui nunc locuples est in hac vi ta fit mendicus. Ergo quicūq; sis no uerio te esse dispensatorem alienor⁹. et transitorii vsus ex breuis vite tua concessa sunt. Abiecto ergo omni no mine fastu sumas humilitatē & mo destiam villici. hec Chrysa. Attende et aliud quod nūc dicetur. tam eīi nō poteris villicare & operari. vñ Chry. Quotidie alta per effectus nobis ex clamat deus /ostendens nobis ferme tem in meridie respirationem primū ad uesperascens examinet et altius inter prandia erpiamur: & diuertimur de ab hac villicatione discedimus. Sed fidelis dispensator qui de propria dis pensatione confidit: desiderat eū pau lo dissolui et esse cum christo. Ea aūt cuius sunt vota nerrena anxiantur in erisu. hec Chrysa. Cogita etiā q; nunc fodere non valebis /et mēdicare erit cōfusionis. vnde Beda. Ubi ista quip pe villicatione fodere non valemus: quia finita hac vita (in qua tantū li cet operari) nequaq; vltra hōe cōuer sationis fructum ligone deuote cōm punctionis hz inquirere. Mendicare cōfusionis est/ illo. s. pessimo genere mendicādi quo vīginco vir fame me dicasse ferunt: per de quo Salomō ait. Propter frigus piger arare nolūt: mendicabit ergo egtare et nō dabit tur. hec Beda. Ut aūt idem dicit Be da. si hi qui prebent elemosynam de iniquo mamona / faciunt sibi amicos a quibus in eterna tabernacula recipiāt: ergo magis hi qui spiritualia largiūtur equū ac /qui dāt cōmunia et burta in repōne suo / certissime debent

Chrysa.

Beda.

spe sume remunerationis erigi. C Post ḡ ergo data premissa de dispēsatione pe cunie corporalis: subdit de dispensatio ne peccunie spiritualis dī. [Qui fidē lis est in minimo] et in dispensatiōe maiori. s. spiritualium [qui maior]. s. in dispensatione maiorū. s. spiritualium [fidelis est. Et q̄ in modico] .s. i car nalibus [iniquus est] vt nō bene pro necessitate primo⁹ expēdat [et i ma iori]. s. i spiritib⁹ [iniqui⁹ est] vt nō p ueritate omnia diiudicat. q. d. Qui bo na tēporalia que sunt minima bñ dis pensauit in elemosynis et in aliis pīs vsibus dignus est vt sibi cōmittatur dispensatio spiritualiū que sunt ma iora. Aqua fidelitas dispēsationis pri me est argumentū fidelitatis secūde. Et qui modica. i. bona tpalia non be ne dispensauit: sed in illicitis cōsum psit vel male retinuit: indign⁹ est vt sibi cōmittatur dispensatio maior. s. spiritualiū: quia infidelitas prima est argumentū secūde. Nic habes argu mentum q̄ auarus nō est bonus pdi cator vel plat⁹. vnde subdit [Si ergo in iniquo mamona]. i. in bonis tēpo ralib⁹ & diuitijs [fideles nō fuistis] dispensando q̄ sunt magis bona sm apparentiā q̄ sm veritatē [quod ve rū est]. s. bona spūalia que sunt vera bona [quis credet vobis?]. i. tradet vobis ad dispensandū. q. d. nullus sa piens. Un habes exemplū de quoda ego q̄ aurarios casēos tradidi ad cu stodiendū nepen sucr: q; male custo diunt /ideo eurā alar⁹ tradere sibi no lunt. [Et si i alieno fideles nō fuistis] fec in tēporalib⁹ que sunt aliena no bis q; sunt extranos [quod verū est] fez dona spūalia que sunt habenti⁹ intrinseca [quis dabit vobis /ad dis pensandū. q. d. nulli⁹ sapiens hoc face ret. Dan enim fidelio nō est in dispen satione bonor⁹ fortune & diuitiar⁹ cor poralū q̄ respectu spūalium falsa et mitte sunt /et o nobis aliena q; extra naturam nram sita (nihil em intulimus in hūc mūdū et nihil hinc auferre rem⁹) sēper nobis auferri etiā nolenti bus. dispensationē bonor⁹ gratie & di uitiar⁹ spiritualiū ḡ vere diuitie sunt: et nra quia propīe hominī deputata (sed ea est habenda tanq̄ aliena) nec pñt nobis auferri nolentib⁹: nullus et credere vel dare debet q; in eis eriaz fidelis esset. vñ Ambro. Aliene a no bis diuitie sunt q; preter naturā sūt.

Ambro. Diuitie aliene a nobis.

Neq; nobiscum nascūtur neq; nobis cum transeunt. Neq; eīm nostra sunt que nō possumus auferre nobiscum. Sola virtus est comes defūctorum: sola a nos sequit mia. Et vt dicit Aug. Augus. "Potest homo iniustus amittere bona temporalia: nullū aūtem nisi volens perdit eterna. s'm Bedā. In minimo Beda. est fidelis qui habet viscera pietatis et opera misericor: dīe dādo elemosy nas et diligendo proximos. In maio ri est fidelis q̄ omnino adheret creā tori et vnus spiritus cū eo desiderat fieri. Sed si frarrem nō diligit quem videt nec egenū miseret: quomodo di liget deum quem nō videt/et quomo do scipsum deo tribuet? Valde ergo considerādum est in electione ptelas totum et prepoluerū quales in medi cō fuerint/et quid pietatis et mie ha buerint: qm̄ qui in modico fideles nō sunt in magnis q̄q; fideles nō erūt. Unde precepit Apl's timotheo & ti to: vt in eligendo epos semper precō fiderent si fideles fuerit et non auar⁹ in dispensatione rei familiaris. sepe enim auarus in erogatione pecunie corporalis auarus est in erogatione talenti spiritualis: vt nil fere faciat nisi p̄ pecunia vel p̄ personis & iun ta acceptionem personarū. Committa tur enim cum sepe auaritia & cupidi tas vsq; ad spūalia. Et ideo tales si promoueantur in ecclesia /nō est ex dei ordinatione sed magis ex permis sione quadam diuina. Demus igitur aliena vt suscipiamus nostra: pdeca mus parua vt recipiamus magna: se minemus in benedictione vt metamus benedictione. sed q̄ parce seminat parce metet. Si bñ dispēsam⁹ bona mi nora. s. iuxta ne et nature me rebimur p̄moueri ad bona maiora. s. ese glie.

Domine Ihesu xpe (Oratio, aiam meā fac virtutum villā/ ne villicus nr⁹ ratio mea dissi per bona tua mihi credita: qua post motuem nescio quid meritoz faciā. Remitte mihi cetū cados olei quos tibi debeo per cōemptionem: et cē tum cozoo tritici quos tibi debeo per operationem. Et amici tui pauperes qui te diligunt et tibi confortantur/ fiant mei apud te inter cessores: ad uocati et patroni: vt cū defecero p̄ p̄tio meritis & ab hac vita/ recipiāt me in̄ eor⁹ & suffragiis i domos tuas sc̄z i celna & dilecta tabernacula. Amē.

De diuite epulone & lazaro mendico. Cap. xvi.

Xpc. xvi.

Parisei autē qui erant auari] audientes oīa hec ꝙ de cōtemptu mundi & contra auariā disputauit: ac hoc ab appetitu diuitiarū retrahebāt / & ad fa ciendum elemosynas inducebāt [deridebant eum] quasi irrationabiliter loqueretur et cōtraria legi ꝓfiteret ꝙ crederet. vbi multi dicūt hoc ꝓcipue fuisse legendum et obseruationibus legis bona temporalia ꝓmittebantur: non attendentes quia in lege carnalibus minora propter regnum terrenum / et in euāgelio spiritualibus maiora propter regnum celoꝝ iure ꝓceptionis: et ideo inter legem & euangelium sicut ꝓmissionum ita & ꝓceptorum debere esse distantiam. Ibi nāq; dicunt est / si voluerit & audieris me bona terre comedes. hic vero / beati pauperes spiritu: qui ipsoꝝ est regnum celoꝝ. Item lex non ꝓmittebat temporalia nisi ꝓcipiale ꝓmittet ideo vbicūq; in sacra scriptura ꝓ actib⁹ virtutum ꝓmittur bona temporalia / sub illis intelligunur bona spiritualia & eterna nāq; principaliter ꝓmissa. Hec temporalia sic ꝓmittūtur ad malum vsum sicut pharisei ista ad defectionem sue auaritie male inducebant / sed ad bonum. Quia illi qui bene vtūtur diuitiis non seruiunt eis nec demerſi per eas tenēbāt / sed magis eoꝝ seruo diuitie seruiūt ipsiꝝ qui sunt eis inuamēta virtutū. & tales fuerunt abrahā & alii diuites qui deo seruierūt placuerunt in eo. Unde occurrit eis dominus cōfutans et redarguens eos de vana gloria & de auaritia / dicēs [Uos estis q̄ iustificatis vos cōra hominib⁹] auaritiā vſam predicto modo false colorando / & opera vestra vt ab hominibus videamini facietis [Deus aūt] cui ola nuda & apta sunt [nouit corda vſa] et intimatorem ibi latentem [qd quod hominib⁹] & in reputatione hominū qui vident in facie [altū est]. i. apparens iustitia & nō erit ꝰ in re [abominatio est apd deū] et in reputatione dei ꝙ videt in corde: qz simulata sanctitas duplex est iniquitas. est enim & simulatio / & iniquitas. Audiāt hoc hypocrite et ambitiosi: qz ꝙ magis apparēt & se erudirāt apd homines tanto magis abominabiles sunt apud deū. Igitur qz deus videt corda & per consequens etiam facta ꝑfectiōis secreta: studēdū est ut ibidem etiam cum solus fuerit vt & cogitando et operando mala declinet / & bona faciat. Si est deum ꝓsentem & ola vt dentem et vindicante semper cogitaremus: aut vir aut mulier peccaremꝰ. vnde Boet⁹. Auertamur vitiositate vnus: ad rectas spes animi sub leuate: humiles ꝓcos in excelsa ꝓrigere. Magna vobis est necessitas indicta ꝓbitatis: cum ante oculos agitis iudicis cuncta cernentis. Dz ergo pharisei coram hominibus se iustificabant & mundos se esse ostendebāt / peccatores quasi infirmos contemnendo & elemosynarum remedia negligendo: & iuste hec auaritia et cupiditudo damnanda fit in sequenti ꝺcessit ex emplo: quod maxime ignitetur ad ꝓpulsandū homines ad opa mise / ex diuite ꝓpter defectum ꝓbitatis & mle dānato. & non dicitur hec ꝙ sit ꝓbola vel similitudo: qz est rei geste narratio. vnde sm quosdā. Fuit iste nabal erat qđ dauid occidere volebat: qz victualia sibi et suis ne gauerat. ¶ Dicit ergo [Homo dā]. Ubi notandum q̄ homo ꝓprie sonat hic in virtum & in natura: vel dicamus homo ab humo. i. humo adherens q̄ amorem terrenorum. Sm Greg. Nō exprimitur nomen eius: qz nō erat a deo per approbationem cognit⁹. Sm q̄s dicit saluator reprobatus. Nam q̄ nouit vos. vnde quasi ignotus apud deum nomine non designat. neq; nominatur a deo qz nomen quęlibet a mundo. Nō ergo quidā [erat diues] non tam ꝓfessione diuitiarū q̄ amore earum: ecce suppositus in sensu et cōcupiscentia oculoꝝ [et induebatur purpura] rubea desuper ꝓpter ꝓpriam gloriam [et bysso] albo de subtꝰ ad cornem ꝓpter mollitiem: ecce excessus in vestitu et superbia vite / et epulabatur quotidie splendide] sermōcinando gule magis q̄ nature: ecce excessus in victu et concupiscentia carnis. Sm q̄ vestimenta trāt exule. Dat molliciem et luxuriā cultus regio dīc

Figurata simulatio

Auarus ꝓpter.

Chryso.

Ut Pallad.

Boetius.

Xpc ꝓmittit.

Diues epula.

Pena.

Greg.

Chryso.

soluebat carnem ceteris ac cibis et potibus refrenebat murmur [Et erat quidā mendicus nomine lazar⁹] diuini adiungitur pauper quia alter at teri conferri sed differēter. quia diues confert temporaliter paupertati / & pauper spiritualiter diuiti. vnde Chryso. Dum diues sustētat pauperem iustificatur a paupere. Exprimitur autem hic nomen pauperis: quia a deo p approbationem erat cognitus. sicut et mox si dicit. Nam de ex nomine. vnde & pauperibus humilibus dicitur. Humilate et erubescite: qz nomina vestra scripta sunt in celo. Lazar⁹ pauper et humilis nominatur: diues vero nec nomine dignus habetur. Nomina bonorum scripta sunt in libro dei: et nomina malorum in libro diaboli. In quo pensandum est quantū interest inter publicam legem mūdi & veritatem legem dei. Nam diuites sunt mundo celebres p nomina sua: sed pauperes latent nec nomē in mūdo habent. Mos est dicendi. Quando de vide ꝓfecti sumus obuiauit nobis talis comes vel dominus. Econtra de paupertate dicitur. Robiscum vnus pauper agebat ter. Sed in euāgelio est mos cōrarius: quia pauperis nomen exprimitur / diuitis vero nomen tacetur. Superbos diuites p ꝺcium reprobationis deus nescit: humiles pauperes per iudicium approbationis nouit. Communis aspectus hoc: & eminus arcet illos. Diuinibus sunt nomina in culmine mundi: sed pauperib⁹ sunt nomina in nulla dei. [Qui iacebat ad ianuam eius vicertibus plenus] vt ex vicinitate magis apparēret duritia diuitis exeundo & reuertendo cum videntis: & patientia pauperis ex visione diuitis. vbi Chry. Infelicissime hominum / mortem cotidie tu vides iacere ante ianuā: et non misereris. Si dei ꝓcepta nō cōsideras saltem misere conditionis tue: et time ne & ipse talis efficiaris [Cupiens saturari de micis] non diuitie preciosis [que eas debant de mensa diuitis] quodammodo dicens ad ditiorem. Sufficiēt mihi micę mense tue: sic abstinendo ꝓficio inde. Ꝓte de superfluis elemosynam: fac de non dāno lucrum. In quo nimia illius veritia apparet eo q̄ perire permittebat vnde pauper sublenari poterat. [Et nemo illi dabat] qi tali dño tante familiaret ideo cōformabantur el mēbris duritie. Cum ergo ante ianuā iacet / ex visione pauperis diuiti nō misi reuti cumul⁹ dānationis infert: et rursus ex visione diuitis tentatus quotidie pauper ꝓbatur. Quem ad matotem ipsius ꝓbationē pauptas simul & egritudo & vita diuitis copiat nulla sibi adhibita consolatio offeciunt. vbi Chryso. Egrotatio habet aliquod solatiū si opem haberet. Sit autem ad infirmitatis magnitudinem accedat et paupt⁹: duplex est infirmitas. Quanta ergo in isto pena est: qui inter tanta vulnera nō meminit dolores plagaꝝ sed famis. [Sz & canes veniebāt & lingebāt vlcera ei⁹.] Unde talis pietas in lingendo vlcera pauperis arguit duritiaꝫ diuitis: quia magis curiales erāt canes pauperi q̄ ciuis diu. Et nec a se canes removere poterat: nec vlli alter⁹ erat qui removeret. Quia etiā si mordēdo pauperem nō esset qui illos a me⁹ esset. [Factū est aūt vt moreretur mēdicus] in patria q̄ opus ꝓfectū habet probatus [& portaret] sm aiam [ab angelis in sinum abrahe] de mē dico dicus fact⁹. i. ad requiem & lumbum seneꝝ patriarū vbi descendebāt ale iustorum morientiū anteqū generale impedimentum gl'ie p passionē xpi esset ametum. Q sinus sm Augu. ideo abrahe dict⁹ est: nō q̄ ipse ꝛh̄ sit sed q̄ ipse multaꝝ gentiū pater sit quibus ad imitandū positus est. vbi Chryso. Nō sufficerat angel⁹ vn⁹ ad portandū pauperē: sed ꝓpterea plures veniunt vt choꝛū letitie faciant. Gaudet vniuersus angelorꝝ tantum omnis tangere: libēter talib⁹ oneribus ꝓgrauant vt ducāt hoies ad regna celoꝝ. [Moriuus est aūt & diues] qz diuitie nō possunt a morte saluare [& sepult⁹ est in inferno]. Damnatorū. i. in profūditate penaꝝ infernalium: de diuite medico facto. Diues ille tāq̄ diabeli parochianus ad cemiterium infernale a demonibus est deductus: & ibi est sepult⁹. Ibi sepelientur parochiani diaboli sine thure et sine aqua benedicta ad modum asini. vnde in Mich. de quolibet reprobo dr. Sepultura asini iumenti asini sepelit. Sepultura asini sit talis. quia ex ea trahantur et pellis a domino possideatur: carnes a canib⁹ lacerentur: ossa plumbis & grandinibus derelinquantur. Sic quando alii

Xpc ꝓmittit.

Augusti.

Chryso.

Diues.

Mich.

Sepultura asini.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quis moriatur iniquus/pareures possidentes substantiam terrenā: vnes lacerant carnem suam: supplicia infernalia lacerant eā animam/que naturam ossis habebit: quia cōsumi nūq̄ poterit. ¶ Et notādum q̄ plurib⁹ modis cognoscitur aliquis cuius parochianus sit. s. si ab eo baptismū suscipiat si ei ymnus et decimas reddat: si eius missas et horas audiat. Qui ergo aqua cōspurcuerit baptizatur in qua character diaboli imprimitur de quo in Apoca. Quam multa operū et consummationem nō primitias et decimas diabolo reddit: vel bona temporalia in illecitis consumit: qui lasciuis cantibus ⁊ erroneis carminib⁹ seu verbis detractionis ⁊ malis intendendo tanq̄ horas diaboli audit: diaboli parochianum se ostēdit. et in ei⁹ cemeterio sepelietur in morte: sicut etiam diues vte est sepult⁹. Sed qui baptizatur aqua penitentie vbi imprimitur character christi. s. thau. de quo dr ¶ Ezechiele: qui initiū et consummationem bonorum operū christo reddit: qui ei⁹ sermones et verba libēter audit: deportabitur ab angelis in requiem christi/ cuius parochianum se ostēdit. Verūtamē aūt pauper deportabatur ab angelis/ ⁊ angelica ei deputabātur officia: cui tā crudeliter denegata sunt humanitatis obsequia. et merito dines sepult⁹ est in inferno: vt sustineat cruciatū nolendo/qui in psenti vita crucem portare noluit penitendo. ¶ Eleuās aūt oculos suos] spirituales non corporales: quia ibi erat anima ei⁹ nō corpus [cū esset in tormēto] multiplicabuntur: quia eius oculi aperti erant pro penam q̄ ante clausi fuerant q̄ culpā [vidit abrahā a lōge] qt multum etiam ante aptionem unue celestis distabat status electoꝝ a statu reprobōrum/ in tantū q̄ impossibilis erat transitus ab vno in alīd [⁊ lazarum in sinu eius] sed cunctum sue penē quem in prosperitate posit⁹ dedignabatur videre. Sinus abrahe de quo hic dr ante passionem erat in limbo inferni sed modo est in celo. sicut enī translatus est abrahām de limbo: sic et sinus ipsius cum eo. Erat nāq̄ in superiori margine inferni locus aliquantulum habens lucem p̄ spe future claritatis sine omni pena materiali: in quo erant alie electorū vsq̄ ad descensum christi ad inferos. s. ad eundem locum. qui locus propter suā tranquillitatem sinus est dictus: sicut sinus maris dicitur locus quietus a ventis et tempestatibus. Et dicebatur abrahe: quia ipse fuit primus qui credendi/ et primus publice predicauit fidem vnius dei. Dum locum q̄ pellauit Job tenebras respectu visionis diuine: vel p̄ tedio expectandi saluatorem dicens. In tenebris fecit abrahe est requies beatorum pauperum/ quoꝝ est regnum celorū: in quo post hanc vitam recipiuntur. Et sinum Zingu. Sepultura inferni penarum profunditas est: que superbos ⁊ immisericordes post vitam hāc vorat. Qui in presenti volunt regnare iocum primum in futuro retrudentur in locum nouissimum. vbi Chrysо. Sicut autē pauperi dum viuerent grauiorē penam reddebat tacere q̄ te tanq̄ diuino et aliena bona prospicere: sic diuini motiuo augebat supplicium ac cubitus in gehenna et prosperōs delectationes lazari: ne sola cōmemoratio naturā sed et collatione bonorū illi⁹ intolerabilius senturet supplicia: alioquin quippe diuite eorum qui in paradiso sunt/ tormenta sunt. [Et ipse clamās [p̄ dolore] dixit. Pr abraham miserere mei] Nupe fero et pro nihilo patrem vocat qui in operibus mie imitari noluit: ⁊ petit misereri filii qui nec misere miserens est nec lazari. [Et mitte lazarum vt intingat extremum digiti sui in aqua et refrigeret linguam meam: quia crucior in hac flamma] Lazarum petit mitti qui estuanti/ cui ipse micas panis noluit mittere esurienti. Voces autem extremum digiti suj modicum suffragium meritorum/ et guttā aque modicum quid refrigerantis misericordie. ¶ Unde notandum q̄ lingua et digitus metaphorice dicuntur in animabus separatis: quales erant anime lazari et diuitis. sicut enim in deo qui spiritus est manus dr virtus ei⁹ operativa: similiter in lazaro hic per digitum intelligitur virtus eius misericordia/ et per linguam diuitis virtus conceptus mēro et pestifera. Unde nō in vera sed imaginaria lingua punitur: dum per imaginationem in memoriam peccata lingue renouat. ¶ Et similiter plura alia de quibus

hic dicitur mentaliter fieri intelligūtur. Et quia anime corpora non habeant: tamen in membris pari dicuntur quia exute a corporibus tales efficiuntur in se sentiunt p̄ peccatis actis in corpore paterentur in membris. In lingua ergo cruciari dicitur. s. in anima que p̄ peccato lingue ampliꝰ torquebatur: quia per eam pl⁹ peccauerat secūdum duo officia nature in quibus lingua deseruit. s. gustum et loquelam in quibus epulones frequenter offendunt. Per linguā quidem in officio gustus peccauit: quia epulabatur quotidie splendide. ⁊ sic mulier in officio loquele: qui inter epulas splendidas magis relaxatur linguā ad loquendū inepta. Et ideo expedit valde in mensa sobrietatem et silentium obseruare. vnde Basilius. Quantum possumus delicias mundi et ciborum epulantiam fugiamus: nequando cruciari in flamma querimur consequamur. Plenus nihilominus (vt visum est) iste dines fuit virtutum in eo enim erat auaritia qi ⁊ dilectio erat. non quia diuitias habebat sed quia amare retinebat ⁊ illicite expendebat. Item in eo fuit vana gloria quam habuit in vtendo veste pretiosa. Hoc autem q̄ grande sit peccatum patet ex historia romanoꝝ: vbi legitur q̄ ille qui primus apud eos purpura indutus fuit a fulmine peremptus interiit. Nō debet homo de vestibus gloriari immo magis dolere respiciendo ad peccatum suum. Nā ante peccatum veste non indigebat: quia pro vte innocentie indutus erat. sed perdita innocentia aduenit dei timor: tunc fuit vestis sibi facta ad operiendum miseriam peccati et defectum nostrorum. Unde in Gene. Fecit quoq̄ deus ade et vxori eius tunicas pelliceas. scilicet extra paradisum post lapsum et peccatum. In signum huius aliqui religiosi nō vtuntur nisi pellibus/ in memoriam transgressionis primorum parentum ⁊ in signū mortalitatis: quia pelles sunt de animalib⁹ mortuis. Quarto autem modo potest esse reprehēsio circa vestes. Primo quādo sunt nimis preciose. Secundo quando sunt nimis rigide. Tertio quando non sunt status persone conuenientes. Quarto quando quis habet diuersa vestium mutatoria/ ita q̄ a tineis demoliunt et ꝑs in pauperib⁹ multis relinquit. Item fuit in eo peccatū gule: qi [epulabat quotidie splēdide.] Facit aūt gulosus iniuriā nature, multi em animalia tam magnū corpus habēt dedit natura tam paruum os et collū sicut homini: vt per hoc ad cibi et potus parcitatem et temperantiā nos moneret. Erat et sine mia: qi ulceroſi pauperis nolūt misereri. et ideo frustra misericordiā petit qui misericordiā nō fecit. ⁊ ideo etiā tāq̄ a deo non cognitus caret nōe q̄ deū cognoscere nolūt in paupere. Non est reprehēdatur ex eo q̄ diues erat: sed q̄ diuitias suare retinebat: et nihil pauperi dare volebat. me eas in vestibus curiosis et epulis delicatis male expēdebat. minus diuitias amabat et curam eas cor suum ponebat. Nec reprehenditur ex eo q̄ aliena abstulisset: sed q̄ sua non dedit. Nec dicitur q̄ quēpiam oppressit: sed quia in acceptis rebus se extulit. vnde Chrysostom⁹. Non autem q̄ dines erat torquebat: sed quia miser⁹ nō fuit. Nō accusat quia reo alienas abstulerit: nō quia adulē fuerit: nō q̄ aliō malū fecerit: sola in illo cōdēnat superbia. vñ Bre. Dum colligēdū est qua pena mulctandus sit q̄ aliena diripit: si infernū damnatione percutitur qui propria non largitur. Hec Gregoriꝰ. Pēsent ergo non solum seculares sed et religiosi qui temporalia illicite sibi attrahunt vel detinent/ qua pena puniendi sint si damnantur qui propria non dedit. Qui enim aliena seu illicite acquisita et reddenda detinent/ ēdicta dei mandata peccant: sine quibus nemo potest ad vitam ingredi vel saluari. Et tamen multi credunt sed stulte q̄ remanente iniurie non obstante anime eorum requiescūt in pace. Nam quia consentencia sepe formant sēm id ad quod homo afficitur: deo multi peccando et temporalia nimis diligentes de illicite acquisitis conscientiam non faciunt: sicq̄ dei precepta cōtēnendo et per consequens mortaliter peccando deū grauiter offendunt: ex ola sua in bono exercitia perdere non merūt. Et marime hoc attendant domini terrarum et potentes qui parum timēt terras aliorum sibi attrahere/ et minus potentes vi vel dolo opprimere: nec

Signum ꝑfec.

Epulosi de testatio.

Chrysost.

Diuitis accusatio

Gregorij.

Diuitis mia.

Basilius.

Bene. iij.

Dignum et bonum est.

Tertium reprehē.

Lazi cōmendatio. Chrysо.

Zingu.

Lingua.

Dines.

Sinus abrahe.

ad dei cumeta cernentē curant respi
cere. Si arbores solum in altū ⁊ non
in latum crescerent nec se dilatarēt:
vna altam non impediret. sed quia
crescunt in latum et se dilatant: vna
impedit altam ita ꝙ vna quandoq;
abscinditur propter altam sibi vici
nam. Sic reges et potentes qui ha
bent et querunt dominum si solū cre
scerent in altum versus celum et erigerent se ad deum/ vnus non impedi
ret alium. Ij quia dilatant se plus de
bito ad terrena/ propter hoc vn⁹ aliū
impedit: et alienā sibi auferat: ac ea
sepe heredibus suis relinquit. Et nō
gaudeant de hoc vel glorientur: quia
veniet tempus quo ipsi tāq parochia
ni diaboli cum diuite in inferno sepul
tura asini sepelientur: et alij per eos
iniuste oppressi ad requiē cum laza
ro suscipientur. Audiant hoc terreni
et miseri quos pulvis terre nunc ex
cecauit/ quia vexatio rune intellectū
eis dabit. vnde Augu. Audiant vita
diuites qui nolunt esse misericordes:
audiant irrogari sibi supplicia q̄ no
lunt erogare subsidia: audiant pau
perem refrigescētem: audiant diuite
penis grauioribꝰ estuātem. Pensent
ergo pio diuitis pene/refrigerium/p
pauperte/pio purpura flama/ rele
cto pio nuditate: vt salua sit equitas
statereret non mentiatur modius illi⁹
mensure de qua di. In qua mensura
mensi fuerītis: ita remetietur vobis.
Ideo negatur mia diuiti: quia ipe di
viueret noluit misereri. ideo rogans
dives non exaudit in tormentis: da
rogantem pauperem non exaudiunt
in terris. Et iterum. Regnum celoꝝ
vertrate arrestante didicimus ꝙ di
uitum sed pauperum esse. Si igitur
regnum est pauperum: restat vt in
fernus sit diuitum. Quisquis igitur
vis regnare cum christo/ elige pau
pertatem cum ipso/ et requiescas cū
lazaro mendico. Nemo enim potest
gaudere cum seculo: et regnare cum
deo. Qui igitur vult epulari cum di
uite/preparat se inter epulas vermi
bus gehēne. In qua,p gaudio momē
taneo ardebit igne perpetuo cum ca
pite suo diabolo. Infelix cōmercium:
pio tam brevi gaudio celesti p̄mari
regno. Felix pauperias per quam ce
lestis acquiritur hereditas. Felix cō
mercium pio perituris eterna suscipe
re: et quod inestabile bonum est sine
fine cum xpo regnare. Econtra infe
fabilis miseria perpetua pati supplicia. hec Augu. vnde et Chrysost. In chrysost.
struimur autem ꝙ sit vtile in diuitis domum
non cōsidere. Ecce dives indigne pauperē qui quandoq; epulabat. Vbi tā das.
tur reos: et notificatur omnibus quis
esset dives/et quis esset pauper. Nā
cum enim de carne cum adscripera
tur et astantes recedunt: exercitores et
amicorum inducentes qui reges et pre
tores visi fuerant omnibus vanissimi
videntur vt sunt. sic adueniente mor
te et soluto spectaculo/vniuersis ter
renis egestatis et diuitiarum deposita:
et solis operibus diudicantur q̄ iam
vere sine diuitijs/qui pauperes/q̄ glo
riosi / quive ingloriosi. Dec Chrysost. Seneca
Videtur etiam esse de istam hominum lusibus.
sicut de ludo scacorum. In illo enim
ludo sunt reges et milites/seruies et ru
steos/magni et parui/ et cetera hu
iusmodi: quorum in ipo ludo cōmuta
tio de loco in locum mutatio: et quasi
quedam mutua ad inuicē oppugnatio.
sed completo cursu ludi et tempo
rio omnia proticiuntur in sueciū: et
maiora queq; et magis grauia cadūt
in profundum. Sic diuersarum con
ditionum homines in diuersis locis
ponuntur: et frequenter de loco in lo
cum mutantur: ac sepe mutuo se im
pugnant et sibi inuicem aduersant.
sed completo cursu eorum mutantur in
terre sacum: et malores ac de onere
peccatorum magis graues defecidūt
cum diuite in uiferni aby ssum. [Et
dixit illi] scz diuiti abraham. [Fili]
scz genere non imitatione: vocat eū
filium vt doleat eius augeatur de per
dita hereditate [recordare] sed me
lꝰ esset pretudisse [quia recepisti bo
na in vita tua] .i. illa que vera et sola
putaueras esse bona .i. temporalia: q̄
sepe dantur quibusdam in signū di
uine reprobationis. et hoc sibi dicit
ad augmentum siue pene et infelicita
tis: siue cogitet statum preterite felici
tatis: quia ve dicit Boetius. In omni
aduersitate fortune infelicissimū est
genus infortunii fuisse felicem [⁊ la
zarus similiter mala] .i. transitoria
recepit in vita sua: non mala eterna
mansionem suam/sed diuitijs qui ma
biam et famem et egritudinem cristi
nabat mala. Et horum recordatio Dulcis
malorum fuit lazaro consolationis augmentum. vnde Boetius. Dulcis quidā

est aptum mane labor. Si maiora
pitius sapor edat. Forte quos ite ali
quid boni habuit quod felicitas trā
cunctis vite remuneravit: et lazarus
aliquid mali quod ignis inopie pur
gauit. Et ideo dm Gregō. Si honorē Gregorius
vel diuitias vel aliquid aliud exterio
ris boni vel prosperitatis in hoc mū
do accepimus: pertimescere debem⁹
ne nobis pro quorundam nostrorum
actuum bonorum recompensatione
dominus dederit/ et a retributione bo
ni interni repellat. Et si pauperes fo
te reprehensibiles conspicimus / de
spicere non debem⁹: quia forsitan eos
cumtinus paupertatis purgat. Habēt Rima sacre scripture.
iusti bona mundana: sed ea in recōpē
sationem meritorum suorum non re
cipiunt: quia ad eterna sanctis desi
derijs estuantes/que assumūt minima
bona reputāt. Iniusti vero omne gau
dium suum felicitatem transitoriam
puramus/ exteriora sola summa bo
na estimāt. vnde Chrysostomus. Di Chrysost.
te etiam. recepisti bona in vita tua:
ſi debita. q.d. Si quid boni fecisti vn
de premiū deberur / omnia recepisti
in illo mundo: epulans/ditatus / ob
lectans ſ successibus prosperis. Nic
autem ſi ipsi mali cōmūt vniuersa
recepit: paupertate/fame/⁊ extreme
oppressus miseriis. Et vterq; vestrū
huc modius accessit: hic quidem a pec
catis propter quod et consolationem
sortitus: tu vero a iustitia propter qđ
et imortalitatem perfero penam. vn
de sequitur [Nunc autem hic conso
latur] .i. eterna consolatione pro mo
dica tribulatione ⁊ propter meritum
patientie [tu vero cruciaris] scz eter
no cruciatu pro tēporali delectatio
ne et propter defectum mie. Ue enim
dicit Gregō. Justum est vt in se dolo
rem timeat qui relicto vero gaudio
in se et in mundo gaudia vana quere
bat. vnde Bern. Quantos (inquit) Bernar.
videtis et ipsi lazaros esurientes/nu
dos/egenos: et plus de tumentio ve
stris plus de ociosa laetitia q̄ de isto
rum miseriis cogitate. Sed ad tre
mendum abstrahe iudicium veniam⁹. Nō enim abstrahe sed omnia sentē
tia est. [Memento (inquit) fili q̄ re
cepisti bona in vita tua: et lazarus ſi
militer mala. Nunc autem hic con
solatur/tu vero cruciaris.] Dece ine
qualitatum causa tota est q̄ in hoc
seculo bona recepit Ipsa plane. nec
enim ad hoc nos paradiso voluptā
tis aladuersio omnia eiecisse videtur
vt alterum sibi hic paradisum adin
uentio humana pararet: sed vt in ci
nere et cilicio miseriam tue subuersio
nis deploraret. Ceterum ſi sic crucia
di sunt qui in vita sua bona recepe
runt: et habentibus consolationē pre
sentem vt repositum est sempiternū:
quantam eorū poterit esse tristis ſi im
mutabilem consolationū suarum
dolores apprehenderit animas mi
serorum. Consequēs enim videtur ve
bona olia et omnem seculi huius rec
plentibus consolationē nūhilominus
vniuersum ve et vniuersi maneant
cruciatus. Et vero et illud eque ex
eadem abbatis sententia conficiendū
videtur / eos qui contrario sucri ſpū
vite presentis omnia bona respuunt
et eligūt mala: omnia bona diū ⁊ om
nem habituros consolationem. Et ite
rum. Si de penarū diminutione sola
tium prebere volueris/ crudelis ero ⁊
non misericors. Quantum enim sub
trahā de pena tantum de corona fu
rabor. Tanto min⁹ erit de fructu qui
tū de semine subtraxero. Nemat er
go consolari ala nostra hmōi consola
tione: sed memor sit dei et cōsolentur
eo. Apud ipm nāq; ipsa quoq; tribu
latio magna quedā cōsolatio poterit
inueniri. hec Bernar. Sic ergo hu⁹
vite felicitas diuitē infelicē facit. qđ Augusti.
ve dicit Aug. Nibil est infelicius in
felicitate peccantiū/qua penalis nu
tritur impunitas/ et mala voluntas
velut bestia interiorē robotatur. vnde
Seneca. Nibil tibi formidabo dabo Seneca.
qua tempestas: qua te perfecti esse
tam sentias. Timebabis tūc bo
num cum intelliges infelicissimos eſſe felices. Et iterū. Nibil est infelici⁹ Aduersi
et dementius eo cui nibil vnq̄ euenit vitatio.
aduersi: non licuit illi se experiri. Et
iterum. Te iudico miserū q: non fuiſti miserior: nō fuiſti sine aduersariovite:
nemo scit quid tu poteſ. nec tu quidem
ipse. Vbi Seneca. Infelicitas vero
huius vite lazarum purgauit et feli
cem fecit. Pluribus quippe modis
purgamur in ista vita. Quibusdam
ēsi est purgatio cruciatus corporis
quos ego mali inferunt: alios affli
ctiones carnis quas sibipsi per lem
nia vigilias ⁊ alios labores ingerūt:
quibusdam vero chirorum vel rerū
amissio: aliquibus dolores vel egritu

Augustus. Vide ad horatio.

Pauperes felix.

Ve diuitibus delicium

dio: quibusdā victus vel vestitus egetes: aliquibus ipsius mortis acerbitas. ¶ Deinde subiungitur [Et hiis omnibus] .i. Inter hec ola que pertinuum est quod impedit: scz q [inter nos et vos chaos magnum firmatū est] .i. distantia magna meritoꝝ: et stantium firmata est rigore diuine iustitie vt impossibilis sit transitus ab vno statu in alium: ideo subditur [vt hi qui volunt hinc trāsire ad vos nō possint: neq; inde huc transmeare] quia anime separate sunt extra statum meriti et demeriti. vnde Chrysosto. Videre possumus / trāsire non possumus. ex nos videmus quod fugimus: et vos videtis quod perdidistis. et nostra gaudia accumulant vestra tormenta: nec vestra tormenta accumulant nostra gaudia. Dec Chrysosto. q dānati vellent venire ad locū electoꝝ si esset possibile / non est dubium: sed q electi vellent ire ad locū dānatorum non videtur. vnde est dicendum q non vellēt ire illuc ad manendum: vellent tamen illuc venire si esset possibile / ad propinquos suos liberandum. Illud tamen velle intelligitur sm voluntatem naturalis compassionis: non autem sm voluntatem deliberatiuā / in qua conformātur simpliciter diuine iustitie et dispositioni diuine voluntatis. Noli ergo diuitē unitarii in superbia vite: qi vt dicit Grego. Illic eos a fonte humilitatis separat qui se hic in superbie comibus extrahunt. Neq; in concupiscentia carnis: quia vt dicit idē Gregorius. Non possunt qui hic voluptatib⁹ sue carnis seruiunt / illic in eiusdē gregē numerari. Neq; in cōcupiscentia oculorum: quia vt dicit Gregorius tendantur. Regnum celoꝝ percipere nequeunt qui hic toto desiderio terrā querunt. De qua auaritia etiam Chrysosto. hoc loco dicit. Vsicūq; abieris philargyrion et auaros punitos vide bis: et nunc quidem audient / Chaos est inter nos et vos. nunc autē / Ite maledicti in ignem eternum qui paratus est diabolo et angelis eius. et vbiq; abaccos eos aliquis videbit et nusq; locum habebeo q in gehenna. Que itaq; recte fidei nobis ē vsitatus ad salutem: hec cum audierimus: Illic est stridor dentium et tenebre exteriores et ignis paratus: hic autem sunt inimicine / accusationes / detractiones / pericula / solitudines / insidie / et ab omnibus odio haberi. etiam ab his qui videntur adulari. Philargyrium denicq; vniuersi simul cōtrifit: et impiorum vitiū est auaritia.

Si enim pecunias despicere non timuerit quomodo superabit vnā concupiscentiā / et gloie inanitatem / furorem et iram? hec Chrysost. ¶ Postq; ergo vt dicit Grego. ardentē diuitē de se ipso tollitur: eius animus ad proximos quos reliquit recurrit. vnde sequitur [Rogo ergo te pater vt mittas eum in domū patris mei / habeo enī quinq; fratres) vt testet illis ne et ipsi veniant in hunc locū tormentorum.] Non dixit hoc charitate carentes: quia ante mortē non habuerunt postea acquisiuit. sed timore seruili ne in ipsoꝝ cōtortio eius pena augeretur. q fuerat eis occasio peccandi: tū ratione diuitiarū quas eis dimittebat ad abusum: tum exēplo male vite quod eis dederat ad sequendū. Vnde Grego. Quia in re notandū est quōdi diuiti quanta supplicia cumulant. Ad pena nāq; tam et cognitio seruatur et memoria. Cognoscit enim lazarū quem despexerat: fratres suos diminute quos reliquit. Ut ess peccatores in supplicio amplius puniant: et de illoꝝ pena torqueātur quos imitando amauerūt. "Petēti mitti diuitē vt lazarus mitteretur / ab abrahā respondet [Habent moysen] qui docuit moralia et agenda [et prophetas] qui docuerūt mystica. et eruditet ista sufficiūt ad salutē. ideo sequit [audiāt illos.] Et ex hoc patet q ille diues et fratres eius erant de gente iudeoꝝ: qi gentiles non habebant doctrinā moysi et prophetarū. Ut enim dicit Chrysosto. Vocat hic moysen et prophetas scripta mosaica et prophetica. Sed vt dicit Gregorius. Qui dei vba despexerat hec audire non posse suos sequaces estimabat. Vnde sequitur [At ille dixit. Nō pater abrahā: sed si quis ex mortuis ierit ad eos penitentiā agent.] In quo vt ad eos penitentiā agant. et p cōsequens in via vertendi ad inferni tormenta. Quasi diceret. plus erudient mortuo q scripturemini et nullo sic mirabiliter eis apparente. Sed moy dicit sententia veraci respondetur [Si moysen] qui fuit cātor auditus

rizatis [et prophetas] quifuerunt ēt de sanctitate [non audiant] auditu interiori [neq; si quis ex mortuis resurrexerit credent] Hoc patuit p effectum: quia lazaro resurgenti et christo testimonium perhibenti. non crediderunt / sed magis eum occidere voluerunt. Similiter nec christo resurgenti crediderunt: sed magis fatso suscitasse ipsum non resurrexisse / et corpus a discipulis suis furatū fuisse. vnde Grego. Quia si verba filio despiciūt: redemptoris precepta qui ex mortuis resurrexit quanto diffidentius tanto hec difficilius imprimunt. vbi et Chrysostomus. Considera q quisq; mortuus seruus est: q cūq; vero dicunt scripture dicit dñs. Unde et si resurgat mortuus / et si extraneus descenderet angelus: omnibus magis sunt digne fide scripture. Nā angelorum dño / piorumq; et mortuorum iudex eas instruxit. hec Chryso. ¶ Dec ergo premissa considerantes / toleremus ea que temporaliter molestant: et ecclesiam non ab hiis que temporaliter delectant. vt etiam dicit Hieronymus. Miserie delectus et delicie miserēs communicant: et in nostro arbitrio est vel diuitem sequi vel lazarum. vnde Chrysosto. Siqñ egrotamus / si pauperes sumus / si frigore constringimur / si hospitium nō habemus: letemur et gaudeamus. Lazarum cogitemus: accipiam⁹ mala in via nostra: et diuinis nos tormenta terreant / et pauperis crepla puocēt. Depteemur dñm vt latronē et illū lazarum pauperem imitemur. Si paupertatis venerit imitemur latronem: si pax fuerit imitemur lazarū: et egestas propter ihm bene tolerata facit martyrium. Et iterū. Sed dices, non est aliquis qui hec et illic venia perfruatur. hoc quidem difficile est et de numero impossibilium. Nā et si paupertas non vigeat / viget tamen ambitio. Si egritudo non stimulet / ira inflammat. Si tentationes non impetant: emergunt sepe cogitationes inique. Non est autem parum labor tracundiam refrenare / cōpescere illicita desideria / ostentationes sedare / despectione remittere / vitium asperū dulcem facere. alia vero non agere impossibile est saluari. hec Chryso. Si ergo temporales miserie torrent aut delicie delectant: eterne tibi in mente veniāt et oculis mis occurrāt: vt sic facilius temporales miserias pferre et eternas euadere / ac temporales delicias fugere et eternas cōsequi mereamur. Vñ Greg. Si bonū diligitur: mēs in bonis meritoribus .i. celestib⁹ delectetur. Si malū metuitur: mala sibi eterne ponāntur. Ut dū illic esse cōspicit et amplius ardeat vnde ardeat. vnde et Aug. In presenti vita et delicie temporales dulces sunt: et temporales tribulationes amare sunt. Sed quis nō debat tribulationis poculū metuēs ignē gehennalem: Et quis nō cōtēnat dulcedinē seculi inhians bonis vite eterne: Et eterum. Si forte tentāt fluctus cōcupiscentie animaꝝ qs .puisit deus / et dulcedo .puisionum faciet te cōtemptorem dulcedinum seculi. Pro eo quod promisit deus cōtēnis temporalem felicitatem. promisit tibi quiem: patere molestiam. minatur ignē: cōtēne temporales dolores. hec Aug. vnde etiam Chryso. Mala carnalia ideo a deo creata sunt / non vt timeantur: sz vt per eoꝝ timorē mala spiritualia magis timeantur. Bona carnalia ideo creata sunt / vt per huiusmodi bona carnalia intelligantur spiritualia et magis diligantur. hec Chrysostom⁹. Ut autem temporales felicitates et voluptates melius contēnas: cogita charissime et vide quid beatitudinis sue in spe sue in re felicitates preterite et voluptates in te effecerint: et sic iudica de futuris. Pro his enim oēs⁹ non nisi tormentū remanebit et luctus. vñ in Apoca. Quātū glorificauit se in deliciis: tātū date illi tormentum et luctū. Requiem ergo lazari et penam diuitis cōsiderantes / pauperes nō despiciam⁹: nec inimici oculo aspiciam⁹: sz vt patronos et aduocatos in iudicio ipos honorem⁹: et egenis indigentiis .p viribus succurram⁹: immo dilatoē oim mediū circūeūtē / et tamen et tantis erāsmantē / et semp ad extimos stantē / et manus extendentē despici vel honorari in eis certissime sciamus. Ipse enim dicit. Quamdiu vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. vnde Gregorius. Fratres mei / et requiem lazari et penā diuitis cognescentes solerter agite: culparum vestrarum intercessores queritis: atq; aduocatos vobis in die iudicii pauperes procurate. Cū illi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

bet in hoc mundo ablectos aspicitis: etiam si qua reprehensibilia eorum esse videantur nolite despicere. Nam fortasse quos morum infirmitas vulnerat medicina pauperratis curat. Quorum siqua sunt talia que debeāt iure reprehendi/ panem partiter detis et verbum: pane refectionis cum verbo fraterne correptionis. Et quo a vobis alimenta percipiat qui vnum ꝙ rebat: dum exterius cibo et interius saturatur eloquio. Quare ergo cū reprehensibilis cernitur moneri debet: et despici non debet. Si vero reprehensionis nihil habet/ venerari summopere debet. Et iterū. Necesse est vt cum natura nr̄e consortes exteriora non habere cōspiciamus: q̄ multa desint nobis interiora bona pensemus. Quatenus sese super inopes cogitatio nostra nō eleuet: cum solerter videt q̄ nos tanto vberius quanto interius indigentes sumus. Negantur electis in hac vita bona terrena: quia t egris quibus spes viuendi est nequaq̄ a medico cuncta que appetunt cōcedimur.

O reprobo rū bona. Damnur autem reprobis bona q̄ aperūt: quia et desperatis egris omne quod desiderant non negatur. vnde et Ambro. Communis successus rem pot alitū eterne reprobationis est indicii. vnde etiam. Augusti. Tu consolatio sempiterna: que solo illis re tributis qui consolationem huius mundi pro consolatione tua contemnunt. Nam qui hic consolātur indigni tua consolatione habēntur: sed qui hic cruciantur a te consolantur. t qui participant passionibus participant consolationibus. Nemo enim potest in vtroq; secuto consolari: nec potest deo hic et in futuro gaudere: sed vitā necesse est perdere qui altera vult possidere. hec Augu. Vec igitur premissa bene considerata t diuinis et paupertibus valde sunt necessaria: quia illis dant timorem/ et istis cōsolationem. Audiāt hic diuites penas suas t pauperes gaudia sua: vt illi terreantur et isti mulceātur. Sed heu pro rum attendimus et memoriam eoꝝ cum sonitu frāgere permittim⁹. Ofo.

Domine Jesu christe cum sim dominus pauper virtutib⁹ plenus peccatoꝝ vlceribus: mendicus ante tuam me misericordie positus: cupiēs saturari de micis et simplonum que cadunt de mensa tuorum filiorum tuoꝝ qui induuntur purpura passionum/et epulantur quotidie splendide fercutio virtutum. Denique canes doctores tui vt lingant vulnera peccatorum meoꝝ: vt mortuus mundo deponer ab angelis in sinum contemplationis celestium animam morsen t prophetas deinanido a malo et faciendo bonum: vt et mortuus operibus reburgens sperem vitam habere eternam. Amen.

De resuscitatione lazari. Cap. xvii.

Cum autem esset iesus cum discipulis trās ior danem /in loco vbi Johannes primum baptizauerat [commorabatur] lazarum fratrem marie et marthe infirmari] in bethania que inde p diē ā vel circa distabat. [Sorores ergo eius] curationem fratris sui desiderantes [miserunt] nuncii [ad iesum] vt ipsum a dolore t ultimum languore liberaret [dicentes. Dñe ecce quem amas infirmatur.] Vbi ꝙ nimium mandāt ei. Sufficiat amāti infirmare necessitates amici obsequiosius petitionis addat mero specialit. Qui enim proximum in necessitate deserit nec ei succurrit: amicus eius non est nec eum diligit. vñ Augusti. Non dixerunt veni et sanam fac sunt dicere/sibi iube t hic het. ista tātum [ecce quem amas infirmat] q.d. Sufficit vt noueris: non enim amas t deseris. vnde t Chrysō. Per hoc enim ad misereādū vocāt arbitrio christum. Ideo ait non dicit ad christum sed miserū: quia cōfidebant de christo vehementer. t quia a lucro detinebātur. Et sm Theo. quia mulieres erant: quas non decet petere domū exire. Magnam autē spem Theop. de christo habebāt. diligebat enī christus martha actuosam t mariam cōtemplatiuam que tristes erāt: t lazarum qui in figura penitentium ligatus erat/quisq; et officium humanitatis semper exhibuerat. Hoc addit euangelista: ad ostendēdum quare non opotuit q̄ martha t maria irent persone liter ad christum: quia christ⁹ erat familiaris lazaro t cuius sororib⁹ [ibi frequenter veniebat ad hospitandū.

Aug. vñ Aug. Ille tāquā aste tristeꝝ: cōsolaturus. Dicendo ergo spem: q̄n differatur ab eo qui erat potentium cōsolator/languentium sanator. Spūaliter lazarus (qui interpretatur a deo adiutus) penitēte significat virum: in die cōfessionis hoc est in die penitentie quādo verus sol illuxit auxiliante deus t adiuuat. Martha aūt prouecta interpretatur / que signat vitam actiuā: in qua tam virtutis dilectione q̄ crepti dont ostensione semp homo ad meliora puocatur. Maria vo interpretatur illuminatrix/ et signat vitā cōtemplatiuam qua homo illuminatur: sm illud Zpocn. Mulier amicta sole t luna sub pedib⁹ eius. illuminare noctis huius vite q̄ splendorem huius mundi signat sub pedib⁹ ponit. Dec erta sunt que duo liberet visitatis penitētes/actiuos/et contēplatiuos. Penitētes in gratia cōpunctionis actiuos in pfectu virtutis et cōtemplatiuos in puritate veritatis.

Bernar. Infirmatur dilectus pro. Aug. Chrysō. Theop.

C Dicunt q̄ illi q̄ vere sunt pius dilecti/quāq; plus infirmātur t grauio ra mala sustinēt q̄ alii. sicut ess medicus tunes de morbo periculoso/vt de acuta anduciē tertianam vt acuta cuterne: ille vero inducit infirmitates corporales vt morb⁹ ale periculosus declinet: qi summus prouidus ad peccādum t ad malum faciēdum. vñ Pure flagellat eos ne peccent: qi multo vtilius est eis frāgi languoribꝰ ad salutem/q̄ remanere incolumes ad damnationem. hec Hugo. Sed aute dāt hi qui infirmantur vel tribulantur vt se corrigāt: qui ute qui iacit sagittā vel lapidem post signū quātō iacit frequētius ictus ratio. ꝑpiamus ita q̄ in fine efficiamur signū sagittarum. sic post nos q̄ in mundo sicut sagitte signum sum⁹ / mors vel deus iacit frequēter per infirmitates et tribulationes: sed quanto frequentius et periculosius nisi corrigamur. Cum ergo dñs per nuncium sororꝝ lazari accepisset eum infirmari dixit/ infirmitas hec non est ad mortem /id est ad detrendum eū in morte / sed pro gloria dei /vt glorificet filius dei per eam] in ostensione veritatis sue/et per resuscitationem lazari declaret in ea infirmitatem. / et hic erat finis huius diebus] trans iordanem [in eodem loco] vbi erat expectando mortem lazari qui in eodem die mortuus fuerat quo dñs nuncium recepit. Differuit sanare vt posset resuscitare. Ad maiorem enī miraculi cernitudinem et cuādēriam expectauit/vt illi⁹ quatriduanum cōspicerent/ ac mirabili⁹ et gloriosi⁹ suscitaret. vñ Chrysost. Manifestissimis diebus: vt sic expiraret/ sepelirent/vt nullus posset dicere q̄m nōdum defunctum eum suscitauit/sed stupori fuit t non moto. Et post eos iter alia [dixit discipulis suis. Lazarus amicus noster dormit: sed vado vt a somno excitem eū.] Mortem eius vocat dormitionem t somnum: qui ero erat surrecturus. vñ Aug. Aug. Dño qui poterat suscitare dormientē dicit/altis mortuus grauq; ramfacile imo facili⁹ est ꝙo suscitare mortuum de sepulchro ꝙ alterū dormientem de lecto. C Vbi sciēdum q̄ somnus accipit multis modis. q̄dā pro somno nature. vnde in Job. Securus dormies. q̄dā pro somno mortis. vnde Dpās. Nolumus vos ignorare de dormientibus. q̄dā pro negligentia: vt i ps. Ecce nō dormitabit neq; dormiet. q̄dā pro somno culpe. vñ Apostolus. Exurge qui dormis. q̄dā pro quiete cōtēplationis. vnde in Cant. Ego dormio et cor meum vigilat. q̄dā pro quiete future glorie. vnde in psal. In pace in idipsum dormiam et requiescam. Moto vero dicit somnus propter spem resurrectionis: et ideo mors consueuit appellari dormitio ab eo tepore quo christus mortuus est t resurrexit. [Discipuli autem intelligentes de somni dormitione] et timentes reuerti in iudeam vbi volebant eum lapidare [obtendūt ei. Dñe si dormit saluus erit] dormitio enim infirmi signum est salutis. vnde Chrysostō. Discipuli aūt imp̄e dire voluerunt eius acūtenum in iudeam. vnde dixerunt /dñe si dormit saluus erit. Solet enim esse somnus grauantium salutis indicium. q.d. Si dormit / non igitur vtile est ꝙ tu vadas ad excitādum eum. Similiter enim erat ire per totā ciuitatem vt lazarum a somno excitaret. [Tunc ergo dixit eis iesus manifeste. Lazar⁹ mortuus est /et gaudeo] sed non de morte ei⁹ absolute/sed [propter vos] id est propter edificationem t utilitatem vestram [qi non eram ibi vt credatis]

Chrysō. Chrysō. Aug. Aug. Chrysō. Chrysō. Chrysō. Bōnt accepciōes. Job. xi. i. Thi. v. Po. cxx. Ephe. v. Cant. v. Po. xiii.

ſex amplius ⁊ fortius ſpiritus: et ex miraculo ſumētes experimētum ꝓ̄ſentis mee in illius reſurrectione in fide magis roborentur: cui⁹ mortem etiam ego abſens vobis annūcio ⁊ remelo. Vide mirabilem bonitatem ac dilectionem ⁊ ſolertiā dñi circa diſcipulos qui indigebant adhuc maiori roborē ⁊ virtute. vnde Augu. Gaudeo (inquit) ꝓ vobis: nam cū illic non eſſem confert ad maiorē fidei veſtre: q̄ſi aſtitiſſem egrotārem curaſſem / q̄s eſſet modicum ſignū ad mee virtutis indiciū. Quia vo me abſente ſupuenit mors: potius in fide mea corroborabimini cum videbitis me poſſe ꝛ defunctum reſuſcitare. et ſm Chryſo. Dicit hoc vt tam ineſperent admirari q̄ dñs poterat dicere mortuum / quod nec videbat nec audierat: vt cognoſcentes eū nil latere magis in eū crederent. ¶ Perrexerunt ergo dñs et diſcipuli ei⁹ et venerūt ,ype bethaniam [que erat inrta hierūſalem ſſi ſtadijs .xv.] de quibus octo faciunt vnū miliarenec ſtatim intrauit oſtendens ſe ad miracula facēda non ingerere/et vt ,pparetur deuotio feminarum ſanctarum ſibi occurrentium ſcz marthe ⁊ magdalene. [Ut]dum adhuc eſſet extra caſtellum [martha audiuit q̄ ieſus venit]ipſa eū curādum⁹ habebat ideo primo nūciatur ei aduēt⁹ xp̄i per aliquē qui eū preuenerat: dimittens⁹ ſororem ſuā et iudeos qui de hieruſalem ⁊ aliquibus locis ad conſolādum eas venerant: quia nobiles dñe erant ſola iuit et xp̄o reuerēter ⁊ deuote occurrit. vñ et Theophi. Primo itaq; non pandit ſorori volēs oſtēdere hoc latere quib⁹ notum ſore aduētum xp̄i nolebat. vñ et Chryſo. Non g̃ aſſumit ſororem obuiam xp̄o vadēs. Nulle eñ ſingule uiter xp̄o loqui et q̄ factum eſt ei annūciare. Cum vo eam in bona ſpem duriturne abiit vocauit mariā. hec Chryſoſt. [Martha ergo dixit ad teſum. Dñe ſi fuiſſes hic] localiter p̄ſens [frater me⁹ non fuiſſet mort⁹] eū mors locū habere non debeat vbi eſt vita. [Et]poſt dialogū de reſurrectione cum dño habitum [abiit ⁊ vocauit mariam ſororem ſuam ſilentio dicens. Magiſter adeſt et vocat te.] vbi Augu. Acuerrēdū q̄ ſuppreſſam vocem ſilentiū vocauit. Ideo autem occulte ſororem vocat: q̄ ſi ſenſiſſent iudei chriſtum aduenire / receſſiſſent et nō fuiſſent teſtes miracula. hec Augu. [Maria vo vt audiuit ſurrexit] a quiete cōſtplanctus [cito]per deſiderium cordis [et venit]ex magna deuotione [ad eum]extra caſtellū in locū vbi et martha occurrerat. [Judei ergo] hieroſolymite et alii [qui in domo erāt cū videſſent mariā ſurgere feſtinater ſecuti ſunt eam/credētes q̄ iret ad monumētum vt ibi ploraret] et neſcientes q̄ illic ieſus eſſet. Dimittunt aūt, putādo factum eſt ea ſequerētur: q̄ ſm Augu. Dec occaſione fecit vt plures ibi eſſent quādo lazarus ſuſcitat⁹ eſt: vt tam grāde miraculum quarriānt motui reſurgēs teſtes plurimos inuenirēt. [Maria ergo cū venīſſet vbi erat ieſus / videns eum cecidit]er deuotione [ad pedes eius apud quos mlam ⁊ pēnā ſe veniam ſe noſcebat atas conſecutam. [Et dixit ei]ſi fuiſſes martha otendebat [dñe ſi fuiſſes hic nō eſſet mort⁹ frater meus]

Et hoc aūt q̄ maria ſic feſtinauit ad eum/patet ſm Auguſti. q̄ nō illam preuenīſſet martha ſi ei nōia fuiſſet aduētus ieſu. Per hoc etiam q̄ martha ⁊ maria obtinuerūt dño nō ex pcrātes aduētum ipſe/potuit ruel debem⁹ et occurrere per penitentiam ſi ſi quis voluntas deo reſiſtitur/ligat ei cum voluntas deo reſiſtitur/ antecēſſ ad nos veniat per vindictam quia nos pēn⁹ ſimus ⁊ meritum ꝓpriū ſuſtinēs ⁊ penam. Ceſſat aūt ve dicit Ambro.) ultima vindicta ſi cum confeſſio p̄currat humana: et cū voluntas rpofrut/eū veniētem anticipemus /non expectēs q̄ ipe nobis cō deſecēdat: ſed nos potius ad eū feſtinemus. [Jeſus ergo vt vidit mariā et iudeos qui cū ea venerāt plorātes ihesu de morte amici infremuit ſpiritu ⁊ turbauit ſeipm]humanali demōſtrans affectum in iuctu animorum. Fremebat extra ſomnū lugentiū et mittens turbabatur intus miſeriam ꝛ cōditionis humane cōſiderās. Turbare ſe quem alius turbare non potuit. Non turbamur et neceſſitate: ipſe aūt ex voluntate. Sic eos defecto humi ſuſceptum: voluit. vnde Augu. Turbatus eſt xp̄s q̄ voluit: eſt virtute q̄ voluit in illo poteſtate erat ſic vel ſic affici vel nō affici. ¶ Et nota q̄ fremitus conſurgit ex indignatione ad obtectum. Iſte ergo fremitus ebullit

procedebat ex indignatione eius cōtra diabolum: per cuius ſuggeſtionem mors intrauit in mundum/quem erat ꝓ̄ceto debellaturus. Turbatio aūt illa ꝓcedebat ex cōpaſſione lazari ⁊ ſororum eius: q̄ vt verus homo ex quadam naturali affectione flebat cum flentibus: vt nos inſtrueret q̄ alios miſeriis cōpati debem⁹. Iſte tamen paſſiones ⁊ cōſimiles non erāt rpo vitioſe ſed magis virtuoſe/quia non erat preuenientes iudicium rationis/ ſed magis ſequētes ⁊ per ipſum exercitate. Iſte vero fremitus ⁊ hec turbatio nos docet quid nos quoq; i talibus debeam⁹ quādo vel ꝓ nobis ipſis vel ꝓ aliis in peccatis turpiter degentibus dolum ozamus. Eſt autem fremitus impetus ire contra vitioſe. cum gemitu cordis cōmotio. Et q̄ fides de rpo intus eſt /in corde fremuit rpo: et turbatur in homine quādo peccato cōpatur q̄ bona ac ſpūt/que mala reddidit/et de peccatis ſe increpat ⁊ reprehendit. [Et dixit ieſus. Ubi poſuiſtis eū?]Jnterrogat nec ignorat. In quo myſtice innuit ſe hmāi peccatorem neſcire cuſtodi per lazar ſignificatur. vnde ſequitur vbi eſſet ſepultus. Sed ſic dicens ſignauit ſe quaſi neſcire perditum hominem. vnde dicitur. Non nom vos. Ad Adam vbi es? [Dicunt ei. Domine veni et vide.] venit dño per compaſſionem /et vidit oculis mīe. quia aūt. [Et] affectum ſuum lachrymis demōſtrās [lachrymatus eſt ieſus] humanit⁹ ex pietate/myſtice docens ꝓ̄ter: et ſignificās eos q̄ peccati mortem ſe ſepeliunt vt reuiſcere queant plā gendos eſſe. vnde Aug. Quia fons lachrymarum ſiccatus erat/flebat ꝓ peccatis eorum. Quia fons peccatis erat/flebat ꝓ peccatis humanis poterat reſuſcitare poterat per lachrymas obmutescere. et Beda. Quia ante fleuit xp̄s nūſi q̄ voluus fiere docuit: Lachrymemur igitur et nos ꝓ nobis ⁊ oībus illis quos in fetore vicioꝝ tacere ſentimus: ſi forte ꝓ lachrymis nos ⁊ eos dño reſuſcitare mereamur. Ut aūr ait Aug. Le monimus quocūq; ire nitere fatigatum fuiſſe: nūq̄d aūt triſtis aut ,ſpexerit fuiſſe. vnde et Chryſo. Fleuerunt quidem illā frequēter inuenies: miſſi vero rideremus: ſed nec leuiter ſaltem ſubridēdo vel gaudēdo. ¶ Et nota q̄ dño non ſicut lazarum mortuum/ ſed ad hmōi vite miſerias ⁊ erūnas reſuſcitādum. Unde nec ꝓ̄ſa nec ꝓ alijs morte triſtari debem⁹. Dño enim ab eo ꝓ̄mijs honotabimur ad q̄ verum⁹ tmitr: Nam ſm Ap̄lm. Cotonam iuſtitie reddet dño his qui diligūt aduētum ei⁹. Et quid rāpone rē vitā deſideremus/in qua ſto magis ꝓ̄ſto fuerit rāto maiori ſarcina pec catoꝝ oneratus erit: Uel certe dño mortem ſicut q̄ homo peccādo incurrit: ac miſerias ⁊ erūnas humano generi ꝓ culpa inducerat. Si eſt peccatū non ꝓceſſiſſet / ſine dubio mors ſecuta non fuiſſet. Secuta ē eſt mors etiā corporis: quā ꝓcellit mors aie. [Et ieſus rurſum fremens in ſemetipſo] etiā indignatus cōtra malitiā iudeoꝝ de factis ſuis inique murmurātium [venit] motus miſa ⁊ cōpulſus cōpaſſione [ad monumētum]q̄s erat ſpelūca habens lapidē ſuppoſitum. Et ſi monumentum quaſi monens mentem. ſ. illius qui aſpicit ꝓ̄ꝓ alia ſepulti oret/ac de morte ꝓ̄ꝓ pria precogitet et ad eādem ſe diſpōnat. Rurſum fremuit / vt det intelligere eos qui a peris debent reſurgere in commune inam perſiſtere. Item aliud. Tota die cōtriſtat⁹ ingrediebar. Sepe ergo ſe ploret pēn⁹ ſepe frenat rp̄s et turbatur in hoſe ſi vult reuiſcere. [Et tulit ieſus tolli lapidē ſuppoſitum vt oēs videret mortuum fetidum ⁊ corruptū/ſed cō rēdebat martha dicēs ad eū. [Dñe iā fetet: quatriduan⁹ eñ eſt.] Timebat remoto lapide poſt⁹ fetorem ereitari quā frarem reſuſcitari. quaſi dicēret. Jā aliqū reſuſcitati ſunt mortui/recēter ⁊ poſt paululū ſtligi: iam quatriduanus ex fetore reſolutus reſuſcitetur nō eſt ſic andiū. Et hoc vt derur ,pceſſiſſe ex admiratione martheꝝ eius ignoātia. q̄ etiſdē vtuſq; ē ſuſcitare recēter mortuū et quatriduanū. Uide mirabilē amoꝛ ſtatoꝝ xp̄s erga dñm ieſū. nolebāt eñ q̄ etiā fetor nares ei⁹ tāgeret ad modicum. Deide ſublato lapide [ieſus elevatis oculis i celū] pſi ,p exaditione ſua gras ꝓ̄ſtat ad fidei edificationē: vt ex cūſtāris hoc audiētes ⁊ vinē dei in eo videtes crederēt eū filiū dei. vnde

Hilari⁹. Pieces christi.

Nlla. Non pce eguit nobis otiam ne filij⁹ ignoraret. Cū essi sibi nō pficeret depze cationo sermo rad ꝓfectum tamen nostre fidei loquebat. Nō inopes ergo auxilij: sed nos sum⁹ inopes ad eternę. Ideo etiam otauit: vt in necessitatibus ad oationis suffragium essemus recurrendū nos doceret. Et notandum q̄ orare patrē et exaudiri cōuenit rpō ratione humanitatis in qua est minor patre non aūt ratione diuinitatis in qua est ei equalis. Oraturus vero gratias ꝑ exauditione egit: quia se iam auditum cognouit. vnde

Aug. Orige. Erat enim oraturus ꝑ resurrectione lazari sed ꝓueniēs illi⁹ oratione pater qui solus bon⁹ est exaudiunt dicenda. Pro implenione ergo oportuno subdit gratiay actiōes dicēs. [Pater gras tibi ago qm exaudisti me.]hec Orige. Per hoc q̄ iesus oculos eleuat in celū ostendit nobis formā orandi q̄ est per eleuationē mentis in deū. Unde instruimur vt i oratione leuemur sursum /ad deū oculos mentis nře erigendo: et remouēdo illos a ꝑsentibus reb⁹ memoria / cogitatione / et intentione. Debem⁹ etiam ad deū leuamus quādo nō cōsidētes de meritis nostris de sola mia dei speramus. Per hoc aūt q̄ in principio oationis gras agit: docet nobis exēplū vt cum orare volumus anteq̄ futura petamus ꝓ receptis beneficiis deo gras referamus. Deus em ex gratuitate de ꝑteritis ꝓuocatur ad ꝓstanda bñficia sequentia facilē. Deinde [voce magna]potius virtute q̄ clamoris unctione [clamauit. Lazare veni foras]sc̄z q̄dratum ad corpus de sepulchro: et quātum ad animā de inferno. et sic lazarum vocis sue virtute suscitauit. vbi ꝑm Orige. est considerandum q̄ mora tollēdi lapidem

Orige. Morare suscitatio nis. actū accenit ex fetore defuncti causata est: et ideo tam diu resuscitatio ꝓtris dilata est q̄ diu rpm per verba detinuit: sed statim cū rpi mādatum obediēdo executur / frater resuscitatur: vt per hoc discamus nihil interponere inter iussa rpi / et executionem ipsoꝝ. si cupimus q̄ statim sequat salutis effectus. secundum illud Psal.

Psal. xvii. Dor. xlii. In auditu auris obedauit mihi. ¶ Et nota q̄ vox rpi magna fuit ꝓpter virtutis magnitudinē. Nā tanta virtus eius fuit q̄ suscitauit lazarū a morte quēadmodū suscitat dormiēs a somno vel a sopore. Nor etiā ista magna representatiua est illius vocis magne que erit in cōmuni resurrectione /per quā omnes de monumentis resuscitabuntur. Tanta enim erat virtus huius vocis rpi vt ꝑ obsequentem vocationē vitam conferret: sicut erit in resurrectione communi quādo in ictu oculi mortui audītēo nabā resurgēt. Clamauit inquā. Lazare veni foras. quem ꝑm Aug. ideo ex ꝓprio nomine vocat: q̄ tanta erat virtus voci eius q̄ pariter oēs mortuos coscitare fuisset extre nisi ꝑ expressionem nominis virtutē suam ad vnū determinasset. [Et]non solum suscitatus est lazarus: sed [ꝓdijt]et exiuit: ligatis pedibus et manibus.]sc̄z [ligatus man⁹ et pedes instinctu.] .i. fascijs quibus antiqui mortuos involuebant [et facies eius sudario ligata erat]ne sez horrorem faceret. In quo virtus diuina et miraculi certitudo declarat: ideo enim ligatus et cooptatus resurgere iussit: vt miraculum magis approbaret. Unde

Aug. ois discipulis ꝓcepit vt eum ꝑ fetoris ligatus apparebat soluerent et sinerent abire vel ꝑ opera vite ostenderet vere suscitat⁹ et nō fantastice. Hic est notandum q̄ mors anime est ale a deo derelictio dānosa: ꝑ quā fit peccatum mortale quo deus repellit ab ala. vel ꝑm Aug. Mors ale fit cū deserit eam deus: sicut corporis cū ipa deserit ala. ¶ Quatuor aūt ꝓgrediūtur mors ale perficitur: et sic quatuor sunt mortua dici merent. Prima est quasi titillatio delectationis in cordis consensio. tertia factum. quarta consuetudo. Sed deus ab hac morte aiam ad vitā resuscitat per gratiam qua ala deo reconciliatur. Quia sicut corpus viuit ex cōiunctione alicuius viuētis ex vnione dei per gram. dicit viuere. Et hec vmificatio significatur in resuscitatione lazari de sepulchro. In resuscitatione enim lazari plura facta sunt que mystice ad resurrectionem ꝑtinent concurrunt. Nam eo ordine quo die ꝑtō resuscitat quo lazarus quotidie ꝑtō resuscitat. Et ille fit quotidie ꝓcessus in resuscitatione ale a morte peccati qualis fuit in resuscitatione lazari de fetore sepulchri. Primū ergo q̄ requirit ad resuscitationem peccatoris est notitia diuina secundū quā deus respicit peccatore in statu quo ꝛepotē certo: et hoc significat per

hoc q̄ fetores lazari misericordiā ad Iesum / sibi de infirmitate lazari notificādo. Secūm est auxilium quod deus porrigit homini vt liberū arbitrium moueat in deū: vt aia per peccatū a deo aucrsa cōuertat se ad ipm. non essi est volentis velle / nec currentis currere / sed miserētis dei hec donare: et ideo requirit auxilium diuinū vt nos mentē ad gram disponamus. et hoc ꝓtrecto diuini auxilij signat per hoc q̄ iesus ad lazarū tre dignatus est. Tertiū est motus liberi arbitrij nostri. q̄ ꝑm Aug. Acce de⁹ creatit te sine te / non ti iustificabit te sine te. et ideo ex parte nři requirit motus liberi arbitrij. cuius per est. Unus quo mouet sup peccatū: vt sez peccatum displiceat. Alius quo mouemur in deū per fidē et spē / quo deū sibi reconciliari desideret. et hi duo mot⁹ notantur per occursum duar⁹ sororū / sc̄z marthe et marie: ita q̄ primus motus intelligat per martham que ꝓtior occurrit / sc̄s per mariā que venit vocata per martham: sic est hic ex primo motu ꝓuocatur sc̄s. Quartū est cognitio peccati in quā de⁹ querēdo requirit homem: vt homo se cognoscere studeat q̄ se⁹ querēdo quasi nescit se significat. et hoc figuratur per hoc q̄ interrogauit vbi eū posuerūt. Quintum est gra cōtritionis q̄ sequitur motione liberi arbitrij et cognitionem peccati. et hec significat per lachrymationem rpi: q̄ quidē lachrymę ꝓcesserūt ex fonte diuine mie: et hos lachrymis quotidie peccō ꝓmundatur cū sibi hec gra infunditur: rpo enim non est lachrymat⁹ ꝓ morte lazari corporali / sed ꝓ morte peccātis spūali. q̄ in lazaro repesentabatur. Caueat ergo peccō ne lachrymas rpi conculcēdo grām sibi exacuerit. sed potius cū rpo flere peccata sua debeat: et sic effectum lachrymaꝝ rpi suscipiat. Sextū est ꝓpositū cauēdi peccata in futurū. hoc notat in eo q̄ ꝓcepit amoueri lapidē. Tūc est lapis de sepulchro tollit cū puritia ꝓpositi peccādi: moles male consuetudinis de corde amouetur. Et cū lapis deponitur tue fetidus cadaueris detegit. vt dixit martha. Dñe iam fetet. sic puritia cordis amara videtur vitiosa peccati: et eius sequit peccati abolatio. et cōcipit ꝓpositum viteri⁹ non peccandi. Septimum est gratie usus

Aug. Pietatis iustificatio. Aug. quo iustificatur impius. et hoc notatur cum clamauit voce magna dicēs. Lazare veni foras. Clamor magnus significat magnanimem diuine virtutis que exigitur in iustificatione impii. q̄ scim Aug. Maior est iustificatio impii q̄ creatio celi et terre. Unde ois magna clamauit: q̄ difficile surgit quē moles male consuetudinis premit. sed tamen post magnum vocem surgit. i. per magnam gram vmificatur et iustificatur dum penitet. Datur etiā per hoc intelligi q̄ rpō vocat ꝓtōrem foras exire de cōuersatione peccati et de occultatione eius per cōfessionem faciēdam facerdoti. Necessarium ergo est ꝓtōr confessio quā de⁹ administrat voce magna clamando. i. magna gratia vocādo. et hoc notatur in eo q̄ lazarus ꝓdijt de sepulchro. ꝓdire em est de occulto per cōfessionem venire. Sed adhuc peccator non est totaliter solutus antequā superueniat absolutio sacerdotis: quā significatur per hoc q̄ ꝓdijt ligatis manibus et pedibus. Nemum ergo est sacramēkaliter absolute: quę significatur per hoc q̄ rpō dixit discipulis [Solute eū.] Potuisset quidē immediate simplici verbo ipiuimet soluere. sicut fecit ipsum de monumē to ꝓdire: sed volmt suos discipulos in hoc cooperatores habere: q̄ vult hoc ministerium facere dotibus cōmunicare. Soluit aut iesus: q̄ per seipm vmificat interius. Soluit discipuli: quia ministerio sacerdotum absoluitur vmificari. rpo em per se tantus vmificat. ministris potestatem soluēdi tribuit. Moriuus ergo procedēs adhuc ligatus est / cōtēs adhuc reus. Ut aūt soluantur peccata eius / ministris mandatur vt illū soluat. Sicut ergo ois lazarum suscitauit ꝓtor ꝑ discipulos soluerentur: sic in cōtritione peccatū dimittit et peccatorem vmificat ꝓtor ꝑ sacerdote absoluatur: cui tamen postea se ostendere tenetur. Decimum tyrannum est satisfactioque signat in hoc q̄ iesus subdit [et sinite abire] nō dixit facite eum ad sepulchrum redire. Sic facerdos debet principaliter ꝓ satisfactione iniungere homini q̄ de sepulchro et de ꝑmdo peccatorum et male consuetudinis longe abeat / et multotiens reciduet / et amplꝰ non peccet. Dixit enim [sinite abire]nō sta-

re vel iacere sine exercitio spirituali: quia in via dei stare / retrocedere est: sed debet ambulare de virtute in virtutem. ¶ Item mystice per lazarum languentem significari etiam potest grauem remationem patientis: et per eius sorores persone pro eius allecutatione deuote christum precantes: que non semper exaudiuntur: sed talis patiens aliquando per actum peccati mortalis non permittitur ab eo qui est tante bonitatis et potentie q̄ sit et potest bona de malis eligere. In hoc autem q̄ dominus vadit ad eum suscitandum ostenditur eius clemencia / inquantum homines in peccatis existentes ¶ quasi mortuos ac per se ad deum accedere non valentes misericorditer preueniendo attrahit: et peccatorem non solum mortuum per culpam sed etiam aliquando fetentem per infamiam / et sepultum sub lapide per obstinationem: sic reducit ad vitam gratie q̄ non solum tollitur obstinatio ¶ moto culpe sed etiā fetor infamie ¶ reducit suauis odor bone fame. Nulla enim desperatio datur occasio cum lazarus iam fetens et quarriduan⁹ resurrexit a mortuis et monumento. Locus autem infirmi erat bethania / que interpretatur domus obediencie. per quod datur intelligi q̄ si infirmus sit deo obediens potest ab eo de facili curari. ¶ sm Anselmū. In bethania (q̄s domus obedientie interpretat) lazar⁹ sustinuit: ostendēs omnes q̄ bone voluntatis studio huic mundo mortuos in simi obedientie requiescunt / in vita eterna a deo resuscitādos. Ista aūt bethania erat marthe et marie / p quas duplex vita. s. activa et contemplativa significatur: vt sic p hoc intelligatur q̄ per obedientia homo p̄fect⁹ in vita activa et cōtemplativa redditur.

Mystice.

Anselm⁹

¶ Lazarus non risit deinceps Augusti.

D̄ ast de lazaro q̄ postea nūq̄ risit nūq̄ l̄ gestu signa lecosa ostēdit / p eo q̄ vite humane erūnas quas mortuus euaserat redditus fuit. Magis enim q̄ ante facetus amator vite illi⁹ p̄senti rebat cum vite ult⁹. vnde Augusti. O si possemus exercitare boles / et cum ipso pariter exercitari: vt tales essem⁹ amatores vite permanentis quales fuit homines amatores vite fugientis. Creditur autem hoc factū eo die qua in ecclesia solet legi. s. feria sexta ante dominicam de passione domini. Monumentum vero lazari denuo strat ecclesia eidem in honore beate marie magdalene construcra / ¶ grā de monasterium magna olimarum filia eiusdem: vbi erat abbatia sancti lazari cum abbatissa et monialibus ordinis sancti benedicti. [Multi ergo iudeorum qui viderant] miserabilia [que fecerat iesus credidere in eum.] Nec mirum quia illud signum fuit diuine virtutis manifestissime ostensiuum: et tale miraculum nō est a seculo auditum scilicet q̄ mortuus quarriduanus in monumento resuscitaretur ad vitam. vnde secundum Augu. Excedit omne miraculum quod iesus circa lazarum fecit: quem ab ipso ferme inquilino destructa lege tartarea redire ad superos iussit. [Quidam aūt ex ipsis] iudeis [obtulerunt] eadem die [ad pharisēos: ¶ nūciauerūt eis que fecerat ies⁹] ¶ celebrato erat sermo de eo apd multos: tanti hoīs nō alii malo zelo moti nunciauerūt: quia sicut ex signis vitis boni cōfortantur ¶ proficiunt / ita frequenter mali obdurantur et deficiunt. Nonnulli quidem nunciauerunt eis vt mitigarent eos circa iesum ¶ prouocando vt crederent: multi vero vt concitarent eos contra iesum ¶ prodendo vt securent. Per bonos ili signantur q̄ bona in alijs sicut in se amant / ¶ omnia in bonum interpretantur: per malos autem ili qui videntes seruentem dei opera odio insequuntur et insidiare conantur.

Lazari mentium.

Augusti.

¶ Oratio.

Benignissime Jesu qui quarriduanum lazarum iam fetentē a sepulchro resuscitasti / et a vinculis solū ac libere abire fecisti: moueantur (obsecro) viscera misericordie tue super me miserum peccatū detectatione / consensu / et perpetratione mortuum: mole male consuetudinis oppressum et sepultum ac quarriduanum et fetidum. Et me a sepulchro vitiorum resuscita / vt per confessionem foras veniam: resuscitatorum a vinculis peccatorum et mortis solue: solutum ab omni seruitute uberum in libertatem gloie filiorum dei tre concede. Amen.

¶ De cōspiratione pontificum et phariseorum contra christum. Cap. xviij.

D Joan. xj.

PRedicto itaq; miraculo de suscitatione lazari publicato [pōtifices] qui erat maiores auctoritatis ¶ magis literati [et pharisei] quiuide pōtifex pro anno regebat regiosticer quus factum cor grauius erat / moti sunt ad tractādum publice de morte xpi ex ira et inuidia qua de fama et gloria eius habebat. ¶ ad hoc faciēdum [collegerunt cōcilii] sabbato mox sequenti [aduersus ie sum timentes si dimitterent eū sic] venturum et signa talia facientem: per ipsum [amittere locum et gētē] eo q̄ omnis turba post eum ires eius crederet: et ipsa sacra eorum vana et abolenda esse doceret. Cōcilium a cō eliando est dictum: quia conciliari et congregari erant in vnum malū consensum. Et hoc erat primum cōcilium quod habuerunt cōtra iesum. Primo quidē quereb̄ eum interficere: misse autem sententiam firmauerunt: ¶ q̄ rentes concilium aperte de morte eius tractarent. Videbāt enim xp̄m a populo tāq̄ regem honorari: et q̄ manu romanoꝝ erat vt null⁹ nisi p eos deberet rex nominari (Olo enim qui se regē faciebat cōtradicebat cesari) ideo timebāt q̄ si xp̄m tanq̄ regem haberēt romani ipsos rebelles reputarent: et venirēt cōtra eos et eligerēt ¶ locum destruerēt. Vel timebāt eriam ne si xp̄i doctrina procederet / templū et vniuersa religio ac reverentia eius vilipenderet: et nichil nullius momenti fieret: ideo romani cuncta rem eis auferrēt: eosq̄ in seruitute dispergerent. Vel certe timebant ne si oēs in xp̄m crederent / nemo remaneret qui adueri⁹ romanos cuncta rem repugnaret: defenderet: quoniā contra ipsum repugnabant et cōtra suas paternas leges doctrinā xp̄i esse sentiebant. Pōtifices et pharisei sibi consulebant nec tñ credere volebāt. Plus est pdari boles cogitabant quomodo alteri sez xp̄o nocerent vt pderēt: q̄ quō sibi consulerēt ne perirēt. Timebant et cōsulebant / sz trepidauerunt timore vbi non erat timor. Si ei xp̄o credidisset / si eum nō occidissent nec locū nec gentem amisissent. Sed q̄ xp̄m occidere non timuerūt: et locuz et gentē perdiderunt. Hā et romani post dū passionem et glorificationē ubitulerunt eis locum et gentem expugnando / occidendo / et trāsferēdo. Nam qui perdere timuerūt: et eterna nō cogitauerūt: ¶ sic vtraq; amiserē. Que vt fugiunt egerunt: hec q̄ egerunt non effugerunt. Quid vobis p̄furo insani iudei q̄ tantus zelus cōmisistis? Nunquid q̄ xp̄o dño vt docuit seruire nolustis: ip̄o occisi carnifices? Dum enim illi seruume regem q̄ huc vos seruitis: facti estis malli serui bonorum seruoꝝ christi. Per quos conterit communia vestram / per ipsos dissipat consilia vestra: per ipsos reuincit scelera vestra in capita vestra. Ipse autem dominus q̄ interemistis non vos seruos sed liberos esse cupiebat: quando dicebat. Si vos filius liberauerit vere liberi eritis. Vos autem dominum deum regē et ipsam veram libertatē non solum reprobastis: verūtam negare cupiens eos clamastis. Nō habemus regem nisi cesarem. Considera quot sunt hodie homines etiam religiosum habitum gestantes / qui iudeos imitando temporalia perdere metuunt: ¶ eterna non attendunt. Sic e q̄ vtraq; nō immerito amittunt. Sunt enim plerique etiam religiosi qui temporalia q̄sq; minus iuste et oblique acquirentes / vel sic acquisita possidētes / ea dimittere trepidant: et p his eterna amittere non formidant. Et quia nunc cū iudeis tenebras diligunt interiores. s. culpe: ideo tunc cum eis in tenebras mittentur exteriores. s. Gehēne. Religiosus ergo cupidus vel vanus est lamentabilisq; miser: et est quo dāmodo omnib⁹ creaturis. s. carens deo ¶ mundo. Tunc caiphas (q̄ pontifex fuit) quid eis faciendū erat decreuit et propter auctoritatem officii locutus est dicens. [Expedit vt vn⁹ homo] etiā si bonus et iustus esset [moriatur p̄o pp̄o] et pp̄i cōgruatiōe [¶ nō tota gēs pereat] si ille i vita maneat q̄ bonū cōe magis ¶ eligēdū ē pticulare. ¶ Hic p̄z manifeste q̄ passio iudee ¶ inuidia p̄ra ies⁹ erat

Timor pharisēorum.

Religiosi sicut.

Universidad de Deusto
Biblioteca

passio timoris pdendi genꝰ & locꝰ : subuertebat in eis rationis iudicium qꝫ in nullo casu licitꝫ est interficere innocentē: et utiq; per hoc cōis non procuratur sed magis destruit cōmune bonum. Propter quod iudicio dei matiū quod credebant p mortem xpi euadere. ſ. destructionem loci et gentis: hoc p mortem christi incurrerūt: quia in penam huius peccati romani locum et gentē destruxerunt. qꝰ per .xl. anos & vlq; passionē xpi exti tit actum. Prophetizauit autē caiphas vtiq; humano

D Caiphe pphetia.

generi morꝫ christi, ſz nesciēs. Quātus enim esset meritꝫ caiphe dare solūmodo consiliū de morte xpi, p tpalīo periculi erasione circa populū in deo tamen verbum suū sic senabat q̄ christus erat moriturꝰ pro gente et populo, et q̄ sic, prout fuit prophetia quodāmodo de futuro q̄ christꝰ erat moriturus pro salute spirituali nō solum iudeorum sed etiam omniū gentium qui crediturꝰ erant in ipsum et

Theoph.

per fidē congregādi. vnde Theoph. Hoc ipse quidem prava dixit mente nec sed tamē spiritus sancti gratia ore eius vsa est ad futuri prefagium. hec Theoph. Non tamen sequitur q̄ qui cuiꝰ prophetat sit prophetanda quandoq; alicui concedatur actus aliquis ret, cum tamen conditio ei non cōcedatur. vnde Origenes. Non quicūq;

Origen.

prophetat prophēta est: sicut non qui cuiq; mīa prosequitur iustꝰ est: ſz qui facit aliquod bonū opus propter humanam gloriam. hec Origenes. Expedit autem et necessariū fuit christum pro nobis pati et mori, ratione triplici. Primo ad ostendendum circa nos iudicium diuine dignationis et pietatis. Secūdo ad exoluendum pretium nostre redemptionis, quod fuit pretiosus immaculati ihesu christi sanguis. Tertio ad prebēdum exemplum nostre imitationis vt sequamur vestigia eius. Inſup et alia rāone triplici expediebat christū mori. Primo qꝫ homo mortuus erat: et ideo expediebat vt christus mortem nostram destrueret, et hominē viuificaret. Erat autem homo mortꝰ quadruplici morte, ſz nature, culpe, ge-

Expedit xpm mori, tripliciter.

E Mors ꝛ triplex.

henne, et ex primitione vitiosa diuine. Primam destruxit per suam gloriosam resurrectionē: secundam per sui sanguinis effusionē: tertiā p̄ infernī expoliationē: quartam p̄ sue visionis restitutionē. Secūdo quia homo erat pdit⁹: et ideo expediebat vt christꝰ ad nos veniret, ac mortē subiret: et sic hominem perditum inueniret. Tertio qꝫ homo erat a deo duplici dispersus: et ideo expediebat vt christꝰ homines in vnū cōgregaret, & ad deū reuocaret. Caiphas ergo, p̄pheticauit quidem .ſ. verba, ppheticā potestatem tamen erat prophetans qꝫ ſm rationem, ppheticā non accepit, & do-

Augustꝰ

nū prophetie non habuit, licet & Balaam. vnde Aug⁹. Docemur etiā

Origenes.

boles malos prophetis spū futura predicere, quod tamē euāgelistꝰ dominus tribuit sacramēto. ſ. virtuti ipsius sacramenti, ſz summi sacerdotis, quia caiphas [nō a semetipso hoc dixit: sed cū esset pontifex] .ſ. summus sacerdos [anni illi⁹] & ministerij ipsius in manibus. Nō meritis suis prophetauit ſz spū dei locutꝰ: ſicqꝫ ipso iusto

Theoph.

rante dictum prophetice, pulit: nemo ratione meritꝫ sui ſz dignitatis officij: et forte vnctio pontificalis cōferit quēdam sensum prophetandi. vnde

Chrysꝰ.

Chrysꝰ. Vide alīt quanta spūs sancti virtus est: mentem enim mala valunt verba proferre prophetē. Vide etiā quanta est pontificalis virtꝰ potestatis. Pontifex enim effectus (etsi indignus existens) prophetauit nescius quid diceret. Dic enim solum vsa est gra: cent⁹ minarum eos non cōtegit.

Pontifex habet vim verborum.

hec Chrysꝰ. Ob quā auctoritatem solam credimus maiorem planum erat dicere: forte quia pco ecclesie est: et eius voce dicit ozem⁹. cum multe auctoritates facilē in contrariū verūtatē. Quinimo premit aliena nequitia, & huiusmodi. Dicit aūt caiphas fuisse pontifex anni illius: qꝫ deus cōstituerat summū sacerdotē vnū esse mortis vt succederet per ambitionē tamen potest euenire plures esse: et per annos singulos suis vicibꝰ mutari. [Tib⁹ ille ergo die] quasi verū accepto cōsilio cogitauerit, magis diffinite q̄ primo: vt ſz est. Expe-

Expedit vnum mori pro populo.

dit inquit vt vnus moriatur pro populo: ne tota gens pereat. Interficere] sicetis: vt inuitꝰ ducerer in dictum. Iz enim ante habuissent instinctū et voluntatē interficiendi ipsum: nō ex consilio caiphe

F Consilium pessimum.

diffinierunt firmo proposito hoc q̄ ei visum posset adimplere. O prauū ex siliumꝫ pessimi duces populo cōsiliarij nequissimi. Quid agitis miseri?

Quātus furor exagitat tanē? Quue audiuntio est hec quod, ppositus quecausa accusationis dñi nostri ihesu xpi? Nemine ipse in medio vrm est quē tu nescis: et intelligat oia verba vestra: et scrutat renes & corda? Sic fieri opꝫ vt deliberastis: qꝫ tradidit eū pater suus in manib⁹ vris. Quia ergo iesus iā destinatus erat mori: ideo ab ipso sabbato quo cōsilium collegerunt inchoamus memoriā ditte passionis in diuino officio, maxime in hymnis: & subiectem⁹ Oratiā pri. in tercera misse & responsorio. Et quasi post horā eiusdem diei in publico tuēcium incipiens ecclesia & suo cōparēs dño sicut membra capiti: exinde quasi lugendo recitat versiū regis, mysterium crucis, clauos & lanceā p̄ solatio temporis, et hoc similia vsq; ad diem passionis, nondum tamen plene: qꝫ nondū traditus erat dño in iniustas rū manus. Unde dicā & hebdomadā illam ac passione dñi appellam⁹. Denig; earum aūt fuit istud cōsilium de occisione xpi habitū. Sed sapiens dño volens dare locum ire, & etiā qꝫ nondū erant oia complera, necdū venerat hora eis⁹ qua tradendus erat & crucifigendus: post consiliū cauti⁹ se obtrusō [palam apud eos ambulare desiit, nec ad aliquā ciuitatē potuisset, vbi in regione iuxta desertum

Ephrem.

vbi pauci de iudeis erant & nō frequēta inhabitantium [in ciuitatem que dr ephrem] que erat parua & populata ac magis secreta [et ibi morabatur cū discipulis suis, vsq; ad rēpus sue passionis propinquū. Et stetit

Chrysꝰ.

ibi paucis diebꝰ cum ipsis discipulis occultans ad rēpus. vbi Chrysost. Ipſi aūt quando oēs letabantur & festum celebrabat, nunc occultātur & in periculis sunt: sed tamen pmanebāt eum eo. ſm illud. Vos estis q̄ permansistis mecū in tentationib⁹ meis. Et

Fuga dñi

sic fugit dñs ante faciē nequissimoꝝ seruoꝝ: & hoc nō fecit propter poēnie defectū, sed vt aliis daret viam ndi ex emplum. vñ Aug⁹. Nō quia potestas eius defecerat, in quasi vellet palam cū iudeis cōuersari: et nihil efficeret: sed ex emplū discipulis dem⁹ si fideles eius occulto plegentium se fudr haberent: et ut oīe scelerator⁹ iam de potius cuitarēt & se ostenderet magis accenderet. Sm Origē. Ho-

Augustꝰ.

G Origenes.

nestum & laudabile est imminente tā pericuio et agone cōfitendi tesum nō cuitare cōfessionē, nec recusare subire mortem pra veritatis: sed multus debet tradere occasionem tante tentationi. & hoc propter duas rationes. Primo qua valde pterumpetuosum est periculo se ingerere propter iexperientiā propie virtutis, que quādoq; fragilis inuenit: et propter futuri enē tus incertitudinē. Secūdo ne nos in gerentes pfecutorib⁹ occasionem pretemus eis vt magis insipi & nequi fiant: nos de cetū delicto demus responsum, et iuamus penas. [Proximū aūt erat pascha iudeoꝝ.] Hoc subditur ad ostendū q̄ ebriū. par uo tempore in ciuitate se occultauit: qꝫ ante pascha in hierusalem venit. [Et ascenderūt multi de regione hierosolymā ante pascha vt sanctificarēt se] et mūdarent [scripsos Iotationibus et sacrificiis ante festum ad edendum comedendum agnum paschalē, quem nullus comedere debebat nisi mūdus. Preceperat enim dominus p moysen vt vndiq; de tota iudea cōuenirent ante pascha in hierusalē: et ibi secūdum legem ante eius agnū paschalis se mundarent: vt sic purificati solēnitati et eius agni mūdi interessent. vnde Theo. Ascenderunt autem ante pascha vt purgarentur: quoniā quicunq; peccauerāt pascha nos celebrabant nisi prius expiarent balneationibus et leuitio ac rasura / quinetā quasdā depuratas obtationes offerendo. hec Theo. Ubi inf⁹ manitur q̄ debet cōmunicare: qꝫ confessione / crone / et cuius ante debent purificari. Si enī hoc fiebat de agno figurali, multo magis se debet homo sanctificare bonis operib⁹ ad digne recipiendum verum agnum immaculatū corpus xpi. Sed iudei oblitti fuit sanctificationis tractabāt de nece veri agni: et ipsum nequiss imorū laudum querebant in ipso loco ofonis / festo sanguinē innocentē miscere cogitantes. vnde Chrysꝰ. Ut venerant in exteriotibus se mūdare / & in interioribus per homicidiū & sanguinē se coinquinare. Inſidiabantur ei: et tempus festi tempus faciebāt occisionis. hec Chrysꝰ. [Quaerebāt ergo

Theoph.

Chrysꝰ.

tesum et colloquiebātur ad inuicē in templo stantes. Quid putatis qꝫ nō venit ad diem festū istum?] qꝫ enim

Confessio fidei.

H Dicere volentes.

mirabãtur q̃ in tanta cõgregatione ad docendum nõ venerat audeo quere bant nõ quidẽ bene: ad honorandũ/ Dies festus. sed male ⁊ ad occidendum. ℭ ita est noranduꝫ qꝫ sũ est dies festus et egit Math. xviii. sancte: semper obsecũ in die festo. Ibi illud. Vbi duo vel tres cõgregati fuerint in nomine meo/ibi in medio eorum sum. et ideo non congregati in domo dei queramꝰ ipsum nunc nos cõsolãdo/et exorando vt ad ꝺtem festũ nos feruos suos ꝺcat/et nos sua plenitudine sanctificet. Qñ vero nõ recte agit festũ nec nõ venit ihesus. Ibi illud Esaie. Festiuitates vestras nõ feram. Ex isthis Esa. d. verbis euangelista quasi respondens ꝙstionẽ eorum. [Dederãt aũt pontifices et pharisei mandatum vt siquis cognouerit vbi sit ihesus/indicet.] potestatẽ habuerãt publice [vt apprehẽderẽt eũ] scz nunciis potestatis ad occidẽdũ: propter hoc enim ab eis sicut ab ingratis ⁊ obstinatis receꝑerunt/vsq; ad tempus quod sue passioni dispositũ erat. Sed vt ait Augu. nos qui scimꝰ vbi Augusti. christus est (qui ad dexterã dei pris) indicemus iudeis: vt sic vnusquisq; apprehendãt eum per fidẽ. Constate igitur predictos nepharios in suo consilio pessimo estimãtes / ꝙ dñm ihesum ac discipulos teneꝫ paupertes ⁊ imbecilles retẽdere. Quid nunc putas magdalena dixisse? Sed ⁊ quanto animum mater ꝑfecti ihesu erat cũ sic eum recedere videret et audiret causam quare/ quis. scz eum occidere volebãt? Potest hic meditari dñam et fratres eꝰ hic cum magdalena remansisse/et dominum ihesum eas omnes de sancta sua conuersatione tunc cõsolatũ fuisse. Cõsidera nũc querulo dñi⁹ sues aduersarios quos solo nutu perdere poterat/nõ imbecilles recedẽdo de cibi abstinẽcie se falsi verbis excusando defendebãt. De eius mansuetudine et humilitatem imitande omnẽ deponie amarituꝺinem et furoꝛem qꝛ sic et corpꝛe et anime habebis requiem.

Contemptatio.

Oratio.

Omine Ihesu christe magni cõsilij angele/ qui cõsilium maligniũ contra te fieri permisisti: nec illius resistere per potẽtiã sed magis cedere per patientiam voluisti: nec declinando me in errãtu iudicio aut nocio cõsilio mei arbitrii vel hominum: neq; in potestate aut rẽtatione demoniũ: ꝛ tuipse clemẽter me intus et foris dispone et rege ac dirige in viam salutis eterne. Da mihi dñe vt quicquid contra me diabolice aut humane molitur aduersitates/redigatur ad nihilũ vt illesus et pe omni periculo creꝑꝰ ihesus nil referam actiones gratiarum. Amẽ.

ℭ De decem leprosis a domino curatis. Cap. xix.

Et factum est aũt dũ ꝛ cõtingeret] ꝛ apropinquaret [proprie assumptio dñi ihesu fuit]. scz a mundo ad patrẽ per passionẽ ⁊ mortẽ sed [firmauit faciẽ suã]. i. voluntatem (nam ꝑ facie dicitur animi voluntas) in locũ patrie ꝙ erat in hierusalem. Ignatius ibi operebat verum agnum immolari. Assumptionem ihesu dicit luc. ix. scz solum secundũ tempꝰ quo assumi debebat per passionẽ de hoc mundo ad patrẽ: qꝫ oportuit patrẽ ꝑfici et ita introire in gloriã suam/sed eius fini ꝑcepit de agno paschali ꝙ decimo die mensis primi assumebatur de grege et ad domũ inferebatur ꝛ seruabatur vsq; ad vesperã. xiiii. diei ⁊ tũc immolabatur. In hunc modũ ꝑfecta die in ramis palmaꝝ venit ad locum passionis. scz in hierusalẽ/vbi tanquã verus agnus erat ꝓpter nobis immolandus: manifestq; ibi et circa viã ꝑfectus est: vt sic veritas figure reꝑderet. Et quo ꝑtz ꝙ ꝛepugnãtes passioni pleniꝺit quasi dicat: ꝛ ꝙ sperauerat vt coacere est passue, vnde [firmauit]. i. non tenuit voluit: sed firmiter et constanter disposuit [ire et in hierusalẽ] ad sustinendũ mortem: vt oꝺtẽderet se ꝑꝺte passurum: ⁊ suo exemplo discipulos animaret ad passionem. Sic et nos omne opus bonum firmum et stabile debes assumere: nec ꝓpter tẽrationes ab eo discedere. Instante ergo tpe passionis quo trãsitus gramꝰ erat de mũdo ad ꝑfm ꝓficiscitur deorsum galilee et faciem in hierusalem obuertit: ac firmata et imperterrita mente locum in quo pati decreuerat petit. Non hyc et illuc ibat/sed iter versꝰ hierusalẽ tenebat. Tũ qui

Et factum est.

Assumptionis ihesu.

Firmauit faciem.

superius pluries exercuit et hortatꝰ est discipulos et alios ad martyrium et sui sequelã. Vbi hic hoc idem facit. Facto eos tali magister et auctor peccatis et quasi facto suo dicẽs [Si dñs vult post me venire abneget semetipsum et tollat crucẽ suam et sequatur me.] Aggrediẽs igitur ꝙ ꝑfectus fuisset dñs ihesꝰ ꝙ plurimos fugerat incipit reuerti. Sicut enim in supioris ad nram institutionem vsus est pandemia/ostendens ꝙ ꝓ loco ⁊ tpe furorem persequentiũ caute debemꝰ declinare: ita nũc virum fortitudine: qꝫ debito tpe imminẽte sponte redire se passioni offerret et in manibus persequentium traderet. Sic alꝫs fuit vsus temperantia eũ fugit honorẽ quãdo turbe voluerunt eũ facere regem: et econtrario fuit vsus iustitia cũ voluit rẽ honorari qñ ꝓpꝛius cum ramis arboꝝ occurrit eidem. Dans tamẽ modestie eundẽ honorẽ voluit: et ideo asellum ascẽdit. Istis igitur quatuor virtutibꝰ vsus est dñs virtutum ꝓpter nram institutionẽ/ a quibus oẽs alie virtutes morales descendere et derivãtur: propter qõ cardinales ac principales esse dicunt. Nõ ergo est mirandum si fuisset incõstans vel varius/ sicut nec aliquis aliꝰ qui secundũ diuersos casus in diuersis se exercet virtutibus. [Et factũ est dũ] pascha celebrandum [iret in hierusalem transibat per mediam samariã et galileã.] Samaria erat terra gentium: galilea iudeorum. ⁊ ideo christus vadens ad passionem transit ꝙ ꝛegeꝛes ex iudeis/nunc intelligere ꝙ ꝛecentia sue passionis in omnes erat futurꝰ: atq; fides nominis eius postmodum et iudeos ⁊ gentiles vnum deberet efficere populum. Quis ergo erat discordia inter iudeos et samaritanos / ipse inter vtrosq; et per medium vtriusq; terre transitur: vt vnus mediator eos pacificaret qui ad saluandos gentiles et iudeos venerat. [Et in ingressu cuiusdam castelli] in terminis samarie [occurrerunt ei decem viri leprosi] quia audierant famam de mirabilibus christi. In ingressu vibis et tamen ante ingressum mosaice quasi immũdi erant ab vrbibus et oppidis ex eius lege potestatẽ cum alijs commoꝛari. Conuersabantur autem ad inuicem/ quia communitas passionis fecerat eos vnanimes: et prestolabant simul transitum ihesu sollicite donec adueniret eũ viderẽt. [Qui steterunt a lõge] tum ꝓpter ꝛpi reuerentiam qꝫ nõ debebat appropinquare hoibꝰ ne eos inficerent eo ꝙ lex iudeorum lepꝛam immundam non tangendam iudicat. Lex euangelica lepꝛam non externã sed internã esse immundã affirmat. Et secundũ Theo. Ab longe stant quasi verecundãtes de immunditia. putabant enim ꝙ ꝛpc eos quẽadmodum alios fastidiret. Sic ergo abstinuerũt loco: sed facti sunt ꝓximi de ꝓximo. prope enim est dñs omnibus inuocantibus eum in veritate. [et leuauerunt vocem] ex magnitudine affectionis et magno desiderio sanitatis: et clamauerunt [dicentes. Ihesu ꝓceꝑtoꝛ miserere nostri] quia solo ꝓcepto et verbo poteꝛ nos curare. Si ihesus/ ergo vult: si ꝓceꝑtoꝛ/ergo potest: si misericordiam inuocãt/ ergo se miseros et indigentes ostendunt. ⁊ sic petitio fuit digna et ex parte petentium quia inferendi: et ex parte eius a quo petebantur / quia ipsius volens et ꝓceꝑtoꝛ potens. Ihesus. Titus. Titum dicunt nomen ihesu et veritas eius rem. Nam ihesus interpretatur saluator. vnde sequitur [Quos vt vidit] benignitatis et compassionis et misericordie oculis [dixit. Ite ostendite vos sacerdotibus] Lex enim ꝓcepit vt emundati a lepꝛa sacerdotibus se ꝓsentarent: non vt sacerdotes eos mundareꝰ/sed vt eos mundos esse indicareꝰ: et vt mundati ꝓ sua emundatione sacrificium in lege determinatum offerrent. [Et dum irent] vt sacerdotibus se demonstrarent [mundati sunt] ex fide et obꝺientia ad christum meritorie de cõgruo: sed diuina virtute effective.

ℭ Quatuor ex eisdem mundati sunt ante eũ ad sacerdotes peruenierunt. Primo quia christus noluerat sacerdotum superbiam: cotemplisset eis ne venirent. eos aspicere. ne ergo scandalizarentur ꝓcesserunt eos sanare. Secundo bonum obedientie eotum hoc meruit. Tertio hoc meruit eoũ fides. Quarto voluit ostendere ꝙ non virtute legis aut sacerdotum erant mundati: sed dei imperio. [Unus autem eorum qui samaritanus] ex gentibus [erat: vt se mundatum videt] sua sa-

Et.

Mundati ante eũ ad sacerdotes venierunt.

nationem virtuti rñi deputamus [redit eam magna voce] et fide et devotionis magnitudine [magnificabat deum] tanq̃ gratus beneficium recognoscens [et cecidit] per humilitatem [in faciem ante pedes iesu] per devotionem et reverentiam exhibens et adorauit eum [gratias] pro beneficio accepto sibi [agēs]. Vbi exprimitur fides eius et devotio ac benivolētia et grandis affectio. Dedit autem ei fiduciam appropinquandi dño tā susceptā purgato. Ceteri vero q̃ nudei erant permanserunt ingrati: nec ad agendum gratias sunt reversi: decepti a sacerdotibus quibus se presentauerant. quoq; doctrine rñi et miraculis detrahebant: seu eorum infirmationem attribuerunt suam sanationem obseruantie legis cum se sacerdotibus ostendebant: et non virtuti rñi licet a principio fideliter et devote permisissent ab eo sanari. [Et dixit iesus. Nonne decem mundati sunt: et nouē vbi sunt:] Non inserto gat dñs quasi nescius: sed ingratos querit quasi ignorans et de eorum ingratitudine doleret: eos requirendo ostendit sibi ignotos .i. reprobatos. Sicut enim ingratus non recognouit dei beneficium: ita nec deus notitia approbationis recognouit ipz: recognoscentem vero se recognouit et ipse. vnde Beda. Et merito eos sanatos: quasi ignotos vbi sunt ingrie.

Beda.

Scire et nescire dei.

Scire enim dei eligere: nescire reprobare est. hec Beda. Magis autem dolendum est de eo qui aliquam incurrit ingratitudinis culpam q̃ de beneficio perdito. Et ideo quasi plangendo subditur [Non est inuentus q̃ rediret et daret gloriā deo nisi hic alienigena] alterius sexꝰ gentis qui non erat de iudeis. Et hoc dictum est vel a rñe: tunc erant verba quasi lamentantis. vel ab euangelista in confusionem iudeorum qui non sunt reversi ad rñm. Et nota q̃ in hoc q̃ ipse alienigena rediit et alii qui erant israelite redditum neglexerunt: prefigurata fuit vocatio et fides gentium q̃ veniri deuoti erant ad fidem rñi: ac reprobatio et perfidia iudeorum qui in suo errore erant remansuri. Dño autem et in deo et in omnibus quos sanauit in corpore, sanauit et in anima: sed hi postq̃ fuerunt sanati in corpore et iustificati in anima ac boni facti: postea corruerunt a gratia et fuerunt mali et ingrati. Deinde cognita ingratitudinem magis confutus ab alienigenam qui redierat laudando cōmendat: quia ei humiliter ad pedes infirmitatē suam cognouit: ideo dño consolando eum dixit [Surge] ex a peccato in quo tacuisti cessando [et vade] de virtute in virtutem incedendo quam incepisti profitendo [quia fides tua] qua intellecti deo subdidisti [te saluum fecit] et ad sanitatem non solum corporis sed et animē reduxit: quia ipsa est iustitia iustificationis et dat fiduciam regni celestis. Vbi Beda. Si autē fides saluū fecit eum qui se ad agendas saluatoris gratias inclinauit: ergo perfidia perdidit eos qui de acceptis beneficiis deo gloriam dare neglexerunt. Vbi per lepram que est corruptio carnis / signatur peccatum mortale quod est corruptio anime. Primo quia cōmuniter in lepra vox efficitur inualida: sic in peccatore vox est inualida: quia deus peccatores non audit et cū multiplicat orationē nō exaudit. Secundo in leproso corpe multa viscera minuta dura et rotūda crescūt, sic in corde peccatoris multe cōpunctiones et amaritudines diuersorū peccatorū et circūstantiarum consurgunt: que minuunt sensum affectionem hominis ad deum: et reddunt hominē durum et rebellē deo et eius mandatis: et per hoc sunt occasiones hominū peccatorum postea et diuitia. s. ad voluntatem diaboli. Tertio quia eorum audeitus corrumpit et eius fetore sepius alii inficiuntur. sic operatio et conuersatio peccatoris est corrupta et conuersantes inficiuntur ex vitioso eorum consortio. Quarto quia lepra quanto studiosius reprimitur tanto turpior postea ebullit. sic et peccatum quanto plus occultat tāto plus crescit: ideo turpius parebit. Per denarium vero numerus vniuersitas significatur: numerus enim septenarius vsq; ad centum sunt ipsi sequentes vsq; ad centum sine replicatione: et finis et partium eius explicationes consequenter. Per decem lepros decem peccata mortalia occurrentes rñe significatur vniuersitas peccatorum penitentiū. Vel lepra significant eos qui peccant contra decem precepta decalogi / variantur peccatorum quasi maculis lepre distinguuntur et respersi. Valde deterior est lepra anime q̃ lepra corporis: q̃ peior est

Alienigene reditio.

Beda.

Decem lepra.

corruptio spūalis q̃ carnis. Debet autem peccator volens sanari et a peccatorum lepra curari / eo modo se habere quo se habuerunt illi leprosi. Primo tanq̃ venire debet ad iesum per fidem: non enim abhorret purus dñs aspicere maculam lepre nostre / qui pro nobis in cruce velut leprosus reputatus est. Secio debet stare surgendo a peccatis et cessando ab eis. Tertio debet stare a longe suam vilitatem humiliter considerando et valde erubescendo. Quarto debet leuare voces sez de profundo corde in cōtritionis verba proprompendo et peccata sua nō abscōdendo. Quinto debet dicere [iesu preceptor] dei miserere nobis implorando / que maxime est peccatoribus opportuna. In hoc autem q̃ dñs videns leprosos ait eis [ite ostendite vos sacerdotibus] manifeste a dño iesu confessio precipitur / per quam lepra interior sacerdoti ostenditur. Actis eis dicere. Ite a contritione ad confessionē: ostendite vos sacerdotib⁹. Quia licet peccata remittantur in contritione dicente prophetes. Dixi (.s. firmiter statui) confitebor / et tu remisisti mihi. tamen tenetur homo ea confiteri. Unde [dum irent mundati sunt] in via: quia deus in virtute cōtritionis peccatorem mundat interius priusq̃ a sacerdote absoluatur exterius: et nihilominus se sacerdotibus ostendere iubet. Sic et tu si habes maculam lepre et aliquo crimine dum videntur te dño oculis male vadis ostendere te sacerdoti per confessionem vocis: ob hoc ipsa salus et sanatꝰ a lepra trāsgressionis iniquitatis. Non tamen idcirco existimes te offerre illis quorum iudicio mundus habeberis: alioquin ex contemptu et negligentia immundus remanebis. Unus autem qui rediit / videlicet ecclesie vnitatem seu illos qui in vnitate ecclesie sunt desiderat: atque pro beneficio gratie grates referre non cessat. Nouem vero qui remanserunt / illos qui extra sunt ecclesiam: seu qui post acceptam remissionem criminū a perfectione decalogi per veritatem subtractam deficiendo grates pro gratia reddere contemnunt. Decem igitur mundantur: sed vnus gratias refert. quia multi in confessione mundantur: sed non omnes dñm laudant. Qui cum rāñ causa reuertuntur ad hominum / hi sunt neuē qui post adeptam sanitatem nō laudabant dominū. Et quia pauci sunt respective qui grati sunt de beneficio largitoris diuine / et remanent in reparata sanitate: ideo cū vnus reuertitur datus gloriam deo. Deo enī gloriam dare est peccata peccatis deo dare. curatione in bonis operibus perseuerare. Et hic est samaritanus qui in terpretatur custos: nam illi sunt grati deo qui se custodiunt a peccati recidiuo. Et est alienigena ideo cū Apostolo. Non habemus hic manentem ciuitatem: sed futuram inquirimus. Hebr. xiii.

Vnus reuertitur datus.

Dunc colligitur quia hi qui deberent esse magis grati dño et familiares (vt literati / prelati / et diuites quib⁹ scientiam dedit vel opes) magis sunt et ingrati seipsos elongant ab eo nec referunt sibi gratias sicut simplices et pauperes quibus tot bona non cōsulit. q. d. Labia nostra et diuitie a nobis sunt: quia nostre dño est. Ipse autem vnus gratias agendo tui faciem cecidit: quia sola virtus ecclesie cadit in faciem adorans. Inde est q̃ quandoq; prostrati oramus / vbi quamuis pretendimus infirmitatem corporis qua de pauere sumpti sumus: infirmitatem animi quia casum ex nobis / erectionem non a nobis sed a deo habemus: erubescentiam de malis qua pre multitudine peccatorum eos ad celum leuare nō audemus: prudentiam quia in faciem cadimus et videmus vbi cadimus. s. q̃ in terrenis affigimur. Quandoq; vero flectis genibus (vt salomon) sed erecto capite et elevata facie oramus: quasi dicentes q̃ desiderio patrie / trahe me post te. Quandoq; autem stantes oramus spē in celestibus habere desiderantes et quasi dicentes / nostra conuersatio in celis est. et illud / in domū dñi letantes ibimus. In primo ergo erat primitus conditionem nostram / in secō desiderū / in tertio spem. In me motiam quoq; resurrectionis domini nice tempore paschali et diebus dominicis exemplo fidelium multitudo inclinatis in terram vultib⁹ orant⁹ / nos terram et pulueres esse cū abiā hā recolentes. Vnus ergo reuertitur in faciem ad pedes iesu cecidit: ac nobis humilitatis et penitentie exemplum offert / vt. vnde Rm Bedam. In faciem cadit qui de perpetratis ma-

Fi. Hyeron. Grandi situs.

Cadere in facie. Beda.

Universidad de Deusto
Biblioteca

lis erubescit. Ibi enī homo cadit vbi confundit̄. Qui in faciem cadit videt quo cadat: qui retro/ lapsum suū non videt. Bonum ergo in facie cadūt: quia humiliant se in his visibilibus vt ad inuisibilia erigant̄. Vnde et retro cadunt: quia cadunt in inuisibilibus vbi modo nō vident quid eos rūe sequatur. Ad pedes ergo eius cadit et gratias agit/ q̄ se ad percipienda dei būficia humiliauit/ nihil sibi virtutis attribuit: qui bona que habet de suis dei se dñe intelligit. Et p̄m eūdē q̄ de nouis ante diem ceciderat surgere et ire precipitur: quia qui infirmitatē suā agnoscens humiliter iacet per diuini verbi consolationem surgere ad fortia opera/ et crescentibus quotidie meritis ad perfectionem passim proficere iubenit. Nunc autem fides saluū facit quem ad gratias agendas inclinat: et econtra perfidia illos damnat qui de acceptis būficiis ingrati sunt et deo dare glorīā negligunt. In hoc ergo capitulo ingrati de beneficiis reprehendūntur a dño. Multū est laudabilis virtus gratitudo/ erubescit ac ceprabilis deo gratiarum actionis detestabile vitium ingratitudo. vñ Augu. Quid melius alo geram⁹ aut ore promamus aut calamo erpuimam⁹ q̄ vt deo gratias agamus? Nec nec dici beatus nec agi fructuosius pōt.

Ingrati-tudo.

Augusti.

Et iterū. Scio q̄ ingratitudo displiceat tibi: que radix est totius mali spiritualis et venenū vicios et exitiosissimo omne bonū: obstruens fontē diuine misericordie/ quia et mala nociua ita recutitur ne vlera bona adipiscātur. vnde et Bernū. Dignū est semper gratias agere: qi deus nūq̄ cessat benefacere. Et iterū. Dulce in referēdo gratiam non esse tardus aut segnis: discē ad singula bona gratias agere. Diligenter (inquit) considera q̄ tibi apponuntur: vt nulla vel pro dei bonabeata gratiarum actione frustrentur: non grandia/ non mediocria/ nō pusilla. Denīq; iubemur colligere fragmenta ne pereant. i. nec minima beneficia obliuisci. Nunq̄ non perit q̄s donat ingrato? Ingratitudo inimica est anime et tinamitio meritorū: Meritū dissipatio: bonorū dispersio: beneficiorū perditio. Ingratitudo est ventus vrens et siccās fibi fontē pietatis/ rorē mie/ fluenta gratie. Quanto vero debeat esse gratiarū actio: docet idem Bernar. di. Non tantū verbo et lingua sed opere et virtute exhibeamus nostrorū beneficiorū gratos: nō enī gratiarum dictionem sed gratiarum actionē exigit a nobis dominus deus noster. vnde etiā Chrysō. Agam⁹ igitur et iuges gratias/ et non modo verbis hoc nostris verūetiā operibus nris/ immo ipsis precordiis impleamus. Agam⁹ vero gratias nō de propriis viribus etiā de alienis bonis. Ita enī et inuidiam poterimus euincere/ et alere charitatem. Neq; tam illius poterio inuidere de quoq; bono q̄ deo referendo letario. Quid tuū magnū reposcit q̄ pio tua in nos liberalitate solumīd gratos fibi esse nos percipit? Ingratitudinis mater virtutum erat arrogantia potissimū signū esse beneficio elatū se aliquis signū esse beneficio elatus mar. Humilitatis vo ergo cōtrarium p bonis fossū ex pio his q̄ gratis estimantur esse gratiarū actibus inter deos: et quodcūq; pariet nihil se dignū estimabit passum esse. hec Chrys. Et hec est magna causa q̄re deum nō diligimus: quia et⁹ bñficia nō recognoscimus. vnde Piero. Tus scire quare deū non diligis? quia eius beneficia non recognoscis. Quāto magis i bonitate eius ascendis: tanto plus in amore eius inardescis. hec Hieron⁹.

F Ingrati-tudo.

Bernar.

Chrysost.

Hieron.

¶ Oratio.

Domine iesu xpe de mia peccatrice confisus ad te piā medelā ego quasi leprosus veniens/ pecco catorū respersus cōfugio: ad te fontē miarū ego immūdus maculis vitiorū currouer supplex et exoro quatenus dignetis me ā lepra infirmitatis/ lauare refeditate/ et me dirigere ad salutē. Da mihi vt semp beneficia tua i cor. habeā: et de vniuersis gratias ribi agā. Sed q̄ hō mortalis cunctis q̄ put̄o nec vnum pro mille gr̄as referre sufficit: referant tibi grates pro me virgo maria et oēs ciues supercelestes atq; omnis creatura fidus cuncte laudis sit materia. Amen.

¶ De samaritanis hospitiū dño negātib⁹. Cp. xx.

Tasit aduentus dñi iesu nō interet/ misit nūcios ante faciem suam/ et ingressi/ fec̄ iacobi et ioannem/ ante faciē suam in castellum samaritanorum: et [illi]

Luce. ix.

Beda.

dem hospitiū et cetera necessaria q̄ non magna cōseabant̄ sibi preparare. Hec ciuitas samaria multe fecunditatis/ ita peccatis exigēb⁹ nec vnuq̄ habet dominū nisi cū omnes ecclesias: vnā in monte vbi quondā fuit regis palatium: sed ex hoc tēpore sancti ioannis baptiste in qua sepulti sunt tumor abūdauit et beluscū. Samaritani vero qui emulabant templo hierosolymitanos et mandebāt cunctis⁹ in hierusalē adorare: quia videbant xp̄m cū discipulis habere [facie] seu vultum. i. pendere similitudine et signū [cunctis] hierusalē] ad festū pascha le causa orationis faciende: ideo eos ex emulatione apper locū adorationis [noluerūt] hospitio recipere] ita dicebant locū adorationis esse apud eos in monte garizim et nō in hierusalem. Vñ supra mulier samaritana quasi emulando dixit dño. Patres nri in monte hoc adorauerunt: et vos dicit qt hierosolymis locus est in quo oportet adorare. Item quia ex vestimentis xp̄i et discipulorū eū cognouerūt samaritani q̄ erant iudei: tu dei aūt erant samaritanis odiosi eo q̄ cōtēnebant eos nō ceo comedere et habere cum eis: non enī communicant samaritanis/ sicut nec hebrei egypcijs. Vnde Piero. Postulāt inter se samaritani atq; iudei discordare odio/ videntes itaq; dñm ad hostes suos pergere/ samarite eum recipere noluerunt. Quāobrem maledicatur in eternū gentia: quia voluntas dñi fuerit non suscipi a samaritanis: quia festinabat die xp̄m per eā sanguinem suum redemere occupatus suscepione samaritica. et doctrina gentis illius passionis differre dū ad quā veneraī suscipiendam. hec Piero. Sicut autē dño in hierusalem tendenti restiterunt samaritanis: ita si mens tua in celum tendat habebis semper qui tibi odia et bella generant: non tamen irrepat vindicta: mentē tuā sed fieri poteris tuus de vitijs esse. vnde sunt versus. Dicit̄ esse cuncti Genteo odere fideles. Quos quia non recepit membris illa fuit desiderat aliquos tibi obsistere seu re impedire videas/ nolī contēto nobis deseruire: sed teipsum in tempo refringe et te cum deo tuo recolligere fibiq; placa. Dñe vim patēs: respondeo pio me. Nec de hoc cōtristeris/ q̄ nihil pfic nisi q̄s deus scit finaliter p bono nō esse expedīs. imo ego ad plenū nō videas videbis in fine: et si pariter portauerimus illis in q̄ tibi eos impedimentum prestare credebas/ erit tibi mirabile ad animi propositum exercendum: sicut de iosephi et multis aliis est factū. q̄ sm Chrysō. sibi legē xp̄i custodire voluerit/ necesse erit quādē multa q̄ te ad observationē eius impedant aliqui parentes. Sic enī in his q̄ sm deum desiderat̄ reperdeas quodāmodo plurimum impedīri/ vel p infirmitatē vel quocūq; alio modo contingente: de hoc mirabis? conturberis sed totū equanimiter ferāt et te ex toto illi committas q̄ melius nouit q̄ ipse quid tibi expediat: qui te ad se continuē fidelissimū quomodo cūq; ipsum et toos illi committas/ iusto forte hoc ipse non videas. Ad hoc ergo sit tibi unum studiū: vt cū ipsum in pace et cordis tranquillitate possideas: et pro quocūq; eius non doleas nisi de solo peccato proprio vel alieno/ seu etiam de his que te inducere nit ad peccatū et que possent alienare seu elongare a deo vel medium facere inter te et ipsum deū. quecūq; enim tibi occurrerit aduersitas eius miru et prouidentia gerunt/ cuius veraciter es creatus sume et si duo esse consentiunt. Cum igitur tribulatio aduenerit/ erit obuiam hospitalitate benigne cum recipiendo: et die corde iocundo. Bene venerit amica mea tribulatio. Qui enim aduersa tibenter pro deo patitur/ cordio posito affimiliantur ideo ab eo tanq̄ consiliarii mei dilectissimi precipuo pstringitur. Potro de imminentibus tribulationibus scire debes q̄ licet inoliarum infirmū hmōdi non fit meritorium: verūtū si prudēs animo hoc quod imminentie tibi est voluntarie pati volueris/ voluntatem sūā hactenus rebellem ad virgam dei incurrerit virtutem faciens et necessitate: haud dubium quin salubre et meritorium fiet: et ad spiritale virtutum incrementum proficiet hoc q̄s anxie pertulerum videbatur. Patia

Hieron.

Patientia enim ergo libenter et voluntarie cicatrix vera sanis nostra est in cruce/ nec erra cam aliqua salus inueniatur. In quacunq; enim anima crux id est tribulatio non est/ nulla patientia est: et vbi patientia non est/ vera salus

Impedimentum ad salutē nullum.

non est. Est autem patiens est cui gaudium est q̄ despicitur et q̄ in penis et quibusq̄ aduersitatibus ierat et ultrans p̄to eo q̄ passioni rp̄ter hu militans siue aliquid addere velit / et q̄ habeat vnde deo aliquid sacrifi cet. Et ideo omnes penas et aduersi tates occurrentes viuus cum pentis et aduersitatib⁹ rp̄ter et vnione ipsa rum dulcescant et deo in summa pa tientia redoleant. Omnia ergo q̄ tibi aduenerint sine ira siue tristia et mi mia charitate a deo tibi esse dengra cerissime scias: et omnino credas q̄ omnia ex tanto amore rp̄i tibi proue niant vt nihil aliud tibi aut aliter eue nire velles aut velle deberes: et ideo p̄to singulis ei gr̄as et laudes agas.

Fiducia appl̄orum.

Ira ut itaq; iacobus et ioannes cōtra samaritanos voluerunt ignem e celo ad consumendum eos impetrare dicētes [Dñe ſi[vis dicim⁹ vt ignis descendat de celo] .i. de alto sicut ful gura et huiusmodi que omnia venūt de celo aereo [et cōsumat: illos. Ire re cipere nolentes. O quanta fiducia eo rum in dño erat: qui solo verbo se fa cere posse credebant vt ignis de celo descenderet. Et huiusmodi vindicta que laudata est in helia in istis est a dño reprobata: quia hoc non appete bant ex charitate et amore correctio nis eorum vel finiendi in illis malit tie sicut ille: sed ex impatientia pot⁹ et indiscretione et appetitu vindicte. in quo imunit dño q̄ non valet zelus nisi discreta voluntas. Unde ver

Iacob. v.

bis apostoli petri amantis et vtroli et animes ceciderunt: non odio sed iusta vindicta, et paulus quēdā pec catorem tradidit satane in interitū carnis: vt anima esset salua. vñ Be da. Reprehēdit in istis ps̄is non exēplum prophete sancti: sed voluntatē vindicandi que adhuc erat in rudi bus/alia discretione non eos amore correctionem sed odio desiderare vindi cabam. hec Beda. vnde dicit eis [Ne scitis cuius spūs estis] scz spūs sanc ti qui bonus est et suauis. hoc est. nō bene recognoscitis cui spiritui signa ti estis ex ideo vultis per odium cre cere vindictā/quod non licet dei ser uis. In nouo enim testamento quod est amoris/ p̄cedendum est suauit et benigne: non sicut in veteri testa mento quod est timoris/ vbi p̄cede batur aspere et rigide. Unde Glosa.

Beda.

Spūs ei tui sunt.

Cuius spū signati estis eius et acta imitemini nauue pie conflamines et in p̄senti patientiam habentes / et in futuro iuste iudicantes cum se debuit super sedes duodecim. Et subiungit dño [filius hominis non venit aias per dere /per rigorem iustitie tantum inferendo penā mortis sicut vos vul tis quātumlibet pdito est ex voto [sed saluare /per miam et pene relaxatio nem: sicut expedit miseris. Saluator enim melius clemētia q̄ sententia. Et in hoc datur exemplum pielat⁹ vt non statim cum impetu peccata pu niant/sed magis ipa et locum exp̄ctent: nec semper in peccantes vindi cam exerceāt. Unde Zimato. Omnia vero discipulos increpauit quia ignē super eos descendere gestiebant qui non receperant rp̄m: ostendit nō bis non semper in eos qui peccant vindicandū: quia nonnūq̄ magis plus prodest clemētia / tibi ad pa tientiam /lapso ad correctionem. De nitis samaritanis cuius crediderunt / a quibus hoc loco ignis arcetur. Do minus autē nec in hoc indeuote ass̄ proprium refutantes cōmouentur: et ostenderet quia non habet vitiosis studium perfecta virtus: nec vlla fit ira cunda vbi plenitudo est charita tis: nec ex eludenda infirmitas ig nauda. p̄tocul a religiosis indigna p̄tocul a magnanimis cupiditas vltionis p̄tocul a prudentibus inc̄ssi derata commotio et incauta simplici tas. hec Zimato. C Per iacobi et io annem qui adhuc imperfecti erant / significantur homines imperfecti q̄ rentes nimis pure vindicare: sed ma gister perfectiōis prohibet hoc fieri. [Et]quia samaritani nolluerunt dñm iesum et discipulos eius intra ciuita tem suam recipere ad hospitandum [abierunt in aliud castellum.] Cir cumbat enim dñs iesus ciuitates et ca stella predicando et faciendo mira cula: sicut supra dictū est. Unde mani festum quomodo dñs iesus cuius est terra et plenitudo eius /et ciuitas ab vno loco patienter fert et transit ad alium: et habet patientiam similia tibi euenire animo gaude quia datum est ei et tibi in tantillo imitari dñm tuum. Nec ignor omnia considerantes omnem amaritudinem extram a nobis crebra damno: et non vlciscentes nesciens deo rerum cōmutia nos, vñ Chrysa.

Ambro.

Ira pec

Chrysa.

Nūq̄ inhidiemur alijs quoniam ad uersus nosipsos acuimus gladium et profundiorem nobisipsis plagam da mus. Sed contristauit te quoniet vis tu enim vlcisci. Nec vlciscaris. Iea enim vindicare poteris si non vindi caueris/non si vindicasti. Quoniam non vindicās deum et constitutis inimicum: vindicās autem non adhuc. Mihi enim vindicta / et ego retri buam dicit dominus. Si enim famu los habemus/et si admodum dissidē tes non nobis iterum commiserimus fi uendam: certi infinite accesserint non solum non vindicamus/sed aut ulcis mur dicētes ei. Flagellum eorum no bis committere oportebat. quia vero reipsum preuenīes vindicasti/ne me molestes dereliquo. Multo magis de⁹ qui eminciauit sibi cedere omnia hoc dicet. Qualiter autem non incō uenīens est si in pueris quidē nostris tantum expectimus obedientiam: dos minatori vero non cedamus ea que possumus famulos nobis cedere: Si enim (pie milhi) odio eum qui pecca uit: eius gratia et ipse peccas. et in eis dem cadis? Comunicatus est: ne rece dicteris: percussit ne repercutias: contristauit: ne recontristes. qt mul tum lucrū si facē es illi rursus par. Iea enim cōtundere poteris si cum humilitate feras et mansuetudine cō fremētes absc̄dere poteris ab ira. Nul lius malum sanat/sed bono ma lum. hec Chrysostomus.

¶ Oratio.

Domine iesu christe q̄ de samaritanis hospitium tibi negan tibus non te vindicasti/sed pa tienter ferens humiliter ad alium lo cum declinasti: presta mihi indigno o bulcis hospes anime vt vitia cun cis expulsis gratū tibi in corde meo hospitium valeā p̄parare: siquā do ob mea demerita tibi receptus non fuerio / noli mihi irasci. et a seruo tuo in ira declinare aut vindictam de me sumere: sed qui non venisti animas perdere sed saluare recebita me tibi per tuam misericordiam: et da vere tā per digna p̄paratione cor ape riam: tibiq; placeat ad me seruum tuum intrare / et me miserico diter benedicere. Amen.

¶ De petitione filiorum zebedei. Cap.xxi.

IOsue hec ascendit iesus hierosolymam/que re specta totius terre p̄to missionis sita est in al titer. ppter hoc ab aliis paribus illuc venientes ibant ascendendo. et p̄cedebat discipulos suos: vt ꝑm Theophi. ediscerent q̄ ad passionem p̄cucurrit. et nō refugit mortem p̄o nostra salute. Ibat ergo passurus p̄o nobis nos p̄cedens. et nos instruēs q̄ ipm in op eribus penitētie sequi debem⁹. Et se quētes discipuli timebāt: q; nondum perfecti vsq; ad toleratiam martyrii erant. Et (vt dicit Beda) meminerāt sermonis ei⁹ quo se passurum multa a summis sacerdotib⁹ et scribis. et occidendum esse p̄dixit: memētes ne vel ipsi cum eo occiderentur/vel sal tem ille cui⁹ vita et magisterio gaude bant inimicos⁹ manib⁹ occumberet. Et diuertēs se a via [assumpsit secre to] et ad partē trahit seorsum [duo decim discipulos suos.] tanq; perfe ctiores. rypum p̄latorum gerentes/ non infirmos. q̄ posset scandalizari: q; noluit nobis secreta sua mysteria indicare. et nunc eis tam quarta vice mysterium sue passionis et resurrec tionis p̄dixit. q; vt dicit Theophi. Cōuenies erat passionis mysterium propinquioribus sibi reuelare. vnde et Chryso. Nis gloria dei et ois salus hoīm in rp̄i morte posita est. Nulla enim res est que ampli⁹ ad saluem hominum pertineat q̄ mors ipsius. Hec est aliud aliquid. ppter q̄ magis deo gr̄as agere debeamus q̄ p̄to pter mortem ipsius. Ideo cum plu ma turba fidelium sequeretur eū in via / duodecim apostolos solos sibi in secreto/et illis p̄mittendo mortis sue nūciauit mysterium: quia sem per p̄ciosior rhesaurus in melioribus vasis includitur. Et notandum q̄ ꝑs passionem suam et mortē plu ries discipulis suis p̄dixit. primo post⁹ petrus confessus fuit eum fi lium dei. secundo post⁹ transfigura tus fuit in mōte. tertio ibidem post⁹ curauit lunaticum. quarto in p̄senti loco. quinto in monte oliueti dicēs. Scis⁹ q̄ post biduum pascha fiet &c.

Theoph.

Beda.

Chryso.

Mors domini.

Passibis dilice p̄to noratio nes.

Et hoc fecit propter piura. Primo vt colloquēdo cum charissimis amicis suis reuelaret illis secreta sue mentis: qi secreta mysteria sunt tanquam maioribus reuelanda ⁊ detegenda/ cuiusmodi erāt apostoli. Secūdo ne de memoria laberētur/sed mortis tuiter meditationem haberēt/vt exercitati expectatione cum venuret persecutio et crucis ignominia facilius ferrent ⁊ non turbarentur vehementer: qi tribulatio precognita ⁊ expectata leuior inuenitur. vel videtes eū mori ignominiose non scandalizarētur. Tertio vt non dubitarent cum resurrecturum sicut predixerat/ cū viderent ea que de passione sua predixerat impleta. Quarto vt scirēt quo niam passionem prevenit et sponteneus ad eā accessit. Quinto vt essent testes q̄ scienter pateretur ⁊ voluntarie: vtpote qui prevenit mortem: potuisset fugere. Mystice frequenter predixit discipulis passionem suam/ per hoc significās q̄ multoties esset passurus in mēbris suis. vnde i Actibus apl̄oꝝ. Saule saule q̄d me persequeris? Et petro imminente passione sua dixit. Vado romam iterum crucifigi. O quotiens et ꝯmn dominꝰ hodie i electis suis patitur/q̄a per malos multiplicuter ⁊ crudeliter sepius affligitur. [Et ait illis] specialiter cāꝫ suis secretariis ⁊ amicis. [Ecce ascendimus hierosolymam]ad locū passionis. q.d. iam in promptu est vt patiar quoniā tribulatio ,prima est. Et attende q̄ et supra ⁊ hic facit mētionem de loco passionis/sez hierusalem: qi ꝑm scripturas in medio terre operaturus erat salutem. Terra aūt hierusalem in medio mundi est posita. cui ab oriente adiacet arabia/que tempore filiorum israel solitudo erat vastissima. i. desertum/ eremus/terra inulta ⁊ inaquosa: in qua detinuit eos dūs quadraginta annis manna ad māducādum eis pluens: ⁊ aquam de rupe producens: quam arabiam mare mortuū diuidit a iudea. A meridie vo adiacet egyptus: et sic filius israel de egypto in iudeam redeuntibus magnus erat circuitus: q̄ per arabiam circūdarēt eos dominus. Ab occidēte quoq; adiacet mare magnum: et a septentrione syria: et mare cypriuum. Ihc ergo q̄ dicit[ecce ascēdimus hierosolymam]apparet voluntas patiendi: q̄ sponte sua venit ad passionem. vbi Chrysto. Licet dicat. Videte quia voluntarie vado ad mortem: nemo me vocat hierosolymam/nemo admonet: nullū potestas precepium timeo: nullius violentie necessitate cōpellor. Cum ergo videritis me in cruce pēdere/me esse mētis me hominem esse tū. nam esse posse mori hois est: velle autem mori hois non est. hec Chrysosto. Nec dubitet q̄ in prelatis debet esse vigor ad tolerādum martyrium si necesse sit pro grege sibi cōmisso: ⁊ hoc docet per exēplum sui qui voluntarie venit in hierlm ad suscipiendum mortem pro salute mūdi. Et subiungit [Et cōsummabuntur oīa que de filio hois]ad est virginis [per prophetas sunt scripta] et bene dicit oia: nam tria p̄dixerat de ꝯpo/sez quid esset actiurus/quid passurus/ quid pro peroraturus. Cōgrue autem se filium hois nominat vbi se passurum predicat: vt intelligatur q̄ ꝑm humanam naturam non ꝑm diuinam passurus erat. Deinde explicat que vertur a super eum erāt: et seriatim ordinem passionis enarrat[Tradetur enim]sez a iuda [principibus sacerdotum et scribis ⁊ senioribus: et condēnabit eum morte]sez per falsos testes iniquos: et die scruato. Et q̄ nō habebāt potestatem interficiendi/ eo q̄ iudicium sanguinis esset eis ablatū per romanos qui eis dominabātur: ideo subiungit [Et tradent eum]sez principes ⁊ scribe cum accusatione crimi[q̄stib⁹]sez pilato p̄fidi ⁊ suis militib⁹ manifestis romanor ad perficiendum illud quod ipsi non poterāt sez mortem xp̄i [Et]ipsi gētiles[illudēt ei]verbis ⁊ contumelijs[et cōspuent eum]quia immūdicijs[et occident eū]crucifigedo clauis ferreis. Iniuria nimia vbi falsi traduntur veritatem: fatui illudunt sapientiam: et iniqui flagellant innocentiam: mutui occidūt vitā. Bene fratres charissimi illi dicitur: gloria ante ruinam. Ante enim captiuor traditur: gloria ante gelos illuditur: spectatum fine macula ⁊ candor lucis eterne conspuitur: dūs oim flagellatur: et vita bōnm occidūtur. Quid restat nisi vt ꝑs eam et cū eo moriamur? Et iterū. Tradit

tanꝫ reus: ad illudendum tanꝫ fatuus: ad flagellandum tanꝫ malefactor: ad cōspuendum tanꝫ vilis: ad occidēdum tanꝫ piessimus latro. hec Beda. Mystice dūs traditur a sinagogis/illudit ab hypocritis: flagellatur a tyrānis: cōspuitur a blasphemis: occidit ab hereticis ⁊ apostatis. Et ne aplī eo⁹ morte audita ab scādalizarētur pre tristitia ⁊ turbarētur cū viderēt mortē/nōdū eis sua resurrectionem ad eor consolationem/ dicens [Et tertia die resurget]Ecce tempus ⁊ gloria resurrectionis: qua passioni annecte vt tam cita ⁊ certa resurrectio fiendalū crucis enacuet. Ideo enā passio ⁊ resurrectio cōmūgatur: vt in passione natura humani tatis/et in resurrectione natura diuinitatis cōprobetur. Et vt dicat Aug. "Passione ostēdit quid sustinere pro veritate/ resurrectione quid sperare in tribulatione debeamus. Sequere ergo māc ⁊ tu cum discipulis/et assocciis tuis cū ad ignominiam passionis: verūdem peruenire mereaꝝris ad gloriam re[illegible]ctionis. qua ꝑm Apostolum si cōpatimur ⁊ conglorificabimur. "Predixit ergo eis ⁊ passionis sue penā et resurrectionis gloriam: vt cum morientem cernerent etiam resurrecturum non dubitarēt/ et eius resurrectionem fiduciali⁹ expectarent [Ut ipsi nihil hoz intelleꝛ]sez manifestē ⁊ perfecte: quia adhuc rudes erāt ⁊ imperfecti. cui⁹ rationem tripticem assignat Beda/ dicēs. Discipuli eui⁹ vitam maxime deliderabāt: mortem ei⁹ audire non poterant. et quem non solum hoiem innocentem sed ⁊ verū deum esse sciebant/hūc nullatenus mori posse putabant. et qi per parabolas eum sepe loquētem audire consueuerant: quotiēs aliquid de sua passione dicebat/ hoc nostra vt sonabat intelligebant/ sed amore vicrante ad aliud quid allegoricē referendum esse credebant. hec Beda. Et nota q̄ sicut xp̄s assumpsit discipulos et duxit eos hierosolymā ac secreta eis reuelauit: sic sua liter adhuc assumit discipulos ⁊ ducit hierosolymam quādo vocat hoīem ab amore mundi et ducit ad religionem/in qua est pacifica conuersatio. Hierosolyma interpretatur pacifica: in qua religione multa secreta eis reuelat. Et illa quīq; que enumerat de xp̄o specialiter contingunt religiosis que et christ⁹ patitur in eis. Primo moriuntur mūdo quādo amore seculi fundituꝰ ⁊ eis extinguitur: ita q̄ parentes/diuitias/delicias/honores/et oia que in mundo sunt propter xp̄m contēnunt. Secūdo illudunt: quia tam ab hoibus infamantur: ita q̄ religiosus potest dicere illud psal. Vidētes me derisērūt me locuti sunt labijs ⁊ mouerūt caput. Tertio flagellantur singulis detrahētium: quia heu tam vbi cōuenit seculares semper rodunt ⁊ flagellāt religiosos per detractiones. Quarto crucifiguntur a seipsis quādo totū cor tuum ad crucem xp̄i cōfigūt: et cogitātes de passione xp̄i carnem suā crucifigūt ⁊ affigūt ieiunijs/ disciplinis/et similibus. Quinto tertia die resurgēt quia terminata omni miseria ad eternam letitiam perueniēt. Prima quidem dies est fidei christiane quam habuerunt in seculo: sed̄a dies est religionis sancte qua seruierunt deo. sed in ꝑfectione vite. Tertia vo dies est gloriose in qua ab omni miseria resurgēt. Poterit etiā predicta de xp̄o enumerata aliter accipere ⁊ sic orare. Ignosce mihi o mūdicia summa: q̄ ego corpus tuū indigne sumendo totiens tradidi te libidinosis motibus meis tanꝫ incircūcisis. Ignosce mihi o summa veritas: quia ego totiēs illusi tibi vanum meū transgrediendo ⁊ ꝑuorum mentēdo. Ignosce mihi o vera paciētia: q̄ totiens flagellant te peccata mea terrādo ⁊ te offendendo. Ignosce mihi o summa sapiētia: q̄ ego totiēs facie tuam cōspui q̄ vitatis cognitionem quā de te habui ꝑ turpitudinem vite mee fedaui. Ignosce mihi o via vitaꝫ q̄ ego te totiens occidi q̄ ꝑ peccatū mortale te ab ala mea expuli. Fac me tertia die resurgere per verā contritionem/purā confessionē/et dignā satisfactionē. Et q̄ dūs iesus dixit se tertia die resurrecturum: filii zebedei discipulos puranter ꝑ interpretationem regnum iesu in israel/et eū illicō in ꝑfecto regnauerūt ꝑfectaliter ⁊ in pace sicut dauid et salomon regnauerūt ad complendum in primo aduētu ad ꝑficiendum in sedo suggesserūt matri sue vt peteret munus sine noīe/quo concesso peteret eis cōfessionē a dextris ⁊ a sinistris ei⁹ in regno suo. i. q̄ essent collaterales ei⁹ in regno suo. i. q̄ essent colla

Universidad de Deusto
Biblioteca

terales et maiores prę ceteris in regno suo post eum: qui enim erāt eius cognati germani volebāt post eū esse primi. Hęc mirū si talia apīi credebant et appetebāt/qui adhuc carnales erant et nondū perfecte illuminati nec cōfirmati per gratiā spūsc̄i. vt uit Chryso. Iuxta reḡuus vocationis apīorum et passionis ōīs motuus est zebedeus: sic ulta secutus est iesum cum filiis suis. Sexu fragilis et iam etate defecta spī velocitate sedebatur: qi fides nūq̄ senescat/et religio fatigatione nō sentit. hec Chryso.

Chryso. Zebedei mors.

§ Pertria.

Tria autem petit que desiderāt magnates filios. quietem cū dicit [dic vt sedeant hi duo filii mei]honores cum subdit[vnus ad dexterā tuam et alius ad sinistram]diuinas cū addit[in regno tuo.] Et vt dicit Chryso. Filii fidelis suis militiā comparant/ alii diuitias/alii honores nemo filius suus cōparat deum. Perditionem illoꝝ magno precio comparant: salutem autē illorum nec dono accipere volūt. Sz si viderint illos honoratos letantur: si viderint pauperes tristantur: si viderint peccantes non tristantur/ vt ostendant qi corpoꝝ amatores sunt non animaꝝ. hec Chryssosto. In tribus autem deficiebat ista mulier in ordine/in intentione/in materia. In ordine erat peruersitas: qi ante meritum petebat premium [dic (inquit) vt sedeant] qui nondum laborauerant. In intentione carnalitas: credebat enim hoc sibi deberi ex lege carnis: ideo dicit [hi duo filii mei]sez consobrini mi. In materia vanitas: qi pōpam querebat: ideo subdit [vnus ad dexteram tuam et vnus ad sinistram in regno tuo.] vt ait Chryssosto. Non solū prędicemo discipulis suis de passione sua futura/sed etiam aptās pertinire mulieri loquimur declinante sexus ab itinere donec mulieres retrovenientes occurrerent. Hec erā credibile est mirrim cū ipso ambulasse mulieres: sed longo interuallo separatim inter se ambulabant spūs cum discipulis suis primi/sequentes mulieres. Et cum mater sm̄ informationem filioꝝ peteret a ppe/ iesus non respōdit matri pro simplicitate eī: sed filiis per eam petentibꝫ qui vba poluerāt in ore matris. Sciebat enī ipsam missam a filio et informatam de petitione facienda pro eis: propter quod eis imputatur. qi quod per alios facimus / quodāmodo per nosipsos facimus. Unde respondens duobus filiis quos consilio mater perebat/ostēdit eos errare/dicēs [Nescitis quid petatis]sez mediāte matre vestra quam submisistis. quasi dicerer. Prelationem queritis in celo/ que nulla erit ibi et male queritis. regnare enī vultis qui non meruistis: et nec honore sz onere peruenitur ad regnum quod queritis. Attendāt ergo qui regnū celoꝝ a dño petūt et passum pro hoc laborant: quod ipse suis discipulis et nequibus respōderit. vñ Beda. Nesciunt quid petunt/qui sedem gloriā alio quā nondum meruerunt inquirunt: desiderat enī regnare sublimiter cū xpo/sed prius erat pati humiliter ꝙ xpo. vbi et Chryssosto. Intelligere enī debemus et nos vt nō illud a deo petamus quod nos bonum esse iudicamus: sed ea q̄ anteq̄ i potestate dei ponamus / vt ad illud eruendum quod ipse nobis expedire cognoscat. Et iterum. Non enim solum debemus cogitare qualem gloriam consequamur/sz quomodo eam damus ruinā peccatoꝝ: et in secularī bello qui semper de preda victorie cogitat difficile vincit. Ideo petendum erat. Da nobis auxilium gratie tue vt omne malum vincamus. hec Chryso. Per istos qui petierūt a xpo prę ceteris discipulis honorari eo ꝙ erant eius consanguinei/significantur ambitiosi/qui habētes prelatum consanguineum volunt per hoc in ecclesia prę ceteris promoueri. Quibus bene respōdetur [nescitis quid petatis.] Nam honores ecclesie nō sunt dispensandi ex propinquitate sanguinis/sed ex idoneitate persone ad ministrationē scientie et virtutis. Et vniuersaliter de oīb⁹ ambitiosis optime potest dici ꝙ nesciunt quid petant: qr tales si promouentur/male utrant et potsidebunt. Cognoscēs igitur dis eoꝝ ignorātiam et errorem quia indiscrete petebāt presumentes puenire sine meritō ad tātam gloriā: reducit eos ad viā sez ad humilitatem. et nos imitar ad eam per quā veniatur ad sublimitatem potius ꝙ per ambitionem. Ubi ostendit ꝙ in prelatis debet esse timor humilitatis: qi non debēt appetere vel gaudere prefesse altis. Unde dixit eis [Potestis bibere calicē quē ego bibiturus sum:]. i. passionē martyrii et morte crudelem sustinere propter deū/quā ego pro vobis et multis et charitate passurus sum voluntarie acsi bibā illā vt delectabilem calicem per quem debeo venire ad regnū non temporale vt creditis sed eternum.

Calix hō.

Per calicem vo vbiq̄ passio et martyrium intelligit. nam qi sicut calix est vas quo bibitur ad mensuram: sic passio cū mensura bibitur eo ꝙ non permittit dūs hoiem tentari supra id quod potest. nam qi caro sicut potus transit: illud est qđ in presenti est tribulationis/momentaneum et leue est. nam qi delectat: nam passio et tribulatio a fidelibꝫ prō consolatione recipit et in ea gloriatur. Est aūt multum de licaris qui non potest bibere potum de quo bibit dūs suus. Nunc aūt passionem quā martyres calicem vocat/ marcus et calicem et baptismum nominat dicens. [Potestis bibere calicem quem ego bibo: et baptismo quo ego baptizor] sez prō vobis [baptizamini] sez ꝓpter me. Tinctura sanguines sui in sua benedicta passione prō peccatoꝝ emūdatione vocat hic baptismum. vñ Theophi. Calicem aūt et baptismum crucem nōiat: calicem quidem tanq̄ potum dulcem ex ipso suscepturum/baptismum vo tanq̄ emendationem nīoꝝ. Faciēdum prō ꝙ. hec Theo. q. d. eis. Ante humilitatem passionis exaltari nō poteritis. si vultis ēe regnare crucifixo/incumbat vobis tollere crucē et exēplo: qi nemo nisi tollat crucem suā per martyrii passionem vel primi cōpassionē vel carnis mortificationem/regnabit cū cruc̄ifixo. vbi Greg. Jam loci celestis gaudia querebāt: ad vīā illos veritas reuocat per quā ad celsitudinem venirent. acsi dicat. Jam vos locus delectat celsitudinis: sed prius via exercenat laboris. Per calicem pertingitur ad maiestatem. Si meus vestra appetit quod demulcet: prius bibite quod dolet. Sic per amarum poculū cōfessionis peruenitur ad gaudium solutis. vbi et Chryssost. Per modum interrogatiōis attrahit eos/ut ex cōmunione sue esset ad ipsum auditores facerent. acsi dicat. Vos de honore cogitatis loquimini: ego aūt de agone et tribulationibus disputo. Non est hoc premioꝝ tempus: sed occisionis/pressionꝝ et periculoꝝ. Et iterū. Nūquid nesciebat dūs qi passionem ipsi⁹ poterant imitari? Sed ideo eis dicit. vt dūo interrogāte et eis respōdentibus/ eōrum audiam⁹ quia nemo potest cum xpo regnare nisi passionem illius fuerit imitatus. Sicut ait Ap̄lus. Si cōmortui sum⁹ et cōuiuem⁹. Si sustinemus et cōregnabimus. Nec enim preciosa vili precio non comparatur. Magnum laborem necesse est nobis impendere si volum⁹ ad regna celestia peruenire. Passionem aūt dūi debemus suscipere nos debere: non solum persecutionem gentium/sed omnem laborem et molestiam quam patimur cōtra peccata certāres. Nam si gentiles defecerint qui persequantur: nisi quid ideo prōpria voluntas fidelium deberet sine fructu et sterilis permanere: Ideo etsi gentiles nō habeas qui te persequantur: habes principem gentium diabolum qui heiem psequi non cessat. Si ergo principem peccati vincere in peccatoribus est magni ut perare principes ei⁹ in corpore. Ecce ostendam tibi magnam et insufferibilem psecutionem in corpore tuo. Incipe resistere desiderio tuis: et time intelligēs ꝙ fortes sunt spiritus desiderioꝝ malorum qui te persequūntur. Nec cū pugna periculosa/et hec est gloriosa victoria: qui potuerit odire quod amat et amare qđ odit. hec Chryso. vnde et Piero. Non solū effusio sanguinis ꝙ nomine christi martyrium reputatur: sed deuote quotidianum martyrii est. Illa corona de rosis et violis: ista de liliis. [At illi] respondentes [direrunt ei. Possumus.] loquūtur sicut inexperti, ppue fragilitatis: qđ per effectum patuit qi i passione xpi fugerūt prę timore mortis. vbi Chryso. Respōderūt aūt tam prompte experātes in eo qđ petierūt expauduri. [Jesus aūt ait eis. Calicem quidem meum bibetis: et baptismo quo baptizor baptizabimini]. i. passiōes ꝓpter me sustinebitis vel actu vel voluntate. Nam dissimiliter passi sumus. vnus sustinendo actu: alter affectu. vn⁹ occisus: alter in feruētis olei dolium et etiam in exilium (qđ est quedam mors ciuilis) missus. vbi Chryso. Chryssosto. Dominus autem eis ꝓphetat magna bona. i. martyrio dignos efficiendos. Deinde dominus subiūgit. [Sedere aūt ad dexteram meam]

Piero. Beda. Chryso. Theoph. Pericul quid. Greg. Chryso. Chryso. Chryso

in gaudio eternitat⁹ [et ad sinistrā] in perfruitione humanitatis [nō est meum] ex ordine iustitie que respondet meritis [dare vobis] ratione cōsanguinitatis / vel sicut adiunctis estis indispositi iniqua ex superbia regnum temporale queritis [sed quibus] ex meritorum ordine [paratum est] id est propter merita ab eterno dispositum [a patre meo] celestis ex humilibus ⁊ ad hoc dispositis sicut vos ali quando eritis. Preordinatio enim deus q̄ nullᵒ ad regnum perueniat / nisi bene meritus et dignus fuerit. Non est enim personarum acceptor deus: vt ex psonaliter aliquem accipiat sine meritis in dando salutem eternam: quia Ihs Augustin. Dilectio equalis facit nō acceptare personas. Beda. vnde Beda. Non est meum dare vobis / id est superius. hi enim adhuc erant. Illis paratum est: et vos alii estote / id est humiles / et vobis paratum est. vnde et Chrysost. Paratum est quippe regnum celorum deum diligentibus: sicut communum paratur amicis. mūdum contemnentibus diuitie domus dei vel hospitale paratur pauperibus qui non habent domos vltas. veris humilib⁹: sicut parasitis paratur cibus ⁊ vestis⁹. misericordiā egenis impendentib⁹: sicut paratur honor pro honore / bonū pro bono. finaliter perseuerantibus: sicut opera eius paratur merces reddenda in seculo post opus. [Et audientes decem] alii sciliz apostoli [indignati sunt de duobus fratribus] qui se a decem seperauerant trahentes rām seorsum: et ignorantes mensuram suam voluerunt socios suis preferri. quia adhuc ipsi decem erant carnales: sicut ⁊ illi duo alii, vbi Chrysost. Quēadmodum isti carnaliter petierunt: sic et illi carnaliter contristati sunt. Nā sicut isti si spūaliter sapuissent nō fuerant petituri ve essent sup cēos: sic ⁊ illi si spūaliter intelligentes essent non fuissent contristati ante se esse aliquos. nam velle quidem esse ante cēos vituperabile est: sustinere aūt nolle alter⁹ sup se numero est gloriosum. Et item. Si indignati sunt quia isti ausi sunt hoc postulare matrem petere: quanto magis turbarentur si petitio eorum fuisset susceptā. Et ideo neq; dixit non sedebitis ne duos confunderet: neq; dixit sedebitis ne ceteros irritaret: sed tāq; benign⁹ pater sic respondit vt inter fratres concordia non ruperetur et omneo sperare faceret dicens [non est meum dare sed patris.] Nam quod vni aut duobus specialiter nō promittitur a cunctis speratur. hec Chrysost. Theoph. Ut autem dicit Theoph. tunc sic imperfecte se habebant apostoli. sed postea in primatibus sibi cedebāt ad inuicem. Unde quia ex hoc ep procurabatur promotio duorum fratrum: alii decem apostoli iuste indignati. sic est de multis hodie qui eo ipso q̄ vident alios ꝓmoueri inuidentes furent et indignantur. Humilis autem deus ac pius pater et mitis magister / nec cupiditatis ⁊ ambitiōis duos arguit postulātes: nec decem reliquos indignationis increpat et linoris. Sz ipse misericors et benignus qui est pax nostra vtraq; facit⁹ vnum: quos ad apostolatum vocauerat ⁊ offensu sinceros aspexit: duos per superbam postulationem / decem per indignationis turbationem [eos ad se] tanq; ad salutis medii quo mitigarentur / tanq; ad pacis vinculum quo vnirentur / tāq; ad virtutis magistrum quo instruerentur [vocauit] vt ab errore reuocaret ve pace reformaret: vt regulam debite prelationis ostenderet: vt non esset denarius sine binario charitatis. Et vtroq; reprimens cepit eos docere de humilitate per quā bonā celestis acquiritur ⁊ terrenus cōtemnitur / dicens [Reges ⁊ principes gentium dominātur] violēta dominatio ne et potestatis ambitione [eorū]. i. populos subditorū: et est hic relatio ad intellectū [et qui maiores sunt potestatem exercent in eos] sz humiliantes eos per suam potentiā et auctoritatē. quasi diceret. Ipsum terreni nos habet locū dominatio ⁊ dominij exercitio: quia desiderare primatū et vsurpare honorem gentium est: et nō eorum regere suos subiectos / sz eos violenter eis dominari. vnde Chrysost. Chrysost. Ostendit autem in hoc q̄ gentile est primatus cupere: sic gentium cōparatione eor⁹ alm estimanē conuertit. Et q̄ nihil sic corda dominū ab vnitate pacis seperat sicut superbia / ideo dñs ad humilitatē eos reducit / vocās hos ⁊ illos nō venturos ad regnū nisi p humilitatē [Nō (inquit) ita erit inter vos] sicut est inter mundi huius potestates: vt ille ceteris dominentur

Thom. de vio in re. Matt. ḡ maior ceteris videtur. Maioritas enim in regno meo non codē modo acquiritur sicut in regno terreno: qz in regno terreno acquiritur per ambitionem ⁊ potestatem: sed in regno meo acquiritur cōtrario modo / sc̄z p humilitatē. q. d. Vos more secularium petitis ⁊ vultis per ptationē venire ad requiē ⁊ regni possessionem: cum contra ad summam virtutum ascēdatur non timperādo sed ministrando. et ideo non ita erit inter vos sicut inter eos. Nā in regno terreno prelati sunt domini: sed vestrum regnum nō est terrenum sed spirituale. vnde per oppositum debet in vobis esse: qz prelati ecclesie sunt ministri, vt⁹ Augē. Augē. Inter vos autem qui estis mei non erit hec. Omn̄s qui principes sunt spirituales: principatus eōrum in dilectione subditorum debet ⁊ sle poni⁹ / non in timore corporali. Unde subdit [Sed quicūq; inue nobilis sue ignobilis [voluerit inter vos maior fieri] sanctitate et dignitate [sit vester minister] nō primatum ambiendo: sed humiliter ministrando / et se in obsequiis humilitatis exercendo [Et qui voluerit inter vos primus esse / id est primatum habere [erit vester seruus] et omniū nouissimus: non ex cōdatione sed ex charitatem on ex pusillanimitate sz̄ humilitate. vnde Beda. In quo docet eum maiorem esse qui minorē se fecerit. Frustra igitur aut aliq; immoderata quesierant / aut isti desiderāt super maiorum desiderio: cum ad summitatē virtutum non potētia sed humilitate veniat. vbi etiā Chrys. Fructum humilitatis posuit primatum celestem; ⁊ in primatu terrestri fructum posuit confusionem celestē. vt quicūq; desiderat primatum celestē sequatur humilitatē terrestrem: quicūq; autem desiderat primatum in terra inueniat confusionem in celo: vt tam inter seruos christi non sit de hmam errāmēne festinet vnusquisq; eor⁹ quomodo alios maior appareat / sed quomodo inferior videatur. Maioꝝ non qui maior fuerit in honore ille est iustior: sed qui iustior fuerit ille est maior. Conuersatio ergo melior est desiderāda: non dignitas gradus. Et apus quidem desiderare bonum est: sz nostre voluntatis est et non actis mercedis. Primatum aūt honoris concupiscere: vanitas. hoc enim cōsequi iudicium dei est: propter quod ex primatu honoris nec cum⁹ si merecdem iustitie meremur. Neq; apl's laudem habebat apud deum q̄ apl's fuit: sed si opus apostolatus sui bene impleuit. Primatus etiam fugientē desiderat: desiderātem se horret. Volens ergo ostis et eorum illorum ambitionem extinguere / et illorum decē apostolorū inuidiam introducit differentiam inter principes mūdiales et ecclesiasticos: ostendens quoniam primatus in christo nec ab aliquo appetendus est non habente / nec alteri est inuidend⁹ habēn. Omn̄s principes mundi ideo fiunt vt dominentur inferioribus suis / et seruiscent eos ⁊ spolient eos ⁊ comedant eos: et vsq; ad mortem aburantur vita eor⁹ ad suas vtilitates et glorias. Principes aūt ecclesie fiunt vt seruiant minoribus suis et ministrēt eis quecūq; acceperūt a christo vt suas vtilitates negligant ⁊ illorum procurēt: et si op⁹ fuerit neqz mori recusent pro salute inferior. Si ergo hec ita se habent: secularem quidem primatum desiderare essi ratio non est / vel causa est: quia si iustum nō est / vel vtile est. Primatum autem ecclesiasticum cōupiscere neqz ratio est neqz causa: quia neqz iustum est neqz vtile. Quis enim sapiens vltro se subiicere festinat seruituti / dolori / labori et quod maius est tali periculo vt det rationem pro omni ecclesia apud iudicem iustum? nisi forte qui nec credit iudicium dei nec timet: vt abutens primatu suo ecclesiastico secularitet / conuertat eum in secularem. hec Chrysosto. Et quia in mortalibus magis mouent facta q̄ verba: ideo qui cepit facere et docere / et hic que egit demonstrat quod docuit: vt si dicta parui penderent erubescerēt ad opera. et inducit suipsius exēplum sine dat seipsum eis in exemplum dicens [Sicut filius hominis non venit in ministrum ministrari] et ministerium ab alio accipere vel temporaliter dominari. Non enim legimus discipulos eum discalciasse / non manucas eum lauare tenuisse / non genibus prouoluros ante eū hoc vel hoc egisse / vel alīs huiusmodi sibi fecisse: sz̄ oēs simul comedebāt sibiq; sine platione seruiebāt. Erubescāt ergo q̄ hec a seruis suis querūtur? I hoc

Pricipes mundi et ecclesie.

Primat⁹ eccl'iasti ci apperitio.

ipso prestre contendunt. [Sed] potius venit [ministrare] et ministrari a filio impendere: sicut patet in lotione pedum/in assistentiis panum/in retinuatione sanctarum/in discursu ad precedendum. vbi Dyge. Hã erãt angeli et martha ministrabant eius tamen ideo venit vt ministraret/sed vt ministraret. Ecclesiax ergo principes imitari debẽt christum accessibilem et puerio manus imponẽtem et discipulis pedes lauantem: vt et ipsi similiter faciãt fratribus. Non autẽ tales sumus: vt etiam principũ mundi excedere superbia videamur/vel nõ intelligentes vel contẽnentes mãdatum xpi: et querimur sicut reges aces præcedentes: et terribiles nos et accessu difficiles maxime pauperibus exhibemus/nullã affabilitatem habentes vel adherere ad nos pmittentes. hec Dyge. [Et] non tantũ pdicto modo ministrare venit sed etiã [dare animã suam] id est vitam [in redemptionem pro multis]. i. p pis qui credere voluerint. ¶ Pro omnib⁹ quidem fuit ad sufficientiam: sed pro multis non pro omnib⁹ quãtum ad efficaciam. Nõ solum ergo quod cunq; ministerium exhibuit xpõ: sed etiã ministrauit nobis id qđ summe est pretiosum et ecrime charitatis. i. seipsum in precium nostre redemptionis. vnde Bern. Nonne ministeriũ carnem suam in cibum/sanguinem in potum/animã ministrat i precio. vnde et Beda. Et hoc quoq; maiorib⁹ ecclesie principũ genus ministrandi imitandum est: dicendo vt non solum misericordeo elemosynę/doctrinę saluatis/et spiritalis exercitia ministeria fratribus impendamus: verũ etiam sicut ille pro nobis animam suam posuerit: et nos pro inuicem animas ponere debeamus. vñ et ibi Chry. Rex celoꝝ existens homo voluit esse et conuersari et comunia patimur in his suffecit/sed ad merite venit: et animam dedit precii redemptionis pro multis etiam inimicis. Tu quidẽ si humiliatus fuerit pro temetipso facies: ipse autẽ pro te. Quanticũq; ergo humiliatus fuerit: non poterit tantum descendere sicut dñator noster. Et iterũ. Did hoc enim ad imaginẽ christi facti sumus vt imitatores efficiamur voluntatis eius et conuersationis: sed in hoc sumus imago eius vt quod et bonum videtur et apud nos sit bonum/et quod et malum videtur et apud nos sit malum. Quicũq; autem domino se humiliauerit et ei studet/non est imago eius. Et qui modo pauperratem amauerit diuitias amator est in hoc seculo/repellit a se christi similitudinem. Nõ est verus discipulus qui non imitat magistrũ: nec est vera imago que similis nõ est auctori. hec Chryso. Humilia igitur teipsum et imitare magistrum et dominum tuum. Impossibile est valde est vt discipulus se erigat vbi magister se inclinat: et seruus sit superbus vbi dominus est humilis: qđ nõ est discipulus super magistrum/nec seruus super dominum suum. Quia enim homo per superbiam cecidit/necesse est vt per humilitatem resurgat. Hiano.

Dñe Jesu christe qui p nostra salute calicem passionis bibere et baptismo sanguinis perfundi voluisti: et non temporali ter dominari et ministrari sed humiliter seruire et ministrare/ac vitã tuam pro nostra redẽptione dare venisti. Da mihi misero pro meo modulo tui calicis et baptismi cum patientia et gaudio tuũ participem fierí: et magistrum ac dominum in humilitatis operibus imitari: et nõ solum in operibus misericordie ministerium proximo impendere/sed etiam vitã si necesse est pro eis ponere/et tandem ad regnum electis tuis paratum feliciter peruenire. Amen.

De vno ceco ante igressum hiericho illuminato. Cap. xxiij.

Cecum est autem vt appropinquaret Jesus ei [hiericho] que est vrbs inter galileã vnde ascendebat et hierlm quo ibat: distans duab⁹ leucis a iericho/et a ierusalem/et sita ad eãdem partem occidentalem. Dec ciuitas quãdã nobilis/nunc autem humilis ad solũ destructa est. et sola domus Raab in

signum fidei remanet: eius enim ad hue parietes sine culmine durãt. Jurta hiericho fons est dulcis ad potandum/pinguis ad rigandum: qui quondam amarus ad potandum et sterilis ad rigandum per heliseum sanatus est. huc fons sub monte Quarentane oritur et deinde hiericho que duobus militarib⁹ inde distat derivatur. Did hanc ergo ciuitate dominꝰ declinauit: vt sm Hiero. sanaret i ea multos male habentes. Et tũc [cecus quidam qui sedebat iuxta viã mendicãs cum turbam pretereuntem audiret] et iesum trãsire peretiperet: misericordiam cum clamote nõ tantum exterioti sed etiã interiori petebat dicẽs. [Jesu fili dauid miserere mei.] In quo cecus iste veraꝝ naturã in christo cõsiderat. s. humanã in eo qđ dicit [Jesu fili dauid] a dauid enim carnez suscepit. Diuinã in eo qđ dicit [miserere mei] propriũ enim est deo misereri creaturę sue: quam condidit. scõm illud. Psal. Miserationes eius sup omnia opera eius. vñ Cyrillus. Iste cecus indubitatissimo nutritus non ignorauit qđ de progenie dauid deus sm carnẽ nasceretur: et ideo ei vt deo et homini loquitur. Et ly increpabant a turba pterebãt et doctrinam christi auscultãte: ipse tamen multo magis clamando petebat sibi misereri: timẽs ne ex increpatione impediret auditio et exauditio petitionis sue. [Jesus vero] eundem propter suam benignitatem [stetit] quia cecꝰ eũ sequi non potuit [et iussit eum adduci ad se] ne turba prohiberet et vt occasione sanãdi haberet. Magne pterantis in xpo signum fuit qđ ipsum cecum expectare voluit et ad se adduci fecit. vnde Cyrillus. Sistit autẽ christũ vox: et inuocãtes in fide respicit. Et ideo merito vocauit cecum et accedere iussit: vt. s. qui prius fide eum tetigerat appetendũ et corpore. Sic deberent facere nostri principes eũ vident pauperes eoque rectos: sc̃z stare et fucere vocari ad se vt audiãt eoꝝ querimonias: faciãtq; eis iustitiam et pedire. [Et interrogauit eum dicẽs vis vt faciam tibi?] non qđ hoc ignorare deberet. et sm Ambro. vt sciremus nisi confitentem nõ posse saluari. et vt eoꝝ qs ex sua bonitate largiatur⁹ ei erat/ad suã petitionem tribueret: quia non sanat inuitos sed voluntarios. vnde Aug. Qui creauit te sine tuo consensu iustificabit te sine te. vnde et Ambro. Aug. Ambros. Vult omnes homines saluos fieri: sed si accedant ad eum. nõ enim sic vult vt nolentes saluentur: sed volentes. non enim vera salus est si nolenti tribuatur. Item sm Cyrillum interrogauit: vt scirent astantes qđ nõ peculiam sed diuinã efficaciam a deo petebat. Unde et hic dominꝰ clementia: quia non dedignatus est non solum stare/sed et alloqui personam vile et pauperem. [Et ille] respondẽs [dixit. Domine vt videam] vbi miseriã et necessitatẽ suam insinuat: ac remedium et relevationẽ nec aliquid aliud pieter hoc postulat. Voluit ergo dñs audire confessionem qui eatuen non ignorat mẽtis intentionẽ: vt cognoscamus non nisi confitẽtem posse saluari ab infirmitate spũs. Unde hũc cecum sanare noluit ꝑ̃tu clamauit in generali/miserere mei: sed postq̃ specialiter insinuauit miseriã cui⁹ relevationem sibi misericorditer fieri postulauit/tunc eũ sanauit. Petit ei vt videret [Et iesus] verbo potentissimo quo dixit fiat et factum est [dixit illi. Respice.] Dicens verbum: sed in operatione efficacissimi. et quia in fide credentiũ verbum domini operatur: ideo subiungitur [Fides tua te saluũ fecit.] Et fide enim impetramur sue corporalis et spiritualis et eternalis [Et confestim vidit et sequebatur illum magnificans deum]. i. magnificens illum nõ magnitudine molis sed virtutis. Non sufficit lumen recepisse nisi etiam lumen sequatur ne ambulet in tenebris. Ecce ergo signũ illuminationis perfecte et in anima et in corpore. Unde sm Cyrillum patet qđ iste cecus a duplici cecitate liberabatur. s. corporali et intellectuali: neq; enim cum vt deum glorificasset nisi vere vidisset. vbi et Theo. Erat enim erat anima ceci i eo qđ iam effecerat iesum non reliquit/sed secutus est eum. Et non solum fuit illuminatus cecus sed et alios factus est occasio glorificãdi deum: et omnis plebs illuminata est vt diuinum aliquid in xpo cognosceret. Unde sequitur [et omnis plebs vt vidit dedit laudem deo] glorificando facta dei: congratulando visitati proximi. Hoc enim sibi retinet dñs de bñficio suo. s. glo-

Augusti. Zimbeli. Cyrillus. Interrogãdi cãe in xpo. Cecis libertatio. Cyrillus. Theoph.

ria. vnde ait. Gloriā meā alteri nō dabo. Iobus autem reliquit vnitatem.

C. Lanspergius de cāis

C. Et nota p̄m Bles. quatuor causas ut⁹ laudis. Prima est p̄o exaudi-tione clamoris istius pauperis. Secūda p̄o potētia et misericordia illuminātis. Tertia p̄o impertito munere lucis. Quarta p̄o merito fidei eius qui illuminatus est. p̄m Greg. Quia carnales adhuc discipuli nō valebāt capere vba mysterii/venitur ad miraculum: ante eor⁹ oculos cecus lumen recepit vt eos ad fidem celestia facta fortiarēt. et secundū Theoph.

Bregō.

Theoph.

Mystice. Bregō.

Pierō.

Pe incessus dū esset munitus fecit ce. et miraculum hoc documentum discipulis suis dās vt in oibus simus p̄o ficui et nihil nobis ociosum. Mystice secūm Greg. cecus a dño illuminat⁹ est genus humanūq̄ i parte p̄o claritatē supne lucis ignorās damnatio nis sue tenebras accepit. Hierico aūt interpretatur luna: q̄ ou mestruo momēto decrescit defectū sue moralitatio designat. Cū igit dñus noster appropinquat hierico: cec⁹ ad lumē redit. q̄ dum dominus defectū sue carnis suscepit/humanū gen⁹ lumē q̄ amiserat recepit. Qui eterne lucis claritatem nescit cecus est. Si aūt ih̄c redemptorem ere⁹ tenui dixit ego sū via. turta viam sedet. Si vero credit et oiat vt eternum lumē recipiat. ut via sedet et mendicat. Quisquis ergo cecitatis sue tenebras agnoscit: quisquis hoc quod fide deest lumen eternitatis intelligit: clamet et me diatlis et precetur/clamet t vocib⁹ cordis dicens. [Jesu fili dauid miserere mei.] Illi aūt qui iesum venientem precedunt et cecum increpāt/designant carnalium desideriorum turbas tumultusq̄ vitiorum atq̄ pauli⁹ iesus ad cor nr̄m venire cogitationem nr̄am displicent et voces cordis in oīone perturbāt ne iesus ad cor illuminandū accedat. Sicut ēt turba cecum impedit ne lumen corporale recipiat: sic spiritualiter turbe fantasiarum et cogitationum frequēter impediūt ne lumē gratie recipiam⁹.

Sed in eo q̄ cecus quem turba increpat magis clamat: datur nobis exēplum q̄ sto plura nobis occurrunt impedimēta tanto magis est clamādum: q̄to grauiora tumultu cogitationum premimur tanto oratiom⁹ ⁊ eterius est insistendū. vnde Hieros.

Comminabātur aūt multi ei vt taceat: quia pcā et demonia cōperi cum clamorem pauperis. Sed ille magis clamabat: q̄ grauiore bello mali⁹ ad lapidē adiutoru (hoc est ad iesū nazarenū) cū clamore lemande fuit. vñ et Cyrillus. Increpabant eum vt taceret: sed per inhibitiones humanas di nō impediebatur ei⁹ audacia. Nō enim fides omnibus repugnare ⁊ in omnia triumphare: vnde est esse ⁊ cultu diuino pudorem deponere. Nā si causa peccādi fuit impudētes nō nulli: quare p̄o anime salute non deberi bonam inducere impudentiā? Sic ēt cecus primo clamabat iesus trāsire dt: cum autem multo magis clamaret stat iesus. q̄ cum adhuc turbā fantasmatum in oculis patimur/iesum aliquatenus transire nimis timus: cum vero oratiom vehementer insistimus/deus in corde figitur et lux amissa reparatur. Et quo docemur q̄ si in oratione primo senserim⁹ iesum nos quasi pertrāsīre nō putabimus tristanter persecerasse: sed sentiemus nobisēū stare. Interrogat aūt cecum quid velit/vt cum ad orandum excitet: quia peti vult hoc quod et nos petere et se cōcedere pie nouit. Quis enim dñs tua dona gratuita nostra vult esse merita: nec vult bonum nostrum inutum et coactum sed spontaneū ⁊ voluntariū: ⁊ q̄ nobis sponte largitur vult nostro petitiombus tribuere. Et ideo quid velit quid nobis necesse sit atēdi petam⁹: importune tamen nos ad petendum inuitat dicens. Petite ⁊ accipietis: querite et inuenietis: pulsate ⁊ aperietur vobis. In cecī autem petitione discimus quia in oratione nō aurum/nō argentum/non fugitiuos honores/non longitudinē vitam/non victoriā inimicorum/nō aliquod temporale/sed ineffabile lumē querere debem⁹: hoc est vt ipsum qui illuminat oēm hominem venientem in hunc mūdū videre possimus. tuta quod ipse admoneat di. Querite primum regnum dei et iustitiam eī⁹: et hec omnia adiicientur vobis. Nā aliud aūt lumen videndum profecto vita fides est. quia fides cum salutem fecit. Ideus autem confestim precuntem in sum quis sequitur: quando bonū q̄s intelligit inuitu eius operatur/⁊ ei imitatur. Quanto ergo quisq̄ plus a

deo illuminatur tanto amplius et p̄fectius in bonis operib⁹ exercere se debet. sicut iste cecus recepto lumine non piger remansit: nec retro redit. Et hic tanto non solum in deum profecit. sed etiam alios ad laude dei accēdit. vñ Bregō. Si ergo Francos charissima ecclesiam tam nostre peregrinationis cognoscimus: si credēdo in redemptōē nostri mysterium iuxta viam sedemus: si crucianda quotidie ob aucto⁹e nostro lume pertinuisse rādem luce petita tam per intellectum videndo illuminari post cecitatem sumus: Jesum quem mente cernimus opere ēquamur. Aspiciamus q̄ gradiatur: et eius vestigia imitando teneamus. Ecce cum sit dñs et creator angelorum: suscepturus naturam nostram in vterum virginis venit. Nec tamen per diuites nolut⁹ parēre/pauperes elegit: prosperari in mundo nolut⁹ opprobria irrisiones⁹ colaphos: sputa/flagella et alapas/spineam coronam crucēq̄ sustinuit. Et quia rerum temporalium delectatio me a gaudio eterno cecidam⁹: cū qua amaritudine ad illud redeatur ostēditur. Quid itaq̄ homo p̄o se patiēdo si natura deus p̄o hominibus per nitit? Diuerso quippe itinere ambulat si gaudet delectatio⁹q̄ appetit cui dur⁹ tamē via aduersitudinis ostēditur. Si ergo retributionis gaudium in p̄ceptione querimus: penitentie amaritudinem in via teneam⁹. Sic enim fit vt non solū nostra in deū vita p̄ficiat: sed hec ipsa nostra cōuersatio ad laudem dei et alios accēdat. hec Bregō. Dec que etiam de ceco dicta sunt/ad vnūquēq̄ peccatoē hoc modo referri possunt. Qui enim criminale peccatū cōmittit in opere/ceca est in mente. Sed si iter veritatis inspicere cupiens p̄o eterna vita cepit cogitare et ad deum post peccatū redēdo et veniam petendo redire/secus viam sedet et mendicat. Preterentes vero silentium cecо impone re volunt: quia immundi spiritus acrius contra eum quem ad veniam redire videtur insurgunt: et ne peccator ad penitentiam redeat contradicūt. Hec solum immundi spiritus: sed ētiam ipsa consuetudo peccandi durius impugnat rebellare/cum senserit post asuēta mala ad virtutes hominē velle redire. Sed quo acrius se sentit impugnari a malignorū spirituum tentationes eius ab ipsa peccandi consuetudine eo fortius debet exemplo huius cecī pugnare in oratione clamando per desiderium ad deum. clamet enim magnus magnum: dicat desiderii. Expere expedit peccatori clamare: qui longe distat a deo. Longe enim a pecc⁹ tantibus salus. et sēm Hugo. Si ad primas lachrymas vel preces de⁹ nō exaudit/homo precēs iterare non desinat: magna enim numera sunt multis precibus comparanda. Precēs enī diuina pietas admittentium se petenti negabit/si ille orando a penitentia nō defecerit. Hec de suis meritis aliq̄s presumat: sed in ultimis misericordia confidat cui per prophetam dicit. Jn quacūq̄ die conuersus ingemuerit ipse ad me viuendo viuet. Et alibi. Deo facientes virtutem mortuet ipse ad nihilum deducet inimicos nros. Quātam autem miam dñs penitentibus exhibeat/quale auxilium pugnantibus contra peccatum prebeat: confessio quoties declaratur. Qui enim prius transibat propter tētationes quas in oratione patiuntur: si in oratione perseuerauerim⁹ quasi stans nos sē se adduci iubet/quando tranquillitatē mentis redditam dulcedine sue consolationis vel tenuiter manifestat. Ke q̄ in oratione vñ ola eternā gloriā querere debemus: recte cecus lumē a dño petisse fertur. Et q̄si dicēs non negligit penitere/de venia non debet desperare: recte de fides tua te salvū fecit. Quotidiē enī hora peccato: vere penitēdo ingemiscere et conuersus fuerit/salvus erit. sm Aug. Si hiericō luna et hoc ob motū siderum inter pretet: motu ꝓpriq̄ dñs iudeos solis lumē euāgelii tulerat predicatiōis: quos significat iste vnus cecus ad ingressum hierico illuminat⁹ quē Lucas cōmemorat. Et motuis aūt resurgens ergo ascendens/et iudeis et gētib⁹ q̄s duos ppos significare videnit duo ceci post egressū hierico illuminati de q̄b⁹ Matheus narrat. Oro.

O Benignissime iesu non ꝑsonas nostra respicio: oēs expectas creator: oīm misereri/redēptor: oibus indulges salvator. Quis igit nisi sue salutis immemor: tardabit ad te cōuerti sic benignissime expectantem/sic ad ostium pulsantem et per gratiam introire volentem: Da ergo domine

Universidad de Deusto Biblioteca

deus meus mihi ceco et misero vt a te vocarus aperiam tibi oc: meū peccatum inde expellendo/et te per gratiam recipiendo:vt illuminatus re sequar nūc in operibus virtuosis: et post hec de mia vilione semper gaudere merear in celis. Amen.

¶ De zacheo et eius conuiuio. Cap.xxiij.

Xuce.xix

Inde eadē die vsus ipsam vbē hiericho ingressus ambulabat per eam]turba non modica stipatus. Hericho significat mūdum quem intrauit in incarnatione: ambulauit I sua conuersatione: sed perambulauit in sua passione:et qua perambulatione facta est saluo domui ecclesie. Mundus est perambulandus:quia pe eum est citissime trāseūdum/et nullo modo per inordinatum amorem vel affectionem est ibi sistendum vel ei inhe rendum. Vix enim est aliquis q̄ non inficiatur si circa mundi negocia implicetur[Et ecce vir nole zacheus] qui erat non tantum publicanus sed [princeps publicanorum] et ipse inter illos qui vacabāt publicis actibus:sc3 et actionibus et vectigalib9 q̄ implicant ad peccatum[et diues].i. in acquirendo auarus et temporalibus implicatus.et quo in eius vocatione apparet maior dei mia et diuine pietatis abūdantia[querebat]ex deuotione [videre iesum] beati est oculi qui vident ipsum [et non poterat pre turba]sequente eū[qz statura pusillus erat] et corpose sc3 quātitatem: et mente scām humilitatē. Et quo ptz deuotio populariū ad xp̄m quia tanta turba sequebatur eū. [Et preurrens].i.pre altis currens [ascēdit in arbotem sycomorum vt videret iesum]inde trāseunte. vñ Beda. Qne impossibilia sunt apud homies possibilia sunt apud deum. Ecce ein camelus depositis gibbi farcina p foramē acus transit, hoc est, diues et publicanus relicto onere diuitiarū/ contempto censu fraudum / augustū

Camelus per acus foramē trāsit.

Beda.

portā arctāq; viam que ad vitā ducit ascēdit. Qui mira deuotione fides ad videndum saluatorem quod natura minus habebat ascensui supplet arbore: atq; ideo iuste quia ipse rogare non audebat benedictionem dñice hospitalitatis accipit quam desiderabat. Sycomorus est arbor in ramis ualde densa. hec Beda. Sycomorus est arbor in folijs moto simillis et in aliis ficui: et stipite distans et altitudine prestans. vnde et a latino celsa dr. Et sic pertinet rus ficus fama:quia arbor est ibi ficulnea. ficq; dicitur sycomor9.i. ficus morus: vel scribitur sycomor9 pro ficomoro vitio scriptorum. vnde fm Isidorum potius deberet dici ficomorus quia componitur ex natura fici que ad lignum/ et ex natura mori que ad folia. Sycomora quoq; dicuntur quedam poma ficis similia. Fructus autem mori liquorem sanguini similem habet. vnde dr q̄ ostenderunt elephātis sanguinem vue et mori ad excitandum eos in prelio/sc3 corpora. Sic morus crucem designat:cuius fructus ipse xp̄s dicitur in ea suo sanguine rubricatus:qui sanguis nobis per recordationem ostensus acuit nos in pugna spirituali. Dominica enim crux credentes alit vt ficus ab incredulis irrideatur vt fatua:quia iudeis est scandalum/gentibus vero stultitia/fi credentibus virtus dei est. Nec ergo arbor in quam pusillus stomachus zacheus vt exaltari posset ascendit / arbor ficulnea sed sycomorus fuit. Ascendit / arbor ficulnea dei et crucis est/ ad quam multi venientes et in eam ascendentes ḡtuitam parauit fuissent et nondū in scientia et perfectione multum creuissent: inde tamen iesum videre et cognoscere meruerunt. Multus arboris fructus sanguineus est: per quē martyres significantur/ qui tam fideliter huic arbori inhererent vt pena occidi et proprio sanguine cruentari q̄ a sua arbore.i.a xp̄i fide et cruce separari. Nunc debemus ascendere per fidem et meditationem/ aliter iesum videre non possumus quia statura pusillis sumus: non enim sufficiunt nostra merita sine merito passionis crucis xp̄i. Nunc pusillus vt exaltari possit ascendit: dum quisque humilis et propie infirmitatis conscius terrena relinquendo et prauos actus deserendo altiorē⁹ petendo et in dño confidēs in virtute crucis glorietur/clamans cum Apostolo. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce dñi nostri iesu xp̄i. cui lignum crucis est gloria/salus/vita:et per hanc laudabilem fatuitatē dñm cernere meretur. Nos est (inquit Apostolus) predicamus xp̄m crucifixum:iudeis quidem scandalum/gentibus autem stultitiam. Ecce sycomorum ascende et in lignum vbi prior pependit tes9 et videbis iesum. vnde Aug. Zippredendit zacheus, sycomorum : ascendas humilis crucem/ parum est ascēdat. Pe de cruce erubescat in fronte illam figat vbi sedeas pudentis est. Sibi omnino ibi in quo membro erubescitur ibi figatur: vbi non erubescatur. Parua quia irrides sycomorum : et ipsa efficit videre iesum. hec Aug. Quicunq; etiam humiliatur propter iesum, dic infatuatur iuxta mundū : qui solus tamen sapiens est/qui quod stultum est hominibus sapientia est dei. Et hic dñm videre meretur. vnde Grego. Si veraciter sapientes esse atq; ipsam sapientiam contēplari appetim9: stultos nos humilit̄ agnoscamus. Relinquamus noīa sapientiam: deseramus laudabilem fatuitatem. Dec euangelice historie verba testantur : quia zacheus cum videre pre turba nihil posset/sycomori arborem ascendit vt transeūtē dñm cerneret. Sycomor9 quippe ficus fatua est. Pusillus itaq; zacheus, sycomorum subiit et dñm vidit:quia q̄ mundi stultitiam humiliter eligimus / ipsi dei sapientiam sublimiter cōtēplamur. Pusillitatē nāq; nostram ad videndum turba prepedit : quia infirmitatem humane mentis ne luci veritatis intendat curarum secularium tumultus premit. Sed prudenter sycomorum ascendimus si quide eam que diminuta precipitur stultitia tenemus. Quid enī in hoc mundo stultius q̄ amissa non querere : possessa rapientibus relaxare: nullam pro accepto iniurijs iniuriam reddere: immo et adiumentis aliis patientiam prebere? Quasi enim sycomorū nos ascendere dñs precipit cum dicit. Qui aufert que tua sunt/ne repetas. Et rursum. Si quis te percusserit in dextera maxillā prebe ei et alteram. Per sycomorum dñs transiens cernitur : quia per hāc sapientem stultitia esse necdum fotide vt est tam/nī per contemplationis lumē dei sapientia q̄si in transitu videtur. Qui vero in elata ad conspiciendum deum adhuc cogitationum suarum turba deprehensi sunt: sycomori arborem non inuenerunt. hec Grego. Ubi ꝛ Theophi. Sz facile ad hoc motiuum vestitatem reliquere. Quisquis enim pluribus in malitia preest parum est scientia spirituali et non potest videre iesum pre turba. Nam perplexus a passionib9 et secularibus rebus nō aspicit iesum ambulantem.i. in nobis operantem/ nullum opus eius cognoscens. Ascendit autem super sycomorum.i. super voluptatis dulcedinem que significatur per ficum/ deputmens eam : et sic sublimior factus videt et videtur a christo. hec Theo. Per sycomorū etiam potest intelligi religio:qz latini sycomorum ecclām nominant. Est enim procerior et altior motu et habet fructus subdulces : qui nunq̄ ad maturitatem perueniūt. Sic statu religionis est altior et procerior:qz in cōtemplatione consistit et statū mūdi transcendit. Habet etiā fructē subdulces :fructē9, s. abstinentiarū/vigiliarū/ieiuniorū / et hmōi.q̄ licet de se sint duri et asperi tñ sunt subdulces : qz suffocantur amore dulcedinis paradisi . et nūq̄ in maturitatē perueniunt: quia fructus maturi sunt dulciores / et vera religio de mundana dulcedine non curat. Sed sycomor9 ficus fatua dicitur:quia ad literā ingrediens religionem fatuus reputatur. vnde potest dicere illud Amos. Armentarius ego sum vellicans sycomoros. Istam arborē zacheus pusillus /humilis sc3 religiosus ascēdit vt videat iesum.s. vt lucretur vitam eternam que in visione dei consistit. Sed quia parum alte nō potest ascēdere sine scala vel gradib9 ideo sunt tres gradus in scala religionis. Un9 est abrenūciatio propie voluntatis per votum obedientie. Secundus est abrenūciatio proprietatis exteriotis per votum paupertatis. Tertius est promissio perpetue castitatis per votum continentie. Et per istos tres gradus tres alti gradus ex parte ipsius ascendentis precedunt. Primus est cōtēptus terrenoꝝ. Sextus obitus generis. Tertius odium mūdi. Et ista tria fuerunt dicta abrahe a domino. Egredere de terra: ecce gradum primum. et de cognatione tua: ecce gra-

Theoph.

Grad9 ascēdēdi.

Genc.xij.

dum secundum. et de domo pris sui: ecce gradum tertium. et venit in terram quam monstrauero tibi. i. in religionem. Vel sunt tres gradus quibus ascendebatur ad thronum salomonis.

Thronus religio. Petr⁹ ramnus.

Ide thronus est religionis qua dominus residet tanq̃ in throno et cathedra specialis. Unde et Petrus Rauennas vocat religionem paradisum: q̃ propria mansio dei est dicens. Iuxta sententiam coelo meo in paradiso in hac vita presenti est: aut in cinistro aut in scholis est. Sequid est extra hec duo est: plenum est anxietate/inquietudine/amaritudine/formidine/sollicitudine/ et dolore. [Et cũ iesus venisset ad locum] vbi erat sycomorus [suspiciens vidit zacheũ] non tantũ viũ corporis: sed et respectu pietatis approbans illius deuotionem. et desiderium. Bonum fuit ei videre xpm: sed melius videri a xpo. vbi Beda. Vidit iesus videntem se; quia elegit eligentẽ se. et amauit amantem. Nunc sane ordinem proficiendi (hoc est super fidem hominis incarnationis ad cognitionem diuinitatis peruenienda: quasi super sycomorum iesu faciem speculandi) docet egregius ostendit cum ait. Non enim iudicauit me scire aliquid inter vos nisi xpm iesum et hunc crucifixũ. hec Beda. ¶ Cognoscens ergo et acceptans iesus desiderium zachei eum vt descenderet vocauit dicens. [Zachee festinans descende: quia hodie i domo tua oportet me manere.] In domo quidem materiali propter refectionem xpi et discipulorum suorum et ad ostendendum benignitatẽ peccatori reuertenti. et in domo cõscientie spiritualis per gratie infusionem necessariũ peccatori. Illud etiam dixit christ⁹ cuilibet nostrum: vult esse manere in domo conscientiarum nostrarum: et ideo debet preparari ad eum recipiendum. Unde de ista dicit

Ps. xcij. Ps. Domum tuã decet sanctitudo domine. Gloria enim nostra hec est restimonii conscientie nostre. ¶ Bene debet domũ suã spiritalẽ emundare et ornare qui vult tantũ hospitẽ recipere/ scz regem glorie quem nec celum nec tra potest capere: vt ibi maneat id est per gratiã inhabitet. et nõ trãseat. Vbi Beda. Quod autem descẽdere de sycomoro zacheus / et sic in domo sua xpo mãsionem preparare iubetur hoc est quod Ipse air. Quia est cognoscimus filii carnem xpi nisi tam nunc non nouimus. si enim mortuus est ex infirmitate: sed vnde et virtute dei. hec Beda. Verba patris dñi iesu mystaliter exponi possunt de fideli anima / que dominũ dei videtur: quia in ea xps per gratiam manere dignat. et hoc hodie. i. in vita presenti per gratie pietibatione: ac etiã hodie. i. in eternitate per glorie beatam fruitionem. Licet autẽ xps in quali bet fideli anima habitet per fidem: specialiter tamen ad hoc elegit mentes eleuatas et abstractas. Debet autem anima talis esse abstracta triplici. i. a desiderio rerũ temporalium: a voluptate delectationũ carnalium vel commodi tẽporalis: et a seipsa q̃ abdicatione propie voluntatis. Per hec enim tria abstrahitur aia ab omni impediuo saluatis / cõtra illa tria de quibus dr. Omne quod est in mundo: aut est cõcupiscẽtia oculorũ/ aut cõcupiscẽtia carnis/ aut superbia vite. Hanc triplicẽ abstractionẽ docuit saluator dr. Qui vult venire post me abneget semetipsum ad tertiũ. et tollat crucem suam: quarũ ad secundũ. et sequatur me videlicet relictis omnibus: quantum ad primum. Et hec tripler abstracto de Zacheo cui hec verba dicta sunt scilicet [i domo tua oportet me manere] potest intelligi. Quamuis enim principium euangelii ipsum nunc appellauit: in processu tamen cum verum pauperem christi factum esse commemorat. Nã in eo quod dixit [Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus ec] innuit abstractionem primam. i. a rebus temporalibus. In eo autẽ q̃ [ascẽdit in arborem sycomor.] significat abstractio a cõmodo temporali vel delectatione carnali. sycomorus enim ficus fatua et signat carnalis delectationis dulcedinem q̃ fatua est: quam ascendens per hanc abstractionem sub pedibus deprimit et calcat. In hoc autẽ q̃ ipse ad vnam dñi vocem festinãs descendit et excepit illum gaudens] innuitur abstractio propie voluntatis. Et hec tria se inuicem ꝓficientia q̃ alterum sine alijs perfectum non est. Si enim ds sit abstractus a sollicitudine tẽporalium. et sit declinus voluptati carnis/ nihil valet: et sic intellige de aliis suo modo.

Beda. Motett. Benigni tas dei. Augustin. Triplex abstractio. Vide abstractio triplex.

[Festinans descendit et excepit illum gaudens] et cruciano de tanti hospitis aduentu. Jam enim q̃ dñs in cor suum susceperat zachẽ/ in domo eius dignatus est suscipi dñs. in quo facto dominus innuit q̃ portis mentium annuitur affectus pios prosequitur et perficit. Unde hec benignitatem domini: plus etiã desiit zacheus q̃ ille desiderasset: q̃ dedit ei seipsum quod ille petere ausus nõ fuisset. Ut de etiam virtutem orationis: q̃ desiderium magna voz et magna oratio est. Et ideo dicit prophera. Desiderium pauperum exaudiuit dñs. Et alibi dñs ad moysen. Quid clamas ad me/ cũ ille oia taceret et tantũ cogitaret loqueretur. vnde Augu. Tota vita boni christiani sanctum desiderium est. q̃ autẽ desideras nondum videos. sed desiderando capax efficeris: vt cum venerit quod videas implearis. Nec est vita nostra vt desiderando exercearmur. Tantum autẽ nos exercet sanctum desiderũ quam desideria nostra ampliauerimus ab amore seculi. hec Augustꝰ. [Et videntes] pharisei et alii murmurantes iudei q̃ intrauerat dominũ publicani [murmurabãt dicentes: q̃ ad hominẽ peccatorẽ diuertisset.] Ifti peccabant duplicitter: scz falsẽ iudicando de zacheo: q̃ tam peccator non erat sed vere penitens. Et similiter de xpo: quia non mirum erat si diuerteret ad eum quem iustificaturus erat: quia cor penitẽs est xpi diuersorium vbi pascha manducat. Irrationabiliter etiã murmurabãt: q̃ nullus potest rationabiliter murmurare si medicus dignatur egroti visitare. [Stans autẽ zacheus] ad obediendũ domino promptus /nõ tubans propter aliorum murmura tionem. et detractionẽ: sicut multi qui ad modicum verbum alterũ bonum deseruntur tam inchoatum [dixit ad illum. Ecce dimidium bonorum meorum do pauperibus: et si quid aliquem defraudaui/ reddo quadruplũ]. i. de mio residuo quod adhuc retineo. Lex enim in aliquibꝰ precepit restituere duplum /in aliquibus quadruplum /in aliquibus quinquplum: q̃ nõ per hoc q̃ hic restituio media exprimitur alie due exterme intelligũtur. Et hoc autem q̃ dimidium bonorum suorum dedit pauperibus / patet q̃ non omnia bona sua erant male acquisita: quia de illis non posset fieri elemosyna. Sicut autem zacheus dixit de pauperibꝰ. reddo quadruplũ: sic debent facere volentes dare elemosynam vel reddere male acquisita dicentes/ do vel reddo. non / dabo vel reddam seu in testamento meo penam. vbi Beda. Et hec est sapiens illa stultitia quam de sycomoro publicanus quasi fructum vite legerat: rapta videlicet reddere. propria relinquere: visibilia contemnere: pro inuisibilibus etiam mortã desiderare: seipsum abnegare: et eius qui necdum videbatur/ dominj vestigia sequi concupiscere. hec Beda. Conspice igitur dominum et discipulos cum illis peccatoribus comedentes/ ac familiariter et domestice conuersantes: vt eos ad se attrahereht et de peccatoribus iustos faceret. Et quia indei murmurabant q̃ ad hominem peccatorem diuertisset. et cum eo maneret vt ipsorum existimationem et murmur redarguat et compescat/ quem intus curauerat etiam a culpa sanatum annunciat [dicens quia hodie salus huic domui facta est] et omni egritudine/ omni morbo / omni vitiorum contagione fugata sanata est: et tota interius et exterius sanctificata: quia p dominj ingressum facta est zacheo salus: et qui fuerat peccator per dominj receptionem est iustificatus et saluatus. Et nos consequimur: quia suscepto medico saluatore facimus est ab auaritia et omni morbo. vbi Theophil⁹. Ipsum zacheum signat affectum fuisse salutem per dominum habitatorem desiderantes. sequitur enim [eo q̃ et ipse sit filius abrahe.] non enim vocasset abrahe filium inanimatam fabricã. hec Theophil⁹. Uel [eo q̃ et ipse] q̃ huius domus habitator est /tam non publicanus [sit] sed [filius abrahe] factus scz non natus. i. non sm carnem sed sm fidem: non genere sed fide et operũ imitatione. Abrahe nãq̃ filii sunt quicũq̃ abraham imitantur et opera abrahe faciunt. zacheus q̃pe sicut abrahã in fide creditur abraham quidem angelos /zacheus vero angelorum dominum hospitio suscepit. vnde Beda. Filius abrahe dicit zacheus: non quia de eius stirpe generatus sit: quia eius est fidem imitatus. nã sicut abrahã terrã / cognationẽ /domũq̃ patriã ob spem future he

Zachei salus. Theoph. Beda. Zachꝰ fil⁹ abrahe

reditaria dño iubente deseruit: ita et ille quo thesaurum in celis acqrerebona sua pauperibus partiendo reliquit. Et pulchre dicit [et ipse] vt non solum eos qui iuste persecuerant: sed et eos q̄ ab iniusticia resipuerunt ad filios promissionis pertinere declararet. hec Beda. Et reddit cām quare ad domū publicanū diuerterit: quia hoc fecit vt medicus egrorum curaret: et vt deus peccatorem iustificaret: et vt pastor ouem perditam repostaret: et vt saluator: quod per culpam perierat saluaret. [Quia] ad hoc dei filius [venit de celo in mundum per carnis assumptionem factus homo q̄ filius hominis] i. virginis [vt quereret] per doctrinam [et salutem faceret] per gratiam [quod pericrat] p culpam. s. ouem centesimā / drachimā decimā / filium innocem. Perierat enim in hoie innocentia nature: simulitudo gratie: adoptio gloie. ppter primū cōparatur oīs perdite: propter cōm drachme perdite: propter tercium filio prodigo. Tria autem predicta venit iesus reparare. Unde ait t alibi. Non veni vocare iustos sz peccatores ad penitentiam. vbi Chrysostomus. Quid me criminamini si rectificō peccatores: tam enim procul est a me odium peccatorum q̄ eorum causa aduenerim. Nam medic⁹ veni nō inder. ob hoc cōuiua flo languentiū: patientes fortem vt pistem remediū. vbi et Beda. Pius sane magister / q̄ murmurantibus turbis sua myste ria non dedignatur exponere: adeo. s. peccatorum penitentiam non esse re spuendā: vt ipse dei filius ob hāc ma time querendā sit destinatus ad terras: qui vt peccatis sue nobis dispensationem inculcet sepissime se filium hominis appellat / cōmēdans sollicite nobis quod. Factus est benigne p nobis. vt autem dicit idē Beda. Mystice zacheus qui interpretatur iustificatus credentē et gentibus populum significat / qui per occupationē t pauli depressus erat et minutus: sz a dño sanctificatus. q̄ introrsum hierico saluatorem videre voluit dum fidem quam mundo attulit participare q̄siuit. hec Beda. Per diuitē etiam istum. s. zebedeum qui querebat videre iesum / sed impediebatur per turbā et staturē sue paruitatē: tute liga pōt quilibet diuico qui de salute sua sollicitatur: sed per turbationē fantasmatum circa negocia temporalia t propriam imperfectionē impeditur. propter quod ascendere debet in arborem. i. ad christum per orationem, que fit Damasceno est ascensus mentis in deum. t sic iesum videre meretur. et partem bonorum suorum pauperibus dare: et si quem defraudauit fideliter restituere. Per pharisēos autē murmurantes intelligi possunt maledici bonorum opera depravantes t que bene sunt in malum interpretantes. Sed de his non est curandum: nec ideo a bono opere cessandū: immo potius t fortius ei insistendū. [Et quia erat prope hierusalem] que est caput regni [et existimabant] omnes qui pharisēorum et etiam discipulorum [q̄ statim] cum esset in hierusalem [manifestaretur regnum eius per iudeos: a multis esse credebatur futurus rex israel secundū q̄ dixerāt magi. Ubi est qui natus est rex iudeorum: et ipsi apostoli querebant ab eo Domine si in tempore hoc restituens regnum israel? ad hunc ergo errorē removendum [induxit parabolam de homine nobili qui abiit in regionem longinquam: t dedit decē seruis suis decem minas ad negociandū.] Que quia in sententia conuocat cum alia parabola que infra de talentis dicit: ideo hec ibidem simul cum illa exponitur.

Ostitio.

Dominе Jesu christe q̄ zacheū in sycomorum ascendentē misericorditer respexisti / ac cum ad te vocans t in domum tuā diuertens ab omni vitio sanasti: concede mihi pusillo et misero vt in arborem penitentie valeam ascendere: vbi me oculis misericordie dignetis aspicere et ad tuam gratiā vocare: domumq̄ mihi vt domum conscientie mee ad te recipiendum digne preparem: t p te totus internus et exterius perficere lamen. Et qui venisti de celis / querere et saluare quod pericrat in terris: tu me qui per culpam periceram requiras de ne pastor / t salutem faciās pius saluator. Amen.

De duobus cecis post egressum hierico illuminatis. Cap.xxiiij.

Ja. Deut. vj. Zoue. j.

Post hec [egrediēte iesu cum discipulis ab hierico turba multa iocideratum au dire doctrinā ei [sic cura est cum] pauci enim audebant propter tiranos ingredi desertum. Quia turba plurima sequebatur iesum: ac ideo cecos t studiose doctrine est inattentum. vnde Chrysostomus. Zelotipus studiosi agricole est mos his feciada: assidui sūt doctores dominum ecclesia plena. Neminem labor ministerii impedimus: neq̄ spiritualis fatigationem non sentit. Neminem possessionum suarum sollicitudo retraxit: quia ingrediebantur in possessionem regni celestis. Uere esh non habet super terram quod amet / qui bonum celeste in veritate gustauerit. Sicut est qui preciosum manducauerit cibum / postmodum ei esca communis ingrata videtur: sic et q̄ semel dulcedinem xpi bene gustauerit / terrenos bonos decetero nō multum sentit sapotem. Nimirū hec est illa rosa in campis hierico de qua sapientia loquit per Salomonem. Sicut palma exaltata sum / t quasi platano rosem in hierico. Ergo hec est illa speciosissima rosa scribare iustitie cādida / et passionis sanguine rubicunda. Sicut est rosa antequ videat sentiunt / antequ inueniantur tenentur in doloribus suis: sic et dño transeunte de tenebrosa cecitate anteq̄ viderent / diuinitatem eius fragrantia sentiūt. hec Chrysostomus. Unde sequitur [Et ecce duo ceci sedentes secus viam] vt electorum peregrinantium transeuntibus: non remote a via salutis [audierūt] transeuntibus [quia iesus] nazarenus omni flore virtutū vernās [transiret.] Delectat audire: rumor lenit. Multi enim reges t prophete cū voluerunt audire t non audierūt. [Et ecce mulieres] perdēo misericordiam [de ceteris. Dñe miserere mei fili dauid.] cum cōfessione nostram miseriam remedio. Uocant enim filium dauid: quia credebāt eum esse christum per prophetas promissum. Et nomen erat aperta cecis indicio q̄ christus desegna deficiens intentione clamauerūt et magno desiderio illuminari postulauerunt. confitendo dauid filiū per carnē: deū eriā in eo esse nouerūt per inspirationē. vbi Chrysost. Opportune eriā obtulerūt ante faciē xpi duo cecā: vt aperte oculis quasi testes virtutis eius ascenderet: cum eo in hierusalē. Qui currentium strepitum audiebant et personas nō videbant: multi enim habentes de toto corpore preter voces: et ideo quia pedib⁹ eū seq̄ nō poterat voce sequebant. hec Chrysostomus. De vno istorū tñ sz famosiori mentionem facieno / de alio tacente minus noto. vbi Augu. Duo alii cecum et marcus cōmemorat: sz de vno ceco tantū. Nam diuersi cecorum quos matheus interposuit visū fuisse in illis curare famosissimū / ex hoc q̄ris apparet q̄ nomen et eius pater eius marci cōmemorauit. [Bartimeus eni thimei filius Jer aliqua magna felicitate delectus notissime et famosissime miserie fuit: q̄ nō solū cecus verū etiam mēdicus sedebat. Nunc est ergo q̄ ipm solū voluit commemorare marcus: cuius illuminatio tā clarā famā huic miraculo comparauit q̄ erat illi⁹ nota calamitas. vnde t Beda. Et bene marcus q̄ gentibus scribebat euangeliū / vnū dicit illuminatū: vt eorum quos instituebat ad fidem salutarem figura consisteret. Mathe⁹ vero q̄ hebreis suis scribebat euangeliū quod in gentibus quoq⁹ notitia erat pertenturū / recte duos dicit illuminatos: vt ad verbum populum vnā cadēq̄ fidei gratia prinere docerer: q̄ eriā in sequenti lectione de asino in quo dñs sedere digna mus est eandē euangelicam seruare scripturam curauit. hec Beda. Barthimeus q̄ filius pinguedinis interpretatur / significat hoiem in delictis carnalibus nutritū: id est cecum. i. sapiente lumie priuatum / de qua dicit in Job q̄ non inuenit in terra suauiter viuentū. qui delicie carnales hebetant intellectū. Et talis cum audit de saluatore debet clamare p orationem deuota: vt ab eo recipiat sapientie lumē qui dat oībus affluēter sine dedecessaris ad salutē. [Turba autem] doctrina xpi auscultans: videns scidas vestes nō cōscientie claritatē] increpabat eos vt tacerent / qz per clamorē suū turbam ab audiēdo xpi doctrinam impediebant. Et hi significant eos qui a bono opere terrebāt nos impedientes. Habem⁹ eūs triplicē turbā impedientem.

Chrysost. Cecorum obiurgatio.

Augustin.

Barthimeus.

Beda.

Turba triplex

pdicientem:vnā a carne/aliam a mūdo/terrā ab inferno.qz carnalia desiderria t persecutiones/scz mūdi t dyaboli nobis obstāt vt taceamus a confessione peccati/abedificatione ꝓximi / a laude dei. Infelix hec turba omni bono oblistit. Turba desideriorum carnis increpat allicit.do:turba tyranoz mūdi increpat persequēdo: turba demonum inferni increpat decipiēdo. Sed qño raceb̄it in oratione ceci per ignorantiam mētis / precipue de ꝓpio statu: medici per defectum virtutis t certa vitā scz salutis: [Ille illi magis clamabant] et insistebant donec strepitum turbe vincerēt/rimēteo ne ex increpatione alioz impediterent audito et exaudito petitionis ac vocum cessauit miam petebāt [dicentes. Dñe miserere nr̄i fili dauid.]

In hoc t nos exhortamur ad orationis cōtinuationem t in ea perseuerātiam. vbi Chrysо. Irritabātur veritī magis & cōcupiscebāt. Talis est natura fidei: Ero magis veraur/tanto magis acceātur. ꝓpter gō seruū dei in ꝓsecutionib⁹ non vincēbat:virtus eñ fides in periculis secura est / et in securitate periclitatur. Quid enim aliud sic vigorem fidei in obl⁹ laxat q̄ longa tranquillitas? Et iterū. Primo eñ clamabant:qz ceci erāt. Secō magis clamabāt: qz ad lumen accedere verabantur. Ipſe nr̄ permittebat eos vetari: vt plus eoz desiderium appareret. Vnde aut̄ dicit qz si abiecti fuerimus cum studio accedentes ad deū per nosipsos assequemur qd petimus.hec Chrysoſt. vnde Augu. Bonos enim christianos volentes facere precepta dei christiani multi et repidi prohibēt/clamāt tamen illi/non deficiant. Cum enim quisq; christianus cepit bene viuere/mundāq; cōscientere: in ipsa sui nouitate patitur reprehensiones frigidos christianos: sed q̄ pseuerauerit ipsi tam obsequūtur qui ante prohibebant.hec Augu. [Et] quia pulsauit aperietur [stetit Iesus] exspectans eos: quia illi sequi non poterāt. quo enim pergerēt non videbant [et vocauit eos] ne turbe prohiberent si non vocati venirent. [Et interrogauit eos quid vellent] non tamen hoc ignorās:sed vt ex responsione t confessione cecorum manifesta debilitas t virtus remedio cognoscerent:quia ad miraculor operationem vult habere famulor confessionem vt ex hoc magis appareat euidentia miraculi ad aliorum vtilitatem. Et cū illi dicerent [dñe vt aperiantur oculi nostri:misertus eorum Iesus ꝓfus vere lucis [tetigit oculos eor:et cōfestim.] A.subito [videre] ex quo patet q̄ fuit illuminatio! miraculosa/non naturalis: quia natura non operat in instāti. vbi Chrysо. Tetigit autem vt homo carnaliter sanauit vt deus. Et trez. Quidam dixerunt filii dauid/suspicata est similitudinem ꝓphetie. quia saluare non potest nisi filius dauid.sed filius dei.hec Chrysо. Spiritualiter ꝑm glo. oculos tangit cum radiis sue lucis cōscientiam illustrat: et confestim videmus ad rerum cognitionem ꝑuenit. ad nos cognoscēdum/ad ꝓfectū/ad nos cognoscēdum/ad ꝓpitiandum/ad nos ꝓpitiandum. Et triplex est modus illuminatio rum. Illuminati enim legitur aliqui verbo sicut cecus de quo dictū est ꝓpter aliquantem: vt illi de quibus fit hic mentio.aliqui vngūcto: sicut ibi/ Tunm fecit ex sputo. Verbū est ꝓpter doctrinā:vncto interior inspiratio:vero sacramēto institutio. Hic ergo illuminat per eloquia sacre doctrine p charismata gratie: per sacramēta ecclesie. [Et secuti sunt eū] non tam pedibus q̄ virtutibus ac fide t meritis: quia illi q̄ a ꝓpho illuminati sunt corporaliter / ab ipso etiam illuminati sunt mentaliter. Quemcūq; ergo ꝓpho sanauit corpore/sanauit t mente.recepta eorum lumen simul fecit salutem.vnde Chrysoſt. Bonum munus obtulerunt christo sanati:qz secuti sunt eū. Hoc enim deus a te requirit:cum ꝓphetam/solliciam ambulare coram deo tuo. Et iterum permisit eos sequi vt recens miraculum ostēderet eum non ex infirmitate mori.hec Chrysо. In hoc autem q̄ secuti sunt eum patet eorum gratitudo:quia non reflitterunt post beneficia donata eis a dño. quod tamen multi faciūt qui post beneficia ingrati existentes ad vomitum reuertūtur t ad malum redeūt. vbi Chrysо. Sed non illi fuerunt tales: sed t ante donationem fuerunt pfecti rabiles/et post donationem grati. Nos t nos zelamur:et si tardius ruit donationem deus: etsi multi sunt qui auocāt /ne desistamus petere. sic enim maxime deum attrahemus.

Unde tragi et hic qualiter vehementem eorum concupiscentiam non inopia/non cecitas/non audiri / non a turbis increpari / non aliquid aliud prohibuit. Tale quid est animā fervens t inbotatus.hec Chrysо. Tu ergo exilies extra viam t cecus clama ad Iesum vt te illuminare dignetur ad ipsum videndum/ac fide t intentione sequendum:quia hoc precipue est nobis necessarium. vbi Aug. Ecce igitur (fratres) opera nostra i hac vita est sanare oculum cordis vnde videatur deus. Ad hoc sacrosancta mysteria celebrantur: ad hoc sermo dei predicatur:ad hoc exhortationes tractatus.&.pertinentes ad corrigendos mores/ad emendandas carnales concupiscentias / ad renunciandum non poce earum sed mutata vita huic fit:ad hoc agūt q̄cq; agūt diuine sacre⁹ litere:vt purgentur illis interius ab ea re que nos impedit ab aspectu dei. hec Augu. vbi et Origē. Et nos ergo sedentes extra scripturarum viam t intelligentes in quibus ceci sumus: si ex affectu petierimus tāget oculos animarum nostrarum: et recedet a sensib⁹ nostris tenebra ignorātie vt eum videamus t sequamur q̄ dedit nobis posse videre.ꝓpter nihil aliud nisi vt eū sequamur. hec Origē. Per duos ceco; istos significatur duo populi:scz gētiles qui erāt ex cecati per idolatriam:et iudei per doctrinam peruersam mādatum dei transgredientes ꝓpter traditiones hoīm. q̄ sedebāt secus viam: nichil habere legis notitiā: sed vtā que est ꝓpho ignorabāt. quoy alter naturalem/alter scripture legē habebat. Qui audierat de transitu Iesu post q̄ exiit de hiericho.i.de hoc seculo. Sed Iesu; oculos mētales tāgēte illuminatis sunt multi de indeis: et de gētibus plures Iesū per fidē et opera sancta sequentes. Et primo quide vnum postea duos ceco; illuminat:q̄ vnū primo populū/deinde duos vocat. vñ Beda. Ob aūr appropinquāte hiericho vnū illuminatur:duo ꝓfitēte de hierico duos. hoc ita manifestū q̄ ante passionē Iesu vnū ex populo iudeor ꝓpredicauit: post resurrectionem vo ambo ascendentem suum per apostolos t indeis et gētib⁹ denūtiantis sue t humanitatis arcana patefecit.hec Beda. Plura ad exꝓpositionem t meditationem pertinentia supra de vno ceco posita possunt hic applicari:et econuerso plura hic posita ibi aptari. ¶ Oratio.

Ve lucis t fons luminis dñe Iesu qui duos ceco; ad te clamantium affectu mie misereo oculos eor tangere/et sic eos illuminare dignatus es:tange (queso) oculos meos spūales:et radiis tue lucis conscientiam meā illustra:ad te conꝑplandum/ad me cognoscendum/ad ꝓmum instruēdum t iuuandum. Illustra eo; meis lumine tue gratie diuine; vt te ductorem in oibus vijs meis habeam:te imitando sequar:et te qui es super oīa ꝓie oibus time am et diligam:mādp in omnibus faciam voluntatem. Amen.

¶ De effusione vnguenti sup caput Iesu. Cap.xxv.

Apropinquāte tempore in quo dūs pati disponit / appropinquauit ipse loco in quo eiusdem passionis dispensatione facere voluit:vt per hoc intimaret q̄ voluntarie t sua spōte pateretur t mortem subiret. Igitur[ante scz dies Ieiūnes paschę].i.scz ta die ante paschā scz sabbato ante ramos palmor [vnde berhanīa.] Inueniguus hic tēpa schę nō quartādecima primi mensis in qua ad vesperā immolabāt agnus paschalis: sed quintādecimā scz illā in qua passus est ꝓpter q̄ tota erat festiuitas t solennitas.vn Theo. Decia aūr die mensis agnū iudei capiūt immolādum in festo paschę.exinde est festiuitatis pretūbāt solēnia: quapropter in die q̄ est nona mensis t ꝓcedit festum die ante paschā epulātur splēdidet exactū festi hāc die cōstringūr. quo fit vt Iesus quoq; pcēs berhanīā cōuinaret.hec Theo. Ideo aūr venit berhanīā vt lazari resuscitatio renouaret/ac memorie olim arcti⁹ imprimeretur vt inex cusabiles iudei de morte tāti suscitatoris tractātes confunderētur: et ex memoria miraculi ibidem facti turba populi moueretur ad eū honorifice recipiēdum I hierusalem ante suā passionē/sicut fuerat ꝓdictū per zachariā ꝓphetā di. Exul

Matth. xxvi. Marci xiiij. Theoph. Decimo die.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sa facto filia sion: ihdita filia hierusa lẽ ecce rex tuus veniꝫ tibi ꝛc. Scies ergo dño iudeos conspirasse suã mor tem: appropinquante pascha in quo agn⁹ paschalis immolabatur reuer tendo venit quasi agnus ad victimã: vt sic agnus verus immediate post immolationẽ agni paschalis imino larent⁹ pro nobis: vt vitras figure fue cederet et verum pascha haberem⁹. [Et erat in domo simonis]prius [le prosti]tume alie mundat⁹q; fuerat le prosius ꝛ a dño limatus. sed ñ adhuc pristinum nomẽ ad memoriam mira culi retinebat: vt ynus curãtis appa reret⁹ licet adhuc ꝺ⁹ matheus publi canus ly esse publican⁹ defierit. Dnic colligere possum⁹ q; ly a peto nostro mundati fuerimus semp tamen ipm in memoria ad penitendũ habere de bemus. Duc simonem lepro sum tra dunt fuisse beatum Julianũ sic post ea vocatum et facti cenomanensem epm: cui iter agentes placuit pater no ster. vt bonum habẽt hospitiũ [Fe cerunt aut̃ eam tam ibi]dño [et inar tha ministrabat: et lazarus]iuniat⁹ a simone [ynus discũbẽtium erat.] pie credendum est q; cena honesta ꝛ obsq; luxu fuerit quã fecer⁹t ei q; pre dicator⁹ ꝛ amator⁹ parsimonie extitit. [Martha ministrabat ibi] quis ẽ m quosdam dom⁹ marthe erat possessio ne/sed simonis habitationem ei⁹ as ibi nõ ministraret. vel potest dici q; iste simon erat marthe vicinus: et propter hoc ipsa ministrabat ꝺ domo ei⁹: sicut boles solent facere ꝺ domib⁹ amicor⁹ suo⁹: et maxime propter reuerentiam ipsius xpi comedentis ibidem. [Lazarus vo erat ynus ex discũbẽtibus cum eo]iuniat⁹ a simone. et hoc fa cium est ad declarationem veri mira culi de ei⁹ resuscitatione: vt ex hoc q; post suscitationem cibũ sumeret non fantasticus fuisse suã suscitatio esse ostenderet. vñ Augu. Ne putaret⁹ boles fan tasma esse factum quia mortuus re surrexit: lazarus ynus erat ex recum bentibus /viuebat /loquebatur /epula batur. veritas ostendebat⁹ infideli tas iudeor⁹ confundebat⁹. et ꝑm eũdem. Lazarus dum discũbit in cõui nio/conuiuio inter recumbẽt⁹ eius tri stia loca penarum⁹ sedes alta nocte obscuras indicauit diligẽti narratio ne per ordinẽ et ita inferi lõgis tẽpo ribus ignorati cãdem inuenerũt pro dixerem. O. ꝙ assit ante sex dies veni hoc mysterio cõuenit. Primo quidẽ ãrum ad nũe⁹ numer⁹ eñ senarius pfect⁹ est. vñ et de⁹ opera creationis pfecit sex diebus: et ꝑpter hoc decem q; sex dieb⁹ quadãmodo cõplect⁹ est⁹ passiõis quo omnia sunt reitaurata. Scõo ꝑtinu ad figurã: q; decima die mensis primi tollebat agnus ꝛ seruã batur vsq; ad quintãdecimã. Unde et dño sexta die ante quindecimã hie rusalem intrare voluit: quasi ad tecta immolationis accedens. Quia venit bethaniã que interpretat⁹ domus ebe diẽtie: eriã cõgruit mysterio. Primo ẽm ad cãm passionis: q; ẽm Ipm facti⁹ est obediẽs patri vsq; ad mortẽ. Scõo quoad fructũ passionis quẽ cõ sequuntur illi soli q; obedũt ei⁹q; ẽm eũdem Ipm facti⁹ est oĩb⁹ obtẽpera tib⁹ sibi causa salutis eterne. vñ Hie ro. Passus⁹ dño ꝓ omni mũdo: vni uersas nationes suo sanguine redẽpto ris/venit ꝛ morat⁹ in bethania in do mo obediẽtie. Nimirũ cernũs semp ad tectũ suũ redire: et fili⁹ obediẽs pa tri vsq; ad mortem obediẽtiã a nobis petit. hec Piero. Quia venit vbi fuer rat lazarus mortu⁹ que suscitatio sig nificat q; in domo obediẽtie illi qui fũt spũaliter mortui petis /resuscitãt reduci ad vitã iustitie. q; ẽm Ipm per vnũ⁹ hois obediẽtiam /iusti cõsti tuunt multi. O. ꝙ fecer⁹t ibi cenã dño/ cõcurit eriã mysterio: q; dño i domo obediẽtie spũaliter reficit delectantis ꝺ obediẽtia vña [Et martha ministra bat ꝛ satagebat circa frequens minis terium] per quã significãtur prelati q; in ecclesiis ad ministeriũ initiãtur. ẽm illud Ipli. Sic nos existimet homo vt ministros xpi. [Et lazarus resuscitatus erat vn⁹ ex discũbẽtib⁹] per quẽ significãtur subditi ministe rio prelator⁹. a petis ad statũ iustitie reduct⁹ /q; cũ aliis iterũ spũaliter cũ dño merẽtur epulari. [Maria vo yn xit caput ꝛ pedes iesu /et extersit ca pillis] per quã significãtur contepta tui: de ea ẽm sic alibi q; sedens secus pedes dñi audiebat verbũ eius. vñde Aug⁹. Mystice q; ante sex dies ve nit bethaniã /significat q; ille qui sex dieb⁹ suis fecerat ꝛ sexta die bolem creauit ipse sexta mundi etate sexta feria /sexta hora redimere mũdũ ve nerat. Cena aũt dñi ea fides est eccle sie que per dilectionẽ operatur. Mar

tha ministrat: cum fidelis alia opera sue deuotionis dño impẽdit. Lazar⁹ vn⁹ est ex discũbẽtibus: cũ hi qui post pec⁹ꝫ mortem suscitari sunt ad iusti tiam /vna cũ eis q; in sua pmansit iustitia de pmia veritatis exultat/ et celesti⁹ gle munere ditat⁹. Et ideo bene in bethania celebrat que inter pretat⁹ dom⁹ obediẽtie: nam ecclia est obediẽtie dom⁹. hec Aug. [Maria ergo accessit ad iesum] rapẽ ad reuelãdũ mie [suauitẽ infirmitates vras [et fregit] .i. aperuit [alabastrum] cõtritiõis [vngẽti nardi pistici pcio si] .i. vasculũ alabastrinum sc⁹ pyxi dem de alabastro q; est gen⁹ marmo ris cãdidi ꝛ vtrius colonib⁹ intertinc ti in quo bene ꝛ incorrupte seruãtur vngẽta preciosa [et effudit] vnguẽ tum [sup caput iesu recũbẽtis].i. ad mensam sedẽtis sicut effundit aqua rosacea ꝓpter refrigerium ꝛ odorem [et etiã virgis inde pedes ei⁹] apud quos eriã aras rãs gr̃am inuenerat [et capillis suis extersit.] Ordine a lio facti⁹ fuit. q; hic scripti⁹ sit: q; pri mo lauit pedes et extersit /et postea vnxit [Et dom⁹ impleta est ex odore vnguenti]effusi: q; ẽm de re aromatica erat: longe late q; poterat odor ei⁹ dẽfundi. Non est verisile q; esset alia q; grossi sicut vnguẽta cõiter dicta: q; indecẽs esset tale q; ponere super caput hois sedẽtis i mẽsa. et ideo di cẽdũ q; hic vocat vnguẽtũ liquor pre ciosus de re aromatica effusus: sicut aqua rosacea expetit de rosis. Alii ter ẽm fuit lachryma fluẽs naturaliter de arbore aromatica: q; est mul tum pciosa /et valet ad multa medi cinalia. Dicit̃ eriã aliqui q; nard⁹ est herba nigra facies spicas in cacumi nẽ⁹ ꝓpter hoc ꝺ⁹ nardi spicantiq; de ille spicis extrahit liquor pciosus per artificium. vel ꝑm alios fluit per naturã. Alii dicũt q; est fructus vel ar bor parui⁹ ex inde fluit vel extrahit liquor: modo ꝓ dicto. pistici ꝑm quos dam nomen est loci vbi crescit arbor vel talis liquor exprimit. sed melius ꝺ⁹ pistici .i. fidelis: quia ea est grece fides est latine. hoc est dicere q; iste liquor erat purus ꝛ verus non habẽs aliq̃d aliud admixtum /nec sophisticatus. [preciosi] q; valebat trecẽtos dena rios .i. ãmos vsuales. erat ẽm ille li quor refrigeratiu⁹ et cõfortatiu⁹ mẽ bẽ ꝛ cõsolidatiu⁹ et valde odorifera: valẽs ad alleuiationem laboris et ira estũ solis ꝛ distẽperiem aeris et ad multa medicinalia. Et quo pa ret preciosiꝰ⁹ vnguẽti /et deuotio ac pietas marie que laboti xpi cõpatiẽs et pedes ꝛ caput ei⁹ vnxit: et rem tam pretiosam in obsequium ei⁹ expẽdit. In quo ꝛ nos docemur q; ea que pre ciosissima sunt apud nos deo offerre debemus. Et q; alia vice peccaueri⁹ adhuc existẽs fecit in eadẽ domo ex cõtritione (sc⁹ q; cõuersa est: et pẽrã ei multa dimissa sunt eo q; multũ dile rit) nũc iustificata et familiaris dño effecta facit et deuotiõe. Sed tũc mi pedes vnxit /et gradatim a pedibus ad verticẽ puenies nũc ꝛ caput ꝛ pe des vngere meruit. Tunc vnxit dñm vnguẽto penitẽtie: nũc vnguẽto deuo tionis. Ibi rudimẽta penitẽtium: hic iustitia pfecta: q; designat alax. oliger dat ẽm iesum sup ola ꝛ de obsequẽdo eidẽ non poterat satiari magdalena fi dei. Caput dñi ꝛ pedes ẽm odore aro matum pfundit: qui diuinitatẽ et hu manitatem ei⁹ digna laude attollit/ nũc de pedib⁹ ad caput ascẽdẽs /nũc ad pedes a capite per fidẽ descẽdẽs. ẽm Ipm caput xpi est de⁹. Jesus ca put xpi vngit q; ad bonorem dei ola opera sua facit. ẽm illud Ipli. Ola in gloriã dei facite. Quo vo vestigia xpi sequitur /pedes eius vngit. Item caput xpi vngit q; ipm xpm venera tur: pedes vo qui ei⁹ fidẽi⁹ obsequi⁹ntur. vbi Augustin. Quecũq; ala fidelis pio esse: cum maria vnge pedes dñi pretioso vnguẽto. vnguẽti illud iusti tia fuit /ideo liberata fuit. vnge pedes bene viuendo /sitica secure vestigia. Capillis terge. si habes superflua da pauperibus et pedes dñi tersisti. Ca pilli ẽm superflua corporis videntur. [Domus aũt impleta est odore] mũ dus iplet⁹ est bona fama. Alam odor bonus /bona fama est. Qui male vi uunt ꝛ christiani vocant̃ /iniuriam xpo facilẽ. De ꝺ⁹ dicit̃ est ꝙ per eos nomen dei blasphematur. Si per ta les nomen dei blasphematur: per bo nos nomen dei laudat. Audi Ipli. Christi (inquit) bon⁹ odor sumus in omni loco. Dicitur ꝛ in canticis can ticor⁹. Unguentum effusum nomen tuum. hec Aug. vbi et Beda. Mystice aũt hec deuotio marie dño minis trantis fidem ac pietatem designat ecclesie sancte /que loquitur in amo-

Simon le prosus. Julian⁹ fanct⁹.

Aug⁹.

Lazari de inferis resurrio.

Figura.

Piero.

Nota.

Aug⁹. Mystice

Aug⁹.

Beda.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cant. i. ris cantico dicēs, Dum esset rex i accubitu suo / nardus mea dedit odorē suū. Que unitū ybā ⁊ semel unctā literā manib⁹ marie cōpleuit: et quotidie in ostruo suo mēbris spūaliter implere non desinit: que tota domus orbe glorīatur ⁊ dicūr. Deo aūt gras qui semper triūphat per nos in xpo ihesuet odorem notitie sue manifestat per nos in omni loco quia xpi bonus odor sumus deo. Quis est potentiam diuine virtutis ei⁹ (que illi vna cum patre est) digna reuerēcia cōfitetur / laudat/et predicat: capiat pfecto ille⁹ vnguento pfimāt preciosō. Cum Ve assumpte mysteria hūanitatis eque digna reuerentia suscepit: in pedes vtiq; dñi vnguentum nardi pistici cū. i. fidelcie ac verū perfundit: q illā ei⁹ naturam qua terram cōtingere (hoc est inter homes cōuersari) dignatus est / pia predicatione cōmēdat ac deuot⁹ veneratur obsequio. Domus aūt impleta est ex odore vnguēti q̄ significat odorē sanctitatis xpi timplesse ecclesiam / ad quē odorem oēs festinār. vbi Origē. Quid elemosynas et alia hmōi que ad vtilitatem hoīm fiūt facit i christianos / pedes dñi vngit: qui aūt castitati studet / et i seiunios a quotidianis gmanet / et ceteris que rārō ad gloriam dei pficiūt: vngit caput xpi. Aue doctrina que necessaria est hoīb⁹ est hoc vnguentum quo pedes dñi vnguntur. Ungitur aūt fidei que ad solū pertinet deū / est vnguentum quo vngitur caput xpi. Capillis aūt pedes exterg it / qui ea que fluūt a mēte tanq̄ capitil a capite in obsequium dei retorquet. vñ in cāti. Vulnerasti cor meū soror mea sponsa in vno oculor tuor / et in vno crine colli tui. hoc est. charitate affecisti me / propter simplicitatem oculor tuor. me cōtēplationē / propter simplicitatem tuar⁹ cogitationum que in me continue dirigūtur. Hoc ēn modo deuotionis exterguntur a pedib⁹ xpi quicquid in eis est lasciuie ⁊ cārdiatis / quibus ad nos aliquando tardar venire. Et

3 Sabbato pedes do mini loti. notādum / q̄ hac die fer⁹ sabbato marīa bauit pedes dñi vnguentoin memoriam hui⁹ rei eodem sabbato dilapsa cōsueuit vacare ⁊ intēdere pauperibus dādo elemosynas / et pedes pauperum lauādo q̄ in cena dñi / propter officii magnitudinē ad hoc non vacarat intēdere ⁊ mandatū celebrare.

Pauperes ēn sunt pedes dñi sedentio in celo adhuc deābulantes in terra. Cuius rei occupatione eadem die statione m ad missam celebrandam fecit sicut ceteris diebꝰ quadragesime facere cōsueuit: et ideo pedes hoc sabbatum a xpto misse officia. [Indignabat aūt] et murmurabat de hoc fact⁹ marie [iudas scarioches / dicēs. Ut quid perditus hec vnguenta facta est:] Ferabat ēn vnguētū pertinēs, propter hoc q̄ non habebat apud se pretiū. In quo vbo non solū increpabat mulierem quare hoc faciebat: sed ⁊ xpm qui hoc fieri permittebat. ecce qd in obsequiū xpi penebat / pereuntium reputabatur. Simile aliquid facit q̄ omne qd er deuotione deo locatur nec vel in meditatione impendit / perditum esse dicit: q̄ nos vnlitum / proinor intēdere non cernit. Sūt ēn alii quis religionem intrat / talem multitudinem repuāt: si aūt actiꝰ secularibus se implicet / talem prudēter esse dicunt. Unde cōmuniter ōr de pfona enim debilis est ⁊ infirma / q̄ nihil valet nisi ad dandum pro deo. Nec ēn sepe pro deo non dantur: donec deficiant videantur. vñ 01. Panem tuum deo. pestā: vinūq; tuum tuum ne tē pauperibus det postea mutea sancta [Dederat enim vnguentum istud venundari pl⁹ q̄ trecēta denaria.] In hoc insinuat occasio venditionis christi ab ipso iuda pro triginta denariis venditi: nā secundum quosdam consuetudo christi erat q̄ decimā partem eor⁹ que sibi dabantur pauperibus erogabat. vnde cum iudas procurator dñi esset / credebat secundū cōsuetudinē suam accipere sibi decimam partem dator⁹ dñor⁹ ideo voluit vendi istud vnguentū vt haberet triginta denarios qui sunt decima pars trecentorum: propter quod iude vitium erat q̄ in vnguento super christū effuso triginta denarios perderet. Unde ad illa bona cogitauit vt xpm triginta denarijs venderet: ⁊ sic pretiū sibi recuperaret. Uel secūdū alios illi erant valebant trecētos denarios vtiuite⁹ et sic recuperauit totū pretiū vnguenti. [Et dari pauperib⁹.] Fecte sub pretextu pietatis zelat assertū non pietatis q̄ cupiditatis. Hoc est dicit simulans pietatē ad operandā sibi cupiditatē. p hūc designātur detractores

bonor⁹ operū sub specie pietatis denigrātes. Quida ēnā alii discipuli indignāt sine ferebant: et quasi de perdito vnguento murmurabāt. Alii quidē motu pietatis, propter pauperes indignabāturinō intendētes esse peccatum simpliciter / sed in cōparatione ad subleuationē pauper. audierāt ēn a dño. Misericordiam volo ⁊ non sacrificiū. ⁊ id fortē credebant q̄ dare pauperib⁹ esset magis bonū. Judas vero motus cupiditate, propter lucra sua (cuius etiaz sub pretextu 4. velamento seu specie pietatis) indignabat [otiebat ēn hoc: non q̄ de egenis p̄tineret ad eū] 4. non q̄ cūpatet eum pauperib⁹ vel ei egret de eis: ⁊ q̄ dolebat q̄ vnguentū non fuer: at sibi traditū vt eius pretiū furando sibi retineret. vñ Theo. Discipuli plures mulierē arguerunt eo q̄ sepe xpm audierant de elemosynis dicentē. Judas vero non eadē intentione indigne tulit / ⁊ propter amorem pecunie ⁊ turpe lucrū. vñ q̄ Jesū, ipsum solū cōmemorat tāq̄ fraudulēta intentione mulierē arguentē. cuius ex hac occasione furandi cōsuetudinē credidit intimāda. hec Theoph. Licet ēn potrabat ea q̄ dabantur pro xpo ad dandū pauperib⁹ non ēn hoc faciebat / ⁊ sibi retinebat. vñ mustaro eius cā crimine ponitur q̄ non eurā pauper⁹ habuerit: sed tuo furto prouidere voluit [qui fur erat: ⁊ locules]. Burs ain dñi [habēs] ⁊ custos eor⁹ existens / ea que mittebātur in locu donata in elemosynā a fidelib⁹ ad vsum ei⁹ necessitatē discipulorū et pauper⁹ furto asportabat. Portabat quidē ministerio / sed asportabat furto. Habebat loculos dñicos ad ea q̄ dabantur mittēdaet loculos, pptos ad ea que furabatur reponēda. ⁊ sm Augu. Ea que furabatur dabat pro et filiis suis. Sic multi habentes locules et facultates ecclesie / ea q̄ diuino cultui ⁊ pauperib⁹ erogare debe rent subtrahūt ⁊ sibi retinent nec de debēt ⁊ inclyti fieri studeāt. Quid ei cā bona ecclesie que sunt pauperū dāt filiis ⁊ meretricibus: ac sacrilega crudelitate turripūle pauperib⁹ et expendūt in utilitis. Ut de sacerdotibus belis. Legit quē filii ⁊ proles eorum comedebāt illa q̄ sup altare ponebantur: nec credebat q̄ dei ea comedisset. Multi ei cā cultodes loculoz⁹ monasteriū existētes bona ad vsum fraterū deputata largiuntur quibꝰ nō debent: ⁊ magis in suis supfluitatib⁹ q̄ alior⁹ necessitatibus expēdunt / ac al⁹ illicite ⁊ male cōsumunt. Et q̄ oēs predicti locules xpi cum inda fure portant / et cum in scelere sequunt: ideo cruā post eū in tenebras demergūtur. Dñs cui angeli ministrant cō descendendo infirmis loculos habebat in quibus oblata fidelitū seruabā tur suos ⁊ indigētium necessitatib⁹ pfuturo / in signū q̄ ecclesia locules erat habitura: ⁊ in hoc datur forma ecclesie seruādi necessaria. sane cū decet viā paupertatis nō habebat loculos propter pctiam vitare: sed ad pauperū suor⁹ sumptus ⁊ necessitatem. vnde Augu. Habebat dñs loculos: ⁊ a fidelibus oblata cōseruans suor⁹ necessitatibus et alior⁹ indigentibus tribuebat. Tunc primū ecclia stice pecunie forma est instituta: vt interrogarem⁹ qđ precepit nō cogitandū esse de crastino / non ad hoc fuisse preceptum vt nihil pecunie seruaret a sanctis. sed ne deo propter ista seruantur: ⁊ propter inopie timorem iustitia deseratur, vnde ⁊ Nicola⁹ certus in declarādo regulam fratrum minorum. Dicimus q̄ abdicatio propriarū omniū rerum eam in specialī q̄ in cōmuni meritoria est ⁊ sancta: quā christus viam perfectionis ostendens ⁊ verbo docuit ⁊ exēplo firmauit. Nec his quisq̄ potest obsistere q̄ interdum ōr christū loculos habuisse. Nam sic christus (cuius perfecta sunt opera) in suis actibus viā perfectionis exercuit: q̄ interdum infirmorum imperfectionib⁹ condescēdens / et viam perfectionis infirmas sentias non dānaret. Sic infirmoū personā christus suscepit in loculis sic et in nonnullis aliis non tamen carne sed et mente condescendit infirmis. Egit ergo xpc et docuit perfectionis opera: egit interdū ⁊ ifirmantem ena in fuga panni ⁊ loculis. Sed vtrūq; pfecte pfectus existens: vt pfectis ⁊ imperfectis vitā salutis ostenderet. hec Nicolaus. Sed quare dñs furi loculos cōmisit: ⁊ auarū sua dispensatorem fecit: videtur enim q̄ ei occasionem peccandi dederit. Dicendum q̄ iudas primo fuit bonus quando vocatus fuit ad apostolatum et officium dispensationis sibi traditum. sed

Ecclesia xpi.

Unguēti. Cur locu los habue rit.

Locali de mutet.

Unguēti.

Locali cur iude traditi.

postea lapsus est in peccatum. Et ꝓpter hoc christꝰ sciret cum futurꝰ furem ⁊ malum: tamen plurib⁹ de causis tradidit sibi illū officium. Primo vt ei⁹ ecclesia exemplo sui furis et malos cum patitur tolerare: non est esth bonus qui malos tolerare non potuit. Secundo vt ei occasionē proditionis auferret cum ex locutis mirigationē cōcupiscentie haberet. Tertio vt doceret q̄ minoribus temporalia sunt tradenda: sed maioribus spiritualia cōmittenda. Quarto vt nos instruens ostenderet ꝙ parum temporalis curaret quando bursam pecunie furi ⁊ deteriori tradidit: nemines aūr ecclesie cum magna examinatiōe cōmisit petro. quod est cōtra illos qui suas animas vel' aliorum illis committūt ad regendum / quibus bouem vel' asinū non committerent ad vendendū. Ex premissis ergo patet q̄ christus et discipuli eius de elemosynis ⁊ oblationibus fidelium tanq̄ pauperes viuebant. Sed dñs pro maria respōdit et eam more solito defendit dicens. [Quid molesti estis huic mulieri:] q.d. sine causa murmuratis [opus enim bonū operata est in me] ⁊ ergo nō debetis eam reprehendere. nō est perditio vnguenti vt vos dicitis: sed opus bonum .i. pietatis et deuotionis obsequium. vnde de bono opere inpidatio eā cōtra rationem et iustitiā. [Sinite illā] nunc de hoc vnguēto facere quod poterit [vt i diem sepulture mee seruet illud] scz quod rūc pro ipsa preparabit. illud enim reseruabit: q̄ non potuit expendere preuenta accelleratione resurrectionis mee. vnde dimittēda est nunc facere q̄ nunc facere nō poterit: illud vnguentū in loco ultimo nunc in me expensū rūc seruabit. Vel precepit partem illius vnguenti ad sepulturā suam reseruari. Unde credendum est q̄ ipsa hoc fecit edocta a spūsancto: quia esth cognouerat eū in proximo moriturum ipso hoc dicēte: ideo vnguentum parauerat cui⁹ partem nunc expendit / et partem ad officiū sepulture reseruauit [Nā pauperes semper vobiscū habebitis] quibus benefacere potestis: ⁊ recuperare quod modo negligentiꝰ dicitis [me autem nō semper habebitis] scz presentia corporali ad habitandū vobiscū in carne passibili que indiget vnctione tuli. q.d. poteritis recuperare ad benefaciendum pauperibus: sed non ad vngendum corpus meum. Bonus et malus loquitur de presentia corporis sui. Sedet enim ad dexteram patris postq̄ in celum ascendit: ⁊ secundum corpus nō est hic qui presentia manifestatio semper est hic. Et tamen ad bonos pertinet: semp habet ꝑ in presenti per fidem / per signum / ꝑ baptismatis sacramentum / per altaris cibum et potum. vnde alibi dicit eis. Ecce ego vobiscum sum vsq̄ ad consummationem seculi. quia erit cū fidelibus presentia spiritualis ⁊ sacramentalis. [Quod habuit] .i. quod potuit [hoc fecit.] vel [quod habuit] facere ex officio pietatis [hoc fecit] in opere beatitudinis. [preuenit enim vngere corpus meum in sepulturā] mea funeram designandam: q̄ in hoc facto prefigurauit eū de propinquo funeram. q.d. Sinite vt faciat vsq̄ dū potest / quod voluit facere mortuo sed non poterit. vnde Illeu. Significat se mortuū et ad sepeliendum aromatibus esse vngendum. Ideo marie cui ꝑ fidē ad vnctionem mortui corpus ꝑuenire non licebat, donatū est vnctui ad huc impēdere obsequium quod post mortem celeri resurrectione prēuenit, neq̄uit. vnde ⁊ Theoph. Preuenit ea quasi a deo ducta vngere corp⁹ meum in signum sepulture future. I quo prodictorem confundit: acsi et diceret. Quia conscientia mulierē confundis que in sepulturam corpus meum vngit: ⁊ ipsum nō cōfundis qui me in mortem trades? [Multōs enim hec vnguentum hoc in corpus meū ad sepeliendum me fecit] ⁊ per hoc meam sepulturam prefigurauit. Quod vos putatis perditionē esse vnguenti / est ficti est ⁊ figuratio sepulture. Vbi sterium est quod agitur in quo mors et sepultura mea cito fieri significat. In proximo enim patitur. Unde eoq̄ mihi hoc obtulit ad sepeliendū. Nec mirum si me vngendo ꝑuiderit ⁊ mihi bonum odore fidei sue dederit: cū ego pro ea mor futurꝰ sim sanguine meū et dotem eius acquam meam. Parcitur ergo dñi arguit inde am auaritie / ⁊ nō pauperum causa dixisse quod dixit: sed obsequiū marie cōmendauit ostēdens q̄ esset moriturꝰ: ⁊ ad sepeliendū aromatibus vngendus. [Tūc dixit eis iesus. Quia hoc [memoriam

ei⁹] .i. ad laudē eius recitandū tāq̄ facti memosium [vbi cūq̄ in toto mundo ꝓdicatū fuerit hoc euāgeliū] .i. hoc factum mulieris pincus ad xpi euangeliū. nondum enim euangelia erant scripta. q.d. vos inspienter eā reprehenditis pro eo facto pro quo ipsa laudanda est in vniuerso mūdo vbi cūq̄ predicatū fuerit hoc euangeliū .i. vbicūq̄ dilatabitur ecclesia p mūdum: q̄ memoriale sempiternū habebit ex hoc q̄d mihi fecit. vbi Theoph. [Propherat autem dñs consequenter duas propheti as .s. q̄ euāgelium ei⁹ predicabitur in vniuerso mūdo: et q̄ ei⁹ mulieris laudabitur. hec Theo. Et hoc dñs dicendum tā prz adimplerū. vbi Beda. Hoc adum autem q̄ sicut maria gratz adepta est toto orbe quo cūq̄ ecclesia sancta diffusa est de obsequio quod dño pia deuotiōe exhibuit: ita eciam ratio ille qui obsequio ei⁹ detrahere temeraria lingua nō timuit / perfidie nota longe latēq̄ infamat⁹ et deo simul atq̄ hominib⁹ meritō fugiens est ⁊ exosus sed dñs bonum laude digna remunerans futuras impīs cōtumelias tacēdo preterit. hec Beda. Philosophus nō ⁊ iudas indignat⁹ remansit: et inde prodicionis causam et occasionem assumpsit. hinc habemus argumentū q̄ malus bonū q̄q̄ emulandum est pro nullo bono q̄s iterū recuperari non poterit. Et ꝑ fer hūc bonum q̄s videt minus / et q̄s videtur malus in genere dico nō quo ad charitatem. ¶ Vbi sciēdū q̄ multa bona opa sunt de quibus si peteret cōsiliū anteq̄ fiant nō consuleremꝰ ⁊ fierent quia forte possent fieri melioria: postq̄ tamen tā incipiunt fieri non sunt prohibenda. et sic Chrysos. Forte iesus anteq̄ essunderet eum vt sucū elegisset potius illud dari pauperib⁹: nūc vero quia tā factum erat expedit dicendū est illud quod est min⁹ necessariū ⁊ potest preponi magis necessariis remanet locꝰ implēdi q̄d est magis necessariū. Sperrum si tollat locus agendi id quod est minus necessariū: et impleat caūs q̄ illud min⁹ necessariū non posset ab⁹ recuperari: et dicit forte dñs omisse sic fieri. vnde semp haberet. In hoc autem q̄ dicit [pauperes semp habebitis vobiscū] datur intelligi familiaritas quā diuites debent hre ad pauperes q̄ pauperes maxime facti sunt ꝓpter diuites. Circa ista. Anset. ad sororē suam scribens sic dicit. Gaude (ꝙso) huic interesse cōuiuiis ingluvies obstingue officia. Martha ministrabat. non cūbebat lazarus: nec maria. Doc vltimū nūc est: frāge tbi alabastrū cordis: ⁊ q̄d amoris / quicq̄d affectionis habes / totum effunde sup caput ihesu qui adorandus in hoie deum ⁊ in deo hoiem. Si fremit / si murmurat / si inuidet ꝓditor: si perditionē vocat deuotionē: non sit tibi cure. Phariseus murmuret inuidēs penitenti murmurat iudas de effusione vnguenti. sed iudex accusationem nō recipit: accusata absoluit. Bonite (inquit) illā. Bonū est opus operata est in me. Laborat martha: parat hospitiū peregrino / esurienti cibū / sitienti potū / vestē algenti. ego solus marie / ⁊ illa mihi torū ꝓsternat q̄s habet: a me q̄quid oret expectet. hec Anset. Cōspice igit dñm ihesum cenantem in domo simonis cū illius amicis suis: q: forte cōsanguineis vel multum domestici erant eius. Et simonis ⁊ cōuersantē cū eis paucis diebꝰ sez ꝑsecutionis facte. sed ampliꝰ i domo marthe. hec est domus erat sui refugii speciale. Ibi cū discipulis suis comedebat ⁊ dormiebat: ibi ⁊ mater eius cū sororib⁹ quiescebat. quā oēs multum honorabāt: et maxime magdalena que eā semp associabat / nec ab ea vllatenꝰ recedebat. Lazarꝰ ꝙpe ⁊ maria magdalena ⁊ martha ex ꝙbus ⁊ matre geniti illustres ⁊ diuites fuerunt. ⁊ lazaro pars eoꝝ que in hac rusali parentes habuerāt. .s. quidam vicus: ⁊ marie magdalon castellum seu oppidū galilee ad duos leucas de bethsaida contra meridiē ⁊ sedo miliario a stagno genezareth: ⁊ marthe bethania in parte de hereditate parentum cessit et euenit. Sed ꝓpter hospitalitatem q̄az simul cū martha manebāt q̄q̄ ipsa ꝓuidentior ad dispēsandū erat: ⁊ ideo etiā in receptione dñi sola aliquādo martha legit nominara. cōspice etiā ipsam dñam: quia de dilectissimo filio suo timore preteritis erat / nec se ab eo illo ꝙe separabat. Et cum dñs defendens magdalenā a murmure, ꝓteritis dicēs [mitteno hec vnguentū hoc in corp⁹ meū ad sepeliendū me fecit] an non credis q̄ hui⁹ verbi gladius mihi alam

Anset.

Diuisio bonoꝝ lazari et sororum.

pertrãsiret: quid essi de morte sua expauisse uiderepotuerat? Similiter et eos alii erant territi et animus cogitationibus pleni colloquêtes adinuicem unus cũ altero hinc inde motu illoꝝ qui habent dura et aduersa gratiare. Compatere ipsis et tui et libêter cum eis doueris. [Cognouit ergo ip̃s turbam publicam [turba multa ex iudeis]ꝙ ex tota terra uenerant ad diẽ festũ [qui illic] sc̃z in bethania [esset iesus]bethania essi ꝑpe hierim quasi ad duo miliaria erat: ideo de facili hoc cognoscere poterãt [et uenerint illuc non propter iesum tm̃ sed etiam vt lazarum viderẽt]suscitatũ. ¶ In hoc inuitantur duplex causa, una propter ip̃m iesum reuerenter uisitadũ: alia vt viderent lazarũ suscitatũ. et hoc ꝑpter duo. Primo qꝛ illud qđ fuerant circa ip̃m audierant valde mirabile erat et hoc poterãt videre deside rant. Secũdo qꝛ sperabãt lazaro referente aliqđ de alia vita percipere et audire/ cuius cognitionis desiderũ homini est innatũ. Curiositatis magis eos adduxit ꝙ charitatis: nec essi amore ducebant iesũ admirabãtꝙ: sicut se cupiderãs hominũ hꝝ/ noua videre et audire cupiebant. ¶ Hꝝ illa curiositas mala non erat/ ex quia ad fidẽ induci poterant. Nos ecõtra ficos cognoscimus iesum obediẽtio aie domum in qua inhabitet inuenisse/ veritatis nr̃e illuc cõtẽplatione: nõ propter hominẽ essi quem in ala suscitauit videmus: sed vt vitã donam inuenire mur et per hoc ad visionem iesu perueniamus. [Cogitauerũt aũt principes sacerdotũ]dolẽtes de manifesta tione gloriẽ xp̃i [vt et lazar̃ interficerent]ad occultandũ miros cultũ: quia multi ex iudeis ꝑpter illũ abibãt et credebant in iesum cõuicti signis maximo et inducti ad credendũ. In quo videbãtur manifeste deo obuiare. ipse essi vitã fecerat lazaro: et ipm volebãt occidere eũ, ex quo tã maxima ꝓua ligneras eor. Stulti et maligni iudei essi occidere volebant quem nup̃ dño suscitauerat; actũ iterũ essi resuscitare nõ posset. vnde Augu. O stulta cogitatio et cęca sentẽtia. Dño xp̃o essi suscitare poterat mortuũ/ non posset suscitare occisum: Ecce virtũ fecit dñs: et lazar̃ mortuum/ et seipsum suscitauit occisum. vbi et Chrysо. Nullũ aũt miraculũ xp̃i eos ita furere fecit: hoc enim mirabilius erat nec eorum malitio factũ est: et erat inopinabile mortuum quatriduanum videre ambulantem et loquentem.

Augu.

Chrysо.

Dñe iesu christe qui ꝑ omnia mundo passurus venire et mori dignatus es in bethania. i. in domo obediẽtie et ibidẽ cenare voluisti/ ac caput et pedes tibi vngi ꝑmisisti: da mihi vt in vera obediẽtia perseuerãdo per hãc tibi refectionẽ facere mereãr spiritualem: qi tu in nostra nr̃a carne et quodãmodo passerus obediẽtia. Fac etiam me ibidem caput et pedes vngere: caput quidem ꝓ ne virtutis tue potestatem digna reuerentia et laude cõfitendo: pedes vero assumpte humilitatis mysteria fideliter digne suscipiendo. et caput te christum venerando/ et pedes tuis desiderijs obsequendo: vt eam gratiã consequar sic agendo. Amen.

¶ De sessiõe dñi super pullum et asinam. Cap. xxvj.

Requẽtabantur mysteria/ implebantur scripture ꝑ dñm iesum in stante hr̃e quo vo

Ieb

Ieb

Ieb

Universidad de Deusto
Biblioteca

in filis regentibus vt in singulis ciuitatibus et vicibus asinus vel quodlibet animal ad opus vel ad sedendū aptum preparatum haberetur, & paruis qui propria iumenta non habebant ut sicut necesse esset opere vel iumento vinus diei eo vtcretur; de cuius sustentatione habitatores vtrio cōmuniter cogitabant sed cum quis eo vtebatur illo tempore illo pabulum ei dabat / et post vsum ad locum determinatum reducebat. Mos ergo iste nunc hierosolymis seruabatur / vbi loco publico ligata erat asina et cum ea pullus qui pariter ad opera communia nutriebantur. Nōdum enim quisq; eum ascenderat: et qui asinā vrebant vtriq; de pabulo prouidebat. [Soluite et adducite mihi.] vbi Chryso. Ecce igitur & humile & contēptibile animal xps rex regum elegit ad vtendum eum hierm ingredi erentur. [Et si quis vobis aliquid dixerit / dicite q dns] sez omnia [his opus habet et confestim] sine contradictione [dimittet eos.] Dicit enim Chrysosto. q virtus xpi mouit et preparauit eos vt. i. custodis illorū animalium; et mox ad verbum eorū dauerent eis quia ignorāt. ℭ Mystice castrelium est mundus: pullus vero predicatores. Mundus vero est contra predicatores iniquus inimicus amator inanes honores & delicias. contra predicatores predicant paupertatē / abiectionem / et asperitatem. Asina populus iudaicus propter stultitiam: pullus populus gentilis propter lasciuiam et peccādi consuetudinem. Dicit ergo discipulis [Ite] ad predicationis officium: ad hoc enim eos mittit ut ministerium [in castellum]. i. [mundum qui multipliciter signatur per sex errorosus in incredulitio / fictionibus in hypocrisis / voluptatibus in impudicitia / vanitatibus in superbia / cupiditatibus in auaritia et ambitiosio. 1. Joan. v vnde Joan. Totus mundus in maligno. i. malo igne positus est. [qō contra vos est] similis conuersatione / inimicā mentē / obdurationē / pudibilia / eius eburgatione. Et statim inquietis [quia sine magna sollicitudine querendi [asinam alligatā & pullum cum ea soluentes sedm Gre. vni ad indeos. i. asinā / alterum ad gētes sez pullus refert. Igitur iudea sedm deum in spiritualibus mater est gē-

Chryso.

Chrysost.

ℭ Mystice.

rium: quia de Sion exiuit ler. ℭ Ecce mu. et. triplex miseria conditionis peccatorum quam debet nos inducere ad querendum. Bestialis similitudo quia de bō mine iumentum est factus: et ō dicit [asinam et pullum eius] spiritualis ligatio qz de libero facit est captiuus: ideo dicit [alligatam] talium multitudo / quia stultorum infinitus est numerus: et ideo dicit [statim mane] nempe Jubiq; enim occurrunt peccatores. Ut autem dicit Chrysostomus. Propter quasdam similitudines animalibus his assimilari sunt homines. deum vel dei filium non cognoscentes. Est enim animal hoc mansuetudine / stultum et infirmum. sic fuerūt homines ante xpi aduentum: et alligati prana cōsuetudine peccati / quo vinculum fortius est ceteris: quia licet alia vincula venitate putrefiant et corrumpantur. vinculū tamē peccati sua veritate fortificatur / quē nemo fedit [quia nulli vult obedire [Solute / monstris vestris aberroribus et peccatis exoldādo et extrahendo et solutos offendendo [et adducite mihi] in fide et moribus infectos mandatoq; soluti a vinculis mēsqua tur inimicitio. sicut enim anus quā potest secum vinculum non potest bene ad predam suam properare nec ea post predam sua potest currere cautos vinculatus: sic nec peccator post charitā vinculo peccati ligatus. [Et si quis vobis aliquid dixerit / impedire vos potēs [dicite quia dño] omnium cui omnia seruire debent [his opus habet et operam eorum deliderat] non propter suam necessitatem: sed propter nostram vtilitatem. vult enim nos conuersationem propter nostram salutem. [Et confestim]. i. sine contradictione [dimittet eos] cognito misericordie superioris. Mediator castellū dominio et filio aptio ac sue gē numero bus contrariorum potest dici cor bois peccatoris / famulibus et executoribus quasi muris et propugnaculis cōtra deum munitum: ac per eorum elationem et per murum obdurationis et per sera pertinacie firmatum. Asina ligata est ala vinculis peccatorum prepedita. Pullus lasciuus est affectus inhibitus et malus. Duo discipuli sunt timor & amor: ad duos qui asinam et pullum soluunt dum a peccatis abluunt: ex dñi superstitionibus vestibus sedere faciunt esse eādem alam omnibus virtutibus et donis

Chrysost.

Bernar. [Et iumenta hodie ligata sunt.

Petrus. i.

Mystice.

tibus. i. diabolici erroris vinculo impedita: vt non haberet libertatē ire quo velit. Nam omnes homines antequā peccemus / liberum habemus arbitrium si volumus sequi voluntatem diaboli an non. Quod si semel peccā tes obligamur nos operibus eius / non possumus. sed sicut manus fracto guibernaculo illuc ducitur quo tempestas impulerit: sic et homo diuine gre auxilio per dilectō peccati qō fuit agit / sed quod diabolus vult. Et nisi deus valida manu male soluerit eum / vsq; ad mortem in peccatorū fluxum vinculis permanebit. Ergo nostra dilectione et negligentia alligamur: & p dei miaz absoluimur. Et sic homo plus q̄ peccet liberum habet arbitrū vtrū velit stab regno esse diaboli: cum autem peccando tradidit se sub regno ipius / tamē potest de potestate eius exire. Sed primavolūtas eius in necessitate cōuertitur. Et hoc est qō homines securares et peccato rem dicere soleut. Nunqd voluntas esse fanctet: et qō non vult esse iustus: sed non possumus. Verū quidem est qui vicit / sed non habet exclusionē: qui primū potuerūt non esse sub potestate diaboli si voluissent. Postq; vero potuerunt rhetenū diaboli in coidibus suis: tā nullus potest eos de potestate diaboli eripere / nisi solus deus. hec Chrysost. vnde Bern. Difficilis filius / sic et punit semel peccare tugū aferuo suis ex tutere: qm q facit peccatū seruus est peccati. Nec etiā libet quis potest ab isto iugo nisi in manu fortis. hec est magna mia magnus ne esse aria peccatoribus de qua ps. Misereri mei deus sedm magnam misericordiam meam: et sedm multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. hec Bern. Videat ergo Iesus a diabolore cito eius durissima vngentes: quia tanto facilius fito ei tinus eius vsium euitabunt. [Hoc aūt dicimus exemplum est vt per humilitatis exemplum in hoc facto ostensum esse tur [adimpleretur] cōsecutus nō est tur [quod dictum est per zachariam [dicentem. Dicite filie sion] scilicet ciuitati hierusalem hoc est habitatoribus in ea. [Ecce rex tuus]. i. xps [venit tibi manifestus sedens super asinam & pullum filium subiugalis]. i. asine sub iugo et onere posite et domite: non super vrbis simul sed successue. Et bene dicit [filii subiugalis] qz populus gentium exemplo iudeorum credidit: vel a iudeis ad gētes verbum dñi emanauit. In tali ad uentu et tā humili significatur regio clementia / que subditis valde est accepta. quasi diceret, non venit in fastu regio / propter quod posset esse odio sed venit in māsuetudine / propter quod est magis diligendus. Noli ergo timere regis oppressionē: sed magis exultans agnosce regē tuū mitem regentem et ad regnū celestū perducentem. vnde Chrysost. Consueuerunt homines timere reges venientes / propter nouitates bellorū et exactiones et seruitutes atq; inusitā grauamina. Sed noli timere dilectissimi: q̄ iste rex veniens non est talis: sed mansuetus et humilis. non in militarib⁹ ne exercitus et equorum ingrediēs: sed cum humili turba asine insidens. Signū quippe aduentus xpi in hierusalem ad redemptionē populi fuerat in zacharia predictum et celebri fama diuulgatum: vt q xps venturus erat in hierusalem in pauperrate et humilitate sedēs super asinam et pullū eius. Et ideo legisperiti hoc videntes in ipso complenum ostēdūt conceptos sue malestatis: quia eum non receperunt: sed magis tanq̄ deceptorem persecuti sunt. Hoc autem non solum impletum est qz erat predictū: sed etiam ante predictum est quia erat implēdum. vnde cum dicit [vt adimpleretur] hic vt consecutionis est non effectiuū. ℭ Circa hoc autem q hierusalē dicitur filia sion / est sciendum q mons sion pars est sublimior ciuitatis hierusalem versus meridiem / et aliquantulum etiā ad occidentem: in quo erat rupes pretupta que mello vocabatur: in cuius angulo quodam et colle satis eminēte erat arx et turris antiq ad quam mille clypei pendebant / omnium⁹ fortium arma tura: vbi dauid habitauit et eam ciuitatem dauid appellauit. Unde ciuitas hierusalem dicitur

Subiugalis filius.

Mansuetus humilis domus.

Chrysost.

Sion.

Turris dauid.

filia montis sion: quia in eo erat fortalitium ciuitatis: scilicet turris dauid defendens & prolegens ciuitatē: sicut mater filiam. vnde canit. Urbs fortitudinis nostre sion. Ut ergo prophetia oēm circūstationem ignominie a iudeis auferret: cum dñs aduentum predicereret ipsum qualitatē dñi aduentus ostendit. ait dicens. Ecce rex tuus venturus est: hic signus regem vt in cognoscite cum videritis eum venientem mansuetum. non superbū: & humilē. non armor splendore terribilē Cyr quōdam ad vestrā destructionē nabuchodonosor: et antiochus venerūt: sed ad restaurationē. non vt auferat a te temporale regnū aliquis terrenum: sed conferēs tibi si crēdideris celeste et sempiternū regnum. nonvt ducat te in terrā alienā vinctum: sed vt restituat te in propria liberum. Q; autem tuus sit tale est acti diceret. [Tuus] inquā non alienus non extraneus: sed propri⁹ tibi promissus: et te natus & in te nutritus. et [tibi] hoc est ad tuam salutem et vtilitatē veniens. Venit (inquam) tibi / non sibi: sicut pietati multi pecunie venerunt ad visitandum propter lucrum suum & propter salutē subditorum: sez vt suas procurationes accipiant magis & vt defectus corrigant. Quod vero subiungit [mansuetus] ostendit sua mansuetudinem non solum in vbis sed etiam in subitanea sessione. vnde Chrysostō. Scieno autem prophete malitiam iudeorum qt contradicturi erant ꝛpō ascendenti in rēptū / ideo ante p̄monuit / vt per hoc signū cognoscerēt iudei regem iuū dicens. Ecce rex tuus venit tibi mansuetus sedens super asinam & pullum eius. Cum ergo videritis eū in rēplo o iudei: nolite dicere / non habemus regē nisi cesarem molite superbe agere contra eum: quia rex tuus venit tibi sedens super asinam. Si intelleueris / tibi venuit: si non intelleueris venit contra te. i. Si intelleueris venit vt saluet te et sub pedibus tuis subiiciat gentes. si autem non intelleueris venit vt perdat te et de templo sanctitatis expellat: et aliam sponsam de gentibus cōstituat in cubitalū sanctitatis. Uis cognoscere mā suetudinem venientis? considera speciem aduentus eius. Non sedet i curru aureo pretiosa purpura fulgens: nec ascendit super feruidum equum discordie amaritudinem et ire / qui gloriē tacrantia pectus habet repletum et gaudet ad vocem tube: sed sedet super asinam tranquillitatis et pacis amicam. Non autem vides in circuitu eius splendentes gladios nec terra ornamenta armorum terribilia. Sed quid? Ramos frondentes testimonia pietatis et pacis. Uenit ergo mansuetus. non vt propter potentiā timeretur: sed vt propter mansuetudinem amaretur. hec Chrysostomus.

Mystice. Dicite .o. predicatores [filie sion .id. est ecclesie militanti: dicit enim hierusalem dicitur filia sion et ab hoc monte sicut a matre progeni videntur ecclesia militans filia ecclesie triumphantis dicitur quia ab ea sicut a matre pregitur. [Ecce rex tuus venit tibi .i. ad vtilitatem tuā non suam. [sedens super asinā et pullum .id est in precordijs vtriusq; populi. quasi diceret. predicate mundo aduentum christi in carnē vt cognoscatur et credatur: vt recipiatur & colatur. [Iunctus autem discipuli Iesu & veri obedientes non refutauerunt hoc officium vt parum: sed recepte sicut precepit illis iesus: et adduxerunt asinam et pullum et posuerunt super eos vestimenta sua: et eum desuper sedere fecerunt.] Sic quoq; (vt dicit Basilius) decet nos et infima opera plurimo cum affectu et studio aggredi: sciētes & quicquid inuitis deo fit non est parum / sed dignū regno celorum. Ueſtimenta apostolorū que bus turpitudo carnis cooperiuntur / et ornata sessio que domino parat: apostolica instituta et exempla ac doctrinam virtutum significāt: multas cordia hominum instruerunt vt deum habeat o tem habere possent, quibus receptis a iudeis et gentibus sedit in eis christus: quia nisi anima bis virtutes fuerit et ornata / deum sessore habere non meretur. vnde Bernar. Dño quoq; sessuro super asellam vestres suas discipuli substernentes: significantes saluatorem seu saluten negligi insidere inde anime / quam videlicet non vestitam immicicie doctrina et moribus apostolorum. hec Bernar. ✠ Dño ergo super asinam et pullum sedit propter veritatem prophetie que hoc exprimit allegate

dicit. Et primo sedit super asinam: secundo post aduentum turbe de hierusalem sedit super pullū. qui qt iudeorum et tarannis erat et super eū nemo adhuc sederat: nec adhuc applicatus iumento vsibus fuerat propter inquietudinē et inconsuetudinem forsan recalcitrabat. et ideo ꝛpō rex mā suetus defendit et deinde super asinam sub iugo domitam iterum ascēdens sedit. Hoc autem factum est in figura: quia per asinam significabatur populus iudaicus: qui sub lege labore sacrat et iugū legis traxerat / ac multis vinculis peccatorū alligatus erat. Per pullum populus gentilis qui iugo legis subdi non fuerat nec quia cum iugo dñi coercebat: ac diuersis doctrinarum et errorib⁹ subditus erat. Ad hoc ergo ꝛpūs venierat: vt verūq; populum sibi per fidē catholicam subiugaret. Sedens autem primo super asinam: secundo super pullum: deinde iterum super asinam. significatur quia de iudeis trāsiit ad gentes: et iterum in fine mundi de gentibus transibit ad iudeos: vt postq; plenitudo gentium intrauerit omnis israel saluus fiat. Nec mysterium etiam nocatur in delatione mule alio ad coitū alterius. vel sm Alo. Non ad literam super vtrūq; in tam breui spatio sedit: sed spiritualiter intelligendum est / quia in precordijs vtriusq; populi sedet. vnde et Chrysostō. Sedet super asinam et pullum eius: vt et in iudeis sederet & in gentibus. Sedere autem super iumenta est in precordijs eorum habitare: vt dicat filius christus. Tollite iugum meum super vos: et videte quia mitis sum & humilis corde. Non est autem cōtrarietas & Matheus dicit asinā et pullum / ceteri aūt tantum dicunt pullū: quia vnus quem dicit quod alter non scribens debitis hebreorum eloquio recte asinam et pullum. referens dño adductos: sciebat enim non ita deo venturum ad iudeos et gentes. Sed ceteri euangeliste scribētes ecclesie gentium greco sermone solū modo mentionem pulli faciunt: quia quod grecum saluet specialiter recipiebat. Moraliter per asinam potest intelligi caro nostra pigra / stolida / lasciua: ab anteriori debilis. i. ad spiritalia posteriori fortis. i. ad terrena. Per pullū carnalis affectus et vanū desiderii nostrū: q̄ ligantur. i. voluptatū illecebris irretiunt: sed ea soluere et subijcere debemus vt deus sit sedeat in illis dicamus. Ut autem nostrum factus sum apō vt omnes lucra faciamus. et ecclesiam edificemus.

Empti estis pcio magno portate ꝛgō in corpore vestro. Per illos ergo qui asinā et pullū ad ꝛpm deducebāt / peregrines significari possunt: qui carnē suam dat deo per mortificationem et animā per cōtritionem. sicut enī per asinam caro sic per pullum animus designatur. Ad ostēdēdam ergo suā humilitatem et mansuetudinem dño nō super superbū et feruidū / sed humilio super humile & mitis super mite animal sed quia non in superbis et asperis sed in humilibus et quietis animus requiescit. non curru vel equo veniens non scissoros circūdacens: sed magnam humilitatem et mansuetudinem hinc ostendens. Ergo etiā in exterioribus necesse est vt humilitatem prętendas si christum sequi desideras. Igitur et in equitatura sit vestra eiborum domicilio: et in omni apparatu. et sm Chrysost. Quia contingebat quosdam infirmiores existentes subiugali opus habere: et hic mensuram nobis sapienter posuit monstrans & super equos et mulos aut hos contingentes ferri necesse non est. sed sufficit asino vti & vitra non procedere: vtiq; eo quod necessitatis est cōtentū esse. Interroga autem iudeos quis vel sup asinā delatus intrauit hierosolymam. Si non vtiq; alium habent dicere & hūc solum. hec Chrysosto. Unde dño non legatur alibi equitasse vel multum ascēdisse / sed modo tantum asinasse: tamen eadem hebdomada legitur mox te nimpsisse cōdēnatus fuisse. Quid fiet de multis pretiosis qui cum equorum multitudine equitant / et hoc de patrimonio crucifixi et bonis ecclesiasticis? Hoc enim est cōtra vbi ecclesiam hic eis ostensum. Item est cōtra aliud Deutero. cum fuerit rex cōstituus nō multiplicabit sibi equos. Si nō licet regi: ergo minus pōtificibus non licet: quanto minus clericos Si non de redditibus propriū patrimonium: quanto minus de patrimonio crucifixi? Sed non superbiant qui equis vel curribus vehuntur: quia

Ysa. lxxxvij

i. Cor. vi.

Secundo de q

Humilitas exiā i exterioribus habēda. Chrysost.

Cōtra pietatorum pompam

Deu. xvij

Cōtra superbientes in equis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Chryso. et ligna et lapides et alie res viles plerūq; sic ducimtur. vnde Chrysst. Quid tibi arrogas et magna sapis o homo/quoniam ex celsiis super equū veheris: quia te trahunt mulaꝫ quadrige? Et quale istud est? nā et fœna ēta plerūq; et ligna gestātur. Speciosa veste circūdaris, sed respice pto cultu vestium virtutum decore fulgere: et videbis te quidem putrefactotam fœno similimum: alium vero arbori admirabiles fructus ferenti maximamq; prebenti cernentibus voluptatem. hec Chrysto. Conspice nūc bene ne ꝫ considera quemodo dominꝰ mūdi incedebat. Quātus esi iustissimꝰ foret eum honorari: honoris tamē cē pore talibꝰ derrarilis et phaleris vsꝰ est: ꝫ in hoc suo honore honorabilem pompam mundi non mediocrem vinperauit. Non fuerunt hec animalia ornata frenis⁊ sellis deaurat⁊ ꝫ phaleris sericatis more stulturie mundialis sed quibusdam vilibus pannis ꝫ funiculis/ cum tamen esset rex regū et dominus dominātuum. In hoc ergo facto vile humilitatis exemplum dominus suis dereliquit: sed filij superbie ptoꝫ dolor parum hoc attendunt. Unde legitur ꝫ cum heraclius christianissimus imperator reuertēs a cede cosdroe regis persarū/ p portam per quam christus in die palmarū intrauit/in equo regio ꝫ ornamentis imperialibus decoratus ingredi vellet: repente lapides porte defecerunt⁊ muro⁊ quasi vmbo pariescse clauserunt. super quo ēuento stupēfactus angelꝰ domini signum crucis in manibus tenens super portam apparuit dicens. Cum rex celestū christus per hanc portam ad passionem intraret: non cultu regio sed humili asello ingrediens/ humilitatis exēplum suis cultorib⁹ dereliquit. Dic vero dictus angelꝰ domini abscessit. Tunc imperator lachrymis profusis/ discalciatus/ ꝫ vsq; ad camisiam spoliatus: crucem domini accipiēs vsq; ad portaꝫ hūiliter iuxta mōrem lapideꝰ ad sinum locum rediꝫ⁊ est intrantibus cuncris ingressum patefecerunt. Mystice sm Remigi. Saluator noster asino sedens hierosolymam tendit quando ecclesie vniuersali vel cuiꝰ anime fideli presidēs ꝫ eam in hoc seculo quasi iumentū regit/ et post hanc vitam ad vtilionem celestis patrie introducit. Hactenus.

Humilitas xpi. Remigi.

Domine Jesu christe q̄ ad passionem spōr. meam aduenisti: aduieni ꝫ mihi misero g̃ gratiam in cor de meo. et qm me nūc reparasti per crucē: iterum iapsum repara per eandem beatificam passionē. Surgere mihi domine vt in omnibus humiliter ꝫ mansuetudine custodiam: ac tibi carnem ꝫ spiritū ꝫfecter subiciam: et vt iumentū aspere fiam: quatenus in me sedens ꝫ me quasi iumentum regens nunc ad tuū finē pacis gustum superneq; pacis desiderium ducas/ ꝫ eandem ad eundem pacis visionē introducas. Amē.

De gloriosa domini susceptione. Cap. xxvij.

Et cum appropinquaret ciuitati ad occidentalem montis oliueti: multi descendentium cum eo et quidꝰ plures de populo de vestimēta sua in via: alii autem cedebāt ramos] virides [de arboribus] fructiferis quibus mons oliueti cōsitus est [⁊ sternebant in via] vt ea ornarent, et ne iumentum in lapidem offenderet: ne calcaret spinam vel dumum lateret: ne sentes pedes eius vulnerarent. Mons enim oliueti mons vberrimus est ⁊ decorus/ arboribus olearum plenus et maxime obtinarum a quibus ꝫ nomen accepit. [Turba autem multa] que cōuenerat ad diē festum in hierusalē de omnibus tribubus israel: quia omnes tenebātur venire in hierusalem in paschali festiuitate: pueri ac plebecula hierosolymorum cum seuerunt ipsum aduentum [rollentes ramos oliuarum ⁊ palmarum erigerunt obuiam ei. Procedebat vsq; ad montem oliueti: ⁊ vt regem cum hymnis ⁊ cāticis ac vestibus suarum ⁊ ramorum stratione ac letitia magna cum honorifice susceperūt. et ab illo loco vsq; ad hierusalem cum hymnis ⁊ laudibus deduxerunt eum. Gloria laus⁊ honor tibi sit rex christe redemptor. Cui puerile decuit passione facturo esse: ad delignandum victoriam quam christus erat in proximo habiturus: qua erat moriendo

morte superaturus ⁊ tropheo crucis de diabolo mortis principe triumphaturus. Nec processio in arca federis prefigurata fuit quam dauid in ubilo deduxit. Post lazari suscitationem/ et vnctionem sup caput iesu effusum (odore fame cuius tam respersa in populo per circuitum) precedes ipse rumor obuiā sibi venturam ascēdit ad eius: vt inter applausus occurrentium populoꝝ mire prebaret humanitatis exēplum. Inter alia quippe xpi miracula maxime miraculum audiū de lazaro ad hoc deuotionem ⁊ honorificam obuiationem eos cōmouit. qs sm Aug. inter oia miracula que fecit ante nostre iclite xpi lazari resuscitatio precipue predicatur. Istud enim audiuimus et mirabilꝰ signum erat: et ideo vltimo ipm reseruauit vt magio eoꝝ memorie imprimeretur. Miraculis ergo trahebātur q̄ vbis non inquiebāt. vbi Aug. "Pulchre autem turbas laudantes deum ad veritatem monis occurrisse legimus: vt operatorem mysterii spūalis figni carent sibi venisse de celo. vbi et Beda. Descendēte etiā dño de monte oliuaꝝ turbe descendentes humilato mie auctore necesse est eos qui mia indagent eius vestigia imitari. Cum aūt turbe obuiantes puenissent ad xpm/facta sibi reuerēta precesserūt alie sequentes ipm: et sic erat xpus in medio eoꝝ. vnde sequitur [Turbe aūt que precedebāt ⁊ que sequebātur clamabant dicētes filio dauid: osanna] quod est vox exultationis pariter et laudationis vel obsecrationis/magis/ affectum indicās q̄ aliquā rem significās: sicut ruchu interiectio indignā te si nihil expresse designans. vnde sm vocem hui⁹ grecis neq; latinus interpretari potuit: sm sensum interpretantur quidā/ saluifica vel saluum me fac. Et est osanna vbum hebraicum. Dicitur esse osanna i littera subtracta/ quasi osiamma. osi ergo corruptum/ anima est integrum. osi autem apud eos interpretatur salua vel saluifica vel saluum fac: et anma est interiectio obsecrantis sicut apud nos heu dolentis. nam sicut apud nos a dolēte vt heu/sic apud illos ab obsecrāte vt osianna: et valet apud nos vtinā/ osianna tāmē valet ipsum vtinam saluum fecisti. Benedictus qui venit in nomine dñi. Osanna in excelsis. Et iterum. Osanna filio dauid. Benedictus qui venit in nomine dñi. Osanna in excelsis. Et quia hec interiectio in latino non habetur eloquio/ ponit pro ea noster Hieronym. obsecro. Unde in Psal. vbi. ter. inter preces trāstulit ille O dñe saluum me fac. in hebreo scriptū est. Anima adonai osianna. qō interpres noster Hiero. diligentius elucidās tra transtulit. Obsecro dñe salua obsecro. Idē nāq; signat o dñe per interiectionem obsecrāte qō obsecro dñe per ipm verbū obsecrationis. Est ergo osanna quasi osianna. i. salua obsecro. et est vna dictio vel dne per subtractionem vnius litere: et significat q̄ adueniens xpi salus sit mūdi: et est salua siue saluifica ea clamabāt/ eū vnq; saluatorem credebāt. Unde ⁊ cōuertēdo sermonem inter se subintulerūt dicētes [Benedictus] .i. gloriosus sit. vel sm Bedam benedictus. i. ab omni peccato singulariter immunis/ et immunes faciēs [q̄ venit] per carnis assumptionem id est incarnatus est [in nōie dñi]. i. nōie patris ⁊ a deo patre missus ad explēdum eius voluntatem ⁊ ad glorificandum eumq; filium non in nōie suo sed in nōie patris venit eū glorificādo/et in oīb⁹ operib⁹ non suā sed patris gloriam querēdo. vñ alibi. Ego (inquit) veni in nōie patris. In hoc ergo confitēmur ⁊ laudāt dñi aduentum. Benedictio nāq; que fit a nobis in deo/cōfessio sola est ⁊ laudatio bonoꝝ que prestita sunt ab eo. Benedictio vo que fit a deo in nobis impletur eius beneficiis implemur. C Ubi sciēdū q̄ benedicere est bonū dicere. Aliter aūt dr benedicit nobis: et alter nos benedicimus deo. Deus est benedicēdo nobis beneficiis indigna dat ⁊ bonos nos facit. nam sui dicere est eius facere: quia ipse dicit ⁊ facta sunt. Nos aūt benedicendo deo non ei bonū facimus: sed tantūmodo eius bonitatem cōfitemur ⁊ laudam⁹. dicere enī nobis non est sui facere. sed est fateri. Et addunt [rex israel.] In quo confitētur ei⁹ potētiam imminute: qi credebāt ipm regnaturū tēporaliter ⁊ liberaturū eos a tributo. ipe autem venit ad regnandum spualiter/ et ad liberādum totum genus humanum a diabolo quod erat maius illo. Ad literam ergo credebāt q̄ venisset regnaturus tēporaliter super eos in regno david recēpturus ipsos a seruitute romanoꝝ: et restituturus regnū

Beda. Benedictus

Obsecro.

Joan. v.

Benedictio

Benedicere,

Rex israel.

rēporale qđ a romanis erat vsurpatum. Cuius contrarium ipse dixit coram pilato. Regnum meum non est de hoc mūdo. Ex supple de celo. et ideo applaudebāt et tanq̄ suo regi. Unde subiungunt & benedicunt q̄ scz venit regnū patris nostri dauid: qđ scz restituendum est nūc in aduentu suo. q. d. hoc est de quo dictum est. Dabit illi dñs deus sedem dauid patris eius. Si vo regem eum i testimonium sue dānationis vocauerunt nec hoc pateat q̄ propterea dñm occiderunt. vbi Augu. Quid aūt magnum fuit regis seculoy regem fieri hoim? Non enim rex israel rēpo ad exigendum tributum/ vel ferro exercitum armandum/ hostesq̄ pellendos debellandos: sed rex israel q̄ meritos regat: q̄ in eternum consulat: q̄ in regnum celoy credentes sperantes amantesq̄ perducat. Qđ ergo rex esse voluit israel/ dignatio est non ꝓmotio: miserationis indicium non potestatis augmentum. qui enim appellatus est in terra rex indeorum celo est dño angelor. Et ideo rum. Noli timere: illum agnosce qui te laudatur: et noli trepidare cū patitur: qui illius sanguis fundit̄ per quem tuum delictum deleatur & vita redimatur. hec Aug. Deinde iterum verba conuertēs ad ipsum reperit [Osanna]. i. salua obsecro. Hoc dicunt osanna: qi saluator est christus ſm naturam verbi: ſm diuinam efficaciā/ ſm humanā meritoriē. C Et ad sciendum de qua salute intelligatur determinant vbi se velint saluari scz [in excelsis]. i. in celestibus non in infimis & terrenis. Salua in excelsis ꝺ pijus saluabis ab inferis. Ecce duplex salus: vna i liberatione pene/ alia in collatione glorie. vbi manifeste ostenditur q̄ aduentus xpi non tātum holim sed totius mūdi salus est in celis & in terris / et terrena tūgēs celestibus: vt omne genu sibi flectatur celestium terrestrium & infernorum. Christus enim venerabat ad dandam salutem celestem & eternam. Et forte licet sublimissimam regni terreni et rēporalis petebāt: tamen nescientes prophetice eum regem celi & angelor predicebāt. Et hoc diuina ordinatione significabatur vbi o laudantium cū dicebāt [osanna in excelsis] qđ est salutem eternam a dño petere: licet hoc non intelligerēt. sicut et caiphas dixit mortem xpi futuram pro salute mūdi: licet nō intelligeret id dicteret. vbi Chrysō. Ex his ergo visis colligimus q̄ dei est unam osanna salvos fac inter pretatur: salutem autem deo scriptura attribuit. C Et nonandum qđ q̄ dicitur [in excelsis] significat q̄ in inferioribus non est salus sed multiplex periculum: sed in excelsis que sola celestia sunt/ salus sine periculo inuenitur. Uel i hoc q̄ dicitur hic in excelsis ad primum osanna/ significatur q̄ xpo est rex in terra vna uersa per fidem/ gratiam. et per hoc q̄ hic ad scōm osanna additur in excelsis/ significatur q̄ non est in terra sed etiā in celestibus xpo regnaturus per ipm ea que i celis & in terra sunt restaurātur. C Considēda est autem turta ordinem personarum qualitas meritoy. Qui enim vestimēta sua sup asinam unposuerūt vt iesus mollius sederet/ apti fuerūtqui sua doctrina mēres horum vt habitaculum dei esset prepararētur. Per ipsos significare possumus hi q̄ per suas exhortationes aliam eruditur/ a peccatis abstrahūt/ virtutib⁹ ornāt & componūt: vt sic dñs sedeat & quiescat. Qui aūt vestimenta in via straverūt ne pes alius impingeretur/ sancti martyres sunt: q̄ dum corpora sua alijs ꝓ deleret tegumēta ꝓpter deum ad suppliciū erant quasi vestimēta sua sternūt/ ter supplicioribus suo sanguine ostendentes per qđ ad celestem hierusalem pervenire possunt. Ji via nostiq̄ vestimenta sternunt / qui exēpla martyrum secuti corpora sua per abstinentiam edomāt vt dño iter ad mentem parēt vel exēpla bona sequentib⁹ prebeant. Quia ergo vestimēti alc est corpus: hoc vestimēti subster nimus aut per martyrium/ aut per ieiunia/ aut etiā per boni operis exercitium: & exēplū aut per cōtinētie ꝓpositum. Uel vestimēta alc diuersoy celoy sunt varietas diuersaq̄ virtutum: que filc inuia sternimus quādo ea in exēplū aliis prebemus. Felix illi⁹ alia cui⁹ virtutes confundūt & extinguūt in aliorū tia cōtraria. Uestimēta etiā ob aduentum xpi in via sternere/ est anteq̄ ad cōuersationē peccati deponere. Qui vo ramos de arboribus cedebāt & sternebāt in via vt iter asine planū et decor redderēt/ sancti cōfessores sunt qui dum vbar sententias vel exēpla patrū precedentium de scripturis carpētes in via dei ad auditorio suum ve nientis humili predicatione submittūt de spūalib⁹ arboribus ramos cedētes celestis patrie iter decorant. Uel per illos qui ramos olive ferebant significant̄ q̄ circa opera mie se exercent. oliua enī dei misericordiam significat. Et per illos qui ramos palmaq̄ ferebant significant̄ qui circa victoriam tentationum insudāt. palma enī victoriam designat. Notāt aut Beri. hic triplex obsequium xpo exhiberi. primum. qđ a numero cui dño insidet. Secūm ab his q̄ vestimēta in via prosternūt. Tertium ab his qui ramos de arboribus cedūt. Prelati ramos de arboribus cedūt cum de fide & obediētia abrahe/ de castitate ioseph/ de mānsuetudine moysi/ ceteroruq̄s sanctoy virtutib⁹ predicāt. Seculares vo homines vestimēta prosternunt in via cū exēplū in xpi obsequium nō quidem corpora/ sed que adiacēt & necessaria sunt corporib⁹ quasi vestimenta. i. cū elemosynas largiūtur de terrena substātia. Religiosi sunt ramen ta/ iuxta illm gloriantes & portantes deum in corpore suo. Ji sunt q̄ dicere possunt. Ue tumēta facē sum apud te & ego semper recū. Dēo veniq̄ ex eo. qđ nbūdat sibi mīnūr et si sine labore obsequūr dño: totum vo tum enim semen ꝺm exponit ei⁹ obsequio. Dēs tamen si suo quisq̄ fideliter inuēto fuerit ministerio/ penitudinio in ꝓfessione sunt saluatoris: et cū eo in sancta cuitatem ingrediūtur. Teste enim. ꝓphera vidit saluandos: hoc in arce fabrica ramos cedētem/ sob hui⁹ mūdi substātiam bene dispēsantem/ danielem in vili edulio & labore abstinentie factum quasi lumen tum. Cui aūt in illa ꝓfessiōe sit iesus ꝓpinquus/ cui de trib⁹ ordinib⁹ sit salus vicinior: facile credo quisq̄s potest aduertere. hec Beri. Turbe aūt precedentes & sequentes virtutisq̄ testimonium significāt fideles vna voce clamantes. Precessit quippe iudaicus populus: secutus est gētilis. Et quia omnes qui fuerunt vel sunt fideles in christum mediatorem dei et hominum credidērunt & credunt: et qui precunt & qui sequuntur clamant/ salua nos obsecro. vnde Beda. Sed qui precedunt et qui sequebantur clamabant osanna. Osanna autem lingua latina salua nos dicitur. Ubi ipso est saluatorem et priores quecunq̄ et precedentes querit/ et benedicendum qui venit in nomine domini cōfitētur: quoniam vna ipes vna fides est precedentium atq̄ sequentium populorum. Quem enim priores nostri et iudaico populo credidērunt atq̄ annuerunt venturum: hunc nos & venisse credimus & amam⁹ eiusq̄ desiderio accedimur vt cum facie ad faciem contemplemur. vnde et Chrysostomus. Quī precedebant seniores erant/ id est patriarche et prophete ceteriq̄ sancti qui ante aduentum christi de aduentu eius predixerunt & cognouerunt. Sequentes autem iuniores/ id est apostoli / martyres/ ceteriq̄ doctores qui post ascensum christi de resurrectione eius & de ascensu vel de operibus eius predicauerunt & predicant. Et diuersio quidem in temporib⁹ fuerunt: tamen in omnibus vnus exultationis spiritus fuit. Et illi quidem prophetantes de christo venturo clamauerūt; benedictus qui venit in nomine domini. Isti autem laudantes clamāt de aduentu christi iam adimpleto/ osanna &c. hec Chrys. Facta etiā xpi qi quasi media inter facta veteris testamenti & noui sunt/ ideo ea turba que precedebat & ea que sequebatur eū laudabat: magnum facta xpi sunt regula & exēplar eoy que in nouo testamēto fūnt: et que a patrib⁹ veteris testamēti prefigurata sunt. vñ et iam Beri. Precedebant aliqui & viā dño parabāt ipsi sunt qui viam parāt dño ad corda vestra: qui vos regunt & dirigunt vestros gressus in viā pacis. Alii sequebantur; et hi sunt qui propitie inscientie consilī deuote sequuntur & adherent semper vestigijs precedentium. Erāt quoq̄ discipuli mā domestici iuxta eius adherētes: ipsi sunt qui in claustris soli deo viuunt semper adherentes ei / et eius beneplacitum considerantes. hec Bernardus. Per istos etiam qui clamabant dicentes / osanna filio dauid: benedictus qui ve. &c. significantur contemplatiui & magis deuotioni per otationem sunt intenti. In similis ergo instruimur vt operib⁹ et officijs que no bis magis cōperūt insistam⁹: nō essoy⁹ vis cōperūt. Et ideo in ista ꝓfessione xpi non vnus osa faciebat: sed

Ioan. xij. Christus. Per crucē sue passionis. Osanna. Christus. Ecclesia triplex. Ecclesia quo ad statum. Testamēta aduertere. Beda. Precessit. Secuta. Laterales.

alii asinā ꝛ pullum adducebant: alii vestimenta sua eis imponebant. alii vestimenta in via sternebūt: alii ramos cedebant de arboribus ꝛ ideo vniuscuiusq; illud officiū dz assumere ad q̄ videt magis idoneū se esse. Sur ge igitur saluatoris filia rāq; via de filiarum hierusalē / innumeris regē salomonem in honore quē sibi mater synagoga in ecclesie nascentis mysteriū remirenter exhibuit: vt insidente asello terga vniuersorum dñm veluti cū ramis olivaꝝ atq; palmarum pietatis operib⁹ virtutūq; triūphis iugiter conterito. vnde Anselm. Insidente asello celi ꝛ terre dñm conterito: rantaq; fieri pro re obstupescens puerorū laudibus ruas inseras clamās et dicens Osanna filio dauid: benedictus qui venit in nole dñi. O. ppl's christo cū laudibus obuiauit: hoc olim p regem dauid prefiguratū fuit: cui ppls post cedē golie obuians laudes exhibuit. Dauid xpm p̄figurauit: q̄ golia .i. diabolum aduersariū nr̄m superauit. Hierusalē visio pacis interpretatur: p quā fidelis alā designatur. ad hanc saluator nr̄ oī hora paratus est venire: ꝛ nos ei in occursum p cōtritione debem⁹ ire. Cui erā laudes decantam⁹? q̄si pālā nostra in cōfessione recitam⁹. ꝛ ramos palmaꝝ in manibus portamus: q̄ corpora nr̄a in satisfactione castigamus. insup ꝛ vestimenta nr̄a in via sternim⁹: q̄i spalia pauperibus erogam⁹. ꝛ cum floribus xpm honoramus: q̄si mle operibus et diuersis virtutibus nos ornam⁹. Christum iesum q̄ venit in nole dñi benedicamus: q̄ p beneficia nobis collata gr̄as agimus. Regem eū ꝛ dñm protestamur: si eis opera nr̄a cū timore dei ꝛ reuerentia operamur. ¶ Pharisei ergo. Inuidia cōcitati [diverūt ad semetipsos]. i. inter se et ad inuicem [Videris q̄ nihil ꝓficimus] labor⁹ nr̄ noꝝ faciendo cōtra est. ¶ Ecce mund⁹ totus post eū abiit] sermo est hyperbolicus ad exprimēdum q̄ multi seḡbātur xpm. ꝓpterabāt sed nescientes: per hoc eis significatur q̄ totus mūdus erat eū secuturus. hoc quidē sm Augu. est verbum phariseoꝝ inuidē tium: vt dicant: nihil ꝓficimus] sez in malitia nr̄a nō valentes impedire eum. ꝛ sm eisdem. Quid nit⁹ ꝛ quid inuidet cecā turba: q̄ post eum abiit mundus? q̄ quē facturus est mundus?

Matt. xxi.

Augusti.

Ysaie. xl.

Psal. viij.

Figura Ysaie.

Chryso. aūt vult q̄ hec fuerint vbi pha riseoꝝ credentium ramē occulte propter metum iudeoꝝ: ꝛ q̄ dicit hoc vertrabāt eos a psecutione christi. ac si diceret. Quantūcūq; insidiamur tantum hic augetur ꝛ gr̄a eius multiplicatur. Quid ergo nō desistimus a tāta insidijs? quod quidem quasi iā est in cōsilio gamalielis de quo habet in Actib⁹ [Et quidam de turba pharisseoꝝ Jer inuidia quam contra xpm conceperant deuotionē populi ad quem videre ꝛ laudē eius audire nō valentes [dixerūt ei. Magister increpa ꝛ cohibe discipulos tuos] ꝛ turbare laudantes. Magistrum vocāt quē tamen ipsi docere volunt. quasi discerent. Si in iustus ꝛ bonus esset: talē applausum sustinere nō deberet. Ut lescat in ore eoꝝ laus nisi deo crepa. vbi Beda. Mira iudeoꝝ vesanie. Quem magistrum appellādum non dubitant quia vera docentē nouerant: huius ipsi discipulos quasi nescio quos edoceri rēdarguendos autumāt: eūq; corrigere quos instruit sua dementer vident. hec Beda. Dolebant isti de laudibus christi. Et primo de hoc q̄ turbe discedant ipsum benedictum cum ipsi reputarent eum peccatorem. Secūdo q̄ turbe discedāt eum ipsi reputarent eum valde ignobilem. Tertio q̄ turbe dicebant eum venisse in nole dñi cū ipsi reputarēt eum non esse a deo. vel nullum ab eo [Quibus ipse respōdit Jesus ꝓphetizando de futuro se ratificabiliter exaltauit. Dico vobis q̄ si hi tacuerint / lapides clamabūt]q̄s ex hoc eum est. Nam quem holes vel ruinā vel perfidia confiteri trepidabāt / hunc durissima etiam elementa aperte predicabant.. Crucifixo enim dño discipulis ꝛ notis eius p timore pressio ꝛ laudem xpi tacentib⁹ terra mota / petre fisse / ꝛ monumenta aperta / quasi phibentia testimonium sancti xpi mortem / vel deū et totus mūdus clamabāt ꝛ protestabantur. In quo apparet turpitudo iudeoꝝ et holm⁹ q̄ elementa cōfitentur creatori suo ꝛ recognoscunt eum. Vel mystice [si tacuerint]. i. iudei lapides. i. gentiles ad modum lapidei duri [clamabūt] laudes christi. quod factum est mortuo christo nostro iudeis mutis factis a laude eoꝝ gentiles q̄si duri steriles ꝛ infructuosi erant: ac lingua ꝛ lapides adorabāt) ad christum cōuersi ipsum laudabant et predicabant: quia centurio et alii qui erant cum eo vidit tot signa sanctitatem christi cōfessi sunt dicētes. Vere filius dei erat iste. vere hic homo iustus erat. quod quotidie gentiles clamāt ꝛ christi veritatem laudare non cessant. Judeo ex magna parte occecato et laudem christi tacentibus. Vel metaliter [si tacuerint hi] id est clerici [lapides]. i. laici [clamabunt]et deum benedicent operib⁹ laudabunt. quod etiam quotidie in plebibus videmus impleri. Sed tibi qui christum cum ramis triumpho fuisse perunt / non diu post contraria in eo fecerunt. Turba enim mobilis est / et mole fluctuum ꝛ verborum mouetur: quem modo venerantur / contra eum postea clamat ꝛ insurgit. vnde Bernardus. Ub eodem populo in eodem loco ꝛ ipso tempore pauci⁹ diebus interpositis: primo cum tanto triumpho susceptus: postea crucifixus est. O q̄ dissimile est Tolle tolle crucifige eū. et Benedictus qui venit i nomine dñi mea / osanna in excelsis. q̄ dissimile Rex israel. et Non habemus regem nisi cesarem. q̄ dissimile rami virentes ꝛ crux / flores ꝛ spine. Cui primo vestimenta prosterebantur alienis: ecce tuis eruitur. ersos mittitur super ea. Ue tibi amaritudo peccatoꝝ nostrorum: propter que dilueuda tanta amaritudo necessaria est. hec Bernardus. Et quāis christus sepe hierusalem ascenderit: numq̄ tamen alia q̄ honorem sibi exhiberi voluit nisi modo eū ad passionem iuit: vt ex hoc dengr intelligi q̄ in morte sanctorum non est dolendum sed potius gaudēdum: et q̄ sua passio erat sibi in gaudium ꝛ in magnum festum. et q̄ persecutiones propter christum debem⁹ gaudenter appetere / mundanos autem honores vitare sicut fecit xpc qui regiū honorem fugit / et ad locū passionis gaudenter accessit. Sed cur christus vadens ad mortem tantum honorem recipere voluit cum alios honorem regiū respuerit: Ad quod dicēdum q̄ hoc ideo fecit vt se non meritum p̄ dem̄straret ne velle qui est in magnis honoribus vel diuitiis constitutus semper memetipsum mortis habeat quia vadit ad mortem/ et nihil hinc preter saccum portabit secum: et qui reiect corpus suum / delicto ꝛ ornatibus / cogitet quia vadit ad mortem vbi vermes corpus comedent ꝛ lacerabunt. Item vt doceret q̄ regnum suum de hoc mundo non esset: ad quod profecto triumpho passionis ꝛ gloria resurrectionis peruenit. vnde Beda. Legimus in euangelio ioannis quia referte de quinq; panibus ꝛ duobus piscibus rur de volue runt rapere iesum ꝛ constituere eum regem: sed ne hoc perficere possent / ipse in montem fugiēdo predicauit. Hunc autem vbi passurus hierosolymam venit non refugit eos qui se regem facturi / qui agnine gloriosa et hymnis dei filio ac rege dignis ad eā laudatem regiam eucūrsionis reprimit voces eorum qui regnum patriarche dauid in eo restaurandum ꝛ pulse benedictionis dona recuperanda concinunt. Ut quid ergo quod prius fugiendo declinauit / modo libens amplectitur. regnūq; quod adhuc victurus in mundo suscipere noluit / tam exiturus per passionē crucis de mundo non negauit suscipere nisi vt aperte doceret quia non tempore alio ꝛ terrenum in terris / sed eternum in celis regnum esset imperii: ad quod profecto regnum per contemptum mortis ꝛ gloriam resurrectionis ꝛ triumphum ascensionis perueniret. Vnde est enim q̄ post resurrectionem apparens discipulis ait. Data est mihi omnis potestas in celo ꝛ in terra ꝛc. eiusdem loci. hec Beda.

Beda. Joan. vi.

¶ Oratio.

Generale gloriē signum domine fecisti quando vnice ser dies palscheyenteno in hierusalem tue clemētie ꝛ sereni vultus gloriam revelasti: vt occurrerēt tibi obuiam turbe cum floribus ꝛ palmis. ierantes / et quam videbant maiestatem confitentes / dicentes. Osanna filio dauid: benedictus qui venit in nomine domini. Precor ꝛ obsecro domine per sacrameūta ꝛ opera tua noli me reprobare a puerto tuis: sed offunde mihi lumen gr̄ie tue: vt replearur os meū laude / et cantem gloriam tuam tota die. Amen.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De fletu domini super hierusalem / et ingressu in eam. Cap. xxviij.

Ioan. vi.

HAec cum dixisset flebat dñs cu predicta letitia & fletum: nec sue misericordie obtit' eū turba deprimeret cū cum / ipse super eū dium ciuitatis assū pſit lamētum: miserebatur eis qui oēs boles saluari vult. Quod nobis nō pauisset nisi per aliqs humanū signū eudēs fieret: effuse eis lachryme sunt signum tristitie. Unde istud euāgeliū in mēse augusto decātatur: qz ciuitas hierusalem in isto mense prius a nabuchodonosor / deide a romanis destructa fuisse inuenit. Flenit etiam & rāro homini sibi exhibito lachrymas voluit cōmiscere: vt ostēderet qz humana letitia cito in fletū conuertitur: et q̄ oia gaudia & honores mūdi lachrymis et doloribus sint admixta. In celo quidem sunt ola pura: in mundo ola mixta: in inferno ola tugubria. i. flebilia / vel lamentera. i. nuo plena foetida velferida. Jtem ad dandū exemplum platis q̄ assumuntur ad honores pro cura ppli: potius debēt flere suā imperfectionem & ppli defectionem q̄ gaudere de sublimatione tpali. Jtem vt letitiam mundana salutari tristitia tēperemus: est enim mūdana letitia sicut vinū purum: qđ esto inebriat nisi temperetur aqua. sic mundana letitia cito animū turbat nisi temperetur meditatione mortis vel recordatione aduersi futuri. Ut Eccl'. In die bonoꝝ ne immemor sis malorū. [Ut ergo appropinquantur] nō solum corporis gressu sed cordis cōpassionis affectu [hierusalē] in qua deus viguerat cultꝰ diuus [videns] nō cōtra oculo corporis [cuitatē] et circuitum eius pulchritudinē: sed etiam oculo diuinitatis: iam impiā cuitatem in sua necem cōspirantē: et prudens eius casum & subuersionem: non de sua morte quam illi machinabantur / sed de illius ruina & perditione [flenit] scz fletu cōpassionis [super illam] tum propter malā culpe que abinuabiliplicata fuerāt: tum propter mala pene que super ciuitatem et populum futuro imminebant. [Dicens. Quia si cognouisses &c.] scz ea que ego super te venturā cognosco [et in hac licet fleres mecum ruinam tuam / q modo eruitas. Sicut ego. [quia] video et futura cognosco / sic et tu fleres si nunc venturā videres / que modo quia nescis quod imminet exultas. Quia fons pietatis eras lachrymas continere non poterat: nec edificia plangit parietes / sed subuersionem animarum. Quod vero modo exuiter ostenditur cum subditur [Et quidem in hac die tua]. i. in hac tue prosperitatis claritate / et in hoc modico tempore tibi prospero in quo facto voluntatem mam assumis tibi ea [que ad pacem tibi] sunt: non pectoris nec eternitatis sed tempoꝝ tuoꝝ solum / et modico tempore durarum. et ideo nūc gaudes: quia immineuntia ruina non vides. Cum enim secarnis voluptatibus dat / et venturā non prospiceret: in die sua que ad pacem et esse poterant habebat. Est aūt mundana pax quam peccatis impetit vt sine timore peccēt et libere suis voluptatibus pareāt: de qua in psalmo dicitur q̄ rubiginem contradicentium dicitur. Et ne forte quis intende quia tempus prosperitatis significatur hic nomine diei singulariter / postea vo dies aduersitatis plaraliter: quia modica fuit prosperitas in comparatione aduersitatis. Cum autem bona presentia ad pacem habuerit manifestatur cum subditur [Nunc autem] quasi modico presenti tempore prosperitatis & pacis / abscondita sunt ab oculis tuis] et corporalibus & spiritualibus / mala que venturā sunt tibi. presens enim prosperitas facit ne consideremus & prenoscamus futura aduersitas. cito aut manifestabuntur: ut breui qz gaudium hypocrite instar est pueri. Si enim a cordis eius oculis mala imminentia absconditā non essent: sic vere in presentibus prosperis nō fuisset. Cuius pena que de romanis principibus imminebat: dicitur ea esse venturi dies [tribulationum / scz. i. contractē] et circundabūt te inimici tui [. i. principes romani [vallo] circumtu. i. cōcertatura de lignis erpalis facta. et hoc faciem fuit in vindictam: qz caput christi iudei circumdederunt spineā coronā [et circūdabunt te] sua postea corporali. et hoc in vindictā: qz iudei circundederunt christū in horto cum gladiis et fustibus [et coangustabunt te undiqꝫ]. i. concludendo et prohibēdo introitum et exitū ita vt nulla sit euasionis via. tanta aut fuit contrarie angustia vt carnes filiorum manducarent. et hoc in vindictam: qm sitienti christo accetum in cruce dederunt [et ad terram prosternēt te] turres et loca munitio ra diruendo et cuncta edificia ad terram deiciendo. et hoc in vindictā: qz corpus christi mortuum oportuit repeti in terra [et filios tuos]. i. in deos [qui in te sunt] genuit / seu habitatores tuos [prosternent ad terrā] aliquos occidendo aliquos captiuando. et hoc in vindictā: quia christi filios apostoloo persequti sunt [et non relinquēt in te lapidē super lapidē] scz fundibus cuertendo. et post ola in perpetuum sunt dispersi: qz noluerūt sub alis xpi in fide eccl'ie cōgregari. Cui erā ex qua culpa fuerit pena ulara subiungitur [eo q̄ nō cognouerīs] qua malicia et inuidia exceca te cognoscere noluisti [tēpus visitationis tue]. i. mei aduentus in carne: veni enim visurus et saluaturus te: qđ si cognouisseres et in me crederes et eius pacata romanis et ab omnibus erepta pericula. Si esset tēpus gratie in aduentu xpi cognouisseni / christo credidissent: nec supra dictā calamitates sustinuissent, sicut oēs qui in christum crediderūt cūe euaserunt.

Allegoria.

C. Secundū sensum allegoricum ei / ueau hec est ecclesia: que tpe antixpi sic angustiabit et prosternet q̄ pauci audebunt se christianos confiteri: qua ecclesiam christꝰ visitat q̄ndo ad bonum eā excitat. Si ecclesia pro maiori parte nō cognoscit hoc cū est / fecerit: propter quod antexpi persecutio super eam veniet ad purgationē electorum et damnationem reprobōrū.

Moraliter.

Secundū vero sensum moralem ista ciuitas est alia peccatoris: sup quam flet christus fletu cōpassionis. Si vero cōsideraret anima statum suū cui pe / et quem statum penarum in futuro expectet: ipsa cum christo semetip siam plangeret. Qz peccati delectatio nolit mortis repentine cōsideratione / difficiet iudicij remotem / et penarū infernī amaritudem. quevallabit in morte et angustiabitur a spiritibus malignis: vt euadenda aduium inuenire non possit. et eius filii / pther nentur. i. cogitationes quibus / promittebat sibi longam vitam / honores / diuitias / et hiusmodi: frustrabuntur. et non relinquetur in ea lapis super lapidem: quia omnis ab illa cogitationum suarum cōstructio dissipabitur. eo q̄ non cognouerit tēpus visitationis sue: cū dominus eam mutaret ad emendationem vite. Unde sctūs Brego. quod tm̄ta hystoriam domin' semel egit / hoc quotidie per electos suos in ecclesia agit. Plangit ecclesia reprobos / qui nescunt cur plangantur sed in malis exultant et letantur: qui si damnationem suam que eis immineret prenoscerent / semetipsos cum lachrymis electorum plangerent. Qui in puerilitate sua diem suam hic habent cum pace: quia transitorio gaudent in tempore / et nulla venture pene terrēntur formidine. Supplicia autem sequentia nunc ab oculis eorum absconduntur: qz futura que temporalem letitiam perturbāt prenidere refugunt. Unde et (siqua est) presentis temporis ita est agenda letitia vt nullā amaritudo sequētis iudicij recedat a memoria. [Venient autem dies] quando ad vltionem et suppliciū ducentur. [Q. d: non cognouerunt tēpus visitationis sue.] Peruersam enim alam deus visitat quotidie aliquādo precepto / aliqn flagello / aliqn vero miraculorum et vera que nesciebat audiat: et aut dolore cōpuncta rediat / aut beneficiis deuicta malū qđ fecit erubescat. Sed quia superbiens contēnit et visitationis sue tempꝰ nō cognouit: illic in extremo vite inimicis traditur / cum quibus in eterno iudicio damnationis perpetue societate colligatur. Unde cogitandum valde est qđ erit nobis terribilis hora nostre resolutionis qui pauci mēnis: ētia nle omnium malorū memoria: que oblitio transacte fuit certatio: que formido & cōsideratio iudicis. Quid ergo esse nobis de presentibus ad delectationem debet: qñ simul cunctis transeūtibus non valet transire qđ im mineq̄ndo & hoc fundamus finit qđ diligitur / & illud incipitur vbi dolor nullā finit. Dicter hāc sententia Gregorii possūt dicta & aliter accipi: nā moraliter in culpa petūt. Primo val-

Visitatio dñi.

D Peccato rio enecā di modi.

latur per hostis suggestionē exterior em. Secdo circūdatur per interiorē carnis impulsionem. Tertio coangustatur per delectationis inflāmationem. Quarto ad terrā prosternitur p offensum interiorem. Quinto filii occidunt p epex bonor mortificationē. Sexto oīno diruunt per peiorationem exteriorem. In pena vero

Pene eiusdem.

Primo vallatur p exteriorem tribulationē. Secdo circūdatur p proprii corporis infirmitatē. Tertio coangustatur p animi ⁊ conscientie anxietatem. Quarto ad terrā prosternitur p salutis desperationē. Quinto filii occidunt p propinquor dolorē ⁊ desolationē. Sexto totaliter euertitur per

Demonū in morte tentatio.

mortē. In morte quoq; vallatur ⁊ circūdatur a demonibus: coangustatur a peccatis. demones em cūcta perā non solum operis verū etiā locutionis et cogitatiōis ad memoriā sibi revocāt: vt ad desperationē trahant. Tūc etiā ad terrā prosternitur qđ corpus iteneratur: et alia in infernum detrudit: ⁊ filii. i. opa vel imitatores eor: vt sint secum in pena sicut fuerūt in culpa. Et lapis sup lapidem nō relinquitur

Gregor. Ā. cogitatio sup cogitationem q̄ contra eā non adūcatur. qđ ꝑm Gregō. Ub alia perversa omnis ꝑstructio cogitationum dissipatur: tūc eā (vt in

ꝑs. cxiv. ꝑsal. 82) Oēs cogitationes impiorū peribunt. ⁊ oēs machinationes cessabunt. Fleuit ergo nunc dns iesus: ⁊ erat ꝓ summe pietatis ordine reseranda ipse fons totius mie non solū semel sed pluries fleuit: ⁊ ex illo pissimis oculis ad oīm exp̄tationē pec-

E Fletꝰ ihū catoꝝ lachrymax fluenta vberrime manando effudit. Legitur ei oīm iesum flevisse. Primo ex infātili necessitate in natiuitate. ꝑm illud Bapt. Bap. vij. Prima voce simile oībus emisit plorans. vnde cantat eccīa. Tuagie in

Joan. xi. fano inter arcta posit⁹ p̄cepta. Secūdo ex immēso amore in lazari suscitatione ex nimis cōpassione. Tertio in hac solēni processione. Quarto

Pbē. v. ex intimo dolore in sua passione p̄cedens lachrymis offerens ad deū. Hec sunt quatuor flumina de paradiso egredientia ad totius mundi ablutionem / refrigerationem / poratiēq; / et fecundationem. Vt quatuor fletꝰ salutaris possunt referri ad quatuor ꝑtes fletus que quasi quatuor flumina paradisi animā irrigāt ⁊ fecundat.

Primus est fletus p̄ incolatu peregrinis miserie. Secundus est cōpunctionis. Tertius cōpassionis. Quartus p̄ dilatiōe patrie. Primus fletus specie signat fletꝰ infantie salvatoris. vnde Augu. "Puer qui nascitur incipit a ploratu: lachrymis suis testes miserationū loquitur. ⁊ tam ꝓphetizat. Fletus in cruce signat fletum cōpunctionis quē debemus habere illi q̄ sunt in cruce penitētie. vñ Augu. Sciat se culpabiliter dolere et deflet morte amici vel dāni rei reprobatis /⁊ dolor⁹ peccati nō ostendet lachrymis. Fletus sup destructione ciuitatis signat fletum quo flere debemus sup miseriꝝ calamitatibus ⁊ animarū ruinis ⁊ pereūtibus. vñ Job. Flebam sup eo q̄ afflict⁹ erat ⁊c. Fletus sup lazar qui ad vitam erat reuocandus ⁊ cū gloria erat deferendus signat fletū ꝑ dilatione patrie. vnde ꝑs. "Heu mihi q̄ inc̄olatus meus prolongatus est. In fletu autē dūi ostenditur q̄m flere debeant q̄ peccant: quando se fleuit qui nunq̄ peccauit. vñ Cassiodorus. Ubi ꝑpiceps tanta afflictione plangebatur do illo flente nō fleret / eo genuine nō gemeret: Et notandum q̄ septem mala quasi venena sunt peccata: quor quē vñ si ea cogitaret ad fletum inc̄itari posset

Cassio.

F Vñ

Luce. vi.

Fletꝰ

Fletꝰ

Fletꝰ

duos vltie plebecula consitetur [quia hic est iesꝰ prophera a nazareth galilee.] Ti minoribus incipiunt vt ad maiora perueniat, propheram enim eum dicunt: quem moyses sui similem dixerat esse venturum. a nazareth autem galilee: quia ibi educatꝰ fuerat vt flos campi nutriretur i flore virtutum. hec Hieronym. Et postq̃ dominus ingressus est hierusalē remisit animalia ad locum suum.

D ¶ Memoriam huius processionis dominice recolit ecclesia ista die. Egrediuntur enim fideles cū ramis quasi obuiam domino. exeꝛa muros vel septa vsq; ad crucem aliqui vadunt: in qua t ramos quos gestant affigentes deponūt, quasi dicat ecclesia. Mihi autē absit gloriari nisi in cruce domini nostri iesu christi. O vtiq; dignum ideo erat vt vsq; ad crucem iquasi sic ostendatur eis non esse sperandum in quantalibet gloria mundiq; extrema gaudii luctus occupat. t deinde cum cruce in ciuitatē regredimur pro eadem significatiõe. Illa die gaudio processionis subditur euāgelium dominice passionis: forte quia et dominus exultationi intulit lamentum et nos processioni passionē: quia passio fuit causa euersionis pro qua fleuit. In primo ergo bella acerrus et de hostibus triumphatur: cui triumpho et gloria et ad impium ciuitatem et ad locum certaminis dominus venit: et cernit de victoria in re bellum (quod fieri non solet) triumphum sui cepit. vnde t rami palmarum quibus gloriose suscepꝰ est pro pinquiam victoriam super pīcipem mūdi signant. Hodie ergo mater ecclesia duas recolit processiones. Prima fuit quia iudei christum a monte oliueti vsq; hierusalem cū ramis olivarum et palmarum et magnis cantricis applocauerunt: et ista processio magne reuerentie et honoris fuit: et hanc ecclesia in euangelio hodierno repiesentat. Secunda est quia iudei christum ab hierusalem ad montem caluarie cum magnis opprobriis et irrisionibus deduxerunt: et ista processio fuit magne ignominie et doloris: et hanc repsentat ecclesia in passione hodierna. In istis processionibus ostēditur magna indicio multiplicitas voluntatis. Nam in prima cum magna reuerentia et deuotione ipsum supra asellum posuerunt: sic ecclia ipsum cum magna ignominia in patibulo suspenderunt. In prima vestimenta sua in via straverunt: in secūda christum suis vestibus exspoliauerunt. In prima ramos oliuarū et palmarum sibi obuiā portauerūt: in secunda spinas acutissimas sibi capiti affixerunt. In prima appellauerunt eum regem an secunda negauerunt eum dicentes / non habemus regem nisi cesarem. In prima appellauerunt eum saluatorem dicentes / osanna. i. salua obsecro in secūda negauerunt ipsum saluatorem qui dixerunt q̃ seipsum saluare non poterat. In prima dixerunt ipsum esse benedictum / et in nomine domini. s. pīi venisse in mundum: in secunda dixerunt ipsum esse malefactorem t ideo se tradidisse eum et crucis patibulo affigēdum. Lece ista infabilitas iudeis fuit: quia quem tantum honorauerunt post modicū ignominiose eiecerunt. Sed pīpter gloriē quā fuit passionem maiorem habuit et consequenti virtutem profusionem. vnde Bern. Quid fuit q̃ processionem habere voluit qui mox futurum noverat passionem? Processio quidem merito celebratur hodie: quia hodie facta fuit. Passio vero cur addita est quam sexta feria constat esse secutam? fecerit amaritudo: esset passio quam processio precessisset. Et iterum. Non sine causa nam nouus processio nūra quadam cōiunctione additur passioni. Nam processio plausum habet: passio vero planctum. Videamus quid conferat ista coniunctio. Utique vt discamus in nulla vnq̃ huius seculi letitia habere fiduciam: scientes quoniam extrema gaudii luctus occupat, sed in die bonorum non immemores simus malorum. Dies enim mirrhi est pīcipue seculum: non seculariter tamen sed etiam spiritualibus virtutibus. Ideo qui cepit primo facere q̃ docere / non modo verbo sed etiam exemplis ostendens quia omnis caro fenum et omnis gloria eius quasi flos feni: processionis voluit gloria subtiliari quam modo sibi immunere cognouit die? ignominiosissime passionis. Spiritualibus autem spiritualia comparemus. In processione quidē ecclesie patrie repiesentamus gloriam: in passione vero monstramus viam. In processione rapiemur in nubibus obuiam christo in aera: quādo suscipiemur in celesti hierusalem christus dominus applaudentibus et acclamantibus vndiq; populis versus testamenti (quasi qui precedebant et qui sequebantur) benedictus qui venit in nomine domini. In processione cōsideranda quo properandum sit: discere in passione quo eundum sit. Tribulatio enim presens via vite est / via glie / via regni. Tolerabilem proinde labore passionis reddit gloria processionis: quoniam amanti nihil est difficile. hec Bernar.

¶ Oratio.

Domine Iesu christe qui verbo et exemplo magno docuisti nos fiere q̃ ridere: obsecro te p̃ benignissimas lachrymas et omnes miserationes tuas doce me vt peccata mea et pericula imminentia semper videam et cognoscam me inimici mei (sc̃z demonum suggestiones / temporalium rerum pulchritudines / et carnales voluptates) circundent / coangustent / et ad terrā prosternant mentē tuā scilicet sensus cogitatus et affectus meos et ordinem virtutum destruant: vt inde laudem te t confiteat nomini tuo altissime. Amen.

¶ De electione vendentium et ementiū de tēplo. Cap. xxix.

Venit autem iesꝰ dixerat ad templum et intrauit in ipm. Ubi nota q̃ templum accipitur aliquando pro domo templi: quod dupliciter. Una pars vocabatur sanctum: vbi prope ostium sancta sanctorum erat altare incensi seu thymiamatis aureum: mensa propositionis: et candelabrum. Illa pars erat sancta sanctorum: vbi erat arca testamenti et duo cherubin. Aliam partem que dicebatur sanctum intrabant quotidie sacerdotes ad offerendum incensum / et nulli alii. Intra sancta sanctorum solus summus pontifex intrabat: t semel in anno. Aliquando aūt accipit tēplum largius. p quadā platea quadrata ante templū muro clausa: t dicebat atriū sacerdotum / vbi sub dio erat altare holocaustorū ere coopertum: sed illud intrabant non solū sacerdotes sed etiā leuite cum in exercitatione et ablutione hostiarum t cōmunibus administrantes: vulgares autem homines illud nō intrabant sed ad ostium illius atrii stabat vnus sacerdotibus offerebant. Ista aūt duo loca non intrauit ipse: quia non erat sacerdos nec leuita. Sed preter ista duo loca erant adhuc duo alia vbi homines sub dio tu orantes erant: et in vno viri et in alio mulieres orabant. et ista erāt vocabantur nomine templi: de hoc dicitur q̃ iesus intrauit in templum de hoc petrus t ioannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam. [Intrauit autem iesus] pīorimo [in templum] pīcipue propter tria. Primo sm Bedam vt docceret nos forma religiōis quam sequamur: sc̃z vt quocūq; pergimus primo domum orationis si ibi est adeamus: et per orationes deo cōmendam⁹ sic ad agenda negocia accedamus. Secūdo quia locus publicus erat vbi posset inueniri nō existendo se non inuite sed sponte pati. Tertio vt ostenderet q̃ ruina vibis et populi, p quā fleuerat, marime er sacerdotū culpa fuit: et inde radix perditionis processit. Hoc profecto ingerit cum post maloꝝ imminentiū enarrationem primum templum ingressus est vt de illo vendentes et ementes ejiceret in signū q̃ sacerdotes tanq̃ indigni essent de templo t officio exercendi. Sicut enim templū est in cuius ecclesia vita sacerdotum in plebe. vnde sm̃ gio. Simonia sacerdotum causa fuit destructionis iudeorum. Sacerdotes enim auaritie sue consulētes in pernitiosis et artis templi hostias cuiuscunq; generis vendebāt: ne venientes victimas non habentes nihil offerrent si hostias presto non inuenirent: et hoc faciebant vt vendita terum oblata reciperent. Et ne pauperes non solum hostias sed et vnde emerent non habentes ejicerentur pecunie non habite pterēderent: posuerant ibi nummularios qui numiam sub cautione et spe alicuius doni pecuniam darent. sed ga lex non patiebatur vt a fratrib⁹ suis

Altare holocaustoꝝ.

Intrauit dit in tēplū cause Beda.

A Simōis destructio hierm.

usuras acciperent: ideo quod non audebant dare ad usuram dabant nolentes colliberos: ut sic pro numulario colliberas facerent. Colliberia autem dicuntur apud eos vilia munuscula: ut cicer et vue passe et pomorum et hys similia. Colliberizare igitur licet ꝙ illia ac cōmodatione pecunie non reciperet pecuniam vltra sortem: recipiebant tamen munera vel encenia: quasi qꝫ in numo non licebat in his rebus q̄ nūmis coemūtur uiceret. quod prohibuit Ezechiel dicens. Usuram ⁊ omnem superabundantiā nō accipietis. Sic et hodie multi predicti sunt si nullam vsuram et simoniam sub nole charitatis vel gratitudinis palliantes. Valde periculosum est munera accipere: quia hoc est libertatem vēdere. Unde Seneca. Quedam grauissima nobis videntur que charissime constant pro quibus nosmetipsos impendimus: que emere nollem⁹ si nobis donata nostra pro illis esset danda: si amenū aliquod fructuosum vepredium. Ideo nihil est cuius seruitꝰ. Nostri essemus si ista nostra non essent. Quisquis nostrum tutam agere vitam volet: ista viscata beneficia deuiter in quibꝰ miserrima fallimur. Sapiens cum primū videt munuscula a theatro surgit et scit magna pario cōstare: velem predam magno incōmodo tuimus. Beneficium accepere liberatem vendere est. hec Seneca. Ubi Chryso. Hoc est proprium boni filii vt veniens primo ad domum curreret patris ext illi honorem redderet qui genuit eum. Et in imitatoꝛ christi factus cum in aliquam ingressus fuerit ciuitatem: primū ante omne actū ad ecclesiam curras. Et hoc erat boni medici: vt ingressus ad infirmam cuitatem sanandā primū ad origine passionis intenderet. Nam sicut de templo ossie bonum egreditur: sic et de templo omne malū procedit. Quē admodum medicus quando primū ingreditur ad infirmū de stomacho eius interrogat et cum componere festinat: quia si stomachus sanus fuerit totum corpus validum erit: si aūt debilitatus fuerit totum corpus infirmum est. ita si sacerdotium integrū fuerit tota ecclesia floret. si autem corruptum fuerit fides marcida est. Corum enim est stomachus sacerdotiū intelligitur: quia in rebus spiritualibus peccatis totus populus gubernatur. Si cuius enim cor sapientie locus est: ita sacerdotes receptacula sunt sapientie spiritualis. Et sicut stomachus decoctione cibum coquit cum in semetipso / et per totum corpus dispergit: sic et sacerdotes accipiunt scientiam verborum ꝙ scripturas et deos: et cognitos eam in se. tractantes et meditantes apud se vniuerso populo diuinum ministrant. Videte ergo sacerdotes quo modo vos componat: in verbo vestre doctrine. quoniam sicut in corpore si stomachus infirmarium fuerit membrum nō continuo languiet et stomachus: si autem stomachus languescit omnia membra inuentum infirma. sic si aliquis christianoꝝ peccauerit non omnino peccant sacerdotes: si autem sacerdotes fuerint in peccatis / totus populus coinquinatur ad peccandum. Ideo si vnusquisqꝫ xpianoꝝ pro suo peccato dat rationem: sacerdotes autem non solum pro suis sed et pro omnium peccatis danari sunt rationem. Unde arbores palientibus foliis marcidam: inutilem iudicamus agricolā quia infirmum in radice habet. Nam vere quēadmodum cum videris arborem palientibus foliis marcidā / intelligis ꝙ aliquam culpam habet erga radicem. Ita cum videris populum in sacrilegiorum et irreligionum: sine dubio cognosce quia sacerdotum eius nō est sanum. hec Chrysost. Unde ergo debent clerici quando ea dicuntur eorum casso est magis periculosius. vnde Chrysosto. Nihil tam rumum destruit ecclesiam dei sicut clericos talis esse deteriores. Cernes ergo dō in domo patris sui negotiationē seu latrocinium: statim modi ardore spiritus concitatus [fecit sibi flagellū de funiculis. et eiecit] ipse dōs templi [vendentes et ementes in templo] cum hostiis suis [et mensas trapezitarum et cathedras vendentium columbas euertit] nec aliquod vas deo non dicatum et sacratum merc candi gratia per templum transferri permisit. Intendit quidem de vasis inferioris ordinis et humanis vsibus applicatis deo / non de vasis deo dicatis: quanto magis in diuino cultu deputata debebūt vel non alia esse. Ergo nec copholiq vel alia vtensilia cōmuna per ecclesiam debent deportari. unde Beda. De vasis dicit illis que mercādi gratia inferebantur. Ceterū absit vt vasa deo dicata dōs eiceret de templo: vel inferri prohiberet in templum: sed potius immunda et prophana eiimmundas asa de templo ac ne amplius inferantur prohibet. vbi nurus sua erat minus insigne pretendat exemplum: quando nō solum de ecclesia omnes repellet ac deturbabit reprobos: verū etiam ne vltra ad turbandam ecclesiam intrent eterno eos verbere compescet. Sed et in presenti hec est vera bonus dñi. i. cor fidelium purificatio: vt non sit peccata que meretur omnis immunda compunctio tollat: sed etiam ne vltra repetantur munia in eis gratia perseuerans adiuuet. hec Beda. Et hec fuit sedis electio. Bis enim legitur dōs hec fecisse: ad significandum q̄ eiciendi sunt tales ab ecclesia militante per sententiam / et a triumphante per penā. vbi Theo. Hoc etiam dōs fecit in principio predicationis sue: et nunc iterum illud fecit. quod ad crimē et in maiorem redargutionem iudeorum redūdat: q̄ nō fuerūt ex priori admonitione castigati: ⁊ cum dōs hoc totiens fecerit qui maxime se coercuerint. vñ Chrysostomus. In quo minor est excusatio iudeorum: quia cum dōs hoc idem fecisset mercatores tamen in sua dementia. hec Chrysostomus. Ubi in prima electione eiecit isti vendentes: et ex hoc nobis datur fiducia impetrandi. ne quid enim vel dōs ubi nos orare nisi ipse vellet nos audire bit. autem diuinus agendo etiam ementes qui numero erant plures. In prima etiam expulsione eos appellauerat negociatores: sed (vt statim patebit) hic acriꝰ reprehendendo appellat latrones / dās p hoc exemplum prelatis q̄ diuinis debent arguere secundum peccatum q̄ puniunt: quia grauius est ceteris peccatoribus ratione ingratitudinis. Nec etiā in prima electione maior seriositas et rigor ex auctoritate dō exprimitur q̄ in ista. ubi de eo legitur: quia non dicatum. Et sacratum. hec Chrysosto. In proprio iuuenis esse qui pā patientem est laudabile: tamen ad quid dei dissimulare nimis est impiū. Unde ꝓbus iniurias suas patienter sustinent: iniurias autē pā tris sui nō tolerem⁹ dissimulare. Nec pio olim presumpsit in heliodorū qui cum audacter manu armata templum intrasset vt illud spoliaret / quidam adamenteo cum flagellauerunt et rangē mortuum reliquerunt. Heliodorus flagellatus fuit propter templi spoliationem: audet prope vltra palliationem. ¶ Moraliter autem per hunc actum xpi datur intelligi q̄ deus quotidie suam ecclesiā intrat / et qualiter ibi vnusquisq; conuersetur attendit. Caueamus ergo ne in eam ribus exhabilis vel alios illicitos vacemus: ne impetuosus veniens nos flagellet / et de ecclesia sua ac domum de regno eiiciat et expellat. Nam qui peccata peccatis addit / quasi funem quo hic vel in futuro flagelletur vel ligetur connectit. Funiculi ergo quibus mali eiiciantur sunt tue cremente actionum malarum: quia funiculis peccatorum suoꝝ vnusquisq; cōstringitur. vnde Augu. Ergo quando aliquid patiuntur propter iniquitates suas hi qui vel fiere boni vel aperte malū faciunt in ecclesia: agit oscant quia dōs facit flagellū de resticulis peccatorum suorum: et admonet eos vt nutent se ne sint negociatores meretrandem audiant / ligare illis manus et pedes et proiicere in tenebras exteriores. hec Augustī. In hoc q̄ dōs expulit de templo boues et oues / et nūmularios et vendentes columbas euertit: mystice designatur q̄ prelati constanter debēt repumere hypocritas pelles ouinas similitudines: tyrannos cornu sue potentie bonos mortilātes: vsurarios et simoniacos bona spiritualia ementes (qui per columbam intelligitur) vendentes. Maxime aūt ex hoc facto dōi enormitas simoniace pravitatis ostenditur: quia nullū alibi corporaliter restituisse et alios impulisse vel eiecisse narrantur. ¶ Si igitur eum in hoc quoq; imitari volumus: si non aliter possumus / etiam violenter simoniacos ab ecclesia pellere debemus: si tamen vires suppetant quibus hoc sine ecclesie detrimēto facere valeamus. Audite hec simoniaci: audite negociatores nephādi. aut a negocio cessate aut de templo exite. Vos nummularii estis: vos columbas et gratiam sancti spiritꝰ vēditis: vos sine nummo ꝙ precio nihil agitis. ¶ Omnes quidem sinemia / et a templo dei vel ante humanos vel ante dei oculos eiiciuntur: et dei dono priuantur. Similiter clerici ⁊ religiosi dicuti.

Collibia.

Usura palliata munera accipere.

Seneca.

Chrysost.

Templū primo perendum.

Cor ⁊ stomachus.

Beda.

Augustī.

Chrysost.

Simonia.

Clerici secularis.

si q̄ in templo dei sunt deputati: si ecclesiarib⁹ et terrenis negociis se impuicent meritoꝝ electionē a deo et cuius indagationē timere debent. O quāta mala geruntur hodie in ecclesia: quae si ōia nunc innouasset prisq; grauiter nunc punuisset. vnde Beda. Electi cōmercia rerū humanarū de domo illa q̄ quia diuinas rōnes agi / hostias et orationes deo offerri / verbū dei legi audiri et decētari peperūt erat. Et quidē credendū est q̄ ea nūq̄ vēdi vel emi repererit in templo que ad ministerium necessaria esserit eiusdē templi: iuxta q̄d alta facerū legimus cum idē eptum ingrediens inuenit in eo vēdentes et ementes: ouesq; boues et columbas: quae nunquā omnia nō nisi vt offerrentur in domo dñi eos qui de lōge venerant ab indigentia cōparare credendum est. Si ergo dñs nec ea volebat in templo venundari que in tēplo volebat offerri: vel⁹ propter studiū quarūlibet sine fraudis q̄d⁹ptium solebat esse negociatorū facimus: quāta putas indignatione punuisset si inuenisset ibi aliqd⁹ risim vel vanilo quid vacantes aut alti cuilibet vitio mancipatos? Si enim ea que alibi libere geri poterant vel⁹ temporalia negocia dñs in domo sua geri non patitur: q̄to magis ea que nisi q̄ fieri licet plus celestis ire merentur si in edi⁹ deo sacrato agant: hec Beda. ¶ Moraliter tempore illo sancto appropinquante pascha ire iudeorum .i. cōstitutum[ascendit iesus hierl̄m] .i. cor humanū vel anima sancta et deuota per gratie sublimationē elevata: nā hierusalē in alto sita est. vñ dicit ascēdit. Templum in hierusalem est eminentior pars ac⁹pta superior pars rationis que soli deo et eternis debet intendere. siue ascendit deus p effectum sacramenti vel etiam sua p̄sentia spirituali animam visitādo. Sūt autem quatuor precipua que ipa in templo spirituali non patitur: delictata per quatuor que imineūt in templo materiali: et sunt quatuor defectus. ētā in viris religiosis quādoq; reperti. Primum est nimia sollicitudo temporalium in acquirendo ipsa et conseruando: hoc significatur per eos quod ipse ejecit de templo. Hic autem sollicitudo temporalium simpliciter prohibetur: sed nimia et nec⁹ssaria. Secundum est inordinatus et stolidus: q̄ significatur per ouem, in qua plus abūdat pinguedo intellectus q̄ in alijs quadrupedibus: et si tpe tonitrui remanet sola et fuerit impregnata aborsit pecudē more. Sic boies nimis timida abominant fructum profectus spiritualis. Quartum est inexpeditio vel tarditas progressus in exp̄tione operū virtutum: et hoc significatur per columbas / que nimis pelliberat de volatu collū vinculo circūflectendo et circūspiciēdo ad quā partem ire velit: sēd sēpe interim sagitta ēā pereunte vel accipiter rapit. Sic accidit bonis pigris et inexpeditis. Sed nulla ex his in suo ingressu a templo animę expelluntur. facit ens flagellum de funiculis tribus: quorū primus est infirmitas corporalis / secus tribulatio exterialis / tertius est instinctus demonis ad nociua spualia. Hoc flagello ejus predicta quatuor ab ara fugat et ejicit: nihilominus cathedras ementiū columbas facilem ingressum habere querentibus facilem ingressum habent[Et dixit eis] quos de templo ejecerat[Scriptum est] .i. in Isaia [Domus mea] .i. nomini et cultui meo dedicata [domus orationis vocabitur] non rapine vel furti: non negociationis et vane locutionis vel spectaculi. Et ex hoc datur nobis magna fiducia impetrandi. Ut ad eū veller⁹ dñs tbi nos exaudiret. In hoc etiam dicit se illis deum esse: q̄ templū sibi dei est domus. vbi Ambro. Deo enim templū suū nō mercationis vult esse diuersitatis: sed domicilium sanctitatis. et Ouge. In quo nō debēt vendere et emere sed orationibus nos vacare q congregātur in domo orationis. Hieronimo ergo (vt ait Augustin.) in oratorio aliquid agat nisi ad quod factū est: vnde et nomē accepit. Sed hen nunc domus dei domus negociationis et spēculatoris potest vocari. Ideo subditur[Vos autem fecistis illā spēluncā latronum] latrones enī non curant nisi de lucris temporalibus quocūq; modo acquirant: et ideo in spēluncis se abscondant, vnde Grego. Domus orationis spēlūca latronū facta fuerat: qi ad hoc in templo assistere nolebant: vt aut non dares munera sua derent corporaliter persequi / aut dāres spiritualiter necare. Tēplū quoq; et domus dei est ipsa mens atq; cōscientia fidelium. Que si quando in lectione prorum peruersas cogitationes proferr: quasi i spēluncā latrones residēt. Et non iam dom⁹ orationis sed spelunca latronis est quādo rectā innocētia et simplicitate sanctas illud conatur agere vnde valeat postmodo nocere. hec Grego. Spelunca latronum dicitur esse locus vbi spolia que latrones rapiunt cōgregant. et hoc fecerunt sacerdotes de tēplo: quia non curabant de culpa dei: sed magis de excōmunicatione populi per assumptas varias et exquisitas. Diuiniter et hodie clerici plus curant de suo lucro & de ecclesie seruitio. Sicut enim magni latrones in spēluncis suis existentes quādo sciunt trālire aliquos parū habentes non exeunt de spēluncis / sed mittūt famulos suos ad exp̄oriandum illos: si vero sciūt transire homines multū pecuniosos currunt illuc de primo ad illos. Sic missi canonici et clerici quādo sciūt lucrū magnū currunt ad ecclesiā: si quando lucrum est modicum remanent in domibus et se subtrahunt / et clericos suos ad ecclesiam mittunt. ¶ Et nota quadruplicē vsum ecclesie: qr primo est domus recōciliationis quoad penitentes. Sm illū Hene. Non est hic aliud nisi domus dei et porta celi. Secūdo orationis quoad proficientes. sicut dicitur hic. Tertio instructionis quoad perfectos. secūm illud Isa. Venite ascendamus ad mōtem dñi ad domum dei Iacob & docebit nos &c. Quarto iubilationis et laudis quoad ostios. Sz illū⁹ psal. In ō habitatur in domo ma dñe. Sed fit latronū scēm quadruplex latrocinū. vel scripeturarum q̄ corrūpunt vt ab hereticis: vel graciarū q̄ sacramēta vendūnt vt a simoniacis: vel prebēdarū q̄ emuntur vt ab ambitiosis: vel pecuniarū q̄ male expendūtur vt a voluptuosis. vel scōm Hiero. Latro est er rēptū dei in latrocinijs seu latronū specū cōuertit: q̄ lucrū de religioso sectatur. Hoc lucrū secētur aliq̄ per fluctus facinus vel q̄stuarij aduocati: aliqui per fortitudinem potentie vt nobiles: aliqui per oblationem munerū vt diuites mundi. De his omnibus dicit Joā. Quotquot venerūt fures sunt et latrones, [Et necesserunt ad eum ceci et claudi in templo] testes vocio et laudis puerorum [et sanauit eos] vt quod pueri clamabant verbis et eje / ipse ostenderet factis et opere quasi ētā testis ipsorū. Clamabant enim osanna. i. salūfica: quibus per opera respondit quia salute tribuit. acsi diceret. Bene clamatis salūatorem: quia ecce do salutē. Moraliter ceci sunt ignorantes: claudi vero rectitudine iusti ne dimittentes. et ibi curantur per iesum et per bona cōsilia et hortamenta sectatorum eius. Considera nūc q̄ dñs cum magno honore recepit⁹ propter exhibitam sibi reuerētiam non dimisit iustitiam: quia mox templum intrauit / et omnes vendētes et ementes inde eiecit. nec propē seueram iustitiam omisit sūā mīam: quia mox ceccos et claudos sanauit. p quod datur intelligi q̄ iudices et pelati propter impensum sibi fauorem non debent dimittere iustitie rigorem / nec propter rigorem iustitie debent dimittere dulcedinem misericordie. [Videntes autem iet admirantes [principes sacerdotum et scribe mirabilia que fecit iesus] in tante multitudinis de templo eiectionem in ceccorum ꝛ claudorū sanatiōe [ꝛ pueros clamantes in templo] ipsum fz esse verū rpm [et dicentes osanna filio dauid] ipsi erāt pueri et cetere turbe cum laudibus rpm vbiq; in templo deduxerunt. mori contra ipm rancore et inuidia [indignati sunt] q̄ mali de laude bonorum dolere consueuerunt. vbi Chrysto. Qui ingrediebatur vt homo: laudabatur vt deus. Qui celebatur in carne: demonstrabatur in voce. Quem malicia sacerdotum quasi hominē blasphemabat: hunc innocentia parulorum quasi deum exaltabat. Quanto aūt ille gratificaba

tur tñ sacerdotes inuidia torquebãtur: et illius honor: siebat illis tormentum. Sic enim est reo. Quando boni in sua virtute laudantur: malis in sua inuidia cruciantur. hec Chrysо. Cuius manus non auderent nimore populi in eum mittere nec aurcula manus sta impugnare: arguebant tamen eũ de applausu quẽ suscipiebat circa se: et testimonium populi atq; puerorũ clamantium / osanna filio dauid. verebant in calumiam q̃ vez hoc non ds nisi soli filio dei. Unde [et dicerunt ei. Audis quid tibi dicitur]quasi dicerẽt. Talẽ laude de te merito nõ debueres suscipere: q; si tu inst⁹ et bonus esses tales gloriam et applausum declinares. vbi Chrysosto. Et nimirum hoc ꝓpter erat dicere ad eos. Non audistis quid hi dicunt? Sicut erã de canebant illi pueri. Et iterũ. Et vos videritis que ego facio. Illos loquẽtes arguebatis: et me facientem non cõsiderat⁹. Ego factis interpretor voces illorum. hec Chrysosto. [Jesus autẽ dixit eis. Utiq;]ez audio et audire debeo: quia hoc est ex diuina precõdi tiõe ꝑm q̃ scribit⁹ ꝑsalm. [Ñũq; enim legistis ibidem. ex ore infantiũ ⁊ lactentium perfecisti laudem?]Et bene dicit perfecisti. laus enĩ inchoata fuit a turbis in via. Profert autẽ de ꝑsal. exemplum: vt tacente dño testimonium scripturarum firmaret dicẽs pueroꝝ. quasi dicerẽt. Uos q̃ estis legisperiti debetis scripturam hanc scire: et per cõsequens me non reprehendere. vbi Chrysosto. Intelligimus quia infantes dicebantur non etate sed simplicitate cordis. Infantes enim lactentes nec intelligere aliquem nec laudare possunt. Lactentes enim dicebantur: qñ quasi lactis sua uitate / ita mirabilium dei creatiõe exirati clamabant sicut scriptum est. Sed eraturat animã meã sicut ablactãtes super matrem suam. Lac enĩ dicitur opus mirabiliorum: quia miracula nullum labotem videntibus ponunt: sed videntes admiratiõe delectant et ad fidem molliter inuitãt. Dãna autem est doctrina perfecte iustitie: quam accipere non possunt nisi exercitati sensus circa res spirituales. hec Chrysosto. Et omnis simplex doctrina lac dicitur: quia delectat et facilter capitur sicut lac sine dolore dentium sugitur. ¶ Oratio.

Chrysost.

Fo.viii.

Chrysost.

Infãtes.

Fo.cxxx. Lac.

Generale terroris tui die signũ fecisti quando flagello de funiculis facto omnes de templo eiecisti / pretendens tñ eo⁹ flammã tue diuinitatis. Precor: et obsecro te dñe ihu mihi te terribilem presentem attendere vt sancto te timeã timore. Magna enim sunt mea delicta tua dñe et infirmabilia: que cum considero cõtremiscunt omnia ossa mea: qñ nos securatur homo vndẽ super terram: sed in futurum omnia referuntur in certam et semper seruandam rem. pce et este in timore / et exultemus inter cõtremore. Amen.

¶ De duobus minutis vidue: et de pharisei ⁊ publicani oratione. Cap.xxx.

Et sedens iesus contra gazophylacium]. id. in uniuersum repositorium [aspiciebat eos q̃ mittebãt]et ponebãt[munera sua]. id. obiandens in illud. Erat autem gazophylacium arcaformẽ desuper habens / intra altare ad dexterã posita: in qua mittebantur et seruabantur pecunie. ꝑ sustentatione edificiorũ templi ⁊ alios q̃ erant ad templum et ministeriũ necessaria: necnon pauperib⁹ et viduis unde nutriendis ac ꝑ sacerdotibus ⁊ ministris. Dicitur autem gazophylacium potius⁹ vbi tales arce et obligationes seruabantur: de quo etiam alibi in euangelio dicitur. Dec locumus est iesus in gazophylacio docens in templo. vnde Beda. Dana sermone greco phylaxe seruare dr/ et gaza lingua persica diuitie vocantur: quasi gaphylacium locus appellari solet in quo diuitie seruantur. quo nomine et arcam in qua donaria populi cõgregabantur adoluo templi necessarios/ et pecunias in quibus seruabãtur appellabant. hec Beda. [Et cum multi diuites multa mitterent: videns quãdam viduam pauperculam mittentẽ eream minuta duo]. id. duos numos ereos valentes quadrãtem seu quartam partem cycli scz obolos quinque quos cum fiscobitus ad diuinum vtendum accẽderat[dixit discipulis suis

Lu.xxi. Mar.xii.

Gazophylacium.

Beda.

Beda. Greg.

Chrysо.

Beda.

q̃ plus oĩb⁹ misisset: q; miserat de penuria sua] et sibi necessaria [oĩa que habuit / et totum victũ suum]. id. oĩa necessaria corpori sine quib⁹ non est uiuere esse decreto in totum cõmittẽs deo[Ille vo er supabũdãti sibi]et sui ipsius[misertus iqõ non debebat retinere / sed erogare. Non dicit q̃ misericors qui abũdabat sed[et eo qõ abũdabat illis ⁊ et abũdãs] ad denotãdum q̃ non dederit totũ superfluum sed partem modicam. Sacerdotes quippe qui erãt multi / vocabãt q̃ ille ꝙ plus offerebat in tẽplo absolute locupletior plus habebat de merito. qd falsum est: q; quãtitas meriti non accipitur ꝑm quãtitatem doni absolute: sed ꝑ cõparationem et facultatem dantis ⁊ ꝓpinquitudinem siue voluntatis ⁊ deuotionis. Unde ꝑm doctrinã sacer domm multi diuites incrabant munera multa et magna: sed ꝑm rñi seruentẽ vidua hec pauper plus oĩb⁹ misit: non absolute loquẽdo / sed considerata facultate ⁊ bona voluntate animo effectu ponderis sed affectu deuotionis: non plus in quantitate ꝙ in charitate: vt dicatur plus q̃ amplatorũ desiderio ꝙ fructuose. qõ enim potuit misit: et qd non potuit desiderauit. Item plus cõparatiõe: q; rerum dedit. Item plus dat qualitate: quia de sibi necessario. tẽ plus diuitis accipiẽs: rñs pt̃ apptobauit. Preferitur ergo diuitib⁹ vidua pauperc̃la: q; plus est pauperi dare modicum ꝙ deum dare multũ. licut plus est proferre pondus parum ꝙ fortt viro ferre magnum: et deus plus attẽdit ꝑ affectum ꝙ donum: et plus pondẽrat quãtitatem deuotionis ꝙ muneris. vñ Diero. Non quãtum sed ex quo dederis cõsiderat de⁹. et Brego. Cotonãqs et non subitanũ am pensat deus: nec perpendit quãtum in eius sacrificio sed ex quãto ꝓferatur. vñ etiã Chrysо. Non etiam pauciratem obliti sed copiã affectus inuitus est deus. O ds si nequis ritũ offerre sicut hec vidua / offer saltem totum superfluum. hec Chrysо. Si aũt bina minuta que vidua misit in arcam plus ei⁹ duo numeros⁹ deo placuerũt: sic amor dei et proximi oĩa vincit: qui semper in arca cordis seruari debet. per duo minuta aliam ⁊ corpus accipere possumus / que deuote deo offerre debem⁹. Aliter aũt hec vidua pauper dici potest persona simplex carẽs diuitiis ⁊ scripturaꝝ notitia: que tamen apud deũ plus meretur orationibus et vita ꝙ potẽtes ẽporalibus et magna scientia. Unde cum Aug. legisset virum ꝑ inducti rapuit celum: et nos cũ literis nostris demergumur in infernũ. Ista quoq; vidua lignat cuiuslibet fidelis alamq; que nunc debet se reputare viduam ꝓpter mortem sponsi sui xpi separata. et sicut vidua ducit semper vitã luctuosam / et induit vestes viduitatis sic ista deuota debet esse in luctu penitẽtie / et corpore: mẽte in humilitate. Dec debet offerre ꝙ duo minuta scz affectum compassionis verbi ⁊ facti: et quẽ vbum cõpassionis bene valet factum / et quẽ melius est. Fructum. vñ Theophi. Uidua ista alia hois est reliquiẽ sathanam cui fuerat adiuncta. que mittit in tẽpli erario duo minuta / carnẽ scz et mẽtem: carnẽ quidem per abstinẽtiam / mẽtem vo per humilitatẽ: vt sic audire valeat q̃ totum victũ suũ posuit. nihil de suo relinquẽs mũdo. vbi et Beda. Hic nobis locus moraliter quidem intimat & fit acceptabile deo quicquid bono alio obtulerim⁹. Iurta vo leges allegorie diuites iudeos designãt de iustitia legis elatos. Uidua pauper ecclesie simplicitatem designat: que recte pauperc̃la vocat: q; vel subtile spiritum / vel concupiscẽtias ẽporalium / vel peccata tanq̃ multa diuitias abiicit. viduam vo q; vir eius ꝓ ea mortem pertulit. Dec in gazophylacium mittit rea duo minuta: q; i cõspectu diuine maiestatis eũ dilectione dei ⁊ proximi / seu fidei oratiõisq; munera deferr: que cõsideratione ꝓprie fragilitatis minuta / sed merito pie deuotionis accepta cũctis superbor⁹ indeor⁹ operib⁹ prestãt. Ex abũdanti sibi iudeus mittit in munera deũ de iustitia sua ꝓtestimõe hec apud se otat q̃ non apud deum. Deus gras ago tibi q; non sum sicut ceteri hoĩm rapto res iniusti ꝛc. Ofm aũt victũ suũ ecclesia in dei munera mittit: q; omne qõ viuit nõ sui meriti sed dei esse muneris intelligit dicẽs. Deus ꝓpitius esto mihi pctõi. hec Bed. [Dixit autem rñs iesus ad quosdã]et quasi singulares ⁊ se aliis ꝓponentes [qui in se cõfidebãt] et de ꝓpriis meritis

Theophi.

C Beda. Animus deo accepius.

Lu.xviii.

Universidad de Deusto
Biblioteca

presumebat [tanq̃ iustꝰ] pto operib⁹ suis exterioꝛib⁹ [et aspernabatur ceteros] tanq̃ iniustos. et sic duplicitꝛ superbiebat. scz q; de meritis cõfidebat: et q; ceteros despiciebat. ideo iustꝰ non erat: q; humilitatem sine qua nullus iustus est non habebat] para bolam de pharisęo] apparente iusto [et publicano] peccatoꝛe publico [ascendẽtibus in templũ] ꝛet orarent⁹. In templum ascẽdebat: q; templ̃ in alto situ erat: et ascensum quindecim gradus habebat [vt orarent] q; hic est finis debitus ẽdi ad ecclesiã scz ad orandum/non ad confabulãdum/non ad vanitates videndum. Pharisęus ꝗppe loquebat dño. q; ideo pharisęi. i. diuisi dicebantur: q; apparẽtes iusti se pręceteris meliores esse putabant. Vbi aũt vnꝰ pharisęꝰ dña opponit: quasi in speculo ceteri qꝫ ibi erãt videre potuissent. Et fortasse: idem ipse presens ibi erat de quo dña ista dicebat. vbi Theophi. Causa igit confidentium i se/non aũt eoꝝ attribuẽtium deo sed ob hoc ceteros contẽnentium: parabolã ꝓponit ostendẽs q; iniqtia ꝗdam holem apꝓximet deoꝛsi tamẽ assumat superbiã ad iniquissimum deiectꝰ holem. Est aũt ꝗsuperbia dei cõtrꝛia. Quotiẽs ẽm aliquis non deo sed sibi asscribit: bona quę facit: tũc est aliud q̃dẽ negatiꝰ hec Theophi. Pharisęus superbus se iactabat⁊ iustificabat⁊ alios accusabat ⁊ se eis pręferebat dicens. [Deus gratias ago tibi: quia non sum sicut ceteri homi. Jeiunio bis in sabbato] tũc est i septimana [decimas do oim que possideo.] Hec aũt sunt indicia superbie: quam deus a longe cognoscit/sed non ignoscit. De vtraq; pre iustitia se laudat: quarum vna est declinare a malo/altera facere bonum. De prima se laudat dicẽs [non sum sicut ceteri hominum.] De secunda dicẽs [ieiuno bis in sabbato.] Pharisęus ergo bene dicitur quasi diuisus: q; gestu/habitu/et conuersatione erat a ceteris distinctus. Unde dicebat [nõ sum sicut ceteri hominum] et verum dicit: non quidem in iustitia/sed in superbia. Male ꝛope incepit: debuit enim incipere a sui accusatione: ꝛm illud Prouerb. Justus in principio accusator est sui. in medio suꝫ applicare ⁊ orare. i fine ꝛeagere. Sicut sacerdos facit in missa sua. Primo enim accusat se in generali confessione. Secundo deum supplicitꝛ deprecatur multiplicẽ eraticatione. Ultimo deo regratiatur dicendo. Ite missa est. et resp̃ det. Deo gratias. Ipse aũt non se accusat: sed laudabat: non deum rogabat sed laudabat: nec gratias agẽdo dei ꝛ iniustitiam: nec gratias agendo dei dona sed sua merita pensabat. Publice quidem arguere vitia omnium licet: nullis aũt nisi paucis: vt ad certam ꝑsonam descendãt. in quo pharisęus reprehensibilis erat. ꝛm Beda. De verbis etiam pharisęi quis⁹ humiliari meruit/possumus edoceri humilitatis formam. qua sublimemur assumere: vt sicut ille considerando ea peccatoꝝ vitia ⁊ sua virtutib⁹ est elatus ad ruinam: ita nos nostra fragilitate ad meliorum virtutum pigritia sed ⁊ meliorum virtutibus inspectio humiliemur ad gloriã. [Et publican⁹] hũilis [a tõgr. stãs] ꝓpter timorem quasi non esse dignus appꝓximare [nolebat nec oculos in celum leuare] ꝓpter pondꝰ remanquã iudicabat se indignum ꝑ ꝛeuerẽdia peccatoꝝ quasi ꝓ peccatis non audeno respicere celũ. Sed percutiebat ꝓpter contritionẽ dolorem [peccto suum] tã ⁊ ꝛorẽ malũ originem [peccto] per humilem confessionem [Deus] qui omnia potest [ꝓpitius esto mihi peccatori.] Ecce fuit accusatꝰ ⁊ pura confessio: et ista facimus ad peccatoꝝ remissionem. Nec enim sunt indicia humilitatis: quam deus de prope aspicit ⁊ cognoscit. Merito autem peccus percutiebat: quia ibi peccauerat vbi fons ⁊ foueꝝ ⁊ origo mali erat. Ibi ẽm est cor bonoꝝ oim atq; malorꝝ secretarium: inde oꝛa bona ⁊ oꝛa mala procedunt. Hoc ergo publicanus percutiebat: ꝛm Augu. est arguere q; laterꝫ in pectore/et euidenti pulsu occultum peccatum castigare. ac pectus percutiendo se de ipso quodãmodo vindicabat et dicebat [deus ꝓpitius esto mihi peccatori.] Non attendas hu⁹ ꝓtani cordis consilia: dele peccata ⁊ ꝓpitius esto. Nihil in me est ꝙ mihi placere ⁊ veniam conferꝛi debeãt: q̃si ex ꝛeportoꝛe/cogitationũ⁹ et operationib⁹ mihi peccant. Oĩb⁹q; quoꝛ ego sum: et nisi per misericordiam tuam saluari non possum. Ideoq; [ꝓpitius esto mihi peccatori.] Publicanus quasi publicus peccator dicitur. Publicani enim dicebantur exactoꝛes tributi erat contra legẽ. ideo exactoꝛes peccatoꝛes vocabantur. Iste ergo sicut hũilis appropinquare non audebat ꝛ deus ad eum appropinquaret: nõ aspiciebat vt aspiceretur: percutiebat pectus suum penas de se exigẽs vt de⁹ pareret: confitebatur vt deus ignosceret: et non minus se accusabat ⁊ pharisęꝰ se iustificabat. Sed quo fructu: qua mercede? quia ignouit deus quod ipse agnouit⁊ iustificat⁹ inde recessit. vnde sequitur [Uemen.] tũ est ꝛeꝛ dico vobis: descendit scz de domo dei [hic scz publicanus] [iustificatus] tũ est de impio per gratiam factus iustus [in domum suã ab illo] tũ est ꝓpius q̃ ille: vel [ab illo] tũ est ꝓpius remanẽte in fcelꝫ iniq. et merito magis q̃ ille: quia habebat ille iustitiam suam ꝓpie sumptam: hic veram. ille apud se de operibus: hic vero apud deum ex fide iustificatus est. ille superbe de bonis gloriabatur: hic humiliter mala confitebatur. Sed ꝛm Augu. Melior est argumentum ꝙ melior est peccator humilis q̃ iustus superbus: quia eo ipso ꝙ peccator se humiliat/tam non est peccator: iustus eo ipso ꝙ superbit/tam non est iustus. vnde Augustinus. Enumerationi meritorum ꝓferetur confessio peccatoꝝ. ꝓpter quod dicitur. Caudium est angelis dei super vno peccatore penitẽtiam agente q̃ sup nonaginta nouem iustis qui non indigent penitentia. tũ est qui nõ reputãt se indigere illa. In quo mirꝛo modo reprimit superbia humanã: vt nõ de suis meritis holes ꝓsumãt. vbi Beda. Quãtam venie fiduciam digne penitẽtibus ꝓbet: q̃ publicanus qui reatum suę negligentię ꝛ effecit si iniustus ad cęlum venit/iustificatus ad cęlum venit/inbo. Iustificauit pharisęum et publicanum in templo: Quantum labouarit pharisęꝰ ille ne raperet alienam innocentiã eoꝝ. Quantum laborant hodie iniqui ne rapiant alienam iustitiam. Quantum labouat pharisęꝰ ille ne raperet alienam innocentiã eoꝝ. Quantum laborant hodie iniqui ne rapiant alienam iustitiam. Quantum labouat pharisęꝰ ille ne raperet alienam innocentiã eoꝝ. Quantum laborant hodie iniqui ne rapiant alienam iustitiam.

res pectigatium publicoꝝ: et exactio tributi erat contra legẽ. ideo exactoꝛes peccatoꝛes vocabantur. Iste ergo sicut hũilis appropinquare non audebat ꝛ deus ad eum appropinquaret: nõ aspiciebat vt aspiceretur: percutiebat pectus suum penas de se exigẽs vt de⁹ pareret: confitebatur vt deus ignosceret: et non minus se accusabat ⁊ pharisęꝰ se iustificabat. Sed quo fructu: qua mercede? quia ignouit deus quod ipse agnouit⁊ iustificat⁹ inde recessit. vnde sequitur [Uemen.] tũ est ꝛeꝛ dico vobis: descendit scz de domo dei [hic scz publicanus] [iustificatus] tũ est de impio per gratiam factus iustus [in domum suã ab illo] tũ est ꝓpius q̃ ille: vel [ab illo] tũ est ꝓpius remanẽte in fcelꝫ iniq. et merito magis q̃ ille: quia habebat ille iustitiam suam ꝓpie sumptam: hic veram. ille apud se de operibus: hic vero apud deum ex fide iustificatus est. ille superbe de bonis gloriabatur: hic humiliter mala confitebatur. Sed ꝛm Augu. Melior est argumentum ꝙ melior est peccator humilis q̃ iustus superbus: quia eo ipso ꝙ peccator se humiliat/tam non est peccator: iustus eo ipso ꝙ superbit/tam non est iustus. vnde Augustinus. Enumerationi meritorum ꝓferetur confessio peccatoꝝ. ꝓpter quod dicitur. Gaudium est angelis dei super vno peccatore penitẽtiam agente q̃ sup nonaginta nouem iustis qui non indigent penitentia. tũ est qui nõ reputãt se indigere illa. In quo mirꝛo modo reprimit superbia humanã: vt nõ de suis meritis holes ꝓsumãt. vbi Beda. Quãtam venie fiduciam digne penitẽtibus ꝓbet: q̃ publicanus qui reatum suę negligentię ꝛ effecit si iniustus ad cęlum venit/iustificatus ad cęlum venit/inbo. Iustificauit pharisęum et publicanum in templo: Quantum labouarit pharisęꝰ ille ne raperet alienam innocentiã eoꝝ. Quantum laborant hodie iniqui ne rapiant alienam iustitiam. Quantum labouat pharisęꝰ ille ne raperet alienam innocentiã eoꝝ. Quantum laborant hodie iniqui ne rapiant alienam iustitiam.

telonarꝫ: vt decimas daret oim que acquireret? Quis nostrum hec fecit? Aduerte hoc diabolus ⁊ perfodit eũ vt ꝛecte grauiter mẽte curans inflantis in eo in quo laudabilis fore crederetur/vbi reprehensibiliter iudicaretur. hec Ambr. Hic ergo ostẽditur non ex operib⁹ esse gloriãdum/sed humiliter in gratia cõfidẽdum. vnde Basilius. Cum accesseris ad predicãdum dñm ꝓterne te humiliter in cõspectu eꝰ: nec postules quicq̃ quasi ex ꝙa meritoꝝ tuoꝝ. Et si est tibi cõscientia alicuꝰ boni operis/cela illã: vt te fiducię agente multipliciter tibi restituatur a deo: et pena tua cito. ꝓdit in medio vt delear ea pꝛ eũ cõfessus fueris ea. Non te iustifices o deo: ne sicut pharisęus ille ereas cõdẽnatus. Memẽto publicani: vt tu sicut ille venia delictoꝝ tuoꝝ inuenias. hec Basilꝰ. vbi et Chryso. Geminas auriga ⁊ duos bigas in stadio positas sermo pleno ꝓponit. In altera q̃dẽ iustitia cũ sup bigam altera pctis et hũilitate. Et vi deo bigã pctis supare iustitiã nõ ꝓpositis viris? Iz hũiliteꝛ cõfitere: illã vo deuicta nõ fragilitate iustitie sed mole ⁊ rumore superbie. Nam sicut humilitas ꝓ sui eminentia pctis põdꝰ superat ⁊ salteo attigit deũ: sic superbia ob sui molẽ de facili iustitiã deꝓmit. Si ã plura fecã strẽnue geras: putes aũt te posse ꝓsumere: rota carnisti ofone. Si vo mille ferres in cõscientia fasces reamisser hoc solũ de te credas ꝙ es iustꝰ? olim: nihil ominebis ante deũ fiducia. Hec igit fast⁹ iustificato ꝓbis celis põt deptimere nõ cauẽs: hũilitas vo ⁊ ab ipso abysso reatuꝫ holem sublimare. Hec ẽm ꝓte pharisęo publicanũ saluauit/latrone ante apl̃os i paradisum duxit/alia vo incorporeã ingressa est potestatẽ. Ceterũ si iuxta delicta hũilitas rã facile currit vt superbia iustitie eraniat: si iustitie cõtinuerio ea quo non tibi: Assistit ipsi tribunali diuino i medio angelorum cum fiducia multa. Rursus si fastus cõtectus iustitie eam deptimere potuit: si cõtectus sit peccato in quarã gehẽnã deꝛrudet: Dec dico nõ vt negligam⁹ iustitiã sed vt fastũ vitem⁹. hec Chryso. Deide sue fnie ẽm assistens scz quare publicanꝰ magis iustificat⁹ descẽdit/cõsequẽter inferẽdo subiungit [Quia o⁹ exaltat⁹ humiliabit⁹: et qui humiliat se exaltabit⁹.] Quia o⁹ exaltat⁹ humiliabit⁹: et qui humiliat se exaltabit⁹. Quia o⁹ exaltat⁹ humiliabit⁹: et qui humiliat se exaltabit⁹.

Glosa non est. Basilꝰ.

Chryso.

Humilitato pctia.

ne religiosus. Item siue paruus/siue mediocris/siue qualitercūq magnus [qui se exaltat/superbiendo sicut fecit pharisęus [humiliabitur.]et deijcietur vel in hoc seculo per miseriā: vel in futuro per penā eternam [et q se humiliat/sponte per verā penitentiam & pcīum cōfessionem [exaltabitur.] in gloria per remuneratione. Mā Prou. Sapi. Ante ruinā exaltatur cor:et ante gloriā humiliatur. Sic vt vulgariter dicitur/nō est vallis que non habeat collem:nec est collis qui non habeat vallem. Sicut ergo publicanus se humiliando est exaltatus: ita et pharisęus se exaltando est humiliatus. Sicut enim in statera materiali vna parte depressa altera eleuatur et econuerso/sic in statera diuine iustitie decretum est. vt qui eleuātur per superbiā in psentivita/deprimātur per penam confusibilem in futuro:et econuerso qui se deprimūt in presenti ob dei reuerentiam/eleuēntur in futuro ad gḷiam. Si ergo sic reprehenditur et cōdēnatur qui supbe grātias agit et cetera bona facit:quid de illo erit qui gratiā impugnat et nō bona facit: Certū itaq; tene superbe: quia si humiliat⁹ non fueris deo/pctis nolis humiliaberis diabolo. Et ideo caueat quisq; ne sibi supbia dominet:qt vt ait Augu. Ue homini cui⁹ auriga supbia est:necesse est eū vt i precipi|cium ducat. Si cōsideremꝰ extrinsecum rei in lucifero superbiē & in ępo se humiliāte: in eua elata & in ymine humiliata:in diuite purpurato & in lazaro vlcerato:in pharisęo se extollēte & in publicano penitente:videbimus manifeste q̄ verū sit qđ hic dño dicit:qđ oīs q̄ se exaltat humiliabit/ et q̄ se humiliat exaltabit. Et ideo bene dicit quidam phūs. Inter sapientes sapiēnior est q̄ humilior est. Hic aūt versiculus/scz [oīs q̄ se exaltat humiliabit:et qui se hūiliat exaltabit] ponit̄ a dño i euāgelio iterat vt deprimat supbiā quā sup oia virtia detestat:et humilitatem cōmēdet qua sup oēm virtutē et sepe laudare dinoscit. Radix est olim malox supbie:et custos olim virtutū humilitas est. vñ Theo. Q̄ est supbia plus q̄ alie passiōes verat hoīm mēres: ideo crebrꝰ de hac monet/vnde Chrysost. Chryso. Simus itaq; hūiles vt simꝰ excelsi. Et cū abūdāria multa humiliatur despectio. Nihil est ita deauertit sicut supbia: ppterea & a principio oia fecit vt hanc auferat passionem: ppter hoc mortales facit/imꝰ et in miseriis & plancti⁹: ppter hoc in labore & sudore/in laboratione cōtinua & miseria. Et sic a despectione peccauit primus homo: experiens de equalitate rem: ppter hoc neqū habebat manūt habere/sed ab his cecidit. Tale ei⁹ quid est despectio q̄ non tollit nulla nobis adhuc correctionem viuere/sed que habem⁹ abscindit & hoc efficit/sicut humilitas non tollit ea que sunt mihi absciditat/sed q̄ que nō sunt adiicit. Hāc itaq; zelemur:hāc psequamur:vt et psenti potiamur hac nocte/et futura fruamur gḷia. Ypocrite per phariseum iudaicus populus designat:qui ex bñficiis legis/& prophetaꝝ susceptis de sua scitate plurimū gēriles aspernabat.per publicanum vo gēriles:q̄ peccata sua aptis precibꝰ recognoscēs humiliter et contritus confitebatur.ppter qđ gēriles iustificat est per fidei rōis receptionē: et iudaicus dānatus per sua obstinationem. vñ Beda. Typice aūt pharisęus est populus iudeoꝝ:q̄ ex iustificationibus legis gito extollit merita sua.publicanus vo gēriles est:q̄ longe a deo posit⁹ cōfitet peccata sua.quoꝝ vnus supbiendo recessit humiliatus:alter lamentando appropinquare meruit et exaltari. C Ho modo ergo hi duo homines significant/nisi per hominem hoim:scz iustos pharisęos/et impios publicanos, vterq; debet afferre & tre i templū ad oīa⁹ imp⁹ pio ventre/ iustus pio pfectūs. In templū aūt spūale quod est de⁹ debem⁹ accedere oīa⁹:q̄ sm Damas. Oratio est ascensus mētis in deū.et sm Aug. Oratio est affectus mentis in deū pro petendis q̄ conuenit. [Principes aūt sacerdotū] scz pōtifices q̄ in spūalib⁹ preerāt/et cetera q̄ doctrine legis et ꝓphetaꝝ inhebāt [q̄ docerent legis et ꝓphetaꝝ mandata indigne] scz eū in domū suā vocaret vel reciperet:aut nullꝰ est tnus q̄ benedictione pacis & ꝓ dignus. Unde in hoc q̄ dimisit eos confortat/ostendit facto eos ꝓpter ipsoꝝ cecitatem esse dimittēdos a deo spūaliter. vbi Hiero. Bene aūt intelligendum est q̄ & ihc fuerit rāte paupertatis/et ita nulli adulatorꝝ sit: vt in vltima nulli hospite mutāsq; mā sionem inuenerit/sed in vico paruulo apud lazarum sororesq; eꝰ habitauerit. Nox quippe vicus bethanie est. vbi et Chrysost. Et relictis illis tanq̄ ex certamine per mandata/abuc foras extra ciuitatē in bethaniam:vt recedēdo cōpesceret quos respōdēdo nō potuit:q̄ malitia non instruit sermonibus/sz exterminat. Malum enī homis melꝰ locū dādo potes vincere q̄ respōdēdo. Nam si cōtra irrationabilem placare: et illi non placato & teipsum subuertito. Et manifeste ibi apud lazarum & sorores eiꝰ vult illic requiescere corporaliter vbi & spūaliter requiescebat. Nam sctoꝝ virox est non ibi querere mansionem vbi clamores sunt viri: sed vbi fidelioꝝ. nec gaudent vbi epule large sunt:sed vbi fontes lacrimarum florent. hec Chrysost. vbi etiā Beda. Bene aūt dicit q̄ circūspecto oīs exitus in bethaniam. Inspicit quippe internus arbiter olim cū eā i cōtradictēnib⁹ ac resistētib⁹ pertrahi non inuenit vbi caput recliner/secedit ad fidelioꝝ in eis q̄ obediūt verbo mānsionem sibi vnā cū patre facere gaudet. bethania nāq; dom⁹ obediētie est. hec Beda. C Nota ergo ex premissis q̄ ꝓpter tria loca intrauit:scz hierusalem/templū/et bethaniam. per que loca significantur mēs humana/que debet esse pacifica: et tūc est hierosolyma que interpretat visio pacis. debet esse dei habitatio grata:et tūc est templum dei vnū accepti. debet etiā esse ad obediēdū promta: et tūc est bethania que interpretat dom⁹ obedientie. Ingredientē aūt oīo in primum locū scz hierusalem/tota ciuitas est cōmota:q̄ intrāte oīo alam per gḷiam preuenientem oēs viros animę debēt commoueri per dolorē et cōtritionē pcī. Cū vero intrauit templū/eiecit vendentes & ementes/ac mēsas & cathedras euertit: q̄ postq̄ ꝓs intrauit in cordibus per gḷiam preuenientem/mouendo ipm ad cōtritionem/intrat postea in ipm per gratiam ꝓficientem purgādo illud et eiiciēdo inde peccata per cōfessionem:aut tūc christ⁹ sanat illud dando indulgētie remissionē. vñ subditur ibi de infirmoꝝ sanatione. Deinde ꝓs intrauit bethaniam que interpretatur dom⁹ obedientie:q̄ postq̄ intrauit cor per gratiā preuenientem et ꝓficientem in dilectōe ipm ad cōtritionem & cōfessionem/cōsequēter intrat per gḷiam perficientem ipsum per obediētie sanctificationem. ille est vere

Contemplatio.

obedit ḋ de olḋ⁹ pcto suis plene satisfacit. Conspice igitur nūc bene diu: qt valde humiliter vadit per ciuitatem cū illis paucis ꝙ sic honorificeverat mane cū multis. Et quo potes considerare qt parum est curandum de humano honore / ꝙ sic terminatur in breuiter qt in curia hui⁹ vite tristo dolore miscetur: et extrema gaudii luctus occupat. Poteꝫ etiam considerare quo sit gaudebant quādo honorabātur a turbis: et multo magis ossi bethanīā redeuntes illesi: quia maxime timebant quando hierusalē ibat / quod tūc qualibet die faciebat. Qualiter cū alta sepe / maxime cū a precedenti die sabbati vsq; ad vigilia cene locutus est iudeis ⁊ operatus est palam in hierusalē. [Erat aūt tūc quotidie docēs in templo] propter doctrine auctoritatē / loci celebritatē / ac populi frequentiā / ⁊ auditoꝝ plurium vtilitatē [noctib⁹ vero exiens morabatur in monte olineti]. s. i bethania que erat in latere mōtis eiusdem: vigilans et orās ac docens discipulos et confortās. Ju hoc dedit exēplum predicatorib⁹ et doctorib⁹ euangelii: vt diebus doceant et noctibus sine in oratione dei. Ut ibidem hauriant qd audituri sibus inſundant in mane sequenti. Sine etiam in prosperitate finis qm per diē significatur: siue in aduersitate que per noctē intelligit: semper doceamus et oremus ac bonum faciamus inquantum valem⁹, vnde Bas. Mane semina semē tuū / et vespe ne cesset manꝰ tua: qt nescis quid magis oriatur hoc an illud. Et si vtrūq; simul melius erit. Per manē etiā intelligi poteſt tempus pacis et prosperitatis: et per vespere tpus tentationis ⁊ aduersitatis. in quib⁹ semper bonum operari nec tempore hoc vel illo a bono opere cessare debemus: quia qd horum maiorē fructū nobis afferat ignoramus. Et hec facere debemus in monte olineti. i. in culmine misericordie ad proximum. non enim meretur impetrare misericordiam a deo qui nō facit misericordiam cum proximo. ¶ Et est notabile ꝙ imminente morte magis instabat christus predicationi: qđ est contra multos qui i senectute dāt se otio et quieti cum adhuc possent multoꝝ prodesse saluti. [Et olos pp̄s] attractus efficacia ⁊ dulcedie doctrine sue

Predicatoꝝ exemplum.

Eccli.xi.

Mane. Vespere.

¶

[manicabat]. i. mane festinabat ad eū in tēplo] vt audiret ab eo verbum vite. hoc est. mane cū festinatione accelerabat venire ad locū predicationis sue: a mane est di. manicare. vbi Cyrillus. Ppl̄s autem ante hanc hora venerunt ad eū congruū erat vt diceret. Deus de⁹ meꝰ ad te de luce vigilo. Et quia vsq; sic diebus ⁊ noctibus nunc precipue laborauit: ideo tota illa septimana penosa dicit qt per totā illam laborauit recreando / sicut ꝙ primum mundi hebdomadā operatꝰ est creando. Et qui vna septimana cūcta creauit: multo labore hac septimana hominem refecit. vnde Beda. Quę vero deus precipit dominus / suis cōfirmat exemplis. Nam qui nec unus reperiūtur iudicij vniuersalis aduentum / ante incertum singulorum nostrū exitum (delictis simul et curis hunc vite negligetis) ad vigilandum hortatur et orandum: apte impendente fine pallionis tempore / doctrine vigilijs et precibus instat: pariter ⁊ exemplo. Et nimirum hoc esse digne deo vigilare / dicto vel facto prorsus quibusq; viam veritatis ostendere: et eos quibus passurus erat vel verbo ad fidem prouocāre vel patri oratione cōmendare. Et nos quoq; ita inter prospera sobrie ⁊ iuste ⁊ pie conuersemur / inter aduersa vero nūq; de diuine misericordie cōfidentiā desperemus: diebus profecto cūctis in templo deo seruiemus ⁊ fidelibus operis bonis recommendabimus. noctib⁹ vero in monte olineti morabimur: qui a tenebris ante quātarum gaudii spiritualis cōsolationē respiramus. iuxta eum qui dixerit. Ego autem sicut oliua fructifera in domo domini sperauī in misericordia dei mei. i. sicut in qui mie fructū quibus voluit impendit: sibi a deo nō miserendum esse non ambigit. Et ad nos quoq; audiendos omnis populꝰ manicat / cum vel dicendi operibus terebrandi vel fructu dei gratia nebulis prefurarum: sicut in die beneste ambulāres / non in concubitibus ⁊ ebrietatib⁹ / nos filii lucis inuitantur. hec Beda.

Oratio.

Deus omnipotens presta mihi pauperi tibi deuocto vt deo minuta (scz corpus et animā) que de te habeo tibi cū deuotione offerā: vt vtroq; tibi seruire et placere valeā. Miserere supplici nuoq; nō fū

Pietas.

Cyrillus.

Beda.

¶ Mat.xxi. Marci.xi.

Cyrillus.

Christo. Fructus malus est qui caret fide.

ficut innumeri serui tui iustitie merito gloriosi: velut etiam multi pessimi flagitia penitendo tibi facti deuoti. O deus propitius esto mihi peccatori: et respice me oculis misericordie tue: quibus publicanū respexisti: vt per veram cordis oris et operis humilitatem ceciam te mereat iustificari et cum humilibus exaltari. Amen.

¶ De maledictione ficulnee ⁊ grano frumenti ⁊ de principe mūdi. Cap.xxxi.

Sequenti autē die scz feria secunda mane [mane] ꝛ diluculo exiens rediens in hierusalē [esuriit] pm̄ suspitione discipulorū qꝫ ad arborē accessit. Tibi nō a mane studiosi operationis dī dicitur mane reuertisse in ciuitatē vt ꝓdicaret: ⁊ ad aliquos deo patri acquireret. Esurire autem non (quasi homo indigens) cibum corporalem: sed quasi deus misericors humanam salutem. Unde ista esuries naturalis non fuit: quia in sero precedenti comederat: nec adhuc hora comedendi erat. ꝓs sicut maledictio arboris de qua subditur figurabat maledictionem infructuosi: sic ista esuries significabat desiderium christi de salute populi. Et ideo adhuc manē esurit qui iustitiam esurit. [Et videns arborem ſicī] inter verba phage et monē olineti [sed via accessit ad eam nec nullum in ea fructum nisi folia inuenies maledixit ei dicens. Nūq; ex te fructus nascatur in sempiternū. Et statiz aruit.] Venit hō ad ficulneam non causa inueniendi fructus quibus esuriens reficeretur. Sciebat ꝙ in martio tpo ficuum nō esset. sed aduit propter miraculū vt apostolos ad fidem confirmaret. vnde pm̄ Chryso. Maledixit arbo ficulnee / non quia fructum in illa nō inuenit cum non esset tempus ficuum: sed discipulorū gratia vt cōsiderent: et vt discerent ꝙ posset etiam indeos perseuerantes siccare et in momento exterminare. Ideo neq; in alia plan

Esuries quidē.

Chryso. Folia.

ta sed in omnium humidissimo miraculum hoc fecit: vt et hinc manus apparent hoc miraculum. Aīd hoc ei dominus miraculum fecit vt discipuloꝝ in fide solideret. quia vt ait Hieron. dominus passurus in populis et banditurus scandalum crucis vouluit discipulorum animos signi anticipatione firmare. Quod etiam i figuram synagoge male dicte et arefacte iesus fecerat qua fructus iustitie non inuenit. Ut bo enim fici est synagoga propter multitudinem gratiorum sub uno cornice. i. hominum sub una lege. et una propter vniformitatem ritus. que secus viam erat: quia legem habebat: sed non in via quia nō credebat in christum qui est via. [Aīd quam venit per presentiā corporalem et per doctrinā spiritualē. [Et nihil inuenit in ea] licet multum quesierit exemplis / doctrinis / signis / et miraculis [nisi folia]. i. verba legis et traditiones phariseorum absq; vllis fructibus. Sancti enim habent ⁊ folia verborum flores morum: et fructus operum. Per talem etiam arborem virentem foliis ⁊ carentem fructibus / possunt intelligi hypocrite et simulati. existentes extra viam iustitie et non in via positi: per simulationē virtutum folia circundant / sed a fructu iustitie alieni: quia exteriorem apparentiam sanctitatis habentes interius sunt vacui ab operibus veritatis et infructuosi: et ideo a domino maledicti sunt aridi et humore deuotionis priuati. vnde Chrysostō. Folia veritatis sunt species rationabilis et mandatorum in homine / aut sine fructu vbi religiosa. Quantumq; ergo religiosus. i. arbor rationabilis: profiteatur se esse dei et iustitiā non operatur: est arbor tñ medo folia habēs sine fructu. Secus vīa aūt est iuxta mūdū: mūdꝰ el via est communis ꝙ qui omnes trāseūt qui nascuntur. Quicūq; ergo hō fidelis (. i. arbor rationabilis) iuxta mundum viuit: mūdꝰ potest in se iustitie fructus rerere. Trāseuntes enim ⁊ errantes mentes demones vel ministri ipsorum per vīa. i. vagantes per mūdum istum exercuunt eos. Sicut ergo difficile est arborē iuxta viam positam fructus suos vsq; ad maturitatē seruare: sic difficile est vitā fidelem iuxta istū mūdum viuentem in re

Chryso. Folia.

¶ iij

mis. i. in nullius fuis iustitiã immaculatã vsq; ad finem seruare. Si vis ergo fructus iustitie ad fidẽ tenere / recede de via et planta in loco fetere corpt nec mundꝰ recũ aliquid habeat cõmune nec tu cũ mundo. hec Chrys.

Cũ itaq; esurieno dñs ficus ẽsset alĩ quid aliud se querere significauit: nõ esh ficus sz fidem / neq; fructus arboris sed fructus operis ẽsset. Et hoc ergo ꝑm Bedam prz q; sicut dño mutra dixit in parabolis: ita et fecit. Cur enim in ficu fructũ quereret cuius tẽpus nondũ esse q̃bet sciret? ob hoc eã eterne sterilitatis maledictiõe dãnaret: qꝫ plebem quã docebat verbo terruit factone quis habens folia. i. verba iustitie sine fructu operũ me / reatur ex cidi? in ignẽ ptolici. Una quecq; enim arbor nõ de foliis / nõ de foliis / sed de fructu suo cognoscit. sic vnusquisq; homo nõ de estimatio ne fame vel sermonis põpa / sz de suarum testimonio probatur actionum. Nec aute maledictio ficus maxime in nobis timẽda est: quia folia. i. verba nõ veremus in opera. Jã enim securis ad radicem posita est. [Et ingressus ihesus in ciuitatẽ venit in rẽplum] Secundũ suã consuetudinem: quia semp locum dei visitare consuetuit et patri exhibere honorẽ [Erant aute gentiles quidã ex his qui ascenderant] in hierusalẽ [vt adorarent in die festo] qꝫ templum ꝓ sui sanctitate in reuerẽtia gentilibus in circuitu iudeoꝝ erat: et eius famositas non tãũ latinos? iudeos sed etiam gentiles trahebat: vt de eunucho cãdacis regine patet. [Isti ergo] ꝙ xpi miracula audierãt nitides eum videre et eius doctrinã audire volebant. Et [accesserunt ad philippũ] qui videbant eũ ꝓtum et manifestũ: et se non reputabant dignos vt venirent ꝓ seipsos [et rogabãt eum dicentes. Nolle volumus te] um.] ? saluatorẽ omniũ [videre.] Et cõgruenter ad philippũ accesserunt primo: quia ipse primo predicauit gentib? sez samaritis. ¶ In his gentilibus ꝓfigurabatur cõuersio gentium per predicationẽ apostoloꝝ in proximo secuturam: ? ge reo ministerio eorum ad fidem conuerse viderent ihesum glorificatum in patria. [Venit philippus? dixit andree] qꝫ andreas primꝰ erat christi discipulus et magis familiaris ꝙ philippus: ideo ꝙ philippus andream cõsensus fuerat? ideo de cõsilio? auxilio eius circa hoc agere volebat. In quo datur nobis exẽplũ omnia faciendi de cõsilio maiorum. [Andreas rursum et philippꝰ nuntiant] ambo simul hoc domino [ieu. ? ? superiora. ¶ Mystice philippꝰ (qui ꝙ supra dict) signat veritatẽ: andreas autem virilis. ? quo intelligitur et affectũ christo adducamꝰ in conuersione animarum. [Jesꝰ vero] audiens deuotionẽ gentilium qui iã erant dispositi ad credendũ / videndũ eos properare ad fidẽ / et intelligens in eis quodammodo inchoari gentium conuersionẽ: prenunciatur sue passionis tempus imminere post quã passionem immediate gentes erant recipiende dicẽs. [Venit hora vt clarificetur filius hominis]. q. d. tũc demũ erit credere quos primum volui habere clarificare. plenitudo gentium creditura est quia venisse gẽtes ad credendum / quibus filius est clarificandꝰ. In passione quippe sua fuit filius clarificatus per signa ostensa. Fuit etiã clarificatus in sua resurrectione? ascensione. Item ꝙ in gentium cõuersione: quia deitatem eius confitebuntur vbiq;. Verũtamen per cõgruum est? dit exemplũ qꝫ mote eius debeat prouenire cõuersionem gentilium dicens. [Nisi granum frumenti cadens in terrã mortuum fuerit ipsum solum maner] quia non facit fructum multiplicationem nisi per sui cotruptionem. id est. nisi ego moriar? fructus conuersionis gentium non sequetur. [Si autem mortuum fuerit / multum fructus affert] id est. me mortuo per humanitatem / multiplicabuntur fides ꝙ gentiũ conuersionem. ac si expresse diceret. Isti gentiles qui modo vt videntur venire ad me per presentiã corporalem / post mortem meam venient ad me per fidem. Ipse est. ergo granum faciendum in corde terre ꝙ passionis humilitatem / vnde messis copiosa debebat erurgere. [Qui amat animam suam perdet eam] sz qui odit animam suam in hoc mundo / in negando sibi bona ꝓsenti? et sustinendo mala: vel etiam cum necesse est ponendo ꝓ deo [in vitam eternam custodit eam]. i. vita eterna: et quantum ad bona eterna possidenda. [Et] per contrarium [qui odit animam suam]. i. vitã [in hoc mundo] ne negando sibi bona ꝓsenti? et sustinendo mala: vel etiam cum necesse est ponendo ꝓ deo [in vitam eternam custodit eam]. i. vitã eternaliter cum eo. vbi Dingu. Si male amauerit? tunc odiuit: si bñ oderit tunc amauit. Felices qui oderunt custodiendo ne perdãt amãdo. ¶ Et qꝫ docemur ipsum imitari in passione ostendit per rationem / inducens exemplum de seipso sicut ipse fecit / ita et nos si opus fuerit? sciamus. et dicit. [Si quis mihi ministrat] hoc est nomine et affectu queritꝰ esse meꝰ minister [me sequatur]. i. me imitetur. sequi est imitari est. Q. d. rationabile est? ministeꝛ sequatur dominũ? cuius me non sequitur non mihi ministrat. quia ꝑm christo. opꝛtet eum qui ministrat sequi eum cui ministrat. Oportet ergo discipulos christi qui ei ministrant sed christum / per mortem si opꝛtuerit? per bona opera imitando ipsum. Illi quippe christo ministrant qui non sua sz que iesu christi querũt. ? quecũq; bona fiunt in temporalibus fiunt in spiritualibus propter deum faciunt. Ministrare autem christo est et clerici quamdiu in eius sacramenta fideliter dispensant. vnde Dpls. Sic nos

humilitatem se depimit: sed se nõ coperit quando vult humiliatem manifestari et non occultari. ? talis humilitas non fructificat: sed quando talis humilis vult ꝙ humilitas tacat / tunc fructificat. Ad hoc enim ꝙ granum frumenti fructificet nõ sufficit ꝙ in terram cadat: sz opꝛtet ꝙ agricola ipsum cooperiat. Predicit etiam christus suam passionem? ei? fructum: vt videntes moriẽtem nõ ideo perdãt fidem: et ex passione nõ terreantur: sed magis imitẽtur. quoniam opꝛtet nos imitari eum qui re liquit nobis exemplum vt sequamur ipsum. Unde consequẽter discipulos et omnes exhortatur ad passionis sue sectanda vestigia dicẽs. [Qui amat animam]. i. vitam [suam] sez in hoc mundo? et ad bona mundana et carnis desideria volendo sibi humiliose detectabilia vt mundo viuat? nõ deo: vel eam cum necesse est ꝓ deo non ponendo [perdet eam] sez in vita eterna: et quantum ad bona eterna possidenda. [Et] per contrarium [qui odit animam suam]. i. vitã [in hoc mundo] ne negando sibi bona ꝓsenti? et sustinendo mala: vel etiam cum necesse est ponendo ꝓ deo [in vitam eternam custodit eam]. i. vitã eternaliter cum eo. vbi Dingu. Si male amauerit? tunc odiuit: si bñ oderit tunc amauit. Felices qui oderunt custodiendo ne perdãt amãdo. ¶ Et qꝫ docemur ipsum imitari in passione ostendit per rationem / inducens exemplum de seipso sicut ipse fecit / ita et nos si opus fuerit? sciamus. et dicit. [Si quis mihi ministrat] hoc est nomine et affectu queritꝰ esse meꝰ minister [me sequatur]. i. me imitetur. sequi est imitari est. Q. d. rationabile est? ministeꝛ sequatur dominũ? cuius me non sequitur non mihi ministrat. quia ꝑm christo. opꝛtet eum qui ministrat sequi eum cui ministrat. Oportet ergo discipulos christi qui ei ministrant sed christum / per mortem si opꝛtuerit? per bona opera imitando ipsum. Illi quippe christo ministrant qui non sua sz que iesu christi querũt. ? quecũq; bona fiunt in temporalibus fiunt in spiritualibus propter deum faciunt. Ministrare autem christo est et clerici quamdiu in eius sacramenta fideliter dispensant. vnde Dpls. Sic nos eristimet homoꝝ ministros christi / et dispensatores misteriorum dei. Item quilibet fidelis in quocũq; ordine constitutus qui mandata seruat christi. vnde Dpls. In omnibus exhibeam? nos sicut dei ministros. Ministrat enim christo vnusquisq; monendo: docendo: corripiendo: benignos lenitam / etemosynam / et cetera misericordie opera implendo. Et subiungit premissi huius sequele brauium seu premiũ: quia [si ꝙ christo] digne [ministrauerit / et ipsum secut? fuerit [erit vbi christus est.] Et certe magnum est premium esse cum christo: sine quo nullꝫ est bene / et cũ quo nullꝫ est male. Et deinde manifestius hoc dicit. Ita [qui ministrauerit christo] mandatis eius obediendo / ipsum sequendo / vestigia eiꝰ imitando [hic honorabitur a pre celesti]. i. vt sit cũ filio eius equalis diuinitati? cõsocians eternitati. Et certe magnꝰ honoꝝ est ꝙ homo miser efficiatur deũ: et hereditatis heres dei / coheres autẽ christi. Beũ ille quem deus honorificabit. ille est. ditabitur illis bonis que nec oculus vidit nec auris audiuit / nec in cor hois ascenderunt: que preparauit deꝰ diligentibꝰ se. Honoꝝ est? datur homini ab alio hoibus in vita presenti in testimoniũ virtutis: sz homoꝝ datur hominibus a deo in gloria celesti in premium virtutis. O deus meus mia mea / auctor et dator oim virtutum: da nobis nunc in eis exercitium cõtinuum et tandẽ ꝓ eis ꝑmium sempiternum. ¶ Et qꝫ discipulos hortatus fuerat ad tolerantiam mortis exemplo sui quẽ sequendum proposuit: cõsequenter confortat eos vt non turbentur et retrahantur ꝓpter infirmitatem nature: quia recta ratio non obstante turbatione animę ꝑm passiones partis sensitiue dirigit eam in bonas? virtuosas operationes vt velit fortis sustinere mortem et quecũq; contraria propter deum? bonum virtutis. Sic enim in christo fuit / ꝙ non obstãte turbatione sensualitatis passꝰ est quod recta ratio suadebat. Unde ait [Pũc anima mea] sensualis [turbata est]. i. affecta est ꝑtũ ad sensitiuam passionis timoꝛẽ et tristitie ac naturali horroꝛe: ? tamẽ est de voluntate. Anima enim hic accipit ꝓ sensu sensitiuo. i. ꝓ appetitu sensitiuo in quo sunt passiones:

Beda. Parabolas fecit dixit dñs

Mystice philippus andreas

Clarificatus no ꝛpc.

Granum frumenti.

Dampnatio. Ruina. Ruina frumenti.

Ministra oportet

Anima.

non autē in ratione. Uel si dicat. Non
vos turbet vel retrahat sensualitatis
turbatio a recta ⁊ debita operatione:
quia etiā alia mea turbata est immi-
nente passione: et in hoc non obstan-
te mori eligo obediens pri p̄ vestra
salute. Q.d. enim hortat⁹ fuerat alios
imitari mortem suam: ne forte aliqs
ei diceret. Secure potes mortē subi-
re: qz nihil mali sentio. ideo contra-
rium volui ostendere ꝑ talem turba-
tionem: ⁊ per cōsequens nō esse rece-
dendum ab eius imitatione propter
naturalez ipse horrorem. Nā si nulla
passionem sensisset in alia: nō fuisset
sufficiens exemplum hominibus ad
mortem sustinendā. Quum medi au-
tem passiones aliter fuerunt in christo
sto et aliter sunt in nobis. In nobis
enim sunt ex necessitate inquantum
quali ab extrinseco commouemur et
afficimur. in christo non fuerunt ex
necessitate ſz ex imperio rationis: ad
ostendendā humane nature veritā-
tem: et ad dandū nobis exemplum
non recusandi mortem: nec ad mereti-
dum nram redemptionē / cum in eo
nulla passio fuerit nisi quam ipse vo
luntarie concitauit. Nā interdum in
feriozes vires erant subdite rationi
in christo ꝙ nihil aliud agere et pati
potuerunt nisi qđ ratio volebat: quic ꝑ
misit agere anime viribus inferio-
ribus que ꝓpria erant. Sic ergo turba
ta est anima xpi ꝙ nec supra rationē
nec cōtra / sed ſm rationis ordinem
turbatio in ea fuerit. ¶ Deinde vel eo
ostendere ꝙ non venit voluntate in
firme carnis sed voluntate ꝑfecte
nature [Et quid dicā ꝺm hac et de hac
turbatione. non dicit qđ facia: qz scie
bat qđ esset faciturus: sed docet qđ
dicere ⁊ quo fugere ⁊ quē invocare ⁊
in quem sperare debeamus. ſ.in ꝑfz
qui salvat sot⁹. q.d. Non habeo qđ de
ream ereptione querens: sed scio quid
agā / qz passurus sum. Uel non rece-
dam a cepto ꝓpolito propter timorē
periculositatis sed ex ratione sensualita-
tē superans voluntate meam volun
tati dīne cōformabo. In quo dat ex
emplum nobis vt similiter faciam⁹.
Et hoc est quod dicit. Et o tu [ꝑ sal
uifica] .i. salvum fac [me et hac ho
ra] passionis. Non dicit in hac hora
in qua pater eū mori ex posuit: ſz ex
hac hora qz inde cum glorificauit [ꝓ
pter ea] Jesū voluntarie [venisse in hāc ho
ram] .ſ. passionis ⁊ mortis. ꝓpterea
venit in mundū: vt patiat propter pa
tris obedientiā et humani generis sa
lutē. q.d. Salutarem quero sed passio
nē non recuso. Et tu [ꝑ] per hāc pas
sionē [clarifica me ne tum] me ſm ꝺa
rendicos est gr̄a nobis cū ⁊ clarifica
tio. vbi Aug. Docuit te qđ mee cre-
cuius voluntatem tue voluntati pa
ponas: hoc infirmitatem vtdocui
dicere cōtristatū / non quod ego volo
sed qđ tu vis. Et hac anie suppetan
tione turbationis in deū hō respexit
percipit vtilitatē. Prima est q̄ turba
tio alienatur. Si enī ex eo q̄ quis
amico cōqueritur turbationem sua /
alienationem recipit: quāto fortius
ꝓpter cōpassionē nature a deo recipi
pit: si cuius est q̄ turbatio meritoria
ria efficitur. Si enim meritoriū est
deo offerre cēteporalem qua portas
in bursa. multo magis si offeret id qđ
gerit in alio. Tertia est q̄ hō postea
norabilē recipit cōsolationē sicut pa-
tet de multis a tribulatiōe liberatis /
sicut ⁊ hic. Nam statim venit vox de
celo ꝓ cōsolatione. vnde sequit [Ue
nit ꝙ vox de celo ja deo patre dicēs.
Et clarificaui et iterꝫ clarificabo] .i.
clarum genui ab eterno ſm diuinita
tē: et clarum etiam faciā ſm humani
tatem. Uel ſm hominē clarificaui
in nativitate ejus angeli cecinerunt.
Gloria in excelsis deo. ⁊ magi ado
rauerunt: ⁊ in baptismo / et in trans
figuratione / et in miraculis in vita ꝓ
cum factis [et iterū clarificabo ꝓ
signa futuris in passione in qua trās
phabit de diabolo: et in resurrectione /
et in ascensione / et in ꝺm mūdi quere
sione / et maxime in iudicio. [Et dā
de turba] magis rudes [fuisse q̄ audi
dientes] sonūq; vocis nō significatū
nem ꝓcipientes [dicebāt nonnullis
cēli esse .i. aliqđ ꝓ modū tonitruū fa
tū hoc dicebāt fcīm ꝓpter dominū
[Alii aūt] magis ꝓficaces ad recta
lationē vocis intelligentes [dicebāt
q̄ angel⁹ et locut⁹ sit.] Credebāt enī
eū esse hominē pur: ⁊ ideo dicebant
angelū ei esse locutum: sicut aliqñ in
scriptura ꝺr q̄ angeli ꝓpheta ⁊ locu-
tus dicitur. ſz vox illa fuit paterna ⁊ tota trinitatis ex eo ergo fuit locu-
tus nulla. Uel tūc fuit vox ꝓ tota ꝺm
formata ad rep̄sentandū ꝓsonā ei⁹. [Et
respondit Iesus ⁊ dixit. Non ꝓpter me]
ſz instruendū / q̄ testimonio vel cla-

ratione vel clarificatione alio a me non
indigeo [hec vox] testificās [venit]
de celo [sed ꝓpter vos] ad instructio
nē vestrā qm instructione indigetis ⁊
testimonio. ſ. vt credatis quia ego ex
deo sum. Uñ effecit hanc vocē nihil
sibi tribuisse quod ante ne scisset sed
ignorantib⁹ quibus indicari oportue-
bat et ꝓpter instructionem ꝓpter cir-
cūstantia / vt cognoscerēt ipm iesum
esse xpm cui de celo babatur testimo
nū. Sicut ergo ala eius non ꝓpter
cum ſz ꝓpter alios voluntarie tur-
bata est: sic ista vox non ꝓpter eū ſz
ꝓpter alios aliquos dispensatione di
uinitus facta est. ¶ Et qz dixit vox et
clarificabo: cōsequēter modū ostēdit
clarificationis dicens [Nunc ſcz in
hoc ꝛpe passionis / rectū [iudiciū est]
non cōdemnationis sed discretionis
[mundi] .i. ꝓ mundo contra dia-
bolum. hoc est. nunc ꝓ mundo a po
testate tenebrarum liberando iudica
bitur ⁊ separabitur mūdus a potesta
te diaboli et eripietur: et hoc est iudi-
cium discretionis quo discernuntur et
separantur multi a potestate tenebra-
rū. ¶ Ut ꝛpe quoq; passionis chri-
sti discreti sunt fideles credentes ab
obstinatis contra fidem: in futuro au
tem erit iudiciū cōdemnationis infi
delium / et pmissionis credentium.
Unde exponendo subdit effectum iu
dicii [Nunc princeps huius mūdi]
.i. amatorū mundi et malorū homi
num qui habentur in mundo. ſcz dia
bolus: qui ab adam vsq; nunc fuit do
minans et nūnc dominatur in ma
lis mundo dedito. et dicit princeps
mundi nō quia sit dōs subst mūdi
dixit hominū mundialiter viventiū
quamdiu se ei subdunt per peccatū
[ejicietur] et repellitur [foras] a re
demptis et liberatis: et potestatem
hominis post se trahendi perdet hoc
iudicio per christū ⁊ virtutem passio
nis ei⁹ per quā aperta est janua glo
rie cuius cōsecutione diabolus non
pōt impedire et post se trahere san
ctos sicut ante faciebat. ꝓ passio-
nem etiam ꝺa data est homini vir-
tus resistendi diabolo: quia per eam
fortiores sumus ad resistendum. nec
mō ita facile homines seducere vel
adeo terrere pōt vt prius: nec perunt
inuitos facere quum potest et velit. In
stum est enim q̄ sicut princeps mor-
tis per peccatum hominē sibi subie-
cit ad mortem: sic qui christū ꝓcura
runt interficere iniuste / merito et digne
ejiciantur ne deinceps iustis homini-
bus per xpm redemptis ꝓsint nocere.
Permittitur tamē demones homines
ad exercitium et meritū electorum.
Et declarat modū per quē ejiciatur fo
ras: quia per mortem crucis et resur
rectionem. vnde subdit [Et ego si] .i.
cum: quia non dubitat futurum esse
quod venit implere [exaltatus fuero
a terra] scz in cruce [omnia] scz ele-
cta et predestinata ad salutem ex q̄-
bus diabolus ejicitur [ꝓpter eū ꝙ me
ipsum] vt sim caput et illa membra:
spoliādo illum qui decipiendo inuo-
lvit depredando fuerat. vel [ola] gene
ra hominū quia de omnibus generi-
bus hominum aliqui sunt electi. ſ. de
omnibus linguis / de omnib⁹ tribꝰ /
de omnib⁹ etatibus / et de omnib⁹ gra-
dibus. et sic trahit ad se omnia: quia
homo dicitur omnis creatura. Nam
amore quo ꝓ nobis passus est trahit
nos ad se ipsum. ex amore enim ostē-
so in cruce ad genus humanū habet
vim attractiuā mentium: sicut lapis
magnes attrahit ad se ferrum. Chri-
sti autem crucifixio dicitur exaltatio:
quia corpus eius fuit exaltatum in
cruce sicut vertibulum in aere ad debel
landum aereas potestates. et quia se
hūiliauit vsq; ad mortē crucis: ideo
deus exaltauit illum / et exaltat⁹ ex-
altauit suos. Per passionē ergo ha-
buit victoriam de diabolo. Unde hoc
ꝺm omnia trahere est principē mū-
di huius ejicere: non enim est cōsen-
tio xpi ad belial ⁊ lucis ad tenebras.
¶ Et nota q̄ xpc voluit mori in alti-
qua domo nec sub tecto / sed in aere
voluit exaltari et causa triplex. Ter
quidem elementum est cōe. et potest
homo habere propriam terram / ꝓ-
priam aquam / vel ꝓprius ignem / ſz
nemo potest habere ꝓprium aerem.
Christus ergo voluit in aere exalta-
ri. Primo ad innuendū q̄ sicut aer
est cōmunis sic et xpi passio. nā pas
siones aliorū sanctorū fuerunt ꝓ-
prie: at christus passus est ꝓpter se pas
sio autē xpi cōmunis fuit angelis ꝙ
sunt reparati / et hominibus quia in-
de sunt salvati. Secundo ad innue-
dum q̄ sicut aer est medius inter ce-
lum et terrā: sic christus erat est me-
diator inter deum et homines ꝙ quia
cū deo conuenit ratione nature diui-

Ex Passiōe xpi.

Ex Iudicio.

Ex Corpe mundi.

De ele-mēto pla-gis suis p̄ infidi.

Traffor-matio homi-nis effi-cacia.

Ex Exalta-tione xpi.

Cur in aere mori voluit.

ne/scd homine ratione nature humane. Erat autem quedam discordia inter deum et hominem: et ideo venit ihesus et se obtendit mediatorē. Ter- tio vt ipm aerem mundaret. sanctificaverat enim terram trigima annis super eam ambulando et sanctificaverat aquam in qua se baptizari facie- do: sanctificaverat igne spiritu sancto in specie ignis mittendo restabat vt sanctificaret aerē nō sub tecto sed in aere moriendo. Plurib' etiam de causis voluit mori morte crucis. Una propter mortis turpitudinē: vt hominem necipsa mortis turpitudo a perfectione iustitie repellat. Item quia hoc genus mortis per modum exaltationis cōtingebat fructui/ cui se/cri figure passionis. Fructui quidē conueniebat: quia per passionem exaltandus erat a patre. Cause autem passionis conueniebat dupliciter: scz ex parte hominum pro quorum salute moriebatur. ipsi enim peierauerant: qi deieci et demersi erant ad terrena. Et ideo voluit mori exaltatus vt nos eleuaret ad celestia. Ex ex parte demonum: vt scilicet eos qui in aere principatum et potestatem ex cercebant ipe eleuatus in aere conculcaret. Figure vero conueniebat: quia dominus serpentem in deserto fieri precipiebat; quia sicut ille serpens exaltatus fuit in palo/ita v dño in cruce. [Cum autem dñs tanta]et tam magna[signa fecisset coram eis]in miraculis et in doctrina/et in reuelatione secretorum cordis et futurorum contingentium per que declarata erat diuinitas eius[non tamē credebant i eū] scilicet pio maiori parte:et in hoc cōplete sunt scripture prophetarum eorum obstinationem et excecationē predicentium. Consueuerant enim dicere. quod signum ostēdis nobis vt credamus tibi? sed ecce cum tāta signa fecisset non crediderunt ei. [Verumtamen multi ex principibus].i. et ipse principes et sacerdotibus [crediderunt nunc in eum]propter miracula et impletionem scripturarum sicut et nicodemus vnus eorum qui ad ihesum venerat ad ihesum nocte/et gamaliel/et ioseph ab arimathia/et alii complures]sed propter pharisēos non confitebantur[manifeste: timētes [ne de synagoga eiicerentur] quia iam cō spirauerant q confitentes ipsum esse christum de societate iudeorum expellerentur : quod apud eos valde ignominiosum erat. Ete cito enim de synagoga reputabatur magna: sicut hodie apud nos electio per excōcationem denotat ecclesia. Causa vero et radix tante pfidie defectus fei quare non confitebantur erat superbia et mundi gloria [dilexerunt enim gloriam hominū]et honorem mundanū in dignitatibus et laudib' humanis [magis q dei gloriam]et meritum p̄o dei gloria speradum/sicut deberet honor et gloria. Et hoc enim q̄ publice confiteri timebant amittebant gloriam hominū: ut cet ex hoc consequerentur gloriā dei. isti autem magis elegerunt quam gloria dei nolentes publice confiteri/ qi gloria hominum cupientes a mādanis honorari: non attendentes ad dictum Apostoli. Si hominibus placerem xpi seruus non essem. Isti hodie multos habent sequaces scz pio mundi gloria se et sua predicantes exponentes: et parum aut nihil pio dei gloria promerēda facientes. Unde eorum fides insufficiens erat non enim sufficit corde credere ad iustitiam/ sed oportet etiam ore confiteri ad salutem. Et in hoc humana gloria est parupendenda/ et omnia pena patienter toleranda: quia omnis pena que pio iustitia sustinet est merito: et cum Apostolo quilibet dicat. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce dñi nostri ihesu christi: per quem mihi mundus crucifixus est et ego mundo. fm Augu. Dominus crucem suam in frontibus credentium fixit vbi quod ammodo scdes est verecundie dicere de nomine eius fidelis nō erubescat / et magis deo gloria q̄ hominum diligat. Unde ille qui euangelium legit et etiam illi qui audiunt/ signo crucis se signant. Post hec autem tandem dominus [ihesus] qui scrutatur corda hominum cognouit secus furorem illorum et malitiam quam iam de eo occidendo concepperant volens eos premunire non expectauit in opus iremtsed [abiit] recedendo a perfectorum finis: dum non recipiebant eius doctrinam [et abscōdit se ab eis] mirifice illos rum inuidiam et furorem: quia non dum venerat hora passionis sue. In quo nobis exemplum dedit vt cū de aliquorum malitia nobis cōstat/ cedamus.

Cur in cruce.

Rume. xxi. et Joan. iii.

antes⁹ patrare opere tentent/fugere debeamus. Abscondit se ab eis facie cognitionis sue eis subducendo: qñ dei a iudeis ad gentes significabat. [Et cum vespera facta esset egredie batur ihesus cum discipulis duodecim[hoc cumtate et redijt in bethaniam] tibi mites et iustos de regno dei docens in die contra pertinaces et malos aspere loquens: cosp̄ pio mnibus prauis redarguens/ et nos eū in hoc imitari cradiens. ¶ Oratio.

Domine ihesu christe da mihi vt non solum folia hoc est verba et estimationem iustitie /sz et fructus operum habeam: ne ā te vn ꝙ maledictionem incurram. Da mihi vt tanq̄ vertus tuus minister pio modulo meo te sequar vbi tu es et ego esse merear. Trahe me post te ihesu bone, non trahar me dulcedo secuti: sz trahar me suauitas amoris tui. Sit tecū in celo ingiter intentio mea: sit mecum in terra cōtinua protectio tua. Tādeream tibi inseparabiliter: seruiam tibi perseueranter: queram te fideliter. meniam te feliciter: possideam te eternaliter rex me⁹ et deus meus. Amen.

¶ De duobus filiis quorū vnus in vineam iuit/ alius tre neglexit. Cap.xxxij.

Matt. xxi Mar. xi.

ITem] tertia sabbati hoc ēferia tertia iterum [mane] reuertendo ad ciuitatē hierusalē [trāsiens]dño et discipulis eius circa locum vbi ipse maledixit ficulnee[viderunt] discipuli [arbore ficulnee]a fundamentis radicibus]id est a fundamento q̄ erant sacerdotes et scribe: et amplius q̄ prima die mirati sunt de subita aridita ex ea q̄ sermo dñi maledictionis quasi sagitta usq̄ ad radices descendit. [Et cū venisset in templum].i. in atrium templi vbi cōuenichant homines ad orandum et verbū dei audiendum: vt doceret/orarer/et ex emplum daret[accesserunt] non vt docerentur cū populo: sed vt docentem experent invehendo[ad eum docentem].i. non docerent quando precipue impediendus non erat[principes sacerdotum]hs non ex causa ignorantie]ex sensione populi]a quibus egressa est iniquitas. Sz Chrysostm. Dicebant sacerdotes apse. nos sumus cōtēne templi: et ecce super illum tota recumbit ecclesia. nos sumus quasi sacentium scripturarum lingua visibilis: et ecce ille resonat in medio templi/ et nos conēpti quasi cithara dissipata sacemus. nos sumus patres: modo ille generat filios/et nos sterilēs sumus.q.d. inutilium vilificamur. Accesserunt inquam[dicentes.] Die nob⁹ qua ad ostium nostrum pertinet hoc inquirere et scire[in qua potestate hec facis?]sz an propria an altiude tibi cōmissa[et quis tibi dedit hāc potestatem]vt ista facias? quasi dicerent. Quid est q̄ elicis de templo quos vis cum non sis ostiarius:et doces nobis inconsultis? Quesitum qua auctoritate ista facis: quia auctoritatem elicēdi de templo habebant ostiarii:et docendi in templo sacerdotes et legisdoctores ad hoc a principibus sacerdocum assignati/ et non alij. Christ⁹ autem neutrā auctoritatem videbat habere:sed magis vsurpare. Subintelligitur esti cum operari per diabolū et diaboli esse quod facit: sicut supra dixerunt q̄ in beelzebub demonia eiiceret. Quasi vellent dicere fm Chry. Tu de sacerdotali familia nō es: scriptura hoc tibi non donauit neq̄ cessuri in qua ergo potestate hoc facis? nūquid i beelzebub principe demoniorum? Jesus autem oppositioni reddidit oppositionem nō solutione /quasi clauum clauo retūdens:et ā aperta responsione tentatorum calūniam cōfutare poterat/prudēter eos interrogat vt ipsi vel suo silentio vel sua responsione et sententia cōuincerēur. Calūniantes enim melius interrogatde ā directa ratiocinatione vel responsione ad inconueniens ducitur. Illen⁹ enim est optimus modus respondendi et concludendi contra malignantes: qñ ex suis propriis verbis et responsis arguuntur. Per hoc quoq̄ ostenditur q̄ malignantibus quales isti erant non sunt secreta dei reuelāda: sed eorum malitia prudenter est declinanda. [Interrogauit ergo eos de

Chrysost.

Quesitio de potestate christi.

Auce.i.

Chrysost.

Ad Calūniā. ri ꝛ malignanti q̄ re- spōdeda.

Baptis. mi⁹ Joā. vnde.

baptismo ioānis vñ erat: de celo an
er hominib⁹].i.ex dei pcepto ⁊ diuina ordinatione/an ex holo adumentione ⁊ hūana institutione. [Ille illi] stupefacti ad interrogatione[cogitabant intra se] vīa respondendi ſ] nō habebant videlicet ex quacūq; rōne ſponē ſuā cōfutione. Nam ſi dixiſſent baptiſmum ioānis [de celo] .i.ex celeſti et diuino inſtituto eſſe/ patenter cōmnecebantur quia nō crediderūt ioānni dicenti ipm dīm de celo veniſſe:et phibenti et teſtimonium de pote ſtate. Qui enim credidit ioanni credidit et xpo:quia ioānes xpo teſtimoniū perhibuit dm predicando/ ⁊ dei filium eſſe nūciando. Quaſi veller dicere. Jlle mihi teſtimoniū perhibuit quem confiteminī habuiſſe prophetiā de celo: et ab illo auditis in qua poteſtate hec facio: quia ille hoc demonſtrauit teſtimoniū mihi perhibēdo. Si aūt dixiſſent [de terra]:ex inſtitutione humana/ periculū mortis incurriſſent ad populum vt ranḡ blaſphemi eſſent lapidandi: q̄ ppe⁹ qui pio maiori parte ioannis baptiſmū ſuſceperat / eū ex vita et doctrina ac xpi teſtimonio propheā ſanctū ⁊ verū a deo miſſum reputabant: et per cōſequens verba eius ex ore a deo eſſe ſentiebat. Videntes ergo vt ait Beda. quodlibet horū reſpondiſſent in laqueū ſe caſuros: timētes. ſ. plebis lapidationem /ſed magis timentes veritatis confeſſionem. Et mendaciter dicentibus eis ſe neſcire / ait ihs⁹ [Neq; ego vobis dico in qua poteſtate hec facio.] Non dico vobis quod ſcio: quia non vultis fateri quod ſcitis. Quia ergo dicebant ſe neſcire q̄ ſtamen ſciebant:noluit eis de ſe aperire veritatem de hoc quod querebant: et iuſtiſſime confuſi ſunt. Ex ſua ergo taciturnitate compulſi ſunt a ſua petitione ceſſare. Nam ſm Chryſoſto. Mendacia ſi non hñt quem decipiāt ipſa ſibi mentiūtur. Duab⁹ quippe de cauſis ſm Bedam occultat veritas: vel q̄ auditores min⁹ capaces ſunt ad intelligendum. vnde dī. Multa habeo vobis dicere:ſed non poteſtis portare modo. vel quia ex odio ⁊ cōtemptu indignaſſunt quibus aperitur. vnde dī. Nolite ſanctum dare canibus neq; mittatis margaritas ante porcos. et hic virtūs cōcurrebat. Et tertia cauſa addi poteſt ſcilicet aſſi-

Beda.

C Chryſoſt. Mendacia. Beda. Veritas occultatur de cauſe. Joā. xvi. Mat. vii.

duitas predicandi: aſſiduus enī qui predicatio vileſcit. Voluit ergo xp̄s oſtendere de facto ⁊ exēplo q̄ ſ] vñ cauſa dicere de facto ⁊ exēplo q̄ ſ] vñ cauſa
lio cōra cautelas malorū inſidiantiū bonis. vnde dicit Chry. Jmperfectum opus docere ſentientē reſiſtere. Qui aūt aperiēda erat veritas ſuę potestatis et predicationis alias et nō ipſis/et quare indicauit per parabolā duorum filiorū/quorū vñ pater dixit [Vade in vineā meam. Qui reſpondit. Nolo. Poſtea tamen penitēcia motus iuit. Dixitq; alteri pater. Vade in vineā meā. Qui reſpondit. Vado. Sed non iuit.] Domo iſte duos filios habuit eſt deus ſ] pater. qui dicit homo ratione manifeſtatiōis quam ad hominē habuit: ⁊ etiā oēs homes paterno affectu creauit: et cum ſit natura dūs/ tamē magis vult diligi quaſi pater q̄ timeri quaſi dominus. Primus filius tempore ⁊ origine non dignitate et dei cognitione eſt populus gentium / alter populus iudeorum: quia gentes erant ex ſpe noe/ iudei aūt ex abrahām. Quare aūt in vinea eſt facere inſtiā / quia generaliter q̄dē in natura cūm bona de⁹ plāauit: ſpecialiter autem iudeam in lūno vite dedit: cuius deuerſe ſ]pires ſunt diuerſe inſtitiarum ſpecies. Primo filio primum dixit p naturalis legis impreſſionē ⁊ notam [vade operare] .i.in rpe huius ſcripi li fac legiā naturalis inſtitiā / q̄ eſt. Hoc facias alii quod tibi vis fieri: et quod tibi non vis fieri ne feceris alteri. Operare tuḡ[in vineam] .i. in eccleſiam extra quam non eſt locus operandi meritorie. Nequeunt eſt aūt ei non facie vt homo: ſed in corde vt deus/ ingerens intellectuum ſenſibꝰ: quia nūḡ deus deſtruit homines nutriare ad bonum per occultos inſtinctus. vnde Chry. Poſunt deus ſpirituum ſcīe boni et mali in hoibus vt quotiens cūq; peccamus ille in ſtimulo quaſi factum noſtrū accuſet. ⁊ in cōſcientia tacite ad aſam loquit deus. Maiꝰ eſt hoc: et hoc bonū eſt. [Jlle aūt ſ]ex primus filius in cogitatu ſuperbie [reſpondit nolo] quia bonum relinquendo et malū eligendo aperte contra mat fuit: legi enim naturali non obediuit et libero arbitrio abuſus eſt. vnde Chryſoſt. Quamō rite notō: Jn cogitatu. Qui bonos intellectū boni et mali relinquit

C Chryſoſt. Spiritus ſcīe. Jnſtinctus. Cogitatu.

bonū eſt ſeḡtur malū.in cogitationib⁹ ſuis cōtra dīm reſpondere videt dānato. ⁊ contra intellectū ſuū creantis ſibi a oño facti. hec Chry. Sed poſtea tis aduēni ſaluatoris ad predicatorē xp̄i et apoſtoloꝝ credens penitētia ductus operatus eſt in vinea dei: et ſermonis cōmunitū labore correxit/quia ſummo deo colla ſubmittere nunc cum fide deo placet. [Vlteri autem filio poſtea dixit]per moſaice legis datione[vade et operare in vinea mea]ref ac iuſtitie opera. [Qui reſpondit vado]quia primū oēs ſeruare voluit: et ſe ad ſeruiendū deo p ſuſceptionem legis moſaice obligauit dicens moyſi. Omnia precepta dominū facimus. [Sed non iuit] ⁊ q̄s ore reſpondit opere non implenit: q̄ in ſeruitio dei non remanſit/et legem ſuſceptam non obſeruauit: neenō ad idola vertam ex ad infinita mala decidauit: et nunc xp̄i euāgiū negat. Jn durit aūt hanc parabolam eos interrogando:et propria reſpōſione illos ipſeraſ ministros arguendo ⁊ propria iudicio condēnādo. [Cū ergo queſſiſſet/quis ex duobus fecit voluntatem patris : et illi reſpondiſſent/ primus]non intelligētes de ipſius dicam parabolam/ et neſcientes quid in reſponſione ex proximo dicerent:eōdemnationē ſuā inuititer ex reſpōſione proprīa eos edixerunt cōfirmās ꝑ.iam ab ipſis ſententiā et dicens. [Amen dico vobis:quia publicani et meretrices ecclēſiā ſequent in regno dei] .i. in eccleſia militante per fidē et penitētiam/ et in triūphante per gloriā: vobis extra pereuntibus per infidelitatē. Primus eſt filius qui fecit voluntatem patris dicendo et miſericordia: ſed quia neglexit dignus eſt reprobatione et pena. Qui aſſi iuxta. Non ſolum gentiles meliores ſunt vobis iudeis/ ſicut et ipſi iudicaſtis: ſed et publicani de gentibus ſcilicet publicani et meretrices qui inter vos in infidelitate ſunt turpiſſime vite erunt maioris meriti apud deum ſ] vos: quia melius eſt non promittere et facere inſtitiam dei ſ] promittere et meriri. Et ſ] Hieronym. Simulatus ſanctitas peior eſt impietate. et hoc vitiū potiſſime vigebat in ſacerdotibus et leuitis. Jgitur ſm Origen. Populus vel parabola ipſa ad eos qui modicum aut nihil promiſerunt: operibus autē oſtendunt.et cōtra eos qui magna promiſerunt: nihil autem vel parum ꝑ.ſuam promiſſionem agunt. Nam hodie heu multi etiam religioſi non ſolum legis ſcripte ſed etiam legis naturalis iuſtitiā derelinquunt: ⁊ ideo nō miſericordia eis filio primo / ſ] potius pena cum ſcis digni ſunt. vbi Chryſoſto. Primo q̄ ex perſona omnī peccatorum publicani ponā tur:et ex perſona eius mulierū peccatricū meretrices. Quāto enim maiora ſint peccata in viris et mulieribꝰ: pieter iſta tamē ꝓpie auaritia i viris abundat / fornicatio aūt in mulieribus. Mulier eſt q̄e in domo ſua ſedet inclusa facile peccatū fornicationis incurrit quia hoc vitium facile ex vacantia et ocio naſcitur. Nam qui ſollicitudinibus animum habet occupatum / non facile fornicationi oper.m dat. Nam diffinitio amoris hec eſt/amme vacantis paſſio. Vir autem qui in actibus virtutum diuerſarum eſt aſſidue/auaritie peccatū facile incurrit. fornicationem aūt nō facilemīti forte multum ſit laſciuus. Nam occupatio virtutum ſollicitudinum ſuggeſtionem voluptatis plerumq; excludit. Unde ꝓprium eſt hoc adoleſcentiū nihil agentiū. hec Chryſoſt. Deinde ſubungit cauſam reprobationis iudeorum que eſt cō ceptus credendi: quem aggrauat et ſanctitas ioannis/ et exemplum cōuerſionis peccatorum[quia publicanis et meretricibus ioanni credentibus] et ad predicationē eius penitētiā agentibus [ipſi nō crediderunt] ioanni: doctrinam eius audiendo et opera eius imitando.[qui venit ad eos in via iuſtitie] quia opus perfectionis faciebat: et xp̄m qui eſt ipſa iuſtitia annuncia bat. ſed nō ſolū hoc non fecerunt/ſed nec poſtq̄ publicanos et meretrices credentes et penitentes viderunt confuſi ſunt aut cō punci vt crederent: vel illorum exēplum ſequerentur quibus ipſi exemplum eſſe debuerant.et quo ſequitur aggrauatio peccati ipſorū: quia nec precedere nec ſequi illos in fide ⁊ penitentia voluerūt. Laici etiā ⁊ facer dotes vno filii poſſunt intelligi: populus ꝑ.filius / ⁊ ſacerdos ſecundus. Duos etiam filios dicit Chryſoſt. eorū cōditionem et ordinem ſacerdo

Publicani et meretrices.

Primus.

Vtilitas ſtatuta. Origē.

Chryſoſt.

Laici et clerici.

rum. Quis est prior filius: Populus. Prior enim populus creatus est: deinde sacerdotes qui regerent populum. Non enim populus propter sacerdotes creatus est: sed sacerdotes propter populum. Denique populus dei ex tempore abrahe cepit: sacerdotes aũt ex tempore aaron. Et populares per hoc ipsum q̃ secularem suscipiũt vitam / denegare videntur obedientiam deo. Sacerdotes autem magis videntur obedientiã promittere deo/ precipue per hoc ipsum q̃ specialiter in ministerio dei constituuntur. Hã qui docet populũ constituitur / sine dubio profitetur talem se esse quẽ oportet esse doctorẽ. Sacerdos et oĩs clericus est specialiter non promittat: tamen per hoc ipsum q̃ doctor cõstituitur aliorum / tacite promittere videtur in omnibus obediturum se deo. Et melior est laicus qui in prima facie secularem profitetur viã/ reuera autem studet vivere spiritualiter: q̃ sacerdos qui in prima quidẽ facie profitetur viram spiritualem, reuera autem complectitur vitam carnalem. Et melior est laicus aũ deum penitentiam agens: q̃ clericus primatus in peccato. Laicus autem in die iudicii stolam sacerdotalem accipiet: et ideo in christmate sic vnguũt omnes sicut in sacerdotio. Sacerdos autem peccator spoliatus dignitate quam habuit/erit inter infideles et hypocritas. Unde et modo secularis homo post peccatum facile ad penitentiã venit. Nam occupat negociatione seculari dum scripturã non satis attendit/semper que i scripturis posita sunt noua et videntur: ideoq; cum audierit aliquid de gloria sanctorum aut de pena peccatorũ/ quasi nouum aliquid audiens expauescit. et dum bona cõcupiscit aut mala timet: compunctus ad penitentiã cito recurrit. Nihil autem impossibilius q̃ illuz corrigere qui scit omnia: tamen cõtẽnẽo bonum diligit malũ. Omnia enim que sunt in scripturis/propter meditationem quotidianam ante oculos eius inueterata et vilia estimantur. Nam et quicquid terribile est/usu vilescat. Propterea clericus qui semper meditatur scripturas: aut omnino obseruaturus est et erit perfectus: aut si semel ceperit illas contẽnere nũq̃ excitatur in illis vt timeat. Quis aliquando vidit clericũ cito penitentiam agentẽ: et si deprehensus humiliauerit se non ideo doleat q̃ peccauit/sed cõfunditur q̃ perdidit gloriam suã. Putatur dominus quasi crudelis clericis penitentiam denegasse dicens: si sal tue anime fuerit in quo saliatur? Et quasi naturale esse cõsiderãs: quia nõ est qui vocat illum errantem qui erranteq; alios corrigebat. Ideo nõ dico populares (quia Pius rationem/ verbi viri) suam dispensasse/sed publicanos et meretrices qui desiderijs mundialibus et voluptatibus carnalibus seipsos maceraverũt/precedẽtes eos in regno dei: qui illi cõuersi desinũt esse qs erãt/eos denegantis in opere qs videbant/ qs in verbo/tanq̃ arbores folia sine fructu habentes non pascentes animam sed deiudentes. hec Chrysostomus.

Per primum etiam filium qui primo renuit patris preceptum ſz postea fecit significatur populus: qui male viuendo deo seruire negat/sed postea penitentes viriliter operantur. Per filium vero filium qui facere voluit patris promisit et non fecit: significatur illi qui operari virtuose promittũt/sed non faciũt. de quibus sunt multi religiosi/ppfitẽtes seruare magna ſz euãgelica consilia: cũ tñ non seruẽt etiã precepta: propter qs seculares etiam peccatores tamen postea penitentes eis coram domino preponuntur cum dicitur [quia publicani et meretrices precedẽt vos in regno dei.] Nullus ergo peccatoꝝ diffidat/nullus iustus presumat: cum peccatores per penitentiam quandoq; alios in regno dei precedant.

Oratio.

DOmine Jesu christe doctor bone da mihi veritatẽ corde credere/et ore ea opere prout opoꝛtet confiteri: malignitatẽq; spirituum et hominum camelas et alias naias sapienter declinare. Da mihi legis naturalis cordibus nostris inscripte et legis scripte in libris nobis date iustitiam facere/et eam in omnibus voluntatem adimplere: vt nõ cum secundo filio penam sed cum primo misericordiam apud te merear consequi. ac cum vere penitentibus gratiam in ecclesia militante et gloriam in triumphante misericorditer inuenire. Amen.

De locatione vinee et sanguinarijs vinitoribus. Cap.xxxiij.

Al. xxi. Mat. xii. Luc. xx

ADidem ꝓposuit eis aliã parabolam de hoc pfamilias qui plãtauit vineã et circumdedit eã sepi: et fodit in ea torcular: et edificauit turrim: et locauit eã agricolis [seu colonis [et peregre profect⁹ est. Illi aũt seruos suos ad recipiendũ fructus missos male tractauerunt et occiderũt: et nouissime filium missum herede cognoscẽtes et hereditare habere volentes apprehenderunt: et extra vineã eiecerũt eum et occiderunt. Et interrogati quid facturus dño vinee colonos illos perderet: et vineã suam locabit aliis agricolis qui reddant ei fructũ temporibus suis. Quinimo ipse dixit: q̃ auferet ab eis regnũ dei et dabitur genti facienti fructus eius.] In hac parabola deserit multiplicem malitiam et ingrati tudinẽ iudeoꝝ. quibus dꝰ [paterfamilias] qui natura dño/benivolentia pater [homo] misericordie non natura/similitudine nõ veritate. multa beneficia contulit: quia domus israel et synagoga vinea est et electio pontifices patriarchas et prophetas et ex eis et viribus eorum. Quã de egypto transtulit et in terra promissionis [plantauit] cui [sepi circumdedit] custodiã quidem tripliceꝫ angelicã super muros hierusalẽ/ et humanam ſz protectionem bellicoꝝ virorum/ et terrenam ſz munitionẽ munitie timoꝛe compũctẽ et malos iustitie timoꝛe compũctẽ et malos exercuerit: et hoc fodit signos/mysticos/ [et edificauit turrim] templum ad cultũ dei: qs dicitur turris propter altitudinẽ edificii: propter seruitatem refugij/propter dignitatem. priuilegij respectu aliarũ nationũ. et locauit eam agricolis [et operarijs ſz sacerdotibus et principibus qui debẽt extirpare vitia rãs spinosa: et inserere virtutes rãs bona semina: ac seruare cultũ diuinũ et iustitiam in hominibus [et peregre profectus est [non loci mutatione: quia deus est vbiq;] ſz q̃ vinitoribus liberũ arbitriũ reliquit: vel propter ipsorum negligentiam. quia Pius Dionysius. Quã vbiq; presens est: diligentibus presentior/et negligentibus absentior est [cum autẽ tempus fructuum appropinquasset] q̃ post legem susceptã debebant facere fructum bonoꝝ operuz [misit seruos suos]. i. primos prophetas [ad agricolas]. i. ad reges et sacerdotes primipaliter: et ad alios subditos eis cõsequenter [vt acciperent fructꝰ] per predicationẽ suam eos ad fructũ bonorum opeꝝ reducendo [et agricole apprehensis seruis] q̃ multi reges et sacerdotes prophetas sibi missos a dño rapuerunt cõprehendentes [male tractauerunt et occiderunt. Iterũ misit alios seruos plures prioribꝰ] multiplicando ſz prophetas ad populi correctionẽ [et fecerũt eis similiter] q̃ ipsi ingrati deũ inhonorauerunt: similiter illos prophetas persecuti sunt et interfecerũt. [Sed nouissime]. i. in vltimo tẽporibus [misit filium suum] pro nobis incarnatum [quem heredem] vniuersorum et principem cognoscẽtes [eiecerunt extra vineam] negãdo: vel q̃ extra portam hierosolymoꝝ occiderũt crucifigẽdo [volentes habere hereditatem] temporalem ſz possessionem. [Cogitabat enim intra se: si iterum populꝰ habeat diuinum esse vt amittamus consuetudinem hostiarũ que ad nostrum parata est lucrum. Si aũt occidamus eum / sic semper tenebitur consuetudo offerendarum hostiarũ: et sic fiet nostra possessio / et erit nostra hereditas. [Venit aũt] dño ad iudicandum et iudicium faciendum: quãdo ex ei⁹ ordinatione venit cõtra eos exercitus romanoꝝ [et malos male perdidit] quãdo ciuitatem et templum per romanos destruxit: ac populũ occidi et captiuari fecit. Uel hereditas vbi est ecclesia: quã iudei prius moliebãtur dum fide eius extincta iustitia que ex lege est pfundere gentibꝰ conabãtur. Hec fecerũt: vt sic ingrati [mali male perdãtur] et meritis dãnẽtur [et ab eis regnum dei] ſz xps/scripturas sacras seu sermones

Ecclesia

Studentes in vinea. i. in ecclesia et in mundo.

Y Scãrij faciles ad peccãdum cõuersi difficiles.

mm

Universidad de Deusto
Biblioteca

pouerarum intelligentia/fides/eccle-
sia/et vita eterna [auferantur] et hoc
pertinet ad iudeorum reprobationem:
sed quod sequitur pertinet ad genti-
lium conuersionem [et vineā] eccle-
sie [locetur alijs agricolis] quia ec-
clesiam suam christus regendam tra-
didit apostolis et alijs discipulis [qui
reddent ei fructum temporib⁹ suis]
quia ad predicationem eorum credi-
dit multitudo gentium [et regnum
eciorum detur alijs] scz gentibus ab
oriente et occidente/ab austro et aqui-
lone venientibus [qui faciet fructum
cordis credendo/et ore confitendo/
et operis seruiendo/et corporis patie-
do.et recubent cum abrahā/ysaac/
et iacob in regno dei: et ipsi iudei ej-
ciēntur in tenebras exteriores. ¶ My-
stice corum potest exponi de ecclesia
hoc modo. quia [homo] id est christus
[plantauit vineam] id est eccle
siam/sanguine suo et delatere suo fo-
mataman quia tot sunt differētie pa
triarum quot differentie hominum [et
circumdedit ei sepem] id est euange
licam doctrinam/vel angelorum cu-
stodiam [et fodit in ea torcular] id
est crucē rpi/vel martyr⁹ passionem
[et edificauit turrim] scz martyrū rpi/
vel contēplationem christi confesso-
rum et doctorum/vel fidem de qua ec
clesia se defendit cōtra hostes [et lo-
cauit eam agricolis] id est prelatis/
quos varijs mysterijs regitur et gu-
bernatur [et peregre profectus est]
vt supra exponitur [et misit seruos]
id est bonos ad arguendum malos
[et aliquos occiderunt: et alios occi-
derūt] vt patet de multis. [Deinde
mittitur christus filius] inuisibiliter
a parte quando aliquem inspirat ad
bonum [sed aliqui] sunt ingrati non
solum eius instinctum repellentes/
sed etiam pessime agentes: propter
qō quantum in eis est [occidunt eū]
de quibus dicit Aplus. Rursum cru
cifigentes filium dei.et sic ex dei iusti
cia perdūtur [et vinea alijs locatur]
cum eor loco boni subrogantur. Po-
test etiam per vineam istam intelligi
anima rationalis homini per deum
locata: qi ad hoc inf̄undit̄ corpori
vt ipso mediante fructum bonoy ope
rum faciat: multa merita acquirat
q̄ bona facta per hominem sunt q̄si
vites. Ex in quolibet bono hominis
(sive sit bona cogitatio vel bona ope-

B
Mystice. Ecclesia.

Heb. vi.

Anima.

ratio vel locutio) crescunt quāq; mer-
quarum quanto remanent hominē
quinta vo debetur deo. que vue sunt
cordis iocunditas/culpe remissio/et
quisitio.quintavua est gloria.beatitu-
non nobis sz deo dare debemus. Po-
test insuper exponi de religione. cui
fundatio.maxime in triplici voto di-
citur diuina planeatio: scpeq; regula
et constitutiones.et ocular lectio. stu
dium scripture: turris predicationis
gricolarum locatio prelatorum per-
fectio est. felices qui eam bene colue
re non negligunt: augent et non dimi
nuunt: conseruant et non destruunt.
Quilibet autē nostrum de populo est
vinea.et idem est etiam cultor agri
bet enim nostrum colle seipsum. inde
Dicitur. Locata est autem nobis vi
nea.et locata est ea cōditione vt red
damus fructum dño temporibus suis:
et sciamus vnicuiq; cōpetere ad opes
tear nos vel loqui vel facere. [Pisto
cipes aūt sacerdotum et scribes videa
riset cognoscētes q̄ de ipsis dixerat.]
parabolam istam [voluerunt eum]
quasi mendacem [tenere ad occidē
dum [sed] diuine reuerentie timore
tum timorem preferētes [timuerūt
turbas] et non processerunt in facto
[quoniam] turbe [sicut prophetam
habebat eum.] Sed quem tunc ter-
be quasi prophetam habēt. et celeri
postea contra ipsum crucifige cruci
fige eum clamāt. quia turba mobilis
est. nec in proposita voluntate perse-
stens. vbi Chrysc. Omnis bonus ma-
lus. ¶ Trium ad voluntatem suā: et ma
nuo suas mittit in deum / et occidit
eum. Qui enim deum ad tradendum
exercere nō dubitat: qui precepta ei
conculcat: qui nomen eius contēnit:
qui blasphemat: qui murmurat con
tra deum et turbato vultu aspicit con
tra celum: qui in ira sua manus audā
cter subleuat contra celum: nonne si pos
set fieri manus mittaret in deū et oc
cideret eum. vt iam tacēter precaret
Vide nūc obstinationem pōtificum
et maior. quia audientes doctrinam
christi non fuerunt contriti: sed ma
gis ex hac indignatā ad occidendum
eum incitati. Multi sunt tales hodie
qui indignantur quando reprehen-
duntur: quia pauci sunt qui verita-
rem sue correctionis velint audire:
timo et persequuntur reprehendē-

tes eos p̄o ipsorum salute. Vide etiā
quomodo pōntifices et maiores terra
hebantur a malo propter populum:
cum tamen deberet esse per contra
rium. Nec plebs quasi asina balaam
fuit / que ipsum errantem corripuit.
Hoc quotidie geritur in ecclesia cum
quilibet solo nōie fateatur eam quam
non obligat ecclesiastice fidei et pacis
vinculum: sed erubescit vel timet im-
pugnare propter bonorum multitudi
nem. Sed licet ab occidendo dei filio
ad modicum donec veniret hora eius
timore humano potuerunt retarda-
re: tamen tandem amore volue-
runt cohiberi. Predicationem enim
christi contemnentes propter cupidi-
tatem temporalium conspiraverunt
in ipsius mortem/ne perderent cupi-
tatem et templum: in quo quidem tē
po habuerunt pecuniam populi sub
obtentu cultus diuini. Unde occide-
runt filium vt haberent hereditatem
et pacifice possiderent templum et ci
uitatem: nec occasione eius romani ve
nirent/et eis locum et gentem auferā
rent. Contrarium tamen eis accidit:
quia in vindictam mortis christi et lo
cum et gentem perdiderūt. vbi Chry-
sostomus. Quandoq; igitur deterri
q̄ medios eos transit non apparens:
quandoq; autem apparēs doloremq;
eorum concupiscētiam detinet. hi au-
tem neq; sobrii fiebāt neq; verecūda
bantur: ita finaliter eos dilectio princi-
patus et vane gloie replenit cupido.
Nihil ira aduersus priorum copu
tinuitis et in precipitationes fert: et
nihil ita facit a futuris excidere sicut
affirmare esse temporaneis et presentia
appetere. Nihil ita facit et hos portā
ficiat omnib⁹ illa prehonorare. Que-
rite enim (air dominus) regnum dei:
et omnia adijcientur vobis. Neq; ira
solliciti⁹ sis de tuis: sz dimitte ea deo.
Si enim ea inde solicitus fueris: ve
homo solicitus erio. Si autem deus
prouiderit ne solicitus sis de eis di-
mittens spiritualia que maiora sunt:
ea ipse non valde eis prouidebit.
Ut igitur valde eis prouideatur solli
omnia concede. Si enim et ipse ea tra
cueris dimittens spiritualia: non
mittam ipse eorum faciet prouisio-
nem. Ut igitur ibi bene omnia
dispōsita sint/et a sollicitudine eripia-
rio vniuersa: adhereas spiritualib⁹/
despice secularia. Ita est et terrā ha-

Chrysc.

Terrenorum cupiditas tollenda.

Mat. vi.

B
Monachorum vita.

Luce i.

bebis cū celis/et futuris bonis prici-
pabis. hec Chrysc. Decper Chrysam
bicra marie et precipue ad monachos
sostomus hoc loco narrat.eaq; ad se-
cularium vitam comparat / dicens.
Que videt ita onerosa esse vita et dif-
ficilis: eam que monachorum est di-
cōter crucifixorum militum. Hac que
videt esse mitis et mollis difficilior est
er delectabilior.ter tārum est medium
quanta est potius et pelagi continue
a vento percussi differentia. Immere
usit a cōuersationibus confestim pu
nitudia tranquillitatis. Fotos enim
er cuntates et eos qui in medio sunt
tumultus fugientes / vitam que est
in montibus elegerunt: que nihil ha
bet cōmune ad presentia: et iam que
sunt regni tituli meditantur in silen
tio et quiete multa.et cum omnib⁹ his
deo sunt cōiuncti. Quoniam opus mo
nachorum habebat adam ante mo
bedientiam: opus est eis id quod erat
et ade ante peccatum quando glorio
sum illam indutus erat / et deo cum libe
ra presentia copulabatur / et regio-
nem illam que multa erat plena pu
ritate habitabat. Quo enim hi deter
rimis illo sunt dispositi quando ante
inobedientiam positus est operari pa
radisum: Nulla cura erat ei secula
ri sed neq; hic. Deo loquebatur cū
pura cōscientia hic/et bene multo am
plotem habent liberam presentiam
illam. Ito er maiori potiuntur gratia
per dei largitionem. Di orbis terra
rum luminares surgentes a lecculo
clari et letantes et chorum vnum sta
nentes in preclara concinentia con
sonant vniuersi: sicut er vno ore hym
nos ad vnumquoq; cantant deum/lau
dantes eum et gratiam pro omnib⁹
solutiones pro propriis et communi
bus difficilis. Quare (si videtur) ad
dimittentes / interrogamus quo ab
angelis hic distat chorus qui in ter
ra cantant et dicunt Gloria in excel
sis deo et in terra pax hominibus bo
ne voluntatis. Deinde vos si cantā
ca illa dicerūt / gentia flecrētes deū
quem hymnis laudauerunt rogant
et petunt: presentium quidem nihil.
Nulla enim eis bonum est cura: sta
re aūt cum libera presentia ante ter
ribile tribunal. cum venerit iudicare
vivos et mortuos vnigenit⁹ filius dei/
et nullum audire illam terribilem

Universidad de Deusto
Biblioteca

voeem que dicit/Nescio vos. et cum pura cōscientia ⁊ multis directionib⁹ laboriosam hāc expleat vir⁹/et difficile naugēt hoc pelagus cū tranquillitate. Deinde surgentes ⁊ perficientes tam sanctas illas ⁊ cōtinuas orationes ouēre radio ad opus addit vnusquisq; multum stipendium agentib⁹ hinc congregātes. Magnus est ille qui vilie opus rapit. Non est tibi mēsa et nūsed abiectum est inde hoc verbum qō decem multum est causa pietatis. In nullo eox tabernacula deteriora ceis disposita sunt:neq; angeli descendunt ad eos/et angelox dominator. Et mēsa apud eos est ab omni suarītia munda ⁊ philosophia plena. Non sanguinum totrētes sunt apud eos:neq; carnīū incisiones:neq; bulcamina: neq; vapor coctox indecenter implens odoratum: neq; fumus incommodus: neq; cursus ⁊ tumultus ⁊ turbationes ⁊ clamores aggrauātes sed panis ⁊ aqua. hec quidem ex fonte puro alle autem a laboribus est iustis. Si autem ⁊ aliquid munificentī⁹ comedere voluerint: extremitates herbarum hec munificēta sit: et maior hec delectatio ḡ in regalib⁹ mensis. Angelox est hec mensa ab omni turbatione erua. Et sedule eis fenum simpliciter supponitur: sicut in eremo prandēs rp̄s fecit. Multi aūt neq; tegmen hic faciunt sed pro tecto celum habent:et lumam pro lumine lucerne/non indigentes oleo neq; ministro: sol desuper ipse digne lucet. Panē ⁊ angeli mensam de celo contemplantes letantur ⁊ erubescunt. Hec igitur scientes ⁊ deponētes autiriam vniuersam/imitadamus superius cum studio vniuerso regnum rapiētes: vt et futuris fruamur bonis. hec Chrysostomus. ¶ Oratio.

Omine deꝰ pater familias omnipotens qui vineā ecclesie tue pretiatis locasti ad colendum: vt vitis tamḡ sōnas extirpando/et virtutes tamḡ bona semina inserendo fructum in se ⁊ in iudicijs facerēt bonorum operum: da propitius omnibus ⁊ prelatis ⁊ singulis subditis vt fructum cognitis/ozis/et operis tibi reddant:et vbertate fructuum mereātur tue placēnie eandem post labozem pretēnis vite cum electis tuis qui bene ⁊ fideliter laborauerūt in regno tuo te miserante reperiāt. Amen.

Weum et mū.

¶ De iuitatis ad nuptias et non habentevestem nuptialem. Cap.xxxiiii.

Et quia maiores tui deorum mutilegere tes de se dici parabolas grebant ōnes tenere et occidere: hanc eox sectus vo luntatem nobilionis tuus increpat seruos. nec timore superant quo minus arguat pcōtes. Vide habes argumentum q̄ si predicatio tua nō fuerit per consecuta effectum/non ideo debet stas a pdicatione ⁊ redarguendo rime si spes est tibi de eox quib⁹ predicas correctione. Omia igitur oftra derat q̄ regnum auferetur a iudeis/ et dabitur gēti facienti fructus eius: ideo subiūgit nūc parabolam de nuptiis ad nuptias regis quas fecit filio suo:quox quidam venire negiere rūt:quidam vo seruos missos contumelijs affecos occiderūt: et de ipsis bonis ⁊ malis vocatis qui venerunt ad nuptias intrauerūt. Hāc parabolam inducit vt dei iōgnuitatem et pcietiam multam ad indeos ostēdat q̄s pie ceteris honorant. Et primo ad nuptias filii sui vocante/ carnem nostram ⁊ ecclesiam pelpon sunt:et vt reprobationem iudeorum et vocationem gēnium demōstraret. Omia essi iudei ad fidem vocati venire noluerūt/merito ipsis reprobatis alīi introducti sunt.et ipsi ecclesie sunt ptie discūbentium:et fides catholica diffusa est per orbē vniuersum. ¶ Similē est ergo regnū celox homini regi ..i.negocium ptinentis ecclesie sūt facerū in ecclesia militāte circa xp̄m: simile est negocio qd̄ ponit fieri per dolem regem in celebratione nuptiarum. Iste homo rex est deus pater. qui ds rex ⁊ qi regnatin celo per gloriam/in mūdo per gram/in inferno per iustitiam. Et ds homo ppter conformitatem que est inter deum ⁊ hominem/ fecit nuptias filio suo ihesu xp̄o. Primas celebrauit l virginee matris in copulatione diuine nature cum humane.de quib⁹ dicit Gregorius. virginalis. Secundas fecit in mūdo

Matth.

Ysa.

Ephe.v. in dilectione xp̄i ⁊ ecclesie. de quib⁹ Apīus. Sacrāmētum hoc magnum est:ego aūt dico in xp̄o et ecclesia. Tertias fecit in fide iuncto in communione gratie ⁊ fidei ois. de quibus Osee. Sponsabo te mihi in fide. Alie iunt inipte celestes/in quib⁹ et natura fert qui a apponēnit fm Aug. fez vita ⁊ salus ⁊ virtus ⁊ copia ⁊ gloria ⁊ honor et pax ⁊ oia bona. [Et misit seruos suos]precedētes fez ,pphetas[vocare inuitatos]per scripturas legis in qua est ,promissio de incarnatione xp̄i fez ipsos iudeos [ad nuptias].i.ad fidem incarnationis xp̄i promissam in patriarchis/figurata in lege/predicatam in prophetis. prophete nāq; clarius denūciauerūt ea de xp̄o que obscurius posita erāt i lege:horteabātur eos populum in diuinum exercitare xp̄i aduentum: ac per fidem ⁊ opera tendere ad ip̄m.et notebat venire credēdo scripturis inuitatibus/obediēdo seruis vocatis⁹/congaudendo nuptiis regalib⁹. [Iterū mittit alios seruos]sequētes:fez ioannem baptistam ⁊ apl̄os [dicens.Dicite inuitatis]fez iudeis vocatis a cepore abrahe. Ecce prandium meū paraui ..i. mysteria incarnatiōis impleui:ac sacramēta ecclesie ⁊ doctrinam christianam quibus reficiantur alia dispositi[tauri mei]fez patres veteris testamenti qui sub iugo legis laborabant/et tuinicos cōmib⁹ vestiabant [et vitulis]quasi stirilia ab alēdo diem/fez patres nouī testamenti pinguedine charitatis sagināti/pennis virtutum alati/ad superna mēte erecti[occisa sunt]quia sancti occidunt pro salute populi [et oia parata sunt]quia quicquid queritur ad salutem iam adimpletum est in scripturis.vel[omnia]que pertinēt ad mysteria nostre redēptionis. vel ineffabilis regni est per fidem nree incarnationis apertus qui ante fuerat clausus [venite ad nuptias]credēdo/diligendo/operando. [Illi autem neglexerūt] quia iudei predicationem christi ⁊ apostolorum contēpserunt: nam pauci cōparatione iudeis crediderunt. Neglexerūt quidem quia dñm non timuerunt:qui enim dñm timet nihil negligit[Et abierūt/alius in villam suam]alius in negociationem suam]ambitiōe secuti tāḡ ville uilio detenti: et ob pecunie cupiditatem negociatione occupati.vbi Chrysostomus. O miserrimus mundus ⁊ miseri qui cum sequamur semper eum mūdialia opera hoies exercuerūt avaricia. [Reliqui vo tenuerūt seruos eius/ ⁊ contumelijs affectos occiderunt/ qui eos inuitarāt]apparuit est ab eis incarceratis ⁊ occisis: nec non et propriam et tacobum ⁊ alii discipulos.et similiter multi in testamento veteri.quia (ḡs est grauis) nōnulli vocati gratiam non solum: sed pmia nō recipiunt sed etiam persequuntur. [Rex autem cum audisset iratus est] quia a deo merito pro tantis beneficijs sunt puniti [et missis exercitibus suis]fez romanox sub principibus tito ⁊ vespasiano/qui ex diuina ordinatione venerūt cōtra hierusalē quadragesimo secundo anno post xp̄i passionem [perdidit homicidas illos]qui in virtutem sanguinis christi et suox discipulox ad exercitū romanorum fuerūt crucidati ⁊ captiuati [et ciuitatem illorum succēdit]quia tunc hierusalem est successa/et templum in ea. [Tunc ait seruis suis] fez apīis ⁊ discipulis per diuinam reuelationem[Nuptie quidem parate sunt].i.mysteria xp̄i impleta sunt: et omne sacramētum incarnationis et humane dispensationis tam peractum est ⁊ completum/et natiuitas/ predicatio/passio/et hmōi[sed qui inuitati erant]per legem/per prophetas/per apostolos.i.iudei[non fuerunt digni]propter suam incredulitatem. [Ite ergo ad exitus viarum] .i.ad gentiles extra viam errantes/ et dispersiones gentium[et quoscūq; inueneritis].i.cuiuscūq; seruus vel estatis/cuiuscūq; status vel dignitatis/cuiuscūq; professionis vel conditionis sine acceptione personarū [vocate ad nuptias].i.ad fidem incarnationis: quia inuitus volens fidem christi recipere est repellendus. [Et egressi serui congregauerunt omnes quos inuenerunt] malos et bonos/ qi in ecclesia militante admixti sunt mali cum bonis [et implete sunt nuptie discumbentium]quia (vt predictum est) fides catholica diffusa est per orbem vniuersum. vel [implete sunt]et ḡrum ad numerū/et ḡrum ad meritum/et ḡrum ad pretordinationem diuinam:qs erit in fine numeri quādo cōpletur numerus electorum. [Intrauit aūt rex]fez deus ad

Matth.

Chryso. Wūdano rum misse ria.

iudicium: tota est trinitas iudicabit ad est reddet vnicuiq; pro meritis [vt videret oscŭbêteo]. i. in fide quiescêtes / attendendo scz vitam fidelium: et discernendo merita t demerita eorum. fideles eis pertinet ad iudicii: nam qui non credit iam iudicat⁹ est.

Intrat autē dupliciter / scz generaliter in futuro iudicio: et specialiter in morte cuiuslibet hoiis. Et nota q; peccâbere in nupcijs xpi est sacramentis ecclesie participare / fidem xpi habere / et benefactis det atq; gratiis eius perfrui. [Et vidit ibi hoiem]. i. terrestrem maioy qui in malitia sociari sunt in vnū [non vestitum veste nuptiali]. i. habentem fidem xpi non opera. Nam sm Hieron. Vestis nuptialis precepta sunt dñi t opera que cōplentur ex lege t euangelio / que nomine efficiunt vestimentum. Iste homo habens fidem sine operib⁹ / ad nuptias ecclesie portat os t dictos / omnes vite cōpositionem t mores. Uel [non vestitum veste nuptiali] id est habentem fidem sine charitate. Dicitur autem charitas vestis nuptialis: quia regit nuptiales a peccatorum: quia protegit a frigore temporis: quia ornat mentes donis t virtutum. Et ye dicit Augu. Dividit inter filios regni et primonios. vbi Grego. Recte charitas nuptialis vestis vocatur: quia hanc in se conditor noster habere cum ad sociandæ sibi ecclesie nuptias venit. Qui ergo p charitatem venit ad homines: eandem charitatem innotuit vestem esse nuptialem. Sciendum vero est q; sicut in duobus ligni superioris videlicet et inferioris vestis texitur: ita in duobus preceptis charitas habetur / in dilectione scz dei t in dilectione proximi. Duo ergo necesse est ye charitatis preceptā custodiat quisquis habere i nuptijs vestem nuptialem curat: quatenus nec ex compassione proximi contra explationem rectitudinis / nec pulsq; debet inherens cōrēplationi dei cōpassionem abiciat proximi. Sciēdum quoq; est q; ipa dilectio proximi in duobus preceptis subdividitur: cum quidem Sapiēs dicat. Esse qō tibi oderis fieri / vide ne alteri facias. et per semetipsam veritas predicet dicens. Quecūq; vultis vt faciant vobis homines: et vos eadē facite illis. Charitas autem vera est cum t in deo diligitur amicus / et propter deum nō diligitur inimicus. Magna sunt hec: magna sunt hec / et multis ad expēdendum difficultatis. Sed ramen ista est vestis nuptialis. O tuisquis hanc recūbens nō habet: nam sollicitus metuat ingredi ad regē ne murmuret foras. hec Grego. [Et aut illi] vnūquēq; hoiem in nullo particulari cum moriatur / puniet sol⁹ iudex. interrogat quomodo in fide christiana se habuerit: sed in fine mundi loquetur toti humano generi. [Amice / fidei participationē scz non operatione: debuit obligatione scz non solutione: nomine non re. Vocatur ergo peccator amicus propter fidem informem: que nonnisi gratiam est et dei donum / licet non sufficiat ad vitam. Vocatur etiam amicus propter naturam qua ad imaginem dei est factus: vel qz fuit mirabilis [quo huc intrasti] inter congregationem scz fidelium sacramēta ecclesie suscipiendo / et fidem ecclesie confitendo [non habēs vestem nuptialem] scz opera fine quibus fides est mortua. vel [vestem nuptialem] scz charitatem: qz absq; ea nemo ad cōmunionem fidelium debet accedere: q; signum est ye cōmunantes ipsi sponsi in habitu sint conformes qui vestem induit charitatis. Charitas dicitur vestis: cum quia opere delectorum qz calefacit desideriorum qz sine ea nō placent deo opera nostra. Dicitur autē nuptialis: qz matrimonia fiunt propter amicitiam reformandam / offendam / et augēdam. In matrimonio igitur filii dei quod fecit cum natura humana: amicitia inter deum t nos est reformata / perpetuo confirmata / et etiam augmentata. Et nota q; existentium in nuptijs electi plurimi sunt induti sacco auaritie: alij purpura superbie: alīqui auro luxurie: alīqui pellib⁹ omīū simulate iustitie: alīqui armis t gladijs: alīq habent vestimentū sordidum peccatorum luxurie: alīqui sacerdū delectatione inuidie: alīqui modo / situm negligentia accidie: alīqui mille nimiū cōplacentie: alīqui nimis officiosi vel racionate gule. De quibus omnib⁹ in Sophonia dr. Ulciscēdo visitabo super omnes qui induti sunt veste peregrina. [Ut ille obmittat. Propter timorem ne accusationis: propter erubescentiam ne quātus: propter ignorātiam et causa

ationis: pte cōfusionē non habens ad respōdēret: quia deo nullo⁹ respondere pōt / sed propria arguente cōscientia cōuincitur t mutus efficitur. Per hoc q; tale ostenditur mōstratur q; ille vltimo exemplo omne genus excusationis cessabit. [Tunc dixit rex ministris]. i. angelis omnia iustitie exercentibus. vel illi ministri tunc manigna ipsius qui deputati sunt ad penā damnatorum. quia sm Grego. Meritis ipsi sunt pene auctores q; iuerunt cui per suggestionē [Ligatis manibus t pedibus]. i. ablata potestate bñ operandi / et ad salutem reuertendi / ac gratiam recuperandi. Uel pedes sunt facultates liberi arbitrii: manus vero sunt potentia operis. et verūq; est ligatū in damnatis [mittite]er proiicite [eum]sic ligatū [in tenebras exteriores]a visione dei. t quia sunt extra oēm diem et extra ambitū omnis misericordie. Uel [exteriores]. i. corporales / et localiter extra ipsum positas. quia habuerat in seipso dñi hic plures interiores. i. mentales. Tenebre ei ignorācie dicunt ad tenebras culpe: et de actenebras pene. vñ sm Grego. Interiores tenebras dicimus cecitatem mentis: exteriores vero tenebras eternam noctem dānationis.

Qui ergo nunc in vitio ligantur ipsi tunc in supplicio ligabuntur immixti: et ligabit. ibi pena quos hic a bonis operibus ligauit culpa. Et quid ibi fiat inferius ostendit. Hic erit fletus [scz oculoꝝ per illicitas cōcupiscentias et in vanitate mundi hic vagantium / et stridor dentium]in eda. singula membra suppliciis subiacēt q; hic singulis vitijs subiecta seruiebant. Uel [fletus t stridor]. i. dolor meritis t corpori: ad que reducitur ois pena infernalis. fletꝰ eiñ a tristitia originatur: t stridor dentium causatur a cōtrarijs causis scz ex ardoribus et frigore infernali. Ut dicit in Job. Ad nimium calorē transibit ab aquis nimium. In fletu etiam et stridore magnitudo tormentorum et dolorum immensitas significatur. Uel certe stridor dentium prodit inclinatio offensi ea q; sero vnūquēq; penitet: sero igemit: sero se intrinsecus irascitur: et tam pro illicitis q; imp̄obitate deliquerit. Et qz in commixtio nuptiarum non intrium sed finis queritur: cōsequenter repulso vno (in quo omne malorum corpus exprimitur) generaliter sententia t parabole conclusio infertur. [Multi aut sunt vocati]ad fidem catholicā [pauci vero electi] ad gloriam scz q; parati ne respectu illorum qui vocati sunt ad fidem: qz inter multos fideles habētes fidem pauci sunt electi qui habent fidē formatam. Rursꝰ omnes homines vocantur ad fidem: sed pauci sunt electi: quia pauci sunt fideles respectu infidelium. Tale est quod dicit. Mō vnus tantū devocatio electus est de nuptijs sed intelligēdum est de multis: quia per illum vnum intelligitur vniuersitas malorum qui habent fidem sine operibus charitatis. Nam sm Augustī. homo ille qui inde proiectus est nonnunq; hominem signat / sed multos: quia ille vnus corpus malorum est. vnde alibi dr. Lata est via que ducit ad perditionem et multi sunt qui ingrediuntur per eam: et arcta est que ducit ad vitā t pauci sunt qui inueniunt eam. Et hoc multum deberet nos terrere t ad humiliter manere: quia est nobis incertū vtrū simus de illo parvo numero electorum. vnde Grego. Sāto ergo sibi vitiosus quisq; meruat et in humilitate se deprimat / qñ si sit electus ignoratur: quia (quod sepe dicendum est) t sine obtentione retinendum) multi sunt vocati pauci vero electi. hec Grego. Et notandū q; hoc verbum [ibi erit fletus et stridor dentium]in septem locis euāgelij legitur: et hoc contra septem vitia quarum prelatorum secūdē q; vnūquodq; in precedenti litera redditur causa. Prima causa est: quia male intrarunt scz per nūmum non p deum / p cupiditatē non p charitatē. vñ dr. hic [Quomō huc intrasti nō habens vestē nuptialem] t sed tur[ibi erit fletꝰ et stridor dentiū.] Secunda qz male vixerunt / non sicut pastores sz sicut pdones: nō sicut episcopi sz sicut cupidi. vnde supra de sagena. Malos odit fotus misericordiā. t sequitur ibi erit fletus t stridor dentium. Tertia qz alios scandalizauerunt: sicut lapis subito occurrēs pedi facit ofim cespitare t offēdere. vñ supra. Et colligēt de regno eius oīa scandala. et sequitur ibi erit fletus t stridor dentium. Quarta qz in docēdo t regēdo inanum tiū

Dilectio proximi.

Charitas vera.

Dilectio.

Charitas nuptialis.

Augustī.

Grego.

Stridor dentium.

Job. xxxviij.

Sapiēs

Augustī.

Grego.

Fletꝰ et stridor dentium.

War. xiij.

Ibidem.

Eiusdem xxv. leos fuerunt. vnde infra. Verū multem pronūcie in tenebras exteriores. et sequitur: ibi erit fletꝰ et stridor dentium. Quintra quia subditos et superbia vbi ⁊ auaritia facti oppresserūt.

Mathei xxiiij. vnde infra. Si dixerit seruus malꝰ / motum facit dñs meus ⁊c. partem suam ponet cū hypocritis. et sequitur: ibi erit fletus ⁊ stridor dentiū. Septima quia non penituerunt: cuius est superbie repugnat humilitati penitentie. vnde supra de centurione. Filii autē regni eiicientur foras in tenebras exteriores. et sequitur: ibi erit fletꝰ ⁊ stridor dentium. Vas ergo christi ⁊ ecclesie nuptias tota mente diligam⁹: hāc gaudijs celestibus indefessa bonoꝝ intentione iungamur: has quia p fidem vocati intrauimus / mundo dilectionis habitu celebrare curem⁹: nostreq; actionis simul ⁊ cogitationis maculas mnte dē extrema discernimus ipsi sollicite examinando diiudicemus: ne forte cū ingrediens rex si viderit nos nuptiale charitatisve strem non habere eiciat nos / ⁊ ligatis a facultate bene agendi manibꝰ nostris ac pedibus in tenebras mittat exteriores. Si quis enim in cōpere iudicij fuerit inuentus sub nomine christiano non habēs opera christiani: statim corripiet ⁊ ancher istuda rege sibi dici [Amice quō huc intrasti non habens vestem nuptialem?].q.d. Ut quid christianus esse cupis cum opera tua non sint christiani? Nullus ergo de vocatione presumat donec de adeptione finis securus existat. Omnes quidem vocat deus vocatione antecedente: secundū quam vult omnes homines salvos fieri. sz pauci sunt electi: quia pauci beatitudinem cōsequuntur respectu eorum qui condēnantur. Nonnulli quidem vocati nec inchoāt: nōnulli vero in bonis que inceperunt minime perseuerāt: et multi fidem percipiunt/sed respectu malorum pauci sunt qui in gratia vsq; finē perseverāt. Nemo sunt christiani⁹ se iudicet nisi q̄ christi doctrinam sequitur ⁊ imitatur et exemplū. O ni male viuunt et christiani vocantur iniuriā xpo faciūt. vnde

Mat. viij

Augu. Nemo sine causa q̄cunq; no Augu. men patitur. Sunt vt dicāt/necesse est vt calcimēta cōficiat. Vocet dū faber aut aliꝰ artifex/artis peritia fiat. Vtiq; modi ex ēptis cognoscēs⁹ nullū sine actu nomē: sz cē nomen et actu. Xpiani ergo nomē ille frustra sortitur q̄ xpm non imitatur. Quid enī sibi prodesset vocari oēs nō eos ⁊ no men vsurpare attenūr? Sz si xpianus te esse delectat/q̄ xpianitatis sūt gerere merito nō nomen xpiani affme. Tu ergo quō xpianus dicis in quo nullꝰ xpiani est actus: christianus iustitie/benignitatis/integritatis/ patientie/castitatis/pudicie/pietatis/humilitatis/⁊ innocentie est nomē. et nō istud nomen quō tibi deseruis et vendicas: cui de tam plurimis rebus nec pauce subsistūt: Christianus ille est q̄ non no le est sz ope est. vita xpi sequitur: q̄ xpm in oībus imitatur sicut scriptum est. Qui dicit se in xpo manere/ debet sicut ille ambulauit ⁊ ipse ambulare. Christianꝰ est q̄ die noctuq; deo deseruit: q̄ desinente eius pectora medītatur⁹ cogitationi paup mūdo efficitur vt deo locupletior fiat: q̄ inter hoc habentur ignoti⁹ ve cōtā deo et ageliꝰ gloriosꝰ apparet: qui in corde suo nihil simulatum videri habere nec fictum: cui⁹ simplex et immaculata est via: cuius cōscientia fidelis ⁊ pura est: cuius vota deo menti est: cui⁹ oīs spes in xpo est: qui celestia potius q̄ terrena desiderat: qui humana spernit vt possit habere diuina. hec Augustī. vñ ⁊ Leo papa. Leo papa

Frustra appellamur xpiani si imitatores nō sum⁹ xpi. Quo ideo viam se esse dixit: vt quicunq; magistri esse uolunt discipuli/⁊ illā humilitatē eligerent seruus quā secutus est dñs. vñ Cyprianꝰ. Cyprianus et Cyprianꝰ. Christianꝰ nemo recte dicit nisi qui xpo moribꝰ cōcordat. vnde Anselmꝰ. Inter infideles cōputatur qui os veuerunt non implerunt. Quibus etiā xpm non sequi tur: non solū xpiani nomen amittere sed ⁊ antixpo dici merentur. vñ Aug. Augustinus Quisquis factis negat xpm antixpo est: magis mendax est antixpo q̄ confitentur xpm et facto negat. Ideo mēdax: nō aliud loquitur et aliud agit. Quis est q̄ non credit q̄ ies⁹ sit xpo? Qui nō vult q̄d precepit christus. Multi esse dicunt credo: sz fides sine operibus nō salvat. Etter. Omnes

negāt xpm in carne venisse q̄ violant charitatē fratris. non enim opus erat ve venire nisi per charitatē. Maiorem hac dilectionem nemo hz q̄ vt aliam fratrem ponat p̄o amicis suis. Quisqs violat charitatē: quocūlibet dicat ire/ quia/vera ipsius negat xpm in carne venisse: et ille est antixpo vbicūq; fuerit quocūq; intrauerit. hec Augu. In hoc ergo maxime nos xpiani gentiles ⁊ scandalizam⁹: q̄ charitatem ⁊ vitā vnosam nō habem⁹. vñ Chrysto. Nihil aliud est q̄ scādalizat gentiles ⁊ q̄ non amat: est: cū eis multiplicatus fuerit inedias frigebit amor. Vtram alit nihil ita facit clarā vt amor. Nihil ita obscurit gentiles ve vt animi: nihil ita scādalizat vt malitia. Cum enī viderit auaritia venire ⁊ rapientem eum ⁊ contraria iubet: ⁊ his qui cuiusde simi tribus vt solus veniret eum ⁊ iubet inimicos amare: detractionem vicit ea ⁊ dicta sunt. Cum autem viderit tremētes mestem: qualiter suscipier eos qui de immortalitate facient sermones? Cum viderit diligere principatum ⁊ alios seruiendi passionibus: firmus infusus manet dogmatibus nihil magnum imaginans. Nos enim simus causa manendi eos in errore. Nā dogmata q̄dem ⁊ apud scriptos sunt olim constituta: sed nostra similiter admirantur: et vita alii nostra prohibētur. Nā per vbā quidē philosophari facile est: multi enī ⁊ apud eos hoc fecerunt. Inquirunt autem eam que fit per opera demōstrationem. Ostende enim mihi fidem tuā (ait) per opera tua. Cum autem magis vere diuitias nos vocant ad his terrarū. Quapro quibus male agimus solū/sed et pro quib⁹ blasphematur nomen dei ⁊ quo peccato ⁊ voluptati ⁊ alicui summis alligati passionibus. Desistamus igitur de reliquo ⁊ veritem⁹ ea bonis. hec Chrysto.

Oratio.

Omine Jesu christe rex celestis glorie qui nos p nuncios tuos. ē. per scīam scripturā / infirmitates /periculum vitandi/mutationem fortune/⁊ grauitatem voluptatē ad nuptias tuas vocasti: da nobis charitatis vestē nuptialem /ne a cōfessione peccati ⁊ a laude dei vnq̄ obmutescam⁹: ne a resurrectione spiritalis gaudii sez pace ⁊ securitate separemur. ⁊ da nobis vestem pietatis et bone operationis: ne ligatis manibus et pedibus in tenebras exteriores mittamur. Amen.

¶ De questiōe sup tributo soluēdo ⁊ de muliere septē viros habēte. Cap. xxxv.

Tunc] sez post predicta ⁊ eadem feria tertia [abeuntes pharisei] ad herodianos / [cōsiliū inite ⁊ rint: vt per collationē cōmuni melius pendcrēt quā liter iesum decipere possent: ⁊ [eum] quē capere nō poterant in malo opere [capere in sermone]quia faciēs capitur homo in verbis q̄ in factis. [Et mittunt ei discipulos suos]de secta sua [cū herodianis].i. ministris herodis q̄ ex parte cesaris pcrat tributis: ver cū discipuli caperet i sermone ⁊ ministri raperent ad punien dum in corpore. pm Chrysо. Re forte pharisei christo noti ⁊ suspecti circūuenire eum nō possent q̄ coram eis sibi in verbis caueret: mittunt discipulos quasi ignotos vt facilius decipi perent ⁊ minus erubescerēt deprehēsi: propter hoc cos ⁊ herodis ministros simul mittunt vt quocūq; dixerit reprehendant. Et circūdat eū sicut apes mel in ore ⁊ aculeū in tergo portātes: ⁊ adulatorie cōmendāt in eo triplicē veritatē [dicētes. Magister scimus quia verax es]quantū ad vitam/nō hypocrita. ecce veritas vite [et viā dei] qua tuis ad deū [in christo. veritate doces]quantū ad sanam doctrinam. ecce veritas doctrine [⁊ nō est tibi cura]. A. timor vel favor [de alicuo] quātum ad iustitiam. A. non attēdis aliquē vt accipias pcnam: vnde exponēdo subiungit [nō enim respicis pcnas hoim.]sz indistincte dicis maioribus ⁊ minoribus veritatē. ecce vitas iustitie. Sz eōtra multi moderni faciunt: qui pauper de sim

Zi Mat. xxij

Chrysо.

Leo papa

Augustinus

Anselmus

Augustinus

Etter

Oratio.

quentes publice arguit ⁊ cõfundit: sed dumtibus maiora peccamus nec minꝰ facimꝰ. Sm Chrysm. Inter omnia peccata sacerdotu maximum est q̃ personas respicimꝰ ⁊ nõ causas.

Chrysm. Persona rũ acceptio summi sacerdotũ malum.

Et ideo iustos ⁊ pauperes despicimꝰ/iniquos ⁊ diuites promouemꝰ et exaltam. vt ait dicit ide Chrysm. Magistrũ eum vocant ⁊ veratem magistrũ: vt quasi venerando eum decipiant: et vt quasi honorat⁹ ⁊ laudat⁹ mysterium sui cordis simpliciter eis aperiret ranq̃ volens eos habere discipulos. Necesse enim hypocritarũ prima simulatio laudatio. laudat ei quos pdere volunt: vt p delectationem laudis paulatim corda hominum ad simplicitatẽ benigne cõfessionis inclinent. hec Chrysm. Istis similes sunt qui hodius in presentia adulãtur et in absentia detrahunt. O q̃ pleꝝ est mundus hic et tales pestiferis hominibꝰ ia quibus custodiat suos deꝰ. vñ Sm Augu. Duo sunt genera plectuum. s. vituperantium ⁊ adulantiũ: et plus persequitur lingua adulatoris q̃ manus interfectoris. Et melliflua verba eum interrogare volentes subiungunt. Dic ergo nobis quid tibi videtur: ⁊quia certi sumus q̃ non dimittis propter maiestatem cesaris vel timorem aut fauorẽ cuiuscũq; hominis quia veritatẽ dicas: ⁊ iuste qd verũ est diffinias. ⁊ interrogãt eũ dicẽtes. Licet cẽsu cesari dari an nõ.

Hypocrite derisores.

Augustꝰ.

hanc questionem apud iudeos ostã christo malitiose proposuerunt: vt si tributum negaret ⁊ diceret non esse licitum/caderet in manum presidis et statim caperetur rãq̃ contrarius imperatori. Si aũt tributũ concederet et diceret esse licitũ/caderet i manum populi rãq̃ contrarꝰ eoꝝ libertati ⁊ summo honori. et sic totum eoꝝ artificium erat vndiq; habens pretium. Dicebãt ḋnm q; romanꝰ p̃ republica nullatenus eos in securitate ⁊ quiete tenebꝫ/q̃ licebat dari tributum. Si ergo pharisei offerebãt q̃ si seruiebãt summo deo/ ⁊ sibi oblationes ⁊ decimas reddebãt: multi hominꝫ tributa soluere debebant. Si sapientie fons dolos eoꝝ fugit: sic enim respondit vt deo ⁊ cesari sua iura seruaret. Unde [cognitis ⁊ deprehensa [nequitia] et dolositate [eorũ inquit enim latet desi qui seruat aures et corda: laudes ipsorum respuit ⁊ omnes publicanos ⁊ peccatores eis [respõdit] dicens [Quid me tentatis hypocrite]. q.d. Non queritis veritatem addiscere sed me vestra capere, et propter hoc eos hypocritas vocat: q; aliud pretendebant ⁊ aliud intẽdebãt. Sm Chrysm. Respondet nõ secundũ verba eoꝝ blande/sed secundũ conscientias eoꝝ aspere: docens nos dure rebellere adulantes. ⁊ fedas eosdem. Pharisei blandiebãtur vt perderent: ⁊ eis aũt confundebat vt saluarent/q; vtilior est deus hominꝫ quam homo propitius. In hoc aũt q̃ christ laudes respuit dat intelligere q̃ nullus dꝫ velle laudari: ⁊ in hoc q̃ adulatores suos dure reprehendit docemur vt adulationes vitemus. Et subiungit. [Ostendite mihi numisma census].i. denarium q̃ pro censu datur anno. ⁊ erat de argẽto: vocabaturq; denarius q; valebat decẽ numos vsuales: ⁊ habebat imaginem cesaris et nomen eꝰ. Propter hanc namisma est ipa scriptio imaginum et numus est cui inscribitur. [Cui si lito offerentibus ei denariũ]cesina lem [ait. Cuius est imago hec] ḋnus ad figuram ⁊ inscriptiõ]ḋnam ad scripturã. Non de ignotãta interrogat: ꝫ vt competenter ad eoꝝ verba respondeat. voluit dño videre maceriam questionis: vt nos tacite infoderet ne simus sciptores in sententiando/sed mature inquiram⁹ et pie examinem⁹ atq; diffiniamus/ Dicit ei. Cesaris]scripturꝫ ymaginꝫ ingerit cesaris / sub quo arguitur nat⁹ esse dño. [Tunc]er primitus inferendo questionem determinatorem [ait illis. Reddite ergo que sunt cesaris cesari]scz tributum ⁊ pecuniã p quam cõtremuimus tibi subiectos. Ubi sm Chrysm. Illa dicit solum que non nocent nec pierunt: quia si aliquid tale est/ non cesaris ꝺ diaboli est vectigal [ ] que sunt dei deo.]scz Sm Dion. Dicendo/primitus/obtinẽdo ⁊ bestiam. Sicut et ipse reddidit tributa pro se et petro: et deo reddidit que dei sunt parvis faciens voluntatem. Uel debemus reddere mũdo suos honores eos despicie do: suas delicias eas abhorrendo: et suas diuitias eas obtinendo: deo autem decimas ⁊ obtationes. Uel secũ Dionisi. Sicut cesar exigit imp: essione sue imaginis: sic et deus animam lumine visionis sue insignitam. Sicut enim denarꝰ imaginem regis: sic signat homo ad imaginem et similitudinem dei quã peccando corrumpit. Et ita ꝛc. Cum alia sit imago dei/alia mundi: si non vis esse obnoxius cesari noli habere que sunt mũdi. Si vis terreno regi nihil debere: omnia tua relinque ⁊ cõtinus sequere. Et bene primo q̃ cesaris sunt reddenda decernimus: neq; enim potest esse quis discipul⁹ domini nisi primo renunciauerit mũdo. Sed omnes renunciamus verbis: non renunciamꝰ affectu. Nam cum sacramentum recipimus renũciamus. Quam grauia sunt vincula/ mittere deos nõ solue re? Quasi est contrarius fidei q̃ peccare. Redde primum tuum in hoc corpore eo ipso primꝰ venias ad actus et martyria te in carcerem. Unde Hiero. Numum habentem cesaris imaginem reddere coacti cesari: ymaginem dei liberet deo. Signatum est enim lumen vultus dei sup nos: i nõ cesaris. hec Hiero. Relictis ergo que mũdi sunt: corpꝰ/ alam/ intellectualem/ voluntatem/ rationem/ et ola que in nobis sunt deo a quo accepimus nõ dico de nobis sed tãq̃ debitũ reddam⁹: vt nõ spoliati bestiis sed rationabiliter in celum proceda mus. Quia sm Hila. Condignũ est vt ei nos totos reddamus cui debere nos recolimus ⁊ confitemur ⁊ profectũ. Nõ est iniqꝰ in eo incuriens nec cõtradictio q̃ homo sit subditꝰ hominꝫ in rẽpotalibus/ ⁊ deo immediate in spiritualibꝰ: vtrũq; enim bene se cõportat: nec alter ⁊ alteri placeat. Sed magis felix est ⁊ beatꝰ qui a rẽpotalibus ⁊ a perniciosa seruitute eoꝝ est erutus/ ⁊ deo soli subiectus: quia hic maxime est liber et princeps ⁊ regibꝰ regalis: ⁊ neq; diuitiaꝝ timet ꝛ tyrannide neq; principatus timore. Et Mystice autem deo debemus reddere triplex tributum sue ratione quam postulat. s. de corpore et de perfectum dilectionem: de ore ferventem et frequentem gratiaꝝ actionem: de corpore voluntariam vitiorũ mortificationem. In primitio enim tria sic denarii. secundo interrogatur superscriptio obtat. tertio sequitur diffinitio cui debeat reddi. In denario sunt tria: materia/ pondus/ ⁊ superscriptio cum imagine. Materia est aut vel aurea. Pondus est interius vel exterius. Imago attendit in affectu interiori/ superscriptio in effectu exteriori. Imago enim diaboli est cuiuslibet imago dei q̃a. Superscriptio est exterior: cuius finis vel humilio ad unionem dei vel superba ad imitationem diaboli. Dnus denarii ostensio rei in monte. O q̃ merũenda questio/ ostendite mihi numisma census: hominem. s. interiorem sacco carnis velatum: exteriora simulatione obũbratum: dat ad penitentiam expectatũ. Felix qui potuit dicere/ cõcidisti sacculum meum et circũdedisti me letitia. Sed nec rogatio fiet in iudicio de imagine. O q̃ horrenda interrogatio/ immo increpatio malorum: cuius est imago hec et superscriptio? Quilibet potest imaginem et cuius habet opera. s. vel dei/ vel imperatoris mundi et diaboli. Sed diffinitio fiet in retributione [reddite ergo q̃ sunt cesaris cesari: et q̃ sunt dei deo] qi ibunt hi in supplicii/ illi i gaudiũ [Et]q̃ missi fuerant a pharisẽis [audientes] sapientissimã responsionem domini [mirati sunt] quia calliditate et insidijs prevalere nõ potuerunt [et relicto eo]sicut cõfusi [abierũt.] unde Hiero. Dant ad tantum credere sapientiam debuerant/ mirant/ sunt et callidit⁹ eorum insidiandi locũ nõ inuenisse/ relicto eo abierunt infideliter pariter cum miraculo reporterunt. Deinde cũ abstinent pharisei [accesserunt ad eum saduces] vt quia ratione eum superare non poterant: saltem per ipsam frequentiã sensum eius subuerterent. / et redeo eum superarent. Tres erant secte inter iudeos ab alijs differentes: scilicet pharisei qui erant ab alio diuisi ḋnũ ad habitum et traditiones: qui traditionibus moysi traditiones suas preferebant. et sm legem vocabant pharisei. i. diuisi / a phares. i. diuisio dicti. Alii erant saduces qui ab alijs differebant quantum ad doctrinam/ quia ipsi sibi iustitiam et quod non erant vendicabant. vnde et iusti propter exteriorem sanctitatẽ appellari sunt. Ipsi autem resurrectionem negabãt animam mortalem esse et cum corpore interire dicebant: ac neq; angelum neq; spiritũ esse credebant: sed libros moysi recipiebant. Alii erant essei qui ab alijs differebant in vita ⁊ modo viuendi: quia vere monastica

Ymago cuius.

Hiero. D Saduceorũ accusatio.

Secte iudeorum tres

Pharisei

Saduccei.

Essei.

enim vitam ducebant: coniugia vitabant: omnia in cõmuni habebant. ac duabus autem primis sectis hic dicitur. Saducei ergo accedentes ad iesum quandam fabulã fictam de muliere que septem viros habuerat et postmodum/ quereres ab eo cuius esset in resurrectione: per quam ostendere volebant resurrectionẽ non esse. Putabant enim q̃ si futura esset resurrectio/ tunc celebrande essent nuptie sicut modo. Et q̃ inconueniens videtur q̃ detur omnibus septẽ simul: q̃ vni muliери nũq̃ liceat plures viros habere/ sed bene cõuersio propter fecunditatem. vel q̃ detur alicui eorũ determinate: quia qua ratione esset vnus eadem ratione esset et alterius: inferebant concludere resurrectionẽ inutilem esse. Quam questionẽ eis soluendo euacuat dñs eorum opinionem et ostendit errorẽ dicens [Errato] in hoc scz q̃ resurrectionẽ negatis [nescientes scripturas] que resurrectionem asserunt/ ac modum resurrectionis instruunt et ostendunt. vñ etiam sequitur q̃ nesciant [virtutem dei] qua poterit corpora suscitare et post mortem viuificare: quia potuit obmitti de nullo facere. Errabant ergo: quia et scripturis contradicebant/ et virtuti dei derogabant. [Errats] etiã putantes ibi celebrandas esse nuptias. [In resurrectione enim] generaliter negat nubent] scz viri. i. non accipient vxores [neq; nubent] scz mulieres. i. non accipientur a viris. vt dicit Hiero. Latina consuetudo hic greco idiomati non respondet. Nubere enim, proprie dicuntur mulieres: et viri vxores ducere. sed dic simpliciter intelligamus q̃ nubere de viro/ et mori de mulieribus dictum sit. vnde non erit carnalis sed spiritualis conuersatio. et hoc est quod subditur [sed erunt sicut angeli dei in celo]non in natura angeli: sed sicut angeli in proprietate spiritualitatis et immortalitatis/ incorruptibilis scz et ingenerabiles: non q̃ sint spũs sed q̃ sint spirituales/ nc vitã et conuersationem spiritualem habentes/ et sine labe corruptionis visione et fruitione dei viuentes. Cessante enim causa cessat effectus. nupte autem ordinate sunt ad procreationem filiorum educandorũ ad cultum dei/ quos ipse numerus predestinatorum sit completus: qui completus erit in resurrectione: et propter hoc tunc erimus sicut angeli semper contemplationi vacantes. et hoc est quod debet coida mouere ad bene agendum: videlicet consideratio illius vite quam post modicũ expectamus.

Hiero. Mystice per septẽ viros reprobotum vniuersitas designatur. quorum vnus est mundana conuersatio. qui decedunt sine liberis: quia tota hac vita que septẽ diebus agitur sterilis sunt a bonis operibus: nec huius morte misera preceptis ad vitam quam illi sine vitali opere transeunt quasi vnus infecunda tranſibit.

Ecclesia. C Potest etiam nomine huius mulieris intelligi ecclesiaque vir designatur quando prelato communicatur. Septenarius autem virorum nõ generantium: et ecclesia sterilitatẽ/ significat vniuersitatem malorũ prelatorũ vel clericorum secundum differentias septem ordinum ecclesiasticorũ: quorum primus est ostiariorum: secundus lectorum: tertius exorcistarum: quartus accolytorum: quintus subdiaconorum: sextus leuitarum: septimus sacerdotum. Nihilo non generant: quia in ecclesia dei fructum nõ querunt: et ideo demonium eos occidit. Mulier

Mulier quoq; ista notatur quando potest dici peccatrix alia se ptem capitalium vitiorum vniuersitati desponsata. Resurrectio autem spualis est a morte culpe ad vitã gratie que est ara glorie: et ideo quando hec resurrectio firmata est per propositum emendi reliquum: firmatum professione religionis et etiam obseruatum/ tunc est similitudo ad angelos. in enim virum aqua per castitatem sit eorũ formitas angelice puritati. Angeli quoq; similiter nihil possidentes in hoc mundo et obedientes contentu ipi deo. Vult ergo tunc desideo qui ex suis operibus bonis non reliquerunt se, nien et aliquid memoria dignum: et adhuc pereates sunt qui memoriã sui de malis operibus suis relinquunt.

Positã autem dñs responsione ad eorũ interrogationem/ et ipsorum confutat errorem: statim subdit de resurrectione confirmando veritatem. resurrectionis auctoritate scripture. Postea rurus ergo resurrectionẽ corporũ inducit auctoritatem. de eredo tum patriarcham: et probat primo perennitatem animarum quã illi negabant: qua probata cõsequẽter probat resurrectionẽ corporũ. ne cum animabus bona male/ve egerunt. Dicitur enim in exodo a deo. [Ego sum deus abraham et deus isaac et deus iacob] Quando hoc deus dicebat: iam illi mortui erant [deus autem non est mortuorũ] id est omnino non existentium [sed viuentium] et existentium: ergo ipsi viuunt et existunt. Ramo talis est. Deus non dicitur ossa rerum non existentium vel eorum que sunt nihil: quia creature ad deum est reatio relatio: que non pot fundari in nihilo. Sed deus sic abraham et deus isaac et deus iacob: qui mortui sunt. Ergo ipsi existunt. Non enim dixit ego fui/ sed ego sum: tanq; ille presentes existant. sed non corpore ergo alia. et ideo anima non mortalitatem corporis probat. Refertur ergo ad hoc probat resurrectionẽ corporis ex veritate iustitie. Nam cum deus sit deus abraham et aliorum qui seruierunt ei in corporibus suis: iustum est vt remunerentur cũ corporibus ipsis in quibus meruerunt. Et vniuersaliter omnia corpora et anime/ bona vel mala simul recipient q̃ simul meruerũt. Deus enim hõ meruit vel demeruit alia simul et corpore: ideo in futuro punitur vel remuneraberit simul in vtroq; Hoc aũt nõ pot fieri nisi fiat resurrectio corporũ. Et ideo cõstat futurã esse corporũ resurrectionẽ. Unumergo probat ostis expresse. s. q̃ aie semp viuant nec cum corporibus intereãt: alterum p cõsequens. s. q̃ corpora resurgant. Item propter naturalẽ appetentiã et inclinationem animarum ad corpora sua: quia naturale est animabus desiderare sua corpora: cum ipsis gloriẽtur cum quibus meruerũt. et ideo ne a suo desiderio frauentur necesse est vt eis sua corpora reddantur: quia anima non potest esse perfecte quiesca nec beata nisi vnatur cum corpore/ ad cuius vnionẽ habet inclinationem naturalem. et ita corpora resurgent. vbi Piero. Cũ dicit deus abraham/ deus isaac/ et deus iacobeter deum nominando trinitatẽ deus mortuorum/ vnum deum tetrinitatis. cum autem dicit/ non est rans; vnam substantiam significat in doctrina eius.] vnde Remig. Nõ quidẽ saducei sed turbe mirant. Hoc eriã quotidie agitur in ecclesia. Cum enim diuina inspiratione aduersarii ecclesie superantur: turbe fidelitũ letantur.

Dicitur.

Piero.

C Otario.

Domine iesu rpe doce me astutias seductorũ intelligere et cauere: nec non veritatem in vite ac doctrine et iustitie semper custodire. Da mihi insigniri tua imagine/ non inimici: vt ea que mundi sunt relinquendo et tibi soli adherendo/ irredam tibi ea que de tua gratia accepi: in ipso tibi fideliter seruiendo. Presta etiã mihi vt carnalem et mundanam cõuersationẽ que sterilis est fugere/ ac spiritualem et celeste secutari valeam: et gloria resurrectionis inueniatus cum angelis dei in celo immortalitate frui merear et perpetua visione. Amen.

C De primo et magno/ ac secundo et simili legis mãdato. Cap.xxxvj.

Parisei aũt audiẽtes [et gaudẽtes scz [sapienti responsum] quod scilicet silentiũ imposuisset saduceis] non habẽtibus quid amplius dicerent cõtra respõsionẽ eis [cõuenerunt in vnum] ad tpm alio modo inuadendũ: et venerunt [magna multitudine ad magis est terrẽdum. vnde Chrys. Conuenerunt: vt multitudine vincerent quẽ ratione superare nõ poterant. a veritate iudicio se esse professi sunt qui multitudine se armauerũt. hec Chry. Recedentibus pharisei venerũt saducei: et iterũ recedentibus saduceis venerũt pharisei tentantes. cum frequẽti cõgressu fangare et subuertere. Si essi corrũ essent in opinione de anime immortalitate et mortuũ resurrectione: nõ conuenirent in tpi pleuriique. vñ Piero. O. de herode et porro pilato legimus dñi nece eos fecisse cõcordiã: etiam nũc et pharisei cernuntur et saducei: cũ inter se contrarii sint/ sed ad tentãdũ iesum pari mente cõsentiũt. [Et vnus ex eis scribis et legisdoctor tentans iesum capere in

Matth. xxij.

Chrysost.

Piero.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sermone [interrogauit eum. Magister: quod est mandatum magnū in lege?]. i. precipuū. Interrogat ut certus non scire desiderans: non vt discere[t sed vt deciperet. vnde Chrysy. Magistrum vocat cuius nō vult esse discipulus. De mādato magno interrogat qui nec minimū obseruat. Ille est debet interrogare de maiori ministria qui ia minoꝛē cōpiemur. hec Chrysy. De hoc autē interrogatur: quia circa hoc erāt opiniones. quidā em dicebāt sacrificia et oblationes magis placere deo q̄ opa charitatis. alii dicebāt cōtrariū: quod magis est verū. [Et ait tibi ihesus. Diliges dñm deū tuū] vt dicit Chrysa. Nō dicit timeꝛe diligere, timere (inq̄t) est seruoꝝ: diligere filioꝝ. Non dicit ēiā cognoscere: sed diligere. cognoscere (inquit) deū preceptū est humane nature: diligere autē reli giosi cordis ⁊ recti. [Diliges (iqua) dñm deū tuum ex toto corde tuo]. i. ex toto intellectu sine errore vt nullū in confessione diuinitatis locū error relinquas [et in tota alia tua]. i. tota voluntate sine cōtrarietate et cōtradictione vt nihil contrarium ei velis [et in tota mente tua]. i. tota memoria sine oblatione / nihil reminiscens quo minus de deo sentias [ex ex tota virtute] seu fortitudine [tua] vt vires tue et totum posse tibi seruāt et ad ipsum expendantur. vnde Augu. Deū ex toto corde diligere precipit: vt oēs cogitationes tuas: ex tota alia vt omnem vitā tuam: ex tota mente tua vt oēm intellectū nullū in illū cōferas a quo habes ea que confero. Nullam ergo vite nostre partem reliquit que vacare debeat ⁊ quasi locū dare vt alia re vellet frui. sed quicquid aliū diligendum venerit in animū illuc rapiatur quo totus dilectiois impetus currit. Tunc est ei⁹ op⁹ dō cum tota vita sua pergit in incōmutabile bonum. vnde Chrysō. Quid est diligere deum ex te to corde: Ut cor tuum non sit inclinatū ad vllius rei dilectionē ampliꝰ q̄ dei. Pro quāta enim parte cor tuum fuerit ad aliquam rem: p tanta minus est ad deum. Quid est in toto anima dilige re deum? Id est certissimum animum habere in veritate et firmum esse in fide. Quid enim credit apud deum esse omne bonum / et nihil boni esse extra ipsum: dic ex tota anima diligit eum. Quid est ex tota mente diligere deum? Ut esses sensus tui qui pertinent ad mentem deo vacent. Cuius enim intellectus deo ministrat: cuius sapientia circa deū est: cuius cogitatio ea q̄ dei sunt tractat: cuius memoria q̄ bona sunt recordatur tota mente diligit eū. hec Chry. Fm Aer. Toto corde. i. sapiens ter cōtra suggestiones diaboli ne seducamur. tota alia: dubitet cōtra delectationes carnis ne alliciamur. tota mente: sortiter cōtra pressuras nimis ne opprimamur. Per eā sunt ergo que precipue retrahūt ab amore dei: diabolus / caro / et mundus. Et subdit [Hoc est maximū et primū mandatū] maximū dignitate: q̄ de maximo. s. deo diligendo. primū ordine quia precepta de diligendo deū pcedit precepta de diligendo proximū. Et vere illud est nobilius et veliꝰ ter oia mandata: in hoc enim omnia mandata implent. Hoc eā mandatum diligendi deū est magnū: q̄ mādat hoc lex naturalis in mente omnis creature rationalis diuinitus indelebiliter impressa. Maius aquia remittat et repetens iterum mandat hoc lex mosaica a deo iterū data et p moyseū ordinata. Maximum: q̄ confirmat illud lex euangelica per ihm filiū dei tradita. [Et p̄ximū mandatum] intentione tendentis: finis enim in quolibet ea que ad finem sunt intentione precedit. vnde Ziprs. Finis precepti est charitas. finis nō terminus vel consummatio: ad quem omne preceptum ordinatur. Et iterū. Plenitudo legis est dilectio. Et pō. Dñus consummationis vidit finem latum mandatum tuum nimis. Vel [p̄ximum] necessitate obseruandū. C Dicit hoc autem q̄ illud mandatum possit perfecte impleri / quamoꝝ regnat. Primum est diuinum beneficiū: tum remotio. q̄ enim ā ea bemus (sine erroꝝ) sine corpus et ani mā). ela a deo habemus: ideo opꝰ est q̄ sibi de omnibus que habemus seruiamus et cum corde perfecto diligamus. Nimis enim ingratus esset q̄ cogitans alicuius beneficium eū nō diligeret. Sed⁹ est diuine ex celle cōsideranto. deus enim maior est cor de nostro: et ideo si toto corde et omnibus viribus et seruamus / adhuc sufficientes non sumus nec sanctificamus. vnde in Eccl. Glorificate dñm

Chrysost.

Precepcium magnum. Chrysost.

Augusti. Diligere ex toto corde. ꝛc.

Chrysost.

quātū potestis: superualebit adhuc. maior est enim oī laude. Tertiū est mandatorum et omniū p̄ximum abdicatio. magnam enim miuriā facit deo qui aliquid et adequat: quod fit quando res tpales et corruptibiles simul cum deo diligimus. Nihil enim aliud vult q̄ diligamus. Et cum quia ipse totus sine consortio vult possidere cor nostrum. vnde dicit Augusti. Domine manus te amat qui preter te aliquid amat. Et Piero. Pimus est amarus cui nō sufficit deus. Quartū est omnimoda peccatoꝝ vitatio: q̄ nullus pōt deum diligere in peccato existens scz mortali. ideo dī. Nemo pōt duobus ꝺñis seruire. Unde si in peccato manco deū nō diligis. Non saltem deū superbus vel amatoꝝ vane glorie: qui putat eum vane glorie q̄ nihil est deo preponit. nec voluptuosus qui pro momentanea delectatione eū deserit. nec auarus qui pro nūmo vel nihilo eum amittit. Deinde addit [Sēm autē simile est huic] non equale sed simile: quia est de actu similis scz de dilectione. vel de re simili deo scz de homine qui ad similitudinem dei factus est. scz [diliges proximū sicut teipsum]. i. ad id ad quod te ipsum: scz ad iustitiā et salutem / ad gratiā in presenti et gloriā in futuro / et ad eande beatitudinem ad qua dilegis te. Unde ly [sicut] non denotat equalitatem gradus: quia primo et plus tenetur homo se diligere q̄ proximum certe in patria. sed denotat similitudinem boni oprari: vt velit. p̄ximum sicut se esse in gratia ⁊ amore dei. Et cum dicitur [sēm] non est ordo nisi quantum ad materiam que est actus et p̄ximum. vnum enim est preceptum de dilectione. vel ēiā est ordo causalitatis: quia amor proximi causatur ex amore dei. Et hoc dicit Apostolus. Qui diligit proximū legem implenit. quia causa intelligitur in causato et non econuerso. Dilectio igitur in deum ortho est dilectiōis in proximi: ⁊ dilectio in p̄ximū cognito est dilectiois in deū ac ēiā mutuē. vñ Greg. Per amoꝝ dei amat p̄ximi q̄ignatur: et per amoꝝem proximi amoꝝ dei nutritur. hec Gregoriꝰ. Et similiter dilectio in seipsum precedere debet dilectionem in proximū. vnde Augustinus. Unde p̄ si tam nosti diligere teipsum ꝛet cōmitto tibi

Augusti.

Dñs Augustinus.

Matt.

Ad Gal.

Gregor

Augusti.

proximum quem diligas sicut teipsū. Sit autem nondum nosti diligere proximo ne decipias proximū sicut teipsum. Manifestum est autē omnem hominem proximū esse deputandum: quia ergā neminem operandū est malum. Qui autem amat hominem: amat q̄ iusti sunt aut vt iusti sint amare debet. Sic ēiā et seipsum amare debet: aut quia iustus est aut vt iustus sit. Sic ergo diligit proximum sicut seipsum sine vllo periculo. hec Augustinus. C Unde modus diligendi proximum attenditur fm quamoꝝ causas. Primo fm finalem: scilicet vt diligantur proximus propter deum. Secundo fm materialem scz vt ordine debito circa deum et supra temporalia. Quarto fm efficientem sine mouentem: quia vt homo / non quia pater nisi vel filius vel domesticus vel amicus. ⁊ his modo debet homo diligere seipsum. Et nota fm Augusti. q̄ primo diligendus est deus. secō anima propria. tertio anima proximi. C Nota etiam q̄ amoꝝ proximi falsus est per hec seu huiusmodi videlicet si impedit amorem dei. si aliquid fiat propter amoꝝem proximi quod fit contra amoꝝ dei. si aliquis dissimulet in eo quem diligit plusq̄ in eo quem non diligit. si aliquid in eo placeat quod in alio displiceat. si patienter non sustineat q̄ alium sicut se vel plus diligat. Et infert [in his duobus] scilicet mandatis dilectionis [tota lex pendet et p̄phete] quia totus decalogus et monitiones sine comminationes huc sunt habent: hec enim vt charitas introducatur intendunt. Tota quippe scriptura legis ⁊ propheratus ad dilectionem dei et proximi ordinatur. quicquid enim precipitur et in lege et prophetis / hoc fine precipit est vt deus et proximus diligatur. Et propter hoc omnia mandata et scripta legis et prophetarum non sunt nisi quedam explicationes istorum duorum mandatorum: quia omnia ad hec duo sunt ordinata. Item omnia precepta ad hec duo referuntur. Primum enim preceptum scz dilectionis dei: ambit et implet oia mandata prime tabule: quia in eo continentur tria mandata de dilectione dei que scripta erant in una tabula.

Proximus quis sit.

Modus diligendi proximū.

Augusti.

Amor proximi per que falsus est.

Et secundum preceptum sez dilectionis proximi: amoris et implet omnia mandata secunde tabule: quia in ea continentur septē alia mandata de dilectione proximi que in sēa tabula erant scripta. Nam qui deum diligit idola spernit: dei nomen in vanū non assumit: et diem sabbati sanctificat. Et qui proximum suum diligit honorat patrem et matrem non occidit non furatur non mechatur falsum testimonium dicit nec cupit rem proximi vel aliam rem eius concupiscit. Nam fm Chrysostō. Sicut odium facere suggerit omne malū: sic dilectio omne bonum. In tribus autem dilectio dei attenditur: vt omnes cogitationes/oēs affectiones/et ois ratio humana qua intelligimus et discernimus / in deum referantur et diuino rebus occupentur: vt nihil remaneat in homine quod nō diuine dilectioni subdatur. Item duo sunt ergā proximū dilectione seruanda: vt ei beneficii impensione faueatur/et nullia inlicita tedatur. Unum affirmatiuū. de quo Matth. vii. [Omnecūq;]sez licita secunda expedientia [vultis]sez vos illicite rationabili ratione diffinguente inter debita et indebita [vt faciāt] vel dimittant cor de ore et opere [vobis]vel pro vobis [homines] inquātum homines non biuta [et vos facite illis]in simili casu/voluntate opere et pleno affectu. Secundum hanc regulam dilectio proximi causat et efficit imperando omnes motus oīm virtutum rendentes ad proximū, interiores et exteriores. Aliud negatiuum. de quo Tobie quarto. [Oēs abstinete oēs/ irrationabiliter[fieri nisi] corde ore opere[vide ne alli faceris] voluntate vel opere / affectu vel effectu. Secundam hanc regulam dilectio proximi cautiliter repimit et cohibet oēs motus et actus vitiorum respectu eius. Licet igitur diuersa sint precepta quibus aut que appetenda sunt vtiliter cupimus/aut que vitanda sunt vtiliter precauemus: vnū tamen sunt in radice charitatis: qi ois in dilectione dei et proximi facere debemus. Recte itaq; dicit legem et prophetas referri ad duo mandata charitatis quia ex hac dependent et huius finem habent. O charitas regula ordinis electorū: ter vniuersalis vniuersos ligans: pretrus vnitum: canon eternorum: lex legumq; oēs firmitas: pauli sed principis placitum: sanctio regis regum: quam nō solum edidit vel concludit iubendo/ sed et edocuit promulgauit personaliter docendo/ et adimplendi seruando. Ecce lex domini conuertens animas omnes et ego legum diuinarum: magistra omnium humanarum rationabilium et equarum: positio et terminus inquam. Cuius obseruatio p gratiā in hac vita mutatur: et cōsummata vsq; ad metem in alia cōsummatur. Et qi vt ait Chrysō. Iudei estimātes xp̄m bonum purū esse pēalbant eūq; temere tētassent si dei filiū credidissent: ideo volens christus eis ostendere quia deus erat equalem interrogationem eis proposuit vt ipsa interrogatio eis ostenderet quis esset. Q: cum ad passionem venturus erat opinione falsam iudeorum corrigit qui christū filium dauid non dīm eum esse dicebāt. Et vt dicit Piero. Palam eis de se loqui tur vt inexcusabiles sint. [Segregatis autem pharisēis]qui ad tentandum venerant[interrogauit eos ex suis]quasi eis diceret. Tu cui sq; questionibus vestris satisfeci: rēpsum est vt in aliquo respondeatis mihi. Interrogat ergo de illo quem credebāt esse venturum / quia presentē credere nolebant: cuius filius debeat esse [dicēs. Quid vobis videtur de xpo] a. messia in lege promisso quem venturum creditis[cuius filius est? Non contra pliciter errant iudei circa christum. Primo quidem circa personam. nō enim credunt eū fuisse christum qui venit in mundum natum ex virgine: sed adhuc expectant eum. Nec errant circa eius naturam: quia nō credūt etiam quem expectant esse deum sm purum hominem. De isto secundo errore interrogat cuius filius sit: hoc ideo forte querit quia ex quo nota ret in eis gem direxerat ad duo mādata dilectionis/ tanq; artificiosus legislator reduci in vnū diligibile quod est christus. Nihil enim diligitur tanq; deus et proximus nisi ipse christus. [Dicunt et dauid.]secūdū quid ꝓ. De frueru venturis nisi pena super sedem eius. Credebant illum fore purum hominem de gente dauid. unde dicunt dauid solum / sez dominatum negando. [Tit illos]arguēdo in eā

trarii. [Quomodo ergo]si christus est pur⁹ hō vt vos creditis [dauid] cui occulta sapientie diuine manifestata sunt [in spiritu]sez sancto t p phetico/nōn de corde suo. ꝓpio[vocat eum dīm suū]qs nō uereret ñ ēt filius eius [dicendo. Dixit dñs dño meo].i. pater nāto. Ipsi autē sic ergo sunt [dixit dñs] creator celi t terre [dño meo].i. messie. Quia ergo iste messias nō sit purus homo/ probatur tripliciter ex hoc verbo. Primo ex eo quod vocat eum dīm: et hoc sic. Quilibet pr filiū suum q̄ trahit natura sua ab ipso tenetur dīm suū: sz dauid spū sancto inspiratus tenebatur dīm suum xp̄m: ergo non solū hz naturam quā traxit ab ipso/ sz alteriorem fm quā dicitur dño suo. Secundā. quia non est hō filius t dño alter⁹ fm eādem naturā: ergo est alia natura fm quā est filius / et hec est humana: et alia fm quā est dño/ et hec est diuina. Secō probatur idem sic. Si dauid hoc dixit: nō dū messias hō erat. quō ergo dñs eius erat q̄ nondū erat? et non ante eū sz post exitit: ergo oportet ponere aliā naturā fm quā ante erat. Tertio ꝓbatur idē ex hoc quod sequitur [Sede a dextris meis.] impossibile est eū purum hoīem sedere a dextris dei. Dixit ergo dauid [dixit dñs]sez de⁹ pater [dño meo] .i. xpo filio suo: cuius dicere est equalem sibi filiū generare. ergo [domino meo]non fm q̄ ipse est: quia sic esset ꝓpatr hō factus est: sed fm q̄ patris eternus filius sede regni quicūq; potest [a dextris meis]. i. in equalitate mea fm q̄ deus: vel in potentibus bonis fm q̄ hō. quia vt sic in gloria presidet angelis [donec ponam inimicos tuos: nō q̄ postea nō sedeat: sed sedebit [inimicos meos]et inobedientes tibi [scabellum pedum tuorū].i. donec hostes rebelles tibi subiugauero: vel bona t voluntaria subiectione vt credant et confiteantur deū: t volens spōte vel coacta subiectione vt in die iudicii puniantur et credant inuiti. et vt omne nolens subiectus sibi sicut scabellū pedū? ꝓbatur tp iudicio quādo oia ꝓfecte subiicientur domini christo. [Si ergo dauid vocat eum dominū]fm veritatem [quomodo filius eius est?] sez naturam cuius filius propagatione subiectus sit patri: et maxime fm eō

Pharisei

Christum

Dilectio proximi

Charitatis excellentia.

Chrysost. Dilectio dei ad tria.

Dilectio proximi vult duo.

Ꝑ parētes filiorū dominī.

Piero.

suetudinem patrum antiquorū. Ponitur enim parentes simul et dicuntur domini filiorum q̄ filii dominī parentum: filius enim debet esse subiectus patri et nō dominari. Quasi diceret. Cum secundum naturam humanam sit filius dauid: et per consequens eo inferior: oportet poni te in eo aliā naturā per quam sit dominus eius et eo superior: et hec est diuina. ergo in christo sūt due nature. i. diuina t humana. Est itaq; filius dauid et dominus me: sed filius in natura homo/ dominus in natura deus. t sic restat q̄ christus est homo et deus. Non ergo errabant nec reprehendūtur q̄ christum filium dauid dicūt: sed quia ipsum purum hominem et non dei filium credunt. christus autem nō tantum dauid sed et dei filium se esse ꝓbauit: t per auctoritatem dauid eos conuicit. [Et nemo poterat ei respondere verbum]quia non poterāt scripturam negare/ et irrefragabile erat argumentum [neq; ausus fuit quisq; ex illa die eum amplius interrogare] quia plane testimonio et ratione erant conuicti. vnde Pieronymus. Ideo confutati sermonibus vitra nō interrogant: sed apertissime compie hensum romane tradunt potestati. Er quo intelligimus venenum inuidie posse quidem superari: sed difficile posse quiescere.

℣. Oratio.

℟. Domine de⁹ sanctificator meus misisti mihi legē tuam: vt toto corde/ tota anima/ tota mente/ et ex omnibus viribus meis te diligam: sed nec hoc valeo nisi ru dederis mihi/ cuius est omne bonum bonum et omne datum optimum. Iubes te diligi. da quod iubes t iube qd vis. Da etiā mihi diligere. primum sicut me ipsum: vt hic gratiam et ibi gloriam cōsequar in id ipm. Da insuper mihi bone iesu vt te christum nobis missum deum t hominem corde credam/ ore confitear/ et opere cōtester: vt tibi nunc subiectus spōte tecum gaudeam sine fine. Amen.

De scribis et pharisēis in doctrina audiendis/ sed non in vita imitandis. Cap.xxxvij.

A Math. xxiii. Marci xii. Luc. xx.

COnfutatis aūt ⁊ taceri⁹ scribis ⁊ pharisei⁹ qui dolose interrogabāt dūm vt tēptarēt eūm plebs ⁊ aliū alonei sine pa ne doctrine emanescerent [locutus est iesus] eadēteria tertia [ad turbas] scz ad simplices ⁊ imperfectos [et ad discipulos suos] magis doctos ⁊ perfectos. vnde Chrysostomus. Posth̄ dominus sacerdotes resp̄sione p:ostrauit/et incorrigibilem conditionē eorum ostendit (sicut ⁊ clerici si male fecerint inemendabiles sunt: laici vero delinquentes facile emendantur) nunc conuertit sermonem ad populum. Infructuosum nāq; est verbum in quo sic aliter cōfundimur vt aliter non eruditatur. [Locutus est ergo ad eos.] instruens ⁊ docens scribarum ⁊ pharisey⁹ doctrinam audiendam/sed eo⁹ vitam non imitandam: et nihilominus honōs eos subditi illis p:opter sacerdotij et nominis dignitatem / non opera sed doctrinam considerantes omnia q; eorum crimina annumerēs/et alios ab eis dehortans. vnde dicit [Super cathedram moysi] id est auctoritate docēdi ⁊ iudicandi [sederūt] scz indigne [scribe ⁊ pharisei.] Cathedra doctor⁹ est: et ideo dicuntur sedere super cathedram moysi qui docent quod docuit moyses. vbi Chrysostomus. Multi sacerdotes/et pauci sacerdotes: multi in nomine/et pauci in opere. Videte ergo quomodo sedeatis super eam: quia non cathedrā facit sacerdotem/sed sacerdos cathedram. Non locus sanctificat hominem: sed homo locum. Non omnis sacerdos sanctus est: sed omnis sanctus sacerdos. Bene quidem docendo ⁊ male viuendo deum instruis quomodo debeat te cōdēnare. Ut autem dicit idem Chrysosto. Ne aliquis dicat quomodo p:opter hoc desidis: facturus sum ad agēdum quia malus est doctor: ideo hāc destruit ecclesiam cū subdit [Omnia ergo] ad cathedram pertinentia [quecūq; dixerit vobis] id est ad vestram vtilitatem [seruate] corde [et facite] opere. i. doctrina. Non tamen simpliciter quecūq; illa tantum que moysi cathedre doctrine⁊ cōueniūt: et que a vera fide non discrepāt

Cathedra moysi. Chryso.

Chryso.

Chryso.

Dia facit da q̄ a sacerdotib⁹ ꝑcipiunt.

negs diuinis repugnāt mandatis. Ita de Chryso. Omnia (ait) que corrigit Chrysostomus meliorem ⁊ meliorem facimur vite mo dum: et non testamēti concessis legibus: et non dimittūt de reliquo iugo legis esse. hec Chry. Et quod addit et etiam malis prelatis ⁊ doctoribus bona docēdo⁹ est honor obediētie exhibendus nisi in his que manifeste sunt cōtra deum: ex quibus habendi in reuerēcia q̄dm tolerātur in officio suo. q̄s patet etiā per exēplum domini qui veniebatur sanari: audiens ait tibi mundi per sonam. [Ecce tu sanatus es] q̄ opera eor⁹ [que facere debetis] qd oportet nequiter facitis [sed nolite facere] quia non sunt imitandi in malitia sed tñ in bonis. vbi Chrysostomus. Si bene vixerint eor⁹ est lucrum si bene doctrinā vestrum. Accipite ergo quod vestrum est: ⁊ nolite discutere q̄s alienum est. hec Chryso. [Dicūt enim et non faciūt] quia vite doctrine non est cordat. Docebāt esse bene viuere sine legis precepta: et ipsi per preuaricationem legis male viuebāt. Contra quos dicit Augu. Bene docere ⁊ male viuere / non est aliud q̄ se sua iugulare. De talib⁹ enim qui dicūt et non faciunt potest dici illud. Genesis. Vox quidem vox iacob est: manus aūt manus sunt esau. vbi Chrysostomus. Warime accusatione dignus est qui doctrine auctoritatem habēs legem transgreditur: primo quidem q̄ peccat: deinde q̄ peccās maiorē penā dignus est. ꝑpter honorem: tertio quia plures corrūpit vel ne in ordine doctores peccādo. [Alligant aūt onera] scz inportabilia [et imponunt hominibus in humeros hoim] non in suos ꝑ coactionem observātie ꝓcepti: quia supra legis precepta constituunt ex suis traditionib⁹ multa que erāt subditis grauia ⁊ importabilia [digito aūt suo] i. leui moti vel tacta [nolūt ea mouere] et agere. Sic qualiter eor⁹ repr̄hensione ostenditur. non est dicit/non possunt scd no

ſſe: nec dicit pleno opere ⁊ manu/sed digito ⁊ modico tactu: nec dicit portare sed mouere. i. neq; prope fieri neq; tangere: quia modicum conatum ad agendum ralia nolebant apponere/ nec minora eor⁹ que ipsi precipiebant volebant opere adimpliere. hec Chryso. Secūm consequētiam autem tales sunt erūt sacerdotes qui eōm in sticiam populo mādāt ⁊ ipsi nec mo dicam seruāt: videlicet non vt ipsi faciendo sed vt dicendo sint iusti. Tales sunt ⁊ qui graue pondus vemen tibus ad penitentiam imponunt: ipsi autem nec minimam facimus. Et sic dum pena presentis penitentie fugiunt: incurrimur pena futuri iudicij. Sic ēst fascem super humeros adolescentis quem non potest baiulare potestis: necesse habet vt aut fascem reiectat aut sub pondere conkringat. Sic ⁊ homini cui graue pondus penitētie imponis: necesse est vt aut penitentiam suam reiciat/aut suscepte dum ferre non potest scandalizetur et amplius pecce. Deinde esti erranti modicam penitentiam imponēs: ne forsan melius est ꝑpter misericordiam dare rationem q̄ ꝑpter crudelitatem? Vbi paterfamilias largus est: ipse fator: nō debet esse tenax minister. Si deus benignus: vt quid famulos est austerus? Vis apparere sanctus: circa tuam vitam esto austerus: circa alioꝝm autem benignus. Audiāt te homines parua mandantem: videant grādia facientem. Talis est ait sacerdos qui sibi indulget ⁊ alios erigit: quēadmodum malus deserit ꝓtor tributi in ciuitate qui se relevat et onerat importunes. Et iterum. In quo duplicem eorum malitiam ostendit: vtriusq; in hoc q̄ fine venia petunt a subiectis summam diligētiam vite: ad iam vo in hoc q̄ fidissimis sūt bonū principem ecclesie se habereant his quidē que fm legem sunt facienda indicē esse subiectos: aūt mandatum. hec Chryso. Imponēdo ergo modicā penitentiam melī⁹ est animus manu: sed tamen in omni⁹ tenēdum est eis immotū fecēdum. Agitur vt ait Piero. hoc generaliter de aduersitate ⁊ mundi. Et aduersitas nō facit. Hec est aūt q̄da causa non modica que hodie mouet subditos contra maiores ⁊ prelatos: q̄ dicūt ⁊ non faciūt. Imponūt onera alijs/et ea digito non tangūt. Parum tamen vba apud subditos ꝓficiūt quādo in eis non videūt que docēt ⁊ ꝓcipiūt. Quicūq; ergo ꝓximorum alabus vitijs esse desiderat/studeat ꝓmo in se habere quicq̄ alios doceturus est: alioquin parū ꝓficiet. Nam eius verbum inefficax erit nisi ꝓmo holes in eo cōperiāt esse ea que docet. Et ꝓmissis patet q̄ tile q̄ legem aliquā cōstituit: licet nō sit subdita tua legi tñ ad hoc ꝙ per holem puniatur si cōtrariū fecerit: tamen obligatus est ad legē implendam. et grauius punitur a deo si fecerit contrariumq; transgressio eius est grauior ꝓpter scandalum. Propter q̄s dicit Sapiēs. Patere legem quā inuenisti. Et (vt alibi dixi) q̄s quisq; iuris in aliquo statuit/ipse eodē vti debet. Patet ergo ex predictis q̄ illi qui statum ecclesie in gñali seu aliquē statum eius in speciali regūt ⁊ subditos onerant grauibus statutis sine magna ⁊ cuidenti necessitate: abutuntur sua potestate sicut faciebant pharisei ⁊ scribe. Prelatorū eīm tot sunt inhumane sententie ⁊ mandata linguaq; vetita/q̄ vix possit aliquis transire per huius mundi vmbram quin incidat in peccatum ⁊ offensam. vnde ait Augustinus loquēs de religione christiana. Ipsam religionem nostram quā deus noster iesus christus in paucissimis sacramentorum celebrationibus voluit esse liberam/quidam seruitutis premunt oneribus: adeo vt tolerabilior sit conditio iudeorum qui non humanis presumptionibus sed diuinis subiciuntur institutis. Deinde secūdum Chrysosto. Posth̄ dominus grauerat scribas ⁊ pharisēos crudelitatis ⁊ negligētie: consequenter arguit eos inanis glorie que frēt eos a deo recedere / et ꝓpter quam non possunt ꝓpo credere. vnde subdit [Omnia vo opera sua faciunt] ea scz intētione ⁊ eo fine [vt videantur ab hominibus] et sic habeant gloriam inter holes. i. ꝓpter gloriam humanam: q̄ videri in bonis ꝓpter gloriā diuinam non est malum/sed magis meritorium. Non autem potest credere christo celestia predicanti: q̄ gloriam terrenam querit ⁊ eam celestib⁹ ꝓponit. Non solum ergo desides errē

Chryso. Augu. Chryso. Augu.

missi erant ad bene operandum: sed etiam vane gloriosi & in suis operib⁹ laudem appetentes hoim vt essent in
Vane glorie mali. reverentia & honore apud populum. Tales aũt nullam merecdem de operibus suis recipiunt: qz non studeunt vt deus glorificetur/sed vt ipsi in his que agunt laudentur & remunerentur. Et ideo nõ solum nullam merecdem sed etiam penam recipiunt qui de bono malum faciũt. vnde
Chrysost. admodum vermis de ligno nascitur et lignum a verme consumitur: et tinea de veste a qua corrodimur: sic diabolus insidiatur & occasionem querit vt q̃ cogere hoiem ad malum non potest/studeat vt ex bonis operib⁹ malum inanis glorie nascatur: et qđ bonum erat/ex inani gloria sit malum.

Piero. Igitur vt ait Piero. quicũq; ita facit quodlibet vt videatur ab hominib⁹: scriba est & pharisęus. Deide qđ dñs generaliter dixerat sez opera sua faciunt vt videãtur: consequẽter in partes diuidit dicens. [Dilatãt enim phylacteria sua & magnificant fimbrias et volunt ambulare in stolis.] Circa
Decalogi portatio. hoc ꝑm Pieroñ. est sciẽdum q̃ dñs cũ dixisset mandata legis per moysen: ad extremum intulit dicẽs. Ligabis ea in manu tua/et erunt semper ante oculos tuos. Et est sensus. Precepta mea sint tibi semper i opere/semper in meditatione. sint in manu tua vt opere cõpleanturzet sint ante oculos tuos vt die ac nocte mediteris in eis: quia spiritualiter per manus est intelligenda operatio/et per oculos cugio meditatio. Sed hec pharisei male interpretantes/scribebãt in membranis chartis decalogum moysi. i. decem legis verba siue precepta: cum phylacteriis ea & quasi coronam capiti facientes ligabãt in fronte vt semper ante oculos moverentur. Et similiter in sinistro brachio circũligabãt vt semper in manu haberent. Et dilatabant has membranas. i. eas latiores faciebant: et decalogum in eis describi faciebant: et decalogum in eis descripsisse ꝑ Pieroñ. est sciẽdum q̃ dñs cũ dixisset mandata legis per moysen: ad extremum intulit dicẽs. Ligabis ea in manu tua/et erunt semper ante oculos tuos. Et est sensus. Precepta mea sint tibi semper i opere/semper in meditatione. sint in manu tua vt opere cõpleanturzet sint ante oculos tuos vt die ac nocte mediteris in eis: quia spiritualiter per manus est intelligenda operatio/et per oculos cugio meditatio. Sed hec pharisei male interpretantes/scribebãt in membranis chartis decalogum moysi. i. decem legis verba siue precepta: cum phylacteriis ea & quasi coronam capiti facientes ligabãt in fronte vt semper ante oculos moverentur. Et similiter in sinistro brachio circũligabãt vt semper in manu haberent. Et dilatabant has membranas. i. eas latiores faciebant: et decalogum in eis describi faciebant: et hec omnia faciebant in signum religionis: vt per hec religiosi apparerent & reconditores et obseruatores decalogi ab hominibus viderẽtur. Et hec
D Phylacteria. & re dicebantur phylacteria a phylare quod est seruare/& cteria qđ est lex/quasi conseruatoria legis: quia erant quedã signa seruande legis/eo q̃ quibus ea habuissent quasi ob custodiã et munimentum sui haberent. Iustus erat etiã moyses vt in quarto. Fimbrias palliorũ intra pedes faceres tibi. Fimbrias hyacinthinas ad populi eruditionem discernẽdum a cetero populo in habitu exteriori sicut erant res ligione discreti: et ponerent in eis vitta hyacinthinas (que etiam cum filio apponebantur) vt videntes eas recordarentur mandatorũ celestium ac vana et inutilia non cogitarent. Sunt igitur fimbrie legis mandata vite vo hyacinthine sancte cogitationes. que si simul iuncte fuerint/ab omni vanitate oculos auertunt/et ea ta mente ad celestia dirigunt. Vident enim hyacinthum celi recordamur: quia vnius coloris sunt celum et hyacinthus. Istud modi erat fimbria breuis & parua ex lege precepta quam mulier sanguine fluens tetigit in pallio domini & statim est sanata. Per huiusmodi etiam fimbrias cognouisse dicitur samaritanam cognouisse de domino q̃ iudeꝰ esset. Superstitiosi vo magistri gloriam ab hoibus captant & ea ad offerendum sibi munera & lucra fecrantes & ad ostentationem/maiores fimbrias alie in pallio suo faciebant/et acutissimas in eis spinas ligabãt: vt videlicet eãdo vel sedendo eis se pungerentur/et sic commoniti memores mandatorum & beneficiorum dei essent/et hac commonitione ad officia dei & ad ministeria seruitutis eius traherentur. Et non intelligentes q̃ hec in corde portanda sint non in corpore: altissimam et armatã & arce libros habẽt/et dei notitiam non habent. Pio autẽ alterum hec faciebãt: quia ab hoibus videri & opinione sctitatis ab eis honorari ac lucra habere capiebant. [Et volebãt in stolis ambulare.] i. in cultioribꝰ vestimẽtis ad publicum procedere vt per hoc honorabiliores viderentur & magis venerarentur: quos in hauite reprehendũtur ꝓ hysse & pueros indicebantur. Stole erant cuiusdã lintei longe quibus scribe vtebantur vt sanctiores apparerent. Et dicebantur stole a tolo qđ est longum: quia vsq; ad pedes descendebãt. Nec stole adhuc hodie multos simulatores & hypocrises facium/ac plerosq; incautos decipiunt. [Amabãt quoq; primos recubitus & sedes in cenis et communis]et hoc duplici de causa/ ratione fiue: quia sibi primo seruitur & fercula meliora ponuntur. et ratione superbie/vt sic in loco honorabiliori positi principaliores & maiores ab⁹ viderẽtur. [ne primus]et dignior [cathedras in synagogis]et cõgregationibus vbi conuenebant homines ad audiẽdũ verbũ dei [et primas salutationes in foro].i. loco patrum: primas quidem tempore nec tamen alia voce [et] inclinato capite [vocari ab hominibus rabbi].i. magistri. vt dicit Chrysostomus. Vocari volũt/non esse. amen appetunt & efficium negligunt. Et notãdum q̃ tripliciter consentiunt homines. vel ad tractandã carnalia sicut i cenis. vel spiritualia sicut i synagogis. vel temporalia sicut in foro. et vbiq; volebant principatum habere/et gloriam in publico sibi exhiberi. Ecce ergo qua fuit generaliter in hac serie que repetenditur in magistrio & prelatis in quibus non sunt imitandi. Primum est defectus bone operationis: quia [dicunt & non faciunt.] Secundum austeritas prelationis: qui [onera grauia alijs non sibi imponunt.] Tertium ostentatio singularis actionis: quia [omnia opera sua ostentationis causa faciunt vt videantur ab hominibus.] Quartum affectus ambitionis & laudis: qi [amant primos recubitus & primas cathedras & salutationes.] Et notandum Bedam q̃ dñs non arguit et vituperat eos quibus hec ex officii debito competit & sumit/sed illos qui hec habẽt a sine non habita indebite amant & appetũt/animum videlicet non gradum redarguens: et ad voluntatem non ad factũ vituperationem referens. Sine causa enim hic locus se humiliat q̃ corde se profert & exaltat. Unde non prohibet magistros primo sedere/nec doctrinam sup cathedram/nec salutationes in foro/nec nomina magistri vel patris: sed ambitionem & vanam gloriam/ne q̃ hec appetat vel gloriet̃ur in eis. Sic autem dicit Chrysost. Diligere talia est incultio q̃ malum est studere vt his aliquis potiatur. vt ait Beda. Ue mihi seruis illis ad quos pharisęorum vitia transferuntur: qui per bene currendum vie cupidis ad

tendere inhemur: ne sez eoꝝ vel simulatione seducamur estimantes bona esse q̃ facimus: vel emulatione ad imitandum illa immemur: frustra gaudentes in bonis laudari que simulãt. Deinde reuocat discipulos ab hac superbia & ambitione/dicens. [Uos autem nolite.] i. non volitis & affectetis [vocari rabbi. nec vocemini].i. non appetatis vocari [magistri]. propter tuas ambitionem [et patrem nolite vocare vobis super terram] propter adulationem. Non honorem vel nomen magistri aut patris inhibet: sed ne q̃ indebitum vel indebite sibi vsurpet vel alteri attribuat [vnꝰ est enim magister & pater] principalis omnium singulariter & per excellentiam [qui est in celis]cui est cura de omnibus. Licet aliquis posset vocari pater vel magister litera ratione generationis/doctrine/vel etatis: tamẽ solus deus nature auctor est pater et magister principalis: qui ab eo habemus q̃ sumus & vemus. vbi Chrysostomus. Uos aute nolite vocari rabbi/ne qđ deo debetur vobis prestumaris. Nolite & alios vocare rabbi: ne diuinum honorem hominꝰ deferatis. Unus est enim magister omnium qui omnes homines naturaliter docet. Et patrem nolite vocare vobis sup terrã: q̃ non estis filij terreni. Et eo cibi celestem te profitetur eo habere patrem et quo patrem nobis vocasti de celo dicẽs/ Pater noster qui es in celis. Et quo enim celestem te profitetur eo habere patrem vocãdo patrem deũ: turpe est vt iterꝝ te profiteris terrenum tibi patrem vocando super terram. Et iterũ. Ne voces tibi patrem in terra: non vt dehonores eos qui te genuerunt/sed vt omnibus illis preponas eum qui te fecit & inscripsit te inter filios suos. hec Chrysostomus. [Uos autẽ vos fratres estis] quia filij dei per creationem & gratie adoptionem/ad vnam vocati hereditatem/sez ad regnum celorum. Pm Pieroñ. Omnes christiani fratres vocantur specialiter: et omnes homines ex vno patre deo nati communiter. Non solum autẽ dñs primatus cupere/phibet/sed ad contrarium audire: tem inducit. vnde vt in amorem humilitatis discipulos ducat: ostendens formam humilitatis subiungit [Qui maior est vestrum]vel merito sanctitatis

Universidad de Deusto
Biblioteca

rio vel officio dignitatis [erit] et sit [minister vester] et alios precurrat obsequendo non superbe dominando/ paranus ad officia humilitatis. Sm decentiam sui status. Unde t papa vocat se seruum seruoꝝ dei. Bene assentiuus per humiliratem sit socius: contra delinquentes zelo iustitie sit erectus [Quis aũt se exaltauerit in presenti per elationem et arrogantiam [humiliabitur] in futuro per dãnationem t penam [et qui se humiliauerit] in presenti non nequiter sed veraciter [exaltabitur] in futura gloria mirabiliter. Et notandum q propter triplicem gradum humilitatis/ hoc verbum ter ponitur in euãgelio: scz supra vbi monet vt imitari recũbant in nouissimo loco: et ter de phariseo t publicano oranibus in temploret tertio in hoc loco. Est enim triplex humiltras: scz cordis/operis/et oris. quam tria nutriunt t custodiũt. Primum assiduitas cordialis subiectionis: quã non habuit lucifer. Secundam consideratio proprie fragilitatis: quam non habuit adam. Tertiam benignitas orationis: quam nõ habebit antichristus. ¶ Oratio.

Domine Jesu christe pie auifer a me defectum bone operationis: vt merear bona non solũ docere et dicere/sed etiã facere t operibus adimplere. Remoue a me auersitatem ne crudelitatem: ne grauidia iubendo et munera non faciendo me relenare videar t alios onerare. Excludo a me gloriam inanẽ t ostentationem: ne opera mea vt ab hominibus videar faciam/et gloriam humanam in eis non queram. Elonga etiam a me ambitionis et laudis affectum: ne prima locar: salutationes aurem vel magistri nomen: vt me sic humilians in hoc seculo merear a te exaltari in futuro. Amen.

¶ Quib⁹ debetur ve eternum. Cap.xxxviij.

Post hec dominus ꝺ legi et preceptis euangelicis obedientibus dat benedictiones: ipsis scribis et pharisei⁹ inobedientib⁹ cõmina ve maledictiõis. vi omnibus effectibus hypocrisis ipsorum hanc dictionẽ ve proponit/ que maledictionẽ significat. Ue quippe i scriptura sacra notat eternam dãnationem et gehẽne supplicium: sz hoc loco huius seculi peregrinationem: et pene sensu extimum. vnde sm Origẽ. Sicut in veteri lege ponuntur benedictiones obseruantibus legẽ/ t maledictiones transgredientib⁹ eam: ita in euangelio ponitur beatitudines respectum iudicium: vt habitum est supra in monte. t hic econtrario ponitur maledictiones cõtra hypocritas falso iustitiam simulantes. Et ponit octo ve iuxta octo in quibus ipsi hypocrisis t fictio patet: ad obuiandum ꝙ in eis cauẽda sunt. ¶ In primo redarguit eos de superbia et auaritia: quia regnũ celorum claudebant ante homines/ et nec ipsi intrabant nec intrare finebant volentes. Unde dicit [Ue] .i. eterna damnatio [vobis] imminet [scribe] ꝙ pontatis vos peritos in lege [et pharisei] qui dicitis vos prelatos in sanctitate/ hypocrite] simulantes quod non estis [ꝙ claudittis regnum celorum ante homines] .i. qui vestris prauis exemplionib⁹ pertinatem scripturarum obscuritis/ vel malo exẽplo alios scandalizatis [vos autem non intratis] quia intelligere et credere non vultis [nec introire volentes] .i. credere cupientes [finitis intrare] immo facitis errare. Dupliciter enim impeditur ingressus alicuius in domum. vno modo quãdo claus tollitur: alio modo quãdo obstaculum ponit. Spiritualiter autem sm Chrysostomum regnum celorũ sunt sacre scripture: ꝙ in eis regnum celorũ est inclusum. Ille ergo claudit hoc regnum alteri qui ea scripturam non potest et non aperit. i. qui habet scientiam et docere contẽnit vel negligit. Ille vero obstaculum ponit ꝓ per malum exemplum alios impedit ne intrẽt vel intrare velint. Quamuis ergo scribe t pharisei per scripturas cognoscerẽt t scirent christi adventum: tamen ipsi considerabant si christus crederus fuisset confusuros sacrificiorum et oblationum cessarent: et sic ipsi oblationibus sacrificiorum fraudarentur. Et ideo prauo expositione et peruersa interpretatione ante cõspectum populi claudebãt regnum legis et prophetarum qui de aduentu ꝙi manifestissime locuti fuerant: vt a fide christi horios retraherent. Malis quoq; operib⁹ et exẽplis simplices a fide auertebant: t sic eos scandalizantes regnum celoꝝ ante illos claudebant. Primo quidem ipsi cognitionem de christo habuerint: sed postea per inuidiam cecati perdiderunt et in errorem conuersi sunt t multos alios errare fecerunt. Uel secundũ alios regnum celorum hic accipitur pro eterna beatitudine. Ostium per quod intratur ad ipsam christus est: secundum quod ipsemet dicit. Ego sum ostium: per me si quis introierit saluabitur. Clausio est doctrina: t ꝺ per falsam doctrinam aperitur hoc ostium/et per falsam doctrinã clauditur. Igitur qi pharisei t scribe auctoritates que sunt in lege t prophetis de xpo corrumpebãt: ideo regnuꝫ celorum ante hominꝫ claudebant/ eos a fide et notitia christi veri auertendo et in errorem mittẽdo. [Ipsi non intrabant] quia a cognitiõe quã de christo habuerũt/ per odium et rãcorem in errorem conuersi sunt [nec introeuntes] .i. intrare volentes: quales erant simplices populi [finebant intrare] quia per eos fuerunt decepti et a fide christi pro maiori parte auersi. ¶ In secundo redarguit eos de gula et cassimargia: qi sub specie cultus diuini et religiosi [oratione longa] scz in verbis: sed breui in affectu et sententia [orãtes] vt sanctiores apparerent et maiora dona reciperent: comedebant substantiã pauperum. i. [domos viduarum] affectum pietatis ad eas habendũ bona earum sibi astrahentes et consumentes sub simulatione et falsa specie sanctitatis: quatenus superstitione nobili intendebant nili vt predam de viduis quẽ facile decipiuntur nõ habentes virum qui consulat/et habenti dandi libertatem quod voluntas suggerit. Et ex hoc factum eorum aggrauatur: quoniam non a diuitibus ditarium inopiam attrahebant quam cineudere oportebat. vbi Chrysꝰ. Dũ sanctos facer doteos confundit: christianos facer doteos mouet non permanere cum viduis amplius q̃ cum ceteris: omnis si volueas mala nõ est/ suspicio tamen mala est. Deinde et huius rapine modꝰ erat grauior. vt enim dicit Chrysꝰ. Qui malum facit dignus est pena: sed qui a religione causam accipit malitie/ grauior est obnoxius pene. vnde sequitur [Propter hoc] scz non solum propter rapinam sed etiam propter vestrum simulationem [amplius accipietis iudicium] .i. maiorem dãnationem. vbi Chrysꝰ. Primũ quidem pro eo ꝙ sub specie sanctitatis assumitis: anathemam enim vestram religionis colore depingitis et quasi diabolo prestrio arma dei: vt armetur iniquitas dum pietas estimatur. vnde t sõm Beda. Non tantum aut accipiente dãnationem/ sed adumpte maiorem: vt insinuet illos qui orant vt videãtur ab hominibus dãnationem mereri: sed eos ꝙ hec proferitis quasi religiosiores agendo nõ solũ laudeo ab hominibus sed et peccatas querũt/. Duplicium ergo oratio sit in peccatum: vt nõ solum pro aliis intercedere nõ possint: sed nec sibi ad salutẽ proficere: immo ꝓ ipsis eoꝝ magis dãnabiliter. vñ t Isido. Dupliciter dãnantur hypocrite: vel pro occulta iniquitate/ vel pro apta simulatione. Et illo est eõdemnantur qi iniqui sunt: ex isto qi ostendunt quod non sunt. vnde sm Grego. Simulata eẽras nõ est ostas sz duplex iudex: ideo plectẽdo matoꝝ pena. ¶ In tertio redarguit eos de inani labore t negtia: qui multi eorum [circuiunt mare et aridã] scintates et villas lustrãtes p orbẽ [vt] ex gentib⁹ [vnũ proselytũ faciat. i. aliquẽ de gẽtilitate ad iudaismũ trahãt et cõuertãt: t nõ ꝓpter miam vt eos saluent: sz aut ꝓpter vanã gloriam vt pietati/fidei/t cultui ꝙpiane religionis obsistãt: aut ꝓpter auaritiam vt additis i synagoga iudeis sacrificio rũ oblatio adderet eis. Proselyti dicũtur ꝙ relicto gentilitatis errore ad iudaismũ cõuertunt: quoꝝ raritas p vnũ figũtur. Ubi pz cor labor vacuꝰ: qi ꝓ vno circuiũt mare t aridã multi. sz vnus de mille vbi circuit cuncta res t vallat: sequitur eũ turbe multe. Pez etiã nimis cor negtia: qi pro quo labor ãt vt ad se trahant/deteriorẽ se faciunt [et gehenne] seu perditionis [filiũ duplo ꝙ ipsos. Qz enim re dũ ethnicus erat simpliciter errabat semel filꝰ gehẽne erat: sz postea

Ue bestialitie.

Ue de gula.

Ue de inani gloria.

Chrysa.

Ficino scientiarum.

Beda.

Isidorus

Gregor.

Proselyti.

Ethnici conuersi grauius peccant.

videns eorum vitia et corruptus in moribus per malam eoꝝ vitam / reuertitur ad gentilitatem: ⁊ fic pieuaricatur et apoſtata a lege quam ſeruare promiſerat in moribus et in fide peccat: ⁊ fit maioꝛi pena dignꝰ qꝫ melius eſſet illi veritatem non agnoſcere ꝙ poſt agnitam retrorſum conuerti. Similiter faciunt illi qui multum laborãt ad hoc ꝙ poſſint aliquẽ ad religionem adducere: et cũ adductus eſt / per mala exempla factũr eũ apoſtatare: et ſunt nouiſſima eiꝰ peiora priozibus. quia vt hic ait Ytero. non eo ſtudio ſeruamus quẽ ſita quo querimꝰ. ¶ Jn quarto redarguit eos de aſturia ⁊ fraudulentia: qꝫ vt populum ad dandum et offerendum inuitarent / eos que erãt propter templum et altare preferebant in honoꝛe ⁊ ſanctitate ipſi templo ⁊ altari rãñ ſanctiora [ſicenteo ꝙ ſi quis iurꝛet p tẽplum vel altare nihil eſt]. i. nihil debet nec obligatur ille iuramẽto: ⁊ cõtractus mẽdacij nõ tenentur reus periurij nec eſt obligãs l aliã [ſi aũr iurꝛet in auro rẽpti]. i. in pecunia ꝙ eſſe rebatur ſacerdotiꝭ in rẽplo [vel in bonis] ⁊ oblationibꝰ. i. in hoſtia ⁊ victimis ꝙ offerũtur deo ſup altare [debet]. i. obligat ⁊ cõtinꝰ ſtatim illud l quo iurauit tenetur exoluere. ⁊ hoc ſtudioſiſſime ſolebant repetere. Sãcto ergo iſtoꝛ erat talis qꝛ iuramentum p creaturas nõ erat obligatoriũ: niſi ſolũ cũ iurabatur p aurꝝ ⁊ dona rẽpti et altaris, in quo nõ arrẽdebãt dei timoꝛi ſz ſuã cupiditatẽ. Uñ decipiebãt populũ dicẽtes aurꝝ ⁊ dona ſanctiora eſſe ꝙ rẽpti ⁊ altare: vt boleos promptiores fierent ad offerẽdũ dona. ſed errabant/ qꝛ maius eſt quod ſanctificat ꝙ qđ ſanctificatur. ergo ⁊ tẽplum maius eſt ꝙ aurũ: ⁊ altare maius ꝙ donũ: qꝛ templũ ⁊ altare quodammodo ſanctificãt in eis oblata] qꝛ erãt deo dicata. Ergo ⁊ iuramentũ p templũ ⁊ altare/ maius eſt ꝙ p aurũ rẽpti vel donũ altaris. Uñ vocat eos [cecos duces] quia in errore erãt et alios in errorẽ ducebant: ⁊ iſte error maxime ex cupiditate procedebat. Itẽ cõtinet eos alia ratione: qꝛ in iuramento oñ fit p templũ vel altare oñ tenetur iuramentũ p aurꝝ vel p donũ [ꝙ eſt iurare p altare] ex quo deriuat oblatoꝝ ſcrificatioꝝ iurat etiã in conſentis in illo. et ꝙ iurat p rẽplũ iurat etiã in habitãte in ipſo] ⁊ ideo iurãmẽti p templũ vel altare magis obligatoriũ ꝙ p vona rẽpti vel altaris. Similiter qꝛ tuebat conſuetudinẽ habebãt p ceſſũ iurandi ad reprehenſionẽ coꝝ ſubdit [Et ꝙ iurat p ceſſum iurat in ydolo ſuo: ⁊ in deo ſibi ſup eum.]nõ ergo ſicut arbitrantur eundum periculũ eſt eoꝝ vel in errore labotant: ꝙ putant maius eſſe iurare p euangelia ꝙ per deũ. ⁊ cũ euangeliũ ſit ſuper deũ. ⁊ in deo ſit euangeliũ ſit obligatoriũ. Dicebat multi inſipientes ꝙ plantẽ ecclẽ ſtrui

carnis. vel [rapina]. i. auaritia [et immūditia]. i. fordib⁹ viciorū: q̄b⁹ bibebant et manducabāt alios auferebāt: et p hoc cibus et pot⁹ eor⁹ immūditiā pēdrum habebat. In hoc vero multū errabāt et magna cecitas eorum erat: q̄ plus curandū est de mūditia interioꝝ q̄ exteriorū: q̄ exteriora nō est deo accepta nisi per interiorē. Tales sunt etiam mō multi q̄ sunt sicut sepulchra dealbata: exteriꝰ decorata et intus iniquitate plena. Ut si quis interiora exteriꝰ cuiuscūq; immundi ferore multāq; fanie inueniret.

Eze. viij. vñ in Eze. vij. Fili hois fode parietem et videbis abominationes. [Wundan dū est ergo q̄s intus est calicis et parapsidis.]. i. cor purgandū est a vitiis: q̄ per interiora calicis et parapsidis intelligit metaphorice interiora mentis: et cui⁹ mūditia dependet do nutas mūdine exteriorū. et ideo sequitur [vt fiat q̄s de foris est mundū]. i. vera sit ostentio sc̄itatis: nō malitia dissimulandis. vñ Orige. Nec sermo nos instruxit vt studeamus esse iusti: nō apparere. Qui enī studet vt appareat iustus: que n̄ fotio sunt mūdat: et q̄ videntur curat: cor aūt et conscientiam negligit. Q̄n aūt studet ea que intus sunt. i. cogitationes mūdare: consequens etiā est vt ea que a foris sunt fiant mūda. Et notandū q̄ simplicia ve posita est nomē cecitatis: eo q̄ tripler cecitas arguat in eis. Primo in docendis. f. in ve quarto. secūdo in corripiēdis sine in eligēdis: sc̄z in ve quinto. tertio in agēdis: vt hic in ve sexto. C. In septimo demonstrat hoc idem p exemplum sepulchroꝝ: vt quomodo [sepulchra dealbata] celat [lenigata sunt fortissec⁹] ꝛc ornata marmoribꝰ/ac distincta auro et coloribus [intus aūt plena sunt ossibus mortuoꝝ] et ideo horribilia [et omni spurcitia]. f. putredine et feretro/et ō abominabilia.] vñ et sepulchris q̄a fi semipulchrū. [Sic et ipsi] mūditia est [iustitiā] in habitu vestiꝝ et hūilitate vbꝝ [ostendentes exteriꝰ decorati sunt] propter boni simulationem: intus aūt pleni sunt hypocrisi]. f. amore vane laudis ḡria ad intentionē simulationis [et iniquitate]. i. odio virtutis sine ad affectionem maliguitatis. Exterius habent cōuersationē honestā: vt cooperiant malitiā occultā. Iusti significāntur per bel/q̄ exterius erat ere⁹ et intꝰ lutꝰ, vbi Chryso. Merito quidē iustorum corpora replta diuīq; in corpore iusti a diabolo et regnat quasi de⁹ in templo. vel certe q̄ ipse de⁹ in corpore habitat iustis. Corpora aūt pcōꝝ sepulchra dicūtur nomiorūq; alia mens est in corpore pēdtis: nec est viuens purāda est que nihil vtili aut spiritale agit in corpore. vel q̄ mens ipsa in corporib⁹ habitat pēdtis. Sicut ergo sepulchrū q̄dā clausum est pulchrū videtur a foris: si vero aperiri horribile. sic simulatores bonoꝝ deū nō cognoscūtur laudabiles sunt: cū aūt cogniti fuerint inuenīūtur abominabiles. Nic hypocrita, si bonū est esse malū: et quid nō vis apparere q̄d vis esse? Si bonū aūt est esse bonū: vis quid non vis esse q̄d vis apparere? Hā q̄d turpe est apparere nisi peccatum est esse: q̄d aūt formosum est apparere formosū ē esse. Ergo aut esto quod appares aut appare quod es: q̄ manifestum malū a sapiētib⁹ non reprehēditur vñ insania estimatur. hec Chryso. vsq; Bern. O q̄ bonus filius adā q̄ q̄s est non dico velit vel pariatur videre! C. In octauo arguit eos filios esse homicidarum: p opinionē hominū et ēē in populo: et memorias prophetarū [sepulchra et dictione] edificabāt et [magnificē] ornabant [quos maiores eorum interfecerunt] et dicebāt q̄ si fuissemus in diebus patrū nostrōꝝ non essent socii eorum in sanguine prophetarū]. i. ad effundēdū sanguinē eor: nec fecissent ea q̄ patres sui fecerūt: in quo redarguntur se esse filios eor: q̄ prophetas occiderunt.]Scelera patrū. q̄pter speciē sc̄itatis vbi suo reprobāt: et per sequēdo sc̄dō (vt rpm et discos) cauta scelera faciunt: et sic facto apparent filii homicidarū: et estendit eos non solū carnē sz etiā imitatione/non solū ḡnum ad nouerca sz etiā quantū ad mores. vñ est eos imitari q̄n sepulchra edificāt: et imitationem eoꝝ reprehendit. q̄ nō propter honorē eoꝝ qui occisi fuerūt/nec propter amorē pietatis et veritatis hoc fecerūt: sed propter amorē vane laudis quā in hoc querebāt. vñ Chryso. Qui martyrū ecclesias edificāt et ornant: bonū opus facere videntur/sed fictum. Quia martyrū ecclesias edificāt et ornant: bonū opus facere videntur/sed fictum. siquidē et alias iustitiā del custodiūt: si tamen de bonis eorum pauperes gaudēt:

si aliorꝰ bona per violentiā nō factūr sua: scīto q̄ ad gloriam dei edificāt. Hinautem iniquis non intelligat q̄ nō ad gloriam dei faciūt edificia illa/sz propter estimationē humanā. Edificant altaria martyrum: vbi pauperes passi violētiam ab eis interpellant cōtra eos. Non enim gaudent martyres q̄b⁹ ex illis pecuniis honorantur in quibus pauperes plorant. Quales ē ista iustitia numerare mortuos et spoliare viuētes: et de sanguine miserꝰ tollere et deo offerre: Iudā nō est deo offerre/sed velle violēte fue fuerit facere deū: vt cū obtam sibi pecuniam de peccato libenter acceperit consentiat in peccato. Nic domum dei edificare! Da fidelibus pauperibus vnde viuāt: et edificasti rationale domum dei. In edificijs enim hominꝰ habitant: dei aūtem in hominibus sanctis. Q̄ualesergo illi sunt q̄ homines spoliant et edificia martyrum facūt: habitationes hominum cōponunt et habitatores dei disturbant: Quae est aūt iusticia sanctos colere/et contēnere sanctitatē: Primus gradus pietatis est sanctitatem diligere: deinde sc̄dō q̄ sancti ante sanctitatē fuerunt: sz sanctitas ante sanctos. Sine causa ergo iustos honorat qui iustitiā spernit. Non possunt sancti amici esse illorum quibus deus est inimic⁹. Dicebāt apud se. Si bene fecerim⁹ patres: quis illud videt: Et si viderint nō multi vidēt: etsi multi viderint/pro tempore vident. Trāsit tempus: et cum tempore trausit beneficij memoria. Vel⁹ est ergo edificia facere que aspiciāt omnes: non in hoc tempore solum sed etiam in posterum. O insipiēs homo quid prodest tibi post mortem ista memoria: si ibi es torquēris/et vbi nō es laudaris: hec Chryso. C. Deinde probat q̄ sint filii homicidarū: et ostendit eos non solum [genimina viperarū] quoad malitiam in imitatione malorum ac parentes nequitie imitatores/sed etiā patrib⁹ deteriores: et q̄ fictio ex hoc quod dicebant scilicet q̄ non communicassent operibus eorum si [Et vos implete] id est implebitis [mensuram patrum vestrorum, secundum Hieron. et Chrysost. Nō habet vel precipit: sed quod futurum erat predicit et ostendit. Mensuram eorum patrum suorum implere cupiebant/et tam impleuerunt: quia quod illis defuit illi supplecuerunt. Nec solum impleuerunt. sed mensurā multum ex cesserunt. quia illi occiderunt homines: isti dei filium. illi seruos: isti dominum. illi magistros: isti regem. illi membra: isti caput. illi prophetas: isti prophetarum magistrū qui a prophet⁹ predictus est/ seuiunt christum. C. Deinde postq̄ ostendit in phariseis multiplicem culpā: ostēdit cōsequenter penam dicens [Serpentes] venenum iniuide habentes [genimina viperarum] quia venenum malitie a patribus traxerunt [quomodo fugietis a iudicio gehenne] q. d. nullo modo: quia erant in malitia obstinati. Non solum autem hanc penam meruerūt propter mortem christi: sed etiam propter occisionem apostolorum et discipulorū ei⁹. et propter hoc sequitur [Ideo] scilicet quia dicitis non essemus socii eorum. i. homicidarum: et ostendam vestrum mendacium [dico vobis. Ecce ego mitto] seu mittam [ad vos] instruēdos et reuocandos ad me [prophetas et sapientes et scribas] scilicet apostolos. qui spiritu prophetico pleni erant: et cōtā sapientia diuina eruditebant: et tanq̄ scribe docti de thesauris suis noua et vetera proferebant [et ex illis occidetis et crucifigetis et flagellabitis in synagogis] et congregationibus [vestris: et per sequentiam de ciuitate in ciuitatem] quod et fecerunt: et quos illi ideo quia non viderunt non occiderunt/isti videntes eorum desiderium impleuerūt: et sic modo patrum imquorum sequendo se filios eorum esse testari sunt. Deinde vt ostendat quoniam non impune hoc facient: timorem eis et bis incutit dicens [Ut veniat] cōsecutiue: quia est consecutio equitatis [super vos] id est generationem vestram et omnium malorum vobis cōsimilium [omnis sanguis iustus] id est debita vltio pro omni effusione sanguinis iustorum [a sanguine abel iusti] cuius munera narrantur a deo accepta [vsq; ad sanguinem zacharie filij barachie] Zacharias exercende sacerdotis/qui propter tria basilice iustitiam dictus est barachias: quia interpretatur benedictus do-

Ebrei de eodem.

Sepulchrum.

Mensura patrum implere.

Chryso.

Ezechiel.

Origen.

Cecitas tripler.

S

Bernar. de verbis Isaie.

J

K

Universidad de Deusto
Biblioteca

mihi [quem occidistis] id est vestra generatio vobis similis occidit [inter templum et altare]. i. holocaustorum quod erat extra templum / scilz in atrio ipsius templi. Sed licet multi et post et ante ab hac generatione sint occisi; tamen potius nominat istos duos q̃ alios: vt in vno latet (scilicet in abel qui fuit pastor ouium et in eã po necatus) in alio clerici (.s. in zacharia qui fuit altario officio manci patus et in atrio templi occisus) intelligantur: et per hos duos oēs sancti martyres laicales scilicet et sacerdotales ordinis designentur. [Amen amen dico vobis venient omnia] scz scelera et scelerũ puniones [sup generationem istam] scilicet vestram et omnium malorum: et si non omnes sint vno tempore / tamen omnes sunt vnum corpus diaboli. Deinde cõuertit sermonem specialiter ad metropolim ciuitatem hierusalẽ in qua erãt magis culpabiles: eam pij patris affectu plangendo / et ex hoc quãtotes eruditendo dicens. [Hierusalem hierusalem] Hierusalẽ vocat habitatores non edificio ciuitatis ponẽdo cõtinens pro contento: et alloquitur hic populum iudaicum sub nomine ciuitatis metropolitane. Semmatio verbo huius verbi hierusalem / miserentis est et miserum vocantis ac valde diligentis. vel geminat propter vehementem repetitionem / maiorem expostulationem. vel quia sanctos affligebant dupliciter: et corporaliter / spiritualiter. [q occidis prophetas] dominũ etiã occisura prophetarum [et lapidas eos qui ad te] .i. ad mãdatorum et institutionem et ad interpandum scelera tua [missi sunt.] Ideo meritabilis est plaga tua: quia eos abitis qui tibi salutem afferunt.

Hieron. Chrysost. vnde Chrysb. O homodo saneris que nullum ad te medicum pertenire permitto? Sanctis meis nõ peperci: et tibi parcerem peccatrici. Illorum vitam negleri: ne mortem tuam viderem. Omnes medici spirituales in te defecerunt: et si curare nõ eo. Si de morte tua gauisus fuissem: nũq̃ ad te misissem prophetas. Si te perdere voluissem: nũq̃ ad te ipe venissem. Ergo quid faciam si nõ ipsa vtere non vis? hec Chrysb. [Quotiens volui] ego qui mortem peccatoris nolo / ego qui omnes peccatores saluare volo; non quidem semel vel bis sed multotiens. Primo per legem naturalem per legem scripturarum: tertio per legem gratie. Item in mane pueritie: in adolescentia in sexta iuuentute: in nona senectute: in vespere decrepite etatis [congregare] sub cultu vnius dei per fidem et charitatem filios nuos [scilicet indeos predicatione et miraculis: et ruinibus prophetarum et miraculis: et me mihi adiũgere et meis. Quam sunt dispersos: sed pauci ad bonum congregatores. Dispergit enim diabolus / dispergit mundus: dispergit carnalis affectus: dispergunt tenebrose. Sed dñs vult congregare in vnitate fidei in vnitatem charitatis: in vnitatem ciuitatis supernę ciuitatis. Sequit [quẽadmodum gallina congregat pullos suos sub alas] Ponit ex re propria gallina ad ostendendum affectũ suũ ad populum: quia inter alias aues redditur magis affici ad nutritionem et conseruationem pullorum. tum magnum enim affectum in filios habet / vt eorum infirmitate affectu infirmetur et ipsa: et eos alis protegens ostra militum pugnet. Sic et deus ipse tia per carnis susceptionem instituta protegit nos et defendit a demonibus ac nutrit et conseruat sua gratia. [et noluisti] quininmo neglexisti / contradixisti / impedisti. quia prophetas a deo missos: postea toarmen baptistam: et vltimo dñm nostrum ipsum xp̃m et eius discipulos conperpetrum: immo et occidistis. sed non cessat. Ego volui: sed tu noluisti. Ego quod meum est feci: sed tu quod tuũ erat non fecisti. Ego pro tua salute / ego ad te missi: sed tu eos interfecisti. Ego ad te ipse veni: et tu me recipere noluisti. Tibi ergo imputabitur tue malitie non mihi. O quotiens monet nos deus: modo blandiciis / modo increpationibus / nunc sic / nunc sic fieri parum a quibusdam. Et ideo vat de timenda est nobis pena que seqtur. ¶ Tandem enim et multiplicatorum culpa multiplicem eis cõmunatur penam. Primo tempore nõ quia plus tunebãt et semper formidabãt / subuertionem ciuitatis et templi deserentionem: dicens [Ecce relinquetur vobis] a deo [domus vestra] scz templum et ciuitas [deserta] quia per romanos fuerũt destructa. [Deserta] quidem et nudata auxilio xp̃i: hab-

ditatores xp̃m reliquerunt ac perdiderunt / et hereditatem pacipere gentes heredem occiderunt. Ergo xp̃o erat qui antea eis presidebat: et eos manuducebat ac gubernabat et ab hostium manibus eripiebat. Itẽ [deserta] angelorum custodia: quia audita est vox in templo / transeamus ab his sedibus. Mystice etiam domus iudeorum deserta et vacua derelicta est. i. indigni habitatione sancti spũs remanserunt: quia in incredulitate persueranter xp̃m hospitem no susceperunt. vbi Chrysb. Deserta est a sanctis: deserta a timentare / a fide / a charitate / a gratia et spiritu: deserta denicq̃ ab ipso deo et a bonis omnibus que sunt dei. vbi et Origenes. Semper eram eis qui noluerunt congregari sub alas eius cõminatur xp̃us: ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. i. anima et corpus. Deinde cõminatur eis penam eternam que est carentia siue visionis: nisi a suis conuertantur nequitiis / dicens [Dico enim vobis. Non me] et facie meam [videbitis amodo] ab hoc. i. tpe passionis mee [donec dicatis: benedictus qui venit i nomine dñi]. i. donec etiã in fine confiteamini me esse xp̃m benedictũ filium a patre missum / a prophetis predictum. quod erit in aduentu claritatis ad iudicium. vnde Zacha. Aspicient ad me quem confixerunt. Reuera enim post passionem suã visus est a discipulis et amicis suis: sed non a iudeis. Vel [non videbitis me donec]. i. nisi [dicatis] penitẽdo et me dei filium per fidem confitẽdo [benedictus qui venit in nomine domini]. i. hic est benedictus qui venit in mundum per incarnationem missus a patre. in quo immutur cõuersio reliquiarum ante aduentum ad iudicium: nunc enim iudet qui in fine mũdi creduturi sunt in christum / iudicabunt et confitebuntur ipsum. Et hoc dicens exiens dño iesus de templo cũ discipulis recessit a iudeis. vbi Origenes. Sed et vnusquisq̃ cum fit templi dei propter spiritum dei inhabitantẽ in se: ipse fit causa sue desertionis vt egrediatur xp̃us ab eo.

¶ Oratio.

Omine iesu xp̃e qui legi et prophetis tuis obedientibus das benedictiones / et inobedientibus maledictiones: da mihi de tua largitate ipsius tuis preceptis semper obtemperare et errores hypocritarũ in omnib⁹ euitare. Da mihi tuis monitionibus et beneplacitis fine tedio acquiescere / et me sine negligentia emendare: vt tandem in aduentu claritatis tue ad iudicium te benedictũ ad plenam nostram redemptionem (hoc est: perfectam corporis et aie libertatem) manifeste venientem lete aspiciam: et cum electis tuis te sine fine benedicam. Amen.

¶ De signis aduẽtus dñi et cõsummationis seculi. Cap. xxxix.

Et cum dño iesus] eadem feria tertia [egressus esset de templo] ipo egressu designans quoditer erat. s. domũ indeorum deserendã. i. ciuitatem et templum [discipuli] admirãtes si templum tante pulchritudinis et fortitudinis destrueretur. i. ad nihilum redigeretur [ostenderunt ei edificationes templi] non ignotas sed tanq̃ admirandas et propter nobilitatem et magnificentiam edificiorũ que ad diuinũ cultum facta erant fieri et ad mirandum / et mitigaret penã cõminatam. Videbantur etiam eis q̃ nec rapi nec euerti posset vel dirui. Non respiciebant ad templi sanctitatem sed ad edificiorum pulchritudinem et fortitudinem. sic hodie multi plus attendunt ad cultũ ecclesie corporalem q̃ spiritualem. vnde Bern. Semis altaria fulgent: et ministrorum multa electio est. Sed contrarium fuit in primitiua ecclesia: quia maior vis fiebat in ornatu spirituali q̃ i materiali. vnde Augusti. Olim erãt parietes ecclesie viles et viri preciosi: modo econtrario. Ecclesie quippe ornatus non est in edificiis et redditibus: sed in humilitate / hospitalitate / et pietate. [Et respondens iesus dixit] non solum hec destruenda fore: sed et [q in eis non relinquerentur lapis super lapidem qui non destrueretur] et cõmunerentur. quod clare factum est a romanis. vbi. anno post passionem dñi. Similiter erit de magno ꝛ

At Mathei xxiii. Mar. xiii. Luc. xxi.

Ornatus templi.

Bern.

Augusti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sumptuosis palatiis: quia non relinquetur lapis super lapidē in eis. Fm Bedam. Diuturne procurationis est et ,pulsum vt parefacta euangelica gratia per orbē templū dñm cuius sunt cerimonie rolleretur: ne quis adhuc parumne et infirmus in fide si videret illa permanere que a deo sunt instituta/ a sinceritate fidei ad inditū mū laberetur. Auferetur ergo vmbra: et palmā tenet veritas per orbē declarata. Oso enim cōpositio mandatorū sic est destructa vt iudei nihil ipleāt: et capite sublato membra inter se pugnent. vnde Chrysost. ,Illa hierm fīguralis typum gerit hierm spiritalis .i. ecclie. Nam nisi templū illud destructū fuisset / observantia legis nō facile fuisset cōpescenda. Ideo autē destructū est: vt si velint iudei postmodum seruare legē nō possint / aut de pascha aut de sacrificiis aut de ceteris celebrantibus. Decideruntq; corporalia et figuralia/ vt surgerent spiritalia et vera mysteria. hec Chrysso. [Et vadēs dñs ipla die cum discipulis in montē oliueti / et sedēs ibi cōtra templum ,in loco vbi postea cōstructa est ecclesia [interrogāt ab eis de tempore destructionis hierusalem et templi et de signo aduentus sui et cōsummationis seculi ,jā putabant seq statim destructionem cuntaq; et templi. ,Iste questiones fuerūt eis facte in monte oliueti: et hoc rationabiliter. quia ex illo loco templum et cuitas clarissime videnrur: et occasione huius destructio ibi queritur. Stat. iudicium et terrenū futurum est circa illum locum: ideo conuenienter fit ibi questio de futuro iudicio. [Et respōdens iesus dixit eis ,signa dicetoy: et eos circa quodliber in necessariis et vtilibus instruxit: nec dicebat qd eos scire non expediebat. De signis docet / de tempore intimandum non putat: incertitudo ejus inducit terrorem et ita ,parationem: sed ignorantia signorum posset inducere errorem. Et ,ignis plura ex his signis possunt referri signil ad euersionē vrbis et templi et ad xpi aduentū .ali cōsummationē seculi fm eūdē Chrysost. Dñs nō seperatim que signa præmisit ad hoc vel ad illud ponit: vt eadem vide ātur ad vtrūq; pertinere.) qz tñ euersionem vrbis et templi iam cōpletam et præterita dinoscimus: ideo ad instructionem nostram oia ad ea q restant referamus: quia possunt ois de aduentu xpi et cōsummatione seculi intelligi/ et per aplos eius credentium persone signari. Nam dixit discipulis non tamq; eis q durare debebrent in vita tota vsq; ad finem mūdi: sed in personis eoū dixit hec omnibus posteris eoū credituris/ quasi vnum corpus existentibus cum ipsis. Sed anteq; eis ad interrogata respondeat: memorem eorum vt non seducātur confirmat. vnde Chrysost. Nosq; enim de hierosolyme destructione/ neq; de secūdo suo aduentu statim respondit: sed de malis quibus fuerant obuiandū erat. ,Premunit ergo eos fideles [ne seducānt] .i. fortiora veritate fidei pucantur. [Multi enim pseudo xpi et pseudo prophete .i. simulati et falsi [venient ,scribentes sibi nomen xpi ,per presumptionē / et dicentes se xpm esse: et seducent multos ,per falsam doctrinam ,per falsam vitam/ per signa mirabilia. vt Athanasius dicit. In vnaquaq; hereti diabol' figuratus dicit. Ego sum xpc: et apud me est veritas. Multi etiam videntur hoc dicere facto: dū naturā sua districtius facimus obseruari ,q precepta dei/ potentes magis sibi ,deo obedīri. Sed non est venturus xpc nisi precedant signa ab eo predicta. Que ideo nobis dñs prenunciat: vt nos ab amore mundi abscedat/ et timorem nobis inemittat: ut semper vigilantes et paratos nos inueniat: quia minus facile ferit que ante ,pulsi sunt. Et ,premittit dñs primo in generali signa ,prioza .i. ,pertinentia ,ad ,ignium ad hostes extraneos [et ditiones ,ad ignium ad domesticos. Deinde subdit in ,specialit eorum multitudinem tangens mala septem: que sunt immunitie populorum [quia ,ger gens contra gentem ,discordias principum quia [regnum aduersus regnum]commotio locorū quia [per motus per loca]infectiones mortalium quia [pestilentie]defectus fructuum quia [fames]terror eritimpressionum quia [terrores de celo]nouitas cuiusmodi ,miraculorum quia [signa magna erunt.] ,Per hec autē septem ,ſ hic tangunt possūt intelligi septem mala ,q hodie ecclesia dei patitur. quoꝝ primū est discordia ecclesiarum: secundum impugnatio hereticorum: tertiū murbationes secularium: quartum eremita malorum: quintum defectus doctorum: sextum fulminationes sententiarū: septimum monstruositas ordinationū ecclesiasticarū. Multa ergo mala precedent: ita vt impleatur quod dicitur. ,Pugnabit pro eo orbis terrarum contra insipientes. vt q cōtra auctorem omnium procaciter pugnauerunt / iusto tunc dei iudicio ab omnib' oppugnentur: et qui in cunctis deliquerunt in cunctis feriātur. [Oportet] et cōueniens est [primū fieri] tamq; a deo ordinata: malis hominum exigentes et deo bonū inde eliciente. ,Ad probationē rectū eorum bonorum/ et ad destructionem et perditionem malorum: quia [hec omnia /initia] et quasi peonia [sunt dolorum]futurorum [Sed nondum ſtarim est finis] et consummatio eorum: quia tūc tunc signa remota nō propinqua. vel quia tūc sunt tempora ,ſed consummatio dolorum erit eterna. Magnitudo enim malorū in dictum generale precedentium est figura sequentium incomparabiliter grauiorum. Hanc vt dicit Gregor' per verba mala que prenunciat indicatur mala perpetua que sequātur: quia multa debent mala precurrere/ vt malum valeant sine fine nūcare. Spiritualiter fm Ambrosium fiunt et alia bella que vt sentit christianos ,ſ. diuersarum pretia cupiditatum: odiorum cōtentio: multo etiā grauiores sunt hostes domestici ,ſ extranei. Et fm Chrysosto. Spiritualiter in ecclesia pestilentie carnaliū vitiorum / fames verbi diuini/ terre motus tribulationum erunt: nunc ecclesia multum in fine tenebitur. Deinde subdit quo merito hec omnia cōtingent: quia [ante hec omnia].ſ. hec predicta [erunt persecutiones sanctorum/ quibus insistentibus manus ad capiendum [quia] tradentur] ad tribulationes et mortem [etiam a propinquis et amicis: et eruntodio omnibus hominibus] humanum et terram feu humana non diuina sapientia. ,Amicus enim dei inimicus est mundi. et in tali odio erunt [propter nomen christi]ac confessionem huius nominis et affectionem veritatis: nō quidem secundum et gloriosum est sanctis: quia ,ſ. est iniuria eū deus est in causa: qz ad hanc sequitur magnum premiū et gloria inmēſa. O.ui etiam post dura que ,ſ. dicuntur de afflictione mortis / protinus consolantur de gloria resurrectionis. qz etiam [capillus]minimus ,ſ. de capite eoꝝ nō peribit: ideo multo magis ceteri membra nō peribunt. et hoc addit ad declarandū veritatem future resurrectionis. nam quicquid sine ad substantiam sine ad decorem corporis facit/ in resurrectione redibit. Secundum sensum spiritualem capilli de capite dicitur nō perire: qz nec minima merito cogitatio bona mane bit irremunerata. vnde Beda. Non solum ossa nostra .i. fortia gesta vel dicta remunerantur: sed etiam capilli .i. minutissime cogitationes bone (que de corde quasi capillus de cerebro erumpit) apud iustum iudicem digna mercede donabuntur. vnde Propheta. Reliquie cogitationum diē festum agent tibi. Similiter nec cogitationes male remanebunt impune. Et quia grauia sunt que sancti in persecutionibus pati habebunt: ideo consequenter ad toleranciam confortantur. in predictis enim maxime necessaria est patientia. [quia in patientia possidebunt] .i. custodient [animas suas.] Custos enim omnium virtutum patientia est: in qua animas que corpus possident possidemus cum ipsas animas ad patiendum ratione regim'. O.ui autem impatiens est animam suam non possidet: quia animi sui furorem et ira cohibere non potest. vnde Beda. Sic enim conditi nurabiliter sum': vt ratio animam/ et anima possideat corpus. Ius vero anime a corporis possessione prepeditur/ si non prius anima a ratione possideatur. Custodiemur igitur ēditionis nostre particulam dño esse monstramur: qz ipsa nos possidere nosmetipsos docuit. hec Beda. Magna igitur est virtus patientie: sine qua anima perditur et p quā possidetur. O.ui enim patienter sufert tentationem accipiet coronam: sed qui perdit patientiam perdit et coronā. vñ et Greg. eā cōmendās dicit. Ego virtutē patientie signis et miraculis esse maiorem puto. et Salomon. Melior est patiens viro forti: et qui dominatur animo suo expugnatore vrbiū. vñ et Seneca. Tormenta

Beda. Destructio templi.

Chrysost. Signor conclusio.

Chrysost.

Beda.

Capillus nō peribit.

Beda.

Fo. lxxv.

Gregor'

Gregor'

Chrysost.

Beda.

Gregor'

Seneca.

'Patiētia latus.

'Prouer. xvi.

patienter ferre notabile est: hoc enim fortitudinis pars est. Non enim patiri tormenta optabile est/ sed patienter/quod est virtuosum. Cum autem tormenta fortiter patiuntur: omnibus virtutibus vitiur. Fortasse cum vna in promptu sit et maxime appareat patientia: illic est inducendus contrarius virtutum. Quicquid honeste fit vna vire⁹ facit: sed ex cōiuncta sentencia hec
Chrysost. Sene. Igitur vt ait Chryso. Iniurie hominū nullum faciant dānum: sed magis patientie lucrum. Quia vero tot terroribus audito sancti turbari poterant/timentes quid nunc respōdeant: cōsolationem supponit [oe oīa do eis impie meditatio ov et sapientiam [ac dicendi et respondendi incertam [quibus nullus poterit resistere vel contradicere] quia non ex ingenio vel arte eorum proc. dēverba: sz ex spīritusancti gratia. [Tūc multi scandalizabuntur] .i. discedēt a fide et ruent in errores/ timore vel immanitate tormentorum aut pretiis seu muneribus seduct. [Et qm abundabit iniquitas] et malitia in falsis xpianis: ideo [refrigescet] et deficiet [charitas] .i. vera dilectio erga deū et proximū [in multis alio] ab igne diuini amoris: licet totaliter non cadat in eis. Et abundantia enī iniquitatis oritur tepiditas charitatis pre tribulatione: que calere videbatur ante tribulationem et in pace.
Ambro. Denīq; vt ait Ambro. Tunc iust⁹ in desert⁹: iniquus in regno. Uel in eisdem in quibus abundat iniquitas re
Remigi⁹ frigescit charitas. Nā vt ait Remigio magis ab vnoquoq; inīcitas suscipitur: tanto amplius in corde ipsi⁹ ardor charitatis extinguitur. [Qui autem perseuerauerit in fide veritatis/in amore bonitatis [vsq; in finē] et terminū vite presentis q̄ndoq; tpe inceperat et q̄ndo tpe reinerat [hic salu⁹ erit] qz nō cepisse sz plusquā vtut⁹ erit: et nō inchoatio tolerātie sed pseuerātia coronat. De hac materia persecutionum habes latius supra post millionem apostolorum. Sz hec predicta morte insolito et multo violentius tunc fient q̄ euenire soleant: ita vt pro signis habeantur. [Et predicabitur hoc euangelium regni i vniuerso mundo.] Predicatio nouī testi regni. menti dicitur euangelium ratione sue perfectionis et bonitatis: videlicet quia bonum honestum/ qz bonū iocundum/quia bonū vtile. et dicitur euangelium regni ratione sue magnitudinis. vel finaliter: quia ad regnū ducit: quia reges facit. vel materialiter: quia de regno differit. et hoc [in testimonium omnib⁹ gentibus] .i. in accusationem his qui non crediderūt. qui enim crediderunt restabūt ad iudicium: sed non credentes et eos condēnabunt [et tunc veniet cōsummatio] cum ad fines orbis terre fermo pietatis peruenerit: ne aliquis excusare se possit. Sm Augu. Predicatio euāgelii in toto mundo quasi signum erit completa quoad omnes gentes: non tamen quoad omnes homines in eis/ nec quoad omnes singulos in omnes omnis terre ciuitates⁹ et regiones: nec quoad singulos per cōmunem in generali relatum aliquem. et qm quod nondum in omnibus fuerat completum expectatur complendum. vnde et Hieron. Signum dilect⁹ aduentus est in toto orbe euangelium predicari vt nullus sit ex cuiuslibet⁹ quod aut tam nunc est completum/ aut in hoc vt credimus esse cōpiendum. Nā etsi puto aliquam remansisse gentē que xpi nomen ignoret: nec tñ non habet rit predicatorem/ tamen ex vicinis nationibus opinionem fidei non pōt ignorare. hec Hiero. De predictis signis sic dicit Chrysosto. Est quippe res ista prorsus ambigua: et omnino nescimus an etiam nostra etate hec omnia finiantur/et dies ille meritus aduenerat/ atq; horribile iūdicium ostendatur tribunal. Nā e signa multa prorsus impleta sunt: et etiam gelium toto tam fere orbe personuit: et pretia terrarum tremores e fames vr pestilentia fuerat accidentia: nec q̄dē tam medium est. que omnia cōsiderātes ad eā nos qua hinc abscessurī sumus profectionem parem⁹. Nam licet cōi illius finis nemini⁹ inster dies: peculiaris tamen vnicuiusq; nostrum finis in proximo est. Et si enim senex sit aliquis/ est adolescens: mori tamen in qualibet etate victimus est. hec Chrysost. Causa vero et radix omnīū malorum in mundo est superbia et presumptio. Populus enim contra regem erigit: clericus cōtra sacerdotem: monachus contra abbatem: filii cōtra parentes: inimici cōtra semetem supbiendo diuersa sentiunt. Malum ergo supbie ḡ superuā angelos⁹ curiam corrupē do destruerat: ps⁹ quoq; secūdū inordinate puerrendo destruer. vñ Petrus damnatus cuidā de fuga mūdi congratulando sic scribit. Magnus deo gras debes qui te hoc tpe de mūdo eligit: quo in eo difficile quis saluatur. Jam sterile arentium p terram ducitur arenosum. Jā illud prophetari videtur impleti. Non est veritas/non est misa/ non est scientia dei in terra. Maledictum et mendacium et homicidiū et furtum et adulteriū inundauerūt. Et illud. Omne caput languidū et omne cor merens: a planta pedis vsq; ad verticē nō est in eo sanitas. Nō est bonus tpis vr qui puritatis et innocentie tramite tenere desiderat/ecclesie batulare regimē aggressus: videlicet cū videritis [cum videritis] sez oculis corporis in successoribus⁹ vestris [abominationem desolationis: que dicta] .i. predicta [est a daniele ꝓpheta] descripte. Erit in templo abominatio desolationis [stārem in loco sancto] .i. in templo dei [qui legit] sez dictum ꝓphetam [intelligat] cā tūc impleti et cō summationem habare. Nam ibidem dicitur. Et vsq; ad cōsummationem et finem perdurabit desolatio. Nec impleti est qñ Elius adrianus imaginē suā statuit erit vbi steterat area templi: nec hoc fuit signū destructionis et desolationis ciuitatis et templi. Nec etiam de abominabili antixpo potest intelligi: qa dicitur abominatio ratione cuiusdā qua se confert deo ex hoc q̄ aduersus deum veniens honorem dei sibi vendicat. et dicit desolationis: quia tunc erit maxima electoꝝ desolatio q̄n cultus dei destruetur: vel qz terra et cultus dei per ipm desolabitur. Tunc erit (vt ait Ziphus) renel abil .i. manifestabit homo peccati/filius perditionis: qui aduersat et extollitur supra .i. contra omne qđ dr deus: aut qđ colitur: ita vt in templo dei sedeat ostendens se ostendens se

iuris et falsis holib⁹/nec succūbam in tribulationib⁹: sed in confessione tui nois et assertione veritatis valeā fortiter peristere/et pro hac odia hoīm et aduersa gaudenter sustinere. Tribue mihi vtriusq; patientiam vt abūdāre iniquitate non refrigescat in me ardor charitatis/sed vsq; in finem vite presentis perseuerem in fide veritatis et amore bonitatis: quatenus te inseparante saluus fiam. dūc deus sabaoth. Amen.

De aduentu et persecutione antichristi. Cap.xl.

Post ptia autem et sequentes et alia que premissa sunt sequitur aduentus antixpi ꝓpter quem ptia ꝓcessit xpm/tra discordia precedet antichristum. Et vt ait Chrysosto. Sicut ante iguem fumus ꝓcedit/ et ante victoriam pugna: sic et ante gloriam xpi tentatio antixpi. vñ subiūgit [cum videritis] sez oculis corporis in successoribus⁹ vestris [abominationem desolationis: que dicta] .i. predicta [est a daniele ꝓpheta] descripte. Erit in templo abominatio desolationis [stārem in loco sancto] .i. in templo dei [qui legit] sez dictum ꝓphetam [intelligat] cā tūc impleti et cō summationem habare. Nam ibidem dicitur. Et vsq; ad cōsummationem et finem perdurabit desolatio. Nec impleti est qñ Elius adrianus imaginē suā statuit erit vbi steterat area templi: nec hoc fuit signū destructionis et desolationis ciuitatis et templi. Nec etiam de abominabili antixpo potest intelligi: qa dicitur abominatio ratione cuiusdā qua se confert deo ex hoc q̄ aduersus deum veniens honorem dei sibi vendicat. et dicit desolationis: quia tunc erit maxima electoꝝ desolatio q̄n cultus dei destruetur: vel qz terra et cultus dei per ipm desolabitur. Tunc erit (vt ait Ziphus) renel abil .i. manifestabit homo peccati/filius perditionis: qui aduersat et extollitur supra .i. contra omne qđ dr deus: aut qđ colitur: ita vt in templo dei sedeat ostendens se ostendens se

Ti Wathei xxiii. Marci. xiii. Lu.xvii. et.xxi. Chryso. Dan.ix. Elius ꝑ drianus. Abolatio antixpo. ii. Thi.ii.

tanq̃ sit deus. In loco enim sanctificationis stabitur vbi sancto⁹ precibus deus invocabatur /ibi ab infidelibus receptus dei honore veneralis dignus videat. Cuius species iam preceditq; quia iam mysterium iniquitatis operatur i mẽbris suis. ¶ Moraliter prelatus mali⁹ est idolum abominationis ⁊ desolationis. Unde in Zacharia. O pastor ⁊ idolum sereius quẽs gregem. Dicitur aũt abominatio ,propter fastidium respectu dei: abominabilis est deo ,propter pravitatem cordis /propter impietatem operis /,propter indignitatem oblationis. vnde totus est abolabilis. Sed additur desolationis propter dispendium siue dãnum respectu ,primi . desolat enim populum vel per negligẽtiam officii / vel per cotruptionem exẽpli / vel per subtractionem reputalis subsidii. Sed stat in loco sancto propter mostrum respectu officii: est eĩ figura antixpi qui sedebit in templo dei. et ideo iam antixpi sunt multi. Tunc [qui legit intelligat ,videlicet ecclesie destructionem /pretiam damnationem /populi pericitationem. vbi Beda. Iuxta vo sensus spirituales cum viderim⁹ abominationem desolationis stare vbi non debet: hoc est hereses ⁊ flagitia regnare inter eos q̃ celestib⁹ mysterijs videbãtur esse consecraticium operãtes iniquitatem /loquentes mendacium / viros sanguinum ⁊ dolosos quos abolabitur dñs pacem fidelium turbare perpendentes: nime quicqs in iudea hoc est in confessione vere fidei plistimus: non terrenis infimisq; actibus mancipari /sed tanto altius virtutum culmen debemus ascẽdere quãto plures amplia ⁊ errabunda vitia sequi itinera videmus. hec Beda. Unde consequẽter monet vs. [Tunc] scz venientẽ antixpo [qui in iudea sunt] quia tũc eum plimus suscipient: et ibi ,propter corporalem antixpi presentiam maior persecutio erit. [fugiãt ad mõtes] id est ad loca secreta ⁊ deserta vbi latitare possint. vñ Hilarius. Iudeam deseri mones ⁊ in montẽ fugi: ne admixtione plebis illius que creditura est antichristo vis aut contagio afferatur . [Et qui in tecto sunt] id est in eminẽtia perfectionis [non descendãt aliq̃d tollere de domo sua] per cupiditatem rerum secularium; propter quas sepe etiam perfecti deciũt a culmine perfectionis vt post persecutionis. hec Hilarius. [Et qui in agro sunt ,laborãtes pro fructu bono⁹ operum ,non ad actus] non reuertãtur tollere tunicam suam ,id non redeant ad occupationes seculi peccatum implicãtes /que intercipiãt per tunicam. Ad litterã vult docere q̃ ,propter instantiam tribulationis ⁊ malorum presentium ,se possint ꝑ expectationem iudicii ⁊ mali⁹ futuro⁹ non vacabit aliqs tũc ⁊ bonis negociis tẽporalib⁹ ꝙ melio⁹ est q̃ saluet vita suam q̃ rem possessam aut cogiter quo occurrat iudicio confessionibus. Mystice aũt vtrumq; possunt prediceri tria per tres status homi. per eos qui in iudea sunt / intelligi potest status incipientium qui in confessione fidei manẽt. ꝙ in illud Apostoli . Corde creditur ad iustitiam. ‘Per illos ꝙ in tecto sunt /stantes ꝑfectiores intelligi possunt qui iam supra carnem que est dom⁹ aie /supra mũdum ꝙ est domus hoim /supra nerem ꝙ est domus demonum ascẽdere cõtendunt. Sm illud ꝑsal. Et factus sum sicut passer solitarius in tecto. ‘Per illos qui in agro sunt: stantes perfectiores: qui in se ꝑfecti cum aliis perficere cõtendunt. Sm illud Luce xxi. Egrediamur in agrum. Sed sm hec tripliter est consilium admonitionis. ‘Primus est datur consilium ascendẽdi ad montes. hic est ꝙ in fide sint / id est in cõfessione fidei /licet imperfecti: iudeis est confessio intercipienda [fugiãt ad montes] .i. ad scripturas apostolo⁹ et ,opperarum /vel ad culmina virtutum vt illuminẽtur a deo. vñ ‘psal. Illuminans tu mirabiliter a montibus eternis. Secũdus datur consilium non descendẽdi. hic [et qui in tecto].i. qui alo ereẽdit carnem et mũdum per celestem cõuersationem [nõ descẽdat tollere aliquid de domo sua] .i. non inclinet se ad carnalia nec ad ꝑsidenda: nec redeat ad actus ꝑstine cõuersationis mũdane. Sm illud ꝑsal. Carnis curã ne feceritis. Tertius datur consiliũ non reuertẽdi. hic [et qui in agro est].i. qui operatur in ecclesia sicut bos in agro [non reuertatur tollere tunicã suã].i. rem aliquã temporalem qua se exuit vt nudus nudum ꝙm sequeretur. Sm illud Luce. Ecce nos reliquimus omnia secuti sumus te. Sm illud Matthei. Ecce ego relinquo omnia et secutus sum te. In tribulationibus caũdum est ne

quisq̃ deuitens ad carnalem vitam de spũali sublimitate descendat: aut qui ꝓfecerat in anteriora se extendens /deficiendo in posteriora respiciat. Et bene dicit q̃ non est reuertendum retro per defectum perseuerantie in bono: ꝛc vt hoc facturus faciatis memores estote uxoris loth: que quia retro respexit / nature sue mutꝫ perdidit. Fugiens eĩ sathanam ⁊ iodo mam per inuẽperantiam respexit ea: et mutꝫ statua salis seu colũna est effecta. Sm Aug. hec vox totis significat eos qui i tribulatione retro respiciũt /et a spe diuine ,promissionis se auertunt. Et ideo statua salis facta est ex exẽplo admonẽdi homes ne similia faciant /timẽdi conditat ⁊ cruciat cor eorum ne fatui fiãt. Querit Aug. quare mulier ista fuit punita respiciẽdo euidendo sodomitas /non aũt abraham. Et respondet q̃ abraham respiciebat dei sentẽtiam approbãdo: ista aũt in peccatis eop delectãdo. Et ne homines in persecutione retro aspiciant fidem negãdo ⁊ vitam bonam deserẽdo vt vitam corporalem saluẽt: consequenter admonẽdo inducit q̃ [O.uiq̃ quẽcrierit ꝑsic [alam suam].i. vitam corporalem [saluam facere] mone mortis deficiẽdo in antixpi tribulatione scz ꝑm negãdo vel bona deserẽdo ⁊ retro ad mala eũdo [perdet illã] incurrẽdo dãnationem eternam / et quicqs ꝑmanens fortis in cõfessione fidei ⁊ tribulatione [perdiderit alam suam].i. vitam corporalem: estimãs eã vt occasionis quẽ / et preeligens meri ꝙ cadere a fide et virtute / vinciabit eã].i. vita eterna eam dignãbit dare quã inde merebitur et in premium recipiet. [Ue aũt prẽgnãtib⁹ et nutrientib⁹ in illis diebus] qui ad litterã prẽgnantes non possunt bene fugere aggrauãte pondere mee similiter nutrientes ,propter curam qua circa parvulos sunt occupate. Mystice prẽgnãtes sunt qui ferum mali ,potẽtium mali operis fouent et nutriunt. et sic notatur in eis ꝓprie peccatum in eode: in nutritione peccatis in opere. Uel prẽgnãtes sunt qui bona ,ppo sita que cõcepẽrũt non implenerunt: nutrientes ꝙ peccata sub spe iõgionis vite vsq; ad mortem deliuerũt. vel alienꝫ concupiscunt et spem habent adipiscendi: sicut mulier prẽgnans in spe est prolem habẽdi. Nutrientes vo sunt qui qs concupierũt possidẽt: et possessa nutrire studeũt ea detinẽdo ⁊ augendo, et sic aie cupide tẽporalium prẽgnates sunt in acquirẽdo et nutrientes in possidẽdo. ¶ Et nota ꝙm Aug. q̃ quadruplex est charitas: scz incipiens que nascitur: proficiens que nutritur: perfecta que roboratur: et perfecta que mortem desiderat. Prẽgnates ergo sunt qui bonum opus cõ ceperunt sed non fecerũt: nutrientes q̃ facere ceperũt sed non perfecerũt. Illis aũt prẽgnãtib⁹ ⁊ nutrientib⁹ vel qui eito scãdalizabũtur in antichristi persecutione /vel amore male inflammante /vel timore male humiliante / vel modo vtroq. Deinde hortatur vt oremus [ne fiat fuga nostra hyeme vel sabbato].i. ne aut in frigore peccator aut i ocio bonoꝝ operum reperiamur: vtriq; est multum impedit hoiem a fuga antichristi: timo magis facit approximare sibi, sicut econtrario ouertrẽdo a malo ⁊ faciẽdo bonum homo approximat deo. Spũaliter signatur hic duplex defectus: scz charitatis /hyeme: et bone operationis in sabbato. In hyeme est gelicidiũ amoris: in sabbato cessatio bonoꝝ. Uel ne tũc incipiam⁹ petã nõ fugere ⁊ penitẽtiã facere qũ iã nõ liceat ãbulare ⁊ bene agere. Ambulare eĩ lõge⁹ sabbato nõ licet: hyemo ãgs ad ambulãdũ impedimẽtũ est. [Erit eĩ tũc tribulatio magna ,talis nõ fuit ab initio mũdi vsq; modo ,neq; fiet] vlteri⁹ talis tribulatio. Tũc eĩ oẽs psecutiones cõsãbũtur i vnũ: scz infidelitũ /hereticoꝝ /tyrãnoꝝ. et falsoꝝ fratrum. Di sunt quatuor vẽti ⁊ quatuor bestie pugnãtes i mari. Tũc erit berrima ⁊ acerrima tot mẽra lõge latiꝰ inferẽtur fidelib⁹: sed in illis regionib⁹ tũc fideles sunt versãti vehemẽti⁹ vbi dõs fuit crucifix⁹. Et vt dicit Dyonisius sup Apocal. Illa tribulatio nõ per ptes /sed simul totũ eradicabit mundũ. soluent eĩ tũc de montes ,modo ligati sunt: ne possint nocere deũ vellẽt. Sicut aũt antixpus crudelios erit oĩb⁹ persecutorib⁹: ita sancti tunc fortiores erũt oĩb⁹ martyribus. Illã vo tribulationẽ dño seĩcs infirmitatem humanã abbreuiabit ,propter electos ꝙm moderamen sue eterne sapientie ⁊ affectum sue mie: ne mora

tempor fides cōtaminatur credētium/ et malicia mutet intellectum: q̄ non durabit nisi per tres annos cū dimidio. Ve enim ei in Daniele. Durabit per tēpus ⁊ tēpora ⁊ dimidium tēporis. i. tres annos ⁊ dimidio in quibus regnabit antixps ignominie ⁊ predicantur xpi. Et iterū in Daniele. Dies mille ducenti nonaginta. i. tres annos ⁊ dimidium. Et in Apocaly. ei q̄ data est ei potestas facere menses quadraginta duos. i. tres annos cum dimidio. [Et nisi abbreviati]. i. breues a deo prestiti [fuissent dies illi quibus scz operabit antixps [non fuisset salua ois caro]. i. ois homo: q̄ nūl hoc ēt/ rarus aut nullus pressuras sustinere et perseuerare aut valere posset: q̄ infirmitas humana diu tribulationem sustinere non potest [sed propter electos breuiabitur] ne ex tribulatiōis magnitudine cadāt a veritate. Breuiabitur aūt non mensura sed numero: q̄ breuiam dies non breues dies sunt intelligendi/ sed pauci. Vñ dies accipiuntur pro tēporibus: q̄ tēpus illi⁹ psecutiōis erit breue. Quare ergo speciosos electis nisi gratia dei: que dat patientiā pios/ et citius demit potētiam impijs? Quātō ēst erit hec tribulatio certo q̄ precessere pressuras ponderē q̄ autor: tāto erit tpis breuitate moderatior: vt salui fiāt electi qui soli in horreo celesti sunt reponēdi. vnde dicit Ruba. q̄ talis tribulatio nunc erit in circuitu aree dñi: vt olꝫ velut cribrio examinationis paleas sequestratis solū frumentum in horreis dñi remaneat colligēdum. [Tūc] scz tēpore antixpi ⁊ in illa pressura [si q̄s vobis] imittentibꝰ meis [dixerit. Ecce hic]. i. in hac patria vel natione vel secta vel psona [est xps: aut illic]. i. in alia a fidelibus [nolite credere ⁊ nolite ire] pede intellectus cōtra doctrinē credēdo [neq; sectemini] pede affectus cōtra vitā imitādo: q̄ multi discipuli antixpi venient ad seducēdum populū dicētes q̄ ipse sit vere xps ⁊ lege ⁊ pphetis ꝓmissus. [Surgēt enim pseudo xpi]. q̄ se eum qui est xps esse mentientur: sed reuera erūt pseudo xpi id est falsi xpi/ subuertētes doctrinā xpi ⁊ mentētes de xpo [et pseudo prophete] et peruertētes doctrinā legis ⁊ pphetarū/ vel vsurpātes sibi diuinas reuelationes: scz antixps ⁊ discipuli ei⁹ q̄ sunt membra ei⁹ [et dabūt signa] aliquid magnū signāria [et prodigia] holꝫ admirāda: que digito ꝑficiunt et ꝓpter admirationem demulcentur, vel signa que aliqd̄ significāt de presentibꝰ: et prodigia que aliquid ostendūt ⁊ manifestāt de futuris: q̄ virtute demonū multa miracula fieri possunt q̄s oēs ꝓmittit: ita vt in errorem ducantur si fieri potest etiam electi] et predestinati. i. si aliquo modo fieri posset vt dei prescitio mutaret. Sed non seducētur: q̄ perire non possunt quos deꝰ ad vitam preordinauit, vñ Grego. Quis electoꝝ cor ⁊ trepida cogitatione cōcutitur/ et ramen cor eius firmū non mouetur: vna sententia dñi vetūs cōplectens: quasi esti mus errare/ est in cogitatione titubare. Sed si fieri potest subtilissime: q̄ fieri non potest vt in errorem electi capiantur. Nec tēporibꝰ antixpi ꝓprie cōgruit. Cui⁹ est non paucos et cōtantes fideles deos q̄s non solum rationis credibilia et acerbiora ꝑ prius consueuerat ferēdi fidelibꝰ: sed (q̄s grauis est iugos quoq; operatio eos ꝑ tormenta ingerēdi non eos qui sustinebūt cōmirabiliter psecuti veritatis erit operator: virtutis addās ipse ꝑ tormēta vt xpm neget/ quocirca miraculis vt antixpo credatur. Nec mirū si ista mali operabuntur q̄s a deo permittētur. Solentur enim vt sit Aug. ante sathanas: et per antixpm in orbe virtute sua mirabiliter quidē sed mēdaciter operabitur. vñ Greg. Pensemꝰ que erit humane mētis illa tentatio: q̄s pius nugerꝰ: ⁊ corpus tormentis subiicit/ et cū ante oculos eꝰ miracula videt/ falsa tolerat: faciet. et Chrysa. Sicut i aduētu xpi ante illū ꝓpete ⁊ cum illo apli in spiritu sancto faciebāt virtutes: sic ⁊ in aduentu antixpi pseudo christiani ⁊ ante illum ⁊ cū illo ꝑficient in spiritu maligno facīt virtutes. Et subiungit [Vos ergo videte: ecce predixi vobis ista] vt prescij vigilemus: q̄ nisi estis. q.d. Ad hoc vtra ꝓdico nūc vt cauetis pio tūc ter periculis sequēte ita preuideatis q̄ premuniri ēt⁹ ne vt min⁹ necesse vobis tacita que prouidistis. vñ Chrysa. Propterea dixit. Ecce predixi vobis: vt ex cautelarum ignorātie tollat ab olꝫ/ et precedens cōfortatio fugiēdi faciat pena sequentem. Vna ēst est mādatis ꝓcurare periculū. Non vult ēst quēq; perire qui olꝫ monstrat perditionis aditus.

tum. hec Chrysa. Non est igitur credendum aliqui vel de persona vt ipe sit xps/ vel de tempore futuri iudicii. Neq; fides adhibēda his q̄ calculāt et certū tēpus determinat quādo deꝰ venturꝰ sit: neq; hoc a nemine potest sciri/ nec obseruari. vnde interrogantibus de aduentu regni dei respondit. Non venit regnum dei ⁊ dies iudicii cū obseruatiōe scz tēporis neq; ab aliquo dicetur/ ecce hic aut ecce illic. Ecce enim regnū dei intra vos est. Per aduētū regni dei intelligitur aduētus ad iudicium: q̄ tunc manifestabitur dei regnum: et cessabit omne aliud regnum. Et addit. Ecce enim regnū dei intra vos est. q̄ bonum gratie est in mente. regnum gratie intra nos est: quādo oēs vires et motus in nobis omne gubernatiui obediunt. secus q̄ rebellant. Nec dicat. Nō curetis scire quādo veniat regnum dei/ et omittite questionem de regno glorie: q̄ ei⁹ aduentus scitri non potest. sed querite regnum gratie q̄s intra vos esse potest: et parate vos intra vos per fidem in dilectione operantem: q̄ intra vos est regnum dei. Nam in nobis cum dei gratia est vt regnū dei capiamus: mīsit nos obtem ponam⁹. Vbi nota q̄ triplex est regnum dei. Primum est circa nos regnum dei. Primum est circa nos in quo nos/ scz regnum militāns ecclesie. Secūm intra nos: scz regnum gre/ quo videlicet deꝰ regnat in animis. Tertium est regnum glorie/ quo deus regnat cum sanctis in gloria. Vt regnū dei dicit scīpm in cordibꝰ fidelīū regnāre. vñ Bed. Dicit regnū dei intra fideles potestū: q̄ est quicq; virtutis est under cuiuscunq; / nūc etiam regnat in cordibus fidelium. vnde et Anselmꝰ. Quis vere tutus est/ deum tuū habitatem habet. Templum eius sanctum est quod estis vos. vt ait Apostolus. Summa igitur diligētia cōsiderandum est cum quanta reuerentia sensus nostros et membra corporis nostri mouere debeamus: quibus diuinitas ipsa presidet. Deinde igitur (vt dignū est) tanto habitatori omne imperium cordis nostri vt nihil ei repugnet in nobis/ sed omnes cogitationes ⁊ voluntatum motus/ omnia verba ymmo ipa opera nostra illius nutum attendant: ei⁹ voluntati deseruiant ad reuerentiam eius regulam dirigantur.

Sic enim vere regnum eius erimus et ipse in nobis manebit: ecce nos in ille manentes beneficiemꝰ. Vos estis (ait Apostolus) corpus christi ⁊ membra de membris. Verba igitur corpꝰ ea dignitate qua decet. Deuli im deuli christi sumꝰ. Non igitur licet nōbis eos christi ad aliquas vanitates conspectūdas dirigere. Os enim os christi est. Non ergo licet tibi os christi non dico ad detractiones/ nō dico ad mendacia/ sed neq; ad ociosum sermonem aperire: qs ad solas laudes dei et ad edificationem. primi debes patrum habere. Sic de ceteris christi membris nec custodie commissis intelligē. hec Anselmus. Deinde subiungit [Si ergo dixerint vobis: ecce in deserto est christus] scz tanq̄ homo religiosus i loco deserto quasi sub specie sanctitatis vos decipere volēs [nolite exire] a vestro loco ⁊ propositō ad videndum eū vel ad sequēdum per operis imitationem. [Et si dixerint: ecce in penetralibꝰ] et in locis occultis/ est/ sub specie cognitionis diuinorum arcanorum militiam et palliantes et vos decipere volentes [nolite credere.] Vel secūdum Hieronymum. Si quis ꝓmiserit vobis q̄ in deserto gētium ⁊ pharisēorum dogmate christus moretur: aut in hereticorum penetralibꝰ et occultis seu obscuris conuenticulis que dei politicentur arcana: nolite credere. Non enim deus in secundo aduentu in deserto vagabitur: nec i penetralibus/ aut in aliquo angulo terre/ vel in occulto loco seu in aliquibus obscuris latebris: sed de celo veniens manifestus omnibus vbiq; apparebit. quia licet aduentus christi in carnem fuerit occultus: tamen aduētus eius ad iudicium erit ita manifestus q̄ non poterit aliquem latere tanq̄ incognitus. In primo enim aduentu venit in humilitate/ et a paucis cognitus/ et a multis despectus ⁊ reprobatus: sed in secundo aduentu veniet manifestus ⁊ gloriosus in potestate orbem iudicaturus. Nam (vt ait Augustī.) oculum oportebat eum venire vt iudicaret: manifestus autem veniet vt iudicet. q.d. Nolite ei credere: quia dies aduētus mei ita clara erit q̄ nullus de ea dubitare poterit. Id quod similitudinem fulguris introducit. [Sicut enim fulgur] ei splendor so-

tio[erit ab oriente/et]subito[appareat]vbiq[visq in occidentem]occulto sez omnium manifestū/et non in vna parte videnur t fulget sed in omnibus: nec annunciante vel precone indiget/sed in momento temporis in othem terrarum venientium apparet[ura adventu filii hominis] ad iudicium generale [erit subitus et consetus et manifestus omnibus ot tra patens t clarus q nullus dubitare potcrit:et non hic vel illic/sed sicut vbiq propter effulgorem t splēdorem glorie apparebit. Similum est ergo eum credi esse/vel ferre in parto loco t in absconditoriqui tot⁹ mūdi lumen est. vnde Ambrosius. Christus sicut fulgur coruscans per vniuersum mundum luminis sui globos spargit. Et ideo nec in desertis vagatur/nec aliquibus locis claudiur: qi celum t terram ego impleo dicit dñs minus. Sed luce fulgoris fulget: vt in illa nocte resurrectionis gloriam videre possimus. Et vt dicit Chrysostomus. Sicut fulgur secūdū qualitatem sui ortus fit non digne aspicitur: sic t cū venerit christus/secundum mensuram glorie eius non poterūt eum sufficienter aspicere. Et sicut ā instruxit discipulos de modo apparitionis sue/qi sicut fulgur manifeste veniet: sic nunc colloquenter instruit eos de loco in quo venturus est. vbi subiūgit [Ubicūq fuerit corpus] .i. xpus in humanitate qi iudicabit i forma humana sz gloriosa[ibi congregabuntur t aquile].i. sancti occurrentes obuiam xpo ad iudiciū venient: quibus innouata est inuētus vt aquile. Christus di corpus:ad denotandū carnis veritatem et ostensionis speciem in qua videbit eum oīs oculus. Electi vero dicuntur aquile: propter resurrectionis innouationē et visionis fidelitatem qua sole iustitie irreuerberatis oculis videbunt. q.d. sm Chrysostomū. Dū in glorioso corpore aduenerit iustus hois/non oportet in angulis estimare eū esse/qui⁹ tanta erit obsequentium sibi sanctorum multitudo: vt vnicuiq pateat q ipse est christus dūs cuius sortis ecclesie:et super omnem principatum t virtutē: t sup omne qđ nominatur in hoc seculo t futuro. q. aquilas enim multitudinem angelorū et sanctorū vnuersitatē ostēdit. Ideo assitur sācti. sanctis aquilis assimilatur: qi sicut fidi aquilarum ad solem probātur/ita siquidem recto aspectu intendere potuerint contra radios solis inuenti fuerint esse legitimi: si autem non poterint cognoscuntur adulterini. sic t si in dei ac christi iustitiam picabitur. Si enim potuerint pleno cōtēplatione eius verba suscipere intelligūtur esse legitimi: si autem non poterunt cognoscūtur de diabolo esse nati. hec Chryso. Quia ergo aduentus christi erit ita publicus et manifestus/t exitium ad medium t ortum ad occasum: ideo ipse non indiget precōnibus et nuncijs talibus qui vobis annunciet dicentes/hic vel illic est christus. Iaqui⁹ nolite talibus credere. Oratio.

Ambro.

Chryso.

Xps corpus di.

Chrysost.

Aquilis assimilātur sanctorum multitudinem.

DOmine Jesu christe pie da mihi visū mundi abominationibus t seuerissimis tribulationibus ad montes t culmina virtutum fugere: et in celestibus conuersando de spiritualibus sublimitate ad carnalia desideria t actus pristine conuersationis mundane non descendere vel me inclinare:et in anteriora me extendendo t profectu bonorum operum laborando/in posteriora t ad ea quorum illa quibus me extra nō respicere. Da etiam mihi vt nullis seductoribus et regnum (quod intra nos potest esse) queram: et ad regnū gloriē perueniam. Amen.

¶ De remediis extra spirituales nouissimi temporis tentationes/et exercitio metis in deum. Cap. xli.

EX quia (vt dictum est) ante aduentum domini venient multi pleni dolo christi et pseudo. q. d. sophere. i. simulatori t falsi/et seducent multos. t sic ante videbantur etiam perfecti: ideo hic cōsequēter ponantur aliqua remedia contra quasdam tentationes spirituales que illo tempore abundant ad probandum t purgādum electos: que etiam in cordibus quorūdam seminantur a diabolo et preparant locum antichristo. Inquibus autem veniunt precedentes tentationes. Primo per suggestionem t illusionem diabolicā decipit hominem

A

Dñs enim docet.

in regimine quod debet habere erga deum t in hoc qđ est dei. Secundo p corruptam doctrinam t modū vite aliorum qui iam venerunt p tentationes huiusmodi. Propter qđ ostendendum est primo qđ regimen debeo habere apud deum t ad id quod deb⁹ esse: post quomodo debeo regi erga alios quantum ad doctrinam t modum viuendi eorum. ¶ Primum remedium contra tentationes spirituales istius temporis quas patitur diabolus in cordibus illorum qui volūt se dare deo per orationem t contēplationem vel per alia opera perfectionis est istud. vt nō desideres visiones aut reuelationes vel sentimenta que sunt supra naturam t supra cursum illorum qui deum diligunt et timent per veritatem amotem: quia illud desiderium esse non potest sine radice t sine fundamento supbie t presumptionis: vel sine intentione alicuius vane curiositatis circa secreta dei: vel sine fragilitate t defectu fidei. propter q̄ iustitia dei dimittit animam que habet desideriū huiusmodi: et venit quādoq; talis in tentationem t illusionē diaboli. Per hunc modū seminat diabolus maximam partem tentationum spiritualium istius temporis/t radicat in cordibus illorum qui sunt unus antichristi: prout videre poteris i subsequentibus. Unde debes scire q̄ vere reuelationes t sentimenta spiritualia secretorum dei non veniunt p antedictum desiderium/nec per aliquod conamen vel studiū quod anima haberet in se: sed tantum veniunt per puram bonitatem dei i animam que est in magna humilitate t magno timore ac reuerētia dei. Ite sitas q̄ exercitare se in magna humilitate ne timore magno ac reuerētia dei propter hoc vt nō habeat visiones ac reuelationes t sentimēta supradicta: est bñ cū timore istem quam habet antedictū desiderū. t ex hoc in tē deliciū venit homo in quo est per desiderū suū in tua ofone vel cōtemplatione nō sufficiens in alia tua aliquā cōsolatione nem magnā vel parua ex quo tibi videtur q̄ simul ac se in presumptione t estimatione sue bone iustitie: t postea ducit te in ambitionem tui propriū bonitē vel gratie/siue istius vite siue alterius. Quia alia que se venit in talī consolatione venit in plurēs errores et maliciet deus p simm iustum iudicium permittit diabolo posse augmentanda t accelerandi predictam cōsolationē t imprimit ei illa in anima falsissima t periculosissima sentimenta t alias illusiones/quas anima inuitra dicta consolatione credit t reputat esse veras reuelationes. O quot p solie p istum modū sunt decepte. Et propter hoc caueas q̄ in tua oratiōe vel contemplatione nō sustineas aliquam consolationē: nisi illam que venit per gratiam meritam t completū sentimentum tue nihilitatis t imperfectionis:et que facit preueriare dictā notitiam t sentimentum tui in te/ac magnitudinē t altitudinem dei p ataram reuerentiam t cum magno desiderio honoris t glorie dei: sic q̄ antedicta cōsolatio fūdetur t totaliter sit in his predictis vel similib⁹ aut equalibus. Et idem qđ dictum est de diuina consolatione intellige etiā de feruore et ardore perfectionis: que possunt esse in eisdem modis. Tertium remedium est q̄ omne sentimentum siue cognitionis altum/t ois visio curiosi secreti a tibi apparear/ quecūq; etiam sit:si ducit cor tuum in opinionē contra aliquē articulum fidei vel contra bonos mores t maxime contra humilitatē vel contra honestatem: fugias eum t horrescas:qi sine dubio ex parte diaboli venit. Et si appareat tibi aliqua visio de qua sis certus q̄ venit ex parte dei/t q̄ illud qđ inducit visio est placitū deo: noli te firmare in dicta visione. Quartum remedium est q̄ propter aliam viam vel propter maiorem deuotionē aut propter clariorē intellectū seu propter aliquam aliam sufficientiam quā videas in aliquibus plonis/ nō sequaris eor consilia vel modum ver quo cognoscit clarescere habiliter q̄ eor consilia non sunt fm deum t verā discretionem p viam ie su xpi t scōdum monstratā/t precētā scripturā in dictis scōrū notificatā. Nec propter hoc timeas t spernēdo talia consilia dictarum personarum peccet per superbiam t presumptionem solum q̄ facias propter zelum t veritatis amorem. Quintum remedium est q̄ fugias t vites familiaritatem aliarum personarū q̄ dictas tentationes seminat t diffundūt: t illas

B

Tertius.

C

Quartū.

D

Quintū.

E

personas que eaſdē ſuſtinent ⁊ laudant: ⁊ neli eoꝝ verba vel etiam colloquiones audire / neq; eoꝝ modos velis videre: quia tibi demonſtrabūr magnum ſignū perfectionis in pluribus verbis ⁊ modis /per que (ſi vis ea accipere ⁊ eos rāḡ diumales ſeḡ) venies in pericula et precipitia erroꝝ rum et inḋoneſtoꝝ morum eoꝝdē. Poſt hec vide remedia q̄ debes attendere circa aliquas perſonas que per ſuā viram et doctrinam ſeminā dicras tentationes. Primū remediū eſt q̄ non habeas magnam eſtimationē viſionum aut ſentimēcoꝝ vel raptuum eoꝝ: immo ſi ducūt te in aliquid quod ſit contra fidē /vel contra ſcripturas ſanctas /aut cōtra bonos moꝛes / vel cōtra vitas ſanctoꝝ ſeu verba eoꝝ ſane accepta: abhorreas eoꝝ viſiones et ſentimenta rāḡ ſtultas demētias /et eoꝝ raptus ſicut ramenta. Tamen ſi ducūt in hoc q̄ ſit fm fidem ⁊ fm ſcripturam ⁊ fm ſcīos et fm bonos moꝛes /: oli ſperne re: quia forſitan ſperneres hoc q̄ eſt dei. Non tamē totaliter cōfidas: quia ſepe ⁊ maxime in tēcationibus inducitur ſeu abſcondit falſitas ſub ſpecie veritatis /et malitia ſub ſimilitudine bonitatis: ve diabolus poſſit melius et ſepe mortale errorem diffūdere. Et ideo videntur plus placere deo q̄ viſiones et ſentimenta actra peras: que fm q̄ dictum eſt habēt ſimilitudinē veritatis ⁊ bonitatis. Dimittas ire /p tanto quantū valent: ni ſi contingant aliquibus plonis ratione ſanctitatis et humilitatis eoꝝ probate certiſſime ⁊ manifeſte /de q̄bus eſt certum et manifeſtum q̄ non poſſent decipi per illuſiones vel ingenium diaboli. Et tunc ḡnis ſit plum viſionibus et ſentimentis talīū perſonarum conſentire: tamen ſecurum eſt non totaliter per rationem veridicam eis credere: ſed ſolum q̄ cōcordant cum fide catholica ⁊ ſacra ſcriptura ac bonis moribus et vita ⁊ verbis ſanctoꝝ /et cum ratione fundata ſupta predicta. Secundū remedium eſt q̄ nullā expoſitionem ſcripture et vbꝝ ſanctoꝝ velis accipere niſi concordet vite ieſu chriſti et ſanctoꝝ: quod tamen intellige quantum ad illos nobis propoſitos ad imitandum /non quantum ad imitandum privilegia et ſingularitates eoꝝ.

Primū remediū contra ſeminatores.

Et iſtud dicitur contra aliquos nimios ſeu diſcipulos eoꝝdē q̄ ſollicite et defendāt ſuos errores ⁊ periculoſos modos viuendi: exponendo ſuā ſcripturam fm eoꝝ propriam affectionem /putantes in exemplum aliquos exceſſus ⁊ ſingularitates quos aliqui ſancti fecerunt. Tertiū remedium eſt q̄ ſi per reuelationē vel ſen timētum vel per alium medium cognitum moueantur ad faciendum aliquod opus /et maxime opus grave vel notabile et nō tibi cōſuetum de quo non habeas certitudinem an deo placeat: immo ⁊ rationabiliter dubitas: pone has moꝛā ad faciendum dictum opus vſqquo inſpexeris omnes circūſtantias ⁊ maxime finales /et cognoſcas q̄ deo placeat: non tamē q̄ tu indicem per tuā opinionem: ſed ſi poteris per teſtimoniū certum ſcripture vel per exēplū ſcōꝝ p̄ſōꝝ imitabile. Et ſi dicerū eſt /imitabile. Quia ſpūs ſcī fecerit aliquos eḡa in q̄bus nō debem⁹ eos imitari q̄uis eſſent ſcī: ſed debemus ea habere in reuerentia. Et ſi per reipſum non poteſ venire in notitiam an deo placeat vel nō: peras conſilium a probato perſonis in vita ⁊ doctrina ⁊ cōſilio veritatis. Quartū remedium eſt q̄ ſi ni es immunis a predictis tentationibus ſic q̄ nunq̄ eas habueris /vel ḡſcientia eas habuerie liberatus fueris: dirige eoꝝ ⁊ intellectum ad deum recognoſcēdo humiliter gratiam tibi factam et quam tibi multotiens ſuper hoc fecit. Et caueas tibi ne hoc q̄ per gratiam gratiam ⁊ benitatem dei habes velis aſcribere tue virtuti vel ſapientie / ſeu merito tuo aut bonis moꝛibus tuis neq; q̄ factum fuerit a caſu ſed a fortuna aut eve dicāt ſancti: hoc eſt principaliter per quod de⁹ benefactor ſue gre auferre ⁊ liberabit hominē: et permittit eum ſubiici tentationib⁹ et illuſionibus diaboli. Quintum remedium eſt q̄ te ſeu tuo corde criſtente in tentatione ſpirituali per quā es in dubio / non incipias tua propria voluntate aliquid notabile tibi inceſſum ante: ſed tuum eoꝝ et tuum voluntatem refrenando expectes humiliter cum timore et reuerentia dei ſpiritum deus eoꝝ tuum clarificet. quia ſi exiſtendo in dicto dubio incipieres ex tua propria voluntate aliquid notabile tibi inconſuetum: non poſſes ex re ad finem bonum. Sextum remedium eſt q̄ propter tentationes antedictas ſi habeas non diuitias aliqs bonum quod tu incepiſti cum in tentationibus illis non eras: ne maxime non debeo dimittere orare aut conſiteri vel opera facere humilitatis: nec conſolationem non inuenias in ipſis. vnde ſcriptum eſt. [Mane ſcilz proſperitatis et gratie [ſemina] ſcz opus bonum] et veſpere] ſcz aduerſitatis et tentationis [neceſſer manus tua] ſcz a ſemanando. Septimum remedium eſt q̄ omnes imaginationes et motus que te venire facium quaſi in dubium alicuius veritatis / expellas a corde tuo et a memoria tua cum ſummo ſtudio et conamine tuū cor: et intellectum conuertendo in ipſa veritate et veritate radicata noſtre fidei: et in vita ſanctoꝝ /et in verita de ſanctarum ſcripturarum: de quib⁹ (ſi humiliter ⁊ diſcrete ad eaſdē conuerſus fueris) poteris lumen extrahere ad certe cognoſcendum hoc in quo prius dubitaueras. Et ſtum modū debet homo tenere in tēcationib⁹ ſpiritualibus que non ſunt de puncti ſalibus fidei articulis / ſed de aliquibus veritatibus ipſi fidei proximis. Octauum remedium eſt q̄ te criſten te in antedictis tentationib⁹ habeas firmam et certam ſpem q̄ de iſtis rationibus deus te ad aliquod bonum ducet: et cor tuum clarificet. et credas firmiter q̄ deus permittit te vexari in predictas tēcationes propter exercitium tue virtutis et vt te humilies. Veruamen ita ſe habeat ſpes ſuperadicta q̄ negligentia non includatur in eā: ſic q̄ tuum poſſe facias de expellēdo a te tēcationes predictas. Et ſimiliter ſic ſe habeat credulitas predicta q̄ ſuperbia non includatur: ita propter tuam culpā. Nonū remediū eſt q̄ ſi habeas antedictas tēcationes non eas multum abſentias ⁊ ſecretes: immo eas tu recipias tuo ſapienti conſilio cōfeſſoris aliquibus ſingularibus plonis ſed nō multis: de quibus perpēdere poſſis q̄ ratione et experiēcie tēcationum quas habuerunt / vel rarō ⁊ lumine ſapiētie et ſanctitatis poſſunt tibi dare conſilium et auxilium ac conſolationem. Aliud remedium commendant multi ſancti. q̄ narratur in vitis patrum q̄ quidam monachi qui per magnā virtutem erant alti: quia cernebant conſilium et auxilium ſanctorum patrum /ſuper tentationibus eoꝝ venie bant ad finē malum. Et contigit aliquibus aliis q̄ deo volente /debuisse tēcationes: ⁊ /ppter eoꝝ ſimplicitatē et humilitatē quam habebant in petendo conſiliū et auxilium ſup tentationibus ſuis finē ſalubrē inuenīebāt et cuius liberabāt. Decimū remedium eſt q̄ ſi antedictas tentationes habeas /dicas eas ⁊ intellectum earum ad deūquerēdo humiliter hoc quod ei fuerit honorabilius ⁊ tue anime ſalubrius ſup tua tentatione ſubiiciendo tuam voluntatē voluntati diuine / ſic vt ſi tibi placet q̄ perſeuereꝝ in tēcatione /ſimiliter et tibi placeat: ſolū vt deum nō offendas. Undecimū remedium eſt q̄ niſi per aliam viā poſſis euadere predictas tēcationes debes eas obliuiſci /et per quādam negligentiam fugere ⁊ dimittere: conſiderans q̄ non ſunt tentationes per diabolum procurate /ſed paſſiones ⁊ fragilitates ſeu debilitates que ſunt communes ſtatui huⁱ⁹ vite. Et quia ſupra ⁊ in ſequētibus multis modis hortatur dom⁹ vt vigilemus ⁊ ad incertum eius aduētum nos preparemus: ideo vt continue ad opa virtutum aſcendas vel ſaltem vehemēter aſcendere deſideres. Ponunt hic conſequenter alique rationes p quas poteris ſentire pigritiam ⁊ nubilatem boni quod incepiſti: ⁊ cor tuum excitare ⁊ mouere ad maiores perfectiones omnimode virtutis q̄ā non incepiſti. Prima ratio eſt: q: ſi aſpicias quomodo deus dignus eſt ama ri et honorari ſm ſuam bonitatem ⁊ ſapientiam ⁊ alias ſuas nobiles perfectiones que ſunt in eo ſine numero et ſine termine: videbis q̄ hoc q̄ dicebaris facere multum ⁊ magnum ad honorem dei ⁊ ſm ſuam voluntatem eſt minimum et quaſi nihil in reſpectu quod deberet eſſe ſm q̄ deus eſt dignⁿ. Alia ratio ideirco primo ponitur: quia principaliter debemus attendere in oībus operib⁹ nīris honorem et reuerentiā et amorem dei: quia in ſe dignⁿ eſt amari ⁊ honorari p oēm creaturā. Tertia ratio eſt: quia ſi attendas quos deſpect⁹ ⁊ vituperia /quot egeſtates ⁊ penurias /quot dolores ⁊ paſſiones ſuſtinuit filius dei amore

Universidad de Deusto
Biblioteca

tui vt ames deū/honores: cognosces
qt parum est qđ fecisti ad deū aman
dum: et honorādum p̄m hoc qđ facere
deberes. Ista ratio est altior: et perfe
ctior: q̄ aliqua sequentium: ideo ponit
Tertia. ur secundo. Tertia ratio est: qui cogi
tes innocentiā et perfectionē quā
deberes habere p̄m dei mandatum p
qđ teneris esse absq; omni vitio et su
ne omni culpa: et in plenitudine om̄
virtutis sicut est: q̄ deberes amare
deum ex toto corde tuo et ex oi mente
tua et ex toto viribus tuis: videbis
manifeste infirmitatē et distantiam
in qua es a predicta innocentia: et p
Quarto. fectione. Quarta ratio est: quia si co
gites multitudinem: et largitatē bene
ficiorum dei et gratiaꝝ corporaliū
et spiritualiū cōmunium tibi: et alijs
vel q̄ singulariter tibi sunt date: sen
sties q̄ hoc quod facis propter deū est
nihil ad recompēsandum dicta bene
ficia: et gratias deberes maxime si dei u
beritatem attendas et bonitatem.
Quinta. Quinta ratio est: qui si cogites altitu
dinem et nobilitatem remuneratio
nis et glorie promisse et paratę filiis
qui faciunt opera virtutū ad honorē
dei: que gloria tanto maior debet quā
to opera erunt virtuosiora: et maio
ra: cognosces pro tanto tuum meritū ni
hil esse in cōparatione tāte glorie:
Sexta. et desiderabis facere opera virtuo
ra q̄ antea fecerao. Sexta ratio est: qui
si attendas pulchritudinem et gratio
sitatem quam habent virtutes in se
et nobilitatē quam anima recipit per
ipsas virtutes: si attendas etiā vilita
tem et turpitudinē quam in se habet
vitia et peccata et nihilitatē qua anima
recipit per ea: conaberis: si sapi
ens es: ad amplius acquirendum vir
tutes et amplius fugere vitia et pecca
Septima ta q̄ vnq̄ cōsti fueris. Septima ra
tio est: quia si attendas altitudinem
et perfectionem vite sanctorū parū
vel eorum multas et perfectas virtu
tes: cognosces imperfectionem et in
firmitatem vite tue et operum tuoꝝ.
Octava. Octava ratio est: quia si cogites ma
gnitudinem et multitudinem offensa
rum quas fecisti contra deum: cogno
sces q̄ omnia opera que facis quan
tūcūq; bona: nihil sunt ad satisfacē
dum p̄ viam iustitie offensis dei. No
Nona. na ratio est: quia si speculeris diuersi
tatem et periculū tentationū carnis/
mundi/et diaboli: conaberis ad assu
mendum maiorē firmitatē et altitu
dinē in oi virtute q̄ vnq̄ fecerio vt
possis esse in maiori securitate cōtra
dictas tentationes. Decima ratio est: Decima.
si cogites districtum iudicū dei fundā
le et cum quo apparatu honoꝝ operū
et cū qua satisfactione de offensis deo
debes venire ad dictū iudicium vide
bis q̄ parū est qđ fecisti p̄ bona ope Undecima.
ra vel per viam secundū q̄ facere de
buisses. Undecima ratio est: qui si co
gites brevitatem vite tue et necessita
tem tue motus dubie/post quā nō ha
bebis spatium faciendi opera meri
toria vel penitentiam: cognosces q̄ ei
maiori corde et studio deberes facere
bona opera et penitentiā q̄ nunc fa Duodecima.
cis. Duodecima ratio est: qui si adue
nus qualiter si meipsas bonā vitā in
quocūq; gradu sine conamine et defi
derio ascendendi in maiorem et altio
rem vitam: nō poterit esse fundamē
to presumptionis et fiducie dum
quod incepisti nec poterit esse finis cō
clusione magne repentinatis et negligē
tie: et ex quo hec duo mala inducuntur
ut non poterit esse sine magno perico
lo veniendi in multa spūalia vitia et
non dubium q̄ si velis dicere quot
esse liber et immunis quātūcūq; alta
vitā inceperis in conaberis ad altio Decimatertia.
rem. Decima tertia ratio est: quia si co
gites abyssalia iudicia dei facta sup
aliquos qui dm̄ plurimum erant in me
gna sanctitate et perfectione: sic q̄ deus
eos deserebat propter aliqua occulta
vitia que non credebant habere: non
dubium q̄ quantūcūq; altam vitam
inceperis ot die eleuabis tuas affectio
nes et intentiones deserēdo ea q̄ minus
plus q̄ feceras ante/appropinquādo
ad perfectā et integram sanctitatem
modo ne forte sic in te aliquod vitium
occultū propter quod sis dignus deseri
ri a deo. Quartadecima ratio est: qui Decimaquarta.
si recogites penas infernales dānatorum
torum paratas peccatoribus eternas
credo q̄ tenus erit tibi: et minus pena
ria/et omnis humiliatas/pauperta/
vituperium/et omnis labor quem in
vita ista propter deum possis sustine
re vt euadas penas supradictas: et
conaberis continue ad retinendum ar
tiorem et perfectiorem vitam timēdo
periculum veniendi ad penas illas.
Predicte quattuordecim rationes pa
tent breviter facte sunt q̄ explicate/vt ad

discas in paucis multa cogitare: sic
q̄ quelibet ratio sit tibi materia consi
derationis spūalis. Attamen scias
q̄ si velis proficere cum dictis ratio
nibus debes eas formare non solum
per intellectum: immo est necessariū
q̄ per affectionem moveas tuam vo
luntatem ad hoc quod dictant ipse ra
tiones. Et nota q̄ cōciliū cuiuslibet
rationis debet esse in duobus. Primo
in sentimento proprie imperfectionis
et nihilitatis: deinde in desiderio et
conamine veniendi in altiorem vitā
et maiorem perfectionem sic q̄ non
sit sentimentum proprie imperfectio
nis et nihilitatis sine desiderio et co
namine maioris perfectionis et vite
altioris: nec maior perfectio et altior
vita sine sentimento proprie imper
fectionis et nihilitatis.

¶ Oratio.

Domine iesu christe mitis et hu
milis corde/funda cor meum
in vera humilitate: et excinde
a me omnem motum presumptionis
et superbie: vt nūq̄ visiones desiderē
aut revelationes: nec per aliquas tē
tationes seducar spirituales que me
ducere quoquo modo possent in erro
res. Fac me bñe pōssume quotidie ad
opera virtutum ascendere et semper
in bono proficere ac convume in altio
rem vitam tēdere et suspirare: vt sic
vigilando et solicite agendo ad in
certum rmam aduentum me valeam
preparare. Amen.

¶ De orando et expectando aduentū dñi/et de posteriorib⁹ signis aduēt⁹ eius et consummationis seculi. Cap.xliij.

Ja Lucæ xxi. Videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate magna et maiestate.

Ostē ergo ista errūnarum et periculorum memini/cōsequēter horū remedium subdit/q̄ est oratio premeditata ac tugis et assidua. vnde dicit: Parate. Cum igitur amissa quid agere debeamus: hoc solum re stat vt oculos nostros dirigamus ad te. Quia enim dixerat

Oratio virtus.

Orare sp.

Augustin.

Tobi.3.ij.

Esaie xxxviij.

Oso et lachryma.

Bernar.

Victorin.

quicquid petieris impetrabis: accusatoꝛi silentium imponis: et quando ꝙ sententiam ab oꝛe iudicis rapis: victis inuocabilem: ligas omnipotentem. Et ad probandum efficacia oꝛationis assidue/ proponit parabolam de persecutoꝛibꝰ in oꝛatione et de eius exauditione: inducens exemplum [de iudice qui deum non timebat /offendere [et hominem non reuerebatur /publice scandalizare: nec diuino timoꝛe mouebatur nec humano pudoꝛe [et de vidua petente vindicari de aduersaꝛio suo]. ꝛ. vt faceret sibi iustitiam de eo: quam tandem ob solam importunitatem precū suaꝝ exauditrine eum suggillauit. ꝛ. suggerendo sua importunitate offendere / retzet fecit precio tedio qꝫ nolebat facere beneficio: motus ad faciendū iustitiam/non propter amoꝛem iustitie sed ad euitationem sue molestie. Ex quo patet aliquos hodie peiores isto esse quia nec dei timoꝛe/ nec hominū pudoꝛe/ nec aliqua importunitate vocati grauatis iustitiam facere. Vide parabolam dñi ideo ꝓpositā vt oēs discant quanto ceteꝛis de exauditione esse debeant qui deum fontem iustitie et mie persecuteꝛ rogant: cum quod iniquum iudicem voluerit per seuerātiā deprecantis ipsum: quia ꝓ importunitatem precum obtinuit petitoꝛis effectum. Sic enim multo fortius [deus] qui est bonus et iustus [exaudiet pieces et faciet vindictā electoꝝ suoꝝ] in pressura ꝛ tribulatione existentium et [clamantiū ad se die ac nocte]. ꝛ. oꝛantium insistēter ꝓ sua liberatione et declaratione diuine iustitie. Aduertendū tñ qꝫ sancti viuentes in terra non petunt a deo de aduersaꝛiis vindictā per gehēne penā/sed ꝙ cōuersi ad iustitiā desinant esse mali. Sm illud Proue. Uertet impios et non erunt. sez impij. vel ꝙ amissa potestate quam nūc habēt desinant iustos persequi. vel quia ad bonoꝝ ptinet bona spiritualia ꝛ eterna suis persecutoꝛibꝰ optare / et hoc modo ꝓ eis oare. Sed quia pene temporales sunt quedā medicine et valent ad emendationem vite et ad bene oratiōnē diuine iustitie: ideo ad sanctos bene ptinet petere a deo hoc modo vindictam de suis persecutoꝛibus non ex mentis ire sed zelo iustitie. et sic non est contra illud quod dicit, Oꝛate ꝓ persequentibꝰ vos ꝛc. Dei Aug. in

Serorum petitio.

inde post oꝛationem subiungit dñs de fide interrogationem/ dicens [Uerumtamen cū venerit filius hois [ihs xp̄s ad iudicium [putas inueniet hoc idem super terram]. q. d. paucū inueniet respectue loquendo de fide formata charitate. De fide post oratione interrogat: qꝛ si fides deficit cōmunio perit. Quomodo enim inuocabit eum in quem non crediderunt: Ergo vt oremus credamus: et vt pla fides quia oramus non deficiat oꝛamꝰ. Qui autem querit dñm in adventu mutuare fidem: non facit dubitando qui oꝛa nouit. sed querit argumenta increpans infidelium multitudinē: quia in aduentu suo multos ab ecclesia christi seductos reperiet a fide cecidisse: respectu quoꝝ ꝙ paucos inuenier in vera fide confessi ne peritissе. Time est ꝛcm Beda. tanta erit raritas electoꝝ / vt non tam ob eius mortem infidelium ꝙ ob corpoꝛis alterum totius tam mundi fit secuta ruina. quia est abundabit tanqua tas / refrigesceꝛet et deficiet charitas multoꝝ. Et quia ꝓnuntiatur dñs fideles contra aduentum antixꝛi et suoꝝ pseudo ꝓphetaꝝ: ne inde per mentes eoꝝ oꝛare semper vt eius malis ad expectandum aduentum suum: nūc consolatur eos per suum ꝓpinquum aduentum. Ubi sciendum ꝙ cum triplex sit aduentus dei saluatoꝛis nostri: vez in carne/in mentem /et in iudicio: primus duo sunt temporales: tertius est timoꝛis. ꝛtertius est timoꝛis. dicendus est timoꝛis: ꝓpter primū: ꝓpter medium. De aduentu enim ad iudicium mentio fit ipso ꝛte in oratione: vt timoꝛe nobis immisso ad venerandam futuram festiuitatē. natalitia dñi in carne nos solliciti ꝓpaꝛemus. De aduentu in carne ideo fecta recolimus: quatenus per ea verbum eternum mentalꝰ concipere meꝛeamur: dum ipsa mentalis cōceptio est materia gratia omniū bonoꝝ que in hac vita sm legem cōmunē animę deseruntur per gratiam cōferuntur. vnde dicit Aug. ꝙ beatior fuit maria concipiendo xp̄m mente ꝙ carne. Et quia dicit idem Aug. ꝙ timoris est ꝓpꝛie rare locum/ et ꝙ introducit charitatem sicut sera filiū: ideo ecclesia celebrans aduentum dñi in carnem pariter et in mentem qui sunt aduentus

Nonus.

Mala.

Augustin.

amoꝛis: nūc mentionem facit in officio de aduentu eius ad iudicium ꝙ est aduentus timoris: vez ꝙ per timorem introducamur ac ꝓ hoc moueamur ad amoꝛem nostri hospitis ꝓparationem: quatenus verbo eterno mentaliter in nobis cōcepto ꝓcamꝰ eū ꝓpꝛiera/ Ꝙ timoꝛe tuo dñe cōcepimus spiritū salutis. Cōsolatur ergo eos dñs de suo aduentu ꝓpinquo: dicens [Statim ihs immediate sed parum ꝛē post elapso/ post tribulatione] antichristi et pseudo ꝓphetaꝝ que durabit ꝓ tres annos cū dimidio: et etiā post mortem ipsius antixꝛi [apparebunt signa] manifesta ꝓpinqui iudicii: qi post tribulationem illā antequā appareant signa ille erit ꝛpa hiemis sez quadragesima aperiū vel circa: sed refrigerium bonoꝝ et ad penitentiā malorum/in q̄ penitere poterūt illi ꝙ per antixꝛi fuerint decepti. Et scient ꝙ appꝛopinquante finali iudicio omnia creature apparebit turbatio. Uniuersitas autē creaturaꝝ redici pōt ad quatuoꝛ genera: vez ad naturam celestem/ elementarem/ rationalem/et intellectualem. Primo ergo describitur turbatio in natura celesti/vez [in sole luna et stellis] in quibus erunt aliqua apparentia insolita et nature sue repugnātia: et ideo dicuntur signa que in eis erūt. [Sol enim et luna obscurabuntur: et stelle cadent de celo]. non a situ suo/qꝫ naturaliter impossibile est fieri cū terra et corpoꝛa celestia maneant in natura sua integra/ sed ꝓpter nimiā scintillationem que erit in aere caderevidebuntur a suo lumine: non ꝙ eo ꝓ uentur cum sit eis naturale/ sed quia vincent a maioꝛi lumine. Dec erit luminaria obscurari et cadere dicuntur ꝓ comparatione maioꝛis lucis superuenientis: quia in gloꝛioso xp̄i aduentu apparente vere [erit lucis / ola mundi luminaria / cenebris cōparantur et vmbris: sicut stelle non apparent sole oriente: et lumen candele nō lucet in die. vnde Beda. Sydera in die iudicii videbuntur obscura: nō ꝓ minutione sue lucis accedente/sed ꝓ peruenientis claritate veri luminis. hoc est / summi iudicis cum venerit in maiestate sua et patrio et sanctorum angelorum. Quānte nihil ꝓhibet intelligi veraciter solē nunc ꝛ lunam cum syderibus ceteris ad tempus suo lumine priuari: quomodo de sole facti cōstat ipe defice passionis: luna enī nunc ipius cū esset plena subduxit terre lucebat. Ceteꝝ ꝓacto die iudicii et clarescēte future gloria vite eum fuerit celum nouum et terra noua: tunc fiet quod Ysaias ꝓphera dicit. Et erit lux lune sicut lux solis: et lux solis septemplicabitur sicut lux septē dierum. hec Beda. Mystice ecclesia speciosa vt luna/electa vt sol/ et que nec̄e mundi illuminat vt stelle: tunc non apparebit impijs vltra modū scientibus: et cedēt persequētibus ac cadent multi qui ꝛra fulgere videbantur/ et ꝙdā fideles firmissimi turbabuntur. Ꝛ. Moꝛaliꝛ vero ꝓ solem stanus perfectoꝝ designati: eorum cui est ad modū solis illustrare alios et illuminare. Per lunā stanus proficientium significatur / ad q̄s pertinet exteꝛioꝛibus exercitijs virtutū q̄ sunt circa mutabilitatem humanoꝝ actuū insistere ad similitudinem lune que inter planetas ꝓpter alter habet insignia sup mutabilitatē istoꝝ inferioꝝ. Per stellas vero stanus incipientiū accipit: ad quos pertinet preterita peccata deplāgere ꝛa lumina cauere. stelle enim emissione radioꝝ aerē impuꝝ depurāt: et earū virtute auferuntur a mundo inferioꝝ pestilentie coꝛruptela. In emissibet istoꝝ stanoꝝ ꝓ veritā eternū cōcipitur in mente: debent certa signa precurrere. In sole nāq; legitimis accidisse signis stationis / signū retrogradationis/et signoꝝ obscurationis. Et in sole q̄dm ad perfectos / primo debet esse signū stationis: et hoc ꝓ mentis in deo stabilitate de variis cogitationibus euagetur. Sm illud Psal. Sacra cogitatiōꝝ eius in dño. Scito si gnum retrogradationis p cōemplationis et actionis alternationē. Sm illud Ezechiel. Alalia thant et reuebantur. Alalia est. i. secratoꝛes eua gelice ꝓfectionis pducunt ad viram cōtēplatiuā in qua qi diu immoꝛati non ꝓualent ꝛenetrare ad aciem. Tertio signum obscurationis ꝓ ꝓꝛie glie exinanitionē: vt i suis oculis nihil se esse reputent. sic semeriōm obscurauit Apostol⁹ ꝓlixus. Ego sum minimus apostoloꝝ. et sequit. Gracia dei sum id quod sum. In luna q̄dm ad ꝓficientes debet apparere luna.

Dominus Tribulatio

Turbatio ꝛra.

Stellarū ruina.

Dñs

Mala.

Augustin.

Signa ꝓfectoꝝ in sole.

Ps. xliij.

Ezechiel.

1 Cor. xv.

Signa in luna.

Universidad de Deusto
Biblioteca

signum conuersionis in sanguinem per passionis vigem recordationem.
Thre. iij. vnde eis dicit xps in Thren. Recordare paupertatis mee et abynthij et fellis. Et respondere debet hō illud quod ibi sequitur. Memoria memor ero et tabescet in me anima mea. In stellis vero quantum ad inscipientes debet esse signum casus et propte deiectionis per defectū multiplicis humilem recognitionem de quo casu ex
Prouerb. xxiiij. pone pōt illud Prouer. Septies dicadet iustus et resurget. Justificat enim per gratiā dei omnia tpe. qs per septenarium numerū innuitur. Debet cadere per propriam recognitionem: et mox semper post lapsum resurgit p diuine miserationis subleuationē, quotiens est quis pro suis defectibus ingemerit: rotiens diuine, p̄pitiationis gratiam sibi amplius cumulabit. Nec autē signa facere i quo bet statu non est ex nobis. Sed ex ūi pere fluentia diuine bonitatis. ab Sapiens dicit. Miserere nostri deus omnium: et ostende nobis lucem miserationum tuarum. et subdit. Innoua signa et immuta mirabilia. C. Secdo debent turbatio in creatura elemētari cum dī [Et in terris pressura gentium pre confusione sonitus maris et fluctuum] nā er impressione corpoꝝ celestium fiet cōmotio elementorum.
Eccl. xxxvi.
Terra enim cōmotione commouebitur et in aere caligo et venti/contrua et fulgura/confusationes et varie tēpestates generabūtur. In mari quoq; et fluctibus generabūtur ipsius procellarum/et ab imis et ab extra cōcutientes mare et fluctus: et quorum cōfractiōe generabitur maximus et horribilis sonus: et pre nimia aquarū hic inde agitatiōe absq; ordine ḡli sonus confusionis apparebit. Et insu per aderit etiam incendium ignis q̄ precurret faciem iudicis ita vt mare et omnia credantur consumi omnino/dicente Petro. Elementa calore soluentur: et terra et omnia que in ea sunt opera exurentur. Ex quibus omnibus corda hominum nimio terrore cōcutientur: et homines arrenti qua si fugere volētes et propter tenebras horrendas se minus videre non valētes discurrendo se inuicem premendo et impingendo compriment: vt fiat pressura gentium et ruat vnus super alium ex concursu multorum timentium ab aquis absorberi/et ab igne et tempestatibus consumi. et p̄m hoc propric dicitur pressura quasi p̄mens suram. Maxime autem huius pressure causa est sonitus maris et fluctus: quia mare insuetato modo terribiliter fremeret: tunc maris vehementia ingrabitur tempestate. C. Terra describitur turbatio in creatura rationali. i. homine cui subditur. [Et scentibus hominibus]. i. deficientibus a vigore siue corporalis virtutis et colore. in diebus enim illis efficientur homines aridi et stupidi et patientes et velut amentes: et contabescent in seipsis ita vt alter alterum non agnoscat vel audiat seu attendat [preuisione]ses malorum presentium. [et expectatione]malorū adhuc restantium [que] inde timor et expectatio [superuenientium]omnes ita occupabit. quasi de. nec natio nec prouincia ex eludet ab hoc angustio. De hoc autem sic dicit
Esa. xxiiij. Esa. Ecce dominus euacuabit terrā et nudabit eā et conturbabit faciem eius et dispergit habitatores eius. Et erit sicut populus sic sacerdos. sicut seruus sic dominus eius. sicut ancilla sic domina eius. sicut emptor sic qui vendit. sicut fenerans sic qui fenus accipit. sicut debitor sic creditor. Conturbatione conturbabitur terra et commotione terre et voce magnitudinis et tempestatis et flamme ignis deuorantis. Esse impletur qd ps. dicit Dauid de impio. Quefugiā ab spū tuo et quo a facie tua fugiam. Quasi dicat non est inuenitus locus eius. q.d. quefugiam impio locum in mundo et non inueniam. Nam iudicio imminente ceteris contritis et fulgoribus repellet inquitatem aer depeller per turbinem/mare per tempestatem/terra excutiet a commotionem: vt in toto mundo tunc non inueniens repellatur in flamma ignis deuorantis in infernū.
C. Quarto ponitur turbatio in creatura intellectuali cum dicitur [Et virtutes celorum]. i. angelice potestates [mouebuntur.]Ille autē motus erit multipliciter: quia mouebitur quodam motu admirationis vel dentes inusitatos effectus accidere preter ordinem naturalem. Ad quos debebuntur et diuina voluntate ad faciendum miracula sua tribunalia homines in elementis/ad incutiendū hominibus terrorem iudicis venturi.
Item mouebuntur ad peccatorum predictam et separationem et pectoris ab eis ydolatrem: quia separabūtur malos de medio iustorum et mittet eos in caminum ignis. Item possunt dici mouebuntur a magno timore: videbunt enim eum ordem iudicem et luciferum eorū principes fuit. Unde dicit Chry.
Chrysost.
Terre et maris signa.
Beda.
Chrysost.
Signa trinitatis.

q̄ valde decēter cōmouebūtur et cōcutientur videres eam tranmutationem fieri/et cōcursus suos primo et orbē terrarū terribili assisterem iudicio. Est autē in angelis timor cuiusdam reuerentie et admirationis respectu dei: qui admirantur dei magnificentiam. Est autem eis mō sensibile. et ad modū tremuntis se habebunt. De tali timore dī in Job. Columne celi cōtremuerunt et pauent in aduentu eius. Dauid ergo faciem virgulta deserti vbi eremote cōcutitur cedrus libani paradisi: Unde non est mirū si homines qui in natura et sensu sunt terrestres arescent: cum etiā angelice potestates q̄ de se secure sunt mouebūtur. Mod⁹ aūt celestium nōie possunt intelligi animē sancte/in quibus deus per gratiā cōcepit dignat et habitare. de quibus dī. Celū mihi sedes est. alia enim tuēt sedes est sapientie. Duius celi virtutes sunt alie vires. sicut aūt in aduentu in iudicio virtutes celorum corporaliū mouebunt: sic in aduentu verbi eterni in mente oēs virtutes et potētie anime mouebūtur ad operationes superiores: superiorū et inferiorū potentiarū motibus mouebuntur. De exercitio bone operationis ad studiū orationis et cōtemplationis. Indicium aūt dimittum precedēt signa et mirabilia quam dei in peccatores designata: et ad ostendendā dei patrā cōtra eos vindicta. Et sicut offenso dño turbat eius familia cōtra offendentes: sic creatura dei turbatur cōtra peccatores. t. Fim Beda. Quomodo impulse ad ea sum arbores fragores montiū sui pinastre solēt indicare: sic terminū mūdi appropinquāte quasi paucitia natura. et vt dicit Chry. Sicut homo cum motū patitur fantasias et turbationes maximas/q̄ est microcosm⁹ siue minor mundus: sic macrocosm⁹ siue maior mundus deficiēs totus cōturbabitur. modū enim deficiendi in mundo ex motu oportet accipere. Nota hic dum breuiter q̄dā terre. Dicit autem in Scholastico. q. Die ubi signa quindecim dierum ante diē iudicii: sed verum dies illi cōtinui sint sine an interpollati nō exprimit. hoc aūt multā habet dubitatē. Primo die eriget se mare. 2. cubitis sup altissimā montiū/stans in loco suo quasi murus. Secdo insanit deficiet ve vite videri possit. Terria marine bestie. s. balene et hmōi apparentes sup mare dabunt rugitus vsq; ad celum. Quarto ardebit mare et aq̄ oēs. Quinta herbe et arbores dabūt roiē sanguineū. Sexta ossa ruent edificia. Septima petre adinuicem collidentur. Octauo fiet gl̄ia alis terremotus. Nona equabit terra. Decima eribūt homines de cauernis: et exibunt velut amentes nec mutuo poterūt log. Undecima surgent ossa mortuoꝝ ẏ starunt supra sepulchra sua. Duodecima cadent stelle de celo sz quosdam q̄si apparentia. Terriadecima morientur homines viuentes vt cū mortuis resurgāt. Quarradecima ardebit celū et terra. s. superficies aeris et terre. Quinradecima fiet celū nouū et terra nouā ac oēs homines resurgēt. O cor neqū si ad hec audita nō mollitia nec ad penitentiā prouocarie: duri⁹ es lapide/durius ndamante. Nec enī signa terribilia q̄ precedūt/terribili⁹ iudicio q̄s sedebit ostendūt. vñ Chrysost. Terribile est illud iudicium: et inenarrabilis est pena/et intolerabile illis tormentū. Si aūt vis ut ego hic dare vindictā: de certe de retro et expete a retro nostras. Audi Paulū dicentem. Si nos metipsos iudicaremus nō vtiq; iudicaremur. si hoc feceris/via penies et ad coronam peruenies. Et qualiter expetem⁹ vindictā a nobis ipsis: ait Bern. Lugeāmus esse ama rebūtia tristemur super terremotu peccatoꝝ: ignoscite. Quo essi facit hoc/ita cōpugēt vt nego vita dignum sepulcro esse estimes: q̄ aūt hoc estimat cera oī molliot erit. Neq; igitur parua hec estimes esse: sed cōgrega ola et sic vt in libro scribe. Si enim in scripseris deus delebit: sicut si tu non scripseris deus et inscribet et vindictam expetet. Multo igitur melⁱ est a nobis inscribi et punitus deleriaq̄ econtrario nobis obliuione tradentibus deum ea ante oculos nostros offerre sm dic illa. Utrigit hoc non fiat ola cum diligētia recogitemus ne incurram⁹ multis nobis obnoxios. Qualiter igitur est saluari ais. Contraria his formata sponentes. Aute damus igitur et per omnia vulnera expurgemus. Ita enī poterim⁹ e innocētia delictoꝝ potiri et promissis

Bern. Compu. 15 cio.

perfruibonis. hec Chrysо. ¶ Oratio.

Omine iesu xpe da mihi imitari signa in sole luna et stellis. i. bonoꝝ operum exẽpla in te sole iustitie et matre virgine et in omnibus sanctis tuis: vt hac in terra carnalitatis mee pressura gentiuꝫ. i. motuum tuoꝝ crucifixorum / pte contusione sentiam confessionis et maris contritionis et fluctuantium afflictionum: aresceñb⁹ in me humanis cõcupiscentiis pte timore gehenne ⁊ expectatione gloie que superueniet vniuerso orbi quãdocunq; ꝑm opa tua dabis. Virtutes etiam celoꝝ fcz potentie animo moueantur de virtute in virtutem: vt paratus inueniar in aduentu tuo. Amen.

¶ De aduẽtu xp̃i iudicis. Cap. xliij.

A Marthei xxiiij.

ET tunc] fcz post ꝓdicta signa per dominũ tacta [opparebit] hora qua nõ putatur. hora enim iudicij ignoratur [signuꝫ filij hominis] scilicet signum crucis [in celo] hoc est in aere qui aliqñ celum vocatur: et passus in humilitate ignominiã crucis / ostendat in sua veniens maiestate saluatorem fructũ et dignitatem eiusdem gloriose crucis. Filium hominis non filium dei se hic appellat: quia nõ in forma dei sed hominis iudicabit. ꝑm Chrysost. Chrysost. Cruc' apparebit sole lucẽtior: erectꝰ. vt non sit necessitas accusationis cũ viderint crucem: sed per se sine excusatione condẽnabile eorum efficiatur peccatum: quẽadmodũ si quis lapide vulneratus ipsum ostendit lapidem vel vestimenta sanguine maculata. et ꝑm eũdẽ Chrysosto. Nõ erit crux lignum in quo scz passus est dominus: sed iux in modum crucis splẽdidus sol. Per hoc autem signum crucis intelligi possunt etiam alia signa et instrumenta siue passionis et mortis: vt clauꝰ / lancea / corona / et flagella. ⁊ quasi vexilla triũphi et victorie in iudicium deferentur. Quidam autem per hoc intelligunt cicatrices seu stigmata ⁊ testimonium passionis in carne iesu xpi impleatur illud Zacha. Videbunt in quem transfixerunt. Zacha. xij. Vide Piero. Signum autem hic erit crucis intelligamus vt iudei videant in quem compunxerunt: aut ꝑ virtutem fidei vicerit triũphantis. ꝑm Chrysostomum. Quemadmodum ingredietur rex in ciuitatem exercitus antecedat qui signa atq; vexilla regalia preferens. sic dominus descendente de celo precedet exercitus angelorum ⁊ archangelorum: cum signum crucis vt triumphale vexillum ꝓferentes omnium regis celestis ingressum terris tremendum ꝓclamabunt. [Et tunc]. i. cum triumphale vexillum videbunt [plangent se] inconsolabiliter sero accusantes: con- scientia [omnes tribus terre]. i. cuncti de omnibus tribubus ⁊ nationibus. i. mali. vel omnes tribꝰ terre. i. omnes homines terreni ⁊ iniqui qui terrena dilexerunt et ea deo ꝓpositerunt. ꝙ cum terrena voluntate decesserunt. quibus grauis ⁊ triſtabilis erit ad- uentus iudicis quem terrenis ꝓpo- suerũt. Et recte dicit [tribꝰ terre] quia ut dicit Piero. Vt plangent qui- cunq; participum non habent in celis ſ. scripti sunt in terra. vbi chrysо. ꝓdi- gent iudei: plangent gentiles: ꝓdigent christiani qui magis diligerunt mundum ꝙ christum. Non sic tribus do- mini. Alie enim abscederunt tribus tribus domini: ad cõstrictionem nomi- ni domini. Plangent aũt se. i. huiꝰ cul- pam quam commiserũt: suam ſ. ini- quitatem quam non correxerunt: suã glo- riam quam amiserunt: suam penam quam incurrerunt. Et iterum. Tunc plangent se omnes tribus terre que magis dilexerunt mundum ꝙ christum / cum audierint eum hec verba dicentem ad se. Ego propter vos ho- mo factus sum / propter vos alligatꝰ et delusus ⁊ cesus et crucifixus: vbi est tantarum iniuriarum mearũ fru- ctus? Ecce premium sanguinis mei quem dedi ꝓ redemptione animarũ vestrarũ: vbi est seruitus vestra qua mihi ꝓ precio sanguinis mei debe- tis? Ego super gloriam meã vos ha- bui cum essem deus apparẽs homo: et vilioꝛem me omnib⁹ rebus vestris fecistis. Iam omnem rem vilissimã terre amplius dilexistis ꝙ iustitiam meam ⁊ fidem. Tũc plangent se om- tribus terre: quia nec resistendi virtꝰ est contra eum / nec fugiendi facultas ante faciem eius / nec penitẽdi est lo- cus. ex angustia enim omnium rerũ mihi cio remanet ꝓpter lucrũ. Me- rito plangent se quia tunc neq; pecu- nie diuitibus proderunt ad elemosy- nam faciendam: neq; parentes iusti ꝓ filiis inter cedẽt: neq; ipsi angeli pro hominibus sicut solebant facient vi- tam: quia non recipit natura iudicij misericordiã sicut nec tempus mise- ricordie iudicium. dicente Prophe- ta. Misericordiam ⁊ iudicium cãta- bo tibi dñe. misericordiam in ꝓmi aduentu: iudicium in scõo. hec Chry. vide ⁊ Effrem. Vtiqꝫ si ferremus ꝗd in nimicat vel incumbat o fratres / nu- litter plangeremus deũ obsecrantes. Si enim omnis creatura cõtremiscet et ipsa agmina sanctorum angelorũ expauescent in aduentu eius: qd tue dicemus si hoc paruo tempore negli- genter ac segniter vixerimus? Ipse nãq; pro hac negligentia nostra ra- tionem a nobis exiget ac dicet. Pro- pter vos incarnatus sum ⁊ in terris palam cõuersatus. Propter vos fla- gellatus sum: consputus / palmis ce- sus / crucifixus / acero potatus. Para datum vobis aperui: regnum celoꝝ vobis obtuli: tristiſanctũ vobis mi- si. Quid vltra debui vobis facere et non feci? Dumile voluntatem vestrã fortimodo quesiui / non vos coegi: ne causa vestre salutis esset occasio ne- cessitatis. Dicite mihi peccatores fe- cundum carnem passibiles ac mortа- les: quicq; passi estis propter me ofia- rorem vestrum / aut etiam impassi- bilitas ꝙ vobis pati sum? hec Effrem. [Et tunc videbunt] oculis corporalibus tam fidelesꝫ infideles [filium hominis] in specie humana quia in forma hominis iudicabit. vñ Augu. Visio quippe filij hominis exhibebitur malis: sed vitio carnis dei non nisi mundis corde / quoniam ipsi deum vi- debunt. Et quia filium dei ꝑm id qꝫ in forma dei equalis est patri videre iniqui non possunt: oportet aũt vt in- dices audiantur / et iusti videant / et iuꝫ ideo ꝓponebat vt filius hominis ac- ciperet iudiciarias potestatẽ. vnde ⁊ Beda. Ea forma electis apparebit ꝙ in monte apparuit: reprobis vero in ea forma qua in cruce pependit. Vñ debunt inq; eum [venientem] ad iu- dicium [in nubibus celi] sicut in nu- be ascendit. i. in aere super locum vn- de descendit. vnde Chrysо. Quia esꝫ (sicut in Act. apostolorum legit) nu- bes suscepit eũ ab oculis eorũ. Tũ si- lic dictũ est ab angelis. sic veniet quẽ admodum vidistis eum ascendentẽ in celũ. merito credendus est non so- lum in eode corpore quo ascendit ve- rũetiam in nube ventruo. vñ ⁊ Hi- ge. Sicut eo ascendente in celum nu- bes eũ tulit ꝓpter honorem assẽdẽ- tis: ita cum deferet ad iudicium. Ue- niet aũt [cum potestate magna Ipse enim ipi aduentu fuit in offe- sionem infirmitatis: secũdus erit in ostensionẽ potestatis [⁊ maiestate]. i. Gr. nunc enim totus christꝰ cũ mẽ bris gloriosus apparebit: tũc aũt in- firmie sicut vestimẽto. veniet in ꝙ [cũ virtute multa et potestate] cõtra inimicos ad puniendũ ⁊ deprimẽdum eos [ac gloria magna ⁊ maiestate] ꝓpter bonos ad premiandũ ⁊ glo- rificandũ ipsos. ⁊ qui in primo aduẽ- tu venit vt seruꝰ cũ infirmitate ⁊ hu- militate: in secũdo veniet vt dñs cũ fortitudine ⁊ regia maiestate. vnde Cyrilꝰ. Primam ergo apparitionem ꝓcessus est cũ infirmitate ⁊ humi- litate nostra: sed secũdam celebrabit cũ ꝓpria potestate ⁊ maiestate. cũ terribilis Greg. In potestate ⁊ maiestate visu- ri sunt quẽ in humilitate ꝓfixum au- dire noluerũt: vt virtutem eius tunc tũe districtius sentiãt / qñto nũc cerui- cem cordis ad eꝰ patiendam non in- clinãt. vbi et Chrysо. Si quando rex terrenus ꝓcessum aliquẽ aut expedi- tionem mãdat in populo / dignitates oẽs mouẽtur ⁊ exercitus exercitantur et tota ciuitas feruet: qñto magis re- ge celesti exurgẽte iudicare visos ex mortuos / virtutes angelice cõmoue- buntur terribiles ministri terribilio- rem dñm precedentes? Tunc ipm pro candelabris fulgura viua precedẽt: et pro tubis horrẽda tonitrua vocife- rabit. Qualis rex / talis est ꝓparа- tio regis. hec Chrysо. Filiꝰ ergo heis in iudicio apparebit: qi dignꝰ est vt ipse filius dei ꝙ in forma hois inuste iudicatus est / in eadẽ forma hois in iudicio iuste iudicet. Et i ea carne etꝰ videbũtur cicatrices vulnerũ: vt vi- delẽt reprobi in quem pupugerũt. vñ Chrysо. Vulnera seruauit: vt hoc iu-

Tullianus libro. Piero. Chrysо. Augu. Effrem. Cyrillus. Tullianus libro. Greg. Chrysо. Chrysо. Beda.

Dicit ꝓficiat ad testimoniū passionis
Mulierū cōtra iudeos ⁊ oēs q̄ denegāt̄o fidē
seruando dei crucifixum in corpore indutum.
rū causa. Et tūc vnā rapiēt̄ur aliqui cū dño ve
nientē dicatur iudicare vinos ⁊ mor
tuos/ac iudex vinoꝝ et mortuoꝝ. Et
Augu. ꝑm Augu. Illi rūc morientur ⁊ in mo
Heb.ix. mento resuscitabunt: q̄ statutum est
oīb⁹ hoīb⁹ semel mori. Et ꝑm Ziplin/
i.Cor.xv. oēs resurgem⁹: et q̄ oēs mutabimur.
Ut ait aug. Erit resurrectio mor
tuorum olim hominū/sed vna ⁊ instanti:
non prima iudicet et postea scda. [Et
tunc] sc̄z ante resurrectionem eōem
Tuba [mittet angelos suos cū tuba ⁊ voce
ꝓcuia. magna].i.tam aperta ⁊ tam intensa
Remig. que a mortuis audiat vbiq; .vñ Remig⁹.
Hec aūt tuba nō reuera corpo
rea est intelligēda:sed angelica vox/
que adeo magna erit vt ad clamorē
illi⁹ oēs mortui de terre puluere con
surgāt. Uel tuba est potestas suscitā
di mortuos:et vox est vox xp̄i vocan
tis mortuos ad iudiciū/ex cui⁹ virtu
te suscitabūtur vt in iudicio sint oēs.
Chrysо. vbi Chrysost. Uere magna vox tube
terribilis: cui ois obaudiūt elemēta:
q̄ petras scindit:inferos aperit:cla
suras tenebraꝝ pr̄alit:portas ereas
cōterit:vectes adamātinos confrin
git:vincula mortis dirūpit:et de ꝑfū
do abyssi alios liberatas corpoibus
assignat. hec oīa eius consummat
in tempore q̄ sagitta transit in aere.
i.Cor.xv. dicēte Tullio. In momēto/in ictu ocu
li/in nouissima tuba: canet enī tuba/
⁊ mortui resurgēt incorrupti. In illa
voce pulsus iam absolutus corpoꝝ
mortuoꝝ in noua mēbra constringit.
In illa voce qualiuna ꝑdna obnoxia
totū mare discurrit:vt si q̄d apud se re
tinet de humanis ossib⁹/sine cōtradi
ctione restituat.hec Chrysо. [Et con
gregabūt] angeli ad iudicium [electos /specialiter[ab vniuersis regio
nibus ⁊ locis]in q̄bus putrefactione
resoluti sunt [vt tritic̄i] vētilatū de
area ton⁹ terre ⁊ orbis .q̄ specialiter
adducētur ministerio angelorū:quia
erūt cōeiues eox. Et non solum cōgre
E gabūt electos q̄ corpora leuia / sc̄z etiā
Cōgrega- reprobos qui corpora pōderosa habe
tio corpo- bunt: ideo sicut angelus abacuch sic
rum. eos portabit. Sed electos cōgrega
būt ad gloriam:reprobos ad dānatio
nem. Et electi occurrent dño ad iudi
ciū venient:reprobi vo venient sc̄z i ma
Chrysо. gna distātia.vt aut Remi.et ꝑm Chrys
so. Primo resurgent et resuscitatos
angelī cōgregabunt cōgregatos nubes
rapiēt nubes.et hec oīa in mutatiōe mo
mēto fient. In valle aūt iosaphat/ibi Ioēl.
in aere/iudicabitur oīs homo qui ve
dicit discrimen erit i aere/dicēte Ilo Ioēl.iij.
sholo. Simul rapientur cū illis in nu
bibus obuiā xp̄o in aera. De hac re Ambro.
die dicit Chrysо. Deus mihi det illa Ambro.
triūphalē ꝓferēdibus:in alam meā
hui⁹ sanctissime crucis impressione
cōsigna: tu me huc⁹virtute purifica:
et per hāc me tecum sic vendica tibi
vt nihil aduersarii valeant in me re
perire:quatenꝰ te ad iudicium veniē
te ego hoc venerabili inuentar signa
tus stigmate:vt tibi crucifixo cōligu
ratus in pena / consors fieri merear
et tui resurgentis in gloria. Amen.

De electorum consolatione ⁊c. et de similitudine ficulnee. Cap.xliij.

A Mat.xxi. Marci.xi. Luce.xxi.

POst premissa contra reprobos dicta / mox ad electorum consolationē dño cōuertit vbi q̄ dies iudicij licet reprobis sit terribilis / tñ electis debet esse cōsolabilis:tūc enī ad gloriā transferē
tur optatam. Unde hortatur eos di
cens [Dis aūt] sc̄z signis predictis
[fieri incipiēntibus]et apparentibus
sc̄z cum plage multi crebrescēt: cum
terror iudicij cōmens virtutib⁹ ostē
detur:ꝑ bonos tabescēt ꝓ timore
et expectatione malox [vos] electi
[respicite]per fidem.i.diligēter aīe
ducet mētis oculos aperite credēdo ⁊ nullatenꝰ pubirando[et equate]
per spem[capita vestra].i.mētes ve
stras a terrenis ad celestia expecta
tione gaudiosa:et erigite corda vr̄a
et hilaritate:ac gaudere cum letitia
q̄ in tristitia finistis [q̄m] post tribu
lationem hoc dieꝰ / post pressuras
et terrores maiox [appropinquat ve
ꝛ ꝛedēptio vestra] plena et perfecta q̄li
expectatio: et dum finitur mundus
(quasi amici non estis) prope est re
demptio q̄ q̄ritis [redēptio] inq̄
[vestra].i.sanctorū:sed cōtrario ap
propiquabit perditio malox. Hec aut
tem redemptio erit plena ab oīb⁹ ma
lis liberatio:tunc enim ab oīb⁹ seruitutibus sc̄z peccatox:a ligatione/so
cietis infectione/sensuum illectione/
passionum infestatione/demonū ten
tatione / malox hoīm persecutione/
necessariox sollicitudine ⁊ ab oīb⁹ hu
iusmodi erim⁹ liberi q̄ndo ponemur
in libertatem glorie filiox dei. Hec Ro.viij.
enim redēptio non est aliud nisi per
fecta libertas aīe ⁊ corporis: vt nunc
iusti dicere possint christo illud Apoc
calyp. Occisus es ⁊ redemisti nos deo Apoc.v.
nro i sanguine tuo: et fecisti nos deo
nostro regnum. Hoc quippe ad con
solationem electorū cedit/q̄ videant
christum venire vt eis ꝓmia largia
tur que suis ꝓmisit. Sed ve vobis
ambitiosis qui primas cathedras di
ligitis (sc̄z qui ad dignitates diligi
tis accedere/vel in ipsis dignitatib⁹
diligitis perseuerare) quia tunc non
erit vobis parq̄ neq; soto in sermone
isto/nec cum electis consolationem
xp̄m iudicem venientem non libenter
nec gaudēter videbitis:qui nūc ꝓ
esse ⁊ iudicare esse diligitis. Q.d bene
Grego. in moralib⁹ attestatur dicēs. Grego.
Tū cui esse nunc iudicem liber, hunc Lectia in
videre tunc iudicem non liber. Non ſtoy⁹ tri-
dicit q̄ tuder est/sed cui esse iudicem stitia re-
liber.animum videlicet non gradum probox.
redarguis:et ad voluntatem non ad
factū virum reprehensionem referēs. Quia
aūt cogitare vel dicere valeat q̄ tunc
letitia bonis:et que tunc tristitia ma
lis erit:ꝑ Grego. Cum deum diligit Grego.
ex mūdi fine gaudere atq; hilarescere
videtur: quia videlicet eum quem
amāt mox imminēnte dum transiit ia
quem non amauerunt. Dibit est ve
fidelitas quisq; qui deum videre desi
derat de mundi ꝑmissionib⁹ lugeat/
quem finiri eisdem persecutionibus
suis nō ignorat. Scriptum nām est.
Quicūq; voluerit amicus esse hui⁹ Iaco.iiij.
culi/inimicus dei cōstituetur. Q.d er
go appropinquante mundi fine non
gaudet/amicum se illi⁹ esse testatur:
ac per hoc inimicus dei esse cōuincit.
Et mūdi eiꝰ destructione lugere cox
est q̄ radicem cupiditatis in ei⁹ amore ꝑ
mauerunt:q̄ sequēte inviram non que
runt. hec Greg. Dicit autem hec ad
discipulos non tantū ad eos qui du
rare deberēt in vita ista vsq; ad mun
di terminum: sed quasi vno corpore

existere ipsis ⁊ nobis ⁊ posteris vsq; ad consummationem mūdi creditu-
ris in cognitum. Quanto ergo die illā
nemo sciat / primam nō esse dubitare
non poterit possq; tanta ⁊ talia signa
fieri inspicer. Cuⁱ⁹ rei gfa subdit[pa-
rabolā].i. similitudine ad ꝓpositum
C cōgruā[de ficulnea ⁊ aliis arboib⁹]
Ficulnee fructu. Sicut enī ex pullulatione ⁊ fructu fo-
lior⁹ et flor⁹ in arbore ꝓpe esse estas
agnoscitur ita ex ruina mūdi cā fruc⁹
et⁹ est]et signus predicris ꝓpe esse co
gnoscitur aduētus iudicis ⁊ regnum
dei. Quāe estas erit iustis et hyeme / et
peccatōb⁹ hyes ex estate. Sm Chrysо.
Chryso. Plus de ficu ⁊ de alia arbore simili-
tudinem ponit: q; pene post oēs arbo
res vernaret sic magis e vicino esta
tem nūciat. Uel similitudinem a ficu
sumit: q; illa si mala est / mala est vo
datur: si bona est / bona est valde. Sic iu
diciū valde malū est malis / et valde
bonū est iustis. Uel q; dulcedo ficus
Grego. Fructus mundi. dulcedinē fructus ꝓsignificat gaudio-
rum. Hac similitudine Sm Greg. de-
spicie⁹ mūd⁹ oftēditur. cuⁱ⁹ fructus
Moraliter. ruina est: q; ad hoc crescit vt cadat:
ad hoc germinat vt ꝛcūqs germina-
uerit cladib⁹ cōsumor. Moraliter ho-
mo arboribꝫ in hoc assimil⁹ tur: qua
sicut arbores post hyemē fructificāt
et estate fruct⁹ colligit: sic homo post
tribulationē fructū habet⁹ q; per tole-
rātā passionū acquirit: et hic fructus
in estate claritatis eterne colligitur.
Et cōmuniter regnū dei cōparat esta
ti. primo q; estas est tēpus lucidum:
sic regnū celoꝝ. Secdo q; estas est tēp⁹
fructiferū: sic in regno celoꝝ. Tertio q;
estas est tp⁹ tranquillum: sic i regno dei cessabit nubilum
tribulationū. Et confirmās premis-
sa assertione certificatoria subiungit
[Amen].i. vere[dico vobis: q; non
preteribit generatio hec].i. non defi-
ciet hec secta et⁹ ex⁹ holim malos
et bonos: / hoc est genus humanum.
vel specialiter generatio hec sc; iu-
deoꝝ / que non deficiet ex toto: q; po-
test oppimi ⁊ dispergi / nō tamen de-
struⁱ ⁊ annihilari ob memoriam cru
cifixi. vel generatiōe christianoꝝ di
cit ecclesiā volēs discipulos cōsolari
ne crederent ꝙ in illis rēporib⁹ fides
deficeret [donec oia] sc; circa q̄bi ad-
uētū predicta sunt[fiāt ⁊ fuerint cō
Chryso. summata. vel Sm Chrysо. douec im-

pleantur ossie mysterium vocationes
sanctoꝝ: q; quātūcūqꝫ fideles oppu-
mātur rēpore antichri⁹ / nō stinguī
nebūt in fide stabiles vsq; ad finem
mundi. Ubi de predicta die adue⁹
dñi nos ꝙsumptōe sic dicit gre-
go. Illū ergo die ⁊ rarres charissimi
ante octos pontifex dcā modo gra-
ue credit in ei⁹ cōparatione lenga-
Illū die rota tnctione cōgatur: ⁊ vita
corrigit emotes mutate mala tepi-
tia resistēdo vincite: ꝓpe tra aūt fle
tibus punite. Nūerū nāq; eterni iu-
dicis rāto securiores qīqꝫ videntur
quāto nūc districtionem illi⁹ timēdo
ꝓuentris. hec Greg. Et addit quen
dam ꝓcitationem ad assertionem
premissoꝝ dicēs [Celū] sc; non cedet
reum ⁊ sydereum sed aereum / a qui
et aues celi ⁊ nubila celi cognominā
tur: hoc est inania hec ⁊ nubilosa vey
rosi aerio sparis[et terra transibit]
id est suo modo mutabuntur sc; quan
ad mutatiōne qualitatis ⁊ ei⁹ quan
nūc habēt imaginis / non quoad de-
structionē substātie. Sm quā subsistet
sine fine: q; quoad qualitatē in melio
cōmutabūtur et forma ꝓsigi depeiti
ta innouabūtur: vt dicat celū nouum
et terra nova. Preterit ergo hui⁹ mūdi
figura. sed quoad substātiam ⁊ essen
tiā semp manebit immobilis [Uer-
ba aūt mea] fundamētū eterne ver
tatis hītia: hoc est hoc sensu: nō
transibunt] sine effectu implētionis.
F sed sicut dicūtur / sic sine vlla dimīnu
tione implebuntur. celi dicerer. Sicut
quanta est stabilitas vbor meoꝝ: tā
facili⁹ est ea que videntur esse valde mā
stabilia ⁊ durabilia destrui / ꝙ vbor
meoꝝ q̄ videntur per ꝓlationē trāsire
uligq; decidere. Facili⁹ est ꝙ tota na-
tura subuertatur / ꝙm q; intellect⁹ ver
borum meoꝝ effectu non ꝓsequat.
Plus enim repugnat diuine veritati
a veritate vba sua deficere: ꝙ anoti-
cūes creati⁹ in nihilum redigi. Dog-
distinguit tripler celū. Primum ac-
reum in quo aues volitāt. Secūm ethe
reum in quo sydera stant. Tertiū em ꝓ-
pyreum in quo de⁹ et angeli habitāt.
Primū transibit / non q̄d ei⁹ substā
tia sed ꝙm qualitatē: q; innouabunt
et deperabit per ignē. Secūm celum
trāsibit: q; a motu cessabit / et habebit
claritatem q̄a habet solier sed habeb
alia claritas ⁊ lume sūr. Cessabit er-
Chryso. go motus celi ⁊ transmutatio in elo-

mentis: q; ista ad complēdum nume
rum electoꝝ sunt ordinata. et ideo isto
completo in iudicio cessabūt: sicut ea
que sunt ad finem habito fine cessat.
Moraliter. Moraliter circa hoc nota q; q; mūd⁹
ste quantum ad omne sui appetibile
Trāsit. tranlit: q; Sm Joan. Mundus transit
et cōcupiscēntia ei⁹.) hinc est q; deuīgs
Trāsibit. deus mūdanis adhereī: ille est in cōs
Triplicem tuo transitu cū ipso mūdo. Et preci-
transitum. pue tripliceꝫ facit transitum misera
Cebes. bilem. primo a culpa in culpam. Secdo
de culpa in penā. tertio de pena in pe
nā. Boni aūt fugiētes mūdum et ea
que in mundo sunt / facūt tripliceꝫ
transitum cōmendabilem. Primo qui-
dem trāsēūt a culpa ad penitētiam.
Secdo a penitētia ad sapiētiam. tertio
a sapiētia ad vitam eternā. Qui hūc
E triplicem facit transitū ille est verus
Moraliter. debitor⁹: et hic celebrat verū paschā
vel phase q̄s est transitus dñi. Mora
liter etiam nota q; sicut transitus celi
et terre corporalis ponitur i argumē
tum aduētus christi ad iudicium: sic
trāsitus celi ⁊ terre spūalis est argu-
mentum aduētus vbi eterni in men-
tem. Unde sciēdum q; per celū et ter
ram que sunt extrema mūdi corpora
possunt intelligi alia rationalia ⁊ cor-
pus / que sunt duo extrema / sc; spūa-
lia ⁊ corporalia natura. Igitur aduē
tiente vbo eterno in mentem [celum
⁊ terra transibit].i. vitra ibunt: sc;
terra vel rupta cōrp holim stabit ele-
vabitur ⁊ innouabitur. hoc est effi-
cier ei⁹ aduētus in nobis q̄ innouabi
mur tam Sm alam ꝙm Sm corpus: vt
Ephe. iiij. ⁊ ꝓcēo veterem holem cū actib⁹ suis
induamus nouum holem q̄ Sm deum
creatus est. Renouabimur aūt homo
Sm alam per reformationem imagi-
nis deformate veritate defectuum
culpabilium: ad quā reformationem
Diuine traditus. imaginis deformate anima peruenit
tripliciter transitu. Nam primo transi-
bit ab oblitionie memorie ad acquirē
dam verbi eterni ꝓsentiam per in-
gem memorie recordationem. Secdo
transibit ab obfuscatione intelligētie
ad contēplādam sapiētiam per lucu
lentam intelligētie perlcrutationem.
Tertio trāsibit a torpore ignauie ad
deputandam ecclesie dulcedinis af-
fectionem. Sedm corpus erit homo in-
Experientia docuit. nouabit triplici transitu. Primo cor-
pus trāsibit a carnalium oblectatio-

ne ad sensualitatis debitam suppref-
sionem: vt videlicet corpus ꝙm ad
apperitū animalem ⁊ sensitiuum ita
subiectum imperio rationis. Secūdo
transibit a sensibilium dilectatione
ad similium cognitationem ⁊ specieꝝ
imaginabilium quorationem. Ter-
tio transibit a passionū molestatione
ad penalitatum ⁊ afflictionū equani
mem tolerationem. Igit quādo sic ce
lum ⁊ terra in nobis transierūt / cer-
tissimum argumētum est ꝙ verbum
eternum nullat⁹ nos transiuit: sed
amoꝛose in mētem nostram declina-
uit. In quocūqꝫ est hoie celū et terra
id est alia ⁊ corpus transierint ꝓ gra-
tie innouationem: illud verbū eternū
non transibit / immo ad deliciendū per
mentalem ei⁹ cōceptionem. Et q; ad
precauendum tam mala supra tacta /
necessaria est digna ꝓparatio: adeo
generalem subdit admonitionem di-
cēs [Uitēdite vobis].i. diligēter ca-
uete [ne grauēntur corda vra].i. decā
sum ꝓmanātur ad vitia ira q; leuare
non possitis capita vra [in crapula
et ebietate / et curis huius vite].i. ex
superfluitate cibi ⁊ pōno: et superflua
terrenoꝝ sollicitudine. Crapula em
sensum ligat: cura secularis sensum
distrahit et suffocat [et superueniat
in vos repētina dies illa]sc; iudicii /
et repentinus interitus vos auferat
neſcientes. et ideo hec vitāda sūnt: ca
ueda. [Tanq; laqueus est]sc; insp
ratus qui cuadi nullo modo poterit /
et perpetuo retinēs q̄s semel ceperit
[superueniet in oēs qui sedent super
faciem otis terre].i. qui terrenis delectabiliter
et per amoꝛem quiescunt in terrenis F Laqueus peccatoꝝ
et hui⁹ mūdi illecebris. Peccato⁹ est
primo capitur laqueo culpe: sed ran-
dem capiet [laqueo pene. Sancti qui-
dem transeūt super terram tanq; ho
spites ⁊ peregrini: sed mali sedent et
quiescūt in terra tanq; cines ⁊ dome-
stici. vñ Theoph. Capiet em dies illa Theoph.
sedētes in superficie quasi impenes
ditatoꝝ ⁊ inertes. O notquot vos sunt
soleres ⁊ agiles ad bonum non sedē
tes ⁊ ociantes in terrenis sed surgē-
tes ab eis: sibi dicentes / surge vade
quoniam non est hic tibi requies. ra-
lib⁹ non est illa dies vt laqueus ⁊ dis
crimen: sy vt dicit festinus. vñ Beda. Beda.
O stulta ꝓsumptionem cordis hu-
mani que lamētabilem finem cupi-
ditatis / ebrietatis / ⁊ crapule nec ipso

iudice cōstāte prenideat:sed ederem regis eterni in nocte seruiendū est? potēs dicaterit spernat. Et certe si q̄s nobis pertinus ac lapides medic⁹ preciperet: utrendate(inquiēs)vobis ne q̄s(vbi gās)de illius herbe succo auidius sumat:q̄s si fecerit reperiēs eis superuenerit interitus. Gito quisq; studio precedentis medici mādato seruarer ne videretur vetuū gustādo pereret. Ut nīl aīa? summi ? corpor saluator? ac dñs inder herbā edierants ? crapule vitādam / necnon ? curas? secularū sollicitudines vt mortiferos succos esse cauēdos? et quot ēt nostrum his non solū sauciari sed ētā cōsumi non timet? Nulla credo alia causa nisi q̄ fidem quā medici prebēt dicenti/deo prebere contēnim. Si enī crederēt/ credēdo vtiq; timerēt:nimēdo aūt unminēs periculū cauerēt.vñ et Chrysostomus. Si autem ero tibi/abstine te a delicijs et letumionon facies quia non credis. Si egrorān tibi medic⁹ dixerit/abstine te ab hoc,obaudis:q̄ credis te sanādum si seruaueris. Et frequēter illud amas q̄s manducare vetaris: et vincis desiderium vētris ꝓpter desiderium sanitatis. Multo magis temnare poteras si crederes iocunditatē illam futurā. hec Chrysostomus. Maior insania non pōt esse q̄ mortem aīe nō formidare. q̄ vt ait Chrysostomus. Quāto precios⁹ est aīa ē corpus:tāto miserabilior ptus aīe ē corpor. Deinde monet sōs dicēs[Vigilate itaq; omni tēpore]non vigilia sensus/q̄: nullus potest hoc sustinere:ꝫ vigilia intellectus. de qua in Cantico 5i. Ego dormio ? cor meum vigilat[et omni tēpore orate]non q̄ oratio sit semper cōtinua: q̄ oportet eā sepe interrūpi somno ? alijs necessitatib⁹ corporis: sed cōtinuitas intelligitur q̄ non intersticiat mortale peccatū impedīs ipsius effectum ? opus bonū.et ideo subdit[vt digni habeamini fugere] id est euitare salubriter [ois ista que vētura sunt:? stare]securi in iudicio [ante filiū hois] sedētis/sc̄z ad iudicādum.i. cōtā tpo in forma humana iudicāte: q̄ illi q̄ nīc inueniētur sine peccato mortali erūt salui. Ut est dicit glo. Dec est summa beatitudinis sc̄z in presentia iudicis securum cōsistere. Mali aūt cadēt ante eum ita q̄ amplius non resurgent:nō penam q̄libet malent sustinere q̄ ipm vi-

Credēdū deo vt medico.

Chrysō.

Chrysō. Timenda formidanda.

dere.vbi Augu. Nec intelligatur ista fuga que nō debet fieri in hyeme vel in sabbato. Ad hyemem geniē cuius hui⁹ vite que tristes sunt velut hyems. ad sabbatum Vo crapula ? ebrietas que carnali letitia turpiterq; cor labefactat atq; obnubit.q̄ malum sabbati nō nisi signatur:q̄ illo die iudei octo affuūt dum ipsiale sabbatū ignorant. Et ꝑm eūdem Aug. Omni ergo re opus est vigilia mētis ante oculos corporis vt in presentia summi medici eis cōsistamus.hoc ēn est nīa beate iudo. vbi Beda. Qui ante filiū hois stare etq; (iuxta Apoca. Ioā.) die ac nocte in templo ei⁹ seruire desiderat. Beda. nec ab ei⁹ aspectib⁹ in igne eternum maledictus abiicinon solū ab illicebris secularib⁹ castigari sed ? ostare et vigilare / et hoc non quibusdā diebus ꝫ oīm tēpore facere debet.iuxta q̄s ꝓpsal.air. Benedicā dñm in omni tēpore:semper laus ei⁹ in ore mee.Sic nāq; mereb̄itur habitare i domo dñi et in seculum seculi laudare illū. hec Beda. Cur aūt monuit vt vigilemus et sollicit simꝰ declarat.primus cum subdit[Nescitis enī q̄ dies dñi ſ ꝫ ita dicit fine mortis ꝓpte. Et q̄ dicere q̄ dñs aduentū ? regnum suū ꝓpter ea se:ne desipuli estimarēt q̄ ex signis ꝑdictis posset dies et hora scīri determinate/subiungit[De die aūt illa et hora].ſ.q̄s ad iudicium veniet[nemo]im ecclesia.i. nullus homi[nis determinate[neq; angeli celor] sic unū;q; non est de ptinentibus ad hoc indicium[neq; filij⁹ scit[nisi pr⁹.] Sedm plures doctores intelligendū est q̄ hō vel angel⁹ nec sibi nec alijs scit scīet die iudicij:sed filius in parte scit sibi finis alijs ne scīat. i. nullā scīetā ciat. Pater aūt sol⁹ scit se diuq; sol⁹ scit et filium scire. C Nota quicq; est hec figura loq̄ndi;vt ibi. Petat vos deus vt sciat.i. scire vos faciat si diligatis deū.et ibi. Nunc cognoui q̄a timeas deū.i. nunc feci vt cognosceres. Ut et ꝫ. ſ; dies ? tempus q̄ breue facit: ? frigus pigrū q̄: pigros reddit:sic ois filius scire vel nescire nobis ꝑtinet⁹ est ſ scire vel nescire nos facit.sic tract ſe ? sibi nō nobis.vñ q̄ hoc q̄s ſ[nisi solus ꝑ]a quo fons oīs cognitionis est/nō excludit filius vel spūs scīa qui in eode fonte habēt: sed magis ineludūtur:q̄ vna est eruꝫ persona rū notitia. Dicut ergo ꝓncipiū nūs

Augusti.

Augu.

Beda.

Beda.

Beda

Universidad de Deusto
Biblioteca

sine timore lasciuientes securi: et eis credere nolentibus ac vanitatib⁹ vacantibus et nihil timentibus [subito veniens illum⁹ subuersit] ⁊ perdit [omnes] preter noe et cum eo in arca existentes. [Dicit] circa diem iudicij hominibus vacantibus vel uptatibus et vanitatibus ac in securitate existentib⁹ et de nullo timentib⁹ [aduentus christi] subito ⁊ inspera[ue] [ueniet] ⁊ eos quos reperiet extra arcam. i. ecclesiam perdet ⁊ condemnabit: sed in ecclesia per fidem ⁊ operationē existentes custodiet ⁊ saluabit. Beda. vt dicit Beda. Non hic contingua vel alimenta damnantur: sed immoderatus litterarum vsus arguitur. Licitorum immoderatus vsus damnatur. Neq; ei quia hec agebant sed q; his se totos dedendo dei iudicia contemnebant: aqua perierunt. hec Beda. Interi⁹ quidē illorum erat subitaneus: nō q; ante minime nunciatus: sed q; a nullo creditus. vnde Maxim⁹ epūs. Noe et si tacebat voce opere loquebatur: si labat lingua fabricantē clamabat. Maximus. Mā vtiq; cum operaretur opus nouū et nulli aliquando cōpertum: admonebat cunctos nouis periculis nouā tabernacula parari. loquebatur ergo opere ⁊ dicebat illud euāgelicum dominī dictum. Si mihi nō creditis operibus credite. hec Maximus. Sz perueršī hoies aream in tot annis cōstructā videntes sine dolore letabantur nihil futurum⁹ fūdentes / ⁊ iudicia dei contēnebant: non euigilantes sed ill⁹ malitiosi dormitantes: ⁊ subito a diluuio absorpti sunt: ⁊ repēti⁹ interitus nihil oēs in magna securitate existētes ⁊ nihil timētes. Sic oīo fabricante arcā ecclesie (extra quam nō est salus) predicatur aduent⁹ dñi ad iudiciū inopinatus. Multi quoq; hoc tpe penitentiā agentes / ⁊ exempla penitētie aliis ostēdentes: ita cum noe loquūtur opere dicētes. Si nobis nō creditis vel opere ribus credite. Sz reprobi contēnētes lasciuunt: ⁊ in die qua non putāt venient dñs⁹ et eos perdet. Et cū dicēt pax et securitas / quasi securi et existentes ⁊ de nullo timentes: veniet sup eos repentinus interitus ⁊ nō effugient tribulationem imminentem. vbi Beda. ¶ Mystice aūt noe arcā edificat: qui dño ecclām de viris fidelibus omnibus lignis leuigatis adunādo construit. quā pfecte psummatā ingrediturus

hanc in die iudicij pūtia sue visionis eternus habitator illustrat. Sz cum arca edificatur iniqui intrare timent: qui vero intrauit intrepidus. q; qui scio hic certantibus imminere / eis aīe coronatio eterna dānatione plectentur. hec Beda. Sic multi de morte sua nō cogitant q̄uis certissimā sit: nec moriuntur: et frequēter venit mors quādo nullū timetur periculū: subito enim erit aduentus filij hois ad iudicium generale vel priuatim veniens. vt Chrysō. Et ad murū si pertinaciā mundū audiunt ⁊ nō credunt: Ecce mortuos se esse quotidie audiunt: et quotiens mortuos alios vident: et tñ non credunt se moriturōs. Si esse crederent se moriturōs: non facerēt ea pro q̄bus morituri⁹ morte digna. Sz ergo illud q̄ quotidie fieri videmus alijs / in se futurū esse nō credimus: quid illud credent futurū q̄ adhuc numq̄ facū est: hec Chrys. Noe tñ etiā ostendit ex similitudine facti i diebus lot. [Similiter erit sicut tunc factū est]. s. q impij igne ⁊ sulphure perierūt: sic impij in die aduētus xpi peribūt. Quia homines illius tpis [celebāt et bibebant ecce perit voluptatis [emebant ⁊ vendebant] ecce perit cupiditatis [plantabant et edificabant] ecce perit nimie securitatis: et in securitate erāt [ysa 39 in diebus illis qua ergo lot] a sodomis: [qua dño [pluit ignē] contra immoderatū ardorem. [⁊ sulphur] contra fetorem [de cēlo. s. ardoreo] [et perdidit oēs illos et adūcēs eos] [et perdidit oēs illos in magno sodomorū cinerare. vbi Beda. Peteremus illo dño illo maximo ⁊ infando sodomorū scelere sola ea que vel iciua vel nulla puniri poterant delicta cōmorant: vt intelligas quia penaliter sine illicita. si ea sine quibus hec vita nō ducitur immoderatius acta sint ⁊ sulphure punimur. hec Beda. [Hoc quando filius hois reuelabitur.] hoc modo occultatur. s. in aduentu suo futurum erunt homines in securitate nihil timētes de futuro iudicio vsq; ad tempus illud quo ebrietas in diuinitate gloriosa videbitur venisse ad iudicium: venit enim quando homines non aduertent periculum. scīm Chrysō. Hoc totum dicit ostendens Chr⁹ qualiter repente veniet ⁊ inopinate et plurib⁹ lasciuientibus ⁊ sine solicitudine existentib⁹. vbi Beda. Postea dicit reuelabitur: quia qui iure

rim nō apparens omnia videt / tūc apparens omnia iudicabit. Apparebit autem iudicaturus eo maxime tē pore quo cuncteros iudiciorum ei⁹ obliuos hunc seculo conspexerit esse mancipatos: quia licet mundi terminus olim prefinitus sit venturus in tempore reffrigescente tamē circa finem charitate multorum rāta crebiescet humani generis iudicatio / vt merito debeat cum ipso quemadmodabitat o: be deleri. Nam⁹ nunc quidē innumeros adeo conseruationi ⁊ obtentui / emptioni et venditioni / ceterisq; mundi rebus inherere videm⁹: vt patam⁹ districtū iudicē irā eos prouocare non latear. Sed tamē (quod sine graui meroze inspicis quisq; satcem cogitare nō valet) pestera tamiaq; superuentura sit: nescimus. quod enim de vna quādā peccatrice gente dolēda dictum est: necdum cōpleta sunt peccata amoroum. de tota p̄cludubio prauoꝝ massa dānanda constat esse sentiendum. Mystice ſm Bedam. Loth qui interpretatur declinans est populus electorum: qui dum in sodomis. i. intra reprobos vt aduena moratur: quam valet eorum sceler a declinat. Exeunte autem loth de sodoma pereunt secundum Chrysost. Quādiu sunt homines fideles stat iste mundus: ⁊ cum fuerit de numāe deficient est vltio cassurus. sic etiam egredientibus israelitis de egypto exterminata est egyptus. Nec igitur predicta audientes timemus: actus nostros: ⁊ ab ocio ⁊ lasciuia amodo abstinentes: de pcrtinis penitentiam agentes / ad illā diem dñi nos sine cessatione preparemus. Deinde post extinctionem temporis iudicij ostendit incertitudinem salutis iudicandorum. ne quis de suo statu presumat vel se electum: et in omni statu erunt aliqui electi ⁊ alii reprobi. Tunc [enim] in illa nocte beata tenebrarum est: et similiter est. i. in agricultura prelationis: qui pie fine ecclesie et operantur in ecclesie ministerio tāq; in agro dei vt furgat et proficiat messis huius agri dominici / vnus assumetur]. s. ad gloriam vt prelatus bonus ⁊ vtilis [alter relinquetur] ad penam sc̄i prelati malus et inutilis. Item [due erunt molentes in mola] id est in exercitio actionis que in medium mole volutur sollicitudinibus: ⁊ pertinet ad populares. qui feminarū nomine designātur: quia tāq; infirma a proposito regimur [vnus assumetur] ad gratiam sc̄i iusti [alter relinquetur] ad penam. s. iniusti. Item [duo erunt in lecto]. i. in quiete conemplationis q̄ otium et quietem eligunt. ⁊ neq; ne⁹ gocio ecclesiasticis neq; secularibus occupati / sz velut ad hec infirmi se cedunt ad otium ⁊ quieti esse diligūt non se magnis actionibus committentes et quodam modo in strato infirmitatis dum rogantes [vn⁹]. s. bonus [assumetur] ad salutem [alter]. s. inualus [relinquetur] ad dānationem. In quolibet ergo istorum statuum offendit aliquos esse electos ⁊ aliquos reprobos: in quolibet enim sunt boni et mali. Quia ſm Augustin. In omni cōditione ⁊ gradu optimi miscta sunt pessima. Et qui boni futurā assument ad gaudia eterna vbi est christus. [quia vbi est corpus]. i. domin⁹ in corpore. s. christus qui est homo corporeus / ⁊ aquilarum. i. animarum sanctarum preda [ibi cōgregabuntur et aquile] spirituales [corpore. s. sancti et electi qui eius passionem humilitatēq; imitando tanq; de eius carne saturantur. quoniā per resurrectionem vt aquile iuuentus renouabitur: mali vero cum diabolo ad penam eternā relinquentur. Et ideo vt ſs in Osee. Consolatio abscondita est ab oculis meis: q̄n ipse inter fratres diuidet. Cum ergo ſs ⁊ de agro et de mola ⁊ de lecto vn⁹ assumetur et alter relinquetur non de duob⁹ hominibus dictum est: ſz de duobus generibus affectionum. Nec alia videtur esse genera hoim quibus constat ecclesia q̄ ista tria habētia binas differētias propter assumptionem ⁊ relictionem. vnde Chrysō. Quando iusti quidē assumuntur / peccatores autem relinquuntur: omnes iusti in vno homine figurantur: et omnes peccatores in vno. Videat vnusquisq; modo qualis sit / et talem se faciat q̄ debeat assumi ⁊ non relinqui: quia boni tantum assumentur: mali vero relinquentur. Vt autem tres ordines quo ad saluandos / significantur per tres viros qui saluauerunt animas suas: tres. et quos solos liberādos Ezechiel p̄pheta pronunciat, sz Noe: qui figu-

Augustī. Mixtio populi.

Osee. xiij

Ordines hūanoꝝ

Noe.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Job.

Daniel.

Cleri ne negociatores.

Beda. ix.

Bernar.

Dilatio boni opus vitiat.

Grego.

Chrysost.

reat statum prelatorum per quos ecclesia regitur / sicut p illum in aquis arca gubernata est: que figuram ecclesie gestabat. et Job per que significatur status actuorum: qui vroxē et filios et amplas terrarum copias habuit / et earum domus propie exercuit. et Daniel vir desideriorum / per quem significatur status cōtemplatiuorum / qui nuptias cōtemptis / et celibem vitam elegit / et in aula regia abstinentie dedimus fuit. De clericis vero ā negocia secularia ⁊ causas quales tractant: dubitari potest sub quorum statu comprehendi possint ⁊ debeant. Et quia (vt dictum est supra) incerta est dies domini: et de die illa nemo hominum scit: ⁊ (vt iā visum est) incertitudo est salutis in quocunq; statu quis fuerit. Ideo expremissis concludit ne corpeam⁹ in peccatis dormitando: sed solliciti simus ⁊ vigilemus contra mortis incertitudinem bonis operibus iugiter insistendo / dicens [Vigilate ergo] ⁊ semper in solicitudine sitis [quia ne scitis qua hora] vel in mane pueritie vel in tertia iuuentute: vel in sexta senectutis: vel in sero sensu [dominus veller venturus sit] ad iudicium particulare in cuiuslibet morte: siue ad iudicium generale in resurrectione [ne cum venerit subito] rex inspe rato [dormientes vos inueniat] ⁊ imparatos. vnde Ecclesiastes. Nescit homo finem suum. sed sicut pisces capiuntur hamo ⁊ sicut auis comprehenditur laqueo: sic homo capitur in tempore malo. vnde ⁊ Bernar. Nihil morte certius: ⁊ nihil hora mortis incertius. Nam nescimus quomodo aut qñ aut vbi moriemur qñ mors vbiq; expectat nos. Ideireo debemus esse parati: vt cum corpus reuertetur ad terram de qua sumptum est / spiritus redeat ad deum qui misit illud. vnde etiam Grego. Nemo in hac vite itinere torpeat: ne in partis locum perdat. Quia enim adhuc hodie licet bene agere scimus: verum cras licebit ignoramus. vnde ⁊ Chrysost. Qua ratione ab vnoquoq; homine abscendituus est deus mortis ipsius: videlicet vt semper benefaciat / semper mortē suam sperans. eadē ratione ⁊ ab omnibus hominib⁹ abscenditus est dies aduentus christi: videlicet vt nō ynā generatio saluetur sicut omnes eius: sz omnes tam in singulis quibusq; generationibus aduentu eius sperantur. hec Chrysos. Quia ergo ppter iudicii etiam mortis est incertitudo debemus semper esse parati ad ipsum expectandum: ⁊ semper esse in bona communis solicitudine ne imparati inuenimur in morte. vnde Bernar. contra negligentes se parare. Videte quare omni hora te non deprehendat gra te mortuum quem fecis de mortalitate moriturum. Distingue quasi ter oculi vertentur in capite: vene rupentur in corpore: et cor sonidentur loze. hec Bern. Habeamus igitur in memoria quia mundus fallax / vita breuis / finis dubius / exitus horribilis / iudex terribilis / pena intermina bilis: ⁊ hec semper nos terreant ⁊ ad vigilandum inducant. vnde Basilius. Semper ante oculos nros versentur vltimus dies. Cum diligentia intereria ne ad vesperam te consilias pernenire: ⁊ cum quiescis lectule meo ra tua compoueris / de lucis non ex fidas aduentui: et facilime poteris re frenari ab omnibus vitiis. Semper cogitum celestia promissa meditare tur: vt ipsa te ad virtutis viam prouocent. Esto nunc rutis in operibus tuis qualem te vis futurum postmodum. hec Basili⁹. Nec tragi scientes illam diem semper suspectam habentes: faciamus nunc de nobis ipsis iudicium preoccupando faciem domini in confessione ⁊ iustitia / parte tendo dignos fructus penitentie vt deum nobis propitium inueniamus et benignum. vnde Beri. Si volumus ipsos nos iudicauerimus non vinq; iudicabimur. Beatum iudicium: quod me ab illo districto diuino iudicio subducit et abscondit. Prudens hoc reo incidere in manus dei viuentis / volo vulnus ire iudicatus presentem / non iudicandus. Iudicabo presentia mala mea: iudicando ⁊ dā. Multo melioꝛ⁹ curabo corrigere: ne ipse deuores lachrymis: punire festinio: ne ipse sancte laboribus discipline. In bonis de me humiliter sentiam: ne ipse pceptū dñi serui⁹ iuste me reprehendat. Scrutabor ego vias meas et studiam mes: ⁊ qñ q̄ scrutatus⁹ est hic in me inuenerit / nihil inscrutatū in me fuerit indiscussum inuenias. Nec enim iudicaturus est bis in id ipsum. Vide

Chrysost. et Chrysо. In propriis peccatis non erubescamus homines: sed timeamus deū: qui nō tm videt que fiunt / ⁊ elicere eos qui non penitentiam hic agunt. Qui enim verecundiam hominum inspicit nunc solum: deo autem inspiciente non verecundatur agere aliquod incōmensum: neq; vult penitere ⁊ transmutari in illo die vniuerso orbe terrarum considerante exemplificatur. Omnes enim vt in imagine tunc stabunt p̄m oculos nostros: vt per se condēnatos vnusquisq; sit. De reliquo igitur si non vult quis de iudicari que sua sunt in illa die / saltem nunc videat: influat enim de reliquo horarum tēpus. Simus semper parati: non semper horum potestatem habebimus. Nocturna hic penitentia mus: ⁊ ira propitium deus inueniamus sin futuram diem / ⁊ multa potiamur clementia. hec Chrysо.

Domine Jesu christe da mihi / cernitudinem diei. aduentu⁹ mi vigilando ⁊ bene operando p̄ueniam: ne voluptatibus ⁊ vanitatib⁹ vacans subito imparatus inueniar illa die. Presta mihi vt tunc inter electos tuos merear: tua gratia communerari / ⁊ cum ipsis ad gaudia eternā misericorditer assumi: ⁊ sic cū electis ⁊ sanctis tuis (quorum per resurrectionē renouabitur vt ad te iuuenias) ego te miserante (vbi tua in corpore glorioso eo) de tua fruari miserear visione / ⁊ erut tante migliter laudare sine fine. Amē.

¶ De vigilia p̄fisfamilias custodientis cōtra furem domum suam. Cap. xlvj.

Matth. xxiv. Luce xii.

Einde probat q̄ erē pisū q̄ sit vigilandū. Magister enī vigilandū est. p̄ eternis q̄ p̄ualib⁹: sed pfamilias hora suspera de aduētu furis vigilaret. p̄ corpora ipsa dēbem⁹ vigilare. p̄ spūalib⁹ ⁊ eterna dēbem⁹ esse solliciti / vt ī meritē inuenia mur parati. Sic ā pfamilias solliciti nos debem⁹ esse solliciti de vita eterna q̄ dam⁹ eā. qs erit si inueniamur p

Chrysost. Delictum ⁊ pigrov resistantes furi: si aūr non vigilant ve inuenīatur parati. Expensi aurē hec fūrunculo fm Chrysostomū. Primo modo vocat furē diabolū: domū mētem. quā si inrauerit p negligētiam custodis rationis spolias domū illā vestimētis intrinsecis / auro sapiēcie / argēto innocentie. Domū ergo suā q̄ sinit pfodi: cū suggestioni cōsentiens virtutibus spoliatur / et viribus ledit. Scōm hāc vtā nō ānr tria de patrefamilias: videlicet scire / vigilare / ⁊ nō sinere. Debet ergo scire insidias furis. i. cognoscere prudenter: vigilare ad sin custodiā. i. cauere solerter: nō sinere. i. resistere fortiter ne perfodiatur dom⁹ fossione diaboli. q̄ primo pcutit suggestione. secō fodit delectatione. tertio perdit cōsensu. primum vir potest cauere. scōm magis. tertiū maxime. Alio modo exponendo vocat furē mortis dicit occulte venit sicut fur. domū corpus / tamā os et aures / fenestras oculos. Et est sensus. [Si sciret pater familias qua hora fur veniret]. i. mors que fur dicit: ⁊ metu vel propter importunitatem aduentum ⁊ occultum introitū vel propter scrutiniū et spoliationē rerū eiusdē [vigilaret vtiq; ne inquietaret i peccato et culpa quia mors peccatorum pessima [et nō sineret domū suā pfodi]. i. cū violentia alam a corpore erabi: sed spōte exire. vnde Chrysо. Mansiōe precarieo in corpore quasi in proprio domicilio delectantur: veniente cū sententia dei angelus mortis perfodit corpus / et anima violēter auellit ab eo. Anime aurē iuste q̄ non delectantur in corpore sed quasi in exilio ibi sunt: veniente sententia non perfodiuntur nolentes / sed vocantur gaudentes. vnde ⁊ Gregorius. Nesciēte patrefamilias fur domum perfodit: quia dū a sui custodia ipse dormit improuisa mors veniens carnis nostre habitaculū irrūpit. et cuius quem dominum domus dormientem inuenerit necatorem dum vētura dāna spiritus minime preuidet / hunc mors ad supplicium nescientem trahit. Furi autem resisteres si vigilaretiquis aduentum iudicis qui occulte animas rapit pcauēs / ei penitentie

Chrysost. ⁊ pigrov

Gregor.⁹

do occurreret ne impenitens periret.
Et iterum. Notam vero vltimā dñs noster ideireo nobis voluit esse incertitudinem: vt semper possit esse suspecta. vt dum illam prendere minime possumus: ad illam sine intermissio ne preparemur. hec Bregō. Deinde concludit ex dictis et admonet nos vt parati simus: quia si tanta adhibetur diligentia pro custodia rei parue/ multo magis adhiberi debet pro custodia anime. vnde dicit [Ideo tuos estote pari] sine macula cordis ouis et operis [quia qua hora non putatis] .i. in persone [filius hominis venturus est] ad iudicium particulare in morte: vel ad iudicium generale i mundi fine. Igitur quia nescim⁹ die vel horam illam vltimā quādo occulte et furtim venturus sit dñs: vigilemus non vna die vel vna hora/ sed per omnibus diebus et horis ofi semper sit venturus: ne in illa die et hora dormientes et imparati inueniamur.

Nouissima prendens.

O q̄ felix qui nouissima prendet: q̄ sibi a peccatis cauet: qui seipsum non negligit: qui se omni tēpore ad mortem preparat et disponit: vt quandocūq; mors venerit paratum eum inueniat gaudenterq; ipsum recipiat: qui quasi liberatorie sui aduentū desideratum expectat dicens cum Apostolo. Cupio dissolui et esse cum christo. Deinde generaliter subiūgit [O.ō autem vobis dico: omnibus] scz presentibus et futuris tam rectoribus ec clesie q̄ subditis [dico: vigilate] per solliciudinem quam sibi quilibet impendere debet: vt cōe omniū p̄ceptū nouissimi per primos audiant. Ubi ostendit q̄ non loquebatur ēt discipulis: sed pro omnibus fidelibus presentibus et futuris. Quātis est dies ille non omnes inuenturus sit in hac vita: tamen ad omnes quodam modo pertinet: videlicet quia tunc vnicuiq; dies ille veniet cum venerit et dies vt talis hinc exeat qualis illo die iudicandus est. Talis enim presentabitur iudicio/ scz in parte electorum vel dānandorum: qualis inuenitur in morte quantū ad gratiā et meritum vel culpam et demeritum. In quocūq; statu quēcūq; inuenerit suus nouissim⁹ dies: in eo comprehendet eū mundi nouissimus dies. q̄si qualis i die illo qui sq; capitur et moritur: talis in die illo presentabitur et iudicabitur. vnde Augu. Nemo queratur nos nouissimum esse quando finaturus sit. Sic vigilemus omnes deue vigilemus ne nouissimus dies cuiusq; nos inueniat nos imparatos: et qualisq; quisq; hinc exierit suo nouissimo tali⁹ inueniatur in nouissimo iudicio. Et ideo vigilare debet animus eius ne ad lucrū spale sed pro amore xpi pascens [seruus] .i. dñūs affectide: non suam sed dñi gloriā querens [et prudens] in officij exercitio qui sub diuersum capacitate vitam et mores discutiat [quē cōstituit dñs qui. s. sit vocatus a deo: et ipse non se ingesserit super familiam suā] regendā et pascendam [vt det illis] non subtrahat negligenter pigritia vel occasione alia: nec vendat simoniace/ numquis sez cupiditat⁹ terrene vel laudis humane. Det m̄ [in tempore] oppor tuno sez necessitatis et tribulationis .i. habita reportio opportunitate/ non indiscrete [trītici mensurā] .i. cibum ale et corporis. f. di. xiiij. verbi vel exēplo et qualis subsidium decēt ad vsum hominis et mensurā pro qualitate auditorū et indigentium. O.ō autem dicit credo [quī putas] non est igno rātia/ nec stigmat hec interrogatio im possibilitatem perficiende virtutis: sed difficultatē et rei raritatem. rar⁹ enī est talis: et difficile est ita in vno inuenire/ non aut̄ impossibile. vnde Theo. Beat⁹ enim in dispensatione tua facultatum siue aliquis meaꝝ fit fidelis dño existens/ siue etiā pudens sit et infidelis/ dispēsemus res dñi: sic et in rebus diuinis opus est ti deliter et prudenter. Duo ergo dñs Chrysosto. expetit ab hmōi seruo scz fidelitatem: vt nihil quod dñi sui est sibi propriū furando faciat aut vane consumat. et prudentiam vt ad id quod oportet que data sunt dispēsēt. Debet autem familiam dñi pascere magis q̄ sc. et dare eis cibum triplicem predictum. f. mensuram et caritatem singulorum. et hoc i tempore: quia predicatio nrā debet esse assidua ne vilescat: nem nimis rara ne subdati insolescant. Idem etiā pa stor aliis non multum vtilis. Pretiosum ergo incēbit vigilare super se et gregē suū: et cuilibet fideli. p̄ quo

nus sui sollicitudinem mandat. et qui gilandum sit ostendit per scōm exēplum de seruo patrisfamiliā. qui solliciti⁹ est regere domūi sibi cōmissā/ nō solum in presentia dñi sed etiā in absentia ei⁹: vt sic veniēs dñs eū remuneret. si autem in cōtrarium acciderit ipsum et eternaliter puniat. vñ dicit [Quis putas est fidelis] intentione/ [dispensator dño propter dñm seruiens: oues xpi non suas sed dñi gloriā querens [et prudens] an officij exercitio qui sub diuersum capacitatē vitam et mores discutiat [quē cōstituit dñs qui. s. sit vocatus a deo: et ipse non se ingesserit super familiam suā] regendā et pascendam [vt det illis] non subtrahat negligenter pigritia vel occasione alia: nec vendat simoniace/ numquis sez cupiditat⁹ terrene vel laudis humane. Det m̄ [in tempore] oppor tuno sez necessitatis et tribulationis .i. habita reportio opportunitate/ non indiscrete [trītici mensurā] .i. cibum ale et corporis. f. di. xiiij. verbi vel exēplo et qualis subsidium decēt ad vsum hominis et mensurā pro qualitate auditorū et indigentium. O.ō autem dicit credo [quī putas] non est ignorātia/ nec stigmat hec interrogatio impossibilitatem perficiende virtutis: sed difficultatē et rei raritatem. rar⁹ enī est talis: et difficile est ita in vno inuenire/ non aut̄ impossibile. vnde Theo. Beat⁹ enim in dispensatione tua facultatum siue aliquis meaꝝ fit fidelis dño existens/ siue etiā pudens sit et infidelis/ dispēsemus res dñi: sic et in rebus diuinis opus est ti deliter et prudenter. Duo ergo dñs Chrysosto. expetit ab hmōi seruo scz fidelitatem: vt nihil quod dñi sui est sibi proprium furando faciat aut vane consumat. et prudentiam vt ad id quod oportet que data sunt dispēsēt. Debet autem familiam dñi pascere magis q̄ sc. et dare eis cibum triplicem predictum. f. mensuram et caritatem singulorum. et hoc i tempore: quia predicatio nrā debet esse assidua ne vilescat: nem nimis rara ne subdati insolescant. Idem etiā pastor aliis non multum vtilis. Pretiosum ergo incēbit vigilare super se et gregē suū: et cuilibet fideli. p̄ quo dulo suo. [Beatus est ille seruus quē dñs ei⁹ inuenerit [cum venerit] in morte ipsius querentē seruum rationem [inuenerit ita facientem] .i. bona spūalia et corporalia fideliter et prudenter ac bene ministrantem. hoc est. in actibus charitatis se exercētē/ ac pro se et sibi cōmissis vigilantem: q̄ per talia meretur eternā beatitudinē. [Vā super oia bona sua] .i. sup omnia celestia regni gaudia et in dei gloriā quia nihil melius est [cōsimilem eum] quia in beatitudine eterna cōsequentur bonū vnūquēq; quod includit omnia bona beatitudinis enim est status omniū bonorū aggregatio ne perfectus. Bona quippe psentia sunt particularia: sed bona celestia sunt cōia et p̄fecta. q̄ nūc ex parte cognoscim⁹ et ex parte diligimus: sz tūc p̄fecte. Cōstituet aut̄ sup oia: mouet solus sz vt pre ceteris possideat punita et gaudia eternarū. p sua vita/ sum pro sui gregis custodia. Vā sm Chrysos. Ex propriis meritis habebit aureā: et ex alioꝝ acōstitione aureolā. primum q̄ bene vixit: scōm quia alios benevi uere docuit. vnde Apō. O. qui bñ presunt duplici honore digni habeantur: maxime qui laborant in verbo et doctrina. vñ dicit Augu. q̄ apud deum nihil beati⁹ est q̄m vt presbyteri aut diaconi officio si eo modo militetur quo noster imperator iubet. Iste seruus de quo hic dicit quilibet xp̄ian⁹: qui est dispensator dñi sui. quod tripliciter intelligi potest. Uno modo i dispensatione spiritualiū: quod proprie primer ad platos. Alio modo in regimine tpaliū: quod primer ad p̄ncipes sāculares et iudices. Tertio modo in bono vsu gratiarū a deo sibi collatarum: vt quando aliquis in quo ratio vires inferiores debito modo regit/ virtute virtuose peragit. et hoc primer ad oēs. Cū ergo dicit [quis putas est fidelis seruus &c.] potest responderi/ hic est bonus prelatus: vel bonus princeps et iudex: vel etiā bonus simoles xp̄ianus. quia vt dicit in Ecclesiast. Cuilibet mādauit deus de proximo suo [vt det illi cibū] .i. auxilium [in tempore] necessitat⁹. ad quod quilibet p̄ceptorum tenetur. vñ Chrys. Nec aut̄ non de pecuniis dicta sunt solum: sed et de sermone et de virtute et de peccatis et de omni dispensatione que vnicuiq; cōmissa est. hec et

Universidad de Deusto Biblioteca

ad principes seculares aptabiturvti q̄ parabola. Unūquēq; eni hīs q̄ habet ad eōem vtilitatem vti oportet: et si sapientiam habuerit / et si principatum / et si diuitias / et si aliquid aliud quodcūq; non ad nocumentū cōseruorum neq; in perditionem sutipit⁹. hec chrysto. Deinde p̄m chry. Nō sum ab honore quo muner⁹ bonos / sed etiam a pena quā minatur malis erudit auditorem cum subdit [Si autem seruus]. i. homo [malus] nihil cogitando de dñi aduentu in morte vel iudicio: et p̄mittendo sibi longā vitam [dixerit in corde]. i. p̄sumpserit: aut in corde suo dicere [moram facit dñs meus venire] in iudiciū: aut mors longe est a me. hoc q̄ppe vt cunq; fiat qui nō cogitat de morte [et ceperit] quāto magis si pseuerauerit / voluptatibus et illecebris ac malis operibus charitati cōtrarijs occupari: et [cōseruos] quos fouere et defendere debuit [percutere]. i. iniurijs lacessendo vel primo vbo et exēplo corrumpendo et peccare faciendo [sicq; cū securitate vixerit] peruerse [venient dñs serui illius]. i. in morte vbi est iudiciū particulare: vel in extremo examine vbi erit iudicium generale [in die qua non sperat: et hora qua ignorat] de die enim et hora illa nullus homo scit. Et sic et primit malorū pretiatorū (qui in hoc seruo intelliguntur) vitā et demeritū in ser que sunt propria eorū. f. presumptio: minorū oppressio: castramorum: iuriaria: cōpressio: et negligentia [et dimidet eum] separando animā a corpore in morte: et a consortio sanctorū in eternū [ponetq; partem ei⁹ cū duplicem. f. corpus et animā. vel partem. i. retributionem [cū hypocritis]. i. falsis ꝓphanis in agro vel in mola vel in lecto de electis: et [cum infidelibus] qui nec fidem habuerunt separando eum a beatis / et cōiungendo eū dānatis. Et potius dicit cum hypocritis q̄ cum alijs: et similitudo pene respondeat similitudini culpe. hypocrita enim aliud est et aliud ostendit. sic qui in agro vel in mola seu in lecto erant / idem facere ac bona esse videbantur: sed erimus diuerse voluntatis apparet cum derelinquimur et cum dānato sociamur. Ecce malorum seruorū remuneratio / scz eterna dānatio. vbi chry. Dimidet eum de cōsortio ꝓphanorū: vt neq; cum electis glorificetur / neq; cum his qui mediocriter deliquerunt mediocriter punitur. Et ponet eum hypocritis infidelibus: vt quorū imitatus est mores / ipsorū puniatur interitu. O si sacerdos quidā modicum super oēm populum glorificatur si bene fecerit: non solū propter suam iustitiā sed et propter illorum causā est ipse iustitie vtilitatorum. tu et peccans super oēs punit: non solum propter suū peccatū sed et propter oīm: quia ipse causa fit oīm ad peccandum. hec chrysto. Deinde de pena eorū subdit dicens [Ibi erit fletus] et vehementia caloris [et stridor dentiū] et vehementia frigoris. Vnde Job. Waledicta pars ei⁹ in eternū calorē nimiū transeat ab nīue nimiū. De hac pena latius habes in pia eadē feria tertia de nam habente vestem nuptialē. Attende ergo hec o serue male et te emēdare studē: dū nunc est tempus emendationis et in bonis / postea erit retributiōis et mercedis.

¶ Oratio.

Domine iesu xp̄e da mihi intelligibiliter diem transitus mei et diem iudicii cogitare / ac nouissima prouidere: vt vigilē sollicite ꝓ spiritualib⁹ et eternis mihi cauendo a peccatis et insistendo operibus bonis: meq; ipm nō negligā: et ppter hec ad mortē me preparem et vigilanter. Presta dñe vt mihi quotidiana mea ꝓuidā et procure cōmunia mē: et vt tota vita mea talis sit in conuersatione vt liber merear esse in fine / et q̄s in morte vel iudicio venientem gaudenter recipere / et te cum fine gaudere. Amen.

¶ Delūbis p̄cinctis / et lucernis ardētib⁹. Ca. xlvij.

Et quia ad vigilandū multipliciter dormimus mortē: cōsequenter quedā ad vigilandū nos ꝓpharia seu admonitoria de eodē generalia describit / mens⁹ vt [sint lumbi nostri] tam mentis q̄ corporis [p̄cincti] cingulo castitatis / et [lucerne ardentes in manibus] et operibus [nostris.] Lubi mentis sunt voluntas seu affectus et intellectus: per quos duos procedunt cogitationes male et desideria prava. Lumbi vero carnis sunt ex quibus ꝓcedunt carnales cōcupiscētie et opera impudica. et virilia dicuntur lumbi sunt p̄cingendi. i. coarctādi ab illicitis cogitationibus et operibus. Cincturū primoꝝ est diuine legis meditatio assidua: q̄ fit per studium sacre scripture. Cincturū secundoꝝ est iustitia: que fit per rigorē discipline. et tria per primum furnus cogitationum et desideriorū inutilium reprimitur in mente: per secōs furnus concupiscentiarū carnalium et operū retrahitur in carne. Lucerne ardentes sunt doctrine clare et lucide: et exēpla bona et charitate. que debent esse in manibus nostris vt impleam⁹ opere. [Lucerne] ergo per bonorum sermonū et operū euidentiā [ardentes] per interne charitatis feruorē [et lucentes] p sancte cōuersationis splēdorem [sint in manibus nostris]. i. in operib⁹ bonis. sicut Joannes erat lucerna ardens et lucens. vbi Gregorius. Lumbos p̄cingimus: cū carnis luxuriā per cōtinentiam coartamus. lucernas ardentes in manib⁹ tenemus: cū per bona opa p̄rorum nīs iuctis exempla monstramus. et [Vulgat⁹. Iudeus dñs vt sint lumbi nostri p̄cincti: mandat vt mala desiderata aras opera fugiamus. iubens vt sint nostre lucerne ardentes: monet vt bona dilig⁹amus et faciamus. Primo ergo p̄cingit lumbos: et tunc accendit lucernā. primo declina a malo: et tunc fac bonum. primo quiesce agere perperā: et tunc dilata bene agere. Hanc vt ait Augusti. Nō nobis infert deus bona sua nisi mala nostra: et cū nostra: et cū eorum illa crescunt in nobis ista minuūtur: nec illa pfecta eruntur nisi ista minuantur. Jē monet vt tanq̄ fideles et prudētes ac de nostra custodia solliciti et vigiles [dominū a nuptijs] in celo per copulationē angelorū facta [reuertētē]. i. aduentum eius ad iudicium particulare in morte / vel generale in resurrectione: cum timore et amore [expectemus] sicut antiqui patres expectabant cum ventarum in carnem. Quem bene expectamus dum in eo aduentum in omnibus nostris ꝓpositis ꝓparamus [vt cum venerit et pulsauerit confestim ei aperiam⁹.] et ipm suscipere parati simus. vbi Grego. Dū nuptias dñe dñs adijt: cū resurgēs a mortuis et ascendēs in celū supernā sibi angelorū multitudine nouus homo copulauit. Quā tunc reuerentiā nobis per iudicū manifestatur. Venit quippe cū ad iudicium ꝓperat: pulsat vero cum iam p egritudinis molestias mors esse victima designat. Qui confestim aperimus si hunc cum timore suscipimus. Aperire etenim iudici pulsanti non vult q̄ exire de corpore trepidat: et videre eum quem contempsisse se meminit iudicem formidat. Qui autem de sua spe et operatione securus est pulsanti confestim aperit: quia tenuo iudicem suskinet: et cum temp⁹ propinque mortis agnouerit de gloria resurrectionis hilarescit. hec Gregorius. Talis quippe ꝓficit dicere cum Apostolo. Cupio dissolui et esse cum christo. Qui eius modi est: omnibus hui⁹ mundi felicibus est felicior: et regalibus regalior. vnde Anselm. Doc vnum dico omnibus huius mundi prestare delicijs honoribus atq; diuitijs: si ob conscientie serenitatem / fidei firmitatem / spei certitudinem mortē non timeas. Quod ille poterit maxime experiri: qui aliquo pacto sub hac seruitute suspirās ad libertatē cōscientie auras euasit. Ne sunt future beatitudinis tue primitie saluatores: vt morte superueniente naturalē horroꝝ fides superet / spes temperet / conscientia pura repellat. hec Anselm. Sed hoc solis perfectis cōuenit mandā ergo imperfecti qui vitam habent in desiderio et mortem in patientia / dūmodo mur: Ubsir. Multi enī saluādi sunt i charitate imperfecta: qui se edificant lignum / fenum / stipulam: et de corpore exire timent propter crenabilia que secum ferunt. Sed quia deū istis rēporalibus quibus adherent prepōnunt: ne vita eterna certi sunt. Sz de his licet sint saluandi non loquitur hic: sed de perfectis qui habent vitā in patientia / et mortem in desiderio. Deinde subiungit premiū et terributionis magnitudinem: quia vigilantibus promittit beatitudinem. [Beati enim serui illi] in presenti beatitudine spei: et in futuro beatitudine rei [quos cū venerit dñs] in comun mote vel in extremo examine [inuene-

Chrysost. Serui mali pena.

F Pretiatorū malorū ser. ꝓpa.

Malorū iustio.

Chrysost.

Gregorius Nuptie domini.

Aperire domine.

B Philip. i. Felicissimus. Anselm⁹ Mortem nō timere.

Vita spa tientia. Mors in desiderio.

rit vigilantes]in statu gratie:z non dormientes in statu culpe.vbi Grego rius. Vigilat qui ad aspectum veri luminis apertos mentis oculos re net. vigilat qui seruat operando qđ credit. vigilat qui a se torpores et ne gligentie remedias repellit. hec Grego. Sed veniens dño quid vigilanti bus seruis exhibeat audiam⁹. [Hă precinget se] .i.ad retributionis pre parabit[et faciet illos discubere].i. in eternă quiete refoueri et quiesce re vt edant super mẽsam suam in re gno suo [et transiens] .i. de iudicio ad regnum redieno [ministrabit il lis]quia suc lucis illustratione et di uinitatis contemplatione fideles sa tiabit . quem enim in humanitate in iudicio cernemus/etiam in diuinita te post iudicium videbimus [minis strabit (inquă) illis] hc humanita tis:et vnum detrahis: et manna oui cissimum quod in eo hominis non ascendit. Facies trans illos discumbe re quasi fessos refocillans : et minis strabit illis spũales delicias appo nens.vnde Dionysius . Discubitum enim optamur quietem a multis la boribus / et copiosam donationẽ om nium bonorum : hoc est cũ q⁹ Jesus facit eos recumbere dans eis perpe tuam quietem/et distribuens eis bo norum multitudinẽ. Moraliter pul sat dñs hominis animũ cum eum in ducit ad melius propositum:qui con festim aperit per bonum consensum et sequentem effectum: et sibi suo mi nistrat dñs gratiă in presenti ⁊ glo riam in futuro. Delectatur q̃pe dñs esse cum hominibus:adeo querit vbi mansionem apud eos inueniat. *Pul sat ergo ad ostia eorũdem multiplica ter:vt si pro vno non aperiantur et/sal tem pro altero. *Pulsat per doctorum verba:per bonorum exempla:per col lata beneficia:per illata flagella:per promissiones premiorum:per minas tormentorum : per passiones suas et sanctorum. Quidam autẽ sunt q̃ pul santi dño respondere nolunt. Quidã bsilliter resoldent: sed tñ eũ abire fa ciũt. Quidã aperiũt:si diu ops fe ce fecere cum non permittunt. Quidã ti aperiant et cum recipi mitantem sir pertinentibus aliis hospitibus eũ quasi pauperem eiciunt: aut quia do mus plena est vermibus non inue nit vbi caput reclinet. Quidam au tem dominum pulsantem recipiunt et alios hospites excludunt: et inter ei delectabilem preparant mansionẽ ve a nullo inquietet: et illi multa bo na per talem hospitem cõsequuntur. *Primi sunt q̃ ira sunt duri vt ad pul sum predicationem vel beneficia eo rum valeat aliqualiter molliri. Se cundi sunt qui se peccatores humili ter confitentur:sed adhuc non habẽt voluntatem deserendi peccata. Ter tii sunt qui in aliquo se emendant et in aliquo non: vt qui vsuras et res a lienas amplius accipere nolunt:sed acceptas refundere recusant. Quar ti sunt qui pro tempore compungun tur vel se emendant/sed cito recidi uant: vt faciunt qui alios hospitibus superuenientibus pauperes hospites eiciunt. Vospites sequentes sunt delectationes carnis/mundi/et hu iusmodi. Varia vtensilia sunt cogi tationes superfluę:que cor dis liber tatem angustant/et spiritum sanctũ extinguunt. Sed (vt dicitur) pauperes eiciunt & non admittit hospes. Quar ti ⁊ primi sunt qui bona inchoant et ad finẽ proficiendo perducunt. Dño istos mãsionem dominus facit ⁊ cele ualde diligit. In nocte ergo huius se culi semp debemus vigilare et cauere hostes solliciti esse ac expectare mã cem et dominum/omnibus in quali bet etate parati lucem perpetuam ministraturũ. Et ideo si in prima vi gilia et etate negligentes fuimus:ne sic desperare ⁊ a bono opere cessare debemus. Nam longanimitatis suę patientiam in suis non dominus subin dit[Sed venerit in secunda vigilia] et etate[et si in tertia vigilia] et ete te[venerit] i mente vel iudicio[et ita inuenerit]eos.s. vigilantes et in bo no opere perseuerantes [beati sunt serui illi]nunc in spe/et postea in re. vbi Grego. *Prima vigilia primeuũ temp⁹ est vite nostre.i.puericia. Se cunda adolescentia vel iuuentus. *Tertia autem senect⁹ accipitur. Quia ergo vigilare ꝛ prima vigilia nobis/ custodiat vel secundam : et qui in se cunda noluit/tertie vigilie remedia non amittat:vt qui cõuerti in puericia neglexit saltem in tempore iuuentutis vel in senectute resipiscat. Sed vt ait idem Grego. Nemo hanc lon ganimitatẽ dei negligat:ne tanto di strictiorẽ iustitiã in iudicio exigat / quanto longiorem patientiam ante iudicium prestiterit. vnde Zacias*. Satis est alienus a fide qui ad agẽ dam penitentiam rem, qm senectutis expectat, tunc dum est enim ne dum expectat misericordiam meretur iu dicium. Sed heu hodie homines flos rem iuuentutis in vanis consumũt: et fecem senectutis in agendo penitẽ tiam vix expendunt. vnde Sene. de talibus loquens sic ait. Quidã domi dum es amphora primum quod est vinum consumunt/ quodq; turbidum fuit bibunt. sic et etate nostra quod est optimũ in primo est: tdq; erubescit ea alio pacto patiamur vt nobis fecc seruiamus. Ut igitur hec vocat a similitudine et curarium in noctem quia in huius mundi nocte sẽ per debemus solicita lucem veturiũ .i. diei rum iudicii expectare [qua nescimus quando dominus veniat: an mane].i. an matutine[an gallicã tin].i. virilitate[an medio nocte] id est infenectute[an sero].i. senio. Et quia in quolibet horum statuum aliqui morimur/et domini aduentus est nobis incertus:adeo in quolibet sta tu et omnibus etatibus vigilare debe mus et parati esse per iustitiã ad re cipiendã mortem vt in morte domi num veniente recipiamus per bona voluntatem. Et ne quis cõfidat de sta tus dignitate aut scientie claritate si male seruierit/subungit q̃[seruus] ve non fit discretus in genere [qui co gnouit voluntatẽ dñi]debiã ⁊ ad im plendã obligatus[et non se preparat] ad bonum[nec facit eius voluntatẽ] ipsam in opere adimplẽdo:et erũ in pectissimo ac magis placito dño tio]qđ peccatur in multis et qđ conue nit non faciendo qđ faciendum scie bat. talis enim nõ ex ignorantia sed ex certa scientia peccat:⁊ sciẽter pec cans magis dñm conemnit ⁊ pl⁹ offẽ dit/ac vtinus in infernum descendit. Hec q̃ scientia aggranat culpã. vn de Grego. Vbi nonum ministeria scie pe,⁊ ethyca. Zenon culpa est veritã non apprehẽdere q̃ contemnere bus ola indicamur sed maior cogni tio fit maioris pene occasio. Unde sa cerdos eadem peccanis cũ populo mul to grauiora patitur. [Q̃ *unus aut dñs cognouit].s. voluntatẽ dñi:⁊ sci re potuit ⁊ negligens non fuit[et fecit]pena plagis]et plurimũ [vapulabit pauco]⁊ modico punie tur ceteris paribus q̃ qui sciẽter pec cauit ex certa malitia:quia ratio pec cat ex ignorantia q̃ omittat. De pec cato nili sciẽter affectato, hanc cũ alt quo vult ignorare aliud q̃ scientiã facere vel vitare ⁊ vt iccirco possit peccare. Ex magna ei ignorantia peccã do plerunq; cũ aliquis vult nimis igno rare cauto scientia possit ea a pecca to impedire vel retrahere. Multi q̃ dem estimantes se nimis vapulatu ros si nescirent quid operari debeat / aueruntne autem ne verbum oct ⁊ ve ritatem audiant vel intelligant. sed cum possent scire si summam velient adhibere, non vt nescientes si vt cõ temptores iudicabuntur quia nõ co gnoscere dicendo est qui apprehen dere vult sed non valet. Jn talib⁹ per sona ẽt in Job. Quo dixerit oco. Re cede a nobis:scientiam viarum tua rum nolum⁹. vñ Beda. Multi hãc sẽ rentiam male intelligentes nolũt sci re quid faciant:et quasi minus se vapulaturos estimant si nesciant quid operari debuerant. Sed aliud est ne scisse:aliud scire nolusse. Nescit nã q̃ qui apprehẽdere vult ⁊ non valet: qui aũt vt nesciat aurẽ a vere veritã et uerisimile/aste non nescius sed contẽ ptor dr. vñ et Chrysc. Non est eis excusatio cõdemnationis ignorãtia veri tatis /quibus fuit imuenibĩ facilitas si fuisset quesitũ facultas:nam veritas salus vite cognoscẽdi se magis debet queri q̃ querere. vñ etiã Aug. Multa scienda nesciunt aut sciẽdi tu curia/aut discẽdi desidia/aut verecũ dia inquirẽdi.et quidẽ hmõi ignorãtia non habet excusationẽ. Et iterũ. Frustra sibi de infirmitate vel igno rantia blandiuntur qui ve liberi peccẽt lib⁹ inter vel ignorãt vel infirmantur. hec Beda. Sed pauci per tenebrarum exclusantur. qi vt ait Leo papa. Juno tiate quoniãe mirab⁹ nostra eloquio bene ls homo cuidoiume instrue pia ceat scire cognitionẽ, vnde et Beda. Nemo igitur ex eo qđ dictum est ser uum nescientem voluntatem dñi va pulare plagis paucis / interpretan dum de remediis nescientia presumat: qui (vt ⁊ ita faciam) ex eo ipso q̃ ho mo est nec mala que caueat nec bona

poterit ignorare que appetat. Ut ait dicit hic glo. Inter oēs penas minima est eox q̄ pcter originale peccatum nullum addiderūt: minor postea eox qui ex ignorātia peccauerunt: postea eox qui ex infirmitate tamen feliciter: postea eorum qui ex malicia.

Ex ignorātia peccatur periculosi⁹.

Et nota q̄ licet grauꝰ sit peccare ex certa sciēta: periculosius tamen est peccare ex ignorātia. Deinde reddit causam tam dictox: q̄ ab omni [cui plus datur] ex cui plus cōmittitur de gratia [plus exigetur] et queratur et in hoc tēpore vt nō soluꝫ sibi sz etiā alijs proficere conetur: ne in die iudicij quādo de oībꝰ cōmissis ratio exigetur. Quāto enī dño plura dona t̄ bona homini cōferūtur magis t̄ maiore cōtēptu dñm offendit cum peccat. et ideo magis punietur, q̄ potentes potenter tormenta patiētur: et fortioribꝰ fortior instat cruciatus. Et ergo merito cognoscēs plus t̄ non cognoscēs minus vapulabit: q̄ isti plꝰ illi minus est cōmissum. Hoc specialiter potest intelligi de his que data sunt prelatis ad regimen alioꝝ: vel generaliter de his que data sunt vnicuiq; ad regimen ꝓximi. et hoc fuit

Beda.

quibusdam ꝓuisoris quibꝰ etiā cognitio dulce voluntatis t̄ exercēdi que cognoscunt facultas impēditur: multū aūt cōmēdatur ille cui cū sua salute dñi quoq; gregis pascēdi cura cōmittitur in maiori ḡ gratia donatos si delinquerint maiori vindicta sequetur. vñ

Chryso.

Chryso. Quāto enī maiora alicui bene facienda accipit: tanto magis est obnoxius pene ingratus existens: et negligens honore melioꝝ effectus. propter hoc vtiq; et ceteros pauperibꝰ magis punitur mali existētes: q̄ negligentes in cognitate facti sunt māsueti. hec Chryso. Et non tñ reddemꝰ rationem de his que accepimꝰ: sed etiā de his que accipere potuimus si per nos non stetisset, q̄ negligētes t̄ desides valde terrere debemur. ¶ Diario.

Nomine iesu christe qui nullis te lumbos restringere t̄ lucernas ardētes tenere: tu ipse illigeos nostros pcinge: vt nulla nobis dominetur iniquitas et ad nullū declinem⁹ peccatū. Lucernas nostras tu ipse fac ardere: ardētesq; custodi: vt nō refrigescat nostra charitas: sed semper ad viam iustitiam faciēdam nos nostra cogitatio / locutio / et operatio dirigatur. Fac me die vigilanter t̄ sollicite aduentū tuū expectare: vt lenis te suscipiēs ad gaudia eterna valeā te misērāte gaudere. Amen.

¶ De decem virginibus. Cap. xlviij.

Postq̄ dño ostenditur quedam antecedentia iudicium et monuit ad vigilandum: cōsequēter describit ipm iudicium. et q̄ntuor diuidit in tres partes: scz aduentū iudicantis: congregationē angelorū: et ꝓcessum iudicij. Tertia ibi. Tunc simile erit. Secunda ibi. Et congregabuntur. Prima ibi. Tunc simile erit regnum celox. Circa primum tria facit. Primo enim ponit parabolam. Secundo eam exponit ibi. Omnes quippe virgines. Tertio ex ea infert documentum ibi. Vigilate ergo. Circa primum duo facit. Primo ponit parabolam. Secundo eam applicat ibi. Tunc simile erit regnum celox. Circa primum duo facit. Primo ponit parabolam. Secundo eam exponit ibi. Quinque autem ex eis erant fatue

celebrãdum ẽt: q̃ nor illa sient dies illuminabitur. [Tũc surrexerũt oẽs virgines sue] facie ⁊ prudẽtes: quia ses bonũ ⁊ malũ resurget vt in iudicio apparẽãt [ee ornauerunt lampades suas.] .i. ornauerũt rationes operum suor̃ reddẽdas/cogitãdo ⁊ numerãdo apud se opera sua p̃o quib⁹ erpectabant remunerationem: nisi essẽt ornatus non est aliud nisi recursus ad mẽtem cogitãdo de iustitia operum suor̃ et bonitate circũstãtiar̃ ac reddenda ratione eor̃. hoc ẽt oẽ est ornatus ⁊ prudẽt⁹: sed infatuus est vana fiducia/in prudẽt⁹ vera. Ad veritatem ꝑpe ornatus lãpadis tria erigũtur: videlicet claritas viri/in quo significat puritas quoad seipm. plenitudo olei/in quo mia ad proximum. inflãmatio ignis/in quo fides cum dilectione ad deũ. que ois in prudẽb⁹ fuit: et infatuis deficiũt. [Sed fatue:] sua fiducia decepte [dixerunt sapiẽtibus. Date nobis de oleo vr̃o] q.d. Iustitia vestra sufficies est vos glorificare ⁊ nos excusare. excuseris ergo nos vel ceratis testimoniis de operibus nr̃is que vidistis: q̃ continentes ⁊ fideles [q̃ lampades nr̃e extinguũntur]. Opera nr̃a que videbantur nobis sincere/et clara do minꝰ foris apparere/in iudicio iudicis intus obscurabuntur: q̃ oleo vere gloie ⁊ intentionis recte ꝓtinantes.

Augu. Ad ꝑm Augu. quor̃ facta aliena iudicamus? eadem subtracta deficiunt. [Respõderũt prudentes dicẽtes. Ne forte non sufficiat nobis ⁊ vobis.] Ista pernitiosa ⁊ respõsio negligentis signat: q̃ nullus tũc ad alium quantũcũq; iustum poterit ꝓ aurilio habẽdo accurrere: nec alicui quãtũcũq; iusto poterit aliũ intercedere/ vir sibi soli sufficiet sua iustitia. vi Augu. Unusq̃sq; ꝓ se rationem reddet: nec alieno testimonio quisq; adiuuabitur apud deũ/et vir sibi quisq; sufficiet vt ei testimonium perhibeat cõscientia sua. vñ et Piero. Docnõ de pernitiosa sed de remote dicũt: q̃ quisq; de op̃ib⁹ alienis mercedem ꝑcipiet: nec possumus in die iudicii alienis meritis aliorũ vitia sublenare: sed ꝑ ꝓprius ad vẽẽdũ ⁊ emite vobis] q.d. ꝑm Augu. crimen eor̃ cõmemorãdo. Ut ecce nunc ꝙ vos admonet qui vobis laudes vendere consueuerant et vos in errorem inducere vt non coram deo sed ab hoib⁹ gloriã q̃reretis. Exemplarium est fatuitatis ꝓtinere i hoc q̃ bona opera de generecorderũt ꝓfanare laudis humane cupiditate. Considerate quid valuit vobis ꝓ tempore continenter vivere. [Dum autẽ venit emere] ꝓpter hoc venit vt emere. in quo implicatur q̃ remanet affectus ⁊ habitus vanitatis ꝓtenere. i. ꝑm Augu. dum inclinamur se in ea que foris sunt ⁊ solita gaudia ꝓpellere[venit sponsus] scz ille qui vidit cor. i. ꝓ: vt remunerationẽ bonꝝ faciat [et que ꝑ opa charitate fecerãt] parate erãt. Sex pudentes virgines/q̃b⁹ ꝑm Augu. bonum testimonium cõa deo conscientia perhibebat [introierũt cum eo ad nuptias] scz ad celestis regni gloriam/et ingressa ad celestis regni gloriam/et clausa est ianua]. i. aditus ad regni celestis patrie non est aliqua possibilis post iudicii. Janua ingr̃ triplex est: scz vite actualis/ qualiter agendum que modo oĩb⁹ aperiatur gratie ad meredum que modo oĩbus offeruntur: gloie ad intrãdum que modo oĩbus penitentibus reseruatur. ergo clausa est ex clausa reprobis: iustis electis: operib⁹ consummatis. Non est vt ait Augu. post iudicium ꝓtinere ꝓcũ aut meritoꝝ locus. vñ et Chrysso. Ita est terribile illud iudicium vt nec innocẽtia sibi cõfidat. Tãta ꝓmor erit olim etiã ferꝝ. vt nemo sine dubio se iustum innocẽtem sed ꝑfectum timeat ne forte reus existat. Obsecro ergo ꝓ ꝓpriis ẽtẽ interrogemus. Si cũ rimãt ipsi de se. Nam si nunc ꝓpria mole iudicium non recipit: ꝑ ꝓpria iudicium ꝑtam non recipit. vbi ꝑfectum habẽdi ꝑtam intercessio? Greg. cum mla nõ habet: nec intercessor valer. vbi etiã Greg. O si sapere in coelestis palatio possit: quid admirantibus habet q̃s ẽt venit sponsus/quid vultus ꝺmnis intrauerunt ẽt ex clausis est ianua. ꝺã amarissimus ꝺmnis ⁊ clausis est ianua. Tũc regni ianua iustis⁹ ꝺmnis⁹ aperitur que modo quotidie pernitiosꝝ aperitur q̃ nonnũq; tũc ventã ꝓmerite ꝺ modo tẽpus venie ꝓtum perdit. Ibi q̃ alio non potest mereri ꝺ perit qui bic ꝺ nullus ꝺ tollit. hec Greg. [Nouissime vo] per nimis ardẽs ⁊ fructuosum penitẽtiam/ venite ⁊ nobiscum virgines dicẽtes. Dñe dñe aperi nobis Jper hoc ꝙ vocant cum dñm significatur ꝙ crediderũt i christum. vñ Chrysso. Egregia quidẽ in dñi appellatione confessio/deꝰq; rerum iudicium fides est. Sed quid prodest voce inuocare si operib⁹ negem? non humanis verbis hec agũtur: sed conscientie tibi loquũtur. [Ait ille] quia si deus earũ fuit informidet ꝑm Augu. Magna ẽt seueritas post iudicium: cuius ante iudicium inestabilis mia ꝓtogata est. Ideo [respondens ait. Amen dico vobis/nescio vos .i. non cognosco] satis nostra approbationis qua soli electi a deo cognoscẽtur. q.d. Ideo vos desero q̃ vite meritũ in vobis non cognosco. Nescit eos ⁊ repellit. q̃ ꝑm Aug. Non tuerunt in gaudium ei⁹ qui non cordẽ deo sed vt placerẽt hoib⁹ vili sunt aliquid ꝑm ꝓceptis ei⁹ operari. In fine aũt intencionem cordium inuert ad nostram cordium cognitionem: dicẽs [Vigilate itaq;] ad habendum fidem charitate formamq; vos ad mortẽ et iudicium solliciti parãdo antaq̃ veniat sponsus vos ad hoc subito vocando [q̃ nescitis diem neq; horã] mortis vel iudicii. Si de vtroq; incerti estis. Ecce quo parabola rẽdit vr̃ q̃ ignotam⁹ diem iudicii ⁊ etiã mortis nostre dubie/solliciti testimonium bone conscientie nos ꝓparem⁹. ne si iudex nos inueniat imparatos cũ fatuis virginibus foris remanea⁹. Singulor̃ enim discutiẽtur actus/accusante vel excusante conscientia vnũquẽq; vñ Piero. Et hoc aũt ꝙ subdit [vigilate itaq; q̃ nescitis diem neq; horã] intelligitur vniuersa que dicta sunt ꝓmissa: ne q̃ ignoramus iudicii diem/solliciti nobis lumen bone operũ ꝓparemus. vigilia est opus est meritis ante mortem corporis. Ut aũt dicit Augu. non solum illi⁹ vltimi reportq; quo veturus est sponsus/sed huc ꝙq; dominationis diẽ et horã nescit. Quisquis aũt paratus est vsq; ad mortem que oĩb⁹ debetur: paratus inuenietur etiã cum filia vox media nocte somnie rie qua oẽs eunt ad aurilii sumus. Jeaq; ve dicit Chrysso. Beuoceꝰ ad memoriam ex̃plum q̃b⁹ de virginib⁹ refert: que ex clause sunt a thalamo sponsi ꝓpter olei defectũ. Ponamus nosmetipsos in illis que ex clausũtur: et inde quis dolor: que pena sit/si cogitemus posse etiã non eadem pari cum negligimus. Est ne aliqs ita lapide⁹ q̃ hoc exẽplo non moueat et timeat ne sibi incurrat/nisi Chrysso. Jgit vigilem⁹ et opera lucis agẽtes in vigilia hui⁹ vite omnimus lãpades nr̃as ⁊ operas vt habeamus cleu ac gaudiũ in conscientia nr̃a ꝓparati ingrediamur cum sponso ad nuptias regni celestis. Ait ergo hic Chrysso. q̃ videri exuuri de egypto expedit ⁊ ꝓtinere agnũ nisi simul maducare ⁊ ad eundem parati esse debeꝰ nobis q̃. quãq; nr̃i agni eucharistia maducat/ tãs debet esse expedita quasi quotidie exuuri de mundo. Ad hoc ergo tendit parabola vt ad sumpta oĩs cordis aperiam⁹ mata cuadam⁹ deserẽdo culpã: bona ꝓpere amur secrãdo iustitiã: et cum omni diligẽtia quotidie ex̃pectemus dñi aduẽtu cui⁹ nescim⁹ die neq; horam. vbi Greg. O: post peccata deus penitẽtia suscipit: si sciret q̃sq; de ꝓximi seculo quo tpe exiret/aliud tpus voluptatib⁹ atq; aliud penitẽtie apta re posset. Sed q̃ penitẽtia veniã sponsi det: peccata die crastinũ non ꝓsitr. Semper ergo ex tremis die debem⁹ mẽtuere: quẽ nunq̃ possum⁹ ꝓtendere. Jta hora nostri exitꝰ est semper in incẽdubita redẽptoris admonitio ante mẽtis oculos est semper ponẽda/ qua ait: vigilate q̃ nescitis diẽ neq; horã. hec Greg. Jlli ergo q̃ ꝓpectant vt in vltima hora conuertantur: falli possunt: q̃ vo in bono perseuerãt: fallinon possunt. Ois ẽt homo in eo iudicatur i quo inuenitur: et ergo nisi in bono iudicatur q̃ semper i bono inuenitur. Jgit (vt ait Ricar.) debet ais perfecta ⁊ assidue summoꝝ cõtemplationi dedita omni hora peregrinationis sue terminum ⁊ ergastuli hui⁹ egressum cũ summo desiderio exꝑctare/et ad illud diume cõtemplationis spectaculum q̃s in futura vita speramus animum suspendere: et in eiusmodi exꝑctatione vehemẽti desiderio anhelare vt ꝺ q̃s interim videt per speculum ⁊ in enigmate mereatur facie ad faciem videre.

¶ Oratio.

Dñe ihesu xpe spõse bone da mihi cũ prudẽtib⁹ virginibus bona opera ⁊ intentione recta acere ac in eis vigiliter ꝑseuerare: vt paratus imẽnus ad nuptias tuas valeã gaudẽter intrare. Pero dñe vt nostr̃ factas mihi fiũt meũ ante ꝙ veniat: et ne me ante finitr finaꝝ q̃ peccq iij

cata mea dimittas: vt in hora exitus mei virio diuina sup me non veniat: et potestas tenebraꝝ mihi non occurrat nec nocear: sed talem me dis examinationis reddat/qualem me fons regenerationis exhibuit. Amen.

¶ De talētis z bonis a dño seruis traditis. Cap.xlix.

Zi Warbei xxv. z iu. xlix.

Subiungit secūdā parabolam de talentis: que specialiter pertinet ad prelatos. qz licet eos maxime in prelatos inducit vt vigilātes gratias ex bonis a deo receptis bene vrāntur ad dei gloriam z sui profectionem et primi edificationem: ex fructu afferant exēplo seruoꝝ q̄ de talētis lucrati sunt z nō dissimulēte re muneratinec abscondāt in terra vel sudario predictis vrēdo ad mūdi gloriam vel rēporale lucrū seu carnale cōmodum: nec vt serui pigri z torpēs dānentur ac foras extra conuentum sc̄dum in tenebras exteriores z infernales eiciantur. Et primo circa statum prelatoꝝ specialiter z multiplicius ordo describit meritum z demeritum propīe actionis: secūdo iudicium discretionis. Ideo dicit [dico vobis vt vigiletis] benefaciendo et in bonis pseuerando [qz nescitis aduentū sponsi z iudicio] sicut hominis peregre proficiscentis incert⁹ est reditus seruoꝝ suoꝝ. Sponsus cū predicto [sicut hō peregre proficiscens] sm corpus. s. ad celestem patria corneum nostram portans: peregrinatis enim fuit celum carni. vel quia a nobis nō videtur in presenti [tradidit seruis bona sua]. s. [quinq; talenta duo z vnū] ad fructificandum [vnicuiq; sm ꝓpriam virtutem]. s. fidei primum ne quē grauaret nec cuiq; deficeret. Et est argumentū inde q̄ deꝰ nō ꝑcipit impossibile. [z ꝓfectus est statim] liberā eis potestatē operādi promittens [sibi aūt ip affectū voluntatis] q̄ quilibet talēta acceperat]. i. dotū quinq; sensuū z exteriorē scientiaꝝ quinq; sensib⁹ acq̄sita [z opanus est eis] p exercitiū exteriora egit [et lucrat⁹ est alia quinq;] qz merita sua multiplicauit et creaturis creatoꝝ/ ex corporib⁹ spūalia/ex spūalib⁹ eterna cognoscēs: ac fructū edificatiōis in primis faciēs. [Post q̄ diu autē peregrat]. i. intelligentia scripture equalis [iuerat west alta duo]. s. hominis sapiēte a se diffundēdo in primum per vba ꝑdicationis: z bonis operationis ꝑ exemplū edificationis. [Qui aūt vnū acceperat]. s. fidē intelligentiam scripture [abscōdit fodit in terra] caritate terrene intentionis z carnalitatis actionis [z abscondit pecuniā dñi sui] sine edificatione proximi. Ego. Talentū in terra abscondere est acceptū ingeniū in terrenis actibus implicare z non lucrū spūale q̄rere. In his ergo tribus seruis figuntur reprobi. Imperfecti qz plures. Perfecti/ et mali. Imperfecti qz plures indigent designantur in eo q̄ accepit duo quinq; pfecti in eo q̄ accepit decē. Mali in eo qui accepit vnū. Alii aūt multiplicant talenta qui ex eis facile opa bona. Illi vero absēdunt q̄ ecclesie vtilia vnt vel ex eis rēporalia nō lucrantur. Examinationis iudicium circa predicta ponitur cū dr. [post multo tēꝑ]. s. fidei adueniēte [venit dñs seruoꝝ illoꝝ: requirens a singulis de cōmisso [ratione] exquirens merita et exigens quod tradidit cū vsura. Quid quisq; accepit cōsiderer: et qd lucrū de accepto reportet pfect. [Et accedēs q̄ quinq; talēta acceperat]. i. ꝑparans se z cōfidens de reddenda ratione [obtulit alia quinq; talēta. z q̄ duo acceperat: obtulit alia duo] multiplicata eiꝰ talenta sunt multiplicata merita: q̄ offeruntur eiꝰ a deo acceptāntur [obtulit inq̄t dr. Dñe quinq; vel duo talēta tradidisti mihi] fatēntur gratifice et veraciter ei deputet qz ab ipso accepit [ecce alia quinq; vel duo supleratiua sunt]. i. multiplicata sunt merita ex gratia eius cum vtis liberi arbitrii. [Et ait illi vericus dñs eius. Euge] q̄s est interiectio gaudētis. i. sm Chrysd. Bene fit dñs seruoꝝ ꝓpriam humiliationē quoad scipsum: bene per diuinam affirmationē quoad deū z fideles p vtilē dispēsationē quoad ꝓximū. vel [serue bone et fidelis] quereꝰ in actibus finis gloriam dñi sui non suam [quia fuisti fidelis]. s. super bona vite ꝑsentis [supra multa te constituā] scilicet bona vite sequentis: de quibus ꝙ. dr. Quam magna multitudo dulcedinis tue domine quam abscondisti timentibus te. vñ Chrys. Pauca sunt que in hoc seculo nobis ꝓstantur: multa que in illo seruantur. Et Hieron. Omnia que in prelatura habemus licet magna videantur et plurima: tamen comparatione futurorū parua et pauca sunt [intra in gaudium domini tui] set sufficit que nec oculus vidit nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit. et bene dicit [intra] vt ex omni parte sit gaudium: sursum ex vsione dei / secūdum ex cōsideratiōe inferni. interius ex gloria conscientie/exterius ex decore omnis creature. Gloriose cōsummato cursu certamine in gaudium domini sui merabit: qui cētum milibus predicans vel vnam aiam lucratam domino suo reportauerit: nec ideo minus gloriose si nullam / quomodo fideliter pro posse faciat quod faciendum est pro salute. Nēpe miles strenuus in certamine cōmendatur si constanter et legitime certauerit: ceteꝝ si dominus suo triūphum non obtinuit, sicut doctor gentium repostram sibi habere coronam iustitie gloriabatur / non minus q̄ si omnes quos conuerterat in vera fide et vitatore sancte matris ecclesie perthisset. [Accedēs autem q̄ vnū talentum acceperat ait. Domine scio qz homo durus es] grauiter punies delinquentes [meris vbi non seminasti z congregas vbi nō sparsisti.] Seminat deus nobis in predicatione veritatis: spargit virtutes in exemplo bonitatis. merit ergo vbi semen legis vel euangelii nō minister uitur: colligit vbi bonitatis exempla in partibus veteris vel nouitatis et nō sparsit. In prelatis etiam ecclesie non solum requirit bona in persona, ꝓpriaꝝ etiam in aliena. s. in subditis cōmissa cor officium est altoꝝ et maxime subditos inducere ad bonum [z timens]. s. aggredi alteroꝝ vite statum ne ipse pereliteret ārēs salutem aliorum [absconditalentum in terra. hoc est. non sumendo nostra mihi data ꝓpter eterna sed ꝓpter terrena]. s. Cece habes quod qz habui nec alijs ministraui. Iste timoꝝ serui pigri nō est nisi pusillanimitas bene agēdi. vt aūt dicit Chrys. Etsi talentum non perdidit, tenuit tamen est damnatus qui cum humana dei semen acceperit tempore seminationis non seminauerit, domino suo damnū fecit z si semen non perdidit: quia poterat interim facere si opportuno tempore seminasset. [Respondens autem dñs dixit ei. Serue male] ꝓpter cāuillam respectu domini [et piger] in multiplicatiōe respectu proximi [sciebas quia meto vbi non seminaui, multo magis vbi seminō [et congrego vbi non sparsi] multo magis vbi parti. q. d. ꝓpio omissōe veritatis et virtutum iudico illos q̄bus non predicauit nec exēplū bonitatis ꝓpotui: ergo multo magis te cui talentum notitie nec ad negociandum commisi: z ex hoc te accuso quo te excuso. [Oportuit ergo] ad tuum meritum et ad alterius cōmodum [te pecuniam meam]. i. sermonem vel legem [oare] gratis [ad mensem]. i. ad aliorum refectionem interiā [et committere nummulariis] i. auditoribus qui quod audiūt operantur: vel potius docere alios q̄ postea alijs ministrarent [et ego veniens] ad discutiendum merita [recepissem quod meum est cuꝫ vsura]. i. te et ꝓpos quos mihi acquisiuisses: hec em est vsura spiritualis. s. lucrū animaꝝ. q̄ maxime placet deo. [Tollite itaq; ab eo talentum]. i. donū sibi traditum. s. naturalis ingeniū vel notitie. et loquitur permissiue: quia dominus auferri permittit intelligētiā vel per vitia vel per demones qui hō infatuatur in eligendo malū vel infatuantur ꝓpter scientie abusū. vt non recipiāt mercedē sed penā: q̄ bona diuinit⁹ collata nō cedēt male operātib⁹ vel ociosis ad gloriā/ magis ad confusionē [z date ei q̄ hz decē talenta]. q̄ danario reprobor cedet ad gloriam electorum. sm illud. Zerabit iust⁹ est videbit vindictā. ex quo patet q̄ non permittit deus fieri malum nisi inde eliciat aliquod bonum. Iustit autem potius dari illi q̄ habebat decē q̄ illi q̄ habebat quattuor: q̄ minus habuit qui quinq; acceperat q̄ qui duo. per quinq; enim significatur exteriorum scientia sm quinq; sens⁹: sed per duo operatio voluntatis z intellect⁹. oportuit ergo illi qui habuit exteriorum scientiam z administra-

Impossibile non ꝑcipitur.

Pusillanimes.

C Talentū malis ceretur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Habenti dabitur.

tionem dari intellectū interiorum q̄ per vnū intelligitur talentū [Omni enim habenti] et bn vtenti [dabitur] incrementum eius q̄s hz [et abundabit, habenti enim solicitudine mentis strandi verbū dei dabitur gra: et abundabit in efficaci doctrina. Sic habēti charitatem dabitur augmentū charitatis et abundabit visp̄ ad p̄fectionem. Item habenti meritū dabit premium: et abundabit q̄ remunerabit tm̄ in conspectum. Augetur enī gra ei qui laborat in ea: nā labōrādo meretur augeri. Et ei q̄ reperitur in gra dabitur gloria: et abundabit non solū de sua et aliop̄ glorificatione / sz etiā de impletione iustitie in malop̄ repro bationē. [Ab eo autem qui non hz studium vel charitatē et bonum bene collati vsum [et quod videtur habere] naturali ingenio vel studio literarū ac donū sibi collatū [auferetur.] Item et q̄ non hz fidem / vt in deo nō credendi tm̄ fidem q̄s videtur habere. i. lenis scientiam auferetur ab eo. Item et qui in morte non inuenus fuerit in gratia: bona nature et gratie cedent

Augusti. ad penam. et autē dicit Aug. Omnino res que data non deficit si habeatur et non datur / non habentur quomodo habenda est. et cet ibidem dicit. Quare habenti fuit misericordia: auferre nō habenti iustitie. Prudenter ergo et fideliter laborantem ac bonum vsum in dei munere habentem amplioti gratia dominus donat: et octa sec̄ retentem ac munere dei non bene vtentē eo q̄s dederat priuat. vnde dicit

Gregō. Charitatis lumen. q̄ quisquis charitatem habet etiam alia dona percipit: quisquis charitate non habet etiam dona que percepisse videbatur amittit. Deinde [inutilem seruum] tollēte priuatum iubet mitti [in tenebras exteriores] i. corpora les. quia vt ait Hiero. Dominus lumen est: qui ab eo foras mittitur caret lumine. Exteriores tenebre sunt corpora interiores sunt mala animę. vnde Gregorius. Interiores tenebre

Gregō. sunt cecitas mētis: exteriores eterna nor damnationis. qui ergo hic spōte cecidit in cecitatem mentis: illic proiectur in noctes damnationis. vnde

Raba. et Raba. Per pēnā in exteriores tenebras cadit qui per culpam suā spōte in interiores cecidit: ibi cogetur pati tenebras vitionis qui hic libenter sustinuit tenebras voluptatis. hec Raba. [Ibi erit fletus] prementis ex fumo caloris [et stridor dentium] et passione frigoris. vel [fletus et stridor dentium] i. dolor meritis et cruciatus ad ista reducitur omnis pena infernalis. ecce quia non solum q̄ mala operamur sed et qui bona nō facimus vltima pena punit. Possume eni per quinq̄ talenta intelligi bona nature / bona gratie / bona scientie / bona potentie / et bona eq̄nimitatis. Per talēta: enim per bonum vsum talentum potest homo sibi acquirere celeste regnum. et aliquis habens omnia ista a deo collata: nullo plura sp̄ōrū: nisi vnū tantum. aliqui etiam sunt qui talēta multiplicant et geminant bene vtendo predictis ad sui perfectionem et proximi edificationem: alii abutendum in terra qui vruntur ad mundi gloriam et lucra temporalia. Deo

E dem quoq̄ Augus ponit parabolam [de homine nobili] sez christū q̄ non solum secundum diuinitatem verum etiam secundum humanitatem et nos ratione diuersi generis omnis est: qui sp̄ualitatem dei patris / et sm̄ humanitatem dauid regis filius [qui abiit in regionem longinquam] asserens in celum empyreū [accipere sibi regnum] sez ad iudicium generale in medio tēpore / et etiam ad iudicium particulare in cuiuslibet hominis mente. [et] primū illuc ascenderet [vocatis] per electionis gratiam [decem] propter decalogi observantiam [servis suis] propter obedientiam animodum. vel [decē seruos suos] i. christianos et fideles vnumquemq̄ eorum vnum talentum numero denario / q̄ significat perfectionem boni. vel [tradit illis] gratis [decē minas] i. talentū scilicet bonū. sc̄ipsum deo eligi in perfectum [ad negociandum donec veniam] ad iudicium: quos veniens erigere cū vltra et excrescentia. sm̄ Beda. vna decem drachmis appendimus: decē enim centū drachmas. i. centū libros facimus: quo numerus perfectus designatur. et sicut scripture sermo: erigere celestis perfectionē significat / ita numeri cētenarii pendere fulgeāt. vel p̄ decē minas intelligitur vniuersus bonus dei propter perfectionem ipsius denarii. Mundum ergo vertens deus alioꝝ dona ad negotiandū et multiplicētur q̄ fructus bonop̄ operę

Gregor. q̄ ipse meriti currit vsq̄ ad iudicium / de quib⁹ queret iterū meritop̄ redditurus cumulum premioꝝ. hec paterō negocium vt ait Greg. tunc ve nos agimus si viuēdo et loquēdo. primo rū alios lucramur: si infirmos quosq̄ celestis regni gaudia predicādo i sp̄ō amore roboramus: si proximos ac nimidos gehēne supplicia terribiliter insonando flectimur: si nulli cōtra veritatem parcimus: si supernis amicitiis de iam humanas inimicitias non timemus. hec Greg. Usura quippe est quod ex munere vtrra sorte accipitur. Et certe dominus dño nobis pecuniam siue gr̄a et doctrine / et iubet eam cū vsura et excrescentia. primo cum eribuit doctrinā fidei ad credendum / exigit vt q̄s credit ore confiteatur / et facit ut q̄s confitetur opere compleat. terriovt ex auditis in lege dñi meditando et legendo et etiam alia intelligēdo inquirendo. vt quod cognouerit docere non cesset. Isto est partibus denarius vite fundatur et terne. vnde Grego. Inquantum vos p̄ fecisse pensatis eni alios trahere vobiscum satagitis: in via dei habere socios desideratis: et si ad deū rendita curare ne ad eum soli veniatis. hinc enim scriptū est. O qui audit dicat veni. vt cum in corde vocē superni amoris susceperit: foras etiam proximis p̄cē exhortandis reddat. hec Greg.

Tertullia. [Accepto aūt regno] dño seruorum illis / redieus iussit eos vocari ad se vt sciret quantum quisq̄ negociatꝰ esset. Et cum primus veniēs cū mina sua alios decē / et alter cum mina sua alios quinq̄ acquisitas obtulisset: cōmendans eis dño dixit primo [Domine] altero vero [et tu esto sup quinq̄ ciuitates.] A. Gandelb. Fm vtēdo de felicitate eius qui per tuam doctrinā ad bonum. Seruis aūt bonis minas cum lucro restituentibus piger seruus minā suā sine lucro obtulit quā in sudario ligatā habuit [quia molliter et delicate vitā do decretū cōmissā non accrescere laborit⁹ et fatigationib⁹ tra dere tolerans et precepta dona sub otio torpens et ignaue abscōdere] sic tibam vnā sine cpidoso rāq̄ mortuā / repositā in sudario habuit. Sudarium est pānus in quo mortuoꝝ corpora mortuoꝝ: et ideo mina i sudario reposita signat donū dei a bonis operibus otiosum rāq̄ mortuū. Iusto ergo q̄ de bonis suis dñi operādo meritū fecerunt cōmendatio a dño et remuneratio: pigrum qui in bono operis tuo torpedo minā suam in inferno tegunt reprobatio et damnat: vtrisq̄ modo sm̄ quantitatē meriti vel delicti / quia gradꝰ sunt et in gaudiis et in tormentis. Iste [homo peregre pfi. cē] sez christus ad partē alterā cōtra: i mar. [reliquit] corpus inter [et mare] i. ecclesia quā ēt dño diuine potentie pīdio destituit [et tradit seruis] potestate cuiusq̄ operis [suā] quā dño ꝛ delituo octo talentū sm̄ mat. et decē minas sm̄ lucam: tribuit eis facultatem intelligendi operandi bonis dimittendo eos agere sm̄ libertatem sue voluntatis [et ianiton] q̄ ducit in dñm̄ celi [precepit vigilare] et. i. cum pdicat et presit cū ois. Si nō animaduerto iniquo iniquitate sua. sanguinem eius de manu tua requirā. vnde Beda. Janitor aūt precepit vt vigilaret: q̄ ecclesi pastorum cōmisse sibi ecclesie iubet curam impendere. nō solum aūt rectores ecclesie sed cēoviculare precipimur / simplices eccles cu stodientes ne antiq̄ hostis mala suggestio turbet me nos dño dominicio inueniat. hec Beda. Janitor etiā est ratione: que debet esse vigil ad claudendum ostium consensus diabolo. et ad aperiēdū christo qui ad ostiū pulsat quando ad bonum inuitat. Negocietis mur ergo fideliter de bonis nature / gratie / et fortune nobis datis: quia de omnibus ratione reddemus. Fugiamus pigritiam: quia piger locū diabolo preparat: et otiositas quasi pulmonor est diaboli in quo requiescat. Oībus eoq̄ modis quib⁹ possum⁹ nesmetipsos emendando vel alios admonendo talentum dñicum erogare et erogando multiplicare studeamus: vtpote de quo in districto iudicio ratione reddituri sumus. Nec ei se aliēs ab hac negotiatione excusare poterit: q̄ nullus est qui talentū non accepit. vnde Grego. Sciendū vero est q̄ nullus piger ab hac talenti exactione

Gregō. Talenti securus est: nullus nāq̄ est qui veraciter dicat / talēta minime accepi: nō est vlī ratione ponere cogar. Talenti em̄ nole cuilibet pauperi etiā hoc ipsum reputabitur quod vel minimum

Ezec. xlii.

Beda.

Janitor.

Piger.

E

Grego. Talenti exactio.

acceptę. Illius nāq; accepit intelligẽtię ponū: predicationis ministerium debet ex talento. alius terrenam substantiam accepit: erogationem talenti debet ex rebus. alius didicit artem qua pascatur: apta ars ei in talẽti acceptioe reputatur. alius familiaritatis locum apud diuitem meruit: talẽtum profecto familiaritatis accepit. Habemus igitur intellectū curet oino ne faceat: habemus rerū affluentiā vigiliet ne a misericordię largitate cōpescat: habemus artē qua regatur magnopere studeat vt vsum atq; vtilitatem illi⁹ cum proximo partiatur: loquendi locum apud diuitem habemus pro pauperibus intercedat. Tantum quippe ab vnoquoq; nostrū veturus iudex exiget ąntum dedit. Consideremus ergo que accepimus / atq; in eorum erogatiõe vigilemus: nulla nos a spiritualis operę terrena cura impediat: ne si in terra talentum absconditur talenti dñs ad iram prouocetur.

Augusti. vnde Augu. Unusquisq; qđ habet pfici alteri: quicquid pl⁹ habet largiatur incipt. Alius habet pecuniam / paſcat pauperem: vestiat nudū: ędificet ecclesiam: operetur de pecunia qđd boni potest. Alius hz cōsilium / regat proximū: pellat tenebras dubitationis ince pectoris. Alius hz doctrinā / eroget de cellario dñi: ministret cōfortet fideles: reuocet errātes: quęrat perditos: ērū potest facere: est quod sibi erogent pauperes. Alius claudo pedes accōmodet: alt⁹ ceco suos oculos ducendo prębeat: alius visitet infirmum: alius sepeliat mortuos. & una ista in omnibus: vt prorsus difficile inueniatur aliquis q̄ nō hz vnde aliquid alteri pręstet: & illud extremum & magnū quod ait Apl⁹. tantucē onera vestra portate &c. vnde & Chry. Omnia inferamus ad proximorum vtilitatem: talenta enim hec sunt vniuscuiusq; virtus: siue in pręeminẽtia / siue in pecuniis / siue in doctrina / siue in qualitercūq; tali negocio. Nullus dicat esse vnum talentū habeo & non possum facere: potest et per vnum approbatus esse. Non est est vidua illa pauperior: nō est petro et ioanne rusticior: qui & idiote & illiterati fuerunt: sz tamen quoniam de fide rum monstrauerunt & ad cōmunem vtilitatem omnia fecerunt / celos apprehenderunt. Nihil enim est tra deo amicum sicut ad communem vtilitatem vtere: propter hoc sermonem nobis dedit deus & manus & pedes & corpoīa virtutem & intellectū et sensum: vt omnibus his & ad proximorum vtilitate in primur. Ꝑ hoc est multis hic nobis sermonib⁹ negligenda circumone. Instat enim beatus Paulus rationium ferens et dicens. Dissolui et cum christo esse multo melius est: manere autem in carne magis necessarium est propter vos. Et ei q̄ ad christum erat discessum prepetunt, primi edificationem: hec enim maxime est esse cū christo/vnumquemq; eius nihil est ita sicut quod expedit proximo. Si enim in secularib⁹ nullus sibipsi viuit: sed et artifex et miles et agricola et negociator: id quod proximo prodest conficiunt vniuersi multo magis in spiritualibus hoc oportet facere: hoc est maxime est vtinere. Qui sibipsi viuit solum & omnes despicit: superfluus est & nequo mo negq; generis nostri. hec Chryso. Ex predictis videmus q̄ aliquis fidelis in charitate manēs qui absq; fine scandalo vitio est vel esse potest: pro numquam quod vitam eternam: peccat cum mortaliter si se transferet ad eremum actiuę. vel monasteriū vbi alios nō instruat verbo vel exemplo nec curam quam posset et deberet circa proximos gerit: quia ita abscondit talentū et est seruus piger. De infirmis autem nō loquimur qui de facili scandalizantur: quia eis est rerum fugere cēsoria primus et laqueos diaboli. Si contra videtur quia prelatis actiue cōtemplatiua. dño enim dixit martę / Maria optimam partem elegit q̄ nō auferetur ab ea. et Piero. in plurib⁹ locis ep̄l'arum suarū vsq; adeo libert actiue contemplatiuam: vt viros religiosos & multo vtiles vocet ad eremū / quasi nihil boni in mundo operent habito respectu ad vitia mundi et anachoritas. In his ergo videtur necessarium vt quisq; vitam suam cōsideret: & ad quod opus ipse sit aptus: et prudenter pensēt. Si enim ad contemplatiuam sit habilis: et ad eremum deuotionis: tute se transferat ad eremū eius seruio pro se et alijs: & eo plus proderit eis in eremo pro ipsis orādo & in mundo eis predicando. Neq; ubiq;

Ambro. Victorin.

Chryſost.

dit precium dñi sui in terra / sed in dominicē non predicet. quia talēta orationis & deuotionis in quo amplius valet & meliorem se sentit / omnibus erogat. Nec piger dici debet ꝙ totus in sancta deuotione et oratiõe / ieiunio / vigilijs / & sic em est. Verumtamen si quis videret gregis sibi cōmissi periculum imminere & nullum idoneum in curam gregis sibi succedturum: periculum esset gregem deserere & ad eremum se transferre / licet habilior ad orandum fuit nōmodo de suo scandalo non presumat. Prelat⁹ quidem qui idoneus est ad predicādum et plures instruere potest / ac sibi et alijs in tali officio vtilis est: talis fraternam charitatem non obseruat si populum sibi cōmissum relinquat et se ad eremum transferat: eū vtilior in agro predicatiōis ꝙ in eremo esse possit. In his vero quęq; in charitate manentem spiritus sanctus docebit quid ei melius faciendum sit: nec sollicitari circa hec inquisitoris questionis sat facit. Diuo.

Ꝺ Diuo

OMnine Jesu christe qui nobis tua dona misericorditer tradidisti monens vt vigilanter et sollicite agentes ex eis fructum afferamus: da mihi indigno seruo tuo de bono a te receptis vigiliter negociari et ea per fructus bonorum operum multiplicare: eisq; ad tui gl̄iaz / proximi edificationem / et mei perfectionē sic bene vti vt cum seruis tuis bonis et fidelibus merear remuneratori / ac te iubente intrare gaudium felicitatis eterne / et sic recipere ꝙ preparasti diligentib⁹ te bone iesu. Amen.

¶ De vētilatiõe aree in extremo iudicio. Cap. l.

Ad Rom. xiij

NOstremo ponit tertiam parabolam. que primet ad uetuos / quoniam est sermo de: pro quorum talibus remunerabuntur: desistētes autem a talibus condemnabuntur. & describitur ventilationem aree que fiet in extremo iudicio ad modum ipsius dñi iudicij. De hoc euangelio dicit Augusti. Si quis esset qui de tota

Augusti.

Euāgelij huius vtilitas.

Aduertus duplicis discretio.

Remig.

Chryſoſt. ps. xlix.

Angeli cum dño venient. Chryſoſt.

Chryſo.

sacra scriptura nihil aliud sciret nisi solūmodo lectionem istā pręlegentem / hoc solum sibi sufficeret ad salutem: quia continetur hic merita et demerita / premia et supplicia bonorum et malorum. Condemnatio autē iudicis in hoc aduentu fiet: ponit per oppositum conditionū eius in aduentu homo. Venit ergo primo in humilitate: apostolorū pauperū societate: et prophetis infirmitate. Secō veniet in maiestate: angelorum societate: et iudicis dignitate [Venient ergo filius hominis / sez virginis ad iudiciū [in maiestate sua] qua tūc iudicaturus apparebit in forma hois gl̄iosa ꝙ in primo aduentu iudicādus apparuit in forma passibili et infirma. Ubi Remigius. In maiestate deitatis iudicaturus aduenit qui in humilitate seruis iudicandus apparuit. itaq; tradendus in proximo cruci promittit gloriam triumphantis: vt securiora scādala hac promissione cōpensaret. vñ Chrysostō. Deus manifeste venit. manifeste (inq;) nō iam occulte in corpore sicut aduenit vt. cū cuncta bona cognoscerent: sed manifestius in gloria vt cūcti mali cū cōfusione muniter qui cōspexerunt eū in humilitate / cognoscāt eum in potestate: et qui sere noluerunt ꝙ dulcis est mia et / sentiāt ꝙ grauis est ira ipsius. Hec Chryso. In forma ergo humana venit vt ab omnibus videri possit. si enim in forma diuina veniret nō posset videri a malis: qz talis visio non est sine delectatione maxima ą tunc nō cōpetit eis. et ideo dicit [cum venerit filius hominis] In famulatu nūt et⁹ [venient cū eis angeli eius cum eo] prępe iudicis honore: et tanq; testes actuū humanorum et executores sententie ferende per ipm. vnde Chryso. Oēs enim angeli cum ipso aderunt testates et ipsi ąm administrabunt missi a dñatore ad salutem hominū. [Tunc sedebit super sedē maiestatis suę] .i. in ecclesia in qua apparebit cum omnipotentia sua: et per quod significat potestatē iudiciariam ꝙ ēpo homini est data [et tunc cōgregabūtur ante eum] tanq; ante iudicē sibi [oēs gentes] ois tpis / ois ordinis / cis etatis: quia nullus poterit tunc latere vel se abscondere. vnde Chry. Ubi illuminatio euangelii ad oēs gentes predicata peruenit: tūc oēs gē

Chryſo.

tes inestimabiles facte sunt: et ideo tunc iuste ad iudicium cōgregabuntur omnes. [Et separabit eos ab inuicem .i.s. bonos a malis [sicut pastor segregat oues ab hedis] hoc est sunt simul in pascuis oues et hedi: et in vespere pastor eos segregat. sic in vita presenti sunt in ecclesia simul boni et mali: sed in vespere mortis seu mundi separabit ihesus bonos a malis sicut oues ab hedis. Separabit inquam merito omnia merita discernēs dolioso loca varia assignando: vocabulo diuersis nominibus appellādo/ hos hedos illos oues. In ouibus intelligitur innocēna bonorum propter simplicitatem/mitritatem/fecunditatem. In hedis intelligitur perversitas malorum propter petulantiam/ferocitatem/iracundiam. Chrysost. Deinde a neib⁹ vnusquisq; modū ostendit/hos quidem hedos vocās: hos autem oues. vt horum quidem infructificationem ostendat: nullus enim ab hedis fructus fit. horū autē multum questum metens: multus omnī est questus. et a lana lacteq; et ab his que pariuntur/a quibus vtuntur de seruis est hedus. Et iterū. Oues homines iustos propter mansuetudinē quia ipsi neminem ledunt: nec propter patientiam quia cum a malis iniuste lesi fuerint sustinēt. hedos autem homines peccatores dicit: quia in capite hec naturaliter sunt vitia: libidio pudicicie animalibus/superbia/ira/inuidia/concupiscentia gule/et clamoribus super omnia garrulū. In omnib⁹ his vitiis peccatores abundant: et iō hedis sunt assimilati. hec Chrysosto. [Et statuet quoq; seu bonos [a dextris suis: hedos autez]seu malos [a sinistris.]in ipsa positione dextre et sinistre tam eternie vtraq; pars cognoscere poterit cui misericordia et cui miseria imminet. vnde Chrysos. Iustos quidem ad dexteram constituet/peccatores ad sinistram et vnusquisq; meritorum suorum conditionē et ipsi⁹ loci qui tirate cognescat. Merito iustos ad dexteram collocabit: quia nūq; cognouerūt sinistram. merito impios ad sinistram: qt nūq; cognoscere voluerunt dexteram partem. vias enim que a dextris sunt nouit dñs: puersi autem sunt qui ad sinistram sunt. et iterum. Si sinistris sunt qui querunt temporalia: a dextris q̄ querunt eterna. vnde Remigius. In dextris eterne beatitudinis cōfirmabuntur qui amauerunt eterna: in sinistris eterne miserie qui cupierunt presentia. nam et ipsa transitoria dei dona respectu eternorum vocātur esse sinistra: eterna vero dexterā quia sunt potiora. hinc est illud. Cor sapientis in dextera eius. et cor stultorum in sinistris illius. [Tunc dicet rex his q̄ a dextris eius erunt].i. bonis. hic nō dicit filius hominis sicut supra: sed rex ad cuius apicem pertinet subditos regere/leges condere/transgressores legis punire/et obtenturos eis premiare. quod tunc apparebit manifeste. Tunc non queret pilatus: ergo rex es tu? Tunc non dicent iudei: non habemus regem nisi cesarē. Vere erit inq; rex [venite benedicti patris mei].i. a patre meo q̄ a patre benedictionem gratie accepistis: quia non nisi benedicti primo per gratiam et meritum vocamur ad beatitudinem eternam et premium. non dat enim dñs pacem eternitatis nisi supra pacem pectoris. vel sm Raba. dicitur benedicti quibus pio bonus meritis debetur eterna benedictio [possidete]et eternaliter tenete [paratum regnum]celorum /locum sanctorū [a constitutione mūdi.]vbi Chrysosto. Antequā enim vos nasceremini (aut)hec vobis parata sunt. et prepparata: quia vidit vos tales futuros. Remigius. Rex regum sine principio verborum loquitur .i. manifestabat consentaneas et meritas dicendo p electionem glorie. Venite benedicti patris mei promoti ad obtinendum regnum vite predestinatum vobis a cōstitutione mundi. hec Remigi. Tunc mundi constitutionem paratum fuit per predestinationem: a constitutione mundi per creationem: ab ascensione mundi per apparitionem. Attende bene dulcissimam inuitationem dñi cū dicit: venite benedicti patris mei. O q̄ felices et beati qui hoc dulce inuitatorium ad se dirrenum meruerint audire dire/et a dño inuitati regnum ei⁹ p̄cipere. Frequentemus ergo nunc et cantemus benete inuitatorium ecclesie dñi. Venite exultemus dño, vt tunc cum electo mereamur audire inuitatorium dñi et regnare sine fine cū eo. Et cōmemorabit dñs sex opa mie in se capite et in membris suis ꝓpe

rum facta: que sunt pascere esurientem/potare sitientem/colligere hospitem/vestire nudum/visitare infirmum/consolare vinculatum: et per hec tueelligitur septimū quod est in eobia .i. sepelire mortuos. Unde versus. Visito poto cibo redimo rego colligo condo. Et sm quosdam non erit aliud hec cōmemoratio: nisi qt ostendet merita sua pro quibus saluandi sunt vel eripiam damnandi. vbi Chrysosto. subdit. Putas ergo gaudio extollitur sanctus quando in conspectu omnium angelorum quod fecerunt dño⁹ ipse fatetur se accepisse: nam tale videtur opus eorum non quale eorum est /sz qualis persona illius est qui accepit. hec Chrys. [Sed iusti] quasi laudem fugientes [interrogabunt quādo hec tibi fecerimus.]sm Remig. In cōscientia suis ita respondebunt non dubitantes vel diffidentes de verbis dñi: sed vel stupentes pro magnitudine miserationis regis: vel quia parui videbatur eis omne bonum quod fecerunt comparatione premii. vñ Apostolus. Non sunt cōdigne passiones huius tpis ad futuram gloriā que revelabitur in nobis. vnde Chrysosto. O humilitas. que nec post mortē desicca. Homo enim malus etiam falsis honoribus delectatur/vir autē bonus etiam sibi debita laudem fugit. sic et sancti debitam sibi laudem repellentes dicent: quando te vidimus esurientem: hec Chry. [Et respondens rex dicet illis. Amen dico vobis].i. eo est dico tpe [fecistis].i. opa mie exhibitibilis [vni de his fratribus meis minimis /mihi fecistis] fratres sunt quia fecerunt voluntatem patris: minimi vero quia fuerunt humiles et abiecti. vbi Chry. O bonitas rpi. Adhuc in corpore cōsortibus erat in mundo: fuerat verisimile ratio vt propter simplicitatem/humilitatem fratres suos homines appellaret. quid autem dicamus ꝙ in ista gloria constituus ad hoc cōsentus est eos dicere fratres? q̄ bonus sufficeret ad laudem si vel bonos seruos illos vocaret? Et iterum. propter hoc enim sunt fratres: quia humiles: quia abiecti et contēptibiles. hoc enim tales maxime in fraternitatem vocat. vnde Augustī. Minimi ergo qui sunt rpi: hi illi sunt qui ola sua dimiserunt et secuti sunt eum: et quicquid habuerunt pauperib⁹ distribuerunt vt deo sine seculari cōpede expediti seruirent/et ab onerib⁹ mūdi liberos velut pennatos sursum humeros tollerent. Hi sunt minimi. gremini: quia humiles: quia non elati/non superbi. Apprehēde minimos vtros et grane pondus inuenies. hec Aug. Ppe tragi in esurientibus esuriam sitientib⁹ sum: in infirmis egrotabat in aliis similiter patitur. Magna ergo reuerentia suscipiendi sunt minimi et pauperes christi: et cū magna veneratione seruiēdum est eis: siquidem rpc in eis suscipitur et honorator. vnde Grego. Ad tribuendū ergo pigri cur estis: quando hoc qd facturi in terra potaturis sedenti in celo datis? hec premissa sunt opera mie ad corporis miseriam pertinentia. Ad animas vero spectat vt esurientem et sitientem iustitiam panē verbi dei reficias et pocm sapiencie refrigeres. errantem per heresim vel per peccatum in domū matris ecclesie dei reuoces: innocentem a malis protegas: nudum a bono opere virtutibus ornes: infirmum in fide cotrobores: tribulatione seu carcere tristicie oppsso subuenias: oppressum defendo vel cōsolādo. qui eni hec facit verā dilectionē et charitatē adimplet. Et hec maiora sunt q̄ alia premissa: quia vt ait Greg. Plus est vbi pabulo victurā i perpetuum mentem reficere/q̄ ventrem morture carnis terreno pane saturare. vñ Chry. Si hec ola corporis corporib⁹ rpi ministrare magne beatitudinis est que ossimo post modicum sunt perituri: putas quante beatitudinis est hec omnia spūaliter alab⁹ perituris ministrare/quib⁹ vificare possint viuere in eternum? Quanto melior est alia q̄ corpora? quo meliora sunt que ad salutem aiarum q̄ que ad sustentationem corpoꝝ ministrantur. [Tunc dicet rex his q̄ a sinistris eius erunt].i. reprobis q̄ sinistra .i. temporalia sedm viverunt ardēter amauerūt. Discedite a me] o infelix discessio/o dura separatio/o miserabilis conditio/quia a me fonte vite indeficiente? a me lumine eterne beatificantis: a me torrente voluptatis inuidantis? a me plenitudine ebertatis inebriantis? [maledicti] primo maledictione culpe: sed modo maledictione pene eterne [in ignem eternum]sine fine vos arcturum [qui pa

Universidad de Deusto Biblioteca

ratus est diabolo et angelis eius] vt quibus colligati fuistis in culpa societemini in pena. O consortiū maius: horribile quidem ad imaginandum: horribile amplius ad videndū: sz ad hoc horribilius ad cohabitandū. Nō portastis (inquit) cl̄aué crucis: ō in regnū nō intrabitis. non nauigastis in naue crucis: ideo ad portū non peruenietis/sed pena damni et sensus habebitis. Dum mali permitti sunt bonis videntur esse cū deosset tandem discedent ab eo et mittētur in ignem eternū: nec videbit impius gloriam dei. [Discedite] inquit qui adhuc cōmixti fuistis bonis in mūdo [a me] a mea facie/ ab omni mea mia/ab omnia[maledicti] sed non addit pr̄is meis: qz ex parte est benedictio/ et nobis vero maledictio, vbi Chry. Quasi qui nō sufferat p̄sentiā illorum vel aspicere/sic dicit[discedite a me] nā deus qui in sanctitate delectat aliaz: peccatrices animas aspicientis quasi grauatus non sufferet. ēnō si dicat eis. quasi putredo et spurcitia estis: nec rādiu vos sustineo ḡdiu statis i iudicio meo. Et iterum,[ite maledicti]non a patre meo: neq enim ipse eos maledixit:sed propria opera [in ignem eternum qui paratus est] nō vobis sed [diabolo et angelis eī] qa vero vosipsos in ignem mittitis/vobisipsis imputate. Sed ne vnq̄ hec patiamur ō vnigenite fili dei.s.facie tilla mansuetam videre auersam nobis/et tranquillum illū oculū non ferentem videre nos:neq; accipiamus aliquā experientiā illi⁹ pene incurabilis.s.excidere a regni gr̄ia et cōsortio in gehenna. De hac etiā exclusione et separatione sic dicit idē Chry. Ponamus illud ante oculos q̄si dolorius est excludi et proiici a regno celorū: quod(vt mihi videtur)ipsa grauius est gehenna.nā et si ille ignis nō arderet et immortalis illa pena nō esset parata: hoc solum q̄ alieni efficimur a christo et excludimur a bonis eternis/nonne omni pena cruciabili⁹ deceret: hec Chrysosto. Et cōmemorabit iudex opa misericordie p̄tacta ab ipsis reprobis sibi non facta [sed reprobi]quasi se excusantes [respōdebunt]et interrogabunt[qn̄ hec fibi non fecerimus.] Verū vt ait Raba. etsi se excusare satagūt: tñ deum fallere non possunt [vñ respondebit illis dicens. ēdiu nō feciſtis vni et minimis his nec mihi fecistis'. Isz Aug. Ipsus caput est ecclie: corpus eī ecclesia. In nostro corpe caput sursum est: pedes in terra. In aliqua cōstipatione holm qui alicui tibi pedē calcat: nonne dicit caput/calceo me? Quomodo ergo lingua quā nemo rangit dicit calceo me: sic ipsa caput quē nemo calcat dicet. Esurivi et nō dedistis mihi mādūcare &c. vbi Chrysō. Et vt de quatiter lenita inimicitia. nō esh dicit in carcere eram et non eripuistis me:infirmus et nō curastis me.sz nō visitastis et non venistis ad me. in esuriendo etiā nō petit mensam pecus sam sed necessariū cibum. Ostia ergo sufficientia sunt ad penā.primo ad dem faciuea petitionis: panis enī erat.secōo mia eius: pauper esh erat q̄ petebat.tertio cōparatio nature: homo enim erat. quarto desiderium. pmissionis: regnū enim promisit. quinto dignitas eius qui accipiebat: de⁹ enī erat qui per pauperes accipiebat.sexto superabundantia honoris: qñ dignatus est ab hoibus accipere. septimo iustitia patiētis: ex suis enim a nobis accipit.sed cōtra vniuersa hec hominum per auaritiā exercētur, hec Chry. Et reuera per auaritiā hoies ad opera mie exercentur: ad ea vn̄ exercuri et quasi insensibiles reddūtur. Sicut enim charitas que directe opponitur auaritie vult oībus subuenire et benefacere:sic auaritia suadet a talibus abstinere/et non operibus mie intendere. suggerit enim quasi consulendo ipi misero que m̄ possidet/vt de talibus non curet: quia tñ constaret et tñ oīnum inde reciperet. Nec sistit ei miser mare qui alijs in necessitate positis non curat succurrere: et maxime ei crudelis p̄sidēs seu prelate et specialiter religiose qui infirmis tibi commissis de ministrio et custodibus vel quibuscūq; alijs ne cessarijs non studet prouidere. Intende et vide quia hoc terribile iudicium in quo de operibus misericordie discepratio fit/tibi specialiter imminet:quia p̄cipue inmisericordes arguet iudex et punier. Tunc audies cotreptiones durissimas quibus non poteris contradicere/qui modo abhis monitiones mollissimas quibus non vereris repugnare. Hec erit hora tua qua tibi inutilabit horrenda illa

feriatur cum maledictis eas in ignē eternū diabolo et angelis eius paratum. Ihūc pergas derelictus a cura et custodia diuina: qui hic nos infirmos dereliquisti sine cura et custodia humana. Et tunc mihi cotū que cōtra charitatem seruastis et necessitati bus indigentium crudeliter subtraxistis/te a miseria liberabit.sz nūa crudelitas te sine fine immaniter cruciabit. Tunc boni poterunt contra te suggere parabolam et dicere ad exaggerandam tuam miseriam. Quomodo cessauit exactor:quieuit tributū? Cessauit exactor:qui alijs necessaria subtrahendo quasi exauctionare eos vt debeant,quieuit tributum: quod alij defectum patiendo quasi soluere cogebantur. Quid tibi miser tunc proderit tua crudelitas et auaritia pro qua habebis partē tantā et talis sine fine tuā sura? Tunc per penā sed nimis tarde aperientur oculi tui: q̄ modo per auaritiā cōtra opera mie sunt excecati. Et tunc sola veritas dabit intellectum:qui modo circa veratos habes cor induratum. Nec pauca o auare/impie crudelis et dire tyranne/ diligenter attende: et quā adhuc vales te emendare studē: vt mala peritus possis deo auxiliante euadere. amen. Sufficientia autē p̄dictorū operum mie hoc modo accipiuntur. Nomo enim in vita p̄senti primo indiget ex parte corpis alimento sine quo non pōt esse sz cibo et potu: et sic est dupler opus mie sz pascere esurientem et potare sitientem. Secūdo indiget alimento sine quo non pōt bene esse sz indumento et domicilio: et sic iterum est dupler opus mie sz vestire nudum et colligere vel recipere hospitem. Tertio indiget post vitā istā sepeliri: et sic est quintum opus misericordie sz sepelire mortuos. ista autem quinq; p̄dicta sunt omnia communia. Alia sunt duo opera misericordie que impēdūtur alicui ex aliquo accidente superueniente: vel alienis incurrat infirmitatem vel capiatur ab hostibus.et sic accipiuntur duo opera misericordie que sunt: visitare infirmos et redimere captiuos. Et nomine redemptionis intelligit omne beneficium eis impēsum. Ista autem septem impensa fidelibus p̄ per ipm reputat ipe ipsi sibi facta: e contrario fidelibus denegata/reputat sibi denegata. fideles sunt ei⁹ membra. propter quod facientib⁹ opa mie reddit vitam eternā: denegantib⁹ autem ea reddit penam. Dicuerte dū tamen q̄ cū dicitur [esse q̄ te vidimus esurientem &c.] non est questio p̄cedentis ex ignorantia: quia iusti cognoscent q̄ opera misericordie facta membris ipi ipse sibi reputat fieri et p̄mio ratibus se saluari: et similiter mali scient se p̄mio cōtrario dānari. Sed est questio admirandūs p̄mo magnitudine gratie que fit electis: et p̄mo magnitudine miserie que infligetur reprobis. Sic itaq; iudicij fine vlla fit ei qui non fecit misericordiam. Quid ergo merentur qui aliena rapiunt et eternaliter dānantur qui de suo non dederunt si talia sustinebunt immisericordes qualia passuros putam⁹ crudeles? vnde Chrysosto. Et hoc loco sciendum est q̄ non tñ p̄mio eo q̄ peccauerunt homines condēnandi sunt: sed etiam p̄mio eo q̄ bene non fecerunt. ñ autem p̄mio eo q̄ bene non fecerunt sic cōdēnantur / putas quales penas exoluent p̄mio eo q̄ peccarunt &c digne. Deus enim hominē ideo fecit vt bene faciat et ad gloriam dei perueniat:non ideo nō vult non peccet. Nā si non faciat bonū: nec est causa qua creatus est. Nam si creatus non fuisset/sine dubio peccatum non fieret sup terram. Nam qui intelligit mysterium diuine dispensationis quare factus est homo:cognoscit quia merito quasi peccato condēnetur qui iustitiam non facit. hec Chrysosto. Sicut autem melius est opera mie circa animam q̄ circa corpus facere:sic peius est ea circa animā q̄ circa corpus negligere. vnde Chrysō. Si hec corporaliter corporibus non p̄stare impietatis est / que etsi accipiunt ea non possunt viuere semp:quanto impietatis est hec omnia spiritualiter alabus periclitantibus nō ministrare que poterant viuere i eternum si hec eis ministrata fuissent? Quanto enim melior est anima q̄ corpus: tanto grauius est peccatum alabus laborantibus spūales elemosynas non p̄stare q̄ corporibus corporales. In ecclia ergo nō solū sunt paupes corporalit̄ esurientes: aut debiles corpaliter: aut peregrini sz cotinuiz etiā spūalit̄ paupes sine cibo iustitie/sine potu agnitionis dei / sine

Ecōsortiū diabolicū

Chrysost.

Chryso.

Dolor ex suis iudicio.

Raba.

Chrysost.

In bono

Auaritia

Questio admirationis.

Chrysost. Dānatio propter omissionē

Omissio operū mie sericordie in alam. Chrysost.

Paupes in ecclia.

vestimento rſti. Maxime taliter pauperes iuuat qui corporaliter videntur diuites esse: qui plerūq; in abundantia rerum inopia iustitie inueniuntur. Sunt pręterea in hoc mundo: tum debiles animo tum mente ceci: ad obediendum surdi: et eterno passionibus spiritibus egrotantes: quorum animę omne escam spiritualem abominantes appropinquare nisi cogantur vsq; ad portas mortis. Cum ergo non habet vnde faciat elemosynas corporales: faciat spirituales et gratia rſti qua accepit a deo: et inueniet retributionē dignam a rpo qui omnia tam corporalia q̄ spiritalia data quasi in se facta cōmemorat que cum hominib⁹ fuit. Hec diximus vt sciant doctores q̄ ad finem beatitudinis sibi acquirant si studiosi fuerint circa verbum: et q̄ negligentes fuerint circa verbum: et q̄ tantum damnationis sibi facerint negligentes. hec Chrysosto. [Et iterum dicit] Sed reprobi [in supplicium eternum] iusti autem in vitam eternā. Ita Chrysostomus. Propter hoc vtiq; erit iuste punitur et illi gratis coronantur: etsi decē milia bona fecerint, gratie enim hec est munificentia pro tam paruis et tribulationes celum nisi et regnum et tā magnum eis dari honorem. hec Chrysos. Eternum est ergo supplicium malorum sicut similiter premiū bonorum. Sicut enim peccata actualia trāseunt actu et remanent reatu: ita bona opera transeunt actu et remanent merito. vnde Piero. Prudens lector attende q̄ et suppliciū eternum sint: et vita perpetua merito deinceps non habeat rumorem. Et notandum q̄ potuit fieri de exceptatio de operibus misericordie de operibus iustitie: cum tamen magis teneamur ad opera iustitie quam misericordie. facilius tamen sunt q̄ natura ad hec inclinatur: ideo magis arguendi qui deficiunt: minus remunerandi qui assumunt. ergo si ista remunerantur: et alia. Item potius arguit de omissione q̄ de cōmissione: cum tamen maiora crimina sint cōmissa et ō magis arguenda: quia vniendo quod minus est in uno amplius facienda de maiori⁹. Si enim omissa arguit: multo plus cōmissa. Item magis arguit de peccatis in proximum q̄ in deum: ita si peccata in proximū ēt dimittuntur multo magis peccata dei: vt blasphemia et idolatria. Item cum septem sint opera misericordiam. f. sepulturam mortuorum de quo tractamus. Videtur q̄ cōtendantur omnia: cum quia minus est necessaria inter cetera opera misericordie. Item cum sit miā corporalis et spūalis / potius defectum arguit spūalium q̄ corporalium q̄ spūalium: quia opera corporalia sunt cuidentiora. vel p hec etiam significantur illa. C. Ite maledicti in ignem eternum. Quare autem queri verum illa de exceptatione sententia erit vocalis vel mentalis cum sit. q̄ videtur q̄ vocalis: quia vt dicit Augustin. per quor dies hoc iudicium protendatur incertum est: sed si mentaliter fieret ēt statim expediretur. Econtra quidam dicunt q̄ iudicium erit mentale et nō vocale: alter multor impote protenderetur. vnde Gregorius. Distrumpet illos inflatos sine voce. Alii dicunt quia et mentale erit instantis et vocale et eternis quia iudicabit rpūs non tm vt deus sed etiā vt homo. ideo eius iudicium erit nō dicuno modo tantū sed et humano. et hoc autem maxime gaudiū sensibile bonorum et maior dolor sensibilis reproborum erit. vnde non frustra erit hoc sy̆riuter sicut et corporalis apparitio hominum. Vnde opinioni dicendo dicendum ad obiectum q̄ super illos sine voce et cuiusmodi sint si acuto vel appellari: nisi sed non sine voce discreptionis generalis. vel Augusti. Quere causas vel ēt ne cedis vel tanti supplicii: percepte re et te in ignem eternum. Quia re illi percepturi regnum: eturui ēt et deducte mihi manducare. Quare er deducte mihi manducare. Quare isti iturī in ignem eternū: eturui ēt est hoc rogo: video de his q̄ percepturi sunt regnum: quia dederit ēt q̄ boni et fideles rſti: q̄ verba ista non cōtenētes et cum fiducia promissa soperante fecerunt hoc: cum si nō fecissent vite ipsorum bene ferentibus non vtiq; cōcuisset. forte enim ēt si abstinentes se ab operibus malis: si hoc non adderent iterum remanerent: fecissent enim declina a malo et non fecissent et fac bonum. Scripsit Ecclesiastes. est. sicut aqua extinguit ignē sic elemosyna peccatum. Item scriptū est. include elemosynam in corde pauperis et ipsa pro te deprecabitur deū. Et alia multa sunt diuini eloquii dicta quibus ostenditur multū valere elemosynā ad extinguenda et deleenda peccata. proinde illis quos dā naturalis immo plus illis quos cotidianus est solas elemosynas impudenter dicens. Difficile est vt si eramus non et apprehendā et scruter diligentissime facta vestra nō inuenia videor⁹ bonum: sed ite in regnum: eturui enim et dedistis mihi manducare. nō ergo ipsis in regnū qui non peccatis: sz qui peccata vra elemosynis redemistis. Rursus et illis. ite in ignē. sine dubio videbantur se iuste damnari ꝑ sceleribus suis: et quasi eis obiceret. non inde vñ putatis: sz q̄ eturui et non dedistis mihi manducare. Si enim ab illis oībus vtis facto auerti et ad me conuersi illa ofa crimina aīę pcā elemosynis redemissetis: ipse elemosyne modo liberarēt vos: a reatu tantoꝝ criminū absolueret. Beati ei misericordes: essi ipsis mia ꝓstabitur. Iudiciū vero sine mia ei q̄ non fecit miam. Sicut ergo boni qui bus paratū est regnū a cōstitutione mundi antequ fierent ad vitā eternam sic mali q̄ nutrierunt in igne paratū diabolo et suis a cōstitutione mundi antequ fierēt ad mortem eternam erant pdestinati: hi mali q̄ nutrierunt in igne paratū diabolo et suis a cōstitutione mundi antequ fierēt ad mortem eternam erant pdestinati. Est differentia inter predestinationem et prescientiam: q̄ predestinatio est peognitio bonoꝝ cū causalitate eorūdem: sed prescientia dicit precognitionē respectu malor sine causalitate que potius refertur penes liberū arbitrium. Fit aliquando conditionaliter predestinatio dei. nullaq; sine antiqua conditione predestinatum est. Predestinatorum est eōs vt saluarentur nūq̄ sed per aquā baptismatis et mortē filii dei. predestinatione si fidē et merita: si charitatē si humilitatē si patientiā si miam et pietatem futuros prouidit quos deꝰ ad vitam predestinauit: et quasi predestinādo eos piceret. Ego quidē ad vitā vos predestinaui si tamen tales et talis futuros si mādata mea custodie in bono tandem timēti inuenerit / si ergo talis esse non vult: qui mādata dei custodire non nititur: ideo nō pertinet ad predestinationem q̄ non seruat predestinationē dei quā ignoras: attende ad vba q̄ audis et intelligis. Sicut est predestinatione sua verus deus et mutari non potest ita verba eius pera sunt et mutari nō possunt. Ez audiam⁹ que sint hec vba. Peccatoi (inqt) quacūq; hora conuersus fuerit et ingemuerit: vita viuet et nō morietur. Et iter. Si conuersus et audierit me: bona terre comedet. Si autem noluerit: gladi⁹ deuorabit vos. Sic in euangelio inquit. Qui crediderit et baptizatus fuerit saluꝰ erit. et iterum. Si delinquerit homo peccata eo rum dimittentur vobis pater vester celestis &c. Nec ꝙras aliam predestinationem hic nisi vitā celestē et mortis predestinatio et prescientia constitit. Si hec fecerio / celo securus et credo indubitanter q̄ ad vitā eternā predestinatus es. Q. Si induratus coepit hec facere noluerit: et in hac malitia persueuerauerit: pro certo scias te ad mortem prescitum. Quamuis essi nullus homo ad peccatum sit predestinat⁹: ceterum aut ad gloriam aut ad supplicium est premissus. Nullꝰ ergo dicat frustra se orare dei et alia bona facere quia predestinatio diuina (que est preparatio ꝙs in presenti et gloria in futuro) cū sit eterna / sicut ab eterno predestinauit aliquem ad beatitudinem: ita precordinauit modū per quē daret sibi illam beatitudinem sz per merita sua et orationem. Predestinatio est tamen ita ordinata vt precibus et laboribus obtineantur: et ideo non frustra orat deum: q̄ orando est illud per q̄s ex ordinatione diuina debet cōsequi gratiā et gloriā. et eadem ratio est de oībus aliis bonis: q̄ cadūt sub ordine diuine predestinationis. vnde sicut deus aliquē saluādum premidet sic et modū quo saluari debet. Propter hoc stultus est qui dicit. Volo facere q̄ mihi placuerit: q̄ si saluari debeo saluabor: vel si damnari debeo dānabor. Sicut stultus esset infirmus qui diceret. Volo comedere et bibere q̄ mihi placet: q̄ si curari debeo curabor: et si non debeo mori. sic essi timules essent medicine sine. Si deꝰ dimittit liberum arbitrium (q̄s se habet ad vtrūlibet) in malum cadere: hoc non permittit nisi iuste. rursus si preueniat per gratiam nulli facit iniuriam. vñ s̄m Augu. Liberum arbitrium est liberum eligēdi bonum vel malum. et hoc in paradiso homo habuit nūc ꝙ captiuum: q̄ bonum nō vult nisi gratia dei preueniatur: nec

Chrysost.

Eterna retributio.

Piero.

Cur de opibus nō. omissis.

Sepelire di opus omissio.

Ecclesiastes.

Augustin.

Esaie. i.

Mar. vi.

Mar. vi.

Origenes non frustra.

Augustin. Liberum arbitrium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

poteſt niſi eū ſequatur. Cū ergo ma-
los damnat ꝛ reprobat/operatur ſm
iuſtitiā/quādo vo p̄deſtinatꝰ ſaluat/
agit ſm gratiam ꝛ miam/que nō ex-
cludit iuſtitiam. Puſtam aūt neceſſi
tatem infert p̄ſciētia dei rerū euen-
tibus:ſed ſicut ſe habēt res ad virū
libet ſcz fieriꝛ non fieri/ſic ſe habet
ad ipm ſcitū eas fieri vel non fieri.
Sic ergo ſe habet p̄ſciētia dei ad
futura ſicut ſe habet ad preſentia
ꝛ ad preterita. Sicut enim ipe ſcit
oīa ſibi preſentialiter aſſiſtere/ita
ſcit oīa ſuis cauſis ſibi ſubeſſe vel
ſecundū ſe vel ſecundū cauſas ſuas
inferiores. Et ſicut ea que ſunt ſecū
dū ſe vel ſecundū cauſas ſuas ſunt
ſibi preſentialiter ſubiecta/ita ea
que futura ſunt ſecundū ſe vel ſecū
dū cauſas ſuas ſunt ſibi futura. Et
ſic patet q̄ p̄ſciētia dei rerū futu-
rarū nō tollit earū cōtingentiam.
Sed ſi ipe ſcit me ſedere vel ſurge-
re/ſcit me ſedere vel ſurgere. Ergo
neceſſe eſt me ſedere vel ſurgere.
Reſpō. Neceſſe eſt me ſedere vel
ſurgere/ſi ſcitū eſt me ſedere vel
ſurgere. Sed ſcitū eſt me ſedere vel
ſurgere/ſi ſedeo vel ſurgo. Ergo
neceſſe eſt me ſedere vel ſurgere/ſi
ſedeo vel ſurgo. Et ſic patet q̄ ne-
ceſſe eſt me ſedere vel ſurgere/ſi
ſedeo vel ſurgo. Sed non eſt neceſſe
me ſedere vel ſurgere abſolute. Ergo
neceſſe eſt me ſedere vel ſurgere/ſi
ſedeo vel ſurgo/non eſt neceſſe me
ſedere vel ſurgere abſolute. Et ſic
patet q̄ neceſſe eſt me ſedere vel ſur-
gere/ſi ſedeo vel ſurgo/non eſt ne-
ceſſe me ſedere vel ſurgere abſolute.
Et ſic patet q̄ neceſſe eſt me ſedere
vel ſurgere/ſi ſedeo vel ſurgo/non
eſt neceſſe me ſedere vel ſurgere ab-
ſolute. Iſta enim propoſitio/p̄de-
ſtinatus poteſt damnari. falſa eſt
in ſenſu compoſito:eſt tamen vera in
ſenſu diuiſo. Dic ergo ex cauſam eſſe
ſaluatum q̄ multos in errorem duxit
vt omnia ex neceſſitate fieri putarēt.
Si ergo dicis:quid adhuc facit dum
eſt? Reſpō. quia hoc ſolum ſupereſt cō
ſiliū vt curramus ꝛ contendamus
placere ei qui nos vocauit. dicit enim
Aug. Sic preordinata eſt diuina pre-
deſtinatio:vt ad eam per bonos ope-
rum perſeuerantiam perueniamus.
hinc Bern. Ipſa celeſtis regni preſti-
natio ita ab omnipotēti deo preor-
dinata eſt: vt ad hoc electi ex labore
perueniant/quatenus mercātur pre-
cibus obtinere quod ipſe omnipotēs
deus ante tempora diſpoſuit donare.
C. Vbi nota exēplum vtile ex ipm
ad propoſitum. Fuit in quodam mo-
naſterio frater quidam religioſus et
deuotus:cui ſepe reuelationes fiebāt
diuinitus. Quod quidam alter eiuſ-
dem monaſterii frater ſciens:inſtanter
apud eūdem vt deū oraret quatenus
ſibi dignaretur oſtēdere ſi ipſe de nu-
mero ſaluandorum eſſet. Et cum ille
vir precibus vicinis orationi inſtādo
hoc a deo poſtularet/oſtēſum eſt ſibi
q̄ ille frater de numero damnandor
eſſet. Unde tunēs frater illum rur-
ſum rogare per aliquot dies hoc ſibi celare
ſed tādem eidem requirēti/licet inui-
tus) aperuit. Ille autem hoc audiēs
et ſcripturas intelligens / ſtatim re-
ſpōdit. Benedictus deus/nec tamen
ſic deſperabo: ſed penitētiam quam
per ingreſſum religionis aſſumpſi/
decetero duplicabo/triplicabo donec
gratiam ſuſtinere cedam apud deū
altiſſimum q̄ pius eſt misericors. Et
poſt multos dies iterum frater predi-
cto diuinitus reuelatum eſt q̄ ille fra
ter de numero ſaluandorum eſſet. qs
cum eidem fratri retuliſſet/ille iterus
effectus de reuelatione fortior factus
in opere ꝛ viriliter agens ꝛ de virtu-
te in virtutem quotidie proficiens pſe
uerauit in bono ſine ceſſatione. Ut-
nam multi animam hoc exemplo ma
ſtam ſuam ad fortia mitterēt/et non
deſperarent vel deficerent/q̄ ſic agē
do ꝛ in hoc perſeuerando deum ſibi
propitium vtiq; inuenirent.

C. Oratio.

Omine ieſu chriſte iudex viuo
rum ꝛ mortuor̄/in extremo iu
dicio me a dextris collocare di
gneris:et tunc auditam fac mihi illā
dulciſſimam vocem tuam quam pro
miſiſti electis tuis dicens. Venite be
nedicti patris mei: percipite regnum.
Et fac vt non tunc ab auditione
mala quam cōminamur reprobis/
dicens. Ite maledicti in ignem eter-
num. O vnigenite fili dei miſerere no
ſtri: ne vnq̄ illam penam incurrā/ſed
eternā gloriā ꝛ cōſurri in gehenna deꝰ meus
miſericordia mea. Amen.

De paſcha ꝛ variis eius nois acceptiōib⁹. Cap.lj.

Nunc ſm Hieronymū
aſpergam⁹ de ſanguine
libris noſtrum et
limina domoꝝ/et fu-
nem circūdemus co
cineum domui oratio
nis noſtre/et cocinum i manu noſtra
ponemus:vt vaccam rufam
in valle occiſam enarrare poſſimus.
Jam enim inſtat vt ad paſſionem do
mini veniamus: quam et ex affectu
aſpicere ꝛ in effectu imitari debem⁹.
Iturra illud Exodi. Inſpice ꝛ fac ſm
exemplar quod tibi in monte mōſtra
tum eſt. Chriſtus eſt tanq̄ liber exē
plaris:ad cuius exemplar totam vi-
tam noſtram ducere ꝛ corrigere debe
mus. Eſti chriſtus ſeptuo in ſcriptu-
ris ſue excellentiſſime perfectionis:
marime tamen exaratus in cruce/
meo dicit ratione ſubtilitatis me-
riti ſue haratiſſime poſſidis. In hoc
ergo monte chriſto ſcz crucifixo mon
ſtratum eſt nobis exemplar diligen-
ter inſpiciendum ꝛ efficaciter imi-
tandum: non enim ſufficit chriſtiano
chriſtū paſſum inſpicere(nam ꝛ hoc
fecerunt iudei ꝛ gentiles ſui crucifi-
xores) ſed exigitur etiam ſm exēm-
plar monſtratum operari et facere.
Et hoc eſt quod inducitur cuilibet fi-
deli in vbis propoſitis:inſpice ꝛ fac.
q.d. Inſpice exemplar dominice paſſi
onis ipſam tibi per intimam com-
paſſionem viſceraliter incorporādo:
et fac ſm illud exemplar ipſum effi-
aciter imitando. Et veribus horum
docet beatus Petrus. Chriſtus (in- i. Pe. iij.
quiēs) pro nobis paſſus eſt. ecce pti
nam quod eſt diligenter cordis oculo
inſpiciendum. Uobis relinquens
exēplum vt ſequamini veſtigia eius.
ecce ſecundam quod eſt efficaciter in
facto imitandum. C Item primum
ſciēdum eſt q̄ ſi nos omnia que chri-
ſtus in mundo paſſus eſt vellemus
enarrare/innumerabilia vtiq; eſſent:
preſertim cum tota vita chriſti in ter
ris quedam paſſio fuerit. Nimirum
cum etiam tota vita cuiuſlibet chri
ſtiani ſi ſm euangelium viuat que-
dam erit ange martyrium ſicut Zu
guſtinus dicit) quāto magis hoc in-
dubitabile eſt de ipſo dño chriſto:qui
euangelium condidit ꝛ in ſeipſo per-
fectiſſime adimplevit. Exordiendo eſſe
a primordio nativitatis ſue inſpice
q̄ pauper natus/iuxta nec dominicilii
nec veſtes habuit:ſed in vili diuerſo-
rio natus:in preſepi ſupīno erigno
ante bruta animalia reclinat⁹:pānis vili
bus inuolutus fuit. Octauo die circū
ciſus fuit/et iam ſanguinem ſuū pro
nobis fundere cepit. Deinde perſecu
tionem herodis fugiens in egyptum
deportatus/et inde rediens per terā
pueritiam⁹ adoleſcentiam ſuam pa-
rentibus ſubiectus:et non nisi bis in
magna paupertate educat⁹ fuit. De-
hinc aduenere tempore oſtenſionis
ſue/inſpice q̄o repote magni frigo-
ris baptizatus in aqua frigidiſſima mer
gi voluit:et q̄o repote ieiunij quadra
ginta dierū cōtinuato inceperit fuit:
et quantas nunc a diabolo tentatio-
nes ſuſtinuit:quāras etiam iniurias
et cōtumelias a indoctis frequenter
paſſus fuit: dicentibus ipſum nunc
a demone obſeſſum / nunc ſamaritā-
num / nunc vorinotem ꝛ vini potato-
rem/nūc de fornicatione natum/nūc
blaſphemum / nunc populi ſeducto-
rē. Et alia multa blaſphema dicēte

Paſſ⁹ eſt
ipſe tuus
merabi-
lia.

Vita tota
paſſio et
pauptas.

Augu.

Prudē
tia dei nō
cogit.

Boetius.
Neceſſi
tas du-
plex.

Mutatio
non cadit
in deum.
Jone. iij.

Eſaie. 38

Universidad de Deusto
Biblioteca

in cumulū sibi omiñ ad facta iniuriosa sepe arrentabāt, procedere/nunc volentes cum lapidare/nūc de supercilio mōtis precipitare. Inspice etiam cum quāto labore vixerit: quotidie erat predicās I templo & in synagoga: & de ciuitate in ciuitatem/de terra in terrā perambulauit. In oratione sepe pernoctauit: infirmos multos curauit: obsessos a demonijs liberauit: mortuos suscitauit: multa nichilominus esurientem pauit: et nichilominus in his oibus nature legib⁹ subiectus/fame siti et ceteris infirmitatib⁹ humanis (absq; tamen peccato) expositꝰ fuit. Ecce quāto tota vita sua in laboribus/angustijs & passionib⁹ fuit. Sed omnibus talib⁹ passionem de qua nunc tractandum est antecedentib⁹ omissis: inspice diligēter ād in hac sustinuit/et precipue articulos & pūctos passionis in quib⁹ singulis nobiliter passus fuit. Circa quod est sciendum

B Singulti. Vita xpi tota doctrina est.

q̄ sm Augu. non solum quicquid boni xps in terra gessit/sed & quicquid ille sustinuit/totum disciplina morum fuit. vnde passio ois in se cōplectitur oēm perfectionem hoīm in hac vita possibilem: qm̄ oia opera p̄fectionis que xps vnq̄ in euāgelio docuit/ipse in semetipso in sua passione perfectissime adimpleuit. Itaq; in cruce dixit finis legis & scripture: in passione eius summa ois perfectionis an mortē ipsius cōsummatio ois sermonis.

1.Cor.ii. vñ Apl⁹ dicit. Non iudicaui me aliquid scire inter vos / nisi iesum xpm et hūc crucifixum. Hēc q̄ hoc scire est ola scire que ad salutem spectant.

Paupertas xpi. Nam si de paupertate voluntaria agitur: ecce vnq̄ pauperior xpo nullo pendere in cruce: nec habebat vbi capite suum reclinaret: Si de obedientia & humilitate loquimur: quis vnq̄ tirannum se humiliauit & exinaniuit sicut xps qui factus est obediēs vsq; ad mortem crucis / forēs vilia & magna opprobria sustinuit pro nobis:

Castitas christi. Si de castitate virginali mētio fiat: quis castior eo cui⁹ mater virgo est/cui⁹ pater feminam nescit: Si de charitate sermo fuerit: quis vnq̄ maiorem vel tantam charitatem habuit q̄ ebristus qui in passione sua posuit animam suam pro oib⁹ suis: nec tam horrēda supplicia pati voluit oīo no bis: cum ramen liberari potuisset solo nutu voluntatis? In passione ergo

Charitas christi.

domini relucet exēplar perfectionis omnium virtutum: prout tam supra dictū est tactum. Item in ea relucet perfectum remedium & antidotum contra omnem spiritualem morbum. Nam passio per hoc q̄ pati voluit mortem expositissimam: habem⁹ remedium contra superbiam. q̄ latronibus se associare voluit: remedium prebet contra inuidiam. q̄ cōtra ipsum blasphemātes obiecit: remedium prebet contra iram. q̄ in cruce dilexit & clauis crucifigi voluit: prebet remedium contra accidiam/que non sinit amplecti penitentie cruciem. Per eius vero nuditatem & pauperratem habemus remedium contra auaritiam. per fellis et aceti degustationem habemus remedium contra gulam. per vulnerum infictionem et summi doloris afflictionem habemus remedium contra luxuriam. et hec sunt septem vitia capitalia. Item per lancee ictum aperuit: et patefecit nobis in passione aperuit: et patefecit nobis vite aditum reseruat. Predicta ergo in passione christi adimpleta videmus. Deniq; si de patientia agitur: tota passio excellentissimam christi patientiam demonstrat. Si de contemptu mundi & abstractione a rebus mundialib⁹ loquimur: quis vnq̄ elōgatior & abstractior ab omnibus terrenis q̄ christꝰ in cruce supra terram & super omnia terrena elevatus et abstractus: Si de abstinentia & ieiunio seu victus inedia mentio fiat: nō christus nil in passione sua nisi fel et acetum vel vinum myrrhatum gustauit. Si de corporis castigatione agatur: eum⁹ enim corpus in rāmis cedi garū fuit vt corpus dñi i crucē? Si de efficacia orationis sermo fiat: dēq; efficacē⁹ xps orauit / qui ex vehemēti attentione orationis guttas sanguineas sudauit? Si de elemosynis largitione & alijs mīe operibus loquimur: quis vnq̄ maiorem elemosynam dedit & fecit xps qui proprium corpus & sanguinem in cibum / et sanguinem suum potum nobis pauperib⁹ in elemosynam perpetuam dedit? Infirmos etiam visitauit dum infirma discipulorum corda confortauit: egros multos curauit: captiuos multos in tempore redemit: mortuos de sepulchris suscitauit. Si de dilectione inimicorum agitur: crucē pendens pro suis crucifixoribus orauit. Si de dimissione

offensarum loquimur: quis vnq̄ libe raliꝰ dimisit debita debitorib⁹ suis & xps qui latroni non solum petita remisit sed & paradisum promisit? Et sic de similibus inducendo per singula opera superere gationis: que omnia in passione xpi (si bene aduertimus) supererogāsse & impleta inuenim⁹. Similia & nos (si perfecti imitatores xpi esse volumus) adimplere vel i facto vel in desiderio vel in ministerio debemus. Nam sicut dicit Ysidorus in quib⁹ ea que circa dñm in passione gesta sunt/quis tudet & alij que cūq; fecerunt: alta mente fecerunt: nobis ea mens credendis mystica afferūt sacramenta. Sic etiam caiphas quādo dixit expedit vnum hoīem mori pro populo/nescijt id dicere: et tamen opperatur. Sic ter est de singulis gestis passionis dicendum: que nos inspicere debemus/et p̄m exēplar illoꝝ facere. Cū itaq; consummasset christus seruos oēs predictos de secūdo aduentu vbi se venturum ad iudicium in claritate predixit: consequenter se passurum, ostendit: et sacramentum crucis admirandum esse gloriose eternitatis admonuerat: quasi qui cōparitur crucifixo non timeat de iudicio. Consuncta est hec vt causa finalis⁹ esse cius / gloria eternitatis et meritum passionis post aduenerit. Ergo maiestatem subdat humilitatem passionis vt causam illius. Passionis enim effectus vel causa finalis est gloria eternitatis. vñ Apl⁹. Christus factꝰ est obediens vsq; ad mortem: propter q̄ deus exaltauit illum. Incipit ergo narrationem de pascha & sua passione xps ipse pascha nostrum fuerat immolandus/et eadem die sc̄z feria tertia in sero/et ibidem sc̄z in mōte oliueti [dixit discipulis suis. Scitis q̄ post biduum] 4. feria quinta ad vesperam [pascha fiet] et agnus paschalis immolabitur [et] ego addo q̄s nescitis sc̄z q̄ tūc etiam [filius homīs] 4. virginis [tradetur vt crucifigatur] et pascha faciet trāseūdo. Et quo patet q̄ non fuit ex ignorātia traditus: sed ex sua p̄scientia & voluntate. Bene alle dixit [filius homīs] et crucifixus est/non fm diuinam in quā semper immortalis est. Et bene absolute posuit [tradetur] quia vno traditionis verbo diuerse volūtates

Traditor.

Traditus.

erga iniurias iniuriam deus pater tradidit filium, propter charitatem & generis humani redemptionem: ecce ira iudicis iudeis, propter auaritiam & ineruditam cupiditatem. Item spiritus sanctus propter suam benignitatem nec curat iudei pilato, propter inuidiam & malignitatem. Item filius scipsum vt impleret beneplacitum diuinum: nec curo pilatus crucem vt satis faceret pueris voluntati iudeoꝝ. Item diabolus propter timorem / ne per xpi doctrinam & miracula excitaretur genus humanum de manu sua: non aduertens q̄ magis erat per ipsi⁹ mortem eripiendum q̄ fuerat per doctrinam & miracula ereptum. Ecce quot communes sed voluntates diuerse valde. Et go pater & filius & spiritus sanctus non solum amandi sed etiam glorificādi/iudeus autem et alij non solum detestādi sed etiam condemnāda sunt: quia q̄ pater & filius & spiritus sanctus bona hoc illi mala intentione fecerūt. Predicit autē discipulis se tradendum: premittēs eos ne primus q̄ audiant que euentura fuerant/sibi videlicet tradi ad crucem magistrum: obstupefacerent. Et quia hoc nomen pascha in diuersis locis reperitur et diuersa per xpm significatur: ideo ne in equiuoco erremus/diuersas et acceptiones videamus. Sciendum ergo ād solutionem multarum contrarietatum q̄ pascha appellatur primo tota septimana seu septēdies azymoꝝ quibus iudei panes azymos hoc est sine fermento comedebāt: nam a fine/et azyma fermentum significat. vnde in Exodus. Voleo post pascha, p̄dicere eum populo. Primus & vltimus dies illi⁹ septimane magis solemnes erant q̄ medii. Secūdo dicitur hora immolationis agni: sc̄z vespera qua agnus immolabatur que est initium primi diei azymoꝝ qui solemnis erat: vt hic. Scitis quia post biduum pascha fiet. Unde cārat ecclesia. Quartadecima die ad vesperā pascha dñi est &c. Dies autem precedens illam horam/nec pascha dicebatur nec solennis erat. Tertio dicitur p̄m⁹ dies azymoꝝ qui erat celeberrim⁹ sc̄z quintadecima luna primi mensis quādo egressus est popul⁹ israel de egypto: vt ibi. Appropinquabat dies festus azymorum / qui dicitur pascha. et ibi. Hunc diem festum pasche, Quat

D Pascha accipitur multifariam.

Exod.xii.

Luc.xxii.

Joā. xiii.

to dicitur festiuitas epule paschalis: vt in Paralip. Hanc me phase facite huic in Trael. Quinto die agnio paschalis q̄ parauit comedebat vt ibi. Vbi vis paremus tibi comedere pascha: vt ibi. Venit dies azymorum in quo necesse erat occidi pascha. Sexto panes azymi vel quecūp cibus paschalis: vt ibi. Non introibūt in pretorium ne contaminarentur sed manducarēt pascha. i. panes azymos seu paschales. q̄ ad comedendum azyma septem dieb⁹ oportebat eos mundatos esse: ideo in quolibet septem dierum non poterāt in pretorium introire. Septimo dicitur ipse christus per agnū paschalem signatus: vt ibi

i. Cor. v. Pascha nostrum immolat⁹ est xp̄s. ipse em est verum pascha nostrum. De predictis pasche acceptionib⁹ sumit tres versus. Hebdomada/hora/dies/epule/agnus/et azyma/christi⁹. Pascha solet dici velut exemptio profecti. Communiter tamen pascha vocat dies in qua immolabatur agnus. Dicitur ānē pascha paschē/vel paschā paschatis. Ex hi pascha non a passione sed a transitu. Prima enim origo huius vocabuli paschē ex hebreo habetur: q̄ pascha sicitur quasi phase/ q̄s in hebreo idem est q̄ transitus.

Pascha vnde. Pascha ac transitus. Dicebatur autem pascha tum eorum transitus propter duo: quia ea nocte qua immolatus est agnus/angelus exterminator videns sanguinē agni in postibus israelitarum pertransiit non percutiens eos: et quia filii isr̄ fugientes illa nocte de egyptiaca seruitute mare rubrum trāsierunt: et deinde ad terrā promisse olim hereditatis et pacis venerūt. et ideo festū illud bene pascha vocatur. Quo trāsitu figuratus est etiam trānitus christi de hoc mundo ad patrē: et transitus nostr̄ de vitijs ad virtutes/et de terrenis ad celestia. Et ideo similiter pascha christianor⁹ mystice dr transitus: q̄ in eo dño per mortem transiit de hoc mundo ad patrem. significat q̄ eius exemplo fideles xp̄m sequentes (penitentiam et martyrium assumendo. Fm illud. Transiuimus p ignem et aquā. vel meritis desiderio ad celestia anhelādo. Fm illud. Transite ad me omnes qui concupiscitis me.) transituri sint p̄o xp̄i sanguine fusō ad patrie celestis promissionem. Hāc gr̄a⁹ est christi dr poni super virtutes: sr̄ super intellectum debent recogitando/et super affectum debent per penitentiam imitando. vñ fm Augustī. Signum crucis a nobis repellit exterminatorem: si tamen ea nostrum christum habeat impressum. Exod. xij. Ioh. xvij. 1. Cor. v. Mat. xxvi. Luc. xxij. Ioh. xvij. Exod. xij. Augustī. Beda. Pascha nostrum christum habeat imbutum. cuius sanguine ultimus postibus nostris. i. cuius crucis signaculo frontibus nostris/a perditione huius seculi tanq̄ a captiuitate egyptiaca liberamur: et agimus tandem transitum cum a diabolo transimus ad christum/et habitabimus in christo ad eius fūdatissimū regnum. Fm Bedam. Quia pascha dies in azymis panibus est celebrari preceptus: nec vno die agno immolato ad vesperam septem ex ordine dies sequuntur azymorum. Iesus sc̄s mel p nobis passus est: et de hoc mundo transiens nobis p omne huius seculi tempus (quod septem dieb⁹ agitur) in azymis sinceritate et veritatis precepit esse viuendum: et quasi pascha perpetuum faciendo semper ex hoc mundo transeundum: cocoq; semper nisu desideria sēr quasi egypti cernacula fugeremus et quasi a mundana conuersatione secretam solitudinem iter nos admoneret subire veritatis. Post hec dominus iesus redit cum discipulis. vñ. in bethaniam et manifestauit apud lazarum et martham et mariam sorores eius/de eis q̄ mare solito et confortans. Et deinde cū venit in hierusalem sicut ante fecerat vsq; ad diem cene: et sic inde locum sum habebant tractandi liberius de sua morte.

Hanc.

Dominc Iesu christe dñe terrentia ante tempus passionis et mortis tue discipulis tuis pascha et transitum tuum ex hoc mundo predixisti: da mihi per omne tempus vite mee in azymis sinceritatis et veritatis vinere: meq; de hoc mūdo trāsire nō permittas nisi per tridui penitentie (.s. cordis contritionem/ oris confessionem/et operis satisfactionez) peccata mea omnia deleas: donanis mihi sacratissimi corporis et sanguinis tui communionem/et eiusdem sacri vnctionem/ac in omnibus perfectam consummationem: et me tandem feliciter consummatum transire facias ad te vnicū dominum deum meum super omnia benedictū. Amen.

Qua die et cur iudas vēdidit dñm. Cap.liij.

Matth. xxvi. Marci. xiv. Luc. xxij. Ioh. xij.

Tunc] sc̄z quarta feria sequēti [principeo sacerdotū] qui audierant iesum dixisse/ non me videbitis amodo. videntes eū abisse et putantes ipsum velle ab eis rugere/ congregant sunt cū se [populis ppli] qui erant iudices et [in atriū caiphe: et querebant consilium vt cū dolo tenerent et occiderēt] qz nullā mortis causam in eo inuenire poterant: nisi eum dolose cōfingerent. Primo quidem determinauerant ipsum interficere et deliberauerunt de facto: sed nunc querebant consilium de faciendi modo/et qualiter possent facere occulte et sine populi seditione. Quia se debuerant parare ad paschalem agnum/ et fm ritum legis purificari vt esu agni digni fierent. Erat autē agnum magis et potius se armare: et hoc faciunt ex dolo et consilio timētes ne eis auferatur populi auxilio. Unde [dicebant] habito cōsilio [Non in die festo]. s. azymorum. i. in solemnitate paschali timuerunt de proximo: scilicet capiendus ad occidendum. quod non dicebant propter reuerentiam festi: sz [ne tumultus fieret in populo] propter diuersa studia ipsius populi. s. diligentes christum et odientes/credentes et non credentes. Multi enim propter solemnitatem paschē venerant in hierusalem: et quia aliqui reputabant iesum esse verum christum timebant ne durante solemnitate paschali in eū manus mitterent/ ne populus qui eum diligebat: illos cōsurgēs innocentē defenderet: et sic ipse manus eorum euaderet. Timebāt quidem plebem non virgines scādalum sed impetū: nec seditionem merentes sed ne de facto manibus tolleretur conuictus. Apter qđ consulebant mortē suā differri vsq; post festum: postea tñ mutauerunt istud consilium: qz inuenerunt opportunitatē capiendi eū secrete p discipulum. Unde dic. qz maiores principales eius et seniores egressa est iniquitas in babylone. Sic et bodie maiores pre ceteris cōtra eum insurgūt et maiora scandala q̄ ceteri faciunt. vnde Bern. O bone iesu quos mundus videtur contra te coniurasse: et hi in persecutione tua primi sunt qui videntur regere populum/ dirigere principum. [Intrauit autē sathanas in iudam] iam inde aliam [qui scariothes est dictus] quia de hac villa oriundus. intrauit (inq̄) non impellens sed paululum inuenies ostium: nā oblitus omnium que viderat ad solam auaritiam dirigebat inuitus. Intrauit autem non per essentiam et essentialiter in animam iudendo: quia fm Augu. sic solus deus intrat in animam qui creauit eam. sed intrauit per effectum suggestionis venditionem et traditionem christi fugerendo: et secūdo post hec etiam per effectum pleniorē possessionis eum sue seruitutī subiugando. Ex quo patet q̄ in omni peccato mortali diabolus intrat hominem vt ipsum deuoret vel amplius q̄ ante possideat. [Iudas ergo] audiens eos congregatos ad tractandum de christi morte/qui etiam audierat a christo se tradendū vt crucifigeretur in pascha tunc instanti: et apud se cogitans et dicens in corde/in proximo morietur homo iste et ad iuuenum meum possum eum tradere [abiit] a xp̄o et tota societate non tñ corpore sz etiam mente recedendo et apostatando [et] venies ad cōsilium predictor⁹ dixit eis. Quid vultis mihi dare et ego vobis eum tradā? occulte. s. sine strepitu. [Et quanti sunt] quia ille modus capiendi xp̄m per suum discipulū videbatur magis efficiens et securus: propter quod muraverunt consilium predicti. s. differendi mortē eius vsq; post festū. Quia essi traditore inuenierūt/ in ipsa festiuitate christū occiderūt. hoc fz Zeonis pa. nimio intelligitur dispositum fuisse consilio. Oportebat enim vt manifesto implerentur effectu/ que diu figurato fuerant/ remissa mysterio. [Et pepigit iudas cū eis de xp̄o tradēdo [p̄o. xxx. argēteis] eodem precio quo ioseph venditus est a fratribus suis. in venditione enim ioseph prefiguratus fuit venditio xp̄i. Iudas ad congregationes iuit vbi christum vendidit. sic multi ad spectacula vadunt vbi xp̄m p̄o modica tentatione et modico precio vēdunt.

Zeo pa.

Zacharias multicia.

Bernar.

Introitus sathane i animam. Augusti.

Beda.

xx Precium ioseph. Genes. xxxvij.

Argentei tri. xxx. Leo pa.

Ipse dedit pro. xxx. argenteis: ⁊ḡ pecatores dāt sepe ꝓ precio minori. vbi dicit Leo pa. ꝙ alia iuerit cupida etiaꝫ pro exiguo perire nō meruit: nullūq; in illo crimine est iniuste vestigium in quo sibi smarthia fecit habitaculum.

Iude tu teucaras.

Inferix mercator iudas: equi eminum dedit pro talento/deum pro nummo/ verum pro vano/eternum ꝓ transitorio. Q. enim audierat dñm tertia die mortuum ⁊ cum in morte deinceps putauit: mortem imminentē ineratiuam sibi facere voluit. Cum enim esset fur ⁊ loculos habēs: vt videretur pretium super capite ⁊ pedes vñi effusum quod putauerat esse vendēdū et pretium sibi tradēdū: qđ perdidebat in effusione vnguenti volunt recuperare in venditione magistri. Illi quippe. xxx. argentei valebant trecentos denarios vsuales: quilibet eſſ de cē valebat. ⁊ ita in venditione christi recuperauit valorem vnguēti predicitur recompensauit dāmum trecentorum denariorū de quo dicebat/quare hoc vnguentum non venit trecentis denarijs ⁊ datum est egenis? Et forte hec causa fuit quare math. hic facti mariē reticuit: vt. s. cōgrueret factum iude q dñm vendidit narraret tāq; continuans effectum ad causam: quia hoc factum fuit occasio vēditionis christi. [Judas itaq; vnus de. xii. numero non merito/nōe non numere/ corpore non animo a primis pbius non imitatur: nō cogitat: aut la necessitate constringitur: sed propria sponte processit ⁊ propria malignitate consilium scelerate mentis iniit. nec in venditione magistri certam posuisse summā vt de re chara fieri solet/sed quasi vile tradēs et venale exponens mancipium/in potestate ementium posuit ꝙtum dare vellent. Cum enim vilia exponūtur solet querere vēditor: ad emptore. Quantum dabis: cum aūt charg/ecōuerso dicit tñ dabis. Mystice aūt per iudā significātur iudices ac pīati ⁊ sacerdotes q̄ iudicia ac beneficia ⁊ sacramēta vendere nō cessant dicētes sepe et si non verbo tñ facto/Quid vultis mihi dare: et ego vobis eū tradā: vnde

Argēteorum. xxx. valet.

Bernar.

Versū. Quanti hodie de his qui alios regere susceperunt/qđ sine miserabili gemitu nō est dicēdum/ christi opprobria/flagella/clauos/lanceā/ crucem/mortem in fornace auaritie conflant. hoc solo a iuda differentes ꝙ illi communi hoc emolumentum denariorum numero cōpensauit: isti vana terra inguine lucri insinuras exigue pecunie. hic mihi anarum: nimirē ne amantarum harum amore quescentium: amarum apud eos nec casus reparate nec spinus: nec cum sint de patrimonio christi nimium impugnati/uerecūdati/dilatati: non cōparuntur/ super eō tristē ioseph. hec Bern. Propē autem iam vero iudas facē est malus. qz vt Leo papa dī. Enema lucri cupida ꝛc. vbi supra. ¶ Et hoc autem ultra lo venditionis christi tria trahuntur notabilia documēta. Primum est ve nobis cauendum ne ⁊ nos rā detestādum facimus sez venditores christi vnq; perperremus: quod vtiq; veniret modo meurrimus. vnde. ꝛ. da. Multa hodie inde scelus ꝙ damnat et magistrū deūq; suum pecunia vendiderit velut immane ⁊ nephariam horrent: nec ē cauent. Nā cum ꝓ numeribus falsum contra quilibet testimoniū dicunt: profecto quia veritatem ꝓ pecunia negant. dñm ꝓ pecunia vendunt. ipse eñ dixit ego sum veritas. Cum societatē fraternitatis discendit pene commaculant/ dñm produnt: qz deus charitas est. Qui etiam si minus pecunia aut denarium argenteis vēdunt: qz principis secuti imaginem. i. exemplū hostis antiqui/ neglecta conditione ad quē creati sunt imagine/ humanā. ꝙ ait Piero. Sicut ioannes bap. q̄ non pro christi confessione sed ꝓ defensione veritatis occubuit: adeo eñ ꝓ christo q; ꝓ veritate martyrium sustinet. ita ecōtrario qui charitatis ⁊ veritatis iura spernit/christum vnq; dñm est veritas et charitas. ꝓut. Immo vniuersaliter sicut dicit Origē. Deus qui ꝓ reprobatione ⁊ mūdatione reduos iustitiam deserunt: deū q̄ est iustitia vēdunt. Similiter deū vēdit q̄ iustitiam vel consilium vēdit: quia ipse est iustitia ac spiritus et angel⁹ consilii. Ille etiam dñm vendit qui eius timore ⁊ amore neglecto/ terrena ac caduca immo etiā criminosa plus amare ⁊ curare cōuincitur. Denique etiam ꝓ reprobati pecunia vendit qui bona sua pro vana gloria expendit. Item deū vendunt simoniaci ꝙ gratiam dei que est in sacramentis et in aliis sacratis et spiritualibus rebus

Simonia a iure ꝙ. Heresis. Sacrilegium.

Symoniaci.

Symon. Petr. Act. viij.

Ysaie. lv.

Ysaie. xxxiij.

Ysaie. xxxiij.

Ysaie. xxxiij

trifice expugnares. Nec solum ingrati gratuita tua beneficia exteriorū: sed etiam contumelias afficerunt te dominum dominantium/ & fecerunt in te quecunq; voluerunt. Te etiā faciēte opera in eis q̄ nemo alius fecit: dixerunt. Nō est hic homo a deo. In principe demoniorū ejciit demonia. Demonium hz. Deducit turbas. Vorax est/potator/ vini/amicus publicanorum & peccatoꝝ. Quid fles/quid suspiras o homo dei dum sustines ydorum iniurias? Non audis quanta propter te in dīm deum tuum cecidere opprobria? Si patremfamilias beelzebub vocauerūt/ quanto magis domesticos eius? Nec quidem & his similia blasphemantes & aliquoties de lapidibus impetentes iesu bone patienter sustinuisti: & facinus es coram eis sicut homo non audiēs & non habens in ore suo redargutiones. Nonissime autem et iustum sanguinem tuum bone iesu a discipulo tuo filio p̄ditionis .xxx. argenteis appreciati sunt: vt precipitarent animam tuam in mortem sine causa. hec Anselmus. Vere magna deberet nobis esse cōfusio q̄ patientiam in aduersitatibus non habemus. Iesus innocens toc & tanta ac etiam passionem et mortem patienter pro nobis sustinuit: & nos pecc̄ata aggrauati & ira dei digni non possumus paruas iniurias et grauamina modica sustinere/et multorīes nec verba iacta pro eius nomine tolerare. vnde Chrysosto. Quidlua expiobrijs contumelijs fert: tu vero vbiq; honorari vis et non fero opprobrium christi. Cōsidera etiam hic q̄ periculosum sit peccatoribus dare/ ac principia & introitus eorum nō repellere: quia frequenter a minoribus diabolus incipit vt ad maiora mala inducat. Si enim iudas cupiditatem suam irritassent: nūq̄ ille ad proditionem necisti ad eius occisionem pervenissent. sed quia minuta cōtempserunt: ideo consequenter ad maiora deciderunt. et enim Ecclesiasticus ait. Qui spernit modica paulatim decidit. ℭ Oratio.

Iesu clementissime/ qui labores in predicando/ fatigationes in discurrendo / cōtucia et opprobria / iniurias et angustias pro nostra salute pertulisti: ac crudelib vno discipulorum tuorum tradi & a iudeis appreciari .xxx. argēteis siclis quoq; vili precio vendi voluisti: da nobis tante pātientie & humilitatis imitatorib opprobria iniurias et omnia que nobis illata fuerint patienter ea gratia tuoq; consilio superare: et pro nulla re transitoria te nequiter cōmutare: vilipēsiones quoq; meas et angustias pro tui nominis gloria equanimiter tolerare. Amen.

Opprobria que xp̄o passo fuit.

Psalmo xxxvii.

Patientia nobis necessaria.

Chrysos.

Eccle. xix.

Meditatio in primis ve speris de cena domini. Cap. lviii.

Adueniente iam & immanente tempore misericordie: et misericordiarum deinini quo dispo suerat plebē suā saluam facere: et eam non corrupi talibus auro & argento sed precioso sanguine suo redimere: voluit cenā facere cum discipulis suis notabilem ante q̄ ab eis per mortem discederet: in signū memoriale recordationis: & vt mysteria que restabant complerent. Nec aute cena prefigurata fuit in pane quod obmelech quasi putrefactum: & magnifica valde fuit: & magnifica fuit q̄ dominus ibi fecit. ad que immunda re p̄ sensum cū attentione summa et diligenti q̄si hoc digne & vigilāter fieri nō patietur benignus dīs re ipsum redire. Circa ipsam igitur cenam principaliter quinq; que ibi notabiliter facta sunt meditanda occurrunt. Primo ipsa corporalis cena. Secundo pedum discipulorum per dīm iesum ablutio. Tertio charitatiua prodito ris correptio. Quarto sacratissimi sacramenti institutio. Quinto pulcherrimi sermōis per ipsum compositio. Circa primum attende q̄ [prima die azymoꝝ] .i. cadē die in cuius vespa erat agn̄s immolandus & cū azymis edendus: fcz. xiiii. die seu luna mensis primi que erat feria quinta & pasche vigilia: dominus iesus requisitus a discipulis suis [vbi vellet sibi iuxta legem [parari pascha .i. paschalem agnū [positis] ad hoc facit cū eis. petrū

Tempus ante pascha.

Matthei xxvi. Marci xiiii.

Beda.

Beda.

Ora demand. Pasche

Quinque in cena dñi.

Tempus ante pascha.

et iohannem] ad amicū suū in monte sion [vbi erat cenaculū grande stratum] iubens vt pascha pararent ibi [et per ola manifestans q̄ vsq; ad extremū vite non est aduersarius legi. Per petrū signatur actio bona: per iohannem cōtemplatio deuota. q̄ preparat pascha .i. disponunt ad corpus christi sanctum debite sumendū. Preparant autem in cenaculo .i. in hoie per deuotionem cleuato: grandi longanimitate longanimiter acto: lato in caritate: & raro varietate virtutis. [Vbi tres aūt discipl̄os dixit eis. Ite in ciuitatem ac occurret vobis homo amphorā aq̄ portās.] Ad literā tulit amphorā seu lagenā aque: vt in tali festo haberet apud se aquam expiationis qua mūdaret se. & significat q̄ vbi xp̄s cenaturus est lagena aq̄ lachrymarū in expiatione debet preparari: per aquam enī vnificā fontis baptismatis designatur. vnde Beda. Paraturis pascha homo amphorā aque portās occurrit: vt ostendatur mysterium pasche dīi celebrandū. p ablutione mundi. Aqua lauacrū gratie/ lagena fragilitatem designat eorum per quos endē erat gratia mūdo missura. Et subdit [Sequimini eū in domū quam intrat: & dicite dño domus. Magister dicit. Tps meus]. .i. pascha]. q. d. dicens magister. volo pascha apud te & celebrare cum discipulis meis. Ora demand. Pasche

Et ipse vobis] .i. refectionem paschalem in monte sion et cenaculo ostendet vobis. Ibi pascha manducauerunt: ibi post resurrectionē dñi discipuli. propter mensam indeorum latuerunt: ibi spiritum sanctum in die pentecostes receperunt: ac multa et magna ibidē per dominum facta sunt. Hic mons sion mons coagulatus / mons pinguis / mons in quo beneplacitum est deo habitare in eo: et multa ac mira operari quasi famus distillans dulcedine / et flos redolens suauitatis odorem / quas mentes sui recordatione afficit: consolatur et refectionē ac sanctitatis sue preeminentia consolatur et pascit. [Appropinquante aūt vespere ipse dīs cuz aliis discipulis] ciuitatē intrauit: et ad ipsum locū venientes ad vesperā illius diei [pascha celebrauit] qz illa hora agnus paschalis comedi consueuit. Hora quippe vespertina debebat agnus paschalis immolari: et hoc in figura et signo q̄ in vespera mundi & in fine seculoꝝ immolandus esset verus agnus .i. xp̄s. Solemnitatē etiā iudeoꝝ incipiebant ad vesperā et terminabantur in vespera: quia ipsi fm lunam q̄ de sero p̄mo apparet dies numerabāt / et eos de vno sero in aliud computabant. Sic ergo aliquid factum in vigilia festi putabat dici in festo factum. Quem quidem modū tres euāgeliste tñ aperte dixerūt cenam esse factā prima die azymoꝝ quia facta fuit die precedenti ad vesperam q̄ iam ad p̄mā diē azymoꝝ pertinebatur qua .i. vespa fermēto de domibus iuis altercio iudei agnū immolare. i. occidere solebāt. Ioannes vero accipit diē festum pasche non pro illo cuius festū solūz celebre erat qui erat dies precedens sed .p illo die q̄ totus celebris erat. & iō dicit cenam fuisse ante diē festū pasche. Illa aūt vespera q̄ comedebat agn̄s paschalis cū azymis/ cōfecit xp̄s corp̄ suū. Ex q̄ pt̄ q̄ p̄ fecit de azymo et non de fermentato cū tūc nō esset fermētū i domibus iudeoꝝ: qi tūc tenebant vesci panibus azymis .i. a vespa. xiiii. die primi mensis vsq; ad vesperā .xxi. diei eiusdem mensis. vnde patet q̄ ioannes non cōtradicit aliis: sed magis

Psalmo lxvii.

B

Notaves sperti na agnio paschali apta.

Corpus dominicū de azymo factum.

comenst cum ipsis. Quātus autem typicus agnus figuram veri agni gerebat: illa cā nocte qua immolabat agn⁹ typicus/nō fuit xp̄s verus agn⁹ immolatus. Ipse enim legalia voluit observare ne legi contrarius videretur: et ideo voluit more tradito pascha celebrare et nocte illa agnum comedere antēq̄ moreretur. Precessit ergo imolatio agni typici immolationem agni veri: vt sic xp̄s qui est agn⁹ verus immolaretur pro nobis immediate post immolationem agni figuralis: et sic veritas figure succederet et responderet. Qui etiam licet die sequenti crucifixus fuerit: hac tamē nocte qua agnus immolabatur mysteria corporis et sanguinis sui celebrā da discipulis tradidit et a iudeis tēptus et ligatus est: et sic ipsius immolationis. i. passionis fuit exordiū sumptum. Quando autem xp̄us verus agnus fuit immolatus. i. in parasceue sanctarum apud nos est tempus non gaudii sed meroris propter xp̄i passionem. et ideo ecclesia illa die nō solennizat pascha sed differt vsq̄ ad diem resurrectionis: quia (sicut ait Apostolus) Pascha nostrum immolatus est xp̄s. Intuere igitur nunc diū iesum in aliqua parte domus manētem et cum discipulis salubria colloquentem. Et interim in cenaculo parabantur pro eis per aliquos ex. lxxii. discipulis. Legitur enim q̄ beat⁹ martialis remouearum ap̄lo cum aliq̄bus aliis ex. lxxii. fuit xp̄s sero ibi ad ministrandū dño iesu. x. xii. recūbentibus. Sed et aquam portauit xp̄i dominus iesu quando lauit pedes discipulorum. Cum autem omnia essent parata in cenaculo: intrauit cenaculum dño iesus et discipuli cū eo. Oēs lauant manus: et deferuntur eis agni paschales assi: benedictionem facta per dñm comedunt eum cum sue co lactucarum agrestium. In solennitate quippe posthuti quarto: erāt agnus paschalis/panis azymus/vinum/et eius lactucarum agrestiū. nō enim nisi cum amaritudine et cōpūctione cordis digne accedimur ad verum agnum. Dicit autem Comestor in scholastica historia q̄ nunq̄ legit dñm comedisse carnes nisi agni paschalis: quod tamen fecit in typo et figura. Discumbebat ergo iesus cū. xii. discipl̄is suis: dño cū suis: magister cū discipulis: pater cū filiis quasi cū socijs/quasi cum amicis. vnde in ps. Filii tui sicut nouelle olivarum i circuitu mense tue. Dec refectio significat refectionem eternam in vespere. i. in fine mundi futuram. O q̄ felices illius accubitus commendales.

¶ Sed quomodo discumbentes comedebant cum lex preceperit q̄ stātes ederent pascha comedere deberent? Pōt dici sm Theophi. q̄ prius manducauerunt pascha et fecerunt vt lex mādabat. Deinde sm cōmunē vsum discubuerūt māducantes quotidiānos cibos. vnde dicit postea q̄ iesus surrexit a cena. [Et edentibus illis dixit dño. Desiderio desideraui]. i. vt de desideraui [hoc pascha]. i. typicū et legale [manducare vobiscum antequā patiar]. i. mortar. Geminatione verbi notat intentionem duplicis desiderii. i. vt finat vetus testamentum et inchoet nouum/quod erat sibi in desiderio. ¶ Cogita q̄ longo tempore hoc desiderium differuerit precedentium: et noli deficere si quandoq̄ ad tempus tuum differtur desiderium. Ipse etiam omnibus diebus vite sue post nos cucurrit in siti feruentissimi desiderii salutis nostre. Et nos si quandoq̄ non valemus habere veli deria bona: saltem habeamus voluntatem habendi desiderium. iuxta illud. Concupiuit anima mea desiderium iustificationis tue. et tunc accepit voluntarem pro facto. Dicit autem hoc dño vt se voluntarie pati ostendat/cuius passionem immolatio agni typici et pascha iudaicū figurabant vt demonstret affectum quem habet vt legalia cessent et veras euangelii currge. Sm Beda. Desiderat primo typicū pascha cū discipulis manducare et sic passionis sue mysteria mundo declarare: quatenus et legalis pasche prebatos: cessat: et hoc figuram veri pasche fuisse noscēdo/vetet vtera carnaliter et diberdo/vetet vtera carnaliter et diberdo. In cuius rei figura defecit māna postq̄ comederunt filii israel de frugibus terre promissionis: nec vllū vltra cibo illo. ¶ Unde subdit [q̄ hoc]. i. q̄ pe [non manducabo illud]. i. verum et legale pascha [donec] sacrapentum dñi corporis et sanguinis i hoc veteri pascha spōaliter intellectum [in regno dei]. i. in ecclesia militante [impleatur]. i. instituatur vel in

stitutum celebretur. q. d. Nō comedā vel celebrabo amplius in figura et signo: sed in veritate et signato. Ipse enim postea sumpsit verum corpus suum sub sacramento: et nihilominus hodie in ecclesia ver⁹ et figurale pascha impletum manducat: quia ea q̄ lex rudi populo carnaliter observanda precepit/ipse in membris suis hoc est in ipsa ecclesia spiritualiter exercet. In hoc igitur regno comedit corpus suum. i. nos illud in eo comedere facit: sicut postulat pro nobis. i. postulare nos facit. Sacramentū enim eucharistie quod nos per fidem spiritualiter manducamus/et ipse manducat nobiscum incorporando nos sibi per illud sacramentum. quod alio quieta Augu. dicit. Cibus ego grādis: non mutaberis in me/sed tu mutabis in te. vnde donec non ponitur hic ex clusiue sed inclusiue. [Et accepto calice]. i. vino quoad pascha in gratiarum [gratias egit et dixit. Accipite et dividite inter vos]. gras egit: quia fruebatur completum desiderio vt post immolationem agni typici se queretur immolatio agni veri. i. xpi: et quia vetera transibant et noua fiebant omnia dum vinum et azyma in corpus et sanguinem dñi cuius bene dictione trāssubstantiabatur. vñ ait [Nō bibā amodo de hoc genimine vitis]. i. de vino q̄ generatur in vite. s. typicum potum [donec veniat regnum dei.] quod intelligo vt supra de cibo est dictum. vnde Beda. Sicut supra typicū agni esum sic etiam potum pasche typicū negat se vitra gustaturum: donec ostensa et manifesta resurrectionis sue gloria regni dei fides mundo adueniat: vt per duo maxima legis edicta esum et delectet potumq̄ paschalem spiritualiter immutata/discereo ossua legis sacramenta vel nulla que carnaliter fonare videbantur ad spiritalem ū observantiam fuisse trāsferenda. Et sic sēm Lucas de duplici calice mentionem facit. primo de calice vini preducto quoad pascha iudeor. secūdo de calice sanguinis sui de q̄ ifra et dicendū. ¶ Alter dñi argente⁹ duas vñ gallici mensuram capit. Legale igit pascha cessauit et impleti fuit in regno ecclesie quando diuina sapiēcia parauit mensam noui sacramenti vbi posuit panē corporis et miscuit vinum sanguinis sui. Legalia enim habuerunt cursum suū et obligationē vsq̄ ad xp̄i passionē/in qua obtulit vnū perfectū sacrificiū cuncta tuum legalium: ideo vsq̄ tunc xp̄us legalia seruauit et simul⁹ alijs seruāda mandauit. vñ dicit Augu. q̄ legalia tantū fuerūt ante passionē obscura: post passionē mortua: sed post q̄ clarius veritas euangelii per mūdum fuit sepulta. Nostra vero sacramēta vsq̄ ad finem mūdi in suo vigore manebūt. ¶ Et nota q̄ in Exo. determinātur multa q̄ requiruntur ad esum agni typici: et adhuc requiruntur ad esum agni veri. Debet esse comedi ve rus agnus. s. xp̄s. Primo a circumcisio p veteris couersatiōis depositionem. Secūdo cū lactucis agrestibus q̄ amarā de peccatis odium cordis contritionē. Tertio sine fermēto peccati cū panib⁹ azymis per sinceritate. Quarto renib⁹ accinctis p castitatē. Quinto pedib⁹ discalciatis p affectionū a terrenis elōgationē. cultus signū pōt esse q̄ deus primo lauit pedes discipulorū. Et habet ecclesia hoc sacramentum. Sexto cū baculo i manibus p suā piissimā custodiā diligēter. Predicte cōditiones requiruntur ad declinationē mali. Sed circū ad operationē boni requirit Primo q̄ [domo vna comedantur per ecclesiasticā vnitatē. Secūdo q̄ a vicinis per fraternum amorē et concordiā. Tertio q̄ nō crudus sine amoris igne: nec coctus aqua sine deuotionis sapore: sz assus. i. q̄ p deuotionis feruorem precedentē. Quarto q̄ festinater per spiritualem auditatē et delectationē cōcomitantem. Quinto q̄ totaliter per fidei integritatē: votādo caput cum pedib⁹ et interiora. i. p verā fidē incorporādo et credēdo in xp̄o diuinitatē q̄ est caput eius/et humanitatē. s. carnē que tū q̄ pes est infima in ipsa natura/et animā que est media sicut eius intestina. Sexto q̄ esum cōmunione per simplicem sacramenti veneratiōnem. ¶ Oratio.

Omine iesu xp̄e q̄ hora vespertina cenā vitimā cū discipulis in cenaculo grādi strato fecisti/et eos sacratissimo corpore et sanguine tuo cibasti: fac precor mei cenaculū grāde stratū implificā spem fidē et charitatē i corde meo: magnis

Legalia.

Eccl. xlj. Legis sumedi ōdi tiones.

Matth. 26. Et bibā amodo de hoc genimine vitis

Beda.

Beda.

Lucas.

fica lōganimitatem/pleratē/patientiam et humiliratem. Da mihi vt te quem ceci et terre nō capiunt: p modulo suo capiat cor meū cōtritū t humiliatū: vt per inhabitantem gratiā tuam omnia tibi placenta cogitē et perficiā: et ola cōtraria edienda declinēt: sic placeando vsq in finem cōsequar rne digna sacrosancti corporis t sanguinis tui preceptionē. Amē.

¶ De ablutione pedū apostolorum. Cap. liij.

A Jo. xiij. clarifica tua filium vt filius tuus clarificet te. Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis vt omne quod dedisti ei det eis vitam eternam. Hec est autem vita eterna vt cognoscant te solum deum verum et quem misisti ihesum christum. Ego te clarificaui super terram opus consummaui quod dedisti mihi vt faciam. Et nunc clarifica me tu pater apud temetipsum claritate quam habui priusquam mundus esset apud te. In finem dilexit eos.

Jrca sēm vero diligenter attēde. Primissis nanq; ita se habentib⁹ [scies te suo quia venit hora eius] nō faralīs/ sz implentōis sacramentū a deo patre ordinato [vt transeat ex hoc mūdo ad patrem] nō p loci mutationem: sed sicut dr a patre venisse assumendo naturam nostram mortalem: ita dicitur ad patrem redisse faciendo ipsam p immortalitatem in sua resurrectiōe paterne glorie cōsortē [cū semper deliersset suos qui erant in mundo] suos non sola creatione sed etiam dilectione. s. discipulos [in finem dilexit eos]. i. in fine specialia et maiora signa dilectionis et quasi amore dilexit eos ostendit/ponendo animā suā pro eis. Uel [in finē]. i. perseueranter et in mortem non q̄ morte terminaretur dilectio: sed imrāō dilexit q vsq ad mortē dilectio eum perdurauit. in quo exemplum dedit vt eos in dei et proximi charitate vsq in finem p maneant. Uel [in finem]. i. in christum/ qui est finis perficiens et consummans [dilexit eos] vtiq vt ipi de hoc mūdo vbi erant/ad caput suū q̄s hinc trāsiret ei⁹ dilectiōe trāsiret. Per ielum ō sal⁹ interpretatur: bonus pielar⁹ significatur. finis vero ultim⁹ est beatitudo vera/ q cōsistit in clara dei visione et fruitiōe perfecta. Licet aūt omnis hō debeat ad hunc finem proximum diligere: precipue tamen qui est christi vicarius specialiter tenetur ergo suos subditos hec facere. [Et cena facta] scz agni paschalis [cum diabolus misisset in cor]. i. in voluntatē iude/ nō directe tamē voluntatem motūs: sed inditrecte tamē ei suggerēs [vt traderet eū]. i. cū sua cōsentiens inclinari: die ells precedenti cū vēdiderat suggestiōe diabolī. Diabolus quippe nō est immissor cogitationum malarū sz inductor: nec ratio pia nō tamen ex homine est. quia diabolus nō immittit sed immissam ab homine male mouendo excitat. Aliter enim non posset homines deiicere/ nisi homo scipsum deiiciat et hosti arma reddat. i. nisi suggestioni consentiat. nam sm Aug. diabolū suggestiōes immittunt t humanis cogitationib⁹ miscēnt. Dō ergo ita factis [sciēs ihesus] vt de⁹ [quia omnia dedit ei pater in manus]. i. in potestate eriā ipsum tradituē et ptēcutores. ex quo patet in xpo plenissimo sciēne t potestatis [t q̄a a deo exiit] in mundū venies nec patrem deserens [et ad deum vadit] omnia q̄ acquisiuit patri reducens et non nos reliquens. Sciens se esse regem regum et dominum dominantium: nec obliuiscens se esse dei filium naturalem t non ignorans suam sublimitatem. cuius ratio esset et ratem se scirer: tamen in magne sue pietatis indicium/ in magne nostre exemplum humilitatis/ nō de⁹ nō dominī sed hominis seruitia/ nō de⁹ nō dominī sed hominis seruitia/ nō de⁹ nō dominī sed hominis seruitia

perble nostre tumor curari: nisi p ma
ximam humiliratem redeptoris no
stri. et tamen post totum istud adhuc
cum lucifero superbum multi vica
rii et successores xpi. Alio modo pot
Intelligi [quod ego facio tu nescis modo] .i. hoc mysterium est et secretū /
et significat tuerioremq; mundationē
que non potest fieri nisi per me: quod
non intelligis modo [scies autē post
ea] tunc scz cū spiritū sanctum acci
pies. Nec ens est sacramentalis ad
instructionem ecclesie/et fiet tibi ma
nifesta opportuno tpe. Et in hoc nosce
mur bene iudicare et loqui de actis
superiorū boni: nisi deo permittente
erraret manifeste. Petrus autem de
ētra filiabet inclinatione periclitr°/
et vsq; ad suos pedes humilem xpm
videre: lentus/in eadem adhuc volū
tate persistit: nō ex obstinatione/sed
ex humillima quam ad christum ha
buit reuerentia di. [Nō lauabis mi
hi pedes in eternum] .i. nūq; lava
bis: nūq; hoc patiar. Hoc enim i eter
num non fit quod numq; fir. acsi dice
ret. absit a me q; fiat tuscam hoc e ma
gistro/a dño/et deo meo. Licet autez
petrus bono zelo hoc faceret/ tamen
indiscrete faciebat: quia cum xpo nō
posset errare non debebat voluntati
cius aliquo modo resistere. Et iō cō
minat ei dño dicens [Si non lauero
te] .i. pedes tuos [non habebis par
tem mecū in beatitudine. Siue hoc
intelligatur de lotione mystica et in
teriozis macule ipsius affectus / q; q;
necessaria est ideo precipit: siue de lo
tione materiali et corporali ipsi° pe
tri/que eouerso ideo est necessaria
quia preciptur: non potuit in petrū
amplius minorare q; vt numerarent re
putarent. Et ideo petrus audita cōmi
natione xpi ad tante cōminationis
terribilem verbum expauescens sa
pienter mutat consilium in melo di.
[Dñe non tm̄ pedes meos] .i. affec
tus [sed et mās] .i. opa [et caput]
.i. cogitationes mentis. q. d. non ex p
tertia recusat: sed quia considerauit
opa tua de ea tam. Pedes sunt para
ti corporis inferioz: manus mediaz: ca
put superioz. et ideo per expressionē
istarum partium intelligitur totum
corpus. Tertium petrus de pericu
lo salutis ex dñi responsione ac pur
banis amore et timore plus expauit
xpm sibi negari q; vsq; ad suos pe
des humiliari: et se totū offert ablu
endum. Si nihi (inquit) placet/ fiat
ter fieri non potest / seruus nr̄ sum:
totū me nre voluntati subiciotet [nō
pedes tantum sed et mās et caput]
ad lauandum tibi offeroret plus fur
stinerem a te per totum corpus lava
ri q; a te separari. Non mihi negeo
captendam tecum partem: tam mi
hi negem abluendam met cog
nitā. Quātus enim parum
est petro sustinere seruitium nunq;
striz grauius tamen erat et ab ipso le
pariri. sm Augustī. Totus hō ablu
tur in baptismo: et errant pelr° (ne
nos erraremus) cum se totum deo ob
tulit abluēdum: quem deus cognouit
ostendens semel baptizatum non es
se rebaptizandū. vnde dixit ei [Qui
lotus est] .i. per baptismum [non in
diget nisi vt pedes lauet] .i. affectus
et motus sensualitatis mundandos
[sed est mundus totus] .i. per pe
des quibus terram tangit/ quos la
uare opus habet. Et quibus verbis
intelligim° apl'os fuisse baptizatos/
et si nō legimus quis baptizauit eos.
Erant autē baptizati baptismo chri
stiq̄n licet nō baptizauit eos: sed ba
ptizauit tamē discipulos suos sibi fa
miliares et domesticos: vt haberet ba
ptizatos seruos per quos baptizaret
ceteros. Sed cum baptismus abster
gat etiam foedes pedum/ videtur q;
qui lotus est .i. baptizatus non indi
geat vt pedes lauet. Ad hoc dicendū
q; si statim post baptismū de hoc mū
do transiret/non vtiq; hac ablutione
indigeret: quia cum sit mundus re
statim euolaret. Sed qui post baptis
mum viuit in hac vita mortali non
potest ad tantum culmen perfectio
nis ascendere/quin etiam inordina
ti motus sensualitatis de affectibus
terrenis insurgant: et ideo oportet q;
pedes lauet: vel per martyrium (q;
est b⁹ptismus sanguinis) vel per pe
nitentiam (quod est baptismus fle
minis) vt euolare possit. Vbi nota q;
interioris hominis caput est ratio in
perfecta autē anima est conuincta deo
sine para contemplatiua que inten
dit superioribus et eternis. Manus
sunt ratio inferioz / que vacat operi
bus actiue vite. Pedes vero sensuali
tas et exterius corporis ac mūdis et ma
me affectiones inferiores: ipsi enim
nos ferūt extra nos: et ipsi frequēter

ficut pedes maculantur nobis post
baptismum/in quo tot° homo ablu
tur/quia ex conditione mortalis vite
sepe maculas cōtrahunt ex terrenis
et temporalibus: et ideo lauandi sunt
pedes. Unde necesse est vt crebra a
blutione confessionis et lachrymarū
emundentur pedes affectuum: de ter
rena cogitatione terrenorum in cogi
tata et amote eorum. Q. ui enim non
limatur post baptismum per peniten
tiam/non habet cum iesu partē. Un
de dicit Augu. q; humani affectus si
ne quibus in hac mortalitate non vi
uitur/quasi pedes sunt quib⁹ huma
nis rebus affigimur: et si dicerimus
quoniam peccatum non habemus /
nosipsos decipim°. Sciebat ergo do
minus apostolos mundos quoad ea
pur quia deo conuncti erant per fidē
et charitatem. et ideo ait manus: qz
eorum opera erant sancta. sed tamē
ipsum ad pedes/affect⁹ aliquos ter
renorum et sensualitate habebant et
fouidi erant: et ideo ipsum ad illos
lotione indigebant. vnde Aeth. Q. ui
lotus est non indiget nisi vt pedes la
uet. Totus enim est qui gratia pecca
ta non habet, cuius caput .i. intētio:
et manus .i. opatio et cōuersatio mū
da est. sed pedes (qui sunt anime af
fectiones) nunq̄ in hoc pulvere gradi
mur et toto mundi esse non possumus:
quin aliquando vanitati/aliquando
voluptati / aliquando curiositati pl⁹
q; opossent cedat animus vel ad ho
ram. In multis enim offendim⁹ om
nes. Verum si hec contemnat altiō
quia impossibile est ea dñi nisi p christū
et impossibile est ea christo: quia si non lauerit
ea christus non habebimus partem
cum eo. Nemo tamen pio eis despe
ret: quoniam si viderit nos dominus
humiliter pio eis esse sollicitos igno
scet facilissimo et libenter. De mino
ribus enim istis peccatis pia dispen
satione nobiscum agitur vt non pēn
tas aut eramur/sed in illis nos exa
minet deus: vt cum minora cauere nō
possumus certi simus q; non nostris
viribus maiora superemus: semp̄s
timotati et omnino solliciti sim⁹ quo
modo eius gratiam nō amittamus
quam notis tantopere et tam multi
plicis necessitatem esse sentimus. hec
Agustin. Deinde dominus subiungit
[Et vos mundi estis] quia a me mū
dati. sm Augu. Erant mundi sum
ad manus et caput: non autem ad pe
des. Et sequitur [sed non omnes.]
Duo enim sunt precipua quibus ho
mo a peccatis mundatur: scz clemo
syna et charitas. Contra primum in
duo erat fur: contra secundum chri
sti proditor. et ideo non mundꝰ erat.
Sic ergo per pedum ablutionem de
signauit dominus mundiciam spiri
tualium pedum: que maxime requi
ritur in eucharistie perceptione. Et
ideo voluit lauare pedes discipulorū
suorum anteqū daret eis sui corporis
sacramentum: ad designādum q; spi
ritualis munditia requiritur ad tp
sum percipiendum. vnde Ambro. Cor
pus et sanguinem suum discipulis
suis in cena mystica tradens/eorum
pedes humiliter lauit. docens sacro
sancta mysteria mundis operibus et
pia mentis humilitate celebranda.
Mystice etiam significatur eius san
guinis effusio per hoc q; misit aquam
in peluim: et peccatorum nostrorum
ablutio per hoc q; incepit lauare pe
des discipulorum: ac penarū nostra
rum in seipso susceptio per hoc q; ter
sit pedes linteo scz corporis sui/quia
peccata nostra pertulit i corpore suo
sup lignum. C Illi aūt discipli audi
ta repehēsione petri de hoc q; recusa
verat hmōi lotionem: non fuerūt au
si vltra aliquliter recusare eam. Cō
fidera nūc bene singulos actus i hac
benignissima lottone pedum omni di
lectione et humilitate plenā: et cū ad
miratione cōspice que geruntur / quia
sunt deuota. Inclinat se summa ma
iestas et humilitas/ magister vsq; ad
piscatorum pedes stat incurvatus:
et genibus flexis coram ipsis sedenti
bus lauat propriis manibus et abs
tergit ac deosculat pedes omnium.
Sic ergo vos ad pedes discipulorum
dominus omnium seipsum humiliat
et supplex humilitatis ministerium
exhibet: ,ppter humilitatis formam
non solum verbo sed et exemplo com
mendandam et docēdam. Sed illud
superexaltat humilitatem/et ad ma
ximum cumulum humilitat⁹ accedit:
q; et ipse pditori suo eadem obsequia
prebet: et illi non dedignatus est pe
des lauare cuius manus iam preui
debat pollutādas in scelere. in quo do
minus infirmitatem nostram consu
latur: vt si quando contingat nos ab

Zanardi
summus a
christo.

Augustī.

Ter. ij.

Augustī.

Ter. ij.

Augustī.

Augustī.

Augustī

amicis prodi / vel a famulis aut aliquibus vitiorū malum aliqs pati / non scandalizemur respiciētes tñ de exēplum qui infinitis potius bonis in contrarium remunerauit beneficentiam ac dominum et magistrum.

Contra superbiam. Sed o cor negri et ipa durities / durius / si sic ad tantam humilitatē non moueris: si sic dominum maiestatis non vereris: si sic visis ad ipsius semper tibi beneficia semper egitimoceris: interitum sensis. Sed ve tibi miser. Tu quidem obduramus quod concepisti parturies: non tamen ipse es tu periclitabis. Admiranda est igitur tanta humilitatis / benignitatis / profunditas dominici festi. Unde Anselm. Et ego quidem peccatissimi proditionis tue perfidia non latebar quando in hac cena ablutionis etiam coram ipso genui flexo procumbens maledictos pedes ei⁹ veloces ad effundendum sanguinem meum sanctissimis manibus meis attrectare / lauare / et extergere dignat⁹ eo. Et tu adhuc extento collo ambulas o terra et cinis: adhuc superbia te elevat: adhuc impatientia te exagitat. Iuniore humiliatis / mansuetudinis speculum / vniuerse facture creatorem / et tremebundum iudicem vniuorum et mortuorum: ante pedes hominis etiam tractitiosi tui genua curuantem. Dispice ab eo quia mitis est et humilis corde. Confundere in superbia tua / et erubesce / impatiētia tua. Et iterum. Cum autem surgēs a cena / linteo se precinxit / mittisqs aquam / pelui: cepit que mirabilis / que potest⁹ hominū pedes lauare / et extergere / que benignitas prodi toris vestigia sacris manib⁹ tergit. Specta / et expecta / et vltimo omnium tuos ei prebe pedes: abluendos: quoniam quem non laueris non habebis partem cum eo. hec Anselm. ¶ Hoc autem expleto ministerio quod ad humilitatem pertinebat obsequii et ad purificationem cene corporis sui [recepit vestimenta sua] et recubit ad locum cene. quia mutat officium mutat / et habitum. ad seruiendum vestimenta deposuit: ad docendum resumit / et sedet. Ut enim dicitur in Ecclesiastico. Amictus hominis enunciat de illo. per hoc autem ostendit q̄ superiori post actum humilitatis debet resumere debitum officium auctoritatis. Mystice autem ꝑm Augustinum

Amictus apta rei supra prio. Eccli. xix Mystice.

implera redemptionis nostre purga / tione per sanguinis sui effusionem / accepit vestimēta sua terna / que deposuerat / resurgens / et eodem corpore iam immortali vestitus / ad gaudia in celum in dextera patre dominatis recumbens inde venturus est ad iudicandum. [Et cum recubuisset eum] ad cenam corporis sui facientem / docuit eos quare hoc fecerit / exemplum ꝑ se minus sibi seruendi. vnde dicit [Scitis quid fecerim vobis?] i. quantam humilitatem exhibuerim vobis. Inde rogat vt eos ad tantum exemplum confectos ad cēs [Vos vocatis me magister / et bene dicitis] quia verum est quod dicitis [sum etenim] magister et dominus: quia dei virtus / et sapientia. Magister missus ꝑpter sapientiam / quam doceo verbis: dñs ꝓpter potentiam quam ostendo miraculis. Quia dicit magna de se non est arrogantia: sed veritas que prodest audi re / et imitari. Ut ergo non imminet periculum superbiendi: non est vitiperitum propria commendatio. In christo autem hoc periculum non timebatur. Ille enim ꝙ super omnia est / qui scitus ꝙ solus deus nō se extollit / et celsus. Item quia aliquando laudabile est se bono commendet: quando ꝑ eo fit ad veritatem / dūmodo fic Apostol⁹ commendauit se. Sed valde est nobis pro le / et necessaria vt cognoscamus deū: vnde expedit nobis de magnificentia sua nobis reuelet / ideo gratias ipse se nobis laudet. Non est igit̄ veritas quandoq; tacenda propter falsa iactantia. ꝑm Greg. Inesunt sine dubio quibusdam recta quidem opera / sed ea per arrogantiam vitant: quia contra veritatem se erigunt quam reuelauit. Quia enim necessitate cogitur vera de se bona loquitur: tanto magis humiliari nititur / quanto veritati fit obnoxius. Tunc arguit a minori. [Si ergo ego laui pedes vestros dñs / et magister / de quo minus videtur / et quod minus erat debuit / et vos / vobis inuicem discipuli multo fortius debetis / hoc exemplo prouocati / alter alterius la-

uare pedes] et ad omne obsequium humiliari. Quia magister sum: mea doctrinam recipite. et quia dominus: meum mādatum custodite. Hic per vnum obsequium accipiuntur synecdochice omnia alia obsequia paterna. q.d. Debetis vobis mutua obsequia humilitatis et charitatis exhibere: ſcz vnicem ministrare / iuicem iniurias dimittere / pro inuicem orare. Chrysost. Non in lauando pedes hanc legem scribit solum: sed et in aliis omnibus que circa nos monstrauit. [Exemplum enim dedi vobis vt quemadmodum ego feci vobis] humillimo me sub vobis [ita et vos] inferiores [faciatis] vobis inuicem maxime in casu necessitatis. q.d. Nō totum hoc feci propter pedum corporalium emundationem / sed etiā propter humilitatis eruditionem: et ad hoc feci vt ostenderem vos ad hoc teneri. ꝑm Chrysost. Christiana religio potius attollit modum q̄ opus: quia dominus non attendit quantum sed ex quāto. i. potius hoc q̄ illud. Et bene docuit humilitatem exēplo. Nam in moribus et in actibus hominum plus mouent exempla q̄ verba: illud enim homo agit et eligit quod sibi videtur bonum / vnde magis ostendit quis illud esse bonum quod ipsemet eligit q̄ qd docet. Et inde est q̄ quando quis docet aliquid et aliud facit: magis suadet alterius ꝙ id quod docet. et ideo maxime necessarium est ipso facto dare exemplum. [Non est seruus maior domino / nec ꝓpositus apostolus / i. missus seu nūcius [maior eo q̄ misit illum] et ideo sicut ego dominus et magister / et mitrens me humilio vobis: ita et vos humiliare debetis / facere equalibus vestris / quod me vobis minoribus facere videtis. q.d. ꝑm Chrysō. Si a me deberet hec fieri: de hiisdem enim non constituit deus ipse incipiens. Quia sedet super cherubin pedes lauit prodito ri. Tu vero deinde terra et cinis eris / et magna sapis. Ecce dito exemplo et verbo ego ad humilitatem inuitatorem / et exēplum humilitatis ꝓmittens in hoc conuenientem modum docendi ostendit. ꝑm illud. Cepit iesus facere et docere. Hoc etiam apparuit in hoc quod petro dixit / scies autem postea. vñ Augu. Hoc est beate petre quod nesciebas: cum tibi lauare pedes non sinebas. hoc tibi postea scies / dum promisit: quando vt sineres terre te magister tuus / et dñs tuus lauās pedes meos. Discimus fratres humiliatem ab exemplo: quātam vñ Augu. Pusillitas ꝓt imitā cem humiles qs humiliter fecit excel da. fuit. hec Aug. Et ad literam et ad mysticū sensum hoc mandatū dñi debet impleri. Ad literam quidem ꝓpter charitatem seruandā inuicem: non solum in lauando pedes fratrum / sz et in omnibus necessitatibus admiā dor opera mīe exercende. Q.d. si non fit ad literam sez manu / saltem facia mus corderyt in illoz numero simus quib⁹ dicitur. Beati cie sancti et humiles corde dño. Aug. Multo melꝰ est Augu. et sine cōtrouersia verius / vt etiā manibus flagme dedignetur quod fecit christus facere christianus. Cum enī ad pedes fratris inclinatur corpus / etiam in corde ipso vel excitatur vel si iam inerat confirmatur ipsius humilitatis affectus. hec Aug. Sed excepto isto motali intellecti nihilominus hoc etiam ꝑm mysticum intellectum et spūaliter facere debem⁹. In lotione enī pedū datur intelligi ablutio macularum. Tunc ergo spūaliter lauas pedes fratris tui / eū christum imitando abluis / q̄ tum in re est / mundas eū. Hoc aūte fit tripliciter. Remittēdo scz ei offensā sicut ille nobis penitēnt⁹ peccata dimittit. Itēq; orando pro pfso eius: sicut ille lauit nos a peccatis interpellādo patrē pro nobis. et iste duplex lauandi modus cōmunis est oibus fidelibus. Tertius modus pertinet ad prelatos: q̄ lauare debēt remittēdo peccata auctoritate clauium. Nostrum est ergo donāre ofso ministerio charitatis et humilitatis adhibere: illius est eā audire ac nos ab omni cōtaminatione pctī mundare. Deide q̄ dixit sequēti premio confirmat / dicēs [Si hec scitis] que feci et doceo / beati eritis] hic in spe et in futuro in re [si feceritis ea] quia Beati qui audiunt verbum dei: et custodiunt illud. et Intellectus bonus faciētibus ea. Beda. Quia scire Beda. bonum et non facere non pertinet ad beatitudinē sed ad cōdēnationē. ꝑm illū. Scīri bonū et non faciēti peccatum est illi. vnde Chrysō. Beatitudo Jaco. iiij. Chrysō.

non copulatur cum scientia: sed cum opere & lumine scientie.

¶ Diario.

O Mitis iesu & vere humilitatis exemplum qui lauisti pedes discipulorum tuor: pcto et obsecro domine purga meos affectus: vt vtroq; pede (gemina videlicet charitate) purgatus et accensus ad te purificationem meum accedam tecum. Purifica me in finem dierū et emunda ab omnibus maculis peccatoꝝ: vt dimissis negligentiis & peccatis meis inimici die mortis confusi abscedāt qui meum calcaneum obseruabant. Dirige oīe pedes meos in viā pacis: vt de manibus omnium inimicorum tuoꝝ liberatus benedicam te cum electis tuis omnibus in secula seculorum. Amen.

¶ De charitatiua correptione pditoris & egressu eius. Cap. lv.

Ti Joā. xiii. Matth. xxvi. Marci xiii. Lu. xxii.

CIrca tertium agit dominus & mestus auscultat. [Cum enim hec dixisset iesus: turbatus.] .i. contristatus [est] nō carnaliter: sed [spiritu].i. spiritualiter & ex imperio rationis: quia ipse spiritu suo & potestate fecit in se istā ꝓpassionis turbationem. et hec turbatio in parte sensitiua existens non erat contraria rationi: sed magis conueniens ei. virtuosum enim est cōtra vitia turbari. Spiritualis turbatio ad pietatem et miam spectat: sed carnalis furorem et iram excitat. Spiritu igitur turbatur iesus & misericorditer: siue compatiēdo discipulo q̄ eum tradit & tradendo perire: siue vt nos doceat quid agere debeamus quādo in magnum facinus aliquem hominem ruere videmus. sic et sancti misericorditer et ex charitate turbantur/cum videt eos tam ifanda a fratribus ante mensem separare. ¶ Moraliter ergo instruit ꝓlatos non debere quantūcūq; etiā flagitiosos (nisi cum magna compassione & dolore) a liminib⁹ sancte matris ecclesie separare. vñ Augu. Turbetur plane christianus: nō misericordia mia. Timeat ne pereāt homines christo: ecclesiastes cum pereāt aliquis christo. Concupiscat homines acquiri christo: et eretur dum acquiritur alius christo. Timeat & sibi ne pereat ꝓpter contristetur se peregrinari a christo. Cōcupiscat regnare cum christo: et gaudeat cū sperat se regnaturum esse cū christo. [Et cēdit⁹ illis dixit. Timendo vobis qz vnus ex vobis.] Iouis discipulus qui veris mecum estis: quo⁹ pedes lauī: quib⁹ tanto .pmis. [tradet me.] dñm/me magistrum/me saluatorem. vn⁹ ex vobis numero nō merito/corpore non animo/specie nouerit. Maxima ingratitudo nūc fuit tradere suū cōmensalem/immo oīm et nutritorem. Unde & alius euangelista sic dicit [ecce manus tradentis me mecū est mensa.] Hoc idem posset dīs hodie dicere de sacerdotibus multis q̄ mensam dñi indigne ut̄unt/ gerunt ꝓsumunt/qui rursum quātum in se est merito petūt filium dei crucifigendum tradunt. Per hoc enim q̄ in mensa denunciauit suum proditorem/designauit q̄ multi proditorie veniūt ad suam mensam. Warnus autem peccatum est tradere christū regnantem in celis peccatoribus mendicantem/q̄ ambulantem in terris peccatoribus iudeis. vñ Beda. Sed & hodie quoq; & in semper num ve homini illi qui ad mensam dñi malignus accedit: qui iniquis mente conditis/ qui preconcepto aliquo scelere potum mysteriū christi secretis participare non metuit. Etsi ille in ꝓpriam iudeis filium hois tradit: non quidem iudeis peccatoribus sed tamen peccatoribus membris videlicet sui/ quibus illud inestimabile et inuiolabile dñi corpus violare ꝓsumit. Ue ingrato illi homini de quo iesus qui ꝓdit⁹ sacrosanctis inter immolandum (ve pote ꝓposita cōlocaturo iudee) non dubitatur: astantibus sibi ministris celestibus conqueri cogitur. ecce in quo⁹ manus tradentis me mecū est in mensa. hec Beda. Et vt dicit Augeneo. Tales sunt oēs in ecclesia qui insidiantur fratribus suis: cum quibus ad eādem mensam corporis & frequenter fuerūt. Predicit oīe ꝓdi de proditore: et sic cum quodāmodo de ꝓpria reuelauit tripliciter de causa. Primo vt sic ostenderet se deum: qui futura contingentia ꝓuidebat. Secūdo vt ostenderet se spontanee pati: quia precauere poterat mortem quam ꝓsciebat. Tertio vt ꝓditor penitere: qui se nō latere audiebat. vnde Piero. O.ad de passione predixerat & de ꝓditore predicens locum penitentie: vt cum intellexisset scrī cogitationes suas & occulta cordis cōsilia/penituisset eum fact⁹ fuī. et tamen non designat eum specialiter / ne manifeste coargumentis impudentior: hanc sed mittit crimen in numero vt cōsciꝰ penitentiam agat. hec Piero. ¶ Et notandum q̄ a malis perpetratione solet aliquos quatuor modis retrahi/quib⁹ ex magnitudine mie fuit tētauit oēs prodītorem discipulū a tanto scelere perpetrādo ad penitētiam reuocare. scz pudore cum dicit [vnus ex vobis tradet me: et ecce manus tradentis me mecum est in mensa.] timore per comminationem supplicii cum dicit [ve autē homini illi per quem filius hominis tradetur.] vt q̄ pudore non vincitur timore cōfrigatur. beneficii exhibitione cum illum ad mensam suam recipit & pedes lauat. affectus ostensione in blanda allocutione cum dicit [amice ad quid venisti.] Sic exēplo christi bonus pietatis subditis etiā malis debet exhibere beneficia: vt ꝓximum in se est eos a sua reuocet vita mala. Sed nulla malo bonum frangitur ne homicida tradat quem dei filium nouerat. Passionem ergo iesu christi pie cōsiderare volēs occurrit primum ꝓditoris: q̄ tante fuit fraudis veneno repletus vt magistrum et dñm praedestinatis cupiditatis flamma succensus vt decum argento venūdaret/et ꝓtiosum christi sanguinē vltra mercedis ꝓtium cōpensaret: tante demū ingratitudinis vt cum quo omnia sibi cōmunerat et ad culmen apostolici honoris ꝓmouerat/ venūdaret ad mortem: tante duritie vt nec familiaritate communi/nec humilitate obsequii/nec suauitate colloquii/nec mulcedine cibi a concepta malitia ponitet reuocari. O misera benignitas christi in discipuli dominum/domini i seruum nequissimum.

¶ Verum licet inexplicabilis fuerit ꝓditoris impietas: in immēsum tamen eam exuperat agni dei dulcissima mansuetudo in exēplum data mortalib⁹ vt tam non dicat ab amico ex pessima humana infirmitas/si inimicus me⁹ male dixisset mihi sustinuissem vtiq; quia recte homo vni⁹ mihi qui mecum videbatur & notus / q̄ paneꝭ christi edebat & in sacra illa cena duci eo capiebat cibo magnificauit super eum supplantationem & leuauit calcaneum suum contra eum: q̄ cogitabat supplantare ipsum. Die hodie multi ꝓlati clerici & religiosi qui laute viuūt de patrimonio crucifixi: leuant calcaneum contra xp̄m in membris suis supplantantes ea & affligētes calūnijs & exactionibus mūstis. Cum autem iesus dixit eis [vnus ex vobis me tradet.] hec vox in corda ipsorum vt gladius acutus intrauit: luctusq; intolerabilis chorū illum sanctum tunc assumpserat: et tristati cōmedere cessauerunt [et inspiciebant se ipsos inuicē] quasi nouo stupore pertculsi [hesitantes de quo diceret.] Non solum, ꝓpter mortem magistri sui futuram fuit contristati: sed quia quilibet timebat de se ne esset ille qui debebat eū tradere. Erāt ergo admirati: q̄ quilibet eorum ꝓpter iudam sentiebat se totaliter firmarum in cōtrarium dicti ipsi⁹ christi: et similiter de suis socijs sicut de se cogitabāt. pertsi tamen ,ꝓpter firmitatem verborum christi magis eius dicto q̄ suis cōscientijs credebant: et non hesitabant de euētu rei sed de illo per quem hoc euenirent. [Contristati ergo valde ceperunt singuli dicere] vnusquisq; ꝓ se. [Numquid ego sum domine?] scz qui tradet te. Et certe nouerāt vndecim apostoli q̄ nihil tale contra dominum cogitauerant: sed plus magistro q̄ sibi credebant: et timētes fragilitatem suam tristes querūt de peccato cuius non habent cōsciam sed ꝓ videtur in ꝓsal. Delicta quis intelligit? Q. nullus etiam debet sibi timere de futuro quantūcūq; sit sanctus. [Et respondens ait. O.qui intingit mecum manum in ꝓpatella seu catino hic me tradet.] Ecce humilitas christi: ꝓpter quā ꝓditorem ad mēsam & scientiam admittit. et ꝓm Piero. In hoc mira apparet dominī patientia: quia ꝓximum diceret / vnus ex vobis me tradet. ꝓseuerat ꝓditor in malo, quē manifestē arguit: et tamen nolet ꝓpterea non designat. Unde per hoc verbum christi non potuerunt determinate perpēdere quis esset: quia dēs duodecim de eodem va

Psal. xl.

Unus ex vobis me tradet.

Piero.

se in circuitu cum dño ecclesiarum in
res aūt discipuli seorsum in alia men
sa comedebant.q.d. vñ⁹ ex duodecim
me tradet. Et ex hoc satis apparet q
alii discipuli presentes erant. Quod
autem matheus [parapsidem] mar
cus [catinum] dicit nullus quadran
tis valis / aliter q esset fictile opus
designat. Est enī parapsis vas qua-
dratum habēs pares aptides.a latere
ra & extremitates. Cum⁹ vo vas fi-
ctile seu luteū ad immittēdum liquo
rem & ad plura alia aptum. Inspice
nunc bene discipulos & cōpatere tam
dño q eis:qt in magno dolore sunt po
siti. Ille aūt produxit ne vba hec ad
eum pertineret videremur/comedere
non cessauit. Ceteris esū contristatis
ac retrahētibus manus & interdicē
tibus cibos oīs suos iudas temeritate
et impudētia qua ,paturus erat ma
gistrum/manum cum eo mittit in pa
rapsidem : vt audacia bonam con-
scientiam mentiretur. Et debes scire
q ipsa mēsa erat in terra:et more an
tiquo in terra sedēntes ad cenā in ce
naculo strato/quasi iacendo recūben
tes. Erat aūt (vt creditur) quadrata
de pluribus tamen tabulis facta. Et
(prout narrauit ille qui eam rome in
ecclesia Lateranensi mensurauit) in
vno quadro est duorum brachiorum
et trium digitor:et in alio duoy bra-
chiox & palmi.ita q licet stricte & ar
cte/tamen vt creditur tres discipuli
tuyno quadro sedebant:et oēs humi
liter in angulo & ioannes iuxta eum
erat:ita q omnes de vno vase comē-
dere poterāt. Ubi aduerte cōmunem
humilitatis & charitatis:qi cum pau
peribus illis discipulis & iuda proditore in eadē mensa/eadem cibo & pō
ni/eodem catino et calice magister
et dño participat. Non sic hodie mul
ti religiosi faciūt:q dissimiliter a fra
tribus reflci non erubescūt. Et addit
ihesus predicendo penam dānationis
traditori[Filius quidē hominis va-
dit] ad passionem voluntarie [sicut
scriptum est de eo] Oblatus est quia
ipse voluit. [Ue autem homini illi
per quem filius hominis traditur.]
ve.i.eternaliter peribit:quia ve i scri
ptura sacra eternam damnationem
notat. Licet enim iudas post factum
penituerit/hoc tamen inutiliter fuit:
quia per desperationem se suspendit.
vñ Hieros. Judas autem nec primo
nec secundo correptus a proditione
retrahit pedem:sed patientia domini
nutrit impudētiam suam.et ideo pe
na predicatur ve quem pudet non ve
cerat corrigare denūciata iniquitas.
et ne minutissimam penam ei⁹ emol-
ligeremus adūgit [Bonum erat ei
si natus [fez in utero] non fuisset ho-
mo ille] tcet tamen criminibus fedā
tus:qui patrem occidit/matrem stu-
prauit/christum prodidit/scripturas fal-
sendo interemit,quia fm Hieronym.
Melius erat ei non esse q ad tormē-
ta essemulto eīm melius est non sub-
sistere q male subsistere. bonum est
accipitur hic pro minus malo. Mem⁹ aūtem malum est non esse simplici-
ter q esse dānatum :quia etsi non sit
aliquis malum ratione pene admix-
te que non privat totum esse creatū;
tamen minus malum est ratione cui
pe moralis que inseparabiliter ad-
heret damnatis:et ipsa non sēū pri-
uat quoddam esse creatum sicut pe-
na:sed etiā primas bonum infinitum/
scz diuinum. propter quod esse mise-
rum miseria culpe moralis eternas-
liter/est peius q sit non esse simplici
ter. Et quia ceteri discipuli cum ar-
cto recūbebant.vnde dicit[Priusquā
ego sum rabbi:]non vocat eū bonum
sicut alii:quia tam a se et cunctis
rat iugum dominū / alios sub eo ma-
nentes.et fm Piero. Nō dat
manum sed magistrum vocat:quasi
exculationem habeat si domino dene
gato solum magistrum predixerit.
[Et ait.Tu dixisti] q.d.fm Raba-
num. Tu predixisti re:nō ego. Eadē
ratione confitentur et proditor: qua
pilatus iuxtaque indicator. Nondum
coram eis eum exprimit:nec deterri
scientie iude se eius deliberum scire fi
gnificauit. poterat enim per hoc ver
bum mentem iude fic mouere quod
alios lateret. vnde potest sic intelli-
gi. Ego non dico:sed mi dicis. vel pos
test exponi de affirmone cordis q.d.
Ore interrogas quasi nescius si ego
de dicto & rumm habeo te esse proditorem. Ecce miser homo vides omni
um omnia scire/nec etiam conficta

tiam cum latere cessa igitur & confi-
tere. Hic admonemur vt peccāt pri
mo cum mansuetudine arguamus:
post si peccauerit,graviter: ad vti-
lium grauissime. Hanc enim formā
notat dominus reliquit q primo di-
cit[vnus ex vobis me tradet.secun
do[qui intingit mecum manū in pa
rapside]et tertio[et ipse dixit.] [Erat autem ioannes recum-
bens .i.reclinatus :et primoꝝ illius
verbum & scipsum sustinere non va-
lens eo q terrore erat repletus [in
sinu ihesu[supra pectus:et ipse in
clinate quasi ante pectus & prope eū
eius appodiauit se super dominum ti
cut tenetur super discretum humi: et
sic erat idonee positus ad interrogā
dum aliquid secrete ab eo et audien
dum. Cum ergo alta questio a singu-
lis fieret[innuit illi petrus:dic nobis
quis est de quo dicit.i.mihi verbis &
signando sed tamen de omni corpo-
ris & immendo/patet ei vt secreto q
reret a domino quis esset de quo dice
rat. Uel primo innuit:& deinde non
contentus nutu dixit. ¶ Recta petri
rauet errans:propter quam licet ma-
lot & princeps apostolorum) non in-
terrogat dominum per se sed per mi
nistrum. Et cum ioannes submissa vo
ce hoc quereret;dominus ihesus fami
liariter et tanq̄ singulariter dilecto
discretissima voce aperuit proditorem
suum tacite exprimit ne alii audirēt
[cui.s. panem intinctum porrigeret]
Joannis igitur vt secretario suo expli
cit aperto signo :non tamen nomine
nec omnibus. in hoc nos instruens
non debere crimina priorum ꝓ-
palare alios. Ideo enim fm Chrysō.
noluit christus iudam proditorē pu-
blicare:vt nos doceret q peccata oc-
culta aliorū publicare non debemus.
quia sicut est mortale peccatum mul-
tos fallsum crimen imponere:sic ve
rum crimen occultum alios revelare.
[Et statim ducellum intinctū tan-
tum non consecutus [inde potuerit]
quē corpus suum non erat: quia q ve
rum panem de zelo tradere insidiose
studebat/non illo sed alio intincto re
ueari mereburur. Et ideo statim
est q eucharistia tumera non detur
fidelibus : et etiam pro hereti tollen
da que dogmatizauit totum christus
sub veraqꝫ esse et neutra tantum for
ma. Dominus per ducellum intin-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pientie domini sacramentum diuinitatis et specialiter euangelij quod scripsit hauriebat et bibens inebriatus est. vnde Anselm. Quisnam ille est (rogo te) qui supra pectus eius recubitet in sinu eius caput reclinat: Felix quicunq; est. O certe ecce iam video: Joannes est nomen eius. O Joannes quid nobi succedatis /quid gratie et suauitatis /quid luminis et deuotionis hauritibus ab illo fontes? Ibi certe omnes thesauri sapientie et scientie dei absconditi sunt. Ibi fons misericordie: ibi domicilium pietatis: ibi fluuius eterne suauitatis. Unde tibi o Joannes omnis illa? Nunquid tu fabli mior: petro: andrea sanctior aut certe omnib⁹ apostolis gratiosior? Speciale hoc priuilegium virginitatis: quia virgo eo electus a domino atq; inter ceteros magis dilectus. Jam nunc exulta virgo: accede propius /et aliquem huius dulcedinis portionē vendicare non offertis si portio nō potest. Dimitte Joanni pectus vbi se cum vino letitie in diuinitatis cognitione inebriet: tu curremus ad humanitatis vbera lac exprime quo nutriaris. hec Anselm. Conspice etiam alios discipulos multum mestos ad piedictam vocem domini non comedentes /se[se]q; inuicem aspicientes /et super his consilium capere nescientes. [Cum ergo iesus panem intinctum inde dedisset: post buccellā] per quā vidit eum designatum [intrauit sathanas in eum] non tunc primo et de nouo cum iam christum primo venditasset: sed ad amplius et quasi proprium ac sibi iam tradituꝫ plenius possidendum et sue seruituti subiugandum /et ad quecunq; vellet nota agenda trahendum quem ante introierat quasi alienum ad tentandum et decipiendum. Intrauit in eū vt totum eum occuparet: et quem malignis cogitationibus obligarat: tam ipso impietatis opere possideret. Ingratus enim beneficiorum christi famulus est in potestate demonis magis q̄ ante: sicut apostoli qui iam post resurrectionem acceperant spiritum sanctum insufflāte domino /postea iterum ipsum plenius acceperunt in die pentecostes. ¶ Ubi sciendum q̄ sathanam intrare in homines potest intrare dupliciter intelligi. quia vel intrare homines in corpus hominis: sicut patet in demoniacis: et sic potest essentialiter intrare in hominem. vel intrare in mentem ira q̄ mentis essentialiter illabatur: et sic nullus potest intrare in hominem nisi solus deus. Anima enim rationalis non habet dimensiones quantitatis vt aliquid in ea esse dicatur. Et si vltra dimensiones eius cōtentum. et sic nihil potest in ea esse nisi ea quod sit ibi per virtutē sui. Sed vbi autem est virtus dei ibi est et esse tia dei: cum deo enim idem est virtus et essentia. et ideo deus essentialiter est in animam⁹ solus est implere naturam sine substantia ab eo creatam. Dicitur tamen sathan illabi mentibus humane per affectum et effectum malitie. s. inquantum homo ab eo seductus sequitur eum ad perpetrandum malum quod suggerit: et sic per fraudulentam deceptionem et malitiam habitare dr in eo quem implet. et hoc modo intrauit in iudam vt eū plenius possideret et ad perpetrandum malum induceret. In cuius cor primo miserat vt deciperet: et ad prebē eū assensum malo induceret. Et simili quidē ostium est ira foetor q̄ latro nec potest nec latenter potest intrare: nisi quādoq; latrūcium per fenestram subintret: qui postea ostium latroni aperit: et sic latro intrat. Latro est diabolus: domus foetus volumen: latrocinium mala cogitatio vel delectatio. Quando ergo diabolus nō potest intrare per secundum mittit aliquā compliciam que huic aperit ostium consensus: et sic diabolus intrat et spoliat animam bonis suis. vnde Origē. Cauendum nobis est ne diabolus meritis dat in cor nostrum aliquod ignitum telorum suorum: nam si introduxerit insidiatur deinde vt et ipse introeat. In hoc autē q̄ buccella sumpta amplius introiuit sathanas in iudam: perpende quantum malū est cōmen tingere malem alicuius post esse ingrati et beneficii immemorem. Deinde ponitur prodicionis permissio: non enim potest aliquid facere nisi christo primitus retro. Ideo dicit ei [quod facis] .i. vocat. Ideo dicit ei [quod facis] .i. vocatur [fac] .i. facios [cito.] Et bene dicit [quod facis] quia velut is crimē pro facto reputatur. Festinat dominus in bonum salutis fidelium: quod iudas operatur /sed non sibi. Multi quippe bonū vt iudas facūt: sed omnino nihil eis proficit: quia do eorum facere non intendunt. Non tamen dominus impellit iudam ad q̄ditionis culpam: sed ostendit se finire saluteꝫ nostram. Unde non ofert hoc precipiendo faciuꝫ vel consulē do quia preceptum dimittum vel consilium non potest esse de facīdo matum. sed tantum predicendo et permittēdo damo in se potestatem: quia videt eius animum pte nimio desiderio implendi quod ceperat accelerantem nonposse quiescere: sed impiere non potest nisi ipse dominus permitteret. Dicit enī hoc dominus crimen proditionis exprobrando: ostendit q̄ quamuis beneficia conferret: illa mentem inuertaret. Dicit insuper hoc ad opus nostre redemptionis anhelando: non tam in perniciem perfidi sed ēdo ꝫ ad saluteꝫ fidelium festinando. [Cū ergo iudas buccellā] de manu ei⁹ [accepisset: exiuit continuo] ad querēdum cohortem q̄ christū esperet. in quo significatur q̄ sacerdos sumens corpus christi indigne magis elongatur a deo: q̄ enim bono male vsus est hec presumptio peccatum auget: vt ingratus beneficio dominj aperte ab eo recedere. [Erat autē nox.] quod expressit euāgelista ad ostendēdum opportunitatem temporis ad peragendum prodicionem: et ad tenebrositatē. Unde congruit hoc bene sacramento. erat enim qui exiit filius noctis faciens opera tenebrarum indarq; in noctem seu tenebras et mortem. quia ergo iudas ex bonitate societate non profecit: ob hoc maiori pena dignus fuit. vnde Chrysō. Discant boni et perfecti discipuli sunt dignis honore quoniam et benigni sunt facti et nihil a malis nocumenti sentiunt: sic et mali duplici sunt digni pena: et quia mali facti sunt eis posteri fuere boni: et quia nihil a bonis iuuati sunt. [Cum ergo exisset] iudas ad procurādum christi mortem [dixit ihesus. Nunc clarificatus est filius hominis] .i. electo tenebroso remanente soli mundi cum suo mundato re. Nunc (inquit) quia caligo nocturnus /filius hominis clarificatus est in eis: nunc nihil caliginis et tenebrarum sentit in ipsis. vnde Anselm. Hoc quoq; erat māsuetudinis nec dū ei⁹ fu/q; perfidū illū in eum furorē patiam deregere et confundere noluit: sed leuiter admonuit accelerare iussit quod parabat. In omnibus his non est mirū furor cuius malignus a retro egressus fotas sagebat circa sequens maleficium. Tunc clarificata est familia tua christe in medium societatis angelice. hec Anselm. Possum etiam hic eos significantes tangē ille que significantur accipi. [Nunc (inquit) clarificatus est filius hois] in se /in causa nō in effectu: q̄ mō inchoata est traditio passionis /cuius meritoꝫ et congruo datur ei claritas resurrectionis et ascensionis. Similiter et in corpore mystico est clarificatus: quia inde exinde malorum a bonis signat segregationem [et deus clarificatus est in eo /quia. s. nō quesiuit nisi gloriaꝫ patris. Hoc ergo facto separationis inde a societate christi et apostolorum /prefigurata fuit reprobotum separatio rempere inde ei a consortio christi et electorum: q̄ rite apparebit gloria magna christi /membrisq; adherebunt capiti /et pelee amouebuntur concremande igni inextinguibili, vnde Augu. Exemite immundo eos mundi cum suo mundatore manserunt. Tale aliquid erit cum zizanius a tritico separatis iussu sicut sol fulgebunt in regno pris sui. Hoc futurum prenūtiēs dominus discedente inde tangē zizanius separatis: remanentibus tangē tritico apostolis sancto nunc (inquit) clarificatus est filius hominis. tangē diceret. Ecce in illa mea clarificatione quid erit vbi malorum nullus erit: vbi bonorum nullus peribit? Oratio.

Separatio inde.

Augusti.

Domine Jesu christe pastor bone qui discipulum tuum a suis erroribus ad penitentiā multis modis reuocare voluisti: reuoca me ab inutilis et erroribus meis vniuersis. Da mihi saluator meus potestatem et fortitudinem vincendi diabolum continue vigilantem et contra me dimicantem: ne me fraude tua nequissime trahat ad tenebrarum foueam: sed tuo adiutorio suffultus perueniam ad claritatis gloriam /vbi iusti in modum solis clarebunt angelice claritati fulgebūt sicut sol in regno patris sui. Amen.

De institutiõe sacramẽti eucharistie. Cap.lvi.

Matthei xxvi. Marci xiiii. et Luc.xxii.

Grca quarum vero meditando obstupescere illius charitatem amentionem et dignissimã charitate qua nos tradidit et redemptionem nostre impetrabile pretium / esset viaticum nostrũ et sustentamentum, quia hoc sacramentum (quod per excellentiam dicitur eucharistia, i. bona gratia) quotidie reficit et renouat feriẽtia corda et denotat, Voluens ergo dominus iesus hunc dare legalib⁹ sacrificiis et nouũ incipere testamentum: scipsum vnum fecit sacrificium, et post cenam legalem mox spiritualem cenam christianorum preparat: vt de lege ad euãgelium / de veteri et transitorio testamẽto ad nouum: eternum testamentum / de figura ad veritatem / de carnalib⁹ ad spiritualia trãseat, vbi Beda. Finitus veteris pasche solemnis que in commemorationem antique egypti liberationis agebantur: trãsiit ad nouum quod in sue redemptiõis memoriam ecclesiam frequentare desiderat / pio corpore et sanguine agni sue carnis et sanguinis sacramentũ in panis et vini figura substituens: sacerdos in eternum factus secundum ordinem melchisedech. [Et cenantibus illis] .i. cenam agni typici perficientibus et consummãtibus vel post eum agni typici adhuc in cena residentibus: antequ surgerent de cena [accepit iesus panem] assumum non fermentatum [et] oculis ad patrem elevatis [gratias egẽs] pro veteribus terminatis et nouis inchoandis [benedixit] dicendo illud quod sequitur: scilicet hoc est corpus meum [ac fregit] scilicet post consecrationem [deditq discipulis suis discens.] scilicet primo ãq frangeret vel simul quando frangebat [Accipite] scilicet ex hoc omnes [hoc est corp⁹ meum quod pro vobis tradetur.] Ecclesia addidit enim: et ideo sem⁹ per est dicendum. [Et similiter accepto calicem] nõ vetera in vetustate pleno calicem, sed nouum [et illum gratias agens tradidit eis dicens. Bibite ex eo omnes; hic est sanguis meus q̃ pro vobis effundetur.] Quidam verbis hoc sacramentum instituit et tacite premissum destinat, vnde credim⁹ cũ dominus dixit: hoc est corpus meum, hic est sanguis meus / innuisse panem et vinum in carnem et sanguinem: et non condemnem et sanguinem: et non condemnem vim corruptibilis illius verbosum potestatum, et hoc cum proferimus in eucharistia nõe et virtute eius fit transubstantiatio: quia verba consecrationis efficiunt quod figurant. Sacrificium vero christi christi natura est virginis q̃ fecundum eucharistia. Beda. Ambros. Chrysost. Beda. Ambros. Chrysost. Beda. Ambros. Chrysost

correptione faciat subdimus si in flagello posimus parti gratias agit equalis. Deinde [benedixit dicens. Hic est sanguis meus] qui. s. sub specie vini apparet [nouu testamenti] .i. ad innouationem testamenti confirmationem: quia sicut vetus testamentum confirmatum est in sanguine animaliū immolatorum: ita nouum testamentū i sanguine xpi est confirmatū. in quo apparet excellentia nouu testamenti respectu veteris. Et addit [quod p vobis et p multis] redimendis et in celestem hereditatem introducendis [effunditur in remissionem peccatorū.]

*Pro multis Dicit autem pro multis efficienter sed pro omnibus sufficienter: qz sanguis xpi pro omnib⁹ effusus fuit ḡtuō ad sufficientiam: sed non fuit effusus pro omnibus ḡtuō ad efficientiam: quia non omnes emundat ḡtuis omnes emundare sufficeret si fide et dilectione ac sacramētorum perceptione virtutes eius attingerent. Deinde [dedit eis dicēs. Bibite ex hoc omnes.] ve finis passionis mee representatores. i. imitamini meaz passionē: quia nisi compatiamini non conregnabitis. Bibit autem ipe primo sanguinem suū, inducens eos etiam ad bibendum. Et notandum q̄ sicut tūc ita et in primitiua ecclesia homines qui misse intererant sumebant sacramentum vnitatis, nunc autem quia non possunt omnes digne sumere: sufficit eis vnum ex illis sumere. i. osculum pacis / quod tradens sacerdos dicit. Accipite vinculum pacis. quod idem est ac si diceret [sumite et ex hoc omnes.] vel [accipite et diligite inuicem vos.] Per calicem perfecto significatur in scriptura. hic calix sumitur patienter toleranda: et datur aliis ad simile exhortando. Scienduꝫ autem q̄ illud sacramentū sub duplici specie scz panis et vini est instituimus qua ordinauit ad corporis et anime salutem. vel ad significandum perfectam anime refectionem: sicut et cibo et potu fit perfecta corporis refectio. Separatim tamē fit corporis et sanguinis consecratio: qz in passione fuit sanguis separat⁹ a corpore. Hoc autem sacramentum instituum est quasi quoddam memoriale illius passionis: et ideo cōsecratio corporis et sanguinis fit sub speciebus distinctis. Considerādum tamē q̄ sub vtraq̄ specie est totus xp̄s manducat⁹ scz corpus et sanguis ac anima et deitas: ac per hoc vtroq̄ est vnū et simplicissimum sacramentum: alter tamen et alter. Sub specie nāq̄ panis est tantum corpus ex vi cōuersionis vel sacramenti: cetera autem sunt ibi ex cōcomitantia realis seu naturali et inseparabili. qz sanguis est ibi per connexionē: et anima per cōuersionem: et deitas per vtrūq̄. Nā ista enim quatuor nō possunt quomodocūq̄ abinuicē separari. Similiter sub specie vini est xp̄s sanguis ex vi conuersionis et sacramenti: cetera autē ex concomitantia sunt ibi. Et licet in p̄missa ecclesia populus sub vtraq̄ specie cōsecraret: postea tamen prouisum fuit de ordinatum est vt non cōsecaret sub q̄libet specie vini propter periculum effusionis / et quia sub specie panis quodammodo sanguis accipitur inquantum ibi cōmiscetur. Eucharistia tanq̄ forma liter et perfectissime est vnum sacramentum: materialiter vero plura: quia ibi cōcurrūt duo. s. cibus et potus. et propter hoc quidam exponunt pluraliter sicut in collecta. "Purificemus nos ab omi sacramenta que sumpsimus. et subdatur post singulariter. Et prestet vt hoc nri corporis sacramentum &c. "Panis quippe sacramentalis est corpus: et vinum sanguis. Nā vero que apponitur nouū similitudinem vel illius aque que fluxit de xp̄i latere vt fidei ecclesie: vt nec xp̄s sine ecclesia nec ecclesia sine xp̄o: sic et carni et anime vniatur et conformet. Et ideo vinum aque immixtum offert: vt ostendatur qz capud et membra. i. xp̄s et ecclesia vnū corpus sunt. Sciendum autem in sacramento isto considerāda. vnum quod est sacramentum scz species visibiles panis et vini, alterum quod est sacramentum et res scz caro xp̄i propria et sanguis. tertium quod est res et non sacramentum / videlicet mystica xp̄i caro. s. ecclesie vnitas. Res ergo significata et contenta in hoc sacramento est verū corp⁹ christi quod traxit de virgine: res non contenta sed ois significata est corpus christi mysticum q̄ dicitur capiti per charitatem. De hoc corpore xp̄i mystico. s. vnitate ecclesie dicenū est supra de verbis dñi p quibus quidam retro abierūt. Est etiam corpus dominicū sacramentū

*Pacis osculum.

*Calix ād.

*Cur sub duplici specie institutum.

*Dupla.

*Duplex.

incarnate diuinitatis. vnde August. Illud corpus visibile et palpabile/sacramentū est inuisibilis forme. i. panis celestis quo viuunt angeli. Cum esset nisi gessit in corpore alia xp̄i nisi quia non iudicet corpus esse sacramentū inhabitantis diuinitatis? Et iterum. Xp̄i visibilis forma nob⁹ modo inuisibilis/res est visibilis sacramenti altaris: et inuisibilis forma celestis panis quo viuūt angeli res est visibilis et palpabilis forme xp̄i. Et ita xp̄us est sacramentum et res sacramenti. ¶ Multa mirabilia sunt in hoc sacramēto. Primum q̄ ibi est corpus christi in tanta latitate sicut fuit in cruce et sicut iam est in celo: nec terminos vel quantitatem. vnde mirum est quomodo sub tam modica specie tantus homo lateat. Scimus q̄ ibi sunt accidentia sine subiecto. qz ens in dei nō cadit accidens: ideo accidentia q̄ prius erant in subiecto. s. i pane/postea sunt sine subiecto. Tertiū est q̄ panis tra conuertit in corpus christi q̄ tamē non est materia corporis nec etiam ale. Quarum est q̄ corp⁹ non augetur ex multarum hostiarum cōsecratione: et eoꝝ ipso non minuitur ex earum sumptione. Quintum est q̄ idem corpus simul in pluribus locis. i. sub omnibus hostiis consecratis est. Deo enim conuenit esse vbique simpliciter et proprie: creature vero in loco vno tantū esse. Corp⁹ vero xp̄i medio modo habet se. Cum enim sit creatura: nō debet cōgrī creatori. i. hoc q̄ sit vbiq̄. cū vero sit vnitū diuinitati: debet i hoc alia corpora excellere vt simul et semel possit in pluribus locis esse / sub istis videlicet sacramento. Sextū est q̄ cum diuidatur hostia nō diuiditur xp̄i corpus: sed sub qualibet parte totus est xp̄s. Unde hec fractura in forma est panis non in christi corpore: quia totus xp̄s indiuisus sumit sub qualibet parte. Sicut integro speculo tota et vnica forma relucet in toto: et in fracto speculo sit vnius et eiusdem forme numero et totius integre forme ad qualibet speculi fracturam reflexio. Septimū est q̄ quando tenetur hostia in manibus et videtur oculis/corpus xp̄i nec tangit manib⁹ nec videt oculis: sed hoc totū tantūmodo fit circa species agitur sicut et q̄ diuiditur. Octauū est q̄ cū non sit ibi panis vel vinū/tamen accidentia eundem habēt effectū quem prius vt saciare/inebriare/et hmōi. Nonum est q̄ statim cum desinunt esse ille species nisi etiam ibi desinit esse corpus xp̄i et sanguis. Hugo. Quādiu sensus corporalis afficitur corporalis presentia non sufferunt⁹ decipi: xp̄s transit de ore ad corpus et manet virtus ac presentia specialis tantum. Et ꝫ post sumptionem desinat ibi esse corpus et sanguis christi: cauere tamen debet cōcamo ne post cōsumptionem spuat (maxime ante confessionē) in loco immūdo/vel vbi possit sputū pedibus conculcari. et hoc, ppter periculum et ob reuerentiā tanti sacramenti. Tandē quoq; dño in amoris recordationem subiungit⁹ [Hoc] scz sacramentū [facite] .i. conficite vel celebrate: accipite et date [in meā] .i. passionis mee [cōmemoratione] quia eucharistie consecratio est quedam dulce passionis remembratio. Hoc exponit Apostolus dicens. Quotiēscūq; māducabitis panē hūc et calicē biberis/mortē dñi annunciabitis donec veniat. s. ipse dominus ad iudicium. Pascha enim legale fuit in prefigurationem pasche futuri/sed euangelicum fit in cōmemorationem preteriti scz passionis christi. In memoriā ergo illi⁹ beneficii inexpressibilis christus instituit sacramētū altaris. Dicens tracta [hoc facite in meā cōmemorationē] ordinauit eos in sacerdotes: et dedit eis potestatem conficiendi sacramētū corporis et sanguinis sui. Hoc ꝫ tenetur recolit ecclesia: passumq; christū tractat cū illud corpus dñi cōficerat: et sacerdos cū leuat corp⁹ dñi repte sentat q̄ christus in cruce fit leuat⁹. Leuatio hostie. Illud enim corpus est q̄ et ipse fecerunt/q̄ crucifixum est et mortificatum. Hoc est illud memoriale q̄ aiam gratā cū ipsum suscipit māducando et bibēdo vel etiā fideliter meditando debet totā ignire et inebriare et in ipm dñm pte amoris et deuotionis vehementia totaliter transformare. Nihil enim maius/chari⁹/dulcius/vel vtilius nobis relinquere potuit q̄ seipsum. Ipse nāq; quem in sacramento altaris bodie per eum instituto sumimus: ille idem est qui de ꝫ et patre virgine incarnatus et natus ybera fuit.

*Mon. sui memoriale.

Idem est in eucharistia xp̄s

Universidad de Deusto Biblioteca

eius furtiuā pto te crucifixus mortez
sustinuit: et resurgēs et ascēdens se
det a dextris dei. Ipse est q̄ creauit
celum et terram: qui gubernat et mo
derat vniuersa. Ipse est a quo depēdet salus nr̄a: in cuius potestate est nr̄os resuscitare: et potestate est nobis dare paradisi gloriā.
Ipse in tali hostia modica sic obtat nobis exhibitus: ipse dūs ihesus de q̄ loquimur/filius est dei viui. Uñ excellenter eucharistia. i. bona gratia dicitur: quia in hoc sacramento non tā rūmodo augmentum est virtutis et gratie: sed ipe totus suimitur qui est fons et origo totius gratie. vbi Hiero. Hāc vltimā memoriā nobis reliquit: quā diuinoāu si quis peregre. proficiscens aliq̄s pign̄ora q̄ diligit retinquat / vt quotiēscūq illis viderit posse ei⁹ et beneficia et amicitias memorari. Quez si ille pfecte dilexerit/sine ingenti illud desiderio vel fletu non poterit videre. Ideo hoc saluator tradidit sacramentum: vt p hoc semper memoremur quia pro nobis mortu⁹ est. Nam et ideo cum accipimus a sacerdotibus cōmonemur quia corpus et sanguis est xp̄i: vt non simus ingrati tanto eius bñficio. hec Hiero. ¶ Institutum est igitur hoc sacramentū altaris: primo in recordationem passe passionis et liberatōis: secundo in signum precipue dilectiōis et imitatōis: tertio in robur cōfirmationis contra lapsus humane infirmitatis: quarto in purgatione spūs hominis et nutrimentum vite spūalis: quinto in viaticū p̄ntis peregrinationis: sexto in pignus et arrhā habende hereditatis: septimo in remediū satisfactionis pro peccatis. Uñ sanguine xp̄i corpus et alam tinm⁹: da sanguis agni sup vrūos postē dom⁹ tiberauit hebreos ab angelo exterminatore. In hoc aūt sacramento duo requiruntur ex parte recipientis. scz desideriū cōfectionis ad xp̄m quod amor facit: et reuerētia sacramenti q̄ ad donū timoris p̄tinet. Primū ad quotidianū huius sacramēti frequētationē inuitat: sed scīm retrahit. vñ si aliquis ex peritia aliter cognoscet ex quotidiana sumptione feruoz amoris augeri et reuerentia non minui: ratio deberet quotidie cōicare. si autem sentiret p quotidianā frequētationē reuerentiā minui et feruoz non multū augeri: ratio deberet interdū abstinere vt cū maiori reuerētia et deuotione postmodū accederet. vñ Ysid. ad hoc vnusquisq; est suo iudicio retinquendus. Modus autem sumendi tripliciter q̄nāt. Quidam sumūt tm̄ sacramentū: et non rem. Alii sumūt rem et sacramentū: et tm̄ rem. Alii sumūt rem sacramenti: et nec rem nec sacramentū. Primus est malus: secundus melior: tertius optimus. Primus est in illis qui indigne accedūt ad altare. Secundus est in illis qui sumūt sacramentū in statu peccati mortalis. Tertius est in illis qui sumūt sacramentū in statu gratie. Sola realis p̄sentia corporis xp̄i accipitur in specie alimentorum. corpus xp̄i accipiunt/ sed q̄ nec vere credūt nec diligūt panē celestē communi non possunt. Sola realis p̄sentia sub visibili sacramento carnē xp̄i non sumunt/ tamē fide et dilectione panem celestē manducāt et ea communicant. vbi Augu. Quid paras dentes et ventrē? Crede et manducasti. Realis vero et sacramentalis comestio iungunt̄: cum accipientes in pane quod pendit in ligno / accipientes in calice quod manauit de latere perpungunt̄ mentes vlq; ad esum panis vite. Quo insūpto et incorporato sacramento est comestionis cordis: qua mādu cam⁹ cum domino carnem suam et bibimus cum eo sanguinem suum. hoc est. per efficaciam carnis sue et sanguinis sui manemus in eo et ipse in nobis. Iraq; alii accipiunt corpus dñi tm̄ ad mortem quia non attingunt ad panem vite: alii accipiunt ad vitam quia admittunt cum verbo. Chrysostomus. Credimus itaq; quoniam et nunc illa cena est in qua et ipse recubuit: nihil enim illa ab hac differt. Neq; enim hanc quidem homo operatur/illam autem ipe: sed hanc et illam ipse. Cum ergo sacerdotem dūtem tibi videris: noli sacerdotem estima esse qui hoc facit/sed manum christi esse que extenditur. Sicut igitur cum baptizaris non ipe sacerdos baptizat sed deus est qui demergit caput: similis virtutis arbitre hic. Nullus itaq; iudeus alii christiano inuidet: nullus nullo inhumanus accedat: nullus crudelis et immisericors: nullus vniuersaliter immundus: si quis non est discipulus discedat. Non recipit eos qui non sunt tales hec mensa: cum discipulo enīz meo (ait) facio pascha. Dec est illa mensa: ex qua nemo nisi lota habet. Hoc illud est cenaculum vbi nunc fuerunt: hinc ad montē oliueti exierūt. ex eo et nos in manus panperū. Nec est regio nos est oliueti:

ditur: cum sunt plāte in domo dñi. i. pomperū matrimonio stillat oleū quod hic est oratio nobis. Ita enim et deum propitium habebimus/et multām assumemus mercedem. hec Chrysostomus. Sin Gedam. Si quem mouet cū cenacula saluator apostolis suum corpus ac sanguinem tradiderit/quare nos iesum eadem sacramenta peregrinamur: audiat q; nunc necesse erat typicum pascha prius cōsummari et sic ad verum pascha transire ac veri paschē sacramenta subsistui. nunc autem in honorem et pio reuerentia tanti sacramēti placuisse magistris ecclesie primo nos dominice passionis participatione munire et spūalibus epulis sanari: deide terrenis debitibus corpus refici. Sūt autem tria sacrificii humiliantis precedere in mente/affectibus in carne: et deuotio habenda in dominici corporis consecratione et receptione. Appropinqua nūc ergo ad hanc cenam mendicando vt demoſtriam te acceptas: ad quod te horteatur Anselm. Jam nunc accede cum eo in cenaculum strati grūs/ ubi saluatoris cene interesse deliciosa gaudeas. Uincat verecundiā amor: timorem excludat affectus: et salutez de micis mense illius elemosynā pte beat mendicanti. Ut a longe stans et quasi pauper attendens in alterum vitalia nō accipias exemplo mulieris famē sacre habentis. pde hec Anselm. Cena domini olim in manna figura fuit: quod nos filius dei facti in deserto nobis. Deide in eius figuram veri panis fecz panē in materialem et temporalem nobis autem veritatem sez sūa persistit spūalem et eternā. Manna creatum fuit a deo in celo aereo: sed panis noster a deo in celo empyreo dit de celo vero. Cena dñi cū p̄cepto celebratur in agno paschali: quem debemus p̄cepto filiis israel in manducare quando decreuit eos de captiuitate egyptiaca liberare. Itaq; sacramentū eucharistie nunc p̄mum illis tale est non a diabolica potestate eripere voluit. Qui filii israel agnū paschalem manducabāt sucincti erāt: baculos in manibus tenebant et stabant. Ita cōmunicātes debēt esse sucincti per mentis et corporis castitatē: et tenere baculos p recte fidei firmitatē. Debēt etiam erecti stare i bona vita qui nec hoc auerūtur nō se iterū reponere i lutū de quo surrexerūt. Agnus comedebāt cū incrucio agrestibus que sunt amare: et nos debemus corpus dñi manducare cū amara cōtritione. Qui comedebāt agnū tenebantur pedes suos calciare: sic cōmunicantes debent pedes suos. i. affectus et desideria custodire cauēdo ne aliqua maculētur sordē. Agnus paschalis non fuit coctus aqua sed assatus igne/et manducans debet esse igneus charitate. Christus rex et sacerdos verus eucharistiā sub specie panis et vini dedit: et hoc sacramentum instituit quod olim melchisedech rex et sacerdos dei altissimi figurauit. quapropter christus sacerdos sm ordinem melchisedech appellatur: quia hoc sacramentum in oblatione melchisedech prefiguratur. [Facta est autem et contentio]. i. disputatio [inter discipulos quis eorum videretur esse maior] Ubi scīēbant q̄ cum apostoli audierunt christum predicētem traditionem sui ad mortem: ceperunt querere inter se [quis eoz esset maior: id est aptior et conueniencior ad precedēdum alios loco christi et ad tenendum eius locum. Et ideo christus de hoc eos docuit: videlicet q; ille esset ad hoc aptior qui esset vere humilior/reuocando eos ab affectu superbe dominationis et primatus: exemplo regum gentium et per contrarium dominotum terrenorum. [Gentiles Jenim et terreni domini apprehendes primatū dominantur] subditis] et benefici vocantur] a. i. blandi sermones a subditis eis offerūtur. Quos dominus nolens discipulos suos imitari subdūgit [vos autem non sic] facere debetis] sed qui maior est in vobis] scilicet per virtutum excellentiam [fiat sicut minor] per humiliatem [et qui precessor] per dignitate vel etiā sanctitate [fiat sicut ministrator] humili sui reparatōe vel humilis officii executione et exhibitione p loco et tempore. Sed heu hodie multi habentes nomē xp̄ianoū gentiles imitantur: appetentes primarum habere et subditis dñari: seos ab eis superari cupiūt tanq̄ sibi rebelles et beneficio vocari. Specialiter aūt in ecclia fit frequenter cō

V Sentium imitatores.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tertio ꝑ dignitatib⁹ obtinēdis : et non solū inter seculares sz etiā inter religiosos : sicut canes conrēdūt ad obtinendū os carnis⁹ plenum et medullo. propter qđ viliores canibus vidēter quidam religiosi ḋ contendunt ꝑ officiis presidendi / cum tamen nihil habeant nisi miseriam et laborem. Et quia monuit discipulos ad humilitatem / superbiam secularium dissuadendo : cōsequenter facit hoc eos ad sui exemplum imitando.

Nam ꝑm iudicium humanum [malo⁹ est qui recūbit ḋ qui ministrat] licet ꝑm iudicium dei sepe sit aliter [ipse autem]qui contrarius est mūdo[in medio eorū est sicut qui ministrat]qđs maior sit ei⁹ vt etiam tā in lotione pedum ipsorum ostenderat : et ideo est imitandus. Et ex hoc intendit concludere ꝙ ille est aptus ad succedendum sibi in regimine ecclesie qui est fundatus i vera humilitate. Ut enim humilitate superbiam curarer / ipse deus ad nos descendere et humilis fieri voluit : oblēdens exēplo ꝙ merito eum imitando humiliari debeat et homo. vnde Augustin⁹. Quid superbis homo ? deus propter te humilis factus est. Puderet te forte tasse imitari humilē hominem : falte imitare humilem deum. hec Augustin. Augusti. Contra superbiā.

Humiliteris ergo ministrando / et abiectiora ministeria et que alii declinant libenter cum opus est suscipiendo. [Ait iesus. Omnes vos scādalum patiemini in me ꝛc.] Predixit quod passuri sunt : vt cū passi fuerint non desperent salutem : sed agētes penitentiam liberentur. Scandalum enim dubitationis passi sunt dū quasi impotentē teneri / ligari / et duci viderent. Et signanter dicit [in nocte] quia qui scandalum patiunt in nocte et in tenebris sustinent : ex ipsi apostoli in aduersitate dominū relīquerunt. [Petrus autem] quia ceteros ferventior erat / quod iesus ꝑdixit previdendo ipe denegat amando. et [respondens ait. Et si omnes scandalizati fuerint in te ego nūq ꝛc.] Infirmus voluntate iactat suam voluntatem : sed non vires cognoscens. Gloriē confidit petrus presentis affectus sed nescius futuri casus : nō credit se a deo posse deficere. Intantum petr⁹ affectu et charitate christi efferebat : vt et imbecillitatez carnis sue et fidē verborum christi non commiserat. Petrus

Sed non mentitur : quia credit verū esse quod promittit. Sic in mente habet non mentitur : sed mentitur autem qui falsum voce aut facto significat cum voluntate et intentione fal di vel decipiendi. Dicit tamen falsum : quia accidit contrarium. Communiter enim accidit ꝙ illi qui alios in virtute se ꝑferunt turpius alios cadunt. [Respondit ei iesus. Amē dico tibi quia tu hodie in hac nocte priusq̄ bis gallus cantem dederit / ter me es negaturus.] Hieron⁹. Petrus de ardore fidei, ꝙ mittebat : saluator quasi deus futura noverat. hec Hieron⁹. Remo ergo in se / nemo in viribus suis confidere potest : quia omnis constantia omnis virtus et fortitudo non hominis sed dei est. Beda. Qui fos⁹ nouit quāsit in homine : ne quis fideliū vel de casu tentato incaute cōfidat vel de casu incautus diffidat : quasi deus modum tempus ac numerum negationis ꝑdixerit. vnde et Rem. Mortaliter instruimur vt ꝑ eum cōfidimus de aroore fidei / tantum timeamus de carnis fragilitate. Iltud verbum dominī de negatione petri marcus (vt pte Post primam enim negationem p̄ tri statim gallus cantauit : et ante secundum gallī cantum bis iterum ne gauit. et ita trina negatio petri ante primum galli cāntum est inchoata : et ante secundum completa. Alii vero euangeliste dicentes [priusq̄ gallus cantet ter me negabis] de ineptissima negationis agunt. i. trinam negationem inchoabis. sed marcus de completione eius scripsit. [Et ait illi petrus. Etiam si oportuerit me mori tecum non te negabo.] Intellexit enim ꝙ timore mortis ꝓdiceret esse negaturum : et ob hoc dicebat ꝙ id cet periculi mortis imminet : nō tamen modo ab eius fide discussū posset. [Similiter]id est qđ amore et feruore [et omnes discipuli dixerunt]ac feruorem interpidum ostenderunt : et per ardorem mentis damnum mortis non timuerunt. sed non perseuerauerunt : quia vana fuit presumptio humana sine protectione diuina. Chrysost. Vnde ergo magnum discimus dogma : ex hoc non sufficit nos deserium hominis nisi diuino aliquis potiamur auxilio. Et nota ꝙ mirabiliter ꝓdicit petrus negaturum : et tamen ꝓhibet ne discipuli discedant. Petrus ex quadam cōfidentia ꝙ se ꝓmittebat : et ꝙ christus ei non credebat. Petrus ex humilitate ꝙ se negaturum ꝓdixit. Christus ex dilectione ꝙ eum ad penitentiam reuocare volebat. Petrus ex ardore fidei, ꝙ mittebat : saluator quasi deus futura noverat. hec Hieron⁹. Remo ergo in se / nemo in viribus suis confidere potest : quia omnis constantia omnis virtus et fortitudo non hominis sed dei est. Beda. Qui fos⁹ nouit quāsit in homine : ne quis fidelium vel de casu tentato incaute cōfidat vel de casu incautus diffidat : quasi deus modum tempus ac numerum negationis ꝑdixerit. vnde et Rem. Mortaliter instruimur vt ꝑ eum cōfidimus de aroore fidei / tantum timeamus de carnis fragilitate. Iltud verbum dominī de negatione petri marcus (vt pte Post primam enim negationem p̄ tri statim gallus cantauit : et ante secundum gallī cantum bis iterum ne gauit. et ita trina negatio petri ante primum galli cāntum est inchoata : et ante secundum completa. Alii vero euangeliste dicentes [priusq̄ gallus cantet ter me negabis] de ineptissima negationis agunt. i. trinam negationem inchoabis. sed marcus de completione eius scripsit. [Et ait illi petrus. Etiam si oportuerit me mori tecum non te negabo.] Intellexit enim ꝙ timore mortis ꝓdiceret esse negaturum : et ob hoc dicebat ꝙ id cet periculi mortis imminet : nō tamen modo ab eius fide discussū posset. [Similiter]id est qđ amore et feruore [et omnes discipuli dixerunt]ac feruorem interpidum ostenderunt : et per ardorem mentis damnum mortis non timuerunt. sed non perseuerauerunt : quia vana fuit presumptio humana sine protectione diuina. Chrysost. Vnde ergo magnum discimus dogma : ex hoc non sufficit nos deserium hominis nisi diuino aliquis potiamur auxilio. Et nota ꝙ mirabiliter ꝓdicit petrus negaturum : et tamen ꝓhibet ne discipuli discedant. Petrus ex quadam cōfidentia ꝙ se ꝓmittebat : et ꝙ christus ei non credebat. Petrus ex humilitate ꝙ se negaturum ꝓdixit. Christus ex dilectione ꝙ eum ad penitentiam reuocare volebat. Petrus

dere. Prima vt nullus de se ꝑsumat : secunda vt plus christo ḋ sibi quisq̄ credat : terna vt comꝑimeret et⁹ audaciam : quarta vt alii ex empto eius instruerentur humanam fragilitatē recognoscentes et dei auxilium requirentes vt petrus aliosq̄ pietas discerent qualiter fidelitas comꝑti deberent : sexta vt error hereticorum confunderetur dicentium ꝙ charitas semel habita non amittitur / nec amissa iterū habet ꝓfectum : cum contrarium omnino in petro patuit.

¶ Oratio.

Pie iesu qui trāsiens de hoc mundo ad patrem post cēnam discipulis ob rei memoriam dedisti et nobis sumendum reliquisti : pia cuius tibi vt tuo refecti corpore et potati sanguine essemus os de ossibus tuis et caro de carne tua. Peto ergo ꝙ sic et obsecro per virtutem huius inestimabilis sacramenti : vt dignum me facias gratia tua / et tāta redemptione non fraudes : et fac me tāti mysteria tua miseratione participem : vt ꝑ participationē veniam merear percipere eorum opera tua : et gratiā proficiendi / fide / spe / et charitate percipiāmur ad gaudia sēpiterna perringā. Amē.

¶ De sermone dominī in cena. Cap.lvii.

Circa quintum vero ad omnem cumulum superhumerem ꝑtende alta dilectionis insignia. Post ꝓfessum enim iude est sez mundi cum munda tote remansissent / et discipulos consolando / fecit eis sermonem pulcherrimum ignitis pleno carbonibus suauissimis et amoris. scz verbis dulcissimis de celi melle melliflis / et de dei lumine luminosis : quem scripsit Joannes specialiter a deo dilectus / et his potatus. Anselm. Tunc demū diuinissimi eloquii vber et ex ore ipo domine potamur. Et quidem corruptus ille vter fontis nisi fuerat / qui Dauid limpidissimi liquoris infusione sciebat indigenum. Ex hutus autem sermonis ornatu ac veneranda et vtili magnitudine quinq̄ meditanda principaliter assumo. Primum qualiter precedens discipulis discessum suum cōfortat eosdem. Dicebat namq̄ [Filioli adhuc modicum vobiscum sum] id est modico tempore : sez vsq̄ ad captionem vel mortem : quia tunc fuit eis subtractus. vel sm quosdam vsq̄ ad ascensionem : quia vsq̄ tunc apparuit eis corporaliter. Dicens autem filioli : ostendit teneritudinem amantie et dilectionis ad eos. Diminutiua enim ꝑm Paulum aliquando pro familiaritate et amore dicitur. Sicut ego nūc eos vocat pie amoris teneritudine : quia cum amici ab inuicem recedūt / affectu amoris maxime inardescunt. Et iterum. [Adhuc modicum] scilz tempus erit [et mundus me tāli non videt]id est amatores mūdi. [Vos autem videbitis me] et boni quidem ceteri : quia solis bonis post resurrectionem apparuit in carne. Et iterū. [Non turbetur cor vestrum]scilz de meo recessu per mortem / cum sit ad meam glorificationem et spiritualem missionem. Et in hoc docemur nō turbari de nostris amicis in cōfessione fidei decedēt⁹ : nam est via ad eorum glorificationem et nostrā salutem : nō est ratio ꝙ mortis inuidiam ꝓcurare debeamus. Cur post tude ab⁹ cū sermo habitus. Filioli. Turbare de morte fideliū. Augustī.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur eos etiam se deum esse contestãs à posse hoiem suscitare. ¶In domo patris mei mansiones multe sunt.] id est diuerse participationes beatitudinis: qi sm differentias meritoꝝ sunt etiã distinctiones pmioꝝ.q.d. Iam certi estis de passione meaꝛ examen a me expectate vitam eternam.

Aug. Pm Augu. Merito turbabantur quãdoquidem videntes aliquem dicentem erare & negaret dñm: sed cum audisset de mãsionibus celi/a perturbatione recreãtur/certi post periculã se apud dñm mansuros: qđ significant multe mansiones. Et iterum [Vado parare vobis locum. Iam pulchrum/tam desiderabilem mutuendo/refurgendo/in eos ascendendo. Et [iterum venio] in iudicio apparendo [et accipiam vos ad meipsum] ad beatitudinem corporis ꝛ anime [vt vbi ego sum et vos sitis] scz in eterna beatitudine. Iam vt diximus parate erant mansiones/scz ratione adhuc parande erant ab eos redemptionis opere/et ab ipsis meritoria operatione. O dñe para quod paras: nos scz tibi ꝛ te nobis: vt sit multitudo mansionum pro diuersitate meritoꝝ. Alius plus/alius minus participes tui erimus. Et iterum [non relinquam vos orphanos] in quo indicaꝛ se esse patrem illis [vado ꝛ venio ad vos] spiritum scz mittendo: hoc autem dicit ne putarent spiritum mittere sine se. Et iterum [Pacem] scz pecoris [relinquo vobis] que triplex est i hoc: scz ad seipsum/ad deũ/et ad .primum [pacem meã] scz eternitatis [do vobis] si in pace prima perseueraueri. Pm Aug. Pacem nobis reliquit in hoc seculo/qua hostem vincamꝰ/et qua nos inuicem diligamꝰ. Pacem suam dabit nobis in futuro/quãdo sine hoste/sine dissensiõe regnabimꝰ. Et bene dicit [pacem meã] ad distinguẽdũ pacẽ scz ꝛ a pace mũdi: que est magis apparés et ficta & vera. Vnde subiũgit [non quãs mũdꝰ dat ego do vobis] qi mundus dat carnaliter/ego spũaliter mũdus temporaliter/ego eternaliter. mũdus exterius/ego interi⁹. Et iterum [si diligeretis me gauderetis vtiq;] be recessu meo [qi vado] ad exaltationem meã/scz qi vado [ad patrem qui maior me est.] Aug. Quia natura humane gratulandum est eo q sic assumpta est a vbo vnigenito vt im: Vnigenitus constituerentur in celo atq; natura sua mortalis constituerentur in celo atq; natura sua ita fieret terra sublimis vt incorruptibilis pulvis sederet ad dexteram virtutis patris: qđ non hic gaudeat q sic dilexit suam & sua natura tam immensa magnificauit pñm ꝛ sua natura tam immensa magnificauit pñm ꝛ suã naturã tam immensa magnificauit pñm ꝛ suã naturã tam immensa magnificauit pñm ꝛ suã naturã

fuis.] Dilectionem vocat hic signū et probationem dilectionis. i. exhibitionem operis / transferens causam ad effectum. Et quidem nullum maius dilectionis argumentum est q̄ ponere aliqm pro amicis. Hoc enī est vltimum signum amoris / vltra q̄ non est aliud inuenire. ¶ Amor nāq; per ſ̄nos signa potest manifestari. Primo per verba, quādo enī cor abundat in amore / tūc os abūdat in sermone: quia ex abundātia cordis os loquitur. Secō per collata beneficia. et istud est maius signum q̄ primum: q; multi enī seruirēt de suis rebus. Tertio per obsequia psonalia. et istud est adhuc maius signum q̄ primum vel secūdum. multi enī seruirent de sua substantia q̄ non seruirēt de sua psona. Quarto per aduersa quādo scz quis pro amore amici se exponit morti. multi enim darent personam ad seruiēdum / qui non darent aliam suā ad moriēdum. In hoc ergo q; xp̄s p nobis crucifigi et mori voluit / infinitum nobis charitatem ostendit. vnde Brego. Maiꝰ dꝰ tur. Consequēs ergo est vt quēadmodum p fratrib⁹. dnm xp̄m aliam pro nobis ponit: sic et nos animas pro fratribus ponamus. Quamuis enī sint diligēda per Diligēda ordinem et charitatē: scz deus / ala / quatuor. proximus / et corpus. et ideo cū charitas sit ordinata pro ipso deo / qui est primum et maximū diligibile ex charitate debēt alia tria exponi sicut minus pro maiori, pro alia vo / ppia debet primus et corpus / ppium contēni. et pro salute primi debet vita corporalis exponi. Et iterū. [Hec mādo vobis vt diligatis inuicem] q; aliter nullum solatium habebitis / nisi l vobis inuicem habeatis: sed absq; dilectione solatiū et consolationem in vobis inuicē habere non potestis. Preceptum dilectionis semper inculcat: et tanq̄ sola dilectio propriēdia sit ea Charitas excellentia. semper cōmēdat. Et reuera tile q; ait [habe charitatem: et hoc ſcelligis vis] quasi sola charitatem vltra est precipisse. et merito: q; ipsa valet sine vllis / Brego. bus multis / virtutibus: sed cetera ois nō valēt sine ea. Vñ ſm Greg. De dilectione ſñi de singulari mādato dñs loquitur: q; omne mādatū de sola dilectiōe est / et oia vnū preceptū sunt. Quicūq; enī precipitur / in sola charitate solidatur. Vltra sunt per diuersitatē operis: vnū in radice dilectionis. Et plura alia hmōi ad dilectionem inciētia dñs dicebat: que iosue hic conscripsit. De dilectione fraterna nulli aplī ēpli loquitur. ſnum Ioannes: et hic t in epl̄is suis. Legit enī deū de eo q; iam fuerat effectꝰ potrabis pcipitur ad ecclesiā a discipulis suis vt fideles instrueret: quibus hec ēpla dicebat. Filioli / diligatis inuicē. et i hoc est perfectio discipline christiane. vñ dicitur speciali ter a deo dilectus / non solū ꝓpter priuilegium virginitatis: sed etiā ꝓpter specialitatem charitatis. ¶ Tertio circa sermonem medicinalem quo monuit eos ad obseruantiā mādatorū suoꝝ dicēs. [Si diligitis me mādata mea seruate] implēdo ea facto t opere. q. d. non ostendatis amorem quē habetis ad me fictū solū / sed in obedientia mādatoꝝ. In hoc enim mūdi huius potestates suos amicos et fideles probant t cognoscūt: si eis obedisti t eoꝝ mādata custodisti. q; ſm Greg. probatio dilectionis / est in dicto est operis. Et iterū. [Qui habet mādata mea: et seruat ea / ille est q; diligit me] scz opere t veritate / et nō effectu lingua t sermone. hoc est. ille habet verā dilectionē ad me. Thug. Qui habet in memoria t seruat in vita / q; habet in sermonib⁹ et seruat in moribus / q; habet audiēdo t seruat per seueranter operando ipse est (inquit) q; diligit me. Opere enī demonstrāda dilectionis est in fructuosis nobis appellatio. vñ et Ioānes dicit. Qui dicit se diligere deum / et mādata eius nō custodit: mendax est. Et iterū. [Si quis diligit me.] i. dilectionem in me tendit [sermonē meū seruabit] i. mādata mea / scīt deinceps eāq; obedientia / procedit ex amore q; est in corde. Sermonē ergo t verba dei / tūc seruam⁹ cū facim⁹ que precipit / et diligim⁹ que ꝓmittit. Qui aūt vba tenet per memoriā t nō coperet illis per obedientiā nūq̄ fiunt et in beneficiū ſñi / dānationis testimoniū. Greg. Vere deū diligim⁹ si mādata eius seruamus: vere deū diligim⁹ si a nostris voluptatibus coarctamur. Nam q; adhuc per illicita deliderii desideria / ꝓfecto deū non amam⁹: et in suis voluptate contradicit. Itē ergo vt deū amat / cui⁹ vox metem delectanto prauitas ex offensu non superat. Nam cum ergo ſñi a sugno amore distinguitur ꝓpter delectatur. hec Greg. Et iterū. [Si precepta mea seruaueritis manebitis in dilectione mea.] i. ex hoc scietis vos dilectos a me / et q; in dilectione mea (qua vos diligo) et i gratia mea manebitis: si precepta mea seruauerit as. Seruatio enī mādatoꝝ est effectus t signum ōnium dilectionis / sicut ei⁹ qua nos cū obligam⁹ / sed t eius qua ipse diligit nos. ex hoc enī q; pc nos diligat / monet nos q; adiuuant ad implēdū ei⁹ mādata: q; impleri non possunt nisi per ſñam. Dilē dat ergo ſm Thugu. non vnde dilectio generetur / sed vnde meritrem: vt nemo se faliat dicēdo q; deū diligat / si ei⁹ precepta non seruat. Itaq; mātium deū diligimus inquātum ei⁹ precepta seruam⁹ / quātum aūt nō seruamus tātum eū nō diligim⁹. Nemo precepta seruat qui non obligit: et nemo diligit nisi q; seruat. Hec ꝓmo seruam⁹ precepta vt nos obligat / sed nisi nos diligat / ea seruare non possumus. Et iterū [Vos amici mei estis si feceritis que ego precipio vobis.] i. si opera ostenderitis amicitie t dilectionis: q; impleto precepto est signū dilectionis: et precepti est signū sue voluntatis. et ideo si ea que precepit non faceret / voluntatem eius amicus vocat. et ſm Greg. Amicus quasi animi custos est. Unde non imminuit q; voluntatem dei in preceptis ei⁹ cu stodire / et illius amicus vocat. et ſm eandem. Magna est mīa redemptoris et dignitas homīs esse amicos dei. Et quidē gloriā dignitatis cū dr [vos amici mei estis] iungit t labore certaminis cū subdit [si feceritis que ego precipio vobis.] vñ vt ait Thug. Cum sermo dei esse non possit nisi precepta dei / si feceris: hinc amicos suos vocauit intelligi vñ bonū serui possimus. O magna bonitas dei. Cū ei ꝓ obditione reddere debeam⁹ obsequia vepote ſñi / famuli deo / sui⁹ q; ex nobis premia ꝓmittit vt a nobis obsequia debita seruitutis exigat: quesumus vt quos tolle seruire conspicit ſpōte / suoꝝ beneficioꝝ pollicitis / munibus inuitare. hec Thug. Nullꝰ ergo sine operis attestatione credat se deū diligere. sed vt ait Greg. de dilectione conditoris / lingua / manus / et vita requirantur. Fides est dei amici otiosus. operatur enī magna si est: si vo operari renuit amor nō est. Nemo itaq; debet credere q; deū diligat qui enim sepe corde nō cogitat: quē sepe ore non laudat / ei⁹ mandata operē non seruat. hec Greg. Si ab aliquo queritur vtrū deū amat: libere respondet / vera. sed cōstat (vt ipse dicit) q; ꝓbatio dilectionis exhibitio est operis. ergo si vere deū diligit: quereūs est a corde / ab ore / ab opere. Primo a corde: q; qs amat / de eo sepe cogitat. Unde luxuriosi sepe cogitāt de delitiis carnis: auari de diuitiis: superbi de eminētiis: et viri vere spūales de diuinis. Si ergo non sepe de deo cogitas / non credas te vere amare eum. Item homo de eo maxime cogitat qō pie coteris amat: ergo si de mundo magis q; de deo cogitas / mūdū magis q; deū amas. Scdo si deum diligis / a lingua requiris: q; ex abūdantia cordis os loquitur. Fiam idem est vbi cordis / et oris: sed i corde est mudū / in ore vestrū. Lingua ergo libenter tibi nominat quem cor amat: ideo si pius de mūdo q; de deo fatur / magis mundum q; deū diligere conuincitur. Tertio an deū diligas ex opere tuo requiras / non esh potest ignis esse / nō ardere. Si ergo ignis diuin⁹ est in corde tuo: non poteris vacare otio. sed si otio vacas / ignē nō habes: q; (vt dictum est) charitas nō est otiosa. operatur enī si est: si aūt operari renuit / charitas non est. Ad hoc ergo q; qs ſpm veraciter diligat / necesse est vt deo a mādo nihil ꝓponat: et ꝓ vtinō sua sicut se diligat ac dilectionem corde / ore / et opere ostēdat. Hoc qō dictū est [vos amici mei estis] dupliciter potest intelligi ſm q; amicus dupliciter dicitur / scz q; amat t qui amat. et ſm veritatē verū est qō subdit [si feceritis que ego precipio vobis. Qui est q; deū amat / mādata ei⁹ seruat: quos deamat / mādata illi⁹ seruāt inquātum conferendo eis ſñam sua adiuuat ad seruādum. Sed (vt vtilius est) mādatoꝝ obseruatio nō est duplex amicitie causa / sed signūs q; de diligat nos et q; nos diligam⁹ eū. Et plura alia hmōi dñs tūc dicebat. ¶ Quarto circa sermonē mediteris qualiter dādo eis cōsideriam circa pressuras quas

Brego.

Amor dei non est otiosus.

Dilectio summa.

Amoris signa qua sint amoris.

Thugo.

Thugo.

Thugo

Universidad de Deusto
Biblioteca

eis predixit esse venturas/premunit et hortatur ipsos ad patientiā/ne deficiāt in tribulationib⁹/dicēs[sit mūdus vos odit].i.mūdani t amatores mūdi q̄ diutino delectu t hominibus sunt desiti[scilicet]ad cōsolationem vestrā[q̄ me priorem vobis odio habuit. vii scriptum est. Odio habuērūt me gratis.io.d.p̄m Chrysо. Scio hoc esse durū et difficile/sed ppter me patiamini. et ideo non debetis sed letari oportet/nec sufficit vobis in consolatione/ppter me hec pati. gradus cōsolationis mēbris ex capite/q̄ non debent cōsolationem capitis refutare. vñ Augu. Cur se mebris supia vertice extollit: Recusas esse in corpore si nō vis odiū mūdi sustinere cū capite. Deinde ostēdit cur odit eos mūd⁹: ibi[q̄ non sunt de mūdo].i.parte cū mundi cōmune cū terra est eus/sed electiōne facti sunt eueo. et ppter hoc mūdi odium patienter est sustinēdum. vñ Chrysо. Hoc est virtutis augmentum a mundo odio haberi: vñ delere oporteret si a mundo diligeremini. hoc enī esset malitie vestre ostēsiuū.

Chrysost.

Augusti.

Odia mūdi tolerāda.

Chrysost.

Brego.

Chrysо.

Greg. Nam pensor⁹ derogatio vite nostre approbatio est: q̄ tam ostenditur nobis aliquid iustitie habere si illis displicere incipimus qui non placēt deo. Et quia ex ipso sui (quo aliud maius et melius non est) nomine adferenda odia mūdi: subdit quare eū debeant timeri/quia ille dominus ipsi serui[memento vre inquit sermonis mei quem dixi vobis. Nō est seruus maior dño suo. Si] pro quia[me persecuti sunt]qui iam dño[t vos persequentur]qui serui estis. plegnetur vos in quibus ego sum: t p cōsequēs me in vobis. Non potest placere seruus quisquis displicere domino. Chrysо. q.d. Non vos turbari oportet si communicabilis meis passionibus/quia vos nō estis me potiores. Et iterum [Mundus quidem] .i. mundani in deliciis diuitiis t ambitione viuētes [gaudebit. tāq̄ de re triumphaue rit: q̄ in triduo mortis ihu iudei mūdo dediti sunt gauisi/credētes ertinxisse totam sectā christi[vos aūt cōtristabimini]de mea morte t absentia[sed tristitia vra vertetur in gaudium]in resurrectione et apparitione seu presentia et ascensione t maxime in spiritus sancti missione. Contristari enim sunt de morte domini/ sed mox de resurrectiōe letari. Nam post lachrymationem t fletum subdit deus exultationez t gaudiū. Vbi notandum q̄ si cui promittitur remissio eo qui esset verax t potens facere promissum/q̄ eminentius lapides verteret in aurum: vtiq; ille cōgregaret hinc inde lapides vt posset primo et maiores. Vñ igitur promittur nobis ab ipso qui veritas est t potens per omne quod est/q̄ tristitis nostra vertetur in gaudiū: ideo multum debemus sustinere tristitias et pressuras huius mundi in nomine nostri gaudii. vnde non dicit tristitiam vestrā vobis erit gaudiū: sed aut[tristitia vra vertetur in gaudium]ita q̄ hoc ipsum quod est tristitiam habere in cumulū gaudii cōvertetur. Ad ostendendam autem ex merito et gaudii immensitatem inducit similitudinem declarando q̄ dicat per exemplū mulieris in dolore partus tristitiam habentis: sed in natiuitate pueri gaudium superueniens absorbet in ea omnem tristitiam precedentem. Deinde hoc parabolam quod de muliere proponit dicit exponit t similitudine adaptat dicens[Et vos igitur nunc quidē tristitiam habetis/sed rēpore mee passionis t mortis/quasi iam parturientes[iterum autem videbo vos t gaudebit eor vestrum].f.post meam resurrectionem[t gaudium vestrū nemo tollet a vobis/quia vita christi ñ fuit materia huius gaudii/erat enim ceps immortalis non amplius auferenda per mortem. Tristitiam enim habuerunt passio domini: sed post resurrectionem gaudiū fuit visio domini. t gaudium eorum nō tollebatur ab eis/quia etsi postmodum pertulerunt tribulationes et tormenta pro christo passi sunt/spe tamē resurrectionis t visionis illius accēsi libēter adiuta ea ferebant animo gaudiū existimabāt cum in tētationes varias incidēt. Possunt autem hec ita intelligi vt in discipulis vniuerse loquatur dominus ecclesie/velut etiam tibi/ Sicut ego vobiscum sum vsq; ad consummationem seculi. Mundi enim amatores gaudent in presentibus t delectāntur/nulla alterius vite gaudia sperantes. Fideles autem in hoc mundo vite tristantur et plorant p peccatis propriis t alienis/pro huius mūdi incolatu t dilatione regni celestis: t per huius vite tribulationes t angustias ad eterna contendunt gaudia celi: quia p multas tribulationes oportet nos intrare in regnum dei. Dicens ergo dominus[iterū autem videbo vos]cōm promittit aduentum quoad vnumquodq; fidelium: videlicet ecclesiam ad remissionē t integro. scil. dicerē. Iterū videbo: apparebo: vos eterna visione: vos ab aduersariis ad me ipsum assumam: vos cotidiano victoreos: t probabo me semp vidisse vos beatificandos. Dicimus. Mulier autē sancta ecclesia est/ppter fecunditatem bonorum operū: quia spiritualiter parit[mulier cū parit].i. dum in mundo virtutū profectibus insistit: eum undiq; tēptatur t affligitur[tristitiam habet /hoc[quia venit hora eius /vt patiat: quia nemo carnem suā odio habuit. [Sed cum peperit].i. cū deuicto labore certamine ad palmam peruenerit[iam nō meminit pressure]precedentis[propter gaudium]percepte retributionis[quia natus est homo in mundum.] Sicut enim mulier nato in hoc mundo homine letatur: ita ecclesia nato in vitam eternam fidelium populo exultatione repletur. Beda. Nec nouum debet videri si natura dicatur qui ex hac vita migrauerit. Sicut enim consuete nasci dicitur de vtero matris procedens in hanc luce progredi natura potest nasci appellari qui solutus a vinculis carnis ad lucem eternam sublimat. vnde sanctorum solēnia nō funebria sed natalia vocantur. C. Deinde concludit conclusionem principaliter intentam. ad hoc enim dixit predicta omnia vt firmarentur cōtra tribulationes eis imminētes t aduersa. vñ ibi[Dec olia]que dixi in sermone isto[locutus sum vobis]scz ad hunc finem t ideo[vt in me pacem habeatis]aduersantibus tribulationibus futuris: quia sicut grauē quietatur i loco. sic nos/ita cor humanum in deo. Et inde est q̄ homines mundani qui deo per amorem non iungunt: habent tribulationes absq; pace. sed sancti q̄ deum per amorem habentia cordeq; et mundo habent tribulationes/in eo habent pacē. Vic finit sermonē suū vt prius p̄ victoria ponēs in fine. s. de pace: ad quam eos cohortatur inuitare. vñ gl. Non solum que in cena sed etiam que ab initio predicationis sue t maxime q̄ in cena/hec de causa dicit[vt in illo pacē habeatis]

Tribulationes iustorum.

Beda.

Natura dicitur exitus mortis.

pacē percipiatis in presenti/pacē eterna tatio in futuro. Hec pax est p̄o qua p̄dicti facti sumus: p̄o qua sacramēto imbuimur. p̄ qua flagellis t aliis modis eruditur. p̄ qua spūs pignus accepimus: p̄o qua in eum credimus et speramus et amore eius accendimur. Hec est in presentiarū consolatio et liberatio: et hac in fine feliciter regnemus eū xpo. In hoc ergo sermonem concludit: quia ipse est consummatio vie t britudo patrie. Augusti. Hec pax finem rēperis non habebit: sz eos pie nostre intentionis actionisq; finis ipse erit. Et subiungit[In mūdo pressuram habebitis].f. ab humanis hominibus vos psequentibus: in me aūt pacē. q.d. p̄m Brego. Sit vobis de me interius qd̄ consolando reficiat: q̄ erit de mūdo exterius quod seuiendo grauiter premat. Sancti et viri non habent tribulationes puras: quia habent consolationē dei admirā. sed mali habent eos puras nō habentes consolationem mirā. [Sed confidite].i. fiduciam in me habete: q̄ [ego]p̄o vobis[vici mundum]et non prius labebit. q.d. recurratis ad me et habebitis pacem in me. Christus vicit mundum diripiendo et auferendo arma eius quibus impugnat: hec autem sunt eius concupiscibilia. Nā omne quod est in mūdo nisi est concupiscentia carnis quā destruit per afflictionem t labotem: aut concupiscentia oculorum quam destruit per paupertatem: aut superbia vite quam destruit per humilitatem. In hac victoria christi debent considere sancti: quia cōsideratione armari t virtutibus munīti faciliter superant tentationes mundi. propter qd̄ dicit Petrus. P̄o in carne passo et vos eadem cogitatiōe armamini. Qui ergo sicut xpo ista concupiscibilia vincit: vincit mundū. Et hoc fm Io. facit fides nra: quia cum sit substātia sperādor. que sunt bona spūalia t eterna/facit nos contēnere bona corpalia t transitoria. t alia plura his similia tūc dicebat C. Quinto circa sermonem mediteris qualiter ipse dominus ielus eo qui erat ad discipulos sermone finito (de quo fm

Pacis cō mēdatio.

Augusti.

Brego.

I. Io. ij.

Beda. Bedam in cena locuturo est vsq; ibi / surgite eam hinc. deinde stando vsq; ad hymni finem. cuius hic minuti est / tandem [subleuatis oculis] aspicies [in celum] se ad patrem conuertit & verba ad ipsum dirigés orare cepit. Christus non tantum orauit ad alt-
Ꝛ Oiādi rō tm ꝓpo. quid imperrandum: ꝫ etiam ad dñm nobis orandi exemplū. & ideo ora-tio sua hic describitur optimis circūstantijs disposita. Primo respectu precedentium: q; post sermonem & pricipuorum instructionem conuertit se ad orationem. ad ostendendū q; ecclesiastici sermonis perfectio est a deo requirenda: & ve quos instruimus verbo tuemur oratorium suffragio: quia sermo diuinus maxime habet effectū in cordibus audientium cū fuerit oratione per quā diuinum implorat auxilium: & ideo finito sermone nostri debet ad orationē terminari. Secundo respectu presentis: quia orando principaliter oculos leuauit ad celum. ad denotandum q; in oratione mēs debet eleuari in deum: quia ſm
Damaſ. Oko ād Damas. Oratio est alicuius mentis de deū. Inter alias autem partes corporis dispositio interior mentis maxime relucet in oculis. vbi ēst amor
Chryſoſt. Oculoꝝ leuatio. ibi oculus. Chryſo. Propter hoc et ecclū oculos eleuauit: vt stantes sursum aspiciamus / nō oculis carnis solum sed & mentis. Saneri ergo quandoq; erecti & clausos oculos ad celū orationem ꝛ superbi sed vt humiles orationem ad deum dirigendam & celestia tanū petenda esse ostendant. vñ ꝓ-
ꝓo. cxxii. Ād te leuaui oculos meos qui habitas in celis. Et non solum oculos ſz et operatiōes nostras in deum referre debem⁹. ſm illud Thren. Leuem⁹ corda nostra cum manibus ad deum in celis. per manus enim designātur operationes. Tertio respectu sequentium: quia articulo passionis sibi imminente & pressuris discipulorum predictis orauit ad patrē ſnum. ad designandum q; pressuris & tribulationibus imminentibus ꝺ homo per orationem recurrere ad deū sicut moyses / iudannes / & alii plures clamoue-runt ad dominum cum tribularētur et liberauit eos. Orat autē m christus
Oꝛauit ꝓpo ꝓ se et suos. primo ꝓ se: deinde ꝓ membris. Primo ꝓ se orat tum ſm humanam naturam tum ſm diuinam. ſm humanam naturam ꝓ clarificande in passione: ꝓ clarificatione resurrectionis: ꝓ clarificatione ascensionis: ꝓ clarificatione multiplicata quam habebit in cō. ſm diuinam naturam orat ꝓ nostra & manifestatione claritatis patrie & filii / in quos intelliguntur nex⁹ & amor ambouum. i. spiritus sanctus. quia me dium sepe intelligitur in extremis. Pon tranſm eadē est claritas nāta essentie & eadem potentia scientia bonitas. Petitur ergo ibi ecclitus claritatem i nāta habentis patre humanam ad humanam cognitionem et potentiam diuinam: ſm quam homo arbitrariō de passione. ſm diuinam vt recipiat / & de re surrectionis gloria desperantes a fide deficiāt. ꝓ membris explicite orat. primo ꝓ membris credentibus: secundo ꝓ credituris per verbū iam credentium. Orat ergo ꝓ discipulis & membris iam credentibus & recōmendat eos patri dicens [Pater sancte ser-ua eos / conseruando a malo & custodiendo in bono [in nomine tuo]. i. in fide & confessione & veritate & virtute nominis tui [quos dedisti mihi] ꝓ fundamento ecclesie per eos fundande: per specialem amicitiam eos mihi contingendo [vt sint vnum] et vnitī per charitatem [sicut & nos] sumus vnum p naturalitatē & ly sicut non importat equalitatē / ſz quandā similitudinē & imitationē ydemq; vt sit sensus. Sicut ego ſm ſm⁹ tuus per naturam: sic sint illi ſm tuum et fratres mei per gratiam. vel ſm Augu. Ut quēadmodum pater & ſm⁹ meus non tantū equalitate ſm̄ substantie sed etiam voluntate vnum ſm̄ sumus: ita & isti non ritum per hoc q; eiusdem naturę sunt, sed etiā per eādem dilectionis societatem vnum sint. Cumq; ecclia perfecte tūc aliud est ꝺ participatio diuine similitudinis: in tantū esti bonis sum⁹ in ꝺm deo assimilamur. [Ego ꝓ eis rogo] quoad effectū [quia tui sunt] per eternum predestinationem [non ꝓ mundo]. i. amicis electis: & perditis ꝓ & pditis non ꝓ eis rogat tum ꝓ ſm quia non est efficax ad omnes: tum quia impossibile est ꝺ ꝓ eis rogat

teos[qz tu me misisti/edilexisti eos si-
Augusti. que et me dilexisti. Unde Augusti.
In filio quippe pater nos dilexit: qz
in eo nos elegit. Cum igitur eorum
que fecit nihil odierit quis digne pos-
sit loqui q̃tum diligat membra vni-
geniti sint: ẽt o amplius ipsum vni
genitum: Deinde pene cõiunctione
membrorum ad caput dicẽs[Pater
Unita cũ capite. quos dedisti mihi]per veram fidem
in tua predestinatione ab eterne[vo
lo].i.oio z delidero [vt vbi ego sũ]
cito futurus[z illi sint mecum].i.in
eterna beatitudine. in qua etiam tã
erat christ⁹ actualiter q̃num ad ani-
mam que est pars principalis: ho-
minis [vt videãt claritatem meam
quam dedisti mihi].i. diuinitatem
meam; vel claritatem corporis mei
glorificandi, vtrũq; enim claritatem
er ꝑm diuinitatem et ꝑm humanita-
tem sancti in gloria videbunt[quia
dilexisti me]essentiali dilectiõe[an-
te mundi constitutionem]et ab eter-
no. hoc pater ẽ̃ rum ad christi deita-
tem; similiter ẽ̃ rum ad humanitatẽ
inditum deus pater eternaliter pre-
destinauit ipsam ad hanc gloriam z
exaltationem. In ipso etiam dilexit
nos ante mundi constitutionem pre
destinatione: quia membra eius fu-
imus et diligimur in illo qui totus di
ligitur.i. caput z corpus. Est enim in
nobis ramis in templo suo: nos aute
in illo ꝑm q̃ caput nostrum est. vbi
Augusti. Augusti. In magnam spem domin⁹
ihesus suos erigit qua mater esse non
posset. Audite z ebrete in spe gaudẽ-
tes vt esse posteris in tribulatione pa
tientes: audire(inq̃)z quo spes no-
stra leuetur attẽdite. Christus iesus
O Dati ꝑpo a patre. dicit audite, credite/sperate/confide
rate quod dicit. Pater(inquit)quos
dedisti mihi volo vt vbi ego sum z il-
Jo.vi. li sint mecum. O qui sunt illi quos alt
a patre datos fidei? Nempe illi de qui
bus alio loco dicit: nemo venit ad pa
trem nisi pater qui misit me traxerit
eum: Et iterum. O quapie pater omni-
bus membris suis promisit hoc pre
mium: vt vbi est ipse z nos cum illo
simus. Nec poterit nõ fieri quod ot-
potenti potri se velle dixit o potens
Unsel. filius. hec Aug. vnde z Unsel. Inter
hec cum discipulos sacratissima illa
oratione cõmendans patri dixerit:
pater serua eos in nomine meo. incli-
na caput tuũ vt merearis audire: vo
lo vt vbi ego sum z illi sint mecũ. bo
num est nobis hic esse sed ex eiusdẽ est.
hec Unsel. O q̃ dulcissima oratorio
verba amicorum z remediũ ad om-
nem aduersitatem z peccatũ: omni
dulcissime orationis principium z fi-
nis in pace z dilectione constitit: ad
quam precipue(vt dictum est)re cur-
Et multa alia dominus iesus adi-
scipulos dicebat que vere cuncta deuota
scindebant. Si ergo in sermone ẽ̃ di
cta sunt attente discusserit z diligen
ter meditando rummauerit in eoꝝ
quicedine requiet; cens; merito inare
descere poterit ad eãdẽ dignationẽ;
benignitatem/prouidentia/diligen-
tiam/z charitatem: z circa alia pro
munum hoc sero gesta. Ex quib⁹ pote
rit colligere facile cuncta contra om
nes tentationem z aduersitatem/z salubre
consolationis remediũ. Inter cetera
memorialia ꝑ precipua recolatur
me cõstat esse dignissimũ finale illud
sacratissime cene communium: in quo
nõ solum agnus paschalis prepara-
tur ad edendum; verũtiam agnus
immolatus qui tollit peccata mundi
sub specie panis preberur in cibũ. In
quo quidem conuiuio mira dulcedo
benitatis christi refulsit: quando cũ
pauperculis illis discipulis ac indi
productis cadẽ mensa z cene illa cena
tur, Mirum clarue humiliatus est.
plum: dum petro pticato z p̃ediro
rio sui res glorie preciosẽ lineo tuꝝ
diosissime lauit. Mira pauit manuũ
cenne largitas: dum sacerdotibus si
lis primis z per consequens toti ec-
clesie z orbi terrarum corpus suum
sacratissimum z sanguinem vere in
cibum dedit z potum. Mirum rãdem
emicuit dilectionis ex cestus: quando
in fine diligẽs suos tam dulci et hor-
tatione cofortauit in bono/petrũ spe
cialiter p̃monens ad fidem et re-
bur/z iommi cõferens pectus ad re
cubitum dulcedine sacrum. O ẽ mira
sunt hec omnia repleta dulcedine/si
lt dulcorat anime que ad tam celebre
vocata conuiuium tanto mentes cur
rit ardore vt possit illud prophetici
canare. Duc admodũ desiderat cer
uus ad fontes aquarum ꝛc. Consimiter
ergo dominum dum loquitur quoma
do efficaciter deuote et dele etabiliter
loquẽs impinguit discipulis suis que
narrat: et pascerio in amenitate a-
spectus et verborum eius. Consipice

eiam discipulos quomodo sunt me-
sti lachrymantes z suspiria dantes.
"Plent enim sunt tristitia: et de hoc
ipsa verbum testimonium fert dicens
[Quia hec] scilicet de recessu meo
[locutus sum vobis: tristitia imple-
uit cor vestrum Jer doleris me corpo
raliter subtrahi oculis. Inter alios
autem conspice toannem eidem fa-
miliarius coherentem: qualiter arcẽ-
te et diligenter hunc dilectum suum
conspicit/et tenerius amplexatus om-
nia verba eius recolligit. Ipse enim
solũmodo ea describens tradidit nos
bis. Nene dictus ipse toannes quia
pia pectora domini recibens hec po-
tauit/et memoriter retinẽs nobis ea
scripsit. Nullus se fideliter z fami-
liariter domino adhesit vt ioannes.
In cena tamen eum fedisse certum est
inter alios. z quando caput⁹ fuit sessi
tus est eũ in sinum principis sacer-
dotũ: nec in crucifixione nec in mor
te nec post mortem eum dimisit/quo
usq; sepulcro fuit. Et qz dñs videbat
discipulos formidare z timere: tum
ratione temporis qz nox erat: tũ ra-
tione loci qz in ciuitate manifeste si-
stebantes vt frequenter circumcirca
rent oculos ad ostium domus quasi
timantes z expectantes inimicos
et capi ab hostibus: z propter hoc mi
nus intẽdentes his que dicebat. ideo
vt melius verba que dicturꝰ erat in-
telligerent: z vt ad locum vnde tra-
hendꝰ erat venirent: inter alia eis dis-
cumbentibus dixit[Surgite eamus
hinc].f.ad locum aliũ magis securũ
et secretum/vbi estimantes vos secu
ros serenius audiatis verba mea z
melius intẽdatis ad ea que sunt vo-
bis dicenda: ad locum vũ tradẽdus
tum ad mortem ad separationẽ a vo
bis cospectuliter in hoc mũdo ad an-
gustiam z passionẽ meã. z quicũq; vo
luerit post me venire abneget semet
ipm z tollat crucẽ suã z sequatur me.
Tu ora eũ vt nõ finat te a tuo latere
separariri cõcedat tibi secũ ire z eũ
secum esse ad mortem siue ad vtrum.
Deficientes mo vel qualiter ire debe-
rent/z de ipsa separatione plurimũ
formidãres. Merito aũr de tanto cõ-
mittere ẽe reddende erant deoꝛ ideo
post cenã[hymnũ].i. eãticũ dumne
Laudis[dixit]Jer gradꝰ egit sicut z ante
cibũ fecerat: vt sez addiscas z ante
cibũ et post cibũ gratiarum reddere
actiones. vñ Chry. Audiant quicũq; Chrysost.
velint potes votacie mandicare cũ
ebrietate surgũt: cũ deceret gradꝰ age ꝑ post
re et hymnũ cõcinere et meliam dele- cibum a-
rere. Audiat quicũq; virtutum oratio gende.
nem in sacris mysterijs non expe-
erant: virtus enim oratio nulle tãꝰ
hymni est figura. Gratias ergo egit
antecq̃ sacra mysteria discipulis da-
ret vt et nos gratias agamus: hymnũ
dixit. postq̃ edit vt et nos hoc ipz
facramus. hec Chry. vbi et Beda. Sol Beda.
inuit etiã et hoc ostendit q̃ inspiecti-
bile erat fidi pro nobis mori: qz cum
tradẽdus erat deũ laudare dignat⁹
est. et docet nos cũ in angustijs inci
dimus propter multoz salutem non
cõturbari: sed deo gratias agere q̃ in
nostra tribulatiõe opatur multoꝝ sa
lutem. Tãdẽ cuncto cõpletis myste Egressio
rijs [et hymno dicto] ꝑ sacramenti ꝑ hora
institutionem et nouie vite denũtiatio- ꝓpletoꝝ.
ne hora completorũ [egredit] de lo-
co cene[cũ discipulis suis]ad locum
extra ciuitatẽ ad quẽ sciebat venturꝰ
proditorẽ: virtro se offerẽs passioni vt
ostenderet se voluntarie subire mortẽ
et desiderare nostram redẽptionem.
Ille enim locus erat apertus ad capiẽ
dum ꝑm: quia erat a ciuitate remo
tus et ipsi querebãt

Universidad de Deusto
Biblioteca

Joseph sepulchr.

Introitꝰ hortorum.

S. Chrysost. In epistolam ad Hebr. Quicunque errat in oratione pernoctare debet. Solitus erat.

Exploratorium vel piculum.

Item descendendo est turris sepulchri eius continens. Cuius ad dexteram de rupe montis olivarii excisa est separata domus suo cauata habet sepulchra s. Symeonis senis et susceptoris in marie virginis. [Est venit cū illis in villam que dr gethsemani] ad radicem seu pedem montis olivarum sita campum qui gethsemani dicebatur. vbi et ortus illa sic vocabatur: vbi est ecclesia adherens ripis riui qua apostoli erāt sonno pregrauati. et mirabat canonici regulares cum abbate ꝑm regulum beati Augu. dño seruientes. [Et introiit cum ipsis in hortum] qui in fine ville erat et ad villā pertinebat: vbi traditor suum et armatos expectabat [scieno ea que venturā erant super eum ꝑm nimis dispositionis arcanū. Et qui persecutores suos et omnia in manu sua accepisse se noverat (quia omnia dedit ei pater in manus) spōre in manus querēti se ponebat. [Sciebat aūt et iudas traditor loci: qz frequenter ihesus cū discipulis suis illuc venire cōsueuerat] causa orādi ceremus extra tumultum ciuitatis / et causa secretius loquendi cum discipulis familiariter instruendis. Iraq; tradēdo a discipulo confuti secessus locum et inde nonū adiit / quo facilime reperiri posset: manifestum se dans ad capiēdum ne mortem nimere vel immunis crucifigi pateretur. Unde bene dr q [hymno dicto exierunt] ꝑm consuetudinem [in mōtē oliueti] .s. versus montem olivarum: quia consuetus erat illuc ire et morari de nocte causa orationis. Hā ꝑm Chrys. cōsueverat frequenter errare in oratione pernoctare et stratus nocturne declinare. Et ꝑm eūdem confutando ꝓbatur (maxime in solemnitatibus) post cenam discipulos secessum ducere et puruz a tumultibus horum inquietare / ne meno impederetur ab audatione: et aliquā subtilis de festo docere que non erat ꝑbas alios audire. Completoriū potest dici quia in ipso cōpletur cursus dei. Similiter dño nostr ihesus ꝓpter completo cursu predicationis: et cena illa singulari tam gloriose celebrata et facta cū discipulis suis (de qua cena et sacratissimo dono corporis et sanguinis eius ihe traditor debeo frequenter deuotissime cogitare) et los discipulos ꝓ pedibus lacta cena sermone et dicto hymno .i. gratiarum actione) exiit cum discipulis suis versus montem olivarum vbi copiosus erat et amicis separandus. Et quando compiendum erat quod propterea dicebatur: per curiam pastorem et dispersiones oues gregis. Unde et ni tūc cum eo et non cum deserentes et deserentes. [Mystice egressus est ihesus extra ciuitatem: vt nos egrediamur de mundanis et mundi dilectione significarer quando sacramentū deo offerre volumus: et ve mundum hominum fugere doceret quādo oratre vel familiaria cum nostris fratre intendimus. [Egressus aūt cum torrentem cedron] qui meretur pictatis fructū meroz: et significat viam passionis quam ꝓpius per animā beate virginis. Ut ipse torrens tetra dilectionis ihesu cum impetu delectationis ꝓpius calore charitatis et lacrimarum succensus fluentis passionis impetu propriae voluntatis tuitionis. Per hoc ergo q; cotidiano mirabiliter in nocte sua passione / significatur q; xp̄ianus irrepotino ad martyrium de bet mentem suam ꝓparare. quia ꝑm ꝓpheciam ihesu. Ut unus ferunt ista fuit xp̄i oratio quam in fecit in valle enim humilitas / unipunctū ne denoto notatur. ꝑm Remig. Dño appropinquās passioni in valle ꝓpheticis oratur: vt demonstretur q; per vallem humiliatis et pinguedinem charitatis ꝓ nobis mortē sustinere. humiliauit enī se vsq; ad mortem et charitate pollut ꝓ nobis animam suam. In horto enī orauit et capi voluit: vt ostenderet q; fortia cere venerat ꝓ peccato primorum parentum cōmisso in horto. i. in terre paradiso. vel q; per passionē sua nos in hortum paradisi cotranslatos introduxit. Dicitur etiam post cēnam venisse in montem olivarū exisse et ortasse quod representaret processū fratrum quādo post refectionem exeunt in oratoriū ad ea ꝙ agenda. Per oratoriū ad q̄d ascenditur ad culmē gratie et glie. Sigisuzer alit ꝑm Ouge. hym Coligi

Hieron.

Bernar.

Passionis dilige recordatio.

Passionis intētio.

Monialis deuotio.

no dicto exierunt in mōtē oliuarum: per hoc designamus q; post perceptionem tanti sacramēti fideles nō nisi debent agere in comunile / nec circa aliquod terrenum se occupare. sed ꝑm Hieron. Debet ascendere in montē olivarū. Ad virtutum sublimia vbi est labentis refectio et doloris solatium / ac veri luminis notitia apprehenditur. Iraque ergo dño in monte olivarum fuit in horto ad radicem eiusdem montis: quod totum vnum est et pinguedinem figurato. qz enim in mōte orat / sursum nos et ꝓ celestibus habere cor in oratione / et sublimia in oratione inquiri debere docet. cum in valle et hoc [valle pinguedinis] docet nos in oratione humilitatē et interne dilectionis ac dilectionis pinguedinē seruare: et vt non gestemus cor arridum a charitatis pinguedine. Merito aūt passurus dño ascendit in illū montem vnde erat ascensurus in celum: vt per hoc ostēderetur q; per totā vitā passionis ascēditur ad quietē celestis mansionis. vñ Piero. In monte quidē olivarū ihesus vigilat et orat / tenetur ac ligatur / ac inde ad celos ascendit: vnde sciamus quia inde ad celos ascendimus vnde vigilamus et oramus / signamur et nō reputamur in terra. Hic mons oliuarū quanta acceptione est dignus in q; dño frequenter morari et orare de mutra et intra operari est dignum. Est autem in hoc monte ecclesia in qua cuz abbate nigri monachi esse solebant.

Hugo.

Poterit autem meditari q; dño ihesus dedit nobis in sacro exemplū quo ꝙ magnarum virtutum. s. humilitatis in lauando pedes discipulorum: charitatis in sacramēto corporis et sanguinis sui / et in sermone qui est mentis charitas. plenus: orationis in orando in horto tribus vicibus: patientie in sustinendo proditorem suū et multa opprobria quādo fuit captus et peccatis vt latro: obedientie in eisdē cepto. In his ergo virtutibus et aliis eum ꝓ posse imitari conetur.

De passione dñi nostri. Cap.lviii.

Oportet hic vt passionē dñi nostri ihesu xp̄i tractemus: de q̄ ad minus septies die recordari debet xp̄ianꝰ. vñ dicit Bern. q; quotidiana recordatio dñice passionis: et q; nihil ita accendit ad humanū q̄dammodum sepe et sedulo recogitata passio et humanitas saluatoris. Qui ergo in cruce et passione dñi desiderat gloriari: sedula meditatione debet in ea persistere. que ꝓcipue inter cetera debet cordi nostro esse infixa: et sicut in suo corpore cicatrices et vulnera semper tenet et de eius corpore nō delenuit: ita et in corde nostro p memoriam teneri et nunq; de eo deleri debent. Cuius quidem passionis mysteria et que circa eam facta sunt si toto mentis intuitu perspicerentur: in nouum statum ita meditantem adducerent. Nam et profundo corde et totis viscerum medullis eam ꝑscrutanti multi passus inuenti occurrerent: quibus nouam compassionem / nouum amorem / nouas consolationes et per consequens nouū quādam statum vtilem dubitandū susciperet / q̄ sibi prefagia et participalia glorie viderentur. Unde quedam monialis deuota intantū circa passionem christi erat affecta: vt nisi crucifixi imaginem inspicere posset nisi cadens interram quasi totaliter absorpta a se deficeret. Oportet ergo q; ꝙ presentem se exhibeat affectuose diligenter et morose omnibus et singulis q̄ circa dilectam passionem contigerunt: et q; illuc toram mentis aciem vigilan-

tibus sanis cordis obliuiscip alia curio et sollicitudinibus exterioribus dirigat perseueranter. Et scias q̄ si in hac tristitia que super eos alias scie tuo est voluerit proficere xp̄o magno studio oportebit te a cibo et potu delicato abstinere et ad necessitatem tantum parce de vtroq; sumere. Cena q̄q nocturna siue potus multum impedit orationem et contemplationē: quapropter est ab his pio posse abstinendum. Ti vestibus quoq; ac lectio mollib; delicatis abstineas: et in vestitu sicut et i victu humiliterio/grossioribus vtendo et vilioribus. Oportet etiam & caueas a multiloquio ac letitia vana ernepta: quia non decet enim qui vult xp̄i dolorem sentire: in verbis/risibus/iubilis/et gaudio vano se inutiliter occupare. Necessariū etiam est vt aliquando ira cogites te ipsum esse in cogitatione tua ad cuc̄e tēpezis ibi presens: ac si videas quando passus fuit: ita te habeas in loquendo/i viuendo/in volendo: ac si oculis tuis coram oculis tuis cerneres patiētē. Ita enim est ipse dns in spiritu tibi p̄sens erit sicut a te cogitabitur p̄sens esse: et accipiet tua vota et accepta habebit ruakacta. Et (vt breuiter dicam) oportet te a delectatione et consolatione carnali cum magna diligentia eē cari: vt ex amara et dura tibi dulcescant et suauia: flammis in christi doloribus et passione consolationē et dulceo animē tue dapes cupis inuenire.

B Consolatio carnis nō cōgruit passioni xp̄i. Bernar.

Non enim bene conuenunt consolatio carnis et contemplatio dominice passionis: sed contraria quasi nomina fortiuntur. nec possunt simul caro et spūs delectari: immo fm Apostolum sibi inuicem aduersantur. vnde Vers. Cruc christi voluptari aduersatur/et voluptas cruci: et quomodo possunt ex cuari voluptatum amatores vt non sint christi persecutores? Rei enim sunt mortis xp̄i essi nō vt persecutores: tamen vt tante rei cōtemptores. Et iterum. Mihi absit gloriari nisi in cruce dñi mei iesu christi: p quem mihi mundus crucifixus est et ego mundo. Non solum (inquit) mortuus mundo sed et crucifixus/quod est ignominiosissimum genus mortis. Ego illi et ipse mihi. Omnia que mundus amat cruc mihi sunt: delectatio carnis/pompe/dignitatis/honoris/voluptates hominum limites. Que vero mundus reputat crucē/illis affixus sum. illis adhereo: illa sedo amplector: afficior. Qualius in hoc Apostol verbum illud quoq; non incongrue posse intelligi: crucifixum ei mundum reputatione/ipsum vero mundo crucifixum compassione. Crucifixum enim videbat mundum obligationibus vitiorum: et ipse crucifigebatur ei p̄ passionis affectum. hec Vers. Et ps vt dicit Arego. Dine delectatiōe alis nūq; potest esse anam aut nimis delectatur aut timuit. Ideo heu mihi ti consolationem diuinam non inuenientes protinus inhiant ad alias: et sic sibi iuste subtrahunt diuinam. vnde Vers. Renuit consolari anima tua in alijs si vio in dei memoria delectari. Cuius meo ad alias consolationes inhiat: et non penitus in cadis ei est transitorijs renuit consolari: ipse sibi profecto celestis subtrahit gratiam cōsolationis. quam si digna deuotione/pleno affectu/desiderio vehementi: petere/quercre/pulsare flagitaret: sine dubio peteno acciperet/quereno inueniret/pulsanti aperiretur. Non ergo queras cōsolationem aliam si cupis habere diuinam: quia vt idem dicit Bernard. Delicata est diuina consolatio: que non datur admittentibus alienam. nec duplicitas nō capit. vel duplici affectu queras diuinā cōsolationem: quia indignum te reddes ad eandem. vnde iterum Bern. Indign⁹ benedictione celesti cōsequitur qui eam dubio querit affectu/ac duplici petit intentione: aliud sibi refugium paranis si forte eum non obtinere contingat. hec Bernard. C Manna defecit filiis israel postq; comede runt de frugibus terre. per manna habebat in se omne delectamentum et omnis saporis suauitatem: significatur suauitas iesu. que defecit filiis israel. i. claustralibus cum incipiunt comedere de frugibus terre. i. bare terrenis cōsolationibus. vnde Aug. Mi anim⁹ habet vnde delectetur extrinsecus: sine delectande memoria intrinsecus. Ideo vir sanctus debet desidere cum prophera. Renuit consolari anima mea. scilicet exterius. et ps ibi sequitur memor fui dei et delectatus sum. vnde Richar. Nūq; inuelle cruce ad celestium contemplationem perfecte attrahitur nisi caro a necessarijs fortiter retrahat. vnde et Apos. Absit

Proficere volēs i passione xp̄i scias q̄d faciat.

Gala. v.

Bernar.

Vers.

Vers.

Richar.

C Ps. Ego dixi. Ps. Ego.

Ps. Eructauit.

Ps. Ego.

Ps. Ego.

Ps. Ego

Universidad de Deusto
Biblioteca

consistit: accipi potest: quod quidem testamentum in sanguine passionis xpi dedicatum est. Nonagenarij vero (qui constat ex ducta denarij in numerum) designat nouem ordines angelorum. Inter quos ducimur per obseruantiam preceptorum occulogi et hoc non nisi per meritum passionis xpi. Multa quidem et magna bona proueniunt homini passionē christi frequentanti et se circa eam sedulo occupanti. Si enim ad diuinitatis cognitionem peruenire desideras: reflectat per assumptam humanitatem et humanitatis passionē tanq̄ p viā regiam gradatim ascendere ad altiora dispone. Quia non datur peruenire ad diuinitatis altitudinem vel inuestigandam dulcedinē / nisi tractis prius quodaz fidei ac dilectionis affectu p humanitatis xpi amaritudinem. Et cui uno hac neglecta quis ascenderit alterius: tanto cadit profundius. Hec est via per quam itur: hec est porta p quam introitus ad desideratum finē conceditur. Per fructiferam nāq̄ ac venerabilem xpi passionem cuncta nobis spiritualium bonorū materia copiosissime ministratur. Ubi enim est gloriatio nostra vbi spes et letitia cordis nostri? Reuera in christo vno summo et vero bono / et pretiosissime eius passionis thesauro. Et ideo tam impreciabili thesaurum delectat iugiter in corde retinere: et continue de ipso loqui: ac omni tempore mente et corpore cum ipso occupari. Utinam quoq̄ et in cordibus nāq̄ marcescat: sed semper redituia pullulatione nouo existat. Felix p̄sidie tu o gloriosissimum lumē ecclesiarum / qui arcanum diuinitatis attingens abyssum clarissimi diuine oculis purioribus intuendo introisti: ac verba que non licet homini loqui audisti: et cum ad ima descendens affectu quodam mellito ob passionis huius preconiū de cordis thesauro in medium eruisti dicens. Nihil arbitratus sum me scire inter vos: nisi iesum xpm et hūc crucifixum. O verbum mellifluū dulce super mel et fauum deuotis mentibus iugiter ruminandū: de q̄ liquor emanat qui miseris largiter gaudia salutis propinat. Ceterum quicūq; eternā salutem et premiorum magnitudinē desiderat habere: arceat quoq; cuncta rum virtutum operat cōcendere: sciē

Bona ex meditatione passionis.

1. Cor. ii.

tiam etiam atq̄ sapientiam obtinet: reuiuiscere prospera et aduersa equanimiter tolerare: et securam viam ambulare: ne enim amaritudinē passionis xpi cuiusq̄ consolationis porta suauius pregustare: debet iesum x hūc crucifixum iugiter in suo corde portare. Frequens passionis huius memoria indoctum quemq; reddit doctissimū: ac imperitos et idiotas facit esse proficere i magistros. magistros inq̄ non scientie que inflat / sed charitatis que edificat. Ipsa est velut quedam liber vite in quo ois salus necessaria inuenitur. Hic liber de albus docens metica quadā dulcedine perunctus seminr. Felix qui eius studio seriose intendit: quia contempto mundo in amore dei proficiet / cum crarisq̄ virtutum ac gratiarū meritis mentem sumet. Memoria passionis xpi debet fieri non perfunctorie nec cum festina acceleratione: marie est dare ips adest sufficiens et opportunitas: sed cum matura et morosa ac pietatis dili rememoratione et flebili quadā compassione. Nisi enim hoc dulcissimum lignum deribus affectuose ruminatum fuerit: saporem eius ymmensus nequaq̄ meretur. Quod etsi quidem fiere cū flere aut dolere cum dolente non potes / saltem affectu deuoto de tantis beneficijs gaudi bi per eum gratito exhibitis gaudere et gratias agere debes. Quod si nec affectu compassionis / nec grauitatis desiderio moueris: sed tua quadam affectione te in eius recordatione deprimi sentis: nihilominus in derelicta cordis tui ad laudem dei memoriam huius salutifere passionis qualiterq̄ percurre: et quod a te habere non potes / ipsius meritis supplemus cōmitte. Percute dis filiterq̄ interiori videlz recordatione et corporali nihilominus labore te exercendo ad pietatē: per extensionem manuū seu oculorum ad crucifixū flabellatione / vel pectoris tūsionem aut genuflexiones deuotas seu disciplinas et flagellationes vel cetera similia pie rarie officia: continuando donec exprimantur aque lachrymarum largiter fluentes: vt et ratio bibat deuotionis affectus et corpus animale eius experientia accessum ad gratiam habilitet. Post ro passionis xpi frequenter meditatio et inter alia innumerabilia ad q̄ues quasi

Passio xpi debet fieri frequenter.

Deuotio.

precipue tibi noueris p̄desse solatia: videlicet ad ria principatus vitia q̄ in mundo sunt repellenda: ad tribulationem x penitentiā minigandam: ad tristitiam minoz dinarū repellendā: et ad penā purgatorij diminuēdam. De primo pz in Apocalipsi vbi dr. Recordare paupertatis mee transgressionis. i. vlitratis trāsgredientis oēs alias vlitrates. x felis. Concupiscentia ergo carnis dr crucifigi per crucifixi amaritudinem. concupiscentia oculoz per eius paupertatē. superbia vite per eius vilificationē. Sed vos luxuriosi contrariantur cruci christi: quia xps in ea sustinuit amaritudinem. Item auari: q̄ christus in ea sustinuit paupertatē. Secundo etiā ex hoc apparet quia xps aliquādo de se insipidus p salsam appositam vel cōdimentum fit sapidus. sic tribulatio x penitentia de se sunt insipidas: sed appositis falsis passionis christi que fuit amara efficiuntur dulcia x sapida. Tertiū autem ex qualiter dolorē animi expellat: exemplo tibi potius q̄ verbo mō strabo. Erat nāq̄ quidā cui circa cōuersionis sue initia quedam criticia tristitias totaliter obrepsissent nec legere nec orare nec quicq̄ boni pro tunc facere posset. Qui dum de quadam in cella residēs ab hac passione grauiter p̄gereretur et incredibili dolore afflig̃eretur: facta est ad eū deuota quasi vox intellectualis dicēs. Quid hic sedes ociosus x i reipso tabescis? Surge nunc x mecū deuote pertracta passionem: et in amaritudine tuam bennees dolorē. Quo audito ille frater surrexit x se ad meditādū passionem contulit: et ecce medicina hec salutari sanatus per eā cōtinuam replicationē nequaq̄ plus decerto ratione sensit animi passionē. Quantum vero sēz qualiter hec vtilissima meditatio penam purgatorij relaxare habeat tibi indicabo. Ex multis nanq̄ quos per se habeat tibi indicabo. Ex multis nanq̄ quos per se habeat tibi indicabo. Ex multis nanq̄ quos per se

Universidad de Deusto
Biblioteca

et misericors dñissimi redēptoris meritum infinitū in subsidium poscitare nihil hesitando aut promoueat esse forsitan alicui pcarius aut ter scaurius ad misereū dum ḡ nō ad pcedendum. O verbū gratiosum! o profectum/miseris pcessibus cū summa exultatione suscipiendum: eo q̄ in xpi passione sic in ꝓpria unienū vnde possim⁹ peccata abluere/penas delere/gratiam inuenire/et gloriā sempiternā ꝓmereri. Memoriam igit passionis xpi semper debes i corde tuo habere: et oēs tribulationes et aduersitates quas pateris ad ipsam referre: ipsiusq; similitudinem ḡtum possibile est induere. Et cū ex occulta dispensatione tibi cōsolatio interna subtrahitur/et desolatus relinqueris: debes instanter vere cruciari non aliude cōsolationem querere sed patienter expectare: et sursum ad patrem q̄ in celis est respectum habere: reūm deserēdo et oēm cogitatum mū in ipm tacendo. Tūc sine dubio ḡto fuerit maior hois interioris cū volūtate dei vnitas/tāto fuerit maior exteriorū pressura/et desertio hois interioris cū volūtate dei vnitas/tāto fuerit maior exteriorū pressura/et desertio hois interioris cū volūtate dei vnitatāto sublimior crucifixio et amabilior patri peramādo erit: q̄ reuera hoc est punctum aduersitatis per qđ milites pharisei in acie xpi constituti strictissime examinantur.

Item oia infortunia et cūcta tribulatia clementie dei debes cōmittere: et sic te libere ꝙ omni facto teneri/quasi homo qui in precinctu migrature est de hoc mūdo. Refugium quoq; cōmune in vulnere lateris iesu xpi debes querere tāq; colūba in fotaminibus petrei: in hoc loco semper immenses copiosissimam pcēr remissionem/gr̄az plenitudinem/et a cūctis malis imminētib⁹ securā ꝓtectionē.

¶ Ad narrationem itaq; ꝓpositi accedamus. Si igitur vigilater attendisti ꝑmissa que de vita xpi sunt dicta: hic multo vigilāt⁹ totū apponas animum/totā virtutē: q̄ hic maxime apparet illa ei⁹ charitas que corda nostra deberet teneriter cōcremare. Hō solū nāt illa penalis et mortalis crucifixio dñi/sed ea que eadē precesserunt fuere vehemētissime cōpassionis et amaritudinis et ꝓfundi. Quid ei est cogitare q̄ ipse dñs noster lup ola benedictus de⁹ ab hora qua de nocte cum facibus et armis tāq; latro quesitus fuit et captus/usq; ad serā crucifixionis sue horam fuit in bello continuo doloris/magnis opprobriis/et tormēt⁹? Nonne in ipsi datur vel medica requies. Sed in quo bello et conflictu quidē et ordie. Illuso eum tradit⁹ alius comprehēdit⁹ alius ligat⁹ alius in genu ducit⁹ alius impellit⁹ alius ecclesiast⁹ alius insurgit⁹ alius verberat⁹ alius circūcolun⁹ alius interrogat⁹ alius contra eum falsos testes inquirit⁹: alius inquirētem associat⁹ alius falsum testimonium cōtra eū dicit⁹ alius accusat⁹ alius deludit: alius blasphemat⁹ alius in eum exputat⁹ alius colaphizat⁹ alius in facie ceditur⁹ alius colaphizat⁹ alius veste alba indutus⁹ alius nudat⁹ illudit⁹ alius ad colūnam cum ducit⁹ alius dum ducitur percutit⁹ alius vociferat⁹ alius eū militer⁹ ad vexādum suscipit⁹ alius in eū impetum facit⁹ alius expoliat⁹ alius ad colūnam ligat⁹ alius flagellat⁹ alius cum purpura in cōmeliam vestit⁹ alius spinto eū coronat⁹ alius⁹ arūdinem in manu ei⁹ ponit⁹ alius furibūde recipit⁹ vespinosum caput ferit⁹ alius multatim⁹ genu flectit: alius vt regē salutat. Dec⁹ et multa talia non solū alius sed et alii plurimi inuiterūt. Ducitur et reducitur de iudicio in iudicium: de opprobrio ꝙ opprobrium: de supplicio in supplicium, ꝑ cruciat⁹ et repudiat⁹: voluitur et circūtrahitur huc atq; illuc tamē ihūlus et imbecillis: sed et tamē latro et impiissimus maiestatē deo modo ad annam/modo ad caypham/modo ad pilatū/modo ad herodem/et iterū ad pilatum: et eisdem modo intus modo foris. Deus meus dñe deus meus/ut quid me dereliquisti? Nōne hoc tibi videtur dignū? Nonne hoc tibi videtur dignum? Ad hoc egressus fuisti de virgine matre mea/et ad hoc natus es mihi frater? Ad hoc factus es mihi in os sanguinis? Ad hoc sponsus sanguinū tu es mihi? Ad hoc inuentus es sicut vnus de stultis? Ad hoc sapiētia tua data est tibi vt illudaris? Ad hoc virtus tua vt irridearis? Ad hoc mansuetudo tua vt tanq; agnus ad victimā ducaris? Ad hoc pudicitia tua vt tanq; sponsa ornata monilibus vestiaris? Ad hoc humilitas tua vt exaltet⁹ super omnes? Ad hoc pietas tua vt in medio latronum crucifigaris? Ad hoc misericordia tua vt inter impios reputeris? Ad hoc veritas tua vt falsis testimonijs accuseris? Ad hoc innocentia tua vt tanq; nocens iudicaris? Ad hoc iustitia tua vt tanq; iniquus condēneris? Ad hoc sanctitas tua vt tanq; sceleratus occidaris? Ad hoc vita tua vt tanq; mortuus sepeliaris? Ad hoc gloria tua vt in inferno detineaberis? Ad hoc resurrectio tua vt in ea multi resurgant in ruinā? Ad hoc ascensio tua vt in ea multi corruant? Ad hoc aduentus tuus vt in eo multi pereant? Ad hoc regnum tuum vt in eo multi ꝑeant? Ad hoc iudicium tuum vt in eo multi condēnentur? Ad hoc diuinitas tua vt in ea multi blasphemēt? Ad hoc humanitas tua vt in ea multi irrideāt? Ad hoc misericordia tua vt in ea multi desperent? Ad hoc veritas tua vt in ea multi mentiant? Ad hoc sapiētia tua vt in ea multi stulti fiant? Ad hoc virtus tua vt in ea multi infirmentur? Ad hoc mansuetudo tua vt in ea multi crudeliter agant? Ad hoc pudicitia tua vt in ea multi libidinose agant? Ad hoc humilitas tua vt in ea multi superbiant? Ad hoc pietas tua vt in ea multi impie agant? Ad hoc misericordia tua vt in ea multi crudeliter agant

ta. quinetiam cū ipse martyres suos in passionib⁹ non solum roborauerit: verūetiam ipsum dolorem mirificauerit aut certe in refrigerium ⁊ oblectamentū frequēter cōuerterit. Et quis hec martyrib⁹ suis xp̃o ex pœna adiumentario connumerare beneficia spte tamen credamus ⁊ fiducialiter confitemur eum non sibi. hoc est. sue humanitati beneficium hoc prestitisse. sed in carne illa mundissima quātum dolōē naturaliter sustinere potuit/ tantum vsq; ad extimum animē sustinuisse ⁊ vim doloris virtute patiētie tolerasse. ℂ Hece qualia et ḡta passus fr videmus. Sed tam qualis ⁊ quātus sit ḡ hec passus esse videamus. Nonne ipse est innocens manib⁹ et mūdo corde: qui peccatum non fecit nec inuentus est dolus in ore eius? Nonne ipse mitis est ⁊ humilis corde? Nōne ipse est qui fecit celum ⁊ terram: mare ⁊ oia que in eis sunt? Nōne ipe est qui cūcta que fecit/ tenet regit gubernat ⁊ protegit? Nōne ipse est qui intuetur abyssos: cui⁹ oculis oia nuda sunt ⁊ aperta? nouit oia antequ fiāt? Nōne ipe est qui nouit cogitationes angelor⁹ et sanctor⁹ oīm et quas ipse nec inspirat nec informat demonum et holim perueršor⁹? Nōne ipe est qui vult oēs holes saluos fieri ⁊ ad agnitionem veritatis venire? Ipse quippe est dei fil⁹: deus verus: summe potens sapiens ⁊ bonus. ℂ Videamus etiam a quibus et a qualib⁹ hec oia passus fr. In augmētum essi dolorisi et dedecoris nō hec ab extraneis sed a domesticis passus est: nec a quibuslibet vicinis ⁊ notis sed a filiis ⁊ fratribus: de quib⁹ ipse dicit. Non est bonum sumere panem filior⁹ et mittere canibus. Audeos vtiq; filios vocans/ et ḡtes canes. Et dauid in persona ipsius loquens ad patrem. Narrabo (inquit) nomen tuū fratrib⁹ meis. i. iudeis ex q̄b⁹ erat fm carnem. Qui etiā filii ⁊ fratres quales fuerint ostēdit in Ysaia vbi ait. Filios enutrui et exaltaui ipsi autem spreuerūt me. Et in Ezechiele. Filii mariti mee prauerūt contra me. Contra quos in euāgelio sepe inuehitur: et ve eterne dānationis eis ḡminatur. Ecce qualia ⁊ quātus/ quālis ⁊ quātuo/ a quib⁹ et a qualib⁹ passus est dōs: vt ex omnibus aduertamus quātum ipsi dño qui p̄o nobis neḡ mācipijs hec omnia voluntarie passus est vtusquisq; debeat christianus. Terali duritia laborat qui taliter amārem non amat. ℂ Ad intrādum aūt ad sapotem dñice passionis / et ad cōpatiēdum dñice passioni nostri ihesu crucifixo / hoc attēde fideliter primo. Deudeas ḡtum potes te vtiq; exercere per ferueniem amorem: nam ḡto feruentius eum diligeo/ tāto magis sue passioni cōpatieris: et quāto plus ei cōpassus fuerio/ tāto plus erga eū tuus affectus accendetur. Unde sic se mutuo ingebūt dilectio ⁊ cō passio donec venias ad perfectionē: nisi hoc remanserit propter aliquam tuam miseriam. Se precipue studeas abūcere oēm presumptionem/ difficultiam/et negligentiam. Debet esse homo tam nobile opus aggredi humiliter/ consideter/ et instanter/ et cum ḡta potest mūditia cordis. Et quis homo sibi videatur indignus: tamen nequaq; desistat: qi ipse xp̃s p̄o peccatoribus crucifixus est. Primo igitur sicomodo sibi amore vt cor tuum intret i ipm toraliter/et extra ipsum reputa nihil esse: ne de re extra ipsum tāq; de nihilo curabis. Tota cura tua vertatur ad presens circa dñm tuum passum: nec de re aliquā cr habeas ol teri. nam et⁹ est quicḡ es. Sic ergo toraliter transformatus in ipm non possum credere quin et⁹ vulneribus vulnereris/ et perfundaris et⁹ cruentis illusionibus et opprobriis. Et ad hec ola addas orationem: ne quasi cōtinue deprecēris dñm ihesum xp̃m vt suis vulneribus vulnerer: meuerem tuā. et ad ipsa vulnera quasi semper dirige cordis affectum: vt per mām nimiam impotunitatem a fua misericordiam exp̄mas qd inēdis. ℂ De modo autem exercitii passionis ihesu xp̃i scire debes q̄ circa passionem dñi p̄ho. debeo se habere ser modis. Considerem primo ad imitādum. secūdo ad cōpatiēdum. tertio ad mirādū. quarto ad resoluendum. sexto ad quiescendum. Primo ad imitādum considerem, nam imitatio xp̃i est summa ⁊ perfecta religio perfecti. Nec est regula ⁊ exemplar perfectionis ois vite ⁊ virtutis nisi esset xp̃m imitari in passione ⁊ in morte. Sit ergo nr̄a regula vite di passio saluatoris: nā tuto ampl⁹ deolamur ḡto ab hoc exēplari ⁊ regula amplonganur. Sēper ergo ḡtum in no

bis est velimus ab oīb⁹ conculcari/ deici/ vilipēdi/ illudi/ persecutionem pati/ flagellari/ et tandem obsequens ab eis⁹ exp̄robari. Simus nudi cum nudo/ et nihil penitus cupiam⁹ habere cum nudo habere aūdi. sic nobis gratissima penas/ dolos/ irrisiones. Adhoc ream⁹ delectabilia ⁊ dulcia degustare/ et potius velim⁹ vilib⁹ et amaris cibari: q; ipse fuit felle ⁊ acceto potatus. Et (vt breuiter dicam) considere mus quic p̄o nobis sustinuit ⁊ qualiter se in passionib⁹ habuerit et nos p̄o modulo nostro quātum possum⁹ conformemur eidem. ℂ Secūdo debem⁹ considerare eam ad compatiēdum. Debemus esi considerare ipsius flagella/ illusiones ⁊ opprobria: et in cor de nostro ruminare ⁊ imaginari ḡta sit delectio ⁊ cōtēptus erga dñm nostrum: ḡtus dolor ḡtave afflictio in corde ⁊ corpore suo⁹: et q̄ ratio passionis ⁊ cōpassionis sue peccata nostra sine. Magnum habem⁹ materiam flēdi ⁊ causam ingēdi: si mente cogitemus q̄ sum⁹ occasio necis vnigeniti filii dei/ rei lese maiestatis et⁹. Consideremus ḡtia rē amaritudine replens erat angelor⁹ dulcedo: ḡtum etiā aggrauabat cum non sin pene illatio et nostra ingratitudo/ sed etiam assistentis matris afflictio quā sic diligebat / et quasi deficere p̄e cōpassionis dolore videbat. Jam ergo tranfigāt cordis nostri intima eius cōuicia/ flagella/ ceruleraciones i nobis fiāt q̄ nō perfundatur et cōpassione/ ⁊ q̄ non afligatur dolore immenso. ℂ Tertio consideremus quis quic ⁊ p̄o quibus passus est: et merito mirari debem⁹. Quis sc̄s dei fil⁹: deus verus: summe potens sapiēs ⁊ bonus. Sed quis pere grinationem/ fugam/ famem/ sitim/ frigus/ calorem/ tempestates/ horrores/ persecutiones/ obseruationes/ vincula/ flagella/ illusiones et dolores. Cōsurgunt gloria: conrēnunt iniuria: iudex iudicat: innocens inculpat: innocēs infamatur: deus blasphematur: xp̃s cōdemnatur: rea occiditur: sol obscuratur: luna denigrat: syderā disperguntur. Sed p̄ quib⁹ hec patitur: p̄o sceleratissimis inimicis: p̄o nequissimis mācipijs: p̄o cōtemptorib⁹ diuine maiestatis: ⁊ p̄o ingratis omnino pie tati. Ergo talis ⁊ tantus talia ⁊ tanta p̄o tam vilissimis ⁊ abiectis passus est. Sed a quibus? a specialiter dilectis quibus oēm benignitatem ostendit: et a vilissimis/ a iniustissimis/ ab impijs: ma⁹im⁹/ sapientissimus/ summe pius/ et a sanctissimis. Spiritus dei eternus. Et in his oīb⁹ in diuine pietatis admiratione eligemur. ℂ Quarto cōsiderem⁹ eam ad eruditā dum. Exultare eñ i ea debem⁹ de redēptione humana/ de restauratione angelica/ et de clementia diuina. De redēptiōe humana fine dubio nimis gaudere debem⁹ facta per xp̃i passionem ⁊ morte. Quis (queso) non exultet ⁊ gaudeat cū eernatis per hāc redēptum a dānatione eterna/ a culpe ignominia/ a prāte diabolica? Exulte mus etiā q̄ per xp̃i passionem restaurata est angelica ruina. Magna pretiositas debet esse nobis cū videmus per xp̃i mortem tam nobile collegiū reparari de nobis: vt fiat vnum ouile et vnus pastor/ et simus vnū de vno. Precipue aūt exultare debem⁹ cernētes in predictis oīb⁹ summam dñi nostri clementiā. Ubi (queso) magis apparet benignissima dñi nostri clementia q̄ in passione sua: vbi tam turpia et grauia sustinere voluit p̄o inimicis suis liberādo ⁊ glorificādo/ q̄ punienda erat quadā morte eterna? Quinto cōsideremus beatissimam xp̃i passionē ad cordium nostror⁹ resolutionem in xp̃m: hoc est per perfectam transformationem in ipm. q̄ sit q̄ non solū imitat/ compatit/ admirat ⁊ exultat: sed etiā tot⁹ homo quodāmodo cōuertitur in ipm sc̄z dñm ihesum xp̃m crucifixum: vt iam quasi vbiq; et semper sibi crucifix⁹ occurrat. Immo tāc vere in ipm resolutur: qū ex se ereus homo ⁊ supra posit⁹ vniuerso/ imo totus supra se totum abstractus ab oībus tot⁹ est cōuersus in dñm suū passum: vt nō videat sentiatq; intra se ipsum nisi xp̃m crucifixum/ illusum/ exprobratū/ et passum p̄o nobis. ℂ Sexto consideremus illā beatissimā passionem ad quietē dulcoro. q̄s fit cū iam resolutus (vt dixi) sit ibundo eādem passionem ruminare non cessat/ intrās fm posse i illā passionis theā rum humiliter ⁊ deuote: et tāquā se amore deuotor⁹ et feruida deuotiōe delectat a se: et deficit in xp̃o crucifixo. Sed ḡto plus deficit a se amore ⁊ dulcoro erāo plus eidem dilecto ꝑ se motuo inheret/ et plus requiescit in ipo. Et sic mutuo se augēt adhesio ⁊ amo

Universidad de Deusto
Biblioteca

pio deuotio donec totus deficiꝰ absorbeat ab illo camino amoris passionis dilecti. Sicut in amplexib⁹ sponsi sponsa quescit/que clamat t dicit.

Cant.ij. Adiuro vos filie ierusalem ne euigilare faciatis dilectam donec ipsa velit. Hic circa passionem dñi debet esse imitatio ad purgationem et directionem: cõpassio ad vnionem t amorem: admiratio ad mentis elevationem: gaudium t exultatio ad cordis dilatationem: resolutio ad effectam conformationem: quies t paratio ad deuotionis consummationem. Docet autem passio xpi triuarij ꝙ doctosa sint deo vita: ꝙ lacrymosa inferni suppliciꝫ: et ꝙ gratiosa celi gaudia. Christus enim passus est pro culpis delictis: pro supplicijs nobis auferendis: et pro gaudijs celi conferendis. Dic in quadã generalitate sunt dicta: sed videam⁹ diligenter singula. Non est nos decet tedere illa cogitare ꝙ christum dñm nr̃m debuit tolerare. Et/put dicitur/non satis semel pro oibus hec tolerare: sed etiã iterato pro petitib⁹ singulis si necesse esset / oia sustinere deliberauit t paratus fuit. O deus meus: mia mea. Quid est hoc? Quis ad tanta pietatem non obstupescit? Unde sanctus vir Carpus dicebat se nisi contritarũ a quodã iudeorũ qui quedã bonum ab ecclesia seduxerat. Cũgs staret in orãno colloquio / indignatus nõ esse iustũ dicens: si vicerẽ impiũ subuertẽtes recta via obsti. petit a deo igne celesti vtrũq; miserie consumi. Et vidit subito l visõe iesum hũanũ eximiter in dorso celi ãgelis ipsi astãtib⁹ dicentẽ sibi. Carpe carpe/parat⁹ sum ꝙ hoibus resuitandus iterum pati. Dño.

Carpi visio.

Tria que passio docet.

Dulcissime domine iesu in tuã de obsecro multitudinem charitatis tue mihi peccatori vt nihil terrenum vel carnale desiderẽ/ sed te solum super omnia diligam: vt penitus vemar cõsolari anima mea nisi in te deo meo dulcissimo. Scribe digito tuo in tabulis cordis mei eorũ que ꝙ me pertulisti memoriam: vt ea semp pie oculis habeam: t dulcescat mihi nõ solum illa cogitare sꝫ etiam si necesse sit pro meo modulo tolerare: et non solum tibi ex omnibus viribus obsequi sed etiam propter te cõtumelijs affici/aut certe morte turpissima condemnari. Amen.

De primo completorio. Cap.lix.

Karissime igitur a principio passionis mee meditationẽ audistis/ et prosequere prudenter visq; ad finẽ. et atte de ad singula acti ꝑsens esse. Conspice tranq; dominũ iesum attẽte cum a cena extẽta hora cõpletorii in horum cli discipulis suis vadit/ vltimo mineabetro ad sociandus itinere: quomodo affectuose se socialiter ac familiariter eis loquatur/t eos ad orationem hortetur: et cum turbaret in horum cum discipulis suis dixit[Sedete hic.] s. et pectate/non moueamini sicut nec loco tra nec mente[donec vadam illuc oꝛẽ. et]vos etiã [orate ne intretis in tentationem.] per consensum/ne sꝫ succumbatis tentationi. vt ait Pierius. separamur in ofone qui separatur in passione. t Chrys. Cõsuetudo ei erat sine cessatione orare. hoc autẽ faciebat ex diens nos in orationibus quietẽ constituere nobis/ex solitudine mul tã querere. vnde t Cyrill. Semotum a turbis et discessu ꝙ animo arreto t ex de quieto colloquendũ est cũ deo sublimi. hec autẽ dixit octo apostolis: qi tacito ibi non erat: tres secũ duxit. s. petrum/iacobum/et iohannem. Per hoc ꝙ christus volẽs orare assumpsit petrum/iacobum/et iohẽ: docet nos ꝙ omnis volẽs deuote orare debet habere tres comites. s. fidei firmitatem designatã ꝑ petrũ/ꝙ inter pietatem agnoscene. t temperantiam abdicationẽ ea sub pedibus per cõtẽptum ponẽdo/ t nihil de temporalibus eũ orat cogitando: hoc designatur in iacobo/qui dicitur supplantator. ac ponere se in statu grãe/t habere gratie feruorem: que designatur in iohãe/qui inter pietatem in quo est gratia. [Dilũpto igitur petro t duobus filijs zebedei.] specialiter t nihil de suis secretarijs et magis familiaribus: vt quibus in transfiguratione ostenderat gloriam sue maiestatis / eisdem reuelaret etiam tristitiã sue passionis: et qui viderãt gloriosa/viderent et humilia [cepit.] ille enim sunt omnia/et in quo adueniarius ni

Matt.xvij. Luc.xxij.

Tristitia assumpta a christo.

Ysaie.

Dolet.

Christus.

Chrisos.

Hilarius in secreta.

Ofonia consumpsi.

Tristitia assumpta da christo.

Tristitia simplex.

Tristitia christi fuit naturalis.

Timor.

hũ habebat/qui peccatum non fecerat/nec fraudem inuenta est in ore eius. Ipse tristari et pauere.] quid ergo nos oportet facere? Unde Piero. In hoc pauere et tristari docemur ante iudicii mortem: qui non possumus per nos nisi per illum. venit princeps mundi huius/et in me nõ habet quicq̃. Dec autem tristitia domini maxima fuit: quia tunc aut ultra [tristitia est anima mea vsq̃ ad mortem.] visualiter vtiam est. s. multum tristis est anima mea: quia tristitia tanta intẽsa erat quam esse poterat. vel tristis est vsq̃ ad timorẽ mortis t pretimore mortis quia mortẽ naturaliter timebat. vel vsq̃ potest esse ex clusiuum: tristabitur eis donec se et suos morte liberaret: mors quippe corporis absolutio est dolorum i christo et suis. vel potest esse inclusiuum. s. donec post mortem suam redirent apostoli ad eius fidem. Unde Zusci. Dato autẽ charismate t patientie salutari mãdato / et dispositis fratrib⁹ regno patris sui: ad locum ꝓcedit in quo horum cũ illis quertisti sciens omnia que venturа erant super te. Ibi anime tue tristitiam quam ex imminente passione assumpsisti/ sicut et cetera que passus es in auribus fratrum ꝓfuturi non erubuisti dicens: tristis est anima mea vsq̃ ad mortem. Et iterum. Precedit ipse ad mortem ostendit: tu eius sequere. Et licet assumpto petro et duobus filijs zebedei ad secreta se esse rit: vel a ꝑte intuere quomodo in se nostram transtulerit necessitatem. Unde quomodo ille cuius sunt omnia pauere cepit t redere: tristis est (inquiens) anima mea vsq̃ ad mortem. Unde hoc deus meus? Ita cõpetit nisi ex habens hominẽ vt quodammodo videaris nescire ꝙ deus. Dec Zusci. Assumpsit autẽ christus illum pauorem et tristitiam propter plura. Primo ꝓm Piero. vt veritatẽ assumpti hominis ꝓbaret: naturale enim est homini timere mortem. Et hec naturalis tristitia vere cõtristatus est dño. Sed sciendum ꝙ quedam est tristitia et quidem timor rationem subministrans t hominẽ contẽpto det precepto in peccatum ducẽs: sicut petrus timore negauit christũ. de huiusmodi loquuntur ꝓphete quando dicunt christum non timuisse quippe qui ad hoc venerat vt pa

reretur/et petrũ temeritatis arguerat cum cum vellet auertere a passione dicens. Absit a te domine: nõ erit tibi hoc. Est t alius timor moderatus qui naturaliter inest omni homini/et est sine peccato/sicut et fames et sitiones tales passiones fuerũt in christo. Un ipse naturaliter horruit mortem et penas acerbissimas quas ꝓsensit se passurus de ꝓximo. Aliter tamen huiusmodi passiones fuerunt in christo ꝙ in nobis. In nobis enim plerũq; huiusmodi passiones ꝓcedũt iudicium rationis t imperium voluntatis. In christo autem semp sequebãtur rationem t voluntatem. vnde volens esurijt t sitijt: volẽs timuit et volens contristatus est. Nihil enim coactum in christo consideratur/sed omnia voluntaria credunt. Ista ergo tristitia fuit naturalis: ꝙ tamen fuit voluntaria t rationalis. Et ideo signanter dicit hic euangelista ꝙ cepit contristari/t ꝙ cepit pauere: non dicit fuit contristatus vel pauefactus: quia ipse motus tristitie non ei dominatus est: sed ipse statim cum assumpsit t voluntarie dominẽ subiecit. Aliud est enim contristari: t aliud incipere cõtristari. Unde cõtristat eũ ꝓpassionis passio non dñatur eius ayo. Propassio est dicit inceptio ꝓpassionẽ. ꝙ passio cõmunatio. Q. ergo timor t tristitia inceperunt surgere in parte sensitiua / sꝫ nondũ pueneruнt ad eẽ animũ siue mentẽ: id dixit[tristis est anima mea vsq̃ ad mortẽ.] ybi ala sumitur ꝓ parte sensitiua in qua fuit passionea mon autem in ratione. sicut alibi dicit anima mea turbata est. Potest quidẽ ꝓpria natura non mori/sicut adam potuit non mori ante peccũ: in eo em nullũ culpe debitũ/nullius peccati fuit vestigium. Sed sicut veram humanitatem ita et humanas infirmitates nostras assumpsit que ꝙ deo non sepa rant: velut ẽsura ignorantia /impotẽtia/cõcupiscentia/t huiusmodi facilis. Et notandũ ꝙ passio turbãs potest in ala tripliciter accidere. aut ꝓter imperium t iudicium rationis: vel motus subitus qui appellatur ꝓpassio. aut contra imperium et iudicium rationis: vt motus ꝓgressus⁹ vsq̃ ad perturbationẽ rationis vel a sua tranquillitate vt i bonis imperfectis. aut ꝑm

Matt.xvi

Passiões nõ vitiose nisi iudicium rationis t imperium ꝙ nos ꝓcedit se quebãtur rationem t voluntatem. ghãt xꝑi.

Passio ꝓpassio.

C Passio turbãs accidit tripliciter i anima.

Universidad de Deusto
Biblioteca

imperium ⁊ iudiciū rationis: vt motus a ratione imperat⁹ et ordinatus / vt turbato penitento ⁊ cōpatiēto. Primo modo passiōes fuit in omnibus partis hominibus etiam pfectis. Secō mō in imperfectis solū. Tertio modo in christo: quia in eo totaliter subdita erat sensualitas rationi / ⁊ ratio inferior superiori / ⁊ superior deo: nec ibi vna potentia impediebat aliā in opere suo naturali. Cōtristabatur etiam xp̄s (sm Piero.) non solum remote imminentis mortis quam ipsa natura abhorret et recusat: sed et propter infelicitatē iude ⁊ scandalū discipulor⁹ et deiectionem iudeorum et euersionem hierl'm / miserias his et compassiū. Et possumus etiā addere q̄ ideo tristabatur q̄ prescibat q̄ tā acerbe passionis sue flagella ⁊ vulnera et mors amarissima in multis ad huc hodie miserio et obstinatis peccatoribus frustrari deberēt. Secūdo assumpsit pauorem ⁊ tristitiam ꝓ nobis membris suis / vt ipse nostras tristitias in se vinceret: sicut et mortem nostram sua morte destruxit: ⁊ sicut suscepit tentationem et passionem vt nos a tentatiōe et passione liberaret.

Tertio quoq; huiusmodi pauorem ⁊ tristitiam assumpsit nobis in exemplum et doctrinā moralem vt seqr̄tur: ex hoc enim articulo qui est pauoris et tristitie assumptio / plura habem⁹ documenta. Primum est vt nos ex ēplo christi discamus timores et tristitias ac passiōes alias in nobis insurgentes freno rationis cohibere nevsq; ad aiam pertingant / sed in inferiori parte anime sub voluntatis imperio cōstringantur vt dictum est de christo. Secundū est vt nos eiusdē ēplo discamus desperare nō debere si aliquādo nobis subrepat tristitia timor vel pusillanimitas in obsequio ⁊ opere diuino. Vñ Aug⁹. Moriturus tristatus est christ⁹: vt doceret martyres suos nō debere desperare si in hora passionis subrepat tristitia quā ratio vincant. Tertium est vt nos discamus contristari ꝓ proximis ⁊ necessitatibus eor⁹: sicut christus tristatus fuit non pro se sed pro aliis / vt dictum est. Sm vnum intellectū. Quartum est vt ex exemplo christi discamus tristitias et turbationes nostras ad deum cum oratione referre: sicut fecit et ipse. nam statim vt dixerat tristis est anima mea / fuit ad oratiōem. Quintum est q̄ nos debem⁹ orare vehementes debemus secedere ab hominibus ad aliquem locum secretum: sicut fecit christus dono nobis exēplū. Sextum est q̄ omnes tristitias / trib⁹ latiōes / penas / aduersitates / ⁊ in firmitates nr̄as etiam si petam⁹ ab eis liberari (sicut christus fecit) semper post oratiōem cōmittamus vo / lūtati diuine: ac per hoc eas quasi in cor christi reponamus orantes vt ipse eas in vnione sue passionis perficiat et offerat deo patri ad laudem et gloriā suam. Et ex hoc nostre tribulationes et passiones multum nobilitabuntur. Nam sicut passio christi in celo et in terra infinitum attulit fructū: sic pene et queqlibz tribulationes nr̄e hoc modo christo 9misse in vnione passionis sue tam fructifere erunt vt angelis in celo gloriam / iustis in terrio meritum / peccatoribus venīā / purgādis alabus cōferāt relevamē.

¶ In recogitando istum articulum studeat homo semetipsum contristare cum gemitibus compatiendo xp̄o de sua tristitia ꝓpter nos assumpta: et si in aliquas turbationes vel aduersitates incidat / vnīat illam cū tristitia ⁊ ad narrationibus christi et vnione ipsarum dulcescāt / et deo in summa patientia redoleant. O domine iesu christe qui tristari ꝓ me misero voluisti / da mihi omnes tristitias meas ad te fugiter offerre: meq; eas in vnōe me tristitie mecū dignanter sufferre. Ne inde dominus iesus volens se etiam sequestrare a tribus apostolis secum assumptis dixit eis [Sustinete hic / expectando [et vigilate mecum / nō cum diabolo vel cum mundo: tanq; amici speciales pre ceteris qui debēt in angustiis assistere amicis. Sustinete pondus tentationis vigilantes a somno infidelitatis ⁊ torpore mentis: ne ingrauāte diabolo obiciat vobis. Ceteros quidem iussi federe ibi quasi spectatores ad agone isto seruās eos securos: vos autem quasi firmiores vsq; huc adduxi vt collaboretis mecum in vigiliis ⁊ orationibus. sed nolo vos ꝓgredi vlterius / nondum enim potestis. Propter hoc manete hic vigilantes sicut ⁊ ego vigilo: et vnusquisq; in gradu sue vocationis consistat / quia ⁊ eis gratia sūte magna fuerit superiorem habet. [Et ꝓgressꝰ est ab eis pusillum]. s. [Quum factus est lapidis. et posito genu⁹ procidit in faciez suā super terram] vt humilitatem mentis ostēderet hābitu corporis [et orabat] corde [dicens] Jesꝰ [Abba pr̄: si possibile est] salua congruentia redemptionis humanes si moriatur mors me ꝑm carnem non moriens [transfer calicem hunc]. i. experimentum passionis [a me / quasi diceret. Si possibile est si ne morte mea temporali saluari genus humanum: transfer calicē amarē passionis a me. Per orationem offerebat spiritum deo patri: que quidē oratio ex pluribus ostenditur perfecta. Primo quia solitaria erat: est ei oratio efficacie mēris in deum. quod melius fit quādo homo est sequestratus ab aliis. Secundo quia humilis cum in faciem suam procidit. Tertio quia deuota cum ad deum patrē recurrit. Quarto quia recta cum voluntatem suam voluntati diuine submisit. Quinto quia charitatiua cū interim dulciter discipulos visitauit. Quia dicit [abba pater] verūtamen populi patrem et salutatorem deum esse innuit / ostendit. Idem enim significat abba quod pater: sz abba est hebreum / pater vero grecum / latinum. Ergo vtroq; patrem ipse inuocat: vtrūq; populum in cum credaturum et ab vtroq; cum inuocandum esse docet: quia non est distinctio iudei et greci. Quia autē dicit [Si possibile est] ad potentiam dei patrem et iustitiam refert. Offert enim ad iustitiam eius qui non solum potens est sed etiā iustus: non sunt possibilia nisi ea que iusta sunt. Unde vt verus homo horrebat mortē ⁊ voluntate sensualitatis velut non inoti si de iustitia posset fieri. Habebat autem iustitia ꝓpter vt christus pateretur / ⁊ a constitutione mūdi hoc nostre salutis sacramentum erat nō eo ꝓcedente. Iugustia ergo mortis ⁊ tolerantia passionis non placebat christo per se ⁊ tanq; finis qui per se appetitur. Ideo simpliciter loquendo pati nolebat: sed ꝓpter obedientiam patris ⁊ salutem humani generis passionem ⁊ mortem voluntarie sustinebat: sicut infirm⁹ voluntarie recipit potionem amaram / non propter potionem sed propter sanitatem consequendam. Nec voluntas non moriendi gloriosos martyres facit. Non enim vult sensus carnis nisi quod delectat. si autem delectaret eos mori: non inde videretur mereri. Sed quia hanc voluntatem non moriendi deo subiicimus / et quod naturaliter fugimus ꝓpter deum volumus: ideo merentur. vnde ⁊ christus subdit dicens. [Verūtamen nō quod ego volo] humano affectu [sed quod tu] quod enim ex humana infirmitate trepidanter renuerat: reuertens in seipsum per obedientiam et fortitudinem mentis confirmat. Nō (inquit) hoc fiat quod humano affectu loquor: sed ad quod missus sum / et propter quod ad terras tua voluntate descendi. vnde alibi. Non veni facere voluntatem meam. s. quam ꝓpriam habui / sed voluntatem eius qui me misit: quam vtq; communem habui eternus cum patre / ⁊ qui sem per appetebo anime ratione. Nō mea non ꝓpriam: non meam nō filii hominis: non meam que resistat deo. Et vtiq; voluntas christi non erat cōtraria voluntati patris: sed qui venerat obedientiam docere / non inuenirētur obediens si ꝓpriā faceret voluntatem. Quanto ergo magis nos non iudicabimur obedientes: si faciamus ꝓprias voluntates? Vñ Aug⁹. Filius vinicus dicit / non quero voluntatem meam: et hominis volumus facere voluntatem suam. Ille tantum se humiliat qui est equalis patri: et tantum se extollit qui in imo iacet / et nisi manus ei porrigatur non surgit. Et iter. Transfigurat in se suos: et qui nihil aliud vult q̄ pater / docet eos primatum voluntatem corrigere et dirigere iuxta diuinam. Unde et Hieronym⁹. Usq; in finem non cessat docere nos patribus obedire: et voluntatem eorum voluntati nostre preponere. Ostendit itaq; sm Bedam dominus iesus vt cum mors vel aliud quod fieri nolumus / imminet: sic per infirmitatem petamus vt non fiat: quatenus per fortitudinem parati simus vt voluntas conditoris nostri etiam contra nostram voluntatem fiat. Nā sicut multum confidere non debemus ne nostram virtutem videamur ꝓfiteri: sic multum pusillanimiter agere ⁊ diffidere non debemus ne dei adiutorio nostri imperitiā videamur pronunciare. Et iterum. Multi adhuc infirmi contristā

Hieron. Tristitie xp̄i causa

Documenta ex passione xp̄i.

Primum

Secundū.

Tertium

Quartū.

Quintum

Sextum

Tertio quod

Contristare cum christo.

Et

Ubi xp̄s.

Pro se.

Pro alijs.

Tristat. et quid orauit.

Vestras christi.

Augusti.

Piero.

Beda.

Petēdi a deo fortitudinem.

aur futura morte: ſz ſi habeant rectū cor/ vitent mortem ꝑpetuā poſſunt: ſed ſi non poſſunt/ dicant quod oſus dixit. "pater ſi fieri poteſt tranſeat a me calix iſte. ecce habes voluntatem humanam nuiide tam rectum cet. Sz non quod ego volo ſed quod tu. hec Beda. [Et rediens] de loco in quo orauerat [ad] tres [diſcipulos ſuos] ſ. petrum/iacobum/ et iohannē [inuenit eos dormientes.] Jam vicina tentatione incipiebant oculi eorum langueſcere quia dormitio erat quaſi prefiguratio negadentis et fugientis. vnde Bed. Somnus corporis prefiguratio erat q̄ in proximo grauandi erāt ſomno infidelitatis. [Et petro] ironice [dicit. Sic ſimon dormis,] quaſi diceret. Sic erat faciendū/ et ſic impleo quod promiſeras: [Non potuiſti vna hora vigilare mecum?] quaſi diceret. Qui vna hora non potuiſti vigilare mecū: quomodo mortem ſpernes tu qui ſpondes mortē mecum? Non oſtēdis tantum feruorem facto quantum verbo. in hoc apparet tua infirmitas. "Per hoc q̄ dicit vna hora: oſtendit q̄ breuis eſt moleſtia tentationis reſpectu remunerationis. Ut ergo dicit Tullius. Omnia q̄ breuia ſunt/ tolerabilia debent eſſe etiā ſi magna ſint. Quanto autē omnes dormirent petrum tamen potius increpabat: quia enim pre ceteris iuerat gloriari/ ideo pre ceteris erat increpādus. Item quia inter eos principalis erat/ideo pre ceteris reprehēdebat. Item quia in eode delectu prelatus magis eſt incrependus q̄ alii/ceteris paribus. Qui etiam tam infirmitate deprehenſus nō petrus vel cephas/ſz antiquo nōie ſimon a dño hic vocatur. [Vigilate] attente oculis mētis et corporis [et orate] deuote verbis cordis et oris [vt nō intretis in tentationē] negandi me et recedendi a me. nō dicit ne tentemini: qi impoſſibile eſt hominem non tentari: ſed [ne intretis in tentationem] et incidatis in eius profundum. i. ne tentatio vos ſuperet et includat p cōſensum vel opus. tentationis eſt initium eſt ſuggeſtio mali/medium cōſensus in delectationem vel opus/cōſummatio eſt opus ipſum. Ad cuitādum autem tentationem et ad reſiſtendum eidem recurrendum eſt ad oratiōnem. Oratio enim eſt eleuatio mentis in deum. quanto autem mens in deum eleuatur: tanto facilius tentatio ab ea ſeparatur. Et ideo ut aute to clamore fugiāt a vicini veniāt ad ſuccurſum: ita clamor orationis ad deum fugat et ſanctos ad ſuccurrendum excitat. Unde Jſido. Dec eſt remedium cuius qui vtitur non tentatur. et ſi tentatur: per quotidianum clamorem oratiōis ſuadet tangatur totiens orationis fundatur quia frequens oratio impugnantes et vitiorum et tinguit. Et ſicut ſeruus ſecurit furem in domo et non clamat/ ſic qui ſcit tentationem eſſe in corde videtur ipſum procere et diabolo conſentire niſi illum per orationem clamet. Et ideo qui ſtudioſus ſem per tentat/ſemper debemus orare et nunq̄ deficere. Sed oratio debet exaudiri non ad hoc vt non tentemur: ſz ad hoc q̄ non turremur in tentationem. Ultimum autem valet ad expulſionem tentationis cogitatio et timor eterne mortis. vnde Auguſt. Timor de futura morte mentem concutiens quaſi conclamatos omnes corporis motus ſuperbie ligno crucis affigat. [Spiritus quidem] de ſe et natura ſua [promptus eſt ad me et vt velim ad] confitendum [caro autem infirma] in vobis non autem in me ad toleradum: quia caro corrupta ſemper deprimit et aliquando vincit ſpiritum: et ideo eſt orandum. Vñ quia ſi ꝓpium habuiſti ſpiritum in prodimittendo mihi etiam pro me: ſi tibi potest carnis infirmitas ad ſuſtinendum immunitatem tentationis. quia ipſa dormitio corporalis indicium eſt et quaſi pronuncia veſtre infirmitatis: nondum enim virtute et plene induti eſtis. vbi Piero. Hoc autem ad uerſum temerarios dictum eſt/q̄ quod crediderint putant ſe conſtare poſſe. Itaq; ſtatim de ardore mentis confidimus tamen de fragilitate carnis timeamus. hec Pieron. Tu domine qui mandaſti q̄ vigilemus et oremus da nobis gratiam ad hoc faciendum: quia licet ſpiritus promptiſſimus ſit/ caro tamen infirma eſt et tota pigra et tota lenis ut ſolet tamen ſe poteſt ſuſtinere vt vix. per vnam horā perfecte tecum vigilet et tecum oret ne cadat in tentationem. Deinde [uertum ſecundo abiit et oauit dicens. "Pf ma/ ſi nō poteſt hic calix trāſire niſi bibam illum: fiat voluntas tua.] Oſtendit hic vt ait Chryſoſt. quanta valde concordat voluntati deiet quotiens vbiq̄ hanc ſequi oportet et hāc inquirere. Ueller quidem tranſire calicem quia homo eſt: ſed perfecit diſpenſationem quia patri obediēs eſt. vnde et Leo pa. Dec vox capitis ſui eſt totius corporis. hec vox omneo fideles inſtruit: omnes cōfeſſores accendit: omnes martyres coronauit. Nam quis mundi odia/q̄ tēptationum turbines/ quis poſſet perſecutus ſuperare terrores: niſi ipſe in omnibus et pro omnibus patri diceret fiat voluntas tua. Diſcant igit hanc vocē omnes eccleſie filii: ne cū aduerſitas violentie alicuius tentatio incumbit/ ſuperato tremore fortitudinis accipiant tolerantiam paſſionis. [Et reuerſus denuo inuenit eos dormientes] pre triſtitia [erant enim oculi eorum grauati] et depreſſi interiores quidem languore terrorio et triſtitie: exteriores vero vigilia rum longitudine. nam triſtitie magnitudine ſomnum nō poterant vincere timentes rum pro capite tū pro ſe. ſed ſicut dormiebant mente/ ita et corpore: quia ex corpore anime quādoq̄ prouenit ſomnus nature [et ait illis. Quid dormitis] ſcz in tanto cōſtitui periculo cum ſit tempus vigilanda propter inſtantiam grauiſſime tentationis vobis imminētis. [Surgite] a torpore mentis [vigilate] anime vigilantia [et orate ne intretis in tentationem] ſcz per conſensum. i. ne ſtatio vos ſuperet et intra ſuos caſteo teneat. [Et abiit iterum et oauit tertio dicens eundem ſermonē] orationis ſcz pater mi te. Tertio chriſtidem orauit: vt orationis frequentiā oſtenderet et nobis ſpei longanimitatem exhiberet. Iterat orationem/ oſtendens q̄ oratio debet eſſe continua. Similiter iterat viſitationē diſcipulorum ſuorum: quia opera charitatis debent orationi eſſe coniuncta. Et ſic prelatum inſtruit et ſibi et gregi intendere: et nunc contemplatiuam nunc actiuam vitam exercere. Dute non obſtat quod dicitur in Eccleſiaſtico. Non iteres verbum in oratione tua. quia illa auctoritas ſic intelligenda eſt: non iteres. ad eſt. ira ſtio vel cōſtio in proferendo integre et de uote verba orationis tue: vt poſſes ꝓpter omiſſionem vel negligentiā nō oportear iterare. ſed tamen iterare propter deuotionem vel inſtantiam bonum eſt. Sic et eundem ſermonez in predicando diuerſis bonū eſt quādoq̄ iterare. [Cum autem oraret] ſuam tarentu dominus ieſus [ecce angelus] princeps michael [aſſiſtit cōfortans] in eo motum tenſualitatis ma gis quam minoratus eſt paulo minꝰ ab angelis: illum ſcz motum quo exhorrebat mortez. Statim poſtq̄ ꝓpoſe voluntati patris ſubmiſit: angelꝰ eum confortauit. In quo imminuit q̄ licet oranderq̄ nō fiat quod petitur/ quia forte non expedit: ſemper tamē oranti mentalis conſolatio confert. Et ſm Theoph. Ut nobis monſtrēt orationis virtus quatenus eam in aduerſis preponamus/ora⁹ dño ab angelo cōfortatur. Et humilis dominus reuerenter et humiliter ſuſcipit hanc confortationem etiam a ſua creatura/conſiderans ſe eſſe minoratum paulo minꝰ ab angelis dum eſt in hac lachrymarum valle. et ſicut cōtriſtabatur vt homo: ſic et verbis angelici ſui confortatus vt homo. Nec purandum q̄ hic angelus vel alius fuerit in eius cuſtodiam deputatus: quia hoc non decuit et chriſtus non indiguit. ſm Bedam. Vñ ſi q̄ angelꝰ et miniſtrauerint/hic q̄ angelꝰ eius confortauerit dicitur: vt verax natura deſignetur. Nā diuine nature angeli miniſtrant/humanam vero confortant. [Apparuit autem ei angelus] viſione corpali in aſſumpto corpore humano [conſolans eum] per modum ſermocinatio non propter ſe ei ſui indigentiam: ſed magis propter diſcipulorum abſentium cōſolationem: et ad confirmandum fidem in eis q̄ chriſtus ſit maior angelis ratione deitatis: ac propter noſtram inſtructionem ad oſtendendum ſcz q̄ angeli aſſiſtunt nobis et animibus cōfortantes nos in oratiōe: et vt ex ſua poſt triſtitiam conſolatione ſcirem⁹ q̄ tribulatio pro chriſto nō deeſt diuina conſolatio nec ira illud ꝓ. Secundum multitudinem dolorum meoꝝ conſolationes tue letificauerunt animam meam. Nam ſm Bedā. creator non indigebat creature ſubſidio: ſed homo factus ſicut nobis et propter nos eſt contriſtatus/ ſic etiā nobis et propter nos eſt con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

fortatus. Sed et ipse dñs ratiõe se cõ
fortabat dicens ad patrem. Nõ sicut
Michaël' sermo. ego volo sed sicut tu. Fuit aut quã
dam michael affirmãte etiam / et di
xisse se patri orationis tenorem retu
lisse / omnesq; precedentes angelos, p
hoc ipso etiã sse et respondãte patre; /
nouerit dilectus filius meus q; hu
mani generis redẽptio qua sic optauimus sine sui sanguinis effusione de
center fieri non potest. Angelus au
Cõfortatio angeli qualis. tem post hec confortauit eum / vel de
fuit presentia sicut amicus de sua pre
sentia confortat amicum, vnde cõfor
tauit. i. ad modum confortantis se hu
ius scilicet et assistendo, vel forte alt
qua verba consolatoria dicendo: quia
sez hic vincerentur luciferi sicut victus
est in celo, vel quia magnanimũ ma
gna sustinere deceret, vel quia passio
cito transiret et eius fructus esset per
petuus sez redemptio humani gene
ris et restauratio angelice ruine, vel
aliquod simile. Vel ꝑm quosdam (vt
Theoph. dicit Theoph.) ista angelica confor
tatio fuit xpi glorificatio, dicebat enĩ
angelus glorificãs eum. Hec tua est
virtus: tu potes contra mortem ⁊ in
fernum genus liberare humanum. ⁊
similia. Jesus qui in oratione positus
ab angelo confortari voluit: da mi
hi per virtutem orationis tue vt otãti
mihi semper assistat angelus tuus
me confortans. Hic animaduerte cõ
tra impatientiam nostram: quia dñs
Jesus plurimis vicibus orauit antequã
a patre acciperet responsionem ⁊ cõ
fortationem. Sicut autem ter fuerat
1 Ter orauit et ter tẽtatus fuerat. tentatus in tribus locis: sic ter ora
uit non in eodem loco sed in tribus
diuersis locis distantibus ab inuicez
per iactum lapidis. Et (vt dicitur) ad
huc in ipsis locis vestigia ecclesiarũ
sunt que ibi facte fuerunt. [Et fuit
in agonia prolixius orabat] ostẽdẽs
et docens q; nos in agonia vel qua
cunq; necessitate constituti debemus
ad orationem confugere / et in ma
gnis periculis ac maiori necessitate
magis et instantius oration insistere.
Agonia xpi. Agonia ista potest dici certamen
contra mortem vel mortis anxietas
quam quasi presentem preuidebat. ⁊
ideo dicitur tunc fuisse in agonia: si
cut infirmi in extremis laborantes
dicuntur esse in agone. Vel potest di
ci certamen et reluctatio sensualita
tis ac rationis: quia agonizabant et
certabant in eo mirabili pugna sen
sualitas naturaliter mortem horres
et recusans / ac ratio voluntati dñe
ne ebemperans et ipsam morte pro
salute humana zelans: qua virtute
diuina quelibet pars permittebatur
agere vel pati quod proprium erat il
li. Jam tamen vincebat mortem alo
dum enim mori volebat: quam post
modum actu ipso sez resurgẽdo. ꝑz hec
colluctatio carnis ad spiritũ fuit sen
sualitatis ad rationem quoddã homi
num facit retro ire vel exorbitare / vt
illos qui peccant mortaliter: et quos
dam lente incedere fine in via mortis
Origenes. Ambro. rt / vt illos qui peccant venialiter. Vñ
in hunsmodi pugna, plixius est ora
dum: vt oratio sit recta et voluntas
constans / ac sensualitas recte rationi
et ratio diuine voluntati non obsis
stat sed obediat / et dicens mihi nõ mea
sed tua voluntas fiat. In ista mortis
Mortis. districtum iudicium et ea que homo
naturaliter horret / et veritatem in ma
nibus animã recolunt / et veritatem in ma
animũ. In cuius figura xpus appro
pinquante morte fortius est in agone
Gregorius. pinquante morte fortius est in agone
nia. vnde Grego. Appropinquante
etiam morte nostre mentis in se cer
tamen expellit: qui vim quandã ter
roris exhorrendi nos purimur cum per
solutionem carnis eternũ iudicio ap
propinquamus. Hec immittere time
anima terretur: qñ post pusillũ hoc
Matthei. quia vi. immunt quod in eternum minare nõ
possit. Si enim consideremus q; vila
vite presentis nequaq; sine culpa trã
sire poterimus: ⁊ q; nec hoc ipz sine rea
tu nostro est quod laudabiliter desi
mus si remora pietate iudicemur: nec
trito in agonia constituimur. [Et fuit
dñs prolixius orat: et inter: (iudor)
feruentissimus [in modum sanguis
nis cruẽnto] in hac agonia fuit cer
tamine vsq; [in terram] ꝑdãdamur
[currebat.] Et feruore enim orandi
et apprehensione imminentis periculi ac vehementi anxietate sensualitas
tis que permittebatur agere et pati
quod erat proprium sibi / influimma
batur cor et corpus vt aperto pozo
effueret sudor rubicundus et sangui
neus. Iste sanguis fuit verus et na
turalis ꝑm ad veritatem sue car
nis / et de purissima xpi carne: et
miraculosus et non naturalis ꝑm ad
modum profluentie, quia ꝑm ꝑz
dam cõtra naturã est sanguinem ẽ
dare. Sic etiã oportet dicere de san
guine et aqua lateris xpi iam mor
tui q; fuit verus sanguis et vera aq:
sed miraculose effluxerunt de mor
tuo corpore. Ad hanc suauissimi su
dozis balsamum egrotis proficuum
festina ne tardaueris: vnde sanari
merearis. vnde Anselmus. Quid stas?
accurre / et suauissimas illas gutas
lambere pulueres pedum illius lin
ge. Vbi dormire cum petro: ne me
reatis audire. sic non potuisti vna ho
ra vigilare mecum? hec Anselmus.
Surgit igitur tertio ab oratione in q̃
statbat fieri is in terram genibus / vo
sanguine madefactus. Quem con
spice tergentem sibi vultum vel forte
etiam in torrente lauantem: totũq;
afflictum reuerenter cerne. ⁊ conside
re quanta tunc fuerit animi sue an
gustia cuius testes sunt gutte sangui
nee decurrentes in terram / et ei intu
me comparare: quia non sine ingenti
acerbitate doloris hoc sibi potuit cõ
tingere. Nunq; enim aliquis morta
lium ob mortis horrorem auditur su
dorem fudisse sanguineũ. Unde pa
ter etiã nunq; similem fuisse dolozẽ.
In hoc quidem apparet quanta fue
rit amaritudo passionis xpi: cuius so
la cogitatio tantum naturam immu
tauit q; pie angustia sanguinem su
dare coegit. Hec pugna eius et an
xietas martyrum certamina et agos
nes significans / plurimum consolat
et cõfortat pusillanimes et infirmos:
et ad amorem inuitat tepidos et tu
gratos. vnde Anselmus. Positis q;
genibus in terra prociditi in faciem
quam adorans in agonia et dicens.
Abba pater mi si possibile est trãseat
a me calix iste. Et angustias quidem
eorum qui dilectissimi certissime indi
cabat sudor iste sanguineus qui ora
tionis tempore de sanctissima carne
tua guttatim decurrebat in terram.
Dominator dñe iesu / vñ anime tue
tam vehemens tristicia: vnde tanta
sudoris anxietas ⁊ tam anxia suppli
catio? Nonne voluntarium omnino
sacrificium deo patri obtulisti et ni
hil inuitus permisisti? Ut ergo
discamur autem q; hoc mooq; ad cõ
solationẽ infirmorũ membrorũ tuorũ
assumpsisti: ne forte desperet quis si
caro sibi ima remurmurat / vbi ad pas
sionem promptus est spiritus. Simi
lium et vt maiores erga te amoris et
gratitudinis stimulos haberemus /
naturalem carnis infirmitatem hu
iusmodi indicio in te expellisti: q
bus docemur quia vere sanctos nos
tros portasti: et non obliti sensu dolo
rio passionũ sentes percurristi. Nor
enim illa vox carnis fuisse videtur /
non spiritus: eo q subsististi. Spiritus q
dẽ ꝓpositus est: caro aũt infirma. hec
Anselmus. Voluit aũt dñs sanguinẽ fu
dare pluribus rationib⁹. Prima est
ꝑm Augu. ad figurandũ q; de corpo
re suo toto qd est ecclesia sanguis ef
fundendus et eius natura erant san
ctorũ martyria. Secunda est ꝑm Be
dam: vt per terram sanguine irriga
tã declararet terrenos homines san
guine suo redimendos et mundan
dos. Tertia est ꝑm glo. vt totum mũ
dum peccatis mortuum ad vitam re
suscitaret: ideo sudorem fudit sangui
neum ad terram decurrere volebat.
Item ꝑm Bern. non solum oculis ꝑz
quasi membris omnibus sleuisse vide
tur: vt totum corp⁹ eius qd est eccle
sia totius corpis lachrymis purgare
tur. Insuper etiã sanguis decurrebat
in terram: ad ostendendũ q; ꝓ terra
i. ecclesia adhuc militante in ter
ra orabat et sanguinem suum funde
bat et ipsam suo irrigatam sanguine
fecundabat. In sudore autem norat
feruoz: in sanguine precium: in decur
su abundantia: in guttis particula
ris efficacia. Fuit esse vniuersalis
sufficientia. Et isto articulo qui est
sudoris sanguinei desiderio habemur
documẽtum saluatorum / q; et nos in
oratione debemus ita esse intenti et
feruidi: vt ex vehementia intentiõis
et feruore deuotionis sudemus quasi
sanguinem per configurationem pas
sionis xpi et ardorem dilectionis ad
deum. Quod si dum quis orans in
tanto ardore deuotionis accenditur
q; ꝓ amore dei si oportet sanguinẽ
sum fundere non vereatur: ⁊ talis sic
incalescit spiritu vt totus sanguis in
corpore quasi spiritui ardenti ꝓnti
et promptum se exhibeat ad effuien
dum. Quia vero caro ex infirmitate
sua tam vehementem ardorem deuo
tionis sufferre non prevalet: ideo su
dorem quasi sanguinez euapotet: vel
saltem ꝓ sanguine ardẽtes lachry
mas per oculos effundat. Et quoniã
nos tam vigorosam orationez effun
dere non valemus / adimpleam⁹ ora
tionem nostram orationi xpi qui est

Sanguinẽ sudandi rationes. Augustin.

Beda.

Bernar.

Documẽtum.

Efficacia ꝓfonis ex oratione christi.

adiuuamus noster apud patrē et ipse interpellat pio nobis animo orat nos obsecrans. Et illa oratio est efficacissima et loco patri accepta / que sēz in vnione orationis xpi offertur. Quaz efficaces etiam sint lachryme orationis et maxime ille que in recordatione passionis christi vndantur / patet et quadam reuelatione facta cuidaz persone de qua legitur q apparens ei dominus in spiritu ait. Si quis in recordatione mee passionis lachrymas cum deuotione fuderit: iuscipere volo acsi ipse pro me passus sit. In recolendo itaq articulum proditur homo in faciem super terram orādo intenteret cogitet angelicam presentiam sibi nunc adesse. Recogitet etiā agonem ihesu / et conetur ipsum pōre habere lachrymas et compassionē t amore christi: quas si habere non potest per oculos / fundat saltē lachrymas cordis. Et sicut christus dei filius immunēte sibi passione horrēda cum pre angustia superuenture mortis guttas sanguineas in terrā fundere: nihilominus tamen libere voluntatem suam voluntati patris cōmisit / et quod ceperat deuote perfecit. Sic quilibet deuotus in omni aduersitatis pressura t tribulatiōis angustia licet forte naturam reluctantem habeat / se paterne voluntati cōmittat: et hoc quod occurrit deuote suscipiat. O pie iesu qui factus in agonia guttas sanguinis miserabiliter de sudasti: da mihi vt recordatione tue passionis accensus lachrymarū guttas pro sanguine in cōspectu tuo merear dulciter desudare.

Oso cum lachrymis.

Contemplatio.

¶ Respice nunc qualiter iacebant discipuli dormientes: et qualiter dñs offendit eos modum orandi in gestu corporis / et in verbo pio / et per angelum ibi apparentem. Quem modum et tu tenere debes sēz te prosterniendo: ac proprium defectum et fragilitatē recognoscendo: et cadendo in faciem tuam non post faciem: vt ea que rogas cotam te habeas et in mente teneas non retro vt vnum ore dicendo et aliud corde cogitando: et vt humilitatem mentis ostendas habitu corporis: cultus enim i terram docet nos magis humiliari si posset fieri: et q voluntas patris semper precedat: et q non tepide sed cum magno feruore ores sicut dominus fecit: et q non parum sed prolixe et distincte: non sicut illi qui festinanter horas soluendo / esti non verbo tacto tamen tacite / expedimus nos de istis quā habemus facere alia magis necessaria / quasi festinantes ad vnitoria. et ma / tota. Et vide quomodo statim adest tibi angelus qui te adiuuet et confortet ad orationem tuam deo placentem. propter exemplum enim nostrum legitur angelus apparuit confortans dominum. ¶ Ernon semel sed frequenter est orandum sicut ipse ostendit nobis per trinam orationem suam: non deficiens vt non deficiamus / sed in oratione permanemus donec imperremur ea que postulare iam cepimus. Et tu ora pio motiuo: pro venia tam peccatorum q iustō. Uel ora vt ceteris vt et nos de peccatis preteritis veniam / de presentibus emendā de futuris cautelam a deo postulemus. vel vt hec tria feliciter retinam gratiam et gloriam in oratione peramus. vel vt contra trinam diabolicam seu cupiditatis tentationē orationis clypeo muniamur. vel vt ad trinitatem sc̄z patrem et filium et spiritum sanctum orationem dirigamus. Per hoc etiam docuit nos orare perfectionis perfectio consistit in tribus scilicet in principio / medio / et fine. Composuere nunc domino et admirare. p humillimam humilitatem filii: quia cum sit deo patri suo coequalis et coeternus: prostratus tamen deprecatur et eandē quilibet de populo humanitus. Orare quidem patrem contra quā est minor patre: non autem patre deitatis in qua est equalis patri. vt homo rogat patrem: qui vt deus est vnus cum patre. Considera eius perfectissimam eius obedientiā. Ut enim pater vult q moriatur: ipse hāc obedientiā reuerenter suscipit: et exequitur. Unde tertio indicibile ad nos charitatem tam patris q filii: pro nobis enim hec mors indicitur et elicitur propter nimiam ipsorum charitatem quam ad nos habent. ¶ Uenit autē post hec dominus ad discipulos suos: et / quasi comparās eis propter tentationem de proximo eis imminentem / dixit eis. Dormite iam et requiescite / quasi dicat. Potestis hoc facere. qui ibidem aliquantulum dormierūt. Iubet eos dormire vt ostendat suam ad eos cōpassionem quia grauati erant: et vt cognoscant suam infirmitatem quia cum ipso vigilare non poterant: et vt sompno reatum fugere possent de manibus eorum qui statim christū erāt capturi: et in figura q in proximo infidelitatis sompno erant grauādi. Cōsidera in christo mānsuetudinem piā. quamuis enim magis appropinquat ad mortem: sēo magis ostendit cordis sui dulcedinem. Bonus pastor vigilabat super custodia pusilli gregis sui. O grandis amor. Uere bonus est pius est hic pastor. Uere in finem dilexit eos / cum in tanta agonia positus illo modico tempore quietem eorum procurat. Non sic hodie multi pastores facimus qui subditis vigilā tibus et in agonis positis dormimus suauiter et quiescimus. Dum ergo vicinis discipulos dormientes in tanto periculo et dominum vigilantem: si deuotus es multa inuenire poteris que sicas tam domino tuo q discipulis suis. Videbat randem a longe aduersarios suos venientes cum facibus et armis: nec tamen discipulos excitauit / nisi cū prope et quasi intra eos fuerant. Tunc autem cuiquam discipulo dixit eis [Sufficit] sēz quia iā quietistis et satis dormistis. ergo patiem est dormiēdum. Unde quidam patres non nisi stando vel sedendo sompnum capere consueuerunt primo dicam. Ter discipuli dormiuntur deinde ora / et suscitatio tres mortuos quos dominus suscitauit significat. Et sub tumet. Uenit hora t filius hominis tradetur / manus peccatorum. / vbi Origenes. Sed et nunc iesus in manibus peccatorum traditur quando hi qui videntur in iesum credere habēt enim in manibus suis cum sint peccatores. sed et quotiens cūq; iustus habens in se iesum in potestate sua fuerit peccatorum manibus est traditus in manus peccatorum. hec Origenes. [Surgite eamus [scilicet obviam tu de proditore et suis complicibus [ecce qui me tradet prope est] quem nolo desimare quin possem hoc facere, si uellem. Non nos inuenient latentes ac quasi rimātes et verahentes. Ultro eamus eis obviam et pergamus ad mortem: vt passuri confitēmur et gaudium videamus / et passionem omnino voluntariam sciāt. Ultro nos debemus offerre quando nō expedit mortem effugere. vbi ostenditur christi desiderium ad nostram redemptionem: quia non solum prodentem cum turba venientem expectauit / sed etiam eis occurrit. vbi etiā docet vt si tribulari nos oportet / cum gaudio et confidentia sustineamus. ¶ Moraliter ista monet nos ad tria. primo ad tentationes nos preparare cū dicitur [surgite.] secundo in bonis operibus proficere cum subdimur [eamus.] tertio omni hora quasi tentationem proximam expectare cum additur [ecce prope est.]. [Et adhuc eo loquente] cum discipulis suis [ecce iudas] mercator pessimus [vnus de duodecim] scilicet numero non merito. quod dixit ad ostendendum immanē facinus. Ius qui de apostolica dignitate proditor fuerat factus [accepta a presule cohorte militū] gentilium quorum inter erat capere malefactores cum tribuno qui preerat eis [ac turba plurima] iudeorum missa a principibus sacerdotū. Irridebit vrias et pessima societate impiorum tanq; ad tenendum reum [antecedebat eos] tanq; ductor eorum qui volebāt comprehendere iesum. et venerunt illuc [cum laternis et facibus] vt si in tenebris latere vellet hic quereret: necnon [cum gladiis fustibus et armis] vt captionem eius impedire volentib⁹ hinc resisteretur. sm Hieronymum. Incumbit virtutis secuti qui desperat de adiutorio dei. Habebat vigiliarum quatuor curia scilicet imperatoris et pōtificis quasi sermato ordine legitime potestas: vt nemo tenentibus auderet obsistere / cui hinc milites presidis inde ministri pharisēorum qui in lege summi et iudices videbantur illum tenerent: vel etiam si quis auderet contra eos non posset animehant enim plebem ne per hanc defenderetur contra eos: t ideo etiam nocte t adiutur vt sine turbis q in die frequenter propter instructionem aderant inuenirentur. Tūc mendacissimus ille turba ventret ad horā vbi ihesus cum discipulis suis erat [de quibus ego signum dicens. Quemcūq; osculatus fuero ipse est [ihesus] tenete eum et ducite caute] sēz cautelo a populo ne e. in de vestris manibus eri-

Hora cum lachrymis.

Moraliter.

Jude adeuenimus.

Armatura iudee.

Hieron.

Universidad de Deusto
Biblioteca

piat. populus enim eōs deuotionem ad eum habebat. Hoc autem fecit iudas et propter romanorum milites q̄ xp̄m non cognoscebāt: nec propē alios nec loco xp̄i caperent. Iacobi minoris filiū dicebatur: et quia timebat ne se transformaret de manibus eorum elaberetur: quia pluries decentes ab ipso transiit nescientibus eis. et ideo oscularī eum voluit: vt in osculando teneretur ne euaderet. Et cum venissent ad hortū [Tunc iesus sciens omnia que]er dispositione diuina [ventura erant super eum: processit] vltro in occursum illorū sicut paratus ad passionem. et quo pz voluntarie eum captum fuisse q̄ passum. discipuli quoq; sequebantur eum timentes: sed ipse confortabat eos ne timerent. vñ Anselmus. Quam promptus bone iesu ihū tuus ad passionem fuerit/ eui denter ostendisti quando venientibus una cum proditore tuo viris sanguinum et querentibus animam tuam cum lanternis et facibus et armis per noctem vltro occurristi. [Et dixit]ic tus occurrentibus offerens se voluntarie eis. [Quem queritis?] Nō interrogat quasi ignarus voluntatis eorum sed mori paratus interrogat vt sciant esse eum quē querebant. [Respondenerunt ei. Jesum nazarenum.] Non erat querendus ad mortē qui prosternitur esse salutis auctor et minere erat persequendus quem dicunt esse filiū honoris et honestatis. [Dixit eis iesus] semetipm manifestans et offerens. [Ego sum] scz quem queritis. q.d. Quid pro signo sumitis osculum proditoris? quid quasi latētem me queritis cum facibus et lanternis? Ego sum. Non se occultauit/ nec se abscondit: sed magis querentibus obuiam iuit et se ostendit. vbi Chrysostomus. Fecit autem hoc iesus: ostēdens q̄n non solum comprehendere eum non possent/ sed nec videre in medio existērem/ nisi ipse cōcederet. hec Chrysostomus. Virtute enim diuina factū est vt venientes ad capiendum eū primo nō cognoscerēt: deinde nec suus discipulus qui venerat ad tradendum. quod maxime est potentie eius ostensiuum: vt per hoc secundo ostēderetur q̄ de voluntate sua caperetur: quia incogniti ab eis recedere poterat. si voluisset. Sed et manifestus paret per hoc quod subditur: quia audito verbo veritatis et diuinitatis quod est et cum patre et spiritu sancto cōmunicat voce tonitrui huius formidantes [abierunt retrorsum] et ceciderunt in terram. [Resurgite] surgite tam iudas q̄ alii pōtia diuinitatis ipsius delectata erat eis impotabile quod dicebatur. Jē ideo vt etiam ipsum in se esset darer in deitatem materiam conuersionis vsq; potentie sue miraculose: ideo cum stetim ad ostensionem sue potentie conuersi non fuerunt/ se eis capiendum sponte obtulit. [Cecidērūt retrorsū] et resupini sicut cadunt iniquissimi ante se et in faciem sicut cadūt iusti. Quia ante se cadit videt quo cadat: qui autem retro cadit non videt sui casus periculum. Iniqui ergo retro cadunt: quia non videnti sui casus miseriam q̄ quid eos sequatur. iusti vero quia ictis visibilibus semetipsos sponte deiciunt vt in inuisibilibus erigant/ in faciem suam et ante cadere dicuntur: quia casum videnti timore ōpuncti humiliantur. Vnde ergo pensandum est q̄ aspera erit vox irati: cuius verba dulcis pati non potuerunt. hoc autem factum est ex diuina ordinatione: vt per hoc declararetur virtus sue diuinitatis. vnde Aug. exclamans ait. Vbi nunc militum cohors et ministri principum ac pbs riseorum? vbi terror et minimei mortis? Nēpe vna vox dicētis [ego sum] tantam turbam odio ferocem armisq; terribilem sine telo vllo peruulsit: repulit: straut virtute diuinitatis latentis. deus enim latebat in carne. Quid iudicaturus faciet qui iudicandus hoc fecit: quid regnaturus poterit qui moriturus hoc potuit? hec Aug. Poterat ch̄ristus omnes hostes suos destruere si vellet/ se defendere: sed noluit nisi ad mortem eos prosternere. hoc ideo fecit vt ostenderet se mortem voluntarie suscipere: et si vellet reuiri/ non possent eum capere vel tenere.

¶ Per hoc ihesus christi victoria fuit figurata in samsone et sagar et danid q̄ sunt figurata. Sāson cum mandibula asini strauit mille viros. et Sagar cū vomere interfecit viros sexcentos. et Dauid vno ipsum occidit viros octingētos. Sed si isti dei adiutorio eorum hostes prostrauerunt non est mirum q̄

eorum christo oēs hostes corruerūt. Et cum tremuit surrexissent [iterum eos interrogauit. Quem queritis:] quæstionem trcrat vt fideles sua passione liberandos ostendat. [Illi autem]adhuc in malitia sua persistentes [dixerūt. Jesum nazarenū.] non enim cognoscere vel capere poterant eum donec ipse vellet. propter hoc subditur [Dixit eis iesus. Dixi vobis quia ego sum.] qui voluntarie me offero. et tunc habuerunt ipsius notitiam q̄ capiendi licentiam. propter quod sequitur [Si ergo me queritis] scz comprehēdere facturis id quod intenditis: sed tñ [sinite hos] scz discipulos meos [abire] quia nō est tempus modo q̄ tollātur de mundo. In quo patet q̄ ipse dedit eis potestatem capiendi eum. nam sicut ex sua potentia discipulos suos seruauit: ita et multo magis seipsum seruare potuisset. q.d. Sic do vobis potestatem me capiendi: vt ramē meis discipulis nolīt aciatis aliquid mali. Hoc dixit quia seruandi erant discipuli vt verbum salutis per eos diuulgaretur. Vltq; ad vltimam horā/ eiusdem ad eos habuit dilectionis cōfernantiam demonstrauit. per quod ostenditur q̄ superiores debent suos subditos fideliter adiuuare et q̄ cor defensione se mortis periculo exponere. vt aut Aug. Faciunt quod inberent/ sinunt eos abire quos non vult pertrahere impleri quod dixerat/ q̄ quos dedisti mihi nō perdidi ex eis quēq;. [Tunc accedens]ille neq; t dominum suum subdole salutans [dixit. Ave rabbi. et osculatus est eum] Ac cessit ad eum familiaris: sed fur erat. salutauit tanq; discipulus: sed traditor erat. osculatus est tanq; amicus: et inimicus erat. Dicitur q̄ erat consuetudo inde eorum in aduētu suo osculari ad significandum q̄ ingressus erat pacificus: t q̄ mos erat domini ihesu discipulos quos emittebat in osculo pacis recipere redeuntes. et propterea proditor illis osculum tm signum dedit: vt alios tanq; duceret et ductor ad matum precedēs eum osculo ficto rediit. q.d. Non sum ego cum istis armatis: sed rediens mese soluto te osculor: et dico aue rabbi. O vere. pditor. Dure similes sunt malis hominibus qui verbo vel facto alios scandalizando t post se trahēdo ad

Iudē similes.

Beda.

Resurgite ist capitanum calcus.

Casus re probum.

Vere xpi erat.

Augustin.

Figura victorie christi.

Iud. xv. ii. Reg. xxiii.

Ave rabbi.

Anselm. de Judas.

Augu.

Ingratis tudo iudē.

Chrysost.

Anselm.

ii. Cor. vi.

ferire voluisti cū dicebas. Juda osculo filium hois tradis. hec Ambros. Hoc idem potest dici indigne sumentibus corpus xpi/scz Juda osculo filiū hominis tradis. ¶ Moraliter iudas est mūdus: qui quādo ad libitum dat delitias tūc ridet: quādo dat solatia t delitias tunc osculatur: quādo dat honores tūc amplexatur: sed eos sic isto modo nos decipit/et multi eterne nos tradit. ecclē beato Job qui dicit. Deus cū in bonis dies suos duxerit in puncto ad inferum descēdūt. Unde hic martiriam manifestandum est. qz osculū prodituri suo dedit: et vbis blandissimis alloquens amicum ipsum vocatur. O quot sunt hodie tales qui videntur amici esse dñi t non sunt et inimici aperti. Inimicus enī manifestus melior est q̄ amicus fictus. Ille dum timetur facile vitat: ille precipitat dum cognoscitur. In isto articulo traditionis exprimuntur tria que specialiter traditionem istam reddebāt xpo multum dolorosam: ex factum iude aggrauabant valde. Unum est q̄ flebat a suo seruo/a suo discipulo/cryno et duode cim de toto mūdo ad tantam dignitatem apostolatus specialiter electo ab eo. vbi p̄m Ambro. Seruus dñm/discipulus magistrum / electus auctorem p̄odit. Sed m est q̄ signo pacis et amicitie/scz osculo tam fraudulenter t dolose eradebatur. vñ Ambro. Amoris pignore vulnus infligis: et charitatis officio sanguinem fundis: et pacis instrumento mortē irrogas. Tertium est q̄ illud fedum os proditoris (vtpote cui⁹ cor sathanas omni sparcitia repleuerat) tam amorosum et mellifluum os vbi eterni continge re audebat. Et tūc p̄m Chryso. Signo mutti dasia hup⁹ dedit venenosa. ¶ Ex hoc articulo tria habem⁹ documēta. Primū est vt caueam⁹ ne t nos xpi proditores efficiamur: q̄ vt dicit Origē. Oēs proditores veritatis amare veritatem fingentes osculi signo vsi sumus: q̄ etiā heretici sicut iudas/iesu dicūt ave rabbi. Item xpm q̄ dolose salutat t tradit osculo in primo vel etiā in scipo. In primo quidem nam primum diligere se simulat t malū cōtra eum machinatur: quia traditurus eum sibi xpo assumit. iuxta illd. Os Matthei vni ex minimis meis fecistis mihi fec. vni. Item xpm dolose cum nuda salutat t osculatur qui primo suo promittit t non seruat/vel fraudulenter adulatur. In scipo etiam deum salutat t osculo tradit: q̄ ore dicit se nosse deū et credere in eū/factis autem negat. Item cū nuda dūm salutat t osculo tradat: qui cum mortali ad corpus dñi accedit. Scim est vt p̄scam⁹ patienter ferre majora p̄ximi fraudulentias: sicut xpo patienter sustinuit proditoris sui fallacias. Tertium est vt calūniatores nobis malum machinantes non odiamus: sed amātes affectu exēplo xpi eos corripiamus. In recolendo hunc articulum de fallo osculo inde poterit homo per cōtrarium cū sincera fide t deuotione osculari pedes crucifixi: indignum se reputans osculo oris ad quod ille infelix iudas accedere p̄sumpsit: q̄ si imaginem crucifixi ante se non habeat/osculetur terrā repsentādo hoc idem/vel aliter pure deo inspirabit. O alle iesu q̄ a iuda osculo tradi permittis: da mihi numē in primo vel in mentecepto ex tradere et calūniatorib⁹ meis t insidiatoribus fraterni amoris officium non negare. ¶ Ista iniqua salutatio xpo facta olim fuit in ioab et amasa pfigurata. Joab amasan salutans dolosa mente fratrem vocabatur: iudas xpm salutans iniqua intentione magistrum appellabat. Joab dextera mentum amasan quasi deosculans tenebat/et in insultra gladiū educēs ipm perimebat. Sic iudas q̄si dextera mentum xpi tenuisse rabbi blāde sibi dicens. Et quasi insultra gladium educit: ipm perfodit: insidias sub vbis blandis occultans. Judam et iudeos malum pro bono redūtes olim saul pfigurauit: q̄ genero suo dauid malum pro bono reddidit. Dauid hostem saulis scz goliam superauit t in multis ei vtilis fuit: sed saul sibi ranq̄ hosti insidias paravit/et eum pharaonem t inimicos iudeor⁹ semper deuicit t semper eis pfuit: tamen ille in mortem ei⁹ arma parat/et ad occidendum eum se armat. Similes etiā

Figura. Joab. 2. Reg.

Gal. iij. sunt caluniati fratri suo sine causa inuidit: et ipm qui nihil mali sibi fecerat occidit. Cum eduxit fratrem suū verbis blādiret: eductum crudeliter interfecit. Sic t iudas vbis blandis ipm fratrem nostrum t parrem salutauit: et hostib⁹ ad interficēdum nequiter p̄sentauit. [Et cum petrus] cecidit ardēter [seruo pontificis cui nomen erat malchus] q̄ ad xpm capiēdum magis de prope se ingerebat vt ferocius insultabat [auriculam dextram] Job zelum [amputasset] putās eum magis ledere t grauiter vulnerare/vel ei caput amputare t interficere. sed diuina dispositione ictus deciditer relapsus est ad aurem. dñs enim a lesione aduersarior⁹ cōpescuit dicēs [Conuerte gladium tuum in locum suum seu vaginam] q̄si nō esset locus defensionis sed potius: nec ei licitus vsus gladii materialis. q.d. Nolli eo vti ad defensionem mei: qz non licet viris apostolicis vti gladio materiali. Ubi considerādum p̄m Chryso. q̄ licet xpo petro: alijs discipulis prius precepit dicēs. Si quis te percusserit in vna maxilla: p̄bet ei t aliam. et sermone tamen xpi quem sequitur post cenā/petrus in talium amore exarserat / q̄ de illo precepto non recolens solū magistri sui defensionem intendebat. Ex hoc aūt q̄ xps defensionem p̄hibuit: ostenditur p̄positum et quam ad pariēdum habuit. Secunda gladium precipit: vt patientiam nō vindictam doceat. vñ Rab. Oportuit vt auctor gratie fideles patientiam suo doceret exēplo: et potius ad sustinendum aduersa fortiter instrueret q̄ ad vindicādum prouocaret. Prohibet ergo dūs defensionem armor⁹: ne clericus armis pugnare p̄sumat. vñ Ambro. Arma mea sunt lachryme t orationes: aliter nō possum nec debeo resistere. Sed hoc hodie preciati parum attenditur: qui regna a regib⁹ ad pugnādum accipiūt/ea potius reges ab eis eiecta ad penitendum accipere deberēt. et adiecit [Olim est qui acceperit gladium] i. vsus fuerit gladio scz p̄pria auctoritate/et nulla superiori aut legitima potestate vel iubēte vel cōcedēte/seu inuste t pro crudelitate vidēte/non iuste t amore iustitie [gladio pibit] id est. ipsa vindicta erit ei causa perditionis: q̄si dignus est gladiari. Quia

Chryso. Caleſ pro morte.

eunq̄ molitur ledere aliū/scipsum p̄pio iaculo percutit: et incidit in foueam quam fodit. et iubdit dño [An putas q̄ non possum rogare patrem meum/et exhibebit mihi plus q̄ duodecim legiones angelor⁹ p̄] tanq̄ sibi dicat. per aliam viam possem euadere si vellem: non indigeo auxilio duodecim aplor⁹/q̄ possem si vellem habere duodecim legiones angelorum. Cum ergo posset accipere legiones/nolebat accipere: vt per patientiam ei⁹ implerentur scripture propheram de ipso/qui tra eum pari consuetudine ad nostram redēptionem. qz esti nostre liberationis alius mod⁹ fuisset possibilis: multum tamen tñ cōuenies. et ideo non erat locus defensionis t resistentie sed magis patiēte. Non solum autem mitis eum cohibuit: sed t aliter consolatur eum dicēs [Calicem quē dedit mihi pater/non vis vt bibam illum?] q.d. Si recte sapis/debes voluntatem tuā diuinevoluntati conformare: aliter enim eris sathanas nō sapiens q̄ dei sunt. P̄m Chryso. In eo q̄ ipsam mortem calicem dicit: q̄ sit grata t acceptabilis p̄o salute mortaliū mors/cuidenter edulcorat. [Jesus autem seruum sanauit auriculam eius tangendo] et ei restituendo vt adimpleret quod prediterat. Benefacite his qui oderunt vos. In quo maxima christi saluatoris charitas t pietas apparet: et beneficium virtutis eius ostenditur / quam exhibet hostem suum qui ad ipsum comprehendendum venerat sanādo: et per hoc inimicos eum persequentes ad fidem admoniendo: et insuper discipulos in fide confirmando: et nos (quia voluit quemq̄ propter se ledi) vt t inimicis nostris benefaciamus instruendo. In quo etiam suam virtutem t potestatem reuelat: q̄ non de necessitate sed voluntarie captus esset. vbi Beda. Hunq̄ enim pietatis sue dominus obtinuisse: qui etiam hostes suos non patitur vulnerari. Illi iusto mortem inferunt: ille persequētium vulnera sanat. mystice docens t ipsos si conuertantur posse saluari / qui in sue sunt mortis consensione vulnerati. Tunc ictus conuertit se ad turbam/non impatienter sed rationabiliter cum alloquēdo dicens lamētabiliter. e quasi ad lamentum auditores prouocan

Mat. v.

Beda.

do. ¶ Tanq̃ ad latronē exissetis cū gladijs ⁊ fustib⁹ cōprehēdere me.]q.d. sine causa fecistis hoc. Cui⁹ rationem assignat dicēs. [Quotidie]i. frequēter pacifice et sine armis [apud vos eram docēs in templo]in loco vbi potestatem habetis : et nūc sine violentia armor⁹ me cōprehēdere potuistis ¶ [si non me tenuistis]tūc nec capietis]q; nolebā. sed nec nūc possetis nisi permitterem/et me sponte vestris manibus subiicerem. vbi Remig. aeli dicerat. Latronis officiū est nocere ⁊ latitare ego vo nemini nocui. sed plures sermoni ⁊ in synagogis semper docui. vbi Dicto. Stultum est (inquit) eum cū gladijs ⁊ fustibus querere q̃ vltro se tradebat vestris manibus : et in nocte quasi latitātem ⁊ vbi os oculos detinātem per ꝓditorem inuestigare/ qui quotidie i templo docebat. Ideo autem (vt dicit Chrysost.) eum in templo non tenuerūt. q; non mos erat ꝓpter turbā. propter q̃s et dño forsan exiuit vt et loco ⁊ tempore pateret aptitudinē se capiēdi. Nec ꝑm Anselm. mansuendo dñi noēāda est. quę eā dulciter ꝑsecutores suos allocuta est ⁊ dulci allocutione redarguit : vt ipsos nequitiam cōpesceret / et nos ad imitationem sue benignitatis vtiliter inuitaret. Et subdit dño [si hec est hora vestra].i. vobis cōcessa ad me cōprehēdendum [et potestas tenebrar⁹ darū] q; diabolus princeps tenebrar⁹ incitabat eos ad hoc faciendum et hec potestas est tenebris data. i. diabolo et ministris insurgēdi i ꝙm. Et ideo adversum me i tenebris cōgregamini : et potestas vestra qua contra lucem armamini in tenebris est. Vt aūt ait Theo. Per certis effectis que sufficienter se habebāt ad ꝓhibendum indeos eis illi hoc nequaq̃ discernerēt. tūc dum ei se permisit. Unde ait [Quotidie ergo multitudo ⁊ tribunus] qui eis preerat [et ministri iudeor⁹ accesserūt]sicut impi ad agnū vnanimiter ⁊ impetuose [et manus] sacrilegas ⁊ inicerūt in iesum]olim saluatorem irreuerenter ⁊ indebite [et tenuerūt eum]ipse permittente quādo esse voluit tenēs est et non aliter. sic fuit captiuatus ꝓpter voluntate. Nā (vt dicit Remig.)

Frequēter cū cōprehēdere voluerūt sed non potuerunt : sicut nec nunc potuissent nisi voluisset. Sicut esse cos solo vbo ꝓstrauit. sic solo vbo fugare vel annihilare potuisset si voluisset. Ex quo patet obstinatio eor⁹ : q; non fuerūt ausi vllo malo vsq; ꝓcedere figuris]ꝙ magis hec attribuebāt artibus magicis. Cognita hic q̃ ꝑ penale est cuilibet homini capi ꝓ eo q̃ per captiuitatem admittur⁹ homini liberras : tam conditionis q̃ redigat in seruitutem captiuatoris ꝑm leges ciuiles. ¶ actionis / q̃ captus non potest facere q̃d vult. q̃to magis pena le fuit christo qui est dñs celi ⁊ terre / et quem celi ⁊ terra capere non poterant : violēto⁹ ¶ tum er parte ipsor⁹ erat) manib⁹ capi ⁊ teneri. ¶ Se hoc articulo habem⁹ morale documentum tam ꝙ sicut ꝙs amore nostri seipsum vo luntarie tradidit captiuum ducēto : sic ⁊ nos ꝓ eius amore nosipsos. i. oēs sensus nostros debem⁹ captiuare in obsequium ꝙi. vt sicut capiuntur ab illicito visu : aures a noxio auditu : lingua ab otiosis ⁊ nocuis locutionib⁹ manus a malis operibus : pedes a vano et vagi mestu maxime ad peccādum. sicut erā ꝙs fuit captiuatus ne quo veller posset abire sic homo seipm debet captiuare ne sequatur cōcupiscētias carnis / et sensualitatis appetitum ad nociua trahētem. Cot etiā capiuntur a malis cogitationib⁹ intellectus ab erroneis sensib⁹ et falsis dogmatib⁹ pollutas ab oib⁹ a diuina voluntate diuertentibus. vñ Augus. In captiuitatem redigentes oēm intellectum in obedientiam ꝙi. vbi per oēm intellectum possunt oēs sensus vires aie ad operationem intellectus deseruientes accipi. ¶ Aliud documentum est hinc cognoscere. homo libēter debet esse captiuus ꝓ ꝙi mortem cuadat eternā.

Sicut esse homo in belli periculo constitutus libenter dat se alicui nobili et benigno dño captiuum ne ab aliis ferocib⁹ occidatur. sic nos in hac vita sicut in bello constituti (q; militia est vita hoīs super terrā) tradam⁹ nos benigno dño ꝙ optimos q̃ non est dñs mortior⁹ sed vitor. ne ab hostibus eius a morte feroci occidamur. In recolendo hunc articulum recogitet homo qualiter se in casu bellico cum hostib⁹ cōclusum nec posse euadere, posse triam aduersarior⁹. i. demonum / nisi se tradat ꝙi benignissimo dño in seruitutem captiuum : sic aliquo gestu corporis tradat se totū ꝙi cap-

ptiuum clamans ⁊ dicēs ad eū. Jesu cum a iudeis sponte capi ⁊ teneri voluisti. non mihi oēs sensus vt reliq̃ i obsequiū tui tuę capiuare : vt a me nō perpetua benignitate tua mereare ꝓseruari. Osculatio ⁊ cōprehensio ꝙi ꝓfigurata fuit in ioab/qui amasiam dei cuius interfecit. [Tenēs aūt iesum]dulces illas manus suas vinculo strinxerūt [et ligauerūt eum]ignominiose [quasi latronem] et morte dignum / a quo penam solam velle debuerūt. q; olim venerat absolucre vincula iniquitatum et petō⁹ ac mortis ⁊ inferni. Et erāt forte i eis qui postea liberati ab eo dicerēt. Dirupisti dñe vincula mea. Ecce adest iosephi ligatus vēdendus a fratribus : et sanson vinctus a dalila. i. a synagoga. vñ Anselm⁹. Sed tam ꝓditorem ꝓsequitur. ecce impior⁹ turba ꝓsequitur : et oculum prebente tuda manus iniicit̃ in iesum. Osim suum tenēs in manum : et illas zelleo man⁹ vinculis stringit. quid fecerat? Scio occupat nūc cor nium pietas : osa viscera sua zelus inflamat. Sine rogo patiatur q̃ pio te pant. O quid optas gladium q̃ trascendis? q̃d indignaris? Si intrat petri cuiuslibet auricula abscidet/si ferro brachiū muleris/si pedem truncaueris/igit̃ retinere aliquā etiā si quem occideris absq; dubio iuscitabit. hec Anselm. Ligauerūt aūt eū ꝓpter tria. Primo ne magno cor effugeret. direrat enī eis iudas q̃ eū tenere caute ducerēt. Secō vt eū morte digniū ostenderēt : q; mos erat iudeis vt q̃ morte digniū iudicarēt/vinctū ꝓsidi traderēt. Tertio ꝓpter mysterium hoc ipsi hoc ignorarēt. q; eum ꝙi nos pctis ligatos / et in limbo vi cultatos soluere debebat. ideo ipm ꝓ nobis ligari permisit/cui⁹ vinculis liberati sumus. Volunt aūpper ꝙm tāq̃ latro cōprehendi ⁊ ligari. Quidam enī eū latrocinio furtum cōmisit quādo pecunias sibi venūs attrectauit. Alii furtum est cōtrectatio rei alterne inuito dño. et huius rei causa totū genꝰ humanum a diabolo cōprehensum tenebat ligatum : ꝓ cuius satisfactione iesus tanq̃ latro voluit cōprehendi qui nec ꝓprehensibilis est / et ligari qui ligatos venit soluere et vincula eor⁹ dirumpere. Et nota q̃ ꝙs ille⁹ dei tāq̃ latro cū latrone scilz barabba est crucifixus : a latronibus occisus. ꝓpter latrones passus soluens que non rapuit. Legatur autem dño ter ligat⁹. Primo ligatus cum captus esset ⁊ ducerent ad annam. Secō cum de anna ducerentur ad caiphan. Tertio cum ducerentur ad ꝓsidē. Nam ꝑm Aeda potuit fieri vt ad hostā reducerent̃ quatenus discuerent̃ : et ꝓsit hec discussius iterum ligarent̃. Quarto potest addi q̃ etiā ligat⁹ fuit ad columnā cū flagellarent̃ : licet hoc in euangelio non exprimatur. Insuper in cruce clausus fuit vinculo⁹ et tres etiā ligatus. ¶ Ex hoc articulo trahūtur plura documenta in salubria. Primum est : q; (sicut olim est) dño ligari voluit vt ipse peccator⁹ nostror⁹ vincula solueret : ideo nos debemus esse grati de solutione nostra : et cauere ne rursus eū nostris pctis ligem⁹ / q̃d fit quotiescūq; mortaliter peccamus. Manus etiam ꝙi videntur cum humil⁹ pctor⁹ colligare qui non credūt deo q̃ posset eis necessaria sua dare. Secō est : q̃ ꝙs ligari voluit vt nos sibi alligaret vinculo charitatis. vñ studeamus ⁊ nos sibi tam fortiter charitate astringere inter ab ipso possimus separari. ipsa enī charitas est vinculum in quo alia deo alligantur. Tertium est : vt nos ligemus ea a mēbris nostra ⁊ ipsum linguam humil⁹ preceptor⁹ deinde laxentur ad aliqua cōtraria diuino precepto vel diuine voluntati vt nihil operemur aut loquamur quo de⁹ vel. pr̃imus offendatur. Quartum est : vt si nimis vinculo⁹ fraterne charitatis. primis colligatis ira vt oēm gratiam diuinitus acceptam studeam⁹ eis impartiri : sicut Aplus oēs fideles hoc vinculo sibi colligatos habuit / eosq; socios sui gaudij esse cupiuit. Quintum est : q; nos volētes sequi ꝙm debem⁹ nos metipsos ligare vinculo ꝓfessionis obedientie / ꝓpter cum ꝙ pio nobis voluit ligari ita et ampli⁹ pro nostro velle nos mouere non possim⁹ : et sic cū isaac colligari ⁊ in altari materialis oblationis ꝓprie voluntatis ponit / quotidie in holocaustum viuum deo immolemur. Ad conformādum se huic articulo recogitet homo qualiter dominꝰ ligatus fuit ꝓpter vincula peccatorum nostror⁹ soluēda / et vt vinculo charitatis nos sibi alligaret et potentiā in recopelam aliquam seipm deo ligare aliquo bono ꝓposito vel etiam

voto. Quo si iam ligatus sit in religione vel alʒs/desideret a eo admoueri ad perficiendum hmõi obligationem ad laudem suam. O teste qui in quoʒ manibʒ ligari voluisti/absolue (queso) meiroʒ vinculis petõʒ: atq; tra charitatis vinculo preceptoʒiũ tuoʒ tuis me constringene vnãmẽbia corporis aut vires ale mee terminent ad queuis contraria tue voluntati. Capto aũt ligato dño [discipuli oẽs]pertemti [re]linquentes eũ fugerũt/et magistrum suũ sicut tanxoʒ nem ad victimam deducti dimittũr: sicut predixerat eos scandalum in se passuros. Cõpichenso pastore dispergũtur oues: capto magistro fugiunt discipuli. vñ Beda. Implenus est sermo dñi quo dixerat q̃ oẽs discipuli scãdalizarẽtur i ipso in ipsa nocte. et Piero. Time adimpletum est/Et elonga sti a me amicum t̃ proximum t̃ notos meos a miseria. Ut aũt dicit Theoph. Permisit dñs eos caderent: non in sempiternũ cõsidat. vñ Remig. In hoc facto demõstratur fragilitas apl̃oʒ. Qui esi de ardore fidei promiserãt se mori cum eo: mone fugiũt: immemores sue promissionis. Q̃d etiã videmʒ impleri in his qui pro amore dei magna se promittũt facturos/et postmodum non implent: non tamen desperare debemus: sed cum apl̃is resurgere et per penitentiã resipiscere. vbi et Rabanus. Mystice aũt sicut petrus qui culpam negationis penitẽte lachrymis ablauit/reparationem eoʒ ostendit q̃ in martyrio labunturi: ita ceteri discipuli q̃ articulum cõprehensionis fugiẽdo preuenerũt/cautelam fugiẽdi docent eos q̃ se minus idoneos ad tolerãda supplicia sentiunt: quibus tutius est latere q̃ se discrimini certa minum exponere. Sed quare non cõprehenderũt apostolos t̃ martyre petrum qui percusserat eũ gladio? Dicendum q̃ mihi eos detinuit nisi virtus diuina: que etiam prostrauit eos resupinos. Tũc oẽs discipuli peccauerũnt in fide. per ipsũ triduum extincti fuerunt. preter beatum virginem: in qua sola fides ecclesie inconcussa permansit. Ob cuius reprehensionem in matutinis illi tridui omnes candele extinguuntur: et excepta vna sola que remanet accensa. In huius signum etiã denudãtur altaria: quia christus per altare designatus relictus fuit ab apl̃is signatis per ornamenta. In illo etiam triduo officium nocturnum alte cantatur: per quod prophetie de christo signantur. Nunc vo hore sub silentio dicuntur: quia apostoli tũc predicare non audebãt. vnde t̃ campane nõ pulsantur: quia tũc sonus p̃dicatiõis cessauit. Et pater mõtis fuit in vallem iosaphat descendẽdo sunt cauerne apostolorum vbi latuerunt tempore passionis christo relicto. [Adolescentis autem quidam sequebatur iesum amictus sindone]. i. linea veste que innocentiam significat [super nudo] scz corpore: quia non habebat aliud indumentum supra tunicam: t̃ ab errore q̃ solam sindonem nudi dicitur fuisse ioannes. vñ Beda. Iuuenem istum nil vetat intelligi fuisse ioannem: cuius longa post hec i carne vita indicio est. Die enim teneretur ab impiis/relicto vestimẽto elapsio manibus retentantium nudus profugit ab eis: quoʒ scz et pietas fortassis nutrit innocẽtes: sed pro eãdem plus alio de amore habuisse videtur/q̃ plus ceteris magistrum sequebatur. In facto aũt huiusmodi (sm Bedam) designat illos qui vt fecurigeros ab incursibus hostium fiant/quicunq; in hoc mundo possidere videntur abiciũt: ac nudi portas deo famulari q̃ adhuc rebus mundi rebus materia teneant re dicuerunt. iuxta exemplum beati iosephi: qui relicto in manibus adultere pallio fugiens exiuit/malens nudus deo q̃ indutus cupiditatibʒ meretricis seruire. Sic paulus primus eremita videns alios deficere in exquisitis tormentis: fugit t̃ ad solitudinem se transtulit. Et tu nudus cum ala ad vexillum crucis potius q̃ diuitijs afficiaris t̃ deniearis a mundo quo minus christum imiteris. vnde Piero. Qui vult effugere manus inimicorũ: relinquẽs mente q̃ nudi sunt fugiat post tergum. Joannes vo nisi recuperato t̃ resumpto vestimẽto reddit: t̃ dum vt pr̃ sequitur. Potuit eũ fieri vt sub dubia noctis luce sese turbis ducentis tesum qualitemus ipsũ immiscuerit/donec ad atriũ pontificis cui notus erat gueniret. Joãnes euãgelista simplici t̃ nouo erat superueniens: q̃ nunc vestes extẽdimus in pericio t̃ plicamus in capsis: ac vestium deportandarũ habemʒ iumentarios/quadrigas/et currus: t̃ etiã earum caudas post nos trahimʒ vel portari facimus. ¶ Et hoc articulo scz fuga discipulorʒ/trahimur quasi nios documenta. Primum est. q̃ nos caueam⁹ ne t̃ nos vnq̃ a christo fugiamus. Fugit aũt a christo qui propter timore humanum vel ex tẽtatione diabolica vel alʒ propter quãcũq; passionẽ seu affectionẽ corrupta/relinquit iustitiã aut veritatem: nam christus est iustitia t̃ veritas. Et vir in omni peccato mortali fugit homo a deo. Secundũ est. q̃ si nos aliquando ex fragilitate ad horam a christo recedamus peccando: nõ ideo debemus desperare/scz cũ apostolis resurgere et per penitentiam resipiscere. Tertium est. q̃ (vt supra dictum est) ex fuga ceterorũ discipulorum docemur cautela fugiendi minus idoneis ad tolerãda supplicia t̃ aduersarii/et ex penitentia petri ostẽditur remedium lapsorum in martyrio. ꝑter illa. Q. quarta est. si interdum hi q̃ videntur amici nostri t̃ proximi recedant a nobis tẽpore necessitatis vel aduersitatis: equanimiter hoc ferendum: memores q̃ t̃ apostoli recesserunt a ꝛ̃o his incũbentibus. In cuius formãdo se ille articulo recogiter hõ ẽtium se elongauerit a deo peccãdo: et remanet illud ꝓb. Q. si q̃ elongans se a te peribunt: perdidisti oẽs q̃ fornicantur abs te. mihi aũt adherere deo bonum est. ac ponere deũ dicendo. Jesu q̃ electos discipulos tuos oẽs a te fugere p̃misisti/suscipe me fugitiuum seruũ tuũ: t̃ tene virtute omnipotentie tue: nec sine me abs te propalle volumatis arbitrio euagari. Ut tende nunc diligẽter t̃ vide quomodo dñs iesus patitur. se capi t̃ ligari et a discipulis deseri: et ducẽ ad mortis supplicium: facti esset malefactor: et sine impotens ad se defendendũ. Cum ẽcc clamore putas manus in eũ iniecerunt: q̃ crudeliter eũ ligarunt: q̃ dire strinxerunt: t̃ q̃ ire eum vehemẽter trahere cœperunt. Considera eriã quo modo discipulis suos fugientibus et eũ suis compatitur: t̃ quis fuit discipulorum q̃ desiderauit habere tunc q̃ potuit q̃ a magistro suo dilectissimo separẽtur. O q̃ inuitus q̃ tristis: o q̃ desolatus: quis ibi erat pietas: o quales voces/clamores/gemitus t̃ suspiria dantes. sicut orphani et timore perciti recedẽbãt. Et per pendere potes q̃ recedẽtes dicebãt. O magister bone/o dulcis pater/o benigne domine: quo tu separamur a te: quomodo pater sãcte filii tui fugiunt a te: quo ibimʒ? ostẽde nos: Nec t̃ multa alia dicere poterãt. O quotiens retro respiciebant videntes qualiter dominus suus ligaʒ t̃ sine honore trahebatur. O quotiens se in terrã proiiciebant: t̃ ad celũ clamabant. Et hoc enim magis t̃ magis eoʒ dolor angebatur: quia videbant magistrum et dñm suũ sic viliter trahi: et canes illos pessimos mordentes t̃ ad victimam cum trahentes quasi agnũ mansuetissimum sine clamore et reluctãtia sequi. Quis enim tunc dolotis oculis discipulorum corda penetrauit: quando videbant dilectissimum magistrum et dñm summ rangẽ malefactorem duci ad mortem: cũ t̃ ille impiissimus ducãs penitẽtia duci⁹/tanta postmodum fuerit ex hoc repleꝰ amaritudine vt malluerit mori q̃ viuere? Cogitare potes si domum matris tue fuisses ad recidisses. O domina mea q̃ mal: t̃ q̃ amara erit tibi dies crastina: quãdo audies t̃ quãdovide bis rã crudele spectaculũ. O dñe iesu que nia hec cogitans pot sustinere q̃ non rũpatur pre dolore? Cõpiter igit cum quo ducitur ab vllo nequissimo de torrẽte surtum. vnus hierichi festinãter t̃ cũ impetu manibʒ retro ereg̃e dorsũ ligatis: t̃ (vt sit) catena collo suo imposita: ex clamydarum: mãcarsorio succincẽ: capite discoopertus et curuus ex fatigatiõe t̃ vehementi acceleratiõe incedẽs: t̃ quõ agnʒ inocẽs lrer impos it mordaces. O q̃ vio lẽter eũ spellebãt p vall iosaphat me diũ et ad montis ascẽsum: q̃ fatigatus t̃ molestijs afflict⁹ transit p torrentem cedron. vt adimpleretur scriptura que dicit/De torrẽte amare. s. passionis in via bibet. Et sic cũ impetu rãq; contra latronẽ stricẽtes t̃ cũ percutiẽtes dicerũt eũ p portas aureas q̃ modo in die palmaʒ iurauerat q̃ modo clause sunt. caddurerũt eum]ligatum tanq; morte dignum [ad aiam primũ]. i. pmo. pr̃ib⁹ aũ de causis ducebãt eũ primo ad aiam.

Universidad de Deusto Biblioteca

xiij Fuga discipulorʒ.

Beda.

Piero. Psalmo xxxvij. Theoph.

Remig.

Rabanʒ.

Apostoli cur nõ cõprehensi.

Fides in sola maria.

Lãdelaus exticte.

Beda. Joannes iuuenis. Fuga ioannis.

Beda.

Discipulus nudus.

Paulus primus eremita.

Tentatio gloriã.

Piero.

cc Ducendi ꝓ ipsoma

Ducendi primo ad aiam cause.

Duox vna est: qz domus anne prior eio in via occurrebat: ꝛ ideo turpe ei esset et contemptus videretur si domū suā antepositā preteriisset. vel forte illuc diuertebāt ne in via longiori tu multus in populo fieret. vel ministri faciebant hoc de voluntate caiphe volentis animā sceruī suī honorare: vt diuino iudicio q̄ erant assumes iniquitatē/sociarētur in scelere. Item qz annas senior fuit q̄ caiphas iudicium unte primo referebatur ad seniores vt magis iustū appareret eorā omnib⁹. ideo fecit eū anne primo presentari: vt ex cauabilior esset si ab anna cōdēnatum ipse postmodū condēnaret. Item qz hi duo sacerdotiū vicissim a gembato emebāt: et sibi q̄ annos vt eissim succedebant ꝛ vtilitate in cōmuni habebāt. ideo fecit eū presentari anne ꝛq̄ consuluit ad quē scire de malicio pertinebat: ꝛ vt christ⁹ magis dignus morte ꝛ per cōsequēs ipe caiphas minoris culpe videretur si alterius quodp cōsacerdotis sui sūla et eorā iudicibus plurib⁹ xpo condēnaretur. Et Iz sūmi pontifices indeor nō haberēt indicū sanguinis/habebāt tñ indicū examinis. qz ipsi examinabant causas ad rit⁹ indeor spectantes: et postea mittebāt ad psidem cesaris eas instructas. Scim legē vn⁹ summus sacerdos p tota suam vitā officio pontificū fungebatur: cui post mortē filius succedebat vt gliatenus in sacerdotib⁹ series texeret. pcipuo dū yo immicia ꝛ ambitione principū crescente nō solū pñs non succedebat filius: Iz nec vitra annū quis effectio fungebatur pontificat⁹/ꝛ hoc ipm pecunia procurabat a remanio. Vñ hi duo (scz annas ꝛ caiphas) principes sacerdotū erant. Iz de tribu leui nō erant: ꝛ p vices annuas alternatim sacerdotiū ministrabāt. qō quilibet anno p suis vicib⁹ ab herode emebant: et erat rūc annus caiphe cū passꝰ est dñs: qz erat penthec annus illius .i. administrationē anni illi⁹ habebat. ānus tñ ceteris p vtilitate multū cōter ambos esset. Nō ergo mirū si iniqui pontifices tñ iudicauerūt: ꝛ officiū pontificat⁹ ei nequiter adepti rē sic nephariā gesserūt. Sepe em qui per suarinā vel ambitionē ad sacerdotalē dignitatē accedūt/p ignorantiam in eis seruature scelerātū inuitū funesto fine cōsummatur. Vide simonica ambitionē: sibi simulate sacerdotiū synagoge deperisse: ꝛ ecclesia ne ibi cōangat simile. ¶ Circa hunc articulū. Nouiendū xpi ēt cōi ⁊ dū dū dendū q̄ xpo in ꝓcessione passionis nouus. tuo sue nouies eo die ducꝰ fuit. Primo essi mox vt capꝰ fuit ꝛ ligatꝰ duxerūt eū ad annā. Secō ab anna ad caiphā. Tertio a caiphā ad pilatū. Quarto a pilato ad herodē. Quinto ab herode reductꝰ est ad pilatū. Sexto milites duxerūt eū iterū in atriū ꝓtorii vbi illuserūt ei. Septimo pilatus duxit eū foras de ꝓtorio portantē cotonā ꝛ vestē purpureā. Octauo ductꝰ est ad locū vbi sedet pro tribunali. Nono duxerūt eum ad crucis patibulū. ꝛ in qualibet istarū ductionū semp singulares penas et cōtumelias passꝰ est: sicut de singulis in suis locis patebit. Nam nouē ductiones vsq; ad meridiē facte⁹ repsentāt fidelesꝰ: q̄ eo die vsq; ad nonā circuētes visitāt nouē ecclias/i memoriā q̄ xpꝰ postq̄ capꝰ fuit quesꝰ est ad nouem loca. Et merito fideles eo die factos ecclias visitāre et ab ipsis bñficia obtinere valeāt. nā eo die seri valde liberales esse debēt: qz eo die de carcere fuerūt liberati/ꝛ in eo deste imperij fabricati. Si quis essi de carcere liberaretur ꝛ ad imperiū sublimaretur/etiam die multū obligeret: rō: qz illa die multū liberalis esset. sic ꝛ de seruo credendū est. Fuit autē ductus xpi violēter⁹q; manu armata et cum turba. Fuit ꝛ ignominiosus q̄ ducebatur vinctꝰ sicut malefactor ad mortē dignꝰ. Fuit etiā dolorosissimus q̄ ipse voluntarie cū eo ibat: ꝛ in fine eū trahebāt ac impellebāt et pressuris obruebant/tm vt dicere posset illud Paralip. Et oī parte angustie me premunt. ¶ Ex hoc articulo habēur quatuor documenta. Primū est q̄ fideles in die parasceues visitare debēt nouē ecclias sm nouem ductiones. In prima ecclia remembrari debēt q̄ xpo passo fuit cosa ama. In cena quia cosa caiphe. In terra q̄ cosa pilato. ꝛ sic de reliquis: vt videre poteo in ordine sequēti. Secōm est q̄ si q̄s forsitā causā dei ducamur ad penā/ei patientia referemus amore ꝛ exēplo eiꝰ qui ꝓ nobis ductus est inno. ecs sicut ouis ad occisionē. Tertiū est q̄ Iz nos aliq̄ ducamur ad malum penemiq̄ ei patiamur nos ducī ad malū culpe: qz ralibus ductionib⁹ nullatenꝰ consentire debem⁹: animo nec ad hmōi iuuī trahī vel duci possum⁹. ꝛ ideo fugiendo inducamur ad tentatōnē: nequaq; ei ducamur in tentatione ꝓ peri consensum. Quartū est ex nos sum⁹ defensibiles ad vias iustitie: sicut xpꝰ valde fideliter immo desiderāter ducebatur ad passionē/no repugnans/nec reniteno/nec remurmurans/et sicut ouis os suum nō aperiens. In confirmando te ista articulo recogitet hō q̄ exprobrabiliter sicut fur vel latro xpꝰ ductꝰ fuit: ꝛ poterit etiam meliꝰ aliter visitare nouē ecclias sicut deuotio dabit. Ite formet sibi hō propositum se velle cū gratia dei ducibilem esse ad oē nutū beneplacitum: et oter dicens. Jesu q̄ vinctus voluit malefactor ab inimicis de loco ad locum exprobrabiliter duci voluisti: da mihi vtute vt ad nullū a spiritu maligno vel homine malo seducar peccatum: Iz spū tuo bono ducar ad ola tue bñplacita voluntati. [Sequitur ālē secum simon petrus ꝛ alꝰ discipulus. Iesꝰ ioannes: Iz [a lōge] ex timore. Licet christi sicut ꝛ alii primo ex timore fugisset/postea tñ ex deuotione iesum secuti sunt: qz feruentiores alios erāt ꝛ pie ceteris christum diligebāt: ꝛ quia maiori eos ad timorē via dilectiōis ymebat. Q; ioānes ex petrus dūm ad passionē cunctē sequūtur/significat ecclam de modeto et gienibus dñi passionē securitā .i. timtarum animis a lōge ꝛ differēter. ecclesia ēst ꝓ se partim: Iz ille ꝓ ecclesia. ꝛ passio ceōrū a lōge imitatur passionē xpi: qz non est dolor similis dolori eius. Mystice p hos duos discipulos duo vite intelligūtur q̄ xpm sequūtur: scz activa que p petrum/ꝛ contēplatiua q̄ per ioānem significatur. et activa quidē sequitur xpm obediendo: contēplatiua vo cognoscendo et contēplando. Et qz ioannes [erat notus pontifici/introiuit cum iesu in atriū pontificis.] qz ꝓpter notitiam familiaritatem est introre cum alijs. Causa autē hui⁹ notitie hec esse potest: quia forte missꝰ a pfe suo ꝓceo ad domū pontificis pluries pertenuerat. vel forte qz aliquos de cognatione sua ibidē seruiebat. vel fm aliquos de dauid descendebat: quos genealogios sacerdotes habebant. [Et dixit ioannes [ostiarie ꝛ fecit introduci petrū: q̄] ex timore [erabat fortis ad ostium] quasi ꝓfagiens future negationis factū. Unde in ꝓximo. Qui videbant me foras fugerunt a me. ¶ Mystice autem ioannes introiuit cum iesu: qz vita contemplatiua est ei familiarior. sed petrus foris stabat: qz activa vita circa exteriora occupatur. Per hoc autem q̄ ioānes fecit introduci petrum: mystice intelligi datur q̄ per contemplationem introducitur ad christum vita activa. sicut enī ratio inferior dirigitur per superiorem: ita activa per contemplatiuam. Sequere ꝛ tu eum vsq; ad atrium principis et intra cū eo si poteris: vt singula que ibi fiunt videre mereartis.

Ad. xx.

Atrium vocabatur platea sub dio existens inter primam portam et secundam: vbi erant ministri principis circum sedentes ad ignem: inter quos [erabat petrus calefaciēs se.] Iuuis autem erant in consilio principes sacerdotū ꝛ scribe ꝛ seniores: et dominus cum eis sicut agnꝰ inter lupos. Nec trina negatio petri fuit in exhoratione pestifera in domo caiphe cōsummata. ꝛ ideo propter continuationem materie/si mul omnes tres infra simul ponite. Ibidem ergo dormito ihesu in bello et conflictu dauid ꝛ aspero permanente: tu aliquantulum non sine compassione et gemitu dormitabis et quiesces: si tamen poteris hoc facere.

Atrium.

Negatio petri unium.

¶ Oratio.

Domine Jesu christe qui in agonia sanguinem sudasti: da mihi in eruinna peregrinationis huius tecum sudare vt oculus non mar cesceam requiesc in sudore vultus mei vescar te pane vite: ut qz sudore sanguinei bāssimum me egrotum sanet/et celesti curie locamini repiesciem. Et qui nde oculo te eradi in manus impiorum et ligatum adduci ad animam permisisti/ac vincula mortis eterne nobis abstulisti: non permittas me tradi in manus crudelium: et rumpe vincula conscientie mee male vt securus deseruiem. Disrupisti vincula meam bi sacrificabo hostiam laudis. Amē.

De matutinis in passione domini. Cap.lx.

Ia mat.xxvi mar.xiiii Lu.xxii & Jo.xviii.

HOra matutinali ex cataberis a sono tuo plen⁹ lachrymis & dolore confectus propter ea q̄ post cōpletorū cogitastis: tunc meditaberis qualiter dño tuus sedet inter inimicos despectus et inhonorat⁹/ & a suis discipulis et amicis derelictus/: & tot malis hostibus sociatus. O dñe iesu quō in sedeo tā contēptus & desolatus: vbi sunt discipuli tui & amici: O vnicum bonū meū/o singulare gaudiū meū: quid faciam cum te sic videā: certe dñe sedebo in terra recū et associabo te: q̄ non video hic qui diligat te/ & porti⁹ inimicos tuos insanos & demeres q̄ odiunt te. Jesu ergo statuto et stante ligato ante annam pōtificem [interrogauit ꝓfolose [tesum pontifex de discipulis suis /forassis vbi essent et cuius gr̄a eos collegit: vt videret si posset eū deprehendere q̄ ab eo seduct⁹ fuisset [& de doctrina ei⁹] non cognoscēde veritatis amore/sed vt videndū si posset ibi falsitate vel calūniam et aliquid dicēti cōtra legē inuenire: et sic causam haberet qua posset accusare eū & tradere romano pncipi ad dāmandū. Duo ei impone bātur christo a iudeis. s. falsa doctrina et noua: ac seductio & attractio hominū ad se. et ideo pontifex examinat eū de vtroq; videlicet si esset seductor hominū/et docet falsē doctrine. et primo de discipulis eius quos videbatur seduxisse/dixit de doctrina eius quasi nouam eā falsam esse. Dicitur aūt annas pōtifex/non q̄ tunc actu esset/sz q̄ ante fuerat/ & post esse debebat. Jesus vero de discipulis eius nichil respondit: q̄ tunc de ipsis nil boni dicere potuit qui tam fugerunt. dans nobis exemplum q̄ malum de nullo non debemus dicere: nec pctā alterius propalare. Sed de doctrina sua respōdit ostēdens q̄ nō mala vel suspecta sed bona & sana erat: quod declarat ex loco & auditorū testimonio dicens [Ego palā locutus sum mundo ītd est in pubtico & multis auditoribus [ego semper docui in templo & synagoga iude oz locis publicis et iudeis presentibus [& in occulto locutus sum nichil] sz ideo vt occultarer et nō inorescerer mītis. [Quid me interrogas ja quo veritate audire non desideras: [interroga eos q̄ audierūt] de quoz dictis nō habeas inuidiam vel suspitionē. q. d. Parati sum testimoniū eoz subire quod tibi magis q̄ dictū meum est credibile. vnde Chrysо. Quid(az)me de discipulis meis interrogas: Interroga inimicos meos q̄ mūdiantur mihi dicant. Nec em est virtutis mal ter cabillis demōstratio: cū inimicos quis eoz que dicit inuocat testes ꝓfectos. Ista dño responsionē rempserunt vt nec iudex verbo prouocarer: nec veritatem faceret ne se defendere videretur. dño nobis formā tēperate respondendi hostib⁹ ata vt nec veritatem celem⁹/nec eos cōtra nos dictis prouocem⁹. [¶ Tunc vn⁹ ministrorum] pontificis q̄ dicitur fuisse malchus cuius sanauerat auriculā/ingratus accepti beneficii/ dedit iesu alapā [reprehendās pertinacias qui beneficiis impendis mala repēdunt [& dixit. sic respondes pōtifici: Ille enim minister sceleris accepit responsionē iesu quasi nosset pontificē de stultis interrogationē: & dās sibi alapā ad iniuriam dñi voluit vindicare/ & placabiliter non respondet ad pontifici plane contrendo vel negando: q̄ alapa vt plurimū ꝓ vindicandis offensionibus verboum solet dari. In hac alapa implera est prophetia illa. Dabit percutienti se maxillam. Est em alapa percussio [maxillaris. cui alapa est percussio in collum. Ipse vero domin⁹ iōgantis & patiēs malum ꝓ malo nō reddidit/sed hanc cōmentia sicut multos alios que sequuntur ꝓ nobis cum oī patiētia & mansuetudine tolerauit/ez patiētiam docuit ysaias vultu placido & submisso sermone modeste respōdēdo. & veritatem ostendendo/ac ministrū cuiqualibet pena solo tussu irrogare poterat blande & charitatiue corripiendo. [Si (inquit) male] & contra veritatem [locutus sum] et habes reprehendere q̄ dixi demōstra & [testimonium perhibe de malo] et proba me mendacē. [Si aūt bene] et non habes reprehendere [quid me cedis?]

Impositio rpo.

Thus.in Ioan. Caiet.

intuste. Quid ista responsione veri⁹/ manifestius/et iustius: Nunc celligit mus nos posse increpare nobis inimicos & arguere ira tamē q̄ moderate et pcaute. Respondendum est enim quandoq; zelus iuste studiosū suam/ne sibi sapiens videatur. O vere et pte iesu/ quena anima tibi deuota hec cernens & audiens valeat se continere a lachrymis/et dolorem occultare interne passionis/vii Chry. Unus dedit alapam iesu hec dicēti. Quid hoc fier vtiq; fruitr⁹? Potreas cernere cessum meritis patiatio rerum in diuersis longanimitate/& seronum indemonie. Unde & Augu. Si cogitemus quis accepit alapam nonne vellemus eum qui percussit aut celesti igne consumi/aut terra debitente absorberi/aut correptū demonio vexari/ aut aliqua huiusmodi quilibet pena vel etiam grauiore puniri: Quid enim hoīs per potētiam inbere non potuisset per quem factū est mundus: nisi per patiētiam nos malluisset docere qua vincitur mundus: dec Augusti. Sed ꝑm eundem Augu. Dicet forte aliquis. Quia cepit iesu facere et docere/eur nō fecit quod docuit prebendo alteram maxillam. Dicendum q̄ dicta et pcepta facere scripture ex factis christi: sanctorum debent interpretari: sic ergo sacra scriptura interpretāda est ꝑm q̄ christ⁹ et sancti eam seruauerunt. christus autem qui vtiq; precepta q̄ docuit prius impleuit/ in hoc quem suscipere dignatus est viuēdi nobis exemplū tribuit/non prebuit/ vt alia maxillam. nec pautus (vt in Actib⁹ legitur) hoc fecit. ostendens percutienti maxillam non actu ipso prebēdam esse alteram/sed animo paratū esse ad patiendum si opus sit. Fieri enim potest vt alteram maxillam vi sibiliter homo prebeat et tranno. Sz beatus est qui in omnibus que inuste ꝓ iustitia patitur potest veraciter dicere. Paratum cor meum deus paratum cor meum. Unde istud rpi pceptum de prebēdo maxillam alteram / et similiter de non resistendo malo/et plura aliamō dantur & intelligūtur absolute & ad literā: sed magno ꝑm animi preparationem vt homo habeat animū preparatū ad hec facienda vbi viderit expedire ad dei honorē & ecclie vtilitatē. al⁹ non. Et hoc dño seruauit/ & aparatus erat dare alia maxilla si opus fuisset percutienti: qz reēa corpus suū penis acerbissimis prebuit et occidi. Immo aliqñ expedit iniurianibus respōdere ad ipsorum et aliorum instructionē: ficuerit hic rpo ex/ vt in Actib⁹ legit/ paulo. et nisi ita facto resistere: ne detur occasio agendi male. vte ergo ex cursano dñi qua sic respōdit/vtilis ad instructionē fuit. Et multis aliis contictis tbidem forte cū affecerunt/ de quibus euangeliste tacent. ¶ Ex hoc articulo aliqz sanctis habentur ecclia documenta. Primum est. quia rpo ꝓ nobis alapizari voluit vt nos ora nostra compescamus ne quid cōtra diuinū honorem ioquis murmur etiam vt ad bonū loquendum vel agendum ex cursum: sicut aliqñ aliquis percutitur vt a corpore excutiatur. Secm est. vt et nos despectum in mundo et cōtumelias nobis illatas patienna habere exemplum dñi q̄ in hoc specialiter exemplum magne patientie dignatus est nobis plere. Et sicut rpo endē nocte oēs illusiones et verecundias ab iniquis sibi factas patienter sustinuit: sic homo contumelias et opprobria ne cuncta mala in verbis seu factis ab impotentibus hominib⁹ sibi illata patienter ferat amore sui redemptoris similia et multo maiora propter ipm patiendo. Tertium est. q̄ cōstia euangelica nō semper oportet seruare ad literam/sz aliquando ꝑm animi ꝓparationē: maxime vbi de hoc ex factis rpi et sanctorum informationē habemus & autoritatem. Ad cōformandum se isti articulo poterit dō sibi ꝑm dare alapam moderatam ad reprehendendū alapam christi ꝓ omnibus verbis suis ociosis vel etiam prauis/ et medosior otare dicemo. Jesu qui ab ane ministro cedi alapa voluisti: da mihi (queso) gratiā qua que me a malande nunq̄ cessare faciat/ et ab ocioso sermone compescat. [Et milit te. sum annas ligatum] quasi reum et morte dignū & tam coram eo cōdemnatum [ad caiphā pontificem] quia rpi examinatio principaliter pertinebat ad ipm [et cōuenerunt oēs sacerdotes] .s. pncipes sacerdotum [et scribe] .s. legis periti [et seniores] .s. iudicēs ordinarii ad examinandum christum et iudicandum/et ad tractā dū

D Documēta ex alapizatione christi.

Cōformatio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de ipsius cõdẽnatione et morte. Cum autem presentarur concilio maligna
tium aduersus eum / illi quasi leo ca
pta preda exultarũ. Bene poteo cogi
tare q̃ male eũ receperit / & quõ sine
honore forte in terra et vilitet coram
ipsis sedere fecerunt. [Petrus aũt]
Petri timẽt' cha ritas. et hic [vsq; in atrium .i. vsq;quo g
nient ad atrium [principis sacerdo
tum sequebatur eum]ex deuotione &
amore ejus [a longe]propter timo
rem. Quez charitas trahebat: timor
retrahebat. verum sm Bedam i hoc
maxima nobis est admiratione ve
nerandus : q̃ dominum non reliquit
etiam euz timuerit. [Et ingressus in
tro]sez in ipsum atrium deductus q
sstiarium similiter vt supra [sedebat
cum ministris ad ignẽ / qua frigus
erat]sicut solet esse in martio post
Beda. mediam noctem [vt fur.ẽm] negoc
[videret]et quid pontifex de dño in
dicaret. [Princeps aũt sacerdo
tum et omne concilium]quia verum
[testimonium] inuenire nõ poterũt
[falsum querebant] procurando et
subornando [et non inuenerunt] vñ
eum tanq̃ more digniũ coram pri
cato accusare possent [licet multi fal
si testes]ad id procurauũ [accessis
sent / quoꝝm testimonia non erant
Ro.xxvi. Seneca ep xxxix. Dañ.xiii. conuincentia]ex hoc defecerunt scru
tantes scrutinia: mentira est cui imẽ
dax sibi vt regina aduersus ioseph / &
sacerdotes aduersus susanna : quia
ignis sine materia deficit. vbi Augꝰ.
Augeñ. Falsa enim testimonia tunc locũ ha
bent quando cum colore aliquo pro
feruntur: sed nec colore inuenebantur
qui posset contra iesum adiuuare mẽ
dacia. quod maximam laudem exhi
bet iesu: qui sic omnia irreprehensibi
liter dixit et fecit vt nullam veritatis
similitudinem inuenirent in eo repre
hensionis mali multi erant. hec Augẽ
nen. Sed de omnium testimoniis to
lum duorum testimonium exprimit :
de quibus subiungitur [Nouissime
autem]ez post multorum falsa testi
monia [duo falsi testes dixerũt. Nos
audiuimus eum dicentem . Possum
destruere templum dei hoc manufa
ctum et post triduum aliud non ma
nufactum edificare.] Ex hoc autem
conabantur probare q̃ ipse diuinam
potentiam quasi deus sibi vsurparet.
sed falsi testes erant: quia et sensum
et verba ꝑpi mutabant. [Ad q̃ ꝑps
nihil respondit]quia mentiebantur
aperte [non enim dixerat hoc de tẽ
pio salomonis: sed proprii corporis.]
Unde Pierony. Falluũ testis est q̃ E Piero. Falluũ testis.
non eodem sensu vtera intelligit que
dicuntur : dño enim dixerat de templo
corporis sui. sed in verbis calũnian
tur / et paucis addictis vel minanto ipſi
iudicum calũniam faciunt . Saluator
dixerat [soluite hoc templum]ille eõ
murant et aiunt [possum destruere
templum dei.] Uos (inquit) soluite /
nõ ego: q̃ illicitũ est vt ipse nobis ma
nus inferamus. deinde illi interfe
[et post triduum edificabo illud] vt
proprie de templo iudaico dixisse vi
deatur: dño autem vt ostenderet ami
male et spirituo templum dixerat [&
ego in triduo suscitabo illud.] aliud
est suscitare : aliud est edificare. hec
Piero. Dicenio autem dño soluite hũ
dicit precipiendo sed predicendo eis
quid essent facturi / predicens mortẽ
suam in qua corpus eius quod erat
templum deitatis soluendum est. Unde
sensus est [soluite] .i. soluetis corpo
meum per mortem quam mihi infe
retis [et in tribus diebus excitabo il
lud.] Exaltare enim est a somno mor
tis resuscitare . quod proprie competit
templo spirituali scz suo corpori : sed
reedificare proprie competit templo
materiali. Non minus tamen nitro
sum erat templum manu factũ in
tribus diebus reedificare q̃ euẽ
post mortẽ die tertia resuscitare. Je
posset dici falsi testes ex falsa inte
tione : quia intendebant mortem in
nocentis procurare. ¶ Ex hoc articu
lo scz de delatione falsi testimonii il
luminur tria documenta. Primus est
q̃ nos falsum testimoniũ animo om
nem falsitatem et mendacium fuga
me detestemur : quia mendacium q̃ fal
laciosa ꝓps mortẽ est addictus. et nos
quotienscunq; falsum testimoniuz c
mendacium contra proximum pro
fertimus: christum ejuz in nobis est
mortis addicimus. vnde si detestabi
le sit istud crimẽ ostendit Isidoꝰ. di
cens. Testis falsidicus tribus perso
nis est obnoxius. Primum deo quez
periurando continet: consequenter in
dici quem mentiendo fallit: postre
mum innocentẽ quem falso testimo
nio ledit. Secundum est q̃ nos defen
mus criminationes si nobis inferã
tur amore dei patienter sustinere : si
Documẽta de falso testimonio.
F Isidoꝰ. Tres fal sidici tribus obno xius.

cut christus ꝓ nobis ad omnes fal
sas criminationes simpliciter tacuit.
quia sm Augustinũ. Aperta mendã
cia non sunt responsione digna. Ter
tium est vt nos fallacias studeamus
cõtium cum deo passimus declinare.
ad hoc enim dño falsos testes susti
nuit vt nos ab eis eriperet: sicut ernã
mortem sustinuit vt nos a morte libe
raret. Ad conformandum se illi arti
culo gratias homo referat ꝓpo q̃ fal
sos testes cõtra se admisit vt nos ve
races faciret: et sic oret. Jesus quia in
deus falsio testimonio accusari vo
luit: tu nos michi nemini falsas calum
nias inferre / et illatas ꝓ tuo hono
re patienter sufferre . Uidens autem
[caiphas princeps sacerdotum] q̃
Jesus tacebat: et testimonia contra
eum producta ad eius condemnatio
nem non sufficiebant: perturbatus q
non inueniebat locum calũnie et vñ
posset iesum iuste cõdẽnare: fiebꝰ tra
cõmotus / et vesania mentis agita
tus [surgens]ex impatientia [i me
dium] de solio sacerdotali [ait illi:
Nihil respondes ad ea que isti ad
uersus te testificantur:] motus corpo
ris insaniam mentis demonstrat: cũ
temperãtia et gravitas in verbo ope
re et gestu iudicem et prelatum de
cerat. Sm Bedam. Ad responsum ꝓ
uocat: vt ex occasione sermonis locũ
accusandi inueniat. [Jesus aũt ta
cebat et nihil respondit.] Primo vt
ostenderet suam iustitiam: quia et il
li indigni erant / et ea que contra ipz
dicebantur erant falsa et responsiõe
indigna. Secõs iuxta misericordiam:
ne illi amplius peccarent si in mali
tia perdurarent. Tertio suam sapiẽ
tiam: quia sciebatur deus q̃ quicquid
responderet traxisset in calũniam :
et responsio ex cuiuscunq; nullo audiẽ
te fuisset inutilis . Quarto suam pa
tientiam: vt ex templum daret cõtẽne
re calũniantium voces et potius fo
titer sistere. q̃ sine vllo profectu defen
dere. Dine colligimus pocio et cauti
nem et detractoribus vel quibuslibet
non esse respondendum cum nulla
securitas sit vel vtilitas / sed potius incõ
modi. Quanto aũt magis te
sus ad indignos responsione eius ta
cebat : tanto magis pontifex furens
eum ad respondendum pronocabat /
vt ex verbis eius occasionem calum
niandi capearet. [Tunc enim prin
ceps sacerdotum rursus interrogãs
dixit ei . Adiuro te per deum vium vt
dicas nobis si tu es xpus filius] sez
naturalis [dei bñdicti.] Qui ad euz
capiendum quasi latronem miserat :
nunc de furto et vsurpatione deitatis
examinat. Non tamen veritatem rei
desiderat : sed magis calũniam pa
rat. [Jesus autem] ad hoc respõdit
propter reuerentiam diuini nominis
inuocati : et [dixit illi. Tu dixisti : ẽ
ego sum.] Ueritatem eis respondit :
vt inexcusabiles essent : et ne nomen
dei spernere videret . Et adiecit dñs
iesus [Uerumtamẽ dico vobis. Amo
do videbitis]oculis corporeis [filiũ
hominis] sez me quem modo cõtẽ
nitis et ignominiose tractatis: in die
iudicii [sedentem]vt iudicem [a dex
tris virtutis].i. magestatis [dei] pa
tris .i. in equalitate et plenissima po
testate patris: hoc est sm Pieroñ. in Pierony.
vita regnantem sempiterna et virtu
te diuina / et venturum]sez ad iudi
cium sm formã humanam [in nubi
bus celi] sicut ascendit [vbi videbit
eum omnis oculus et qui eum pupu
gerunt.] Quasi dicat. vos me vt pu
rum hominem cõtemitis / et quasi im
pium cõdemnatis : sed tamen ꝓpter
hoc me exaltatum sup oẽs celos & in
dicem videbitis. [Tunc princeps sa
cerdotum] qui furore erat in furore
magis insaniens [scidit vestimenta
sua]in rabie. quia sm Bedam. Que Beda.
de solio sacerdotali furor: et cum sit ar/
eundem rabies ad scindẽdas vestes
prouocat. Et in hoc facto caiphas p
phetauit q̃uis ipse nesciuerit. Bis enĩ
nesciens prophetauit: semel verbo q̃
dixit. Expedit vt vnus homo moria
tur ꝓ populo. Alteru vice facto / vt
pz in hoc loco : quia sm Piero. per
hoc ostendit indecos sacerdotale glo
riam perdidisse. dum enĩ vestem sibi
dilacerat : ipm quo regebatur velamẽ
rum legis abiecit. vnde et Beda. Al
tiori autem mysterio factum est in
passione dñi pontifex iudeoꝝ vestimẽ
ta sua scinderet. hoc est ephod: cũ su
mea dñi nec ab ipsius qui eum crucifi
rere militibus scindi potuerit. Figu
rabatur enim q̃ sacerdotium iudeo
rum ꝓ sceleribus pontificũ esset scin
dendũ / et a statu sue integritatis sol
uendum et auferendũ: cum solidi eas
ecclesie seu fidei (que vestis dei solet
appellari) nũq̃ valeat scindi vel dis
E Piero. Falluũ testis.
F Isidoꝰ. Tres fal sidici tribus obno xius.
G Prophe tauit bis caiphas. Pierony. Scissio vestimẽti. Beda.

rumpi. Hoc est iam oculis cernere, quia videmus iudeos sacerdotij gloriam perdidisse: et sedem a cerimoniis vacuam esse. Ecclesia vero et fidem eius (quia supra petrā fundata est) in sua soliditate permanere. hec Beda. Hos quippe erat iudeis scindere vestimenta in signum doloris et detestationis criminis: cum aliquid blasphemie et quasi contra deum audiebāt: sicut paulus et barnabas sciderunt vestes cum eis nimis diuino se honori videbant. Hoc autem tā enormē peccatū princeps sacerdotum imponebat christo/dicens exclamando [Blasphemauit] sez attribuendo sibi quod dei est. blasphemia ēst est attribuere creature quod scimus dei est: vel deo qđ soli° creature est. [Quousque tribulabimus animas nostras] q.d. pro nichilo laboramus querendo reos [hec nunc] id est in aperto et cōtā omnibus [audistis blasphemiam.] O miser et princeps nequā. non dixit xp̄s blasphemā: sed veritatē. cuipse blasphemias/qui quod dei est deo non attribuis: sed filium dei putam creaturam credis: et ideo blasphemia tua tecum est in perditionē. Sicut ergo xp̄s in morte discrimine ad culpha ductus veritatem non deseruit: cōstanter se dei filium cum omni modestia cōfessus fuit. sic verus ipsius seruus propter nullū reportate periculū debet veritatē deserere sed vsq; in mortem constanter perseverare. ¶ Et hoc articulo impositionis blasphemie sumitur documentū: nullū q nos debem° esse ab omni blasphemia puri et immunes ram quoad nos q quoad alios. Quoad nos quidem vt nihil cōmittamus vel dicamus quo nomen dei blasphemetur. Quod fit multiplicter. vt fine quis ex̄sse maledicat deo vel sancti: sine q̄ blasphemet baptismum vel alia ecclesie sacramenta. Blasphemat etiam verbū dei q̄ ipm cōtemnit spiritū sanctū blasphemat qui sacris canonibus derogat. Ypocrite igitur licet non totam a blasphemia sed etiam ab omni peccato puriss° fuerit: blasphemiam tamē sibi imponi permittit/ vt nos puros a blasphemia custodiamus. Quoad alios etiā vt nos alios blasphemiā non inferamus: tra q̄ per os nostrū nunq̄ verbum blasphemie vel maledicti exeat contra aliquem etiam maledicto dignum: sicut iste caiphas eo ipso blasphemus fuit quo blasphemia creatori imposuit. et potuisset xp̄s respondere non ego sed tu blasphemas: sed no tuit ofīe per os suum exire aliqđ blasphemie verbum nobis in exemplū.

Scindēdi vestimenti mos.

¶ Documētū vitāde blasphemie.

Blasphemia multiplex fit.

Blasphemia nec creature inferēda.

De quo etiam plectiam doctrina habemus in epīa iude. vbi dicit q̄ michael archangelus cum altercaret cum diabolo de moysi corpore/nō est ausus iudiciū blasphemie inferre diabolo: sed dixit. imperet tibi dominus. Super quo verbo dicit Piero. Si michael nō fuit ausus diabolo errē maledictione dignissimo iudicium inferre blasphemie: quanto magis nos ab omni maledicto puri esse debemus? Verebatur diabolus maledictū: sed per os angeli blasphemia errē non debuit. hec Piero. Si igit diabol° ex voluntate malus/in subiectam a tamē bonus ab angelo non blasphematur: quia aliquid proferret adiectius bonā naturam que dei est creaturam quāto magis ab hominibus blasphemia est cauenda in quācūq̄ creaturam/ maxime in creatorem? Ad cōfusionē dum se isti articulo per contrariū benedicat homo deo dicens illū. Sit nomen ei benedictum: et hoc nunc et vsq; in seculum. vel aliquid huiusmodi. Jesu qui blasphemie crimē passus nibi imponi voluisti/ custodi me vnq̄ per me nomen tuum verbo vel facto blasphemetur: nec p os meū blasphemia vel maledictum proferatur. Cum autem princeps sacerdotum dixisset [ecce nunc audistis blasphemiā] adiecit. [Quid vobis] nunc fm legem de hoc [videtis:] Tunc illi ōs cōdēnauerunt eum [et respondentes dixerunt. Reus est mortis.] cum ratiōnem veritatem dixisset eis. Ipi ex accusatoribus: ipsi discutientes ipsi sententiam proferentes. Fm Beda. Sēntentia sua se condēnant: qui eū mortis adiudicant quem et ozias et eporis sui testimonio deum esse cognōscere possunt. Et quidem in hoc vere respōdisset suppositā veritatē facti: omnis enim qui blasphemat nomen dei fm legem reus est mortis quia debet lapidari. sed quia factum super quo fundabatur questio fuit falsum/ ideo responsio fuit falsa se prophana et iniqua. ¶ Et hoc articulo condemnat noster christi ad mortem habemus ratiōnis documenta. Primum est

Iudas.

Petrus.

Confessor.

Condemnat ad mortem.

Beda.

Documēta duo.

ueamus ne vnq̄ illa vox iudeorum. Reus est mortis. que christi auribus innocentibus insonuit/ nostris mentalibus auribus insonet: et in nobis locum veraciter habeat. nam de quocūq̄ euidente in moreli peccato verum est dicere: reus est mortis. Secundum est vt liquādo nos propter xp̄m a persecutoribus condemnemur ad mortem/ non perturbemur: sed potius gaudeamus respicientes ad mercedem. Ad conformandum se isti articulo recogitet homo qualiter ipse se pro propter demerita sua reum mortis se fecerit/ sed dei misericordia sit hactenus conseruatus pro sua emēdatione. vel alias prout deus inspirauerit. Jesu qui prophanam impietatis vocem scilicet reum te esse mortis mi nime timuisti: custodi me ne in oculis tuis eterne mortis reus inueniar.

Primum documētum.

Secundum documētum.

Pierony.

Pierony.

Raba.

Gregorius.

Tunc qui circumstabant omnes fere insimul irruerunt super dominum te sum [et illudebant ei. Alii spuebant in vultum eius] benignissimum/ tāq̄ in hominem vilem et pessimum et morte dignū scilicet cōfessum se esse deo equalem: vt cōplerentur q̄s dictū est. Faciem meam non auerti a confusione spuentium. Propterium enim iudeorum erat in contēptum ac vituperium et despectum spuere in faciē eius quem adsciebant. Et tam horribiliter et incessanter in faces hominum spuebant vt quandoq̄ eos suffocarent. Quid turpius/ quid despectius/ quid ignominiosius et vituperiosius ¶ in faciem expuere: et maxime in illam faciem speciosissimam in quam desiderant angeli prospicere? ¶ Hec emulatio infelicium iudeorum: qui non erubuerunt turpissimis spuitis suis maculare et deturpare faciem nram amabilez. Et nō tantum simplicibus salme spuitis: sed vestimentis etiam et creationibus suis sordidissimis. vnde Mat. non dicit spuerunt: sed [expuerunt] quasi exercrando spuerit. Marcus autem dicit [cōspuerunt] quia non tantum vnus sz plures simul spuerunt. Et sic illa facies benedicta facta est ita abominabilis quasi esset lepposa ex spuris et verberibus que vt subditur [in faciē eius cum palmis dederunt.] hoc est contra illos qui adulterinis colorib° mutant suas nitunt facies. ¶ Et hoc articulo conspuitionis in faciem sue

Documēta duo.

Chrysost.

Oppobria xp̄i.

Cōformus

Universidad de Deusto Biblioteca

stum tam horribiliter spurtis in facie
derur panum: et regratiemur illis ꝙ ma
gna gloria nostra. Recogiter etiam
quotiens ipse faciem illam speciosis
simam in consciencia sua polluit. Itē
quotiens indigne communicando ipsu
ti fuit contractu rpm sordidauerit. Je
su qui immundis iudeorum spurtis pul
cherrimam faciem tuā maculari vo
luisti: da mihi tue imaginis faciē in
me nunq̄ meis sordidis actibus aut
cogitationibus inquinari. [Illi vela
bant faciem eius] quod velamē ma
net vsq; hodie super corda eorum qui
ab eis faciem suam abscondit. O in
sana cecitas et ceca insania infeliciū
iudeorum qui illam desiderabilem fa
ciem quam aduenturam patres eor
et prophete cum longo suspirio desi
derauerant / ipsi infelices cum dese
rem habuerunt tam ignominiose ve
lauerunt. Velauerunt inq̄ (vt ait Be
da.) non vt ipse illorum scelera nō vi
deret: sed vt a semetipsis faciem et gra
tiam cognitionis eius absconderet.
Ostenderunt per hoc etiā nescienter
ꝙ in facie rpi nullus infidelis et
auersus a deo inueri pōt quia est ab
eis velata. Et similis ratio est de fal
sis rpianis. Sed sicut dicit Aplūs. Cū
quis conuersus fuerit ad dūm tūc au
feretur velamē. ℭ Et hoc articulove
lationis faciei habentur plura docu
menta. Primū ꝙ nos summe caueā
mus ne velamē ante rpi faciem pona
mus. Sed heu multi rpiani velamē
ante rpi faciem ponunt: quales sunt
qui in fornice peccant quasi de eos
non videat: quales etiam sunt q̄ sub
velamine cuiuscunq̄ libertatis libere
peccant. Item velamen ante rpi fa
ciem ponunt qui imaginem dei in se
velumine culpe et ignorantie obtegūt
et obscurant. dicit enim Hiero. ꝙ ideo
rpūs pro nobis velari voluit: vt vela
mine faciei sue velamen culpe et igno
rantie a cordibus nostris auferret.
Insuper faciem rpi velant qui a se
ipsis graviam cognitionis eius abscō
dunt. Item oculos dū omnia vidē
tes velunt qui malum pro bono dant
vel vendunt. Item hic est documen
tum ꝙ et nos debemus interdum fa
cies nostras velare ne oculi nostri vi
deant vanitates: vel saltem oculos ha
bere desiderio in terram et sic faciem
quasi habere velatā ne capiatur l exte
riorum aspectu et concupiscentia.

Velatio faciei.

Beda.

li. cor. iii.

Documēta plura.

Velamē pōere ante faciem rpi.

Hiero.

Oculos velare.

Ad conformandum se huic articulo recogiter homo quomodo omnia mu da et aperta sunt oculis dei: vt ex hoc retrahatur a peccando. Item memo retur quomodo ipse luminosam fa ciem imaginis dei in se obtexit et ob scurauit peccatis. Jesu qui faciē mā gnificentissimam velari voluisti: illustra (queso) faciem tuam super me imāi ginum seruum tuū: et imaginem tuā in me non sinas obscurari: velamen quoq; culpe et ignorātie a corde meo dignetis auferre. [Illi colaphis eū cecaderunt]. Lin collo percusserunt. Solent in collo percutientes percipe citibiles persone. Unde in hoc ꝙ in dei chriſtum colaphizabant / non tā attenditur lesio percussionis q̄ ma xima contumelia despectionis. ℭ Ex hoc articulo colaphizationis tale ha benitur documentum: ꝙ eatenus nos et nos aliquando chriſtum colaphi zemus. Sm Bedam omnes falsi chri stiani ipsum colaphizant qui ore cō fitentur chriſtum / factis autem ne gāt. Colaphus datur a ferro. Illi er go colaphizant dominum chriſtum qui ei blandiuntur et ore eum confi tentur: sed ferro qui debent eum fer qui per bonam vitam / colaphizant eum malis operibus chriſto contra dicendo. Item sm Aug. Colaphis chriſtum cedunt: qui et honores pre ferunt. Item a tergo chriſtum cedā phis verberant: qui primum post ter gum suum infamat. Item est docu mentum ꝙ sicut chriſtus pro nobis est colaphizatus: sic ⁊ nos colaphi zationes suas spirituales quas pie rūq; nobis inflictas / non solum pati ter sed ⁊ prudenter portemus. sicut fecit Jhūs qui dicebat. Dat̄ est mi hi stimulus carnis mee angelus sa thane qui me colaphizet. Ad confor mandum se huic articulo / poterit homo sibipsi dare colaphum in me mortam colaphorū chriſti: et sic exa re. Jesu qui a iudeis colaphizari vo luisti: da mihi sic te ore cōfiteri vt cō trariis operibus nullatenus colaphi zem. [Illi palmas in faciem ei dede runt] et faciem eius percusserunt. et autem palma sm Papiam manꝰ ex tensa vel explicata: sicut pugnus di manus completa. Manibus ergo ex tensis et palmis cum in faciem per cusserunt: ex qua percussione plus af fligitur hō q̄ de percussione in collo.

Confor matio.

Colaphi zatio.

Documē tum.

Beda.

Colaphi zantes.

Augusti.

Documē tum.

ii. cor. xii.

Confor matio.

Percus sio in fa cie.

In facie enim sunt oēs sensus: et sunt ibi mēbra tenera facile lesibilia. Unde de verisimile est ꝙ ex tali passione flu eret sanguis p nares et os: licet hoc ab euangelistis nō exprimatur. O q̄ horrendū sceleris impietatisq; indicio rū: q facie eam formosam tam crude liter verberib⁹ affecerunt. Sm Hiero. Voluit alapis expalmari: vt nos ei i laudē nostris manibus .s. operib⁹ et labiis applauderemus. ℭ Ex hoc ar ticulo percussionis in facie habentur plura documenta. Primū est ꝙ nos exemplo rpi obscamus patienter sus tinere si q̄s in faciē nos cedat: sicut Jhūs quidam in hoc commendat. Quod non solū accipiendum est ad literā sicut in proposito rpūs ad literā cesus fuit in faciē / Iz etiam mystice: quia sicut dicit glo. ibidem. In faciē cēditur in cui⁹ os iniuria irrogatur. Jam et isto modo rpūs in faciē cesus fuit pro quāto multas iniurias et im properia et in facie obiecerunt. Si car ergo dñi nostri ab olibus talib⁹ increpationibus / blasphemijs / per cussionibus / et spuris faciē nūq̄ auer terunt imo voluntarie ad ea illa faciem suam etiā ꝙ nobis obtulit: sic et nos casu ingruente sustinere iuni tia pro rpo nō recusemus. Secundū documentū est: vt caueam⁹ ne ꝙ nos dentes palmas in faciem chriſti. qt sm Aug. illi palmas in faciem chri sti dant qui fidia cecati eū in carne non venisse affirmant / tāq̄ presentiā eius exterminantes et repellentes. Item in faciē rpi illi sacerdotes pal mas dant qui polluti manibus cor pus rpi tangunt et cōtrectant. Item faciem chriſti alapis contundit qui proximū in presentia sua confundit. Ad conformandum se huic articulo recogiter homo quotiens ipse imagi nem dei in se offenderit: et paratꝰ sit sm preparationem animi ꝙ chriſto libenter velle in faciem cedi: nō solū verbaliter sed etiam realiter casu ep postremo. Itē recogitet facer deos quo tiens manus suas pollutas in faciez chriſti intexerit corpus sanz indigne tractando. Jesu qui iudeorum mani bus faciem tuam speciosissimam ce di voluisti: da mihi imaginis tue fa ciem in me semp illibatam illesam mas conseruare / ne quando inquinatarum mearum sceleratis manibus meis violetur. [Et ministri alapis eum ce debant] hoc est. in maxillas eū per cutiebant. de quo poteris meditari si cut dictum est supra de alapizatione coram anna pontifice facta. Percu tientes autem eum in capite interro gabant eum di. [Prophetiza nobis chriſte quis est qui te percussit:] Sz in quanam pte capitis percusserunt eum tunc quando hec dicebant: hoc euangeliste diuersimode loquuntur. Unde potest dici ꝙ cum velassent fa ciem eius quilibet eox percussit eum vbi voluit: aliq̄ in collo / aliq̄ in faciē / aliq̄ in maxillas: et sic percutientes in terrogauerūt eū dicētes. [Prophetiza nobis chriſte quis est qui te per cussit:] Et hoc derisorie dicebāt qua si in cōtemptum eius qui se prophe ram a populo haberi vēlebat: ꝙ quem populus magnum prophetam repu tabat. per hoc enim designabāt ꝙ fal sus ꝓpheta esset et ꝙ ignoraret quis eum percussisset. vnde Theo. dicit ꝙ dominus ꝓphetarum vt pseudo pro phera deluditur. Et quoniam ipsi eū illis verbis irridebant / et quasi ludi brium de eo faciebant: idcirco eis ni hil respōdebat. vt enim dicit Hiero. Stultum erat verberantibus respon dere et prophetare cedentem: cum pa lam percutientis insania videretur. ℭ Et hoc articulo iudibriose experti onis prophetandi habentur quatuor documenta. Primum est ꝙ non illu damus rpo / putantes mala nra non videri ab eo. Jam sm Bedam. Quic quid repetebat actibus eam exercent dum suas cogitationes et opera tene brarum ab eo videri non putāt: quasi illudentes dicūt / quis est qui te per cussit: Secūdum est ꝙ consideremꝰ nosmetipsos si vnq̄ manu prauti ope rio rpm percusserimꝰ: qd si nescimꝰ erpetamus pia fide a rpo qd iudei ir risorie ab eo exegerunt / vt ꝓphetizet nobis docēdo nos cognoscere culpas nostras. Tertium est ꝙ nos cauere debemus ne a chriſto ꝓphetiam vel miraculum tētative exp̄etamus. vn de Augusti. O quantis me cum fugge stionum machinationibus agit in mundus et signū aliquod petam. Sed obsecro te domine vt quēadmodum a me longe est ista confessio: ita sit semper longe atq; longius ipsa cogi tatio. Quantum est ꝙ indignis non sunt efficiendum dominū dei. Unde dona dei licet chriſtus esset verus propheta / ꝓfūdēda

Velamē ante rpi faciem ponūt.

Hiero.

Documēta quatuor.

Beda.

Augusti.

indignis tatio.

Confortatio.

noluit tamen prophetizare irrisoribus suis. Sic & doctores pio tempore & loco debent verbum dei subtrahere auditoribus indignis. Ad confortandum se hunc articulo recogitet homo quātam irrisionem & insultationem dominus noster Ihesus hoc facto est passus: et quomodo iudei iudicium quasi puerorum fecerunt de eo / et oret et dicendo.

Jesu qui iudibriis iudeorum percussus in corpore prophetizare exactus fuisti: prophetiza nunc mihi obsecro christe vt cognoscam quis et qualis ego miser sum: qui totiens manum primi operis proh dolor te percussi. Insuper pones etiam meditari & alii manu reuersa dulcissimum et mitissimum eius percutiebāt: alii pugnis eum cedebant: alii sanctissimam barbam eius euellebant: alii per suos venerabiles capillos ipsum trahebant/et viliter inter pedes conculcabant/ac sine reuerentia & pietate aliqua dominum angelorum male tractabant. Et nihilominus alia multa blasphemātes dicebāt in eum & faciebant. Cum enim crudelissimi et sine misericordia essent/omnia mala et vituperia que poterant et faciebant: alii ex sua mala voluntate ad hoc mori: alii vt placerent maioribus qui erāt immanissimi. Quid ergo tu faceres si hec videres? nunquid non te prosterneres super ipsum dñm dicendo. Nolite tam nolite facere tantum malum domino meo. ecce me: facite mihi. ecce percutite me: et domino meo tantas iniurias irrogare nolite. Et tunc ampliareris sicrto genib⁹ nonnullis & magistrum tuum: et sic susciperes libenter super te percussiones ad mēdum ipsum. Quod ita mente facere recogites: et eorum sicut si presens esses te factorum estimes. Conspice igitur singula quomodo illi maledicti domini verant falsos testes procurant: ipsum examinat: et veritatem scz se finū dei esse confessum quasi blasphemum condēnant: et quomodo opprobrijs verabis in omnibus patienter se habet. et comparete sibi quia pro te omnia sustinet: ingeteq; lachrymas fundens speciosissimam faciem eius quam illi impudenter suis illiminut spuris/tu reuereter nullo tamen lachrymis. Quis enim audiens vel mente pertractans quomodo fuit facta opprobrium hominum ipse dñs et gloria angelorum / et abiectio plebis filius dei patris: poterit se continere a lachrymis? vnde Anfel. Concilio ma

Anfel.

lignantium aduersum te pontificum persecutatus es: et veritatem proui os potuit cōfessus quasi de blasphemia adiudicatus es morti. Amantissime dñe iesu quanta illic indigna a prophana gente perpassus es. Ubinam magnum honorabilem in quem desiderant angeli prospicere/qui omnes celos adimplet letitia/quem deprecantur omnes diuites plebis: pulsum labijs et spuris inquinauerunt: sacrilegis manibus ceciderunt: velo operuerunt in derisionem: et te dñm vniuerse creature tanq; seruum contēptibilem colaphizauerūt. Sed vt ait Beda. ipse Beda.

dispensante q̄ patiuntur omnia pro nobis fiunt: vt (sicut petrus hortatur) christo in carne passo nos eadem cogitatione armemur/atq; ad tolerandā pro nomine eius irrisionum opprobria preparemur. Iudei q̄ christum deseruerunt / olim in phylisteis hostibus sanssonis prefiguati fuerūt. Sāsson enim quadam vice voluit arte se ligari fegit: quē phylistei capientes excecauerūt/et ei illudentes in derisionem ipsum habuerunt. Sic christus spōte a iudeis ligari/velari/illudiri luit & deridi. Quadam autem vice dum sansson placuit: tunc se de inimicis horribiliter vindicauit. sic in fine seculorum de inimicis christi erit: cū ipse in maiestate & potestate ad iudicium venerit. Conspice igitur iesum pie cunctis merito honorandum indigne & viliter tractarier eum imitari do disce humiliari/gratiaq; hanc spernere/et laudem humanā fugitiuo contemnere. Cum ergo homo fortissimus reputat te vilem in oculis suis: tu vilem te reputa in oculis dei. nec murmures vel indigneris si coā hominibus vilis reputaris: sed magis in oculis dei/qui omnia nouit occulta) cōfundaris. Et caue ne malorum exēplo corruptus dum potius erhonorare videaris q̄ imitari. qui enim tunc erhonorato est blasphemia tu deorum & infidelium/etiam nūc erhonorabit velamio opprobrij falsorum christianorum nomine tenus fidelium: prout supra in articulis illuminatorum est tactum. Cogita etiam qualiter dolebant petrus & Joannes hec percipientes vel forte videtes. Et quas

Figura illusionis Christi.

Zach. xvi.

Contemptus.

liter [petrus] iam torpēs frigore inst dilectatio [fedet calefaciens se] ferreus: cui calor charitatis & ver ignis extinguebatur interius [et negat terdum iuram.] timore perterritus. Nec mirum si accedit ad eum tētatio qui se elongat a christo. Primo quidem in atrio ab ancilla ostiaria compellatur & negat. vnde Greg. Unius ancille voce pulsus cum mortem timuit vitā negauit. Sed cur ab ancilla hus prodiatur petrus q̄ a viris? Una ratio est ad confutationem presumptionis: quia a muliere non a viro/ab ancilla non a libera primo victus est. Secunda ratio est vt ostendatur ois sexus & conditio in dñi peccasse necem: et redimi per eius passionem. Deinde post negationem timens petrus inter iudeos dū stare [exiit foras ante atrium et gallus cantauit. Exēplo autem animaduerte eū alia ancillula: dum foris esset [dixit ministris] qui se calefaciebāt [et hic cū iesu erat.] sed postq̄ redijt quod dictum fuerat vnus de circūstantibus sibi Lucam/sed plures de eis sm Joānem ei idem dixerunt [et negat eum iuramento.] Ecce argumēntum q̄ ex vno peccato homo ruit in aliud gravius. vnde Raba. Moza in peccato dat incrementum scelerum. et Greg. Peccatum q̄s penitentia non diluit/mox suo pondere ad aliud trahit. Et timens petrus/iterum foras exiuit. [Et iuxta literalio facto quasi hora vnā reuersus iterum [sm Matth. et Marcum [a multis] et sm alios [ab vno qui cognatus malchi erat compellatur et negat cum iuramēto & detestatione. et statim gallus [secūdo [cantauit.] Potest esse q̄ multi simulmā tes ibi stantes petro hoc dixerūt: vel vnus eorum pro alijs & quasi in persona oim expressius & acrius dixit ei. Et sic fenel negauit ante primū gallicantum: bis ante secm. Non enim solum negat christum qui dicit eum non esse christum: sed etiam qui cum fit negat se et⁹ discipulum vel membrū; vel q̄ negat se esse christianum. dñs enim non ait petro / discipulum meum te negabis: sed me negabis. Negauit ergo petrus sm: cū se negauit eius discipulum. Et isto medio se etiā negauit christianum. vbi Augu. Ecce medici completa est conditio: egroti commicta est presumptio.

Negatio nū locus

Anathematizatio.

Contēptus.

O. Cōuersio dñi ad petrum.

Leo pa.

Augu.

Non ēst factum est q̄ iste dixerat/aliam meam p̄o te ponam: sed factū est quod ille predixerat/ter me negabis. Et grauatur in petro culpa: et exaggerantur crimen sm̄ peccatum negationum. Quia primo simpliciter negauit. secōo negationi piurium addidit. 3cio tertio adiecit piurio detestationē [et cepit anathematizare] i. maledicere sibi ipsi & maledictionis se obligare si cognouisset iesum. Anathematizatio est fūr iurationem que est per execrationem & cū imprecatione maledictionis/scz q̄si aliqs imprecatur sibi ipsi malum pene & obligat se maledicto si ita sit sicut imponitur ei/vel nisi illud q̄d dicit sit ver. Quidam dicūt tota trina negationem fuerant in atrio anne: et que dicta sunt inde post missum iesum ad caiphan recapitulando dicta. Alii vo dicunt in atrio caiphe totam factam. et sm hoc Joānes anticipauit primā. Sed communior opinio est q̄ trina negatio incepit in atrio anne/et completa est in atrio caiphe. Et hoc videtur patere et tertiū Joānis: qui cum non faciat mentionem de caipha sed solum de anna ponit primo vnam negationem: deinde ea que annas interrogauit de christo: et tandem prosequitur alias duas negationes que facte fuerunt postea in atrio caiphe. Et potuit esse q̄ ioannes esset notus virtus pōtifici: et similiter introduxit petrum in domum virtutis: prout supra patuerit vbi annas iesum ad caiphan misit. Cogita etiam quomodo dominus benignus magister eōuersus a tutitia ad miam respexit dñus⁹ petrū dilectū discipulū in tertia vice respectu misericordie & gratie: quia mia prouocat ad penitētiam & est necessaria ad eam. Conuersio quidē ista & respectus fuit interior et spūalis/et non exterior & corporalis: qz dñs erat in auditorio/& supra⁹ cum principibus: petrus autem foris in atrio/et inferius cum ministris: et vix⁹ alijs videre nō poterat oculis corporalibus. vñ Leo papa. Dñs aūt iesus q̄ intra pontificale cōcilium corpore tenebat/trepidantē discipulū foris posito sibi lo dñno intuitu vidit: paucitasq; animum mox vt respexit erexit: et in fletum penitudinis cōuertit. vbi sm Augu. Diuina pertrespectio nihil aliud fuit nisi tradito in mēte et⁹ quoriens

lam dñm negasset: et q hoc dño ei ꝑdixisset: atq; ira misericorditer dño eũ respiciente penituerit et fleuerit. sicut sepius dicere / dñe respice me: ne erres me: ne respice peccata mea. Recordatio petri. Chryso. Beda.

Recordatio fuit initium penitẽtie eius. quia dñs Chryso. Nihil ita curat delictum vt memoria dñi cõtinua. vñ et Beda. Respiciẽte dño / petrus ad cor reuertit: suo maculam negationis penitentie lachrymis tergit: non solũ cũ egitur penitẽtia / uerũ etiã vt agatur dei mia necessaria est. vñ Psal. Usquequo exaltabitur inimicus me⁹ super me respice et exaudi me dñe de⁹ me⁹. Illumina oculos meos ne vnquam obdormiam in morte. Ambro. Respice et admitte me dñe de⁹ me⁹. hec Beda. [Petrus aũt cognoscẽs q dño eum audierat et respexerat: hoc respectu cõmotus et ad amaras lachrymas prouocatus [statim exiuit foras] de medio malorum inter quos cũ negauerat [et] fugiens in caueam seu foueã que modo galli canno appellatur [flevit amare]. Ex cordis amaritudine et fletu cõtritionis qui amarus est. Fletus petri. Flet⁹ autem deuotionis est suauissim⁹ intuitum vt pro cibo reputet. Fm illo psal. Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte. In ipso aũt loco vbi post negationem fleuit et penitentiam fecit: in memoriam amari fletus et penitẽtie et ꝑdificata est ecclesia sancti petri: qui locus est inter mõrem sion et ciuitatem hierusalem. Exinde huc ꝑgit. Fledi cõsuetudo. trahit in consuetudinem vt singulis noctib⁹ surgẽs a primo gallorum cantu vsq; ad horam matutinam staret in oratione flens pro ista negatione: ita q facies eius videbatur adusta ex fluxu lachrymar: et semper in fletu suo faciem lachrymis rigabat. Chryso. quo crebro fluẽtes lachrymas tergebat: qt quãdocũq; gallum cantantem audiebat et confessionem negationis sue recolebat / amarissime flebat rã pro peccato negationis q pro dulcedine amoris dñi. vnde fm Chryso. Flebat non propter penam sed q dilectũ negauerat: cui nouiter sinpliciter molestus erat. Aret de nunc vbi petrus negauit: et fugiendũ locum qui occasionem peccandi inducit. vñ Ambros. Ubi ꝑ fm negauit petrus: non in mõte non i speluncis: non in silua domo. sed in pretorio iudeox: in domo principis sacerdotum. Ambro. Negãdi locus.

Ibi negat vbi iesus tingat⁹ est: vbi negatus non est. vñ et Hieroñ. In atrio Hieronym.

cum ministris calefacit se ad ignem. Atrium sacerdotis circuitus est sacerdotalis / ministri demonia sunt / iquib⁹ desiderium carnale: cũ quib⁹ qui manet fiere peccata non potest. hec Piero. Nunc notã q malum est cõuersari in curiis magnatum. Curie magnatum. Petrus cũ semel curiã intrauit: et ibi animi pigorem perdidit et ꝑm negauit. quid si diu ibi mansisset? vnde non ibi sed foris penituit. Sic stella a magis in curia herodis disparuit: quibus inde egressis reapparuit. Exiuit itaq; petrus de atrio principis vt liberum locum fiendi haberet: qt inter impios penitentiam agere nõ valebat: et cum veller flere [egressus est foras] quia palam flere non audebat: ne scilz ab alijs videretur et a lachrymis deterrẽdẽretur. In quo et nos instruimur vt volentes insistere lachrymis fletui locũ querimus. vñ Beda. Quã nocuna sane alloquia perdidit. Beda. petrus inter iudeos vel hostem se negasse / quem inter discipulos dei filiũ confessus erat. Sed nec in atrio eiusdẽ rectius poterat agere penitẽtiam: egreditur foras vt ab impiorum concilio secretus possit de negationis sordes liberis fletib⁹ abluat. hec Beda. Sic hodie multi [atria magnorum introduci ꝑm multis operib⁹ negãdi] et vix aut nũq̃ dñi tibi sunt penitentes in magnatũ domib⁹ non est cõmune penitentie locus. et ideo qui vult peccata vitare et mala que fecit emendare / debet egredi de mala societate. vñ Bernar. Periculosum est valde si quis velit inter turbas seculi penitẽtiam agere: vbi nimiꝛ alij venenatis persuasionibus fallunt iustas et ꝑfectas operibus ad peccandum allicũt: alij iurationib⁹ in vanam gloriam trahũt: alij detractionibus in impatientiam deijciũt. hec Bern. Imitare ergo petrum / qui voluntate vbo vel facto peccauit negatis ꝑm pro te passum. Cognoscit petrus rectum sui: nouit et penitet: egreditur foras relinquit cõsilium malignantium: locum petit secretum lachrymis et gemitu: animi cumulet amare: ter tam ter ꝑfecta confessio q sacrificium deo est ꝑfectus cõtritus / q cor cõtritum et humiliatum deus non spernit. Tu quoq; rememorans passionẽ dilectissimi magistri et ruinarum sotias cum petro egredere vt teip̃m deflcas amarissime siquidẽ te

Curie magnatum.

Fletus amarus.

Bern. Periculosum locus.

Petrus imitãdus in pnia.

respiciat q petrum lachrymãtem respexit. hic est penitẽtie modus. Peccauit: quiescat: doleat: lachrymas reciat de se cũ petro flere amarecat si vis merces vita. desine lachrymis culpã tuã. Remitte quoq; amaricationis scz contritionis pro te et cõpassionis ad ꝑm inebriatus absorbuit: et pietas cũ petro spiritu fortitudinis. Quia vo dicit Iamb. De petro non inuenio qđ lege, firmamenio q fleuit. et lachrymas legerat: actionem non lego. Uidetur et hoc q rata fuit et cõtrito q sufficiebat pro ei⁹ satisfactione. vñ Leo papa. Felices o aple lachryme tue: quibus ad diluendã culpã negationis virtute sacri habuere baptismatis. Inde est argumẽtum q contrito pot esse tanta q tollat oem penã. Nota oẽm penitẽtie petri. Primo gallus cantat. deinde dñs petrũ respexit, tertio petrus flere cepit: et hic egressus foras amare fleuit. Sic hodie fit. nam fm Brego. nunc nobis gallus cantat q̃ predicator: quibus corda nostra ad cõpũctionem excitat. Sz cantus galli nõ sufficit nisi dñs oculo pietatis respiciat: oportet vt miser i tenebris ꝑmaneat q̃diu cũ lux mũdi non illuminat. Tũc aũt tertio fm Greg. incipim⁹ flere qñ ignimur iuper scientiã cõscientie: et nec foras eximus cũ errꝛ qb⁹ tenebamur egredimur. vñ et Beda. Petrus qui media nocte negauit ad galli cantũ penituit: et qb⁹ tenebris obliuionis erramus / sperate lucis rememoratione corrigit. Duc opinor gallum aliquẽ doctorem intelligẽdum: q nos tacẽtes excitat / et somnolentos increpat dicẽs. Euigilate iusti et nolite peccare. hec Beda. Cogita nunc qualiter petrus pro dño suo et pro peccato suo plangebat: et quo recogitabat bona que sibi dño fecerat: et omaliter ipse eũ negauerat. Dñs quidẽ intuitu suo spũali prouocauit petrũ ad lachrymas: nec mirum. Deus est dñs velut flamma ignis: petri vero vt glacies erant. et ideo intuitu suo resoluerũt illos sicut ignis glaciẽ resoluere solet: nec poterat in negationis tenebris ꝑmanere q̃diu lux mũdi respexit. O beati oculi tui dñe iesu: q̃ ita calefacitis cor frigidum et accendũt in amorem tuum: et illuminãt vt videat homo creatorem et erroꝛ suũ. O q̃ cito gelicidium petrus liquefa-

Ansel. Motsly. Zinelle. Prouer. xviii. Documẽta plura. Brego. Casus petri. Chryso. in psal.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Leo papa. Presumptio vitanda.

Leo papa. Ob hoc petrus hesitare permissus est vt in ipso ecclesie principe conderet remedium penitentie/et nemo auderet de sua virtute confidere quando murabilitatis periculum nec tue tuus potuisset euadere. vnde Chrysost.

Chrysost. Ois euangeliste scripserūt nos erudire volētes ignum malū fit non occultum cōcedere/sed in ipso cōdere. vnde etiā Ambr. Nec aūt ideo scripta sunt: vt sciamus neminem se iactare debere. Nam si petrus lapsus est qz dixit/Et si alii scandalizati fuerint i te/ego nunq scandalizabor. qs alius iure de se presumat? Denīq et quid dixerat/Ego dixi in abundātia mea non movebor in eternū. cū sibi taceantiam obtinuisse/phitetur dicēs. Ambr. Si fatiem tuā a meret facies sum cōturbatus. Tertium est q in principio obstādum est peric: qz vnum semper trahit ad se aliud grauius. Sicut in opposito prio fuit nuda negatio: scdo negationi accessit periurium: tertio periurio accessit maledictio. Vel sicut dicit Hiero. Prima ancilla titubatio: scda consensio: tertia vero actus est. Hec ē trina negatio quā ablatū p fletus verbi xpi recordatio. Quartū est q si nos quos ex fragilitate peccem? nullo modo in peccato perseverem?. qz sm Glo. Persecuerare in peccō dat incrementa sceleris: qz spernit minima cadit in maiora. et sm Grego. Peccatū qs penitētia nō delut mor ad aliud trahit. Ecce eū beatum petrum ad primā negationem impulit vna tantū ancilla: ad secundā duo. s. ancilla ⁊ vir: ad tertiā plures. O autem tum est q mill⁹ peccator? desperare quātūcūq ocrā sint grauia/ed qz p petra tuos fiere exēplo beati petri qui culpā negationis ablutit lachrymis penitentie. In hoc est remedium nobis penitētie ostenditur/⁊ in maximis excessibus venīā sperare cōcedimur: cū petrus post tantū pecc̄ facinus sit tanitor celi ac ibus norma ⁊ regula penitendi. Certum est q nos caueam⁹ ne vnq̄ xpm negem⁹. Christum nunq negat qui o in oi mortali pctō: qz consentiendo diabolo abnegam⁹ christū ⁊ recedimus ab eo. In conformādo se huic articulo cogitet hō q̄ pte ipsum de? respiciat: ⁊ tue in star bti petri rememoretur pctā sua breuiter et summarie: ex eis tum potest lachrymis saltē cordis deficat.

Ambro.

T Principio obstāduz.

Hierony.

Grego.

xpm negare.

cōforma tio.

Jesu qui a dē petro apostolor⁹ merprincipe ter negari re permisisti: qz cum misericorditer respiciens recitū tuū amare fiere fecisti: respice (qso) verbo vel factis te numq negare et peccata mea digne defiere. Tadem fatigati principes malcos ⁊ ministri iniquitatis ⁊ ceteri audet recēserunt omnes ad dolmendū: ⁊ mittēres do minū tesum in quēdam carcerem in subrue solarū cui⁹ adhuc videri potest vestigium/ligauerunt eū sibi ad quēdam colūnam lapidēā: cuius pa ibidem mutata fuit ⁊ adhuc vt dicit apparet. Dimiserūt nihilominus cū eo aliquos armatos ad custodiam: qui custodiamq eū vexauerunt p totam noctem residuam quasi non sufficeret dies ad cōpiendum malitia sua: derisionibus⁹ ⁊ maledictionibus vacantes conuicijs dantur ei dicentes. Putabas esse prudentior principib⁹ et melior⁹ pharisēis? Nunc tua stulticia apparet: modo stas vt consentiens morte crudelissima ciro moriet. Ingruere igitur qualiter illi audaces et pessimi cōiciāt eidem ⁊ insultāt: et modo vnus modo alius verbis et forte etiā factis cōtra eum insurgit. Tanta est dicūt ⁊ faciūt ei irrenere ter himōi mercenarii ⁊ vilissimi quāta possunt. vñ Anselm. Nor insomnis dño tota duc̄batur nulla pcessus requies iesu pr̄sto batur: nisi rorum impia plebs iniurijs aurora lapis ⁊ colaphis innocens macter. Interuenūc vsq̄ dū i opprobrijs verecundū in tormētis vero patiente ⁊ vultū sem per ad terram habente ⁊ silentē ad ola tāq̄ vere esset de pcehēlius in culpa: mira cordis contritione cōpatere creatori. hec Anselm. Et sic stat dño ligatus ⁊ saturatus opprobrijs vsq̄ mane affli ct⁹ nimis frigore ⁊ labore: qz hyems erat ⁊ noctes longe. Tu ergo dño ad ceo ad ip̄m. O dñe ad quos man⁹ ve nistiquanta est patientia tua: ve ista est bona tenebrar⁹. Et tame demonstrime obsculaberis man⁹ ⁊ pedes eius venerabiles/⁊ vincula illa durissima: et sedebis ibi ad pedes illi⁹ dolens ⁊ lugens ⁊ dices. O dñe iesu saltem re quiescat caput tuū super humerum meū: quo te liberare non possum. Et tu recōmendabis te ei ⁊ omnes

amicos tuos: ⁊ totū abscq dubio cōcedet tibi quicq̄d rogaueris ⁊ petieris ab eo. Et dices ei. O dñe quid dicam in craſtinū dignissime matri tuae? Et sic ad pedes beatissimes aliquantulum dormitabis ⁊ quiescēs: ita tamen dormire poteris in tali statu dominum tuum videns. ¶ Oratio.

O Omine Jesu xpe qui hora matutina cordā anima a ministro alapā suscepisti: ⁊ te ligatum ad caiphā duci permisisti: ⁊ tota nocte multa opprobria ⁊ incommoda ⁊ insultur⁹ibue (quesō) mihi pcōis vt sic multa pati gaudeā pio xpo tui nois/ et gaudiū perfrui merear eternū. Illius quoq; tue pietatis oculis quib⁹ nunc petrum respexisti me miserum frequēter respiciās qui te toties pcatis⁹ cogitationib⁹/locutionib⁹/operibus/negligentijsq; negaui: vt valeā defectus meos cognoscere ⁊ inde penitentiae veniam ⁊ gratiam mereat apud te inuenire. Amen.

¶ De prima. Cap. lxi.

Hora prima cordē dolorosū ⁊ merito me diraberis qualiter [mane qñ dies est fact⁹] tēpestiue [conuenerūt] apud caiphā [principes sacerdotū] .i. pontifices qui precellebāt reuerentia dignitatis [ac seniores populi] q̄ precellebant reuerētia etatis [et scribe] qui precellebant reuerētia doctrine legalis [ad concilium adūersus iesum: vt traderent eū morti] et cecerunt dūm tium dulcem iesum nimis afflictum sanatus opprobrijs vsq; mane affli ct⁹ nimis frigore ⁊ labore: qz hyems erat ⁊ noctes longe. Tu ergo dño ad ceo ad ip̄m. O dñe ad quos man⁹ ve nistiquanta est patientia tua: ve ista est bona tenebrar⁹. Et tame demonstrime obsculaberis man⁹ ⁊ pedes eius venerabiles/⁊ vincula illa durissima: et sedebis ibi ad pedes illi⁹ dolens ⁊ lugens ⁊ dices. O dñe iesu saltem requiescat caput tuū super humerum meū: quo te liberare non possum. Et tu recōmendabis te ei ⁊ omnes amicos tuos: ⁊ totū abscq dubio cōcedet tibi quicq̄d rogaueris ⁊ petieris ab eo. Et dices ei. O dñe quid dicam in craſtinū dignissime matri tuae? Et sic ad pedes beatissimes aliquantulum dormitabis ⁊ quiescēs: ita tamen dormire poteris in tali statu dominum tuum videns. ¶ Oratio.

O Omine Jesu xpe qui hora matutina cordā anima a ministro alapā suscepisti: ⁊ te ligatum ad caiphā duci permisisti: ⁊ tota nocte multa opprobria ⁊ incommoda ⁊ insultur⁹ibue (quesō) mihi pcōis vt sic multa pati gaudeā pio xpo tui nois/ et gaudiū perfrui merear eternū. Illius quoq; tue pietatis oculis quib⁹ nunc petrum respexisti me miserum frequēter respiciās qui te toties pcatis⁹ cogitationib⁹/locutionib⁹/operibus/negligentijsq; negaui: vt valeā defectus meos cognoscere ⁊ inde penitentiae veniam ⁊ gratiam mereat apud te inuenire. Amen.

¶ De prima. Cap. lxi.

Hora prima cordē dolorosū ⁊ merito me diraberis qualiter [mane qñ dies est fact⁹] tēpestiue [conuenerūt] apud caiphā [principes sacerdotū] .i. pontifices qui precellebāt reuerentia dignitatis [ac seniores populi] q̄ precellebant reuerētia etatis [et scribe] qui precellebant reuerētia doctrine legalis [ad concilium adūersus iesum: vt traderent eū morti] et cecerunt dūm tium dulcem iesum nimis afflictum sanatus opprobrijs vsq; mane affli ct⁹ nimis frigore ⁊ labore: qz hyems erat ⁊ noctes longe. Tu ergo dño ad ceo ad ip̄m. O dñe ad quos man⁹ ve nistiquanta est patientia tua: ve ista est bona tenebrar⁹. Et tame demonstrime obsculaberis man⁹ ⁊ pedes eius venerabiles/⁊ vincula illa durissima: et sedebis ibi ad pedes illi⁹ dolens ⁊ lugens ⁊ dices. O dñe iesu saltem requiescat caput tuū super humerum meū: quo te liberare non possum. Et tu recōmendabis te ei ⁊ omnes amicos tuos: ⁊ totū abscq dubio cōcedet tibi quicq̄d rogaueris ⁊ petieris ab eo. Et dices ei. O dñe quid dicam in craſtinū dignissime matri tuae? Et sic ad pedes beatissimes aliquantulum dormitabis ⁊ quiescēs: ita tamen dormire poteris in tali statu dominum tuum videns. ¶ Oratio.

O Omine Jesu xpe qui hora matutina cordā anima a ministro alapā suscepisti: ⁊ te ligatum ad caiphā duci permisisti: ⁊ tota nocte multa opprobria ⁊ incommoda ⁊ insultur⁹ibue (quesō) mihi pcōis vt sic multa pati gaudeā pio xpo tui nois/ et gaudiū perfrui merear eternū. Illius quoq; tue pietatis oculis quib⁹ nunc petrum respexisti me miserum frequēter respiciās qui te toties pcatis⁹ cogitationib⁹/locutionib⁹/operibus/negligentijsq; negaui: vt valeā defectus meos cognoscere ⁊ inde penitentiae veniam ⁊ gratiam mereat apud te inuenire. Amen.

¶ De prima. Cap. lxi.

Hora prima cordē dolorosū ⁊ merito me diraberis qualiter [mane qñ dies est fact⁹] tēpestiue [conuenerūt] apud caiphā [principes sacerdotū] .i. pontifices qui precellebāt reuerentia dignitatis [ac seniores populi] q̄ precellebant reuerētia etatis [et scribe] qui precellebant reuerētia doctrine legalis [ad concilium adūersus iesum: vt traderent eū morti] et cecerunt dūm tium dulcem iesum nimis afflictum sanatus opprobrijs vsq; mane affli ct⁹ nimis frigore ⁊ labore: qz hyems erat ⁊ noctes longe. Tu ergo dño ad ceo ad ip̄m. O dñe ad quos man⁹ ve nistiquanta est patientia tua: ve ista est bona tenebrar⁹. Et tame demonstrime obsculaberis man⁹ ⁊ pedes eius venerabiles/⁊ vincula illa durissima: et sedebis ibi ad pedes illi⁹ dolens ⁊ lugens ⁊ dices. O dñe iesu saltem requiescat caput tuū super humerum meū: quo te liberare non possum. Et tu recōmendabis te ei ⁊ omnes

videbitis me filium hominis sedentem a dextris virtutis dei. [Tunc dixerunt omnes. Tu ergo es filius dei] Iez naturalis [Qui ait. Vos dicitis quia ego sum]. q. d. Ego nec dico nec negasse vos dicitis quia nō creditis. Sua ergo sententia condemnantur. vbi Beda. Ita responsionem sua temperanter et verum dicat/z sermo eius calumnie non pateat. Walunt enim se Christum filium dei probare & dicere: vt condemnanda causa tolleretur his qui quod obiciunt hoc ipsi fatentur. Quam tamen responsionem ipsi blasphemiam reputantes [obtulerunt. Quid adhuc desideramus testimonium?] Iez ad probandum q se christum dicat et dei filium. Nec duo grauius ponderabant: Iez q se christū z dei filium dicebat. eo q vnū videbatur esse contra deum: reliquū contra romanum imperium. [Ipsi enim audiuimus de ore eius.] O insensatie! cecauit vos malitia vestra. Audditis ex ore eius vel reuerētiam qua erat colendus: et non blasphemiam qua esset crucifigendus. Er go vt ait Beda. Sua se sententia condēnant: qui eum mori tradunt/quē ex ore et operis testimonio deum esse cognoscunt. Et post multa que cōtra eum fecerunt (vt estimo) sicut in nocte fecerant [adduxerūt eum vinctum] a domo caiphe pontificis ad domum pilati presidis romane potestatis/ad quem pertinebat iudiciū in causa sanguinis: vt scilicet pilato totum imponeretur et ipsi immunes reputarentur. Duxerunt (inquam) eum vinctum/manib⁹ post tergum ligatis z cum multis conuiciis ac cōtumeliis: et (vt dicitur) catena in collo eius posita: que postea est tendebatur in hierusalem peregrinis p̄o deotione magna/qui et ipsi submittebāt in ea colla sua. Cogita nunc cum quanto opprobrio ducitur per medias ciuitatis hierusalem: conuiciantibus principibus sacerdotum z phariseis atq; dicentibus. Veni nobiscum latro et deceptor populi/nunc tua malefficia finem habebunt in breui. Per penda prodigus impietas/que tantis iniurijs saciari non potuit: quin potius ferali rabie fremens impio tuditi ranā rabido cani animam iusti de glutiendam exposuit. [Tunc videns iudas q̄ iesus damnatus esset] cōsilio sacerdotum et seniorum. i. damnationi et morti adiudicatus. Cōtinuo enim erat iudeorum vt quem reum mortis iudicassent vinctum fidi traderent: vt dum preses virum teneret morti addictum interligerent [penitentia ductus] intra causa tamē: quia sine spe venie erat [retulit precium Iez triginta argenteos [principibus sacerdotum esse] mortibus peperit] a quibus male aceperat: quasi in sua potestate esset persecutorum sententiam mutare: aut quasi eodem precio quo christum domino vendidit posset eum redimere. Multi enim possunt alteri malia persuadere: que tamen penitēta ducti post non poterunt dissuadere vel in bonum conuertere. Si ergo iudas restituit pecuniā male acquisitam: quomodo vsurarius tenet vsuram/et limoniacus prebendam/vel qui aliena? Credebile est q̄ data sententia contra christum illi q̄ principales fuerunt in morte christi redierunt ad templum/nec venit iudas [penitentia ductus] i. angustia quadam et tristitia tactus: que tamen non valuit quia non propter amorem dei sed propter enormitatem rei tristis fuit [et retulit argenteos dicens. Peccauī tradēs sanguinem iustum.] Non valuit iude ista confessio: quia deerat spes venie et salutis. vbi Chrysosto. Vide veritatem vndiq; fulgentem: prodītor de suppto dat testimonium/deorum qui condēnauerunt oppilat ora. [Ille vero illi] dentes eius] dixerunt. quid ad nos? Iez de peccato tuo qui non sumus rei in hoc facto. [Tu videris] et sentites te peccasse. Iz nihil ad nos pertinet: et nobis de hoc non est cure. Prefectio hoc audax est atq; cecus. Cernisse se iustū sanguinem audiunt: et tamen extra reatū se esse credunt/et in vendente sceleris constituunt. vnde scien Chrysosto. Accusatio sacerdotū est: qui non egerunt penitentiam etiam iuda penitente. [Et] videns iudas q̄ cum damnarent: impius in desperationem [proiecit argenteos in templo] vnde recepti erant [recessit et abiēs laqueo se] ex desperatione [suspendit.] ex quo patet q̄ penitentia sua nihil sibi valuit. Walunt se q̄dam narios perdere: denarios templo/se ipsum diabolo tradidit et laqueo. Tu

habemus duo exempla. Primum est q̄ auaritia non est aliud q̄ quidam laqueus diaboli per quem suspendit auaros. Secundum est q̄ crudelitas iudicis aut principis est occasio desperationis peccatoris. Judas enim remittit pecuniam penitentia ductus/et peccatum summ est confessus: sed quia principes eum responderunt sibi dicētes [quid ad nos? tu videris] desperatus abiens laqueo se suspendit. Sic frequenter circa peccatorē accidit. Judas laqueo se suspendit in terre medietate/indignus hominū et angelorum consortio. Judigne colligi inter angelos qui in celis sunt: indignus etiam colligi inter homines qui in terra socius fuerat demonum/quibus deputatus est ac ibi carcerem vsq; ad iudicium. ¶ Sunt autem tres rationes quare tali morte decuit proditorem interire. Prima vt eleuatus in aere socium se ostenderet demonum in hoc aere caliginoso habitantium. Secunda quia pacificēdo locutus fuerat/in gutture punitur vt arterie que vocē proditionis emiserant punirentur. q̄ per que peccauit quis per hec et torquentur. Tertia vt celo z terre exosus ostenderetur: quia nec solum proditionis culpam emendare nequiuit/sed etiam homicidii propriī sceleris addidit. Virtutis autem iudeorū: quos nec confessio peccati nec restitutio precii nec operatio propriī suspendii emollunt: quia nec penitenti nec proficienti nec suspendenti iude credidērunt. Cum iuda quippe seipsos suspendunt: qui veniam petere et sanctificationem intendere nolunt. [Et crepuit medius] effusis visceribus: rupto enim laqueo putatur cecidisse et crepuisse. et in hoc quodammodo delatum est ori quo osculatus domi num fuerat/ne per os damnata anima exiret: non enim tam viliter in quinari debuit quod tam gloriosum os. s. christi contigerat. Dignum est erat vt viscera que proditionem concepērāt rupta cadērēt: q̄ guttur quo vox proditionis erierat laqueo arctaretur. Sepe enim modus pene exprimit modum culpe. Ue iude: quia ad penitentiam misericordie per spem venie non rediit/sed propriī sceleris immanitate perterrit⁹ desperauit. Et ideo dicit Hierony. q̄ magis iudas offendit deum quando se suspendit q̄ in hoc q̄ eum prodidit. [Dixerunt] Laqueus diaboli per quem suspendit auaros. Secundum est q̄ crudelitas iudicis aut principis est occasio desperationis peccatoris. Judas enim remittit pecuniam penitentia ducto/et peccatum summ est confessus: sed quia principes eum responderunt sibi dicētes [quid ad nos? tu videris] desperatus abiens laqueo se suspendit. Sic frequenter circa peccatorē accidit. Judas laqueo se suspendit in terre medietate/indignus hominū et angelorum consortio. Judigne colligi inter angelos qui in celis sunt: indignus etiam colligi inter homines qui in terra socius fuerat demonum/quibus deputatus est ac ibi carcerem vsq; ad iudicium. ¶ Sunt autem tres rationes quare tali morte decuit proditorem interire. Prima vt eleuatus in aere socium se ostenderet demonum in hoc aere caliginoso habitantium. Secunda quia pacificēdo locutus fuerat/in gutture punitur vt arterie que vocē proditionis emiserant punirentur. q̄ per que peccauit quis per hec et torquentur. Tertia vt celo z terre exosus ostenderetur: quia nec solum proditionis culpam emendare nequiuit/sed etiam homicidii propriī sceleris addidit. Virtutis autem iudeorū: quos nec confessio peccati nec restitutio precii nec operatio propriī suspendii emollunt: quia nec penitenti nec proficienti nec suspendenti iude credidērunt. Cum iuda quippe seipsos suspendunt: qui veniam petere et sanctificationem intendere nolunt. [Et crepuit medius] effusis visceribus: rupto enim laqueo putatur cecidisse et crepuisse. et in hoc quodammodo delatum est ori quo osculatus domini fuerat/ne per os damnata anima exiret: non enim tam viliter in quinari debuit quod tam gloriosum os. s. christi contigerat. Dignum est erat vt viscera que proditionem concepērāt rupta cadērēt: q̄ guttur quo vox proditionis erierat laqueo arctaretur. Sepe enim modus pene exprimit modum culpe. Ue iude: quia ad penitentiam misericordie per spem venie non rediit/sed propriī sceleris immanitate perterrit⁹ desperauit. Et ideo dicit Hierony. q̄ magis iudas offendit deum quando se suspendit q̄ in hoc q̄ eum prodidit. [Dixerunt] sacerdotes [quia non licet] ipsos argenteos [mittere] in corbanam]. Iam Gazophylacium vide eos tulerant [quia precium sanguinis et mortis erat] quod ibi mittere nolluerunt: cauctes. Nā sacros iconas deos pecunia cruenta polluere. sc̄m Hierony. Uere cuius in quinario et camelum glutietes. Si enim iudeo pecuniam quia precium sanguinis est in corbanam hoc est i gazophylacii et inter dona dei non mittunt: cur ipsum sanguinem fundit? vnde ⁊ Augusti. Quales illa innocentie fiducia fuit: pecuniam sanguinis nō mittere in arcam/et ipsum sanguinē mittere in conscientiam? [Et consilio] inter se [habito emerūt ex eis agrū] cruscidam [figuli in sepulturā] mortuorum. s. [peregrinorum] qui non habebāt sepulturam propriam [qui dicitur est acheldemach. i. ager sanguinis] in detestationem proditoris iude et memoriam passionis ⁊ sui christi: quia enim precii mortis fuerat/in vsum mortuorum hoc peregrinorum eos tradiderunt. Quod fecerūt non in misericordiam sed in saluatorio in animam. fundendo pietatem et intendendo iniquitatem: vt longe lateq; diffamaretur empcio. et p̄ter hoc addita est impositio nominis et vocatus est [ager sanguinis]. i. empturo precio sanguinis: vt esset frequēs rememoratio facti in detestationem nominis christi. A parte mōtis hoc in vallem iosaphat descendendo contra nazaret iuxta siloe contra austrum ad tractum iuxta vallem est ager acheldemach vbi est sepultura peregrinorum: vbi fuit monasterium seu ecclesia omnium sanctorum. In hoc q̄ de precio sanguis emerūt ager in sepulturam peregrinorū mystice datur intelligi q̄ christus per suum sanguinē nobis peregrinis emit hereditatem perpetuam ⁊ gaudium paradisi. vnde glo. Magnum sacramentum latet in facto iniquitatis. Figulus est deus: in cuius manu est et eodem turo facere aliud vas in honorem aliud in contumeliam. Ager cuius est seculum: quod vniuersum precio sanguinis eius emittur: vt et commorientes sepeliantur peregrini. non vtiq; ita ei: sed alieni/qui in precio sanguinis

Beda.

Beda.

Iudaei adducerio ad pilatum.

Consilium dat iudas.

Iudas restituit pecuniam.

Chrysost.

Chrysost.

Postea se iudas suspendit et crepuit.

Chrysost.

Corbane mandatum est cor dictis iudeis.

Hierony.

Augusti.

Mystice.

Emendi acheldemach et intendendo iniquitatem mach ratio.

Hieront.

eius sepulti eternam requiem sortẽ
tur. vnde t Hieron. Hos ergo qui
peregrini eramus a lege t ppetio/
prauis iudeorum studiis in salutẽ sul
cepimus:et in precio sanguinis chri
sti requieuimus. vnde etiam Augu.

Augusti.

Peregrinos (inq̃) dñe domo t pa
tria et toto orbe cruces terrabantur/
requies christi sanguine prouidetur.
Istos autem peregrinos dicimus el
le deuotissimos christianos:qui rẽũ
ciantes seculo t nihil possidentes in
mundo in xpi sanguine requieuerũt.
hec Augu. Cum autem p omnes pla
teas hierusalem diceretur q dominꝰ
festus caperet esset/t quomodo iudei
eum crucifigere vellent: perspiens
hos rumores terribiles dolorosa ma
ter eius que tamen cum primo caperetur hoc in spiritu (vt dicitur) cognouerat:ducta est cum inestimabili la
mento t fletu et planctu a sororibus
suis et aliis quasi mortua. Et venit
ad videndum filium suum dilectum /
pium ac incessanter per ciuitatẽ hie
rusalem t dicẽs. Heu me vbi est nũc
amantissimus filius meus? Vbi es
dulcissime fili? Vbi te inueniã? Quare te cepit charissime? Quare te mihi
abstulerunt benignissime? Hec t his
similia poterat dicere: multo magis
mouentia mentes audientium etiam
infidelium ad deuotionem t cõpassionẽ. Ultimo q omnes qui viderunt
eam dicerent. O q̃ male est isti bone
mulieri. Si videritis patrem dolorem?
Et cum ipa ac sororeo eius t alii qui
secum venerant viderent eum sic li
gatum/afflictum/cõspurcatum/ab omnibus despectum/a discipulis derelictum ac omni solatio et auxilio destitutum/non loquentem/non se excusantem/sic vituperabiliter/sic enormiter a tanta multitudine armatorum cruentum ductu ad sistendum
tribunali iudicis iniqui et condemnandum eum mortis/quanto sunt dolore et amaritudine repleti/non posset dici vel sermone explicari. Credo
q̃ quasi mortui in terram prosternebantur coram eo. Dominus etiam videns matrem t alios in tanto dolore/valde dolebat t ipse: vltium effligebat ex compassione quam ad
suos maxime ad matrem habebat:
sciebat enim q̃ pro ipso vsq̃ ad exinitionem anime a corpore dolebat. Et
sic domino vbiq̃ t semper dolor multiplicabatur nõ modicum: dolorem
enim matris t suor reputabat finis illo ergo mutuo colpecti valde magnus dolor fuit vtrinq̃. Sequuntur
vero a longe: qt non possunt appropinquare. Cõsidera t videre est ibi
compassiua. Cogita si poteꝰ tantum
amaritudinem si piam habes aiam:
quia longum est cogitare anime pa
bendi deuotionem. Sicut ergo dulcissima mater filio suo sic ãgustiato vi
so valde doluit ac ei ex intimo compassa fuit t amarissime flenerat: mi
ter dñs mortis: alius compassiuo erã
multum doluisset fidelis amicus
suo amico q̃ proximo mala patiẽ cõ
pati t condolere dz. [Et adducerũt
eum] vinctum t eum pilato presidi
tradiderunt [in pretorium] quod erat in po
mo pilati locus quidem vbi iudica
bat/t pretoris seu iudicis sedẽs locũ
tenebat. Unde Beda. Pretorium est
dicitur sedes pretoris: pretores aut
dicuntur prefecti siue preceptores ce
q̃ eis precepta donãt. Tradiderunt eum potestati romanorũ et eo mã
gistratui se ostenderent ab eius inter
fectione. in quo non eorũ innocentia
Is magis demõstrauit iniuria. [Et]
ipsi qui ducebant eum [ne intrarent
in pretorium ne contaminarentur] intrando domum gentilis [sed
manducarent pascha] i. azymos pa
nes/quos non licebat comedere nisi
personis mũdis. dies erã agere cepe
rant azymorũ: quibus diebus contaminatio illis erat i alienigene intrare habitaculũ. Timebãt cõtaminari
ex ingressu domus hominis gentilis:
et non timuerũt inquinari ex precu
ratione mortis christi innocentis. ex
quo pz superstitio eor vana sicut in
multis aliis. vnde Aug. O impia ce
citas. Habitaculo vel centemina
reretur alienoret non contaminaren
tur scelere proprio. Alienigene iudei
eis precelo contaminari timebant:
et fraudi innocentis sanguinẽ effun
dere non timebant. hec Aug. Isti ergo
sunt similes qui cõscientiam magnã
de minimis faciunt:et multo grauio
ra committunt. Cum ergo iesus esset
in pretorio [pilatus] iobsequium in
deuoti qui dominum eum ingredi non
audebãt oferens [crimen ad eos foras] de precio. Ipse ei erat quasi me

Beda. Pretorium

Pilatus.

Diuisio.

Contra vos

dius hinc inde discurrens [t ẽbat
quam accusationẽ aduersus eum in
iudicio afferrent] quẽ reum mortis
iudicabãt. Videbat eni eum in signũ
dãnationis ligatum et nõ tot ducium
ad dãnandum: videbo de causa ob eis
querebat volens modũ tenere roma
norũ a quibus missus erat/quib con
suetudo erat nullum condẽnare nisi
prius accusationẽ suam audirent: et
ille locũ defendendi haberet. [Et dixerũt ei. Si nõ esset hic malefactor]
quẽ deus in lege precipit nõ parti vi
dere [nõ tibi tradidissemus eũ] nos
qui sumus tante religionis et auctoritatis. Quasi dicerent. Nos sumus
tante veritatis t iustitie q nobis de
beret credi simplici verbo sine aliqua
disquisitione: nos enim sctũ diligen
ter examinauim? t eũ dignum mor
te inuenimus. ideo tam condẽnatũ
tradimus eũ tibi puniendũ: nec opz
aliam facere examinationẽ. Sic homines malitiosi coram iudicibus se
iustificant: vt innocenti magis nocere valeant. Miseri iudei dicunt deũ
esse malefactorem qui pertransiit be
nefaciendo t sanando eos oppressos
a diabolo. et faciunt sm illud quod de
eis per prophetã iam ipse predixerat. Retribuebant mihi mala pro bo
nis. [Et pilatus] quasi indignaꝰ ex
eorũ responsione [quia sciebat eos p
inuidia ipsum tradidisse: dixit eis.
Accipite eum vos t sm legem vram
iudicate eum. quasi diceret. Si sufficit vestra examinatio sufficiat vra
sententia: ego nequaq̃ talis iudex ef
ficiar. Per quam responsionem mo
tem ipso inferre inhibebat. qt roma
ni aliqua minora iudicanda iudeis
dimittebãt: z causam sanguinis t alte
ram iustitiã sibi retinebant. Ubi di
xerunt iudei. Nobis non [z interficere quẽq̃]. i. ppter potestatẽ ad altos
translatã. Tamen contra ipsos di
cebant: quia interficiebant quem in
iuste interficiendũ offerebant: t san
guinem innocentẽ fundebant quem
fundendũ alteri tradebãt. Argumentum cõtra sentientes vel procurantes
aut simulantes fraudẽ inferendam
primo cum possint obuiare malo: qt
tales similes sunt iudeis hec dicenti
bꝰ: t sub pretu iustitie vel cuiuscũq̃
cause sue nequitiã defendendꝰ. Unde
ti etiam mali clerici sic dicũt. [nobis
nõ [z interficere quẽq̃ intelligentes

Romano in cõmendo

Clerici iu

Iudeis

Iudeorũ contra se responsio

Contra vos

de morte corporali: qui tñ p modico
quam accusationẽ aduersus eum in
iudicio afferrent] quẽ reum mortis
iudicabãt. Videbat eni eum in signũ
dãnationis ligatum et nõ tot ducium
ad dãnandum: videbo de causa ob eis
querebat volens modũ tenere roma
norũ a quibus missus erat/quib con
suetudo erat nullum condẽnare nisi
prius accusationẽ suam audirent: et
ille locũ defendendi haberet. [Et dixerũt ei. Si nõ esset hic malefactor]
quẽ deus in lege precipit nõ parti vi
dere [nõ tibi tradidissemus eũ] nos
qui sumus tante religionis et auctoritatis. Quasi dicerent. Nos sumus
tante veritatis t iustitie q nobis de
beret credi simplici verbo sine aliqua
disquisitione: nos enim sctũ diligen
ter examinauim? t eũ dignum mor
te inuenimus. ideo tam condẽnatũ
tradimus eũ tibi puniendũ: nec opz
aliam facere examinationẽ. Sic homines malitiosi coram iudicibus se
iustificant: vt innocenti magis nocere valeant. Miseri iudei dicunt deũ
esse malefactorem qui pertransiit be
nefaciendo t sanando eos oppressos
a diabolo. et faciunt sm illud quod de
eis per prophetã iam ipse predixerat. Retribuebant mihi mala pro bo
nis. [Et pilatus] quasi indignaꝰ ex
eorũ responsione [quia sciebat eos p
inuidia ipsum tradidisse: dixit eis.
Accipite eum vos t sm legem vram
iudicate eum. quasi diceret. Si sufficit vestra examinatio sufficiat vra
sententia: ego nequaq̃ talis iudex ef
ficiar. Per quam responsionem mo
tem ipso inferre inhibebat. qt roma
ni aliqua minora iudicanda iudeis
dimittebãt: z causam sanguinis t alte
ram iustitiã sibi retinebant. Ubi di
xerunt iudei. Nobis non [z interficere quẽq̃]. i. ppter potestatẽ ad altos
translatã. Tamen contra ipsos di
cebant: quia interficiebant quem in
iuste interficiendũ offerebant: t san
guinem innocentẽ fundebant quem
fundendũ alteri tradebãt. Argumentum cõtra sentientes vel procurantes
aut simulantes fraudẽ inferendam
primo cum possint obuiare malo: qt
tales similes sunt iudeis hec dicenti
bꝰ: t sub pretu iustitie vel cuiuscũq̃
cause sue nequitiã defendendꝰ. Unde
ti etiam mali clerici sic dicũt. [nobis
nõ [z interficere quẽq̃ intelligentes

Pilatus gentilis

Christi reges iudeorum

Inuenimus causa interpretati. i. nõ venit soluere legẽ z adimplere: nec ex cogitas subuertit z cõuertit ꝺ̃s occult in veritatis.

tate. Nec prohibuit tributa cesari dari: sed dixit. Reddite que sunt cesaris cesari: et que sunt dei deo. et liber a tributo ne scandalizaret soluit tributum pro se et petro. Dicens quoq; se christum regem esse/verum dixit: licet regnum in hoc mundo habere nollet: quia cum ipsi vellent eum regem facere fugit et regnum respuit. Ignur vt ait Beda. Arguuntur impietatis iudei: q accusantes saluatorem et talis quidem nec aliquid veri simile quod eis obiceret possint inuenire. ¶ De prima igitur accusatione tanq; frivola et ad eum non spectante pilatus parum curabat: quia enim erat homo genitus nō curabat de obseruatione seu violatione mosaice legis. et secundam tanq; falsam et mendosam parum pendens nullam reputabat: quia forte per reuelationem audierat iesum dixisse aliquando. Reddite que sunt cesaris cesari: et q̄ sunt dei deo. Unde translit ad tertiam que magis tangebat eum et romanū imperium et videbatur contra imperatoris honorē/sez q̄ dicebat se esse xp̄m .i. unctum siue regem nam directe cōtra imperatorem erat q̄ aliquis se et se regem iudeorum diceret qui imperatori romano sub tributo in signum subiectionis seruiebat. Propter quod romanū nomē regium ab eis abiicere nitebat: vt eorum superbiam frangeret et rebellandi occasionem tolleret. [et intrans pilatus in pretorium] vt ibi xp̄m magis pacifice et et quisite examinaret extra tumultum et strepitū iudeorum qui non audebant intrare pretorium [interrogauit eum dicēs. Tu es rex iudeorum?]q.d. Est hoc verum quod tibi imponitur; sez q̄ velis tibi vsurpare regnū: vel q̄ sis rex iudeorum s̄m q̄ accusant te? Quereba vtrū esset rex de iure: quia de facto constabat ipsum regem non esse.

Et s̄m Theoph. hoc interrogauit pilatus/contēptum obiecti criminis et accusationem iudeorum subsannādo. q.d. Tu pauper humilis iudeus cui nulli⁹ adiutor: accusaris de regni ambitione: ad quod opus est multorum adiutorum et sumptuū. Et [respōdit iesus. A temetipso hoc dicis] hoc est q̄ tu ex tuis qui nunq̄ me vidisti talibus intendere[an alii tibi dixerunt de me] et tunc cognosce radicem dicti ex quo nullum signum talis accusationis in me vnq̄ vidisti. [Respōdit pilatus. Nūquid ego iudeus sum?] quasi diceret. non sum iudeus: q ideo de istis questionibus a meipso nō loquor: et per metipsum hec ire non ita leo. sed [gens tua et pontifices] q̄ te ab alio ingens deberēt defendere [tradiderunt te mihi] p̄o malefactore.

Tu ergo dic [Quid fecisti?] Interrogatus itaq; iesus de regno respondit pilato eū erudiens et ad altiora reducens [Regnum (inquit) meum nō est de hoc mundo]. i. s̄m Chrysō. Potestas mea et auctoritas mea qua sum rex non habet originem et principiū ex causis mundanis et hominū electione: sed altiūde sez a patre. q.d. Regnum non quidem talis qualem suspicaris: sed multo maior et clarior. Et pozale quippe regnum fuga: et nullū de hoc signum ostendi. vnde Chrysō. Nihil deniq; monstrauit tale. Neq; eni milites/neq; principes/neq; cōs/neq; multorum turgum/neq; aliud del tale habebat circa semetipsum? z hui⁹modi hanc et inopem vitam perferebat quodecim viles homines secum circūferens. hec Chrysō. Secundum diuinitatem omnia sunt subiecta xp̄o: tamen ejtium ad humanitatem in primo aduentu suo non venit ad dominandum temporaliter et regnandū/sed magis ad seruiendum et patiendum. Unde non negat se esse regē/sz magis concedit: quia s̄m veritatē ipe erat rex regum. Uerūtamen ad relidendum occasionem euadendi tenebat suam responsionem dicens q̄ nō querit huius mūdi temporalem dominationem: quia regnum suum non est de hoc mundo q̄nam ad temporalia ista querenda et habenda. Et ergo regnū eius neq; iudeis neq; romanis aduersum erat/nec dominationē eorū impediebat: quia ipsi trā de regno terreno pomeis. Decepti estis: non impedio pomi nationem vestram in hoc mundo ne vane timentis et seruatis: sed ad regnum celeste quod non est de hoc mūdo venite credendo/ad quod vos inuito predicando. P̄uo dixit [regnū meū nō est de hoc mundo/sed tamē multi prelati qui sunt eius vicarii cōtrarium videntur dicere facto/in pōpis se principibus terrenis equātes vel etiam eos excedentes. Et subiungit [Si ex hoc mundo esset regnum meum] nunc [ministri] regni [mei] terreni. vnde post regē etiam regnū temporale habet firmitatem [vtiq; decertarent] contra aduersarios [vt nō traderer iudeis.] per quod pater q̄ non est mundanū regnum meum. vnde sequitur [Nunc autē regnum meū non est hinc]. i. de hoc mundo. est tamen hic quinta vbiq; attingit a fine vsq; ad finem. vnde Augu. Non dixit non est hic: hic est enim regnus eius vsq; in finem seculi habens in se cōmixta zizania vsq; ad messem. sed tamen non est hinc: quia peregrinatur hoc mundo. vnde et Theo. Nō dicit non est hic: sed non est hinc. nā regnat in mundo et venit illius prouisione: et iuxta votum cuncta disponit. Non est autem ab infimis constituum regnum eius: sed celitus z aīs scenia. vnde etiam Chrysosto. Sz cū dicit regnum meum non est hinc: nō priuat mundum sua prouidentia et prelatione/sed ostendit regnū suum non esse humanū neq; corruptibile: quoniam desuper habet principatū: quia nō est hum anus sed multo maior et clarior. [Dixit itaq; ei pilatus. Ergo rex es tu] ex quo alibi est regnum tuum. [Respondit iesus. Tu dicis quia rex sum ego]. q. d. Ego nō nego nec affirmo/sed tu dicis/non ratione asserendo sed interrogando. Sō dem verbo p̄sidi quo et principes sacerdotum respondit: vt propria sententia condemnentur. Noluit dicere nō sum me regem dicere. noluit etiā dicere ego sum: ne calūnie occasionē daret. Unde sic temperauit responsionem: vt et verum diceret et scrimo et calumnie non pateret/et penit⁹ nulla culpa in eo cognosceretur. ¶ Hinde determinat sui regni conditionem dicens [ego in hoc natus sum] temporaliter [et ad hoc veni in mundum] per carnis assumptionem [vt testimonium perhibeam veritati] doctrinis in cordibus fidelium. Et ideo [omnis qui est ex veritate] prima q̄dem est: non solum per creationem sed etiam per imitationem et subiectionem [audit verba mea] credendo et operando adimplendo: et per consequēs in talibus spiritualiter regno. [Dixit ei pilat⁹. Quid est veritas?]

Et huius questionis responsum non expectauit: quia iudeorum malitiam

t xp̄i innocentiam percipiens ad eius liberationem festinauit. vel questionem de veritate tūs facere potuit: sed responsum finale audire nō meruit: quia iudicū sumā a veritate inchoauit/et non in veritate sed in peruersitate finiuit. Legitur tamen in euangelio nazarenorum (et etiam videtur dicere Augustinus) q̄ xp̄s respondit q̄ veritas est de celo: et non erat iter ea. sed pilatus non audiuit: vel quia exiuit ad iudeos: vel propter tumultum clamantium. Pilatus questionem de veritate fecit: sed de responsione non curauit. Ueritas enim est sicut aqua benedicta. ad quam offerentes currunt: tamen manus faciei apponūt ne super faciem aqua cadat. Sic multi querunt de veritate: tamen non curant q̄ eis veritas de suis defectibus dicatur etiam p̄o eorum salute. [Et cum hec dixisset] querendo quid est veritas [iterum exiuit ad iudeos] vt p̄o innocentia sua loqueretur [et dixit ad eos. Ego nullam in eo inuenio causam] sez merito dignam. Q.i enim pilatus et imperator? dñs suus nō curabat nisi de regno terreno? deo pilatus habuit iesum ex cusatum dicēs se nihil criminis inuenire in eo. Ergo iudei inuidia stimulati finxerūt q̄ iustum mendaciter damare laborauerunt. Sed sic est modus mendacium q̄ per mendacia querunt cōdemnationē iustorum. Et hoc etiam patet q̄ aliquando iustius agitur in curia laicali q̄ clericali. Principes enim sacerdotum xp̄m condemnauerunt ranq; motiū reum/quem pilatus pronunciat innocentem et iustum. Sic et hodie fit in pluribus locis: q̄ malefactores qui per seculares iudices punitur/p̄ ecclesiasticos viros in magnū scandalum populi tuentur. [Iudei vero] cum nihil aliud facerent calūnie eorum/recurrebant ad subsidia clamoris. Ubi q̄ deficiebant rationibus [invalescebant] vocibus [dicentes. Cōmouit populū docens per vniuersam iudeam/et incipiens a galilea vsq; huc.]a.d. Peruertit populum et turbauit pacem cōmunē: nec in vna parte tūs/sed a galilea incepit? huc vsq; peruenit. S̄m Bedam. Sic accusantium sermo magis et magis ex cum qui accusatur docet innocuum/et eos qui accusant docet esse peruersos. docuisse enim populū non criminis sed vir

Universidad de Deusto Biblioteca

nuntis cōstat esse indiciū: nec cōmouit ppm̄ q̄ pacis cōdidit testamentum.

Cōmotio ppt̄ per xpm. Jo.ux.

¶ Mystice cōmouit ppm̄ salubri cōmotione vitā veritatis docēdo.de qua motione dr in .Psal. Cōmouit terra et cōturbata est ea: sana cōtritiones ei⁹ q; cōmota est. Clamorib⁹ igitur inuidie cessebant q̄n res veritate deficiebāt: vt sit clamorosa non iusta accusatio. quia per clamorē voluerunt obtinere quod non poterant p̄ rationē habere. Sic faciunt maligni querentes obtinere per verba et contentionē q̄d nō possunt p̄ iustitiā et veritatē. Hūc consider a quem se humiliauit iudex totius creature constituto a patre: vt aque seceret stare ante iudicē terre iudee. Et sicut xp̄us cum ante presidem staret erat et iniquis accusationibus falsē vigerent / omnē mansuetudinem et patientiā ostendit: sic verus xp̄i imitator nō murmuret aut reclamet nec contradicat cū indebite ab emulis leditur aut impugnat.

Humilitas xp̄i.

Z Documētū accusatiōis xp̄i.

¶ Ex isto articulo accusationis christi de falsis datur documentum q̄ ea nequmuo ne et nos de falso vel falsē accusemus xp̄m. Iste enim accusant xp̄z de falso qui fidē falsum imponūt: sicut iudei/pagani/et hereici/ac cōsimiles qui de xp̄o aliter q̄ debet sentiunt. Sunt et alii qui accusant eum de vero/sed falsē: sicut mali xp̄ianiq̄ retorquent peccata sua in deum dicentes.deus hoc voluit.vel stelle fecerunt me peccare: deus autem fecit stellas/et sic deus fecit me peccare. Falsē imponis peccatum nūm deo. Verum quidem est q̄ deus fecit et re ꝛ stellas ꝛ hec omnia bona:sed q̄ ea creauit non re cogit ad peccandum/ sed malitia voluntatis me: ergo imputando deo peccatum nūm me accusas deū falsē. Iterū alio modo quidā accusant deū falsē:mali.s.christiani/ habētes quidē fidem verā sed infirmē: q̄ cognoscunt xp̄z p̄ fidē sed non glorificāt eū per vitā. Ad cōformādū se huic articulo recogitet homo quomodo ille qui est ipsa veritas / propter nos falsitatibus calumniari dignatus est:vt nos in veritate fundaret.et sic oret. Jesu qui cōtā pilato de multis falsis accusari voluisti: doce me iniquorum falsitates cauere: et fidem christianam bonis operibus veraciter profiteri. ¶ Cum autem pilatus audisset q̄ iesus homo galileus et de herodis tetrarche [potestate esset] quia in galilea nutritus et multū cōuersatus fuit: habens occasionem dimittendi eum [misit eū ad herodē] propositum galilee [qui tunc etiam erat hierosolymis]propter solemnitatem paschalem; quia iudeus natus erat. Pater enim suus amore proprie sue qui iudea erat/transiens ad ritū iudaicum se circūcidi fecerat. Misit (inq̄) eum volens herodi honorem deferre:vt ipse dūs galilee hominem galileum vel absolueret vel damnaret. dans exemplum ne quis faciem in messem et potestatem alteri⁹ cuiq̄ inimici immittat:ne quia credebat q̄ libenter hominē de terra sua et mari me innocentem liberaret:et ne cōtra eum quem insontem et per innocuam tradidum cognouerat/sententiam de re coactus esset. Et dum mittitur fit concursus magnus populorum cum sequentiū. O donna quis iter tbas/ vel quis te iuuabat vtres in tanta pressura ? Certe exemplum dōnis eras omnibus christum amantib⁹.

Herodes iudaizat.

Tu autem charissime cogita q̄ libēter iuuares eam et associares sic erat stem et mestam. [Et viso ista gaudio est herodes: ex multo enim tempore]scz ex tempore de collationis 30 annis baptiste [iesum videre cupiebat: quia multa] de miraculis et doctrina eius [audierat:et sperabat aliquid]de suis miraculis [videre] et [ab eo]quedaz insolita audire. [In terrogabat autem illū multis sermonibus] non sicut studiosus sed sicut curiosus: non sicut veritatis amator sed sicut tentator: non tamē iuuenis rus aliquā vtilitatem/ sed partēs notorum cupiditatem [et] propter hoc [nihil illi respōdit] nec etiā signum aliquod coram eo fecit. Stās quidem iesus sicut agnus mansuetissimus ligatus coram eo iniquissimus iudex tacuit/ et expectatus miracula adhibere coram eo: prefinxit et herodis incredulitas et curiositas diuina nō merebatur audire. vel videret dūs suam iactantiam et ostentationem declinabat sullys note bar passionem impedire. Unde pm glo.quia herodes nō reputabat xp̄m saluatorē sed incantatorē:ideo non erat dignus nec verbis nec miraculis xp̄i. Et p̄m Ambros. Herodes et quadā curiositate miracula fieri petiit:quod xp̄us renuit/docēs nos per

Herodes interrogat diuinitus.

Herodes de christo operib.

Ambro.

hoc tactantiā declinare. Per hoc q̄ xp̄s coram herode incestuoso ꝛ homicida noluit miracula facere nec suis interrogationibus respondere:signi ficant q̄ falsi ꝛ oēs impij nō sunt digni opa diuina videre nec eius responsa habere. ¶ Ex hoc articulo derisionis habentur documenta p̄ Gregorium vt quoties auditores nostri nostra volūt quasi laudāda cognoscere/non aute sua perversa mutare: omnino taceamus.ne si ostentationis studio verbum dei loquamur: et eor que erat culpa esse non desinat/ ꝛ nostra que non erat fiat. Multa autem sūt que quidentis animū produnt: maxime si auditores nostri et semp laudant quod audiunt / et nunq̄ q̄ laudant sequuntur. Ad conformandum se huic articulo renemoret homo facētā articulum oret dicendo. Jesu q̄ ab herode derisorie multis interrogari sermonib⁹ voluisti / nec ei ad vilium verbum respondere curasti:da mihi amore tuo quando oportet sermones derisorios patienter audire: nec aliquā tacentia cum silentio declinare. [Stabant autem et principes sacerdotū et scribe constanter accusantes eum]coram herode. De q̄bus vero ibi cum accusauerunt euangelista non exprimunt: sed forte de eisdē tribus de quibus coram pilato est accusauerunt maxime hoc coram herode aggrauantes [quomodo cōmouit totum vniuersum populum incipiens a galilea]scz dūo herodis: vt ex hoc magis sibi animo,assumeret quia in dño dominio cōmotionem suscitasset. vñ ad vltas accusationes xp̄us nihil respondit nec herodi nec accusatoribus.sed tacuit non concedendo eor accusationes tacitur nitate/sed despiciendo tm̄ indignas responsione: ad commendandam quippe patientiam tacuit et nihil respondit. Pm illud Ysaie. Quasi agnus coram tondente se obmutescet. ¶ Ex hoc articulo accusationis trahitur documentū q̄ non omni loco et tempore ꝛ coram quilibet veritas est manifestāda: sed plerūq̄ silentium diuinū est. Ad conformandū se isti articulo memoretur homo gravitatē articuli: et oret sicut. Jesu qui coram herode cōtinuas falsas incriminationes nec verbo refellere voluisti: da mihi iniquorū nonfrangi iniurijs nec sacra mysteria prophanare indignis. Unde⁹ quē [herodes] q̄ christus missū signū facere tunc ysū aliquod ad interrogata respōderet: nec cōtra accusatores suos aliquibus responsionib⁹ se defenderet: reputatur eū idiotam ac fatuum et nō sane mētis: ac per hoc [speruit eū]ipse [ꝛ similiter [exercitus eius] vromines in eadem culpa xp̄i ab herode monstrarentur esse pares. Sic hodie rodet sectatores christi a multis hominib⁹ spernuntur/et ab eis fatui reputantur. Jesum hodie multi cum herode spernunt q̄ signa fieri rūnt/ conque rentes q̄ modo miracula ab eo non fiunt: cū modo non sit xp̄s signorum sed operū. vnde dūs. Habēt moysen et prophetas/audiant ipsos. mō autem preter hec habemus et euāgelia et Apostolos:et adhuc signa q̄rimus, non euangelia implemus.sed spernimus. ¶ Ex hoc articulo despectionis trahit documentum q̄ nos pot⁹ pelle debem⁹ a malis despici q̄ ab aduladoribus laudari:sicut dominus nosker (vt ait Gregorius) magis eligebat aperte a superbientibus despici / q̄ a non credentibus vacua voce laudari. Jesu qui ab herode ꝛ exercitu suo sperni non spreuisti:da mihi mūdanum fastum despicere et iniquorū despectus p̄ tuitina non curare. Nō solum autem herodes eum spreuit: sed [et illuse induendo veste alba]ꝛ in derisionem ꝛ signū illusionis: sicut farsi solent aliqua veste ludera tndm qua cognoscantur ab alijs. et forte tunc temporis deridorum fuit potrare desuper vestem albam eo q̄ sic illuderetur tunc famus. Nec aute vestis erat (vt dicitur) ad modū sacerdotalis religiosorum sine capitio dependens a collo ante et retro. Forte subito petā panni albi accipientes formē in medio eius fecerunt:et sic collo suo imposuerunt. Sed ꝛ sic cū herodes hoc in illusionibus fecerit: non tamen a mysterio vacat / sicut nec omnia alia circa xp̄i passionē gesta. In veste enim alba innocentia et castitas assumpte humanitatis ꝛ gloria regni immortalitatis qua p̄ passionem accepit designat: et q̄ p̄ peccatis nos⁹ mūdi in carne casta et innocente immaculatus agnus est passus. Tu quoq; nolūssi in veste alba (scz sine macula ꝛ cā. illudar/ ꝛ iperna/ saltē in illo eris tibi pena pcā

Z Documētū accusatiōis xp̄i.

Accusantes deum de falso.

Cōforma tio.

Herodes iudaizat.

Herodes interrogat diuinitus.

Herodes de christo operib.

Ambro.

Uestis alba.

Uestis alba de forma.

Mysteriū.

et magis dolendum erit de materia irrisionis q̄ de irrisione ipsa. Deligna uit ergo herodes suo facto (nesciens forte quid agebat) q̄ christus albedi ne purizatio et innocētie indut⁹ erat.

Ambros. Unde Ambrosius. Non est otiosum q̄ veste alba induitur ab herode: in maculate tribuens indicia passionis q̄ agnus dei sine macula cum gloria peccata mundi susceperet. Nunc autem vestem albam representat hodie alba sacerdotalis. Unde mystice notandum q̄ pontifex noster in sua passione habuit ois pontificalia. Tunc enim susceptꝰ cum reductus est coram caipha a iudeis. Albam habuit cum veste alba indutus est ab herode. Casulam accepit cū milites circūdederunt ei purpureum vestimentum coram pilato. Et ne quid sibi desit: cingulum habuit circa ad columnā ligatus est. Stolā habuit quando ad columnā ligabatur. Manipulum habuit quando cum fune manus eius ligauerunt: sed hunc soluerunt quādo ei arundinem in dextera dederūt: et fuit ꝰ mānipulus pendens in sinistra. ad q̄s designandum in manipulis ponitur in brachio sinistro. Coronam spineā sup caput: habuit pro mitra pontificali: et arundinē in manu pro baculo pastorali. Chirothecas aūt habuit z sandalia cum manus eius et pedes toti fuerunt sanguine rubricati. ad quod designandū sandalia debent habere apertura cū aliquo rubro serico pūno. chirothece etiam habent desuper aliquod monile rotundū: quod debet similiter habere aliquid de rubro ad designandū stigmata xpi. Nec obstat sunt insignia pontificalia: que in memoriam passionis xpi gestat pontifex in consecratione ecclesie vel altaris: in cuius etiam memoriale conficitur sacramentum altaris. Patet ergo et dicitur q̄ illusio fuit dns in omni veste et ornamento tam sacerdotali q̄ pontificali. et quod petit dicit luditur in omnibus vestib⁹ predictis non min⁹ q̄ tamen quia et a ministri multitudine et longitudine temporis et modo frequentationi z quia isti vestes fuit quas figurate Illa enim multiplex illusio que facta fuit et tunc figura erat et signum illusionis future que a multis impiorum nunc. Notandum etiā q̄ ille qui eis vtitur debet eis habere in intellectu per meditationem in memoria per recordationez in affectu per compassionem: et se domino pro posse in apparatu conf. z mare. Cū enim aliquid talium accipit: nihil aliud profitetur facto suo q̄ si verbo diceret. ita credo dominus noster fuisse indutus et in talibus illusionum cuius signū et memoriam q̄d et in christo iesu. Dum ergo talia ferunt et irrisiones nihil sentientes vel compatientes interius: profecto xpo illudunt. faciunt enim acsi dicerent. signo tibi compatimur et tuus illusiones in nobis ostendimus: sed in nullo tibi comparimur. Moraliter amictus capitis significat spem / quam apostolus vocat galeam salutis spes autem eternorum facit contemptum terrenorum. Cum ergo sacerdos sese lat amictu ostendit se terrena cōtemnere: et si ita non est christo illudit. Alba autem longa et lata mentis et corporis significat castitatem. Cingulum vero et stola et manipulus z huiusmodi ligamenta / precepta et consilia et religiones. cui se obligat qui tales ordines assumit: et ob ligatos se ostendunt qui talia indumenta. Casula desuper regens per totum et ceteris supereminens. ornamentis charitatem significat / quam apostolus super eminentiorem viam vocat, et ideo q̄ non obligat deum plus q̄ sit vel fuerit vel se / non est dignus tali officio. Mitra vero episcopi significat ipsum habere scientiam duorum testamentorum propter duo cornua: quam (in q̄ scientiam debet habere non rām in corde q̄ habitum / sed etiam in ore et manu q̄ vsum. vnde due linguae dependentes a mitra super humeros / significant ipsum episcopum debere habere duplex documentum scz verbi et exempli. Baculus vero pastoralis in manu significat executionem officii pastoralis: quod consistit in tribus que significantur per tripliceꝫ partē baculi. Primū est vocatio peccatorum. scōm directio vocatorum. tertium est hortatio directorum. vnde et verbus. Uerrabe p ꝓmū: medio rege: pungue per imum. Sic itaq; vices exsultet est reparatus. Ipse autem omnia patientissime tolerabat. Patientiam ergo habeo et tu si malefactor vel stultus iniuste fuerit reputatus. Rā si diuina sapientia tanq̄ factus spernitur z irridetur: sic omnes irrisiones que solent a vanis mūdi huius hoīb⁹ deum pro oculis non habentibus hominī spiritali irrogari / debent patienter sufferri. C Ex hoc articulo illusionis sumuntur tria documenta. Primum est q̄ oēs qui pie z innocenter volunt viuere fm nouum hominem / ab hys qui viuunt fm hominem vetrem illudūtur z ab eis pro fatuis habentur. Sed ꝓpter hoc nō debēt turbari viri spirituales: immo potius gaudere: qz nouus homo saluator noster christus (indutus alba veste (que innocentiā significat) illusus z derisus est a filiis huius (secuti apud quos alba vestis erat habitus est. Sed sicut ante passionē christi exprobabilis fuerat / que postea facta est honorabilis ita vt etiā pontifex in frontibus regum sic alba vestis post xpi passionem facta est valde honorabilis z innocentie signum. Unde quilibet post baptismū renouatus indutur veste alba in signum innocentie quā confert baptismus: in cuius etiā signum christo passo angeli in vestimentis albis apparuerunt in eius resurrectione / et similiter in eius ascensione. Scōm documentum est q̄ prout potest z loco et tempori sibi similare. Unde q̄ dns ipse fons sapientie coram herode pro stulto haberi dignatus est / ex hoc potest ostendi sapientia sua processit: quia si sapientem verbis vel factis se ostendisset / herodes vtiq; passionē eius impedisset. Tertiū est q̄ homo nihil gratie in vestib⁹ / non ornatū / non preciositatem / sed solū necessitatē: qz saluator noster i veste velut fatuus est illusus. Ad cōformandum se huic articulo regratiet homo deo q̄ ipse nobis cū sua illusione vestem innocētie cōferre dignatus est. Iterum recogitet qualiter ipse candidā vestem innocētie baptismalis quam xp̄s nobis cōtulit / sepe peccā maculis denigrauit: eoz et dicēs. Jesu qui veste alba indui z vt stultus ab herode illudi voluisti da mihi mūdi huius prudentiam que stultitia est apud te emulari: declinare / et ad te qui vera es sapientia peruenire. C Herodes aūt cū non inuenisset in xpo causam mortis: illusum / et indutū veste alba remisit ad pilatum. Jvt eū honorater sicut pilatus fuerat. In quo ꝓbatur in necem dñi consensisse. quia essi fuit sibi nullus tanq̄ homo sue ditionis: cum nō inuenisset in eo causam debuisset eū absoluere z non alieno iudici remittere. Remisit ergo eum herodes pilato. q. d. fac de eo ꝙd voluerit. Et fortasse similia yba sibi remandauit. Et sic dns cum nova illusionis portādo vestem albam reduxit herodis consensum de sua nece secū detulit. Dic aūt consensus apparuit signo z facto. signo quidem in vestis albe illusione / facto in amicitie confederatione [nā et ipa die facti sunt amici herodes et pilatus] propter mutuam reuerentiam sibi inuicem faceā. Antea ꝓpter inimici erāt ad inuicem, propter necem galileoꝝ qui de herodis prepositura et dño erāt: quos pilatus occiderat / miscens sanguinem eoz cum hostiis eius que offerebāt. sed nunc super hoc reconciliatus est pilatus herodi: quia pro bono habuit herodes q̄ pilat⁹ sibi detulerat mittendo sibi holem sue iurisdictioni: et presertim talem hominem quē ipse videre diu desiderauerat. Sic multi frequenter amici et cōcordes in cōdemnatione vel nocumento innocentium fiūt / qui antea sibi inuicem contrarii fuerūt. Dec aūt amicitia pilati z herodis fuit signū q̄ in dei z gētiles cōuenirēt in plecutione christianoꝝ. vñ Beda. Doc nephandissimum herodis z pilati factum q̄ in occidendo xpo pepigerūt / hactenus eoz velut hereditario iure successores custodiūt: quādo gētiles z iudei sicut genere z religione ita etiā mente dissidentes / in christianis tamen persequēdis xpm in eo fide perimenda consentiūt. hec Beda. Potest aūt hec amicitia in bono accipi: et per concordia populi iudaici z gētilis significari. Sicut est pilatus primo misit iesum ad herodem / et herodes postea ei remisit: sic yhus saluus primo recepit populus gentilis z annūciauit iudeis: in fine aūt mūdi iterum iudeis remittet ad gentilem quando per heliam et enoch multi conuertēnt. Isti duo ppli ante mortē xpi erāt inimici sibi inuicem z discordes: q̄ post mortem xpi facti sunt amici z cōcordes i fide eiusq; ipse est pax nr̄a q̄ fecit vtraq; vnū. vñ Ambr. In typo etiā herodis atq; pilati q̄ amici ex inimicis per iesum xpm facti sunt: plebio israel z po

Ponitis calla xpi ludumēta.

Illusio dūi in oi veste.

Utentes indumentis qualibus xpo.

Baculus pastoralis.

Patientia dominī.

Amicitie cōfederatio.

Amicitia pilati et herodis Beda.

puli gestis figura seruatur q per dñi passionē veritas fit futura concordia: ita ut prius populꝰ nationū capiat dei verbū / et ad populū indeoꝝ fides sue deuotionē transmittat. hec Umb.

Humilitas dñi.

O ētra humilitas q patrētia dñi iesu/ q de se quasi delatio ḡmittebat malos iudices: mittere se et remittere/ et q̄s volebāt facere. Nunc aūt missionē et remissionē ipse eis fieri voluit ad maiorē et euidentiorē sue innocētie ostensionem. Intuere eū nūc bene dū ducit et reducit/ demisso vultu t vere cāde incedētem: et olim clamores conuicia et subsannationes audientem: et forte tapidum pcussiones t immanias suscipiētem. Et cogita q̄to habebat illos pedes scissimos cōfractos: q̄ cum magna festinatione duxerūt et reduxerūt eū nudis pedibꝰ incedētem. Intuere etiā matrē et suos cum iudicabili merore a longe sequētes et ista videntes: et cogita q̄ libēter tu in uiares t associares sic tristes t dolentes. C Et hoc articulo habet documentum q̄ tāram vim habet natura boni q respectu sui confederat etiā malos, inimicitia et respectu boni parit amicitiam inter malos. Nō timeat ergo iustus si viderit malos cōtra se colligari: q̄ hoc ipsi cōfortat in eo aliqđ esse boni: et per hoc ipse conformat xpo/ cum quo ēra q̄s oēs cōuenerūt in vnū et ei inimici. Ad cōformādum te huic articulo recogitet homo si habeat inimicitiam cū aliquo: et dimittat ea de corde amore xpi/ q̄ pro nobis in sua passione erāt malos aduersum se concertantes. Jesū q cōtra se inter herodem et pilatū amicitiā fieri voluisti: da mihi iniquoꝝ aduersum me colligātiam non timere/ sed eoꝝ potius exercitatione me ꝓficere/ quatenus tibi merear conformari. Considera nūc ētra fatigatio fuerit xpo sic duci et reduci de iudice ad iudicem: q magna pena est cuilibet hominī nutū de vno iudice ad alium. Fuit ēsi primo pretentus anne: deīde caiphe: tertio ducitus ad pilatum: quarto missus ad herodem: quinto remissus ad pilatū. que ola ad vnum possunt reduci articulum. C Et quo ptira sumūtur documēta. Primum est q non debemꝰ formidare potestate ecpotati vel ad malos iudices trahi ꝓpter xpm: q̄ ēro potestas est iniquioꝝ t iudices nequā reos. Secūm est q nos oēs actus/ voluntates/ desideria nra intecē pficiāmꝰ debemus ad examen recte rationis (que per iudicē intelligitur) presentare t nihil preterpiter agere/ cogitare/ nihil pretcipiēter agere/ cogitare/ mala que fecimus debemꝰ conspecti eēscētie nostre ꝓfessi presentare: et sic eam xpo iudici examinādam sistere. Tertium est q religiosi (q̄ specialiter ad hoc debēt esse imitatores xpi) nō debēt nimis durari si interdum sub obediētia mittantur de loco ad locū/ de ꝓlatio ad ꝓlatum: q̄ xps ꝓpter nos sub obediētia patris dignatus est mitti de iudice ad iudicem. Item sicut xpus stabat ante iudices t nullum irreuerentie verbum est locutus: sic t nos cum reuerentia stare debemus coram ꝓlatis nostris et iudicibus etiam malis. Ad conformandum se isti articulo/ formet sibi homo imaginem christi in mente sua. Stantem coram eo conscientiam suā misericorditer examinandam ꝓ eo q̄ christus coram iudicibꝰ malitiose fuit examinatus. Recogitet etiā homo quomodo oportet nos omnes exhiberi ante tribunal christi, et idcirco ipse ꝓmo ꝓ nobis impio exhiberi voluit ante tribunal iniqui iudicis: vt nos iusti ante tribunal iusti iudicis fiducialiter cōparere possemus. Jesu q de iudice ad iudicem missus es coram eis examinari voluisti: da mihi amore tui nemīnis malorum iudicium verturius nō ingemere/ et in conspectu tuo me tuta cōscientia comparere/ ac bono animo maioꝝ imperia me subdere/ et alacri corde ad obediendum sine mora concurrere.

Humilitas dñi.

Confessio.

Documēta.

Documēta plura.

Religiosi non debent esse mutabiles.

Consolatio.

Cōsideratio de fatigatione christi.

Documēta.

C Oratio.

O mle iesu xpe q hora diei ꝓmissisti te litigatum ad iudicū eiusmodi iudicoꝝ: ac post multas iniurias t cōtucia de caipha duci ad pilatū (vbi a iudeis re mortis t maiestatis falso accusatus) ac deīde a pilato ad herodē te mitti t ibidē accusari t fatuus reputari ac sperni t in veste alba illudi pertulisti: rādeq̄ sic illusus et in veste alba iudicatus ad pilatum es remissus: Fac me (queso) iniurias et cōtucia patienter t gaudenter pro tui nolo gloria tolerare / et in conspectu tuo cum gaudio apparere/ acceptum tuum desiderabilem semper respicere. Amen.

C Detertia. Cap.lxij.

Ota tertia cogitabis meū? et tristis qualiter recducto dño ad pilatum tili cunctis lerantes de federe herodis t pilati cū audacia magna prosequūtur accusationes suas t ignis neq̄ pilatꝰ neq̄ herodes diligenter eum interrogando t examinādo inuenīrēt in eo causam mortis. Unde ad exprobrandam barritatem iudeoꝝ t gētium: pilatus fatet nec se nec herodem / neq̄ in occidendo neq̄ in illudendo christo causam seu aliquā dignum mortē inuenisse. vbi Beda. Hoc dicendo pilatus absolute quidem iesum quem ꝓbauit insontem: sed quem absolutū iudicio/ crucifigit ministerio. Iudi cece iudices: audi crudelis pagane. Pilatus ipse fatetur neq̄ se neq̄ herodem dignum quid morte in xpo reperisse/ et in occidendo vel illudendo innocuo aliene crudelitatis obtēperasse clamoribꝰ. hec Beda. C Magnum dimerēdi iesum studium gerebat pilatus: sed ꝓto curiosius diuinitatem xpi/ tāto criminosiores insidias parat. vbi Vo non respōdes: ñ agnus pro toto grege immolādus siles t patientiam ꝓcitat. et vtinā modo tuo tacuisset qñ quasi agnus t quasi pastor quis esse deberet: vt sciret qñ tacere t qñ rūdere haberet. Quāuis ergo ihesus interrogationib⁹ sepe rūdere: qñq̄ tñ rūdere noluit. nō sicut reꝰ et male sibi cōscꝰ qui de pctis cōuinceretur sua: sed sicut innocēs t mansuetus ꝓ pctis immolaretur alienis. Et ideo similitudo de agno data est: vt in suo silentio non reus sed innocens haberetur. C Per diem autem ihesū / pasche / cōsuescerat pietas vnū vinctum dimittere populo / i. ad petitionem populi / quem volebant / iuxta meritoꝝ discretionē in memoriam liberatiōis filioꝝ israel de egyptiaca seruitute: cuꝰ beneficii memoria / solemnitate paschali fiebat. ꝑ ea die de seruitute pharaonis egressi erant: in alias aūt festis nō sic fiebat. Quia esti in nocte pasche angelus dñi saluauit hebreos t percussit primogenita egyptiorum: ideo ad hoc repsentādum et facet quia defensione non indiget: nec accusationem facēdo confirmat/ sed despicat non refellendo. Timbūt defendi qui timent vinci. Melior est causa q̄ne non defenditur et ꝓbatur. Susanna tacuit t vicit. hec Ambro. Judex ergo olim ante tribunal iudicis vltis t indignis: manifestus t tacitus stetit t accusatus nihil respōdit. Sūt autem quatuor rationes huius silentij t tacturnitatis xpi. Tacuit enim christus primo iuste: qi propter falsitatem accusationum t corruptū iudicij indigni erāt eū audire. Secūo misericorditer: ne sez ex responsione sua pctores fierent si sibi non crederent vel non obedirēt. Tertio dispensative: ne si se excusaret dimitteretur et crucis vltius sez nostra salus t redemptio differretur. Quarto exēplariter: vt daret nobis patientie exemplum/ et imperet illā de se scriptum. Sicut agnus cōā tondente se obmutescet t non aperiet os suum. Igitur (vt dicit Ansel.) vide attente quomodo stat ante pretidem inclinato capite/ demisso oculo/ vultu placido/ sermone raro/ parat⁹ ad opprobria/ ꝓpius ad ꝓcera. Quēq̄ dño respondere: qñq̄ non rūdet. Ubi rūdet ñ pastor bonus docet/ et ꝓ o credituꝝ sibi ouibꝰ contra lupos t latrones insidias purgiat. vbi Vo non respōdes: ñ agnus pro toto grege immolādus siles t patientiam ꝓcitat. et vtinā modo tuo tacuisset qñ quasi agnus t quasi pastor quis esse deberet: vt sciret qñ tacere t qñ rūdere haberet. Quāuis ergo ihesus interrogationib⁹ sepe rūdere: qñq̄ tñ rūdere noluit. nō sicut reꝰ et male sibi cōscꝰ qui de pctis cōuinceretur sua: sez sicut innocēs t mansuetus ꝓ pctis immolaretur alienis. Et ideo similitudo de agno data est: vt in suo silentio non reus sed innocens haberetur. C Per diem autem ihesū / pasche / cōsuescerat pietas vnū vinctum dimittere populo / i. ad petitionem populi / quem volebant / iuxta meritoꝝ discretionē in memoriam liberatiōis filioꝝ israel de egyptiaca seruitute: cuꝰ beneficii memoria / solemnitate paschali fiebat. ꝑ ea die de seruitute pharaonis egressi erant: in alias aūt festis nō sic fiebat. Quia esti in nocte pasche angelus dñi saluauit hebreos t percussit primogenita egyptiorum: ideo ad hoc repsentādum

Tacturnitas xpi causa.

Esa.liij.

Ansel.

Pilatus in ecclesia.

Pilatus contra se.

Pilatus in ecclesia.

Pilatus contra se.

Pasch.xij.

Tacturnitas xpi causa.

C Liberādi malefactoris in festivitate.

Universidad de Deusto
Biblioteca

et in memoriam huius beneficii in hac solēnitate saluabāt vnū morti ,ppinquum/et aliquos interficiebāt de vinctis q̄ cultodiebāt̄ ad occidēdum. Uel hoc faciebāt in memoriā transitus maris rubri:in quo filij israel fuerunt liberati ⁊ egyptij submersi. Et istā consuetudine eis cōseruari imperauerāt ab imperatore romanorum: sicut fuerat obseruata anteqū iudea esset romanis subiecta. Si adhuc singulis annis aliquē occidūt:deus scit et ipsi sciunt. Pilatus ergo sciēs eos cupidos de obseruāda illa cōsuetudine / et ex altera pte q̄ barabbas erat pessimus ⁊ populo odiosus: ,ppositis eis sub distinctione optionem dicens q̄ ad honorem festi liberaret eis barabbam vel ihesum ⁊ multum alijs per hoc subtiliter credens liberare ihesum de consensu eor:q̄ non credebat aliquomodo q̄ peterēt liberationem barabbe qui erat homicidar seditiosus ac pessimus ⁊ insignis non nobilitate generis ꝛ famositate sui criminis: quia erat latro publicus ⁊ in malitia vulgatus ⁊ famosus:et ideo credebat merito ihesum esse preeligēdum/scies eū innocētem: per inuidiā traditum

Diligentia pilati ad liberā dū xp̄m.

q̄ publice arguebat vitia eor. Magnam (vt dicit̄ est) diligētiā pilatus ostēdit vt xp̄m liberaret. Primo per innocētiam:q̄ manifesto herodis euaserat. Secūdo per cōsuetudinem:q̄ eum preeligēdū credebat. in quo dat̄ est exēplū laborādi ad liberationē innocētium. vñ Chrysо. Et inuiere sapienter. non est dixit q̄ peccauit ⁊ dignus est morte donari eum festo :ꝛ primū eū excusans ⁊ eruens a causa omni/ tū rogat ex supabūdāti vt si nollēt innocentem dimittere saltem vt nocentem donarēt festo vel tēpori. [Tūc misit ad pilatū p̄o tribunali sedētem vxor sua]nolie proculq̄ dicens. Nihil tibi et tuo illi]sit eam sevel cōtra iustum illū.q.d.nihil habeas cause nec intromittas te ad interficiēdū hūc illū: q̄ iustus est[multa eū passa sum hodie per visum] et in somnijs [,propter eū.] Uxor tanq̄ gētilis vsit hoc in visionibus ⁊ in somnijs intelligit / q̄s iudei vigilātes nec credere nec intelligere voluerūt. Diabol⁹ appe appellatiōe diabol⁹.

Chrysо.

D Uxoris pilati visum.

Christum agnouit diabol⁹.

penituit q̄ fecerat cōprehēdit eum ⁊ ex ideo immisit visiones huic multieri vt per eam impediretur mors xp̄i. et sicut primo per mulierem intulerat de mundo mortē:ita modo satagit xp̄m de manib⁹ iudeor liberare per mulierem/ne per xp̄i mortem mortis amittat imperium. Jam quidem dei virtus et virtute poterat mysterium crucis cognoscere: et ideo laborabat ne xp̄s moreretur. Forte tam sancti in inferno iacebāt: vñ hoc nouerat. Nam vt ait Aug. ,ꝛa lazari reuocati ad superos/aie i infernō cognouerūt dām de proximo descensurum ad inferos: vnde ex tūc letabātur,et maxime diabolus hoc cognouit ex dīs clamore valido quem exhalauit. Uel etiā per scripturas impletionem hoc perpendit: q̄ in dño eas impleri vidit. Ex ergo vxor pilati ⁊ ipse pilatus multū fecerūt p̄o liberatione xp̄i/eorum putatur fuisse ex instinctu diabolī qui per pilatum ⁊ eius vxorem nitebatur impedire nostrā redēptionem: sicut olim per adam ⁊ euam fecit nostram damnationem. ¶ Pilatus ergo querebat ab eis quē vellēt ,ppter honorem festi sibi dimitti de duobus predicis/et ꝛū exhortatione expressit xp̄m / querens si vellēt dimitti regē iudeor. Ipsi vo nimio odio cōtra xp̄m mortē obstinato corde in malitia pdurāte omne xp̄s liberaretur preeligerunt ⁊ petierunt barabbam hoiem pestiferum dimitti et liberari: xp̄m vo innocentem tolli de medio ⁊ crucifigi. Purabāt enim (vt dicit Chrysо.)hoc se posse astruere q̄ iel⁹ deceret esset latrone ⁊ adeo neḡ vt negfesti pterogatiua deberet liberari. In quo facto eor est dictū furiature iniq̄ delectatio arcemmisces animi christum xp̄o preferēdum. Latronem petierūt homicidam autē crucifixe premulerūt. O⁹ imp̄erator eis deus ꝑm⁹ postea dicebat. Uos sanctum ⁊ iustū negastis/et petistis virum homicidam donari vobis: crucem vo vite interfecistis. O dira infelicium iudeor iniquitas ⁊ malitia : qui ad ,pcurandum xp̄i mortem petierunt latronis publici liberationem : cōtra bonum publicum ⁊ iustitiam : mortem vite/tenebras lucī/filium diaboli filio dei eam fulte ꝛū impie preferēdo. vnde Aug. O ceca iudeor:o furia frenetic eorum [noli dimittere hūc sed barabbam.] q̄d fuit

Chrysо.

Aug.

Matthe. Petrus.

Chrysо.

Act. iij.

Aug.

aliud dicere ꝙ occidamur ille q̄ suscitatus mortuos:et dimittatur latro vt iterum occidat viuos? Unde Anselmus. Adhuc autem? animam tuam incircūcisio canū gluttendam tradidetur: vinctum siquidem ante faciem pilati pfidus te perduxerunt/postulantes te supplicio crucis interimere qui peccatum non fecerās: et virum homicidam donari sibi; agnū impo/ iurum luto postponentes. O iudaicum et infelix concambium. Unde etiam Beda. Uerer autē iudeis vsq̄ hodie sua pertio quam tanto labore impetrauerunt. Quia enim data sibi optione p̄o ihesu latronem/p̄o salutate interēptorem/p̄o datore vite eligerunt perēptorem: merito salutem virūq̄ perdiderūt ⁊ latrocinijs se ac seditionibus tantarum submerserūt vt ⁊ patriam regnūq̄ suum q̄s pluo christo amauere perdiderint:et hactenus eam quam vendidere vel animę vel corporis libertatem recipere non meruerint. Utq̄ ideo nudei pacem habere non possint:q̄ seditiosum principem,i.diabolum qui vsq̄ hodie regnat in eis/magis q̄ dīm eligere maluerunt. hec Beda. Similiter adhuc hodie aliqui magis nituntur saluare q̄ etiam promouere malos homines q̄ bonos:et in multis electionibus ac promotionibus ihesu.i. vir bonus ac dei amicus ⁊ dei amicus qui se ⁊ alios saluare vellet reprobatur / et barabbas latro insignis,i.malus ⁊ indignus et christi hostis qui se ⁊ alios in anima perimit eligitur. Unde qui in talib⁹ promotionibus faciendo vel consentiendo culpabiles sunt/ipsi suo facto vel consensu condicunt iudeis [Non hunc sed barabbam.] Jesus vero ad omnia tacet patienter canes oblatrā tes tolerans ⁊ sua patientia nos armans. Considera hic quātum christi animum fauere potuit q̄ tam sceleratus ⁊ vilis homo preferebatur sibi homini deo/imo tantum vt pereret ille⁹ vitam ⁊ illius mortem. peccauerunt autem in duobus:scz quia reum petebant liberari/et innocētem damnari. vnde in ,Prouer. Qui iustificat impium ⁊ condemnat iustum vterq̄ abominabilis est apud deū. ¶ Ex isto articulo trahuntur duo documenta. Primum est q̄ nos ecclesiter tolerēmus si aliquando preferantur nobis persone infirmiores ⁊ humiliores cōditionis:q̄ latro christo fuit preferat⁹.

Prouer. xvij.

Documentum.

Secūdo est q̄ caueamus ne ⁊ nos barrabbam xp̄o preferamus. Multi enim adhuc hodie desiderāt barabbam libi solui/et xp̄m vinctum esse.q̄ vt dicit Orig. Qui qui iudeis sunt similes siue in dogmate siue in vita/barabbā sibi solui desiderāt. Quicūq̄ enim male agit / solutus est in corpore ei⁹ barrabbas/xp̄s aūt vinctus.qui aūt bonum agit / christum habet solutum/ barabbam vinctum. Et ideo sicut iudei posti⁹ p̄o xp̄o elegerūt barabbā latronem latrocinijs et seditionibus fuit submersisse ⁊ nunc quicūq̄ animā preelegit barabbam illa semper latrocinijs diabolicis exterminatur. Ubi est non est iesus /ibi lites et pēlis sunt:vbi aūt est iesus/ibi sunt oia bona ⁊ par.hec Orige. Spūaliter homo vinctus est per peccatum positus in carcere ſm corpus et alam: ita q̄ sunt duo vincti corpus ⁊ aia.ſz de hac vinctu ſcz aia potest liberari:si tamē corpus penitentie ⁊ flagellis exponatur:q̄ sic alam a culpa ⁊ a pena liberabit. Si vo corpus liberetur/adhuc manebit vincta aia: et supplicijs ac flagellis exponetur eternis. et ideo melius est q̄ aia liberetur ꝙ corpus: q̄ si corpus suspenditur in crucē penitentie/tunc anima liberabit a morte. vñ Greg. Si magne mercedis est crucifigere a morte carnem moriturā: ,multi meriti est liberare aiam in cēlo sine fine victuram? Ad conformādum se huic articulo recogitet homo si ipse vnq̄ barabbam xp̄o preelegit / et doleat ac oret dicēs. Iesu qui non dedignamis eos a iudeis reprobari peteribus sibi barabbam latronem dimitti /te vo auctorē vite crucifigi:da mihi te creatorem meum semper eligere pie oibus /et p̄o nulla re creata te vnq̄ reprobare. [Pilatus aūt volēs dimittere iesum /iterū locutus est ad illos querēs quid faceret de iesu rege iudeor /et quid malī fecisset: et asserens q̄ nullam causam mortis in eo inuenirēt.ꝛ ipse plus videbat q̄ xp̄m liberare vellet tāto magis iter ⁊ iter clamabāt:et vocib⁹ magnis instabāt postulātes vt crucifigeret eum:et insuleseabāt voces eor.] Mala fuit barrabbe preelectio:sed peior hec sententia. [Uidens autem pilatus quia nihil proficeret ,ad liberationem xp̄i saluo fauore populi [ꝛ magis tumul

Barabbā solui cupientes.

Orige.

Spūaliter.

Greg. Liberanda aia. Conformatio.

tuo]et strepitus [fieret] populi clamantis ad contrarium per seductionem sacerdotum volentium per clamorem ⁊ tumultum populi obtinere quod non poterant per rationem habere[et volens populo placere]et satisfacere [iussit illis barabbã] quẽ petebant quia xp̃m preferẽdum non dubitaret. Ecce q̃ xp̃s innocẽs damnatur/et barabbas latro liberatur. Ira

¶ Iniuste damnationes iusto rum i curia principum.

contingit hodie in curiis principum et prelatorum: qui innocentes damnantur/ et peruersi peccatores liberãtur: minora puniuntur/sed maiora dissimulãtur: puniũtur transgressiones decretalium ⁊ statutorum/et dimittũtur impuniti transgressores diuinorum mandatorum. [Et]vt iudei de morte ihesu totum peccatum super se acciperent/et ipse immunis esset a peccato [accepta aqua lauit manus suas coram populo dicẽs. Innocens ego sum a sanguine].i. sanguis effusione [iusti huius.] et sicut lauo manus/sic et conscientiam: ergo volui liberare innocentem et solum minister legis sum. [vos videritis] quid cõtingat vobis finum ad supplicium p̃o culpa quã cõmittitis: qi vox vestra sanguinem

Laudãdarum mala mũi mos

iusti fũdit/essi penam senciretis. Mos enim erat apud antiquos vt cũ quis vellet se excedere innumerem a crimine aliquo/accepta aqua lauaret manus suas coram populo. Lauit ergo manus coã populo: vt quos non poterat mouere sua facilitate moueret significatione: quã significabat eos iniquã mortẽ christo inferre/⁊ se innocentẽ a tanto scelere. Lauit man⁹ suas imponens petiõi de morte christi iudeis ipsis hoc recipientibus/quia non erat per hoc ꝓbatum veritatem excusarus: quia nõ totus fuit aquis fluuius reatus. mentiebatur ergo dicendo se innocẽtem [qi sciebat q̃ per iniquitatem eum tradidissent]⁊ q̃ iustus ac innocens erat/⁊ vt met confitebatur cum liberare poterat. Participes ergo erat criminis: sed innocentiores illis. vñ Leo

Leo ps.

papa. Et cessit ergo pilati culpam facinus iudeorum: sed nec ipse euasit reatũ/qui reliquit p̃cipuum iudicium et crimen transtulit in alienũ. Huic pilato similes sunt ex cuiusdã scelerimisto cõsensu cum possint resistere nec resistunt. [Et respondẽrũt omnes. Sanguis eius].i. culpa⁊ pena/seu vitio ⁊ vindicta effusionis sanguinis eius [super nos ⁊ super filios nostros.] Optimam hereditatem reliquerunt iudei filiis suis: perfecerat crimi⁹q̃ hodie super iudeos hec imprecatio pene ⁊ criminis: ⁊ sanguis christi non auferetur ab eis. vnde in singulis solumationibus/vt oꝛ: sanguinis patiuntur sanguinis. Percussit eos dñs in posteritatem et opprobrium sempiternum dedit illis: sinisq; vagi et ꝓfugi sub seruitute: ⁊ nisi lauerint manus suas per baptismum ab isto sanguine/penam criminis sustinebũt continue. Ut autem dicit Piero. verbum optimũ ⁊ salutiferum respondẽrunt iudei: ⁊ intentione pessima. Oprandum est ergo vt sanguis ille veniat super nos. ⁊ in ablutionẽ ꝑm in sanguine suo. [Pilat⁹ itaq;]cognosim mortis in eo non inuentem [manebatur eum dimittere.] nõ ex hoc in eo sed in nobis causa mortis eius fuit: passus est ꝓ nobis nõ ꝓ se: nõ habens culpam ⁊ sustinens penam/vt et culpam nostram solueret ⁊ penã. vnde Bern. O piissime ihesu quid tibi et morti: nos peccauimus et tu luis: nos debem⁹ ⁊ tu soluis. Nulla itaq; causam mortis in eo inuentem dixit illis [Corripiam ergo eum]. s. flagellãdo: vt signa in vltio cerimonialibꝰ comisit vel in aliquo deliquit ꝑ ipsis correptus emendetur: [et sic emendatum ⁊ disciplinatum [dimittam] a morte liber. Flagris⁊ iudibriis eũ afficiam quantũ ipsi tulerint: dummodo innocentium sanguinem nõ fundat vel fundatio. Videns eũ et clamore eoꝝ q̃ nullo mõ poterat dimittere ihesum omnino liberũ cum pace ipsoꝝm: et altera parte omnium sibi erat interficere innocentẽ: ideo ad satisfaciendũ eis fecit christum flagellari ⁊ illudi vt videres eum sic punitum vltra cõdignum/penis et⁹ ꝓhibitis crudelitas cessaret ac mitigaret: et sic sufficere sibi estimantes vltra sentire desisterẽt ⁊ mortem eius nõ ferrent. vñ Augu. Nõ persequendo dñm flagellatur/sed illoꝝ furor sanctificare voluit: vt vel sic tandem mitescerent ⁊ silerent ⁊ desisterẽt vel occidere eum quem flagellatum viderent. hec Augu. Dñs etiam propter hoc cohorte suã et illudere permisit aut forte iussit: vt eoꝝ iram molliret et a morte eis⁹ desisteret. Naturale est

Sanguis filiũ ꝑ cussit innumer.

Piero.

Zpoc. i.

Bernar.

¶ Flagella nostra.

Flagella christi.

Augu.

est vt ira quiescat si cum contra quẽ trahitur humiliatꝰ ⁊ punitũ videat. Quod quidẽ verum est in ira que cũ mensura queritꝰ. Primi vocumentum: sed non in odio quod coraliter queritꝰ eius quẽ odio habet extinũ. Isti autẽ ex odio mouebantur cõtra ꝓmissio flagellatio eis nõ sufficiebat nisi videret et eius interitũ. O pilate pila te rapis dñm castigare. Nescio quid agis: qi nec flagella meret sicut nec penam mortis. Necnus ageres si recta iudicium corrigeres. Unde iudicio non excusat pilatum in totoquia nullum per se malũ potest ꝓpter bonam intentionẽ effici coraliter bonũ. Hec facienda sunt: mala vt veniant bona. affligere aũt innocentem ⁊ ꝑcipue dei filium est maxime malũ et ideo nulla intentione est excusabile: ⁊ cum iudex esset nõ debebat ei quem innocentem sciebat etiam minimam inferre penã. Ob hoc etiã dñs Piero. cum flagellari voluit vt romanis legibus seruiret quibus sanctum erat vt crucifigẽdus flagellaretur primo/ forte ad exemplandum ab eo locos scelerisq; ⁊ sic christus si crucifigẽdus deberet iã flagellatus esset. Ipse quoq; dño flagellari voluit: vt qui scripturam est. Multa flagella peccatoꝝ. nobis parceretur/et nos suo flagello a ꝑpetuis flagellis liberaremur. sicut pia mater qñ videt patrẽ velle flagellare aliquẽ de filiis suis/exemplis occurrit brachiis ⁊ eum protegit exponẽs se ꝓ eo flagellis. Nõ enim deũ offenderat: ⁊ ideo disciplinari debebat. Christ⁹ ergo disciplinari voluit et sic deum placauit: et ideo dr/disciplina pacis nostre super eum. Et si iã grauiter flagellatus est innocens ꝓ ceteris alienis: qñ grauiter punitos nos nisi se correxerint flagellandos ꝓ peccatis ꝓꝑis? Cum ergo dño flagellari iubet: spoliatur ꝑ militeo apparitores ꝓfidis/⁊ vestibus quibus indut⁹ erat eruitur/⁊ coram omnib⁹ denudatur. Est autem intelligendum q̃ sicut supradictum fuerat ab herode cum alba veste/sic remansit in eadem veste vsq; ad hora flagellationis: ⁊ tunc eruitur cũ hac veste et suis. ¶ Ex hoc articulo eruitur nos vestium/habemus duo documenta.

¶ Spoliatio christi ante flagella.

¶ Documẽta ex spoliatione christi.

Primum est vt caue amus nos a nuditate tam corporali qñ spirituali: ne forte vnq̃ nudi appareamꝰ coã deo et angelis ⁊ hominibus. nam etsi homo interdum non videantur ab hominibus/ erubescat tamen nuditatem suam coram deo ⁊ angelis. vnde primi parentes erubuerunt a facie dei: qui vbiq; apud nos est cum angelis suis. Denudatur vero spirituali est illud Zipostoli. Si tamen vestiti et non nudi inueniamur. item est illud Zpoc. Uestimentis albis induatur ne appareat confusio nuditatis nre. vbi per vestimenta alba intelligitur candor sancte conuersationis: que in star vestimenti multo debet esse cõtecta filis. Vis vestimentis semper indutꝰ debet esse anima fidelis: ne confusio nuditatis eius a virtutibus appareat coram deo et angelis et hominibus. ¶ Secundum documentum est q̃ sicut exutus fuit vestimẽtis suis: sic et nos exuamus veterem eum/ cã et nudemus conscientias nostras coram deo per nudam et puram confessionem peccatoꝝ deponentes omne pallium excusationis: quia nuda et aperta sunt omnia oculis eius.

¶ Zpoc. iij.

¶ Confessio nuditatis.

Ad conformandum se huic articulo recogitet homo q̃ miserabiliter ⁊ cũ quanta confusione et verecundia coram⁹ fuit exutus vestibus suis ⁊ denudatus ꝓ nobis vt nos vestiret virtutibus: et erat hoc modo. Jesu qui vestimentis tuis eras ⁊ ad flagella nudari voluisti: da mihi nuda peccatorum meorum cõfessione veterem hominem cum actibus suis exuere/ et in cõspectu tuo nudum a virtutibus me nequaq̃ apparere. Deinde domi

¶ Contemplatio.

nus ad columnam durissimam ligatus ille qui solucre compeditos solet: et plena deo membra verberibus subdens/ immanissime flagellatur et vndiq; flagellis atteritur et verberibus cruciatur. Erat nudus coã omnibus amabilissimus iuuenis/ elegans/et verecundus: et filer ad omnia quasi agnus. Speciosus forma ꝑ filios hominum: fulcietur dura/aspera/exoloriosa flagella sunt crudelissimorum. Caro ista innocentissima et tenerrima/nudissima ⁊ pulcherrima/ flos omnis carnis ⁊ totius humane nature: repletur plagis liuoribus et fracturis. Uulneratur per totũ corpus illud sanctissimum: a planta pedis vsq; ad verticẽ eius nõ remanet sane partis vestigiũ/⁊ totũ fit rubrũ vestimentũ suum. Fluit vndiq; regis

et pretiosissimus sanguis de omnib⁹ membris corporis: ⁊ eius corpus cū diuidissimum cruore eius roseo rubricatur per totum. Superadditur rei terrore et spissatur plaga super plagam/super liuorem super liuorem/fractura sup fracturā/sanguis super sanguinem: quousq; tam horroriab⁹ cū inspectoribus fœtigatio solui iubeatur a columna cui fuit alligatus. Quinus colūne aliqua pars ostenditur rome in eccle/sia sancte prexedis: maior: aute pars fertur esse in ecclesia montis sion in loco vbi pronūciatur euangeliū. que sm Bedam dominici cruoris vsq; hodie certantibus vestigia certa demōstrat. Quot autē ⁊ quāte plage vel vulnera in hac flagellatione sibi infligebātur/pio certo sciri nō potest: nisi p reuelationem vt supra dictum est. Is enim potuit ea esse quasi innumerabilia. Si enim vt dicitur in Deutero. Pro mensura peccati erit plagarum modus. ipse autem flagellabatur p peccatis nostris que vtiq; sunt innumerabilia: erāt ⁊ plage innumerabiles. Et hoc est quod dr in Esa. A planta pedis vsq; ad verticem non est in eo sanitas. Tunc impletū est quod ibidē dr. Non est ei species neq; decor: ⁊ vidimus eum ⁊ non erat aspectus: ⁊ quasi abscōditus vultus eius ⁊ despect⁹: et reputauimus eum quasi leprosum percussum a deo ⁊ humiliatum. vnde Augu. De vultu illius pulchritudo effluebat omnis: ⁊ qui erat pre filiis hominum speciosus/videbat omnium indecorus quia iniquorum lippot sacrum illius vultum fedauerat verberibus. Considera cum diligenter per longam moram ⁊ spatiose/si hic ei non compateris/ei lapideum reputa te habere. Et tūc ex ela mabis. O bone domine iesu quomodo tu demādaris ā nudos vestis: quomodo tu ligaris qui compeditos solues et ligatos a demonibus et ab infirmitatibus detētos liberas: quomodo tu flagellaris qui nos a flagellis eruis: Quis fuit ille tam audax qui te spoliauit: quis tam temerarius qui ad columnam te ligauit: quis tam sacrilegus qui te flagellauit? Si tu sol iustitie meos radios subtraxisti: ⁊ tenebre ac tenebrarum potestates omnes sunt ⁊ potentiores. Nobis debebantur flagella eterne affli/ctionis: tu flagellari voluisti pro nobis vt nos misericorditer erueres ab illis. vnde Ansel. Et quidem nō ignorabat impius ille per inuidiam omnia in te fieri: nec tamen abstinuit se/verias a te manus/sed amaritudine repleuit animam tuam fine ceusa. Illudendum te misit heredi: illusum recepit: nudum in conspectu tristorum stare te iussit: nec pepercit amarissimis verberibus virgineam carnem tuam diuellere/plagis plagis/liuoreo liuoribus infligens. Eleēte puer dominū dei mei quid tanta amaritudine/quid tanta confusione dignus commiseras? Prostra inhumilo. Ego homo perditus totius contritionis/totius confusionis tue causa extiti. Tu domine vniam accepisti ⁊ dentes tui obstupuerunt: quia que non rapuisti nunc exolvebas. Tuos nauo ⁊ iniquitas nostra fecit te sic incircidi. Maledicta sit tanta malitia pro qua sic afflixeris. In omnibus his nō est sanata perfidorum iudeorum impietas. hec Ansel. Vide nunc et attende quantes et qualia ab impio pilato ⁊ suis fine causa dominus passus est pro te: et ex simplo ad patientiam in laboribus et aduersitatibus confortare. Sicut ergo christus verberatur/⁊ flagellato nobilis caro illa sanctissima ⁊ membra dei carissima acerrime dilacerantur/ et corpus eius formosum plagis inter et sanguine vndiq; rubet: sic miles christi strenuus debet corpus suum per asperitates et duritias debere castigare ne inobediēter incipiat recalcitrare. Flagellatio domini prefigurata fuit per achior principem Holofernis ad arborem. Achior ligatus fuit ad arborem per holofernis fratres: christus ad columnam per pessimos milites. Achior propter veritatem quam dixerat fuit ligatus: christus propter veritatem quam predicauerat fuit flagellat⁹. Achior ligabatur quia noluit holoferni loqui placētia: christus quia reprehendit iudeos ob eorum displicentia. Achior ligatus est quia gloriam dei magnificabat: christus flagellatus est quia nomen patris sui manifestabat. Flagellatio etiā christi in flagellatione hieremie prefigurata fuit: que phallim flagellauit. Soluto autem domino a columna ducunt eum sic nudum/sic flagellatum/per domum pro pannis suis

Ansel.

Deutero. xxv.

Esaie. i.

Augusti.

Contemplatio.

Flagellatio domini prefigurata fuit.

Judith. vi.

Hiere. xx

colligendis/qui sparsim per domum ab expoliatoribus protecti fuerant. Intuere bene eum sic afflictum/ sic tremētem propter frigus qd hyemis erat. Attende diligeter et considera statum ei⁹ in actibus singulis: vt in tanie comparatione simul palcaris. Inuerte autem parūper oculos a dō intuitu et cum purum hominem cōsidera: et videbis iuuenem elegantem/nobilissimum/ innocentissimū/ et amantissimum/ eorum autem sanguine illectibilis/ respersum: pannos suos vndiq; sparsim proiectos de terra recolligentem: et cum quadam verecundia et rubore se nudum coram illis semper ipsum deridentibus se reuelitre: acsi foret omnium infimus a deo derelictus et omni auxilio destitutus. Intuere ergo eum diligenter ac pietate ⁊ compassione mouearis. Redeas pedes ad eum/tra/em/et considera illā immensam eternam et incomprehensibilem et imperatoriam maiestatem incarnatam se flectentem et humiliter ad terram inclinantem/pannos recolligentem et se cum reuerentia ⁊ rubore similiter reuelentem: acsi esset homo vilissimus immo quidam seruus empturus sub illorum dominio constituendus et ab eis pro aliquo excessu correptus et castigatus. Intuere nunc eum diligenter: ac humilitatem suam admirare et pro posse imitare. Secundum eandem etiam considerationem inuenti poteris eundem cum post coronationem purpura spoliatus se vult reuestire. ¶ Ex hoc articulo flagellationis habentur duo documenta. Primum est q nos flagella dei libenter debemus sufferre vt vnusquisq; nostrum possit cum Psal. dicere. Quoniam ego in flagella paratus sum. Et merito: quia si vnus eius dei filius paratus fuit suscipere in se nostra flagella ex obediētia patris: cur et nos adoptiui non essemus paratis sufferre flagella eiusdem patris que ipse per/se vel per ministros seu instrumēta sua media nobis misericorditer infligere dignat ad emendationem nostram? Nam fm Sapientem. Quem diligit deus castigat: flagellat autem omnem filium quem recipit. Secundum documentum est q diligenter caueamus ne et nos iterato christum flagellemus: quod fit quotiēscūq; mortaliter peccamus. Cum enim christus flagellatus fit pro peccatis nostris: quandocunq; peccamus nunc christo vnum tormentum flagelli q̄tum in nobis est inferimus: sicut Apostolus de quibusdam dicit. Rursum crucifigentes in semetipsis filium dei. Ad conformandū se huic articulo peterit homo flagello vel virga sepissime cedere si gratiam habet: vel saltem compatiendo flagellato christo mentaliter se flagellet et sic oret. Jesu qui pro nobis flagellari vndiq; voluisti: da mihi flagella me paterne correctionis libenter suscipere/et te peccatis meis nūq; denuo flagellare. Cum igitur post flagellationem iesus reuestitur se vellet: contendunt impiissimi quidam pilato dicentes. Domine hic se regem fecit: vestiamus ⁊ coronemus eū more regio. Miseri ad plenū sibi illudere volebant antequ eum mortī traderent. vnde Ansel. Nouissime autem domine iesu in manus inexorabilium militum deducit⁹ es morte turpissima cōsummandus: parum erat sacrilegio manibus suis crucifigere te nisi prius repleuissent illusionibus animam tuam. [Et] consentiente pilato [congregauerūt ad hoc vniuersam cohortem in pretorium] vbi sedebat presses et senatus: vt omnes interessent tali spectaculo/et vt magis ei illuderēt in loco patenti et coram multitudine [⁊ eum] vtr reuestitum [eruentes vestimentis suis induerunt eum veste] seu nunc [purpurea: ⁊ circumdederūt ei chlamydem coccineam]. Pallium siue mantellum non consutum sed tibiata inferiorum/ coccinei coloris qui est inter rubeum et purpureum: in opprobrium regii nominis quod ipse vt iudei asserebant indebite vsurpabat. Et ad deridendum eum sicut regem fallum/ acceperunt purpuram et chlamydē non nouam sed veterem in confusionis augmentum: quia enim rex dicebatur indumenta eum vestibus quibus reges veteres vtebantur. Christus illa die fuit indutus triplici veste/ alba/rubea/et coccinea. ad designandum q̄ qui vult esse de christi familia: debet portare vestem albam innocentie/rubeam charitatis et obedientie/⁊ coccineam penitentie. Sic ergo nunc purpura et chlamyde in

Ansel.

Conformatio.

Christus triplicaviste i vno die fuit indutus.

Flagellatio domini prefigurata fuit.

Judith. vi.

Hiere. xx

Flagellatio domini prefigurata fuit.

Ysaie. l.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dixerunt eum:et vnus euangelista ex primis vnum/alius aliud.quia si rātum chlamydem ei circundedissent non eum nudassent:sicut non legitur nudatus ante herodem vbi imposuerunt sibi aliam vestem. Et bene conueniebat vestis alba ⁊ rubea tali corpori:vtpote cui sanguine rubricato ex flagellatione: vt impleretur illud Isa. Quare rubrum est indumentum tuum et vestimentum sicut calcantium in torculari: Et hoc quesito fm Blo. fuit angelorum videntium ⁊ mirantium q̄ equalis corp⁹ quod de vtero virginali tantum candorem habuit: quem nullo non potest facere super terram/tirannum tuus sanguine rubricatum. ad quam questionem ipsemet ibidem respondit dicens. Torcular calcaui solus. q.d. fm Blo. Ego solus sustinui cruetis pressuram ⁊ flagellorum ⁊ omnū tormentorum passiones: in quibus quasi prelo pressus fui/sanguine proprio per totum corpus meum pro salute mundi aspersus. In purpureo ergo vestimēto carne ei⁹ passionem obiecta significatur. per hoc etiam significatur passio martyrum qua totum corpus christi.i. ecclesia rubricatur: et sic etiam purpura vestiuntur cum de triumphis sanctorum martyrum gloriatur.

Isa.lxiij.

Documenta pro.

¶ Ex hoc articulo trahimur duo documenta. Primum est q̄ nos peccata nostra operire debemus operibus charitatis. vt sicut christus nostrorū peccatorum flagellis cruciatus purpura cooperiri voluit: sic et nos opera nostra cruēta.i. peccata nostra cooperiamus purpura vernantis charitatis. quia vt ait petrus. Charitas operit multitudinem peccatorum. Vel etiam per purpuram significatur memoria dominice passionis. vnde in Cant. Come capitis sponse .i. anime fidelis dicuntur esse sicut purpura regis. quia cogitationes mentis nostre (que per comas capitis intelligimur) versari debēt assidue circa passionem redemptoris/vt etiam circa opera charitatis. Secundū documentum est q̄ per hoc q̄ dominus noster veste regali indui voluit / fm Theophi. docemur q̄ et nos habitum mentis veste regia induamur: et simus vere reges calcantes super serpentes et scorpiones.i. omnia vitia suppeditantes. Unde dicimur christiani.i. uncti quasi reges. Ad confessandum se ista articulo et septem sacramentis illustrium articulo/recolligat homo actum cuiuslibet articuli cum aggratiarentibus suis/et erit sicut in quolibet articulo deuote ministrabit. Jesu qui velle purpurea illusorie manu voluisti/da michi gratiam tue passionis memoriam inducere/et peccata mea charitatis purpura operire. ¶ Pro diademate autem seu corona regali [plectentes] compleando seu plicantes.i. componentes: connectendo [coronam].i. ferrum ad modum corone capitis [de spinis] hoc est de tribus spinosis et aculeatis valde acutos angulos habentibus [imposuerunt caput eius] reuerendissimo et tenerrimo aculeis ad caput et verticem pena punctionis cumulatur probris irrisionis. Quis attentius consideraſſe se dicunt spinas illas / tunicas fuisse marinos asserunt: quorum acies non minus dura ⁊ acuta / aspera et pungitiua ac penetratiua spinis esse dr: in quarum vt etiam homines calcian desuper calcantes nisi de vulnerentur. vnde Poeta. Et acuta cuspide tundet. Quantillumcunque nobis cerniculi sit illa spinea coronatio/in capitio tui: super quam dilecter capite meum requiescat. ¶ Ex hoc articulo habentur documenta. Unū q̄ nos peccata nostra per recordationem semper in mente portemus: sicut christus spinas peccatorum nostrorum in suo capite portauit. quia fm Bedam. In corona spinea quam portabat nostrorum suscepto peccatorū ostenditur: quorum spinas remouendo per spinas quas portauit. De his spinis dictum erat primo homini. Terra spinas ⁊ tribulos germinabit tibi. q̄ terra nostri corporis peccata germinat: que suis aculeis offendimus nostram sicut spine pungūt. Deus ergo spinas christus suscepit portando pro corona victorie. Solet enim victores arma deiectorum hostium pro signo victorioli gestare et de his gloriari. Arma diaboli sunt peccata nostra quibus armatur contra nos / que dominus in passione sua abstulit: ipse enim est agnus qui abstulit peccata mundi. Jdcirco spineam coronam vtpote victorialem in suo capite gestare dignatus est. Ju ista corona videre regem nostrum desiderabile est omni anime amanti. Unde ad hoc sponsa in canticis omnes filias Jeru. iij. deles animas euocat dicens. Egredimini filie sion et videte regem salomonem in diademate quo coronauit eum mater sua. fc synagoga ad literam: et mater sua.i. charitas quantum ad tropum presentem. Aliud documentum est fm Theo. vt et nos submamus coronam spineam.i. festinemus coronari vita arcta abstinētis et puritate conscientie: de enim sunt quedam spine propter austeritatem quam habent. Tertium documentum est: vt et nos coronemur coronari ipsas renitentiam. Quelibet enim ratio nos impugnamus est quasi quedam spina caput mentis nostre pungens: quam dum homo superat/ spina illa cedit sibi ad coronam. Unde quot spinas rationum homo ihac vita sustinet et superat: tot gemmas preciosas ad coronā suā cōparat. Jesu qui spinis coronari voluisti: fac me penitētie spinis sic digne compungi vt a te merear in celestibus coronari. ¶ Pro sceptro quoq; regali [dederunt arundinē in dextera eius] Deberet ista res arūdine dexteram que celum regit et terrā: et per hoc significantes regnū quod sibi vsurpauit dicēdo se regem ad modum arūdinis esse vacuū et infirmū/ac ipm regno vacuū: non attendentes q̄ ipse dixerat regnum suū non esse de hoc mundo/ſz in alio mundo fc̄z eternitatis vbi regnū est firmissimum. ¶ Ex hoc articulo trahitur documentū q̄ nos attendere debemus nos ex nobis esse infirmos et fragiles ac omni bono vacuos nisi dextera dei nos manuteneat: sicut arundo in se habet vacuitatem et imbecillitatem/sed manu christi apposita firmatur. Ut dicit Ysaias. Jdcirco deus noster arūdinem in dextera tenere voluit: vt per hoc ostenderet se nos fragiles vacuos et infirmos manutenere et omnibus bonis implere. Item arūdo siue calamus est instrumentum scribendi. et dicit eo fm Hieronymum. Christus calamum in manu tenere voluit vt sacrilegium iudeorum scriberet: et ostenderet se illis esse qui electos suos scriberet in libro vite. Jesu qui arundinem pro sceptro in dextera tibi dari voluisti: imbecillitatē (queso) meam dextera tue potentie sic sustentare dignetur/quatenus in me regnum tuū integrer cōtineatur. Sic ergo ista instrumenta illusionis introducuntur: scz vestis purpurea et coccinea/corona spinea/arūdo vacua. Uestis corpori/corona capiti/arūdo q̄ sceptro manui imponitur. Ad literam hec sunt tria regalia indigenia contumelie et in derisionem sibi impensa: vt reus ostendatur lese maiestatis/eo q̄ regnū vellet sibi vsurpare nec posset obtinere. Moraliter sicut christus illusus fuit tripliciter: sic tripliciter anima frequenter illuditur et q̄ peccatum capitur. Primus in ostentatione humane poētie: que significatur per vestem purpuream et coccineā/que est vestis regum et potentū. Secūdo in cupiditate affluentis opulētie/que notatur per coronam spineā. Diuitie enim spinis et curis sunt plene. Tertio in vanitate mundane sapientie / que significatur per arūdinem/que pulchra sed vento plena et vacua est. mundana enim sapientia in qua confidunt homines/et qua ds non ad dei laudem sed ad gloriam suam vtuntur: est quasi baculus arūdineus et confractus. Unde hic quomodo xps in omnibus non vult patri sed suis etiam illusoribus obedit. Pro purpuram suscepit: caput corone parat: arūdinē manu tollit. Sicut ergo xps rex glorie spinea corona coronatur: et purpura ac sceptro subsannatorie deluditur. sic etiam cum seruos xpi in hoc mundo vilipenditur et velut omni honore indignius abiicitur/⁊ a pre sumptuosis despicitur et illusionibus molestatur: cogitet q̄ seruus non est maior domino suo: nec pro malo habeat si patiatur similia regi summo. Deinde cum signa regalia ei gabbi/ac derisorie eum vt deum adorantes [Et] vt regem salutantes [illudebāt ei] tanq̄ regnare volenti et non valenti: ac irridentes [dicebant ei. Aue rex iudeorum.] quasi dicerent. Voluisti regnare: sed non potuisti. Regem iudeorum eum vocauimus verū dicunt/etiam nolentes et irridentes. et sic fm Bedam. Adorabāt eū quasi qui deū seipm falso dixisset: et saltabant eum tanq̄ qui seipm falso regem fecisset. quod fecerunt vt eorum illusio responderet iudeorum accusationi: quia de vtroq; accusabant

Theoph.

Bed.

Ben.ab.

Trophei

Corone spinee ca.

Reo agit maiestatis lese.

Moraliter. Illusio tripler xpi.

Obedientia xpi.

Bed.

tur a iudeis, detestabilis mentis affectu hec faciunt: quia compungētes exonerant ac illudentes adorant et saluant. Et licet gētiles hec facerent: tamē iudei hoc iuuant q̄ tāti criminis auctores erant. et ideo in parasceue cum pio perfidis iudeis orarur genua non flectimus / cum forte iudei hoc agebant cū gentilibus. vbi Chrysost. dicit q̄ milites pecunia corrupti hoc ad grauiam iudaicam facie- Aug. ibi. bant. Augustī autem dicit hoc esse factum mandato vel permissione presidis: vt scilicet magis iudeorū odia saturarentur et facilius cum eriperet.

Documētum. Idolatre also. ¶ Ex hoc articulo habemur documentum q̄ nos cauemus ne christū falso adoremus vel saluemus. Mystice falso christum adorant et saluant qui in eū credunt sed peruersis actibus despiciunt: vbi cum confitent sed factis negant. Item falso adorant et saluant qui inter orandum aliquid contra diuinum honorem mente pertractant. Item qui in ecclesiis signa deuotionis ostendunt: nec postea iniurias rpo graues in membris suis faciunt. Item falso christū adorāt et saluant omnes pseudo xpiani. Jesu q̄ irrisorie adorari et saluari voluisti: da mihi te deum meum verum adorare in spiritu et veritate / et te solum verum regem venerabiliter saluare. [Et] vt illuderent factis sicut illuserant signis et verbis [debant ei alapas] in augmentum illusionis: vt hoc eo ipso opere ostenderent illusorium esse q̄ ei tanq̄m honorem exhibebant. In hoc enim illusionem suam magis despectiuam fecerunt / q̄ adorantes velut deum et saluantes vestis regem cum alapis ludebant. Et dicit illa alapizatio ab illa que in domo Anne erat facta: quia ibi vna alapa ab vno ministrorum / hic autē plures alape a diuersis dabantur: et illa dabatur causa vltionis / iste causa illusionis. ¶ Documenta aūt possunt hic accipi: vt tibi Jesu qui alapis cedi voluisti: fac me oze et vita tibi semper plaudere / et aliorum opera licet mala sint in bonum cooperari concede. [Et erpuebant in faciem eius] sicut persone viles et contemptibiles. ¶ Hystice actus militum. Et hoc apparet q̄ isti dicuntur milites non sm̄ nomen militie preferentes / sed potius quo generosi et nobiles / quo equites nominantur de calcaribus deaurati: tales enim nobiles persone non illuderent / non conspuerent / nec crucifigerent / nec vestes crucifixi sibi diuiderent: quod ad carnifices potius pertinet. Sed dicuntur milites sm̄ antiquam consuetudinē / stipendiarii et seruientes pedites. Sicut patet in gestis tullii cesaris: vbi milites ab equitibus distinguuntur. Et in Actibus apostolorum: vbi dicitur q̄ paulus cū militibus ducentis et equitibus septuaginta de hierusalem missus est cesaream. Ergo milites in hoc loco intelligimus viles stipendiarios carnifices: quales nullam perhorrescebat insolentiam, qui dicti sunt milites nō a nobilitate sed a formidine: erant enim robusti corpore et ad omne malum expositi: vt dicit Chry. De quibus dicit Theophi. q̄ in istis illusionibus militaribus vana gloria semper inordinatis gaudens opprobrio sibi, q̄ pia ostendebat. ¶ Documenta hec possume sumi sicut supra de conspuitione in domo caiphe facta. Jesu q̄ in delicatissimam faciē tuam conspui voluisti: da mihi faciem tuam sacratissimi eucharistie sumptione indigna nō polluere / et conscientiam meam tuis cogitationibus non fedare. [Et accipiebant arundinē de manu eius: et percutiebant] sacrum [caput ipsius] et ratione doloris infligendi vt acules spinarum fortius infigerentur capiti: et ratione contemptus in signum vacuitatis et nihili. non erat tantum causa ledendi cum per puncturas spinarum et per tenus baculi / quantum causa illudendi et vilificandi hoc fecerunt. nā viles persone baculis sicut bestie percuti ostenduntur, quasi dicerent ad eum. O tu homo vilis: vt quid te regē facis? In hoc flebat ei sicut furi qui fune capiti circūposito torquetur vt recognoscat mala que fecit. et sicut funis constringit vt se amplius profundat vel grauius torqueat: sic et iesum coronantium arundine percutiebant. Percutiebāt arundine caput patiendum dementis / premendum ac reuerendum cunctis celorum virtutibus / et veneratissimis sanctis omnibus: caput benedictū in secula quo omnis benedictio non solum in barbam verū etiam in oram vestimenti totius ecclesie manat. O miseri quomodo vobis adhuc tremēdum apparebit caput illud quod nūc sic percutere non formidatis. Et tūc sanguis per aculeos corone de capite erumpens et largiter fluens tinxit caput et genas eius / ita vt appareret quasi leprosus: quia sanguis et spuma opposita faciebant eum leprosū similem. Tinxit ergo sanguis totum caput eius: sicut cruor flagellis extractus et iudeo: sanguineus tinxit omnes alias partes corporis: vt non rātum manus et pedes et latus dicam⁹ sanguine respersa / sed tota veste tincta xpm̄ ascendisse de bosra. Cerne igitur eum cum cordis amaritudine in singulis suis afflictionibus: quia omnia sustinuit que ipsi volunt quasi eorum seruus: et ad omnia tacet quasi mutus. Et maxime cerne cū caput eius spinis plenū arundine grauiter et sepe percutitur: quomodo depressō collo patienter cum dolore tamē magno acerbos ictus suscipit et patitur. Perforabant nāq; caput sacratissimum acerbissime ille spinicue totum madefaciebant sanguine. ¶ Ex isto articulo trahitur documētū q̄ cauendum ne et nos caput xpi cū arundine percutiamus. Caput quidem xpi percutimus q̄ diuinitatem eius impugnant et eum deum esse verum denegant. Nam sm̄ Aplm. Caput xpi est deus. Diuinitas creata est caput creature assumpte. Arundo autem vel calamus significat scripturam diuinā calamo spiritus sancti scriptā de qua in Psalmo 81. Lingua mea calamus scribe. Calamo igit (vt dicit Beda.) caput xpi percutimus q̄ diuinitati eius contradicentes erroremsuum auctoritate sacre scripture (q̄ calamo scribitur) confirmare conamur. Ideo sunt qui eum purum hominē fuisse dicūt. Item arundine caput xpi percutimus quando propter aurum mundani fastus qui per arundinē significatur / deus offenditur. Item caput xpi calamo percutimus qui ex scriptura diuinitatem plus q̄ oportet inuestigare satagimus: vnde et inter dū sanctis mem errorib elicimus. Item arundine xpm̄ in capite percutimus qui per vanam. Lectionem vitam xpm̄ offendimus: qui est caput nostrum: a quo in omnes sensus nostros vitales operationes diffunditur: qui et operum nostrorum exemplū nobis prebuit. Unde in quotidie cum adest nobis opportunitas bonum faciendi homo ociosus xpm̄ quasi in capite percutit: ita vt ex tali percussione et spinarū punctione sanguis de capite xpi emanet. hoc est quia xpc dolet et pūgitur vsq; ad sanguinem de ocio nostro: quia videt q̄ exempla sua non fructificant in nobis. Jesu qui nobile caput tuum arundine percuti voluisti: da mihi te casu pur nostrum per inanem vitā nō offendere / sed tibi placitis moribus deseruire. Coronatio et illusio xpi ac eius patientia prefigurata fuit in rege dō vbi quando ab inimico semei tanta mala patienter coleauit. Semei pro ictu super dauid lapideo ligna et lutum: sic synagoga intecit in xpm̄ pungmas spinas et spurcum. Semei dauid virum sanguinū et virum belial vocauit: synagoga xpm̄ seductorem et maleficum appellauit. Sed abisai cū voluisset semei occidere / dauid prohibuit: et angeli occidisse derisores xpi / sed ipse non permisit. Christum etiam prefigurauerunt nuncii regis dauid: quos amen rex amonitarū tūrpiter dehonestauit. Dauid misit amon nuncios ad pacem instaurandam: quorum vestes ipse scidit vsq; ad nates: et radi fecit medium barbam, sic deus filium suum ad pacem faciendam in mundum misit: quem synagoga nudans vestibus barbam ipsius spurcis maculauit. De premissis dū communis dicit Augu. Sic enim implebantur que de se dixerat christus: sic marrytes informabant ad omnia que persecutores libuisset facere perferenda: sic paulisper occultata tremenda potentia cōmendabatur plius inuitāda patientia. Sic regnum quod de hoc mundo non erat / superbum mundū non arrogātie pugnandi et patiendi humilitate vincebat. Sic illud granum multiplicandum seminabatur horribili contumelia vt mirabili pullularet in gloria. hec Augustī. Ue igitur semel / ue bis / ue et iterum his qui post tam preciosum humilitatis speculum superbia eruerunt, tolluntur in altū: opprobria refugiūt et ad honores aspirant / rursus cōtemptum habentes dei filiū: qui tanto ab hominibus amplius omni cōtrat ho nōrificētia dignū. sīto pro hominib⁹ indignissima sustinuit. vnde Chrysost. "Tot aūt et talib⁹ facta ipse instabat tie cōmē fileno, tu vero audies hec in mente

Venia nō flecti q̄ iudeis. Chrysost. Aug. ibi. Documētum. Idolatre also. ¶ Alapizatio a milite. Documēta. Militum. Ecclesia. Coronatio et illusionis figura. ii. Reg. xvi. ii. Reg. x. Augustī. Super bie eruntio. Chrysost. "Patientie

Universidad de Deusto
Biblioteca

habe eŏrimeret regē obuis terrarum
et angelorū dñm videns coronmelijs
patiēte et ofa serenē sustentio imitare.
Erterū. Que igitur erit nobis cu
ra deceteros si contumelias ab aliquo
patiamur postq̄ hec xp̄s passus est?

Corporis totius cōtumelia. Etenim quod rebat in xp̄o vltimus
cōmelie terminꝰ erat nec vna par
ticula tamē sed vniuersum corpꝰ pa
tiebatur iniurias. caput per cotonam
et arundine et colaphos facies quia
cōspuebatur: gene quia alapis cedeba
tur: corpus toꝝ per flagella/ et ca
denudatum est/ et per circūdationem
chlamydis/ et per fictam adoratio
nē: manus per arundinē quam dede
runt et p̄ sceptro ac⁹ timerēt ne p̄te
rmitterent aliquid grauissime p̄te

Anselm⁹. sumptionis. vnde Anſel. Regali pur
pura indunt: sed pluo in ea despiciun
q̄ honoret. Sceptrū in manu gestat:
s̄z eo ipso reuerendū caput eius feri
tur. Adorant cōtra ipso positis genib⁹
in terra et regē conclamant: et contu
mio ad cōpiendū amabiles et ge
nas subsibilūt/ maxillas palmis cōcu
tiunt/ et honorabile colli exhonorāt.

Mysteria illusionum. hec Anſel. Ostes vero iste illusiones
mutuum et cōmelie iudeorū xp̄o il
late nobis tribuunt mysteria/ s̄z alia
intentione ab eis sint facta: p̄out se
pius tactū est supra. Nec aūt p̄m toā
nem ante sententiā pilati facta sunt:
sed matheus et marcus post sententi
am ea que omiserant recolendo po
nunt. Hic ergo vt dictum est martyres
informabantur ad p̄ferenda ofa
que a perfecutorib⁹ inferebāt. Q̄ō

Vestiū colozes. enim in veste duplici s̄z alba et ru
bea xp̄m illusus esse perhibetur: in
vno puritas sue humanitatis/ in al
tero veritas passionis exprimit. hoc
etiam significat duplex martyrū ge
nus quo in passionibus ecclesia ado
natur: vt sit candida virginitate et ru
bicunda sanguine. Et ipsa ecclesia va
rijs membrorū fluctuū flosculis ver
nans in pace lilia gignit: in bello ro
sas. Unde dicit admirando. Dilec⁹

Cant. v. meus candidus et rubicundus. candi
dus s̄z actione et in pace lilia virgi
nū: ac rubicundus sanguine et in bel
lo rose martyrum. In vtroq; ergo ha
bitu dñs potest omnio multitudo ele
ctorum intelligi. alba enim veste in
duuntur virgines et confessores: et
rubea martyres. Unde et dñs alba
veste induitur cū munda turbaꝝ cō
fessione circūdatur: rubea vestit cum
in triumphis victoriosorū martyrum
gloriatur. Si aūt te nudū absq; hac
vestibus inuenerit/ veste christi ru
bea induere: et toto xp̄i passionibus
adornare. Sed nec illis sufficiebat q̄
ad maiorē illusionem totā cohortem
militum congregauerant: s̄z et pilato
iubente coram ipso et toto populo tu
multu nō introibant in p̄torū [addu
cerunt foras iesum. sic illusum et ad
uersionem et cōfusionem paratū om
nib⁹ demōstrandū. [Exiuit ergo ies
rū pilatus] de p̄torio [foras] ad iu
deos [et dixit eis. Ecce adduco vobis
eum foras] post hec diligenter examī
nauit et punitū ad vobis satisfaciēdū
[vt cognoscatis q̄ nullam in eo cau
sam] s̄z mortis [inuenio] iz afflic⁹
et illusus sit: et hoc ad voluntatē ve
stram innocēti feciſſe sufficiat. In eo
habitu illum ostendit in quo illusus
est a ministris: vt saltē sic quiescēt vi
dentes eū plenū opprobrio [Exiuit
ergo iesus] et p̄cepto pilati [por
tans spineā cotonā et purpureā pa
lleam et chlamydē coccineam. Inue
stē et vestem: ac sceptrum arundi
neū. Ecce ē lamentabile spectaculū.
Incedebat quasi in habitu regali: s̄z
patebat vndiq; despectui. Ecce quo
modo rex et dux tuus confusione re
plenus et humiliter sustinet: vt te ab
eterna confusione eriperet/ et a lingu
bie peste sanaret. Die ergo illusum
mur vt opprobria ea p̄o nomine ie
su xp̄i sustinere parati simus: et om
nibus humiliari studeamus. vñ Ans
selmus. Uere de alia mea quid est iste
q̄ ingreditur habens imaginē quasi
regis/ et nihilominus rerū despectis
simi confusione repletus est: corona
tus incedit sed ipsa eius corona cru
ciatus est illi/ et mille pūcturis spe
cioſius ei⁹ vertice diuulneratur. hec An
selmus. [Et]ste quasi despectus lo
quēdo vel eos ad misericordiā quo
cando [dixit eis pilatus. Ecce hō [ec
ce de quali hoīe creditis q̄ velit sibi
regnū vsurpare: et. a. d. erā in aliquo
male egisset: tamē vltra condignum
punit: et ideo sufficere vobis debet.
Videte caput eius perforatū/ totum
corpus laceratū/ facie cōspuā: et pro
deo cōpatiamini filiabus frater verbe
rat. volebat eis pilatus vt sensibiliter vi
derēt qualiter fuisset punitus et illu

sus: vt sic mouerent ad compassionē:
qi animo liberādi eū fecit hanc obie
Obiect. ctionem. vñ Chry. Propterea coronā
tū iesum edurit ad eos: vt commiuz
qd a multitud⁹ factū erat in eū videā
tes parū respirent a passione et vo
Remedia. luntate venenū. vñ et Augu. Dine ap
parer non ignorante pilato hec a mi
litibus facta/ siue iusserit ea siue pmi
serit: illa s̄z causa vt hec eius iudi
cta inimici libentissime viderent: et
vitterent eius sanguinē nō sitirēt. Egre
diunt ad eos iesus portans spineam
coronā et purpureū vestimentū: non
clarus imperio s̄z plenus opprobrio/
spinis pungens/ s̄pi⁹ illusus/ flagel
lis affect⁹. Et ait eis: ecce homo. q. d.
Si regi iudeorū iam parcite: qi de
certū videtis. flagellatus est: spinis
coronatus est: iudibriosa veste ami
ctus est: amaris cōuictis illusus est:
alapis cesꝰ est. ferueri ignominia: fri
gescat inuidia. Sed nō frigescit: in
ardescit potius et increscit. hec Aug.
¶ Et hoc articulo sumitur documen
tum q̄ nos christū illusum ante mē
tis nostre oculos habeamus: et in ve
stitu et in exteriori apparatu non pa
ne gloziemur: q̄m dñs noster in vesti
tu illusus est. Et maxime in hoc sēp
xp̄m debēt religiosi et monachi: q̄ xp̄
illusum representant in habitu tōsu
ra et ferulis. habiteꝰ eis monachalis
despectibilis est et quasi illusionꝰ ho
minib⁹ mūdanis: corona autem ca
pitis monachalis representat coronā
spineam: baculi seu ferule quos anti
quitus monachi portare consueue
runt representant arundinem. Et si
cut xp̄s non dedignabatur habitu il
lusorio pro nobis oſtēdi: sic nō eru
bescant monachi et alii mūdi cōtem
ptores. q̄m Apostolū spectaculum
facti sunt mūdo/ in habitu cōtemptibi
li et insignito regalib⁹ illusoriis pre
dictis xp̄m regem imitari. Iē est hic
documentū q̄ istam ostensionem xp̄i
representat sacerdos in celebratione ho
stie. q. dicit. ipse [Ecce homo.] Dania
est sacramentum altaris est memo
riale dominice passionis: et christus
est passus p̄m humanitatem/ p̄m di
uinitatem vero est impassibilis. ideo
sacerdos ostendens sibi christū con
gruenter dicit /ecce homo q̄ ecce de⁹:
licet ipse sit et homo et deꝰ: sed hō pa
tens fuit in illa ostensione et deus la
tens. Item est documentum q̄ nos
debemus cum eisdem insignitis my
stice acceptis (p̄out dictum est suis
locis) ante cōspectū christi regis no
stri in iudicio apparere/ cū quib⁹ ipe
dignatus fuit videri ostendi. Jesu
qui cum illusionis insignis iudeis
ostendi voluit: da mihi ostentatio
nem vane glorie deuitare/ et cum eis
dem insignis mysticis ante conspe
ctum tuum in extremo iudicio cōpa
rere. Sed licet pilatus hec agat: ta
men inſanabilis sacrilegorum furoꝰ
nonceſſat/ s̄z magis insurgat. Ecce ma
gna pertinacia iudeoꝝ in p̄curā: Pertinacia iudeorum.
do mortem christianam obstinata ne
quitia non emollitur misericordia.
[Tunc] enim illi iudei filii diaboli
cum vidissent eum sic punitum et il
lusum/ et cognoscerent q̄ pilatus sic
volebat dimittere eum: in nullo com
patientes et ne punitionis correptio
ne et illusionum opprobrio non con
tenti/ nec pilati exclamatione placati
[clamabant] immituose et altos ad
clamandū et citabant [dicētes. Cru
cifige crucifige eum.] quasi dicerent, Crucifige
hec pena nullo modo nobis sufficit:
sed p̄terimus q̄ metuatur. Audentes
eum magis commouebantur: quia ex
aspectu eius qui odio habetur/ magis
cōtra eū eorum odientes inflammat.
Ingeminat aūr crucifige/ propter desi
derij vehementiam et vellitate q̄ opē
re crucifigerēt. ¶ Magna crudeli "Pena cū
tas quia non sufficit eis alterū. s. vel sanguine
flagellare vel occidere: sed vtrumq; poscunt.
nec contenti sunt aliquāq; morte: sed
turpissima et durissima s̄z crucis/ de
siderant occidere. Clauis affigi ad li
gnum querunt ne dolor citius finia
tur: sed morte producta mortantur: et
vt in cruce diutius videantur: et mo
rtis dilamentur. et p̄m Chrysostō
num. Formidantes ne aliqua eius Chrysost.
post ipsum fiat memoria/ studeant et
ad supplicium dicere maledictum.
Uerum vt dicit Rabanus. iudei de Rabanꝰ.
morte pessimo cogitabant: sed a do Crucis
mino non intelligentibus eis electa supplicii
erat. Ipsam enim crucem diabolo su a deo et a
peratore et tanqi trophēum in fron peracto ex tanqi trophēum in fron
tibus fidelium ponitur. Cerne etiā tibus fidelium ponitur. Cerne etiā
quomodo sic conturmeliose ve cum di
stirus et coronatus et cum sceptro de
incedit: et quomodo facie demissa uersimos
stat coram tanta multitudine voci
ferante et clamante crucifige cru
cifige/ ac semper cum deridente et

sibi insistente quasi sapientiores coherint: et sic non solum dolores et penas sed etiam contumelias et terrores recipiebat ab eis. ¶ Et hoc articulo qui in clamore consistit trahit documentum/q̄ non refert ad culpe intentionem occidere hominem linguis vel gladio. Unde *Psalm°. Lingua eorum gladius acutus.et loquit ad literam de iudeis clamantib⁹ crucifige. super quo Augustinus. Noli arrendere inermes manus sed os armaturninde gladium processit q̄ xp̄s occideretur. Cauent ergo sibi detractores et proximorū infamatores ne ex causa vt gladium linguas suas: quia sicut gladio corpus / sic lingua fama hominis perimitur.vnde dicit in *Prouer. Mors et vita in manib⁹ linguе. Item est documentum q̄ non est respondendum calūnioso clamoribus iniquorū. Ad conformandū se huic articulo recogitet homo q̄ terribiles fuerunt illi clamores iudeorum: et rememoretur an ipse vnq̄ iniquis hominum iudiciis aut obloquutionib⁹ seu detractionibus contra proximū per consensum cōclamauerit:vel alis prout deus dederit.et sic oret. Jesu q̄ terribiles iudeorum voces crucifige crucifige clamantium audire minime expauuisti:da mihi inimicorū tuorum verbis erecrabilibus non terreri/et lingua mea nocumentum p̄ximo non inferre. Sed pilatus videns xp̄i innocentiā et iudeorum malitiaz impellentium ad rem illicitam/ & re cuisans crucifigere iesū dixit eis[Accipite eum vos et crucifigite] qui sine causa consueuistis innocētes condemnare [Ego enim non inuenio in eo causam].s. crucifigendi et dandi talem sententiam. verum dixit pilatus:quia xp̄s peccatum non fecit:nec inuentus est dolus in ore eius. vñ bene dicit [in eo]quia causa mortis xp̄i non fuit in eo sed in nobis.et ideo dicit Bern̄. O pissime iesu quid tibi et mortiferos peccatis⁹ et tu luis: nos debuimus et tu soluis.acsi diceret pilatus. Mihi non licet crucifigere innocentem: vos crucifigite si vultis. Derisorie et indignanter hoc dixit: quia non habebant potestatem iudicandi aliquē ad mortē. vñ p̄m Chry. q̄ dixit crucifigite execrātis fuit hoc verbum / et ad rem non cōcellam illos impellentes. Videntes autem iudei q̄ pilatus clamoribus eorum nō acquiesceret,inceperunt allegare rationes alias q̄ supra allegauerant [et accusabant eum quia contra legem filium dei se fecit:et ideo vt blasphemus fm legem quam habebant mori deberet.] Errat o iudei quia se deum non fecit: sz pater eum genuit deus deum.et ergo filium dei se dicendo non blasphemauit:sed veritatem dixit.vnde Aug̃. Ecce altera maior est inuidia. Parua quippe illa videbatur velut affectate illicito aulis regie potestatis:z tamen neutrum sibi iesus mēdaciter vsurpauit. sz verūm sez quia erat rex z filius dei verū est: et vnigenitus est dei filius: et rex a deo cōstitutus super sion mōte sanctum eius.et verūm nme demōstrasset: nisi quanto erat potentior tanto maluisset esse patientior. hec Aug. [Tunc ergo pilatus magis timuit] ne forte verum esset q̄ esset dei filius/ et sic factum ejonme fecisset ipsum puniendo z illudēdo: z ne videretur inique agere occidēdo. Illi vero hec dicentem non horruerunt:sed interficiendum eū pro quibus opertuerat ad orare. fm Aug̃. Pilatus non timuit legem eorum ne occideret/quia aliter gena erat et legem nō obseruabat: sed magis timuit ne filium dei occideret. Pr̄terea timuit occidere innocētē:tunc magis timet occidere dei veritatem. Et ideo volens de hoc secretius inquirere:non amplius interrogauit quid fecisti [sz ingressus est iterum in pretorium] cum iesu vt verius rem mag⁹ posset cognoscere extra tumultum iudeorum[z dixit ad eum. vnde es tu] .i.vnde duxisti originem:per hoc querebat verum esse deum esse/ginem habens diuinam/vel homo habēs originem terrenam.[Jesus autem non dedit ei responsum .simplex illud propheticum. sicut ouis nō aperuit os suum. vt nobis daret patiendi exemplum. Quia enim pilatus nō tam questionē questionem nō audiuit respōsionem. nam diuina generatio infideli et increduloexplicanda non erat: et quia suam passionem impedire nolebat cum ad hoc venisset & apud nos pati veller. [Dixit ergo ei pilatus] prouocans eum ad respōsum aliquod p quod illa accusatio ex clusa posset.[Mihi non loqueris?] Videbatur de eius taciturnitate cū esse

in puncto liberationis vel condēnationis fuit.ideo sequitur [Nescis quia potestatē habeo crucifigere te re potestatem habeo dimittere te?]quasi diceret.mihi saltem debueres respondere.Tua pilate voce cōstringeris:ma sententia vānaris. Si enim in te rotum est positum: quare innocentem in quo nullā causam inuenio nō absolutis z pro potestate ergo non pro equitate crucifigendum dominū tuum: per potestatem latronem absolutus / auctorem vero vite interficis. Et quia gloriabatur de sua potestate: ideo[Respondit iesus]ad reprimendam eius iactantiam z tumorem dicens [Non haberes potestatem adversum me vllam] quantulancunq̄ habes[nisi] hoc ipsum quicquid est [tibi esset datum] et concessum [de super] scilicet a cesare z vltra⁹ permissum a deo q̄ est potestas superior et a quo est omnis potestas.z ex hoc arguit eius peccatum:quia non acceperat potestatem a cesare z a deo cōdemnandi innocētes/sed magis liberandi eos. Et quia pilatus gentilis erat et superioris potestatis timore angebatur:dicit eum minus peccare q̄ iudeos qui legem nouerant z iniquia mouebantur.vnde Aug̃. Quia plus peccat qui potestati innocētem occidēdum iuuore tradit:q̄ potestas ipsa si cum timore alterius maioris potestatis occidit, nec timendo qui dem preferrim innocentem hominē homō debet occidere:sed tamē id zelando facere multo magis matū est q̄ timendo. hec Aug̃. Et similiter traditor pl⁹ peccauit qui pro queritu eū iudeis tradidit. Maius ergo erat peccatum inde z iudeorum q̄ pilati: qui ad occisionē eius iudeis fuit motus cupiditate/iudei aūt rancore /sz pilat⁹ humano timore. [Et exinde].i.ex hac causa: z propter hoc sez ne peccaret z peccatum haberet occidēdo innocētem z dei filium/ querebat pilatus dimittere eū] absolutum q̄ nullo mimo esset peccans q̄ alii q̄ tradiderunt illum: non q̄ nme primum cōceperat,sed si prius volebat modo querebat. Supra enim rēabat eum dimittere:sed extunc omnino et constanti animo querebat hoc facere. [Judei autem]non valentes per falsas accusationes citeūuenire iudicē: minuntur ei de iniuria cesaris ingere-

re timorē. et ideo hoc magis q̄ de omnibus supertus dictis eum terrere putantes[clamabant dicētes. Si hūc dimittis] qui se regem facit[nō es amicus] z fidelis minister[cesaris].i.non zelas pro honore et statu dñi nri custodiendo: z ideo amicitiā eius amittes. [Omnis qui se regem facit]vsurpando potestatē sibi [contradicit cesari.] Imperatores enim romani abstulerāt a iudeis regiam dignitatem:z ideo qui inter iudeos dicebat se regem videbatur facere cōtra imperatoris ordinationē: sine cuius consensu non solebat quis titulo vel regio. hec ēm potestas est talis nature q̄ vna est imperiens cō sortiū aliarum:vnde z ideo cesar non patiebatur aliū dominari, vbi Chrysosto. Et vnde haberis demonstrare hoc? Ex purpura/a diademate / a curia/a militibus? Nonne solus sem⁹ per cum discipulis incedebat: p omnia viliter tranſigens et abū/z scholam/et habitationem?hec Chrysost. [Cum autem pilatus audisset] minas sibi inferri a populo de indignatione cesaris:adhuc plus timuit. Hā fm Aug̃. Non se ponit pilatus cō temnere cesarem auctorem potestatis siue quēadmodū legē gentis alienē. Timēs ergo cesarem z nō audēs etiā fm minimā apparētiā facere cōtra eius honorem[adduxit iesum foras]extra pretoriū [et sedit pro tribunali].i.ante tribunal vel in tribunali. Nam apud grecos hec prepositio pro/idē est q̄s ante vel in.hoc est. *Pro. sedit i loco sedis iudiciarie seu ad iudicādum/q̄s est officiū sedētis in tribunali. Est ēm tribunal sedes iudicum: sicut rhetorus vel sotil⁹ regum/ et cathedra doctor. Et sī tribunal:q̄ Thom⁹. apud romanos tribuni causas parti Solium. culares discernebāt/dicti a tribubus quib⁹ preponebātur. Sedit p̄ s'm lo co qui dr̄ grece lithostratos].i.lapidum stratura seu pauimentū varietate lapidū stratū:dicta a lithos q̄s est lapis/et stratos q̄s stratura seu pauimentum:q̄ ille locus diuersis lapidibus erat pauimentat⁹/et erat ante domum pilati.et idē locus dr̄ hebraice gabatha].i.collis siue subliminis ex cōgeratione lapidum:q̄ locus fuit sublimis vario lapide stratus in quo tribunal erat. [Erat aūt parasceue] .i.preparatio[pasche hora q̄si sexta] secun.

Documentum. Ps.lvi. Augusti. *Prouer. xviii. Conformatio. *Pilati responsio. 1.*Pet.ii. Ca mortē xp̄i nō in eo sed in nobis. Bernar. Chrysost. Ysa.liii. Tyrannus. Cesaris amicus. Tribunal. Thom⁹. Lithodum stratura stratos. Parasceue.

Grecis admirti iudei / grecis crebro vrebantur vocabulis. Parasceue autē greece dr preparatio latine. Sic dicebatur feria sexta in ea preparabāt necessaria pro sabbato / in quo aliqd decoqui vel operari non licebat: sicut et in decreto dupler mēna feria sexta propter sabbatū colligebāt. Dicit etiā feria sexta preparatio qr iudei preparabāt se mūdādo. Et cōgrue sexta die crucifigitur dicit qr per crucē repararet holem q sexta die a deo est factus. Sexta etiā hora dño pro bole est crucifixus qr sexta hora homo in peccatum est lapsus. Nam vt dicit Hiero. Quia hora primus adam morte peccando incurrit eadē hora dēs adam mortem mouendo destruxit. Sexta quoq; hora qua maior feruor diei est / crucifigi voluit ad ostendēdum q ex magno feruore charitatis passus sit. Tūc pilatus iussit iesum stare iudicio [et] allegās pro eius liberatione [dixit iudicio] Ecce eos subsannādo [Ecce rex vester.] Prius dixerat [Ecce homo] ignominiam suā demōstrās: vt eos ad misereādum moueret. nunc vo vt eos magis mouet / ironice eis insultrat dicēs [ecce rex vester.] Primo conabatur eos liberare per eius diuinitatem. sed per iudeos opprobrium. Qui dicēs eis. Mirū est q hunc holem flagellatū illusum t abiectum / dictis vīr pare sibi regnū. Talis homo est q regnū invadere vel captare nō possit. Unde erubescere debetis q eū esse regem formidatis. Cōparamini ergo illi: qui de eo timere non oportet vel rale quid suspicari. Et cū pilatus super hoc timet ab eis apud cesarem accusari / et sua potestate priuari. vbi Chryso. Et nimis que dicta sunt erāt sufficiētia vt facerēt eos decenero ab ira cessare: si trepidabāt ne dimissus rursus turbā ducaret et omnia pro hoc agebāt. Amor est principatus versutum quid est / et aliam sufficies perdere. propterea magis insistūt. hec Chryso. Unde [iudei] sicut furibūdi [clamabāt] et ex abūdātia malitie ingeminando dicebāt [Tolle tolle] scz ad mortem: et non quācūq; sed turpissimam. Et explicātes genus mortis addiderūt [crucifige eum.] Interficere est cū conabamur et morte exp̄obatissimā: formidātes ne aliqua ei post hōm fiat memoria. q.d. Tolle cū a nobis qz conspectu nr̄o: grauis cū est nobis ad videndum / nec possumus eum videre: auferq; cū de medio t interfice. Quāto plus audiebāt q pilat⁹ vellet liberare eū: tāto magis clamabāt in cōtrariū. vbi Beda. Quia torā accusationem quā aduersus dñm deducebāt / crebria⁹ solliciti pilati interrogatione videbāt eū accusatum: nūdē imputa dici ad solas se preces conuertūt: vt quod crimināto t quasi ratiocinādo nequiuerāt / tam potius dādo vociferādo perficiāt. hec Beda. Dulcissime te fur ꝑ: quis tam durus tam crudelis et impi⁹ vt clamores illos horribiles [tolle tolle crucifige eū] sine gemitu et clamore ꝑspūs aure corporis valeat audire / seu mente tractare? Pilatus vo terroꝛe quē de cesare ingerūt adhuc superare conat: et voces de ipsoꝝ ignominia eos frangere quos de xp̄i ignominia non potuit mitigare: alle gans q̄sq; in xp̄i crucifixione eoꝝ vere crudiam [dixit eis] quasi subsannando [Regē vestrū crucifigā? qs reddat in vestrā ignominiā. q.d. Et quo dat in vestrā ignominiā. q.d. Et quo cū regnare formidatis / t tāi de hoc fama magna fuit / non est honor vester q rex vester cōdēnetur: et erit vobis verecūdia si morte sic abiecta moriatur. Et ideo si non moueamini ab ei⁹ humilitate / debet vos mouere vestrum opprobriū: qd esset si crucifige rem eū. Sed illi se a liberare regni dei t xp̄i ex crudēles: augū diaboli fūpserūt: ac ꝑpetue seruitutī t tyrannidi se subiecerūt dicētes. [Non habemus regē nisi cesarem. Et quo patet q ex tunc ꝑpetue romanor⁹ se obligauerūt et in quo nulla causa erat: dedit sententiam crudelissimam de morte huiocētis [et] per sententiam diffinitiuam [tradidit iesum vt crucifigere tur iudicio potestate ꝑsidio. non dixit euāgelista vt crucifigeret eum: sed vt crucifigeret per ꝑsidis iudicium. Sed ideo illo eradicū dixit: vt eos crimine implicatos a quo alieni esse conabāmur ostēderet. non enī pilatus hoc faceret nisi vr id qd eos cupere cernebat impleret. [Iraq; pilatus iambitiosus nolēs amittere principatum: ꝑq; pronūciasset xp̄m innocentem ac per eū dimittēdū [volēs] tamen ad cōplacēdum [clamoribus populi satisfacere] i. eoꝝ voluntatem facere: et non qd erat placitū deo t iustitie [timens] ne accusaret de cessatio rebellione / cū hoc nullū suspicās periculū si innocētem pauperē morti adiudicaret: maxime qi cōtradictor ullus non apparebat: ꝑpetie sententiam et [iudicauit eū] ob culpā affectati regni [esse crucifigēdū] qi eū iudei cesarē regē et dñm ꝑfessi sunt: vides q fic se potestati romanoꝝ subiecerūt / condēnauit iesum quasi vsurpātem cesaris potestate [et tradidit eū voluntati ipsoꝝ] ad crucifigēdum. Que aūt fuerit forma sentētie nō est expressum ab euāgelistis: in euangelio tñ nicodemi scribitur q pilat⁹ pro tulerit sententiā sub his vbis. Scēs ma cōpotbaute re regē: ppterea precipio te primū flagellari. Fm principū statuta / deinde in cruce affigi. Peccauit pilatus t non excusatur: qz cū iudex esset / tenebat ex officio seruare iustitiam: et nec timore cedere debuit nec amore vt faceret cōtra eā: q̄ si nō si voluisset quē iustum ꝓnūciauerat eripere potuisset. Minus tamen peccauit q̄ iudei: instituit enim q̄dm potuit vt illum ex eoꝝ manib⁹ liberaret. et ei⁹ motiuum fuit minus malum: qz iudei ad occidendum xp̄m moti sunt per rācorem t odiū: pilatus vo propter timore cesaris t famoꝛē iudeoꝝ. Sic ergo eis cōsensit qz cū effectu fuit eoꝝ obuiare potuit. consentit esse q cū potest arguere nō arguit: non cōsensit tamen cōsensu pleno sz coacto. Sicut autem tūc pilatus sic hodie facit multi iudices timore vel fauore a veritate iudicii declinātes / et iustitiam subuertētes. Ecce q̄lo innocētissim⁹ agnus vt te a iudicio t damnato iuste t eterne damationis eripiret / iniuste ꝓpter te iudicio dānari ꝓtelegit. Ecce que non rapuit ꝓ te soluit. et tu alia mea nequ er impia / nec deuotionis soluto ꝓmeditē: nec cōpassionis refūdis affectū. Cogita igitur amici et⁹ clamauerūt quādo illā sententiā audiuerūt. Sed maledicti gaudent t exultāt q̄ intentum suum ꝓpatum habēt / et rident. et cum q̄ est ver⁹ et eternus de⁹ deridet̄ et⁹ mortem quantum possunt accelerāt. Non beneficiorum et operum eius recordantur: non ꝓpter innocentiam eius mouentur: et (quod crudelius vi-

¶ Ex quo articulo adductiōis xp̄i ad tribunal habētur duo documēta. Primum q nos debem⁹ tribunal in mēte nostra constituere / et ibi iudicio altare. sicut xp̄s sterit ante tribunal ꝓpter nos: vt nos districtum dei iudicium possimus decinare. iuxta illo Apli. Si nosmetipsos diiudicarem⁹: non vtiq; iudicaremur. Scōm est q tēpore aduersitatis iudicū dei cū patientia subeamus. sicut dño noster pro nobis ductus ante tribunal hoīs obmutuit t non aperuit os suū / cū omni patiētia subiēs iudicū. nos ꝙppe tepore aduersitatis quasi ante tribunal dei sistimur. Ut Apli⁹ post vba preallegata subdit. Cum aūt iudicamur sc̄z tēporalib⁹ penis / a dño corripimur. qz vt nr̄ glo. Pena ipsa nobis ꝓpria est purgatio: vt non cū hoc mūdo dānemur. q.d. Ideo est bonū hic per punitionem tēporalem iudicari a deo: vt hic correcti non damnemur in iudicio futuro. Ad confirmādum se huic articulo attendat homo documēta premissa: et oret mente deuota. Jesu qui ante tribunal pilati adduci er in iudicio fisti voluisti: da mihi ante tribunal mēris mee conscendere: et meipm de culpis meis conscientie testimonio districtius iudicare: iudicium quoq; tuū in aduersis tam patiēter hic subire: vt iudicio tuo extremo valeā securus astare. Sed pilat timore mor vincitur: et a tramite veritatis t iustitie detorquetur. Petente eū tota iudeoꝝ multitudine vociferāte magnis vr crucifigeret: tradē miser pr̄eses pilatus timore imperatoris t fauore iudaici populi cui ipse ꝓtrat: et ea quibus decumbas sperabat leuare: cōtra iustitiam t contra cōscientiam qua xp̄m innocentem noverat et in quo nulla causa erat: dedit sententiam crudelissimam de morte huiocētis [et] per sententiam diffinitiuam [tradidit iesum vt crucifigeretur iudicio potestate ꝑsidio. non dixit euāgelista vt crucifigeret eum: sed vt crucifigeret per ꝑsidis iudicium. Sed ideo illo eradicū dixit: vt eos crimine implicatos a quo alieni esse conabāmur ostēderet. non enī pilatus hoc faceret nisi vr id qd eos cupere cernebat impleret. [Iraq; pilatus iambitiosus nolēs amittere principatum: ꝑq; pronūciasset xp̄m innocentem ac per eū dimittēdū [volēs] tamen ad cōplacēdum [clamoribus populi satisfacere] i. eoꝝ voluntatem facere: et non qd erat placitū deo t iustitie [timens] ne accusaret de cessatio rebellione / cū hoc nullū suspicās periculū si innocētem pauperē morti adiudicaret: maxime qi cōtradictor ullus non apparebat: ꝑpetie sententiam et [iudicauit eū] ob culpā affectati regni [esse crucifigēdū] qi eū iudei cesarē regē et dñm ꝑfessi sunt: vides q fic se potestati romanoꝝ subiecerūt / condēnauit iesum quasi vsurpātem cesaris potestate [et tradidit eū voluntati ipsoꝝ] ad crucifigēdum. Que aūt fuerit forma sentētie nō est expressum ab euāgelistis: in euangelio tñ nicodemi scribitur q pilat⁹ pro tulerit sententiā sub his vbis. Scēs ma cōpotbaute re regē: ppterea precipio te primū flagellari. Fm principū statuta / deinde in cruce affigi. Peccauit pilatus t non excusatur: qz cū iudex esset / tenebat ex officio seruare iustitiam: et nec timore cedere debuit nec amore vt faceret cōtra eā: q̄ si nō si voluisset quē iustum ꝓnūciauerat eripere potuisset. Minus tamen peccauit q̄ iudei: instituit enim q̄dm potuit vt illum ex eoꝝ manib⁹ liberaret. et ei⁹ motiuum fuit minus malum: qz iudei ad occidendum xp̄m moti sunt per rācorem t odiū: pilatus vo propter timore cesaris t famoꝛē iudeoꝝ. Sic ergo eis cōsensit qz cū effectu fuit eoꝝ obuiare potuit. consentit esse q cū potest arguere nō arguit: non cōsensit tamen cōsensu pleno sz coacto. Sicut autem tūc pilatus sic hodie facit multi iudices timore vel fauore a veritate iudicii declinātes / et iustitiam subuertētes. Ecce q̄lo innocētissim⁹ agnus vr te a iudicio t damnato iuste t eterne damationis eripiret / iniuste ꝓpter te iudicio dānari ꝓtelegit. Ecce que non rapuit ꝓ te soluit. et tu alia mea nequ er impia / nec deuotionis soluto ꝓmeditē: nec cōpassionis refūdis affectū. Cogita igitur amici et⁹ clamauerūt quādo illā sententiā audiuerūt. Sed maledicti gaudent t exultāt q̄ intentum suum ꝓpatum habēt / et rident. et cum q̄ est ver⁹ et eternus de⁹ deridet̄ et⁹ mortem quantum possunt accelerāt. Non beneficiorum et operum eius recordantur: non ꝓpter innocentiam eius mouentur: et (quod crudelius vi-

Ꝑ Et tradit congrue crucifix⁹ christus. v. vi. hora Pierony.

Beda.

Ꝑtri. Apli.

Beda.

Sentētie pilati contra xp̄m forma.

Pilati peccatū.

Pilati imitatores.

Chryso.

Ꝑticipatiu amor

Iudeoꝝ accelerratio.

detur) non ꝓpter afflictionem quam in eo videt retrahitur. Et sic hora tertia crucifixus est dño ilignis iudeoꝝ: et terra manib⁹ militū. vñ Aug. Odii iudei facim⁹ interfecti xp̃i nisi romanos. i. pilati et ei⁹ milites transferre conati sunt: ꝓpterea Marcus eo hora qua xp̃s a militibus crucifixus est (q̃ cepit terta iam ceperat) pretermissa tertia potius hora recolendus expressit, qua hora intelligitur clamare potuisse crucifige crucifigere: non illi tm reperiantur crucifixisse testimonia. milites q̃ eū ligno terta hora suspenderūt: scribentia iudei q̃ vt crucifigeretur hora tertia clamauerūt. Et iste. Apparuerunt potestates hora terta crucifixerunt: principatoes legio hora tertia clamauerūt. Q. d. tū manib⁹ horo terta: hoc ist lingua hora tertia. Dei magis isti q̃ clamando seniebāt: q̃ illi q̃ obtēperādo administrabant. hec Aug. Alii dicunt q̃ in hora tertia dño iam cōdēnat⁹ sit: et in hora tertia incepta est crucifixio ei⁹: et occupatis eis in crucifixione fluxit xp̃s vsq; ad sextā: et hora sexta crucifixio fuit cō summata. Et ideo q̃ dicit de tertia vel est de crucifixione principio: et q̃ dicit de sexta intelligitur de crucifixione cō summatione. Sc̃m veritatē potuit esse medietas horaꝝ: et hora media inter sextā et tertiā. et q̄ medium declarat ab vtroq; extremo: ideo ab euāgelistis q̃nq; dicit tertia: aliq̄s dicit sexta. Unde etiā in signū hui⁹ eccl̃ia cōtinet inter tertiam et sextā celebrat missas solemnes: in missa celebratur in memoriā passionis. ¶ Ex hoc articulo cōfirmatio xp̃i ad mortē per sententiā erabit documētū / q̃ nos cautos nos ne vnq̃ iusta mortis sententiā ale vel corpoꝝ mere timur. Item sicut saluator noster sustinuit ꝓ nobis iniquā ab hoīe cōtra se ferri sententiam: sic et nos ꝓ deo ꝓ deo curare nō debem⁹ iniqua hoīm iudicia. vñ Apls. Mihi (inquit) ꝓ minimo est vt a vobis iudicer: aut ab humano die. Ad confortādū se huic articulo: dicet homo dicēdo. Jesu q̃ sentētiam cōdēnationis ad mortē (mortē aut̄ crucis) innocēter subire voluisti: tu me tuam mortis sententiā siue in corpore siue in alia non mereri / et tui amore inimica hoīm iudicia non timere. Da ea ꝑ sententia reducit dño imitis [et spoliat chlamyde: purpura ꝙ uitabus fuerat ab illis indut⁹: et alijs multa cōtra eio existēs vir datur sibi licentia vestiēdi. Inuere et hic dñm sm cōsideratione supra de flagellatione positam. [Eadem vestimēta sunt ei spoliauerāt [reinduerūt eū. vt duceret ad mortē magis cognoscerent in veste ꝓpria q̃ in aliena. Et cū esset vestimētis suis reuestit⁹ ducit eū fortas ꝑ ciuitatē ad mortē ei⁹ differat aut plinius. vbi ligātes fune man⁹ et cōstituit iudicii sue mortis ei imponūt: et ipm tāq; malefactore extra portā ciuitatē eiciūt. Hā venerabile lignū crucis longū et grossum: et multū grave ponūt sup humeros suos delicatissimos: vt potuerūt ipm ad locū vbi erat crucifigēdus. Ut ait⁹ in distortio: optimo est crucē quidecim pedes habuisse in ligneitudine. Et q̄ lignū illud repudiabat prophanum: et immūdum: et mortis crucis ignominiosū (q̄ vt ait⁹ in Deut. Maledictus qui pēdet in ligno.) ideo nullus eoꝝ lignū illud nec dum portare sed nec tangere voluit: et ideo imposuerunt illud iesu vt iam dānato. agnus aūt mansuetissimus patienter suscipit: et portat patibulū fusū humeris in angariam mortis rēdēs ad locū passionis. vñ Aug. Nec admirem illud Ysaie. Cuius principatus est sup humeri ei⁹. Principatus eius xp̃i est crux ei⁹: propter quā (sm Apl̃m) de⁹ eū exaltauit. Et sicut i signū dignitatis alij baltheū: alij mitrā portant: sic et dñs crucē. Et si ingras imperiales nō aliter in nobis regnare iesum nisi per aspernitates: quo fit vt deliciosi inimici sint crucis. hec Aug. Colebatur etiā hāc figura ysaac obedientis et ad patris iussum signa ꝓ sui immolatiōe portātis. et sm Chrys. Quo ysaac dimissus est et mactat⁹ aries: sic et hic diuina natura manet impassibilis: sed macerata est humanitas: heres cōmunibus inter vepres. i. inter retinacula peccatoꝝ quib⁹ natura humana detinebatur. Hic etiā cōplet vidue sareptane figura q̃ collegit duo ligna. vñ Aug. Quid colligitur duo ligna. vñ Aug. sel. Unde ala mea q̃dō per ola vir ille corruerunt: et spernit. Sub cruciis onere dorsum incurvare iubetur: et ipsius portare ignominiā. O spectaculum. vides ne? Ecce principatus ei⁹ sup humerū ei⁹: hec est virga equitatis virga regni sui. vñ et Piero. Hic educitur abel ꝙ agrū a fratre vt perimatur. Hic adest ysaac cum lignis: et abraham cū ariete vepriū hereēte. hic adest ioseph cum graminea kalce semitato: et tunica tuari sanguine lita. hic adest moyses cū virga et serpente suspenso in ligno. hic adest boetius in ligno portatus. hic adest helieus cū ligno ad querēdam securim q̃ in tuto demerta erat et natauit ad lignū. i. genus humanū q̃ a ligno vetito in infernū occidit: per lignum crucis xp̃i et baptismū aque ad paradisum natauit. hic adest ionas de ligno forti in mare vētriq; cete triduo missus. vñ etiā Aug. Grade spectacula. Si spectet imperator: grade iudicium. Si pietas: grade mysterium. Si spectet imperator: grande ignominie documētum. Si pietas: grande fidei mumimētū. Si spectet imperator: videt regē ꝓ virga regni lignū sui portare ad supplicii. Si pietas: videt regem baiulatem ligni ad scipm figēdum. q̃d si prius fuerat etiā inimicoꝝ regiam eo spernēdus occulto impietatis quo erant gloriantes coram sctis. Dicturo est ꝑ Paulo. Mihi aut̄ absit gloriari nisi in cruce dñi nri iesu xp̃i. ipsam crucē sua gestans humeris cōmendabat: et lucerne ardare que sub modio ponēda non erat / candelabriū ferebat. hec Aug. Portat aut̄ xp̃s crucē vt rex sceptrū: in signū gloriē/ que est vniuersale rerū oim dñium. Item vt victor trophēum: signū sue victorie: quo p̃ capanno et potestates et potestates exposuit triūphauit. Item vt doctor portat candelabrum in quo ponēda erat lucerna sue doctrine: q̃ signum crucis fidelib⁹ est virtus dei. Et sicut summ⁹ sacerdos q̃libet ad tabernaculum vt intraret sancta sanctoꝝ portabat ciborium sup humerū suū: sic xp̃s vadens ad tabernaculū sancta sanctoꝝ et volens nobis aperire / portauit ciborium crucis prefigurata fuit in ysaac filio abrahe. Ysaac est lignū ꝓ⁹ humeris ferebat in quib⁹ eū pater suus immolare volebat: sic xp̃s ꝓ⁹ humeris crucem baiulabat in qua ipm genus iudeoꝝ suspendere affectabat. Ysaac ad obedientiam patri se voluntarium exhibuit: sic filius dei patri suo celesti vsq; ad mortē obediuit. Duo autem populi iesum ad interficiendum eduxerūt: duoꝝ iudei q̃ corde / et gentiles q̃ opere hoc fecerūt. Isti olim per duos exploratores prefiguratī erant qui botrū de terra promissionis ad desertū afferebāt. Per botrū prefigurabatur filius dei iesus xp̃s: qui per hos duos populos de hierē. i. loco caligine est ductus. Per botrū illū probabāt filii israel terre promissionis bonitatem: per doctrinā xp̃i possum⁹ cōsiderare patrie celestis suauitatē. [Educerūt aut̄ eū extra ciuitatē] quoꝝ cōs animaliū sanguis inferebatur in sancta sanctoꝝ / hoc est: porta educebātur extra castra cū cremabāntur et immolabātur. Bauilās vo crucem per hoc nos inducit ad sui sequelā: ficut ante dixerat monendo ad cā. Si quo vult venire post me abneget semetipsum et tollat crucem suam: et sequatur me. Sicut enim xp̃s auctor vite sentētia mortis sup eū data crucem sibi baiulās confertim ad locū supplicii fortas educitur tanq̃ malefactor: q̃ hui⁹ mūdi vita indign⁹ estimat: sic versus xp̃i imitatores seipm abneget crucē suā tollēdo / et extra castrū secū impropria eius portādo tanq̃ purgamēta hui⁹ mūdi facto: semp̃ mortificationē iesu in corpore suo circūferatur et vita iesu in corpore suo tāde manifestata. ¶ Et nota q̃ hec tria. i. q̃ [crucifixerūt eū veste regia: et induerūt eū vestimētis suis: et duxerūt eū vt crucifigerent] figuratiua sunt passionis in corpore mystico: sc̃z ecclesia / et maxime rēpotibus antixpi. Et uno regie vestis est spoliatio terrene potestatis: et indutio. ꝓprie vestis est reuersio pristine pauperitatis: secutio ad crucifigendum est violētia plectentis finalis. Cum tex xp̃s pilato imperāte ꝓ⁹ tione clamāte [bajulas sibi crucē] traheretur ad supplicium: nunc eū ducēdo et accelerādo et opprobriis saturādo factus est concursus ppl̃oꝝ post ipm erūt. alij sup ipm plagebāt: alij illudēdo irridebāt: alij luxu et imundicias in capur et in faciē ei⁹ ꝓiciebāt. Sed ipse q̃si agn⁹ innocēs / et vt ouis coram tondēte se inclinato capite inecdēs / ad ola tacebat: q̃si tāq; ouis ad occisionē et quasi agnus ad immolādum duct⁹ est et non aperuit os suū. Et sequebat eū triplex turba. Prima carnificum que eū premebat: cōs indeoꝝ que eū irridebat: tertia amicoꝝ que ante lugebat et insuper quarta illoꝝ q̃ ad videndū spectaculū veniebāt. vñ non cadē mēte oēs sequebantur: sed q̃dā vt leti morieté aspicerēt

xxvi Crucifixi⁹ lingua. Zuzu. Hora crucifixio.

Hora missa celebrāda. Documētum.

i. Co. xi.

Conformatio.

Ysa. xxxvi.

Ysa. xxxvi.

Ysa. xxxvi

Universidad de Deusto
Biblioteca

quē vluētem oderūt: alii vt monētem plāgerēt quē vluētem diler erāt. Ductus est aūt cū socio duob⁹ vtiq; latronibus per medīū vrbis: vbi ei⁹ cōsummo parebat finguli: ad ostia et fores confluentib⁹. hec est societas sua.

Vere cum dia xpi. O bone iesu ḡiam tibi vere amdiam ultifacūt. latronibus re assocīāt: sed et deteri⁹ tibi faciūt: o2 crucem portādam imponūt /qs de latronib⁹ non legitur. vnde non solū cū iniquis deputatus es: sed ⁊ iniquo2 iniquo1. Incredibilis est dñe patiētia tua. Hoc ad literā pcurrūt fuit p principes iudeo2 vt xp̄s infamaret declarare latronū/ et a vulgaribus videret in criminib⁹ eo2 participasse/et sic ipsi viderēt iuste morte ei⁹ pcurasse. Sic ⁊ hodie frequēter maligni faciūt/q̄ suā nequitiā per bono2 infamiā operire ḡnūt. per iustitie etiā subuersionē hodie in multis locis deputāmur iusti cum iniquis. ✠ps alit pmisit hoc fieri: vt oste deret q̄ p̄ peccatib⁹ vellet pan. vnde Beda. Sed ille cū iniquis deputatus est i morte: vt iniquos iustificaret in resurrectiōe. qui cū in forma dei esset

Beda.

ꝓpter holes homo fact⁹ est: vt holb⁹ potestatem daret filios dei fieri. hec

Contemplatio. Beda. Occurre igitur nūc alu mea: et vide amatorē tuū et dūm pro te crucem baiulātem/⁊ ad panbulum properantem/ac tua crimina tuis penis expiātem. Cernes eum q̄o sub onere crucis curuus incedit ⁊ vehementer anxius anhelat. Cōpatere ei quātum potes i tot angustiis ⁊ indubitāo2 remunerationibus posito. Certe bene facies si timores dūm deum tuum/et dicetes. date obsecro mihi crucem dñi

Marie occursus. mei/et ego portabo eam. Quia vero mesta mater ⁊ merore confecta propter multitudinem populi ap̄tepin quare ei non poterat nec eum videre: tuit celeriter per aliam viam breuiorem ⁊ cōpendiosam eum sociab⁹ suis et ioanne/vt alios precedens valeret eidem appiorimare. Cum autem extra portam ciuitatis in concursu viarum eum obuium haberet: cernens eum sic onerantem ligno tam grandi q̄ ante non viderat/semimortua facta est ⁊ pene exanimata pie angustia: nec eiverbum dicere poterat nec deo sibi/accelerauit ab dis qui eum ducebāt. O q̄ tristes ⁊ dolētes/q̄ clamantes ⁊ plorātes ibāt mulieres sancte sustētātes dominam nostram matrem eius non valētem se sustentare vel sustinere animo dicitur in terram corruisse. Credo q̄ ipa audiēter crucem potrasset si potuisset: et q̄uis nō potuisset audienter accepisset. vñ Fm Anselm. Anſel.

Hec voce (vt reor) sequebatur dicēs. Vadis ap̄stator solus ad immolandum p̄o o2bus. Non tibi occurrit petrus ⁊ dīrit: p̄o te moriar. Reliquit te thomas qui air: cum eo o2 moriamur. Et null⁹ de hto nisi tu solus vnicerio: qui me castā conseruasti filium meus ⁊ de⁹ meus. Verum hec verba et magne pietatis affectu prodiuerit/ita ad hoc memoriale sufficiat: vt oculus ea pietatis attendēs/dum tante matris gemebūdis affectibus cōpatitur/fructu pīe amoris illi⁹ aliquādo remunerari mereatur. hec Anſel. Ut terius alie dñe ꝓcedens parum post vertit se ad ipsas mulieres sequeres et flentes. Quia eis nouit dño q̄ sunt eius: preter missa furentis populi turba ad amāreo ⁊ plāgēreo se feminas oculos ⁊ ora cōuertit: suos eis dñe ih̄u benter respicis. et dicit eis [Filie hierusalem nolite flere super me] nec in mēteamini me morituru. cuius ego resurrectio mortē solue potest: cui⁹ mors ⁊ omnem mortē ipsum mortis auctorem destruet. Non eis opor tet flere eum qui propria patitur. ipē te: sed magis ei applaudere. Vbi cū filius hierusalem appellat/dat intelligi ⁊ non solum mulieres de gallilea cum secute sunt: sed etiam alique mulieres eiusdem vrbis per deuotionem et adhelerunt. Typum gerebant istę mulieres eo2 qui alijs cōpatiuntur ⁊ miserentur sed nō sibi: unitor peccata deplorant et accusant sed de suis moribus non curant. cōtra quos dicit in Ecclesiast. Miserere anime tue placēs deo. Nō ergo ꝓhibet dñs compassionem: sz predicit alij luctus causam. vnde subiungitur [Sed super vos⁹ ipsas ⁊ super filios vestros flete] ⁊ super timminenti excidio vrbis ⁊ gētis vestre: vos⁹ ipsas et vestram progenitem dignus lachrymar flendo⁹ abiit te/ne in visionē mee mortis dimenti etiā ēs perfidio. Sedm sensum literalē fletus ad quē indurit ehrist⁹ mulieres fuit ꝓper miseriam p ro manos super iudeos ventura: ⁊ illa miseria figura fuit miserie super incredulos per spūs maligno2 venturę: p cuius euasione flendū est ⁊ orādum ante terminū huī⁹ vite. [Quoniam ecce dies venient] s. quadragesimo anno post passione christi [in q̄ tuo steriles que non genuerunt ⁊ ventres que non genuerunt ⁊ ubera que non lactauerunt dicentur beate] quia a filiorum ruina ad fugiendum q̄ grauide/ et p̄o se solum anxie. In die quoq; iudicii parentes dicent filiis se esse damnatos propter amorem nimium filiorum: et econuerso filii dicent se esse damnatos propter amorem et sequelā patrum. [Tunc incipient dicere montibus cadite super nos⁹ et collib⁹ operite nos.] quia aliqui pie horroie misērie tunc dicebant: vinam montes ruderent sup nos/⁊ colles operirent nos. Similiter in die iudicii hoc dicent reprobi optātes abscondi a facie domini. [Quia si in viridi ligno hec faciunt: in arido q̄d fiet?] christ⁹ hic p̄ lignum viride facieno fructum: per consequens indignum abscissione per mortem. Populus autem iudaicus lignum aridum infructuosum: ⁊ per consequens dignum ablatione p mortem. Viride etiam lignum ⁊ fruciferum sunt iusti ⁊ electi: sed aridi et infructiferum peccatores ⁊ impij. [Si ergo in viridi ligno] s. christo omnīū virtuum viroze virenti [hec faciunt] s. tot tormenta inferūt: [in arido] s. in populo iudaico ⁊ peccatore ab omni humore gratie destituto2 arefacto [quid fiet?] certe grauio2 punientur. Quasi omnibus diceret. Si ego qui peccatum non feci ⁊ fructuosus sum / sine igne passionis de mundo non exeo: que tormenta manent peccatorib⁹ ⁊ impijs qui fructuosi non sunt vacui? Certe dñe testiverum est. quia si tu arbor sancta lignum vite fructuosum ⁊ benedictum rāis pateris /⁊ ramos tuis spoliaris: q̄d erit de nobis miserio qui sumus lignum infructuosum ⁊ siccū/aptum ꝓ igne et gehēne incendio? Si ergo incipit iudicū de domo dei: ⁊ o2s qui volunt pie viuere in xp̄o persecutionē patiū tur: quo finis eorum qui non credūt dei euāgelio? impie viuunt? vñ Aug. Si hinc sine flagello nō exit qui huc sine peccato venit: quomodo flagellis digni non sunt qui huc cum peccato venerunt? vnde ⁊ Brego. Quotiens mortem saluatoris attendo/⁊ patiētiam ei⁹ de mortem baptiste considero/toties tibi o peccator hic considera quid passuri sunt illi quos reprobat: si ita passi sunt quos amat. hec Gregorius. Necnum esset de his cogitare: vt cogitatio tante angustie nobis ꝓmotem meuteret/et timor incussus a nobis peccatum perpetranum expelleret vel a perpetratido arecret. exemplo Hieronymi dicentis. Vtile comedam/sine bibam / sine aliquid aliud faciam: semper videntur auribus meis ilonare illa vox terribilis. Surgite mortui: venite ad iudicium.

Cogitatio de iudicio.

Hieron.

¶ In predictis duobus locis que modo tanguntur in ipsa cuitate/sed extra ecclesiam sepulchri/scilicet vbi christ⁹ obuiauit matri et vbi se vertit ad mulieres: adhuc (vt dicitur) apparent vestigia ecclesiarum que ibi facte erant in horum memoriam. Cum ergo dominus viterius processisset et ita fatigat⁹ ac fractus et ex afflictione precedenti debilitatus esset q̄ lento gradu incederet/et amplius crucem portare non posset: deposuit ea vt aliquantulum pausaret et respiraret. [Illi autem] pessimi nolentes differre mortem cuius timentes ne pilatus sententiam reuocaret quia voluntatem dimittendi eum ostenderat: [coegerunt simonem cyrenēū] dicit a cyrene ciuitate libye [patrem alexandri et rufi] discipulum domini [de villa venientem] et ad ciuitatem eundo eis occurrentem [vt portaret crucem post iesum] vsq; ad crucifixionis locum. Hoc autem non fecerunt ex compassione ad christū: sed vt citius ducerentur ad crucifigēdum. Item vt ostenderent eum esse hominem fatiganum et infirmum: et sic non crederetur dei filius. Vt autem ait Augustin⁹. Nullius alterum acceptabat crucem baiulare eo q̄ lignum detestabile putabatur: et ideo Simoni cyreneo quasi in quandam tacturam imposuerunt crucem portandam/quam alii recusabant. Qui portauit eam corporaliter et inuite: non spiritualiter et voluntarie. tum quia hoc erat turpe: tum quia forsitan erat iesu discipulus licet occult⁹.

Simon cyreneus cur crucē portare cogitur.

Augustī.

Et vt dicit Hieron⁹. Homen ultiue simonis hic exprimitur ratione filiorum suorum qui erant christi discipuli. Crucem iesus dñi portare non poterat quia ex afflictionibus precedētibus fatigatus erat: et ideo iudei crucē simoni portare post iesum imponebant. ¶ In quo docemur q̄ qui-

Hieron.

Documur.

libet debet portare crucem penitẽtie quãdiu potest: sed cum vltrĩ nõ potest/tũc placet christo q̃ alius pro eo portet. Iste simon fm quosdam non fuit hierosolymita sed peregrinus et aduena: quia fuerat gentilis ⁊ facẽs fuit proselytus. Et licet ipsi tamẽ cõtemptibiliter imposuerint crucem iesu hoc tamen non vacat a mysterio. Significabat enĩ q̃ gentilitas ab ipsis humeris immediate crucẽ susceptura ad redemptionem erat que tenebras ignorantie ⁊ idolatrie extirparet: quod alexander interpretatur. et totam ecclesiam de gentibus congregatam sue doctrine: quod signat rufus. et per omnia merorem gentili obedientiam deponeret: quod interpretatur simon. therebeos regni faceret: quod interpretatur cyrenensis. ⁊ crucem xpi in altum per patientiam extolleret: quod fuit tollere crucem christi significat. ⁊ ad hoc compellerent iudei per hoc q̃ verbum crucis reiecerunt: quod significat angaria. Ipse ergo christus primus passionẽ crucis sustinuit: ⁊ post modũ alii/⁊ maxime aduene gentiles cum imitãdo. Sapientia enim diuina ordinauit vt ipse dominus crucẽ primo portaret: et portando nobis portandam preberet. vnde Vila. Indignũ enim videbat christi crucem ferre: quia fidei gentili erat in religionem ⁊ crucem accipere ⁊ cõpati. vnde ⁊ glo. Ecce nõ hebreus sed alienigena et peregrinus opprobrio christi subdiuit: vt plenius de sacramẽto crucis transire a iudeis ad gentes ostendatur. Simon quippe obediens interpretatur: cyrenensis heres. Unde bene per eum designãtur christiani et gentibus conuersi: qui quondam peregrini erant testamentorum dei: sed nunc credendo ⁊ obediendo diuinis mandatis facti sunt ciues sanctorum ⁊ domestici atq; heredes dei / coheredes autem christi. hec glo. De villa ergo simon egrediens crucem portat post iesum: cui populus nationum paganio ritibus derelictis vestigia dominice passionis obedienter amplectitur. Villa enim grece pagos vocatur: a qua pagani nomen trahunt. vnde paganos appellamus eos quos a ciuitate dei alienos videmus. Unde Theoph. Ille tollit crucem suam qui venit a villa. I. qui dimittit hunc mundum et opera eius. in hierusalem. I. in superna ciuitatem tendẽs. ¶ Ex hoc articulo damnationis crucis sumuntur duo documenta. Primum est q̃ nos christianum crucem portare debemus post iesum: quia ipse passus est. q̃ no. 1. Pet. 2. bis /relinquens nobis exemplum vt sequamur vestigia eius. vñ glo. Quia dominus crucẽ portat qui quicquid patitur in eius est postea impositum est simoni cyrenenseo post christum portando / quia debemus sequi vestigia eius. vnde et dicit Ambro. Nõ precessit simon sed sequebatur. hinc dominus in euangelio. Si quis post me vult venire abneget semetipsum et tollat crucẽ suam quotidie et sequatur me. Ubi tria tanguit necessaria portanti crucẽ post iesum. Uidelicet q̃ portet eam voluntarie: ⁊ non angariate sicut simõ iste. vnde dicit: si quis vult &c. Item q̃ portet crucem suam/scilicet propriam: non sicut iste simon alienam. vnde dicit crucem suam. Item q̃ portet crucem non pro manu fm dei gloria. vnde dicit: et sequatur me. Notandum autem fm Aug. q̃ crux dominica non tantum illa de que tempore passionis christi ligni affixione construitur: sed ⁊ illa que totius vite curriculo cunctarum disciplinarum virtutibus coaptatur. Intelligendo ergo crucem non ligni patibulum/sed vite virtutisq; propositum. Tota igitur vita christiana hominis fidelis ex gelium vsum / crux atq; martyrium est. hec Aug. Et ista est crux que quilibet est portanda. Nunc autem quidam portant voluntarie ve viri perfecti imitatores christi: quidam inuiti te sicut q̃ cum murmure ⁊ coacti alicui se districtioni subiciunt vel bonũ faciunt. Quidam etiam portant crucem alienam non suam: sicut qui abstinentiam et districtionem sanctorũ predicant / sed in se non seruant. vel qui sub regula arctissima se militare gloriantur: sed per eius obseruantiã non mortificantur. Quidam insuper crucem portant sed christum non sequuntur: vt qui pro laude humana in bonis / sed nichil de dei dilectione non habent. Unde et sicut simon crucem portant sed nõ moriuntur: quia corpusquidem per labore affligunt / sed per desiderium glorie mundo viuunt. Primi figurantur in domino: et faciunt penitentiam meritoriam. Illi figurãtur in simone: ⁊ hi facilẽ

penitẽtiam sed non meritoriam. vnde Bern. Ue semel ve iterum crucez portantibus et non sequentibus christum. Ue portantibus crucem non sicut saluator suam/sed ad angariam sicut cyrenensis alienam. Si crucẽ portas cum crucifixo: cur non meteris mundo: hec Bern. Sponte igitur et christi amore crucem tuã porta post iesum quotidie: et semper oculum mẽtis in eum dirige: et iesum portabis quecumq; pateris. vnde Aug. Quãcumq; propinat nobis presentis vite potus tribulationis parcamur si recordamur quis pro nobis meruit ad crucis patibulum / quis nos inuitat ad gloriam. Caue etiam ne vnq̃ crucem christo fabrices: vel dorso eius imponas. Crucem ergo christi ad crucifigendum ipsum perhibemur carpere qui ad perpetrandum mala consilium ⁊ auxilium prestare: ⁊ dorso christi crucem bajulandã imponit: qui peccatũ summi diuine ordinationi attribuit. Secundum documentum est fm Theo. q̃ qui ad modũ christi magister esse debet ipse primo tollere crucem et mundo dei potius carnem crucifigere/⁊ sic subditis ⁊ obedientibus salutari ea angaria imponere. Ad conformãdum se huic articulo rememorentur homines christiane quanti põderis illa crux fuerit cui omnia peccata mundi imposita erant: que omnia agnus immolãdus in humeris suis portauit. Potest etiam homo per imaginem recolere quasi ipse portet crucem post iesum et cum iesu instar simonis cyrenei vel altam prout deuotio ministrabit. Iesu qui crucem tuã propitio humeris baiulare voluisti: fac me crucẽ arctioris continentie sponte appetendere/eamq; post te quotidie baiulare. Et nota q̃ quamuis portanes crucem etiam materialem. s. Antro fuisset: ad significat impenitentes ⁊ de cruce presentis penalitatis erũt cum ad crucem eterne calamitatis. Latro dexter: qui significat vere penitentes. Simon: qui significat de penitentia murmurãtes. Christus: qui significat innocentes aliorum peccata portãtes. Primi sustinent penam sed non faciunt penitentiam. Secundi faciunt penitentiã meritoriam et propriam. Tertii faciunt penitentiã sed non meritoriam. Quarti faciunt penitentiam non propriam sed meritoriam. Primo trahi iesus crucẽ suã dicit quo erat baiulaturi: postea impositã est simoni cõgruo ozanne mysterii. [Iesum autẽ] sic eroneratum sub latrone ligatum [duxerunt in golgotha (quod interpretatur caluarie locus) ad crucifigendum] clamãtes et vociferãtes post ipsum. ⁊ ista ductio fuit ergo probabilis ⁊ penosa: inter omnes de quibus dictum est supra: pluribus de causis. Primo ratione ignominie: quia valde ignominiosum est duci ad patibulum. Secũdo ratione federationis: quia [succedebatur cum eo et alii quo nequã vt interficerentur] quod specialiter factum est ad maiorem suam confusionem: vt non videretur distinctio inter christũ ⁊ alios nequam. Tertio ratione multiplicis comitiue ⁊ turbe que eum sequebantur: sed non vna eadẽq; mẽte. Quarto ratione loci ad quem deducerunt cum: qui horrorem prestabat pariter et terorem. ¶ Et isto articulo ductionis in golgotha ad crucifigẽdũ tria trahuntur documenta. Primum est q̃ sicut christus voluntarie ducẽ est ad patibulum rãs ouis ad victimã: sic ⁊ nos voluntarie ducamur ad obedientiam mãdatorum dei ⁊ prelatorum vice dei / qua propria voluntate macerantur. Secundum est q̃ sequi debemus christum eumque ad locũ sue passionis/super nosipsos fletes cum mulieribus miseriam nostre fragilis conditionis. quia vt ait Theoph. Mens infirma que significatur per feminam: si sumpta occasione contritionis per penitẽtiam fiet sequitur christum. Unde hanc processionem plãgentium ⁊ lugẽtium post dominum representeamus quãdo processiones et letanias pro aliquibus imminentibus periculis facimus / sequentes crucem que ante processionem bajulatur. quasi dicam⁹. Ecce imus ad eũ extra castra imp̃operium eius portantes. ⁊ sic iusta mandatum domini planguimus sup nos ⁊ super filios nostros. Similitudinem ergo Ecclesidis illius amarissime quã christus condẽnatus fecit dum ad locum passionis educeretur exhibet: animo doloris cõgeraris crucifixo q̃ affectũ ram fernidũ ad suam passionẽ prout dignum est non habeas nec haberis

Universidad de Deusto Biblioteca

habuisti. Tertium documentum est q̄ peregrini pro penitentia et religio si pro obedientia per vias eunt eo si aliquando lassantur rememorari debēt illius immerito christi que ad patibulū ducebatur: qñ ita lassus fuit q̄ crucem per se amplius ferre nequiuit: numerum cum per totam noctem et diem illam multipliciter sanguis fuerit. Si igitur saluator noster tantam lassitudinem cum tanta ignominia pro nobis sufferre est dignatus: cur t nos propter eum modicum laborem vie t cum nostro honore non sustinemus? Ad conformandum se huic articulo recogitet homo cū quāta ignominia dominus noster ducebatur ad patibulum pro nostra magna gloria: t fleat cū sanctis mulieribus fundendo lachrymas salē cordio/t fiet oret. Jesu qui ad crucifigendum in golgetha ducebaris: dirige me in semita mandatorum tuorū vt cum sanctis mulieribus tue sequar vias passionis/t super meipsum fleā miseriam pēne condemnationis. Videstaq̄ quomodo hec que in hora completorii/matutinali/prima/et tertia passus est dominus absq̄ aliqua cruciatione: vehementissimi t amarissimi doloris sunt/t hetroris valde stupendi. Cum enim in manus impiorum devolutus esset merito turpissima cōsumendus: parum erat sacrilegio illis crucifigere eum nisi prius doloribus t illusionibus animam eius repleuissent.

¶ Oratio.

Omine Jesu christe qui hora tertia pro nobis flagellari voluisti: libera me ab eterne ire flagellis que merui. per sacratissimi capitis tui punctiones punge mentem meam vt nortas delectatio nes vitare prevaleā: t da mihi post penitētiam pertingere ad coronam. Qui etiam multipliciter derisus tandem sententialiter condemnatus es ad mortem: fac me euadere diabolicam derisionem t mortem eternam. Portasti tibi crucem dominicā: da mihi tollere crucem meam et sequi te. meam vtiq̄ que debetur pctis meis: meam etiam spontaneam et deuotam: vt per hanc perueniam ad gloriam. Amen.

¶ De sexta. Cap. lxiij.

Hora sexta cogitabis dolens t tristis quomodo dñs noster Jesus preconio etiam anteā vituperabiliter [ductus] cruce extra portam hierm perueniit ad locū calumnie [vtiq̄ ad] feretrū [hebraice golgotha dicit]. et latine decollationis interpretatū: vbi malefactores puniebantur t publicum erat patibulum. Est autem caluaria resta capitis pilis t pelle denudata. t quia ibi decollabantur t suspendebantur rei/t sparsa erant multa essa corporum humanorum t maxime capitum: ideo dicebatur locus calvarie seu calvariarū. Et idcirco ie sus pro olim salute m loco peccatorū passus: vt ostenderetur pati q̄ peccatoribus. vt vbi prius erat area damnatorū ibi erigerētur vexilla martyrū: et vbi abundauit pena superhabundaret et gratia dei: t in hoc ostenderetur q̄ per tolerātā supplicii peruenitur ad coronam martyrii. Ibi ergo secalunt a carne sua. f. carnali iudeā separatur. Et sic pro morte xpi turpissimo et cōdigne loco: qui in loco vbi puniebantur malefactores quasi reo. t ex modo mortis: qui crucifixio erat turpissimum genus mortis. t ratione societatis: qui inter duos malefactores quasi notius est crucifixus. per quos videlicet intendebant inducere suspicionē quōd q̄ iesus esset particeps t principalis in eor malefactis: qui cum vilissimis intendebāt in oībus. Crux vero q̄ tūc erat supplicii latronū t multe ignominie: nunc a locis supplicior. fecit translatum ad frontes imperatorum/ et est immēse glorie. Tempus etiam passiōis christi erat tempus solēne/ et ideo tēpus gaudii t misericordie: et per consequens maioz fuit dolor: quātam crudelitatem t afflictionem tali tempore sustinere. Extra autem ciuitatem passus est. Primo vt offēdere ret virtutem passionis sue nō esse includendam intra terminos gentis iudaice. Unde Chryso. Non erat volumit dominus pati sub tecto/nō in templo iudaico/sed extra portas pro illa tanta piede oblatum. t ideo fores eius et extremos muros: vt sciās sacrificium esse cōmune quod totius terre est oblatio/quod cōmunis est purificatio. Secundo vt ostendat q̄ quēq̄ sequi volumt passionis fructum/ debent exire mundum saltem per affectum. Quia ergo christus extra portam passus est/sequamur eum t exeamus ad eum extra castra t mundanam conuersationem/imp̄roperia ipsius t penam portantes. vñ Bern. Christo extra portam passus est: ad quem egrediamur mundane conuersationis contemptu/quod est egredi de ciuitate huius mundi. t hoc tribus modis: affectu vt mundum non diligamus: effectu vt cum mente t corpore fundamus deseramus: professu vt cum dño spiritus vinus fieri mereamur. Quis ergo. Tūc quis heo est proximus ēgo ab amore mūdi est alienus. Dic locus seu mōs calvarie sanctus magnā inter loca sancta obtinet dignitatem: et maximam ob memoriam dominice passiōis habet compunctionis virtutem: in quo dominus noster magnia et stupenda operari dignatus est. Quib⁹ ad memoriam reductis/cor cōtritum t humiliatum compungitur: t quasi tota clari passionis lachryme cōpassionis exprimuntur. De hoc ergo monte seu loco: hic que ibi fiebant debes sepe t maxime in tentationibus recolere: t quando tibi crinctus est ignis deuotionis perge illuc t colligē de ligno crucis/t p hec ignē huiusmodi iterū suscitabis. Mons aūt calvarie in quo crucifix⁹ est dñs/propequem ad quinquaginta passus est sepulchrū eius: erat extra ciuitatem ad aquilonē (dico est passus t sepultus est extra portam) quē montem et locum sepulture dñi Zelmo adria nus imperator mediis infra vrbem amplianit cā versus aquilonē: t ea parte vsq̄ ad pedes muro cingēs eandē. In quo loco postea xpiani ecclesias duas subyno tamē tecto construxerūt: montē q̄ calvarie t locū sepulture t multa sacra loca infra eas cōclauserūt. Ex monte etiam calvarie vsq̄ occidentē t descendendo ad duas cū naū q̄ golgotha siue calvaria: vbi est ecclesia oblonga in qua apparet rupes in qua crux sancta cum portaret dominū erat fixa patēte adhuc fotamine in rupe ipsa: ad loc⁹ crucis dilatat trib⁹ cānis vel circa. f. xvi. gradibus a superficie terre hoc est a pauimento ecclie. Est etiā ibi alia grandis scissura p rorā petrā: q̄ testimonio perhibet p eam scissura sanguine suis fabricatoris se sustinere nequiq̄ potuisse. Ipsa vero petra altior est q̄ pauimētū vsq̄ ad genua circūstantiū. Deinde ad quinquaginta passus vel circa est sepulchrū dñi: vbi est ecclesia sancti sepulchri seu resurrectionis dñice rotūda: sed chorus procedatur in longum cū sanctuario/t quo est summū altare et sustentantur duodecim columnis: sed vtraq̄ ecclesia/sicuta et golgotha vno tecto est tecta. Unde quidaz hanc et illam vnā vocāt esse: nominātes eam ecclesiā sancti sepulchri/seu resurrectionis dñice. Locus aūt crucis predictus talis est: vt pedibus in medio terre ad capessendam dei cognitionē omnib⁹ gentibus esset equalis. Unde sup hūc locū scriptum est grece. Hic de⁹ noster ūi secula operatus est salutem in medio terre. Tradunt aūt iudei (vt Dionysi. atr) q̄ in hoc monte immolatus est arietes pro isaac. vñ Aug. Hieronym⁹ presbyter scriptit ab antiquis et senioribus iudeis se certissime cognouisse q̄ ibi immolatus sit isaac vbi postea xp̄s crucifixus est. Sub illo loco est locus carcerio xp̄i/vbi steteris ligatus quādo preparabat crux in qua debebat affigi.

¶ Et nota q̄ hierm ciuitas dei summi dñi mundi de qua dicta sunt t dicuntur gloriosa: sita est in occiduo latere montis duplicater/et ab austro vers⁹ et ab occidente. Ab austro quidē sita est in latere montis sion: et inde descendit longitudo eius contra aquilonem. Et ab occidente habet montē sion: et dependet ab ipso eius latitudo contra orientē vsq̄ ad torrentem cedron siue vallē iosaphat. Situs ergo ciuitatis ab austro est elevatus/t similiter p totū latus occidētis: et in parte orientis omnino est demissus: ita vt sordes ciuitatis xp̄e pluuie descendant per portam sterquilinii in torrentem cedron. Nunc ergo conspice operarios malos vndiq̄ nequiter operari. Inuere diligenter singula que fiunt contra dñm nūm: et que dicuntur et que fiunt ab ipso et p ipsum: et dic toto mentis impulsu exhibe te presentē. Videas igitur oculis mentis altos cū vidissent cū fartigatum [sibi dare e vinū myrrhatum/

Warbri xpū. Mar. xv. Luc. xxiij. Jo. xix.

Ternar.

Exformatio.

Calvaria

Ergo.

Turpissimo modo mortis xpi erat natus.

Medium: ne.

Nomen calvarie.

Cur extra ciuitatem passus.

Contemplatio.

Hieron.

Augusti.

Hier'm situs.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sue cum felle mixtum] in hoc etiam intenditur amaritudo dñi amaricantes et sua amaritudinem declarantes. [quod (Pm Mar.) cum gustasset nolluit bibere.] quia vt dicit Chrysostomus. Nihil distat simpliciter gustare et non bibere: sed vnū quidē et idem significant. Et Pm Marcū [no accepit] .i. non bibit. Uel non accepit sez perfecte vt biberet. quod enim gustamus non accipimus: quia non tranximus illud in corp⁹: sed statim reiecimus. Quicquid ergo modicū accepit ad gustandum [vt quod sequitur] non erat impleturus. Scitcer. Et dereliquerunt in escam meam fel. et in sitim mea potauerunt me aceto. Et q̄ illud quod modicum est quasi nihil reputatur. ideo hic dr q̄ non accepit. i. ad perfecte bibēdum: quia felleam amaritudinem hominibus dulcis q̄ recipiens nūq̄ acceptauit. Uel cū gustasset. i. ad os apposuisset: noluit bibere. propter duo. Primo vt ostenderetur iniquitas talem potum proprijs auctoribus. Secūdo vt significaretur velocitas resurrectionis ipsius. vnde Gregorius. Fuit ante vinum sed noluit biberenq̄ mortis amaritudinem quam gustaturus erat: monentibus ē et cito i duodecimum cōuertendam significabat: quia tertia die resurrecturus erat. vñ et Hiero. Hoc acero fuce⁹ ieiunij pomi abstergitur: et non accepit id propter quod patiturus. vnde de eo dicitur. Quae non rapui tunc eo tempore. Unum myrrhatum dño propinat qui hereses sub pallio veritatis docet. Uetū cum felle mixtum dño propinat q̄ de male acquisito dño sacrificat. Hoc etiam facit qui membra eius amaritudinibus affligit. Et vniuersaliter vinum myrrhatū vel cum felle mixtū est bonum opus cum culpa factum: quia sicut modicum myrrhe vel felleum bonum vinum corrumpit/ sic modicum culpe mortalis totum bonum opus destruit. Videas et alios quaq̄ ad hoc opus necessaria disponere: et alios ipsum spoliare. Spoliatur itaq̄ suis vestibus/et ad pudoris cumulū etiam femoralibus: vt ventis et frigori exponatur nudus. Spoliat autem cum maximo dolore et renouantur l cofractura: quia vestis interior propter sanguinem flagellationis fortiter corpori adherebat. Et tunc corpus eius tam eleganter formatū apparuit totum cruentatum et liuoribus repletum. In hoc etiā apparuit passionis eius ignominia q̄ nudus est crucifixus: quia hoc non fuisset persone abiecto et vilibus. O Ihesu dolor erat tibi mater sanctissima cum oculis tuis aspiceres ista. Nunc enim primo conspiciens mater sua filium sic vulneratum et dispositū: dolore mētio nimio affligitur. Tristatur autez supra modum qua ei videt sic nudatum. Accelerat igitur mater et filio suo approximat: ac velo capitis sui eum cingit et velat. O tu quāra amaritudine est nunc anima tua. Nō credo q̄ verbum facere potuisset. Differt autem iste articulus expositionis ab articulo cruciatus in rāg. Illatione: quia ibi cruciabatur in pretorio coram preside et suis ministris: hic autem in publico coram omni populo. Item ibi cruciabatur reinduēdus: hic autem nūq̄ reinduēdus. et ideo signanter dicti est ibi q̄ exuerunt eū. hic autem dicitur q̄ expoliauerūt eū quasi nūq̄ amplius vestes rehabiturum. ¶ Et hoc articulo docuerunt passionē accipi sicut ex illo. Ité est documentum q̄ nos debemus nudari ab omnibus rebus et actibus mundanis ad imitationē dñi nostri crucifixi. vt ipse Piero. Nudam crucem nudi sequimur. Item est documentum q̄ si quis xpianum contingat a predonibus vestibus suis spoliari/ recordet et xpm a suis crucifixoribus spoliatus: et erit sibi materia patiendi. Ad confirmationē substantiam actꝰ articuli: et ordinem subiungit. Jesu qui ante crucem vestibus expoliari et nudari voluisti: fac me ab omnibus mūdanis rebus mundari: quatenus nudum crucifixum et nudā crucem nudus sequar. Deinde eripitur filius de manibus matris mestissimē non sine magno dolore/gemitibus/et suspiriis. q̄ tunc ad mortez crucis. Et nudus super lignum crucis que in terra erat posita dicit protectus / crudeliter extensus et tractatus: strictissime in modum pellis hic inde est extensus. Dicitur enim q̄ foramina fecerant prius in cruce. et qua brachia et pedes xpi non poterant foramina attingere: ideo ligatis funibus in brachijs et pedibus tanquā trahendo ad

Hodus crucifixi.

Marie dolor.

Spoliatio xpi ad crucem.

Crucifixio xpi.

dulcedinem manus et pedes ita atrociter extenderunt q̄ ossa tumefacta ossium dinumerari potuerint. tanta illis pa. Dinumerauerunt ossa ossa mea. i. dinumerabilia fecerunt. vbi Pm Aug. Ad literam describitur extensio corporis xpi in ligno: nec poterat melius describi huius extensio. Nec autē extensio multum penosa fuit: et maximā penam xpo intulit. Unde legitur q̄ cū quedam deuota persona in quadam cruciatione interrogaret a dño quid in omnibus que pro nobis pertulit grauissimum sensisset et in quo maxime dolusset: respondit. in eo q̄ in cruce extensus fuit ita q̄ omnia ossa mea numerari poterant: et quicūq̄ pro illo dolore mihi gratias egerit/ ira Grarū obsequium mihi prestabit sicī omnia vulnera mea vngueto suauissimo delinirer. ¶ Et isto articulo extensionis in cruce sumūtur duo documenta. Primū est q̄ et nos alia mēbra et organa corporis nostri extendere debemus in obsequium xpi: manus vez et brachia ad operationem/pedes ad ambulationē/ gemina ad orationez/omnesq̄ sensus ad sinum accessum sancte et castam exercitationem. vt possimus dicere cum Ysa. Ossa mea dicēt: dñe quis similis tibi: vnde Cassianus in collationibus patrū docet q̄ religiose et deuote persone debent os mēbrorū suorū primitias dño offerre. Mos enim vt a somno excitati de lectulo surrexerint/primo otio et lingue motu ossa dō laudes deo offerre: et priusq̄ mēbra aliquo fungantur officio circa curam rei familiaris debent ea ad diuina obsequia extendere: capiat et facie cū omnibus sensibus ad celū leuando/ manus ad deum in oratione eleuando/ brachia in modū crucis expādēdo/ gemina ad orationem incurrādo/ totum corpus nunc erigēdo nunc in terram ad ventis prosternendo/ cū re verenti et honesta omniū membrorū et virtutum totius corporis extensione et spiritualium virtutum intensione in sacrificium iustitie deo offerendo. Secundum documentū est q̄ cordis oculis aspiciamus saluatorem nostrum in cruce expansis manibus extensus/ quasi paratum nos recipere ad amplexum amplectū suū. vnde Augustin. Ipe extendit brachia sua in cruce: et expandit manus suas paratas in amplexibus peccatorum. Inter brachia saluatoris mei et viuere voto et mori cupio: ibi securus dormiam. Et alibi dicit quoniam suscepisti me. Ad cōformandum se huic articulo potest homo brachia et ossa membra sua sine stando sine procūbēdo in modū crucis extēdere/et virtutes spirituales intentionaliter ad laudem dei extēdere: rememorādo illos amorosos amplexus extensionis xpi cum Augusti. Jesu qui in cruce extēdi voluisti ita arcte vt omnia ossa tua possent numerari: fac me omnia mēbra mea ytesq̄ corporis et anime mee ad laudē tui extendere/et ad amorosos amplexꝰ meos dulcius aspirare. Ipe dñs noster non solū dignatus est in cruce extendi/ sed voluit crucifigi: vt cōmendaret nobis indissolubilem charitatē suam qua saluarem nos. Extensis ergo manibus et pedibus ossibus et nervis ac proceritis ossibus et nervis violenta extēsione affixus est cruci manibus et pedibus durissime perforatis et sauciatis cū clauis grossis et durissimis cutem et carnē nervos et venas ac cōpages ossium dissipantibus. quorū stimulus et ira et tumor et pedes meos ad omne bonū opus. Quia ēst primus homo ad iniquum prevaricationis manus extendendo et pedibꝰ accedēdo chirographum damnationis nostre diabolo cōfecerat: ideo saluator noster (vt chirographū illud deleret) manibus et pedibus ligno salutifere crucis affigi voluit clauis immanissime confixus. Et deleto per hoc chirographū decreti qđ erat contrarium nobis: et ipm tulit de medio affigens illud cruci. O q̄ ibenter crucē ascendit: et ferro amoris pro nobis sustulit. O fira patientia obedientia et dilectatus fuit. O site voces ac tristes vlulatus et gemitꝰ ibi ab amicis suis et precipue a matre sua mestissima audiūtur: cū sic crudeliter extenditur/ clauatur et foditur/ et toto corpore dissipat. O stupor: o pietatis abyssus: o charitatis incēdium: o mira circa nos tue pietatis dignatio: o inestimabilis dilectio charitatis. Sed cadit ne cū clauos crucis christi fabricet: vel manus aut pedes dñi eis vulneret aut configat. Clauos enim crucis christi fabricat qui inter proximos discordias

Documentū primū.

Documentū secundū.

Confessio manus.

Augusti.

Ade oformitas.

Clauos rpo fabricare aut ipm crucifigere.

seminat. Manus vero dñi videt clauis vulnerare et configere qui de bonis a deo datis non vult elemosynas erogare. Pedes autez christi clauis ferreis perfodat qui theatra seu spectacula et tabernas magis q̄ ecclesias visitat. ¶ Ex hoc autē articulo crucifixionis habetur documentum q̄ et nos crucifigere debemus carnē nostram cum vitijs & concupiscentijs: vt simus firti clauis .i. precepris iustitie: ficut xp̄s clauis confixus fuit in cruce. Sic fecit ipse Apostolus q̄ dicebat. Christo confixus sum cruci .i. cruce christi extincte in me ardorem peccati. timore dei quasi clauis affixas habens carnes. Et hoc est quod orat regius Prophera. Confige clauis a timore tuo carnes meas. Sm trāslationem qua vtitur Augustī. Ad conformandū se huic articulo meretur homo continētiam eius: et sic oret. Jesu qui durissimis clauis cruci affigi voluisti/ac per hoc chirographum peccatorum nostrorum & mortis eidem cruci affixisti: confige (quaso) timore tuo carnes meas: vt precepto tuis firmiter inherens semper tibi confixus sim cruci. Cuz ergo crucifixio facta esset crucē in terra iacere: postea christum affixum leuauerunt cum cruce. Et hoc videtur sentire Piero. et in quadam oratione expresse hoc dicit Innocentius papa tertius. Et hoc forte repiesentat ecclesia in eo q̄ in die parasceues crux deosculanda iacet ad terram appodiata. Ista autem leuatio non dubiū quin martirū doloris fuerit/ eo q̄ tūc lacerabantur vulnera manuum & pedum ex ponderositate corporis: profluxerūt copiosissimi sanguinis vndiq; ex illis magnis scissuris et fontibus saluatoris. In alto autem sm Augustī. leuari et non sub tecto patri dominus voluit: vt et iam ipsius operis natura mundaretur/sez a demonibus et infectione peccatorum: sed et terra per sanguinem decurrē similiter mundabat. Et sm Theophilum vt sanctificaret aerem q̄ sanctificauerat terram ambulando i ea. et sm Chrysost. Vt a demonibus expiaret aerem/et ascensum nobis pararet in celum. Ideo enim sic elevari voluit vt in cruce pendens in aere se inter deum et hominem mediatorem ostenderet: et per passionez crucis eius (cuius elevata fuit vena pars ad celum / altera vero in terram reposita) humanam naturam ad consortium angelorum revocaret. vnde Anselmus. Mediator dei et hominū inter celum et terram medius pendens ima superis vnit: celestib⁹ terrena conciliat. ¶ Ex hoc articulo leuationis in cruce habetur documentum q̄ nos passione dñi recolētes debemus exaltari a terra .i. a terrenis affectibus: vel etiam a terrena conuersatione saltem quoad mentalem abstractionem: vt vel sic a terra sursum trahamur ad xp̄m in cruce pendentem quatenus simus de illorum numero de quibus ipse pollicet⁹ dixerat. Omnia traham ad meipm. Ad conformandum se huic articulo poterit homo ex deuotione sua mentem sursum erigere quasi xp̄o cozā eo pendente in cruce: et poterit hoc etiā aliquo gestu corporis repiesentare & sic orare. Jesu qui in cruce leuari et sic a terra exaltari voluisti: fac me (quaso) a terrenis affectibus subleuari/ & mente in celestibus conuersari. O q̄ male prouisum fuit iesu in tua minutione: fuit enim in tua minutione vsq; ad fudorem cruenti sanguinis/ligatus/profunde vulneratus/& male procuratus. In tribus nāq; prouidetur minutis .s. in alimonie recreatione/in quieta positione / et in iuuentis absconsione. Sed dulcis iesus pro recreatione habuit fel et acetum: pro quiete verberationem corporis & affectionem anime: pro luminis temperatione splendorem meridianum. Die siste anima mea: hic siste christi sanguine redempta. Ecce abel occisus a fratre. Ecce isaac ligatus a patre. Ecce serpens eneus in deserto exaltatus a moyse. Ecce agnus immolatus in lege. Ecce deꝰ occisus ab homine. Ecce iesus crucifixus i carne. Ecce rex tuus suspēsus in cruce. Ecce dñs tuus condēnatus morte. Ecce homo mitis & innocens iugulat⁹ languine. Ecce homo vita tua quasi pēdens ante te. Fixis in illa vulnera occulis internis pietate considera eozpus illud tenerū/corpus illud immolatum / corpus immaculatum: grauit crucis extensione grauiter laceratū. Attende et vide si est dolor sicut dolor eius. Et licet non ignotes q̄d doloris illa passio conferat mundo: tamē si qua sunt in te pietatis / si qua charitatis/si qua compassionis viscera: pietatis affectu compatere et emitte lachrymas: clama et dic. Flecte ramos arbor alta/tensa laxa viscera/ rigor lenescat ille quem dedit natiuitas: ve superni membra regis mitendas stipite. Sic enim crucifixus est dñs iesus et in cruce extensus q̄ dinumerari possent omnia ossa eius: et sic angustiatus vndiq; q̄ se mouere non posset nisi in capite. In hora esset in tempore illo flebili spatiosa ter relatiuudo sibi defecerat ala vt nō haberet vbi caput misericors fessum reclinaret/sed inclinatū dependebat. Claui ferrei sustinent totū pondus corporis eius. Dolores acerrimos toleraret: et vtra q̄ dici vel cogitari possit affligitur. Vide cū q̄to labore et dolore dñs stat in cruce: et non recedat te in seruitio suo stare. Quia vt ait Petrus damianus. Quo laboriosius in conspectu superne maiestatis se cōspicientis q̄s afflixerit: eo suauis⁹ dulcedinē intime gēris acquirit. Frogo dilectissimi corporis grauedinem toleratis: tanto copiosius eū ad dei meritū leuat. Stat etiam dñs nudus corpore/ac vento et frigori exp̄ositus (sed pietatis amore: et amoris calore inflammatus) a planta pedis vsq; ad verticē/a lesa in verberam/ intus et extrinsecus cruciatus. Cruz q̄ppe a cruciatu 31/vbi dolores acerrimi eragitant: vbi deꝰ vinct⁹ et mortis ipsa pretendit⁹ ne dolor eius finiatur. quod genus mortis inter nō durissimū ac turpissimū apud iudeos erat: ve non solū ipse vinperabilis esset q̄ crucifigi contigisset / sed etiam tota domus eius domus crucifixi appellaretur. Ut ergo dñs a turpissima et durissima morte nos liberaret: nō solū durissima sed etiam turpissima mortē se condēnari permisit. et vt maledictionem quam incurrimus suppotaret/maledictam mortem .s. crucis suscepit sm illud. Maledictus q̄ pēdet in ligno. vnde Apostolus. Factus maledictus vt nos a maledictione liberaret. vnde Augustinus Illa mors tenebris plena fuit. Inter omnia genera mortis elegit extremum et pessimum genus mortis. Aut omnium fuerat ablaturus mortem / de morte pessima occidit omnium mortē. hec Augu. Hāc autē crucifixionem xp̄i Ysaias p̄figurauitq; genus iudaicū serra lignea p̄ mediū secauit. Judei enim cū serra lignea xp̄m per medium duxerūt qi animā et corpus eius per crucem ab inuicem separauerūt. Cōgrue autem dño tale genus passionis elegit q̄s prime prenaricationis reatum absolueret: vt qui per lignum veritum ceciderāmus/per lignum sancte crucis resurgeremus: et qui per lignum prenaricationis motum tice bamus/ per lignum recōciliationis ad vitam reuocaremur. In cruce ergo christus mori et sic genus humanum saluare voluit: vt morbo conueniens medela respōderet: vt videlicet. Unde mors oriebatur inde vita resurgeret. et diabolus qui in ligno vincebat: in ligno quoq; vincere tur per christum. Per lignum enim prenaricationis mors inducta fuerat: et necessarium erat vt per lignū passionis pelleretur: et de ligno crucis et cruciatus lignum conscindere tur: et dño per ligni dolores inuictus transiens/ delectationes ex ligno prouenientes confutaret. Expandit in cruce immaculatas manus p̄o mundis intonuinenter extensis. P̄o suauī cibo arboris vete escam felis accepit: et in se suscipiens mortem nostram mortalitatē abstulit. vnde Bernar. Quid commisisti dulcissime puer? dic fecisti amabilissime iuuenis: que tua noxa? q̄ me causa damnationis? Ego certe mi sum causa doloris: quod perpetrauit seruus soluit dominus: quod commisit iniustus soluit iust⁹. O nate dei quo tua descendit humilitas: qui factus es p̄o me obediens deo vsq; ad mortem/mortem autem crucis? Me ad illicita trahit concupiscentia: te p̄o me sancta charitas traxit ad crucē. Ego pomum accepi tu clauis lanieris. Ego pomi dulcedinem: tu fel tu gustas amaritudinem. Mihi misero conglauder cur: tibi crucifixo plorans compatitur maria. hec Bernardus. Quis det mihi vt totus toto aliter carne & spiritu trāsfigar crucifixo affigar patibulo cū dilecto: vt nec aliquid sentiā nisi iesum et hūc crucifixum: clamabo toto corde. Quis mihi det vt ego p̄o te moriar dc meus: Dulcis mihi lectus sit illud lignum crucis tue domine: vt ego p̄o te moriar/si quo dulciter requiescā. Man⁹

Documentum.

Confotmatio.

Leuatio cū cruce.

Augusti.

Theoph.

Chrysost.

Anselmus.

Documentum.

Bernardus.

Wilhelmus xpi.

Bernardus.

Ecclesiastes.

Crucis mortis cur fuerit.

Augusti.

Figura.

Crucis ligni redemptionis ara.

Contemplatio.

Bernar.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tue que me fecerunt exposite sunt clamorum aculeis: placeat tibi vt non extendā vltra ad iniquitatem manus meas. sed per sanguinem qui de manibus tuarum plagis exiuit / purifica manus et opera mea: vt sine ira et immundicia leucm eas ad te et ad opera pietatis. Sana die vulnera cōscientie mee: que infligi mihi manib⁹ propriis in operibus voluptatis. Beatos pedes tuos quorum scabellū terra est ligno crucis passus es clauis affigi durissimis: pro hoc te obtecto dñe dele errata pedum meorum: vt fice gressus meos in semitis tuis vt non moueantur vestigia mea/ꝫ semper sint stabilia in ope sancto. [Scripsit autem pilatus] in quadā charta tabule affixa [titulum] et posuit tabulā cū cauilla [super crucem] vt eminentius appareret et [titulo causam mortis eius. [Jesus] in quo exprimitur proprium nomen eius [nazarenus] quo ad patriam: qz ibi fuit nutritus [rex iudeorum] in quo exprimitur causa mortis ipsius. q. di. Ideo crucifixus est quia erat rex iudeorum. Mos enim erat romanorum super lignum crucis ponere causam mortis crucifixorum. Ipse autē accusatus fuerat q sibi regnum iudeorū vsurpare volebat. Pro hac ergo causa iudei eum pilato tradiderant: et pilatus eum ad mortem cōdēnauerat. Et quia iudei contra voluntatē pilati petierant ꝙm crucifigi: ideo volēs se vindicare de eis per talē modū scripsit titulum vt redūda. et in vereciudam ipsorum. vnde Chry. Sicut in tropheo literę ponuntur victoriā ostendentes: ita pilatus titulum cruci xpi inscriptis. Simul quidem pro ꝛpso respondens: et eum a cōmunione latronum discernens: simul autem q de iudeis vlciscens/ostendens. Lapsorum malitiam dum in suum regem iniurerecerunt. ꝙm Theoph. Iudei procurabant scribi titulum / et intendebāt per hoc vituperare opinionem eⁱ q regem fuciebat se ꝙm: vt sic pterentes sui misereri non valerent: sed magis et tanqꝫ tyranno improperarent. Sed pilatus non scripsit sicut volebant. vnde et Hiero. Iudei illudētes et irridentes hoc fecerunt: sed in intētione pilati aliud fuit. Operabat enim glo. diuina vt in corde nescientio. Dominus nāqꝫ ꝙm Remig. hoc procuratum fuit vt talis titulus sup caput eius poneretur: vt per hoc vndei agnoscerent q eum occidēdo nihilominus regem haberent. vnde et Beda. In quo monstrabatur iā tunc regnum ipsius non vt ipsi putabant destructum: sed potius augmentari. Titulus enim positus super crucem eius illud ostendat: quia nec etiam occidendo efficere potuerūt vt eum regem non haberent/qui eis ꝙm opera sua redditurus est. Nec autem tria verba. s. Jesus nazarenus rex iudeorum. facto conuenient ad crucis mysterium. Nam q dicit iesus quod interpretatur saluator/conuenit ad vtrumque crucis per quam facta est nobis salus. q vero dicit nazarenus qz interpretatur floridꝰ/pertinet ad patientis innocentiam que est flos qui de radice iesse ascendit. sed hoc quod dicit rex iudeorum/pertinet ad potestatem et dominium quod ex passione promeruit: quia propter hoc deus illum exaltauit. Sed licet ipse per crucem sit non solum rex iudeorum sed et gentium/tamen scripsit rex iudeorum tantum: quia ipsi gentiles conuersi ad fidem spiritualiter iudei dicuntur. i. confitentes: non circumcisione corporis sed christi: et ideo per hoc ꝙ dicit rex iudeorum intelligitur etiam gentiles conuersi. vt autem dicit Beda. Pulchre titulus qui christum regem testetur non infra sed supra crucem ponitur: quia licet in cruce ꝓ nobis hominis infirmitate volebat. super crucem tamē regia maiestate fulgebat. Unde et Ambro. Merito autem supra crucem ponitur titulus: quia non humani corporis sed diuine potestatis est regnum quod habet christus. [Scripsit autem] titulum illum nō in vna lingua est sed in tribꝰ linguis famosis. s. [hebraice/grece/et latine] et in qualibet lingua integre: vt quicunq; linguarum homines qui ad diem festum conuenerāt legere et intelligere possent causam mortis ipsius: et vt omnis lingua confiteretur quia dominus iesus christus est rex regum et dominus dominantium in gloriā dei patris: et vt omnis lingua commoneatur perfidiam iudeorum: et ad essendum ipsum pari ꝓpio populo omnis lingue et eis dominari in perpetuum. Cuius signum est q pilatus titulum delere noluit vel mutare: licet iudei hoc peterent. qz videbant q in vere cundia eorum redūdabat eo modo quo ipse scripsit. [Unde pōtifices iudeorū] potentes ritualem corrigere [dicebāt pilato. Nolit scribere rex iudeorū/sed quia ipse dixit rex sum iudeorum.] Nā in hoc q ponit rex iudeorum: ostenditur christi pietas / et iudeorum opprobrium: qz cōmunis eis erat iudeis q crucifigi fecerant regem suum. Sed si poneretur [qz dixit rex sum iudeorū] hoc redūderet in christi opprobrium et indicaret eius culpam. et hoc ipsi iudeis dicebant: vt. s. crucifixi famam auferet rei: qui tam vano vitam abstulerāt. Pilatus vero magis confirmauit dicēs [Quod scripsi scripsi.] Immobili et indelebiliter scripsi. quasi dicat. hoc est verum quod scripsi: ideo non mutabo. Nō corrūpo veritatem: essi vos diligitis falsitatem. Iterato verbi confirmatio est tituli et regni christi. Immobilitas tituli immobile regnum significat christi. Fuit aūt ꝙm Augu. titulus iste immutabilis: non quia pilatus scripsit / sed quia vltag dixit. Rex (inquit) sum iudeorum. vñ exclamat idem Aug. O ineffabilem ꝙm diuine ordinationis: etiā in cordibus ignorātium. Nōne occulta quedam vox pilato intus quodam (si dicere potest) clamoso silētio personabat: quod tacito ante in psalmo literis prophetatum est. ne corrūpas tituli inscriptionem. Ideo esse pilatum qđ scripsit scripsit: qui a dīs qđ dixit dixit. hec Aug. Cōmēdauit autem eum pilatus (licet nesciens) in hoc titulo a tribus. Nosse esse xpi causā erat remissionis culpe/qz iesus: collationis gratie/qz nazarenus: adeptionis glorie/qz rex iudeorum: in quo oēs erimus reges. Tres vero lingue predicte ad plincipatum in cruce tituli sunt cōsecrate: qz ille pre ceteris eminebant et principales erant. hebrea propter religionem et iudeos. Grece dei gloriā. et greca propter sapientiam et gentium sapientes: latina propter potentiam et romanos multo ac pene oībus eē gentibus imperāres. sicut decernerunt. Hic est rex totꝰ religionis: totius sapientie: totius potentie. De ergo tres gentes (vt ait Aug.) sibi dignitarem in cruce xpi vēdicāt. in quo signatur q per crucem xpi subiugari et conuerti deberent deuoti et religiosi q signātur per linguam hebream: sapientes qui per grecam: et potentes qui per latinam. Uelint nolint ergo iudei: diuerse lingue/omne mūdi regnū/oīs mūdana sapiēria/oīa ritualia legis sacramēta restaurantur qz iesus rex est iudeoꝝ: hoc est imperator credentium et confitētium deum. Et notādum ꝙm Hiero. q tripler distinguitur titulus. Memoriālis: quando qz aliqua scribuntur ad memoriam faciendi/maxime mortuoꝝ. sic fit inscriptio super sepulchra eoꝝ. Proscriptionis: qui qz inscribitur in proscriptionem et laudem vnius. sic fit in portis domoꝝ vel ciuitatum quando reo acta describuntur. Triūphalis: qui qz continet causam et ordinem alicuius triumphi. et talis fuit hic titulus de quo nūc dicitur. Post ytenum enim diabolum super caput eius fuit scriptum: hic est rex iudeoꝝ: qz corde circūcisoꝝ spiritu non litere. et per hoc q etiā in morte dicit rex iudeoꝝ/ostenditur q nec in morte perdidit regnū iudeoꝝ/sed magis acquisiuit: veroꝝ qz iudeoꝝ ipsum corde ore et opere cōfitērium.

¶ Ex isto articulo supscriptionis tituli habetur documentum q quādo-cūq; esses impugnatus a demonte opponamus sibi titulum ipsum/Jesus nazarenus rex iudeoꝝ. O qui ideo tituli triūphalis dicitur: qz triūphum christi contra diabolum euidenter exprimit. O si sentiens diabolus mox affixo titulo cruci iudeos instigauit ve a pilato tituli mutationem peterēt: sed pilatus diuino instictu in hoc fuit sero motus immutabilem esse titulum asserens. In omni ergo impugnatiōe diabolica christianus hūe titulum in corde et ore vel etiam in scripto geratꝰ inter oīa arma positionis ofitce diabolo hunc titulum triūphalem maxime verbo: refert. qui ipsemet diabolꝰ cuidā persone deuote in vysione quadam creatus asserit. Ad confortandum ergo hunc articulum qui illustrat fuit ex intentione iudeoꝝ: attendat homo documentum / et sic oret. Jesu qui es tituli triūphalis supscriptise illustre dilatari voluisti: da mihi sub godē titulo tuo sic fortiter militare / vt tropheo tuo hostis perterritus mihi non audeat ꝓpinquare. Ad literam nota q crux nō habebat altiā sup lignum transuersum: habēs tria brachia qđ

¶ Tituli scripti.

Cū morti.

Chrysost.

Christi a latronibus exēptio.

Theoph.

Tituli mysterii.

Pierony.

Remigi.

Beda.

Titulus cōuenies.

¶

Beda.

Titulus triūphalis.

Super crucem positio.

Ambro.

Cur tribus linguis.

Pierō. Titulus triplex.

Documentum.

¶ Crucis forma.

similitudinē litere tau. sed loco quarū brachiū pūr superponit camillam et rabulā similiter ad modū tau et affirmat in rabula scriptus erat titulus. Creditur aūt crux dñi quidecim pedes habuisse in altitudē rabula supposita pedem et dimidium. Dicitur quoq; crucē dñi fuisse quatuor ligna diuersa ⁊ generum quorū fodiū fixi sūt clauis crux erat infixa de cedro. Palus siue lignū erectū: de cypresso. Transuersale siue lignum transuersum de palma. Tabula supposita de oliua. Unde est ille vsitatus. Ligna crucis palma / cedr⁹ / cypressus / oliua. Signat aūt cedrus altitudinem contēplationis: cypressus famā bone opinionis: palma fructum iustitie: oliua lenitatem mīe. Crux vo quadrupertita quadrifariam partem mundi designat, nam si recte incēdo in terra prouincia: ut alia pars et⁹ ad orientem / alia ad occidentem / alia ad meridiem / alia ad septētrionem respicit. Cum ergo dño hoc genus mortis sustinere voluit: ostēderet pio quib⁹ restaurādis parebatur sez pio supernis angelor⁹ ruinis replendis / pio iustis de limbo educēdis / pio amicis colligēdis ⁊ adunandis / pio inimicis reconciliādis. Per primum designatur per brachium superius: scīm per inferi⁹: tertiū per dexterā: quartū per sinistrā. et ꝑ scm Chryso. In cruce etiā erpānis manib⁹ mortuor⁹ altera quidē manu veterem populum / altera eos qui sunt ex gētibus trahat / vtrosq; sibi cōiūgēs. Vo ralem vo sacrosancte crucis figurā describit Aplus vbi dicit. In charitate radicate ⁊ fundati: vt possitis comprehēdere cū oīb⁹ scīs q̄ sit longitudo ⁊ latitudo / profundo et ꝓfundum: cognoscere etiā supereminētem scīetie charitatē xpi. Ubi ostēdit q̄ hi qui carnē suā crucifigūt: latitudinem debēt habere i bona operatione / longitudinem in bona perseuerātia / altitudinem in spe celestiū premior⁹ / profundum in cautela inferioribus iudicior⁹ dei. Nam scm Augustinū latitudine crucis bona opa in latitudine charitatis facta significātur: q̄ quanto opera sunt generaliter extēdēda, et hoc est in ligno transuerso quo extēdūtur manus / ꝑter opera dilectionem: per manus esh opera intelligimus: per latitudinem hilaritate operātis / q̄ tristitia facit angustias. In longitudine pseuerātia bone operis ⁊ sancte cōuersationis: que in tota longitudine temporis est habēda vsq; ad finē. et hoc est i ligno a transuerso vsq; in terram vbi corpus crucifixum stare videt⁹ significat pfectere / hoc est longanimiter pmanere. In altitudine spes celestiū premior⁹ et merito recta qua in deū rapi in fine vltimū erecta bona opera referūtur. et hoc ab ipso ligno transuerso sursum vsq; ad caput eminet, ꝑter erpectationem supernorū: ne illa opera bona arcp in eis pseuerātia ꝑter temporalia dei beneficia credātur facēda / sz potius ꝑter sempiterna sperāda. In profundo inscrutabilia iudicia dei vnde ista gra dei i holes venit, et hoc est i illa parte ligni que terre abdito defixa latet: sz inde cōsurgit illud quod emineat q̄ cetera eis apparētia ⁊ eminētia fide cōsurgūt: sicut bona nostra de profunditate gratie dei que cōprehendi ne iudicari nō potest vniuersa gratia cedūtur et occulta dei voluntate vocatur ad participatione hāc gr̄atissimā homo sic / alt⁹ aūt sic. Supereminentem vo scientie charitatē xpi cum ꝓfecto dicit in qua pax ista est que ꝓcellit oēm intellectum. scm Bern. Christus in cruce patientiā erhibet: obedientiam impleri: humilitatē cōmendauit charitatem pfecit. Vis ergo quanor virtutum genus quanor brachia crucis decorātur. Supereminēs est charitas: a dextris obedientia: sinistris patientia: profundo radix oīm virtutum humilitas. hec Ber. In quanor erū brachijs crucis notātur quanor crucis beneficia. Signat est pars superior tantum celestis apertionem: inferior tantum celestis apertionem: inferioris inferni destructionem: a dextris ēē collationem: a sinistris pcess: et remissionem. [Crucifixi aūt sunt cū ihesu duo latrones], ꝑter scelera damnati [unus a dextris] qui in fine pernitit [et alius a sinistris] qui in pertinacia ꝑmansit [et ihesus in medio] qui mediator ad reconciliādum fuit. Sed hoc ꝑtinet ad interiorem iudicem

Z Augusti-

num factū est et ad ignominiam ⁊ opprobrium: vt sez causa mortis et⁹ videatur esse culpe mortis latronum, ne particeps in malefactis coprobetur. Sed si ad mysterium attenda tur: hoc ad claritatem xpi pertinet, qui per hoc ostenditur q̄ per passionē sua meruerat iudiciaria potestatem: medū est tenere ꝓpie primo ad iudicem. vñ et Chryso. Pariter crucifixi sūt latrones: non rangi inimici latronum (principes est erāt sceleris eor⁹) sed vt inf amarēt dñm sicut q̄ non fine causa crucifixus sit: sed quasi q̄ factor notissimi mālefic⁹ est. vñ et Amb. q̄ ꝑcrabuit in facto iniquitas. Adeo vt re quasi latronē crucifixerent olim redēptorem. Ipse vo hoc ꝑmisit / et cū pec catorib⁹ voluit crucifigi: vt ostēderet se pio pcōrib⁹ pari ⁊ morti: et vt impleretur scriptura Ysaie qui diu ante dixerat. Et cū sceleratis reputat⁹ est. Cum iniq̄s ergo deputat⁹ est in mortem vt iniquos vinificet in resurrectione. hec Amb. Pendet ergo dño inter duos latrones / quasi dux ⁊ magister criminum in medio locatus. In hoc aūt mysterii finalis iudicii designatur / q̄n veniet filius hois ⁊ iudicandos stabunt hos sez agnos a dextris / et alios scelz hedos a sinistris. vñ Piero. Cum iniquis veritas deputata vinum reliquit sinistrum: alterum assumpsit dextrum sciam in ore iudicii facier. Cū festis bronis vitā acquisiuit longanimi et blasphemia finita pena plectitur eterna. vñ et Augu. Ipsa crux si ante das tribunal fuit. In medio est iudice constituto: vnus latro qui credidit liberatus / alter qui insultauit damnatus est. Jam significabat quid factuus est de vinis ⁊ malignantibus posturus ad dexterā / alios ad sinistrā. Audiebatur a iudicium minabatur. ℭ Et hoc articulo crucifixionis latronum cum christo trahitur documentum: q̄ et nos cū christo crucifigi debemus in medio latronum. Nam sicut ibi fuit trex crucifixi / duo latrones ⁊ medius ihesus: sic in nobis modo valiter crucifigenda sunt tria / sez caro ⁊ mundus qui per duos latrones / et spiritus noster qui per iesum designatur. Caro crucifigenda est sicut latro dexter vt spiritui subiaceat et ei consentiat. scm illud Apostoli. Qui autem sunt christi / carnem suam crucifixerunt cum vitiis ⁊ concupiscentijs. Mundus sicut latro sinister: vt bono insultāo cōtēnatur ⁊ retinquatur. scm illud eiusdem Apostoli. Mihi mundus crucifixus est: et ego mūdo. Justus latronibus in nobis crucifixo xpō in medio crucifigatur cum christo: vt dicat cum Apostolo. Christo confixus sum cruci: viuo aūt iam non ego / viuit vero in me christus.

ℭ Est autem scienduꝫ q̄ latro sinister crucifixus quidē fuit non tamen saluatus: sed ꝑmansit in ꝑfidia sua. sic mundus licet crucifigatur / remanet tamen in immūditia sua. caro autem crucifixa saluatur cum spiritu: quia in resurrectione sua glorificabitur. Unde latrem dextro dixit iesus. [Hodie mecū eris in paradiso.] Ad motorem autem cuidentium predictorum est fidēdum q̄ crux carnis est rigor disciplinę: cui⁹ quanor sunt brachia / sez vigilia / abstinentia / asperitas vestium / et disciplina verberum. Crux autem qua mundus crucifigitur est paupertas spiritus: cuius etiā sunt quanor brachia / sez cōtēptus glorie / pecunie / parrie / et parentele. Crux vo spiritus est feruor deuotionis: cuius similiter sunt quanor brachia / sez amor / spes / timor / et dolor. Spes sursum / timor deorsum / amor a dextris / dolor a sinistris. Radix autem ex qua ista bene pullulant est charitas, vnde Aplus. In charitate radicati: vt possitis cōprehendere cum oibus sanctis que sit latitudo / longitudo / sublimitas / et ꝓfundum. Ubi figuram crucis ⁊ mysterium apertissime exprimit Aplus scm Aug. et glo. Ad confortandum se huic articulo recogitet homo qūo xpo pendebat in medio latronum: et resoluat mente documentum / et oret. Jesu q̄ inter duos latrones crucifigi ⁊ cū sceleratis reputari voluisti: da spiritum meū in medio cornu et mundi crucifigi: quatenus extremis mihi crucifixis in re medio cōpateam. Nec tamen christo sic angustiato comitis parcāt: sed quod pens petus est passum subsannāt. Undiq; penerynditas opprobria: undiq; cōtēcia. Quidam sez [milites] quatuor aū eum crucifixerunt [acceperūt vestimēta eius] et ꝑcepta nunciat [et] sorta rumen personarū [diuiserunt sibi] ea in quanor ptes in presentia sua. [Et nunciā] superiorē sūt acceperūt citra pres pte

Ligna crucis quadrupertita. Cedrus. Cypressus. Palma. Oliua.

Motus pio ārupplicatus.

Chryso. Cur erpānis manibus.

Xantus crucis.

Longitudo.

Altitudo

Profundum altum.

Mens. Utrumq; operans in cruce a xpo.

Crucis beneficia quatuor.

Latrones crucifixi.

Ephe. iij.

Augustī. Confortatio.

Diuisio vestimentorum xpi.

dictas: quā nisi scinderet patri non poterāt sed vtiliter & cōmode scindi nō ponit [quę erat incōsutilis] .i. sine sutura: & reticulato opere facta qualibus indumēto paupercs i palestina vti cōsueuerūt: ideo ne scinderetur ad vnū eā integrā puenire sortitione meruerūt. Dicit aūt q ad modū christus hec indumēta pauperes i palestina vti cōsueuerūt: ideo ne scinderetur ad vnū eā integrā pueniret sortitione meruerūt. Dicit aūt q ad modū christus hec indumēta pauperes i palestina vti cōsueuerūt

Universidad de Deusto
Biblioteca

saluum facere de cruce descēdēdo no
luit: qz ipse est xpo dei electus. Nam
q ideo venit vt pro nobis crucifigere
tur: ideo ipm saluare de cruce descē
dēdo neglexit/qz cum ceteris pecca
toribus erīa illos qui eum crucifixere
saluare motiēdo curauit. Et iterū di
cebant. [Alios saluos fecit: seipsum
Piero. nō potest saluum facere.] vñ Piero.
Ertiā nolēres confitēr scribe t pha
risei q alios saluos fecerit. Itaqz ve
stra vos cōdēnat sententia. Qui ēm
alios saluos fecit: vtiqz si voluisset et
seipm saluare poterat. Et iterū dice
bant [Si rex israel est] non q̄ncūqz
sed messias. quātuo in lege sicut xps
dicebat de se [descēdat nūc de cruce]
vt videam⁹ [cz virtutem ipius: qm a
nūq reges nō pūt talia facere [et cre
dimus et] sed mentiebant dicētes/
Pieronym. credimus. vñ Piero. Fraudulēta ꝓ
missio. Quid ēm est plus de cruce vi
nentem descendere / an de sepulchro
mortuū resurgere: Et surrexit t non
credit⁹: ergo erīa si de cruce descēde
rit/ sīr non credet⁹ ei. Sed mihi vi
detur hoc demones imittere. Bra
tim ēm vt crucifixus est dns sensērūt
virtute crucis: t intellexerūt fractas
esse vires suas: t hoc agūt vt de cru
ce descēdat ne faceret saluum q̄m
melioarat. Sed dominus sciens ad
uersarioū insidias permanet in pa
tibulo: vt diabolum destruat. hec Pie
ro. Tamen in Tobia super exenterata
Tobie. vi Diabol⁹ fugit: ꝙ cru piscis legitur demonem sterī
cē sterit. se super brachium crucis/t conside
Jo. xuij. rasse in christus aliquam maculam
peccati haberet. Unde discipulis in
cena dicebat [Venit enim princeps
mundi huius]. i. amator mundi: [cz
aduersus me. [sed in me non habet
quicqz] quod ad se pertinet. Et quis
peccatū non haberet: ideo morti ob
noxius non esset. mori tamen voluit
quia pater mandauit. t ideo subdicit
[sed vt cognoscat mūdus quia dilī
go patrem: t sicut mandatum dedit
mihi pater sic facio] scilz pro omnib⁹
mortiēdo. Considera mō quid in alio
rum crimē demon facit: qui contra ip
sum mundi saluatorem t dominū ve
nire presumpsit. Unde Gregor⁹. Cu
Gregō. randū nobis est t cum magnis quo
Diabol⁹ timēdus. tidie flertibus cogitādum ē: si nos ē
terribilis sua i nobis opera regrens/
in die vltōis crimē principes hui⁹ mun
di venit: si etiam ad deum in carne
morientē venit/ t in illo aliquid quesi
uit in quo inuenīri mihil potuit. Ptz⁹
vero eum in miraculis deum cognos
cerat: sed de cognitione sua ad vulne
rationem cecidit quando tunc passi
bilem vidit. hec Gregor⁹. In cruce
ergo tanqz in decipula captus est dia
bolus t victus. Unde Augst. Ipsa Augst.
morte christi diabol⁹ victus tanqz in Mortuus
muscipula escam accepit. Muscipu est la esca
la diaboli crux christi est/esca qua ea
peretur mors domini. Et iterum dice
bant [confidit in deo: liberet eū nunc
si vult. Dixit enim/qz filius dei sum]
quasi dicerēt. Si verum dixit/liberā
tionem suam a deo statim imperra
bit: quia pater filios libenter liberat.
Item [Iliudebant et t mittes acce
dentes] prope crucē corpoie/sed len
ge recedentes mente [t acetum offe
rentes illi. scilz postea quando dixit
sitio. [dicētes. Si tu es rex iudeoꝝ]
sicut dixisti [saluum te fac]. i. a mor
te liberando. O miseri. t rex iudeoꝝ
.i. credentium t deum confitentium
est: t se saluum facere de cruce desce
dendo si vellet. Miseri t ei deberēt
supplicare: saluos fac nos qui indige
mus. non/saluum te faciam ipse es Docuit
set t saluus e salus. Sed dominꝰ te. nō de tri
ius non acquieuit: docens nos in tri bulatione
bulatione habere perseuerantia. vi habere
de quomō non tudeis sufficit t alios perseuerā
q christum crucifigere: sed etiā eos tiā.
cifixum cum diuersimode perseue.
Jca multis non sufficit christum cru
cifigere peccando: sed etiam deridet
crucifixum peccata iterando / vel de
Iacobus ad Hebreos. 6. rident peccatis se tractādo. Dominū etiam
deridet t subsannat qui pro laude hu
mana orat/vel elemosynas dat / seu
quodcūqz bonum facit. ¶ Et hoc arti Docuit
culo illusioꝝ crucifixi habetur docu nō nos
mentum q nos quando fuerimus in rebus
sublimi contēplatiōe vel facere actio transitoꝝ
nis aut sancte religionis patiri / non fluxibus.
debemus ad verba subsannantium
descendere ad mūdanas occupatio
nes: sed potius sustinere perseueri
subsannationes. sicut christus ad in
deorum insultationem t tentationem
et probationem de cruce descendere
noluit: sed ibi vsqz ad mortem perse
uerauit. Unde dicebat vita. Nunqd Iudith. 6.
possum deserere virum meū quod le
tificat deum t homines: t inter cete
ra ligna promoueri? Similiter t cru
ce t sicus dicebāt. sic ēt in oppositō.

Cum aūt tempus sit crucis ēdi ex
tendi: nō corrumpitur vt per eum in
tendi: nō renouentur t enascentur cor
pius peccati: quidam tamen pro mo
dica consuetudine descendūt de cruce
patientie: alii de cruce macerationis
carnis t penitentie pro leuiculis cu
pa t cabo delectabilis: alii de cruce com
passionis pro asperitate/claudētes vi
scera sua cum vident proximū suum
necessitatem habere. De cruce san
ctus t martyr nō descendit⁹:
quia nec eam ascendere voluer⁹. Pe
titionem vero predicteram sepe facit
diabolus penitens/ sz vt descendat
de cruce: qz homo cadit faciens de
scendendo: ideo vult diabol⁹ vt de
scendat de cruce penitentie eam dese
rendo. Unde quidam monachus Pari
siensis matri sue volens eum de reli
gione extrahere/sic legitur respondis
se. Christus propter matrem suā non
descēdit de cruce: sic nec ego propter
te deseram crucem penitentie. Ad cō
fortandum se hunc articulo remem
retur homo sensum documenti t oret.
Jesu qui in cruce positus es probrabi
libus verbis illudi voluisti: da mihi
pro nulla diabolica vel humana sug
gestione de sublimi sancte religionis
et conuersationis descendere/sed in
tua amoris ampleru firm tuguter p
manere. [Item latrones cum chri
sto crucifixi illudendo [id ipsum]si
mile impoperium seu verba impro
peru premissa [improperabant ei et
conuiciabāt blasphemantes.] Pm
Augst. Augu. Duo dicūt pro vno: t plura
Gregorius. lis pro singulari. vel pm Piero. Ptz⁹
mo vero blasphemantis: sed visis si
gnis in elementis: t rebus insensatis
vnus in christū credidit: t priore ne
gationem sequenti cōfessione emēda
uit. vnde [cum vnus] qui iudeos si
dem respuentes signāt [blasphemā
do diceret. Si tu es christus]. i. rex si
ue messias [saluum fac temetipsum
et nos]. s. salute corporali t a morte
liberando: non enim curabat de salu
te spūali vel anime cōmodo [alter]
q tantes fidē sequētes signat [mere
pabat cū dicens. Neqz tu times deū
qui in eadem damnāde es]. s. mortis
et pene simili. q. d. tz homines nō ti
mueritis: tamē deum timere deberes/
maxime i articulo mortis in quo nūc
es. [Et nos quidē iuste]in hac dāna
tione sumꝰ. [Mā digna factis] sup
plicia t pm factoꝝ nostroꝝ exigētia
[recipim⁹.] Ecce cōfert culpā suā:
vt dicat/iniquitate mea ego cognosco.
et ideo meretur miam. Cōfitetur etiā
xpi innocentia dicēs [hic vero nihil
mali gessit]qz pene non fecit: t sine
pcō concepꝰ fuit. vbi querit Augu. Quis (inquit) illum docuit nisi qui
intra illū pendebat: Erat enim illi fi
des in latere: z berebat i corde. [Ihū]
memento mei dñe dū veneris in regnū tuū.] Manifeste ptz q
nō loquebatur de regno ꝛpoali: z eter
nomon de presenti sed de futuro. Ma
gna fides ipius latronis fuit: qz nō
timore tudeoꝝ aliquantum / nec ꝓpter
dolorem acerbitate/nec socii sui blas
phemantione/nec carnis xpi apparē
te infirmitate/nec apostoloꝝ fuga et
negantene retrahi: sed ꝓ veritatis lu
mine fidei cōfessione. vñ sit et remissio
culpe t tonꝝ pene. Apparet quide hic
illius cōuersio quoad piura. Primo
quoad profectū charitatis: quā vera
citer in morte ista tenuit/fratre t cō
latronem ꝓ simili scelere motiēm
de iniquitate sua redarguēdo t ei vi
tam quā cognouerat predicēdo. Se
cundo quoad fidei t vere cōfessionis
sinceritatē/cum quē secū pariter mo
riente vidit deum t pm regnantē
credēdo t publice predicādo. Tertio
quoad iustitie t virtutis propagatio
nē/humil⁹ ver⁹ penitēs reatū suū fa
tendo. vñ q fiete cōfitetur vel in cōfes
sione mēntiur: dim cū sinistro latro
ne dubitare videtur. Quarto quo
ad spei firmitatē regni dei aditum t
consortū postulādo: nec ꝓpter perā
tū suoꝝ magnitudinē vel multitudi
nē desperando. Iste latro de nullo ni
si de seipo dubitauit: qui de celo et
terra iudicē sperauit. Quinto.

Confessio latronis boni. Augustī. Fides latronis. Cōuersio latrōis p charitatē Fidē t cō fessionē. Justitiā. Spem. Sanctificatio latronis. Gregō.

Beda. Quis huius latronis animam nō mi
retur? immo immensis domini gratiā
quo digne mereatur: digna gratiarū
actione veneretur? Ille qui talis ad
crucem venit ex culpa: ecce qualis a
cruce recedit ex gratia. Confitebatur
dominum quem videbat secum hu
mana infirmitate mortem: quan
do negabant apostoli eum quem mi
racula viderant diuina virtute face
rem. hec Beda. Obsecro te domine da
mihi primo cum latrone isto me co
gnoscere et deinde cognoscere te: si
cut me vere peccatorē confiteri et ma
gnificare te: qui sine culpa passus es
iustus pro iniustis. Desiderem quesso
die petam et impetrem eisdem vbis
cum eodem: memēto mei domine dū
veneris in regnum tuum. Per istos
duos latrones significātur illi qui p
peccata sua expirandis cum christo
crucifiguntur per professionem in re
ligione facta: sed aliqui reuertūtur
actu (etsi non habitu) ad secularē vi
tam. de quibus dicit Apostolus. No
Rom.vj. men dei blasphematur per vos inter
gentes. quonā scandalizant secula
res: et isti signantur per latronē blas
phemantem. Alii vero professi crucē
penitentie sustinent deuote per patie
riam: et isti signātur per latronē chri
Beda. stum confitentem, vnde Beda. Mys
Mystice. tice latrones qui cū domino hinc in
de sunt crucifixi: significant eos qui
sub fide et confessione christi vel ago
nem martyrii vel quelibet continen
tie seu discipline arctioris instituta
subeunt. Sed quotquot hec pro eter
na solum celestiq gloria gerunt: hi
profecto dextri latronis merito et fi
de designantur. At qui vel humane
laudis intuitu vel qualibet mīa di
gna intentione seculo abrenunciant:
non immerito blasphemarotis et sini
stri latronis mentē et actus imitan
tur. Quidam duos latrones cum do
mino crucifixos duobus baptizatis
generibus cooptant. Quicūq enim
baptizati sum⁹ in christo iesum mo
rte ipsius baptizati sum⁹. Vmbo nāq
similes crucifixi fixi vn⁹ in cruce blas
phem⁹ pelot: alter est cōfessione mar
tyr: effectus: quia per baptismū quo
cum peccatores essemus abluimur.
Alii dū deū in carne passum fide spe
charitate laudant: coronantur. alij
dum aut fidem aut opera baptisma
tis habere retinunt: dono quod acce
pere p̄iuātur. Hec Beda. Q⁹ etiam
aliter latronum murmurabat / aliter
nonsignificat q̄ tribulatione alij pa
tienter sustinet et coronam meretur:
alij non sustinent patienter et damna
tionem consequuntur. vnde de impa
tientibus ait Dyno. Dicit homines Pati fit
quando penam sustinent. Si meruit culpa vbi
semus non erubescere mus: nunc au est cū cū
te inuste pati et sine culpa nobis igno pa latrone
miosum est. immovero si pro culpa
pateris erubescēs sine culpa/gloria
re. Latro magis vis esse q̄ christus:
et forte sinister et blasphemator: non
cōfessor. Tu enim pro culpa pateris/
et culpam agnoscis/et iudicem nō ve
neraris. Considera nunc q̄ magni de
spectus fuit illusio latronis sinistri:
eo q̄ tam vilis et sceleratus hō etiam
ad mortem dānatus/et mox pro sua
vulneribus moriturus/insultauit vi
te auctori. ¶ Ex hoc articulo illusio Documē
nis latronis habetur documentum tum.
taleq̄ oscamus exemplo christi ea
tiuas etiam a vilibus personis pa
tienter supportare. Item est documē
tum in latrone dextro q̄ iniurias dei
nullatenus tolerare debemus: q̄ re
prehendere sicut fecit latro iste. Ite
documentum q̄ quantūcunq̄ simus
scelerati peccatores: de dei tamen mi
sericordia nullatenus desperemus.
exemplo istius peccatoris: qui (vt di Augusti.
cit Augu.) per vnum verbum factus Confes
est heres paradisi. Ad cōformādum sio
se huic articulo attendat homo dum
menta et oret dicendo. Jesu qui tibi
ab vno latronū exprobrari et ab alio
venerabiliter offeri voluisti: fac me
pro tui nominis gloria malignorum
impropperia equanimiter sustinere/et
cum illo latrone venerabili paradisi
gaudia possidere. ¶ Et nostra alia cō
micia dicebant ¶ inde maledicti q̄ ade
rant ibidē domino iesu ¶ faciebāt.
Ipse vero docens nos in tribulatione
habere patientiam et perseverantiā:
nihilominus perseverabat et perma
nebat in cruce vsq̄ in finē: vt diabo
lum prostratum destrueret / et spolia sua
ei auferret. Omnia autē ista dicitur Maric
et fiunt mestissima matre sua presen vgilia.
te ¶ que stabat iuxta crucem cū sorori
bus suis et maria magdalene et ioan
ne ¶ animo matris compassio multum
augmentabat filio passionē. Et con
uerso ipsa cum filio in cruce pēdebat
mentali dolore: et potius elegisset cū

Bernar. ipso mori q̄ amplius viuere. vñ Bern.
O bone iesu magna paterīs exteri⁹
in corpore: sed multo maiora interi⁹
in corde ex compassione matris om
nia recum participantis, hec Bern.
Undiq̄ sunt angustie/vndiq̄ rotmē
ta. et pene sentiri poterunt: narrari
non possunt. Stabat maria cum cete
ris iuxta crucem corpore: sed in cru
cem cora migrauerat mente. Nō auer
rebat oculos a filio: angustiabatur
ipse: et toto corde orabat patrem pro
eo / et filius similiter orabat pro ma
tre, vnde Ambrosi⁹. Fugientib⁹ apo
stolis maria ante crucē stabat et pius
spectabat oculis filii vulnera: q̄ ex
pectabat non pigmenta mortē sz mūdi
salutem. Aut forsasse quia cognos
cebat per filii mortem mundi redem
ptionem: quia regalto purabat se et
sua morte publico muneri aliqđ ad
diturum. Sed iesus non egebat adiu
tore ad omnium redemptionem. Un
Chrysost. de Chrysost. In passione christi duo
Materia videbis altaria: vnum in pectore ma
sacrificii rie/aliud in christi carne. Christ⁹ car
offerti. nem/maria immolat animā. Optat
quidem ipsa ad sanguinē filii addi
re sanguinem earum sue: et cum do
mino iesu corporali morte redēptio
nis nostre consummare mysterium.
Sed hoc solus summi sacerdotis erat
priuilegium: vt cum sanguine intra
ret in sancta sanctorū. Ideo nec vir
gini nec angelo nec vlli homini po
tuit in reparatione dominus esse cō
munis auctoritas. In hoc autē gra
tissime paritur pia mater: quia quod
filius eius corpore/ipsa sustinet cor
de. hec Chrysa. Et quia ioannes cru
cifixioni astitit: ideo ei die passio fm
ipsum legitur: licet ei ante merito po
stremus legatur quia postrem⁹ scri
psit. ¶ Omnes igitur et maxime mag
dalena ¶ sua dilecta discipula vehemē
ter flebant: nec consolari de suo dile
cto domino et magistro poterant. Cō
patiebantur domino: et eram domine
et sibipsis. Sepe eis volot renouba
tur: quia semper passio domini sui vl
in conuictis vel in facto angebatur.
¶ stabāt a longe aspicientes ¶ a nul
lo consolabantur. O fite voces et tri
stes vlulatus ibi audiebātur abami
cis ¶ a longe et eius suis. Quod autem ioannes dicit
¶ iuxta crucem ¶ alii euangeliste di
cunt ¶ a longe mulieres steisse / inte
Augusti. ligendum est fm Augu. q̄ eo inter

uallo erant vt et iuxta dici possent/qz
tui conspectu eius presto aderant / et
sic prope q̄ verba christi audire pote
rant: et a longe in comparatione tur
be comprimentis propinquitus circū
stantis cum centurione et militibus.
Uel erant loge respectu militū christi
crucifigentium et custodientiū:
sed prope respectu aliorum astantiū
et aspicientium. Dic ergo possunt di
ci longe et prope stetisse diuersis re
spectibus. Uel primo erant ppe cru
cem / et post commēdationem mortis
abierūt vt a diuersitate turbe se erue
rent / et cetera que facta sunt longius
intuerentur: vt euangeliste qui post
mortem domini eas commemorauis
runt et loge stantes commemorarēt.
Q⁹ aute mulieres stabant iuxta cru
cem discipulis fugientibus: commē
dat deuotam constantiam in mulie
ribus, vnde Chrysa. Mulieres astite
runt crucifugientibus discipulis: et Chrysost.
quod imbecillius genus est virilius Mulierū
tunc apparuit. ergo sicut nec a salu pmēdatio
te/ita nec a mysterio crucis et scientia
resurrectionis excludūtur et repel
luntur mulieres. ¶ Et nota q̄ beata
virgo non stetit sub cruce ad aquile Stet marie
nem/vt quidam fabulātur / sicut in sub cruce
picturis ponitur: sed contra facit fi
lii ad occidentem/aliāq̄ tutum tamen
declinando ad austrum. Monstratur
enim iuxta monte exuarie quādā
locus et a fidelibus veneratur, vbi ip
sa cum aliis mulieribus iuxta cruce
filii sui steterit plorans et lamentās cū.
in quo loco est vna capella extra ec
clesiam sancti sepulchri: sed contun
cta muro ciuitatis eccle. Sta et tu iuxta
crucem cum ea: et lamentare domi
num pro te morientem. Iuxta crucem Iuxta cru
libenter debemus stare / et potius mē ce stādū.
te q̄ corpore habendo memoriā sal
uatoris pm statum in quo fuit in cru
ce. Utilis enim valde est nobis me Cruc⁹ me
moria ratio. Ibi est nobis refugium moric vti
contra mala culpe/refrigerium con litas.
tra mala penarū: ibi eruditur circa bo
na gratie: ibi offertur nobis via ad
bona glorie. Bonar. deficiebat abiis est
umbra sub alis iesu: vbi nimium est fu
gientibus refugium/gratū festio re
frigerii. Una ala potest intelligi/p̄tecto in prosperitate: alia protectio
in aduersitate. Una ala contra mala
culpe: alia contra mala pene. Un Ber
nardus hac memoria absorpt⁹ ait. Bernar.

Domine quaeso hoc semp te in cruce video. Considera hanc qualiter ipse est exaltatus: profecto precedebat [si cut moyses exaltauit ser super palū [serpentem in deserto: ita], sic crucē [exaltari oportuit filiū hominis.]

Nu. xxi.

Ille enim serpens eneus in deserto exaltatus figura fuit huius exaltationis. quia sicut ille serpentū quidem similitudinem habebat / serpens autem venenum nō habebat / qz eneus erat: sic christus cum maxime deputat et inter latrones suspensus carnis q̄dem similitudinem habebat / peccatum aūt nullum habebat. Et sicut q̄ mordebantur a serpente inspiciendo serpentem in palo exaltatum sanabatur: sic contra morsum et tentationem diaboli non est melior medicina q̄ in cruce pro nobis passum aspicere salutatorem. Si enim aspectus illi⁹ serpentis eneī saluauit a morte corpora timentes fortius fides christi crucifixi saluat a morte spūali. Unde etiam dñs unum stantem super solium excelsum et paratum ad iudicandum. et ideo duo homines hinc inde ponunt: quorum unus saluatur / alter condemnatur. Unde etiam christū qui est p̄ tifex sumrorum bonorū: qualiter extensis brachiis et manibus offert hostiam puram. scarnem suam pro nobis super altare crucis. Unde etiam magistrum nostrum qualiter stat in alto et predicat. Dominus enī etiam in cruce pendens nūq̄ vsq; ad extremum spūm non fuit otiosus: sed faciebat et docebat virtutis pro nobis. vñ Fin Aug. se habuit in cruce sicut magister in cathedra: et signū pendentis factum est cathedra docētis. Ubi sepē vba sacratissima q̄ dixit in cruce possunt: breuiter tibi nota et ea frequenter eū deuotione pertracta. Per hec autem vba verba pessimum facere et exclamationes nostras / modo retinendo partē domini nostri et confundo contra iudeos / modo cōpatiendo dño nostro / modo matri eius / modo nobis miseriis: in fine cuiuslibet verborum facere orationem. Quādā tamen verba eoꝝ distinguunt et verbū tertium in duo dividunt: ita vt dicere tur pro peccatoribus. s. [p̄ filio sce tūs] et [hodie mecum eris in paradiso] duo pro bonis. s. [mulier ecce fili⁹ tuus] et [ecce mater tua] duo pro universo mundo scz [tuis] et [consummatum est] duo p̄ seipso. s. [deus me⁹ ut quid derelicsti me] et [pater in manus tuas cōmendo spūm meum.]

Verba christi in cruce.

Verba vii. vel viii.

¶ Primum verbum fuit in ipso actu crucifixionis cum pro suis crucifixoribus inimicis crudelissimis ipm ad crucem fabricantibus orauit dicens [pater ignosce illis: quia nescūt q̄d faciunt.] scz bonum multū magnum libi. Reuera ita est: q̄ si alteri malū fecit nescit quantā penam et culpam si dicerat / quantūcūq; grauam et culpam alteri acquirat. Uel [nescūt q̄d faciunt] ignorāt enī q̄ filius dei sum dominus dicerat orate pro persequentibus vos: hoc etiam crucem ascendens fecit dicēs / pater dimitte illis. Non quia non posset ipse relaxare scz vt nos pro persequentibus orare doceret / nō solum verbo sed etiam opere. Dicat aūt / dimitte eis si penitentiam: facit enim penitentibus si vellēt post tantā nequitiam reatus perfidiā deuere. hec Chrysо. Cum ergo dicerit [quia nesciunt quid faciunt] patet Fin Bedam q̄ non pro eis erant qui per inuidiam et superbiam eū q̄ filium dei gratie peruse negātes crucifixerunt sed pro eis qui zelū dei habentes sed non Fm scientiā nesciebant quid fecerunt. Erant enim tibi aliqui simplices et illiterati a sacerdotibus iudeoꝝ decepti: qui pfectūr Fm zelo legis. et p illis orauit ipse. Licet aūt eāe literam dicam esse Fm probabiliter noueriūt eū cognoscere debuerāt: sz ex odio et inuidia excecati fuerunt et christum vsq; ad mortem persequti sunt. et pro illis non orauit Fm Beda. Nō frustra orauit: sed eis qui post eius passionem crediderunt impetrauit. unde et in Ier. q̄ cōuertit si sunt una die tria milia: et alia die quinq; milia. Nec dubium quin hoc prouenerit ex virtute huius oratiōis christi. Nā quam etiā vocē multi de turba iudeoꝝ audientium compuncti sunt corde et penituerūt. vt dicatur in euangelio nazarenorum: et posuit in glo. Esa. super illo verbo / pro transgressoribus oravit. O q̄ dulcis in oratione christi ad crucifixoꝝ mansuetudinem erat melodia: de cuius cōsonantia cōuersi sunt xx milia. Nec mirum. quia ipse tantam manuetudinem seruans in commendato tantam patientiā ostendēs in tormento / sic mirā benignitatem exhibens crucifixoribus: euidentius declarauit se filium esse patris qui orabat. Quid est magnus miraculū hac benignitate pater / hoc quippe verbum magne patientie et mansuetudinis / magni amoris et indicibilis bonitatis / magni dulcoris et virtutis fuit. In quo tripler actus charitatis maxime apparuit. primo q̄ pro crucifixoribus affectuosissime orauit. scdo quia oratione lachrymas admixit. tertio q̄ cū valido clamore et lachrymarū effusione pro ipsis preces obtulit. unde Ber. Fps flagellis cesus / spinis coronatus / clauis confossus / crucifixus / opprobriis saturatus: oim dolorū immemor: ait. pater ignosce illis. Hinc multe miserie corporis: hinc multe mie cordis. O q̄ firmata est super nos mia tua / et q̄ magna multitudo dulcedinis tue misericordie tue q̄n potabis dñe deliciarum tuarum te torrentem voluptatis tue. hec Ber. Nō ergo desperet amodo quisq̄ penitens pro peccatis / pensando cogitam gratie saluatoris. unde Augu. Quod aūt conuersio non ignoscitur si fuisus christi sanguis cognoscitur? Quis homicida desperet si in spem redditus est / a quo etiā ipso occisus est: per hoc verbū primus docemur petētes nos cito ex audire / iniurias q̄ remittere et vindictas non exigere / ac etiā p inimicis intercedere et orare cosq; diligere. Nā verbum igit̄ tā te pietatis emollianr cor nostrum si cur dicitur in Psal. Hodie si vocē domini audieritis nolite obdurare corda vestra. vt omittamus offensas de bitoribus et iniurias aduersus nostros: et non solum dimittamus offensas / sed etiam pro ipsis oremus inimicis eius qui pro nobis orauit. Sed quomodo christus pro persecutoribus suis et crucifixoribus. vnde Augusti. Unde charitatis affluentiam et mirabilem patientiam. pro inimicis facit oratione fremuerit et non experti virtutem. Cur igitur formicat educta cimus patibus ex familia vindictam. expetis / remissionem precatibus: cuius vides regem gloriē dominū q̄ virtutē remittentem minus communitas et blasphemias / et condonantem crucis molestias et reales iniurias: vnde et Anselmus. Nā locum deducet⁹ supplicii myrrha potatur q̄ felle. Ita in cruce tenatur et dicit: pater dimitte illis qz nescūt q̄d faciūt. Quantus est hic qui in omnibus pressuris suis nec semel eo suū aperuit vt aut querele aut exclamationis aut comminationis aut maledictionis verbum adversus maledictos carnifices illos p̄ferret: sed nouissime verbum benedictionis quale a seculo non est auditum super inimicos suos effudit. Quid hoc viro mansuetiore / quid benigniore anima mea videbit? Et me rum. In omnibus his considera illud dulcissimum pectus quam tranquillitatem seruauit pietatis. Nō sua offendit iniuriam: non pena repulsa: non sentit contumelias. sed ipsis potius a quibus patitur ille compatit: a quibus vulneratur ille medet: vitā procurat a quib⁹ occidit. Cū qua mētis dulcedine / cum qua spiritus deuotione / in qua charitatis plenitudine clamat: pater ignosce illis. Ecce ergo domine tue maiestatis adoratores non tui corporis interfectores: tue mortis venerates non tue passionis derisores: tue misericordie exemplatores nō infirmitatis contemptores. inter pellet pro me tua dulcis humanitas: commendet me patri tuo tua ineffabilis pietas. Dic igitur dulcis domine: pater ignosce illi. hec Anselmus. O clementissime domine quanta est patientia tua. semper insidiant sunt tibi et persecutores sunt te et tuos: proditiose te ceperunt et malitiose te crucifixerunt: et modo petis vt ignoscatur illis. Domine iesu pater misericordiarum (oro te) sicut tu pepercisti tuis crucifixoribus et rogasti p eis / sic et amore tui parcam ego inimicis mihi mala facientibus: et tu domine parcere dignetis omnibus iniquitatibus meis / et patri tuo in conspectu glorie tue me miserū commendare. Sepe enim domine te offendo: et q̄tum in me est peccatis meis crucifigo. tamen domine tu scis quia in te credo et te dominum meum et deum verū confitcor: ea quo veniam peccatorum postulo impetrari mihi misero et indigno. ¶ Decimadum verbum fuit ad latronem penitentem et confitentem cum dixit [hodie mecū eris in paradiso.] Non intelligo de terreno paradiso vel horto voluptatis vnde Adam est expulsus: nec de paradiso angelico vel celo empyreo: quia ad illum ante christum nemo ascendit: sed de limbo sanctorum et sinu

Charitatis actus tripler.

Bernar.

Misericordie mandatur.

Augustī.

Domine ne statuas eis.

Beda.

Augustī. Ignosce eis.

Ier. ii.

Esa. liii.

Anselm.

Oratio.

¶ Verbū secundum.

Paradisus.

abtrahe ad quē anima christi et latronis descendat. Uel [in paradiso .i. in fruitionis gaudio cū iustis et beata : quam habuerūt sancti patres in limbo cum ad eos descendit spūs anima : et eadem hora decessit tunc anima huius latronis facta particeps dei cum iustis. Uel [in paradiso .i. in requie/ quod est esse cum christo. Uel [hodie certis mecum] quod est esse in paradiso. quia ubi est christus ibi est et paradisus: sicut ubicūq; est papa ibi dicit esse romana curia. unde Anselmus. Credo esse credo certe q̄ ubi tu vis et ubi tu es/ ibi est paradisus: et esse tecum hoc est esse in paradiso/ gloriosissime beatitudine illic confessor: et gloriosus martyr tecum fuit per totum tempus hodie et postea omni tpe. O q̄ beatū est esse tecū: o q̄ beati sunt illi q̄ tecū sunt. Illi vero q̄ sunt i paradiso vere sunt in requie/ qui tecum sunt fide et dilectione. hec Anselm. Hoc etiam dicens magnam consolationem dedit penitentibus et peccata sua confitentib⁹: nam venera hodie et quotidie ita accidit. quia qui oculos et pure cōfitetur peccata sua statim cum dño est in paradiso per gratiam: et postea erit per gloriam. vel est in paradiso. i. in quadam requie et securitate sue cōscientie : quia secura mens est quasi mage communis. Ecce q̄ liberalis omnio q̄ prodigus hodie factus est : postq̄ latroni regnum/ crucifixo celum/ dānato paradisum pro brevi petitione est largitus. Mia obruit quod misericordia illustrat. Hoc verbū cōm magnū auxilio et gratie ac consolationis fuit. in quo ipse nobis exemplū perfecte spei et fiducie reliquit: vt nullus de veniabilibus peccatorum grīb⁹q̄ enormium nec in vita immo nec in morte articulo desperare debeamus cum ille latro q̄ inhibuit boni fecerat / sed suo testimonio mortis supplicio dignus erat / veniā consecutus fuerit. Et hoc rationabiliter. nam ipse solum de corde et lingua iuuare se potuit : quorum virtūq; deo perfectissime obtulit . cor quidem in perfecta contritione/ lingua in pura et vera confessione. et ideo non mirum si veniam impetrauit. Sed et exemplo istius latronis nullus debet suas penitentias in differre vsq; ad mortē : quia ptiuilegia paucorum non facit legem cōmunem. nec pauci sunt qui in morte vere penitent. Imo sicut monstruosum esset q̄ lupus caudā cuius haberet: ita monstruosum videret q̄ vita mala bono fine claudatur. Et latro fide tanto plus propter fidei meritum meruit. et crucis quodāmodo martyrium: nobis conuertionis et penitentie reliquit exemplum. unde Piero. Ppo de cruce latronē in paradisum mutauit: ne quis aliquando conuersionem seram putaret/ fecit homicidii penam martyrū. unde et Ambro. Pulcherrimum autem donū affectande conuersionis exemplum/ q̄ tam cito latronem vitā relaturus : et vberius est gratia q̄ peccato . Semper enī plus donum tribuit q̄ rogatur . Ille enī rogabat vt memor sui esset dño cum veniret in regnum suum: dño autem nil, Amen dico tibi hodie mecū eris in paradiso. Vera est enim esse cum christo: quia vbi ipse tbi regnum. Cito igitur ignovit deus: quia ille cito cōfessus. unde etiam Augu. Dixit latroni: hodie mecum eris in paradiso. vt desit locus desperationi: q̄ paucis latroni vt ostendas fructum penitentie/ festinemus misericordie/ celeri tatem indulgentie. Tu enim salutas latronem semp accusantem/ recipis confitentem/ nam innocentem / et blasphemantem socium increpasti. unde et Chrysos. O res miranda. non habet dura est promissio paradisi / nec patibulum impedit regnum/ nec latro q̄ occurrit/ hodie mecum eris. Credidit abrahā deo non sub ratione posito : sed de celo loquenti. Credidit esaias : sed sedentī super solium excelsum et elevatum. Credidit ezechiel : sed et super quem cherubin contemplatus est. Credidit moyses : sed de medio ignis loquēti . Sed tibi vidit salvatorem non in regali throno: nec sed in pena socium latronum. Videt in cruce pendentē: et orat quasi in celis sedentem. Videt condēnatum : et innocat regem. O admirabilis latronis conuersio. Iudex crucifixus qui neuerunt legem et prophetas : et latro vii ralis philosophie : hec Chrysos. Sed clemens oculus tuus o dñe iesu respexit super eum : et vocasti ipm interna vocatione ad penitentiam . Quis non debet in te sperare/ te laudare et benedicere et amare? ista de facili peccatis et qui tā male cōsumpserat vitam finalem? Respexit ergo nunc cū spem venie quecūq; peccatrix anima: si eamen parientis pro te dñi tui non horres sequi vestigia. Sed ne procrastines vsq; ad horam mortis exemplo huius latronis penitere et minime locum dño . Licet enim optimū sit et saluberrimum consilium de misericordia dei querere refugiū : torum tamen hominem et ea pendere/ re stultissimum est : clarumq; a misericordia et veritas in eo obviant tibi. O pater clementissime rogo te ego miser dignus infernali supplicio : vt sis memor mei in regno tu . Ego enī dñe latro sum pessimus / q̄ me et multos in anima occidisse/ tu dñe miserere cordialissime memento mei in bonum. Ecce adoro te quē latro adorabat : et oro sicut ille orabat. [Memento mei domine dum veneris in regnū tuū.] Recognosce in me domine hanc orationem sicut recognouisti eam in latrone : suscipe hanc a seruo tuo sicut suscepisti eam a famulo tuo memento mei de regno sicut fuisti memor tristis de ligno. Die igitur hec quesso domine/ pec filio tuo/ tolere ad cor meū/ die anime mee [hodie mecum eris in paradiso] vt ego confortatus defide rabiē ma promissione fideliter pma neam in tua fide et dilectiōe. In splendore fidei et confessionis tue tecum sim per tuam gratiam spiritus vn⁹ : et sic tecum ero in paradiso si videlicet in terra amoris tui delicias gustē quibus in paradiso refectis spiritus beatorum : vere enim gustare de illo nmore est tecum esse: tec me ita vivere vt aliquādo cum me pietati placuerit dicas anime mee/ hodie mecū eris in celo. C Tertium verbū fuit cū vt matrem et discipulum inter angustias positos alt̄ aliter cōsolaret : commendauit matrem solatio desti tutam ac mestam et quasi morientes discipulo et discipulum marrientem matri [Mulier ecce filius tuus] hoc est qui loco filii tui tibi debet obsequi et affectione contingi. q. d. ei. vsq; modo fui obsequium tibi et tui cura habui: sj de cetero illum derelinquo tibi qui erit loco mei . et discipulo [Ecce mē tua] hoc est cui reverētiā et seruitium debes vt filius matri. quasi diceret ei. deputo te ad eius obsequium et curam loco mei . Hoc tertium verbum tbi fuit maxime sollicitudinis et pietatis q̄ o in tanto dolore cō stitutus matris mestissime curā gessit er ei de ministro prouidit . In quo docuit nos compati parentibus nris afflictis: et in necessitatibus subuenire : ac eis quando indigent curam et debitum obsequium impendere: et in quocūq; statu fuerimus parentes quantum bono modo fieri potest honorare. Quod primo mandauit dicendo/ honora patrem et matrem: hoc nūc suo exemplo docuit et fecit quod faciendum admonuit. Pro se enim matri quam moriens reliquebat: alterum quodā modo filium ad eius curam et obsequium prouidebat. In hoc autem q̄ ioannis matrem commendauit ioanni ostenditur dignitas ioannis / et quanto eum honore honorauit. Et vt dicit Piero. Pudicitia virginis multi discipulorum rectius q̄ virgini cōmendata est vt esset admirecem gratia sororis et floridus aspectus/ nec non et venustus conuersandi ordo alternarum pudicitiarū splendore decorauit. [Et er illa hora] Ab illa hora accepit eam ioannes in sua] sez matrem sm quosdam: sed cōgruentius subauditur in suam curam et solicitudinē quam decetero specialiter de ea gerebat: quia quicquid ei necessarium erat ad ipsius cura pertinebat. Tradit dño matri ioannem pro ihesu: seruum pro dño : discipulum pro magistro dominū pro vero deo : filii zebedei pro filio deiter nepotem pro filio suo qui erat regnum suū gaudiū ac vita sua et solatiū. Que mirando ipa tunus cruci in ac matri amarissimis omnibus doloribus corpore passionis extincta: cetera cordia humana ij tarea licet ferrea scindit. Quis est sine singulari auditu eam hec verba dicentem? Non dicit ei mater sed mulier : ne matri dolorem amplius exacerbaret. vnde Chrysos. hic mirando questionem sic dicit. O bone ihesu/ qui matrē tuam dulcissimā gte tua diligenter retinuit: reuerenter tractauit/ et dulciter locutus: adeo indulciter alloqris. C Sed (ve dicenti est) non vocauit eam matrem sed cōmuni nomine : ne si matrem nominto meminisset / vehementio amoris teneritudine aggravaretur virginis animus : ac videns filii passionem et audiens matris nomen doleret amplius. tūc est non erat tempus ipsum dulciter alloquendi nec matrio nomen exprimēdi: quia si tbo dulcius sibi locutus fuis-

Stet maria sub cruce.

fet/forte cor vginis crepuisset. Stabat autem dñs in cruce faciem versus occidentem tenebat/sed maria et ioannes versus orientem ad christi faciē respicientes inguier lachrymas fundebant. vnde non sterit beata virgo sub cruce ad aquilonem / vt quidam fabulantur/sed contra faciem christi filii ad occidentem /aliquantulū tamen declinans ad austrū. Monstratur enim locus et a fidelibus veneratur vbi cum aliis mulieribus ipsa stetit. Contemplare et tu dñm tuum ve moueatis ad compatiendum . vnde

Anselmus.

Anselmus. Et tu cum matre et ioanne accede ad crucē: et perfusum pallore vultū iesu comin⁹ intuere. Quid ergo? Tu fine lachrymis amantissime dñe me lachrymas vt ebis? Tu siccis manebis oculis: et eius animā pertransibit gladius dolorus? Tu sine singultu audies dicentem matri/ mulier ecce filius tuus: et ioanni/ecce mater tua? Et iterum. Mulier (inquit) ecce filius tuus . O cōmutatio. pio eterno et incōmutabili deo purū et corruptibilem hominē: pio naturali et vnico filio seruum accepit in filium. O domina/ qui precor cogitas⁹ in te sitiebant cum tam inestimabilem cōmutationem ab ipso quē super omnia diligebas tibi fieri audiebas? Vere tuam animam pertransiit gladius dolorū: quoniā tibi amariot exitit omnibus doloribus cuiusquis corporee passionis. Quicquid eñ crudelitatis inflictum est corporibus martyrum/ leue fuit aut potius nihil comparatione ipsius tue passionis: ꝙ nimirum sua immensitate transfixit tua penetralia mi benignissimi creatoris. hec Anselmus. vnde ⁊ Augustī.

Maria martyrū

Augustī.

Augustī. Matri dñs in cruce iam animus oculis et vultu amicus de ioanne ait. Mulier ecce filius tuus. Ecce ioānes qui est nepos tuus deectero reputabitur tibi filius: et curam habebit tui et erit solatium tibi fidelissimum. Inde intuitus ioannem dixit . Ecce mater tua . et fertur et curam illius habe: eam tibi commendo: suscipe matrem tuam : immo magis suscipe matrem meā. Dum hec pauca diceret: illi duo dilecti lachrymas fundere non cessabant. Tacebant ambo illi martyres: et pre nimio dolore loqui nō poterāt. Isti duo virgines audiebant rhm vocē ⁊ tanta loquentem: et ipm videbant

Maria et ioannes virgines ⁊ martyres.

pantatum morientem . Amare flebāt quia amare dolebant: nam gladius dolorus ipī animas vtrorūq; trasibat . que magis amabat scuerios flebat in matre: et iterū . Eructauit cor eos tuum verbum bonū cum dicerēt. Mulier ecce filius tu⁹. Cruciat te dñe iesu crux tua: sed non minus mē tua. cruciat te dolor tuus: sed non minus dolor eius. Non est mirum si doleo ⁊ condoleo: si pateris et cōpateris bone fili in desolatione/in separatione/ in cōmēdatione matris. Nunq̄ enim te deseruit: non in infantia/nō in adolescentia /non in iuuentute/nō in passione tua . Nūq̄ defuit tibi eius solatium: sed nec eius obsequium. Sacrat infantem : audit et sequitur predicātem: videt et comitatur patientē. Cōtemplatur opprobria: intuet vulnera: audit tua verba . Tu vero bone iesu quāq̄ esset dolor intolerabilis /plaga insanabilis: in agonia mortis et vltimo spiritu constituta non obliuisceris matrem tuā: caput inclinas et cā in matrem ioanni commendas et cā sibi in filiū adoptas. Felix depositū/ singulare priuilegiū/insigne solatiū. Vrgebat te siquidem dñe iesu precepti quo iussisti: honora patrē tuum et matrem tuam . seruatū quod ipsa exhibuit tibi. et exemplum posteris reliquendū. Cōsiderare libet bona mater et genitrix et nutrix et filia desolata: quis fit dolor tuus / angustia tua. Vides enim crucifixum vinigenitum tuum: mitas filium in nepote /magistrum in discipulum/ regem in milite/ dominū in seruum/omnipotentē in deficientem. Recuera viscera tua penetrat gladius: configit animā tuam lanceā: clauus laniat mentē tuam: et spinarum aculeus lacerat cor tuum. Filii tui amarus aspect⁹ est tibi: gustus amaritudine lachryme defit verba/ deest fortitudo/ mar cessit pulchritudo. Vulnera filii tui fit vulnera tua: crux filii tui est crux tua: mors eius mors tua . Nutrix quomodo dimittit alūnum /mater filium /ancilla dñe tua die orbatio patre et filio. hec Augusti. Compatiebatur itaq; filii matri cōpatienti sibi: commors fuit ꝺpe omnia viscera eius super matre fixa. Scichat enī ipse angustias materni cordis: nouerat dolorem animē eius. Et vt dicit Damascē. cuius dolores quos ipsa in sua nō senserat pa-

Crucifixi memoria matris.

Maria obsequia.

Maria dolores.

Damas.

Vnitor tuus.

turitate / nunc geminabantur sibi in tanto passione : ideoq; et ipse gemmū dolorem patiebatur .s. crucis et matris. Ad conformandū nos huic articulo compassionis materni dolorus/ meditemur si⁹ fuerit dolor pie matris et talis matris pro filio tali: quem videbat tam crudeliter tractari et tam miserabiliter mori. Pensemus ergo ꝙnus fuerit dolor cōpassiuus filii ad matrem sibi cōpatientē: ꝙnus amor filii ad matrem tā cordialiter eā discipulo cōmēdantis . Pensemus insuper qualiter in illa cōmendatione cor virgineum inflabatur : cum ei pro filio ablemus /et pro homine deo homo pro tuo dabatur. O ꝙ miserabilis cōmutatio. Quis tragica ista deuota meditatione pīans poterit se cōtinere a lachrymis? Quis non cōpatiatur matri totius pietatis ? Quis non misereatur matri misericordie ? Ergo Quoad hunc articulum voluimus nos pro cōformare/ compatiamur dolēti matri sue : quia compassus est et ipse. Jesu qui in cruce materne compassioni cōpatiens ipsam tuo dilecto discipulo et ei dato filii cōmendare curasti : cōmendo me tibi in illa fide et dilectione q̄ eos adinuicē cōmendasti: et supplico mihi vt per tāte dilectionis pignora facias me ad amorē tui veraciter perueniremque me eorū cōmenda custodie vt inter huius vite diuersa et omnia ab omni aduersitate et in omni castitate ac puritate et castitate mentis et corporis virū meam custodiam: et post huius vite exitū ad te misericordiā perducant. ℣. Hic nota q̄ erat quidā religiosus qui tantā habebat deuotionem in isto verbo .s. ſ mulier ecce filius tuus] q̄ fere per .xx. annos continuauit lachrymas in tanta abundantia q̄ multum de illis debat. Unde quando incipiebat cogitare totam passionem dñi et veniebat ad locum istum: totus in lamentis et lachrymas dissoluebatur et dicebat matri. O mater mea ecce qualiter pendet in cruce filius tuus : vide quomodo deficiens est et moritur filius tuus . Item dicebat filio . Ecce mater tua lachrymosa et dolorosa: vide quomodo stat dilectissima mater tua derelicta. Tu ergo charissime frequenter ipa cogitare loquere ad filiū pro matre / et ad matrē pro filio / vt gratiā obtineas vtrusq;. In hac autem recōmēdatione intelligimus nō solum ioannem /sed et totā ecclesiam et quālibet fidelē animam in ioanne beate virgini cōmendatā. ac eius fertilitio ⁊ obediētie subditā: ipsamq; ecclesiā totī populo xpiano vsq; ad finem mundi pio cōsilio et auxilio relictā: vt ipa nos habeat ſ filios nōs obligādo/ et bonū nostrū materno affectu procurando. et nos habeamus eā in matrē dilectissimā ipsam semp amādo et post deū super omnia honorando. vide Hugo de sancto victore. Et hoc loco vbi dictū est / ecce mater tua. Hugo. intelligitur q̄ virgo beata nō solum Maria ioanni in matrē tradit : immo toti ecclesie mater ecclesie vniuersisq; peccatoribus in matrē assignatur cū dr: / ecce mater tua, tuus.

O peccator desperate/ ecce mater tua.
O verbum dulce/o verbū solatiosum/
o verbū gaudiosum : ecce mater tua.
Ipsa est est mater dei et hois mater rei et iudicis: non decet vt inter filios discordia esse permittat. Si eñ o peccator maria est mater tua: ergo et iesus est frater tuus/et pater et⁹ pater tu⁹: ergo et⁹ regnū est hereditas tua: ergo gratia marie quā inuenit apud deū est thesaurus tu⁹. Ergo dilige eam et venerare eā ranq̄ presentē tibi vbiq; et amplius noli mirari. sic ab hac hora accipe illā in tuā: vt ipsa tandem recipiat te in gloriā suā. hec Hugo. Sicut ergo necessaria fuit nobis passio dñi ad saluandū : ita necessaria fuit hec recōmēdatio ad nostrū auxiliū et cō filii. Et potes ea secure currendū est ad eā. p hūc necessitate et veritate. ipsa eñ mater mīe nulli cōsueuit misericordiā denegare. vñ Ber. Valeat miam tuā vigo beata/ si qs est q̄ tuo Bernar. catā eā in tuo necessitatib⁹ memināre erubuisse. Nec dppe mīa nobis misericordie necessaria . vñ idem Bernardus . Nos quippe in ceteris Bernar. virtutibus cōgaudemus tibi : sed in misericordia tua potius nobis ipsis . Laudamus virginitatem: humilitatem miramur : sed mīa misericordie sapit dulcius. hanc amplectimur charius: recordamur sepi⁹ : crebri⁹ inuocam⁹. Ne timeas ad eā accedere : q; multo ⁊ dulcis est valde. vñ iterū Ber. Ne Bernar. nolue tota seriē euāgelii: et si qd aspēru si quid durū mīuteris in maria/ deincepo eam suspectam habeas et ad eam accedere verearis. Nos igitur studeamus vt per gloriosa ioannis vir

Universidad de Deusto
Biblioteca

gine beatam in matrem habeamus: ti ipsam volumus habere aduocatē.

Maria in triplici statu nos adiuuat.

Cum enim sit triplex status hominis sc̄z in vita/in morte/et post mortem: ipsa in hoc triplici statu adiuuat ti nos suos qui eam habent in matrē. Unde cantat ecclesia. Maria mater gratie/mater mie ꝛc. Adiuuat ergo in vita/sed in vita q̄dam sunt tuti: et istis impetrat perseuerātem gratiā. ideo dicitur mater gratie. s. patrix et conseruatrix. alii sunt peccatores: et istis impetrat peccatorum veniam ꝛ dei mīam. ideo subditur mater misericordie. Secūdus status sc̄z in morte est periculosus: quia hostes. i. demones ad morientes accedunt: et si quod mo habeāt requirunt. sed beata virgo animas in morte protegit: ꝛ hostes expellit. ideo subiungitur tu nos ab hoste protege. Tertius status sc̄z post mortem et anime egressum si miūter est periculosus: quia tūc sunt demones rugientes animā deuorare volentes. sed beata virgo animas in morte suscipit et in celum deducit. ideo subinfertur et hora mortis suscipe. O dūe iesu magister bone recōmendationem quam fecisti inter nos et matrem nam cōserua in eternum: et da nobis gratiam vt et valeamus taliter deseruire q̄ digne mereamur ei⁹ filii nūcupari/et ipsa dignetur mater et dīa nostra dici. [Ti sexta autē hora facte sunt tenebre.] visibiles [vsq; ad horam nonā super vniuersam terram.] Quia enim agnus innocens et verus sol iustitie eclipsim patiebatur: sol ille visibilis claritatissimum mūdi lumen factor⁹ suo compatiens/iuxta sue radios retraxit et occultauit non valens intueri pendentem dīm ac mortis eius vilitatem et acerbitatem. vnde Chryso. Sol obscuratus est: non enim ferre poterat creatura iniurīā creatoris. Retraxit radios suos/celauit sinum iudex: ne videret impiorum facinora. hec Chrysost. Hoc aūt factum fuit triplici ratione. Primo vt natura insensibilis xpo compatiens corda lapidea ad veram xpi compassionem emolliret. Secundo vt eclipsatio luminis solaris in subtractione veri luminis in cordibus iudeorum et mitium xpi crucifigentium ostēderet. Tertio ne corpus xpi nudum in cruce et mortem eius exprobrātissimam ab impijs cum gaudio videret vel eos sua luce frui permitteret. Nō fuit ista eclipsis naturalis. quod patet ex ratione durationis: quia nunq̄ potest fieri naturaliter per tres horas. Secundo ratione temporis: quia impossibile est fieri eclipsim solis nisi in coniunctione solis et lune: sed tunc luna erat plena ꝛ eregione ad solē. Tertio ratione generalitatis: eclipsis enim nunq̄ potest esse sup vniuersam terram/sicut dicunt hic q̄ apud Athenas hoc visum fuit. vñ Dionys. apud Heliopolim rūe presens vidit hoc fieri per interpositionem lune inter terram ꝛ solem/sicut fit in eclipsi solis: quia vidit lunam ab oriente ascendentem versus meridiem ꝛ le supponentem soli: ꝛ transacta eclipsi luna rediit ad orientem. vnde q̄ in vespere fuit in oriente sole existente in occidente: et sic ordea tandem sunt ad pristinū statum restitute. vnde patet etiā de facto. ꝛ repugnantiam solis nō ex eadem parte sed e contrario secundum diametrū incepisse. Item tūc nebule palpabiles erant ꝛ obscure et nigre sicut tenebre egypti sub pharaone: tenebre autem ex eclipsi solis naturali ferruginee sunt ꝛ ceree ꝛ alicuantulum clare. Pater ergo q̄ illa eclipsis non potuit naturalis esse/sed miraculosa et soli christo/qui est cūcta omnium/ possibilis. Et quia tribus horis p̄dcīe sunt tenebre: ideo has tres horas representamus tenebrarum nocturnarum. Uel potius in memoriam triduane sepulture tribus nocturnis celebramus quasi triduanas exequias christi mortui: quia nec alibi monachi nouem lectiones facūt nisi hic et pro mortuis. Et sic etiam primarius tenebrarum insinuat⁹ est: quia in illis diebus tenebre ceperūt diem precedere. Dico etiam horas. t. a sexta vsq; ad nonā magis obtenebrantur homines / comessationibus et ebrietatibus vacando. O quanti ꝛ quales etiam religiosi hīs horis tenebris voluptatum effrenate se immergunt: quia eo q̄ christus tunc passus est tanq̄ ingrati parum cogitant vel attendunt. Tibi domine iesu morienti compassus est sol: p quinde precor et obtecro vt me q̄ ingratissimum condere dignaris eo / faciasq; tua pietate compati tibi morienti et pro nobis impijs in cruce squalleze pendenti: vt in vita mea non gaudeā in luce glorie temporalis: neq; diem hominum desiderem/sed toto meo ardore desiderē diem tuū. O quarum verbum fuit quando circa horam nonam p̄ie nimia doloris angustia clamāo voce magna dixit [Heli heli lamazabarthani.] Et quod hebraice dixit euangelista exponit dicens [hoc est deus meus] cuius sum filius per naturam inquisitum deus [deus meus] cuius sum filius per vnionis gratiam inditum homo: sic gemina filiatio duplicem ostendit naturam in eo [vt quid dereliquisti me:]. i. pensi ꝛ motti exposuisti. Hoc nō loquitur deitas/que passa nō fuit nequis diuinitas in christi passione semper illesa mānsit. Sicut si sol superincente in ligno securis lignum incideret/sol impassibilis permaneret: multo magis. ÿ abi diuinitas ꝛ hypostatice carni vnita carne patiente permanet impassibilis ꝛ illesa. Sed loquitur hoc humanitas/que videbatur derelicta et dolorem sustinuit: quia illa mortis tristitia dicta ꝛ passa fuit. q. d. Pater inranū mūdum dilexisti q̄ me p̄o ipso tradidisti ꝛ dereliquisti indeis ꝛ morti. Subtraxit eis protectionem: sed non totam vnionem. Hoc etiam dixit: vt magnitudinem sue pene ostenderet. Ita enim grauiter dolebat ac si non dei filius/ sed inimicus esset. Et ideo penitus videbatur derelictus a deo/ nullum refrigerium vel lenamen recipiēs ab eo. Derelictum ergo se clamat: quia licet multi multa propter deum passi sint/ omnib⁹ tamē deficit aliquid consolationis ꝛ refrigerii ministrabat. xp̄s vero totaliter dolori subtrahebat: vt doleret q̄ tū dolere poterat. Uñ nō est intelligēdum q̄ diuinitas humanitate deseruerit vt ab ea separata fuerit: deus esse q̄ inuocabat in separabiliter semp secū habebat: q̄ nunq̄ desinebat esse de⁹ siue alia conuenera corpori siue separata (nam et tunc alia illa erat de⁹ ꝛ corp⁹ mortuū erat de⁹) sed q̄ ita traditus erat calamitatib⁹ q̄ videbatur a deo derelict⁹. quasi sim hunc sensum diceret. Ut q̄d tā immanib⁹ ꝛ intolerabilib⁹ me exposuisti dolorib⁹ ꝛ penis: nec me derelinquis? Uehementissimo est dolore i carne sua tenerrima tenebat: tamarissimo dolore p̄ compassione sue mīe et altoꝝ in ala torquebatur. Et q̄ p̄ homine nō ipe meryoluit hec trāsire: ꝛ sic sustinebat vt nos aliqui ex plo suo taliter putaremur aci a deo derelicti videamur. Siue q̄ dño vult nos ꝓba re vel nosmetipsi volum⁹ nobis etiā aliquas penas inferre: vt sic dño nro conformemur in pena / vt ei possim⁹ cōformari in gīa. Uel se derelictū a deo p̄e dicit: q̄ tunc fere inutilio videbatur ei⁹ passio. de toto eñ gīe hominū nō videbat aliquis redimi: nisi latro q̄ fere sol⁹ in eū credebat/ex cepta brā vgīne q̄ tunc etiā credidit se non ambigit. in hmōi eñ ipsa semper exceptitur. O dña mea q̄o dolore tenebar/ q̄ filiū tuū sic clamantē audiebas. Et attende q̄ in isto clamore non erāt adhuc tenebre: ideo q̄ de tenebris est dictū est p̄ anticipationē accipiēdū. Hoc ītrū vbi xp̄i sunt magne acerbitatis: q̄ clamādo ostēdit magnitudinē sui doloris /q̄ tanq̄ sui q̄ p̄e eius acerbitate se clamat a p̄e derelictū ꝛ in acerbitate passionis ⁊ solatio destitutū. Que quidē acerbitas passiōis ex hoc apparet q̄ ipse patiebatur exteri⁹ in toto corpore et ex oi parte sensuū ꝛ ex oi gīe tormentorū rūmq̄. Uo ex materna ꝓpassione que oēs xp̄i dolores corporales sed in seipsa p materni cordis cōpassionē plenissime trāsformabatur ex discipulor⁹ lapsu ꝛ excessibus q̄ oēs tūc a fide exciderāt: mens ex petroli sanguinis tam multiplici deperditione q: cōsiderauit q̄ preciū sue redēptionis in tot hoīb⁹ ingratis annihilari debuit. hoc enim fm̄ ber. maiore dolore ei fruit q̄ oēs pene quas extrinsece gustit. Uñ bernardus deus me⁹ de⁹ me⁹. vt ex hoc ostēdat immanitas sui doloris q̄ in carne q̄ in ala tūc ad vires inferiores corpori affixos: q̄ in superioribus viribus aie fruebat p̄fecte/ licet in inferioribus torqueret acerbissime. Clamauit etiā voce magna p̄cīs inculpādo q̄s fuerat tāte mortis ꝛ miserie causa. q: fm Ambr. quos suscepit naturam hoc plorauit miseriā: vt spiritū humanū afficeret ad sui exercitare cōpassionē.

Verbum acerbitatis.

Ambro.

¶ Scied̄ tū q̄ homo rōnabiliter debet moueri ad cōpatiēdū xpo triplici rōne. Primo ex motu creature insensibiles q̄ tota xpo mouēti cōpatitur. Secūdo ex cōditione sue ꝓpe nature: tertio ex debitate sue ꝓpe nature.

Z Cōpatiendum xpo triplici ratione.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dēpsionis affectiose ⁊ cū gr̄a actione nō debeat recolidari. Tertio ex pene vocis impiegatione: qz ipe sponsus amaritudinē sue passionis habet sine intervallo imptim nr̄is mētib⁹ dicēs. Ponē me sicut signaculū sup cor tuum. Cui voci alia deuota obtēperans respōdet. Fasciculus myrrhe dilect⁹ me⁹ mihi inter vbera mea cōmorabitur. De hoc clamore appropiare dicit̄ p̄fata beati Aug. in sermone. Satagēte ⁊ solliciti, p nobis in tribulatione positi verba sunt istarverba quidē teneritudinis ⁊ meroris/verba amaritudinis ⁊ doloris. Nam qui deuote cōsideraret ex q̄ antiq genium/ex q̄ sito singultu/ex q̄ p̄fundo ineti/ex q̄ amaro plāctu hec vox in cruce,piu perit ab ore dñi Ieshu nullⁿ est si haberet pectus ferreū quin molleret cōpassione: si lapideū quin scinderet cōpassione: si ligneū q̄n flecteret cōdolcentia nesi creū quin ligaret cōplatione.

In hoc verbo dupler natura in vna psona xp̄i clamauit ad duas psonas invna essentia deitat ideo geminatur psona sub eodem actu verbi/de⁹ me⁹ de⁹ me⁹ vt q̄d derelinqsti me? Clamabat enī l xp̄o affectio rōnalis nature ꝑpter zelū ardentissime cōpassionis. Clamabat affectio sensualis tacture ꝑpter relū acutissime passionis. Clamabat affectio rōnalis de⁹ meus de⁹ me⁹ vt q̄d derelinqsti me in tāto meritis suspirio ex merore/q̄ non derelinquis clamātes ad te? Clamabat affectio sensualis: de⁹ me⁹ de⁹ me⁹ vt q̄d derelinqsti me i tāto carnis supplicio et dolore/q̄ non derelinquis p̄sumētes de te? Magnū erā patiebat error in amaritudine: sed lōge plus cruciabatur interius ꝑpter ingratitudinem. Vñ Hugo inducit cum in cruce sic loquēte. Cerne homo q̄d pro te patior: vide penas q̄s afficior: vide clauos q̄s cōfodior: cū sit tātus dolor exterior/intus nī planctus est grauior: tam ingratū dū te experior. Per hoc verbū quartū docemur ad deū in necessitatib⁹ clamare ⁊ in periculis ad orationē recurrere. vñ Aug. Insuper adelisti /de⁹ me⁹ vt q̄d derelinquisti me: vt ostenderes effectū orationis: que sicut scriū acceptēda est cōtra iactationis in xp̄e tribulationis. Otiaret liquide dño ieshu in horto/orat et l pathulosa: reuera oratio est subsidium in periculo. Ascende igit alia mea turrim ⁊ castrū ostonis: ipa enī est vngnētū egrotor/scutū infirmorum/odoramentum cunctis fugientib⁹. Hec Aug. C. Ex hoc ergo articulo derelictionis xp̄i a deo habet documentum q̄ i nr̄is tribulationib⁹ debem⁹ ad deū recurrere ⁊ ei desolationē nr̄am cōquer̄i/eiq̄ dolor ipe tribulationē nr̄am dignet respicere. Sicut xp̄s q̄ i angustia tribulationis positus clamauit ad deū patrē dicēs/ de⁹ me⁹ de⁹ meus ⁊ q̄d derelinqsti me? Ita nos in tribulatione positi clamare debem⁹ ad deū dicēs/ de⁹ me⁹ de⁹ meus ⁊ q̄d derelinqsti me? Ihū hoc qui ex verbis ꝑtis verbū cōquestionis sed exaudit orationis. Quecūq; oratio hic subintelligit̄ et in psalmo illo ex quo xp̄s hoc assumpsit exponit̄ dr̄ de⁹ de⁹ me⁹ respice i me ⁊re me derelinqsti. Vbi hoc qui ex [respice i me]est oratio: et non est inhebeto sz addit̄ a septuagīta interpret⁹ magis sensum q̄ verba sequētibus. qd̄ vō sequit̄ [re me derelinquisti]est cōfessio. In hoc ergo vbo xp̄i fuit oratio implicata sz cōquestio explicita. De⁹ ꝑ one videt Ioan Aphus dicēs de xp̄o. Qui in diebus carnis sue preces cū clamore valido ⁊ lacrymis offerēs exaudit⁹ est ꝑ sua reuerētia. Ipse ergo nos ꝑfectos deo tribulationē nostrā semp̄ sustinendam? orationem vt ipe in nos respiciat ⁊ adiuuet. Sperauit ergo hic ihūs formā tenēs ⁊ liberari a dō cui est i tribulatione putat se q̄si derelictū a deo/cū nō ꝑpter sit dilectus homini i tribulatione posito, iuxta illud po. Cū ipso sum in tribulatione. Dereliquit quippe dñs amicos suos dum in tribulationib⁹ eos exponi ad pēnas: vt misereat⁹ in eternū. Derelinquit. i. ad modū derelinquētis se hz q̄ ꝑtectione sua subtrahit. Sicut est deū penitere est ad modū penitētis se hre: ita hic deū aliquē derelinqre est ad modū derelinquētis se hre. Vel cō formādā se huic articulo mediet hec mo. q̄ ipse obs penia expositor fuerat xp̄s q̄si sic clamauit ad patrē: et recolligat oēs passiones et tribulationes suas/et cōqueratur eas deo ꝑ i vnione passionū xp̄i clamās in toto corde simul cū xp̄o vba hec. Deus de⁹ me⁹ respice in me: vt q̄d me derelinquisti? Nec mirentur vel deficiat si tribulari punitur: q: sic suo capiti conformatur. Dñe ieshu q̄ pēdēs in cruce preces ad patrem cum clamore valido ⁊ lacrymis obtulisti: da mihi i omni tribulatione et angustia mea ad te clamare nec te me patiaris velut derelictum a tua mia repelli: sed exaudias de celo voce mea/et facias i tribulatione ꝑ nam: vt sentiēs me tua mia salutem possim cantare gloriā et laudem tuam dicēs. Voce mea ad dñm clamaui: voce mea ad deū et intendit mihi. [Quidam aūt illic stantes ⁊ audientes] hoc verbū dñi [dicebant. Heliam vocat iste.] hi fm Hiero. romani milites xp̄m custodientes fuisse ydēntur: q̄ crāt gentiles non intelligētes hebraum: puāres, ꝑpter sonum ⁊ quādam affinitatem vocabuli heli idem qd̄ helia sonare/et heliam vocari. Vel fuerūt iudei dñm imbecillitatis infamāres q̄ helie peperceretur auxilium/reputātes eū minorem fuisse helia. Vel forte xp̄i iudei potuerūt hoc dicere non bene intelligētes quid diceret ꝑpter tumultum obstrepentem circūquaq. C. Quintum verbum fuit eū [Iesus sciēs q̄a consummata]que lex et ꝓphete dixerant de eo ⁊ que erant scripta de xp̄o passuro et que oportebat fieri: ait eū acciperet acetū et traderet spiritū [vt hoc etiā consummaretur qd̄ in scriptura predicta restabat] et cōsummādum erat ex [ex hoc eū facto impleta est scriptura ꝓphetie. ex sic in nullo sno modo intelligē. Dixit ergo [Sitio.] sez holm salutem: q̄ hūe desiderio cordiali sitiuit/videlicet eū sitiēs. i. desiderāns. et nos sitiremꝰ fontem vitum. Hoc quintū verbum fuit maxime consolatorium oim totꝰ ecclesie fidelium quādo dixit [sitio] sez salutem hominum fervētissime desiderio. In hoc eū ostenderunt ei ardens desiderii de salute generis humani/qui vult oēs homines salvos fieri: nam vehemēs desiderium exprimere consueuim⁹ per sitim. vñ dicit̄ ꝓfal. Sitivit anima mea ad deum fontem vivum. vñ Bernar. Sitio sit xp̄s/non doleo. O dñe quid sitiꝰ? Fidem vestram? salutem vestrā: gaudiū vestrum, piū animar̄ vestrarum q̄ corporis mei cruciatus me tenet: etsi non mei saltem vestri miseremini. Et iterꝫ. O bone ieshu coronam spineam sustines? de tua cruce ⁊ vulneribus nil o taces? et ꝓ to sola siti clamas dicēs/sitio: quid ergo sitis? Certe solam redēptionem hois ⁊ gaudiū humane salutis. Per hoc verbū quintū docemur salutē nostram desiderare/et vitā eternam appetere. vñ Aug. Dicit etiam dñs ieshu xp̄s sitio: quid sitis dñe ieshu? vitā de vite aut aquam de flumine? Dirim nia salus mea: cibus tuus redēptio mea. Sitit igitur anima mea ⁊ desiderat sicut desiderat cervus ad fontes aquarum: illū videlicet qui sitiuit te. Nōne reder te ois mea intēperies aeris / molestia carnis / cordis pugna cum vitiis / varietas formē / mutatio et incertitudo temporis / expectatio et timor mortis? Cur igitur non cupis dissolvi ⁊ esse cum christo? Cur retardat vita mortalis? et non procurat te vita vitalis / beatitudo fontalis / societas ⁊ letitia spiritualis? Desidera igitur et considera q̄ magna multitudo dulcedinis me: q̄ gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei/vbi est lumen vite / fons totius dulcedinis/et beatitudo vernsq; hois. hec Aug.

In hoc verbo domini fuit magna cōpassio matris ⁊ sociarum eius ⁊ ioānis / et maxima exultatio illius pessimo. nam licet exponi possit q̄ sitiebat salutem / tamen ad literam estimare potes q̄ in veritate multum sitiebat: q: ꝑpter nimiū labetem ⁊ sanguinis emanationē totus deficeratinuus ⁊ arefactus ⁊ adustus erat: et ꝑpter hoc sitiebat supia modū: et talis sitis est maximum tormentum. Et cum illi maligni cogitare nō possent in quo ampli⁹ ei nocerēt acceperunt verādi materiā [et dederūt ei in spōgia] que ꝑpter posca[tem de aceto mixtū imbiberat [arundini ꝑpositā] vt sursum ad os ꝑingeret [ne hysopo circūpositā] et circūligata vt per hysopum herbā amaram de spongia fugeret [acetum] seu vinū acetosum [cum felle mirrham seu myrrham] quale etiā sibi ꝑtulerāt cruciem ascēdēre ꝓpinauerāt. Sic ergo bis potatus fuit ante crucifixionem ⁊ in crucifixione. Et est potationis ⁊ rasa potatio geminata bis huic. Dicit etiā dā crucifixos cuius morti si aceto poten-

mur: et ideo potatus est iste ⁊ non nisi vt citius moreret. et hoc vel iustitiam dicebat ꝙ caprabāt maxle mortē xpi: vel ex techo mulierū vt citi⁹ a custodia ei⁹ absolueretur: qz tedebat eos ibi morari. Cōpetit alis mysterio gemina potatio, ꝓpter geminā personā que peccauerat gustato ligno vetito: ex quo damnata erat ghō humani ꝓpagatio.

Iudeox pertinacia. Chryso. In hoc etiam potu amaro amaritudinem fue querie voluntatis ostēdere ur: qz ḡtiū poterāt tātū ei nocuerūt. De quox malitia sic dicit Chrys. Tu aūt mihi temeritatem eox ꝙ affligebāt cogita. Et si decē milia habuerim⁹ inimicox, essi insanabilia passi sum⁹: videtes eos interfici sic timur. hi vero neq; i hīs ꝙ videbāt facti sunt mās suetiores; sz semebāt magz et insanie incēdebāt ⁊ spōgiā offerētes aceto potabāt.

Remig. hec Chry. Ut sz Remi. ibi iudei erāt acetū: id est generātes a vino ꝑtriarchar et ꝓpheta ⁊ acetū. i. in malitiā ⁊ crudelitatem: habētes fraudulēta corda ḡsi spōgia cauernosis ⁊ tortuosis latibulis. Ob hoc aūt signāter [fel cū aceto potresserūt] vt in oīb⁹ sensib⁹ ipm amaritudine repleret. Iam enī velar⁹ fuerat oculis cōtra ligni vetiti, pcaē visionē: iam maxillas ei⁹ pugnis attriuerāt cōtra pomi vetiti masticationem: iam collū ei⁹ a lapis cecidērāt cōtra cibi vetiti trasectionē. totū restabat os ⁊ nares affligere: et ideo nares xpi affligebant ꝑ cadauerū foetore ꝙ acetī odore: os vo affligebāt felis amaritudine. [At ipe acetū ḡdē accepit] nō vt biberet: sz gustauit [vt scriptura⁹ seu qđ scriptū erat impleret.

Sensus cōs i xpo passi.

Er] qz beli beli clamauerat [ceteri potū ei dāres dicebāt. Sine]. Lxpecta [videamus] per experimētū [an veniat helias liberās eū.]O: vo vocem dīi male intellexerāt: nō enī helle sz deo loquebat] ideo frustra ⁊ inaniter aduētū helie expectabāt. Ecce qualis cena babak dño nro. hoia erat tam cenādi: sz pie labore ⁊ dolore non pertit aliud pio cena nisi potū: et fili diaboli dederūt ei ꝓ cibo fel, et ꝓ potu acetū. O nos miseri āb faciemus qui aliter cenare ⁊ aliter potare volumus ⁊ delicias ḡrimus? Certe si mille annis homo viueret ⁊ quotidie in pane ⁊ aqua ieiunaret, vnicā cenā dīam sufficienter cōpensare non posset.

Lētra gu losos.

Uerū ⁊ramē ꝙ pōt capere capitaliū dnus est hic sermo ꝓ carnalib⁹. et ideo non sapiūt nec sentiūt eū sapore que dei sunt: et cōsolatiōes interpas amittūr. O: si acetū dño ꝓpinatū ad mentem reduceret: in cibo ⁊ potu quantacūq; vili sapore inuenirent. vñ Bernar. Non est ei⁹ adeo arduo ꝙ nō efficiatur sapid⁹ si illi⁹ acetū qđ xpo ꝓpinatum est condīmēto fuerit ꝑperatus. Si ergo eīd⁹ ex defectu salis vel alia ex causa fuerit nbi insipid⁹, nō apponas ibi sal vel cōdimētum aliud: sed ꝓpter xpm felle ⁊ acetо poratum seu qualitati resistas: cogitā ꝙ pro peccatis in pane ⁊ aqua abstinere debeas: et ꝙ multi pauperes sibi ista reputarēt ad delicias: et rūe videbit tibi magna gra aliquā adiecisse ad hec ipa.

Bernar. Doctrina pia.

¶ Ex hoc articulo potatiōis aceti trahūtur plura documēta. Primū acetū pīdo ista mystice in bono sensu sicut iudei ⁊ milites nutra fecerunt mala intentione: ꝙ tū mysteriū boni nobis important. et ꝑm hoc docemur hic ꝙ et nos vinū deuotionis admixtū myrrha mortificationis carnis ⁊ felle amare cōpūctionis xpo ꝓpinare debemus. Tale est vinū myrrhatū ⁊ fellitum xpo a nobis sitit, et oblatū libenter gustat: sed nem vult bibere ⁊ in se trallecregi: ipe bonox nrox nō eget. Quid est xpo de nra deuotione meritificatione et compūctione accrescere? Sed talia ab eo grauāter gustata nobis relinquit. ḡb⁹ ola illa cooperātur in bonum. ammo ⁊ amara filr nobis dulcia merito sue passionis. Ultimo do cumentum est accipiēdo illa in malo sensu, ꝙ nos caueamus ne vinū myrrhatum vel fellitū xpo bibēdū offeramus: qz sicut tūc iudei ita etiā hodie mali christiani dant deo bibēdū amarum potiusq; xpo stricti salutem ei ꝙ offerāt amaritudinē peccox. Quicūq; ergo recte credūt sz male viuūt, dī xpo dant bibere vinū cum myrrha ⁊ felle mixtū: qz vinū christiane, ꝓfessionis vel deuotionis miscent cum myrrha et felle scādalose cōuersationis ināmum male viuēdo scādalizāt ecclesiā, quales sunt precipue mali prelati, sacerdotes, et monachi, et alie persone religiosis speciem pretendētes ꝙ specialiter se ad cultum dei deuouerunt. Qui pie ceterio christianis vinū deuotionis (qđ deum et proximū letificat) deo offerre debēt: sed per suā scādalosam cōuersationem vinū suū myrrha ⁊ felle malox exemplox miscet.

Bernar. et hoc deo offerūt. ḡb⁹ dño exprobrat dicēs. Vinea mea electa ego te plātaui quōdo cōuersa es in amaritudinem? Illi sunt ꝙ acetum in spōgia cū calamo dño offerūt: ꝙ extraneas ⁊ a veritate alienas sententias ex scriptura applicāt xpo quasi eas dicēti. quales sunt ꝙ singulares sensus a cōi eccle doctrina extraneos ex scriptura trahere molimur, et sic in erroreo hoies mittim⁹. Vt essi spōgia aceto impletes calamo scripturā imponūt ⁊ oti eius offerūt: et talis potus est xpo inspiciendo: nā [cū gustasset nolunt bibere.]

Et quo certū nobis datur documentum ꝙ sicut xpo non dedignat⁹ fuit ꝓ nobis aceti gustare sz nō bibere: ⁊ nos suo exēplo discamus aridos pulicos horeo rū scādalosos in via ꝙ suspitiosos in doctrina gustare qđē. i. pati et tolerare: sed nequaq; bibere ⁊ eox vitā et exēpla nobis incorporare: quē ad modū dño noster acetum nō bibit: qz tales in corp⁹ ei⁹ fratres nō possunt.

Ite est documētū ꝓ religiosis ⁊ pertinētib⁹ ꝙ signi eis apponit cibus vel potus pernicialis ⁊ minus sapidus: recogitent xpm felle ⁊ aceto ꝓ nobis potari. "Post occupiscētias ergo tuas non abeas: sed eas viriliter frangas, et rūe felle amaritudinis cum dilecto tuo potaberis. Ad cōsummādum se huic articulo recogitet homo ḡto desiderio saluator noster salutē nostrā fingit: ꝓ quo etiā acetū cū myrrha et felle accipere nō dedignat⁹ fuit. ad ostēdēdū qđ salutē que est vita eterna consequi nō valem⁹ nisi primo amaritudinē vite presentis gustem⁹. Jesu ḡ nostrā salutem sitiens aceto ⁊ vino myrrhato cū felle potari voluisti: pone me tua gratia ḡta in nūero salvādox: et da mihi versa vice sitire te fontem vite ⁊ aque viue: cotidie diligēdo, oze laudādo ⁊ predicādo, et amorem ad te habitū operib⁹ ostendēdo.

Fac me vinū deuotionis cū myrrha mortificationis carnis ac felle penitentialis cōplectionis tibi digne offerre: et da mihi acerbissem calicem tui nō horrere sz cū gaudio amplecti: bibere ad salutē: vt pro amore tuo aie mee sitīēti amara dulcia videantur.

Ecclesiastes. Ecclesiastes. Ecclesiastes.

CC Verum verbum.

¶ Verū vbi fuit cū dixit [cōsummatum ē]. i. totū cōpletū est ꝙ opere etiā visp ad acetī potum ḡcād de me lex et ꝓphete prediterāt / et ḡcād de me scriptū erat: et opus redēptionis hūane ⁊ ofie opus meū qđ in mūdo facere debui, cōsummatū est et ꝑfectū: ac etiā ois pena ⁊ ois pugna cōsūmata est ⁊ completa: ois q; labor ⁊ dolor quē suscepe veneā est finit⁹: xpo ḡq; quo inter holes esse debui ad honestē deducto ⁊ veritate fidelit est cōpletum: et obedientiā qua dedit mihi pater pfecte cōpleui: et ḡcād oportebat fieri āteq; moreret factū est: et nihil remanet nec ḡcāt iam rectat qđ anteq; moriar adhuc fieri oporteat. Et hac consummatione etiā ipse predixerat: cum summabūtur (inquies) ola ꝙ scripta sunt per ꝓphetas de filio hois. Acetoso igit et felleo poculo, ꝓpinato una lit [cōsūmatū est] tāq; si i gustu acēti et felleis eox amarissime passionis cōsummata plenitudo ꝓsisteret, "per hoc est dictū prius alle male deiectabilis guste. Nam cū per gustū ligni scientie ⁊ vetiti eox nre ꝓditionis causa exciterit plenaria eox adoppositum fuit ⁊ cōgruū per vitā contrariā inuenire salutē nre remediū. Et cum in singulis membris ipsi⁹ acutissime passionū militates sagitte crebresceret quax indignatio ebibebat spiritū ei⁹: accebat vt cibi vbiq; vehiculū nequaq; manere posset: et verificaret illud ꝓphete. Repleuit me amaritudine: inebriauit me absynthio. Hoc vbi sertū magne ꝑfectionis fuit cū dixit [consummatū est] ꝙ hoc infinitas ꝙ ola cōsummauerat ⁊ pro salute hūana ḡm pati vel agere oportebat. Et exēplariter. Nā sicut bon⁹ medic⁹ primo, ꝙ infirmo dietā tenet: sese iudicem, pcurat: tertio si predicta nō sufficiunt indicit minutionē pro humox eiunt indicit minutionē pro humox correctiōe: quarto ministrat potionē, ꝙ male materie euacuatiōe. Sic xpo vt nos a morbo perī saluaret, ꝙ nobis primo quadraginta dieb⁹ ieiunauit: sese iudicē sanguinē pro nobis exhaurit: tertio per totū corp⁹ suū ministrione celebrauit ḡs pro nobis totū sanguinē suū abūdātissime fine nūero ⁊ mēsura fudit, sic ꝙ corpus suum in cruce pēdēs tanq; cremiū erarunt: quarto ⁊ vltimo predictis amidonis nō cōcretus potionē amarissimā sumpsit ḡs pro nra egritudine fugāda fele ⁊ aceto se potari ꝓmisit. et ideo rationabiliter dixit [cōsummatum est] tanquā per hoc ꝙ ola cōpleuerat que pro nra salute fieda erāt. "per hoc ver bum sertū docemur penitentiā inchoa

Uerbum perfectionis.

Doctrina.

tam consummare et vitã nostrã fine debito terminare: ac oĩa opera nostra ad virtutũ perfectione et debitã pduc cere cõsummationẽ, vñ Aug. Diristi etiã die cõsummatũ est. cõsummare etem erãt varietima ꝓpheraꝝ: figure hostiaꝝ: acerbitasꝝ diuersitas penaꝝ: mediatio culpaꝝ. Felix q̃ potuit dicere cum iesu cõsummatum est: cũ iesu q̃ est alpha ⁊ o ⁊ sermonũ consummatio. Non est premiũ in inchoatione sz in cõsummatione: non datur denarius incipientib⁹ sz finientib⁹: et corona non currentib⁹ sed pseuerãtib⁹. In choa igit penitẽtia et cõsummare ad crucẽ sicut xpo /sicut latro curras ad penitẽtiã. nõ desẽdas de cruce: vt sanitẽ cõsequaris pseuerãtia. hec Aug.

Aug.

Consummare.

Sed cõtra q̃ consummare idem est q̃ simul summare. vñ hic aliq̃ consummentur. q̃ oĩa sigillatim acta vel passa simul summãtur. i. in suma recolligantur. sic fuit in ꝓposito. Nam post q̃ xpo oĩs penas passionis sue sigillatim pulerat /et nihil amplius circa morte partẽdum restaret: nunc demum oĩa ꝓcessa rememoratio recollegit ea simul in vnã summã /et obtulit ea deo pri dicẽs [cõsummatum est] q.d. cõsummatum est opus obediẽtie quã assumpsi: cõsummatum est opus totius passionis mee q̃ tibi deo patri meo offero pro salute ẽtis humani. vñ Alpinus. Cõsummare facere est oĩb⁹ obtẽperãtib⁹ sibi causa salutis eterne.

Consummatio perfecta.

Et aduerte q̃ hec consummatio non fuit sine notabili pena: sicut qui pertransiuit multa pericula vel grauia supplicia /nõ sine magno horrore potest cogitare ea /licet et alia pte gaudeat ea in preteritum pertransiuisse. Talem horrorem dolorosum non dubium quin xps habuerit in consummãdo oĩa ꝓcessa. nec mirũ: q̃ talis cõsummatio virtualiter vel etiam integraliter cõtinebat in se oĩs pene passionis: quas simul i summa significabat cum dicebat / consummatum est. Q.d. vbi magne efficacie esse in pericultis phibetur aberpertio: ꝛ spaliter valere dr: in moderato fluxu sanguinis e mariby si cũ eodẽ sanguine scribatur idẽ verbũ in frõte parientis. Et non mirũ si magne efficacie sit verbũ iudicis in quo tota summa passionis xpi cõtinet. ¶ Ex hoc articulo cõsumatio nis totius passionis habet documentũ q̃ nos in fine cuiuslibet boni operis

Consummare.

Consummatio est vbi magne efficacie esse in periculis phibetur aberpertio: ꝛ spaliter valere dr: in moderato fluxu sanguinis e mariby si cũ eodẽ sanguine scribatur idẽ verbũ in frõte parientis. Et non mirũ si magne efficacie sit verbũ iudicis in quo tota summa passionis xpi cõtinet.

Documẽtum.

pres habẽsio debem⁹ facere summã vel epilogũ: et sic in summa aliud offerre deo. vbi gra. vt q̃s q̃ deo vadit de romã/quemẽo ad terminũ oĩs pass⁹ et oĩa vestigia sua offerat deo: vbi pe deo dicat tro dicẽs/cõsumatũ est. Sic si q̃s legat psalterium in fine oĩs psalmos vel ius et verba tot⁹ pleterea in summa offerat deo: et sic de siby. Ita etiã facẽs i officio ecclesiastico: q̃s semp i fine cũ collecta cõcludit. ¶ Dicitur collecta quasi collecta dicat: in illa oĩone tota vis ultimi officii q̃si i summa est collecta. Sede modo hoc verbũ [cõsummatum est] fuit collecta tot⁹ passionis xpi circa mortẽ. Aliq̃ cõformãtũ se vnic articulo recolligat homo breuiter i summa oĩs articulos passionis preiudicio: et agat ꝓ eis gras xpo ⁊ deo pri dicẽs/ cõsummatum est. vel alis pur deuotio intimitrabit. Jesu saluator noster: cõsummator gloriosi opis q̃s accepisti a pre cõsummãdũ: q̃ incepisti os⁹ tuus cũ multo labore⁹ et cõsummasti cũ maximis dolor⁹: et tãdẽ cõsummatione tot⁹ passionis tue in summa deo pri obtulisti dicẽs cõsummatum est/ bñdictũ sit die ex hoc nomen sanctũ tuũ: q̃ ad hoc cõsummasti vt nos summo in bono cõsummari et inimici nostri oĩs cõsumpti. Rogo te da mihi mandata tua ꝓficere/et in mis tuis profiicere/ac oĩa p me te operante bene acta ⁊ passa ad tuã laudẽ cõsummare / et cõsummata tibi et pte deo pri offerre: vt in hora mortis possim dicere. ecce hõe cõsummaui ⁊ perfeci opus quod dedisti mihi vt faciem et nunc venio ad te magistrũ meum et dominũ iesum christum, et merear te videre tunc facie ad faciẽ/ et eis cõsummationis finẽ. Oro.

Consummatum est.

Verbum et vita.

Omine iesu xpe qui hora tui serta fuisti ante crucem vino myrrhato seu felleo potar⁹/ ne denudatus et tuis vestibus spoliatus/in manib⁹ quoq⁹ et pectibus clauis acutissimis perforat⁹ et duriss me cruci affixus/in cruce aut posi tus a multis blasphemar⁹ et deri⁹/ et iterum aceto seu vino acetoso potatus/ tandem nichi (q̃ peccatis meis crucem merui) vt in te aspiciens cor totaliter carne et spũ tranfigarer/ iniuria et contumelias ac cõfusione cõtempta tecum cruci affigar vt nec aliquid tenia nisi te iesum/te inquã crucifixum. Amen.

¶ De nona in passione domini. Cap.lxiij.

Hora nona cogitabis mẽte inquirit et deuota si pia habeo ciam: siter sic cat ipse fons vite ⁊ bul cedo cordium nfo rum ieius dominus amantissim⁹ et omni gratiositate acceptissim⁹/ pas nas iã ex sanguinis effusione exhaustus et viribus deficientibus appropinquano morti /incipit oculos languescentes deprimere ⁊ facie pallescere. Et quomodo incipit inclinare caput versus matrẽ suam quasi dãs ei aue vltimum/ aue (inq̃) dolorio et omnis de lolationis/quod non potest ore ⁊ verbo exprimere pre nimia passione et inestimabili dolore: et quasi cõmendans et corpus suum tã crudeliter fessum ac laceratũ et dissipatum vndiq̃. Et etiam visus patrem suum quasi ostendens ex modo moriendi q̃ mollebatur ex obedientia patris et nõ inuitus/rari: et quasi gratias agens eidem q̃ ipsum reuocabat ad se, docens nos similiter gras tas aduersis agere: et significans se q̃ variis tribulationes ad premia sequendum: et quasi tradens ei suum spiritũ. Etiam quasi declinare a cruce titulo se ostendens/et vanam gloriam vitare nos docens, nõ dicerer. Nolo hic regnare: nolo scribar aut nominer me regẽ pilatus. Etiã quasi me patri reconciliato nũcians mihi pacem me salutat: et oculum mihi ptebet: et aures meas ꝓcibꝰ que prius non ꝓfecerunt ad exaudiendum inclinat. ¶ Quo facto concludit vltimum verbum. i. septimum [cum clamore valido] et lachrymis [de tenebris, pater in manꝰ tuas]. i. in potestate tua [cõmendo spiritũ meũ.] Per quod voluit nobis declarare q̃ sanctorum anime exeunt in manꝰ dei ascendunt: nam prius ab inferis omnium animę tenebantur donec venit qui captiuos redemptionẽ ꝓtulit. vnde Cyrillus. Nec mirũ: docet q̃ anime sanctoꝝ nõ detinent̃ in inferno claudimur vt prius: sed apud deũ simꝰ/hucꝰ rei facto christo principio. Unde et Ambrosius. Commẽdat q̃ patri per se vniuersos mortales i se vnũ carnis: nam tum⁹ membra es⁹. Hinc illud Apostoli. Omnes vnũ estis in christo. Prius ergo dominꝰ clamauerat: Heli heli. et modo clamat: pr in manus tuas. vñ quidam dicit vt Hiero. q̃ ab illo psal. Deus deꝰ meus respice in me. vsq̃ ad istum versum in manus tuas. vbi sunt psalmi decẽ et versus centũ quinquagintas: christus obtulit eos omnes/ primum vez et vltimum versum cum clamore/ ꝛ intermedios sub silentio. De isto clamore christi sicut et de superiori videtur loqui Apostolus cum dicit. Qui in diebus carnis sue preces cum clamore valido et lachrymis offerens exauditus est pro sua reuerentia. Et ex hoc videtur q̃ christus tã in illis verbis Deus heli. q̃ in istis Pater in manus tuas. lachrymar⁹ fuerit. Alii vero dicũt q̃ christus totum psalmũ Deus deus meꝰ respice in me. ⁊ de inde psalmum In te domine. vsq̃ ad versum in manus tuas. cõcludisse decantauit. Commendauit dominꝰ ie sus patri spiritualiter q̃ egere: sed vt nos instrueret. In hoc enim septimo verbo quod maxime deuotionis fuit: exemplũ multiplicis informationis nobis reliquit. preut infra in documẽto articuli patebit. Hoc autem vltimo verbo dicto [inclinato capite tradidit] seu emisit [spũ] non coactus et inuite sed quãdo voluit [et] voluntarie sine concubẽ [expirauit]. i. spiritum extra corpus spõte et propria potestate misit/nõ alius extorsit. vnde Aug. Quis ita dormit quãdo vo luerit: sicut iesus mortuꝰ est quando voluit? Quis ita vestẽ deponit quãdo voluerit: sicut se carne exuit quando voluit: Quis quando voluerit transibit: quomodo cũ voluit obiit: Quanta speranda vel timẽda est potestas iudicantis: si tãta apparuit mortẽtis hec Aug. Dic ergo apparet q̃ xpo tradidit spũ clamando atq̃ ꝛ lachrymando. In primis duobus. s. in tradendo spũ et clamãdo diuinitas apparuit: et deitatis sue potentiam xpo declarauit. Tradere est vt emittere spũ propria virtute: inime potestatio iudicium est: et nemini nisi deo conuenit. Et per hoc q̃ mortem clamauit/apertissime se deum verũ esse dixit: nam homines alii morientes nõ clamare sed vix spirare vel tenuiter loq

Verbum deuotionis.

Emissio spũs xpi.

Augustus.

Tradere spiritum.

pessunt. In alijs autem duobus .s. in oratione et lachrymatione humanitas apparuit: ⁊ miserationis affectū christi manifestauit. Quando igitur matheus dicit [iesus autem emissa voce magna emisit spm] ⁊ marc° [iesus autem emissa voce magna expirauit] quid hac voce magna dicerit/ lucas aperte designat dicens [⁊ clamans voce magna iesus ait. Pater in manus tuas commendo spiritum meum. ⁊ hec (inquit) dicens expirauit.] Joānes vero taceno de hac voce scribit [Cum ergo accepisset iesus aceturn dixit: consummatum est. ⁊ inclinato capite tradidit spm.] emissa tamen prius voce predicta. Fuit autem vt dicitur ita magna. s ⁊ valida clamor iste q vsq in infernum audi tus fuit: celum terrāq tremere fecit. Vox ergo illa non fuit naturalis sed miraculosa: quia homo magno ⁊ longo cruciatu afflictus / ⁊ ex tali afflictione mortis sic proximus / nō posset sic clamare virtute nature. ideo sequitur q vox illa esset formata dei virtute. ¶ Hic nota q eadem hora qua primus adam peccauit: secūdus expirauit. Primus est post meridiem peccauit: quia mor vt peccauit voce domini ambulantis ad auram post meridiem audiuit. ⁊ tunc circa horā nonam secundus adam expirauit. Unde qua hora primus adam peccando mortem huic mūdo induxit: eadem hora secūdus adam mortem mortēdo destruxit. ⁊ qua hora illi paradisus est conclusus: eadem hora iste paradisum aperuit. quia ꝑm Beda. Beda dicam. Ordo poscebat vt eōdē tempore articulo quo ade peccauit occumberet iamam paradisi: pāderet eam latroni penitenti. Et ꝑm glo. cum sol a feruore revocatus est passionē consummat: ostendens se morti propter peccata/ quibus a diuina luce et dilectione in hac nocte cecidimus. Ite hac hora mortuus est: quia per eum nouem ordines angelorum reparantur. ¶ Notandum etiam q fleur dicitur in glo. tobie° domino in cruce pasSo diabolus quo procurante crucifix° erat aduenit/ querens si quid peccati in ipso inueniret. Et dicit magister in hist°rijs q stabat supra brachium crucis donec christ° expirauit: ⁊ rue vidēs se confusum recessit: ⁊ venies ad tartara inuenit ibi animam christi portas et seras confringentem: et iustorum animas inde educentem. Et tunc mor remotum est diuine vindictionis impedimentum: quod figuratur gladius flammeus et versatilis positus ante paradisum. Sciendum autem q inter omnes penas passionis christi ista pena mortis fuit acerbissima. quia inter omnia terribilia terribilissimū est mors. et hoc est ꝑm Damas. ꝓpter naturalem inclinationem anime ad corpus. Et fuit specialis ratio in christo de tali anima et de tali corpore cui vtriq; diuinitas vnita fuit in vnitate suppositi. vnde oportuit q illa separatio esset maxime penalis. ¶ Et isto articulo expirationis seu mortis christi habentur plura documēta. ꝓmum est q nos debemus commoti christo/ mortiendo videlicet mundo ⁊ peccato: si cū christo in eterna vita viuere volumus. vnde Ilarius. Si commortui sumus cum christo et conuiuemus. Et de talibus idem Apostolus ait. Mortui enim estis. s. mundanis et eadūcis. ⁊ vita vestra abscondita est cum christo in deo. Secundum est q christus i angustijs mortis alta voce ea manus ad patrem ⁊ commendans ei spiritum suum/ reliquit nobis exemplum intime deuotionis: docens nos in hoc ipse bonus magister quid nos in articulo tentationis ⁊ specialiter in agone mortis positi facere debeamus. Semper esse debemus auxilium nostrum in deum ponere ⁊ eum imo care/ ac spiritus nostros ei commendare: quorum corpora quotidie reddūr ad mortem ⁊ penitus ignoramus diem ⁊ horam. Et specialiter in hora et articulo mortis debemus hoc facere: quia maxime tunc est necesse ⁊ ꝓpter hostis importunitatem maiorē/ et ꝓpter nostre virtutis debilitatonem. Reliquit etiam nobis exemplū perfecte fiducie paterne defensionis: per hoc enim q in manus patris celestis homo spiritum suum commendat/ securus esse debet q diuina virtute ab incursu malignorū spirituū defensatur. Tertium documentū specialiter ꝓ religiosis qui morituntur mūdo in religiosa ingressu/ est q ipsi debent spiritum. s. voluntatem et sensum suum tradere in manus spiritualis ꝑlati: sic q amplius vt̄ resumant vsq ad diem resurrectionis. Clamor christi validus. Hora mortis christi. Beda. Diabol° super hora christi xpi. Gladius vindicte. Deuotio ad patrem. Documenta in passione. Hilarius. Ambro. de fide resurrectionis. Augusti. Exemplū a morte christi. Bernardus. Augusti. Religiosi ad mortem dicendum.

christo. exemplo christi: qui spiritum suum quem morieno in manus ꝑris commēdauerat/ viterius non nisi in resurrectione sua resumpsit. Commendans ergo spiritum deo patri exemplum perfecte obedientie ⁊ subiectionis reliquit/ qua quilibet subdit° suo ꝓlato spiritum suum gubernādum et dirigendum committit. Unde qui liber subditus veo obedientie superioti astrictus humiliter habet dicere suo ꝓlato: pater in manus tuas commendo spiritum meum. Illi ergo religiosi qui nūq; depositerūt spiritum suum vel ante resurrectionem resumunt: pura qui ꝑm voluntatem suam facere ⁊ sensum suum sequi volunt: mendaces sunt ⁊ resurrectionē preueniunt: ⁊ ideo antichristi sunt. Quarnum documentum est q valde vtile ⁊ salubre est legere illos decem psalmos quos christus orauit in cruce/ quia nulli dubium quin deuotiōis affectum legenti eos conferant salutarem. Et ōi q specialiter valent ad expiationem negligentiarum in horis canonicis negligēter dictis. Quintum documentum est q ꝓmeando aliqui fuit iusti ⁊ sancti: nūq tamen se putent securos de diabolo/ cum ipse nec christum in cruce dimiserit quin eum obsernarer. Quid ergo ꝓsume re poterit hō miser ⁊ fragilis? Certe de nullo nisi solum de morte christi. vnde Augusti. Tota spes mea est in morte domini mei. Mors enim est mei rimum meum ⁊ refugium meum/ salus vita ⁊ resurrectio mea. Non possum terreri multitudine peccatorum meorum si mors domini in meritum veneris: quia peccata mea illam vincere non possunt. Secundum documentum est q nos multū tenemur amare christum: qui ꝓ nobis animam suam posuit/ ⁊ caput suum ad nos in morte inclinauit. vnde Augu. Saluator noster caput suum inclinauit in morte: vt oscula daret dilecte sue. Et nos toticus dominum osculamur quoticus in eius amore compungimur. Septimum documentum est q quilibet christian° moriens debet tenere que christus moriens seruauit. Ipse est orauit/ clamauit/ ploravit/ animam patri commēdauit/ ⁊ spiritum tradidit. Sic ⁊ nos in extremis positi, debem° orare/ clamare/ lacrimare/ corde/ plorare ꝓ peccatis per veram penitentiam/ animam deo commēdare/ ⁊ spiritū tradere voluntarie seu moriendo ⁊ voluntatem nostram diuine voluntati tradendo. Ad conformandum se huic articulo recoguet homo ꝓ amore saluatoris nostri morte pertulit vt nos vnificaret: ⁊ q conditionem mortis subiit qui vitam vniuersis creaturis tribuit: mortuus est q mortuos suscitauit. ⁊ reuoluat in mēte sua documenta premissa. Jesu qui in cruce moriens animam tuam patri commendasti: da mihi in hac vita tibi spiritualiter sic commoti quatenus tu in hora mortis mee digneris animam meam miseram habere commendatam. Ego autem domine in tuas manus tuas extensas ⁊ perforatas ⁊ sacro sanguine respersas / commendo spiritum ⁊ corpus meum: et supplico charitati tue vt in nouissima hora possim cum memoria integra/ fide pura/ ⁊ spe firma animam meam in manus tuas misericordissimas commendare quas ꝓ me salvando expandisti in cruce: ⁊ audire merear verbum illud dulcissimum / hodie mecū eris in paradiso. [Et] tunc hac voce [velum templi] quod erat foris ante faciem ⁊ introitū templi prohibēs aspectū sanctorum que erant intra templum [fissum est in duo a summo vsq deorsum] nō illud quod erat intra rēplum inter sancta et sancta sanctorū. vnde Origen. Duo autem vela fuisse intelliguntur. Unū quod velabat sancta sanctorum: alterum exteri° fuit tabernaculi siue tēpli. In passione ergo domini saluatoris velū quod erat a foris cōfissum est a furfum vsq deorsum: vt ab initio mundi vsq ad finem cōfisso velamine mysteria publicentur que vsq ad christi aduentum rationabiliter fuerant occultata. Cum autem venerit quod perfectum est: tunc auferetur etiam secundū vetū vt videam° etiā que intus sunt occultata. s. vērā arcā testamēti: ⁊ sicut ipsa se habet naturam videamus cherubin ⁊ alia. hec Origen. ꝑ hoc ergo signum figurabatur reuelari esse mysteria ⁊ secreta sacramētorum legis q ante velata erant: vt vniuersis ꝓderentur ⁊ ad gētes transirēt. ⁊ implerā esse veritatem q in figuris latebat: ⁊ celū apertū qd ante clausum erat. Ut ⁊ nos in Velū templi scissio. Origen. Vela duo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Detectio crucis et ceterorū.

passione dñi ⁊ cruces et reliquias et cetera sacra deregimus in ecclesia et patefacimus. Et in euangelio nazareorū legitur superluminare ꝓpli in finite magnificentia fractū esse: audiuitq; voces in aere ⁊ ymnos angelicas presides quādam ꝓpli: tunc pariter clamasse, transeamus ex hoc sedibus. Ut autē dicit Chryso. hoc vel tum scissum erat preciosissimum de purpura ⁊ bysso ⁊ cocco et auro ⁊ serico et hyacintho cōtextum: quod in dictis celeberrimis fulpendebatur.

Chrysost. Velit scissa preciositas.

Terra mota.

Hac quoq; voce [terra mota est] dñi non valeris ferre dominū suum pendentem ⁊ nō potens sustinere christi mortem. Capax ēst huius mortis esse nō poterat: ⁊ in signum q̄ tudet de ea abiciēdi ⁊ destruendi erāt [Et petre scisse sunt] in signum cōuersionis gentilium: ⁊ in signum q̄ corda quantūcūq; dura deberēt cōpati xpō morienti. Dicitur autē q̄ adhuc apparent ibi scissure/ ⁊ dependunt ibi pegrini cruces suos. [Et monumenta aperta sunt] ad denotandū q̄ mortis claustra erant reserata: ⁊ q̄ resurrecto christo ⁊ aliorum cum ipso resurgentiū erat propinquare in signū resurrectionis que expectatur futura. [Et multa sanctorum surrexerūt a mortuis] non tunc quando monumēta aperta sunt. s. beata mortis christi/ sed quando resurrexerunt: quia cū eo surrexerunt tāq; testes sue resurrectionis. ⁊ ideo non ante sed cū eo debebant resurgere: vt ipsum offendent resurrexisse. ⁊ hoc est quod subditur [⁊ exeūtes de monumētis post resurrectionem eius]. s. christi [venerūt in sanctam ciuitatem/ scz hierusalem [⁊ apparuerunt multis] ad declarationem plene resurrectionis. vnde dicit Piero. q̄ cum monumēta aperta sunt/ non ante resurrexerunt: q̄ resurgeret dñs et esset primogenit⁹ resurrectionis et mortuis.

Wonumēta aperta.

Mortuorū resuscitatio.

Pieron.

Apoc. i.

Christ⁹ dicitur primogenit⁹ mortuorum: sed in epistola ad Corinth. dormientiū. Hec alte magnitudo signacli significat vt crucifix⁹ dominum fuū ceteris ⁊ terra ⁊ oīa q̄ in eis sunt denūciarēt. Hoc quippe christi mouebatur elementa: ⁊ simul cum eo vult dissolui nec fuit omnis creatura, vnde Leo papa. Pendente fabricam in penduło creatore/ vniuersa creatura cōgemuit. Debebat hoc testimoniū suo mōdo actoritas ꝓbare.

1. Cor. xv

Leo pa.

Et Maiestas christi in morte. Anselm.

Augustin.

Chrysost.

Hieron.

Ambros.

Mystice

Mystice dicebat hec figura predicta habent fieri in resurrectione ⁊ cōtemsione peccatoris. Dei quippe templū est fidelis anima: cuius velum scinditur quando velamē hypocrisis ⁊ cautele deponitur. Sicut ergo velum impedebat ne videri posset sancta templi: sic peccatum impedit ne videatur sancta paradisi, q̄s tamē Christus ad sufficientiam fuit amorum per mortem christi. [Velum ēst rem pli scissum fuit] in signū q̄ per mortem christi ablatū ēst impedimentū quod nos secreta gaudii paradisi ꝓhibent contemplari: sicut velum operiebat secreta templi. Terra mouetur in peccati recognitione ⁊ per timorem compunctionis interne: quando per compassionem mortis christi terrenum desiderium in amorem cōmunitatis celestium. Terra enim tremuit pte betrose ignominiose mortis christo inflicte: ad designandum q̄ corda terrena christo compatiendi debent compati ⁊ eius strictū iudicium formidare. Q̄ autem tremuit in resurrectione hoc designat quodā sp̄ūale tripudium quo ois creatura debet congaudere christo resurgenti, sicut etiam compassa fuit christo morienti. Unde primus tremor designat metum ⁊ terrorem: secūdus vō gaudium ⁊ exultationem. "Petre scindūtur in contritione ⁊ per delatem contritōis in cordere quādo durities cordis per pietatem emollitur cōpassionis. [Petre ēt scisse sunt] ad desiderandum q̄ corda lapidea ⁊ dura p dolorem contritionis ⁊ intime deuotionis scindi debent. [Monumenta aperiuntur] in confessione et per pudorem confessionis in oriēte quando fetor qui immo laterē fetas per os proicit. [Multi resurgant] in spiritualis vnificationem: et per laborem satisfactionis in opere: ⁊ quando ad boni operis exercitium excitantur semi⁹ pigritie. [⁊ apparent in sancta ciuitate] in anime illuminatione. In hora mortis tue domine [velum templi scissum ēst] frogo te auter velamē ignorantie de corde meo vt videam voluntatem tuam ⁊ opere perficiam. [Terra cōtremuit] da mihi obsecro qui sum terra et cinis cotam te stare cum casto timore et reuerentia filiali: et meam salutem cum timore ⁊ tremore operari. [Petre scisse sunt] da mihi vt lapideum cor tuo scindatur timore: et inhiamo ardenter a te roge superne benedictionis acciptar/ ⁊ tibi germiner fructū vite. [Monumēta aperta sunt/ ⁊ multa resurrexerūt corpora sanctorum. Ihu queso domine anime mee a sepultura resurgere peccatorum. [Uiso autem hoc a fiebant]. s. tot et tam mirificis signis ⁊ passione christi: inter que etiam fuit q̄ voce magna clamās sic cito ⁊ spōte expirauit [centurio] qui crucifixionibus preerat [et multos [qui cum ipso] constituti [erant] ad custodiendum ihesum in cruce quousq; expirasset] superauerūt valdeter [tanta virtutis tot et tanta miracula scribendo [glorificauerunt deum [fidei confessione: ac potestatem ⁊ veritatem diuinitatis in christo confessi sunt [dicentes. Uere hic homo iustus erat/ vere filius dei erat iste] aliter enim tanta gloria in eius morte non appareret. Mathaeus dicit [vere filius dei erat iste.] Marcus [vere hic homo filius dei erat.] Lucas [vere hic homo iustus erat.] Ibi resultat veritas deitatis: quia vere filius dei. ibi veritas humanitatis: quia vere hic homo. ibi veritas innocentie: que est sanctitatis: q̄ vere iustus erat. Et hec tria necessaria erant ad redemptionem. scz homo qui deberet: deus qui valeret: iustus qui cōgrueret. Et ex istis aggratiatur scelus iudeorum: quia occidit deus a seruis/ homo a bestiis/ innocēs/ iustus ab iniustis. Multum quidem iuuat ad fidem inuitandā ꝓpli posuit q̄ cum clamore magno sic peccator et dominatrue spiritū emisit. Debebant enim q̄ clamor ille supernaturalis et miraculosus fuit: quia propter defectum sanguinis et efflurum spirituum tanto clamori fieri non potuit ab homine sic propinquo morti. et ideo concluserunt q̄ esset factus virtute diuina supernaturaliter: et q̄ consequens q̄ ipse esset filius dei. Quod etiā ex hoc perpenderunt: quia q̄s potuit tuc spiritū dimittit. vt cū dicit Piet. Multi habent potestatē dimittendi spiritū nisi ille q̄ alarū cōtra dicit est. Et p̄m Augustī. cum post illā vocē continuo tradidit spiritū: hoc maxime qui aderant sunt miratiq̄: ingens enim morte cruciabant in ligno suspensi. De isto centurione sic dicit Bernar. Erat ille centurio incircumcisus sed non aure/ qui ad vnam expiratus vocem sub tot infirmitatuz indiciis dñm maiestatis agnouit.

Hieron. Alam in patestate habuit so lus xp̄s.

Augustī.

Bernar. Centurio

Ideo nō desperant q̄s vidit: qui credidit q̄s nondū vidit. Non autē credidit ex eo quod viderit/ sed ex eo q̄s audiuit. q̄: fides ēst ex auditu/ auditus autē per verbū xp̄i. et p̄m Chry. Centurio/ (vt dēā dicit) men solū cōfessor fuit: sed etiā corroborat⁹ in fide martyrium suscepit. Per hoc q̄ centurio gentilis cōfessus fuit p̄m tam clare: significata fuit gratia cōfessio gentilium in eorū conuersione/ et duritia iudeorū in infidelitate. vñ Piero. Nonnulli autem nunc primi efficiunt: quia gentilis populus confiterur et plebs iudaica cecata negat: vt fiat eis error nouissimus peior priore. vnde et Beda. Quanta ergo ceritas tu deotum: qui tot per dominum virtutibus factis/ tantis in morte eius apparentibus signis credere respuerunt/ et insensibiliores gemmis deū glorificare vel timere contemserūt. Unde merito per centurionem fides ecclesie designat: que velo mysterio-

Centurio martyr.

Cōfessio gentilium

Et Beda. Iudeorū cecitas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Zimbio.

Ethcplatio.

Piero.

Bernar.

Mulieres stantes.

Predicatiõ nutritio.

Pauli supererogatio.

vum celestiũ per mortẽ dñi referato continuo telum et vere iustũ hominẽ et vere dei filiũ synagoga tacente cõfiruat. vnde etiã Zimbio. O duriora saxis pectora iudeoꝝ. Iuder arguit: credit ministeri prodatoꝛ scelus suũ morte cõdẽnati elementa fugiunt terra cõmutur: monumẽta reseruntur: iudeoꝝ tame immobilis duritia manet orbe concusso. hec Zimbio. Cõsidera ergo tu homo redempte quis et ẽtus et qualis est qui pro te pendet in cruce: cuius tranſitum et celum iuget et terra: et lapides duri quasi cõpassione scinduntur: cuius morte mortuos viuificat: et quẽ omnis creatura dominũ suum confitetur. O cor humanũ omniũ lapidũ durissima durius: si ad tãti rememorationẽ piaculi nec terrore concuteris / nec compassione afficeris / nec cõpunctione scinderis / nec pietate mollirio. vnde Pierosymus. Dic creatura christo morienti cõpatitur. sol obscuratur: terra mouetur: petre scinduntur: velũ templi diuiditur: sepulchra aperiũtur: sed solꝰ miser homo non cõpatitur / pro q̃ solo xp̃o patitur. vnde Bernar. Ascendat xp̃s in altũ vt ab omnibus videret: alta voce clamauit vt ab omnibꝰ audiretur: clamoꝛi fletum admiscuit vt homo compateretur. Nam ad hãc voce non concutitur: terra est grauior / petra durior / sepulchꝛo fetidior. hec Bernar. [Erant autem ibi] ad assidendũ / ad considerandũ / ad compatiendũ eis matre dñi / scilicet et magdalena et due sororꝫ dñe scz maria cleophe et maria salome / p̃ter istas que principales erant: etiam plures alie [mulieres a longe stantes] / q̃ videntes que fiebant [que secute cum a galilea fuerant] et deuotione quã ad audiendum verbum eius habebant [ministrantes ei] necessaria vite de substantia sua vt meterent earũ corporalia cuius ille metebant spiritualia. Consueramus enim indatice fuit vt mulieres de substantia sua vicium et vestitũ dẽ erarentibus et prece pientibus suis ministrarent: z in alijs (vt in preparatione cibi et in lotione vestium) seruirent. quod et dñs accepit vt exemplũ daret apostolis eoꝝ consuleno infirmitatiꝫ: vt euangelio magis vacarent. nec nunc hoc cadauium erat. Paulus autem supererogauit / qui cum haberet potestatẽ circũducendi mulieres sicut alii: nõ tamẽ vsus est ea propter pseudo apostolos ne eos a predicatione reprimeret / et propter suspitionẽ remouendã / maxime inter gentes vbi talis cõsuetudo non erat: et ideo scandalũ facere posset. Ministrabant autem dño carnalia pro spiritualibus. non q̃ indigeret dñs creaturis: sed vt ostenderet typum magistrorum q̃ victuri erant vt scilicet ex discipulis deberent esse cõtenti. vbi Chry. Ne autem mulieres cõsiderabant que gerebantur: que maxime erant compassiticis: eaque secquebantur mulitrantes ysq; ad periculũ affuerunt / maximã formidinem ostendentes: quia dum discipuli fugerunt ipse affuerunt. hec Chry.

Maria dolet.

O qualiter nunc anima mestra tuam doloris gladio penetrata erat: cũ sic pendentem filium oculis / lingue / re / lachrymari / clamare et mori: et in mundo derelinqui in tanto dolore et angustia videbat. et qualiter clamauit (si tamen loqui poterat) et obtit. O fili mi dulcissime quid faciam mendicata dimittis? Fili mi memẽto met et omnis familie tue: quã tu desolatam relinquis. Memento etiã hominũ qui seruierunt tibi fili mi: et ego in manus tuas et patris tui commendo meipsam et totã ecclesiã nostram. O pater sancte dñe ego in manus tuas cõmendo filiũ meũ: tuum dñm meũ et filium tuũ. Jã enim defficio et ante filiũ meũ in cuius compecu mori desidero. Talia dicens efficimo q̃ propter angustiarũ multitudinem vel abstracta erat et quasi insensibilis / vel semimortua facta: et q̃ se sustinere non valens corruit in faciẽ suã super terrã. Nullus enim cogitare aut dicere posset quãta mestitia patientem et morientẽ suũ patrem et filium dolueriꝫ: vnde ipsa sustinebat tantum quod filius tulit fotus. Quid nunc tot annos spectatoꝛ ab eo dilectus: ihc magdalena fidelis et dilecta discipula quidve sororꝫ dñe faciebant? sed quid facere poterant? Repleti erant amaritudine / completa dolorũ / inebriate absynthio: et intolerabiliter flebant. O charissime cogita et considera ẽro dolore et cruciatu eoꝝ animas eius plorabant: quia etiam hi qui ei nihil nocuerant et cum eo nihil habere videbantur / multum dolebant:

Dolent gentes et populi.

Maria dolet.

Die festo passus dominus.

Theoph.

Chrysost.

3 Fractio cruralia tronum.

fiebat centurio et alii milites qui ieswz crucifixerant et eũ quousq; expirasset custodiebant [et omnis turba eorum qui ad] videndum [spectaculum] cõuenerant et [simul aderant et videbant que fiebant. qui pectora sua] in signum penitentie et luctus [percutientes] cũ silentio [reuertebantur] dolentes de xpi persecutione. sm Beda. Percutiebant pectora: q̃ penitentie et luctus indicia põt vtpliciter intelligi: siue enim cũ cur⁹ pectora dixerant iniuste occisum dolebant: siue cuius mortem se imperasse memineraẽ hunc in morte amplius glorificatum erubescebant. primũ pertinet ad bonos: secundũ ad malos. cõ dolens ergo pectora et tu cũ mulieribꝰ et alijs si piam animã habes et viscera pietatis. vnde Anselꝰ. Super celum terra miratur. Quid tu? Nõ miratum si sole cõtristato: tu cõtristaris. si terra cõtremiscẽte: tu cõtremiscis. si scissio facta: cor tuum scinditur. si flentibus iurta crucem mulieribꝰ: tu cõlachrymaris. hec Anselꝰ. Ecce igit pendet dñs in cruce mortuus: recedit multitudo tota: remanet mestissima mater cũ ioanne et magdalena cum duabus suis sororibus. Sed q̃d nunc mater faciebat: leuabat manꝰ pie cordis desiderio tangẽs cupiẽs dilectũ suũ: vt vel sic doloꝛi et amori melius consulere posset. Cumq; aliud solatium non haberet: sanguinem fumãtem et ex vulnerib⁹ filii ad terrã ysq; stillantem nimia cũ anxietate deosculabatur: imaginem q̃ faciem eius de cruore filii occisi sanguinolenta reddderent. vñ Augustꝰ. inter cetera ait. Jurta crucem stabat maria contemplans vultus benigne christus pendentem in crucis stipite latro. Pectibusq; nitens in altum manus leuabat amplecteris crucem: ruens in oscula eius. Ex qua parte sanguinis vnda crucem rigabat / illic se vertebat vt eam complecti valeret: ex quo sursum manus extendere non valebat. Volebat xp̃s amplecti in alto pẽdentem: sed manus inde frustra retuerse in se redibant complete. Se lesus tans a terra sursum erigebat ad christum: et quia tangere illum nequibat male colliebatur ad terram. Mostrio pallor eius perfuderat vultũ: tamen gene et os christi cruore rubea erant. Cadentes gutte sanguinẽ

ote sacro tingebat: terram deosculãs quam cruoꝛe vnda rigabat. o q̃ male nunc illi erat. hec Augustinus. Tãdem ponunt se omnes ad sedendum iurta crucem / contemplãtur dilectũ suum / expectant a deo auxilium quomodo ipsum deponere valeant et sepelire. Cõsolantibus igitur et sedentibus eis prope crucem et aspicientibꝰ sine intermissione dominũ telum sic pendentem in cruce inter latrones / sic nudum / sic deturpatũ / sic afflictũ / sic mortuum / et sic ab omnibus derelictum. Ecce armati milites veniebant a ciuitate versus eos / qui licentia pilati habita mittebantur a iudeis vt ipsis crucifixis crura frangerentur: vt citius morerentur: et exinde mortui tollerentur de patibulis et sepelirentur [ne in magno die sabbati] q̃ vespera sexte ferie incipiebat: et propter ipm sabbatum et festum azymorum valde solẽnis erat [corpora eoꝝ in cruce pendentia remanerent] et festum horroꝛe diuturnũ cruciarẽt⁹ fedarent. Primo quidem dies pasche quia crucifixus est dñs solemnis erat apud iudeos. Secunda ramen dies pro tunc fuit solemnior ratione sabbati apud eos: quia die sabbati (que infra octauas occurrebat) duplex festũ erat. Ideo hoc faciebant: quia in lege preceptum erat vt cadauera suspensorum propter delicta vsq; mane nõ essent suspensa ne inde polluereturterra. vnde Theoph. sic enim iubebatur in lege non occidere solem in hominis supplicio. sed sm Chrysostꝰ. Judei hoc quidem in parum diligẽter seruauerunt: sed in magnis contempserunt. et cum tantam fuissent operati audaciam: de die diligentiꝰ rationantur colatores culicem et glutientes camelum. Jppopinquãt ergo ipsi armati cum furore et fremitu magno: et videntes latrones adhuc viuere frangunt eis crura et occidunt ac deponunt et in aliquam foueam proiciendo ne olerẽt sepeliũt. Duo milites fregerunt crura vtriusq; latronis et duo alterius: et sic simul venerunt ad telum qui erat medꝰ. [Recedentibus autem illis versus dominũ: vt viderunt eum iam mortuũ] eo q̃ acerbiora supplicia q̃ latrones perulerat: vel quia forte ante alios suspensus fuit: vel q̃ potestatem ponendi animam habuit [nõ fregerũt

Universidad de Deusto
Biblioteca

ehus crura] qz hoc non fiebat nisi ad hoc q̄ euadere non possent: deputati de partibus [vt implerent] iussi ecutiue [scriptura] qua dicit in Exodo. [Os non comminuent ex eo] scz ex xp̄o prefigurabat: qui mortuus iam occisus ad esum fidelium erat. Ideo enim ordinatione diuina cōstitutum est vt ossa agni paschalis non frangerent: quia veri agni ossa in cruce fracta non sunt: vt sic figura et veritas responderet. [Sed] vt certificarentur de morte eius [vnus militum lōginus nomine nunc impius et superbus: post vero cōuersus et martyr factus] potrigens lanceam [de longe sacrum] latus dñi Iesu de certū vulnere grandi [aperuit: vt impleretur scriptura] qua per zachariam dr [videbunt in quem transfixerunt.]

Exo. xij.

Zach. xij. Augustī.

[In qua prophetia p̄m Augu. primus est xp̄s in ea qua crucifixus est carne venturus. Et nota q̄ iste miles fecit hoc ad cōplacentia iudeorū de morte xp̄i certificari volentiū. In quo etiam patet nimia ipsorū crudelitas: quia nō satiati penis quas xp̄o viuenti intulerant: etiam mortuum vulnerare conati sunt. Sic et hodie xp̄m semel crucifixum conatur rursus vulnerare: q̄ sine timore peccare presumit vel de peccato se iactare. vñ Theoph. Ut iudeis cōplaceant lanceant xp̄m/circa corpus et animę cō nimelias inferentes. vnde et Chry.

Chrysost.

Aperuerunt eius costā lancea et mortuo corpori derelicto communicantes: et corp⁹ mortuum cōuiciari multo deterius fuit q̄ crucifigi. Dan autē eius lanceauit cum fere caligassent oculi eius pre senectute/et casu vel potius nutu diuino (sicut et lanceauit Iz nescientes) sanguine xp̄i per lanceam defluente oculos rangere: continuo clare vidit: et preterinus illuminatus in xp̄m credidit. Unde et militie cedēs instruct⁹ ab apostolis in cesarea cappadocie. xxviij. annis monasticam vitam duxit: et in omni sanctitate permanens verbo q̄ et exemplo multos ad xp̄i conuertit. De eo q̄ dicit Isido.

R Illuminatio lōginī.

Isido.

Lancea longinus latus saluatoris aperuit: et non tantū venā inuenit: sed q̄ episcopat⁹ honorem et martyrū coronam promeruit. Non sufficit iudeis et aliis q̄ xp̄m occiderunt: sed etiam post mortem diuersimode deriserunt. Istud olim fuit l abslon pre. 8. Reg. ostensum: quem leguntur in arbore fuit. suspensum: et venerūt ioab tres lanceas in corde eius ꝓpit: et armigeri ioab gladios ipm crudeliter transfoderunt. Sic et xp̄s in cruce lancea militaris et insuper tribus lanceis q̄. tribus dolorib⁹ est confixus: quorū primus habuit ex proprietatum penarum magnitudine/scz et dilecte martis fuerotes quibus istam passionē prefecimir non prodesse. et insuper super hoc iudei transfixerunt eū gladio linguarum suarum acutissimo. Hoc modo omnes volūtarij peccatores christū iugulant: qui spontē peccando iterū xp̄m crucifigunt. Plus peccant q̄ offendunt xp̄m regnantem in diuinitate/ꝙ qui crucifixerunt eū cōtemptum in humanitate. Sed cōmemlia a iudeis illata in signū prodierūt de corpore extincto sanguis verus et aqua pura miraculose manauit. vnde sequitur [Et continuo exiuit sanguis et aqua] ex quibus habent effi caciam ecclesie sacramenta. Hoc autem factum est ad ostendendū q̄ per passionem xp̄i plenam cōsequimur ablutionem scz a peccatis et macule. Q̄ peccatis quidem per sanguinē qui est pretium nostre redēptionis. sm illud Petri. Non corruptibilib⁹ auro et argento redempti estis: sed pretioso sanguine. Q̄ maculis vero per aquam que lauacrū est nostre regenerationis. Ez illud Ezech. Effundam super vos aquam mūdā: et mūdabimini ab omnibus inquinamentis vr̄is. Uel potest referri sanguis ad pretium et nostram redemptionē: aqua ad lauacrum et peccatorum ablutionem vt purgemur a peccatis. Sanguine enim agni domus seruantur a percussione angeli: ex aqua maris rubri extinguunt inimici. Effusus est (in ꝙ) ille ad redemptionem: ista ad redēpti ablutionem. Ille vt redimeret captiuum: ista vt ablueret immundū. Sed hic secundus sensus satis intelligitur in primo: quia vbi est plena a peccatis ablutio/ibi sequitur et a penis redemptio. et vbi est a maculis ablutio/ibi precedit et a peccatis purgatio. Hoc etiam facunū competit ꝑ gurę: quia sicut de latere p̄mi ade formata est ecclesia/ita de latere secundi ade formata est ecclesia. vnde s̄m Augu. dicit⁹ conficerentur ecclesia: ita de latere ade dormiēto in paradiso mulier que ipsam ecclesiā figurabat est formata. Et facunū est hoc miraculose: quia de corpore mortui (in quo sturi per mortis frigiditatem sanguis coagulantur et in eadem conuertitur) non solet sanguis exire: nec de aliquo nā pura manare. Ille autem sanguis erat verus et purus/et aqua vera et puranet non vt quidam dicerunt humor aqueticus seu flegma. Considera nunc quanta fuit malicia iudeoꝝ: qui adhuc non fuerunt saturati pēnis et opprobriis christo in vita eius illatis/quin etiaz cum persequerentur mortuum. Et ꝙd etiam istud vulnus lateris non senserit cum corpus mortuum fuerit: ramen per hoc cōtumelie et conuicia sibi inferebāntur: qz omnes communelie et crudelitates illate mortuorum corporib⁹ reputantur acsi viuis inferrentur. Ex hoc articulo lanceationis lateris habentur tria documenta. Primū est q̄ nos cum mortui fuerimus cum xp̄o scz mundo et peccatis: tunc debem⁹ et lanceari cum christo cuspide vidilicet charitatis. sicut anima illa se lā ceatam gloriabatur que dicebat/ vulnerata charitate ego sum. Hac etiā amoris lancea cor suū perforari Augustī. petiit dicens. Rogo te domine per illa salutifera vulnera tua q̄ passus es pro salute nostra in cruce et q̄ bus emanauit ille preciosus sanguis quo sumus redempti: vulnera hanc animam meam peccatricē/pro qua etiam mori dignatus es: vulnera eā igneo et potentissimo telo tue feruentissime charitatis. Confige cor meum iaculo tui amoris vt dicat tibi anima mea/charitate tua vulnerata sum: vt ex ipso vulnere amoris tui vberrime suauie lachryme die ac nocte. Pereute (obsecro) domine hanc durissimam mentem meam valida cuspide pie dilectionis: vt altius ad intima penetret virtute precū. hec Augusti. Secundum documentum est s̄m Chrysosto. q̄ nos percipere debemus sacramenta ecclesie ea intentione ac deuotione acsi nobis de latere xp̄i perfluerent. Ultimo enim latere christi fuit ostium sacramentorū: quia sicut de latere primi ade formata est eua/ita de latere secundi ade formata est ecclesia. vnde s̄m Augu. Vigilanti verbo euāgelista vsus est: vt non diceret latꝰ eius percussit aut vulnerauit aut quid aliud: q̄ aperuit. vt innuat q̄ ibi quodāmodo ostium vite apertum est: quia inde sacramenta ecclesie manauerunt/sine quibus ad veram vitā non intratur. ¶ Et nota q̄ hoc quod dr: sacramenta manasse de latere xp̄i specialiter intelligēdum est de duobus preciuis sacramentis sine quibus non intratur ad vitam: videlicet de sacramento redēptionis et sacramento ablutionis. Quorū primū pertinet ad sacramentum eucharistie: et significatur p sanguinem: immo est ipse idem sanguis quem quotidie sumimus/et qui fluxit de latere xp̄i. Secundum vero pertinet ad sacramentū baptismatis: qđ significatur per aquā. vnde Augustī.

Aperuit] signanter dictum.

Sacramēta sancti luti necessaria.

Augustī.

Ille (inquit) sanguis in remissionem fusus est peccatorū: aqua illa salutare temperat poculuz: hec lauacrum pstat et potum. Hoc p̄nunciabat q̄ noe in latere arce ostium facere iussus est quo intrarent animalia q̄ nō erant diluuio pritura: quibus prefigurabatur ecclesia. De istis erit sanguine et aqua dicit idem Augusti. q̄ credibile est q̄ latro ille cui promisit dñs paradisum/aspersus fuit aqua et sanguine de cor suū latere exiturib⁹: et tali sanctissimo baptismate salutua sit cū fine baptismate nemo saluetur vel marty.io. Tertiū documentum est q̄ nos omne volūtatem nostram conformare debemus voluntati diuine: et q̄ volūtas dei in omnib⁹ et super omnia sit nobis accepta: eo q̄ cor christi vulnerarium est amoris vulnere propter nos: quatinus nos per amorem reciprocum intrare possimus per ostiuz lateris ad cor eius/ et ibi omnem amorem nostrū ad suū diuinum amore coniungere: vt sicut ferrum candens cum igne in vnū redigat amorem. Nō enim oia desideria sua debet fundere et ordinare in deū amore xp̄i: qz pedib⁹ (q̄ quos affectꝰ accipitur) est crucifixus. Et in oibus bonis operibus se exercere: ac cūctra mala opa detestare amore xp̄i: qz manibus (per quas opera accipimur) crucifixus est. oēm vero voluntatē suā conformare voluntati diuine pro illo amoris vulnere quod in cruce p̄ homine accepit cū inuincibilis amoris sagitta cor suū mellifluum pforauit.

Ysidorus. Augustī. Chrysost. Augustī.

Bene. vi.

Augustī. Latronis baptisma

Universidad de Deusto
Biblioteca

Augusti.

Per istud vulnꝰ quasi per ostiū amoris Augusti. intraverat cui dicebat. Longino (inquit) aperuit michi latus xpi ut lancea: et ego intrauj: ibi requiesco securus. Clam et lancea clamant mihi q̄ vere recōciliatus sum xpo si eam amauero. Id conformandū se huic articulo rememoretur homo q̄ supererecellentissimum amorē xpus in aperuione lateris sui nobis ostendens: vt in quo nobis aditū paruluz ad cor ei⁹ dedit. Festiner ergo hō intrare ad cor xpi: ac recolligat omnē amorem suum et coniuat amori diuino/ renouando in mente sua documenta premissa. Recogitet etiā homo quāta charitate xpꝰ ex latere suo nobis profuderit sacramenta quibus intre ad vitam eternā. vel aliās sicut dño meditanti vel oranti deuotionē ministrabit. Jesu qui latus corporis tui mitis lancea aperiri / et exinde sanguinē et aquā exire voluisti: vulnera (queso) cor meum lancea charitatis: vt rubo dignus efficiar sacramentis que de eodem sacratissimo latere profluxerunt. In aperturā lateris tui dñe aperuisti electis tuis ianuam vite. Hec porta tua dñe: iusti intrabunt in eam. Roti dñe (queso) vniquitatum mearum recordari: vt p̄ter eas mihi claudas aditum istius quem peccatoribus et penitentibus promisisti. Et licet istud vulnus lateris non senserit xpꝰ qui mortuus: beata tamen virgo bene sensit: cuius felicissimam animā crudelis ilia lancea tunc transfixit. Tunc ipsa deficiens et quasi mortua cecidit inter brachia magdalene in terrā. Undeo quotiens hodie mortua est. Totiens certe quotiens videbat contra filium fieri nouitatem. Unde nunc perfecte verificata est in ea simeonis prophetia qua sibi dixerat. Tuaz ipsius animam gladius pertransibit. Ex hac cordis xpi fossione (a cuius arcano tanq̄ a fonte p̄cium nostre salutis copiose est effusum) merito etiam ad cōpatiendum et amandum vulnerat cor nostrū: quia hic marime apparuit q̄ copiosa apud eū redemptio fuerit. vnde Bernard. Id cumulum postremo pietatis tradidit in morte animā fudit: et de proprio latere p̄cium fidei p̄cium satisfactionis quo placaret patrem: per quod illum plane ad se verificatum traxit. Zipud dominū misericordia et copiosa apud eū redēptio. Prolixus copiosa: quia nō gutta sed vnda sanguinis largiter p quāq̄ parte corporis emanauit. vñ Anselꝰ. Id huc autem accedens eundē intuere q̄ grandi et tenerrima compassione dignus appareat. Unde nudum et verberibus laceratum: in medio latronū cruci ignominiose ferrecis clauis affirmi uacero et felle potatum: et post mortem lancea in latere vulnerari: et copiosos sanguinis riuos ex quinq̄ vulneribus manuum pedūq̄ et lateris effundētem. Fietum deducite oculi mei et liquefce anima mea igne compassionis super contritione amabilis viri huius: quem in tanta mansuetudine tantis videsaffectuz doloribus. hec Anselꝰ. Quinq̄ autem vulnera sibi infligi pmisit: vt humani generis quinq̄ sensus a diabolo captos redimeret. Christus quippe hodie p nobis sanguinem suum fudit pissime/plenissime / et acerbissime. Pissime fudit si cōsideretur causa: nam causa effusionis sui pretiosi sanguinis fuit pissima: quia ipsius fudit ex charitate feruentissima et qua vo lumtarie pro nobis pati voluit. quod pulchre ostendit Aug. in ploratu christi ita dicens. O homo recognita quantia et quanta pro te passus sum: cum esses inimicus patri meo reconciliauj te: cum tamq̄ cuis perdita oberrares quesiui te et in humeris meis posui te: patri meo reddidi te. Capud meum spinis opposui: manus meas clauis obiect: sanguinem meum pro te fudi: animam meam pro te posui vt iungerem te mihi: et tu diuidebas a me: conuertere ad me et ego suscipiam te. Plenissime fudit si consideretur mensura: quia totum sanguinē effudit: ita vt vnica gutta in eo nō remaneret. Nam sanguinem intercus taneū fudit in flagellatione: et quicquid sanguis habuit in vertice et capite effusum fuit in spinarum confossione: sanguinem vero venarū et nervorum fudit in manuum et pedū cauatione: sed sanguinem qui remāsit in corde vel in membris interioribus effudit in lateris aptione. Et ideo quia nihil in eo sanguinis remansit non erat ei species nec decor. Acerbissime fudit si consideretur natura. quanto natura et complexio est nobilior et delicatior: tanto est sue lesionis

Anselꝰ.

Quinq̄ vulnera.

Fudit pissime.

Augustꝰ. in ploratu christi.

Plenissime.

Acerbissime.

Per cepti bilior/et per cōsequens penalificia et eius sensibilitas est acerbior. sed constat q̄ complexio corporis christi fuit delicatissima: quia spiritus sancti artificio de virginis sanguine formata: et ergo sui sanguinis effusio et penarum illatio fuit acerbissima. et ideo dicit [attendite] .f. mentaliter [et videte] sensibiliter [si est dolor similis sicut dolor meus] .q.d. non. Surge ergo amica christi: esto sicut columba nidificans in summo ore foraminis. ibi vt passer inuenias domum vigilare non cesses: ibi renouatur casti amoris pullos abscōde: ibi os appone vt haurias aquas de fontibus saluatoris. Hic est fons egrediens de medio paradisi: qui in corda deuota diffusꝰ fecundat et irrigat vniuersam terram. Ecce ostium in latere arce quo intrant animalia non pertura diluuio. Ad huuo ergo petre foramina et meserie cauernam fiude nunc et in die exitus tui recurrere et in eis latitare: vt tibi valeas pascua inuenire et ora leonum euadere. vnde Anselꝰ. Festina ne tarda uerio: comede favum mel cum melle tuo: bibe vinum tuum cum lacte tuo. Sanguis tibi in vinū couertitur vt inebrieris: et lac aqua muratur vt nutriaris. Facta sunt tibi in petra foramina/in membris eius vulnera/et in corpore eius macerie tua cauerna: in quibus instar columbe latitans et deosculans singula/ ex sanguine eius fiant tibi vitra coccineo labia tua et eloquium tuum dulce. vnde Grego. Per foramina petre vulnera manuū et pedum christi in cruce pendentis libenter intelleximus: cauernam vero macerie vulnus lateris quod lancea factum est eodem sensu diximus. Et bene in foraminib⁹ petre et in cauerna macerie esse dr: quia dñs in cruce recreatione patientiam christi imitatur/dum ipsa vulnera propter exemplum ad memoriā reducit: quasi columba in foraminib⁹ sic simplex anima in vulneribus nutrimentum quo coalescat inuenit. hec Grego. In his etiam vulneribus saluatoris securitatem protectionem ac consolationem non modicā reperies. vñ Bernardus de verbis Augu. assumens sic ait. Et reuera vbi tuus firmacius infirmis requies nisi in vulneribus saluatoris? Tanto illic securior habito quanto ille potētior est ad saluandū. Fremit mundus: premit corpus: cogitatio insidiatur. non cado: fundatꝰ enim supra firmā petram. Peccauj peccauj grande. turbabitur cōscientia: sed non perturbabitur: qui vulnerat⁹ est propter iniquitates nras. Quid tā ad mortem q̄ non xpi mortē saluarunt? Si ergo in mētē venerit tam potens tāq̄ efficax medicamen tum multa tā possum mortis magnitudine terreri. Ego vero fidenter quod ex me deest vsurpo mihi ex visceribꝰ dñi/que mihi affluunt: nec defunt foramina per que effluat. Foderūt manus et pedes/lancisq̄ lancea perforauerunt: et per hos rimas licet mihi sugere mel de petra/oleumq̄ de saxo durissimo. i. gustare et videre q̄m suauis est dñs. Patet arcanum cordis p foramina corporis: pretiosum illud pietatis sacramentum: patet viscera mie dei nostri in quib⁹ visitauit nos oriens ex alto. Quid ni viscera p vulnera pateant? In quo enī clarius q̄ in vulneribus tuis clucet q̄ tu dominē suauis et mitis es et multe misericordie? Maiorem enī miserationē nemo habet q̄ vt animā suam ponat ds p amicis suis. Tu dñe maiorē habuisti q̄ animā tuā posuisti etiā p abditis et diuinis. Mesi ,pide meritū miserationis dñi. Nō plane sum meriti inops. Fidu ille miserationū nō fuerit: q̄ si mle dñi multe/multus mysericordie ego in meritis sum. Quid enī si multor⁹ sum mihi conscius delictor? Nepe vbi abūdauerūt delicta superabūdauit? gra. Et si mle dñi aberemo et vsq; i eternū: ego dm̄ meus dñs in eternū cūrabo. Quāta in foraminibus petre multitudo dulcedinis: plenitudo gre: perfectionis veritatis. hec Ber. O dñe sicut ex vit sanguis tuus copiosa redēptio: ita amen pmittas me libera mortis vel in die iudicii petre cū timpthoi: sed me tuis pio cruore redemptum aggrega cū electis tuis absolue. Dedo me interim in foraminib⁹ petre et in cauerna macerie: et vulnerando me charitate tua vt amore languescā. Qui enī vere te diligit ,p te vulneratur et tāquies: et donec te videat a mādi actionib⁹ est velut mortuꝰ alien⁹. Fortis est enī vt mors dilectio tua: et dura velut infernꝰ emulatio tua. Considera nūc bene corporis xpi in cruce

Cāt. viij.

Berti.

positi depositionem: qz ex hoc i spem
er fiducia rapieris maiore/attrahe
Berti. qui air. Quis non rapiatur ad
spem z ad imperrādi cōfidētiam qui
eis antēderit corporis dispositionem?
Vide caput inclinasti ad obscuri: z bra
chia extēsa ad ampiexūmanus pfo
raras ad largiēdū: latus aperti ad
diligēdūpiedū affrictionem ad nobi
cum manendum: corporis extensio
nem ad se totum nobis impēdendum.
hec Bernardus. ¶ Oratio.

Omne tesu xpe q hora diei no
na pēdes in patibulo clamās
voce magna in manus patris
spiritū cōmēdasti/et inclinato capi
te eūdem spiritū emisisti/et tam mor
tuus vulnus lateris de lācea militis
suscepisti: dignare (queso) nūc z sem
per spiritū meū tibi cōmēdatum hre
et gladio charitatis cor meū transfi
gere: eiq vulnera tui corporis imprī
mere: et per hec cogitatiōes illicitas
ab ipso expellere: ac tādē in fine vite
mee spīm meū i manus tuas cōmēdatū
eū beatis spiritib⁹ colocare. Amen.

¶ De secundis vesperis in passione dñi. Cap. lxv.

Arimathia.

TOta vespertina medita
beris mēte lugubri z la
chrymabili quo mater
dñi et alii quatuor po
nūt se iter z ad sepēdum
ppe crucē ne scīētes qd
facere debeant. Corpus essi dñi depo
nere z sepelire non possunt: qz nec vi
res sufficientes habēt nec instrume
ta quibus deponāt. Recedere aūt eo
sic manēte non audēt/et dñi manere
nocte appropinquāte nō valēt. Vide
in quāta sunt perplexitate: et eis cor
de cōpatere. Interim aūt [ioseph ab
arimathia Jenitare tadee decem leu
cis ab hierusalem dist ante/antiquit⁹
dicta r ramatha/vnde fuerūt helcana
et anna parētes samuelis [duos et
nobilis genere et decurio].i. de ordi
ne curie z officia curie imperii roma
norum administrans [vir bonus]
in se et quoad deum [et iustus] quo
ad. primum [ac discipulus tesu] non
de duodecim vel septuaginta discipu
de multis aliis credentib⁹ qz eos cre
dentes a principio discipuli vocaban
tur [sed occultus propter metum iu
deor⁹] ne de synagoga expellerentur
[qui non consenserat] nec dñi et [ac
cubitu z consilius alior⁹] xpi pfec
sequēdum [qui z ipse] sicut z alii de
scipuli [expectabat] sez certitudine
spei [regnum dei] non tēporale z ter
renum/sz celeste z eternum. i. regnū
celor⁹ a xpo discipulus. ymitatum [ve
nit] ad sepeliendum christum un
decz intraret sabbatum in quo talia
facere non erat licitum. quia essi erat
discipulus dñi ideo curam de corpo
re eius habere voluit: vt cum honore
sepelirentur z non sicut dānati corpus
pticeretur. [Hic] virtute sanguinis
xpi tam fuit roborat⁹ [audaciter] om
ni timore deposito z consideranter [in
troiuit ad pilatū] nec iudeor⁹ timēs
inimicitias nec pilati potestatem [et
perit] a magno mūere [vt] de cruce
tollēret corpus tesu. de cruce
et sepeliret illud honorifice: hoc pre
cioso. Pertē aūt hoc sibi concedi: qz
sm legeo humanas corpora dānatoz
rum non debēt sine licētia deponi vel
sepeliri. [Erpmisit pilatus] imm pro
pter petītio reuerētiam: tum ppter
xpi innocētiam sibi notam: et qz phi
ra in morte ei⁹ viderat mirscula. In
quadam hystoria dicitur q ioseph fer
uier at quīq annis pilato: et a ferui
tio penis et obtinuit corp⁹ tesu ab eo.
Fit autē hic secularis dignitatis io
seph mentio: non q euangelista hāc
commendet/sed quia ad presidē nisi
talis accedere non poterat. Qz ergo
diues erat valde insignis ac pilato
notus z familiaris/potuit de facili
ad pilatū intrare z ab eo impetrare:
quia vir bonus z iustus/dignus fuit
hoc ministerio z meruit corpus tesu
sepelire. vnde Beda. Magne quidē
ioseph iste dignitatis apud seculum:
sed maioris apud deum meriti fuit
se laudatur: vt et per iustitiā meritō
rum sepelīdo corpore dñico dignus
foret/et per nobilitatem potēte secu
laris idē corpus accipere posset. non
est ītbet ignotus aut mediocris ad
presidem accedere z crucifixi corpus
poterat sperare. vñ et Dius. Joseph
fiducia dignitatis qua pcedētibus erat:
familiariter intrauit ad pilatū/iam
minuo curans de iudeis quos antea
in audiēdo dño vehementer inimicitias
eor. vnde etiā Greg. Fuerat quīq io
seph occultus xpi discipulus: demū

Ioseph quo pacto ad pilatū intrauit.

Beda.

Ioseph fiducia.

Greg.

Thryso.

Theoph.

Thryso.

Ioseph ad pilatū intrauit.

Vindic.

Vindicte mee.

Beda.

Ioseph fiducia.

Greg.

Angust.

Ioseph fiducia.

vincula timoris rūpens feruētior fa
ctus discum corpus nr̄m̄ per penitēs
a ligno deposuit/cōparās preciosam
margaritam vbo⁹ modestia. Cōside
ra nūc fortitudinem ioseph: qz non so
lum audet corpus xpi petere sed etiā
sepelire: sicut homo potestatē habēs
pilati ex virtute z ex adiutoribus. vñ
Chryso. Inspice alt huj⁹ viri fortitu
dinem: in mortis enim periculum se
tradidit inimicitiam ad omnes assu
mens/ppter benuolentiam xpi. vnde
Theoph. Audet autem laudabilem:
non ei⁹ excogitauit. a diuitio decidā
et expellar a iudeis si corpus petam
eius q est blasphemus condēnatus.
hec Theoph. Qui ergo prius ex im
perfectione meticulosus et occultus
discipulus dñi fuerat ppter meū ti
deor⁹ vitās rūc inimicitias eor⁹: nūc
exēplo mortis xpi animatus acyrtu
te et vigore auctus manifestat se/ac
palam ex facto fatetur et ostendit se
xpi discipulum petendo eius sepultu
ram z exequēdo/minus curāns de il
lis in hoc extremo officio. Cōcesso au
tem sibi corpore/vocauit ad se quen
dam virum sapientem z legisperitum
dñi discipulum xpi similiter occultum ni
codemum nōle. [Ioseph igitur mer
catus sindonem].i. pannum lineum
cādētem z mūdum [venit ad crucifi
xionis locum] portās secū instrumē
ta quib⁹ clauis confixo corpus de cru
ce deponat/et ipsam sindonē qua in
uoluat. Ite pānus mūdus z cādid⁹
innocentiam dñi z illibatam significa
bat castitatem: vt qui rubicundus fue
rat sanguine passionis/cādidaretur
sindone innocētissime castitatis. In
canticis. Dilectus meus candidus
et rubicundus. [Venit z cum eo nicode
mus] se illi associās/in quo dolus
non erat. qui [prius timidus] nocte
ad iesum venerat primum] sez ante
passionem [ferēs secū mirrā et myr
rhe z aloes libras .c. circiter] ad ipm
condiēdum: qz sic sua amaritudine
arcet vermes a corporibus mortuor
et ꝑplurimum ea conservāt/nec cito
corruptioni subiici ymittūr. Iste au
te passionē xpi sicut z ioseph et ali
discipuli: ex post passionē
manifestat aut se sicut z ille/et factus
est publicus. sed nōdū habēs verā fi
dem de resurrectione: ut credit myr
rham z aloen/quasi corp⁹ ei⁹ muniri
indigeret a putredie. Et ideo licet ex
deuotiōe ista vnctionē faceret/videt
tū qz plena notitia de resurrectiōe xpi
nō haberet: qz de eo scriptū erat. Nō
dabis sanctū tuū videre corruptionē.
propter qd nō indigebat vnctiōe cōser
uandi eū a putrefactione. vñ Chry.
Adhuc essi vt de nudo hoc dispone
bant: sz rō mutua dilectionē demōstra
bat. De isto nicodemo legit in reuela
tione corpis beati Stephani, q tomar
tyrio. Per ioseph (q interpretat ac
crescēs) significat plena crescēs ynr
tutibus q corp⁹ dñi postulat qui .p dī
gna receptiōe eucharistie deū suppli
citer orat. Per nicodemū vo peritū
sīē doctor bon⁹ ferēs murrā. i. do
ctrinā ex auctoritatib⁹ sacre scripture
cōfectā ad vngēdū corp⁹ xpi mysticū
ad ei⁹ salutē. In sindone etiā munda
pauperas z castitas notāt: et in aro
matib⁹ virtutū varietas designatur.
Felix talis cōfessionis: cui nō defuit de
functio pauperat. ꝑra mūdū/mūdi a
stia castitatis ꝑra carnem/fragrātia
virtutū cōtra diabolū. Cū aūt ioseph
et nicodem⁹ fuerūt ꝑpe crucifixionis
locū genua flectētes adorauerūt dñm.
Quos dñs vidit mīt polētes deponere
corp⁹/ipse de monte cōsurgēs paululū
remisit ipsis eius. Et applicātes rece
pisse fuerūt per eā reuerēter/et paratā
rūt se ad deponēdū eūdēm⁹ ipsa qs po
terat ministrabat adiutorium. Unus
clauos de manib⁹ trahebat: alt⁹ corp⁹
ex anime ne caderet sustinebat. Sta
bat maria leuās brachia i altū: et dū
tāgere eū valuit/caput z manus ei⁹
depēdētia trahebat supra triste pec
tus: et rubēs i ampler⁹ et osculabat de
lic eo suo sciari nō potat: nec ꝙs ipam
de sup corp⁹ retrahere valebat. Corpe
igit dñi in terrā depōsito/sibi susceptū
corp⁹ cū scapulis suis i gremio: ma
gdalena vo pedes apud qs olim tāta
gram meruerat. Alij aūt circūstātes
oēs placēti magnā sup eū fecerūt: oēs
eis amarissime plāgūt essi ysrgenti
um. vñ Aug. Adhuc ec pecta do
nec nobilis ille decurio veniēs extra
ctis clauis manus pedesq dissoluat.
Vide qso felicissimis brachiis cor
pus amplectatur/ac suo astringit pe
ctori. Tunc pomit vir ille sanctissim⁹
dicere. Fasciculus myrrhe dilectus
meus mihi inter vbera mea commo
rabitur. Cerne ꝑtereā qm̄ dulcuer qm̄
diligēter beatissim⁹ nicodem⁹ sacra
tissima membra eius tractat digitis/

Depositio xpi de cruce.

Psal. xv.

Chryso.

Ioseph qui dictus.

Nicodemus qui dictus.

Murra.

Aloes.

Angel.

Cant. i.

fouet vnguentis. hec Unsel. Veni so et tu charissime deuotꝰ, gressibꝰ et spiritualibꝰ accessibꝰ ad deponendū dñm deū tuū de cruce/et ad plāgendum eū cū tua dilectera matre et alijs que tibi aderāt/et ad sepeliendū et alia facien-
Ambro. dum que tibi faciebāt. vñ Ambr. Veni et tu vel sero vel nocte vel gallicis horis: quacūqꝫ ista hora veneris/iesum inuenies ad suscipiendū paratū/nec minorē seruis tarde venientibꝰ mercedem pia largitate soluēte. hec Ambr. Deꝰ meꝰ bone iesu cōcede mihi (quāuis per oēm modū immerito t indigno) vt si cum matre tua et alijs qui tunc aderant corpore interesse t ea facere non merui: fideli tñ hec eadem mēte practeasse. ultū ad te deū meū pro me crucifixum t mortuū cōpassibilis affectum experiar/quem innocēs mater tua t pientes magdalena in ipa passione me horis senserūt. Et sciēdum
Depositio ad misteriam referat. q dñus ista depositio dñi de cruce nō fuerit sibi in penā/q; corpus erat exanimemue fieret ei in cōmunitā sed potius in honorē et reuerētiam (preseruatum cū non fieret a iudeis seniorib⁹ sed a deuotis fidelibꝰ eum multū diligentibus: immo etiā fideles t hoc dolentibus q eū tāta solēnitate deponiebatur/condiebat/et sepeliebat) illud tñ facti depositionis in se valde miserabile fuit t lamentabile: q; vez corpus tāte nobilitatis tractabat tanqꝫ cadauer vtpote licet in veritate cadauer non fuerit, propter diuinū suppositū in quo corpus illud imputribiliter subsistebat. etsi corpus illud non sensit penā: beata tñ virgo que tibi aderat penam in hoc facto sensit maximā. C Ex hoc
Documēta duo. Communicātes. articulo depositionis dñi de cruce habētur duo documēta. Primum est q fideles communicātes corpus dñi de altari/equiparātur illis q ipm deposuerūt de cruce. Perinde esi est imo plus vbi corpus sumere de ara altaris q̄ de ara crucis. Illi enim acceperūt eum in brachijs t manib⁹/sed ibi sumūt eum in ore t cordibus. Secūm documētum est q; et nos libenter debemus xpm cum ioseph de cruce deponere. Quādiu est peccator in peccatis est/christum in cruce distentum (quātum in se est) vexat t crucifigit: peccata enim nostra sunt causa q; xps crucifixus est. Sed mox cum per penitētiam ad deum conuertitur: xpm de cruce soluit deponit t inter brachia sua recipit. Sicut fecit ioseph̄ in deponendo xpm de cruce inter brachia sua cum complectebatur. Unde sicut quis cōplectens aliquē inter brachia potens est de eo facere quicqd vult/ maxime si ille non repugnet: sic peccator cōuersus per penitētiam cōtrit̄ est de eo obtia que voluerit obtinere. Nequaqꝫ enī xps repugnat penitēti: sꝫ paratꝰ est ad dandū gram q̄ ille ad recipiēdum. Ad conformādum se huic articulo recogitet homo q̄ lamentabile factum fuit q; tale corpus qd erat deus sic tractabatur ad mortuū cadauerio: et q; corona glorie tacuit sic supina et pstrata in terrā quātum etiā planctum fuit beata virgo fecerit super corpus dilectū t dulcis filij sui. vel alꝰ sicut deus dederit meditanti. Jesu q̄ de cruce non viuus descēdere sed mortuꝰ deponi voluisti vt de mortuis resurgeres ad electoꝝ infōmationem: da mihi de sacro altari tuo tuq̄ de ara crucis corpus tuū verū dignē suscipere: et vt de hac cruce quā suscepi in tui pfessione seruitij quousq; vixero non desecēdam: sed cum tibi placuerit ab hoc corpusculo repetere animam quā dedisti/tūc tu vocāre de cruce deponarier te tuū tāte ad requiem paradisi pducar. C Post aliquā vero
E Ihesu Christi dilecte. mortē matrē rogat ioseph dīam vt permittat corpus dñi perungi ac linteaminibus inuolui t sepeliri. Ipse vo cōcedebat dicēs. Nolite amici mei tā cito mihi filium meū auferre/vel me secū sepelire. Jnū adhuc paululū requiescat mihi: vt facie ipsius valeam contemplari/et videndo aliquātulum inde consolari. Illi volebāt eum trahere sepulture/et ipse volebat eū retinere: t sic erat hec pia lis⁹ miserāda contentio inter eos. Flebat illa lachrymis irremediabilib⁹. Ipsius lachrymar rāta vbertas fluebat: vt caro eius spiritu in lachrymas resolui putaretur. Rigabat lachrymis faciem t extinctum filij sui corpus: et p̄fundebat vndiq; plagas eiꝰ. Lapis ḡ in quo corpus eiꝰ positum t locatum fuerat lachrymis madebat: t quo et lachrymē adhuc apparere dicūt: qui usq; in ingressu ecclesie seri sepulchri esse memorat. Tanta t tetra vulnera eiꝰ cruentarat osculabatur ea t foetem eius sacratissimum. Aspiciebat vulnera corporis t vultum eius t capitis
Lachrymē vera. videbat spinarum punctura⁹/depilationem barbe/faciem ex sputis t sanguine deturpatam: et de aspiciendo et flendo non poterat satiari. Turgis dolores narrari non possunt: q; male illi erat sicut esse poterat. Et ideo gratas lamentationes/vlulatus/planctus/et fletus sup eodem corpus vincti filij sui nunc fecerit: verbis explicari non potest. Credendum tamen est q; nullos planctus irrationabiles fecerit: q; dolor eiꝰ ad rationem superiorem non pungebat. Magdalena vo pedes dñi quos alia vice lachrymis cōpunctionis rigauit/tūc multo magis vndis lachrymaꝝ compassionis lagit lauit. Aspiciebat pedes sic vulneratos et pforatos/deficcatos t sanguinolentos: et flebat amarissime/et pie dolore videbatur deficere. Similiter flebant vehementer t alij/ac etiā
Angeli. angeli presentes ibi. vñ Augu. O q̄s angelos vel archāgelos illic non fleuisse? Ibi cōtra naturam nature immortalis deꝰ mortuus homo iacebat. Videbāt xpi corpus sic male tractatum ab impijs/sic laceratum tacere: mariam toram cruciatam sic amarissime flere: et nullo modo suas lachrymas ponere vel refrenare. Sicut enī possibile fuit deū per assumptum hoiem mortific possibile fuit angelos bonos i morte dñi sua dolere. hec Augu. Plāge ergo t tu charissime amare/et clama cū Bernardo. O bone iesu q̄ dulciter cum holib⁹ conuersatus es: q̄ magna t abūdātissima eis largitus es: q̄ dura t aspera pro eis passus es. dura vba/duriora vbera/durissima crucis tormēta. hec Bernar. Cōpleris enī dū dñm t saluatorem tuū: gyra t regyra: volue t reuolue: a tatere in latus: a plantā pedis vsq; ad verticem/ non inuenies in eo sanitatem/q; vndiq; dolore/vbiq; cruorem. Non est ergo in eo membrum vel sensus corporis q̄ suam afflictionem et infirmitatē vel passionem non sentiat. Unde quid in quolibet sensu/q̄d in qualibet parte sustinuit. In capite spinae/in auribus opprobria/in oculis fletus/in ore fel t acetum/in facie alapae/spura/in collo colaphos/in naribus fetorem q; in loco ex cadaueribus corrupto fuit crucifixus/clauos in manibus et pedibus/flagella in dorso/lanceam in pectore. O q̄ est
Esaie. i. Infirmitas hūane nature p xpm sanata. D gerius humanum vulnerib⁹ peccatorum fuit plenius: sm illud Esaie. Usq; caput languidum: et omne cor merens: a planta pedis vsq; ad verticem non est in eo sanitas. Ideo iesus in omni parte corporis sui plagas suscepit: vt per eius liuores in toto sanaremur. Homo est erat infirmus in capite. i. in intentione que est caput alie: q; a his que faciebat non sanam intentionem habebat. Erat infirmus in manib⁹: q; faciebat opera mala vel remissa. Erat infirmus in pedib⁹ q; habebat affectionem immundam aut terrenā. pes em aie est affectus t amor eius: q; sicut corpus vadit pedibus/sic alia vadit affectib⁹. Erat infirmus in corde: q; habebat cogitationes noxias et vanas. Erat infirmus in toto corpore: q; habebat toram vitam mundanam t conuersationem vanā. Ut igit xps suis inuoꝝ⁹ et vulneriboꝝ nos sanare/voluit vulnerari i capite vt sanaret nostras obliquas intentiones: voluit vulnerari i manib⁹ vt sanaret nostras malas t remissas operationes: voluit vulnerari in pedib⁹ vt sanaret nostras immūdas t terrenas affectiones: voluit vulnerari in corde vt sanaret nostras t vanas cogitationes: voluit vulnerari t flagellari i toto corpore vt sanaret totam vitā nostram t cōuersationem. vnde Berti. Berti. Dia mēdita xpi q̄ nob⁹ orāt. Meditare positionem corporis crucifixi vide si aliquid est in eo qd non oret pro te ad patrem. Diuinum illū caput multiplici spinarum densitate depictissatum vsq; ad cerebri tenerimi dinem confixū est. Ad quid hoc? Ne doleret caput tuum: ne tua vulnerarentur intentio. Caligauerūt in morte oculi eius: et illa luminaria magna que illumināt orbem ad horam extincta sunt. Nonne illis obtenebrantib⁹ tenebre facte sunt super vniuersam terram: sic illa duo luminaria magna cū illius luminarib⁹ semota sunt? Hoc autem totum factum est vt auerterē rur oculi tui ne viderent vanitatem: et viuificarent non adhererent. Aures ille que in celis audiunt sācta sanctorū dñi de sabaoth. audierunt in terra demoniacoꝝ voces Crucifige crucifige. Ut ad illud: Ne aures tue obdurescerent ad clamorem pauperis: nec reciperēt auditū vanū: ne detractionis virus apertis potius vsq; hoc susciperent. Speciosa illa facies speciosi forma pre filijs hoi spu

rus illita est/afflicta colaphis/addicta detuſionib⁹. Quare hoc? Ut facies tua illuminaretur/illuminata confirmaretur ⁊ diceret de te: Unimus eius tion ſunt amplius in diuersa mutati. Do illud qđ angelos docet/boies instruit/qđ dicit ⁊ facit? est ille portatum est ⁊ aceto. Sed hoc factū est vt veritatē et iudiciū loqueret⁹ de tumm: et cōteret dñm deū ſuū. Manus ille q̄ fundauerūt celos extēse sunt i cruce/clauisq; trāſuerberate duriſſimis: vt man⁹ nue extēderētur ad inopem. ℣ Petrus illud in quo ſunt oēs thesauri ſapiēte ⁊ ſcientie dei abſcōditi/lancea militari pfossum est: vt pect⁹ tuū a prauis cogitationib⁹ mundaretur/mūdatū ſanctificaretur/et ſanctificatum cōſeruaret. ℣ Pedes illi quos lecta beſtiū adorare debem⁹ qm̄ ſanctū est/dura tranſfixione trāſuri ſunt: ne pedes tui feſtinaret⁹ ad malū: ſed curreret viam mādator⁹ dñi. Quid plura? ℣ Io te carnē et aiam poſuit: vt corpus ⁊ ſpiritū ſibi vēdicaret. Totū te toto ſe cōparauit. Nunc igit oēm vitā tuā o homo debes/qz vita ſua p̄ tua poſuit: ⁊ cruciatus amaros ſuſtinuit ne tu pretuos ſuſtineres. Cui vo iuſti⁹ viuam q̄ nō q̄ ſi non moreretur ego non viuerē: hec Berñ. Ad hoc etiam faciendū ⁊ debitū dño rependēdum ide Berñ. quaſi monedo ſe ꝺr. O hō reſpice oculo mentali ꝺño remunerationis debito uſtrigaris dño patiēti. Recole tuoꝝ ſanguineū / trigintā argenteos/ſictionis oſculū/aſperū cōtumeliam/flagellorū inſtantiam / ict⁹ arūdinis/coronā ſpinea/ſputi in dubita/crucis angariā/patibuli ſuſpendiū/oculos languentes/ora pallentes/fellita cibaria/amara pocula / ſpongie obſequiū/caput inclinatuz/latus perforatum/vinas extenſas / manus tranſfixas / pedes cōfoſſos/ vocem lamentabilē/latrones atrin ſecos /garrulationes irriſoriaz/ſitibundum/famoſum/veſtimenti ſorte/germinatum crucifige. Quid plura? Ultiſſimum mortis ſupplicū ⁊ probra nephandiſſima. Et ite v. Vide homo quo amore te dilexit dñs deus tu⁹: vt veſtigia eius ſequaris. ℣ Io te ligat⁹ est: vt te a vinculis peccatoꝝ ſolueret. ℣ Io te flagellat⁹ est: vt te a flagellis eternie ire eruueret. ℣ Io te iudicatus est: vt te a iudicio eterne dānationis liberaret. ℣ Io te coronat⁹ est ſpinis: vt te coronaret in celis. ℣ Io te vulneratus est medic⁹: vt tu ſanareris egroꝝ. ℣ Io te crucifix⁹ est: ne tuus cōcupiſcētias crucifigeret. ℣ Io te mortuus est: vt te a morte ſuſcitaret. ℣ Io te ſepult⁹ est: vt in te viria ſepeliret. hec Berñ. Vltra igitur ꝑ nobis ſuſtinuit dñs iel⁹: ſed nos mulieri ad confuſionē noſtrā vno ſermone fatiganur/vno vbo deficimur. Ola ergo que dño iel⁹ paſſus est q̄ circa ipſum geſta ſunt mēte reuolue ⁊ diligenter pertracta: ⁊ ex his te ad patiēciam in oībus aduerſis que pateris accinge viriliter ⁊ arma. vñ Chryſo. Arme⁊ mus nosmetipſos aduerſus oēm furorem/aduerſus oēm tra. ⁊ ſi inflam matū videris eos: tuū: ſigna pect⁹: im pone cruce. Conuiciat⁹ est tibi aliqs: recordare oiz que in ꝓpa geſta ſunt/ et oia extinguētur. Non ſolū legam⁹ hec ola: ſed ⁊ mente feram⁹ ea. Sunt cleuſia eſt ſunt hec cōtinue reuoluta vniuerſam trā deſtruere. Et ſi communeliam ⁊ ſi iniuſticiā patiamur: dicamus cōtinuo. nō est ſeruus maior⁹ domino ſuo. Propterea eſt hec oia ſuſtinuit: vt ꝑm ei⁹ ſemitā gradiamur et cōtumelias ferant⁹ qz marime cōuicia a mente abiciēt. Sed ih ſpe nō ſolum iuſtis hec/ſed oia egit: vt ſaluſtet eos q̄ hec faciebāt. Hec ⁊ nos ꝛelemur. vñ Grego. Nihil eſt deum ita propitiū facit: vt inimicos amare et his qui officiūt benefacere. Cū quis officit/non ad ipm reſpicias: ſed ad eum qui mouet. i. demone: ⁊ iram mouentem aduerſus illū eiuſcatis: ipſum aūt ⁊ miſerere q̄ ab illo mouetur. Cū iniuriante videris: ex cogita qm̄ diabolus eſt qui mouet cū. non eīm xp̄ianoꝝ ſunt iniurie. Cū igitur qmo tibi iniuria⁹ fuerit: memēto tui dñatoris qm̄ ⁊ per vbā ⁊ p reos ei detrahebant et ironiā multā oſtendebāt. Ipe vero non ſolū nō vlciſcebatur: ſed ⁊ cōtra ris remunerabat in hūilitate ⁊ māſuetudine. Pſe itaq; ⁊ nos ꝛelemur: ſta eſt poterim⁹ ⁊ a cōuicio eripi oi. Di eſt nō doluerio nō cōuiciū patie⁊ rio: quid eſt dolere? Siquidē iniuſte conuiciū pateriō: de hoc maxime triſtari nō oportet/ſed illū miſereri. Si vero iuſte: multo magis fliere oportet/ neq; doleas inverbis ſed corrigas in rebus. Quare ſi vigilanteris ſupbia in craberis: ⁊ propitiū facere deū ſtudeas/⁊ actionem accipere ex his q̄ dicta ſunt: corrigere ea que acta ſunt/⁊ iſtam hāc humanā deſpicere. Et enim hinc dolor: nobis fit⁹ q̄m multi ad inſenſatoꝝ ſuſpicionem inuitant. Nec igitur vnuerſa mediteminr in operibus. ſi eīm non hec direxerim⁹/inaniter et vane in mundū venimus: magis aūt ⁊ in malo. Non eīm ſuſtinet iudex in regnū intrare: ſed hec martyrem condēnare habet eos q̄ virā martyrem demonſtrant. Qui eīm ſciunt voluntatē dñi ſui et non facit: vberabitur in multis. Preperem⁹ igitur nos ad exitū: exeūt multis nobis op⁹ est viaticūs vt ſufficienter eterne vite accipiētes viaticula / videam⁹ dñm tuum ieſum xp̄m. hec Chryſo. Oratio.

Christus. Cōtra ad paſſionē memoria.

DOmine Ieſu xp̄e q̄ hora diei vel pertina a ioſeph de cruce deponi ⁊ inter brachia ei⁹ recipi voluiſti/a me quoq; tua meſtiſſima ⁊ altio amicto tuus planct⁹ fuiſti: ac me (queſo) ioſeph creſcentem in virtutibus queridie: ⁊ da vt peccēs ta propter que crucifixus es ⁊ uerū quaſi in cruce ligaris plāgendo ⁊ deponendo merear te de cruce deponere: teq; quaſi aſſeiculum myrrhe inter brachia amoris recipere vbi dulceris delecte mi ſemp commorari: et me a laqueis diaboli cuſtodire ne vnq̄ vel hic vel in futuro valeam a te ſeparari. Amen.

¶ De ſecundo completorio. Cap.lxvj.

Hora completorii cū gratibus doloroſ⁹ et triſtis qualiter tardāte beata rogat ioānes domiā vt permittat aperi ⁊ ſepeliri corp⁹ dñi noſtri anteq̄ iret ſabbatū in quo nō ſr talia operari: ⁊ eo q̄ propter nimiā metā poſſent a iudeis pati calūniam. Tandē domina ēq; grata ⁊ diſcreta a ⁊ cogitatio q̄ ipſi ioāni eſſet per filium commiſſa/ amplius cōtendere noluit: ac ſignāo et benedicēs corp⁹ vt volebant aperiri permiſit. Tunc venerunt corp⁹ ⁊ et inuoluerunt in ſindone munda] quam ioſeph emerat [et ligauerunt illud linteis]etiam alio ſcz ſudario qđ capiti adhibebatur: ⁊ inſtitio ſcz faſciis: quibus totum corpus alligabatur: que omnia etiam de lino erāt: et vt creditur nicodemus attulerat. ac etiam [cum aromatib⁹ ſicut mos iudeis eſt ſepelire] .i. perſonas venerabiles: hoc enim acceperūt a patribus ſuis ⁊ ſeniorib⁹. Domina tamen ſemper tenebat caput ipſius in gremio ſuo/quod ſibi reſeruauit aptandum: et magdalena pedes ap⁹ quos miſeri cordiam eſt cōſecura. Tādem vero magdalena pedes lachrymis rigatos denore abſtergit/ampiera tur/oſculatur/et inuoluit/ ⁊ aptat fideliter q̄ melius nouit. Dic ergo aptato reliquo corpore reſpiciunt ad domiā vt ipſa compleat; ⁊ omnes plāctum reincipiūt. Omneo eſt ſic alma riſſime flebāt vt vix quiſq; eorum loqui poſſet. Iudebant matrem omni ſolatio deſtituta: et ſuper illam dabant ponus planctuum q̄ ſuper extinctum dominū ſuum. Reincipe etiaz et tu planctum ſi forte dimiſeris eſt. Tunc domina viāēs q̄ amplius differre non poſſit/ponit vultum ſuper faciem illius: et ex imundantia lachrymarū (multo magis q̄ magdalena pedes) abſtergit: et oſculāo eo⁹ in quodam ſudario ipſum inuoluit ⁊ diligenter aptat: et ſicut benedicit eum ⁊ ſignat. Et tunc omnes adorātes ſteris genibus ⁊ pedes eius oſculantes accipiunt ⁊ portant eū ad monumentum / quod a monte caluarie diſtat paſſibus quinquaginta. domina tenebat caput ⁊ magdalena pedes; reliqui vero erant in medio. vñ Anſel. Sequere ⁊ tu preciosiſſimum celi terreq; theſaurum ⁊ porta: vt pedes vel manꝰ brachiaq; ſuſtēta. terre defluentes minutatim preciosiſſimi ſanguinis guttas curioſius colligetet pulueren pedum eius tunge. Dolorem quem matia in ea equilo ſi in ſui tolerauit: olim dauid in ero quiuabuerꝑfiguraut. Abner a ioab fraudulenter interfectus erat: cuius interfectionem rex dauid ferebrum ſequens deflebat. Dauid non ſolum ipſe ſuper exequias eius plorabat; ſed etiam alios ad plorandum inci tabat. Ita beata virgo et alii deuoti exequias chriſti deplangerunt: et corda ſua intima compaſſione ſcidērunt. [Erat autem prope locum cruciſixionis hort⁹ ⁊ in horto monumē ⁊ tum dñi.

Anſel. Dolor matrie in ere quitus xpi. Re.iii. Mommē

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum nouum] ipsius ioseph sumptuo se factum [t in petra excisum].i. in uno lapide fm ueritatē hominis con ciuatarum [in quo nondū quisq; positus fuerat. in quo(qz intra erat) pro pter parasceuen iudeorum sepelie runt eū] reuerenter t deuote / ficto genibus / et magnis singultibus t su spiriis validis: t sic dominū vite de derunt sepulture mortis. Sepelierūt eum in loco propinquo: quia non po terant longe portare propter solēni tatem sabbati imminentē. vñ Chrys. Chrysost. Quia vero breuitate temporis urge bātur et vespera imminebat: idcirco po suerunt eum in proximum monumētū, Augusti. et Augu. Acceleraram vult intelligi sepulturam ne aduesperascereticquā do tā propter parasceuen facere aliquid tale non licebat. Tunc (vt ait Exequie domini. Augustī.) ultimi exequias angelorū milia multum decantabant: qui om nes conuenerant ad sepulchrum do mini sui. Illi cantabāt laudes: t ma ria dabat gemitus et suspira cordis. Dispensatiue autem inuentus ponitur Mores mentum cur nouū. monumēto vbi nullus positus erat, vt fm Ambro. et Chrysō. non aliter ꝙ Ambro. cum eo iaceret surrexisse a perfidis Chrysost. dicerentur, vel fm Aug. Sicut in ma Augusti. rie virginis vtero nemo ante illū ne Cur solus mo post illū conceptus extitit in hoc sepulcro. monumento nemo ante illum nemo Hieron. post illum sepultus est. t fm Hiero. In monumento excisō in petra con dimus est: ne si ex multis lapidibus fuisset edificatū, suffossis tumulis fm damentis ablatus furto diceretur. t Augusti. fm Augu. Si etiam sepulchrum fuis Cur alie set in terra, dicere poterant: suffode rum. runt terrā t furati sunt eum. Q.d autem in alieno sepulchro ponitur/pau Cheoph. pertatē et testatur. vnde Theophi. Intende etiam abundantiam pro nobis suscepte paupertatis. Nunq; do mum in vita non habuit: post mortē quoq; in alieno sepulchro recōditur: et nudus existens a ioseph operitur. vnde et Anselm. Anselm. Pauper ita fuit christus vt nō in sua sed in aliena domo Pauper nasceretur: et viuens in hoc mundo tas dñi. non haberet vbi caput suum reclina ret: nec mortuo vnde nuditatē suam tegeret: nec mortuus vnde inuolucre tur nec sepulchrum aut locū vbi cor pus suum poneretur. Ideo etiam fm Ambro. Ambro et Augu. Saluator in aliena Augusti. sepultura ponitur: quia pro aliena

morietur salute. Ut quid illi pro pria sepultura: qui in se mortem pro priam non habebat? Item fm Am Ambro. bro. ad ostendēdum q̄ non debuit de tineri a morte. Non enim ille sepul chrū mortis desiderabat: qui de mor Pieron. te triumphum querebat. fm Pieron. Beda. autem et Bedam ex simplici sepultu ra domini/ambitio diuitum condem natur: q̄ nec mortui t in tumulis pos Augusti. sunt carere diuitiis. Sed vt ait Au Pompa gusti. "Pompa funerto/agmina ex funeratoria. quiarum / sumptuosa diligentia se pulture/monumentoū opulentia cō structio: vinolum sunt qualiacūq; io latia: non adiutoria mortuorum. hec Augu. Non fuit in sepultura domini Sindon. aurum/non gemme/nō sericum: sed lineamē purum t nudum. Sindon enim pannus seu tela de ligno est: de quo etiam erant instrue quibus corp⁹ est alligatum: et similiter capitis sue darium. vnde fm Piero. "Possumus intelligere q̄ corpus domini non au Sudarium ro/non gemmis/non serico sed linte non in amine puro obuoluendum sit. Unde pano serico etiam quia in simplici sindone inuo lutum est corpus ihesu: ideo silvester papa instituit vt sacrificium altaris non in panno serico vel nucto vel au ro texto: sz puro linteo cerreno t sin done munda consecretur t celebre tur. fm "Petrum cantorem et eo q̄ di "Petrus citur [in sindone munda et in mun cantor. mento nouo] colligi potest pallas al taris/dalmaticas/casulas/albas/ si Dalmatice et alterius sint sacra

ri/ne aliquis veniens posset rapere christi corpus: quia q illud ostiū erat ad sepulchrum ingressus. In quo pa tet virtus resurgentis: quam non po tuit retinere magn⁹ lapis. t tollitur omnis in resurrectōe eius suspitio: quia nec ab aliquo fieri potuit violē tia/aut furtum/aut fictio. vñ Augu. Augusti. Si fuisset lapis paruulus suppositꝰ: dicere poterant. dormientibus nobis Hieron. tulerunt eum. t Piero. Sarum enim magnum appositū ostendit nō absq; aut illo plurimorum sepulchrum po tuisse reseruari. Mystice in actibus io seph t nicodemi signantur plura re quisita in nobis si christus in corde nostro debeat sepeliri. Nā debet cō Mystica municans esse innocuus lineami lectura nibus per mundam affectionem t cō de sepul scientie puritatem. In sindone enim chro. munda ihesum inuoluit: qui eum pu ra mente t puro corpore suscipit. de cet nāq; non solum pura anima sed et corpore puro corp⁹ christi suscipe re. Inuoluere autē oportet: quia my sterium eius clausum t occultū est. Debet etiam unctus esse aromatib⁹ per feruentem deuotionem. Cū myr rha enim t aloe ihesum inuoluit: qui crucifixum in corde cum amaritudi ne penitentie t cōpassione recondit. In nouitate vero monumēti designa tur q̄ cor debet esse per gratiam t pu ritatem innouatum/t ab omni vetu state peccati purgatū priusq; ad cor pus christi accedat. in quo corde etiā ponit eum quādo de ipso cogitat: co gitat: quia monumentū sit quasi mo nens mentem. Sumpturus igitur eu charistiam videat vt cor suū sit qua si monumentum nouum in quo lecta tur/et quasi hortꝰ in quo delectetur: ne in monumento suo alius ponatur sit/vel circa hoc quicq̄ immūde exer cuerit. qđ erit si bene per penitentiam mundatum fuerit t innouatū: alio quin non poterit in eo digne, sepelire christū. Per monumentū autem la pidem in petra excisum designatur cordis stabilitas/quia debet in bono propositō esse firmus: fidei solidit⁹ in qua apd ecclesiā sepultus est christus: hoc est fides christi supra quā petram edificata est ecclesia. Sed p custodia olim predictorū debet adhi beri longanimitas perseuerantie vt mens corpus christi recipiēs in præ dictis cōditionibus quē dat finaliter perseuerare. t hoc designatur per sa crum ostio monumēti aduolutū. Ille etiam sepulto christo in corde suo ad uolui pro clausura lapidem magnū ad ostium: qui se claudat ne posset in gredi peccatū/t ponit diligēs obsta culum cōtra peccata recidiuū ne christus eum deserat et relinquat donec ipsum a mortuis resurgere faciat. vñ Ambro. Cum pleberrime lapis adimo tus est ne pateret: quicunq; esh in se humauerit christum diligenter custo diat nec ei perdat/ne perfidie sit in gressus. Unde t Hilari⁹. Et quia nil Hilarius preter cum opotteat in pectora nra penetrare: lapis ostio a duoliuatur ve nihil absq; eo inferatur. Uoluit aute Cur i mo christus in monumēto quiescere. s. ioseph numento sepelire: ad ostendēdū q̄ non reges quiescit se sent nisi in corde iusti: t q̄ nō amplꝰ pulturus. peccatorum consortia voluerat/qz am plius pro ipsius non mansurus erat. vnde Ambrosi. Mystice autem iust⁹ Ambro. christi corpus sepelit. talis est ei christi sepultura: qui iniquitatē nō habe bat. Justus autem corp⁹ christi oper it sindone: vestit t in dominī corpus gloria sua vt t ipse sic iustus. Bene aute in monumēto condit⁹ iusti: vt iustitie habitatione requiescat. hec Ambro. De monumento dñi ferturq; D domus seu spelūca fuerit rotūda de Sepulchri subitacēte rupe excisa. Erat ergo lapis forma. seu rupes grandis in horizontem cuius latere erat monumentū ex eisum seu spelūca habens octo pedes longitu dinis/et totidem latitudinis/t tan te altitudinis vt homo intus consi stens t in eius pauimento rectꝰ stās posset manu extensa culmen at tingere: introitū paruum habēs ad ostiene: cui lapis magnus aduolut⁹ atq; appositus erat pro ostio. In cuⁿ monumenti parte aquilonari sepul chrum domini hoc est locus dominici corporis de eadē petra est excisus/ seprem pedes et medium habens lō gitudinis: et a cetero pauimento al tius eminens/tres palmos t mediū habens altitudinis: cuius quidē et existēs latitudinis eius est altitudo. Huic vero locus non desup sed a latere me ridiano per totū est paruulus vnde in ferebatur corpus: vt esset quasi sarco phagus superpositus fundamento t inclinatus super latus/aperturā ha bens a latere t nō superi⁹. Color aūt Sepul eiusdem monumenti sic locuti rubeū chri colo

Lapidis super se pulchri positio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

do ⁊ aldo di esse pmittus. Monumẽ tum ergo erat ad modum domuncule facmi intra quod erat sepulchrum christi positum. Sic enim sepulchra iudeoꝝ antiquorum (et maxime magnarum personarum) solebant fieri: vt eorum illic possent etiam ibi sepeliri. Propter hoc dicit frequẽter de regibus iuda. Sepultꝰ est in sepulchro

Ecclesia sepulchri

dauid ⁊c. Est autem ibi in eodem loco ob reuerentiã dominici sepulchri/ artificiosa opere/forma rotunda/vnoꝝ totũ fornicem superius aperto/dominice resurrectionis ecclesia maxima constructa continens mõtem caluarie ac locum sepulchri et multa loca sacra. In qua sepulchrum domini est infra quandam cellam rotundã pulchro lapidibus construcrum. Hec si quidẽ ecclesia dominici sepulchri est patriarchalis: ⁊ habebat canonicos regulares ⁊ priorem ꝑm habitum et regulam sancti Augu. viuentes: quibus loco abbatis patriarcha preerat cui soli obedientiam promittebant. Hec ecclesia inter sancta ⁊ venerabilia loca non immerito obtinet primatum: in cuius loco tam magna et mira per dominũ sunt facta ⁊ ostensa. [Et die eiꝰ erat parasceues.] i. preparationis. f. sexta feria in qua preparabantur illis que in sabbato comedi debebãt [⁊ sabbatũ illucescebat] quia vespera ad sabbatum pertinẽs instituebatur qua solẽnitas sabbati incipiebat. Ubi sciẽdum ꝙ sicut homo

Bertie ferie mysterium.

sexta feria creatus est ⁊ peccauit: sic christus sexta feria pro homine mortuus est ⁊ satisfecit. Unde ⁊ dicit cõsummatum est. opus. f. recreationis: sicut eadem die consummatum fuit opus creationis. et sicut sabbato requieuit ab omni opere suo: sic sabbato quiescit in sepulchro, in signũ ꝙ in hac sexta etate pro eo operari ⁊ pati debemus: vt in septima cum ipso hereamus/donec in octaua veniãt gloria resurrectionis cũ ipso simul gaudio perfruamur. vnde Beda. Parasceue

Beda. Parasceue.

grece latine preparatio interpretatur. quo nomine tales qui iter grecos conuersabantur sextam sabbati (ꝙ nunc a nobis sexta feria vocatur) appellabãt: eo ꝙ in ista ab opere suo requieuit deus. Unde et hanc sabbatum. i. requiem vocari precepit. Recte dominus eadem die sexta crucifixus humane reparationis impleuit arcanum: sabbato aũt in sepulchro requiescens resurrectionis que octaua die ventura erat expectabat exitum. Unde nostre simul deuotionis ac beate retributionis premium erit plumquos in hac quidem sexta mũdi etate pro domino pati ⁊ velint. mũdo crucifigi necesse est: in septima vero etate (.i. cum ieri quis debeat) corpora quidem in tumulis/animas aũt secretas in pace cum domino manere ⁊ post bona opera oportet quiescere: donec octaua tandem veniente etate: eam corpora ipsa resurrectione glorificata/cum animabꝰ sanctis mul tiocunq; ꝓpositionem eterne hereditatis accipiant. Unde pulchre septima dies in genesi vel ꝑ abbatie

E. Utrum sabbatum nõ iacuit.

nõ legitur: quia requies animarum que in illo seculo nunc est/non continuenda merote sed plenioꝝ gaudio future est resurrectionis adaugẽda. hec Beda. Ubi etiam nota ꝙ inter cetera mysteria que hodie ecclesia facit/hoc vnum est: quia hodie ꝑ omnibus orat. Cuius ratio est: quia christus fuit hodie valde pius in patre/dando quãdo dixit. Pater dimitte illis: quia nescierunt quid faciunt. fuit valde liberalis in largiẽdo: quia ad modicam petitionẽ dedit latroni regnũ celorum. fuit valde largꝰ in redimendo: quia non guttam sed totum sanguinem pro nostra redemptione dedit. vnde in ꝑsil. Quia apud dominũ misericordia ⁊ copiosa apud eum redemptio. Ideo ecclesia ad similitudinem christi est hodie multum liberalis in orando/et multum pia in parcendo. Hodie etiã fideles ecclesias oratoria visitare consueuerunt: cuius triplex ratio est. Prima est. ꝙ illa visitatio representat visitationem apostolorum et sanctarum mulierũ que crebro visitabant sepulchrum. Secunda est. ꝙ christus hodie omnes sanctos qui fuerunt a principio mundi vsq; nunc/presentialiter visitauit: ad limbum descẽdit. Tertia ratio est quia sancti hodie debent valde liberare esse fuerint: et hodie de carcere liberati ⁊ in celeste regnum subleuati. Si quis enim de carcere liberatur et in imperium sublimaretur: illam diem vsq; multum diligeret/ et in illa die multum liberalis esset. Merito igitur hodie fideles sanctos visitant: vt ab ipsis de carcere liberati et ad imperium sublimaris beneficiis valeãt obtinere. [Mulieres autem] que erãt christo deuote/sumus [subsecute] quomodo et [in quo loco corpus domini ponereꝰ] diligenter [curauerunt respicere] et nota-

Mulieres sunt sequaces.

runt postea et tempore congruo minus sue deuotionis possent offerre/⁊ officium funeri impendere/ac corpus eius iungere. Per hoc significatur quia anime deuote debent mysterium passionis christi solicite cõsiderare: et eam ꝓ posse imitari. vñ de Beda. Sed et hactenꝰ sancte mulieres die parasceues. i. preparationis idem faciunt: cum anime humiles et quo maioris sibi conscie fragilitatis/eo maiori saluatoris amore feruentes/passionis eius vestigio in hoc seculo (quo reges est preparãda futura) diligenter obsequuntur: et si forte valeant imitari pia curiositate quo ordine sit eadem passio cõpleta perpendunt. Qua lecta/audita/recordata: mox ad parandum odopera virtutum quibus christus deleretur se conuertunt: vt finita presentis vite parasceue in regno beata expectent tempore resurrectionis occurrere christo cum aromatibus spiritualium actionum. hec Beda. Joseph autem et nicodemus inclinantes domino et adorãtes sepulchrum

Joseph et nicodemus adorant christum.

recesserunt: maria vero et alie que ar ctius amabant remanserunt [sedentes contra sepulchrum] et lamentantes dominum et expectantes eiꝰ ꝓmissum. In quo ostenditur earũ constantia et fervor dilectionis et ga dominum: quia recedentibus discipulis non recedebant. vnde Hieron. Ceteris reliquentibus dominũ mulieres in officio perseuerant expectãtes quod ꝓmiserat ieshu: et ideo meruerunt primo videre resurgentem quia perseuerauerunt vsq; in finem. vnde et Raba. Alius notat ieshu ad sua redeuntibus: sole mulieres que ardentius amabant obsequium fuerãt inspiciebant: expectãtes quod ꝓmiserat. et ideo post resurrectionem primo ihm viderũt. Bre mulieres ꝙ manifestatur ihe viuenti/abstrahitur mortuis/obscure sunt sepulto/et sic conuenisse sunt resurgenti. vnde ⁊ Chry. Audiat mulier fortitudinẽ eyus dilectionẽ: vidisti magnanimitatẽ ꝙ vsq; ad mortẽ fuit. Imitemur has mulieres nos viri: neq; deficiamus in tentationibus ieshu. hec Chrysosto. Per deuotionem quippe harum mulierum ostenditur quia de

Mulieres nos viri imitemur.

more persone mundo mortue debent cum christo per compassionem sepeliri: vt mereantur resurrectionis eius participes fieri. Lauda ergo et tu lachrymis corpus eiꝰ sacratissimo sanguine aspersum: et vnge vnguentis sete orationis: et porta brachio christiane et humilis operationis: et sepeli cum aromatibus bone conuersationis ac bonis doctrinis ⁊ exẽplis/cum multis gemitibus ac planctibus et lamentis: et cooperi sub amoris et deuotionis paumẽto cõscientie mee/in sindone et caritate mentis/assiduario et labore penitentie: et sedebis ibi tuta cum ad monumentum donec videas ipsum a mortuis resurgẽtem. Quesso ne mortuum ꝓ te pilcrum reuelas: sed tecto desiderio in sepulchro cordis recipias. Stringas candidissimis cogitationum et purissimis affectionum linteaminibus roseas/speciosissimas/amorosissimas eius plagas: donec te ducat in resurrectionis sue lectiam mirabilibꝰ doribus decoratam: et ascensionis sue excellentiam super omnes celi ordines elevatam. Et nota ꝙ licet in hac

F Sepultura lamẽtabilis.

sepultura christus nihil passus fuerit quia mortuus: tamen hoc factum in se miserabile fuit et lamentabile: propter rationes et causas supra circa depositionem dñi de cruce tactas. Ex isto articulo sepulture trahuntur plura documenta. Primum est ꝑm Theophilum ꝙ nos simus imitatores ioseph in hoc ꝙ quando corpus christi suscepturi fuerit a nobis et inuoluturi: nunc debemus ipsum ponere in monumento nostro et eiso in petra. i. in mente nostra dei imaginem insigniri renouata et firmata in ipso qui est petra. vt dicat illud cant. Te tua cũ nec dimittã. Secũ est ꝙ sicut dñs passus mortuꝰ et sepultus lamẽtatus fuit: sic et nos lamẽtari cũ debemus ꝙ cõpassione et veram cõpunctionem. Tertium est ꝙ sicut ihs sepulcrus custoditus fuit: sic et nos ea in mente nostra sepulti firmiter custodire debemꝰ: ne latrunculi. i. demones sepulchrum cordis nostri subintrent et furentur nobis ihesum. Quartũ est ꝙ ⁊ nos ꝙ ihesum mortuum sumꝰ

Documẽta. Theoph.

Cant. iii.

Universidad de Deusto
Biblioteca

peccatis / consepeliamur etiã cũ xpo
tra vt abscondamur et quiescamus a
peccatis: sic q̃ vetus homo in nobis
amplius non resurgat. vnde Apostolus. Consepulti (inquit) sumus cum
xpo per baptismũ in morte. vbi glo.
Apostolus in persona veteris hominis hy
bernat membra cõtra in cruce ne ad
priores actus moueremur: a quibus
etiã mortuus et sepultus quiescit humanus subtractus affectibus. ꝙ hoc
exigens a nobis vt membra vitia continenter et iustine clauis cohibeamus ne ad priora mala redeamus: a
quibus etiam ita perfecte quiescamus vt nec eorũ visio nec memoria habeatur. Et sic oportet hominem in nobis crucifixo mortuo et sepulto: ad bona resurgentes in nouitate vite ambulemus. hec glo. Ad conformandum se huic articulo imaginetur homo quasi cor suum sit xpi sepulchrum: et ibi ipsum venerabiliter recondat: recõditã lamentabiliter defleat: et diligẽter custodiat ne ipm amittat. Consepeliat scipm in eodem sepulchro cum
Jesu: et ruminet sensum documentorũ, vel aliter sicut deus ministrabit. Jesu
qui in monumento sepeliri tamen
ri et custodiri voluisti: da mihi te in
corde meo spiraliter sepelire tamen
tari et diligenter custodire: vt et ego
tibi consepultus tecũ merear ad resurrectionis gloriã peruenire. Et qui
positus in sepulchro a visu hominũ
es segregatus in pace dormiens / atq̃
conde interim me seruũ tuũ i absco
dito faciei tue a conturbatione homi
nũ: vt mundo mortuus abiiciens in
te dormiã et suauiter in te requiescã.
℣. Nunc nunc videndũ est qualiter debemus cũ xpo sepeliri. Sepulchrum
autem istud in quo debemus sepeliri est ipsa religionis qua ipse religiosus spualiter debet mundo mori et sepeliri. Similiter autem debet religiosus mortuo et sepulto gruã ad priora. Primo grum ad sensum rei: da
sicut mortuus et sepultus nihil pro
prium habet / sic et religiosus nihil ꝓ
prium habere sed omnia in cõmuni
habere debet. Secundo q̃tũ ad sen
sum carnis et motum: quia sicut mortuo priuatur sensu / nec sensib⁹ gaudet: sic et religiosus debet esse mortuus ad delectationes que ad sensum carnis pertinent. et sicut mortuus nouenti se non contradicit: sic et religiosus prelato se regenti nõ debet cõtradicere sed in omnibus obedire. Tertio grum ad domicilium: quia sicut mortuus claudit̃ur in sepulchro: sic et religiosus debet esse clausus in claustro. et sicut mortuus de monumento non exit nisi ad iussionem dei sic monachi: sic nec religiosus debet exire claustrum sine iussione prelati. et sicut mortuus non murmurat quando transfertur de monumento in monumentum: sic nec religiosus debet murmurare quando transfertur de monasterio ad monasterium. Quarto debet assimilari maxime morti xpi in morte enim xpi anima fuit a carne separata: tamen anima et caro nec fuit diuinitati vnite. sic in vero religioso anima debet esse separata a carne vt sez carni non consentiat in aliquo carnali amore: anima tamen et caro deo debet esse vnite: anima per amorem / caro per incorruptionem. vt possit dicere cum prophera. Cor meum et caro mea exultauerunt in deum viuũ.

Sepulturam xpi olim filii iacob prefiguraverunt: qui fratrem suũ ioseph in cisternã miserunt. Panc etiam ionas prefiguravit; quez proiectum de naui i mare cetus deuorauit. Jonas fuit per tres dies ⁊ noctes in cetosa. xps fuit vsq̃ ad triduum in monumento. Hinc recogita quatuor dispositus sepeche horis predictis ꝙ te pat sus sit: et audcurta eũ quasi te moneret et diceret. Cum primo nocte surreueris / ob reuerentiam illius amoris quo me vinculis tradidi in manus malorum et quo factus sum obediẽs vsq̃ ad mortẽ: dispones in corde tuo obedire velle ad omnia que tibi iniungũtur. Circa primam ob reuerentiã humilitatis qua coram indigno iudice velut agnus mansuetus steti: subdas te omni creature propter me / et ad quecunq̃sta opera filio parato. Ad tertiam ob amorem quo ego contemptus / confusus / et opprobrio saturatus fui: respium cõtemptus et vilipendias et opprobria sustineas. Ad sextã crucifigas tibi mundum tecũ mundo: cogitans qualiter ego omnia creator pro amore tuo crucifixus fuerim: ideo omnia delectabilia mũdi fiant tibi crux amaro. Ad nonã mortificato mũdo et omni creature. ꝙ vt amara motu intentionis cordis tui dulcescat vt omnis creatura desipiat. Circa vesperã quia de cruce deposit̃us sum: recolas in gaudio qualiter post mortez ⁊ omnes labores meos felici requie pausabis in sinu meo. Ad completorium memor sis vnionis illius qua spiritus meus mecum effectus / metipso sum ma lenita perfruetis. quevnis hic in via incipit per voluntatis mee et tue concordiam in omnibus eam adiuuans ꝙ prosperis: et in futuro completur per eternã gloriã in celis. Ap propinquãte autem nocte dicit ioannes dñe q̃ eis expedit recedere: q̃ nõ est conuenies tibi moriari vel de nocte ad cruciatum redire. Tunc dña ꝙ nec poterat surgere et ad monumentum genu flectere ipm amplectitur ac benedicit. Nam cruciata gemitibus / fatigata doloribus / afflicta ploratib⁹: nequibat stare pedibus. Tamẽ sicut poterat mulieribus sanctis adiuta: cunctis ploratibus simul cum ea ce pit recedere. Cũ autem venerunt ad crucem: ibi ipsa genu flexit et crucem adorauit. similiter et oes fecerũt. Cogitare nãq̃ potes q̃ ipsa fuit prima q̃ crucem adorauit: sicut et prima que filium natum adorauit. Nec aute sancta crux post passionẽ et resurrectionem dñi per meritos cum cruciatus latronum sub monte caluarie profunde sub terra abscondita fuit: vbi quingentis annis et amplius vsq̃ ad tempora constantini et helene lamitur: sed helena in lapide plus q̃. xx. passib⁹ fodiens ipsam tres cruces inuenit: q̃ huius sublatis crucem dñi ab aliis signo resurrectionis mortui probauit ⁊ discernit. Ipse autem locus in quo crux inuenta est distat a loco caluarie decem decendendo: vbi in ecclesia que continet montem caluarie est cripta proda / inferior pauimento. xl. gradibus vel circiter sunt ibi quatuor columne q̃ dicuntur mostrem dñi ficuisse. Deinde recedunt versus cimeterium: et per viam sepe domina se vertebat retro aspiciens per compassionem. Intrantibus autem illis cimiterium multi videntes domina mori pietate super illius dolore ad lucrum cõcurrebant amarum: et concurrunt vndiq̃ bone matrone et virgines ambulãtes post ipsam et associantes eam per viam ⁊ consolantes ac ei lamentantes eã.

Sed et boni homines per quos trãsibat: compatiebantur eidem. et monebantur ad flendum. Undiq̃ se ploratus magnus et luctus: nã dolor eius multos faciebat dolere. Vix lachrymas continere poterant quicũq̃ eam ploranteꝫ videbant. Fiebat luctus quocũq̃ transibat maria. Plorabat ipsa: plorabant et oes ambulantes cũ ea: plorabant et multi venientes obuiã ei. Hic vtiq̃ deducitur a plorantibus plorans quousq̃ peruẽtum est ad domũ ioannis. Cum autem venerit ad domũ / tunc ipsa vertens se versus dominas illas inclinauit se agens gratias. Ille vero inclinãtes se eidẽ vale dixerunt: et cum lachrymis recesserunt. Intrauit ergo domina domum: ibi relecturi permãsit et eam ioannes in sua cura et custodia retinuit: ac super propriam matrẽ toto corde amauit. Fiebat et plangebat valde cum ioanne et magdalena et sororibus suis. Soluebat dolori amaras lachrymas / sicut sui mortez nimis amaram in corde suo recolens: ac passionis loca et cimeta que passus fuerat in animo voluens. Tandem ioannes hortando q̃ desisteret et consolatus est eam vt poterat. Tu quoq̃ experiaris vires tuas si scires eam consolari et cõfortare q̃ parũ comederet ⁊ alios comedere faceret / quia adhuc ieiuni sunt et refectione indigent: ac eis parare et ministrare coneris: et postea benedictione ab ea et aliis singulis accepta recedere poteris. Hic nota q̃ hodie. i. die parasceues non conficiũtur hostiarquia vera hostia hodie est oblata. In hac etiã sexta feria in qua passus est xps: multa sunt facta diuersis annis et vicibus de quibus sunt isti versus. Datue festa dies: q̃ vulnera nostra coercet. Angelus est missus / est passus et in cruce xps.

Est adã factum: et eodẽ tempore lapsus. Ob meritũ decime cadit abelffis ab ense. Offert melchisedech: Cui supponitur aris. Est decollatus christi baptista ioannes. Est petrus ereptus: iacob⁹ sub herode peremptus. ℣. Tedet iam audire et recitare iudeorum blasphemias. [Dixera enim die que est post parasceues] iam incepta sez cum iam sexta feria transisset: et sero facto post solis occasum sabbatum iam inchoasset: conuenientes principes sacerdotes et pharisei ad pilatum dicentes. Domine recordari sumꝰ quia seductor ille dixit adhuc

Universidad de Deusto
Biblioteca

huc vinés. Post tres dies resurgã.] Q. dicam [ille] er imitia estiq etiã
Proprii nois exposi. proprium nomen non partitur, et dicẽ
tes [seductor] hoc quod ipsimet erãt
dño imponunt. Vñ sufficit seductori
bus scelus mortis: nisi et post lacerẽt
Seductio famã eius. Est aũt seductio duplex. s.
bona & mala. Prima est seductio sanctitatis. s. a falsitate in veritatem, de
Piere. xx qua dicit Piere. Seduxisti me dñe et
seductus sum. Alia est seductio puer
sitatis. s. a veritate in falsitatẽ et hãc
Pierony. imponũt iudei xpo, vñ Piero. Principes aũt sacerdotum licet immensum facinus in nece dñi perpetrauerint: tñ non sufficit eis nisi etiã post
mortem ei⁹ cõcepte nequitie virus ex
erceant famã eius lacerantes: & quẽ
innocentẽ seichãt seductorẽ vocãt.
Sicut aũt caiphas ignorans ante
prophetauerat dicens / expedit vnus
homĩẽ mori pro populo et non tota
Seductor bon⁹ xp̃s. gẽs pereat. Sic & mõ. seductor est erat xp̃s non a veritate in errorẽ mittẽs: sed a falsitate ad veritatem / a viciis
ad virtutes / a morte ad vitam ducẽs.
hec Piero. [Jube ergo custodiri sepulchrũ: ne discipuli furentur eũ / & dicãt aliis q̃ surrexit a mortuis.] Sunt
ei custodiã petunt: quasi in sepulchro
teneri valeat / qui vbiq; est et ola con
Ambro. tinet. vbi Ambro. Quanta malitia sacerdotum: qui non tñ magistro sed etiam discipulis detrahunt. [et erit nouissimus errot peior priore.] vbi
Raba. Raba. In hoc aũt ignoranter verũ dicunt. Peior enim fuit cõceptus penitentie in iudeis q̃ error ignorãtie.
Peior erat infidelitas resurrectionis q̃ crudelitas passionis. Confitenmur ergo plane q̃ prius fuit error in nece
dñi, vbi et Chrysost. Vide aũt quali
ter etiã nolentes cõcertant ad demõstrandam veritatem. Irrefragabilis
eni demẽstratio resurrectionis facta est per ea que pretenderunt. Q.d
Chrysost. enim custodiri est sepulchrum: nulla
fraus facta est. Si aũt fraus facta
& custodia sepulchri fidei q̃ducit. non est: manifeste et irrefragabiliter dominus surrexit. hec Chrysо. [Pilatus vero iam fatigatus] dixit eis.
Habetis custodiã. i. do vobis licẽtiam ponẽdi custodes: et concedo q̃
accipiatis milites ad custodiendum
eum pro vestra voluntate. [Ite & custodite sicut scitis] quasi dicat. Si debet
resurgere male poteritis custodire.
Quam impius et factus erat pilat⁹ / qui sicut christum permisit occidi ita et custodiri: eum mortis admittens: eis etiam custodes dedit. Audiant ti
li et venientes illue primo corpus ei⁹
inspiciant: et cum qui auctor vite eligerat / in inferni claustris detentus
se deprehendisse letantes [sepulchrũ munitum: militibus armatos custo
des posuit: lapidem] qui erat i ostio monumenti (vnde accessus in sepul
chrum erat) sigillo prefixo ac etiam sigillis suis [signãt] ne aliquis sine
scitu eorum ingredi possit: diligenter omnia faciunt. Et in hoc apparet
malitia eorum: quia etiam in custodiendo non confidunt / sed insuper sigilla apponunt. Hoc aũt totum dominus voluit fieri propter malorem certitudinem resurrectionis fuerẽt & ipsi
quãuis nolentes sibi tamẽ testes sint
dominum resurrexisse / et nullo modo se posituꝝ furari potuisse. Nõ est enim consilium nec sapientia nec fortitudo contra dominum. Et recte i tali loco dominus sepulturam suã elegit vbi nulla possibilitas fodiendi esset: quatenus omnem occasionem eis luminandi iudeis auferret. ne forte si in macheria et cuniculus esset vel
quilibet pariete: dicerent ipsi discipuli illius furatos eum fuisse. vnde &
Pierony. Pieronymus. Non sufficerat principibus sacerdotum et scribis & pharisеis crucifixisse dominum saluatorem nisi sepulchrum custodirent / ne
hortem acciperent / et signarent lapidem / et quammum in illis est mammum apponerent resurgenti: vt diligentia
eorum nostre fidei proficeret. Quanto enim diligentius seruatur / tanto magis resurgentis virtus ostenditur. vnde et Chrysostomus. Et in du
Chrysost. rissimo lapide fuerat ex cisum / & grãdis lapis positus est ad ostium / & ex
quãto fortius seruatur ne furari possent tanto magis virtus dei appareat
cum resurrexerit. Si enim sepulchrũ fuisset in terra / dicere poterant. Surfoderunt terram: et furati sunt eum.
Si fuisset lapis parumper positus: dicere poterant. Parumper lapis fuit:
et dormientibus nobis nullerime eus. Et iterum. Diligentia scribarum & pharisеi fidei nostre. Seruate pharisei seruate: deus includi non potest:
deus in sepulchro teneri non potest:
qui fecit celum et terram / cuius i pu

Sigilles signauit.

Sepulchri solicitus cautus pellis.

Pierony.

Chrysost.

Ambro. Redemptionis dñi ficũ magnus est ẽ creandis

Saluti fice operatio.

Ambro. Redemendo & creando. Creãdo quippe me mihi dedit: redimendo aũt et seipm dedit / et me mihi tradidit. Itaq; ni
me torũ illi debeo pro me facto: quid
tam addam pro me refector? Nõ enim
ram faciet sum refectus & factus. Si quidẽ de oi quod factus est dixit & facta sunt. In me aũt reficiendo et dixit multa / et gessit mira / et pertulit
dura / nec ẽst dura sed etiã indigna.
hec Ambro. Nõ est aũt estimandus q̃ passionis sue pena in ei⁹ solum exceptione & traditione fuerit inchoata: sz
potius ab initio anti sue cõceptionis vsq
ad mortẽ eius durauit. Cũ esset mortem acerbissimã quã pro salute ipsa
pati voluit sr missime preferret: et eã
futuram infallibiliter cognosceret:
oportuit q̃ in qualibet hora & ea naturaliter doleret: psertim cum cognoscat tantam mortis acerbitatẽ et tãs
doloris generalitatẽ qui p totum corpus et omnia membra corporis / et p
omnes vires sẽsitiues anime diffundi debebat. Multa vero de his vomitus passus est pro quibus q̃libet colligi
possunt et verbis Augustini dicẽtis.
Attende et intellige anima mea tem
pus beatissime passionis. Passus est
ihesus me⁹ / amor meus / dulcedo mea /
spes mea / redemptio mea / consolatio
mea in omni temporis toto corpore / et in omni suo opere. In tempore
infantie angustias pueri / pauperta
tẽ & asperitatẽ et humilitatẽ presepii / psecutiones aduersarii / fugã egypti.

Passus a xpo pluri ma. Augusti. Passus ot etate.

Epilogus dñice passionis et de laude crucis. Cap.lxvii.

Considera nunc que pro salute hois omnĩ tẽpore & specialiter hodie passus est
dñs: vt inde aduertas quantum sibi debeat & debet xp̃s⁹.
hec est que p nobis passus est / tãp ei⁹ que passus est valde amabile ei nob⁹ reddit & nos
ad eũ amandũ fortius astringit. vñ Bernar. Valde dino mihi amandus
est p̃p quẽ sum / vino / & sapio. Pro hoc
ergo tota sum amãs quantũ possum.
Sed est q̃ me plus mouet: plus vrget: plus accendit. Sup omnia (in

Bernar. Amandi p̃p̃ones

In tempore adolescentie disputationem et precipitationem. In ipe ume
rtuto amarissimam ⁊ turpissimā pas
'Passi⁹ oi mēbio. sionem. 'Passus est etiam in toto cor
pore. in occulto effusionem lachryma
rum: in auribus auditum contumelia
rum et blasphemiarum: in genis
molestiam alaparum: in naribus fe
torem spinim: ore amaritudinē acceperet felli: in manibus vincula: in pedi
bus afflictionem plagarum/et in to
to corpore flagellationem. Et in ope
re detraxerunt predicationi/conuer
sationi/miraculoꝝ operationi. Tra
hitur et ligatur vultus et innocens/si
cut agnus ad sacrificium: et sicut la
tro ad suspendium. et tamen nō que
rit vindictam: non ostendit impatiē
tiam: immo arguit pertum amputā
tem auriculam cum posset obtinere
a patre legionem angelicam duode
Ligatus. nam. Ligatur ergo sicut latro/accu
satur vt latro/condēnatur vt latro/et
petitur vt latro/piecitur inter latro
nes vt princeps latronum. Ligatio
dic: vt solues vincula peccatoꝝ: ut
dissoluas colligationes impietatis/⁊
'Pūctus fasciculos deprimentes. 'Pungeris
bone iesu spinis clauis et lancea: vt
sit in nobis recta intētio/discreta ope
Flagella tus. ratio/manifesta dilectio. Flagellar⁹:
vt a me flagella tue tracundie ,ppul
Vulnera tus. ses. Vulneratus es domine iesu pro
pter peccata nostra/attritus propter
scelera nostra: vt sint plage tue no
strorum vulnerum efficax medicina.
Tempus etiā dulcis iesu tuaꝫ aggra
'Passi⁹ in toto cpe. uat passionem. 'Passus enim es tem
pore nocturno/diurno/frigido/estiuo. In maturinis castigatus/in ma
ne accusatus/in terria acclamatus/
in sexta condēnatus/in nona cū cla
more et lachrymis expirasti. Plan
ge igitur ⁊ dole ⁊ satage anima mea:
et deducant oculi tui lachrymas: et
non taceat pupilla oculi tui sup fra
trem tuum decetum nimis et amabi
lem super amorem mulierum/qui ve
stimit se coccino et prebuit suo cultui
ornamenta. Dolebis enim si conside
res lachrymas mulieris/lachrymas
piscatoris/lachrymas insensibilium:
si videas obtenebrationes solis vt ce
lavet membra dñi patientis: terre mo
tum/concussionem lapidum/resurre
ctionem corporum/aperrionem mo
numentoꝝ/velum dissolutum/la
chrymas patientis/et lachrymas ge
nitricis. Dolet enim beata virgo ma
ter de proditione et captione: de cēde
natione et crucifixione: ponissime in
cōmendatione et depositione. Locus
eriā nam bone iesu aggravat passio
nem. 'Passus est enim dño iesus i pte gravat.
sepio/in deserto/in templo/in hospi
tio/in mineꝛe/in horto/in atrio/i pre
torio/in loco crucifixionis. In despio
indigenriam: in deserto pugnam: in
templo resistentiam: in hespitio ob
seruationem detentionem: in mineꝛe
fangationem et molestiam. In horto
sudorem sanguinis/verbum et osculum proditoris/veratorem corpo
ris/comprehensionem ⁊ ligationem
cohortis. In atrio interrogationem/
alaparum afflictionem/trinaꝫ nega
tionem/accusationem. in facie cō
spuum: colaphis cedunt: in facie pal
mis percutiunt: insultando et illudē
do ptopheram eum dicunt. In pretorio iniquitatem testium/accusatio
nem infidelium/amaritudinem fla
gellum/iniquum iudicium/illusionē
persequentium. Et vide peruersitatē 'Pertem
nimium: iniquitatem maximam. In ho ro temp.
dicatur iudex: deridetur rex: crucifat
pontifex. Vide iniquum iudicium ex
parte testium: quia non conueniunt.
Ex parte rei: quia accusatur innocēs.
Defecit etiam in isto iudicio rectitu
do animi: sciebat enim pilatus ꝙ per
invidiam tradidissent eum. Defuit
etiam iusta causa: quis non culpa ꝙ
pria sed aliena. iustus ordo: quia cō
mittit er ligatur ante sententiam. Ibi
mittit pilatus accusationem falsam:
condēnat innocentem ad crucē/igno
miniam. Erubescat pilate iudex iniq.
Quomodo vincerris/superaris/iudi
cerris/seducerris: qui primus eū erie
pere conabaris iure cōmuni/confun
dimini loci/flagello corporis? Erubē
scite infideles et pfidi iudei: qui ma
gistrum vestrum/dominū vestrū cru
cifigitis. 'Plectitur in loco crucifixo
rio. patitur nāq; dei filius/amor eter
nus/sincerus/dulcis et suauis: I mg
lieribus plangentibus: in iudeis mit
delibus: in latrone blasphemante: in
populo acclamante: in matre lachry
māte. Intende etiā ⁊ intellige anima
mea gemo mortis hie. Illud enī ge Mortis ge
mus mortis fuit turpissimum/vilissimum/amarissimum/acerbissimum. pessimum.
Spoliatur enim vestibus: ex pellitur
a equibus: crucianur cum latronibus:

illudentur a militibus. Illudit in do
mo herodis in veste candida. in domo
pilati colaphis spuor et alapa. in
pretorio iudicis i veste purpurea/in
corona spinea/in salutatione ⁊ genu
flexione irrisoria. in cathedra cruelis
simi/in consortio/in multiplici
opprobrio. Fuit etiam amarissimum
si consideres calliditatem/generali
tatem/diuturnitatem/et acerbitatē.
Causa enim non est tua sed mea do
mine iesu: tu enim solus fuisti absq
macula. 'Passus est generaliter. Ut
videas igitur anima mea generali
tatem hanc. Vide leonum sponsionem
est florid⁹/non est aureus vel argen
teus/sed durissim⁹. nescit eos stremi
tas: deest cuicetra: desunt linteamia/
cooperrorta/puluinaria. Vide tuum
sanctum triplicitet a pilato conscri
ptum. Cōsidera cibū eius ⁊ potū/co
mitatū eius. f. mulier⁹ ⁊ latronū: ver
ba ⁊ verbera: vincula ⁊ flagella: corō
nam ⁊ lanceā. 'Passus est etiā in ob
bus partibus corporis: vt misericor
dia redēptionis amoueret trāsgressiō
pienaricatoris. Ecerbitatē etiam hꝰ
bone iesu passio tua/⁊ propter innocen
tiā ex parte tui: ⁊ propter execrationē
et ingratitudinem ex parte populi/et
propter cōplicionem ex pte corporis:
et propter cōpassionem ex parte mris
et tui dilecti collegii: et quia pateris
in partib⁹ magis passibilib⁹ et sensi
tiuis. qs accidit propter raritatē et te
nerritudinem carnis/multitudinem
effusum ⁊ collectionem neruoꝝ. Pate
ris igitur dñe de⁹ me⁹ deus mr⁹ et no
stro me⁹: in latere/manib⁹/et pedib⁹:
vt accelerares hominē originalis/a
ctualis/et peccatis criminis medici
nam. Dedisti ergo dñe iesu xpe san
guinem tuū fidelib⁹ in precium redē
ptionis: in potum inebriationis: in la
crimam cōsquinationis: in amicdo
tum curationis: in scutum protectis
impugnationis. Fuit igit bone iesu
tecum tuus durissim⁹ scibus ⁊ potus
amarissim⁹: cruciat⁹ singularis ⁊ a
cerbissim⁹. Nec reuocat te nec retra
hit te rerrim⁹ amor⁹ matris aut timor
turpissime mortis: non pudor spolia
ri corporis: non dolor singularis: aut
fallacia sponsionis. ea indutus es ve
re nostre humanitatis ⁊ lege legali: ar
mis armatura spiritali. Egredere
igitur filia sion et videglorid salomo
nis i equitatura/in ramis/in vestib⁹
et laudib⁹. O dño igitur emarcuit rem
cito flos gr̄ie tue: evanuit honor⁹ tui:
nimis cōcerrit honor⁹ i opprobriū/
dulcedine in absynthiū. 'Portas enī
crucē in humeris spoliatus vestibus
tuis: cruciatus flagellis: satiatus op
probriis: de vie expellens. Vide no
stri sapiēriā salomonis a parte repo
ris. passus est etenī sexta feria hora Virtutes
sexta: vt holem lapsum sexta hora et christi.
die per morte sua repararet. a parte
medii: hoc est opus nre salutis ordo
depposcerat. Vide ⁊ patientiam. ipse
etenī tanq̄ agnus q portatur adviert
mam: et sicut ouis ad occisionem du
cetus est. Vide eo⁹ humilitatem: q dā
natur cū latronib⁹. Vide charitatē:
qi indulget crucifigētib⁹. Vide pau
pertatem: pauper enī fuit in labotib⁹.
'Pauperratem tua ostēdit mihi pau
per iesu mater tua: familia tua: dom⁹
tua. domus (inq̄) presepii/cenaculi/
paribuli ⁊ tumuli. In equitatura ali
ne ⁊ pulli. Vbi sunt insignia tua rer Insignia
regū/princeps pastor? Vbi est equi regalia.
tatura tua/vest⁹ purpuree/palmi⁹/
sceptrum/selium/et diadema regni?
Vbi sunt ornamenta tua sacerdos in
eternum et pontifex futurus? bono?
Vbi sunt preciosa/annulus ⁊ gēma/
baculus et coppa sertea/chirotheche
et sandalia? Vbi sūt arma bellica for
tis armatus? miles nouus? Non desunt
tibi in gloria alapa/vestis alba ⁊ pur
purea. Non desunt pugna: superasti
latronē et morte: spoliasti infernum
ola spoliatem. In fumida vinculo: in
lapidib⁹ asperis vulneratum baculo
crucis. Vbi sūt cochleos tui magister
optime? Liber tuus corpus tuū scri
ptus intus ⁊ foris/scriptus spinis et
clauis/illuminatus vinda ⁊ sanguine/ligatus viculis/signatus clauis. E
Dirrēde? huⁿ motto durissimū Mortis
et prepositiones acerbissimū: et pone diuinis
sup caput tuū sicut signaculum: inter nitas.
vbera tua sicut fasciculum/sicut anti
dotum cōtra oēm morbū. Ascēde sup
palmā crucis per cōpassionem/medi
tationem/imitationem: vt apprehen
das dulcissimos fructꝰ eius. Vade er
go o ala ad mōtē myrrhe ⁊ cōsidera
altitudinem paupertatis/latitudinē
charitatis/longitudinē acerbitatis/
amaritudinē et dolorē mortis: et affer
ramū viridis olive ad arcā nre pcis. Ecclesiam
Accipe etiā colūba mea grauem fru militan
mēn seminatū in incarnatione i ter- ecclesiam.
ra virginee.

ra virginis gloriosi exp̃ecisum in exercitiosione exercitum ⁊ flagellatum in passione: cancellū in meteretricibus cū in corpore demissum in latere emundatum in mettere recōditum in horreo in assēsione. Hoc sit enim edulium/ pulmentum ⁊ vianda. Si aūt satiari appetis/ si laxescat interior gustus: adhibe agnū immaculatum adhuc ⁊ piscem assatū in craticula crucis. Neuera bone iesu agnus es p̃ propter medicinā tuā et patientiam et innocentiam atq; nouitā. Ignoscis q̃ppe matrem tuā in parabulo/virginem virgitu/euāgelistam euāgelistę cōmēdās. Si aūt ampli⁹ desideret quis⁹ tuus/ si non quieſerit appetitus: fac pulmentum de pisce assato vt comedas. Pisces assatus xp̃s passus est: nutritus in aquis tribulationis: apertus in latere: exsiccatus in expolatione: saltatus in spuor⁹ multiplicatione: assatus in cruce. huic⁹ felle pisces tunge oculos tuos: vt videas si est dolor sicut dolor ei⁹. Si cōtingat plerūq; frate in acie: accipe scutū militie/ versilium victorie/ arcū glorie. Scutū hoc q̃s miles cōtra hostes debet accipere ꝓpter figurā/picturā/efficaciā/ꝛ materiam: crux dñi arbor salutifera est. Qui⁹ scuti comua i manib⁹ crucifixi. Tria ei⁹ comua tria cernunt pr̃elia. eorum est paupertatis superat auaritie pr̃elium: eorum humiliatis/ pugnam superbie: eorum aduersitatis luscium voluptatis. Istud scutū fuit rubricatum ⁊ picturatū sanguine veri agni: istud scutum fuit perforatum lancea clauis ⁊ spina. Si aūt nōdū bene vales resistere: vide arcū et benedic qui fecit illū. Iste arcus habet chordā ex corpore: signū ex cruce. Iste arcus gessit latronē mortuos vulnerauit hostem serpētē antiquum. Sed ne inermis ⁊ unparat⁹ apparcas/ precedat versilli regis crux: ostendat sanguis xp̃i militib⁹ vt i pr̃elio acuātur: nō formidabit fortis armatus. Si insurgat tua⁹ elationis/ cēt⁹ tribulatiōis/ naufragiū suggestionis: asc̃nde i naviculā sancte crucis bonis obꝰ refertam: in dextro latere pforatā: ab hostibus violēter detractā: catena vinctor ligatā. In hac inuenies filiū dormientem: vētis imperātē: et olim naufragium ꝓtulantem. Per hāc fuga bis periculum: et apt̃o piquabis ad portum optimum. Ipsa est crux sancta est lignum erigmum per qđ facili est iudicium pertractū. Si sit tibi clausa ianua paradisi: adhibe tibi baculū sancte crucis ⁊ pulsa/ et aperietur tibi. Si aūt ostium clausum est et iam dormiūt pueri in cubili / et nō habes qđ ponas ante amicū cui accedit ad aream sancte crucis verūde tres panes accipias/ quos apponas hospiti recūbēti: panē humilitatis mattine/ panem patiētie/ panē charitatis affluentissime. Si nō potes tibi thesaurum sapiēte aperire: adhibe clauem dauid que aperit ⁊ nemo claudit. Si grauat longitudo itineris ⁊ concidit vultus tuus/ et desperas de virtutes: accipe virgā et baculū sancte crucis quo iordanem transeas hui⁹ mundi et vianicum ligni vite/ ne tyrita deficias aut corpe cas. Si viator: es in solitudine hui⁹ mūdi/ et serpētes ignitas cōtra te morsum ⁊ mortem inrentāt: aspice serpentem eneum positū supra patum/ ne antiqui serpētis virus inficiat aut irrepat. Si spūs malꝰ quē ꝑ arripiat: accipias citharā sancte crucis/ ⁊ refocillabitur leuitas habebit. Si tua luxerit egritudo aut infirmitas spūalis: adhibe tibi hui⁹ pretiosi sanguinis medicinā. Si desperas et meritis ⁊ videas tua opera nequa ꝑ tibi sufficere: de statera crucis accipe decor pretium alar.. Et accipe i ara crucis hostiā immaculatā/ confitētā ab operib⁹ mortuis emundātem. Deniq; crux sancta et bdictera est in xp̃i corpore dedicata: et et membris eius tanq; margaritis ornata: decorata regis pur pura: que meruit xp̃i membra tangere: eaque sola digna fuit regē celorum ⁊ dñm sustinere. hec Zug. Unde beatus andreas dixerus ad crucem/ et vidēs eā/ p̃erupit in laudē crucis et saluator eā pcēs. Salue crux que in corpore xp̃i dedicata es: et et membris eiꝰ tanq; margaritis ornata. Tu tegi in te ascēderet dñs timotem retrenum habuit imodo vo amorem et lestem obtines ⁊ p̃o voto suscipere. Securus ē ⁊ gaudēs venio ad te/ vita ⁊ tu exisēs suscipies me discipulum es⁹ qui pependit in te: tu amator tuus semper fui ⁊ desidera ui amplecti te. O bona crux que decorē et pulchritudinem de membris dñi suscepisti diu desiderata/ sollicite amata/ sine intermissione q̃sita/ et tam cōcupisce ti alo pr̃eparata/ accipe me ab hoīb⁹ et reade me magistro meo: vt per te me recipiat q̃ per te me redemit. De laude eiā crucis sic dicit Chrysō. Si nosse desideras charissime virtutem crucis/ audi. Crux nobis rosꝰ beatus dinis causa est. Dec nos a cecitate liberauit errotis. Dec a tenebris reddidit luci. Dec debellatos dei sociauit. Dec alienatos deo cōiūxit: et longe constitutos primos presentauit. Dec peregrinos ciues ostendit. Dec discordie ꝑpetuo est. Dec pacis firmamētum. Dec olim bonoꝝ opex largitio. Crux est clausio paradisi: crux spes xp̃ianoꝝ: crux resurrectio mortuoꝝ. Crux cecoꝝ duxerux errātium via: crux claudoꝝ baculꝰ. Crux consolatio pauperum: crux refrenatio diuitū. Crux destructio superboꝝ: crux male viuēnū pena: crux aduersus demones victoria: crux occisio diaboli: crux adolescētium pedagogus: crux sustentatio inopum. Crux spes desperatoꝝ: crux naugārū gubernator: crux pelicitātium portus: crux obsessoꝝ murus. Crux pater orphanoꝝ: crux defensor viduaꝝ. Crux iudicoꝝ consiliarius: crux tribulatoꝝ requies. Crux parualoꝝ custos: crux virorꝝ caput: crux senū finis. Crux lumen in tenebris sedentium: crux regū magnificētia: crux seruū ꝓpectum: crux insensatoꝝ sapiētia: crux libertas seruorum: crux imperitoꝝ philosophia: crux imperatoꝝ lex. Crux ꝓphetaꝝ preconizatio: crux annunciatio apl̃oꝝ: crux martyrū gloriatio: crux monachoꝝ abstinentia: crux virginum castitas: crux gaudiū sacerdotū. Crux ecclesie fundamentū: crux orbis terre turela. Crux regnoꝝ destructio: crux idolatrie repulsio. Crux scādalū iudeoꝝ: crux gētiū imp̃oꝝ. Crux imitatoꝝ virtutū: crux egrotantium medicus: crux emūdatio leprosoꝝ: crux paralyticoꝝ requies. Crux esurientium panis: crux sitientium fons: crux mūdoꝝ ꝓpectio, hec Chrysō. vñ et Raba. Quātos et quales fructꝰ lignū sancte crucis germine suo ꝓferat / dignū est cōmemorare. Cuius fructꝰ eternꝰ est/ et radix ꝑpetua. Cuiꝰ odor mūdū repler/ et sapor fidēles satiat. Cuiꝰ spēdor solem superat/ et candor niue offuscat. Cuiꝰ cacumen polū excedit: cuiꝰ infimum inferna penetrat. Cuiꝰ infirmitas humanis exaltat: cuiꝰ potētia exaltas humiliat. Olim erū Ysrūlitas tociēs per ipm ⁊ in ipso mūdo collata est: q̃ in ipo rex ꝓfecto cōpiera est. In cruce insinuatur a morte redēptio: demōstrat sancta mors cōuersatio: immutatur oim virtutū ꝓfectio: ꝓmeritur ad eternā vitā resurrectio: eterne beatitudinis sperat̃ adeptio ⁊ vere felicitatis acquisitio. O vere bona ⁊ vere sancta crux xp̃i: q̃s te rite tota enarrare potest/ aut q̃s cōdigne laudare? Que ecclesiarum arcanoꝝ pia es reuelatrix: que mysterioꝝ dei sacris es cōseruatrix: que sacramētoꝝ xp̃i idonea es dispēsatrix. In te angelis gaudia sua accumulata conspiciūt: in te homines tua salutis sue cognoscūt: in te inferi iustā rerributionē fraudis sue recipiūt. Olꝰ es equa: olꝰ bona: olꝰ iusta. Preterita renouas: p̃tia illustras: futura ꝓmōstras. Perdita reqris: q̃sita inuenis: inuēta custodis. Lapsa restituis: restituta gradu munis: munita in vitā pacis dirigis. Tu q̃dē erui regio es victoria/ et celestis militie tentoria terrigenarūq; porcēta. Tu peroꝝ es remissio: ꝑcatoꝝ exhibitio: et meritoꝝ augmētatio. Tu infirmoꝝ remediū: laboratium auxiliū: et lassoꝝ refrigerū. Tu insanoꝝ ineolumitas: q̃toꝝ serenitas: ⁊ formatoꝝ felicitas. Tu cura egrotos medicās: tu gaudiū mestos cōsolās: tu sanitas dolēres letificās. Tu status credētū recte: tu firmitas ꝑfectum bene: tu brāndo ꝑseuerantiā rite. Sācta/ pia/ bona/ iusta/ benigna/ rōnabilis/ laudabilis/ venerabilis/ amabilis/ fortis/ sapiēs/ mitis/ sapiēs/ potēs/ potēs. Quicq̃d ē signe de redēptiōe nr̃a ꝑ cogitari/ vel q̃dq̃ recte lingua loqui: ois ad laudē tuā decentissime ꝑ aptari. Qui q̃dē te laudat: crucifixo in te xp̃o regi deputat. et q̃dq̃ xp̃o honoris dat: reuerentiā summi p̃ncipis ipse vnigenitus filiꝰ est referētur. Et iter. Gradus consolatio fidelia est spes sancte crucis/ et materia tribuit laudē/ q̃ bonitatē nos facit scire creatoris. Crux xp̃i vis est tuitor: ascensus ad celū: rota ō limis ad supiora nos trahēs: dux celi ⁊ janua regni. Qui⁹ paro erecta diuinū ē trāsuersa cōmēdat amoꝝ fraternū. Cui⁹ amoris integritatē xp̃s nob⁹ oīdit/ ac suo exēplo nos instituit dilectiōem alam suā i cruce mortis ꝓ amicis suis ponit ⁊ nos idem facere docuit. Hūc amoꝝ deꝰ q̃ laudabil⁹ in pone i mentē timoꝝ no

rius atq; carnalis affect⁹, peul recedant a me: ut gloria sancte crucis ardea t multiplicata in vera, pmissione digna q; laude in eternum perfistat: ipsiq; mihi carmine t amore veneranda: semper tuus eius in ore meo/et in corde exultatio sempiterna pmaneat. Vos quoq; precor celestes plebes angelor, atq; iustor, que l cōspexu diuine maiestatis veraciter exultatis: ut sicut alleluia sine cessatione et amen deo r̄ndo in eternum cūtans: ita quoq; nostrā sortē precib⁹ adiuuare studeatis: quatenus beatitudinem verā qua teneris tam pfecte/tandem et nos per gram r̄pi mereamur accepere. hec Raba. vii et Cassiodo. Crux est humilium munera tuito/supbor⁹ abiecto/victoria r̄pi/pditio diaboli/ iuferno⁹ destructio/celestiū reformatio/mors infidelitū/vita iustor. et vt ait Hieronym. Nigno hoc vehimur per mare vndosum ad terrā viuentium.

Cassiod.

Hiero.

De his etiā que passus est dns quasi concludēdo ei gram actione⁹ oratione sic ait Anselm⁹. Expergiscere nūc alia mentis cura de pulvere t cōtēplare arcanū⁹ virtū hui⁹ memorabilē/ quē ecce in speculo euāgelici sermonis quasi presentem intueris. Cognosce alia mea cognosce. Vic est dns tesus r̄pc/creator t saluator tuus/vnigenitus dei filius/verus de⁹/verus homo: solus sub sole sine macula inuē tus est. Et ecce qm cū sceleratis reputatus est: et quasi vir leprosus t nouissimus virorū estimat⁹: et tā abominandum q; prosternatur ab vtero t nemo curat/sic pectus est ab vtero matris sue infelicis synagoge. Iste formosus pre filiis holm quasi deformis pre filiis holm factus. Siquidē vulneratus est propter iniquitates nras: attritus est propter scelera nostra: et facꝰ est holocaustum suauissimū odoris in conspectu nro pater eterne glorie: vt auerteret indignationem tuā a nobis/et cōsedere sibi nos faceret in celestibus. Respice dne sancte pater de sanctuario tuo t de excelso celor habitaculo: et inuere hanc sacrosanctam hostiā quā tibi offert magn⁹ pontifex noster sanctus puer tuus dns iesus p pcis fratrum suor: t esto placabilis super multitudinem malitie nostre. Respice dne in faciem r̄pi tui q tibi vsq; ad mortē obediens factꝰ est: nec recedat a oculis tuis cicatrices eius in perpetuum: vt memineris q̄tam pro pcis nostris satisfactione ab eo suscepery: vnūq; dne oppēdeo istarum peccatorū tuā meritum: et calamitatem quā passus est pro nobis innocens filius tuus. Certe hec granter apparebit t magis digna vt, propter ipsum efficias mihi tua sup nos: q̄ sint ista peccata vt pro illis continuo in tramites tuos. Sic tibi dne pater referat ois lingua sup enarrabili abditā pietatis me/q vnico filio tuo non pepercisti: q pro nobis illū tradidisti in mortē: vt eū tanq; fidelē aduocatū haberemus in celo coram te. Et tibi dne iesu zelotes fortissime: ad quē/quid retributionis digne retribuā ego pul uis t cinis t vile figmētū? Quid est pro nostra salute facere debuisti t nō fecisti? Ab imo pectis vsq; ad summū vertice te totū i agonibus demersisti: vt me totū de illo extraheres. nā et alam tuā in morte pdidisti: vt mea perditam mihi redderes. Et ecce me supplici debito obligasti. nam t pro eo q̄ dedisti/et pro eo q̄ mei causa perdidisti/debitor sum. Et pro ala mea quide bis mihi a te data/semel i creatione/semel in redēptione: ad magis tibi iuste reddā q̄ ipsam non habeo. Pro tua nūr preciosa ala tra tribulata: ad ab hoc digne repēdi possit nō inuenio. Nā si t celū et terrā et oēm ornatum eor possem repēdere: certe nec sic vsq; ad mensurā debiti vllatenus attingere. Et si id ibm q̄ er deo t possibile mihi est tibi dne retribuam/tuum esse totū est. Diligēdo igitur mihi ex toto corde/ex tota alia/ et tota mēte et tua mihi sequēda vestigia qui mor⁹ dignatus es pro me. Et q̄o fiet hoc in me nisi per te? Adhereat oia mea post te: et tora virtus eius pēdet ex te. Et nulle dne redēptor meus te vt verum deum adoro: in te credo: in te spero: et quib⁹ possum desiderio ad te suspiro. Ad anima imperfectionē meam. Ad me passionis gloriosa insignia in quib⁹ salutem meā operatus es me totū inclino. Tue vi crucifose crucis regale vexillum in no mine tuo r̄pe adoro. Tuum spineum diadema/tuos rubeos sanguine clauos/tuo sacro lateri immersam lanceam/tua vulnera/tuā imaginem/ tuā mortem/tuā sepulturam/tuā vitā crucifosam resurrectionem t gloriosā ascensionem r̄pe adoro: suppliex ei gloriā

"Passionis r̄pi meritū.

N

Est meritum actus ex passione dñica.

eo. Nex vitifico odore spiritū meum a peccati morte resuscitans: hoc vt tue ab astutio tartarie me custodi: meq; confortare: vt tuis mandator tuor suaue mihi fiat/t omne crucis (quod baulare me iubes post te) humeris aie mee leue sit atq; portabile. Quicū fortitudo mea: vt iuxta preceptū tuū mūdi pressuras tam multiplices inuicto animo sustineam? Audi (dne) vocē meā: et inclina sup seruum tuū suauē crucē tuā/q̄ lignū vite est his qui apprehēderint illa. Istam (mq̄) dulcissimam crucem humeris meis impone. cui⁹ latitudo est charitas super oēm creaturā se extendens: cui⁹ longitudo eternitas: cui⁹ sublimitas omnipotentia: cui⁹ profundum inscrutabilis est sapiētia. Dirige illi manus meas et pedes meos: et totam passionis tue formā seruulo tuo imprime. Da (obsecro) mihi cōtinere ab operib⁹ carnis que odisti/et facere iustitiā quā dilexisti: et in vtroq; tuā querere gloriā. Et illustra quidē mei clausi reperā tie/dexteram vo clausi iustitie in illa subtimi cruce affixā arbitror. Da mē ti mee iugiter meditari in lege tua: et deinde cogitatū tuū tacrare in te: et dextrum pedē meū eidem ligno vite clauo pfodere affigi. Da vt ministram spūs mei sensualitatem non eneruet labēs vite infelix felicitas/nec conturbet perennis vite pcuia infelicitas: et similiter dnp pedes me⁹ clauo fortunatus in cruce tenebitur. Ut aute et spinarum tui capitis aliqua in me similitudo appareat: det obiecto mēti mee t fructui penitētie cōpūctio/ et altene miserie cōpassio/et ultimū⁹ zeli emulatio illud q̄s recta est cōtra eccr ad re cōuertar in erūna mea dū triplex mihi cōfigitur spina. Adhet vt t spōgiam per assiduem oratiōem meā purgas: et aceti amaritudinem gustui meo adhibeas: vt per scripturas tuas rationi mee confectas gustare t videre q̄m suauis hic mūd⁹ tanq; spōgia tristis est/et ois cōcupiscētia eius acetū amaru⁹. Ita pater in me fiat: vt calix iste aureus babylonis inebrians oēm terrā nec inanis splēdere seduceat nec falsa dulcedine inebriet. Tue quoq; vitifice mortis dne effigiē facias in me seruum tuū: vt moriar quidē peccato p̄m carnē/vnā aūt iustitie p̄m spiritū. Ut aūt integrā crucifixi imaginem portare me gleriet: illius quoq; q̄s post mortem tuā insanabilis malitia ipiorū in te exercuit/ hāc in me similitudine exprime. Uulnerent eor mentē vulnera t efficax sermo tuus/penetrabilior omni lancea acutissima: et pungēs vsq; ad interiora aie mee/pducat ex ea tanq; a dextro latere meo vice sanguis t aque amorem tuū dne t fratrū meor. Postremo mūda sindone pure stole spiritum meū imoine/in qua requiescam tingrediēs ad te in loco tabernaculi admirabilis: et abscondas me donec pertrāseat furor tuus. Die aūt tertio post die laboris post diem simplicis glorie mane prima sabbati perpetuo inter filios tuos me indignū resuscita: vt in carne mea videā claritatem tuā/et adimplear letitia vultus tui. hec Anselm. Imaginem tuam crucifixi fm modum premissum portās in tota: et conare vt spūs tuus immolatē mūda sindone purgatus t innocēte in qua absconsus a mūdi vanitatibus sepelearis in secreto mētis tue: et ibi recōdas in meditatione passionis dñice mortuus q̄dē mūdo t vnctus deo. et hoc aperte signarū est vbi o: q̄ sicio sanguis r̄pi empti⁹ est ager figuli i sepulturā peregrinor. vbi dicit glo. q̄ sepultura r̄pi nobi aliud est q̄ requies christianor nūc cor tuū debet sigillari sigillo passionis r̄pi/et clausum teneri ac custodiri. Deide sic sepultus in secreto mētis tue abolebis pa nitatib⁹ gloriosum triduū mortis r̄pi peragas. Quor primus dies est a fictionis t penitētie: vt pro oib⁹ cōmissis vel omissis deo voluntarie satisfacias. Secundus dies est quietionis et gratie: vt in solo deo requie mētis ponas: quia in eo solo pax inuenitur et tranquillitas. Tertius dies est premiationis t glorie: vt eius cōsiderationem t amplexum feruenti desiderio iugiter cōcupiscas. Quib⁹ transactis in mane prime sabbati. i. in futura vita perpetua inter filios t electos dei gloriose resuscitetis: vt in carne tua videas gloriosam humanitatem r̄pi in spiritu aūt beatifice contemplatis inestimabilem charitatem de⁹ per hoc adimpleatis perpetua letitia tui tui vultus.

M Triduū sepulture mystice.

¶ Oratio.

Omine iesu r̄pe qui pro redēptione mūdi miseriis t angustiis/opprobriis t contumelia/calūnias et iniurias/penas t afflictio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nes/passionem ⁊ mortē patienter ferre velustit:tu per hec ola (que ꝓpter peccata nostra gessisti) a pcis oib⁹ et vitijs/ab oib⁹ hui⁹ seculi periculis et infernalib⁹ penis/a subitanea morte ⁊ eterna me libera:et da mihi (obsecro te) ola que ꝓ me tolerasti non fugere vel obliuisci:sꝫ pre oculis sem per haberet ardenter amplectere:vt laboris ⁊ doloris participem/etiam requiei ⁊ cōsolationis tue me vctis esse censeatem. Amen.

¶ De sabbato sancto. Cap.lxviij.

Vi Mathei xxvi.

Marie et sociæ in sabbato sctō exercitum.

MAne aūt sabbati stabant simul in domo tanquis clausis domina et alie socie cum ioanne afflicte ⁊ dolorose tanꝗ orbate et plene merorisme molātes angustias tribulationis hesterne. Sedebant simul aspicientes se mīs ad inuicem cū lachrymis:sicut cōtingere solet magna ptestura ⁊ calamitate grauat⁹. Successiue aūt veniunt discipuli plorantes ⁊ ipsi. Tandē cessantes a fletu loqui de dño suo incipiunt:et cum lachrymis discipuli se redarguūt ꝙ eum dereliquerunt. Et de his que fecerat dño iesus cum eis/narrant ad inuicē:modo vn⁹/modo alī⁹/et sic per ordinem. Inuere igitur eos diligenter ⁊ eis cōpatere: qꝝ in magnis sunt afflictione. Quid esī est videre ꝙ domina mūdi et principes ecclesiarum et olm populorum /ducesꝫ diuini exercitus sic timoroti ⁊ afflicti sunt in quadam domuncula reclusi:nesciētes quid facere debeant nisi ꝙ conferūt et se confortāt de verbis ⁊ facto dñi sui. Dña tamen semper mēte trāquilla ⁊ pacata stabat:quia certissima spem de resurrectione filij sui habebat.⁊ in ea sola remansit fides ecclesie in ipsa die sabbati:⁊ ꝓterea specialiter dies sabbati attribuit ei. Et ideo alīo luminarib⁹ extinctis vna cādela in tenebris seruatur accensa: qꝝ lumen fidei in sola remāsit virgini maria.vñ Aug. Quē gemit ꝙ intuste mori dolebat:sperās aūt firmiter credens ipm sm ꝙmissum tertio die morte domicta resurgere.I hac esī fides in sola interim fides ecclesie in triduo il lo stabat. Erdū vnusquisq; vacillans: do hesitabat: hec ꝙ fide cōcepit fidē quam semel a deo suscepit nūqꝫ perdidit:ꝙ certissima resurrectionis gl'iam exspectant. hec Aug. Nō ramen poterat ipsa dña gaudēter sta re:ꝓpter memoriam mortis filij sui passi iniuste. Et sabbato quidē silue runt ⁊ m mandatum legis.⁊ ab ope ribus quieuerunt:nam sabbatum cu stodire opotebat:⁊ nunc neq; vendere neq; emere neq; quid tale fieri li cebat. Unde ⁊ ipsum sabbatū requies seu intermissio est dictum. Magna est dignitas sabbatiqꝫ in eo tota tri nitas requieuit. Nam pater requie uit ab opere creationis quod fuit magne potentie: filī⁹ ab opere recreatio nis qō fuit infinite sapientie:spūssan ctus requiuit hodie I virgine quod fuit magne ⁊ infinite bonitatis:quia ipsa stabat ceteris sꝫ apostolis ⁊ mulieribus a gl'a spūssancti cadenti bus . [Cum aūt trāsisset sabbatum] sero facto ⁊ stellis patentib⁹ post solis occasum cum operari erat licitum [maria magdalene ⁊ maria cleophe et maria salome] vadunt emere aromata ꝓ faciendis vnguentis ad corpus iesu sacratissimum perūgendū. Intuere igitur eas diligenter et que faciunt: quomodo eūdo ⁊ redeundo mestis vultibus mote viduarū ⁊ orphanorum incedunt. Emunt aromata ⁊ redeuntes parant se ad faciēdū contra corruptionem vnguēta:quasi nescientes illud propheticum/nō dabis sanctū tuum videre corruptionē. vnde Theoph. Reges tamē fidem deitatem adhuc habebant:sed ei quasi puro homini aromata ⁊ vnguēta parabant mote iudeorum qui talia ex hibebāt defuncto.hec Theoph. Itaq; mara dicitur quasi aromatizaq: diffundebant longe latecp odorē in aere. ⁊ significant virtutes quas in cōuersatione mulieres habebant:et fama crucifixi que lōge lateq; diffundēbat. Debuere ergo mulieres ille et ista que fuerant viuenti obsecue: vel etiā mortue pietate officiosa famulatum possent impendere[emerūt aromata]er parauerunt vnguēta[ve vendentes]mane er deuotide ad visitādum sepulchr⁹[vngerant corpus tesu[sacratissimum: neq; esī pesperc

Fides in triduo mortis.

Sabbati requies et institutio

Fides ecclesie

Theoph.

sabbati ꝓoccupante iam noctis gremio adire valuerunt monumentū. Cōspice nūc quomodo fideiter ⁊ deuote cum lachrymis et suspiriis ꝓ dño suo laborant sm ꝙ melius sciūt. Et in hūiusmodi operibus per tota noctem laborauerunt:et nihil vel parum quieto ꝓ obtinerunt. Dominus vero ⁊ apostoli aspicium esse debuerunt in quibus possunt. Iduma ⁊ tu eas si poueris et potes. Uenit hic in cōsideratione quid fecerit dñs in triduo mortis sue. Corpus quidē eius fuit in sepulchro:sed manerō cū sanctis patribus in limbo: et deitas vtiq; coniuncta. Nam quia passio dei non attingebat in christo diuinā naturam sed humanam:ideo in morte xpi facta est sic diuisio anime a carne:vt tamen salua esset vnio tam carnis ꝙ anime cum diuinitate. vt ait Leo papa. Forma serui et forma dei que in vnitatem conuenerūt/nec separationem possunt habere nec hominis ista sibimet inheserunt vt sicut in omnipotentis sue in corruptibilia /nec diuina in christo careant humanis nec humana diuino. Tunc ipleuum est quod de seipso dixerat. Sicut fuit ionas in ventre ceti trib⁹ diebus et tribus noctibus: sic erit filius hominis in corde terre. Sepultura ergo christi triduana i ona qui triduo fuit in cete prefiguruta est. Hoc aūt de sepultura christi sm Aug. accipiendum est in synecdoche:sꝫ accipiendo partem ꝓ toto. Fuit ergo dominus in sepulchro per extremā partem parasceues per quam tota dies cum sua nocte tam preterita accipitur: et per totum sabbatum quod integram diem ⁊ noctem cōpleuerunt: et per primam partē dominice / sꝫ per noctem sequentem sabbatum per quam tota dies dominica ad quā pertinet intelligitur. ⁊ sic sunt tres dies naturales: ⁊ quelibet nocte sua habet precedentem. Et nunc mutat⁹ est ordo dierum naturalium: non ꝑ tum ad ordinem obseruationis / sed ꝑ tum ad ordinem creationis. Ramante ordo erat vt dies precederet nocte.quia primo creata est dies/⁊ subsecuta est nox. Sed deinceps creator temporū fecit vt nox precederet diem: qꝝ nox qui fuerit ⁊ actuēta est diei qua se ostēdit.vñ Aug. Sicut ꝑmo cōpurabāt dies ꝓpter hoīs cōditū lapsum a luce gratie in nocte culpe: ita nunc ꝓpter hoīs reparatione ꝙ passionem ⁊ resurrectionem xpi ⁊ tenebris culpe in luce gl'e merito cōpurat.vñ ⁊ Beda. Dño actor ⁊ ordinator temporū/qui in vltima noctis huius parte surrexit: totam eam nimirum euisdē resurrectionis luce festinauit ⁊ cotusca reddit. Siquidē hucusq; ab exordio mundane creatōis ita temporū cursus distinguebātur: vt dies nocte precederet iuxta ordinem vet⁹ prime cōditionis. Hac aūt nocte temporū ordo mutat⁹ est ꝙ mysterium resurrectionis dñice. Hā qꝝ nocte a mortuis resurrexit: die vero sequēti eiusdē resurrectionis effectū discipulis ostēdit: ⁊ participato cum eis communo conuictu virtutis eius mirantib⁹ simul ⁊ gaudētibus astruxit: recentissime nox illa sequentis diei luci cōmiscetur:ac sic tēporū ordo statuto est vt dies nocte sequatur. Et quidē aptissime quondā nox sequebatur diem:qꝝ hō a luce paradisi peccādo lapsus in hui⁹ seculi tenebras erūnascꝫ decidit. Aptissime vero nunc dies sequitur nocte:quādo per fidem resurrectionis a pcī tenebris ⁊ umbra mortis ad luce vite ꝑpetis trāsiere reducimur. vnde etiā Petrus cātor. In exordio conditionis rerū computabat dies cum nocte sequenti: qꝝ in primaria creatione rerum precessit dies nocte3. Primo esī facta est lux: postea vergente luce ad occasum facta est nox: et ita fuit vnus dies naturalis dies precedens cum nocte sequenti. In passione vero dominī facta est mutatio ordinis naturalis:vt sꝫ computetur nox precedens cū die sequenti ꝓ mysterio/nox qꝫ precedat diem / ac super hoc dicatur mystice.

Beda. Diei ⁊ noctis ordo.

Petrus cantor.

Fuistis aliquādo tenebre:nunc aūt lux in dño.⁊ Nox pcessit:dies aūt appropinquauit. Hac aūt cōmutatione naturalis cōpurationis in artificialem voluit dñs ꝓfigurare in legitimis:ideoqꝫ precepit obseruantiā sabbati ⁊ legalīū fieri a vesperal vespera.hec Petr⁹. Et sic(vt visum est) quidam dicūt hanc mutationē factā in parasceue: vt nox.I.quinte ferie fuerit etiam parasceues.alīi in nocte resurrectionis: vt nox illa cōmunis fuerit sabbato ⁊ diei dominice. sed totū ad vnum tendit sensum ⁊ effectum. Illa ergo hora ꝙ saluator noster in-

Ephe.v.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Descens⁹ xpi ad inferos.

clinato capite spiritū emisit corpore in cruce declicto: anima simul cum diuinitate ad inferna spoliāda descendit. Cū autem ad inferos descenderet ex choro angelicus antef. eius portas principum tolli precipere: sanctorum populū qui tenebatur in morte captiuus voce lachrymabili clamabat. Audiensti desiderabilio: quem expectabamus in tenebris vt educeres vinculatos de claustris. Te nostra vocabant suspiria: te larga requirebant lamenta. Tu factus es spes desperatis: magna cōsolatio in tormentis. Sed quis per singula dicere valeat quāta ibi letitia fuerit: cum christ⁹ sol iustitie eis apparuit: et habitantib⁹ in regione vmbre mortis diu noue lucis expectata claritas radiauit: Et stetit dñs cum eis ibi et nunc fuerunt in gloria: nam visio dei perfecta est gloria. Ibidem fuit et latro cui dominus dixerat: hodie mecū eris in paradiso. Nomine paradisi notatur ibi dei fruitio et visio diuina. quia peracta passione tam ipse latro q̄ alii qui erant in limbo viderūt deū per essentiam. Istud q̄ christ⁹ infernum introiuit et sanctos sanctificauit: prefiguratum erat in tribus pueris in fornace babylonis: vbi ad ingressum angeli ignis versus est in summi tatem roris. Aut in fornace crāt fuerunt pueri: sic in limbo non erāt nisi innocentes et pueri. Aut essi ante plenariam satisfactionem decedebant: in purgatorio purgabantur et sic ad limbum ascendebant. Istud etiā prefiguratum fuit per danielem in lacu leonum: cui dominus misit per abacuch prandium. Dom⁹ danielē ihesum a leonibus custodiuit: et p angelum refectionē sibi misit. Sic deus patres in limbo a demonibus defensauit: et eandem ipse versens diuina refectione eos pauit. Et sciendum q̄ nomen inferni sumitur dupliciter. s. pro pena et loco pene. Secundū primum modum dī: q̄ demones semper infernum secum portant. Sed proue infern⁹ p loco pene sumitur: sic quadrupliciter distinguitur. Alius est infernus damnatorum in quo est pena sensus et dāni. i. sensibilis pena et diuine visionis carentia. et sunt ibi tenebre interiores. A. absentia diuine gratie: Exteriores. F. corporales. Super istum est limbus puerorum: in quo est pena damni et non sensus. et sunt ibi tenebre interiores et exteriores.

Figura descensus.

Dani. iii.

Infern⁹ duplex.

Infern⁹ penar⁹ q̄drupliex.

Super hunc est locus purgatorius: in quo est pena sensus et dāni ad tēpus. et sunt ibi tenebre exteriores et non interiores: quia per gratiam habent lucem interiorem. Supremus locus inter hec est limbus sanctorū patrum: in quo fuit pena dāni et non sensus. et fuerunt ibi tenebre exteriores: sed non interiores et priuatibus gratie diuine. Tā hunc locum christus descendit: et suos qui non propter reatum persone sed propter reatum nature detinebāt inde liberauit. et sic infernum momordit: quia partem eius abstulit et partem reliquit. mortem vero prostrauit: mortis autem quoad electos penitus destruxit: vt ille qui nihil iuris habebat in capite q̄s tunalit/per iniustitiam plus petendi etiam ad perderet quod habere videbatur in corpore quod decapit. Christus essūm naturam deitatis impassibilis et immortalis fuit: quia passio vel mors pena est peccati: sed ipse sine peccato venit et absq̄ peccato vixit. Sm humanam vero et mortalis voluit esse et passibilis. Mercedē quoq̄ sue mortis dedit hominipto qui omnia sustinuit. p̄ pas⁹ione impassibilitatem pro morte immortalitatē. pro peregrinatione eternam patriam. vnde Leo papa. Per stitit impetus predo et auarus exactor in eum qui nihil ipsius habebat insurgere: ab illo iniquitatis ergastulo penam in quo nullam reperit culpā et per iustitiā plus rotius debiti sum ma vacuatur. Fortis ille nectit vinculis suis: et omne commentum malignī in caput ipsius retorquetur. Ingrato mundi principe expeditatis vasa reperiuntur. vnde et Tinsel. Quam homo deus cum ex debito mori non deberet quonīā peccator nō erat/spōte sua dedit ad honorem patris cum eam sibi auferri propter iustitiā permisit. Dedit itaq̄ humana natura deo patri in illo sponte et non ex debito quod suum erat: vt redimeret se in alijs in quibus quod ex debito erigebatur reddere non habebat. Sic homo ille redemit oēs alios: cum quod sponte dedit deo/recompensauit pro debito quod illi debebant. Uno precio non semel tantum homo a culpis redimuntur: sed quotiens cum digna pe-

Mercedē sue mortis dedit homini.

Leo papa

Diabol⁹ non a deceptus.

Unus Ihesus.

Gregō. Iuuen. xiii.

nitentia redierit recipitur. hec Tinsel. Nō tamen deus diabolum fefellit aut fallere voluit/sed diabolum seipsum in deum insurgendo decepit. Vide idem Tinsel. Cur hoc ordo/pie redemptor/poenis saluator/cur tam virtutem operuisti tanta humilitate? Tin vt fallereo diabolum qui fallendo hominem eteris de paradiso? Sed vtiq̄ veritas nullum fallit. qui ignorat/qui non credit veritatē: ipse se fallit. qui veritatem videt et odit vel contemnit: ipse se fallit. veritas vtiq̄ nullū fallit. Tin ideo vtiq̄ ipse diabolus se fallere? Sed vtiq̄ sicut veritas nullum fallit: ita non intendit vt aliquis se fallat/quāto hoc dicatur facere cum permittit. Vide essūmpsisti hominem vt te noīe operires/sed vt ignotum aperires. Verum deum verum hominem te diri et operibus ostendisti. Res per se fuit occulta: non studiose occultata. Non sic est facta vt abscōderetur: sed vt suo ordine perficeretur. Nec vt aliquem deciperet: sed vt cuēdmodū oportebat fieret. Et si dicitur occultata: nō est aliud q̄ non est omnibus reuelata. Nā essi veritas non eminibus se manifestat: nullī tamen se negat. Ergo deus se nec vt falleret nec vt aliquis se falleret sic fecisti: sz vt faceres q̄s quēmodo faciendum erat in veritate per omnia perstituisti. Qui ergo se fefellit in ma veritate: non de te sed de propria queritur fallitate. hec Tinsel. Predictus quoq̄ locus supremus. s. limbus patrum ad quem christus descendit/sinus abrahe dicebatur: quia ibi abrahām sunt cum liberandis cū primo humanoīdi liberato est promissa. sed nunc celum empyreum sinus abrahe est: quia ibi tam est abrahām. Et nullo autem predictorum locorum est transit⁹ ad ultimū nisi de tertio ad quartum: hoc est de purgatorio ad limbum sanctorum. Unde quando canimus libera animas fidelium defunctorum de penis inferni. sumitur ibi infern⁹ p purgatorio: sicut et ibi sumitur p limbo quādo christus dicitur ad inferos descendisse/vt infernum destrueret. Igitur sm Gregō. quod ante passionē promisit/in resurrectione sua dominus adimpleuit. Si ergo tanta (inquit) fuero a terra: omnia trahā ad meipsū. ois vox electa. Omnia nāq̄ traxit: qui de electis suis apud inferos nullum reliquit quos suos in fide et actibus recognouit. Expansis in cruce manibus et sitatus a terra traxiit ad se omnia: precor te obsecro te benigne domine noli me dimittere in eno cōcupiscentiarum. trahe me ad te/vt crucifigar tibi et in mūdo mortuus tibi viuam: viuam vero tam nō ego/viuas aut in me christe. Considera hic attente quanta fuit christi benignitas in infernum descendere: q̄nta charitas: q̄ra humilitas. Poterat essi vnum ex angelis ad eos mittere et facere ipses seruos suos liberari et sibi presentari p eorum obsequium si hoc suus amor et humilitas sustinuisset. Per seipsum ad inferna descendit: et non vt seruos sed vt amicos dñs omnium eos visitauit: et ibidem vsq̄ ad diem dñicum prope aurorā cum eis stetit. Jubilauerunt sci patres in suo aduentu/et replet sunt leticia dicentes: immensa: omnia misericordia/pena pulsa. Et ecce iesus adorauerunt: et surgentes stabāt in laudibus et canticis coram eo cum reuerentia et integri exultatione. Et in huiusmodi laudibus et canticis et inhabitationibus sterterunt in limbo vsq̄ p̄ aurorā diei dñice: et in cōspectu eorum multitudinis angelorum ibidem exultantium et iubilantium cum eis. Assiste et tuae in voce exultationis et iubilationis erūpe: scēdz melodie tuas preces interpone. O dulce et īq̄ secundū talibus interesse/vel saltē a longe talia contemplari.

¶ Tunc potens inferorum cōfractis/ et diabolo magno alligato: accepit eos dominus cum exultatione ab inferis educens: et ante eos cum gloria et triumpho letus procedens: sanctos vtiq̄ exercitus comitante ad superos rediens posuit eos in paradiso deliciarum et voluptatis/qui est ad orientem in extremis maris. Timicerus sampson moriens hostilem exercitū prostrauit: et agnus sine macula in sanguine testamēti sui de lacu in quo non erat aqua vinctos eduxit. Tunc quoq̄ angel⁹ loth cum suis de sodoma eripuit: nepharicesigne sulphureo inuoluit. Tunc etiā angelus egyptum deuastauit: et filios israel inde liberauit. [Cur ergo fortis armat⁹] sez diabol⁹ [custodiret atriū suum] Limbum: christus [Fortior superue

Mysterium.

Verbum in latro.

Scēdz redemptio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nens] atrij suum intrauit: ⁊ [ipm] per crucem suam deuincens [alligauit.] Istud bananias olim in figura demōstrauit: qui ad leonem in cisterna intrans cum virga sua ipsum prostrauit. Sic christus intrauit ad diabolum in infernum: ⁊ per sanctā crucem prostrauit ipsum. Per fortissimum etiam sampsonem christ⁹ fortissimus designatur: a quo infernalis leo scz diabol⁹ superabatur ⁊ potentia sua priuabatur. ⁊ tunc homo est liberat⁹ de captiuitate diabolica: que olim fuit in captiuitate egyptiaca prefigurata. ¶ Filij israel inegypto a pharaone oppressi clamauerūt ad dominum ꝑ sua liberatione: ⁊ misertus dominus liberauit eos de captiuitate. Ira quoq; humanū a principe tenebrarum detentum clamauit pro sua redemptione ad dominū: et misertus eius liberauit ipm. Hāc liberationem hominis deus prefiguravit quando abrahām de vi chaldeorum liberauit, chaldei enī vi hoc est ignem p⁹ deo coluerunt: qō cum abrahām retinere ipsum in igne ꝑpecerunt. Deus autem verus qui ipse eduxit de igne eum liberauit: sic et sanctos de infernō redemit. Hāc etiā redemptionem hominis deus prefigurauit: quando loth cū suis de subuersione sodome liberauit. De sodomis tantum boni liberati fuerūt: ma li autem igne ⁊ sulphure interierūt. Sic christus bonos sūs de limbo liberauit: de infernō autem dānatorū nemo eripitur. Et nisi quidem cum tanta leticia liberarent. ¶ Sed quid putas indicibilis amaritudinis / et inconsolabilis doloris / immo terreme damnationis accidit remanenti b⁹ in igne inextinguibili: vermi immortali: tenebris palpabili; et morte infinibili. Ue illis quib⁹ datū est hoc potius experiri q̄ credere vel timere. ¶ Illiqua vero mentia in paradiso fecā est eis: et etiā cū bestia ⁊ enoch ipsum recognoscentibus ⁊ exultantibus: dixit: eos quia esset rēpus vt ureret ad exercendū ⁊ reassumendum suū corpus. O si omnes procidetes cum adoruerit vocantes vt eito redirent: quia gloriosissimū corpus suū videre plurimū affectabatur. Da ⁊ mihi: domine benignissime corpus tuum gloriosissimū in celo adnētu tuo cū gaudio videre: ⁊ de tua visione eternaliter cum electis tuis gaudere. ¶ Deside ra nunc quomodo eia que christ⁹ ꝑ nobis pertulit ꝑ nostra vtilitate patiyolur. vnde Piero. quedam et his colligens sic dicit. Opprobria aūt eo⁹ nostrum abstulere opprobriū vincula eius nos liberos fecerunt. Coronaspinea capitis eius diadema regni adepti sumus: vulneribus ei⁹ sanati sumus. Sepultura eius resurrectionis: ⁊ discessu ad inferos ascēdim⁹ ad celos.

Figure defectus. t. Paral. xi.

Iud. xiiii

Exodi. ii.

Gene. xv.

Ur.

Gen. xix.

Doloz remanentiū in inferno.

Pierony.

¶ Oratio.

Bone iesu nec adhuc satiata est tue ineffabilis clemencia pietatis: nisi ⁊ inferni claustra penetrauit tuos captiuos redimas. Descēdit igitur iesu tua ⁊ sanctissima anima ad inferos / educens victos de tenebris ⁊ vmbra mortis. Descendat et nunc iesu misericors ꝑ hāc ineffabilem pietatem tuam gratia et mia tua super animos famulorum famularūq; tuarum / parentū ⁊ propinquorum meorū / familiarūq; et benefactorum recommendatorū: vt eos a penis quos ꝑ peccatis suis merentur eripias et ad gaudia eterna perducas. Amen.

¶ De resurrectione domini. Cap. lxx.

Augusti.

Vne fm Bereſi. Iro manibus redemptoribus cum sponsa ⁊ adolescē cultio que currunt post ea conspergimus libri er cuiscinum mēsio nostre. Nunc introducat nos rex in cellaria sua: nunc surgit amica maria. Hyemis abiit pluuia recessit: flores visi sunt in terra nostra. Vox turturis audita est i terra nra. Uuee florētes dederūt odorē. Redit spōsus de ymbra sub qua dormiuit in meridie. Radix amara crucis eius: nutrijt vite est fructibus erupit: et ꝙ iacuit in morte surrexit in gloria. Sol post occasum ortus: aquile ad corpus congregant. Post sabbata crastina felix irradiat dies ꝙ primarij die⁹ tenet: luce prima lea lucescēte / dilect⁹ ea cum triūpho resurgēte, vt dicam⁹. Hec dies quā fecit dūs exultem⁹ ⁊ letemur in ea. hec Piero. vsq; ad Aug. Post illusiones ⁊ vbera / post accessus

Wandel. xxvii. Pierony. Leonis pulchar.

Cantic. v.

Resurrectionis dñi.

Beda.

Terre motus.

Beda.

Seueriani.

Terre motus. Psal. lxvii

Augusti.

peccata mixta / post supplicia crucis ⁊ vulnera / et postremo post ipsam mortem ⁊ inferos: surrexit de suo sepulcro: caro nouā redit ab occidione: latens vita et in morte salus reseruata resurgit pulchrior redditura post fun⁹. hec Aug. Nemēs itaq; dūs iesus die dominico et summo mane cum honorabili multitudine angelorū ad monumentū / et resciplens illud corp⁹ sanctissimū / propria virtute resurrexit: et ex ipso mouimento clauso processit. Nemo quippe ea facile ex eternum et surgit a somno q̄ xp̄us surrexit a morte et sepulchro: quia ex eternus est qui nō dormit⁹ nec dūs. qui etiam de se dixit. Ego dormiui et soporatus sum et exurrexi: qr dūs suscepit me. Sicut aūt xp̄s exiuit clauso virginis uteroific potuit clauso, pdire sepulchro. Hoc tamē aliter fuit: qr i resurrectione habuit corpus gloriosum cui aliō non resistit: sed exiuit de vtero virginis miraculosus fuit. vt aūt ait Beda. Resurrexit dūs mane de monumento in quo sero iam facto erat depositus: vt adimpleretur illud Psal. Ad vesperū demorabitur fletus: ⁊ ad matutinū leticia. [Et ecce terre motus factus est magnus] cuius causa subditur [angel⁹ enim dñi descendit de celo [et virtute eius factus est terre motus: qr corporalia obediunt angelis ad nutum ꝑsum ad motum localem. Sicut i passione christi terra mota est in signū tristicie: sic in resurrectione ei⁹ mota est in signū leticie. vbi Beda. Q̄ etiā terre motus resurgente dūo de sepulchro / sicut et ipso moriente in cruce factus est magnus. significat terrena prius corda per fidem passionis ac resurrectionis eius fore concutiēda ad penitētiam: et saluberrimo pauore permota ad vitam sublimanda perpetuam. vbi et Seuerianus. Si autem sic terra tremuit cum dūo ad penam suorum resurgeret: quomodo cōtremiscet cū nouissimū omnū resurget ad penā? Et quomodo dūs plenam sustinebit que angelis presentiā sustinere non valuit? Et notandū q̄ legitur terre motus factus in legis datione. vnde Psalm. Terra mota est: terenim celi distillauerunt a facie dei sinai a facie dei israel. In christi passione mota est: vt illud. In resurrectione mota est: vt hic &. In iudicio generali erit terre motus: vt infra patebit. Sēm hec notalit ter in terre motu significatur contritio / q̄ prouenit ex quatuor predictis. videlicet ex consideratiōe diuinorum mandatorū: et hoc est in legis latione. ex consideratione passionis xp̄i et dolorū: et hoc est i passione. ex cōsideratione amisse vel optate beatitudinis: et hoc est in resurrectione. ex cōsideratione pene gehennalis: et hoc est in extremo examine. Merito autem xp̄s exaltatus est a deo vsq; ad gloriam resurrectionis: aquā ꝑpter obedientiā dei patris se humiliauit vsq; ad mortem crucis. vnde Anselmus.

Wotakr.

Exaltatio christi merita.

Anselmus

Resurrectio non fuit differenda.

Resurrectionis sue gloria subtilitatis ludibria perfidorum / asperitatem verberū / crucis opprobriū / fellis amaritudinem / et ad vltimum mortem sustinuit: admonens suos vt si post mortem ad gloriam peruenire contendunt / vite presentis angustias et labores pauerūq; oppressiones non solum equo animo tolerent: sed omnia huius mundi aspera pro premiis eternis amēnt / appetant / et grāanter suscipiant. hec Anselmus. Sicut ergo humiliatus est christ⁹ ꝑ hoc q̄ mala sustinuit meritādo vt nos liberaret a malitia: ita et glorificatus est resurgēdo vt nos promoueret ad bona. fm illū quod ait Apostol. Mortuus est ꝑpter delicta nostra: et resurrexit ꝑpter iustificationem nostram. Sustinuit enim passionē pro nobis vt nos a pena iferni liberaret: ⁊ resurrexit a mortuis vt nos de morte ad vitam traheret. Unde bene sua resurrectionem longius q̄ vsq; i diē tertium differre voluit: ita vt duabus noctibus et vno die in sepulchro quiesceret. nox enim ad peccatum ꝑtinet: et natura quidem humana duabus mortib⁹ tenebatur astricta: anime ꝑpter peccatum / carnis pro ꝑpter vindictam peccati. Quia ergo dominus sola carne mortuus est vt nos a morte anime et carnis liberaret: recte duabus noctibus etyna die in sepulchro quieuere voluit: quia vi delicet tuceum sue simple mortis tenebris duple nostre mortis adūxit: ⁊ p sua simplam morte nostra duplā dānauit. Si enim ipse virtus suscipere et nos a nulla liberaret: sed vnam misericorditer suscepit et multe vtramq; dānauit: simplam suam duple ipe cō

Universidad de Deusto
Biblioteca

tulit et duplam nostram mortem subegit. Due ergo nostre significant duas nostras mortes: dico vero significat suā mortē q̄ fuit tm̄ nostrarum mortiū. Una obliuiscaltera ad exercitum electi reliquit/quā demū veniens exterminabit. Resurrectio itaq; tua est causa efficiens nostre resurrectionis que fit in presenti: et que fiet in futuro. ℭ Resurrectio que fit in presenti est nostra iustificatio: et dicitur resurrectio prima, vnde in Tipo calypsi. Beatus qui h̄ habet partē in resurrectione prima, Resurrectio q̄ fiet in futuro est corporis reiunctio: et dicitur resurrectio secunda. vñ in Osee Viuificabit nos post duos dies: et i tertia die suscitabit nos. Ad resurrectionem quippe primam duo dies requiruntur/scz ablatio omnis culpe et collatio cōsummate gratie: nullus enim resurget resurrectione secunda ad gloriā nisi prius resurrexerit resurrectione p̄ma per gratiā. Mortuus autez fuit xp̄s quadragintā horis: vt quantos mundi partes q̄ in decalogo legis mortue erant vinificaret. Prima quoq; die hebdomade surrexit: vt ea die mundum inuocaret qua cum creauerat. In tertia vero die passionis surrexit: vt eos q̄ tribus temporibus (Aante legē/sub lege/sub gratia) in peccatis mortui fuerant subleuaret: et nos qui factis dictis cogitationibus labimur/per fidem sancte trinitatis resurgamus. ℣ p̄m Augu. Ideo post tres dies resurrexit: vt in passione filii totius trinitatis monstraretur assensus, trīdui enim legimur in figura: qua trinitas que in principio fecerat homine/ipa in fine homine per xp̄m reparat passionem. Ideo etiam resurrectionem suam ipse sic accelerare voluit: ne discipulos diu in meſtitia cruciari permitteret. Unde Leo papa. Dño nempe xp̄o ne turbaros discipulorum animos longa meſtitudo cruciaret/denūciatam tridui moram tam mira celeritate breuiauit: vt nimi ad integrū sex̄ diem pars prima nouissima et pars tertia prima concurrit: et oīa quātulum de spatio temporis deciderent: nihil dierum numero deperiret. Resurrectio igitur saluatoris/nec ulas in inferno nec carnez diu mota est in sepulchro: et tam velox vivificatio fuit incorrupte carnis vt magis ibi esse sepor/similitudo q̄ mor tis. Nā deitas (que ab vtroq; nobis substantia non recessit) quod potestate diuisit potestate coniunxit. hec Leo. "Passionis igitur et resurrectionis ex emplum xp̄s nobis prebuit: passionis ad firmandam paciētiam/et resurrectionis ad excitādā spem. vt omnipotens in nobis ostenderet in carne: vnam laboriosam quam tolerare debemus/alteram beatam quam sperare debemus. Resurrexit autem xp̄s cum corpore glorioso: cuius dotes sunt claritas/agilitas/subtilitas/et impassibilitas. Quinto enim anima xp̄i a primcipio sue cōceptionis fuerit glorieta per apertam visionem et perfectam fruitionem diuinitatis: dispensatione tamen et dispositione diuina factum est vt gloria anime eius non redūderet in corpus/vt sic corpus esset passibile et mortale ad implendū pactum et mysterium redemptionis humane in sua passione. Et ideo pactio mysterio passionis et mortis/ anima xp̄i statim resumpto corpore/i resurrectione in ipsum e: ipsu sua gloriam derivauit: et ita factum est corpus christi glorioſum. vt ens ait Augusti. Carnis quippe ille gerebat infirmitatem: que infirmitas resurrectione consumpta est. vnde et Leopapa. Sicut ergo dicit Apostolus. Et si cognouimus xp̄m sm̄ carnem: sed nūc iam nō nouimus. eius nāq; resurrectio non finis carnis fuit sed cōmutatio: nec consumpta est substantia virtuti augmento. Naturas transiit: non natura defecit. Et merito dicitur eius caro nesciri in eo statu quo nota fuerit: quia nihil in ea passibile nihil infirmum remansit: et vt ipsa sit per essentiam et non sit ipsa per gloriam. hec Leo. Interim igitur o alia mea deponamus pulsemus tristitie querelas ac nubila meroris: et in letitie respiremus serenum. Et qui fumera redemptoris nostri prosecuti sumus cū lachrymis eum mortem nostram modicū destruxit: de ipsius resurrectione et gloria iocundemur qui vitaz resurgendo reparauit. Christus enim resurgens ex mortuis iam non moritur: mors illi vltra non dominabitur. Induit enim eum deus pater stola immortalitatis et glorie: et corona pulchritudinis posuit super caput eius: iocunditatem et exultationem the-

Exemplar passionis et resurrectionis.

Augusti.

Leopapa

Carnem nō deposuit quā tñ sed cōmutauit.

Resurrectio.

saurizauit super eum. Eomm igitur in eo plenum est gaudio: totum iterum cumulatum: tocius exultatione referri. Caro enim christi hoc ille pulcherrimus de radice iesse qui in natiuitate floruit/qi ex virgine sine pecc̄ato ramū pulcherrimi floris singulare decus emicuit: in passione deformauit quādo neq; species neq; decor eius fuit. sic i resurrectione resumpto etiā sanguine fuso in cruce cum oīb⁹ que sunt de veritate humane nature per gloriam reluxit: vt omnium esset decor. Nam corpus illud gloriosissimū subtile agile et immortale tante claritatis superluxit: vt gloria: vt vere sit sol fulgentius/exemplaré preferens pulchritudinem sui etiam dotū corporū humanorū. de qb⁹ ipe salvator ait. Tūc fulgebūt iusti sicut sol in regno patris. s. beatitudinis sempiterne. Quod si quilibet iustus fulgebit vt sol: quanti putas esse fulgoris ipsum iustitie solem: Tanti (inq;) est vt sit speciosior: solerer super omnium dispositionem stellarum lucī comparatus decoz: precipuus non immerito iudicetur. ℭ Tūc renouatus est vt aquile iuuenus xp̄s. Tunc leo sumit catulum suscitauit. Tunc fenix resurrexit. Tunc et eodem iure factus vatis fecit aliud vas figulus sicut placuit in oculis suis. Tunc ionas de ventre cet illesus exiuit. Tunc vestimum est candelabrum auro. Tunc suscitatum est tabernaculum dauid quod ceciderat. Tunc refulsit sol qui prius erat in nubilo. Tunc vinificatum est granum frumenti quod eadem in terra mortuum erat. Tunc cernuus resumpsit cornua. Tunc sampson tulit portas ciuitatis et exiuit. Tunc ioseph eductus de carcere rondetur et cōstituitur dño egypti. Tunc conciuo sacrificio circundat letitia. ℭ Magna igit et solennia valde est solennitas paschalis: et ceteras precellit solennitates. Unde omnes dies dulce octaue sunt huius festi: et in eo omnia signa letitie proponuntur. Dignitas quippe dominice diei notatur: hoc ep fuit prima dierum. Item nox illam non precessit. Item vt dicitur erit vltima dierum. Item nox illi non succedet. Item celum et terra sunt in ea creata. Item angelus est in ea creatus et ad deum conuersus. Item primo data sunt in ea filiis israel mandata.

Item xp̄s in ea natus est. Item xp̄s in ea surrexit. Item spiritus sanctus datus est in ea apostolis. Item in ea omnes resurgem⁹ atq; iudicabimur. Item in ea communiandū est perpetuo in laude dei. vnde Hrego. Hanc recte nobilitatem solēnitatis dicam: quia solennitates ceteras antecedit. Sicut enim in sacro eloquio sanctorū sanctorum vel cantica canticoꝝ pro sui magnitudine dicuntur: ita hec festiuitas recte dici potest solennitas solennitatum. Et hac quippe solennitate exemplum nobis resurrectionis datum est: ipso celestis patrie apertaq; est facta superni regni iam presumptibilis gloria. Per hanc electi q̄ huius in tranquillitatis sinu tamē apostiterni claustra reuebantur/ad paradisi amena reducti sunt. Que est ergo ista solennitas: que tuerni claustra destruxit/et tamen nobis regni celestis aperuit: vnde et Augu. Alterior dies ista reluliger/non de vltraq; solis circuitu illuminata preciarius: sed de lumine agni resurgentis illustrata/subtilius. Hac enim die sol iustitie xp̄s ascendit ab inferis: et idcirco pulcrimus cithara dauid canēres. Hec est dies quam fecit dñs: exultemus et letemur in ea. Cōtemplemur hunc diē qualē nocrem habuerit genitricem. Nox que celum luminaribus tam̄ituit: imo in qua celū t terra lexatur. Nox bone parturitionis: nox sancte regenerationis: nox de q̄ dicit/et nox sicut dies illuminabitur. et ab ipsa est dies que fecit dño dies dñicus. Et recte dies & lucis: in quo fugerunt tenebre cecitatis. Exclamauerunt q̄ erant in regione vmbre mortis: quia lux orta est illis. Letentur terra/qua nouam lucē vidit. letentur et angeli/quia peccatoribus dño clarificatem dedit. Cōtremuerunt tuberi fulminando splendore insolitum: et tantum est omne genu xp̄o dño/celestium/terrestriū/et infernoꝝ. Hoc ergo nobis cū bodie triūphantes gaudeli et grechangeli ceteriq; beatoꝝ spirituū ordines notissū festa concelebrant. ℭ Nos quoq; imitemur cantica celestia q̄ adhuc humana cātare non pōt lingua. Exultemus ergo in dño: sed in timore/non remissa securitate. Nam et beatus ioannes precursor exultauit in vtero matris: sed vinum nō bibit

Regnet. Gaudeat. Exultet.

Resurrectio.

Dominica. Solennitas.

Augusti.

Exultemus tremore.

præcepto angeli gabrielis. Nos autē qui infirmi sumus sobrie vivamus: modum nō excedamus: vt letitia nostra cum exultatione nullam sentiat corporis tempestatem. sed per sobrietatis serenitatem potiri mereamur salutarem. Accepimus ecclesiastici palmā: festinantes non amittamus victoriā: quam nobis tribuat dñs ihs adiuuando qui vicit in nobis pariter devt digno carmine triūphemus eā ramos: absq; pra est mos in victoria alleluia. Ianuā quippe rompheam illam et paradisi ianuā quam nullus effringere potuit: hac die ihs aūz latrone reseravit: dicens ad angelos.

Nōphea] anuoa paradiso.

Aperite mihi portas iustitie et ingressus in eas confitebor dño. Et eo nimirū tpe quo passus est dñs porta hec t clausa et reserata est. clausa quidem incredulis et peccatoribus: reserata vero iustis et credentibus. Quomodo mater dñi maria inter oēs mulieres principatum tenet: ita t inter ceteros dies hec omniū mater est. Hec dies est vna de septem: et extra septē.

E Excellentia diei resurrectionis.

Hec est dies que appellatur octaua. vide et in quibusdā sententiis titulus superscribit pro octaua. Hec est dies in qua synagoga finitur t ecclesia nascitur. Hec est dies in cuius numero octo anime seruate sunt in arca noe. Et quid mihi necesse est infinita replicare: Dies mihi deficiet si voluero omne diei istius exponere sacramentum. Hoc tantū dico q̄ victoria sabbati gratia et antiqua illa festiuitas populi iudeorum. diei istius solēnita te mandata est. Illi in sabbato nō faciebant opus seruile: nos in die dominico hoc est in die resurrectionis op⁹ seruile nō faciam⁹. Illi de domibus suis non egrediebantur: et nos de domo ihū non egrediamur. Illi non accendebant ignem in die sabbati: nos contrario accendam⁹ in nobis ignē spiritusancti. De quo igne dñs ait.

Luce.xii. Ignem veni mittere in terrā: et quid volo nisi vt ardeat? Desiderat dñs istū ignē ardere in nobis: spiritū sanctum feruere vt non refrigescat charitas dei. Illius agnus aut hircus nō bis ihs occidit. Pro quibus vniuersis fratres consona voce pariter cantemus. hec dies quam fecit dñs: exultemus et letemur in ea. Dine ergo et a nobis alleluia decantetur: qō latine laudate dominum interpretatur. Laudemus dominū fratres vita et lingua/corde et ore/ vocibus t moribus. Hic enim sibi dici vult deus alleluia: vt non sit in laudanse discos. plum dei sunt angeli. Ibi enim cōcordia summa laudantium/vbi nulla lesio membrus repugnat legi mentis: vbi nō est rixa cupiditatis i qua periclitetur victoria charitatis. Hic ergo alleluia cantemus adhuc solliciti: vt illic possimus aliquando cantare securi. qđ. hoc mortale corpus immortale et incorruptibile sacrū fuerit: qñ tora tēpo perierit. O felix illic altra: o vita securaso sine aduersario vbi nemo erit inimicus/nemo perit amicus. Ibi laudeo deore hic laudet deo. sed hic a sollicitis ibi a securis: hic a morturis ibi a semper victuris: hic in spe ibi in re: hic i via ibi in patria. Modo ergo fratres mei/ cantem⁹ nō ad delectationem quietis sed ad solatium laboris. Quomodo solent viatores cantare canta et ambula: et cūdo laborem consolare. Pigritia noli amare: sed ambula t in bono proficere. Canta et ambula: noli errare/noli redire/noli remanere. hec Augu. vnde et Beda. Et quoniam illa vita rosa in dei laude geritur cessantibus ceteris languoribus: merito. i. diebus in memoriam huius nostre quietissime ac felicissime actionis crebriore ac festiuiore alleluia canere solemus. Alleluia nāq; hebreus sermo est: et interpretatur latine laudate dominū. Dominicū i Psal. vbi nos canimus laudate dominum: pro hoc verbo apud hebreos semper cantur alleluia. Quod euangelista Joannes in apocalypsi sua celestium agmina virtutum canēnta se audisse perhibet. Sed et venerabilis pater Tobias intelligens qualis supernorum ciuium gloria/ quanta ipsius hierusalem celestis sit claritas: hec mystica voce dicebat. Er lapide pretioso et auro mundo omnes platee eius sternentur: t per vicos eius alleluia cantabitur. Hec Beda. Resurge nunc anima mea cū christo de sepulchro peccati sepulchro: respira iam in spem resurrectionis t vite perennis: pro amore dei moriamur in presenti vita/ vt post resurrectionem viuamus in futura. Quia ista pro amore christi nunc mortuum corpus portemus: tunc in letabūdo gaudio cum ipso conregnabimus. Sic ergo curemus interesse festis hominū: vt mereamur etiam interesse festis angelorum. vñ Gregorius. Ecce pascha/ta solēnia agimus/sed ita vt nobis dum est nobis vt peruenire ad eterna festa mereamur. Transeunte cuncta que tempora: ut ter festiue celebrāmur. Curate qui pro solēnitatibus interestis: ne ab eterna solennitate separemini. Quid prodest interesse festis hominum si deesse contingat festis angelorum? Umbra venture solennitatis est solennitas presens. Ad circo hanc nunc agimus: vt ad illā que non est annus perducamur. Cuz hec transito tempe de geritur: ad illā desiderium memoria nostra refricatur. Frequentatione ergo gaudij pōralis ad eterna gaudia mēs incalescat et feruear: vt ex veritate letitia perfruamur in patria/ que de vmbra gaudij meditamur in via. hec Gregorius. Christus resurrectionem suam per sampsonem fortissimum olim figurauit: qui ciuitatem inimicorū sua rum introuit et ibidem nocte dormiuit. Et cum inimici portas ciuitatis custodirent vt ipsum mane comprehenderent et occiderent: ipse media nocte surrexit et portam ciuitatis secum deuulit. Sic ihs vidēs hostium suorum hoc est infernum pertransiuit: et de strato medis nocte surrexit. Ihs etiaz per ionam resurrectionem suam prefiguravit: quem in ventre ceti per triduum vnum conseruauit / et post triduum cetus ipsum deore in terram vnum emisit. Fuit etiā resurrectio ihū prefigurata per lapidem quem reprobauerunt edificantes templum domini. Qui cū ab eis pro pter inuidiam abiectus esset/tā dem consummato templo cum lapis angularis poni deberet qui i se duos parietes cōnecteret: non est inuentus lapis ad hoc apt⁹ nisi ille qui ab edificantibus erat reprobatus. Christ⁹ erat lapis reprobatus in sua passione: et factus est ecclesie lapis angularis in sua resurrectione. Tunc impleta est illa prophetia dauid. Lapidem quem reprobauerunt edificātes: hic factus est in caput anguli. et ideo ipsa cantatur in festo resurrectionis. Lapis ille duos parietes in templo domini coadunauit: quia christ⁹ de populo gentili et iudaico vnam ecclesiā edificauit. In hoc edificio pro certo ipsius est suo sanguine: et pro lapidibus sacratissimo corpe. C. Oratio.

Beda.

Ioan.ii. Tpo.ex.

Tob.xiii.

Ps.cxvii

Dñe.ii.

Dñe.ii.

Omine ieu christe qui nos vnde ce/qui rupto vinculo mortis gloriosus resti corpus suum et ita ineffabili gloria surrexisti: peco et obsecro te per suam resurrectionē sanctam da mihi vt a vitiis et a morte anime resurgens in virtutibus semp floream et in nouitate vite ambulem: vt que sursum sunt queram et sapiā / non que super terram. Per tue clarificationis virtutem purga animam meaz a tenebris peccatorum: et per eandez virtutem in die vniuersalis resurrectionis caro mea resurgat ad gloriā: vt tecum eternaliter in vtroq; gaudeam. Amen.

¶ Quomodo dominus iesus apparuit matri sue. Cap.lxx.

Tdem autem hora sc̄i sūmo manē[maria magdalene/ et maria iacobi]mino res mater/q̄ etiam appellatur [maria ioseph] sc̄z mater: q̄ fuit soror iacobi et vnius de.xii. discipulis et ab apostolis cum martha sororibus. et quādoq; [maria cleophe] sc̄z filiam et [maria salome] sc̄z filiamque etiam[mater filiorum zebedei] vocatur. et cetere q̄ cum eis erant licentia piuus petita a domina[ceperunt]et deuotione et fide quam ad dominum habebāt[ire] cum vnguentis[ad monumentum] ad inungendum corpus dominicuz. Domina autem remansit domi/vacans interim lachrymis et orationi. Et pulchre he mulieres vno censentur nomine: vt quibus vna erat voluntas paraz desiderium/vnum esset vocabulū. Ubi sciendū q̄ tres sunt status hominum saluandorum: quoz3 duo iuber ihs̄ t extra hos nemo saluatur. sc̄z incipientium/proficientiū/ et perfectorum: sine penitentium/actiuorum/ et contemplatiuorum. Et hi tres status signantur per tres marias que querebant dñm: quarum ad triplicē nolo marie interpretationem.

Maria magdalene / et maria iacobi

Maria cleophe.

Maria salome t zebedei.

Status saluādoz3 tres.

Stat⁹ penitentiū.

Status penitentiū signat in maria magdalena: q̄ fameſa peccatrix fuerat et penitens. Et licet alibi per ſpaz accipiatur vita contemplatiua: vt ſupra me marcuſ hic de ea loquitur dī. Maria autem erat de qua eiecerat. vii. demones. ſic interpretantes reputat: immo ipſa in euangelio primiceria penitentium fuiſſe cognoſcitur. Et ꝓ hoc bene conuenit ei nomen maria prout interpretatur mare amarum ꝑm etymologiam latinam: vel ꝑm derivationem hebraicā a vocabulo mara quod latine eſt amara. vñ Ruth. Noli vocare me noemi. i. pulchram: ſed vocate me mara. i. amaram: quia amaritudine valde replenit me deus. Q̄d verificabatur in maria magdalena: quādo ante pedes dñi lachrymis laute maculas crimiſ. Sic et petrus penitendo fleuit amare. vnde quilibet animevere penitenti dī illud Thren. Magna eſt velut mare contritio tua filia ſion. Status vero proficientium et actiuorum ſignatur in maria iacobi que fuit mater iacobi minoris. Ad proficientes enim pertinet ſupplantare vitia et luctari in exercitio ſpirituali virtutum. Cui conuenit alia interpretatio marie prout interpretat domina ſyriace. Dulcis enim proficere volentes ſunt in cōtinuo conflictu propter ꝓnitatem ad malum et difficultate ad bonum: neceſſe eſt proficientes dominari paſſionibus per rationem ne tentationibus cedant. ex qua lucta quando videlicet ratio ꝓ dominantur ſenſualitati generantur virtutes: nam virtus in infirmitate perficitur. Status autē perfectorum et contemplatiuorum ſignatur i maria ſolome que fuit mater filiorū zebedei. i. iacobi maioris et ioannis. hec poſtulauit ut filii ſui regnum: ſic perfecti et contemplatiui non occupant niſi circa regnum ſupremo ti ſi in ſe habent regnum dei. et hic ꝓcipuū ſtat quodam modo regnū celorū. Unde etiaz ſalome interpretatur pacifica: nam in hac vita nullus par eſt homini niſi in actu contemplationis. Et hinc conſonat terra interpretatio nominis marie prout interpretatur illuminata. vnde anime cōtemplatiue dī illud Eſa. Surge illuminare hieruſalem quia venit lumē tuum. O ue Aromata liber iſtarū mariarū habet ſua aromata et vnguenta. Penitentiū aromata ſunt dolor contritionis: puditia confeſſionis: et labor ſatiſfactionis. ex his cōficitur vnguentū quo libenter vngitur dominus. Conficitur autem hoc vnguentū ex myrrha. aloe/ et cinare. Per myrrham que valde amara eſt: ſignificatur amaritudo contritionis. Per aloen que etiam amara eſt et valet contra retentionē membrorum. i. peccatorum: ſignificatur verecundia confeſſionis. Per thymiama cum eodē cum fumo aſcendit: ſignificatur opera ſatiſfactionis: que ꝓ rectam intentionem in deum dirigiſ tur. Sed ex his tribus nō conficitur bene vnguentum niſi apponatur oleū miſe diuine: ſine qua omnino penitentia eſt inefficax: admitto autem hoc oleo optimum vnguentum efficitur. et tale fuit vnguentum marie magdalene que omnes partes penitentie perfectiſſime impleuit aſſiſtente ſibi miſa ſaluatoris: vt patet in euangelio. Ipſa eſt lachrymas copioſe effudit ex amaritudine contritionis: ꝛ manantes non erubuit ex ꝓa impudicitia cōfeſſionis pedes domini lachrymis lauit/capillis terſit/oſculabat/ vnxit/et ſe totam chriſti obſequio deuouit et impendit. et hoc ex immenſo affectu ſatiſfactionis. Proficientium aromata ſunt patientia /humilitas/ ꝓſeuerantia ſeu longanimitas: ex quibus conficitur vnguentum actiuorum. Et hoc vnguentū intrant myrrha et gutta et caſſia: que fluit a veſte vite chriſti. Myrrha bona eſt in omni vnguento. et ideo licet poſita ſit in vnguento penitentium: conuenit tamen ponitur etiā in vnguento ꝓfectorum: et ponitur etiā in vnguēto perfector. Myrrha eſt arcet vermes. ſic patientia arcet vermes cui mordere ſolent eos patientes me contra iniuriantem dolore mordentur. Et hec patētia maxime opus eſt ꝓficere volentibus exercitio ſpirituali. quia ſm Gregō. virtutes inter ſpinoſa paſſionum et punctura ſo tentationum creſcunt. Per guttam aūt q̄ et aromatica dī ſignificatur humilitas: quia gutta pellit omnes inflationes et tumores. ſic humilitas curat cordium duritias. Hec etiam ep⁹ eſt proficientibus: cuius ſm Gregō. Origo virtutis eſt. et ideo illa humilitas veraciter exiſtat que in radice ꝓpria. i. in humilitate perdurat. a qua

ſi abſcidatur areſcit: quia vitificās ſe in infimis humorem perdit. Per caſiam que et iſſula dī ſignificatur ꝓ ſeuerantia ſeu longanimitas: vt videlicet ꝓ in exercitio ſpirituali non frāgantur deſperatione aut tedio/nec ſtatuat ſibi terminum in profectu ſz ſemper tendat ad melius ſine termino: quia in ſpirituali profectu nō eſt ſtatus. Caſia enim in aquoſis naſcitur et creſcit in immenſum. ſic bonꝰ proficiens aquis diuinarum gratiarum fecūdatus creſcit in immenſum de virtute in virtutem: et nūq̄ ceſſat donec videat deū deorum i ſion. Sed et hec aromata non bene cōficiūtur ſi nō apponatur oleū letitie: vt videlicet homo letitiam ſpiritualē habeat in bonis operibus ſuis / et illam ponat in corde atq̄ conſcientia ſua non in laudibus hominum. Et iſtud eſt vnguentum marie iacobi q̄ habuit quatuor filios. i. iacobum qui interpretatur ſupplantans. i. paſſiones per patientiam: ſimonem qui interpretatur obediens per humilitatem: ioſeph q̄ interpretatur augmentum vel appoſitio per longanimitatem: et iudā qui interpretatur glorificans. i. deū per ſpiritualem letitiam. Perfectoꝝ vel contemplatiuorū aromata ſunt carnis omnimoda mortificatio: deifica cōuerſatio: et charitatis perfectio. ex quibus fit vnguentū ſuauiſſimi odoris quod intrant myrrha/cinnamomum /et balſamum. Per myrrhā eſt accipit totalis mortificatio carnis: que conuenit perfectis. Nam penitentibus conueniebat myrrha mortificans peccata per amaritudinē contritionis: ꝓficientibus cōueniebat myrrha mortificans paſſiones/vermem. i. remotionem contra ſoleram ſtam paſſionum: ſed perfectis conuenit myrrha mortificās carnem a petulantia rebellionis: ne vez caro i ali quo rebellet ſpū. Et hec eſt myrrha electa ꝓma et ꝓbatiſſima. de qua dī in cāticis. Manꝰ mee diſtillauerunt myrrhā: et digiti mei pleni ſunt myrrha ꝓbatiſſima. Manꝰ eſt. i. opa penitentiū et actiuorū diſtillāt quidem myrrhā et dictum eſt. ſz digiti. i. ſubtiles et ſpiritales exercitationes cōpletiuorū ſūt pleni myrrha ꝓbatiſſima. Probata quippe eſt myrrha penitentiū/ꝓbatior ꝓficientiū/ſz ꝓbatiſſima eſt cōtemplatiuoꝝ et ꝓfectoꝝ. Per cinnamomū accipitur deifica conuerſatio: cinnamomū eſt cortex cū frangit ſpiramenū viſibile reddit ad modū nebule vel pulueris et valet ad bonū odoꝛē oris. ſic ꝓfectꝰ ſi frangit vituperatione vel iniuria/corporali moleſtia vel media/laboꝛe frequētia vt q̄cūq̄ accidāt aduerſa ſp ſpirat viſibiliter odoꝛē deifice puerſationis et emittit odoꝛē dulcis reſpōſionis. Per balſamū charitas ꝓfecta intelligitur: q̄ totas mittit timoꝛē et odē cū quo ipſa ſtare nō pōt. Balſamū eſt puriſſ et nō adulteratū corpa a corruptione conſeruat. ſic vbi charitas purat ꝓfecta ibi nulla corruptio holis interioris: ꝛc ꝑm Aug. habere ola ſacramēta ꝛc multus eſſe quis pōt: habere aūt charitatē et mult⁹ eſſe nō pōt. Sed ex iſtis ꝓfectoꝝ aromatib⁹ nō fit vnguentū ſine admixtione olei diuine dulcedis: q̄ ſemp pōtera tria comitat. q̄ oleū degustauerat prophēta cum dicebat. O q̄ magna multitudo dulcedinis ꝛc. Et iſtud eſt vnguentū marie ſalome q̄ fuit filia ſalome/ꝓoꝛ zebedei et mater iacobi maioris et ioānis. Per iacobū maiorē intelligit rotarius ſupplantatio vel mortificatio holis exterioris. per ſalome intelligitur deifica cōuerſatio: q̄ non eſt niſi in hoīe bene iuſtificato. per ioānem charitas intelligit: qui erat ꝓ ceteris a ꝛpo dilect⁹. ſed per zebedeū q̄ interpretat fluitio / intelligi pōt diuina dulcedo: qua ratis ala fiunt et affluit deliciis interniſ. Itaq̄ ſūbet alia ꝓfectus ſuos debet iſtas mulieres imitari: et cum iſtis vnguētis ieſum q̄rere et vngere: vt ſz inſtāter penitētia faciat/viriliter tētationes ſuſtineat / pacifice odā ꝓximum ſe habeat. Iſta eſt tria facūt apparere ieſum: ſz antiber ꝑm ſtatum ſuū. ꝑm Beri. Moraliter q̄ iſtas tres mulieres ſignātur in iuſto quotiēs her/mēs lingua manuſq̄ habēt valde ꝓciosa vnguēta. Mētis vnguenta ſunt tria: contritio/cōfeſſio/et deuotio. ꝓximum ſz cōtritionis cōficitur ex viliſſimis ſpecieb⁹ ſz ex perſe: que creſcit in iuſto dolor. ꝓximo. Secūm ſz cōfeſſionis cōficitur ex amariſſimis ſpecieb⁹ ſz ex. ꝓximo miſeratio: que creſcit in dolore alieno. Tertium ſz deuotionis cōficitur ex ꝓciosiſſimis ſpecieb⁹ ſz ex xpi beneficiis: q̄ creſcunt in dolore dilecti. Lingue vnguēta ſunt oratio deuota/confeſſio integra/tria ligne.

predicatio vera. Primum sez oratione cōstatur ex herbis que sunt mētis recta attentio firma affectio pia. Secim sez cōfectōis cōficitur ex herbis ꝫ sunt pudor cōmiserationis dolor amissorum: suppliciū. Tertium sez predicationis conficitur ex herbis que sunt fides instructio: mor informationis nor increpatio. Quīo vnguēta sunt septē mie opera: de qb⁹ est ille ysa. Colligo. poto. cibo. redimo. rego. visito. condo. Quīo aūt vult predicta aromata ꝛ vnguēta hꝰ oportet ea emere. Ille est qui emit/dat de suo ꝛ accipit de alieno. sic in operib⁹ virtuosis oportet aliqd ponere de nostro sez voluntatem/et aliquid recipere a deo sez operādi facultatem. vel a deo recipimus gram preuenientem: inde nos apponimus/voluntatem subsequētē. Quātus ergo multe alie mulieres dīm sequerētur/ite nī precipue venerūt: qz xpo plus obligate erāt: ex eo q plura beneficia ab eo receperāt. Maria est magdalena mulier xpo tenebaturqz eo ea septē demonia eiecerat. Maria aūt iacobi ꝛ sicy maria salome mulier et tenebāt: ita qz nepos eoz erat: ita qz filios suos cardinales. i. apostolos fecerat. ¶ Sed nūm videtur q beata virgo cū istis mulieribꝫ ad monumētum non ierit/sed domi remanserit. Sup hoc aūt possunt tres cause assignari. Una qz mater sepulchrum filii sine magno dolore videre non potuisset/et maxime recēter sepulti. Di enī sepulchrum filii videsset: quasi doloris gladi⁹ aiam eī⁹ pforasset. Et satis ꝓbabile est q si ire voluisset/ioannes eī⁹ custos hoc non ꝓmisisset. mo etiā ceteri apostoli dissuasissent ioanni. nullo modo illuc eam ire permittas: qz si ieris/timūs ibi flebis ꝛ se macerabit q fere se occidet. Secūda causa: qz in parasceue ꝛ sabbato tātū fleuerat ꝛ tantū se macerauerat q etiam sustinere se non posset. Ut enim dicit Beda. opportuit q inter manꝰ discipulos tāq semina de cruce ad domū propriā portaretur. vñ et Augu. Ilta pia mater tm in tm dolore cuiusq; petora delicata cōtūdēs tranſiceret dilaniauerat ꝛ membra vt iam sensu deficiēs vix potuisset ad sepulchrū puenire. Tertia causa est: qz predicte mulieres putabant corpus xpi adhuc in monumēto esse: et ideo volebāt (ꝓut antiquitus cōsuetudo erat) ipm corpus iungere vt conseruaretur a fetore et a vermib⁹ corrosione ꝛ ab incineratione. Sz erāt decepte: qz corpus xpi erat deitate imbalsamatum: nec ideo si per decē milia annos in terra latuisset/non potuisset putrefieri nec incinerari nec a vermib⁹ corrodi. Beata aūt virgo sciuit q ibi non erat: sz qz iam immortalis et incorruptibilis surrexerat. et ideo illuc ire nolebat sicut nec poterat. Ipsa itaqz ex quo vulgeruit filium suum teneri flagellari: crucifigi vidit: delicatis manibus delicata pectora tūdēs/et se nimio dolore vtpote filiaq; et ceteris afflīgēs/tam viriliter pariter ꝛ spiritu arrepta: sicut dī sola in secreto domꝰ sedebat: et de his que sibi accidērāt calamitatibus lamētabatur ꝛ flebat. Dīa igit ostāte et lachrymas puleiter emittēte: ecce subito venit dñs iesus ī albissimis vestibus glorie ꝛ resurrectionis nostre sue/virtu sereno/speciosus/gloriosus/et gaudens/ac matri desolate et merēti totus festinus apparēs. at illa adorans ꝛ assurgēs cum lachrymis pre gaudio eum ampleratur: et tota acerbitas meroris in letitiā vertitur. Postea consedēribꝰ eis pariter curiose intuebatur eundem in vultu et cicatricib⁹: per totū diligēter queritans si eis pena transisset/eis dolor ab eo discessisset. O ēito gaudio mater impletur cū ipsa natum impassibilem intuetur: non fotū in ceternum victurum/sed et celo ꝛ terre omniqz creature perēni iure dominaturum. Stat igit et colloquūtur ad inuicem gaudentes/ac pascha delectabiliter et amāter ducentes. Et narrat ei dñs iesus qualiter populum sibi liberauit de inferno/et que fecit in illo triduo. Ecce igitur nunc magnum pascha.

¶ De hac apparitione qua ante ceteros virgini gloriose apparuisse creditur/nihil in euāgelio habet: sed ideo ipsam posui ꝛ ante alias premisi: qz sic pium est credere/pur in quadam tegēda de resurrectione dñi plenitō tinetur. Dignū nāqz erat vt matrem pie ceteris visitaret/et de resurrectio ne sua prius letificaret: que pie ceteris prius dilexit: ei⁹ amoris desiderio prius ardebat: prius de ei⁹ morte doluit: prius dolore afflicta eius resurrectionem expectauit. Et licet hoc ab euāgelistis subticeatur: pie tamen sic credāt. Unde ꝛ romana ecclesia hoc

E Cur euāgeliste nō scripserit hāc apparitionem.

F Apparitio facta Marie matri sue.

Ambro.

Anselm.

Beda.

Ioan⁹.

cōprobare videt: que statim ipsa die apud sanctam mariam maiorem rome celebrat statonē/per hoc innuēs beate marie primo factam apparitionem. Quid est si euāgeliste hoc non dicāt? Non est (vt ait Joā.) ossa ei⁹ fracta scripta sunt. Nam si hoc ideo nō creditur qz multi euāgelistā ꝛ teste: consequēs est vt post resurrectionem nūqz sibi apparuerit/nqz vbi vel quando/nullus euāgelista edixerit. Sed absit vt talem matrē talis filius tali et tāta negligēta de honorauerit: qui patrem ꝛ matrem honorari precepit. Sed ideo forsitan hoc euāgeliste subticuerūtqz eox fuit officium solūmodo resurrectiōis testes inducere. matrem aūt ad testificādū pro filio eos inducere non decant. Di est ꝟba extranea: mulier deliramēta sunt vtpote non magis matrē pro honore filii credere deliranē. Hoc igit euāgeliste scribere noluerūt/sed pro constanti reliquerūt. Hoc etiā testat Ambro. dicēs. Vidit maria resurrectionē dñi plus vidit ꝛ credidit. Vidit maria magdalena filius adhuc ista natarer. vnde et Anselmꝰ. Et si aliquis querit cur euāgeliste non referant ipsum pijssimum dīm a morte resurgētem huic dulcissime matri vt eius dolores mitigaret primo ac precipue apparuisse. Dicimus id quod a quodam sapiente de hoc ipso scitemtes audiuimus. ait ergo. Tāta scitur auctoritas narrationis euāgelice vt nihil in ea dedecēs vel mane vel superfluum reperiat. Isaac si marri si domine mundi ipse filius eius ab inferno resurgēs scriberetur sicut aliis apparuisse/sēqz de sua resurrectione docuisse: qd non tale scripsit supfluum dicerem? Regnū videlicet celi ꝛ terre oīsqz creature/cocqueret illi vel illi qb⁹ apparuit viro aut mulieri. Spūs ei⁹ plene ac pfecte in illa quiescebat: qui sibi ꝛ esse illius ꝛ ois facta ei⁹ luce clarius reuelabat. et euangeliste scriberent/nunc vel ptic/illi talem vel talē semet exhibuisset hoc Anselmꝰ. vñ etiā Bedulius. Semper virgo manens. huiꝰ se visibus afrans Luce palam dño prius obtulit. Dicit etiam Ignatius qp primo dñs apparuit matri sue post resurrectionem/et consolabatur eam: ex quo tanto fuit repleta gaudio qp obtita fuit omnis doloris quem habuerat de sua passione.

Bedulius.

Ignatius.

O./ ergo infra dicitur apparuisse primo marie magdalene / turelligit inter eos quibus voluit suam resurrectionem probare. Matri enim virgini primo omniū apparuit: non vt resurrectionem suā probaret / sed vt eā de visu suo letificaret. ¶ Oratio.

O Maria dei genitrix et virgo gratiosa/oim desolate ꝛ ad te clamantium consolatrix vera: per illud magnum gaudium quo cōsolata es ostēsa cognouisti dīm iesum die tertia a mortuis impassibilem resurrexisse/sic cōsolatrix anime mee: et apud eūdem mū et dei natum vnigenitum ī die nouissimo qñ cum alia et corpote ers resurrecturus/et de singulis meis factis rationem reddituris: me digneris iuuare qp perpetue dānationis sententiam per te pia mater ꝛ virgo valeam euadere/et cū electis dei eminēb⁹ ad eterna gaudia feliciter peruenire. Amen.

¶Quomodo maria magdalena et alie marie et petrus ꝛ ioānes venerūt ad monumentum. Cap.lxxj.

Vespere igit sabbati].i. nocte sequente sabbatū. nocte est vesperus qz principiū noctis est sīr nocte. sez a parte totius: ideo mutat gen⁹ referēs ad sensum nō ad nomen. et ait [que] sez nox [lucescit]. i. lucere incipit [in prima sabbati]. i. pria die post sabbatum seu prima die septimane qz apud nos dīca dr [valde diluculo qz mane orto iam sole]. i. ortu suo tam ceiū illustrāte: qnto nōdū apparet terre/ raris adhuc tenebris existēribꝰ. hoc est. iā rubescēte aurora/qz celo ab oriēte pre ob scūs vicinitatē iā albescente. aurora ei media est inter tenebras noctis et pfectā lucē dicit/ideo tāq mediū ab vtroq extremo pōt notari. [maria magdalena et alie] due marie inerūt et [venerūt ad monumētū ēt vnguētis]er deuotione. Ubi sciendum qz sicut gentiles denominabant dies tot⁹ septimane a noīb⁹ deor suorum/sez planetar: vt a luna diem lune. a marte diem martis. a mercurio

Al Mathei xxviii. Mar.xvi. Lu.xxiiii et Jo.xx.

Unguēta mar⁹ sūt mie opa.

E Maria cur ad monumētum non venit.

Versi.

Augu.

dié mercurij. et sic de aliis. Ita iudei q; dies sabbati apud eos solemnior habebatur/sabbatū sic nosabāt absolute ,pter reuerētiam illi⁹ dicit̄ et ab eo cā. a dignior ōes alios dies notabāt̄ra q; dies immediate sequēs sabbatū dicebat prima sabbati. i. prima post sabbatū. alia ꝛc̄a sabbati. et sic ꝓ. Et q; hebreī et greci nois⁹ numeralib⁹ ꝓ ordinalib⁹ vtūtur. ideo vnū apud eos in ordine dierū fiet̄ primū. vñ in Bed. ꝺ. Factū est vesperē et mane dies vnus. i. prim⁹. et ideo ꝓ. ibi subdit̄ ꝛc̄os et terti⁹ et sic de aliis. vñ Lucas dicit[vna sabbati]. i. prīa die post sabbatū vel prima die septimane. q; est sabbatū apud hebreos non est⁹ die principalem a quo septimana apud eos incipit/sī etiā septimanam et ꝓrogatiua sabbati denoiat: vt ibi/ teimo dia ī sabbato. a. i hebdomada: ideo etiā cū ꝺ. prīa vel vna sabbati/ pōt intelligi prima die septimane vel hebdomade: q; apl⁹ nos ,pter ōsicā resurrectionem vocatur dūica/a qua etiā apud nos incipit̄ septimana. No dis est celebritas veteris sabbati cōuersa et trāslata est in dūicam: q; ceteris dieb⁹ celebrior est ,pter ditice resurrectionis cuētate/gaudiū/et reuerētiā. Latini vo seu romani et eccle sia modo dies vocāt ferias: dīe ōsicā vocāres ferā primā/die lune secūdam/ et sic de aliis ꝓsq; ad sabbatū. Et vocant feria a feriari. q; ē cessare/vel a ferēdis victimis: q; omni die feriari. i. a peccato cessare et victimas ferre et offerre debem⁹. Mulieres ē ille venerūt ita mane q; [adhuc tenebre erāt]vt dicit Ioā. et ꝑm Lucā [venerūt diluculo] que est claritas media inter noctis tenebr⁹ et diei claritatē/ q; aurora appellari solet. et ꝑm Marcum [venerunt ortō iam sole.] Et ponit esse ad literā. q; valde mane cum adhuc tenebre essent venire ceperūt: diluculo aūt venerūt: sī ortō iam sole ad monumentū pcuerūt. ¶ Et nota q; non sine mysterio euāgeliste sic diuersimode loquūtur de isto mane: sī ōes ꝓcedāt ī hoc ꝙ fuit mane. Nam (vt pater et ꝑmissis) illud euāgelii mystice ,peedit ꝑm tres stat⁹ elector⁹ per tres marias sīficatos. q; enim Ioan. dicit[cū adhuc tenebe essēt] respicit statū incipiēniū. q; vo Lucas dicit[diluculo]respicit statū ꝓficiēniū. sed q; Marcus dicit[ortō iam sole]respicit statum pfector⁹. Debēt er go fideles ḡrētes ꝑm q̄libet ,p statū suo mane venire/q; est cōtra pigros. Debēt etiā venire vna sabbator⁹/per q̄s quies et pax cordis signifīc̄t. et sabbatū est⁹ quies interpretat. q; est cōtra dyscolos et discordes. Debēt etiā venire ad monumētum et ibi querere dīm. Monumētū est mens humana ḡrā ad quēlibet statū. Hā cor penitēti ꝺ: monumētū rōne loci eius q; circa monumēta fieri solet. et penitētū est lugere et flere sup̄ ꝓpos. ꝓficiētū aūt cor ꝺ: monumētū rōne opis mie q̄s in sepulcēdo mortuos exercent. et actuor⁹ est insistere operib⁹ mie. Cōtēplatiuor⁹ vo cor monumētū ꝺ: rōne quieris: ꝺsr est corpora quiescere in monumētis. et quies maxime ad cōtēplatiuos nosc̄t ptinere. In tali ergo monumēto ,p quolibet statu recte querit rp̄s. Debēt etiā obsecula impedīcia removere: q; intelligūtur per lapidē magnū ad ostiū monumēti adoluti⁹/et per angelū vt ītra infra patebit) revolutū. Nam i quolibet statu est aliq̄s lapis obstās ne ḡo possit intrare in intima mei/ et recte cere actus suo statui cōpetentes. Lapis obstās penitēti⁹ est ꝓpositus ad mal⁹. lapis obstās ,ficiēt⁹ est difficultas ad bonū/sed lapis obstās cōtēplatiuis est materialitas spēcierū. Sed iste lapis ꝓ quolibet statu plenū q; removetur ad solū desiderū alicuius ḡrētis per ḡram spūs sancti. Fecit maria. i. alia: q; ad sepulchrum rp̄i venit videre per meditationē: placere per cōpassionē: vngere per deuotionem. Imitemur ergo nos ea/sē̄ sanctas et deuotissimas mulieres: vt licet ille cū aromatib⁹ dīm toto corde ac desiderio ḡrēāt in sepulcro (q; est ,ptius motuos⁹ locus) ita ē nos cū nris aromatib⁹ fez⁹ operatione bonor⁹ operum et odore virtutū ītendamus eos ꝙ affectu meritis ad deū per sācta desideria ,ficiamur: et querimus cū non in sepulcro/sed in celo / quo ꝑm ascēdisse credimus atq; nouimus. vñ Greg. Sācte mulieres que dīm querāt sedule cū diligentia rēb⁹ ad monumētū venerūtur et quē viuētem dilexerāt etiā mortuo studio humanitatis obsequūtur. Et nos ergo in eū qui est mortuus credēdo: si odorem virtutū referri cum operatione bonor⁹ operū dīm querimus/ad mos

Numeralia ꝓ ordinalibus. Beda.

Xu. xviii.

Feria.

Ab Orbotene dominicū ītē ortus erat sol.

Tres status.

Mōumēta ꝑ mētū.

Beda.

Ad cor. ꝓficiēciam.

Conditiones eiusdem.

Mulieres ꝓ ꝑfectis ꝓ.

Lapis obstās.

Maria ſūt̄ nois ītrpēte.

Bregā.

Mystice ꝙ dominicū.

Beda.

Mulieres ad sepulchrū euntes.

Mōumētum.

Beda. Resoluto lapide mystice revolutionem

numētum ꝓfecto illi⁹ cum aromatib⁹ venimus. hec Greg. Mystice monumētum est corpus dīcum/ad q̄s accedere nemo debet nisi vita sabbati. i. in pace et quiete pectoris/et valde diluculo. i. cū feruore. Mane ei sūt feruorem querēdi. vel diluculo. i. ex cuius vitio et tenebris per dilectē̄tem gram portans aromata operationis et fame bone. q; aliter accedit caueat sibi ne iudicium māducet et bibat. vñ Beda. ꝺ. aūt valde mane venerunt mulieres ad monumētū/narrat̄ hystoriam quidē magnus ḡrecus et eminēs di olim ferueꝛ ꝙ arrarius ostenditur. Iuxta intellectum vo mysticum dat nobis exēplum illuminata facie deuisis⁹ vitioꝝ tenebris ad sacros⁹ cruentum ōsi corpus accedere. Nam et sepulchrum illud venerabile figurum dūci altaris habem⁹ in quo carnis et sanguinis solēt mysteria celebrari. Aromata aūt que mulieres deferūt/odorē virtutū et orationū suauitatem quib⁹ altari appropinquare debemus significāt. hec Beda. Mulier ergo que ꝓma venit ad monumētū et ꝓma ꝓfidā tumpsit in paradiso/festinat nūe ꝓma nāe tumiere de sepulchro/cōde dit de morte rapere vitā que de vita rapuit mortem. ꝺ: aūt vlis vinculo surrexit/hunc cōsentit auctoritas vna q̄ dicit dīm quadragīma horis fuisse mortuū/ et rotidē dieb⁹ quot horis paraleues et trigīma sex duaꝝ noctium et vni⁹ diei. q; ecclesia cōsentire videt que maturinas laudes celebrat ꝓ rp̄i resurrectiōe. vñ Petrus cātat valde mane dicit diluculo. Diligentiū est cū inter tenebras noctis et diei claritatem. in qua salus humani generis felici vicissitudine ꝓuenit in ecclesia declarāda: moze solio qui ,prima luce cōsurgēs roseam ꝓmittit auroram vt tamnis spēdoꝝ pparato oculis possit inueni. q; ēptus dūce resurrectiōis illuminet vt cū felix discipulo laudes rp̄i tota caneret exēplo sanctaꝝ feminarum ecclesia, q; genus humanū exēplo sue resurrectiōis animauit. q; fidem ꝓstituit et lumen credulitatis infudit. Ergo et ho manet vicinio ortu solis surrexit ꝑm Aug. qui dicit dīm vsq; quadragīta horis quteuisse in sepulchro sexta hora paraleues passum: et ita cum esset equinoctium diluculo surrexit. Contra Hieron. dicit olim surrexisse media nocte. legitur etiā in lib. Iudicum cū samsonem aportasse portas gaze vsq; in superciliū montis. Modicum autem cōtrarietatis est q; in tempore medio inter diluculum et mediā noctem surrexit. hec Petrus. Cum ergo mulieres ad monumētum euntes essent extra portam cuntatis/reuocabant ad memoriam affectiones et penas sui magistri et ādirent in⁹ locis in quib⁹ cōtra ip̄m notabiliter aliquid factum fuerat aliquantulum sublistebāt genu flectentes et osculantes terram/gemitus et suspiria dātes atq; dicētes. Nic obiuimus⁹ et cū cruce super collum quādo mater eius mortua facta est: et hic se vir ad mulieres. Hic crucem deposuit fatigat⁹: et super illo lapide se parūper apposuisse. Nic fuit vbi sic crudeliter et fortiter cum impulerūt vt velociꝰ ambularet: et cum quasi currere coegerunt. Nic spoliauerūt eum et indaue rūt: et hic cum crucis patibulo affixerūt. Et cū cum magno clamore et inuocatione lachrymarum ,peidentes in facies suas adoꝛauerunt et osculate sunt crucē adhuc pretioso sanguine rubricatam. Deinde surgentes et versus sepulchrum euntes/cū sexus sui fragilitatem cōsiderarēt et magni tudinem lapidis recolerēt: qui tā magnus fuisse fertur vt vir a viginti hominib⁹ moueri posset[dicebāt ad inuicem] et colloquentes se mutuo interrogabāt[Quis reuoluet nobis lapidē de ostio monumēti?]vt sez possimus in illud ingredi. q. d. non possumus per nosipsas reuoluere [q; erat magnus valde.] Sed ḡuis talia dicerēt/non ramen ab arrepto itinere cessabant/credētes dño esse possibile quod humane fragilitati videtur impossibile. [Et respicientes viderunt reuolutum lapidem] per angelū qui prebēs dño suo obsequiū venerat ad manifestandum rp̄i resurrectionem iam factam [et ip̄m angelum dīi sedentem super lapidem]terra mouimēum. Mōumētū potest dici scriptura. in qua dīs olim facte multe figure occultar⁹: sī post resurrectionem angelus magni consilii scripture difficultatem aperuit. vñ ꝑm Beda. Resoluto lapidis mystice revolutionem sacramētor⁹ rp̄i que ve-

Universidad de Deusto
Biblioteca

lamine litere legalis tegebãtur insimar. lex enim in lapide scripta fuit: et ideo per lapidē designatur. Et p̃m eundem angelum sedebat super lapidem. qui ostium monumenti claudebat: vt claustra inferor̃ sua ip̃m dñm virtute detenisse doceret. Moraliter hic lapis designat penitẽte pondus: ad qđ aspicientes incipientes ad deum cõuerti timere incipiũt ne possint inchoatam penitentiam cõsummare. ideo dicũt ingemiscentes [quis reuoluet nob̃ lapidẽ ab ostio monumẽti] id est a corde i quo rp̃s affectat sepeliri. Sed non debẽt diffidere t retrocedere: sed cum his mulierib̃ continuo procederent videbãt gr̃atius lapidem revolutum. descẽdet enim angel⁹ de celo. i. gratia spiritus sancti. que lapidem amouebit: qi totum pondus penitentie subleuabit. Ipse enim ait. Jugum meum suaue est: et onus meum leue. scz gratia dei. [Et introeũtes] ab exente [in monumẽtum]. i. intra claustram et domũculam eorundam que erat circa sepulchrum [viderũt] alium [angelum sedẽtem a dextris] sepulchri ihesu [stola candida cooperum: et obstupuerũt] p̃te gaudio ac admiratione tante visionis. [Ut dicunt enim inuenem ipso habitu corporis iuuenilis predicterem immortalitatem resurrectionis i qua renouatur vt aquile iuuentus t nemo senescit [sedẽtem in dextris]. i. ad meridianã partem loci illi⁹ vbi corpus positum fuerat: hoc quippe in dextris ihesu erat. Corpus em dñi qđ supinum iacẽs habebat caput ad occidentem t pedes ad orientem) dexteram manum necessario habebat ad meridiem / et sinistram ad aquilonem. Et quo rẽpore p̃sumendo ex creuit rp̃s in eor̃ ad hãc sinistram multitudinem corporis sepelirẽt defunctor̃. Viderũt iuuẽ sedẽtem [dextris [coopertum stola cãdida]. i. albis cãdente, p̃ter gaudium resurrectionis [et obstupuerunt] p̃te admiratione tante visionis. In dextris t in albis angelus apparuit: qi dextera perpetuam vitã designat / et candor vestis splendorem solemnitatis denunciat. vñ Greg. In dextera sedebat t in stola cãdida apparuit: qi et sue t nostre festiuitatis gaudia nũciauit. Illa em dñi resurrectio et nos ad immortalitatem reducit. et angelor̃ numerum restituens celestis patrie cãna repauit. hec Grego. In stola etiam eam dicta angelus apparuit ad designandum puritatem vite quam post baptismum quisq; debet obseruare. Unde et vestis alba in baptismo traditur: in signum gloriose resurrectionis ad quam per baptismum pueniũt. Sic er̃go duo erant angeli, ꝓpter testimonij sufficientiam quia in ore duor̃ vel trium stat omne verbum. Jam quidẽ terre motus factus erat dño resurgente et monumẽto clauso egressus erat ante reuolutionem lapidis sicut intrauit ad discipulos ianuis clausis. sed post egressum accedens angelus reuolvit lapidem vt sepulchrum vacuum ostẽderet / ac resurrexisse dñm et egressum eius iam factum indicaret. Non enim indiguit in resurrectione aperiri angelor̃: qui ꝓpria virtute claustra dissipauit inferor̃. vñ Chrysol. Cuius gratia tgitur venit angel⁹ et leuauit lapidem post resurrectionem: ꝓpter mulieres. Ipse em videbant cum in sepulchro. Ut igitur credãt qm̃ resurrexit / videt sepulchrum corpore vacuum, ꝓpter hoc vtiq; ablatum lapidem. vnde et Beda. Angelus reuolvit lapidem non vt egressuro dño ianuã panderet: scz vt egress⁹ iam facti hoibus indicia prestaret. Qui em mortalis adhuc clauso ꝙginio vtero potuit nasci sine manũ impedimẽto egredi / ipse iã facť immortalis clauso tq sepulchro potuit resurgẽdo exire de mũdo. hec Beda. Doctores aliter et aliter fuit: qi in resurrectione habuit corp⁹ gloriosum cui aliud nõ pristine fuit sed eius de vetero miraculosius fuit. Vbi nota q̃ quidã monachus sancti laurẽtii rome extra muros admirãti quo xp̃s clauso sepulchro exire potuerit / cui dño quo cinct⁹ erat reseuntis dilapsi est: et vox in aere fctã est. Sic potuit xp̃us clauso ꝑire sepulchro. Igitur vt dicit Grego. Mulieres angelos vident q̃ eis aromatib̃ venebãt: qi ille mẽtes fugitiuos ciues aspiciunt que eis virtutum odoribus ad deũ p̃sumpta desideria ꝓficiunt. Et descenditur angelus aspectu fulgureo t vestitu candido: vt aspectu malos terreat / et vestitu bonos mulceat ad credendum xp̃i resurrectionẽ. timet enim et amor debẽt inclinare ad credẽtiũ. [Erat em aspectus ei⁹ sicut fulgur] qi facies ei⁹ videbat ignea ad incutiendũ terroꝛẽ custodib⁹ [t vestimẽta eius sicut nix] ad dandum cõsolationẽ mulieribus. Fulgor em terrorem timoris denotat: cãdor vestis gaudium ꝓfert resurrectionis denũciat. Utpotius ecclesie hz vt eo tp̃e in ecclesia in albis psallamꝰ cõuertendo est pascha nr̃m. tres festos celebrãtib⁹ vt alba vestimẽta induant, ꝓpter quod subdit [p̃te timore autẽ] ex fulgore vultꝰ ei⁹ [exterriti sunt custodes] et stupefacti instar mortuor̃ tacentes. Ecce qđo malos terrunt t eis durum fuit. vbi Rabanꝰ. Timoris anxietate sunt exterriti q̃ amoris fiducia nõ habebant [t facti sunt velut mortui] q̃ resurrectionis virtutẽ credere noluerũt. et Remigiꝰ. Custodiebãt em crudelitatis studiosi⁹ pietatis obsequia. Ita re autẽ nõ potest quem cõscientia destituit: impellit reat⁹. ¶ Nic nota q̃ in hoc cognoscẽt bonus angel⁹ a malo. Nam bonus angelus in principio terret ex sui fulgore: in medio confortat ex sua allocutione: in fine letificat ex subsecuta deceptione. [Et respondens angel⁹ mulier̃ trepidationi et affectibus [dixit eis. Nolite timere vos.] acsi ꝑm Grego. apte dicat. Paueant illi q̃ non amant audientiã regnorum ciuium: primes cant qui carnalib⁹ desideriis p̃ssi ad eor̃ societatẽ ptingere desperant. Vos aũt cur pertimescitis q̃ seruos eius quẽ queritis t vos cernens videtis? Ecce qđo hominem mulcet t eis blandꝰ existit. In q̃ etiam ostendit qz vñs tel⁹ xp̃us (q̃ est angelus magni cõsilii dict⁹) in virtuma t generali resurrectione apparebit t terribilis reprobis quibus dicet [ite maledicti in ignẽ eternum] t bidãdus iustis quib⁹ dicet [venite benedicti patris mei percipite regnũ.] Sic moraliter prelat⁹ bonus (q̃ angelus dei exercitium est) obstinatos terret: et penitẽtes demulcet. Hic ẽm notandũ duo conditiones que debẽt esse in angelo sacerdote/ac ꝓdo t predicatore: quia debet primo venientem peccati p terroꝛem extinguere: t secundo p honeste conuersationis amoẽ bonos allicere. Et subiungit [Scio em q̃ ihesum [saluatorem] [qui crucifixus est queritis] in sepulchro sicut mortuum. [Qui crucifixus est] additur ad differentiam alioꝝ qui etiã nomine ihesu vocabant. Ire additur ad fidei ꝓfessionis commemorationem. vnde Ciprianus. Recogitare cum qui tam̃ sustinuit a peccatoribus aduersus semetipsum cõtradictionem. Item addit ad commendationem mysteriq; que et ihesum etiam crucifixum querebant. Multi em ihesum querunt. i. saluatorem sed non crucifixum: qi non p crucem: cum tamen ille non nisi in ista inueniat. vnde Chrysostomus. Multi libenter querunt purpuratum: qi pauci querunt eum crucifixum vel flagellatum. Sed anteq̃ inueniatur purpuratus: primo queri debet flagellatus. Marcus addit [nazarenum] et sic tangit nomen ac patriam et conditionem. Et subdit angelus [Non est hic] scz p̃ presentiam carnis et corporis / qui nusq̃ deest p̃ presentia diuinitatis et maiestatis. [Surrexit] enim p̃ humanitatem qui nullum eam patitur in diuinitate. Et addit [sicut dixit] vt reduceret ad memoriam verba christi dicta ante passionem suam. vt sic magis ere⁹erent resurrectionem eius in sacrã. Impossibile enim est non fieri quod ipse dixit. q. d. Et si mihi non creditis: nec mentore verbor̃ illius. Deinde ostendit eis locum dicens [Venite et videte locum] scilz vacuum [vbi positus erat dominus] hoc est corpus dominicum. vnde Chrysolto. Corpus domini dominus dicitur. deinde enim nam̃ separata fuit a corpore etiam mortuo. Desi dicat angelus. Vnde si certificari de eius resurrectione? ecce locus vbi posuerunt eum. Si verbis meis non creditis: visui et vacuo sepulchro credatis. Preterea hoc enim et lapidem reuolueruat vt locum ostenderet. Unde cum per vniuersum mundum a fidelibus dicatur: surrexit dominus de sepulchro qui pro nobis pependit in ligno, scis eo nomici ecclesie resurrectionis domini nõ ostendunt. Sed ecce specialis gaudent prerogatiua dicentes / et ad oculum demonstrationem facientes: surrexit dominus de hoc sepulchro. Similiter in euangelio posthuã cum dicitur [surrexit non est hic] discipulus qui legit cũ digito demonstrat dominicam sepulturam. Et subiungit angelus [Sed ite] festinanter [dicite discipulis eius] communiter [et pe-

Hebr.xij.

Querunt crucifixũ pauci. Chrysost.

Chrysost.

tro]specialiter [qz surrexit ꝛ precedet vos i galileā:ibi eū videbitis sicut dixit vobis ante passionē. ꝛ ideo secunda eū ibidē.q.d. Non cōtristetis est vobis hoc gaudiū occultū cordibus renouatis ꝛ similiter amantib⁹ pandere.

Gregor. Discipuli xpi qui sunt.

Non dicit amatorib⁹ mūdi:sed discipulis xpi. ꝑm Gregō.vere nō sunt discipuli qui cū eo pascha nō faciunt: non sunt discipuli q̄ retro aspiciunt / quos curiositas vite detinet / illecebra capit/ꝛ spine retrahūt scandalorum. Ibi eū videbitis:in propinqua regione et ꝓpinquo tēpore. In galilea pcessit:vt vbi fuit initiū spiritus gre/ibi esset initiū splēdoris glorie. Voluit etiā dūs specialiter in galilea apparere:vt veritas resurrectionis ꝓbaretur :qz ibi plura miracula est operat⁹ ꝛ ampli⁹ cōuersat⁹ / et ideo melī⁹ cognit⁹. Mulieribus ergo dī ab angelo vt nūcient apostolis vitam resurgentē:qz suadente diabolo mors nūciata fuit ade per mulierē. Vt sicut fuit ꝓgressus in prima tentatione mortis a diabolo in mulierē: et a muliere in virū. sic in prima annūciatione vite fieret ꝓcessus ab angelo in mulierē: ꝛ a mulere i viros.

Mulier cur nūcia vitalis.

Cur ꝛ petro dixit.

Dicit aūt specialiter [et petro]tum ꝓpter principalitatē inter discipulos: tū ne desperaret de recōciliatiōe propter magnitudinē pcī apostatice :tū ne ad priorē vitā q̄ negauerat ꝛ ad discipulos venire trepidaret. Q.d.

Hieronym.

vt ait Hieroñ. De indignū iudicabat discipulatu dū et negauit magistrū.

Grego.

vñ et Grego. Si hūc angel⁹ notarim non exprimeret q̄ magistrū negauerat:venire inter discipulos nō auderet. Uocatur ex nole ne desperaret ex

Augusti. Hieronym. Dauid i galilea pcessit.

negatione.vñ ſm Aug. ꝛ Hiero. Pec cata ꝓterita nō nocent q̄n nō placēt. Dauid aūt ſm Aug. cur ab angelo er a dño dicit⁹ est q̄ ꝓcedet eos i galilea:cū hoc sit post multa cōmissum: et sic mandatū vt aut hoc solū aut hoc primū expectaret fieri debuisse. Et soluitur ſm eūdē Aug. q̄ hoc ꝓphetice ꝛ significatiue est acceptū. Galilea nāq; interꝓtatur vel trāsmigratio vel revelatio. In galilea vero ſm trāsmigrationis significationē intelligendū occurrit qz de popl⁹ isrl trāsmigraturi erant ad gētes :q̄ aplis ꝓdicandū nō crederēt nisi ipe dūs eis viā in cordib⁹ hoīm ꝓmeres ꝓpararet. Et hoc intelligitur [ꝓcedet vos in galileā. Ibi eū videbitis] .i. ibi mēbra corporis eius quod est ecclesia/in his q̄ vos susceperint inuisibiliter. Scōm illā aūt q̄ galilea interꝓtatur revelatio : non tū in forma serui intelligēdū est: ꝙ in illa in qua equalis est patri quā ꝓmisit discipulis suis. ꝛ illinc nos ꝓcessit vñ ad nos venēs nō recessurꝰ quo nos ꝓcedēs nō deseruit. Illa erit revelatio rāḡ vera galilea cū similes ei erimus: ibi eū videbim⁹ sicut est. Ipsa etiam erit beatior trāsmigratio ex illo scīo in illā eternitatē:ñ ei⁹ ꝓcepta sic amplectamur vt ad ei⁹ dexterā segregari mereamur. Et ſm Grego. O:i galilea trāsmigratio fera interꝓtatur:recte in galilea dūs videndus nūciatur siue qz ipse de corruptiōe ad incorruptionē/de mortalitate ad imortalitatem trāsiit:siue qz illi ad speciem ei⁹ contēplandā ꝓuenire merebūtur qui nō transmigrant de vitijs ad virtutes/de amore mūdi ad amorē dei:declinantes a malo ꝛ facientes bonum: ēgrientes et sapientes nō terrena sed celestia. Cū d: [ibi eū videbitis] ſm Piero. Bremo est semēnta in sylua :sed ingens m̄ q̄litate ꝓmissio. Ibi est gaudii nr̄i fons et salutis nostre eterne origo ꝓparata. Ibi cōgregātur discipuli ꝛ sanātur cōtriti corde. Ibi(inquit)eū videbitis:si nō fuit vidistis. hec Pieroñ. Mulieres Vo]fraudate spe sua qz corp⁹ dñi inuenire sperabāt:nec audēres adhuc angeli q̄ audierāt [cōterrite] ex i solita apparitione angelor ꝛ gemetes qz nō inuenerunt dūm [redeūt] ad discipulos [dicentes corp⁹ dñi esse sublatū.] Nūciant discipulis:vt aut secū quererēt aut secū dolerēt. De angelo quidē ꝛ ei⁹ vbis q̄ dūm resurrexisse audierāt nihil eis dixerunt: hoc solū nūciātes eis dē. ſ. dūm in monumento nō esse. [Et visa sunt eis vba ista sicut deliramenta].i. quasi fantastica ꝛ nō vera.ſ. q̄ dūs surrexisset a mortuis[ꝛ ideo nō credebāt illis] qz res noua erat ꝛ cōtra cōsuetudinē q̄ mortui resurgerēt. Ut ei ait Theophi. Est naturaliter incredibile mortalib⁹ resurrectionis miraculū. [Petrus aūt ꝛ ioānes]hec audiētes contulerunt mozas ꝛ [cucurrerūt ad monumētū]ex desiderio videndi factū: qz ignito materie ingestus nō nouit mouras. Ibi duo ꝓ ceteris currebāt:qz

Hieron. Reuelatio ad discipulos facta.

Grego. Delirāmenta ei⁹ sepulti vita. Theoph.

Ioannis cur nō intrauit. Grego.

ꝓ ceteris ꝙm amabāt:sicut familiares inuicē se tenebāt.ꝓpter qđ in pluribus locis legūtur simul cōbinati. [Et ioānes ꝓcurrit cit⁹ petro]qz erat iunior ꝛ agilior illo. [Nō tū introiuit].ꝓpter petri reuerentiā : quē exspectauit qz ipse senior ꝛ inter apostolos principalior erat. Cōspice hūc dñi ipsos. Currūt ipli:currūt magdalena ꝛ socie ei⁹ post eos: oēs currunt ad ꝛrendū dūm suū/cor suū/ꝛ aiam suā. Currūt multū fideliter multūq; frueter:multū anxie. multū studiose. Curre ꝛ tu post eos/sine pausa cū eis:ne cum eis cōsolari mereris. Cū aūt ꝓuenisset ad monumētū/respicies in ipso ꝓ ceteri⁹ esse intrauerit : ꝑm petr⁹:deinde ioānes. Et q̄dē ꝛ ioānem ioānes q̄ primo ꝓuenit nō intrauit:ꝓpter reuerētiā petri cui primū ingressum seruabat. sed mystice ſm Grego.per ioānē synagoga/ꝙ per petrum ecclia designat. Uenit synagoga ꝓior ad monumētū sed minime intrauit : qz etsi ꝑmo scripture sacre mēta cognouit / tñ ad fidē passionis dūne intrare distulit. Secuta postea plebs ecclia gentiū introiuit in monumētū: qz ꝙm ceteris ꝛ cognouit carne mortuū/ꝛ viuente credidit deum. Sed post petrū intrauit ꝛ ioannes : qz in fine mūdi ad redēptoris fidem etiā iudeos colliget. [Et introcūtes] nō inuenerūt corp⁹ : sed [videruit sola].ſ. sine corpore [linteamina] q̄b⁹ corp⁹ erat inuolutū. [posita].i. bene dispōsita ꝛ plicata[ꝛ sudariū] capitis[nō cū linteaminib⁹ posit⁹].ſ. indistincte ꝛ cōfuse[ꝛ separatim iuuolutū].i. bñ plicatū[in vnū locū]acti ex industria esset factū. qđ totū factū est ad ostendendū ꝛ ꝓ resurrectionē iā factā: ꝛ q̄ corp⁹ non fuerat sublatū [et crediderunt] vere esse qđ mulieres dixerant.ſ. corpus xpi de monumento sublatū esse : nō aūt surrexisse [nondū enī sciebāt scripturas]de xpi resurrectione loquētes:qz nondū erat eis aptus sensus vt intelligerēt illas. [Et recesserunt]stupefacti et [apud se mirātes]eucntū rei qualiter sola linteamina derelicta fuere sine corpore perūcto : vel ꝑm oppressurā fur habuisset vt hec seruatim inuolucra dimitteret ꝓ presentib⁹ militibus corp⁹ auferret [nō cogitantes] de xpi resurrectione[nec intelligentes]nō esse sublatū:qz simul fuissent

Resurrectionis signum.

Chrysost.

linteamina asportata : ꝛ maxime qz ꝓpter vnctionē erant fortiter corpori adherēta. ideo ꝙ hoc ꝓ tāq; pānis reliqui ꝛ dispositi fuerant manifeste apparebat qđ resurrexerat. Separatio est linteaminum a corpore dñi/ꝛ desertio eor⁹ in sepulchro :signum fuit dūne resurrectionis nr̄ꝝ trāspositionis.vñ Chryso. Considerāt linteamina posita et sudariū separatim inuolutū in vnū locū :quod erat resurrectionis signū. Neq; est sī trāpositus fecit quid ā hoc fecissent corp⁹ denudā tes:neq; si furati essent hui⁹ rei sollicīti fuissent vt lenarent sudariū ꝛ inuoluerent ꝛ ponerēt in vnū locū scōrum linteaminibus:sed simpliciter vt se habebat fuscepissent vnus corp⁹. Propter hoc enim ꝛ Joānes ait qđ [cū myrrha sepulc⁹ est multa] q̄ cōgiuuisset corpori linteaminare nō decipiatis ab his qui dicunt cū furto sublatum esse. Quid aūt est seorsum linteamina facere : ꝛ sudarium seorsum inuolutū: Ut discas qm̄ nō erat festinantiū hec res. Seorsum quidē illa/seorsum vero hec ꝛ inuoluta est. Non em̄ ita insensat⁹ esset q̄ fura retur vel circa rem superfluā nr̄i studiū cōsumeret. hec Chryso. Moralr. monumentū in quo sunt linteamina scīa : potest dici claustrum in quo est vetus religiosa et rerum rñ sine habitu interiori. Ut legitur in libro Regū. cū venissent q̄ querebant dauid/ inuenum esse simulacrū super lectū eius. Nec est mirū si Joseph inuenta sine ipso. Nec est vestis cuius sub q̄ latet mēs lupina. Dic ſm Grego. dūne dispensationis magnitudo pensanda est. qđ discipulos corda ꝛ accēduntur vt queraṁ/ꝛ differūtur ne inueniant : quatenus infirmitas animi ipso suo meroze cruciata purgatior ad inueniendū fiat : ꝛ tāto validius teneat ḡto tardius inuenit qđ querebat. ꝛ ōpatere igitur discipulio ipsius et mulieribus : qz in afflictione magna sunt. Querunt dominū suum et non inueniūt:nec scīūt vbi eum amplius querere debeāt. Igitur dolētes et flentes discipuli ꝛ non audentes dīu manere iuxta sepulchrū propter metum iudeor⁹ [abierūt ad semetipsos].i. ad hospitia sua et illuc vbi habitabāt ꝛ primo latitabāt ꝛ vnde ad monumētū currebāt:nihil certi sciētes de dūi resurrectione. Marie aūtē

Moralr.

I. Reg. xix.

Genesis xxxvii.

Grego.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ibidem remanserunt [Et]dū [mente cōsternate] .i. stupefacte erant de hoc qđ viderant: q̄ t lapide ita immēnē magnitudinis revelatū stupebant/t corpus tā eximie veneratiōnis nō inuentū dolebāt [respicientes in monumentū videnť duos viros] .i. duos angelos in specie virorū [stantes] circa alios [in vestib⁹ albis] ad designandū gaudium diuine resurrectionis. Angeli non solū vbi q̄ etiā fulgenti habitu gloriā annūciāt triū phantis. Apparitiones eīm angelorū fiunt ad instructionē hominum: et solent p illū modum apparere qui cōperti sūt de qua debēt instruere, candor aūt vestis splendorem denūciat scientiarū: t ideo in albis apparent vestibus ad denotandū gaudiū diuine resurrectionis. Apparuerūt autem duo: ad solēnius denunciandū p̄ resurrectionē: qī solēnius denunciatur p duos q̄ p vnū. vbi Beda. O quo autem posito in sepulchro corpore saluatoris angeli astitisse legūtur: ita etiā celebrandis cunctē sacrarissimi corporis mysteriis tempore consecrationis assistere sunt credēdi: monente Apostolo mulieres habere velamē propter angelos in ecclesia. [Cumq; mulieres timerēt] ex visione angelorū insolita [et declinarent vultus in terram] ex verecundia [dixerūt angeli ad illas] consolando eas benigne et instruendo de rō resurrectione. [Quid queritis viuentem] et tam resuscitatum [cum mortuis?] quasi dicerent. Nolite cū mortuis hoc est in monumēto qui locus aptus est mortuū/querere eū qui ad vitam iam resurrexit a mortuis. Verūtū multi querunt viuentem cum mortuis: vt illi qui licet sint boni/tamen libēter cōuerſantur cū malis, quibus potest dici illud/sine vt mortui sepeliāt mortuos suos. Et subiungūt [Nō est hic] scz in sepulchro p̄sentia corporis qui eāmē nusq̄ deest p̄sentia deitatis [sed surrexit] inde scz propria virtute. Et addunt dicti sui cōfirmationem dicentes [Recordamini qualiter locutus est vobis] q̄ verax est et non fallit [cum adhuc in galilea esset/dicens quia oportet filiū hominis tradi in manus peccatorū t crucifigi: t tertia die resurgere. Quasi dicerēt. diu ante predixit hec omnia: et ideo non mirēmini si modo audita esse facta. Iubēntur verbox recordarix predicatione cuncta futuri consummentur in fide iā facti. Et vo (vt dictum est) mulieres vbi angelis timēres declinau. et vultū in terram. mystice cū celestib⁹ mysteriis appropinquamus/expio mulierum barū vultum in terrā declinare debemus/nos terrā et pulueren esse recolēres. vnde Beda. Et nos ergo exemplo deuotarum deo feminarū quotiēs ecclesiam intramus t mysteriis celestibus appropinquamus/siue propter angelice presentiam virtutis siue propter reuerentiā sacre obiationis/cū omni humilitate et timore in gredi debemus. Ad conspectū quippe angelorum vultum declinamus in terram: cum supernorum ciuiumque sanctorum gaudia eterna contēplatco/nos cinerem esse terrāq̄ recolimus, sicut beatus abrahā. Loquar (inquit) ad dominū meum cum sim pulvis t cinis. ¶ Et notādum q̄ sancte mulieres astantibus sibi angelis nō in terram ceciderūt/sz vultum dicuntur in terram declinasse. Unde mos obtinuit ecclesiasticus: vt in memoriam huius vel in spem nostre resurrectionis/t omnibus diebus dominicis/t toto quinquagesime tempore nō flexis genib⁹ sed declinatis in terram vultibus orem⁹. hec Beda. [Ille autem] mulieres nec tunc attenderūt ad vba angelorum: nec aliquam cōsolationem receperūt de visione eorū: quia non querebant angelos sed dominum angelorū, imo ille due marie .i. iacobi et salome [concurrit] et quasi absorpte [creuisses fugerūt de monumento] et elongauerūt se inde aliquantulum et sedebant dolentes [et tremor et pauor] .i. stupor [eas tunc] erat [propter visionem angelorum et custodum [et neminē] scz de custodibus [quicq̄ dicerēt] nec cuiq̄ angelis loquentibus respondere, vnde Augu. Intelligimus ipsis angelis minime aūdas fuisse aliquid dicere .i. respondere ad ea que ab illis audierant: aut certe custodib⁹ quos incentes viderunt.

¶ Oratio.

Domine Jesu christe vnica, p̄les summi dei q̄ dilectis tuis desiderium te querendi indidisti/sed vt magis accenderent affectū inueniendi distulisti: eos q̄ in galilea te visuros p angelum certificare voluisti: da mihi misero ardenter te q̄rere et gaudenter te inuenire: vt de virtio ad virtutes t de amore mundi ad amorē tuum transmigrans/merear post hāc vitam ex isto seculo in illam eternitatem trāsmigrare: teq̄ deum deorum in sion et in galilea vera cū electis tuis gratia tua largiēte tunc videre. Amen.

¶ Quō dīs apparuit marie magdalene. Cap. lxxii.

Magdalena vero] amaritudie plēa ettuans amore: et nescio qđ aliud deberet facere: q̄ sine magistro suo non poterat viuere: nec ibi est inuenebat/ et vbi cum quereret ignorabat [stabat] ex feruore t constantia: q̄ vix amoris nec sedere nec iacere sinebat/ad monumētum festo] t ab extra .i. in hortu t ante domūculam in qua erat sepulchrum [plorans] t lamentās dominum suum. Tanto eīm cordis fere bat incendio/tanta pietatis officie batur dulcedine/tam validis trahebatur vinculis charitatis: vt femine infirmitatis oblita nec tenebrax caliginē nec p̄cursorum immanitatē retraheretur a sepulchri visitatione. quin potius festo stans t lachrymis monumentum irrigans recedētibus discipulis nō recedebat: p̄io eo q̄ diuine dilectionis igne succensa/et tam inualescente viebatur desiderio/t impatiēte vulnerabatur amore vt nihil ei saperet nisi flere: posset illud prophetice veraciter cruciare. Fuerunt mihi lachryme mee panes die ac nocte dum dicitur mihi quotidie vbi est deus tuus. hm Aug. Feruentior et deuotior erat ad ihm altis mulieribus: nimi⁹ ardor amoris eam solli citabat. Maria eīm que quid voluit flendo obtinuit. Flendo obtinuit veniam peccatorum. Flendo obtinuit fratris resuscitationem de manibus infernorū. Flendo obtinuit consolationem de resurrectione. Lachrymas ergo fudit compunctionis/compassionis/t deuotionis. vnde Gregorius. Oīa in re pensanti dum est huius mulierio meritū quāta vis amoris accēderat: q̄ a monumento dñi etiā discipulis recedentib⁹ non recedebat. Usi contigit vt eū sola rūc videret que remāsit vt quereret: qī virtus boni operis gemerātia est. vbi et Aug. Uirtus eīm redeūnti infirmioꝛe serum in eodem loco fortior figebat affectum: ce oculi qm dñm quesierant et non inuenerant lachrymis tam vocabāt amplius doleuerūt q̄ fuerat ablatus de monumēto q̄ fuerat occisus in ligno: qm magistri tanti cuius ei vita suberacta fuerat nec memoria remanebat. Tenebat itaq; ad monumentū iam dolor iste mulierē. vñ et Origē. Audiuim⁹ Fratres mariam ad monumētum foris stantem: audiuimus mariā plorāte. Amor faciebat stare: dolor cogebat eam plorare. Stabat et circūſpiciebat si forte videret quē querebat. Dolor renouarat erat etiam quē prius doluerat desiderū/nūc dolebat ablatum. Et iste dolor maior erat: qī nullam consolationem amplius habebat. Prima ergo fuit causa doloris: quia virū perdiderat, sed de hoc dolore aliquātula consolationem habebat: quia mortuum remanere videbat. Nunc aūt de isto dolore consolari non poterat: qī corpus defuit et inuenire non inuenichat. Metuebat autem ne amor magistri sui in suo pectore refrigesceret: q̄ viso re caleſceret. Plorabat itaq; maria vehementer: q̄ dolor additus erat sup dolore. ¶ Duos itaq; dolores eximios vno gestabat corde/quos mitigare lachrymis volebat sed nō valebat: ac ideo tota prostra in dolore mētis et corpore deficiebat: et quid ageret nesciebat. Petr⁹ quidē et Joannes timuerūt: et ideo non steterunt. Maria non timebat: qī nihil sibi suspicabatur sibi posse fieri quo timere deberet. Perdiderat eīm magistrū suum: quē ita singulariter diligebat vt preter ihm nihil posset diligere vel sperare. Perdiderat vitā ale sue/et tam melⁱ arbitrabatur fore sibi mori q̄ viuere: qī fortiū moriens inueniret quē viuens inuenire non poterat. Fortis nāq; vt mors dilectio quidnā aliud. [Maria faceret] Facta erat ex animis: facta erat in sensibilis. Sentire non sentiebat vi-

Angelor qualis forma eē apparitio.

Beda.

Beda.

Beda.

Augustī

Origen.

Dolor ge minus in Magdalena.

Cant. viij

dens nō videbat: audiēs non audiebat. ſz neq; ibi erat vbi erat: q; tota ibi erat vbi magiſter ſuꝰ erat: de quo iā vbi eſſet neſciebat. Querebat enī eum ⁊ nō inueniebat: ideo ſtabat ad mo numentū et plorabat tota lachrymabunda et miſerabilis. Certe iā nihil ſapiebat marie niſi dilectre: et p̄ volet cero dolere. Oblita erat timoꝛis: oblita erat ſemetipſa: oblita erat deniq; oīa preter illū quē diligebat ſup oſa. hec Origenes. [Dū ergo fieret propter corporis xp̄i abſentia [ne teneant ſe] corporaliter [ꝛ eſperet in monumētū q; ſemp ſperabat ibi eū inuenire vbi eū ſepelierat: ex amoꝛe multiplicabat. Sicut eſt nos cū aliq̄ rem p̄dilectā: q̄uis huc illuc q̄rēdo deſcurramus: nō ad eū locum ſepe reſpicimꝰ vbi eā habuiſſe meminimꝰ. ita et hec mulier q̄uis huc illuc corpus dñi quereret: auxia nō erꝰ abſentia frequēter monumentū aſpiciebat vbi eū poſitū nouerat. vñ Gre go. Timanni ſemel aſpexiſſe non ſuffi cit: q; vis amoris intentionem multi plicat inquiſitionis. Queſiuit ergo primo et minime inuenit. perſeuera uit vt q̄reret: vñ contigit vt inueni ret. Accidit eſt vt deſideria dilata cre ſcerent: et creſcēdo caperēt quod inuenirent. Sancta eſt deſiderio dilatione creſcunt: ſi autē dilatione deſiciunt deſideria nō ſuerunt. Hoc amo re arſit quiſq; ad virtutē pertingere potuit. hec Grego. Quātō ergo maria vidiſſet corpus xp̄i abeiſe: volebat tamē adhuc videre ſi aliq̄d veſtigiū poſſet pcipere: et ideo nō ſufficiebat ſibi ſemel reſperiſſe. Ju hoc q; inclinauit ſe ⁊ reſpexit in monumentum: dat intelligi q; cū humilitate cordis debe mus ꝑſpicere mortē xp̄i. et hoc q; iterū proſperexerunt ex emplū cōtinue oculo mentis mortē xp̄i preſpicere [⁊ vidit] maria oculis cōporis ipſos [duos angelos] prefatos [i al bis ſedētes] ſupra ſepulchrū et locum corporis [vnū ad caput aliū ad pedes] propter reuerētiā loci confe erati ex tactu corporis obſtet: ex feruo re eſſi deuotionis quā habebat illam viſionē meruerat. Angelus ad caput eſt reuelatio diuinitatis arcana: q; ca put xp̄i deus eſt. angelus autē ad pe des eſt dōceno humanitatis eius ob ſequia in redēptione nobis impenſa. [Q; dicūt illi mulier q̄d plorat:]

Querentiſſimo.

Gregorius

Angeli lachrymas pſtebēt: et eius rū quodāmodo gaudiū nunciabant. nec dicebāt. Plorare noli: non habes cauſam fletus ⁊ magis gaudēdi. ex re ſurrectiōe xp̄i nō eſt plorādi ſz plus dendū: hic dico letitie eſt nen mero rioleta ventimus nūciare tibi. noli er go plorare: ſz potius ad illū reſpice quem tanto amoꝛe deſideras videre. [Et illa/ putāo interrogare quaſi ne ſciēs: petit lachrymarū cauſas [q; tu lerūt: (inquit) dñm meū ꝑ monumē tū ⁊ neſcio vbi poſuerūt eum. Arbi trāns cuſtodes vel iudeos eū eſſe fu ratos. Magnus ergo doloꝛ me fiere cōpellit: magna triſtitia viſcera mea coartat. Timebat enī ne iudei corpꝰ xp̄i in aliquē locum inhoneſtū pote eſſent: uel deſtēs honoꝛi ſepulture et: vel ne forte aſportaſſent vt ei iniuriā facerent. Ugebat in ea vis amoris vt non inuentū non crederet niſi ſubſtrūxet hec angustie cā erat: q; ne ſciebat vbi inueniret et officiū funeris impēderet. Nō dicit corpus dñi mei: ſz dñm: a toto deſignans parte. ſicut oēs cōſitemur teſum ꝑm filiū dei ſe pultū: cum ſola eius ſepulta ſit caro. Uide hic mirabiē operatione amoꝛis. Paulo ante audierat ab vno angelo q; reſurrexiſſet poſtea a duobus q; vi debat: nō recordatur: et dicit neſcio. amoꝛe hoc faciebat: quia ala ſua non erat vbi ipſa erat: ſed ibi erat vbi ma giſter ſuꝰ erat. Niſi ſm Aug. Ipſius marie magis erat in corpoꝛe magi ſtri q̄m in ſuo. Neſciebat cogitare loq̄ vel audire niſi de ipſo: et neſcio (inq̄t) vbi poſuerunt eū. Pec erat et immoꝛ cauſa doloris et deſolationis: quia ne ſciebat q̄ ireet ad cōſolandū doloꝛē: et vbi eū inueniret. Maria q; vidit lapi dē ſublatū: credidit xp̄m furatū ⁊ de portatū. lapide eū ſublato corpꝰ faci le amouet de monumēto: q̄s fieri nō põt. Dūm lapis ſuppoſitꝰ eſt. fic q̄diu lapis timoꝛis dei l coꝛ de eſt xp̄s ab eo auferri nō põt: ſi aūt amouet cito ipz de angelis aliquid curaret: amoꝛ ſui magiſter ſuus amplius ſe reuere nō ponit. Dño itaq; teſuo refert hoc ma tri ſue et dicit q; vult ire ad conſolan dū eū: valedicēſq; matri venit in mo mento in hortū vbi erat magdalena. Stat mulier et plorat. Audiēt teſtē mereniū conſolatoꝛ: et plato mulieris la

Timet magdalene.

Origē.

chrymas inuet: eiq; ab angelis ſe ver tēti et retroſum cōuerſe apparere di uinū. Per hoc oſtendit q; ſigo xp̄z vi dere deſiderat opz vt ad deū cōuerta tur: q: illi ad deū videndum ꝓueniunt qui ſe totaliter per amoꝛē in eū conner tunt. vbi Chryſo. Cur nō expectauit eoꝝ reſpſum: ſz cōuerſa eſt retroꝛ ſum: cui ad minus hoies multe reue rēte apparerēt? Dic q; cū maria illa diceret: xp̄s aduenit cui angeli reue rentiā exhibētes aſſurrexerūt. quod magdalena admirās [cōuerſa eſt re troꝛſum] vt videret ad q̄d aſſurre rūt. [Et non cognouit q; ieſus eſſet] q; videbat eſt in ſpecie non q̄ teſtus: q̄ē angeli gloꝛioſum videbāt honoꝛabāt. Ipſa eſt nondū habebat fidē de xp̄i reſurrectione: et ideo talis ap parauit in coꝛpe quale cā erat in mēte. non q; turpi hereticos fe: mīā dñs vultūq; mutaſſet: vt: p̄ voluerāt diuerſus ac varī videretur: ſz q; ma ria obſtupefacta erat miraculo. vnde Bernar. O ſō delectabile pietatis ſpe culū. qui q̄rit et deſideratur: occul tat ſe et manifeſtat. occultat ſe vt ar dentius req̄ratur: et req̄ſitus cū gau dio inueniatur: inuentus cū fiducia teneatur: ⁊ teneus nō dimittat. ſm Greg. Maria q̄ adhuc de dñi re ſurrectione dubitabat cōuerſa eſt re troꝛſum vt videret teſum: quia vide licet per eandē deliberatiōē ſua qua ſi tergū in faciem dñi miſerat/ quem reſurreriſſe minime credebat. Sz q̄a amabat et dubitabat/ videbat et non cognoſcebat: reſtō illi et amoꝛ oſtē debat et dubitatio abſcōdebat. [Et dixit illi teſus. mulier q̄d plorat? quē quē rīs? ſnon poterit quaſi ignoranda: ꝛ vt ex eius reſpōſione cōuenientiꝰ eū in ſtruat. ſm Gregoriū. Interrogatur doloris cauſa vt augeat deſideriū: quatenus cū nominaret quē quere rēt/ in amoꝛe eiꝰ ardentius eſtuaret. [Et illa] eū adhuc non cognoſcens [putauit eū eſſe hoꝛtolanū] cui inco bebat cura hoꝛti iſte: in q̄ monumētū erat: eo q̄ mane ꝓlo eū in hoꝛto vide bat. eſtimabat eū nullī ciꝛca loca il la occupari niſi eū qui illoꝛū erat cul toꝛ. C Bene aūt ſpiritualiter hoꝛtola nus ei erat: cui ſeneꝛo perfidie et vi tioꝝ iam eradicauerat: ac virentia ſemina fidei ⁊ virtutū per amoꝛis ſui vim in eius pectore et hoꝛto anime ſeminare et plantare curabat. Sicut enim ad hoꝛtolani officium pertinet noxias herbas eradicare et bone poſ ſine proficere: ita dñs de hoīe ſuo. i. de eccleſia quotidie vitia eradicat vt virtutes proficere valeant. vnde Ori geneo. O maria ſi queris teſum qua re nō cognoſcis? Ecce teſus venit ad te quem tu queris: et eſt eſtimas hoꝛ tolanum eſſe. Uerū quidem eſt quod eſtimas: ſed tamen in hoc erras/ dū eum ſic hoꝛtolanū eſtimas vt teſum eſſe non cognoſcas. Etenim teſus eſt et hoꝛtolanus: quia ipſe ſeminat oīa ne bonū ſemē in hoꝛto anime nue ⁊ in coꝛdibus fidelīū ſuoꝝ: ipſe omne bo num plantat et rigat in animabus ſanctoꝝ: et ipſe eſt teſus qui tecū lo quitur. hec Origen. Marie etiam in ſpecie hoꝛtolani apparuit: tale enim apparuit in coꝛpe quale cā erat in mēte. non q; turpi hereticos fe: mīā dñs vultūq; mutaſſet: vt: p̄ voluerāt diuerſus ac varī videretur: ſz q; ma ria obſtupefacta erat miraculo. vnde Bernar. O ſō delectabile pietatis ſpe culū. qui q̄rit et deſideratur: occul tat ſe et manifeſtat. occultat ſe vt ar dentius req̄ratur: et req̄ſitus cū gau dio inueniatur: inuentus cū fiducia teneatur: ⁊ teneus nō dimittat. ſm Greg. Maria q̄ adhuc de dñi re ſurrectione dubitabat cōuerſa eſt re troꝛſum vt videret teſum: quia vide licet per eandē deliberatiōē ſua qua ſi tergū in faciem dñi miſerat/ quem reſurreriſſe minime credebat. Sz q̄a amabat et dubitabat/ videbat et non cognoſcebat: reſtō illi et amoꝛ oſtē debat et dubitatio abſcōdebat. [Et dixit illi teſus. mulier q̄d plorat? quē quē rīs? ſnon poterit quaſi ignoranda: ꝛ vt ex eius reſpōſione cōuenientiꝰ eū in ſtruat. ſm Gregoriū. Interrogatur doloris cauſa vt augeat deſideriū: quatenus cū nominaret quē quere rēt/ in amoꝛe eiꝰ ardentius eſtuaret. [Et illa] eū adhuc non cognoſcens [putauit eū eſſe hoꝛtolanū] cui inco bebat cura hoꝛti iſte: in q̄ monumētū erat: eo q̄ mane ꝓlo eū in hoꝛto vide bat. eſtimabat eū nullī ciꝛca loca il la occupari niſi eū qui illoꝛū erat cul toꝛ. C Bene aūt ſpiritualiter hoꝛtola nus ei erat: cui ſeneꝛo perfidie et vi tioꝝ iam eradicauerat: ac virentia ſemina fidei ⁊ virtutū per amoꝛis ſui vim in eius pectore et hoꝛto anime ſeminare et plantare curabat. Sicut

Hzvide ꝓ volēs.

Origeſt.

Hoꝛtola nus eſt ihs magdalene.

Bernar.

Gregoꝛius

Hoꝛtola nus credi tur xp̄s.

Origē. Hoꝛtola nus eſt xp̄s

Timanni mo.

Aug. Magdale ne.

ter amanti nihil videtur difficile. cū enim fervo femineus sit fragilis ad omnia defendendū: et paulus ad mortuos corpora balsamāda: quēcūq; altū impossibile est / hec propter magnitudinē amoris leue et possibile arbitratur. vñ Orige. Joseph timuit t anxiatus fuit tollere corpus de cruce nisi in nocte: et nisi hoc expetisset a pilato, Maria aūt nocte non prestolatur: nō postponit nec verecūdatur: audacter promittit dicens / ego eū tollā. O mirabilis mulieris audacia: o mulier tā nō mulier. Nullū locū excipit: nihil ante ponit: sine timore dicit: absolute promittit [dicito mihi vbi posuisti eū et ego eū tollā.] O maria magna est cōstantia tua: magna est fides tua. hec Orige. Nec ergo offendit magna marie deuotio et dilectionis feruor: ut tā meruit quē mortuū ārebat viuū videre et audire. Respice bene cā quomodo lachrymabili vultu suppliciter et deuote ipm exorat vt sibi illum quem querit ostēdat: semp enī sperabat audire aliqua noua de suo dilecto super omnia. E Postq; autē vt ait Grego. eā cōt vocabulo appellauit ex sexu et ignotus nō est / vocat et nōie, ppto vt eē magis intentā faciat: et tale se exhibet vt cognoscat dicēs [Maria] desiderium et' viterius affligi nō finens / p vocatiue vocis aperta sui declarat recognitionē. ach apte dicat. Recognosce cum a quo recognosceris. Cum enī apō deū certus sit numerus electorū / magna gratia aliquibus datur qū proprijs nōibus deo noti esse monstrātur. propterea ergo nōie vocat mariā: vt designet specialē quam ad sanctos habet notitiā [Illa vero cōuersa] corde et oculis mentis ficut ante erat cōuersa corpore et oculis carnis: mox vt se suo nōie vocari audiuit / eū in voce sicut ante bona pastorem recognouit. Prius eū cōuersa corpore iesum esse qđ non erat putauit: nunc cōuersa corde quod erat agnouit. ac quasi reuulcēs et adorās eū indicibili gaudio [dixit. Rabboni] .i. magister. sic eū ante passionē eū vocare cōsueuerat: q; doctores apud iudeos vocantur magistri. Tu es qđ ārebam: ārē tandiu te mihi celastiq; ergo p sicut rauit vt āreret: nō tigit vt inueniret. vñ Greg. Maria q; vocatur et nōie recognouit auctorē: atq; eū p̄tinus rabboni .i. magistrū vocauit: et ipse erat q̄ ārebatur et reuiuo / et ipe q̄ vt āreret docebat interius. vñ et Orig. O mirabilis dementia eorum. quersus est dorsum magnus in gaudiū magnū: mutare tunc lachrymas amoris dolentis in lachrymas amoris exultationis. vt ergo audiuit hoc verbum Maria (sic eī cōsueuerat illā vocare magister suus) protinus ipō nomine quasi singulare vocationis dulcedinē: et per eā cognouit ipm a q̄ vocatur / esse magistrū suū. vñ et iam Anſel. Noli magdalene deflere cor mutatū: sed per actis aromatibus eā dñicum sepulchrū visitare memēre to. O sicut illa oculis mentis cernere merearis nunc sup lapidē reuolutū ab ostio monumenti angelū residentem: nunc intra monumentū vnū ad caput alium ad pedes resurrectionis gloriam predicātes: nūc ipm christū mariā flentē et tristem tam dulci oculo respicientē / tā suauj voce dicentem maria. Rumpunt ad hāc vocē eius capitis caratracte: ab ipsis medullis eliciunt lachryme / singulē stēp suspiria ab imis trahūtur viscerib⁹. O beata maria q̄d tibi mentis fuit / q̄d animi: cū ad hanc vocē te / pfertim et redāres viā saluatori clamares rabboni: rā rogo affectu q̄ mentis desiderio clamasti rabboni: Nunc plura dicere lachryme prohibēt cū vocē excludat affectus: cēsqs et sile et corpis sens' nimius amor abscōdebat. Et iterum. Volat dño conuersi meille nomē: et cognescit ancilla confitērā dñi vocē. Puto vel certe affirmo q; sensit solā sui nutrice q̄d vocari / nutrix rat maria. Over delectabilis. O q̄d blandimenti: q̄d suauit amoris. nec celerius hoc exprimi potuit: scio enī sis es q̄ vellis. Illico mutate sunt lachryme, non eī credo mox esse restrictas: sed quas cōtrit cor se torquendo pro exprimebat / cōo postmodū cor gaudēs effundebat. O q̄ dissimilia sunt [rabboni] et [si tu sustulisti eū dicito mihi.] O q̄ dissona sunt [tu tulisti dñm et nescio vbi posuisti eū] et [q; vidi dñm et hec dixit mihi.] hec Anſel. Et currens ac procidēs maria ad pedes iesu vestigia ei' adorās: do statim voluit ei' deuotione amplecti vestigia ei' q̄d recognouit ac pedes rāgere / osculari vt cōsueuerat. O amor fortis et impatiēs, nō enim sufficiebat ei videre iesum et cū iesu loqui nisi etiā rangeret iesum: sciebat eū q; virtus de illo exibat et sanabat oēs. Ipse Po volens fidem in corde illi' vt horrolatius seminare / et animā ei' ad celestia eleuare / dixit. Noli me tangere] .s. manib⁹ corporis quē nōdū tenuisti fide cordis. quasi di. potē volo et rāgas me tactu mēris credēs me pfectū equalē / p tactu corpis credens me holem pūrū / patre minorē. adhuc es carnalit' i eū credebat quem sicut holem sentiebat. Pro hibita est ergo iq; propter defectū fidei indigna erat, et ideo subdit [Nondum enī ascendi] .i. eleuatus sum. s. in corde tuo [ad patrē meum] .i. ad equalitatē patris: q; non credis me quēcunq; ad equalitatē eius / ac me filiū equalē et coeternū pri q̄ me susceperit a, mortuis: sed esse sublatū tā q̄ cadauer purū. ach dicerē. Quia me tangis m: nuū in sepulchro āris et resurrexisse non credis: adeo viuentem tāgere nō mereris: nondū enī nondū ad patrem ascēdi quē viuentē euz mortuo ārās: eū tibi ascendero ad patrē tunc mereberis me tāgere pfectū equalem. vñ Anſel. Sed o anicis iesu cur a sacratis ac desideratissimis pedib⁹ tuis sic arcēs amantēs nostī (inquito) me tangere. Ut q̄d dicē / ārē non rāgā illa desiderata vestigia tua pro me perforata clauis / perfusa sanguine: Non rangā nec deosculabor: An tu mitior: ego solitus q; gloriosior: Ecce nō dimittā te nec recedā a remō parcam lachrymis: pectus singultib⁹ suspiriisq; rūpet nisi rangā. Et ille inquit. Noli timere: non auferā tibi hoc bonū / s; differā. hec Anſel. Sic ergo maria dubio plena / lucra inquieta: spatatione indigut antrā ad rangēdū tanā sanctitatē accederet. Si autez illa que dñm resurgentē prīa post matrē ei' videre meruit / quo ei dilecta est a dño / tota eius mācipata obsequio / et ab oi peccato ab eo liberata: tacta pedū eius est, phibita: Quo magis potiutus verba ne cū totū tāgat cōsiderando vel sumendo? Sz [vade ad illā iferiā rā [duc] ter nuncia [fratribus meis] .s. apīs: quia surrexi t [ascēdo] .i. ascendā [ad patrē meū] p gratiōne t naturā [t pfectu vīm] per adoptionem t gratiā [dei meū] q; me holem creauit: et sub quo ego homo sum p̄m hūanitatem [et deum vestrū] q̄ vos creauit et ab errore liberauit inter quos t ipm ego mediocriter sum. q. d. In primo vt videāt ascendentē. Loquit in ppōsito imp̄fectum hō: q; ascēdere nō cōperit ei p̄m deitatē nature q̄ est altissima. qđ etiā patet ex hoc q̄ vocat apl'os fratres propter similitudinē et cōformitatē hūane nature / et propter spāliter ratem amicitie / et etiā ppter adoptionem gratie: q; eius p̄is sunt filij adoptiui cuius ipse est filj naturalis, vnde Seuerian⁹. Vocat fratres quos corporis sui fecit esse germanos: vocat fres q̄ p̄is suo adoptauit i filios. vocat fres q̄ sibi p̄fatur cohereded. vocat fratres ppē specialitatē amicitie quā habuit ad ipos. vñ t Ambro. De sēdisti q̄de filj' holo nec p̄is cū descēderes adhuisti: sz descēdisti nobis vt te oculis ac mētibus videremus: vt in te crederemus. ergo et ascēde nobis: vt te sequamur m̄tib⁹ quē ceteris videre nō possum⁹. hec Ambro. Stāt ergo dilecti eius iocunditate t gaudio magno loquētes ad inuicē si cut amicus cū amico. Ecce igit t hic similiter magnum pascha. Sic ergo dño a matre redēs apparuit primo marie magdalene sz ipso apīs vel aliquib⁹ alijs. vñ Piero. Marie magdalene dño ostēdit qđ q̄ electorū sit p̄destinatā; q; meretrices t publicani precedent synagogā in regno dei: vt latro beatit apostolos. Locus autem vbi dñs apparuit magdalene dilatat. s. postlib⁹ a sepulchro. Vñ igit mulierē q̄ mane surrexit / amare flentē / ardētissime dilexit / diligētissime q̄siuit / et eo pte ceteris inuenit: et neq; mittemur. ejusq; ererituū gerēres cū lachrymis et perseuerāria dñm ārauimus: vt simul cū ipsa dñm inueniere et ab eo cōsolari mereamur. vñ Orig. Sequamur ergo fratres charissimi dui⁹ sancte mulieris affectū: vt perueniam⁹ ad effectū. Ploret vnusquisq; ad iesum et queratur fideliter iesum q; nō beat anime ferenti illum. Discat ergo hō peccator a mulliere peccatrice / cui rō obtulit sua eia peccata / discat pēdz hō plorare dei absentiā / ac intime desiderare eius presentiā. Discat a maria iesum amare et iesum fuerare: iesum indefinenter ārere t ārenda inuestigare: nulla q̄stione erubescere / nullā q̄stionē erubescere / nullā formidare: nullā q̄stionē errare iesū recipere: ipa pter ipz ārere. Discat a maria ārere iesū i monumēto

Origen. F Noli me tangere. Origen. Ambro. et nolite eta. Discedere ad patrē. Ambro. Descensus xpi. Seueria nus. Ambro. Piero. E Loc⁹ apparitionis Origen. Quarens dus ihesus est.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

cordēs nūc reuoluē lapidē ab ostio mo
numenti detrahēre oēm duritiā ⁊ re
pelle omne obstaculū a fide marcelle
oēm cōcupiscentiā et oēm immūditiā
a corde tuo: et diligēter pscrutare si
sit ihesus i eo. Si autē nō inueneris in
te iesum, ita fouo et plora et pmane
in fide: et respice forsō ad alios si for
te alicubi inuenias et videas in aliq̄
eum: et precādo ora iesum vt dignet
intrare ad te et habitare i te. ¶ Fer ne
forte erecta cerulee repellas eā a te/
humiliādo inclina te: et iterū prospi
ce in monumēto dei qđ debet esse in
te. Et si ibi videris duos angelos: vnū
ad caput et vnū ad pedes. i. si cognos
ueris in corde tuo q̄si celestia desideri
a rā ad cōtemplatiuā vitā q̄ ad actiuā
pmeruisse per q̄ adhuc non possis iesum videre nec iesum ihc: noli
ibi cōtentus esse/noli adhuc deficiēdo descere: sed plora et q̄re iesum i te
donec inuenias. Et si forte aliq̄ mō ti
bi apparuerit et desiderio tuo se rep
sentauerit: noli pesumere de te tāq̄
er tuo desiderio vel merito nūc appa
ruerit et tanq̄ eū agnoscas: sz bonitā
ti pietatiq̄ eius attribue: et interro
ga illū et ora vt indicet tibi seqūz. Au
deo esu tibi considerer, pmittere si in
fide ad monumentū cordis tui stre
nue: si plorādo iesum quesieris et q̄rēdo pseuerauerit: si cū humilitate te in
clinauerit: si exemplo marie nullam
aliā cōsolationem de iesu nisi ipsum
recipere voluerit: ipso reuelante ipm
sine dubio inuenies et ipm agnosces:
ita vt nō sit nūc necesse q̄rere ab alio
vbi est iesus: sed nūc magis indicabis
eū nūciās q̄ vidi dūm et hec dixit mi
hi. hec Origē. Post aliquātulū vero
mox nūdo discessit: dicēs qt et alios
visitare eū oporteret. Tūc magdalena benedictione ab eo recepta et dño
discedēte recessit: et iam credens ad
socias suas venit[⁊ hec eis nuncia
uit. Ille vo]de resurrectione dñi gaudentes: sed q̄ eū nō viderant dolētes
[receditur]sed ea [de monumento]. i.
de loco ante monumēntum. ſ. de septi
hotti in q̄ erat monumentū [eū timo
re ⁊ q̄ nudo magno currētes nunciare hec discipulis] dūi de ihc. fm glo.
duplex erat in eis affectus. ſ. timo
motis et gaudū: alter de magnitudine miraculi/alter et desiderio resurgentis. et vterq̄ grellum concitabat
femineum. ¶ Oratio.

Pīssime dñe/o dulcissime magister/sponꝰ eo tu dis q̄ rectos sunt corde: q̄ sanctis his
q̄ diligunt te. O q̄ felices sunt q̄ quē
rūt te: ⁊ q̄ bti qui speraī in te. Verū
certe est q̄ tu diligis oēs diligentes
te: ⁊ nūq̄ derelinquis sperāres in te.
Ecce ego hec dilectrix tua sumpl̄ q̄re
bat te: ⁊ veraciter inuenit te. Sperabat in te ⁊ nō est derelicta a te: q̄ plꝰ
est consecuta p te q̄ expectaret a te.
Obsecro ergo te dñe da ⁊ mihi dilige
re ⁊ q̄rere te ac sperare in te: vt ⁊ ego
a te diligā ⁊ te inuenire merear / et a
te nunq̄ derelinquar. Amen.

Dumilitē querenti deus est.

¶ Qūo dñs apparuit tribus marijs. Cap.lxxiij.

Vm ergo iste tres marie simul pgerēt/de numēro reuertēdo: ad
q̄s pueniēt ad ciuitatem ⁊ ad spūm [occurrit]⁊ apparuit [eis do
mīs iesꝰ.] vbi Piero. Pergebāt eēs
ad apl̄os: vt p illos fidei seminariū
spargerent. Que aūt sic ḡrebant q̄
ta currebāt/merebāt obuiā hīc dūm
resurgentē. Et vt ait Raba. Per hoc
ostēdit se obuio iter ymnū inchoātibus vt ad salutē pueniā puenire que
ant/adimūādo occurrere. Blāda q̄p
salmatiōe dño delectas erigēs/ ⁊ vbo cōsolatorio tristes consolans ait.
[Auete]ex ea formās aue. vbi Pie
rony. Primo mulieres meruit audire auete: vt maledictū eue mulieris
in mulierib⁹ solueret. [Ille vo] vtra q̄ dñi posset exhilarāte [accelerunt] vt iā crederes ⁊ p fidē illuminare. q̄ vt ait Apostō. Accedēte op3
credere. [⁊ tenuerūt] ac deosculare
sunt [pedes eⁱ]ex deuotiōe humanitatem in qua furrerit probātes apte
[et]de resurrectione eius certificate
[eū]dei ac dñm [adorauerūt]adoratione latrie tanq̄ fidem trinitatis
astruētes. vñ Chrysost. Tenuēt pedes eⁱ: ⁊ cū supabundāti ad cū lenitia currētes/accepert p tactū confortā ⁊ certitudinē resurrectionis ⁊
adorauerūt eum. Fortassis aliq̄s vēm
vellet ⁊ hz illas effici mulieres/ ⁊ pedes tenere: q̄ cū sic vultus /nō pedes ⁊ manꝰ solum
sed ⁊ caput detinere sacrū illud per

A Matthei xxviij. et Joan. xx.

Pierony.

Auete.

Raba.

Auete. Pierony.

Pierony.

Tenuerūt pedes. Theo. cl.

Chrysost.

Raba.

B Tenuerūt pedes ieſu dat eis duos volēs tribuere.

ribilibus poterēs mysterijs pura cō
scientia. Nō hic aūt solum sz ⁊ in illa
die videbitis eum cū ineffabili gīa et
ia ⁊ plebe angelorꝝ veniēte/si volueritis esse misericordes: ⁊ audietis vo
ca illa. Venite benedicti pris mei: here
ditate paratū vob̄ regnū. Et vos qui
te sectamini mūdi. hec Chrys. Ille
est modꝰ veniēdi ad veniā. ſ. accedēdo ad pedes rpi. vñ debemꝰ ire ad oscula pedū rpi p deuotam oratiōem:
et ꝰ. ſ. p̄sideranda humanitatē. Si vis
capere celsitudinē dei cape pmꝰ hūanitatem rpi. Motuꝰ accedit ad rpm
p fidem illuminantē. vñ in ps. Accedite ad eū ⁊ illuminamini. teneuit p
charitatē cōiungentem. vñ in cantico. Tenui eū. ſ. dilectū: nec dimittā.
adorat p debiti cultꝰ exhibitionē. vñ
supra in euāge. Dūm deū tuū adorabis ⁊ illi soli seruies. Et tunc magdalene est datū. ſ. vt tangeret eū: nō fuit
ante dilatum qū ḡrebat vnente cum
mortuis. ſ. in sepl̄chro ⁊ loco mortuorū. Cū magna igit̄ celeritate loquit̄
ad inuicem ⁊ faciunt sibi pascha magnum. Pie (vt ait Ansel.) fidū posses motareno delicias tu⁹ somn⁹ interpolet: nullꝰ exterior⁹ tumult⁹ impediat. [Tūc ait illis iesꝰ. Nolite timere.]hoc dicit ad eas pfectam cōsolationem: q̄ timor q̄ eas inuaserat adhuc totaliter ab eis nō recesserat. Sicut occurrit currentib⁹ / auere dicit gaudentib⁹ ita timorē excludit a timentibus. Et subūgit [Ite nunciate frib⁹
meis vt eant in galileā: ibi me videbunt. Jvbi Piero. Nō in iudea sed in
multitudine gentiū: gra eīs transmigraturꝰ de iudea ad gētes pcederet/
vīa in cordib⁹ pparando de galilea. ⁊
de hac materiā ian⁹ est dictū añ pce
dens capitulū. Videos hic ⁊ supra q̄
magꝝ humilitatis vocat discipulos
suos fres eos amicabil⁹ solito nominans: vt securi⁹ ad eum accedant. et
nō timeant accedere. ꝓpter hoc q̄ eū
in sua captione reliq̄rant: ⁊ vt veram
resurrectionē deceant: ⁊ vt ad honorem ⁊ ad amorē accendat. vñ Raba.
Vera fraternitas est q̄ frarē venerat
ur deuotum ⁊ cōtrīt dissolutum: q̄
psenti obsequit/absentem nō rodit: sa
no applaudit/infirmū nō deserit: placatū non ꝓuocat/iratū meruit vt mitem. hec Raba. Angelꝰ apl̄os vocat discipulos rōne hūilitatis debite:
dño duos honorē. Jesꝰ aūt q̄uis dñs

Ecclī. xxxiij. Humilitas ieſu.

Mulieres cuangeliste et apostole.

Mulieres nunciare debent merito reprehendi. vñ Beda.

Beda.

Mulier cur prenuncia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Grego. fim Greg. humani generis culpa absc̃ndit̃ vnde p̃ocessit. Mulier in paradiso viro propinauit mortem: q̃ sepulchro mulier viris annunciauit vitam. ⁊ dicta sui vnificatoris narratq̃ mortiferi serpentis verba narrauerat. Mulier q̃ fuerat ianua mortis: prima predicat resurrectionem et ostendit ianuam vite. nec fm Greg. humano generi non verbo dominus sed rebus dicat. De qua manu vobis illatus est potus mortis/de ipsa suscepite poculum vite. vnde Aug̃. Resurgentem deū p̃ioresfemine apl̃is nunciauerūt. nunciauit viro suo mortem femina in paradiso: nunciauerunt ⁊ femine salutem virtis in ecclesia. resurrexisse christi apostoli erant genitibus nunciaturi: apostolos femine nunciauerunt. vnde ⁊ Ambr.

Augustl. Ambro. Sicut in principio mulier auctor culpe viro fuit: vir executor erroris: ita nunc que mortem primo gustauerat resurrectionē p̃ior vidit culpe remedio. et ne perpetui reatus apud viros opprobrium sustineret: que culpā viro transfuderat transfundit ⁊ gram: veteriscq̃ lapsus cōpensat erūnam resurrectionis indicio. Per os mulieris mors ante, p̃esserat: per os mulieris vita reparatur. vñ etiā Beda. O q̃ felices femine que triūphum resurrectionis mūdo meruerūt annunciare: ac mortis quā eua serpentino affatu seducta cōtraxit/imperium diruperūt predicare. Quāto felciores ale viros pariter ⁊ feminas quotquot in die iudicii (percussis paucis ac digna vitio ne reprobis) ipse electi gratia adiute triūphare de morte/et gaudii beate resurrectionis meruerint̃ capere. hec Beda. Erq̃ constantiam predicandi non habet̃ serus inferior/et ad exq̃rendum est infirmior et mulieribus docere in ecclesia non p̃mittitur: mādatur viris officium cuāgelizādi.

Beda. D Cur magdalena huic operi deligit. Die aūt nūciat mulier: tam nō vt mulier sed vt ecclesiā gestās. Recte q̃p hec mulier que lenitam dulce resurrectionis prima nūciauit ꝙz sancta maria magdalena: a septē demonijs. l. vnitersis vitijs ⁊ criminibus curata esse memoratur: vt vbi abūdauit peccatum/superabūdare gr̃a monstraret: et ne quisq̃ digne penitēs deventa cōmuniq̃ desperaret/videns eā que tot erat subdita vitijs ⁊ tātū culminis fubito esse p̃motā vt ipsis euangelistis atq̃ apl̃is prima miraculum resurrectionis cuāgelizaret: tū etiā vt multi de sua innocētia p̃sumāt aut peccātem despiciatim vt paceat q̃ et dei abūdāti gr̃a petāt: quib̃ resurgit mellot q̃ ante casum fuerat. Sācti cum peccāt/lapsi est motus non emultus. Cadat tultus/labāt tultus/resurgat tultus/melior erit. Sācis esi ola cooperāt̃ in bonum. ¶ Oratio.

IEsu nostra redēpcio amor ⁊ desiderium qui deuotis mētibus/te querentib̃ ⁊ re desiderantibus/ et a mo sepulchro redeūtib̃ resurgēs a mortuis ꝑpit̃ occurrens: apparere voluisti quiero ego te quē diligit ala mea tesu dulcissime: quero et non inuento. Occurre igit ale mee querenti te o vince filī dei patris: et si dilexero in p̃senti tuā deliderabilem p̃sentiam/nō auferas in futuro: vt in vltima resurrectiōe fidelium mihi cū eis tcis̃m placitū ac benignū exhibeas: vt de tua p̃sentia p̃enitter cū electis tuis merear iocūdari. Amen.

¶ De mēdacio custodum. Cap. lxxiiij.

Vt Matthei xxviij.

DIcit [cū mulieres absisset.] q̃ monumento/ ad explēdā tussionē dñicam: q̃dā de militib̃ illud custodientibus] qui viderūt facti̇cer audierūt ybūam gelicam [venerunt] ipsā die resurrectiōis [in ciuitatem] scz hierusalem [et p̃ncipib̃ sacerdotū.] a quib̃ positi erāt ad custodiēdum sepulchrum rp̃i [nunciauerūt ola q̃ fuerāt facta] scz rp̃i resurrectionem/et angeli terribilem apparitionē/ ac terre motū: et ex his que viderāt ⁊ audierant facti sunt veluti nollēt testes ⁊ predicatores veritatis et resurrectionis dñi triumphatoris mortis. et hoc quippe est validum testimonium q̃ ab inimicis ⁊ crucifixoribus rp̃i tudei audiāt surrexisse ih̃m. vñ Pm Chrysо. Mira angeli apparitio ⁊ terre motus ꝓpter milites facta fuerunt stupefierēt: et ab eis fieret testimonium veritat̃. veritas esh a cōtrariis diuulgata magis effulget. Q.d ⁊ cōgit q̃h predicti custodes nunciauerūt p̃incipib̃ oia que facta fuerāt. ¶ Ubi notandū q̃ volētes impedire diuinā p̃uidētiā/contra fuā tuitionem p̃mouēt illa. sicut fratres ioseph vt viderūt ih̃m ne adorare rēt cū: et per hoc cōpulsi sunt eum adorare fm p̃uidētie diuine ordinē. Sic p̃incipes iudeox volētes impedire celebritatē nois rp̃i fuerūt valde diligētes de custodia sepulchri: et per hoc celebrata est fama veritatis sue resurrectiōis/et per cōsequēs sui nois. Indocta igit simplicitas fatet veritatē: astuta vo duplicitas p̃ncipum modū querit quo ultruat falsitatem. vñ Raba. Simplex animi equitas / et indocta bonis rusticitas sepe veritatē rei vt est sine fraude manifestat. ac cōtra vsura malignitas falsitatem verisimilib̃ vbis pro vero cōmēdare decertat. hec Rab. Unde nequicia iudeox per hoc nō quieuit: q̃ [cōgregati cū senioribus] ad cōfingēdum falsitatem [cōsilio accepto dederūt militibus pecuniā copiosam.] ad puertēdum veritatē [inungētes eos vt] ad denigrādā resurrectionis famam [dicerēt q̃ ipso dormientib̃ discipuli eius nocte furati eū essent.] Ecce aperte mēdacii. vñ Remig. O stulta iusania: dormientes testes adhibes. Si dormierūt quo furtum viderūt: si non viderunt quo testes sunt? Q.d si etiā fures viderunt: cur non eos detnuerunt? vñ et Chrysо. Uere fotmam mēdacii habebat q̃s dicebāt: qualiter eū furarētur discipuli hoios pauperes ⁊ idiote/et neq̃ apparere audentes? Si esh adhuc rp̃m vivum videntes fugerunt: qualiter mortuo eo non timuissent tot militū multitudinem? Numquid ostium sepulchri poterant euertere? Lapis eminebat magnus multis imagēs manibus. Numquid etiam non erat sigillum superimpositum? Quare non p̃suasibilia sunt que de furto dicta sunt. vnde per que resurrectionem obumbrare conātur: per hec enim faciunt clarere. dicentes esh q̃ discipuli furati sunt/cōfitetur corpus non esse in sepulchro: furtum nō ostendit esse mēdax custodia militum ⁊ discipulox p̃mor. hec Chrys. Per hoc etiā molliebantur discipulorum p̃turionem imponendo eis furti crimen. ¶ Spāliter autem discipuli rp̃i fures erāt: q̃ ab ingratis iudeis scripta noui ⁊ veteris testamēti abluta in vsum ecclesie conferebāt: et salutarem qui eis p̃missus fuerat/illis nocte dormiēntib̃. i. in side litate torpētibus abstulerūt/gētibus credēdum tradentes. et vt dicit Severia. Amserūt mittes/q̃ viderūt tudei: sed discipuli magistrum suum nō furto sed fide/virtute non fraude/scelerate non crimine/vinum non mortuum sustulerūt. De rēpli vo erarijs ⁊ oblatione pauperum/non de bursis ꝓpijs acceperunt pecuniam copiosam: vt ea famam rp̃i extinguerēt: cui⁹ sanguinem ⁊ vitā p̃ius himōi pecunia emerāt. De cōmuni p̃ediqui sum⁹ adeo vt de ꝓpio mi crogem⁹. sic ꝓpterea dilig̃itur: et cōmuno cōtēntur. vñ Piero. Custodes miraculo conscientur: illi aūt q̃ post tale testimoniū debuerant cōuerti ad penitētiā/⁊ testim querere resurgēte/psecuti sunt in malitia: et pecuniā que ad vsus rēpli data fuerat/vertūt in redēptionem mēdacii: cui et ante triginta argēteos iude dederāt/p̃ditori. Oēs igit qui stipe rēpli et his que cōferūtur ad vsus eccl̃ie abutūtur in alios reb⁹ in ḡb⁹ suā exp̃lent̃ vsūtatem: filios sunt scribaꝝ et sacerdotum redimētiū mēdacii et sanguinē saluatoris. vñ et Hila. Emitur ergo resurrectionis silētiū et furti mendacii argēteo: q̃ honore securi ⁊ qui in pecunia est ⁊ cupiditate) rp̃i gl̃ia denegat. hec Hila. Istis etiā tudeis similes sunt q̃ cum magnis sumptib⁹ et laboribus cōsātur ad subuersionem virtutis: cuius medi sunt achoeati dololi/et doctores vane gl̃ie/et illi qui eos ad hoc inducūt ḡhuscūq̃ modis. vbi Chry. Non mireris si pecunie miseres supauerūt: q̃ apō discipulū tātā odierūt virtutē/vt faceret eū magis p̃ditore. Nihil ei clausū vel occultū q̃ nō pecunia ideagāte sit ꝓrsus. ꝓpē q̃ oī. Nihil siqui⁹ q̃ amare pecuniā. vñ et Raba. O pestis magna auaritie/semp bonis animis detestāda: ad illesum q̃d incōcussum diminuit? Tu genius homi cōfudisti: tu discipulum comite rp̃i ab apl̃oru p̃cipitasti: tu milites custodientes rp̃i sepulchrū captiuasti. Nunq̃d bene dicū est/pecunie obedītur ola: hec Rab. O quot scios⁹ heredes iudei ⁊ milites in hoc scelere etiā apud magnos et potētes reliquerūt: qui pecunia corrūpuntur et corrūpunt: ac p̃ otē p̃oralib⁹ et trāsitorijs agentes sempiterna/credunt nō

Prouidētiam diuinā nō impedire volētes eppediunt eā.

Veritatē facti simplicem. Raban⁹.

Ut ꝓpriū cōmodū aperiant. Remig.

Chrysо.

Testimonium ab aduersarijs.

Gentes mittes.

Pecunia militib⁹ data.

Hieron⁹.

¶ Iudeox similes pretari.

Hilari⁹.

Veritatē oppugnātes.

Pecunie malum.

Eccl'i.x. Raban⁹.

dilominio (ꝛ vane) q̄ sic ale cox re quieſcāt i pace/et partē habeāt cum ꝙ̄ in resurrectione. [Custodes vero accepta pecunia]corrupti [fecerunt sicut erat doctiet dixerūt. Nobis dormientib⁹ furati sunt discipuli ihesu corpus eius.] ꝛ mētia est imitari eos sibi: et amaritia sicut et ꝙ̄ discipuli⁹ sunt decepti. Nec nūc timilio heu multi⁹ hodie cōgruit pigris illa hora ꝺ̄ce resurrectionis nos inuenientib⁹. vñ Petr⁹ dam. [Inuendū est aūt ne somno q̄s vel ad momēnum quidē in cōperientib⁹ horis assentiat: maxime intra diluculū: vt quo ꝛ̄ tpe grauis incūbit accidia/ea nouitia nos inueniat occupādos officiis. ablit ergo nos tūc sopor vel ignauie dēcere: quia ꝛ̄ hora cōstat redēptorē nr̄m destructo mortis imperio surrexisse ne (q̄s ablit) sic nr̄e dormiam⁹ q̄si oriēte sole corporeo etiam interior noster homo lucē debeat occidua exspectare/vt irrisio nobis videatur illa cōgruere. discipuli ei⁹ nocte venerūt: et nobis dormientib⁹ furati sunt eum. hec Pet. da. Istud aūt mēdacii⁹ multitudinem iudei emerunt ehare/q̄s adhuc eos tenet i errore. vñ [diuulgatū est] et manifes [hoc vbiq̄] ꝛ ꝙ̄ furati nos fuisset nō surrexisset: nā ꝛ̄ q̄s nō erat resurrectionis. Ad hec Aug. Resurrectio mortuorum. [qui multa corpa sanctorū ꝙ̄ mortem ꝛ̄ le surrexerūt] post resurrectionē ei⁹ tanq̄ testes sue resurrectionis [et ꝛ̄ esūes de monumētis venerūt in sanctā ciuitatē]hierl̄m. q̄ si sancta ,ppter tēpū diuino cultui deputata: et ,ppter sanctū ꝛ̄: et ob dilectionem alia⁹ vbiq̄ in ch⁹ idola colebātur. vel ,ꝙ̄ mutuo nolent vt matheꝰ publicanus &c. [et apparuerūt multi] testificāres de resurrectione dei /ꝛ̄ idoneis ad declarationē resurrectionis vite: his ꝛ̄ qui videre meruerūt ꝛ̄ resurgētē suscepere. ꝛ̄ non oib⁹: q̄i nō erat resurrectio gñalis q̄ que apparebit oibus /et bonis et malis. Et hoc diuinit⁹ factū est cōtra iudeos ꝛ̄ milites: in testimonium q̄ ꝛ̄ dño primitie dormientiū resurrexit a mortuis. vñ Chrysost. Ziperrime monumēta ꝛ̄ resurrexerūt mortui ꝛ̄ intrauerūt in sanctā ciuitatem: vt inexcusabile relinquerēt eā et dñi resurrectio firmaretur. hec Chryso. Forte hi fuerūt de ch⁹ sup epl̄am ad Heb. legitur: ꝙ̄ multi affectauerūt videre ꝓ̄ in terra sancta vt cū dño resurgēte resurgerēt. In euāgelio etiā nazareox legitur ꝙ̄ duo sancti viri mortui ante .xl. annos venerunt in cēptū: et scripserunt quo illi ꝙ̄ erāt in limbo exultauerunt in descensu dñi ad infernos /et demones tristabātur. vñ Leo papa. Qui mortalitatis grauabātur sepulchris: discussa obstaculor⁹ mora prosiliūt. Apparet quoq̄ nunc in ciuitate sancta. a. in ecclesia dei/future resurrectionis indicia: vt q̄s credēdum est i corporib⁹ fiat i corib⁹. hec Leo. Recte aūt in resurrectionis dñi tpe alii surrexerūt: vt cū se ꝓpere desperaret homo q̄ in se ostēderat dē/dono hoc i se fieri posse presumeret q̄s in puris holb⁹ factū cognoscerēt. vñ Grego. Ad instruēdā ergo ignorātiā nr̄am/ad roborandā infirmitatē nr̄ā: sue resurrectionis exēplū nobis suscitare voluit. Solus illo i tpe mortuus est: ne sol minime surreret. ne q̄s ei dicat/sperare de se nō ꝺ̄z homo quod i carne sua exhibuit homo dē: ecce cū deo homo resurrexisse cognoscimus. hec Greg. Cōsidera hic q̄ magna fuit neḡtia iudeox circa dñm ihesum ꝙ̄ ertiā post et⁹ mortē nō cessauit: et q̄ magna bōtas circa illos de q̄ salute nibilomin⁹ curā habuit. quib⁹ crēplio ꝛ̄ nos ,ꝓpocemur: vt ei⁹ bōtatē circa inuriātes imitemur. Oso.

Domine ihesu ch⁹ ad cui⁹ resurrectionis famā deuīgrādā multi multitudō pecuniā copiosā dederūt/et ad pernertēdum veritatem eos corruperunt: ne a nobis vt pecunia non corrūpar vel corrūpam: nec ꝓ tēporalib⁹ et transitoriis iniqtē agā: sed semper in veritate permaneam/ et liberer per eam. Da etiā mihi vt sicut post resurrectionem tuā surgētes testes exterūt mbi: sic ꝛ̄ ego merear de te vbo ꝛ̄ opere testificari / et in resurrectione generali tecū et cum tuis electis parte m habere/et cum eis coram te in regno tuo sine fine ꝛ̄ misericordia gaudere. Amen.

Quomodo dominꝰ apparuit petro ꝛ ioseph ꝛ iacobo minori ꝛ sanctis patribus. Cap. lxxv.

Petrus dñm querit.

Petro sin gulariter apparuit

Chryso.

Cum ergo magdalena ꝛ socie ei⁹ redeuntes dominum narrassent discipulis resurrexisse dñm petrus merēs q̄ dñm sum nen videret/nec de scere valēs ꝓpter amoris vehemētiam quā ad eū habebat: discessit subito ab alijs ad ḡrēdū dñm: et solus ibat vsus sepulchrum. reflectebat ens vbi eum alibi quereret. Dum ergo ꝓgeret/dño tuvia ei apparuit: licet euāgelista vbi vel qua hora factū sit non designauerit. Tūc petr⁹ pidēs dñm/pedit in terrūret veniam petit de hoc q̄ eū dereliq̄t ꝛ pluries negauit. Dño aūt sibi peccata dimittēte/et cum cōsolādo cōfortāte: iussit ei vt confirmet etiā fratres suos. Stans simul ꝛ̄ cū gaudio colloquūtur ad invicem: ꝛ̄ fit hic ille pascha magnum. Singulariter ergo petro apparuit qui singulariter eū negauit. Dim aūt vbiq̄ quos euangeliste ꝛ̄ apl̄i cōmemorāt: primo dño petro pluribus de causis seu rationib⁹ apparere voluit. Prima est. vt qui primo cōfessus est cum ꝛ̄ esse: primo resurrectionem eius mererentur videre. Secūda. vt mentem ei⁹ qui in passione trepidanerat refirmaret: et ꝙ̄ timore passionis ei⁹ cuidē tuus ceciderat/per spem resurrectionis primo resurgeret. Tertia. vt peccatum trine negationis et indultum ostenderet/consolādo eū ne desperaret. Quarta. vt apostolatus ei⁹ ordinem consolidaret / et ipm in eo roboraret. Quinta. vt eū facto doceret qualiter subditis suis penitēnt⁹ cōdescēdere deberet. Sexta. vt peccatib⁹ olb⁹ spem vite ꝛ̄ venie daret ostendēdo ꝙ̄ peccātes non despiceret. Septima potest addi sm Chryso. qui dicit. Non eū simul cēt⁹ manifestabatur sed eret tides semina. Nam qui primo videratꝛ certus erat/alijs referebat. Deinde sermo prodiēs preparabat animum auditoris visioni. Et ideo primo dignior ꝛ̄ fidelior apparuit. Erat ens opus ale fidelissime

B Petri interpretatio. Joseph apparitio. Joseph captio et liberatio.

Leo pa.

Cur eis surrexerunt.

Grego.

Chryso.

C Iacobo minori apparuit no facta et eius vorum.

que prius acciperet hunc asperum: vt minime turbaret inopinata visione. Post petrum vo alijs apparuit: q̄ibꝰ pancioribus /q̄ibꝰ pluribus. hec Chryso. Petrus vo ꝺ̄dicte ne a dño acceptis / reditis ad ꝙ̄m et ad uxorē suos eis oia narrauit: et ducentos in eis⁹ numerum fideles deo gmanūt. Petrus interpretatur obediens: et typū obedientiū gerit. ch⁹ dño sepe apparere consuevit. Discedēs igit dño ihesu a petro /apparuit ioseph ꝙ̄ eū sepelierat i monimēto suo. Nam vt legitur i euāg. Nazareox: cū audisset iudei ꝙ̄ ioseph a pilato corp⁹ ihesu petisset/ et ip̄m ita honorifice i monimēto suo sepelisset: tūc indignati aduersus eū ceperūt ip̄m eade ve spera qua sepelit dñm: et in quodā cubiculo diligenter clausor⁹ figillato reclusēres inear ceruerūt/asligātes eū ad columnā in ipso carcere / et voletes post sabbatū eū occidere. Et ecce statim in ipa die resurrectionis suspensa domo a quatuor angelis dño ad eū surrauit/et eiles apparuit/cuius consolās facie ei⁹ exterūt ꝛ̄ osculū dedit: ac deinde salutis figillis eum educens ꝛ̄ liberans in domū suā in arimathia ip̄m adduxit. Unde quo dño suos non oblituisci tur nec dereliquit vsq̄ quaq̄ sed tandem eos cōsolatur ꝛ̄ adiuuat suo tempore. Q. ipse est aduersus in opportunitatibus in tribulatione. vñ Chryso. Mos quidē dei est certissim⁹ vt cum mala ad cumulum sunum veneritꝛ: cūctis videre suos graniter afflictꝛ / et aduersarios ꝛ̄ in de quadam cōtra se impietatis arteli/vel potius mentis obtutare bacchari: diuinitatis sue potentiam per signa demonstret. hec Chryso. Nicodemum vo ip̄si⁹ ioseph socium in sepeliēdo dñm sunm: dicūt quidam interim latuisse ,ppter meū iudeox. Joseph interpretatur augmēntum vel appositio per lōgam etatem: et typum gerit ꝑsecutōrium in bono opere. quibus tepe ipse eius dignatur apparere. C Apparuit etiā dño ipsa die iacobo minori: vt lr̄a ad Corinthios tangitur. Qui in cena dominica ꝛ̄ iurauerat se non comesturū panem ab illa hora qua calicem dñi biberat / donec eū a mortuis surrexisse videret. Cum ergo ipsa ad diem resurrectionis iacobus cibum non gustasset apparēs dño dixit ei ꝛ̄ bis qui cū eodem erant. Ponite mensam ꝛ̄ pa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem. deinde panē accipiēs benedixit ac fregit: t post dedit Iacobo dicēs ei. Frater mi comede panem mū: quia filij hoīs a morte resurrexit. Ista re-
Hieron. fert Iosephus t sūt Hieron. in libro de viris illustribus. Vide quō hic qui non solū panem substātialem sz etiā supsubstātialem se Iesum esurierit: vtroq; consolari t refici meruit. Non est pmittit dūs illos q̄ eum vel ꝓpter eum esurijt/media deficere: sed dat in se sperātib⁹ escam opportunō tpe: et implet eos benedictione. Iacob⁹ in-
Iacobus terpretatur luctator: et typū gerit eorum qui in tentationibus fortes sunt et vitia virilit̄ supplantant. quibus etiam dūs frequenter se manifestat. Esto ergo petrus obediēde: esto Iacobus vitia supplanādo: esto Ioseph de virtute in virtutem ꝓficiēdo t in hoc pleuerādo: et non oblitiscet̄ dūs te per suā gratiā visitare/et quit tibi expedire nouerit cōsolari. ¶ Et sciendū
D Deꝰ quē visitat sp̄s consolatur. q̄ iam cū se dūs Iesus q̄cūq; specie dignat oſtēdere/nunq̄ dimittit sine cō solatione t aliqua salubri reuelatione. q̄s patet in oibus apparitionib⁹ post resurrectionem factis. Nam marie mkī sue pie ceteris plus de morte ei⁹ dolenti t resurrectionē ei⁹ expectanti totus festinus t gl̄iosus apparēs/ rotum merorem in letitiā cōuertit: atq; oīs doloris pristini oblita fuit. Mariam etiā magdalenā cui i specie hortolani apparuit plurimū consolabat: vocando eam ꝓprio nōie t dicēs mariaquo vbo statim cōuersa ac consolata t edocta cognouēs dūm esse gaudio magno dixit rabboni: reuelauitq; ei dūs mysterium sue voluntatis dicens/vade ad fratres meos: dic eis Ascendo ad ꝑem meū. Ite tres mulieres quib⁹ occurrit consolat⁹ est dicens: nauete: et deinde subiungēs: nolite timere. eisq; mysterium suū reuelauit dicens. Ite nunciate fratribus meis vt eant in galileā: ibi me videbunt. Item duob⁹ discipulis eunt⁹ in via apparuit in specie pegrini. ꝑ⁹ aperuit sensum scripture: t eor corda fecit ardētia: t demum in fractione panis eos plene consolabat sui notitia. Item cū apparet⁹ discipl⁹is cōgregatis in vnū in, ꝓpria ꝑsona: consolabatur eos dī. Pax vobis: ꝺ̄ turbati estis: ego sum nolite timere: videte manꝰ meas t pedes meos. t aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas. Et sic sūt de⁹ in qualibet alia sua apparitione cōsolatus est videntes se cum aliqua reuelatione. vñ nō dubiū est quin sūt t hic istos suos dilectos consolat⁹ sit. Et notandū q̄ diuina eo
E Cōsolatio diuina q̄ modo acquiritur. solatio acquiritur primo p timorem: secōo p lachrymationē seu lachrymarum deuotionē: tertio p tribulationū sustinentiā: quarto p̄ vñ humiliatione: quinto p terrenie/solationis vitationem: sexto p supernoꝝ ꝓplationem. Dūs igitur iesus inde discessit: q̄ nondum sedēo p̄ces post resurrectionem sua visitauerat/quos in paradiso deliciaꝝ dimiserat. Rediit ergo ad eos ꝓcedens in stola candida cum multitudine angelor: quē ipsi in tanta glia a longe ꝓspicientes cū in dicibili gaudio/exultatione t tubilo/cunticis t laudib⁹ eum susceperūt/t ꝓcidentes in terrā adorauerūt. deinde surgētes t stantes coram eo reuerenter t iocūde cōpleuerunt laudes suas ferūter et ei qua poterant deuotione. O qualis caus⁹ t qta gaudia ibi erant: vbi t tanta cōcio sctōrū simul psallebat: O q̄ bonum t q̄ iocundū ralib⁹ interesse: et saltem aliq̄d de his pcipe. Apprope nunc ergo t rui ſi pmutterio / t admiscere laudibus istis: vel saltem auricula a longe t iocundare in eis. Oratio.

Omine iesu ꝛpe da vt sim petrus obediēdo / t iacob⁹ vitia supplanādo/ac ioseph de virtute in virtutem ꝓ augmentū ꝓficiendo et in hoc p longanimitatem pseuerādo: vt mr q̄ illis in angelis dignat⁹ es apparere: dignet⁹ te sepe p tuā gram ꝓpitius visitare. Da etiā mihi vt sicut sctī p̄ces gaudium de tua pie sentia habuer⁹ cū te post resurrectionē tuā gl̄iosā videre meruer⁹int t ego in illo sempiterno gaudio q̄ nūc tecū gaudēt in celis/mereat de conspectu tuo semper gaudere cum eis. Amen.

¶ Qūo apparuit duobus discipu. in via. Cap. lxxvi.

Et ecce duo ex illis ibant ipa ūrore] resurrectionis sui [duo ex] Ixvii. [discipulis suis] de hierlm egressi/ibāt versꝰ castellū emaus q̄d distabat ab hierl̄m ita dus. lx.] A. septē mi-
Et ecce duo ex illis Lu. xxiiii.

lib⁹ quingētis passib⁹ cōtra occidentē. Dicto ꝙpe itadia facium militare viū. et sic ostabat ab hierl̄m p septē miliaria t dimidiūq; et duo vel ꝑm quoscā tria facūt vnā leucā. Unus istoꝝ duoꝝ nomē ex⁹mit Lucas [cui (inquiens) nomē cleophas] latreri⁹ vocat nomen tacet ea humilitatis: quia ꝑm Greg. ecclē fuisse ipse ineas. Sz ꝑm Ambro. putat fuisse amaon filiꝰ ruti. [Et cū ipsi] quasi despari de iesu [ad tantū de his q̄ acciderāt]. s. de ei⁹ cōuersatione t morte tristes [pferrēt] marime dolētes q̄ eū sine ei⁹pa t inuocētes occisum nouerāt [venir dūs iesus] t iunxit se illis. s. corpotal⁹ et ipsaliꝰ [et ibat cū eis] tāq; socius itineris t interrogās t respōdens ac vba salubria cū ipsis ꝑ ereno. vt ꝑm Bedā. Fidē siue resurrectionis mētibus eoꝝ incēderet: t qs se facturꝰ ꝑ mise-
Beda. rat ipleret. s. vbi sunt duo vel tres in nole meo ꝙgregati: ibi sum in medio eor. In ipso loco in quo se eis iunxit: postea capella ferā fuit. Et q̄ int⁹ in co: de dūm amabant/sz de ei⁹ resurrectiōe dubitabāt: ides dūs eis se sus in corpe apparebat: sz q̄s esset nō agnoscebant. Hoc aps eos agebat sctus in oct⁹ corpis: qs agebat int⁹ in octo
Xps. xviii. octo corpis. Q: ess amabant videbāt: q: vero dubitabant/eū quē videbāt non agnoscebāt. Et hoc est qs dicit [oculi aūt eoꝝ tenebant ne eū agnoscerēt] q: incredulitas eoꝝ t dubietas deme-
Xps. ꝙ ꝛpo cognitionē sui corporis ab eis retardaret. Tenebāt oculi eorum vitare nō fallitate: sed ipsius non valentibus vitare recipe vel ꝓpere. vñ non ab ipso dñō ielu⁹ sed ꝓpria du-
Augusti. bitatione tenebant. vbi Aug. Q: aūt ait Ware⁹ eis in alia effigie dūm apparuisse: hoc Lucas dicit q̄ oculi eoꝝ tenebant/ne cognoscerēt eū. oculis ꝙpe eoꝝ accidebat aliq̄d qs ita manere pmissum est vsq; ad fractionē panis. Non q: dūs non poterat trāsfo-
mare carnē suā / vt alia reuera esset effigies q̄ solebat intueri: sed nō ita est sctus. hec Aug. [Et ait ad illos. Qui sunt hi sermones quos cōfertis ad inuicē ambulātes t estis tristes:] Nō ignie ex ignorātia: sz vt ex eor re-
Greg. sponsōe incredulitas eoꝝ ꝓcuciēt⁹ arguat. vt dicit Greg. Cōferebāt ad inuicē inter se quasi nō amplꝰ expectantes ꝛpm viuēte: sz dolorosi quasi pempto salutatore. [Et respōdēs cleophas dixit ei. Tu solꝰ pegrinꝰ es in hierl̄m: et non cognouisti q̄ ferā sunt in illa his diebꝰ.] hic solꝰ non facit ex ciusmodi
Solus. aliox pegrinox: cū valde mirū pegrini t de diuersis partib⁹ venientes in hierl̄m ad die festū pasche. Iz notat ex clusione cognitionis ab illo sic apparēte / sez notitie mortis iesu quā solꝰ videbat ignorare. vt sit sensꝰ. Cū multi pegrini his diebꝰ venerint in hierusalē: mirū est q: tu solꝰ inter alios peregrinos ignores ea que sunt nota
Theoph. alijs oībus. vbi Theo. q. d. Tu solus quasi tā pegrinus es t extra cōfinia hierl̄m habitans t expers eoꝝ q̄ in medio ei⁹ contigerūt: t hec ignoras. vbi t Beda. Peregrini parabant esse
Beda. cuncti vultū non agnoscebāt. Sed re-
Peregrini nunc. fragilitate pcepta tā resurrectionis gl̄ia longe distabat: t a quoꝝ fide vt pote resurrectionis ei⁹ nescia manebat extraneus. [Et cū] non ex ignorantia ſ3 vt ex respōsione eos arguer⁹et/de facto in hierl̄m [quēadmodū essent eos interrogaret: dixerūt, De iesu nazareno qui fuit vir ꝓpheta potens in ope]. s. miraculoꝝ [et sermone]. s. ꝓdicatiōis t doctrine [quo esset tractus in morte t crucifixꝰ.] vbi Beda.
Beda. Prophetā fatetur: filiū dei tacent. vt nondū perfecte credētes vel sollicite ne inciderēt in manꝰ iudeoꝝ ꝑsequētium (qi nesciebāt quis esset) qs vex credebāt celātes. Et subiūgit q̄ [ipse rabant ipsum redemptorē urī] quasi iam euanesceret spes eoꝝ: cuius causam subdūt [q: iā tertia dies ab illis factis erat] q̄ se resurgere ꝑdixerat: trīs adhuc discipl⁹is nō apparet Iz tertia dies ꝓpe sine esset. Et addunt q̄ [mulieres q̄dā abeuntes ad monumētū terruer⁹t eos] nō ꝺ resurrectione xpi quā ānūciabāt: sz de ablatione corporis ei⁹ nō luēri quā discipl⁹i timebāt. [Et ipe dixit ad eos] ex respōsione eorū arguēs ipos [O stulti]. ꝓpter cecitate lecteꝰ [et tardi corde] ꝓpe tor ditatē affect⁹ [ad credēdū in his q̄ locuti sūt ꝓphete. De xpi morte et resurrectiōe [nōne hec oportuit pati xpm] tum ꝓpter pris predestinationē: tum ꝓpter xpi exaltationē: tum ꝓpter humani generis redēptionē: tum ꝓpter scripturaꝝ ipletionē [et ita]. s. p passionē et mortē [intrare in gl̄iam suā] ad quā nemo peruenire nisi p passionis viā. [Et interpretabat] et expo-

nebat ſ illis in olꝫ ſcripturis q̄ de ipſo erant]inducendo teſtimonia aliqua et aperiendo myſteria quātum ad ꝓpoſitum oſtendendū ſufficiebat/oſtēdens eis oīa circa ipſum facta ante fuiſſe p̄dicta. Firmitas eſt fidei in eo eſt q̄ oīa q̄ i xpo venerē p̄dicta ſunt.

E Benignitas ⁊ bonitas dñi. C Conſidera hic multiplicē dñi benignitatem et bonitatem. Primo q̄ nō ponit eī⁹ ſeruōs amor ſuſtinere ſuos ſic triſtari ⁊ errare. vere ſic⁹ eſt amicus/fidelis comes/et benign⁹ dñs. Jungit ſe ipſis: q̄ tristitie cauſam: et exponit eis ſcripturas inflāmans corda eoꝝ. Sic quotidie facit nobiſcū ſpūaliter. ſi eſt aliqua ꝑplexitate vel anxietate grauati pie de ipſo loquimur/ ſtatim adeſt conſolās corda nra ⁊ illuminās et etiam amore ſuo inflammans. optimum eſt remediū eſt cōtra tales ꝑplexitates loq̄ de deo ⁊ ſimiliter cogitare de ipſo. Propter q̄ iſtoꝝ diſcipulorꝝ exemplo cum p viaꝫ incedim⁹ de ſaluteris loq̄ debem⁹: vt xpm nobiſcum pgētem habeam⁹/ et non ſolum pgentem ſz etiam nos docentē. ſicut iſtis diſcipulis cum q̄busdam ſcripturas ſpōebat. Et vniuerſaliter vbiq̄ bonum eſt loq̄ de ieſu/bonum eſt cum in mente ſemp habere: q̄ nec ipſe obliuiſcit eoꝝ q̄ memores ſunt ei⁹, ſicut et hic videm⁹.

Loquēdū de deo.

Matthei xviij. Promiſit eīs q̄ vbi duo vel tres congregati ſunt in noīe eī⁹ ibi eſt in medio eoꝝ. Specialiter autē de paſſione loquentes comitat dñs: q̄ ampli⁹ placet ei recordatio eoꝝ q̄ ipſe ꝓ nobis eſt paſſus. vñ ad hoc ſpāliter monet dicēs. recordare pauꝑtatis mee. ſ. cōtra diuitias: ⁊ tranſgreſſionis. ſ. vilitatis ſcz contra honores: et abſynthii et felliſ. ſ. contra delicias. Sedo cōſidera bonitatem eī⁹ nō ſolum ex amore vt dictū eſt ſuprā: ſz etiā ex humilitate ꝓfunda. Conſpice quō humiliter vadit dñs olim cum iſtis diſcipulis q̄ſi vn⁹ ex eis. Nonne tibi videt redire ad puericiā humiliratis? Ꝫ ſz in alio attende humiliratē eī⁹: q̄ nō eſt dedignatus hos diſcipulos inferioris gradus, non eſt erant iſti de apoſtolis ſed de alijs minoꝝ diſcipulis: ⁊ eſt familiariter iungit ſe ipſis: vadit et loquit cum eis. Nō ſic faciunt elati q̄ nolunt niſi cum ꝓpinquis viris ambulare ⁊ conuerſari. Jrē in alio reluceat hic ſua humilitas: nā ſi cōſideres elatos videbis q̄ notum vba ampulloſa ſpargere inter paucos: q̄ ea ꝓdita exiſtimarent / nec iſtos dignos ea ſuſcipe reputarent. Ꝫ dñs etiam eſt duoꝝ loquit arcana ſua: non vilipēdit paucos: nec etiā vnum: ſicut fecit loqndo cū ſamaritana iuxta puteū. Tertio conſidera benignitatē eī⁹ videq̄ diſcipulos ſuos inſtruit ac ſermonibus conſolat ⁊ reficit inducēs eos ad credēdū ⁊ dicens [O ſtulti ⁊ tardi corde ad credendum ⁊c.]. q.d. nescio. O ſtulti et tardi ad credendum. O ſtulti ⁊ tardi ad ingrediendum p̄ceptа ⁊ voluntatē dei. O ſtulti ⁊ tardi ad implēdum intellecta ⁊ faciendum ea. Humiliem⁹ ergo nos verſus ſcripturam ſcripturam ingrāmus ⁊ fm eſ vitam⁹: humiliem⁹ etiam nos ad tolerantiam paſſionum vt principes paſſionis xpi effecti/ſimus ſocij reſurrectionis ⁊ glōie ipſius. Qui eſt non cōpatit nō intrabit in gr̄iam illā: quam etiā p̄cedit mandatoꝝ inſtitio ⁊ impletio. vñ Beda. Hoc nobis i loco nō vllam ſcripturam interpretandi ſz noſipſos humiliandi gemina neceſſitas incumbit: q̄ neq; in ſcripturis ſcrium opz edoceri neq; ad implenda q̄ nouimus q̄tū decet ſum⁹ ſufici. Nā ſi moyſes ⁊ oēs ꝓphete xpm locuti ſunt / et hunc p angustiam paſſionis in gr̄iam ſuam intrare ꝓdixerunt: qua ratiōe gloriant ſe eſſe xpianos qui extra viam ſuam: modalium neq; ſcripturas qualiter ad xpm ꝓpinent inueſtigare/neq; ad gr̄iam ſuam quā cum xpo habere cupiunt p paſſiones tribulationes deſiderāt attingere? nec Beda. Xps eſt p paſſionem ⁊ mortē ſuā p portam angustā intrauit in gr̄iam ſuam oſtendens nos p multas tribulationes intrare in regnum dei. Deſunt ergo ⁊ forti ſunt q̄ ſine pena: ⁊ tribulationib⁹ ꝓ ſummum intrare in gloriam aliēnā: cum xpo ſine hijs nō intrauerit in gr̄iaz ſuam. Si oportebat multa pati illum cui⁹ naturaliter eſt regnum: multo magis nos quoꝝ non eſt regnum niſi de gr̄a/opz p multas tribulationes intrare in regnum celoꝝ. Exemplum habemus de eibus charis et electis xpi: qui oēs p viam paſſionis voluntarie venerunt ad regnum dei. Mirum ꝙppe eſſet ſi dē intrare nollet potiꝰ q̄ quam res ſuus intraſſet. vñ Bernar. Caput nr̄m p paſſiones ⁊ angustias ceſum introire videmus: et nos membra eī⁹ nobis alia

D Beda.

Paſſiones ſanctorū.

Bernar.

trinera ſomniam⁹. Monſtruoſa res eſt ſi p vnum foramē caput tranſire videm⁹: p aliud corpus. pudeat ſub ſpinato capite membra fieri delicata. hec Bern. Vereditas ꝙppe tr̄ſiit ad heredes cum ſuo onere ⁊ honore: de⁹ autem hereditari beatitudinis eterne adiunxit on⁹. ſ. tolerantiam paſſionis. et cum iſto onere habuit eam xp̄s: q̄ (vt hic dr̄) oportuit xp̄m pati: et ſic intrare in regnum dei. habuerunt eam apli: q̄ p̄ſecutionē ꝓ xpo (vt ipſe eis ꝓdixerat) ſuſtinuerunt. hñt eam oēs fideles: q̄ (vt dicit Zpi⁹) Oēs q̄ pie volunt viuere in xpo ieſu p̄ſecutionē patient. Qui ergo vult aſſequi eternam beatitudinem ⁊ nullam partem tribulationem: videt q̄ velit eſſe ⁊ xpo diſcipul⁹ ⁊ aplus ſanctor⁹ ⁊ cunctis fidelibus melior. [Et cum appropinquaret caſtello quo ibant] tunc ipſe dñs [finxit ſe longi⁹ ire] vt. ſ. eoꝝ augeret deſiderium: vt inuitarēt ab eī⁹ et teneret. vñ Bern. Simulabat ſe longi⁹ ire. non q̄ volebat: ſz volebat audire. Mane nobiſcum dñe q̄ſi adueſperaſcit. hec Ber. In hoc eſt nulla falſitas fuit: q̄ ſicut aliā p̄t fingi vbis ira et factis. Primum aūt fuit ſine falſitate: vt ꝓz in parabolis teſtamenti noui ⁊ veteris/vbis aliquid fingit verbis ad vtilitatem aliquam cōuenientē deſignandam. ⁊ eodem mō hic xp̄s finxit ſe longi⁹ ire: ad deſignandam diſtantiam a cordib⁹ eoꝝ ꝓpter fidei defectum. vñ Aug. Oēs non ad mendacium pertinet. non eſt q̄ fingimus mendacium eſt: ſz q̄ſi id fingimus q̄ nihil ſignificat. Cum autez dicta ſic ferunt ad aliquā ſignificationem: nō eſt mendacium ſz aliqua figura vitio. ſicut autem dicta ita etiam fingitur facta ſine mendacio ad aliquā rē ſignādam. hec Augu. [Ipſi autem] deſiderantes adhuc audire ipm [coegerunt illum] factis. ſ. manib⁹ tractando vt maneret: ac vbis ⁊ rationib⁹ alliciendo obmire rogauerunt [dicentes. Mane nobiſcum dilectiſſime q̄ſi adueſperaſcit ⁊ declinata eſt iā dies] ſ. ad occaſum. quo exemplum ſit Grego. colligitur q̄ peregrini nō ſolum ad hoſpitium inuitandi ſunt: ſz etiam trahēdi. Quilibet morti appropinquāſ ⁊ ad veſperū ſeu occaſum vite tēdēs/ cōgruenter etiam poſſet hoc vbū dicere: et dñm ad manendum ſecū cōtendere et oēs imitare. [Tādem intrauit cum illis. ⁊ recumbens cum eis: accepit panem ⁊ benedixit ac fregit ⁊ porrigebat illis.] Conſpice hū quo ad eorum imitationem: q̄ coactionem bentigne cum eis intrat manēſam ponunt: cibos offerūt: panes accipiūt ac benedicens eos manib⁹ ſacratiſſimis frangit et porrigit illis. Faciens in hoc ſi cut ante paſſionem q̄ adhuc inter eos conuerſabatur ſeu morabat facere conſueuerat. Unde ꝙ hoc ſeipſum eis reuelat: quia tūc [aperti ſunt oculi eoꝝ]. ſ. interiores [⁊ cognouerunt eū]in modo fractionis panis: ſuetam eius cōſuetudinem videntes. ſic eſt frangebat panem ſola manu aeſt ſcinderet cum cultello. Cognouerunt eum ex modo frangendi ⁊ etiam benedicendi panem. C Legitur eſt panē ſic fregiſſe ⁊ benedixiſſe pluries. Primo in quinq; panum multiplicatiōe. Secūdo in ſeptem panum diſtributione. Tertio in ſui corporis cōſecratione. Quarto hic in diſcipulor⁹ illuminatione. In his autem quatuor: fractionibus ſignificat quadruplex expoſitio ſacre ſcripture: ꝙ quarto ei⁹ ſenſus. ſ. hiſtoricum/topologicū/allegoricum/⁊ anagogicum. vbi Aug. Non incongruenter accipim⁹ hoc in pedimentum in oculis eoꝝ a ſathana fuiſſe ne agnoſceret ſi cito: ſz poſtea xpo facta eſt gratia vſq; ad ſacramenti panis: vt virtute corporis ei⁹ participata remoueri intelligat impedimentum inuicium xp̄s poſſit agnoſci. vbi et Theo. Sed ⁊ aliud innuit. q. ſ. ſumendo⁹ ſacrum panem aperiunt oculi vt cum agnoſcant: magnū eſt ⁊ ineffabile myſtm ꝙz oſtī caro. hec Theo. Iſta circa diſcipulos geſta queſtiones facit dñs nobiſcum inuiſibiliter et inuiſa. nam teneri vult ⁊ etiam inuitari p deſideria et orationes ac ſcās meditationes: ⁊ iō opz ſp orare et nō deficere. Iſta ei fecit ad nr̄am eruditionem: vt. ſ. intendamus in opa charitatis/pietatis/⁊ hoſpitalitatis: quomodo nō ſufficit diuina eloquia legere vel audire niſi cōpleātur opere. q̄ dñs non eſt cognit⁹ dum loqueretur: ſed dignatus eſt cogniſci dum paſcitur. pius ⁊ miſericors dñs fidei iſtoꝝ ſubuenit ſuos miſericorditer reperit: eiſq; ſe iam impendit. Vnde ergo cognoſcere poſſumus q̄ fides ſine operibus mortua eſt: q̄ dum quem diſcipuli nec ex viſione nec ex ſcriptura ꝛ

Diuerſitas in hoc ſpiritūm ſentiendi. Gregō.

F Frāgēdi panis cōſuetudo.

Fractionis. tū. tridē ſenſus.

Auguſti.

Euchariſtie ſuſceptio.

Theoph.

Fides ſine operib⁹.

interp̃tatione ⁊ expositione cognouerant/mox vt ope quod scripture p̃cipiunt p̃fecerunt/eũ in fractione panis cognouerunt. Intendendo scripturas ⁊ p̃ceptũ dei illuminati nõ sunt: faciendo. s. ipsum rogando ad hospitium et apponendo cibum illuminati sumpserũt nõ audientes legis ℔ factores iustificabiliter apd̃ deum. In opibus ergo pietatis et mie vt in hospitalitate et huiusmodi: ampli⁹ cognoscitur deus q̃ in lectione/disputatione/et scripturaꝝ expõnde. Verũ tamen melius opando q̃ audiendo intelligitur: ⁊ meli⁹ ipso opere q̃ vbo manifestatur. Nos ergo q̃ peregrini in hoc mundo sum⁹ (q̃ non habem⁹ hic p̃manentem ciuitatem. sed futuram inquirimus) si spiritualit̃ in nobis habemus que in se habebant isti pegrinꝛerit dñs comes itineris nr̃i. *Peregrini isti laborabant q̃ ambulabãt: tristabãtur ⁊ de rpo confabulabant: sed rp̃s se eis iungit/cor vrit/scripturas aperit/longi⁹ se ire fingit. Si taleo essemus. s. laborando contra accidiam: tristando contra vanã letiniã: de rpo confabulando contra vanilo quii: tunc rp̃s se nobis iungeret/cor accenderet/scripturas aperiret/intellectum daret. ℔ aliq̃ longi⁹ se ire fingeret vt nos probaret. Item *peregrinus ab elbus ad eum non p̃mendatibus se eroneraꝛ et alienatꝛiã quẽrit: summo desiderio partiam sus appetitꝛ cor ergo oculos ab elbus ne retrahant̃ vel impediat auertit. Sto tali pegrino: ⁊ apparebit tibi rp̃s: et hec tria faciet tibi sicut fecit ⁊ illis duob⁹ peregrinis. Temp⁹ abbreuiat p̃ dulce vite colloquium: viã instruit dãdo verum intellectũ: vltimo pane benedicto p̃ seipsum fracto reficit affectum: ⁊ hoc si compellis ipsum se longius ire fingentem manere rogã.

*Peregrini condiciones.

Emaus.

*Per istos discipulos elites in emaus signant̃ volentes implere consilia dei: q̃ emaus interp̃tatur desiderii consilii. quibus dñs sepe sua visitatione dignatur apparere. Nõ autem debit dñs istis discipulis suis tunc magnam sui copiam: sed statim potꝛecto pane ⁊ euanuit ab eis ne cor̃ vr ex hoc ipso augeret affectꝰ simul ostẽdens se corpus gloriosum habere/q̃s p̃ botem agilitatis subito p̃t disparere. Subtrahebat carnalis⁹ oculis species infirmitatis: vt mẽtibus cor̃ inciperet apparere glia resurrectionis. Vñ iam certi eum resurrexisse/dixerunt admirantes. Nonne cor nr̃m ardens erat in nobis]. s. ardore charitatis [dum loqueretur in via: ⁊ aperiret nobis scripturas. Nos instruendo ex eis: Quare eum non reuidimus⁹: Quare ad pedes ei⁹ nõ corruimus: Quare nobisipsis ⁊ cor̃ibus nostris non credidim⁹: Vbi eũ querem⁹: vbi mine memus? Per q̃s (vt dicit Hugo.) in- Hugen. nuunt q̃ violati sermones a saluatore accẽdebant audientiũ cor ad amorem diuinum. vnde Greg. Ex audito quippe sermone inardescit animus: corporis frigus recedit: fit mẽs in superno desiderio auxia/a concupiscentiis terrenis alienꝛ. audire ei libet p̃cepta celestia: ⁊ quot mãdatis instruitur quasi tot facibus inflammatur. hec Greg. Idcirco quoq̃ cito euanuit: q̃ etiam alios consolari festinabat: cum quibus tamen fimul ⁊ istos consolatus est. vt statim infra patebit. Greg. Cur cito euanuit.

¶ Oratio.

DOmine Jesu rp̃e qui discipulis tuis cunctibus in emaus apparuisti/et corda eor̃ tuo amore inflammasti: illumina (quesꝰ) cor̃ mea vt recta voluntate impleã tui consilii desiderium: vez vt purificẽ me ab oibus operibus malis ⁊ facia opa misẽ pietatis: vt in futura resurrectiõe delicatam mã imitatiõe gaudenter cum electis tuis audiã re dicentꝛ: venite benedicti p̃tis mei p̃cipite regnum quod vobis paratũ est ab origine mũdi. quam vocem dulcissimam faciat me audire vnigenite filii dei. Amen.

¶ Quomodo dominꝰ apparuit discipulis thoma absente. Cap. lxxvij.

℔ Lu. xxiiij et Joã.

SVrgentes autem eadẽ hora]. p̃dicti duo discipuli [regressi sunt] ihm die [in hierl̃z ad alios discipulos. p̃ter merũ iudeor̃ metus⁹. vnde Theo. Ardebat ergo cor eor̃ igne vbor̃ dñi quibus intendebant: ⁊ adeo letati sunt / vt nulla mora passi morꝛ reuersi sint in hierl̃m. Vide hic discipulor̃ diligentiam ⁊ fidei feruorẽ ad inuestigandũ resurrectionẽ: q̃ tarda. s. una Discipuli Beda. Theoph.

vespertina hora aut mensa seu fatigatione itineris nõ detenti ⁊ remoto in deor̃ timore: ind annunciãdum aplis resurrectionem dñicã / ⁊ q̃s de ea in via cõpererant cucurrerunt impigri. Nec mirum si eadem die ⁊ hora surrexerunt: erat enim dies boni nuncii: et ideo timere poterant (si different vsq̃ in mane) illud q̃s timebant illi q̃ dicebant. hec dies dom̃ nr̃a est: hãc fecerunt⁹ ⁊ nolite rm̃ nunciare vsq̃ mane/scelerisq̃ arguamur. *Predicato ei non est differẽda: ⁊ ea q̃ sunt ad salutem cõmunem nõ sunt tacẽda ℨ reuelãda. Ex quo exẽplo plati moti ad diligentiam p̃dicationis debent accendi. [Et inuenerunt] in mõte sion sub tuo cenaculum [congregatos] ⁊ inclusos. p̃ter metum iudeor̃ ⁊. p̃ter dñi ce resurrectionis gaudium: q̃ prius dispersi fuerant. p̃ter metum iudeorum et. p̃ter passionis merum [vndecim ⁊ qui cum ipsis erãt] de. xxij. discipulis loquẽtes mutuo et [dicentes]ipsis duob⁹ [q̃ resurrexit dñs vere ⁊ apparuit simoni. Et ipsi]duo ad maiorem certitudinem faciẽdam de resurrectione eor̃ narrabant illis que gesta erant in via] ⁊ apparitionem sacram eis [et q̃lo cognouerunt eũ in fractione panis.]ℨ quidam ex eis nec istis duob⁹ nec aliis credebant: ex ℔ vn⁹ thomas erat. Considera mõ quanta ibi letitia fuerit dum isti ⁊ illi vicissim sua gaudia nunciarent. [Et dum hec loquerentur ad inuicẽ] erunt thomas inde. Quo egresso dum adhuc alii colloq̃rentur de his q̃ audierant ⁊ viderant: et [eũ sero iam esset die illa]p̃dicta. s. [una sabbatoꝝ]. s. prima post sabbatum q̃ est dñica. hoc est. eadem die resurrectionis dñice [ex fotes]. s. ostia quere dicitur q̃ de domo ducunt fores [essent clause. p̃ter metũ iudeor̃] quod etiam diuina reuelatione est factũ: vt. s. ei⁹ intrans ad discipulos ianuis clausis manifestaret eis vnitez sue prãsis ⁊ gloriosi sui corporis [venit dñs iesꝰ]ad discipl̃os a desiderio eor̃ vocat⁹ in dut⁹ albißimis ℨ vestimentis gloriose resurrectionis sue ⁊ nouitatis [⁊]itrãs ad eos tanquã clausis [stetit in medio eor̃]vt videret ab oib⁹: q̃ congregati erãt i nõe ei⁹. Sm Bedã. Ideo sero apparuit: q̃ esse maxime timidi erãt. ⁊ ℨ Theo. p̃festolabat: vt oẽs p̃uenirẽt. ostiis vo clausis: vt se corpus gloriosum cui aliud nõ resistit hñe ostenderet. Ipse enim ad cõgregatos venit ⁊ spiritus ad congregatos descendit: q̃ rp̃s ⁊ spũs sanctus nõ nisi in charitate cõgregatis assunt. Stetit in medio: vt oẽs eũ certitudinaliter agnoscerẽt/et oẽs cõsolatione sue pitie reciperet. ¶ Et nota q̃ sicut dicit Salustiꝰ. medius locus est dignitatis ⁊ debet honorabilioꝝ⁹. propter q̃s rp̃s stetit in medio discipulorũ sicut sol iter sydera vt eos illuminaret: sicut flos inter lilia vt eos decoraret: sicut pincerna inter mittes vt eos roboraret: sicut magister inter discipulos vt eos informaret: sicut pr̃ inter filios vt eos cõsolaret: sicut cor inter mẽbra vt ea vnificaret: ⁊ sicut cõsumie⁹ vt oib⁹ eis se cõsocaret. Vñ q̃s sum⁹ plures aliquẽ diligentes: si superuenerit statim⁹ eũ in medio/vt singuli possimus ei⁹ frui pñtia. Est autẽ ibi altare in loco vbi dñs ꝛ rũe stetit se. Cõsiderandũ est hic q̃ de se colloquẽtib⁹ dñs in medio stetisse dixerit intelligam⁹ q̃ eũ nobiscũ habitãte habebim⁹/ si ĩdeo in vnũ cõgregamur ea q̃ ad eius laudẽ et nostrã saluatem pertinent agim⁹. iuxta q̃s ait. vbi fuerint duo vel tres cõgregati in nomine meo ibi dñs in medio eor̃. ¶ Dñs aũt iesus saluator ad discipulos venit ipsi erant in timore: sero factum erat: in vnũ erant cõgregati: ⁊ foris erãt clause. In quib⁹ signatur: infirmitatem nr̃am valde necessaria vt saluemur. *Primũ est timor: qui domũ cõscientie mũdat. Sm illud Ecclesia. Timor dñi expellit peccatũ: nã q̃ sine timore est nõ poterit iustificari. Secundum est contempt⁹ vane glorie: q̃s si gnificat in hoc q̃ sero facta erat: ad eũ cui dies venit cui lux mũdane gloriae occubuit et qui vere ea contẽnit. Tertium est vnitas: q̃ erãt in charitate cõgregati. non enim visitat saluator holes discordes. vñ Ipꝰ. *Pacẽ habete: et de pacis erit vobiscũ. Quare eũ est stabilitas: qua aliqa in domo cõsciẽne manet/nõ curiose exterius euagãdo. vñ fortes sensus claudendes sũt: ⁊ sic saluator est expectãdus. *Per istos vero discipulos in vnũ foribus clausis congregatos significatur religiosi cum foribus quinq; sensuum clausi. quibus dñs sepe apparet cor̃ sua visitatione consolatur et

℔ Januis clausis cõ ueniens vt.

*Medius locus.

*Jesum suscipere volentes q̃ nos necessaria.

*Pacẽ habete: et de pacis. ii. Cor. xiij.

Universidad de Deusto Biblioteca

Verificat. [Et dixit eis. Pax vobis] Nō pax tpi: qr exponēdi erant multi(tribulationibus: iz pax pcepta et pax eternitatis. pria in pēri. fecta in resurrō. De vtraq; dr in Joan. [Pax] .s. pcepta[relinquo vobis] in pēri[pacē meā] iez eternitatis que est specialiter pax mea[do vobis] .i. cito dabo. dicit ergo[pax vobis] .i. recōciliatio mea quam ad deū facta nūciauit. ac charitatis et vnitatis quā eis seruādā precepit. atq; eternitatis et immortalitatis quam eis futuram promittit. pacē offert qui pter pacez venerat.

C Pax aūt discipulis dñi qualis sit.

Papa pax vob' i pncipio dicit.

Ubi pontifex pcipuus sponsus ecclesie in persona xpi sint specialis vicarius eius dicit. Pax vobis. cū in missa primo se vertit ad populū: qr hec fuit prima vox xpi ad discipulos post resurrectionem. instar vero alterius cerdotum dicit postea Dñs vobiscum. vt se vnū ex nobis estendat. Cum aūt ē ecclesia primitiua quotidie et gesse raliter / et post tñ diebus pūcis / post vero tñ in trib' solemnitatibus communicaret corpi et sanguini dñi: nūc ecclesia per osculū pacis (q designat vnitas ecclastica) cōicari missa spiritualiter / etsi non sacramentaliter.

Cōicandi consuetudo.

Et pulchre resurgens a mortuis dñs primo pacē discipulis commēdauit: vt illos ad tui visionē peruenturos et se demōstraret q pacē et cōcordiā cū de et corpe seruant. Et q patet q illi sunt pacifici q vere sunt xpi discipuli.

Chrysost. Pacifici sunt discipuli.

Fm Chry. Discipulis dixit pax vob': qr xpūs inexpugnabile ad iudeos habebat. mulierib' aūt gaudium euāgelizanti: in trisritia gemo illud erat.

Alternatim igit vir⁹ quidē propter pcipiū pacem / mulierib' propter trisritiā euangelizat gaudiū. Et ne discipuli cū alīq; vel fantasma putarent subesse spūr [ego sum] .s. in pona propria / non res fantastica seu illusio diabolica[nolite timē] vel dubitare. [Quidam vero] er ipsis [conturbati] pte stupore et admiratione [et conterriti] pte timore seu quodam naturali horrore quo viri solent mortuos horrere[et illi timabāt se spirituꝫ] quem in passione emiserat nō carnē [videre] nondū eis ere debant vel vera dieve rā carnē potuisse de sepulchro resurgere / vel resuscitatam clausis ianuis dērīa pmitti sunt dubitare: ad maiore certificationē fidei de vera resurrectione. [Et dixit eis. Quid] .i. qua de cā [turbati estis / et cogitationes ascēdūt] ḡli ab intimo tāq; false et fantastice / nō de sup de celo descendēres tāq; vere et bone [et cor da vra] firma q dubitāria. Et qr ad illud corpus qđ videri poterat fidei iruentū dubitabat: vt veritatē carnis pbaret ex hibuit eis manꝰ et pedes et latus ad videndū et palpandū / declarans q ipse qui crucifixꝰ mortuꝰ et lācea fuit in illo eodē corpore surrexit. [Videte (inquit) manꝰ meas et pedes: qr ego ipse sum] .q.d. per hmōi cicatrices potestis pcipere qr ego sum q passus fui et resurrexi. Per cicatrices esti rema nētes ostēdit q erat idē corpꝰ numero.

Resurrectio esti vera est ex ipsīs in numero iteratq; resurrectio [Palpate et videte qr spūs carnē et ossa nō hz sicut me videtis habere] .q.d. Per hoc potestis etiā cognoscere me habere corpꝰ verū / non fantasticū. Ad pbandū aūt q esti cor da sanāda vulnerū secundara sunt vestigia et nō vulnerū cicatrices ostēdit / vt dubietatis et insidie tirantis eos vultus sanaret. Ostēdit ergo manus: vt inetoret ad pugnandum. q.d. Videte manꝰ quib' pro vobis fideliꝰ pugnaui. has vobis tō ostēdo vt et vos pugnetis: qr sine pugna victores nō eritis. Vtiliter ergo q̄ triqt vinceri dabo sedere mecū i throno meo. Ostēdit eti im latus: vt quo caret ad amādum. q.d. Videte latus apūs et cor vulneratū: vr victoris ē tum diligerim vos vt et vos me diligatis. Ostendit et pedes: vt stabiliret ad pseuerandū / vt ab incepto in bone vite nō desistamus. Unde pseuerantia vel stabilitas est qđ nō nec minus nec amote nec nimote nec commodo nec incōmodo a bono vita vel a pcepto vel a voto qđ vouit retrahitur. C Sūt aūt quinq; pncipales diaboli impugnātes nos: cōtra q̄ debemus esse fortes. Prim' est amor cuipe et inistarū rerū: vel amor carnis vel amor hei otis. q̄ in quet ūdā cordā rū deserūt. Secūs est timor: difficētie. q̄ etiā multos impugnat q̄ alīs nolis eos iuuare q possint in bono pseuerare. vel q nō possint sustinere cura pē nitētiā: cū ti deberēt sustinere durissimē gehēne penā. Tertius est dolor de lectantis carnis vel mūdi nimirū ete rā dimittē. O miser q̄ facis: mox dum eligis p sanitate mortē p vita: tristitiā p letitia: penā sempiternā p gloria. Quartus est pudor operationis bone q̄ quis cogitat q̄ homes derideāt eū si humili vestē incedit: si ieiunat / orat / peregrinatur / et similia facit. Quintus est spes evente q̄ dicit / deus est misericors: nō de facili nos dānabit et pdiani sumus. hoc spes cōfundit: qr spes est certa expectatio future beatitudinis ex meritis pcedentiū. sz isti qui carēt meritis nō pmittunt sperāre sed plumūr. Hoc aūt q se palpabilē ostēdit / facti est mirabiliter: qr corpꝰ dñi incorruptibile et immortale a corruptibilib' et mortalib' naturaliter palpari est impossibile. Miro ergo et ineffabili modo fm Grego. corpus suū palpabile ostēdit vt confirmaret nos ad fidē ei⁹ incorruptibile demōstrauit vt inuitaret ad pmiū. Sine et palpabile exhibuit et incorruptibile: vt ostēderet se eiusdē esse nature cuius fuerat ante passionem. i. carnem habere / et alteri⁹ glorie. i. eadē carnē incorruptibile esse. Et qr in dñi resurrectiōe nra generalis resurrectio est figurata: ostēdit q hoc nra corpora post resurrectionē ita esse incorruptibilia et subtilia p effectū spūalis potētie / vt possint esse palpabilia a cōsimilib' corporib' p virtutē nature. Caro esti nra ablq; corruptiōe vel fragilitate mortis / veritatē subtilitatis est resurrectura. vñ Beda. Parum fuit occulto se videndū pbere: sī nō pberet etiā manib' cōtrectandū. q̄ dū palpāda discipulis ossa carnēq; premonstrat: agere et tractare resurrectionis q̄ et in se facta est et in nobis est futura significat. vñ et Grego. Nō esti in illa resurrectionis gl'ia corpꝰ nr̄m erit impalpabile / et ventis acreq; subtilius: vt Eutitius dicit. sed subtile idē per effectū spūalis potētie palpabile aūt p virtutē nature. Sz vt dicit Augustī. Claritas qua tuncti fulgebūt sicut sol in regno pris sui / in xpi corpore cum resurrexit ab oculis discipulorū portabscōdita fuisse q̄ defuisse credenda est: nō enī ea ferre humanꝰ atq; infirmus q̄ speꝰ q̄ ille a suis ita deberet attendi vt posset cognosci. [Et cū hec eorum adhuc dubitarēt: petit ab eis si aliq̄d māducandū haberēt] vt p comestionē melius resurrectionem astrueret. [Et illi obtulerūt ei partē piscis assi] cuius forte illa alia pars comederās [et fauū mellis. Fuerūt autē et hec duo cōperienter oblata: ipse esti erat piscis assus p nature humane passionē / sed fauꝰ mellis p nature diuine dulcedinē. In fauo aūt ppe mellis vtrtus q̄ natura sue pdne ex pmixtione fauus esti est mel in cera. hoc est. dumitias seu diuinitatis dulcedo in humanitate. Nec autem duo ista obtulerat: significare duo que et nos debemus duo offerre: sez piscē assum per carnis mortificationem / et fauum mellis p meritis deuotionem. Uel in cibo suo duo pisci asso communi voluit fauum mellis: quia ipse vt piscis / latere dignatꝰ est in aqa humani generis / et tandē mundi fluctibus / ac capi laqueo nre mortis / et assari igne et tribulatione sue passionis / et decoq; in ara crucis. Et q̄ piscis assus fuit in passione fauꝰ mellis et melle dulcior nobis exiuit in resurrectiōe. Piscē ergo assum et fauū mellis et offerūt q̄ fidē passionis et resurrectionis ei⁹ tenēt. vel fm Theo. Per piscē assum significat vitā actiuā columēre nr̄am humiditate labor⁹ assū primis: cōcoctione vo signi ficat per fauū mellis / pter dulcedinē eloquioꝝ dei. [Et māducauit cōā eis. Ip qđ ostēdit se hre corpꝰ vinum nra vegetatiua alatiū. Wāducauit q̄dē nō q̄ tunc cibo carnali sustentari indigeret: sz ve in virtute carnis se resurrexisse mōstraret. q: comedere ppie ad corpꝰ nō ad spūs primer. vnde Beda. Ad fm̄mādā resurrectionis sue veritatē mō sōli tāgi a discipulis sz etiā cōuesci cū illis dignat. nō quidē ḡli post resurrectionē cibo indigens: nec ḡli nos in resurrectiōe quā expectam⁹ cibis egere significēt: sz vt eo mō naturā corpis resurgētis astrueret: ne illud non corpꝰ sed spūs arbitrarētur / et sibi nō solide sz imaginabiliter apparere. C Sēm sensum ergo literaliē certificauit eos de sua resurrectiōe p ria. Pria p visum dicēs [Videte manus et pedes qr ego ipse surrectio sum.] Secūo p tactū dr. [Palpate et videte: qr spūs carnē et ossa non hz.] Tertio p gustū dicens [Habetis hic aliq̄d qđ māducet:] Mystice vo xpi resurrexisse videt. q̄ resurrectionis ei⁹ gloriā meditant. Jām tangūt et palpant q̄ sibi charitate copulant. Piscē assum offerūt q̄ patiētiā igne tribulatiōis decoctā habēt. p nōie xpi. Sz illi offerūt fauū melliꝰ q̄ membra ei⁹

Theoph.

Beda.

Gregorius.

Augustī. Claritas qua defuit occulta fuit ei⁹ potē xpi.

Demōstratio v. hoc pria rectionis.

Timor.

Dolor.

Oblata dño ad ea medēdū.

Dubitare cur quidā fi.

Certificatio de re ne p ria.

erhibẽr opa pietat⁹. [Et cũ mãducas ser cotã eis dedit eis cibos reliquas] s. ad matoẽ ꝓbationẽ q̃ ve resurrũ mãducasset: ⁊ ad instruẽdũ q̃ suam passionẽ eis imitandã esse ostendit. q amara est in dolore cogitatio: ꝛ3 dulcissima in gra remuneratiõs. Siloe ergo in uno corpe ad eternã requiẽ suscipit q̃ cũ hys tribulationes ꝓdeo sciũt/ab amore eterne dulcedis nõ recedũt: q̃ hic ꝓ veritate ẽ̃ patiẽs afflictionib⁹ assunt/illic q̃si sauo vera dulcedine eterne beatitudinis saturabũtur.

Uerbum. Deinde certificat eos de resurrectione p auctorem dicẽs. [Dec sunt ẏba] s. resurrexerit ꝓpter iustificationẽ nostrã. Aperuit eis scripturas. tũc eis agnouit occasus est iudicar⁹ est esse dign⁹ accipere ubtũxer ꝓ spiritũ deitatis solue re septẽ signacula ei⁹. hoc est. q̃ũ scripta sunt de sacramẽtis incarnationis/baptismatis/predicationis/ꝛ eoꝝdẽ ipsius/ac passionis/resurrectionis/ꝛ ascẽsionis eius. Ex hoc patet q̃ sacre scripture nõ possunt sufficienter intelligi nisi ille apertat q̃ habet clauẽ dauid: q̃ aperit ⁊ nemo claudit. Et cur ꝓ nobis (vt dicit⁹ est) mori et resurgere voluit: manifestatur cũ subditur [et predicari in nole eius penitentiã] s. ex parte hois [⁊ remissionẽ peccatoꝝ]. s. ex parte dei: cuius soluꝰ est peccata remittere hoibus [in oẽs gentes] nõ in vna tñ gente iudeoꝝ vel in vna parte terrarũ: q̃a nõ est acceptio personaꝝ apud deũ. Cõmẽdata igit sui corporis veritate: cõmẽdat (vt iã dictũ est) vnitatem ecclie. qi vt dicit Theo. Nõ placebat amplius bipertitũ esse humanũ genus in iudeos et gẽtiles. Ꝑ penitentia ergo sicut xp̃i sic et precursoris ⁊ apostoloꝝ inceꝑit predicatio. Et ne aliquis ꝓpter magnitudinẽ peccatoꝝ desperaret de venia/subiũctũ est [incipientibus ab hierosolyma] Pier⁹ eis est i medio terre habitabilis: ⁊ ideo cõueniẽter ab illa inceꝑit predicatio euãgelii: et per xp̃i discipulos circũquaq; per ordẽ dispersos in omnem terrã extre sonuꝰ predicationis eoꝝ. vnde dicit Theophi. q̃ ideo vt oẽs in vnum vnirer: mandauit incipere sermonẽ ab hierlm ⁊ ad gẽtes terminari. Null⁹ ergo pie magnitudine peccatoꝝ suoꝝ remissionẽ se posse cõsequi desperet: q̃ ipsis hierosolymitis concessit indultũ / qui crucẽm mandi⁹ et mẽd actib⁹ vocabus ipsum sanguinẽ per quẽ genus humanũ redẽptũ est effuderũt. vnde ꝓm Bedã. Inceꝑitur ab hierosolyma. non solũ q̃ credita fũt illis eloqa dei et eoꝝdẽ est adoptio filiorũ et gloria/verũetiam vt gentes varijs erroꝝbus implicate /hoc maxime indicio diuine pietatis ad spem venie prouocẽtur/q̃ eas qui filiũ dei crucifixerunt venia cõcedit. vñ Chrysost. Insup ne dicerent aliqui q̃ omissio noctis tuerũt se ostenturi ad extraneos: ideo primo apud ipsos occisores pandũt resurrectionis indignia/ in eadẽ ciuitate in q̃ ꝓpter temera-

Scripture nr. intellectu dependet a deo.

Ecclesie vnitas. Theoph.

Pacẽ cur terminat.

Per vniũ finis.

Chrysost.

Beda.

Cur ab hierosolyma ceptu ꝓdicatio.

Missio apostolorum.

Chrysost.

rius ausus. Ubi ẽ̃ crucifixores credere videnẽt: resurrectio plurimũ demonstrat. Et q̃ nõ passionẽ eis obtulerat: iterũ videbo vos et gaudebit cor vrm. hoc nunc ope ostẽdit impietatis. vñ sequit [Bauit fũt ergo discipuli vtio dño]. i. agnito: et q̃ nõ erant tristes et sic expauẽ facti/ierunt cotã eo cõsolari. q̃a ẽ̃ sine magno gaudio videret tñ pietatis spectaculũ? ostẽdit manus clauoꝝ ꝓfossaras quib⁹ operatus est salutẽ i medio terre: pedes quib⁹ ꝓdicãdo discurrit ⁊ in ijnere lassatus fuit/lauatus et q̃ sacramẽta redẽptionis profluere fecit. in quibus oibus ad dubitãtium corda sananda vulnera sunt seruata vestigia: ⁊ ideo in ratib⁹ lignis pietatis [gauisi sunt discipuli vtio dño]q: iste visus nõ potuit esse sine maxima letitia ⁊ gaudio. Et sic ꝓpter eorum tristitia est amota. s. de morte xp̃i et metu iudeorum: erãt eñ cõturbati de ipsius xp̃i morte et de iudeoꝝ persecutione eis imminẽte: poterantq; eos per suã ꝓsentiã cũ cõtre et de sua resurrectione certificare. [Dixit ergo eis iterũ. Pax vobis.]geminat pacẽ ꝓpter duo ꝓcepta charitatis: s. dei et ꝓximi. geminã ẽ̃ pacẽ seruãt q̃ hanc geminã dilectionẽ habẽt. sue iõ repetit: q̃ ipse est q̃ vtraq; vnũ fecit. Iure ergo pacẽ vt mõstret ꝓ suã sanguinẽ esse pacificata que tñ celis ⁊ que in terra sunt. q.d. [pacem relinq]. i. relictas pac⁹. s. celitis ꝑsenti oꝝ [vobis. pacẽ meã]. s. celitus/ inuisibilẽ [do]. i. dabo [vobis] etã hanc pacẽ iteroꝝ: et ostẽdã vos ꝓ eo recõciliatos: hominẽ angelis/hoiem homini. vt hõ deũ diligat: et hõ hoiem ꝓpter deũ. et ꝓm Chryso. Simul quoq; demõstrat crucis efficaciã: per quã soluit oia tristitia et cõtulit oia bona. ⁊ hec est par. Deinde subiũgit [Sicut misit me pat] ad verũare fidei docẽdam in iudea [et ego mitto] . i. mittam [vos] ad hãc vertarẽ publicãdam per totum mũdũ. Quos vicarios vos cõstituo: meã vicẽ vobis mãdo: meũ officium vobis ꝓmẽdo: ad docẽdũ/ad ꝓdicãdũ/ad baptizãdũ/ad meũ et ꝓtis nomen gẽrendũ vos mitto. Medium ⁊ me dicatoꝝ se ostẽdit cũ ait [sile me ⁊ ego vos.] Misit de⁹ ꝑ filiũ suũ qñ eũ incarnari cõstituit. misit filiꝰ apostolos qñ eos ad ꝓdicãdũ incarnatiõnẽ suã ꝓ orbẽ vniuersum direxit. Et sicut ꝑ amãs filiũ misit ẽ̃ mundũ ad ꝓfuturas et passionẽ roterãdas ꝓ salute fideliũ. ita ⁊ filiꝰ amãs apostolos misit eos ad mala et passiões roterãdas ꝓ suo nole nõ ad mũdi gaudiũ. vnde Gregorius. Itaq; dicit/sicut misit me pater ⁊ ego mitto vos. i. ex charitate vos mitto cũ inter scandala ꝓsecutoꝝ mitto: quia me pater diligit quẽ ventre ad tolerandas passiones fecit. [Et] quia exercitio huius officii non poterit consentienter fieri sine gratia spũsancti: ideo [cũ hec dixisset insufflauit in eos ⁊ dixit. Accipite spũsanctũ.] insufflando spũ dedit: vt scilꝫ esse ostẽderet q̃ in facie primi hois spiraculũ spirauerat. vel certe vt ostẽderet spũsanctũ a se procedere sicut ꝓcedit a ꝑe: et nõ ꝑtis solius s3 et suũ esse. Hanc eni ꝓcedit a filiãte. Nõ ẽ̃ est ingelligendũ q̃ hymõ fiat⁹ xp̃i fuerit spũsanct⁹: sed signũ ei⁹. vñ Aug. Flatus ille corpoꝛe substãtia spũsancti nõ fuit: s3 demõstratio p cõgruã significationẽ nõ tantũ a ꝑe sed etiã a filio ꝓcedere spũsanctũ. hec Aug. Uñ Auctũdo ecclesiastica obtinuit: vt in coꝛ facie q̃ p gratiã spũsancti regenerãdi sunt/a sacerdotib⁹ insufflentur. Et q̃ per spiritũsanctũ remissio peccatoꝝ tribuit/ qui est fruct⁹ et effectus spũsanctitatis ꝓ post cẽdẽ spiritũ dari discipl⁹ o: [Quoꝝ remiseritis ꝓtã remittunt eis: ⁊ quoꝝ retinueritis retẽta sunt. [Ubi dedit eis ꝓtãm ligãdi ⁊ solũdi/ministerio/nõ auctoritate) eos q̃ũ ꝓtã ibi remiserint vel retinuerint. i. retinẽda iudicauerint vel nõ remiserint. hoc tñ intelligendũ est q̃ iudicũ ecclesie diuino iudicio cõfirmat. vnde Aug. Ut euidẽtius ostenderet dño a spiritu sancto q̃ donauit fidelibus suis dimitti peccata non meritis hominũ: continuo subiecit. Si cui dimiseritis peccata dimittũtur ei. hoc est. spũs dimittit nõ vos spũs autem de⁹ est. de⁹ ergo dimittit nõ vos. deus ergo habitãs in templo sctõ suo. i. sanctis fidelib⁹ in ecclesia sua/ꝓ eos dimittit ꝓtã: qi vina templa sunt. hec Aug. Licet ergo solus deus principaliter ꝑtã dimittat: tñ ministri ecclesie per virtutem ciãsdem ad hoc ministerialiter operant. dimittũtur alie ꝓtã in ecclesie vnitate et charitate cõstituto: s3 nõ alibi. vñ Aug. Ecclie charitas q̃ ꝓ spũsancti diffundit ⁊ coa

Spũsanctũ cur in insufflando dedit.

Remittũtur ꝓtã.

Aug.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dib⁹ nris: particip̃ suor⁹ peccata dimittit. eoꝝ aũt qui nõ sunt particip̃es tenet. hec Aug. ℣Pcas ergo ℣Pcatē di corpus xpi data fuit discipulis i cena, na: q̃ dñs dixit. hoc facite in meã cõ memoratione. s. q̃ crastin⁹ prão super corpus xpi mysticũ q̃ ꝓmissa fuit petro / et in petro ceteris post iterũ xpi se alijs: hic eis collata fuit. ℭ Et nota hic dñm apl̃os ordinasse episcopos. vñ Aug⁹. Nemo dubitet q̃ dñs apl̃os episcopos ordinasse cũ insufflans eis dixit. Accipite spũm sanctũ. quoꝝ ñ remiseris' pcã remittunt eis: et q̃ ñ retinueris' retẽta erũt. Vides quõ ola ista sunt plena tocũdante et letitia: et hic nũc esse magnã pascha. O qualis domꝰ ista in qua fuit ista: et q̃ gr̃iosum habitare in ea. Ex hoc facto ꝓparitionis dñi tria spũaliter et mystice accipiũtur: q̃ in alia fideli apparitione et ꝑsentia verbi eterni mẽtaliter fingitur exigitur. ℣Primũ est alie ab omni ope exteriori vacatio. qõ norat q̃ die sabbatoꝝ: q̃ sabbatũ enũ requies significat quo nudes ab omni ope vacabant. Sedm est virtũ ab oi specie exterãea custodito. qõ norat p fore: es clausas ifoieo esse alie fuit sensus corporis et vires alie. Tertiũ est virtutum olim ad intima recollectio. qõ norat p discipulos: q̃ congregationẽ vires esse alie sunt quasi quidã discipuli sub magisterio verbi eterni. Sed dñs nõ venit ad aliam nisi de sero: ꝓpe qõ dr cũ esset sero. per sero intelligit ꝑfectio boni opis: nõ em̃ i initio boni opis dñs apparet: sz sero polt q̃ sol diuine gr̃e cursum suũ i ꝑfectione opis peregerit: tũc deus hoi se ostẽdit. ℭ Jesus aũt veniẽs i alam opã ibi quãq. ℣Primo stat in medio discipulorꝝ / oiꝝ virtutum. i. in initio alie q̃a inhabitat ipsam essentiam alie (q̃ medius est omniũ potentiarũ) per gr̃am ꝑficit et fecũdat conferendo sibi esse diuinũ. Sedo annunciat discipulis pacẽ. ecce quibus loquitur pacẽ: q̃ discipulis. Ecce et tu discipulus discipline ꝓpe capar: et audies. Tertio ostẽdit eis manus et latus: conferendo scz eis et diuinas operationes q̃ per manus / et affectiones que per latus vbi cor latet designantur. Quarto facit gaudere discipulos: et exinde vez in eis gaudium interimus: quia quãdi sunt visio dei. Quinto insufflat dãdo eis spiritũ vnificationis ad nouã vitam: vt viuant tam sibi q̃ alijs ad salutẽ. Sed dñs cũ discipulis tũc parum steterit: q̃ multum sero fuit. tamẽ forte etiã ipsi coegerũt eũ aliquãdiũ ꝓtus stare rogꝑeo ne sic eito recederet: nec hoc dño displicebat. teneri etiã vult. qui supra dictum est. Tandem benedicens discessit ab eis. Thome adueniens. Cũq; ab eis cuanuisset [redijt thomas] q̃ nõ dñi aduẽnum exiuerat [dixerunt q̃] alo loco [alia ad eũ] nunciantes ei dominum nunciauꝝ [vidimus dñm] sic eũ ante passionẽ appellauerunt eũ. Quia dixit se non credidurũ nisi videret et etiã tangeret cicatrices vulnerũ: vt si visus deciperetur saltẽ tactus nũciaret veritatem. Volebat certificari duplici sensu. s. visu et tactu. Jsti em̃ duo sensus sunt q̃ minus decipi possunt: tanta q̃ppe videbat motus supplicia q̃ resurrectionis et vite nõ poterat accipere argumenta: nisi non solum visu sz et tactu perciperet ea. vñ Chrysost. Alijs est grossitie: eristens tangi per sensum grossissimum. s. tactũ querebat fidẽ: et nezs oculis credebat. Remãserũt aũt discipuli famelici et sitibundi de dño suo / de quo etiã copiam habere confidebant: et cũ sepe suspirãs et desiderio reuocabãt. Audisti quoties hodie pascha habuisti. Nã omnes ꝓdicte apparitiones in die resurrectionis fuerũt: de quibus rantum q̃dꝫ in euangelio scripte sunt. et has quinq; repꝛesentat sacerdos in missa quinqies se vertens ad populum: et quasi ꝓ o apparitione repꝛesentãs eis vultum. Q̃ tertia versio est cũ silentio / q̃ significat terriã ex dis apparitionẽ factam petro: q̃ nescitur vbi vel quãdo facta fuerit hec apparitio. ℣Per hoc etiam eos repꝛesentat q̃ quinqies dño vobiscũ dicit. Sedc: rte audisti non tamen sensisti: q̃ nec forte in passione cõpassionẽ habuisti. Credo em̃ q̃ si tu passione cõpati scires: et mentẽ vultam et nõ sparsam ad secularia aut lugubria vel curiosa haberes: in q̃libet vice sentires pascharet hoc vbi cõtingere posset q̃libet die dominica / si mente integra ferijs serra et sabbato te in passione dñi ꝓparares. q̃ Jnu Apostolum. Si fuerimus socij passionũ. 2. Cor. 1. num: erimus et consolationum. Tũc vero dñs iesus redijt ad suos ꝓtres: qui cotam eo non ociosi: sed vigilanter laudibus insistebant locum

danteo. Stabant enim in canticis et laudib⁹ oẽs scti ꝓco et angeli coꝝ dño reuerẽter / alacriter / et deuote: ac tãq̃ gr̃iosi iubilabãt continue. Cõspice igitur eos et tu cum letitia / et eis cõgratulare: ac discе deũ venerari et laudare et sibi gr̃as agere et sua bñficia recognoscere: ac toto conatu ad illa gr̃iam tendere nõ cesses / vbi semp in cõspectu dei tui cum tam nobili multitudine in laudibus dei perseueres.

℣ Oratio.

Alme fili dei patris q̃ fotib⁹ clausis apparuisti discipulis in vnum congregatis: obstrue (quesꝰ) claustra sensuũ meoꝝ interiorũ et exteriorꝝ cõtra pericula tẽtationũ sẽꝛ timore reuerẽtie tue. Mortifica in eis eã mala cũ vinculo tue charitatis delicate: et illumina eos cũ lumine religiõs diuine: vt merear tua lera visione cõsolari: pacẽq; pectoris in ꝑsenti et eternitatis in futuro te dominante valeã inuenire: vbi cũ angelis ac oibus sanctis et electis tuis te laudare merear sine fine. Amen.

ℭ Mũo dñs apparuit discipulis inclusis thoma ꝓsente. Cap.lxxvij.

℣ Apparitiones q̃ scripte

Dueniẽte autem octauo die resurrectionis iterum apparuit dñs iesus discipl̃is suis. nam q̃ non malicia sed ignorãtia thomas dubitauit mouit pi⁹ magister tam dilectũ discipulũ in infidelitate relinquere / sed ad fidem et reformãdã iterũ dignat⁹ est apparere. [Jgitur cum] in predicto mõte sion [ubi erant discipli inclusi et thomas cũ eis] pastor bonus et de pusillo gregẽ sollicitus [venit ianuis clausis / et stetit in medio eoꝝ] vt posset videri ab oibus [et dixit illis. ℣Pax vobis.] Stetit [medio et dixit: pax vob⁹. Nũq; potest esse pax in collegio nisi ꝓlatus sit i medio: ita q̃ nõ plus ad vnã partem inclinetur q̃ ad aliam. Colũna nũq; sustinet credi. q̃ si sit ad partem ꝓpe parietem et non in medio. Ola elemẽta ꝓter terrã mouentur: q̃ non sunt in medio. terra aũt̃ immobilis est: q̃ in centro est et in medio. Sepe dñs pacem discipulis nunciat et commẽdat ac ꝓmadet habere: q̃ sine pace impossibile est deo placere. Jn eis esũ q̃ pacem et concordiam diligũt habitat deus: q̃ factus est in pace locus eius. ℣Pacem venies attulit / et hinc abies pacem reliquit: quatora ꝓfecto christiane vite et religionis in pace et dilectione cõsistit. cum magna ergo diligẽtia debemus eam inquirere et studiose observare. vnde Greg. nazi. ℣Pudeat ergo nos pacis munus deserere: quã nobis hinc discedens ꝙs reliquit. ℣Pax est res et nomen dulce: quam et deꝰ esse pnimus aut̃ta illud [pax dei est] et esse deum: iuxta illud [deus pacis] et ipsam esse deum: iuxta illud [ipse est pax nostra.] ℣Pax bonum cõmendatum ab oib⁹ et obseruatum a pueris: que aũt causa est: fortasse ambitio dominij aut fiscalarũ / aut timor / aut odium / aut cõtẽptus / aut aliquid hmõi ex his que dei ignaros videmus incurrere. [Deinde dicit thome] Si respondẽs petitioni et suppositi [inser digitum tuũ huc / et vide manus meas] non q̃ in digito sit visus: sed quasi diceret. Tange hoc et experire. Unde videre in hoc loco ꝓ sentire et intelligere ponitur. q̃ genus locutionis adeo vsitatũ est vt per oẽs sensus currere videatur. sicut cum dicimus. Audi et vide q̃ modulate cantat. Olfac et vide q̃ suaue redoleat. ℣Palpa et vide q̃ lene sit. Gustа et vide q̃ dulce sit. vñ in Exodo 21. Cunctus populus videbat voces. s. sentiebat. Visus ergo ꝓpter sui certitudinem ꝓ omni sensu accipitur. vñ Fm Aug⁹. Vole visus generaliter nisi quatuor sensus cõsueuerũt notari. immo etiam aliquãdo ꝓ intellectu accipitur: vt cũ alicui dicitur / video tu hoc id est intelligis. Vel simpliciter dicꝑ q̃ ipsius ad vbi thome respõdet: in quo etiã suam deitatem declarat / inquantum absens corporaliter eius visu sciebat. Thomas em̃ duplici sensu scz visu et tactu certificari voluit: dicens [nisi videro in manibus eius fixuram clauoꝝ / et mittã digitũ meũ in locũ clauoꝝ / et manum meã in latus eius: non credã.] Jesus vo quasi respondẽs dicit ei [Jnfer digitũ tuũ huc] scz in locũ clauoꝝ [et vide ma-

Visus. Aug⁹.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nus]perfor atus ꝛ clausorum fr̃itras. Deide subiũgit [et affer manum tuã et mitte in latus meũ] lanceꝰ p̃foratum nec cognoscẽ me illũ eundem esse qui pepẽdit in cruce. Magnum certe fuit vulnus illud sacratissimi lateris: in quo non digitũ sed manũ mittere debebat. Mystice per digitũ signifi catur discretio per manum opus nostrum. moner ergo diginum et manũ in locum clausꝰ et lanceæ mittere: vt quicqd in nobis est discretionis ꝛ operis/in seruitiũ x̃pi erpẽdamus. Deinde subdit[et noli esse incredulus] hoc est ad credẽdũ tardus [sed fidelis].i. in fide firmus: qi ꝑ peccata infidelitatis me iterũ crucifigis causam mee iterãs passionis, hoc dixit iesus: qꝛ thomas dixerat discipulis resurrectionẽ x̃pi nũciãtibꝰ se aliter non crediturũ. Sicut ergo thomas ꝓ ceteris dubitauit ita ꝓ ceteris palpare et videre monet. vbi Chrysꝰ. Tu vocum videris decredẽtem discipulum: ex cogita ostensionis clemẽtiã qualiter etiã ꝑ vna alia ostẽdit seipm vulnera habẽtem ꝛ accedit vt saluet vnũ. non enim ei starum apparet/sed post dies octo: vt i medio a discipulis admonitus accẽdaꝛ ad manus desiderium et fidelior fiat in futurum. Tunc thomas cicatrices dñi terigit: nec non solũ eos de credẽdo/sed etiã ꝛ confirmẽdo: qꝛ veritãs ad saluẽ requiritur. ꝛ ela mãs [dñs meus et deus me']scꝫ nus [dñs meus] ꝑm humanitatem in qua me sanguine suo redemisti ꝛ cõparasti [et deꝰ meꝰ] ꝑm diuinitatem qua me creasti et de limo formasti. iam nihil dubito: certus sum: cõfirmo resurrectionem: ꝓdico immortalitatem. tu es dñs meus ꝛ magister meꝰ: ego seruus tuus ꝛ filius ancille tue. tu es deus⁹ deus meꝰ qui me creasti et ꝓ o me carnem suscepisti: q̃ ꝛ me redimeres morti te tradidisti: et ꝛ me te cum resuscitares/nunc a morte resurrexisti. hec est fides mea ata sentio ꝛ ita credo. O felix thoma q̃ felicem habuit tertiam manus tuamanus quippe licentia et magna gratia est mittere manum i latus illud dulcissimũ /in latus illud saluberrimũ. i latus (inq̃) vnde ab ira saluamur: vnde a culpa sanamur: vnde in gratia generamur: vnde in gloria sublimamur. Ipse ergo thomas qui dicit didymus ꝓpter dubium eoꝝ in credẽdo (qꝛ didymus grece geminus est latine) bene etiã dicitur abyssus: qꝛ altitudinẽ distinctionis certa fide penetrauit. Quãtam aũt remunerationem fides habebat manifestatur eũ subdit[dicit ei iesus]beatificando confessionem ipsius [quia vidisti me thoma].i. qꝛ expertus eo etiã ꝑ resurrectionẽ [credidisti. beati q̃ non viderũt et crediderũt.] in hoc verticulo non solũ fides thome cõmẽdatur: sed etiã ruina salutis futura ꝓdicitur. acsi diceret dñs. nõ quidem beatus es: qꝛ eum me vidisti credidisti. sed et illi beati erunt q̃ non vidẽres me corpore crediturꝰ sunt mente. vbi ꝑm Augn. ꝓterito tempoꝛis vsus est ꝙbis ꝓpter certitudinem: rangꝫ qui qs erat futurum in sua nouerat ꝓdestinatione tam factum: qꝛ apud eꝰ ꝓsentiam ola futura ꝓterita sunt. Sed aliud thomas vidit ꝛ palpauit corpore / et aliud credidit cꝫde: qꝛ fides saltem quoad actum non pꝫest esse de visis et apparẽtibꝰ. nam fides est argumentum. i. ostensio non apparentium. arguere enim dicebãt antiqui ostẽdere. Dolem nãq; seu humanitatem vidit et tetigit. et deum seu deitatem que in ꝓsenti videri non potest credidit, dicẽdo eis[dñs meꝰ] humanam naturam cui datum est totius creature dñium: dicendo vo[deus meus]diuinam que ola condidit confessus est: et vnum eundem deum ꝛ dñm. vnde Theoph. Qui prius infidelis fuerat/ post latẽris tactum se optimum theologum ostendit: nam dupliceꝫ naturam vnicãq; hypostasim x̃pi edidit. Nos ergo confitendo subiungit [beati qui nõ viderũt ꝛ crediderũt.] vñ Grego. Letificat aũt valde qꝫ sequitur: beati qui non viderũt ꝛ crediderũt. in qua sentẽtia nos ꝓ specialiter signati sumus: qui eum carne non vidimꝰ mente tenemus si fidem nostram operibus sequimur. Ille est vere credit qui exercet opꝰ. nec qꝫ credit. hec Grego. De his aũt qui fidem nolle tenus retinent ꝑaulus dicit. Confitentur se nosse deum: factis autem negant. et Iacobus. Fides sine operibꝰ mortua est. cum ergo (vt dicit Chrysꝰ.) aliquis sic isto ꝛbo diceret/vtinam in ꝛpositis illis fuissem ꝛ vidissem x̃pm intra cubiculũ factem. nunc excogitet/beati q̃ non viderunt ꝛ crediderunt. ꝑotuit aũt esse ꝙ post confessionẽ qua dixit[dñs meus et deꝰ meꝰ]dño iesus insuflans dixerit[Accipite spiritum sanctum: quoꝝ remiseritis peccata ꝛc.] licet hoc nõ dicat euãgelista: qꝛ multa fecit iesus que non sunt scripta in libro hoc. vñ ipse q̃ virtute sua non alligauit sacramẽto/potuit sine signo sensibili dare spiritum sanctum: nec cõferre ei potestatem ꝛ ordinem episcopalem. Hã credendum est q̃ eũ sicut alios x̃pm ordinauit. Itrẽde hic qꝛ x̃pus thome apparuit qñ in errore fuit. In quo magna x̃pi pietas ostenditur: qui ꝓpter vnũ solũ venit. vñ Chrysꝰ. Considera dñatoris clemẽtiam qualiter etiã ꝓ vna alia ostendit seipm vulnera habẽtem: et accedit vt saluet vnũ. Doc autem de thome dubitatione dispẽsatorie ꝑmissum est: vt eius dubitatiõ argumẽtis resurrectionis fieret: ideo ei dubitatũ est ab illo ne dubitaretur a nobis. vñ ꝑm Greg. non casu sed diuine pietatis dispensatione gestũ est vt ille electus discipulus tũc deesset/ qui audita resurrectiõe dubitaret/dubitans palparet/et palpãdo crederet: vt a nostris cordibus oẽm dubitationem expelleret: nec dũ in magistro suo vulnera palparet carnis/in nob⁹ vulnera sanaret infidelitatis. ꝑlus est nob⁹ incredulitas thome q̃ nilor credulitas ad fidem profuit: qꝛ dum ille ad fidem palpando reducitur/mens nostra omni dubitatione ꝓpposita in fide solidatur. et non solum nostrã fidem roborauit/sed etiam hereticorum errorem dicentium iesum verum corpus nõ habuisse ex eius. vñ ꝛ Leo papa. Sufficeret thome ad fidem ꝓpriam vidisse qꝫ viderat: sed nobis operatus est vt tangeret quod videbat. vñ Greg. de ipsius thome ꝛ aliorum etiã discipulorꝰ dubitatione sic dicit. O/ resurrectionem dominicam discipuli tarde crediderũt non tam illoꝝ infirmitas q̃ nostra (vt ita dicã) firmitas fuit. ꝓpa nãq; resurrectio illius dubitãtibꝰ ꝑ multa argumẽta monstrata est: quæ dum nos legẽdo agnoscimus/quid aliud q̃ de eoꝝ dubitatiõe solidamur? Mirus essꝫ mihi maria magdalena ꝓfuit q̃ eius credidit: q̃ thomas qui diu dubitauit. Ille etenim vulnerum cicatrices terigit: et de nostro ꝓtore dubietatis vulnꝰ ampurauit. hec Greg. Dispẽsationis autem gratia non ex curãdi imperitia dñs (qui mortis regna destruxit) signa mortis delere noluit: sed ꝓpriꝰ bius de causis vestigia passionis seꝝ ei catrices vulnerũ in corpore (licet incorruptibili) reseruauit. Primo ad astruendam et ꝓbãdam resurrectionem/ac reformandam ꝛ corroborandam discipulorꝰ fidem de sua resurrectione dubitantꝫ vt credãt q̃ ipse q̃ crucifixus fuit in eodem corpore numero resurrexit. in eo esse q̃ vulnera ostẽdebat: manifestabat q̃ idem resurrexerat qui in cruce pepẽdit. vñ Lucas. Videte manus meas ꝛ pedes meos: qꝛ ego ipse sum. Secũdo ad cõmẽdandam eiꝰ circa nos dilectionem: vt ex misericorditer fuisse actum ostensio sue mortis inducti ipsi nos ad dilectionem repẽdendam magis ꝓnoceat. vnde in Apocaly. Qui dilexit nos ꝛ lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Tertio ad ostẽdendam nostram redẽptionem: quia illa vulnera fuerunt nostre redemptionis signum. vnde in Esaia. Ipse vulneratus est ꝓpter iniquitates nostras. Idcoq; miãs dñi cãtare non cessent: sed dicant qui redempti sunt a dño/ qñ bonus. qñ in seculum mia eius. Quarto ꝓpter nostram edificationem ꝛ instructionem. si enim in corpore x̃pi gloriose etiam manẽt signa sue passionis: et nos quasi cõpatiendo eadem vulnera cõtinue in mente portare / et ꝓ eis gratias agere debemus. vnde Ipius. Doc scribit in vobis qꝫ ꝛ in x̃po iesu. Quinto ꝓpter nostri recordationem et memoriam apud se semper retinẽdam. nequaq; enim nostri obliuiscitur ꝓ quib⁹ sic crudeliter plagatus dignoscitur. vñ in Esaia. Ego mi non obliuiscar: ecce in manibus meis descripsi te. Sexto ꝓpter dei patris reconciliationem: vt deus pater ignoscat humano generi ꝓ quo filius sic voluit plagari. vñ de Ipius. Aduocatum habem⁹ apud patrem iesum x̃pm iustum: et ipse est ꝓpiatio ꝓ peccatis nostris. Nam pater ꝓ nobis supplicat obedientiam representantꝫ et quale genus mortis pertulerit semper ostendens: qꝫ est quidam modus interueniẽdi ꝓ nobis. vñ Bern. Securum accessum habes o homo ad deum: vbi habes filiũ ante patrem/matrem ante filiũ. Filius ostẽdit filio pectꝰ et vbera. Pectꝰ

la poterit tibi esse repulsa vbi tot charitatis occurrunt insignia. Septimo ad impiorū cōfutationem: vt oblectio eis in iudicio vulnerib⁹/cōfiteāt ꝙ iuste dānari debeāt. vñ ꝑm Aug. Cōsulēs eos de peccato sue mortis dicet. Ecce homem quē crucifixistis: videtis vulnera que inflixistis: agnoscitis latus qd pupugistis: ꝙ per vos et propter vos apertū est/nec intrare voluistis.

Augu.

Octauo ad electoꝝ exultationē: dum ideo suo insignia amoris ꝓtulit quē ad eos habuit vidēbit. nā ꝑm Bedā.

S Beda. Vulnerū xpi tocunda visio beatis.

Magnū gaudiū erit fetis videre vulnera in carne xpi fulgida: per que vi ctor triumphauit de morte et salua uit electos. Uemēs ergo visio ad multicium in eadem forma oīb⁹ apparebit icy iustis t iniustis: vt iusti videntes gīā et qualia ꝓ eis sustinuit/in eius amore ampl⁹ exardescāt/et in laude ac gr̄ax actione ꝓficātissimi sit. Vo rāto deteri⁹ puniātur cōfundātur t peiant: ꝓte magis tanto beneficijs ingrati erūtur/et largitoꝛa beneficia dei ldigni⁹ cōtēpserūt. Nono vt triūphum seu titulū t⁹ liphalem t signū victorie sue omni carni ostendat t in ꝑpetū circūferat: atq; eū victorē diabolī per infinita secula demonstrent. vbi gr̄a. Miles ꝓ toto⁹ gēris salute fortiter egit/et multis vulneri⁹ perfossus est: hostem ni interfecit/cuius spolis diripuit / et victoriā sue gēti reportauit. Tit illi medic⁹. Uis sanari sine omni cicatrice/vel cū cicatricib⁹ sine omni deformitate? Puto ꝙ in signum sue victorie ꝓ to exemplo animandi alios ad idem/reseruaret sibi cicatrices.

Trophea christi.

Cicatrices pulchre. Chryso.

Iue enim cicatrices sunt in xpo non in deformitate sed in magnam pulchritudinem. vñ dicit Chrysō. ꝙ cicatrices sunt in xpo super radios solis luciditoes. Unde etā ꝑm Aug. In illo regno apparebūt in cor poꝛib⁹ beatoꝝ martyꝝ cicatrices vulnerum que ꝓ xpi nōle paterunt: sicut stella i celo: sicut lapis preciosus in annulo/sicut flos in stipite/et sicut rubeus color in rosa. non eīm deformitas in eis sed dignitas erit. Et quidē ḡtuis in corpoꝛe non corporis sed virtutis pulchritudo fulgebit: nec ideo tamen si martyꝝ aliqua amputata t ablata fūr membra/sine ipis membris erūt in resurrectione mortuoꝝ. Ez vbi membra vt beideretur ꝙ ulla sunt vel fecta: ibi cicatrices (Ez tamen eisdem membris redditis non ꝓhibeo) appare bunt. Conspice nūc eīm t considera solitam ipsius benignitatem/humilitatem/et amorem feruētem. quo vi deliceat monstrat thome t aliis discipulis vulnera: vt rellat oīm obscuritatē de cordib⁹ eoꝝ ad ipsoꝝ et nostrā veritatem. Stat igitur cū eis per aliquam mutuam loquēs de regno dei consolatoria facta: ipsi cum eo in lecritia magna audientes illa verba exceisa/et aspicientes faciem eius plenam gaudio ac decore t gratia. Titte de bene eos familiariter circūcirca stantes. Sta t tu reuerenter t verecūde/sed gaudēter/a lōge tamen si fore mia mor⁹ faciat te vocari licet immeritum. Tandem dicit eis ꝙ in galileam vadāt / ꝛ ꝙ in eis apparebit sicut ꝓmiserat: et benedictione data discessit ab eis. Ipsi vo remanserunt vt ꝓius de ipso fameliei t sitibundi: sed plurimum confortati. C Oratio.

Omine iesu xpe qui thome tu bitanti loca cl⁹ouum t lancee ostēdisti/et cū ꝑ digiti et manus immissionem ab errore reuocasti/da mihi vt tuoꝝ vulnerum t passionis semper habeam memoriam/dꝫ gitum t manum (hoc est quicqd discretionis t operis in me fueriꝫ) in seruitium tuum mittam et expendam: et cum thoma confitear qꝫ tu es dūs meus qui me sanguine tuo comparasti: et deus meus qui me creasti: et qꝫ de credentium salute futura ei prediristi/in me merear experiri: et tar gīte bear⁹ apud te inueniri. Amen.

C Quomodo dūs apparuit septē discipulis ad mare tyberiadis. Cap. lxxix.

Et Joan. xxi.

Postea] facto interuallo temporis [manifestauit se iterum iesus ad mare tyberiadis] id est se vtilitē prebuit. et hoc etiam modo dicitur apparere / qꝫ idem est quod manifestari. Nam ꝑm Ambro. illud apparet in cuius potestate est videre et non videri. [Discubantur simul] septē discipuli nocte quadam vt cibū haberēt: ſcz [petr⁹ et thomas et nathanael] d vt credit frater philippi erat [et filij zebedei] ſcz iacobus t ioānes [et alii duo] quoꝝ nomina non exprimuntur: qz ꝑm quosdam erāt minores: vel ꝑm quosdam videtur fuisse philippus t andreas. Et piscabantur in naui altena eis ac cōmodata vel locata seu alio modo licite accepta: quia a principio sue conuersionis relinquerant naue et retia.

Ambro. Aug. Beda. Naui et retia non reliquit sed ꝑm Augu. non fuerunt prohibiti ex arte sua licita t concessa victum necessarium querere/seruare sui apostolatus intergritate: siquidem vnde viuerēt aliud non haberent. Propter quod et paulus scenefactoriam artem didicit: vt cū necesse esset vel ecclesie vnitas occurreret/de labore suo vueret. Et ꝑm Grego. negocium quod ante conuersionem sine peccato exercuit: hoc etiam post conuersionē repetere culpa non fuit. quod autem peccatum implicat: ad hoc necesse est vt post conuersione animus non recurrat. Unde post cōuersionem suam ad piscationem petrus rediit: matheus vo ad telonium nō resedit. [Et per tota noctem illā] hi septem discipuli in vanum laborauerunt [nihil de piscib⁹ ceperunt] quia dominum auxilium deerat / cui⁹ carentia nos dicit posse. Hoc ideo factum est: vt capto sequēs manifeste miraculosa appareret. [Mane aūt facto] per quod intelligitur gloria resurrectionis [dūs iesus apparuit eis: stans in littore maris.] Non apparuit supra aquam sed in terra solida. ad ostendēdum ꝙ amplius non erat eum eis in fluctibus vite corruptibilis: ſs magis translatus ad statum vite immortalis. [Non tamen cognouerūt discipuli ꝙ iesus esset. ꝑm Chrysō. Non statim ostendit iesus seipm: vt per miraculum quod facturus erat agnoscerent eum. Attende hic que acta sunt: quia ioculatissima sunt. [Quereb⁹ ab eis] quasi piscos emere volens [si pulmentarium haberēt] id est aliquid quod decoqui t comedi posset. Pulmentarium potest dici illud quod pani dulcorandum adiungitur: et quo panis ve magis comestibilis fit conditur. Pulmentarium autem hic vocat pisces ad edēdum dulces t delectabiles. vt dicit Chrysosto. Interim humanꝰ loquitur: vt quid debeas emere ab eis. Mystice a nobis pulmentum petit dūs vt reficiat: quod est obedientia mandatorum dei ad quam omnes obligamur. Unde supra dixerat. Meus cib⁹ est vt faciam voluntatem eius qui misit me. [Et respondentes et. Non.] credebat enim eū esse mercatorem pisces emere volentem. [Cum autem] ad mādatum eius [missent in dexteram nauigii rete] impleuerunt illud et [non valebant trahere ꝓ piscium multitudine.] quia enim obedientes fuerūt/et obedientia fructū consecuti sunt. Per septem piscatores qui hic enumerantur: intelligitur tota predicatorum ecclesie designatur. qui sine xpi virtute nihil prendūt t nihil proficere possunt: qz sine instructione eius interioꝛi frustra laborat ligna predicatoꝛio. Dcū mane quādo venit lux illuminās corda ipsoꝝ (xpo principaliter operāte) capiunt copiosam multitudinem piscium. per quam signatur multitudo credentium per predicationem apostoloꝝ et similiter multitudo penitentium per predicatores alios ad dominū conuersoꝝ. Dicitur ꝙ pisces fugiunt retia fetida t corrupta/nec libēter intrāt ea: et ꝓpter hoc illi ꝙ piscātur cū talibus retib⁹ paucos vel nullos pisces capiūt. Sequitur aūt retia odorifera t tūida: et ideo cum ratis⁹ captiū tur multos. Rete xpi est verbum dei: pisces sunt eos petētes: dextra spiritualia: frustra temporalia. Ille ergo qui predicat ꝓpter lucrum tēporale vel vanam gloriam/piscatur ad sinistram t retia fetida habet t ideo parum ꝓficit. sed qui in doctrina t predicatione querit salutem auditoꝝ: ille piscatur ad dexterā et retia odorifera habet t ideo multum ꝓficit. nec mirum: qz (vt dr in Prouerbijs) vias que a dexteris sunt nouit dūs: pertuerse aūt sunt que a sinistris sunt. [Joānes itaq;] cōsiderato miraculo facto qz vidit impietum sicut predixerat: recognouit eum/et [dixit petro] que ꝓ alijs diligebat: et etiā quia inter alios ꝓior erat [Dūs est] cui scz ꝓpisces obedīt. dūs em est nomen potestatiꝰ et ꝓ potestatem in miraculo piscium est hic manifestatus. Joannes d tanq; virgo ceteris purior erat et perspicacior in cognoscendo / cui⁹ alius cognouit christū: quia puritas mentis t corporis maxime disponit hominem ad cognitionem omniū.

Pulmentarium.

Chrysō.

Rete xpi.

Joannis perspicacitas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Beda. fm Bedā. Cognouit primus dñm: siue miraculo ictꝰ piscationis / siue voce precognite vocis / siue prime remissē piscationis. vbi Petrus cātat.

Petrus cantat. Per petrum actiua ⁊ laboriosa vita: per iohannem cōtemplatiua ⁊ quieta figurat. Cōpiatum actiue denunquē cōsideratꝰ ostēdit. Si ⁊ de actione fuisti: saltem in nocte dicat tibi cōtemplatiua / dño est tue ita distrahatio operibus q ipm aliquādo non consideres. hec Pet. [Tūc petrus audito q dñs est / tunica succinxit se] vt cum maiore reuerentia accederet ad eum [erat enī nudus] .i. parum vestitus: vt aptior esset ad piscationis opus. vñ Beda. Dicitur petrus nudꝰ fuisse: ad cōparationem ceterorꝝ vestimētorum quibus vti solebat. Sic nos solemnes dicere cum aliquē simplici vestimēto videmꝰ indutum: quare nudus incedis? vbi et Theoph. Precinxit autem se lineo amictu / quem phenices et tyrii piscatores circumeuntes sibi cum nudi sunt: siue etiā ceteris indumentis apponūt [et] ex deuotione ac feruore dilectionis [mittit se i mare] vt citius ad eum veniret memor: dū quē ferueneret diligebat [alii vō discipuli] trahentes rete piscium cū matura festinatione [nauigio venerūt] q: tra feruidi sicut petrus non erant. Petrus quidē moras nauis expectare non potuit: ꝓ amoris immensitate cogente in mare se precipitauit: vt velocius ex magis celitus ad dñm venire potuisset. Vbiq; petrus feruētio fidei ⁊ maioris dilectiōis inuenitur. vbi Beda. Sedē alii ardore quorūlibet aliaꝝ fecerat: venit ad iesum. nō tamē intelligendū est petrum super fluctus venisse: sed aut natando aut pedibꝰ propijs: q: erant ꝓpe terrā. et ꝑm Chry. Optime ponitur hic cōdatio ioannis et petri: q: ioannes per speciem erat intellectui / petrus feruentior affectu. Propterea ioannes quidem primus cognouit iesum: petrus vero primus uit ad eum. Mystice p mare significatur tribulatio ꝑsentis sēli. Unde illi qui desiderāt ad ꝑm puenire nituntur se in mare: quia non refugiunt tribulationes hui⁹ mūdi: scientes q ꝑ multas tribulatiōes opottet intrare in regnum dei. et tamen inter tribulationes securus ⁊ illesus ꝑi seruus euadit: sicut petrꝰ iesu peruenit. Per nauigium ꝙ significatur eccl'ia. vñ alii discipuli venium nauigando. i. protecti societate eccl'ie: ꝑm illud ꝙ. protege eos in tabernaculo tuo. [Et cū descēdissent in terram: inuenerūt prunas in iuxta positas] .i. ordinatas ad calefaciendū [et piscem illius suppositum ⁊ panem] iuxta positū. Ecce aliud miraculum. nā non ex materia subiecta sicut ꝙ multiplicauit panes: sed de nihilo et de nouo fecit ꝑ ute diuina carbones accensos ⁊ piscem ⁊ panē / ad maiorem discipulorꝝ in fide resurrectiōis xpi ꝑfirmationem. De bethsaida ad vnā ieuca contra orientē est locus vbi steterit iesus in littore: cuius adhuc vestigia ibidē ostendūtur in lapide. ⁊ inde nō ad iactū lapidis mediocriter locꝰ vbi viderunt prunas et piscem suppositum ⁊ panē. [Et ait illis iesus afferte de piscibus quos prēdiderunt nunc ipsius [Ascendit aūt simon petrus ⁊ traxit rete in terrā plenum magnis piscibꝰ centū quinquaginta tribus.] dicit Isidc. q: ea gīa piscium ad istū numerū reducitur: et q: apli debebant esse piscatores olim hoīm / ideo tot et non plures pisces piscari iussi. [et cum tāti essent / non est scissum rete] numer⁹ ⁊ magnitudinem piscium exprimit ad declarationem miraculi ex tāta captione eorū: et item ex retis integritate q: non est scissum. [Et ꝙcans dñs discipulos ad prādendū: ⁊ simul cum eis comedens] ad declarationē hui⁹ resurrectionis ⁊ ad ostendēdum non esse fantasma qđ factum est eis [fecit cōmunem] et festū magnū [cū ipsis in littore maris: et nemo discūbentium audebat eū interrogare dō esset] nō ꝓpter austeritatem et formidinē: sed ꝓpter reuerētie auctoritatē et cognitionis certitudinē [scientes] discretā cognitione [q: dñs est] cui cū mēte ⁊ reuerentia ꝙ: intendere: ⁊ ideo frustra fecissent de hoc ꝙstionem: q: nō oportebat facere eā. vbi ostēditur exhibita a parte ibi multa est opus interrogatione. vbi Chry. Et nullꝰ audebat eū interrogare: ⁊ cū silētio ⁊ formidine multa ⁊ reuerētia sedebāt intendētes in eum. Nā reuerāt quidē qm dñs est: formam aūt alterationē videntes ⁊ multa admiratione plenā / valde erant stupefacti. vñ ⁊ Aug. Nemo audebat dubitare q ipse esset: tanta ēm erat euidētia veritatis qua il-

Wiraci.

D Loc⁹ vbi steterit ihs

Isido. Piscium gīa cau.

Aug.

Chrysost.

Greg.

Aug.

lis telꝰ apparebat / vt nullꝰ eoꝝ auderet non solū negare sed nec dubitare: et ideo studiū esset interrogare. [Et cōsuete humilitatis sue more ministrās eis [accepit panē ⁊ dedit eis] bñdictum cū ⁊ distribuendo fractum [et piscem similr] et comedit cū eis. nō eo modo quo edebat eis ⁊ distribuebat sicut cōsueuerat ante passionē: sed declarādā sua resurrectionē. Sūt igitur reuerenter multūq; alacriter iiii septē discipuli cū dño suo / pariter comedētes cū eo. Aspiciunt desiderabilem ⁊ iocundā facie eiꝰ: et exultant in cordibꝰ suis. Acceperunt de sacratissimo manibꝰ eius escas desiderabiles: ⁊ reficiuntur non minꝰ spūal'r ꝙ corpal'r. O quāe est istud cōuiuium. Cōsidera hō ꝓ singulitate: si poteris pascaris cū eis in exultatione ⁊ letitia. In hoc cōuiuio eccl'ie spūalit xps ꝓparat prunas charitatis quibus de celio poterunt ad terras ꝙ: ignē venit mittere in terrā ⁊ vult vt accēdatur. Item ꝓparat piscē suppositū prunis: qui est ipse xps. q sup prunas ponit qñ ex incendio charitatis ꝓ nobis in cruce immolatur. Item ꝓparat panē quo reficiamur: q est ipse. nā ipse reficit nos ꝓ doctrinā / ⁊ etiā dando corpus suū nobis in cibum. Dedit etiā dñs discipulis piscē: q: sua passionem imminēdā ondit. dedit et cū pisce panem: q: post tolerantiā passionis gaudia eterne societatis repromisit. vnde Aug. Fecit dñs ꝓandium septē discipulis de pisce assō ⁊ alijs quos ceperant. pisces assus xps est passꝰ ipse est ⁊ panis qui de celo descēdit. Hunc cōparauit eccl'ia ad participandam bñdictionē eternam. ꝓpter quod dicitur: afferte de piscibus quos prēdidistis nunc: vt os qui hanc spē gerimꝰ per illum septenarium numer⁹ discipulorū (per quē ꝓ nra vniuersitas intelligi figurata) tāto sacramēto nos cōmunicare nescam⁹ / ⁊ eidē bñdictiōni nos sociari. hec Aug. Ideo etiam vltimum conuiuium cū septem discipulis piscatoribus voluit celebrare: q: illi post vniuersale iudicium cum dño eterni cōuiuii sunt celebraturi: qui sepulcrorum spūlleri gra repleti fluctꝰ pñtis seculi diuino amore exclamant / et in lucrandis alabro inuigilant. vñ Greg. Cur cum septem discipulis vltimum conuiuium celebrauit q: eos tūmodo q sepulcrorum gra spūlleri plenos esse nouerat / futuros secum in eterna refectione denūciat? Septē quoq; diebus de hoc tempꝰ euoluit: ⁊ tepe septenarium numerū pfectio designat. Illi ergo vltimo conuiuio de pfecta vitatis equitantur: q nunc pfectionis studio terrena trāscendūt / quos huꝰ mūdi amor nō ligat / quibus si vecūp ꝓ tētamenta obrepit: cepta tñ eox desideria nō retūdit. hec Greg. Sicut ergo dñs in alta piscatione significauit ecclesiā qualr' nāc est: sic et in hoc loco quodr' in fine sēli. sin vltima resurrectione monstrauit futura sit. Mare enī ꝑ mūdi sēlm significat: iuxta qđ est finis maris finē sēli designat. Vñ ibi iesus ascendit in nauē: q: adhuc in fluctibꝰ vite cōtrariorū cū discipulis erat. Hic aūt in littore stabat: q: ia ad ſtantem vitā immortalis tranſierat. Ibi nō in dexterā nec in sinistrā. ꝙ indifferenter inquit [Laxate retia vra in capturā. ꝙr intelligam⁹ bonos ⁊ malos. Hic aūt [mittite (inquit) in dexterā nauigii rete] vt significaret eos qui stabūt ad dexteram solos bonos. Ibi numerꝰ piscium non exprimitur: q: multiplicari sunt sup numerū. Hic vero certꝰ est numerus. s. cētū. qui numerus hz quinquagenarium / ꝙ quē designatur iubileus in quo cuncta ꝑpulsa ab eis opere quiescebat: ⁊ insup hz tria ꝓpter mysteriū trinitatis. Ideo autem dicitur ꝙ erant magni: quia omnes electi magni sunt in regno celorum licet gradibus sint diuersi. Ibi rete ꝓpter significanda schismata rumpebatur. Hic vero nō est scissum rete: quia in illa summa pace sanctorum nulla erunt schismata. Et ideo ad hoc cōmendandum valet quod Johānes ante hāc apparitionem tertiā sine ibi sui interpositione dicens [Multa quidem ⁊ alia signa fecit ihesus in conspectu discipulorum suorꝝ: que non sunt scripta in libro hoc.] qđ esset etiam secutare narrationis quasi ꝓlohemium. Attende nihilominus que sequūtur: quia pulcherrima sunt et vtilia. Nam cōpleto isto solēni conuiuio ⁊ refectionis beneficio omnibꝰ cōmuniter exhibito [dicit] dñs ꝓcipue s'r [simoni petro] volens ei cōferre beneficium speciale [Simon iohānis [scilz filius] diligis me ꝓ bies?] .i. pluſcꝫ isti me diligant. q. d. quid mihi dabis / quid mihi ꝓstabis: quia diligis me: vbi Aug. Mystice aūt

F Piscatio duplex.

Mare.

Aug.

simon obediens/ioannes dei gra dr. merito ergo nole vocat. f. obedies gra dei: ve obsidatur q ardentiori illū charitate amplectit non meriti humani sed diuini esse numeris. Interrogat dns an se diligat: que femp ⁊ vbiq; maiorem amoris affectione erga se esse videbat. [¶ Simō (inquit) ioānis diligis me plꝰ his] q tui amoris affectū plusq; hi circa me ostendis. In quo apparet q ille q eligitur ad officium p̄lationis: dz diligere deū p̄ ceteris. ⁊ q ceteris paribꝰ melior ⁊ p̄fectior dz p̄fici in p̄latū: q; dū recrebat p̄fectū an plꝰ diligeret eū ⁊ plꝰ haberet charitatis/q̄ est vinculū p̄fectionis. Hāc in oi regimine ille q p̄sidet ⁊ gubernat dz ex excellentior esse ⁊ ad plura ac maiora ⁊ magis ardua tenet p̄latus q̄ quicūq; subditus. q; sicut se dz alia ad corp⁹ q̄s regit/ ⁊ rō ad vires inferiores/ epastor ad gregē/ ⁊ hō ad bruta animalia: sic se dz habere p̄latus ad subditos. Et ideo videt q ille qui aliq̄ eligit ad tale officiū: tenetur sēp eligere meliorē. non tñ intelligit melior literatior vel astutior: sz ille q oī bus conditionibꝰ pensatis melior est ad tale officiū ad honorē dei ⁊ ad vtilitatē eccīe. Aliter aūt eligens pt̄ p̄nouens nō videt iudiciū diuinū euadere. O. ſ aūt p̄m iura sufficit eligere bonū et idoneum: hoc est p̄m iudiciū humanum/ p q̄s talis non est punic̄dus. cum p̄m Augu. aliqua permittant hūano iudicio incorrecta ꝓpter maiora mala vitanda: que tñ sunt diuino iudicio corrigenda. Hāc aliq̄d sufficit p̄m iudicium humanū q̄s nō sufficiat p̄m iudicium diuinū. p̄m iudiciū humanū sufficit illud de quo hō no pōt accusari nec electio ei⁹ improbari. Cōstat aūt difficile esse electiōes fieri si possent ex hoc reprobari q timentur ali⁹ melior. q; ille q est electꝰ. Vñ sufficit p̄m iudicium humanū: vt electio sit recta ⁊ eligat idoneus. Sēm vo iudicium diuinū est p̄scientiam necessariū est eligere meliorem quantum ad honorē dei ⁊ vtilitatem eccīe. Si vo aliēs minꝰ bonū peligat: ⁊ aliēd primarium puta affectio carnalis aut spes bñficii ⁊ cōmodi tēporalis eum moueat: est fraudulēta electio ⁊ p̄donāy acceptio/ ⁊ peccat. Sciens ergo dns interrogat: sciebat est q nō solū diligeret eū: verūetiam plꝰ oibus diligeret. ſz immit vt ⁊ oīde credam⁹ et

Dilectio p̄ferēda.

Eligenda optimus.

Augusti.

E Electio īprobāda

ote cōfiteamur. ["Petrꝰ aūt] nescies q̄nam alii p̄m diligeb. me: nō est ausus rūdere plusq; alii: dā cor alterius videre nō poterat: sed cū modestia locutꝰ ē ⁊ absolute [rūdit. Etiā ihc est ita [die. tu scis q; amo te]. q. d. tu scis q; amo te: ⁊ tu q̄ interiora considerans scis si plꝰ aliis amē te: q̄s ego nescio. tu scis ꝑfū diligo te/ ⁊ q; integro cor de te diligo: cētum Vo alii te diligunt nescio. Item q; expertus ꝓprie fragilitatis in p̄m negando fuit: cauti⁹ de se rūdit nec vltra se efferre in p̄i dilectione aūt⁹ fuit: ſz quantitate siue dilectionis in iudicio p̄i qui secreta cordium intuet posuit, nec quidet timore: care conscientia ꝓpriam in qua plꝰ deceptus fuit: ſz dni conscientiā timocat dicēs [tu scis q; amo te] acti dicat. tu nosti plusq; ego. humilians se coram aplis nō dicit [plꝰ his] ſz simpliciter [amo te] instruēs nos q̄ non debem⁹ nos aliis ꝓponere: ſz alios nobis. Nō ergo de se neuit/ ſz q̄ diligeret dixit: q̄s nescimus. f. vtrū plus aliis diligeret tacuit. docēs nos q̄ l oublis suspensam debem⁹ sententiā tenere: et nō temere de occultis diiudicare. [Dicit ei] dns officium pastorale sibi cōmittens [pasce agnos meos]. q. d. hoc mihi dabis/ hoc p̄stabis si amas me: vt pasceas gregē meum. In hoc sciam ⁊ experiar q; me amas si. f. gregem meū pascis. Exhibito opis est ꝓbatio dilectionis. dilectio enī ē ei ꝓbatur in dilectione ꝓximi: qui vo ep⁹ piscatio ꝓximo non impēdit/ minus deū diligit. vñ Augu. Constituti aūt amorem suū ouesq; suas cōmendauit: tūc⁹ non esset vbi ostēderet pet⁹ amorem suum in xp̄m nisi esset pastor sub duce sub principe eius pastor. Quāq; dns sciēs quēlibet si ipm diligeret: et petr⁹ idē q̄s supra respōdisset subdit [pasce agnos meos] cū vo dns certo ferret si ouem amaret/ contristat⁹ est petrus. Ieo q; sepi⁹ esset interrogatus ab eo qui nouerat q̄s interrogat: turbat⁹ fuit eo q; sciebat eū scire ola etiā futura. ꝓpter q̄s timuit ex tali repetitione ne xp̄s sibi vellet p̄dicere aliquem casum suū futurū si eum supra pūrit ei suam negationem futuram: ideo merito timuit ⁊ turbatus fuit. vnde p̄m Chrysto. Nunc formidat ne forte estimans se diligere/ si non diligat corripiatur: sicut et

Petri culpa nos docuit.

Augusti.

Tumulto.

Chrysost.

Augusti

Grego.

Augusti.

Bernar.

Chrysost.

D Officio petri.

ptius corrept⁹ est multā se estimans fortem. vñ ad ipm xp̄m refugit [et dicit ei. Dñe tu ola scis] et inde fabilia cordis p̄scientia ⁊ futura: et de intimo cordis ꝓcubuit amantis vocem discreto [tu scis q; amo te]. q. d. tu scis ola ⁊ p̄scientia ⁊ futura. Ideo tu scis q; nunc te diligo: sed quid sit mihi futurū ego nescio/ tu scis. Deinde post tertiam petri responsionē dns adiecit [pasce oues meas.] Interrogauit aūt eum ter non ignorās quo animo confiteret xp̄m amore: nisi vt trina cōfessio amoris deleret trinam negationē timoris. ter negauit timore: ter confessus est amore. vnde Augu. Reddit negationi trine trina cōfessione inimus amor⁹ lingua seruiat q̄ timor⁹ ꝓlixa vocis circuisse videatur moras imminens q̄s vita p̄sens. ⁊ p̄m Ambro. interrogauit non vt disceret ſz vt doceret: que eleuand⁹ in celum amoris sui velut vicarium relinqbat. Nō vult dns suos agnos vel oues cōmittere nisi illi qui eum diligit: quod ipse ēt dilexit vt ꝓ eis mor⁹ dignaretur. et ideo ꝓius eccīe pastorem interrogat an se diligat: et sic postea ad pascendum suos agnos ⁊ oues ei cōmittit. sicut enī fuit timoris indicium negare pastorem: sic est amoris officiū pascere dilectum gregem. vñ Chryso. Si diligis me (inquit) p̄sūte ſtib⁹: et feruente amore quem p oia demōstrasti nunc esse: et aliam quā diriti positurū te esse pro me/ hanc ꝓ oib⁹ da meis. ostēdens quāti appreciatur p̄fessio tua ꝓpter hoc omnium: q̄s hoc est maximi eius qui in ipm est amoris signū. vñ Grego. Si ergo signum dilectionis est cura pastoris: quicūq; virtutibus pollens gregē dei negligit pascere/ summū pastorem quis neg. nō amare. vñ ⁊ Aug. O. quid est aliud [diligis me: pasce oues meas.] q̄s si diceret. Si me diligis: non te pascere cogita/ sed oues meas: ⁊ sicut meas pasce non sicut tuas: q; tam meam in eis quere non tam: q̄nam meū non tuū: iuera mea non tua. vñ Bern. Nō ociose tertio repetitū ē [petre amas me] in cōmissōe omnium. Et ego ad id significatū perinde puto esse illi dixisset iesus. Si vere intimo tibi p̄sidente conscientia q; me amas: tuā de pfectoꝝ amor (hoc est plusq; tua/ plusq; tuos/ plusq; estimas te: vt trine repetitionis mee numer⁹ impleatur)

Petri examinatio

Bernar.

3 Examinari dz ad p̄ lumā su mēdus.

Prelatoꝝ periculū.

Petri examinatio

Jo. pl⁹ dilexit eum non plas⁹

nequaq̄ suscipias eum hāc: nec te interm̄ittas de cuibus meis: p q̄bus vnigi sanguis me⁹ effusus ē. Terribilis sermo: et posset erūa impauida quoūis ⁊ iannoꝝ corda concutere. Proptera attendite vobis quicūq; opus ministerii huius sortiti estis: attende magē vobis/ et p cielo depōsito quod vobis creditū est. hoc Ber. Vide q̄to dño xp̄o committendo petro pastorale officiū ipsum ter examinat de dilectione: q; pastores eccīe debent deū ac etiam p̄ximum p̄ie ceteris emnibus diligere. non ergo dz quis eligi in p̄latum nisi habitu certis signis et argumentis de dilectione ei⁹ erga deū et, primum. vñ Bern. Non incōgrue de dilectione requirit qui pascēdo gregi ꝓponitur. Ille enī p̄esse dz aliis q̄ vino charitatis inebriat⁹ est: et mar: immemor sui ꝑ se non querat q̄ sua sunt sed magis que iesu xp̄i. Itē de etiam q̄ dño pastorale officiū iniūgit trina examinatiōe p̄missa: ⁊ ideo qui ad hoc officium assumit p̄ examinari dz diligēter. Primo autem et sēcō agnos impfectos quodā lacteve scendo/ ⁊ tenio oues pfectiores solido cibo alendos petro cōmisit: quia non solū pastorem sed ⁊ pastoꝝ pastorem eum constituit. sunt enī in ecclesia tria gña seu tres gradus hoim fidelitū: q̄ sicut agni et oues in ecclesia sunt pascendi. f. incipientes ⁊ pficientes q̄ quasi adhuc impfecti noie agnoꝝ/ et pfecti qui nole omīb⁹ pfic infirmi. Et dns dicit est [pasce agnos meos]sed semel [pasce oues meas] q; infirmi ⁊ adhuc tenelli in fide ampliori pastorali cura et sollicitudine indiget q̄ fortiores ⁊ grandiusculi q̄ se regere valeāt/ nec rāra cura egent. Pascit igitur petrus agnos pascat et oues/ pascit filios pascat ⁊ matres: q; regit ex subditos ⁊ p̄latos. olim igitur pastor est: q; preter agnos et oues in eccīa nihil est: nihil inq̄ sūt q̄s suis pastoribus cōmittit. ¶ Sed cū ioānes a dño magis esset dilectus: quare nō est alius apl⁹ p̄latus sed petrus ? q; erat adolescens / ? si esset p̄latus sibi scandalizarentur forte in cōfessiōnibus in petro q; senex. Item ne videretur amicos carnales ex altare et eos aliis preferre. Utinam eccīa imitaretur hoc exemplum: ⁊ non faceret in multis contrariū. Considera hic solicitam dñi charitatem ⁊ benignitatem:

Universidad de Deusto
Biblioteca

aperte essi vides ⁊ illo diligenter ⁊ affectuose imprimit retinerat ⁊ recōmendat petro animas ⁊ ait. Ter essi interrogatus cū de amore/ter subiuxit pascc. C. Non dicit et tonde/mulge/macta/et manducato/sed dicit tribus vicibus pasce. sez pane doctrine ⁊ sancte predicationis verbo/vite et honeste conuersationis exemplo/temporalis sustentationis subsidio. Ter ergo dicit esi pasce: ad significandum q̄ habēs curam animarum oz subditos pascere pastu triplici. s. vbi dei/et boni exempli/et p̄cur potest temporalis subsidii. Sed illud quod oz ter pasce: q̄dam mali mutant in tōde/mulge/et occide. quia multi hodie subditos exactionibus temporalium oppriuūt/malis suasionibus ⁊ exemplis eorū punit ⁊ occidunt: sed de triplici pastu predicto parum cogitant vel curant. Deinde postq̄ petrus dūm se amare ter respondit/⁊ p hoc amoris sui protestationem confirmauit: mortem suam ei dūs nuncians suum martyrium sibi predixit. in qua morte quātum petrus cum dilexit demōstrauit aperte: quia patet ecclesie tātam debent charitatem habere/vt parati sint se mortiri pro grege exponere. Vnde ait chr̄istus loquēs petro parabolice [Cum esses iunior/non tam erate q̄ senilis et virtutis imbecillitate qua negastime[cingebas te.]⁊ ad libitum tuum properabas [et ambulabas vbi.] Sm appetitum[volebas: cum aūt senueris/non ta etate q̄ senilis ⁊ virtutis stabilitate: licut tam tua demonstrasti cōfessione[extendes manꝰ tuas.]s. ad crucemihoc est crucifigerio. vbi promptitudo eius ad martyrium tolerandum designatur: et genus mortis [et altus.]sez tortor [te cinget]et ligabit vinculis. fuit esi ligatꝰ chorda: ⁊ sic in cruce positus: non clauis affixus: vt viueret diutius et longior esset ipsius cruciatus [et ducet te.]. s. viliter trahet [q̄ tu non vis.] ire namq; aliter Sm appetitum sensitiuum sez ad mortē: quam refugit sensualitas et voluntas naturalis. voluitate tamē deliberata et electiua qua cupiebat et se cū christo in vita eternā: et Sm appetitum intellectiuū etiam senex voluit ad mortē duci ⁊ crucifigi sequēs magistrum suū qui ait: non mea sed tua voluntas fiat. Sed si fieri posset vitam eternā preter mortis molestiā concupisceret. Est esi in hoc duplex appetitus: sez sensitiuus et intellectiuus. et vterq; aliquādo ⁊ large loquēdo voluntas nominatur: quia solꝰ appetitus intellectiuus proprie voluntas dicitur. Licet ergo appetitus intellectiuus in petro esset p̄ōptus ad martyrium: tamen appetitꝰ sensitiuus refugiebat: q̄ motis est vltimum terribilium. Et eodem modo in xp̄o fuit (vt visum est supra) vbi ad p̄cem orauit. Nam inter aiam ⁊ corp̄ est adeo naturalis amorꝭ nūq̄ vellet eā a corpore separari/nec cōtrario. ⁊ ideo dicit [quo tu non vis.]sez Sm nature instinctum: qui sic est naturalis vt nec ipsa senectus eum petro auferre potuerit: sed desiderium gr̄e hoc unuitit. vnde Apostolꝰ. Cupio dissolui ⁊c. vnde Chrys. Dicit ergo quo non vis: propter naturalem cōpassionem aīe mē q̄ innata separatur a corpore: deo hoc vnitter dispensante vt non multi sibi mortem inferant violentam. hec Chrysō. sed Sm Augu. quantacūp̄ sit molestia carnis oz eam vincere vis amoris quo amatur christus: qui etiā mori voluit. p nobis. q̄ si nulla esset vel parua mortis molestia/non esset tā magna martyrii gl̄ia. vnde Greg. Neq; esi si plenissime petrus nollet p̄ xp̄o pati potuisset: sed martyrii quod per infirmitatē carnis noluit/p virtutem spūs amauit. Quidam per carnē ad penas ire treptabat: p spiritum ad gloriam erubat. Nemīo est vt cruciatum martyrii nolendo voluisset. Sic nos quoq; cū gaudiū quarimus salutis amarum poculū sumimus purgationis. Amarissimo quidē in poculo displicet: sed restituenda p amaritudinem salus placet. Cū ergo cognouit dūs q̄ diligeretur a petro ⁊ dixit ei fructum dilectionis. s. coronā martyrii quo eos pascere et ecclesiā multiplicare ⁊ se cupit sequi deberet. vñ glo. Passurum predixit qui negaturum predixerat. hoc tā potenti: sez pati. p christo rationē firmatus/quod immature politebatur infirmus. Ja non mentit huius vite interitū: q̄ resurgēte domino vite alterius preceteris exemplum. vnde ⁊ Chrysō. Et mirum hoc volebat ⁊ cupiebat: ideirco ei manifestū hoc fecit. q̄ esi dixit [aiam meā ponam pro te.]et [si oportuerit me mori tecū non te negabo.] dedit ei quod desiderabat. Quia cū petrus semper volebat esse in eis que pro eo erant periculo: cōsidē aīr. ita esi tuū impleho desiderium: vt q̄ non pass⁹ eo tuemis crucifixus esi/hoc te oporteat pati senem facti. hec Chrysostō. Hoc aūt q̄ ait [alius te cinget et ducet te.]debet p̄cedere hoc q̄ dicit [extendes manus tuas.]nam in altero cinctione exprimitur impositio vinculorū a persecutore. vñ Aug⁹. Extendes (inquit) manus tuas. s. crucifigerio. ad hoc aūt vt veniās: alius te cinget et ducet: non quo vis sed quo nō vis. Pro⁹ dixit q̄s fieret: ⁊ deinde quō fieret. non esi crucifixꝰ sed crucifigēdus quo nollet esi ductus. hec Aug⁹. Et bene dixit cū senuerit. Nā post xp̄m quo verba ista dicta sunt vsq; ad tempus mortis petri fluxerunt fere triginta septē anni. Unde patet q̄ sanctus senex erat. In hoc aūt q̄ petrꝰ cum senuisset ex p̄te termini vite tā esset pauidus esi molestiā crucis: mystice significatur esi q̄ post peccati remissionem toto tēpore vite sue debet homo p̄ peccato suo dolere/et vsq; ad terminū vite miseriā sustinere. vñ glo. Etiā remissis peccatis tolerat homo miseriā: tm quam tamen ex peccato venit. Productio⁹ esi pena q̄ culpa: ne pars tā videretur culpa si cū illa finiret ⁊ pena. In petro typus esi secularium ⁊ religiosorum. secularis esi qui vult vadit dūo sue voluntatis. sed religiosus superioris ligamine cincturo gratuitate religionis senior et professione manuario/precepto mortis frequēter ducit. quo nō vult: nisi propter obedientie fructū. [Hoc autem dixit]ihesus petro [significans q̄ esset]crucifigendus [et hac morte deū clarificaturus] martyrii cui petri fuit ordinatū ad gloriā dei. q̄ sicut ne cingeretur vinculis cū dūo xp̄m obtenuit in cordibus audientiū negationem: ita extendendo manus in simili cruce fecit xp̄m/glorificauit xp̄m per exemplum cōstantie in veritatis confessione in auribus crucifigentiū torquetur. Quātus esi xp̄s nō clarificatur in se ⁊ malis et infidelibus: tamē clarificatur quotidie per exemplū patientie ⁊ sanctis ⁊ bonis fidelibus. Moto ergo sanctorum est ad gloriā xp̄i: quia ex hoc ostendit magnitudo dei q̄ pro eius veritate et fide sancti exponūt se morti. Cum enim vis amoris graues vincat molestias mortis: p̄fecto martyres morte sua deū clarificant/ostendentes ea quātū colendus et amandus sit. Et nota q̄ xp̄s in directū crucifixus esi: petrus ob reuerentiā dei in cōtrariū. s. deorsum: sed andreas in trāsuersum. [Et cū hoc dixisset]ihesus petro nūcians ei mortē et passionē: ne dura et intolerabilis petro videretur passio/hanc suo exē plo pius magister tenere curauit: et ad genus mortis exemplo sui cum inuitāo [dixit. Sequere me.]. s. imitare me: sequi esi dūm imitari esi. acti dicerer. tanto tolerabilius crucis passionem sustinebis: quāto in eius sustinentia meo te sequi vestigia recordaberis. Sicut ergo pro tua salute crucis patibulū sustinere nō distulit: ita quoq; tu pro cōfessione nois mei te pati debere memēto. q̄ eo gloriosiorem palmam martyrii cōsequēris: quo ad hanc promerendā arcti⁹ magistri tener sequēris. Q̄si autem petrus primo singulariter ad hāc se exhibuerat sequelā dicēs [quare nō possum te sequi? aiam meā pro te ponā]ideo singulariter ab eo exigit dūs. p̄missū dicēs [Sequere me].s. in fine mortis. Si me (inquit) diligis sequere meremini post me: et sicut ego. p te ita et tu mo riaris pro me: sicut ego tui in crucem ascendere eādem quam ego mortē patere. Unde non dixit et tu/sed signanter pro alio: q̄ ipse pro omnib⁹ debebat alium. p grege ponere ⁊ ouibus. Hoc aūt dicendo dūs surrexit et a loco communi abire cepit. Et sic per illā sequelam corporalem idē signi cabat q̄s primo petro per verba exp̄serat. sicut esi in veteri testamento prophete significabāt aliqua: vbi et aliqua facti: similiter xp̄s faciens postq̄ verbo predixerat petro suum martyrium incepit ire: ⁊ tunc dixit ei [sequere me.]sez in hoc quod predixi tibi. [Conuersus petrus] retrahendo oculos ab aspectu dūi [vidit iohannē quem diligebat ihesus [etiā sequentem. m] quia sicut et petrus experat ire post christū. [et] volens certificari de morte iohānis et amore quo eum diligebat/de eo dixit [quidnam dicet.

De morte iohannis et interrogatio.

Vide quid]sez patietur. q. d. ecce ego sequor te in passione: hic autem quem vt me diligo nunquid morte/ficiet sicut et ego? Postq̄ petrus audierat se crucifigendū: voluit etiam agnoscere fratris exitum. Diligebat

Pascere nō cōdere iubetur.

Augusti.

Triginta septē annos super uerit petrus.

Chrysost.

Miseriaz pati etiā cū peccata remissa sunt.

Greg.

K Alligat⁹ petr⁹ crucē.

Zippeus hominis duplex.

Augusti.

Chrysost.

I Alias sui ponere p xp̄o datus est petro.

M Martyr⁹ regnum clarificat

esset petr⁹ ioānem specialib dilectione: et ideo volebat eū in martyrio sociū habere. vñ dicit Chrys. q valde diligebat petrus ioannē: et quibus rationibus amoris ictus a xp̄o q videlicet similia sibi mortio secuturus esset. vñ a dño p̄cognitus erat eis: cupiebat cum magistro numeri hre socia. De hoc aūt q petrus interrogauit etiā ioannes interrogasse refert nō audebat. [Diligebat aūt] vt dicit ō[ambrosius ioanne] nō quide singulariter solū sed p̄ cęteris familiaris⁹ et specialia signa dilectionis et ostendendo p̄ce ceteris / et hoc signū inter cętera / vt p̄ pacē exiret de vita non per certamē passionis.

Diligebat q̄pp̄ dñs p̄ propter mundiciā puritatis: q̄ virgo erat electus a deo et q̄ virgo permansit. Secūdo p̄pter sublimitatē sue sapientie: q̄ cęteris altior arcana diuinitatis vidit. Tertio p̄pter feruorē fuit affectus ad xp̄m: q̄ diligeret se diligit. [Et respōdens iesus petro dicit. Sic eū volo manere] .i. expectare. c. ad vsq; passione martyrii [donec] ecclesia [sua pace firmata] [veniā] scz ad eū vocandū / et p̄ placidā mortem de hoc mundo ad gloriā celestē assumendū. q. d. melo eū mori per martyriū et me scz per viā passionis: sed magis volo eū occupari in ętre cōtemplationis / donec me vocante de hac vita in aliā trasferat suauiter et iocunde.

Habet enī in legenda eius: q̄ xp̄s apparuit sibi circa finē vitę sue cū discipulis suis / vocans eū ad gloriā et ad epulandū cū illis. [Quid ad te] scz inuestigare de ipso. q. ad petrū non pertinebat scire q̄s deus ordinabat in futurū de ioanne: sed ratiōnabiliter pertinebat ad ipm verbo xp̄i p̄ō pre et humiliter obedire. Ideo sequit [tu me sequere. scz cruciatu passione. vñ Chrysost. Sic eū volo manere (inq̄t) quid ad te? p̄ hoc erudit⁹ noli nō anxiari neq; mirū inuestigares neq; vltra ea q̄ placet ei ḡrere: nichil vltra q̄ opz circūscrutari. Hoc aūt faciebat ab intēperantia cōpassione q̄ ad se inuitet erat / dubitēs eos. Quia enī debebāt orbis terrarū procuratione accipere / nō oportebat eos ad se iuitē de relictis esse cōpleros: p̄ro enī magnum huic orbi terrarū factū esset dānum. ,,Peccata aūt ep̄i cōmissum est ubi: id aūtē de et p̄sce et exerce et certa. Hoc vero si voluero manere hic: q̄d ad te? Tu ea q̄ tuipsius sunt attende et de his sollicitus sis. hec Chrys. [Exiuit ergo sermo iste inter fratres] .i. discipulos / q̄ erat vnitā fraterna charitatis: et omnigenum est in publicum p narratione vnius ad alterū [q̄ discipulus ille nō morit.] Dum intelligerent cōcęperunt: et verbus xp̄i ita in illo intellectu sermo ille recipiebat q̄ ioannes nō esset moriturus: si donec xp̄s ad iudiciū veniret victurus. Si nō erat hoc magnū donū si darū esset discipulo: cum melius sit omnium esse cū xp̄o. Ille ēt intellexerunt fuit error: q̄ ioānes sim veritatē est mortuus. Et ideo statim exciuit cū subdit [Et nō dixit iesus: non moritur] q̄ sentētia mortis in oēs in originali peccato natos prolata est. [sed Si sic eum volo manere] a dolore p̄sentis vite. numq̄ [donec veniā] vocando eum in morte p̄solutionē naturaię ad celum [quid ad te] hoc remittue legendū est: q̄ nō querit: sed solum recipit hoc q̄ audit. Habebat aūt ioannes nonagenta nouem annos cū moreret: et seragenta octo annis p̄dicauit. [Hic est discipul⁹ ille] .i. Ioannes de q̄ salutor. ia locut⁹ est [q̄ testimonium phibet de his] q̄ vidit et audiuit [propter q̄s eius testimonium est] efficax et verum. et scripsit hec] tanq̄ testis verax testimonium phibens de eo. Vocē erat anti quorū q̄ illi scriberēt historia qui vt rim q̄s est videre: q̄a q̄ videt quod fit p̄t inde historiā cōtexere. et ideo ioannes qui verba xp̄i audiunt et facta eius vidit: cōuenientissime scribere potuit. Omissa aūt ei cōparatione inter duos ictus discipulos de electione: p̄t ad mysterium referri et mystice accipi. Nā per hos duos duplex significatur vita. s. actiua et cōtemplatiua. Per petrum enim cum dicens est [sequere me] habet exprimitur vita actiue: ad quā pertinet necessitatibus p̄ximorum inuidere / ac p̄ro veritate q̄ iustitia fuit necesse fuerit vsq; ad mortem certare. Per ioannem vero suauitas designatur vite cōtemplatiue: ad quam pertinet omnib⁹ alios omissis soli deo inherere. de quo bene dictum est [sic eū volo manere donec veniā] .i. eos quos gustu mee cōtemplationis inebriauero / semp proficere volo: quousq; me in die iudicii cum eterna remuneratione apparere de fide transeant ad spem / et de imperfecta vita humus cōtemplatiōe ad perfectam gloriē cōtemplationē. Ut nisi aūt vt de finis et obtectu est de⁹ / p̄ro quo exercetur hec et illa. Sp̄ualia actiua plus diligit. ſ. cōtemplatiua: q̄ magis sentit angustias p̄sentis vitę et suauiꝰ desiderat ab eis liberari et ad deū tre. contēplatiuā vero vitā deus plus diligit: q̄ ea magis conseruat: nō enī sit mul finit cum vita corpis sicut vita actiua: et ideo in p̄s. dicit. Diligit dñs portas sion sup oīa tabernacula iacob. Unde dicit dñs de vita contēplativa [sic eū volo manere] .i. expectare [donec veniā] vel in fine mundi vel in morte. Sed vita actiue dicit [ni me seqre] q̄: cōtēplativa hic inchoata nō perficitur: sed inchoata manet et expectat donec veniat xp̄s / p̄ficiēda cū venerit. sed actiua vita p̄fecta et informata cius passionis exēplo / interim seqtur xp̄m patiendo p̄ro eo. Potuisti traq; attendere q̄ mistra et q̄ magnifica dicta et facta sunt i hac apparitione: et hāc apparitionē vocat Joannes [tertiā]. ſ. a numero die rū q̄ nō a numero apparitionū. Prima apparitio fuit in p̄ma die q̄ fuit resurrectiōis ad discipulos simul. Secunda post dies octo: q̄ thomas vidit et credidit. Tertia hic die q̄ de discipulis p̄dictum fecerunt post quot dies ab octaua resurrectionis ic̄ fecerit / eu angelista nō determinat. Uel pōt referri ad vices: q̄ non legit q̄ multis vel pluribus discipulis simul apparuerit nisi p̄mo thome absente / et scđo eo p̄sente / et tertio hic ad mare. Uñ signanter in plurali dicit [discipulis suis.] Et deinceps apparuit vsq; ad diem ascensionis quotiēs voluit: sūpta non ola scripta sunt. Tandem dña benedictione data discipulis disparuit ab eis. ¶ Oratio.

Domine iesu xp̄e p̄sta mihi misero vt pulmentarium tibi ad hibēā mandatis tuis obediēdo: nā enim nostra obediēntia quodā modo reficeris / quia in ea ꝑplurimū delectaris. Fac quoq; me indignum tui comitē participē: vt te pisce assato et p̄ro nobis passo refectar p̄ro te patiendo et te pane vero satiet⁹ nunc in tua doctrina et mi corpotis sacramento / et tandem in eterne societatis gaudio. Da etiā mihi dñe vt cum petro merear te diligere p̄ro te mala perferendo: et cum ioanne a te diligi tibi inherendo: et in hoc semp p̄ficere et vsq; in finem p̄severare. Amen.

¶Quō dñs apparuit. xl. discipulis in galilea et etiā quingentis fratribus. Cap. lxxx.

Post hec [vndecim discipuli abierūt in galileā] sm mandatū xp̄i et angeli [in montē] et locū [vbi] principaliter [cōstituerat eis vbi dominus ordinauerat se visibile p̄bere illis. vñ Beda. Nā p̄gens dñs ad passionē ait discipulis post q̄ resurrexero p̄cedā vos in galileā. Angelus q̄q; mulieribus ait: q̄ p̄cedet vos in galileā. Quapropter iussioni magistri obedientia discipuli obsequit. Quanto enī supradicta apparitio ad mare ceteris p̄cedis fuerit in galilea vbi est ide mare: non tā illa p̄cipaliter intendebat cū ibi pauci. ſ. septem tm essent discipuli: sed potius ista i qua simul oēs erant congregati. Exciēdum q̄ prope montē oliueti ex parte boreali ad vnum miliare est mons q̄ appellatur galilea: et dicit quida q̄ ille est mons p̄dictus ad quē discipuli vndecim abierunt, nō q̄ mons sit in galilea cū sit in iudea: sed q̄ mōs iste appellat galilea. Alii (quod magis videtur) dicūt hoc fuisse in mōte tabor: in quo dñs trāsfiguratus fuit / q̄ vere in galilea consistit. Ibi enim paucis scz tribus discipulis ostenderat gloriā sue future resurrectiōis: et ideo ibi resurrectionē suā completā manifestauit omnibus suis discipulis. Unde p̄babiliter credim⁹ q̄ ibi etiā fuerūt quingenti fratres p̄ter p̄dictos. ſ. discipulos: et q̄ illa fuit manifestatio de qua ad Corinth. scribit Apostolus dicens. Deinde visus est plusq̄ quingentis fratribus simul. hic tamē nō exprimunt nisi. 11. apostoli: quia ex eis principaliter discipuli xp̄i. vnde Eusebius. Duo enī euāgeliste. ſ. Lucas et Joānes solos vndecim hunc scribunt apparuisse hierusalē: ceteri vero in galilea propterea quia nō solū vndecim sed vniuersis discipulis et fratribus dicerūt angelū

Universidad de Deusto
Biblioteca

et saluatorē vidisse. de quib⁹ et Paul⁹ meminit dicens. Deinde apparuit plusq̄ quingentis fratrib⁹ simul. hec Eusebius. Quō aūt tot fratres erant ibi: ex⁹ aperte dicatur in Actib⁹ q̄ oēs discipuli erāt in hierl'm in cenaculo cōgregati / et nō erāt nisi centū viginti. Post vici q̄ oēs credētes de hierl'm cū apl'is nō erant nisi centū viginti. Multi tū erāt credentes de aliis ciuitatibus et locis: quib⁹ simul apparere voluit ad ipsorū cōsolatione sicut et alijs. Et ibi. s. in monte apparuit ei⁹ dño: q̄ illi eum q̄s videre merebūtur in altitudine celor⁹ q̄ nūc in certi tudinē perfectionis ascendētes ima calcant desideria terrenorū. vñ Rabanus. Jn mōte quidē apparuit eis dñs: vt significaret quoniā corp⁹ q̄s de cōmuni generis hūani terra nascendo suscepit: iā sup oia terrena resurgēdo subiecerat. et vt admoneret fideles si illic celsitudinē resurrectionis eius cupiunt videre / hic ab infimis voluptat⁹ ad superna studeāt desideria transire. hec Rabanus. [Discipuli aūt dum videntes ipsum adorauerūt] in aduentu suo adoratione latrie: et ali cū humiliauerunt se credentes dñm deū et hominē immortalem resurrexisse [quida autē dubitauerūt], pter rei nouitatē: quo rū dubitatio nostrum auget fidē. ex quo patet q̄ ibi erant alij q̄ apostoli: q̄ oēs erant certificati: erā thomas / qui inter eos fuit magis incredulus. Dubitatio aūt discipulorū nr̄e fidei fuit cōfirmatio. q̄ q̄ amplius dubitauerūt: eo fortiorem inquisierūt. et q̄ veritas probauerūt eo firmius crediderūt. et non solū fidem nr̄am corroborauerunt: sed etiā hereticorū vesaniā destruxerūt. Prius aūt z clemēs dño credentes in fide confortat / et fidem eorū roborat / ac dubios ad fidē reducit / z dubitare eos excludit: intimans eis ad quantā gloriā peruenturi. Vñ vt omnē dubitatē a cordibus eorū auferret [accedens locus⁹ est eis] ad certificandū eos de sua resurrectione dubios [dicens. Data est mihi omnis potestas in celo et terra] q̄si liceat rp̄o quantum ad diuinitatē ab eterno haberet hanc potestatē: z tinquantū homo ab instanti cōceptionis haberet potestatē in celo et terra. Anteoritatē tamen ex eternue non habuit ante suā resurrectionē: sed voluit passibilitati esse subiectus propē nr̄am redemptionē. Hoc ergo loquitur a parte hūanitatis in qua minoratus est paulo minus ab angelis: non a parte diuinitatis in qua patri est cōsors et coequalis. Nam fm diuinitatem tantus est pater aut filius aut spiritus sanctus: quātus est pater z filius et spūs sanctus. vñ Aug. Tanta est tota trinitas in solo patre vel in solo filio vel in solo spū sancto: sīca est in patre et filio et spū scō. hec Aug. Igitur fm diuinitatē semp fuit cū patre et spū scō omnipotēs super oia: fm humanitatē oim rerū et inter eā potestatē accepit. et omnia in manu eius sunt tradita: vt hō ille qui nup factus est de celo discenderet in terra. Habet enī potestatē in celo cotonandi quos vult: et in terra eligendi quoscūq̄ vult: q̄ z hic et ibi facit q̄s vult. Nō solum ergo in terra fs etiā in celo potestatē accepit: q̄ i humanitate exaltatus ad dexterā pris est collocatus et sup oēs angelos exaltatus: nomenq̄ sibi datū est q̄s est sup omne nomē: vt in nole ihesu omne genu flectat / celestiū terrestriū z infernorū. Nō solū est super oim hominū nomē sed etiā super omnē angelorū sanctissimū. nulli enī hominum vel angelorū cōcessum est vt natura filius dei dici posset: nisi illi soli cui a patre dictū est. Hic est filius me⁹ dilectus in quo mihi cōplacui. Nulli aūt alicui alio salus: neq̄ est aliud nomē datum est sub celo hominib⁹ in q̄ oporteat nos saluos fieri. Jn natura quippe hois a patre accepit: q̄ i natura deitatis etiā ipse donauit. vnde Demetrianus. Filius appe dei virginis filio / de⁹ hoi / diuinitas carnis⁹, connubit q̄ semp ipse cū patre posse dāt. Nec aūt potestas sibi data peccatores non spernit: sed oēs sine peccatores ad penitentiā vocat. et peccatorū acceptione colligit. vnde cō sequenter instituēs baptismū subtūgit [Euntes in mundum vniuersum docete fidem] oēs gentes]. Omnia genera gentiū sine distinctione pconarum. Ex hoc patet q̄ predicatores et angeli debent omnib⁹ et magnis et paruis sine acceptione predicare. [Ecclesiā] ergo quod est contra negligētes qui ire nolunt [docete] q̄ est contra ignorātes qui docere nesciūt vt officiū assumunt [oēs gentes] q̄s est cōtra personarū acceptores q̄ ēm ad aliquos vadūt [baptizātes eos] quia nisi q̄s renat⁹ fuerit ex aqua et spū sancto non pōt intrare regnum dei [in nole] pter vnitatē substātie [patris et filii et spūs sancti] pp̄e distinctionē personarum: vt quoniam est vna diuinitas / vna fit largitio. nūcupit in nomināb⁹ patris et filii z spūs sancti / sed in nole: vt indiuiduam trinitatē vnū deū esse insinuet. Jsta ergo est forma baptismi a xp̄o instituta: sec̄ familiari cōsilio spūs sancti quodāmodo mutata fuit in primitiua ecclesia q̄n apostoli baptizabāt in nomine xp̄i: vt nomen xp̄i quod nunc odiosum erat publicaretur z magnificaretur p ambitum mūdi. Et addit [docētes eos seruare] opere et perseuerantia [omnia q̄cūq̄ mandauī] verbi [vobis]. s. sacramenta a xp̄o instituta: et alia ad fidē catholicā pertinentia / ac motes grea dilectione dei et proximi instituētia. ¶ Preceptum q̄s dño ante passionē suā discipulis dederat: fez q̄ in dcis predicarent et in viā gentium nō abirēt / ad tempus erat certū: q̄ ante xp̄i resurrectionē fides xp̄i nō erat diuulgāda per orbē vniuersum. et ideo post resurrectionem p̄cepit eis vt in oēs genres irent et primo docerēt. i. catechizarēt / et in fide instruerēt. Deinde fidei sacramēto. s. baptismo intingerēt: et adulti pri⁹ debent instrui de his que ad fidē pertinēt q̄ baptizari. et ideo catechismus debet baptismū p̄cedere. et tandē post doctrinā fidei et post baptismū oia que cūq̄ essent observanda p̄cipereut. q̄ vt dicit Jacobus. Oportet nos esse auditores et verbi: sed et actores. et / qui offenderit in vno factus est omnīū reus. Congruus ordo. Primo est auditor in fide est docendus: q̄ nisi prius fidem sua receperit: non est dādus baptismus: quia sine fide impossibile est placere deo. nec valet baptismi immutatio si non ēmm potest bonis operibus instanquā sicut corp⁹ sine spiritu mortuum est: ita et fides sine operib⁹ mortua. Jgitur oportet oia seruare que cūq̄ mandauit ipse. Cui hoc videtur impossibile / solū teneat et custodiat charitatē. vñ Aug⁹ust. Dilectio fortioreo est fratres. Nullus videre q̄ sit

Tāta filius pater persona q̄ deō.

Cur i mōte visus dominꝰ.

Rabanꝰ.

C Pre. ce. pit ad ppus.

Catechizmus.

Jacob. 1.

Aug⁹st. Dilectio relaxat omnia.

Aug⁹st. Predicādū oib⁹.

Aug⁹st.

Bernar.

Charitas alienā facie sua.

Gregoꝰ

Aug⁹st.

Charitas acceptabilia.

fortio dilectio? Quisquis pter alia quā necessitatē non poterit implere q̄s iubet de⁹: amet illū qui impiet: et in illo implet. et iterū. Diuinarū scripturarū simplicitate abundantia latis simāq̄ doctrina sine vllo errore comprehendit / et sine vllo labore cultores: cui⁹ cor plenū est charitate. dicente Apl'o. Plenitudo aūt legis charitas. Tota magnitudine diuinorū eloquiorū secura possidet charitas: qua deum p̄timūs diligimus. docet eis nos duo celestis medicus: et dicit. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo et ex tota alia tua: et diliges proximum sicut teipm. In his duobus pceptis tota lex pendet et prophete. Si ergo non vacat oēs paginas sacras p̄scrutari / oia inuolucra sermonum euoluere / oia scripturar⁹ secreta penetrare: tene charitatē / vbi pēdet oia. Jbi tenebis quod ibi dicitur: tenebis etiā quod nō dicitur. si enim nosti charitatē aliqā nosti: vñ z illud pendet quod forte non nosti. Et in eo q̄ in scripturis intelligis charitas patet: et in eo quod nō intelligis charitas latet. Jlle itaq; tenet et q̄ patet et quod latet in diuinis sermonibus / qui charitatē tenet in moribus. et iterū. O manna est charitas. q̄si de sit / frustra habetur cetera: si illa habeat oia. et iterū. Homo fide et spe et charitate subnixus et eas inconcusse retinēs nō indiget scripturis nisi ad alios instruēdos: multi per hec tria in solitudine sine codicibus viuunt. hec Aug. Est etiā vñ bonū charitas: vt nō tm de rectus nostros simplear / sz etiā bona aliena nostra esse faciat. vnde Grego. Alior⁹ bona opa nostra sunt: que si imitari non possumus in alijs amemus: z amantū sunt que q̄q; amando in nobis. vñ Aug. Perfecta inuidia ēmm bonum est charitas: que sine labore alterius bona nostra facit. et iterū. Si amas vnitatē: et tibi habet q̄quis in illa aliquid habet. Tolle inuidiā z nullum est quod habeo: tolle inuidiā et meū est q̄s habeo. Vnde separat charitas sūgit. hec Aug⁹st. Per charitatē ppe est homo in participio oim bonorum ecclesie: et ex defectu charitatis amittit homo meritū oim bonorū eccl'e / et etiā boni operis. pp̄ti. vt dicit Bernar. Charitas est virtus in qua nec minimū op⁹ respuit: sine q̄ nec maxi-

mum acceptak. Et breuiter cõcludendo charitas inter virtutes tenet pncipatũ: qr sine ipsa ad pfectiõis culmẽ nemo cõsecẽdere valet. nunc esi hõ pfectus est qñ charitate plenus est.

Fides nõ deficiet. Deinde qr magna eis promittit / et iã gẽ totũ sentiũ et eos confortãs ait. [Et ecce ego vobiscum sum], precio ne timue ymurio / cooperatione laboris et opis / ac etiã sacramentali psentia corpis / adhuc diebus vsq; ad cõsummationẽ seculi] inclusiue: cũ finitis laboribꝰ et cõsummato seculo mecũ regnabitis: cuius rei pignus est pesentia mee deitatis et gre etiã i pñti. Ex q patet ẽtã merces pie cõuersationis / sc̃ilicet pignus future beatitudinis etiã in pñti fideles maneat: et qd vsq; ad finẽ mundi fides nõ deficiet quãtucũq; tribulationib' agitet. acti

Chrysost. dicat sm Chry. Nõ excuset / vosmecũ mihi dicat, difficultatẽ inuictor: ḋa ego vobiscum sum / q̃ eis facia lenia. hec Chry. Magna ꝓmissio: magnꝰ q; inexpabilis elypeꝰ se arripiat, cũ (inquit) vobiscũ sum: i vob' pugno: vos defendo: mihi ꝙ meanio ne timete securi. Si

Rom. viij eñ deꝰ ꝓ nobis q̃ cõtra nos pugnabit? ergo. In deo facient' virtutẽ: et ipe ad nihilũ deducet tribulãtes nos et inimicos nros. Et specialiter ꝑdicatoꝛi bus cuãgelii ꝓmittit assistẽtia vsq; cũ dr [et ecce ego vobiscũ sum], i. dirigẽdo ꝓmotiones ad salutẽ audiẽtiũ et meritũ vẽm. Sm Chry. Nõ tãtũ loquitur illis q̃ tunc erãt: nec cum illis solũ dixit se futurũ esse: sz eis p ipsos loquẽtes ob' futuris ḋ post illos credẽt / cũ ḋbus etiã semp erit. Nõ esi vsq; ad cõsummationẽ seculi apti pmãsuri erãt. Sz sicut vni corpi loquit fidelib'; qui bus cõmungit vt caput membris. hec

Chrysost. Ouãnta esi dño quoad pseniã corpalẽ absessurus esset a discipulis: tñ p pseniã diuinitatis et spiritualẽ influxũ suoꝝ donoꝝ et fue gre pisens semp manet et manebit cũ fidelib' vsq; ad finẽ seculi. Sapiẽs enim et fidelis natura nquã nõ dimittit donec fuerit ad portũ applicata: ecclia

Ecclesia nauis ꝙ pi. vo est nauis / et ꝓ hoc est nauta regẽs ipam: q̃ eã nõ dimisit nec dimittet donec ad portũ paradisi ꝓducat. Dec

Apoc. xij. Augusti. Rabanꝰ. ecclesia i Apoc. de celo descẽdere dr, q̃ sm Aug. Ecclesia est gra qua deꝰ eã facit, vbi Raba. Et hoc aũt intelligit q̃ vsq; ad finẽ seculi nõ sunt defuturi in mũdo q̃ diuina missione et inhabitatione sunt digni. Quod aũt dicit [vsq; ad ꝙsummationem seculi. Sz Beda. finitũ ꝙ infinito ponit. Nam q̃ in pñti seculo manet cũ electis eos pregendo / et ꝙ occultos instinctꝰ spũs sancti dirigendo: ipse cum eis post finẽ seculi manebit eos remunerãdo / et sine fine sua psentia satiando. vsi et Leo papa.

Leo pa. Qui esi ascendit in celos nõ deseruit adoptatos: et ipse deorsum ꝓtrahat ad patientiã q̃ sursum imitat ad gloriã. Manebit etiã cũ fidelib' in pñti seculo nõ solũ virtualiter / sz etiam per pñtiam corpalẽ in eucharistie sacramento: vbi est xps totus. et post finem videbunt eũ facie ad faciẽ luce clarius. Rememorat aũt eis (vt ait Chryso.) et ꝙsummationẽ seculi: vt eos magis attrahat: et ne pñtia singulariter inspiciãt solum q̃ simul cũ pñti vita dissolumk: sz et futura bona. et sine fine mansura. q.d. Tristia q̃ sustinebitis simul cum pñti vita dissolue-

Chrysost. nũtur: cum et totũ sel'm in cõsummationem deuenĩat. bona aũt quib' poterimini sunt in eternum mansura. hec Chryso. Considera nunc bñ discipꝰos et ea q̃ modo sunt eis dicta: qr sunt valde magnifica. Stãt in magna tonitruante cũ dño, manifestat eis gratiter est dñs eis m. dat eis mandatũ de ꝑdicando et dat forma baptismi: dat et vigorẽ ꝓmarimũ dum dicit q̃ sem per cũ eis erit. Et stans benignus et familiariter inter eos ꝑdicano et loquẽs de regno dei: magna eos iocũditer repleuit et letitia menarrabili.

Videa quanta consolatione dat eis: et quot ofãcit vtilitatia charitatis apparet / q̃ isti dñm cũ desiderio et solicitudine expectare curauerũt. Et ꝏ teri eũ aspicere meruerũt. Sic et nobis contingere sentiremꝰ: si in expectando dñm et aduentũ eiꝰ feruidi et solliciti essemꝰ. Per illos quib' dño i monte rabor: ꝑdicto apparuit conẽplatiui designantur: qui in hoc monte transfiguratꝰ ꝏrant talib' ipse frequẽter apparere dignatur. Deinde dño ab eis discessit: et more solito ad sedes ꝓpes rediit, discipuli vero cum magno gaudio remanserunt: et postea in hierusalem redierunt. Oratio.

Omine iesu xpe fili dei vivi / q̃ corda discipulorꝝ de morte tua dolentium tue exhibitione ꝓpe sentie gaudio increbuisti in mõte eis apparẽs ꝓfundi: da mihi misere ris

Tilos. ꝓ semper. Beda.

Leo pa.

Chrysost.

Tu ꝓparasti. Rabanꝰ. vii.

Ꝓparationes in mente ꝏrso vsi.

Augusti.

Manabaz in mente ꝏrsoꝝ ꝑdicatoꝝ eorum.

nisse celsitudinẽ pfectionis ascendẽs / in timo studeã desiderio terrenoꝝ cal carer: et ab infimis voluptatib' ad sup na desideria trãsire: quatenꝰ te mererar quãdoq; in altitudine celoꝝ videre. Fac etiã dñe me oia que mãdasti seruare: et mane nobiscũ in hoc seculo protegendo et dirigendo / et post finem seculi remunerãdo / et sine fine tua pesentia satiando. Amen.

¶ Epilogus apparitionũ dñi post resurrectionem. Cap.lxxxj.

Tabes igitur duodecim apparitiões post vñ resurrectionẽ vsq; ad ascensionẽ: absq; dubꝰ esi ascensione, primo descendis. et sic apparitiones quatuordecim fuerunt: de quib' esi decem in euangelio scripte sunt. Poteo etiã medirari de pluribus: nã verisimile est q̃ benignꝰ dñs sepe matrẽ et discipulos et magdalenam dilectam discipulã visita / uit consortans et exhilarans eos / qui sic vehementer de sua passione cõtristati et contristari fuerant. Quod etiã beatus Augu. sentire videtur loquẽs de tepore post domini resurrectionẽ. Non oia (inquit) scripta sunt: credo esi eraꝝ eis cũ illis cõuersatio priusq; ascenderet in celum. Et forte ipsi sanci patres (maxime abraham et dauid quos specialis facta fuit promissio filii dei) venieb̃nt cum eo ad videndã illam excellentissimã filiam suam matrem dñi: que ꝓ eis et omnibus gratiam inuenit et redemptorem genuit. O q̃ libenter eam prosequebant et q̃ reuerẽter se eidẽ inclinabãt: et omni qua poterãt benedictiõe cõplacebant: quãto ipsi non videre tur ab illis qui corporaliter ibi erãt. Poteo etiã hic considerare benignitatẽ / charitatẽ / et humilitatẽ dñi more solito: que in omnib' facto est reluceẽt. q̃ etiam post q̃ gloriose ẽcerat exresurrexerat peregrinari adhuc ꝓ dies xl. voluit: vt suos discipulos confirmaret et roboraret. Digne nãq; postquam annoꝝ curricula / post tot laboꝝs et afflictiones / post tam crudelem et ignominiosam et acerbã morte potebat triũphatoꝝ ad suam gloriam remearet apostolos ꝓ suos angelos cõfortare et ꝓ suo more cõfirmare. sed hoc nõ patiebatur charitas sua. Per sonsistere voluit conuersari cũ eis: et veritatem resurrectionis multis cõprobare argumentis. i. sensibilibus: et euidentissimis signis: multa in corpore proprio ostẽdens preter naturã corporis immortalis: vt sic veritatẽ resurrectionis struereꝝ: et ab apris eo rumq; posteris oẽm omnino causam hesitationis amoueret. In corpore et proprio cicatrices ostẽdit: cum tamẽ a natura corporis immortalis penitꝰ aliena sit omnis difformitas cicatricis. Comedit cũ eis et bibit: cũ tamẽ corpus spirituale cibo: alimonia minime indigeret. Sz sciendũ est cibos a dño ante matrem sumptos in eius alimoniam cessisse: et illos in se conuertit. post resurrectionẽ vero sumptos nulla et alimoniam prebuisse: qz illos in se nõ couertit cũ haberet corpus glorificatum et incorruptibile: sz mox spũalit eius virtute assumpsit: sicut ꝏbibitur aqua missa in ignem. Aliter absorbet aquam terra sitiens: aliter exiccat radius solis calens. Si la absorbet et in se trahit indigentia: iste exiccat et consumit potẽtia. Vñ ducunt ergo dño post resurrectionem potestate non necessitate: et eo modo resurrectionem et vitã verã non imaginariam ostẽderent: si non ostẽderentur veritas resurrectionis / perditis esset fructus passionis. vñ Aug. Et de saluatore quidẽ fides christiana non ambigit quin post resurrectionem in carne spũali sed tamen vera / cibum et potum cum discipulis sumpserit: non alimẽtoꝝ indigẽtia: sed ea qua et hoc potest potestate. non est edendi et bibendi talib' corporib' auferenda potestas sed egestas: qñ certo et inuiolabili munere immortalitatis indutus: et non nisi velit posse bibere non necessitate vescẽtur. hec Augu. Preter hec argumẽta / locus scribẽs historiam Actuum apl'oꝝ ponit et alia. Fuit enim argumẽtatio vere resurrectionis q̃ [per dies quadraginta] multiformiter [apparuit eis loquẽs de regno dei.] Non est intelligẽdum q̃ singulis quadraginta diebꝰ apparuit et esse d q̃ infra numerum eoꝝ diebꝰ rum pluries apparuit / exhibendo se oculis videndum et manibus palpan-

Vbi post resurrectionem a dño sumpti quo deuenerunt.

Vñducatio dñi.

Augusti.

dum: eum eis comedendo ⁊ bibendo
ficut ante cõsueuerat: vt resurrectio-
nem suam pluribꝰ modis ostenderet.
sed ad demõstrãdum gloriam siue re-
surrectiõis non decebat eum cũ illis
vt prius cõuersari cõtinuene putare
tur ad vitam mortalem resurrexisse.
Facto ergo interuallo apparebat di-
scipulis ⁊ non cõuersabatur cõtinue
cũ eis: vt ostẽderet se resurrexisse ad
immortalem vitam ab holĩ huius
vite separatã. Itaq; non statim post
resurrectionem ascendit: vt multipli
citer resurrectionem ꝓbaret et discipu-
los cõsolando roborãret vt nostram
informaret patiẽtiam/qua debemus equanimiter expectare mercedem nostram. Unde sicut fuerunt quadraginta hore mortis eiꝰ: sic quatuor parasceues vespertine/et triginta ser duarꝫ noctium ⁊ vnius diei: ita quadraginta dieb⁹ cum eis cõuersans est post resurrectionem: qꝫ diuina cõsolatio excedit humanam tristitiam. Pro eis fecit hoc ⁊ pro nobis: sed non aduertimus. aduerit ⁊ diligat sic vehemẽter ⁊ non diligitur: cũ tamen ad talem ⁊ tãtum ignem nõ solũ esleferi sꝫ etiã ardere deberemꝰ. vñ Beda. Resurrectionẽ suã certã et verã multis ⁊ variis documẽtis persuadere dignatꝰ est: ꝑter edificandam fidem ⁊ fugiãdam de corde perfidiam/omnẽqꝫ dubitationem de sua resurrectione tollendam. vñ etiã Bernar. Christus vt tripler panis: subcinericius in incarnatione/reuersatus in resurrectione/ cinericeꝰ in nude deitatis ostensione. Panis subcinericiꝰ est deꝰ homo. Nam ꝺ̃ est deꝰ nisi vita ⁊ panis: ꝺ̃ est homo nisi cinis et pulus: et ꝺ̃ est in vna ꝑsona deꝰ latẽs ⁊ homo patẽs nisi panis subcinericius: Panis ergo subcinericiꝰ est panis sub cinere/deꝰ latẽs sub hoie. et hoc erat ꝟps ante resurrectionem. Panis reuersatꝰ est cõuersꝫ homo deus sꝫ post resurrectionem. Prius eñ quasi cinis panẽ occultauit: post vo quasi panis cinerem celauit. quãdo eñ habuit corpus glorificatũ tũc hũanitas in eo quasi celata fuit. Unde ante passionem humanitas in eo manifesta fuit/deitas latebat: et ideo eũe per miracula ⁊ predicationẽ deitatem ꝓbare ⁊ mũdo ostẽdere oportebat. Post resurrectionem vo magꝭ ꝓbationi humanitatis ꝙ diuinitatis

C Ascensio cur dilata.

Beda.

Bern.

Panis subcinericius. Panis reuersatus.

insistebat: vnde nunc visu/tactu/esu/
et multis aliis argumẽtis se verũ ho-
minem esse approbabat. Panis trui-
ceus sine omni cinere est/sine furfu-
re/sine enigmate sꝫ de simila purissi-
ma. hec est nuda deitas. Nic panis
est deus deꝰ. Nam deuotioni non suf-
ficit semel dicere deꝰ: vor eñ deuota
est deus deꝰ me. Hoc facit mihi deꝰ:
et hoc addatur vt sit deus deꝰ meus.
Quid eñ proderit mihi deꝰ: si nõ sit
deus deus meus: hec Bern. Et scien-
dum ꝙ non iniquis holibus et mũdi
amatoribꝰ/sꝫ solis aptis aliisq; fide-
libus post resurrectionem suã salua-
torem apparuisse legimꝰ. neq; eñ cõ-
ueniens erat vt ꝟps a mortuis resur-
geꝰ factusq; iam eternus ⁊ immorta-
lis iniquis holibꝰ deo mortuis ⁊ a vi-
ta que ꝟps est separatis se manifesta-
rer. Unde ⁊ ante direratꝰ adhuc nõ
diciam ⁊ mũdus] sꝫ ꝺ̃ modo me vi-
det occultis carnis [iam me nõ videt:
vos aũ videbitis me.] vñ Theoph.
Decetero nõ cõuersabatur inter ple-
bem: qꝫ post resurrectionẽ cõuer-
satio eiꝰ non erat digna holĩ/sed di-
uina magis. qꝺ etiã est forma resur-
rectionis future: in qua sicut angeli
cõuersabuntꝰ filij dei. hec Theoph.
Manifestauit autẽ se discipulis suis
et aliis fidelibus: vt vnusquisq; videretur
a vnoquoq;, vñ dicit Aug. q̃ quãdo sur
rexit non est visus nisi a suis. vñ et in
Actis. Hic deꝰ suscitauit tertia die:
et dedit eũ manifestũ fieri non omni
populo sꝫ testibꝰ ꝓordinatis a deo/
nobis: qui mãducauimus ⁊ bibimus
cum illo post̃q resurrexit a mortuis.
Fuit aũt cõueniẽs ꝙ non olĩ/sed te-
stibꝰ ꝓordinatis resurrectionem
suã manifestaret: qꝫ infirma per me-
dia reduxit in suptema. et ideo quos-
dam mediatores elegit per quos vni
uerso orbi resurrectio manifestari pos-
set. Sic ergo dño per dies quadragi-
ta multifomiter apparẽs discipulis
ac edẽs loquensq; eis/et argumẽ-
tis nos illuminauit ad fidem/et ꝓ-
missis erexit ad spem: vt sic tandem
donis celi deꝰ paris accederet ad amo-
rem. et sm Diony. ostendit immorta-
litatem mortalib⁹ ad ꝙꝺ actionem
debitã: vt intelligam⁹ quid fuerim⁹/
et sciam⁹ ꝺ̃ futuri erim⁹. C De my-
sterio aũt predictaꝝ apparitionum
et duaꝝ sequẽtiũ/sic dicit Beda. Hec
ergo ꝛequẽtia corporalis siue manife-

"Panis crucis".

Deꝰ deꝰ.

D Theoph. Conuersatio christi post resurrectionẽ.

Aug.

Actuũ. x.

Dion. Immortalitatis ostensio.

Beda.

E Apparitionum ratio.

stationis/ostẽdere voluit dñs in om-
ni loco se honoꝝ desiderio presentem
esse diuinitus. Apparuit nãq; ad mo
numentum lugẽtibus feminis. Ideſt
et nobis ei⁹ absentis recordatione sa
luberrime cõtristatis. Occurrit reuerẽ
tibus a monumẽto: vt agnita resurre
ctiõis gaudia predicarent. Ideſt ⁊ no
bis: dũ bona q̃ nouim⁹, primis fideli-
ter annũciare gaudem⁹. Apparuit in
fractione panis his ꝙꝺ se peregrinum
esse putantes ad hospitiũ vocauerit.
Ideſt ⁊ nob⁹: cũ peregrinis ⁊ paupe
ribꝰ q̃ cũq; possim⁹ bona libẽter impe
ꝺ̃ir⁹. Ideſt ⁊ nobis i fractiõe panis
cũ sacramẽtũ corporis eiꝰ/vꝫ panis
et vini: castat simplici cõsciẽtia sumi
mus. Apparuit i abdito de sua resur
rectiõe loquẽtib⁹. Ideſt ⁊ nobis q̃ mo
do eiꝰ dono idẽ agim⁹. Ideſt ⁊ nobis
semp cũ ab intrinsecis operib⁹ ad tẽ
pus vocãtes de eiꝰ gratia locuturi cõ
uenimus. Apparuit cũ foris⁹ clausis
ianuis iudeoꝝ: meru residere: ita appa-
ruit cũ ministrato eodem meru aper-
tio eũ gressib⁹ in mõtis vertice que-
rerẽt. Ussuit quondam cõfortaturus
suo spiritu ecclesiã cum ab infidelib⁹
premerentur: et ad publicum venire
ne dilatarent, phiberentur. Ideſt eidem
et nũc cum inclinato ad fidem culmi
ne regali terroꝝ quietis ꝓsecutionis:
et olo mundi subtimitas aplicis est
subtracta vestigio. Apparuit piscã-
toribus: cosq; apparẽs diuinis adiu-
uit beneficijs. Ideſt ⁊ nobis cum ne-
cessaria vite ꝛeporalis recta intẽtione
curam⁹: iustisq; nostris laboribꝰ subsi
dium adũgit sue pietatis. Apparuit
recũbẽnti⁹. Ideſt ⁊ nobis cum iuxta
Apostoli monita sine mãducam⁹ sine
bibimus siue aliud quid agimus: oia
in gloriam dei facim⁹. Apparuit pri-
mo i iudea: deide in galilea: post hec
rursum in iudea. Die quo ascẽdit in ce
lum. Ideraꝛ ecclesie cũ primo solum
iudee terminis clauderet: adest mo-
do cũ iudeis ob culpam perfidie dere
lictis transmigrauit ad gẽtes: et ade
rit in futuro cũ aute finem secuti re-
uertentur ad iudeam/et (sicut Apls ait) inꝛãt gẽtiũ plenitudine sic oꝝ
israel saluus erit. Nouissime illis ap
paruit ascendẽs in celũ. Ideriꝛ ⁊ nobis
vt ei⁹ post mortem ad celos sequi
mereamur: si ante mortem cũ in be-
thania vnde ascẽdit. L. i. domũ obedi-
ẽtie sequi curam⁹. Ipe ereñ celũ ascẽ-

F Quinqua-gesime oõ sacrato.

furus berthaniã venit: qꝫ (sicut Apls ait) faci⁹ est obediẽs vsq; ad mortem
mortẽ aute crucis. ꝓpter qꝺ et deꝰ eũ
exaltauit. Uenum⁹ ꝺ̃ide et nos: si qꝺ
ille monet agimus/qꝺ ꝓmisit inteda-
mus. Esto fidelis (ait) vsq; ad mortẽ:
et ꝺabo tibi coronã vite. Ita q̃q; ipsi⁹
gra largiẽte: vt q̃ nobis cũ vsq; ad vite
huꝰ terminum manet/post vitã hãc
nos ad videndã secũ celeb⁹ vite ꝓmia
subleuet. hec Beda. Sicut q̃ quadra-
gesimã sic e quinquagesimã ꝛps nobis
sacrauit: ut nos vtraq; solẽnitate my-
stice instruat. de qb⁹ simul Bed. sic ait.
Utraq; sane hãc solẽnitatem (hoc est
quadragesime ⁊ quinquagesime) non
quotilibet holĩ sꝫ ipsi⁹ dñi ne salua-
toris nisi prima nobis fuerit auctori-
tas. Quadragesime vꝫ i eo q̃ dieb⁹
ne noctib⁹ q̃ãdragita tenuaut i deser
to. Uicta q; vinta tẽtatoꝛe ministe-
rijs fruebat angelicis: vt suo nos in-
formaret exẽplo: qꝫ per macerationẽ
carnis aduersaris spũalis machinas
euitare/et ad angelos ꝺ̃bem⁹ conso-
rtiũ puenire. Decem quinquagesime no
bis gaudia i eo seruãda mõstrauit: q̃
post resurrectionem septem discipulis
visũ i multis argumẽtis ꝙꝺ dies qua-
dragita prebuit: et illoo fuit frequẽtia
visitatiõis terabũdũ hoc ꝛpo hfecit
ac festum. In quo nõ solũ tumoꝛi sed
gaudia q̃ cũ illo sum⁹ habituri preli-
gnant: vex ⁊ ineffabile circa nos fue
pietatis affectũ ostẽdit. q̃ depositis ia
infirmitate corpis/et ꝙ resurrectiõis
virtutẽ in celeste gloria cõmutata: di-
gnat cũ adhuc discipl⁹ interesse cõ-
munos: ve socios eos hfe posslt in celo.
et preceptos ꝺ̃ ad regnũ dei puenire
vita cius ipa familiaritate cõmẽdet:
atq; meritis illi⁹ ipis roborer de q̃ eis
nũ passionẽ sua ꝓmittẽdo ꝓdixerat.
Et ego dispono vobis sicut disposuit
mihi pater meꝰ regnũ: vt edatis ⁊ bi-
batis sup meã in regno meo.
Sed ⁊ in celum ascẽdes nequaq̃ eis
prisse sue ꝑsentie dulcedinẽ abstulit:
sꝫ cãde porꝰ, ꝓmisso spũs sancti chri
sinate cumulauit. Denicq; mor[tẽ] re
gressi sunt in hierlm cũ gaudio ma-
gno: et erãt semper in templo laudates
et benedicentes deũ.] Hoc quoq; nobis
gaudio/ac laude ⁊ benedictione eccleſa
qua spũs sancti ꝓtolabantur adiũxit:
vsq; ad diẽ quinquagesimũ (quẽ gre-
ci pentecosten appellãt) solemnitatis
hui⁹ letitiã docuerit esse ꝓtelandam.

Zacuũ. 1.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Decreto habenda inter festa & pcepta decosten.

Merito ergo sacrosancti diebꝰ hos nos maioribꝰ epulis atq; hymnis celestibus vacam⁹: ob reuerentiā dīlce resurrectionis: ob memoriā dīlci colloquij cū discipulis suis: simul & ob spem nostre future quietis ac vite immortalis. Sed & genu in oratione minime flectimus: qꝛ flexio genuum penitētie est ꝙd indicū. O. & etiā oīb⁹ diebꝰ dīlcis obseruādū, ꝓpter eiusdē resurrectionis vel dīlce vel nostre sacramēta pceps instituerūt. Recte ergo quadragenario diez numero icinnū anime celebramus: vt per hoc spūalius admoneamur qꝛ dū in mūdo viuimus, ꝓ to celestium premioꝝ adeptione semper laborare debeam⁹. Recte etiam quinquagenario diez numero statuum future nostre beatitudinis imaginem veneramur: cuius vez relaxando, alleluia canēdo, stantes orando. que sunt aptissima perpetue quietis resurrectionis & laudis pfagia. hec Beda. ¶ Oratio.

DOmine iesu xpe per gloriosam resurrectionē tuā qua discipulis & fidelibus tuis vinus & immortalis apparuisti: per gratissimā mortem & colloquia dulcissima que cū eis per quadraginta dies habuisti: an quib⁹ mirabilis argumētis apparēs eis et loquens de regno dei, eosq; confortās & cū eis comedēs: ꝛt resurrectionem verā in te, ꝓbaret & crederēt, tortalem dubitationem de ꝓcordib⁹ abstulisti: obsecro te iesu bone et pie da mihi inter fideles sollicitatos adeo festē fieri resurrectionis tue, nō ligua tīm et ybo sz et opere & vitate. Amen.

¶ De ascensione dīni nostri iesu christi. Cap.lxxxiij.

A Marci xvi. Luce xxiiij.

CHristus ascēsionem dominicam tevigilem esse oportet: nā hec solemnitas valde solennis est, vt infra patebit. Et saltem hoc ad attētionem te animet amplius q̄ nunc dīs cōpleto sue peregrinatio nis cursu est presentia corporali recessurus. vbi ipsius vba et facta sunt attēn⁹ considēda. Quelibet enī alia fidelis debet sponsum suū dīm deum suū in eiꝰ discessu diligētissime & vigilantissime obseruare, et que per eum dicūtur & fiūt viscerosi⁹ mēte ampliectī: ac eidem se devotꝰ et humilꝰ recōmedare, et caliter animum suum ab aliis abstrahere. Quadragesimo uit die a resurrectiōe voluit dīs ascēdere, et demonstrare eos qui decalogum leg, per quatuor euāgelia implerint, posse ceiū scādere. Tūc itaq; sciens dīs iesus q̄ venit eiꝰ hora vt transeat ex hoc mūdo ad patrē: cum dilexisset suos nunc vbi usq; in finem dilexit eos. Accipiēs igitur de paradiso terrestri sedis patres & eos illas sanctas & benedicens alias: ac benedicens helie & enoch ibi remanētibus et adhuc viuētib⁹: venit ad vndecim discipulos suos, qui erāt in mōte sion cum matre suaꝛ alūs. Oēs siquidem tam apli q̄ alii discipuli necnon mulieres habitabāt in mōte sion: sed i cenaculo in quo dīs cenauerat habitabant tūc maria et vndecim discipuli: ceteri vo discipuli & mulieres circumquaq; p diuersa hospitia erant diuisi. [Dum ergo recūberet] seu comederent [vndecim apli] in illo cenaculo cū beata vgine forte alijs; dignioribus simul tm existētibus [apparuit eis dīs] & comedit cū eis benignus magister ante discessum suū, in signū et memoriale specialis dilectionis et gaudii. Qa esū apl'i non erāt cū ample⁹ in carne visuri: ideo anteq; recederet manducauit cū eis. quēadmodum amici cū ab inuicē separari debēt simul mā ducunt & bibūt. Osb⁹ igit simul hora tertia comedētibus cum magna letitia i hoc vltimo dīni sui cōuiuio: et oēs testes essent & narrarēt que cōiter viderūt & audierūt: scies dīs iesus ꝓa esse vt reuerteretur ad eum qui misit eum [exprobrauit illis incredulitatē eoꝝ quia primo habuerūt vt succederet credulitas [et duritiā cordis] ipsi dicit: vt succederet eoꝝ carnesū charitate plenū [qꝛ his q̄ viderāt eū resurrexisse] a mortuis [non crediderāt] nisi & ipsi eū viderēt: cū vrigq; post resurrectionem suā euāgelium predicātibus gētes credituras erāt esū resurrexisse quē non viderāt. Ergo inter cetera dilis eo si testimonio videtis rem de qua testatur non crediderio. Exprobratio est obiectio ex probo: qꝛ ꝓpositum fuit q̄ tātis visis argumētis resurrectionis & tantis auditis signis per testes ꝓpositis non crediderūt. Quamus esū petrus & maria magdalene & duo alii discipuli quibus in via dīs apparuerat / certissime firmissimeq; nūciarāt dīm resurrexisse eūq; illum vidisse: ceteri tamen illis non credebāt. Hanc aūt exprobrationem maxime dīs fecit cum ad predicādum per vniuersum mūdum discipuli ire debebāt: quasi daret eis intelligere & dicerēt. Multo magꝭ debebatis vos nunciantib⁹ resurrectionē meā credere anteq; me viderētis / q̄ gētes que credēt vobis predicātib⁹ euangelium & me nouisset. C. Post illam q̄ppe exprobrationem dixit eis vt irēt in mūdum ad predicādum. Idcirco enī ille eos increpauit cum corporaliter reliquit: vt defectum suū cognoscentes remanerēt humiliores. Oste dēs eis in suo discessu gēm et humilitas placet: quasi eā peculiariter eis dem recōmendaret: vt vba que recēdēs dicebat, in corde audiētiū oreꝰ imprimis remanerēt. post increpationem igit admonēdo dixit eis [Euntes] er cōmuns profectiꝰ in predicādo, pficientes [in mūdum vniuersum] non in iudeam tm [predicate euangelium] q̄s oēm aliam doctrinā precellit: sicut caput corpori pceminet: q̄ p̄m Innoce. euāgelium est ybū verbi q̄s erat in principio apud deū: sermo sermonis & a regalib⁹ sedib⁹ venit: sapiētia sapiēcie que artifex a fine vsq; ad finem fortiter & disponit oīa suauiter. [predicate (inquit) euāgelium] nihil aliud [omni creature] .i. humano generi, seu indifferēter & sine acceptiōe omni homini, ꝓ quo facta est oīs creatura: vel ideo q̄ habet participiū et cōueniētiā seu aliq̄d cōmune cū omni creatura. Undeer homo microcosmus .i. minor mūdus dr: q̄si oēm creaturā cōtinēs. per esse em cōuenit cū lapidib⁹ & plāris. per sentire cū alalib⁹. per intelligere cū angelis. ideo dessignat nosse oīs creature. Item homo dr oīs creatura: qꝛ ꝓpter holem oīs creatura mundi videtur esse pducta. sum⁹ em quodā modo finis olm. Vel [oīs creature] cui pdicādum est. Exēplū multa in scripturis inueniūtur quib⁹ hec vna determinatio sufficere potest: quale est illud. Cū exaltat⁹ fuero a terra, omia trahā ad meipm. sez trahēdo. et illū. Charitas oia credit, sez credenda. i ta dr. Deus erit oia in oībus .i. vniuersis sufficiēta. et illud.

Innocē. euāgelij quid sit.

Homo mi crocosmꝰ

Nō ois creatura.

Diapio tegrius.

Joā. xij.

1.Co. xiij.

Communis dñi vitanium.

Exprobratio pgrua facta.

Dia quecūq; audiūt a patre meo nota feci vobis. ois sez ad salutē et beatitudinem gentēa. Et sic i alijs suo modo accipere poteris. Hoc aūt q̄d de euāgelio predicādo dr, fiendū erat post receptionē spūs sancti: qꝛ ante nō erāt ꝑm mādatū xpi ab hierl'm discessuri. In hoc etiā q̄ de euāgelio oībus predicādo mādatur: tudeox abiectio et gētis electio apertissime monstratur. Qui ergo prius dixerat [in viam gentiū ne abieritis] nūc dicit [predicate euāgelij omni creature]. i. ois nationi. primo iudeo, secdo gentili: qꝛ vult oēs homes saluos fieri & ad agnitionē veritatis venire. Deinde saluādo, remittēdo credētib⁹, et dānationē cōminādo incredulis subiūgit [Qui crediderit] fide formata: ꝛ per dilectionē operante, sez per se vt in adultis, vel per aliū vt i parvulis [et baptizatus fuerit] baptismo aque si fieri poterit [salu⁹ erit] ecna salute a pcto & pena liberāte. Non enim sufficit fides absq; baptismo / per quē alijs incorporatur xp̄o: si ossit facultas recipiēdi baptismum ab aliquo. Si aūt non ossit facultas sufficit baptism⁹ sanguinis: vt i martyrib⁹ qui pro xp̄o interficiūtur anteq; fuit baptizati. vel flaminis: vt in habētib⁹ fide xp̄i desiderāt⁹ baptizari, sz preueniūtur morte ātēq; hoc possit implerī. Per alios ergo parvuli credūt in ecclesia: sicut et alios trahūt peccata que illis i baptismo remittūtur cōfessione aliena. Pius est esse vt id q̄s per alienū pcūs amministrum: q̄ alienū auxiliū (vt eccles et patrinox) i q̄b⁹ credere dicūtur) recuperare & recipere possint. [Qui vo nō crediderit] per se vel per aliū [cōdēnabitur] eterna dānatiōe per meritū iustitie infidelitatis sue. Nō aūt q̄ baptizat⁹ nō fuerit: qꝛ per fidē sine baptismo salvat homoium esū excludit articul⁹ necessitatis / nō cōcipt⁹ religionis. Usi qꝛ dicūm est nicodemo [Nisi qs renat⁹ fuerit ex aqua & spiritu scto nō pōt introire i regnū dei] sic debet intelligi: q̄ contēperit renasci. Nolit aūt ꝓsumere de fide nisi odēdas eā in opere: qꝛ sine hoc non poterit te saluare. Fides esū sine operib⁹ mortua est: sicut & opera sine fide. vñ Greg. Fortasse aūt vnusquisq; apud semetipsum dicat. Ego iam credidi:

Parvulo rū purgatio a peccatis.

Joan. iij.

Fides sine ope nō saluat.

Grego.

salutis ero. Verum dicit si fidem opē
rib⁹ teneat. Vera etiā fides est que
in hoc qđ verbis dicit/moribꝫ non cō
tradicat: ut ille credit q exerceat operā
Jaco.ij. do qđ credit. vñ et Jaco. Quid prode
rit fratres mei si fidē quis dicat se ha
bere: opera aūt non habeat: numquid
poterit fides saluare eū? Sicut enim
corpus sine spiritu mortuū est: ita fi
des sine operib⁹ mortua est. Deinde
etiam signa p̄o fidei augmentatione
et cōfirmatione promittēdo adiūgit
[signa aūt eos q̄ crediderit hec se
quentur] ꝓpter meritum fidei suo rē
pore ꝛ cum fuerit necesse. [In nomi
ne meo] inuocato ꝛ honorato. i. in virtu
te nois mei [demonia eicient] qđ de
multis legimus quib⁹ immūdi spiri
tus obediebāt [linguis loquētur no
uis] hoc factū est in die pentecostes
in apl̄is ꝛ alijs credētib⁹ [serpentes
tollēt] i. auferēt vel dispergēt: qđ de
apl̄o paulo patet. [Et si mortiferū qđ
biberint non eis nocebit] qđ de ioan
ne euāgelista factū fuit. [Super egros
manus imponēt ꝛ bene habebunt.]
qđ etiā multi fideles fecerūt. Ota enī
hec in primitiua ecclesia non solum
apostolos ꝛ alios maiores/sed etiam
frequēter alios simplices credentes
fecisse legim⁹ p̄o infidelib⁹ cōuertē
dis: ꝛ vt fides credentiū cresceret ac
nutriretur ꝛ firmaret miraculis. qua
nunc radicata et aucta/non sic necesse
fuit. nunc fieri sicut passim tunc
fiebant: nō: sufficit eis que facta sunt so
lūmodo legere ꝛ audire ac eis fidem
adhibere. Si ergo quaerat̄ ꝛre prē
dicatores et fideles moderni talia si
gna nō faciunt. Respōdetur ꝑm Gre
go. qz cum fides catholica sit sufficie
ter ꝓbata per miracula xpi et apostō
lorum cuius/non opꝫ vltra hāc ꝓbā
tionem reiterare amplius. Sic etiā ar
busta cum primo plantāt̄ frequen
ter irrigāt̄ quousq; conuulse videā
tur: cum aūt in terra radicē fixerint
talia subtrahunt̄. Verūtamen deus
in posteris temporib⁹ etiā multa mi
racula fecit ad cōsolationē fidelium:
vt ꝑz de tempore martyrum et con
fessorum. Fuit in ꝑm cuidā Greg.
spiritualiter nunc in ecclia que olim
corporaliter fiebant in ea. Nā sacer
dotes populum exorcizādo/hospitā
do ꝛ ad penitentiam vocādo: demō
nia eiciunt. Dūq; secularia verba re
linquentes fidei ꝛ note legis mysteꝛ
ria insonant: linguis nouis loquunt.
Qui dū bonis suis exhortationibus
vitia ꝛ malignam de alterno cessibus
auferunt: serpētes tollūt. Et cum ve
reticosum libros legunt vel mortife
ra in confessionib⁹ seu pestifera fra
sionco audiunt/sed tamen nō cōsen
tiunt ꝛ ad prauā non pertrahuntur:
mortiferū est quod bibūt sed eis non
nocebit. Qui quotiēs proximos in fi
de vel bono opere infirmari conspi
ciunt/dū eis tota virtute succurrunt
et exemplo sue bone operationis illo
rum vitam roborant/vel animas in
firmas suis orationibus sanāt ꝛ deo
reconciliant: super egros manꝰ impo
nunt et bene habebunt. Que nimirū
miracula tanto maiora sunt quanto
spūalia ꝛ tanto per hec nō corpo
ra sed anime suscitantur. In hoc ecclā
instruimur vt quod verbis predica
mus bonis operibus confirmemus.
C. Item demonia eiciunt qui demo
num tentationes fide et signo crucis
repellunt. Linguis loquuntur nouis
qui dei laudes ꝛ verba sacra narrant
dimissis frivolis ꝛ otiosis. Serpētes
tollunt qui detractores efficaciter re
prehendūt. Mortifer⁹ bibunt sed eis
non nocet: qui persuasiones pestife
ras seu amara conuicia audiunt/sed
surda aure tr̄ās̄eūt ꝛ ꝓ nihilo ducūt.
Super egros manū imponunt ꝛ bene
habebūt: qui per bona verba ꝛ opera
alios a peccatis retrahūt et in bonis
confirmāt. Et hec similiter signa spi
ritualia tanto sunt corporalibus me
liora: quanto ā sunt alie corporalibus
preferūtur. Et dixit eis [Vos autē]
specialiter [estis]. i. erūtis [testes ho
rū]. i. ꝙ vidistis et audistis ꝛ ꝙ locu
tus et operat⁹ sum in medio vr̄i. vel
[horū] superius deseriptoꝝ quantū
ad rōi incarnatiōē/predicationē/
passionē/ꝛ resurrectionē. Et ne tur
bari cogitarent/q̄do nos boni doctore
restimonij perhibebim⁹ gentibus et
indocilis qui te occiderūt subiūgit. Et
ego mitto]. i. mittā cito ꝛ de propin
quo ponēdo ꝑsens ꝓ futuro: ꝛ ratio
ne certitudinis ꝛ rationē. primi tem
poris [promissum] vobis auxilij [pa
tris mei in vos]. i. spūs sancti in si
gno visibilitꝛ sufficientis ad rōnabi
lē et ad predicandū cōstanter vbiq; ve
ritatē euangelij. Patet ergo promissi
onē dixit/cū dicam de spū meo super
oēm carnem. Et quia filij promissi di

*Presens ꝓ futuro

*Promissio spūs ꝑ Jesum.

Joā. xv. cens/ cum venerit paracl⁹ quē ego
mittam vobis a patre. ideo ꝛ ꝑ pro
missū: cū opera trinitatis sint indivi
sa. Qui licet ꝓcedat ab vtroq; est tñ
Spiritus vitrus. patris auctoritate spirationis. Et ne
imperfecti predicare ꝓsumerēt. adiū
xit [Vos aūt] qui debetis esse testes
mei [sedete] ꝛ manete hic [in civita
te] hierūm [quoadusq; induamini]
scz. vndiq; tanq̄ armatura spirituali
[virtute] non humana sed celesti. i.
Actu. i. spūsancti gratia [ex alto]. i. de celo.
Hoc idem rangitur in Actibus cum
dr: [Et conuescens]. i. simul cū disci
pulis comedens [precepit eis ab hiero
solymis ne discederent: sed expecta
rent promissionem ꝑtis]. q. d. hic et
ibi non estis sufficientes ad ꝓdicen
dum constanter veritatē euangelij /
donec confirmati fuerint⁹ ꝓ donum
Chrysost. Spiritus est non statim infirmus. spūsancti: vt stetis ante reges ꝛ pre
fides intrepidi. vnde Chrysō. Sicut
milites timuisset⁹ mīos nemo sinit
exire donec armati sint: sic ꝛ discipu
los ante spūsancti descensum ad cō
flictum egredi nō permittit. Cur aūt
non ipō presente vel cū discedēte sta
tim spūs cēlos venit? Decebat eūm eos
fieri cupidos rei ꝛ desīe recipe eā. z.
Tunc est magis ad deū erigimur cū
inēbile necessitas. Dicit aūt [donec
induamini virtute ex alto] nec expleī
sit qđ: vt sitis iugiter vigiles. Quid
igitur miraris si diem nouissimū nō
pandit: vbi dñe primum pādere
noluit: hec Chrysō. Licet ergo ipse
dedisset discipulis scripturarū intel
lectum ꝛ commisisset ꝓdicationis of
ficium: tamen distulit executionē pre
dicādi vsq; ad spūsancti receptionem
in signo visibili. per hoc instituens q̄
Predicēti necessaria. predicans actus prius dz habere suffi
cientem sacre scripture notitiam et
gratiam spūsancti p coniecturā: scz
q̄ nō sit consentaneū de pctō mortali.
Debent quippe ꝓdicatores sedere in
ciuitate nō est in claustro. vbi dz esse
ciuium vnitas vacando ibi studio et
cōtemplationi: vt ibi hauriant quod
postmodū in ꝓdicatione alijs effun
Hieron. Doctoris ignorātia dant. vñ Hiero. Nihil nobis rectū vi
deatur nisi qđ discim⁹: vt post multū
silentium de discipulis magistri effi
ciamur. docemus aūt boles in eccle
sijs quod nescimus. oēs alias artes
absq; doctore non discim⁹. sola hec rā
velio et rā facilis est vt ꝓceptore vt
Greg. doctore non egeat. vñ ꝑm Gregō. Ho

*Ꝑ Promissi spūs ꝑ Jesum.

tandum est quia sunt quos a predica
tionis officio vel imperfectio vr̄a re
prohibet: ꝛ nō precipitatio impellit.
Qui admonendi sunt ne dū sibi tan
tū onus officij ꝓspiratione arrogāt/
viam sibi subsequentis meliorib⁹ ab
scindant. Et vt cōsiderent q̄ ipsa ve
ritas que repente quos vellet roborā
re ponisset: vt ex implīs sequentibus
daret ne imperfecti predicare ꝓsum
erent: postq̄ plene discipulos de vi
tute predicationis instruxit illico ad
sunrit [Vos aūt] sedete in ciuitate Sedere ꝙ ciuitate.
quoadusq; induamini virtute ex alto]
In ciuitate ꝓpe sedem⁹ si intra me
nium nostrū nos claustra cōstringi
mus ne loquēdo exterius extra muri
vr cū virtute diuina perfecte indue
mur/tūc quasi a nobismetipsis foras
etiā alios instruentes exeamus. hec
Greg. Comedūt igitur et gaudēt di
scipuli ꝓpter ꝓsentiam ēius sint: sed
nihilominus ꝓpter discessum turba
ri. Tāta ēst amoris teneritudine eū
diligēbāt q̄ etiā verba discessūis sue
equo animo sustinere nō poterāt. C. Cū
comedentes [edurit eos fotas] verbo. f. nō
minus [fotas]. i. extra ciuitate [in be
thaniā]. i. versus bethaniā qui mons
olīueti ad quē exierint est in via ver
sus bethaniā: et bethania l latere mōn
tis olīueti est sita. Edurit eos fotas:
vt viderent eū ascendentē. p hoc insi F Eductis apl̄orum.
nuans q̄ ciuitas tumultuosa non est
loc⁹ aptus ad diuinor⁹ cōtēplationē.
Pius edurit eos fotas extra ciuita
tē: vt significaret nō habere nos hic
manētē ciuitatē. deinde in bethaniā
q̄ interpretatur domus obedientie: vt
qui ex obedientia descendit et humi
liatus est ad mortē/ostēdatur ex me
rito obedientie ascendisse ꝛ exaltatus
in celū. Ihm illud. Humiliauit semet⁹
ipsum factꝰ obediens vsq; ad mortē:
ꝓpter quod ꝛ deus exaltauit illū. et
vt signet per obedientie opa eos trāſ
turos ad celestia: ꝙ non est ascēsus
in celū nisi per obedientie meritum.
Sicut ergo inobediētia homem de pa
radiso eiecit: sic obedientia introdu
xit. Ite ꝑm Bedā. Edurit eos in be Beda.
thaniam: ꝓpter ꝑtum ciuitatē ville q̄
in latere montis olīuaꝝ posita est. q.
videlicet obedientie ecclie dom⁹ in
ipsius summi montis. i. christi late
re: ridet spei dilectionisq; sue fundā
menta locauit. Postq̄ ergo eos fo Mons fotas durissime dixit eis ꝙ in mon olīueti.

tem oliueti transirent et inde eū in celum ascendentē viderēt: q̄ inde discedere volebat in celū. Et tūc discipuli reuersi sunt ab oliueto eoꝝ. ꝑ motem intelligitur eminentia spūs in contemplatione. per olueta aūt pinguissimi spūs deuotio, vbertim vo post ista nō restat nisi sal⁹ anime in celū. ¶ Igitur apli vndecim cum matre dñi ac aliis discipulis⁹ mulieribꝰ/ynanimiter statim venerūt in montē oliueti: et ibidem tres dños eis apparuit. Ecce q̄s habes hodie duas apparitiones. Conspice nūc dñi eas et cuncta q̄ fiunt. Cōsidera nobilominus ſc̄dos patres ibidē inuisibiliter cōstitutos: q̄s libenter et reuerēter intuetur dominā et assecutos sunt bñficium: q̄s erā imminentur illos ex celsos pugiles ꝛ ducēs diuini exercit⁹/quos inter oēs ad expugnandū et vincendū vniuersū mundū elegit dñs. [Tunc quidā ex his qui conuenerāt cōperūt eū interrogare dicētes. Dñe si in tēpore hoc restituis regnū israel: [Quidā imperiti et carnaliter sapientes videbāt alienigenā regnare ꝛ iudeos sub pretide esse: desiderabant q̄ regnū ipm nationi indatec redderetur: ꝛ frebāt de restitutione regni isr̄l temporalis: et si rer tudeis daretur hoc tpe: putabāt eos tunc a dño regnū restituendū/et a dño alienigenas ꝛ sez gentilis q̄ indeis dñabantur liberādū. sicut ꝛ duo discipuli putabant dicentes nos autē sperabamus q̄ ipse esset redēpturus israel. Ideo isti interrogātes cum dicerent. Numād hoc tēpore regnabis sicut dauid et salomō: et dilaberis nationibus ꝛ Illi vero magis instructi scientes restitutionē illam nō nisi finaliter futuram. s. circa tēpora iudicii: frebant de restitutiōe regni israel spūalis. s. de liberatione et dilatatiōe ecclesie. acsi dicerent. Numquid hoc tēpore facies nō ptomisisti ecclesie/vt Augustin⁹. Ergo discipuli xpi deducuti aspectu ascensus xpi: interrogauerunt eum et direxerūt ei. Dñe si in hoc tēpore restituerabis regnum israel: o. d. regnum: De quo dicimus: adueniat regnum tuū/Quando regnum tuū: quando regnum tuum: si regnum hominum: sicut typus supbotum: si vēturum sit quid ad rem? Sic vive quasi hodie venturū sit: ut nō timeāris cū venerit. hec Aug.

Dño autem sup hoc non certificante eos: ex quodam tū in responsione ei⁹ posito/possent intelligere restitutionem illā multis temporib⁹ differendā. [Non est (inquit) vestrum nosse tempora vel momenta q̄ pater posuit in sua potestate]. i. numerū temporum et mēsurā ꝙ vsq in finem seculi: que tantū patent scientie patris mei. Nō est quippe aliquos nosse tempora vtra quod reuelatur vel tradatur per scripturas: q̄ hoc est presumptionis, sed eos scripturas nosse est eruditionis. acsi diceret. Ad vos non pertinet scire futura q̄ in sola dei dispositione sunt posita de quorum numero est regni iudaici restitutio. Nā ipsuz restituendū non est carnaliter sz spiritualiter: quando circa finem seculi iudei credent in xpm qui fuit rex eorum: ꝛ quando regnabit in domo iacob vere ꝛ sine fine scil in eternū. Nihil (inquam) ad vos querere de secreto huius modi nec ad eos pertinēda estis idoneis sed de his q̄ ad vos spectant estote solliciti. quia reuera [accipietis virtutem scil spiritus superuenientis in vos] cuius virtute purificati et roborati vt possitis mea verba loqui ꝛ doctrinam meā ferre [eritis mihi testes] conuersationis ꝛ doctrine/mortis ꝛ resurrectionis mee: primo [in hierusale] secundo [in iudea] postea [in samaria] tandem [ꝛ vsq ad vltimum terre] acsi tacite diceret. Ante regni illi⁹ restitutionē nō solū hierosolymā sed ꝛ omnes finc̄ tudee ꝛ samarie ac etiam multi termini per eā venturum euangeliū fama percurret. primo siquidem p̄dicatum est euangelium in hierusalem: sz ꝓpter lapidationem stephani et motē iacobi gladio occisi egressi sunt de hierusalem predicātes in finibus tudee: postea transierunt ad samaritanos ꝛ inde processerūt p mundū ad alios. vbi Augustin. Quo aūt pacto ab apli⁹ ē p̄dicatio ista cōpleta: q̄si adhuc vsq sint gentes in quib⁹ modo ceperit ee in quib⁹ nōdū inceperit impleri? Nō vtiq; hoc sic a dño mandatū est apostolis tanq̄ ipsi soli quib⁹ tunc loquebatur tantū mundus fuerint impletus sicut eis solis videtur dixisse [ecce ego vobiscū sum vsq ad cōsummationem seculi] q̄s tamē eum vniuersse ecclie promisisse q̄ aliqⁱ omnib⁹ aliis nascentib⁹ hic vsq in scl cōsummationē futura est/quis nō intelligat: hec Augu. Et q̄ euangeliū primo ꝓdicatum est in hierusalē; inde est q̄ ad ea prophetia rone euāgelii vertimur ad orientē quasi ad hierusalē/gratias agētes ꝛ dicētes. Ista tibi dñe. q̄ inde venit ad nos euangeliū. Ut scriptum est. De sion exibit lex ꝛ verbum dñi de hierusalē. vñ ꝛ a. Augu. Cepit ecclia ab hierusalē ista terrena: vt gaudeat in deo in illa hierusalē celesti. Ibi hac ein incepit/ad illā terminat. In ista rota ecclia erat: ab ista exordium fidei sumpsit. hec Augu. Sed vba euangelii iesu: q̄ nunciaturus vertit faciē contra aquilonē: vt ostendat vbum dei dirigi contra eum q̄ aquilonē designatur. s. contra diabolum/qui dicebat in corde suo. Sedebo in latere aquilonis ꝛ ero similis altissimo. [Et dñs iesus post q̄ locut⁹ est eis/q̄ ad eruditionē fidei pertinebant consolationis/vnūquēq; ꝙ oculat⁹ est in itimo amore cordis. q̄ ꝑm Ambr. aptio relict osculo pacis. deinde valedicēs eis [eleuatis manib⁹] vt suos patri offerret [benedixit eis]. s. bona optando/promittēdo/conferendo vt eos cōtra hostē muniret: vt bonis celestibus augeret. Unde dicit Theoph. Fortē in hac bñdictione vim conferuatiuam eis insuffrit vsq ad spūssancti aduentū. Ex loco isto datur ecclis in consuetudine q̄ episcopi in fine misse dent bñdictionem. vbi Origen. Q3 aūt eleuatis manibus bñdixit eis: significauit q̄ decerat benedicētem cuiq; ornatum esse variis operib⁹ ꝛ ardui respectu alior: sic enī manus tollunt in altum. hec Origen. In recessu suo benedixit xps discipulis: sicut pater precedens a filio bñdicit eis. Et hoc fecit primo ꝓpter maiorem eoꝝ necessitatem. ꝑm illud. Cū essem cū eis ego seruabam eos ꝛ cetera. vbi petit eos post recessum suum seruari a malo. Secdo ad ostendendū finalem ꝛ perseuerantem suam erga eos dilectionem. ꝑm illud. Cū dilexisset suos qui erant in mūdo in finē dilexit eos. Instruxit etiam p hoc superiores in ecclesia: vt recedētes a subditis benedictionibus eos deo cōmendent. Dio simitis ꝛ ad orientē versa facie vt dicit Damas. [cepit] sua ꝓpria manu nō aliena [eleuari. Jabeis ꝛ ascēdere [vidēnib⁹ illis] quos sez tanta visione dignabat/et videndo deducentibus: vt. s. desiderium venēdi ad ipsum in eis excitaretur [ꝛ triumphaliter ꝓpria motu ꝙ potens agilitatis [in celum] ingrediuntur vsi veniret [ferebatur.] Tūc mater ꝛ oēs alii aspicientes eum in celū eleuari, peciderunt in terrā adorantes: ꝛ ꝓpter discessum lachrymas continere non poterant. multum tamē gaudebāt q̄ ipsum sic gloriose celum petere cernebant. O q̄ libenter mater cum filio de hoc mundo recessisset. si eā ad tempꝰ hic manere dñs voluit: q̄ ꝓpter confirmandos credētes vtile ꝛ expediens fuit. Nostre etiā fidei necessarium erat: q̄ ipsa post ascensionē dñi inter apostolos conuersando multa eis reuelauit que de mysteriis illius cognouerat. vnde Anselm. Sed o bone iesu ista rue dulcissime matris piissime fili: q̄o pati potuisti vt te in regnū glorie tue remeāte/illam quasi orbatam in misterio mundi relinqueres: ꝛ nō ea statim regnaturam assumeres: Erat (vt mihi videtur) necessaria nostre fidei conuersatio sua post ascensionē dñi inter apostolos ex⁹. q̄ vt ipsi ꝓ reuelationem spūs sci edoctī fuerint oēm vitaremincōpsrabiliter ramen manifestius ac emanētius ipsa ꝓ eēdem spūs ipsi⁹ veritatis intelligebat profundius tenere: ac ꝓ hoc multa eis ꝙ illam reuelabantur que in se nō solū simplici scientia sed et ipso effectu et ipso experimēto cognouerat de mysteriis crucis dñi nri iesu xpi. Hec dilatio siue assumptionis quoquo mō tacturā sferre valebat in mēstam amorio ꝛ gaudii sumpti ipsa ꝑfecto amorio ꝛ gaudii ita illā reficiebat plenitudine sui vt hoc ipsum ei ad augmēnum amoris ꝛ gaudii magnopere fieret ꝙ illic se esse videbat vbi deū que pie cunctis amabaveelle magis sciebat. Igitur vbicūq; erat/ꝛ tpa in deo et de⁹ in eo iocūdabatur: qua ipsa iocunditate tenet hoc ꝓ ceteris vbiq; fieri cupiebat quod sapientie dei potissimū placere intelligebat. hec Anselm. ¶ Et est notabile ꝙ dñs suos ꝓmo de ciuitate eduxit. sedo eos in bethaniā duxit. tertio eis bñdixit. quarto ascēdit. In quo datur intelligi ꝙ peccato rē primo educti de petō. secdo ipsuz in bethaniā. i. in domū obedientie ducit statū eius mutando. tertio ei bñdicit gra replendo. quarto ascēdit. i. ascendere facit ad superiora transferēdo.

Contemplatio.

Actu. i.

Restitutio regni israel.

Augusti.

Wat. v.

Tunc quidā ex his qui conuenerāt cōperūt eū interrogare dicētes.

Dño autem sup hoc non certificante eos

Predicatio vsq ad vltimū terre.

Augusti.

Conuersio ad orientē sūs euāgelium dicit.

Esa. ii.

Augusti.

Esa. xliii.

Ambro.

D Theoph.

Bñdictio dñde ascensio. Origē.

Bñdicere ꝙ cause.

Damas. Ascensio dñi.

Anselm.

Cur maria nō fit assūpta sic.

Anselm.

Mysterium ascensionis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

[Et asc̃ẽs]dñs ihesus [duxit] secũ
illa multitudinem nobile: scz [captiuam captiuitate] .i. captiuos a captiuitate inferni quos secũ victor eduxerat: & celi apta tã porta pandẽs ingrediente eos se sequẽtes vbi Micheas ꝓphęta dixerat, Erules introitu in regnũ ꝑdo tui: conciues illos faciẽs angelos & domesticos beatitudines et ruinas angelicas restaurauit / et eẽm ꝑdo honoꝛe cumulauit / & tã triũphatoꝛẽ ostẽderet / & dñm exercituũ comptobauit. Dñs itaq; ihesus / candidus & rubicũdus / splendidꝰ & gaudiosus: precedebat eos viã eis ostendens: & ipsi sequẽbantur eũ cantantes et iubilantes. ¶ Interim aũt michael ꝓpositus paradisi pgẽs ad patriã celicam nũciauit q dñs ascenderet ad eã. Et ecce oẽs ordines spirituũ otdines occurrerũt eidẽ decenter & seriatim p acies suas. Unꝰ ex eis non remansit qui dño suo obuiã non veniret. Et inclinãtes se eũ omni reuerentia qua poterant cum eũ hymnis et canticis mirabilibꝰ deducebãt. Quis esset posset cantus & iubilus q̃ ab ipsis fiebant explicare: & quis posset hoc gaudiũ enarrare: sed & illud gaudiũ quis dicere posset qd tam beatissimi spiritus ꝗ felicissimi ꝓfectu habuerunt eũ sibi ad inimicũ occurrerẽ? Deo iubilabant & psallebant, nã iuxta ꝓphetã [Ascendit deꝰ in iubilatione.]qđ maxime refertur ad vocẽ ioculatoris redemptoꝛ eũ ipso ascendentẽ: q̃ ꝓꝰ voce Iachymabilis clamauerãt i parẽtibꝰ inferni / Attendite foꝛes vestꝛas portas / & eleuamini portę eternales / & introibit rex glorie. [Et dñs in voce tube.]qđ refertur ad fortum ꝓdicationis apostolorũ: q̃ tunc fuit eis inuentus dño dicente [Euntes in mundum vniuersum ꝓdicate euangeliũ oi creature. Iertũ ecclia In oẽm terram exiuit sonus eoꝝ / & usq; ad psallentes receptionẽ. ¶ Cũq; psallerẽt eam angeli q̃ ait dñs: dñs / in tuba exultationis / & ihesus ante faciem eius / & tuba ante eum / & ihesus ante faciem eius / & tuba ante eum / & ihesus ante faciem eius / & tuba ante eum

sublata/et processio ad dominicā trāslata. De loco aūt ascēsionis dicit Sulpitius ep̄s hierosolymitanus/q̄ cū ibi postea ecclesia esset edificata/loc⁹ ille in q̄ steterūt ap̄li ascēdentis vestigia nūq̄ potuit sterni pauimento postmodū: immo resiliebat marmora in oēs costas eorū. Calcati etiā a dño pulueris hoc dicit esse documentū/q̄ vestigia impressa cernūntur ibidē: et eadē adhuc specie velut impressis vestigiis terra custodit. Et vt ait Beda. Cum terra eadē a credētibus quotidie mirat: mi eadē vestigia pristinū statū cōtinuo recipit. Nec̄ summū ecclie cacumē propt̄ osculi corpis meatū cōtegi potuit: q̄a terra trāit⁹ ep̄i vsq̄ ad celū pater. ¶ Adhuc est ibi eccīa: in qua solebant esse nigri monachi cū abbate. et est ibi sancte egyptiace sepulchrū: et locus vbi apostoli cōposuerūt symbolū. Hic descēderūt apostoli cū matre dñi et alijs mulieribus ac discipulis in cenaculū mōtis sion: et ibi morabant expectantes/promissionē p̄tor a dño erat eis mādatū. Ibi est locus vbi beat⁹ mathias inᵗ ascēsionē et pētecostē fuit loco inde i apostolū electus. [Et erāt oēs vnanimiter in oratione perseuerantes] et assidue debitis horis sine intermissione orātes/et p̄ oratione ad receptionē spiritus sancti se p̄parantes quotidie p̄missum mererentur accipe. Et q̄uis dictū sit q̄ erant perseuerantes in oratione: ⁊ nō fit addictū intermissio: ḥdazū a festo ascēsionis vsq̄ ad pētecostē ieiunāt excepto apostolorū. q̄a aūt ieiunasse in spatio illo: q̄ dictū est in euāgelio. Venīet dies in quib⁹ auferet̄ ponsus ab eis: et tūc ieiunabūt. Otabāt ergo et ieiunabāt: q̄ ꝓpter spōsū ab eis ablat⁹ carne recessit. [Erant sp].i. cōmuniter vel frequēter [in templo] quod est locus oratōis [laudantes] deū de bñficiis suis [et bñdicētes].i. magnificātes de ꝓmissis diuinis [⁊ orantes] deuote/p̄ recipiēdis spūsancti donis. vel [laudātes deū]de/p̄pria sua bonitate in se: nec p̄ dñi sui glorificatiōe ⁊ ascēsione [et bñdicētes].i. gr̄as agētes de bonitū suarū cōmunicatiōe: ac p̄to spiritus sancti/p̄missione et eorū p̄ angelos facta cōsolatione. Nō aliquo mūdano distrahūtur: ꝛ omnib⁹ cōtremptis ingrediēt diuinis laudib⁹ insistūt: vt in loco orationis et inter laudum

Sulpi. Vestigia vñ ꝛpi ascēderat

Beda.

Ieiunium apl̄orum.

Okones ⁊ laudes dñi stipulor.

deuotiones promissum sancti spiritus aduentū prestolātes ⁊ paratis q̄ oīa cōsidib⁹ expectēt. Vtilissima ḥdē habita mō in tēplo ad ꝓfectū nō in cenaculo ad hērē. Ibi hoc aduersus semp dicit ibi regnātū et opportunitatem: mō morte suo durationem cōmunem. Quos nos imitantes in sacrarijs sp̄ degam⁹ laudātes deū et bñdicentes. Sic enī et nos ḡtiadiana ulti⁹ merebimur bñdictione subleuari/si ḡtiadie triūphalis ulti⁹ in cetū ascēsionis memores laudātes et bñdicētes deū inhieri⁹m.i. sitim̄ pactis sperata ac desiderata visione ḡtiarū: ⁊ orantes vt dona ip̄si⁹ recipe possim⁹: similes hominib⁹ expectātib⁹ dñm suū q̄n reuertat a nuptijs. vñ Beda. Et semp ⁊ in loco hoc martine fratres charissimi meminisse nos decet sermonis oīs q̄ discipulos glorificās Beat⁹ (inq̄r) oculi q̄ vidēt que vos videtis. Quos etiā dicere quis digne valeat cogitare: q̄ beata cōpunctione oculos ad terram deflexerūt quib⁹ ip̄m quē adorabant celi regē deuicta mortalitate quā assumpserat/ad paterne claritatis solū iā redire ꝓspexerūt: Quā dulces lachrymas ḡtia ip̄e ⁊ letitia feruentes/p̄ ingressū celestis patrie fudērūt: quo deū ac dñm suū partem sue nature iā ferre cernebāt. Merito ergo tali spectaculo refecti: post q̄ adrauerūt vbi steterūt pedes ei⁹/post ip̄a vestigia que nouissime fuit tactu ⁊ nūs rigauere profusio: confestim rediere hierosolymā vbi aduentū sancti spūs expectare iussi erāt. ¶ Et vt digni celestibus promissis existerēt: erāt semp in templo laudātes et bñdicentes deū: scientes certissime q̄ illa solūmodo corda spūsancto muniscere et inhabitare dignat̄ que locum orationis frequentantia/q̄ laudi ⁊ benedictioni diuine viderit esse dedita. vñ et in Actibus eorū legit̄ de ip̄sis. [Vt oēs erāt vnanimiter perseuerantes] orātes.]Q⁹ nobis est testimoniū opis apostolici solerter imitādi: videlicet vt qui celestia promissa habemus: q̄ pro his accipiēdis sedulo supplicare ḥcipimur: oēs ad adorandū cōueniamus: et in oratione p̄sistamus/et vnanimi dñm deuotione ḥcemus. Nec dubitandū est q̄ sic nobis orantib⁹ piuo cōdiscat auditum accōmodare et spūs sui gratiā nris quoq; cordib⁹ infundere dignabit: q̄

Actuū.i.

Quādū e nobis.

nkos quoq; bēs facier oculos: ⁊ si nō vt apl̄os/q̄ cōmoranē in mūdo dñm q̄ docere ⁊ miracula facientem/q̄ post triūphū motis retrorsus est et ad celoꝛ redeūtē videre meruerūt) certe vt eorū de quibus rhome apl̄o dicit. Ex videsti me credidisti: bri q̄ non viderūt et crediderūt. Cūctis etenim credētibus siue illis qui incarnationis eiꝰ tpa nati rēdo p̄cesserunt: siue his qui in carne eū viderūt: siue nobis qui post eiꝰ ascēsionē credimus: cōmunis est eiꝰ hilarissima ꝓmissio qua dicit. Beati mūdo corde q̄m ipsi deū videbunt. hec Beda. Dño ergo te suis cū vniuersa ꝓcera celici militudine aperiens ianuas paradisi vsq̄ tunc humano generi clausas: intrauit triūphaliter et gaudēter in eas. [Ascēdit aūt i celū] ep̄ycū sup oēs alios celos: immo sup oēm spiritum beatū et oēm creaturā: et sup̄a id q̄ nōiatur in hoc seculo vel in futuro. Et nota q̄ tripler esse celū insinuat Apostolus: vbi fatetur se raptū vsq̄ ad tertiū celū. Inter quos celos ꝑm Augu. ꝓmū est corporale sole luna ⁊ stellis ornatū. Secūm est spūale spiritū⁹ angelicis deputatū. Tertiū est supiuselle ctuale sol diuinitati appto ꝓmatū. Ad hoc tertiū rapt⁹ fuit paulus: q̄ non ad visionē corporum celestium/nec ad cognitionem celestium spirituum/sed ad cōēplationē nūdā diuine essentie raptus fuit. et ꝑm Augu. in hoc celū ascēdit dñs. [Et sedet a dextris dei] nō q̄ sessio dei intelligant̄ corporaliꝰ: ve dñs hō sedeat a dextris et pater a sinistris. sed q̄ sedere ꝓpter iudiciariā potestatē qui a patre accepit: q̄ sedere iudicantis est. ¶ Sedere aūt a dextris si referatur ad rhm ratione deitatis: sic ista sessio importat equalitatē cū patre: q̄ cōregnat patri in equalitate maiestatis ꝑm deitatē ꝑm quam filius est patri equalis. Si aūt referatur ad rhm ratione hūanitatis: hoc pōt esse dupliciter. Uno modo tm̄odo ꝑm est vnita actualiter ipsi deitati sic ista sessio importat quandā sociationē honoris: q̄ eadē veneratione venerat humanitas inquantū vnita verbo/cum ipsa deitate: sicut vestis regis cū ipso rege q̄ est ea actualiter induitus. et sic rhm in dextera dei patris sedere est humanitatē in gloria diuinitatis requiescere. Alio mō ꝑm est: sic sedere a dextris patris designat̄ esse i potestatibus eius bonis: sicut dextra est pars nobilior et potior corporis. Merito rhs dicitur sedere ad dexteram dei. sedere quidē quia laborauit: ad dexterā aūt q̄ in sinistra aduersitat⁹ diu fuit: dei vero ḥ quia post abscessū nē merito gloria sequit. Dicitur ergo sedere q̄ equalis est patri in potestate iudicādi: ḥ et stare q̄ suos iuuat in militia ꝓfici. Nos credimus rhm a dextris patris sedentē/quia credimus eū regnantē et quiescentē/q̄ no tanq̄ per sessionē. Stephanus autem vidit eū a dextris dei stantē: quia in tribulatiōe positus habuit eū propugnatorē et susceptorē/q̄ notant p̄sta tionem. Sicut enim sedere quiescentis est et iudicātis: ista stare pugnātis ⁊ adiuuātis. Sedēs ergo ad dexteram patris iugiter vultū benignissimi patris apparet: et vulnerū que ꝓ nobis pertulit cicatrices ostendit ad interpellandū ꝓ nobis. Spūs vero sanctus ꝑfectissimi spūs iubilabāt cotā deo laudes. Si enim moyses et filij israel post transitum maris rubri eccinerūt carmen dñoꝛ maria prophetissa soroꝛ eius/et reliq̄ mulieres cū sequētes canebāt dño in tympano ⁊ choris: quāto magis modo oēs hoc facīt cunctis aduersitatib⁹ superatis: Oēs igit ibi cōstituti psallūt: oēs cantāt: oēs exultant: oēs leūtur: oēs gaudēt: oēs iubilāt: oēs manibus plaudūt: oēs tripudiātes omnes iocūdantur. Uere nūc in superna hierusalem auditur cantica letitie: et ꝓ omnes vicos eius ab vniuersis dicit alleluia. Numq̄ ab origine mundi tale festū et cū solenne palcha celebratum est in parte: neq; vnq̄ erit nisi forte post diem iudicii cum oēs ibi cū corpib⁹ glorioſis ꝑmanebimus eterni. Magnū itaq; et solēne est hoc festū. Nā quicquid deus vsq; mō fecit: fecit vt ad hunc diē perueniat. Celū et terra et oīa que in eis sunt: facta sunt ꝓpter hoīem. hō aūt propt̄ gloriā celestē habendā: ad quā vsq̄ nūc pertingere post peccatū non poterat quātūcunq; iustus esset. Omnia ergo oīa cōpleta sunt in ascēsione: magnificis valde et dies iste. Dodecimus quippe dies propte est festū solemnissimū dñi nr̄i ihesu: hodie incepit sedere ad dexterā patris/et requiē capere a laboꝛe sue peregrinationis. Est etiā

Sulpi. Vestigia vñ ꝛpi ascēderat

Beda.

Wat.v.

Ascendit ad celum ꝓpriū

Celū tertium.

Augustī.

Q̄ dicit sedet a dextris dei.

Actuū.i.

Ostēdit q̄ nobis.

Ascensio solemnitas.

propie festū ofim supnoū spirituū: qz de dño suo quem ante vbi in huma nitatis forma nō viderant nouū sui ci piūt gaudiū: et qz hodie primo inci piūt restaurari ruine ipsoū in tanta multitudine beator: et cognoscūt nu merū sibim per peccatū diminutum per dñm iesum reinte grādum. Si er go gaudiū est in celo cotā angelis dei sup vno peccatore penitentiā agēte: qualē putamus gaudium eoū fuisse qū tot milia aiarū sanctarū ad suum viderunt cōsortiū transire: Etā propie est festū patriarcharū/pphetaru/et aiarū aiarū sanctorū: qz ad su pernā patriam hodie piumtus intra uerūt. Si ergo festū facimus de alio sancto ad celos migrante: quāto ma gis de tot milibus/z quāto magis de sancto sanctorū: Est etiā festū dūe no stre: q̄ filiū suum vnigenitū in ea car ne quā de se assumpram nouerat tūc occultis suis gloriose sicvidit tangi deū verū super excelsa cōscendere/z oēs celos dominādi iure penetrare/ac in dei patris cōsessum ascendēdo prin

Festū nostrum.

gere. Est etiā nihilominus ppūe festū nostrum: qz humana natura hodie sup celos est exaltata: et homo perdi tus ad regna celestia et ad societatē angelorū per dñm iesum est reuocat⁹. Ipse em dei filius qui eximit a patre non p loci mutatione sed per eternā generationē et personalē distinctionem: hodie reliquit mundū quantuz ad presentia corporalē: et iuit ad pa trē faciendo naturā mortalē paterne gloie consortē. Igit valde solemnis est dies iste: et aia q̄dim iesum bene

Joan. xiiij.

diligeret/meritō hodie exultaret. Si diligeretis me (inquit) gauderetis vtiq; q vado ad patre. vnde Leo pa

Leo papa

pa. Dicit quide dñs iesus discipulis suis. Si diligeretis me gauderetis vtiq; q vado ad patrē. Nobis enim hec prestat ascensio: cr̄sup oēs celos ad patris dexterā collocanda vestra in me hūanitas eleuat. Unius enim vos mihi: et facius sum filius homi nis vt vos filii dei esse possitis. Quia igit xpi ascensio nostra puersio est/ et quo p̄cessit gloria capitis eo spes vocatur et corporis: dignis dilectissimi exultemus gaudijs: et pia gratiarum actione letemur. Hodie em non solū paradisi possessores firmati sumus: sed etiam celorū in xpo superna pe netrauimus: ampliora adepti p ineffabilē xpi gratiā/q̄ per diabolū emisse ramus inuidiam. Nā quos virulentus inimicus primi habitaculi felicitate deiecit: eos sibi cōcorporatos dei filius ad patris dexterā collocauit. vnde et Aug. Hodie (sicut audistis fratres) dñs iesus xpus ascendit in celum: ascē dat cum illo et cor nr̄m. Sicut em ille ascēdit nec recessit a nobis: sic et nos cum illo iam simus licet nondum in corpore nostro tam facti sit quod pro mittitur nobis. Cum ascēdit in celū: nos ab illo nō separamur. Nō nobis inuidet celū: sī quodāmodo clamat/ mea membra estote si ascendere vultis in celum. In hoc ergo oēs interim ro bozemur: in hoc vorto oībus esturiē⁹: in hoc magis meditemur in terris q̄ cōpetemur in celis. Tūc exuturi car nē mortalitatis nūc exuamur anime veritate. Facile corpus leuabitur in altra celorum: si non premat spiritum sarcina peccatorū. et iterum. Q. vero temporali xpi presentia viduari fu mus: ad eternā eius visionē tota in tentione feruentes: eiꝰ dicamus. Tibi dixit cor meū: quesiui vultū tuū: vultum tuū dñe requirā. Tota nanq; dispensatio hūanitatis xpi nihil aliū fecit nisi vt intentionē nostram ad su perna dirigeret: et ex acto tpe nostre mortalitatis ad manifestā visionem sui perduceret: ac perducetos eterna vultus sui gloria sariaret. et iterum. Nec quippe solemnitatis huius est ra tio: vt xpm ad dexteram patris tam regnare credam⁹: et interim eū quasi gemis virtutum alis (charitatis scz et spei) subsequamur: vt eū tradide ris regnū deo patri/sine fine eū eo re gnemus. Ascēdamus cum xpo inte rim corde: vt eū dies promissus ad uenerit sequamur et corpore. hec Aug

Fo.xxvi.

Gregor.

ustin. vnde etiam Grego. Unde fra tres charissimi oportet vt illuc sequa mur corde vbi eum corpore ascēdisse credimus: desideria terrena fugia mus: nihil tam nos delectet in infe rnis qui patrem habemus in celo: et si adhuc hic tenemur in infirmitate corporis/sequamur tamen eum pas sibus amoris. non autem deserit de siderium nostrum ipse qui dedit ie sus xpus dñs noster. hec Grego. Ascē dit ergo christ⁹: vt corporali presen tia subtracta prouoces affectum mū di/et toto corde eum desiderem⁹. Et ideo que sursum sunt quere amus q̄ad

R Mutatio exemplū.

O. Augustī. Cor nr̄m ascendit cū xpo.

Ascensio dñi figure. Genes. xxviij.

Fo.xxvij.

Reg. xij.

vim intellectuum: que sursum sint sapiamus quoad vim affectiuā. Sic ascendit corde miles quidam: qui in partibus vltramarinis omnia loca in quibus saluator noster fuerat follicite cum lachrymis visitauit. cruma omnia: sancta loca deuote perlustrauit: vltimo venit in montem oliueti vnde dñs ascendit. vbi posā longam orationem cū lachrymis dixit. Rogo te dñe vbiq; quesiui te diligenter. tuaq; cū venerim ad locū vbi celos ascēdisti: nescio vbi amplius te requiram. in de ergo spiritum meum suscipi vt ad dexterā patris videam te residentē in gloria. Et his dictis spiritū suum sine dolore reddidit. Die er nos dum per singula sua opera et virtutum ex ercitia quer amus: vt tandem ad eū ascendere valeamus. Ascensio dñi olim in scala iacob prefigurata fuit: que vna extremitate terram et alia celū tangebat: et angeli per eā descēdebant et ascendebāt. sic xpus de celo descendit et resc ndit/quando celestia et terrestria reunire voluit. Oportebat enim q̄ mediator dei et hominū deus et homo esset: q̄ aliter pace inter deum et hominē reformare non potuisset. Deus em altissimus est/et homo infimus erat: ideo christ⁹ inter celum et terram scalam faciebat. Descēdunt nunc angeli per illam nobis gratiā apportando: et resc ēdit animas nr̄as in celum reportando. Nunc etiā ascensionē christus pienoramus: quando parabolam de vna oue et centum perdita et inuēta predicauit. Quis vna perdita est quādo homo mandatum dei transgressus est. deus autem nonaginta nouem. i. nouem choros angelorum in celo dimisit: et venies in hūc mundū hominē perditum per. xxviij. annos quesiuit: et intantū se fatigauit q̄ de toto corpore suo sudor sanguine⁹ emanauit. Inuentā autē ouem super humeros posuit et portauit: quando crucē pro peccatis nostris propriis humeris bajulauit. Amicos ad cōgratulandū sibi inuitauit: quando cum homine ascendit et omnē celi curiam letificauit. Nec etiam ascensio dñi olim fuit in translatione helie prefigurata. Nelias legem dei in iudea predicauit: et transgressores legis arguebat: inere pauit. propter quod magnā sustinuit a iudeis persecutionē: sz apud deum meruit in paradisum trāslationem. Ita xpus in iudea viam veritatis docuit: et propter hoc a iudeis multas persecutiones sustinuit. sed deus illū super oēs celos exaltauit: et nomen qd est sup oē nomē illi dedit. Oportebat em xpm pati: z ita intrare in gloriā suā: et multo magis oportet nos tolerare propter vitā eternā. ¶ Deo.

Philip.ij.

O Jesu corona celsior/qui resurgens a mortuis ad p̄tis ascēdisti dexterā: trahe ad te mētem meā vt te solum ardēter desiderem et inquirā. Da queso toto desiderio me et studio tendere quo te credo ascendisse: vt in p̄sti quidē misseria solo teneat corpore/tecū autē sim cogitatione et amicitate: vt ibi sit cor meū vbi ea sit thesaurus meus desiderabilis et amabilis. Trahe me post te: vt per viam graciam de virtute i virtutem ascendens/te deum deoū videre mereat in sion. Amen.

¶ De scripture euangelice ac fidei fine et vtilitate. Cap.lxxxiij.

Al Joan.xxi.

SUnt et multa alia [signa et facta in multitudine incomprehensibili existentia per ea q̄ ab euāgelistis sūt scripta [quefecit iesus] in terra in se et in alijs: tam actib⁹ cordis q̄ otis et operibus ante sua resurrectionē et post eādem [que] pre multitudine sua [non sunt scripta. Que si scribantur p singula] quoad facta particularia z cōditiones virtutū q̄ cor[nec ipm arbitror mundum]. i. holes hui⁹ mūdi [capere posse libros qui essent scribēdi.] Nō est sp̄ alio loco⁹ credēdū est mundū capere non posse: q̄ in eo scribi non possent si scripta non ferret: sed capacitate intellectus legentiū et audientium: et quoad incredulitatem infidelium/et quoad mysteria et sensum comprehendi forsitan non possent. Facta enim et verba christi non sunt hominis tantum sed dei: quia illa humanitas erat assumpta diuinitat⁹. et ideo nō p̄sit ad plenum

Dicta et facta christi scribi nequeunt ad plenū a nobis intelligi.

nū ab holbus explicari vel crīā compiehēdi. qs patet ex hoc q̄ a principio eccl'ie ceperūt sancti et doctores libros scribere ad explicationē verboru et factoru xpi: et adhuc ad plenū nō sunt elucidata. immo si mundus duraret per mille milia annoz et semper libri scriberent: nūq ad plenum elucidarent hec (sicut dictū est) facta sunt et dicta dei. q̄ sunt nobis tm̄ cognoscibilia. ꝓpter eoz excellentiam rel'pectu intellect' nostri: et ideo debemus subiugare et captiuare intellectū nostrū i obsequiū xpi vt ei assentientes p fidē que est in enigmate/tā dē veniam' ad cōtemplandū facie ad facie. vñ ſm Chrysō. Nec ioānes nec alii euāgeliste oia dixerūt: sed q̄ erāt sufficientia attrahere ad fidē audientes. Oīb q̄ nō credit his q̄ dicta sunt nec ꝓphet' attendent: q̄ vero hec susceperit nulla indigebit alia fidei istructione. Tm̄ est cōscripserūt quantū ad fidē credendū sufficere posse cognouerūt: et ideo pauca de pluribus elegerūt vt facilius intelligantur/studentius querant/fide credant et merite tradant. vñ Aug. Cū multa fecisset dñs ihc nō oia scripta sunt: sed electa sunt aut̄ q̄ scriberent q̄ saluti credentiū sufficere videbant. hec Aug. Materia quidē euāgelii et olim euangelistarū est eadē. s. sancte trinitatis mysteriū: xps ſm diuinā et hūanam naturā: dicta et facta eius/alitoquin dicta et facta ad ſm̄ōnē nō essent agūr de istis et materia istoꝝ. Finis aut̄ ꝙ et finis olim est ꝓ xpi gesta et doctrinam fidem de eo astruere: qđ ex fine libri Joan. perpēdit vbi dr: [Hec aut̄ scripta sunt vt credatis]. s. fide formata charitate [q̄ ihesus est xps filius dei] sz naturalis in potētia fidei q̄lis: et ꝓ cōsequēs idē in beitate: q̄ natura diuina est indiuisibilis. Credat' int̄ corde ad iustitiā: et ore cōfessionem ad salutē: ope ostendēdo ad fructū vitet. Fides sine operibus mortua est.

Scripture vtilitas.

Ecce scripture vtilitas. s. effect' fidei: ad hoc est ordinat tota scriptura noui et veteris testamēti. Quā autem vtilitatē et hac credulitate cōsequamur: m̄ amkestat cū subiungit [Et vt credētes vitā]. s. eternā in q̄ clare videbitis qđ nūc credit' habeat' [iuxta in spe et in futuro in re. Vel [vt credentes vitā habeatis] hic vitā iustitie q̄ habet ꝓ fidē: iustus enī ex fide vivit. et in futuro vitā spei q̄ habetur p̄ gram. et hoc [in nole ex'] .i. ꝓ fidē nois xpi: q̄ nō est aliud nomē sub celo datū hoīb' in quo oporteat nos saluos fieri. Vnde ergo nois xpi et salutis habet vita eterna. vñ Joannes. Hec est vita eterna vt cognoscant te verum deū: et quē misisti ihesum xpm.

Chrysost.

Augusti.

Finis et intētio scripturarū.

C Finis itaq;. i. finalis causa euāgelii est sane credere/ꝓfecte diligere/sacramentis inſigniri. et hoc trīū finalis causa est vita eterna. Ad hec dē pe adiptsecunda fuit intentio scribere et ꝓdicare euāgelia. Veteris quidem testamēti intentio est nouū figuris et enigmatib' demōstrare: euāgelii aūt ad eterne beatitudinis gliam mentes humanas accēdere. C Fides ergo catholica. i. vniuersalis oīb' est necessaria ad vitā et salutē eternā. Fides sue credit spes: et spei succedit beatitudo charitas aūt etiā fide et spe decedentibus ꝓmanet et augebit. et ideo maior his esse dr. Que vo credēda sunt ex symbolo haberi possunt. Est enim symbolū ꝓpendiosa collectio olim ad salutē spectantiū. Sunt aūt tria symbola. primū est aplox: ſm niceni concilij: tertiū athanasij. Primū factum est ad fidei instructionē: sc̄m ad fidei explanationē: tertiū ad fidei defensionem. De primo ergo in quo est fidei fundamentū hic videam' solū: q̄ hoc magis est ad ꝓpositū. C Vbi sciendum q̄ si respec' habeat' ad eos qui edidēr̄ hoc symbolum: tūc articuli sunt duodecim ſm numer' duodecim apostolor'. Si aūt consideremus q̄ radicaliter sunt credēda: tunc articuli sunt quatuordecim, quorū septē spectāt ad diuinitatē/et septē ad humanitatem, et hec signata sunt in septē stellis et in septem cādelabris aureis in quoz medio ambulabat filius' hois.

Causa finalis natus euāgelii.

Veteris testamēti intentio.

Credēda. Symbolū aplorum. Symbolū athanasij.

Articuli fidei numer'.

Articuli ꝙ septē ad diuinitatē; septē cōmunes.

Sunt igitur septem articuli fidei qui ꝓtinent ad diuinitatem. C Primus est vnū deū esse: q̄ notatur ibi/Credo in vnum deū. Credere deum est credere deū esse. s. q̄ est. credere deo est credere ꝓhis eius et sacris scripturis. credere in deū est credēde deū fidei affectione seu fide p dilectionē operāte in ipsum tendere et ire/se membris eius incorporari. C Secūdus est posterē esse deū: q̄ notatur ibi/ꝓfitēor. qđ hic plonaliter tenetur. qđ vo essentialiter tenet vbi agitur de paternitate adoptionis: qua paternitate ipsa tri-

Primus.

Secundus

Paternitas multiplex.

nitas pater est bonoz. vel creatiōis: qua paternitate tota trinitas pater ē eam bonoz q̄ maloz. [omnipotentem] appropriate. Filius sic oportet et ipsi scius: q̄ potentia appropriate attribuitur patri/sicut sapientia filio/et bonitas ſpūſcto. [creatorē celi et terre] vbi p celū et terra intelligitur tā spiritualis q̄ corporalis creatura. Creare dppe seu creatorē esse potius sonat potentiam q̄ sapientiā vel bonitatē: q̄ operatio egredit̄ a potentia. et ideo appropriate attribuit creare hic ꝓ sicut potētiazē si creet oia pater ꝓ filium cooperāte ſpūſcō: q̄ indiuisa sunt opera trinitatis: et tote tres ꝓsone vnus sunt creator. C Tertius est filium esse deum: q̄ notatur ibi [Et in ihesum xpm] q̄ duo nomina frequēter coniunguntur in nouo testamento: q̄ vnū. s. ihesus q̄ interpretatur saluator: exprimit eī diuinitatē/nā in ipso nom̄ de' saluator est. reliquū sc̄z xps q̄ interpretatur vnctus ex ꝓprietate eī humanitatē: q̄ inquantum hō vnctus est ꝓ cōsortib' suis. [filium eī vnicum]. i. naturalē nō adoptiuum. vel vnicum dicit q̄ nō est filius vn' in nom̄ deus et alī inquantum hō: sed vnus xps in duab' naturis. s. deitate et humanitate/et tribus substantijs. s. deitate alia et carne vnctē est filius. [olim nām] sicut ēst olim et olim et olim et ꝓpositum et filī. qđ intelligatur ſm deitatē: q̄ sic humanitati xpi collata fit olim sententia/nō ei omnipotentia. C Quartus est ipsū scīm esse deum: q̄ notatur ibi [Credo in ſpūm scīm] et circūloquitur hec vox ſpūſ sanctus q̄ tenetur dictionaliter tertia ꝓsona in trinitate: q̄ sūt in vt ꝓprios tenet/essentialiter sumit et cōuenit trinitati. Sic ergo ꝓz q̄ predicti quatuor articuli sunt de diuine essentie vnitate et personarum trinitate. C Quintus est credere remissionem pecōz: hic q̄ sunt in eccl'ia: q̄ notat ibi [Sanctā ecclesiā catholicā sanctoꝝ cōmunionem]. i. credo sanctā ecclesiam catholicā fine militāte fine trīūphantem: esse cōmunionem. i. cōgregationem vel societatem sanctoꝝ. Vel sic. credo sanctā ecclesiā adhuc in terris militantem: et credo sanctoꝝ communionem. i. associationes in celo. s. esse ecclesiam triumphantem. q. d. credo vtrāq; ecclesiam. Est autem sancta ecclesia in tres diuisa.

Quintus.

Sextus.

vna est in mundo que est adhuc in timore et expectatione. alia est i celo q̄ est sine timore et expectatione. tertia est in purgatorio que medio modo se habet: quia est in expectatione eius adhuc gloriā plene nōn habēt: et ē sine timore/q̄ habēt libertū arbitriū i bono cōfirmatū. Catholicon greece latine sonat vniuersale. et ꝓ vniuersitio duab' cās. s. q̄ vniuersal' ꝓdicata p̄ q̄nto: prēs ēre: et q̄ articulos hz veros vniuersal' ab' nullū falsū pōt̄ subesse. [Remissionem pecōz]. i. credo remissionē pecōz fieri. s. ꝓ deū i baptismo triplici. s. fluminis et flaminis et sanguinis/siue post baptismū i penitētia. C Sextus est credere resurrectionē mortuoz: q̄ notat ibi [Carnis resurrectionē] In qua resurrectione credendum est idē corp' qđ ꝓ morte cecidit/ad eūdē spīm. i. ad eādē aīmā redāturum. C Septim' est bonoz remuneratio/sub quo cōprehēdit et maloz punitio: q̄ notat ibi [Vitā eternā]. q. d. Credo vitā eternā ſm bonoz: et morte eternā ſupplicii maloz. Et isti tres vltimi articuli ad diuinitatē pertinent: q̄ per virtutem diuinitatis fit pecōz remissio/q̄ est alie vtilificatio: et corporū resurrectio: atq; corporis simul et mie glificatio. C Alii septē sunt articuli q̄ pertinēt ad humanitatē xpi. C Primus est credere filiū dei conceptū de ſpūſcō: q̄ notat ibi [Qui conceptus est de ſpūſcō]. i. operatione ſpūſci. Vno enī eodēq; momēto segre gata fuit illa caro assumpta a reliqua carne virginis operatione spiritus sancti: et aliata alia rationali: et deitas vnita est et. Vnde ly de nō denotat ſubstātiā causē materialis: sī pōt̄ efficientis. Quātuis esset incarnatio filij sit opus totius trinitatis: q̄ qđ opat vna ꝓsona operantur oēs eo q̄ sunt indiuisa opera trinitatis: tamē ipsa gra mediante q̄ natura humana vnitur diuine/est donum appropriatum ſpūſancto: q̄ hec gra appropriate procedit a charitate siue a benignitate dei/que ſpūſancto appropriatur. non est deus ingratum ponens vel ingratum sapiēs: sed ingratum bonus et benignus nostrā redēptionem operatus est per incarnationem. Et tangitur hic natiuitas christi in vtero. s. quia natus est de ſpiritu sancto. C Secūdus est filium dei natum ex maria virgine: qui notat ibi [Natus ex maria virgine]. s. natiuitate ex

Ecclesie sancte diffusio.

Catholicon.

D Articulis septē ad humanitatē xpi spectantes.

De.

Universidad de Deusto
Biblioteca

vtero. Tertio est filium dei pro nobis mortuū in cruce: q notat ibi [Passus sub pontio pilato] .i. sub potestate pilati pōtij genere. [crucifixus] ad distinguendum passionem eius a passionibus aliorū qui in partibus suspendūtur & cruce mouūtur. [mortuus] vera morte per dissolutionem anime a corpore: diuinitate tamen semper connuncta vtriq; [et sepultus] non tamē vt alij corruptus et incineratus.

¶ Quartus filiū dei descēdisse ad inferos p̄m alia mā notat ibi [Descēdit ad inferna] descēdit ut in ala deitate ei vnita: q; corp̄i sepulchro q̄uis deitate etiā ei vnita.

¶ Quintus filiū dei resurrexisse: q notat ibi [Tertia die resurrexit a mortuis] vt p̄ synecdochē pro pono p̄ toto. vt vīz pars illius parasceues qua mortuus est cōputet p die vnā: et nox sequens cū die sabbati sequēti s̄z p alia: et nox sequēs dūce cui⁹ mane surrexit p terria. Isti duo articuli dicūt totum q̄d christus nobis meruit per mortē suā. hoc autē est redemptio in ala q̄ cōpleta est p fractam infernī in descensu ad inferos: & redēptio in corpore que cōpleta est in resurrectione per gloriā corporis sui.

¶ Sextus eundem ascendisse ad patris equalitatē: q notatur ibi [Ascendit ad celos] sez in⁹ū homo et p̄m humanitatē: qz vbiq; est p̄m diuinitatem [Sedet ad dexterā dei patris omnipotētis] .i. cōregnās patri in equalitate s̄z deitatis: & trues ponitissimus bonus patris s̄z humanitatem: participe gloriatur et ola fere cū patre iudicat et disponit.

¶ Septimus filiū dei iudicaturū bonos et malos: qui notatur ibi [Inde veturus est iudicare vivos & mortuos. [Inde] .i. postmodum: vel [Inde] .i. de celis alios ascendit [venturus] in die iudicij [iudicare vivos et mortuos] ad literā: quia tunc vivi et mortui reperientur iudicandi. Illi tamen vivi morientur / sed statim in momēto resurgent iudicium cum resuscitatis recepturi. Isti quatuor decim articuli colligunt de symbolo qs apostoli condiderunt. Articulum primū et sex⁹ de diuinitate posuit petr⁹. andreas .ij. .iij. bartholome⁹ quartū. simon quintū. thadeꝰ sextū. mathias septimū. Iste primū et sex⁹ articulū de christi humanitate posuit iacobus maior. ioannes tertiū. thomas quartum. matheus quintū. iacobus minor sextum. philippus septimum. Si aūt quis erranter ab ipsa teneamur aliqua credere que nō sunt articuli: dicendum est q̄ sic. Oportet eūm credere deo: qđ est credere verbis eius et sacre scripture. Sane est circa hoc sciendum q̄ para diuine scripture que est testimonialis & euāgelica / in libros quatuor euāgeliste quasi quatuor testes q̄ hō ille qui dicēs est iesus: fuit x̄p̄s. Iege promissus / rex & dño olim / saluator hoiꝫ / filius dei. Quidam ergo iter se libri quatuor euāgelistarū: q; Mathe⁹ intēdit principaliter declarare illum hominē fuisse x̄p̄m: & ideo in principio dicens [Liber generationis iesu x̄pi] nō expressit filiū dei: sed [filiū dauid filiū abrahā] Et in sequētib⁹ subdit [q̄ratio x̄pi sic erat.] Dic est q̄ figura hominis inter quatuor alalia euangelistas repiesentātia designat matheū: q; maxime inuocat circa holez x̄p̄z / ostēdēdo iesum fuisse illū q̄ promissus fuerat in tota serie scripture.

Credēdū eētra sym bolum.

Subiūgē tur quatuor euāgeliste a: q; Mathe⁹ intēdit principaliter declarare illum hominē fuisse filium dei.

Unde quasi de hoie eroisus est scribere de deo. [Liber generationis iesu x̄pi &c.]

Marcus vero principaliter itēdit declarare illū hoiem fuisse regē et dūm olim (sicut in Daniele habet) q̄ dicebus quatuor regnoꝝ suscitaret deus celi regnū quintū qđ nō corrūpet: cuius potestas erit potestas eterna. Dic est q̄ marc⁹ designat q leonē: q̄ est rex et dñs alioꝝ alalia. Unde et in eo audiūt vox leonis in deserto rugientis & clamātis. Dinc est etiā q̄ maxime circa miracula immorat & circa resurrectionē: et parū ponit de doctrina x̄pi. q; principaliter itēdit potestatem eius et dūum & virtutē explicare / & in resurrectione & miraculis maxime elucescit.

Marc⁹.

Lucas vero itēdit principaliter declarare illū hominē fuisse saluatorem hominū: & ideo i principio introcipit gabrielē dicētē [vocabis nomē eius. ipse em saluū faciet populum suū a peccis eoꝝ.] et in secundo capō subdit verba āgeli ad pastores [natus est nobis hodie saluator: in ciuitate dauid.] Dinc est q̄ maxime innotatur circa gesta et facta x̄pi & conātur in clemētā & saluatē: & in remissionē peccatoꝝ. Et ꝓpter hoc in referēdo parabolam maxime explicauit verba dulcia & clemētia x̄pi vt est illud [Pater dimitte eis q; nesciūt q̄d faciūt.] Et illud [Hodie mecū eris in paradiso] & illud [Pater in manꝰ tuas cōmendo spm meum. Jet ipse solus refert quomodo [factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrentis i terrā] quasi in signum balnei salutaris et medicinalis. Dinc etiā est q̄ figurā vituli qui apr̄ est ad imolādū designatur. Unde & a zacharia sacerdote imtiū supposuisse legit. Joānes vero principaliter intēdit declarare illū hominē fuisse dei filiū & verū deū. Et q̄ hec sit coclusio quā ipse intēdit / ipsemet explicat circa finem sui euāgelij vbi ait [Hec autem scripta sunt vt credatis q̄m iesus est x̄p̄s filius dei: & vt credētes vitā habeatis i nole eius.] Dinc est q̄ incipit a x̄pi deitate dicēdo [In principio erat vbū.] & fere in quolibet euāgelij capitulo semp infert illū hoiem fuisse filium dei. Dinc est etiam q̄ per aquilā figurat⁹: q; assumptis pēnis aquile ad altiora volans de verbo dei disputat & philosophat. Sic igit quatuor libri euāgeliorꝝ habēt p subiecto idē. s. hoiem iesum: et de illo subiecto declarare intēdunt. Mathe⁹ quidē q̄ fuit x̄p̄s & lege promissus. Joānes vero q̄ est verꝰ deꝰ & dei filius. Lucas aūt q̄ est verꝰ saluator hoim. Marc⁹ vero q̄ est rex et cētī sperator olim. Et hoc probant p facta & dicta q̄ testificant illū hominē fuisse in cōspectu discipulorū suorū & multitudinis indeo. Et sic quatuor euāgelia distinguunt nō penes quatuor subiecta: sed penes p̄dicata de eodē subiecto. Et ꝓ dūnt p̄m ordinē editōis libroꝝ: nō p̄m ordinē originis vel dignitat⁹ materie.

Joānes.

Subiectū quatuor euāgeliorū.

Intentio fr⁹ euāgelistarū.

¶ Incipit ergo Mathe⁹ partem de x̄po. p̄ quā q̄ fuit messias. Et primo ponit testimoniale scripture diuine: et probat holez iesum messiā & x̄pm i scriptura. p̄missum fuisse. Et hoc sibi maxime cōgruebat: q; iudea hebreo fm̄ one & fratrib⁹ iudeis ad x̄pm cōuersis scribebat. Intēdit ergo minoꝝ vtilitatis. pbare: acsi ita velit arguere. Ille hō i quē p̄cedit voces olim p̄opheraꝝ quātū ad ola q̄ ꝓpheratafuerunt de illo q̄ dicebat messias et x̄pus: ille (inq̄) hō fuit vere x̄p̄s. Nō em est possibile q̄ ola cōcurrāt i aliquā p̄sonam que de christo dicta sunt: quin ille persona sit christus. Quātus ergo dubie vel tres conditiones predicte in prophetis possent aliam p̄sone conuenire: nō tamē omnes. Illoquin vana et absq; vlla vtilitate reuelatio. p̄pheties p̄cessisset: in nullo em̄ nos introduxisset ad x̄pm: sed potius erranda materia p̄buisset. Propter quod saluator: dicebat [necesse est impleri omnia que scripta sunt in lege / prophetis / et psalmis de me.] Et quib⁹ patet q̄ ille vere debet dici christ⁹ in quem consonant omnium prophetarum voces. Sed modo sic est q̄ ille sacerdos hominē qui dicitur est iesus / concordant voces omnium prophetarum quantum ad concursum omnium conditionū quas de christo prediderant. ergo ille homo fuit christ⁹.

Lu. xxiiij.

Hanc autem minorem intendit probare euāgelista Matheus quantum ad. xxij. conditiones in genere quas de futuro christo p̄dixerunt prophete: et intendit sic arguere. In isto homine qui dicitur est iesus / testis sum ego q̄ omnia concurrerunt que prophete p̄dixerant futuro esse in vero christo: sine quātū ad, ꝓpagationē regiam & domū dicis: sine quantū ad grandationem & dignitionē virgineam: sine quantum ad apparitionem speciosam et adorationem regiam: sine quantum ad nominationez floridam et nazaream: sine quantum ad acclamationem p̄cursoris p̄ueniam: sine quantum ad obsequium angelorum et ministrationem seculam: sine quātum ad conuersationem primarium in galilea et in terra zabulon et nephtalim: sine quantum ad expositionem decalogi et legis dationem authenticam et notam: sine x̄pi ad multiplicem operationem deificam et mirabilem: sine quantum ad conuersationem pacificam et humillimam: sine q̄tum ad crudelissimam parabolicam et docentiam figurariam: sine quantum ad nutritionem prouidam & benignam et panibus multiplicatis: sine quantum ad detestationem hypocrisis et cetera horum: sine q̄tum ad colligationē geminā duarū naturarum (diuine scilicet et humane) in vno homine: sine q̄tū ad ecclesiasticam dispositionem et hierarchicam ordinationem vnius veri regni ecclesie: sine quantum ad oblationem pauperrimam et sessionem super pullum asine: sine quantum ad execrationem iudaicam quoad phariseos & populi seniores: sine quantum ad reprobationem prophetie arcanorum & futurorum: sine quantum ad institutio-

Signa venturi x̄pi & x̄pi vera.

Articulorum conditores.

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem mirabilem et insolitā nouo⁹ sacramento⁹: siue ignium ad tolerāndam mare⁊ salutifere passionis: siue quātum ad suscitationē magnificā et resurrectionem stupidam: siue quātum ad cōuocationem multimodam oīm gentium linguay et populo⁹. Nec est vlq; verificata sime⁊ hoc hoie sacro iesu/que ophete predixerāt de ꝓpo: ergo ipe est verus ꝓmes est alⁱ⁹ expectādus. Marcus ꝙ apl⁹ petri discipulus qui in italia euāgelium grece scripsit/ ꝓbat de illo felici hoie qui dicit⁹ est iesus ꝙ fuit rex⁊ dño oīm: et ex cedens vere in potestāte⁊ virtute oēm hoiem⁊ oēm creaturam/ qs patet: quia nō tractat nisi de preceptis et excellentijs⁹ miraculis ei⁹: et fere in quolibet capitulo cōcludit magnitudinem potentie⁊ virtutis in eo. Et istā conclusionem semper infert in toto euāgelio: finitq; dei euāgelium in ascēsione ei⁹ in celū et sessione a dextris dei: et ꝙ discipuli ꝓfecti ꝓdicauerūt vbiq; dño cooperāte⁊ sermonē confirmāte sequētib⁹ signis. Dic ergo patet ꝙ cōclusio quā marcus in euāgelio suo intendit est/ hoiem sez iesum esse⁊ fuisse virtutum dñm⁊ imperatorem⁊ regem oīm. Nam in hac cōclusione finit euāgeliū/et ipsam interserit in suo processu qui ist per totum. Hāc aūt cōclusionem suo testimonio ꝓbat narrādo facta illi⁹ hoīs/et intendendo vnū talem syllogismum. Ille homo cuius virtutem ac potestatem exercēdi vidim⁹ ad oēm spiritum creatum et increatū/sez ad spiritum ꝓphēticum⁊ diuinum⁊ angelicum et apostaticum: et quā exercēdi vidimus ad languores⁊ infirmitates corpo⁹: et quā exercēdi vidimus ad remissionē pecc⁹⁹ ⁊ ad infirmitates aiarū et quā exercēdi vidim⁹ ad totam legē mosaicam⁊ sabbatum immundā: et quā exercēdi vidimus ad transferēdum virtutem⁊ potestatem in alteꝝ vt⁊ ille similiter operetur virtuose: et quā exercēdi vidim⁹ sup mare⁊ vētū et sup aquas⁊ aeris elementū: et quā exercēdi vidim⁹ ad mortis vinculū et quotūcūq; vitiorum siue hoīm siue bruto⁹: et quā exercēdi vidim⁹ ad multiplicandum corpalem cibū et alimēta panum: et quā exercēdi vidim⁹ ad dispensandum sup oēm statum humanum: et quā exercēdi vidim⁹ ad restituēdum auditū et loquele instrumētū: et quā exercēdi vidim⁹ ad illuminādū rās spiritualē ⁊ corpalē visum: et quā exercēdi vidim⁹ ad naturā passibilē⁊ ipassibilē cōmutādā: et quā exercēdi vidim⁹ nō solū ꝓpter quēq; sed etiā ad omnē distātem locū/ pū tamē inueniret fidelem hominē⁊ credulū: et quā exercēdi vidim⁹ ad interpretādū mādata lege⁊ ꝓphetā⁊ superaddendū ꝓfectorum⁊ cōplendā ꝓpriam⁊ ꝓximaliū mutatōem et mediatōem saluatis oīm hoīm: vnigt; ō ille cōsequendus est saluator hoīm et medicus animarū. sed tā tuit de illo hoie ꝙ dicit⁹ est iesus. ergo ipe fuit ꝓprietarius hoīm medic⁹ et saluator. Mouet aūt ista⁹ q̄stiōē ad ser cōditiones ꝓprietatis et maiorē intēdit ipsas declarare in suo euāgelio⁊ ꝓbare. Primo em ꝓbat ꝙ hui⁹ hoīs ingressio⁊ egressio fuit ꝓ modum cuiusdā saluatoris mundi et medici spūalis: et tractat de tripli ingressione illi⁹ hoīs. huiꝰ qdē in vterū maternū ꝑ ꝓcepū. secunda i mūdū per nāmitatē⁊ exitū. tertia ad totum populū circa annū trigesimū. Secundo ꝓbat ꝙ hui⁹ hoīs cōuersatio⁊ cōmercia cū hoīb⁹ fuit ꝓ modū veri saluatoris: et ostēdit qualiter ille hō per sui cōuersationē⁊ cōmercia exēplarem nobis est homines medicari⁊ saluare describēs eū fuisse exēplar oīs ꝓtentie: exēplar oīs deuotionis⁊ largitatis: exēplar mitigatis⁊ patētie: exēplar liberalitatis⁊ beneficētie: exēplar humilitatis⁊ benuolētie: exēplar veritatis⁊ existētie cōtra oēm hypocrisim: exēplar oīs ꝓfectionis⁊ supere celestis vite: exēplar ꝓpassionis⁊ mise atq; clemētie. Tertio hōs octo cōditionib⁹ patet qualiter sua conuersatio⁊ cōuersatio fuit ad medicādū⁊ saluādū mūdū. Tertio ꝓbat ꝙ ille hoīs totalis conat⁹⁹ ⁊ recollectio fuit ad saluandū hoīes⁊ tribuēdū eis spūalem medicinā: et ostēdit qualiter hō ille conatus est ad saluē vocare⁊ reducere hoīes ꝑ seipsum/⁊ ꝑ alios: sez ꝑ duodecim apostolos⁊ lxxij. discipulos. Quarto ꝓbat ꝙ hic⁹ hui⁹ affectus⁊ eruditio ostēdit ipsum fuisse oīm hoīm saluatorē: qz tota sua eruditio oīdinabat ad pellendū peccata et mēbra animarum. Et ponit plures moriales eruditiones summe ac commode ad hoīm salutē⁊ emendationē seu remotionē a vitijs pertinētes. Quinto ꝓbat ꝙ illi⁹ hoīs discessus⁊ ꝓsummatio ꝑ mortē fuit vere medicinalis⁊ veri saluatoris mūdi. Unde introducit eum dicentem [Hoc est corpus meum qđ ꝓ vobis tradetur/ et [hic est sanguis me⁹ ꝙ ꝓ vobis fundetur/] et plura alia verba clementie supernē dicta. Sexto ꝓbat ꝙ ille⁹ hominis regressus ad nos⁊ resurrectio fuit veri saluatoris mūdi. Unde est ēcōtio ꝙ ipe erat vere iste ꝙ eim gentia erat medicus et saluator: educēs ꝙ sicut scriptum est [Sepelebat patr⁹⁹ et resurgere eum fili⁹ a mortuis tertia die:⁊ ꝓdicari in nomine ei⁹ penitētiā⁊ remissionē omniū peccatoꝝ in oēs gētes. Ioannes vero qui in asia euāgelium grece scripsit: introducit ista conclusione ꝙ homo ille ꝙ dicit⁹ est iesus fuit vere filius dei. quod nō debet intelligi ꝙ fuit filius dei per adoptionē⁊ gratiā habēs humanā naturā: immo habens in se vere illum qui ab eterno fuit filius a patre genitus in substantia summa. Hec debet etiam intelligi ꝙ fuit homo ille filius dei per conuersationem deitatis in carne/ nō sed debet intelligi per assumptionem carnis a filio dei. Hāc conclusionē ꝓbat multipliciter et deducit: et intendens rationem ynam⁊ vnicā syllogismū ad eam probandā sic arguit. Homo ille qui est vere media ꝑsona intrinseca trinitatis: est deo equalis in auctoritate: et est deo equalis in efficacia et salubritate respectu hominum: et est deo equalis in elapsu⁊ immensitate: et est deo equalis in modo operandi et actuitate: et est deo equalis in reficiendo meutem et in coitus societate et gratia: et est deo equalis in instruendo⁊ in vere doctrine claritate: et est deo equalis in duratione et eternitate: et est deo equalis in honore et gloria ac cultu seu latrie⁊ adoratiōe diuinitatis: et est deo equalis immo idem cum patre in essentia et maiestate: et est deo equalis in benuolentia ad homines et pietate: et est deo equalis in dominio et regni solēnitate: et est deo equalis i amicitia et charitate: et est deo equalis in insistentia mutua in se inuicem/et intimitate: et est deo equalis in conferenda gratia hominibus et influēda sanctitate: et est deo equalis in sapientia et scientie luminositate: et est deo equalis in beatitudine et eterna felicitate: et est deo equalis in patientia et longanimitate: et est patri equalis i ꝓducēdo spiritū et in-

E Marcus de christo ꝓbat ꝙ erat rex oim.

V Lucas de christo ꝓbat ꝙ est saluator hoim. Vincent.

I Joannes ꝓbat ihꝫ dei filiuꝫ.

spiratiua fecisti[s]tate. ille vtiq; homo est vere filius dei. Nam iste. xvii. conditionez intermedie, pbant ipsum esse deum verum. prima vero condicio et vltima ostendunt ipsum esse verū deū qui est filius dei.qui he due proprietates cōpetunt filio. Sed homo iste q dictus est ieſus / habuit supradictas xix. cōditiones: vt manifesta experientia nomen et actus discipulos edocuit. Ergo ipse vere est filius dei. Probat ergo Joānes istas. xix. cōditiones fuisse in homine qui dicit⁹ est ieſus: ꝙ ipse vere expertus est et ceteri discipuli qui fuerūt cū eo. Laudē cōsilium ne diffuse ꝓbaꝝ inferr/recolligit / et cōcludit dicēs [Hec aūt scripta sunt vt et vos credatis q; ieſus est xp̄s filius dei vini] et ponit vltiorē finem ad quē ordinatur ista ꝓclusio subdēs [et vt credētes vitā habeatis in nomine ei⁹.] Ultimo vero tangit rabellio et notarius publicus concludit q [ipse est discipulus ille qui testimonium perhibet de his et scripsit hec et scim⁹ q; verū est testimonium ei⁹.] Ponitur conditionem suam de familiaritate / quia recubuerat in sinu eius in cena filius hominis. et dicit eo multa secreta dixerat vnde predicta probātur: et notarius ille authenticus redditur et solennis. Ad hanc partē facit scriptura testimonialem et euangelicam ascendendum est per ascensum scalarem et celicum. Sunt enim euangelia scala iacob: quia eis innituntur dominus et ibi reperiunt. ubiq; videntur angeli ascendentes et descendentes: quia diuina opera quibus voluit nobis condescendere et nos in celum erigere: ubi per euangelistas quasi per vera quatuor cherubin fm Hieronymum discurrunt. De quo ascensu scriptum est in Genesi q; vidit iacob in somnis scalam / et cacumen eius tangens celum / et angelos dei ascendentes et descendentes: et dominum ipsi scale innixum.

Joannes fungit officio et more notarii et rabellionis.

Hieron.

Genesis. xxviii.

¶ Oratio.

Domine ieſu christe qui nos p scripturam et doctrinam euangelicam vocare dignatus es ad fidem catholicam vt credētes vitam habeamus eternam / nūc quidē in spe et in futuro in re / et hoc l nomine tuo et p fidem nobis tui: quia nō est aliud nomē sub celo datū hominibus in quo oporteat nos saluos fieri: precista mihi immerito et olim infimo vt corde credā ad iustitiā / et ore cōfessio ad salutem / et opere ostenda ad vite fructū et vtilitatē: quatenus te misericōrdie ad eterne beatitudinis gratiā nūc mente accēdar: et tandē re ipsa puenire merear ieſu mūdi saluatori. Ame.

¶ De pentecoste. Cap.lxxxiiii.

Ti Acti.ii.

De vero penteco stes. i. quinquagesima a resurrectione / sed decima ab ascēsione dñi: narrat dñs ieſ⁹ pīs de ꝓmisso suo qs discipulos fecerat de spū sco mittendo. Pīs ergo gratum hoc habēre: mittunt spūsc̄m vt ad discipulos descendat / eosq; repleat et consoletur / roboret ac instruat / ac cumulum virtutum et gaudiorū eis cōferat. Et statim parat⁹ spūsc̄us subito venit et sup eos descēdit. ¶ Notandū autem fm Bedā q; dñs ieſ⁹ eundē spūm veritatis: et a se mittendū esse predixit / et eundē modo a pīre ꝓcedere subtungit. non q; idē spūs aliter a patre ꝓcedat q; a filio mittatur: aut alio te pore a pīre ꝓcedat q; cum a filio mittatur. sed ideo filius eum a se mitti et a pīre dicit ꝓcedere: vt alia pīs / aliam esse suā psonam designet: atq; in eadem diuinitatis ꝓpietate vnā esse operationē / ac voluntatem suā cum pīre voluntate et operatiōe denūciet. Cum ergo eius de spūs sc̄a datur holiꝰ: mittitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

q̄ datur per spū scīm deriuanda erat ad nos p propagationē gratie in sacramento: ⁊ sic defecēdit in specie columbe/q̄ est animal fecundū. et p doctrinā: et sic defecēdit in nube lucida. vnde et ibi ostenditur doctor: ipsum (inquit) audite. Super apl̄os autem primo defecēdit in flatu: ad significandum ꝓpagatione gratie in sacramēto/cuius ipsi ministri erant. vñ dicit quos remiseritis peccata remittūtur eis. Secūdo in linguis igneis: ad significādū propagationē gratie p doctrinam. Vñ postq̄ repleti sunt oēs spūsancto ⁊statim ceperunt loq̄ variis linguis. ¶Bis ergo fm Greg. scripturam legimus apl̄os manifestā donatiōe spūs scī accepisse. Primū dño consistente in terra p insufflatiōnē: postmodū ꝓsidente in celo in variis linguis p ignē. q̄ charitas que in eor̄dib⁹ per spūsanctū diffunditur: duobus preceptis scz dilectione dei ⁊ proximi impletur. In terra datur spūs vt diligatur proxim⁹: e celo datur spūs vt diligat deus. Et sicut vna est charitas et duo precepta: ita vn⁹ spūs et duo data. Et q̄ per dilectionē ꝓximi peruenitur ad dilectionē dei: recte primo datur spūs in terra: postmodum e celo. Sicut et ait Joānes. Qui non diligit fratrē suum quē videt: deum quē non videt quo diligere potest? Insuper etiā datus est apl̄is spūsanctus ante passionē ad purgādum quādo fuerunt baptizati: et ad faciendū miracula quādo ad prediandum sunt missi/⁊ dictum est eis/ Egros sanate: demones eiicite: mortuos suscitate. vnde Piero. Ego quidem audacter ꝓnūcio apostolos ex eo tempore quo creditū est eis semper spūsanctū habuisse: nec obstat eius gratia signa facere potuisse: sed cum ꝓto modulo atq̄ mensura recepisse. Primo aūt die resurrectionis et⁹ acceperunt q̄sam seri spūs qua peccata dimitterent et baptizarēt ac spiritum adoptionis credentibus traderent. Die vero pētecostes eis amplꝰ repromissum est: vez q̄ virtutē ex alto reciperent qua ⁊ euangelii christi cuncris gentibus ꝑdicarent. vñ Leo papa. Non igitur ambigamus q̄ eū in die pētecostes impleuit discipulos dñi spūsanctus/nō fuit hoc inchoatio muneris: sed adiectio largitatis. Nam patriarche ⁊ ꝓphete ⁊ sacerdotes omnesq̄ ꝓtior⁹ temporū sanctī fuit⁹ eiusdem spūsancti sanctificatione vegetati: ⁊ sine hac gr̄a nulla vis q̄ sunt inditata sacramenta/nullusq̄ celebrata mysteria vtr̄ cadē semp fuerit virtus charismatū/q̄uis non eadem fuerit mensura donorū. hec Leo papa. Et sciendū q̄ spūsanctꝰ datur seu mittitur visibiliter⁊ inuisibiliter. Uisibiliter cum in aliquo signo visibi li demonstratur. Est autem in quintuplici specie demonstratus. Primo in specie columbe sup xp̄m baptizatum. Secūdo in specie nubis lucide super xp̄m transfigurat⁹. Tertio in specie flatus quādo insufflauit et dixit spūsanctū ipso die pasche. Quarto in specie ignis ⁊ linguarū: in qua duplici specie apparuit hodierna die. Inuisibiliter aūt mittitur cū ad sanctificandū creaturā mentis⁹ caste illabitur. vñ dicitur. Dñs vbi vult spirat: et vocem ei⁹ audis: sed nescis vnde veniat aut quo vadat. Hec virtus: q̄ vt dicit Beri. de vbo inuisibili. Per oculos nō intrauit q̄ nō est colōratum: scz neq̄ per aures q̄ nō info nuit: neq̄ p̄ nares q̄ non aeri misceatur sed menti: neq̄ p̄ fauces quia nō est manibus. i. comestum vel haustū: nec tactu comperi illud q̄ palpabile non est. Quare igitur cū sint inuisibiles vie ei⁹: vñ illud adesse nesciam. Nempe ex morti coēdis intellecti ꝑfectum eius: ⁊ ex fuga vitiorum carnaliūq̄ cōpassione affectū ac ꝑfecti potentia virtutis et⁹: et ex discussione sive redarguatione occultorum meor̄ admiratus sum ꝓfunditatem sapientie eius: ⁊ ex quātitatēq̄ emēdatione motuū meor̄ expertus sum bonitatē mansuetudinis ei⁹: ⁊ ex omni reformatione ⁊ renouatione spūs mentis mee percepi vtr̄q̄ speciē de cetus ei⁹: ⁊ et q̄uis olim horū simul q̄ multitudinē magnitudinis eius. hec Beri. vñ ⁊ Chrysostomus. Siquādo boni aliquid cogitamus: seiamus q̄ spūsanctus habitat in nobis. Si vero aliquid malitiosi sit q̄ spūsanctus recessit a nobis. vñ etiā Augustinus. Primis ecclesiis cadebat sup credentes spūsanctus: et loq̄bātur linguis quas non didicerant/q̄bus spūsanctus dabat eis ꝓnūciare. Signa erant ꝑtinentia ꝓpositum. Oportebat enī ista fieri ad edificare in oībus linguis spūsancti: et q̄ negotiū dei per oēs linguas curreret et ꝓficeret. Sicut enī fides vna est q̄ habet oēs linguas: ita spūsanctus vnus est q̄ replet oēs linguas. Et sicut ecclesia vna est q̄ habet oēs membrorum differentias: ita spūsanctus vnus est q̄ habet oēs linguarum differentias. Et sicut ecclesia vna est q̄ habet oēs membrorum differentias: ita spūsanctus vnus est q̄ habet oēs linguarum differentias. Et sicut ecclesia vna est q̄ habet oēs membrorum differentias: ita spūsanctus vnus est q̄ habet oēs linguarum differentias.

Spūsanctus datur per manuū impositionē.

Spūsanctus datur per baptismum.

Spūsanctus datur per confirmationem.

Spūsanctus datur per ordinationem.

Spūsanctus datur per matrimonium.

Spūsanctus datur per extremam unctionem.

Spūsanctus datur per penitentiam.

Spūsanctus datur per eucharistiam.

Spūsanctus datur per missam.

Spūsanctus datur per horas canonicas.

Spūsanctus datur per officium ecclesiasticum.

Spūsanctus datur per sacramentum altaris.

Spūsanctus datur per sacramentum penitentie.

Spūsanctus datur per sacramentum matrimonii.

Spūsanctus datur per sacramentum ordinis.

Spūsanctus datur per sacramentum confirmationis.

Spūsanctus datur per sacramentum baptismi.

Spūsanctus datur per sacramentum eucharistie.

Spūsanctus datur per sacramentum penitentie.

Spūsanctus datur per sacramentum extreme unctionis

apparuit in specie ignis. sicut enim ignis sursum tendit: sic spūs cōtra sursum elevari facit. [Erant aūt tunc viri religiosi in hierlm] et in tota [habitantes] et prer illos multi alii: vere [et oi nanōe q sub cclo est] supervenientes: qz multis captivitatibus iudei dispersi fuerant: z mō ordinante deo ad die festum oēs cōvenerant. [Audito ergo fragore] z sono venti qui supra cenaculū in aere sonuerat intis q p totam civitatē audiri poterat [cōvenerunt oēs] ad discipulos [z mirati sunt: qz audiebat unusquisq; lingua sua illos loquentes.

R Multi ebriatio.

Alii aūt irridebāt eos dicētes: qz musto pleni essent]. i. vehemēter ebri: qz vehementior est ebrietas de musto q de vino vetere. Et quis hoc irridendo diceret nisi vere erat. qz non vino veteri qd in nuptiis fuit: z musto gre spūalis erant impleti. de quo dr alibi/nemo mittit vinū novum in vires veteres. [Tunc surrexit petr⁹ cum undecim] oīdēs eos nō ebrios [cum esset hora diei tertia] z nondū esset tps comedendi: nec loquebant inebriati ieiunii. sed potius spūscto repleti [et ppheratū esse ab Jobel] spūsseri adiuvat sup hoc eo. Tūc ergo xps qui ascendera[t dedit dona] .i. spūsctū [hominibus] qz ola nra bona de sursum sunt quo ipse ascendit. Tunc implevit qd ante passionē promiserat dicens. Si ego nō abiero paracl⁹ non veniet ad vos: si aūt abiero mittā eum ad vos. Si carni carnaliter adhereritis: capaces spūs nis non eritis. Densitio est. Non potestis plene capere spiritū q diu p carnem sum vobiscum. Ubi ille q tam ceperat spūs ait. Et si novera⁹ p carnem xpm: z nunc iā nō novim⁹.

Carnales non sunt spūssacti capaces.

H. Cor. v.

Ubi attendant carnalibus desiderio et delectationibus dediti verbum

Versū.

Versū. dicentes. Si apli carni adhuc dūce adherēres (q sola setā: qz sancti serō: um erat) spūscō repleti nō fuerant donec tolleret ab eis. Tu carni me que foditida est z diuersarum spurcitiarū fameatis repleta astricius z conglutinatus/illum veracissimum spūs te posse putas suscipere: nisi istis carnalib⁹ cōsolationib⁹ funditus renunciare tentaueris: Revera cum tuceperis tristitia implebit cor tuū: z si pseueraveris tristitia tua cōvertetur in gaudium. Tunc cū purgabitur affect⁹/z voluntas renovabitur vt nova creabatur: z erit vt que prius difficilia tuimo impossibilia videbant/cum multa gemūt duūcedine z angustiate. hec Bern. Si ergo delectationes spūs desideras/delectatiōes carnis respuere debes. quia vt ait Greg. Si carni qō libet abscindimus: mor in spū qō delectat minuimus. Sed heu pauci sunt spūales hodie/z delectationes spūs delectationibus carnis pferentes: iz multi deferant habitum spūalē. Possunt aūt spūales z carnales cognosci ex verbis Apli dicētis. Qui p m carnē sunt que carnis sunt saporant: qz p m spiritum/que spūs sunt sentūt. Specialiter tū ex quibusdā ꝓbant hō vere spūalis: vez si tā cito et ranis fugit locum vbi ledi pōt in spū sicut vbi offendi pōt in corpore: z si tā libenter studet medicari spūi sicut corpori. quia quāto dignior est spūs corpore: tanto magis cauēdum est spūi q corpori a lesione. Ité si cibus spūalis (sive sit oratio/sive ꝓdicatio/sive scriptura/sive lectio/sive corp⁹ xpi/sive diuinū officiū) tātū delectat z cōsolat spūi: sicut corporalis cibus corp⁹. z si tam inuit⁹ negligit xpo cibi/spūalis sicut tēpus cibi corporalis. Item si rā deligens est circa spūi: sicut hō carnalis circa carnez. Sollicita enī sunt hoies carnales vt in singulis rēporibus habeant necessitates corporis in victu et vestitu hyeme z estate competentibus. ita spūrmalis hō sollicitari dz qua gratia indigeat in adueritate z qua in ꝓsperitate: quo egeat ad amicos z qua ad inimicos: quomodo habear se solus cum deo z q̄o inter homines conuersandos: z sic de ceteris. Sed quis est hic z laudabim⁹ eum? quis cīs aliqua huius rpis viri bona operetur/similiq; in operis sunt. Qui alij largitatis gr̄am sunt adepti: sed carnis inobtinentia sunt lubrici. Alii vero corpore quide sunt castiq; animine exhibus sunt cupidi. Alii autem gr̄am lenitatis habent: sed rancore animi sunt pusillanimes. Alii vero nō recordādo iniurias suas ciro ignis scunt: qz minus caute cor custodiendo citiusq; irascendo ria as, quecunq. Alii quod deus singulis largiēdo donauit: in hoc quasi ꝓprio labore acquirentes gloriantur. Alii corpus in abstinentia affligunt: iz superbiam/

Spūalis hominis necessitas.

Ro. viij.

P Spūalis hominis signa.

auaritiam/invidiam/et alia nephāda admittunt: vel detrahendo proximo quasi carnes illius cū sanguine comedūt. Et sic in multis hodie q optimus in eis est/quasi paturus rectus est et quasi spina de sepe. C Sciendū aūtē q plura sunt necessaria homini volenti ꝓficere et in vita spūali deo seruire. Primū est clara et ꝓfecta noticia suoz defectuū et infirmitatum. Secūm est ira magna et feruōs cōtra suas naturales malas ielinationes z voluntates. Tertium est timor magnus quem debet habere de offensis hactenus contra deū factis. qz nō est certus an bene satisfecerit z si cū deo pacē fecerit. Quartū est magnus timor et tremor q debet esse in ipso ne p suam fragilitatē relabatur iterū in similibus vel maioribus pcls. Quintū est fortis disciplina et aspa correptio ad regendū q̄ngs sensus corporeos/et totum suū corpus subiugandū in obsequiū iesu xpi. Sextū est vitare virtuose oēm ꝓsonā et oēm aliā creaturā q impellit eū non solū ad peccatū/sed etiā ad aliquā imperfectionē spiritualis vite: sicut vnū demonē inferiorē. Septimū est iuges et cōtinua recordatio bñficioū dei q hactenus recepit et quotidie recipit a dño iesu xpo/cū gratiarū actione. Octauū est nocte et die stare in oratione. Nonū est q̄ posset sup se crucem xpi: q̄ quatuor habet brachia. quoz primū est mortificatio mortaliū viciorū. secūm derelictio oīm bonoū tpalū. tertiū passio oīm affectuū carnaliū amicoū. quartum sustinutio cōtēpt⁹ et abominatio et annihilatio. Discipli tuas spūsancti virtute docti et illuminati/accessi et adiuti/cōfortati et roborati/edocti et omni gaudio repleti: cū pauci essent et simplices totū mundū cōcussisse et ꝓ magna parte subiecerūt: partimq; verbis ignitis/partimq; pfectis exēplis/partimq; mirandis/digilis per totū mundū ecclesiā plantauerūt. q̄ et eūdē spūsancti virtus purgata illuminata atq; perfecta amabilis facta est sponso eiusq; para nymphio/ vt speciosa nimis miraq; varietate circūdata: fulgat vere et angelis eius terribilis vt castrorum acies ordinata. Profecti quidē sunt non tam passibus pedum q̄ passibus virtutum sm̄ tm̄ dictum xpi mandatum. non immediate post ascēsionem: sed post sancti spiritus acceptionem. nec statim accepto spiritu sancto discipuli sunt p mundum: sz ꝓdurauerunt adhuc circiter duodecim annis in iudea/et deinde solemnis discipulorum facta est per orbem vniuersum cum eatenus tantū in iudea ꝓdicassent. Recepi[t] [ꝓfecti] et discipuli sp̄i dicauerunt. Intelligenda/credenda/ꝓgenda/z appetenda [vbiq;] per orbem vniuersum [dño] sine quo nihil facere poterant [cooperante]. hoc est virtutem operis ministrante [et sermonem cōfirmante sequentibus signis] vt in virtute nominis iesu christi imperarent omnibus creaturis et morbis. Nam vt predicationis eoz doctrina credibilis fieret et firmaret habita sunt signa et miracula. sermo esti qui supra naturam et rationē est nisi signis confirmari pōt. vnde Greg. Precepti obedientia sequit: obedientiam signa comitantur. Sicut vero nunc confirmata est predicatio signis: ita nunc quelibet predicatorem sermonem confirmare oportet signis bone operationis. vnde Theophilus. Sicut aūtē est et hoc/q nisi sermo per opera cōfirmatur: sicut in apostolis nunc opera confirmabant sermone sequentibus signis. Fiat aūtē o christe vt nostri sermones quos de virtute dicimus/per opera confirmentur et actus: vt tandē simus perfecti te cooperante in omnibus vbis et operibus: ita te decet et ser monum et operum gloria cum sp̄o virtus dei z sapientia in secula seculoz. hec Theophi. Et nunc impleta est prophetia q̄ ait. In omnem terrā exivit sonus eorum: et in fines orbis terre verba eorum. Seminauit quidam igneus ac sanctificus spiritus in apostolorū cordia sermones: et vt sapiēs adimēcrat duodecim tribus fidei in organo positas nouo flatu implerunt: diuersisq; spiraculis currens in fistulis apostolicis cūctis verba diuine virtutis spargit: eōq; gentes delectabiles tuuerant ad sonum/et erinitatis ꝓdicauit mysterium Jesu esse certus et fructus non modicus ex hoc subsecutus: ostendit q̄ magna veneratione sit digna solemnitas hodierna. vnde Gregorius.

Pentecostes

Theoph.

Ro. xvij.

R Greg.

Pentecostes sit hodierna solemnitas de adventu spūssancti. Sicut enim ista nativ.

Spūalis hominis efficacia.

Greg.

Pentecostes

Pentecostes

Pentecostes

Universidad de Deusto
Biblioteca

ta quoq; t hec est honorabilio. In ista ppe deus in se permanens suscepit hominem ita vero homines veniente desuper suscepit deum. In ista deus naturaliter factus est homo: in ista hommes facti sunt p adoptionē dei. Pensare quanta nr̃a sit ista leticia habere in cotidiano hospitio ad tēnum dei. Tergat ergo solidos pannos qui deo preparat domū mētis. hec Grego. ¶ Et notandū q; non statim post ascensionē sed post decē dies missa spiritus sanctus.

Missio sci spūs cur dilata.

Primo vt apostoli tantis exhortatiōb; se apto ad tantum ppararēt. Secōdo q; sp̃s scs caret q̃ decē precepta exponerent. Tertio autē quinquagesimo die a resurrectione: vt sicut populo indocto rum post liberationem suam ab egypto quinquagesimo die accepit legē timorē: ita populus fidelium post liberationē suā a mundo quinquagesimo die acciperet legē amoris. In ubilco etiam. i. in quinquagesimo anno recepit populus iudeus libertatē amissam et hereditatē: ita hac die recepit populus christianus libertatē amissam et paradisi hereditatē. Dies ergo pētecostes erat apud iudeos celebrus: q; tūc descēdit dñs sup̃ mōtē sinai in flamma ignis/et cuncta audientibus dedit legē eis. Ita ḡngesimo die a pascha sp̃us scs in monte sion super discipulos in linguis ignis descendit: et legē nouā gre sp̃ualis eis mētib; imprimit. vnde Beda. Hec omnia sollemnitas non nisi charismatibus cōsecrata est euangelicis: verūtamen legalibus ritibus olim est p̃signata mysteriis/ ac dño imbente per eos annos sacris obseruata cerimoniis. Liberati quippe ab egyptiaca seruitute filii israel per immolationem agni paschalis exierunt in desertum vt venirent ad terrā repromissionis: puta rūpi ad mōtem sinai. Et descendēs dñs in igne sup̃ montem quinquagesima die pasche peracta/legis decalogū eis disposuit: atq; in memoriam date legis statuit eo die p annos singulos sacrificiū sibi de frugibus eiusdem anni ad altare deferri. Que autez sit agni paschalis immolatio/que egyptiace seruitutis absolutio/cuncta legentibus liquet: q; videlicet pascha nr̃m immolatus est xp̃s: et ipse verus est agnus qui obstitit perā mundi: qui nr̃i sanguinis precio nos a peccatis nr̃is redemit/sue resurrectionis exēplo nobis spem vite et perpetue libertatis ostēdit. Quinquagesimo ergo die post occisionē agni data est lex descendente dño sup̃ montē in igne: et quinquagesimo eque die post resurrectionē nr̃i redemptoris data est gratia spiritus sanctus discipulis in cenaculo congregatis. Et sic aute altitudo cenaculi/et ibi cacumen montis sublimitate preceptū et dominum indicat celestium. neq; nemo infimus adhuc e siderio inherens/vel humus obmurmurare mandatis vel supernis possit dign̄ existere donis. hec Beda. Sic ergo sp̃us sanctus missionis in legislatione prefigurata: et est pentecostes q; modo peragitur ab ecclesia/ etiam quasi figuraliter peragebatur a synagoga. Quinquagesima ergo die post q̃ iudei de egypto exierūt: decem precepta in monte sinai a dño recepe runt. ita quinquagesima die post q; nos Figura. ab infernis liberati: receperūt discipuli gratiā sp̃ussanctī. Simile etiam prefiguratū fuit in superabundantia olei quod datum est paupercule vidue per p̃ces helisei: qui misereatus mortui super puerū suū, impetrauit ei a dño olei abundantiam. Per vidua ista designatur sancta ecclesia, q̃ ablato sp̃o suo christo videbatur tanq; vidua: sed dño misericordia motus dedit ei olei abundantia. hoc est. sp̃iritus sancti gratia: linguarum intelligentiam. Istud miraculū de multiplicatione linguar quasi p̃ figuram deus p̃monstrauit in eo q; in ecclesia edificatione turris babel diuersas linguas confudit. Tunc enim vna lingua in diuersas mutauit: modo vna quaq; intelligentia omnibus illa p dedit. Nec miraculū istud nūc fecisset: si diuisione linguarū tūc non p̃misisset. Et licet tūc p linguas confudit ecclesiam deorum/qui multū confusi fuerūt q̃ tā grande miraculū audierūt. In hac ergo sollemnitate laudemus toto viribus dñz: exultemus t letemur in ea: q; inde fructū nō modicum nos q̃ ad finem veniemus cōsecuti sumus. Nō solū autē hoīb; gaudiū in hac sollemnitate: sed t bente virgini mr̃i eo inde crementū accepit. de q̃ Anselm. sic ait. Sed et gaudiorū suor̃ magnitudo nō nihil incrementi accepit: cū veniēte sup̃ discipulos sp̃u sancto

Figura.

Exultatio.

Anselm.

mor ad predicationē illoruz fidē filii sui tanta hoīm multitudo suscepit. Ibi nunq; excepto gaudio quod de salute gētis hum. in ista ostēsione cōspiciebat/intellexit se filiū suū nō fuisse gratis. frustra mortem eius efficaciter videbat operari fidē mortis et/ etiā in eis q̃ accedere illuc exoptarant. Sic mus hum. nisi ad salutē vocari videbat: cuius rei gratia filiū de se incorporatū et in cruce p̃fixum ad se intellexerat. quaptopter letabat q; spes quā ante cōceperat iam in rē veram trāsiisse. Gaudebat et gaudent homines: q; quod amiserūt cēplicati pctis fe nōie recipiunt. cōtuerūt seruitr. resurgunt fontes et filii. hec Ansel. Et gaudio sūpsit et sp̃s in sollemnitate/ in bilomino eā semp et momento omnib; deū laudare debem⁹. Hā vt dicit Grego. Virtus est q; homo semp deum nō laudat: qz ālibet creatura ad deum laudandū nos inuitat. Ad hoc aute nob; valde est necessaria sp̃iritus sancti gra. vñ Aug. Si ḡ sumpserit de dei laude/cernimus habet i se experimētū q; non habeat in se sollicitudinē vbi sp̃us sanctus inhabitat laudē dei exercet. Innocentes ergo sp̃iritū sanctum semp laudem⁹ desiderio hoc est facti simus vt deū sine fine laudemus. sicut superi eius cives semp deū laudant t cōtinue: vbi semper sunt dies letitie/et nūq; desit sollēnitas et gratiarū actio et vox laudis. Scriptū est enim. Beati q̃ habitant in domo tua dñe: in secula seculoz laudabunt te. Doc maxime veri monachi faciūt: qui die ac nocte psallūt. vñ Hiero. Monachi debēt habere puritatē mr̃i virginū: imo t ipsi mr̃y rez sint. Q̃ si hoc faciūt angeli in celis: hoc monachi psallentes die ac nocte faciūt in terris. hec Hiero. Et marie assimilat nos celestib; Ihus adhuc in terris peregrini sim⁹, vñ Ber. Nihil ita p̃pe quēdā in terra repsentat celestis hierarchie status: sicut alacritas laudantiū deum/dicente scriptura. Beati qui habitant in domo tua dñe in sēcula seculoz laudabūt te. hec Ber. Festinem⁹ igit t nos ingredi in illam requiem vbi tanta sūperabundat fidelibus letitia ad patriā nostrā tor̃, conscientib; sūpremo. Westi in scdo: q; pegrinamur a dño, qui cū nō pegrinatur a corpe sto: pegrinat a dño. Multo aute melius est dissolui a corpe t adherere deo. Odia mus ergo huius miseri et putridi corporis nr̃i cōpagē: et et curā in desiderijs non faciamus (q̃b hic nos detinet carcerator⁹ et peregrinos a tanto bone: q; sm̃ Ap̃l'm ḡdiu in hoc corpore sumus/peregrinamur a dño) dicamus/q; cū eodē Ap̃lo. cupio dissolui t esse cū xp̃o. et iter. Infelix ego homo q̃s me liberabit de corpe mortis hui⁹? Desiderem⁹ et dissolutionē et cū cōtinue a dño posturem⁹: qi p nos cā cōsequi non valem⁹. Et interim saltem moliamur mūdo et p̃positis ac cōcupiscentijs eius. t abstrahamus nos cotidie forti et p̃severanti ab his reb; caducis/et a miseris brenibus et leuib; hui⁹ rerū visibiliū solatijs/que alias nostras vitas inficiūt et vtutes a nobis et cludūt. qi sm̃ Grego. Concupiscēs visibilia inuisibiles virtutes amittit. et sm̃ Chrysо. Nulla res sic prepedit virtutē sicut voluptas corporalis. vnde et Leo p̃. Doc maxime interiora hoīs cotrupit qd exteriora delectant. et tāto est rationalis alia pur gatior/quanto fuerit subtilior carnis afflictior. Et breuiter vt ait Aug. Cetera creatura vilescat: vt sol⁹ creator in corde vigeat. nam sm̃ Ap̃lm Vanitati creatura subiecta est. t ideo amatores suos facit vanos/ et multos decipit incautos. O felix quem misera mundi vanitas non seduxit/ q̃ nūc decipue multos illudit. vnde Chrysо. Semp quidē is nunc decipue cōpetenter fit. Vanitas vanitatū et oia vanitas. Hyne versiculū si sapere⁹ q̃ in poetria vsant/in parietib; olib; et vestibus suis scriberet: in domo/in platea/in ingressib; / et sm̃ ola in consciētis suis; vel semp eū oculis cernerēt et corde sentirent. Q̃si quidē multe sunt facies/multe imagines false: que decipiūt incautos. Illud oportet quotidie recitare carmē/et in p̃dicto et in cento et in ol cōuersi vnūquēq; primo suo cauere/a proximo suo inde ter audiretqi vanitas vanitatū est et ossia vanitas. hec Chrysо. Amotem ergo rerū defectriū ad incorruptibilia trāsferam⁹: et ad sublimia vocati celestibus delectemur. Quib; sancti gaudēt in de gaudeam⁹: sibi nequitias cōcupiscentes p bonā emulationē ad ipsos tendam⁹. Cū ihs nobis fuerit cōsortiū deuotionis/erit et colo dignitatis. Mentē nostrā semp in celis habeam⁹: t ad dominū multifarie nos

Ps. Laudate dñm̃ semp.

Gregor⁹.

Bernar.

Hieron.

Augustin.

Chrysost.

Eccl.1.

Beda.

Ysaac⁹ dicit deū laudare.

Bernar.

Grego. voluptas vicanda. Chrysost. Leo papa

Augustin.

Chrysost.

Ps. Amanda celestia.

vocamꝰ toto corde et desiderio tēdamus. Q: vt ait Augustꝰ. Exultant vt gigas ad currendā viā. nō est tarditas ꝙ cucurrit clamās dicto / factis / morte / vita / doctrīa / ascensu: vt reddeamus ad eū. et discessit ab oculis vt reddeamus ad cor: et inueniamus eum. Ad ipm quoq; aspiacētes et cū semp in corde retinētes pugnemus viriliter: qr tota hec presens vita militia est. ac cōtinua est pugna. Hīa prospera et aduersa / feruor et repiditas / refectio et inedia / sopor et vigilia / solliciudo et pigritia / fletus et lentia / quies et labor / salus et infirmitas / affectio et voluptas / et ḡcunq; in hoc mūdo sunt: pugnant cōtra nos et insidiantur nobis. Et qr numq; deest aduersarius nobis insidiādo / sit semp paratus nr animus resistēdo: qr certamen nostrū breue est / premium vero eternum. Nec vlq; a pugna cessem⁹: qr quāvis cunq; vincimus semper nō restat qd vincam⁹. vñ Leo papa. Donet licet sanctis suis quotidiana gratia diuina victoriam: nō aufert tamē diuinanda materiam: qr hoc ipm de nra pregentis est / qui nature mutabili ne de cōfecto plus lupbiret semper voluit superesse qd vinceret. vñ de et Chrysosto. Sancti etsi a carne vinci non possunt quasi iam spiritales: nī percuti possunt quasi adhuc carnales. hec Chryso. Igitur quicqd delectamenti vel cruciatus tranſitorū occurrit: statim hoc tanq; preteritū reputemus / et ad id qd semp manet mentis oculos dirigamus. Nam oia que in mūdo sunt velut vmbra velociter transeūt: ita ꝙ vt preterita sunt nec fuisse putant. Et ideo momentaneū est et cito trāsit qd hic delectat et cruciat: qz eternū est et sine fine manet qd vbi cruciat vel delectat. Nec tñ digna facere vel pati hic possumus / ad ea q̄ ibi consequi vel euadere speramus. vñ Bernar. Nō sunt cōdigne passiones hui⁹ tp̄is ad peccata q̄ cōfitemur: ad bīficia q̄ accepimus: ad penas inferni quas euasimus: ad p̄mia eterna q̄ expectamus. hec Bern.

O fide ecclesie premia. Tāta quippe est premiētia eterne glorie ad q̄libet: et tranſitorias passiones: vt obligens ꝓfecto: deberet potius eligere multo anno in fornace ignis ardere / velle totiēs et ultra mala pati / q̄ minimo p̄mio in futuro sibi reseruato velle priuari. qr labor est cum fine: et merces sine fine. vñ Aug. O alia mea si q̄dūe oporteret nos patroz menta et pferre penas / si ipsam gebēnam longo tp̄e tolerare vt xp̄m in gloria sua possem⁹ videre et sanctis eius associari: nōne esset dignū pati oēs qd triste est vt tāti boni tanteq; glie participes haberemur? Insistent ergo domines / parēt suas orationes / frāgāt corpus ieiunia / p̄mat vestimēta / lachrymas grauet / vigilie excitent / inclinet me ille / ingemet me ille / frigus increpet / conscientia murmuret / calor vrat / caput doleat / pectus ardeat / infletstomachus / palleseat vultus / infirmer toꝰ / deficiat in dolore vita mea et anni mei in gemitib⁹ / ingrediat putredo in ossib⁹ meis et subter me sternat: vt requiescā in die tribulationis et ascēdā ad populū accinctū nr̄m. vnde et Chry. Ola agam⁹ vt nō a glia ex ci dam⁹. Nequaq; cū difficile si voluerimus nequaq; onerosum fi attenderimus. Si cū sustinuerim⁹ et conregnabimus. Quid est si sustinuerim⁹? Si tribulationes ferimus / si p̄secutiones / si arctā ambulauerimus viam. arcta cēlis via est et laboriosa: optione vero nostra leuior fit spe futurorū. Transponam⁹ igit oculos in eū: et sp illa imaginemur et videam⁹. Si cū in illis sp cōuersabimur / nō a voluptuosis q̄ hic sūt pariemur. ḡd: neq; tristia vt grauia portabim⁹. hec et his similia de ride bim⁹: et nihil neq; nos subtrahere neq; eleuare poterit: solū si desideriū illuc retenderim⁹ / si ad amorē illū aspiciemus. Et qd discorgsis nō dolebimus in p̄sentib⁹ versutijs. Nequeūl videre ea putabim⁹ de relict. talis est est amor spūalis. Eos denuq; q̄ nō pites sumt nobiscū sed absūt / diligūtur aūt: qz vnūquēcūq; imaginemur die. magis eum amoris tyrannis: ab omnib⁹ est desistit / et ei q̄ diligitur alligat animā. Si ita xp̄m amauerim⁹: ola que hic sumt vmbra / omnia imago videbim⁹ et somniū. Et dicemus t nos. Quis nos separabit ab amore xp̄i? Tribulatio vel arctatio? Nō dicit pecunie vel diuitie vel pulchritudo: hec est valde villa et desiderabilia. sz que videbantur esse grauia poluit: sa mes / p̄secutiones / mortes. deinde illa q̄de: et hec vt nihil existētia expuit. Dic igit ola ex cogitātes et voluptate voluptati cōparātes eligamus q̄ melioria sunt: vt et futuris fruamur bonis. hec Chrysostomus. Oratio.

Augustꝰ. Ola tolerranda ob gliam celestem.

Chrysost.

Il. Tim.

Ps. xviii.

Bernar. Ro. viii.

Ro. viii.

Bene. i.

Virtudo imaginem et similitudinem dei re est imago dei.

Ēst largitor bonoꝝ: si omnium / q̄ in ignis specie sup discipulos tuos misisti sanctū: precor: t obtecro piissime: vt hec dona q̄ discipuli tui de tua lumpserunt largitate / lumam (licet indign⁹) ad salutē mentē largiēte. Et mitte sup nos seruos tuos spūm tue charitatis dilectiōis et pacis: q̄ corda nra visites / auditus purges / virtutib⁹ illustres / in vincula dilectionis astringat / lumine tue cognitionis illūminet / et ardore tue dilectionis inflammet. Condona nobis peccata: et dona vitā eternam. Amē.

¶ De laude diuina. Cap.lxxxv.

Ad laudē dei sine cōmēdatio.

Ēt qr dictū est de laude diuina / qua semp deum laudare debemus: dicit eo ꝙ sequēter de ea aliqūantulū latius videam⁹. Immensa quippe creatoris et conditoris tui bificia / q̄ tibi o anima mea ab eo cum te ex nihilo creauit et cōdidit collata sunt: ad debitū continue dilectionis / ne gratiarū actionis et laudis iugiter reddendū te astringunt. Ad hoc est cum non esses / sola et gratuita bonitate illius creata t ad similitudinē dei facta es: vt eū diligēdo sp et sine fine collaudes. vñ Anselꝰ. Euigila ala mea / euigila: adhere diuinis bonis: intēde sempiternis ep̄alib⁹ bereticē. Cōsidera in ipso creationis exordio quid sublimitatis / q̄d dignitatis conditor tibi contulerit: et perpende quo amore / qua veneratione colēdus sit. Certe cum vniuersitatem rerum visibilium et inuisibilium creans: et ad nanō humanam naturam facere disposuisset: summo consilio de me conditionis dignitate tractauit: vtpote quā ceteris creaturis que in mundo sunt altius honorare disposuit. Unde igitur sublimitatem tue creationis: et terra cta debitum reddendi amoris.

Faciamus (ait deus) hominem ad imaginem et similitudinem nostrā. Attende igitur diligenter quid sit ad imaginem et similitudinem dei te esse creatam. Agnosce aliud esse similitudinem: aliud imaginem. verbi gratia. Pōe hīe similitudinem quādam cum homine equus / bos / et cetere animales creature: imaginē vero hominis non habet nisi alter homo. Mādueat homo / mādueat t equus. Ecce quedam similitudo ac communio inter naturas diuersas: imaginem vero hominis nō imitatur nisi alter homo eiusdem nature cuius imago est. Dignior igitur est imago q̄ similitudo. Similitudinē itaq; ad deum hoc modo habere poterimus si eū esse bonū cōsiderantes nos boni esse studuerimus: si eum iustum esse cognoscentes nos iusti esse contendamus: si eū misericordē cōsiderātes nos misericordes operā demus. Quō autē ad imaginē suā / attēde. Deꝰ semp meminit sui / intelligit se / amat se. Et tu ergo si pro modulo tuo ikatigabiliter memor fueris dei / intellexeris deum / amaueris deum: eris ad imaginē eiꝰ: qui hoc facere niteris qd semp facit deus. Ad memorandū et intelligendum atq; amandū summū bonū / eorū debz homo referre qd viuit. Ad hoc oēs cogitatio / oēs voluntas cordis roborent arceatur et cōfirmetur: vt inkatigabili affectu sic memor dei. Intelligas deum / ames deū: et tue creationis dignitatē qua ad imaginem dei creatus es salubriter erūnis. Ut quid te deꝰ tam preclaro cōditionis p̄uilegio sublimare: nisi te suis laudibus indesinenter inhēdere vellet? Ad laudandū igitur cōditorē tuum creata es: vt eiꝰ deo creatis laudib⁹ vacans et hic iustitie merito in illū semp p̄ficias / et in futuro beate viuas. Iam esse eius et hic iustitiā et ibi beatitudinem tribuit. Si ei laudas / ex toto corde laudā: diligēdo laudā. Nec est esse sanctus laudādi ꝓposita regula. de oi corde suo laudauit deum et dilexit deum qui fecit illum. Laudā ergo t toto corde laudā t quē laudas dilige: quia ad hoc facta es vt laudes et diligas. Laudat nāq; ex toto corde nō laudat: quē ad benedictendū deū ꝓspera demulcet / sed a benedicendi munere aduersa refrigerant. Laudat quoq; sed nō diligit: q̄ in dei laudibus aliud q̄ ipsum laudādum requirit. Laudā igit t digne laudā: vt nulla te cura / nulla inrenatio / nulla cogitatio / nulla sollicitudo mētis (inquam nisi virtus supperit) a laude dei sit vacua. Ab eius laude nulla te huius trāsitorie vite prospera

Offitio hois.

Laudādeo creatis. Regnum sanctorū. Ecclesiu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tas reuocer: nulla compescar aduersi tas. Sic esset toto corde laudabis dominū. Sed cū ex toto corde eū laudauerio / z diligēs laudabit nihil aliud ab eo q̄rit ipsum experiens: vt ipse sit finis desideriū tuū / ipse finis dulcedo tuus / ipse solatiū tuū⁹ ymbrantiū vite / ipe possessio tua⁹ dr̄e vite. Et hoc itaq; facias eo vt cum sine fine collaudes. qđ tūc vtiq; intelliges plene: cū eius beatifione sublimata videbis te sola ex gratuita bonitate illius (cū nō esses) de nihilo tam dearā et ad tam inestimabilē beatitudinē creatā / vocatā / multificatā / glorificatā. Talis nāq; contemplatio tui fatigabilē tibi amorē dabit cū sine fine laudandi: ex quo ergo quē z in quo tantū ex tam inmutabilib⁹ bonis te beatificatam gaudebis. hec Anselm. Non solū aūt hec premissa / sz maxima quoq; redemptionis et salutoris tui beneficia quib⁹ te cū perdita esses redemit z saluauit ac mutua sponsalitie multisq; modis visitauit z subleuauit: ad laudādum deū te pueciē multipliciter z obligāt. Exerce ergo te in laude diuina: q; ad hoc tibi membra sūt data vt eis deo laudes canas et gr̄as referas. vñ Chrysostomus. Mān⁹ oculos z os et auditum propterea in nobis posuit deus: vt ola ipsi membra seruirēt: vt que ipsius sunt audiamus / que ipsius sunt loquamur / que ipsius sunt operemur / cuius laudeo canam⁹ assiduas et gratias q; cuncta referamus: q; que hic ola cōscientie nostre secreta mundem⁹. hec Chrysostomus. Ut aūt melius in laude diuina te valeas exercere ipsius hūilia te deo valde / z dic ex intimis pcordijs tuis hūiliter z deuote. O pater misericordiarū scio z vere cognosco q; me peccatorē miserum magis deceret coram te tacere / q̄ extra tū / et cū fletu ac gemitu peccatorum venā flagitare: q̄ te ore polluto laudare. Sz tū de tua pissima bonitate z ingenita dulcedine omnibusq; mortalibus / pnūtiata virtute confisus / te laudare cupio ex intimis pcordijs: obsecrās viscera miserationū tuarū vt me vermē immūdū / canem mortuū / et cadauer putridū nō despicias deus meus. Sepe virtutes celestū te cōdigne laudare nequeūt: q̄to min⁹ hō fragilis putredo et vermis? Bonorū tuorū⁹ meorum non incites q̄s tua superet excellentē bonitatē tanto nobis manifestiores facis / quanto infirmitatibus nostris magis miserādo condescēdis / z gratiā gratis ex sola liberalitate largiris. Ambitū quidē nullum apprehendere z sequi venti: q̄ se ex cōdigno laudare te existimat. Impossibile attentat qui te ad plenū laudare laborat. Nec tū ideo a laude cessādum est. sed mihi pariter⁹ omnib⁹ creaturis laudare conueniū fuit creatorem: q; nulla creatura est que optime sciū nō laudet vel saltem laudabilem reddat. Nō ignoto dicit̄ pphetica / q; vez rectos decet collaudatio: z quia nō est speciosa laus in ore peccātis. z ideo vt mihi / q; quid dicā non habeo aut quid respōdebo mihi cū ipse fecerim. Si esi mihi confitere me voluerose meum condemnabit me. Sed nunqd ideo te nō laudabo quia immundā me esse cognosco: Nōne z vermes z rane immunde ex putredine generate coaxitantes in paludib⁹ te suū creatorē laudare cupiunt / psciunt z possunt: Nā esi velut alaudula z philomena dulciter cāsare nescire: sz nec velut hō rationalis te cognoscere possunt: saltē hoc faciunt q; te cognoscētib⁹ materiam tue laudis ertibuūt. O vtinā cētra suauia instrumenta musicalia / celestes & armonie / ac terrestres melodie de corde tuo⁹ procederent: z pdignas laudes tā dulciter psonarent vt oēs diuine maiestatis tue grate fierent: ac tota celestē curiā nouo quodā z ineffabili gaudio letificarent. Sed quid dicā z Memetipm dñe tua laude indignum esse cognosco: qñoquidē precor vt saltem cetere creature nobilitate pclare tue impleccum meū dignēt̄ suppletre. Igitur opto z ex toto corde desidero vt oībus planetarū ac celum sydereum limpidissimo lumine radiosum / floriferā & germina vernalia de cote cōspicua pulchritudine colorib⁹ adornata / necnō & ola ignite charitatis desiderio de corde⁹ te vehementissimo amore diligentium / pcedentia: te laudēt z bñdicant in sēcla. Optarem etiā ex intimis pcordijs meis: vt si tuum venturi celeri⁹ cōsummata annositatem mathusalē coequasset: q; vnusquisq; annoz eū longeui tēporis pdicti / z vnusquisq; mēsis annoz cōsidē / z vnaquaq; hebdomada hoy mēsium / z quilibet dies dar hebdemadarū / z q̄libet hora ipsoz dier / z qlibet minutū horar⁹ dictis ipsis te ex p⁹

psal.xxxij

C Oēs creature deum laudare optant.

Membra ideo data vt deum laudem⁹. Chrysost.

Vitandus qui deū laudet.

Vtilitādi forma.

fona mea collaudarent tā deuote et affectuose q̄ unq; aliq̄s de nūero beator⁹ spūum in splendorib⁹ sc̄orū te laudare in rāra duratiōe potuisset: esi hec ola in ppria plena complerentur / z q̄ hui⁹ laudis frequens innouatio in sua infinitate oēs excederet species numerorū. Quid plura: Fac de me hoc qđ tibi placuerit: qt quandiu est halitus in naribus meis / a me laudis pconia nō cessabo. Sed et cum vire⁹ loquendi merito hora decreuerit / z meū tēsum amplius pie debitare / pferre non valebo peto vt saltem nutus oculor⁹ vel extensio digitorum sit immutatio z confirmatio olīs desiderabiliū affectuum z verborum atq; operū preteritor⁹ z futuror⁹ que vsq; ad extremum iudicii diē tibi cuz deuoto famulatu offerre vellem si tā diu viuere possem. Insup dilecte hec addicio desiderans corde affectuoso: vt quādo corpus meum fuerit in puluere minutissimeo redactū z lapide clausum / de q̄bus particula minutissima vox mea laudis et glorie te exurgat / que durissimū lapidem penetrans celor⁹ altitudine transcēdat / et vsq; ad extremā iudicii diem vite laudis pconia et collat: donec in resurrectione bā corp⁹ z oia pariter vnita in tue laudis gr̄ificatione eternaliter copulētur. Hanc quādiu adhuc sum in hoc corporis ergastulo / a laude tua non tacebo. Plurimū videmus q; plerīq; inter dulcissimas nemorosis amenitas z ruminantes philomenas coram q̄ crocitātes assunt / in hoc eode modico qđ accepernit creatori suo subseruientes. Sic et ego peccator cū sim / cātum ad modū habeo peccatoz: z prout possum deū meū pipsum laudo e glorifico in eternum. Siquidē aliud de deo dulcius cantare nescio: nisi hoc vez q̄si suauis est dōs vniuersis / z q̄ mia eius sup oia opera eius. O deus me⁹ mia mea. Ju hoc letatur alia mea: exhilarat conscientia: z gaudio inuencio irrigātur oia ossa mea. Hoc suaue cāticum alia mea vsq; in sēcm inter spūales gemitus anūi cū vero corde dulci canit carmine. O sortē scūgz eccli mente revoluo qualis aliquādo fui: qualia discrimina euasi: a quantis periculis me pteri / z a q̄bus malis me eripuisti: q̄ rupisti vincula mea: sanasti vulnera putrida: z laqueos periculosos cōtrin

Vtilitas laudandi.

D Facula laudis.

si / et me dulcit̄ ac paterne uberasti. Cū hec (mā) et similia bona a te mihi exhibita ptracto: mirum est q; i horā oīs affectuosa recordande mei pia amore potiare valeo: ardentissimo fuge amoris ignib⁹ icādesco. O de me quādiu perdite tibi recalcitrāte pariter expectasti: q̄nēo z q̄ pacne nūc q̄dē dulciter nūc vero dure me admonuisti nec cessāte i bñficiis⁹ tuis cedimus pueniss: filio / pdigo et perdis pgrauato ac gratuito mādato / occurrisum venies paterne occurristi: ab intrāte vias planas mihi corde faciem nō auertisti: sed semp z vbiq; pi⁹ z misericors fuisti. Et (q̄s hīs oīb⁹ maius est) hīs oīb⁹ bonis tā multiplicib⁹ ingrat⁹ semp extitimus tu summa bonitas, ppt hoc destituisti donec rādē me dilecte ad te traxisti. O summa z inestimabilis pietas nūq̄d i hīs oīb⁹ me ipm a laude otiare poteror? Nequaq̄ de me: mia mea. p hīs oīb⁹ z aliis innumeris bñficiis opto z desidero vt tanto tanq; iocunda laudatio fiat tibi ex me / qualis fuit bōnum spiritum laus rie cū i pmo aspectu tue diuinissime maiestat̄ gaudebāt se cēnalit̄ in tua laude cōfirmatos / malos vero a te sine fine detrusos. Intēq; tā magna rāq; iocūda sit illa laudatio: quātā est amarū sanctar⁹ cū a carcere purgatorii erepte vultui q̄tue pmo pōtant vt mā iocūdā facie inueniāt̄ ter q̄ta erit laus i plateis celestis hierl̄ post finalē olm resurrectionem q̄s electa a mal⁹ segregati de⁹ iocūdo corde laudabunt ac de sua saluatione eternaliter gloriabunt. O amātissima sapientia / bontas imēsa / te precor vt omni mane diluculo cum ad te surrexero z oculos aperuero: simul q̄q; cor meū i tua laude aptat / ac q̄dā lucifero splēdore z flameo ardore laudis tue facula imensa er eo simul erurgat. z pero vt hec tua laus i corde tuo pacifico sicut sengare q̄sicuit̄ suo mō oīs cithare dor⁹ ac musicatū instrumēt̄or⁹ suauis modulatio in corde iocūdo statu inmutato floruit. Et hec laudis facula simul ascēdat tue laudis rs odorifera fumi vgula / tā grossa acsi esset pposita ex oīb⁹ aromatib⁹ myrrhe z thur⁹ z vniuersi pulueris pigmentarii: tā speciosa sicut cū vnali rpe flozes herbar⁹ pulluläe i cāpis colorib⁹ pulchris / z arbores stant frondibus ornatis gratis odoribus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sitq; laudis huius facula tã amorosa et deliciosa vt in eã oculi tui delectabiliter ferant rotaq; celestis auia resultet: et hec iugis sine intermissione ferui dissimo estu et rapidissimo calore tui amoris erurgat ex corde p deuotam meditationẽ/ex labijs p feruidã locutionẽ/ex oib⁹ opib⁹ meis p sanctã ac celestẽ cõuersationẽ. Et hec laudis facula tua virtute oẽs inimicos repellat/gẽam augeat/finẽ brẽ obtineat/ et gloriã eẽne brinudinis acquirat: et nullo huius tpalis laudis sit inuitũ eẽne laudis pfie celestis. Ut assit ad dei laudẽ magis ꝓuocem/abstrahe ꝙso mentem mã a terrenis et ieuna cã ad celestia toto conatu quo poteris: ac ꝙside ra quomodo illi celestis curie ciues delectant iubilant et exultãt in deo cõtinue: singulosq; gaudia rememorãs tandẽ (aut poteris et permittet) ipsis lerũb⁹ et iubilãtib⁹ te ingere et immisce. Exclama ergo corde toto: et dic ex intimis cũ Anselmo. Deꝰ meꝰ ad melius quid amabilꝰ te estimaui sup terram vt abstraherẽ cor meũ ad te/ad concupiscẽdum quicqd in mũdo abstrahit. Cur amaui/quare cõcupiui in oĩ vita mea quicqd ẽter te iesum meũ: Quare distuli/cur intermisi vllo tpe te iesu versare in corde: te tota mẽte amplecti et delectari i ma dulcedine? Cur nõ ola desideria mea ad te conuertit? Quo abierũt qñ nõ te solũ audierunt ola interiora spũs mei: Ubi erã quãdo teciũ mẽte nõ erãs? Quo defuerũt qñ nõ te solũ habuerũt desideria mea? Jã ex hoc nũc ola desideria mea intalescite et effluite in dñm iesum: currite qꝫ satis hactenꝰ tardastis: ꝓperate q̃ pertingite quite q̃ritis. Jesum q̃rit⁹ nazarenũ crucifixũ. Ascẽdit in celũ: nõ est hic. Dñatissimꝰ dñi habitat cõ fidẽter: et flagellũ nõ apprehendabit tabernaculo eius. Sup altitudinẽ celoꝝ/sup oẽm excellẽtiã angelorꝝ ꝓtoꝝ virtutes ascẽdit: sup solium singularis q̃te in dextra ꝓtis sui coeternꝰ et cõsubstantialis sedet: et diuino amicꝰ lumine/coronatꝰ gr̃ia et honore vt decet vnigenitꝰ dei/seren⁹ in letitia/plenus oloꝝ tatus/dñs i celoꝝ i era. Jbi adorant eũ oẽs angeli dñi: et vniuersa multitudo ciuiũ celestis sion. In illo vnanimes lerant olm corda. In eius desiderabili facie pascũtur olm oculi beatorum ipm videndo cõsilie desiderij a olm sanctorꝝ. Ipsi iubilat/ipsi applaudit/ipsum magnificat tota virtuosa ciuitas gr̃iosa ꝙ oẽm modum in splẽdoribꝰ ar. Exultat et lauda habitatio ilion: qꝫ magnꝰ in medio tui sanctꝰ israel. Per ipsum centena decies mil lieo millena assistũt i sanctuario trinici tẽpli/trẽdẽtes votiũ matestatis claro et liberibili visu: ac psonãtes armonia incessabilis hymni i gloriam trine et simple diuinitatis. Per ipsũ milia miliũ ad cõplẽda pkis ministeria alacri discursu iugiter meant inter celũ et terrã: quasi apes negociose inter alueoria et flores/disponentes ola suauiter: populꝰ accelerꝰ nec ociõs labem vel inobedientie morã. Per hos quippe summa nostre salutis admistrãtur negocia: summaq; supni cõsilij ad nos deferũt arcana. Per hos sanitates mortalib⁹ ꝓcreãtur: per hos cõsistũt regna et imperia mũdi. Inter quos ꝓcipuũ nouimꝰ michaelem signiferũ/nobilẽ celi ciuẽ/qui stat ꝓ facie dei vtinenis extẽdens triumphẽs propugnationis ac voce terrifica [in tonãs] quis vt deꝰ] super eos qui ei aduerso sunt. Exultate in nobili filio vestro vos illustres patriarche: quia impleta est in eo omis expectatio vestra: et ipse sublimis est valde [et dilectus in ipso] vbi vez semi[n]ator gẽtes. Jlle eñ politicꝰ est sermonibus nis. Gaudete in iesu ꝓpheta magno vos ꝓphete viri veraces: qꝫ mirifice et gr̃iose impleta videris ola q̃ de ipso annunciastis in spũsancto/et fideles inueri estis ver ipsum in cunctis sermonibꝰ vestris. Gaudete in dño tesu meo magistro vbi vos inclyti ꝓceres celi beati appli: gaudete in dño/ et iterũ dico gaudete cũ dño familiares letitia. Ecce est quẽ vidistis in mẽdio vestri esurientẽ et sitientẽ/fatigatũ et his similia carnis infirma tolerantem/ab olb⁹ reprobari et cũ sceleratis reputari: quomodo vicit: dño regnat: dño et ola sub pedib⁹ sunt: cũ gr̃iosus i suo diuino lumine fulget et sui gaudii sueq; felicitatis gr̃ie nũc vos socios habet/q olim pmisistis cũ ipso in tẽtationib⁹ suis et verationũ ei⁹ consortes fuistis. Adorate nunc dulcia illa genua q̃ se curuauerũt ante vos vsq; ad terrã/sedentib⁹ vobis ad sacratissimam cenam. Adorate nũc sacrosanctas illas manꝰ quib⁹ puluerẽ pedum vestrorũ rex regũ lauare et detergere dignatus est. Gaudete in iesu principe militie vestre vos martyres gr̃iosi: quia ipsum ꝓ quo tractabilis in monte animas vestras/ipsum (inq;) iesum filiũ dei possideris premiũ certaminis vestri. Gaudete in iesu summo doctore veritatis o venerandi cõfessores et doctores: quia quẽ olim doctrinis sacris et operib⁹ iustis cõfessi estis coram hominib⁹/nunc confitet vos cora patre suo et sanctis angelis eius. Gaudete in iesu virgine et virginum sanctificatore vos paradisicole virgines/vos angelis similes: qi ecce quem amastis: quẽ optastis: quem ardentibus desideriis expetistis: ꝓ cuius amore terrenos sponsos et omnem ornatũ seculi cõtempsistis: summi regis filium nunc videtis nunc tenetis: nunc in eius castis amplexib⁹ quescitis: et puncta a vobis nulla insidiatoris fraudulẽtia potest. Uerũtamen inter omnes celicolas vberrimũ tibi gaudium sit o maria virginũ virgo singularis/rosa celice amenitatis/ preludium lucis iter primeuas lucernas diuini luminis susceptiuas: iesu tuo dulcissimo filio. Sola ꝓ eo omnibus gaude gaudio magno: qꝫ quẽ vt hominẽ peperisti et ꝓpriis vberibus enutriti/ipm cũ angelis et vniuersis ciuib⁹ celi adoras vt deũ viuũ et verũ. Gaude felix mr: qꝫ quẽ vidisti in ligno crucẽ pendẽtẽ/videsq; celorũ gnare cũ gr̃ia magna. videsq; oẽs altitudinẽ celestiũ creaturarũ i sermonibꝰ testari eũ victimatã: et oẽ robur simulcorũ et arteriũ. Gaudia gaudioꝝ sint tibi omnis pulchritudo sanctorũ. Beata hierusalem mater nostra q̃ sursum es/ festiuitatem age letabundã et indeficientem in visione pacifica tui iesu libertatis tue authoris. Et tu nunc sursum eleuare anima mea quali poteo conatu: sacris te ingere militibus letãtium in dño iesu. Illuc fidei et spei vehiculo pergẽdi per charitatis ardorem cõuersare/vbi xps est in dextera dei sedẽs. Inrẽde mẽtis oculũ i lumine vultꝰ eius: lustra ac dcoscutare gratulabũda deuotione singula loca felicium plagarũ eius/de quib⁹ egressi sunt preciosi illi liquores sanguinis sancti quo te appreciauit vnigenitus dei/et sanctificauit in vitam eternam. hec Anselmus. Oratio.

E Adorãdis membris christi.

GRatias et laudes tibi ago domine deus meus/mia mea: q̃ me dignatus es creare et redimere/atq; ad tui cognitionẽ perducere/et per sacri baptismatis ablutionẽ inter filios adoptionis aggregare. Te laudo/te glorifico: qui me sepe p multa deliuentem vitis ad emendationem expectastinae de tribulationibus et periculis multis liberasti. Tibi gratias ago ꝓ o ꝓcepris in me gratie tue donis: que deprecor vt misericorditer perficias/meq; in viam salutis eterne ducas/et ad tuam visionem feliciter perducas. Amen.

¶ De assumptiõe et laude btẽ virginis. Cap.lxxxvi.

Anselmus.

PErmansit aueẽ beata virgo q̃diutvirit/ in monte sion ꝓdiens: vbi est cella in q̃ post ascensionem filii sui mozebat ora tioni vacando et ea que cognouerat reuoluendo. Est etiam ibi alia cella beati iohannis euangeliste quefuit prima ecclesia mundi: in qua celebrauit pmã missam in cõspectu btẽ virginis/ et ãdiu ipa vixit post ascensionẽ filii. Quo quidẽ tpore quantus dolorꝝ et amoris ardoribꝰ estuauerit/testatur Hieronymus: qui de ea sic ait. Lectorum rogo cogitate attentius: ꝓpendite diligentius quibus afficiebatur beata et intemerata virgo doloribus post christi ascensum ad celos: cepletio omnibus que de ipso erant ab angelis predicata/a ꝓphetis multifarie multisq; modis prefigurata/ diuino oraculo declarata/ virtutib⁹ exhibita/et que humanitatis sume ostensa ꝓfugiis. Quoso (siquis sunt in vobis viscera piectatis) conspiciate quo cruciabatur amore/quo ve desiderio estuauit hec virgo dum reuolueret animo cuncta que audierat/que viderat/que cognouerat. Puto q̃ quilibet cordio est/qui quid mẽtis/quicquid virtutis humane: si totum adhibeas non sufficiet vt cogitare valeas quãto indesinẽter cruciabatur ardore pii amoris: quanto mouebatur votis reperta spiritu sancto: quantio celestiũ secretorum exhorabatur incitamẽtis. Forasse ergo ꝓpe nimio amore ad loco quo sepultus dicitur interfui eũ

Hieronym.

habitasse credim⁹: quatenꝰ pius pascerꝫ retur interꝫ amoꝫ obtutib⁹. Sic nãq; locus medius est hinc inde cõstitutꝰ: vt adire posset eꝰ assessionis vestigia/ et locũ sepulture ac resurrectionis seꝫ cia i dñ⁹ passus est loca inuisere. nõ q̃ tã vuelle ꝛreret cũ mœrorꝫ: sive sinꝫ solaret aspectꝫ. Et ideo ꝯsepe locorꝫ recurrebat visitationib⁹ ꝛ: que ge nerat fidei spũ mẽtis ꝑpetrabatur ampletib⁹. et ꝛrũ. Quã tãe angelꝰ Gabriel in acta cubitum: ꝛ ioannes virgo virginẽ seruauit suisq; obsequiis. non q̃ crimiꝰ ille sedũ choꝝ apostolorꝫ eã deseruerit: inter q̃ post resurrectionẽ itus ꝛ exitus familiariꝰ ꝫtulit de xpi incarnatiõe: et ad ꝛceptũ humane vite cõuersatio eiꝰ post ascẽsionẽ xpi q̃aliter cũ apostolis fuit quousq; dispsi sunt. hec Piero. Est aũ tẽ i mõte sion magna ꝛ deuota eccla: in qua solebãt esse cũ abbate canonici regulares ꝑm regulã bti Aug. dño sermones. Infra quã est cella in q̃ habitauit bẽa virgo olim diebus vite sue post ascẽsionẽ nĩ fuit: ꝛ ꝑpe illa cella est et alta cella i q̃ migrauit ad celũ p ãgelos assumpta. Cui⁹ dormitiõi oĩs apti dicunt interfuisse ꝛ in vallis iosaphat medio eã sepelisse. ibi ẽsi sepulchũ ei⁹ multũ venerabile ostẽditur: qs̃ martina reuerẽtia etiã apud tarracenos habet. Nec aũ vallis iz adiacẽs valde ꝑmoda: multũ nĩ est ipiera. Sepulchũ ẽ virginis gr̃iose qs̃ tũc erat i supficie ipsius vallis: nũc est lõge sub terra itarũ q̃ etiã eccla eiusdẽ cũ sit valde alta ꝛ testudinata/ cũ ipso sepulchro penit⁹ sit sub terra/ ꝛ vallo desup tota plana. In superficie tamen vallis est edificiũ modicũ quasi vnꝰ capelle: qs̃ post q̃ quis introierit descẽdit p gradꝰ quinq; q̃ ecclesiã ad sepulchrũ. vbi est pulcherrimũ altare marmoreũ ꝛ cripta, ac desup edificata eccla pulcherrima rotunda ꝛ tabulatu lapideo discreta / in honore ipsi⁹ bẽe virginis dedicata. i cui⁹ superioꝝ⁹ quatuoꝛ habentur altaria: ꝛ in inferioꝝ⁹ vnũ in oriẽtali plaga: ꝛ ad dexterã monumẽtũ vacuũ cernit in q̃ sancta maria aliq̃ãdo pausasse dicit⁹: sed a q̃ vel q̃n sit ablata nescit. Hãc ecclesiã ĩrãtes videt ad dexterã ĩtrantibus ꝑtem petrã i q̃ dñs nocte q̃ tradebat⁹ aut⁹ vestigia genuũ ẽsi cernebãt. Et solebãt i ea esse monachi nigri cũ abbate ꝑm regulã bti benedicti dño seruientes. Sed quo ꝺ dñe bẽ virgo hinc ad supna transierit regna/ nulla catholica narrat hystoria. Nec inuenitur apud latinos aliquis tractator de eiꝰ morte aliq̃d apte dixisse: cũ nec ipse qui hãc ante crucem dñi accepit in suã. s. ioannes euãgelista/ de hac posteris aliq̃d retinendum scriptis legarur mandasse. Multus ẽsi hoc fidelis narrare ponit: si illud deꝰ manifestari voluisset) q̃ ille vtiq; qui hanc nutriendam susceꝑit. Restat ergo vt homo mẽdaciter non fingat aperte: quod deus voluit manere occultũ. vnde Piero. Monstrat autẽ sepulchrũ eiꝰ vernentibus nobis vsq; ad ꝑsens i vallis iosaphat medioꝛque vallis est inter mõtem sion ꝛ montẽ oliueti posita. Ubi in eiꝰ honoꝛem fabricata est ecclesia miro fabulatu lapideoꝛ: quo sepulta fuisse ab omnibus ibidem ꝓdicatur/ sed nunc vacuum cernẽtib⁹ ostẽditur. Hec idcirco dixerim: quia multi nostroꝝ⁹ dubitant verũ assumpta fuerit simul cum anĩa cũ corpore/ an obierit relicto corpe. Quo pacto ꝺ modo aũt vel quo tẽpore aut a quib⁹ ꝑsona fit. personis sanctissimũ corpus eiꝰ inde ablatũ fuerit / vel vbi transpositum/ vtrũ ve sur rexerit nescitur: quãto nõ nulli astruere velint eã tam ꝓ fulcita ram et beata cũ christo immortalitate in celestib⁹ vestiri. Verũ q̃d horũ verius censeatur ambigimus. Well⁹ ẽ tocũ deo cui nihil impossibile est cõ mutare⁹: q̃ aliq̃d temere diffinire vellim⁹ auctoritate nostra quod nõ ꝓbauimus. hec Piero. De hoc Augu. in quodam sermone longo inter cetera sic dicit: non tamẽ asserendo. De sanctissimo corpore ꝑpetue virginis marie eiusq; sacre anime assumptiõe loqui suscipientes: hoc ipsum dicim⁹. q̃ in scripturis post q̃ dñs eam in cruce discipulo commẽdauit nihil de ea reperitur: preter q̃s Lucas in Actib⁹ cõmemorat dicẽs. Hi oẽs erãt perseuantes vnanimiter in oratione cũ maria matre iesu. Quid ergo de morte quid de assumptione eius dicẽdum est vnde scriptura nihil cõmẽdat nisi ꝺ rendum ratione quod consentiat veritati: Fiat ergo ipsa veritas sine ũ nec vallet auctoritas. Memores igitur cõditionis humane mortem illam beatissime tẽporalẽ dicere nõ metuim⁹. sed illã dicim⁹ resolutã in cõmune putredinẽ vermẽ ac cinerẽ: deliberãdu est

Cella marie.

Vallis iosaphat.

Dubitat.

C Assumpta credit cũ corpore.

Augustin.

Gene. iij.

Gene. iij.

Hieron.

Daniel.

Assumpta est supra oēs choros angelorum.

Hieronym.

Ecclām marie celebrauerūt angeli.

si tante q̃enias sanctitatis/ tante gratie dei ꝓrogatiue. Scim⁹ esse inter hõmo parentiq; pulueꝛ eo ꝛ ꝑ pulueꝛẽ ybis. Hanc cõditionẽ caro xpi cunctis corruptionem nõ sustinuit. Excipit ergo ab illa ghali sentẽtia de virgine sumpta natura. Mulieri quoq; dixit deꝰ. Multiplicabo erũnas tuas in dolore partus. Erũnã sacra maria sustinuit/ cui⁹ aiam dolozis gladiꝰ pertransiuit: q̃ sine dolore genuit. Maria ergo excipitur a q̃busdã generalib⁹: qua tãta exiuit dignitatis ꝓgenitura. Et ꝛ eã dicimus morte subiisse/ nec in mortis vinculis tenerimũdi spũ exiuit. Si voluit dñs integra matre virginitat: seruare pudoꝛe: ꝛ cur nõ velit ꝛcorrupta seruare a putredinis fetore: Nũquid nõ pertinet ad benignitatẽ dñi/ mira seruare honorẽ: q̃ legẽ soluere non venerat sed adimplere? Qui ẽsi in vita pte ceteris illã gr̃a sui ꝛcepꝛ honorauit: ꝑtũ est credere eã in morte singulari saluatiõe ꝛ spãli gratia honoꝛasse. Putredo ꝛ vermis humane est opprobriũ cõditionis. Ub hoc opprobriũ cũ ꝛ⁹ sit alter⁹: natura sete marie vginis excipit / qua ꝛ⁹ de ea sũpsisse ꝓbat. Caro ẽm iesu xpi caro est ꝛa⁹ virginis marie / qua supra astra erãsuexit bonitas omnẽ humanã naturã ꝛ multo magis maternã. Si natura matris est filiũ ꝓsequẽs⁹ est ve fit et filius mater. non ẽnim ad vnitatem persone: sed q̃ãdo ad vnitatẽ corporalis nature. Quãdo igit ireligio/ q̃rum credo: sancte marie anima excellentioꝛi quadam ꝓrogatiua a filio honoꝛat potuit⁹ corp⁹ suũ quod genuit glorificatũ. Et quare nõ suũ per quod genuit: si non obuiauerit necdũ tãta perspecta auctoritas? Uere credo ꝛ per qs genuit⁹ sanctificatio digniꝰ est celo q̃ terra. Tã preciosum thesaurus dignius est celum seruare q̃ terram. Tãtam integritatem meꝛito incoꝛruptibilitas nõ putredinis vlla resolutio sequitur. Illud sacratissimũ corpus in escã vermibus traditum q; sentire nõ valeo/ dicere ꝓmesco: q̃a estimatione ꝓcul expellit incomparabilis gr̃e munꝰ. qs̃ me dicere multarũ scripturarũ cõsideratio inuitat. Cõfitendum igitur censeo mariã ad eternitatis gaudia assumptam beniguius honoꝛabilius q̃ fuisse ꝓtam beniguius honoꝛabilius q̃ fuisse ceteris: ceteris: ouã gr̃a honoꝛauit ꝓ ceteris: atq; ad cõmune hymnizandũ nõ esse adducta. Est mortẽ (putredinis vel vermis et pulueris) que fuit omnium genuit saluatoꝛem. Si electe pulma voluntas inter ignis flammas puerorum vestimenta seruare illesa: cur abnuat in matre ꝓpria qs̃ elegit in veste alterar. Jonam seruare in ventre cet⁹ incoꝛruptũ voluit sola mia: mariã incoꝛruptã nõ seruabit gratia? Seruatus est daniel ab ignis peratissima fame leonum: non seruãda est maria rãtio dotata meritis virtutum? Dec ergo cuncta que dicimus quia naturã seruasse cognoscimus: i integritate quoq; marie plus gratioz q̃ natura potuisse nõ dubitam⁹. Christus ergo ietari facit mariã animo ꝛ corpore in ꝓpria filiorũ⁹ vltum sequi corruptionis crimen quã nulla secuta est tantũ parendo filiũ integritatis corruptiõ: vt sit semper incoꝛrupta quam tanta ꝓfudit gratia/ sit integriter viuens que omniũ integra genuit vitam. Si ergo deꝛi vt debui: apꝛoba christe et rui. Si vero nõ vt debui: ignosce obsecro mi er rui. hec Augu. Sic ergo non est credendũ q̃ maria mortua nõ fuerit/ sed mortua est: attamen caro eius non computruit. Anima coniuncta est iterato corpori mortuo: et ita assumpta est in celũ cũ corpore glorificato. Uera aũt et indubitata de eius assumptione sententia hec esse ꝓbatur: vt sim Apostolos siue in corpore sine extra corpus ignoramus/ assumptam ramen ꝛ exaltatam sup omnes choꝛos angelorũ credamus. vnde Piero. Nec est dies ꝓclara i qua vsq; ad rhyoni celsitudinẽ inemerata mater et virgo ꝓcessit: atq; in regni solio sublimata post christum gloriosa resedit. C Sic itaq; vbiq; cõsidenter de illa sancta dei cunctis ecclesiis quod de nullo alio sanctorum fas est credere: vt ꝛa angelorum vel archangelorum merita ꝛascenderit. Quia essi similitudo, punctũ tur sanctis: veritas denegatur. Ad cuius profecto exequias (q̃ãli fas est credere) famulabant ãgeli: ꝛ vniuerse celi cõgratulabant curie: q̃ credendum est militiã celoꝛ cũ suis agminibus festiue obuiam venisse genitrici dei: eãq; ingenti lumine circũfulsisse/ et vsq; ad rhyonum olim sibi etiã ante constitutionẽ mũdi ꝓparatũ cũ laudibus ꝛ canticis spũalibus perduxisse. Nulli dubiũ omnẽ illã celestẽ hierarchiam

tunc exultasse ineffabili letitia: nunc iocūdatā esse inestimabili charitate: tūcq; cū oi gratulatiōe iubilasse. O festiuitas hec q̄ nobis reuoluitur anua/illis omnibus facta est cōmun.

D Saluatoꝛ mꝛs & carnis. Nec immerito. Creditur esse q̄ saluatoꝛ omniū ipse (q̄m̄ dꝛ intelligi) per se totus festiꝰ occurrit: & cū gaudio eaꝫ secū in thꝛonū collocauit. O si gaudiū sit in celis de quolibet pecatoꝛe conuerso: multo magis putandū est pꝛo tante virginis exaltatione et gloria q̄ exultatio sit in supernis. Cui⁹ nimiꝛū festiuitas omniū supnoꝝ est gloriatio/celicolaꝝq; cōgratulatio: pꝛsertim q̄ ei⁹ celebꝛitas laus et fauoꝛ est saluatoꝛis. Unde credim⁹ (vt supꝛa dictū est) q̄ nō hunc tm̄ diē solēne ducit pꝛo ei⁹ amoꝛe angelꝛꝝ turba cōmunis etiā & eternū iocūditaꝫ et letitie/venerationis obsequio cū oi tripudio amoꝛis & gaudij. Nec imerito ols illa celestis ciuitas congratulatur et veneratur matꝛē cui⁹ semper adoꝛat filiū regē: nāe quē tremūt potestates et cuꝛuat omne genu. Quā sl diligenter aspicias: nihil in ea virtutis est/ nihil speciositatis & gl'ie q̄s non in ea resplendeat. Et ideo si placet talis et tanta virgo/placeat & opus virtutis: cui⁹ vita olim disciplina est: cuius mores instituta sunt olim eccl'ie: q̄ precellit ciuitis/ superemineat vniuersis. Propterea quecūq; virgo sibi ab ipsa optat fꝛuī & implorat auxilia: debet imitari exēplum. hec Piero. vnde et Bernar. Maria dona mittit de celo. Bꝛsū. Pꝛecelsus hodie manus terra nā dꝛexit in celū: pꝛdādo & accipiendo feliciꝛ amicitiaꝝ federe coputētur humana diuinis. Illo ens ascēdit fructus terre sublimis vbi data optima desc̄dunt. Ascendēs in altū vgo sancta maria: habit ipsa quoq; dona hoibus. Siq̄dē nec facultas ei deesse potest nec voluntas. Regina celoꝝ est/ misericoꝛs est/ mꝛ vnigeniti dei. Nihil em sic potest potestatis ei⁹ seu pꝛtatis magnitudinē cōmendare. Nisi forte aut non credit dei filiꝰ honoꝛare matꝛē: aut dubitare q̄s pōt oīno in affectū charitat' trāsisse matꝛ viscera/ in quibus ipsa q̄ de⁹ est charitas nouē mēsiū corpoꝛat' recēsit. Et hec q̄dē opꝛtuos discerim fratres vt ēm iterim filiā bñficia q̄ p ipsius gl'ificatiōe cōsequimur. Si eā diligim⁹/ gaudebimus vtiq; qvadr ad filiū: nisi forte (quod absit) inuētrici gratie omnimode inueniamur ingrati. Quē essi in castellum huius mūdi intrante pꝛius ipsa susceperat: ab eo suscipitur hodie sancta ingrediēs ciuitate. Sed cū ḡto puras honoꝛe: cū ḡta exultatione: cū ḡta gloꝛia: Nec in terris loc' dignioꝛ virginalis vteri tēplo in quo dei filiꝰ maria suscepit: nec in celis regali solio & beata maria hodie filiꝰ dei sublimatur. Felix nimiꝛū veraq; susceptio/ ineffabilis vtraq; qi veraq; inter cogitabilis est. Ut q̄d em hodie ex l'ecclesius xp̄i euāgelica lectio recitat/ i quis mulier bñdicta in mulieribꝰ excepisse intelligit saluatoꝛem? Credoꝛe hac quā celebꝛam⁹ ex ceptiōe aliquatenus estimet: immo vt tacta illi⁹ ineffabilitate cognoscat & ista. Quis enā si linguis hoīꝝ & angelꝛꝝ loquat explicare valeat quēadmodū superuenīēte spū obumbrāte virtute altissimi: domin⁹ maiestatis quē non capit vniuersitas creature / intra virginea se esse clausit viscera facē hoꝛ? Sed & illū q̄s excogitare sufficiat: q̄ gl'iose regina mūdi hodie pcesserit: & quāto decoꝛis affectu tota i ei⁹ occursū celestiū legionū, pderit mꝛ virginū? O quis explicare queat quib⁹ ad thꝛonū gl'ie canticis sit deducta: q̄ placido vultu/ q̄ serena facie/ q̄ letis amplexib⁹ suscepta a filio/ & super oēm exaltata sit creaturā: cū eo honoꝛe quo rāta mat' digna fuit: cū ea gl'ia que tāti decuit filiū? Felicia pꝛii⁹ oculis tabis impressa lacrimis: cui virgineo mat' applaudebat in gremio. Uerū nunquid nō felicioꝛa censebem⁹ q̄ ab oꝛe sedentis in dextera patris hodie in dēa salutatione suscepit/ cum ascenderet ad thꝛonū glorie epithalamiū canens et dicens: osculetur me osculo oris sui: Christi generationem/ marie assumptionem quis enarrabit? Quantum cū gratie i terris est adepta pꝛ cetero: tantum et in celis obtinet gloꝛie singularis. O si oculus nō vidit nec auris audiuit et in cor hominis non ascēdit que pꝛeparauit deus diligentibus se: et quod de rebus cernuis est diligēti pꝛ omnibus quis loquetur?

Felix plane maria et multipliciter felix: cui⁹ cum ea excipit saluatoꝛem/ sive cum a saluatoꝛe suscepit. hec Bernar. vel ēā Ansel. Cū ꝛps mihi re gnū suū assumeret/ & ei magnificētiā gl'ie decreuisse ostēderet: cui⁹ pꝛo dignitatis & honoꝛis apparatu intendebat tota curia angelꝛꝝ? Quib⁹ vocibus exultationis atq; saluto resonabāt vniuersis tabernacula antiquoꝝ patꝛū ipsi curie cū qua associata

Jubilatio sanctoꝝ. toꝝ? Certe crediderim oēs illius patꝛie ciues festiuoꝛi solito et sublimioꝛi decoꝛis nitore ad aduētum matꝛis dñi sui pꝛeparari: ac noua quadam & ineffabili iocūditatis gl'a pꝛo tāte rei expectatione exhilarare. Et q̄d mirū?

Occurs⁹ Christi. Ipse ictus deus & dñs olim/ filius ipsius castissime vginis & dñe rerum: ipse et sicut vnice sue matꝛi totus festiuus occurrere volebat: ne & alios de familiaribus suis se a tāti gaudii immensitate subtraheret. Uniqmodis inter holes esse scitur. vniuersq; hoīnū seruū cuiusq; pꝛotenus domini eo maioꝛi gaudioꝛi aduētu amici sui exultare: quo ipsum dñm suū cognoscit aduētantem amicū magis amare. Cū vero de aduētu paꝛētis sui agitur/ de quoꝝ speciali dilectiōe nullus vlla dubitatione tenet: ille nimiꝛū magis felicē se estimat q̄ maioꝛi iubilo festinaꝛi occursu letitie frena relaxat. & i ergo hec ita se habēte apd holes (quib⁹ siqua bonitas est longe est supꝛa ciuīū bonitati impar est) cōspicitur olo quo potest quo gaudio/ qua festinitate/ quib⁹ cōcentibus iubilabunt oēs beatoꝝ spiritū ordines: q̄ vniuersam matꝛē dñi sui aduētare/ et ipm dñm dei sui et videbant omni gl'ia sua decoꝛatū velle occurre re. Stipatus itaq; mille milib⁹ immo innumerabiliū angelꝛꝝ agminibus deus ipse huic pulsime matꝛi sue de hoc mūdo migranti occurrit: atq; sui per oēs celos exaltatū cuncte secum creature penitꝰ intꝛe dñaturā in thꝛono gl'ie collocauit. O dies tanti oꝛis sui? Christi generationem/ marie assumptionem quis enarrabit? Quantum cū gratie i terris est adepta pꝛ cetero: tantum et in celis obtinet gloꝛie singularis. O si oculus nō vidit nec auris audiuit et in cor hominis non ascēdit que pꝛeparauit deus diligentibus se: et quod de rebus cernuis est diligēti pꝛ omnibus quis loquetur?

Felix plane maria et multipliciter felix: cui⁹ cum ea excipit saluatoꝛem/ sive cum a saluatoꝛe suscepit. hec Bernar. vel ēā Ansel. Cū ꝛps mihi regnū suū assumeret/ & ei magnificētiā gl'ie decreuisse ostēderet: cui⁹ pꝛo dignitatis & honoꝛis apparatu intendebat tota curia angelꝛꝝ? Quib⁹ vocibus exultationis atq; saluto resonabāt vniuersis tabernacula antiquoꝝ patꝛū ipsi curie cū qua associata

Jubilatio sanctoꝝ. toꝝ? Certe crediderim oēs illius patꝛie ciues festiuoꝛi solito et sublimioꝛi decoꝛis nitore ad aduētum matꝛis dñi sui pꝛeparari: ac noua quadam & ineffabili iocūditatis gl'a pꝛo tāte rei expectatione exhilarare. Et q̄d mirū?

Occurs⁹ Christi. Ipse ictus deus & dñs olim/ filius ipsius castissime vginis & dñe rerum: ipse et sicut vnice sue matꝛi totus festiuus occurrere volebat: ne & alios de familiaribus suis se a tāti gaudii immensitate subtraheret. Uniqmodis inter holes esse scitur. vniuersq; hoīnū seruū cuiusq; pꝛotenus domini eo maioꝛi gaudioꝛi aduētu amici sui exultare: quo ipsum dñm suū cognoscit aduētantem amicū magis amare. Cū vero de aduētu paꝛētis sui agitur/ de quoꝝ speciali dilectiōe nullus vlla dubitatione tenet: ille nimiꝛū magis felicē se estimat q̄ maioꝛi iubilo festinaꝛi occursu letitie frena relaxat. & i ergo hec ita se habēte apd holes (quib⁹ siqua bonitas est longe est supꝛa ciuīū bonitati impar est) cōspicitur olo quo potest quo gaudio/ qua festinitate/ quib⁹ cōcentibus iubilabunt oēs beatoꝝ spiritū ordines: q̄ vniuersam matꝛē dñi sui aduētare/ et ipm dñm dei sui et videbant omni gl'ia sua decoꝛatū velle occurre re. Stipatus itaq; mille milib⁹ immo innumerabiliū angelꝛꝝ agminibus deus ipse huic pulsime matꝛi sue de hoc mūdo migranti occurrit: atq; sui per oēs celos exaltatū cuncte secum creature penitꝰ intꝛe dñaturā in thꝛono gl'ie collocauit. O dies tanti oꝛis sui? Christi generationem/ marie assumptionem quis enarrabit? Quantum cū gratie i terris est adepta pꝛ cetero: tantum et in celis obtinet gloꝛie singularis. O si oculus nō vidit nec auris audiuit et in cor hominis non ascēdit que pꝛeparauit deus diligentibus se: et quod de rebus cernuis est diligēti pꝛ omnibus quis loquetur?

Felix plane maria et multipliciter felix: cui⁹ cum ea excipit saluatoꝛem/ sive cum a saluatoꝛe suscepit. hec Bernar. vel ēā Ansel. Cū ꝛps mihi regnū suū assumeret/ & ei magnificētiā gl'ie decreuisse ostēderet: cui⁹ pꝛo dignitatis & honoꝛis apparatu intendebat tota curia angelꝛꝝ? Quib⁹ vocibus exultationis atq; saluto resonabāt vniuersis tabernacula antiquoꝝ patꝛū ipsi curie cū qua associata

Jubilatio sanctoꝝ. toꝝ? Certe crediderim oēs illius patꝛie ciues festiuoꝛi solito et sublimioꝛi decoꝛis nitore ad aduētum matꝛis dñi sui pꝛeparari: ac noua quadam & ineffabili iocūditatis gl'a pꝛo tāte rei expectatione exhilarare. Et q̄d mirū?

Occurs⁹ Christi. Ipse ictus deus & dñs olim/ filius ipsius castissime vginis & dñe rerum: ipse et sicut vnice sue matꝛi totus festiuus occurrere volebat: ne & alios de familiaribus suis se a tāti gaudii immensitate subtraheret. Uniqmodis inter holes esse scitur. vniuersq; hoīnū seruū cuiusq; pꝛotenus domini eo maioꝛi gaudioꝛi aduētu amici sui exultare: quo ipsum dñm suū cognoscit aduētantem amicū magis amare. Cū vero de aduētu paꝛētis sui agitur/ de quoꝝ speciali dilectiōe nullus vlla dubitatione tenet: ille nimiꝛū magis felicē se estimat q̄ maioꝛi iubilo festinaꝛi occursu letitie frena relaxat. & i ergo hec ita se habēte apd holes (quib⁹ siqua bonitas est longe est supꝛa ciuīū bonitati impar est) cōspicitur olo quo potest quo gaudio/ qua festinitate/ quib⁹ cōcentibus iubilabunt oēs beatoꝝ spiritū ordines: q̄ vniuersam matꝛē dñi sui aduētare/ et ipm dñm dei sui et videbant omni gl'ia sua decoꝛatū velle occurre re. Stipatus itaq; mille milib⁹ immo innumerabiliū angelꝛꝝ agminibus deus ipse huic pulsime matꝛi sue de hoc mūdo migranti occurrit: atq; sui per oēs celos exaltatū cuncte secum creature penitꝰ intꝛe dñaturā in thꝛono gl'ie collocauit. O dies tanti oꝛis sui? Christi generationem/ marie assumptionem quis enarrabit? Quantum cū gratie i terris est adepta pꝛ cetero: tantum et in celis obtinet gloꝛie singularis. O si oculus nō vidit nec auris audiuit et in cor hominis non ascēdit que pꝛeparauit deus diligentibus se: et quod de rebus cernuis est diligēti pꝛ omnibus quis loquetur?

Felix plane maria et multipliciter felix: cui⁹ cum ea excipit saluatoꝛem/ sive cum a saluatoꝛe suscepit. hec Bernar. vel ēā Ansel. Cū ꝛps mihi regnū suū assumeret/ & ei magnificētiā gl'ie decreuisse ostēderet: cui⁹ pꝛo dignitatis & honoꝛis apparatu intendebat tota curia angelꝛꝝ? Quib⁹ vocibus exultationis atq; saluto resonabāt vniuersis tabernacula antiquoꝝ patꝛū ipsi curie cū qua associata

Comitiua Christi.

E Pꝛerogatiue marie.

Decurs⁹ celestiū.

Bernar. Ansel⁹.

F Xauoma rie erupe rut sensus & linguas.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Laudes marie.

Utiq; cĕtera que deꝰ fecit et valde bona in eo ĭtuitu quo ꝓdita fuerunt esse desiuerunt:et ꝓ hanc beatissima virginem in sanctum pristinum restituta sunt cĭa. Sicut ergo de sua porcionia cuncta parrādo pater est ⁊ dñs oim: ita bta maria sino meritis cuncta reparando mater est et dña vera. Deꝰ cĕ est dño oim/singula in sua natura ꝓpria tuissime cŏstituĕdo: ⁊ maria est dña rerum singula congenite dignitati ꝓ illam quam meruit gr̃az restituendo. Et quĕadmodū deus ex sua substãtia genuit eum ꝓ quē cuncta originem dedit:ita maria de sua carne peperit illū q̃ in decore prime creationis oim cuncta restituit. Ire nulla vera species nisi ꝓ dei filiū fera subsistentia ler debuit dānationis neminem deseruit nisi quē ab ea filiꝰ marie absolut. Quito igit ista recto sensu ⁊ corde sincero perpĕdens/plene percipere queat excellentia dñe hui⁹: per quā tā mesabilit gr̃a er tā inestimabili erectione erectus est mūdus: Quito (inq;) miram ⁊ oi mulieri preter hanc inauditā mulieris isti⁹ gratiam octus mĕtis aspicienꝫ nō obstu pescat: et non mō linguis veruetia tante rei cŏprehensione ꝓclivis immunis fiat: Quapropter ea q̃ nobis sunt impenetrabilia intermittentes: precib⁹ impetrare nitamur vt̃ quod intelleem capere nequim⁹ / saltuari effectu obtinere mereamur. Per hos ergo rationes impossibile est vt aliqs hō ad eam connersus et ab ea respectus dānetur. Hāc ipsa genuit eum ꝓ quem mortui reuiuunt/ꝓ quē homines ex pcō saluantur:qi nō est iustificatio nisi quā ipsa in vtero fouuit:nō est salus nisi quā ipsa peperit. Ipsa est ergo mater iustificantis et iustificatorum:ipsa est mater saluātis ⁊ saluatoris. Igitur mater dei qui sol dānat/q̃ solus saluat/quē solū timem⁹/ in quo sole speramus:est mater nr̃a. Iudex ⁊ saluator noster ĕ frater nr̃. Quo ergo desperemus:cum sal⁹ siue dānatio nr̃a ex boni fratris ⁊ pie matris pendeat arbitrio: Nūquid suffinebit domus frater punire fres suos quos redemit: bona mater dānari filios suos quos ipsa redĕptionem gemuit ⁊ Dulcis mater rogabit dulcem filium suū/pium fratrē nr̃m: filium ꝓ filio: vnigenitū ꝓ adoptatio. Pius filiꝰ libenter audiet matrē ꝓ

5 Dānari nequit ꝓ quo maria intercedit.

filio: vnigenit⁹ ꝓ his quos adoptauit: dūs ꝓ his quos liberauit. hec Anſel. Exultemus igitur ⁊ noo misericordia celicolis et creaturis vniuersis ꝓcur possum⁹: ac tale ⁊ tanta virginem ꝓ nr̃o modulo laudare studeamus. vñ Hiero. ad hec nos prouocās eximitanus inter cetera sic ait. Idcir co lecamini et laudate. qz si deū ore ꝓpheteo in suis scriꝫ laudare iubemur: multo magis eū in hac celebritate bt̃e vginis matris ei⁹ op3 cum hymnis ⁊ canticis diligenꝫ erroleare/et dignio deo iubilare ꝓconsilio/ac mysticis honorare mineris. Nulli dubiū quin tonum ad gr̃iam laudis eius gĕneat quicūq; digne genitrici sue impensum fuerit. Proferto quicquid humanis põ dici vbis mus⁹ est laude celi: qua diuinis est ⁊ angelicis excellĕtius ꝓdicata ⁊ laudata ꝓconsis. Et prophetis quidē ꝓmissionis: a ꝓtarchis figuris ⁊ enigmatibus ꝓfigurata: ab euāgelistis exhibita ⁊ mōstrata: ab angelo venerabiliter atq; officiosissime saluata. Sed etsi ad hec nemo idoneus inuenitur/ vocis oibus cessare non d3 etiam ꝓliber peccator/ a laudib⁹: quibus ex ꝓpere non queat gs̃ sentiur. Unde et sermo diuinus cū de pcōre agit et in ꝓ. Sacrificiū (inquit) laudis honorificabit me: ⁊ illic iter quo ostēdam illi saluare dei. acsi paĕter dicat. Illic iter est laudis ad laudē sine fine manſuās: sed nemo appzehēdit illud nisi ego ꝓmonstrauero. Propterea qz iter salutis nostre in laudibus est saluatoris: hortor vos et cōmoneo/in hac sacra solennitate genitricis dei marie nolite cessare a laudibus. Et quāuis speciosa laus nō sit in ore peccatoris/ noli cessare: qz inde ꝓmeruit tibi venia. vnde ⁊ moneo vt laudes. Alioquin nisi turpa modulū ingenii nri deū laudare in scriꝫ suis studeamus: quō eum turpa multitudinis magnitudinis eius laudare poterim⁹ ⁊ Omnino hoc ꝓtermittēdum nō est quod implenri sumus quādoq; ꝑm q̃ dr̃. Beati qui habitāt in domo tua dñe: in secula seculorum laudabũt. Interim vero qz immēsus est: quod voce nō possum⁹ nec facundia valemus/ exeḡmur votis et medullis cordis. hec Hiero. ¶ Assumptio bt̃e virginis fuit olim figurata q̃ arca dñi in domum regis dauid est translata.

Pieron⁹

Laus ma rie ad filium re ferenda.

Apocrā.

Figura. ſ. Re. vi.

Rex dauid extā arca citharizauit:et eam cum magno iubilo in domū suā adduxit. In arca manna celi cōtinebatur.et consequenter ꝓ eam bta virgo designabatur: qz panem angelo⁹ quem nō mādcauit ipsa genuauit. Arca de ligno cerhim iputribili erat facta: figurans qz maria in putredinem non est redacta. Rex dauid q̃ coram arca subsiliendo citharizauit: regem celi ⁊ terre ep̄z prefiguraut. qui vt creditur matri sue ꝓsonaliter occurrit:et cā cū magno jubilo in domum suā introduxit. Assumptio etiā marie olim fuit ioanni in pathmos insula prefigurata. Nā mulierē quādam admirabilē in celo videbat/que sole amicta erat: et maria circūdata diuinitate in celū ascendebat. Luna sub pedibus eius esse videbatur: per q̃s ꝑpetua stabilitas marie designatur. Luna enī instabilis est ⁊ nō diu manet plena:z designat mundum et ea terrena. Nec instabilis maria cōtenens sub pedib⁹ cōculcauit:z ad celum vbi ota stabilia sunt anhelauit. Corona enī in capite suo mulier habebat: que in se stellas duodecim cōtinebat. Corona consuenit esse honoris signū: ⁊ signat honorē gl̃ose virginis celestis. Per duodecim stellas duodecim significantur: qui in decessu marie ecclesie fuisse dicuntur. Mulieri sunt date ale ad volādum: ꝓ quas intelligitur assumptio eius corporis q̃ ale.

Festiuitas autē hui⁹ fcte assumptionis figura fuit olim in matre salomonis. Salomon erat rex in throno gl̃e residebat:et matri sue throno ad dexterā ponifacie bat. in quē ipsam a dextris suis locauit: et quodcūq; petierat sibi nō negauit. Sic ⁊ ꝓ ma trem sua a dextris suis locauit: ⁊ ola quecunq; voluerit ab eo impetrabit.

ſ. Re. ſ.

Felicitas marie.

O felix maria ⁊ o laude dignissima. O virgo maria dei genitrix gloriosa. O sublimis puerperaque deū auctorem celi ⁊ terre quē oles creatura nō capit/ tuo immaculatoutero clausum gessisti. Quid nos tantilli/q̃d actiōe pusillī/q̃d in tuis laudib⁹ referem⁹: cum enī si olim nostrū membra verterent in linguas te laudare nullus sufficeret. Quid dicā paup ingenio: cū de te quicq̃d otcro minor laus sit q̃ dignitas tua mereatur? Quid ergo de te dicā/q̃d referā: cū non sufficiat lingua cārnis tuas enarrare virtutes? O maria/tui recordatio nobis } melle dulcior/nectare suauior/festos recreat:mestos letificat:oppressos relcuat: errantes ad vitā salutis reuocat: pcōres ne desperēt sue suauitatis odore cōfortat. Sicut cū tpe vernali cū ad alta celi sol incipit accēdere/ ⁊ terris fecunda radior⁹ suos luminositatē inf̃udere: vegetabilia cōtra hyemali glacie cōstricta incipiūt remittere: animātia quoq; ⁊ volatilia in auctu ei⁹ exhilarāt:et tota fa perficiens terre decore induitur ⁊ applaudit ac congratulatur. Sic nobis accidit cū sole amicta ygo fecunda/ regina celi/ꝓtelecta vt sol: fineo cordis nr̃i ingredit:z memoria ei⁹ mētibus nr̃is ruitilantibus absq; nube infundatur. cōtinuo nāq; duritia otis ad tante lucis immensitatē resoluitur: arida cuncta rore celestis gr̃e irrigantur:fugātur tenebre: lumē nouū ereuiuntur: ⁊ gaudior nobis materia immēsa cumulatur. O nomen admirabile.

3 Nomen marie.

O nomē delectabile. O nomē gratiosum sacramētis/ꝓdiuinis plenū mysteriis. O nomen gr̃iosum. O nomen celeberrimum. O nomen sublime an te ipa vniuersa in dei pacti natiōe cōpositū: ⁊ in ipe digne plene ꝑm rem commentēr impositū. O nomē quod nominatur sepius ⁊ frequētatur ouis in concilio ⁊ congregatiōe iusto rum: quod versatur clementi⁹ in ore peccator. O uis es̄ vnq̃ criminū ve nam pertinuisi mediāte maria? Deū mariā inuocā: deū mariā nominā/ mariā ꝓte oibus amant. Dic eras sepius ⁊ ꝓfessio mariā studiose reclamat. Cū es̄ summū regē peccādo pdimus: cū angelos ⁊ scōs deū offendimus: cum etiā nobismipsis graues sumus ⁊ oino nescimus quid agere debeam⁹: hoc totū restat miseris vt ad deū cordis ⁊ corporis ad te leuem⁹/ confugi querētes ⁊ petētes auxiliū. vñ Anſel. Nihil certe vtilꝰ post deū memoria matris dei. Nihil salubri⁹ meditatiōe pii amoris qui feruebat in memoria ⁊ cōceptatione filii sui. Nihil iocundius sapore peracti gaudii cuius quo mō plicitur pascebat in

Anſel.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Marie invocatio interdum citius auxiliatur/ q̄ iesu.

sodem ⁊ per eundē filiū suū. Sepe q̄dem vidimus ⁊ audiuim⁹ plurimos hoim in suis periculis recolidari nomine ipsi⁹ bēē marie ⁊ gmtos: ⁊ illico ois periculi matuz euasisse. Velociter est ēm nonnūq̄ salus memorato nomine ei⁹/ q̄ invocato nomine dñi iesu vnici filii eius. Et tā quidē non ideo fit q̄ ipsa maior: eo sit aut potentior: nec ēm ipse magn⁹ aut potens est p illā/ sed ulta p ipsum. Quare ergo salus p̄priet in recolidatiōe eius q̄ filii sui sepe peipiamur / dicā q̄ sentio. Filii quidē eius ois est ⁊ iudex q̄m: discernens merita singulo⁹. Dū igit ipse a quouis suo nolē invocatio nō statim exaudit: p̄fecto iusto iudicio id facit. Invocato aūt nolē mitis sue ēm merita invocātis nō merēturime rita matris intercedūt vt exaudiat. Nec deniq̄ human⁹ visus quotidie p̄bat: cū quis p̄posito amici nomine ab alio impetrat efficaciter q̄s simpliciter sua p̄ece nequaq̄ impetrare valebat. Itaq̄ si tāvtilo est in subuenīdo mēcia nolis matris dei: nō mirū si magis afferat fructū frequentis meditatio sci amoris eius: si plenū iocūditatem habit⁹ dulci studio cogitata ⁊ recogitata immēlitas gaudii ei⁹. hec Zinsel. Tibi ergo (o spes nra/ gaudiū et letitia cordis nr̄i) ego pēcō: in voce saluteuenio et laudis cupido p̄torūpere/ teq̄ ex intimo cordis cum gemitu ⁊ lachrymis ⁊ devota cordis genuflexione affectuosissime matrē gr̄e saluare ⁊ laudare: cū mente p̄tracto viros illustres q̄ te ab initio laudauerunt/ p̄ze stupore deficio ⁊ vltra spm non habeo. Sed cū ad melior̄m redeo: hec intra me reuoluo dicens. Salue o pia mater dei ⁊ virgo/ quā laudat orbis terre ⁊ plenitudo ei⁹/ celi celor̄ et ois virtus coēsi. Quicqd de preconio tuo lingua dicere potuit/ calam⁹ scribere valuit/ cor potuit cogitare: oīb⁹ illis simul collectis ⁊ cōscriptis ⁊ in vnū manipulū congestis cēruplicata et infinities multiplicata coīde deuoto/ aureo cū decore/ mellifluo sapore/ rodore aromatico tibi potrigo ad laudandū et glorificādum te ygo beata mine ⁊ in eternum. vñ Augu. Accipe itaq̄ quascūq̄ meritis tuis impares gr̄arū actiones ⁊ laudes: ⁊ cū suscepcris vota cultus nr̄os ōrādo et cusa. Admitte nr̄as p̄ces intra sacratū pie exauditionis: ⁊ reporta nobis antidotū reconciliationis. Sit p te exorabile qd̄ per te ingerimus: fiat impetrabile qd̄ fida mente poscim⁹. Accipe qd̄ offerim⁹: impetra qd̄ rogam⁹: excusa qd̄ timem⁹. qi nec potior⁊ meritis inuenimus ad placandū irā iudicis: q̄ te que meruisti mat̄ existere eiusde redēptoris ⁊ iudicis. Succurre ergo miseris: tuna pusillanimes: refoue flebiles: rota p populo: interueni p clero: intercede p monachor⁹ choro: roza p devoto femineo sexu. Sentiant ōēs tuum iuamen quicūq̄ devote celebrant tuā assumptionē. Sit tibi cōpassio sup afflictis: sit piuo affectus super celos ⁊ peregrinis. Et cū te semper leta esse inspicis: fictus quoq̄ nos ad deum ipsa admittas: cūq̄ vt p̄pitium filiū p nobis interpelleo p̄ecamur. Nos ēm adhuc in hac terra affligimur: aniarūs lacessimur: opp̄briis afficimur: cfurim⁹ fitimus: famenum patimur: in carcere retinemur.

Zinsel. ad mariā

Tu vo in celestibus regnis p̄iata angelis es vginū chorus. Tu agnū q̄cūq̄ perrexeris sequis. Tu virginū choreis ⁊ ab incorrupte carnis integritate glorios p̄ alienia ulta p̄fulgevernātes ad ornē pennis pinpotentis dos inuitas. Tu in illa beate felicissima regna p̄mi ordinis dignitate indepta/ p̄latis rofidis ob̄ris: inter paradisi amenitatē gramineisq̄ crocos tenero poplite pergis: felicis palma vigilas in marcelcabilis carpio. Tu cōcinis sine fine: chorus cōiuncta angelicis: archāgelisq̄ sociata indefessa voce sanct⁹ clamare nō cessas. Tu in cubiculo regis beatitudinū geminis ac margaritis ornata existis. Tibi rhetenus ab angelis est collocat⁹ in aula regis eternit: regi ipse rex regū vt matrē geram ⁊ decorē sp̄ām p̄ce cibus dilēcōe amoris amplexu associat. Nec mirū si dignetur tibi adgaudere de⁹ regnās in celis: qui tu paruulū ex te hominē natū sustinens oculata es in terris. Vos ergo tuos felicitates possidēs comercete ad nostra⁹ miseria⁹ salutem. Inter hec fratres charissimi toto mētis affectu brissime vginis inter cessiones nos cōmittamus. Oēs cius patrocinia ol nullo implorem⁹: vt dū nos suppliti eā obsequio frequentam⁹ in terris/ ipsa nos sedula prece p̄mendare dignetur in celis. Neq̄ ēm dubiū est eam que meruit p liberandis, p̄ferre

De laude matre dei quā.

Anselmus ad mariā virginem de compassione.

p̄cium/ posse etiā plus sanctis omnibus libertatis impēdere suffragiū. Sed quid nobis ,pdest hanc interpellare vocibus: nisi etiā humilitatis ei⁹ crēpia teneamus: Curemus ergo dilectissimi fratres: vt cū hui⁹ diei festi vtrati interesse cupimus / vestimētis humilitat⁊ atq̄ charitatis induti appareamus. Nō nos inuidia alienef eliciaris tot̄at. Nō ira vsq̄ ad diuisionē distanier. Nō cupiditas a nobis charitā ereludat. Non secuti nos tristitia erurat. Non p̄sperit⁊ ei⁹ incaute decipiat. Non luxuria inquiet. Non immūditia polluat. Non elatio corrūpat. Nō superbia inflet. Ut cum nos virtutibus ornatos/ charitate cōiunctos/ humilitate fundatos dēi dei genitrix maria sue nos interesse festiuitati p̄sperit: ardentius subuenire festiner apud filiū ⁊ dñm suum iesum x̄pm deū⁊ saluatorem nr̄m: q̄ coronis perēnis regni clarificat factos suos: et est eterna laus et expectatio oībus electis suis. hec Aug. vñ Anselm. Rogamus ergo te dīna per ipsam gratiā qua te plus et omnipotēs deus fic exaltauit et ois tecū possibilia donauit: quatenus ad apud ip̄m nobis obtineas: vt p̄ mundo gr̄e quā meruisti in nobis nr̄e operetur/ q̄ p̄rticipiū dei p̄mii ei⁹ nobis misericorditer quādoq̄ donet. Tu hoc quippe de⁹ noster per te factus est frater noster: vt quēadmodum ipse dignatus est cōsors fieri nostre humanitatis / sic nos mereamur cōfortes fieri sue diuinitatis. Intende ergo pīssima dīna vtil nobis ad effectū prouenīat: p̄pter q̄d deus noster ex nro castissimo vtero factus hō inter homines venit. Nec fis (quesum⁹) exoratu difficilis: q̄ proculdubio idē benignissimus filius tuus erit ad cōcedendū q̄quid voles p̄ptus ⁊ exaudibilis. Tantūmodo impetra vt vitis fa luxem nostrā: et vere nequaq̄ salui ēē nō poterimus. Quid ergo? Stringes larga viscera mie tue contra nos dīna: vt nobis saluari nos? Certe deus noster (este, ppheta) mia nostra est: ni eiusdem dei nostri absq̄ dubio vera mater es. Si tu ergo que dei es et vera mie mater denegas nobis esse eium mie/ cuius tam mirabiliter facta es mater: quid faciemus cū idem filius tuus aduenerit cūctos equo iudicio iudicaturus? Siquidem is ipse filius tuus sit per te factus frater nr̄i vtiq̄ ni vbi voluntatē mā sue videlicet dulcissime matris magis potens aduerterit: illius fermata equitatis ratione a qua te nullatenus discrepare velle videbit/ iudicii sui sententiā sine ad miam iuffecetendo sine ad iustitiā intendendo p̄mutgabit. Subueni ergo nobis dīna: et non consideres peccatorū nostrorum multitudine velle tuum ad miserandum nobis inflecte. Cogita (quesumus) et recogita apud te: quia non ad damnandū sed ad saluandū peccatores conditor⁊ no ster factus est homo et rc. Cur itaq̄ non inrabis nos peccatores: que in tanta celsitudine es p̄pter nos elevata/ vt te dominā habeat et venerentur tota pariter creatura? Tu ig verū pereamur amplius nō curabis: quia quicquid de nobis miseris vltra cuenat/ ghie tue nulla tacura inde p̄ocupiat: Et hoc quidē foret⁊ aliquo mō bona domina posset: si p̄o tui filius ex alterāde ex vtilitate mater dei facta fuisset. Sed vtiq̄ deus qui homine assumpsit ex tua castissima carne: hoc fecit p̄o tua ex nostra cōmuni salute. Si ergo tu que plena salute ex portita/ nō intendis vt eadē salus p̄o modulo nostro etiā ad nos vsq̄ pertingat: iam tuorū sufficies cōmodo rum nostrorū negligens esse videberis/ que p̄o totius mundi saluatione meruisti fieri mater altissimi: cū nos postposueris quos obuolunt famuis seculi. Quid ergo (quesō) p̄oderit nobis tua felix et gloriosa exaltatio: et quā inde habemus dulcis et affectuosa exultatio? Ut ergo filiū tuū totius mūdi saluatorē et te ei⁹ reconciliatrīcem veraciter esse sentiamus: eo nos propensiori studio tua p̄ecamur et fove/ quo in seculis mūdi natos ⁊ altos potior⁊ lenamine p̄spicios indigere. Ib initio deniq̄ renouationis hūane oīb⁹ sub tuū p̄sidiū cōfugientibus hucusq̄ succurristi: et idcirco p̄ omni creatura/ oi laude dignissima dici ⁊ esse meruisti. Ita succurre nobis o tamis: vt laus quā per tot secula posse dixti / cōtinua tibi duret in grana in qua mūdo subueniſti. Tibi ergo nos cōmendamus: tu p̄cura ne pereamur. Effice potius vt salus nra de die in die multiplicet̄: ⁊ filio tuo dño iesu christo vita nostra tota deuotione famulet̄. hec Zinselmus.

¶ Oratio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Deus dator gaudij / lætitiæ / lucius relevator / meritis effugatorq; dæmonij / per virginē mariā matrem tuā misericordiæ speculū / angelorū solatiū / nec bonitatis imaginē / nrē salutis origine multiplici gaudio in terris et in cœlis lenificasti: concede mihi supplici tuo vt qui ad eam quasi ad fontē gaudij volentib⁹ mens fiducialiter recurrere ꝑsumo: valeam ipsius meritis et interæssione ꝑsentis et perpetui gaudij effectū sentire / et ad illius ineffabile gaudium quo assumpta te cum gaudet in cœlis feliciter pernenire. Amen.

De finali iudicio. Cap.lxxxvij.

A Judiciū finale.

POst ꝑdicta ꝙ iam completa sunt: restat vt de finali iudicio et quibusdā aliis nondū ꝑfectis aliquid videam⁹. Finale tractaturi / iudiciū ꝙdā sunt antecedentia: sez pena purgatorij / ecclesie suffragia / et antixpi ꝑsecutio. ꝙdam concomitantia. s. conflagratio mūdi et corporum resurrectio. ꝙ ꝙdā sequntia. s. pena infernalis et gloria celestis. C De purgatorio sciēdū q̄ in eo duplex pena est. vna dāni de carentia diuine visionis: alia sensus de afflictione calorīs aut frigoris vel pene alterius gñis. ꝙ ꝙ ad ꝓmū minor pena purgatorij maior est ꝙ martirum pena hui⁹ mundi. Bern. Sola dies purgatorij superat passiones sanctorū. Tanto autē acerbitatis pene purgatorij est ista: qz cū deus plus ꝺ̄at emendā ꝙ penā: plus pōderat in penitentia virtutem bone voluntatis ꝙ penā afflictionis. vñ plus pōderat deus modicā penā voluntariā in ꝑsenti: ꝙ multā nō ita volūtariā in futuro. sicut plus valet modicū auri ꝙ multū plūbi. vñ ait Augusti. Una gutta aq̄ lachrymarū rñ facit hic ꝓ emenda: ꝺ̄tum deest anime i purgatorio. Et oportet vt qō ibi deficit in voluntate suppleat in acerbitate. Necesse est autē (vt ait Aug.) q̄ in vita dolor ꝙñ inhereat amor. Tāto enim quisq; torquet diutius: quāto affect⁹ ei⁹ venialib⁹ inhereb at fortiꝰ. Uñ rādiu differt ꝺ̄o a gl̄ia quousq; fiat sine ofui macula sicut erat in baptismo. Multi ergo cōtinere ventalia ꝙ ꝑpetua pena est exꝑctanda. Cur aūt anima incorporea corporalibus penis teneat / declarat Aug. dicēs. Anime que i corporibus viuentes per dilectionē rerū visibilium corporalibus imaginibus afficiuntur / a corporibus exeuntes in eisdem imaginibus tormenta patiūtur. Propterea eis corporalibus passionibus ibi teneri possunt: a contrapatione corporaliū affectionū hic mutate non fuerunt. quā peruersitatē de corpore delectatione traxerūt. Et iterū. Secum anima a corruptione corporalis affectionis hic nō mūdat: corpore eruta corporalibus teneri passionibus. Studeat ergo vbi ꝙ vita se ab hmōi peruersitate mūdare: quatenus cū hinc exierit nihil corporeū secum trahat / et a corporis passione immunis existat. hec Augusti. C Suffragiorum aūt sunt quatuor modi generales ad quos oēs alij reducūtur. scilz eleemosyna / et sacramenta altaris. Hec suffragia ꝓsunt defuncto ꝑm magis et minus ꝓ diuersitate meritorū i mortuis: vel ꝓ charitate viuorū ꝙ magis solliciti sunt ꝓ mortuis aliquibus ꝺ̄ ꝓ aliis. Illa enim suffragia que ꝑpetuo fiunt ꝓ aliquibus plus valent illis ꝙ aliis. Illa certa aliis aliquo modo cōmunicātur. Suffragia vero que cōmuniter fiūt ꝓ defunctis: huius omnib⁹ ꝓ modulo suo ꝓsunt: illis rñ ampli⁹ ꝙ dum esse in statu vie magis meruerunt vt sibi ꝓdessent. Unde Grego. Illis sacre victime mortuis ꝓsumūt: qui hic viuendo obtinuerunt vt eos cras post mortem bona adiuuēt ꝙ hic ꝓ ipsis ab aliis fiunt. Inter hec aut cē pensandū est ꝙ rarius via fit vt bonū qō quisq; post mortē suam sperat agi per alios / agat dū ipse vixit ꝑfecte. Securus quippe est liberum extre ꝙ post vincula libertatē querere. Tunc ergo vere ꝓ nobis deo hostia acceptа erit / cū nosipsos hostia fecerimus. Et ꝑficienter dico quoniā hostia salutaris post mortē non indigebimus: si ante mortem deo hostia ipsi mactemus. hec Grego. Insuper ne aliquod bonum pereat: illa bona ꝙ quis peccādo operatus est mortificata / alijs saluandis data sunt. sicut quādo corporali morte ꝺ̄o mortuus fratres et ꝓpinq̄ in domo eius succedunt. C Antixp̄s vero quatuor modis subuertēdi hominēs armabitur: sez callidis persuasionē / miraculoꝝ operatione / somniorū largitione / tormentorū exhibitione. ꝑdicet⁹ quatuor modis multos ad se trahet. Trahet aūt malos per munera: bonos per tormenta: simplices per ꝑdicationem et miracula. Habebit secū magos et maleficos: reges quoq; ꝙ principes. vnde in Apocalypsi [Vidi de mari bestiā ascēdentem]. i. antichristum [habentem capita septē]. i. principes vniuersos [ꝙ cornua decē]. i. illos qui impugnant decalogum.

Dicet parentibus scribus corripiet: ꝙ nasceturin babylone de tribu dan. et sicut in christo omnis plenitudo diuinitatis inhabitauit ita in antichristo omnis plenitudo malitiarum inhabitabit: quia in ipso erit spiritus malignus caput omniū malorū. propter quod et filius perditionis vocabitur. Inter occulta aduentum antichristi qui erit per natiuitatē / et manifestū qui erit per ꝑdicationem et aperta ꝑsecutionē [venient helias et enoch] vt ipsi repugnent et errantes ad viā veritatis reducant. qui veris per zacharie due olive. i. spiritualem vncionē per ioannē duo candelabra. i. lumina dātes alijs nominant. [Et pręcedabit diebꝰ mille ducentis septuaginta] .i. tribus annis et dimidio: sicut et christus ꝓdicauit [amicti sacciis]. i. penitentiam ꝓdicantes et exemplo sui ostendentes. Et eōs qui cognoscere et cōfiteri verū deū volent / hos duos senes et veraces testes subsequent / aliquā errore deserentes: qui ipsi in magno et coīā deo et coīā populo fulgebunt: vicos et ciuitates et plateas atq; alia loca vbicunq; filius perditionis contrariā doctrinā suam efflauerit per currentes. ac in eis multa signa in ꝑfidos facientes: ita vt omnis populus qui ea viderit in magnam admirationē ducatur. Ideirco autem hec magna signa ꝓpia firmam petram solidata illis dabūtur: quatenus illa contraria et falsa signa abiciantur. Tandem antixp̄s occidet eos in hierusalem: et iacebūt corpora eorū in platea tribus diebꝰ et noctibus et dimidio: quia mallꝰ aut debit corpora eorum sepelire propter metum antichristi: vt ꝺ̄eis videritur nimeant eis conformari. Post tres autem dies et dimidiū resurgent: et in celum in nube ascēdent. Antixp̄s vero xv. diebus regnabit post mortē illorū. Regnabit aūt tribꝰ annis et dimidio: et post ꝺ̄o ꝓcedente sua occidet eum / sine per se siue ꝓ michaelem archangelū. Occidente aūt in monte oliueti in papilione erui sotio suo: loco illo vbi ꝺ̄us ascēdit. s. in ꝑfecti mōtis vertice / ꝙ dicit incipitus: qui et ego saluator ascēdit ad patrem. ibi nāq; peribit vñ dies ascendit. Quo interfecto nō statim venient ꝺ̄us ad iudiciū: sed concedent. xlv. dies ad refrigeriū sanctorū et ad penitentiā subuersoꝝ. Quarū aūt sit spatiū inter illos. xlv. dies et finē mundi nemo scit. Iudei ille ad ꝑdicationē enoch et helie cōuertent ad fidē: et sancta ecclesia sqi in finē mundi pacifica quiescet: qui a tempe tribulationis et seuitia diaboli penit⁹ deficiet. C Circa cōflagrationē mundi sciendum est ꝙ ignis primus aduentum iudicis ꝓuenit: et facie eius ꝓcedet: quia virtute diuina non solū ignis qui est in sphera sua / sed etiā oēs ignes qui et in terra et sup terrā sunt ad mundi conflagrationē cōcurrent. Per istū ignē ꝙñ fiet purgatio iustorum et punitio malorū / incineratio corpoꝝ et cōsumptio terre ꝓsentiū. Habebit enī iste ignis officiū quatuor ignium: fidelitatem ignis infernalis ad reproborum punitionē / ignis purgatorij ad bonorū ꝓfectū / ignis terrestris ad veherabilius et sensibilius cōsummationē et corporū incinerationē / et ignis elementaris ad elementorum subtilitationē et innouationis eorum dispositionem. Per hunc ergo ignem tota facies terre exuretur / et figura huius mundi peribit: sicut et olim per diluuium factum fuit. Et merito primū de iudicio fiet in aqua contra ardorem luxurie quę tunc viguit / vltimum vero iudicium erit in igne contra teporem charitatis / que tunc senescente quasi mundo refrigescet. Quo facto statim erit resurrectio mortuorū corporum cum aduentu iudicis ad iudicium: et tunc ista laminabuntur tot⁹ mūdus per circuitum. Quia enim homo meruit et demeruit in anima simul et corpore / pariter vel ꝑtimabitur in vtroq; et ideo in eisdē oportet eū resurgere. Resurgent autem omnes ēt boni ꝙñ mali: nulla in eis existente differentia.

Uenialia abuēda.

Augusti.

Antixp̄i arma. iij

Apoc. xij.

Antichristi parentes et malitia.

Helie et enoch ad nent⁹ in terram.

Helie et enoch cedēt.

Antixp̄i cedeo.

Judeorū cōuersio.

D Conflagratio mundi.

Ignis cō flagratio nis. iiij. officia.

Judiciū p aquā et p ignem.

Resurrectio mortuorū.

A Judiciū finale.

Judiciū antecedentia ꝙ cōmunia et sequēntia.

Purgatorij duplex pena.

Bernar.

Purgatorij pena.

Augusti.

Penitentie ꝑfectio et voluntaria valet.

B Suffragia generalia.

Suffragia spāliter facta.

Gregorij

Bona aliorū meritū ꝙ se agēda.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ferēta ꝝ rum ad ordinem temporis/ sed ꝝ rum ad ordine dignitatis. Nā mali surgent deformes et passibiles. immo tam ignominiosum erit corp⁹ peccatores q̄ anima resumens ipsum stupebit quando illud videbit: et ipm videre abhorrebit: et vellet potius habere tale corpus quale erat quādo primidium comestū fuit a vermib⁹. In bonis aut̄ natura seruabitur et vitia detrahentur: et erit corp⁹ septies clarius ꝙ sit sol modo. Quanto fuerunt crimina maiorū abominabiliora: tanto erunt corpora eorum deformiora. Et quanto fuerint merita iustorū plura et maiora: tanto erunt corpora eorum pulchriora et clariora. Corpus minimi pueri septēpliciter clari⁹ sole erit. Si alius fuerit decuplo eo sanctior: ultius corpus in decuplo erit illo clarius. et similiter intellige de centies ⁊ millesies. Et sicut xp̄s infinities est oībus sanctis sanctior: ita est infinities corpus eius oībus sanctis clarior. Omnes autem tam boni ꝙ mali resurgent incorrupti et integri corpore: ꝛ sine aliquo membrorū diminutione in debita statura ſm mensurā etatis plenitudinis xp̄i. sed boni ſm in gloriā immortalitatis immutabuntur. vnde Aug. Sed si xp̄s in ea mensura corporis in qua mortuus est resurrexit: nephas est dicere cū resurrectionis o⁹m tempus venerit accessuram corpori eius ea magnitudine quā nō habuit/ vt lōgissimis possit fieri equalis. Si aut̄ dixerimus ad dūcī corpora modū erā minorū maiorūq̄ corpora redigēda: peribit de mutorū corporibus perplurimū/ cū ipse nec capilli⁹ perituros esse pmiserit. Restat ergo vt q̄sq; recipiat suam mēsurā quā vel habuit i iuuentute si senex est mortuus/ vel fuerat habitur⁹ si est ab utero defunctus. Et ideo nō est dictū ab Apostolo in mensuram statureꝫ sed in mēsuram etatis plenitudinis xp̄i. qz resurgent corpora mortuorum in iuuenili etate et robore/ ad quam xp̄m puenisse cognoscimus. hec Aug. Resurrectio ergo tria corriget ī natura. sz defectum: sicut in pueris et mutilatis siue in diminuta natura membrorum. superfluum. ſ. pynguium/ crinuſ/ et huiusmodi. errorē: sicut est in monstruositate membrorum. Resurgent quoq; corpora eo⁹ numero eadē que prius/ ex eodem puluere in quem redacta fuerant: ita q̄ in quasc̄mq; auras vel sinus puluis ille fuerit dispersus/ ad eūdem statim redeat que ipm primitus vt viueret et creſceret animauit. Hec solū resurget corpa ꝝrū ad media ꝓncipaliaꝫ sed etiam salutos capillis et ceteris membris ad decorem faciēdū. Resurgēt ergo homines ꝝrū ad esse: ꝛ ꝝrū ad integrū esse: et ꝝrum ad decorū esse. Et hoc [in momēto] .i. brevissimo et angustissimo spatio temporis [in ictu oculi] q̄ transiolat media: et transit ad remota [in nouissima tuba] .i. per vocē magnā ⁊ manifestā post quā non erit alia. Hec tuba clamo: ille intelligitur de quo in euangelio dī. Media nocte clamor facta est: ecce sponsus venit/ exite obuiam ei. Nō enim tunc veniet cū speratur. sed media nocte. i. occulte vt dē et inſperate. Tube nomine aliq̄d euidens et preclarū signum accipit quod nutu diuino dabitur: qđ archāgeli vox/ et tuba dei audiet/ et etiā vox filii dei in euangelio dicitur. Et bene dicitur tuba dei: quia quasi ad bellum contra inimicos venient: et efficaciam dabit ei ꝙ pſiam mortui resurgent. Vox ergo tube ſm quosdam est imperium xp̄i resurgere imperantis: pīs vltos. Vo est manifesta xp̄i apparitio. Post resurrectionē vō statim erit iudiciū. ¶ Erit aut̄ in valle iosaphat q̄ sita est ad orientem inter hierusalē ⁊ montem oliueti: ꝛ hierusalē ⁊ terra adiacens est locus medius cōmunis oībus nationibus ab famosissim⁹ et publicus. ꝓpter opera nostre redēptionis. Iosaphat aut̄ interpretatur iudicium dei. Ad iudicium ergo dei cōgregabūtur omnes impi⁹/ vt dānent: iusti vero nō descēdēt in vallē iudicii vt dānent/ sed in nubibus obuiā xp̄o eleuabunt. Xp̄s enim non descendet in terram ad iudiciū: sed in nere sedebit contra locū montis oliueti et quo ascendit/ stipatus agminibus et virtutibus celorum. Et erit iudicium illud horribile ex omni parte. Supra erit iudex iratus: subtus patens infernus: intus conscientia remordens: extra mundus ardens: a dextris peccata accusantia: a sinistris infinita demonia terrentia: circa boni angeli in infernum pellentes/ et mali ad ipm trahentes. Ibi erūt etiā oēs sancti sententiā iudicis approbantes: ꝛ omnes mali cum bonis peccata dānatorum cognoscentes. Et tunc xp̄s blandus iustis ⁊ terribilis apparebit iniustis. Ideo quidē iratus reprobis videbit: vt oscant montibus et petris. Cadite sup nos: et abscōdite nos a facie sedētis sup̄ thronū ⁊ ab ira agni. Stigmata quoq; mōstrabit et passionis insignia. ſ. crucē/ clauos/ lanceā/ coronā/ et flagella. Tota quidē crimina in iudicio futuro iudicabit auctoritatiue ⁊ iurisdictione ordinaria: sed christus inquātum homo iudicabit executiue et iurisdictione delegata: quia iudex debet esse manifestus omnib⁹ iudicādis. Deus aut̄ pater vel filius ſm diuinā naturā nō videbitur ab omnib⁹ in iudicio: qz tunc omnes essent beati/ cū in visione essentiali beatitudo ⁊ ideo executio iudicii data est a parte xp̄o hominis: qui poterit ab omnib⁹ videri. Vñ [potestatē dedit ei iudicium facere] .ſ. executiue [quia filius hominis est] ab omnib⁹ visibilis/ bonis et etiam malis. Nō apparebit in forma dei: quia solis mundis corde promittitur visio forme dei. sed in forma serui: vt possit ab omnibus videri iuste iudicaturus in ea forma in qua iniuste iudicatus est. vnde Aug. Forma illa erit iudex que stetit sub iudice: illa iudicabit que iudicata est. Nā si in illa non iudicaret: nō fieret iudicium inter seruos: appareret cāſa iustis forma dei. Ea vero iudicii futuri est iustorum et iniquorum: nec ita vt iniqui videant deū: talis apparebit iudex qualis videri possit ⁊ ab eis ꝙs coronatur⁹ est/ et ab eis ꝙs dānatur⁹ est. hec Aug. Ordines aut̄ ſunt erūt in iudicio. ꝝrū duo erūt electorū et aduersorū: duo reprobor⁹ ⁊ a sinistris. Et parte electorū dā nō iudicabunt ſ. iudicabit ⁊ saluabunt: vequotū merita bona fuerūt in primitus malis. sicut electorū pauperū xp̄i: dā hic seipsos iudicauerūt: qui p̄cepta legis perfectionis virtute trāscenderūt: et oīa relinquētes nudi nudum xp̄m secuti sunt. cuius voce dīcit dicitur [Vos q̄ reliquistis omnia et secuti estis me/ cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue: sedebitis et vos super sedes duodecim iudicātes duodecim tribus israel.] Dicitur autem iudicare. i. iudicium assistere: qui cum iudice tanq̄ assessores eminentius si debunt. non q̄ ipsi sententiam ferant/ quia hoc soli⁹ filio debetur: sed q̄ approbent et confirment. Dedebit esse xp̄s in eminentiori loco cum sanctis: mali vero stabunt subtus in terra quam dilexerunt. Qualiā vero iudicabuntur et saluabunt: vel quorū merita bona sunt aliquibus malis venialib⁹ pmixta. q̄ vite maculas tachyrmis tergunt: q̄ mala precedētia seqntib⁹ factis et misericordie operibus redimente⁹ quicquid illicitū aliquādo fecerunt/ ab oculis iudicis bonitū operū supinductione cooperiūt. q̄b⁹ inder venies dicet [Esurii ⁊ dedistis mihi manducare. sitiui et dedistis mihi bibere. hospes eram et collegistis me. nudus et operuistis me. infirmus et visitastis me. in carcere et venistis ad me.] Et parte reprobor⁹ quidā iudicabuntur ⁊ dānabuntur: vt quorū merita dānabilia ꝑmixta sunt aliquibus bonis. sicut illorum qui christianę fidei intriati mysteriis/ opa fidei exercere cōtēnunt: et fidem sine op⁹ habēt. quibus inclamatione ofnica dicetur [Esurii et nō dedistis mihi manducare. sitiui et non dedistis mihi bibere. hospes eram ⁊ nō collegistis me. nudus et non operuistis me. infirm⁹ et in carcere et nō visitastis me.] Qualiā vo non iudicabūtur ſz dānabunt: vel quorū mala merita sua impmixta sunt bonis. sicut q̄ fidem recipere noluerunt ⁊ fundamēto fidei ceruerunt/ vel qui susceptam fidem quasi per apostasiā reiecerunt. de quibus dīs dicit [Qui non credit iam iudicatus est.] et de q̄bus Paulus air. Qui sine lege peccauerūt sine lege peribunt. De quibus etiā p̄ ait. Non resurgent impi⁹ in iudicio. Resurgent quippe etiam oēs infideles: sz ad tormentū non ad iudiciū. vnde Petrus cantat [Qui nō credit] non dīs. ſ. characterē fidei [iā iudicatus est.] Nō ei fiet cū tali discussio et examinatio cū carnerit characterē et dominio regis: ⁊ cōstet curie ⁊ sic esse de reprobis nec de familia dei: vt sine sua rapiet in ignē eternū. Habēs aut̄ characterē regis ⁊ signū ꝙ ab alio separat⁹ erat/ citabit vr hō regius: sz ī discussio et disceptatio cū eo: Esurii et non dedistis mihi manducare ⁊c. Tandēq; p̄o non seruato charactere et dominio regis fiet sul⁹ in eū dānandum. vñ Grego. Nā et princeps terrenā rēpublicā regens aliter punit ciuem in terris delinquentē: aliter hostem exterius rebellantē. In

Ephe.iiij.

Resurrectio tria corriget in natura et erit integra.

Stigmata visionē xp̄i apparitio.

Diuina natura non videbit a dānādis.

Forma ā iudicat⁹ iudicabit xp̄s. Augusti.

Iudicij horribilitas.

War.xix.

Tuba qđ

War.xxv

Ibidem.

Ro.ij.

p.ij.

P etrus cātat.

Grego.

illo erit iura sua consulit: contra hostem vero bellum mouet/et de pena eius quid ler habeat nō requirit. hec Greg. Perfecti ergo iudicabunt et nō iudicabunt. alii fideles facta discussione euangelica de opibus mle iudicabūtur: quida ad gloriā/quida ad penā. infideles aūt iā iudicati sunt. Vbi nō protrahetur p tractū et morā tpis singulorū examinatio: sed simul merita singulorū discutiet/et discussa iudicabit. Tunc erit liber conscientiarū pandentur: et ipe liber aperiet qui dicit liber vite. Quo fiet vt simul oim ostia secreta oīb⁹ tanta certitudinis claritate patescant: vt contra testimoniū veritatis loquentis in christo et conscientie earūdē pariter contestantis/ nulla inficiandi defendendi vel excusandi seu subterfugiendi pateat semita/quin recepta et vniuscuiusq; pīm merita sua. Aug. Fiet eīm virtute diuina vt cuiq; opa sua vel bona vel mala cūcta in memoriā reuocētur/et mentis intuitu mira celeritate cernantur: vt accuset vel excuset conscientia cōscientiā hec Aug. Tūc aptā erit separatio sicut motū sic et vite singulorū. Dicit aūt Aug. q̄ tot homines saluabunt quot demones ceciderūt. s3 Grego. et q̄ tot holos saluabunt quot angeli p̄stiterūt. Dicerūt enam quida q̄ duo parietes erūt in celo: s3 vnus hoim et alter angelorū. et q̄ ruina angelor restaurabitur per virgines/et de alio pariete tot erunt saluādi quot in alio pariete sunt virgines et angeli. Bonū esset et vtile de hoc iudicio frequēter cogitare: vt cogitatio tante angustie nobis timorem incuteret/et timor incussus a nobis peccatū perpetrādi expelleret/et nos a perpetrando arceret. ereplo Hieronymo dicentis. Siue comedam/siue bibam/siue aliq̄d aliud faciam: semper videtur mihi in auribus meis sonare illa vox terribilis. Surgite mortui et venite ad iudiciū. Greg. Si qua est presentis tpis letitia vana agenda est vt nimis amaritudo sequentis iudicii a memoria recedat. Anselmus. [In matutino] .i. in cōtemplatione extremi iudicii/quod nostri presenti tamē hic matutina succedit [interficiet omnes peccatores terre] .i. delicta vitij peccata cōuersationis terrene [vt disperdas de ciuitate dñi] quam in te illi edificare debes [omnes operantes iniquitatem] .i. diabolicas suggestiones/odibiles deo delectationes/ mortiferos cōsensus et opera peruersa. Ab oibus hys rāp ciuitas dei debes emundari: vt placita in te mālionem sibi creatori maneat/et permaneat/et possideat. hec Anselmus. Nec ergo ola pēsantes euigilemus totis viribus/et vigilanti dei obtemperantes remedia q̄rāmus/ bñficiaq; dei circa nos cogitantes assidue pcā studeamus p̄to posse vitare vt iudicio illi horribili merear securi assistere. Ad q̄s bene hortatur nos Aug. dicēs. Well⁹ est hic parūm amaritudinē sustinere et postea ad eternā dulcedinē puenire: q̄ hic habere falsum gaudium et illic sine fine supplicii. et iterum. Certū est fratres charissimi q̄ si semper bñficia dei nr̄i que nobis nullis pcedentib⁹ meritis nr̄is collata sunt assidue cogitam⁹: pcā nobis aut nō dominātur/ aut si forte surrepserint cito p penitentiam corrigūtur. Quis eīm vel mente concipere (non dicam vbis posset exponere) q̄ra circa nos sunt bñficia dei nr̄i. Fecit eīm nos cū non essem⁹: reparauit nos postea cū perissemus. Mortē suscepit: pretioso nos sanguine liberauit. Ad infernū descēdit: de faucibus nos eterne mortis eripuit: celoq; nobis etā p̄mia p̄misit. Vnde ola fratres dilectissimi p̄to et benigno aio cogitantes/quantum possum⁹ cū ipsius adiutorio bñficia sua vicem rependere festinem⁹. Nō reddamus mala p bonis: sed quantum possumus voluntati illius obtēperare fideliter studeam⁹: totis viribus intendentes vt̄ceptis ipsius magis nobis pariunt de futuritate remedium q̄ de trāsgressione iudicii. Nā quid faciem⁹ fratres charissimi in illo metuendo iudicii die cū tremēte mundo dūs precinentib⁹ angelor buccinis in illo maiestatis sue throno circundar⁹ celestis milicie luce cōsederit: tibiq; de terre gremio et antiq̄ pulvere suscitato vlano genere/ostia te testimonio cōscientie singulor/ posita in cōspectu peccator⁹ penis infernalib⁹ p̄missis/ratione vite ceperit postulare: et pl⁹ nunc iustus fr̄ misericordis seueritate iudicis conterr̄pte miseros ceperit accusare: dicere. Ego te homo de limo manibus meis feci: ego terrenis tuis artub⁹ infudi spiritum: ego tibi imaginem nostram similitudinēq; cōferre dignatus sum:

Iudicandi forma.

Augusti.

Ysaiāde rū mer⁹. Grego.

Iudicii recordatio vtilis.

Hieron⁹.

Grego.

Anselm⁹

Augusti. Mala tolerāda sunt.

Exprobratio beneficiorū dei.

ciente dñm ut iniqtates ei⁹ q̄ tibi displicēt
vitare/ ⁊ que tibi placent implere vā
leam: sicq; tibi placitus ⁊ grat⁹ fiam
quatenus in futuro iudicio cū electis
tuis a dextris positus te ploriū ⁊ pia
catū inueniēs paratū eis regnū pcl⁹
pitz/ ma desiderabili ad quā sitpiro
perue frutur⁹ pñia. Jesu clemēs/
meū desiderū / pmū ⁊ vita. Amen.

¶ De pena infernali ⁊ gloria celesti. Cap. lxxxviij.

¶ Pena infernī diuersa erit

¶ Diuersio ad creaturam.

¶ Diuersio a deo pena.

¶ Pene plus nunc.

¶ Penarum eternarū causa. Grego.

Finale vero iudicū sequunt pena infernī ⁊ gloria celi. De pena infernī est sciēdū q̄ cū in dānatis sit diuersitas peccatoz: erit diuersitas pene. Cū enī i peccato sit auersio a creatore ⁊ conuersio ad creaturā. i. ad bonum cōmutabile spreto bono incōmutabili. i. deo/ ⁊ deordinato voluntatis cōtra infinitum rationis: merito pena variabit. propter ista. Uī. ꝓpter auersionē erit carētia visiōis dei: sed ꝓpter conuersionē erit pena materialis ignis vel incēdii. ꝓpter ordinationē aūt rationis tyo luntatis erit pena vniuersi: q̄ cōsistit in afflictiōe varia/acerba/ et eterna. Ibi est erit calor ignis/rigor frigoris/ teneb̄ne fum⁹/ lachrymē interiores/ aspectus demoniū/ clamor in perpetuū/ mallei penitentium/ serpētes et dracones/ariditas sitis/ fetor sulphuris/vermis cōscientie/vincula/carcer/timor/dolor/ pudor ⁊ cōfusio peccatoriū oīm⁹ parentum/ inuidia/rancor/tristitia/ carētia diuine visionis/ ablatio spei oīs salutis. Jpm etiā esse (q̄s cis creatura appetit) pena eis ē: q̄ quereī mortē naturalē ⁊ non inuenient. Nā q̄ homo in suo eterno peccauit. i. q̄dū vixit/nec voluntas ei⁹ fuit peccādi habuit: ideo iuste in eterno dei ⁊ eternaliē punit. Greg. Ad districtū iudicis sūmā primet/ vt nūq̄ careat supplicio quoniā mēo in hac vita nūq̄ voluit carere peccato. ꝛc nullus dubitat iniquo termino vitiosus qui q̄diu valuit habere noluit terminū criminis. et iterū. Intuitu cū fine deliquerūt: q̄ cū fine vixerunt. Nā voluissent vitia si potuissent sine fine viuere: vt possent sine fine peccare. Ostendum est quis in peccato senio viuere cupiunt: qui nunq̄ desiūt peccare dū viuunt. Justū est igitur vt nunq̄ careāt supplicio: q̄ nunq̄ voluerunt carere pecō. hec Greg. Aug⁹. Facit⁹ est unde hō mal⁹ dign⁹ eterno: q̄ hoc in se peremit bonum qd esse posset eternū. Ber. Juste ꝓficero si peccat patit qd nolit: q̄ nō peccat nisi velit. Uidebūt etiā dānati se inuicē nō vt inde cōsolent/ sed vt magis torqueant. Grego. Quātus ille ignis ad cōsolationē nō lucet: ut ad aliquid vt magis torquens lucet. Eos quippe quos reprobi nūc proximate diligūt/ secū tunc in tormētis videbunt: vt penam propriē punitionis exaggeret carnalis cognatio auctori ꝓposita/ pari ante oculos vltiōe dānata. Isido. Ignis gehenne lucebit miseris ad miserie augmentum vt videant vnde doleāt: nō ad cōsolationē vt videāt vnde gaudeant. Et breuiter Jm Dieron⁹. tāta erit in inferno vis doloris: q̄ mens ad aliud dirigi non potest nisi ad quod vis doloris impellit. Et si singulis diēb⁹ quib⁹ eterni dānati in inferno vnā lachrymā materialem emitterent/ plus exiret aque per pessimum tempestatis ab vno dānato q̄ oīa vasa hui⁹ mundi caperēt. imo plus q̄ omnia maria aque contineant. O pia corda illud interminabile ⁊ crudele inferni supplicium respicite: lugete ⁊ flete. Heu heu cur nō hec maxima futura nobis frequentius? cum robur adest ⁊ tēpus opportunū? Utinā ⁊ de tēpore toto inutiliē expenso supesset nunc nobis vel vna hora in tante pene remedium cōcessa: sed heu sententiāte diuina instituta pereunt nobis salutis via/negotur misericordia/ spes oīs est ablata. O dolores ⁊ miserie ⁊ in eternū ꝓmansure angustie in terra hac oblitionis: vbi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. Quid plura? Nos miseri ⁊ miserabiles essē nūc afflictiuntur dolentes de illo ve eternoꝝ. Quis cuius termin⁹ excogitari⁹ (q̄uis finit⁹) esset nob⁹ solatium sit. Uī posito p impossibile q̄ esset aliq̄ lapis molaris adeo magn⁹ q̄ vbiq̄ circūferētis celi cōtingeret/ ⁊ q̄ alīs aut cuia mutime anātiatis post centum milia annos venīs de latere pdicto solūmō p restrū sub cuellaret qui mūs est decima pars milii/ ⁊ iterū post centum milia annoꝝ curricula sicut pl⁹

Universidad de Deusto
Biblioteca

fez vnā partem ā cuctlet: ita q̄ſ dc̄ co cēnio mulīb⁹ annis nō plus di minueret quātitas lapidis nisi quan tum habet in magnitudine granum vni⁹ milij: ꝛ en ptoh dolor nos miseri multū grati essem⁹ q̄ post tālē longā et plenā cōsummationē totius lapi dis finem haberet sententia nr̄e eter ne dānationis. Sed heu hec eadē cō solatio militis a diuina iustitia pen tus est negata. Supta oes aūt penas inferni est carentia visionis dei: quia malti nō tātū dolebūt de ipso tormēto q̄ q̄ repellētur a tali psortio. Cbi. p. Homilt imperitorū putāt sibi esse sa tis ꝛ optabile videri si gehenna tan tummodo careāt: ego aūt multo gra uiores q̄ gehēnā dico esse cruciar⁹/re moueri ꝛ abiici ab illa glia. Excludi a bonis que pparata sunt sanctis tā tum genera: cruciatū et tātū dolore: vt etiā si nulla pena extrinsecus tor quereret: hec sola sufficeret. omnes igit gehenne superat cruciatus. Et videt quidē vna tātūmodo pena esse eōrum vero aliquis diligēter expendat/ duplex hoc luenit esse supplicū. Qui in gehenna vrtur/celoꝝ regnū p̄ter suo amittit: que certe pena maior est q̄ cruciatus ille flāmarū. Plout aūt quia plurimi solā pertimescāt gehen nam: ego tamē illius glie amissionē multo amari⁹ q̄ ipsi⁹ gehēne dico es se supplicū. Intolerabilis quidē res est gehenna ꝛ supplicū illud horribi le. Tam⁹ si mille alijs ponat gehen nas/ nihil tale dicturus est quale est a beate illius glorie honore propelli: eroſumq; esse rēbo ꝛ audire ab illo nō noui vos: atq; vultū illū manſuetudi nis pietatisq; plenū nos tamen auer santē videre: ꝛ filos totius tranquil litatis oculos nequaq̄ nos aspicere ſuſtinēres. Sed nequaq̄ istud patta mur o vnigenite filj dei: neq; experia mur intolerabile illud horrēdūq; sup plicium. hec Cbrysо. Augu. A regno dei eruiare/a ciuitate dei alienari/ a vita cadere: tā grauis est pena vt ei nulla possint tormēta que nouim⁹ cō parari. vñ et Grego. nazianz⁹. Vto ergo qui regno celoꝝ indigni repien tur erit etiā cū ceteris maior pena q̄ a deo proiciētur/ ꝛ pudor ꝛ cōfusio cōscientie: cuius finis ac remedium nullū erit. hec Grego. Si pena damni est grauissima: ergo parui puniun tur pena grauissima. quod est contra

Augu. pm quē pena eorum est mittisti ma. Dicendum est q̄ pena damni po test considerari vel vt est subtractio rauti boni cum sensu ꝛ merito subtra cionis: ꝛ sic est grauissima. vel sine sensu ꝛ merito: ꝛ sic est mitissima. Ue nobis quia de his malis non cogita mus/sed quasi securi torpentes ꝛ ani me curam negligētes ad hec fine cel satione properamus. C Postremo de gloria celi sciēdum est q̄ tot et tanta sunt in celis gaudia q̄ oēs arith⁹ meti ci hui⁹ mundi nō possent ea numera re: oēs geometrici nō possent ea men surare: oēs grāmatici/dialectici/rhe toꝛici nō possent ea fermonib⁹ explica re: q̄ oculus nō vidit nec auris audi uit nec in cor hominis ascēderūt que preparauit deus diligētibus se. Sanc debunt quippe sancti supra se de dei visione: infra se de celi et altarū crea turarū corporaliū pulchritudine: infra se de corporis ꝛ alę glorificatiōe: iux ta se de angelor⁹ ꝛ hoīm associatione. Intantū nāq; gaudebit quisq; de bo no alteri⁹: q̄ru de bono ꝓprio. q̄s ta men intelligēdū est nō de gaudij iem sione/sed de gaudiorum numero. Ibi etiā singuli a singulis cognoscēturet videbit vnusquisq; cogitationes alte rius/put volet. q̄ vt ait Greg. Vnus cuiusq; mētem ab alterius oculis co pulentia nō absc̄det. Videbūt itaq; iustos vt gaudeāt: videbūt eosq; pe nas reprobor⁹ vt de periculoꝝ euasiōe gratias agāt. Videbim⁹ ibi deū in se: deūq; in nobis ꝛ nos in deo: et deū in creaturis ꝛ creaturas in deo. Ibi erit deus ola in oibus. i. pm Augu. erunt quecūq; ab omnib⁹ desiderant: ꝛ vita et salus ꝛ copia ꝛ honor ꝛ pax/et ola bona. O ui pm Grego. rā inestimabi lis pulchritudinis est: vt angeli q̄ fo lem sepēpliciter sua vincunt pulchri tudine/ iugiter in eā desiderent insa tiabiliter ꝓspicere. Ibi etiā pm Aug. sensum hominis interior reficit in con templatione diuinitatis/ꝛ sensus ex teriot in cōemplatiōe humanitatis: quia ꝓpteren de⁹ hō fact⁹ est vt totus homine i se beatificaret. De⁹ oēs sen sus spūales ꝛ ineffabili delectatiōe refi ciet: cū ipse obiectū oim sensuū sit fu turus. Erit nāq; de⁹ spectū visui: ci thara auditui: mel gustui: balsamum olfactui: flos tactui. Ibi erit cādor lu cis estualis: amenitas vnalis: abun dātia aurūalis: requies hymenalis.

Illa beatitudo pm Augu. in duob⁹ cōsistit. i. in necessaria ꝓsentia oīs bo ni: ꝛ in necessaria absentia oīs mali. Et breuiter pm Augu. ꝛ Grego. tanta est ibi pulchritudo iustitie/tanta locum ditas lucis eterne: vt etiā si nō iceret in ea amplius viuere seu manere q̄ vnū⁹ olet mora: ꝓpter hoc soli immeſurabiles hui⁹ vite dies pleni delectis et circūlucentia tēporaliū bonoꝝ recte meritoꝝ contēcerentur. Nō enī falso aut parūo affectu dictū est. O qua mel lior est dies vna in atrijs tuis sup mil lia. Dec etiā vita eterna cōsistit in sto la alę ꝛ corporis. Stola alę cōsistit in tribus dono⁹ eius. i. in manifesta co gnitiōe summe trinitatis/ q̄ succedit fidei i ꝓfecta et⁹ fruitione/ q̄ succedit spei in perfecta et⁹ dilectione: quia nō euacuabit sed perficietur charitas ip sius dei. Stola aūt corporis in ānor dotibus et⁹ cōsistit. i. in claritate/ im passibilitate/subtilitate/ et agilitate. Dotes alę sunt de premio subtilitati: dotes corporis de premio accidētali. ꝓprima ergo dos alę est cognitio (q̄ et visio dicit) qua diuina essentia vi debitur ab omnib⁹ tota: sed nō totaliē ꝓprie est infinita. Videbit tamē essen tia diuina impiduae ab vno q̄ ab alio: tnq; ifi vnus magis est ꝓfect⁹ lumi ne gre q̄ alter. Et sic iste defect⁹ erit ex parte videntis: q̄ idē erit visum. ex parte cui⁹ cū sit simplicissimus nulla poterit esse diuersitas. Trib⁹ aūt mo dis cognoscit aliq̄d. s. q̄ est/ vel sicut est/vel quid est. Primo modo cogno scitur deus in via etiam a malis. Se cūdo mō videbit i patria a bonis. vñ Joannes. Similes ei erim⁹: q̄m vide bimus eum sicuti est. i. materialiter/ cla ritate/bonitate ꝛc. Tertio modo neq; a bonis videbit neq; a malis/ neq; i via neq; in patria: q̄ finis nunq̄ ca piet infinitū. Secūda dos alę est dile ctio. sed inter dilectionē virtutē/ꝛ dī lectionē dotis est differentia: q̄ virtus ꝓprie est illud q̄s trāsit de statu gre in statū glie: dos vero est q̄s supra meritū datur in ductione sponsi. Fides ꝛ spes ꝑm rem euacuabunt⁹ i ꝑria: charitas vero neq; ꝑm rem neq; ꝑm actū eius euacuabitur sed solummodo ꝑ modū: q̄ imperfecto tollet. vnde dicit Aug. q̄ fides succedet spes q̄ videbimus: spes succedet beatitudo ad q̄ pueni turi sumus: sed charitas nihil succe det/quia port⁹ augebitur. Tertia dos

anime est comprehensio: que est ren tio visi et amati. ꝛ tuitur ꝓpter cōpre hendere ꝓ contingere ꝛ circumple ti omnia materialiter vel imminentia rem. Dec etiam a quibusdam appel latur inhesio: a qua dam vero fruitio. Sūt ergo tres ille beatorum per fectiones precipue: scilicet visio inof fulcabilis/ dilectio infallibilis/ren tio inamissibilis. Prima dos corpo ris est claritas. Sed dicitur aliquid clarum dupliciter/aut quia perspicu um/sicut dicitur vitrum clarum: aut quia lucidum/sicut dicitur stella cla ra. Corpus autem glorificatum ꝛ erit perspicuū et lucidum: et ideo vtroq; modo erit clarū. Et erit corpus clari ficatum septies tam clarum sicut mo do est solet anima septies clarior cor pore/que corpus velut vestimentum suum reindutne per omnia membia corporis velut sol per crystallū luce bit. Sed corpora sanctorū non equa liter erunt clara: q̄ melior anima cor pus lucidū habebit. Secūda dos cor poris est impassibilitas: q̄ resultat ex virtute anime sui⁹ corpus potenter cō tinentis, ita vt a nullo exteriori agen te valeat immutari. Unde si etiā corp⁹ glorificatū poneretur in infernū non sentiret ex hoc lesionē in aliq̄. Tertia dos corporis est subtilitas: que est ex perfecta victoria forme sup materiā/ et auferet grossitiem corporis que est ex cōpositione elementarū qualita tum. Et sciēdum q̄ sicut duo corpora non glorificata nō possunt esse simul in eodem loco: sic nec duo corpora glo rificata. alioquin in vno corpore glori ficato esset potētia agendi ꝛ intrandi partes corporis alterius: in alio vero esset impotentia resistēdi. Corpus ve ro glorioſum potest simul esse in eodē loco cū corpore non glorificato: q̄ po test illud penetrando subintrare: ma nente distinctione dimensionū corpo ris vtriusq;. Quarta dos corporis est agilitas: que ꝑm Augu. tanta erit q̄ vbi voluerit spiritus ibi protinus erit et corpus. Natura enī coralitet erit subdita voluntati: et ideo mouebit corp⁹ ad imperiū spiritus. Uerūtamen si cut melior anima corpus habebit lu cidius/ sic ꝛ agilius: ita tamen q̄ vo luntas sanctorū erit omnino cōsumma ta rationi. et ideo volūtas cōrū nihil appetet q̄ non debet. quia vt ait Augu. ne ꝛ volet aliquid spiritus quod nec

C Visionis dīne ca rentia. Cbrysо.

Augu.

Grego⁹ nazianze.

*Pena dā ni an sit grauiſſi ma.

D Gria celi.

*Psalmo. lxxvij.

Stola alę

Stola cor poris.

E Cognitio ꝛ visio dei

Cognitio trium.

Dilectio virtus. Dilectio dos.

Augu.

August. Stimulo obiecta.

Augu. Grego.

I. Cor. ij.

Gaudiū secūm vnicuiq; dans deus.

Gaudiū de alterō gaudio.

Grego.

I. Cor. xv. August.

I. Joā. iij.

Grego.

Cōpheſio

Inhesio⁹ fruitio. Dotes anime.

Dotes cor poris. Claritas.

Impassi bilitas.

Subtilitas.

F *Penetra tio dimen sionum.

Agilitas. Augu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Aureola.

spiritū posset decere nec corp⁹. Quidam uiuper specialiter habebunt aureolam: que est meritis speciale gaudium ⁊ corporis singularis decor veniens ex opere precellenti et priuilegiato. I. martyrio/virginitate/⁊ p̄dicatione. vt sic aureola non tñ principaliter sit in mēte: sed per quandam redundantiam fulgeat etiā in carne.

Aurea.

Aureola etiam diminutiue dī in comparatione ad aureā: ideo nota q̄ inter aureā ⁊ aureolā ⁊ palmā est differentia. Aurea em̄ est premiū substantiale/qđ metaphorice dī corona. tum ex parte meriti: qz non respondet gratia operi sed radici charitatis. tū ex parte premii: quia p̄ hoc efficit homo particeps deitatis ⁊ per cōsequens regie potestatis. tū ratione ꝑfectionis: qđ significat figura circularis.

Aureola.

Aureola vero est premium accidētale nō tamē quodlibet accidentale: sed illud quod respōdet operi excellēti. I. martyrio/virginitati/⁊ p̄dicationi.

Palma.

Palma autem est premiū accidentale qđ nec radici nec operi debet: sed victoriali. Tale premiū habuit sanct⁹ martinus et multi alii q̄ desiderauerūt martyriū: licet opus nō fuerit subsecutū. qz ensi gladio p̄secutoris occisi non sunt: palmam tamen martyrii non amiserūt. Nec autem palma nec aurea dici debet nec aureola. Patet ergo q̄ martyribus ac virginibus et predicatoribꝫ debet aureola. vnde versus sunt isti.

Anselm⁹.

Aureolam si ferre volam/ foze virgo studebo. Martyriū ve subibo piū/ populos ve docebo. et iterum. Aureolam martyr: doctor: ygeos meret. ¶ Anselmus vero ponit septem bona corporis ⁊ septem bona anime: que habebūt in celestis patrie beatitudine. Et ꝓmo ponit corporis: q̄ sunt pulchritudo/velocitas/fortitudo/libertas/sanitas/voluptas/eternitas. dicens. In illa igitur vita pulchritudo tuti totū solis pulchritudini (que septēpliciter q̄ modo sit speciosior erit) adequabitur: quēadmodum diuina scriptura testatur.

B Bona corporis sepcem.

Fulgebunt iusti (inquiēs) sicut sol in conspectu dei. Velocitas nos tāta comitabitur vt ipsis angelis dei eque celeres simus: qui a celis ad terras/et a terris ad celum dicto citius ꝺiuabūtur. Nullus quoq; velocitatis exēplus in radio solis licet inueri: qui statim orto sole in plaga ottenrali pertingit in vltimo plage occidentalis. vt in eo perpendam⁹ non esse impossibile qđ de nra dicimus futura velocitate: pcertim cum reb⁹ animatis soleat inesse maior velocitas q̄ inanimatis. Preterea bunt viribus quicūq; meruerunt supernis ciuib⁹ associari tantū vt nullatenꝰ illis obsistere quicq; valeat: vel si mouēdo aut cuncrendo voluerint qđ a suo statu quocūq; dimertere/nō illico cedat. Nec in eo qđ dicimus maiori conatu laborabūt: q̄ nos modo in motu oculoꝝ nostroꝝ.

Ne queso excidat animo quā adipiscemur angelorꝝ similitudo: quatenꝰ si hic aut hic q̄ dicturi sumus aliud exēplum non occurrit, ipsa ocentrari atq; in quib⁹ angelos valere constituit / etiam nos eque valere probet et asserat. Quicūq; igitur angelorꝝ fuerint similitudinē assecuti: eoꝝ quoqꝫ libertatē necessario assequētur. Itaq; sicut angelis nihil obsistit/nec aliqđ eos impedire vel constringere potest quin ,p velle suo cuncta liberrime pertrenrur non erit obstaculū vllū quod nos retardet/nec clausura q̄ nos detineat / nec elementū quod nobis adu velle parū obsistat. De sanitate quid melꝰ dici poterit q̄ qđ ꝓ ea canit. Sanitas (inquiens) tuitor a ꝺño. Quibus autē fuerit a ꝺño vera sanitas ꝛc. Sanare poterit infirmitas: Credere et sincūcranter astruere licet sanitatem vite future tra iugē ⁊ incommutabilē se inuiolabilē fore/vt ineffabili quadam atq; sensibili suauitatis dulcedine totū hoiem repleat: ⁊ omne quod alicuius in se vicissitudinis mutabilitatis aut lesionis suspitiones ꝑtendere queat procul arceat atq; repellat. In illa futura vita mestimabilis quedā delectatio bonos inebriabit: et dulcedine sua totos eos mestimabili erundātia sariabit. Quid dīci potest? Oculi/aures/os/manus/pedes/gutur/cor/iecur/pulmo/ossa/medulle/erta ipsa cūcta sigillatim singulaq; membra eoꝝ in cōmune tam mirabili delectatione ⁊ dulcedinis sensu cōplebunt: vt fere totus hō torrente voluptatis dei potentur ⁊ ab vbertate domus eī inebrientur. Qui ergo hec bona fuerit adeptꝰ: non intelligo ad qđ ꝓ cōmodo corporis sui vlterius porrigatur affectus. Sōmodo affit ei (quam cunctos appetere dicimus) diuturnitas vite. sed ista illi minime deerit: qi iusti in perpetuum viuent.

Sunt etiam alia que quidē hic q̄ desiderāmus non minus amantur/ ꝛ ad illam sicut illa ad corpus referūtur: que nihilominus in septenario numero continuata non modicum placentiēti q̄ ipsorum fuerit sapore imbuta. Sunt aūt hec: sapientia/amicitia/

D Bona alie beate.vij.

cōcordia/ꝑfectas/honor/securitas/gaudiū. Sapientia igitur in futura vita bonis erit: vt eoꝝ que scire voluerint nihil sit qđ ignorent. Scient etiam cuncta q̄ scienda fecit deus: tā ea que preterita q̄ que huius sci sunt futura. Ibi a singulis oēs/ibi ab omnibꝰ singuli cognoscent: nec quēq; olno latēbit qua patria/qua gente/qua strpe ꝺo editus fuerit vel qđ in vita fecerit. Amicitia autē singulos mira ergo singulos suo feruore complebit: vt amor: cuiusq; in quēq; sufficiat cuiusq; ꝑticulari cū eōs vnum corpus sint xpi/⁊ xps (q̄ est pax ipsa) sit oim caput: nec minori se affectu cōplectāt q̄ membra vnius corporis sibi mutuo copulāntur. Amabis igitur oēs vt teip̄m: ⁊ amaberis ab oibus vt ipse. Ꝑcipue qi ille plus q̄ tu ipsum ⁊ q̄ oēs alii me ꝑparabiliter amabit: ⁊ tu sui per ipsum ineffabili quadā suauitate illū amabis. Erit itaq; tanta in cūctis cōcordia: vt in nullo sentias aliquem discrepare ab eo qđ te constituerit velle. Corpus vnū crimus: ecclia vna erimus: sponsa xpi erim⁹ quicūq; ibi erimus. Ad ergo maiorē inter nos discordiā: erit q̄ nunc est inter vnius corporis membra. Verū sicut videmus in motu oculoꝝ et illuc quo vnus vertitur mox alius sequitur ita quicūq; nūl velle conuerteris/velle eōm sine discrepatione illico ꝑfecto habebis.

Concordia

Quid dīci o im? Ipa dei voluntas nō erit a nra diuersa: ⁊ sicut tu voles qđ ille/ita ⁊ ille in cunctis qđ tu. Caput nāq; a suo corpe quo discreparet? Cū itaq; deū ⁊ oēs voluntati tue concors

Perfectas

deus habueris: profecto nihil voles quod nō possis. Oportuno igitur erit tue voluntatis: qñ ipsum oiposētem habebis in oibus cōcordante tue voluntati. Itaq; cum hec tibi rāta potestas affuerit: honoꝝ cōdecens potestati minime deerit. Igit̄ dū possessione horum bonoꝝ que digessimus felix fueris: nunquid sufficiens tibi videberis? Maxime inquis. Itaq; cū tua vita perpetuo duret in illa vita/⁊ hec omnia tibi habeāt securitas quoq; ea amplius non perdendi certo arrhe/rui: obiecro qđ extimas tibi erit? Se

Securitas

curus igitur tantorum bonoꝝ perpetuo eris: nec alicuꝰ tibi aduersari volentis incursum timebis. Potest ne ergo illius gaudii modus a quoq; homine penetrari: cum vitra mille milia ⁊ decies cētena milia innumerabiles ibi sint ⁊ oēs eadem beatitudine perfruātur: nec vllus eorum sit q̄ non tantum de bono alterius gaudeat quantum de suo? Preterea videntes deum ipsum supra q̄ ipsi se amabunt ipsos amātem/⁊ intelligentes inenarrabiliter plusq; semetipsos illum amantem: in gloria eius mirabili ⁊ ineffabili exultatione exultabūt.

Gaudiū.

¶ Cum igitur iusti fuerint tanta felicitate beati: restat vt iniusti per contrariū sint inestimabili quadam infelicitate miseri. Sicut enim illoꝝ mira pulchritudo/velocitas/fortitudo/libertas/sanitas/voluptas/placeres facit et iubilantes/ita illoꝝ immanes et mestimabiles feditas/tarditas/imbecillitas/seruitus/languoꝝ atq; doloꝝ merentes reddet ⁊ cruciantes. Sane diuturnitatem vite quam iusti ꝓ o fruendo bonis summo amore cōplectentur illi ꝓ interminabili pena qua torquebuntur qñ merit il lio summo odio execrabuntur. De sapientia vero quid dīcā non inuenio: nisi q̄ sicut erit iustis in gaudiū et honorem/ita iniustis in meroꝛē ⁊ cōfusionem. Amicitia autē qua inuice pi summa iocunditate copulabuntur: si qua impio erit/in tormētū eis erit. Quo enim magis quisq; amabunt: eo grauiꝰ in eoꝝ pena dolebunt. Discordiā habebūt cū oi creatura: ⁊ oīs creatura discordabit ab illis. Ymo ergo ꝓ o prāte bonoꝝ tanta impotētia eos sequet: vt olne nihil eoꝝ q̄ voluerint possint/⁊ qđcq; habuerit nolint. Igitur ,p honore sanctoꝝ obtinebunt perenne opprobrium. Et hec quo fine claudent? Vere sicut amici dei securi erunt se nūq̄ amissuros bona sua ita isti inimici dei omnino desperabūt se tam ampliꝰ perdituros hec mala. ꝓ o eterno ergo ⁊ ineffabili gaudio beatoꝝ hereditabūt incogitabilē tristitiā oēs q̄ ,p impenitudine reat⁹ sui

I Dānatoꝝ contraria mala.

Mãsiões in regno Dei sunt. Chrysost.

transiuerit sunt in societatē demoniorū. hec Ansel. Sunt etiam in inferno sicut ⁊ in celo diuerse mãsiones meritis singulos correspondentes. Chrysost. Sicut in regno celesti mãsiones multe sunt. i. differentie premiorū: sic et in gehenna diuerse sunt mansiones. i. differentie supplitiorū. eōs tamē pena eternam sustinebūt: sicut oēs electi denarium eundem habebūt / quē pater familias dabit oībus qui ꝛc in vinea operari iussit. Nomine quippe denarii aliquid omnibus electis cōmune intelligitur. s. vita eterna deus ipse: quo oēs quidem cōmuniter ꝛj imparitet fruentur. Mã sicut differens erit claritas corpor: ita differens erit gloria animarum. [Stella est a stella.] i. electꝰ ab electo [differt in] meritis / videlz mētis ⁊ corporis [claritate.] Alii nimirū alijs vicinius clarusq; speciem dei cōtemplabuntur. et ipsa cōtemplandi differentia mansionum diuersitas vocatur. Una igitur est domus. i. denarius: sed diuersitas est ibi mansionum. i. differentia claritatis in beatitudine. q̄ vnus est ac summum bonū et vita oim. hec Chrysost.

1.Cor.xv.

Augusti. Mãsiões electorū diuerse.

Augu. Qꝫ autē ibi futuri sunt ꝑ meritis premiorū etiam gradus honorū atq; gloriarum: nūl ateruis est ambigendū. Atq; id ⁊ bta illa ciuitas magnum in se bonū habebit: q̄ nulli superiori nullus inferior videbitur. Tā nollet vnusquisq; esse qd non accepit: q̄ nec in corpore vult esse: oculꝰ qui est diginus. Sic itaq; habebit bonū alius alio minus: vt hoc quoq; donum habeat nec velit amplius. hec Augusti. Possumus ergo diuersas mansiones oim electorū sumere pro choris angelorū ad quos ruinam restaurandam homo est creatus. Qz ergo in singulis choris aliqui angeli ceciderunt / ⁊ in tanto numero q̄ vnum chorū ꝑ se fecissent / ⁊ ideo vt decimus chorus cecidisse: adeo ruina cuiusliber chori debet per electos hominꝫ reparari.

¶ Oratio.

Domine iesu christe mihi fragili cōcede vt inter diuersas huius vite dulcedines corpore viuens mente in infernū descendā: ⁊ penas pcōrūbus paratas considerans et meditans magis sollicite a peccatis caueāme motiuū illuc descendere ⁊ penas ipsas experiri compellar. Da etiā mihi dū inter multas tamq; vite amaritudines diuine dulcedinis hyare / ⁊ ad eternā beatitudinem suspirare / illicq; mentem tenere. Et fac vt semp tibi adheream: nihil preter te diligam nihil q̄rā: nihil etiam cogitare concupiscā: ⁊ tandē ad te deū ⁊ dominum meū perueniam. Amen.

¶ Cōclusio libri et signatio eius. Cap.lxxxix.

A Cōclusio libri. Persone auctoris.

Habes igitur ex ꝑdicto vitā domini nr̄i iesu christi qualitercūq; descriptā / ꝑ magna parte meditationib⁹ tibi tradita: in qua et ꝑquam noo misereos mirifice cōsolando refouet: ⁊ spē nobis pcōrūbus magnam ꝑbet. Mã pro pcōrūbus est incarnatus et cum peccatorib⁹ libenter conuersat: pro ipsis etiam in morte ꝑces fundere et tandē ꝑ talibus mori nō est dedignatus. Habes inde meditationum spiritualiū seminariū ex quo bona amoris fructus vberes oriantur: et fecat: vt meditatio affectū excitet: fectus desiderū pariat / desiderium exoret vt sint nobi me mie panes die ac nocte dulces appareāt in conspectu dñi iesu et fusci ptarij ab amplectib⁹ eius: dicnsq; illud qd scriptum est in cāticis. Dilector⁹ meus michi ⁊ ego illi. Inter vbera mea. i. inter affectiones meas cōmorabit. vnde Bern. Per dulcis ⁊ suauis affectum dñi iesu contra male vitiꝫ dulcedines vite carnalis illecebras: ⁊ vincat dulcedine dulcedo quā admoduꝫ clauum clauus expellit. hec Bern. Suscipe itaq; reuerenter ⁊ gauidēter predicta / ⁊ in eis versari non pigriteris solliciudine ⁊ deuotione tota: qz hec est vita ⁊ vita tua. Hoc est fundamentum sup qd poteris magnū edificiuꝫ cōstruere: ⁊ ab hoc te opꝫ incipere si ad sublimiora vis cōscendere. Mã hec vite xpi meditatio nō solū p se dupliciter pascit / sed etiam ad maiorē cibum trāsmittit. Hec est q̄ dñs ihesꝰ gessit in carne: sed lōge sublimꝰ est ei⁹ in spū intuer. ad qd ꝑ hāc scalam poteris puenire: sed in hac interim opꝫ immorari. Necū q̄d maioB Meditatio incarnationis ⁊ ceterorū ad eā spectantium.

C Vita xpi memorie ?mēdāda

Bern. Zinsel. Dulcedo xpi hoīs.

rem contemplationē ascendūt hāc dimittere debēt ꝑ loco ⁊ tpe: qz hoc esset magne ꝓsumptionis ⁊ supbie. vñ Bern. O tu cōtēplator altissimꝰ sunt hanc nūq̄ dimisit: prout supra in ꝓlogo videre quis poterit. Nec quippe dulcius sapit: ac fiducia ⁊ consolatione magis tribuit. vñ Ansel. Iesu bone q̄ dulcis es in corde cogitantis de te et diligentis te. Et certe nescio (qz nec plene cōprehendere valeo) vnde est q̄ dulcior es in corde diligentis te in eo q̄ caro es q̄ in eo q̄ verbū: dulcior in eo q̄ humilis q̄ in eo q̄ sublimis: Siquidē longe dulcius est memorie diligentis te / videre te ex matre virgine in tpe nati: q̄ in splendoribus ante lucifer⁹ a pre genitum. Te metipsum exinanisse seruiꝫ formaꝫ accepisse: q̄ in forma dei equalē deo esse. Dulcꝰ te videre cōa iudeis morti in ligno: q̄ dñari sup angelos in celo. Inuneri te inter oīa subiectū: q̄ super oīa ꝓtium. Voiem humana permittisse q̄ deū diuina gessisse. Redemptorem esse ꝓmittū: q̄ conditorē esse non erubuisse. O q̄ dulce est bone ie su in secreto cordis ad memoriā reuocare te ꝑ nobis de virgine absq; pollutione cōceptū: absq; lesione virginitatis natiuitate inuolutum ꝑsepio reclinatū: sustinēte cōticia: nec̄rem ad oppꝓbria: pedes discipulorū lauante ⁊ sinteo terg̃e: de nocte ꝑ lirium orante: sudore sanguinis emittente: trigintā argenteis venditum: osculo tradite: ictū gladio ⁊ fustibus captū: ligatū: mendicatū: flagellatū: coronatū: damnatū: ad occisionē vt agnus innocens ducētū: cū male tractaret̄ nō apertente: cū accusaret̄ in multis non respondente: colaphizatum: alapas patiente: despui: adoratum: nudine capite percussum: in veste alba illusum: ad mortē condēnatū: crucem tuā baiulantem ⁊ in ea affixū: ꝑ cruciatꝰ rotib⁹ oranti: aceto potatū: fel edibatū: a latrone cōuiciatū: sanguinem tuū ꝑ quinq; vulnera corpis tui effundēte: caput inclinare ad osculū emittente: dilectā animā tuā in manꝰ ꝑ tris cōmendante: hec oīa ꝑ nobis sustinuisse. Hec oīa formāt ⁊ adaugēt magis ac magis exultationē / fiduciā et consolationē / amorem et desiderium. Quis est nō letetur / q̄s nō supra modū iocundet: videlz conditorē sui nō solū ꝑ se hoīez esse ꝛj tā dura tāq; indigna sustinuisse: O. quid in mēte sua tenuisse rimaturq̄ dulcꝰ gustaturꝫ quid letꝰ ex cogitat: O. quis mihi aquaret loci in regno vbi to opꝰ est q̄ caro meo ⁊ frater est: O. quis mihi equalē aliquā ingeret de solatione cui ipse tanta tanta cōferet certitudine? O. quo aliqua tristitia aliquē tecum habere pōt in eo in quo inde sumēter versatur ista cogitatio: hec Ansel. Libēter itaq; cōuerseris cū dño iesu: ⁊ vitā ipsiꝰ tāq; euangeliū in corde studeas ita ꝑabiliter collocare: qz ei⁹ solo pura et requies est. Jesꝰ enī est iocunditas merentiū: eternitas viuentiū: suauitas dolentiū: vberitas egentiū: sanitas languentiū. q̄s significanter quinq; litere huius nois iesus. vñ Bern. Ipsa et regyra / vsa ⁊ reuersa nō inuenies pacē vl̄ requiē nisi in solo iesu. Quapropter si desecre vis pone iesum vt signaculū sup cor tuū: qz trāquillus ipse tranquillat oia. hec Bern. Anima ergo cū ꝑ te tibi animule: redde et vice q̄ se in benedictionib⁹ dulcedinis sue ꝓuenit: qz si hoc feceris semp i gaudio ⁊ delicijs magnus eris. Ansel. Jesu q̄ non amat te anathema sit: q̄re non amat amaritudinib⁹ repleat. Cui⁹ est amor tuꝰ dñe re nihil vnpertaris admittit. Sobrꝰ sapet amoris tui: et nulli mentē alienat a recto. Suauis est amor tuꝰ: ⁊ nihil hz amari. Nā et q̄ amara sunt mūdi ⁊ dulcat: ⁊ dulcia eius reddit amara. Inter angustias nō arctatur: inter pressuras nō oppꝛimitur: nō pericl⁹ sub inopia nō meroste contrahit. In labozib⁹ manet equanimis: inter minas securꝰ: inter blāditias incorruptꝰ: inter tormēta ꝓsequentes inuictꝰ: in morte sp est viuꝰ. Sicut in thesauro cupidꝰ gaudet / et sicut in amore vxiei filij delectat mꝫ: ita gaudium ⁊ delectatio est gratis in charitate tua dulcis iesu alle amanti te. Dulce do mellis / suauitas lacrimis / vinū sapet inebriās / cameras delicie non sic oblectāt faucez gustantiū se: vt amor tuꝰ mētes diligentiū te. hec Ansel. Et vt magis ad hec oīa ꝓuocet̄ / ⁊ hic liber in nobis ipsis dñi iesu qui est liber signatꝰ cōclusꝰ ⁊ signatus / intendē q̄s de hoc saluari nomine iesu Bern. sup hoc vbꝫ Quis est⁹ sum nemē nisi ſcribit dñs. Est. pendulū inter oleū ⁊ nemē ꝑfectū similitudo nec ociose ꝓsiderātib⁹ cōparatio nē fecit. Ego aūt dico in triplici qua

Bern. Zinsel. Jesu amā ti pleētan oīa dicta.

D Signatio libri.

Cantic.i. Nomen iesu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dici vt. ãã qualitate olei/qs lucet pascit vngit: si vos meli⁹ non habetis. Fouet ignē: nutrit carnē: lenit dolorē. Lux tribus: medicina. Vide idē mane & desponsi noie. Lucet predicatum: pascit recogitatum: inuocatū lenit & vngit. Et per tria⁹ singula. Vñ puras est in toto orbe tāta & tā iubila lux fidei nisi de predicato iesu? Nonne in hus⁹ noīs luce de⁹ nos vocauit in admirabile lumē suum: quibus illuminatis et in lumine isto videntib⁹ lumē dicit merito paul⁹. Fuistis aliquādo tenebre nunc aūt lux in dño. Nec tñ lux est lumē iesu: sed & eiꝰ. An nō totiēs confortatio quotiens ei⁹ recordatio? Quid eque mentē cogitantio impinguat? Quid ita exercitatos reparat sensus? Vnctos robotat: vegetat mores honestos atq; honestissimas fouet affectiones? Aridus est oleo ale cibus si nō isto oleo infundit: insipid⁹ est si non hoc sale cōditur. Si scribas: non sapit mihi nisi legero ibi iesum. Si disputes aut cōferas: nō sapit mihi nisi fouerit ibi iesus. Iesus mel in ore: in aure melos: in corde nibil⁹. Hec est et medicina. Tristatur aliquis vi in: venerat i cor iesus & inde saltat in eo: et ecce ad exortum nois lumen nubilus oē diffugit: redit serenū. Labitur quis in crimē: currit ihesu ad laqueū mortis del perādo: nōne si inuocet nomen vite cōfestim respirabit a diris? Cui aliquādo sterit ante faciē salutaris nois duritia vt assolet cordis? gnia aie torpor: rancor aie: languor accidet. Cui fons forte flecat⁹ lachrymarum inuocato iesu nō cōtinuo erupit vberior: fluxit fluuior? Cui in periculis palpitāti & trepidāti inuocatum vturus nomen nō starim fiduciā protinus depulit metū? Cui (queso) in dubiis estuanti & fluctuāti nō subito ad inuocationem clari nois emicuit certitudo? Cui in aduersis difficilem tāq; deficienti si nomē admirū sonuit: defuit fortitudo? Vinit⁹ morbi & languores aie ifti fuī: illi medicis. Denīq; & phāre ia. Inuoca me (inquit) in die tribulationis: eruā te & honorificabis me. Nihil ita re imperii cohibet: fugat tumorem sedat: mat⁹ vulnꝰ: restringit: lxuriē fluxū: extinguit libidinis flammā: siccat. Hēc parat aurifluentē tocꝰ: indecentia fugat pruriginem. Siquidē cum nomino iesum: holeum mihi propono mitē & humilem corde/benignū/sobrium/castum/misericordē/ei⁹ deniq; honestate ac sanctitate conspicuum/eumdēq; deum ipsum opto: nitē qui suo me exemplo iuuet & roboret adiutorio. Dec simul mihi soluunt. Summo trag⁹ mihi exempla de homine: & auctiū a potēte. Illa ranā pigmentarias species/hoc tāq; vnde equā eas: & facio confectionē cui simile medicoꝝ nemo possit. Hoc tibi electuarium habes o anima mea recōditū in vasculo vocabuli huius qđ est iesus: salutifer certe/qđq; nulli vnq; pesti tue inuenias inefficax. Semp tibi in sinu sit/semp in manu: quo tuis cōo in iesum et sensus dirigāntur & act⁹. Denīq; & tinnitueris. Pone me (inquit) vt signaculū in cor de tuo: signaculū in brachio tuo. Sed hoc alias. Hūc vero habes vñ & brachio medearis & cordi. Habes (inq̄) in noie iesu vnde act⁹ tuos vel pauos corrigas/vel min⁹ pfectos adimpleas. Itēq; vñ tuos sensus aut seruos ne corrūpantur: aut si corrūpant sanes. ℭ De hoc etiam dulci noie te iesu Bern. alibi quasi inditādo sic loquit. Je fu dulcis memoria/dans vera cordis gaudia: sed sup mel et oia ei⁹ dulcis ꝓsentia. Nil cantur suauiꝰ: audit nil iocūdius: nil cogitat dulcius q̄ de fili⁹. Jesu spes penitentibus quā pia es petentib⁹: q̄ bon⁹ te querentib⁹: sz quid inuenientib⁹: Jesu dulcedo cordium: fons viuus lumē mentiū: et cordis omne gaudiū: oē desiderii. Nec lingua valet dicere nec litera exprimere: experius potest nosce quid iesum sit diligere. Jesum querā in lecto clauso cordis cubiculo: priuari er in publico querā amore secūdo. Cū maria diluculo iesum querā in rumulor: clamore cordis & ruto/mente cuerā nō oculo. Tūbam perfumā fletibus: locū repleno gemitib⁹: iesu ꝓnoluar pedib⁹: strictio hereno amplexibus. Jesu rex admirabilis et triūphator: nobilis: duleedo ineffabilis: totus desiderabilis. Mane nobiscū domine: & non illustra iule. pulsa mētis caligine: mūdū reple dulcedine. Aſi cor nr̄m visitas tunc lucet ei veritas: mundi vilescit vanitas & int⁹ feruet charitas. Amor iesu dulcissim⁹ & vere suauissimus: ꝓ⁹ millies gratissim⁹ q̄ dicere sufficim⁹. Nec ꝓdest ei⁹ passio hec sanguinis effusio: ꝓ quem nobis redēptio datur & de ytio. Jesum

Bern. De noie iesu.

omnes cognoscite: amorem eius ponite: iesum ardenter querite: querendo inardescite. Sic amātem diligite: amorio vice reddite: i huc odorē currite & vota vestra reddite. Jesu auctor clemētie: cor⁹ spes lenitet: dulcor? fons et ſ⁹: vere cordis delicie. Jesu mi bone iocūda tui dulcedo copiosa mihi p̄sentiam tuam videre gloriā. Cū digne loqui nequeam/de te tamen nō silcā/amor facit vt audeam: cū solum de te gaudeā. Tua iesu dilectio/grata mētis refectio: repiet sine fastidio/dans famem desiderio. Qui te gustant esurient: qui bibunt adhuc sitient: deside rare nescīt nisi iesum quem diligūt. Quem tuus amor ebriat/nouit quid iesus sapiat: q̄ feuit est quem sanat: non est vitra quod cupiat. Jesu decus angelicum: in aure dulce canticum: in ore mel mirificum: in corde nectar celi cū. Desiderate milies iesu mi quando venies: me lenum quando facies: me de te quando sacies? Amor tuus continuus mihi langu⁹ assiduus: mihi iesu melliflua fructus vite perpetuus. Jesu summa benignitas/mira cordis iocūditas/inēſtimabilis bonitas: tua me stringit charitas. Bonū mihi adhērere iesum mi vita querere: mihi honestius deficere: vt illi quā vituere. O iesu mi dulcissime/spes suspirantis anime: te querunt pie lachrime et clamor: mētis intime. Quocunq; loco fuero/meum iesum desidero: q̄ lenis cum inuenero: q̄ felix cum retinuero. Tunc amplexus tunc oscula/que vincunt mellis pocula: tunc felix ꝓi copula/sed in hac parua mansula. Jam quod quesiui video: quod concupiui teneo: amore iesu langueo/& corde totus ardeo. Jesus cum sic diligitur hic amor nō extinguitur: non tepescit nec moritur: plus crescit et accendit. Hic amor ardet dulciter: dulcescit mirabiliter: sapit delectabiliter: delectat et feliciter. Hic amor missus celitus heret mihi medullitus: mētes incendit penitus/hoc delectatur spūs. O beatum incendium/o ardens desiderium/o dulce refrigerium: amare dei filium. Jesu flos matris virginis/amor nostre decedinis/tibi laus honor numinis/regnum beatitudinis. Jesu sole serenior et balsamo suauior: omni dulcore dulcior: ꝓ cunctis amabilior. Cuius gustus sic afficit: cuius odor sic reficiat quem mea mens bene ficit solus amāti sufficit. Tu mentis delectatio/amor? ꝓ summatio: tu mea gloriatio iesu mūdi saluatio. Sequar quocūq; iteris/mihi tolli nō poteris: cum meū cor abstuleris iesu laus nostri generis. Dilecte mi reuertere cōsolis paterne dextere: hostē vicisti pro spere/tū celi regno fruere. Celi cives occurrite portas vras attollite: atrium pharos dicite/salue iesu rex inclyte. Rex virtutiꝫ rex glorie/rex iustitie victorie: iesu largitor? gr̄e honor? celestis curie. Tu vere lumen patrie tu fons mle: pelle nubem tristitie nobis dño tuce glorie. Te celi chorus predicat et tuas laudes replicat: iesus obtem ierificat et nos deo pacificat. Je suo in pace imperat q̄ omne sensum superat: hūc mens mea desiderat & illo frui ꝓperat. Jesus ad patrē redit: celeste regnū subiit: cor meū a me trāſit post iesum simul abiit. Jā ꝓsequamur laudib⁹ iesum hymnis & ſebus: vt nos donet ce: estibus cū ſpōs tui sedibus. Amē. hec Bern. ℭ Ofo.

O Jesu r̄ſe fili dei viui/q̄ his et olibus que de te pie credimus et credere debemus nibi g̃ras licet indignas referimus: et per eas te supplicīter exoram⁹ vt r̄ſpm er patre olim celestiū terrestriū et infernoꝝ deo parti offeras in dignā laudē olim in quibus summā trinitatē laudabilem recognoscio: et in plenam gratiarum actionem ꝓ quolibet beneficio a singulis debitā creaturis: atq; in vrā emēdationē omniū malorū ab origine mundi cōmissorū: et in sufficientem persolutionem olim bonorū vnā omissorū: in suppletionē quoq; meriti olim beificato⁹ & gratie olim iustificatorū ac emēdationis oſz petitū refrigeriū olim purgandorū: necnō in relaxationem omnis indigentie corporis et anime singulorum. Amen.

ℭ Explicit vita X̄pi authore Ludolpho saxone/professione carthusiano.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶Sequitur vita bē anne a Petro dorlando carthusiano teuthonice primo edita : et post ab Jodoco badio in latinū traducta.

¶De diue anne parentibus. Cap.i.

Appropinquante plenitudine tpis q̄ per filiū suum deus humanū genus redēpturus erat: septuagenta septē (vt diuꝰ Cyrillus carmelita ait) anne diuini verbi icarnatiōē annis floruit in iudea virgo q̄dam generosissima ex dauid stirpe nata/dilecta admodum mireq̄ formosa/optime morata valdeq̄ cōdita/ac spei de redēptione israel re fertissima. Hanc cum parentū vetustas filios prophetarū in carmelo visitare solita/ab eis de moribus et prudentia ac sanctitate plurimū illustrabatur : donec tā matura viro tā plenis nubilis annis/matrimonio ad ḡlis ,ppagationē a parentibus optimis et prudentissimis ex veteri instituto adderetur. Quibus ñ virgo castis collo quiis imbuta virginalisq̄ vite assueta/alos destinato ꝓmum refragata: rē ad carmelitas rerulit. Qui in teimonio et oratione deū cōsuluerūt:donec eorum rees in spū rapti radicem videre pulcherrimā/geminā ex se arborem emittentē.e quarū altera natꝰ est ramus speciosissimus: tris diffundens ramalis. Equorū primo lōge decētissimo natus est flos purissimus atq̄ fragrātissimus/odore celū ac terram pfundens optimo. Ex reliquis quoq̄ ptiotis arboris ramalibus flores nati sunt ñ seorsum spectent pulcherrimi:sed ad primi floris cōparationem nihil. Ex altera vero arbore orta est virga sane pulchra:pulchriorē prodigens florē/nec tamen ḡmo cōparabilē. Hec radice sic visa/audita est simul vox dicēs. Hec radix est emerenta nostra:magne propagationi destinata. Qua re intellecta : virgo deo et parentibus obediens/steliano viro in fto et deum timenti nupsit.

¶De natiuitate duarum emerētie filiarū. Cap.ii.

Peracto matrimonio et legitime cōsummato: emerentia cōcepit et peperit filiā ismeriam nole. que fto tpe matrimonio data genuit filium eliud et filiam elizabeth. Eliud autē emyn genuit patrem nr̄m mecteer: qua sanctus seruatus genitus est. Elizabeth autē ioannē baptistā pcursorem dñi i senectute sua enixa est. Cōcepit ismeria et peperit emerentia alteram filiā : cui anne.i. gratie dei nomē indidit. que vere fuit gratia dei:q̄ ex eiꝰ filia, postea fuit saluator mūdi. vt docebunt sequentia.

¶De diue anne coniugio et clemosynis. Cap.iii.

Crescente autē ætate mortuus est et ipe de qua nob̄ est sermo anna : habitauitq̄ in ciuitate dauid bethleem nole : placitū est parentibꝰ eā matrimonio dedere : nupturq̄ viro optimo de ciuitate galilee cui nomen nazareth / nole ioachim. Qui cū honestissime i ciuie dei et spe certissima cōuersata est:hoc (vt piero. attestat) institutor vt bona sua trifariā diuideret. partes vnā templo dei et eiꝰ ministris:hoc est clero darent. scdā peregrinis et ceteris pauperibus. tertiā suis suorūq̄ necessitatib⁹. Quo pacto diu et (vt plures volūt) ad vig. mū viperunt simul sine pole pto qua ratione sepe ꝓcesso fuerant.

¶De sterilitate et rubore quē ob eam passi sunt. Cap.iiii.

Verū ex deo ira ordināte diu sterilis essent/non ex ipi minus seruierūt: nec elemosynas minores fecerūt sed potius maiores : ita spe firma ipm rogantes vt opprobriū sterilitatis auferre dignaret. Cū autē solēnitatē et cerimoniarū obseruātissimi essent:accidit vt in festo tabernaculoꝝ ioachim more solito cū fecūdis oblatione in templo offerret. quē cum sacbar summus pōtifex et ruben scriba cōspicerēt:cū summo opprobrio et munera reiecerūt/ipmq̄ cōtumelioseꝫ exprobrarūt dicētes. Quis te tā audacē de temerariū fecit hoc ex iustissime/vt cū fecūdis audeas ad altare dñi offerre munera tua:cū sis tpe sterilis et maledictus a dño in lege: Exi igit ē primū : scitꝰ nec te nec munus tuum grātū dño. Nisi ex te cōcineres:sterilē nō pareres. Quare ab hac templi oblatorio ingredi . Quo audito cū rubore summo ex sine murmuratione exist de templo (ignorante tā anna coniuge) ad pastoreꝫ pecoris sui in agrorubi in loco secreto sese in lachrymas pfudit dicēs. O si pr̄ens ac misericors deus/q̄ ola videt et intelligit: scio q: ambulauit cōā te in veritate et fide nō fictorum mādatis tuis q̄ diligeri nimis . Quocirca clementissime deus hoc: maiestatē tuā / aufer opprobriū domus meeter cōcede cōiugi mee castissime atq̄ fidelissime fecūditatem vt me ,ple letificet. quā si dederis tuo ppetuo mācipabo famulatui. Quo cū lachrymis dicto: ecce archāgelus gabriel cū lumine inestimabili adest dicens. Joachim amice dei oipotētis/ ego sum gabriel archangelus ad te a deo missus: vt significē tibi q̄ pces me exaudite sunt a dño :q̄ vidit ruborem tuū immeritū . Nō em vltor est deus nature:sed peccati. Permittit autem interdū sterilitate vt donet fecūditatē cū gra:scias q̄ ,pces nō ex carnis voluptate atq̄ lubricitate sed ex dei sr̄i dono concessa. Recordare quō sara/rebecca/rachel/et anna samuelis mater/steriles fuerūt quārū ad naturā:sed ex gra patriarchas peperērūt et prophetas. Gratis ergo q̄ ,pces tue desideratas semp fuit cū gratia date. Quocirca cōiunx tua anna cōcipiet et pa. .et tibi filiā nole mariā. Quā vocabis ihesum deo dicabis in tēplo: nā et ea mirabile faciet⁹ est deꝰ mysteriū. Ne q̄d autē dubites vade in domū tuā/et habebis obuiā cōiugē tuā in porta aurea:q̄ de ad uēnu tuo plurimū letabit. Quo dicto disparuit angelus. Sed ad anna redeat narratio. Ea nesciēs quo marit⁹ suus ioachim deuenerat q̄ q̄nq̄ mensibus abiens fuerat nullo accepto cōmeatu nullo q̄ discessiōis facto indicio) mira cōfecta est tristitia /vertēs ne ob hoc sua fecūditatē vir discessisset. Cū autē in lachrymas sese diffunderet: accessit vna ancillarū ad eā dicēs. Nolī flere dña sed magis exulta: q̄ hodie dieo est dñi: exultemus et letemur in ea. Cū autē cōsolatione non recuperet : dicerēq̄ vt ad opꝰ suū iret nec de se solicita esset: illa indignata/ Cur (inquit) mihi imꝓperas o peccata mea q̄d ego possum si sterilis ego vtra peccauit ego ne an vter⁹ tri q̄ sic sterilitate occlusa est: Dum cōiugalis humiliter et modeste in se accepit/nihil obmurmurās : sꝫ ꝓfunde in corde gemēs i pomarii suū secessit vt la

chrymis dolorē mitigaret. Et gemū ponēs cōā altissimo deo ad quē oculos leuauit:sic ꝓcata est. Dñe deꝰ omnipotēs/deus israel/omnissime spiritus:q̄ etiā in aduersitatibus nbi gratias agi vio: ego laudo te tibiq̄ gras ago q̄ sterilē me perpessus eo/martibꝰq̄ a me alienari permisisti:q̄ certo scio q̄cūq̄ pattor peccata mea meruerunt. Quā cōfessione facta: cecidit in faciē suam et exaudita est oratio dei in oī affectione. Et paulo post oculos erigēs atq̄ in celū suspiciens/ vidit passere pullos suos i arbore nutriētē : et suspirans ait. Dño deꝰ qui vniuersas creaturas fecūdas prole letificas/me ēt ancillā tuam nullo tali dono dignar⁹ es:laudo ac benedico dignā ꝓuidentiā tuā qua scio q̄d veile sit nobis : ꝓcoq̄ vt si cū saluter id fieri pōt/ne excludas me ab hac gratia etiā auxilio concessa. Scio enim intimū cordis mei vorūq̄ non vt voluptati carnis inseruā/sed vt quā dederis ,plē tuo famulatui mancipem eandē reḡo. Quib⁹ ꝓceptis fusis: ecce idē gabriel cū summa claritate dixit ad eā. Ne timeas anna amica dei altissimi: exaudite es sunt ꝓces tue ecce concipies ꝓlē tuo gratiā in oculis dei. Et te ēt nascet virgo admirabilis : in qua totus letabitur mundus. Surge igitur et abi in hierusalē : vbi in aurea porta obuiā habebis maritum tuum ioachim.

¶De cōceptione ac natiuitate dñe virginis marie. Cap.v.

Gauisi sunt ergo iuxta verbum angeli ad potā aurea. cū summa exultatione ꝓmissionē sibi facta renūciantes: vñ gratias agēs se ipsis in templū cōsurrexerūt atq̄ illinc domū. Ubi ꝓmissis beatus operā tuli rio ꝓcreādis dāreo nō ī libidine carnali sed bono matrimoniali: puellam genuerūt olim et spectosissimā et beatissimā : q̄ppe ad hoc ab eterno destinatā vt vnigeniti dei sine virili semine sed mystico spiramine mater esset in terris . Felices ,parentes perbeati parentes : qui talē ꝓgenitore meruerunt. Precipue vero felix mater: q̄ tā dulci pondere se gramidā sentiēs deū magnificare non cessauit. Iaq̄ mirabili

fusa est: qñ ex ea quã sterilẽ fleuerũt: tã iocũda fronte/tã sereno vultu/tãq; decenter formato corpusculo lepidissimã tã recens natam conspexere puellã: Facile creditu est pareres et q̃ mysteria nouerat: tã cum egregia de tali prole cõceptile spem. Nõ ess sine magno sacramẽto aut rãtũ dilata aut tã solerter pnũciata visa est talis virgũ culi cõceptio. Uerũm nõ cõtinuo dixero q̃d in virgine lamerit parentes agnouisse: alioquin nõ turbata fuisset in salutatione gabrielis ũ se a parentibus ad tã natam cognouisset. Magnum tamẽ aliquid in ea futurũ speraueremne spes fefellit eos. vt sequẽtium docebit series.

¶ De vita dñe virginis marie vsq; ad annunciationem dominicam. Cap. vi.

VIta igit ineffabili spe et gaudio maria: tã nomẽ mysterio cõgruẽs q̃s ab angelo priusq; cõciperet pnunciarũ est legitimo tpe suscepit. Et a mẽ sanctissima decenter lactata & educata/ atq; ẽrũ infantilis etas tulit ad diuinas laudes instituta: vltraq; naturã ad tã a sancto spũ (a q̃ ne in originali culpa cõceptus fuerat puẽra) mtũ in modũ aduta creuit in oi decentia et honestate tũ motũ tũ mẽbrorũ: its vt vir q̃uis attingeret animũ diuinũ tã viuino famulatui vsa maturo eidẽ mãcipãda a parẽtib⁹ q̃ cum deuenerãt in templũ p̃sentatur: vbi ad nubiles vsq; annos motus erat honestorũ parentũ filias officio muliebri et diuino cãticis eruditi. Hec sine miraculo stupendo hec facta memorantur priuatio. Nã vt vẽrũ est ad. xv. grad⁹ quibus in templũ ascẽdẽdũ erat: dubitantib⁹ parentib⁹ quenã pacto ea portare possent/ipsa seu⁹ spũsancti cpe aduta hilaris ac celeris stupẽtibus cẽteris ascẽdit. Quod facto meruit honorificẽt⁹ a pontifice suscipi/ & diligẽtius eruditiõa cõmẽdari: sperãte cũ deũ aliqd magni in ea opanurũ. Nec fefellit eũ spes. Supgressa est ess vniuersũ: tã in cpe terrulli q̃ in cãticis ac hymnis/ eloquijs q̃ ad tale statum primũ. dppe quã gra spũsancti a primo cõceptionis instanti peculiariter cũp repleuerat et in oi iacepto aduterat. Tres itaq; menses hisq; decursis emata/ ad suos nubiles excrevit annos. Uerũm nisi deus aly disponeret nubẽdi retecerat alis. Nã diuinis exhortationibus & angelicis cõuersationibus assueta: angelicã in celibatu decreuerãt degere vitã. Uerũ defuncto tã (vt dicitur) fratre petro dorotheo asserit) patre (nã Baptista mamanus etiam filie nuptias vidisse eũ canit: qs propter secũdas et tertias anne nuptias nõ vero filie est) anna semotis et pcipue pontificis consilio/cepit filiã ad nuptias cohortari iuxta legis institutũ. Sed voto eius intellecto rẽ ad pontifice detulit: q̃ nouo voti genere stupefactus et prudentũ consilio deũ consulendũ decreuit. Ad quã rem totus congregatur clerus icensus et orationibus vacans. Ait virgo interim vt votis suis annueret deum precari non destitit: dũ gabriel eidem apparens ait. Ne timeas maria sponsi casti subire thalamum: nã virginitatis nõ patteris detrimentũ. Qua sic cõsolata: vox diuina et precipitatorio ad pontifice audita est/iubens oẽs viros celibes de sanguine marie et stirpe dauid postridie ad templũ cõuẽturos: cũ virga aridã. q̃ in cuius manibus florere incepisset: eum virgini sponsum declararet. Interea agab⁹ casto virginis amore captus/euentũ magica arte scisci[illegible] nihil scire potuit preter q̃ magnum in virgine latere sacramentũ. [illegible] circa repulsa passus ad carnifices se cõtulit. vbi sanctã vitam virtutis vsq; ad apostolorum predicationem: qua ipse (vt eorũ attestatur Dorotheus) coniunctus est. Conuenientib⁹ autẽ postridie omnibus ad nuptias idoneis: solus ioseph viri casti qui in celibatu vitam degere decreuerat virga floruit. quocirca virgini sponsus datus et ab angelo ne eam cõtingeret admonitus/ eam diuinis vacare permisit. Dumq; (vt quidã nõ fatuus auctores volunt) illud Esa. ¶ Ecce virgo cõcipiet et pariet filiũ ¶ legisset: atq; in eius virginis exaltatione mirifice inflammata est seruentem illã feliciter aduentare precaret/ Missus est angel⁹ gabriel a deo. Et reliqua que in vita christi ad unguem sunt pertractata. vbi annunciatio/visitatio/et reliqua dñe virginis solẽnia/quin etiam ipsius assumptio graphice describuntur. Restat ergo vt reliquum dñe anne historiam pauciis percurramus.

¶ De reliqua dñe anne vita et migratione. Cap. vii.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca